REPRODUCTION

EN FAC-SIMILÉ

TIRÉE A 250 EXEMPLAIRES SEULEMENT

PAR LES PROCÉDÉS ANASTATIQUES

DE

F. M. GEIDEL, A LEIPZIG

POUR

H. WELTER, ÉDITEUR
RUE BERNARD-PALISSY, N° 4, PARIS
ET A LEIPZIG, SALOMONSTRASSE, 16
1903

SACRORUM CONCILIORUM NOVA, ET AMPLISSIMA COLLECTIO,

IN QUA PRÆTER EA, QUÆ

PHIL. LABBEUS, ET GABR. COSSARTIUS,

Et noviſſime NICOLAUS COLETI *in lucem edidere,*

EA OMNIA INSUPER IN SUIS LOCIS OPTIME DISPOSITA EXHIBENTUR, QUÆ

JOANNES DOMINICUS MANSI

ARCHIEPISCOPUS LUCENSIS EVULGAVIT.

EDITIO NOVISSIMA

AB EODEM OPTIME MERITO PRÆSULE,

POTISSIMUM FAVOREM ETIAM ET OPEM PRÆSTANTE

EM^MO CARDINALI DOMINICO PASSIONEO

SANCTÆ SEDIS APOSTOLICÆ BIBLIOTHECARIO,

ALIISQUE ITEM ERUDITISSIMIS VIRIS MANUS AUXILIATRICES FERENTIBUS CURATA,

Novorum Conciliorum, novorumque Documentorum Additionibus locupletata,

Ad MS. Codices Vaticanos, Lucenſes, alioſque recenſit. & perfecta.

ACCEDUNT ETIAM NOTÆ, ET DISSERTATIONES QUAMPLURIMÆ, QUÆ IN CETERIS EDITIONIBUS DESIDERANTUR.

TOMUS VICESIMUS SEPTIMUS.

Ab anno MCCCCIX. uſque ad annum MCCCCXVIII.

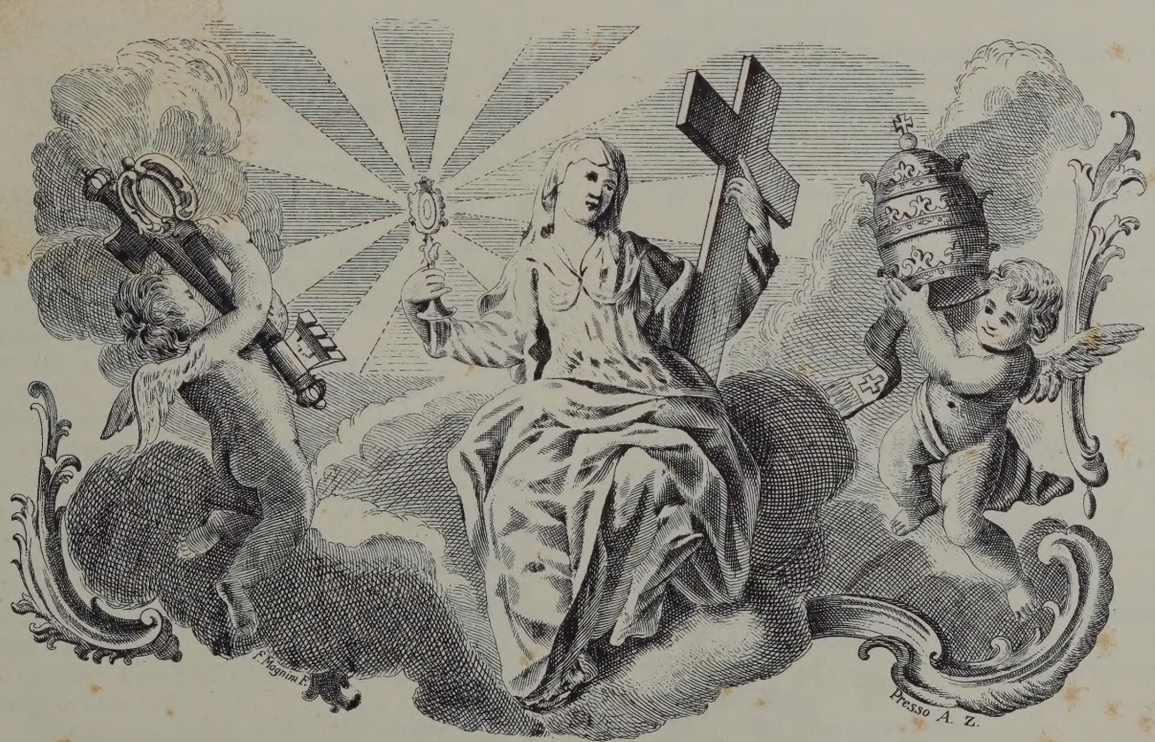

ALMA COLLEGE
263.1
LIBRARY
M318
Alma, California

VENETIIS MDCCLXXXIV.

APUD ANTONIUM ZATTA.

SUPERIORUM PERMISSU, AC EXCEL. SENATUS PRIVILEGIO

(Editio iterata ad Editionis principis exemplum ab Huberto Welter, Bibliopola, Via dicta Bernard Palissy 4, Parisiis MDCCCCIII)

f
BX
825
S3
1901
V. 27

SYLLABUS

EORUM, QUÆ TOMO XXVII. CONTINENTUR.

Quæ hoc Indice ☞ notata ſunt, huic noſtræ Editioni noviter acceſſere.

ANNO CHRISTI

1409 Concilium Piſanum ſuper electione unici ſummi Pontificis celebratum. 1
Notitia Concilii ex hiſtoria MS. monachi Sandionyſiani. ibid.
De electione Alexandri papæ V. ex eadem. 9
Additio altera ad Concilium Piſanum, continens acta Concilii a Raynaldo edita. 10
Additio tertia. 29
1. *Litteræ cardinalium qui a Gregorio ſeceſſerant.* ibid.
2. *Provocatio cardinalium a Gregorio ad Concilium.* 33
3. *Reſponſio ſuper provocatione cardinalium.* 36
4. *Inhibitio facta cardinalibus a Petro de Luna.* 44
5. *Litteræ utriuſque collegii cardinalium ad Univerſitatem Pariſienſem.* 45
6. *Litteræ neutralitatis per cardinales Gregorianos.* 46
7. *Litteræ Gregorii, quibus ſe purgat.* 49
8. *Litteræ cardinalium ad Gregorium.* 50
9. *Litteræ Piſanorum cardinalium ad præſules, qui in Gregorii comitatu erant.* 57
10. *Cardinalium Piſanorum reſponſio ad oratores Senenſium.* 62
11. *Reſponſio Gregorii ad ſuperius ſcriptum.* 63
12. *Gregorii edictum contra cardinales qui a ſe diſceſſerant.* 67
13. *Gregorii edictum ſecundum contra eoſdem.* 73
14. *Gregorii ad Florentinos epiſtola apologetica.* 77.
15. *Alexandri papæ V. confirmatio Concilii Piſani.* 83
16. *Scripta Caroli de Malateſtis.* 91
17. *Reſponſio cardinalium Gregorii ad quædam capitula per Malateſtam petita.* 96
18. *Dubia mota per cardinales qui fuerunt Piſis.* 100
Additio Quarta. 101
1. *Conventio inter Cardinales utriuſque obedientiæ de Concilio Piſano celebrando.* ibid.
2. *Cardinalium Epiſtola ad Brunſvicenſium ac Luneburgenſium Duces.* 106
3. *Litteræ Regis Angliæ ad Papam.* 108
4. *Litteræ ejuſdem Regis ad Cardinales partis Gregorianæ.* 111
5. *Litteræ wenceslai Romanorum ac Bohemiæ regis ad Cardinales Piſis congregatos.* 112
6. *Litteræ Regis Franciæ ad Cardinales Piſis congregatos.* ibid.
7. *Litteræ Congregationis eccleſiæ Gallicanæ ad eoſdem Cardinales.* 113
8. *Aliæ Litteræ ejuſdem Regis Franciæ ad eoſdem cardinales.* ibid.
9. *Oratores Concilii Piſani, ſive illi, qui fecerunt ſermones &c.* 114
10. *Acta Concilii Piſani ex MS. Vindobonenſi.* 115
Solemnis oratio Cardinalis Mediolanenſis Petri de Candia in prima ſeſſione Concilii Piſani. 118
☞ Ad Piſanum Concilium Univerſale Collectoris Præfatio. 131
☞ Ad Concilium Piſanum Acta prævia. 139
☞ *Copia Appellationis interpoſitæ per Cardinales &c.* ibid.

ANNO CHRISTI

1409 ☞ *Litteræ Cardinalium Gregorii ad Petrum de Portugario.* 142
☞ *Epiſtola Cardinalium Gregorii XII. ad Carolum Regem Francorum.* 144
☞ *Ad Carolum Regem Navarræ.* 147
☞ *Ad Regem Caſtellæ & Legionis.* 148
☞ *Ad Reginam Caſtellæ.* 149
☞ *Ad Infantem Caſtellæ.* ibid.
☞ *Ad Ducem Bituricenſem.* 150
☞ *Ad Principes &c.* ibid.
☞ *Ad Univerſitates Studiorum.* 152
☞ *Reſponſio data Ambaxiatoribus Venetorum, & Florentinorum, &c.* 153
☞ *Salvus Conductus Florentinorum.* 160
☞ *Littera ad Dom. Benedictum per quatuor cardinales.* 161
☞ *Littera Januenſium, de neutralitate.* 162
☞ *Adhæſio aliorum Cardinalium ad prædicta.* 163
☞ *Landulfi Cardinalis S. Nicolai.* 165
☞ *Cardinalis Oſtienſis.* 166
☞ *Litteræ utriuſque Collegii Cardinalium &c.* 167
☞ *Litteræ ad Regem Ungariæ.* 168
☞ *Ad Imperatorem Romeorum.* 170
☞ *Epiſtola Michaelis Stenonis Ducis Venet. ad Cardinales.* 172
☞ *Commonitorium pro convocatione Concilii Piſani, auctore Gerſone Canc. Pariſ.* ibid.
☞ *Propoſitio facta ab eodem Gerſonio.* 174
☞ *Epiſtola Henrici Anglorum Regis ad Rupertum Imperatorem.* 186
☞ *Epiſtola Cardinalium utriuſque Collegii ad Carolum Francorum Regem.* 187
☞ *Eorumdem ad Reginam Francorum.* 188
☞ *Copia Litteræ miſſæ DD. Cardinalibus a Rege Arragonum.* 189
☞ *Epiſtola wenceslai Regis Romanorum ad Cardinales.* ibid.
☞ *Littera Univerſitatis Pariſienſis ad Cardinales utriuſque Collegii.* 191
☞ *Epiſtola Caroli Regis Francorum ad Florentinos.* ibid.
☞ *Epiſtola Domini Barenſis ad DD. Cardinales.* 192
☞ *Ducis Auſtriæ ad eoſdem.* 199
☞ *Littera miſſa Benedicto a Florentinis.* 200
☞ *Forma Salvi-Conductus a Florentinis tranſmiſſi D. Benedicto.* 203
☞ *Epiſtola Caroli Regis Francorum ad Venetos.* 204
☞ *Regis Navarræ ad Univerſos.* 205
☞ *Littera wenceslai Regis Roman. & Bohemiæ ad univerſos Regni ſui fideles.* 206
☞ *Epiſtola Cardinalium Benedicti ad eumdem Benedictum.* 207
☞ *Joannis Ducis Burgundiæ.* 212
☞ *Ad magnificos Dominos Senenſes.* 213
☞ *Epiſtola Caroli Regis Francorum ad Cardinales utriuſque Collegii.*
☞ *Epiſtola Concilii Piſani ad Bucicaldum.* 215
☞ *Fragmentum Tractatus de Poteſtate & jure Cardinalium ad convocandum Concilium tempore ſchiſmatis.* ibid.

ANNO CHRISTI

1409 ☞ *Concluſiones VIII. pro exterminando ſchiſmate.* 218
☞ *Aliæ Concluſiones per ſtudium Bononienſe.* 219
☞ *Difficultates adverſus Concilium Piſanum propoſitæ, & ante ejus celebrationem ſolvendæ.* 223
☞ *Anonymi Epiſtola ad Cardinales Piſis congregatos de mutando Piſarum loco pro Concilio celebrando (Carolo Malateſtæ facile tribuenda).* 226
☞ *Reſponſio Cardinalium ad Rodulfum ſecretarium Malateſtæ.* 239
☞ *Acta & Tractata inter Carolum de Malateſtis & Cardinales Piſis exiſtentes pro extinctione ſchiſmatis.* 245
☞ *Fragmentum Scripti ab Antonio de Butrio ad cardinales Piſanum Concilium habentes, ex MS. Cod. Felini in Bibl. Canon. Majoris Eccleſiæ Lucenſis.* 313
☞ *Acta Concilii Piſani.* 329
☞ Collectoris Præfatio in novum catalogum Patrum Concilii Piſani. ibid.
☞ *Nomina Patrum, qui Piſano Concilio interfuerunt, ex MS. Cod. Reg. Univerſ. Taur.* 331
☞ *Oratio Epiſcopi Novarienſis de Benedicto & Gregorio in Concilio Piſano dicta.* 355
☞ Prænonitio Collectoris in ſequentem Lucubrationem. 367
☞ *Reſponſio in eodem ſacro Concilio per Petrum de Ancharano, facta omnia exprobrando, quæ dixit Epiſcopus Veronenſis, ex MS. Cod. Lucenſi.* ibid.
☞ *Conſultatio Theologorum de abrogatione duorum Pontificum per Concilium, & tertii electione, ex MS. Cod. Taurinenſi.* 399
☞ *Sermo Joannis Gerſonis coram Alexandro Papa in Concilio Piſano.* 413
☞ *Florentinus Conventus ad ſubtrahendam, ſeu ſubtractam a Gregorio XII. obedientiam approbandam & confirmandam.* 425
☞ Admonitio prævia Collectoris. ibid.
☞ *Conventus Prælatorum Florentinorum.* ibid.
☞ *Epiſtolæ Florentinorum ad D. Gregorium Papam XII.* 430
☞ *Ad Florentinos.* 433
☞ *Epiſtola Florentinorum ad Regem Francorum.* 434
☞ *Capitula D. N. Papæ ad Florentinos.* 435
☞ *Appendix ad Concilium Piſanum.* 445
☞ *Salvus-Conductus alter Florentinorum, ex autographo Florent.* ibid.
☞ *Epiſtola Alexandri Papæ V. ad F. Thomam de Firmo Ord. Præd. G. Magiſtrum.* ibid.
☞ *Ejuſdem ad eumdem.* 448
☞ Prætatio Editoris in ſequentem diſſertationem. 449
☞ *Cataldini de Viſſo Tractatus ad D. Joannem XXIII. ex MS. Cod. Lucenſi.* ibid.
☞ Jo. Dominici Manſi Monitum in ſequentes Chartas. 489
☞ *Informatione a M. Antonino dell' Ordine de' Minori &c. per parte de' Fiorentini, &c.* ibid.
☞ *A Meſſer Filippo Corſini Ambaſciadore del Comune di Firenze a Cardinali &c.* 492
☞ *A Meſſer Lorenzo Ridolfi & Nicholò di Giovanni da Uzzano ambaſciadori &c.* 495

VITA ALEXANDRI PAPÆ V. 503
1410 VITA JOANNIS PAPÆ XXI. vulgo XXIII. ibid.
1412 Salmaticenſe Concilium. 505
Hiſpalenſe. ibid.

ANNO CHRISTI

1412 (Romanum Concilium. ibid.
1413 (
Londinenſe. 507
☞ Cantuarienſe Concilium. 511
1414 ☞ Pariſienſe Concilium pro deputandis iis, qui ad Concilium Conſtantienſe mitterentur ex Provincia Rothomagenſi. 515
Concilium Conſtantienſe Generale. 519
Hiſtoria Concilii. ibid.
Præfatio Synodi Baſileenſis, quæ juſſit hæc Acta colligi. 529
Introitus Joannis XXIII. Conſtantiam. 531
Inchoatio Concilii V. Novemb. 532
Origo Concilii Conſtantienſis. ibid.
Schedula præſentata in congregatione Doctorum in Theologia. 534
I. SESSIO. 536
Bulla convocationis Concilii ibidem lecta. 537
Schedula Italorum. 541
Schedula a Prælatis quibuſdam & doctoribus exhibita. 542
Schedula data per dominos, Placentinum alioſque Cardinales, de ordine vivendi Papæ. 543
De duobus pontificibus Gregorio XII. & Benedicto XIII. blande invitandis ad ſpontaneam ceſſionem, ſchedula præſentata per Cardinalem Cameracenſem. 544
Confirmata mollis via invitandi duos Pontifices Gregorium & Benedictum ad ſpontanea eeſſionem, ſchedula præſentata Papæ Joanni XXIII. 545
Concluſiones Cardin. Cameracenſis cum quibuſdam additionibus. 546
Abſentiam duorum Pontificum Gregorii & Benedicti non obſtare tractatibus Concilii &c. in principio Concilii propoſita Declaratio. 547
Schedulæ oblata per legatos pro Gregorio XII. Papatu abituro. 549
Propoſitio Nunciorum Benedicti XIII. 550
Schedula a Duce Bavariæ pro Gregorio XIII. præſentata. 552
Cardinalis S. Marci cedula. ibid.
Tres cedulæ pro Joanne XXIII. 556
Cardinalis Cameracenſis cedula his contraria. 558
Ejuſdem cedula de iis, qui in Concilio in rebus definiendis eſſent admittendi. 560
Cardinalis S. Marci cedula ad idem. 561
1415 *Schedula de ceſſione oblata Joanni Papæ.* 564
Schedula Joannis Papæ. ibid.
Alia ſchedula ejuſdem Joannis. 565
Adviſamenta oblata in Natione Germanica. 566
II. SESSIO. 567
Ceſſionem offert Pontifex. ibid.
Cedula, quam Joannes Papa XXIII. promiſit & juravit. 568
Bulla ejuſdem ſuper eadem re. ibid.
Capitula concordata inter Sigiſmundum Imper. & Ferdinandum regem Arragoniæ. 570
Pacta Regis Arragonum, miſſa ad Imp. 572
Petita per Concilium a Joanne Papa. 573
Reſponſiones Papæ ad præmiſſa petita. ibid.
Adviſamenta ſuper cedula Joannis Papæ. 576
Bulla Papæ Joannis exiſtentis in Scafuſia ad Cardinales. ibid.
Receſſus Joannis Papæ a Concilio. 577
Cedula Joannis Papæ propria manu. ibid.
Epiſtola ejuſdem ad Sigiſmundum Imp. ibid.
Joannes Papa curiales omnes ſuos ad ſe evocat. 578
Litteræ Joannis Papæ ad regem Franciæ. ibid.
III. SESSIO. 579
Proteſtatio duorum Cardinalium. 581

Capi-

1415 *Capitula per Cardinalem Pisanum portata de Schaphusen a Joanne Papa.* 582
IV. SESSIO. 584
Constitutiones ibi pronunciatæ. 585
Additiones ex Surio, aliisque. 586
Provisiones utiles pro accelcranda unione. 588
V. SESSIO. 590
Constitutiones synodales factæ a Patribus, qui sub obedientia erant Joannis XXIII. ibid.
Additiones ex Mss. Surii, aliisque. 592
Tenor avisamentorum in materia fidei. 594
Bulla reperta, & missa Cardinalibus a Papa Joanne. 597
Cedula sive commissio facta quatuor Deputatis, hoc est, uni de qualibet Natione. ibid.
Advisamenta. 598
Tenor Missivarum. 599
Epistola Concilii ad regem Poloniæ. 603
VI. SESSIO. 606
De procuratorio dando per Joannem Papam super abdicatione sua: de eo vel requirendo, vel citando. 607
Dati commissarii contra Joannem Hus, & decreta citatio contra Hieronymum de Praga. 611
Contra famose libellantes. ibid.
Additiones ex Mss. Surii, aliisque. 612
Litteræ Universitatis Parisiensis suis ambaxiatoribus directæ, & Joanni Papæ. 614
Ejusdem ad archiepiscopos, episcopos, & doctores Italicæ nationis. ibid.
Ejusdem ad Concilium. 615
Ejusdem ad Sigismundum Cæsarem. ibid.
Epistola legatorum Universitatis Parisiensis Constantiæ existentium, ad Carolum VI. regem Francorum. 616
Datæ instructiones legatis, qui debebant ire ad Papam, & salvi conductus pro eo. 618
Additio ex Ms. Victorino. ibid.
VII. SESSIO. 623
Citatio contra Joannem XXIII. 625
Executio citationis contra Hieronymum Pragensem. 628
Additio de Cardinalium contemptu in Concilio. 629
VIII. SESSIO. ibid.
Citatio Joannis Wicleffi. 630
Ejusdem condemnatio. 632
Additiones ex Mss. Surii, aliisque. 635
Litteræ submissionis Friderici Austriæ Ducis. 638
Additio ex Ms. Victorino. 639
IX. SESSIO. 640
De citatione contra Joannem XXIII. ibid.
Universitatis Parisiensis epistola ad Concilium. 646
Ejusdem ad Cæsarem Sigismundum. 647
Caroli de Malatestis epistola ad Nationes Concilii. 648
X. SESSIO. 649
Sententia suspensionis Papæ. 652
Litteræ oblatæ per Bohemos. 656
Decreta in congregatione Nationis Germanicæ. 659
Citationes contra Joannem Papam. 660
Articuli dati contra Joannem Papam. 662
Bullæ Joannis Papæ XXIII. concessæ aliquibus de ordine Sancti Joannis Hierosolymitani. 674 & seqq.
Responsum Joannis XXIII. ad sententiam Concilii. 681
XI. SESSIO. 682
Articuli plures adversus Balthassarem de Cossa, sive Joannem XXIII. 684
Littera missiva Joannis XXIII. ad regem Romanorum. 699
Instrumentum ratificationis articulorum factum per Joannem XXIII. Papam. 701

1415 *Decretum Deputationis Notariorum.* 703
Commissarii ad Joannem Papam missi, qui adsignarent terminum ad audiendum sententiam privationis. 704
Protestatio Cardinalium, ire se voluisse ad Regem Arragonum, & ad Petrum de Luna. 705
Petitio definitivæ sententiæ a Papa Joanne XXIII. 706
Additio ex Manuscriptis Germanicis. 707
Instrumentum, quo Joanni Papæ intimatus est terminus ad audiendam sententiam definitivam privationis. 709
Additio ex Manuscripto Victorino. 710
XII. SESSIO. 713
Sententia definitiva in Papam. 715
Ratificatio sententiæ per eumdem. 717
☞ *Casus in terminis, ex quibus causis & fomitibus Dominus Papa Joannis XXIII. motus fuit ad recedendum de civitate Constantiensis.* 719
☞ *Tenor Litterarum Friderici Ducis Austriæ.* 725
XIII. SESSIO. 726
Adversus laicos communicantes sub utraque specie. 728
Additio ex Manuscripto Victorino. 729
XIV. SESSIO. 730
Gregorius XII. renunciat Papatui. 733
Ejusdem tres Bullæ. ibidem & seq.
Tolluntur processus in duabus obedientiis orti occasione schismatis. 736
Quod vacante sede non procedatur ad electionem Romani Pontificis. 739
Decretum, quod electio ejus fiat modo, & forma, per Concilium ordinandis &c. 740
Litteræ Sigismundi regis Romanorum. ibid.
Concilium omnia Gregorii XII. in sua obedientia rationabiliter gesta approbat & ratificat. 741
Sigismundi Imp. litteræ. 743
Decretum, ut requiratur Petrus de Luna ad cedendum. 745
XV. SESSIO. 747
Articuli dogmatizati per Joannem Wicleff, & Joannem Hus. 748
Sententia contra Joannem Hus. 752
Condemnatio illius propositionis, quilibet tyrannus &c. 765
Constitutio contra invasores accedentium & recedentium a Concilio. 766
XVI. SESSIO. 769
Deputatio in Arragoniam ad requirendum Petrum de Luna. ibid.
De recedentibus a Concilio clandestino. 771
Bulla contra spoliantes ad Concilium venientes. 772
XVII. SESSIO. 774
Discedit Rex Romanorum cum aliis ad Petrum de Luna. 775
Bulla Concilii, qua Angelus Corrarius olim Gregorius XII. Cardinalis, Legatus perpetuus in Marchia Anconitana constituitur. 777
Epistola Concilii ad Bohemos. 781
XVIII. SESSIO. 783
Datur potestas judicibus definiendi &c. 784
Epistola Concilii ad Sigismundum Cæsarem, de rebus Hussitarum. 786
Bohemorum ac Moravorum litteræ ad Concilium. 788
De salvo conductu Joannis Hus. 791
XIX. SESSIO. ibid.
Abjuratio Hieronymi de Praga. 793
Articuli Joannis Wicleff, & Joannis Hus, quos Hieronymus de Praga anathematizavit. 794

ANNO CHRISTI

1415 *Schedula ſuper regula ſancti Franciſci.* 796
Quod non obſtantibus ſalvisconductibus Regum poſſit in hæreticos inquiri, &c. 799
XX. SESSIO. 801
Super monitorio contra Ducem Auſtriæ per Epiſcopum Tridentinum. 802
Monitorium pro Epiſcopo Tridentino contra Fridericum Ducem Auſtriæ invaſorem bonorum Eccleſiæ. 804
Littera miſſiva olim Gregorii XII. ad Concilium. 807
Propoſitio in Natione Germanica ſuper detentione D. Electi Argentinenſis. 808
Congregatio Nationum die 19. Dec. 1415. 809
1416 *Congregatio Nationum die 9. Jan. 1416.* 810
Congregatio Nationum die 19. Jan. 1416. 811
Lecta capitula Narbone facta inter Regem Romanorum & Ambaxiatores Concilii ex una parte, & regem Arragonum atque Legatos Petri de Luna ex altera. 812
Nomina eorum qui juraverunt approbationem Capitulorum. 817
Epiſtola Franciſci Narbonenſis Epiſcopi ad quinque Cardinales de unione inita cum obedientia Benedicti XIII. 824
Copia ſubtractionis per regem Ferdinandum factæ Petro de Luna. ibid.
Copia litteræ clauſæ ex parte dicti Dom. Regis directæ D. Imperatori. 829
Congregatio, in qua DD. Cardinales & archiepiſcopi juraverunt capitula. ibid.
Congregatio de officiis Curiæ quondam Gregorii XII. & de Huſſitis citandis. 833
Monitorium contra Argentinenſes, 835
Congregatio generalis. 837
Decretum ſuper admiſſione officialium olim Gregorii. 838
Congregatio generalis, in qua auditus legatus Ferdinandi regis Arragoniæ. 839
Articuli dati in cauſa fidei contra Hieronymum de Praga. 842
Citatio contra Hieronymum decreta. 861
Inſtigatoris adverſus eumdem ſchedula. 863
In Cauſa Argentinenſi. 864
Appellatio pro parte Argentinenſium coram Concilio interpoſita. ibid.
Bulla Canonizationis trium Sanctorum in Svetia. 871
Seſſio publica ſine ſolemnitatibus. 873
Congregatio Nationis Germanicæ in cauſa Argentinenſi. 875
Congregatio generalis in cauſa Argentinenſi & Joannis Parvi. 876
Congregatio Deputatorum IV. Nationum de Ducis Auſtriæ Erneſti ſtudio in Concilium. 877
Generalis congregatio. ibid.
Libellus novem Aſſertionum Joannis Parvi. 879
Deputantur Commiſſarii in cauſa Argentinenſi. 880
Congregatio generalis. 881
Congregationes in cauſa Argentinenſi. 883 & ſeqq.
Congregatio generalis, ubi referuntur reſponſiones Hieronymi Pragenſis ad objecta. 887
Congregatio generalis de cauſa ejuſdem. 889
XXI. SESSIO. 893
Sententia definitiva contra Hieronymum de Praga. 894
Bulla convocationis Prælatorum. 897
Congregatio in modum Seſſionis. 899
Declaratio pœnarum Argentinenſium. 901
Congregationes generales tres. 902 & ſeqq.
Alphonſi regis Arragonum Epiſtolæ ad Concilium. 909

ANNO CHRISTI

1416 *Procuratorium ejuſdem & reſponſum Concilii.* 911
Congregatio generalis in cauſa fidei. 913
Petitio in cauſa Tridentina &c. 915
Commiſſio in cauſa fidei. 916
Citatio contra fautores Huſſitarum. 919
Exſecutiones in partibus factæ. 922
Congregatio generalis. 925
Procuratorium regis Arragonum. 927
Congregatio generalis. 930
Poloniæ regis Epiſtola. 931
Magiſtri generalis Ordinis Theutonicorum epiſtola ad Concilium. 933
Cracovienſis Univerſitatis Epiſtola ad Concilium. 934
Procuratorium regis & reginæ Neapolis. 936
Congregatio generalis. 938
Subtractio regis Arragonum obedientiæ factæ Petro de Luna. 939
Subtractio obedientiæ regis Navarræ Petro de Luna. 940
Subtractio Comitis Fuxi. 942
Decretum ſuſpenſionis ſententiarum & proceſſuum in diverſis obedientiis. 943
Quid fuerit realis obedientia Gregorii XII. Papæ. ibid.
XXII. SESSIO. 948
Sedendi ordo decretus inter regis Caſtellæ & regis Arragonum legatos. ibid.
De unione Ambaxiatorum Arragonum. ibid.
Decretum locationis Ambaxintorum. 949
Litteræ convocatoriæ Arragonum. 950
Conceſſio vocum ambaxiatorum. 951
Schedula acceptationis per Ambaxiatores. 953
Seſſio de unione Ambaxiatorum Arragonum. 954
Proteſtatio Portugallenſium. ibid.
Proteſtatio Ambaxiatorum regis Jacobi & Joannæ reginæ. 957
Proteſtatio pro rege Francorum. 958
XXIII. SESSIO. 963
Commiſſio ad informandum contra Petrum de Luna. ibid.
Proceſſus in cauſa hæreſis contra eumdem. 967
XXIV. SESSIO. 972
Citatio contra Petrum de Luna. ibid.
XXV. SESSIO. 979
Decretum conceſſionis Olomucenſis Eccleſiæ in commendam. ibid.
Procuratio Comitis Fuxi. 980
Procuratio trium ſtatuum dominiorum Comitis Fuxi. 983
Deputantur Commiſſarii in cauſa Tridentina pro natione Hiſpanica. 987
Cedula approbationis ſuper victualibus & penſionibus domorum cum civibus Conſtantienſibus. 988
XXVI. SESSIO. 992
Decretum de non derogando juri alicujus nationis de prioritate votorum. ibid.
Pro unione Ambaxiatorum regis Navarræ. 993
Procuratorium regis Navarræ. 995
Procuratorium ſtatus Cleri regni Navarræ. 997
Procuratorium decani beatæ Mariæ de Tutela. 999
Procuratio Abbatis de Oliva, aliorumque e regione Navarræ. 1001 & ſeqq.
XXVII. SESSIO. 1012
Relatio de cauſa Tridentinæ Eccleſiæ ſuper executione monitorii. ibid.
In Cauſa Tridentina. 1013
XXVIII. SESSIO. 1016
De eadem cauſa Tridentina. 1017
Proteſtatio ambaxiatorum regis Franciæ pro juſtitia ejuſdem regis elucidanda. 1022

ANNO CHRISTI
1417 XXIX. SESSIO. 1031
Deputatio procuratorum & notariorum in cauſa Petri de Luna. ibid.
Ordinatio ſuper contumacia Petri de Luna. 1032
Inſtrumentum executionis lectum & productum. 1033
XXX. SESSIO. 1035
Approbatio ſubtractionis obedientiæ factæ Petro de Luna per regem Arragonum. 1036
Inſtrumentum reſponſionis per Petrum de Luna factæ. 1038
Practicæ per Petrum de Luna datæ ad ſedandum ſchiſma. 1045
Inſtrumentum executionis in perſonam factæ. 1049
XXXI. SESSIO. 1053
Monitorium contra Comitem Virtutum. ibid.
Decretum ſuper redintegratione Eccleſiæ Bajonenſis. 1055
Anglicanorum proteſtationes. 1058
XXXII. SESSIO. 1070
Petrus de Luna declaratur contumax: decretum, ut contra eum uſque ad definitivam ſententiam procedatur. ibid.
Congregatio generalis, in qua dabatur audientia ambaxiatoribus regis Caſtellæ. 1075
Citatio in valvis ad reproducendum articulos. 1079
Articuli contra Petrum de Luna. ibid.
Bulla Petri de Luna, qua excommunicat eos, qui ab ipſo ſe ſubtraherent. 1086
Inſtrumentum contractus in conclavi factum an. 1406. 1110
XXXIII. SESSIO. 1116
Proceſſus contra Petrum de Luna. 1117
Decretum lectum per Epiſcopum Dolenſem. 1120
XXXIV. SESSIO. 1126
Proceſſus idem. ibid.
XXXV. SESSIO. 1127
Unio Ambaxiatorum regis Caſtellæ. 1132
Procuratorium Regis Caſtellæ. 1133
XXXVI. SESSIO. 1135
Citatio Petri de Luna ad audiendam ſententiam depoſitionis. ibid.
XXXVII. SESSIO. 1140
Sententia contra Benedictum XIII. ſive Petrum de Luna. 1141
Tenor dictæ ſententiæ ſub bulla Concilii. 1144
XXXVIII. SESSIO. 1146
Decretum irritans pœnas latas a Petro de Luna in Henricum infantem Arragoniæ. ibid.
Decretum revocationis vocum Ambaxiatoribus regis Arragonum conceſſarum. 1147
Adjunguntur Commiſſarii in cauſa Argentinenſi. 1148.
Proteſtatio Cardinalium contra Reformationem electioni Pontificis præmittendam. 1150

ANNO CHRISTI
1417 *Proteſtatio ex parte trium Nationum, ac etiam Collegii Cardinalium.* ibid.
Quænam hanc proteſtationem conſecuta ſint. 1153
Proteſtatio Nationis Germanicæ. 1154
Congregatio, in qua dantur Commiſſarii ſuper Concordia nationis Hiſpanicæ facienda. 1158
XXXIX. SESSIO. 1159
Decretum de Conciliis generalibus celebrandis. ibid.
Proviſio adverſus futura ſchiſmata. ibid.
Forma profeſſionis fidei faciendæ a Papa. 1161
XL. SESSIO. 1163
Reformationes faciendæ a Papa cum Concilio, antequam diſſolvatur. 1164
De modo eligendi Papam. 1165
XLI. SESSIO. 1167
Conſtitutio Clementis VI. ſuper victualibus Cardinalium in Conclavi exiſtentium. ibid.
Decreta varia circa electionem Romani Pontificis. 1169
Electio Martini Papæ V. 1171
XLII. SESSIO. 1172
Bulla liberationis factæ Imperatori de cuſtodia Joannis olim Papæ XXIII. ibid.
XLIII. SESSIO. 1174
Bullæ Martini V. de exemptionibus, unionibus &c. ibid. & ſeqq.
Decreta varia Martini V. in Concilio facta. 1177 & ſeqq.
Copia certarum Conſtitutionum, in Concilio Conſtantienſi factarum, quæ fuerunt præſentatæ in Curia Parlamenti regii Pariſienſis, ſed non acceptatæ per eamdem Curiam. 1184
Martini P. V. & nationis Germanicæ concordata. 1189
1418 *Martini P. V. & nationis Anglicanæ concordata.* 1193
XLIV. SESSIO. 1195
Decretum de loco futuri Concilii. ibid.
Articuli XXIV. ad reducendos ab hæreſi Huſſitica Bohemos, a Concilio præſcripti. 1196
XLV. SESSIO. 1198
De diſſolutione Concilii. ibid.
Proteſtatio Ambaxiatorum regis Poloniæ. 1202

Hactenus Seſſiones.

Martini V. Bulla de erroribus Joannis Wicleff, & Joannis Hus. 1204
Ejuſdem bulla confirmatoria Actorum contra hæreſes. 1214
Confirmatio Conſtitutionum Friderici II. & Carolinæ cum multis adjectionibus. 1219
Modus obſervandus in publica ſeſſione Conciliorum generalium. 1229
Decretum Concilii Baſileenſis approbans Concilium Conſtantienſe. 1231
Notæ Severini Binii. 1233

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

AVendo veduto per la Fede di Reviſione, ed Approvazione del *P. D. Filippo Roſa Lanzi* inquiſitor Generale del Santo Offizio di *Venezia* nel libro intitolato: *Sacrorum Conciliorum &c. Auctore P. Philippo Labbeo Soc. Jeſu, curante Nicolao Coleti, & Joanne Dominico Manſi &c.* Non v' eſſer coſa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per atteſtato del Segretario Noſtro, niente contro Principi, e buoni coſtumi, concediamo Licenza ad *Antonio Zatta* Stampator *di Venezia* che poſſi eſſere ſtampato, oſſervando gli ordini in materia di ſtampe, e preſentando le ſolite Copie alle Pubbliche Librerie di Venezia, e di Padova.

Data li 20. Dicembre 1767.

(Sebaſtian Zuſtinian Riform.
(Alviſe Valareſſo Riform.
(Franceſco Moroſini 2.° Cav. Proc. Riform.

Regiſtrato in Libro a Carte 335. al Num. 2304.

Davidde Marcheſini Segr.

ANNO CHRISTI 1409.

CONCILIUM PISANUM

ANNO CHRISTI 1409.

SUPER ELECTIONE UNICI SUMMI PONTIFICIS CELEBRATUM.

Ex Hiſtoria MS. Caroli VI. regis Francorum a monacho Sandionyſiano.

LOnge lateque per orbem qui Spiritus ſancti gratia inſpirati tamdiu ſub nefandiſſimo ſchiſmate fidelium univerſalem matrem eccleſiam doluerant ancillari, amborum contendentium de papatu, & ſummo ejus culmine ambitionem improbam execrabiliter damnantes, conventionem utriuſque collegii cardinalium, ut viam facilem veniendi ad pacem & concordiam, commendabant. Ubique obtemperando eorum monitis, de Francia, Anglia, Boemia, cæteriſque Chriſtianitatis regnis & dominiis, metropolitani, epiſcopi & abbates, ex collegiis cathedralium eccleſiarum univerſitatibuſque regnorum jam ſolemnes nuncii mittebantur, & iter arripuerant gaudentes ut in concilio Piſano intereſſent pro diuturno ſchiſmate ſopiendo. Nec quemquam ex ipſis ſcio, qui non feliciter viæ finem attigerit præoptatum: niſi dominum Guidonem de Raya Remenſem archiepiſcopum, qui quamvis in colloquiis publicis hucuſque & coram principibus, Petrum de Luna tenuerit ſummis laudibus efferendum: quia tamen ad id beneplacitum Deo negotium cum cardinali de Baro obedienter procedebat, occaſum ſuum non immerito deflendum, hic inſerere dignum duco.

Cum enim ambo ad villam quamdam duabus dietis a Janua diſtantem gratia hoſpitii divertentes, & orta verbali controverſia, occaſione equorum memorati cardinalis, mareſcallus ejus, alium qui hoc officium publice exercebat, occidiſſet: mox populares commoti & eidem ſubito vicem pro vice reddentes, & ad hoſpitium cardinalis accedentes, quinque ex ſuis, quos habuerunt obviam, ferali rabie peremerunt. Ulterius ad facinora volentes procedere, cum præfatus archiepiſcopus ad feneſtras domus ſe oſtendens, eos verbis lenibus tentaret compeſcere, ictu jaculi trans præcordia confoſſus interiit, nec ultra vocem emiſit. Nec ſceleribus contenti, jam tentabant ut igne ſuffocatorio cæteri ſpiritum exhalarent: cum nuncius inopinate ſupervenit, qui tantam veſaniam auctoritate gubernatoris Januæ repreſſit. Qui, quia villa ſubdita ſibi erat, ad perpetuam memoriam facinus inultum non reliquit: ſed peractis archiepiſcopi exequiis, quantis ſtudiis funus ullum celebrari poterat, quotquot ad deteſtabilem commotionem convenerant, conditioni, ætati, aut ſexui non parcendo, variis exterminari ſuppliciis, & domum in qua [a] locatus fuerat ſolo æquari præcepit.

[a] *Forte*, necatus, H.

Ad promotionem autem cauſæ eccleſiæ ſanctæ Dei rediens: quia domini cardinales viceſimum quintum diem Martii aſſignaverant pro prima ſeſſione, in pulchra & ſpatioſa navi eccleſiæ cathedralis urbis Piſanæ celebranda, in qua & ſedes prælatorum ibidem aſſiſtentium aptari fecerant: ſecundum exigentiam ordinum & dignitatum ibi convenientes nominandi, ſic fuerunt collocati. Primam namque ſedem altitudinis altaris conſtituti in introitu chori a dextra, ab eoque pedibus XII. diſtantem, domini cardinales, Prænestinus, Albanus, Oſtienſis, Podienſis, de Turejo, de Saluciis, ac de ſancto Angelo, qui obedierant domino Benedicto;

ANNO CHRISTI 1409.

Neapolitanus etiam, Aquilejæ de Columna, de Ursinis, de Brancacio, de Ravenna, de Laude, & de S. Angelo, qui Gregorio adhæserant, occupaverunt, ut decebat, & in facie altaris ante dicti, cujus latera paulo longius sacri palatii protonotarii ambiebant. De ambassiatoribus regis Franciæ, episcopus Meldensis solus interfuit; pro rege Siciliæ Ludovico, episcopus de Gap, duo milites, quidam doctor in legibus, cum uno secretario; necnon pro rege Angliæ, cum quodam milite unus doctor cum clerico qui de Alemannorum deliberatione facta apud Francquefort veniebant, solum præsentes fuerunt. Et his qui prælati erant episcopis & abbatibus, ab utroque latere dictæ navis usque ad valvas ecclesiæ sedes præparatæ erant: sediumque scabella nuncii capitulorum & conventuum tenuerunt. In residuo capacitatis dictæ navis, longe humilioribus scamnis, ambassiatores regum non prælati cæterorum [b] dominorum & comitatuum cum doctoribus, cæterisque nunciis capitulorum & conventuum, consederunt. Et his debite locatis, dominus cardinalis Præneſtinus Missam de Spiritu sancto celebravit solemnem. Qua finita, & quodam doctore collatione facta, in qua disertissime causam tangens congregationis concilii, cum assistentes orare monuisset devote pro unione ecclesiæ, nil amplius actum est ipsa die.

[b] *Forte*, dominorum. H

Die Martis, Martii scilicet XXVI. hujus sacri concilii fuit secunda sessio vel convocatio celebrata, & inter Missæ solemnia, quæ peregit quidam alterius partis cardinalis Mediolanensis, omnes monitione solemni hortatus est, ut Dominum devotissime orarent, quatenus causa ecclesiæ inchoata bono fine clauderetur. Et inde singuli prælati se cappis ecclesiasticis induentes, albasque mitras sumentes, cum unus ex assistentibus cappellanis alta voce intonuisset, *Orate*, tunc omnes flexis genibus spatio dicendi psalmum, *Miserere mei Deus*, proni in terram se dederunt. Pausam istam quidam cardinalis una collecta finivit: & cum similem dixisset post antiphonam a cappellanis cantatam, unus eorum continuavit litaniam alta voce, cui prælati responderunt. Et cum post orationem idem hymnum, *Veni Creator Spiritus*, inchoasset: hymno dicto, *Erigite*, alta voce intonuit. Et sic omnes surrexerunt: & erectis, a quodam cardinali dalmatica insignito evangelium unum devotissime audierunt.

His peractis, publice indictum fuit auctoritate concilii, ut omnes, prælatis, nunciis & doctoribus exceptis, ab ecclesia recederent. Inde unus advocatus, notarii, procuratores, & promotores plures statuti sunt ad accusandum ambos contendentes de papatu. Quidam iterum eliguntur, qui nomina accedentium ad id sacrum concilium in scriptis redigerunt, & quandiu in prælaturis vixissent, ut sic secundum suum ordinem in sedibus locarentur. Super officiis istis debite exequendis, juramentis præstitis advocatus cathedram eminentem ad denunciandum statuta in concilio ascendens, intelligibilique vocis oraculo pertinaciam amborum contendentium recitans, quorum unum pro Benedicto *beneficium*, alterum pro Gregorio, *errorium* pluries nominavit, prolixiori sermone proposuit quamdiu in hoc deflendo schismate ecclesiam Dei tenuerant, & ut pro pace obtinenda fuerunt sufficienter ad sacrum concilium evocati, concludens, ut evocati publice si dedignarentur comparere, reputarentur contumaces. Cum autem dixisset de illis de Fleisc, Auxitanensi, de Chalento, qui sub uno, atque de illo de Thode, qui sub altero contendentium se cardinales dicebant, unus ex promotoribus mox surrexit instanter postulans, ut quod advocatus requisierat concilium approbaret, & super petitione a protonotariis clericis cameræ, ac cæteris notariis præsentibus fieri sibi postulavit publica instrumenta; servando judiciarium ordinem conciliorum, petitis assentiendo: inde duo cardinales cum uno archiepiscopo, & uno episcopo, advocato quoque & notariis prædictis miserunt ad valvas ecclesiæ; quas protinus aperientes, cum prænominatos alta voce evocassent, a popularibus ibi stantibus quærentes, si scirent aliquem ex eorum familiaribus in urbe locatum: ad sedes suas redeuntes ab ore unius retulerunt neminem eorum reperisse, sicque accusatores petierunt, ut reputarentur contumaces, & super hoc sibi fieri instrumenta: tunc cardinales Præneſtinus Pictavensis alias nominatus, cunctis antiquior, & qui ante schisma ad cardinalatum assumptus fuerat, cæteris quæsivit, quid agendum. Qui omnes negotium dignum duxerunt differri usque ad diem sequentem: quod cum cæteri assistentes approbassent iterando, placet, placet, sic illa sessio soluta est.

Die igitur sequenti tertia evocatio concilii celebratur cum solemnitatibus prius tactis: fuerunt que dicti contendentes, nominati * qui prius sibi adhærentes evocati: qui cum non comparuissent, nec aliquis vir pro ipsis, promotoresque instarent ut reputarentur contumaces; de benignitate tamen omnium assistentium, quæ petebant, usque ad diem sabbati sequentem, quæ fuit Martii dies ultima, dignum duxerunt differre: & sic concilium illud solutum est.

* *Corr.* nominatique prius, sibi adhærentes.

Die dicta quarta sessione celebrata cum solemnitatibus solitis, cum prænominati contendentes minime comparuissent, ad advocati & promotorum requestam reputati sunt contumaces: & in scripto quod tunc legit cardinalis Præneſtinus, dixit, quod de eis adhærentibusque expectaretur usque ad aliam sessionem assignatam ad diem Lunæ, post octavas Resurrectionis Dominicæ, quia illa hebdomada non debebant jurisdictiones exercere; sicque omnibus concedentibus quod ecclesia Pisana apta erat ad concilium celebrandum, ita discessum est.

Quæ in synodo facta ac deliberata fuerunt a die Aprilis XV. *usque* XXII. *mensis Maji.*

ULterius procedendo in facto unionis, XV. Aprilis iterum celebratum est sacrum concilium cum observantiis prius tactis in sessione secunda: ibique domini cardinales Mediolani, & de Baro, qui Alemannorum deliberationi interfuerant apud Francquefort, venerunt: præsentes quoque fuerunt octoginta & decem archiepiscopi & episcopi, nonnulli quoque abbates, doctores, clerici, notarii, qui non interfuerant in congregationibus antedictis. Et tunc quatuor prænominati cardinales, qui cum duobus contendentibus se tenebant, evocati iterum minime comparuerunt, sicque de benignitate assistentium fuit continuata dieta usque ad aliam sessionem; nuncios regum Franciæ, Angliæ, Hungariæ, Bohemiæ, ac multorum domi-

ANNO CHRISTI 1409.

dominorum Alemanniæ, qui (ut fama referebat) veniebant, expectando.

Die dicta quidam archiepiscopus, duo episcopi, & totidem clerici, qui se nuncios dicebant ducis Ruperti de Bavaria, quem regem Romanorum nominabant, in concilium sunt inducti: qui tamen cum aliis non sederunt, nec, sicut ipsi, decorati fuerunt indumentis ecclesiasticis, sed mox proponi fecerunt per episcopum dictum de Berde, & in sua propositione ambiguitatibus plena solum fecit XXII. quæstiones, inter quas principaliores fuerunt: si cardinales sui collegii poterant se subtrahere ab obedientia sui papæ? si poterant evocare dictum papam? si poterant [a] evocare concilium generale? si duo collegia poterant se mutuo habilitare ad tenendum concilium? concludendo quod dictum concilium debebat mutari & differri, attento quod ille, quem papam nominabant suum, promptus erat comparere: dum tamen esset in alio loco, & promittebat complere quæ juraverat, si alter etiam adimpleret, dureque redarguendo suos cardinales dixit, quod injuste & irrationabiliter fecerant subtractionem prædictam. Cum verbis finem fecisset, & se paululum nuncii retraxissent, unanimi assensu assistentium concluſum est, ut revocati, eisdem præciperetur auctoritate concilii, ut scriptis, quæ proposuerant, traderent, & qualem a domino suo habebant auctoritatem: quod tandem non sine difficultate magna peregerunt.

a *Forte*, revocare. H.

Iterum, dum hæc agebantur, qui extra valvas ecclesiæ custodiebant equos suos, magnam contentionem commoverunt, & ad invicem rixati sunt: præfati enim domini recedentes, in scandalum omnium aspicientium mutuo altercabantur; indeque clare patuit, quod non venerant nisi ad impediendum factum ecclesiæ.

Nondum exacta hebdomada ad villam Pisanam venit quidam Ivo nominatus Karlut, malum caput, dominus civitatis Darmin, in qua tunc Gregorius vel Errorius morabatur, qui ut erat litteratus, & facundus, & summe in rhetorica expertus, instantissime dominis cardinalibus requisivit, ut concilium differretur, & locus mutaretur: sed ad eum audiendum constituti valde solemnes clerici, domini cardinales Albanensis & de Thurejo de parte nostra, de parte vero altera, Aquilejæ & Mediolani; qui multis rationibus ostenderunt, hoc non posse fieri; & sic inefficax, unde venerat, rediit.

Dominica Aprilis mensis die XXI. in præsentia omnium de concilio existentium, in ecclesia S. Martini archiepiscopus Tolosanus Missam celebravit: & inter solemnia Missæ quidam frater Minor episcopus Dignensis in Provincia sermonem faciens, & pro themate capiens; *mercenarius fugit*, ostendit luculentissime quo modo duo contendentes non erant veri pastores, sed mercenarii, ideo expellendi, attentis viis, quas tenuerant: propositiones eorum etiam evidentissime improbavit, nec tenendas ostendit quas proposuerant ambassiatores ducis Ruperti de Bavaria: qui tamen nuncii eadem die subito sine responsione (nescitur quo ducti spiritu) recesserunt, quamvis assignata eis esset ad comparendum dies sequens.

Aprilis XXIV. die, in majori ecclesia congregatio sacri concilii facta fuit, missaque cum observantiis præfatis celebrata. Quia domini cardinales totum processum divisionis ecclesiæ a principio & huc usque, & quidquid summi pontifices, & ipsi interim egerant, in scriptis redigi fecerant: de consensu omnium assistentium advocatus sacri concilii cathedram ascendens, spatio trium horarum processum illum alte, & intelligibiliter legit: indeque fuerunt lectæ requestæ promotorum, continentes contra ambos contendentes: Primo, quod concilium acceptabat aggregationem, & unionem mutuam duorum collegiorum, & totum quod ex ea poterat dependere: approbabat etiam evocationem concilii generalis per eos factam: citationem & evocationem contra duos contendentes roborando, firmas etiam decernebat: iterum, & quod locus Pisanus habilis erat ad celebrandum concilium ulterius; attento quod ambo contendentes fuerant debite evocati, & contumaces reputati. Ultra, & quod contendentes privarentur a dignitate papatus, eorum quoque fautores omnibus beneficiis, dignitatibus, officiis privarentur: & si contra privationem istam aliquid attentarent, puniri possent per judices sæculares. Iterum, quod omnes reges & principes, & generaliter omnes cujuscumque status essent, penitus absolverentur a juramentis præstitis duobus contendentibus.

Ordinatum & tunc fuit in eodem concilio, ut viri litterati, honestæ conversationis, & bonæ conscientiæ, eligerentur ad recipiendum [a] reformationem testesque producendos per promotores præfatos contra duos contendentes, & specialiter super continuatione schismatis pertinaci, & super [b] conclusionibus mutuo inter se factis: & ad nominandum prædictos viros, ut procederetur ulterius in facto dicti concilii, fuit continuata dieta ad diem Martis propinquam, ultimam mensis Aprilis.

a *Forte*, informationes. H.

b *Forte*, Collusionibus.

Ipsa die dominus patriarcha Alexandrinus, magister Simon Cramant universitatis Parisiensis, nuncii ducum Brabantiæ, Hollandiæ, ac patriæ Leodicensis, villam Pisanam ingressi sunt: subsequenter quoque ambassiatores Angliæ, videlicet archiepiscopus * Salberiensis, cum uno episcopo, duobus abbatibus, uno milite, & duobus doctoribus, in comitiva nobili ducentorum equitum. Applicuerunt postea ambassiatores archiepiscopi Maguntinensis & archiepiscopi Colonienſis, cum apparatu insigni: nuncii tamen Colonienses ad duas dietas de villa Pisana, a gentibus marchionis de Mala Spina capti fuerant & detenti, sed interventu & favore domini Boucicaudi gubernatoris Januæ, cum omnibus bonis suis fuerant liberati.

* episcopus.

Ultima die Aprilis congregato concilio, & Missa ab episcopo Luxovienſi in præsentia nunciorum Angliæ celebrata, post litanias & observantias prætactas, archiepiscopus * Salberiensis Anglicus cathedram ascendit: & sermonem faciens, unum & alterum contendentium rationabiliter increpando, exhortatus est dominos cardinales & concilium, ut procederent diligenter ad unionem ecclesiæ. Nihilque amplius actum est die illa, sed fuit continuata ad diem quartam Maji: dieque sequenti cardinalis Burdegalensis, altera quoque sequente cardinalis Hispaniæ, villam illam ingressi sunt.

* Episcopus Salesberiensis.

Die quarta Maji concilio congregato, dum Episcopus Ebroicensis Divina celebrabat, Anglorum nuncii, qui tunc præsentes aderant, ad latus sinistrum; patriarcha vero, episcopi Meldensis & Constantiensis, nuncii regis Franciæ,

ANNO CHRISTI 1409.

ciæ, episcopus quoque de Gap nuncius regis Siciliæ, ad latus dextrum post cambellanum Romæ sederunt. Peractisque Missæ solemniis, cum prælati post consuetas observantias, ornamenta sumpsissent ecclesiastica, & patriarcha post primum cardinalem episcopum, dominum scilicet Prænestinum, sedisset, sicut statutum fuerat: quidam excellentissimus doctor Bononiensis Petrus d'Aquaran * nominatus, cathedram ascendens, quæstionibus factis ab ambassiatoribus ducis Ruperti de Bavaria respondens, subtiliter & profunde ostendit, contendentes per cardinales & concilium sufficienter evocatos; & quod contra eosdem poterant juste procedere; sed & illi domini sub quibus tunc residebant: prolatas dubitationes a nunciis dicti ducis Ruperti penitus annullando. Postea etiam advocatus ascendens cathedram, dixit, quod ad examinandum testes per promotores producendos contra duos contendentes, cardinalis de Laude Italicus, & cardinalis S. Angeli, pro duobus collegiis; pro regno Franciæ episcopus Lexovienſis, & tres doctores; pro regno Angliæ unus doctor; pro Provincia unus; & pro Alemania duo; velut ad id idonei nominati fuerant: & hoc omnes approbaverunt assistentes. Addidit finem dans verbis, quod quia dominus Ladislaus, qui se dicebat regem Siciliæ, armis Saonæ urbem infestabat, quæ erat Florentinorum, impediendo sacrum concilium, ut aliqui ad eum mitterentur, qui auctoritate concilii præciperent, ut inde recedens resipisceret ab inceptis. Et hic sermo bonus in oculis omnium assistentium visus fuit; diesque continuata fuit ad diem x. Maji. In congregatione ista, nuncii Maguntini & Colonienses non interfuerant, ob discordiam motam inter eos pro prioritate sessionis: ordinatumque extitit, ut reducerentur ad pacem.

Octava die Maji in ecclesia S. Michaelis, quia tunc celebrabatur festum Apparitionis ejusdem archangeli, præsentes fuerunt in concilio cardinales, Missamque celebravit dominus patriarcha: qui prædicationes faciens, sex rationes posuit, per quas, propositiones nunciorum ducis Ruperti de Bavaria efficaciter destruxit & annullavit; qui ponebant in dubium, si cardinales poterant evocare papam suum? si poterant sibi subtrahere obedientiam? si ambo collegia poterant se habilitare mutuo? nam luculenter probavit, quod hæc omnia rationabiliter poterant pro tanto bono, sicut extirpatio schismatis, & unio universalis ecclesiæ; & quod quidquid factum fuerat, concilium poterat confirmare; multaque ibi tetigit facienda ad bonum unionis. In isto concilio interfuerunt archiepiscoporum Maguntiæ & Colonienſis nuncii, & sicut statutum fuerat, intermixti consederunt, & primus de Colonia: Missaque peracta per promotorem & unum clientem *, multi prælati citati sunt ad comparendum die sequenti in domo Carmelitarum coram commissariis per concilium ordinatis, ad jurandum in causa amborum contendentium. Ista die post prandium in ecclesia S. Martini, cum dominis cardinalibus nuncii regum & prælati congregati: tunc cardinalis Prænestinus dixit, quod fratres sui in prosecutione unionis nihil agere intendebant sine deliberatione concilii; & quia omnes nequibant in his deliberationibus interesse, bonum erat aliquos ordinare, qui semper præsentes, cum deliberaretur, essent, & deliberata aliis nunciarent; & si aliquos dignos ad hoc repererant, illos nominarent. Ad hoc patriarcha dixit: jam concluſum pro natione Franciæ, ut de qualibet provincia archiepiscopus, si præsens esset, & in absentia episcopus, vel doctor hujus provinciæ interesset. Fueruntque nominati postea pro Francia patriarcha, archiepiscopi præsentes: pro provincia Senonensi episcopus Meldensis: pro Rotomagensi episcopus Lexovienſis: & sic de aliis: pro Provincia, quæ semper cum Francis stabat, episcopus de Gap: statutumque, ut sic cæteris nationibus fieret, & ut soli nominati in deliberationibus remanerent.

Inde cardinalis Albanensis novam materiam intrans, nuncios Petri de Luna nunciat brevi venturos: quærens tamen quomodo reciperentur, audirentur, vel etiam tractarentur. Addidit & requestis per promotores factis XXIV. Aprilis, ut per dictum decerneretur concilium, quod ad ipsum ut repræsentans universalem ecclesiam cognitio pertinebat extirpationis schismatis, aut decisionis ipsius: statutumque est, ut die crastina post prandium, provinciarum deputati cum cardinalibus propter hoc congregarentur.

Super hoc IX. Maji locutus patriarcha pro natione Franciæ & Provinciæ, dixit, quod mutua deliberatione habita, rata habebant per cardinales postulata: adducens ultra, ut promotiones prælaturarum duorum contendentium, usque ad limitatum tempus approbarentur per dictum concilium; cui mox visum fuit, quod in finalibus fieret. Quantum ad receptionem nunciorum Petri de Luna, indiscussum reliquit, qualem honorem ipsis exhiberent, qui nondum scilicet subtraxerant obedientiam Quoad audientiam concedendam, dixit quærendum ab eis qualem auctoritatem habebant, & quibus dirigebantur, antequam audirentur; nec negavit quin honestatem servando, sine molestiis vel injuriis semper tractari deberent. Post patriarcham locutus archiepiscopus Salzberiensis, pro natione Angliæ in puncto unico D. patriarchæ contradicens, mirari se dixit, quod aliqui subtraxerant, aliqui non: addens, quod necesse erat ut in concilio omnes essent unius voluntatis, & quod subtractio communis esset omnibus: concludens, quod nullus honor erat nunciis Petri de Luna exhibendus: in qua opinione tandem stetit patriarcha, quidam episcopus de Cracovia regis Poloniæ nuncius, Maguntini & Colonienses nuncii, & alii: sed super hoc, cardinales qui non subtraxerant, deliberationem petierunt.

Veneris decima die Maji, post Missam celebratam ab episcopo Massilienſi, & observationes prætactas, cum electis provinciarum inito consilio, cum advocatus proposuisset quæ prolocuta fuerant, non faciendo de subtractione nostrorum cardinalium mentionem, [a] a promotoribus Anglicis super hoc interrogati adhuc deliberationes peterent: tandem super hoc interrogati assistentes omnes, subtractionem debere esse communem unanimiter concluserunt. Tunc dominus patriarcha, sedem suam, quam habebat inter duos cardinales antiquiores, relinquens, & cathedram ascendens, pronunciavit alta voce, auctoritate concilii, subtractionem obedientiæ duorum contendentium licite fieri potuisse & debere; & illi qui eam fecerant, debebant, & poterant; nec deinceps a quoquam obediendum erat eis; & quod super habi-

* de Anchorano.

* f clericum

[a] *Corrige*, & promotores Anglici. H.

habilitatione promotionum per eos facta, de post quod cessaverant a prosecutione unionis ecclesiæ, mature deliberaretur ulterius. Et quia dies prima productionis testium contra duos contendentes servari non poterat, quia diebus festivis acciderat: pro secunda productione diem XVII. Maji assignavit ad procedendum ulterius in causa prædicta. ANNO CHRISTI 1409.

Maji XI. die in præsentia Electorum provinciarum, quidam episcopi & doctores fuerant deputati, qui minutam facerent subtractionis prætactæ, quæ traderetur concilio, ad corrigendum, si correctione indigeret, & correcta mitteretur ad omnes Christianitatis nationes. Dieque XIII. hujus mensis, in generali concilio dominus cardinalis Prænestinus dixit, quod omnes fratres sui consentiebant subtractioni per concilium ordinatæ.

Maji XVII. die ad instigationem promotorum, in generali concilio statutum est, ut subtractio prædicta in scriptis publice legeretur, ut consuetum est de jure. Insuper aliæ requestæ factæ & concordatæ fuerunt, quæ continentur in cedula sequenti, assignataque est dies ad XXII. mensis Maji, qua, consensu universalis concilii dominus patriarcha cathedram ascendens, prædictam cedulam alte legit, quæ sequentia continebat.

Anno Domini MCCCCIX. XVII. die mensis Maji, quæ fuit Veneris, sancta & universalis synodus, &c. *Ut supra, pag.* 1213.

DE ELECTIONE PAPÆ ALEXANDRI.

Ex eadem historia MSS.

UTriusque collegii dominis cardinalibus a sancta synodo auctoritate concessa, ut ad electionem procederent unici vicarii Christi, devotissima ejus sponsa ecclesia (quam tamdiu obstinata ambitio amborum contendentium ancillari coegerat) honorem recuperaret pristinum, & regnis dominaretur universis: invocata Spiritus sancti gratia, quæ agenda susciperet dirigenda, conclave circa festum S. Joannis Baptistæ ingressi sunt. Ne a semitis rectitudinis deviarent, preces validas principum compatriotarum, favorem, opulentiam, vel quorumdam generis claritatem, justo favorabilius attendentes, ut actu simili annales sæpius referunt accidisse; quotquot pestiferum schisma oderant & reprobabant, devotis orationibus Divinas aures pulsabant, ut votis eorum sic condescendere placeret, quod inchoata valerent commendabili fine terminare. Qui regis assistebant assidue consiliis, ambigendum dicebant, domini justo remissius in agendis se habentes, mora nimia aliquod impedimentum intermedium allatura esset. Quapropter ipsis compendiosam epistolam accelerationis exhortativam misit. Sed antequam nuncius medium itineris attigisset, eos audiens negotium consummasse, non ulterius progredi dignum duxit. Sane sanctæ conversationis ac devotionis virum Petrum de Candia ordinis fratrum Minorum, in sacra pagina excellentissimum professorem, de archiepiscopatu Mediolanensi ad cardinalatum assumptum, (quem sciebant ex Candia Græciæ remotissima Insula, & ex ignota prosapia ortum, cum nec opum acervi, sed tenuis facultas res etiam familiares ministrabat) in summum pontificem elegerunt circa finem Junii; Juliique VII. die Alexandrum quintum vocaverunt. Quæ cum Regi litteris intimassent, sui nuncii Parisiis missi, & quam laudabiliter olim studio Parisiensi sacræ Scripturæ flores odoriferos ubique longe lateque per orbem spargere docuerat: promotionem ejus tam favorabiliter acceptavit, ac si regnicola, vel de regio sanguine procreatus extitisset. ANNO CHRISTI 1409.

G. C. ADDITIO ALTERA

Ad Acta concilii Pisani.

Habuit Odoricus Raynaldus alia concilii Pisani acta, ex quibus excerpta quædam annalibus suis inseruit. Nos ex iis delibabimus quæ singularia sunt, & quorum nulla in actis superioribus mentio.

Advocatus concilii, qui in prima sessione concilium allocutus est, Simon Perusinus vocabatur. SESSIO I.

Sessione IV. Roberti Romanorum regis oratores quatuor, Joannes Rigensis archiepiscopus, Matthæus Vormatiensis, & Ulricus [b] *Rigersis, episcopi, Conradus e Susato Spirensis ecclesiæ canonicus, & theologiæ professor. Ulricus primo statim accessu peroravit unus, seque ac suos venire professus est, ut pacem inter Gregorium & cardinales conciliarent.* SESSIO IV.

[b] *Lege*, Ulricus Wardensis. H.

Die consequenti, qui fuit XVI. *April. Conradus, non in publica sessione, sed in sacrario ecclesiæ, coram cardinalibus, proposuit dubitationes supra decriptas, pag.* 1179. *& seq. cum responsionibus quas esse lectas sessione VII. a Petro Ancharano ipsarum auctore, constat ex actis superius editis ex Dacherii Spicilegio, sess. VII. & ex opusculo, cui titulus:* Quæ in synodo gesta, &c. *pag.* 1253.

IX. April. provocationem a Pisano concilio ad Gregorium ediderunt. Denique die Dominico XXI. *ejusdem mensis, salutato nemine clam abierunt. Provocationis autem a concilio, hoc instrumentum habe ex Raynaldo.*

IN nomine Domini, Amen. Anno a nativitate ejusdem millesimo quadringentesimo nono, Indictione secunda, pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri domini Gregorii Divina providentia papæ XII. anno tertio, die decimanona mensis Aprilis, hora Primarum vel quasi, in ecclesia S. Catharinæ ordinis Prædicatorum in civitate Pisarum, in notariorum nostrorum, testiumq; subscriptorum præsentia, personaliter constitutus honorabilis vir dominus Conradus de Susato, canonicus ecclesiæ Spirensis, in sacra theologia & in artibus magister, procurator, & procuratorio nomine sereniissimi & glorioissimi principis & domini, D. Roberti Romanorum regis semper augusti, constituentis, prout de ejus mandato per litteras patentes, sigillo majestatis dicti Romanorum regis in cera crocea impendente sigillatas, plenam fecit fidem: animo & intentione appellandi & provocandi, tenens in suis manibus quædam papiri folia, quamdam appellationem seu provocationem in se continentia, hujusmodi appellationem seu provocationem interposuit, appellavit, & provocavit, apostolos petiit, & protestatus fuit, omniaque & singula alia fecit, & facere se dixit, quæ in dictis papiri foliis continentur, quorum tenor de verbo ad verbum sequitur, & est talis.

Coram vobis discretis viris notariis publicis,

tan-

tanquam perſonis authenticis & fidelibus, & teſtibus hic aſtantibus fide dignis, ego Conradus de Suſato, in ſacra theologia & in artibus magiſter canonicus in eccleſia Spirenſi, procurator & nomine procuratorio ſereniſſimi & excellentiſſimi principis & domini, D. Boberti Dei gratia Romanorum regis ſemper auguſti, præcipui defenſoris & advocati eccleſiæ ſancti Dei, animo & intentione appellandi & provocandi, & apoſtolos petendi, & recipiendi atque præſtandi melioribus & efficacioribus modo, via, jure, cauſa, atque forma, quibus poſſum & debeo, dictuſque dominus meus poteſt & debet, dico & propono: quod licet dudum felicis recordationis D. Innocentio PP. VII. ab hac vita mortali ſubtracto, tunc epiſcopi, presbyteri, & diaconi, ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales, qui tunc erant, celebratis ejuſdem quondam D. Innocentii funeralibus, atque ejus corpore eccleſiaſticæ tradito ſepulturæ, pro electione ſummi Pontificis in conclavi ſecundum formam ſanctorum canonum congregati, omnium & ſingulorum vota omnia & ſingula, concorditer, nemine diſcrepante, in ſanctiſſimum in Chriſto patrem & dominum D. Angelum tit. S. Marci presbyterum cardinalem, ipſorumque confratrem, ejus exigentibus meritis, Divinitus inſpirati direxerunt; ipſumque in ſummum Romanæ & univerſalis eccleſiæ pontificem elegerunt, inthronizaverunt, & ut talem venerantes adorarunt. *Et nonnullis interjectis, quibus a cardinalibus, ut juſtum pontificem habitum, promulgatamque toto orbe illius electionem deſcribit, ſubjungit.*

ANNO CHRISTI 1409.

Nihilo minus dicti domini olim cardinales, omnes & ſinguli, uno dumtaxat excepto, ſuæ ſalutis immemores, inobedientiæ filii, neſcitur quo ducti ſpiritu, foris egreſſi contra ſacerdotem Domini, & relicto ſuo rege, rebellarunt, & eccleſiam ſanctam Dei, quæ in unitate conſiſtit, ad cujus defenſionem prælibatus ſereniſſimus dominus meus conſtituens adſtringitur & obligatur, ſcindentes & ſcindere molientes, ſe ſchiſmatis * contra papam irreligioſa temeritate inſtituerunt, necnon ſua temeritate uſque ad hoc proſiliere: & ſuam diviſionem, catholicam eſſe credentes eccleſiam, cathedram ſibi conſtituere atque primatum aſſumere conantes, ab eo quod unum eſt ſemetipſos ſegregarunt. Et licite præfati olim domini cardinales die XI. menſis Maji proxime præteriti omnem obedientiam dicto ſanctiſſimo domino noſtro Gregorio ſe ſcripſerunt ſubtraxiſſe, prout in litteris ſuis datis Liburni primo die menſis Julii clariſſime continetur, in quibus dicitur inter cætera: „ quod XI. menſis Maji proxime præteriti, omnem, quantum in nobis fuit, obedientiam juxta juris „ exigentiam abſtraximus, & receſſimus ab eodem: “ quæ, & tenorem litteræ ego procurator, prædicto nomine procuratorio, in quantum faciunt pro juſtificatione, & verificatione præſentis appellationis, haberi volo pro inſertis: plurimum tamen magni, potentes, & ſapientes viri, revocant in dubium, an dicta die, prout ſcripſerunt, ipſi obedientiam abſtraxerunt, eo quod [a] idem dum cardinales in aliis ſuis litteris datis Piſis XII. menſis Maji ſcribunt: quomodo die XI. Maji receſſerunt de Luca hora viceſimaſecunda, hoc eſt per duas horas ante noctem? Et in eiſdem litteris circa finem habentur hæc verba: „ Nec noſtræ „ mentis eſt, a fide veritateque juris erga „ præfatum dominum noſtrum (dummodo „ modis hactenus per eum retentis ſucciſis, „ ipſum ad id quod tenetur effectualiter adimplere, diſpoſitum videamus) modo aliquo „ deviare: ſed tali eventu obedientiam & reverentiam debitas exhibere. “ Cum igitur XII. die Maji non habebant intentionem ſubtrahendi juxta jam expreſſa: quomodo ſtabit, quod die immediate præcedenti ſubtraxerunt obedientiam?

ANNO CHRISTI 1409.

Item, die XIII. dicti menſis Maji appellationem quamdam interpoſuerunt, in qua coram domino Gregorio, tamquam ſanctiſſimo domino & patre ſanctiſſimo, cum omni reverentia, tanquam humiles ipſius ſervitores, appellarunt. Quinimmo dicunt in ea: „ A vobis, pater „ beatiſſime, irrationabiliter & ſecundum non „ rectam rationem decernentibus, ad voſmet „ ſecundum certam rationem & melius informatum. “ Notarii quoque ipſum in inſtrumento cui appellatio eſt inſerta, ſanctiſſimum in Chriſto patrem ſcribunt & appellant, &c. Ex quibus luce clarius habetur, quod tunc, ſcilicet die XIII. Maji, ipſi olim domini cardinales, & eorum notarii, dominum Gregorium pro ſanctiſſimo patre & domino & ſummo Pontifice manifeſte ſcripſerunt, nominarunt, & recognoverunt. Quomodo igitur ſcribunt, quod XI. die dicti menſis Maji obedientiam ſubtraxerunt? Ecce inculcationem, ecce involutionem, ecce dubitationem, mentibus principum, dominorum, & aliorum virorum ſapientium ingeſtam. Et ſi ſic erraverunt in principio, non eſt mirum, quod in fine gravius erraverunt. Dicitur namque: Parvus error in principio, maximus eſt in fine.

Eſto tamen, quod præfati domini olim cardinales die XI. menſis Maji obedientiam D. Gregorio ſubtraxiſſent, quod tamen ex premiſſis non apparet: quia tamen, ut ſcribunt in dictis litteris, hora viceſimaſecunda, per duas ſcilicet horas ante noctem receſſerunt, evidentiſſime conſtat, quod nullam ſolemnitatem nec ordinem juris in re tam grandi & nova, ſicut merito ſervaſſent, ſervaverunt. Vix eis ſufficiebat tempus Piſas accedendi ante noctem: & ecce obedientiam ſubtrahere concluſerunt, & eam ſubtraxerunt, ipſumque ſanctiſſimum dominum noſtrum Gregorium contra juſtitiam & juris ordinem, ut apparet, ſpoliaverunt. Ubi deliberaverunt? in campo. Ubi concluſerunt? in diverſorio. Ecce præcipitationem facti in principio. Non enim immerito prius dominum Gregorium monuiſſent, quod niſi votis & juramentis ſatisfaceret, obedientiam ſibi ſubtraherent. Numquid attendere debebant, cum quadam maturitate, quanta rei ſolemnitate Gallici proceſſerunt cum ſuo domino, quem vocant Benedictum, cum ſemel ſibi obedientiam ſubtraherent? Litteras autem & inſtrumenta appellationum, & alia ſuperius inducta, in quantum faciunt pro juſtificatione præſentis appellationis, &c. ego procurator præſentibus haberi volo pro inſertis.

Præterea dicti olim cardinales, prioribus non contenti, ſed pejora malis adjicientes, præfato domino noſtro, ſanctiſſimo domino Gregorio, multiplices injurias verbis, ſcriptis, atque factis, cum nulla contra eum adhuc eſſet lata ſententia, cum etiam ipſi non eſſent, nec deberent eſſe judices in cauſa propria, contra juris & juſtitiæ ordinem, & omnem æquita-

* *Deeſt* auctores.

[a] *Forte* idem Cardinales. H.

tem-

ANNO CHRISTI 1409.

tem humanam, in multiplex opprobrium ſedis apoſtolicæ, univerſalis eccleſiæ, obedientiæ noſtræ, & in cleri vilipendium, & totius cleri ſtatus denigrationem, multipliciter irrogarunt, ab executione ſententiæ nondum latæ inchoantes. Sicque prædicti olim cardinales per litteras ſuas & pſeudoapoſtolos, præfatum ſanctiſſimum dominum noſtrum, nondum juſte convictum nec confeſſum, prædicarunt, intimarunt & publicarunt, quaſi per totam Chriſtianitatem, perjurum, votifragum, ſchiſmaticum, immo ſchiſmatis auctorem, & hæreticum. Numquid eſt hic modus procedendi tantorum virorum, olim in tanto faſtigio dignitatis conſtitutorum, ad quos oculi aliorum fidelium ſicut ſagittarii ad metam reſpiciunt, jurgiis, blaſphemiis, & maledictionibus partem adverſam, ante ſententiam latam, tam turpiter & deteſtabiliter informare? numquid iſta ſunt media ad concordiam & unionem inducendam? numquid bonus finis, bene etiam intentus, per bona & apta media bene, & rationabiliter eſt proſequendus? nunquid ſcriptum eſt: Quod juſtum eſt, juſte exequaris?

Item, quis eſt iſte modus a ſæculo inauditus, quod dicti olim domini cardinales, qui huc uſque a tempore domini Gregorii, & ſui prædeceſſoris, fuerunt duces noſtræ obedientiæ, anticardinales Gallicos pridem excommunicatos, anathematizatos, & indignos aliquo prælationis titulo nominare, quinimmo ſchiſmati cos, & illius nefandi ſchiſmatis in eccleſia ſancta Dei inductores & nutritores, vocant & ſcribunt reverendiſſimos patres & dominos, quinimmo & cardinales ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ; & ſanctiſſimum dominum noſtrum Gregorium vocant & ſcribunt ſchiſmaticum, & ſchiſmatis nutritorem? Bene hæc poteſt converſio in oppoſitam qualitatem appellari; cum tamen ipſe ſanctiſſimus dominus noſter nec ſchiſma induxit, ſed pluribus, proh dolor! annis ante eum fuit & duravit, nec iis, qui ſchiſma induxerunt, fovet & aſſiſtit. Fomentum namque ſchiſmatis illis attribuitur, qui ſchiſma faciunt, vel fecerunt, inducunt vel induxerunt, & in hujuſmodi perſeverant, vel eiſdem aſſiſtunt, &c. ſed nihil ad eos, qui non ſunt ſibi conſcii alicujus culpæ in hoc facto. Sicut enim ſchiſma Græcorum non eſt Latinis imputandum: ita nec ſchiſma Gallicorum, ſeu per Gallicos introductum, capiti, vel membris obedientiæ Romanæ. Ipſe inſuper pro ſublatione ſchiſmatis, cum nondum duobus annis eſſet in pontificatu, concilium generale decernere voluit, decrevit, & per ſuas patentes litteras, prout inferius plenius dicetur, induxit, ut unio & pax daretur eccleſiæ. Denique litteris ſuis & nunciis, omnes & ſingulos ſub obedientia domini Gregorii conſiſtentes requiſiverunt & hortati ſunt, ipſiſque nihilo minus mandaverunt, quantum in eis erat, ut ipſi & eorum ſinguli domino Gregorio obedientiam ſubtraherent: cum tamen ad hujuſmodi ſubtractionem nondum eſſent cauſæ ſufficientes ad lucem poſitæ. Mirabile viſum eſt, quod de tanto volebant ſe intromittere. Quis etenim conſtituit eos judices Gregorii, et totius obedientiæ noſtræ, et præſertim Germaniæ? Conſtat eos velle omnes a Romano Pontifice declinare. Quod ſi factum fuiſſet, quis tempore medio diſpenſaſſet in caſibus papæ reſervatis? quis cognoviſſet in cauſis appellationum ad eum devolutis? quis etiam pallium dediſſet, & archiepiſcopos confirmaſſet? &c.

ANNO CHRISTI 1409.

Præterea ſanctiſſimus dominus noſter Gregorius, videns ſe non poſſe proficere, nec concordare cum eo, qui ſe vocat Benedictum ab alia parte, ad viam ceſſionis perficiendam, concluſit pro unione in eccleſia Dei perficienda, viam concilii generalis, prout etiam illud convocavit, & indixit per certas litteras ſuas apoſtolicas ſub data tertio Nonas Julii, in feſto ſcilicet Pentecoſtes proximo futuro: quarum litterarum tenorem, in quantum faciunt pro verificatione præſentis appellationis, & non aliter, ego procurator haberi volo pro inſertis. Et veriſimile eſt, quod ipſe dominus Gregorius diu ante concilium concluſerat: ſed antequam litteræ conficerentur, habuit cogitare de congruis tempore & loco, quibus deberet convocari.

Verum, ut ipſi domini cardinales præfatum D. Gregorium etiam in hoc ſanctiſſimo propoſito prævenirent, præoccuparent, & impedirent: cum quibuſdam anticardinalibus & ſchiſmaticis, dudum per D. Gregorium, & ſuos prædeceſſores, ex cauſis anathematizatis, & quocumque prælationis titulo privatis atque condemnatis, & pro ſchiſmaticis reputatis, atque a gremio & conſortio ſanctæ matris eccleſiæ, eorum exigentibus demeritis, prorſus excluſis, ſe univerunt & junxerunt; ac unum quoddam cum eis, ut aſſerunt, prætenſum collegium, nullum caput habentes, neque recognoſcentes, de facto licet non de jure effecti, quoddam prætenſum concilium, quod potius conventiculum, vel conciliabulum dici debet, per certas ſuas litteras ſub data anticipata, ut vehementer præſumitur, fabricatas, in civitate Piſarum, in feſto Annunciationis virginis glorioſæ lapſo, ſub data Liburni, viceſima quarta menſis Junii, indixerunt. Ex quibus quidem litteris quot dubitationes, quot inculcationes, & involutiones, in cordibus principum, & dominorum, & ſapientum ac Chriſti fidelium exortæ ſint, vix poterit calamo ſcribi, vel lingua explicari: eo quod iſti domini olim cardinales, quantum ex ipſis eorum litteris luce clarius habetur (quas etiam, in quantum faciunt pro verificatione præſentis appellationis, ego procurator haberi volo pro expreſſis) nova, numquam prius viſa, vel audita, attentare conati ſunt; ſemitas antiquorum, & ſanctorum patrum & ſacrorum canonum doctrinas omittentes, obliquas ac dubias ambulare cœperunt vias, prout & illas continuant de præſenti. Et nihilo minus in negleſtu poſuerunt omne id & totum quod eſt honeſtatis, conſolationis, & conſervationis obedientiæ noſtræ, & eccleſiæ ſanctæ Dei, de ſuis omnimodis confuſione, deſolatione, ruina atque diviſione minime curantes. Unde, ut de pluribus pauca tangantur, primo videamus de præoccupatione. Ex litteris namque eorum pro concilio celebrando deſtinatis, de quibus ſtatim facta eſt mentio, manifeſte habetur, quod unio ipſorum olim cardinalium cum anticardinalibus, præceſſit ipſam prætenſi ſui concilii indictionem: dicentes prius ſe eſſe unitos, & poſtea matura deliberatione concluſiſſe concilium convocandum. Unde dicitur in dictis litteris inter cætera: „ Quibus viſis, & pluri„ bus habitis inter nos conſiliis, firmamus nos „ venire cum dominis alterius collegii, & Li„ burnum accedentibus nobis, qui locus eſt

„ pro-

ANNO CHRISTI 1409.

„ prope civitatem Pisanam ejusdem diœcesis, „ ac de eis dominis cardinalibus ex altera „ parte in sufficienti numero nobiscum congregatis, in unum nos univimus propositum " &c. Et nihilo minus, ut habetur ex litteris suis super eorum unione datis Liburni penultima die mensis Junii, litteræ concilii datæ sunt per quatuor dies ante: quia vicesimaquarta Junii. Ecce quomodo in scriptis eorum dant intelligere sibi invicem contradictoria, quia ante indictionem convocationis concilii fuerunt uniti cum anticardinalibus, & non fuerunt uniti. Quis sanæ mentis ex istis non incideret dubitare de factis, & processu dictorum dominorum? unde etsi dicti domini tempore suæ unionis cum anticardinalibus primo indixissent concilium: constat tamen, quod hoc factum fuisset per quatuor dies post datam litterarum convocationis concilii.

Item, in quibusdam litteris suis dicto serenissimo Romanorum regi domino meo directis, datis Liburni vicesima sexta Julii scribunt ista verba: „ Deliberavimus invicem, convocare „ concilium generale ex utraque parte, eis„ dem loco & tempore: cujus rei atque nostri „ propositi intimationem, determinato loco „ ubi optandissima congregatio hujusmodi fie„ ri debeat, & oratorem nostrum præcipuum „ mittemus in brevi. " Ex quibus litteris & verbis patet, quod vicesimasexta Julii, quæ fuit plusquam per mensem, post prætensam datam litterarum convocationis sui prætensi concilii: ipsi deliberaverant convocare concilium: sed nondum convocabant, quia nondum erat determinatus locus, ubi ista congregatio fieri deberet. Igitur tempore datarum litterarum sui prætensi concilii, nondum erant concordes de loco. Igitur data est anticipata, & hoc in fraudem domini Gregorii, ut vehementer præsumitur, & ut videantur eum præveniisse. Per ejusmodi enim adinventiones exquisitas vehementer suspicatur & præsumitur, ipsos olim cardinales, fuisse & esse causas impedimenti unionis exoptatæ. Nonne quivis catholicus hoc concipere poterit evidenter, quod si hujusmodi indictionem conciliabuli emisissent, dictumque concilium papæ fuisset sortitum effectum, nec, ut prædicitur, impeditum, sicut obedientia Benedicti in suo, ita & nostra in papali concilio, unanimi voce & concorditer requisivisset, & efficaciter induxisset dominum Gregorium ad observantiam voti & juramenti sui pro reintegratione ecclesiæ sanctæ Dei? necessariumque fuisset ipsum ad hoc attendere, omnis dilationis mora profligata: alias tota obedientia, vero ordine, & juxta omnem æquitatem, & cum bona conscientia, recessisset ab eodem tanquam fautore schismatis antiquati, nullaque fuisset in nostra obedientia divisio subillata, quin immo ex tunc sincera unio per ambas obedientias procurata, & inducta. Quidam etiam abbas ambassiator dictorum dominorum olim cardinalium retulit, quod per duos menses disputarunt de loco, in quo indiceretur concilium. Et de hoc etiam habetur evidens magnumque testimonium eorum, qui adhærent ipsis dominis olim cardinalibus, dicentium, quod per totum mensem Augusti primo fuit concordatum de loco Pisarum cum Florentinis. Quod etiam patet ex hoc, quia nuncius qui deferebat litteras concilii cardinalium ad partes Rheni, habuit litteras credentiæ olim dominorum cardinalium sub data primæ Septembris: & post hæc recessit de Pisis: & per consequens tunc fuit primo expeditus. Et verisimile est, quod illum, vel alium nuncium citius destinassent, si de loco & tempore die vicesimaquarta Junii concordassent. Item multi curtesani, quorum aliqui tempore indictionis concilii, per Gregorium fuerunt in Luca, & aliqui in Pisis, & aliqui in Liburno, dixerunt quod dominus Gregorius publicaverat concilium suum per plures dies antequam audiretur de concilio olim cardinalium. Videtur igitur manifestum, quod datam prædictam callide anticipaverunt, volentes Gregorium & suum concilium prævenire. Quod si per impossibile non esset factum: quare sic tarde intimaverunt suum concilium? nam dominus Gregorius bene per duos menses suum concilium ante prætensum concilium eorum per litteras patentes publicavit.

Insuper, etsi convocatio concilii generalis, juxta traditionem & decreta sanctorum patrum, pertinet ad summum Romanæ ecclesiæ pontificem, dispositum saltem ad convocandum, & qui, quantum in se est, concilium generale indixit, & per suas patentes litteras apostolicas publicavit: dicti tamen olim cardinales, & eorum in hac parte complices, in litteris & scriptis suis affirmant, & verbis prædicare non verentur, quod hoc veritatem habeat de papa indubitato. Per quæ papatum domini Gregorii revocant in dubium, cum tamen in instrumento conclavis ad instantiam dictorum dominorum, ante electionem domini Gregorii in summum pontificem, clare dicatur in hæc verba: „ Et intendentes ad remedia fortiora, „ non quid juris pro parte eorum justitia sua„ det. " Quod jus verissimum est, & plena veritate fulcitum. Dicti autem instrumenti conclavis tenorem, in quantum facit pro justificatione & verificatione præsentis appellationis, ego procurator prædictus volo haberi pro expresso.

Præterea, si dubitant de papatu domini Gregorii, quare simili ratione non dubitant de suo cardinalatu? quod si dubitant, tunc etiam ex simili dubio non habent se intromittere de electione summi prætensi pontificis, contra prætensam practicam quam habent præ manibus. Item pariformiter dicti domini, & eorum complices, habebunt dubitare de papatu Innocentii VII. Bonifacii IX. & fortassis Urbani VI. & sic in eamdem videntur incidere opinionem, quinimmo & verius errorem cum Gallicis, qui a principio istius detestandi & horrendissimi schismatis, ecclesiam catholicam & inconsutilem Christi tunicam dividere præsumpserunt. Ipsi etiam in dando dominum Gregorium, & alium, seu alios, ejusdem prædecessorem seu prædecessores, obedientiæ nostræ, in summos pontifices: eamdem nostram obedientiam totam videntur decepisse, subsannasse, & eidem illusisse, si fas est dicere.

Item, in litteris, quas scripserunt serenissimo domino meo, domino Ruperto Romanorum regi, post assumptionem dicti domini Gregorii, sub data Romæ decima Decembris, scribunt in hæc verba: „ Post solemnes de futuri Ponti„ ficis electione tractatus, illo divinitus inspi„ rante, qui cuncta perpetua ratione gubernat, „ vota nostra in reverendissimum in Christo „ patrem & D. ex nostro collegio D. Ange„ lum tit. S. Marci presbyterum cardinalem „ confratremque nostrum ad culmen dignita-

„ tis

ANNO CHRISTI 1409.

„ tis apoſtolicæ, poſt Divinæ gratiæ munera, „ univerſis ejus exigentibus meritis, nec im- „ merito aſcenſurum, nemine diſcrepante, di- „ reximus, ipſumque confratrem noſtrum die „ ultima Novembris in dominum noſtrum ele- „ gimus atque patrem." In quibus verbis dant manifeſte intelligi, quod ipſum Gregorium ad culmen apoſtolicæ dignitatis elegerunt & aſſumpſerunt, nullum dubium prætendentes. Quod ſi aliquod dubium prætendebant, quare ipſum omni dubio ſemoto in ſummum pontificem elegerunt, & ipſum toti noſtræ obedientiæ pro ſummo pontifice dederunt, præſentarunt, necnon verbis & ſcriptis, nunciis & ambaxiatoribus, cum ſolemnitate debita publicarunt?

Præterea licet congregationem per dictos olim cardinales indictam in Piſis ad feſtum Annunciationis virginis glorioſæ proxime præteritum, prætendant eſſe concilium generale, & in eo tanquam in concilio generali poſſe, & debere facta tractari univerſalis eccleſię, eaque habere vim & efficaciam: nihilo minus ex ratione, & ſimul ex ſcriptis eorum, & modo procedendi, contrarium luculenter apparet. Concilium namque generale debet eſſe liberum ſecundum traditiones ſanctorum patrum: ſed congregatio indicta per ipſos olim cardinales, expreſſe reſtricta eſt & limitata: unde in litteris ſuæ convocationis dicitur in hæc verba: " Finiſque imponatur ſchiſmati, „ per viam mutuæ ceſſionis: " & infra: „ Eſt „ enim noſtra, & dominorum de collegio al- „ terius partis intentio, & irrevocabile propo- „ ſitum, quod cum his, qui veniunt ad di- „ ctum locum & terminum provideatur fidei „ & eccleſiæ juxta effectus prædictos. " Item in litteris confœderationis, ſeu unionis dictorum dominorum cum anticardinalibus, dicitur & ſcribitur inter cætera ſic: " Juramen- „ to & voto irrevocabili firmavimus, quod „ per viam mutuæ ceſſionis, ambo * de pa- „ patu, vel alterius alio mortuo vel canonice „ ejecto, proſequamur unionem. "

f. amborum de papatu contendentium,

Numquid iſti præſumunt imponere legem Spiritui ſancto, a quo dicitur regi concilium generale? numquid ſunt dabiles aliæ vię rationabiles pro unione eccleſiæ ſanctæ, quam via ceſſionis? unde via hæc ceſſionis eſt a Gallicis pridem adinventa, & in particulari eorum conciliabulo determinata: quam pro lege iſti ponentes, per anticardinales Gallicos inducti, concilium limitare, & regulam ſeu legem Spiritui ſancto imponere minus provide, quinimmo & periculoſe, præſumpſerunt. Quaſi concilium, non quamcumque rationabilem viam pro unione eccleſiæ introducenda non inquirere, de ea deliberare, atque eam libere & abſolute aſſumere debeat atque poſſit.

Item terminus in litteris convocationis prædictæ expreſſus, videtur eſſe nimis brevis, quo- ad plures de noſtra obedientia: eo quod [a] plurima tantum * diſtantia a loco Piſarum, quod poſt inſinuationem eis factam, per ſe, vel ſuos procuratores, ad locum Piſarum non poterunt modo humano pervenire. Si igitur non veniant, non tamen ſunt contumaciter abſentes, & per conſequens congregatio facta Piſis non meretur dici concilium generale. Præterea dicti prætenſi domini videntur aſſerere, dicere, & tenere, quod ſanctiſſimus dominus noſter, dominus Gregorius, teneatur in Piſis in concilio prætenſo, per eos indicto, potius conci-

[a] *Corr.* plurimi tanta ſunt. H.
* *Corr.* tam ſunt.

A liabulo, comparere; & ſi veniret, quod poſſet ibidem judicari. Quod utique ex iis, quæ geſta ſunt hactenus, nullatenus apparet, eo quod major pars prælatorum in Piſis exiſtentium eſt de parte ſibi adverſa, quæ partem noſtram ſemper reputavit & prædicavit ſchiſmaticam, ſicut e contra: alii autem omnes fere ſubtraxerunt domino Gregorio obedientiam diu ante concilii ſui prætenſi indictionem, & fecerunt ſe partem contra eum ipſum, incuſantes, & crimina enormia imponentes ante ſententiam latam; ipſique olim cardinales ſunt excommunicati, omnique honore & dignitate privati & exuti. Quis autem compos rationis præſumat dicere, quod quis, quantumcumque B etiam modicus, coram ſuis adverſariis, ſeu parte adverſa, comparere teneatur, ſeu etiam quod ſententia prætenſa, ſi quam ferret, ipſo jure ſubſiſteret?

Præterea eſto quod dominus Gregorius veniret Piſas, & vellet renunciare: non veniente Benedicto, dubium eſt an debeat renunciare, cum contingere poſſet, quod ille, qui vocat ſe Benedictum, parte ex adverſa poſt reſignationem Gregorii diceret: „ Ego jam ſum unicus, „ & nullum habeo contendentem de pari: cur „ vultis me privare vel compellere ad cedendum? " Quod ſi fieret, utique cederet ad ignominiam & verecundiam permaximam totius obedientiæ noſtræ: & maxime quia dicitur, & C ita dicunt aliqui ex olim cardinalibus noſtræ obedientiæ, quod anticardinales Gallici obedientiam ſuo Benedicto pridem reſtitutam nondum abſtraxerant. Præterea licet neceſſario aliqui de prætenſis olim dominis cardinalibus, & anticardinalibus, fuerint excommunicati, anathematizati, inhabilitati, & omnis prælationis titulo privati: nihilo minus in vilipendium apoſtolicæ poteſtatis clavium eccleſiæ, neſcitur quo jure, quo modo, & qua bona conſcientia, una partium alteram habilitavit, diſpenſavit, famæ reſtituit, & in cardinales creavit, & fortaſſis una aliam abſolvit. Quæ utique nullatenus ipſis vel alicui eorum, ſed ſoli papæ, vel ſuam auctoritatem habenti, poſſunt con- D venire.

Item licet domini olim cardinales ex obedientia noſtra primo, & deinde ipſi & anticardinales Gallici ſimul pro parte ſereniſſimi domini, domini Roberti Romanorum regis conſtituentis, domini mei, & per ſuos ſolemnes oratores, fuerunt cum omni reverentia & debita inſtantia requiſiti & ehxortati, quatenus amore Dei, & intemeratæ virginis Mariæ, & totius curiæ ſupercæleſtis, necnon contemplatione eccleſiæ militantis, & ad petitionem regiæ majeſtatis, vellent inclinari ad mutandum locum Piſarum, & ad reconveniendum in alio certo loco, dicto domino Gregorio, & eis congruo, ubi dominus Gregorius faceret id, E ad quod obligatur, & ulterius ad electionem unici ſummi pontificis procederetur, quia ſperaret dicta regia majeſtas, quod per iſtum modum omnibus dubiis, ſcrupulis, perplexitatibus, difficultatibus, ac novis diviſionibus, præcipue in partibus obedientiæ noſtræ, ſublatis & excluſis, fieret pura, & ſincera, integra ac univerſalis unio in eccleſia ſancta Dei, quam per concilium indictum a domino Gregorio, vel etiam per congregationem in Piſis factam ſeu indictam, timeret non poſſe habere: quod ſi ad hoc inclinarentur, & ſic facerent, dicti oratores regiæ majeſtatis offerebant ipſis domi-

ANNO CHRISTI 1409.

nis plenam ejusdem regiæ majestatis assistentiam: & sive dictus dominus Gregorius in dicto loco compareret, & debitum suum faceret, sive non, nihilo minus ad electionem summi pontificis procederetur, quia ex tunc clare appareret, quod dominus Gregorius nollet facere debitum suum.

Fuit etiam per eosdem oratores dictum & allegatum, quod si pro anima hominis lucranda expediret, sicut revera expedit, magnam, immo multum grandem rem facere: multo magis incomparabiliter ad lucrandum plures animas, ad cavendum innumeras strages, ad præveniendum destructiones, destitutiones, & desolationes ecclesiarum, monasteriorum & cœnobiorum, atque universali integra ac pura unione facienda & procuranda, brevis mora, cum assignatione alterius loci bene commodi, nullatenus esse deneganda. Licet etiam dubia & difficultates, quibus multorum animi moventur & moti sunt, in præsentia dictorum dominorum & aliorum prælatorum in ecclesia cathedrali Pisana congregatorum, die decimaquinta mensis Aprilis fuerunt explicata, propter quæ & alia plurima, prout tunc publice dicebatur, timor erat, & est dictum domino regi Romanorum, quod per congregationem in Pisis factam, sincera & integra fidelium unio nequaquam haberetur: nihilo minus dicti domini, quasi indurati, obstinati, & in alienum sensum miserabiliter versi, & primo & secundo responderunt præcipitanter, prompte, & satis irreverenter, quod impossibile esset mutare locum, quodque super mutatione loci nihil vellent audire, vel tractare quoquo modo.

Et quia dicti olim cardinales, prout colligitur ex præmissis, consideratis viis & modis per eos servatis, ab obedientia domini Gregorii summi Pontificis perperam recesserunt, multiplices injurias verbis, scriptis, & factis irrogarunt, & ipsum blasphemarunt; prætensum quoddam concilium, quinimmo conciliabulum, in loco Pisarum, ad præveniendum, præoccupandum, & impediendum concilium indictum per sanctissimum dominum nostrum Gregorium papam duodecimum, quantum in eis fuit, indixerunt; datam litterarum, ut præsumitur, anticiparunt; locum sui prætensi concilii, verius conciliabuli, dudum antequam eis esset concessus, pro congregatione fienda nominarunt; ipsum dominum Gregorium, papam dubitatum appellarunt & scripserunt; suam congregationem prætensam, quam concilium vocant, contra libertatem & naturam concilii, certis modis, tamquam legem imponentes Spiritui sancto, limitarunt & restrinxerunt; terminum conventionis seu congregationis pro multis de nostra obedientia nimis brevem assignarunt; in propria causa, cum sint pars & manifesti adversarii, se judices, vel conjudices esse præsumpserunt; se invicem, licet nulliter & de facto, habilitaverunt; petitiones, instantias, requisitiones, & exhortationes per oratores dicti domini serenissimi regis Romanorum, & pro parte sua oblatas & factas, pro pura, sincera, & integra unione fidelium inducenda (ut cum eorum bona venia loquar) animose, pertinaciter, & præcipitanter, temere, & irreverenter excluserunt, & admittere recusarunt: & quia etiam, ut verisimiliter timetur, dicti prætensi olim cardinales in neglectu penitus ponentes omne id, quod est confusionis, desolationis, ruinæ, destitutionis, verecundiæ, ignominiæ, et divisionis partis et obedientiæ nostræ, quantum apparere potest ex iis quæ per eos acta sunt, aguntur, & agentur verisimiliter in futurum, sanctam ecclesiam catholicam, & inconsutilem Christi tunicam, scindere, dividere, lacerare, laniare, prosternere, & conculcare, timore Dei prorsus excluso, satagentes, plura scandala, diffidia, & errores introducere, ac procurare, & quantum in eis erit, facere non cessabunt novum idolum, vitulum conflatilem, perversum antichristum, & maledictionis æternæ filium nominando, & intrudendo suas pravissimas, & perversissimas affectiones, & errores insequendo, quibus totum statum sedis apostolicæ, & Christi fidelium, ad exitium & præcipitium intolerabile ponere, & integraliter subvertere nituntur; idcirco ego Conradus supradictus procurator, & procuratorio nomine præfati excellentissimi & gloriosissimi principis ac domini, domini Roberti Romanorum regis semper Augusti, cernens dictos olim cardinales, & alios anticardinales, quibus dicunt se unitos, a suo prætenso proposito non posse revocari; sed eos hujusmodi velle intendere damnabiliter, & de facto inhærere: sentiensque sanctam & universalem ecclesiam catholicam, cujus ipse Romanorum rex est defensor, & advocatus præcipuus, ad quem spectat, ne eam aliquibus patiatur insidiantium procellarum fluctibus illidi, & quietam faciem tempestatis insolito timore turbari, & præsertim obedientiam nostram, per omnia & singula præmissa, & alia plurima, quæ calamus non capit, attentata & præsumpta, in suoque prætenso conciliabulo, per se & eos qui in eo confluunt & conveniunt, verisimiliter, ut timetur, licet nulliter, & de facto, attentanda & præsumenda, dictumque dominum meum, serenissimum dominum regem Romanorum, & jus suum ac quoslibet Romanæ ecclesiæ & sacri Romani imperii fideles, & præcipue status, honores, & jura regum, principum & prælatorum, communitatum, ac personarum tam spiritualium, quam sæcularium, cujuscumque status, conditionis, vel sexus existant, præsertim eorum, qui hactenus fuerunt de obedientia domini Gregorii, & suorum prædecessorum, multipliciter læsa esse, vel saltem lædi, & gravari posse quomodolibet in futurum; ne etiam præfatus serenissimus Romanorum rex per dictos olim cardinales, & anticardinales, ac eorum conciliabulum, nulliter & de facto attentata, fienda, & præsumenda, aut ipsorum aliqua, in præjudicium sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ, sacrique Romani imperii, sive regni, regum, principum, prælatorum, communitatum, ac personarum sive spiritualium, sive sæcularium, atque prædictorum ejusdem ecclesiæ & sacri Romani imperii sive regni subditorum quorumcumque, aliquatenus videatur approbare, aut in ea vel ipsorum aliquod consentire quovis modo; & volens nedum contra præterita illata, ac præsentia gravamina, quæ fortassis inferuntur, sed & contra futura, licet nulliter & de facto, inferenda juris beneficiis, dictum dominum nostrum Romanorum regem, sanctam Romanam ecclesiam, sacrum Romanum imperium sive regnum, omnes & singulos supra nominatos defendere, & juvare a præmissis omnibus & singulis, & aliis gravaminibus quibuscumque illatis & inferendis, comminatis & comminandis, et omnibus sequelis, seu illis quæ elici poterunt quomodolibet ex eisdem,

vel

vel eorum altero, communiter vel divisim, pro A dicto domino sereniſſimo Romanorum rege, et pro aliis regibus, principibus, prælatis, communitatibus, perſonis privatis, ſpiritualibus, vel ſæcularibus, et aliis quibuſcumque præſenti appellationi adhærentibus; necnon a dictis olim cardinalibus, anticardinalibus, conventiculo atque conciliabulo per eoſdem convocato, vel in poſterum convocando, contra ipſos et quemlibet ipſorum adhærentium eis, atque ſuum conciliabulum ſeu conventiculum ingredientium ſeu approbantium, quod cum de jure, et bona æquitate ac ratione poſſum, et debeo, et ipſe præfatus ſereniſſimus princeps dominus meus Romanorum rex poteſt et debet, ad Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, ſponſum et ca- B put præcipuum eccleſiæ militantis, judicem vivorum et mortuorum, nec non ad generale concilium legitime, rite, et canonice, atque debite convocatum, ſeu convocandum, in iis ſcriptis procuratorio nomine quo ſupra, provoco et appello, apoſtolos peto primo, ſecundo, tertio, inſtanter, inſtantius, inſtantiſſime, ſi quis ſit qui eos mihi dare poſſit, velit, aut valeat, proteſtans, quod hac appellatione ſeu provocatione pendente contra præfatos, ſanctam Romanam ac univerſalem eccleſiam, et ſereniſſimum dominum meum Robertum Romanorum regem, cæteroſque reges, principes, prælatos, communitates, perſonas ſpirituales, et ſæculares, ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ et Romani imperii ſubditos, præſenti appellationi, et C dicto Romanorum regi adhærentes, ſeu adhærere volentes, nihil omnino debeat attentari.

Submitto nihilo minus ego Conradus procurator nomine procuratorio quo ſupra, Domino noſtro Jeſu Chriſto et futuro generali concilio, rite, legitime, atque canonice convocato, vel convocando, prædictæ S. Romanæ eccleſiæ jura, privilegia, honores, bona, immunitates, et libertates, atque ejuſdem eccleſiæ dictique domini Roberti Romanorum regis conſtituentis, domini noſtri, aliorumque regum, principum, prælatorum, communitatum, perſonarum, atque eccleſiæ et imperii ſubditorum, ac fidelium, omniumque et ſingulorum ſibi et præſenti ſuæ appellationi adhærentium, vel D adhærere volentium, omnia atque ſingula bona præſentia, et futura, cum proteſtatione minuendi, corrigendi, immutandi, facti ſubſtantia non mutata, et alias prout eſt moris, cum proteſtatione etiam intimandi, inſinuandi, et publicandi, ubi, quando, quibus, et quoties videbitur expedire.

SESS. X. & XI. *Lecti ſunt ſeſſionibus decima & undecima aliquot articuli adverſus Gregorium & Benedictum, iidem prorſus atque ii qui ſeſſione V. lecti fuerant. Hoc intereſt, quod in quinta ſeſſione eos promotor propoſuerit* narrative et diſpoſitive, *ut ipſe ſub finem loquitur*, offerens ſe probaturum in eis contenta: *at his ſeſſionibus lecti ſint teſtium fide muniti. Itaque prius propoſiti ſunt accuſationis loco, nunc convictionis. Cum igitur deſcripti ſuperius pag.* 1187. *fuerint ſeſſione V. actorum ex Dacherii Spicilegio editorum: hic integros ex Odorici Raynaldi annalibus deſcribere ſuperſedeo: ſed ea tantum, quæ in his ſeſſionibus vel addita, vel mutata ſunt.*

ANNO CHRISTI 1409.

Articuli producti coram ſancta ſynodo contra Petrum de Luna, Benedictum XIII. & Angelum Corario, Gregorium XII. nuncupatos, de papatu perperam contendentes, notorii probantur, ut ſequitur.

Coram hac ſancta et univerſali ſynodo, hic præſentialiter Spiritus ſancti gratia congregata, *&c. p.* 1187.

I. Articulus. Et ut ab exordio ſchiſmatis, vera et notoria deſcribatur narratio: deputati ad facta infraſcripta colligenda et cauſas, dant et exhibent huic ſancto concilio, quæ in ſequentibus deſcribuntur, tanquam vera, manifeſta, et notoria.

Poſt mortem enim, *&c. Ibidem uſque ad hæc verba*, et unitas in Dei eccleſia reduci valeret, quamvis domini cardinales de utraque obedientia id permaxime anhelarent: ſed non poterant exequutioni demandare propter potentiam præſidentium.

Probatio primæ partis primi articuli eſt et probatur per quatuordecim teſtes, quorum tres ſunt cardinales, quinque epiſcopi, et unus ad certam eccleſiam cathedralem electus. Unus eſt abbas, tres doctores, et unus licentiatus in decretis.

Sed ſuperveniente domini Clementis tranſitu ab hac luce, iidem domini cardinales qui in Avinione erant, inter quos erat dominus Petrus de Luna diaconus cardinalis tunc, poſtea aſſumptus in Benedictum XIII. quod ſemper geſſerunt in corde, diſpoſuerunt in actionem adducere, futuris impedimentis et ambitionibus viam præcludendo. Propter quod poſt conclavis ingreſſum, antequam ad electionem procederent, ad invicem promiſerunt, et juramento firmaverunt, quod ſi quis eorum in papam eligeretur, proſequeretur extirpationem ſchiſmatis, et unitatis vinculum in Dei eccleſia reduceret, per omnes vias rationabiles et accommodas, per quas brevius poſſet haberi unio, etiam uſque ad renunciationem papatus inclu- D ſive, ſi majori parti dominorum cardinalium eorum, qui tunc erant, pro bono unionis videretur expediens fore: ut hoc in quadam cedula ſuper præmiſſis facta, ſubſcripta manibus ipſorum dominorum cardinalium, plenius continetur. Et ſingulariter fuere prædicta jurata per dominum Petrum de Luna, tunc diaconum cardinalem S. Mariæ in Coſmedin, *&c. uſque ad hæc verba:* ad requiſitionem dominorum cardinalium prædictorum. *pag.* 1188. C.

Et iſta ſecunda pars primi articuli probatur per XII. teſtes, tres ſunt cardinales, quatuor epiſcopi, et unus electus ad eccleſiam cathedralem, unus abbas, duo legum et decretorum doctores, et unus licentiatus in decretis.

Et tunc illico ipſe dominus Benedictus ad E varias mundi partes, verbo et ſcripto mandavit et notificavit, quod erat omnino diſpoſitus renunciare pro bono unionis, adverſario pariter renunciante. Sed infra paucos dies ſic opinionem mutavit, quod de via ceſſionis verbum audire nolebat, illoſque exoſos habebat, qui de illa materia mentionem faciebant.

Et probatur notorius per octo teſtes, quorum unus eſt cardinalis, duo ſunt epiſcopi unus electus confirmatus ad eccleſiam cathedralem, unus abbas, duo doctores, tam le-

ANNO CHRISTI 1409

gum, quam decretorum, & unus licentiatus in decretis.

II. *Articulus*. Poſt vero ipſius domini Benedicti aſſumptionem, domini cardinales, *&c. uſque ad finem articuli*.

Et probatur per octo teſtes, quorum tres ſunt cardinales, unus epiſcopus, unus electus ad eccleſiam cathedralem, duo doctores decretorum, & unus licentiatus in decretis.

III. *Articulus*. Deinde infra annum aſſumptionis domini Benedicti, *&c. uſque ad hæc verba*, quod erat neceſſarium & expediens ut per viam mutuæ ceſſionis finis ſchiſmati imponeretur. *pag.* 1189. C.

Et probatur iſta prima pars tertii articuli per decem teſtes, quorum duo ſunt cardinales, tres epiſcopi, unus ad eccleſiam cathedralem electus, unus abbas, & duo doctores juris canonici & civilis, unus licentiatus in decretis.

Deinde etiam cardinales iteratis & humilibus ſupplicationibus, *&c. uſque ad finem articuli tertii*.

Et probatur iſta ſecunda pars tertii articuli per duodecim teſtes, quorum tres ſunt cardinales, quinque epiſcopi, unus ad eccleſiam cathedralem electus, unus legum doctor, unus abbas, & unus licentiatus in decretis.

IV. *Articulus*. Ex poſt ſereniſſimi principes, reges Franciæ, Angliæ, *&c. per totum*.

Et probatur quartus articulus per decem teſtes, quorum duo ſunt cardinales, quatuor epiſcopi, unus ad eccleſiam cathedralem electus, unus abbas, unus doctor lectum, unus licentiatus in decretis.

V. *Articulus*. Poſt hoc illuſtriſſimus princeps, rex Romanorum & Bohemiæ, *&c. p.* 1191. D. *uſque ad hæc verba*: quia crederet peccare mortaliter, ſi illam acceptaret & proſequeretur.

Et probatur illa pars quinti articuli per undecim teſtes, quorum quatuor cardinales, tres epiſcopi, duo legum doctores, & unus archipresbyter eccleſiæ cathedralis, & unus licentiatus in decretis.

Hæc autem aſſertio ſive dogmatizatio ſic publice facta audientes commovit quamplurimum, *&c. uſque ad finem articuli*.

Et probatur iſta ſecunda pars quinti articuli per ſeptem teſtes, quorum quatuor ſunt cardinales, duo epiſcopi, & unus licentiatus in decretis.

VI. *Articulus*. His peractis, oſtenderunt domini cardinales frequenter domino Benedicto claris & evidentibus rationibus, *&c. per totum*.

Et probatur iſte articulus per quinque teſtes, quorum duo ſunt cardinales, unus epiſcopus, unus electus ad eccleſiam cathedralem, unus licentiatus in decretis.

VII. *Articulus*. Ulterius quia multi reges, & principes, prælati, & alii, *&c. per totum*.

Et probatur iſte ſeptimus articulus per ſex teſtes, quorum tres ſunt cardinales, unus epiſcopus, unus ad eccleſiam cathedralem electus, & unus licentiatus in decretis.

VIII. *Articulus*. Subtractione ipſi domino Benedicto facta durante, *&c. uſque ad hæc verba*: quod illa quæ verbo obtulerat, facto haberet adimplere. *pag.* 1192. B.

Et probatur iſta prima pars octavi articuli per octo teſtes, quorum duo ſunt cardinales, tres epiſcopi, unus ad eccleſiam cathedralem electus, unus utriuſque juris doctor, unus licentiatus in decretis.

Et in reſtitutione obedientiæ, inter ipſum dominum Benedictum, *&c. Ibid. uſque ad finem articuli*.

ANNO CHRISTI 1409.

Et probatur iſta ſecunda pars octavi articuli per teſtes quator, &c.

IX. *Articulus*. Exactis ex poſt aliquorum temporum intervallis, dominus Benedictus ſuos deſtinavit nuncios, *&c. per totum*.

Et probatur iſte nonus articulus per ſeptem teſtes, quorum tres ſunt cardinales, duo epiſcopi, unus ad eccleſiam cathedralem electus, & unus licentiatus in decretis.

X. *Articulus*. Subſequenter mortuo domino Bonifacio, præfati *&c. uſque ad finem articuli*.

Et probatur iſte decimus per vigintiquinque teſtes deponentes, aliquis ſuper toto, aliquis ſuper partibus: quorum quatuor ſunt cardinales, unus magnificus baro, tres auditores, unus magiſter in theologia, unus doctor legum, unus advocatus conſiſtorialis, unus clericus cameræ, duo ſcriptores litterarum apoſtolicarum, unus ſcriptor pœnitentiariæ, unus licentiatus in decretis, unus nobilis de Janua, unus olim vicecamerarius, unus clericus cappellæ, duo generales ordinum Mendicantium, unus alius ſcriptor litterarum apoſtolicarum, procurator ordinis.

XI. *Articulus*. Item ipſe dominus Gregorius per ſuas litteras & nuncios, prædicta per eum jurata, *&c.*

Et probatur undecimus articulus per quatuordecim teſtes deponentes, quoſdam ſuper toto articulo, & quoſdam ſuper partibus: quorum quatuor ſunt cardinales, unus magnificus baro, duo auditores, unus licentiatus in decretis, unus clericus cameræ, duo ſcriptores litterarum apoſtolicarum, unus ſcriptor pœnitentiariæ, unus clericus cappellæ, unus advocatus conſiſtorialis.

XII. *Articulus*. Et per antea audito de bona voluntate domini Gregorii, *&c. uſque ad finem articuli*.

Et probatur iſte duodecimus articulus per quatuordecim teſtes, quorum tres ſunt cardinales, unus magnificus baro procurator, unus auditor, unus clericus cameræ, unus generalis ordinis Mendicantium, unus ſcriptor pœnitentiariæ, unus clericus cappellæ, duo ſcriptores litterarum apoſtolicarum.

XIII. *Articulus*. Item quod dictus dominus Gregorius, cum de dicta concordia loci Saonæ notitiam habuiſſet, *&c. per totum articulum*.

Et probatur iſte articulus per ſeptemdecim teſtes, quorum quatuor ſunt cardinales, quinque doctores, quatuor ſcriptores litterarum apoſtolicarum, & quatuor nobiles viri.

XIV. *Articulus*. Item quod licet dominus Gregorius maxime ad importunam inſtantiam, *&c. uſque ad finem articuli*.

Et probatur iſte articulus per ſeptemdecim teſtes.

XV. *Articulus*. Tandem loco de Petra ſancta, ut præmittitur, prius oblato, *&c.*

Et probatur iſte articulus XV. per XXIII. teſtes, quorum ſex ſunt cardinales, unus epiſcopus, quatuor doctores, unus magiſter in theologia, quinque ſcriptores apoſtolici, & ſex alii notabiles viri.

XVI. *Articulus*. Præterea ut evidentius de ipſorum dominorum contendentium de papatu colluſione conſtet, *&c. uſque ad articuli finem*

Et pro-

ANNO CHRISTI 1409.

Et probatur iſte XVI. articulus per VIII. teſtes, quorum duo ſunt cardinales, unus epiſcopus, duo doctores, unus magiſter in theologia, unus ſcriptor, & unus magiſter baro.

XVII. *Articulus*. Exiſtentibus autem præfatis dominis Gregorio & Benedicto in Luca, *&c. per totum art.*

Et probatur iſte XVII. articulus notorius per XIV. teſtes, quorum quatuor ſunt cardinales, duo doctores, unus magiſter in ſacra pagina, tres ſcriptores, & alii quatuor notabiles viri.

XVIII. *Articulus*. Videntes autem domini cardinales in Portu Veneris exiſtentes, *&c.*

Et probatur iſte articulus notorius per quinque teſtes, quorum tres ſunt cardinales, unus epiſcopus, & unus licentiatus in decretis.

XIX. *Articulus*. Item pari modo dominus Gregorius alienavit multa bona eccleſiæ Romanæ, *&c.*

Iſte articulus probatur notorius per XII. teſtes, quorum duo ſunt cardinales, unus doctor, unus magiſter in theologia, unus clericus cameræ, & tres ſcriptores, & quatuor alii notabiles viri.

XX. *Articulus*. Item quod idem dominus Gregorius loquentes ſibi vel aliis, *&c. uſque ad articuli finem*.

Iſte articulus notorius probatur per XIV. teſtes, quorum duo ſunt cardinales, unus epiſcopus, duo doctores, duo magiſtri in ſacra pagina, quatuor ſcriptores, & tres alii notabiles viri.

XXI. *Articulus*. Demum domini cardinales, ſeu eorum major pars, *&c.*

Iſte articulus probatur notorius per tres teſtes, quorum unus eſt cardinalis, unus epiſcopus, & unus licentiatus in decretis.

XXII. *Articulus*. Conſequenter domini cardinales in Portu Veneris exiſtentes, *&c.*

Iſte articulus probatur notorius per XI. teſtes, quorum quinque ſunt cardinales, unus epiſcopus, unus magiſter in ſacra pagina, tres ſcriptores apoſtolici, unus doctor.

XXIII. *Articulus*. Item dominus Gregorius in Luca exiſtens, obtulit domino Benedicto locum Piſarum, *&c.*

Iſte articulus probatur notorius per XV. teſtes, quorum quatuor ſunt cardinales, tres doctores, duo magiſtri in theologia, quinque ſcriptores, unus magnificus baro.

XXIV. *Articulus*. Subſequenter dominus Gregorius in Luca exiſtens, *&c.*

Iſte articulus probatur notorius per XVIII. teſtes, &c. quorum quinque ſunt cardinales, tres doctores, duo ſacræ theologiæ profeſſores, quinque ſcriptores, & tres alii notabiles viri.

XXV. *Articulus*. De præmiſſis non contentus dominus Gregorius, *&c.*

Iſte articulus probatur notorius per XVIII. teſtes, quorum quinque ſunt cardinales, tres doctores, duo ſacræ paginæ profeſſores, quatuor ſcriptores, unus magnificus baro, & alii tres notabiles viri.

XXVI. *Articulus*. Videntes autem domini cardinales tunc in Luca exiſtentes domini Gregorii pertinaciam continuam, *&c.*

Iſte articulus probatur notorius per VIII. teſtes, quorum tres ſunt cardinales, quatuor ſcriptores, & unus miles.

XXVII. *Articulus*. Moleſte autem gerens dominus Gregorius receſſum dominorum cardinalium, *&c. pag.* 1204.

Iſte articulus probatur notorius per XIV. teſtes, quorum quinque ſunt cardinales, quatuor doctores, quatuor ſcriptores, & unus miles.

XXVIII. *Articulus*. Ex quo vero domini cardinales in civitate Piſana convenerunt, *&c. pag.* 1204.

Iſte articulus probatur notorius per XII. teſtes: tres ſunt cardinales, quatuor doctores, quatuor ſcriptores, & unus baro.

XXIX. *Articulus*. Demum quatuor ex dictis dominis cardinalibus, qui ad Piſas ſe tranſtulerunt, *&c. Ibid.*

Iſte articulus probatur notorius per duos teſtes, quorum unus eſt cardinalis, unus magiſter in theologia.

XXX. *Articulus*. Concluſo vero, *&c. pag.* 1205.

Iſte articulus probatur notorius per ſex teſtes, quorum quatuor ſunt cardinales, unus epiſcopus, & unus licentiatus.

XXXI. *Articulus*. Ex poſt dominus Benedictus de menſe Junii proxime præteriti, *&c. Ibid.*

Iſte articulus probatur per quinque teſtes, quorum unus cardinalis, tres epiſcopi, & unus licentiatus.

XXXII. *Articulus*. Ex poſt dominus Benedictus, cum fuit in Perpiniano, *&c. Ibid.*

Iſte articulus probatur per quinque teſtes, quorum unus cardinalis, tres epiſcopi, & unus licentiatus.

XXXIII. *Articulus*. Et licet per præmiſſa, *&c. p.* 1206.

Iſte probatur articulus notorius per unum teſtem epiſcopum, unum, *&c.*

XXXIV. *Articulus*. Poſtquam autem dominus Benedictus receſſit a Portu Veneris, *&c. Ibid.*

Iſte articulus probatur per ſex teſtes, quorum duo ſunt cardinales, tres epiſcopi, & unus licentiatus.

XXXV. *Articulus*. Ex poſt dominus Gregorius, per vicarios nuncios, *&c. pag.* 1208.

Iſte articulus probatur notorius per tres teſtes, quorum duo ſunt cardinales, & unus licentiatus.

XXXVI. *Articulus*. Et ulterius dominus Gregorius nedum viam concilii generalis, *&c. Ibid.*

Iſte articulus probatur notorius per tres teſtes, quorum duo ſunt cardinales, & unus epiſcopus.

XXXVII. *Articulus*. Ultra præmiſſa verbis & litteris, *&c. Ibid.*

Iſte articulus probatur notorius per ſeptem teſtes, quorum quatuor ſunt cardinales, duo epiſcopi, & unus licentiatus.

Quinque ultimi articuli generales probantur notorii per viginti teſtes, quorum decem ſunt cardinales, unus patriarcha, duo epiſcopi, & quatuor doctores. *Hic deſinunt articuli a Raynaldo editi.*

Conditum deinde eadem ſeſſione hoc decretum, in iiſdem annalibus e Vaticano tabulario deſcriptum.

HÆc ſancta & univerſalis ſynodus univerſalem eccleſiam repræſentans, decrevit & declaravit, collegium cardinalium ex utraque parte congregatum, & per ipſum concilium unitum, ipſum concilium convocare potuiſſe, & hujuſmodi convocationem ad dictum ſacroſanctum collegium ſpectaſſe, & pertinuiſſe, & ſpe-

ANNO CHRISTI 1409.

ſpectare & pertinere hac vice, in hac cauſa detestandi & antiquati ſchiſmatis, & fidei: hic quoque concilium generale, ſeu ſanctam ſynodum, ipſam univerſalem eccleſiam repræſentans, pleno jure convocatum, ſeu convocatam, fuiſſe & eſſe, ipſamque ſynodum ad definitivam ſententiam in hac cauſa procedere poſſe & debere. Inſuper prædicta ſacroſancta ſynodus pronunciavit & declaravit, in hac civitate Piſana pro nunc concilium, ſeu ſanctam ſynodum, univerſalem eccleſiam repræſentans, ſeu repræſentantem, in numero ſufficienti fuiſſe & eſſe congregatum & congregatam.

Item prædicta ſynodus pronunciavit, decrevit, & declaravit, civitatem Piſanam fuiſſe, & eſſe locum idoneum, tutum, aptum, & ſecurum, pro præſenti concilio ſeu ſancta ſynodo celebrando, ſeu celebranda. Item ſacroſancta ſynodus pronunciavit, decrevit, & declaravit, Petrum de Luna Benedictum XIII. & Angelum Corario Gregorium XII. olim appellatos, ſufficienter & debite fuiſſe & eſſe ad prædictum concilium ſeu ſanctam ſynodum convocatos, atque citatos.

Hæc ſancta ſynodus univerſalem eccleſiam repræſentans, ambos contendentes citari facit in valvis & portis eccleſiarum Piſanarum, tam pro majori & aliarum * diverſarum ad audiendum definitivam ferri ſententiam, quæ ſequitur, vel dicendum cauſam rationabilem quare id fieri minime deberet.

SESSIO XV. *Lata tandem eſt in utrumque ſententia, ſeſſione XV. quam ex iiſdem annalibus hic repræſento.*

Inſtantibus procuratoribus & promotoribus per hanc ſanctam ſynodum deputatis, fertur definitiva ſententia.

IN nomine Chriſti, Amen. Nihil eſt profecto Chriſtiano populo infelicius, nihilque periculoſius, nihilque quod illi magis poſſit officere: quam quod caput infectum, inquinatumque nefario atque deteſtando infidelitatis errore miſerabile patiatur. Vulnerato namque paſtore, juxta verbum ſacratiſſimi canonis, qui curandis ovibus [a] adhibet medicinam? aut quem populum a rationis clypeo tuetur qui jaculis hoſtium ſeſe feriendum exponit? aut qualem fructum de ſe producturus eſt, cujus gravi peſte radix infecta eſt? Major ergo metuenda eſt illis calamitas, ubi tales interceſſores ad locum regiminis adducantur, qui magis in ſe Dei iracundiam provocent quam per ſemetipſos placare debuerunt. Sic e contra nihil eſt, cui magis atque ferventius, cunctis aliis proſtergatis, * totis mentis viribus, omnis anima invigilare, inſudare, atque intendere inceſſanter debeat, quam quod hujuſmodi morbo tanquam peſtifero remedium condecens apponatur, quod quippe, nedum in capite, quod omnibus in ſignum & ſpeculum datum eſt, verum & in membris, nobis cunctis Deus omnipotens manifeſtat, cum Saram concutiat, & ancillam ſuam Agar diris affligat verberibus: cumque rege Nabuchodonoſor, ut decretum tale prodeat: *Quicumque dixerint blaſphemiam in Deum Sidrach, Miſach, & Abdenago, in interitum erunt, & domus eorum in diſperſionem.* Dan. 3.

[a] *Forte*, adhibeat. H.

Quæ ſiquidem ab intimis cordis, ac etiam ineffabili mœſtoque pectore, ſacra hæc & univerſalis ſynodus diligentiſſime trutinans, & attendens quo profecto tali, proh dolor! morbo, ſancta Dei eccleſia in perſonis memoratorum Angeli Corarii Gregorii papæ XII. & Petri de Luna Benedicti papæ XIII. nuncupatorum, & a nonnullis, mirum quippe in modum lacrymabiliter eſt infecta, illique cupiens congruentem, juxta ipſius qualitatem & quantitatem, adhibere medicinam, nec ultra diſſimulare, clauſiſque oculis pertranſire, volens eorum, & cujuslibet eorum notorie crimina, & exceſſus, quibus jam pene piſcatoris eſt in totum ſubmerſa navicula, & ipſorum converſionem expectare ſine manifeſta & irreparabili cunctorum Chriſti fidelium excidio & ruina, maxime attentis illorum evidenti pertinacia & incorrigibilitate, quæ indubie non minor Pharaonis experientia media; quæ uſque in hæc tempora noſcitur extitiſſe. Ex quibus ſic compendioſe narratis, & aliis evidenter & notorie in proceſſu hujus cauſæ comprehenſis, & ſufficienter probatis, conſtat evidenter, quod ipſi duo contendentes de papatu, in impedimentum pacis & unionis eccleſiæ, & fidei detrimentum, graviſſima crimina infraſcripta, quæ nulla valent tergiverſatione celari, commiſerunt, & in quibus perſeverant velut dati in ſenſum reprobum, cor durum, & deducti in profundum malorum.

Primo detrectaverunt multoties, & perſeverando continue detrectant de præſenti notorie & effectualiter, dum hactenus pertinaciter recuſarunt, & de præſenti recuſant, pacem & unitatem eccleſiæ dare per viam mutuæ ceſſionis ab ipſis alias approbatæ, juramento irrevocabiliter firmatæ, & ab ipſorum alteto voto etiam roboratæ, ſcandalizantes in hoc enormiter eccleſiam Dei cum contumacia & pertinacia ac incorrigibilitate notoriis, hæreſim maxime in hoc caſu importantibus, cum per hoc, quantum in eis eſt, derogetur veritati catholicæ, quæ præcipit unicam eccleſiam eſſe debere in vinculo caritatis & pacis.

Secundo, quia notorie ex prædictis foverunt & nutriverunt antiquatum & inveteratum ſchiſma in Dei eccleſia, & impedimenta evidentiſſima unitati eccleſiæ & extirpationi ſchiſmatis præſtiterunt, & præſtant de præſenti; & quod longe deterius eſt, fideles a ſua communione abjecerunt, & abijciunt, ſchiſma notorie faciendo, dum inhærendo ſuis ambitionibus & damnatis opinionibus, potius voluerint pati ſubtractiones & neutralitates eis fieri, quam per viam mutuæ ceſſionis ſanctæ a cunctis Chriſti fidelibus approbatæ, ſchiſmati finem imponi: in quo caſu, juxta determinationem catholicam ſanctorum doctorum, ipſi, ſeu eorum alter, etiam qui alias fuiſſet verus pontifex, poteſtatem & auctoritatem amiſit, nomenque epiſcopi habere ſeu retinere non poteſt, & juxta oracula Divina a ſummo debet dejici ſacerdotio, in quo alias juſte & canonice inſtitutus fuiſſet.

Tertio, quia errores fidei oppoſitos & hæreſim continentes manifeſte & notorie ipſi duo contendentes de papatu tenuerunt pertinaciter, & indurate aſſeruerunt, prædicaverunt, ſeu alias publice dogmatizaverunt, & defenderunt, dum dixerunt in ſuæ ambitionis defenſionem, quod viam mutuæ ceſſionis per ipſos juratæ, tam ſancta & juſta, auctoritatibus novi & veteris teſtamenti conveniens, ſanctorum dictis pariter & exemplis,

ANNO CHRISTI 1409.

plis, & determinationi ecclesiæ, & quæ summæ caritatis, & unitatis existit, continens summum & perfectum bonum, erat mala, iniqua, exosa, pernicioſa, diabolica, & continens peccatum mortale si fieret, seu exequutioni mandaretur pro unione habenda. Quæ assertiones ad derogationem fidei, & quantum in eis est, in corruptionem articuli fidei, unam sanctam ecclesiam, evidenter & inexcusabiliter censentur pertinere. Et per hoc censentur & censeri debent a quacumque dignitate, quæ eis posset competere, projecti, & damnabiliter ejecti, ac effecti minores, seu inferiores quocumque catholico, &c.

Quarto, in prædictis damnatis assertionibus adeo fuerunt, & sunt pertinaces, ut nec temporis cursu, nec caritativis monitis eis factis, ac ostensione veritatis, eas revocare voluerint. Et licet aliquando dixerint vel dicant quod sunt parati renunciare, hoc quod verbo dicunt vel alias dixerunt, facto impediverunt & impediunt per difficultates mutuas, a diffugia velut ex condicto seu mutua collusione. Idque apparet violenter ex evidentibus & notoriis indiciis, taliter ut non pœnitentes, in prædictis erroribus, seu potius pertinaces & manifeste hæretici merito sint censendi.

a *Forte*, & diffugia. H.

Quinto evidentius apparet, & in prædictis ipsorum contumacia & damnata pertinacia, quia vocati & provocati legitime ad hanc sanctam synodum ut venirent, renunciaturi pro bono unionis, juxta juramenta & vota per ipsos præstita, cum intimatione quod alias ecclesia congregata provideret & procederet in causa schismatis & fidei, eorum absentia, seu contumacia non obstante, ut foret secundum Deum providendum & canonicas sanctiones, hoc facere contumaciter recusarunt & recusant, nec alias voluerunt seu volunt in ipso concilio comparere, immo sunt conati, & conantur hanc sanctam & universalem synodum per præcepta, prohibitiones, & processus pœnales, nullius tamen efficaciæ vel momenti, impedire & perturbare, ut hæc sancta & universalis synodus extirpationi schismatis intenderet: volentes per hoc ipsi duo contendentes in eorum damnationis statibus permanere, & ecclesiam Dei contra omne fas in divisione & antiquato schismate detinere, non curantes de Dei offensa, tam gravi periculo fidei, & ecclesiæ, dum tamen valeant in eorum damnatis cathedris permanere.

G. C. ADDITIO TERTIA

Continens epistolas, aliaque ad concilium pertinentia.

PRætermissis cæteris, ea tantum hic edimus, quæ proxime ad concilium spectant: ea scilicet, quæ a cardinalibus, postquam a suo quique pontifice discedentes, Pisas coierunt, vel contra eosdem, eorumque conventum sunt edita.

I.

LITTERÆ CARDINALIUM

Ex Theodorico Niemo. *Quibus principes admonent se a Gregorio secessisse ac venisse Pisas.*

ILlustris princeps, & potens domine, amice noster carissime, post salutem, reminiscentes nos semper erga matrem ecclesiam sanctam vos devotum, fidelem, ac pronum filium, pro illius statu & honore, libenti animo laborasse: ideo quæ occurrerunt nuperrime, & occurrunt in eadem ecclesia, nobilitati vestræ deliberavimus intimare, ut vobis, & aliis devotis & amatoribus ipsius ecclesiæ faventibus & auxiliantibus, justissime & necessarie ejusdem ecclesiæ sumpta per nos sanctissima & desideratissima unio, ad quam solum & nihil aliud intendimus, ut ad salubrem deducatur exitum & votivum: ut, de quo certi sumus, omni sua possibilitate devotio vestra faciet. Experientia nunc teste probamus quod scribitur, nihil certi posse in humanis actibus polliceri: cujus utinam in re præsenti essemus expertes.

Novit vestra nobilitas, novit etiam fere orbis totus, cum, Deo ita volente, sanctæ mem. dudum dom. Innocentius PP. VII. esset sublatus de medio, moti, ut tenebamur, una cum aliis reverendiss. DD. Card. S. R. E. compassione tamdiu scissæ & laceratæ ecclesiæ, & cupientes pro pace & salute animarum gregis Domini, ut scissura tam pestilens, & tam inveterata, de ecclesia, b * sanctissime uniretur, juramentis, votis, & promissionibus (quamquam de justitia & veritate partis nostræ dubitari non posset, aut possit) nos ipsos, inter quos erat dominus noster, D. Gregorius PP. XII. tanquam frater noster, quanto arctius cognovimus, obligavimus. Cum quibus promissionibus, juramentis, & votis, ipse dominus Gregorius fuit ad apicem summi apostolatus assumptus: & ad quæ, ante & post assumptionem præfatam immediate, & in inthronizatione sua, & deinde in consistorio publico, illa ratificans, & se obligans, iterum promisit, juravit, & vovit, ut in instrumentis publicis, & manus propriæ scripturis, ac suis propriis bullis ad Christianorum principes, dominos, & communitates directis, luce clarius est. Et cum crederemus, sicut ipse ajebat, post conventum Saonæ locum, se aut navicula sola, aut peditem solo baculo comitatum, si aliter nequiret, ad illum profecturum omnino, verbis tamen suis penitus effectu carentibus, pluries testabatur, ut tam sanctum unionis opus, tamque pium & desideratum, ad quod assumptus erat, perficeret: nunc uno, nunc alio dilationum variarum sumpto & quæsito colore, usque in hodiernam diem distulit, non curans, prout se jurando ac voto ut non semel, sed pluries obligaverat, usque nunc, in non modicum Christianæ religionis & ecclesiæ detrimentum, votum & promissam rem consummare. Et quamquam nos cum majori parte, immo cum tota quasi Romana curia, quorsum incederet perpenderemus: tamen sine motu nocuo vel scandalo, quo res ipsa pollicita perficeretur, omnibus viis & modis honestissimis, gravibus, & maturis, cum sanctitate sua incessimus, ut tandem vellet eam ad salubrem & votivum exitum perducere. Verum quantum secum profecerimus, jam non sine admiratione & stupore nobilitas vestra percipiet. O bone Deus, quam difficile est cujusquam intentionem, nisi experientia longa quæ vix sufficiens est ad hominem ostendendum, cognoscere! Quis enim, qui verba ejus audisset tunc, ad credendum potuisset impelli, ut talem se postea effectibus ostendisset? Elapso jam tanto tempore, quod ipse per inania verba consumpsit, ad creationem novorum cardinalium, quantum in eo fuit (quia penitus

b *Legendum ex MSS.* inveterata in Dei Ecclesia, exterminatetur;

jura-

ANNO CHRISTI 1409.

juramento, voto, & promissione, suis & nostris obsistentibus, prohibebatur) incœpit velle prorumpere. Cui cum devotis, supplicibus & efficacissimis rationibus resisteremus pro debito & exoneratione conscientiarum nostrarum, intuentes consensum nostrum nec debere nec posse adhiberi: paucis decursis diebus, die Veneris quarta mensis instantis, nobis ad palatium congregatis, nisi sibi, ut comperimus, facta resistentia exstitisset, fretus quorumdam pravis, venenosis, & detestandis consiliis, nos pro parte violenter in tetros carceres posuisset, & pro parte crudeli nece vita privasset, ut multi auctoritatis non parvæ existimant, & sumus multifarie informati. Manifesta quidem, ita & comperta loquimur. Nam satellitum & armatorum non mediocris numerus per omnes apostolici palatii partes, ad secretiores usque conspecti sunt: & nonnullorum pallida ora, maximi sceleris patrandi signa non dubia, effugimus, Dei misericordia, tam grande evitantes periculum. Sed ut, qualis erat animo, talem se effectu ostenderet: sub gravibus nobis mandavit pœnis, ne aliquis cardinalium in Romana curia existentium, de civitate Lucanensi, ubi curia residebat præfata, exiret, ne congregaremur ad invicem, & ne per nos vel interpositam personam cum oratoribus Petri e Luna & Gallicis, qui ex parte sereniſſimi principis regis Francorum & universitatis Parisiensis, pro tractanda unitate dictæ ecclesiæ venerant, pro qua solertissime laborabat, participaremus, (a Quæ omnem spem & tractatum unionis præfatæ totaliter extirpabant. Quibus cum obediremus mandatis, si potuisset quodammodo patientia nostra flecti, licet ad illorum observationem minime teneremur, nec parere modo aliquo deberemus,) ipso illa minime mandare valente, cum honoris, unionis, & status ecclesiæ Dei, essent penitus destructiva. Non valuimus, quod ægre admodum ferebamus, invicem congregari pro tractando ordinandoque ad unionem opportuna, quæ ad consolationem Christiani populi & etiam vestræ nobilitatis pertinebant, ut vobis & aliis Christianorum principibus cooperantibus, præfata unio veniret in lucem. Et attentis præteritis, & duritie ac moribus hominis, nil aliud poteramus animis volvere, nisi nos esse tamquam ad immolandum victimas reservatas.

Neque his acquiescens, die Mercurii sequenti, nono die mensis ejusdem, vota, promissiones, & juramenta sua parvipendens, sine nostra præsentia, sed nobis per prius expresse contradicentibus, ut de jure tenebamur, ad promotionem, quam nullatenus poterat, in quatuor cardinales devenit; quod numquam a rerum initio fuit in ecclesia Dei auditum. Et nos ad consensum præstandum, non sine minaci supercilio, in immane periculum evasuro, compellere intendebat. Sed Deus suæ ecclesiæ, de cujus unione jam merito desperari poterat, misertus est. Nos enim videntes, ita potenter naviculam Petri quassam & quasi naufragantem, pro exoneratione conscientiarum nostrarum, proque universali statu ecclesiæ, & Christianorum pace, cum omnes alias vias conspiceremus penitus obseratas, die duodecima hujus, circa vicesimam secundam horam, de præsenti civitate Lucanensi, ut confusionem ecclesiæ & tot pericula vitaremus, ac conservationi præfatæ unionis consuleremus, Divinitus aut quasi miraculo nobis occasione præstita, cum deliberatione recessimus: & ad hanc Pisarum civitatem, magno cum honore recepti, devenimus Unde illo favente, cujus res agitur, sæpedictæ ecclesiæ statum, honorem, & unionem, quam usque ad exitum prosequi omni via nobis possibili, secundum vota & juramenta nostra, intendimus, tandem emanaturos speramus.

(b Et ut cuncta invicem correspondeant acta ejus, dicta die XI. reverendissimo Patre & Domino, Domino Joanne Cardinale Leodiensi, qui inter nos, clam, cum aliter secure non posset, ut, quæ supra diximus, obviaret, primitus discedente, ad domum ejus illico per nonnullos armatos tumultuose discursum fuit, & res ejus in prædam concessæ, & alii post eum missi, usque in Burgum oppidi Libræfactæ territorii suppositi Florentinensibus, ubi, sicuti commissum eis extiterat, ipsum trucidare tentarunt. Qui oppidanorum auxilio vix evasit. Quantum equidem boni pastoris hi mores sint, qui animam pro ovibus suis ponit & quantum mereatur sibi obedientiam exhiberi, clare intueri potestis, nisi fortasse, Deo inspirante, se solitis modis exueret. Quæ cum maxima metus amaritudine promimus. Sed jam necessitate coacti ultima tacere non possumus.

Sumus denique hic, ut prædicitur, pro statu, honore, & unione prædictis, dispositi & parati libentissimis animis ad cuncta nobis possibilia, serenitatis vestræ statum & gloriam concernentia: eam hortantes & affectuosissime exorantes, per illam charitatem, qua religioni fidei Christianæ estis obnoxii; ut sicut illustrissimi & inclyti vestri majores indefesse fecerunt, & similiter vestra majestas faciat, ut tam justam, tamquam honestam & necessariam causam ecclesiæ, ceu certissime speramus, pro tanto bono nobiscum una capessat: quæ animæ vestræ salutem, & nomini vestro Regio decus claritatis & famæ maximum est indubie allatura. Datum Pisis sub nostrorum secretorum signetorum sigillis anno Dom. 1408 die 12. m. Maji, indictione prima.

P. S.

Postquam scripseramus, cognovimus, nedum Dominum nostrum suorum votorum, juramentorum, & promissionum memorem esse, & velle ad sacratissimæ unionis, ut tenetur, effectum intendere; quinimmo potius ab his alienum. Nam palam nobis, qui nil aliud, quam pacem universalem & ecclesiasticam cupimus unitatem, & pro ea non modicis laboribus & impensis semper insistimus; adhuc non contentus præteritis, beneficia nostra ubicumque consistentia minatur auferre, & eorum fructibus & redditibus spoliare. Et sub pœna privationis dignitatum, officiorum, & beneficiorum, Camerarius ejus de suo mandato, ut fertur, & facto oraculo vivæ vocis mandavit Curthesanis omnibus, in quam tam familiares nostri, quam alii nos pro tanto bono sequentes, comprehenduntur, ut Lucam, ubi ipse residet, infra quatriduum debeant redire, ut de-

a Ansulis inclusa supplevimus ex MS. archivi Cellensis.

b Sic prosequitur epistola Domino H. Duci Brunsvicensi scripta, ut ea refertur ex præfato MS. archivi Cellensis in Concilii Constantiensis Tom. 2. par. 1. Germanicæ nuperæ editionis.

deſerti veniamus ab omnibus, vel hac via noſtros familiares & ſupradictos alios perſequatur: alia mandata gravia & injuſta in Curthesanos addendo. Quantum hi boni paſtoris mores ſint, optime judicare poteſtis. Quamobrem excellentiam veſtram, quæ tam juſtæ & ſanctæ rei favere debet, & non dubitamus, favebit, & auxiliabitur, totis adfectibus deprecamur, quod in & ſuper beneficiis noſtris, & familiarium & aliorum, nos immo eccleſiæ unionem ſequentium, quæ in territorio ſeu juriſdictione veſtra conſiſtunt, nulla noxia novitas fieri permittatur, ſed in jure noſtro, veſtro auxilio conſervemur, ne, ut aliquando evenire ſolet, ſimus pro bono opere lapidati. Inſuper Vos requirimus, hortamur, & affectuoſe precamur, ut placeat adviſare, & monere omnes & ſingulos veſtrarum partium, fructuum, & proventuum, Cameræ Apoſtolicæ debitorum, collectores, ut pecunias ad ipſos perventas, & perveniendas conſervent, nec ad Cameram ipſam mittant: ne pecuniæ, pro ſanctiſſima eccleſiæ unione deputatæ, ad manus deſtructorum eccleſiaſticæ unitatis perveniant.

ANNO CHRISTI 1409.

A. Oſtienſ. Florentin.
A. Peneſtrin. Aquilegenſ. (Epiſc.)
C. Militenſis.
F. Burdegalenſ.
J. de Urſinis. (Presb.) Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales.
R. de Brancatiis.
O. de Columna.
P. S. Angeli &
J. Leodienſ. (Diac.)

II.

PROVOCATIO CARDINALIUM A GREGORIO AD CONCILIUM œcumenicum.

In nomine Chriſti, Amen.

Ex Oderico Raynaldo.

ANno a nativitate ejuſdem MCCCCVIII. Indictione prima, die Dominica, XIII. menſis Maji, hora tertiarum, vel quaſi, pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto patris, domini noſtri, domini Gregorii, Divina providentia papæ XII. anno II. in civitate Piſarum in archiepiſcopali palatio. *Et infra.* Coram beatitudine veſtra, beatiſſime pater, cum omni reverentia in his ſcriptis appellando proponunt humiles ſervitores veſtri, Angelus Oſtienſis, Antonius Prænestinus, epiſcopi; Conradus tituli ſancti Chryſogoni, Jordanus tituli ſancti Martini in montibus, presbyteri; Raynaldus ſancti Viti in Macello, Odo * ſancti Georgii ad Velum aureum, Joannes ſanctorum Coſmæ & Damiani, diaconi, S. R. E. cardinales, a quoad notitiam ſuam pervenit, quod eadem beatitudo veſtra, nondum decem diebus elapſis, eiſdem aliqua præcepta fecit, quæ de jure ſunt nulla; & quatenus eſſent aliqua, cum omni ſemper reverentia loquendo, ſunt iniqua & injuſta. Primi autem mandati tenor talis eſt: „ Præcipimus omnibus & ſingulis „ cardinalibus exiſtentibus in Romana curia, „ ſub pœna privationis cardinalatus & beneficiorum ſuorum, quam quilibet ipſorum incurret ipſo facto, ne ab iſta die, quarta „ videlicet Maji, in antea, aliquis exeat de „ Luca ſine ſpeciali & expreſſa licentia noſtra, per nos ore tenus ſibi facta: " cujus mandati nullitas & iniquitas manifeſta patet.

* *Hic poſtea Martinus V. fuit.*

(a *Forte*, quod ad. H.

Primo, quia non poterant ibi morari cum ſecuritate perſonarum ſuarum, & ſine metu carceris aut mortis, qui alioqui cadere poſſet in conſtantem virum; maxime quia die Veneris quarta Maji cum irent ad palatium, invenerunt domum habitationis veſtræ etiam intrinſecus plenam viris & ſatellitibus armatis ultra ſolitum morem cuſtodiæ, & in locis inſolitis & ultra armaturam ſolitam: & dictum fuit eis a fide dignis & a veridicis perſonis, quod aliqui ex dictis cardinalibus debebant interfici ea die, quod poſtea rei declaravit eventus. Nam cum dominus cardinalis Leodienſis de Luca receſſiſſet, fuerunt (ut notorie patuit) poſt eum nonnulli ex armatis dictis deſtinati, quibus etiam mandatum extitit, ut eum caperent, & ſi ipſum captum ducere non poſſent, tandem dominum cardinalem occidere deberent: qui etiam inſequenter poſt reditum ipſorum per dominum Lucanenſem capti fuerunt, & in carcerem detruſi.

Item, quia domus præfati domini cardinalis Leodienſis poſtea per gentes beatitudinis veſtræ ultra omnem modeſtiam fuit poſita ad ſaccomannum in Luca, & familiares ejus capti & torti: & hoc abſque alia juſta cauſa, ſed tantum quod ſollicitabant cauſam unionis ſanctæ matris eccleſiæ, prout de jure & ex juramento & voto tenentur: & quia non conſentiebant creationi novorum cardinalium, prout de jure non poterant, nec debebant; quia nec vos, ſancte pater, de jure creare illos poteſtis, nec debetis ſtante obligatione facta in conclavi, & per vos ratificata, ac etiam iterata poſt aſſumptionem veſtram ad apicem ſummi apoſtolatus.

Item, quia in domo veſtra nocte præcedenti fuerunt fabricati cippi & compedes pro carcerandis, & detinendis dictis cardinalibus.

Item, quia non conſuevit, nec de jure debet, aut poteſt tam gravis pœna pro tam levi culpa, talibus viris, tantæque conditionis imponi, niſi ex graviſſimis tantum culpis, & cum magna ſolemnitate, quæ in tali præcepto ſervata non fuit, & ſervari tamen debet, ſi poſſint, ſeu debeant cardinales privari cardinalatu, & de jure non aliter fieri poterat.

Item, quia ſecundum obligationem factam in conclavi, & votum ac juramentum ipſorum oportet eos convenire cum alio prætenſo collegio in loco idoneo. Cum autem civitas Lucanenſis fuit jam per aliam partem recuſata, tamquam locus non idoneus: neceſſe erat ipſos exire dictam civitatem Lucanenſem pro proſequendo negotio unionis, & ſervando juramenta ſua.

Item, cum per vos, beatiſſime pater, & per ipſos cardinales de voluntate veſtra, fuerit oblatum de eundo ad civitatem Piſarum, ſi altera pars veniret Liburnium, quæ oblatio per aliam partem certo modo fuit acceptata: neceſſe erat eis ſe conferre Piſas, ut ſervarent etiam oblationem ſuam: quare dictum mandatum fuit omnino nullum & injuſtum.

Item, per ejuſmodi mandatum contra jus & juſtitiam eis indicebatur carcer, cum nihil

deeſ-

ANNO CHRISTI 1409.

deesset a carceribus mancipari, inter parietes murorum collocari, et incipiebatur ab executione a carceribus contra viros in tanta dignitate constitutos, quod omnia jura detestantur.

Aliud mandatum quod fecit beatitudo vestra eisdem cardinalibus fuit tale. „ Item „ sub pœna perjurii quam incurrant ipso „ facto, præcipimus et mandamus eisdem, ne „ ulterius congregentur in aliquo loco sine „ expresso mandato nostro. " Cujus quidem præcepti nullitas et iniquitas, et injustitia manifeste patet.

Primo, quia mandatum hoc est contra jus collegii, quod habent cardinales de jure et antiqua consuetudine a tanto tempore: quod jus collegii principaliter consistit in conveniendo simul, et tractando negotia ad ipsum collegium pertinentia. Quod jus et facultas ab eis sine causa auferri non debet.

Item, cardinales tenentur collegialiter inter se tractare et conferre de causis fidei, et hæresis, et schismatum, prout in conclavi se obligarunt solemniter per votum et juramentum: ac mutua fide tractare universaliter et singulariter de uniendo ecclesiam, quod fieri non potest nisi collegialiter congregentur. Hanc igitur facultatem nobis interdicere, est non solum nolle per se attendere ad unionem ecclesiæ, sed etiam prohibere ipsis, ne ad eam attendant: quod omnino est iniquum et abominabile.

Item, quia si numquam juratum fuit per ipsos cardinales, vel aliquem ipsorum, quod se non congregabunt; tunc juramentum fidelitatis vel obedientiæ, si quod præstiterunt, non extenditur ad hoc, quod de jure facere possunt. Quare incongrua omnino et inconveniens ac injusta fuit pœna perjurii, in transgressionem talis mandati vel præcepti constituta.

Tertium præceptum, quod fecit dominis cardinalibus beatitudo vestra, fuit tale; „ Item „ sub eadem pœna perjurii præcipimus et mandamus eisdem cardinalibus, ne aliquis eorum participet cum oratoribus Petri de Luna, neque cum oratoribus Gallicis, sive „ per se, sive per interpositam personam. Cujus quidem præcepti nullitas et iniquitas manifeste patet.

Primo, quia ex juramento sunt adstricti nihil omittere de contingentibus necessariis vel quomodolibet opportunis, seu utilibus: licetque inchoata omnia prosequi, mediare, et finire, ad sanctam unionem consequendam, quæ obtineri et perfici non potest, nisi habendo tractatus et colloquia cum altera parte et cum nunciis ad hoc missis; maxime qui per vos, pater beatissime, ad hoc tractandum fuerunt acceptati. Hoc præceptum manifeste etiam est contra dictam obligationem, juramentum, et votum: et per consequens nullum et injustum.

Item, quia hoc præceptum est contra caritatem, in qua qui non manet, in Deo non manet: et quia quilibet fidelis Christianus tenetur, quantum potest, errantes denuo revocare, quod utique fieri non potest absque participatione et colloquio. Non ergo debuit prohiberi, maxime talibus viris, quorum affectus omnes debent revocare Christianos ab hæresibus et schismatibus. Quare, beatissime pater, præfati D. Cardinales et servitores vestri, cum omni obedientia et humilitate ac reverentia exponunt et dicunt, talia præcepta esse nulla, & de jure eos nullatenus adstringere ad observationem ipsorum iniquitatem. Aut si forte forent aut censerentur alicujus roboris vel momenti: dicunt ipsa fuisse & esse iniqua & injusta, & se ex ipsis præceptis fuisse & esse gravatos contra omnem justitiam ac debitum juris, & ab ipsis præceptis, ac omnibus aliis gravaminibus post prædicta forte secuturis, si quæ forte sequentur in posterum, præfati cardinales, in quantum eis licet & in quantum possunt, provocant, & in his scriptis appellant: & primo quia ratio appetitui noscitur esse superior, & intellectus dominari sensibus, a vobis, beatissime pater, irrationabiliter & secundum * rectam rationem decernentibus, ad vosmet secundum rectam rationem & melius informatum; item si discretio personarum requiritur, a vobis, pater sancte, vicario, ad Dominum nostrum Jesum Christum qui judicaturus est mortuos & sæculum per ignem; item ad generale concilium, a quo & in quo solent gesta etiam summorum pontificum quæcumque pertractari, decerni, & judicari; item ad papam & pontificem futurum, cujus est gesta inordinata sui prædecessoris in melius reformare.

* *Corr.* contra rect. rat.

III.

RESPONSIO.

Super appellatione olim cardinalium.

QUamvis appellatio facta per quemdam Angelum episcopum Ostiensem sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalem, & suos sequaces, die quarta Maji, super quibusdam mandatis eis factis per sanctissimum in Christo patrem & dominum nostrum, dominum Gregorium papam XII. sit offensiva Divinæ majestatis, sedis apostolicæ, fidei orthodoxæ, & sacrorum canonum, ac indigna responsione: nihilominus ipse dominus noster papa ex compassione & benignitate decrevit, quod respondeatur: nimium dolens ex multiplici errore alias inaudito prædictorum appellantium.

Et primo dicetur de justitia & opportunitate prædictorum mandatorum ipsius domini nostri papæ, secundo de ipsa appellatione, tertio de falsitate causarum ipsius appellationis.

Pro primo dicitur, quod notorium est, quod ab ipso initio, quando venerunt Gallici ambaxiatores Romam, cardinales nimium adhæserunt ipsis Gallicis, qui etiam tunc procuraverunt subversionem, & divisionem partis nostræ: quam divisionem tandem ad affectum deduxerunt de pluribus ex cardinalibus.

Item, notorium est, quod usque ad diem quartam mensis Maii proxime præcedentis, qua die præfatus dominus noster papa fecit prædicta mandata, ipse dominus noster toleravit conversationem indifferenter ipsorum cardinalium cum ipsis ambaxiatoribus Gallicis, ambaxiatoribus Petri e Luna, & quibuscumque aliis. Et e contra tam in domibus, quam extra, ac de die & nocte, conjunctim & separatim, & ex quo cardinales usurpaverunt se congregare collegialiter sine licentia præfati domini nostri, quod sine licentia ejus ante non faciebant, sæpius inceperunt cum prædictis non solum separatim, sed etiam collegialiter conversari; non obstante quod præfatus domi-

ANNO CHRISTI 1409.

dominus noſter quandoque oſtenderit humiliter, eſſe reprehenſibilem hujuſmodi congregationem collegialem, quam ſemel inhibuit Senis. Sed poſtea non fuit obſervatum ex nimia benignitate, clementia, & ſupportatione præfati domini noſtri: & in tantum hæc proceſſerunt, quod multi dolenter timuerunt de malo exitu futuro.

Item, aliqui ex cardinalibus abutentes manſuetudine, benignitate, & clementia ipſius domini noſtri papæ, cæca & inquieta cupiditate cœperunt machinari contra & adverſus præfatum dominum noſtrum, & fabricari facere certa conſilia ſchiſmatica & hæretica, & alios trahere ad ſe variis modis, conſurgere contra veritatem, & innocentiam præfati domini noſtri papæ: qui continuo, pure & efficaciter intendens ad unionem per viam renunciationis, eoſdem cardinales ſana conſilia vertentes, vias & bonos modos turbantes, ac partem adverſam foventes, ut merito redderent ſe ſuſpectos, necnon falſum ſuggerentes, quod præfatus dominus noſter nolit unionem, patienter ſupportans, nihil contra aliquem eorum attentavit facere, nec quod ſuperius dictum eſt.

Item, cum varii tractatus habiti eſſent, & tandem tractaretur de loco Piſarum pro ipſo domino noſtro & ſua curia, & de loco Liburnii pro altera parte, ex quo altera pars ad nullum locum unicum pro utraque parte idoneum conſentiebat: emerſis novis caſibus, videlicet de occupatione urbis Romæ attentata per Petrum de Luna & ſuos ſequaces, ac traditione ejuſdem Romanæ urbis per Romanos facta regi Ladislao illuſtri, necnon conſpirationibus factis per cardinales & alios, quæ conſpirationes divulgabantur & copioſe diffamabantur: merito ex præfatis contingentibus tam gravibus turbato præfato tractatu pendente de Piſis & Liburnio, prædictus dominus papa conſiderans tantam ſubito mutationem rerum & earum circumſtantias, necnon præterita & præſentia colligens, quæ brevis ſermo non explicat, ac informationes ſecretas quas receſſus cardinalium verificat, ac periculum maxime eccleſiæ, & ſibi ſcandalum, & obedientiæ ſuæ ignominiam imminere ex tali cardinalium receſſu, unionis plurimum impeditivo, ſibi obicem & obſtaculum impoſitivo, eo quod membra ſequi caput, & non caput membra conveniat, diſconveniatque membra ſurripere ducatum & directionem, quæ ad caput ſpectare noſcuntur: pie decernens obviare, & quanto mitius poterat providere, ne tanta ſequerentur mala, formidabilibus præceptis, ex debito pontificatus, ſtatuit rempublicam tueri juſte & opportune per infraſcripta præcepta, de quibus in appellatione prædicta fit mentio, die quarta menſis prædicti ea ſcriptis tradendo, ac eccleſiæ & ſibi conſulens, quatuor cardinales ſibi fidos poſtea creando: ad quæ providenda conſilium debitum defenſionis ſuam ſanctitatem arctavit, & manſuetudinem impulit: quæ quidem præcepta ſunt hæc.

„ Præcipimus omnibus & ſingulis cardinali-
„ bus exiſtentibus in Romana curia, ſub pœ-
„ na privationis cardinalatus & omnium bene-
„ ficiorum ſuorum, quam quilibet incurrat
„ ipſo facto, ne ab iſta die, quarta videlicet
„ Maji incluſive, in antea, aliquis eorum
„ exeat de Luca ſine ſpeciali & expreſſa li-
„ centia noſtra, per nos ore tenus ſibi facta.
„ Item ſub pœna perjurii, quam incurrant ip-
„ ſo facto, præcipimus, & mandamus eiſdem,
„ ne ulterius congregentur in aliquo loco ſi-
„ ne expreſſo mandato noſtro. Item ſub ea-
„ dem pœna perjurii, quam incurrant ipſo fa-
„ cto, præcipimus & mandamus eiſdem, ne
„ aliquis eorum participet cum oratoribus Pe-
„ tri e Luna, neque cum oratoribus Gallicis,
„ ſive per ſe, vel interpoſitam perſonam.“

ANNO CHRISTI 1409.

Item, ſi conſideretur, quot & quantis criminibus receſſus prædictus hos homines qui ab eo receſſerunt, maculavit: clare videbuntur juſtitia & opportunitas primi præcepti, ſuperius dictis declarantibus juſtitiam & opportunitatem ſecundi & tertii præceptorum. Nam hi homines adſtricti ſunt juramento obedientiæ & fidelitatis ipſi domino noſtro papæ: nec fecerunt, nec facere potuerunt juramenta contra obedientiam: ergo fidem & juramentum fregerunt, & conſpiraverunt, & apoſtataverunt, uſurpaverunt Divinum, & ſacrorum canonum ordinem perverterunt: qui in crimen læſæ majeſtatis multipliciter inciderunt, diffamando, detrahendo, & adverſus præfatum dominum noſtrum papam ſcribendo, ab obedientia ipſius, quantum in eis eſt, alios detrahere nitendo, detractionem debitorum cameræ perſuadendo, falſa multifarie componendo, qui videntur viam pacis non cognoviſſe, ſed pallio unionis proſequentes cupiditatem ſanctiſſimum dominum noſtrum dejiciendi: & avertat Deus ne vadant in obſcurum hæreſum noviter inventarum.

De appellatione dicatur breviter. Hæc appellatio videtur potius inventa ad diffamandum, quam ad ſublevandum: hæc appellatio eſt contra ſacros canones: hæc appellatio non defendit, ſed gravat: hæc appellatio implicat falſitatem hæreticam: hæc appellatio implicat ignorantiam, vel malitiam, vel vanitatem: hæc appellatio oſtendit fictionem animi, comparatis partibus ad invicem, ex quibus judicatur dolus: & per eam appellantes ſe ipſos accuſant, & impugnant.

Nunc reſpondeatur ad cauſas appellationis. Et primo dicunt in appellatione, mandatum primum eſſe injuſtum & iniquum: & reddunt pro cauſa, dicentes quod non poterant morari in Luca cum ſecuritate ſuarum perſonarum, ſine metu carceris & mortis, qui alioqui cadere poſſet in conſtantem virum. Et ut appareret in dicta appellatione, dictam inſecuritatem & metum incipiunt a quarta die Maji immediate præcedentis: quia revera ante illam diem nil poſſunt fundare, ut patet etiam ex dictis ſuperius: & uſque ad illum diem fuerunt manſuete & benigne tractati, adeo ut videretur multis ipſe dominus noſter reprehenſibilis ſuper tanta manſuetudine.

Ut igitur declaretur veritas, aliqualiter incipietur a materia pertinenti ad præcedentem. Nam in medio Quadrageſimæ, dominus noſter papa conſiderans modos non congruos ſuper tractatu unionis, difficultates, voluntates varias, & paſſiones non regulatas rectitudine rationis cardinalium, & quorumdam aliorum, per quæ omnia potius videbatur veniri ad præcipitium, ruinam, confuſionem, diviſionem, ignorantiam, quam ad eccleſiæ integrationem: concepit pro utilitate unionis, creare camerarium nepotem ſuum ſolum in cardinalem, aſſignans congruam & efficacem rationem. Sed erant dicentes quod non poterat fieri, obſtantibus voto, juramento, & promiſſione: qui in

ANNO CHRISTI 1409.

hoc reputati sunt voluntarii, non valentes resA pondere rationibus præfati domini nostri papæ in contrarium factis. Et quamvis licite tunc potuisset, & secundum aliquos pro honore suo debuisset: cessit tamen pro scandalo evitando ipsis cardinalibus tunc ei resistentibus. Et quia super istis dominus Lucanus fuerat pacificus mediator & discretus, & etiam cognoscebat præfatum dominum nostrum benigne portasse super hac materia offensam: prædicta quarta die mensis Maji, volens procedere ex causis superius dictis ad provisionem cardinalium novorum, & prædictorum præceptorum, ut fieret cum pace omnium, advocavit illo mane præfatum dominum Lucanum, ut esset mediator tranquillitatis, ut omnia cum pace fierent. Et quamvis tunc dominus noster voluit creare aliquos novos cardinales: tamen leviter flexus ad preces humiles cardinalium, destitit creare, sed prædicta mandata tunc edidit: & ex tunc omnes cardinales pacifice sine aliqua molestia ad domos redierunt. Et quia præfatus dominus Lucanus se interposuit de materia creandi cardinales, habita promissione ab uno eorum, quod si congregarentur, fieret intentio domini nostri papæ. Qua congregatione facta, præfatus dominus Lucanus sensit se defraudatum, quibus diebus nulla molestia alicui fuit facta, nec verbo; sed omnia pacifice transierunt, domino nostro inclinante se, & se submittente ad quodque rationabile, & usque ad creationem unius dumtaxat, venientibus & recedentibus cardinalibus secundum consuetudinem benigne tractatis, & congrue se habentibus venientibus ad præsentiam domini nostri, stando & recedendo. Nec potest dici cum vero, quod aliqua offensa fuit illata, nedum cardinalibus, sed nec alicui de familia eorum usque in præsentem diem: nisi quantum inferius dicetur super fuga Leodiensis, si tamen ibi offensa appareat. Et hæc hic in Luca sunt clara, & manifesta. Ex qua veritate luculenter apparet falsitas conficta super materia timoris mortis, carcerationis, compeditationis & torturationis.

Item, præmissa etiam declarantur ex eo, quod die nona præfati mensis Maji, prædictus dominus noster, volens creare cardinales ex præmissis causis, fecerat vocari cardinales, quorum aliqui venerunt. Et quia videbatur eis grave interesse, aliis absentibus in creatione, qui ut plurimum dicebantur non bene sani: præfatus dominus noster, eosdem qui venerant obedientes licentiavit, ne animo essent gravati propter absentiam aliorum: dans eis intelligere, ut si crearet in præsentia, crearet tantummodo duos; sin autem in absentia, crearet plures, quemadmodum quatuor creavit. Post quorum creationem tres ex antiquis reduxerant fere omnes alios transmissi ab ipso domino E nostro: & ad suggestionem ipsorum trium & aliorum, distulit actum publicum consuetum fieri super nova creatione cardinalium usque ad diem Sabbati immediate sequentem, scilicet duodecimam. Unde die Veneris de mane, die videlicet undecima, qua die prædicti appellantes recesserunt ab ipso domino nostro, omnes antiqui cardinales existentes in curia, fuerunt cum præfato domino nostro in camera paramenti, exceptis infrascriptis, videlicet Aquilejense, & Tudertino, qui vera infirmitate videbantur impediri venire, & de Leodio, qui illis diebus ostenderat se non bene sanum, & die Jovis tarde prædictis tribus transmissis, non dederant clarum responsum (credebatur tamen venturus) & excepto de Columna, qui dixerat se venturum die Sabbati ante actum publicum, & ceremonias complendas; & retulit Burdegalensis ipsum de Columna ad eum misisse pro excusatione. Exceptis igitur iis quatuor prænominatis, omnes alii die Veneris de mane, ut supra dicitur, collegialiter & personaliter, pacifice & quiete, de bono animo, in quantum apparuit, dixerunt & promiserunt se venturos in sequenti die Sabbati de mane ad complendas cæremonias fiendas per eos, quas dicebant se facturos ex mandato ejusdem domini nostri: quia ex quo fecerat eos, B tenebant ipsos esse veros cardinales: quam concordiam aliqui ipsorum dixerunt ad extra, ex qua nata fuit pluribus lætitia. Quo tempore tempestive ille de Leodio occulte recesserat: quem recessum præfatus dominus noster primo audivit cum esset in prandio, et stupuit: et cum ipse esset in dormitione in meridie, camerarius audiens prædictum recessum, mandavit ut aliqui irent post eum, ad retinendum eum, ne faceret scandalum: qui habuerunt in mandatis ne transirent limites Lucanos in territorio Florentinorum. Qui redeuntes fuerunt carcerati per dominum Lucanum, ex eo quod aliqui eorum fecerant rixam cum aliquibus, C qui exiverant castrum Libræ fractæ extra limites Lucanos in territorio Florentinorum. Quæ rixa tamen, ut postea apparuit, fuit ex culpa illorum qui exiverant dictum castrum. Sed ex quo iste de Leodio non fuerat repertus infra confines Lucanos: duo ex transmissis per camerarium fuerunt usque ad dictum castrum Libræ fractæ pro informatione habenda. Sed tamen illa transmissio multum displicuit præfato domino nostro, nec circa domum, res, et familiam ipsius de Leodio, camerarius aliter se habuit, quam modeste. Et quia aliqui se traxerant ad prædictam domum propter novitatem: camerarius misit ad sedandum et recuperandum, et restituendum quæ per ali- D quos distrahebantur, sicut factum est.

Quod autem dicitur de mandato mortis in ipsa appellatione, confictum est. Immo mandatum fuerat, quod deducerent eum modeste: nec aliquis familiaris alicujus fuit tortus: et hæc tortura non potest fieri, quin fuisset notum. Et totus processus, et effectus, qui secuti sunt, ostendunt falsum esse quod dicitur, quod reliqui omnes dictorum cardinalium carcerari debebant. Nec etiam indicium de hujusmodi carceratione reperitur, quia talia clarissime sunt conficta: et per consequens, falsa est causa, quam reddunt. Mirum est, quod audeant talia confingere: nec illa die quarta mensis Maji viderunt nisi consetos armatos; E nisi illos qui solent associare dominum Lucanum, & illos qui sunt de familia nepotis ejusdem domini nostri, qui pauci sunt, qui omnes sociaverunt dominos suos, & eos expectabant armati, ut antea consueti erant: ita quod nihil possunt collocare apud illos, qui noscunt materiam. Item quod illa nocte fuissent fabricati cippi, non potuisset latere: tamen nullus reperitur qui sciat. Unde claret quod est confictum.

Item, ad id quod dicunt, quod non consuevit, nec de jure debet, aut potest, tam gravis pœna, &c. responsum est superius, ubi dicitur de justitia ipsius mandati.

Item,

ANNO CHRISTI 1409.

Item, ad aliud quod dicunt, quia secundum obligationem factam in conclavi, & vota, ac juramenta ipsorum, oportet eos convenire cum alio prætenso collegio in loco idoneo, &c. respondetur, quod ipsi debent advertere quantum peccatum sit velle impugnare veritatem in tanta materia, & pervertere intellectum & intentionem scripturæ, & voti, & juramenti illius instrumenti facti in conclavi, & subvertere ordinem datum a Deo, & descriptum in sacris canonibus, & etiam præconceptum & expressum in conclavi. Nec in hac parte potest sic obscurari veritas, ut non videatur depravatio voluntatis in præmissa damnabiliter incidere. Nam ad cardinales non spectat locum idoneum eligere, sed ad papam, etiam secundum tenorem prædicti instrumenti conclavis, sicut in eo manifestum est: in quo a per * papam electio ad utramque partem, secundum intentionem voti & juramenti, debuerunt capita & membra simul convenire, scilicet dominus noster papa cum suo collegio, & antipapa cum suo prætenso, & non membra sine capitibus. Et sic fuit dictum, tractatum, intellectum, conventum, & firmatum in conclavi. Et hæc separatio manifeste subvertit ordinem debitum: & est contra scripturam & intentionem voti & juramenti dicti instrumenti conclavis: & perversitas separationis membrorum a capite, est inchoatio novi schismatis, & non emendatio antiqui: nec votum, nec juramentum, poterant obligare ad hujusmodi separationem, cum manifeste obviaret Divinæ ordinationi, & sacris canonibus. Non ergo fuit necesse exire de civitate Lucana, pro prosequendo negotium unionis, & servando juramentum: immo per talem exitum magnum obstaculum inductum est negotio unionis, ac importabilis turbatio, & alias inaudita confusio, ut etiam superius tactum est.

a *Forte*, ut fieret Papæ electio. H. * *f.* pro papa eligendo.

Nec velint depravare sensum scripturæ præfati instrumenti conclavis, ubi dicitur: „ Dum„ modo velint sic convenire, ac concordare, „ quod sequatur, &c. " Et ibi intelligitur de conventione & concordia animarum circa canonicam electionem: & debuit esse in loco electo ut supra præsentibus capitibus ad actum renunciationis: ita quod illud verbum *sic* dicit modum in actibus eligendum, & non modum loci: determinat enim ita illud, *insimul concordare*, sicut & illud infinitivum *convenire*. Nam ex modo actuum, & non ex modo loci, sequitur juste canonica electio. Sine enim qualitate in actibus non sequitur canonica electio, quæ non habet ordinem ad qualitatem loci, nisi intelligatur per qualitatem loci dispositio facta a capitibus, & præsentia eorum, secundum jam dicta, vel qualitas a jure petita. Et hujusmodi qualitates non sunt servatæ, nec possunt servari, nisi per dispositionem papæ, & antipapæ.

Nec valet quod dicunt, *in obligatione loci Pisarum & Liburnii*: quia manifestum est, quod numquam fuit conclusum: nec nata aliqua obligatio: & tractatus ille pendebat. Delusorie tamen ex parte antipapæ, ut attentatio invasionis Urbis per eum docet: & illa prædicta emerserunt gravia ad illum tractatum pertinentia, quæ merito indigebant novo consilio, & cum dicunt: *necesse erat eis se conferre Pisas, ut servarent fidem*: aut intelligunt quod obligaverint se per fidem ire Pisas sine capite suo; & tunc se accusant super eo ad quod obviandum fuit factum præceptum & mandatum: si autem intelligunt cum capite suo ante firmationem contractus, qui pendebat, non debuerunt præstare fidem; & si præstiterunt, servanda erat secundum intellectum quem habuerunt, & sic non tenebantur sine capite. Verum falsitas involvit fallentem; & cum credit se tueri, falso detegitur in aperto: & dum pro fide ostentata frangit fidem Deo & homini sibi præsidenti, merito damnabiliter convincitur.

ANNO CHRISTI 1409.

Item, ad id quod dicunt, se carceratos infra muros Lucanos: respondetur, quod contra tanta pericula non potuit aliquid mitius fieri. De qua materia plura possent dici pro justitia, & opportunitate illius mandati: sed pro nunc sufficiant quæ superius dicta sunt.

Item, ad illud quod dicunt, de jure & consuetudine congregationis cardinalium collegialiter, dicunt scienter, manifeste falsum: cum etiam tempore præfati domini nostri solebant non se collegialiter congregare, nec aliquid tractare, nec litteras ad collegium transmissas legere, nec aperire, sine licentia ipsius domini nostri: sicut semper servatum est quousque inceperunt usurpare tempore præfati domini nostri. Nec tenetur collegialiter de causis fidei, &c. ut dicunt: quia ad eos non spectat, nisi quantum papæ placuerit. Et mirum est, quod contra tam notoria audeant affirmare. Nec se potuerunt obligare in diminutionem potestatis papæ: ad quem spectat vocare cardinales, & non ad alium, & collegialiter cum eis tractare de unione ecclesiæ, & aliis occurrentibus.

Idcirco per illud præceptum secundum, ipse dominus noster nullam facultatem abstulit ab eis, nec interdixit, neque prohibuit, ut non attenderent ad unionem ecclesiæ, quam pleno affectu prosequebatur, & toto conatu prosequi intendit: sed providit ne perverse laberentur in divisionem, sicut lapsi sunt. Qui lapsus iniquus & abominabilis est; & non præceptum ipsius domini nostri, quod justum & opportunum fuit, ut superius dictum est.

Item, ad illud quod dicunt, quod nunquam juraverunt se non congregare, & quod de jure possunt se congregare, & quod juramentum fidelitatis & obedientiæ non se extendit ad hoc: satis videtur responsum, quia de jure non habent. Sed tamen adhuc respondetur sibi, quod de jure non possunt se congregare contra præceptum papæ, nec ad hoc potuerunt se obligare, nec etiam se obligaverunt, ex aliquo actu facto in conclavi, nisi postea temerarie attentaverint facere, ex qua attentatione non sequeretur obligatio. Quinimmo in conclavi expresse fuit per omnes negatum illud quod nunc faciunt & fecerunt, etiamsi deligendus fuisset electus, & in papatu expresse non vellet servare obligationem factam per eum: sicque tunc reprobaverunt, propter periculum, quod nunc fecerunt. Et tamen non sunt, nec fuerunt in casu, quod papa non velit, qui fideliter prosequitur ad quod tenetur: & si non potest per unam viam, intendit per aliam, nec quicquam fundari potest in contrarium. Advertant ergo, qualis sit assertio, quod congregare se contra præceptum papæ, non est contra juramentum obedientiæ & fidelitatis. Hæc enim conclusio repugnat principatui a Deo instituto, & subvertit statum papatus, & ordinem principatus, & firmitatem ejus; contradicit sanæ doctrinæ & b antiquatæ observer-

b *Hoc est*, antiquæ II

ANNO CHRISTI 1409.

ſervantiæ. Collegialiter ergo cardinales habent tractare cum papa fideliter, prudenter, caritative, provide, ac mature pro unione: quod ipſe dominus noſter continue voluit, & utinam ii qui ab eo receſſerunt ſic feciſſent.

Ad illud autem quod dicunt de tertio præcepto ſive mandato, ſatis ex ſuperioribus patet reſponſio. Et utinam non talia & tanto tempore tractaſſent ſic ſine fræno cum Gallicis & ſchiſmaticis, ac aliis: quia tanta mala non fuiſſent ſequuta, & veriſimile credi poteſt, quæ in præſenti habentur & in futuro dubitantur. Et utinam ſervaſſent ſane & pure juramenta & vota ſua de inchoatis, mediatis, & finiendis, & nihil omittendo de contingentibus &c. quantum in eis erat, id eſt, quantum ad eos ſpectat: quia non præſumpſiſſent, nec præſumerent.

„ Item, ad ultimum quod dicunt, quod certum præceptum eſt contra caritatem, in qua „ qui non manet, in Deo non manet; & qua „ quilibet fidelis Chriſtianus tenetur quantum „ poteſt errantes ab erroris ſemita revocare: „ quod utique fieri non poteſt abſque participatione & colloquio: non ergo debuit prohiberi, maxime talibus viris, quorum offi„ cium eſſe debet revocare Chriſtianos ab hæ„ reſibus & ſciſſuris. “ Hoc ultimum hic præceptum de verbo ad verbum, quod ab eis poſitum eſt, ſecundum omnem partem facit contra eos: quæ res ſatis plana eſt, idcirco breviter ſumatur. Et primo revocent ſe a diviſione, quam fecerunt de ſemetipſis, & a ſciſſuris quas nituntur facere in alios per ſubtractionem obedientiæ, &c. alios ſi quos infecerunt. Secundo ab erroribus ſe, & alios quos induxerunt. Tertio provideant, ne ſe & alios in hæreſes immergant, tanquam fideles Chriſtiani, quod ad ſuum officium dicunt hoc ſpectare. Et utinam illa participatio & collocutio fuiſſent in caritate: quia præceptum, quod ſanctiſſimus dominus noſter fecit in caritate, non fuiſſet opportunum.

Libenter igitur præfatus dominus noſter papa ſubjicit ſe pleno corde, humili affectu, digna devotione, & recta voluntate, amantiſſimo Chriſto & ſibi amabiliſſimo, & ejus judicio, ex cujus providentia ejus vices gerit in terris, qui novit ſecreta cordis, & falli non poteſt. In quo poſuit fiduciam ſuam, ſperans per eum liberari a calumniis hominum, & veritatem & innocentiam ſuam illuſtrari, & per ejus manus miſericorditer pacem eccleſiæ dari, & integrationem. Et quia videt multiplices defectus ex ignorantia & malitia hominum, quos non valet reparare: vehementiſſime deſiderat concilium generale.

Datum Lucæ pridie Id. Junii, pontificatus noſtri anno ſecundo.

TRes cardinalium Benedicti litteræ, quarum binis Benedictum ipſum; aliis, omnes de obedientia ſua, ad concilium Piſanum convocant, editæ ſunt ſuperius, pag. 1123. 1151. 1167. Et reſponſio Benedicti, pag. 1171.

Item, & litteræ cardinalium Gregorii ad epiſcopos, alioſque ſuarum partium eodem convocandos, pag. 1158. Quibus litteris cum adſcripta eſſet dies XXIV. Junii, temporis notam falſo anticipatam contendebant Gregorii ſectatores, eoque conſilio, ut viderentur Piſani ſuum indixiſſe concilium antequam ſuum Gregorius Aquilejam convocaret litteris pridie Nonas Jul. datis. Falſam autem eſſe hanc temporis indicationem duobus maxime argumentis probabant: altero, quod ſub finem tantum Auguſti facta cardinalibus copia fuerit a Florentinis celebrandi Piſis concilii, ac proinde Junio menſe non potuerunt eo convocare; altero, quod datis ad Robertum Imp. litteris Liburni 26. Julii, ſcripſerint ſe utriuſque partis convocare concilium ſtatuiſſe, brevique locum deſignaturos: ex quo conſtet, litteras, quæ concilii locum Piſas deſignant, Junio ſcriptas minime fuiſſe. Priore argumento Piſanos cardinales urget Gregorius ipſe in litteris ad Florentinos datis, quas mox edemus; altero Cæſarei oratores, in dubiis quæ ſeſſione IV. propoſuerunt. Vide ſupra pag. 1182. Et cum reſponſione quam Petrus de Ancharano ſubjecit.

ANNO CHRISTI 1409.

IV.

INHIBITIO FACTA CARDINALIBUS A PETRO DE LUNA,

Ex tomo VI. Spicilegii.

Ne opinionem ſuam de via ceſſionis traderent in ſcriptis dominis ducibus, vel in quadam cedula ſuper hæc confecta ſubſcriberent.

BEnedictus, &c. Cum ad noſtrum pervenerit auditum, quod vos venerabiles fratres noſtri ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales, requiſiti fueritis, quod in quadam cedula vobis tradita vos propriis manibus ſubſcribere debeatis (quod ſi fieret, abſit, dubitari forſan poſſet quod pro tempore redundaret in perniciem libertatis Romanæ eccleſiæ, & contra ipſius honorem, ac etiam in Dei offenſam non modicam, & in occaſionem vobis detrahendi, debilitationem juſtitiæ noſtræ partis, & exaltationem & obdurationem intruſi, & ſibi adhærentium) noſque jam obtulerimus plures modos, & vias rationabiles, factibiles, Deo placentes, & juri convenientes, per quas utilius, verius, & expedientius ad honorem Dei & ſuæ ſanctæ eccleſiæ, & adhærentium juſtitiæ iſtius partis, unio in Dei eccleſia haberi poteſt, & ſchiſma eradicari & evelli, prout de apertione & oblatione modorum prædictorum, & viarum per nos oblatarum dilectis filiis ducibus, Joanni Bituricenſi, Philippo Burgundiæ, patruis, ac Ludovico Aurelianenſi, germano cariſſimi in Chriſto filii noſtri Caroli regis Francorum illuſtris, & per eumdem regem ad nos deſtinatis, ut in quibuſdam publicis inſtrumentis ſuper hæc confectis latius continetur. Idcirco præmiſſis & aliis multis attentis & conſideratis, quæ in tanto Dei & eccleſiæ negotio attendi & conſiderari debent, loco & tempore opportunis latius explicandum, & etiam exponendum: vos omnes & ſingulos venerabiles fratres noſtros, ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales, monemus, hortamur, & requirimus in virtute ſanctæ obedientiæ ac fidelitatis, quibus nobis & eccleſiæ Romanæ tenemini, ut nobis in proſecutione dictarum viarum per nos oblatarum, & aliorum in præmiſſis contentorum, quæ ad bonum unionis eccleſiæ tendunt, prout ad nos pertinuerit, aſſiſtatis, & adhæreatis fideliter & diligenter, abſque fraude, dolo, & machinatione quibuſcumque; nec ad impediendum unionem prædictam detis conſilium, auxilium vel favorem, directe vel indirecte, publice, vel occulte, prout etiam, virtute juramenti per vos ſuper hoc præſtiti, eſtis adſtricti. Et nihilo minus inhibemus vobis & veſtrum cuilibet, in virtute ſanctæ obedientiæ, ne in dicta cedula, ut præmittitur, vos ſubſcribatis, nec etiam conſentiatis aliqualiter aliis quæ non licent, ſeu non decent, ſeu ex quibus occaſio forte præberi poſſet detrahendi, quod contra reverentiam, obedientiam, aut honorem nobis & eccleſiæ Romanæ per vos debitos, ſeu laudabiles mores per nos & vos, prædeceſſores noſtros & veſtros, obſervari conſuetos, aliqua fierent per vos, quod abſit, prout nec credimus quod facietis. Quod

ſi con-

ANNO CHRISTI 1409.

si contrarium per vos vel aliquem vestrum fieret, quod non credimus, protestamur contra vos & vestrum quemlibet sic facientes, de pœnis in jure statutis, & aliis debitis pro transgressione præmissorum. Ad quæ vobis injungenda movemur, tum consideratione præmissorum, tum etiam quia a pluribus dicitur, quod erga nos & nobis assistentes modi inconvenientes servantur, propter quos si aliud etiam a nobis fieret vel diceretur, censeretur forsitan non valere, & possent inconvenientia & scandala sequi. De quibus modis qui erga nos & nostros tenentur, solemniter protestamur: videlicet quod si per vos aliud fieret, seu diceretur; manente statu negotiorum nunc occurrentium, id & ea, & quidquid ex eis sequeretur, vel ob ea, reputamus & volumus non valere, & haberi pro infectis. Per præmissa vero venerabilibus fratribus nostris, quorum honorem prospicere ex nostræ mentis affectu desideramus, vel quibusvis aliis in aliquo derogare non intendimus, nec præcipere aliquod illicitum, sed tantum occurrere scandalis & animarum periculis, quæ verisimiliter evenire posse timemus, & honori ac juri ecclesiæ Romanæ providere, ut juris seu rationis fuerit, & tenemur, & ita protestamur.

V.

Ibid.

LITTERÆ UTRIUSQUE COLLEGII cardinalium ad universitatem Parisiensem.

Mittunt epistolam scriptam ad Carolum regem Francorum.

Miseratione Divina episcopi, presbyteri, & diaconi sanctæ Romanæ ecclesiæ utriusque collegii cardinales, venerabilibus & doctissimis viris, rectori, cæterisque magistris sacræ universitatis studii Parisiensis, salutem. Super statu atque conditionibus præsentium rerum, & spe jamjam infirma parte reposita reipublicæ reformandæ, tollendique dissidii de medio campo orthodoxæ fidei, scribimus quantum pro nunc velocitas rerum patitur, Christianissimo domino regi Francorum in hæc verba.

„ Christianissimo ac sereniſſimo principi domino Carolo Francorum regi, vestri episcopi, presbyteri, & diaconi sanctæ Romanæ ecclesiæ utriusque collegii cardinales, salutem in eo per quem reges regnant, & dispersiones Israelis congregare. Certi sumus devotionem vestram non latere progressum amborum dominorum contendentium de papatu, neque ignorare ex vestris accuratissimis studiis, quibus ostensionibus, quibus palliationibus, quibusve operibus aut affectibus, & ad quem exitum, causa unionis ecclesiæ sanctæ Dei ab eisdem contendentibus finaliter sic perducta, immo, quod non sine dolore revolvimus, nisi de medio occurratur, numquam magis prope in exilium * coarctata. Nos itaque, quorum ex utraque parte præ cæteris maxime in hac rerum vertigine, & supremo animarum periculo, interest rebus tam gravibus obviare: utrinque decrevimus, Spiritu sancto dictante, in uno loco pro summo remedio convenire, ut sicut jam mutua nostrorum vota in unum aspirabant, illud palam cum expressione operis atque pro viribus demonstraremus. Eo igitur Spiritu sancto agente, annuit Deus piissimis votis nostris, ut quod mente conceperamus, repente cum multorum admiratione impleremus. Venimus namque ad hanc terram vestræ celsitudinis, & in summa paucis diebus intermissis, ita in omni agendorum materia, dictæ unionis attingendæ convenimus, ita concordes tamquam ex una mente per omnia ad rem ipsam perficiendam percussi, ut Divinum potius quam humanum fuerimus arbitrati. Rebus autem, sereniſſime princeps, sic stantibus ut præfertur, litteras vestras regales cuilibet nostrum collegio directas accepimus gaudenter; tum quia ex illis cognovimus circa cœpta vestram laudabilem perseverantiam huic sancto operi non deesse, tum etiam potissime quia noster effectus cum vestro non discrepat. Et quod regia majestas nobis per suas litteras suadebat, jam fere opere compleviſse, prout per ea, quæ dominus patriarcha Alexandrinus consiliarius vester, qui abhinc infra breve recedet, particularius explicabit, vestra regia majestas agnoscet. Quam ille conservare dignetur, cujus, &c.

Et quia ex præmissis, licet pauculis pro præsenti, attendere poteritis, quantum materia, de qua agitur, ad summum ejus Divinis potius quam humanis consiliis dirigatur; & per dictum dominum patriarcham, aliosque collegas redeuntes ad propria ob eamdem causam poteritis informari: nihilo minus quia interea possunt multa ad opus dictæ materiæ vobis sollicitantibus procurari, hortamur igitur vos, quatenus circa illa velitis pro viribus insistere juxta quod per litteras ambaxiatorum regiorum hic existentium eritis medullitus informati.

Datum in villa de Liburno Pisanæ diœcesis, sub sigillis nostrum sex utriusque collegii priorum, ultima die Junii, anno Domini MCCCCVIII.

VI.

Ibid. & ex Theodor. Niemo.

LITTERÆ NEUTRALITATIS per cardinales Gregorianos.

Miseratione Divina episcopi, presbyteri, & diaconi sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales, universis Christi fidelibus præsentes litteras inspecturis, salutem in Domino sempiternam.

Quamvis ea quæ circa pacem & unionem universalis ecclesiæ sanctæ retroactis temporibus gessimus, non dubitemus ex litteris & scripturis nostris ad omnium vestrum notitiam deveniſſe; nihilo minus tamen ulteriori cura miserabili statui ejusdem ecclesiæ & populi Christiani succurrere & providere cupientes, pauca admodum prius acta resumi convenit, dum ad ulteriora quæ restant, gratia nobis assistente Divina, sumus processuri. Noviſtis enim satis quibus obligationibus, promissionibus, & modis, dominus Gregorius ad unionem in dicta ecclesia faciendam fuerit & sit adstrictus: & quibus pollicitationibus se illam facturum toti mundo promiserit, oculi cunctorum suis litteris sollicitati inspexerunt: quorum omnium immemor, suis promissionibus, votis, & juramentis reiteratis vicibus factis per eum, spretis, & ad ludibrium tractis, damnatum schisma, proh dolor! in ipsa Dei eccle-

sia

* *f.* exitium

ANNO CHRISTI 1409.

sia inveteratum, notorie & pertinaciter fovere, & manutenere, Christianumque populum secum in participium hæresis trahere, non solum non abhorret, sed summa diligentia nititur & procurat: ut sic positus ad gubernationem populorum, factus sit ruina multorum. Nos enim qui una cum diversorum Christi fidelium, regum, & aliorum principum, ac civitatum, communitatum, oratoribus & ambaxiatoribus, propterea curiam dicti domini Gregorii tunc sequentibus, cum eodem Gregorio omnibus viis & modis, quibus potuimus, ut prædictum schisma juxta promissiones, vota, & juramenta, tolleret, & ecclesiam Dei prædictam ad unitatem reduceret, diligenter indesinenterque tractaveramus, & laboraveramus: considerantes, & per experientiam comprobantes, omnem diligentiam, omnesque labores & tractatus propterea factos, penitus irritos & inanes; quodque nulla supererat spes proficiendi in hujusmodi unionis materia cum domino Gregorio antedicto, sed ipsum in dies magis & magis ac pertinacius ad dictum schisma fovendum manutenendo sæviente, immo nobis de hujusmodi unionis materia tractaremus publice in effectu prohibente: eumdem Gregorium, velut hæreticum & nutritorem schismatis antiquati, dereliquimus sibi, cum juxta canonicas sanctiones peccatum sit ei obedientiam præstare, die undecima mensis Maji proxime præteriti omnem, in quantum in nobis fuit, obedientiam juxta juris exigentiam abstraximus, ac recessimus ab eodem, dispositi, ut oportet, ex adverso consurgere, & murum nos opponere pro domo Israel. Sic enim Dominica voce præcipitur, separandum a tabernaculis talium durissimorum hominum, prout ipse est, & eum sequentes, ne simul pereamus cum peccatis eorum, nam simili supplicio digni sunt qui fuerunt peccatis eorum contaminati, juxta Divinas & canonicas sanctiones.

Vobis igitur omnibus & singulis intimamus & notificamus per præsentes, ab ipsius domini Gregorii obedientia penitus & omnino desistendum & recedendum fore, sibique in sua pertinacia perfida assistentes, ac adhærentes, veluti schisma foventes censeri debere mulctari: necnon omnes et singulas promotiones, et provisiones metropolitanarum et cathedralium ecclesiarum, et monasteriorum quorumcumque; necnon litteras, commissiones, et concessiones quascumque, sive gratiam, sive justitiam continentes, per eumdem Gregorium seu prætensa ejus auctoritate ab eadem die et citra factas et in antea faciendas; similiter omnes tam definitivas, quam alias sententias in quibuscumque causis per ipsum dominum Gregorium, seu ejus mandato, vel prætensa auctoritate in sua curia interim latas, et in antea faciendas; ipso jure fore nullas et invalidas, easque, ac omnia et singula alia, quæ per eumdem Gregorium sub titulo Romani pontificis aut sua auctoritate supradicta, a dicta die & citra, sive per modum justitiæ, sive per modum gratiæ, etiam proprio vel alio quocumque modo, concessa seu facta sunt, vel in futurum fieri contigerit, per primum Romanum pontificem, prout juris fuerit, faciemus, gratia nobis assistente Divina, nulla & invalida declarari, & in quantum de facto processerunt, & expedierit, penitus cassari & etiam revocari. Idcirco etiam præsertim vos reverendos fratres & dominos, dominos legatos apostolicæ sedis, patriarchas, archiepiscopos, * et alios quarumcumque patriarchalium, metropolitanarum, et cathedralium ecclesiarum, necnon monasteriorum prælatos, rectores et beneficiatos, præcipue etiam et vos sanctæ sedis apostolicæ officiarios, et alios Romanam curiam sequentes; vosque etiam sanctæ Romanæ ecclesiæ in spiritualibus et temporalibus vicarios, vassallos ac omnes et singulos ab ipsa Romana ecclesia vicariatus, [a] domos, feuda, terras, et possessiones, seu alia cujuscumque generis bona tenentes, vel sensum aut canonem, seu alias alicujusmodi debitum cameræ apostolicæ solvere debentes, tenore præsentium rogamus et hortamur in Domino, et quantum in nobis est requirimus et monemus: quatenus ab ipsius domini Gregorii obedientia penitus et omnino desistatis et recedatis, nec ei aut cameræ apostolicæ suo nomine de communibus vel minutis servitiis, seu annatis beneficiorum ecclesiasticorum, vel vassallagiis seu censibus, aut alicujus alterius generis debito, quocumque nomine nominetur, per clericos vel per laicos prædictæ cameræ quoquo modo solvi consueto, aliquatenus respondeatis, nec per vestros subditos responderi faciatis, aut etiam permittatis. [b] Si enim talibus honoribus bonisque temporalibus, obedientia insuper & reverentia, viderit se denudatum: ab omni temeritate, & obstinatione desistet, & rubore suffusus, ad humilitatis gratiam, ad sanctissimæ unionis [c] affectum, tam ipse quam ejus consultores, immo potius deceptores, debebunt verisimiliter inclinari. Sciturі quod contrarium facientes, velut inveteratum schisma foventes & manutenentes, ut schismaticos & fautores inveterati schismatis [d] prosequemur, & eos juxta sacros canones, ut schismaticos, suspensos a suis beneficiis, dignitatibus, & omni honore ecclesiastico jam habitis & obtentis, nunciando. Et insuper ad solutionem debitam dictæ cameræ tempore congruo faciendam denuo compellentur: & scientes, quod ad prædicta solvenda de cætero non vos adstringunt promissiones, fidelitates, homagia, juramenta, & alia vinculа quæcumque, immo de jure ab eis estis ipso jure penitus absoluti & liberati quoad ipsum. Et ne aliquis vel aliqui, prætextu ignorantiæ istius nostræ notificationis, intimationis & saluberrimæ monitionis, valeant seu valeat excusari, vos reverendissimos patres & dominos, dominos cardinales, apostolicæ sedis legatos, patriarchas, archiepiscopos, episcopos, & alios supradictos, in Domino exhortamur, quod præsentem nostram deliberationem & notificationem, tam utilem, quam necessariam sanctissimæ unioni facilius obtinendæ, per vestras legationes, provincias, diœceses, & loca quælibet publicetis; ita quod ad omnium catholicorum notitiam verisimiliter debeant pervenire. Cæterum ad illorum consolationem, qui nos pro hujusmodi extirpatione schismatis & universalis ecclesiæ unione continue satagentes, sequendo exercitio & emolumentis officiorum dictæ sedis hactenus forsan frustrati, aut ipsis officiis, seu eorum beneficiis, aut eorum vicariatibus, seu feudis, aut aliis bonis vel moribus, per dictum dominum Gregorium, seu ejus prætensa auctoritate, privati fuerint, vel in posterum frustrari, seu privati de facto contigerit, intendentes, faciemus, Dei nobis gratia ad hoc assistente, cuilibet ipsorum sic frustratorum, seu privatorum, de beneficiis, vica-

ANNO CHRISTI 1409.

* *Deest*, episcopos,

a Lege, dominia *ex Cod. Harlæano.*

b Huc usque Niemus.

c *Lege* effectum, *ex cit. Cod.*

d *Lege*, persequemur, *ex Cod. cit.*

e Hæc deinceps etiam habet Niemus.

ANNO CHRISTI 1409.

vicariatibus seu feudis, aut aliis bonis vel juribus, si quæ per adhærentes dicto Gregorio tenentur aut occupantur, seu de aliis eorumdem adhærentium bonis, juxta merita & conditiones frustratorum, & privatorum eorumdem, fiet recompensa.

Datum Liburnii Pisanensis diœcesis, sub trium priorum nostrorum impressione sigillorum, die prima mensis Julii, prima Indictione, anno a nativitate Domini nostri Jesu Christi millesimo quadringentesimo octavo.

VII.

LITTERÆ GREGORII,
quibus se purgat a criminalibus cardinalium.

Ad futuram rei memoriam.

Ex Odor. Raynaldo ad an. 1408. n. 46.

AD protegendam innocentiam nostram adversus assertionem improvidam, & injustam obloquentium, detractorum & erigentium cornua malignantium in Christum suum, quibus inter cætera puritatem mentis nostræ, apostolicæque potestatis plenitudinem, ac nostram damnabilibus infamiæ maculis deturpare, ac suis incursibus irritare, temerarie non verentur, & etiam connituntur: asserentes, nos promissionem, votum, ac juramentum nostra, circa desiderabilis unionis in Dei ecclesia materiam salutarem in conclavi facta, emissa, & præstita, contemnere realiter observare: ne falsa pro veris recipiantur, cum opprimatur sæpenumero veritas, nisi salutaris defensionis præsidio fulciatur, tenore præsentium notificamus & declaramus, quod nostræ firmæ voluntatis fuit & est, & in Deo speramus erit, pure & fideliter servare formam & intentionem nostrorum juramenti, voti, & promissionis in conclavi factorum hujusmodi. Et quia die undecima mensis immediate præterito, quidam tunc ex venerabilibus fratribus nostris S. R. E. tunc cardinalibus, videlicet Antonius olim Prænestinus episcopus, Conradus olim tit. S. Chrysogoni, Franciscus olim tit. SS. Quatuor Coronatorum, Jordanus olim tit. S. Martini in montibus, presbyteri, Raynaldus olim S. Viti in Macello, Odo olim S. Georgii ad Velum aureum, diaconi, præfatæ ecclesiæ cardinales, mandata nostra ausu temerario contemnentes, & a nobis damnabiliter recedentes, mala malis adversum nos accumulare damnabilius procurarunt, quos clementer expectantes, paternisque affectibus, sed incassum, ut redirent sæpius excitatos supportavimus.

Volentes tamen oculos paternæ pietatis erga ipsos, ut convertantur & vivant, extendere, severitatemque misericordi temperare clementia, ipsos Antonium olim Prænestinum episcopum, Conradum olim tit. S. Chrysogoni, Franciscum olim tit. SS. Quatuor Coronatorum, Jordanum olim tit. S. Martini in montibus, presbyteros, Raynaldum olim S. Viti in Macello, & Odonem olim S. Georgii ad Velum aureum, diaconos, cardinales præfatos & eorum quemlibet, de fratrum nostrorum consilio præsentium tenore requirimus & monemus, eisque nihilo minus per scripta harum seria injungentes, quatenus infra præsentem mensem Julii ad præsentiam nostram, ubi nos esse contigerit, debeant personaliter & præsentialiter se conferre: qui, si venerint infra prædictum mensem, & caritative, ac provide voluerint tractare nobiscum, & cum venerabilibus fratribus nostris præfatæ ecclesiæ cardinalibus, super negotio unionis hujusmodi, eos benigne recipiemus, atque tractabimus, & abolentes omnem infamiæ maculam, sive notam præmissorum, & aliorum patratorum occasione contractam, remittemus eisdem offensionem quamlibet, atque pœnam. Et cum sint perjurio maculati, & omnibus officiis, beneficiis, atque cardinalatibus privati, continuata etiam nostra majori clementia eosdem reintegrabimus, & in statum pristinum reponemus. Et præmissa omnia, & singula referri volumus, atque referimus ad Petrum olim S. Angeli diaconum cardinalem, qui sæpe monitus, extransgressione alterius mandati nostri omnibus beneficiis & cardinalatu etiam est privatus.

ANNO CHRISTI 1409.

Si autem (quod non remur) ad cor contritum & humile, & ad viam veritatis redire noluerint, confidimus, quod Altissimus providebit contra confusionem & involutionem, quas tam exitiabiliter quam præcipitabiliter induxerunt; nosque excitabit ad faciendum, & providendum prout justum fuerit & etiam opportunum, & aliis recensitis noverimus in Domino, temporum atque rerum gravitate pensata, quomodolibet expedire: volentes nihilo minus, & auctoritate apostolica decernentes, quod hujusmodi monitio proinde valeat, & plenum robur obtineat firmitatis, dictosque Antonium, Conradum, Franciscum, Jordanum, Raynaldum, Odonem, ac Petrum, olim præfatæ ecclesiæ cardinales, & quemlibet eorum perinde arctet, quacumque constitutione apostolica contraria non obstante, ac si eis, & eorum cuilibet intimata, & insinuata personaliter, & præsentialiter extitisset, &c. *Dat fidem publicam, ne sedem apostolicam metu aliquo declinent, ac ne citatio ipsos lateat, sed in omnium oculis collocetur, Lucanæ ecclesiæ ostiis affigi diploma jubet.*

Dat. Lucæ IV. Id. Julii pontificatus nostri anno II.

VIII.

LITTERÆ CARDINALIUM AD GREGORIUM.

Contendunt ab eo concilium œcumenicum neque celebrari neque indici posse.

Ex cod. Raynado Ibid. n. 33.

DOminus & salvator noster Dei filius Jesus Christus, de summis cælorum ad ima mundi descendens, & tandem pro salute humani generis mortem subiens temporalem, ascensurus ad patrem, ne gregem suum suo sanguine redemptum sine pastore desereret, fundamenta suæ militantis ecclesiæ in beato Petro principaliter collocavit; & ut ab ipso quasi quodam capite, dona sua velut in corpus omne diffunderet, & ut suæ stabilitate fidei cæteros in Christiana religione firmaret, ut per hoc unum caput, unam originem, unamque ecclesiam designaret, quæ ramos suos per universum orbem copia suæ ubertatis extendit, ut per ipsa unam sponsam Christi incorruptam & pudicam, casto pudore castitatem custodientem, beati Petri successoribus & gregi Dominico demonstraret.

Verum a triginta annorum citra curriculis decursis, caput illud unum in duo divisum, ipsam etiam beati Petri sedem in duas simili-

ANNO CHRISTI 1409.

ter ſedes diviſam, quod dolenter referimus, viderunt omnes fidei catholicæ prælati, reges, principes, & omnes Chriſtiani populi nationes, quibus cum hæc ſciſſura & decoloratio ſanctæ matris eccleſiæ diſpliceret, & plurimum continuo odioſa fuiſſet; ab ipſis dictam ſanctam eccleſiam ſic diviſam tenentibus, bona verba & ſpes optima de unione, per eorum litteras & nuncios ſemper data fuerunt: effectus autem tot verborum & bonæ ſpei quis & qualis ſecutus fuerit, uſque ad aſſumptionem veſtram per nos epiſcopos, presbyteros & diaconos S. R. E. cardinales factam ad ſummi apoſtolatus apicem, in qua Gregorii XII. nomen, o utinam ſic re accepiſſetis, elegiſtis, vos & tota eccleſia catholica ſunt teſtes. Quot enim dicto tempore adverſa pertulerit, quotque repetitis malleis, crebriſque tunſionibus ſubjacuerit, atteſtantur quamplura. Defecerunt namque litterarum ſtudia, & per conſequens ad viros ignaros tranſlata eccleſiarum regimina: defecerunt jam univerſalis & aliarum fere omnium temporalia, & in ruinam proſtrata ſunt ipſarum magnifica ædificia: denique in laicis erga clericos deficit reverentia, & totaliter in contemptum populorum deducta eſt cenſura eccleſiaſtica, in clericis impunita maleficia, & in locum honeſtatis & ſcientiæ ſucceſſerunt præſumptio, temeritas & ſuperbia: ut ſic ex iſtis & aliis, non ſine mentis amaritudine perlegendis, de ipſa eccleſia cum Iſaia dolenter concludere valeamus. *A planta pedis uſque ad verticem non eſt in ea ſanitas.*

Iſai. 16.

Nos autem una vobiſcum, qui de noſtro collegio tunc eratis, videlicet Angelo Corario tituli S. Marci presbytero cardinali, vulgariter dicto Conſtantinopolitano, dicta ſede vacante per obitum bonæ memoriæ Innocentii VII. volentes tot animarum periculis & ſcandalis obviare, incepimus, ut ex debito officii tenebamur, attendere diligenter ut talem eligere, & in beati Petri ſede ponere curaremus, quem ex præſumptis bona vita & ſancta converſatione præterita crederemus Chriſti veſtigia imitari, qui velut paſtor bonus animam ſuam poſuit pro ovibus ſuis, & qui æternam ſalutem præponendam crederet gloriæ temporali, ſequens in hoc etiam Chriſtum humilem & dicentem: *Regnum meum non eſt de hoc mundo.*

Joan. 18.

Et non ſolum iſta de iſto cogitare, ſed etiam de humanæ conditionis fragilitate curavimus, quæ nunquam permanet in eodem ſtatu, ac etiam aſtutiis inimici hominis, qui non deſinit *circuire velut leo rugiens, quærens quos devoret*, & facta noſtra quandoque in principio, quandoque in medio, quandoque in fine corrumpere ſuis aſtutiis, ut nonnunquam qui toto tempore vitæ ſuæ bona opera exercuit, & peregit, aliqua tentatione ſuborta, & oppoſita, cuncta ejus bona præterita ſupplantet, obruat, & corrumpat; unde de Saul, qui prius in oculis Dei bonus viſus, in fine ſui ſcribitur, quod ſpiritus malus deſcendit ſupra Saul. Et idcirco noſmetipſos & ſingulos de gremio collegii ſacri exiſtentes, & quemlibet futurum Romanum pontificem per nos de dicto gremio eligendum, curavimus obligare vinculo juramenti, voti, & promiſſionis, ſolemni, Deo & Virgini ſanctiſſimæ matri ejus Mariæ beatis apoſtolis Petro & Paulo, & toti cæleſti curiæ eſſe vigiles, ſollicitos, & per omnia diligentes pro ſanctiſſima unione, & eam proſequi in principio, medio, & fine, & nihil omittere de neceſſariis, utilibus, & quomodolibet contingentibus, quod unio ſubſequatur: & ita & vos tunc cardinales, & nos omnes ſimiliter promiſimus, vovimus, & juravimus effectualiter, ut prædictum eſt.

1 Pet. 5.

Quibus quidem firmatis voto & juramento, ut ſupradictum eſt, in vos præfatum Angelum tunc cardinalem Conſtantinopolitanum, tamquam in præſtantiorem, doctiorem, ſanctiorem, & in omni virtute eminentiorem, direximus unanimi conſenſu vota noſtra. Nam in perſonam veſtram concurrere putabamus, ut apparebat, famam videlicet præclaram, ſanctitatis apparentiam multiplicem, honeſtatis fervorem, & zelum perfectæ caritatis, maturitatem ætatis, & inſuper ad ſanctiſſimam unionem ardens deſiderium, & per lacrymarum effuſionem ſæpius magnam oſtentationem voluntatis, ſperantes indubie per vos ſupradicta promiſſa juramento & voto firmata ſervari, & ſpe ab intentione vobis in conclavi patefacta, & ſimiliter voto, & juramento, elegimus, & aſſumpſimus in epiſcopum animarum noſtrarum & univerſalis eccleſiæ, & gregis Dominici directorem.

Poſtquam electionem, & ante inthronizationem, eamdem promiſſionem, votum, & juramentum, de novo præſtitiſtis: & ſubſequenter hæc omnia in publico conſiſtorio publicaſtis, & confirmaſtis, ac etiam de prædictis firmiter obſervandis, ad omnes fere mundi Principes climatis Criſtiani litteras direxiſtis. Solemnes inſuper oratores, & cum pleno mandato, ad dominum Petrum de Luna, per nonnullos Benedictum vulgariter nuncupatum, illico, ut tenebamini, deſtinaſtis, ipſum ad ſimilem ceſſionem, et renunciationem ſui prætenſi papatus multipliciter exhortando, et de loco mutuæ ceſſionis concorditer eligendo, et in litteris ad eum directis utendo inter cætera iſtis verbis: „ Non enim ſemper de jure ſuo „ diſputandum eſt: ſæpe rigor ipſe utilitati et „ tempori cedit. Nam ſi mulier illa et juri ſuo „ renunciare, et filio ſuo proprio ſpoliare ſe „ voluit, ne ſectionem unius pueri videret: „ quanto magis nos, ſi malitia operante, ad „ optatam unionem pervenire non poſſumus, „ per vias juſtitiæ pie cedendum videtur?“

Demum reſponſo ab eo habito, et convento de loco Saonæ per veſtros dominos oratores ad rectorem dicti loci litteras apoſtolicas direxiſtis, inter alia continentes in effectu, quod oblationibus vobis factis ab eis uti intendebatis, et quod pro vobis veſtriſque fratribus dominis cardinalibus pararent neceſſaria, & taliter provideren ſuper ipſo acceſſu, quod poſſent merito commendari, prout planius in dictis litteris continetur. Tandem ad dictam civitatem ſive locum Saonæ accedere velle pluribus de cauſis minus juſtis recuſaſtis, nobis contrarium aſſerentibus propter obſervantiam promiſſorum. Deinde dicto domino Benedicto papa prætenſo ad dictum locum ſe in termino conferente, et de acceſſu veſtro et noſtro ſimiliter requirente, pluribus aliis ad hoc vos exhortantibus, præcipue oratoribus ſereniſſimi regis Franciæ, in eodem propoſito non accedendi pertinaciter perſtitiſtis.

Similiter mediis notabilibus a dominis et oratoribus, maxime illuſtris ducalis dominationis Venetorum, pluribus locis ſucceſſive oblatis utrique parti ſecuris: in ipſis eligendis ac etiam recuſandis pluries variaſtis, et

inte-

ANNO CHRISTI 1409.

interim per vos indebite et injuste dissolutus fuit contractus dictæ conventionis loci concorditer eligendi, et per consequens sanctissimæ unionis: ut sic merito qui ad tantum bonum optatum omni populo venerant, vel miserant, dolenter possint dicere cum propheta: *Venerunt ad hauriendum aquam, & vasa sua vacua reportarunt:* et iterum illud: *Expectabamus pacem, & ecce turbatio; & justitiam, & ecce iniquitas, & judicium, & ecce clamor.* Si enim nihil tam conveniens humano generi, quam promissa servare: quid censendum est in sublimi excelsoque solio præsidenti? Certe quædam dicit lex: nihil est quod præclariore luce præfulgeat, quam recta fides in principe; cujus verbum aut sanctum, aut sacrilegum.

Jerem. 14.

Isa. 5.

Quibus adhuc non obstantibus, sed remanentibus in civitate Lucana hac de causa prosequendi et exhortandi vos ad præfatam sanctissimam unionem dominis oratoribus præfati regis Franciæ, et prædicti domini Benedicti, et ad idem multipliciter vos impellentibus juxta conventa, vota, et jurata et nobis ad istud idem, et in eadem voluntate concurrentibus et laborantibus apud vos cum omni insistere lenitate et mansuetudine: nostra et omnium aliorum salubria monita contempsistis. Et tandem animum vestrum in oppositum celare amplius non valentes, in ea verba, et pluries atque pluries prorupistis, quod via cessionis et renunciationis erat diabolica, et damnata, et eam sequi nullatenus volebatis, nobisque impie et invalide sub pœna privationis cardinalatus, perjurii, et beneficiorum, oretenus inhibuistis, ne cum prædictis ambaxiatoribus Benedicti, vel regis Franciæ, de materia unionis amplius loqueremur; nec etiam nos ausi essemus de cætero sine vestro mandato similiter amplius congregari; prædictis mandatis expresse tendentibus in præjudicium sanctissimæ unionis, quæ sine congregatione et colloquiis cum prædictis prosequi non poterat nec haberi; ac etiam in scandalum totius populi Christiani, et insuper in confusionem, ruinam, et totale exitium omnium ecclesiarum, et totius status ecclesiæ temporalis destructionem, ac etiam contra sæpius promissa vota et jurata, et populo toties publicata, quasi per talia peccandi et dejerandi licentiam, ac vota et promissa tam solemniter transgrediendi per traditionem clavium regni cælorum assecuti fueritis potestatem.

Vere per ista et alia, quæ de vobis vidimus et audivimus, semper hoc timendum est de eo, quod beatus Bernardus de papa Eugenio verebatur, ne in multis occupationibus, quoniam multæ erant, frontem induraret, et in duritiam cordis iret, et inde in aversionem: definiens quid est cor durum, „ videlicet quod semetipsum non exhorret, quia „ nec sentit ipsum esse, quod nec compunctione scinditur, nec pietate mollitur, nec „ movetur precibus, minis non cedit, flagellis „ induratur, ingratum ad beneficia, ad consilia infidum, ad pericula impavidum, temerarium in Divina, præteritorum obliviscens, „ præsentium negligens, futura non providens: & ut breviter cuncta horribilis mali „ mala concludam, ipsum est, quod nec Deum „ timet, nec homines reveretur. “

Si in hanc cordis duritiam jam incessistis, ut ex prædictis & aliis quæ quotidie in vestra curia & per vestros consiliarios agitantur, appa-

ret: lacrymantibus cordis oculis contristamur, & plurimum anxiamur, quia præter & contra spem nostram talia contigerunt. Per ista quidem de electione vestra ad apicem summi apostolatus, gaudium in mœrorem & luctum, & expectata consolatio unitatis in majus scandalum & labores fere intolerabiles sunt conversi, ut sic quilibet nostrum dicere possit illud Job: *Conversa in luctum est cithara mea, & organum meum in vocem flentium:* & iterum illud: *Expectavi ut faceret uvas & fecit labruscas:* labruscas, inquam, acerbissimas, quas comedere obstupescunt reges, principes, populus catholicus, atque clerus, considerantes excidisse a tanto tamque sperato bono, & dimissos in tanto excidio absque spe reconciliationis alicujus, & in pejori statu quam prius fuerant, relaxati, protracti, et delusi post longam moram & consumptionem temporis, de loco conveniendo pro renunciatione ac cessione verbali in quolibet certo loco, & si non per vos, saltem per procuratores idoneos de facili facienda, si non quæ vestra & vestrorum sunt, sed quæ Christi, quærere & cogitare, ut vestræ famæ & gloriæ congruebat, & justum fuerat, curavissetis.

Ex quibus, & aliis quæ quotidie vidimus de progressionibus vestris & modis Deo teste, vobis compatimur: quæ patienter conniventibus oculis transissemus, si absque Dei offensa & transgressione juramentorum & votorum nostrorun potuissemus quomodolibet tolerare. Verum quia ex tali tolerantia & patientia fuissemus prædictorun voluntarii transgressores, & per consequens ut perjuri & infames ab omnibus reputati, & toti mundo exosi, & (quod pejus est) inveterati schismatis nutritores, & ob hoc per consequens juxta sacros canones hæretici reputandi: ideo Spiritus sancti gratia illustrati, obedire volentes Deo magis, quam hominibus, curavimus unanimiter & concorditer, ut iidem canones præcipiunt, a vestris tabernaculis & consortio separari, ubi nihil proficere, quinimmo ex tali mora officere sanctissimæ unioni plurimum fuerat visum nobis.

Idcirco ne sanctæ ecclesiæ, a qua ab ipsa nostra pueritia enutriti & sublimati sumus, ingratissimi de tot beneficiis videamur, & ne Dominus et Redemptor noster Jesus Christus conqueri de nobis possit, et illud Isaiæ dicere: *Filios enutrivi & exaltavi, illi autem spreverunt me:* et illud: *Qui edebat panes meos, ampliavit adversus me supplantationem:* et rursum: *Generatio prava et perversa, hæc Domino retribuisti?* veluti mus in pera, ignis et serpens in gremio, suis consueverunt hospitibus exhibere: considerantes etiam pro majori parte nostrum, senilem nostram ætatem, immo quorumdam senio jam confectam, et per hoc de proximo migraturi ad vitam aliam sine tempore, sine fine rationem ibidem reddituri in districto judicio, et tremendo examine, et ituri, si bona egerimus, in resurrectionem vitæ; si vero mala, veluti maledicti a Deo, in supplicium æternum; et præsertim præsidentes, quibus durissimum judicium comminatur Deus, de quorum manibus subditorum ratio postulatur: quæ præeminentia si recto rationis judicio consideratur, ut ait Gregorius, plus doloribus afficitur quam honoribus gaudet; et omnis potentatus brevis, sed etiam si annis mille; amplius in eis labor, & dolor: considerantes etiam per recessum vestrum et alterius, vi-

ANNO CHRISTI 1409.

delicet Benedicti, a voluntaria cessione, et unum ab altero adeo elongatum, quin immo per vos etiam dicta via publice reprobata, prius tamen plusquam millies approbata et studiose pertractata, ac etiam viam justitiæ, ac juris utriusque discussionem difficilem et impossibilem, et verisimiliter sine exitu, sine fine, non absque periculo, et scandalo partis alterius obedientiæ, si alterum non habuisse jus in papatu fuisset per viam justitiæ declaratum, et per consequens tantam multitudinem populi Christiani, reges insuper, principes, erravisse cum periculo, et discrimine animarum suarum: necnon videntes tot tergiversationes, volubilitatem, et inconstantiam utriusque vestrum, juxta communem omnium opinionem invicem colludentium, ac etiam propter crimen immanissimum, quod ex tam longa mora et protractione in sponte cedendo juxta sacros canones incurristis: et propter nonnullas causas rationabiles, quæ ad intra scriptam convocationem sacri concilii simul Dei gratia uniti, nostros animos induxerint: dicimus, et de jure prætendimus, potestatem convocandi et congregandi sacrum et generale concilium ad nos totaliter devolutam, ex eo etiam maxime quod ex retro gestis estis in dicta congregatione suspecti: cum non nisi postquam præsensistis nos ad dictam convocationem parari, hoc unquam velle facere ostendistis: et quia nec possibile sit per ambos, vel in uno loco tale generale concilium convocari, nec vocatio illorum obedientiæ alterius partis posset recte dici concilium generale, nec in eo de altero irrequisito aliquid definire, nec requisitus etiam cum parte sua accederet, et si accederet, et si ambo præsideretis, prout in uno papa indubitato probabiliter dici posset, essetis in eodem corpore et unica ecclesia, duo capita quasi monstrum: nec jura, quæ de congregatione generalis concilii auctoritate papæ loquuntur, vendicant sibi locum, cum duo contendunt contra vota et juramenta sua improbabiliter de papatu, et quia per mutuam cessionem absque concilii vocatione, juxta præmissa tot vinculis confirmata, possetis sine tot laboribus et dispendiis dare ecclesiæ unitatem et pacem. Ex quibus et multis aliis, si duceretis dictum concilium congregandum, quid aliud præsumendum, quam velle rem trahere per longum, ut hactenus protraxistis? et ad quem finem dicta convocatio fieret, postquam tot vinculis tenemini ad cedendum sponte? utrumne ad finem discutiendi de jure utriusque altera parte absente? et etiam si præsente, poteritisne, vos ambo ignari facti, nisi quatenus auditu percipere potuistis, plus coram dicto concilio etiam simul utriusque obedientiæ congregato, in facto vel jure ostendere, quemadmodum * ostensum fuse hactenus per illos quodammodo, qui viderunt et tetigerunt, et contraria solemnium doctorum utriusque obedientiæ pro se et contra se consilia reportarunt? Præterea cum partes utriusque obedientiæ congregatæ simul forent: quis contra partem suæ obedientiæ definiret? quinimmo procul dubio præsumendum foret, prælatos, reges, et principes, de vestris moribus fastiditos, et ad cedendum sponte tot juramentis et votis, et vinculis obligatos, aliqua pœna gravissima merito condemnare.

Ad prædicta igitur, tam salubriter, quam consulte pro vobis cum caritate dicta, et scripta placeat et dignemini, depositio omni carnalitatis affectu, sanæ mentis consideratione attendere, et non errores erroribus accumulare, et per vias retrogradas veritatem confundere, et sacro concilio universalis ecclesiæ, per vos ad quos pertinet, ut prædiximus, convocato impedimenta præstare, ne ipsius generalis concilii, et totius populi Christiani indignationem fortius incurratis. In nomine igitur Domini nostri Jesu Christi, cujus ecclesiæ militantis causam suscepimus, et suscipimus, totis mentis affectibus, et cum animorum sinceritate feliciter inchoandam, mediandam, et totaliter terminandam, prout ex prædictis promissionibus per nos factis, juramenti et voti, ut prædicitur, vinculis roboratis, et confirmatis, efficaciter obligamur, decrevimus et firmavimus, ac decernimus et firmamus, utrumque collegium unitum et in unum conjunctum, totam universalem ecclesiam ad sacrum concilium convocare et congregare, prout juris ordo postulat, et requirit; ut ad ipsum omnes et singuli, qui de jure vel aliter ad ipsum accedere vel mittere decreverunt, pro exequenda sanctissima unione sunt efficaciter adstricti, venire et comparare debeant legitime ad civitatem Pisarum in provincia Tusciæ, ad festum Annunciationis B. Virginis proxime secuturum, ut sic adveniente dicto termino, coram dicto sacro concilio hæc flebilis causa diuturni et nefandi schismatis, a Dei ecclesia extirpandi, radicitus proponatur, et taliter per ipsum concilium ordinetur et provideatur, quod per viam renunciationis et cessionis per vos promissam et juratam, diu absque aliqua justa causa tam protractam, in dicto sacro concilio, sancta unio et perfecta, ut expedit, habeatur in ecclesia sponsa Christi. Ad ipsum igitur concilium infra prædictum terminum convocandum vos requirimus, et invitamus, et in Domino exhortamur, quatenus ad dictum locum et indictum terminum accedatis in dicto sacro concilio, ad prædictam renunciationem, prout vovistis et juraftis, efficaciter adimplendam: certificantes vos, quod si venire neglexeritis, aut si veneritis, et ad quæ tenemini voto et juramento, efficaciter non ea adimpleveritis, dictum concilium contra vos vobisque faventes, sequaces, et adhærentes procedet, ut justum judicaverit coram Deo et ejus mystico corpore, et pro pace et unitate expedire videbit, vestra et aliorum pertinacia et obstinatione non obstantibus: pro meritis recepturi vos, et alii assistentes vobis in tanto scandalo et schismate nutriendo et fortius indurando, justitiæ complementum.

Dat. in castro, seu loco Liburni Pisanæ diœcesis, sub trium priorum nostrorum sigillorum appensione, decima sexta mensis Julii, prima Indictione, anno a Nativitate Domini nostri Jesu Christi M. CCCC. VII.

* *Corr.* quam ostensum.

ANNO CHRISTI 1409.

IX.

LITTERÆ PISANORUM CARDINALIUM

Ad præsules qui erant in Gregorii comitatu.

Conantur eos ad se allicere.

Ex Annalibus Raynaldi. loc. cit. n. 53.

MIseratione Divina episcopi presbyteri, & diaconi sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales, universis & singulis reverendis patribus, dominis patriarchis, archiepiscopis, episcopis, ac venerabilibus patribus, dominis abbatibus, necnon venerabilibus, & circumspectis viris dominis contradictarum sacri palatii causarum, & apostolicæ cameræ auditoribus, dictæque cameræ & capellæ clericis, litterarum apostolicarum & sacræ pœnitentiariæ correctoribus, scriptoribus, & earumdem litterarum apostolicarum abbreviatoribus, ac dictarum pœnitentiariæ contradictarum & palatii causarum audiendarum procuratoribus; necnon magnifico viro Marescalco, & nobilibus magistris hospitii & coquinæ, ac discretis viris armorum servientibus, magistris ostiariis & cursoribus, cæterisque tam clericis, quam laicis officialibus, & non officialibus cujuscumque status, gradus, ordinis, conditionis, dignitatis aut præeminentiæ, curiam domini Gregorii in Senis existentis sequentibus, salutem, & unionis ad pacis affectum.

Ad crudele, & antiquatum schisma de medio populi Christiani evellendum scribitur in Levitico: In una domo comedetis, &c. In una domo vescuntur secundum patrum instituta, qui in una catholica ecclesia veram hostiam Redemptoris immolant unici. Sola illa domus est, & unica, quæ intra se positos valida caritatis compage custodit: unica ecclesia est, quæ apud duos esse non potest, nec divisos in se populos tegit. Alieni sunt, profani sunt, fidem quam Christo debent nullatenus præbent, qui universalis ecclesiæ scindi patiuntur unitatem, qui tunicam Christi desuper contextam minutatim per frusta discerpunt, qui unicam Christi exterminant, qui domum Dei scindunt quæ supra petram unam ædificata est, & una populum in unitate concludit. Hic unitatis & pacis decor domus est, quem Psalmista desiderat: *Domine, dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ*, qui habitare facit unanimes in domo. Sane, proh dolor! domus hæc unica, sponsa sine macula & ruga, hortus conclusus, fons signatus, puteus aquæ vivæ, jam triginta annorum spatio, ambitione de papatu contendentium, frustatim per membra divisa est; arca Noe libidine dominandi per medium partita; induerunt duo Christi tunicam, & quæ duos non capit. Nunc autem duo illi in tanto monstro præsidere satagentes omnibus studiis, multifariis conatibus, sic Christi vineam conculcare moliuntur, quibus merito dici potest illud Jeremiæ: *Pastores multi demoliti sunt vineam meam, conculcaverunt partem meam, portionem meam desiderabilem dederunt in vastum & desertum solitudinis; posuerunt eam in dissipationem. Desolatione desolata est terra, quia non est qui recogitat ex corde.* Novissime autem cum nobis viderint cataractæ cæli, & rores gratiæ Christi descendisse, propinata via clara ad pestiferum hoc schisma delendum, via scilicet renunciationis promissa, vota, atque jurata per utrumque contendentium de papatu, durissima corda mollita crederentur, ut merito cunctus populus exultanti animo diceret, & canticum cantaret: *Lætatus sum in his, quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus:* in domum unitatis, in domum unicam tranquillitatis, & pacis, illud firma credulitate sperantes: *Ecce quam bonum, & quam jucundum, habitare fratres in unum*: scilicet cor unum, & anima una, in unum ovile, in uno salutari fonte gratiæ non descendentis nisi in habitantes in unum. Ecce concupiscentia, radix omnium malorum, dominandi libido, atque ambitio in cathedra præsidendi, se oppositi ex adverso, gaudium nostrum versum est in luctum, lætitia in mœrorem, risus in planctum amarum, ut merito dicere cogamur: *Expectavimus pacem, & non est bonum; & tempus curationis, & ecce turbatio.* Et ubi summa fide, & ineffabili spe in ecclesia Dei sperabatur unio, fictis coloribus diversis, atque variis initis tractatibus, in nulla mentis concordia dominis de papatu contendentibus, spes pacis, unionis, & concordiæ, repente de manibus erepta est, & coacta est extra mundi partes exulare.

Pſal. 25. *Jerem.* 22. *Ibidem.* *Pſal.* 121. *Pſal.* 131. *Jerem.* 8.

Jam enim per anfractus difficultatis de loco conveniendi, anni & pluris tempore frustrato, sine quo potuissent, ut & pluries sunt requisiti, per procuratorem cedere, aut in manibus collegiorum: cum etiam multa in medio fuerint oblata loca communi hominum opinione habilia, quæ modo unus, modo alter de contendentibus refutavit injuste: pluries etiam requisito per nos domino Gregorio, & per ambaxiatores pro hac causa degentes in curia, ut per aspersionem sanguinis Christi, viscera sua super populi stragem commoverentur; ut memor esset finis pastoralis officii, quod in salutem dirigitur animarum, ac juramenti, promissionis, & voti, quæ tam solemniter præstita ab eo, & toti mundo publicata fuere; ut Christum imitaretur, cujus vicariatum tenebat in terris, qui pro populi salute, nedum de cathedra, sed de cælis in humana membra descendit, de domino formam servi accipiens, nedum dignitate se exuerat temporali, sed a tanta gloria descendens, nostras necessitates, & miserias assumere dignatus est, & ultimo crucis mortem. Quanto autem plus a nobis, & a quampluribus aliis exhortatus est: tanto plus obtusis auribus induratum se præbuit: nunc cardinales contra juramenta, & vota, nobis primo renuentibus, postea absentibus, quantum in eo fuit, de facto creando, ad propositum non cedendi quamplurimum impellentes: nunc præcepta iniqua, & nulla, ad confusionem unionis fulminando pœnalia, ne invicem aut ambaxiatoribus alterius partis, nec aliis, cum quibus solis poterat unio ad effectum perduci, loqueremur, ne etiam de civitate Lucana discederemus, ut quod eo præsente agi non poterat, in absentia etiam ad effectum perduci non valeret: nunc aperte & clare viam renunciationis in publico ut diabolicam reprobando, quam ante laudaverat, & juraverat, ut sanctam asserendo; necnon etiam ad nonnullos litteras destinando, quod illam amplius non erat intentionis prosequendi: tandem omni conventionis & concordiæ rupto tractatu, factis & dictis detexit, omnino de unione desperandum: Novissime

autem

ANNO CHRISTI 1409.

autem fucatis coloribus dicti contendentes, sic putantes Deo & mundo illudere, se pararunt ad receſſum: quod poſtquam a domino Gregorio diſceſſimus, uterque effectui mancipavit, domino Gregorio Senas, domino quidem Benedicto Perpinianum in Aragonia petentibus, uno ad Occidentem, altero ad Orientem, greſſibus directis, ad ſchiſma perpetuandum & unionis ſpem penitus evacuandam, in medio luporum abſque compaſſione, contra debitum caritatis, & officii, gregem Chriſti, ut mercenarii, & quibus non erat cura de ovibus, ſed de ovium lana, morſibus luporum, ac dentibus rugientis leonis, non tam turpiter, quam impudenter deſeruerunt & inhumaniter, quaſi facto acclamantes illud Jeremiæ: *Venite, & congregamini omnes beſtiæ terræ; parate vos ad devorandum*: ecce derelictus eſt grex. Heu propheta Jeſu Chriſti, pro te ipſe de cœlo deſcendit, dura verba, duriora verbera, duriſſima carnis vulnera ſuſtinuit, ad ultimum tam dira crucis morte, te ſuo pretioſiſſimo ſanguine redemit: nunc autem mercenarii abſque pietate crudeles, & dentibus inſidiatoris laniandum gregem exponunt, de vellere & lana contendentes, carnibus, & animarum perditione paſcuntur, quærentes quæ carnis, & quæ ſua ſunt, & non quæ Jeſu Chriſti. Contra quos Dominus per Ezechielem: *Non quæſierunt paſtores mei gregem, ſed paſcebant ſe ipſos*. Væ tamen paſtoribus. *Vos diſperſiſtis gregem meum*, inquit paſtoribus, *ejeciſtis eos, non viſitaſtis eos: ecce ego viſitabo ſuper vos malitiam ſtudiorum veſtrorum*. O duriſſima, & preceps libido dominandi, quæ obtentu vix anni ſedis, nec ſuo parcit ſenio, nec defert officii debito, deinde nec lateri Salvatoris, quod in aqua & ſanguine colligendi in fidei unitate populi obtulit, ne quis tentaret dividere quos ille colligeret. Cognoſcitur profecto Dominus juſtitiam faciens, qui nunc in membris quæ redemit injuriam patiens ignoratur.

Jerem. 11. *Ezech.* 34. *Jerem.* 23. *Ezech.* 34.

Nos autem pietate & animarum compaſſione compuncti, tantam advertentes cordis duritiam dominorum de papatu contendentium, dum maximo in domino Gregorio, qui vir tantę in principio ſanctitatis reputabatur, tantam cernimus cordis duritiam, qui poſita manu ad aratrum, anteriora dimittens, retro, tam fixe, tamque immobiliter ad poſteriora verſus ſit, ut poſtpoſitis atque contemptis tam ſolemnibus vinculis, quibus Deo, & populo ſe adſtrinxit, abſque Dei timore, ſine ullo rubore verecundiæ, tantam populi ſtragem patiatur: attendentes officii noſtri fore, tantam non diſſimulare populi perditionem, neque in tanto tacere diſcrimine, tanquam illi, quibus major, negligentes paſtore, cunctis Chriſtianæ religionis zelus incumbit: cum etiam error, cui non reſiſtitur, probetur; & non careat ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui dum poteſt, manifeſto facinori non deſinit obviare: videntes penes dominum Gregorium nihil penitus proficere, qui magis & magis quotidie obſtinabatur: nec de unione quicquam in ejus præſentia tractare valentes propter præcepta injuſta, timores mortis, & carcerationis, quo juſte timebamus, plus Deo quam homini parere volentes, ut tenemur tam ex debito officii, quam ex vinculi voti & juramenti, quibus ad nihil neceſſariis, utilibus, aut quomodolibet opportunis in re hac omittendis adſtringebamur, Piſas acceſſimus; quam civitatem dominus Gregorius ante elegerat pro loco decenti, ac multifarie laudaverat, & ad quam ipſo mandante, ante accedere promiſeramus, deinde Liburnum in dicta diœceſi Piſana, ubi cum reverendiſſimis dominis alterius collegii in unum propoſitum & voluntatem dandi pacem populo Chriſti nos junximus: & habitis inter nos pluribus conſiliis, accerſitis etiam & habitis conſiliis tam prælatorum, ac aliorum tam Divini quam humani juris peritorum quamplurium, viam elegimus concilii generalis, per quam commodius dari poterat executio præmiſſorum, & pax, & unitas in eccleſia Dei, videlicet ut quodlibet collegium ſuam vocaret obedientiam in uno loco & termino, ſcilicet in civitate Piſarum prædicta, & in feſto Annunciationis glorioſiſſimæ Virginis Mariæ proxime futuro. Et ſic eos per alias litteras requiſivimus, ut ſic per concilium eccleſiæ univerſalis utriuſque deliberetur quid ſit neceſſarium, aut opportunum taliter circa factum duorum de papatu contendentium, & neceſſitatem eccleſiæ imminentem, per viam juratam, & promiſſam, ut ipſorum vel alterius abſentia non obſtante, ſchiſma extirpetur, & per electionem unici & indubitati paſtoris, eccleſiæ providere valeremus, ut ſic cum Ezechiele dicere valeamus: *Salvabimus gregem noſtrum, & non erit ultra in rapinam, & ſuſcitabimus ſuper eum paſtorem unum*.

ANNO CHRISTI 1409.

Ezech. 34.

Determinatis autem litteris noſtris concilii requiſitoriis, hæc præſentientes dicti domini de papatu contendentes, ad hanc ſalutarem viam perturbandam, & ut pax eccleſiæ dari nequiret, duo ordinaverunt conventicula, ſeu conciliabula, ad diverſos dies & diſtantes, ac loca diverſa, ab invicem remotiſſima; domino Gregorio in provincia Ravennati, aut Aquilejenſi, & diem Pentecoſtes; altero, qui ſe Benedictum appellat, apud Perpignanum in Aragonia in feſto omnium Sanctorum: cum notorium ſit, ſic ſtantibus terminis, unionem nullatenus, aut aliquam viam ex conciliis diverſarum obedientiarum ſic diſperſim loco & tempore congregatarum dari poſſe, immo potius ſchiſma confirmari, & ſi bonæ forent voluntatis, potius huic noſtræ de univerſali eccleſia utriuſque obedientiæ, ex qua ſola ſecundum canonicas ſanctiones, & ſanctorum patrum inſtituta, ac conſuetudinem hactenus in talibus obſervatam, unio dari poteſt, prout requiruntur, conſentirent, quam novas facerent ſic loco & tempore diverſas; ex quibus nihil aliud ſequi poteſt, quam unionis confuſio, & ſchiſmatis perpetua confirmatio.

Ultra hæc, poſtea dictus dominus Gregorius, ut ſuum magis panderet propoſitum unionem confundendi, ſecundam dedit bullam univerſis Chriſti fidelibus ſub IV. Idus Julii, in qua ſuæ aſſerit fuiſſe voluntatis & eſſe, & quod in gratia Chriſti in futurum erit, pure & fideliter ſervare formam, & intentionem ſuorum juramentorum, voti, & promiſſionis, in conclavi factorum, nos convocando ad eum ad tractandum ſecum, & cum eis, quos de facto creavit cardinales, ſuper negotio unionis, qui qualiter retro fuerit bonæ voluntatis, prænarrata, & quæ toti mundo ſunt notoria, oſtendunt: & qualiter ſit in præſenti, & veriſimiliter erit in futurum, ſeries ultimæ bullæ patenter oſtendit: cum quotidie domini de papatu contendentes, ab invicem ſe elongent, cum quibus ſimul hæc ſunt tractanda. Et convoca-

Ezech. 34.

ANNO CHRISTI 1409.

vocatio, quam de nobis fecit, nulla alia causa fieri patenter ostenditur, nisi ut nobis a collegio alterius partis separatis, sine quibus partem alterius obedientiæ habere non valeremus, quæ cum nostra requiritur, ut tota detur ecclesiæ congregatio, via quam elegimus de manibus nostris auferatur, & schisma perpetuetur. Nos etiam vocat ad novos incipiendos tractatus, re solam executionem desiderante implementi juramenti notorii: & sic rem, quæ jam est in executione, ad primordialia nititur reducere, & extranea principia. Ac quasi satis materia trita non sit, & quasi eam satis difficultatibus, vacillationibus, & varietatibus non involverit inanibus concordia loci: eam nunc novis tractatum anfractibus implicare conatur.

Nos autem secum humaniter agere volentes, eum requisivimus, ac de novo requirimus ad cautelam per infinitam misericordiam Jesu Christi, quatenus viscera sua commoveantur super gregem sic divisum, sic laceratum, sic ferarum dentibus expositum, sic ejus & alterius culpa catervatim ad chaos & profundum inferni innumerabiliter descendentem, ne sit immemor judicii æterni, coram quo sanguis animarum eorum in districto examine de manibus ejus excutietur; ne sit immemor suæ salutis, nec juramenti, promissionis, & voti quæ præstitit tam solemniter, quorum ruptura populum pessimis corrumpit exemplis, ac gravissime scandalizat; nec in tantum sit suæ famæ prodigus, quæ ab universo laceratur, & subsannatur, in sui præjudicium, & omnium, qui amodo se servitio Dei mancipabunt, & spiritus vitam ingredientur, in qua permaxime vivere putabatur, ut dignetur quæ retro mala gesta sunt emendare, unionem populi Christi accelerare, famam suam malam ad odorem bonæ convertere: & cum videat convocationes inutiles, quas uno cum alio domino, qui se pro papa gerit, agit, & nullam aliam viam propter absentiam longam partis alterius utilem fore, tuum, ut experientia docuit, similiter noluit convenire, dignetur, & velit nostræ congregationi, ex qua sola sequi potest unio, consentire, & (ut tenetur) procuratorem ad renunciandum constituere: & sic ratio male gesta emendabit, Deo primo, secundo hominibus se reconciliabit: famam ab universo juste laceratam in odorem bonæ famæ convertet: apud Deum meritum, & vitam consequetur æternam, apud homines laudem & bonum exemplum. Nos autem interim ante & usque ad cessionem ad omne debitum sibi offerebamus præbendum: & post cessionem eum tanquam patrem & dominum, venerandum, & tractandum. Videntes autem nihil proficere, & dominos, qui de papatu contendunt, præfatos magis & magis quotidie indurari; secundum normam evangelicam, cum nihil aliud adsit, deliberavimus dicere ecclesiæ universali quam convocamus, ac eos ut incorrigibiles, schisma antiquatum descendens in hæresim nutrientes, contra vota, & juramenta in populi scandalum, voti fractores, & perjuros notorios habemus, & ethnicos, & publicanos.

Et cum interim talibus præbere obedientiam nihil aliud sit, quam eos in suo obstinato fovere ac manutenere proposito, & principaliter schisma facere, & duo supra se capita tenendo, populum Christi in unitate a Deo prædestinata, dividere contra articulum fidei, *Unam sanctam:* dicimus vobis cum scriptura: separamini a tabernaculis durissimi hominis, & nolite tangere ea quæ ejus sunt, ne pereatis in peccatis ejus: recedite a præsentia sua, & ejus curiam, ut Polycarpus refert de Joanne, balnea ejus, *ne super vos corruant, qui ecclesiam Dei lacerat, qui vineam Christi conculcat, et inveteratum nutrit schisma in contemptum, et ruinam ecclesiæ sanctæ.

ANNO CHRISTI 1409.

* *Forte deest,* derelinquite, *aut aliud simile verbum.* H.

Nostro autem proposito, divinitus (ut putamus) inspirato, ut in salutem non tam nostram, quam vestram et totius populi Christiani ordinato, qui unionem quærimus, qui vias Deo placitas, et ad unionem aptas, et a sacris canonibus approbatas eligimus, ut adhærere vellitis, requirimus, obsecramus, et quantum in nobis est in virtute Spiritus sancti injungimus, ut ad nos accedatis, si commode poteritis in consiliis & auxiliis opportunis, & operationibus quibuscumque assistentes; præsertim Dominum Deum nostrum Jesum Christum, cujus res agitur, exorando, quatenus sua pietate dignetur hoc sanctum opus ad finem perducere, & conducere optatum; scituri quod accedentibus, si fuerint indignentes, providebitur ad condecentiam sui status; & quod contra contumaces in non recedendo, & remissos, dictumque Gregorium sequentes tanquam contra foventes ipsum in schismate antiquato, quod in hæresim descendit, loco & tempore opportunius procedetur ad privationem dignitatum, honorum, beneficiorum, & officiorum, inhabilitatemque ad illa, & ulterius prout fuerit contra tales de jure procedendum.

Dat. Pisis sub trium priorum nostrorum sigillorum appensione, die undecima mensis Octobris, prima Indictione anno a nativitate Domini nostri Jesu Christi MCCCCVIII.

X.

RESPONSIO CARD. PISANORUM

Data Senensium oratoribus, qui hortati erant ad sentiendum cum Gregorio & unicum generale concilium celebrandum.

Est nostra intentio dare pacem ecclesiæ simul cum dominis de alio collegio, per viam justam, rationabilem, canonicam, & alias a sanctis patribus observatam: scilicet viam concilii generalis utriusque obedientiæ. Et licet secundum glossas & doctorum opiniones possent domini cardinales facere: tamen ut sine scrupulo procedatur, tutiorem partem eligunt, scilicet concilii generalis utriusque obedientiæ ubi ambo vocabuntur, ut adimpleant promissa & jurata: quorum altero veniente & implere volente, alter secundum sententiam concilii ejicietur; ambobus contendentibus non venientibus, etiam concilium procedat secundum juris regulas: adeo quod unio sequetur in Dei ecclesia. Ex eod. Raynal. n. 45.

II. Si ergo dominus Gregorius vult unionem ecclesiæ, ut ore dicit, habet tenere aliquos modos: videlicet quod in convocatione concilii, quam nos facimus simul cum convocatione partis alterius, idem dominus Gregorius veniat, & renunciet, domino Benedicto cedente, vel decedente, vel ejecto canonice, hoc est per convocationem partis suæ & nostræ: cum notorium sit, ex separatione obedientiarum nullatenus posse unionem consequi: cum verisimiliter

liter conſtet, utrumque contendentium ex congregatione ſuapte dumtaxat tum longinqua non poſſe dare pacem eccleſiæ: ſed neceſſarium eſt, ut ad pacem eccleſiæ ambæ obedientiæ conveniant, ut poſſint extrema ſimul conjungere, ut expedit. ANNO CHRISTI 1409.

III. Item, ſi hoc facere noluerit dominus Gregorius, ſaltem procuratorem conſtituat nobis fidum & irrevocabilem ad cedendum, domino Benedicto cedente, vel decedente, vel ejecto canonice, cum clauſulis opportunis ſuo tempore declarandis: tunc enim velle unionem oſtendet & bonum ſuum * declarabit.

* *Deeſt*, affectum. H.

IV. Item, ſi dicat quod nos volumus eum ad plus obligare, quam ſit in primo inſtrumento, videlicet in caſu ejectionis quod ipſe renunciet, non eſt verum, nam ex vi inſtrumenti ipſe ad hoc tenetur. Nam ipſe tenetur dare pacem eccleſiæ per omnem viam rationabilem, ex qua poſſit ſequi unio. Iſta eſt talis, ergo, &c. Item non obſtante inſtrumento, etiam de jure communi ipſe tenetur cedere pro gravi ſcandalo evitando, ergo, &c. Sumat ergo exemplum B. Clementis, qui ſponte ceſſit, ut in eccleſia ſcandalum non eſſet.

V. Item, ipſe vult concilium particulare; nos volumus generale concilium utriuſque obedientiæ. Suum non poteſt dare pacem, ut diximus, noſtrum ſic. Veniat ipſe ad concilium ſine nova obligatione ſpecifica, niſi quod ſtet deliberationi noſtri concilii generalis, & pro loco non remanebit.

VI. Item eſſet expediens, quod populus Senarum ſupra ſe reciperet hoc onus: videlicet quod dominus Gregorius veniret ad concilium utriuſque obedientiæ. Et ſicut dictum eſt, non remanebit, propter locum: & ibi vel renunciabit, ut tenetur de jure, & etiam ex vigore voti & juramenti; vel ſtabit determinationi concilii generalis: & hoc ſuis loco & tempore extendetur in bona & optima forma.

VII. Item prædicta practicentur: & notificatis nobis qualitatibus negotiorum, tunc forte mittetur Senas honorabilis ambaxiata. Aliter quidquid fieret, eſſet contra unionem, cujus contrarium quærit civitas Senarum.

VIII. Item conſiderata fidelitate & voluntate illius magnificæ communitatis etiam hactenus erga ſanctam Romanam eccleſiam, nos ſumus apti eamdem civitatem honorare, & eidem facere ultra alias civitates Italiæ, ad cujus honorem et utilitatem offerimus nos paratos.

XI.

Ex eodem n. 47.

RESPONSIONES GREGORII

Ad ſuperius ſcriptum cardinalium Piſanorum.

„ EST noſtra intentio dare pacem eccleſiæ, „ etc.

Factis oppoſitum demonſtratis, novum ſchiſma inchoantes, et ad illud favendum, totum orbem invitantes proditionibus, falſitatibus, mendaciis, dolis, et fraudibus utentes, ſicut litteræ veſtræ ſimul et verba verbis comparata inſtruunt.

„ Cum dominis de alio collegio, etc.

Utique nec apud nos, nec apud quoſdam, veram obedientiam ſequuntur: illi vero collegium faciunt, ſed prætenſum, ſicut ſenſiſtis, dixiſtis, et ſcripſiſtis. Et ſi apud nos illi collegium facerent: vos nec cardinales eſſetis, nec collegium faceretis. ANNO CHRISTI 1409.

„ Per viam juſtam, rationabilem, etc. Id eſt, per viam concilii generalis utriuſque obedientiæ. Si ſic eſſet, cum ſuperſtite papa nullus poſſit concilium generale celebrare, ſummo pontifice excepto, et ſummus pontifex ſit ſuperſtes, ſcilicet dominus papa Gregorius, et ipſe indixerit concilium generale, etiam antequam vos de conciliabulo convocando aliquid publice tractaretis: quare vos, et alii ſchiſmatici, ad illud unum verum concilium non venitis, oſtenſuri ſi quid juris habetis?

„ Licet ſecundum gloſſas et doctorum opi„ niones poſſent domini cardinales facere, &c. Salva reverentia, quia nullus textus, nulla gloſſa, nulla cujuſcumque doctoris opinio hoc, quod dicitis, tenet. Sed quia formatis caſum falſiſſimum, caſui falſiſſimo ſuffragantur gloſſæ, & opiniones, quas poſtea recitare vultis. Sed conceſſo vobis per impoſſibile, quod caſus, quem doloſe formatis, verus foret, adhuc non poteſtis concilium celebrare. Nam nec vos, nec illi eſtis cardinales: non vos, quia multipliciter, & multoties eſtis ipſo jure & ipſo facto privati, necnon & declarati privati publice & occulte: illi vero quia nunquam cardinales fuere, nec creati ſunt de novo, patet quod non ſunt cardinales. Sed eſto quod cardinales adhuc eſſetis (quod tamen omnimode denegamus) per proceſſus Urbani VI. quos approbaſtis, etiam eſſetis ipſo facto privati, quia cum ſchiſmaticis participatis in crimine, ac iniquitatibns eorum favetis.

„ Ubi ambo vocabuntur, &c. Si nil aliud ageretis quam id, hac temeritate ſuperba vos ſummi pontificis judices conſtitueretis contra omnium patrum ſanctiones: & ſi dignitates aut beneficia vel officia haberetis, ipſo facto deponendi eſſetis ſicut archidiaconus, & nonnulli alii in XVII. diſtinct. notant.

„ Ad ſecundum capitulum: Si ergo dominus „ Gregorius vult unionem eccleſiæ corde, ut „ ore dicit, &c.

Ipſi ſcitis, quia unionem voluit vultque & propter eam aſſequendam ſponte dimiſit terras eccleſiæ ab hoſtibus invadendas, celebrem famam propriam expoſuit, aſſumpſitque pericula mortis. Sed vos qui nihil aliud quam ceſſionem quærebatis, veſtris factionibus, infamationibus, conſultationibus cum ſchiſmaticis & aliis infernalibus viis, unionem impediviſtis; velut obliti juramentorum veſtrorum, votorum, & promiſſionum, de eligendo locum unum, præparatoriis præmittendis renunciationi & receſſu a capite non admittendo, etiamſi ipſum caput publice & manifeſte contradiceret unioni.

„ Ad tertium capitulum: Dominus Grego„ rius ſaltem procuratorem conſtituat, &c. Ipſum ſummum pontificem vos perjurum efficere laboratis. Juravit enim una vobiſcum ad locum conventionis & electionis accedere, & de iis, quæ pertinent ad unionem eccleſiæ, perſonaliter pertractare. Item quæritis fieri, quod an fieri poſſit non eſt expreſſum in jure: videlicet quod ſummus pontifex per procuratorem renunciare valeat.

„ Ad quartum capitulum: Item ſi dicat, „ quod nos volumus eum ad plus obligare; &c. Patet falſitas, vultis enim eum obligare ad grave peccatum, ſcilicet quod ſubjiciat ſe ſummum pontificem vobis ſchiſmaticis, quod foveat

ANNO CHRISTI 1409.

veat & confirmet veſtrum ſchiſma, quod conciliabulum veſtrum approbat ut concilium, quod Divinum & humanum ordinem pervertat, & quod renunciet nondum certus veriſimiliter, quod ex ſua ceſſione integritas unionis ſequatur in eccleſia Chriſtianorum, quod eſt expreſſe contra juramentum, & votum, ac promiſſionem, facta in conclavi.

„ Iſta eſt talis: "id eſt rationabilis via. Negatur. Immo eſt contra omnem rationem, quod omni dignitate, officio, & beneficio, * perjuri, irregulares, infames, crimine læſæ majeſtatis damnati, concilium celebrent, papam citent, immo quod ſummus pontifex talibus conventiculis interſit, niſi forte ad damnationem & exterminationem ſic convenientium.

* *Deeſt* privati

„ Item non obſtante inſtrumento, etiam de „ jure communi ipſe tenetur cedere pro gravi „ ſcandalo evitando, ergo, &c. Falſum eſt hoc, eccleſiaſticæ unionis perpetualiter ſubverſivum. Nam per iſtam viam daretur occaſio in poſterum cardinalibus, qui quacumque de cauſa de vero papa non eſſent contenti, quod a ſuo capite rebellarent, ad hoc ut ipſe ſummus pontifex pro tali ſcandalo evitando cederet. Et quia non ſunt facienda peſſima, ut ſequantur iniqua.

„ Sumat ergo exemplum B. Clementis, qui „ ſponte ceſſit, &c. Supponitis incertum pro certo, quia opinionem veſtram veram & certam non poteſtis fundare: immo famoſiores ſunt, qui ſcribunt Clementem non ceſſiſſe, quam qui arbitrantur oppoſitum. Sed ſumatis vos potius exemplum Cæleſtini, qui ſolus papatui realiter ceſſit, abſque dubio adhuc vivens ſucceſſorem habens. Et tamen eccleſia Gallicana cum univerſitatibus ſuis determinavit Bonifacium VIII. papam non eſſe, quod prædeceſſor ſuus adhuc militaret in via: ut ſic diſcrete conſiderare poſſitis, quod dominus papa ita prudenter ad viam ceſſionis accedit, ut omne dubium tollatur de medio, & integram pacem gregi Dominico largiatur.

„ Ad quintum capitulum: Ipſe vult conci- „ lium particulare; & nos volumus generale, &c. Salva pace, quia nec particulare, nec generale vultis, quia nullum erit concilium veſtrum (jura ſcientibus loquor) ſed ſolus ſummus pontifex papa Gregorius, quia eſt pater generalis, & communis, poteſt, & vult generale concilium, excepto, quod ad illud non venient Judæi, Sarraceni, Tartari, & quique ſchiſmatici, ſed fideles eccleſiæ catholicæ, de quorum numero non ſunt, niſi qui ſuæ ſanctitati adhærent. Celebravit dominus Jeſus Chriſtus concilium cum XII. Apoſtolis, & fuit generale concilium: collegit Caiphas multorum pontificum & Phariſæorum grande concilium, quod verius fuit conciliabulum.

„ Veniat ipſe ad concilium ſine nova obli- „ gatione ſpecifica, niſi quod ſtet determina- „ tioni noſtri concilii, &c. Iſta obligatio eſſet ſchiſmatica, ſapiens hæreſim: ideoque non ſolum alterius ſpeciei ab obligatione facta in conclavi, ſed & alterius generis: ſi tamen vitia, & mere privativa, ſub aliquo proprio genere cadunt. Præterea gratia veritatis videndæ, aut veſtrum concilium erit particulare, aut generale: ſi particulare, ergo nullum, & inique petitum; ſi vero generale, aut papa de jure tenetur ſtare determinationi talis concilii, aut non: ſi ſic, fruſtra petitis; ſi non, ergo novam obligationem inducitis, quod tamen minus vere negatis. Item ſi erit concilium generale, quod negamus, & dominus noſter ejus determinationi reſiſteret: nonne tamen Chriſtianitatem haberet oppoſitam, ſicut vos dictis & litteris procuratis? cur ergo petitis novam obligationem hanc, niſi quia ſcitis concilium veſtrum fore nullum, & vultis omnia clara involvere, & offuſcare?

ANNO CHRISTI 1409.

„ Ad ſextum capitulum: Item eſſet expe- „ diens, quod populos Senarum ſupra ſe reci- „ peret hoc onus, videlicet, quod dominus „ Gregorius veniret ad concilium, &c. Satis innoteſcit quorſum tendat veſtra maligna iniquitas, ſcilicet ut a populo Senenſi dominus papa Gregorius teneatur, ducaturque ad præſentiam veſtram captivus: ita ut quod plures veſtrum inſidiis non valuiſtis adimplere, nunc perficiatis cum dolis.

„ Ad ſeptimum capitulum: Aliter, quid- „ quid fieret, eſſet contra unionem. "Scripta dictis repugnant, quia doli veſtri latere non poſſunt. Oratores enim cum amplis promiſſionibus remiſiſtis directe contrariis eis quæ dediſtis in ſcriptis, & tandem concluditis aliter quidquid fieret & eſſet contra unionem. Si vultis dominum noſtrum tranſeuntibus ſtare dictis: quare ſcripturas manſuras in oppoſitum datis? ſi vero ſcripturas vultis in ſuo robore ſtare: cur verba volantia in oppoſitum fabricatis? niſi quia malitioſe contra ſanctum Domini machinantes, vultis quod ii oratores lingua pandant in populis, vos offerre magnalia ad magnificandas fimbrias veſtras & phylacteria dilatanda, præclaraque fama domini papæ, quam ſuſtinere nequitis, obnubiletur in turbis, atque ſi dominus papa renuerit acceptare, quod tam munifica verbo tenus, & ſpecie tenus offerri ei videantur, ipſe pravus, & vos optimi prædicemini: ſi vero admitteret, vos qui diſcordiam ſeminatis, reſpondeatis non eſſe veſtræ intentionis, cum appareat e converſo in ſcripturis traditis eis.

„ Ad octavum capitulum: Conſiderata fi- „ delitate, &c. Hæc adulatoria verba cæteris principibus, & communitatibus ſcribitis, præferentes omnem locum omnibus locis apud eum qui dominatur in illo: per effectum vos oſtenditis eſſe mendaces per ea quæ dixiſtis, & velociſſime concludere cum Florentinis tractaſtis.

ANNO CHRISTI 1409.

XII.

GREGORII EDICTUM,

Quo cardinales qui a se discesserant, nisi intra tres menses redeant, omnibus dignitatibus privat.

Gregorius, &c. Ad futuram rei memoriam.

Ex eodem n. 61.

SUscepti cura regiminis vehementer nos angit, & urget caritas sponsæ Christi, ut præsumptuosis ac temerariis malignorum conatibus, opportunis obviemus remediis, & ut quos Dei timor a malo non revocat, & nostra clementia copiose diutius demonstrata ad veniam capessendam non emollit, pro eorum excessibus vigor ecclesiasticæ disciplinæ competat, & ad declarationem pœnarum eis tam a jure quam ab homine inflictarum mediante justitia procedamus: ut & illorum comprimatur iniquitas, & * utique terreantur talia vel similia attentare.

* *f.* cæteriquo

Sane cum ad ecclesiæ sacrosanctæ integrationem per viam cessionis secundum formam in conclavi traditam totos nostros pure, & sincere, ac fideliter, continuo adhiberemus conatus, schismaticis ex adverso, sicut finalem patuit per effectum, dolis, fraudibus, involutionibus, insidiis, & violentiis intendentibus, cum quibus nonnulli ex nostris tunc cardinalibus, & ad invicem conspirarunt, ut creditur, decepti & corrupti: ne ipsi tunc cardinales ad partes divisionis malignæ defluerent, & optabile unionis bonum versutiis, & malitiis malignantium contingeret impediri, quam etiam divisionem schismatici incœperunt in Roma efficere, cum quibus schismaticis cardinales pro eorum libito voluntatis, libera, publica, & secreta habuerunt colloquia, & tractatus, a mense Julii, usque ad diem quartam Maji: cum sic ad prædictam sanctam unionem non proficerent sed officerent, nos, certis indiciis, & multorum relatibus * dignis prævidentes, ac ex iis quæ præcesserant, eosdem tunc cardinales, nos & apostolicam sedem velle relinquere, non timentes tam grave scandalum & turpe inferere, & contra processus felicis recordationis Urbani VI. prædecessoris nostri, approbatos, & observatos jam triginta annis elapsis, omni dignitate, officio, & beneficio, commodo, & honore, ipso facto transgressores privantes, schismaticis adhærere, cum quibus actualiter tractabatur, ex quorum recessu novum schisma verisimiliter poterat oriri, & roborari vetustum, sicut demum rei malus probavit eventus: præcepimus tam provide quam juste, simul & pie, ipsis omnibus & singulis cardinalibus existentibus in Romana curia, sub pœna privationis cardinalatus, & omnium beneficiorum suorum, quam quilibet ipsorum incurreret ipso facto, ne ab illa die, quarta videlicet Maji, in antea, aliquis eorum exiret de Luca, sine speciali & expressa licentia nostra, per nos ore tenus sibi facta. Item sub pœna perjurii, quam incurrerent ipso facto, præcepimus & mandavimus eisdem, ne ulterius congregarentur in aliquo loco, sine expresso mandato nostro. Item sub eadem pœna perjurii, quam incurrerent ipso facto, præcepimus, & mandavimus eisdem, ne aliquis eorum participaret cum oratoribus Petri de Luna, neque cum oratoribus Gallicis, sive per se, sive per interpositam personam: quia nostræ intentionis erat, sicut & expressimus, cum prælibatis olim cardinalibus, per expeditivas, claras, & saluberrimas vias, ad desideratam unionem procedere, palpato quod a schismaticis fueramus delusi, & in frustratoriis verbis detenti: prout præcipue claruit tunc circa finem mensis Aprilis, quando inter arctos tractatus de locis conventionis, Petrus de Luna almæ urbi nostræ, ut eam caperet, parabat insidias: ad quod perficiendum suas direxit cum suis galeas armatas.

* *Forte*, fide dignis H.

Quæ præcepta nostra si servassent, & nobiscum, ut volebamus & decebat, perseveassent: jam, ut verisimiliter arbitramur, esset status ecclesiæ reformatus, vel saltem reformationi vicinus. Ipsorum vero tunc cardinalium, quod dolentes referimus, quidam, videlicet Antonius olim Prænestinus episcopus, Conradus olim tituli sancti Chrysogoni, Franciscus olim tituli S. Martini in Montibus, de Ursinis, presbyteri, Raynaldus olim sancti Viti in Macello, Odo olim sancti Georgii ad Velum aureum, diaconi, cardinales, suæ salutis immemores, Divina pariter, & nostra, summorumque pontificum prædecessorum nostrorum, necnon juris humani, contemnentes præcepta, odibiles Deo, nobis rebelles, subversores ecclesiæ, scandalum populorum, perjuri, & præmissorum jussorum violatores, fugam ineuntes, recesserunt a nobis, facto probantes se ex nobis non esse. Quos postea sequutus est Petrus olim sancti Angeli diaconus cardinalis, consimiliter mandata nostra contemnens: qui paulo ante valde damnabat fugam prædictorum. Qui omnes mala malis adversum nos accumulantes damnabilius, procurarunt sanctam matrem ecclesiam, quantum in eis fuit, viperinis conatibus laniare; & inconsutilem Domini tunicam scindere satagentes, scandalorum et schismatum seminaria præpararunt: & famæ suæ prodigi, & honoris proprii persecutores effecti, non tantum seipsos nexibus peccatorum involvere, sed in reprobum sensum dati, etiam alios ad præcipitium trahere conantur; curiales aliquos, & officiales nostros pecuniis, promissionibus, minis, & aliis deceptionibus subtrahentes, notarios etiam cum registris causarum, & libris curiæ ad se traxerunt cum gravi scandalo, & etiam detrimento partium litigantium. Attentarunt etiam aliqua, quæ ad solum Romanum pontificem pertinent, litteras quoque nostras intercipientes, & nuncios, quos ad principes destinabamus & populos, pro celebrando concilio generali: litteras etiam ad nos & curiales nostros directas, necnon quoscumque ad nos & nostram curiam adventantes, quantum in eis fuit, detineri fecerunt contra processus, & sententias apostolicas, in die Cœnæ Domini in talia perpetrantes promulgatas.

Quæsiverunt insuper per ambaxiatas frequentes, & litteras, quas sub sigillis, quibus, antequam essent privati, utebantur, ad prælatos, principes, & communitates, per diversas mundi partes, ut obedientiam nostram a nobis subtraherent, destinarunt. Et ut nihil omitterent ex iis, quæ pacem & desideratam unionem possent impedire: unicum, et salutare ipsius unionis auxilium post tot mala relictum, generale concilium, quod die secunda Julii in festo Pentecostes proxime futuro indiximus celebrandum, miris et damnatis artibus conati sunt

im-

ANNO CHRISTI 1409.

impedire: etiam vero concilio ſuum conciliabulum opponendo. Et exiſtimantes loquacitatem, & maledicentiam, unionis bonum ſignum: prorupere ſæpius & publice in verba non tam blaſphema & ſchiſmatica, quam inſana, innocentiam noſtram apertis falſitatibus diffamantes.

Nos tamen more pii patris, qui ſalutem zelabamus ipſorum, ſperantes ipſos ad cor reverſuros, & viam veritatis repetituros: eos diutius expectavimus patienter, nullum de beneficiis per eorum privationem vacantibus alicui conferendo, uſque ad quatuor tempora Septembris; & exinde pauca contulimus. Et per diverſos probos viros magnæ auctoritatis eos excitari fecimus, etiam per noſtras patentes litteras, ut infra certum terminum ad nos redirent, benigne requiſivimus & caritative monuimus: promittentes eiſdem quod, ſi cum caritate tractare vellent nobiſcum, & cum venerabilibus fratribus noſtris S. R. E. cardinalibus, ſuper negotiis unionis, eos benigne reciperemus atque tractaremus, abolendo omnem infamiæ maculam ſive notam, præmiſſorum & aliorum patratorum occaſione contractam, remittendo eiſdem offenſionem quamlibet atque pœnam: & cum eſſent perjurio maculati, & omnibus officiis, beneficiis, atque cardinalatibus privati, continuata noſtra majori clementia eoſdem reintegraremus, & in ſtatum priſtinum reponeremus.

Ipſi vero in ſua pertinacia & ſuperbia obſtinati, neſcientes in ſemitis juſtitiæ dirigere greſſus ſuos, timoremque Dei præ oculis non habentes, etiam poſt dictam monitionem, & excitationes noſtras, contra nos & Romanam eccleſiam conſpirationes, colligationes, & machinationes diverſas continuarunt, & ſub prætextu unionis noſtram dumtaxat dejectionem quærentes, in eccleſia Dei majus ſchiſma & diviſionem ponere præſumpſerunt. Et ut in prædictis complices & fautores haberent: ſe cum ſchiſmaticis, & ſchiſma nutrientibus, videlicet cum quibuſdam anticardinalibus Gallicis, per proceſſus apoſtolicos, ut præfertur, Urbani VI. prædeceſſoris noſtri, juſto Dei judicio condemnatis, juramentis, & aliis promiſſionibus ligaverunt, contra proceſſus hujuſmodi facere non verentes: & in ſcriptis ſuis ipſos anticardinales Gallicos, reverendiſſimos cardinales appellant, & ſic eos verbis & factis honorant, communicantes cum eis etiam, proh dolor! in Divinis, aſſerentes, quod piæ aures refugiunt audire, dubium eſſe magnum & probabile tam de jure noſtri papatus, quam prædeceſſorum noſtrorum, a quibus ipſi cardinalatum, beneficia, & honores habuerunt, veritatem in mendacium commutantes.

Necnon poſt terminum prædictæ monitionis, iterato excitati per ambaxiatam Senenſium per eos verbis deceptionis damnabiliter deluſam, ac deinde per Venetorum ambaxiatam, reſtitutionis præmiſſæ noſtræ clementiæ ab utraque ambaxiata facta promiſſione, quas vacuas remiſerunt, nec reductionem unici concilii per Venetos requiſitam conceſſerunt, niſi ad ſuum conciliabulum iremus. Congruum quidem pluribus videtur, ut unum fieri debeat concilium: non tamen ſuum uſurpatum, & a jure reprobatum, & ſuper hæreſi fundatum.

Hoc tamen tempore & malitia longe ante præceſſit iniquitatis alumnus, & perditionis filius, damnatus Baldaſsar Coſſa olim S. Euſtachii diaconus cardinalis, qui tyrannice ſub mentito nomine legationis, noſtras & ſanctæ Romanæ eccleſiæ terras occupans, odiis & errorum furiis debacchatus fere per annum ante receſsum olim cardinalium prædictorum de Luca, ſtuduit per nonnullos ad hoc invitatos, & falſitatibus informatos, nos perjurii & ſchiſmatis maculis infamare: & fecit quantum potuit hoc contra nos publice divulgari, ſucceſſive ſollicitans adverſus nos inſurgere cardinales, prælatos, principes, communitates, & alias privatas perſonas: inter quos præcipue mendaciis, precibus, pretio, ac pollicitationibus, ſeduxit Petrum de Candia, tunc baſilicæ XII. Apoſtolorum, & Joannem, timorem eiſdem incutiendo, tunc S. Crucis in Jeruſalem, presbyteros cardinales, ut ſibi cæteriſque rebellibus & ſchiſmaticis adhærerent. Nec his malis contentus, execrabilia quædam mandata pœnalia fecit, ne quis nos papam diceret aut ſcriberet, arma noſtra in noſtrum & ſedis apoſtolicæ opprobrium turpiter & manifeſte de locis publicis & privatis faciens deleri, & captivari jubens nuncios noſtros, & quamplures ad curiam adventantes perturbavit, & pecuniis & bonis aliis ſpoliavit, præcludens omnem viam, quam potuit, ne litteræ noſtræ per nos de indicto concilio generali, & aliis veritatibus edocendis, ad prælatos, principes, & communitates, eorumque ad nos pervenirent.

Quorum errores ſecuti ſunt tandem Henricus olim Tuſculanus epiſcopus, Angelus olim tituli S. Potentianæ presbyter, & Landulphus olim tituli S. Nicolai in carcere Tulliano diaconus, cardinales. Quorum duo priores nobiſcum, poſtquam primi fugerunt, ſteterunt Lucæ: nobiſcum etiam, & cum venerabilibus fratribus noſtris S. R. E. cardinalibus, concilio generali, quod indiximus, unanimiter conſentientes, & promotiones & quæcumque tractanda erant tractantes publice & private, uſque ad conſenſum incluſive procedendi contra præfatos apoſtatas & rebelles olim cardinales, etiam diſtributiones recipientes. Necnon quando de Luca receſſimus cum antedictis venerabilibus fratribus noſtris, S. R. E. cardinalibus, petiere licentiam cum ſuis famulis nominatim expreſſis remanendi: quam in ſcriptis, ut voluerunt, conceſſimus, donec liberi forent a ſuis languoribus corporalibus: deinde ſe ad nos Senas venturos, ubi pro tunc noſtra reſidebamus cum curia, per replicatas, & nuncios frequentatos ad nos, ultra promittentes nobiſcum perpetuo commorari. Landulphus vero, qui tunc temporis in noſtra civitate Peruſina & circum adjacentibus terris, erat vicarius, per ſuum oratorem ſolemnem ad præſentiam noſtram ſæpe tranſmiſsum, de conſtantia nos commendavit, confortavit ad patientiam, & ad procedendum contra ſæpe dictos olim cardinales rebelles nos animavit, uſque ad mortem nobis obedire promittens, & requirens quid ipſum facere juberemus, in hac confeſsione, ſolum verbali, ut ſuis factis oſtendit, perſeverans præciſe quouſque noſtram & Romanæ eccleſiæ civitatem Aſiſii, contra fidelitatis propriæ juramentum, tradidit pro pecunia, & eam ſibi imburſavit.

Nos igitur, attendentes quantum præmiſſa ſunt gravia, & graviorem, niſi efficax apponatur remedium, perniciem paritura, præſertim cum intendant eccleſiam novo idolo profanare: cum inſolentiæ, quæ ſine cautionis remedio per conniventiam tolerantur, animarum

ANNO CHRISTI 1409.

rum pericula & gravia ſcandala conſueverint generare: ac nequeuntes abſque indignatione majeſtatis æternæ, & tremore conſcientiæ, tam gravia ſcelera & exceſſus deteſtabiles amplius tolerare: poſtquam pluries per plurimos viros ſolemnes de noſtro beneplacito & conſenſu, ad reverſionem & plenam reſtitutionem & veniam fuerunt invitati, ipſique noſtra clementia & impunitate abutentes, iniquitatibus iniquitates accumularunt: adverſus præfatos iniquiſſimos viros olim S. R. E. cardinales, de fratrum noſtrorum conſilio, in virtute Altiſſimi decrevimus exurgere, & ſuper præmiſſis contra ipſos procedere juſtitia mediante.

Quare Senis reſidentes in noſtro conſiſtorio, ipſos, Antonium olim Prænestinum epiſcopum, Aquilejenſem vulgariter nuncupatum, Jordanum olim tituli S. Martini in Montibus, de Urſinis, Corradum olim tituli S. Chryſogoni, Militenſem, & Franciſcum olim SS. Quatuor Coronatorum, Burdegalenſem, presbyteros, necnon Raynaldum S. Viti in Macello, de Brancaciis, Odonem olim ſancti Georgii ad Velum Aureum, de Columna, Petrum olim S. Angeli, & Baldaſſarem Coſſa olim S. Euſtachii diaconos, cardinales, declaravimus privatos, & reos tranſgreſſionis præceptorum noſtrorum, & de novo privavimus cardinalatibus, & eorum beneficiis, officiis, commodis, & honoribus: & viceſimo-octavo Septembris, de fratrum noſtrorum hujuſmodi conſilio etiam privavimus, & privatos declaravimus, omnes cardinales primis ſuperius privatis & declaratis privatis adhærentes & participantes in crimine, & nonnullos alios, omnibus dignitatibus, honoribus, gradibus, officiis, & beneficiis: intendentes, quam primum commode poſſemus, eoſdem olim cardinales privatos citare, & præfatas declarationes & privationes iterum innovare, non aliter (pro tunc malitia temporis ordirium proceſſum impediente) habiliter valens procedere.

Et quamvis prædicta & alia multa delicta, exceſſus, & crimina eorumdem, diu fuerint & exiſtunt adeo notoria, quod nulla potuerint nec poſſint tergiverſatione celari, noſque propterea abſque alia citatione juſte potuerimus ac poſſimus declarare, prædictos infra * ſcriptas pœnas incidiſſe: ad majorem tamen cautelam & certitudinem præmiſſorum, & abundantiorem juſtitiam, necnon noſtram manſuetudinem exhibendam, & ad convincendam eorum malitiam, de fratrum noſtrorum prædictorum conſilio, tenore præſentium citamus prædictos, Antonium olim Prænestinum, Aquilejenſem vulgariter nuncupatum, Henricum olim Tuſculanum, dictum Neapolitanum, epiſcopos, Corradum olim tituli S. Chryſogoni, Militenſem, Jordanum olim tituli S. Martini in Montibus, de Urſinis, Petrum olim tituli baſilicæ XII. Apoſtolorum, Mediolanenſem, Joannem olim tituli S. Crucis in Jeruſalem, Ravennatem, Angelum olim tituli Potentianæ, Laudenſem, presbyteros; necnon Raynaldum olim S. Viti in Macello, de Brancaciis, Baldaſſarem Coſſa * S. Euſtachii, Odonem olim S. Georgii ad Velum aureum, de Columna, Petrum olim S. Angeli præfatæ S. R. E. diaconos, cardinales, & quemlibet eorum in ſolidum, ut trigeſima die, a data præſentium computanda, de quibus triginta diebus proxime futuris, decem pro primo, alios decem pro ſecundo, reliquos vero decem pro ultimo & peremptorio termino aſſignamus, ſi die ea conſiſtorium erit, alioquin prima die tum ſequente qua per nos conſiſtorium teneri contigerit, compareant perſonaliter coram nobis humiliter & honeſte, ubicumque tunc erimus, viſuri ac audituri ſe declarari propter præmiſſa & alia fuiſſe & eſſe privatos, ac de novo privari officiis & beneficiis atque cardinalatibus, & tanquam hæreticos puniendos, & ad videndum & audiendum eaſdem declarationem & privationem per nos Senis factas, ut præfertur, innovari & publicari; necnon ad audiendum & videndum ſe declarari, & publicari ſe commiſiſſe crimina inobedientiæ, apoſtaſiæ, ariolandi, ſchiſmatis, blaſphemiæ, & perjurii, conſpirationis, calumniæ, falſi, & læſæ majeſtatis, & propter præmiſſa crimina incidiſſe in pœnas & ſententias ſpirituales & temporales, in talia perpetrantes inflictas & promulgatas; ad audiendum etiam & videndum, per nos alias pœnas eiſdem infligi, prout nobis viſum fuerit, & juſtitia ſuadebit: certificantes eiſdem, quo ſive venerint, ſive non, nos tamen in dicto termino ad declarationem & inflictionem hujuſmodi faciendas, prout juſtum fuerit, procedemus, eorum abſentia vel contumacia non obſtante.

Et quia audivimus, Franciſcum olim tituli SS. Quatuor Coronatorum, Burdegalenſem, presbyterum, & Landulphum olim S. Nicolai in carcere Tulliano, Barenſem, diaconum, præfatæ S. R. E. cardinales, ſe ad remotiores partes tranſtuliſſe adverſus noſtram innocentiam, contra eccleſiæ unionem & contra veritatem acturos pro poſſe: ipſos citamus, quatenus, prima die, qua per nos conſiſtorium teneri contigerit, poſt tres menſes ab hodierna die proxime futuros, de quibus tribus menſibus unum pro primo, unum pro ſecundo, & reliquum pro ultimo & peremptorio termino aſſignamus, compareant perſonaliter coram nobis, ubicumque tunc erimus, viſuri & audituri per nos decerni & declarari, ipſos propter præmiſſa incidiſſe in omnes ſupra ſcriptas pœnas; & audiendum & videndum per nos alias pœnas eiſdem infligi, prout nobis viſum fuerit & juſtitia ſuadebit: certificantes eoſdem, quod ſive venerint, ſive non, nos tamen in dicto termino ad declarationem & inflictionem hujuſmodi procedemus juſtitia mediante, eorum contumacia ſeu abſentia non obſtante.

Cæterum volumus & auctoritate apoſtolica decernimus, quod hujuſmodi citationes perinde valeant, & plenum robur obtineant firmitatis, dictoſque olim cardinales & eorum quemlibet perinde arctent, quacumque conſtitutione apoſtolica contraria non obſtante, ac ſi eis & eorum cuilibet intimatæ, & inſinuatæ perſonaliter & præſentialiter extitiſſent, &c. *Subdit, ne metu judicium ſedis apoſtolicæ declinarent, remve ipſos latuiſſe obtentarent, liberi & tuti commeatus ſyngrapham ſe dare, & in principis eccleſiæ Ariminenſis foribus, diploma defigendum juſſiſſe: denique hæc adjungit:*

Sequens editum, iiſdem omnino verbis hactenus conceptum eſt.

Et ut nil omittamus de iis quæ quomodolibet ad ſacram unionem præſumi poſſunt pertinere, veſtigia noſtri Salvatoris ſequentes, qui non ſolum debitorem decem millium talentorum contritum & rogantem abſolvit, ſed & ſibi familiarem publicanum, honorandum, correctum tamen, aſſumpſit; & pœnitentem Petrum negatorem Deitatis & perjurum, ſuo gregi præfecit, prælibatos olim cardinales ſuperius nominatos hortamur, & per aſperſionem

ſan-

* *Corr.* ſupra

* *Deeſt*, olim

ANNO CHRISTI 1409.

sanguinis Crucifixi obsecramus, quatenus infra terminum eis ad comparendum, ut præmissimus, assignatum, ad cor revertentes, suosque recognoscentes errores, ad nos, benigne suscipiendi, revertantur pœnitentes, certificantes eosdem, quod ad cardinalatus commodum & honorem, necnon ad beneficia quæ primitus obtinebant, quorum tunc alteri non fuerit jus acquisitum, misericorditer restituemus; deletis inhabilitationibus, notis infamiæ, & quibuscumque censuris, quas ob sua scelera hujusmodi incurrissent, post prædictum terminum spe restitutionis penitus denegata: ut sic pœnitentes reversi, & a nobis pie restituti, ad sacræ unionis effectum, quem mundus pernicioso schismate fatigatus expectat, nobiscum cum venerabilibus fratribus nostris sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus, tractandum & perficiendum assistant. Hoc ipsum referri volumus ad prædictos, Franciscum olim tituli SS. Quatuor Coronatorum presbyterum, & Landulphum olim S. Nicolai in carcere Tulliano, diaconum, cardinales, si infra terminum trium mensium eis præfixum ad cor reverti & pœnitere voluerint Nulli ergo, &c.

Datum Arimini XIX. Kal. Januarii, pontificatus nostri anno secundo.

XIII.

GREGORII EDICTUM ALTERUM,

Quo cardinales, qui ad constitutum diem reversi non fuerant, omnibus dignitatibus privat.

Secundam tantum hujus edicti partem edimus, ex Raynaldi annalibus, qui primam partem omisit, quod iisdem verbis, atque superius edictum, concepta sit.

UT nil omitteremus de iis, quæ quomodolibet ad sacram unionem præsumi possent pertinere, vestigia nostri Salvatoris sequentes, qui non solum debitorem decem millium talentorum contritum & rogantem absolvit, sed & sibi familiarem publicanum, honorandum, correctum tamen, assumpsit, & pœnitentem Petrum negatorem Deitatis & perjurum, suo gregi præfecit: prælibatos olim cardinales superius nominatos hortati fuimus, & per aspersionem sanguinis Crucifixi obsecravimus, quatenus infra terminum eis ad comparendum assignatum, ad cor revertentes, suosque recognoscentes errores, ad nos, benigne suscipiendi, reverterentur pœnitentes: certificantes eosdem, quod ad cardinalatus commodum & honorem, necnon ad beneficia quæ primitus obtinebant, quorum tunc alteri non foret jus acquisitum, misericorditer restitueremus, deletis inhabilitatibus, notis infamiæ, & quibuscumque censuris, quas ob sua scelera hujusmodi incurrissent, post prædictum terminum spe restitutionis penitus denegata: ut sic pœnitentes reversi, & a nobis pie restituti, ad sacræ unionis effectum, quem mundus pernicioso schismate fatigatus expectat, nobiscum cum venerabilibus fratribus nostris sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus tractandum & perficiendum assisterent.

Ac etiam attendentes quod, licet præfati olim cardinales cum anticardinalibus fuissent requisiti, & instanter rogati, per ambaxiatores solemnes carissimi in Christo filii nostri Sigismundi illustris regis Hungariæ, & dilectorum filiorum Michaelis Zeno ducis & communitatis Venetiarum pluries, necnon per oratorem dilecti filii Malatestæ de Pensauro ad requisitionem dilecti filii Caroli de Malatestis, quatenus pro bono hujusmodi unionis feliciter consequendo, nove per suum conciliabulum a nostro generali concilio separatum dicta unio retardaretur, sed forsan (quod absit) omnino impediretur, vellent a loco Pisarum discedere, & si non in loco nostri concilii ut dignum & justum esset, saltem in aliquo communi libero & sufficiente, ad quem locum communem, dimisso nostro loco, si quis per nos esset specialiter nominatus, nos parati eramus accedere, & per hoc nostram humilitatem & voluntatem, quam semper ad sacram unionem habuimus, & habemus, efficaciter exhibere: iidem hoc facere pertinaciter, & obstinate penitus denegarunt, nullam concordiam aliam volentes, nisi quod sequamur eorum pravas affectiones, iniquitates, & errores, quæ totum statum primæ sedis, sive Romanorum pontificum, præcipitio exponunt: in tanta duritia permanentes, quod nedum videntur sacram unionem, quam verbis prædicant, realiter & omnino refugere, sed etiam, proh dolor! ad perpetuandum, quantum in eis est, hoc schisma nefandum intendere, & novum idolum, id est alium antipapam, in Dei ecclesia velut conflatilem vitulum procurare. Quorum considerantes malitiam & contumaciam obstinatam, pro bono universalis ecclesiæ, cui auctore Domino præsidemus, gravibus nostri cordis aculeis pungimur, & ad procedendum contra eosdem mediante justitia sine prorogatione alterius termini perurgemur.

Adveniente igitur prædicta trigesima die, videlicet hesterna, tunc propter festi solemnitatem consistorium non tenuimus, sed die immediate sequente, videlicet hodierna: nobisque cum venerabilibus fratribus nostris sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus in consistorio publico consistentibus, comparuit coram nobis dilectus filius Guillelmus Biordi de Latinis de Prato, Pistorienſis diœcesis, procurator fiscalis dictæ Romanæ ecclesiæ; & prædictorum olim cardinalium ad dictam diem citatorum, & non comparentium, & cujuslibet ipsorum, contumaciam accusavit, ac petiit ipsos & ipsorum quemlibet, per nos, contumaces & contumacem reputari, ac decerni, & declarari ipsos, & ipsorum quemlibet, in pœnas & sententias prædictas, & in ipsis processibus contentas, & alias propter præmissa a jure vel ab homine in talia perpetrantes inflictas, & quomodolibet promulgatas, seu etiam ordinatas, incidisse, & alias eis & eorum cuilibet pœnas per nos infligi, prout nobis videretur, & justitia suaderet.

Nos igitur dilectis filiis nostris Bandello tituli S. Balbinæ presbytero, Ariminensi, & Petro Mariæ in Cosmedin diacono, de Venetiis vulgariter nuncupatis, cardinalibus, vivæ vocis oraculo mandavimus, ut ad portas palatii nostri accederent, ut ibi per se & alios clamarent, & clamari facerent, ut si prædicti olim cardinales, vel aliquis eorum, vel aliqui aut aliquis pro eis vel eo, ibidem existerent, dictum palatium intrarent, & ad nostram præsentiam accederent. Et deinde prædicti Bandellus & Petrus, sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales, ad nos redeuntes, dixerunt, se ad prædictas portas accessisse, & ibidem per se & alios clamasse, & clamari fecisse; prout eis a nobis mandatum fuerat, quod si iidem olim cardinales vel eorum aliqui seu aliquis, vel aliquis pro eis vel aliquo eorum, existerent, dictum

ANNO CHRISTI 1409.

ctum palatium intrarent, & ad noſtram præ ſentiam accederent: ac retulerunt ſe prædictos olim cardinales, aut eorum aliquem minime reperiſſe, nec etiam aliquem pro eis vel ipſorum aliquo. Propter quod prædictus procurator iterum petiit, prout primo petierat, & ſuperius eſt expreſſum.

Nos igitur præfatos, Antonium olim Præneſtinum dictum, Aquilejenſem vulgariter nuncupatum, Henricum olim Tuſculanum, dictum Neapolitanum, epiſcopos, Conradum olim tituli S. Chryſogoni, Militenſem, Jordanum olim tituli S. Martini in montibus, de Urſinis, Petrum olim tituli baſilicæ XII. Apoſtolorum, Mediolanenſem, Joannem olim tituli S. Crucis in Jeruſalem, Ravennatem, olim tituli S. Potentianæ, Laudenſem, presbyteros, necnon Raynaldum olim tituli S. Viti in Macello, de Brancatiis, Baldaſſarem Coſſa olim S. Euſtachii, Odonem olim S. Gregorii ad Velum aureum, de Columna, & Petrum olim S. Angeli, præfatæ ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales diaconos, & quemlibet eorum, de fratrum noſtrorum conſilio reputantes, prout ſunt merito, contumaces; nec volentes nec valentes, ſalva conſcientia, tantam contumaciam, ac tot exceſſus notorios relinquere impunitos, in eoſdem olim cardinales, propter hujuſmodi contumaciam, excommunicationis ſententiam promulgamus, & declaramus eos fuiſſe & eſſe inobedientes, apoſtatas, ſchiſmaticos, blaſphemos, perjuros, conſpirationis, necnon ariolandi, falſi, & læſæ majeſtatis criminibus irretitos. Et inſuper propter eorumdem olim cardinalium exceſſus, & delicta, & alias ſupradicta, declaramus eos fuiſſe & eſſe privatos, ac de novo privamus, omnibus officiis, & beneficiis, dignitatibus, atque cardinalatibus, & eorum commodis & honoribus, & eos tanquam hæreticos decernimus puniendos.

Innovamus etiam & publicamus prædictas declarationes & privationes, per nos Senis factas: in quarum prima prædictos Antonium olim Præneſtinum epiſcopum, Aquilejenſem vulgariter nuncupatum, Jordanum olim tit. S. Martini in Montibus, de Urſinis, Franciſcum olim tit. SS. Quatuor Coronatorum, Burdegalenſem, & Conradum olim tit. S. Chryſogoni, Militenſem, presbyteros, necnon Raynaldum olim S. Viti in Macello, de Brancatiis, Odonem S. Georgii ad Velum aureum, de Columna, Petrum olim S. Angeli, & Baldaſſarem Coſſa olim S. Euſtachii, diaconos, cardinales, de fratrum noſtrorum conſilio declaravimus privatos a die tranſgreſſionis præceptorum noſtrorum, quæ fuit undecima Maji proxime elapſi, & ipſos de novo privavimus cardinalatibus, officiis, beneficiis, & eorum commodis, & honoribus; in ſecunda autem declaratione & privatione, quæ fuit XXVIII. Septembris, de fratrum noſtrorum conſilio privavimus, & privatos declaravimus omnes cardinales, primis ſuperius privatis & declaratis privatis, adhærentes, & participantes in crimine, & nonnullos alios, omnibus dignitatibus, honoribus, gradibus, officiis, & beneficiis. Et nihilo minus præſente populi multitudine copioſa, per hanc noſtram ſententiam pronunciamus, decernimus, & declaramus, prædictos olim cardinales, propter prædictos exceſſus, in pœnas & ſententias in prædictis proceſſibus Urbani VI. prædeceſſoris noſtri contentas, & alias in talia perpetrantes, tam a jure, quam ab homine inflictas, & promulgatas, damnabiliter incidiſſe, ipſoſque fuiſſe & eſſe privatos, & eos privamus quibuſcumque dignitatibus, honoribus, privilegiis, & gratiis, necnon omnibus terris, locis, feudis, & bonis ac juribus, & juriſdictionihus quibuſcumque, quæ a nobis aut prædicta Romana eccleſia, vel quibuſvis aliis eccleſiis, aut perſonis eccleſiaſticis, vel Romano imperio, ſeu quibuſvis aliis, quocumque titulo obtinent; ipſorumque bona, & jura omnia, fuiſſe, & eſſe confiſcata, & ea confiſcamus; ipſorumque olim cardinalium perſonas deteſtabiles, & infames eſſe declaramus. Et inſuper omnes, & ſingulos, qui præfatis olim cardinalibus, vel alicui eorum, juramento fidelitatis ſeu homagii, aut alterius cujuſcumque obſequii debito, ſubmiſſione, obligatione, vel pacto quacumque firmitate vallato, prius tenebantnr adſtricti, abſolvimus, & decernimus abſolutos: ita quod nullus eis obedire, intendere, vel parere, nullus eis debita reddere, nullus eis reſpondere extra judicium, vel in judicio teneatur.

Monemus inſuper omnes & ſingulos patriarchas, archiepiſcopos, & epiſcopos, & alios eccleſiarum prælatos, necnon quoſcumque clericos cujuſcumque gradus, conditionis, vel ſtatus exiſtant, ne dictis olim cardinalibus vel alicui ipſorum, contra nos, & Romanam eccleſiam, vel noſtras, & ipſius eccleſiæ juriſdictiones & bona, ſervire vel adhærere præſumant. Quod ſi ſecus egerint, eo ipſo excommunicationis ſententiam, & omnes alias pœnas, in ſupradictos olim cardinales inflictas & promulgatas, incurrant.

Mandamus etiam omnibus & ſingulis Chriſtifidelibus, utriuſque ſexus, cujuſcumque ſtatus, ordinis, dignitatis, præeminentiæ, vel gradus exiſtant, etiamſi regali, reginali, imperiali, ſeu alia quavis præfulgeant dignitate, ſub pœna excommunicationis, & aliis cenſuris, & pœnis graviſſimis, per nos imponendis, prout nobis viſum fuerit, & juſtitia ſuadebit, ne ipſis olim cardinalibus, vel alicui eorum, contra nos & Romanam eccleſiam, vel noſtras & ipſius eccleſiæ juriſdictiones & bona, favere vel ahærere præſumant. Sint etiam ipſi olim cardinales inteſtabiles, nec teſtamenti habeant liberam factionem: ad bona quoque aliorum, ex teſtamento vel ab inteſtato, nullatenus admittantur: nulla fides, nulla eis credulitas adhibeatur; ſed a teſtimonio velut infames, & indigni totaliter repellantur. Sit eis judicatus, & cujuslibet alterius officii publici exercitium interdictum.

Et inſuper ut prædictorum olim cardinalium eo major ſit confuſio, quo ipſorum culpæ potentius fuerint divulgatæ: omnibus & ſingulis patriarchis, archiepiſcopis, & epiſcopis, ſub excommunicationis pœna, quam ipſo facto incurrant, niſi mandato noſtro hujuſmodi, poſtquam ad eorum notitiam pervenerit, per noſtras litteras ipſi epiſcopis vel eorum metropolitanis directas, paruerint in effectu, diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus ipſi prælati in ſingulis eorum eccleſiis, cum in eis major aderit populi multitudo, ſingulis diebus Dominicis & feſtivis, per unum menſem, campanis pulſatis, & candelis accenſis, & demum extinctis, & in terram projectis, per ſe vel alios, dictos olim cardinales publice & alta ac intelligibili voce denuncient fuiſſe & eſſe excommunicatos, inobedientes, apoſtatas, ſchiſmaticos, blaſphemos, perjuros, conſpiratores, necnon ariolandi, falſi, & læſæ majeſtatis criminibus irretitos, &

voca-

ANNO CHRISTI 1409.

ipsos ut tales tamdiu faciant a Christi fidelibus evitari, donec ad cor reversi, suosque recognoscentes errores, a nobis, vel successoribus nostris Romanis pontificibus, absolutionis beneficium meruerint obtinere.

Quod si forte dicti olim cardinales, vel ipsorum aliquis, in mortis articulo, ab alio quam a nobis vel successore nostro Romano pontifice fuerint absoluti: nihilo minus decernimus, & volumus, quod ipsi perpetuo careant ecclesiastica sepultura. Et si supervixerint, volumus, quod quam cito commode poterunt, coram nobis vel dictis successoribus nostris se personaliter repræsentent, satisfacturi & recepturi, prout justitia suadebit. Alioquin, ne propter hoc censuræ ecclesiasticæ eludantur, volumus quod ipsi olim cardinales in eamdem excommunicationis sententiam reincidant ipso facto: & quicumque eosdem olim cardinales, vel eorum aliquem, scienter præsumpserit ecclesiasticæ tradere sepulturæ, usque ad satisfactionem condignam excommunicationis sententiæ se noverit subjacere. nec absolutionis beneficium obtinere mereatur, nisi propriis manibus ipsorum, vel ipsius, olim cardinalium vel cardinalis, corpora seu corpus extumulent, & procul abjiciant ab ecclesiastica sepultura: & nihilo minus locus ille perpetuo careat ecclesiastica sepultura. Et nisi prædicti olim cardinales se correxerint a prædictis excessibus & delictis, sine alia citatione aut monitione, pœnas alias, quas pro nunc misericorditer omittimus, imponemus eisdem, prout nobis visum fuerit, & justitia suadebit. Nulli ergo, &c.

Dat. Arimini XIX. Kal. Februarii, pontificatus nostri anno III.

XIV.
GREGORII PAPÆ EPISTOLA
Ad Florentinos.

Apologiam apud eos suam instituit.

Gregorius, &c. dilectis filiis nobilibus viris prioribus artium, & vexillifero justitiæ populi & communis Florentiæ, salutem, &c.

OMnis catholicus fidei Christianæ zelator quantum teneatur pro fide Christi, & sacræ unionis dulcedine laborare, nec debet nec potest, si sanæ mentis existat, ullatenus ignorare: cum & fidei documenta exhibeant, & ipsa natura, unitatis amorem in cunctis animantibus etiam repræsentet. Proinde cum nunc de re ipsa litteras patentes, dilectissimi filii, habuerimus per manus unius, qui se vestrum dixit esse cursorem, sub vestri prioratus officii nomine, vestrorum prædecessorum tempore datas, licet eorum gesta & scripta in hac materia potuissent & debuissent, prout vos ipsos nosse putamus, non ita inhonesta transire: attamen placide accepimus & libenter, ac ipsarum contenta perspeximus diligenter, cum nil vere gratius possit nostro præsentari conspectui, quam de re ipsa tractari cum modis & mediis, per quæ possit non infici, sed perfici, sicut optavimus semper, & cupimus tota mente.

Et ut sic firmiter videatis, nulla recognoscentes erronea a dilectis filiis communitate vestra catholica, sed a quibusdam civibus minus quam debita commotione deductis, quos in meliorem spiritum reducat Altissimus; & desiderantes, ut prædiximus, exitum bonum rei: non tardabimus ultra ea, quæ oratores nostri, quos nunc apud vos debetis habere, exposuisse amodo debuerunt, etiam præsentibus respondere. Et ut præfatarum litterarum continentiæ uberius satisfiat, ad ea quæ tangunt particulariter descendemus.

ANNO CHRISTI 1409.

Dicunt siquidem in primordio, neminem esse debere, qui non habeat Dei ecclesiam, sublato pestifero schismate, uniondum intendere, & quærere, & ejus pacem: & cum, Divina bonitate, non sitis inferius membrum ipsius, nulla in re debere vos enixe magis, atque diligentiori cura laborare indicatis, quam dare pro viribus operam tantæ rei. Contentamur certe & lætamur, quod nec infimi sitis, sed potentes pariter, & fideles noscamini, et juvetis ut compleatur hoc sanctum Dei desiderium, atque nostrum. Licite tamen & congrue, prout convenit, & aliter quam fuerint prædecessores ipsi vestri, qui ad multa indecentia devenerunt: & si tot legationum vices, quot apud nos, Petrum de Luna transmisisse dicunt, pro re ista non profucrint, dolemus corde tenus & affligimur.

Sed noscit Deus, & homines viderunt, tam ex vestris, quam aliis qui adfuerunt, si volunt veritati hærere, quod per nos numquam defuit, nec remansit. Et si tot sciverunt Florenorum millia, quot proveniisse scribunt de vestrorum finium beneficiis ad hæc trahi: bene scitis vos, & ipsi qui sic scribunt, quod multo plura fuere quæ sub illo nomine pro vestra republica remanserunt, si illa modica voluimus, & quæ habuimus, esse conversa pro Urbis tuitione, quam non potuimus propterea defensare, neglectis etiam indigentiis propriis, quas portavimus pro tractatus unionis prosecutione, quam facimus tam ferventer, omissis omnibus cum prostratione personæ, quam & in æstatis ardore, & in hyemis glacie, omni submisimus periculo & jacturæ, deferentes propria, & cum evidentia personalis discriminis, non semel, sed pluries per aliena viatoris more vagantes, & incassum hucusque, malignorum operante versutia, quam novistis.

Nil valuisse dicunt exhortationes, & preces, & oblationes factas nobis de Pisana, Florentina, & aliis civitatibus, oppidis vestris, &c. Exhortationes ipsas equidem atque preces admisimus, et habuimus gratas singulariter et benigne, et, quantum in nobis fuit, valuere continue, et valerent semper in omnibus possibilibus et honestis. Sed quæ de vestrarum civitatum oblationibus tangunt, quomodo fuerint, ut alii intelligant, expedit aperire. Cum enim de provincia nostri patrimonii discessimus, et in Tusciam declinavimus, non volentibus jam corruptis nostris, qui tunc erant, cardinalibus, per viam Lombardiæ, ut deliberaveramus, transire, et appropinquare Saonam pro re ista sancta perficienda, si potuissemus: ad vos misimus et quæsivimus instantissime Florentiam, vel in alia ex vestris terris nobis magis grata, et facto accommoda, receptari, dispositi ex tunc, cum Altissimi gratia, protectioni communitatis vestræ principalius inhærere. Et responsum fuit, non posse, nec velle, si pars adversa non veniret. Et nos ut veniret institimus totis viribus: eaque recusante, non valuimus habere. Perrexi-mus Lucam, et cum gentibus vestris et per terras vestras, fidenter et domestice, quantum scitis: et dum Lucæ esemus, vestra semper loca quæsivimus, et ut pars adversa conveniret nobiscum in Pisis, fecimus posse nostrum. Dumque esemus in strictiori tractatu, adversarii ipsi pararunt

ANNO CHRISTI 1409.

runt insidias contra Urbem; & contra personam nostram etiam conspirarunt: ut sic aliquos ex ipsis tunc cardinalibus nostris, contra nos etiam ad invicem conspirantibus, subtraxerint a nobis, qui contra præcepta nostra Pisas perrexerunt, ut nostis, per aliquos ex vestris ducti, qui sub unionis colore talibus intendebant, ut tamen credimus, præter & contra mentem communitatis vestræ. Fecerunt autem sic, quod, ubi nos cum nostris minimum locum ex vestris non potuimus habere, ipsi conspiratores & fugientes a nobis Pisas obtinuerunt, & cum parte adversariorum in ea postea se junxerunt. Quantum igitur ista conformia fuerint oblationibus, quas tam amplas factas inquiunt & sinceras, quantum bonæ ca ritati convenerint, qualeque præparatorium fuerit unioni, quod a divisione & scandalis inchoassent, prudentia vestra judicet.

Sed his missis, quæ vitia non fuere erroris, vestræ universitati, ut credimus, per antea tunc non nota: veniamus ad alia, quæ litteræ ipsæ dictant, ubi ajunt scriptum esse, non qui cœperit, sed qui perseveraverit salvum esse, & ob id suum habuisse consilium a doctoribus & jurisperitis & timentibus Deum, synodum spectare ad illos qui olim cardinales fuere, & alios a jam diu pro schismaticis & hæreticis condemnates, & pro illa Pisas concessisse eisdem. Respondeant qui talia scribunt, & qui tunc in vestris magistratibus præfuerunt, qui fuere doctores, & qui isti fuere periti & timentes Deum. Fuerunt perditionis filii, ille olim Aquilejensis, & alter, qui appellatur de Turejo, & Baldassar Cossa, qui Antonium de Butrio & Petrum de Ancharano, doctores suo jugo submissos, metu præmiserat, contra suam conscientiam autorantes. Qui Antonius, quæ dixerat & scripserat, revocavit in mortis articulo, ut fideliter nobis constat. Fuerunt & illi, olim Mediolanensis & Ravennas, qui seducti sunt, & secuti Baldassarem præfatum, tamquam mali caput. Fueruntne isti consultores, qui contra Christum Domini convenerunt in unum in civitate vestra Florentiæ de mense Augusti proxime præteriti, dum pro conciliabulo ipso, quod synodum vocant, Pisas obtinuerunt, pro sacro generali concilio per nos indicto die secunda Julii præcedentis ad festum proximum Pentecostes, si potuissent, impediendo: non verentes, in tempore, ut in aliis, falso uti, fingentes præfatum conciliabulum xv. Maii posuisse celebrandum in Pisis, cum dicti loci concessionem, ut dictum & manifestum est, circa finem dicti mensis Augusti tantummodo obtinuerint. Quam utinam non habuissent! & modo forsan res esset meliori unionis dispositioni propinqua.

Quare cum ab ambaxiatoribus nostris, qui tunc Florentiæ erant, quorum unus adfuit inter alios, vir singularis & doctor eximius dilectus filius noster Petrus Mauroceno, tunc notarius noster & modo suis meritis diaconus cardinalis, clare ostenderetur eis omni ex jure contrarium, exaudire noluerunt? Quare & cives vestri proprii doctores & magistri, tam religiosi, quam sæculares, in opinione æquissima cum nostris oratoribus concurrentes, recusati fuere? Quare præclara consilia vestri populi vestrique communis noluerint admittere, dum negarunt præstare assensum, magnum cognoscentes errorem tam de conciliabulo ipso, quam de concessione civitatis Pisanæ; ut sic illos tunc præsides vestros oportuerit pro sua & præfatorum malignitate fovenda ad vias pergere indirectas, & (prout apud nos notorium esse constat) civitatem ipsam concesserunt eisdem per viam baliæ Pisanæ ad hæc totaliter impertinentis, nisi forsan pertinens facta fuerit, prout fertur, pro observatione & executione promissionum, quæ de subtrahenda obedientia nostra facta fuisse dicuntur, quando cum gubernatore Januæ fuit conventum de habendo dominio civitatis Pisanæ. Multa autem cum præfatis civibus vestris in ipsa concessione civitatis Pisanæ & conciliabuli offerta, minus quam licite interventa, nolumus aperire: quæ tamen communitati vestræ non credimus fore ignota. Non fuit hæc perseveratio bona: longe præstantior & Deo acceptior extitisset accelerata peccati correctio.

Dicunt post hæc, ad nos misisse, ut ad præfatum conciliabulum assentiremus accedere. Quod quantum absurdum fuerit atque sit, judicet ipse Deus, & vestrarum conscientiarum maturitas velit justo judicio intueri: postquam ipsi agnoscere noluerunt, cum evidentissimis rationibus monstraretur, omni jure omnique æquitate improbum & detestabile illud esse. Sed esse debebat, quod postea tempore suorum in officio successorum, qui viri modestissimi fuere, ad preces & instantias carissimi in Christo filii nostri regis Hungariæ illustris, & dilectorum filiorum ducis & communitatis Venetiarum, & subsecutione Caroli de Malatestis, annueri-
mus loca mutari, & in uno loco communi, libero, & securo, esse cum eis, ut sic ex utraque parte fieret sacrum generale concilium. Quod licet in auribus vestræ communitatis, ut fertur, consonum videretur: illi tamen reprobi renuerunt, in sui conciliabuli obstinatione damnabiliter persistentes. Quamobrem dicunt ipsi vestro officio præcedentes, per litteras eorum prædictas, exhortatos a multis obedientiam nobis tollere, postquam non volebamus nostra juramenta, vota, & promissa servare, nec aliquorum partes audire, ob id convocasse prælatos, magistros & doctores, religiosos & alios sanctos viros, degentes in locis suæ ditioni subjectis, & cum eorum consilio obedientiam subtraxisse: prius tamen ad nos misso uno egregio & peritissimo domino Stephano Bonacursi oratore suo, & in nihilo proficiente, & cum conditione, subtractionem ipsam feciſſe, quod non ante sextum & vicesimum diem præsentis mensis Martii locum habeat: declarasse quoque, quod si infra hoc tempus volumus ad præfatum concilium accedere, nosque libere & sponte determinationi illius conciliabuli submittere, atque quod determinationi præfatæ stare nos obligabimus, vel si decreverimus infra præfatum XXVI. diem per nos vel legitimum procuratorem nostrum, cum pleno & irrevocabili mandato ad prædicta, renunciare papatui in manibus præfatorum damnatorum Pisis existentium, quos cardinales appellant, aut alterius cujuscumque speciale mandatum ad prædicta habentis ab eis, tunc in illis casibus subtractio ipsa perinde sit habenda ac si non facta esset: ad prædicta nos orantes & obsecrantes, cum oblatione salvi conductus pro nobis & societate honesta, ad dictum conciliabulum accedendi. Et hæc est summa ad contextum scriptionis illorum vestrorum in officio prædecessorum.

Ah pater omnipotens! unde tuis creaturis, quas de nihilo facis, præsumptio talis & tanta est, quod in sedem tuam sanctam, quam

pro

ANNO CHRISTI 1409.

pro ipsis conservandis, & salvandis, constitui- A sti in terris, non timeant insurgere tam proterve? Unde est, quod calumnias & fallacias faciant ante te, qui omnia præsentia habes? unde, quod non erubescant tuæ majestatis tronum, in sæculo isto tam dulciter institutum, impellere & velle ducere vult monstrum? Parce, parce eis misericorditer, & ignosce, oramus suppliciter, & succurre: ne pereat grex tuus, pro quo tu mortis patibulum toleraſti. Et vos, filii dilectissimi, ab intimis cordis penetralibus exhortamur, ut facies vestras vertatis in cælum, corda vestra figatis in Domino, nec vestrorum prædictorum in officio prædecessorum vestigia imitemini, qui dicunt convocasse concilium ad subtrahendum obedientiam B apostolicæ potestatis, pro damnatorum obstinatione tuenda, quam debuissent, & deberent, reprimere penitus & opprimere.

Præsupponunt nos nolle juramenta, vota, & promissa nostra servare, falsum totaliter affirmantes: cum & vota, & juramenta, & promissa semper voluerimus & velimus, & in futurum continue intendamus integraliter observare, & mortem potius subire vellemus, quam desistere ab eisdem. Laudes Altissimo, qui hanc firmitatis gratiam nobis indulget. Et firmum hoc teneatis, & tenere possunt qui verum diligunt, non ut illi, qui ajunt de suo domino convocasse concilium: & saltem solum de sua ditione vocassent, ut prætendunt. Sed ut alii C sciant, qui a longe distant, cum vobis, qui vidistis, dicere non sit opus; quare & de Bononia nobis subiecta, sed occupata tyrannide per principaliorem unionis hostem & pacis Baldassarem præfatum, convocarunt generales illos Prædicatorum, Minorum, & Carmelitarum, ac sequaces ipsorum privatos, & justo Dei judicio tam per processus nostros, quam aliorum prædecessorum nostrorum summorum pontificum, condemnatos, propter conspirationes & conjurationes ac sacrilegia contra nos commissa per eos? Quare & alios quoscumque, & undecumque potuerunt habere, nobis infestos & rebelles? quare & illos reprobos, Aquilejensem, & de Turejo, & Mediolanen- D sem, fecerunt præsides in concilio, & dilectum filium nostrum Lucam civem vestrum ibidem existentem, presbyterum cardinalem, & apostolicæ sedis legatum, noluerunt admittere, sicut prius receperant, & honoraverant in suo domino, ut cardinalem pariter & legatum? Quare, si concilium, prout decet, liberum esse volebant, vexillifer ille justitiæ prima die surrexit in principio, dicens, præmisso aliquali libertatis colore, deliberatum esse per dominum Florentinum nullis bullis domini papæ Gregorii obediri sub eorum dominio, sive per privationem, sive per decessionem prælatorum essent, & adhuc determinatum nullum denarium domino papæ Gregorio portari per col- E lectores de jurisdictione ipsorum? Quid aliud hoc erat, nisi suadere omnibus, obedientiam nobis totaliter subtrahendam? Quare & ad hunc finem die secunda cancellarium suum in introitu concilii fecerunt dicere quæ dixit, & postea per dominum Laurentium de Rodulphis in publico etiam allegari? Quare & illi tres viri Dei, qui soli restiterunt, & pro veritate nostra dixerunt, etiam uno ex eis pro justitia monstranda usque ad ignis introitum se offerente, si quis ex contrariis voluisset intrare, compulsi fuerunt & minis attriti, ita ut eos tacere oportuerit, immo & alium ex eis, qui tacere noluit, ut asseritur, deferere civitatem? suntne ista liberi concilii ostensiva? non certe.

ANNO CHRISTI 1409.

Dicunt præfatum Stephanum oratorem suum præmisisse, & nil profuisse: cum & ipse a nobis non nisi ardentem nostrum ad unionem affectum potuerit reportare, & deferre, per oratores ipsos nostros quos actualiter nunc haberis, nos debite responsuros. Sed in hoc, prout in aliis, se gesserunt, cum oratorem ipsum suum post dictam eorum congregationem miserunt, & trium dierum terminum nobis dari fecerunt ad respondendum eidem. Litteras Florentiæ datas die qua hinc orator ipse discessit, postea transmiserunt, præceptorias, & sub gravibus pœnis minatorias subditis suis in nostra curia existentibus, si e vestigio non discederent. Ambaxiatorem ipsum dicunt nil profuisse, cum adhuc responsum non habuissent a nobis: quod habituri tamen erant, ut habuistis, minime expectarunt; sique illud, ut debet, admittitur, proficuum utique valde erit, & sancti operis perfectivum. Sed ut nullus ex actibus suis ab altero discreparet, fecerunt ipsos in omnibus consimiles, & conformes ad obedientiam etiam subtrahendam: licet parum restaverit subtrahendum, cum præceptum fuit ab eis, litteras apostolicas non servari, & introitus canonicos interdici. Solum supererat atque restat nomen papatus, circa quod principaliter cum promissionibus & pactis abhorrendis, illis vestris civibus bene notis, omnis eorum astutia malignatur, & præfatorum reproborum ambitio tendit, non respicientium unionem, nec quidquam, dummodo id sibi valeant quærere quovis modo. O cæca cupiditas! o cupida rabies. o insana fragilitas hominum non verentium Dei sedem offendere, ut illam condemnatione æterna sibi valeant vendicare! procul vere sunt ipsi a nobis, qui illam graviter assumpsimus, [a] & solum Dei timorem & amorem, ejus nutu percepimus electionem nostram concorditer & spontanee factam esse, cepimus onus istud cum intentione & aviditate intentissima unionem & pacem dandi populo Christiano: ad quæ super omnia apud Deum nostrum continue & sincere retinemus intentum.

[a] *Forte*, & ob solum. H,

Et ob id prædictos nostros ad præsentiam vestram misimus oratores, tria habentes a vobis principaliter procurare. Primum, quod nostra veritas, nostraque justitia, immo Dei, locum habeat apud vos plusquam malignitas adversantium. Secundum, quod inobedientiam velitis evadere, & in catholica fide & debita obedientiæ præstatione persistere: cum non hominibus, sed Deo vivo & vero impendatis. Nec credatis quod hæc quæramus ob aliud, quam ob suam reverentiam, & salutem vestram, & aliorum consideratione fidelium, pro quorum etiam interesse tenemur & institimus plusquam nostro: ne principes & magnates, communitates & universitates, & cæteri obedientiæ nostræ, taliter videant cum Gallicorum gloria se delusos, & exemplum perpetuum dimittatur in terris taliter & tam graviter excedendi. Tertium & ultimum est, quod non velitis nostrum sanctum propositum perturbare, sed juvare, ut tenemini & debetis, & adversantes illos inducere ad locum tertium, communem, liberum, & universale concilium celebrare, & pacem ac perfectam unionem dare, quam cupimus & speramus. Neque putetis, quod de lo-

co tertio dicimus, dilatorie interponi. Parati ANNO CHRISTI 1409. sumus, prout ab ipsis oratoribus nostris etiam debuistis habere, nos virum eligere *Deum* timentem, pacem amantem, schisma odientem, & cunctis respectibus unionem sacratissimam procurantem, qui pro parte nostra locum eligat supradictum, si ad idem potestis adversarios pro eorum parte deducere: quod recusare non debent, si pacem & unionem, quam ore prædicant, corde gerunt. Velit igitur, quidquid per vestros actum sit in præteritum, devotio vestra, quam per illas strictiores & magis pias, quas possumus atque scimus, obsecrationes in Domino requirimus: & monemus, his nostris justis desideriis ad tantum bonum perficiendum, juxta spem & fidem nostram, reddere vos conformes. Et si nulla causa alia vos inducat: saltem moveat illa Divina, quæ super omnia est, bonitas & majestas.

Dat. Arimini, IV. Id. Martii, pontificatus nostri anno III.

XV.

ALEXANDRI PAPÆ [b] VI.

[b] *Lege*, Papæ V.

DIPLOMA,

Quo Pisani concilii acta confirmat.

RErum omnium summi ac providi ordinatoris, domini nostri Jesu Christi, vices, quamquam insufficientibus meritis, gerentes in terris, exemplo ejus invitamur, ut de suprema apostolicæ dignitatis specula, ad singulas orbis partes, nostræ considerationis aciem extendentes, ad ea potissimum, per quæ fides catholica roboretur, ac hæreses & schismata procul ab ecclesia depellantur, ac illa, quæ ad hoc provide & solemniter gesta sunt, & pro salute Christi fidelium executioni debitæ demandantur, opem atque operam, prout nostrum requirit officium, impendamus.

Sane dudum, videlicet anno Dominicæ Incarnationis millesimo trecentesimo septuagesimo octavo, in Romana ecclesia, hoste humani generis procurante, gravis & pestilens nimium exorta scissura, magna populo Christiano infra breve tempus attulit detrimenta: tota ipsius ecclesiæ fabrica per illam in duas partes divisa, quarum uni quondam Urbanus VI. in sua, & alteri quondam Clemens VII. in ejus obedientiis nuncupati, eodem tempore ut Romani pontifices præsidebant; Urbanus quidem in Italia, Clemens autem præfatus in Gallia, sibi sedem, adhærentium auxilio, vendicabant. Deinde ipsis duobus contendentibus ab hac luce subtractis, quondam Bonifacius IX. Urbano, & iniquitatis alumnus Petrus de Luna olim Benedictus XIII. in eorum obedientiis nuncupati, Clementi prædictis, ac etiam postea Bonifacio prædicto vita functo, quondam Innocentius, qui VII. ac domum etiam ipsi Innocentio, infra pauca tempora sublato de medio, perditionis filius Angelus Corario, qui olim Gregorius XII. nominabatur, in hujusmodi obedientiis successerunt. Sed cum dicto Clemente vita functo, ageretur, ut alter in locum ejus subrogaretur: cardinales de obedientia ipsius Clementis, de quorum numero tunc erat Petrus de Luna prædictus, ad extirpanda discrimina generalis incommodi, quæ ex schismate hujusmodi continue pullulabant, ad invicem promiserunt, & juramento firmarunt, ut si quis eorum in successorem dicti Clementis eligeretur, prosequeretur extirpationem schismatis, & unitatis vinculum in Dei ecclesia, etiam usque ad renunciationem sui papatus inclusive, si majori parti cardinalium eorumdem pro bono unionis expediens videretur: ut in quadam cedula super præmissis facta, & subscripta manibus ipsorum cardinalium, plenius continetur. ANNO CHRISTI 1409.

Hæc autem ipse Petrus non solum una cum cæteris unanimiter promisit, & juravit: verum etiam in verbis suis affectionem ac sollicitudinem, erga unionem per hanc viam habendam, ardentissimam ostendebat. Ex cujus assertione & verbis, cardinales prædicti, qui tunc pro electione celebranda convenerunt, potissime invitati dicuntur ad electionem de persona ejus faciendam: credentes proculdubio, quod ea quæ ore & labiis prædicabat, etiam corde & opere cum sinceritate exequeretur. Sed præfatus Petrus, dicto Clementi surrogatus, licet statim rebus adhuc recentibus iterato promiserit & juraverit illa observare, & per varias mundi partes verbo notificaverit & scriptura, se pro bono unionis esse omnino paratum renunciare, adversario suo pariter renunciante: tamen paulo post, honoris fastigio & dominandi cupiditate allectus, ac retrorsum conversus, primo paulatim tergiversari, deinde aperte contradicere, & sine ullo velamine impugnare viam cessionis incepit, omnesque exosos habere, qui de hoc audebant sibi facere mentionem. Angebantur miserabiliter cardinales præfati, se & commodum Christianitatis contra spem suam ludificari, atque decipi conspicientes. Sed tantus erat imminentis periculi terror, qui in actibus atque verbis tam ipsius Petri, quam aliorum quorumdam intrinsecorum ejus proferebatur, ut alii ex eisdem cardinalibus ori suo silentium imponere, alii qui liberius de hoc locuti fuerant, comminationum metu, interdum a consiliis, & ab ipsis Missarum solemnibus, non petita licentia, nec expectato fine, recedere, alii ex nostra civitate Avenionensi, in qua idem tunc Petrus degebat, subito abire, ob timorem captivitatis & carceris, cogerentur.

Nec solum cardinales ipsos contempsit, verum etiam principes & dominos temporales, qui ad hanc viam ipsum exhortabantur: inter quos carissimus in Christo filius noster Carolus rex Francorum illustris, quo majori auctoritate ipsum Petrum, ad ea, quæ promiserat, observanda induceret, dilectum filium nobilem virum Joannem Bituricensem, & quondam Philippum Burgundiæ, patruos, ac Ludovicum Aurelianensem, germanum, duces, cum notabili comitiva prælatorum, ac magistrorum in theologia, & juris doctorum, & aliorum insignium virorum, oratores ad eum transmisit. Qui cum ad unionem Christianorum ex parte ejusdem regis ipsum Petrum hortarentur, & viam cessionis, tamquam breviorem & necessariam, præferrent, & non solum promissiones & juramenta ab eodem Petro nuper super hoc facta, sed etiam verba ipsius allegarent, qui legatus existens in Francia, quibusdam ex præfatis ducibus, & aliis notabilibus viris dixerat, fore necessarium & expediens, ut per viam mutuæ cessionis finis schismati imponeretur: ac etiam ipsi cardinales tunc simul ob præsentiam ducum congregati, hanc viam cessionis expedire pro bono unionis assererent,

ANNO CHRISTI 1409.

& de hoc sibi supplicarent, & quia supplicationibus, & rationibus nihil proficere posse videbant, in vim promissionis, & juramenti, eumdem Petrum solemniter requirerent, ut per viam cessionis pacem ecclesiæ prosequi vellet: præfatus Petrus calcato pudore, & dominandi cupidine obcæcatus, expresse facere denegavit.

Denique ne singula (quod nimis prolixum foret) consectemur, hanc viam cessionis per varios regum & principum oratores sibi propositam, per se improbavit, & per alios ejus intrinsecos fecit publice impugnari. Ac tandem, ut omnibus spem de illa præcideret, per suum confessorem in ecclesia fratrum ordinis Prædicatorum Avenione fecit publice prædicari, quod ipse potius pateretur mortem, quam hujusmodi viam quomodolibet acceptaret. Quin etiam cardinalibus præfatis aliquando in sua præsentia constitutis idem Petrus affirmavit, frustra sibi de hoc mentionem fieri, quia ipse numquam illam viam prosequeretur, etiamsi adversarius renunciare vellet, & quod numquam sederet inter cardinales in eodem scamno: pro hoc evidenter ostendens, se de statu suo, non de unione, & pace Christianorum, prout facere promiserat & juraverat, cogitare.

Ob hæc igitur perjuria, perversitates, & errores, eidem Petro obedientia in regno Franciæ subtracta: cum per aliqua temporum curricula hujusmodi subtractio duravisset, ipse tandem suos defectus aliqualiter recognoscens, per instrumentum publicum, quod fere ad omnes reges & principes suæ partis direxit, viam obtulit mutuæ cessionis, adversario cedente, mortuo, vel ejecto. Promisit etiam dictus Petrus in eodem instrumento, quod ad congregationem, synodum, vel concilium, quod inde teneri vel celebrari contingeret pro unione ecclesiæ, ipse accederet.

Et per hujusmodi oblationem, & alias quasdam considerationes, fuit tunc eidem Petro obedientia restituta. Credebatur enim, quod illa quæ verbo obtulerat, facto adimpleret. Sed exinde continuata perjuriorum serie, non magis postrema, quam priora ejus promissa servavit. Cumque postmodum ad Bonifacium præfatum suos dictus Petrus misisset oratores (quibus tamen, quid daret in mandatis, quidve illic facere aut tractare deberent, cardinalibus præfatis tenuit occultum) atque ipse Bonifacius intra paucos dies, postquam dicti oratores ad eum venerant, decessisset: cardinales, qui eidem Bonifacio adhæserant, dictos oratores tunc etiam Romæ existentes requiri fecerunt, & requisiverunt, quod si a dicto Petro mandatum seu potestatem habeant de via cessionis offerenda, hoc eis notificarent, quia ipsi cardinales dispositi erant in eo casu ab electione cessare; & si de hoc mandatum non habeant, quod mitterent super hoc ad ipsum Petrum, & quod ipsi intendebant in electione supersedere, & expectare responsum: præfati oratores se nullum habere mandatum de cessionis via offerenda, & quod pro hoc mittere nolebant ad dominum suum, responderunt: quoniam dicta via cessionis bona non erat, ex quo non solum evidens, verum etiam palpatum fuit, ipsum Petrum ad ostentationem dumtaxat, non ad aliquem unionis effectum, oratores prædictos in Italiam transmisisse.

Post hæc igitur dictorum oratorum responsa, quæ tergiversationem dicti Petri maxime detexerunt: cardinales præfati Romæ existentes, quibusdam quæ ad unionem habendam utilia credebant, præordinatis, ad electionem processerunt. Et quia paulo post per experientiam manifestum fuit, quod illa, quæ tunc dicti cardinales circa unionem consequendam ordinaverunt, non satis adversus malitiam & cupiditatem hominum valida fuerant: propterea ipso quoque Innocentio, qui dicto Bonifacio surrogatus fuerat, infra breve tempus vita functo, iidem cardinales, antequam ad electionem procedere vellent, magno zelo unionis inducti, dispossuerunt ad fortiora remedia pro pace & reintegratione Christianorum manus apponere. Itaque præfati cardinales, inter quos etiam dictus Angelus Corario erat, in palatio papali Romæ apud sanctum Petrum, ad eligendum successorem tunc insimul congregati, universaliter singuli, & singulariter universi, unanimiter & concorditer promiserunt, jurarunt ad invicem, ac Deo, beatæ Virgini, sanctisque apostolis Petro & Paulo, & toti cælesti curiæ voverunt, quod si quis eorum in successorem dicti Innocentii foret assumptus, pro integratione Christianorum, renunciaret effectualiter juri suo & papatui, si & quatenus dictus Petrus, aut ejus successor, qui esset pro tempore, similiter renunciaret ac cederet juri suo, sive decederet, dummodo ipsius Petri cardinales cum ipsis cardinalibus ipsius Angeli vellent taliter convenire & concordare, quod ex ipsis hinc inde sequeretur canonica electio unici Romani pontificis; quodque ad creationem novorum cardinalium non procederet. Ac etiam multa tunc expressa promiserunt se facturos, & curaturos in hac parte, omni dolo & fraude atque mala interpretatione cessantibus. Et sic quilibet ipsorum juravit corporaliter, manu tactis sacrosanctis evangeliis coram se præsentialiter præsentatis, servare, adimplere, ac exequi; quodque a dictis promissione, voto, & obligatione, ac juramenti præstatione, & ejus observatione, ac omnibus & singulis supradictis, nullus eorum absolutionem peteret, seu impetraret, per se vel alios, nec impetratis aut impetrandis uteretur, & sibi forte concessam nullatenus acceptaret, nec data potestate per ipsum [a] alterius faceret se absolvi, seu etiam cum aliquo secum dispensari, sed vellet dicto vinculo remanere perpetuo obligatus; quodque ad majorem certitudinem, & firmitatem præmissorum, quilibet eorum teneretur se subscribere manu propria omnibus & singulis instrumentis exinde conficiendis: quorum quidem instrumentorum, quilibet eorumdem cardinalium unum, vel plura haberet valere, pro ejus arbitrio voluntatis.

a) *Forte*, nedata potestate alteri, per ipsum faceret se absolvi. H.

Quibus quidem promissionibus, juramentis, votis, ut præfertur, emissis, idem Angelus tunc dicto Innocentio surrogatus, promissiones, juramenta, & vota hujusmodi, etiam post eamdem surrogationem immediate, ac deinde in ejus consistorio generali, ratificavit & renovavit, alios increpando, qui cum pacem & unionem potuissent Christianitati præstare, neglexerant: ac litteras suas, uti juxta tenorem ejusdem instrumenti tenebatur, ad eumdem Petrum direxit, per quas prædicta a se promissa, jurata, & voto firmata notificavit, viam cessionis offerendo, ac ipsum Petrum requirendo & invitando, ut pro pace & unione Christianorum iis oblatis annuere vellet. Quod tandem ipse Petrus, post longam instantiam suorum cardinalium, insuper hoc a quodam nuncio ejusdem Angeli requisitus, tanquam vulpes astuta, ver-

ANNO CHRISTI 1409

bo tenus effecit: & deinde per suas litteras ad præfatum Angelum transmissas, versa vice invitavit eumdem ad prosecutionem unionis, ac se paratum cedere verbis obtulit: licet ex circumstantiis evidentibus comprehendebatur, quod dictus Petrus cessioni prædictæ non cum effectu, sed verbis & ostentatione dumtaxat, assentiebat, ut ante & post, in progressu hujus tractatus semper extitit manifestum.

Deinde Angelus præfatus, ad eumdem Petrum, ad firmandum locum, in quo convenire deberet, suos misit oratores. Qui cum Petro & ejus cardinalibus antedictis, tunc Massiliæ residentibus, nomine dicti Angeli & pro eo concluserunt, quod ex tunc in proximo instanti festo S. Michaelis archangeli de mense Septembris, vel ex causa supervenientis impedimenti legitimi in sequenti ex tunc immediate celebritate Omnium Sanctorum, Angelus & Petrus prædicti, cum eorum collegiis cardinalium Saonæ convenire deberent, ad faciendum ibidem unionem antedictam. Quæ omnia dictus Angelus, etiam postea, ratificavit & approbavit: dicendo tunc frequentius, nihil adeo sibi carum existere, sicut quod eamdem facere posset cum Petro & ejus cardinalibus unionem; & quod, si galeas non haberet, in una barcha, vel pedes cum baculo, ad dictam civitatem Saonæ intendebat infallibiliter proficisci. Quod tamen postea non curavit: quamvis prædicti cardinales qui eum elegerant, cum majori parte illorum, qui tunc eamdem curiam sequebantur, omnibus viis & modis honestissimis, gravibus, & maturis, cum eodem Angelo intendentibus, ipsum, ut dictam unionem ad salubrem & votivum exitum ducere vellet, interpellare assidue non cessarent. Qui tamen apud eum per longa temporum intervalla proficere nullatenus potuerint. Nonnumquam enim ipsis per verba respondendo ambigua, dicebat, quod si dictam unionem per ejus cessionem fieri contigeret, profecto timeret, quod per hoc magis schisma in eadem ecclesia suscitaret. Quandoque vero, per quosdam diversorum Mendicantium ordinum fratres, pluresque alios quos sibi sub spe promotionum attraxerat, etiam in ecclesiis, & aliis locis publicis, coram multitudine populi copiosa prædicare fecerat, quod si papatui cederet, etiamsi, ex hoc prædicta unio sequeretur, animam suam in inferno damnaret. Et multa etiam alia iis similia, fabulosa seu figmenta reperiens, conabatur semper novas edere formas, quæ per * tempus redimens Romæ, ac in Viterbiensi & Senensi civitatibus; donec dicti termini ad conveniendum Saonæ, ut prædicitur, præterirent.

Quippe cardinalibus præfatis, qui cum ipso erant, Saonam accedere volentibus, sub gravibus pœnis inhibuit, ne illuc accederent: ac omnes pro dicta unione laborantes habebat exosos. Et successive, cum post hæc magnis difficultatibus protracti præfati Angelus Lucam, & Petrus ad Portum Veneris accessissent, ac de uno medio loco, in quo simul convenirent, tractaretur: miris cavillationibus & fallaciis vota Christi fidelium, pacem & unionem affectantium, deluserunt: cum ipsi duo contendentes, immo verius colludentes, per eorum intrinsecos, & antiquitatum suarum conscios homines, quos uterque ipsorum, sub spe promotionum & præmiorum, sibi asciverant, secretos inter se haberent tractatus, & interdum, nocturna & clandestina inter Angelum prædictum & nuncium quemdam ejusdem Petri, & vice versa, prædictum Petrum cum secreto nuncio dicti Angeli, traherentur colloquia, ac velut ex composito ad vexationem & scandalum Christianitatis, invicem conspirantes, sic se habebant, ut quod unus offerret, alter ex opposito denegaret: nec ullo modo poterant, annitentibus tam ipsis cardinalibus, quam prælatis & oratoribus regum, principum, & communitatum, qui tunc ista de causa illic convenerant, ad concordiam deduci: Petrus quidem, quoniam galeas tanquam ad bellum armatas habebat, nusquam a litore discedere, nec locum acceptare volebat, nisi maritimum, & cujus dominium in suis manibus traderetur; Angelus alios scrupulos cum mirabili inconstantia quæritabat. Unde oriebatur apud homines justissima quædam & intolerabilis indignatio: cernentes duos nequissimos, & in capita sua detestabiliter mentitos senes, terreni honoris cupiditate corruptos, & in reprobum sensum datos, cum paucis nequitiarum fautoribus, contra desiderium & zelum totius populi Christiani, qui pacem & reintegrationem sui mirabiliter affectabat, schisma pernicioſum detestabileque nutrire ac perpetrare velle; & ob hoc juramenta, promissiones, & vota, postposito Dei timore, & hominum verecundia, flagitiosissime conculcare. Ob hæc homines Deum timentes, & unionis zelatores, plurimum torquebantur: & piis precibus, ac sanis exhortationibus apud eosdem contendentes, non desistebant instare, ut pacem, cujus debitores esse dignoscebantur, Christianitati reddere vellent.

Frustra vero multis precibus per aliquos menses apud surdas eorumdem contendentium aures consumptis, tandem præfatus Angelus dolum, quem de non faciendo dictam unionem diu ante conceperat, intra se ulterius retinere non valens contra promissiones, vota, & juramenta sua prædicta, & in fomentum schismatis memorati, etiam devotis supplicationibus cardinalium, qui eum elegerant, & efficacibus rationibus aure surda penitus obauditis, ac præter & contra voluntatem eorumdem cardinalium & promissiones, juramenta, ac vota sua, ad creationem quatuor, prout ipse dicebat, cardinalium, de facto processit; ac etiam quorumdam pravorum, ac nefandorum consiliis seductus, eosdem cardinales, qui eum elegerant, Dei timore, hominumque verecundia postpositis pro eo quod pro hujusmodi tunc facienda unione apud ipsum vehementius laborabant, & in creatione dictorum novorum cardinalium contra promissiones, juramenta, ac vota sua de facto, ut præmittitur, factorum, consentire nolebant, (quod nefas est dicere) eos incarcerare, ac vita privare, ut apparebat manifestis indiciis, conabatur. Sed auxiliante Domino, prædicti cardinales, a facie arcus jam tensi ut læderet, evaserunt: nec propterea ideam Angelus a præconceptis nequiter odio & rancore per ipsum contra eosdem cardinales, qui eum elegere, desistens, sub privationis & aliis gravibus eis mandavit pœnis, ne aliquis eorum de præfata civitate Lucana exiret, nec ipsi cardinales congregarentur ad invicem, aut per se vel interpositam personam, cum oratoribus domini Petri, & illis qui ex parte ipsius regis Francorum, & dilectorum filiorum universitatis studii Parisiensis, pro tractanda unitate hujusmodi ad eamdem civitatem Lucanam venerant, loquerentur. Quæ quidem mandata, omnem spem & tractatum unionis hujusmodi totaliter sustulerunt. Quadam etiam die in publico consistorio, Lucæ

adhuc

ANNO CHRISTI 1409.

adhuc existens, publice asseruit, quod ad faciendum unionem prædictam, viam cessionis ut pernicioſissimam ac diabolicam sequi nollet.

Cum igitur tam dicti cardinales, quam ambaxiatores, prælati, & fere omnes Christi fideles, unionem ecclesiæ affectantes, de hujusmodi unione consequenda ex facto ipsius Angeli omnimodo desperarent: cardinales ipsi cogitantes, quod melius esset eis incidere in manus hominum quam derelinquere legem Dei, & fieri transgressores promissorum, juramentorum, & votorum prædictorum, etiam si proinde exilium, paupertatem, & omnia mala eos pati oporteret, versus civitatem Pisanam (quam etiam per prius dictus Angelus pro facienda unione prædicta in eadem, ut ad hoc valde idoneam, & ut ejus verbis utamur, quasi ad hoc fabricatam, eidem Petro tunc recusanti, licet prius in Massilia civitatem obtulisset eamdem ambaxiatoribus dicti Angeli, tunc etiam recusantibus, obtulerat) accesserunt. Et dum ibi prædicti cardinales forent insimul congregati, adhuc cum omni humilitate dictum Angelum per intermedios nuncios eorum aliquoties sollicitarunt, ut ei placeret ad eamdem civitatem Pisanam accedere, atque una cum eis, quod ad perfectionem dictæ unionis, sicut expediret efficaciter pertractare, & in hoc etiam ipsius Angeli induratum animum immutare minime potuerunt.

Prædictusque Petrus interim ab eodem loco Portus Veneris recedens, tractatumque unionis totaliter derelinquens, ad Cataloniam declinavit: ubi plures in cardinales contra promissiones suas, & in præjudicium unionis ecclesiæ, profanavit: omnibusque pene suis cardinalibus, qui bonum unionis hujusmodi expectabant, in diversis castris sive locis eidem loco Portus Veneris propinquis, remanentibus, ac de facto unionis per dictum Petrum perficiendæ etiam penitus desperantibus.

Qui postea quam iteratis vicibus, & diversis nunciis, eumdem Petrum ad dictam civitatem Pisanam accedere pro unione ecclesiæ, & suo debito exequendo, monuerunt: cum dictis cardinalibus, qui dictum Angelum elegerant, in loco Liburnii Pisanensis diœcesis convenientes, super prosecutione reali ipsius unionis, inter se diversa colloquia & tractatus longo tempore habuerunt: & demum per viam concilii generalis, tanquam viam rationabilem, & juridicam, ad hujusmodi schisma tollendum, procedendum fore decreverunt: & concilium ipsum, prout ad eos hoc casu pertinebat, ad civitatem Pisanam, quæ ab utroque contendente, licet diversis temporibus, approbata & oblata fuerat, & quæ ad id per omnes reputabatur idonea, & secura, convocarunt: ad eamdem civitatem, pro horum executione, personaliter accedentes: interim prædicto Angelo ab eadem civitate Lucana ad dictam civitatem Senensem, unde illuc venerat, recedente: ubi etiam mala malis accumulando, plures alios in cardinales, contra sua promissa, juramenta, & vota, profanavit.

Convocato igitur per eosdem rite hujusmodi generali concilio ad civitatem Pisanam, & convocatione ipsius universis Christianitatis partibus, regnis, ac provinciis, debito tempore solemniter publicata, ac successive etiam Angelo & Petro præfatis, necnon illis qui eis adhærebant, & se pro cardinalibus tenebant, congruo tempore renunciata, citatisque eis, & vocatis peremptorie, ut per se vel alios eorum nominibus, & pro ipsorum interesse, ad dictum generale concilium in eadem civitate Pisarum celebrandum, & ad causam schismatis & hæresis contra ipsos instituendam, etiam convenirent, ac comparerent, ac præstita & oblata eis plena securitate illic conveniendi, necnon ibidem morandi, & recedendi juxta eorum beneplacitum voluntatis: tandem adveniente præfinito termino, quo dictum generale concilium in eadem civitate Pisana fuerat celebrandum, & illic postea de partibus, regnis, & provinciis prædictis, ac per mare & per terram, quasi innumera multitudine prælatorum, videlicet patriarcharum, archiepiscoporum, episcoporum, abbatum, & etiam ambaxiatorum, & procuratorum regum & principum, & prælatorum, & aliorum qui illuc personaliter accedere non potuerunt, ac etiam multorum insignium locorum nunciis & ambaxiatoribus, necnon magistrorum in theologia, & juris doctorum, mira multitudine illic continuo concurrentibus: eisdem cardinalibus & prælatis, qui ad hujusmodi concilium convenerant, ad formandum processum pro unione ecclesiæ necessarium contra eosdem Angelum & Petrum, ipsorumque sequaces, pluries insimul convenientibus, ipsis & Petro & Angelo illic non comparentibus per se vel alios, & propterea contumacibus, prout erant, merito reputatis, servatis etiam servandis, post multorum temporum intervalla, & nonnullis sessionibus, necnon aliis solemnibus actibus, prout ordo juris & tanti negotii qualitas exigebat, per eosdem cardinales, per patriarchas, archiepiscopos, & episcopos, & abbates, qui locum in eodem concilio habebant, etiam publice & solemniter factis: tandem hujusmodi generale concilium, dictorum Angeli & Petri, & suorum sequacium, absentia seu contumacia non obstante, pronunciavit, decrevit, definivit, & declaravit (prout hæc omnia in dicto processu deducta, petita, & probata fuerunt) Angelum & Petrum præfatos, fuisse & esse notorios schismaticos, & ejusdem schismatis nutritores, defensores, fautores, approbatores, incorrigibiles & pertinaces, necnon notorios hæreticos, & a catholica fide devios, atque promissionum, votorum, & juramentorum suorum huiusmodi transgressores, & eamdem ecclesiam notorie scandalizantes, & propterea omni honore & dignitate, etiam papali, se reddidisse indignos, ipsosque etiam per sacros canones ab eadem ecclesia fore abjectos, privatos, & præcisos, ac privavit, abjecit, & præcidit: inhibendo quoque eisdem Angelo & Petro, ne quis eorum se pro Romano pontifice gereret, aut nominare præsumeret: decrevitque dictam Romanam ecclesiam vacare, & per illos, ad quos hoc pertineret, ad summi Romani pontificis electionem procedendum fore: ac omnes & singulos, etiamsi imperiali, regali, aut alia quavis dignitate fulgerent, juramento & obedientia, quibus forte eis tenerentur adstricti, penitus absolutos: inhibendo etiam Christi fidelibus ante dictis, ne alicui ipsorum Angeli & Petri parerent, obedirent, & intenderent, aut præstarent auxilium, consilium, vel favorem, sub excommunicationis & aliis censuris, sive pœnis in tales a canonibus promulgatis: illos etiam, qui forsan hujusmodi sententiæ prædicti concilii parere contemnerent, ac fautores, defensores, & sequaces Angeli & Petri prædictorum, eisque adhærentes, etiam per seculares potestates compescendos fore, & compesci debere: & in-

ANNO CHRISTI 1409.

& insuper processus, ac excommunicationis, inhabilitationis, seu alias sententias, & censuras, necnon privationis ordinum quorumcumque ac dignitatum, etiam cardinalatus, beneficiorum, & officiorum, ac graduum quorumlibet, contra eosdem cardinales, qui hujusmodi concilio adhæserunt & interfuerunt; necnon promotiones quorumcumque ad cardinalatus honorem per Angelum a die tertia mensis Maji, ac Petrum, prædictos, a die quinta decima Junii, anni Domini millesimi quadringentesimi octavi, factas, fuisse & esse nullas, irritas, atque cassas, illasque, quatenus de facto processerant, cassavit, irritavit, & etiam annullavit, prout hæc omnia in prædicta sententia plenius continentur.

Nos itaque, qui postea fuimus, Divina favente clementia, ad apicem apostolatus assumpti, de consilio venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium, prædictam sententiam, & omnia alia & singula, quæ per concilium hujusmodi, pro tollendo schismate prædicto, reintegratione memorata, facta fuerunt, utpote provide, & tantorum venerandorum patrum, immo universalis ecclesiæ, auctoritate & concordia facta, rata habentes & grata, ea auctoritate apostolica ex certa scientia approbamus, & præsentis scripti patrocinio munimus: decernentes, non minoris existere vigoris & firmitatis hujusmodi sententiam, necnon omnia & singula acta & actitata in eodem generali concilio in hac parte, quam fuerunt & sunt alia concilia in diversis arduis negotiis ipsius ecclesiæ celebrata: volentes insuper, & eadem auctoritate decernentes, quod eidem sententiæ, in judicio, & extra, stetur firmiter, & omnino pareatur. Et quia turpis est pars, quæ suo non congruit universo: volumus etiam, & auctoritate prædicta decernimus, quod si quis contra eamdem sententiam forsan verbo vel facto, quod absit, temere facere aut venire præsumpserit, tanquam schismaticus & hæreticus, & hæreticorum fautor, necnon ut universalis ecclesiæ turbator & scandalizator, ab omnibus fidelibus habeatur, ac etiam evitetur; donec ab errore hujusmodi resipiscens, ad gremium ipsius ecclesiæ præmissa satisfactione debita, cum humilitate & reverentia revertatur. Nulli ergo, &c.

Hactenus diploma Alexandri P. V. ex Annal. Raynaldi ad an. 1410. n. 7.

Datum Bononiæ 11. Kal. Februarii, anno I.

XVI.

Ex eodem Raynaldo ad an. 1409. n. 34.

SCRIPTA DOMINI CAROLI DE MALATESTIS

De iis quæ ipse cum cardinalibus Pisis tractavit, & in reditu cum Gregorio, a quo legatus ad cardinales fuerat.

AIt sanctitatem suam facere posse quod sibi libebat; cum reverentia tamen, de his quæ titubat, ipsam advisabat. Videlicet accessus sui ad partes Forojulii accelerationem, futuram esse maximi scandali, non extirpandi forte diebus suis. Credere quidem poterat sanctitas sua, ipsi Carolo, si placebat, non dicturo in hoc mendacium; per ea enim quæ dum Pisis erat, comprehendere potuerat, multi erant qui sollicitabant per publicos processus sanctitatem suam & adversarium suum ejici, & opportunitatem ad honestandum negotium, quod optant, quærunt: cumque viderint beatitudinem eamdem discessisse, calumnias exasperabunt in eam, jus suum dilatantes, dicentesque: ecce viam ad conveniendum pro sacra unione exequenda. Atque ex hoc jam adepti, coram suis astantibus quos cupiebant, processus urgebunt: et postquam de tractatu unionis infecto illos palam instruere poterunt, eum perjurum, fautorem antiquati schismatis, et hæreticum astruent, neminemque sic excusare eum posse, cum cedendi tractatum quemlibet infecerit, nec alium prosequatur, per quem unionem fieri possibile sit. Quidam patule dicent: Potest orbis universus cernere, quod non nisi ad subterfugiendum cessionem, et decipiendum fideles, illiusmodi concilium indixit et prosequitur: certus namque est, dominum Benedictum et suos ad illud accessuros non fore, similiter neque majorem partem fidelium, quæ ad hoc verum et sacrum concilium accessit et accessura est: et propterea ipsum cum pauciissimis suis confluentibus non posse unionem per concilium illud facere, cum certissimus sit, et certi quilibet esse debeant, quod non accedebant illuc ad unionem perficiendam, sed, quantum in eo fuerit, destruendam. De consilio quidem domini Benedicti, qualem unionis fructum attulisset, patebat. Unde inferent, quod uterque eorum jam præcisus est, et notorie incorrigibilis, gravemque jacturam sanctæ ecclesiæ imminere, si apostolicam sedem diutius vacare sinatur: et exinde occasione sumpta, concorditer procedent ad sententiam diffinitivam celeriter, et postmodum ad tertii, ut sic dicatur, Pontificis electionem, Quo facto (quod jam factum est) ipso domino Gregorio Forojulium accedente, Carolus videre videbatur, et cum reverentia petebat, quomodo et quando putabat fieri unionem posse.

Et si diceret forte, quod alias dixerat, se paratum acquiescere terminationi concilii sui, quod vere et juridice universalem repræsentabat ecclesiam, et ecclesiæ universalis auctoritate fungebatur: petebat, dato quod sic esset, quid in facto concilium illud proficiet unioni, et quid circa hoc consulere poterit, aut definire. Si enim consultum fuerit, et concesso etiam quod juridice terminatum, quod dominus Urbanus prædecessoresque sui, et ipse, veri fuerint pontifices, et quod diligentiam debitam adhibuerint pro unione exequenda: iterum terminent, ipsum tanquam verum pontificem ab omnibus venerandum fore. Ceterum terminent, aliorum congregationes, non concilia, sed conciliabula fuisse, irritent, damnent eos, et acta per eos.

Petebat a sanctitate sua, si alios credebat hujusmodi acceptare sententiam, dicens Carolus se certissimum esse, quod non; et propterea certissimus erat, quantum humana fragilitas de aliquo certificari poterat humana consideratione, concilium suum per viam illam de facto unionem facere non posse.

Insuper si diceretur quod dabitur modus in illo concilio reintegrandi obedientiam, quæ fuit domini Urbani, dato quod sic fiat (quod tamen fieri quodammodo impossibile Carolus putabat) animadvertebat, quod pars illa fuit per multos annos absque ulla divisione, multa principum prosperitate et potentia fulta: et tamen schisma minime sublatum fuit, quinimmo quotidie auctum et inveteratum. Unde etiam per viam illam concilium suum unionem producere posse, parum sperandum erat.

Præterea, quod ipse dominus Gregorius una cum concilio suo, omni postposita excusatione, ubicumque in orbe terrarum fuerint adversarii ejus utrique, videlicet qui dicitur dominus Bene-

nedictus, et unio collegii, terminaverit accedere, ibique ſuum debitum quodlibet implere plene & perfecte: non putabat tamen Carolus, quod, ſi qui Piſis ſunt, electionem alterius jam fecerint, ſtante quod in facto expertus eſt modicam erga Dominum Deum reverentiam & caritatem; inſuper urgente in proximos odio, & privati honoris & commodi mundani ambitione proterva, non credit, licet unio fieri deberet, ipſam tamen fieri. Movebant quidem præſertim animum ſuum rationes iſtæ: nam dominus Gregorius adverſariis ejus non cedentibus, cedere debere atque teneri non credebat, ſed ſuum conſulere concilium, aut * diffinire.

*) f. ut diffiniret.

Quod ſi huic viæ dominus Gregorius jam conceperat terminaveratque, ſuo concilio illam terminante, aſſentire: longe præſtantius penſabat Carolus certitudini unionis, & ipſi domino Gregorio fore, Piſtorium accedere, quam feſtinare ſuum concilium celebrare, ut talem exequatur terminationem, poſtpoſitis quidem rationibus aliis publicis, & privatis.

Hæc propter unionis certitudinem apparebant præferenda: videlicet, primo cedere quam alius eligatur, quam poſt: ſi enim primo ceſſerit, dubia non eſt electio cauſa ſui. Si quidem, antequam cedat, alius eligatur, ſua ceſſio poſt factam electionem illam, niſi de facto tantum certificare, non poteſt. Valeat licet pontifex cedere, non poteſt ſibi ſubſtituere pontificem. Et ſi mala ſeu inepta fuerit electio, illiuſmodi ceſſio poſt factum, ineptitudinem illius auferre non poterit, multo minus ſic validare. Si dicatur, diſpenſari poſſe electionem illam per eum prius quam cedat: quis dicet hoc certum eſſe de jure, an dubium potius eſt, an cuilibet juri canonico diſſonum & oppoſitum.

Præterea quis credet, electum illum & electores hujuſmodi, poſtulare diſpenſationem, vel gratis oblatam acceptare velle? At ſi dicatur: ille talis, poſtquam fuerit electus, cedere poterit: dicebat Carolus quod bene faceret, ſed ratione multiplici, & præſertim præteritorum experientia, & præſentium qualitate ponderata, non putabat, quod ſi tertius eligatur, niſi invite nunquam cedet. Aut enim cogitatur, eligendum eligi debere cum modo, ut cedat, aliis cedentibus, quiſquis electus fuerit cum voto ſolemni & juramenti cautione, quam magis de jure valide fieri queat. Et tunc vel credebatur, illos, qui Piſis erant, hujuſmodi electionem facturos eſſe, vel non. Detur quod ſic: tunc quærebatur, qua ratione humana habilior modus reperiatur, tres inſimul conventuros fore & ceſſuros, quam duo? Si namque difficultas negotii, cauſa impedimenti fuit: aucta cauſa difficultatis, addi impedimentum neceſſe erat. Qualis enim erat difficultas conveniendi inſimul duos & modum reperiendi ad cedendum, opus teſte erat, ſi negotii difficultas, & non partium voluntas cauſa fuit impedimenti. Si quoque voluntas, credendumne eſt humanæ menti, libentius citius ceſſurum fore, quam eos, qui per vota ſolemnia & juramenta valida ad cedendum obligatos fore toto patebat orbi? Vel forte credendum erit, ſi tertius ille majorem ſibi cæteris favorem inſpiciat, citius, quam cæteri ceſſerint, cedere?

Quod autem electio illa non fieret cum obligatione ad cedendum, iis rationibus ipſe Carolus movebatur. Primo quidem putabat, quod ſi volebant, qui Piſis erant, concilium juridicum & indubitatum aſſerere, velut aſſerebant, eorum terminationes tam circa ejectionem, quam circa electionem, validas, indubitatas, & irrefragabiles omnimode fore, cunctis fidelibus conarentur oſtendere, & inde non cum obligatione illiuſmodi electionem facturos fore. Si quidem bono moverentur zelo, dubitandi maxima inerat ipſis cauſa, ſi cum modo cedendi debite elegerint: ne forte, ſi noluerit ille ſervare promiſſa, opus eis ſit (dato quod jus foveant) illum iterum, tanquam alios, velut perjurum, antiquati ſchiſmatis fautorem, & hæreticum, ejectum & præciſum, declarare, & ad quarti electionem pervenire. Unde quartum ſchiſma pro triſchiſmate fieret. Concludebat ergo de primo ad ultimum, quod in principio unius particulæ propoſuit: videlicet acceleracionem ad concilium ſuum Forojulii, acceleracionem poſſe eſſe, immo futuram eſſe credebat, acceleracionis tertii ad nomen papatus eligendi. Quo facto, de unione diebus ſuis parum, quinimmo forte minime, erit ſperandum. Et ideo ſupplici-ter ſanctitatem deprecabatur ſuam, modum adhibere, per quem tam proximum, maximum, peſſimumque ſcandalum non fiat in eccleſia ſanſta Dei. *Et infra:* Præterea quoniam non ſolum per ea quæ clandeſtine perceperat, verum per ea quæ manifeſte viderat, & multis tam aliorum, quam eorum qui ſecum inerant, manifeſta etiam eſſe putabat, non credebat ſanctitatis ſuæ perſonam tutam Piſis eſſe, poteſtate civitatis exiſtente, velut erat, in favorem congregatorum Piſis prompta, multo quidem minus concilium. Nec quoque putabat, quod ſumta ſuſpicionis rationabili excuſatione apparenti, propter detrimentum ſui ſtatus, ſuæque civitatis, reive publicæ excidium evitandum, domini Florentini, fortalitia & poteſtatem civitatis Piſanæ, in manibus ſuſpectorum partibus eccleſiæ univerſalis traderent. Verum ex adverſo conſiderabat, quod concilium Piſtorii congregandum, non privatum, ſed commune eſſe oportebat, quia communi conſenſu & auctoritate congregari alii aſſerebant: nec amplius ſuæ præjudicabat ſanctitati ipſum Piſtorii congregari, communi partium conſenſu & auctoritate, quantum Bononiæ & cæteris locis, quibus ſic congregandum eſſe aſſenſerat, qui Piſis erant aſſentirent congregari. Credebat etiam per ea, quæ ſui oblata fuerant, quod domini Florentini, Piſtorium & fortalitia ejus in manibus non ſuſpectorum partibus eccleſiæ univerſalis deponerent, ad hunc actum celebrandum, ex quo tuta erit perſona ſua, & concilium tutum & liberum. Si quidem non deponent, tunc orbi patebit, quidquid ex parte ſui impleviſſe debuerit, feciſſe, illos vero minime, innoteſcat. Cæterum orbi humilitatis ejus abundantia, & ſuorum ſuperbia adverſantium, & multimode fallacia exquiſita, unde fortes animo efficerentur multi, convenirentque ad notoriam perverſorum malitiam ſuperandam: deque duobus alterum fieri neceſſe ipſi Carolo videbatur, ſi (non obſtante illorum, qui Piſis erant, non æqua petitione) Piſtorium humiliaverit ire; vel, exhibita ſibi ex ſuis tutelæ ſufficienti cautione, unio fiat; vel apud dominum Deum & homines juſtificatus erit penitus, cum nihil omiſiſſe de iis, ad quæ tenetur ad unionem perficiendam, & ultra Deus noverit, & hominibus patens erit. Sicque a domino Deo per ſe, & homines eccleſiæ ſanctæ, & ſanctitatis ſuæ cauſa fovebitur, ad optimumque dirigetur finem. Et cum multa, propter ſuſpicionem captam in eum, ei opponantur, & ipſi tanquam malefactori detrahant:

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

hant: ex bonis operibus conſiderantes eum, glorificabunt Dominum, & ſuæ venerabuntur ſanctitatis bonitatem.

Supplicabat igitur ſanctitati ſuæ, ne vellet propter modicum permittere, tot fidelium errare mentes & peſſimum ſchiſma tot inveteratum annis plurificari, intendi, & extendi, cum ſanctitatis ſuæ maxima ignominia, & forte demerito: deprecabaturque ſanctitatem eamdem, quatenus animadvertere placeret, quale quantumque excidium dicto fieret in populo, ſi non concordabat ſe cum iis, qui Piſis erant. Et ſi ſe paſtorem reputat, ut credebat Carolus: penſet, quod de minima ove perdita rationem cogetur reddere a patrefamilias.

His auditis, dominus Gregorius replicavit, illos velle, ſe & eos qui fuerunt & ſunt ſibi fideles, in eorum manibus & poteſtate poni, & quod abſolute cedat concilio in manibus eorum & poteſtate poſito: & quod cognoſcebat hanc eſſe deſolationem ſui & ſuorum, dicens, ſi abſolute ceſſerit, quid fieret de cardinalibus ſuis, quid de rege Romanorum, & de rege Ladiſlao, & de rege Hungariæ, & de aliis ſuis curialibus & fidelibus, quos ſciebat, propter eorum conſtantiam erga eum, illis exoſiſſimos eſſe. Et concludebat, valde apud Dominum ſe errare credere, & maximam agere impietatem, ſi ſui & ſuorum perditionis cauſa foret, ut aliorum ſatiaret impiam voluntatem: & quod propterea nolebat Deum, & ſuos, & conſcientiam ſuam taliter lædere, ſed potius mortis periculo ſe ſubmittere, ſperans in Domino, quod ipſum & ſuos fideles adjuvabit.

Ad hæc Carolus ait, quod qui Piſis erant, miſerant ipſum & ſuos bene & caritative tractare: quodque hoc & cætera particulariter promiſſa, ſibi, ipſo cedente, ſervabuntur, volebat promittere, & ſe obligare, Unicum collegium inſuper acturos, & curaturos fore cum effectu, quod ſacra ſynodus ſolemniter hoc idem faceret, etiam quod futurus pontifex promiſſa illa ſervabit integre & inviolabiliter.

De cardinalibus vero ſuis & de aliis particularibus, nihil velut retulerat, nihil tractaverat. Sciebat namque ſanctitas ſua, quod nullam habuerat licentiam ſeu poteſtatem ab eo tractandi ſuper aliquo cum eis, ſi non aſſentiebant prius ad aliquem propoſitorum locorum accedere, pro unico & communi concilio celebrando. Noluit igitur mandato & licentiæ contradicere. Verum opinabatur, per ea quæ comprehendere valuiſſet, quod cernentes qui Piſis erant, ipſius maximam humilitatem & liberalitatem multa mereri, ipſo cedente propter ſacram unionem eccleſiæ, contentarentur dominum Antonium nepotem ſuum cardinalem remanere, & forte camerarium, quamvis hoc ſibi difficilius videretur, propter duos collegii illius, hoc officium prætendentes. De aliis vero quibuſdam, quos non malos reputabant, forte hoc aſſentirent. De duobus quidem, videlicet de dominis vulgariter dictis Raguſienſi & Senenſi, nullo modo credebat, quoniam peſſimos viros reputabant: & eos, & quemlibet eorum, cauſam fuiſſe deſtruendæ unionis & omnis ſcandali, publice & communiter Piſis ferebatur: & propterea cunctis pluſquam exoſos eſſe palpaverat. Principes autem, qui ſuæ ſanctitati fideles fuerant, ſecurus de ſuo ſtatu fieri decentiſſimum erat: & parum circa hoc difficultatis eſſe certus erat. Alias quidem, quando via ceſſionis tractata eſt, recordabatur ipſe Carolus dictum fuiſſe, ad omnem futuri ſcandali inter partes fomitem exſtinguendum, opportunum fore, quod ea, quæ dominus Urbanus & ſui egerant ſucceſſores in obedientia ſua, firma & rata haberet univerſalis eccleſia: ſimiliter quoque, quæ ille qui dictus fuit dominus Clemens, ſucceſſorque ſuus. Namque aliter neceſſe foret litem juris papatus, ad quam delendam, ceſſionis viæ partes aſſenſerunt, ſuſcitare, vel quæ partium jus proſecuta fuiſſet, auctoritatem executione non pari approbando terminare, eſto quod ſublata fuiſſent ſtrepitus & figura judicii. De ſuis quoque curialibus dixit putandum eſſe, quod benigne tractarentur.

Verum adjiciebat, dato quod ſuos cardinales alii nollent cardinales remanere, & ſuos cardinales in officiis eorum, numquid hoc unionem impedire debebat univerſi populi Chriſtiani? Audierat nempe a ſanctitate ſua pluries, ut faverent ei ad ſacram unionem perficiendam, ſuos feciſſe cardinales. Primos quidem, ne inter eos, qui adverſus eum jam conſpiraverant, & decipulas non ceſſabant ſuis tendere pedibus, ſolum ſe abſque conſilio reperiret & favore; alios quoque, ne rebellatis adverſus cardinalibus ſuis, ipſe ab eis cum tribus derelictus, cum ipſis tantum tribus remaneret. Audierat etiam a ſua ſanctitate, quod viros humiles, & quam meliores ſciverat, elegerat ad eccleſiam ſanctam Dei uniendam & reformandam, omni penitus ſpe humani favoris ejecta. Conceſſo igitur hoc, cum cardinales iſtos fecerit propter unionis favorem & ſanctæ eccleſiæ quietem: ſanctitatem rogabat ſuam Carolus, quod ne in detrimentum propoſiti ipſos feciſſe reperiatur. Putabat etiam ipſos debere velle ſuæ dignitati cedere, ne propter hoc ſanctæ eccleſiæ impediatur commodum & tranquillitas; videntes præcipue ipſius exemplum, qui poſt dominum Deum ſuus erat pater & dominus & magiſter, & pontificali, quæ major erat, ſuæ dignitati renunciabat, ut quiete & commodo fruatur eccleſia. Si autem nollent, cum mala in hoc deprehendatur eorum ambitio, potius eccleſiæ commodum tolli a ſanctitate ſua ſupplicabat, quam ipſorum prava voluptas. De ſuis vero cardinalibus ſimiliter docebat, concludens in reſponſione hac, quod ſi videbatur ſanctitati ſuæ annuere petitioni eorum, qui Piſis erant, cum opportunum foret tractare de ſecuritate ſui acceſſus Piſtorium, & concilii tute ibi celebrandi, futurique pontificis libera electione: poterat, immo decens erat, de ſtatu ſuorum cardinalium futuro tractare, necnon de ſecuritate ſtatus principum qui fuerant conſtantes in obedientia ſua, & aliis ſuis ſequacibus, & fidelibus &c.

XVII.

RESPONSIO CARDINALIUM DOMINI GREGORII

Facta ambaxiatori domini Malateſtæ de Penſauro, ad quædam capitula per ipſum dominum Malateſtam petita.

Ex eodem Raynaldo n. 40.

„ AD capitulum ſecundum, videlicet: Dixi „ pro parte præfati fideliſſimi ſervitoris „ veſtri domini noſtri Malateſtæ, quomodo ma„ gnificus frater ſuus dominus Carolus ſibi pri„ dem intimavit, quod pro unione conſequen„ da eidem videretur unicam tantum fore viam „ indubitatam, & ſine aliquo ſcrupulo enerva„ tivam penitus omnis ſcandali, & cujuſcum-

„ que

ANNO CHRISTI 1409.

„ que dubitationis de mentibus fidelium: videlicet quod fiat unicum & generale concilium, „ in quo concurrat voluntas dicti domini Gregorii pariter, & vestra. Alias si plura concilia in diversis locis indicta fierent, ut ordinatum est: verisimiliter & necessario multa „ scandala, divisiones, ac hæreses suborirentur „ exinde: & sic, ubi pacem quærimus, multiplex discordia sequeretur; sicque erit error „ posterior, pejor priore &c. Respondent & dicunt sic: quod veritas est, quod pro bono negotii, & ut in illo certius & securius procedatur, & ad serenandas conscientias omnium, utile & expediens est quod non teneantur plura concilia, quia sunt solum ad impediendum, & non ad expediendum sanctum negotium, de quo agitur. Ipsi ergo commiserunt se simul, & fecerunt unicum collegium pro prosecutione sanctæ unionis: & habitis inter eos multis deliberationibus, & diversis ac repetitis consiliis pro unica & sola via dandi pacem ecclesiæ, elegerunt convocare concilium generale, & elegerunt locum communem infra Italiam, scilicet Pisarum: qui locus per contendentium quemlibet fuerat oblatus, ut patet per publica instrumenta. Nam primo dictum locum obtulit dominus Benedictus in Massilia, nepoti, & aliis ambaxiatoribus domini Gregorii: locum eumdem in loco de Portu Veneris publice obtulerunt dicto domino Benedicto; ad quam electionem etiam domini cardinales utriusque collegii consenserunt, & præcipue collegium Italicum hoc procuravit de mandato dicti domini Gregorii, per organum magnifici militis comitis Campaniæ, quem ad hunc effectum miserunt Portum Veneris ad dictum Benedictum & suum collegium. Et ideo dominus Gregorius habet quod quærit: nam Pisanus locus, ut prædicitur, est electus de communi consensu, ut ipse vult, & nedum de communi consensu, sed ad procurationem ejus solius, ut patet ex responsione sua facta in Luca, & ex bulla quam super hoc domino Benedicto transmisit, cujus bullæ particula sequitur in hæc verba, videlicet: „ Itaque nobis illa „ via magis placebit, & placet, ut sub uno „ aliquo domino, vel dominio, in quo utraque pars tuta foret, hujusmodi foret convenio personalis. Hæc enim via omnia impedimenta excludit, omnes scrupulos repellit, omnes amputat difficultates: pro cujus executione, Florentinorum & Senensium loca habilia & decentia, tam maritima quam terrestria, & insuper civitatem Lucanam, sibi pro „ parte vestri fecimus offerri, & præcipue civitatem Pisanam, qui locus est idoneus, ut nullus magis valeat reperiri, divisus flumine, galeis, secundum quod tu optare videris, accessibilis, abundans victualibus, capax multitudinis, tutus ab omni respectu, sic accommodus, ut ad istam conventionem fabricatus videatur. In unius diei spatio nos per terram, & tu per mare, ad eum locum convenientes pacem Christianitati reddere possumus. "

Itaque ad istum locum, tamquam ad locum per utrumque electum, dicti domini cardinales mandaverunt concilium generale, vocaveruntque solemniter & canonice utrumque dictorum contendentium ad dictum locum & præfixum diem: & ita nunciaverunt per ipsorum solemnes nuncios, & litteras publicas & apertas, omnibus prælatis, regibus, principibus, ducibus, nobilibus, notabilibus, communitatibus totius Christianitatis. Itaque concludunt, quoad istum articulum, quod per eos non stetit, nec stat, quin concilium generale fiat, sicut fieri debet, ad quod ipse & Benedictus, de cujus re similiter agitur, specialiter sunt vocati.

ANNO CHRISTI 1409.

„ Ad tertium articulum videlicet: Item dicit „ præfatus dominus Carolus, sibi a certo innotuisse, multos principes & communitates „ concurrere ad hanc viam, tamquam præ cæteris meliorem: institisse quoque cum præfato „ domino Gregorio, eidem supplicantes, ut sibi placeret concurrere cum concilio suo in uno „ loco, vestris reverendissimis paternitatibus, vestroque concilio: subjungens idem dominus „ Carolus, quod si altera partium, [a] V. R. P. „ videlicet, & præfati domini, se retraxerit a „ prædicta electione dicti unici loci communiter fienda (verisimiliter hoc eventurum non „ asserit) quod ab illa parte, quæ recusaverit, „ omnis obedientia totaliter subtrahetur cum „ vilipendio, detrimento, & infamia maxima „ ejusdem partis, cum manifeste convinceretur nolle unionem per modum justum & æquum, attenta maxime promissione utriusque „ facta de non omittendo aliquid de contingentibus. Recusare autem electionem dicti „ unici loci, esset omittere, & sic contra pro„ missa venire &c. Respondent dicti domini cardinales, quod de fide, legalitate, & probitate, & pura intentione dicti domini Caroli circa unitatem ecclesiæ, dicti domini confidunt, sicut de speciali & singulari filio ecclesiæ Romanæ: & pro tanto, quidquid dicat, vel faciat, domini reputant cum bono zelo procedere. Sed possibile est, quod dominus Gregorius vellet eum circumvenire, si posset: sed cum Dei auxilio sperant dicti domini, quod ipse est talis, qui non permittet se decipi vel seduci. Et quia dicitur in dicto articulo, quod posset multum imputari ad vilipendium, detrimentum, vel infamiam illius partis, quæ non acceptaret tertium locum eligendum, cum manifeste convinceretur eos nolle unionem, & per consequens ab illa parte subtraheretur omnis obedientia, attento quod multi principes, & communitates concurrerunt ad hanc viam: respondent dicti domini cardinales, quod possibile est, quod aliqui domini & communitates, qui non sunt plene informati de facto: de circumstantiis, ad informationem seu suggestionem dicti domini Gregorii contentarentur, & placeret eis, si possibile esset, quod fieret mutatio ad unicum locum de communi partium voluntate. Sed domini certificant dictum dominum Carolum, & dominum Malatestam, quod ipsi habent nova de majoribus regibus & principibus Christianis, & de majoribus prælatis totius ecclesiæ, quod ipsi acceptant, laudant, & approbant viam istam receptam per dominos cardinales, de concilio generali celebrando in Pisis: & venient ad dictum locum, & tempus, qui venire poterunt, legitimo impedimento cessante, & qui erunt legitime impediti, mittent procuratores plene instructos cum sufficienti mandato: & erunt in tanto numero, quod bene admirabuntur uterque istorum contendentium.

Et nihilo minus credunt dicti domini cardinales, quod omnes, qui pro nunc approbant mutationem loci, quando erunt informati de impossibilitate juris & facti, & malitiosa cautela, per quam istud procuratur per dominum Gregorium, recognoscent veritatem, & concurrent cum majori & laniori parte regum, principum, communitatum, cleri, & populi Christiani, & cum tota ecclesia, auctoritative, canoni-

[a] *Hoc est*, Vestrarum reverendissimarum paternitatum.

ce, & sufficienter unita. Et ut dicti domini sint de singulis informati, tamquam speciales ecclesiæ filii: domini eis notificant, ipsosque cum pura veritate informant, quod in casu de quo agitur, quando scilicet sunt duo contendentes de papatu, ut est in casu præsenti, concilium generale est judex ordinarius & superior utriusque. Nam clarum est, quod propter dubium unus non est superior altero: nec ambo simul, cum non possint esse duo capita, & esset contra articulum fidei: *& in unam sanctam &c.* nec alter ipsorum per se habet in ista materia aliquam jurisdictionem, nec convocandi, nec ordinandi, nec aliquod statuendi. Nam alias quilibet esset judex in causa propria de titulo sui papatus: nec unus cum parte sibi obediente obediret, seu determinationi alterius. Ita quod oportet de necessitate, quod sit dare tertium, qui judicet inter eos: & nullus est, nisi universalis ecclesia, quæ est superior & mater utriusque, quam reputant generale concilium in hoc casu. Nam nullus eorum habet integram obedientiam, ita quod universalis ecclesia non est, neque esse potest apud aliquem eorum, & per consequens neuter potest convocare concilium quod sit generale totius ecclesiæ.

ANNO CHRISTI 1409.

Opponuntur etiam contra eorum quemlibet fautoriæ schismatis, atque asseruntur notoriæ & probabiles, pertinacis & obstinati ex dictis & factis eorum: opponuntur enormia & gravia crimina, notoria facti permanentis, de quibus plu ries & solemniter moniti, fuerunt incorrigibiles, pertinacs & obstinati: & crimina sunt talia, quæ enormiter scandalizant totam ecclesiam, immo sunt in subversione, nisi occurratur, totius status ecclesiastici. Istis pro vero præsuppositis, quæ sunt luce meridiana clariora, quæ præsidenda * signa frenetis audebit asserere, quod ipsi, vel eorum alter, in ista materia possit, vel debeat esse judex, & per consequens auctoritative convocare concilium generale, cum multi opinentur eos jam esse præcisos.

Præterea clarum est, quod isti sunt principales Benedictus & Gregorius, de quorum facto agitur: ita quod de necessitate juris oportet eos requirere, & provocare ad causam, & assignare eis locum securum. Et istud jam est factum per dominos cardinales: nam D. Gregorius hunc locum recusare non potest. Nam omnis locus in hoc articulo recusatur, vel quia non est idoneus, vel inhabilis, vel quia non est tutus, vel quia non est electus per partes. Quoad idoneitatem vel habilitatem loci Pisarum non est insistendum: primo quia notorium est, secundo etiam ultra loca mundi Gregorius commendavit locum Pisarum, sicut est rei veritas. Item ex tunc se posuit bis in manibus Florentinorum, in quorum dominio est ipse locus. Similiter dominus Benedictus, qui jam acceptavit hunc locum, non potest eum allegare suspectum: & ut communiter contrarium etiam asseritur, & est magis verisimile propter illam, quæ facti dicitur, & habentur litteræ a diversis personis fide dignis: *Dominus Benedictus personaliter veniet ad istud concilium ad locum præsumptum. Si inveniat locum mutatum, factis justis & rationabilibus protestationibus suis recedet, & sic concilium ruet, & ipse prætendet se excusatum.*

Præterea reges & principes, communitates, prælati, clerus, & populus totius Christianitatis utriusque obedientiæ, sunt solemniter vocati ad illum locum & terminum, & a pluribus habetur responsio, quod venient vel mittent. Si inveniant locum mutatum, delusi & frustrati, si venerint, recedent; & si per prius ea sciverint, non venient, & arguent nos probabiliter varios, mutabiles, & inconstantes, & per consequens concilium ruet, ut supra. Et credant dicti D. Carolus & Malatesta, quod multi venirent Pisas, qui propter multas rationabiles & justas causas, non transibunt magis profunde in Italiam.

ANNO CHRISTI 1409.

Sunt & multa alia, ex quibus manifeste convincitur, quod dictus Gregorius & sui, qui vellent divertere, & impedire istud sanctum negotium, procurant ista diverticula. Quis sanæ mentis non videat, quod quidquid agitur per dictum Gregorium & suos, est ad divertendum istud sanctum concilium, per quod solum potest sedari schisma, & uniri ecclesia Dei; & quod malitiose & nequiter procuratur ad impediendum tantum & tam optatum bonum, ita per Dei gratiam dispositum & propinquum; & sub fallaci & dissimulata cautela petunt seu peti faciunt loci mutationem? Quæ enim est ratio, quod dominus Gregorius non veniat ad locum per eum nedum acceptatum, sed tam publice & solemniter oblatum, & copiose laudatum, nisi ut sub verborum pampinis frustretur negotium? Nam si nunc, quod absit, concilii congregatio impediretur: non esset spes, quod de tempore nostro posset iterum congregari. Et ad istud tendunt isti seductores populi Christiani, & maxime bonorum virorum & simplicium devotorum, tractando & procurando per vias exquisitas, quod divertatur negotium, & concilium non teneatur *&c.*

XVIII.

DUBIA MOTA PER CARDINALES,

Ex Raynaldo n. 45.

Qui fuerunt Pisis anno Domini MCCCCIX.

QUia in concilio universali possent duo contendentes de papatu, seu ipsorum alter, vel etiam ipsorum sequaces, movere dubia, & dicere exceptiones, quæ sequuntur: ideo super illis est habenda ante diem concilii matura deliberatio.

I. Et primo forsan dicetur, & excipietur, quod cardinales non potuerunt vocare concilium, sed potius ille, qui gerit se pro papa in parte sua, & hoc videtur habere colorem per omnia jura, di. XVII. Et nisi huic dubio clare satisfiat, non censebitur ecclesia congregata, nec esse ibi concilium, sed potius conciliabulum, & sic nullius auctoritatis, jux. c. mul. XVII. di.

II. Item moveri * aliud dubium. Si quilibet, qui se pro papa gerit, petit ante omnia restitutionem propter subtractiones, & neutralitates sibi factas: talis petitio videtur habere colorem per C*. item summatus, qui est sub §. Item cum Balaam 2. q. 7.

* *Deest* potest.

* *Falsa hæc locorum inditio.*

III. Item poterunt dicere prima facie contendentes, quod posito quod cardinales possent vocare concilium, vocatio esset nulla: quia expoliatus episcopus ex quacumque causa vocari non potest de jure ad concilium, nisi fuerit restitutus, nec de aliquo crimine agi contra eum, ut volunt jura per expressum 3. q. 1. & 2. per totum. Et ista est una exceptio, quæ prima facie videtur juridica per dicta jura: & in illis dominus Benedictus se fundavit tempore alterius subtractionis. Et nisi isti dubio respondeatur, concilium nullius effectus reddetur.

IV. Item posset moveri dubium. Si Benedictus

vel

ANNO CHRISTI 1409.

vel Gregorius in concilio peterent, ſubtractos vel neutrales repelli a concilio, tanquam ibidem vocem non habentes: iſta petitio videtur habere colorem per §. huic etiam * 17. di. Et quia ſpoliati ſeu neutrales, ſpoliantes per hoc papam, cenſentur eſſe inimici ſecundum jura vulgata: & ſic venient in concilio ut partes, non autem ut judices, vel vocem habentes.

* *Locus falſe indicatus.*

Qui fuerit his dubitationibus ſatisfactum, ex nullo, quod extet, monumento conſtat.

ADDITIO QUARTA.

Ex MS. Harleano edidit Chaſtenet in nova Conc. Conſtant. hiſtoria.

I.

Conventio inter Cardinales utriuſque obedientiæ de Concilio Piſano celebrando.

MIſeratione divina Nos Angelus tituli S. Potentianæ dictus Laudenſis, Petrus tituli XII. Apoſtolorum dictus Mediolanenſis, Joannes tit. S. Crucis in Hieruſalem dictus Ravennatenſis, presbyteri, & Balthaſar S. Euſtachii Diaconus dictus Bononienſis S. Romanæ Eccleſiæ Cardinales, manibus propriis noſtris infraſcripti, exiſtentes in eccleſia majori Piſana collegialiter, cum RR. in Chriſto PP. aliis DD. Cardinalibus utriuſque Collegii Piſæ commorantibus, attendentes provide, & conſiderantes ut nunc fere populus univerſus ærumnas graves, omnibus deflendas Chriſticolis, lamentabilemque ſciſſuram, quibus Dei eccleſia opprimitur, ob nimiam ambitionem retinendi Principatum eccleſiæ: duobus enim ſuper eo ambitioſe certantibus, orti ſunt errores mortiferi, & orta differentia inter eos, quos in vera Chriſti fide charitas propagavit, etiam inſurrexere inter populos Chriſtianos fremitus guerrarum, ingentes rancores & odia, quos ſolet ipſa eccleſia ſopire, ſequutæ ſunt nedum etiam exhæredationes, immo & multorum, proh dolor! ſtrages, multæque perditiones animarum. Sane pridie penultima menſis Maji, anno infraſcripto, in loco Liburnii Piſanæ diœceſis, RR. in Chriſto Patres & DD. epiſcopi, preſbyteri, & diaconi Cardinales utriuſque Collegii ibi collegialiter exiſtentes, mutuo & unanimi aſſenſu, gratia Spiritus Sancti inſpirante, convenerunt ad invicem, concordarunt, & promiſerunt fide plenaria, juramento & voto irrevocabili firmarunt, attenta diſpoſitione notoria dictorum duorum contendentium de Papatu, ſuper unione S. Matris eccleſiæ providere, prout & quemadmodum in quibuſdam litteris ſeu inſtrumentis publicis eorumdem dominorum Cardinalium, manibus propriis ſubſcriptorum, & ſigillis ſigillatorum, & eorum nobis de verbo ad verbum perlectorum plene & ſerioſe continetur. Quarum litterarum ſeu inſtrumentorum tenor ſequitur ſub his verbis.

Miſeratione divina nos Epiſcopi, presbyteri, & diaconi S. R. E. Cardinales utriuſque collegii, manibus noſtris propriis infraſcripti, in loco Liburnii diœceſis Piſanæ commorantes, nomine noſtro, & aliorum RR. in Chriſto PP. DD. Cardinalium utriuſque Collegii abſentium, nobis adhærere volentium in hac parte, nec non generoſus & potens miles D. Nicolaus de Robertis, de Tupoli, procurator, & procuratorio nomine RR. in Chriſto PP. & DD. Petri baſilicæ XII. Apoſtolorum presbyteri vulgariter dicti Mediolanenſis, & Balthaſaris S. Euſtachii diaconi, divina miſeratione S. R. E. Cardinalium, a quibus ad infraſcripta plenariam poteſtatem habet, de qua poteſtate conſtat, manu ſcilicet Joannis de Baccaglaciis de Bononiæ publici notarii, attendentes proinde, ac conſiderantes attente, quantum exiſtit neceſſaria extirpatio hujus peſtilentis ſchiſmatis diuturnitate temporis, ultra quam expediret, fidei & animarum ſaluti nocivi; maxime attenta indiſpoſitione notoria utriuſque de Papatu contendentium, ob quam neceſſario oportuit nos ab eis corporaliter abſentare, & cogitare de validioribus remediis, quibus, ipſorum non obſtantibus voluntariis diſſenſionibus & ſubterfugiis manifeſtis, unitatis vinculum in Dei eccleſia reformetur. Ob quod ſequentes SS. Patrum veſtigia & exempla, per quæ extitit alias eccleſia ſalubriter & virtuoſe in pacis vinculo reformata, multiplicium diruptis errorum laqueis, & ſchiſmatum tendiculis venenoſis compreſſis, mutuo, unanimi, & concordi aſſenſu, & matura deliberatione inter nos habita, prævidimus neceſſarium exiſtere, ut per utriuſque partis generale Concilium & eccleſiam, ad noſtrum in utriuſque contendentium defectum, notoriamque deſidum vocationem, operante gratia Spiritus Sancti congregatam, provideatur tanto exceſſui, immo verius manifeſto, erroneum gregem Dominicum inhumaniter laceranti, ſi de Papatu contendentes per viam mutuæ ceſſionis ab ipſis juramento, voto, & variis promiſſionibus roboratæ, pacem eccleſiæ non dederint in ipſo Concilio, vel alias cum effectu, ut in noſtris litteris, quas ad duos contendentes prædictos de Papatu, & ad Prælatos, Reges, & Principes, & alios fideles utriuſque obedientiæ principaliter deſtinamus, plenius eſt inſertum. Et quia in virtuoſis operibus non initium, pugnaque, ſed optatus finis, & obtenta coronat victoria, ad quam per perſeverantiæ conſtantiam pervenitur; quæ tanto eſt in conſpectu Altiſſimi acceptior, quanto eſt validioribus vinculis roborata.

Ea propter, licet inter nos, operante gratia Altiſſimi, exiſtat firma conſtantia, & immutabile propoſitum, ut quæ deliberata ſunt, & in prædictis noſtris litteris deſcripta, ſuum per omnia, in quantum in nobis fuerit, ſortiantur effectum: tamen ad certitudinem præſentium & proviſionem futurorum, & ut variationi, quod abſit, in tam neceſſario Dei negotio locus eſſe non poſſit, promittimus ad invicem unus alteri, in communi & particulari, immo verius Chriſto, cujus res agitur, & cujus corpus ſic enormiter laceratur, B. M. ejus matri, SS. Apoſtolis Petro & Paulo, quorum ſedes, & ſanguine proprio fundata eccleſia vileſcit indecoris ambitionibus, eccleſiæ, & omnibus Chriſti fidelibus fide plenaria, juramento & voto irrevocabiliter firmamus, quod per viam mutuæ ceſſionis amborum de Papatu contendentium, vel alterius, vel alio mortuo, vel canonice ejecto proſequemur eccleſiæ unionem, & damnoſi ſchiſmatis extirpationem, & alias in ipſorum, ſeu alterius contumaciam & contradictionem, per deliberationem Concilii generalis & eccleſiæ congregandæ procurabimus, attentis promiſſis, voto & juramento firmatis per ipſos duos de Papatu contendentes, & nos provideri taliter, quod per canonicam electionem a nobis ambobus collegiis in unum convenientibus faciendam, provideatur eccleſiæ de unico, vero, & indubitato Paſtore; nec a præmiſſis recedemus, ſeu variabimus; immo potius præmiſſa diligentius proſequemur, quouſque præfata unio habeatur, errore ſchiſmatis extirpato.

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

Promittimus etiam solemniter ad invicem, quod ipsis contendentibus de Papatu, vel ipsorum alteri corporaliter non adhærebimus manente in ipsis, vel eorum altero indispositione, quæ est in se: si aliqui id facerent de nostrorum præsentium ad invicem concilio & assensu, ex tunc operam dantes ad ipsorum reductionem, debitam & securam observantiam eorum quæ promiserunt juramento & voto firmaverunt, vel ad ipsos disponendum, seu eorum alterum, ut ad Concilium veniant convocandum, in quo casu ipsos vel eorum alterum intendimus honorifice tractare.

Adjicientes quod per talem tractatum & conventionem ineundam cum eodem, vel inter seipsos præsentes, non possit concludi, seu deliberari aliquid per majorem partem, nec etiam per omnes in præjudicium, seu diminutionem bonorum, dignitatum, officiorum, beneficiorum, & statuum quorumcumque, vel cujuscumque, quæ hodie habent, & detinent nunc, vel detinebant ante Kalendas Maji jam præteriti, omnium & singulorum dictorum DD. sic invicem colligatorum & unitorum tam præsentium, quam absentium. Pari promissione etiam ad invicem promittimus, quod si hoc pendente negotio, & ejus prosecutione, alter dictorum contendentium diem suum clauderet extremum, illi nostrum qui illi adhæserunt, ad electionem alterius nullatenus procedent, donec per Ecclesiam desuper sit ordinatum, vel superstes renunciaret sponte. Quod si utrumque mori contigerit, ad electionem alterius nullatenus procedemus, nisi prius communicato inter nos consilio, & de communi & concordi assensu omnium nostrum, vel duarum partium, in quo casu etiam absentes ex nobis requiri debeant, si infra decem dies possint nobiscum commode convenire, vel per deliberationem Concilii & Ecclesiæ congregatæ aliud circa electionem per nos communiter faciendam, videretur faciendum.

Promittimus etiam ad invicem, quod si dicti DD. Cardinales ipsos contendentes sequentes, ipsis contendentibus defunctis, seu ipsorum altero, alium seu alios eligerent, vel ipsi contendentes Cardinales crearent, vel jam crearint, cum talia evidenter forent & censerentur esse in perpetuationem schismatis, & manifestissimam illius fautoriam, illis nullatenus adhærebimus, nec pro Pontifice, seu Pontificibus aut Cardinalibus habebimus ullo modo; sed adversus tales excessus procurabimus per ecclesiam provideri. Et quod in præmissis omnibus & singulis dabimus ad invicem nobis ipsis in communi & in particulari unus alteri auxilium, consilium, & juvamen bona fide, mutua & sincera charitate, fideliter, sine dilatione, & palliatione quacumque: præcipue adversus quoscumque, qui impedimenta præstare vellent in præmissis, vel nos in communi vel particulari perturbare, lædere, seu prosequi verbo & facto.

Est autem nostra intentio, quod si pendente prosecutione præmissorum casus aliqui inexcogitati occurrerent, quibus esset aliter occurrendum & providendum pro utilitate Ecclesiæ, & unione habenda, quod hoc facere valeamus communicato ad invicem consilio de communi & concordi omnium nostrum consensu.

Acta fuerunt hæc in loco prædicto Liburnii Pisanæ diœcesis, & manibus nostris subscripta, ac sigillis nostrorum Cardinalium pendentibus roborata sub anno a Nativitate Domini 1408. Ind. 1. & die penult. mensis Junii, præsentibus RR. in Christo patribus DD. Simone Patriarcha Alexandrino administratore Ecclesiæ Carcassonensis, & Petro Episcopo Meldensi, ac VV. DD. MM. Petro Plaoul in sacra pagina Doctore, Joanne Petri magistro in artibus & medicina, ac religioso viro fratre Luca de Reate Monacho Monasterii Farfanensis, Leodiensis, Cabillonensis, & Sabinensis diœceseon, testibus ad præmissa omnia & singula vocatis specialiter & rogatis.

ANNO CHRISTI 1409.

Ego Guido Episcopus Prænestinus S. R. E. Cardinalis prædictis omnibus interfui, consensi, ut in præsenti instrumento continetur, & in testimonium præmissorum præsentibus subscriptionem manu propria feci, & meum sigillum apponi mandavi.

Ego Antonius Episcopus Prænestinus S. R. E. Cardinalis Aquilejensis, prædictis omnibus interfui, & consensi &c. ut supra.

Ego Nicolaus Episcopus Albanensis S. R. E. Cardinalis prædictis omnibus interfui, & consensi, ut in præsenti instrumento continetur &c. ut supra.

Ego Conradus tit. S. Chrisogoni presbyter Cardinalis, dictus Meletensis, prædictis omnibus interfui, & consensi &c. ut supra.

Ego Petrus Episcopus Tusculanus S. R. E. Cardinalis præd. omnibus interfui, & consensi.

Ego Franciscus tit. SS. Quatuor Coronatorum presbyter Cardinalis, dictus Burdegalensis, prædictis omnibus interfui, & assensum præbui, ut in præsenti instrumento continetur, in quorum testimonium manu propria subscripsi, & sigillum meum apponi mandavi.

Quibus omnibus & singulis contentis in dictis litteris, nobis sic de verbo ad verbum perlectis, ac matura deliberatione consideratis, videntes, quia stant opiniones & affectiones eorumdem DD. Cardinalium eisdem adhærentes, & eas prosequi omnimode volentes, ipsa omnia & singula contenta in dictis litteris, ut superscribuntur, promittimus Deo, & Beatæ Mariæ Virgini ejus matri, Beatis Apostolis Petro & Paulo, quorum sanguine fundata Ecclesia damnatis ambitionibus vilescit, Ecclesiæ, omnibus Sanctis, & Christi fidelibus, plena fide, juramento & voto irrevocabili firmamus prosequi, tenere, & inviolabiliter observare absque alia interruptione, nihil remoto, prout in dictis litteris, seu instrumentis serioſe, & in præsenti instrumento de verbo ad verbum continetur. Salvo tamen quod in ultimo capitulo dictarum litterarum, seu instrumentorum, qui sic incipit, est autem nostra intentio &c. omnes & singuli DD. Cardinales præfati, & nos cum ipsis, volumus, quod in fine illius capituli, post illa verba, ac concordi omnium nostrum assensu, ponatur, vel duarum partium omnium nostrum. Quam etiam additionem gratam, & ratam habemus, & eam bona fide promittimus observare.

De quibus omnibus & singulis præmissis nos dicti Cardinales subscripti, & quilibet nostrum requisivimus & voluimus, per Notarios infrascriptos, unum vel plura, publicum, vel publica confici originalia instrumenta; in quorum omnium fidem & testimonium præmissorum præsentes litteras, seu præsens instrumentum manibus nostris subscriptas, aut subscriptum sigillorum nostrorum mandavimus appensionibus muniri. Acta fuerunt hæc in Ecclesia majori Pisana prædicta sub anno a Nativ. Domini 1408.

die

ANNO CHRISTI 1409.

die 30. Menſis Auguſti Ind. 1. præſentibus R. PP. DD. Petro Meldenſi, Branda Placentino Epiſcopis, Joanne abbate S. Juſtinæ de Padua, DD. Nicolao de Robertis de Tripoli milite, & Roberto de Queſnejo decretorum Doctore Canonico Rothomag. teſtibus ad præmiſſa vocatis.

Deinde ego Henricus miſeratione Divina Epiſcopus Tuſculanus, dictus Neapolitanus, præfatæ S. R. E. Cardinalis in ſacriſtia Eccleſiæ B. Martini Piſenſis, ubi dicti DD. Cardinales erant collegialiter congregati, die Veneris XIV. Menſis Septembris, anno ſupradicto, litteris ſeu inſtrumentis originalibus, de quibus ſuperius eſt facta mentio, per me viſis, & de verbo ad verbum in mei præſentia perlectis, attentis ſanctis propoſitis, affectionibus, & voluntatibus aliorum DD. Cardinalium prædictorum, volens eorum ſequi intentionem, voluntatem, & diſpoſitionem, & totis viribus, corde, & animo proſequi, ex mea pura & libera voluntate juravi, vovi, & promiſi ſolemniter omnia & ſingula contenta in eiſdem litteris ſeu inſtrumentis proſequi, tenere, & inviolabiliter obſervare, prout & quemadmodum ipſi DD. Cardinales ſingulariter promiſerunt, & in dictis litteris ſeu inſtrumentis ſerioſe continetur: ratam etiam atque gratam habens additionem prædictam, ubi legitur, vel duarum partium omnium noſtrum: de quibus etiam omnibus & ſingulis præmiſſis volui, ut præfertur, fieri unum vel plura inſtrumenta per Notarios infraſcriptos, & hic me propria manu ſubſcripſi, & ſigillum meum apponi feci, in teſtimonium præmiſſorum. Actum loco, die, anno, & indictione prædictis, præſentibus prænominatis D. Petro Epiſcopo Meldenſi, & Huberto de Queſnejo teſtibus ad præmiſſa vocatis & rogatis.

Ego Henricus Epiſcopus Tuſculanus Cardinalis Neapolitanus prædictis omnibus & ſingulis interfui, & aſſenſum prębui, promiſi, juravi, & vovi, & in teſtimonium præmiſſorum me propria manu ſubſcripſi, & ſigillum meum apponi feci.

Ego Angelus tit. S. Potentianæ, presbyter Cardinalis Laudenſis, omnibus ſupra ſcriptis & ſingulis interfui, conſenſum præſtiti, promiſi, juravi, ac vovi, in præmiſſorum teſtimonium me propria manu ſubſcripſi, & meum ſigillum apponi feci.

Et ego Guillelmus Goneti, presbyter Maleacenſis diœceſis, publicus apoſtolica, & imperiali auctoritate notarius &c.

Miſeratione Divina ego Landulphus tituli S. Nicolai in carcere Tulliano, dictus Barenſis, S. R. E. diaconus Cardinalis, in ſacriſtia baſilicæ B. Martini Piſarum, ubi RR. in Chriſto Patres DD. Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi Cardinales utriuſque Collegii collegialiter congregati, videl. die 5. Menſis Octobris anno a Nativitate Domini 1408. litteris, ſeu inſtrumentis originalibus, quorum ſeu quarum copiis præſentes ſunt annexæ, per me viſis, & de verbo ad verbum coram me perlectis, attendens & conſiderans ſanctum propoſitum, ſanctaſque affectiones, & voluntates dictorum DD. Cardinalium, volens toto affectu, & animo eorum ſequi intentionem, voluntatem, & diſpoſitionem, & eiſdem DD. Cardinalibus adhærere, ex mea pura & libera voluntate juravi, vovi, & promiſi ſolemniter omnia & ſingula contenta in eis litteris ſeu inſtrumentis proſequi, tenere, & inviolabiliter obſervare, prout & quemadmodum ipſi DD. Cardinales ſingulariter promiſerunt, voverunt, & juraverunt, & in eiſdem litteris ſeu inſtrumentis ſerioſe continetur: de quibus omnibus & ſingulis promiſſis ego dictus Landulphus Cardinalis requiſivi, & volui per Notarios infraſcriptos unum vel plura publicum & publica confici inſtrumenta originalia, in quorum omnium fidem & teſtimonium præmiſſorum, præſentes litteras, ſeu præſens inſtrumentum manu mea propria ſubſcriptas, ſigilli mei appenſione muniri volui. Acta fuerunt hæc anno, menſe, die, & loco prædict. Indict. 1. preſentibus RR. in Chriſto PP. DD. Petro Meldenſi, Jacobo Laudenſi Epiſcopis, & M. Angelo de Viterbio ſecretario D. Cardinalis Aquilejenſis teſtibus ad præmiſſa vocatis & rogatis.

Ego Landulphus S. Nicolai in carcere Tulliano S. R. E. Diaconus Cardinalis Barenſis, prædictis omnibus & ſingulis interfui, & aſſenſum prębui, promiſi, juravi, & vovi, & in teſtimonium mea propria manu ſubſcripſi.

Miſeratione divina ego Joannes Oſtienſis Epiſcopus S. R. E. Cardinalis, in ſacriſtia B. Martini Piſarum, ubi RR. in Chriſto PP. DD. Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi Cardinales utriuſque Collegii erant collegialiter congregati, die XI. Menſis Octobris anno a Nativ. Dom. 1408. litteris, ſeu inſtrumentis originalibus, quorum, ſeu quarum copiis præſentes ſunt annexæ, per me viſis, et de verbo ad verbum coram me perlectis &c. juravi, vovi, & promiſi ſolemniter omnia & ſingula contenta in eiſdem litteris ſeu inſtrumentis ſerioſe continentur &c. in quorum fidem præſentes litteras manu mea ſubſcriptas ſigilli mei mandavi appenſione muniri. Acta fuerunt hæc &c.

II.

Cardinalium Epiſtola ad Brunſvicenſium ac Luneburgenſium Duces Bernardum & Henricum, qua eorum Legati ad Concilium Piſanum invitati.

Ex MS. Ducali Cellenſi.

Illuſtribus & Excellentibus DD. Bernardo & Henrico in Brunswyk & Lunenborg Ducibus, amicis noſtris cariſſimis.

Miſeratione Divina Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales illuſtribus & excellentibus DD. Bernardo & Henrico in Lunenborg & in Brunswyk Ducibus &c. ſalutem in Domino ſempiternam, & paratum promptumque animum ad ſacratiſſimæ Eccleſiaſticæ unitatis effectum habere, & pro ea firmiter et efficaciter operari.

Principum, Ducum, Marchionum, aliorumque Dominorum, et Magiſtratuum quorumcumque dignitatibus et officiis quibuſcumque pollentium, proprium eſt judicium et juſtitiam facere, et de manu calumniantium vi oppreſſos eripere, et a cunctis pro viribus injurias propulſare. Quibus, juxta Petri ſententiam, tanquam a Deo miſſis ad vindictam malorum, laudem vero bonorum, obediendum eſt. Si igitur in eos, qui utcumque injurias inferunt, miſſi ſublimatique ſunt; quanto majori et juſtiſſima indignatione pro Chriſti immaculata ſponſa, a qua in Spiritu Sancto regenerati ſumus, ejuſque lacte educati, et grandævi in fide firmati, apertis Paradiſi foribus, vitam, qua primi homines ſorde peccati privabantur, conſequi merentur æternam, contra illos infimæ pravæque con-

ANNO CHRISTI 1409.

conditionis homines tenentur exſurgere, qui Corpus Chriſti miſtycum, hoc eſt, Dei Eccleſiam, et tunicam Domini inconſutilem dividunt, qui Chriſti vineam exterminant et conculcant, ut nefandiſſimis momentanearum rerum ambitionibus praviſque cupiditatibus ſuis ſatisfacere valeant, omni pudore, et Dei metu ſublato, non curantes dominici gregis animas ſecum in æternam perditionem deducere, et cunctorum Chriſti fidelium pacem et quietem turbare.

Sane noviſtis, non ambigimus, cum toti ſit Chriſtianorum orbi notiſſimum, quot Petri navicula continuis fluctibus agitata per triginta annorum ſpatia, et quantas paſſa fuerit tempeſtates, ad extremum fere deducta naufragium, quæ, ejus flebili omiſſa hiſtoria, nimium fidelibus cognita, ut ad unitatem dignitatemque priſtinas tandem reduceretur, et pax deſideratiſſima in Chriſtiano populo pullularet. Sanctæ memoriæ Innocentio Papa VII. ſublato de medio; D. Gregorius, ut ipſius Eccleſiæ unionem conficeret, per puræ et ſimplicis renunciationis et ceſſionis viam, ante et poſt ejus adſumptionem votam, juratam, plurieſque promiſſam, D. Petro de Luna ex parte alia, Benedicto nuncupato, qui ſe ſimiliter obligaverat, cedente, vel decedente, ut publico inſtrumento ſcripturiſque ſolemnibus, et eorum Bullis et noſtris litteris ſparſis per orbem luce clarius eſt, ad apicem fuit ſummi Apoſtolatus aſſumptus. Et qualiter ambo de principatu contendentes Deo vota ſua reddiderint, juramenta ſervarint, & promiſſa adimpleverint, veſtras caritates latere non credimus, cum jam omnibus poſſit eſſe clariſſimum, & rei exitus demonſtravit. Nam per tractatus inanes, frivolaſque & ſuperfluas diſceptationes, altercationes ac varietates, anno menſibuſque conſumptis, hucuſque Chriſtianum populum illudendo, colludendoque invicem, denique occaſionibus captatis inanibus, a præfatæ unionis, ut præfertur, promiſſæ, juratæ & votæ tractatibus tam impudenter, quam turpiter diſceſſerunt, Chriſti grege mercenariorum more inter Lupos expoſito, & de unione ipſa totaliter deſperato.

Ac nos, quibus poſt Papam ſalutis populi Chriſtiani major zelus & onus incumbit, videntes, nobis ab eodem domino Gregorio ſuis injuſtis turpibuſque mandatis ora obſerari, ne de unione ipſa verbum ulterius faceremus, in vitam libertatemque noſtras evidentia imminere pericula: ut conſcientiarum exonerationi & præfatæ unioni, de qua poterat alias totaliter deſperari, conſuleremus, ab eo, non ad unionem ipſam, ſed ad ſchiſma fovendum, bonaque Eccleſiæ diſſipandum, ſuoſque contra Deum, & juſtitiam promovendum & ſublimandum, intendentes, momentanearum rerum cupiditate, pravaque ambitione tracto, cæleſtium & æternarum penitus oblito, & ſupra dictam ceſſionis viam, a ſe tanquam juſtam ſanctamque toties acceptatam, & promiſſam, diabolicam palam aſſerente, & declinante, tanquam a nutritore ſchiſmatis antiquati, quod de jure hæreſin ſapere minime dubitant, cum deliberatione, ut pluribus ſcriptionibus jam ſumus teſtati, diſceſſimus.

Noſque cum reverendiſſimis DD. de Collegio partis alterius junximus & univimus pro pace, & unitate danda populo Chriſtiano: viamque congregationis Univerſalis Concilii utriuſque obedientiæ ad civitatem Piſarum, diemque viceſimam quintam proximi menſis Martii, celeberrimum feſtum Annunciationis Virginis glorioſæ, a qua cunctorum ſalus & redemptio inchoavit, unde, Deo favente, cujus res agitur, omni errore & ſchiſmate evulſo, unio in ipſa Eccleſia ſequetur, elegimus, ſecundum canonum ſacrorum inſtituta & Eccleſiæ laudabilem conſuetudinem in talibus obſervatam. Quæ omnia latius litterarum, quas ad obedientiæ noſtræ Prælatos, eos ad Concilium convocantes, dirigimus, tenoribus, & Oratorum noſtrorum abunde de cunctis expedientibus inſtructorum vivis relatibus, luculentius poterint excellentiæ veſtræ percipere.

Expergiſcimini igitur, quoniam jam tempus eſt a ſomno ſurgere. Et vobiſcum una Deus exſurgat, ut diſſipentur inimici ejus, & fugiant, qui oderunt eum a facie ejus. Erigite Eccleſiam matrem veſtram, & in libertatem Spiritus vindicate, nobiſque in hac Dei cauſa adſiſtite & favete. Oratoreſque veſtros ſolemnes mittite, & Prælatos dominorum veſtrorum, quos ducimus convocandos, ad veniendum inducite, ac ſi opus eſſet, quod minime remur, ut tenemini, modis debitis adſtringatis, ut tempore debito in eodem Concilio legitime & inſtructi veniant, ad tam pium & ſanctiſſimum opus feliciter conſumandum. Quæ per adſperſionem pretioſiſſimi Sanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti, ut a tot amodo anguſtiis liberetur, Sancta mater Eccleſia nobiſcum una a vobis inſtantiſſimis precibus poſtulat & requirit, ſicuti omnino caritates veſtras pure & libere facturas ſperamus.

Nam ad ipſum Concilium venientes, aut ei faventes, D. Gregorius, qui tanquam inimicus homo continue tentare non deſinit coloribus, fictionibus, mendaciis ſolitis, ubique diſſeminare zizaniam in eccleſiaſticæ unionis diſturbationem, ut ipſam eccleſiam ita laceratam & oppreſſam valeat retinere, ſuis non poteſt ſententiis adficere vel militare. Cum per ſolemnia conſilia collegiorum magnorum ſacræ Theologiæ, juriſque canonici & civilis concluſum & declaratum exiſtat, ipſis contendentibus de Papatu, tanquam antiquati ſchiſmatis nutritoribus obediendum non eſſe, ſed eis omnem obedientiam ſubtrahendam, & de eorum ſententiis, cenſuris, & aliis non curandum, vel de juribus ſedis Apoſtolicæ aliquatenus reſpondendum, ut in noſtris litteris, quas per orbem dirigimus, plenius continetur.

Deus omnipotens Excellentias veſtras diu & felices in ſtatu infinita ſua benignitate conſervet: Datum in Caſtro Liburum Piſanæ diœceſeos ſub trium Priorum noſtrorum ſigillis die 16. menſis Julii, Indict. 1. anno a Nativ. Dom. noſtri Jeſu Chriſti 1408.

III.

Litteræ Regis Angliæ ad Papam, & planctus ejus propter effuſionem ſanguinis Chriſtianorum tempore ſchiſmatis.

Ex MS. Harleano.

Beatiſſime Pater, humillime filiali recommendatione præmiſſa. Inſcrutabilis ſummi Dei ſapientia nonnumquam peccata hominum utcumque diſſimulat, ſi forte non metu ſervili, ſed filiali, ſtimulante tandem conſcientia reſipiſcant: & quanto diutius iram ſuam in hac vita ſuſpenderit, tanto gravius ut timetur, ea puniet in futuro. Nos itaque revolventes in mente diutinum, & quaſi inveteratum ſchiſ-

ma

ANNO CHRISTI 1409.

ma jam vigens in Ecclesia S. Dei, profecto timemus, utpote verisimiliter est timendum, quod cunctis religionis Christianæ principibus coram Deo & hominibus ad desidiam debeat imputari, diutius enutrita tanti erroris immanitas, eo potissime quod clero regnorum ubilibet, vel metu, vel avaritiæ cæcitate causante, nefandum hujusmodi schisma sub devotionis & sanctitatis specie palliante, Principes illi, quibus ad defensionem & tutamen ecclesiæ materialis gladius est commissus, circa schisma prætactum penitus extirpandum, nec magnam humanæ suasionis instantiam exhibere, nec gladium exercere sunt conati.

Quapropter audito frequentius a plerisque, ac etiam intellecto jam pridem ex litteris RR. in Christo Patrum DD. sacri Collegii Cardinalium, ac ex relatione R. in Christo Patris D. Archiepiscopi Burdegalensis amici nostri merito prædilecti, pro parte dicti Collegii ad nostram, atque chariſſimi filii nostri primogeniti Principis Walliæ, nec non Prælatorum & Procerum regni nostri præsentia accedentis, qualiter non tam ipse, quam cæteri vestri Collegii Cardinales, occasione continuationis hujus schismatis contra votum & juramentum per S. V. de cedendo Papatu præstitum, omnem a vobis obedientiam subtraxerunt, ac generale Concilium in festo Annunciationis Dominicæ proxime jam futuro apud civitatem Pisanam, locum quidem congruum, ut dicitur, & honestum, ac per S. V. alias pro competenti & idoneo commendatum, celebrare disponunt, prout asseritur hoc fieri posse, præsertim vigore cujusdam obligationis, occasione schismatis extirpandi per S. V. dum eratis in minoribus constituti, spontanee & solemniter initæ in conclavi cum Cardinalibus antedictis, & post assumptionem vestram ad Apostolatus apicem, per sacræ manus vestræ subscriptionem publice renovatæ, ac etiam confirmatæ, prout ex inspectione cujusdam instrumenti publici coram nobis, & statibus ante dictis exhibitis nobis apparuit evidenter: nescientes quomodo per aliam viam ad unionem Ecclesiæ commodius valeat perveniri.

Unde petivit idem D. Cardinalis ex præmissis & aliis causis rationabilibus per ipsum patenter expositis, & in præfatis litteris dilucide comprehensis, quæ revera nostram, & statuum prædictorum conscientias valde movent, ut eidem Collegio divinæ pietatis & amoris intuitu circa præmissa consilium & auxilium impendere curaremus una cum aliis Principibus orthodoxis: quodque præterea nostros Ambaxiatores, atque Prælatos Regni nostri, per se vel procuratores suos ad dictum Concilium transmittamus.

Nos itaque zelum intensum, quem ad unionem eamdem gerimus & habemus, cupientes ostendere, ac sanam ac sanctam ejusdem Collegii in præmissis intentionem propensius attendentes, prout alii Principes illud idem, ut accepimus, in præsentiarum attendunt. Volentes quoque præterea, quatenus ad nos attinet, ad honorem Dei, & ut iræ suæ mucronem effugere valeamus, partes nostras adjicere circa reformationem status ejusdem Ecclesiæ; habita super his cum præfato filio nostro, nec non & Prælatis & proceribus antedictis deliberatione matura, S. V. clementiam, cujus statum & honorem ex variis causis utpote devotus Ecclesiæ filius, quatenus cum Deo potuimus, fueramus amplexi, prout semper amplectimur, de expresso & unanimi statuum prædictorum assensu cum omni humilitate rogamus, ac in Jesu Christi viscеribus exhortando requirimus, quatenus ut pro vitando non tam Ecclesiæ, quam sedis Apostolicæ scandalo manifesto, vestrique status & honoris conservatione votiva, nec non & pro cunctorum Christi fidelium, ad prædictos diem & locum confluere volentium desiderio pariter & quiete: præsertim illius obtentu, qui ubi libet, dat gratiam, ad interessendum die & loco prætactis, in spiritu humilitatis vos inclinare dignemini, votum simul & juramentum hujusmodi effectualiter impleturi, prout vos facturos confidimus: etenim tenemus pro constanti, quod cum, sicut accepimus, utriusque collegii Cardinales in unam & eamdem mentis consonantiam circa præmissa convenerint, & quasi cuncti Principes Christiani ad impendendum eis favorem & auxilium libenti animo se exponant, quantumcumque quærantur aliunde subterfugia, Cardinales iidem hujusmodi unionis effectum divino favente præsidio consequentur.

Nec videtur nobis, aut regnicolis nostris expediens, ut ab aliis fidei orthodoxis principibus in tam sancto proposito discrepemus in aliquo: quin immo ad eosdem diem & locum nostros Ambaxiatores, & regni nostri Prælatos per se, vel procuratores suos accedere faciemus, quemadmodum credimus incunctanter alios esse facturos, ut universalis Ecclesia desiderabilis unionis dulcedine perfruatur.

Porro B. P. si sedis Apostolicæ providentia dignaretur attendere, quanta quasi per universum orbem non tam corporum, quam animarum Christi sanguine redemptarum hactenus provenere pericula, prætextu continuationis schismatis ante dicti, & potissime stragem populi Christiani, qui ultra ducenta millia personarum, ut asseritur, ex guerrarum fremitibus, occasione præmissa in diversis mundi partibus exortarum amisit, unde jam pridem ad minimum triginta millium, ratione dissensionis habitæ super episcopatu Leodiensi inter duos, unum videlicet auctoritate D. veri summi Pontificis, & alium Antipapæ titulo contendentes in bello campestri, quod dolentes referimus, fuerunt interfecti, profecto jam dicta S. V. anxiaretur in spiritu, & justo dolore torqueretur in mente, dictanteque bono conscientiæ, potius Apostolicę sedis honorem incontinenti relinqueret, quam hujusmodi detestanda committi de cætero sub dissimulationis chlamyde toleraret, exemplum sumens a vera matre, quæ coram rege Salomone contendens, cessionem potius elegerat, quam filii sectionem.

Et quamquam ex illa nova creatione novem Cardinalium contra juramentum vestrum, ut aliorum verbis utamur, ultimo per vos facta, de qua vehemens admirationis causa exurgit, posset aliquo modo præsumi, prout verisimiliter est censendum, intentionem vestram ad finem schismatis extirpandi non tendere, absit tamen, a sæculo semper absit, quod S. V. circumspectio de tanta mentis inconstantia notaretur ab aliquo, unde novissimus error priori deterior haberetur, nedum execrandus a qualibet anima Christiana, verum etiam totis conatibus merito propulsandus.

Hæc autem quæ scribimus, de corde puro & fide non ficta procedunt, & ideo Pater sancte, benigne si libeat, cum debito libramine ponderentur. Beate pater, inclinet ille cor vestrum, & corroboret in hoc pio opere feliciter exequendo, qui pro pace, cum sit Rex omnium, induit formam servi. Scriptum sub signeto nostro in palatio nostro Westmonasterii XII. die Novembris.

IV. *Lit-*

ANNO CHRISTI 1409.

IV.

Littera ejuſdem Regis ad Cardinales partis Gregorianæ.

Henricus &c. Cardinalibus &c. ſalutem, & in unitatis pulchritudine delectari. RR. in Chriſto Patres amici ſinceri dilecti. Tranſmiſſus eſt ad noſtram, & conſilii noſtri præſentiam ex parte cœtus veſtri R. in Chriſto P. Cardinalis Burdegalenſis noſter ſincerus amicus coram nobis & dilectiſſimo filio noſtro Primogenito principe Walliæ, nec non Prælatis, & proceribus regni noſtri quampluribus propterea congregatis, vigore litterarum veſtrarum ſub ſigillis trium Priorum veſtrum nobis in ſtatuum prædictorum præſentia porrectarum, nuncium ſibi commiſſum laudabiliter expoſuit, ac etiam eleganter: ex cujus informatione, nec non inſpectione litterarum illarum clare percepimus intentionem, quam ſemper hactenus habuiſtis, prout in preſenti vos habere prætenditis ad unionem eccleſiæ S. Dei, cujus occaſione dicimini varia pertuliſſe gravamina, non parcentes laboribus & expenſis: quodque tam ipſe, quam vos, de unanimi conſenſu, occaſione continuationis ſchiſmatis antiquati in eccleſia S. Dei, potiſſime contra votum & juramentum per dictum ſummum pontificem Gregorium, de cedendo Papatu præſtitum, omnem ab eodem obedientiam ſubtraxiſtis, ac generale concilium in feſto Annunciationis Dominicæ proxime jam futuro, apud civitatem Piſanam celebrandum fore decreviſtis: nullam aliam viam, per quam ad unionem eccleſiæ perveniri valeat magis accommodam reputantes.

Unde petivit a nobis idem Cardinalis ex variis cauſis per ipſum patenter expoſitis, & in præfatis litteris veſtris dilucide comprehenſis, ut jam dicto venerabili cœtui veſtro circa præmiſſa conſilium & auxilium impendere curaremus, una cum aliis Regibus & Principibus orthodoxis, & quod Ambaxiatores noſtros atque Prælatos regni noſtri per ſe, vel procuratores ſuos illuc tranſmittere curaremus. Nos itaque cupientes oſtendere quantum zelum habuimus & habemus, ut pax vera eccleſiæ reddatur, de conſenſu ſtatuum prædictorum D. ſummo Pontifici noſtras litteras abſque mora diſpenſioſa tranſmittimus juxta ſeriem copiæ præſentibus incluſæ effectualiter exequendas.

Veſtrum itaque venerabilem cœtum affectuoſe precamur, quatenus ſi contingat eumdem Gregorium intereſſendo prædicto generali Concilio apud Piſas, & cedendo Papatui, juxta votum & juramentum per ipſum vicibus iteratis emiſſum, acquieſcere votis veſtris, & noſtris, prout cupimus, & tenemus ipſum eſſe facturum, pro ſtatu ſuo taliter ordinare velitis, ut præcipue Deus inde placetur, & tam ipſe Gregorius, quam Nos, qui non immerito ſuum honorem & commodum ex affectu diligimus, vobis & ſingulis veſtrum merito teneamur ad gratiarum uberes actiones. Ex hac namque ſcriptione poteritis incunctanter accipere, quod ſingularis affectio quam geſſimus & gerimus ad perſonam ipſius Gregorii, non erit, prout nec erat in cauſa, quominus ad deſiderabilem unitatem, & pacem eccleſiæ valeat pervenire. Quam ille dignetur acceleranter annuere, qui ut pacem emeret, ſanguinem ſuum fudit. Datum ſub privato ſigillo noſtro XII. die menſis Novembris.

ANNO CHRISTI 1409.

V.

Litteræ Wenceslai Romanorum, ac Bohemiæ Regis ad Cardinales Piſis congregatos.

Reverendiſſimis in Chriſto PP. DD. S. R. E. Carlinalibus, amicis noſtris chariſſimis. RR. PP. amici cariſſimi. Quanta cordis affectione, quantaque animi aviditate unionis S. Matris eccleſiæ reintegrationem, aliquandiu hactenus ferventer præſtolatam zelatione, noſcimus. Teſtis eſt experientia, quæ per ſe loquitur; teſtis eſt & ſolers ſcriptorum ac nunciorum veſtrorum crebra per Nos vobis cæteriſque mundi principibus & fidelibus ſuper hoc tranſmiſſorum replicatio, quæ vos coram majeſtate noſtra ejuſdem unionis proteſtatur utique utiles promotores. Vos enim, ut ex tenore ejuſmodi ſcriptorum veſtrorum didicimus, in reſecandis tanquam vitioſis peſtiferi ſchiſmatis contagiis, veluti fideles medici, abſque intermiſſione temporis ſollicitos, & in reducendis in ſanctæ unitatis corpore, imbecillitate languentibus membris priſtinæ ſanitati vos redditis plurimum operoſos. Super quo ſinceritatem veſtram tanto altius commendamus, quanto vos non per hoc tam propria commoda, quam verius Chriſti fidelium non ambigue cernimus lucra quærere animarum.

Ne autem ſollicitudinis noſtræ, quam ad unitatem & ſtatum eccleſiæ ſemper ultro gerimus, diligentia paternitatibus veſtris ſit forſitan incognita, ſeu aliquatenus peregrina, ecce ſcire placeat, quod receptis pridem ab honorabili Hieronymo de Gydemberg doctore decretorum, ſacri palatii auditore devoto noſtro dilecto veſtris tam litteris, quam relationibus curioſis, confeſtim illuſtres terrarum noſtrarum Sleſiæ Principes conſanguineos noſtros, cæteroſque regni Bohemiæ epiſcopos & prælatos ad nos accerſivimus, cum eiſdem de unione S. matris eccleſiæ ſalutifera conſilia inituri. Freti itaque eorum mature digeſtis conſiliis, prout ipſorum ſcripta dilucidant, juxta ſuaſionum veſtrarum hortamina, ad generale Concilium per vos ſuper feſto Annunciationis glorioſæ Virginis Mariæ, in civitate Piſana proxime venturo celebrari indictum, ſolemnes Ambaxiatores de ſanguine noſtro decernimus tranſmittendos.

Nos enim, Patres venerabiles, in hoc fauſto propoſito juxta deſideria veſtra, tanquam Romanorum & Bohemiæ Rex, omni noſtra obedientia & potentia recipere & accipere volumus ſine dolo, prout ſuper his honorabilis magiſter Joannes Cardinalis de Reguſtam familiaris devotus, fidelis, dilectus, Paternitates veſtras latius informabit, cui in referendis hujuſmodi fidem noſtro nomine velitis credulam adhibere, ſingularem in eo nobis complacentiam oſtenſuri. Datum Uratislaviæ die 26. Novembris, Regnorum noſtrorum anno Bohemiæ XLVI. Romanorum vero XXXIII.

Wenceslaus D. G. Romanorum Rex ſemper Auguſtus & Bohemiæ Rex. Ad mandatum D. Regis Jacobinus Canonic. Pragenſis.

VI.

Littera Regis Franciæ ad Cardinales Piſis congregatos.

Karolus Dei gratia Francorum Rex RR. PP. Cardinalibus zelo pacis eccleſiaſticæ apud Piſas

in

ANNO CHRISTI 1409.

in charitatis vinculo congregatis, amicis nostris carissimis salutem benevolentiæ spiritualis: sperabamus, RR. PP. & amici carissimi, diu concupitam pacem ecclesiæ per renunciationes utriusque misere contendentium de Papatu, persuadente spontanea, eorumque debita charitate, post tot agitatos labores, multis effluxis diebus cernere potuisse: sperabamus in horrenda schismatis tempestate quietis anchoras ex ipsorum manibus procurasse, & tutissimo pacis portu divisos populos congregari. Sed heu, proh dolor! huc usque charitatem eorum ambitio, humilitatem superbia, & fidem perfidia superavit; ut nisi Nos de pace ecclesiæ vestrarum probitatum spes optima reficeret, pacem ipsam a Christianis exulem crederemus: sed de abundantia pietatis ejus qui errata conjungit, & dispersa congregat in salutem uberius consolati, per eam maxime unitatem, quam auctores Deo, cujus res agitur, laudabilissime retinetis, in pacis expectatione certissima congaudemus, & ad eam pari zelo, parique studio, vobiscum pertingere dirigente Domino suspiramus. Quapropter dilecti & fideles &c. Ambaxiatores & Oratores nostros apud vos & Italiæ partes transmittimus, quibus in dicendis plenariam quæsumus date fidem, & nobis assidue vostra beneplacita fidenter rescribatis. Bene & diu optamus vos valere. Datum Parisiis &c.

VII.

Litteræ congregationis ecclesiæ Gallicanæ ad eosdem Cardinales.

RR. PP. & DD. paucis abhinc citra diebus vestras convocationis Concilii litteras cum gaudio pariter & honore recepimus; unde illi gratias referimus, qui post varios sponsæ suæ summosque labores & casus, quibus ipsa peccatis exigentibus tot annorum decursu attrita est, tandem compassionis & misericordiæ oculo jam respicere, & a suis afflictionibus & angustiis liberare inceperit: & ut super prosequutione pacis & consolationis fidelium sereniss. principis & D. nostri Francorum regis intentionem, & ecclesiæ Gallicanæ deliberationem, conclusionem, & expeditionem VV. RR. PP. cognoscant, idem sereniss. Rex egregium &c. *ut supra*; & cum idem D. Guillelmus in deliberationibus capiendis, & cæteris rebus pro breviori expeditione gerendis continue affuerit, nihilque secreti aut derelicti eum in hujusmodi causa prætereat, supplicamus visceraliter, quatenus in omnibus, quæ factum præsentiale, & vestrum particulare tangunt negotium, constanti & firmo, ut clare incepistis animo semper prosequi ad effectum &c. Devoti vestri, Patriarcha Alexandrinus, Archiepiscopi. episcopi, Abbates, Doctores, & alii in Concilio ecclesiæ Gallicanæ congregati.

VIII.

Alia litteræ ejusdem Regis Franciæ ad eosdem Cardinales.

Karolus &c. dilectis ac fidelibus amicis nostris carissimis S. R. E. utriusque collegii Cardinalibus salutem, & in dispositis pro unione ecclesiæ perseverare. RR. PP. amici carissimi. Non credimus vos ignorare ea quæ postquam dilectus atque fidelis consiliarius noster Patriarcha Alexandrinus, ac nonnulli alii nostri Nuncii, qui novissime a vobis abscesserunt tam circa celebrationem Concilii generalis ecclesiæ Gallicanæ, quam de transmissione Prælatorum & litteratorum, ac insignium virorum, plurimorum aliorum hujus regni ad dictam urbem Pisis pro eadem unione proxime celebranda, & alia isthic multipliciter ac diligenter peracta; simulque ad notitiam vestram perveniisse existimamus maximam etiam dispositionem virorum solemnium diversarum regionum de alia obedientia accessurorum ad dietam prælibatam, & jam pro acceleratione agendorum, & ad inducendum & sentiendum de cunctis, idem Patriarcha, & duo Doctores de Universitate Parisiensi, ad Francofordiam in Germania, ubi certum Concilium pro ista materia nunc tenetur, sunt profecti. Hinc est, amici carissimi, quod vos exoramus, & deprecamur enixe, quamvis sollicitos, ut ajunt, sollicitare non sit opus, quatenus quod tam magnifice, & laudabiliter cœpistis, graviter perficiatis, zelum quem ad resarcionem scissuræ togæ Dominicæ geritis, quin etiam prudentiam atque solertiam, nec non in hac re vestram diligentiam ostendentes. Nulli autem extant mortalium, quibus hujus onus facinoris æque incumbat, sicut vobis, aut resultet tantum honoris, vel non honoris, commodi denique, aut damni. Nos itaque, si quid est ulterius auxilii, consiliive, aut favoris, ad quod nostra potentia se extendat, quo egeat, quovis alio modo, nos indesinenter, ut hactenus, reperietis integerrimo affectu propitium atque pronum. Datum &c.

IX.

Oratores Concilii Pisani; sive illi, qui fecerunt sermones coram DD. Cardinalibus & Clero a XXV. mensis Martii; quæ fuit prima dies Concili, & festum Annunciationis B. Mariæ, usque ad 19. Maji.

Et primo die eadem, ipsis Dominis, & Clero existentibus in ecclesia Cathedrali, fecit sermonem Fr. Leonardus Ordinis Prædicatorum, inquisitor hæreticæ pravitatis Bononiensis. Ex *MS.* Vindobonensi.

II. Item, die Martis XXVI. in prima sessione fecit sermonem D. Cardinalis Mediolanensis.

III. Item, die Jovis sancta, quarta Aprilis, in sancto Martino, fecit sermonem D. episcopus † Ordinis Fratrum Minorum.

IV. Item, die Veneris sancta, quinta Aprilis, In sancto Martino, fecit sermonem Magister Richardus † Anglicus.

V. Item, die Dominica, XIV. Aprilis, in sancto Martino, frater Vitalis Ordinis Minorum.

VI. Item, die Dominica, XXI. in sancto Martino, episcopus Dignensis Ordinis Minorum.

VII. Item, die Dominica, XXVIII. Aprilis, in ecclesia Cathedrali, D. Cardinalis Prenestrinus.

VIII. Item, die Lunæ, XXIX. Aprilis, in ecclesia Prædicatorum, episcopus Laudensis Prædicator.

IX. Item, die Martis, ultima Aprilis, episcopus Sarisberiensis, in sessione fecit sermonem per modum collationis coram Concilio.

X. Item, die Jovis, secunda Maji, Magister Guillelmus Parvi., Magister in Theologia, no-

ANNO CHRISTI 1409.

nomine Universitatis Parienſis propoſuit in ſancto Martino, hora Veſperarum, coram DD. Cardinalibus, Prælatis, & aliis audire volentibus, notabiliter per modum ſermonis, cujus thema fuit: *Principes populorum congregati ſunt cum Deo Abraham &c.*

XI. Item, eadem die, hora & loco, propoſuit per modum ſermonis quidam Ambaxiator Archiepiſcopi Moguntinenſis, nomine ſuo & ſuorum Ambaxiatorum, multum excellenter &c.

XII. Item, die Sabbathi, quarta Maji, in ſancto Martino, hora veſperarum, propoſuerunt &c. duo ex Ambaxiatoribus Archiepiſcopi Colonienſis.

XIII. Item, die Dominica, quinta Maji, fecit ſermonem in miſſa coram Dominis &c. Generalis Auguſtinenſium.

XIV. Item, die Mercurii, octava Maji, Feſto Apparitionis S. Michaelis, & in eccleſia ejuſdem, D. Patriarcha Alexandrinus dixit miſſam, & fecit ſermonem.

XV. Item, die Dominica, XIX. Maji, in eccleſia Sancti Martini, epiſcopus Siſtaricenſis.

XVI. Item, die Jovis, XVI. Maji, Feſto Aſcenſionis, in eccleſia majori, Epiſcopus *.

XVII. Item, die Dominica, XIX. Maji, Generalis Miniſter Minorum Bononienſis in S. Martino.

X.

ACTA CONCILII PISANI

Ex MS. Vindobonenſi.

Inauguratio Concilii Piſani die Lunæ XXV. Martii A. 1409.

PRimo die Lunæ XXV. Martii feſti Annunciationis beatæ Mariæ, qua die fuerat intimatum Concilium generale utriuſque obedientiæ per dominos utriuſque Collegii Cardinales celebrandum in Civitate Piſarum, ſuper unione eccleſiæ ſanctæ Dei, & ſchiſmate tollendo, fuerunt ipſi domini Cardinales & omnes alii, tam epiſcopi, quam Abbates, in dicta civitate Piſarum, in eccleſia S. Michaelis de Angelis. In qua ſe induerunt ſuppellicio, pluviali, & mitra. In quo habitu proceſſionaliter iverunt ad eccleſiam Cathedralem. In qua proceſſione D. Cardinalis de Turejo ibat ultimus cum mitra Pontificali, ſandaliis &c. tamquam Pontifex illius diei &c.

Quibus in eccleſia majori exiſtentibus, omnes Cardinales & Prælati deduerunt ſe & veſtimentorum cappas. Et poſtea ſteterunt in locis ſuis, in choro ipſius eccleſiæ. Miſſa vero fuit celebrata per ipſum D. Cardinalem de Turejo ſolemniter de feſto. Et fuit factus ſermo ſolemnis ad Clerum ante offertorium per unum Magiſtrum in Theologia. In fine cujus dixit, quod ob reverentiam feſti prorogabatur ſeu continuabatur Concilium ad diem craſtinum, ſive Martis, XXVI. dicti menſis Martii.

PRIMA SESSIO GENERALIS

Die Martis, XXVI. Martii.

DIe craſtina ſcil. Martis XXVI. convenerunt omnes Domini Cardinales & Prælati mane in ortu ſolis dicta eccleſia Cathedrali.

In qua D. Epiſcopus Oſtienſis Cardinalis miſſam de ſancto Spiritu ſolemniter celebravit in magno altari. Et interim omnes tam domini Cardinales, quam alii epiſcopi & Abbates ſteterunt cum cappis. Qua finita omnes induerunt ſuppellicia, pluviale, & mitras albas. Et cum illo habitu proceſſerunt ad loca, ſeu ſcamna facta & ordinata pro Concilio generali, & ſederunt per hunc modum.

Primo domini Epiſcopi Cardinales ſederunt ſuper uno ſcamno, ſeparato a ſcamnis aliorum Prælatorum, quod erat in capite aliorum ſcamnorum, habentes facies verſas ad Prælatos, & totum Concilium generale. Et primo domini Epiſcopi Cardinales fuerunt in medio illius ſcamni ſituati. Et erat primus in ordine Preneſtrinus. Item domini Cardinales presbyteri ad dexteram partem, modicum a dictis dominis Epiſcopis remoti. Et erat primus Dominus de Turejo, Item domini Diaconi ad ſiniſtram partem, ſemoti etiam ab ipſis dominis Epiſcopis. Et erat primus in ordine Cardinalis de Saluciis.

Item, erant ſcamna æqualia, etiam in altitudine ſcamni dominorum Cardinalium, facta in longitudine eccleſiæ ab utraque parte, ſemota a ſcamnis dictorum dominorum Cardinalium. In quibus non ſedebant niſi Prælati, per modum qui ſequitur. Primo ad partem dexteram fuerunt ſituati Epiſcopus Meldenſis Ambaxiator Regis Franciæ, & Abbas * Ambaxiator Regis Angliæ. Conſequenter Archiepiſcopi, Epiſcopi, & Abbates ſecundum ordinem ſuæ promotionis, qui per prius diligenter ab eis fuit exquiſitus, & redactus in ſcriptis per venerabiles viros D. Petrum Fabri Præpoſitum Rigenſem ſecretarium reverendiſſimi Patris in Chriſto domini Cardinalis Oſtienſis, & per Magiſtrum * Secretarium D. Cardinalis Neapolitani de mandato ipſorum Dominorum Cardinalium, quibus per ambo Collegia fuerat hoc commiſſum.

Item, in alio ſcamno in parte ſiniſtra fuit primus Epiſcopus Vapnicenſis Ambaxiator Regis Ludovici. Deinde Archiepiſcopi, Epiſcopi, & Abbates ſecundum promotiones ſuas &c.

Item, coram dominis Cardinalibus fuerunt duo ſcamna bene honeſta, poſita de longitudine Concilii, ſeparata ab omnibus aliis, in quibus fuerunt milites, Doctores, & cæteri Ambaxiatores Regum & Principum, qui non erant Prælati. Et fuerunt ordinati ſecundum præcellentiam Dominorum ſuorum. Item ſederunt Auditores, Clerici Cameræ, & cæteri Officiarii, & Generales ordinum in pedibus dominorum Cardinalium. Videlicet Auditores &c. in medio, & Generales in lateribus.

Item, Protonotarii, & electus Patriarcha Gradenſis in uno alio ſcamno per ſe poſito, ad dexteram dominorum Cardinalium, ante ſcamnum Ambaxiatorum Regum, ſimili ſcamno dictorum Ambaxiatorum. Item, cæteri Procuratores Epiſcoporum, capitulorum, Magiſtri in Theologia, Doctores, & cæteri ſederunt ſuper ſcamnis ordinatis & poſitis in Concilio, & in pedibus Prælatorum. Et fuerunt ordinati ſecundum promotionem magiſtrorum ſuorum & dignitates.

In ordine ſuo collocatis per deputatos dixit unus Notarius ad hoc deputatus alta, & intelligibili voce: quod nulli eccleſiæ ſeu perſonæ præjudicet in poſterum, ſi non eſſent ſituatæ in ordine ſuo. Et de hoc petierunt fieri publica inſtrumenta. Et eſt notandum, quod ipſe D. Cardinalis Oſtienſis, qui miſſam celebraverat, amota caſula, & ſandaliis, remanentibus

adhuc

ANNO CHRISTI 1409.

adhuc aliis indumentis, & veſtitu pluviali, & mitra alba, ſicut alii, ivit ad ſedendum cum aliis in ordine ſuæ promotionis. Deinde fuit factus ſermo ſolemnis per D. Cardinalem Mediolanenſem, exiſtentem in cathedra cum pluviali & mitra alba. Facto ſermone Cantores inceperunt cantare antiphonam quæ dicitur quarta feria in capite jejunii, videl. *Exaudi nos Domine, quoniam benigna eſt miſericordia tua*. Et interim dum cantabatur, D. Cardinalis Oſtienſis, qui miſſam celebraverat, ivit ad cathedram paratam ante altare, cum carello, & fadiſtorio. Qua antiphona finita Diaconus, qui Evangelium dixerat in Miſſa, alta voce dixit: *Orate*: & tunc omnes Domini Cardinales, & alii Prælati depoſitis mitris proſtraverunt ſe, orantes &c. Paululum poſt idem D. Cardinalis Oſtienſis erigens ſe dixit: *Oremus: Omnipotens ſempiterne Deus, qui tua miſericordia nos incolumes &c.*

Poſt quam orationem Diaconus & ſubdiaconus, qui in Miſſa ſerviverant, inceperunt Litanias, quas, omnibus tam Prælatis, quam aliis reſpondentibus, continuaverunt uſque ad finem, ſtando, & librum in dextro cornu altaris tenendo, omnibus aliis ad terram proſtratis, ut dictum eſt. Qua litania finita idem D. Cardinalis Oſtienſis, qui miſſam celebravit, ſurrexit de cathedra, & dixit: *Oremus: Adſumus Domine ſancte Spiritus, adſumus &c.* Quam finivit abſolute reſpondendo: *Amen*. Qua finita Diaconus, qui dixerat, *Orate*, dixit: *Erigite vos*.

Tunc D. Cardinalis de Saluciis diaconus Cardinalis, & primus in ordine, paratus in habitu diaconi, dixit Evangelium, principaliter ordinatum pro tali negotio. Quo finito idem D. Cardinalis Oſtienſis flexis genibus in loco prædicto incepit hymnum: *Veni creator Spiritus*, & omnes tam Cardinales, quam Prælati, depoſitis mitris, & alii proſtraverunt ſe, & continuaverunt hymnum uſque ad finem. Quo finito idem D. Oſtienſis ſurrexit, & duo induti ſuppelliciis dixerunt, ubi de ſancto Spiritu loquebantur Apoſtoli &c. Quo finito idem D. Cardinalis dixit: *Oremus, Deus, qui corda fidelium &c.* Et aliam, ſcilicet: *Da quæſo eccleſiæ tuæ, miſericors Deus &c.* Quibus finitis dixit Diaconus: *Erigite vos*. Et tunc omnes ſurrexerunt, & repoſitis mitris ſederunt in locis ſuis.

Tunc Archiepiſcopus Piſanus aſcendit cathedram, & legit alta voce caput unum de ſancta Trinitate & fide catholica lib. 6. & tres alias ſchedulas, de quibus non recordor. Poſtmodum D. Cardinalis Preneſtrinus fecit allocutionem pulcherrimam, quam incepit per hæc verba: *Ecce, reverendiſſimi, & venerabiles Patres &c.* Qua finita dixit, quod Concilium conſtitueret Procuratores, advocatos, & notarios pro ſerviendo Concilio. In quo omnes conſenſerunt. Tunc ſurrexit unus Notarius, & incepit nominare ſex notarios electos per Concilium, quatuor procuratores & duos advocatos. Quibus nominatis præſentaverunt omnibus Prælatis, qui omnes in eorum electione conſenſum præbuerunt. Et poſtmodum ipſi ſoli Notarii in manibus ipſius D. Cardinalis Preneſtrini, tamquam Prioris, & vice omnium, juraverunt fideliter redigere in ſcriptis omnia quæ fierent, & dicerentur in ipſo Concilio, de quibus forent requiſiti. Quo facto unus Advocatorum, ſcil. D. Simeon de Peruſio aſcendit cathedram. Et ibidem fecit unam pulchram arengam. In fine cujus petiit, quod legerentur litteræ Dominorum utriuſque Collegii Cardinalium, per quas fuerat ſignificatum Concilium generale ad locum & diem prædictos, Petro de Luna & Angelum Corario, contendentibus de Papatu, & earum executione.

ANNO CHRISTI 1409.

Quo facto deſcendit de cathedra, & tunc aſcendit quidam Magiſter Angelus ſecretarius conciliorum particularium dominorum Cardinalium, tenens certos rotulos continentes tenorem & executionem ipſarum. Quos de verbo ad verbum legit alta & intelligibili voce, omnibus audientibus. Et primo litteram miſſam Gregorio per ſuum Collegium. In qua ſignificabant illi Concilium &c. & etiam ſubtractionem obedientiæ illi per dictum Collegium factam. Et deinde executionem factam de ipſa in civitate Senenſi per unum curſorem &c. Poſt quas legit litteras miſſas Benedicto per ſuum Collegium, & alias etiam tribus Cardinalibus cum eo exiſtentibus miſſas per eoſdem. In quibus ſignificabant tam eidem Benedicto, quam Cardinalibus conventionem per eos factam cum altero Collegio de Concilio generali utriuſque obedientiæ celebrando Piſis die 25. menſis Martii anni Dom. 1409. exhortando & ſupplicando, quod ad illud dignaretur ejus Sanctitas venire, renunciaturus ut tenebatur, vel mittere procuratorem cum ſufficiente poteſtate. Deinde legit executionem dictarum litterarum factam per D. Guillelmum judicem curiæ Nemauſenſis, & reſponſionem factam per ipſum Benedictum, & aliam per D. Cardinalem Auxitanenſem factam nomine omnium aliorum Cardinalium, ſcil. ipſius Auxitanenſis, de Fliſco, & de Chalanco.

Quibus lectis petiit Procurator ipſos reputari contumaces, Tunc D. Preneſtrinus dixit nomine totius Concilii, quod duo Domini Cardinales Diaconi, & quatuor Archiepiſcopi irent ad valvas eccleſiæ ad inquirendum, utrum eſſent prædicti Domini contendentes de Papatu, & ipſi Cardinales, vel aliquis ipſorum, ſeu eorum procurator &c.

Tunc duo domini Diaconi Cardinales, ſcil. S. Angeli, & S. Gregorii, Archiepiſcopi Januenſis, Piſanus, & duo alii acceſſerunt ad valvas cum procuratoribus, fiſcalibus, & notariis, quos extra repererunt. Et illos trina vice interrogantes lingua vulgari & Latina nullum repererunt &c. De quibus omnibus dicti procuratores petierunt fieri publica inſtrumenta per notarios ſupradictos &c. Quibus reverſis ad loca ſua, D. prædictus Cardinalis S. Angeli retulit Concilio pro omnibus, prout fecerant, & quod nullum ipſorum, nec aliquem pro ipſis repererant &c. Tunc omnes procuratores requiſiverunt, quod reputarentur omnes, tam duo contendentes de Papatu, quam Cardinales, veri & puri contumaces.

Tunc D. Preneſtrinus, primus in Concilio, reſpondens pro omnibus dixit, quod licet deberent reputari contumaces, tamen de benignitate Concilii aſſignabatur eis terminus ad craſtinam diem, ſcil. Mercurii XXVII. dicti menſis Martii. De quo fuerunt facta publica inſtrumenta.

Solemnis Oratio Cardinalis Mediolanenſis Petri de Candia in prima Seſſione Concilii Piſani an. 1409. die 26. Martii habita.

Adeſtis omnes filii Iſrael: decernite quid facere debeatis. Jud. c. 20. Reverendiſſimi Patres, Chriſti commilitones, Eccleſiæ defenſores & pu-

ANNO CHRISTI 1409.

pugiles, quos in unum ad hanc ſanctam Synodum & generale Concilium Spiritus S. gratia congregavit.

Cum veſtra quotidiana inſtantia ſit & eſſe debeat omnium Eccleſiarum ſollicitudo, & canonice repræſentetis univerſalem Eccleſiam: qui tanquam ſpirituales & ſpeciales filii, compaſſione debita cernitis piæ matris ſtatum flebilem, vilipendium & contemptum, ex cæca ambitione iſtorum duorum contendentium de Papatu, ipſam omni arte, fraude, & exquiſita malitia tenentium in tam longa diviſione diuturnoque ſchiſmate, qui ipſum peſtiferum ſchiſma nutricantes pertinaciter in perpetuum prorogare moliuntur: *Qui adeſtis decernite, quid facere debeatis*. Quia numquam tantum nefas & tam grande piaculum factum eſt in Iſrael. Ubi thema.

Attendite igitur vobis & univerſo gregi, in quo Spiritus S. vos poſuit regere Eccleſiam Dei, quam acquiſivit ſanguine ſuo. Videtis enim, Patres reverendiſſimi, quod ſtatus Eccleſiaſticus ubique confunditur. Videtis infinita pericula animarum & corporum, corruptionem morum, depreſſionem bonorum, exaltationem vilium & reproborum. Videtis graviſſimas perſecutiones Sanctæ Rom. Eccleſiæ, matris omnium & magiſtræ. Temporalia prodigaliter diſperduntur, patrimonium alienatur & perditur. Et quod omnibus Chriſtianis lugubre eſt audire & lugubrius cernere, ipſa caput Mundi Roma, Beati Petri ſedes, tot Apoſtolorum, martyrum & ſanctorum fideliſſima conſervatrix, paucis annis diſtrahitur, animæ defunctorum conſuetis & debitis obſequiis & ſuffragiis defraudantur. Et perſonæ Eccleſiaſticæ factæ ſunt omnibus in opprobrium & ubilibet in deriſum. De Chriſtianis Judæi truffantur, inimici crucis Chriſti nos deriſent, & lætantes de nobis perfidi cachinnantur. Et quod pejus eſt, ante tempus a Domino præfinitum, repræſentative introducunt Anti-Chriſtum.

Noſtis enim qualiter illi duo homines infelices ſibi invicem detrahunt, & ſe furialibus blaſphemiis dehoneſtant, alter alterum, & mutuo ſe appellant Antipapam, intruſum, & ſerpentem tortuoſum, Machometum, & etiam Antichriſtum, & multa alia ſimilia nomina ſibi imponunt. Quæ non tam labiis, quam auribus Chriſtianis horrenda, & abominabilia eſſe deberent, quæ nedum corda fidelium, verum etiam ipſum aerem electum puriſſimum ſolo affatu inficiunt. Et fas in nefas confunditur. Nam quilibet iſtorum, ut favores & fautores mundanos & temporales ſibi alliciat, dum credat, vel ſperet in aliquo ſuam partem facere fortiorem; nulli præterea petenti quicquam denegare præſumit. Quem unus juſte execratur, alter aſſerit non ligatum. Quem unus condemnat, alius male appellantem juſtificat. Et ſic omnium rerum ordo confunditur. Adeo quod princeps tenebrarum ſedet in ſolio majeſtatis, & ſol juſtitiæ eclipſatur.

Et quia circumſcripto miraculo, iſta materia aliter quam per Concilium generale terminari & finiri non poteſt, hoc neceſſario eſt congregatum pro hujus cruentæ belluæ, inveterati deteſtandique ſchiſmatis extirpatione totali, & pro unienda & redintegranda omnium matre communi, tam longo tempore diviſa & enormiter lacerata. Nam ſi cauſæ ac eminentes neceſſitates Eccleſiæ pio compaſſionis oculo ponderentur, vix forte invenientur tantæ & tam neceſſariæ cauſæ ac urgentes neceſſitates Eccleſiæ tempore præteritorum Conciliorum tam per Apoſtolos, quam etiam per alios SS. Patres convocatorum & celebratorum, affuiſſe, quantæ & quales hodie exiſtunt propter iſtud inveteratum ſchiſma, quod fidem turbat, Eccleſiam lacerat, & graviter premit univerſum populum Chriſtianum, attentis periculis & ſcandalis ex eo tamdiu emerſis, & niſi provideatur, etiam emerſuris. Quæ enim eſſe poteſt major cauſa fidei, propter quam maxime conſueverunt & antiquis & novis temporibus generalia Concilia celebrari, quam in caſu noſtro? Ubi principaliter agitur, quod unus, verus, & indubitatus detur paſtor Eccleſiæ univerſali. Quæ major cauſa fidei, quam quando in corpore Chriſti myſtico cernimus duo capita monſtruoſa? Quæ major cauſa fidei, quam quando agitur, ut ſchiſma, quod duravit per 30. annos & ultra, finiatur, & non perpetuetur, ut ſchiſma Græcorum? Quæ major denique cauſa fidei, quam ubi antiquæ hæreſes defenduntur, & novæ quotidie cumulantur? Per totum enim mundum divulgatur, prædicatur, publicatur, ſermonibus & ſcripturis, alterum contendentium eſſe hæreticum manifeſtum, errores hæreticales plures prædicaſſe & dogmatizaſſe? Nonne in Conſiſtoriis publicis & generalibus unus alium, & alter alterum, ut hæreticum ſententialiter condemnavit?

Suſtinebit igitur Eccleſia, tolerabit hæc ſancta Synodus, & ſacrum Concilium generale, univerſalem Eccleſiam repræſentans, duos Papas, & quemlibet eorum ut hæreticum condemnatum? Deeſt igitur materia hæreſis, propter quas extirpandas, & falce ſanctæ matris Eccleſiæ radicitus excidendas debeat generale Concilium convocari? Et maxime in cauſa præſenti, propter dubium Papatus & tituli inextricabile, propter fidei ſcelus deteſtabile, propter ſcandalum irremediabile, & propter grande & grave multiplex crimen notorium incorrigibile.

Et quia adeſtis omnes filii Iſrael, decernite quid facere debeatis, ut exoptatam unionem de proximo in Dei Eccleſia videre poſſimus Quam nobis concedat Deus, qui vivit & regnat per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

SESSIO SECUNDA GENERALIS

Die Mercurii, XXVII. *Martii*. Ex MS. Vindobonenſi.

DIe Mercurii, XXVII. dicti menſis Martii, convenientibus omnibus Dominis Cardinalibus & aliis Prælatis in prædicta Eccleſia Cathedrali, fuit celebrata miſſa ſolemnis per Archiepiſcopum Piſanum, ut moris eſt.

Qua finita, omnes Domini Cardinales & alii Prælati induerunt ſuppellicia, pluvialia & mitras.

Et omnibus in locis ſuis ſtantibus, cantores inceperunt cantare quamdam antiphonam.

Qua finita, unus presbyter, veſtitus in habitu diaconi, dixit alta voce: *Orate*. Et tunc omnes proſtraverunt ſe, & depoſitis mitris prolixius oraverunt.

Tunc Dominus Cardinalis Neapolitanus, qui ſtabat proſtratus ante altare ſuper cathedram, ſurrexit, & dixit: *Oremus*, Et quamdam orationem &c.

Qua finita, diaconus & ſubdiaconus incepe-

ANNO CHRISTI 1409.

perunt litaniam, ut supra factum fuit, scilicet die Martis.

Qua finita, idem Dominus Cardinalis Neapolitanus surrexit, & dixit quamdam orationem, ut supra dictum est. Qua finita, diaconus dixit: *Erigite vos*. Tunc Dominus Cardinalis de Brancaciis Diaconus, paratus in habitu diaconi, ut moris est, dixit Evangelium: *Designavit Jesus* &c.

Quo facto, omnibus stantibus, flexis genibus & depositis mitris, idem Dominus Cardinalis Neapolitanus incepit hymnum: *Veni Creator Spiritus* &c.

Quo finito, Dominus Cardinalis Neapolitanus surrexit, & duo Acolyti dixerunt unum versum de Sancto Spiritu. Quo responso per cantores, idem Dominus Cardinalis dixit: *Oremus*: *Deus, qui corda* &c. & quamdam aliam.

Quibus finitis, diaconus dixit alta voce: *Erigite vos*. Tunc omnes surrexerunt, & repositis mitris sederunt in locis suis.

Quo facto, Advocatus ascendit cathedram, & petiit declarari per sacrum concilium duos contendentes de papatu contumaces, una cum Cardinalibus supra dictis cum eis residentibus.

Tunc Dominus Preneſtrinus allocutus est concilium, quid videretur utilius &c. Videlicet, quod accusaretur contumacia ipsorum Dominorum contendentium statim & dictorum Cardinalium?

Vel accusaretur solum contumacia ipsorum duorum statim: Et Cardinales expectarentur usque ad diem sabbathi proximum?

Vel, quod omnes, tam duo contendentes, quam Cardinales simul expectarentur, usque ad diem Sabbathi proximum?

Super quo habitis & redactis in scriptis opinionibus tam Dominorum Cardinalium, quam omnium aliorum Prælatorum, Generalium ordinum, Ambaxiatorum & clericorum, fuerunt repertæ diversæ. Nam aliqui dicebant, quod statim duo contendentes reputarentur contumaces, & Cardinales expectarentur usque ad diem Sabbathi. Alii, quod omnes simul statim contumaces reputarentur. Alii, quod omnes simul expectarentur ad diem Sabbathi.

Tamen fuit ordinatum per Concilium, quod duo Cardinales diaconi & quatuor Archiepiscopi irent ad valvas Ecclesiæ cum procuratoribus & notariis ad inquirendum, ut supra dictum est.

Qui redeuntes retulerunt ut supra.

Et quia opiniones fuerunt diversæ, ordinavit concilium, quod omnes Domini Cardinales & Prælati, & alii Ambaxiatores essent simul in crastinum in Ecclesia S. Martini, deliberaturi inter ipsos super certis punctis juris &c. tangentibus concilium &c.

Et fuit assignata alio sessio pro concilio ad diem Sabbathi proxime sequentis.

SESSIO SPECIALIS

Die Jovis XXVIII. *Martii*.

DIe Jovis mane fuerunt in dicta Ecclesia Sancti Martini, & tenuerunt consilium eorum in revestiario ipsius Ecclesiæ &c.

SESSIO TERTIA GENERALIS

ANNO CHRISTI 1409.

Die Sabbathi XXX. *Martii*.

COnvenerunt omnes in prædicta Ecclesia cathedrali. Et fuit missa celebrata solemnis, quam fecit Dominus Clemens VII. bonæ Mem. pro schismate sedando &c.

Qua finita, omnibus Cardinalibus & Prælatis indutis pluviali & mitra, ut supra in aliis sessionibus, cantores inceperunt antiphonam supradictam, videlicet: *Exaudi Domine* &c.

Qua finita, diaconus vestitus habitu decenti dixit: *Orate*. Tunc omnes mitris depositis prostraverunt se, orantes &c.

Tunc Dominus Albanensis fecit per omnia, sicut supra scriptum est de Dominis Ostiensi & Neapolitano Cardinalibus. Et fuerunt lectæ litaniæ, & omnia observata ut supra.

Dominus Cardinalis de Columna dixit Evangelium, sicut fecerunt in aliis diebus, in quibus fuit sessio, Domini de Salutiis, & de Brancaciis, Diaconi Cardinales.

Quo officio finito, Advocatus, videlicet Dominus Simeon de Perusio, ascendit cathedram, & incepit unam arengam. In fine cujus petiit, quod duo contendentes de papatu per concilium reputarentur contumaces, cum jam per quinque dies fuissent expectati. Et ad idem requisivit de Cardinalibus eis adhærentibus superius nominatis.

Tunc de mandato concilii supradicti duo Domini Cardinales, Sancti Angeli, * cum Archiepiscopis, procuratoribus & notariis, iverunt ad valvas Ecclesiæ, & inquisiverunt, retulerunt, & alia fecerunt, ut supra in aliis diebus sessionis dictum est.

Tunc fuerunt inquisita vota omnium in concilio sedentium. Quibus in unum congregatis fuerunt omnes reperti ejusdem voluntatis: Videlicet, quod duo contendentes de papatu fuerint per omnes reputati & declarati contumaces.

De Cardinalibus vero, quod expectentur, de misericordia & benignitate concilii, usque ad proximam sessionem. Quæ assignata est de consensu & voluntate totius concilii, propter ferias Paschæ, ad diem lunæ proximum post Dominicam de QUASIMODO, quæ erit die XV. Aprilis.

Et de omnibus præmissis fuerunt positæ schedulæ ex parte concilii in valvis Ecclesiarum. Per quas notificabatur universis, duos de papatu contendentes per concilium super facto fidei Christianæ & unionis Ecclesiasticæ contumaces fuisse reputatos &c.

QUARTA SESSIO GENERALIS

Die Lunæ XV. *Aprilis*.

PRædicta die adveniente, omnibus in Ecclesia sæpe dicta congregatis, fuit missa solemnis per quemdam Episcopum celebrata. Qua finita, omnes induerunt ornamenta, ut supra in aliis sessionibus. Cantata fuit antiphona, *Exaudi Domine*, per cantores: Dictæ orationes: *Veni Creator Spiritus &c.* per Dominum Ostiensem: Dictum Evangelium per Dominum Sancti Angeli diaconum Cardinalem de collegio Romano. Et fuerunt dictæ Litaniæ solemnes, ut supra.

Qui-

ANNO CHRISTI 1409.

Quibus ſupra dicto modo ſic ſolemniter peractis, familiaribus Dominorum Cardinalium, & aliis omnibus, vocem in Concilio non habentibus, extra Eccleſiam devectis, dixerunt Ambaxiatores Regis Ruperti, ultimo in Regem Romanorum electi, quod habebant aliqua ex parte ſui Magiſtri in publico Concilio referenda. Quare requiſiverunt, quod exaudirentur. Super quo fuerunt requiſita vota omnium in Concilio ſedentium. Quibus omnibus placuit.

Tunc quidam eorum vocatus Epiſcopus Verdenſis nomine omnium Coambaxiatorum ſuorum propoſuit in favorem Errorii, ponendo XXII. rationes, ſapientes ad hæreſim & contra jus & fidem. Per quas dicebant, unum collegium abſque alio non potuiſſe convenire, nec Concilium convocare.

Quo facto, fuit petitum per Concilium, quod darent omnia in ſcriptis, quæ dixerant, & docerent de mandato. Sed quia pro tunc non habebant in ſcriptis illa, quæ dixerant, nec procurator in promptu, receſſerunt de Concilio.

Tunc Advocatus ſeu promotor Concilii aſcendit cathedram, & petiit contumaciam contendentium de papatu aggravari, & Cardinales reputari contumaces.

Tunc duo Domini diaconi Cardinales cum quatuor Archiepiſcopis & aliis notariis &c. de mandato Concilii acceſſerunt ad valvas Eccleſiæ, & interrogantes inquiſiverunt, & cetera fecerunt, ſicut in aliis ſeſſionibus.

Quibus non repertis retulerunt Concilio per organum domini Cardinalis ſancti Angeli de collegio Avinionenſi.

Quo audito, ad inſtantiam procuratoris ſeu promotoris, fuit per Concilium contra dictos contendentes aggravata contumacia, & Cardinales de gratia expectati uſque ad aliam ſeſſionem.

Quæ fuit prorogata & aſſignata de conſenſu ſanctæ ſynodi ad diem Mercurii XXV. hujus menſis Aprilis.

SESSIO SPECIALIS

Die Martis, XVI. *Aprilis*.

ET in craſtinum, videlicet Martis XVI. aliquibus Dominis Cardinalibus exiſtentibus in Concilio, in Sancto Martino: Quidam Magiſter, Conradus de Suſato, Sacræ Theologiæ Profeſſor, præſentavit eiſdem Dominis Cardinalibus quamdam cedulam, dubia prædicta ſeu rationes erroneas & hæreticas continentem. Cujus principium tale erat: Reverendiſſimi Patres & excellentiſſimi Domini, Sereniſſimi Principes, nec non procuratores ſeu poteſtatem eorum &c. De quibus omnibus receperunt copiam per publicum inſtrumentum collationatam cum originalibus de verbo ad verbum, teſtibus præſentibus.

QUINTA SESSIO GENERALIS

Die Mercurii, XXV. *Aprilis*.

OMnibus in prædicto loco exiſtentibus, fuit miſſa per unum Prælatum ſolemniter celebrata. Et poſt miſſam ſuffragia dicta, ut in aliis ſeſſionibus.

Dominus Anicienſis dixit orationes & *Veni Creator* &c. Dominus Barrenſis Diaconus Cardinalis dixit Evangelium. Et fuerunt litaniæ dictæ &c.

Quibus ſic celebratis, facta fuit allocutio per Dominum Preneſtrinum. In qua narravit, quo-

A modo duo contendentes fuerunt contumaces reputati, & poſtmodum in præcedentibus ſeſſionibus eorum contumacia aggravata. Sed videbatur ſibi, bonum eſſe, quod de conſenſu totius Concilii mitterentur duo Domini Diaconi Cardinales, Archiepiſcopi, & alii officiarii ad valvas Eccleſiæ, ad inquirendum &c. & poſtea referrent, prout & quemadmodum in aliis ſeſſionibus fuit factum.

Et quia clare ab omnibus propter diſtantiam audiri non potuit, fuit illud idem per advocatum in publica cathedra alta & intelligibili voce replicatum. Quod omnibus placuit.

Tunc enim ſurrexerunt dicti duo Domini Diaconi Cardinales, Archiepiſcopi, & cæteri B Concilii promotores & officiarii, & ad valvas Baſilicæ accedentes inquiſiverunt, petierunt, & proclamaverunt, lingua materna & latina, prout & quemadmodum fecerunt in præcedentibus ſeſſionibus.

Quibus contendentibus, nec aliquo pro eiſdem repertis, ipſi duo Domini Cardinales, Archiepiſcopi, & alii ad loca ſua redierunt, & omnia ſeriatim per organum Domini cardinalis ſancti Angeli collegii Avinionenſis Concilio retulerunt. Quod conſiderans pertinaciam ipſorum contendentium minime comparentium, inſtantibus promotoribus Concilii, eorum contumaciam iterum aggravarunt: Benigne & gratioſe cum Dominis Cardinalibus procedendo, C ipſos expectando uſque ad aliam ſeſſionem proximam.

Quo facto, quidam Dominus Florianus, Doctor Bononienſis, aſcendit cathedram, & propoſuit coram ſancta ſynodo, quod promotores per Concilium deputati habeant aliqua proponere & dicere pro extirpatione ſchiſmatis &c. quos audirent, ſi placeret. Ad quod omnes aſſenſum præbuerunt. Tunc Magiſter Anglus, unus de Secretariis Concilii, incepit legere unum Rotulum longitudinis ſex quaternarum & ultra. In quo continebatur introductio ſchiſmatis, & vita, colluſiones notoriæ, & cetera duorum contendentium, cujus principium ſic incipiebat: *In Nomine Domini Amen. Coram* D *hac ſancta &c.* ut ſupra pag. 1187.

Poſtea legit totum factum, a prima die ſchiſmatis uſque ad diem præſentem. Quod duravit ultra unam horam cum dimidia. In fine cujus dixit, prout in inferioribus deſcribitur. Quare pro parte dicti procuratores &c. ut ſupra pag. 1209.

Poſt quod quidam magiſter, procurator, ſeu promotor Concilii ſurrexit, & de omnibus & ſingulis ſupradictis petiit fieri publica inſtrumenta per notarios Concilii nomine ſuo, & omnium aliorum compromotorum ſuorum, ſeu comprocuratorum.

Rurſum magiſter Anglus, ſuperius nominatus, legit quamdam ſchedulam, in qua contiE nebatur, quod de mandato, & conſenſu totius Concilii prorogabatur, ſeu aſſignabatur alia ſeſſio ad diem Martis, ultimam hujus menſis Aprilis.

Et tunc per Concilium nominabuntur certi, notabiles, & magnæ auctoritatis, ac Deum timentes viri, ad recipiendas informationes de articulis, narrative & diſpoſitive per promotorem Concilii ſupra datis &c. Item reſpondebitur ad ea, quæ nuncii D. Ruperti ultimo in Regem Romanorum electi propoſuerunt publice in Concilio in alia ſeſſione, videlicet die Lunæ XV. Aprilis proxime præterito. Et ſic fuit finis pro illa ſeſſione.

SEX-

ANNO CHRISTI 1409.

SEXTA SESSIO GENERALIS

Die Martis, ultima Aprilis.

DIE Martis, ultima Aprilis, superius pro sessione assignata, Dominis Cardinalibus, Prælatis & aliis, in loco sessionis stantibus, celebrata missa per unum Prælatum, indutis Dominis Cardinalibus & aliis Prælatis ornamentis suis, dictis orationibus, & *Veni Creator*, per Dominum Prenestrinum, dictis litaniis, dicto Evangelio per Dominum de Saluciis, & aliis omnibus solemniter peractis, prout & quemadmodum factum fuit in aliis sessionibus præcedentibus: Quidam Episcopus, Sarisberiensis, Ambaxiator Regis Angliæ, qui sedebat primus in scamno Prælatorum situato ad partem sinistram Dominorum Cardinalium, statim, licentia a Dominis Cardinalibus nec a Concilio generali minime petita, Cathedram cum mitra & pluviali ascendit, & sermonem seu harengam pulcherrimam super materia unionis fecit, excitando Dominos, &c. Cujus thema fuit: Judicium & justitia præparatio sedis tuæ. Quod notabiliter deduxit &c.

In fine cujus dixit, quod ipse & coambaxiatores sui habebant potestatem, & procuratorium sufficiens a Serenissimo Principe Rege Angliæ &c. toto clero, & etiam ab aliis sæcularibus & laicis totius regni Angliæ, ad comparendum, consentiendum & concordandum &c. in omnibus & singulis determinationibus, conclusionibus & aliis omnibus, veram unionem Ecclesiæ concernentibus & tangentibus &c.

Rursus Dominus Simeon, advocatus Concilii, ascendit cathedram, & legit in quadam schedula omnia, quæ erant ordinata fienda in ista sessione. Videlicet, quod debebant nominari per Concilium notabiles homines ad examinandum articulos datos in alia sessione per promotorem Concilii, factum notorum duorum contendentium continentes.

Item, quod debebatur responderi ad illa, quæ proposuerant, & dederant in scripto nuncii Regis Ruperti, in sessione, quæ fuit die Lunæ xv. præsentis mensis Aprilis. Et quia hora erat tarda propter propositionem factam per Ambaxiatorem Domini Regis Angliæ, qui noviter supervenerat, & oportebat etiam, quod ipsi pro parte eorum, postquam supervenerant, eligerent aliquos de suis ad prædicta examinanda: Fuit assignata seu prorogata sessio ad diem sabbati proximam, quæ erat quarta dies mensis Maji, ad omnia supradicta adimplenda &c.

Et sic fuit finis pro illa die.

Nota, quod Patriarcha Alexandriæ, qui fuit præsens in ista sessione, & in præcedenti, stetit, dum missa celebrabatur, cum Prælatis post Dominum Camerarium, qui erat primus, sed in sessione Concilii sedit semper post primum Cardinalem, cum mitra.

SEPTIMA SESSIO GENERALIS

Die Sabbati, quarta Maji.

DIE Sabbati prædicta adveniente, &c. fuit missa celebrata per Episcopum Ebroicensem. Post missam dicta suffragia, ut in aliis, videlicet, orationes per Dominum Albanensem, & Evangelium per Dominum Cardinalem de Brancaciis, litaniæ per diaconum & subdiaconum, existentes superius in pulpito, ubi stare consueverunt cantores, quod nondum fuerat factum.

Quibus sic factis, omnibus sedentibus in locis ordinatis, Dominus Petrus de Ancorano, Doctor Bononiensis, ad cathedram accedens respondit dubiis motis per Ambaxiatores domini Ruperti, ultimo in Regem Romanorum electi, de quibus fuit facta mentio.

Item, facta responsione prædicta notabili per prædictum Dominum Petrum, Dominus Simeon de Perusio, advocatus Concilii, sæpe dictus, ascendit cathedram & legit in schedula alia, quæ tunc erant fienda. Videlicet, quod eligerentur notabiles &c. ad recipiendum informationes, depositiones testium, instrumenta & documenta &c. super articulo & facto datis per Promotores seu Procuratores per Concilium deputatos die Mercurii, xxv. Aprilis, qua die fuit quinta sessio Concilii.

Item, quod nominarentur aliqui ex dominis Cardinalibus & Prælatis, qui irent ad Dominum Ladislaum, a nonnullis Regem Siciliæ appellatum, ad requirendum, ut ipse velit desistere ab inquietatione & conturbatione Concilii, &c.

De quibus Promotor seu Procurator prædictus petiit de prædictis ad perpetuam rei memoriam per notarios Concilii & secretarios fieri publica instrumenta.

Rursum quidam Magister Anglus, Notarius & Secretarius Concilii, existens in prædicta cathedra, legit in quadam schedula certos de omnibus provinciis seu nationibus ad prædicta examinanda, & informationes recipiendas &c. Et dixit alta voce, quod quilibet diceret, utrum placerent nominati ad prædicta examinanda &c.

Super quo fuerunt scrutata vota omnium in Concilio sedentium per notarios, testibus præsentibus, sigillatim. Quod nullo contradicente omnibus placuit &c. De quo fuerunt facta publica instrumenta.

Item, Magister Simeon prædictus iterum cathedram ascendit, & dixit, quod Domini Cardinales pro parte eorum ad prædictas informationes recipiendas nominabant Dominos Neopolitanum & Sancti Angeli, antiquos Cardinales.

Nullus tamen mittendus ad prædictum Dominum Ladislaum pro tunc fuit nominatus: Sed pro illa sessione fuit finis.

Fuit tamen assignata alia sessio, & indicta per organum dicti Magistri Simeonis de Perusio, consensu Concilii, ad diem Veneris proxime futuram, quæ erat decima dies hujus mensis Maji.

OCTAVA SESSIO GENERALIS

Die Veneris, x. Maji.

QUA die Veneris, superius assignata, fuit missa celebrata per Episcopum Mass. orationes &*Veni Sancte Spiritus &c.* & alia suffragia post missam dici consueta dixit Dominus Ostiensis, Evangelium Dominus Barrensis diaconus Cardinalis, litanias diaconus & subdiaconus, qui in missa serviverunt, & fuerunt aliæ solemnitates observatæ, prout in aliis sessionibus.

Quo facto, dixit unus notarius ex parte totius Concilii, quod omnes, qui non haberent vocem in Concilio, irent extra Ecclesiam, excep-

ANNO CHRISTI 1409.

ceptis Doctoribus, Magistris in Theologia, & servitoribus de mitra Dominorum Cardinalium.

Tunc omnes vocem non habentes &c. exiverunt. Et Magister Simeon, advocatus, ascendit cathedram, & dixit, quod terminus erat assignatus ad audiendum depositiones testium super articulis datis per promotorem seu procuratorem Concilii, factum duorum de papatu contendentium continentibus.

Sed quia terminus nimis brevis, & etiam propter duo festa, quæ occurrerant in medio, non potuerunt testes examinari, ideo hoc omittebatur usque ad aliam sessionem proxime assignandam.

Sed ex parte dicti procuratoris seu promotoris petebatur, prout alias petitum fuit in collatione articulorum datorum superius die Mercurii xxv. Aprilis, per sanctam Synodum declarari & decerni prout in sequentibus continetur.

Primo, unionem duorum collegiorum factam fuisse & esse legitimam, canonicam, rationabilem, & necessariam pro tam sancto opere consequendo,

Item, hanc sanctam Synodum esse debite, juste & sancte per ipsum collegium sic unitum congregatam.

Item, congruo tempore dictam vocationem esse factam, & in loco tuto, idoneo & habili.

Item, ad ipsam sanctam Synodum velut repræsentantem universalem Ecclesiam, cognitionem hujus causæ, extirpationem schismatis, ac etiam declisionem pertinere.

De qua petitione ipse procurator in cathedra cum advocato existens petiit, per notarium ad perpetuam rei memoriam fieri publica instrumenta.

Posthæc fuerunt vota sedentium in Synodo per notarios super præmissis petitionibus scrutata. Et placuit omnibus, & omnes consenserunt.

Rursum idem advocatus ascendit cathedram, & dixit, quod per promotores seu procuratores per Concilium electos petebatur, per hanc sanctam & generalem Synodum pronunciari & declarari, Dominis Benedicto & Gregorio de papatu contendentibus, & cuilibet ipsorum, libere, licite & impune potuisse ac posse & debere, ab eo tempore, quo per ipsos vel alterum ipsorum cessatum fuit a prosecutione unionis per viam mutuæ cessionis, per ipsos & quemlibet ipsorum promissæ & juratæ, & etiam per Gregorium voto firmatæ, viam ipsam cessionis contrariis verbo vel facto damnabiliter reprobando, papalem obedientiam subtrahi. Hoc enim facere tenetur & debet sancta Synodus, præcipiente Domino Num. xvi. cap. Recedite a tabernaculis hominum impiorum, & nolite tangere de omnibus, quæ sunt apud ipsos, ne simul pereatis cum peccatis eorum.

Deinde descendit, & fuerunt petitæ voluntates sedentium in Concilio. Qui omnes consenserunt, demptis Dominis Prenestrino, & Albanensi Cardinalibus, qui dixerunt, quod super hoc volebant maturius deliberare. Sed, hoc non obstante, Dominus Patriarcha Alexandrinus, & Episcopus Sarisberiensis Anglicus, de voluntate totius Concilii, dictis duobus Dominis Cardinalibus exceptis, iverunt ad cathedram, & prædicta per promotores petita per modum sententiæ declararunt, & hoc per organum dicti Domini Patriarchæ, dicendo: Declarat & decernit hæc sancta & universalis Synodus &c.

De quibus omnibus promotores seu procuratores per Concilium deputati petierunt, ad perpetuam rei memoriam fieri publica instrumenta &c.

ANNO CHRISTI 1409.

Et fuit alia sessio assignata ad diem Veneris proximam, quæ erat xvii. mensis hujus Maji. Et sic finis.

NONA SESSIO GENERALIS

Die Veneris, XVII. Maji.

Die Veneris, xvii. Maji superius assignata fuit missa celebrata per episcopum Atrebatensem. Fuerunt post missam dicta & observata alia suffragia per D. Cardinalem Aniciensem, & Evangelium per D. de Columna, litaniæ cantatæ, & omnia adimpleta, prout est fieri consuetum in præcedentibus sessionibus.

Subsequenter quidam D. Robertus, utriusque juris doctor, in cathedra legit unam schedulam, in cujus effectum petebatur per promotores Concilii, licet fuerit petitum alias in prima sessione, sed iterabatur propter supervenientes. Quod nulli ecclesiæ, Regi, Principi, vel Prælato, aut alteri personæ, cujuscumque status vel præeminentiæ, præjudicet in posterum, si ipse, vel eorum nuncii in hoc sacro Concilio non fuerint, nec sint situati secundum ordinem & dignitatem suam, nec propter hoc in futurum posset aliquis allegare præeminentiam &c. In quo omnes consenserunt. De quo fuerunt petita fieri publica instrumenta per promotores ad perpetuam rei memoriam.

Simili modo D. Simeon de Perusio advocatus ascendit cathedram, & legit quamdam schedulam. In qua pro parte promotoris &c. petebatur declarari per sanctam Synodum, prout in schedula inferius per modum declarationis, & sententiæ descripta continetur. De qua petitione fuerunt petita instrumenta &c. Deinde fuit quæsitum ab omnibus sigillatim per Notarios, si placebat, quod fieret, prout in ea per procuratorem petebatur. In quo omnes, nullo excepto, consenserunt.

Tunc iterum per ipsos Notarios fuit singulariter a singulis quæsitum, si placebat, quod D. Patriarcha nomine sanctæ & universalis Synodi faceret sententiam de prædictis per procuratorem petitis. Quod omnes voluerunt, & consensum præbuerunt. Quare ipse D. Patriarcha ivit ad pulpitum & legit sententiam, cujus tenor talis est. Sancta & universalis Synodus &c. ut supra pag. 1213.

Quam schedulam sic, ut præmittitur, de mandato S. Synodi per ipsum D. Patriarcham lectam & publicatam, tradidit idem D. Patriarcha Magistro Petro Garnerii notario per Concilium electo, præsentibus omnibus &c. De quibus omnibus universis & singulis promotores per Concilium deputati petierunt per protonotarios, notarios, & cæteros ad perpetuam rei memoriam fieri publica instrumenta. Et fuit assignata sessio ad diem Mercurii xii. hujus mensis Maji. Et fuit finis pro illa sessione.

DECIMA SESSIO GENERALIS

Die Mercurii, XXII. Maji.

Prædicta die fuit missa celebrata per Archiepiscopum Turonensem. Post missam vero fecit officium, consuetum fieri, D. Prenestrinus epi-

sco-

ANNO CHRISTI 1409.

scopus. Et D. S. Angeli, junior, Diaconus Cardinalis, dixit evangelium. Et fuerunt dictæ litaniæ &c. prout alias fuit factum.

Posthæc D. Simeon advocatus dixit, quod domini Commissarii, deputati per Concilium ad recipiendum instrumenta informationis, & testium examinationis super articulis, superius per promotores Concilii contra duos contendentes de papatu datis & productis, diligentiam fecerunt, ita quod omnes articuli legitime fuerunt probati. Quare petebatur pro parte dictorum promotorum, seu procuratorum, quod dicti articuli legerentur coram sancta Synodo sigillatim, & depositiones super quolibet articulo distincte.

Item, si placeret sanctæ Synodo, hoc faceret D. Archiepiscopus Pisanus, qui fuit unus de examinatoribus. Sed ante omnia, qui dicti duo contendentes fuerunt legitime citati in valvis ecclesiæ ad præsentem diem, ad audiendum depositiones testium, petebatur pro parte dictorum promotorum, quod duo domini Cardinales, duo Prælati, & alii officiarii irent ad valvas ecclesiæ, prout alias fuit factum, ad sciendum, si dicti duo contendentes compareant, vel alius pro ipsis. Quæ omnia & singula, prout petita sunt, sanctæ Synodo placuerunt.

Deinde de mandato Concilii Domini de Columna, & S. Angeli Diaconi Cardinales cum duobus Archiepiscopis, notariis, & aliis officiariis euntes, & requirentes, ut alias fuit factum, & redeuntes ad loca propria retulerunt, neminem reperisse, nec aliquem pro eis. De quo procuratores prædicti petierunt fieri publica instrumenta ad perpetuam rei memoriam.

Item, de consensu totius Concilii idem D. Archiepiscopus Pisanus ivit ad pulpitum, & cum eo Magister Petrus Garnerii, unus de notariis per Concilium electis, qui præsens fuit in examine testium, & unus procurator. Qui, ipsis existentibus super pulpito, petiit, quod idem Dominus Archiepiscopus legeret, prout supra petierat. Tunc idem D. Archiepiscopus dixit alta voce, quod si placeret sanctæ Synodo, dictus Magister Petrus notarius legeret articulos distincte: & ipse super quolibet diceret, per quos & quot testes quilibet articulus notorius probaretur, ad finem, quod omnes hoc negotium clarius perpenderent. Quod omnibus placuit. Et ita fuit factum. Nam ipse Magister Petrus legit primum articulum, & D. Archiepiscopus prædictus in fine illius dixit, per quos & quot testes probabatur. Et ita de singulis, & fuit processum usque ad xx. articulum inclusive. Et quia tarde erat, fuit assignata alia sessio ad diem craslinam, ad continuandum articulos usque in finem, prout supra.

UNDECIMA SESSIO GENERALIS

Die Jovis, XXIII. Maji.

D. Episcopus Atrebatensis dixit missam, D. Albanensis orationes dici consuetas post missam, D. de Saluciis evangelium, Diaconus & subdiaconus litanias, ut consuetum est fieri. Quo completo D. Archiepiscopus Pisanus ivit ad cathedram, & cum eo Notarii & procuratores, ut supra, & continuaverunt usque ad finem per modum sicut supra. Et fuerunt articuli illa die probati notorii de processu XVII. Et in fine adjunxit quinque, quos dixit probatos notorios per multos testes: & sic fuerunt, junctis XX. articulis probatis heri, notoriis, post multos testes, XLII. articuli probati legitime contra Petrum de Luna, & Angelum Corario, tam conjunctim, quam divisim &c. De quibus omnibus Procurator &c. petiit fieri publica instrumenta ad perpetuam rei memoriam.

Item, D. Simeon advocatus stans in pulpito narravit, quomodo sancta Synodus audivit, quod articuli dati pro parte promotorum seu procuratorum fuerunt legitime probati notorii: quare pro parte dictorum promotorum petebatur assignari sessio sequens ad diem sabbati proximam, ad declarandum eos fore notorios, & super eis posse & debere procedere ad ulteriora tamquam super notoriis &c. Quod omnibus placuit. Et fuit assignata sessio ad sabbatum, ut supra petitum est. De quibus procuratores petierunt fieri publica instrumenta. Et sic finis pro illa die.

DUODECIMA SESSIO GENERALIS

Die Sabbati, XXV. Maji.

Die sabbati XXV. Maji D. Episcopus Saonensis dixit missam; D. meus Ostiensis dixit alia suffragia, post missam alias dici consueta; D. Cardinalis de Brancaciis dixit evangelium, & fuerunt dictæ litaniæ. Post hæc dictus D. Simeon ivit ad pulpitum, & dixit, quod..... *Cætera desunt in hoc* MS. *Vindobonensi.*

VICESIMAPRIMA SESSIO GENERALIS,

Secunda sub Alexandro V.

Die Mercurii, X. Julii.

In nomine Domini Amen. Per præsens publicum instrumentum pateat universis, præsentibus & futuris, quod anno a Nativitate ejusdem Domini millesimo quadrigentesimo nono, indictione secunda, die Mercurii decima mensis Julii, pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri D. Alexandri divina providentia Papæ V. anno primo, sacra universali Synodo in ecclesia Pisana debito & ordinato modo, more solito congregata, & præfato D. nostro Papa feliciter in eadem præsidente, cantataque missa de B. Virgine per reverendum Patrem D. Pileum Archiepiscopum Januensem, dictis etiam in cantu litaniis, & aliis orationibus devotis pie & solemniter ad Deum porrectis post aliquales actus in eadem synodo factos, reverendissimus in Christo pater & D. Antonius Cardinalis de Chalanco vulgariter nominatus, assistentibus sibi reverendis in Christo patribus & Dominis Alamanno, Archiepiscopo Pisano, & Brando episcopo Placentinensi, in pulpito lapideo, quasi in medio dictæ ecclesiæ sito existentibus: idem D. Cardinalis, assistentibus ibidem advocatis, promotoribus, & nobilibus hujus causæ notariis infrascriptis, de mandato dicti D. nostri Papæ, ac voluntate, & assensu & ordinatione unanimi sanctæ Synodi prædictæ ibidem sibi factis, legit alta & intelligibili voce quasdam schedulas, quas tunc in suis tenebat manibus, in processu dictæ causæ coram eadem sancta Synodo habito descriptas & insertas. Quarum tenor sequitur in hæc verba:

In nomine sanctæ &c. *ut supra pag.* 1225.

De & super quarum schedularum, & contentorum in eisdem lectura & publicatione ve-

nerabilis vir Magiſter Bertholdus de Wildungen, promotor, pro ſe & aliis promotoribus ſeu ſollicitatoribus in præfata Synodo, & ad cauſas in eadem agitatas, & agitandas deputatis, petiit & requiſivit per omnes, & ſingulos dominos protonotarios, clericos cameræ, & nos ipſius Synodi notarios deputatos, fieri unum & plura publica inſtrumenta. Actum in ipſa eccleſia & ſynodo, præſentibus eiſdem dominis protonotariis ac clericis cameræ, aliiſque pluribus, & nobis notariis infraſcriptis.

ANNO CHRISTI 1409.

VICESIMASECUNDA SESSIO GENERAL.

Tertia ſub Alexandro V.

Die Sabbati, XXVII. Julii.

DEinde die Sabbati, XXVII. Menſis Julii prædicti, eadem ſancta Synodo, ut ſupra & A more ſolito congregata, & jam dicto D. noſtro Papa feliciter præſidente in eadem, cantataque miſſa de beata virgine per reverendum DD. Petrum epiſcopum Cracovienſem, dictis litaniis in cantu, & aliis orationibus ad Deum pie porrectis, dictus reverendiſſimus pater D. Cardinalis de Chalanco, aſſiſtentibus ſibi dictis dominis Archiepiſcopo Piſano, & epiſcopo Placentinenſi, de mandato, voluntate, & ordinatione prædictis ibidem ſibi factis, alta & intelligibili voce quaſdam papyri ſchedulas, quas tunc in ſuis tenebat manibus, inter alias legit infraſcriptas.

ANNO CHRISTI 1409.

Nos Alexander &c. *ut ſupra pag.* 1227.

Super quibus, & aliis geſtis in hujuſmodi B diei ſeſſione præfatus Magiſter Bertholdus pro ſe & aliis promotoribus petiit, ut ſupra, publicum ſeu publica inſtrumenta. Actum ubi, & præſentibus, quibus ſupra. *Hactenus Vindobonenſis Codex MS.*

AD CONCILIUM PISANUM

Acta ampliora a Joan. Dom. Manſi collecta, & in ſuo ſupplemento Tom. III. pag. 841. *evulgata.*

PRÆFATIO EJUSDEM.

An. 1409. QUo ad noſtram ætatem propius accedunt C Concilia, eo magis documentorum e publicis petita tabulis copia ditantur, qua rerum in iis geſtarum narratio iocupletior fit, & magis aſſerta fides. Cum enim minorem temporis injuriam ſenſerint archiva, quo res nobis propinquiores condunt, eo fideliora ſunt in creditis ſibi olim tabulis ſervandis, reddendiſque. Hujuſmodi aſſertionis meæ nullum proferrem teſtimonium certius ſupra Concilium iſtud Piſanum, quod ingenti documentorum ſatellitio decoratum ad nos pervenit. Coſſartius adjecit non modica. Hardtius quædam; alia de Chaſtenet in ſupplem. ad novam hiſt. Conc. Conſtant. Super hos demum omnes de Concilio hoc egregie meruerunt PP. Martene D & Durand, qui in Anecdotis primum documenta in eam rem dederunt quidem pauca; at in tomo VII. Veterum Monumentorum tam multa vulgarunt, ut Piſano huic Concilio acceſſionem his quæ hucuſque edita ſunt, triplo majorem fecerint. Mihi pariter documenta in eam rem perquirenti eventus non infelix reſpondit; nam & ex codicibus Felini Sandæi, canoniſtæ ætate ſua celebris, in bibliotheca Canonicorum majoris eccleſiæ Lucanæ ſervatis, quædam extraxi antehac nuſpiam vulgata, de quibus ſuo loco. Alia pariter inveſtiganti mihi ſuffecit MS. codex bibliothecæ Regiæ Univerſitatis Taurinenſis, quem permiſſione Caroli Emmanuelis Sardiniæ regis, principis litte- E rarum bono nati, mecum communicavit vir eruditiſſimus, mihique in primis amiciſſimus Joſephus Paſini meritiſſimus bibliothecæ illius curator. Ex Martenianis hiſce, meis, Ughellianis nonnullis, Anglicaniſque ex Wilkins petitis compingitur ingens hæc, quam adornandam ſuſcipio, ad Concilium Piſanum additio, in qua quid rei præſtiterim Lectoribus meis hic paucis exponere opportunum judicavi.

Documenta ad Piſanum Concilium illuſtrandum daturus Martene, rem altius exorditur; ab ipſo nempe Clementis VII. obitu, cum de reddenda eccleſiæ pace cogitari ſerius cœpit, adnitente in primis Carolo VI. Galliarum rege; item regibus Caſtellæ, Navarræ, Angliæ. Tunc inſtituta ad Benedictum XIII. Clementis ſucceſſorem legatio, quam regii ſanguinis principes obierunt, petitura, nomine regis ſui, ut quam optimam Galliarum præſules cenſuerant in rem præſentem, abdicationem pontificatus in gratiam pacis admitteret. Monita legatis data habes apud eumdem Martene Vet. Monum. tom. VII. pag. 437. Geſtorum a legatis documenta e publicis deſcripta tabulis ſunt ibid. pag. 466. ſicut & actorum totius legationis narrationem hiſtoricam legas ibi pag. 479. & deinceps. Multæ dehinc ſuccedunt litteræ a Cardinalibus factionis Benedicti ad Galliarum regem, alioſque datæ, quibus ſignificant perſeverare ſe in voluntate pontificem ſuadendi ut pontificatum dimitteret ad pacem eccleſiæ. Nihil impetratum. Nec ea res magis ſerio agebatur a Bonifacio IX. ad quem juſſu regis Anglorum miſſus Robertus heremicola, qui & a Benedicto legatione ad eumdem fungebatur. Acta legationis hujus referuntur ibid. pag. 597. atque anno 1397. a Martene aſſignatur. Ita per plures annos inter varias tractationes, ludificationes inanes res extracta eſt. Quarum tractationum, ludificationum &c. acta varia ſuppeditat opus idem pag. 997. & Anecd. tom. II. pag. 1140. Inter hæc rex Galliæ ſpontaneam pontificatus abdicationem, ab æmulo utroque præſtandam, quam ipſe urgebat, ab utroque refugi intelligens, ab utriuſque pontificis imperio receſſit; quod in Gallicano concilio anni 1390. decretum eſt; eaque ſanctione edita, multa dehinc alia pro eccleſiæ acephalæ regimine ſtatuta ſunt legenda Vet. Mon. pag. 593. Seceſſionem hanc ab obſequio Benedicti principes alii, & privatæ ecclecle-

ANNO CHRISTI 1409

ecclesiæ plures imitatæ sunt; quarum rerum acta, & documenta suppeditat Vet. Mon. tom. VII. pag. 601. 602. 610. Cardinales pariter Benedicti ab obedientia pontificis sui recesserunt per litteras vulgatas a Baluzio in collect. Actor. ad vitas Papar. Avenion. tom. II. pag. 1131. Idem exemplum sequutus est Enricus Castellæ & Legionis rex, patentibus ea de re litteris expeditis ibid. pag. 613.

Secundum hæc Benedictus papa in urbe, ædibusque suis Avenioni obsideri cœpit; tunc variæ utrinque tractationes institutæ. Martinus Aragoniæ rex Avenionem se contulit, ibique de componendo pontifice cum rege Galliarum tractavit. Quid cum Pontifice convenerit refert charta, quæ extat Vet. Mon. pag. 630. Missa tunc legatio Aragoniorum Lutetiam acceptas a rege Galliæ pacis ejusdem conditiones scripto exaratas legendasque ibid. pag. 638. retulit ad Benedictum, qui tandem conditiones illas pacis se accepturum spopondit, cujus sponsionis publicum documentum habemus ibid. pag. 636. Ita demum soluta, seu relaxata obsidio; tuitionis chartæ in gratiam Benedicti oblatæ, atque ab Avenionensibus productæ ibid. pag. 649. &c. Verum cum ad proponenda singula illa pacis ineundæ capita processum esset, pontifex ambigne mentem suam expressit. Natæ inde variæ chartarum missitationes, quas chartas profert pag. 662. &c. Obsidio, latior quidem, adhuc tamen non soluta. Interim legati Castellæ & Aragon. non cessabant, ultro citroque reg. & pontif. convenientes, plenam absolutamque pacem conciliandam tentare; quæ ab illis responsa acceperint, hæc ex publicis tabulis habes ibid. 669. &c. Ita absolutus annus 1399. Reliqui tunc succedentes extracti sunt in consultationibus proponendis, in restitutione ecclesiarum in obsequium Benedicti molienda. Extant ibid. pag. 675. episcopi Lamorensis regis Castellæ legati ad ea quæ coram rege proposita fuerunt de Concilio celebrando animadversiones. Demum Benedicti prostrata factio erigi paulatim cœpit, nam Ludovicus II. rex Jerusalem & Siciliæ rediit ad obsequium litteris datis anno 1402. & recitatis Anecdot. tom. II. pag. 1263. Item sequenti anno cardinales Benedicti cum suo Pontifice concordarunt; cujus fœderis acta publica repetas ex Anecdot. tom. II. pag. 1266. Concordavit paulo post & Galliarum rex litteris expeditis, vulgatisque Vet. Mon. tom. VII. pag. 677. &c. Secundum hæc Pontifex omnes illatas sibi injurias remisit, bulla ibi pag. 681. producta; quam dein aliæ subsequutæ sunt bullæ pro extinctione schismatis multa pollicentes, ut de generali concilio habendo, de pace quacumque tandem ratione componenda. Vide ibid. pag. 682. &c. Id vero consilii se olim habuisse, & nunc pariter menti sedere pandit litteris anno 1405. datis, quibus gesta a se omnia ea in re apud æmulos pontifices late persequitur ibid. pag. 686. Præcedenti anno Bonifacio IX. decedenti substitutus fuerat Innocentius VII. cum antea cardinales in conclavi omni sese religione obstrinxissent operam se posituros sollicitam in ecclesiæ conjunctionem. Formulam, in quam jurarunt, suppetit Anec. tom. II. pag. 1275. Quid tunc facto opus esset, ut quæ offerebatur potiundæ pacis ratio iniretur, regi Galliarum, & ore, & scripto iidem cardinales panderunt exhibita scheda ibid. pag. 1278. vulgata. Sequutæ dein litteræ Joannis ducis Bituricensis ad Innocentium, & Innocentii ad eumdem, quarum illæ cessionis viam urgebant, istæ paratum ad omnia pontificem exhibebant. Vet. Mon. tom. VII. pag. 698. &c. Vertente anno nempe 1406. obiit Innocentius, cui Gregorius XII. suffectus est, qui in ipso statim electionis suæ limine consueta jurisjurandi religione sese obligavit, qua & post electionem se iterum devinxit. Formulam utramque dat Antonius de Butrio in consultatione ad Concilium Pisanum data, & a me primum hic vulganda. Continuo ea de re expeditæ sunt a cardinalibus litteræ ad Colonienſem academiam, quæ aliis a se datis ad Cardin. Leodiensem, ad novum electum, & ad Card. respondit gaudere se de assumptione pontificis, a quo pax optata jure speranda esset. Anecd. pag. 1280. &c. Missæ sunt pariter a Cardinalibus de electione a se præstita litteræ ad Rupertum Romanorum regem Vet. Mon. pag. 725. missæ & ad cardinales Benedicti a Gregorio ipso pontifice, rogante ut pro schismate extirpando secum laborent ibid. pag. 726. Scripsit & ad eosdem cardinales ea de causa cardinalis Avinionensis ibid. pag. 723. Ita & Aquilejensis ad Parisiensem universitatem: Leodicensis ad eamdem Anec. pag. 1288. &c. Ad regem Galliæ Gregorius, a quo & ad Archiepiscopum Magdeburgensem & ad universos Christifideles. Vet. Mon. pag. 727. Alias ibi pariter legas litteras Benedicti XIII. ad cardinales Gregorii, ejusdem ad regem Francorum, ad Ludovicum ducem Aurelianensem, quibus omnibus significat offerenti omnem operam Gregorio in pacem ecclesiæ, se pariter ad omnia paratum respondisse. Vet. Mon. pag. 735.

Succedenti anno Parisiensis universitas gravari se in multis sentiens a Benedicto die VI. Jan. anni 1407. sententiam appellationis ad generale Concilium pronunciavit. Habes illam Anec. pag. 1295. Gregorius interim legationem direxit ad Benedictum, ut de re præsenti cum illo conveniret. Legationis patentes litteras legas Vet. Mon. pag. 737. ubi & litteræ ea de re a Gregorio ad Carolum Francorum regem, & ad cardinales Benedicti, ad Benedictum ejusque cardinales iterum ibid. pag. 743. &c.

Anno eodem 1407. pacta quædam inter legatos Gregorii & Benedictum XIII. Massiliæ conventa, ac subscripta sunt, quæ habes Anec. pag. 1314. sicut & legationis hujus acta dantur Vet. Mon. pag. 730. Est ibi pariter consultatio episcopi Roffensis per epistolam directam Romam ad Gregorium de cessione utriusque contendentis &c.

Inter pacta utrinque constituta unum erat, idemque potissimum, ut Saonam, quæ Genuensis ditionis urbs est, ambo æmuli convenirent; qua de re expeditæ sunt securitatis litteræ pro Gregorio a Buccicaldo, qui Gallorum nomine Genuensis ditionis præfecturam gerebat; habentur vero illæ Anec. pag. 1322. Deprecabatur Gregorius pro loci ad conveniendum designati mutatione, cujusmodi deprecationis plures extant ejus litteræ, & chartæ Anec. pag. 1344. 1347. Vet. Mon. pag. 759. &c. Interea Gallorum legatio nobilis ad utrumque æmulum deputatur, expeditis ad selectos viros patentibus litteris ac de rebus tractandis monitis adjectis Anec. pag. 1344. 1347. Con-

queritur de hac legatione Gregorius datis ad Benedictum litteris, Vet. Mon. pag. 767. Quid vero Benedictus, quid Gregorius legatis hisce responderint narrant chartæ Anec. pag. 1363. 1367. unde & discimus quæ Gregorius reposuerit legatis Benedicti ad se missis. Legitur ibi pariter responsio Cardinalium Gregorii, quos legati illi compellarunt pag. 1375. Dum hæc agerentur, Benedictus Massiliæ agens Cardinales aliquot suos Avenione morantes consuluit, quid sentirent de mutatione loci a Gregorio exacta; reposuerunt illi Pisanam Urbem admitti tuto posse. Litteras dat Anec. pag. 1378. Pervenerunt interea legati Gregorii, alium a Saona destinari locum postulantes: instare se pactis, & conventis dixit Benedictus, nec permissurum, ut nova interim tractatio institueretur, cujus verba scriptis excepta a tabellionibus legas ibid. pag. 1386.

ANNO CHRISTI 1409.

Ita rebus sese habentibus pervenit Saonam Benedictus, ubi agebat die VII. Novembris anni 1407. qua die signatur charta illi Saonæ agenti oblata de triplici ratione schismatis tollendi, quam habes Anec. pag. 1365. Audita ibi legatio a Gregorio missa, cujus acta proferuntur Anec. pag. 1386. Audita & alia a rege Castellæ quæ post Benedictum ad Gregorium Senis agentem venit, rediitque ad Benedictum: frustra omnia (Anec. pag. 1389.)

Tandem Lucam venit Gregorius, ibique denovis cardinalibus renunciandis mentem suam prodidit. Obstitere Cardinales, obtendentes exasperari his posse Benedictum, eoque novo impedimento pacis optatæ exitum retardari. His obstaculis minime prohibitus Gregorius cardinales reipsa dixit; intelligensque indignatos cardinales seniores secessionem meditari, vetuit, ne ex urbe recederent. Pontificis jussione neglecta ex illis aliqui aufugerunt Pisas. Ab hoc cardinalium recessu exordium sumam actorum, quæ Pisano Concilio præmittenda duxi. Nam hinc potissimum duci prima velut stamina cœperunt quibus tela hæc ordiretur. Est vero notior reliqua Concilii historia quam hic repeti ex integro debeat. Sunt tamen quædam tangenda in gratiam actorum, quæ hic subjunguntur.

Fuga dilapsi cardinales Gregorii, primo omnium Pisis residentes provocationem ad futurum pontificem & ad Concilium ab iis, in quibus se a pontifice gravatos querebantur, interposuerunt. Datæ litteræ etiam ad omnes circumquaque Christianæ Reipublicæ principes, quibus secessionis suæ consilium approbant, mentemque habere se versam ad pacem ecclesiæ procurandam testantur. Extant illæ apud Labbeum to. XV. pag. 1275. Vene. edit. Secundum hæc cardinales illi Liburnum concesserunt cum cardinalibus nonnullis aversæ factionis acturi, assentiente primum Benedicto, dein repugnante, immo & datis ad eosdem cardinales suos litteris vetante ne cum Gallicanis legatis agerent, communicarentque illis scriptam syngraphan testem sententiæ suæ de procuranda ecclesiæ pace per utriusque cessionem. Inhibitionem hanc pontificis dat appendix ad Labbeum ibid. pag. 1289. Tunc ab utroque collegio de habendo Concilio tractatio coepta, eaque de re multa utrinque conventa sunt a nobis hic relata ex Martene. Hinc pariter litteræ plures circumquaque expediuntur, aliæ quidem ab utroque collegio, aliæ ab alterutro, legendæ apud Labbeum tum inter acta Concilii Pisani, cum in ejus appendice.

Interea cardinalium utrumque simul junctum collegium spopondit Deo teste, vovitque nunquam se recessurum a via cessionis, ejusque executioni Concilium celebrandum statuit. Hanc ego sponsionem diei XXIX. Junii assignandam olim quidem censui, quod ita ferant omnes MSS. codices, e quibus eruta est a multis; nunc vero chronicas hasce notas mendosas suspicatus, sic emendo; *die* XXX. seu *die penultima Maji*; ita enim legerunt cardinales illi, qui die V. Octobris hanc ipsam sponsionis syngraphan recognoverunt, cujus recognitionis suæ publicum testem voluerunt esse scriptum quoddam vulgatum dein ex Chastenet in appendice Veneta Labbei pag. 1346. Quamvis dein, & in posterioribus hisce tabulis sponsio illa iterum recitata diem *penultimam Junii* ut in vulgatis fert. Priorem lectionem signantem diem *penultimam Maji* optimam esse idcirco reputo, quod Concilii Pisani indictionem omnino posteriorem esse judicem sponsioni, qua se cardinales voti religione obstrinxerunt ad Concilium habendum. Indictio vero Concilii in litteris cardinalium Gregorii signatur die XIV. Junii; quamvis & ibi pariter inesse mendum suspicor ita reformandum *die XXIV.* Junii: nam ex litteris adjunctis bullæ huic de indictione Concilii, dicimus *post* illam cardinalium deliberationem utrumque pontificem peculiare concilium suum denunciasse, Gregorium Aquilejam vel Ravennam, alterum vero Perpinianum. Perpinianense enim concilium indixit Benedictus die XV. Junii. Ita ergo rem totam compono. Die penultima Maji cardinales jurati voverunt Concilium; reipsa vero indictum est a cardinalibus Gregorii die XIV. Junii, statimque die XV. Benedictus Perpinianense concilium denunciavit.

ANNO CHRISTI 1409.

Die XXIX. cardinales Gregorii litteras destinant ad regem Gallorum, quarum apographum miserunt ad universitatem Parisiensem, eamque demereri sibi officio & causæ suæ asserta justitia student; ac paulo post, prima scilicet Julii, exemptos se ab omni pontificis subjectione pronunciant. Extant litteræ apud Labb. pag. 1291. &c.

Secundum hæc Gregorius ab impactis criminibus se purgat litteris patentibus apud Labb. pag. 1295. Quatriduo vero post, concilium a se habendum sive in Ravennatensi sive in Aquilejensi tractu denunciat, cujus indictionis litteras dat Labbeus ad concilium Aquilejense. Nihilo tamen secius suo insistentes consilio cardinales Concilium Pisis futurum iterum dixerunt; qua de re cardin. Benedicti ad Benedictum; cardinales Gregorii ad Carolum Francorum regem litteras dederunt. Harum istæ hic extant ex Martene, illæ apud Labbeum pag. 1124. Succedunt aliæ ad alios principes, tum & regiam Galliæ familiam, hic etiam excudendæ. Tunc auditas censeo legationes Venetorum & Florentinorum, sicut & aliam Senensium ad cardinales. Actum in illis de rebus cum Gregorio componendis, & re infecta reditum. Gesta prioris legationis hic supplentur ex Martene Anec. to. II. pag. 1411. posterioris dat Labbeus pag. 1308. ubi & refutationes legas. Gregorii bullæ pro concilio suo indicendo oppositæ cardinales litteras, quibus evincere conati sunt, omni illum facultate ad habendum oecumenicum Concilium destitui. Dat illas Labb. pag. 1206. signanturque die XVI. Julii; quam pariter diem præferunt litteræ eorumdem cardinalium Gregorii ad Brun-

☞ suicensem & Luneburgensem duces Concilio per legatos suos ut adsint rogantes (apud Labbè pag. 1312.)

ANNO CHRISTI 1409.

Ut Pisas venirent cardinales Benedicti facultatem sibi a Florentinis , quibus urbs illa parebat , quærendam sumserunt . Rescripserunt Florentini moram quidem in ditione Florentina se illis permittere non conventum cum cardinalibus alterius collegii , nec nisi transitum per urbes Pisarum , & Florentiæ ; habes has litteras hic ex Martene Vet. Mon. to. VII. pag. 819. signanturque die XXI. Julii . Eodem circiter tempore directam arbitror epistolam quatuor cardinalium ad Benedictum , quem de rebus a se gestis pro ecclesiæ conjunctione faciunt certiorem . Hic datur ex Martene .

Hac ipsa die XXI. Julii Genuenses neutrum pontificem se deinceps observaturos palam profitentur , ut ex tabulis hic exhibitis ex Anecdotis Martene .

Reliquum inde temporis usque ad Concilium extractum est in augenda cardinalium Pisanorum factione ; asserenda futuri Concilii auctoritate , quam æmuli pontifices convellere nitebantur ; ac demum principum favore aucupando . Hinc ad eorum coitionem socii accesserunt cardinales quatuor , de quorum adhæsione publicum extat documentum hic ex Martene relatum , signatumque die XXX. Augusti . Attexuntur iis litteræ aliæ de accessione Henrici episcopi Tusculani ferentes diem XIV. Septembris ; tum & aliæ pro Landulpho card. Barensi datæ V. Octobris ; ac denique aliæ diei XI. Octobris pro Joanne cardinali Astensi .

Paulo ante eam diem Augusti , nimirum XXIX. ejusdem mensis Pisani cardinales , tanquam proprio jure agentes , litteris expeditis Marchiæ Anconitanæ , & ducatus Spoletini præfecturam Petro tituli XII. Apost. card. committunt . Habes litteras hic ex Martene .

Die VIII. Septembris Hungariæ regem , ut episcopos regni sui ad Concilium mittat per litteras sollicitant . Ex Martene hic . Quin & aliis ea die scriptis Græcorum imperatorem ad id incitant . Hic ex Martene .

Die XXIV. Septembris præferunt aliæ cardinalium Benedicti litteræ , quibus eum ut ad Pisanum Concilium venire tandem consentiat , sollicitant . Sunt in Labb. pag. 1167. His vero respondit Benedictus aliis litteris signatis die IX. Octobris oblatam ecclesiæ pacem his conditionibus recusans . Ibid. pag. 1171.

Nec Benedictum tantummodo , sed adhærentes Gregorio cardinales suis litteris accersendos Pisani cardinales censuerunt ; idque ut efficacius præstent justitiam causæ multis exaggerant . Litteras dat Labbeus signatas die XI. Octobris , iisque succedit datum a Gregorianis , & aliud ab ipso Gregorio responsum pag. 1306.

Interim Benedictus acceptam injuriam (ut interpretabatur) ab universitate Parisiensi & a legatis Gallicis in Italiam (quos omnes olim obsequentes , tunc imperium suum detrectantes sentiebat) decoquere non valens , diem illis dixit coram se intra dies LX. ad causam suam defendendam . Damus litteras ex Martene , præferuntque diem XII. Kal. Novembris . Sed tantum abfuerunt a metu Galli , ut die VI. Novembris viros e suo cœtu amplissimos Pisano Concilio adfuturos designaverint . Legas hic catalogum , ex Martene , sed auctiorem ex MS. cod. Taurinensi .

Quanquam tamen eo utrinque processerat discordia , spes adhuc supererat quædam componendæ pacis cum Gregorio , & cardinalibus ; cui tentandæ Sigismundus Hungariæ rex legatos suos miserat . Meminit legationis illius epistola Senonis Venetorum ducis ad cardinales hic legenda ex Martene data die IX. Novembris ; per quos pariter dies cardinales regem Franciæ sollicitarunt , ut ad conventum in Germania mox habendum legatos suos mitteret . Litteras a Martene acceptas hic reddimus . Legationis hujus exitus ignoratur , quanquam infelicem extitisse eventus demonstrat . Major hinc animus crescit Pisanis , nec eo desponderunt quod acceperint a rege Aragoniæ litteras datas die XIV. Novembris , nunciantes nullos missurum se viros delectos ad Concilium , eo quod Perpinianensi consilio adfuturos legatos destinasset . Litteræ sunt hic ex Martene . Vicissim rex Romanorum Winceslaus omnem illis favorem spopondit litteris signatis die XXIV. Novembris . Ex Martene hic . Gregorius vero deseri se magis magisque intelligens , cardinales , ut redirent intra mensem , patentibus litteris datis Rimini XIX. Kal. Januarii vocavit ; detrectantesque parere , dignitatibus omnibus aliis litteris die XIX. Kal. Februarii anni 1409. multavit . Extant utræque litteræ in Labbeo pag. 1318.

Sequenti anno 1409. Florentini facultatem fecerunt Benedicto , & cardinalibus factionis suæ , si forte interesse voluissent Concilio , ut ad urbem Pisarum veniret ; cujus facultatis expeditæ litteræ signatæ die XIII. Januarii ; atque per hos dies conventum habuerunt frequentem de Gregorio deserendo consultantes . Ad conventum istum pertinentia omnia attuli , cum de conventu hoc agerem . Eodem exemplo Wenceslaus Romanorum rex ab obsequio Gregorii recessit . Profero litteras ex Martene signatas die XXII. Januarii . Ita Gregorii res acciscæ ; nec feliciores Benedicti , ad quem per hos ipsos dies cardinales factionis olim suæ litteras dederunt signatas Pisis die XXV. Januarii .

His omnibus frustra tentatis ; in suo quæque pars Consilio perseveravit . Cardinales litteris circumquaque scriptis favorem sibi quærebant . Extat hic ex Martene eorum epistola ad Senenses de hoc argumento data die XI. Februarii ; sicut & alia ad Florentinos ejusdem diei . Denique Benedictus die III. id. Martii cardinales suos rebelles solemni ritu diris devovet , eamque sententiam illis intimat per epistolam eadem die signatam , quam hic edo ex Martene .

Concilium erat in limine ; quare tunc discussa credo varia de ejus auctoritate , de potestate quæ cardinalibus inest Concilia in eo rerum articulo cogendi ; auditus & Carolus Malatesta Arimini princeps , qui id enitebatur ut in gratiam Gregorii mutaretur locus habendi Concilii ; erat etiam in promptu consultatio universitatis Bononensis , & aliæ nonnullæ , quas omnes hic damus ex Mart. Vet. Mon. to. VII. & Anec. to. II. Addimus ad rei complementum inedita quædam fragmenta , scilicet quoddam Antonii de Butrio juris utriusque consultissimi ex MS. Lucensi codice acceptum . Porro consultatio ista alia plane est ab ea quæ legitur inter consilia Jurisconsulti hujus excusa num. CCCXIX. & apud Bzovium ad an. 1407, recurrit . Posteriorem hanc lucubrationem , utpote ejusdem fere argumenti , cum hac nostra , cum nec novitatis gratiam habeat , omittendam hic censui .

ANNO CHRISTI 1409.

His

His omnibus diligenter paratis processum est ad Concilium, cujus historia in actis ex Martene afferendis diligenter & fuse describitur. Addere tamen hic juvat ea, quæ Petrus Ancharanus, jurisconsultorum ætate sua facile princeps, respondit Concilii nomine legatis Ruperti Romanorum regis postulantibus Concilii illius abrogationem, & alterius alibi celebrandi indictionem. Hanc ego orationem in sessione Concilii VII. peroratam primus evulgo, quamvis alii ante me se dedisse blanditi sunt. Qua de re in præfatione ad eamdem orationem egi. Suppetunt hic pariter postulationes Caroli de Malatestis Ariminensis domini, cum responsis Concilii ex Martene.

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

AD CONCILIUM PISANUM

ACTA PRÆVIA.

COPIA APPELLATIONIS

Interpositæ per cardinales illius de Roma a papa suo, postquam ipsi ab eo recedentes, venerunt de Luca apud civitatem Pisanam.

Affert Mart. Anecd. to. II. p. 1394.

IN Christi nomine. Amen. Anno nativitatis ejusdem millesimo quadringentesimo octavo, indictione prima, die dominico, trigesima mensis Maji, hora tertiarum, vel quasi, pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri domini Gregorii divina providentia papæ XII. anno secundo, in civitate Pisarum, in archiepiscopali palatio, videlicet in camera, in qua infra scriptus reverendissimus dominus Antonius episcopus Penestrinensis præsentialiter residebat, præsentibus ibidem magnifico & egregio viro Johanne quondam domini Francisci de Ursinis, Laurentio Amballi de Stepha & Necis, Valeriano de Fregia, paribus de Urbe regionis Transtiberim, domino Bartholomæo Johannis de Monte Guvatio, domino Angelo Fuscis canonico Lateranensi, & Lopo Ginisalvi canonico Laviacentii, & aliis quampluribus testibus ad hoc specialiter vocatis & rogatis.

Cum hoc sit, quod pridie, videlicet die Veneris quarta præsentis mensis Maji, hora tertiarum, vel quasi, præfatus dominus noster dominus Gregorius papa XII. infra scriptis & aliis reverendissimis dominis cardinalibus sanctæ Romanæ ecclesiæ tunc residentibus in civitate Lucana, certa mandata fecerit, de quibus infra fit mentio, ipsique infra descripti domini cardinales, quamvis prædicta mandata crederent, reputarent; immo tenentur fuisse & esse nulla & omnino invalida de jure, & in quantum forent aliqua, quod non credunt, vellent & cuperent appellare, & contra ea appellationis remedio se tueri, quod ad sublevationem gravatorum & oppressorum dignoscitur institutum; quia tamen eis facultas appellandi non affuit, propter justissimum metum qui cadere poterat in constantem, ut serioſius infra patet: idcirco prælibati domini cardinales, quorum, ut præfertur, nomina describuntur inferius, nunc consistentes in civitate Pisana & loco eis tuto, ac in quo omnis metus cessare dignoscitur, quam primum potuerunt opportunitate captata, ad præservationem juris sui, cum copiam personalem prælibati domini nostri papæ non haberent, nec etiam hic personaliter existentem, coram reverendis in Christo patribus dominis Thoma episcopo Carliolienſi & Bartholomeo episcopo Alarienſi, Bernahardo S. Michaelis de Podio Boniti ordinis S. Benedicti Florentinensis dioecesis, Guillelmo Wasmonasterii ejusdem ordinis Londonienſis, & Valdassaro S. Michaelis de Passignano ordinis Vallis umbrosæ Fesulantis dioecesis, monasteriorum abbatibus, tamquam coram venerabilibus & honestis personis in dicto loco personaliter existentibus & sedentibus, infra scriptam appellationem infra scriptis legi fecerunt, ac ipsam interposuerunt & interponunt, ac apostolos petierunt & petunt, omni via & forma quibus melius & efficacius de jure possunt & debent: cujus quidem appellationis de verbo ad verbum tenor sequitur, & est talis.

Coram sanctitate &c. reliqua habet Labbeus pag. 1395.

In fine hæc adduntur quæ desunt in Labbè.

Super qua appellatione cardinales antedicti apostolos instanter, instantius, instantissime petunt sibi tradi & exhiberi debere, protestantes quod hac eorum appellatione pendente nihil contra ipsos & in eorum præjudicium debeat quomodolibet attentari. Et quia in civitate Lucana eis non licebat sine maximo & eminenti suarum personarum periculo talem appellationem interponere & intimare: ideo ex tali justo metu distulerunt donec ad locum tutum devenerunt. Quare protestantur ne ex lapsu temporis præjudicium eis fiat. Quam quidem appellationem prædicti domini episcopi & abbates, coram quibus, ut præfertur, interposita fuit omnimoda via & forma quibus melius de jure potuerunt, & prout admiserunt, pariter & admittunt; super quibus etiam omnibus & singulis prælibatis domini cardinales petierunt a nobis notariis infra scriptis fieri & confici unum vel plura publica instrumenta ad dictamen si expediret sapientis. Actum in civitate Pisarum anno, mense, ac indictione, pontificatu, & loco quibus supra, ac præsentibus testibus suprascriptis.

SEQUUNTUR QUÆ FUERUNT AVISATA

Per dominos cardinales utriusque collegii, qui in Liburno convenerunt super facto unionis procurandæ.

Primo cum evidenter constat de continuata pertinacia ac indispositione domini Gregorii ad omnem unionis habendæ, quod ulterius non est de necessitate requirendus; quia si requiretur, per dilationes vel per verbalem responsionem, quam non haberet in mente, impediret remedia, quæ sunt excogitata pro unione habenda.

Affert Mart. Ver. Mon. to. VII. pag. 775. qui tamen & eadem monita ex alio MS. cod. iterum exhibet p. 795. Nos alterum ex altero emendavimus.

2. Item, attenta dispositione utriusque contendentis de papatu, & recessu, est avisatum pro utili unione habenda, quod ecclesia debet congregari per collegia cardinalium; ita quod quodlibet collegium convocet prælatos suæ partis, quia in tali casu, juxta communes opiniones, ecclesia congregata est judex.

3. Item, quod congregantur ista Concilia per cardinales ad festum purificationis Beatæ Ma-

☞ Mariæ prox. futurum, & in uno loco, si possibile fuerit, convocentur ambæ partes ; alias in duobus locis propinquis, adeo ut facilius possit haberi accessus de uno ad alium. ANNO CHRISTI 1409.

4. Item, quod convocentur archiepiscopi, episcopi, abbates & capitula ecclesiarum cathedralium ac universitates studiorum.

5. Item, videtur aliquibus quod sint vocanda capita quatuor ordinum mendicantium, Coelestinorum & Carthusiensium.

(a) Deest (b) *Intimentur.*

6. Item, quod prædicta *incontinenter* (*a*) regibus & principibus, (*nuncientur b*) & requirantur de auxilio, & quod mittant solemnes suos deputatos; & quod faciant quantum in eis fuerit, quod præfati & alii vocati veniant ad Concilium ; & quod dent securitates in teris suis, omnibus venientibus ad dictum Concilium, & quod non patiantur eos impediri per contendentes de papatu seu alterum ipsorum.

7. Item, quod dum vocabuntur prælati, & prædicta intimabuntur principibus, & quodlibet collegium prædicta intimet suo papæ, & requirat, quod in loco & termino interfit, & quod vocationi, quantum in eo fuerit, opem ferat; cum intimatione quod Concilium seu ecclesia congregata disponet de extirpatione schismatis & unione habenda, ipsius absentia non obstante; & dum vocabitur in littera vocationis offerentur sibi debitæ securitates & libertates in veniendo, stando, & redeundo.

8. Item, est intentio quod quælibet pars in Concilio disponat suum papam ad viam cessionis juratam, etc. & si disponi non possit, vel sit contumax, abjiciatur; per Concilium seu ecclesiam congregatam, tamquam schismaticus notorius, criminosus de enormibus, incorrigibilis, ecclesiam scandalizans, & ut hæreticus.

9. Item, post renunciationem amborum, si ad hoc induci possunt, vel post abjectionem amborum cardinales utriusque collegii, æquato & pari numero hinc inde convenientes in unum, & facientes unum collegium, ad electionem procedant unici pastoris.

10. Item, est intentio, quod licet a principio Concilia teneantur divisim, tamen postquam deliberaverint, conveniant in uno loco simul in vinculo caritatis & pacis, & communicent quæ deliberaverint, & ex post fiat electio, ut superius est dictum.

11. Item, modus tenendi Concilium in qualibet parte videtur esse talis, quod unus cardinalis proponet mala schismatis ipsius diuturnitate, & quæ sunt jurata & promissa per contendentes de via cessionis approbata ab omnibus fidelibus, & si potest haberi pax; & in casu absentiæ vel contradictionis petatur consilium (*c*) advocatis præfatis & aliis super illorum dejectione, secundum Deum & dispositiones canonum & *alia* (*d*) observata in Romana ecclesia.

(c) *Pax est* (d) Alias.

12. Item, quod ex post cardinales qui censebuntur esse ibi pro Romana Ecclesia, requirent vota & consilia singulorum prælatorum & aliorum vocatorum, & in scriptis redigantur eorum dicta, & ultimo cardinales dicant opiniones suas & vota sua & omnia ista fiant, & dicantur sine contradictione vocum, & quiete ac libere; taliter quod appareat, quod non voluntarie, Spiritu S. dictante omnia fiant.

13. Item, quod habitis vocibus & opinionibus ejus cardinalium, nomine totius Concilii hujusmodi & ecclesiæ congregatæ pronunciet, declaret, vel statuat quæ fuerunt per totum Concilium deliberata, seu per majorem partem ipsius, quia sic fiebat olim in Conciliis sanctorum patrum, in quibus dicebatur communiter *statuit S. Synodus*, vel *S. Concilium*, &c. ANNO CHRISTI 1409.

14. Item, quod in eodem Concilio fiat, & ordinetur quod omnes qui fuerint vocati, etiam seculares, promittant observare quæ fuerint decreta & ordinata in Concilio, & quod contradictores rebelles, etiam si (*e*) fuerit, rejectus a papatu, compescantur auctoritate Concilii, per seculares etiam (*f*) alias potestates.

(e) Ad. *papa* (f) *Et cætera*

15. Item circa præmissa videntur præmittenda aliqua dubia quæ possunt occurrere, ad hoc ut eis respondeatur, & satisfiat si *fuerint* (*g*).

(g) *Si fierent.*

16. Primo quia forsan dicetur ab aliquibus, quod cardinales non potuerunt vocare Concilium, sed potius quilibet qui gerit se pro papa, in parte sua, & hoc videtur habere colorem per §. *Huic etiam* XVIII. di. (*h*).

(h) XVII.

17. Item, posset fieri aliud dubium, si papa in Concilio peteret, se restitui propter subtractiones, & neutralitates sibi factas. Talis petitio videretur habere colorem per §. *Item Symmachus* II. q. VII.

18. Item, posset moveri dubium, si papa compareret in Concilio, vel peteret subtractos vel neutrales repelli a Concilio, tamquam vocem non habentes: videtur hæc petitio etiam habere colorem per dictum §. *Huic etiam* XVII. di.

19. Item, posset fieri dubium quod licet papatu, non tamen propter negligentiam schismatis; quia licet schisma quandoque transeat in hæresim, non tamen reperitur jure cautum de negligentia schismatis extirpandi.

20. Item, si dicatur quod papa sit notorie pervicax (*i*) & fractor voti & scandalizans ecclesiam, ac incorrigibilis, & sic possit abjici juxta glos. cap. *Si papa* XL. di. illa glossa simpliciter posita non est vera, & reprehenditur a nonnullis.

(i) Perjurus.

21. Item, videtur per modum avisamenti, quod si contingat ante congregationem Concilii, alterum de contendentibus decedere, illa pars, cujus papa decederet, non procederet ad novam electionem, sed expectetur Concilium & ejus deliberatio.

22. Item, si ambo contendentes moriantur isto intermedio tempore, quanto citius fieri potest collegia conveniant ad deliberandum quid eo casu erit faciendum.

LITTERÆ CARDINALIUM GREGORII AD PETRUM

De Portugario Aquilejensem patriarcham exauctoratum.

REverende pater amice noster carissime, salutem. Cum Pisis venimus, uti conveniens visum fuit, litteras nostras super occurrentibus in Dei ecclesia, scriptas die XIV. mensis proxime decursi paternitati vestræ direximus; quarum copiam inclusam præsentibus, fido nuncio occurrente, destinare decrevimus, ne deficiat, quin illarum continentia ad notitiam vestram deveniat; considerantes, inter alios Christianorum prælatos, ad vos non mediocriter pertinere, emergentia in eadem ecclesia cognoscere, & pro ipsius honore & statu assistere, & favere. Videmus clare, & quotidie palpamus apertius, D. Gregorium, cujus culpandos

Affere P. de Rubeis Mon. eccl. Aqui. cap. CV. pag. 1003.

de-

☞ deteſtandoſque modos jam inſinuavimus, ſua vota, juramenta, & promiſſiones parvipendentem, & non ad ſanctiſſimam eccleſiæ unionem ANNO CHRISTI 1409. conficiendam, uti aſſumptus extitit, diſpoſitum, ſed ad ipſius contrarium potius, & ſchiſma foventem, per nuda & inania verba cunctos chriſticolas ludificantem, & in diutinis anguſtiis & tenebris retinentem. Hujus pernicioſi morbi ſalubris medicina & neceſſaria hæc ſola eſt, ut ſibi univerſaliter obedientia ſubtrahatur; ad quam ſubtrahendam unuſquiſque tenetur pro peccati mortalis evitatione; cum ſine eo eſſe non poſſit, qui obediendo favet ſchiſma foventi, unde tot animarum & corporum pericula oriuntur; ut qui ſolum cupiditate & ambitione rerum corporalium tractus, Dei metu ad ſua vota, promiſsiones, & juramenta non movetur implenda, coarctatione temporali compellatur invitus, ne ſecum in perditionem dominicum gregem trahat. Quamobrem charitatem veſtram affectuoſe hortamur & precamur, ut in cunctis partibus veſtris eidem... omnem obedientiam ſubtrahatis: & ad ſimiliter faciendum principes, prælatos, & alios dominos exhortari curetis; ſperantes indubie, quod per cunctos libentibus fiet animis, cum modos moreſque ejus jam detectos omnes merito deteſtentur, & horreant. Hac enim via intra breve temporis ſpatium Romanæ eccleſiæ tamdiu diſtractæ & laceratæ, peſtifero extirpato ſchiſmate, reſtituetur unitas, & cunctis Chriſti fidelibus pax optata. Et ut noſcatis bene inchoatam per nos eccleſiæ cauſam ſuccedere, heri hic in Liburnio nos omnes cum ſex de dominis de collegio partis alterius, ac aliquibus aliis remanentibus plenariam habentibus poteſtatem, in Dei nomine maxima cum caritate convenimus; & dominum de Fliſco, aſſociato per totam provinciam D. Petro de Luna (*Benedicto XIII.*) qui die XV. menſis hujus de Portu Veneris diſcedens Perpinianum in Catalonia profectus eſt, rediturum ſperamus: ſumuſque unanimes ad effectum ſacratiſsimæ unionis præfatæ, quam nullis cedendo laboribus, incommodis, & periculis etiam mortem præferentibus, conſtantiſsime proſecuturi ſumus, quouſque viis debitis, canonicis, & neceſſariis ad ſalubrem & votivum exitum deducatur; illam, eo præſtante qui poteſt, antequam multum temporis labatur, videre in ea eccleſia ipſa ſperantes. Veſtram reverentiam hortantes ac precantes, ut in ſanctiſsimo hoc opere nobiſcum aſsiſtere placeat favoribus opportunis; & noſtra negotia, & familiarium noſtrorum, aliorumque ſanctiſsimam unionem ſequentium, ſuper beneficiis noſtris & eorum in veſtris partibus conſiſtentibus, & eorum fructibus, redditibus, & proventibus ſuſcipere favorabiliter recommiſſa, ut indubia ſpe tenemur. Inſuper audivimus diſplicenter, Rev. Patrem D. Antonium epiſcopum Bononienſem D. Gregorii camerarium, ad privationem veſtram ob non ſoluta communia & minuta ſervitia prorupiſſe. Quo etſi intuitu veſtro move-

(a) Subintelligo *movere debemus*. In alio Apographo, *dolemus*.

mur, tamen plus (*a*) debemus ob ſedis apoſtolicæ reverentiam, quod tanta poſsit levitate notari: quod ad veſtram, & nonnullorum aliorum prælatorum privationes ex abrupto injuſte, & animoſe proceſſerit, & D. Gregorius ipſe, ſuos mores in omnibus ſequens, de privatorum eccleſiis ſuis provideat, cum quibus oppreſſam & laceratam eccleſiam, ut facit, valeat retinere. Nos enim privationem hujuſmodi veſtram, tamquam injuſtiſsimam, nullam fore tenentes, vos hortamur ut boni ſitis animi; & dicta innovatione non obſtante, ad eccleſiæ veſtræ patriarchalis negotia, ut antea, intendatis: pro unione eccleſiæ, ut ſupra ſcripſimus, & tenemini, animo virili agemus. Nam infra non multum temporis jam eccleſiæ Romanæ ſacratiſsimam unionem in lucem venturam ſperamus, qua exorbitantia & injuſta ad debitam limam juſtitiæ reducentur: nec vobis noſtri juſti favores deerint. Et ſuper his jam opportune omnibus prælatis, univerſitatibus, & nobilibus patriæ Forijulii ſcripſimus. Valete. Dat. Liburni ſub trium priorum noſtrorum ſigillis, die XXIII. Junii, prima indictione, MCCCCVIIII. ANNO CHRISTI 1409.

EPISTOLA CARDINALIUM GREGORII XII.

ad Carolum regem Francorum.

Duobus de papatu contendentibus, vias pacis recuſantibus, Concilium generale cum cardinalibus alterius obedientiæ celebrandum proponunt, pro quo regis favorem aliorumque principum deprecantur.

CHriſtianiſsimo principi ac ſereniſsimo domino, domino Karolo Dei gratia Francorum regi, toti veſtri miſeratione divina epiſcopi, presbyteri & diaconi, S. R. E. cardinales, in loco veſtro de Liburno ſub veſtra regia protectione exiſtentes, recommendationem debitam & devotam, in his quæ ad pacem ſunt Jeruſalem, regiam opem ferre. Affeii Mart. Vet. Mon. to. VII. pag. 788.

Tranſire ſilentio aut tacere officio admodum nolumus, immo nequaquam poſſumus aut debemus, ne nos ipſi, quorum quotidiana inſtantia, teſte Apoſtolo, eſt & eſſe debet ſollicitudo omnium eccleſiarum, qui etiam jure levitico ſummi Sacerdotis coadjutores exiſtimus deputati, tam patentis erroris, cui univerſale damnum & præcipitium totius reipublicæ ſubjacet, non tantum ſimulatores conniventes, quantum ſocii participes videamur. Quoniam ut ipſa res per ſe notoria eſt, & a continuis malis in pejus ſemper excreſcentibus manifeſta, quantum eccleſia Dei a primordio hujus nefandiſsimi ſchiſmatis uſque in hos dies, cum ingenti animarum interitu, proh dolor! ſit attrita, oſtendit ruinæ immenſurabilis quantitas, docet excidium, reſtantis partis informitas, & deficientis, immo ruentis jam fidei magnitudo: ut non ſit dare in hoc ſacro myſtico corpore particulam, quam ab immo uſque ad verticem hic livor edax, hæc peſtis horrenda non carpſerit. Traxit nos, fatemur, Chriſtianiſsime principum, in cujus ſacratiſsimo conſpectu tam volentes, quam neceſſarii verba diffundimus, zelus domus Dei, cui vota noſtra ſacravimus; caritas innoxii populi, cui ſollicitudines noſtras iſta hora in tam eminenti caſu præſertim debemus, (non (*b*) abſque incommodis & periculis partes Italicas tranſalpinare, terras adi-

re

(b) Anſulis incluſa deſiderantur in eod. Chauveliano; ſed poſt hæc verba *præſertim debemus*, ſic legit: *Conſtat, ſereniſſime princeps, quod hi domini qui hodie de papatu contendunt &c.*

re extraneas, & nos infra limites alterius obedientiæ, in tam diſcriminoſo tempore collocare: putantes aliquando divino fieri auxilio, non obſtantibus jam multorum defeſſis ætatibus, quibus quidam forſitan indulſiſſent, in bona patientia & continuatione certaminis, hanc unitatem noſtris deſideriis adæquare. Sed quia nos eos, hoc ipſi reſpiciunt, libenter pro more relinquimus. Nam de hoc non quærimus laudem, ſed intentum, non famam, ſed affectum. Patet namque ſatis ex rerum experientia, quantum per nos actum ſit, ut ad finem hujus extirpandi diſſidii de campo orthodoxæ fidei obnixis remediis venerimus. Conſtat proinde toti fere orbi terrarum, poſthabitis negotiorum ſingulorum progreſſibus, (poſt varios diverſoſque labores,) quod hi domini, qui hodie de papatu contendunt, quamquam alterutrum ad convicinos terminos pervenerint, concordare de dando pacem eccleſiæ per viam ceſſionis, quæ tamquam expedientior ceteris antecellit animarum cladibus viſa eſt, nunc ex defectu loci, qui nullatenus, cum per procuratorem & alias fieri ceſſio valeat, neceſſarius viſus fuit; nunc ex aliis occaſionibus pro cauſis, utinam abſque mutua colluſione inter eos, nequeunt. Conſtat inſuper, quod ex quo contendentes ipſi, tractatu pacis & unionis omnino dimiſſo, a locis in quibus de præſenti fuerant, aliorſum ad loca valde diſtantia ſe transferunt, finis ad quem tendebamus de manibus penitus evaneſcit; & ſic materia ipſa, qua nulla ſanctior eſt, per ſummam rerum deſperationem eo fortior incaleſcit, quo proprius ad culmen victoriæ poſita, deducta eſt perverſo ingenio in deriſum (*a*) unde veriſimillimum videtur, quod per hoc ipſum ſchiſma roboretur, quin immo in perpetuitatem irrepat, tamquam uſus qui plerumque convertitur in naturam. Quamobrem ex debito conſcientiarum remorſi, dirigentes ad tam exitiabile vulnus noſtræ compaſſionis intuitum, deliberavimus, ſumma rerum opportunitate ſuadente, immo & neceſſitate nos cogente, quemadmodum qui levioribus non proderint, manus ad fortiora mittere, & cum reverendiſſimis patribus dominis alterius collegii convenire, quorum opinionibus atque votis una cum noſtris plene concurrentibus, tamquam novo uno ſpiritu inſpiratis, ipſi nobiſcum & nos ſecum pro ultimo remedio ſecurim ad radicem poſuimus, generale videlicet Concilium per ſuam obedientiam quilibet convocantes, ut infra feſtum Annunciationis in civitate Piſana, veluti loco alias per præfatos contendentes tamquam accommodo acceptato, ad retrudendum hanc monſtriferam belluam in antrum mortiferum, per amborum contendentium ceſſionem, & in caſu contradictionis, diffugii, vel contumaciæ, per debitam & canonicam ordinationem eccleſiæ congregatæ, prout per exemplar litterarum convocationis prælatorum, nec non litterarum, quas ſpecialiter domino noſtro papæ ſcribimus, præſentibus intercluſum, ſi placet, videbitis contineri. Ad nos enim & eos, ſtantibus rebus prout ſunt, hujuſmodi convocationem non eſt dubium pertinere, maxime cum finis & conſideratio hujus ſacri Concilii, ut ſcilicet ibidem ambo renuncient, cum intentione horum dominorum contendentium non concordet. Nunc autem, princeps ſacratiſſime, cum ad dirigendam hujuſmodi executionis congeriem, ſumme expediat, cunctorum bonorum virorum, & ſignanter principum terræ juvamen atque præſidium pro bono negotii invocare; licet res ipſa ſancta per ſe cunctos invitet, ad ſerenitatem tamen veſtram peculiari quadam ſpe & ſingulariori conſideratione confugimus, tamquam ad illum, qui imitando continue clariſſima progenitorum veſtrorum exempla, quibus cetera noſtri ſæculi cedunt, & quorum conſiliis & potentiis ſchiſmata multa fuerunt quadam laurea, immo ſpeciali privilegio confutata, cum hoc totum maxime a veſtra ſerenitate dependeat, dignemini huic honeſtiſſimo operi, ſicut firmiter credimus, non deeſſe, ſed humeris veſtris ad fortiora potentibus, hoc ipſum fomentis regalibus adjuvare, & ad locum præfatum, ubi dicto tempore, Dei gratia favente, erimus, regales nuncios, qui nobis in hoc vice regia ſalutare conſilium tribuant, deſtinare. Etiam ſimiliter dignemini efficere, ſignanter cum regibus Caſtellæ, Arragoniæ, Siciliæ, Navarræ, Scotiæ, (*b*) Bohemiæ, & Hungariæ, ac aliis principibus ſanguine aut alias confœderatione excellentiæ veſtræ conjunctis, quatenus ſolemniter ibi mittant, nec non prælatos ſuos & alios convocandos, quibus etiam extenſe ſcribimus, omnino venire diſponant, ut diſpoſitio veſtra tanto cunctis ſit gratior ac etiam fœcundior, quanto regalis conſilii ac prælatorum fuerit provida & ſalubri deliberatione concepta. Dignantes inſuper prælatos regni veſtri, quibus ſcribimus, & ad eos ob hanc cauſam deſtinemus, de veſtra innata caritate, qua ad finem tanti negotii ſerenitas ipſa a tenera ætate pia devotione flagravit, regalibus mandatis reſtringere, quod præfatis loco & tempore debeant infallibiliter convenire, ut cauſa tam pia & ad finem proclivis reperiat, divinis faventibus auſpiciis, quod requirit. Ceterum, amantiſſime princeps, attendat veſtra regalis providentia vigilanter, ac etiam provideat, præfatoſque reges & principes reddat cautos, ne per iſtos, qui monſtrum in Dei eccleſia nutrire non verentur, & taliter Petri cathedram ambiunt (*c*) impudenter, nec non & eis adhærentes, non quæ Chriſti, ſed quæ ſua ſunt quærentes, huic ſancto operi tamquam Deo grato impedimenta præbeantur, nunc falſis dogmatibus, nunc mendoſis prædicationibus, nunc iniquis & injuſtis proceſſibus, & (*d*) conſtitutionibus temerariis, ſine fratrum conſilio, cum præcipitatione virtutum noverca editis. Credimus enim, quod de facto obices multiplices, quantum poterunt, interponent.

(b) Codex Chauvelinianus omiſſo *Bohemiæ & Hungariæ*, addit *atque Cypri*.

(c) *al.* detinent in diviſione manifeſte.

(d) *al.* aut alias quovis quæſito colore.

Nos

(a) *In codice illuſtriſſimi domini Chauvelin ſequentia hic adduntur*: Conſiderate namque, princeps amantiſſime, quod dum fracto penitus & omiſſo unionis tractatu, ambo contendentes volentes taliter ſe ab invicem per longiſſima terrarum ſpatia ſeparare, dominus Benedictus publicavit in ſuo receſſu a Portu-Veneris, in loco Perpiniani cum illis ſuæ obedientiæ in proximo feſto Omnium ſanctorum concilium celebrare. Alter vero vocatus Gregorius ſimiliter in ſuo receſſu de Luca, ſub ſua bulla in proximo feſto Pentecoſtes in patriarchatu Aquilegienſi ſe idem facturum mandavit. Quis credat vero poſſibile, quod per concilium Perpiniani, ubi nulli aderunt, niſi pauci affectionem inordinatam domini Benedicti ſequentes, pax utriuſque obedientiæ in univerſali eccleſia tribuatur? Idemque fore cenſendum de concilio dom. Gregorii prælibati. Nonne hæc clariſſime demonſtrant, præfatos contendentes ad nihil aliud intendere, niſi ut per hoc ipſum roboretur ſchiſma, quin immo in perpetuitatem irrepat? Quamobrem ex debito, &c.

☞ Nos tamen de Deo & demum vestro regali præsidio confisi, omnibus his spretis, ad concepta intrepide procedemus; nec propter hoc tacebimus, aut etiam quiescemus, donec egrediatur ut splendor justus ejus. Scriptum Liburni Pisanensis diœcesis, &c. ANNO CHRISTI 1409.

EPISTOLA CARDINALIUM

ad Carolum regem Navarræ

Ejusdem argumenti.

SEreniſſimo principi & domino, domino Karolo Dei gratia regi Navarræ, miseratione divina episcopi, presbyteri, & diaconi, S. R. E. cardinales salutem in eo per quem reges regnant, & ecclesiæ desolatæ spiritum compassionis impendere.

Certi sumus, princeps excellentissime, vestram devotionem non latere progressum his diebus duorum contendentium de papatu, neque ignorare quibus ostentationibus, quibus palliationibus, quibusve operibus, ad quem exitum causa unionis ecclesiæ sanctæ Dei, ab eisdem contendentibus finaliter sit perducta: immo quod non sine dolore revolvimus, nisi de remedio citissimo occurratur, prope in exitium coarctata. Nos autem, quorum quotidiana instantia, teste apostolo, est & esse debet sollicitudo omnium ecclesiarum, velut illi qui jure levitico summi sacerdotis coadjutores existimus deputati; quorum maxime in hac rerum vertigine & supremo animarum periculo interest potissime, contendentibus nedum tepescentibus, immo hoc pestiferum schisma causantibus, rebus tam gravibus obviare. Considerantes quod ex quo ipsi contendentes, sub ludibriosa occasione difficultates locorum, fracto penitus & omisso unionis tractatu, voluerunt se taliter ab invicem per longissima terrarum spatia separare. Dominus Benedictus in suo recessu a Portu-Veneris publicavit se in loco Perpiniani, in proximo festo Omnium sanctorum, ad schisma fortius confirmandum, ut multis videtur, suum concilium celebrare. Aliter vero vocatus Gregorius, similiter in suo recessu de Luca, in proximo Festo Pentecosten in provincia Aquilegiensi se idem facturum mandavit, quamvis nedum ipsi, sed omnes clarissime deprehendant, quod per concilium Perpiniani est impossibile, quod pax utriusque obedientiæ in universali ecclesia tribuatur. Idemque censendum de concilio Gregorii prælibati. Quibus nos cognoscentes manifeste, quod secundum progressum contendentium prædictorum finis ipse ad quem tendimus, de manibus penitus evanescit, & materia ipsa, qua nulla sanctior, per summam rerum desperationem eo fortius incalescet, * quo proprius ad culmen victoriæ posita deducta est perverso ingenio in derisum. Quamobrem, princeps sereniſſime, ex debito conscientiarum nostrarum remorsi, dirigentes ad tam exitiabile vulnus nostræ compassionis intuitum, deliberamus summa rerum opportunitate suadente, immo & necessitate cogente manus ad fortiora injicere, & cum reverendissimis patribus dominis alterius collegii convenire. Quorum opinionibus atque votis una cum nostris concurrentibus, in unum tamquam ex uno spiritu inspiratis, ipsi nobiscum & nos secum pro ultimo remedio securim ad radicem posuimus, generale videlicet Concilium per suam obedientiam quilibet ad eumdem locum eumdem terminum convocantes, videlicet XXV. die martii proxime futuri in civitate Pisana, ad retrudendam hanc monstruosam belluam in antrum mortiferum per amborum contendentium cessionem; & in casu contradictionis, diffugii, aut contumaciæ, per debitam & per canonicam ordinationem ecclesiæ congregatæ, prout per copiam quam vobis mittimus litterarum convocationis prælatorum, nec non per litteras, quas specialiter domino Benedicto scribimus, si placet, videbitis contineri. Nunc autem, princeps optime, cum ad dirigendam hujusmodi executionis congeriem summe expediat pro tam sacro negotio invocare, licet res ipsa sancta per se cunctos invitet; qui reges, teste B. Isidoro, debent cognoscere se de hoc debere reddere rationem, propter ecclesiam quam Christo tuendam suscipiunt, vestram serenitatem, de qua specialiter confidimus, requirimus & hortamur per viscera misericordiæ domini Jesu Christi, dignemini huic sanctissimo operi non deesse, sed hoc ipsum fomentis regalibus adjuvare, & ad locum præfatum, ubi dicto tempore, favente divina gratia, erimus, regales nuncios, qui nobis in hoc vice regia salutare consilium & auxilium tribuant, destinare velitis. Insuper prælatos regni vestri quibus scribimus, regalibus mandatis restringere, quod præfatis loco & tempore debeant infalliliter convenire, ut dispositio nostra tanto cunctis sit gratior ac etiam fœcundior, quanto regalis consilii ac etiam prælatorum fuerit provida & salubri deliberatione concepta. Ceterum, amantissime princeps, attendat vestra regalis providentia vigilanter, ac etiam provideat, ne per istos qui monstrum in Dei ecclesia nutrire non verentur, & taliter Petri cathedram in divisione detinent manifeste, nec non & eis adhærentes, non quæ Christi, sed quæ sua sunt quærentes, huic sancto operi tamquam Deo grato impedimenta præbeantur, nunc falsis dogmatibus, nunc mendosis prædicationibus, nunc iniquis & injustis & nullis processibus, aut alias quovis quæsito colore. Credimus enim, quod de facto obices multiplices, quantum poterunt, interponent: nos tamen de Deo & vestro regali præsidio confisi, omnibus eis spretis, ad concepta intrepide procedemus, nec propter hoc tacebimus, aut quiescemus, donec egrediatur ut splendor justus ejus. Datum in loco Liburni Pisanensis diœcesis sub nostrorum trium priorum sigillis die XIV. Julii anno domini MCCCCVIII. ANNO CHRISTI 1409.

* *al.* evanescet.

EPISTOLA CARDINALIUM REGIS CASTELLÆ

Et Legionis

Ejusdem argumenti.

SEreniſſimo principi & domino, domino (*a*) Jo. Dei gratia regi Castellæ & Legionis, miseratione divina episcopi, presbyteri & diaconi S. R. E. cardinales, salutem in eo per quem reges regnant & unanimes in domo domini ambulare. (*b*).

Hæc est domus domini, princeps inclytissime, cujus decorem cum propheta divi principes vestri avus & genitor, tam pie, tam catholice dilexerunt. Hæc est domus domini, pro cujus inte-

Ibid. pag. 793.

(a) Johanni hujus nominis II. qui anno 1406. Henrico III. regi Castellæ & Legionis successit.

(b) Ejusd. tenoris est epist. directa Martino Aragonum regi in codice illustrissimi domini Chauvel.

☞ integritate, ne per geminos ſponſos monſtruoſa in duobus capitibus maculatur infamia fideliter dimicarunt. Hæc eſt unica, quæ teſte Hieronymo, claves accepit, & extra quam non eſt ſalus, & pro tanto præmiſimus, princeps excellentiſſime. Certi enim ſumus devotionem veſtram, &c. *ut ſupra*.

ANNO CHRISTI 1409.

EORUMDEM REGINÆ CASTELLÆ.

Ejusdem argumenti.

Ibid. SEreniſſimæ principiſſæ & dominæ, dominæ Catharinæ Dei gratia Caſtellæ & Legionis reginæ, miſeratione divina epiſcopi, presbyteri & diaconi S. R. E. cardinales, ſalutem in eo, cui ſervire regnare eſt.

Conſiderantes devotionis & pietatis conſtantiam, quam inclytæ recordationis progenitores veſtri, ac etiam ſereniſſimi principis domini Johannis Dei gratia Caſtellæ & Legionis regis illuſtriſſimi nati veſtri, circa Deum, fidem catholicam, & eccleſiam omni tempore habuiſſe noſcuntur; ad vos & ipſum recurrentes, pro reparatione ac ſuccurſu communis matris noſtræ, ſanctæ univerſalis eccleſiæ, luſtris ſex jam peractis in tam lamentabili ruina proſtratæ, nunc eidem in inclytiſſimo nato veſtro ſcribimus per has litteras noſtras ſubſequentis tenoris: *ſereniſſimo Principi*, &c. Aſſumta ergo de veſtra erga Deum devotione fiducia, celſitudinem veſtram rogamus, requirimus & hortamur in domino Jeſu Chriſto, quatenus nunc intueri dignemini quod tempus advenit, in quo filio glorioſæ Virginis ſerviatis pro his, quæ vobis ipſe tribuit, videlicet per inclytum natum veſtrum, ac etiam progenitorum veſtrorum excitata exemplo, ſponſæ Chriſti in hoc articulo ſtudeatis conſilium & auxilium impertiri. Ita quod Jeſus Chriſtus qui pro redemtione veſtra proprium ſanguinem fundere & in crucis patibulo mortem ſubire dignatus eſt, qui hoc tempore vos diſpoſuit experiri . . .. vobis poſt temporalis palatii gloriam æternæ vitæ dignetur ob hoc indulgere coronam. Datum, &c. *ut ſupra*.

EORUMDEM INFANTI CASTELLÆ.

Ejuſdem argumenti.

Ib. p. 794. ILluſtri principi domino F. infanti Caſtellæ, &c. miſeratione divina, &c. ſalutem & eccleſiæ ſponſæ Chriſti ſacro-ſanctæ matri noſtræ, proh dolor! taliter fluctuanti ſuccurſum celerem impendere.

Recolentes piam devotionem, qua pia regia & excellentiſſima domus Caſtellæ, a qua veſtram trahitis originem, ſacro-ſanctam eccleſiam beneficiis foverit, variiſque obſequiis extiterit proſecuta, merito confidimus, quod in tam gravi neceſſitate eam nullatenus derelinquet. Ideo ſereniſſimo principi, & domino Johanni Dei gratia Caſtellæ & Legionis regi nepoti veſtro, cum grandi fiducia duximus præſentialiter* ſcribendum ſub tenore ſequenti *Sereniſſimo Principi*, &c. Cum itaque princeps inclytiſſime, videatis ex præmiſſis tantam eccleſiæ imminere ruinam, paratamque pacem, ſi regalis potentia modo debito, ut petimus, manus ſuas effectualiter interponat; veſtram excellentiam, quam Deus tot viribus inſignivit, tantamque ei potentiam contulit, in hac parte requirimus & hortamur per viſcera miſericordiæ Jeſu Chriſti, & vos ad hoc opus ſacratiſſimum non deeſſe, ſed totaliter aſſiſtere, quod eccleſia merito gaudeat talem filium habuiſſe. Datum.

*) al. principaliter

ANNO CHRISTI 1409.

EORUMDEM DUCI BITURICENSI.

ILluſtriſſimo principi & domino, domino J. regis Francorum filio duci Bituricenſi & Alverniæ, comitique Pictaviæ miſeratione divina, &c. ſalutem in eo, cui ſervire regnare eſt, & diſperſiones Iſraelis congregare. Ib. p. 795.

Scandaloſa eccleſiæ diſperſio, princeps inclyte, ac horrendum inter chriſtianos diſſidium his diebus ſatis innotuit evidenter, quantum malignatus eſt inimicus in ſancto. Certi enim ſumus devotionem veſtram non latere, &c.

Ejuſdem ſunt tenoris epiſtolæ ſcriptæ ad Ludovicum ducem Borbonii, & illuſtri principi domino Roberto filio quondam regis Scotiæ, duci Albaniæ, cum epiſtola ad regem Navarræ in codice Chauveliniano.

COPIA LITTERARUM DIRECTARUM

Principibus per dominos cardinales de parte Gregorii.

Subtracta Gregorio obedientia, orant ut ad Concilium Piſanum oratores ſuos ſuæque ditionis prælatos mittant.

MIſeratione divina, &c. illuſtri & excellenti domino, ſalutem in Domino ſempiternam, & paratum promtumque animum ad ſacratiſſimæ eccleſiæ unitatis effectum habere, & pro ea firmiter & efficaciter operari. Ib. p. 820.

Principum, ducum, marchionum, aliorumque dominorum & magiſtratuum quorumcumque, dignitatibus & officiis quibuſcunque pollentium proprium eſt judicium & juſtitiam facere, & de manu calumniantium vi oppreſſos eripere, & a civitate pro viribus injurias propulſare, quibus juxta beati Petri ſententiam, tamquam a Deo miſſis ad vindictam malorum, laudem vero bonorum obediendum eſt. Ut igitur in eos qui utrimque injurias inferunt miſſi ſublimatique ſunt, quanto majore & juſtiſſima indignatione pro Chriſti immaculata ſponſa, a qua in Spiritu regenerati ejuſque lacte educati, & grandævi in fide firmati, apertis paradiſi foribus, vitam qua primi homines ſorde peccati privabantur, conſequi merentur æternam, contra illos infimæ pravæque conditionis homines tenentur exſurgere, qui corpus Chriſti myſticum, hoc eſt Dei eccleſiam & tunicam Domini inconſutilem dividunt, qui Chriſti vineam exterminant, & conſultant ut nefandiſſimis momentanearum rerum ambitionibus praviſque cupiditatibus ſuis ſatisfacere valeant, omni pudore & Dei metu ſublato, non curantes Dominici gregis animas ſecum in æternam perditionem conducere, & cunctorum Chriſti fidelium pacem & quietem turbare. Sane noviſtis, non ambigimus, cum toti ſit Chriſtianorum orbi notiſſimum, quot Petri navicula continuis fluctibus agitata, per XXX. annorum curricula, & quantas paſſa fuit tempeſtates, ad extremum fere deducta naufragium, quæ ejus flebili omiſſa hiſtoria, nimium fidelibus cognita, ut ad unitatem dignitatemque priſtinas tandem reduceretur, & pax de-

☞ sideratissima in Christiano populo pullularet, sanctæ memoriæ domino Innocentio papa VII. sublato de medio, dominus Gregorius ut ipsius ecclesiæ unionem efficeret, per puræ & simplicis renuntiationis & cessionis viam ante & post ejus assumptionem votam, juratam, plurieſque promissam, domino Petro de Luna parte ex altera Benedicto nominato, qui se similiter obligaverat, cedente vel decedente, in publico instrumento, scripturis & solemnibus, & eorum bullis & nostris litteris sparsis per orbem luce clarius est, quod ad apicem fuit summi apostolatus assumptus. Et qualiter ambo de papatu contendentes; Deo vota sua reddiderint, juramenta servaverint, & præmissa adimpleverint, vestram caritatem latere non credimus, cum jam omnibus possit esse notissimum & rei exitus demonstravit. Nam per tractus inanes, frivolasque & superfluas disceptationes, altercationes, & varietates anno & mensibus consumtis, hucusque populum Christianum illudendo, colludendoque invicem, denique occasionibus captatis inanibus, a præfatæ unionis, ut præfertur, promissæ, juratæ & votæ tractatibus, tam impudenter quam turpiter discesserunt, Christi grege mercenariorum more inter lupos exposito: & de unione ipsa totaliter desperato. Ac nos, quibus post papam salutis populi Christiani major zelus & onus incumbit, videntes nobis ab eodem Gregotio suis injustis & turpibus mandatis ora oberari, ne de unione ipsa ulterius verbum faceremus, in vitas libertatemque nostras evidentius imminere pericula, ut conscientiarum nostrarum exonerationi & præfatæ unioni, de qua poterat alias totaliter desperari, consuleremus, ab eo non ad unionem ipsam, sed ad schisma fovendum, bonaque ecclesiæ dissipandum, suosque contra Deum & justitiam promovendum & sublimandum intendente; momentanearum rerum cupiditate ptavaque ambitione tracto, cælestium & æternorum penitus oblito, & supradictam cessionis viam a se tamquam justam sanctamque toties acceptatam & promissam, diabolicam palam asserente, & declinante tamquam a nutrice schismatis antiquati, quod de jure hæresim sapere minime dubitatur, cum deliberatione, ut pluribus scriptionibus jam sumus testati, discessimus. Nosque cum reverendissimis dominis dominis de collegio partis alterius junximus & univimus, pro pace & unitate danda populo Christiano, viamque congregationis Concilii generalis utriusque obedientiæ ad civitatem Pisarum, diemque XXV. proximi mensis Martii celeberrimum festo Annunciationis glorioſæ Virginis Mariæ, a qua cunctorum salus & redemtio inchoavit, unde, Deo favente, cujus res agitur, omni errore & schismate evulso, unio in ipsa ecclesia subsequetur, elegimus secundum sacrorum canonum instituta & ecclesiæ laudabilem consuetudinem in talibus observatam; quæ omnia latius litterarum, quas ad obedientiæ nostræ prælatos, eos ad Concilium ipsum convocantes dirigimus, tenoribus, & oratorum nostrorum abunde de cunctis expedientibus instructorum vivis relatibus luculentius poterit excellentia vestra percipere. Expergiscimini igitur, quoniam tempus est jam a somno surgere, & nobiscum una exsurgat Deus & dissipentur inimici ejus, & fugiant qui oderunt eum a facie ejus. Erigite ecclesiam matrem vestram, & nobilitatem spiritus vindicate, nobisque in hac

ANNO CHRISTI 1409.

A Dei causa assistite & favete, oratoresque vestros solemnes mittite, & prælatos domini vestri, quos ducimus convocandos ad veniendum inducite, ac, si opus esset, quod minime remur, ut tenemini, modis debitis astringatis, ut tempore debito in eodem Concilio legitime & instructi veniant, ad tam pium & sanctissimum opus feliciter consummandum, quæ per aspersionem pretiosissimi sanguinis Domini nostri Jesu Christi, ut a tot modo liberetur angustiis, sancta mater ecclesia nobiscum una a vobis instantissimis precibus postulat & requirit, sicuti omnino caritatem vestram pure & libere facturam speramus. Nam ad ipsum Concilium venientes, aut ei faventes, dominus B Gregorius tamquam inimicus homo continuo tentare non desinit, coloribus, fictionibus & mendaciis solitis, ubique disseminare zizania in ecclesiasticæ unitatis disturbium, ut ipsam ecclesiam ita laceratam & oppressam valeat retinere. Suis non potest afficere sententiis, vel mutare, cum per solemnia Concilia collegiorum, magistrorum sacræ theologiæ, jurisque que canonici & civilis, conclusum & determinatum existat, ipsis contendentibus de papatu tamquam antiquati schismatis nutritoribus obediendum non esse; sed eis omnem obedientiam subtrahendam, & de eorum sententiis seu censuris & aliis non curandum, vel de juribus sedi apostolicæ respondendum, ut in nostris litteris, quas C per orbem dirigimus plenius continetur. Deus omnipotens excellentiam vestram diu & felici in statu infinita sua benignitate conservet. Datum in castro seu loco Liburni Pisanensis dioecesis.

ANNO CHRISTI 1409.

COPIA LITTERARUM DIRECTARUM

Ad universitates studiorum per dominos cardinales de parte Gregorii.

MIseratione divina, &c. Quamvis sacrosanta mater ecclesia omni tempore viris litteratis & scientiarum floribus insignitis permaxime noscitur indigere, præsertim tamen his turbationum temporibus, quibus vacillat fides, dominatur avaritia, exquiritur ambitio, D affectatur carnalitas, spernitur votum, jurisjurandi intemerata religio violatur, contemnitur caritas, excitantur mortifera odia, extollitur dominandi libido, conculcatur humilitas, unitas & concordia respuitur, scissura & horrenda divisio præoptatur, promovetur ignorantia, refutatur scientia, quæritur irrogari injuria, damnatur justitia, stolidorum ministrorum & juvenum consiliis regitur orbis, virorum litteratorum & senum salubris doctrina penitus confutatur, creditur fabulis & noxiis perversorum plus quam sacris evangeliis & expositionibus sanctorum doctorum, mendaciis & hypocrisiis frequenter insistitur, per quod venenose & E fraudulenter veritas obumbratur, omnibusque excogitabilibus mundi vitiis inseruntur, ut orthodoxa mater ecclesia sine qualibet ruga aut macula a Domino sublimata, ipsorum nefariis ausibus deturpetur; ex quibus electus Christi populus pretiosissimo suo sanguine summa caritate redemtus, a via veritatis seducitur, hæresibus involvitur, horrendis criminibus implicatur, scissuris & divisionibus dire affligitur, cædibus & bellis cruentis subjicitur, fame, pestilentiis & omnium pœnarum genere multifarie trucidatur. His enim crebrescentibus malis per singulos, viri scientiarum virtute pollentes talen-

Ib. p. 223.

lentum sibi a Deo traditum non debent in terra fodere, nec lucernam ardentem sub modio abscondere, sed supra candelabrum, ut omnibus qui in domo Domini sunt, luceat, collocare, arguendo, increpando, obsecrando in omni patientia & doctrina, murum firmissimum suis doctrinis & saluberrimis exemplis & informationibus in domo Dei se opponendo conscendentibus ex adverso. Sane novistis non ambigimus, &c. *ut in præcedenti usque ibi*. Expergiscimini igitur, quoniam jam tempus est a somno surgere, & vobiscum una exsurgat Deus, & dissipentur inimici ejus, & fugiant qui oderunt eum a facie ejus. Erigite ecclesiam matrem vestram, & quasi in extrema necessitate nunc positam adjuvate, nobisque in hac Dei causa vestris consiliis & doctrinis apud universum populum Christianum succurrite, verbisque & opere assistite & favete. Alios quoque de valentioribus magistris & doctoribus universitatis vestræ scientiæ præpollentes, Deumque timentes, ad Concilium ipsum, per nos, ut præmittitur, convocatum, quorum consiliis uti valeamus, transmittite, inducendo reges, prælatos & principes, quos similiter per nostras litteras convocamus, ut mittant, veniant tempore & loco prædictis ad præfatum Concilium nostrum, pro tam pio & sanctissimo opere consummando, quæ per aspersionem pretiosissimi, &c. *usque in finem, ut in præcedenti*.

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

RESPONSIO PER DOMINOS CARDINALES

Obedientiæ Gregorii data ambaxiatoribus Venetorum & Florentinorum ad capitula tradita in criptis per nobiles viros dominum Rossum Marino ambaxiatorem illustris ducalis domini Venetorum, & dominum Bartholomæum de Poplenchis legum doctorem ambaxiatorem magnificæ civitatis Florentinorum, quæ sequuntur in hac forma, videlicet.

HÆc est brevis nota eorum quæ dicuntur coram R. papa & dominis dominis cardinalibus, &c. per dominum Rossum Marino ambaxiatorem illustris ducalis dominii Venetorum, & dominum Bartholomæum de Poplenchis doctorem, ambaxiatorem magnificæ communitatis Florentiæ.

Et primo, quod dominus papa Gregorius notificavit per nuncium apostolicum præfato dominio Venetorum publicasse concilium generale in exarchatu Ravennatensi vel patriarchatu Aquilejensi in festo Pentecostes proximo, requirens præfatam illustrem dominationem Venetorum de consilio & favore, & etiam de uno loco dicti dominii Venetorum, in quo dictum concilium posset congregari.

Et similiter pro parte dictorum dominorum cardinalium scriptum fuit & notificatum per eorum litteras præfato illustri dominio, quod publicaverant Concilium generale tenendum per eorum collegium in Annunciatione B. M. V. de mense Martii proxime futura, rogantes & exhortantes præfatum dominium, ut operaretur juxta posse quod dominus papa Gregorius veniret ad illud Concilium, vel mitteret procuratorem suum ad solvendum debitum suum.

Unde consideratis prædictis visum fuit præfato dominio Venetorum, quod si tenerentur dicta duo Concilia separatim, erit materia novi schismatis potius quam effectus unionis; & ideo deliberavit per proprium oratorem respondere tam domino papæ quam præfato collegio, & insuper notificare idem præfato communi Florentiæ, & requirere magnificos dominos civitatis Florentiæ ut vellent concurrere in eodem negotio, & trasmittere oratorem proprium super hoc ad præfatum dominum papam & collegium dominorum cardinalium. Qui domini Florentini audita expositione ambaxiatæ factæ per oratorem præfati dominii Venetorum, annuerunt requisitioni per eos factæ, & concorditer transmiserunt oratorem suum ad dominum papam, qui ambo ambaxiatores supradicti exposuimus præfato domino papæ infrascripta, videlicet:

Quod placeret sanctitati suæ velle operari pro posse quod Concilium tenendum per eum & per dictos dominos cardinales sit unum & idem, tam respectu loci quam temporis, & non diversa, quia sic agendo erit unum generale Concilium, & dabitur pax ecclesiæ, alias est periculum inducendi novum schisma.

Respondit dominus papa, quod totis viribus intendebat ad unionem ecclesiæ, & hac de causa indixerat concilium suum, & quod concilium tenendum per eum erat verum concilium generale, & debebat præcedere tam ratione primitatis, quia primo indixerat concilium quam dicti domini cardinales, quam ratione potestatis, quia ad solum papam spectat convocare concilium, quam etiam ratione ordinis, quia ipse caput & alii membra; & pro vera unione erat paratus dimittere omnem injuriam sibi factam, & accipere & amplecti suos cardinales ad gratiam, & quod possunt gaudere suis beneficiis, prout primo gaudebant ante suum discessum, & similiter recipere quemcumque venire volentem ad dictum concilium.

Hac responsione habita, nos ambaxiatores suprascripti replicavimus prout nobis fuit visum expediens. Et venimus ad præsentias reverendissimarum paternitatum vestrarum dominorum nostrorum cardinalium, & exposuimus illud idem quod diximus domino papæ Gregorio, scilicet & vobis placeat velle quod sit unum generale Concilium, ut ecclesia sancta Dei habeat quietem & pacem.

Respondent domini cardinales de collegio Italico de voluntate & assensu reverendissimorum dominorum cardinalium alterius collegii, olim nunc per Dei gratiam uniri ad prosequendam & perficiendam cum adjutorio Spiritus S. fidelium Christianorum extirpationem inveterati detestandique schismatis, & dandam pacem & unitatem, quantum in eis est, divisæ & laceratæ ecclesiæ.

Et primo, quia dictum dominium Venetorum audita requisitione & precibus dominorum cardinalium deliberavit per proprium oratorem respondere dictis dominis, & requirere magnificum commune Florentiæ, ut vellet concurrere in eodem negotio, & mittere oratorem proprium tam ad ipsos dominos unicum & indubitatum collegium facientes, quam ad dominum Gregorium: quod realiter adimpleverunt, de quibus tam dicto ducali dominio, quam dictæ magnificæ communitati Florentiæ, omnes domini gratias referunt, & rogant quod velint in prosecutione tam pii & sancti operis usque ad finem firmiter & constanter persistere, cum domini sint parati quidquid rationabiliter possunt & debent usque ad mortem veraciter adimplere; & gaudent de præsentis

ve-

☞ vestrorum dominorum ambaxiatorum, quos sciunt viros notabiles & prudentes & affectatos ad bonum unionis ecclesiæ. ANNO CHRISTI 1409.

Et antequam ad petitorum per vos responsionem perveniant, atque ad frivolarum domini Gregorii rationum solutionem; aliqua intercunt pro veritatis manifestatione & vos mittentium atque vestra summaria informatione præmittere. Dicunt igitur præfati domini, ad hoc ut gestarum plenius veritas innotescat, & cum magna & sincera fide notificant, quod ex quo ipsi perpenderunt dominum Gregorium & Benedictum de papatu ultra quam expediret contendentes, nolle venire ad viam mutuæ cessionis per eos oblatæ, juratæ, & voto multiplici roboratæ, ac ab omnibus Christi fidelibus approbatæ, nec non in loco seu loca concordare, in quo seu quibus fieret partium conventio pro pace ecclesiæ danda per viam antedictam & electionem unici veri & indubitati pastoris: quodque duo contendentes se invicem separabant, & transferebant ad loca valde remota, taliter ut de cætero, quantum ex facto ipsorum colligi poterat, de pace ecclesiæ & extirpatione schismatis nulla spes haberetur: ipsi domini cardinales cum reverendissimis in Christo patribus dominis cardinalibus alterius partis se congregaverunt, & caritate sincera convenientes in unum communi assensu, & concordi per Dei gratiam ad invicem deliberatione fore necessarium perspexerunt, & ordinaverunt, ut Concilium generale utriusque partis & obedientiæ congregaretur in uno loco & termino: ad quod Concilium vocarentur & provocarentur prædicti duo de papatu contendentes, & ecclesiam in schismate in magnam Dei offensam tenentes. Non æstimantes ita de facili saltem propter simplices & vulgares aliter ecclesiam posse uniri & schisma extirpari, attentis ipsorum duorum contendentium indispositionibus, discordiis & subterfugiis illicitis & damnatis, ad hoc ut præsente & approbante Concilio renunciarent mutuo, alias provideret ecclesia & Concilium prout foret secundum Deum, divinas & canonicas sanctiones merito providendum.

Et cum ipsi duo contendentes sciverunt concordiam, deliberationem, & ordinationem ipsorum dominorum cardinalium ad invicem unitorum, non contenti quod ex ipsorum discordiis & separatione mutua pax ecclesiæ erat evidenter, quantum ad eos pertinet, impedita: immo volentes impedimento perpetuo pacem ecclesiæ in desperationem ponere & Concilium generale utriusque obedientiæ impedire, quadam mutua collusione, ut verisimiliter apparet, ad invicem habita, deliberaverunt sua particularia trahere concilia, immo potius conciliabula, in locis longa distantia separatis, terminis variis ac diversis: videlicet Benedictus in festo Omnium SS. proxime futuro in loco Perpiniani Elnensis diœcesis regni Aragoniæ, & dominus Gregorius in festo Pentecostes tunc futuro in Ravennatensi, seu Aquilejensi patriarchatu, per quæ concilia sic tenenda divisim particularia seu ipsorum alterum schisma nullo modo extirpari valeret, nec optata haberi unio: immo potius impedimenta præstari, cum nec in ipsorum conciliorum altero, nec in utroque haberet ecclesia generaliter convenire, maxime quia cum plures sint ab obedientia & communione ipsorum duorum contendentium subtracti noviter, seu neutrales effecti, ipsi ad eorum vocationem nullatenus venirent, seu in eorum conciliis interessent, neque illa quæ in ipsis conciliis erant deliberata, seu eorum altero, aliquatenus acceptarent. ANNO CHRISTI 1409.

Item, dicunt quod ipsi domini cardinales ad invicem sic uniti cum aliis dominis cardinalibus in prædicta deliberatione perseverantes, de generali Concilio utriusque obedientiæ congregando in uno loco & termino, per quod potest evidenter schisma extirpari & unio haberi, subterfugiis ipsorum contendentium vel alterius non obstantibus, ordinaverunt concorditer, quod in hac civitate Pisana nominata, & alias oblata pro loco habili & idoneo ad mutuam partium conventionem per ipsos dominos Gregorium & Benedictum teneatur generale Concilium utriusque partis convocandum in certo modo per ipsos dominos cardinales ad invicem unitos, ad XXV. Martii prox. futuri ad fines & effectus prædictos, cum insinuatione & solemni requisitione facienda & hodie facta in Senis, ipsis domino Gregorio & Benedicto, ut ipsi Concilio generali utriusque partis velut viæ ordinariæ in causa duorum contendentium de papatu præbere habeant consensum & opem, & quod ipsi duo contendentes in ipso Concilio interfint, debitum suum facturi, & alias ut concordatum extitit, exhibituri. In quo casu honorabuntur, & securi manebunt, ut decet & convenit, exhibitis sufficientibus & honestis provisionibus, & super materia & via sic mature digesta & concordata direxerunt de omni communi assensu & deliberatione eorum patentes litteras & clausulas prælatis, regibus & principibus, & aliis quampluribus viris ecclesiasticis eorum partis & obedientiæ, notificantes pariter notificationem prædictam & vocantes ad prædictum utriusque partis & obedientiæ Concilium in loco & termino antedictis. Ex quo operante Spiritus Sancti gratia, effectum est, quod omnes prælati, reges, & principes & alii fideles, ad quos de hac via pervenit veridica relatio, illam approbant & extollunt, eamque parati sunt prosequi, illique præstare consilium, auxilium, & favorem.

Item, dicunt quod super prædicta via ordinaria mature & sanctissime deliberata & concluſa domini cardinales partis alterius de communi deliberatione eorum litteras clausas & patentes direxerunt Benedicto, per quas eidem notificant prædictam deliberationem, & requirunt quod prædicto Concilio generali utriusque obedientiæ præstet auxilium & opem, licet & superabundanti & ad majorem cautelam, & quod in ipso Concilio personaliter interfit debitum suum exhibiturus, & speratur a multis quod in prædictis non contradicet, sed potius suum præstabit assensum, cum huic viæ velut ordinariæ & necessariæ contradicere non possit, nisi inimicus Dei & ecclesiæ ab illius unitate & fide præcisus, & factus suis ambitionibus & erroribus alienus.

Item, dicunt & notificant quod quamvis hæc notoria sint, & manifesta ipsis ambaxiatoribus, quod his diebus proxime elapsis, ipsi domini cardinales de consensu & communi deliberatione dominorum cardinalium alterius partis ad dominum Gregorium destinaverunt reverendissimos in Christo patres DD. Aquilejensem & Mediolanensem vulgariter nuncupatos S. R. E. cardinales, ad sibi notificandum præmissa, faciendo eidem pares & similes requisitiones, quas alii domini cardinales destinaverunt

& fre-

& fecerunt Benedicto & alias etiam ad oſtendendum per quam viam ambulare deberet ſecundum evangelii veritatem, dicta & geſta ſanctorum patrum alias in Romana eccleſia utiliter obſervata: quos nullatenus videre voluit, & minus per ſe vel alium audire, licet per plures dies ejus præſentiam præſtolati fuerint, exiſtentes in civitate Senarum, in qua tunc reſidebat ipſe dominus Gregorius, ſicut & reſidet de præſenti, nec profuit humilis inſtantia opportune & importune magnificorum priorum & capitanei populi & multorum aliorum venerabilium civium civitatis Senarum, prout vobis venerabilibus oratoribus plene conſtat, quia præſentes eratis in Senis, oſtendens per hoc idem dominus Gregorius ſuæ indurationis ad turbandam pacem eccleſiæ pertinaciam, adeo notorie & evidenter, quod nulla valeat tergiverſatione palliari, ſeu quovis & alio quæſito colore vel velamine excuſari. ANNO CHRISTI 1409.

Iſtis igitur ſummarie præmiſſis, ad reſponſionem veſtræ ambaxiatæ veniendo reſpondetur pro parte prædictorum dominorum, quod prudente & circumſpecto oculo conſiderantes ipſi domini cardinales quod Concilium generale totius univerſalis eccleſiæ tam de jure, quam de facto, quod factum in iſto caſu per multum conſiderandum exiſtit, poteſt laceſſitam eccleſiam reintegrare, & extirpato damnabili ſchiſmate, dare pacem populo chriſtiano; hoc deliberaverunt, illud procuraverunt, & penſantes quod nulla partium de per ſe ſola hoc poteſt, nec de jure, nec de facto, ut inferius oſtendetur, ſed quod neceſſe erat ambas partes concurrere, quia juxta Auguſtinum de Civitate Dei, concordia ſeu pax & unio eſt convenientia partium ad invicem diſcordantium: quod ad ſenſum percipimus evidenter, Spiritus S. gratia operante, cui operationes unionis & pacis ſpecialiter attribuuntur, ipſi domini ſe unierunt unione indiſſolubili in vinculo caritatis & pacis, cum reverendiſſimis dominis alterius collegii cardinalium pro reintegratione facienda, exitiali præfato ſchiſmate extirpando a populo Chriſtiano, ut ſic a ſeipſis incipiendo poſſent decentius poſtea unitatem ponere in eccleſia S. Dei, per convocationem Concilii generalis: quæ ad eos dominos ſic unitos de jure ſpectare minime in dubium vertitur ſapientibus, & aliquantulum prout nunc expedit inferius pateſiet. Quapropter ut operatio intentioni concordaret, dicti domini ſe omnes tam de eorum collegio quam de altero olim diviſo, nunc per Dei gratiam unito convocata eſt tota eccleſia, videlicet obedientia ipſorum per iſtos dominos, & obedientia eorum per ipſos dominos præfati collegii in unum locum, videlicet locum Piſarum, & liberaliter & cum caritate eis traditum a magnifica communitate Florentiæ, & in unum diem, videlicet XXV. Martii prox. futuri. Nec immerito dictum locum elegerunt communiter & concorditer: nam commoditatibus ejus omiſſis, quas habet accommodas utrique obedientiæ, ille locus eſt qui ab ipſis duobus contendentibus vel alterutro ipſorum recuſari non poteſt, qui ab ambobus oblatus cum juſtificationibus atque per ipſos de ejus voluntate & mandato per ſolemnem ambaxiatam extitit, conſtetque quod talis locus pro Concilio generali eligi deberet, qui rationabiliter a nullo ipſorum duorum contendentium valeret recuſari, cum ipſi duo contendentes ad dictum locum ſint evocandi, prout & evocati ſunt. Hæc fuit voluntas ipſorum dominorum cardinalium. Hæc eſt & erit cum ipſius adjutorio, in cujus laude & nomine quæcumque peracta ſunt, fecerunt; optime namque cognoſcunt quod concilia particularia, quæ potius conciliabula merito appellantur, nedum quod ſchiſma poſſint auferre, immo illa unionis inimicus adjuvet, ut ſchiſma confirmet, & ut hidra capita pullulet pluriora. ANNO CHRISTI 1409.

Et ut nihil irreſponſum remaneat, dicunt prædicti domini, quod ſi prædictus Gregorius vellet venire ad hoc S. Concilium, prout de jure tenetur ſecundum Deum & bonam conſcientiam, & prout requiſitus iſtis diebus extitit in Senis, ipſum recipient cum caritate & honorificentia debita, & contentantur quod idem dominus Gregorius vocet ſibi obedientes, dum tamen ad hunc locum Piſarum & ad eumdem diem, ſicut ipſi domini cardinales. Et ſi ſic fiat, prout optant & ſperant, veſtris magnificis favoribus intercedentibus, proculdubio unio & pax in eccleſia Dei ſubſequentur ad laudem Dei, in cujus finem omnia vota noſtra tendere debent, atque ad communem utilitatem chriſtianorum, quam præferre debemus privatæ: quæ omnia nobis concedat qui facit in domo Domini unanimes habitare cum conſenſu, qui eſt benedictus in ſæcula ſæculorum.

Reſtat reſpondere ad rationes prænominati domini Gregorii, quibus nititur aſſerere & perſuadere, quod ad ipſum ſpectet hujuſmodi convocatio Concilii. Primo quod hoc, ſalva pace, aliter ſe habet verum. Nam rei veritas ita ſe habet, quod cum circa principium menſis Junii nuper elapſi in Liburno ambo collegia convenerunt, S. Spiritu illuſtrante corda eorum, ſubito & repente, ſimul unita & conjuncta ad effectum proſequendæ unionis fuerunt, deliberaveruntque & concluſerunt ſimul & conjunctim proſequi unionem, dimiſſis eorum capitibus velut omnino indiſpoſitis ad illam, & concluſerunt generale Concilium convocare, quia de cætero non videbatur alia via, per quam poſſent ad unionem eccleſiæ ſanctius & ſecurius perveniri. Iſtud fuit publicum & notorium, & potiſſime in Portu Veneris & in Luca. Quod audiens Benedictus circa medium dicti menſis Junii publicavit & indixit velle concilium apud Perpinianum convocare in proximo feſto omnium ſanctorum, credens quod per hoc convocatio ſacri collegii fruſtraretur effectu, & ſtatim poſt idem Benedictus iſtud per ſuas litteras intimavit eidem domino Gregorio huc exiſtenti in Luca. Idem vero dominus Gregorius in menſe Julii ſequente concilium indixit ſe celebraturum in exarchatu Ravennatenſi vel patriarchatu Aquilejenſi, & per conſequens non ſolum fuit præventus per collegium, ſed etiam per Benedictum: immo attenta alternatione vocationis factæ per dominum Gregorium, nulla convocatio poteſt intelligi adhuc facta aut indicta.

Secundo etſi ſic verum eſſet, quod hic non poteſt habere locum præventio; in quem enim nulla eſt jurisdictio, non poteſt exercitium præventionis cadere; ſed jurisdictio congregandi concilium in iſto caſu non poteſt cadere in eum, ut ſtatim ſuccincte dicetur, poſito etiam quod eſſet verus papa, in hoc caſu ſtantibus terminis. Ergo hic non poteſt habere locum præventio: immo omnia attentata per ipſum

in

in impedimentum Concilii generalis, ad quod tendunt ipsi domini cardinales, tamquam facta in defectum jurisdictionis sunt ipso jure nulla. ANNO CHRISTI 1409.

Ad secundam rationem, & per consequens ad tertiam ipsius domini Gregorii, quæ effectualiter idem sunt, dum dicit quod ad ipsum tamquam papam, & demum ad ipsum tamquam caput, &c. sic breviter respondetur, quod jura dicentia quod ad Romanum pontificem congregatio concilii spectet, quibus se innititur, tamquam ea certitudinaliter legens, non potest in isto casu sibi vindicare locum, duabus pro nunc principaliter rationibus, primo, quia jura illa loquuntur de unico indubitato Romano pontifice ab universali ecclesia pacifice recepto, licet eidem tractu temporis quæstio aliqua moveatur, non tamen de titulo papatus, ut etiam statim tangetur. Cum igitur neuter ex contendentibus videlicet domini Gregorius & Benedictus, posito quod esset unus ipsorum Romanus pontifex, neuter eorum est indubitatus, unicus, & non levi dubitatione, immo nimis difficili & involuta tam juris quam facti, quod utinam non esset. Rite igitur concluditur, quod nullus ex prædictis duobus contendentibus auctoritate jurium prædictorum de convocatione concilii loquentium in Romanum pontificem possunt sibi congregandi potestatem vindicare.

Secunda ratio est, posito quod isto casu dubio sibi vindicaret locum, alio tamen respectu in isto casu locum habere non posset. Nam quia hic agitur de titulo papatus inter duos contendentes, non potest reperiri in jure quod ad ipsum Romanum pontificem, quamvis verum, dubitatum tamen, spectet congregatio concilii, immo reperitur contrarium, ut in suo loco & tempore ostendetur, & ubi dominus Gregorius se dicit caput, cardinales autem membra, advertat ne nutriendo hoc schisma, prout facit, fovendoque ipsum, factus sit minor quocumque catholico.

Tertia ratio est, videlicet carentia finis ad quem omnia tendere debent. Videatur effectus ipsius concilii. Ipse convocat concilium suum in Ravenna vel Aquilegio, & ut magis ostendat magnam prudentiam sui concilii, alternavit Capuæ vel Ephesi, ut sint bene certi qui habent convenire quo vadant. Ponamus igitur concilium congregatum in quo erunt pauciores quam credat. Benedictus convocat aliud in Perpiniano, ad quod etiam ibunt qui volent, sed scimus quod pauci. Quis erit effectus istorum conciliorum? Nullus habebit forte quintam sed decimam partem ecclesiæ. Quilibet judicabit de jure suo. Benedictus, approbante concilio, judicabit se papam. Idem dominus Gregorius. Erit ne istud concilium? erit judicium? erit sententia? determinationi Benedicti stabit dominus Gregorius vel e contra? Certe non. Frustra ergo aliquis vel ambo dictorum duorum contendentium de papatu sic concilia congregant, cum bono & suo careant fine propter quem congregari debet concilium.

Convocatio autem per dominos cardinales utriusque uniti & unici collegii per quam congregabitur tota catholica universalis ecclesia utriusque obedientiæ, tamquam facta per illos ad quos in isto casu solus & principaliter pertinet, ut suo loco & tempore lucidius ostendetur, & per determinationem dictæ universalis ecclesiæ congregatæ, Spiritus S. gratia coadjuvante, & extirpabitur mucrone dictæ ecclesiæ schisma pestiferum, & ad unitatem & pacem orthoxorum fidelium, regum & principum, & notabilium comitatuum, maxime Venetorum & Florentinorum, ac totius populi Christiani favoribus justis & rationabilibus & debita assistentia concurrentibus, ad ipsarum magnificarum comitatuum meritum animarum, & gloriam sempiternam votive & feliciter deducetur. ANNO CHRISTI 1409.

Ea propter deprecantur affectuose, quantum possunt, ipsi domini cardinales insignes comitatus Venetorum & Florentinorum & vos ipsarum ambaxiatores & oratores notabiles, quatenus ipsæ & vos velitis prædicta earum nominibus omnia significare domino Gregorio, & procurare cum illo ut ad ipsum Concilium in hac Pisana civitate celebrandum venire velit in termino antedicto, prout de veritate juris nedum humani, sed & divini censetur esse astrictus, debitum suum exhibiturus: in quo si venerit, honorabitur, ut decet & convenit. Alias si hoc recusaverit, necessitate fidei hoc exposcente, providebit Concilium generale & ecclesia prout & secundum Deum & divinas & canonicas sanctiones fuerit providendum, subterfugiis non obstantibus illorum qui ecclesiam in schismate damnabiliter tenere conantur. Et si dominus Gregorius vel sui aliqua prætendunt, quam præmissa superius narrata, in quantum in facto & jure consistunt, ipsi domini cardinales offerunt separatos ostendere, quod præmissa vera sunt, & de jure procedunt, & illa defendere in Concilio generali. Et ultra, si aliqua rationabilia, & factibilia, tendentia ad accelerationem desideratæ unionis videntur posse & debere fieri ipsis insignibus comitatibus & dominiis Venetorum & Florentinorum, ipsi domini cardinales sunt parati illa audire & admittere semper in quantum ad bonum, & accelerationem pacis poterunt pertinere.

Die Veneris quinta Octobris hora vesperorum vel quasi, indict. prima MCCCCVIII. assignata, tradita, & præsentata fuit similis responsio, facta prius collatione per me Angelum notarium infra scriptum per reverendos in Christo patres & dominos, dominos H. Tusculanum, & A. Penestrinum episcopos; A. Laudensem, C. Melitensem, J. de Ursinis presbyteros, R. de Branchaciis, L. Barrensem, A. de Salutis, O. de Columpna, P. de S. Angelo antiquiorem, & P. de S. Angelo juniorem, S. R. E. diaconos cardinales, nobilibus & egregiis viris domino Rosso Marino ambaxiatori illustris ducalis dominii Venetorum, & domini B. de Popullenchiis oratori magnificæ comitatis Florentinorum coram dictis dominis Pisis existentibus in camera residentis domini Aquilegiensis, ipsaque responsione de verbo ad verbum lecta, audita, & collationata, dictus dominus B. pro se & præfato domino Rosso recepit; præsentibus ibidem R. in Christo Patre domino episcopo Meldensi &c.

SALVUS CONDUCTUS FLORENTINORUM

Limitatus.

NOs priores artium & vexillifer justitiæ populi & communitatis Florentiæ tenore præsentium damus & concedimus liberam et ple- Affert Mart. Ver. Mon. to. VII. pag. 819. ex MS. Laurent. Leod.

☞ plenam licentiam atque ſalvum-conductum univerſis & ſingulis in Chriſto patribus reverendiſſimis & dominis dominis epiſcopis, presbyteris, & diaconis cardinalibus, & collegio cardinalium, quod collegium apud quoſdam Gallicum nuncupatur, veniendi ad quæcumque loca, ſive illa ſint civitates, caſtra, villæ, eccleſiæ, vel monaſteria ſita intra fines noſtræ juriſdictionis, ſemel, & pluries, & totiens quotiens voluerint, ſeparatim, & conjunctim, & ibidem ſtandi indeque diſcedendi, atque ad ea redeundi, cum omni eorum comitiva, famulis, equis, mulis, jumentis, arnenſibus, ac rebus omnibus libere, licite, ſecure, non obſtantibus quibuſcumque rationibus vel cauſis aut inpedimentis, quæ dici vel excogitari aliquo modo poſſint, ita quod præſens licentia & ſalvus-conductus pleniſſimam obtineat ſecuritatem, & omni prorſus dubitatione & cavillatione careat: mandantes inſuper omnibus & ſingulis rectoribus & officialibus noſtris, ſub quibuſcumque nominibus & vocabulis, ſubditis atque gentibus armorum, quatenus dictis reverendiſſimis dominis cardinalibus & cuilibet ipſorum cum omni eorum comitiva, ſociis, famulis, equis, jumentis, navigiis, arnenſibus, ac rebus omnibus in eundo, accedendo, ſtando, tranſeundo, diſcedendo, & redeundo dent & præſtent acceſſum, tranſitum & iter liberum atque ſecurum, ſine aliquo impedimento, moleſtia, vel notivitate in perſonis vel bonis ipſorum vel alicujus eorum modo aliquo inferenda, & ſine ulla ſolutione pedagii, oneris vel gabellæ, & quod prædicta omnia obſervent & obſervari faciant pure, & libere bona fide, omni exceptione & cavillatione remotis. Cum his tamen ſalvis & exceptis, quod præfati, reverendiſſimi domini cardinales non poſsint ſine noſtra licentia ad civitates Florentiæ & Piſarum venire, & in eis moram ducere. Volumus tamen quod poſsint & eis liceat conjunctim & diviſim per dictam civitatem Piſarum tranſitum facere, & in ipſa die uno aut duobus & non ultra ſtare: aliam inſuper juſtis rationibus, & cauſis limitationem addentes, quod nequeat ipſorum collegium cum collegio aliorum reverendiſsimorum in Chriſto patrum et dominorum ſe convenire in locis ditioni ſubjectis; ſed in eorum ſtet electione ſeparatim et aliter quam collegialiter ſe convenire cum præfato collegio Romano, ſi voluerint: quam eorum conventionem nolumus quod a quoquam in noſtris finibus impediri poſsit, in tantum quod præſens ſecuritas ad aliquos cives vel ſubditos noſtros, qui in eorum comitiva eſſent pro aliquibus condemnationibus aut bannis pecuniariis aut perſonatibus nullatenus extendatur. Datum Florentiæ die XXI. Julii, indictione prima, MCCCCVIII.

ANNO CHRISTI 1409.

Facta eſt collatio cum originali.

LITTERA AD DOM. BENEDICTUM

Per quatuor cardinales.

Ib. p. 818. Ex MS. D. Chauvel.

SAnctiſsime ac clementiſsime domine, ſupplici et humili recommendatione præmiſſa. Etſi uſque in præſens veritatem eorum, quæ per nos et alios cardinales pro nunc ab iſto loco abſentes, proſecuta et geſta fuere cum dominis in parte alia cardinalibus nominatis, pro ſchiſmatis extirpatione et unitate in Dei eccleſia reducenda, veſtræ ſanctitati non inſinuaverimus, ſupplicamus in admirationem ſeu interpretationem aliam non deduci, cum tantum Dei negotium involutiones et intricationes multiplices habuerit, quæ brevi tempore abjici non potuerunt ſeu repelli. In hac tamen materia reperimus præfatos dominos in alia parte dominos cardinales nominatos, unanimes in omni virtuoſa actione conſtantes, proſequentes ſolum quæ habent divina mandata et canonicæ ſanctiones; in quo ſic eis aſſiſtit Spiritus ſancti gratia, ut major pars prælatorum, regum, et principum, et notabilium communitatum ſuæ partis et obedientiæ cum eis conveniat et concordet. Ex quo Gregorius nominatus eſt nedum appellatus; immo; a ſervitioribus laicis pro majori parte derelictus, ſic quod videtur quæ pacis ſunt quærere et ceſſionem offerre. Ex quo veriſimiliter ſperamus de pace eccleſiæ, niſi per partem noſtram proſecutio hujuſmodi ſanctæ viæ tam veriſimiliter præparatæ quomodolibet impediatur, quod abſit, et minime credimus, cum de voluntate ſanctitatis veſtræ dictam proſecutionem aſſumſimus. Alia particularia per nos geſta et tractata, et etiam quæ in futurum facienda videntur, curabimus, Deo auxiliante, ſanctitati veſtræ infra breves dies per ſolemnes perſonas inſinuare; et credimus quod erunt talia, quæ ſanctitati veſtræ grata erunt et accepta, ac omni populo chriſtiano, et etiam tunc explicari faciemus noſtram et abſentium intentionem ſuper materia Concilii, quod intenditis in feſto Omnium ſanctorum in loco Perpiniani tenere, et utrum tale particulare concilium in ultimis quaſi terræ finibus, et multum a parte adverſa diſtantibus celebraturum, poſſit ad unitatem dandam eccleſiæ pertinere, dubitatur a multis. Sanctitatem veſtram conſervet Altiſſimus feliciter et longæve cum effectu optatæ unionis. Scriptum Piſis.

ANNO CHRISTI 1409.

Veſtri humiles oratores. (G. Peneſtrinenſis) (N. Albanenſis) (P. Tuſculanenſis) (P. S. Angeli) cardinales

LITT. JANUENSIUM DE NEUTRALITATE

Seu de non obediendo alteri contendentium de papatu.

Affert Mart. Anecd. to. II. p. 1408. Ex MS. Gemmetic.

UNiverſis has viſuris pateat, quod nos Johannes le Maingre, dictus Bouciquavult mareſcallus Franciæ, locumtenens regius et Januenſium gubernator pro ſereniſſimo rege Francorum domino Januæ, conſilium Ancianorum, et officium proviſionis civitatis Januæ, optantes ſummopere videre in Dei eccleſia ſanctiſsima unionem, receptis quanta decet reverentia, et diligenter inſpectis litteris patentibus, regiis, et aliis clauſis per eumdem ſereniſsimum et ſupremum dominum noſtrum devotioni noſtræ directis, datis Pariſiis die XII. Januarii proxime elapſi, continentibus ſe non ſine maturo et tantæ rei convenienti conſilio viam neutralitatis in proſecutione ſancti præſentiſque operis unionis eccleſiæ amplecti, decreviſſe in feſto Aſcenſionis Dominicæ proxime lapſo, ut denegatio obedientiæ utrique contendentium de papatu afferat Chriſti fidelibus tandem perpetuam et ſalutiferam eccleſiæ ipſius unionem; nec minus cauſas urgentes

☞ motuſque laudabiles, qui pietatem regis ad viam ipſam eligendam decernendamque impulerunt. Et auditis his quæ ſuper hoc venerabilis dominus magiſter Petrus *Plaout* orator regius novis eloquenter expoſuit, exhortando nos pro parte regia ſicut & per dictas clauſas litteras exhortamur, quod viam ipſam neutralitatis tamquam præparatoriam & aptiſſimam dictæ unioni ſimiliter amplecti vellemus continuo, ut ſuper hac tam grandi re mature deliberare poſſemus, doctores melioreſque cives cum principalibus cleri Januenſis coram nobis congregari fecimus, & re ipſa illis pandita, datoque cogitandi aliquo dierum ſpatio, tandem cum ipſorum civium ac cleri concordi conſilio & deliberatione matura, in Dei nomine viam ipſam neutralitatis amplecti, regia imitando laudanda veſtigia, & tenere decernimus, ſperantes in Chriſti Salvatoris noſtri miſericordia, quod via ipſa ſicut ab animorum noſtrorum ſinceritate procedit, ita erit ſalutifera toti Chriſtiano populo, horrendum ſchiſma conteret, pacem tantis expectatam deſideriis, jamdiu ab eccleſia exulitante reſtituet, & pariter eccleſiaſticam unionem. Mandamus omnibus & ſingulis regis ſubditis noſtro ſubjectis regimini, quatenus iſtam neutralitatis viam, neutri in papatu contendentium obediendo, amplectantur & teneant. In quorum omnium teſtimonium & fidem præſentes litteras fieri fecimus, ſigillique noſtri impreſſione muniri. Dat. Januæ an. D. MCCCCVIII. die 21. Julii.

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

ADHÆSIO ALIORUM CARDINALIUM

Ad prædictum votum & juramentum.

Affert Mart. Vet. Mon. to. VII. pag. 803. Ex MS. Cod. S. Laurent.

MIſeratione divina nos Angelus tituli S. Potentianæ, dictus Laudenſis, Petrus tituli XII. apoſtolorum dictus Mediolanenſis, Johannes S. Crucis in Jeruſalem dictus Ravennatenſis presbyteri, & Balthaſar S. Euſtachii diaconus, dictus Bononienſis, S. R. E. cardinales, manibus noſtris propriis infraſcripti, exiſtentes in eccleſia majori Piſana collegialiter cum reverendiſſimis in Chriſto patribus aliis dominis cardinalibus utriuſque collegii Piſis commorantibus; attendentes proinde & conſiderantes, ut novit fere populus univerſus, ærumnas graves omnibus deflendas chriſticolis, lamentabilemque ſciſſuram, quibus Dei eccleſia opprimitur, ob nimiam ambitionem retinendi principatum eccleſiæ. Duobus enim ſuper eo ambitione certantibus*, orti ſunt errores mortiferi, & corda diſſidentia inter eos, quos in vera fide Chriſti caritas propagavit. Etiam inſurrexere inter populos Chriſtianos fremitus guerrarum, in gentes rancores, & odia, quos ipſa eccleſia debet ſopire. Secutæ ſunt nedum etiam exhæredationes, immo etiam multorum, proh dolor! ſtrages, multæque proditiones animarum. Sane pridie penultima menſis Junii, anno infraſcripto, in loco Liburni, Piſanenſis diœceſis, reverendiſſimi in Chriſto patres & domini, domini epiſcopi, presbyteri & diaconi cardinales utriuſque collegii, ibi collegialiter exiſtentes, mutuo & unanimi aſſenſu, gratia ſpiritus ſancti inſpirati, convenerunt ad invicem, concordarunt, & promiſerunt fide plenaria, juramento & voto irrevocabili firmaverunt, attenta indiſpoſitione notoria dictorum duorum contendentium de papatu, ſuper unione ſanctæ matris eccleſiæ providere, prout & quemadmodum in quibuſdam litteris infraſcriptis ſeu inſtrumentis publicis eorumdem dominorum cardinalium manibus propriis ſubſcriptis & ſigillis ſigillatis, & coram nobis de verbo ad verbum perlectis, plene & ſerioſe continetur. Quarum litterarum ſeu inſtrumentorum tenor ſequitur ſub his verbis: *Miſeratione Divina*, &c. Quibus omnibus & ſingulis contentis in dictis litteris nobis, ſic de verbo ad verbum perfectis, ac matura deliberatione conſideratis, videnteſque ſanctas opiniones & affectiones eorumdem dominorum cardinalium, eiſdem adhærentes, & eas proſequi omnimode volentes, ipſa omnia & ſingula contenta in dictis litteris, ut ſupra ſcribuntur, promittimus Deo, B. M. Virgini ejus matri, B. Petro & Paulo, quorum ſanguine fundata eccleſia damnatis ambitionibus vileſcit, eccleſiæ, omnibus ſanctis, & Chriſti fidelibus plena fide, juramento & voto irrevocabili confirmamus proſequi, tenere, & inviolabiliter obſervare abſque aliqua interruptione, nihil addito, nihil remoto, prout in dictis litteris & inſtrumentis ſerioſe & in præſenti inſtrumento de verbo ad verbum continetur; ſalvo tamen quod in ultimo capitulo dictarum litterarum ſeu inſtrumentorum, quod ſic incipit: *Eſt autem noſtra intentio*, &c. omnes & ſinguli domini cardinales præfati, & nos cum ipſis voluimus & volumus, quod in fine illius capituli poſt illa verba: *Ac concordi omnium noſtrum aſſenſu*, ponatur, *vel duarum partium omnium noſtrum*; quam etiam additionem ratam & gratam habemus, & eam bona fide promittimus obſervare. De quibus omnibus & ſingulis præmiſſis, nos dicti cardinales ſupraſcripti & quilibet noſtrum, requiſivimus & voluimus per notarios infraſcriptos unum vel plura, publicum ſeu publica confici originalia inſtrumenta. In quorum omnium fidem, & teſtimonium præmiſſorum præſentes litteras, ſeu præſens publicum inſtrumentum, manibus noſtris propriis ſubſcriptas, alias ſubſcriptum, ſigillorum noſtrorum mandavimus appenſionibus muniri. Acta ſunt, hæc in eccleſia majori Piſana prædicta, ſub anno a nativitate domini MCCCCVIII. die trigeſima menſis Auguſti, indictione 1. præſentibus reverendis patribus dominis Petro Meldenſi, Branda Placentino epiſcopis, Johanne abbate S. Juſtinæ de Padua, dominis Nicolao de Robertis de Tripoli milite, & Roberto de Queſneyo decretorum doctore canonico Rotomagenſi, teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

*al. tractantibus.

Deinde ego Henricus eadem miſeratione epiſcopus Tuſculanus, dictus Neapolitanus, præfatæ ſacroſanctæ R. E. cardinalis, in ſacriſtia eccleſiæ B. Martini Piſanenſis, ubi dicti domini cardinales collegialiter congregati, videlicet die veneris quarta decima menſis Septembris, anno ſupradicto, dictis litteris ſeu inſtrumentis originalibus, de quibus ſuperius eſt facta mentio, per me viſis, & coram me de verbo ad verbum in mei præſentia perlectis, attentis ſanctis propoſitis, affectionibus & voluntatibus aliorum dominorum cardinalium prædictorum, volens eorum ſequi intentionem, voluntatem & diſpoſitionem, ac totis viribus corde & animo proſequi; ex mea pura & libera voluntate, juravi, vovi & promiſi ſolemniter omnia & ſingula contenta in eiſdem litteris ſeu inſtrumentis, proſequi, tenere, & inviolabiliter obſervare, prout, & quemadmodum ipſi domini cardina-

dinales singulariter promiserunt, & in dictis litteris seu instrumentis serioſe continetur: ratam etiam & gratam habens additionem prædictam ubi legitur, *vel duarum partium omnium noſtrorum*. De quibus etiam omnibus & singulis volui, ut præfertur, fieri unum vel plura instrumenta per notarios infra scriptos, & hic me propria manu subscripsi & sigillum meum apponi feci in testimonium præmissorum. Actum loco, die, anno, & indictione prædictis, præsentibus prænominatis dominis Petro episcopo Meldensi, & Roberto * de Quesneio doctore, testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

ANNO CHRISTI 1409.

* *al.* Huberto.

Ego Henricus episcopus Tusculanus S. R. E. cardinalis dictus Neapolitanus, prædictis omnibus & singulis interfui & assensum præbui, promisi, juravi, & in testimonium præmissorum me propria manu subscripsi & sigillum meum apponi feci.

Ego Angelus tituli S. Potentianæ presbyter cardinalis, Laudensis nuncupatus, omnibus supra scriptis & singulis interfui, consensum præstiti, promisi & juravi ac vovi, & in præmissorum testimonium me propria manu subscripsi, & meum sigillum apponi feci.

Et ego Guillelmus Souleti presbyter, Malleacensis diœcesis oriundus, publicus apostolica & imperiali auctoritate notarius, prædictorum reverendissimorum in Christo patrum & dominorum, dominorum cardinalium in civitate Pisana, locis prædictis, congregationi, promissionibus, juramentis, & votis ac omnibus & singulis aliis præmissis, dum, sic, ut præmittitur, per dictos dominos cardinales agerentur, dicerentur, promitterentur & fierent, una cum infrascriptis testibus & aliis notariis præsens fui, eaque sic fieri vidi & audivi, & in notam recepi cum ipsis notariis, meque subscripsi, & hoc præsens publicum instrumentum ex præmissis confectum, alterius manu idonea fideliter scriptum, aliis negotiis præpeditus, signo meo solito signavi requisitus & rogatus, & verba in fine scripta, videlicet: *dominorum cardinalium utriusque collegii absentium nobis adhærere volentium in hac parte; nec non generosus & potens miles dominus Nicolaus de Robertis de Tripoli procurator, & procuratorio nomine reverendissimorum in Christo patrum* remitti & legi debent in XXV. linea ab inferiori parte numerando, ut signatum est, & omissa non fuerunt ibi scribere vitio, sed errore.

Et ego Gaspar quondam Theodorici *Schulbempflug* de *Bassinbexin* clericus Warmiensis diœcesis, publicus apostolica & imperiali auctoritate notarius, &c.

Et ego Jacobus de *Brenbant** clericus de Insula Tornacensis diœcesis, publicus apostolica &c.

* al. *de Bribant.*

A piis præsentes sunt annexæ, per me visis & de verbo ad verbum coram me perlectis, attendens & considerans sanctum propositum sanctasque affectiones & voluntates dominorum cardinalium, volens toto affectu & animo eorum sequi intentionem, voluntatem & dispositionem, & eisdem dominis cardinalibus adhærere, ex mea pura & libera voluntate juravi, vovi, & promisi solemniter omnia & singula contenta in eisdem litteris seu instrumento prosequi, tenere & inviolabiliter observare, prout, & quemadmodum ipsi domini cardinales singulariter promiserunt, juraverunt & voverunt, & in eisdem litteris seu instrumentis serioſe continetur. De quibus omnibus & singulis præmissis

ANNO CHRISTI 1409.

B ego Landulphus cardinalis, requisivi & volui per notarios infrascriptos unum nel plura, publicum vel publica confici originalia instrumenta. In quorum omnium fidem & testimonium præmissorum præsentes litteras seu præsens publicum instrumentum, manu propria subscriptas, alias subscriptum, sigilli mei mandavi appensione muniri. Acta fuerunt hoc anno, die, mense, & loco prædictis, indictione 1. præsentibus reverendis in Christo patribus P. Meldensi, Jacobo Laudensi episcopis, & S. Angelo de Viterbio secretario domini cardinalis Aquilegiensis, testibus ad promissa vocatis & rogatis.

Ego Landulphus S. Nicolai in carcere Tulliano, S. R. E. diaconus cardinalis Barrensis,

C prædictis omnibus & singulis interfui, & assensum præbui, promisi, juravi & vovi, in testimonium præmissorum me propria manu subscripsi, & sigillum meum appolui.

Et ego Guillelmus Souleti presbyter, Malleacensis diœcesis oriundus, publicus apostolica & imperiali auctoritate notarius, prædictorum reverendissimorum in Christo patrum & dominorum dominorum cardinalium in civitate Pisanensi loco prædicto, congregationi, promissionibus, juramentis & votis, ac omnibus aliis & singulis præmissis, dum sic, ut præmittitur, per dictum dominum cardinalem agerentur, dicerentur, promitterentur, & fierent una cum prænominatis testibus & aliis notariis infrascri-

D ptis, præsens fui, eaque sic fieri vidi & audivi, & in notam recepi cum ipsis notariis, meque hic subscripsi, & præsens publicum instrumentum ex præmissis confectum, alterius manu idonea fideliter scriptum, aliis negotiis præpeditus, signo meo solito signavi requisitus & rogatus.

Et ego Vevantius quondam Raynaldi de confratribus de Sarvano Cameracensis diœcesis, publicus imperiali auctoritate notarius & judex ordinarius in loco civitatis Pisarum &c.

Et ego Jacobus *de Brenbant* * clericus de Insula, Tornacensis diœcesis, publicus apostolica & imperiali auctoritate notarius &c.

* *al.* Brebant.

ADHÆSIO LANDULFI

Cardinalis S. Nicolai in carcere Tulliano.

Ibid. p. 806.

MIseratione divina ego Landulphus tituli S. Nicolai in carcere Tulliano, dictus Barrensis, sacrosanctæ R. E. diaconus cardinalis, in sacristia basilicæ B. Martini Pisanensis, ubi reverendissimi in Christo patres & domini episcopi, presbyteri & diaconi cardinales utriusque collegii erant collegialiter congregati, videlicet die quinta mensis Octobris, anno a nativit. Dom. MCCCCVIII. litteris seu instrumentis originalibus, quarum, seu quorum co-

E

ADHÆSIO CARDINALIS OSTIENSIS.

Ib. p. 807.

MIseratione divina ego Joannes Ostiensis episcopus, sacrosanctæ R. E. cardinalis in sacristia S. Martini Pisarum, ubi reverendissimi in Christo patres domini episcopi, presbyteri & diaconi cardinales utriusque collegii erant collegialiter congregati, videlicet die XI. mensis Octobris, anno a nativitate Domini MCCCCVIII. litteris seu instrumentis originalibus, quarum seu quorum copiis præsentes sunt annexæ, per me visis & de verbo ad verbum coram me perlectis, attendens, & consi-

derans ſanctum propoſitum ſanctaſque affectiones & voluntates dictorum dominorum cardinalium, volens toto affectu & animo eorum ſequi intentionem, voluntatem & diſpoſitionem, & eiſdem dominis cardinalibus adhærere, ex mea pura & libera voluntate juravi, vovi & promiſi ſolemniter omnia & ſingula quæ in eiſdem litteris ſeu inſtrumentis ſerioſe continentur. De quibus omnibus & ſingulis prædictis ego Joannes cardinalis requiſivi & volui per notarios infraſcriptos, unum vel plura, publicum vel publica confici originalia inſtrumenta. In quorum omnium fidem & teſtimonium præmiſſorum præſentes litteras ſeu præſens inſtrumentum manu propria ſubſcriptas, alias ſubſcriptum, ſigilli mei mandavi appenſione muniri. Acta fuerunt hæc anno, die, menſe, & loco prædictis, indictione prima, præſentibus reverendo in Chriſto patre domino Petro epiſcopo Meldenſi, & domino Roberto de Queſneyo decretorum doctore & canonico Rotomagenſi, teſtibus ad præmiſſa vocatis & rogatis.

ANNO CHRISTI 1409.

Sequuntur in codice illuſtriſſimi domini Chauvelin litteræ neutralitatis factæ per dominos cardinales alterius partis, tunc ſcilicet domino Gregorio adhærentes, quales editæ ſunt in Spicilegii tom. 6. pag. 192. in cujus fine hæc in mſ. codice leguntur: Originali ſupradicto ſigilla ſua imprimi fecerunt, Aquilegienſis, Melitenſis, de Brançaciis cardinales.

LITTERÆ UTRIUSQUE COLLEGII

Cardinalium, quibus Petrus tituli XII. apoſtolorum cardinalis Marchiæ Anconitanæ & ducatus Spoleti adminiſtrator creatur.

Ib. p. 858. MIſeratione divina epiſcopi, presbyteri, & diaconi S. R. E. utriuſque collegii cardinales per Dei gratiam jam uniti, reverendiſſimo in Chriſto patri & domino domino P. miſeratione divina XII. apoſtolorum S. R. E. presbytero cardinali, apoſtolicæ ſedis legato, ſalutem.

Summo unanimiter cordis cupientes deſiderio ſanctæ Romanæ eccleſiæ jam quamplurib. tam in ſpiritualibus quam temporalibus ſubjectæ periculis, quantum in nobis fuerit, ſtatui providere; ac conſiderantes quod ipſa eccleſia in provincia Marchiæ Anconitanæ, necnon in ducatu Spoletenſi ad eamdem eccleſiam pleno jure pertinentibus, propter alienationes & occupationes nonnullarum civitatum, terrarum, caſtrorum, & aliorum bonorum provinciarum & ducatus eorumdem multipliciter in ſuo ſtatu deſtituta ſit, & oculatim, niſi de remedio provideatur opportuno, funditus deſtituetur; quodque per veſtræ circumſpectionis induſtriam & ſtudium fructuoſum hujuſmodi civitates, terræ, caſtra, & bona, gratia vobis aſſiſtente divina, facilius recuperari, & manuteneri, ac regi poſſunt & defendi. Nos, ad quos id ad præſens pertinere dinoſcitur, animadvertentes, quod pro nunc ſuper hoc utilius provideri nequeat, matura ſuper hoc deliberatione præhabita, vos omni forma & jure quibus melius & efficacius poſſumus & debemus, nomine dictæ eccleſiæ, ad recuperandum per vos vel alium ſeu alios, civitates, terras, caſtra & bona ſupradicta, eaque pro ſtatu, honore, & utilitate ejuſdem eccleſiæ manutenere regendum & etiam defendendum, necnon conventiones, compoſitiones & pacta quæcumque, de quibus vobis videbitur, cum eorumdem civitatum, terrarum, caſtrorum & bonorum detentoribus & occupatoribus, ſeu alias de jure vel de facto, aut alias quocumque colore ſeu titulo poſſidentibus ineundum & faciendum, ipſiuſque detentoribus & occupatoribus & poſſidentibus, ſi expedierit, hujuſmodi civitates, terras, caſtra & bona, ſeu eorum aliqua in vicariatu in forma conſueta concedendum, & eos ad ſervitia eccleſiæ prædictæ cum aliis armorum gentibus pro eadem eccleſia militantibus conducendum, ac etiam ad abſolvendum omnes & ſingulos detentores, occupatores, & poſſidentes hujuſmodi ab omnibus & ſingulis pœnis, bannis, & aliis condemnationibus tam temporalibus quam perpetuis quibuſcumque in eos auctoritate ſedis apoſtolicæ vel ejus officialium quacumque ratione vel cauſa latis, coſque, ſi neceſſe fuerit, ad ſtatum, ac dignitates, honores, jura, & privilegia præſentia, etiamſi eorum abſolutio, reſtitutio, & integratio hujuſmodi Romano pontifici dumtaxat reſervata fuerit, reſtituendum, reintegrandum tenore præſentium conſtituimus, ordinamus & etiam deputamus; plenam & liberam vobis ad hoc ac omnia & ſingula alia, quæ circa ea dictæ eccleſiæ neceſſaria, utilia, vel alias quomodolibet opportuna fuerint, poteſtatem & licentiam tribuendo, promittentes tam ſub dictæ eccleſiæ, quam cujuslibet noſtrum hypotheca, & obligatione bonorum prædicta, omnia & ſingula, & quæ, ut præfertur, circa per vos vel alium ſeu alios veſtri nomine facta fuerint, firmiter & inviolabiliter obſervare, & facere, quantum in nobis fuerit, obſervari; & quod quamquam nos, Altiſſimo concedente, conclave pro proximo futuro ſummo pontifice eligendo intraverimus, ante omnia quilibet noſtrum jurabit, vovebit, & promittet, quod ille qui ex nobis ad ſummi apoſtolatus apicem aſſumtus fuerit, ea omnia & ſingula approbabit, ratificabit, ac auctoritate apoſtolica in forma meliori confirmabit, vel per primum ſummum pontificem, ſi forſan non ex nobis, ſed extra collegium noſtrum aliquis aſſumtus fuerit, procurabimus eadem auctoritate confirmari, nec umquam conſentiemus, quod per aliquem Romanum pontificem revocentur aut annichilentur quoquo modo. Die XXIX. Auguſti, indictione prima, MCCCCVIII.

ANNO CHRISTI 1409.

LITTERA AD REGEM UNGARIÆ.

Deſperata per contendentes de papatu eccleſiæ unione, Concilium ſe generale Piſas indixiſſe ſignificant, pro quo favorem regium implorant, rogantque ut regni ſui prælatos ad illud mittat.

SEreniſſimo principi & domino domino Sigiſmundo Dei gratia Ungariæ regi &c. miſeratione divina epiſcopi, presbyteri, diaconi S. R. E. cardinales ſalutem, & ad ea quæ unitatem fidelium & pacem eccleſiæ concernunt, regiam opem ferre. Ib. p. 860.

Quantis dudum exulcerata doloribus, quantis fuerit laceſſita & conquaſſata flagitiis ſacroſancta Dei eccleſia, mater fidelium, unica Chriſti ſponſa, deploranda vulnerum acerbitas, quibus læſa vexatur & premitur, univerſo jam orbi manifeſtiſſime demonſtravit: quorum culpa vel verius ſævitia tantæ peſtis occaſio creverit, & extenſis perniciosis radicibus dietim eo fortius & periculoſius confirmetur, cum jam orbis noverit, veſtra ſerenitas non ignorat. Ex qui-

☞ quibus apud ſerenitatem veſtram non longa ſcripturarum pagina principaliter opus eſſe cenſemus. ANNO CHRISTI 1409. Cum enim, illuſtriſſime princeps, ſancta mater eccleſia jam triginta annorum ſpatio lacera & afflicta per manus duorum nunc certatim contendentium de papatu, qui promiſſionibus, juramentis & votis aſtricti, in eamdem ſententiam pari concurrere videbantur affectu, pacis & unitatis ſtatum debitum aſſequi videretur, maxime cum eorum multiplicitate litteræ tantæ ſinceritatis nunciæ diverſorum principum, comitatuum & populorum oculos fatigaſſent; heu! quod dolenter referimus, tantum potuit cæca & miſera temporalis ambitio, ut omni fidei religione ſupernique judicis metu poſitis in neglectum, tractatus proſequendæ unionis eccleſiæ per utrumque contendentium in ludibrium verſus ſit, eccleſia fluctuans certiori naufragio expoſita, & oves dominicæ, ſine duce, ſine auxilio, in luporum faucibus linquerentur. Quis umquam eorum actus tam ſceleſtos, tam improbos credidiſſet, cum eorum vita præcedens tam exemplarem conſcientiam & ſanctimoniam prodidiſſet? Quis ulterius eis credet, qui fidem non tenuerunt hominibus, & votum Deo exhibitum tam perperam violarunt? Quid tamdem expectare poteſt eccleſia, niſi continuum diſſidium & ruinam in moribus, cum tam peſtilens tamque horribile monſtrum deleatur e terris? Quo fit ut eadem mater eccleſia, patefactis vulneribus, filiorum imploret auxilium, pulſet & excitet corda fidelium, & cunctorum quos fidei zelus & fervor catholicæ religionis accendit, præſidium obteſtetur. Primum ad ſerenitatem veſtram confugiens, ut matri deſolatæ porrigatis dexteram, ac nutricem proſtratam erigendo, quantum in vobis fuerit, & ab improborum impreſſionibus liberetis, exemplo prædeceſſorum veſtræ regiæ majeſtatis, qui nullis umquam laboribus, impenſis, aut periculis, nedum indefeſſis ſtudiis, ad eam protegendam & ampliandam quomodolibet pepercerunt. Nos autem eamdem tantis obnoxiam calamitatibus intuentes, & plane experti nullum ulterius reſtare remedium, quo poſſet eadem eccleſia per manus ipſorum pacis & unitatis pulchritudinem obtinere, dictis contendentibus in reprobum ſenſum datis, cum annum & ultra in procurando loco conventionis utriuſque, & difficultatibus inextricabilibus conſumſiſſent, tamdem nullo in orbe loco eorum affectibus ſatisfaciente reperto, & ceſſionis via tam ſolemniter promiſſa & jurata effectualiter per eos, proh dolor! reprobata, ut promiſſiones, juramenta & vota noſtra, ſicut tenemur, viriliter impleremus, dimiſſis utrimque capitibus de papatu certantibus, ſanctam & legitimam in Dei nomine quæſivimus unitatem, & de duobus collegiis hactenus diviſis & ſparſis, in unicum collegium cum ſinceritate & caritate regreſſi, hanc Dei cauſam, eo adminiſtrante, ſumus amplexi, depoſitis totis ſenſibus, ſtudiis, ac viribus noſtris, eam uſque ad conſecutionem unionis tam ſanctæ tamque deſiderabilis promovere, & ut ſalubrius neceſſitati eccleſiæ ejuſque futuro ſtatui valeat irrefragabiliter provideri, generale Concilium univerſalis eccleſiæ per ſpeciales litteras evocamus, ut nobiſcum in feſto Annunciationis glorioſæ Virginis Mariæ proxime futuro in hac Piſana civitate conveniat. Sperantes tunc tandem tanta nobis unitatis ſinceritate & commoditate deſuper præparata, veſtraque majeſtante nobis et eccleſiæ piæ matri ſuæ præſtante præſidium, exaltationem Catholicæ fidei, ſalutem animarum Chriſti fidelium, & regii culminis veſtri laudem & gloriam perpetuam obtinere. Quis igitur nunc temporis non aperiet eidem eccleſiæ viſcera caritatis? quis non provocabitur ex intimis, quis non accendetur ad iram, ut a tam infeſtæ tyrannidis ſervitio liberetur? Abſit enim ut a tam ſalutari noſtri Redemtoris obſequio quiſquis ſe retrahat. Abſit ut relinquat arma rubigini. Abſit ut animum neget victoriæ, cum non deſit victoribus corona per gratiam & meritum in præſenti, & per gloriæ præmium in futuro. Quare veſtram regiam majeſtatem, in cujus fortitudine dexteræ plurimum ſalus pendet eccleſiæ, totis præcordiis obſecramus, ut ferventem zelum, quem ad unitatem & ſtatum gentis eccleſiæ veſtrorum exemplo majorum, qui primum regii diadematis decus & debitum reputarunt eccleſiam defenſare, dignetur feliciter proſequi, & clypeum defenſionis ejuſdem potenter arripere, ad ipſum generale Concilium ſolemniter legationem, ut tantum decet principem, in tempore traſmittendo, quo poſſit ipſa mater eccleſia, veſtræ majeſtatis aſſiſtente præſidio, tam feliciter informari, & ſuper inde prælatos regni veſtri, ad quos hujuſmodi vocationis litteræ diriguntur, regiis ſuaſionibus exhortari, quando etiam ubi opus exiſteret, ne quis a tanto bono ſe retrahat, modis debitis coercere, ut ad hujuſmodi ſacræ convocationis præſentiam ſtudeant feſtinare. Nos enim ſanctum veſtræ majeſtatis affectum & effectum celerem in tabulis memoriæ, vita ſuperſtite, retinere diſpoſiti, quæcumque regii culminis veſtri decus & exaltationem concernunt, libenter offerimus promtis & ſinceris animis promovere. Super quibus omnibus reverendum in Chriſto patrem dominum archiepiſcopum Solacanienſem, de intentione noſtra pleniſſime informatum, ad ejuſdem ſerenitatis præſentiam deſtinamus, cujus relatibus tamquam noſtris placeat indubiam dare fidem. Datum Piſis die VIII. Septembris anno, etc.

ANNO CHRISTI 1409.

LITTERA AD IMPERATOREM ROMEORUM.

Orant ut oratores ſuos ad Concilium Piſenſe mittat.

SEreniſſimo Principi & domino, domino Manuel Palæologo Romeorum imperatori & decertatori, miſeratione divina epiſcopi, preſbyteri & diaconi S. R. E. cardinales ſalutem, & ad ea quæ ad pacem ſunt Jeruſalem unanimiter aſpirare. Ib. pag. 862.

Quam grata ſit ſummo Creatori noſtro unitas, multis & variis ipſius operibus, atque ſacræ ſcripturæ exemplis & auctoritatibus edocemur, præcipue dum ipſa unitas ſit ab homine primo, omnes per propagationem proceſſerunt. Sicque etiam in ipſius naſcentis eccleſiæ exordio videmus, in cujus inſtitutione ad commendandam unitatem, uni Petro Redemtor noſter commiſit eccleſiam, licet omnibus apoſtolis parem dederit poteſtatem, quæ quidem unitas eccleſiæ in multorum filiorum ſuorum per dilectionem conventione, in ſacramentorum Chriſti communione, in membrorum ad caput conjunctione conſiſtit: extra quam gratiam Dei habere non poſſumus, quæ proprie eſt donum catholicæ unitatis; nec remiſſionem peccato-

torum, nec vitam ſpiritualem : ita ut ſacramentorum perceptio nihil proſit, miraculorum operatio nulla ſit, ipſa etiam martyrii ſuſceptio ſit inutilis, & peccatorum remiſſio haberi non poſſit: unde non multitudinem, ſed unitatem... Unde Chriſtiani ſcindentes unitatem eccleſiæ, infideles merito reputantur, & paganis æquales, qui veluti ſchiſmatici eccleſiam Dei lacerant, & inde ſciſſam Dei tunicam per fruſta diſcerpunt. Quibus quam graves a Deo pœnæ inflictæ & inſtitutæ ſint, in novo & veteri oſtenditur teſtamento, & ſanctorum patrum multiplicibus inſtruuntur inſtitutis. Hæc itaque, ſereniſſime domine, diligentius recenſentes, & attendentes quanta perfidia, quantoque ſcelere contendentium de papatu jam longiſſimo ſpatio eccleſia ſponſa Chriſti mater noſtra diviſa permanſerit, & quantum in eis eſt etiam in poſterum permaneret, niſi per nos & alios fideles prævia gratia & inſpiratione ſuperna de optimo provideretur remedio : Nos utriuſque collegii cardinales, quorum quotidiana inſtantia, teſte Apoſtolo, eſſe debet, & eſt ſollicitudo omnium eccleſiarum, qui etiam jure Levitico ſummi ſacerdotis coadjutores exiſtimus; ne tam patentis erroris, cui univerſale damnum & præcipitium totius reipublicæ ſubjacet, non tantum ſimulatores conniventes, ſed etiam ſocii & participes videamur, in unum nos univimus unitatis propoſitum, abjecta & poſtpoſita utriuſque contendentium ambitione improba & damnata, per viam juridicam & legitimam dare pacem eccleſiæ; videlicet per convocationem generalis Concilii, in quo viſis & cognitis promiſſionibus, juramentis & votis tam ſolemnibus totiens repetitis utriuſque ipſorum, ſtatuatur quod debitum fuerit, & pax reddatur eccleſiæ, & unitas revireſcat, ad Dei laudem, orthodoxæ fidei augmentum, & honorem nominis Chriſtiani : quam quidem convocationem Concilii fieri ordinamus in civitate Piſana in die Annunciationis beatæ glorioſæ Virginis Mariæ; ad quem terminum & locum per litteras & oratores noſtros univerſaliter requiri facimus patriarchas, archiepiſcopos, epiſcopos, alioſque prælatos eccleſiæ ubilibet conſtitutos, ut veniant, nec non reges & principes, dominos & communitates, ut ſolemnes ambaxiatores mittant, ſicut in noſtris litteris hujuſmodi convocationis plenius continetur, quarum copiam tradi fecimus reverendo in Chriſto patri archiepiſcopo Solacanienſi exhibitori præſentium, per quem progreſſus negotiorum, quæ hactenus occurrerunt, noſtrumque propoſitum ſerenitati veſtræ latius referuntur, quam cum ſciamus ſummo deſiderio concupiſcere pacem eccleſiæ & concordiam populi Chriſtiani, ſicut celſitudinem veſtram decet, rogamus & obſecramus, ut, ſi fieri poſſit, ſolemnes oratores ſerenitas veſtra tranſmittat, qui dictis loco & termino adſint, & quæ agenda ſunt videant : quos quidem acceptiſſimos habebimus & libenter videbimus; offerentes nos ad ea quæ ſtatus & honoris veſtri amplitudinem concernunt. Datum Piſis, *ut ſupra*.

ANNO CHRISTI 1409.

EPISTOLA MICHAELIS STENONIS

ANNO CHRISTI 1409.

Ducis Venetiarum ad Cardinales.

Miſſum a rege Hungariæ Guillelmum de Prata ad reconciliandos cum papa cardinales ſcribit, nec poſſe interim eorum litteris reſponderi.

REverendiſſimis in Chriſto patribus dominis epiſcopis. presbyt. et diaconis permiſſione divina ſacroſanctæ Romanæ eccl. cardinalibus. Ib. p. 886.

Reverendiſſimi patres. Recepimus, et diligenter intelleximus litteras veſtras datas Piſis XXVIII. menſis Octobris proxime elapſi, continentes ut nobis placeat mandare officialibus & ſubditis noſtris, ut in omnibus terris & locis noſtris, reverenter tractentur, & honorentur duo reverendiſſimi cardinales nominati in veſtris litteris, quos deſtinatis ad diverſas mundi partes pro bono unionis eccleſiæ ſanctæ Dei. Ad quas reſpondemus, quod his diebus proxime elapſis fuit ad præſentiam noſtram egregius ac ſpectabilis dominus Guillelmus de Prata comes de Porcillis, orator ſereniſſimi domini Sigiſmundi illuſtris regis Hungariæ ſignificans nobis quod ad curiam proficiſcitur, procuraturus nomine dicti regis reconciliationem veſtrarum reverendarum paternitatum cum ſummo pontifice, & reducere utramque partem ad unum Concilium congregandum. Rogavit, ut nobis placeret mandare noſtro oratori ibidem exiſtenti dicta de cauſa, quod ſit ſecum ad quærendum & procurandum prædicta, aſſerens quod de brevi acceſſuri ſunt etiam oratores partium H. Bohemiæ & Alemanniæ. Qui oratori regio reſpondimus nos eſſe contentos complacere requiſitioni regiæ; & ſic præcepimus obſervari per oratorem noſtrum prædictum. Et præterea nobis non videtur, quod cum honore noſtro poſsimus pro præſenti dare reſponſum requiſitioni contentæ in dictis veſtris litteris, donec informati erimus de his quæ ſequentur per acceſſum dicti oratoris domini regis Hungariæ ad partes prædictas. Datum in noſtro ducali palatio die IX. menſis Novembris indictione II. MCCCCVIII.

Michael Steno, Dei gratia dux Venetiarum.

COMMONITORIUM PRO CONVOCATIONE

Concilii Piſani.

Auctore Gerſone Canc. Pariſienſi.

DEbent eccleſiæ ſuccurrere. Malis ejus tam evidentibus celerius occurrere. Poſſent autem ad præmiſſa rationes & auctoritates tam divini quam humani juris adjici : verum aſſertive iſta ſufficiunt, & in fundamento prædicto poſſent ſuperædificari aliquæ aliæ propoſitiones magis particulariter reſpicientes Concilium nunc in civitate Piſana convocatum, quas dimitto; quia ita clare ſequuntur ex præmiſsis; ut eas non ſit neceſſarium bene intelligentibus amplius declarare. Gerſonis operum t. II. p. 121.

Nota, eſſe legem quæ regulat eccleſiam. (Divinam ab Evangelio. (Naturalem a principiis naturæ. (Canonicam a pontificibus & (eccleſia, per Spiritum eis large datum. (Civilem a legibus pro vita civili & politica.

Dif-

☞ Difficultant aliqui Concilium. A

ANNO CHRISTI 1409.

Primo: quia solus papa potest convocare Concilium 17. *dist.* Et quod ista duo collegia faciunt unum sine auctoritate.

Secundo: quia quilibet spoliatus debet restitui v. p. causa 3. q. 1. c. 1.

Tertio: quia ab accusatione videntur inimici repellendi, 2. causa. 3. q. 5. & similiter excommunicati.

Quarto: quia oportet clare probare hæresim vel schisma, & quod quilibet desierit esse Papa, 2. causa 23. q. 1. & in fine de schismaticis.

Quinto: quia isti non sunt schismatici, ex quo non separant se a membris suis, causa 23. q. 5. c. *Non vos*, & per definitionem Tho.

Sexto: Benedictus, nisi alius non ejiciatur, non tenetur cedere, causa 7. q. 1. *periculosum*, nec possunt cogi, ut dixit epistola Anglicana.

Septimo: schisma non potest dici evasisse in hæresim, nec sufficiunt crimina notoria; immo glo. d. 40. c. *Si papa*. Hoc dicere, reprobatur, & profertur glo. quæ dicit *quod oportet papam errantem contra articulos fidei*.

Octavo: quomodo procedendum per accusationem, vel inquisitionem vel denunciationem.

Nono: si habeant sequaces, quid fiet?

Decimo: quid si allegant 1. d. 93. obedientiam autem inferiores ordines inferioribus debent c. 1. n. 2.

Undecimo: quid justificabit oblationes suas, & injustificabit subtractiones & neutralitates libertatum curiæ Romanæ. C

Duodecimo: quilibet *inimici nostri sunt judices*.

Videatur tractatus propositi Vairnensis & tres considerationes suæ.

Item, tractatus magistri Henrici de Hassia.

Notetur, quod ecclesia potest novam legem condere, & abrogare pro tempore & necessitate jam factas.

Notetur factum Scipionis. Allegavi & fundavi pridem in sermone circumcisionis Tarasconæ.

Item, littera neutralitatis in Latino justificat totum processum.

Videtur primo declinanda omnis controversia, quod erit possibile. D

Etiam credere deberent &c. Ergo contendentes qui nihil mali egissent.

Secundo: recurrendum ad epikejam, & finem legis, qui est pax; alioquin esset brutalitas & lethalis error.

Tertio: supponendum, quod ecclesia potest sibi legem condere & interpretari; quia propter eam datæ sunt.

Quarto: non videtur procedendum ad excommunicationem aliorum, nisi videatur finis possibilis; sed per admonitiones.

Quinto: si dentur securitates quantum erit possibile. E

Sexto: qualiter restitutio est contra Deum & impossibilis & ridicula.

Septimo: qualiter ex voto & scandalo tenentur cedere; justificatur neutralitas.

Octavo: videatur quod nihil ex odio actum est; sed pro amore Christi & ecclesiæ, cui maxime quilibet obligatur. &c.

Nono: fiat statim post electionem reformatio generalis ecclesiæ; notentur avisata.

Decimo: fiant orationes & morum correctio, quod est præcipuum.

ANNO CHRISTI 1409.

PROPOSITIO FACTA

Ab eodem domino Joanne Gerſonio doctore & cancellario Pariſienſi, coram Anglicis Pariſios euntibus ad ſacrum Concilium Piſis; & hoc ex parte Univerſitatis Pariſienſis Anno Dom. 1408.

Collat. ad MSS. Codd. Vict. 698. *& Colbert.* 99. *&* 5972.

CONgratulatur veſtræ devotioni, veſtro zelo ferventi, veſtræ laborioſæ, ſed laudabiliſſimæ Legationi. Congratulatur & applaudit, o reverendiſsimi & præclariſsimi patres, o doctiſsimi & ſapientes viri & fratres in Chriſti dilectione chariſsimi. Congratulatur, inquam, & congaudet amatrix & admiratrix & cultrix bonorum omnium Pariſienſis univerſitas. Itaque non æmulatur nec gaudet ſuper iniquitate, congaudet autem veritati. Quidni congaudeat igitur ſuper veritate, quam, ut ſoletis, amplectimini, & complexam retinetis, retentam ad effectum deducere totis ſtudiorum nervis conamini? Eſt autem modo congratulationis noſtræ ſpiritualis thema ſatis accommodum verbum Oſee propheticum: Osee cap. 1. 11. *Congratulabuntur* (in vulgata habetur *congregabuntur*) *filii Iſrael, & filii Juda pariter*. Itaque libet exclamare: *ecce quam bonum & quam jucundum habitare fratres in unum*, Pſ. CXXXII. I. convenire ſcilicet & congregare ad unum Concilium. Nam *in Concilio juſtorum & congregatione magna opera Domini*, Pſ. CX. 1. 2. Et hoc eſt Concilium ſacrum & venerandum, ad quod legati pergitis, quod Piſis, Deo duce & auctore celebrabitur; utinam felici prout optandum & ſperandum eſt adventu. Ait quippe veritas, quod: *omne regnum in ſe diviſum deſolabitur*, Marc. XII. 25. & e contrario unitum in ſe regnum manet. Quod vidit Saluſtius: *concordia*, inquit, *parvæ res creſcunt, diſcordia maximæ dilabuntur*. Cur ergo non bene ſperabitur, dum adunatur eccleſia, dum convocatur cœtus, dum conveniunt ſeniores? Videte de verbo hoc, præſertim cum teneamus certiſsimam Chriſti promiſsionem dicentis: *Ubi duo vel tres*, &c. Matt. XVIII. 20. Audivimus præterea lætanter & gaudenter, quod *congregabuntur*, &c. At vero ne prolixior vel evagatior ſermo tædio ſit vel oneri; coarctemus, ſi placet, totam dicendorum materiam, totamque deductionem thematis ad quatuor ſententias ſumptas ex themate, ex verbis ipſi protinus appoſitas, & videamus quid in illis loquitur Deus; quia loquetur pacem in plebem ſuam. Poſtquam enim dixit Dominus per Osee cap. 1. 11. *Congregabuntur filii Iſrael & filii Juda pariter*: pro prima ſententia mox ſubjunxit: *& ponent ſibi caput meum*, ecce ſecundam ſententiam: *& aſcendens de terra*, ecce tertiam; *quia magnus dies Iſrael*, ecce quartam. Incipientes ergo proſequamur, & invenimus puto, cauſas quatuor ſufficientes, quare congregabuntur filii Iſrael, & filii Juda pariter: ipſi enim qui ſunt populus unus Dei, fœda nunc diviſione, proh nefas! diſperſi ſunt, velut olim in figura ſub Roboam & Jeroboam contigiſſe meminit Scriptura 3. *Regum* 17. Et eſt tamquam materialis aliqua ratio & confuſa hujuſmodi Concilii celebrandi. Invenimus præterea cauſam finalem luculenter expreſſam in altera ſententia. *Et ponent*, inquit, *ſibimet caput unum.* Ibid.

Deni-

☞ Denique tangitur causa dispositiva, & velut officiens celebrationis hujus Concilii, dum dicitur in altera sententia, quod *ascendent de terra*, & quid terra mystice, nisi terrenus affectus? Quid igitur ascendere de terra, nisi de terrenis affectibus, quibus oppressi sunt hactenus multi, ad spirituales & divinas affectiones se potenter erigere, & erigendo salubriter ascendere? tanquam audiret quilibet de excelso clamantem Deum. *Exurge qui dormis*, Ps. XLIII. 23. & rursus: *Surgite postquam sederitis*, Ps. CXXVI. 2. Habemus præterea causam quodammodo formalem, & ad justam celebrationem Concilii vivifice præparantem, quæ forma est semen Dei vivum & efficax; semen Spiritus S., habens virtutem formativam & reformativam totius unitatis, totius ecclesiæ corporis, in una fide & spe & charitate sub uno Deo & Domino per omnem junctura[m], secundum deductionem apostoli *ad Ephes.* 4. Quod notatur in hoc verbo Jesrahel, quod interpretatum sonat idem quod semen Dei, vel seminavit Deus. Et qualem semen istud? Plane illud de quo alibi propheticus sermo dicit: *Nisi Dominus exercituum reliquisset nobis semen, quasi Sodoma fuissemus, & quasi Gomorra similes essemus*: Isaiæ I. 9. Gratias tibi Deus Israel; quoniam accedit nunc dies magnus Israel, magnus scilicet dies seminis Dei, quod habet in se artem & virtutem vivificam, qua mysticum corpus ecclesiæ se vivificare potest & unire salubriter, in cujus efficacia & virtute congregabuntur filii Israel & Juda pariter. Bene hæc jacta sunt fundamenta, sicut ex Cicerone sumit Lactantius. Hæc autem fundamenta sunt perfectibilitas ecclesiæ per congregationem, ut causa materialis; ordinabilitas ecclesiæ ad unius capitis positionem, ut causa finalis; intelligibilitas in epikeizando seu interpretando, ut efficiens; insita fœcunditas in se conservando, ut formalis dispositiva. Superædificemus fabricam quadrangularem quatuor considerationum principalium, ad dilatationem ædificii præsentis congregationis ampliorem. Et dicamus pro prima consideratione, juxta primam causam in verbo notatam.

ANNO CHRISTI 1409.

Consideratio prima.

Congregatio filiorum Israel & Juda pariter, quæritur ab ecclesia, quemadmodum materia quærit formam & imperfectum perfectionem, & mulier virum, sive sponsa sponsum. Tradit divinus Dionysius, & post eum Boetius & Augustinus, quibus experientia suffragatur, quod res quælibet non minus diligit aut appetit congregationem sui ipsius, quam propriam entitatem, nimirum quia ens & unum convertuntur. Hinc est ille dolor, illa concussio, ille vehemens horror in corpore vero; dum membratim queritur dividi vel dispergi. Sic nemo dubitaverit, quin ecclesia divisionem suam refugiat & horreat, cum sit corpus mysticum secundum deductionem Apostoli *ad Ephes.* 4. & 1. *Corinth.* 12. & *ad Roman.* 12. & alibi sæpissime. Est etiam terribilis ut castrorum acies ordinata: aciei vero quis nesciat separationem maximum afferre detrimentum? Est insuper ecclesia civitas, de qua glorioſa dicta sunt; est Regnum Dei, est Hierarchia subcælestis, & ita de multis similitudinibus, secundum quas convincitur divisionem ei, atque separationem schismaticam esse penitus odiosam. Potuerat hoc loco fieri sermo prolixior, deducens perfectionem ecclesiastici corporis stare principaliter in unitate tanquam in consummatione omnis boni. Fallor itaque si non optabundus Propheta postulabat hoc, imprecans pacem super Israel; sciens quoniam posuit auctor ejus Deus fines suos pacem. Vide si non hinc ortum est illud Christi ad ipsam Jerusalem quæ figuram tenet ecclesiæ. *Jerusalem, Jerusalem quotiens volui congregare filios tuos, sicut gallina congregat pullos suos, & noluisti.* Matth. XXIII. 37. Ad hoc quippe mortuus est Jesus, ut *filios suos dispersos in unum congregaret*, Joan. XI. 52. tamquam *lapis angularis faciens utraque unum*. Ephes. II. 14. 20. Et ecce heu fera pessima, monstrum horrendum ingens, monstrum biceps, portentum, jam annos habens XXXI. schisma pestiferum, pulcherrimam hanc & perfectam pacem, quantum in se fuit, laceravit, dissipavit, & in exilii longinquam regionem trusit. Sed veniat, o utinam, pax, juxta votum Isaiæ. Veniat & requiescat in cubili suo, quod est ecclesia, quatenus expulso disconvenienti schismate, forma pacis conveniens inducatur: nam qualis est ista deformitas, qualis imperfectio, videre corpus mille partibus miseris modis laceratum, dissipatum & dispersum; cujus lacerationi nulla hactenus profuerunt efficaciter humana remedia; quin potius schisma hoc horrendum velut insanabilis cancer *ægrescit medendo*, ut de Turno loquitur Virgilius; ipsum denique tanquam fabulosa hydra redit ex successione sua fœcundius. Hinc scandala populorum sine numero adversus fidem nostram, religionem nostram, mores sanctos, adversus spem quoque futura beatitudinis, contemptum sæculi, sanctitatem immobilem jurisjurandi, voti sacramentorum virtutem, obedientiam ad Deum & ad omnem disciplinam. Quare? Quia sævissima dominandi libido, mater infausta schismatis hujus pestiferi confundit hæc omnia, fasque nefasque velut hianti voragine mergit, sorbet & obruit. Quid porro de paganorum infideliumque fabuler probro & irrisione adversus catholicos? Demum tota illa flebilis Jeremiæ lamentatio si ad calamitatem ecclesiæ præsentem deflectatur, nescio si satis illam, ut dignum est, expresserit, dum ait: *Quomodo sedet sola civitas plena populo &c.* Thren. 11. Nequit prorsus æquari verbis, quantum res ipsa videatur indigna, pro qua reformanda celeriter expeditissimum est, quod congregentur filii Israel & filii Juda pariter.

ANNO CHRISTI 1409.

Consideratio secunda.

Pro causa secunda. Congregatio filiorum Israel & Juda pariter quærenda exequendaque est, ut ponant sibimet caput unum. Iste est finis, hæc intentio imminentis sacri Concilii Pisis celebrandi, ad quod vos cum cæteris, religiosa & filiali ad matrem ecclesiam pietate pergitis & perveniatis oro feliciter. Non ignoratis, scio, o doctissimi & sapientes viri, quod caput ecclesiæ primarium & principale semper unum est, invariabile, & permanens, sicut testatur Apostolus, Eph. V. 23. *Caput*, inquit, *Ecclesiæ Christus*. Christus autem *manet in æternum* (ut idem ait Hebr. VII. 3.) sempiternum habens Sacerdotium & Papatum. Itaque salutifer Christe, caput nostrum est, a quo fluunt in ecclesia sensus omnes & motus spiritua-

rituales ac gratuiti, ac proinde nunquam ecclesia tua esse acephala, neque te sponso suo viduata. Nihilominus tu quondam ascensurus ad Patrem reliquisti sibi Vicarium super terram, tamquam caput aliquod secundarium; fluens & refluens in stabili loco tui sacerdotii & papatus essentialis, indefectibilis, & manentis usque ad consummationem sæculi, quando evacuabis omnem dominationem, principatum & potestatem, & tradideris regnum Deo Patri. Nunc autem proh dolor! viri patres & fratres, tunc scandalizantur adversus hoc caput primarium duo contendentes, dum simul illud, quod fieri nefas est, repræsentare volunt, vel vices gerere, vel in suum locum succedere. Sic in impiam cecidimus maledictionem hanc, quod *facti sunt ejus hostes*, ecclesiæ, *in capite*, Thren. 1. 5. Oportebat quidem ad unitatem papalis sacerdotii unicum sacerdotem & certum Vicarium Christi super terram assumi, succedentem Petro, & non Pharisaica contentione dicere, sicut olim conquestus est Apostolus. 1. *Cor.* 1. 12. Ego sum Gregorii, ego sum Benedicti. Sanctius quoque filialique ad Matrem caritatis convenientius est relinquere Papalem dignitatem, & Petri sedem uni tertio sub pace possidendam, sub quo congregati essent filii Israel & filii Juda unus populus Dei, quam fœdissima seditione partiretur obedientia, & spargeretur grex quasi non esset unum ovile & unus pastor: quasi rursus indecens esset quod congregarentur filii Israel, & filii Juda pariter. Meditabar hæc nuper in absconditio scrutinio cordis mei priusquam proferrentur: dum ecce animalis homo non sapiens quæ Dei sunt, sed ea quæ de terra sunt loquens; numeratus quippe est inter filios Agar, de quibus dicit Scriptura quod exquisierunt sapientiam *quæ de terra est*. Jacob. III. 15. conjungitur quippe ipsi sapientiæ, terrenæ, animali & diabolicæ non ei quæ desursum est, *Idid.* propterea obscuratum habet intellectum ipse, inquam, animalis homo ut impatiens, hebes & præceps: & quo pacto, inquit, opus est congregatione filiorum Israel & Juda, quasi res incerta sit super jure pretium, quasi præterea liceat vel expediat nunc Concilium generale novum celebrari. Non itaque licet, cum non possit Concilium generale sine Papa celebrari, & nisi primitus, ante omnia, spoliatus ab obedientia sua, restituatur eidem. Quomodo præterea decens esset ea quæ certa sunt, & tam per longissimos temporis tractatus in consuetudinem versa, rursus in discussionem, tamquam dubia revocari, & quod vera & justa pars exponat se discrimini condemnationis; nam eventus judiciorum varii sunt, qui falluntur & fallunt. Denique quid expedit contraniti voluntati divinæ, suæque providentiæ, quæ justo judicio permittit hæreses fieri, & dicit *esse necesse ut veniant scandala*. Matth. XVIII. 7. qui etiam ait: *Nolite arbitrari quod venerim pacem mittere in terram; sed gladium*. Ibid. X. 34. qui demum olim prohibuit fieri congregationem filiorum Israel & Juda pariter, asserens divisionem ab eo factam esse. Multa majoraque parabat animalis homo delatrare adversus celebrationem Concilii, asserens quod nec licebat, nec decebat, nec expediebat illud fieri; dum exhorrui fateor: nihilominus ajo ad eum. Obmutesce importune & stulte; aut expecta donec considerationum cœptarum numerus impleatur. Audies forte ea quæ contradictionibus tuis imponere possint silentium. Extorsi velut ab invito dilationem, ut tertia & quarta considerationes liberiori sermone complerentur.

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

Consideratio tertia.

Congregatio filiorum Israel & Juda pariter habet fieri tamquam a causa dispositiva, quæ removet prohibens; dum ipsi ascendunt de terra, hoc est, secundum moralem intellectum, dum de terrenis affectibus ascendunt ad cælestes, & fiunt de animalibus spirituales; dumque littera dimissa quæ occidit, ipsi spiritum qui vivificat, amplectuntur; hoc tamen observato, ne quid nimis: ne dum nimis observari quæritur spiritus, obruatur simul caro cum spiritu. Unde quæso tamdiu, Viri Patres, tardata est fieri congregatio Concilii generalis & sacri, nisi quod tamdiu non fuerunt auditi spirituales viri, quales (si Apostolo creditur) dijudicant de omnibus. Ecce quid præclara universitas Oxonienſis, unde sibi meruit congratulari, pridem ad hoc Concilium petendum determinavit se & misit in Franciam, scio qui præsens interfui dum proponeretur hæc concluſio compendii, sub hoc themate Joelis 1. *Vocate cœtum, coadunate senes*. Sed pridem antea Parisiensis universitas ab exordio nascentis divisionis deliberavit solemniter & concordi sententia concluſionem hanc petendam & prosequendam esse, quam ex parte sui proposuit Reverendus Pater & præceptor meus præcipuus dominus nunc Cameracensis, coram Ludovico duce Andegavensi, tunc regente in Francia. Circa quod tempus scripsit pro eadem concluſione clarissimæ memoriæ magister Henricus de Hassia magister in Theologia Parisiensis & Vice-Cancellarius sub magistro Joanne de Calote tunc Cancellario Parisiensi. Scripsit insuper dominus Præpositus Wormacensis magnus & devotus & licentiatus in artibus Parisiensis: scripserunt quoque alii sicut ex eorum Tractatibus adhuc constat. Amplius vero scripsit post multos annos Universitas Parisiensis Epistolam grandem continentem tres vias, inter quas Concilium generale numeratum est. Ecce quot viri spirituales & eruditi, non innitentes soli litteræ, ascendentes de terrenis affectibus, & in liberum atque purum æther lucidissimæ veritatis, desideriorumque splendidorum sese attollentes, quæsiverunt olim multo studio concorditer, quod congregarentur filii Israel & filii Juda pariter. Et hæc est non parva congratulationis materia, quod in unam conventum est sententiam per duas Universitates toto Orbe celeberrimas: & ipsis nonne fides dari debet, cum illic sint viri spirituales & sapientes, secundum qualium judicia medium virtutis accipere jubet Philosophus? Illic præterea sunt idonei conditores Legum doctrinaliter & instructive, quibus similis interpretatio per epikeiam debita est. Illic sunt qui mentiri nesciunt, de quibus noverunt, dum a vero falsum, a licito illicitum sciunt secernere. Cum ergo conveniunt congregatio multiplex sapientium in celebrationem hujus Concilii generalis tamquam in rem expedientem, ut in prima causa dicebatur; in rem præterea decentem, sicut visum est in secunda; nam quid decentius quam ut unum corpus habeat caput unum: postremo supereſt ostendere rem hanc esse per se licitam atque legitimam, quod in quarta & ultima consideratione videbimus, quæ talis est.

ANNO CHRISTI 1409.

Consideratio Quarta.

Congregatio filiorum Israel & Juda pariter sumit suam efficaciam & virtutem a Divino semine, quod per ecclesiasticum corpus tanquam sanguis vivificus diffusum est, & radicaliter seu inseparabiliter insertum. Ponemus pro solido fundamento præsentis considerationis & aliorum tam dictorum quam dicendorum textum Apostoli Ad Ephes. IV. 3.4.5.6. *Solliciti servare unitam spiritus in vinculo pacis. Unum corpus & unus Spiritus, sicut vocati estis in una spe vocationis vestræ. Unus Dominus, una Fides, unum Baptisma. Unus Deus & Pater omnium qui super omnes & super omnia & in omnibus.* Sequitur ℣. XI. *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores & Doctores ad consummationem Sanctorum, in opus ministerii, in ædificationem corporis Christi; donec occurramus omnes in unitatem Fidei & agnitionis Filii Dei, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi.* Sequitur ℣. XV.XV. *Veritatem autem facientes in charitate crescamus in illo per omnia qui est caput Christus. Ex quo totum corpus compactum & connexum per omnem juncturam subministrationis, secundum operationem in mensuram uniuscujusque membri, augmentum corporis facit in ædificationem sui in charitate.* Eliciamus ex his pauciſſimis, sed sententiosissimis Apostoli verbis, aliquas veritates.

Prima. Congregatio Ecclesiastica ad unum caput Christum facit, et conglutinatur per vinculum amorosum Spiritus sancti, mediantibus qualitativis dispositionibus reddentibus in corpore mystico complexionalem harmoniam vivificam et decentem. Hæc autem Dona, sunt virtutes Theologicæ, Fides, Spes et Charitas; sunt etiam Sacramenta Ecclesiastica; sunt diversæ divisiones gratiarum, prout unicuique concessum est: hoc est semen in quo conveniunt ambæ obedientiæ; hoc autem semen si abstulisset schisma pestiferum, jam de pace reformanda actum esset prout alias scripsit ipsis Romanis Parisiensis Universitas.

Secunda. Congregatio ecclesiastica ad unum caput Christum copiosior est atque fœcundior quam fuit congregatio Synagogæ; non enim habuit Synagoga talem in Sacramentis et aliis multis commutationem adjunctionis sicut ecclesia: nam extra eam stabat salus, quemadmodum salvatus Job ostendit.

Tertia. Congregatio ecclesiastica ad unum caput secundarium multiplicior est & major quam congregatio civilis sub uno Rectore vel Imperatore vel Rege. Connexio quippe talis politicæ civilitatis fit per leges & dona naturæ principaliter, & in illis constituit suam unitatem: Ecclesia vero ut politia ordinata, habet hanc unitatem & ultra hanc habet alteram supernaturalem & divinam quæ dicta est. Et ita sequitur consequenter, quod ecclesiastica pluribus legibus regitur, quam altera politia.

Quarta. Congregatio ecclesiastica non habet vel habuit ex se potestatem seipsam ordinandi & constituendi per gradus varios atque hierarchicos dignitatum & administrationum, quales in ipsa reperimus a summo Præsulatu usque ad infimum administrationis gradum, quicunque sit ille. Patet; quia supernaturalis est hæc institutio, consurgens ex solo beneplacito liberalissimi conditoris: nec (ut opinor) voluisset unquam oppositum sentire præfatus magister Henricus de Hassia, dum ponit quod ecclesia posset sibi instituere Summum Pontificem, si non fuisset immediate constitutus a Christo; addit enim quod hoc potuisset ecclesia a Spiritu sancto edocta & auctorizata, quod est probabiliter sentiendum.

ANNO CHRISTI 1409.

Quinta. Congregatio corporis mistici ad unum caput Christum semper habebit per omnem juncturam gradus dignitatum & officiorum et administrationum, de quibus dictum est. Patet ex illo verbo, *donec occurramus omnes &c.* Propterea dicitur Ecclesia desponsata Christo in sempiternum *Osee* 11. 19. Dicitur præterea habere semper in se semen ad sui propagationem et conservationem usque ad consummationem sæculi.

Sexta. Congregatio Ecclesiastica ad unum caput Christum, lege stante, non remanebit in sola muliere, immo, nec in solis laicis; sed erunt usque ad consummationem seculi episcopi et sacerdotes aliqui fideles.

Septima. Congregatio ecclesiastica dici potest habere duplices partes integrantes eam: quædam sunt fluentes, quædam permanentes, et ut ita loquamur, essentiales. Primæ sunt ipsæ personæ mortales constitutæ in graduum varietate. Aliæ sunt ipsimet gradus dignitatum et administrationum. Exemplum in papa et papatu, in episcopo et episcopatu, et similibus; papa fluit, papatus stabilis est.

Octava. Congregatio ecclesiastica constituitur in suis partibus fluentibus et quodammodo materialibus, ministerio hominum, secundum legem primitus inditam et insitam corpori ecclesiastico, et prout ipsum habet in se semen vivum et efficax seipsum multiplicandi atque conservandi in successione specifica ad partes fluentes, et in successione eadem materiali quam ad essentiales. Patet veritas ex illo verbo Apostoli: *nemo sibi assumat honorem.* Hebr. V.4.etc. Et de prædicatoribus dicit: *Quomodo prædicabunt nisi mittantur?* Rom. X. 15. etc. Et hæc veritas similiter posset inflecti ad depositiones et degradationes et resecationes partium scandalizantium; sed pro nunc omittatur.

Nona. Congregatio ecclesiastica, habet claves ordinis et jurisdictionis alio et alio modo in se et in suis partibus fluentibus. Ut exempli gratia, claves datæ sunt Petro auctoritative sed toti ecclesiæ universaliter et susceptive. Vel datæ sunt ecclesiæ ut in actu primo, et Petro in actu secundo.

Decima. Congregatio Ecclesiastica sic instituta est, ut castrorum acies ordinata, vel ut corpus integerrime perfectum; sic quod non est in potestate papæ, vel alterius cujuscunque, deordinationem vel multitudinem in suis partibus essentialiter inducere. Unde nec papa posset inducere quod nulli essent episcopi nec curati, nec cardinales, pro quanto sunt successores apostolorum in ecclesia sancta Dei: sunt enim gradus omnes seminati a Christo in ecclesia primitiva, quamquam parvula, in qua nondum erant sic explicati gradus ecclesiasticæ hierarchiæ, ut nunc inspicimus; quemadmodum spica totos numeros suos habet in grano, et nux arbor in nuce virtualiter continetur; has vocant Philosophi inchoationes formarum in materia.

Undecima. Congregatio ecclesiastica licet non possit instituere papatum, vel destituere, nihi-

☞ nihilominus potest per se vel per Concilium eam repræsentans statuere alium modum eligendi Papam quam modo fit, ut alias visum est. Potest insuper removere Papam etiam rite electum & alium constituere; si ita sibi visum fuerit expedire ad ædificationem ecclesiæ; ut in casu gravis scandali, vel in dubio aliter interminabili, quam per cessionem vel dejectionem Papæ, aut alio tali casu; ipse enim pastor instituitur pro utilitate gregis: & dum præsidentia sua cedit in grave detrimentum, mercenarius reputandus est, immo latro, immo lupus rapax, si quærit in præsidentia tam damnosa remanere. Et hic fundatur possibilitas practicandi viam cessionis, saltem quoad effectum suum contradicentibus, contendentibus & invitis. Hic fundatur præterea, quomodo in casu veritatis istius, congregatio urgens Papam ad cessionem vel dejiciens eum, si pertinaci libidine dominandi motus renuat, non est judicanda quod eum persequatur; sed ei potius & Deo & ecclesiæ toti multipliciter obsequatur.

ANNO CHRISTI 1409

Duodecima. Congregatio ecclesiæ licite & meritorie potest in casu fieri sine papa vel auctoritate sua. Itaque cum possit dupliciter fieri congregatio, uno modo concordative vel assensive seu charitative; alio modo auctoritative: constat de primo congregandi modo, quod sine Papa possibilis est, immo fuit sæpissime practicatus, tam apud Apostolos, quam apud imperatores sanctos & catholicos, qui sæpe convenerunt in unum priusquam essent evocati vel auctorizati a papa. Patet de quatuor primis Conciliis memoratis in actibus apostolorum. De primo nondum erat adhuc Petrus factus papa; quin simul erant congregati ad examinationem testimoniorum de resurrectione. Unde & quælibet congregatio libera non subjecta tyrannidi, habet hanc facultatem seipsam congregandi. Patet in confraternitatibus, & aliis multis conventionibus charitativis. Secundus modus convocationis habet majorem quæstionem; nihilominus oportet eum concedere possibilem, alioquin periclitaretur respublica ecclesiæ, si necesse esset auctoritatem papæ prius intervenire. Exempli gratia. Immineat casus periclitationis ecclesiæ, sit in temporalibus, sit in spiritualibus, & quod tunc nullus esset Papa, nec posset prius institui quam esset providendum ecclesiæ per assensum communem. Item, in casu quo papa perdidisset usum rationis perpetue. Item, in casu quo Papa depravatus esset in intellectu per hæresim, & in effectu per enormes & scandalosos mores, quod ad destructionem ecclesiæ patenter laboraret. Item, in casu quo requisitus sufficienter & monitus, dare nollet auctoritatem Concilio, ut forte est in præsenti casu; quia signum est quod non vult audire ecclesiam, si non vult eam congregare. Item, ubi probabiliter dubitatur, quod fideles nunquam ei præstabunt obedientiam qualemcumque, aut non satis utiliter atque concorditer. In talibus & similibus casibus congregatio ecclesiastica sumit auctoritatem & virtutem seipsam uniendi ex divino semine per universum corpus suum diffuso, ut dictum est. Et ad hoc est textus legis *Deuter*. 17. & notat Christus *Matth.* 18. resolvens tandem omnia ad ecclesiæ judicium; *Si*, inquit, *ecclesiam non audierit*. Matth. XVIII. 17. Obmutescat igitur animalis sive litteralis & carnalis homo, & spirituali magis credat, deducenti & probanti per priora, quod expedit quoad primam considerationem, & decet quoad secundam, & licet quoad hanc quartam, quod congregentur filii Israel & Juda pariter. Ad quid nimirum; ut ponant sibimet caput unum, non ad disceptandum & discutiendum & arguendum & litigandum, sicut phantasiari videbatur animalis homo: hoc enim fortassis inducere posset indecentiam & multam turbationis materiam. Cæterum quoad allegationem quæ fiebat ab animali homine, quod necesse & expediens erat esse schisma, sicut olim Dominus voluit dissensionem esse inter filios Israel & filios Juda: solutio facilis est, quoniam non sunt facienda per homines mala ut eveniant bona; neque enim scient ex malis bona elicere, sicut Dominus ex nostris peccatis & scandalis potenter eliciet bona, tanquam attingens a fine peccatorum usque ad finem comprehensorum fortiter, & disponens omnia suaviter, faciens ut omnia cooperentur in bonum his qui secundum propositum vocati sunt sancti. Denique non potest, lege stante, politia ecclesiastica quæ est monarchica in alium transformari, sicut in alia politia. Tandem multis prætermissis; neque enim locus neque tempus, non stilus, neque ingenium, non memoria patiuntur omnia dicere quæ dicenda essent, fiat ad Opuscula, & tractatus super his confectos recursus liberior. Concludamus ergo ex quatuor causis, per totidem considerationes tactis potius quam deductis, quod expedit, decet et licet, quod congregentur filii Israel et Juda pariter.

ANNO CHRISTI 1409.

Congratulatur amatrix bonorum omnium Parisiensis universitas, Mater mea, ut dicere cœpimus; congratulatur vestræ devotioni, vestro zelo ferventi, vestræ religiosissimæ ad matrem ecclesiam pietati, vestræ tandem laudabilissimæ legationi, o reverendissimi, & spectabiles viri patres & fratres: det auxilium Deus in progressu & egressum felicissimum & votivum. Denique offert seipsam totam & in membris singulis eadem universitas, ad omnia communi consensu & deliberatione avisanda, tractanda, communicanda, concludenda, prosequenda cum omni humilitate & favore, nihil quærendo quod suum esse videatur, sed quod omnium; ut habeatur unum & certum caput secundarium in ecclesia sancta Dei, postpositis contentionibus omnibus & discussionibus odiosis, quæ ad hanc rem non satis attinent, sed magis ad divisionem, & practicando viam compendiosissimam & sanctissimam cessionis amborum contendentium, ut jurarunt solemniter & voverunt. Neque præterea sit contentio, quis in hoc negotio prosequendo videatur esse major, vel potior, vel doctior. Scit eadem universitas, quod stabimus omnes ante Tribunal Dei: illic videbitur quo quisque animo, quo zelo, qua intentione pacem veram suæ sponsæ quæsierit. Sit igitur hæc gloria nostra, testimonium conscientiæ nostræ, sit gloria Deo: nam denuncians Angelus pacem hominibus præmisit, *Gloria in excelsis Deo*. Luc. 11. 14. Denique si filii Israel prout scriptura loquitur, ibant animo pacifico ad prælium: quali animo et quam pacifico eundum erit ad hoc pacis Concilium, sine æmulatione, sine contentione, sicut decet congregationem Sanctorum, sine irascendo in via, quemadmodum monuit Joseph fratres? Præterea nullus detur locus diabolo qui in seditionibus habitat. Fiat in pace locus Deo, qui dirigat pedes nostros in viam pacis, & doceat viam prudentiæ ipse qui est via,

☞ via, veritas et vita, et Deus benedictus in ſecula. Amen.

ANNO CHRISTI 1409.

Attendat benignus lector, juxta Legationis onus impoſitum per chriſtianiſſimum Regem Francorum ac Univerſitatem præclariſſimam Pariſienſem propoſuerat *idem Cancellarius poſt verbum de eccleſiaſtica unitate ſubjungere de errorum extirpatione; ſed impeditus tunc partim amicorum ſuaſione, partim temporis arctatione, & ut in prolixitate non ineſſet faſtidium, ſilentio præteriit, quorum aliqua ſummatim hæc ſubjuncta ſunt.*

Glorificationem Dei, patres Apoſtolici, patres glorioſi, poſuimus eſſe finem hujus Concilii Sanctorum, quatenus pleni ſint cæli & terra, o Deus magne & terribilis, gloria tua; quatenus non jam ambulent in errorum circuitu impii ſuper terram; ſed agnoſcant quoniam *magna eſt gloria* (dicente Sapiente Eccli. XXIII. 28) *ſequi te Dominum* per ſemitas legis tuæ pacificas; quoniam *pax multa diligentibus legem tuam, & non eſt illis ſcandalum*, Pſ. CXVIII. 165. & quia ſi creditur eidem Sapienti, nihil dulcius quam reſpicere in Mandatis Dei. *Eccli.* XXXV. 2. Sed væ mundo a ſcandalis; væ tibi, mala voluntas, & ideo mala, quoniam arroganti ſuperbia, gloriam propriam quærens, anteponis eam divinæ, nolens ſubjici Legi ſuæ, neque captivare omnem intellectum in obſequium Fidei. Hinc hæreſes & errores impii, hinc ſcandalorum turbationes horridæ, hinc in Ordine violato plurima fœdaque confuſio; hinc tandem in hominibus & ex conſequenti per omnia quæ propter homines fecit Deus ſuboritur frequenter non gloria Dei, non pax hominibus, ſed tetra quædam alteratio mortificans & abjiciens vivificantem gratiæ ſpiritum, & cadaveroſam monſtroſorum defectuum non tam formam, quam deformitatem inducens. Deplorat hanc perverſiſſimam rerum viciſſitudinem Chriſtianiſſimus Francorum Rex, cum eccleſia tota regni ſui miſeretur, dolet, compatitur, & ab hoc ſacro ſancto Concilio legitimas proviſiones efflagitat. Non confundantur precor ab expectatione ſua, nolite careant piiſſimis deſideriorum ſuorum affectibus; ſed & Patrem ſequitur ſua proles, Regem videlicet filia ſua Pariſienſis Univerſitas; nec tantum ſequitur, ſed præit, humilitate ſalva, quandoque conſiliis, nunc exhortationibus, aliquando doctrinis, ſciens quod veritas cuſtodit regem, ſciens præterea ſe poſitam Apoſtoli juſſu, *ut potens ſit exhortari in doctrina ſana, & eos qui contradicunt arguere.* Tit. 1. 9. quæ poſuit Ariſtoteles *Opera duo ſapientis*. Denique parata eſt, tanquam poſita in lucem eccleſiæ, ad ſatisfactionem omni poſcenti rationem de ea, quæ in ipſa eſt Fide & Spe, 1. *Pet.* III. 15. ut in omnibus & per omnia glorificetur Deus.

Inſurrexerunt ecce poſt aliqua tempora plurimæ doctrinæ peregrinæ, variæ, peſtiferæ, & damnatæ, obtenebrantes eccleſiam per multa Chriſtianitatis membra, per Regna, per Provincias, per Regiones inſignes. Proceſſum eſt ad expellendas hujusmodi doctrinarum tetras caligines, nunc luce diſputationis doctrinalis per Doctores & Univerſitates, nunc flabello judicialis reprobationis per Diœceſanos, & inquiſitores hæreticæ pravitatis in Anglia, in Scotia, in Praga, in Francia. Nondum tamen vel illuminari vel emendari ſufficienter inſpeximus cæcam & ſtultam improbitatem aſſertorum, ſectatorumque ſuorum, quin error aſſidue, ſicut cancer, ſerpat & alicubi palam, quaſi nudato enſe, per nationes & populos imprudenter erumpat. Propterea neceſſe eſt per ſplendidiſſimam & inobfuſcabilem hujus ſacri Concilii lucem provida celeritate de remediis inſtitui; ut qui ſpreverunt Prælatos & Doctores diviſim poſitos, tanquam lucernas in domo Dei revereantur eos, conſpiciant, & obediant; dum in unam hanc eccleſiæ domum collecti, dabunt auctoritatis ſuæ robur & pondus, ibunt in ſplendore fulgurantis haſtæ reprobationis judicialis, qualem nemo qui Chriſtianus videri vult, audebit contemnere. Eſto contemnat, ipſe tamen de contemptu ſuo fulgurationem concremationemque ſubibit, ut juſtum eſt. Et quoniam charitas ſicut incipit a ſe & a ſuis in dilectionis exhibitione; ſic in correctionis & emendationis procuratione priorem habere locum debet, ne ſubeat illud improperii proverbium: *Medice, cura teipſum.* Luc. IV. 23. Et illud de Apoſtoli ſententia. *Qui prædicas non furandum, furaris; non occidendum, occidis; non perjurandum, dejeras*, & ita de reliquis. Rom. II. 21. Hinc Chriſtianiſſimus Rex noſter ſuaque per adoptionem dignativam chariſſima filia Pariſienſis Univerſitas, voluerunt hactenus a Regno & a ſuis, perverſa quorumlibet errorum zizania mox ut erumpere ſeu germinare ſentiebantur, diligenter opprimi recarique; nunc falce doctrinæ, nunc ſecuri paſtoralis ſententiæ, ita tamen ut non ſimul eradicetur & triticum. Sunt plurima rei quam loquimur documenta, e quibus unum quod novitate acritateque præcellit cenſuimus in medium deducere.

Ecce Patentes Regis noſtri Litteras quas audire libeat.

Legi debebat hic Littera patens, cujus initium eſt poſt intitulationem: Regia Majeſtas noſtra. Dehinc ſubjungendum erat.

Audivit Sacroſanctum hoc Concilium juſtorum, quatenus in Chriſtianiſſimo rege noſtro ferveat zelus ad ea quæ Fidei ſunt, abſque omni perſonarum acceptione, abſque reſpectu propriæ etiam carnis & ſanguinis. Terreat ipſe Deus magnus & terribilis qui glorificatur in Concilio juſtorum, qui ſalubriter & potenter intonat: *Ambulate dum lucem habetis*; ſubdit monitionis cauſam, *ne tenebræ vos comprehendant.* Joan. XII. 35. Et quales oro denſiores, fugibilioreſque tenebræ, quam errorum & hæreſum circa prima præceptorum moralium principia, ut ſunt: *Non perjurabis. Non occides. Non inſidiaberis?* Terreat ipſos eccleſiaſticos Paſtores & Doctores, poſitos in lucem aliorum, ſi ad exemplar tam inſigne atque perlucidum Chriſtianiſſimi Regis noſtri, non eos illuminet, accendat, & inflammet zelus domus Dei. *Vox dicentis clama*, Iſaiæ XL. VI. *ne ceſſes, & annuncia populo meo peccata ſua.* Ibid. LIX. I. Si non urgeat eos procedere conſtanti celeritate ad effugationem errorum tenebroſorum, & ad illuminationem errantium: neque enim poteſt integra ſalubritate ſine ſecundo, primum fieri; quoniam non impune pertinacia manet in errantibus, convaleſcant & ſæviant errores neceſſe eſt.

Sed in ipſa meditatione mea videtur occurrere animalis homo non ſapiens quæ Dei ſunt, Deum non invocans, illic præterea trepidat timore ubi non eſt timor: magnus eſt, inquit, ſuſurratione tremula, magnus, credite, & terribilis,

☞ bilis, quem tangunt et notant errores hujusmodi, Princeps est. Scimus autem quid Sapiens enunciet: *Indignatio Principis mors, & vir prudens placabit eam.* Prov. XVI. 14. Quid quæso si sæviat, si seditiones concitet, si bella moveat, si secum plurimos hos terroribus, hos promissis in errorem suum trahat, ita ut si fieri potest, moveantur etiam electi? Vide sedulo ac iterum iterumque recogita (ait animalis homo) ne fortassis obinde præstetur tam desiderantissimæ jam jamque in januis existenti paci ecclesiæ grandis obex vel totalis diruptio.

ANNO CHRISTI 1409.

At vero nihil hic tale timendum, O strenuissimi pugiles Fidei, O potentissimi Legum divinarum defensores. Nihil inquam tale timendum timentibus Deum, et obedientibus jussioni qua dixit: *Nolite terreri ab eis qui corpus occidunt, animam vero occidere non possunt; ita dico vobis, hunc timete.* Matth. X. 28. et Luc. XII. 5. timeatur Deus et non terreat. *Homo time Deum* (suadet Augustinus) *& minantem mundum universum ridebis.* Tollatur hæc suspiciosa pigri formidatio dicentis, *Leo est in via.* Prov. XXVI. 13. devorandus sum quia profecto magna et unica securitas est nil timere præter Deum, cujus hæc jussio est: *Usque ad mortem certa pro justitia.* Eccli. IV. 33. Et iterum. *Esto fidelis usque ad mortem*, et similia.

Potueramus rem hanc in longius deducere, pro qua interim satis sint breves et pauculæ considerationes, quasi totidem radii moralis luminosæque veritatis.

Providendum est hæreticali divisioni per ecclesiastica membra serpenti, non minus celeriter et efficaciter quam schismati super contendentia de Papatu: ecclesia quippe magis in Fide, quam in secundo capite fundata est.

Providendum est constantius per hoc sacrum Concilium ad extirpationem errorum, emendationem errantium, quanto qui errant plures sunt, potentiores et majores: quod si quis dixerit quod bella suscitabunt, diffamat eos nimis, neque ei leviter credi debet.

Providendum est ad emendationem errantium per eos qui se dicunt amicos eorum, vigilantiori sollicitudine quam per extraneos, cæteris paribus.

Præstantes scienter impedimentum, ne errantes resipiscant et corde credant ad justitiam, et ore faciant confessionem ad salutem, habendi sunt hostes capitales errantium et salutis eorum.

Præstantes scienter impedimentum ne tollantur errores, et errantes corrigantur, reddituri sunt rationem de damnis omnibus, tam spiritualibus quam temporalibus, quæ obinde provenerunt aut venient.

Omissio seu dissimulatio præstantium impedimentum, nedum positive, sed privative vel omissive, directe vel indirecte, per cautelas humanas ne tollantur errores, causat suspicionem de fautoria hæreticæ pravitatis, quandoque levem, quandoque vehementem, quandoque convincentem, juxta varietatem obligationum.

Inexcusabilior & aliquanto pernicioſior est error in principiis legis naturalis; sicut sunt præcepta Decalogi, secundum planum & usitatum intellectum verborum apud omnes utentes ratione, quam sit error in articulis fidei, qui sunt supra naturæ facultatem, & in agibilibus quam speculabilibus.

Conditionalis protestatio vel confessio non sufficit ad purgationem legitimam super publicatione vel defensione vel annotatione errorum, quorum oppositas veritates tenetur errans explicita fide tenere.

ANNO CHRISTI 1409.

Diffamatus publice & notorie super publicatione aut defensione errorum contrariorum rectæ fidei & moribus, tenetur seipsum purgare, si potest, coram judice legitimo, etiam nemine eum personaliter accusante; tenetur enim servare famam propriam & aliis scandala præstita removere.

Quæ clauduntur duabus hinc inde lineis, adjecta sunt ex MSS. Vict. Cq. 18. nunc.. & Colbert. 99. Dupin.

Ad efficacem errorum extirpationem, qui sunt jam damnati per ecclesiam, magis procedendum est in generali Concilio per invocationem brachii sæcularis adversus pertinaces, quam per curiosam ratiocinationem: & notetur quod non sufficienter auferuntur errores, quandiu perseverant errorum assertores.

Procurator generalis Concilii debet ex officio procedere contra notorios & publicos errantes, ut resipiscant aut corrigantur; longe diligentius quam contra violatores Papalis jurisdictionis temporalis: Et hoc requisitum est Parisiis coram rege Christianissimo Francorum.

Pax regnorum per Christianitatem vix potest efficacius & divinius procurari, quam per legitimam extirpationem errorum & correctionem errantium.

Quærere provisionem super extirpatione errorum & correptione errantium, non est impedire prosecutionem unionis ecclesiasticæ; sed est eam juvare & accelerare, multis attentis: ita ut verum sit quod oportet unum facere & aliud non omittere.

EPISTOLA HENRICI ANGLORUM REGIS

Ad Rupertum Imperatorem.
Hortatur ut cardinalibus Concilium celebrare volentibus faveat.

EXcellentissimo & serenissimo principi Ruperto Dei gratia Romanorum regi semper augusto, fratri nostro carissimo, Henricus eadem gratia rex Angliæ & Franciæ, & dominus Hiberniæ, salutem & fraternæ dilectionis continuæ claritatem. Ex Mart. Vet. Monto. VII. p. 887.

Excellentissime princeps, fraterque carissime, post plurima nova nobis diversimode nunciata de gestis & factis domini Gregorii papæ XII. nec non & illius qui secum de papatu contendit, ac utriusque collegii nuper in unam & eamdem mentis consonantiam super tollendo schismate concurrentis, ut dicitur, tandem litteris reverendissimorum in Christo patrum dominorum S. R. E. cardinalium, & relatu reverendissimi in Christo patris domini F. cardinalis Burdegalensis amici nostri merito prædilecti, coram nobis ac dilecto filio nostro primogenito principe Walliæ, nec non prælatis & proceribus regni nostri quampluribus constituti, percepimus bonam & sanctam intentionem, quam iidem cardinales semper hactenus habuerunt, prout se habere in præsentiarum ostendunt, ad unionem ecclesiæ Dei, cujus occasione dicuntur varia pertulisse gravamina, suis non parcendo laboribus nec expensis; quodque pretextu continuationis prædicti schismatis contra votum & juramentum per ipsum dominum Gregorio-

gorium, dum erat in minoribus constitutus, de cedendo papatui solemniter præstitum, & ANNO CHRISTI 1409. post assumtionem ad apostolatus apicem per suæ manus subscriptionem publice renovatum ac etiam confirmatum, jam dicti cardinales, de unanimi ipsorum assensu, omnem subtraxerunt obedientiam ab eodem, ac pro generali Concilio apud Pisas in festo Annunciationis proxime jam futuro celebrando disponunt, ad dictum schisma penitus extirpandum; nullam aliam viam, per quam ad unionem ecclesiæ pervenire valeat, magis accommodam reputantes. Nos igitur ad prædicti domini cardinalis & litterarum prædictarum instantiam excitati, & conscientia ducti, de consensu statuum prædictorum, eidem domino summo pontifici litteras nostras, juxta seriem copiæ per latorem præsentium serenitati vestræ, si libeat, exhibendæ, transmittimus, plene confisi, quod cum ecclesia & imperium mutuis in Deo suffragiis fulcire se debeant, ipsa vestra serenitas ad viam illam inclinari dignabitur, a nobis ardentius affectatam, quæ sanctæ matris ecclesiæ propensius inducere valeat unitatem; quodque prælatos & principes sui sacri imperii ditioni subjectos, ac ceteros excellentiæ vestræ benivolos & amicos efficaciter excitare curabit, ut intentioni vestræ circa præmissa, quam credimus esse adeo *placabilem*, absque difficultatis obstaculo se conforment, ad gloriam & laudem illius, qui, ut pacem emeret, sanguinem suum fudit. Datum, die IX. Nov. indict. II. MCCCCVIII.

EPISTOLA CARDINALIUM

Utriusque collegii ad Carolum Francorum regem,

Ut ad futuram Alemaniæ dietam suos mittat oratores, qui unionis ecclesiæ negotium promoveant.

lb. p. 888. SEreniſſimo ac christianissimo principi & excellentissimo domino domino Carolo Dei gratia regi Francorum, vestri, miseratione divina, episcopi, presbyteri, & diaconi utriusque collegii, sacrosanctæ R. E. cardinales, eadem gratia jam ad unionem uniti, ipsi ecclesiæ dudum laceratæ & fessæ, ac resurgere inchoanti, pro ejus unitatis decore, ut hactenus semper egistis, manus regias porrigere adjutrices.

Quæcumque hactenus egimus, ordinavimusque, relatibus & scriptionibus nostris & oratorum vestrorum hic existentium, clare celsitudo vestra percepit. Reverendissimus in Christo pater dominus L. S. R. E. cardinalis Barensis, de cujus accessu hujusmodi per nos deliberato, abunde Christianissimæ caritati vestræ scripsimus, hic de quinta mensis instantis discedens, versus partes Alemanniæ ad illustrissimum principem dominum Rupertum in novum Romanorum regem electum profectus est, & ad dominos Colonienſem, Moguntinum, & Trevirenſem archiepiscopos, sacri imperii electores, nec non alios princeps tam ecclesiasticos, quam sæculares. Post cujus discessum nuperrime percipimus eumdem dominum electum, die XXI. proxime decursi mensis Octobris, *in Nuremberg* nonnullorum prælatorum & dominorum temporalium conventionem particularem tenuisse, in qua, quia interfuerunt præfati domini electores, & major pars aliorum spiritualium & sæcularium dominorum, nulla inde conclusione seu terminatione sumta, res integra reservata est dilataque usque ad diem dominicam post ANNO CHRISTI 1409. Epiphaniam immediate sequentem, in qua die universaliter omnes Alemanniæ domini spirituales & temporales convenire debent, & inibi, quid agendum sit pro tota Alemannia, ultimam & totalem terminationem capere. Et quia in eventu terminationis hujusmodi, Christianissime princeps, negotium sanctissimæ unionis ecclesiæ præcipue pendere putavimus, cum Alemannia tamquam magna Christianorum pars in se videatur, in hac Dei causa non modicum habere momenti... Et licet speremus pro justitia & veritate terminationem ipsam emanaturam; tamen, ut ita sine dubitatione sequatur, ad videndum, agendum totis conatibus arbitramur. Quamobrem serenitatem vestram totis præcordiis exoramus, ut oratores vestros solemnes sufficientes & practicos ad ipsos dominum electum & electores placeat destinare, qui vestræ celsitudinis nomine dictæ conventioni interſint, præfatam sanctissimam unionis causam pro optato exitu promoventes, pro qua tanta charitate, sollicitudine & tot sumtibus laboratis, omnibusque dominis partium illarum vestris amicis scribere, ut causa & materia ipsa requirunt. Nullam enim opportuniorem legationem ista mitti posse putamus, & quæ majorem fructum sit Dei gratia allatura: & pro aliqua instructione mittendorum, mittimus domino Patriarchæ nonnulla quæ in facto consistunt. Agite igitur, illustrissime princeps, & quæ maxima hac tempestate pro reintegratione sanctæ matris ecclesiæ, clarissimorum majorum Christianissimæ domus vestræ perinclyta insidentes vestigia, peregistis, & estis, Deo propitio, peracturi; hoc tam necessarium, quod tantopere quæsumus, sicut indubia spe tenemus, efficere celsitudo vestra dignetur: quam ipse Deus omnipotens feliciter augeat & conservet semper promtissimis animis ad illius placita & rata paratum. Datum Pisis.

EPISTOLA EORUMDEM

Ad reginam Francorum

Ejusdem argumenti.

lb. p. 889. SEreniſſimæ principissæ dominæ, dominæ Isabellæ Dei gratia Francorum reginæ, miseratione divina, &c.

Scribimus Christianissimo principi & excellentissimo domino, domino Carolo regi Francorum, ut vestra reginalis serenitas per intercluſam copiam poterit intueri. Totis igitur affectibus vestram celsitudinem exoramus, ut circa oratorum missionem, quam uti necessariam tanta cum instantia postulamus, placeat apud eumdem dominum regem efficaciter, sicuti penitus speramus, interponere partes vestras, vestræque sublimitatis parte optime scribere tam principibus, prælatis, & dominis Alemanniæ vobiscum consanguinitate conjunctis, quam aliis, quibus expedire videbitur, pro effectu sacratissimæ unionis ecclesiæ sanctæ Dei, ut dignis præconiis extollatur Christianissima domus Franciæ, auctrix unitatis, ad decus ecclesiæ restitutum & pacem populo Christiano. Omnipotens Deus sublimitatem vestram feliciter augere & conservare dignetur. Datum, *ut supra*.

CO-

ANNO CHRISTI 1409.

COPIA LITTERÆ

Missæ dominis cardinalibus a rege Arragonum.

Missurus suos ad Perpiniani Concilium procuratores, excusat se a mittendis ad Concilium Pisanum.

REverendi in Christo patres & amici carissimi. Magno cum gaudio, lætaque fronte litteram vestram recepimus, continentem multa, in quibus pro unione sanctæ matris ecclesiæ noviter processistis, nos attente rogantes, quatenus pro interessendo generali Concilio, quod in civitate Pisana XXV. die martii proxime venturi celebrare intenditis, nostros procuratores dignaremur infallibiliter destinare. Recepimus, inquam, aliam litteram per illustrissimum Carolum regem Franciæ ad vestri requisitionem & instantiam nobis missam, super materia præjacenti, quibus sub compendio respondemus, quod sanctissimus in Christo pater dominus Benedictus divina providentia sacrosanctæ Romanæ, ac universalis ecclesiæ summus pontifex, nos, ut sibi nostros procuratores mitteremus confestim pro interessendo generali concilio, quod celebraturus est in brevi in villa Perpiniani super facto unionis jam dictæ, nostram celsitudinem est hortatus; & sic obtulimus nos facturos, & peragemus de facto, Domino annuente. Ulterius ad dictum illustrissimum regem Franciæ super prædictis nostros ambaxiatores in brevi mittemus, de nostra intentione plenissime informatos, cum quo speramus, disponente Domino, concordare. Quibus sufficienter & bene ad servitium Dei & ecclesiæ honorem dispositis, ad paternitates vestras nostros ambaxiatores mittemus, qui nostri pro parte, sic erga prædicta negotia se habebunt, quod ipsæ paternitates vestræ debebunt de nobis rationabiliter contentari, & offerimus nos paratos ad cuncta vestros honores concernentia, & vestris affectibus placitura. Datum Barchinone sub nostro sigillo secreto XIV. die Novembris anno a nativitate domini MCCCCVIII.

Reverendissimis in Christo patribus dominis S. R. E. sacro cardinalium collegio amicis nostris carissimis.

EPISTOLA WENCESLAI REGIS

Romanorum ad cardinales.

Declarat missurum se regni sui prælatos & oratores ad Concilium Pisanum, modo excipiantur tamquam veri regis Romanorum oratores.

Ib. p. 831.

REverendissimi patres, amici carissimi. Quanta cordis affectione, quanta animi aviditate unionis sanctæ matris ecclesiæ reintegrationem, actenus aliquamdiu præstolatam, zelare noscimini, testis est experientia, quæ per se loquitur; testis est & sola scriptorum ac nunciorum vestrorum crebra per vos nobis ceterisque mundi principibus & fidelibus super hoc transmissorum replicatio, quæ vos coram majestate nostra ejusdem unionis protestatur utique utiles promotores. Vos enim, ut ex tenore hujusmodi scriptorum vestrorum didicimus, in resecandis tam pernicioſis pestiferi schismatis contagiis, veluti fideles medicos absque intermissione temporis sollicitos, & in reducendis in sanctæ unitatis corpore imbecillitate languentibus membris pristinæ sanitati, vos redditis quam plurimum operosos. Super quo sinceritatem vestram tanto altius commendamus, quanto vos per hoc non propria commoda, quin verius Christi fidelium, jam cernimus lucra quærere animarum. Ne autem sollicitudinis nostræ, quam ad unitatem & statum ecclesiæ semper ultro gerimus, diligentia paternitatum vestrarum notitiæ sit forsitan incognita, seu aliquatenus peregrina; ecce scire placeat, quod receptis pridem ab honorabili Jeronymo de *Sydenberg* doctore decretorum sacri palatii auditore, devoto nostro dilecto, vestris tam litteris quam relatibus curiosis, confestim illustres terrarum nostrarum Sleſiæ principes, consanguineos nostros, ceterosque regni Bohemiæ episcopos & prælatos ad nos accersivimus, cum eisdem de unione sanctæ matris ecclesiæ salutifera concilia inituri. Freti itaque eorum mature digestis consiliis, prout ipsorum scripta dilucidant, juxta suasionum vestrarum hortamenta, ad generale Concilium per vos super festo Annunciationis glorioſæ virginis Mariæ in civitate Pisana proxime venturo celebrari indictum, solemnes ambaxiatores de sanguine nostro decernimus transmittendos. * Nos enim paternitates vestras in hoc fausto proposito juxta desiderii vestri vota, tamquam Romanorum & Bohemiæ rex, omni nostra obedientia & potentia reciproce assistere volumus sine dolo, prout super his honorabilis magister Joannes cardinalis de *Reyuscam* familiaris, devotus, fidelis, dilectus paternitates vestras latius informabit: cui in referendis hujusmodi fidem nostro nomine velitis credulam adhibere, singularem nobis in eo complacentiam ostensuri. Datum Wratislaviæ die XXIV. Novembris, regnorum nostrorum anno, Bohemiæ XLVI. Romanorum vero XXXIII.

Wenceslaus Dei gratia Romanorum rex semper augustus & Bohemiæ rex.

Ad mandatum domini regis Jacobinus cancellarius Pragensis.

Nota. Ista clausula intrabit litteram præcedentem ad signum *

Ita tamen quod eminentissimæ paternitates vestræ celsitudinem nostram sub patentibus litteris, sigillis omnium dominorum cardinalium de congregatione vestra circa eas appensis, ante omnia assecurare debeant solida firmitate, quod eosdem ambaxiatores nostros ad Concilium generale prædictum venientes decenter suscipietis, caritative pertractabitis, ac ipsis tamquam veri & justi Romanorum (*a*) & Bohemiæ regis ambaxiatoribus locum deputabitis, nec non cum consilio & scientia ipsorum singula tam sanctæ Romanæ ecclesiæ, quam nostra & imperii sacri negotia fideliter tractabitis, tractataque concludetis. Nos enim &c.

(*a*) Hanc adjecit Wenceslaus clausulam, quia ab imperio fuerat deturbatus, Ruperto ejus in locum subrogato.

LIT-

ANNO CHRISTI 1409.

LITTERA UNIVERSITATIS

Parisiensis, ad cardinales utriusque collegii.

Hortatur ad perseverandum in bono proposito dandi ecclesiæ pacem.

Ib. p. 898. SAtis datum fuerat mortalibus, patres metuendissimi, si tales semper gestassent animos rectores orbis, quales nunc geritis. Satis datum foret populo Christiano, si votis vestris ambitiosa mens contendentium & infausta morem aliquem gessisset. Sed in aborsum res vertitur. Nam omnibus pacem quærentibus, schismaticæ mentes moliuntur impedimenta. Eunt tamen quo furialis impetus calamitates. In eos tamen dolor gravissimus redundabit. Et vos, o verissimi pugiles Christianæ pacis, qui & in falsis fratribus, & in regnantibus hypocritis, & in ingluvie schismatica plus quam scylleam rabiem estis experti, fortunam quam Deus dederit lætissimam habebitis, quia Christum nostrum secuti, ecclesiasticæ persecutionis videmini magnum discursum omni discrimine plenum egisse, in eo perseveratis, quo fortis & excelsus animus amplitudinis virtutis finem reperit glorioſissimum. Quid restat, nisi ut vobis dicamus: Durate & vosmet rebus servate secundis? Nam sive hac, sive alia via, ut spes est, dabit Deus finem vestris laboribus. Itaque quo veritas trahit; quo caritas impellit, accedamus. Quidquid reliquum seu fortunæ subest, ferendo superandum est. Ipsa quoque divina consolatio a fidelibus in omnibus experta malis præsto erit, supplens illico quæ ferre non potest humana debilitas. Hoc tantum hortamur, ut in hoc extremo labore perseverantes, non existimetis hoc regnum aliquo casu defuturum, quia principes nostri, atque Gallorum, populus, omnes denique regnicolæ ceteris rebus ecclesiæ pacis procurationem præposuerunt. Unum tamen inter cetera minatur periculum, in quo vos commonitos volumus, ut neutri contendentium obedientiam præstetis, neque permittatis eorum aliquem auctoritate prætensa Concilium ingredi convocatum. Cetera quæ pro bono causæ Dei, explosis humanæ perditionis fraudibus, agenda censemus, explicabunt reverendissimis parernitatibus vestris Guillelmus *Bosratier* utriusque juris doctor, consiliarius, & magister requestarum hospitii domini nostri regis, & Hugo *Cholet* miles cambellanus ejusdem domini nostri, quibus velitis in dicendis pro parte nostra indubiam fidem adhibere. Dirigat mentes vestras divinus Spiritus ad hoc munus deificum universæ Christianitati ferendum. Scriptum Parisiis &c.

Vestri Rector & Universitas Studii Parisiensis.

EPISTOLA CAROLI REGIS

Francorum ad Florentinos.

Commendat eis patres Pisis congregatos & congregandos.

Ib. p. 899. CArolus &c. magnificis & potentibus prioribus artium ac vexillifero justitiæ & populi communis Florentiæ, amicis nostris carissimis, salutem & circa ecclesiæ unionem in omnibus opem ferre.

A Magnifici & potentes amici carissimi. Auditis relatu plurimorum curialitatibus atque favoribus multiplicibus collegii, inducimur vobis grates rependere valde multas, sed præcipue quod alias totis nisibus, ut subjungitur, pro consecutione unionis ecclesiæ plurimum elaboratis. Quocirca, amici carissimi, vos precamur enixe, quatenus cum perseverantia & continuatione hujus sancti vestri propositi in rejectione istorum pessime meritorum, contendentium de papatu, ac obedientiæ neutralitate, ut bina vice hactenus estis polliciti, nobiscum vestra communitas, & nos si usquam aut umquam quipiam nostrorum prædecessorum fuerint cum vestris prædecessoribus amicitiæ benevolentia conjuncti, magis ac magis nostræ est intentionis isto respectu in posterum ejusdem vestræ communitatis amatores semper fore. Cæterum, amici carissimi, super victualium administratione pro pretio competenti moderatoque ipsis cardinalibus & aliis qui Pisas accedent facienda, animadversuros vos esse precamur, & debite provisuros, ut potestis, sed maxime & maxime de securitate personarum, cum, ut vestræ circumspectiones non ignorant, ex urbe mala peracta, schisma, quod, proh dolor! in Dei nunc viget ecclesia, oborsum sit. Datum &c.

EPISTOLA DOMINI BARENSIS

Ad dominos cardinales.

De successibus suis in Alemannia.

Ibid. 1. REverendissimi patres & domini & benefactores mei, post debitam & humilem recommendationem. A Tridento, quantum ad usque tunc occurrerat memini me satis plene vestris reverentiis scripsisse. Abinde autem nihil erat quod nuncium ad id notificandum exigeret specialem, quoniam etsi per omnes civitates & oppida, mira cum veneratione, solemnibus processionum, & occursuum magistratuum & populorum apparatibus, fuerim semper receptus; bonum fuisset ad lætitiam mentium vestrarum in Domino id significasse; sed quia non exigens distuli ad hucusque, longum foret singula enarrare, quæ devotissimi magnates & populi Alemanni circa adventum meum studiose facere nisi sunt. Aliqua tamen perstringam compendio, ut ex paucis dominationes vestræ reliqua contemplentur. Unum quippe ex meis aliquando capiendi hospitia & præparandi necessaria præmittebam, qui cum in præparatione hujusmodi adventum meum & causas enarraret; continuo universus loci tam clerus quam populus pia devotione in Domino exultabat. Clerus autem ad processionem, & primates ad occursuum solemnia se parabant; cetera vero quæque plebs, quæ vere est in cunctis oppidis numerosa, extra portam avide confluebat, quasi divinum hominem, nuncium pacis cælo demissum visuros se arbitrarentur. Namque etsi dignitas cardinalatus propter caritatem in his partibus summa cum veneratione habeatur, augebat tamen eam, immo facit principaliter causa sanctissimæ unionis Dei, quam procurare pro parte reverendissimarum vestrarum dominationum ad partes has sciebant me esse profectum. Propterea nec ubi populis tuta quies, ubique inter magnates discordiæ, ubique sollicitudo timoris seu calamitas

pre-

ANNO CHRISTI 1403.

☞ pressionum: ita ut non solum propter fidei articulum, quem videntur accuratissime annotare; verum etiam quia ex ecclesiæ unione quietem populis ipsis reddi, injurias tolli, fidelibus pacem restitui atque quietem. Igitur verbum pacificæ unionis libenter audiunt, effectum autem concupiscunt. Neminem hucusque reperi, qui statim cum causam sanctam vestram, immo fidelium omnium, intellexerit, illam non laudaverit, adhæseritque eidem, adversam ut perfidiosam inimicamque saluti fidelium detestando. Quanta vero cura sit, ut tamquam nuncius & procurator pacis ego sine offensione vel impedimento mandatum iter efficerem, & si vultus, si verba modosque eorum intueri oculis non possitis, animis saltem ex hoc uno intelligere, supplico, dominationes vestræ dignentur. Unaquæque siquidem terra me cum omni comitiva mea adusque terram aliam militibus eorum atque nobilibus, armigeris sociantibus, cautissime securum ponere procuravit. Quid ultra? inter horridos montes & gentes feras in ipso introitu Sueviæ duo barones inter se guerras mortiferas diffidebant, statim cum illos transitus mei conscios feci, unus ad mei securitatem familiares suos misit armatos, alius venit & quidem ferocior in occursu, eam devotionem cum omni reverentia exhibens, ut ipse miratus cognoverim sanctum huic procurationi præire Spiritum, qui prava in directa dirigeret, & aspera in vias planas. Namque non vos aut ego, sed Deus facit hæc omnia. Ceterum si singula sic ut gesta sunt, percurrere seriatim voluero, opus se extenderet in nimis longum, quamquam præsens lingua vix possem exprimere.

2. Percurram igitur, importantiora legens ex plurimis. Prima mihi post Tridentum civitas Brixinensis occurrit, ubi quamquam ubique cum processionibus fuerim & populi concursu receptus, ibi tamen ampliori honore, quo intelligentiores viros ibidem contigit reperisse. Pallio enim & esculentorum poculentorumque muneribus receptus, solemniter in eadem progressus sum, communibus dimissis aliis, quantum sciebant poterantque devotionis agentibus, ad oppidum Sprutense, in quo illustris ducissa Austriæ novi electi regis Romanorum filia morabatur: quæ cum meum præsensisset adventum, primum certos milites ac nobiles ad me obviam misit, deinde sub duobus successivis palliis me ingredi ordinavit, excusans se, quod nisi gravis utero foret, exiisset ipsa etiam in occursum. Verumtamen eam in claustro ante portam ecclesiæ cum solemni comitiva reperi devotam reverentemque, ut rationabiliter annotassem. Prætereo hic plurima ceterorum oppidanorum circa devotionem ipsam relatu dignissima, & cetera notabiliora percurro. Priori die secus lacum ad castrum quod *Hasbrug* in Teutonico nuncupatur, hora quasi secunda noctis perveneram, verumtamen unum ex meis ad Constantiensem civitatem, quæ ex parte alia lacus sita est, duxeram præmittendum, per quem notum ibidem feceram adventum meum.

3. Mane vero quod successit, & ecce navis a Constantia solemniter præparata, quam cum electioribus comitivæ meæ ingressus sum, ceteris cum equis in navibus aliis transportatis. Cum vero Constantiæ propinquarem, exiverunt magistri civium in scaphis, deinde primates cum reverentiis se obviam offerentes, sicque ad portam civitatis delatus, ibi clerum totum cum utriusque sexus populo congregatum inveni, sub pallioque receptus cum devotione populi & confluentiæ, non sine pressura processi ad ecclesiam cathedralem. Inde servato more, ad locum mansionis sociatus mirifice declinavi.

4. Postero autem die missam solemnem per omnes religiones & ecclesias nunciatam, feci me præsente in ipsa majori ecclesia celebrari, in qua duos egregios habui prædicatores, unum socium meum carissimum dominum episcopum Laudensem, qui in latino ad clerum proponens, occurrentis epistolæ cælestis oratoris *Semel fecit se offerendo dominus* Jesus ad Hebræos VII. quam mirum in modum ad sententiam faciendæ unionis ecclesiæ, improbationisque Gregorii & Benedicti, operumque eorum decrete & rationabiliter reduxit. Alius Alemannus vulgari lingua eloquenter de eisdem, sicut mihi fide digne relatum extitit, prædicavit; deinde ad prandium quosdam abbates, canonicos, & primates habens quam plures, sanctam causam vestram intelligi illis dedi, priores & gardianos religiosorum ordinum advocavi atque magistros, quibus litteras generalium suorum ostendens, quotidie prædicare vestræ veritatem justitiæ induxi: ac sic per diem totam ibidem moram trahens, ædificasse credo structuram bonam in justitiæ vestræ templo.

5. Mane autem succedente, navis mihi, universitate disponente, parata est, quam ingressus, equis per terram euntibus ad oppidum Scafhusense, inde ad Basiliensem civitatem perveni. Ibi facta sunt mihi majora prioribus ad honorem. Namque quantus militum nobilium, quantusque populi cum solemni clero concursus fuerit cum pallio, quæve visitatio eorum ad hospitii mei locum, quantave omnium gestorum solemnitas non facile scripserim. Sed succedente die, populo ad majorem ecclesiam convocato, solemni ritu missam celebrari feci, in qua idem socius meus carissimus dominus Laudensis episcopus, proponens *Ecce mitto angelum meum*, commissi mihi ministerii a reverentiis vestris illi æternæ redemptionis sanctissimæ comparavit justam causam vestram, per omnes partes explicans & alterius perfidam pravitatem. Similiter & alius in Teutonico prædicator: deinde in prandio magistros & consules civium primatesque habui cum ecclesiasticis plurimis illos curans verbo vestræ reficere veritatis. Similiter & ordinum priores ac præsidentes informatos feci, omnesque visi sunt animis sancto vestro proposito inhærere, perversitatem de papatu contendentium detestantes.

6. Hic cum animo recenserem, quod a Tridento, immo ab ipsis Italiæ finibus ulterioribus ad civitatem hanc Basiliensem per xx. jam dies & ultra continua itineratione, per illustris ducis Austriæ territoria, interjectis admodum paucis aliis, pervenerim, accepissemque nonnullas terras habere ulterius, esseque ejus potentatum magnum, nec ab hinc ultra v. aut vi. milliaria Teutonicorum seorsum distare, cogitaremque ad causam vestræ justitiæ plurimum pertinere, si ipsius sublimitatem de ipsius causæ meritis informarem: Decrevi a directo itinere aliquantisper divertere, & ad illum personaliter me conferre. Vix prius cum consiliariis meis ista decreveram, & ecce nuncius cum litteris reverendissimi in Christo patris & domini,

ANNO CHRISTI 1409.

mini, domini mei B. ſancti Euſtachii legati Bononienſis, complementi ſancti hujus propoſiti procuratoris vigilis & laudabilis in æternum, per quas me idem dominus adviſatum reddebat, Gregorium impedimentum tranſitus Alemannorum ad veſtrum Concilium procurare, ſuumque conciliabulum celebrare, provide fore cum illuſtri domino duce præfato remedium adhibendum. Confirmavit me igitur in ipſius propoſito tam veneranda monitio, ſapiens & curioſa domini mei prædicti, ipſiusque mandatis obtemperans, a Baſilea conſilio magiſtrorum civium & optimatum per navim recedens, ad oppidum perveni, quod in ſchiſmate adhæſerat Benedicto. Cum vero oppidani jam me venientem ſentirent, nullo ſub honore me recipere procurabant. Verum cum pro pace & unitate eccleſiæ me intellexerunt venientem, pallio confeſtim parato, cum clero & proceſſione, atque exultatione totius populi me ſolemniter receperunt. Inde acceſſum meum præfato illuſtri domino notum feci, qui apud notabile oppidum ſuum, Friburgum nomine, diſtans per tria Teutonicorum milliaria, manebat. Redeuntes ab illo nuncii ſalvum conductum ejus reportarunt, etiam non petitum, quodque me libenti videret animo, de acceſſu tamen facerem pro meæ libito voluntatis. Paulo poſt duo, ejus conſiliarus miles & ſecretarius, ad me venerunt oratores, qui illum nocte ex ingruentibus cauſis equitaturum aſſeverabant, petentes etiam verbis, quæ ipſe idem, ut infra inferetur, litteris poſtulavit. Continuo illis cauſam mei adventus expoſui, & dicto domino etiam per litteras meas ſcripſi, rogando, ut tantis rebus, quantis cum eo forem tractaturus, ceteras aliquantisper poſtponeret, & meum expectare dignaretur adventum. Qui nocte litteris meis receptis, ſine mora quosdam milites alioſque armigeros ad me miſit, quorum comitiva ſecurus, ſerenitatem ſuam adirem.

ANNO CHRISTI 1409.

7. Jam meridie venientibus illis confeſtim iter arripui. Et quia tria Teutonica milliaria quindecim ſunt latina, in tanta brevitate dierum, mulis ſalmigeris equitum celeritatem impedientibus, dies ceſſerat jam in noctem, quando ad duo latina milliaria a Friburgo oppido occurrentem cum magno Baronum, militum & armigerorum comitatu inveni, & poſt dignos applauſus, facibus innumeris noctis tenebris ſuperatis, ad eccleſiam, præcedente clero, proceſſionaliter primum, deinde ad ordinatum hoſpitium me reduxi, & inter ſic faciendum miram modeſtiam dicti domini annotavi. Namque nox erat & pluvia, & cum eccleſiam eſſem ingreſſus, in ea faciens cerimonias conſuetas, foris ipſe remanſit ſub dio expectans, ad hoſpitium cum imbrium patientia me reducens. Reddito autem terris ſole, pro reverendo in Chriſto domino epiſcopo Brixinenſi, qui de primis eſt conſiliariis ejus, miſi. Quo de ſingulis, quantum opus fuit, per ſeriem informato, cauſam veſtram intelligere & eidem viſus eſt animo adhærere. Poſt prandium autem ipſe illuſtris dominus ad hoſpitium ipſum perſonaliter cum conſiliariis ſuis advenit, quocum magna de omnibus reverentiarum veſtrarum geſtis & Gregorii locutio mihi fuit, poſtque multas ſuaſiones pluraque ſeparatim cum conſiliaris hinc inde facta conſilia, concluſio tandem iſta, quod intendit per omnia ſacro veſtro collegio circa unionem eccleſiæ inhærere, & ad Concilium mittere, & futuro ſummo eligendo ponA tifici credere, & parere. Ipſe quoque petitionem mihi fecit fieri ſecundum ſeriem copiatam, ut in inſtrumento inſertam. Quam ſiquidem petitionem ſuo ſigillatam ſigillo, & ſubſcriptam a ſecretario ſuo recepi, atque teneo ad cautelam. Cæterum ea recepta & accurate conſiderata, cum reverendis in Chriſto patribus ſociis & conſiliariis meis, plene cum omnibus dependentibus & connexis diſcuſſi eamdem. Et attento quod eſt incredibilis potentiæ, domini novi electi Romanorum regis gener, & magnum cæteris principibus & populis Alemanniæ exemplum, deliberavi concludere cum eodem ſecundum inſtrumenti publici ſeriem, præſentibus retro ſcriptam.

ANNO CHRISTI 1409.

B 8. Sequenti ſiquidem mane illum ad principalem eccleſiam oppidi populoſi, cum ſolemni apparatu' celebrandæ miſſæ multitudiniſque concurſu, ante miſſæ inchoationem, eodem domino duce coram me humiliter genuflexo & petente, ut ſupra, aſtantibus multis baronibus, militibus & nobilibus, clero & populo inſpicientibus, juramento prius præſtito, & prædicto promiſſionibus factis, extitit abſolutus, ſtetitque in miſſa ſemper capite diſcooperto; & miſſa finita, me ad hoſpitium uſque reduxit; litteras etiam ſuas fieri fecit damnationibus veſtris, pro ut in intercluſa copia poteritis annotare, quas conſervo ſimiliter, & alias ſubditis, quarum una mitto inter præſentes, cum C habeam duplicatas, ut alia ad ſubditos deſtinetur.

9. Altera autem die magna cum comitiva ad *Briſachem* oppidum, quod eſt etiam ſuum, perſonaliter me conduxit: & inde mane poſtero cum equitum & peditum comitiva, uſque in Columbrienſe territorium, ubi nonnullos oppidanos procuratione dicti domini reperi in occurſum. Inde a me quanta cum humilitate & reverentia receſſerit, colligite deprecor ex prægeſtis. Proceſſi itaque ad imperiale oppidum illud, ubi ante portas in morem ſolemnem cleD rum, magiſtros oppidanorum & populi magnam partem inveni. Quatuor ex primatibus pallium deferentibus, ſicut etiam ex omnibus locis ſuperioribus extitit obſervatum, receptus ſum & mirifice honoratus.

10. Succedente die ad oppidum *Scliegbe* ſociatus optime a Columbrienſibus ad uſque tuimentum *Scliegbe*, ubi alii nobiles ejuſdem oppidi præviſati a Columbrienſibus occurrerant: a quibus receptus, ad oppidum ipſum, quod etiam imperiale eſt, proceſſi in vigilia feſti dominicæ nativitatis. Illorum quoque oppidanorum quam reverens ſit devotio, ex ſolo hoc actu poſſunt dominationes veſtræ colligere. Erant eo die immenſo frigore in glaciem aſtrictæ aquæ, & nubes deſuper ſolo aquilone compreſſæ, nivem minutiſſimam raramque diſtillabant, ita quod omnium membra pene rigebant. E Cum per oppidum ab eccleſia ad hoſpitium ducerer, contingeretque ut fluvium per ipſum oppidum defluentem tranſvadarem, cum pons eſſet inequitabilis, opus foret, duo milites quatuorque nobiles mulam regentes, deferenteſque pallium, a me inſtanter moniti & rogati, ut per pontem tranſirent, nullo pacto voluerunt devotum miniſterium linquere, ſed per aquam ad femoralia uſque attingentem, non ſine compaſſione animi mei, licet in domino collætarer de tanta affectione eccleſiæ uniendæ & reverentia ejus, cum gaudio tranſmearunt.

11. Por-

ANNO CHRISTI 1409.

11 Porro festo die sequenti solemni in missa & apud ecclesiam principalem coram omni populo per eloquentem unum fratrem ordinis eremitarum totam causam vestram cum detestatione perfidiæ & obstinationis alterius feci clarissime prædicari, habuique quosdam de primatibus mecum in prandio, merita causæ vestræ, immo fidelium omnium per fideles & & idoneos interpretes aperiendo.

12 Ab inde quamprimum altera lux reddita terris fuit, præmissis ad Argentinam domino episcopo Laudensi, & domino Roberto, & domino Johanne de Bononia doctoribus, ac magistro Johanne *Creit*, quoniam ante præmiseram solum dominum Johannem de Bononia, qui ad me in dicto oppido sero redierat, dicens Argentinenses in exhibitione honoris, maxime clerus, propter sententias Gregorii hæsitare, comitatus ab oppidanis ipsis, & in oppido Argentinensis territorii, quod a civitate per milliaria Teutonica tria distabat, sum etiam honorifice, sicut prius, pro qualitate oppidi hospitatus. Non enim alius civitati propinquior idoneus erat locus.

13 Summo autem mane postero inde discedens circa meridiem, ad Argentinensem civitatem perveni, & prope portam in quodam monasterio, præparationis causa declinavi. Continuo duo, quos præmiseram, ad me venerunt, asserentes in civitate diversas esse sententias, processiones cardinalibus facere non consuevisse, rem omnem super hoc tractatu in incerto pendere, donec provinciale sit Concilium celebratum, quod uti scitis in Francofordia, in octava Epiphaniæ debet solemniter celebrari, & similia, quæ mentem meam & eorum qui mecum sunt commoverunt, nec rationes multiplices per illos quos præmiseram allatas & concludentissimas, nisi taciturnitate, ad effectum aliquem admittebant, quamquam discrepationes in clero & populo plurimæ fuerunt & diversæ. Advenientibus tamen Cordesanis, & notis civibus aliquibus præcedentibus, salvus & disposita comitiva mea in ordinem, in civitatem processi, in qua numerosum populum per magnam stratam undique confluentem inveni, & majorem etiam visitavi. Inde ad hospitium meum me contuli præparatum. Et ecce magister Scabinorum & omnes magistratus ad me cum multitudine militum & nobilium advenerunt, excusationes, quod debitum non fecerant allegantes. Puto quia viderunt res & statum vestros non abjectos, uti illis fuerat fortasse relatum. Sunt enim mecum equites numero centum; quibus, Spiritus-Sancti gratia ministrante, respondi sanctum vestrum propositum & accessus mei ministerium referando; ita ut statim conversi fuerint in assensum, deinde ab ipsis fui piscibus & esculentis & poculentis donatus: quos ad prandium invitavi in diem sequentem benevole acceptantes. Post hos & ecce ecclesiæ majoris capitulum, quos, ut expedire visum extitit, reprehendens, & merita vestræ sanctissimæ causæ illis aperiens, reduxi, ut illos pudere confiterentur; quamquam idem capitulum sese plurimum, quod per eos non steterit, excusaret; & in vero reperi per eos non stetisse; sed per alia capitula aliarum solemnium ecclesiarum, in quibus erat præpositus unus senior, cujus mentem sathan ingressus fuerat, omnia bene disponenda perturbans. Tandem idem ecclesiæ majoris capitulum emendationi neglectorum & non factorum se submisit, & concluſum fuit, quod missam solemnem in ipsa ecclesia facerem celebrari sequenti mane, quo dies fuit Veneris Innocentium, quodque ad hospitium processionaliter solemni more venirent, inde me ad ecclesiam perducturi.

14 Ipsis deinde recedentibus sub conclusione hujusmodi antedicta, ceteri de aliis capitulis advenerunt, & senex ille: quibus verbum faciens, de justitia causæ vestræ, prout ipse Spiritus dedit, cum rationabili cordis reprehensione, factis per eos quibusdam rationibus & plene etiam confutatis, nequam ille spiritus de corde senis in verbo veritatis ejectus est, & omnes erubescere, singuli culpam recognoscere inceperunt, supplicantes veniam, & cum emendare velint, possint cum majoris ecclesiæ capitulo interesse.

15 Et factum est, quod sequenti mane omnes religiones, omnia ecclesiarum capitula, cleruſque numerosus processionaliter ad hospitium se contulerunt. Venerunt etiam magistri scabinorum, & omnes magistratus convenerunt, multi barones, milites, & nobiles, & numerosa populi multitudo, & me exeuntem sub pallio receperunt, quod milites quatuor deferebant, quorum nepos domini archiepiscopi Colonienſis unus erat, tres tandem milites tenebant. Unus præibat etiam cum cappello, cæteri magnates & primas præibant. Quantus utriusque sexus populus per stratas & fenestras manens, ad ecclesiamque procedens, commodiorem locum temPusque scribendi exigeret. Quantus in mirabili illa ecclesia apparatus fuerit, ex aliis dominationes vestræ concipiant. Missa autem solemnissime inchoata, atque procedente in ritum, dominus episcopus Laudensis sub propositione decantati evangelii *Fuit homo missus a Deo*, quantum dici posset, de vestro sancto proposito & vestris justissimis oneribus prædicavit. Provincialis minister ordinis Minorum, qui sinceri cordis & ferventis voluntatis est in causa vestra, immo Dei, in Teutonico etiam pleniſſime prædicavit. Finita missa majore, dictis capitulis, & aliis, sicque ordinibus religiosorum præcedentibus, ad hospitium me retuli; iisdem magistratibus, baronibus, militibus, ac nobilibus sociatus, cum quibus caritative in eo hospitio, videlicet cum principalibus pransus fui. Quid tandem mihi ad honorem amplius fieri potuisset? Et quidem existimo non levem rem hanc esse in statera disponendorum in Concilio ipso. Namque civitas potens est, & de primis Alemanniæ universæ. In his omnibus vicarius generalis domini Argentinensis episcopi fuit, ipsiusque domini episcopi recepi litteras tenoris videlicet subsequentis.

14 *Reverendissimo in Christo patri & domino domino L. cardinali Barensi, domino meo singularissimo VV.* (a) *episcopus Argentinenſis ad paternitatis vestræ reverendæ mandata paratus, recommendatione præmissa. Reverendissime pater & domine mi singularissime de adventu vestræ reverendissimæ paternitatis ad civitatem Argentinensem, intellexi, de quo multipliciter fui & sum gavisus, & toto cordis disiderio affectavi vestram benignam & reverendam paternitatem visitare: sed propter inopinatas causas ad præsens occurrentes, & insultus inimicorum partium mearum, non possum commode, nec valeo recedere de oppido* * *Zalome, in quo sum pro custodia aliorum locorum. Idcirco quantum possum & valeo, deprecor affectuose, quatenus paternitas vestra reverendissima ad præsens me dignetur habere excusatum, quod personaliter non veni, prout affectabam. Si tamen omnino paternitas vestra re-*

(a) Will. comes Dieſtenſis.

* f. Savernæ.

☞ *verendiſſima mihi præcipiat, omnibus prætermiſſis, non obmittam ad R. P. properare, quam, &c.*

ANNO CHRISTI 1409.

15 Qualia uſque in hanc horam geſta ſunt, puto me pro parte notabiliora expoſuiſſe; cetera quæ imminent non attingam: ſentiens apud Coloniam a Theodorico *Nyem* relata, qui meas ſubinde receperat litteras, cum quibus a Piſis & domino Colonienſi ſcripſeram acceſſum meum. Venerabilis vir dominus abbas S. Juſtinæ Paduanæ, ſtatim verſus me, ad informandum de ſingulis, quæ ipſe reperit regreſſus eſt, quem apud Argentinam inveni: biduo ante prævenerat me expectans, cujus informatione & aviſationibus uſus ſum. Eſt enim providus & fidelis, & merito ponendus inter caros. Eo referente, percepi & aliis etiam fide dignis, quod octava Januarii dominus archiepiſcopus Moguntinus Concilium ſuum facit, in quod quid in provinciali apud *Francoford* ſentire debeat, providebit. In illo itaque intereſſe, niſi alia melior ratio me moverit, diſpono. Non enim parva res erit ad juſtitiæ veſtræ certitudinem, ſi ibidem pro vobis fuerit ſtatutum. Propterea cras hinc, Deo auxiliante recedam, ſocium meum abbatem reducens, & cum apud Spiram fuero, quid ſuper progreſſu ulteriori facturus fuero, rebus ibidem melius cognitis, conſilio adhibito, deliberabo, eo inſpirante, qui numquam deſtituet cauſam ſanctam ſuam. Namque rex Romanorum proximior eſt ad civitatem Spirenſem, quam dominus Maguntinus. Non enim in Francofordia, uti ſentio, eſt ad præſens, ſed apud *Hildelberg*. Ideo providendum.

15 Litteras dominationum veſtrarum hic etiam recepi, apud Piſas XXIII. Novembris datas, cum copiis interclusis, quas reverenter perlegens, & accurate conſiderans, juſſiones veſtras & aviſamenta curabo, quantum de ſuperna gratia dabitur adimplere. Novit dominus, noverunt & hi qui ſunt horum laborum participes mecum, ex quo a pedibus reverentiarum veſtrarum, maxime poſtquam Alemanniæ fines attigi, nullum temporis momentum infructuoſum permiſi decurrere circa mandati itineris & commiſſorum exſecutionem, ſicque curabo in futurum. Scribo magnificis & excellentibus dominis Florentinis in generali & ſub compendio nova hæc. Vos autem, ſi videbitur ea poteritis ſerioſius referare. Datum Argentinæ.

LITTERA DUCIS AUSTRIÆ

Ad cardinales.

Promittit ſe eis ſuos ad Concilium oratores miſſurum, ac ditionis ſuæ prælatos ut ad illud veniant hortaturum.

Ib. p. 908.

REverendiſſimi in Chriſto patres & domini, domini cardinales eccleſiæ Dei veriſſimi, Fredericus Dei gratia dux Auſtriæ, &c. poſt devotam recommendationem in domino & reverentiam debitam in eodem. Dudum ſiquidem cum promiſſiones, juramenta & vota de papatu contendentium eorumdemque litteras de ceſſione facienda ob cauſam tollendi ſchiſmatis, & uniratem in Dei eccleſia reducendum, conſideraremus, exultavimus in Domino, gratias illi agentes, qui ſuper anguſtiis fidelium ſuorum miſertus, temporis plenitudinem venire fecit, quo tam exitiale malum de medio ipſorum fidelium tolleretur. Poſtquam vero intuitu pacis, ſuper fundum cardinalium affectionum zizania ſeminante, cognovimus non teneri in promiſſorum, juramentorum, votorumque, ac Chriſticolis ſignificatorum obſervationem, & proinde corpus eccleſiæ in difformitate bicipiti ſub tanta Chriſtianorum perverſitate teneri, corde compuncti ſumus, quaſi Altiſſimus adhuc ſuper humana demerita virgam ultionis extendere non ceſſaſſet. Verum nova lux ſpei pacis in domino deinde illuxit, quando in templo fidei Chriſtianæ cardinales ad tollendam ſciſſuram, ſancto inſpirati flamine, in caritatis vinculo convenerunt, ſicut fama prævium. Deinde adveniente pro patre & domino, domino L. S. Romanæ eccleſiæ cardinali Barenſi digniſſimo, apertius fuit nobis facta veſtri catholici propoſiti circa uniendam Romanam eccleſiam juſtitia nota. Ipſum itaque omni devotione & reverentia debita, nomine veſtro, & tanti boni cauſa, pro Romana eccleſia venientem recipientes, ab eodem ſpeciales gratias cupivimus, quas ejus benignitate nomine veſtræ unitatis, ſummam gubernationem ipſius eccleſiæ effectualiter continentes, obtinuimus, prout ipſe idem veſtris reverentiis referabit. Porro nos ita publicum bonum, ita Chriſtianæ fidei allicit firmamentum, quod in hoc ſancto propoſito eccleſiæ uniendæ, & reverentias veſtras ſequi, atque juſtitiæ veſtræ favere in omnibus poſſibilibus noſtris intendimus pleno animo & ſincero corde, quantum de jure poſſumus & tenemur, noſtroſque etiam procuratores ad generale Concilium per vos indictum Piſas, tantummodo ſi legitime impediti non fuerimus, tranſmittemus, ſingulos in noſtra ditione prælatos, atque communitates conſiſtentes, ad veniendum mittendumque ad id Concilium veſtrum ſuo tempore effectualiter hortaturi, & quantum permittet modeſtia inducemus reverentias veſtras ad continuationem tam ſancti & mundo neceſſarii veſtri circa uniendam eccleſiam propoſiti, uſque ad perfectionem ejus incluſive, dante Domino, devote & humiliter in Domino exhortando. Datum in oppido noſtro Friburgæ &c.

ANNO CHRISTI 1410

Reverendiſſimorum in Chriſto patrum dominorum ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium collegio venerando amicis noſtris cariſſimis.

LITTERA MISSA BENEDICTO

A Florentinis.

Hortantur ut eccleſiæ pacem conferre contendat, veniatque ad indictum Piſis Concilium.

Ib. p. 918.

1 BEatiſſime in Chriſto pater & domine, domine noſter ſingulariſſime, nullius rei gratior apud mortales eſſe debet oratio, quam ea quæ ad pacem ſpectat, ſi eo tempore habeatur, cum prævaleſcentibus diſcordiarum malis, nequeant ulterius homines in ipſis durare. Nihil eſt enim naturæ hominis magis aptum, quam pax & concordia. Nemo eſt inſuper qui æquioribus auribus ſit audiens, quam apud parentes bonus piuſque filius. Quæ cum ita ſe habeant, haudquaquam dubitamus, cum veriſimus & devotiſſimi ſanctitatis veſtræ filii, hac tempeſtate & his eccleſiæ perturbationibus vos ad ea quæ ad reintegrationem chriſtianam

reſ-

respiciunt hortari, & eo libentius ad hæc alloquemur, quia, ut nostis, nullo umquam tempore concordia in populo Dei adeo fuit necessaria, neque magis anxiis votis deprecata. Et est id quod quærimus, cupimusque benignitatem vestram esse facturam, tale, ut, ni decipiamur, sit etiam ex tam miserabili deflendaque ruina, in qua cum magna animarum pernicie est collapsa, procul dubio erecturum, & cum vestra salute gloriaque non parva ipsam ad unitatem atque dignitatem pristinam reducturum. Quid autem hoc sit, quo sumus ad scribendum adducti, paucis expediemus. Vos hæc æquo animo accipiatis, & cum diligentia consideretis.

ANNO CHRISTI 1409.

2 Quanto hæc civitas desiderio semper flagraverit reconciliationem Christianorum aspicere, res gestæ a nobis testantur, & vos & quibus omnis cura est pacis ecclesiæ, non latere putamus. Eo quidem desiderio impulsi, cum videremus tot labores, tot sumtus, ac pericula beatitudinem vestram & plerosque Christianos principes religiosos, sæculares que, ac nonnullos fideles populos incassum subiisse, & omnia remedia usque in hanc diem frustra esse tentata, civitatem nostram Pisarum reverendissimis in Christo patribus & dominis cardinalibus utriusque collegii concessimus, ipsis hoc a nobis summopere petentibus, ut in ea universalem sanctamque synodum Christiani populi congregarent, quod eo libentius fecerimus, quia hac regia via, & qua alias laboranti ecclesiæ subventum est, videbamus eos ingredi velle, & ipsos tam paribus animis tantoque fervore nulli suo labori ac periculo parcentes, hanc sanctam rem peragendam suscepisse, ut ipsam animorum suorum conventionem atque desiderium potius a Deo quam ab homine esse judicaremus. Statutus est igitur XXV. dies Martii futuri, quo Annunciationis glorioſissimæ Virginis Mariæ etiam festum celebratur, a reverendissimis dominis cardinalibus, quo debeat die Pisis Concilium congregari, ut dignationi vestræ omnibusque fidelibus principibus atque populis per ipsorum litteras significatum fuisse, & convocationem factam accepimus. Unde & unitatis desiderium, & singularis atque vera dilectio, quam ad beatitudinem vestram gerimus, nos impulere ad has litteras conscribendas, mansuetudinemque vestram hortandam, ut ob passionem Domini nostri Jesu Christi, & ecclesiæ suæ salutem, & Christiani populi consolationem, dignemini in vestigia Redemtoris nostri, cujus vicem in terris gerere profitemini, currere, humilitatis scilicet & mansuetudinis quæ nobis reliquit, & ad hanc sanctam synodum, quæ Pisis est celebranda, venire. Ad quod faciendum, pace vestra sit dictum, porro debet beatitudinem vestram adducere promissorum vestrorum fides, quæ inde est, ut placuit veteribus, appellata, quod fiat quod fiendum. Debet etiam vestri jurisjurandi religio, quo nullum est vinculum majus, nullum arctius, nullum sanctius, quo Deo hominibusque beatitudinem vestram astrinxistis, pro Christianorum pace, libere sponteque juri vestro cessurum fore.

3 Hæc vero quantam vim apud vos habere debeant, quantum fuit vobis pensanda, quantum debeant dies noctesque mentem vestram inquietam reddere, ut lethali huic ecclesiæ vulneri medicamentum afferatis, quantum in ore omnium fuit Christianorum, non nostrum est in præsentiarum referre. Nam ea vestræ sanctitati animadvertenda cogitandaque relinquimus. Sed illud breviter assumemus, quod si nullum vestrum extaret promissum, nullum jusjurandum, sacrum tamen veri pastoris officium, quo debetis obnixe studere, ut si dominicus grex divisus atque discerptus sit, in unum reducatur, atque reintegretur, profecto debet inducere mansuetudinem vestram, ad delendam, per crucem etiam & quodvis acre martyrium, si aliter non possit, hanc tetram ecclesiæ maculam, pernicioſissimamque scissuram tollendam.

ANNO CHRISTI 1409.

4 Nos siquidem beatitudini vestræ pollicemur, eas esse libertates securitatesque præstituros, ultra præsentem salvum conductum quem ad vos his litteris alligatum mittimus, quæ honestæ erunt, & benignitatem vestram, omnesque qui vos sequentur tutos reddent, quamquam eadem libertate in nostris civitatibus, locisque esse potest, absque quod ulla vobis publica fides daretur, qua in nostrismet oppidis. Si igitur, ut speramus, veneritis, videre perspicue videmur uberrimos atque sanctissimos desideratæ unionis fructus subsecuturos. Nam cum sciamus egregiam esse voluntatem vestram, atque ferventissime concupiscere, ut pax vera celeriter atque canonice in ipsam ecclesiam reducatur, & eamdem mentem cognoscamus divinitus his duobus sacrosanctis collegiis, quorum unum est cor, eademque voluntas inesse, non poterit alius esse finis.

5 His ita se habentibus, quoniam is qui anxie nimis ab ecclesia expectatur, pacis scilicet & reintegrationis domus Dei . . . . . Eia igitur, pater piissime, exsurgite, & præcingite vos, & sanctam una cum his duobus sacrosanctis collegiis induite humilitatem. Accelera & veni, & mitte auxilium tuum de Sancto, & oves afflictas Christi ex fovea hac confusionis atque erroris, in quam inciderunt, liberate. Non ambigimus oculatissimam prudentissimam sanctitatem vestram facile perspectum ire hunc unitatis effectum esse subsecuturum; si huic interesse Concilio, prout spe concipimus, decreveritis: cujus rei perfectio ab omnibus fere vobis ascribetur, eritque apud vos pars magna laudis hujus egregii sanctique facinoris, quo nullum profecto majus jam multis sæculis, nullum divinius gestum fuisse dici poterit, & quod ampliori præmio apud Deum dignum sit judicandum. Venite igitur in nomine ejus, cujus exemplum sequi debetis, qui de cælo in terram descendere dignatus est, & exinanivit semetipsum formam servi accipiens, ut populum suum liberaret a morte perpetua, & pacem atque salutem Christianis dabitis; & ut Dominus noster priusquam in cælos ascenderet, pacem discipulis reliquit; sic vos priusquam in requiem sempiternam migretis, pacem, Christi exemplo, populo suo relinquatis. Cujus rei perficiendæ nescimus quidem quando majorem melioremve occasionem Dominus sit beatitudini vestræ præbiturus. Denique, sanctissime pater, ut scribendi finem faciamus, vestram suppliciter mansuetudinem deprecamur, ut benigne & æquo animo hæc accipiatis. Deus enim qui renes & corda hominum perscrutatur, testis est hæc depromta esse ex ferventi desiderio unitatis, quo tenemur, atque ex sincera devotione, quam ad beatitudinem vestram gerimus, cui obnixe & suppliciter nos & populum nostrum & christianam pacem commendamus. Datum Florentiæ.

FOR-

ANNO CHRISTI 1409.

FORMA SALVI-CONDUCTUS

A Florentinis transmissi domino Benedicto ad instantiam dominorum cardinalium partis suæ.

Ib. p. 921. CUM hoc sit quod generale Concilium pro danda pace ecclesiæ sit celebrandum in nostra civitate Pisarum, hinc est quod nos priores artium & vexillifer justitiæ populi & communis Florentiæ, tenore præsentium damus & concedimus plenam licentiam, libertatem, atque salvum-conductum sanctissimo in Christo patri & domino, domino Benedicto XIII. ac etiam reverendissimis in Christo patribus & dominis, dominis cardinalibus, qui secum essent, & omni suæ & suorum cardinalium curiæ, sociis & comitivæ, & generaliter omnibus, cujuscumque status & conditionis existant, secum venire volentibus, veniendi conjunctim, separatim & divisim ad quascumque nostras civitates, terras, castra, loca, portus & insulas, maritimo seu terrestri itinere, nostræ jurisdictionis, semel & pluries, totiens & quotiens ipse & dicti sui cardinales voluerint, & quando eis placuerit, durante infrascripto tempore, & in ipsis & ad ipsa seu altera eorum standi, discedendi, atque redeundi cum omni ejus & dictorum dominorum cardinalium, & omnium secum venire volentium curia, sociis & comitiva, equis, jumentis, bonis, navigiis, & rebus suis quibuscumque, non obstantibus quibuscumque impedimentis, repugnantiis, contradictionibus, aut aliis quibuscumque, quæ dici vel excogitari, aut contra objici possent, vel posse dicerentur, cujuscumque generis vel qualitatis illa essent, aut sub quibuscumque vocabulis nuncupentur. Mandantes insuper omnibus & singulis rectoribus & officiariis nostris, quicumque illi sint, & sub quovis nomine censeantur, ac etiam nostris gentibus armorum tam equitibus quam peditibus, & aliis quæ non tenerentur nostris stipendiariis, si quæ in nostris finibus aut locis, portubus aut insulis morarentur, quatenus præfatum beatissimum dominum, dominum Benedictum & ejus reverendissimos dominos, dominos cardinales, si qui secum venirent, & quemlibet eorum, & omnes secum venire volentes, cum omni ipsorum curia, sociis & comitiva, libere permittant ad quæcumque nostra loca, portus & insulas venire, stare, recedere atque redire: præbentes dicto sanctissimo patri & domino, & cuilibet supranominatorum iter, transitum, & reditum liberum & securum, cum dictis eorum, & cujuslibet eorum equis, mulis, rebus, navigiis, & armensibus quibuscumque, absque aliquo impedimento reali vel personali, modo aliquo inferendo, sine ulla solutione pedagii, oneris, vel gabellæ. His tamen conditionibus adjectis, quod præsens securitas & salvus-conductus non extendatur ad aliquos rebelles, exsules communis Florentini, vel ad aliquos obligatos pro debito procuratorio communi Florentino, vel alicui universitati, vel collegio, vel singulari personæ, vel personis subditis communi Florentino. Hoc tamen addito, quod nullam armorum gentem secum ipse vel alter pro eo in nostris civitatibus, terris, castris, & villis possit habere, præsentem quidem salvum-conductum, libertatem atque securitatem vim & robur habere A volumus anno uno & uno mense infrascripto die initiatis, quia sic per nos & nostra collegia solemniter deliberatum fuit. Datum Florentiæ die XIII. Januarii, indictione II. MCCCCVIII. Volumus autem præsentem salvum-conductum valere similiter pro omnibus & singulis suis oratoribus, nunciis, seu procuratoribus, cujuscumque gradus aut dignitatis existant, cum decenti comitiva & honesta usque in numero centum equitum sive armorum gentibus, tamen, si, quod absit, dictus beatissimus dominus personaliter ad dictum locum Pisarum non veniret. Datum Florentiæ, *ut supra*.

ANNO CHRISTI 1409.

EPISTOLA CAROLI REGIS

Francorum ad Venetos.

Hortatur ut ad Concilium Pisanum mittant, & neutri contendentium faveant.

CArolus, &c. magnificis & potentibus duci & Concilio Venetorum, amicis nostris carissimis, salutem & unionem ecclesiæ gnaviter prosequi, ut est posse. Ib. p. 922.

Amici carissimi, non est opus horum male meritorum contendentium de papatu corruptam, si non dixerimus nequissimam, ad unionem ecclesiæ voluntatem refricare. Cunctis enim satis patet & evidenter est notum, quam ob causam, ut vestræ devotioni perductum esse censemus, concluſimus ex prælatorum, universitatum ac aliorum ecclesiasticorum & litteratorum virorum regni & Delphinatus nostri consilio, neutrales nos reddere, & nulli contendentium prædictorum quoquo modo in posterum obedire. Cumque, amici carissimi, pro extirpatione vigentis schismatis et unione, Christo duce, consequenda, cardinales utriusque collegiorum a diu degant Pisis, veluti vos putamus non latere, ibidemque de proximo certa dieta, certumque Concilium per utramque obedientiam debeant celebrari, quo nos magnam & solemnem ambaxiatam mittere decrevimus, & illo, ut sentimus, quam multi ex altera obedientia sunt venturi, amicitiam vestram toto precamur affectu, quatenus memoriæ vestræ reducentes laudes & gloriam, quas ex his quæ tempore schismatis Alexandri III. vestri prædecessores retulerunt, dehincque perpetuo habituri sunt, velitis Pisas ad dietam & Concilium, ut præfertur, cum ceteris quospiam de vestris destinare, qui rejecto carnali & patrio affectu in hac parte, quærant duntaxat quæ sunt Christi, nec aures præbeant, si quis forsitan inducere aut induci facere satageret, ad Concilium particulare faciendum. Sub neutro quippe hujusmodi contendentium vivo fieri quoquo pacto potest, honore utriusque obedientiæ plane salvo. Quod si hoc modo vos gesseritis, ut cœpistis, in sempiternum nomenque vestrum laudesque manebunt, deque contrario, quod absit, contrarium referetis. Datum Parisiis.

REGIS NAVARRÆ AD UNIVERSOS.

ANNO CHRISTI 1409.

Ad instar regis Franciæ neutralem se erga contendentes de papatu declarat, promittitque se ad alios reges, ut idem faciant, scripturum, missurumque oratores ad Concilium Pisanum.

Affert Mart. Vet. Mon. to. II. p. 1364.

CArolus Dei gratia Navarræ rex, universis præsentes litteras inspecturis, salutem & in diebus nostris super Israel pacem dari.

Celsiorem quanto gradum omnipotens nobis in humanis largitus est, tanto magis, ac magis in ejus obsequium refundere possetenus obligamur. Nos itaque non sine mentis amaritudine considerantes ecclesiam sanctam Dei ambitione, obstinatione, ac diffugiis contendentium de papatu, annis jam triginta & eo amplius adeo concuti & turbari, ut nullus esse debeat catholicus, qui non ad compassionem sanctæ matris moveri teneatur, nihilominusque providere omni modo possibili. Sed maxime attendentes, quod dominus meus rex Francorum tanta cum deliberatione & maturo consilio illorum de sanguine suo & nostro, prælatorumque, & universitatum, ac litteratorum, & sapientum virorum sui regni ac Delphinatus: sed præcipue pro acceleratione unionis, neutralem se reddidit, & pariter ordinavit, ac præcepti in suo regno & Delphinatu prædictis, nulli contendentium prædictorum quoquo modo in posterum obediri, ad præfati domini mei requestam bona dispositione nostra præeunte, deque consilio & suasu dilectissimorum fratris, avunculi, & cognati nostrorum, regis Jerusalem, & Siciliæ, Bituricensis, & Burgundiæ ducum, determinavimus instar domini mei regis nos reddere gerereque de cetero & habere, & ex nunc reddimus & facimus neutralem per præsentes, eo modo atque forma, quibus idem dominus meus rex neutralis existit & existet, pernicioso præsenti schismate durante, quantum tamen istud personam nostram tangit & concernit, aut concernere potest quovis modo. Annuentes præterea & promittentes eidem domino regi id idem & consimiliter fieri facere ab omnibus incolis regni nostri ac subditis quibuscumque, cum primum in regnum nostrum venerimus, aut alias nuntiis nostris vel litteris poterimus commodius id exequi, prout scilicet nostræ subjacebit potestati, & dispositioni penitus submittetur, adhærereque & obedire cum eodem domino rege illi, quem collegia cardinalium utriusque partis canonice duxerint eligendum. Nec amodo tolerabimus fructus quospiam seu proventus aut reditus nostro in regno, sive terris, nomine aut pro quoquam prædictorum contendentium percipi quoquo modo aut recipi, seu etiam collationem vel provisionem aut quamvis aliam dispositionem suspensionemve, aut privationem beneficiorum seu beneficii, auctoritate cujuscumque prædictorum contendentium admitti patiemur: quin potius super hac materia in omnibus & singulis bonam ordinationem & processum ejusdem domini mei regis insequi proponimus & intendimus, Domino concedente, tamquam qui cupimus omnibus suis justis & sanctis opinionibus & determinationibus, ut rationis est, per omnia confirmari, prout, hactenus semper fecimus, & per Dei gratiam jugiter & incommutabiliter, quoad vixerimus, faciemus. Prohibeat autem Deus nos, qui suæ serenitati tanta generis proximitate attingimus, a suis sanctis & justis opinionibus prædictis, & potissimum quæ fidem respiciunt, in aliquo deviare. Insuper mittemus, Christo duce, notabilem ac solemnem ambaxiatam ad civitatem Pisanam, quo utriusque collegiorum cardinales jam & a diu, ut fama est, convenerunt atque degunt, venturaque est utriusque obedientiæ pars potissima, ut pro veritate subjungitur, ad celebrandum ibidem Concilium generale pro consecutione unionis, illo cooperante, cujus causa agitur, obtinenda & habenda. Enitemur quin etiam erga carissimos fratres nostros Castellæ & Aragoniæ reges, & alias omnimode agemus precibus, rogatibus, instantiaque, quantum nobis fuerit possibile, quod iidem Castellæ & Arragoniæ reges præfati fratres nostri carissimi pro se & suis regnis, determinationi hujusmodi sese conforment & reddant neutrales, ut præfertur, mittantque sicut ceteri reges & principes Christianitatis, ad prædictam civitatem Pisanam, quemadmodum ipsos speramus id facturos, tamquam sinceros & veros ac fideles Christicolas, & ecclesiasticæ zelatores unitatis. De quibus supradictis omnibus, ut cunctis appareat ac nostra sit voluntas & intentio manifesta atque notissima, has litteras nostri sigilli fecimus appensione muniri. Datum &c.

ANNO CHRISTI 1409.

LITTERA WENCESLAI

Regis Romanorum & Bohemiæ, ad universos regni sui fideles.

Probibet, ne quis Gregorio papæ ullo modo obediat.

Affert Mart. Vet. Mon. to. VII. p. 923.

VVenceslaus Dei gratia Romanorum rex semper augustus & Bohemiæ rex, universis Christi fidelibus salutem in Domino, & ad illam, quam magnopere affectamus, ecclesiasticam unionem pariter anhelare.

Quamvis omnium regum proprium officium esse videatur, judicium & justitiam colere, & eripere de manu calumniantium vi oppressos; ad Romanum tamen principem cunctis temporalibus potestatibus divina dispensatione prælatum inconcusse pertinere dignoscitur, ecclesiæ in suis necessitatibus & turbationis temporibus opportunum auxilium exhibere. Cum igitur per multorum annorum curricula antedicta Dei ecclesia Christi sponsa usque ad hæc tempora, diversis, quod dolenter referimus, divisionum & contentionum fuerit intricationibus involuta; ex quibus quanta mala provenerint quemlibet Christicolam credimus non latere, eorum præcipue nunc de papatu contendentium, qui eam contra juramenta & vota sua Deo & hominibus præstita, universoque orbi suis litteris publicata, in præfata lacrymabili divisione retinere satagunt & contendunt, est temeritati ab universis Deum timentibus resistendum. Quod attendentes nos, qui matris nostræ calamitatibus merito compatientes, ad ipsius reintegrationem pro cunctis malis sedandis summo conatu semper aspiramus, quam etiam procurare totis viribus nullatenus desistemus. Considerantes quoque quod reverendissimi in Christo patres, domini cardinales utriusque collegii, amici nostri carissimi, pacis & unionis ecclesiæ Dei verissimi zela-

☞ zelatores, postquam varios modos pro unione eiusdem ecclesiæ, fulti diversorum doctorum & ANNO CHRISTI 1409. peritorum consiliis, prout ex litteris eorum & plurium fide dignorum testimoniis accepimus, attentassent, apud præfatos hodie contendentes nihil omnino proficere potuerunt: propter quod ad extremum hujus morbi devenientes remedium, ipsos in sua obstinacia & pertinacia reliquerunt, & ab eis personaliter separati, & in unum convenientes collegium, majestatis nostræ & universorum principum & cunctorum Christi fidelium præsidium obtestantur, supplici-ter exorantes, ut dictis contendentibus sic in reprobum sensum datis, omnis penitus obedientia subtrahatur, nec eis de juribus sedis apostolicæ aliquatenus respondeatur, ut hac saltem via inducti, cogantur accelerare ad Christiani populi pacem & Dei ecclesiæ unitatem. Nos igitur eorum salubria remedia cum multa maturitate, ut certi sumus, inventa, eximie commendantes, eorum deliberamus requisitionibus justis annuere, & ipsorum nos affectibus pro tam sancto & pio exsequendo bono, efficaciter in omnibus confirmare. Inhibemus itaque omnibus & singulis principibus tam spiritualibus quam sæcularibus, ceterisque cathedralibus, ac collegiatarum ecclesiarum prælatis, canonicis & ministris, necnon abbatibus, abbatissis, præpositis & commendatoribus monasteriorum, ac etiam archidiaconis, decanis & plebanis ecclesiarum parocchialium, cunctisque aliis officiariis & subditis nostris, & regni nostri Bohemiæ, quibuscumque nominibus nuncupentur, præsentibus firmiter & districte, ne quispiam de cetero aliquas litteras, gratiam vel justitiam continentes Gregorii Romani & delegatorum suorum, vel sibi adhærentium recipere aut exsequi audeat vel permittat, aut ei jura seu obventiones quascumque respondeat quovismodo, tamdiu quousque unio in sancta matre ecclesia non veniret adoptata, prout indignationem nostram, ac corporis ac rerum suarum dispendia affectat evitare. Mandamus igitur omnibus & singulis officiis, burgraviis, magistratuum consulibus, juratis, & comitatibus civitatum, oppidorum & villarum, virtute præsentium, seriose, quatenus singulos mandatis nostris hujusmodi sic pro bono universalis ecclesiæ emanatis non obtemperantes, aut eis se quomodolibet opponentes arrestare, arrestatosque ad nostram studeant præsentiam destinare; aliter non facturi nostræ gratiæ sub obtentu ac pœna memorata. Datum Montibus Cathinis XXII. Jannarii, regnorum nostrorum Bohemiæ XLVI. Romanorum vero XXXIII.

EPISTOLA CARDINALIUM BENEDICTI

Ad eumdem Benedictum.

Ib. p. 925. 1. SAnctissime pater & clementissime domine, supplici ac humili recommendatione præmissa. Redemptor noster militantem ecclesiam supra petram solidam in ara crucis suo cruore fundans, sic ipsam decrevit unam existere, & in unitatis vinculo permansuram, ut extra illius unitatis vinculum veritas & justitia non existant, nec prosint quæque videntur in umbra virtuosa opera, etiam mors pro Christi nomine suscepta: quod non solum illos contingit, sed etiam eos maxime quibus incumbit ex debito commissi officii & professione solemni, tanto dissidio, si negligant, finem imponere, & illius laqueos totius corporis ecclesiæ infectivos radicitus exstirpare. Merito quidem; quia etsi tales erga Deum fidem tenere videantur, non tamen erga corpus ejus mysticum, quod est militans ecclesia, cujus damnabiliter membra patiuntur dividi, & damnabilius divisionem augeri in dies caliginosos memoratu non dignos. Prosequentibus autem hujus tanti sceleris extirpationem ex corde toto & sincero, quo ecclesiæ fundator diligendus est & colendus, sic assistit virtus Altissimi, & victrix ejus dextra pro nobis pretioso sanguine cruentata, ut verborum lenociniis, ne dicamus verius, mordacibus, quæ sine offensa Dei proferri nequeunt, opus non sit, adversus quos prævalere nequeunt conatus hominum, nec portæ inferi, ut veritas attestatur. ANNO CHRISTI 1409.

2. Verum, pater sancte, ut eorum pateat pura & sincera veritas, quæ nuper in litteris vestræ sanctitati per nos directis, inserta sunt & narrata, de quibus, ut apparet, per litteras vestras nobis per venerabilem virum magistrum Johannem Guiardi archipresbyterum Pictavensem præsentatas, vestra sanctitas plene informata non fuit. Est verum quod tribus ex nobis de vestro mandato in Liburno existentibus, una cum aliis deputatis, uno die Dominico de mane omnes ipsi deputati convenerunt cum quatuor alterius partis dominis cardinalibus in domo domini Burdegalensis, & ultra octo cardinales, convenerunt ibi personæ duodecim notabiles & insignes, motaque ibidem extitit via unioni non conveniens, illaque repulsa per unum ex quatuor cardinalibus pro vestra parte deputatis, per eumdem aperta fuit via universalis Concilii utriusque partis & obedientiæ in uno loco celebrandi, cui nullus ex deputatis contradixit.

3. Soluto illo termino, vestri retulerunt gratiarum uberes actiones, illum diem & quæ in eo dicta, & acta fuerant, multipliciter commendantes; demum approbata per omnes, etiam per illos qui prius illi adversari videbantur, via aperta utriusque partis Concilii, actum fuit ut vestræ sanctitati prædicta notificarentur, quia & continebatur in instructionibus datis, ut si quid utile aperiretur unioni conveniens, illico vobis nota fierent; quod & factum extitit, & relatum per majorem partem eorum, qui deputati una cum tribus ex nobis fuerant, quod ea quæ repulsa & aperta de via utriusque partis Concilii extiterunt, vestræ sanctitati accepta erant & merito grata. Et idem retulit magister Simon Salvatoris. * Qua relatione habita, fuerunt tenti termini per dies successive plures super dicta via universalis Concilii. Et quia quatuor domini cardinales partis alterius petebant, ut nos sine sanctitate vestra in universali Concilio conveniremus; fuit tunc per unum ex nobis de omnium voluntate responsum, quod nostra erat intentio una cum sanctitate vestra in ipso Concilio convenire, quam sciebamus dispositam juxta nobis relata, ad viam ipsius universalis Concilii acceptandam. Nullo autem modo ibidem vel alias inter nos dictum fuit, quod ad sanctitatem vestram pertineret universale utriusque partis Concilium convocare in hoc casu, quia nec cum veritate, obviantibus facti vel juris evidentibus causis, dici poterat seu defendi, & in hoc pendebant consilia, & non in articulo requisitionis fiendæ Gregorii, de quo per prius

* al. Sanatoris.

deli-

deliberatum fuerat, & sine quacumque altercatione conclusum, quando reverendissimus pater dominus cardinalis de Chalanco & alii deputati a loco Liburni recesserunt, tribus ex nubis ibidem existentibus insalutatis, salvo quod dominus de Chalanco nobis dixit, se ad nos cito reversurum; quibus nulla fuit credentia imposita, quia nec patiebatur eorum admodum subitus & admirandus recessus, nullamque litteram vidimus, nec referri audivimus, quod vestra sanctitas capi deberet, seu aliam violentiam pati. Et si causa timoris fuisset, extra terminos Januensium poterant plura eligi loca vobis & curiæ secura, absque eo quod ad loca tam remota, deserto unionis tractatu, & prosecutione necessaria in evidentem desperationem posita, direxissetis sic festinanter gressus vestros.

ANNO CHRISTI 1409.

4. Ante vero recessum vestrum a Portu-Veneris, venit ad tres nobis in Liburno sacrista Malagonæ cum litteris vestræ sanctitatis credentialibus, ipsis explicans, quod eratis contentus de via aperta generalis Concilii partis utriusque, & quod illam persequeremur materiam, & eratis dispositus pro illa prosequenda aliquos ex vestris dimittere, habitis pro illis a gubernatore Januensium litteris de securitate; de præmissisque sunt testes plures, quibus pro affirmativa deponentibus, esset potius fides abhibenda, quam numero pluribus, qui conarentur astruere negativam. Ad quid enim, si hæc vera non essent, fingere oporteret, cum materia universalis utriusque partis Concilii, ad quod tendimus, adeo alias in facto & jure sit clarissimis fulcimentis fundata, ut ista adminicula velut levia non requirat convocatio particularis Concilii in Perpiniano tenendi, per quod, ut est evidens, unio dari non potest, nec schisma extirpari; ob quamcumque intentionem facta sit, sine causa veritati præmissorum non obviat, licet ex intentione posset effectui obviari.

5. Quod autem admirentur aliqui, quod nos quinque vel sex, ut in præfatis litteris, ad talia processerimus, vestra sanctitate inconsulta; cum debita reverentia respondemus, quod juxta nobis per vestros relata, nedum nos sex, sed immo plures numero & majorem partem Romani collegii facientes una cum absentibus nobiscum concurrentibus, ac toto collegio dominorum cardinalium partis alterius, uno dumtaxat excepto, viam sumus universalis utriusque partis Concilii prosecuti. Quod autem de loco, termino & vocationis modo, sine vestra conscientia concordavimus, hoc non temeritate, seu præsumpta audacia factum est, sed potius necessitate salutis urgente, & utilitate fidei & ecclesiæ, quæ legi & servituti non subsunt, exposcente, cum etsi in his vestrum postulavissemus assensum, oportuisset & Gregorii requiri beneplacitum, quod quantum fuisset dispendii, non solum ratione temporis & dierum inutiliter & damnose labentium, sed etiam quia numquam fuissemus concordes ad invicem, ut præteritorum docet experientia manifesta, & sic res ipsa, ut fuere præteritæ, in impedimentnm unionis notorium & perpetuationem schismatis evidentissime deveniisset.

6. Habet enim cómmunis deputatio, quod si vester & Gregorii in his postulatus esset assensus, & dispositio in omnibus expectata, numquam ad unionis desideratum perveniretur effectum. Hoc enim docet præteritorum experientia manifesta: quia etsi in illis plura fecerit vestra sanctitas, quam Gregorius antedictus; majora tamen & efficaciora fieri potuerunt ac debuerunt, & quædam obmitti quæ factæ sunt, & non fuissent mala occurrentia subsequuta. Et propterea utilius fuit & necessarium hoc compendio per nos & dominos cardinales partis alterius, quibus in causa intrusionis & schismatis non modica a canonibus traditur auctoritas, hoc Dei negotium sanctum & canonicum concludere, quam alio longo & nocivo dispendio schisma perpetuare, & errores fovere, in fidei & ecclesiæ manifestissimum detrimentum.

ANNO CHRISTI 1409.

7. Notum est enim cunctis fidelibus & maxime in divina & canonica lege peritis, quod unitati ecclesiæ, quam universale Concilium repræsentat, potestas a Christo tradita est, ex qua etiam in verum Romanum & indubitatum pontificem, si in fide erret, schisma faciat, vel alias adversus veritatem evangelii moliatur, potestatem habet: in tantum, ut ejus sententiam & particularis sui concilii, teste Augustino, cui in sententia consentit B. Gregorius, revocet & annullet. Multo fortius causam duorum contendentium de papatu, ecclesiam sine remedio in schismate tenentium, potest juxta traditiones canonicas diffinire. Hoc enim universale Concilium sic ex tritico in agro Domini seminato constituitur, ut insertam zizaniam non repellat, nec separet judicio indiscreto; cum hoc Christus prohibuerit, talem separationem apostolis interdicens.

8. Ex quibus infertur clarissime, quod ad hoc, ut in hoc casu universale dicatur Concilium, sui potentia, auctoritate, & viribus unitatis in Dei ecclesia reducens vinculum est omnino necessarium, ut utriusque partis prælati in unum conveniant, cujus convocationis ad bonum pacis & caritatis cœtus concurrentis tanta est fortitudo, tantusque vigor, ut qui per antea in una parte vel alia vel etiam in utraque, quod zizaniorum nomine censebantur, sint juxta B. Gregorium, ut Cypriani non contr licat auctoritas in casu pertinaciæ loquens, conversi in triticum & in ejus annotati acervum. Sic enim olim sancti patres tenuerunt universalia & sancta Concilia, in quibus omnes vocati & admissi fuere, etiam qui adversarii credebantur; estque effectum, ut unitatem fidei, caritatis & pacis prosequentes, qui prius censebantur adversarii, fuere catholicis adunati, damnatis aliis, qui in sua pertinacia permanserunt.

9. Propterea sacri canones & sancti patres Christum sequentes, ut pax ecclesiæ salva esset, & errantes ad veritatem facilius reduci valerent, separationis concilia damnaverunt, dicente B. Augustino, illa esse inania & pernicioſa atque sacrilega, quia iniqua * & superba sunt, & plus perturbant bonos infirmos, quam corrigant animosos malos. Et licet vocationis modus sit adeo canonicus, decretis patrum conveniens, concordans, ac determinatus a probatis, & fere a cunctis collaudatus, ut rationabiliter impugnari non valeat vel elidi, ut in Concilio, si necesse fuerit, luce clarioribus rationibus ostendetur: tamen ut per casum fortiorem evidenter ostendatur justa & canonica vocatio, si prælati partis utriusque, sive vestræ sanctitatis, sive Gregorii ac nostra vocatione universaliter convenirent, ut tam notorio fidei & ecclesiæ

* al. impia

ANNO CHRISTI 1409.

scandalo, & inde evidenter secutis erroribus, quibus nulla alias adhibetur provisio, vestra sanctitate & Gregorio vocatis, subvenirent, & debito modo fidei & ecclesiæ providerent, juxta majorum & sanctorum patrum gesta dictaque, & sacrorum determinationes canonum, sanctum & universale censeretur Concilium, potestatem & auctoritatem, de quibus supra actum est, habens. Qui autem hoc impugnat universale Concilium, seipsum, etiam si verus papa existeret, juxta beatos Augustinum & Gregorium, quibus & assentit B. Ambrosius, damnat, pertinacem ostendit, incorrigibilem, & absque alia probatione convictum, taliter quod juxta B. Cyprianum episcopi potestatem habere non possit nec honorem, qui sic pertinaciter, notorie, & contumaciter unitati ecclesiæ adversatur, ut illa quæ ex tali impugnatione, & quæ sunt præcedentibus fortiora & detestabiliora concludi possunt & inferri, ad præsens silentio committimus, eosdem effectus pariens in non veniendo vel non parendo, contumacia merito & præcipue in hoc casu damnata.

10. Quæ pro tanto vestræ sanctitati scribimus, ut dignetur & velit considerare lamentabilem fidei & ecclesiæ statum, animarum pericula, quæ pereunt nostris ex dilationibus catervatim, quibus nostræ, ut formidabiliter dubitandum est, ducatum dabunt, nisi alia quam hactenus fecerimus, virtuosissime faciamus, ac meritum quod permaximum vobis eveniet, si ultra istud schisma non porrigetur, in dies, sed potius per renunciationem debitam multiplicibus vinculis & irrevocabilibus nexibus roboratum tollatur de medio, & contra pericula eminentia quo ad Deum & mundum, ut de infamiis & oblocutionibus velut levioribus taceamus. Et in hoc imminenti utriusque partis Concilio velitis convenire in loco & termino ordinatis, ut alias per nostras litteras, quibus ad propositum responsum non fuit, supplicavimus, & multa instantia requisivimus pro tantorum malorum & aliorum imminentium evitatione, & unitatis vinculo in Dei ecclesia reducendo: renunciaturus papatui in propria persona, seu per procuratorem idoneum habentem ad hoc sufficiens & speciale mandatum, quia & hoc in vim cedulæ juratæ conclavis didicimus, prout & alia diximus, bono unionis ecclesiæ expedire, & in ipsius vim solemniter, ut alias factum extitit, requirimus instantiis iteratis.

11. Circa enim Gregorium, qui vix hodie habet ubi caput reclinet, a suis fere derelictus, si renunciare noluerit, taliter providebitur, quod sui occasione schisma in Dei ecclesia post vestram renunciationem nullatenus remanebit. Hoc autem concordatum alias juratum & oblatum petitur, bene quidem, & omnes exceptiones submovens pro tam necessario Dei negotio, honorabilem ad modum pro fine felici, sancto & toto orbi profuturo; & si urgeat in contrarium caro, vincere debet spiritus; si domestici instent deceptivis blanditiis, eos zelus domus Dei procul repellet: & ut hostes abjiciat, non perturbent seu dilatent viarum discrimina, pericula aliquando nimis astute per aliquos seu patenter supervacue allegata. Quis autem nocebit pro pace ecclesiæ renunciare volenti? certe nullus, cum solum pax quæratur, non renunciare volentis accusatio, damnatio vel jactura.

12. Estque casus in quo ab offensa Dei, ruina ecclesiæ, & periculis animarum non excusabunt quævis pericula, etiam mortis interitum allatura, si propter illa cessio quæ debita est, obmitteretur seu dilataretur, quod absit, & nihilominus securitatem vestram vobiscumque venientium, vel procuratoris & aliorum, quos ad effectum præmissum & aliud duxeritis destinandos tam in eundo, stando, & redeundo sufficienter providimus tam cum sereniſſimo rege Francorum, gubernatore Januensium, Januensibus & Florentinis, quod merito potest, & debet vestra sanctitas contentari, ut plenius nostri ex parte eidem vestræ sanctitati referabit venerabilis vir magister Johannes Guiardi archipresbyter Pictavensis, cui in præmissis, & quare ad vestram sanctitatem non accessimus, ut aliis eidem injunctis, dignetur vestra sanctitas fidem indubiam adhibere, quam dirigere dignetur Altissimus feliciter ad reducendum unitatis vinculum in ecclesia sancta Dei. Scriptum Pisis die XXV. Januarii a nativitate domini MCCCCIX.

G. Penestrinensis.)
J. Ostiensis.)
P. Tusculanus episcopi.) S. R. E. cardinales.
A. De Saluciis.)
P. S. Angeli diaconi.)

JOHANNIS DUCIS BURGUNDIÆ.

Hortatur ad mittendum ad Concilium Pisanum.

JOhannes dux Burgundiæ, comes Flandriæ, Artheſii & Burgundiæ Palatinus, &c. Diu pensantes, menteque ob id ingemiscentes, spectabiles viri, hinc non minus dolendi quam longe vigentis schismatis protractionem damnosam, inde duorum contendentium obstinationem firmatam, cunctisque pene exosam christicolis ambitionem notoriam, utriusque obedientiæ cardinales cum litteris cum ambaxiatoribus suis insinuavere domino meo regi mihique, quatenus ad Concilium mense Martio proxime futuro Pisis, favente Dei clementia, celebrandum, super acceleranda unione tam desiderata quam necessaria ecclesiæ sanctæ Dei, & ad quam universorum animi, mundanis posthabitis, aspirare teneretur: tales tamque notabiles volumus destinare legatos, ut materiæ, qua major aut ardua magis nusquam se offert nostris tractanda diebus, & congruant, & profectui esse possint. Quæ omnia sane adhortationis esse cunctisque cunctorum fidelium viribus exequendæ, dominus meus præfatus & ego advertens, tamquam hi qui totis potentiæ nostræ nervis hunc sacrum meritoriumque laborem amplectimur, simul & principes, hujusque regni clerus, nostros ad prænominatum Concilium ambaxiatores destinare solemnes unanimi irretractabilique determinamus consensu, quos adveniente tempore certum est illic proficisci debere, uti principes aliosque quamplurimos & communitates quamplures utriusque ad prædictum ituros Concilium, certis documentis accepimus. Quocirca vos rogamus in visceribus Jesu Christi, ac in vinculo fervidæ caritatis, & hortamur, ut pro parte vestra notabiles & selectos ad ipsum Concilium delegare velitis, universos singulosque cujusque partis ad tantum accedentes negotium cum omni mansuetudine, favore atque securitate tractantes. Qua ex re non modi-

Ib. p. 930.

☞ modicam gloriam, sed potius laudem & hono- A
ANNO CHRISTI 1409. rem præcipuos vestræ spectabilitati nullatenus accrescere formidamus, cum vobis una cum principibus & ceteris communitatibus in præmissis adhibentibus operam diligentem, unio in ecclesia, Deo juvante, speranda sit. Scriptum Parisiis.

AD MAGNIFICOS DOMIMOS SENENSES

Hortatoria, quod idem faciant.

MAgnifici domini amici nostri carissimi, post salutem. Inter alias dotes quibus ab Altissimo vester insignitus esse populus prædicatur, pro non minori quidem devotio, quam incon- B cussibilem ad sanctam matrem ecclesiam Romanam semper habuistis, vobis ascribitur. Nunc itaque temporibus exigentibus, si ad ejusdem, proh dolor! tamdiu in scissura vigentis unionem sanctam, vobis & toti populo Christiano salutiferam, vocati, antiquatæ vestræ devotionis favores præbueritis, non dubitamus quod perpetuum laudum inter mortales præconium, ac æternam gloriam apud altissimum Dominum nostrum Jesum Christum, cujus res agitur, vendicabitis. Quanto namque divina opera majores quam terrestres cupiditatibus intenti labores pariant fructus, vestro judicio subjicimus. Credentes indubie a cunctorum creatore datam notitiam, quatenus lævorsum ad damna- C tionem, & dextrorsum ad salutem æternam iter valeatis discernere. Pseudo audivimus apud vos fuisse prophetas, qui pro parte domini Gregorii detestandissimi schismatis sanctæ matris ecclesiæ nutritoris, novis & exquisitis coloribus falsisque prædicationibus populos vestros præstigiare moliuntur, quo de lucidissima dextraque salutis via ad siniſtram, videlicet opacissimam damnationis æternæ ipsi præcipitati vos omnes seducant. Habetis & a dextra nostram devotionem Sancti Spiritus ignea caritate perfusam, necnon magnificorum dominorum fratrum nostrorum & amicorum communis Florentinorum, plurimumque serenissimorum principum, ac famosissimorum sacræ paginæ ac legis tam ca- D nonicæ quam civilis professorum sententias, quæ omnes ad veram salutarem viam exemplis efficacissimis vos invitant. Nos igitur vestræ non minus quam nostræ totiusque populi Christiani salutis cupidi, per aspersionem sanguinis nostri creatoris; ac per antiquatam vestram devotionem præfatam requirimus & hortamur vos in eodem creatore affectuose precantes, quatenus vestrummet non immemores, ad unionem prætactam vestræ matris ecclesiæ vota una nobiscum tamquam veri Christicolæ velitis & placeat dirigere. Ex hac enim pacis amœnæ dulcorem, potentiæ amplitudinem, ac libertatis ubertatem, necnon omnibus præponendam animarum salutem æternam, quam ipse Deus cunctipotens omnibus eum imitantibus promisit, E consequemini; ubi schisma, si diutius, quod absit, foveatur, nonnisi ruinam, omneque supplicium ac execrabilem corporis stragem & damnationem animarum toti orbi pollicetur. Demum ad vestram magnificentiam de nostra unanimi intentione ad plenum informatus R. P. D. Ludovicus episcopus Wlteranus præsentium exhibitor proficiscitur, cujus verbis tamquam ex ore proprio nostro prodeuntibus, ac omni veritate refertis placeat fidem indubiam adhibere. Datum, *ut supra*.

EPISTOLA CAROLI REGIS

ANNO CHRISTI 1409.

Francorum, ad cardinales utriusque collegii.

Hortatur ad pacem ecclesiæ prosequendam, seque eum agiturum promittit pontificem, quem illi canonice elegerint.

CArolus Dei gratia Francorum rex, dilectis Ib. p. 985.
fidelibus amicis nostris carissimis sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ utriusque collegii cardinalibus, salutem, & salutifero operi per vos laudabiliter & magnifice incepto finem saluberrimum breviter imponere.

Inter cetera, dilecti & fideles amici carissimi, quæ nobis Deus sua ineffabili clementia dignatus est in terris committere, nullum magis fidei orthodoxæ necessarium, magisque nostro regio nomini decens & congruum esse credimus, quam ecclesiæ sacrosanctæ sponsæ suæ rebus fessis pro viribus succurrere, quam eamdem a calamitatibus, ærumnis, & oppressionibus, maxime his temporibus, quibus, duorum contendentium de papatu nequitia prævalente, lethaliter conteritur, liberare. Unde noverunt pene Christiani omnes, immo jam nulla natio extra non ignorat, vosque satis cognovisse arbitramur, quanta sinceritate animi, quantisque laboribus & studiis, hoc exitiale & inveteratum schisma jam sex lustris & ultra spatio totum Christianum populum contaminans, conati sumus viis rationabilibus evellere, uti vos parte pro vestra fecisse non ambigimus. Tandem post graves varioſque labores circa hujusmodi schismatis extirpationem devote tentatos, & adhibitos, post requisitiones, summationes sæpius iteratas eisdem contendentibus nostra parte factas, post denique expectationes, proh dolor! inutiles, dierumque & annorum plurium consummationes, noti sunt præfatorum contendentium doli manifesti, nota subterfugia, notæ fraudes & collusiones; quibus malis nos obviare, & languoribus ecclesiæ, sicuti vestro incumbit officio, providere cupientes, uno Sancti Spiritus, ut pie credimus, spiramine tacti, in civitate Pisana convenistis, quo jam multorum regionum plurimi archiepiscopi, episcopi, abbates, priores, doctores, et alii viri solemnes etiam nostrorum regni et Delphinatus, vestris suadentibus pariter et requirentibus litteris, concurrerunt.

Nunc igitur, dilecti et fideles amici carissimi, cum res ecclesiæ magna pro parte vestris in manibus posita sit, omnisque catholicorum læta spes assequendæ pacis in vos remaneat; cumque magna nunc se offert opportunitas, ut his diebus aut per renunciationem vel decessum ipsorum contendentium, seu alterius eorumdem, vel per eorum legitimam abjectionem, rite de pastore pacifico provideatur, attentis vestris inceptis processibus, et fidelium præsenti congregatione, in qua Spiritum-sanctum abesse non credimus, vos per viscera misericordiæ Dei nostri, per quantum salutem Christiani populi quærere tenemini, rogamus, requirimus, et hortamur, ut hac vice, dum ecclesia fidelium tam magnifice, tamque solemniter congregatur, cum maturitate et viis congruis adeo procedatis, quod schismatis divulsis erroribus, pax Christi fidelium, quam tantopere videre præstolamur, restauretur; quod si casu præmisso aliquem cujuspiam status

☞ vel ordinis eligi in pastorem, Spiritu-sancto cooperante, contigerit, tam electionem per principes & prælatos Christianitatis approbandam, gratam & acceptam habendam æstimamus, prout nostræ intentionis est, pro nobis regnoque & Delphinatu nostris gratam & acceptam habere, & rite per vos eligendo; vobisque auxilium & favorem quales poterimus exhibere. Sic enim mature deliberationibus præhabitis, cum carissimis consanguineis nostris Siciliæ & Navarræ regibus, avunculo & consanguineo ducibus Bituriæ & Burgundiæ, comitibusque & aliis viris de nostro magno consilio, faciendum decrevimus. In cujus rei testimonium præsentes litteras sigillo nostro sigillari fecimus. Datum Parisiis in mense Martii, anno Domini MCCCCVIII. regni vero nostri XXIX.

ANNO CHRISTI 1409.

EPISTOLA CONCILII PISANI

Ad Bucicaldum,

Mittit ad eum episcopum Cameracensem.

lb. p. 988. SAcrum generale Concilium Pisis pro ecclesiastica unitate in Dei nomine congregatum.

Magnifice & potens amice carissime, confidentes uberius in affectione præcipua, quam a diu nobilitas vestra impendere non desistit, ad pacem ecclesiæ Dei meritoriis actibus procurandam, reverendo in Christo patri Cameracensi episcopo, apud vestram magnificentiam parte nostra principaliter destinato, quædam referanda commisimus, in quibus ei credula fide data, precamur eadem magnificentia se præbeat favorabilem ac benignam, quod vobis ad gloriam venire confidimus & meritum apud Deum. Datum Pisis, sub signetis duorum priorum cardinalium alterius sigilli absentia ordinatis, die XXII. &c.

Magnifico & potenti amico nostro carissimo domino Jo. *Le Meingre* dicto *Boucicaut*, marieschallo Franciæ, & gubernatori regis Januensi.

FRAGMENTUM TRACTATUS

De potestate & jure cardinalium ad convocandum Concilium tempore schismatis,

Affert Mart. Anecd. t. II. p. 1428. HIc in primo capitulo protestor primum quod propter dubitationem principalis schismatis, quis scilicet duorum contendentium & eorum prædecessorum sit vel fuerit verus apostolicus, de quo non disputatur ad præsens, immo disputatio talis foret impeditiva totaliter ejus quæ tractatur unionis; super quo jam elapso biennio tractatum edidi; & in eo partem non tenens, ostendo difficultatem maximam & dubia quamplurima hoc in arduo negotio sic vigere, quod non nisi audaciter & præsumtuose nimium potest quis indubitatum asserere magis hunc, quam illum verum pontificem extitisse. Cujus tractatus copiam communicavi jam pluribus. Intendo absque injuria alicujus, dum continget, prædictorum, aut alterius, seu cardinalium alterutrius partis, personas vel collegia nominare, sub vocabulo papæ vel cardinalium, & non antipapæ vel anticardinalium, pari honore & reverentia describere.

Cum igitur grave schisma de papatu contendentium jam annis XXXII. aut circa christicolas in universo perturbasset; dominus Benedictus papa XIII. qui in Avinione præsidebat, solemnes legatos ad felicis recordationis dominum Bonifacium papam IX. qui Romæ residebat, cum eo tractantes super facto unionis ecclesiæ S. Dei, certis modis & viis laudabiliter & honorifice destinavit. Sed statim ante expeditionem eorum idem dominus Bonifacius diem clausit extremum. In hoc tamen profuit illa legatio, quod domini cardinales Romani collegii moti zelo pacis & unionis prædictæ, deliberaverunt eligendum per eos papam certo modo juramenti vinculo perstringere, quo necessitatus ad consummandum pacem & unionem prædictam toto conaretur ingenio: non tamen præcise statuentes, quod renunciationis viam eligeret. Elegerunt itaque de suo collegio felicis recordationis Innocentium VII. Et idem etiam infecto negotio in fine biennii post suam creationem de medio sublatus est. Cardinales itaque videntes quod dominus Innocentius satis tepidus ad efficiendam unionem extiterat, in imminente futura electione cautiores effecti, antequam eligerent inter se concorditer firmaverunt, ut eorum quisque juraret Deo & B. Mariæ Virgini, sanctis Apostolis Petro & Paulo, & totæ cælesti curiæ, ac etiam ipsismet vicissim, unus alteri voveret & promitteret, quod quisquis eorum contingeret in papam eligi, pro reintegratione & unitate christianorum renunciabit effectualiter juri suo & papatui pure & libere ac simpliciter, secundum tamen modum & formas in ipso juramento descriptas, in cujus etiam forma de modis tenendis circa locum cum altera parte conveniendi, & de cardinalibus non creandis, pendente hujusmodi tractatu unionis, nisi pro numero coæquando, distincte videri potest: & generaliter concluserunt, quod tam eligendus ipse cum electus fuerit, quam ipsi cardinales usque ad finem omni modo & forma possibili, omnino perseverabunt, ut ipsa reintegratio & unio locum & finem habeat, nihil de contingentibus omittendo; & quod contra tale juramentum & votum nulla absolutio seu dispensatio petetur, obtinebitur, nec obtenta ab aliquo eorum utetur, prout in dicta forma, quæ hic habeatur pro expressa, plenius continetur.

Præstitis igitur juramentis hujusmodi, & venientes ad factum electionis, cardinales ipsi respicientes in personam domini Angeli Corrario, tunc tituli S. Marci presbyteri cardinalis, qui reputabatur totus sanctus, & devotus, & ad prædictam unionem fervidus ultra modum; sperantes ut ipse facilius, citius, & efficacius unionem prædictam effectualiter adimpleret; ipsum in Apostolicum elegerunt & præfecerunt, vocatusque est Gregorius papa XII. Post cujus assumptionem, ipse quod de juramentis fecerat iteratis vicibus tam in secretis quam in publicis consistoriis prædicta vota & juramenta confirmando de novo etiam innovavit, processum etiam unionis intentavit, mittendo scilicet suos ambaxiatores juxta juramenti formam ad supradictum dominum Benedictum, cum potestate disponendi locum mutuæ conventionis, utrique parti tutiorem; ipsique ambaxiatores cum prædicto domino Benedicto ejusque dominorum cardinalium collegio de loco civitatis Saonæ concordarunt, de tempore etiam infra quod ibidem pars utraque conveniret: quam loci electionem & gesta ab ipsis ambaxiatoribus per suas patentes bullas ratificans approbavit.

Sed

Sed heu: post hæc parum, diabolo suggerente cum ministris ejus viris adulatoribus, cœpit Gregorius iste corde, verbis & opere, totus esse retrogradus, in tantum ut quivis adulatorum unionem dissuadebat, hic acceptus erat & factus amantissimus, & contra. Consilia peritorum quærit, si juramentis prædictis se posset absolvere, excusationes frivolas quæritat, quibus ad conventum locum se dicit accedere non teneri: sicque tandem domino Benedicto infra statutum terminum cum suis cardinalibus Saonam ingrediente, non curavit accedere. Sed dissimulans aliquid agere, se transtulit usque ad Senas; & inde tandem tractato prius ut dominus Benedictus ad locum Portus-Veneris se transferret, prout et fecit, ipse dominus Gregorius quasi tractatus usque ad civitatem Lucanam cum sua se curia transtulit. Ex quibus locis ambarum partium hinc inde vicissim diversis legationibus destinatis pro loci convenientia, post multorum per alterutrum oblationes locorum, concluſum tandem extitit, quod dominus Benedictus cum suo collegio ad castrum Liburni, & dominus ipse Gregorius cum suis pariter ad civitatem Pisanam se transferret, in quibus propter vicinitatem locorum tractatum unionis faciliter expedirent.

ANNO CHRISTI 1409.

Concluſione vero sic facta, & cum paratus esset Benedictus pro parte sua hoc efficere, & similiter domini cardinales utriusque partis; iste dominus Gregorius pravam intentionem suam occultare non valens, cum omnis excusationis cessaret occasio, nedum causa; manifeste recusavit, nec erubuit contra suum juramentum, & voluntatem suorum cardinalium duos suos nepotes & alios duos adulatores & unionis apertissimos turbatores, cardinales, quantum in eo fuit, pronunciare & assumere, quos tamen domini cardinales antiqui renuerunt pro cardinalibus acceptare.

Post hæc videntes ipsi domini cardinales induratum & obstinatum cor ipsius domini Gregorii, ut certis exterioribus signis formidantes ne in eos manus apponeret, ac non minus unionis affectu, & quod eorum propriis juramentis ab initio præstitis, etiam papa recusante, ad profectum unionis implendæ, quantum in eis esset, ex eorum posse tenerentur; inito Concilio, de civitate Lucana descendentes Pisanam, exceptis tribus (isti tres postea venerunt cum aliis cardinalibus & fuerunt unanimes) accesserunt; & de ibi repetitis vicibus unum ex eis ad eumdem Gregorium transmiserunt, obsecrantes eum, ut in observationem juramenti ac voti sui pro reintegratione & unione christianorum vellet ad locum Pisarum accedere, impleturus quæ sibi incumbebant onia pro salubri consummatione concordiæ & unionis ecclesiæ: protestantes quod aliter, quantum cum Deo possent & jura permitterent, intendebant corruentem ecclesiam catholicam, depulso schismate, reintegrare. At ipso prorsus indurato & obstinato, aureisque suas obturando, requisitiones justas & sanctas dominorum cardinalium contemnente, præfati domini cardinales cum aliis dominis cardinalibus alterius partis, hoc est domini Benedicti, venerunt in loco Liburni, & non solum ipsi præsentes in dicto loco, sed aliis etiam absentibus utriusque partis, qui nondum commode potuerunt illuc accedere, exceptis forte pauciſſimis aliquibus, unus spiritus, una mens, unum corpus & collegium effecti sunt, tractantes, & quærentes præfatum Gregorium nunc notorium ecclesiæ turbatorem, & pertinacem; ac etiam alterum Benedictum si et ipse incumbentia sibi recusabat efficere omni via possibili de jure et facto, et cum invocatione et præsentia Concilii generalis deponere, anathematizare, seu depositum vel depositos ostendere et declarare, et ad novam summi Pontificis concordem electionem, qui universalem in unione et pace regat ecclesiam, schisma tollat, et ad unum ovile divisum Christi gregem collectum pascat. Demum attente hunc eorum intentum cunctis prælatis, principibus et populo christianis insinuant, poscentes ab eis consilium, favorem et consensum: intendentes, ut prædixi, generale Concilium convocare cum voluntate, prælatorum principum et populi christiani prædictorum; cum omnes hoc velint et appetant, aut saltem pro tanta parte, quod reliqua valde minima censeatur, in Dei nomine prædicta sibi vel cum quibus poterunt commode salubriter adimplere. Hic potest dici casus in effectu. Hoc tamen addito, quod quoniam ea quæ dixi de mediis tentis per præfatum dominum Gregorium, ita sunt toti seculo notoria, quod nulla possunt tergiversatione celari. Et utinam sic non esset. Nam, Deo teste, nulla privata passione moveor ad hoc dicendum. A principio quidem suæ creationis propter ejus celebrem famam sanctitatis et bonitatis, sperans quod ipse redempturus esset Israel a carcere divisionis et umbra mortis, eumdem in maxima reverentia cordialiter nec solus habui. At postquam non mihi soli, sed universitati cognitus est talis, ut prædixi, et nullum in eo charitatis zelum ad oves Christi vigere, quem pietas ulla christianæ plebis anhelantis ad pacem ipsam, juramenti religio, voti vinculum, honestas propria, et si qua est bonitas alia non retrahit; nec nisi ad magnificandum nepotes suos vana pompa sæculi totaliter hebetatus tendat, nec advertat quomodo factus sit in fabulam omni vulgo, in opprobrium ac derisum toti ecclesiæ, præterquam certis fratricellis hypocritis, quos in specie locustarum B. Johannes in Apocalypsi præviderat, existimans forte quod talium sic concione vallatus, sapientibus possit illudere, qua deceptus quid aliud de ipso nisi quod omnes prædicant ipse loquar?

ANNO CHRISTI 1409.

SEQUUNTUR VIII. CONCLUSIONES

Quarum dogmatisatio utilis videtur pro exterminatione moderni schismatis.

Ex Mart. Vet. Mon. t. VII. p. 892. ex Cod. D. Laur. Leod.

1. VEri cardinales in electione papæ vices gerunt universalis ecclesiæ Christianæ. Patet, quia per talem electionem constituitur papa verus vicarius Jesu Christi, et caput corporis ejus mystici, quod est ecclesia: sed hoc non potest facere nisi Christus vel ipsummet corpus mysticum, aut habentes in hoc potestatem ipsius seu auctoritatem.

2. Veri cardinales hujusmodi ecclesiæ vices gerunt non solum in papæ electione, sed etiam in iis quæ circa eam rite et legitime fiunt pro ecclesiæ unione. Patet, quia electio papæ finaliter ordinatur ad unionem ecclesiæ. Nam ideo eligitur unus papa, ut in eo tamquam primo capite, sub Christo sit ecclesiæ unio. Et ideo propter unionem ecclesiasticam est electio papæ et non e contra.

3. Ve-

3. Veri cardinales adjicientes in electione papæ juramentum seu votum de cedendo in casu præsenti, scilicet pro tollendo tam diuturno & obstinato schismate, & pro danda pace & ecclesiæ unione, hoc rite & legitime faciunt, non suo proprio aut privato nomine, sed auctoritate & nomine totius ecclesiæ. Et ideo qui tali juramento & voto ligantur, toti ecclesiæ obligantur, a qua obligatione sine totius ecclesiæ consensu non absolvuntur. Patet satis ex præmissis: quæ omnia possent faciliter non solum divino & humano jure, sed etiam naturali, seu ratione morali fundari. ANNO CHRISTI 1409.

Ex his tribus propositionibus inferuntur aliæ propositiones subsequentes.

4. Quicumque tenent dominum Angelum, vocatum Gregorium, esse papam, & ejus prætensum collegium esse veros cardinales, habent consequenter tenere propositiones ante dictas de eis verificari, & ideo habent concedere dictum Gregorium per juramentum & votum factum, toti universali ecclesiæ & suos prætensos cardinales pariter teneri, ut quantum in eis est, ipsum faciant hoc juramentum & votum efficaciter adimplere, alias ab universali ecclesia reputandi sunt perjuri & fractores voti.

5. Talis prævaricatio juramenti & voti tam solemniter & in tam favorabili materia facti; non solum est gravissimum mortale peccatum, quin immo si esset pertinax, reputandi forent non solum schismatici, sed etiam hæretici, aut de hæresi vehementer suspecti.

6. Prætensi cardinales ex obligatione juramenti & voti, & alias ex auctoritate juris divini & humani, si probabiliter videant dictum Gregorium, prout hactenus feciſſe videtur, frivolis excusationibus & periculosis delationibus dicti sui juramenti & voti impletionem subterfugere, debent & tenentur post debitam monitionem, se ab eo & ejus obedientia & communicatione subtrahere, & contra ipsum tamquam notorie schismaticum, & vehementer de hæresi suspectum, ac perturbatorem & illusorem totius politiæ Christianæ, procedere, & ad id faciendum alios fideles, & præcipue prælatos & principes inducere & monere; alioquin non poterunt excusari a fautoria schismatis vel hæreticæ pravitatis.

7. Adhærentes dicto Gregorio tamquam papæ, & præcipue majores prælati & principes post debitam informationem, a cardinalibus, vel alias sufficienter instructi de prædicta malitia ipsius Gregorii, tenentur se ab ejus obedientia subtrahere sub pœna fautoriæ prædictæ.

8. Doctores studiorum generalium, & præcipue theologi & juristæ, ac etiam prædicatores ad populum, debent & tenentur de præmissis fideles instruere, & in hoc commendandum est studium Bononiense, a quo nuper emanavit determinatio conformis ad præmissa.

ALIÆ CONCLUSIONES

Per Studium Bononiense.

IN nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Amen. Primo prolata debita protestatione, quod si aliquid dixerimus, quod absit, devians a traditionibus ecclesiæ, pro non dicto habeatur, ac ex nunc illud ex omni sui parte revocamus. Ad quæsita per reverendissimum patrem dominum nostrum legatum (*a*) ponimus conclusiones per universitatem venerabilium patrum & nostrorum a sacra theologia legitime approbata.

(a) Balthasarem cardin. S. Eustachii.

1. Schisma antiquatum licet a principio sit schisma, ejus tamen per durationem & obstinationem in fine transit in hæresim, 24. q. 1. c. *Non affirmamus*, eadem causa & q. 3. *Inter schisma*, & quod ibi notatur. ANNO CHRISTI 1409.

2. Stante schismate antiquato, per quod scandalizatur ecclesia sancta, verus etiam apostolicus, voto & juramento astrictus ad certam viam pro tollendo schismate electam, pro eo quia alias de tollendo eo desperatur, ubi non agit realiter & cum effectu, quod in se est, & ad quod est astrictus, si se non corrigat, nutritor est schismatis, quod consequenter descendit in hæresim; quia quantum in se est, contra debitum caritatis, voti ac juramenti, absque omni compassione nutrit populum & infantes excrescentes ad duo capita & duas ecclesias, ad quod nota in juribus prælallegatis 7. q. 1. *Novatianus* cum glossa seq. 24. q. 1. in summa &c. *Dicimus* in glo. 2. non obstat quod glossæ illæ excipiunt papam, quia intelligi debent quando duo contendunt probabiliter de papatu recenti dubitantes, nec alter vel uterque adstrictus est ad certam viam in schismate tollendo exsequendam. Ubi autem uterque astrictus est, maxime ex causa, quia alias operante temporis malitia & desidia, non speratur unio de schismate, præsertim tam longo temporis tractu antiquato, si non dant pacem populo Christi, incurrunt ambo, quod dictum est, si rebelles existant & incorrigibiles.

3. Etiam a vero apostolico nutriente incorrigibiliter & notorie schisma maxime antiquatum, per quod scandalizatur ecclesia, ad quod tollendum astrictus est voto & juramento, tamquam ab hæretico recedere possunt & debent subjecti, & obedientiam subtrahere, si ex eorum obedientia palpabiliter vident nutrientem schisma, in schisma foveri & manuteneri, quia, quantum in eis est, participant in crimine ejus & favent, & cum eo descendunt ad profundum malorum, tanto gravius, quanto intelligentiores sunt, sapientiores & potentiores. Et hoc agere possunt non obstantibus juramentis, fidelitatibus, homagiis, aut quibuscumque aliis obligationibus, quæ non astringunt ad peccatum, aut peccantem in peccato nutriendum vel juvandum, 15. q. 6. *Nos sanctorum*, &c. *Nutritus* juxta declarationem Innocentii de doc. veritatis. Pars prima probatur 19. d. *Anastasius* & c. *Nulli* 79. d. *Si quis pæcuniam*, 24. q. 1. *Schisma* 2. q. 7. *Sacerdotes*, & quod ibi notatur.

4. Data negligentia cardinalium, ad quos spectat in congregando Concilium contra papam etiam verum, contra votum & juramentum notorie & incorrigibiliter nutrientem schisma, de quo supra; quorumlibet subditorum interest, & maxime Conciliorum provincialium & principum, ne, cum papa nutriat schisma induratum, maxime præcedente suspicione de non danda pace, quæ concluditur ex gestis præteritorum pontificum, ex recordatione & retractatione de accedendo Saonam, alia non facta præparatione reali ad schisma tollendum, possunt humiliter exquirere papam etiam verum, ut schisma tollat via jurata, & quam jurando & fovendo justam censuit. Et si pro viribus et realiter et cum effectu, non verbaliter tantum, non imperat * modum et viam ad implendum quod vovit et juravit, eo sic debi-

*) al. præparat.

☞ debite requisito, concluditur nutritor schismatis indurati & incorrigibilis, & consequenter zelator hæresis & divisionis ecclesiæ sanctæ, quæ unita debet esse in unico pastore. Potest enim quilibet subditus superiorem requirere & monere ad debitum implendum, & in mora & incorrigibilitate constituere de supplenda negligentia prælati, c. 1. de accuse. *Veniens*, & quod ibi notatur. Et hoc in peccato, de quo potest accusari, ut dicit glossa 40. d. *Si papa*, & ibi & in quo subditus tacendo cum eo peccato involvitur, ad quod 2. q. 7. *Paulus Petrum*, cum capitulis sequentibus. (a).

ANNO CHRISTI 1409.

Ex his infertur ad quæsitum.

Quod etiam verus papa a quolibet provinciali Concilio prælatorum principalium provinciæ & clericorum qui interesse voluerint, convocatis ad hoc sæcularibus principibus & dominis temporalibus provinciæ, ac principalibus viris notalibus de populis qui interesse voluerint, requisitus ut det unionem per viam electam & juratam; si hoc non acceptet*, & statim cum potest non verbaliter, sed realiter impleat cum effectu, nec aliam justam causam & necessario concludentem alleget, quare hoc non agit, vel viam non det aliam expeditam, per quam votum & juramentum impleat: requisitus secundo a cardinalibus, ut faciat debitum suum, provincialia quæcumque concilia possunt & debent subtrahere obedientiam tamquam a nutritore schismatis & hæresis, & incorrigibili, non obstantibus quibuscumque obligationibus, fidelitatibus, aut juramentis, quibus papæ astringuntur, sint vel non de temporali jurisdictione ecclesiæ. Et hoc ne nutrientibus schisma tam periculose antiquatum, in contemptum Dei, vilipendium sponsæ Christi, & periculo animarum populi Christiani, cum eis in profundum malorum demergatur.

Ex his infertur secundo.

Quod supposita tanta antiquitate tam pernicioši schismatis, & quod ambo, quia aliter desperabatur de sublatione schismatis, se obligaverunt ad certam viam voto & juramento, vel promissione, eis non implentibus juramenta, & incorrigibilibus manentibus, subditi, præsertim si vident ex obedientia schisma magis indurari, peccant mortaliter, & tamquam nutritores schismatis & participantes in crimine, atque juvantes sunt participes peccatorum & malorum, quæ ex tam diro schismate sequuntur, & animarum quæ damnantur.

Quod omnia dicta in papam procedunt in eo qui se gerit pro papa in Avenione, & tanto fortius, quanto pars sua fuit quæ schisma fecit, & quia minorem habet obedientiam, & partem nostram spoliavit obedientia illa, & quia magis ingerendo se pro papa, magis* in-

* al. præparat.

clinatus est ad schisma nutriendum, contra promissionem etiam ab eo antiquius factam; (b) protestando insuper quod per suprascripta nullum jus quæratur, nec quæsitum intelligatur illi qui se Benedictum nuncupat.

ANNO CHRISTI 1409.

MCCCCVIII. die XX. Decembris, nos frater Antonius de Vignacro de Bononia sacri ordinis fratrum eremitarum S. Augustini, decanus reverendorum magistrorum collegii facultatit theologiæ, convocato, ut moris est, per Videllum nostrum collegio theologorum, in quo intererant duæ partes & ultra collegii prænominati, de voluntate unanimi omnium, tamen protestantibus qui in principio ponuntur prædictas propositiones approbavimus, & putamus atque putavimus fore veras, semper in omnibus subjicientes nos correctioni ecclesiæ sanctæ Dei.

In Dei nomine. Amen. Visis litteris, & exacta diligentia examinatis omnibus & singulis supradictis conclusionibus per honorabiles & eximios decretorum doctores sacri collegii juris canonici civitatis Bononiensis, collegium supradictum ræpresentantes, ad hæc antea legitime vocatos per bidellum dicti collegii, de mandato mei Chilini *de Argille*, tunc prioris supradicti collegii, omnes supradictas conclusiones, matura deliberatione inter prædictos habita, unanimiter & concorditer approbarunt & firmaverunt, ipsas veras putantes, salva tamen protestatione, quæ in principio dictarum conclusionum ponitur; subjicientes se semper in omnibus correctioni ecclesiæ sanctæ Dei. Et ita ego Chilinus *de Argille* prior dicti collegii, de mandato dictorum dominorum doctorum dicti collegii, & in nomine dicti collegii, sigillavi sub anno Domini nostri Jesu Christi MCCCCVIII. die XXII. mensis Decembris quintæ decimæ indictionis.

Ego Nicolaus Arpinelli olim Nicolai de Rolta, publicus imperiali & communis Bononiensis auctoritate notarius Bononiensis, prædicto mandato per dominos doctores dicti collegii juris canonici, dicto domino Chilino de se ut supra scribendo dictis capitulis, subscriptioni factæ per dictum dominum Chilinum priorem prædictum, & sigillationi prædicti sigilli dicti collegii, ut notarius dictorum dominorum doctorum dicti collegii, interfui, & de mandato dictorum dominorum doctorum dicti collegii in testimonium præmissorum propria manu me subscripsi.

In Christi nomine. Amen. Anno MCCCCVIII.* die 1. mensis Januarii convocato collegio doctorum juris civilis & congregato in ecclesia S. Pancratii, in qua juraverunt duæ partes & ultra dicti collegii, visis & examinatis conclusionibus suprascriptis, ac etiam attentis & ponderatis approbationibus factis in eisdem per venerabiles magistros sacræ theologiæ, & successive per egregios doctores decretorum & ipsorum collegium, præfati doctores juris civilis una-

* stilo veteri.

(a) In cod. Chauveliniano hic additur quod sequitur:
Quidquid sit de excusationibus papæ in eundo Savonam, licet notorium sit juramentum, & fama vigeat contra eum, ac vigens suspicio, ut prædecessores sui vias sequens dilatet causam, nec accedere velit ad implendum quod promisit, sicut tenet communis opinio: ex non accessu ad Savonam: ex tali tamen non accessu non convincitur incorrigibilis, cum possit moram purgare. Unde ad clare convincendum nova requiritur requisitio, & cum effectu realiter non verbaliter tantum det præparatoria, quæ potest dare: & quantum est in se impleat quod promisit.

(b) quæ sequuntur desunt in codice Chauveliniano, in quo consequenter hæc leguntur.
Hæc omnia dicimus subjiciendo correctioni ecclesiæ sanctæ, si & in quantum approbantur per collegia utriusque juris, & per reverendissimos patres de universitate theologorum, quibus corrigenda & emendanda submittimus.

unanimiter approbarunt dictas concluſiones, cum proteſtationibus in primo præmiſſis, & repetitis, & nunc etiam ſe ſubjicientes determinationi eccleſiæ ſanctæ. Et ideo de eorum mandato & voluntate, ut prior dicti collegii, ſigillum conſuetum appoſui, & me hic propria manu ſubſcripſi. Ego Gaſpar de Rufinis legum doctor. Et ſimiliter mandaverunt notario dicti collegii, ut ſe in teſtimonium ſcriberet.

ANNO CHRISTI 1409.

Et ego Philippus Angelini olim Philippi de Marſiliis, publicus imperiali & communis Bononienſis auctoritate notarius Bononienſis, & nunc notarius dicti collegii, in fidem & teſtimonium omnium præmiſſorum publice me ſubſcripſi.

DIFFICULTATES

Adverſus Concilium Piſanum propoſitæ, & ante ejus celebrationem ſolvendæ.

Ib. p. 962.

QUia in Concilio univerſali poſſent duo de papatu contendentes, ſeu ipſorum alter, vel ipſorum ſequaces movere dubia, & dare exceptiones quæ ſequuntur: Ideo ſuper illis eſt habenda ante diem Concilii matura deliberatio.

1. Et primo forſan dicetur & excipietur, quod cardinales non potuerunt de jure vocare Concilium, ſed potius ille qui gerit ſe pro papa in parte ſua. Et hoc videtur habere colorem per §. *Huic etiam* XVII. di. & omnia jura illius diſtinctionis. Et ſi huic dubio clare non ſatisfiat, non cenſebitur eccleſia congregata, nec eſſe ibi Concilium, ſed potius conciliabulum, & ſic nullius auctoritatis, juxta cap. *Multis* XVII. di.

2. Item, poſſet moveri aliud dubium, ſi quilibet qui pro papa ſe gerit, petat ante omnia reſtitutionem propter ſubtractiones & neutralitates ſibi factas. Talis petitio videtur habere colorem per §. *Item Symmachus* II. q. VII.

3. Item, potuerunt dicere prima facie contendentes, quod poſito, quod cardinales poſſint vocare Concilium, vocatio iſta eſt nulla: quia ſpoliatus epiſcopus ex quacumque cauſa vocari non poteſt de jure ad Concilium, niſi primo fuerit reſtitutus, nec de aliquo crimine agi contra eum, ut volunt jura per expreſſum III. q. I. & II. q. II. & iſta eſt una exceptio, quæ prima facie videtur juridica per dicta jura, & in qua Benedictus ſe fundavit tempore alterius ſubtractionis; & niſi iſti dubio ſufficienter reſpondeatur, Concilium nullius effectus redderetur.

4. Item, poſſet moveri dubium: Si Benedictus vel Gregorius in Concilio peterent ſubtractos vel neutrales repelli a Concilio, tamquam ibidem vocem non habentes. Iſta petitio videtur habere colorem per §. *Huic etiam* XVII. diſt. & quia ſubtracti ſeu neutrales ſpoliantes per hoc papam, cenſentur eſſe inimici, juxta jura vulgata, & ſic veniunt in Concilio ut pars, non autem ut judices vel vocem habentes. Et iſtud dubium eſt forte.

5. Item, ſi in Concilio oſtendatur aliquid contra alterum vel utrumque contendentium, propter quod deſierit eſſe papa, ut puta hæreſis cum pertinacia; tunc eſt planum quæ agere poſſit & debeat Concilium, juxta c. *Anaſtaſius* XIX. di. & c. *Acacius* cum gloſſa XXIV. q. I. Si autem non probetur aliquid vel dicatur propter quod alter ipſorum papa eſſe deſierit, etiamſi probaretur hæreſis ſive pertinacia, videtur quod Concilium non poſſit ipſos abjicere a papatu per c. *Ejectionem* LXXIX. di. XL. di. *Si papa* &c. *Incautum* XXI. di, cum ibi notatis per gloſſ. Et in iſto dubio multa ſunt conſideranda & aviſanda.

ANNO CHRISTI 1409.

6. Item, poterit moveri dubium, quod licet iſti duo contendentes ſint negligentes in extirpatione ſchiſmatis, vel non ſervent juramenta & vota; ex hoc ſchiſmatici non ſunt nec eſſe poſſunt, ex quo membra ſibi obedientia a ſua communione non abjiciuntur, per c. *Non vos* XXIII. q. V. & per diffinitionem quam ponit B. Thomas 2. 2. ubi tractat de ſchiſmate, & idem Alexander de Hales lib. II. ad fin. ubi etiam tractat de ſchiſmate.

7. Item, poſſet moveri dubium, quod licet iſti contendentes ex præmiſſis poſſent dici ſchiſmatici; tamen per hoc ille qui papa verus eſſet, non deſiviſſet ipſo facto eſſe papa, nec papatum amiſiſſet prætextu qui habetur in c. I. in fin. de ſchiſmate. Et ſic talis qui non defuiſſet eſſe papa, licet ſchiſmaticus, a Concilio non videtur poſſe dejici.

8. Item, ſi dicatur quod iſti ſunt ſchiſmatici, & ſchiſma inveteratum tranſit in hæreſim, hoc non videtur habere locum, niſi oſtendatur, quod aliquam in ſchiſmate confingunt hæreſim. Et dicit Hieronymus in c. *Inter ſchiſma* XXIV. q. III. & præcipue quia duobus contendentibus de papatu, quorum quilibet credit penes ſe eccleſiam, ſchiſma non tranſit in hæreſim, juxta notam per gloſ. XXIV. q. X. in prin.

9. Item, poſſet moveri aliud dubium, quia poſito quod diceretur, quod iſti ex enormibus criminibus & notoriis ſcandalizant eccleſiam, de quibus ſunt incorrigibiles, ex hoc ſunt dejiciendi, ſicut pro hæreſi, juxta gloſ. c. *Si papa* XL. di. Illa gloſſa uſquequaque non eſt vera, & reprehenditur, juraque allegata ibidem non probant intentionem gloſſæ.

10. Maxime quia ex hæreſi largo modo ſumpta papa non dejicitur, niſi ſit hæreſis contra fidem & articulos fidei, ut notatur per gloſ. LXXIV. di. *Si quis pecunia*, & multi doctores ſolemnes illam gloſſam ſequuntur.

Quare niſi prædictis dubiis clare ſatisfiat, Concilium de facili poſſet impediri & dividi, & ſic nullus bonus ſequeretur effectus.

11. Item, eſt aviſandum quis modus agendi ſervabitur in Concilio contra utrumque contendentium in ipſorum vel alterius contumaciam: caſu ſcilicet, quod non compareant, vel ſi compareant, renunciare nolint per ſe vel procuratores, videlicet utrum procedatur per accuſationem, inquiſitionem vel denunciationem

12. Item, ſi deliberetur per accuſationem, quis accuſator; ſi per inquiſitionem, quis promotor: ſi per denunciationem, quis denunciator, & qui teſtes erunt producendi, & quæ litteræ ſeu inſtrumenta ad probandum contendentium culpam, delictum, & negligentiam.

13. Item, poſſet moveri dubium, ſi contendentes non veniant, & quilibet ipſorum habeat multos ſequaces & adhærentes, quid fiendum tunc per Concilium: quia ſi poſt Concilium cardinales utriuſque collegii eligunt aliquem in papam, erunt tria ſchiſmata & tria capita in eccleſia de facto; & ſic majus ſchiſma. Et ideo oportet, quod in iſto bene aviſetur & plene provideatur, ne ex ſchiſmate alia ſchiſmata oriantur.

14. Item, quia dominus Benedictus & Gregorius ordinaverunt, quod teneant concilia ſuæ obedientiæ, utrum per hoc poſſint impedire de jure vocationem faciendam per cardinales. Videtur prima facie, quod ſic; quia cardinales non poſ-

ſunt

☞ sunt convocare, nisi in ipsorum defectum, & ipsi nunc videntur supplere defectum.

ANNO CHRISTI 1409.

15. Item, videtur competere domino Benedicto legitima exceptio, si vocetur ad locum, qui sit extra suam obedientiam, per jura vulgata 11. q. VI. cap. I. & II. cum similibus.

16. Item, poterit dicere dominus Benedictus in Concilio, quod ipse acceptavit viam cessionis, & locum Saonæ conventum accessit, & non stetit per eum, sed per Gregorium, quominus pax daretur per viam cessionis; & hoc est notorium.

17. Item, potest dicere quod ex post venit ad Portum Veneris, & requisivit adversarium per nuncios & litteras de cessione facienda, & obtulit loca etiam obedientiæ Gregorii, quæ omnia fuerunt per Gregorium refutata; & hoc est verum.

Ex his videtur posse concludere, quod in facto schismatis non potest sibi imputari negligentia, dolus, vel contumacia, & sic Concilium nihil potest facere contra eum.

18. Nec obstat si dicatur quod imputandum est sibi, quia non obtulit se renunciaturum per procuratorem propter discordiam locorum vitandam, quia potest hoc excusare; quia in renunciatione facienda per procuratorem, potest intervenire fraus tacitæ renunciationis seu occultæ, quæ etiam non intimata parti, renunciationem redderet nullam, juxta notam in c. *Ex parte decani*, de rescript. de procura. mandato, & de renuncia. c. *Cum illusio*, in cle. & ibi glossa ordinar.

19. Item, poterit excusare, quia adversarius publice dixit, quod ad renunciationem faciendam non procederet per procuratorem, & ita frustra offerret quod adversarius acceptaturus non esset. Ex quo videtur quod nullatenus sibi valeat imputari, pro eo quod non obtulit se renunciaturum per procuratorem, maxime quia in causa tam ardua non tenetur procuratorem constituere, juxta cap. *Querelam*, de procura.

20. Nec obstat si dicant, quod domino Benedicto potest imputari duratio schismatis, eo quod repente recessit a partibus istis & ad longinquas partes, non dispositio de facto unionis; quia poterit hoc excusare, videlicet quod fecit necessitate compulsus, & propter metum justum, qui cadit in constantem virum: & hoc est satis notorium.

21. Item, videtur quod ex eodem metu possit se excusare ad hoc quod non veniat ad locum Concilii, cum transire ipsum oporteat per terras subtractorum & neutralium, & sic inimicorum suorum, qui eum persequuntur, etiamsi darentur litteræ de salvoconductu; & ita videtur quod convocatio quæ fiet sit nulla, & quæ fient per Concilium erunt irrita.

22. Item, videtur quod ex præmissis si requiratur, ut assensum præbeat Concilio, quod ipse potest recusare rationabiliter, nec dissensus in tali casu habebitur pro consensu, nec habebit locum quod notatur per Jo. de Consti, c. primo super verbo *Rationabilia*, & per Archid. XVIII. di. in prin. per glos. LXV. di. c. primo; & sic videtur quod Concilium nullas vires habebit.

23. Item, videtur quod ipse Gregorius juste possit contradicere huic vocationi, & Concilium totum recusare; quia cardinales utriusque partis vocant ad Concilium, & admittunt subtractos ab obedientia utriusque, & quia utrumque persequuntur & spoliant. Et ista causa recusationis & contradictionis videtur justissima, juxta jura vulgata III. q. 1. quasi per totum; & poterunt ipsi dicere rationabiliter: Inimici nostri constituuntur judices.

ANNO CHRISTI 1409.

24. Item, si dicatur quod Concilium ordinabit, quod dominus Benedictus cedat, poterit respondere, quod paratus est, si alter cedat. Et si dicat quod cedat, etiam altero continuante, quia contumax abjicietur per ecclesiam, poterit respondere, quod adversarius abjicietur verbaliter & non realiter; & sic remaneret ecclesia incerta in schismate: quo remanente, ipse dominus Benedictus non tenetur cedere. Immo si cederet, peccaret, juxta notam III. c. *Quam periculosum* VII. q. 1.

25. Item, istæ eædem exceptiones & rationes videntur competere Gregorio, casu quo dominus Benedictus esset contumax.

Præmissæ causæ & multæ aliæ, quæ poterunt suboriri fortes majores reddunt exitum istius causæ valde difficilem & periculosum, nisi prudenter advertant, & omni affectione deposita secundum Deum procedatur.

ANONYMI EPISTOLA *

* Carolo Malatestæ tribuendam facile judico.

Ad cardinales Pisis congregatos.

De mutando Pisarum loco pro Concilio celebrando.

IN nomine Dei omnipotentis, cujus Trinitas videlicet Pater, Filius, & Spiritus sanctus, in unitate perfecta, glorioſissima & æterna vivit & regnat. Ib. p. 966.

1. Mandatum est, reverendissimi patres & domini: *Honora matrem tuam*. Cujus quidem honoris exhibitionem non solum in exteriori reverentiæ cultu, sed etiam in subventione circa incumbentes opportunitates attendendam fore Dominus ac Redemtor noster Jesus Christus Pharisæorum calumniæ respondens, terminat sic: Deus dicit sic: *Honora patrem tuum & matrem tuam*. Et *Qui maledixerit patri, aut matri, morte moriatur*. *Vos autem dicitis: Quicumque dixerit patri aut matri, munus quodcumque est ex me tibi proderit, & non honorificabit patrem suum aut matrem suam, & irritum feciſtis mandatum Dei propter traditionem vestram*. Super quo beatus doctor Hieronymus ita inquit: Honor in scripturis non tantum in salutationibus & officiiis deferendis, quantum in eleemosynis ac muneris oblatione sentitur. *Honora*, inquit Apostolus, *viduas quæ vere viduæ sunt*. Hic honor donum intelligitur. Et in alio loco: *Presbyteri digni habentur duplici honore, maxime qui laborant in verbo & in doctrina*; & per hoc mandatum jubemur, ut bovi triturranti os non claudatur, & dignus sit operarius mercede sua. Quantum enim mater dignior est, tantum sibi major a filiis honor debetur. Quoniam autem est dignior corpore spiritus, spirituali matri quam corporeæ majori honore tenemur. Corporea namque mater ad essentiam vitæ corporeæ expedit, in qua juxta B. Job sententiam, continuæ morti subjicimur, in qua multis replemur miseriis, & numquam manentem aspicimus statum; sed de utero ad tumulum in istanti transferimur, in patre suscipientes putredinem, vermesque pro matre atque sorore amplectentes, cui si pro misero membrorum ergastulo & repugnante menti lege, quæ

ANNO CHRISTI 1409.

ab adoleſcentia prona eſt ad malum, quæ ab ipſa matre accepimus, divino obligamur mandato jureque naturæ, quantum nos obligatos debemus conſiderare, honorem exhibere ſpirituali matri, quæ nobis expendit ut renaſcamur in Chriſto, & eſſentiam vitæ adipiſcamur cæleſtis, ubi angelorum choris intereſſe, cum beatiſſimis ſpiritibus gloriæ conditoris aſſiſtere, præſentem Dei vultum cernere, incircumſcriptum lumen videre, nullo mortis metu affici, incorruptionis perpetuæ munere lætari, qualia & quanta ſint gaudia mens conſiderare & lingua explicare non ſufficit.

2. Non ſatis vero fore, quam a carnali ſuſcipimus parente generationem, ut ex hac corruptibili, quæ eſt mors potius dicenda quam vita, ad immenſam, ineffabilem æternamque cæleſtis regni gloriam advolemus: Sed regenerationem oportere magiſter Veritatis Nicodemum inſtruens, his cenſet verbis: *Amen, amen, dico tibi, niſi quis renatus fuerit denuo, non poteſt videre regnum Dei. Dicit ad eum Nicodemus: Quomodo poteſt naſci homo, cum ſit ſenex? Numquid poteſt in ventrem matris iterato introire & renaſci? Reſpondit Jeſus: Amen, amen, dico tibi, niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei. Quod natum eſt ex carne, caro eſt; & quod natum eſt ex Spiritu, Spiritus eſt.* Quæ etenim mater illa ſit, quæ nos pariat & regeneret in cælo, Galatis Apoſtolus inſinuat: *Illa autem quæ ſurſum eſt Jeruſalem libera eſt, quæ eſt mater noſtra. Scriptum eſt enim: Lætare ſterilis, quæ non paris. Erumpe & clama quæ non parturis, quia multi filii deſertæ, magis quam ejus quæ habet virum.* Hæc autem mater noſtra quot quantiſque calamitatibus laboret, Job dixiſſe videtur: *Utinam appenderentur peccata mea, in quibus iram merui, & calamitas quam patior, in ſtatera: quaſi arena maris hæc gravior appareret: unde & verba mea dolore ſunt plena, quia ſagittæ Domini in me ſunt, quarum indignatio ebibit ſpiritum meum, & terrores Domini militant contra me.* Quot autem filios uſque adhuc miſeratiores invenerit, quorum ſaltem affectus, profuerit effectui, proh dolor! res oſtentat, ita ut dicere poſſit adverſus proprios filios in utroque homine: *Eſurivi, & non dediſtis mihi manducare; ſitivi, & non dediſtis mihi potum: hoſpes eram, & non collegiſtis me; nuda, & non operuiſtis me; infirma & in carcere, & non viſitaſtis me.* Eſuriem namque paſſa eſt, & ſitivit non una die & nocte, ſed pluſquam triginta annorum curriculis ſemper in gemitibus fuit, propter flendum ſchiſma. Panis & vini materialis & juſtitiæ, hoſpes eſt læſus ab hoſpite, ſtratus eſt in lacu miſeriæ & in luto fæcis, quodque ſi dixerit conſolabitur me lectus meus & revelabor, loquens mecum in ſtratu meo, tenebis me per ſomnia, & per viſiones horrore concutiens veſte laniata, frigus materiale ſpiritualeque per omnia membra illapſum, totum corpus tanta frigiditate complevit, ut omni vitæ calore rejecto, non remanſerit in ea anhelitus, nec ſpiritus vitæ; qui eſt caritas Dei & proximi. Infirma, juxta illud Iſaiæ: Omne caput languidum & omne cor mœrens. A planta pedis uſque ad verticem non eſt in eo ſanitas. Vulnus & livor & plaga tumens, non eſt circumligata, nec curata medicamine, neque fota oleo. In carcere tali, quod de ea verificatum eſt illud Jeremiæ: *Occidit rex Babylonis*, quod interpretatur rex confuſionis, *filios Sedechiæ*, quod interpretatur filios juſtitiæ Domini; vel juſtificantis Dominum, *in oculis ejus, & omnes nobiles Juda*, quod interpretatur omnes nobiles confitentis vel juſtificantis Deum: *Oculos quoque Sedechiæ eruit, & vinxit eum compedibus, ut adduceretur in Babylonem.* Ubi vere juſtitia & juſtificatio, confeſſio, & glorificatio Domini reperietur, niſi in ſancta Jeruſalem quæ eſt mater noſtra? Quis autem inventus eſt in caris & notis ejus, qui in tantis gemitibus & anguſtiis conſoletur eam? qui inventus fuerit ſine macula, qui poſt aurum non abierit, qui non ſperaverit in pecunia & theſauris ejus: certe beatus erit vir ille, & laudabimus eum, quia fecit mirabilia in vita ſua. Poteſt quippe mater noſtra vere dicere: *Amici mei & proximi mei adverſum me appropinquaverunt & ſteterunt, & qui juxta me erant de longe ſteterunt, & vim faciebant qui quærebant animam meam.*

3. Hæc itaque attendens, reverendiſſimi patres & domini, Carolus filius, & ſervus ſanctæ matris eccleſiæ, & agnoſcens ſe multiplici ratione obligatum, quodammodo ſe inexcuſabilem indicaret divini violatorem præcepti, ſi tantum diſtuliſſet pro ſacra unione laborare; ſufficientiores tamen cernens inſtare, diſtulit veritas præſuntionem. Interea quoque cum membra magna capiti deſervirent, ne ipſum nimium a parvorum obſequio vacaret, laborare viſum eſt paci Longobardiæ in ſtatu dominorum Mediolani, papæ, & Mantuæ, quos patres eorum ſub ſua gubernatione reliquerant. Dum vero Mediolani foret, requiſitus per Antonium Spalatinum, a domino Gregorio papa, videns ſe modicum prodeſſe eccleſiæ redeundo, multum vero deſcendendo patriæ illi & dominis obeſſe, ſupplicavit ſe excuſatum haberi, addens ſe & quæcumque relicturum, ſi videretur eccleſiæ profuturus.

Videns tandem laborantes unioni, quodammodo deſiſtere, requiſitus iterum, hortato primum domino papa, ad unionem tamdem rediit Ariminum, diſpoſitus ſanctæ matris eccleſiæ & dominæ ſuæ in omnibus & per omnia commodis & obſequiis. Ut autem otioſum rediens iter non ageret, Venetos hortatus eſt, ne pro unione laborare ceſſarent, quos optime diſpoſitos invenire viſus eſt, ſuum deliberantes tranſmittere oratorem, operaturum quod unum & non plura Concilia fierent. Dominum quidem papam, poſtquam rediit Ariminum, requiſitus ab eo quod ipſe reciperet, ibi hortatus fuit ad unionem cum effectu, quantum in illo fuit: quod ſi non intenderet unioni, ſupplicavit ne illuc accederet. Orator autem collegii obedientiæ Romanæ dominus Simeon Carolum hortatus fuit, quod nollet favores ullos impendere domino Gregorio perjuro, fautori antiquati ſchiſmatis, nec vellet eum Arimini ſuſcipere. Cui reſpondit, quia omnino diſpoſitus erat & eſt partem jus favendem fovere, ei videbatur expediens de his quæ in facto acciderant informari, quoniam in hoc ex facto jus oriebatur: & interea non ægre ferri rogabat acceſſum papæ Ariminum, quoniam utilis eſſe potius poterat, quam inutilis. Et medium pacificum præſtantius perſuadebat ad eccleſiæ pacem, quam involuto jure novas diſſenſiones parere. Ne vero dominus papa Peruſium diverteretur, quia illuc profecturus dicebatur, quod eccleſiæ paci non profuturum cogitabat, ad Burgum ſancti Sepulcri properavit, & ipſum ſociavit Ariminum, Ariminumque cives, & ſe obtulit ad utilitatem & pacem Domini noſtri Jeſu Chri-

☞ Christi fidelium. Pervento siquidem domino papa Ariminum, indulta senio quiete, ipsum papam hortatus fuit ad congregandum dispersas oves in ovili uno, quia ejus præcipue tamquam pastoris intererat. Papa vero justificato desiderio, & mediis per eum servatis, conquestus est per vos omnem sibi præclusam fuisse foreque viam, quam intenderat & intendebat pro pace ecclesiæ. Inter quæ dominus B. legatus Bononiæ misit ad Carolum, alludendo sibi de adventu papæ Ariminum, quia sperabat paci profuturum, illumque ad ipsam hortatus fuit; præsertimque papæ ad cessionem persuadendo. Cui pro optata sibi valde unione Carolus se toto posse acturum obtulit, & universale Concilium, viam divina dispositione paratam commendavit, commendatque; & ad illud & non particularia rogavit dominum B. ut sacrum vestrum cœtum hortaretur in loco partibus & Concilio tuto & condecenti conventurum. Postquam enim papam hortatus fuit ad unionem, & ille se sponte liberaliterque ipsam velle dixisset, eum ad Concilium universale cum suis adversariis convenire deprecatus fuit. Cui cum papa respondisset, ad se de jure spectare convocare Concilium; replicavit Carolus unionem sponsæ Dei expedire, cui nimis contentiones obfuerant. Denique ut conclusionem Carolus experiretur de locis tractando, Pisas dominus Gregorius omnino respuit, tamquam a parte præelectas, nolens suis juri & dignitati derogari. Dixit insuper non liberas Concilio, ut decebat; sed tamen aliis locis per Carolum nominatis assensit. Inde gavisus fuit responso, non titubans potius a sacro cœtu vestro obtenturum, quam obtinuisset a domino papa, quia absens audierat zelum vestrum circa unionem. Tamen dominum cardinalem tunc legatum Bononiensem, & Malatestam fratrem suum exoravit, ut ratiocinatis assensum deprecarentur, & suos distulit oratores mittere, ne introire videretur in labores eorum. Sed audiens negativam per dominum Jacobum de Isolanis, per ipsos oratores experiri deliberavit, & exclamando insuper, doluit & dolet sanctæ Dei sponsæ matris & dominæ suæ vituperio, in qua non solum duo capita apparent, sed illa insimul certare, & illa cum humeris, & cum illis humeros cernitur. Exclamans itaque Dei severitatem placari & ejus patientiam exsurgere, deprecatur non inspiciendo principum peccata, sed inopum miseriam & gemitum pauperum. Mortem insuper fidelibus pro vita optandam potius his miseris diebus, fore dicit, patrum exempla observantibus, quam gentis suæ opprobrium pati.

2. Excusat igitur se, si bis negata repetit, quia ad hoc honestum suadet, allicit utile, & opportunitas cogit, spesque ipsum reddit audacem. Nam cum Dominus dicat: *Petite & accipietis, quærite & invenietis, pulsate & aperietur vobis;* quoniam nullo modo credere potest in sacro cœtu vestro, uno saltem carere amico, quia diligit omnes, & amor reciprocus naturaliter est, quoslibet se amicos habere putat, cum omnes vos unius voluntatis esse audierit, & per vestras scripturas inspexit. Et quia populus Dei amicus suus ad eum venit de via, non per viam, nec in via, quia quicquid dicatur, nondum in via, nec per viam unionis esse videtur. Carolus vero non habens quid poneret ante illum, venit ad amicum deintus sacrum cœtum vestrum, quem, cum servus sit, amicum vocavit, quia amor æquat omnia. Et media nocte ad eum venisse dicit, tres petens panes sibi pro amico commodari, id est tempore maxime potestatis malorum, quia sol obscuratum est, & luna lumen non præbet, & stellæ de cælo ceciderunt, & solum in regno militantis ecclesiæ judicium tribulationis, quæ per crucem designatur, apparet. Panes pro saturitate amici petiti sunt & petuntur, æquitas voluntatis, æquitas loci, & æquitas temporis. Æquitatem voluntatis necessariam probat, quia sine æquitate bona voluntas haberi nequit, & *Gloria in excelsis* canentibus angelis, non pax nisi hominibus bonæ voluntatis annunciatur in terris. Alter petitur panis æquitatis loci, quæ attendi debet, ut personarum non inficiatur dignitas, æqualitas sit laboris, venientibus iter tutum, consiliantibus plena consulendi libertas, a timore secura, a seductione præmiisque longinqua. Et si alias fuissent communes Pisæ, quia aperte præter & contra aliorum consensum ad Concilium electæ fuerunt; communes non videntur, quoniam juri & dignitati eorum, qui electioni illi non assenserunt, si assentirent, derogari appareret. Dominum autem Gregorium liquet vocatum fuisse Pisas etiam cum comminationibus; sic Pisas etiam fuisse electas per vos ad Concilium, præter aliorum consensum. Unde apparet eo assentiente dignitatem infici, quia dignitatis & potestatis veneratio inficitur, si minori major se subjicit, impressus timore vel viribus. Loca quidem, ad quæ si partes accesserint, proposuit & proponit, scilicet Bononiam, Forlivium & Mantuam, quæ non sunt a partibus præelecta, unde non juri derogatur ipsarum, nec dignitati, & ad quorum aditum iter tutum quibusvis partium manifestum est. De Arimino namque, quamvis sit tutissimum, liberrimumque, & diu est sanctæ matris ecclesiæ & devotum, nullam vel parvam mentionem proposuit facere: nullam, inquit, quia nihil pro ejus electione proponere, nec in aliquo insistere intendit, quod unioni quomodolibet obstare valeat: parvam vero, quia nec omnino nominare voluit, nec illud quod ecclesiæ est, quodque pro ecclesia gubernat, & ultra seipsum sancta mater ecclesia sua, si non offerret, ignoraret suis promptissima honoribus & obsequiis jugiter fore, sicut & sunt. Sed quia dominus Gregorius papa illuc primus accesserat, ex indecentia & non apparenti æquitate suspicabitur ei qui dicitur dominus Benedictus, & unito vestro sacro cœtui parum acceptum. Verum circa hoc non silendum deliberat reverentiis vestris, quod si divina inspirante gratia, locus ille Arimini paci ecclesiæ & populi Christiani commodus appareret, secundum quamlibet dispositionem & consentium partium promptissimum offert. Atque propterea si pro securitate & Concilii libertate visum fuerit alteri partium expediens, filium suum, quem sibi reputat unigenitum, Galeottum obsidem offert, nedum in Galliis, sed si oportuerit, ubique usque ad ultimum terræ. Proposita nempe loca tantum esse Concilio vel fieri posse secura dicit, quantum ecclesia universalis deliberabit. Ait insuper incongruum fore spiritualem ecclesiam potestati subesse temporali, & multum differre, si temporalis a spirituali jurisdictionem susceperit & potentiam, an si spiritualem tantum in loco Concilii posse & velle oporteat, quantum sæculari placuerit. Nec sibi contradicere putetur, quia proposuit Mantuam, licet sit imperiali jurisdictioni subjecta, & immediate gubernetur a domino temporali: quia imperium dependet a papa, &

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

quia imperator filius est ecclesiæ, defensor & advocatus; & quia qui Mantuam gubernat, vassallus est propter comitatum Gonzagæ, & aptus ipsius regimini, secundum omnem dispositionem universalis ecclesiæ, ipsi propter hoc tradere. Etenim quia forsitan Carolo posset opponi, quod domino Gregorio non prohibitum est, quod Senis & Lucæ prohibitum fuit, ut procederet contra S. R. E. cardinales, asserentes quia pro sancta ecclesiæ unione laborabant, ipsiusque schismatis antiquati fautoris latebras detegunt, adversanturque ipsius iniquo proposito. Ait Carolus, contradicit papa. Numquid ergo oblivisci debet sacrum illud principis æterna memoria commendandum? quod B. Hieronymus in additione Ecclesiasticæ Eusebii Cæsarienſis Historiæ actum Nicææ in sacro Concilio refert his verbis: „ Sed in eo Concilio „ admirabile factum principis non puto reticendum. Etenim cum ex omnibus pene locis „ episcopi convenissent, & ut fieri solet, diversis ex causis inter se jurgia quædam detulissent, & interpellebatur frequenter, & „ magis ad hoc, quam ad id pro quo ventum fuerat, animos dabant. At ille, videns „ quod per hujusmodi jurgia causa summi negotii frustraretur, & diem certam statuit, „ qua unusquisque episcoporum, si quid querimoniæ habere videretur, deferret. Et cum „ resedisset, recepit a singulis libellos, quos simul omnes in sinu suo continens, nec in eis „ quid contineretur aperiens, ait ad episcopos: Deus vos constituit sacerdotes, & „ potestatem vobis dedit de nobis quoque judicandi. Et ideo nos a vobis recte judicamur. „ Vos autem non potestis ab hominibus judicari, propter quod Dei solius expectate judicium, & vestra jurgia, quæcumque sunt, ad „ illud divinum reserventur examen. Vos etenim nobis a Deo dati estis dii, & conveniens non est, ut homo judicet deos, sed „ ille solus de quo scriptum est: *Deus stetit in „ synagoga deorum, in medio autem deos discernit*. „ Quia actus qui facti sunt, non ad Concilium facti sunt.

ANNO CHRISTI 1409.

3. Ariminum non reddunt de jure Concilii suspectum partibus: quoniam præcipue si a proposito loco Concilii sui concordaret se conventurum cum aliis Arimini, intentionem suam mutare dominus Gregorius videretur; alii vero ipsius approbare nequaquam. Si tamen partibus ecclesiæ paci aptum videtur, ita illud & se offert, ut nihil propter hanc omnino reservet; quorumlibet obedientiæ loca æque distare asserit, si orbis figura & venturorum mensuretur iter. Replicat insuper cujuslibet eorum Concilio libertatem, aptitudinemque: & præcipue quia in quibuslibet potest corruptela compesci; quoniam non solum de potestate discuti præcipua videtur intentio; sed de pastore a quibuslibet concorditer acceptando, justus est locorum circumstantias canonis dispositioni concordare: videlicet quod ubi adest universalis potestas ecclesiæ, ibi non licet mere & libere subjectam fore temporalibus. Decet insuper electores ut consiliarii papæ sint a metu tuti, & a favore corruptionis alieni, æquum & utile ecclesiæ proposuisse putans mutationem, id est loci, sperans se jam obtenturum, saltem a Domino, mutationem temporis petit, quia aliter partes in unum Concilium convenire non posse demonstrat evidentia. Quæstioni respondetur de inconstantia clericorum reprehendenda, quæ non est inconstantia, quando propter proximorum salutem consilium reformatur in melius per exemplum vestrarum reverentiarum: quia ab eo quem quilibet vestrum papam reputavit, & in cujus juraſtis manibus, quem toties publice adoraſtis super terram, discessistis. Nec notam mutabilitatis & inconstantiæ & juramenti transgressionem timendam vestrum cuilibet esse visum est, propter hujus unionis bonum. Hoc per B. Augustinum dicentem: Ecce in conspectu Dei & vestro muto consilium. Hoc per canonem *Alma matre ecclesia*. Hoc principem apostolorum, qui pedes quos lavari sibi a Domino negavit primum, mysterium salutis intelligens immediate permisit. Hoc per Dominum qui incommutabili prædestinatione contingentes concordat effectus. Et per Salomonem, tempus scindendi & tempus consuendi. Nam utique si licet filiis propter dilectionem Dei patri objurgari & ipsum odisse; multo magis cum non discedat a via æquitatis, decet cum ipso convenire, etiam si devius fuisset. Exemplum de Noe habetur, qui benedixit Sem & Japhet, quia avertentes vultum pudenda patris operuerunt, & maledixit Canaam qui aspexit & risit.

ANNO CHRISTI 1409.

4. Objicitur forte: si mutaretur locus Pisarum, B. se læsum dicere posset, & propterea recusare ad Concilium ipse & sui accedere; unde præter inhonestatem populi tot auferentur, quot, ipso cum suis non veniente, dissentirent, & ideo cum propositi mutatio loci honesto contradicat, & publico officiat bono, propositum mutari malum esse. Atque humanus intellectus faciliter errat, nisi sibi objecta discusserit phantasmata. Et quoniam varia circa loci competentiam incompetentiamve repræsentata sunt, & maxime de adventu eius qui dicitur dominus Benedictus, causas imaginari convenit, quæ ipsum Pisas adducant vel divertant a Pisis. Aut enim apud se certus est papam esse, aut certus est, quod papa non est, aut dubius, utrum papa sit; quod tamen Carolus non credit, sciens vestram intentionem, & eum qui dicitur dominus Benedictus ignorare non putans si jus suum indubitatum sibi præsens ita proponere Concilio æstimaverit, ut papatus per universum Concilium sibi vendicet potestatem, quocumque accederet & libens. Et si jus suum propter absentiam lædi pensaret, hoc etiam, licet senis sit, exilem metus causam & laborem itineris expavere, quia non eum juvenilis naturæ calor fortem & insatigabilem reddit: tamen cum voluntatis ardor soleat calorem superare naturæ, juvenescente in homine ambitione, quæ ut plurimum in senescentibus juvenescit, Benedictus senex præpotens valde adversus metum & laborem existens, si Pisas accedat, nec propter metum, nec propter laborem alio accedere recusaret. Si tuendi aut dilatandi dominii causa Pisas accedat, & veniet locorum quovis Benedictus. Et si recusaverit Pisas venire, imitari nolens Domini & ejus magistri humilitatem; quomodo potestatem gerat in terris, si non caritatis ardore, sed inanis amore gloriæ Pisas etiam renuntiaturus accesserit: utique quocumque propositorum locorum & ultra libenter accedet, quia ambitioni hujusmodi nihil grave, nihilque satis periculosum apparet, sed lene nimis. Cum enim sitis & ardor habendi omnem superet concupiscentiam, superatur ab illa, & ultimum terribilium propter eam parvipenditur, & omnipoten-

potentis Dei potestas vilipenditur. Si vero certus est se papam non esse, et maligno trahatur spiritu Pisas, ut alterius jura usurpet, velut proprium pudorem abscondat, exemplis et rationibus probari potest alio venturum. Quod si non, cum inopportunum sit impios interesse Concilio justorum, et ut usurpatori facultas minime tribuatur, propter absentiam suam nequaquam differenda est pax ecclesiæ. Si quoque illum Dei Spiritus converteret, sciens se tot annis idolum sedem apostolicam invasisse, cum quælibet potentia minima sit ad satisfaciendum divinæ offensæ quæ infinita est, sibi minimum cerneret si trans Gades accederet. Hoc etiam Cananeæ, cæci, et Mariæ Magdalenæ probatur exemplis. Si Pisas dubius de jure suo venerit, præeligens certe innocentiæ quam dubii papatus possessionem, ultra quæcumque propositorum locorum iret, cum naturale sit insuper odire ignorantiam, ad repellendum istam ignorantiam, quæ nesciendi tantummodo causa obest. Sed gehennæ culpa longius accedere deberet, quod Pithagoræ, Platonis, et Apollonii exemplis deducitur, qui remotissimas peragravere provincias propter scientiæ amorem. Ad quemcumque etiam dictorum locorum iret, nedum Pisas, si ambigeret absens jus dubium posse tueri, ut confusionem evaderet, ut non de jure suo dubitare visus contra se juris faceret præsumtionem. Volens quidem indubitatum sibi jus servare dominus Benedictus, ad locum ad quem vocatus non fuerat, et non Pisas, accessurus verisimiliter esset, ne jurisdictionem facere videatur in eos quos negat habere: quia aliud est ad locum communi consensu non vocatum ire, quam ad locum ab adversario præelectum venire vocatum. Ambiens vero fovere dominium, prout apparet ex servata, qualiscumque sit, possessione tot annis, cum possessionem diligat, et exspoliationem pavere putandum sit, nequaquam verisimile est se in rebellium suorum manibus positurum, nisi aliquid lateat ad locum accessuris, in quo parem cum adversariis potestatem habere possit; quoniam sibi testis est conscientia sua, si hæreticus est, quia etiam quantumcumque infideles sint, non diffitentur divinæ oculos justitiæ ubique præsentes, ubique illos offendere scit. Cumque Dei clementia per divisionem et distantiam locorum a justitia non distinguatur, cujuscumque loci non debet pudere ad veniam, quia non puduit ad culpam, et ubique debet Dei misericordiam sperare implorando, quia ubique est. Si autem non fuerit hæreticus, sciens papam sola hæresi posse privari, debet alio accedere, ne vocatus accedens videatur se hæreticum assentire. Nam humilitatis causa mentiens, si non erat antea, peccator efficitur, nec ita caveri debet arrogantia, ut veritas relinquatur. Adest insuper alia ratio: nam si pontificem se putaret ille, qui dicitur Benedictus, ad loca immediate ecclesiæ subjecta libentius accedere deberet, quam ad aliena, etiamsi longe pulchriora, magisque amoena et opulenta forent. Nam ab experto videtur unumquemque loca sibi subjecta libentius visere, libentiusque inhabitare, quam ea quæ alterius jurisdictioni subjiciuntur. Quod si dicatur, quoniam proposita loca nequaquam sibi subjecta sunt; certe negari non potest, quod neutralia sunt, quoad obedientiam, ut ita dicatur, contendentium de papatu: verumtamen ecclesiæ de jure et de facto subdita fore contradici non potest. Si vero dicatur Mantuam et Arimimum obedientiæ domini Gregorii papæ subjecta, nequaquam negatur. Sed ut supradictum est, si partibus commoda paci ecclesiæ videantur, hoc pacto oblata sunt et offeruntur, ut nihil ibi servetur partium jussioni dissonum. Si igitur proposita loca, cum ecclesiæ sint, aliorum locis non præponit, pastor non est & Christus Domini, qui proprias oves abhorret. Ex his igitur quæ suprascripta sunt, liquet multas fore rationes, per quas ille qui dicitur dominus Benedictus, ad quemlibet propositorum locorum accedere deberet, etiamsi Pisas non. Unde si ad communem partibus locum et non præelectum accedatur per reverentias vestras, manifestum est, non propter illud Concilium ruiturum, nec unionem impediri. Verumtamen hoc differuisse Carolo supervacaneum videretur, quantum circa præsentiam ejus qui dicitur Benedictus spectaverit; nisi quia forte putare posset eum procurare illi auferendam loci æquitatem, qui ad pacem vocatur ecclesiæ et populi Christiani unionem. Nam semper opinatus est, illum nequaquam Pisas accessurum, quod et novissime sibi a pluribus fide dignis assertum est.

5. Nec insistendum ultra videtur circa pericula illa responsionis exhibitæ Rodulfo cancellario fratris sui Malatestæ de Pensauro, in qua dicebatur, quod præter inconstantiæ notam, valde mutatio loci Concilio obesset, & per consequens impediret unionem, quoniam multi Pisas accederent, qui audita mutatione loci ad propria retrocederent. Hoc enim licet non putaret, sed semper a certo tenuerit & teneat multo plures ad Concilium universale accessuros, si sciverint communi omnium partium consensu congregari, quam si divisim et ad diversa loca vocati sint. Quis enim nesciat, quod spes certa intentum obtinendi voluntatem excitat et corroborat? Quis insuper ignorat unionem voluntatum concordiam et pacem esse; discordiam vero habituale schisma fore et originem schismatis actualis? Jam quidem per hoc unio nedum sperari posset, verum facta videri, indeque scrupula juris cuncta succisa, et eminentium scelerum evulsa radix quælibet, et novæ hæresis pullulatio. Præterea cum universalis divisio fieri non posset in ecclesia Dei, nisi aut in intellectu canonum schisma fiat, aut de facto, et hoc rebellantibus capiti membris, licet quod jus dictat intelligant: quoniam secundum sententiam B. Augustini, contraria contrariis curantur, oportet quod in utroque concordia fiat, ut morbus discissionis curetur, qui per utriusque discordiam exortus est. Attendendum est insuper per reverentias vestras et cunctorum fidelium discretum examen, si cessionis via præelecta est tamquam securior, et a vestris dubiis magis aliena; ceterum tamquam magis caritativa, quia per eam non detegitur injustitiæ multorum verecundia, qui etiam propter ignorantiam peccaverunt, quod prudentia vestra talem adhibeat modum, per quem fiat, ut suum intentio sortiatur effectum, et non inducat oppositum ejus quod videtur intendi. Nam si modus servatur, per quem secundum jus dubitari possit utrum cessio valeat, cui metus infertur; poteratne verus et indubitatus papa a cunctis haberi? Si vero nullus metus infertur, sed sponte partes communi consensu convenerint, et juramenta servent, quis sperare non potest, immo certus esse non debet,

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

☞ debet, quod unio indubitata ſequatur, & unus verus atque indubitatus papa a cunctis acceptabitur? Neque ceterum minus caritati opponitur alterius violare jus, quam juſtitiæ pudorem detegere. Et ſi dicatur, dubium eſt; advertite, ſupplicatur, quod dubius de jure alieno, nequaquam ex ſuo certus eſt, quodque caritas exigit unumquemque dubitantem de jure ſuo, ita illud ſervare teneri, quod non rapiat quod ſuum eſſe non novit. Recte judicatum eſt per quamlibet partium Concilium fieri univerſale ad peſtiferum & lethale ſchiſma mactandum, tamquam viam a ſanctis patribus conſuetam in ſimilibus, a ſacriſque canonibus approbatam, per quam nulla excluditur via voluntatis aut juris. Nunc autem quis non ſenſatim apprehendat, quod ſi a qualibet partium diviſim convocentur patres, quin immo altera comminante & prohibente ne accedant ad alteram, & ſi unum de jure Concilium fuerit, plura oporteat fore de facto? Quis inde jam non circumſpiciat inſpiciatque, non vetus mactari ſchiſma, ſed quod æque juſteque breviter & faciliter, ſi volueritis, interficietur, ſi nolueritis, reviviſcet? Verum cum ſcandalorum mater parva voluntas prægnans ſuſpicetur, filium pariet patre pejorem.

ANNO CHRISTI 1409.

6. At ſi iterum objiciatur, illum qui dicitur Benedictus, neque ad Piſas, neque ad quemquam propoſitorum locorum acceſſurum, & propter hoc univerſale Concilum ſaltem de facto locum vendicare non poſſe; hoc non putat Carolus quemquam prudentem affirmare Nam quia quod petitur æquitatem in ſe continet, ſi Dei mandatis & judiciis contradicere nolit, æquitati minime contradicet. Non enim ignorat ille, quantæ auctoritatis David propter Deum fuerit; de quo Dominus ad prophetam: *Inveni hominem ſecundum cor meum*. Et alibi: *Semel juravi in ſancto meo, ſi David mentiar; ſemen ejus in æternum manebit*. Cujus David verba ſunt ad Deum: *Omnia mandata tua æquitas*. Et rurſus: *Cognovi, Domine, judicia tua*. Ut quid ergo dubitari poteſt quod qui æquitatem ſpernit, omnia Dei mandata & judicia ſpernit? nec illiuſmodi idcirco ſequendam voluntatem, ſed refellendam. Poterit forſam prætendere propoſita loca ſibi, ſeu Concilio, vel utrique pariter inepta. Cauſas aſſignet, & alia proponant quæ magis ſeu ita æqua ſint, & magis aut tantum ad illa tutus ſit acceſſus quibuslibet partium ad illa accedere volentibus: in quibus ſit tuta & libera manſio, & quæ canonum diſpoſitionibus amplius aut tantum conformia ſint. Quis tamen crediderit, cum ipſe primum ſciverit veſtras reverentias cum domino Gregorio fore concordes conveniendi in uno loco, in quo communi conſenſu partium congregatio fiat, & univerſale Concilium convocetur, ipſum nequaquam illuc conventurum. Nam ſi Deum non vereatur, minime ambigi debet eum ſaltem humanam maximam vereri confuſionem, quam ſi eo non accederet, non utique ſe evaſurum, cum prudens habeatur & expertus ſit, credere poſſet. Verum ſi tanta fuerit, quod putandum non eſt, obſtinatione circumventus, quatenus, volente domino Gregorio & vobis inſimul convenire ipſe noluerit, legis ditio & naturæ potius imitanda cenſetur, quam illius qualiſcumque voluptas. Dictant quidem leges & natura mala & noxia quæcumque evitari, majora vero præſertim: nunc autem exiſtente triplici; ut taliter reſeratur, in eccleſia contentione, ad unionem venire volentibus, quanto magis inſimul concordes extiterint, tanto minus ab illis unio diſtat. Illos quidem quiſque ſibi uniendos optare amplius debet, qui divinæ æquitati propinquiores exiſtunt. Nam ſolum in unum convenire pax eſt: ſed ſi æque conveniatur. *Convenientibus enim nobis in unum*, juxta Vas electionis, *jam non eſt Dominicam cœnam manducare*, ſed corpus Chriſti ſecundum divinam inſtitutionem conficere, & illo ſecundum canonicam diſciplinam participare, hoc eſt cœnam manducare Dominicam. Cum ergo modus conveniendi in unum ſecundum æquitatem & communi conſenſu convocandi Concilium, via ſit abſque æmulatione pacifica, quieta abſque turbine ſcandalorum, omni carens iniquitate, libera ſine motu, ab omni turpitudine aliena, tuta ſubjectis, prælatis honorifica, nullum circumveniens, neminem conculcans, expedita abſque præcipitatione, concluſio unionis, per quam, ſi partes convenerint, non prompti affectus poteſt ambitio reprehendi, dum propter zelum unionis unuſquiſque veſtrum propriam voluntatem ſuperaſſe probatur. Hæc igitur via tamquam triumphi cauſa ab omnibus diligi debet. Non enim caritatem Dei & proximi potius quam propriam quis diligere probari poteſt, niſi propter Dei dilectionem & proximi propriam abnegaverit voluntatem. Eſt inſuper via propoſita & petita per Carolum ſuavi humilitate plena, abſque adulatione imitantibus eam, & ſine proximi detractione, grandique redolet caritate, cuncto hypocriſis colore carens.

ANNO CHRISTI 1409.

7. Ut igitur Carolus jugiter petat, jugiter quærat, jugiter pulſet, honeſtum ſuadet, allicit utile, inopia cogit, indeque quod aperiatur, & exaudiatur ſpes ipſum reddit audacem. Cum enim honeſtum & morale convertantur, quod morale eſt, honeſtum eſt. Beati quidem Ambroſii verba ſunt, morale eſt omnibus, ut qui fidem exigunt, fidem aſtruant. Quod itaque veſtris reverentiis honeſtum eſt, honeſtum ſuadet ut petatur a vobis. Exigitis namque a domino Gregorio, ut relicto loco concilii ſui & concilio ſuo, Piſas accedat, & juri ſui papatus renuntiet. Et hæc omnia propter fidem & commodum fidei. Grande eſt hoc, quis dubitat, cum magna petat impendere parva? Minus eſt verbis re quod a vobis petitur, videlicet ut mutato loco Piſarum congruo tempore, vel quam brevius ratio quærit, ad alium locum accedatis communiter eligendum, ad quem communi partium conſenſu univerſale Concilium convocetur; morale ergo & honeſtum eſt vobis qui fidem exigitis, ſi non majori, ſi non æquali, ſaltem minori exemplo veſtri fidem adſtruere. Morale & inſuper honeſtum eſt, vos qui fidem in juramenti & voti obſervatione a domino Gregorio exigitis propter unionem, fidem obſervatione veſtri juramenti & voti propter unionem adſtruatis. Juraſtis quidem & voviſtis nonnulli ex vobis, certum eſt, nihil de contingentibus omittere, ut ſacra unio ſequatur, ſaltem quantum in vobis eſſet. Qui voviſtis & juraſtis locum quidem Piſarum non mutare, certum eſt non eſſe de genere neceſſariorum, contingentium vero ſic. Allicit utile; quamvis enim quoddam appareat utile, bonum & delectabile, quod quia honeſto contradicit, bonum non eſt, licet infectæ voluntati bonum appareat. Et ideo hoc nequaquam quævi debet, nec quod quæratur debet allicere. Quando

☞ do vero utile & delectabile honestum bonum est, & quæri & appeti debet, quia naturaliter omnia bonum appetunt. Recte etiam tunc utile allicit ad quærendum. Quid vero utilius quærere, quam illud quod cunctis fidelibus prodesse potest, & nullis obesse, nisi illis forte, qui hominum substantiis & carne suam saturant esuriem, illisque pariter qui hominum detractiones & sanguinem sitiunt, & in ipsis moliuntur debacchari. Quid præterea utilius, quidve delectabilius, quam perfecti desiderii optatum consequi effectum? & quid magis ad quærendum allicere debet? Cogit inopia, quia propter defectum eorum quibus natura eget, ut se sustentet & proximos, inopia vim naturæ infert, quoniam aufert quod natura postulat. Ideo naturam provocat, ut vi exquisita procuret vim quæ sibi illata est repellere. Existente ea vero tam exilis potentiæ, quod neque propriis viribus valeat, neque opem sibi alius ferat, cogit inopia non solum petere, non solum quærere, verum etiam pulsare, quod etiam conceditur necessitate imminente, quamquam sine impetu & violentia quadamque importunitate fieri non possit. Unde & servos inspicimus urgente eos opportunitate negotiorum principis vel sui ipsorum, licet dormitet princeps, licet sint pueri secum clausi in cubiculo, ostium pulsare. Unde Dominus ut majorem exhibeat licentiam pulsandi, non principis nomine, sed amici parabolam affert. Inopia ergo Carolum cogit: nam cum inopia proprie sit, dum eo eget quod nec sibi sufficit, nec aliis largiri potest; egente vero eo non solum panibus tribus propter se, sed etiam propter quoscumque fideles; neque habente unde se & amicum reficiat, qui non solum fame veræ unionis patiuntur inopiam, verum apertissime pereunt, quamvis petierit, quamquam quæsierit, ut pulset cogit inopia. Cum enim major sit causa quam effectus, major omni inopia est, quæ omnis quasi nostræ inopiæ causa est. Ex quibus omnibus spes ipsum reddit audacem; quippe se dicit, quia licet pium sit quod optat, tamen ultra virium suarum omnium competentem & conformem qualitatem aggressus est opus, hoc autem urgente caritate, quæ omnia credit, omnia sperat. Quid enim sperare non debet, dicente Veritate: *Cum vos qui mali estis, nostis bona dare filiis vestris, quanto magis Pater vester cælestis dabit Spiritum bonum petentibus se?* Nihil vero aliud in hoc quærit, quam Spiritum bonum, Spiritum videlicet illum, qui Deus est, & oculorum visio & pax, per quem pax annuntiari discipulis suis præcipitur dicens: *In quamcumque domum intraveritis, primum dicite: Pax huic domui*. Illum humiliter supplicat in voluntates vestras & aliorum Dei filiorum misericorditer inspirari, ut divino afflante Spiritu, bonæ efficiantur voluntates, ut pax vera illabatur in illis. Spes enim, etsi non mereatur suscipere, & ideo audax postulando sit, audacem pulsare facit, quia ea quærit & optat, quæ requisiti negare non debent, si non ratione amicitiæ petentis & quærentis amici, si non proximorum dilectionis, nec, quod his omnibus majus, divinæ caritatis amore, propria saltem. Eja ergo surgite, reverendissimi patres & domini, licet ostium vestrum clausum sit, & pueri vestri vobiscum sint in cubili, surgite supplicatur, & in cubili amplius obdormire nolite. Surgite, & si gravitas humana impediet, juxta beati doctrinam Augustini sub pedibus vestris scabella vobis facite, terræ fastigia conculcando; quanto namque majora sunt, tanto magis super illa scandendo surgite. Præterea cum veritas sanciat: *Qui se humiliat exaltabitur*, humiliando vos surgite, reclaudite ostium, & si non dederitis ei, eo quod amicus vester sit, saltem ex improbitate date ei quotquot habet necessarios. Audite Dominum quid dicat: *Misereor super turbam, quia ecce jam triduo sustinent me, nec habent quod manducent*. Misereamini & vos super turbam Christianorum: quia ecce jam triginta annis & ultra sustinent, nec habent quod manducent. Et certe si dimiseritis eos jejunos in domum suam, deficient in via. Quamquam vero Carolus petierit, quæsierit, pulsaverit, ne omnino obtinendi, quotquot panes necessarios pro animæ habet saturitate, modum omittat; illos sibi dari per vos omnes patres reverendissimos, qui Pisis congregati estis, obsecratur in Domino, & adjurat per illud sanctissimum & ineffabile mysterium, per quod Trinitas in unitate, & unitas in Trinitate veneranda est, per illud sanctissimum & ineffabile mysterium, per quod ex purissima carne glorioſissimæ semper Virginis Mariæ Verbum caro factum est, & cum creator sit, creaturæ uniri dignatus, & Deus & homo factus est Christus, & per labores, sudores, opprobria, passionem & mortem, quæ Jesus Christus passus est, ut dispersas oves ad militans revocaret ovile, ut sub se cælesti capite cum angelis unirentur in gloria. Et quoniam per Dominum omnia facta sunt, & sine ipso factum est nihil, & ipse instruit: *Sine me nihil potestis facere;* atque ne spes deficiat, cum docuerint impossibilitatem humanam, ipse promittit, *quodcumque petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis*. Carolus supplicter deprecatur divinam misericordiam, in nomine Domini nostri Jesu Christi, sanctæ matris ecclesiæ sponsi cælestis, ut benefaciat vobis, & meminerit testamenti sui, quod ad Abraham, Isaac, Jacob locutus est servorum suorum fidelium, & det vobis cor omnibus, ut colatis eum, & faciatis ejus voluntatem corde magno & animo volenti. Adaperiat cor vestrum in lege sua & in præceptis suis, & faciat pacem, & reconcilietur vobis, nec vos deserat in tempore malo. Incircumscriptam insuper Altissimi miserationem exorans, quatenus amodo misertus gregis sui, illum ad se convertat, & a peccatis ejus vultum dignatus avertere, quod sub uno pastore subjecit, dispersum sub uno pastore uniat & conservet ad ædificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in unitatem fidei & agnitionis Filii Dei, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Et donec post humanos terrenosque labores electos suos sub se verissimo capite & pastore, cum angelis suis unum corpus effici voluerit, & triumphare jusserit in æternum.

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

RE-

ANNO CHRISTI 1409

RESPONSIO

Facta per reverendiſſimos patres dominos S.R.E. cardinales pro unitate ſanctæ Romanæ eccleſiæ proſequenda, & ut ſperant, in Deo feliciter concludenda, in civitate Piſana degentes, prudenti & circumſpecto viro Rodulpho ſecretario ac nuntio & ambaxiatori viri magnifici domini Malateſtæ de Penſauro ad quædam capitula petita per eum, ſequitur & eſt talis.

Ib. pag. 988. PRimo dicti domini cardinales ad primum capitulum, videlicet, præmiſſa debita recommendatione, de affectione & de fide ingenti, & intentione optima quam ſemper & habuit & habet præfatus dominus Malateſta circa ſanctam unionem & dictum veſtrum ſacrum collegium.

1. Reſpondent quod regratiantur dicto domino Malateſtæ de affectione & bona ac ſincera intentione quam habet ad unitatem ſanctæ matris eccleſiæ. Nam per effectum operis conſtat eis, quod labores & impenſas ſuſtinuit pro proſecutione dictæ ſanctæ unionis, & certificant eum, quod ad ipſum habent ſingularem fidem & confidentiam, quantam habent ad quemcumque alium magnum dominum Italiæ.

Secundo ad capitulum ſecundum, videlicet: *Dixi pro parte fideliſſimi ſervitoris veſtri domini mei Malateſtæ, quomodo magnificus frater ſuus dominus Carolus ſibi pridem intimavit, quod pro unione conſequenda eidem videretur unicam tantum fore viam indubitatam, & ſine aliquo ſcrupulo enervativam penitus omnis ſcandali, & cujuſcumque dubitationis de mentibus fidelium, videlicet quod fiat unicum et generale Concilium, in quo concurrat voluntas dicti domini Gregorii pariter & veſtra. Alias ſi plura concilia in diverſis locis indicta fierent, ut ordinatum eſt, viſibiliter & neceſſario multa ſcandala, diviſiones, ac hæreſes ſuborirentur exinde; & ſic ubi pacem quærimus, multiplex diſcordia ſequeretur, ſicque erit error poſterior pejor priore.*

2. Reſpondent & dicunt ſic, quod veritas eſt, quod pro bono negotii, & ut in eo certius procedatur, & ad ſerenandas conſcientias omnium, utile & expediens eſt, quod non teneantur plura concilia, quia ſunt ſolum ad impediendum ſanctum negotium de quo agitur. Ipſi ergo conjunxerunt ſe ſimul, & fecerunt unicum & unitum Concilium pro proſecutione ſanctæ unionis; & habitis inter eos multis deliberationibus, & diverſis & repetitis conſiliis pro unica & ſola via dandi pacem eccleſiæ, elegerunt convocare Concilium generale, & elegerunt locum convenientem infra Italiam, ſcilicet Piſarum; qui locus per contendentium quemlibet fuerat oblatus, ut patet per publica inſtrumenta. Nam primo dictum locum obtulit Benedictus in Maſſilia nepoti & aliis ambaxiatoribus domini Gregorii. Et ambaxiatores domini Gregorii locum eumdem loco de Portu-Veneris publice obtulerunt domino Benedicto, ad quam electionem etiam domini cardinales utriuſque collegii conſenſerunt, & præcipue collegium Italicum hoc procuravit de mandato dicti domini Gregorii, per organum magnifici militis comitis Campaniæ, qui ad hunc effectum miſerunt Portum-Veneris ad dominum Benedictum & ſuum collegium. Et ideo dominus Gregorius habet quod quærit. Nam Piſanus locus, ut prædicitur, eſt electus de communi conſenſu, ut ipſe vult: & nedum de communi conſenſu; ſed ad procurationem ejus ſolius, ut patet ex reſponſione ſua facta in Luca, & ex bulla quam ſuper hoc domino Benedicto tranſmiſit, cujus bullæ particula ſequitur in hæc verba, videlicet „ Itaque nobis illa „ via magis placebat & placet, ut ſub uno a„ liquo domino, in quo utraque pars tuta fo„ ret, hujuſmodi foret conventio perſonalis. „ Hæc enim via omnia impedimenta excludit, „ omnes ſcopulos repellit, omnes amputat dif„ ficultates, pro cujus executione Florentino„ rum & Senenſium loca habilia & decentia „ tam maritima quam terreſtria, & inſuper „ civitatem Lucanam tibi pro parte noſtra fe„ cimus offerri, & præcipue civitatem Piſa„ nam, qui locus ſic eſt idoneus, ut nullus „ magis valeat reperiri, diviſus flumine, per „ galeas, ſecundum quod tu optare videris, „ acceſſibilis, abundans victualibus, capax „ multitudinis, tutus ab omni reſpectu, ſic „ accomodus, ut ad iſtam conventionem fa„ bricatus videatur. Diei ſpatio nos per terram „ ita per mare ad eum locum convenientes pa„ cem Chriſtianitati reddere poſſumus." Itaque ad iſtum locum per utrumque electum dicti domini cardinales mandaverunt Concilium generale, vocaverunt ſolemniter & canonice utrumque contendentium ad dictum locum & præfixum diem. Et ita intimaverunt per eorum ſolemnes nuncios & litteras publicas, & apertas omnibus prælatis, regibus, principibus, ducibus, nobilibus, & notabilibus communitatibus totius Chriſtianitatis. Itaque concludunt quoad iſtum articulum, quod per eos non ſtetit nec ſtat, quin Concilium generale fiat, ſicut fieri debet in unico loco dumtaxat. Veniat igitur dominus Gregorius ad dictum Concilium, ſi dicto loco adeſſe diſponit, ſicut debet, ad quem ipſe & Benedictus, de cujus re ſimiliter agitur, ſpecialiter ſunt vocati.

3. Ad tertium articulum, videlicet, *Item, dicit præfatus dominus Carolus ſibi a certo innotuiſſe multos principes & communitates concurrere ad hanc viam, tamquam præ ceteris meliorem; inſtetiſſe quoque cum præfato domino Gregorio, eidem ſupplicantes, ut ſibi placeret concurrere cum ſuo Concilio in uno loco veſtris cum reverendis paternitatibus veſtroque Concilio. Subjungens idem dominus Carolus, quod ſi altera partium veſtrarum R. P. videlicet, & præfati dicti Gregorii ſe retraxerint a prædicta electione dicti unici loci communiter fienda, veriſimiliter hoc eventurum aſſerit, quod ab illa parte quæ recuſabit, omnis obedientia totaliter ſubtrahetur cum vilipendio, detrimento, & infamia maxima ejuſdem partis, cum manifeſte convinceretur nolle unionem per modum juſtum & æquum, attenta maxime promiſſione utriuſque facta de non omittendo aliquid de contingentibus recuſare aut electionem dicti unici loci eſſet omittere, & ſic contra promiſſa venire.*

4. Reſpondent dicti domini cardinales, quod de fide, legalitate, & probitate & pura intentione dicta domini Caroli circa unitatem eccleſiæ dicti domini confidunt, ſicut de ſpeciali & ſingulari filio eccleſiæ Romanæ, & pro tanto quidquid dicat vel faciat, domini reputant eum in omnibus bono zelo procedere. Sed poſſibile eſt, quod dominus Gregorius vellet eum circumvenire ſi poſſet; ſed cum Dei auxilio ſperant dicti domini, quod ipſe eſt talis, qui non permittet ſe decipi vel ſeduci; &

quia

quia dicitur in dicto articulo, quod posset multum imputari ad vilipendium, detrimentum & infamiam illius partis, quæ non acceptaret certum locum eligendum, cum manifesto convinceretur eos nolle unionem, & per consequens ab illa parte subtraheretur omnis obedientia, attento quod multi principes & communitates concurrunt ad hanc viam. ANNO CHRISTI 1409.

5. Respondent dicti domini cardinales, quod possibile est quod aliqui domini & communitates, qui non sunt plene informati de facto & de circumstantiis, ad informationem seu suggestionem dicti domini Gregorii, contentarentur, & placeret eis, si possibile esset, quod fieret mutatio ad unicum locum de communi partium voluntate; sed domini certificant dictum dominum Carolum & dominum Malatestam, quod ipsi habent nova de majoribus regibus & principibus Christianis & de majoribus prælatis totius ecclesiæ, quod ipsi acceptant, laudant, approbant viam istam receptam per dominos cardinales de Concilio generali celebrando in Pisis, & venient ad dictum locum & tempus quot venire poterunt, legitimo impedimento cessante. Et qui erunt legitime impediti, mittent procuratores plene instructos cum sufficienti mandato. Et erunt in tanto numero, quod bene admirabitur uterque istorum contendentium. Et nihilominus credunt dicti domini cardinales, quod omnes qui pro nunc approbant mutationem loci, quando erunt informati de possibilitate juris & facti, malitiosa cautela per quam istud procuratur per dominum Gregorium, recognoscent veritatem, & concurrent cum majori & saniori parte regum, principum, comitatuum, cleri & populi Christiani & cum tota ecclesia auctoritative, canonice, & sufficienter unita. Et ut dicti domini sint de singulis informati tamquam speciales ecclesiæ filii, domini eis notificant, ipsosque cum pura veritate informant, quod in casu de quo agitur, quando scilicet sunt duo contendentes de papatu, ut est in casu præsenti, Concilium generale est judex ordinarius & superior utriusque. Nam clarum est quod propter dubium, unus non est superior altero, nec ambo simul, cum non possint esse duo capita, & esset contra articulum fidei: *Et in unam sanctam*, &c. Nec alter ipsorum per se habet in ista materia aliquam jurisdictionem, nec convocandi, nec ordinandi, nec aliquid statuendi. Nam alias quilibet esset judex in causa propria de titulo sui papatus. Ita quod oportet de necessitate quod sit dare tertium qui judicet inter alias, & nullus alius est, nisi universalis ecclesia, quæ est superior & mater utriusque, quam repræsentat generale Concilium in hoc casu. Nam nullus eorum habet integram obedientiam. Ita quod ecclesia universalis non est nec esse potest apud aliquem eorum, & per consequens neuter potest convocare Concilium, quod sit generale totius ecclesiæ. Opponuntur etiam contra eorum quemlibet fautoris schismatis, & quæ asseruntur notoria ex dictis & factis eorum. Opponuntur enormia & gravia crimina notoria facti permanentis, de quibus pluries & solemniter moniti fuerunt incorrigibiles, pertinaces, obstinati. Et crimina sunt talia, quæ enormiter scandalizant totam ecclesiam, immo sunt in subversionem, nisi occurratur, totius status ecclesiastici. Istis vero præsuppositis, quæ sunt luce meridiana clariora, quæ præuidenda lingua phrenetica audebit asserere, quod ipsi vel eorum alter in ista materia possit vel debeat esse judex, nec per consequens auctoritative convocare Concilium generale, cum multi opinentur eos jam esse præcisos? ANNO CHRISTI 1409.

6. Præterea clarum est, quod isti duo sunt principales Benedictus & Gregorius, de quorum facto agitur: ita quod de necessitate juris oportet eos requirere & provocare ad causam, & assignare eis locum securum. Et istud jam est factum per dominos cardinales. Nam dominus Gregorius hunc locum recusare non potest. Nam omnis locus in hoc articulo recusatur, vel quia non est idoneus, vel inhabilis, vel quia non est tutus, vel quia non electus per partes. Quo ad idoneitatem vel habilitatem loci Pisarum non est insistendum: primo quia notorium est, secundo etiam ultra alia loca mundi Gregorius commendavit locum Pisarum, sicut est rei veritas. Item ex tunc se posuit bis in manibus Florentinorum, in quorum dominio est ipse locus. Similiter dominus Benedictus, qui reputavit hunc locum, non potest eum acceptare suspectum; & pro ut communiter dicitur, & habentur litteræ a diversis personis fide dignis dominus Benedictus personaliter veniet ad istud Concilium ad locum præfinitum: si inveniat locum mutatum, factis justificationibus & rationalibus protestationibus suis, recedet, & sic Concilium ruet ex toto, & ipse prætendet se excusatum.

7. Præterea reges & principes, communitates, prælati, clerus, & populus totius Christianitatis utriusque obedientiæ, sunt solemniter vocati ad istum locum & terminum, & a pluribus habetur responsio quod venient vel mittent. Si inveniant locum mutatum, tamquam delusi & frustrati, si venerint, recedent; & si per prius ea sciverint, non venient, & arguent nos probabiliter varios, mutabiles & incostantes, & per consequens Concilium ruet, ut supra Et credant dicti domini Carolus & Malatesta, quod multi venient Pisas, qui propter rationabiles & justas causas non transibunt magis profunde in Italiam. Sunt & multa alia ex quibus manifeste convincitur, quod D. Greg. & sui qui vellent divertere & impedire istud sanctum negotium, procurant ista diverticula. Quis sanæ mentis non videat, quod quicquid agitur per dictum Gregorium & suos, est ad divertendum istud sanctum Concilium, per quod solum potest sedari schisma & uniri ecclesia, quod malitiose & nequiter procuratur ad impediendum tantum & tam optatum bonum, ita per Dei gratiam dispositum & propinquum, & sub fallaci ac dissimulata cautela petunt seu peti faciunt loci mutationem? Quæ enim est ratio, quod dictus Gregorius non venit ad locum, nedum per eum acceptatum, sed tam publice & solemniter oblatum, & copiose laudatum, nisi ut sub verborum pampinis frustretur negotium? Nam si nunc, quod absit, Concilii congregatio impediretur, non esset spes quod de tempore nostro posset iterum congregari. Et ad istud tendunt isti seductores populi Christiani & maxime bonorum virorum & simplicium devotorum, tractando & procurando per vias exquisitas quod divertatur negotium & Concilium non teneatur.

8. Item, ad quartum capitulum videlicet: *Item, dicit in quantum R. P. V. ad hoc condescenderint, idem dominus Carolus offert se prolaturum obsides & omnem aliam cautelam sibi possibilem; putatque ad hanc cautelam & promissionem*

nem concurrere etiam dominium Venetorum, quod praefatus dominus Gregorius in dicto loco communiter eligendo pro dicto universali Concilio se praesentabit, & quod facta concordia loci inter vos & ipsum non erit tam discordia de modo & tempore, quin immo plena concordia. ANNO CHRISTI 1409.

9. Respondent dicti domini cardinales, quod ipsi habent tantam confidentiam & plenam securitatem de fide, legalitate & omni probitate dicti domini Caroli filii talis patris, cui successit nedum in terra, sed fide, probitate & moribus, quod si mutatio loci fieri quoquo modo posset, ipsi nollent obsides, nec aliam ab eo cautelam, nisi solum simplex verbum tam fidelis & notabilis domini; & idem etiam repetunt de inclyto dominio Venetorum, de quo numquam fuit auditum, quod promissionem eorum ruperit seu eorum fidem violaverit, vel maculaverit; sed ex supra scriptis & infrascriptis apparet de mutatione loci quod nullatenus est agendum.

10. Item, ad quintum capitulum videlicet: *Item, affirmat praefatus dictus Carolus quod in quantum reverendae dominationes vestrae contentae remanerent de concordia dicti unici loci, praefatus dominus Gregorius etiam contentaretur dictum Concilium fieri in altero istorum locorum, videlicet Bononiae, Forlivii & Mantuae.*

Respondent dicti domini per supra dicta, quod mutatio dicti loci esset destructio totius negotii.

11. Item, ad sextum capitulum videlicet: *Si in quantum per vestram reverendam dominationem objiceretur, quod ratione electionis factae per dominum Gregorium de suo concilio celebrando in patriarchatu Ravennate vel patriarchatu Aquilegiensi, ostenderetur vos ire ad locum deputatum per dictum dominum Gregorium. Respondetur per eumdem Carolum: affirmatur dominum Gregorium ante publicationem dictae concordiae, notificaturum & publicaturum per orbem alium locum pro dicto suo Concilio praeter loca supra nominata, ita quod nec in loco electo per vos, videlicet pro vestro Concilio, nec in loco deputato seu deputando pro suo, fiet dictum universale Concilium. Sed tantum in illo loco, qui de partium concordia fuerit communiter electus & deputatus.*

12. Respondent dicti domini ut supra, quod non est necesse agere de mutatione alicujus alterius loci, praecipue quia dominus Benedictus & sui loca quae mutari contingerent possent rationabiliter recusare.

13. Item, ad septimum capitulum videlicet: *Item, praefatus dominus Carolus considerans praedicta, & sciens quantum praefatus frater suus dominus Malatesta, est fidelissimus & devotissimus servitor vestrarum reverendarum dominationum, requisivit & hortatus est ipsum Malatestam, ut interponeret se, & operaretur cum dominationibus vestris, ut vobis placeat condescendere ad dictam electionem unici loci fiendam pro unico universali & indubitato Concilio.*

14. Respondent domini; quod ipsi confidunt plene de dicto domino Malatesta, & possunt, volunt & debent de eo veraciter confidere, quia ejus consilio reputant & confidunt se non posse errare. Confidunt etiam de dicto Carolo propter ejus probitatem & fidem, & recolendam memoriam sui patris & totius sui magnifici generis.

15. Item, super octavo capitulo, videlicet *quod praefatus fidelissimus servitor vester intentus continuo & vigilans circa omnia quae advertere proficuum afferre posse huic sanctae unioni, considerans supra allegata, & maxime concurrere ad hoc voluntatem quamplurimorum principum & ditionum ut etiam in parte vobis notum esse poterit ex referendis reverentiis vestris per oratores sereniss. regis Hungariae & illustris dominii Venetorum, ut venturos putat, credens hanc viam optimam fore & perfectivam desideratae unionis, remotivamque penitus schismatis, scandalorum, divisionum, &c. ut jam dixi, supplicat humiliter & devote reverendas paternitates vestras per passionem Jesu Christi, quod si possibile est, & vobis videatur juridice posse fieri, placeat & dignemini inclinare & humiliare vos ad hanc communem & concordem electionem dicti unici loci, ne contra vos annotari possit aliquid omissum de contingentibus, ne juri honorique vestro objici possit, vel aliquid in contrarium modo aliquo allegari.* ANNO CHRISTI 1409.

16. Respondent dicti domini ut supra, quod teste Deo & eorum coscientiis, quod si quoquo modo esset possibile sine evidenti perditione & destructione, ac claro impedimento Concilii generalis, quantum esset eis honeste possibile sine praejudicio ecclesiae, ipsi conformarent se votis & requisitionibus dicti domini Caroli & consiliis dicti domini Malatestae. Sed per praemissa patet, quod nullo modo possunt mutare locum; & etiamsi facerent, quod absit, non esset Concilium generale. Placet etiam eis de adventu ambaxiatorum illustrissimi regis Hungariae & inclyti dominii Venetorum. Nam sperant in veritate, quae est ipse Deus, & in prudentia dictorum ambaxiatorum, quod postquam erunt per dictos dominos veraciter informati de justis & rationabilibus motivis eorum, rejectis falsis informationibus, si quas forsitan habuerunt, conformabunt se rationabili opinioni dictorum dominorum cardinalium. Et ita sperant quod faciet quilibet Christianus, si per eos fuerit informatus. Et propterea dicti domini pro Dei misericordia rogant & requirunt dictos duos dominos ab antiquissimo ex propagata progenie peculiares ecclesiae filios, quod ipsi velint eis assistere, ipsosque juvare ad prosecutionem tam sancti, pii & meritorii operis, pro ipsorum animarum salute, pro indelebili fama & gloria sempiterna. Nam, teste Deo, domini cardinales non agunt pro aliquo proprio peculiari & temporali interesse, sed pro tollendo schismate, & dando pacem ecclesiae, & salute tot animarum, quae omni die sunt in statu perditionis. Et certificant dictos dominos, quod ipsi non faciunt, nec facere intendunt quamcumque partem in favorem alterutrius eorum; sed sunt communes mediatores in causa praesenti ad dandam pacem & unitatem ecclesiae. Et propterea elegerunt etiam istum locum ut non magis viderentur favere uni quam alteri; maxime quia, ut supra tactum est, ambo de isto loco consenserunt. Et quia dictus dominus Gregorius de praesenti est in terra dicti domini Caroli, domini rogant eum & quantum possunt cordialius obsecrant, quod ipse velit inducere dictum dominum Gregorium ad veniendum ad istum locum in dieta praefixa & ad dandum pacem et unitatem ecclesiae. Et rogant etiam dictum dominum Malatestam, quod quantum est ei possibile, velit assistere et juvare cum dicto domino Carolo consanguineo suo, pro felici et votiva conclusione praedicta. Et declarant dicti domini in eorum conscientiis, quod dictum dominum Gregorium et suos omnes tractabunt cum tanta benevolentia,

reve-

reverentia, caritate, dulcedine et amore, cum quanta scient & poterunt.

ANNO CHRISTI 1409.

17. Et offerunt ulterius quod si Concilio, postquam hic fuerit congregatum, aliud videbitur utilis & magis expediens circa exstirpationem schismatis fiendum, stabunt consilio & ordinationi dicti concilii, cum nunc ex variatione eorum Concilium ex toto impediretur, & gravia scandala sequerentur ecclesiæ.

18. Neque, quamvis nonnulla acta sunt pridem quam dominus Gregorius Ariminum accesserit, & antequam mutationes loci & multifarii Concilii in unum tutum apud eos dominos qui Pisis erant, dictos unitum collegium, supplicaverim mediis quibusdam, ab illis exoi-sus sum, superfluam repetitionem evitaturus. Implicata quippe sunt omnia in responsione hac quam detulit in scriptis, exhibitam illi ab eis Rodulfus de Giancontis, secretarius magnifici domini Malatestæ Pensauri fratris mei. Hanc nempe ideo proposui, licet post adventum domini Gregorii facta fuerit, mihique præsentata, quoniam in alia oratione (*a*) sequenti quæ ante accessum prædictum per me gesta fuere, narrantur.

ACTA ET TRACTATA

Inter Carolum de Malatestis & cardinales Pisis existentes pro extinctione schismatis.

Ib. p. 966. IN nomine SS. Trinitatis & individuæ unitatis, Patris & Filii & Spiritus sancti, & gloriosissimæ genitricis Domini nostri Jesu Christi Mariæ semper Virginis Dominæ nostræ. Amen. Informatio gestorum cum reverendissimis & reverendis ac venerabilibus patribus Pisis existentibus, congregatis pro universali Concilio.

Eadem namque die, qua oratores Caroli exhibuerunt coram reverendissimis dominis Pisis existentibus orationem illam quæ incipit *Mandatum est, &c.* Ipse Carolus Pisas appulit, nec illa die per ipsum quicquam actum est, nisi quia significavit per reverendum patrem dominum Cervienſem, se illuc accessisse causa pacis ecclesiæ, audientiam deprecans tempore congruo & illis commodo. Sicque concessuros libenti animo responderunt, ordinatoque tempore die illa coram suis reverentiis benigne receptus, astitit in sacristia S. Martini, ubi mos est illis congregari. Idque effectualiter postulavit, quod in oratione prædicta habetur diffusius. Unde post quasdam responsiones commendativas domus & personæ ipsius Caroli, & quasdam persuasiones factas ad eorum intentum, se practicaturos cum eo collegiatim, vel per quosdam ipsorum ad hoc deputandorum, petita per ipsum sponponderunt, & sic factum est.

Nam his quidem per oratores suos & per se ipsum juxta gratiam a domino concessam effectualiter narratis, & sibi benigna audientia præstita per reverendissimos patres dominos Gallicos & Italicos, & postulatis induciis ad responsionem exhibendam, velut ipsi conscii sunt, dati fuerunt sibi auditores, secum practicaturi circa petita per eum, videlicet reverendissimi patres & domini Albanensis, Aquilegiensis, de Thureio, & Mediolanensis.

Coram quibus iisdem replicatis, si non immemor est, in domo habitationis domini Albanensis; omissis præfatione & commendatione facta circa progenitorum suorum fidem & legalitatem erga sanctam matrem ecclesiam habitam diu & jugiter, sicque per fratres suos & ipsum, per dominum Aquilegiensem facta postmodum protestatione, quod quicquid dicebat parte duorum suorum cardinalium & sui, non causa responsionis, sed collationis & practicæ cujusdam dicere intendebat. Nam quidqud per Carolum diceretur, seu circa petita tractaretur, intendebant sui domini illic astantes & ipse ceteris suis dominis, qui non aderant, fideliter & serioſe referre, & demum prædicto Carolo cum deliberatione atque consensu cunctorum dominorum suorum & sui sperabat responsum exhiberi justum & equum, ex quo prædictus Carolus tamquam fidelis sanctæ matris ecclesiæ filius contentaretur, & merito.

I. Gratia collationis cujusdamque tractatus, ut supra dixerat, respondebat, quod petita per Carolum dominis suis atque sibi videbantur impossibilia de jure & de facto: & si eis assentirent, contra justitiam facerent & æquitatem.

II. Videbatur namque impossibile per eos assentiri posse petitis de jure; quoniam ipsi nolentibus duobus dominis contendentibus de papatu servare eorum promissa, vota & juramenta, immo insimul, ut satis notorium est, colludentibus; & nedum servantibus scissionem ecclesiæ tantum; sed, quod omnino pessimum erat, omnibus astutiis & possibilibus sagacitatibus operibusque sacram unionem molientibus impedire & destruere, pluribus experti mediis, nec proficientes, tandem tamquam ultimum remedium generale Concilium compulsi sunt indicere & convocare.

III. Hoc ideo in civitate Pisarum inducere deliberaverant, & congregare, ut nullus contendentium juste aut justitiæ apparentis captato colore ad illum accedere declinare valeret; præsertim cum per utrumque eorum, licet non eodem forte tempore, sicut patere poterat per utriusque publica documenta, locus ille propositus fuerat, commendatus, utpote idoneus, ad sacramque perficiendam unionem accommodus.

IV. Ulterius vero, quia locus ille visus est sibi plurimum aptus, & commodus unioni & Concilio. Nam exigente præsenti casu schismatis, duas de diversis obedientiis partes insimul ad tractandam & cum Dei auxilio perficiendam unionem convenire debere, eos videlicet qui erant Romanæ obedientiæ, & eos qui erant Gallicæ, locus utrique aptus exigebatur ad conveniendum in unum. Constat vero Pisas hujusmodi esse, cum sit in extremitate Italiæ & in confinio Ripariæ Januensis, quæ per illustrem Francorum regem gubernatur.

V. Dicebat insuper ad eumdem locum utrique obedientiæ conventuris conciliaturisque tam per terram quam per mare tutum, patentem & commodum accessum esse; locus ille est etiam capax, fertilis & amœnus inter Italiæ loca.

VI. Et cum nonnulli principes potentes impedire satagant sacram unionem, locum erat expediens eligere, sub potenti tutamine constitutum. Hujusmodi autem Pisas esse liquebat, quo-

(*a*) Sequens oratio Caroli Malatestæ, quæ extat in bibliotheca regis Christianissimi, eadem est eum epistola anonymi ad cardinales superius edita.

niam sub potenti brachio & regimine magnifi- A
cæ & potentis comitatus Florentiæ gubernatur.

ANNO CHRISTI 1409.

VII. De hac præterea & maxime quælibet partium confidere poterat & debebat, tam Italica, quam Gallica; maxime quia pro sacra unione valde se obtulerat & laboraverat, & locum illum pro sacra præsenti unione commodaverat liberaliter valde.

VIII. Considerant præterea, dicebat, reverendissimi domini mei & ego, quia dictum est de securitate loci, quod tutius est in manibus unius communitatis esse, & sub ejus fide, quam unius domini. Nam cum plurium exigatur consensus in regimine communi, difficilius magisque enorme plurium esset assensum inducere, quam unius. Quia vero ubi majus est periculum, ibi cautius est agendum, debent qui præsunt ecclesiæ maxime advertere, ne universalem ecclesiam sub unius ditione & arbitrio submittant. B

IX. Potest autem atque debet, inquiebat, de prædicta magnifica communitate confidere pars Italica. Nam & patria & fide ab illa non discrepat.

X. Alia quidem e Gallica parte. Nam eorum fidem multis temporibus experti sunt; & insuper tot pecuniæ & eorum mercantiæ & personæ sub ditione Gallicorum constitutæ sunt, ut nequeant Gallici verisimiter suspicari, illos quicquam in eorum molestiam tentaturos.

XI. Est autem locus Pisarum valde accommodus ad accessum domini Benedicti, quoniam potest illuc accedere tute, & cum commodo sui corporis & parvo labore: quæ omnia valde indulgeri debent grandævis ætate. C

XII. Mirari insuper ipsos dicebat, cur dominus Gregorius locum illum declinare præsumeret, nec causam videre sciebat, nisi solum ad subterfugium, ut hactenus consueverat. Nam etsi ineptitudo loci opponebatur; ipsa eadem erat, quam ipse sua bulla canonizaverat tantum. Nec suspicionem allegare poterat dominii Florentinorum. Nam in suis manibus & potestate paulo ante se posuerat libere, & semper fuerat honorifice & optime per sua territoria receptus & tractatus, & per suos cives & gentes associatus, & ad loca conductus quæ voluit. D

XIII. Unde circa primam partem inferebat, quoniam defectu contendentium ad sacram unionem tractandam & perficiendam compulsi fuerunt sacrum universale convocare Concilium: cumque illud rationibus supradictis & aliis multis quæ allegari possent, indixerint in civitate prædicta: cumque statutum Concili præfati tempus advenisset; jamque per Dei gratiam multitudo non parva ex omni fere natione illuc pervenisset, tam prælatorum venerabilium, quam ambaxiatorum sereniſſimorum & illustrium principum, communitatum atque magnatum, tam ratione auctoritatis quam numeri sufficientis, Pisis dici poterat in rei veritate congregatum jam esse universale Concilium, quod potestate & auctoritate universalis ecclesiæ fungebatur. E

XIV. Dictante itaque jure, quod ubi major auctoritas & potestas adest, minor cesset; dicebat ipse quoniam universalis Concilii auctoritas & potestas, nedum supra cardinalium auctoritatem & potestatem est, sed supra papæ potestatem est auctoritatem. * Inde ergo quoniam domini mei cardinales uniti collegii & ego Concilium convocavimus, & per Dei gratiam jam hic adsit, functi sumus officio nostro, & cessat auctoritas nostra minor, adsistente majore.

* Ita ferebat opinio Cardinalium Gallicanas partes tuentium

ANNO CHRISTI 1409.

XV. Impossibile igitur est de jure, quamquam domini mei cardinales, ajebat, honorabilius membrum sint ceteris in ecclesia Dei post papam, ipsos nedum locum pro sacro Concilio mutare, & de alio disponere, sed nec minimum actum validum exercere. Cum ad universalis Concilii dispositionem spectet, & nostra inter cetera computentur vota privata.

XVI. Adest iterum, dicebat, alia impossibilitas de jure. Nam postquam provocavimus ambos contendentes de papatu ad locum istum, quem nulla ratione aliquis declinare potest, cum jam quisque eorum pro unione facienda illum proposuerit & commendaverit, si locus mutaretur, actus citationis eorum ad sacrum hoc Concilium nullius redderetur roboris; & sic uterque excusatus esset de jure, si coram hoc sacro Concilio non compareret. Ipsis vero non comparentibus coram hoc sacro Concilio, & in sua obstinatione relictis, non unio, sed unionis dissolutio, & schismatis hujus protractio, vel forte, ut ita dicatur, perpetuitas sequeretur.

XVII. Si præterea locus mutaretur, cum jam per nos convocati sint ad locum istum tam clerici quam laici, qui debent de jure interesse & admitti Concilio, & a pluribus eoram habeamus eos per se vel suos procuratores huc fore venturos, satis inhonestum foret contra spem sibi missam, absque eorum conscientia mutare locum.

XVIII. Possent insuper non absque causa conqueri, per dominos meos, inquiebat, & alios hic congregatos sibi injustitiam fieri, si absque ipsorum fieret indicti & acceptati jam per eos mutatio loci. Cum enim non ignoremus ipsos huc esse venturos, & ad Concilium debeant & possint interesse de jure, injustitia sibi fieret, si ipsis non præstolatis, saltem per congruum temporis spatium, hoc, quod tanti ponderis est, & quod jam probaverunt, mutaretur.

XIX. Posset iterum de injustitia & iniquitate sibi facta conqueri dominus Benedictus. Satis enim, cum se verum putet pontificem, injustum est, ut in loco obedientiæ adversarii sui & non suæ Concilium convocatum sit. Majoris, quod illuc ipse citatus & provocatus sit. Nec putare debere Concilium, dixit, dominos meos cardinales obedientiæ suæ hic aliqualiter assensisse, nisi pro eo tantum, quod semel ipse locum Pisarum proposuerat, ut cum adversario suo ad sedandum schisma conveniret.

XX. Quantum itaque majorem quærimoniæ causam præberemus, ajebat domino Benedicto, si adversario nobis adsentientibus, & coadjuvantibus non solum ultra id quod intra obedientiam illius traheretur ipse dominus Benedictus & tota pars ipsius; verum usque ad illius ferme patriæ lares. Constat enim quodlibet propositorum locorum quasi in Venetiarum dominii finibus esse.

XXI. Quæ insuper, dicebat, honestas, æquitas foret ex parte nostra & aliorum patrum hic congregatorum, locum mutare, cum intra xv. dies vel circa expectentur hic nonnulli reverendissimi domini mei cardinales, nec non venerabiles prælati & ambaxiatores; inter quos sunt oratores sereniſſimorum regum Bohemiæ, Angliæ, Hungariæ, Poloniæ, Portugalliæ & sacri electorum imperii Moguntinensis, & Colonensis.

XXII.

XXII. Præterea, ſi æquitas attenditur, major æquitas eſt quod unus ſolus, videlicet dominus Gregorius fatigetur, quam Benedictus qui ſe papam putat, & a multis papa reputatur, & tot centena prælatorum, qui Piſas accedentes, valde fatigati ſunt itineribus longis & expenſis plurimis, abſque quod quæratur ipſos ulterius quaſi inſupportabiliter fatigare. ANNO CHRISTI 1409.

XXIII. Fieret etiam, dicebat, magna incommoditas & inſupportabilis iniquitas fere dominis meis Gallicis, ſi ultra Alpes ducerentur, qui propriis relictis laribus, cum maximo eorum diſpendio & periculo, zelo unionis ducti, in manibus Italicorum, qui contrarii fuerant ſibi in fide pontificatus, non metuerunt ſe ponere.

XXIV. Ulterius, inquiebat, Carolum, quem ſciebat fidelem filium ſanctæ matris eccleſiæ, tamquam ad quemlibet catholicum ſpectat, ſolerter prudenterque advertere debere, ne aſtutiis domini Gregorii & ſuorum quorumdam ſequacium ſeductus, ea proponat & petat inſtanter, quæ, ſi admitterentur & fierent, non unionem afferrent, ſed potius ſubverſionem unionis.

XXV. Etenim dominus Gregorius a modo, dicebat, non poſſe ulterius ſubterfugia evadere, quin aut papatum ſibi expediat relinquere, aut æternam confuſionem incurrere; niſi aut hoc ſacrum Concilium dividat, vel diſſolvat.

XXVI. Fallaci igitur honeſtatis modo adinvento, videlicet conveniendi omnes in uno tertio loco, & ibi communi conſenſu congregandi Concilium, ajebat, nos fallere credit. In hoc modo non unionem proſequi, ſed impedire, vel ſi poterit, penitus deſtruere procurat.

XXVII. Primo itaque putat, ſi locus mutaretur, dominum Benedictum indignari debere, & inde occaſionem ſumere non conveniendi nobiſcum in hoc ſacro Concilio & renunciandi. Scit enim quod quotieſcumque dominus Benedictus ſacro adeſſet Concilio, male poſſit evadere ne cederet, attentis ipſius promiſſionibus & juramentis. Scit inſuper quod ſi dominus Benedictus cederet aliquo modo, aut ceſſionem aut perpetuam confuſionem ipſum protendere vel penitus effugere non valere. Scit etiam dominum Benedictum ſemper dixiſſe non eſſe ſuæ intentionis accedere velle ad aliquam terram Italiæ, quæ non ſit penes mare, proinde loca proponere facit, ad quæ impoſſibilitatem eſſe cogitat dominum Benedictum aliqualiter eſſe venturum. Et ſic denique credit per hanc viam ſacram differre unionem vel devaſtare, ſi ſibi credentes & non de aſtutia perpendentes invenerit.

XXVIII. Inquiebat etiam: neſciunt domini mei & ego agnoſcere qua honeſtatis ſeu opportunitatis fronte dominus Gregorius petat mutationem loci, ut in eo unum univerſale Concilium celebretur, in quo ipſe ſua promittit ſervare promiſſa, vota & juramenta.

XXIX. Nam ſi ſua vult ſervare vota & juramenta, ea ſcit ſervare teneri ſicut vovit & juravit. Scit autem quod eo tempore quo juravit in conclavi, una cum aliis dominis meis ibi adſtantibus, non fuit noſtræ intentionis quod expediret ad obſervationem voti & juramenti, & ad unionem eccleſiæ univerſale Concilium; quod ſuæ etiam intentionis nullo modo fuerit, aptiſſime liquere poteſt per ſuas juramenti confirmationes, & bullas, aliaſque publicas ſcripturas, in quibus nec aliqua ipſarum factam eſſe de Concilio congregando mentionem patet. Unde cum ſolum poſtquam domini mei Gallici & nos contendentibus diſceſſimus, & poſtquam nos viderunt unitos, & ſciverunt congregaturos univerſale Concilium, unuſquiſque eorum ſuum diverſis locis & temporibus congregandum ſtatuerit; manifeſtum eſt hoc tantum ſubterfugii & impediendæ unionis cauſa feciſſe. Videbant enim & vident per hanc viam, quam Domino dante ſuſcepimus, & ipſo adjuvante proſequemur, non poſſe per ipſos, niſi illam impediant, amplius ſacram differri impedirique unionem. ANNO CHRISTI 1409.

XXX. Quid enim expediens eſt ſibi Concilium, ajebat, ſi vult credere prout vovit & juravit? Poteſt namque cedere per procuratorem. Et ſi vult cedere, ſed non niſi in manibus aut conſpectu Concilii, accedat huc, ubi univerſale Concilium congregatum eſt, ubi honorifice & caritative ſuſcipietur, & cedat, vel per ſuum cedat procuratorem idoneum. Quod ſi neque hoc voluerit, mittet ad ipſum ſacrum Concilium in competenti & honorabili numero cardinales & alios prælatos, cum ſufficientiſſimo mandato, nomine ſacri Concilii univerſalem repræſentantis eccleſiam, uſque ad præſentiam ſuam ad recipiendum prædictam ceſſionem & renunciationem de manibus ſuis. Quid vero ſibi expedit aliud Concilium, quam hoc quod rite congregatum eſt in ſufficienti numero, & de omni natione, in quo utraque obedientia convenit in unum?

XXXI. Advertunt etiam, dicebat, domini mei & ego, quod ſi petitis aſſentiremus, magnum tempus labi neceſſe eſt, antequam per orbem hæc nota fierent, & antequam illi quibus notificatum eſſet, accedere poſſent. Et hoc ſolum eſt, quod Gregorius quærit, ut patres hic congregati, alii laboribus, alii paupertate, alii neceſſitatibus eccleſiarum ſuarum & ſuis fatigati & coacti, indiſcuſſa & indemnata malitia contendentium, & non proviſo opportunitati unionis, ad propria expediat remeare. Et quoniam hoc eſſet diſſolutio hujus ſacri Concilii, & per conſequens unionis, non ſumus diſpoſiti aſsentire; nec debere dicebant Carolum talia tentare, immo ſi facere vellemus toto poſſe prohibere.

XXXII. Ajebat etiam, præter ſpiritualia pericula, incommoda, & jacturas, quæ propter hanc longam moram obvenirent, ſequeretur ex ea totalis deſolatio, & dilapidatio bonorum temporalium & ſtatus S. R. E. Nam ex una parte rex uſurpat, & ex alia Gregorius diſpergit & alienat. Hæc autem neque nos neque quiſquis ſanctæ eccleſiæ fidelis ſit & ſubjectus velle debet aut tolerare.

XXXIII. Quibus attentis, ajebat, ſe omino compulſos fuiſse negativam præbere venerabilibus oratoribus ſereniſſimi regis Hungariæ, inclyti dominii Venetiarum, qui ad eos acceſſerant ſimilia poſtulantes, nec non reverendiſſimis oratoribus ſereniſſimi ſecundi electi Romanorum regis, qui nuper huc propterea acceſserant, & adhuc Piſis erant.

XXXIV. Unde licet non finalis reſponſionis cauſa hæc diceret, tamen quia putabat & dubitat Carolum fruſtra a modo laborare circa talia inſiſtendo, concludens rogabat & hortabatur Carolum ex parte dominorum ſuorum cardinalium uniti collegii & univerſalis Concilii illic congregati, univerſalem repræſentantis eccleſiam, per fidem & devotionem, quam debet ſanctæ matri & dominæ ſuæ eccleſiæ, & quam ſui progenitores illi ſemper geſſerunt & ſer-

ſervaverunt, quatenus vellet unionem & pacem dare populo Chriſtiano & eccleſiæ ſanctæ Dei, quoniam poterat ſi volebat, videlicet modum ſervando, quod dominus Gregorius, qui erat in domo ſua & in ejus poteſtate, Piſas accedat, & renunciet ſicut promiſit, vovit & juravit, vel ſtans ubi eſt vel per procuratorem. ANNO CHRISTI 1409.

XXXV. Offerimus inſuper, dicebat, domini mei, & ego, & non dubitamus ſacrum Concilium pariter conſenſurum, volente domino Gregorio hæc adimplere quæ dixi, bene & honorabile ſtatui perſonæ ſuæ, fratris atque nepotum ſuorum providere. Et ſi quid Carolo per ipſos circa hoc in genere aut in ſpecie faciendum videbatur, rogabat cariſſime & inſtanter, quod eos placeret reddere aviſatos, quoniam ſibi ad ſingularem complacentiam redundaret: quod ſi nollet ita publice eis referre, contentarentur domini ſui & ipſe per quemcumque & quomodocumque Carolo videbitur aviſari private vel palam.

XXXVI. Hæc ipſo finiente, reverendiſſimi Albanenſis & de Thureio inconſtantiam notoriam & aſtutias maximas circa proſecutionem unionis duorum contendentium de papatu plurimum arguentes, nihilque de eorum promiſſionibus fore ſperandum, niſi exinde fallacias & dolos, inquiebant. Propterea, dicebant, credimus patres ſacro ſtante Concilio, nullomodo petitis per Carolum conſenſuros; & ſi vellent, multis omnino putamus impoſſibile foret. Et inde non auderemus, quiſque dicebat, hoc illis ullo modo proponere, verentes ne putarent nos illudere velle aut fallere.

XXXVII. Poſtremo dominus Mediolanenſis hæc omnia affirmans, adjecit in hunc effectum ad Carolum: Certe domini mei & ego putamus nullum prudentem virum viam certam, paratam & celerem ad ſuum obtinendum obtentum, pro incerta & nondum parata & celeri, ſed nec incepta & longiſſima via dimittere debere; neque niſi per aliquem prudentem amico ſuo conſulere quod relinqueret. Patens eſt enim, ultra rationes optime inductas per dominos meos, ex facti obedientia, viam per nos Dei inſpiratione inchoatam, paratam, & celerem fore ad ſacram unionem, divino cooperante auxilio, cito perficiendam; viam vero propoſitam per Carolum non inceptam, nec paratam, immo longiſſimam. Unde dominis meis & ceteris patribus hic pro ſacra unione congregatis, illam nulla ſcirem ratione conſulere vel proponere. Verum cum ſua ſupportatione dictum ſit, non deſino admirari, cur tam inſtanter per Carolum hujuſmodi via petatur, cum non ignorem eum viſum catholicum & ſanctæ matris eccleſiæ devotum atque fidelem.

XXXVIII. Deinde iterum ſubjunxit: Domini mei, cum veſtri reverentia & correptione, volo ſciſcitari a Carolo, utrum recordetur anne, dum Mediolani eramus pluries inſimul de ſacra unione conferendo, & de modis per quos ad ipſam perveniri poſſet ratiocinando, & præcipue poſtquam divulgatum extitit de colluſionibus amborum contendentium de papatu, & de eorum ſubterfugiis, & prava intentione erga ſacram unionem & pacem & publicum bonum populi Chriſtiani, in hoc mecum, ſi recolo, convenit, quod ultimum remedium & potiſſimum erat, quod ambo collegia, dimiſſis contendentibus, convenirent in unum, & convocarent Concilium, & ſecundum quod Concilio videretur ſuper unione proviſerent. Et poſtquam in hoc conſtantem, pluries ſecum conferendo, ipſum Carolum reperi, iterum petii in caſu quo utrumque collegium hoc faceret, ſi viam illorum ſequeretur, & eis faveret; qui, ſi bene memini, reſpondit quod ſic. Unde ſi ſic eſt, toto corde, ac toto ipſum mentis affectu deprecor, quod propter reverentiam domini noſtri Jeſu Chriſti, qui ſibi ſanctam eccleſiam ſui pretioſiſſimi ſanguinis effuſione deſponſavit, & propter obligationem, quam quiſque fidelis ſuæ matri debet eccleſiæ ſanctæ, & propter eam quam ipſe debet ex beneficiis per ſuos præceſſores & ſeipſum a domina ſua ſancta eccleſia ſuſceptis, & propter intentionem, & promiſſa quæ ab ipſo ſuſcepi, velit dominis meis vobis & aliis qui hoc ſacrum negotium tam pie ſuſcepiſtis, & cum tot periculis, laboribus & diſpendiis, favere & interponere cum affectu partes ſuas, ita & taliter, quod ſancta mater & domina ſua ſuo opere optata unione & pace fruatur. Ex hoc enim præter æternum præmium, quod propter tam pium ſanctumque opus a domino merebitur, apud homines perpetuum & glorioſum præconium in ſæculo conſequetur, & domus ſua in temporalibus exaltabitur plurimum. ANNO CHRISTI 1409.

XXXIX. Si vero, quod abſit, quodque mihi fere credere apparet impoſſibile, conſiderans diuturnam fidem & legalitatem, quam erga ſanctam eccleſiam ſui præceſſores & ipſe huc uſque geſſerunt, hoc facere neglexerit vel noluerit, certus ſit, vix pro tanta negligentia tantoque piaculo apud Deum ſalvabitur. Magnum dedecus ipſe & domus in ſæculo conſequetur, & quidquid laboris aut diſpendii in commodum ſanctæ matris eccleſiæ & dominæ ſuæ paſſus eſt, totum, ſi hoc non egerit, inficietur & perdet. Nam in cauſa erit ſanctæ eccleſiæ totalis deſolationis ex nunc. Nec hoc non poſſe, ſe excuſare valebit, cum dominus Gregorius in ejus ſit manibus & poteſtate; neque hoc facere non teneri, cum juxta patrum decreta & ſanctiones, quiſquis fidelis obligetur ſchiſmaticos ſchiſmatiſque fautores, pro ut eſt dominus Gregorius, per brachium ſæculare compeſcere, & in carcerem trudere, ſi opus extiterit.

XL. Denique concludens ait: Hæc certe non dixi improperationis, ſeu contentionis, vel diſputationis cauſa; ſed quod ex debito & præſertim officii mei teneor, quemcumque fidelem in ſalutiferis animæ ſuæ, & publicis ſanctæ eccleſiæ commodis admonere & exhortari, & præter ceteros erga ipſum hoc agere me obnoxium puto, cum S. R. E. ipſe ſuique patres diu fuerint devoti particulareſque filii, & quoniam inſuper cum ipſo converſatus ſum, & amicitiam contraxi ſingularem atque domeſticam. Unde ſi tacerem, nimis me putarem errare. Rogo igitur Altiſſimum, ut mentem ſuam ad hæc & alia ſibi placita dirigere & confirmare dignetur.

His auditis, Carolus effectualiter ſic reſpondiſſe videtur. Omiſſis gratiarum actione circa commendationem fidei progenitorum ſuorum & ſui, & qualibet alia præfatione.

Ad primum. Quod neutrum iſtorum petiviſſet aut peteret, ſi quod dicebat ſic eſſe cognoſceret. Scit namque quod impoſſibilia de jure fieri non debent, & impoſſibilia de facto fieri non poſſunt. Et propterea ſtultus eſt, qui impoſſibilia de facto petit, & impius qui impoſſibilia de jure petit, & iniquus qui ea petit fieri, quæ contra æquitatem ſunt.

Ad

ANNO CHRISTI 1409.

Ad II. Primo namque proteſtatur, quod non A venit diſputandi cauſa de jure partium Piſas, neque principaliter aliquam partium accuſandi ſeu excuſandi, niſi quantum conferre poſſe videretur ſibi pro concordando partes, quod maxime neceſſarium eſt univerſo populo Dei, & non contentionibus novas parere contentiones, inveteratasque nutrire: quicquid tamen ſit rebus ſic ſtantibus, Concilium valde approbat, quod unicum atque univerſale fieri petit, ut unio fiat & univerſalis reintegratio, & non particulare, ne diviſio major fiat, & modus per quem ad unionem perveniri juridice & conſuete poteſt, videlicet Concilium dividendo, deſtruatur.

Ad III. IV. & V. Reſpondere ſuperfluum apparet, quia de competentia & incompetentia loci Piſarum in petitione ſua ſatis diſſertum putat & concluſum, quod propoſita loca per eum ſint magis æqua, tuta & libera partibus. B

Ad VI. Primam partem fateri dixit; ſecunda vero quam vera eſſet notum erat. Nam & cum magnificum commune Florentiæ tanta cum ſuſpicione Piſas gubernet, quomodo poteſt exteris ibi plenam dare tutelam?

Ad VII. Tres dixit eſſe partes, unam ejus qui dicitur Benedictus, aliam domini Gregorii, aliam eorum qui fuerant obedientiæ ipſorum. Quod vero dominus Benedictus poſſit aut non poſſit de prædicta communitate & dominio Florentiæ confidere, ignorat. Unum tamen ſcit, C ſe audiviſſe nullo umquam tempore voluiſſe Piſas accedere, niſi fortalitiæ prædictæ civitatis eſſent depoſitæ in manibus ſibi fidis. Quod ſi verum eſt, certum eſt ipſum non plene de prædicta communitate confidere. De domino vero Gregorio ſcit, quod valde conqueſtus eſt dominii Florentiæ, ſuis cuncta adverſariis auxilia præſtitiſſe in ipſius vilipendium exterminiumque. Præterea paſſos fuiſſe & feciſſe publice ipſum fautorem ſchiſmatis & hæreticum prædicari.

Ad VIII. Omiſſis pluribus objectis, quæ fieri poſſent, ne contentiones, quas odit, potius quam pacem pro qua venit, dicatur movere, dixit quod numquam hoc fœdere propoſita ſunt D loca, ut ſub unius vel duorum tantum ſic ditione univerſalis eccleſia & partes contendentes. Sed loca propoſita ideo Piſis prælata ſunt, quoniam in illis nullius ſub poteſtate ſæcularis clerum & partes expedit eſſe, niſi ſui ipſius & unius duorum, trium, decem, centum, mille, & quotquot & quorumcumque partes inſimul convenerint & voluerint; & cum locorum illorum tria eccleſiæ ſanctæ ſint, videlicet Bononia, Forlivium & Ariminum, de illis ad beneplacitum abſque contradictione diſponere valent. Similiter vero de Mantua, quia ſibi propter hoc abſque reſervatione oblata eſt & offertur. Verum quia de ſecuritate locorum tangitur, dixit quod ſecuritas, ſi attendatur E penes locorum incolas, quilibet propoſitorum locorum tutior eſt Piſis. Si autem attendatur penes exterorum incurſus, nullus prædictorum locorum, ſtante civium fide erga ſanctam eccleſiam, ſicut eſt, minus tutus eſt Piſis, cum quilibet ſit inexpugnabilis. Sed nulli dubium eſt, quod Mantua præcipue & Bononia tutiſſima eſt ab omni hoſtium invaſione.

Ad IX. Dixit, ſi conventio & congregatio ipſorum qui Piſis ſunt, ſufficiens erat de jure & de facto ad faciendam pacem eccleſiæ & uniendum populum, ſufficit: ſi autem non, locus exigitur, non uni tantum parti, ſed omnibus non ſuſpectus.

Ad X. Supra dixit, quod aliud expedire videtur ad pacem eccleſiæ & unionem populi Chriſtiani, quam quod qui Piſis convenerunt de illo loco poſſint confidere. Nam ſoli nequeunt de jure & de facto ſine aliis pacem veram & reintegrationem facere. Et propterea expedit locus ceteris etiam ſecurus. Et ſi dicatur quod ibi ſunt ex utraque obedientia, admittitur, quod de olim utraque obedientia; ſed manifeſtum eſt, ibi non eſſe utramque obedientiam, ſed unam quæ ex duabus facta eſt, & ab illis diviſa non unionem, ſed triviſionem facit.

Ad XI. Dixit ſatis circa hoc dictum fuiſſe in petitione.

Ad XII. non ſubterfugii cauſa, quod ſibi valde eorum eſt & damnoſum, inter ceteros fideles quæſiviſſe mutationem loci. Dicebat: etiamſi dominus Gregorius hac cauſa quæreret, quod non eſt putandum, ſed ſolum propter debitum æquitatis & juris; & quia videt ſi hoc fiat, veriſimiliter & abſque dubio pax bona & vera ſequetur ſanctæ matris eccleſiæ, & unio populi Dei: alias, deteſtabilis diviſio & confuſio. Ait inſuper fateri mutatum non eſſe loci ſitum, quem dominus Gregorius ſua bulla canonizaverat tantum, ſed mutatam & detectam eſſe voluntatem gubernantium locum illum ſatis manifeſtum eſſe dixit.

Ad XIII. & XIV. Supra dixit non acceſſiſſe illuc cauſa diſputandi de partium culpa. Similiter dicit ſe nolle nec oportere diſputare de poteſtate Concilii, & utrum congregatio illa Concilium ſit, & univerſalis eccleſiæ habeat auctoritatem. Nam canones patrum & jura non noviter edita, nec a perſonis in hoc ſuſpectis terminant circa hoc ſufficienter, quibus quantum in ſe eſt acquieſcit.

Ad XV. Dicit, quod non dubitabat patres Piſis pro ſacro Concilio congregatos, conſenſuros libentiſſime mutationi loci, dummodo ipſi reverendiſſimi vellent, immo ſi non prohiberent; quia cognoſcere poterant aperte, quod ex hoc ſequebatur vera pax & unio populi Chriſtiani, remotis cunctis ſcopulis juris & impedimentis factis. Nec credendum erat ipſos proprios reliquiſſe lares propter unionem, & deinde reſpuerent oblatam.

Ad XVI. Duos fuiſſe citatos dixit, videlicet dominum Gregorium & dominum Benedictum. Si vero cum domino G. prout petebatur, convenire aſſentirent, citationem illam non expedire amplius manifeſtum erat, & certum hoc non nocere unioni, immo ampliſſime proficere; quia præſtantiſſima erat via concordii viæ rigoris juris. Ceterum, aut dominus B. pariter convenire vellet, & etiam eadem de ipſo erat ratio; aut non, & tunc terminus ſtatutus ex eo quod non ſuſpendebatur, fluebat, & poterant ipſo comparente in loco citationis infra terminum ſtatutum, jus ſibi adminiſtrare. Si vero non compareret infra terminum, tunc de duobus poſſent alterum eligere, & ipſum tamquam contumacem judicare, ea qua fungebatur auctoritate et poteſtate; nihil tantum differre, quouſque unum de communi conſenſu domini Gregorii et ſui, ut petebatur, congregatum eſſet Concilium ad opportunam et majorem cautelam, et etiam una cum domino G. et ſuis, de domino Benedicto et ſequacibus ſuis, ſecundum formam juris providere. Hoc autem neque dilatio erat, neque unioni præjudicium

cium. Nam infra tempus conceſſum citatis ad comparendum, poterat de modis conveniendi in unum et forma tractari atque concludi: quod tempus aliter tamen præſtolari expediebat, antequam poſſet ſententia ferri: et ſi aliquo modico differretur ultra ſtatutum terminum, non tamen propter hoc citatus excuſabatur, ſeu abſolvebatur a contumacia; ſed quotidie magis ejus pertinacia et contumacia accuſabatur et damnabatur a jure. Unionis ergo per hoc diſſolutio, nec ſchiſmatis hujus protractio nec perpetuitas ſequeretur, ſed oppoſitum. ANNO CHRISTI 1409.

Ad XVII. & XVIII. Quemlibet prudentem virum & non malum dixit putare debere, quod convocati ad Concilium, ſicut principaliter vocati ſunt ad unionem, ita principaliter de omnibus contentari, quæ unioni conferant & optare. Cum vero manifeſtum ſit concordiam inter vos & dominum Gregorium plurimum proficere unioni, de hac quoslibet contentiſſimos fore non eſt ambigendum, qui non fuerint pacis hoſtes & æmuli. Honeſtum quidem eſt & juſtum, ut qui pacem quærunt, potius per concordiam quærant & partium ſpontaneum aſſenſum, quam per juris ſcrupulos, rigorem, lites, & jurgia: præcipue in his quæ de eccleſiæ cauſa & hominum conſcientiis aguntur. Præterea non magis inhoneſtum & injuſtum foret abſque conſcientia & conſenſu accedentium mutare locum, ut pacifice & abſque juris dubiis & facti, unio ſacra fieret, quam ſi ipſis inſciis & non aſſentientibus, propter contingentem utilitatem, videlicet epidemiæ, belli & hujusmodi. Nec tamen inde tot evidentia bona ſanctæ matris ſequerentur eccleſiæ, ſicut ex hoc. Præterea multi actus facti ſunt, ipſis inſciis & non præſtolatis, non minoris forte ponderis, qui quamvis dicantur facti, forte, immo quaſi certe majorem ſaltem de facto cum multis juris anfractibus parient diviſionem in principio, licet Dominus Deus ad ſuum beneplacitum diſponet in fine, quomodo vero ignorant homines. Amen.

Ad XIX. Quamvis de hoc ſatis diſſertum ſit in petitione ſua, dixit tamen quod non petierat abſolute dominum Benedictum ad propoſita loca accedere, licet illa valde commendaverit, ſed quod vel ad illa accedat, vel quod æque bona vel meliora proponat; tamen adhuc dixit quod dominus Benedictus ad loca eccleſiæ accedere non deberet recuſare, ſi ſe papam reputat. Exemplum habetur de præteritis pontificibus, qui pro commodo & opportunitate minori ſtatus eccleſiæ etiam temporalis, majores ſuſtulere labores. Et ut non longius quæratur, multi debent recordari de domino Urbano V. & domino Gregorio XI.

Ad XX. Dixit ut ſupra; verum etiam propoſita loca tuta eſſe patribus & Concilio ab omni invaſione, & violentia.

Ad XXI. Ait ut ſupra ad XVII. et XVIII. hoc addito, quod prædicti nec eorum domini haberent juſtam querelæ cauſam, quia eis non petitur auferri commoda et honores, quæ ex ſacro Concilio et ſacra unione ſibi proveniunt. Inſuper ad rem certam accederent, unionis et pacis ſanctæ matris eccleſiæ et totius populi Chriſtiani, ubi nunc ad contentiones, rixas, et ambiguitates accedunt. Quis igitur ſapiens crederet ipſos lamentari, ſibi paratam pro ambiguitate unionis certitudinem, et pro labore quietem, et pro onere honorem, et pro incommodo commodum? Inſuper tam breve ſpatium eſt XV. dierum, quod ante præterirent, quam inter ipſos et dominum Gregorium capitula concludantur. Et ſic etiam non erunt ab hac concluſione abſentes. ANNO CHRISTI 1409.

Ad XXII. Nolebat, dixit, de majoritate et obedientia partium diſputare; ſed hoc omiſſo, dixit, quod velut in ſua petitione continetur, ſi vocatorum prælatorum numerus attendatur et diſtantia locorum propoſitorum et Piſarum, plures numero valde, plures prælatorum a Piſis diſtant, quam a quocumque propoſitorum locorum. Tamen de hoc in petitione latius habetur.

Ad XXXIII. Fatetur, ait, ſed cum non poſſit publicum bonum eſſe abſque privato commodo, potius certum eſt publicum privato debere præponi: præſertim cum publicum commodum maximum eſt, et privatum incommodum ſatis tolerabile. Inſuper quis ignorat quod negligens et inſipiens mercator eſt, qui ſi transfretavit, licet conductæ non ſint mercantiæ ad portum, pro quibus navigavit, ſi expediat laborem et expenſas ſufferre non paucas, potius vacuus domum redire voluerit, ut cito veniat, quam ſi differat, ut onuſtus optatas merces, quamquam ſero et fatigatus, perducat ad propria? Subjunxit etiam ſubridendo reverendiſſimos dominos Gallicos non debere majoris tædere laboris, quia a parte Romana triumphum et victoriam expectant, cum via ceſſionis per ipſos inventa et ſemper et maxime profecuta fuit, nec poſſunt dicere, quod trahantur ab Italicis, immo ipſi vexillum anteferunt. Nos vero illos in hoc imitamur a tergo quocumque ierint.

Ad XXIV. XXV. XXVI. Fatetur, dixit, ſe ad hæc teneri, quæ dicunt, diligenter advertere, et quod male, immo peſſime faceret, oppoſitum faciendo. Sed, dixit, ſperabat a bonitate Altiſſimi, quod ſi dominus Gregorius et ſui hæc decipiendi cauſa et deſtruendi unionem propoſuiſſent adverteret, tunc prius deberet velle mori, et Domini Dei gratia mori vellet, quam talia non ſolum tractare, verumetiam aliqualiter aſſentire. Nec adeſt etiam cauſa, quare hoc tractare deberet, aut aſſentire, cum ſuæ ſit per divinum munus intentionis ſemper fidelem ſervum eſſe ſanctæ eccleſiæ matris et dominæ ſuæ. Unde ex commodis ipſius, quid aliud quam commoda ſperare poteſt aut debet, et ex incommodis & jacturis quid aliud quam incommoda et jacturas? Dixit inſuper tempore plurium pontificum, et a quibuslibet, ſui et ipſe fuerat bene tractatus, et ſic a quocumque foret ſperare debebat, et ſperabat in poſterum, ipſo permanente in debita fidelitate, ſicut intendebat. Et quicumque credere velit, credat, quod dummodo vera pax & ſacra unio fieret ſanctæ eccleſiæ et populi Chriſtiani, nullum habet hoſtem quem recuſaret ut pontifex fieret. Dixit etiam quod nullus reperire poterit dicens, quod ipſe aliquam gratiam aut munus aliquod importune receperit ſeu petierit a domino Gregorio, poſtquam fuit papa. Unde infert quod talis credulitas ab ipſis, et ab omnibus debet ſuſpicio exſulare. Sed quod evidentiſſimum in oppoſitum eorum quæ dicta ſunt eſt, dicit, quod ipſe non fuit de hoc prius tentatus a domino Gregorio; ſed viam conveniendi in unum cum domino B. ſi vellet, et ſuis reverentiis, ipſe propoſuit domino Gregorio primum, deinde ipſis, nullam videns viam per quam habilius ad concordiam partium veniretur. Cernebat enim quantum excidium univerſali eccleſiæ

ANNO CHRISTI 1409.

ecclesiæ sequeretur ex discordia; quantum vero commodum & proficuum ex concordia trium inter se partium contendentium; quocumque etiam juris colore aut veritate pars una adversus alias contenderet.

Ad XXVII. Satis faciliter comprehendi posse inquit, quomodo rationes illæ procedebant, tam ex his quæ in petitione sua continentur, quam ex his quæ supra proxime dixit. Addit etiam cur dominus Gregorius hanc viam quæreret, ne dominus Benedictus Pisas accedat, cum vere omnibus manifestum sit, eum illuc nulla ratione fore venturum. Ante enim quam contra eum tantum actum fuisset, antequam domini Florentiæ pro reverentiis vestris detecti fuissent, manifestum est quod noluit Pisas accedere, Pisarum fortalitatis existentibus absolute in manibus eorum, quorum sunt. Quantum ergo nunc minus accederet?

Ad XXVIII. et XXIX. Dixit se ignorare, sicut supra dixit, quod dominus Gregorius principaliter hoc quæsierit, hoc vero scit, quod requisitus assensit. Verumtamen si dominus G. postquam res sic processerunt, et in his terminis sunt, quærit Concilium universale fieri pro sacra ecclesiæ sanctæ unione, credit quod expediens sit, quod et bene faciat; et male faceret, si non sic quæreret. Ad id vero quod dictum est per reverentias suas, satis manifestum est, quod domino Gregorio jurante et vovente in conclavi, cum esset cardinalis, et postquam fuit papa ipso confirmante quæ voverat et juraverat, non fuit facta, quod sciatur, publica mentio de Concilio, nec pro unionis essentia simpliciter oportebat congregari; sed si dominus Gregorius et dominus Benedictus fuissent concordes de renuntiando et cedendo et modis circa futuri pastoris electionem: quamquam in omni eventu nihil nocere potuisset aut poterat sacri Concilii congregatio propter unionis celsitudinem et confirmationem, et propter multa decidenda dubia eorum quæ versabantur, et quæ agitari oportere verisimile erat inter ecclesias et prælatos. Diffiteri enim nequaquam posse certum est, multas inter ecclesias contentiones et lites fuisse diu post celebrata Concilia, quæ licet papa dirimere possit, tamen volens patrum sanctorum vestigia sequi, quisquis fuerit indubitatus papa cum ecclesiæ consilio dirimet. Nunc autem eo magis, quo ecclesia tanto tempore sub contraria obedientia sciissa permansit; ex quo inveteratum est odium inter partes, et per consequens difficilius est dissidentium animos ad pacificam unionem revocare, et si revocati fuerint, faciliter parvus despectus et discordia, quæ inter unum contra alium adversæ partis oriatur, sufficit pristinam memorare discordiam. Et si inter plures partium cujuslibet adversus alios multæ lites et discordiæ ingentes, quamvis etiam juris dispositione sedentur, non sedentur de communi partium consensu et deliberatione, faciliter suscitari posset inter partes error novus pejor priore et discordia quodammodo impossibilis ad sedandum. Verum quis nescit quod fere innumeri prælati in eodem concurrunt titulo? Nonne tot intitulati cardinalatus in patriarchatibus, archiepiscopatibus, episcopatibus, abbatiis, prioratibus et quolibet genere prælationum; nonne in quolibet magistratu et generalatibus Mendicantium, quis ita sapiens quoque consulet hæc sine partium et totius ecclesiæ consensu et deliberatione terminari, ut vera unio fiat et duret? Sed quid dicetur de discordiis urgentibus inter principes sæculares, quibus ut provideretur, jam alias existente uno omnibus indubitato pastore, sacrum universale Concilium congregatum fuit. Nunc autem numquid non duo sunt de Romano contendentes imperio? Numquid non duo de regnis Siciliæ Hungariæ? Certe ergo, cum negotium unionis omnes tangat, docent leges quod ab omnibus debet approbari. Verum si hæc cessarent, negari non valet, quod non existente domino Benedicto concorde cum domino Gregorio, unio fieri non potest, nisi per Concilium generale, salvo nisi Dominus ipse mirabiliter faciat. Hoc autem quia non est in potestate hominum, non debet tractari per homines; excepto etiam nisi per violentiam sive propria voluntate una pars alteri se subjiciat. Utrumque vero istorum quantum sit factibile, credibile et sperandum judicet quisque non stultus aut non hostis manifestæ veritatis; quod autem hoc verum sit, non persuadetur, sed demonstratur. Cum enim non sint concordes de modo cedendi, aut alia via ad unionem dominus Benedictus et dominus Gregorius, esto quod dominus Gregorius cederet, et dominus Benedictus non; certe vel dominum B. in titulo papatus absque omni obedientia relinquere oporteret, et sic non fieret unio: aut diceretur quod omnes sibi obedirent, et hoc quantum facerent illi qui sunt Romanæ obedientiæ et nonnulli de suis plus quam manifestum est; aut illum ejicere oporteret a titulo et possessione obedientiæ, et hoc vel per sententiam domini Gregorii, vel per aliam. Si autem sententiæ domini Gregorii tantum acquiesceret, et pareret pars Gallica, satis apertum est: Si vero non per ipsius sententiam, per quorum sententiam? si per alterius vel aliorum quam Concilii generalis sententiam, deberet sive posset ejici aliquo juris colore. Dicat si quis dicit non expedire Concilium generale pro unione, dummodo Gregorius cedat. Præterea si quis juris dispositionem et veritatem inspexerit, et cognitam gratis noluerit negare, fatebitur rectitudini et certitudini unionis expedire, volente maxime uno convenire cum aliis ex his qui in papatus tituli possessione est, illius præsentiam et auctoritatem antequam cedat ad absolvendum, dispensandum et habitandum. Ex his igitur et pluribus aliis moti sereniſſimus rex Romanorum et sereniſſimus rex Hungariæ, illustreque et inclytum dominium Venetiarum, videntes universale Concilium expedire et oportere pro sacra unione juste et recte perficienda celebrari; et scientes quod a tribus convocatum fuerat; inspicientesque quod hoc erat addere trivisionem divisioni, et non sacram facere unionem, saltem de facto; atque attendentes æquitatem, et putantes quasi de facto impossibile quod una pars ad alterius vellet Concilium et citationem accedere, sicut per oratores prædictorum principum discere potuerunt, cum domino Gregorio tractaverunt, ut in uno universali Concilio vellet communi partium consensu congregando convenire, et ibi sua vota et juramenta servare, et modum effectualem unioni præbere; a quo habito responso quod contentabatur, sed nolebat in loco ad quem citatus fuerat, & qui parti suæ et sibi foret suspectus accedere, mutationem loci et unius non plurium Conciliorum ex communi consensu faciendam procuraverunt. Ipse vero de-

demum, licet inutilis et minimus inter tantos; tamen astrictus debito & propter recepta beneficia sanctæ matri ecclesiæ dominæ suæ, quæ supra dicta sunt attendens & conspiciens, sicut in sua petitione etiam dixit, quod quia non solum periculum & damnum plurimum, sed fere totalis jactura sequeretur universi populi Christiani, hoc tentavit, procuravit, & petiit mediate pluries, & nunc immediate, ut conspiciebant. Hæc autem quis credat ipsum procurare destruendæ unionis causa seu differendæ, cum exinde non consequeretur meritum, nec honorem, nec delectationem. Nec sibi propter hoc quicquam oblatum aut datum est per dominum Gregorium seu aliquem suorum; verum si tam pessimum se, dixit, quisquam suspicari posset, cum tamen nullam occasionem inspiciat quomodo credi debet hoc vel potest de illis sereniſſimis principibus, & illustri inclytoque domino, qui loci mutationem, & unius & non plurium conciliorum congregationem fieri institerunt instanter. Non igitur, intulit, hoc petiit dominus Gregorius ad deceptionem: & si petit locum tutum & æquum sibi & parti suæ; & si dicat nequaquam velle se fideles suos a Concilii honore & commodo fore privatos, nec velle etiam fideles suos in manibus & potestate suorum ponere adversariorum. Sed quia nihil sibi Carolo nisi oppositum probaretur per alias quam audiverit rationes, visum est dissonum justitiæ & æquitati propterea propter justitiam & æquitatem, ut vera pax & sacra unio fiat, & non detestanda majorque nova divisio, hoc petiit, petebat, & petit. Dixit insuper quod si dominus Gregorius tantum unionem odebat, & cessionem diffugiebat, nihil aliud tantum quæreret, quam quod plura fierent concilia, justitiæ captato colore, & non unum. Sed cum unum assentiat fieri, & nihil ut illi intersit Concilio pro se suisque petit, absurdum hujusmodi oppositum ostendit. Ipsi vero si hoc negaverint, domini Gregorii justificant causam, & se in alterius reprehensione quodammodo damnabunt.

Ad XXX. & XXXI. Ait causam dixisse, quare petitur unum universale Concilium & non plura, saltem de facto fieri, & omnia iterum repeti, non destruendæ unionis, sed destruendæ divisionis causa; & non dilatandæ unionis causa, sed perficiendæ & accelerandæ. Quis enim præter certitudinem juris & facti, quæ ex via concordiæ & voluntariæ unionis erit universæ ecclesiæ, negare audebit, quod facilius per concordiam pars, ut ita dicatur, domini Gregorii cum his qui Pisis sunt, & aliis, si voluerint alii, reducantur in unitate, quam per violentiam? Quis iterum extendere sciet brachium potens, per quod pars domini Gregorii, si omnem foveat injustitiam, sub obedientia partis Pisanæ reducatur invita? Verum esto quod sit imperator seu princeps alius potentissimus partis illius totaliter obediens & devotus, numquid facilius, ipsis nolentibus, eos ad unionem cum parte Pisis existente reducet, quam ipsis assentientibus & volentibus? Dicitur quod tempus magnum labetur; sed quæritur, in quo majus & quomodo fieri potest, ut corpus longo affectum & extenuatum morbo, parvo restauretur in tempore; vel si contra naturæ voluerit cursum & consuetudinem restaurari, utrum citius sanabitur vel mactabitur? Dixit se tamen audisse a domino Gregorio nolle modis quibus petunt cedere, propter supradictas rationes, & ne sibi fideles conculcentur & confundantur contra omnem justitiam & æquitatem. Præterea non esset major dilatio quam duorum mensium, si fiat quod petitur, quam si negetur. Nam antequam tempus citationis præterierit, & antequam Concilium Pisanum congregatum fuerit in plenitudine sua & judicaverit, jam mensis transactus erit a principio indicti concilii per dominum Gregorium. Addatur ergo mensis, solum unius dilatio erit. Et si duo addantur, quod sufficere videtur, duorum erit dilatio mensium; & præcipue quia pars Pisas vocata venisse debebit tunc, & similiter quicumque venire deliberaverint ad concilium domini Gregorii intra tres menses a principio statuti termini, ad concilium venisse putandum est.

Ad XXXII. Inquit pluries se concessisse, & iterum fateri, quod nullus fidelis servus sanctæ matris ecclesiæ, nec ipse inter ceteros ea tolerare, multoque minus tractare deberet, quæ in desolationem S. R. E. suique temporalis status redundarent. Unde ipse inter ceteros Romanæ & universalis ecclesiæ fideles & servos viam concordiæ & voluntariæ unionis tota mente & toto posse inquirere tenetur, & intendit prosequi, divina prosequente clementia, utpote viam per quam omnis pax & exaltatio status spiritualis & temporalis sanctæ ecclesiæ redundabit. Sicque ex adverso ceteri fideles & ipse minimus tenetur & intendit viam discordiæ & majoris quam nunc sit, abominabilis divisionis tota mente & toto posse detestari, & ne sequatur quantum in eo est evitare, utpote periculum & angustiam sanctæ ecclesiæ spiritualis, status temporalisque dilapidationem & exterminium. Ad id vero quod dicunt viam propositam dilatione indigere, & dilationem hujusmodi dilapidationem & desolationem utriusque status ecclesiæ fore, ait, salva reverentia, manifeste apparet oppositum. Nam rationibus supradictis & pluribus aliis aperte probari potest, quod si dominus Gregorius cum ipsis conveniat ad voluntarium unionis modum, certius & brevius unio sequatur, quam quacumque alia rigoris seu violentiæ forma, secundum præsentem possibilitatem, & rerum contingentiam. Prætea inspiciatur quod per viam discordiæ & judicii, si brevior somnietur, necesse est ut totalis dilapidatio bonorum ecclesiæ sequatur. Nam cum quælibet pars, sive credat, sive credere simulet, ut decipiat, violentiam sibi inferri cognoscet, si justitiam fovebit. Et si non simulabit, opus sibi fore violentiam sibi illatam vi repellere, & cum violentia per potentiam sæcularem inferatur, & cum secundum jus aut juris colorem, spiritalem statum oporteat temporali præponi, qui in securitatem & obedientiam spiritualis est, necesse habebit sæculare brachium sibi propitium quisque vindicare contendentium: quod & hucusque fieri experientia docet. Dum enim ratus inveniatur gratis sæculare exhibens brachium in utilitatem ecclesiæ vel prætensæ, quilibet quodlibet etiam vile & exiguum sibi eorum comparat, & hoc totum non sine scandalo & detrimento sanctæ Romanæ ecclesiæ subjectorumque suorum. Qui habet, tradit, vel ut spirituale reformet, vel protegat temporale quod restat, cum non putet per se posse tueri, qui nondum possidet, promittit, ut acquirat dilapidatum antequam habeat, vel fiat de summo pontifice summus fidei promissorumque violator. An forte dispensare se cogitabit gratis & ex proposito peccans, & in contradictione peccandi & absolvendi se perseverans.

verans. Tacendum de ſpiritali jactura, cum nullus auſerit prælatorum excedentes caſtigare ſubjectos, ne ad alios diffugiant oppoſitos; licet inſuper plures amodo ſint & futuri ſint ſimoniaci, quam prælati, non omnes forte ut nummos præbeant, ſed obedientiam & favorem. Hæc quidem omnia in prælatis, licet ſimonia non cadat in vero pontifice, ſed forte balaatica, qui mercedem ſuſcepit, ut populum Dei peccare doceret. Verum ſi concordiæ vias unio ſacra ſequatur, horum nullum expedit, & quamvis dilatio aliqualis in unione & reintegratione actuali appareat, non erit in habitu tamen, cum ſchiſma habituali diviſione incipiat, & ſedari ſimiliter neceſſe ſit per habitualem unionem, priuſque cum inter partes fuerit, unionem eſſe dici valet & provideri ad conſervandum & reintegrandum temporalem ſtatum eccleſiæ faciliter. Non enim putandum eſt, quod princeps quiſquam, cum ſenſerit inter reverentias ſuas & dominum Gregorium concordiam fore, audeat terras ſanctæ eccleſiæ invadere. Immo ſi invaſerit, de concordia cogitabit potius quam de invaſionis perſeveratione: & ſi noluerit, quis populorum ſibi adhærebit? Verum iſta interim ad futura cavendum pericula & perdita readquirendum quotquot partibus videbitur ſuper hæc communi conſenſu proponi. Ne tamen hæc ſuſpicentur eum dicere, ut unus ipſe ſit ex illis, ex nunc tali honori onerique renuntiant.

ANNO CHRISTI 1409.

Ad XXXIII. Dixit quod non putabit principes prædictos indignari, ſi propter bonam pacem ſanctæ eccleſiæ, & meliorem, certiorem, & faciliorem reintegrationem & unionem populi Chriſtiani, mutato Concilio in melius, quod ante negaverant, ipſi nunc facerent, cum quicquid prædicti quæſierint, non quæſierint niſi propter pacem & bonum ſanctæ matris eccleſiæ & totius populi Dei. Et quamquam duorum ex prædictis principibus oratores diſceſſerint ab incœpto per ipſos ſancto propoſito, nec invideant mutiplicatis interceſſoribus, hoc etiam ſcit, quod diſcedentibus oratoribus prædictorum, ab ipſis exhortatus fuit & exoratus, ut circa incœpta per ſuos dominos & ipſum Carolum vellet viriliter & ferventer inſiſtere, tamquam pro re ſumme utili & neceſſaria ſanctæ matri eccleſiæ & Chriſtianis omnibus a majori uſque ad minorem, & quod de hoc ipſe Carolus valde ſuis dominis complaceret. Scit etiam quod licet oratores Romanorum regis ſemel negativam ſuſceperint, inſtare pluries ſuper hoc intendunt, quod ab ipſorum didicit ore; quem etiam pluries exhortati & deprecati ſunt, ut ipſe omnem poſſibilem & efficacem in his adhibeat operam, inde maxime ſuo domino placiturus.

Ad XXXIV. & XXXV. Inquit ſe non dolere de labore ſuo præterito vel futuro propter ſe, etiamſi non conſequatur finem optatum. Sciebat enim ſe ad majora propter ſana & commoda ſanctæ matris eccleſiæ dominæ ſuæ teneri. Et ſi caſſus appareat omnis ſuus labor, laborare non tædet, nec deſinet laborare, ne umquam conſcientia ſua & homines accuſare valeant coram juſto judice, quando manifeſtabuntur conſilia cordium & abſcondita tenebrarum, ipſum vidiſſe jacturam, deſolationem, & quantum in hominibus eſt, ultimum exterminium ſanctæ matris eccleſiæ & divini populi, & non obſtitiſſe quantum potuit. Nec etiam dolet, ſi appareat ſe ex hoc non conſequi honorem. Sciebat namque ſe non tantum meri honorem, ad majorem vero teneri laborem. Verumtamen dolet, & plus quam dolet ſervus & filius uſque a progenitoribus & proavis ejus malo & excidio ſanctæ matris & dominæ ſuæ, quod imminere manifeſtum eſt, niſi aliter cleri principes geſſerint in futurum, quam contentioſe inter ſe agentes egerint vel geſſerint in præteritum. Et quod maxime dolendum eſt, acturi potius pejuſque judicantur; & quidquid fuerit, dixit ſe diſpoſitum toto poſſe agere, quicquid cognoſcat aut ſibi oſtenderetur ipſum debere & teneri vel poſſe facere de jure pro vera pace & ſacra unione ſanctæ matris eccleſiæ & populi Chriſtiani, dominum Gregorium exhortando humiliter & inſtanter & opportune atque importune ad hoc & omnia alia circa eum & contra eum faciendo, quæ de jure debet & tenetur. Tamen ſatis contentabatur ſe non pro finali reſponſione ſuſcepiſſe quæ a ſuis reverentiis audierat. Sperabat enim quod maturius inſpicientes quæ ad pacem forent, & non ad contentiones & æmulationes deliberarent. Et ſic eis humiliter & toto cordis ſupplicabat affectu, & quod dignarentur per obligationem, qua coram Altiſſimo obnoxii ſunt, & ſe obnoxios agnoſcunt, vel viam propoſitam acceptare, vel meliorem proponere & proſequi, quæ ſit quieta, æqua & juſta & pacifica, & non jurgiorum mater; ſed ſcandalorum extinctiva, & per quam ſacra unio de jure & de facto effectualiter fiat. Supplicabat inſuper, quod ſi quid in propoſita via difficultatis aut dilationis appareat, velint librare, remotis omnibus odiis & rancoribus a mentibus ſuis, cum his quæ ſequentur, ſi potius per viam rigoris & violentiæ partes inceſſerint, quam per viam concordiæ & voluntariæ unionis. Oblationes ſe fideliter relaturus dixit, quamvis modicum ſperaret per illas poſſe proficere ex his quæ audierat a domino Gregorio, niſi ſuæ reverentiæ aſſentirent his quæ petita ſunt, & quod eos ſemper publice aviſaret vel clam de cunctis quæ cernere poſſet ſacræ unioni & veræ paci conferre ſanctæ matris eccleſiæ.

ANNO CHRISTI 1409.

Ad XXXVI. Particulam dominorum Gallicanorum, videlicet *Hoc ipſo finiente*, dixit ſe de culpa partium incompetentem judicem & non idoneum teſtem fore. Nam abſens & longe diſtans fuit, dum de mutua conventione tractabatur inter dominum Gregorium & dominum Benedictum, & quod hoc ſciebat, ſe diverſa, immo oppoſita a diverſis audiviſſe, de quibus parum indagare curaverat, putans quicquid in vero eſſet, magis eccleſiæ concordiam tractare proficuum eſſe, quam ſuper contentionibus & partium culpis inſiſtere; præcipue cum non videret in ſæculo judicem ad reprimendam puniendamque malitiam perverſorum idoneum & potentem. Verum quicquid fuerit, non credendum putabat dominum Gregorium propoſitis aſſenſiſſe ad cautelam & deceptionem. Poterat enim manifeſte nihil propoſitum fuiſſe, quod veriſimiliter patres Piſis congregati renuere deberent. Illis vero aſſentientibus, poſtquam jam ipſe acquieverat, vel in eodem perſiſteret vel non: quod ſi ſic, quæ exinde deceptio poterat ſuſpicari? Si vero non, parum ſibi erat, quantum de incoſtantia & ſubterfugio accuſatus fuerat abſque eo quod ſibi expediens agnoſceret, toto orbi quæ ſibi objecta fuerant adeo facere nota, quod nulla amplius ratione vera eſſe negare nequiret, nec ulla

ulla tergiversatione diffugere. Certe stultissimus est, qui adversarios justificat, seipsum condemnando, ut illos decipiat, seipsum decipiendo. De hoc tamen si dubitabant, Carolus obsidem se offerebat, & insuper omnem aliam cautionem præstare sibi possibilem, quod dominus Gregorius quæ ipse Carolus obtulerat, integre servaret. Et propterea putabat ipsos audere debere hæc patribus Pisis congregatis proponere, & pro his cum ipsis ut fiant instare. Quoniam bona sunt manifesta & utilia sanctæ ecclesiæ & universo populo Dei. Nec putabat propter paucos labores & expensas incumbentes sibi ex aliquali mora patres illos petita negaturos, si publico moventur commodo, etiamsi privato. Quis enim voluerit tot factas pro unione impensas, tot labores perpessos cassos relinquere pro minimis qui residui exigantur pro vera pace & sacra consequenda unione? Quis insuper, si considerat quantum proficient eorum proventus & commodi ex hoc, putabit illos expendere nolle parum, ut maximum inde suscipiant lucrum, quamvis nec Deum nec ecclesiæ rempublicam venerentur? Dicebat præterea, quod si qui inopes expensas tolerare nequirent, quoniam has propter ecclesiæ commodum supportabant, congruum videbatur, quod ab apostolica camera talibus provideretur Et quoniam partem proventuum cameræ dominus Gregorius percipiebat, partem vero alii; congruum erat quod portionem sibi contingentem pars quælibet solveret, & sic impossibilitas illa cessaret, vel quod ille qui eligeretur in pontificem solveret.

ANNO CHRISTI 1409.

Ad XXVII. Confessus fuit se malum & imprudentem esse, si consuleret seu peteret, quod via certa, parata & brevis ad unionem pro incerta & longissima dimitteretur. Et quia viam quam incœperunt, videtur via sibi certa celerque ad divisionem, incerta vero de jure, & de facto quasi impossibilis ad unionem. Via quidem proposita per eum certa ad unionem de jure & de facto, & brevis secundum rei naturam. Propterea pro hac instat tam sollicite & accurate, tamquam servus sanctæ matris ecclesiæ, bonum illius optans, & pacem, contrariumque odiens. Quis enim non perpendat aperte quod dominus Benedictus cum suis sequacibus non est pariturus Concilio Pisano, nec similiter dominus Gregorius cum suis? Unde si non concordant saltem cum altero illorum, nonne certum est, quod alium eligi expediat per eos, qui non faciliter omnium, si forte plurium obedientiam habebit. Et sic a certo de facto augebitur divisio, quam non nisi per violentiam sedari credendum est. Et cum dubius sit eventus belli, & cum, sicut supradictum est, non appareat potentia, quæ sit alios superare potens, dubium est utrum per viam illam diebus nostris unio fieri valeat, immo quasi debet a certo judicari, quod non. Nam & per viam novæ electionis omnis spes concordiæ, quantum in hominibus est, præscinditur & auferetur. Et omnis modus per quem superborum colla a sua valeant perversitate cohiberi. Tollitur quoque spes futura mutuæ cessionis, quæ cum tam difficilis fuerit, ut executionem mereri non potuerit inter duos, multominus sperari poterit inter tres, & præsertim si iste noviter eligendus plurium, ex his qui utrius duorum obedientiæ fuerunt consensum susceperit & favorem. Et si via compromissi difficilis erat inter duos; ita quod quasi pro impossibili relicta fuerit, multo difficilior erit addito tertio. Viam insuper sacri Concilii universalis divisim tractam quasi etiam reparari impossibile erit, & unionem ipso Concilio tripartito nedum in præsenti, sed in futuro parere posse. Exulat insuper per viam hujus novæ electionis omnis spes Romanum uniendi imperium. Cum enim duo pariter contendant pro illo; si alter ab uno reprobabitur, illum ipse reprobabit; adhærensque alteri, capto justitiæ colore, favebit. Sicque alius aget e contra. Regum regnorumque & provinciarum quas solet ecclesia sedare contentiones & discordias suscitabit fovebitque. Unde sic fomes ministrabitur igni universum Dei populum spiritualiter & temporaliter voraturo. Non sic autem, si concordia inter ipsos & dominum Gregorium fiat. Sequetur quidem primo absque juris scrupulo vera pax & certa reintegratio sanctæ ecclesiæ & populi Christiani in clero, & deinde in sæcularibus; certum quippe est, quod vel dominus Benedictus concordabit cum domino Gregorio & illis qui Pisis sunt, vel non; & sic propositum habetur. Si non, cum Concilium domini Benedicti terminaverit ipsum cedere debere & renunciare papatui, domino Gregorio cedente & renunciante; ipsum cedere oportebit & renunciare, vel a suis relinquetur; & sic unio de jure & de facto erit. Si vero dicatur sequaces domini Benedicti non relinquent ipsum, minime etiam eo cedente; dixit hoc non esse verisimile; sed dato quod ita, quisquis post dictam concordiam papa fuerit, Romanum si volet imperium faciliter uniet. Cum enim utrique de imperio contendentes Romanæ semper fuerint obedientiæ per XXX. annos et unum, non adest color aut verisimile, quod quis eorum ad dominum confugeret Benedictum, cui nullus umquam adhæsit, sed totaliter etiam qualitercumque erga eos per Romanum præsulem actum fuerit, utrique illi se ardenter et jugiter opposuerunt. Unde dum papam illum eligendum, existente prius domino Gregorio concorde cum his qui Pisis sunt, utrumque ipsorum diffiteri nequibunt: necesse erit quemlibet ipsius adquiescere voluntati atque sententiæ. Similiter quoque de regno contendentes Hungariæ, pari existente ratione. Similiter etiam de regni Siciliæ contentione. Manifestum quidem est in præsenti dominum Ludovicum devotum et fidelem esse reverendissimorum dominorum Pisis existentium, et dominum Ladislaum domini Gregorii. Unde si conveniet dominus Gregorius cum dominis qui Pisis sunt, et unus ipso cedente eligatur, neuter prædictorum de regno Siciliæ contendentium verisimiliter contradicet, poteritque contradicere illius dispositioni qui hoc modo erit electus. (a) Ubi colorata justitiæ apparentia alius eorum possessionem tuetur et titulum. Alius vero ti-

ANNO CHRISTI 1409.

(a) In margine hæc leguntur. Hic videtur esse defectus, etiam in originali. Nam quæ sequuntur cum præcedentibus non continuantur, nisi aliud medium poneretur. Et credendum est quod aliquid omissum sit, forte ad hunc effectum: Si autem dominus Gregorius & qui Pisis sunt non concordaverint, quomodo illi reges concordabunt. Ubi colorata &c.

☞ titulo poſſeſſionem quærit, & ſic perſeverat augeturque contentio & bellum inter eos, & non fit pax. Unde etiam ſperare poſſit ſubſidium ad reſiſtentes coercendum & rebelles. Ita quod manifeſte judicari poteſt, quæ via potior eſt, an illa per quam totum juris theologici canonici & civilis corpus, ſecundum favorem contendentium revocatur in ſciſſuram. Inſuper irreparabilis contentio de facto inter clericos & clericos & inter laicos ſuſcitatur, etiam quæ paratæ ſunt confirmantur. An via concordiæ, per quam quantum in eo quod circa hoc verſatur, tollitur omnis ſciſsura, & contentio tam divinæ quam poſitivæ ſcripturæ, & per quam fit vera pax & concors unio de facto, vel ſaltem exhibetur potentiæ modus per quem ecclesia compeſcere rebelles poterit & in viam juſtitiæ invitos dirigere.

ANNO CHRISTI 1409.

Ad XXXVIII. Dixit ſe plane fateri, nolente domino Gregorio facere debitum, ut ferebatur, & ſi non dixiſset iterum diceret; ſed quod placeret reverentiæ ſuæ reminiſci unius inter ceteras concluſionis, quam ſibi dederat in ſcriptis, conſulendo de modis qui ſibi videbantur tenendi, ut veridica & vera unio fieret, quam miſit reverendiſſimo domino Benedicto, in qua dixit quod haberetur magna advertentia, quomodo quid tractaretur contra & in præjudicium Romani pontificis, cum divina ſcriptura, ſacri canones, legeſque civiles valde ſibi faverent, ejuſque poteſtatem cunctis nimium venerandam injungerent. Unde nolente domino Gregorio facere debitum, nec volente per modum juſtum & æquum cum ſuis reverentiis convenire, ad præbendum verum, juſtum, & æquum & effectualiter modum unioni, paratus erat, quod reverentia ſua dicebat ipſum ſemel obtuliſſe, exſequi. Sic rogabat econtra reverentiam ſuam ut conſulti recordarentur, & volente domino Gregorio, prout ipſe Carolus obtulerat & offerebat, ſuum exſequi debitum, & non diſcedere ab æquitate & juſtitia, immo ultra ſuam obligationem facere pro pace ſanctæ matris eccleſiæ & reintegratione vera populi Chriſtiani, nollet ipſe & alii odio vel ultione; ſi forte ultionis prætenderent cauſam, Dominum Jeſum Chriſtum perſequi ab re & abſque ſaltem opportunitate in vicario ſuo & apoſtolorum principem in eo quem ipſe dominus Mediolanenſis & collegæ ſui Romanæ obedientiæ habuerant in ipſius ſucceſſorem. Et præſertim quoniam hoc fieri non poterat, ſeu tentari præſentatio præter divinam & apoſtolicam offenſam, absque gravi præjudicio & manifeſta jactura populi divini. Verum offerebat ſe facturum & acturum, quantum dominus daret ſui clementia, pro vera pace ſacraque unione quicquid poterat, & quicquid ſibi oſtenderetur ipſum poſſe alii debere de jure nihil omittendo, & ſibi & omnibus quibus debita favendo, ad bonum & unionem veram eccleſiæ ſacroſanctæ. Satis ſibi putans iis hoc ſæculo datum, nec aliud petens quam ſuum facere debitum coram domino, qui potens eſt depoſitum ſervare, & complicatum cum maxime proderit reddere.

Ad XXXIX. Dixit quod certe peſſime faceret, ſi quid tractaſset vel tractet in præjudicium ſanctæ eccleſiæ matris & dominæ ſuæ, cum nulla ratione deberet, & tanto amplius damnandus foret, quanto culpabilior redderetur, ab antiquata fide & devotione delirando. Sed quia bonum & utile procurare putat, & niſi reverentiæ ſuæ ab aliquali ſint paſſione quaſsatæ, hoc idem eos manifeſte putare credit: ideo quod petiit, petit, & eo quod inſtetit inſtanter inſtat, ne jure damnabilis fiat. Certum, inquit, ut ſupra, contra dominum G. paratum fore quicquid debet de jure facere, & ſic dicit etiam facturum.

ANNO CHRISTI 1409.

Ad XL. Regratiatus fuit reverentiæ ſuæ pro tanta caritate & monita ſua reverenter et humiliter, quantum poterat et dicebat ſuſcipiebat. Quantum habet jus æquitaſque ſuaderent, illa exſequi erat inſitum in corde ſuo. Et quoniam ſe faciliter inter inſipientes certaturum, niſi dirigeretur a Domino, qui eſt Via, Veritas, et Vita, dubitare debebat, et propterea cum ſua reverentia exorabat Altiſſimum, ut mentem ſuam in beneplacitis ſuis dirigere et conſervare dignetur.

Inſuper adjecit quod ſupplicabat humiliter et devote quantum poterat, etſi multa in utraque via dubia apparebant ponderanda, quamvis inſipientiæ ipſius Caroli nihil dubii nihilque jacturæ appareret ad unionem veram et juridicam conſequendam, ſi cum domino Gregorio concordarent, velut oblatum eſt; quod placeret ſuis reverentiis, quibuſcumque remotis rancoribus animorumque paſſionibus, ſolum omnipotentis Domini noſtri Jeſu Chriſti, ejuſque immaculatæ et dilectæ ſponſæ reverentiam atque caritatem habendo, ſuper omnia in cordibus eorum diligenter prudenterque librare, quantum via concordiæ certior, juſtior, brevior, et facilior erat via diſcordiæ, et quantum eccleſiæ ſanctæ et omni populo Dei utilior. Et ſi ſic quod ſit, ſupplicabat eis quanto obligatiores erant ad reddendam rationem, quantum plura ceteris ſuſceperant a domino, et quantum præ ceteris ab ipſo gubernandi gregis ſui ſuſceperant curam, et quantum hoc præ ipſo Carolo majoris exiſtentes intellectus limpidius cognoſcebant, quatenus vellent viam concordiæ pacificam et unitivam, cum eis offerretur, amplecti.

His itaque dictis effectualiter replicarunt, quod ipſi audierant, quæ Carolus dixerat, eaque diligenter atque fideliter ceteris reverendiſſimis dominis ſuis referrent. Et cum ipſe Carolus audiſset etiam quæ ipſi dixerant, nec credere poſsent quod aliud ultra quam dixerat non haberet, rogabant quod vellet ea proponere, quæ ſibi poſſibilia forent juſta et æqua, et libentibus animis exequerentur.

Quibus breviter replicavit, ſe nihil ultra quam dixiſset habere, eoſque minime credere debere, etiamſi profenetarum more in ceteris negotiationibus amici prærogativam quæreret, certe nullum ipſe amicum ſanctæ eccleſiæ proponeret matri et dominæ ſuæ. Sero igitur illo poſt hæc vale inter ſe facto diſceſſerunt ab invicem.

Poſt hæc per nonnullos dies inter ſe contulerunt plura effectualiter, ſecundum quæ narrata ſunt. Nam & ipſi ſua replicabant argumenta & repetebant. Carolus vero illa refellebat, ut ſupra; nec propterea ceſſabant per ſe, & varios, variiſque & multiplicibus modis atque vicibus tentare utrum aliud Carolus reſervaſſet exprimendum. Ipſe vero cum nihil aliud haberet, quam dixiſſet, in ſuo perſerverabat propoſito, pacem & non æmulationes dicens ſanctæ eccleſiæ expedire.

Verum cum inter ratiocinia pluries concluſiſſent in eorum excuſationem, quod non debebant de jure mutare locum Piſarum. Inquiebat Carolus, ſe non veniſſe Piſas litigandi diſputandique cauſa! cum lites & diſputationes non

jur-

jurgia & æmulationes ſolerent ſedare, ſed plurimum generare ; dum præſertim de poteſtate partium & eorum culpa innocentiave principaliter agit, opus erat, (*a*) rei exigente qualitate. Attamen dicebat ſe quaſi indubie putare, ipſos teneri ad quamlibet propoſitorum locorum accedere, & ad quemlibet alium ejuſdem partibus ſecuritatis & æquitatis. Dato quippe quod dominus Gregorius nolens Piſas accedere, nec ſuum ſervare votum & juramentum, niſi alium propoſitorum ſuæ reverentiæ accederent, ſibi bene ſtaret; & ſi alium locum accederent, paratus eſſet ſuum ſervare votum & juramentum; & dato quod exinde perjurus fieret & voti fractor (*b*). Verumtamen unio videretur propter hoc quamquam ille damnaretur (*c*) tolli de facto. Nonne vos etiam voti & juramenti veſtri fractores eſſetis, ſi viam poſſibilem ad unionem perficiendam omitteretis? Nonne & peccati ipſius efficeremini participes, ſi ille vobis complacentibus ſibi de re poſſibili non injuſta nec iniqua ſua promiſſa ſervaturus eſſet? Si vero non dejeraturus, nonne ipſi, licet ille principaliter peccaret, ſcandali proximi privati etiam maximique eccleſiæ publici, & durationis antiquati ſchiſmatis, eſſetis culpabiles atque rei? Advertere deprecabatur ipſos eorummet proceſſum. Non enim in illo ex prævaricatione domini Gregorii dominum Benedictum abſolvendum judicabant; neque ex prævaricatione domini Benedicti dominum Gregorium. Sed quamquam alter nollet unam viam ſequi, alium ad omnem aliam poſſibilem & rationabilem teneri ex ſuo voto & juramento dixerunt. Et ſi non ſequeretur omnem aliam viam rationabilem poſſibilem, licet adverſarius ſuus contra debitum & juramentum unam ex rationabilibus reſpuiſſet, illum ſidefragum & antiquati ſchiſmatis nutritorem ajebant.

Sed quod majus eſt, non exiſtente ſchiſmate, ſi unicus verus & indubitatus pontifex Romanus, incumbente opportunitate, ſacram & univerſalem Synodum Piſis congregaſſet, interim quoque pontificali ſedi Marchia & Romandiola rebellarent, nullaque ſuaſione ad obedientiam redire volent, niſi dominus papa cum ſacra Synodo ad alterum propoſitorum locorum accederet, ad quem tute poſſet accedere, & morari, haberetque centum millia equitum papa cum omni ad ſuperandum illos expeditione parata; ſatis manifeſtum apparet utrum deberet bonus paſtor vicarius domini noſtri Jeſu Chriſti cum univerſa Synodo ad quemlibet dictorum locorum accedere, ut illi ultro ad gremium redirent, & debitam fidelitatem ſanctæ matris & dominæ ſuæ, licet graviſſime fefelliſſent? An minime accedere & experiri illos armorum debellari potentia, cum rapinis, ſtrage & ſceleribus quæ conſueverunt & præſertim in devictos parere bella? Quanto igitur nunc magis, cum deſint currus & equites, omniſque ſufficiens bellicus apparatus ad hoſtes confringendos, & pro hujuſmodi acceſſu ſequitur concordia inter ipſos & dominum Gregorium ſibique fideles, ex qua non ſolum duæ hæ provinciæ, ſed decies amplius invicem reintegrantur?

ANNO CHRISTI 1409.

Inſtabant ergo illi pro duorum altero, vel quod dominus Gregorius Piſas accederet, vel quod exiſtens Arimini, etiam non cedente domino Benedicto, ipſe per ſe in manibus ſui Concilii renunciaret & cederet, dicentes hoc ad perpetuam gloriam illius civitatis & univerſæ domus de Malateſtis; cauſa quoque erat hæc, quia ſi dominus Gregorius cederet & renunciaret Arimini, ibi ipſe papatui habebatur civiliter defunctus. Dictantibus ergo ſacris canonibus quod ubi pontifex decederet, ibi futuri fieret electio, omnes ibi convenire pro futuri electione pontificis opus erat. Et quoniam hæc verba Italicorum erant; addebant, quod ſi Carolus ambigeret, ne Gallici iis aſſentirent, certi erant illos nequaquam diſſenſuros. Nihilominus ſi hoc promittere vellet, ſperabant hoc parte ſui ipſum certificare ſi vellet.

Reſpondebat Carolus ſe non propriam gloriam & civitatis Arimini quærere, ſed divinam & eccleſiæ ſanctæ ſuæ pacem & reintegrationem; & quod per ea quæ percipere potuiſset a domino Gregorio non ſperabat, quod ipſe ullo modo cederet per procuratorem, neque Piſas vellet accedere multis rationibus, quarum aliquas ſubſtantialiter ſupra dixerat. Et credere certe poterant, ſi vellent, quoniam veritas hæc erat, quod pro ſacra unione diſpoſitus erat, quantum Dominus ex alto donaret, totis ſuis viribus laborare. Nec vellet vere, ſi alibi cum majori commodo partium & majori quiete ſanctæ eccleſiæ fieri poſſet, quam Arimini. Ideo hanc ſciens per divinam gratiam ſuam fore intentionem, aliqualiter admirabatur eos credere ipſe amplius propter hujuſmodi gloriæ oblationem pro unione laboraturum aut curaturum, quam abſque tali obligatione feciſſet. Mirabatur inſuper non parum, cur non ſic Ariminum vel ad quemcumque propoſitorum locorum ſibi amplius placeret, accederent, ut ibi unum ſacrum Concilium celebraretur, in quo dominus Gregorius renunciaret, & eligeretur abſque contradictione, ſaltem ipſius & ſuorum, unus pontifex, ſicut abſque Concilio accedere volebant.

Ad hoc replicabant qui dixerant illa, quod facilius duceretur collegium, quam Concilium; & quod cardinales Gallici videntes quod Carolus tantum operatus fuiſset, quod dominus Gregorius renuntiaret, merito inclinarentur ad accedendum Ariminum. Sed non ita libenter accederent, ex ſua mera voluntate, diſponente jure quod ſub prædicto caſu deberent accedere, declinare nequirent.

Ad quæ iterum Carolus dicebat, non putare, ſalva honeſtate, & debito, propter oportunitates varias ſanctæ eccleſiæ, & propter etiam contentiones & periculum & diſſenſionem quæ in electione futuri pontificis contingere poterat Concilium ante electionem poſſe vel debere diſſolvi. Et propterea videbatur ſibi ita ipſos cum Concilio poſſe & debere Ariminum accedere, antequam cederet dominus Gregorius & alius eli-

(a) In margine ponitur hæc nota: forte hic deficit negatio non ſecundum mentem loquentis, qui conveniens medium ad concordiam quæſivit.

(b) In margine alia manu ſic legitur. *Hic eſt defectus, credo tamen quod velit dicere*, poſito quod dominus Gregorius ex eorum propoſito poſſit convinci, tamen ex hoc ſchiſma de facto tolletur, nec unio de facto ſequeretur.

(c) Etiam hic in margine additur: *Credo quod melius ſtaret* oriri *vel* fieri, *aut hic deficit verbum* ſchiſma.

eligeretur ſicut poſt hæc; nec minus debere reverendiſſimos Gallicos ante ceſſionem accedere quam poſt; & præcipue ſi certificati fuerint dominum Gregorium renunciaturum omnino, ſi admitterent quod Concilium univerſale celebraretur in altero propoſitorum locorum, vel in alio loco tuto partibus & univerſali Concilio. ANNO CHRISTI 1409.

His vero non obſtantibus, quæritabant inſtanter, ſi ſuum valerent cum Carolo obtentum obtinere, & putare videbantur ipſum alia in commiſſione habuiſſe a domino Gregorio, quæ propter ipſius Gregorii prærogativam pandere diſtuliſſet, & differret uſque ad receſſum, ſi videret omnino quod poſtulaverat interim obtinere non poſſe. Ipſe autem non habens aliud quam obtuliſſet; nec credens unionem fieri poſſe, cognita eorum qui inter partes erat conditione, niſi oblatis & petitis annuerent; inſtabat quod verum erat, videlicet certe ſe nihil aliud quam dixiſſet ſubſtantialiter & in commiſſo habuiſſe.

Videntes quoque Carolum in his quæ dixerat perſeverare, dixerunt domini illi reverendiſſimi, qui a principio dati fuerunt ad tractandum ſecum ſacræ unionis negotium, ſe velle eum declarare, quid parte domini Gregorii promittebat faciendum in facto ceſſionis. Ipſis vero ille inquit, quodcumque de jure tenebatur dominum Gregorium eſſe facturum. In hoc abſque ſubterfugio & realiter, dicebant illi: Hoc nimis generale eſt. Nam ſi non aliter ſpecificabitur hoc potius ad ſubterfugium & dilatandum vel impediendum unionem dici parte domini Gregorii ſuſpicandum eſſe, quam ad ipſam perficiendam, doctis ipſis ab experto.

Ex alia quidem dicebat parte Carolus ſatis hoc quod dixerat parte domini Gregorii ſibi apparere, & hoc ipſos quietari debere de jure; quoniam nullus poteſt honeſtatem & id quod ſufficiebat quærere debebat ab altero. Si enim jure debiti aliquid a domino Gregorio quærebatur, ſatis erat quod ipſe dicebat, ſuum velle ſervare debitum. Et de hoc ſufficiens ſecundum ſui poſſibilitatem cautio præſtabatur. Præterea quantum ad unionis ſufficiebat effectum, juxta domini Gregorii potentiam, hoc intellectu, quod dominus Gregorius non poterat immediate eccleſiam reintegrare, niſi quatenus in eo & ſuis fidelibus foret, ſidejubente quidem pro ipſo Carolo, in cujus ſecundum ſæculum brachio ejus dominus Gregorius erat perſona, ipſo Carolo volente in Galliam & quocumque vadens, ſe ſub eorum potentia conſtituere, parum dubitare habebant de Domini Gregorii inconſtantia & fallaciis, & quod ſuum ipſe debitum non ſervaret. Si vero attendebatur honeſtas, non erat valde honeſtum dominum Gregorium ad novam coarctari obligationem, ſi ſuam ipſe obſervare volebat, & illius obſervatio ad unionem non impediendam ſufficiebat. Magis quidem honeſtum erat, faciente domino Gregorio debitum ſuum, alios etiam ſe ad debitum coarctare ſuum. Quod namque ſufficiat dominum Gregorium ſuum ſervare votum & juramentum ad unionem non impediendam, patet. Nam ſi dominus Gregorius ſuum non ſervaret juramentum, fovere ſchiſma certum eſt, indubium eſt ipſo ſua ſervando juramenta quantum ſibi incumbit, ex illo vero auferendi ſchiſma non eſſe culpabilem.

Dixit inſuper Carolus quod ſi diceretur per ſuas reverentias: quis judicabit quid debitum ut dominum Gregorium facere ad ſua juramenta & vota ſervandum, cum uſque nunc ſemper ipſe dixerit ſe ſervaſſe & ſervaturum fore; & tamen omiſſo quod alii non fateantur, immo diffiteantur expreſſe hoc ipſum feciſſe? verba hæc abſque effectu & ambiguitas hæc eccleſiæ ſanctæ reintegrationi & paci obfuerunt. ANNO CHRISTI 1409.

Reſpondebat, quod dominus Gregorius, per ea quæ ab ipſo perceperat, contentus erat Concilium communi conſenſu congregandum hoc videre & terminare. Et hoc ipſe Carolus paratus erat promittere & fide jubere dominum Gregorium obſervaturum. Ulterius perceperat ore ipſius domini Gregorii, quod ſi Concilium communi conſenſu congregatum decerneret ipſum ultra ſua vota & juramenta aliquid facturum pro unione, paratus erat exequi quantum in eo foret uſque ad mortem.

Quoniam autem Carolo videbatur protendi practicam, non cum opportuno effectu, dubitabat ne temporis ſpatium cum detrimento ſanctæ eccleſiæ voluntas & non neceſſitas vendicaret. Inſtabat igitur pro concluſione. Quo intermedio factum eſt, ut ad ipſius habitationis domum ſui humilitate accederent reverendus dominus A. Piſanus archiepiſcopus & reverendus dominus Cameracenſis & alius dominus Gallicus, cujus nominis Carolus non recordatur & venerabilis ſacræ theologiæ profeſſor ordinis Prædicatorum magiſter Thomas, miſſi a capitibus nationum pro univerſali Concilio congregatorum. Verba quidem fuerunt reverendi domini Cameracenſis in hunc effectum, omiſſa quacumque præfatione & pulcro cujuſdam collationis ordine.

Primo namque Carolum commendabat de aſſumto labore pro tam pia cauſa ſanctæ matris eccleſiæ, in quo ſuorum parentum fidem opere renovabat. Ex hoc referebat ſibi gratias parte Concilii univerſalem repræſentantis eccleſiam.

Secundo commendans, prout ſibi placuit, quædam geſta per Carolum, dicebat patres ſacri Concilii valde ſperare pacem eccleſiæ reddi a Domino, mediante ipſius Caroli perſona, & hoc ex gratia conſueta, quam Dominum in cauſa ſua ſibi non ſperabant auferre, ſed augere. Sperabant inſuper, ſi umquam aliorum cauſis prudenter & ſolerter Carolus geſſerat, nunc maxime totis viribus laboraturum in cauſa divina & ſanctæ eccleſiæ, cujus Carolus erat a cunabulis filius peculiaris, & ad hoc, quamquam non oportere putarent, Carolum quantum valebant hortabantur.

Tertio inquiebat, quod ex eo maxime ſperabat eccleſiæ pacem reddi, quoniam non dubitabant Carolum magnam ſervare fidem & devotionem erga ſanctam eccleſiam matrem ipſius & dominam. Cum igitur dominus Gregorius eſſet in manibus ſuis, rogabant eum parte Domini noſtri Jeſu Chriſti & ſuæ ſanctæ ſponſæ, hortabantur & manebant, requirebant, injungebant, quatenus vellet, quoniam poterat, pacem, quæ in manibus ſuis erat, reddere eccleſiæ hoc modo: videlicet perſuadendo cum domino Gregorio tantum efficaciter, quod abſque alia hæſitatione vellet cedere; quod ſi nollet ſponte, ſicut quilibet fidelis tenetur, per edicta ſacrorum canonum, ipſum cohiberet tamquam fautorem antiquati ſchiſmatis & hæreticum, ut ſic opere ſuo ſancta eccleſia pace potiretur, & ipſe Carolus maximis in utraque vita præmiis & gloria.

Ajebant quarto Concilio ſacro relatum fuiſſe, Carolum tractare mutationem loci & Concilii, & quam-

☞ & quamquam credere non possent, Carolum hoc nisi bono zelo quærere, non poterant non admirari, eum pro isto tantum Pisas accessisse: verum ipsum avisabant talem petitionem nimium unioni obesse, & quod sacrum Concilium talem admittere petitionem erat impossibile. Primo namque non debebat admitti de jure nec de æquitate. Deinde impossibilis erat de facto, & hæc multis effectualiter rationibus supradictis quantum poterat deducebat, quæ ad evitandum ejusdem replicationem non replicantur. Iterum concludebat sacrum Concilium rogare Carolum, ut vellet alium proponere modum, offerens sacram Synodum, utpote optime dispositam ad sacram unionem, in cunctis ad illam conferentibus promptam, nec non etiam ipsius contemplatione tamquam inter cæteros præcipui sanctæ matris ecclesiæ & filii & subditi, quem libenter de sancto opere viderent optatam gloriam reportare.

ANNO CHRISTI 1409.

Post hæc archiepiscopus Pisanus hæc quæ supradicta sunt affirmans, adjiciebat ejusmodi mutatione loci magnifice communitati Florentiæ, si fieret, in magnum opprobrium tendere, in magnamque displicentiam, & in maximum suorum civium dispendium, & status sui periculum. Inferebat ergo, si cuncta alia cessarent, numquam propter ista sacrum Concilium debere mutationi hujusmodi assentire. Quoniam prædictæ magnificæ communitatis consilio, ope & opera sacra illa Synodus fuerat principaliter, immo quasi solum tam feliciter & magnifice congregata, per quam sacra unio debebat sperari, & sperabatur, Deo favente, ventura. Nam aliter universalis ecclesia de injustitiæ & ingratitudinis macula merito deprehenderetur.

Deinde reverendus ille Gallicus, cujus nominis Carolus non recordatur, omnia affirmabat, maximum præcipue faciens fundamentum sibi super experta, ut dicebat, per ipsum domini Gregorii inconstantia & versutiis multis, quibus sacra unio fuerat hactenus impedita, & adhuc per viam istam, ut firmiter putabat, impediri quærebatur, & propterea non assentiendum petitionibus suis asserebat.

Postremo reverendus magister Thomas de Firmo ordinis Prædicatorum, illa ipsa effectualiter asserens, inquiebat, prædictam mutationem loci certe futuram fore omnimodam dissolutionem sacri istius Concilii, & per consequens sanctæ unionis, quod ullus fidelis nec quærere nec assentire debebat; propterea suadebat, rogabat, hortabatur, instabat, ut dominus Cameracensis fecerat.

His auditis, Carolus dixit se humiliter, quantum poterat, regratiari reverendissimis, reverendis & venerabilibus patribus & dominis Pisis pro sacro Concilio congregatis, nec reverentiis suis pro tanta curialitate exhibita in visitando ipsum per tantas dominationes & paternitates usque ad sui habitaculum: quæ licet gratiosissima fuerit, tamen ad sui reputabat confusionem, visitantium & visitati qualitate ponderata. Insuper & gratias referebat de commendatione valde sua merita præcellenti. Ceterum de paternis exhortationibus ad sacram unionem, ad quam promovendam & prosequendam se ultra cognitionem & vires fatebatur obligatum, toto corde & posse, quantum annueret largireturque Altissimus, se paratum offerebat & promtum; atque si pro pace & commodo status sanctæ ecclesiæ Romanæ matris & dominæ suæ, & cujuscumque principis Christianorum, umquam obligatum se laborare cognovit, & quantum sua fragilitas passa est laboravit; nunc maxime toto corde & opere pro sacra unione laborare teneri se obligatum agnoscebat & profitebatur, tanto maxime, quanto publicæ Christianorum rei & cujuslibet privato commodo spiritali temporalique sacra unio cernebatur conferens & opportuna. Inde quamvis etiam in minimis se insufficientem conspiceret & imbecillem, tantoque amplius in maximis. Tamen in eo sperans, de quo scriptum est. *Dispersit dedit pauperibus, qui potens est omnem gratiam abundare facere in omnibus nobis*; dispositum se offerebat pro sacra unione laborare, quantum ab eo per quem facta sunt omnia, & sine quo factum est nihil, sua validaretur imbecillitas; sicque reverentias patrum Pisis congregatorum humillime & instantissime, quantum poterat, rogabat, hortabatur, sibique suadebat, quatenus vellent promovere sacrum unionis opus, ad quod se venisse toti mandaverant orbi, remotis quibuslibet rancoribus, odiis, injuriarum passionibus, & ultionum siti, nec præeminendi libidine & ambitionibus dominandi. Namque sperabat, ipsis sic facientibus, pacem a Domino reddi ecclesiæ suæ sanctæ, & populo fidelium tranquillitatem. Aliter namque pacem reddi, mediante homine, desperabat; quia juxta illud B. Augustini: *Qui fecit te sine te, non salvabit te sine te.*

ANNO CHRISTI 1409.

Ad tertium dixit, quod vere magnam tenebatur servare fidem erga dominam & matrem suam sanctam Romanam ecclesiam, & sic servari dispositus erat, quantum Altissimus largiri dignaretur. Verum ad illud quod dicebant, quod Carolus poterat pacem reddere ecclesiæ si volebat, cogendo dominum Gregorium, qui in manibus ejus erat, ad renunciandum papatui, si non vellet sponte, dicebat, quod sicut in jure habebatur, papa omnia poterat, & tamen quidam papa de se ipso, potentiam sui interpretando, dixit: *Illud dicimur posse, quod de jure possumus*. Nolens itaque sui domini jurisdictionem & potestatem, offerebat se velle totum facere pro sacra unione, quod de jure debebat & poterat, & nihil ulterius se posse interpretabatur, sive velle debere, nisi vel quantum jura sibi mandabant, vel sibi licere permittebant.

Instantias quoque admonitionesque, quibus ipsum hortabantur & sibi injungebant, ut vellet dominum Gregorium cohibere quod cederet, dixit se humiliter & reverenter suscipere sicut decebat; verum hoc nequaquam expedire cernebat. Nam dominum Gregorium sponte cedere velle, dummodo pax vera ecclesiæ & reintegratio ex sua cessione sequeretur, obtulerat reverendissimis patribus & dominis datis ei auditoribus, & sic denuo offerebat. Et si forte hæc dicta suspicarentur aliqua fraude, se sicut alias, ita nunc offerebat in Galliam, & in quemcumque locorum pergere pro obside, ut quæ promiserat servarentur; reum quidem se fore sacrorum canonum pœna, quæ non cohibentes schismaticos sæculari etiam afflictione, si expediret, decernebat; quantum in eo esset, propositum fuerat & proponebat effugere. Et si Dominus, parem cum voluntate sapientiam et potentiam circa hoc præstitisset, non tamdiu de schismate tollendo viguisset opus et labor, nec amodo supereresset. Ceterum non minus illud dominicum colere proponebat: *Nolite tangere christos meos, & in propbetis meis nolite*

☞ *lite malignari*; præcipue cum dominum Gregorium christum Domini non deprehendat a justitia & æquitate alienum, in his quæ ad unionem conferant veram, indubitatam & sacram. Nihil vero sibi debere glorioſum magis reputare, quam divina valeat adorare præcepta, & sanctorum edictiones patrum venerari. Nihil quoque magis culpabile, magis inane, magis tremendum, quam hominibus potius placere, quam Deo, & veritatem divinæ justitiæ famosa hominum gloria commutare, & ut justus videatur ab hominibus & prædicetur, maledicat ei quem credit D. Jesu Christi vicarium, & BB. apostolorum principis successorem.

ANNO CHRISTI 1409.

Ad quartum inquit, verum esse mutationem perquisisse & quærere loci, non impediendæ veræ sanctæque unionis causa, sed ut vere unio spontaneum, verum & indubitabilem sortiatur effectum, omni præditum divinæ humanæque dulcedine caritatis. Nam si possibile foret quamlibet partium jus fovere, & ad quamlibet convocationem Concilii spectare ordinario jure, sicut quilibet asserit, divinam veneratur quilibet caritatem, si juri præponat suo universale commodum ecclesiæ sanctæ. Insuper si præter commodum proximi, juris sui gloriæ cedat, ne pudor proximi detegatur. Præterea cum ipsi dicant dubitandum, quis contendentium jus foveat? & propter hoc quemlibet alteri cedere debere in jure suo, multo fortius quilibet assentire debet, quod unum communi consensu congregetur Concilium, ut exinde vera & indubitata unio sacra Christianorum fiat de jure & de facto, quam ut unusquisque velit sibi jus competens vel prætensum consequi, cum manifeste cernere possit, immo quasi se reddere certum, quod unio non sequetur exinde de facto, sed tertia trivisio plusquam dubitabilis de jure, & quantum de hominibus est impossibilis ad tollendum de facto, & plusquam impossibilis ad tollendum de jure. Quoniam vero dixerant mutationem loci impossibilem, dixit se fateri de plano, quod impossibile simpliciter impossibile est, & nemo tenetur ad illud. Verumtamen hoc impossibile non putat de facto & de jure, etiam quoquo modo simpliciter: quod si putaret, nusquam rogasset pro mutatione ipsa, nec rogaret. Addit insuper, quod quædam impossibilia erant natura, quæ tamen possibilia effici poterant, quia obstaculo assistente fieri non poterant: quo remoto, sic illud removeri non existente impossibile; V. G. existente impedimento in quodam organo seu membro, multoties, sicut clare patet, illud ad suas operationes redditur impossibile quod remoto impedimento habile reddatur: Similiter & potius mens humana, quæ cum suis obumbrata voluptatibus, nec lumen veritatis inspicere, nec quod bonum est velle possibile est, nisi impedimento remoto: quodlibet quidem obstaculum removeri, præterquam in obstinatis cordibus, possibile fore nemo diffiteri potest. Dicebat igitur quod certi essent, ipsum Carolum, quantum Dominus largiretur, omnino dispositum, non obstinatum fore, sed semper paratum rectitudini acquiescere rationis; & propterea ipsos rogabat, ipsisque toto affectu supplicabat, quatenus si aliis quam audiisset rationibus deducere vellent, quod ipse petebat injustum fore, seu impium vel enorme, sibi placeret edicere verbo vel scriptis: sin autem, cum satis putaret eos cognoscere vel agnoscere potuisse atque posse, ea quæ proposuerat sacram allatura unionem, veram & certam & omne commodum ecclesiæ sanctæ; vellent, amotis ambitionibus & odiis quibuscumque, quæ impossibilem huc usque petitam mutationem loci & congregationem communi consensu sacri collegii effecisse videbantur, suis humilibus petitionibus acquiescere, quas non propter privatum amorem & odium, quæ solent a veritate divertere; sed solum propter omnipotentis Dei honorem, & sponsæ suæ quietem, totiusque Christiani populi salutem & pacem porrexerat, dignarentur. Si autem induratum esset cor eorum, quod Dominum Deum avertere deprecabatur Carolus, non ecclesiæ tempestate, quam exinde sequi videbat, dolebat tantum, quantum ipsorum culpa & pœna futura. Sciebat namque naviculam B. Petri apostoli tanto altius extolli, quanto majoribus fluctuabat undis, nec Dominum oblivisci posse sponsæ suæ sciebat, dicente propheta: *Si oblivisci potest* &c. nec propter se tantum dolebat etiam, quantum propter eos. Si enim affligeretur in sæculum propter sua demerita, pœna minus affligeretur æterna. Et si quid propter sacram unionem laboraverat minus debito, si ultra quam potuisset se fecisse cernebat, gratiasque reddere tenebatur Altissimo, si quod voluit & licuit, fecit. Agnoscere quidem fatebatur patrem qui in cælis est, & qui solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super justos & injustos homines, contra eorum voluntatem non salvare, juxta illud B. Augustini; *Qui fecit te sine te, non salvabit te sine te*. Concludendo ergo quod nullam aliam viam hac meliorem rationibus supradictis proponere scivit vel sciebat, quod si ipsi meliorem agnoscerent, supplicabat quatenus proponere placeret, & prosequi quantum enim in eo erat, paratum se offerebat in hoc. Sin autem, humiliter deprecabatur, ut nollent quantum in eis erat populum domini destruere & ecclesiam sacrosanctam perturbare & scandalizare, cum per viam propositam possent unire & pacificare si vellent; & si non, sed quam incœperant prosequerentur, certe nisi valde fallatur, videre videtur ipsos quantum in eis antiquatum schisma nedum foturos esse, sed perpetuaturos duplicaturosque, & quodlibet quid hactenus propter præsens schisma & scandalum secutum est, innumerabilius multiplicatum.

ANNO CHRISTI 1409.

Ad quintum dixit certe apud quemcumque sapientem & probum virum esse debere, mutationem loci, cum exinde rationibus supradictis & aliis patenter inspici posset, pacificam, veram, sacram & indubitatam unionem secuturam fore, non ad magnum suorum opprobrium, magnificæ communitatis Florentiæ, nec ad magnum suorum civium dispendium, nec ad magnum sui status periculum tendere, sed nec ad minimum cujuscumque istorum. Nam si honor, & quod magis attendendum est, inspiciatur in quo principaliter meritum consistit humanum, nequaquam dubitari valet, majus ei deberi præmium & honorem, qui publicum commodum semper privato commodo præponit, quam ei qui postponit. De duobus ergo cum sit alterum necessarium, videlicet quod magnifica communitas Florentiæ unionem prosecuta fuerit propter publicum ecclesiæ commodum principaliter, vel propter suum principaliter, divinam quidem justitiam, cui nihil occultum est, quæ novit abscondita tenebrarum & occulta inspicit cordium, sua præferre libra eos qui com-

☞ commune prædiligunt bonum privato, manifestum est illis quod ampliora reddere præmia debet. Igitur prædicta communitas, si præmium quærit, majus minori præponere debent, & quicumque communitatem diligunt illam. Insuper si horror sæculi attendatur, vel a sapientibus, etsi pauci fuerint, vel a multitudine insipientium quærendus est. Si namque a sapientibus, quis sapiens non magis a sæculo usque nunc honorificavit publicum bonum privato præponens, quam e contra? Præterea quid dicetur, si Florentini trivisioni assentient, quæ e vestigio futura est, nisi locus mutetur, potius quam loci assentire mutationi voluerint? Unde enim ipsos magis unionem dilexisse, & omnia quæcumque fecerunt propter unionem fecisse probabitur, quam si fumo inani & commodis omnibus renuntiaverint, dummodo veræ valeant proficere unioni? Numquid forte propter pacem ecclesiæ, an propter ejus angustiam Pisas obtulerunt & dederunt? Si quidem ponderetur dispendium & utilitas, longe major apparebit utilitas, quæ Florentinis adveniet propter mutationem loci, quam detrimentum & dispendium quod sequi valeat inde. Dispendium enim & detrimentum propter mutationem loci temporaliter evenire potest, vel quia si alibi unio fiat quam in suis locis, cum multas ecclesiæ terras habeant, dubitant ne ita faciliter ecclesia & futurus pontifex illas sibi concedat, sicut si in sua ditione unio fiat, vel quia cum præsentialiter a rege Ladislao molestentur, non ita promta & subita subsidia quibus indigent ab ecclesia sperant, si alibi unio fiat, sicut in sua potestate: & hoc duplici ratione, vel quia fœdus cum unito Concilio traxerint, seu differri summi pontificis electionem dubitabant, quam suis profuturam, maxime, si cito fiat, opportunitatibus sperant, vel quia lucrum videantur amittere, quod ex gentium magno concursu ante & post tractationem futuri sacerdotis attendunt, necnon etiam propter speratas impetrationes officiorum & beneficiorum in Romana curia, quibus propter mutationem loci carere dubitant, seu saltem illa consequi difficilius posse. Verum ex adverso considerandum erat, quod quanto majus donum majusque beneficium ecclesia suscipiebat a Florentinis, quanto liberalius & tanto amplius illos diligere tenebatur, & promta ad sua commoda reddebatur, affirmante sententia veritatis: *Qui plus recipit, amplius diligere debet*. Non ergo dubitare debent ecclesiam & futurum pontificem ipsis minus concessuros fore, cum viderint loca sua illos dedisse liberaliter, non venaliter, quam si non liberaliter, sed propter expectationem præmii. Si etiam lucrum cum damno calculatur quod Florentini percepturi sunt, vere modus propositus & petitus, non solum eis non debet displicere, sed illum toto posse perquirere & prosequi. Nam si lucrari sperant ex adventu multorum in eorum territorium propter Concilium istud, & beneficiorum obtentu, absque dubio cum magis sint mercatores ubique terrarum, & magnum undique commodum percipiant propter pacem, parvum vero vigentibus guerris; cumque propter unionem maxima ubique pax fieri speretur, maxima vero jurgia atque bella propter trivisionem quæ secutura est, nisi petitioni isti assentiant, amplius lucrabuntur ex universali commodo, si non fiat Concilium in terris suis, quam si in terris suis Concilium fiat cum universali Christianorum discordia & incommodo innumerabili. Ceterum quemadmodum effectualiter dixerat reverendissimis dominis quatuor auditoribus, si dominus Gregorius concors fuerat cum eis qui Pisis sunt, non est putandum, quod rex Ladislaus amplius contra Florentinos bellum prosequatur, præcipue prohibitus ab universali ecclesia, cum omnem colorem ultra ipsos invadendi amittat, & omnem spem suam consequendi intentum, videns uniri ecclesiam, & contra ipsius unitæ voluntatem sciens se nihil posse proficere. Verum præsuppositio, quod bellum prosequi voluerit, potest dominus Gregorius quadraginta lanceas tenere, ad expensas terrarum ecclesiæ quæ sibi obediunt, ipso quidem cum illis, & per consequens cum Florentinis existente concorde. Hæ lanceæ in auxilium converterentur ipsorum; ipsis vero discordantibus, in sui hostis commodum & eorum detrimentum. Putabatque Carolus Florentinos potius ecclesiæ egere suffragio, eorum prout est conditione pensata, quam ecclesiæ ipsis commodum sit necesse esse præstare subsidium. Satis quidem manifestum esse, si sic ecclesia consistat, illos qui Pisis sunt, eorum potius indigere suffragio, quam quod illis valeant suffragari. Si quoque ad electionem tertii pervenerint, aucta ecclesiæ dissensione; non perpendit quovis modo ab ecclesia sperare possunt auxilium, nec a futuro pontifice, quoniam immo potius necesse esse ipsos illi vel auxilium præstare opportunum, vel ab ipsis derelictum fore, & suo opere tertium, ut ita dicam, pontificem electum in sua causa succumbere. Electus namque quiscumque fuerit, si non prius inter illos qui Pisis sunt & Florentinos & dominum Gregorium concordia fuerit, ecclesiæ statum temporalem, quæ adhuc pro majori parte in manibus domini Gregorii est, non possidebit, nec faciliter valebit acquirere; unde nec potens erit illis præbere auxilium temporale. Cumque duos habuerit secum in cleri regimine contendentes, nequaquam audebit clericos sibi parentes gravare; non dixerit tantum propter Florentinis auxiliari, sed propter sui imminentes opportunitates, & quod potissimum erit, propter justitiæ cultum, ne ad adversarios fugiant. Porro utrum quæ proxime dicta sunt magis profutura Florentinis sint, quam lucrum quod ex congregatione hujusmodi percepturi sint, etiamsi duplicaretur, satis est patens. Nec minus, si propter hoc sui status periculum vel incurrat vel evadat. Unde intulit, quod tamquam grati, si non propter aliud, quam propter Florentinorum meritum, honorem & incommodum petitis assentire debebant & tenebantur. Insuper eis notificabant, quod eo per Florentiam transeunte, de his omnibus cum magnificis dominis prioribus artium & suis collegiis contulit; dumque videre visus fuit ipsos magnam assumsisse spem sua onera, pericula & jacturas tolli seu minui propter novam Pisis electionem pontificis, in hæc eis verba vulgaria orsus est: *Magnifici Padri, e signori miei, mi pare vedere che la vostra città avrebbe bisogno, che la Chiesa santa fosse proveduta d'un pastore, uomo adulto e virile, che per se fosse sufficiente e possente a sollevare le nostre angustie, dubii . . . . se voi non mutate proposito per vostro onore* . . . . . Et demum de mul-

ANNO CHRISTI 1409.

multis hinc inde discussis responderunt, quod valde contentabantur de loci mutatione, dummodo dominis qui Pisis erant placeret: & ipso postulante & supplicante quod illos rogatos mitterent, responderunt, quod vere libenter facerent; sed timebant, ne domini qui Pisis erant, indignarentur suspicantes, ne eis propter hoc curialiter licentiam impertiretur, ut exinde Concilium dissolveretur & unio. Verum deinde Deum rogabant, ut gratiam præstaret in oculis ipsorum ad faciendam sacram unionem, de qua summe gratulabantur, quovis modo fieret, propterea ipsum instanter rogabant, ne ab incœpto propter sacram unionem labore desisteret, sed viriliter insisteret, sperantes non defuturum ipsi divinum auxilium.

ANNO CHRISTI 1409.

Ad VI. Ait ad ea quibus affirmabat aliorum dicta, sicut supradictum est. Dum vero fundamentum sic faciens de inconstantia præcipue domini Gregorii inferebat &c. dixit dominum Gregorium non sic dicere, sed quidquid fuerit in facto, etiamsi fuisset velut ipsi domini qui Pisis erant, dixerant, cum juxta Domini sententiam, *duodecim sunt horæ diei*, & in undecima fieri possit quod non factum est in aliis, & solvere jubet procuratorem suum venienti in novissima denarium sicut & primis, neque debebant circumvenire seu repellere dominum Gregorium, volentem per cessionem, & omnem aliam viam justam & rationalem, quantum in eo erat, pacem exhibere veram, concordem & bonam. Se etiam valde stupere dicebat, quomodo tantam facere videbantur difficultatem de loci mutatione, propter assertam per eos expertam domini Gregorii inconstantiam. Si enim quod petitur, recta rationis libra pensetur, quomodo cogitari potest, quod dominus Gregorius petat quod unum communi consensu Concilium fiat, ut sit universale tam de facto quam de jure, locum petat partibus omnibus communem & tutum, si ipse non intendat Concilio illi interesse? Si namque hæc petitio exaudiatur, quare putandum est, ut ipse locum parti sibi fideli & tempus petat, in quo convenire & conciliari cum aliis tute & habiliter valeant? Quare insuper quod suam & communem Concilium auctoritatem habeat, quod est ipsum indubitabile sacrum & potens ad judicandum & exequendum facere, si non velit Concilio interesse? An sibi parum est, quod aliorum judicari se videat auctoritate, nisi suam contra se præbeat auctoritatem? Quare etiamsi Concilio interesse noluerit, dubitandum est, quod ipse non exsequatur debitum suum. Et si Concilium etiam sua auctoritate congregatum in loco tuto fuerit, quomodo credendum est, quod dominus Gregorius velit aut auferit sic, aut possit suæ se opponere voluntati & sententiæ? Si autem petitioni assentiatur & ipse interfit Concilio sacro & indubitato, quod certe putandum est, quis sapiens quasi certam, immo præsentem non inspiciat unionem? Sicut insuper dominis auditoribus obtulerat, quod dominus Gregorius ad petitum Concilium accederet, & sua servaret vota & juramenta & promissa, & ultra quidquid justitia & æquitas suadebat faceret pro sacra unione. De uno offerebat se obsidem iturum in Gallias & quocumque terrarum. Verum his omissis, dato quod dominus Gregorius non accederet, sive, si accederet, cedere nollet quemadmodum promiserat, voverat & juraverat; certi esse poterant, quod apud partem domino Gregorio fidelem, suam justificarent causam, & eos qui in sua remanserant obedientia, vindicarent. Et satis comprehendere potuerunt ex his quæ venerabiles oratores sereniſſimorum regum Romanorum & Hungariæ & illustris dominii Venetorum sibi retulerant. Sin equidem crederent ipsi Carolo, trivisionem pro unione facerent, & multos inducerent in errorem pejorem priore, omnes autem saltem incertos, quid circa hoc credere, quidve sectari deberent. Quid enim istorum magis proficiat aut magis officiat populo Domini cogitent ipsi & judicent, divinum judicium præponentes omnium hominum odio & cupidini. Cogitent insuper, rogabat, quid nocere potest mutatio loci, nisi quod parum augeat illis qui Pisis sunt laboris & expensæ. Cogitent alia ex parte, si non fiat, scelera, labores, & jacturas, quæ in universa sequentur ecclesia. Et cogitent pro certo vereque ipsi atque quicumque fuerint, qui publica ecclesiæ damna & jacturas potuerit evitare & non fecerit, sicut a culpa, ita a pœna non erunt immunes. Et si dicatur, sicut per aliquos jam prædictum est, quod pro subterfugio dominus Gregorius petit ista, non credens eos aliquo petitis modo assentire; porro nimis inane & nimis stultum est pro subterfugio ab adversariis quærere, quæ in ipsorum sunt potestate acceptare, & faciliter, vel saltem non valde difficulter exsequi possunt. Ne putent quod ipse Carolus tamquam servus S. R. E. in facto reintegrationis & pacis suæ assentiret, quod decipulæ pararentur, & multo minus ipse esse vellet qui decipulas venderet.

ANNO CHRISTI 1409.

Ad VII. Quoniam hæc tam per reverendissimos dominos auditores, quam ipsos reverendissimos dominos quatuor, necnon per ipsummet cum ipso Carolo differta fuerint, superfluum dixit sibi videri super dissertis amplius disputare. Sicut tamen aliorum suasionibus, rogationibus, hortationibus respondendo obtulerat, iterum offerebat breviter, Domino dante & cooperante, se cuncta facturum pro reintegratione & pace sanctæ matris ecclesiæ, quæ poterit, sciet, & debebit; sic versa vice eos, qui Pisis pro Concilio congregati erant, rogabat, hortabatur, & illis toto corde supplicabat, quatenus assumtum laborem & factas expensas nolint pro parvis quæ supererent amittere, & pacem ecclesiæ pro parcimonia, lucro & otio venundare. Et etiamsi dominus Gregorius multo pravior fuisset quam dicebant, illud quod scriptum est attenderent: *Nolo vinci a malo, sed vince in bono malum.* Nolint, supplicabat multo amplius, cum possint juste & æque, aut nescire aut nolle pacem dare in ecclesia, qua nimium eget; sed contra omne ipsius commodum agere discordiam.

Auditis itaque per eos responsionibus, petierunt insimul seorsum loqui, & parvam post moram dixerunt, quod sicut reverendissimi domini & ipsi eum exhortati fuerunt super prosecutione unionis, iterum atque magis, si poterant, exhortabantur; quoniam licet plurimis rationibus persuasisset mutationem loci, omissis rigoribus juris quibuscumque, cognoscebant hæc quasi fieri posse, saltem per multos, etiamsi vellent, esse impossibile. Manifestum quidem esse dicebant multos ex patribus congregatis Pisis impeditos, alios senio, alios languoribus, alios egestate. Exemplumque adduxerunt de domino Penestrino, Gallico & aliis quibusdam,

☞ quorum nominibus non recordatur, qui propter prædicta non possent Concilio interesse, si locus mutaretur. Non debere igitur velle hoc dominum Gregorium, neque ipsum Carolum, neque debere ipsos assentire dicebant, & propterea rogabant, *ut supra*.

ANNO CHRISTI 1409.

Dixit se suo (judicio) satis supra dixisse. Supplicabat, quod eis ut fructum qui sequetur ex uno, & malum quod sequetur ex altero librare vellent. Insuper æqua lance discernere, quid magis veræ & indubitatæ unioni profuturum sit, an quod universali Concilio non interfint hi quos mutato loco dicunt interesse nequire; an quod dominus Gregorius non interfit cum omnibus suis fidelibus. Ponderent etiam, si æquum est, domino Gregorio non complacere de loco sibi & suis tuto volenti juri sui papatus cedere, ut aliis paucis respectu sui & ipsorum complaceant. Qui tamen propter minimum respectum papatus beneficium ad remota orbis accedere conarentur, si seniores essent sive inopia aut languore amplius torquerentur. Adjecit præterea, quod loquens cum multis ex his qui fuerant obedientiæ Romanæ, dicentibus, quod etiam si Italici assentire vellent mutationi loci, Gallici potius ab illis discordes discederent quam assentirent, pluries intra se conferendo, cum manifeste certam unionem ex hoc fieri non dubitari credat ab eis, cumque & ipsi zelatores unionis non minus Italicis appareant, cogitavit cur ipsi renuerent quod appetere videbantur. Nec sciebat alias inspicere causas, nisi quia forte dubitant, vel per quosdam zizaniæ se minatores sibi suggestum est, quod si tota obedientia Romana convenerit, & dominus Gregorius cum eis, tunc primo petet super jure papatus sui per Concilium terminari, & cum plures valde sint numero, & præcipue cum intra se divisi sint, timent Gallici non confundi, & sic timentes decipi non assentiunt. Verum ne propter hoc tantum deficiat bonum, immo ne propter tantum bonum, quod ex petitis veniendum est vero assentiendo innumerabile sequatur scelus & scandalum, ipsos certos reddit quod dominus Gregorius non tentabit, & de hoc vult ipse fidejubere & certificare eos se obsidem exhibendo, ut prius obtulit. Vult insuper omnes fortaliris quas ipse Carolus gubernat tradere in manibus ipsorum in abundante cautela, quod hæc omnia quæ promiserit servabuntur. Nec pavere debent quod ipse eos decipiat; nam quamvis insipiens sit, cur credere valent quod Dominum Deum suum, sanctam matrem ecclesiam dominam suam, in sui & universorum fidelium scandalum & detrimentum, decipere velit, ut præter demeritum & dedecus, personam & omnia quæ possidet perdat. Cur etiam pavere vellent, quod dominus Gregorius ipsum Carolum decipiat, cum in suis secundum sæculum manibus & potestate sit? Neque tam stultus est, quod non agnoscat, quod potius & prius se deciperet, quam ipsum Carolum.

Hoc igitur audito & facto, invicem adhuc collocuti dixerunt se valde libenter audivisse quæ dixerunt, quod multa audiverant super ista materia, quæ numquam audierant; & præcipue de securitate, quod dominus Gregorius cederet, & quod cuncta serioſe referrent reverendissimis suis uniti collegii & capitibus nationem, qui ad tractandum hoc negotium electi fuerant a sacro Concilio & eos miserant, & non dubitabant eos cuncta facturos illis possibilia pro sacra unione, & quod certe omnia facienda essent, nisi probata esset versutia de papatu contendentium & eorum subterfugia, quibus hactenus usi fuerunt. Insuper propter causas duas supradixerant, quasi impossibile fore sacrum Concilium mutationi petitæ assentire, & propterea postquam dominus Gregorius nolebat cedere, melius & habilius foret ipsum Pisas accedere, quod si nollet, cederet per procuratorem, & quodcumque istorum faceret, suam optimam intentionem probaret effectu, & sacrum Concilium sibi in suis & suorum commodis & honoribus nunc & perpetuo obligaret. Et hoc non loquebantur absque causa. Dicebant etiam hoc adversus Carolum, si tantum operaretur quod ille faceret. Ceterum ut melius & certius illis qui eos miserant referre valerent super voluntate domini Gregorii in medio cedendi: ecce dicebant: Nos scimus pravam intentionem domini Benedicti in cedendo. Cum ergo Concilium esset congregatum, dominus Benedictus non cederet; quid ergo faceret si dominus Gregorius non cederet, dicens: Ego non teneor cedere, non cedente adversario meo. Petebant ergo velle informari, si dominus Gregorius cedere intendebat, si locus mutaretur, etiam domino Benedicto non cedente.

ANNO CHRISTI 1409.

Dixit quod cuncta saltem effectualiter & seriosius reverendissimis dominis auditoribus dixerat; utrum autem ipsi Concilio retulissent sua cuncta quæ dixerat ignorabat, licet credere debuisset quod sic. Quod autem Concilium illud circa possibilia faceret pro sacra unione sufficere dixit, neque aliud petierat aut petebat ab eis, de versutia quidem & inconstantia domini Gregorii, & de securitate satis dicto nihil addere intendebat. Quod enim Pisas accederet dominus Gregorius, neque justa neque æqua petitio videbatur, rationibus quas scripto & verbo jam dixerat, & multis aliis efficacioribus longe. Verum quamvis hæc tentare præsumeret, cuncta putabat officia perdi. Similiter autem quod per procuratorem crederet. Nec debebat suo videre nequam esse adversus dominum Gregorium, ipsum videlicet & fideles suos a Concilio privando, ne incumbentibus publicis & privatis ecclesiæ commodis interfint, qui eos, sicut ceteros, si non amplius saltem tantum tangunt, dicente jure, quod omnes communiter tangit, ab omnibus debet communiter approbari; sed ipse dominus Gregorius volebat bonus esse; & credendo juri papatus sui quantum in eo erat pacem reddere ecclesiæ sanctæ: quod quidem cedente domino Gregorio, suis se offerebant commodis & honoribus & suorum. Licet eo cedente, satis hoc justum censetur & æquum, nusquam tamen hoc petivisse aut petere se dixit, nec quisquam ubi super hujusmodi injunctum fuisse a domino Gregorio affirmabat. Satis autem jam sibi dixerat Carolus fore putabat, si quod debebat & poterat, faceret propter sacram unionem, quod facere hæc inde quærere humanum munus proposuerat, quantum Dominus donare dignaretur. Ad petita autem per eos super cessione, dixit quamquam abunde collegisse potuissent ex dictis jam per eum parte domini Gregorii, quod effectualiter erat ipsum velle & omnia & singula servare quæ promiserat, voverat & juraverat, & quicquid insuper tenebatur de jure, ulterius quidem quicquid justitia, æquitas suadebit pro parte ecclesiæ & vera unione ipsum forte facturum. Quamvis ipse nihil ulterius facere

re teneatur, & nihil ulterius ab eo quærere videatur honestum; tamen non parte domini Gregorii, sed habens fiduciam in Domino Deo & in bona dispositione domini Gregorii circa hoc promittit ex seipso & fidejubet, quod si petitis jam per eum assentirent, quidquid illiusmodi Concilium sacrum terminabit dominum Gregorium facturum pro sacra unione, absque contradictione faciet, non solum usque ad cessionem inclusive, etiam domino Benedicto non cedente, verum etiam usque ad mortem, nec ista, quid aut quomodo loquatur ignorans, dicit. Ipse enim pluries ab ipsius domini Gregorii ore percepit. Rogabat igitur & supplicabat, ut immensum bonum, quod fieri facile poterat, non commutaretur in immensum malum quod imminebat in foribus pro facili re. Ipsi quoque his finitis cuncta se fideliter relaturos, & quidquid boni possent operaturos dixerunt, sperantes quod ipse Carolus a sacro Concilio talia reportabit, quibus merito poterit contentari. Verumtamen si Concilium suum deliberaverit non assentire petitis, eis supplicabit quatenus quæ dixerant, ipsi in scriptis darent. Insuper et si quas alias rationes haberent eorum concludentes animo, quod petitis nequaquam assentire deberent, aut etiam non tenerentur. Ipsos namque certificabat, quod quantum cognosceret, paratus erat non esse pertinax, sed semper acquiescere rationi, et similiter de eis sperare debebat, et de hoc eis supplicabat.

ANNO CHRISTI 1409.

Hoc quidem nondum sermone completo, ecce nuncius ex parte reverendissimorum dominorum auditorum nuncians horam adesse, in qua eum Carolo insimul interesse convenerant, et quod propterea congregati in domo domini Aquilejensis, si de domo tamen bene recordatur, ipsum expectabant. Cui ipse dixit se paratum fore, neque propter aliud distulisse, quam quod occupatus fuerat cum reverendissimis dominis a capitibus nationum missis, de quorum transmissione ipsos ignorare non credebat. Tunc magister Thomas unus ex illis ait, se putare præstantius ipsos primo dictos dominos informare de his quæ cum Carolo contulerant, quam cum eis prius Carolus loqueretur. Et hæc omnia propter commodum unionis. Cui Carolus ait se de omnibus contentum, quæ ad unionem conferre possent. Sic itaque illis discedentibus, & pene ostium habitationis Caroli egressis, alius nuncius supervenit dicens, reverendissimos dominos suos Carolum ipsum præstolari, & quod nisi secum die eadem convenire posset, cum hora transiret, vesperascente jam die, circa alia quæ eis incumbebant unicuique opus erat versari. Tuncque equum ascendit, dumque pene prædicti ad reverendissimos dominos attigissent, ipse domum in qua convenerant ingressus est, & jam incipienti equum descendere occurrit quidam dicens ei præfatos dominos ipsum rogare, ne moleste ferret, sed differret in crastinum mane loqui secum. Porro ipse statim dominum episcopum Cerviensem misit quomodo vocatus accesserat domum, si præciperent domum reverteretur, accessurus ad illos cum posset audiri. Nihilominus de sua expeditione rogabat. Ille quidem parvam post morulam rediens accessum illis tunc nuncians, quodque ignorassent eum domum illorum attigisse dicebant; quod si novissent, nequaquam retrocedere postulassent.

Accessit igitur, & ipsos octo congregatos invenit, atque alium simul, quem non noverat; sed per ea quæ a domino Mediolanensi audivit, Meldensis erat, Dominus Albanensis, si bene recordatur, dixit vere domini sui libenti animo Carolo complacerent, libenterque vellent, dummodo possent, quod ipse in his quæ tractabat, & in cunctis aliis honorem reportaret & votivum intentum; quodque propterea multoties ipsi & alii domini sui contulerant. Novissime etiam patrum quos ad eum miserant audita relatione, & quamquam ista non diceret pro finali responsione, tamen quantum suam tangebat personam, videns Carolo videri nihil fieri posse sine mutatione loci, dolebat ipsum cernere, si fideliter tamen, incassum laborare. Nusquam enim rem hanc, utpote omnibus aliis magis exosam sacro auderet Concilio proponere, ne sacræ unionis haberetur hostis, & quod vellet sacrum illudere Concilium, & dissolvere putaretur. Verum si alium cogitasset modum, ut proponere vellet, quoniam dominos suos & universum Concilium ad omnia alia sibi possibilia pro sacra unione & votis suis promtos experiretur. Inquiebat insuper, quod eis difficillimum videretur credere, immo quasi impossibile, quod aliud quam dixisset usque huc non haberet; & quod ipsi videretur, per eos aliquid offerendum aut faciendum domino Gregorio & suis ut cederet per se in manibus Concilii sacri, vel per procuratorem, vel in manibus procuratorum Concilii sacri. Certus autem erat quod domini sui & universum Concilium in sua relinquerent discretione, facturi quidquid erga dominum Gregorium videretur faciendum ipsi Carolo. Dicebat etiam sperandum esse a dominis suis & sperare sacram unionem sequi, mediante ipso Carolo. Nam attentis obsequiis quæ domino Gregorio exhibuerat opere & verbo, ipsum videlicet recipiendo quasi ab omnibus derelictum & repulsum, & sua jura defendendo, non erat dubitandum, quod Carolus videns loci mutationem impossibilem, nec universali Concilio gratam, non consulat, non instet apud ipsum, quod nostris petitionibus cum ipsius domini Gregorii & suorum proficuo & honore annuat, & sic sacra unio fiat: præsertim si tam bonæ intentionis est, velut asserit; quod tamen sibi & aliis dominis suis difficillimum apparebat. Si autem non assentiat; tunc etiam non erat dubitandum, quod Carolus cernens ipsius deceptionem & malitiam, universalis ecclesiæ pacem & bonum potius diligeret quam cum damno & jactura ecclesiæ ipsius domini Gregorii ineptam ambitionem. Et propter hoc ipsum, velut tenetur, arctabit & coget. Ideo hortabatur & coget, &c. Modus rogationis omittitur, quia ille fuit qui alias. Demum conclusit: non obstantibus quæ dixi, domini mei & isti alii domini suam dicent intentionem.

ANNO CHRISTI 1409.

Tunc dominus de Turrejo acutissime dixit, quod nullomodo erat tractandum de mutatione prædicta, quia dissolveretur Concilium & unio totaliter destrueretur, si verbum super hoc fieret. Aliis vero omnibus quæ dixerat dominus Albanensis applausit. Similiter quidem & alii duo, unus tamen ex dictis quatuor ait: vos scitis, domini mei, quod aliquis vestrum voluit verbum super hoc facere cum capitibus nationum, & scitis quod tam moleste tulerunt, quod dubitamus eorum indignationem nimis fore damnosam sacræ unioni & personis nostris: & ideo non est amplius loquendum de hoc. Nihilominus vertentes se ad alios quatuor,

in-

inquierunt: Dicite vos qui missi fuistis a nationibus, & melius noscere debetis eorum intentum. Hi vero quatuor hoc idem dixerunt effectualiter, nec ita mite locuti sunt, sicut ante fecerant, quando in domo habitationis Caroli fuerant. ANNO CHRISTI 1409.

His cum magna displicentia intellectis, quoniam videre videbatur futurum e propinquo jacturam & desolationem totius populi Christiani dolere quantum valebat, Carolus ait: Et super hoc nihil aliud dicere scire, quoniam dixerat satis super his quæ poterat circa hæc, & intendebat, & verbis superflua addere verba tamquam inane quid nolebat: eoque maxime apparebat ipsos divertisse quo nolebant. Ad suam tantum memoriam reducebat reverenter, quod novum suscitabant schisma, pessimam hæresim pariturum. Et cum ea quæ tentabant propter unionis opportunitatem dicerent se agere, unionis firmitatem, quam in unius pastoris reverentia dominus noster Jesus Christus constituerat, totum unitatis ecclesiæ robur mobile & tremulum facientes destruebant. Cum ergo hoc evitandum est, ipsi noscere debebant, & quantum jus canonicum & civile hæc detestatur, præcipue cum aliter sacra & indubitata unio fieri valeat. Et si unumquodque collegiorum quod deliberaverunt attentaverit prosequi, videlicet quem dixerunt suum pastorem deponentes, membra capiti rebellabunt absque opportunitate & utilitate aliqua, præter eam quod schismati augebitur schisma. Verum tamen cum nec dolere in ipsius Caroli potestate sit, nec posse proficere sibi appareat, & propter ejus absentiam & vicina illis regia Castra terræ quas pro Romana gubernabat ecclesia, non sine periculo sint, nullo præsertim fratrum suorum in patria existente, rogabat, supplicabatque pro ejus expeditione, quam non nihil proficuam universali putabat ecclesiæ in conversatione temporalis status. Hoc idem quatuor a nationibus missis dicens, & addens quod rogabat eos, quatenus sicut sibi intentionem exhibuerant, saltem in ipsius Caroli excusationem quæ dixerat fideliter referre vellent. Insuper & ei dare in scriptis rationes, quibus urgebantur de non mutando locum, quoniam paratus erat semper certis acquiescere rationibus in his quæ cognoscceret velut supra dixerat.

Tunc replicarunt allegantes nedum fore impossibile locum mutare, sed de mutatione loci tractare sine Concilii & unionis dissolutione. Ipsum vero expediri statim a dominis suis procurarent. Sic & alii quatuor. Verum magister Thomas dixit Carolum non debere ignorare, quod ea quæ præcipue tantum important pondus, non ita faciliter & in brevi spatio describenda erant. Et quoniam Carolus suum frequentare videbatur discessum, licet putaret sacram Synodum rationes quas postulaverat, sufficientibus committere patribus ordinandas, & in scriptis exhibendas, non tamen putabat ante suum discessum ei ipsas tradi posse, sed adhibita possibili diligentia per fidum illi nuntium transmitterent, quod ægre non ferre rogabant; fere quoque dixerat istud & dominus Meldensis post tergum unius dominorum quatuor missorum, qui juxta eum sedebat, se extendens. Satis plane dixit magistro Thomæ: non dicatis dari sibi in scriptis quidquam super hoc, quoniam domini mei cardinales deliberaverunt nihil sibi dari. Hoc quoque quamvis dicere secrete voluisset vel ostendisset astutia quadam, tamen Dei gratia totum Carolus audivit, & ex illa hora spem amisit amplius quid super hoc in scriptis habere, quod postmodum expertus est in facto. Surrexerunt igitur omnes, & dum sua curialitate & humilitate dominus Mediolanensis ipsum sociaret jam prope ostium cameræ, ipsis duobus existentibus, in hæc verba prorupit: Antiquitus & diu fuimus dominus Gregorius & ego constituti in minoribus valde domestici & amici carissimi. Rogo ergo quamquam nuncius magnus sit, dicas sibi mei parte, quod perventis nobis ad senium expedit cogitare animas salvare nostras. Relinquamus ergo dignitates istas, quæ magis vanitati quam saluti proficiunt. Cedat ipse papatui, & ego volo cardinalatui cedere. Eamus ad S. Nicolaum de lettore servituri Deo, & ibi sibi paratus sum servire per annum & ultra. Hæc omnia junctis manibus in modum orandi eum maxima efficacia dicere videbatur dicens: Rogo te, Carole mi, dicas sibi hoc mei parte. ANNO CHRISTI 1409.

Ad hæc Carolus ait: o Domine mi, quam bene verba vestra sonare videntur, sed cum dominus Gregorius velit papatui cedere, nec petat vos renunciare cardinalatui, nec quod sibi serviatis in monasterio, quare quod minus est secum non vultis in loco partibus tuto convenire, & ipse ibi papatui cedet, & vos persistetis cardinalis, & vera unio & sacra pax redderetur ecclesiæ sanctæ?

Ad hæc ait: certe, Carole, ipse non cederet. Gustui namque suo tam dulciter sapit super pontificatus cathedram sedere, quod numquam nisi compulsus descenderet.

Tunc Carolus: Si tam dulce est super cathedram B. Petri sedere, quod hi qui numquam sederunt, tanta vexantur rabie, quod ecclesiam & universum populum domini destruere non curant, ut citius sedeant, quare istum tantum quisque culpat, etiamsi aliquali mora fuisset deprehensus? Quis namque magis reprehendendus est, vel ille qui dulce gustaverit ferculum, si nullius concupiscentia labatur, vel ille qui in non expertam delectationem exarserit? Et cum posset unusquisque quem dominus elegit, unicus verus & indubitatus fore pontifex, si petitis assenseritis vos & alii, certe valde stupendum est, quomodo unicuique tam infesta sit ambitionis voluptas, ut non valeant per paucos dies præstolari. Sed cum omni reverentia loquendo, similes mucipularum fiant, quæ propter frequentiam catulos suos pariunt cæcos. Sed ecce justum & æquum est, ut peccata Christianorum inveniant eos. Etiam in hoc dixit non desineret admirari, quare non experientia comprobare vellem utrum dominus Gregorius cedere vellet, sicut oblatum eis erat. Nihil enim sic nocere poterat experientia hæc. Nam si dominus Gregorius cederet, suum haberent intentum, si non, omnes Christicolas de sua malitia certos redderet.

At ille: dicis hoc forte propter me, conscius ipse sibi: verum modicum de papatu curo per Dei gratiam, & sit pontifex quicumque voluerit, dummodo unio fiat; parum curo, licet quantum in me est, bonum pastorem optarem ecclesiæ.

At Carolus non amplius propter eum hæc dixerat verba, sed propter unumquemque magis & minus, velut magis & minus in hoc noxii forent, & se de unoquoque sigillatim putare quod unusquisque de aliis singulis putabat, & subridens licet corde tristis propter jacturam

popu-

populi divini & properam, ad ceteros ait: Creditis, domini mei, quod dominus meus Mediolanensis cathedram illam libenter ascenderet? illi vero riserunt, & ipse Carolus: Certe in hoc credo quod vos omnes credere puto. Et his dictis ad suum rediit hospitium.

ANNO CHRISTI 1409.

Dum hæc autem vicissim tractarentur, dominus Aquilegiensis tractavit cum Carolo, quod tamquam frater & amicus suus inspiciens ipsum ex jam cœptis honorem accepturum. Cumque sibi aperuisset ipsum Carolum non parum dubitare de electione futuri pontificis, cum ratione Gallicorum sibi pontificem quærentium, tum ratione Florentinorum, quos dubitabat etiam eis potius quam sanctæ ecclesiæ optare pontificem. Et propterea non solum propter cessionem, verum etiam propter securam canonicam & liberam electionem, ipsum instare pro loco extra Florentinorum fines, cogitaverat, quod si Carolus tantum cum domino Gregorio operaretur, quod ipse Arimini cederet, cum cessio illa loco mortis civilis haberetur, non possent declinare Gallici & quicumque hujus forent opinionis, quod electio futuri pontificis fieret Arimini. Ex qua omnis suspicio Carolo cessare debebat, & certificari quod futuri pontificis electio, certa erit & libera. Insuper ad perpetuam famam domus suæ & ipsius hoc futurum erat, quod in ejus, ut ita dicatur, domo schisma quod per xxxi. annos duraverit & ultra, sedatum sit. Nulli enim principi Christianorum (cum multi appeterent) hoc datum fuit. Rogabat ergo, quatenus sibi concessam gratiam agnosceret, & ipsa uti non negligeret. Propterea pontifex ille futurus, cum Concilii opus sit, congregare illud incumbet sibi, nec alibi quam ibi congregare ipsum velle aut posse commode putandum est, & sic ecclesiæ sanctæ serviet, quod electio & Concilium ipso operante in domo sua erunt libera. Hoc idem frater suus Malatesta Pensauri dominus dixit.

Ipse quidem domino Aquilegiæ inquit, jam dixisse se totum acturum & curaturum pro sacra unione, quod dominus posse concederet & debere noscet. Ultra autem pose si se offerret, stultus foret; si tentaret, plusquam stultus; ultra autem quam sibi videatur debere, malus foret, si facere auderet. Hoc autem dixit domino Malatestæ fratri suo. Sed addidit se non parum mirari de eo, & quod certe id erat quod a cunabulis noverat, nec crederet ipsum alterum fore, nec crederet ipsum sæculi pompam suo magis diligere debito, & quod suo debito non faceret, propter pompam nemo speraret ipsum esse facturum. Dum esset invitatus etiam a domino Mediolanensi & a prandio recederet, prope scalam constitutum cum domino Mediolanensi, rogavit quod domino Gregorio ambaxiatam faceret, quæ supra dicta est.

Iterum vero ipsi ille respondit, ut supra: sed addidit vos vultis quod dominus Gregorius papatui cedat, quod non parum est: Et vos non vultis juri vestro congregandi Concilium cedere & locum mutare, quod respectu ejus quod petitis parum aut nihil est. Nihilominus quod injunxistis fideliter referam.

Postquam autem cum illis dominis octo in præsentia domini Meldensis Carolus contulerat, accessit ad eum magister Thomas die quadam, dicens cum magna displicentia videre ipsum sine conclusione unionis, vel saltem sine optima spe unionis discedere. Primo namque considerabat bonum unionis in se, quantum reobligatus, nec non propriæ ejus personæ, & cum diu ipsius Carolus notus & benevolus, & beneficia tam a domino genitore suo, quam a civibus Arimini & ab ipso Carolo non pauca susceperit. Unde postquam discesserat a dominis suis, plurimum cogitavit quomodo fieri posset quod prædictis & pluribus aliis rationibus optabat, videnseque mutationem loci impossibilem, nec fieri posse unionem, nisi dominus Gregorius cederet, sperabat quod si Carolus domino Gregorio offerret aliquid honorabile & utile suæ personæ & suis, ipse acceptaret. Cogitaverat eum pro honore personæ domini Gregorii, si Pisas vellet accedere, quod aliqui ex cardinalibus, & si bene Carolus recordatur, videtur sibi quod dixerit de Italicis & Gallicis irent usque Ariminum obviam sibi, qui cum honorabili numero prælatorum ipsum Pisam honorifice sociarent, ubi etiam honorifice receptaretur, & ibi cederet, & ecclesia & futurus pontifex illi provideret de aliqua legatione honorabili; insuper statui fratris & nepotum suorum opportune & honorifice, & quoniam sciebat dominum Gregorium, cum de sua cessione tractaretur, aliqua a collegio suo postulasse pro suis affinibus, dicens non esse decens suos non remunerari ab ecclesia, si cederet papatui, sperandum erat omnino ipsum assentire debere, si hæc sibi offerrentur. Et si nollet Pisas accedere, quamvis melius ageret si veniret, & rem magis Concilio gratam universo, cederet Arimini in manibus venerabilium patrum, quos Concilium transmitteret in condecenti numero & reverentia, juxta quod mittentium & ejus ad quem mittentur honor exigeret, cum juridico & pleno mandato, ad recipiendum nomine & vice sanctæ matris ecclesiæ universalis cessionem prædictam, & ad promittendum sibi nomine & vice prædicta, quod ea quæ sibi promissa fuerint, ut supra dictum est, integraliter sibi & suis servarentur. Considerare namque debebat, ad quid ex voto & juramento suo tenebatur, & quantum proderat ecclesiæ & sibi & suis: ex adverso quidem quot mala sequebantur ecclesiæ, quot sibi & suis pericula. Cernere quidem poterat, nisi hoc faceret, se omni ecclesiæ exosum, atque ab omnibus derelictum. Concludens igitur diserte ornateque Carolo persuasit intercedendum propter hoc apud dominum Gregorium, ut sibi præmium & gloriam magnam apud Deum & homines vendicaret.

Ad hoc Carolus ait, quod regratiabatur sibi de his quæ domestice secum contulerat, & versa vice tamquam notus & filius suus dispositus erat secum amicabiliter conferre & domestice, nolebat namque valde cernere quod cernebat, licet verecunde referret, ipsum referre compelleret veritas, videbatur sibi quoque videre omnes excusationes super mutatione loci sibi facta frivolas & inanes esse. Ideo videbantur sibi potissimæ causæ quare locus non mutabatur, non illæ quas dixerunt, sed aliæ quas ne dominos Pisis existentes irritaret, neve putarent ipsum odii causa, seu inter eos scandalum suscitandi dixisse, tacuit coram eis; nunc vero instante opportunitate tamquam patri & amico familiariter pandere deliberaverit, quod hæc sibi videntur, incipiendo a Gallicis, quoniam eos numquam consensuros dicebant Italici, primo namque, quia interpretando eorum voluntatem in melius considerabant, quod vehementer

titu-

titubarent, ne pars domini olim Urbani congregaretur omnes insimul. Sciebant enim, esto quod utraque pars integraliter cum altera conveniret, partem domini Urbani suam excedere tantum; quod si duo essent ex ipsis in Concilio, quinque ad minus forent ex nostris. Cumque sciant inter eos schisma vigere fortius valde, & propterea dubitabant de violentia, primo ne Italici vellent ante omnia super jure contendentium de papatu terreri, deinde dato quod hoc sibi dum tolleretur, dubitant ne circa beneficiorum moderationes in quibus cum nostris concurrunt, succumbant. Sed alia causa esse potest, quam pudibunde referebat ex parte dominorum Gallicorum. Nam si tantum papatum ambierunt, ut plures ex nostris dixerunt, unde factum sit schisma non judicandum est, sed cavendum a nostris juxta illud Domini. *Estote prudentes ut serpentes, & simplices sicut columbæ*, ne quod circa XXXII. annos experti fuerunt, obtinere per directum non valuerunt, & per indirectum vel saltem substantialiter obtinere procurent, & propterea sumserint occasionem impossibilitatis mutandi locum, ne obedientia Romani pontificis insimul integra valeat convenire & concordare. Putant quidem si Romana obedientia concors fuerit, nusquam velut illi, neque in papatu neque in papatus administratione, diebus præsertim his, potentes fore: unde si in unum convenerint, dum appareat eis illos faciliter concordaturos. Cumque inspiciant, discordia loci inter illos vigente, nusquam inter eos concordare posse, quod de loco concordent non assentiunt, quin immo impedire satagunt. Cogitantes vel propter illorum discordiam ad sanctuarium Domini hereditate possidendum reverti sicut hactenus: vel si non potuerint, & in unum obedientiæ Romanæ assentire opus sit, gratis & liberaliter ostendant largiri velle quod obtinere non possint, & tantum obtinere effectualiter, quod aliis largirentur apparenter. Quis enim tam insipiens est, qui non videat, si fideles Gregorii non conveniant, & concordaverint cum aliis qui Pisis sunt, quiscumque fuerit Pisis pro pontifice electus, omnino, quamquam fuerit Italicus natione, fide & voluntate oportebit a Gallicis dependere. Et si noluerit, in causa papatus succumbere opus habebit, neque ad sinistram, neque ad dextram declinare, nisi quantum seu voluerint, seu assenserint Gallici. Si ceterum ad partem Italicam suam Carolus vertebat considerationem, videbat, heu! quosdam tanto odio, quosdam tanto ultionis debacchatos ardore, quod nollent dominum Gregorium cedere & ecclesiæ pacem reddi, sed potius non trischisma fieri, sed centischisma, dummodo dominus Gregorius cum suo scandalo & suorum cedere oporteat, vel quod a papatu ejiciatur tamquam schismaticus & hæreticus. Quosdam vero jam sibi videri visos cathedram ascendisse, ex promissionibus quas susceperant & cautelis quas adhibuerant, tantum tædebat ad horam nedum per dies moræ scandendi. Insuper tantum dubitabant ne mutatione illa, & majori in electione adhibita libertate, a suo proposito evanescerent, quod prius, proh dolor! cælum & terram ruere assentirent. Audisse insuper dicebat, si promissionum observatio circa multos servata non implicaret contradictionem, tot futuros pastores tam de collegio Italicorum, quam de his qui erant prælati extra collegium, quod pene tot eis oves subjectæ forent. Hoc etiam non paucos sperare ex eorum proprio ore & gestu didicerat. Hinc igitur isti non solum supradictis causis, quascumque alias fingerent causas, loci mutationem & alios impedire sufficientes erant; sed si Dominus Deus annueret omnem confundere unionem, atque alios ad unionis seducere turbationem: in his, inquit, mentem suam cum ipso familiariter effudisse juvabat. Addens quod certe non solum qui tam ineptis voluptatibus & ambitionibus ecclesiam sanctam destruebant; sed quicumque juxta posse, aut prece, aut pretio, aut formidine juncti non resistebant, magnam in districto examine apud omnipotentem, sapientissimum & justissimum judicem, cui nihil cordium occultum est, pœnam eis vendicabant. Ad dicta quidem per eum respondebat, quod quicumque vellent fingere sibi a domino Gregorio, quam illa quæ dixerat; sed veritatem dixerat, & non credebatur; & si credebatur non credi fingebatur; & hæc omnia in detrimentum sanctæ matris ecclesiæ & in augmentum schismatis redundabant. Et quod verissime a domino Gregorio, nec ab aliquo suorum quidquam petere habuerat in mandatis, ipso cedere disponente nec si aliquid offerrent acceptare, & quod nullomodo credebat dominum Gregorium cessurum per viam illam, & præsertim quoniam pluries audierat ab ipso, quod potius mori volebat, quam propter molestiam hoc temporale cederet præmium. Et quod sponte, si permitteretur, cedere intendebat in hoc propter honorem Dei & ecclesiæ pacem. Dicebant etiam Carolum, etsi ipse oppositum asseveraret, eum tamen hoc credere. Si namque dominus Gregorius præmium quærebat æternum, nesciebat qua ratione æternum pro temporali seu amittere seu commutare vellet. Si vero temporale, hoc dupliciter quæreret, vel honore vel gazis. Si honore; vel quod tamquam virtuosus coleretur, vel tamquam dominus magnus & potens eximiaque potestate venerandus. Quod cum detur, istorum quis negabit, de primo quod potius liberaliter cedat, quam mercede, & quod præmium potius post actum expectet, quam quærat ante, si de aliis quod dicebat ipse Carolus, offerri illi poterit quod circa potentatum & gazarum venerationem papatui æquipolleat suæ personæ personisque suorum; etiam non parum admirari inquiebat, quod ipse tam prudens Carolum rogasset, quod offerret domino Gregorio legationem, & non dicebat quam, & super omnibus aliis generaliter loquutus fuisset, nihil specificando. Quid enim diceret dominus suus dominus Gregorius papa, si ista sic suæ proponeret sanctitati? Numquid dicere posset: quid hoc tentasti sine mei licentia; insuper quid mihi refers? Quid igitur ad hæc responderet Carolus, a sua quærebat reverentia.

Ille vero hoc audito, breviter & effectualiter persuadebat ut supra, dicens nullo modo hanc practicam omittendam fore, & quod sperabat ipsam esse unionem parituram; quodque satis videbatur honestum. Carolum tam nude ad dominum Gregorium super hoc non redire, & quod cogitaret, super hoc, & in crastinum clare & particulariter suum vivere diceret.

Ad ista Carolus ait, se non ista præstolari, quia non propter hoc venerat, sed tantum responsionem a reverendissimis dominis, qualem sibi exhibere vellent; & reverti, & respondere, vel non, beneplacito relinquebat suo: ex quo ille

vi-

ANNO CHRISTI 1409.

videns Carolum, satis lætus discessit, credens forte, licet noluisset exprimere, Carolum tandem super hoc practicaturum; videns circa postulata per eum nihil omnino referre posse. ANNO CHRISTI 1409.

Die quidem sequenti reversus fuit ad eum prædictus magister Thomas cum quadam cedula, in qua continebantur quædam, quæ videbantur ipsi magistro offerenda per Carolum domino Gregorio, petierat pro suis attinentibus a suo collegio, in casu quo cederet, & quod habito respectu ad præsentem rerum dispositionem, & ea quæ petiverat, ista illi offerenda videbantur.

Primo, si vellet Pisas accedere, quod unitum collegium, sacrum Concilium, & domini Florentini illi & suis bonos salvos conductus & in plenissima forma concederent.

Secundo, pro reverentia status ecclesiastici & personæ suæ, de obviaturis provideret, ut sibi dixerat prius.

Tertio, quod honorifice & caritative ab universo Concilio recipietur.

Quarto, quod cum cesserit, provideatur suæ personæ de legatione Fori-Julii & Marchiæ Trivisianæ per totum tempus vitæ suæ; & si in curia voluerit prope futurum pontificem morari, venerabiliter tractetur inter cardinales ceteros; et de tot sibi provideatur beneficiis, quod vitam ducere valeat honorabilem.

Quinto, cum suum collegium ad sui instantiam promiserit nepotibus suis providere in patrimonio de Monte-Flascone, de Corneto, de Urbe-vetere & in Romandiola de Foro-Pompilio, Forlivio, & Faventia, & quod eis provideatur de terris illis alias sibi in patrimonio oblatis. Verum cum dubitet, ne dominus legatus Bononiæ assentire noluerit, quod eis terræ illæ Romandiolæ traderentur, rogabat Carolum, quatenus cogitare et dicere vellet, quid illi æquivalens sancta mater ecclesia concedere posset, si dominus legatus non assentiret, de quo valde erat dubitandum. Insuper cogitaverat intra se, cum Caroli sororem in uxorem habeat Johannes Galeaz, ne ipse Carolus libenter tractaret alteri quam cognato suo Faventiam dandam fore. Hæc quidem dicebat ex se ut tantum sequeretur bonum cogitasse; tamen si Carolo videretur amplius quam dixerat, domino Gregorio & suis per unitum collegium & sacrum Concilium debere auferri, rogabat quod sibi tamquam amico suo pandere vellet, promittens, quod si voluerit hujus tractatus promotor videri, ipse nihil parte ipsius dicet de eo quod avisatus fuerit ab eo parte ipsius Caroli, sed tamquam a seipso tractabit, & quod effectum Caroli optatum res sortiatur toto posse & fideliter laborabit.

Ad hoc inquit Carolus, quod ignorabat quid inter dominum Gregorium & suum collegium tractatum fuerit, & quod ipse magister Thomas bene sciebat ipsum, quando hæc tractata dicuntur, fuisse Mediolani, & quod quicquid fingeretur, non sperabat hanc viam posse unionem producere, nec absque causa loquebatur. Sed per ea quæ manifeste didicerat tentans a domino & suis, verum quidem considerabat illam esse viam certam ad unionem quam proposuerat, si domini qui erant Pisis, vellent illam acceptare: quia, sicut jam dixerat, vel dominus Gregorius servaret quod promittebat, & sic unio certa, indubitata & sacra; vel non, & sic confusus & ab omnibus derelictus ejicietur. Et quamvis alias dixisset, iterum dicebat se nequire comprehendere, dicant quod voluerint, quo jure, qua æquitate, qua honestatis fronte negabant assentire petitis. Et sicut dixerat, si proposita nolebant acceptare, æque bona, vel meliora & magis æqua proponerent loca, & tunc si Gregorius non acceptaverit, erunt excusati. Dolebat, sed nihil ultra valebat, quam referre fideliter domino suo papæ, dum ejus præsentiam adibit, quæ super hæc dicta sibi fuerint. Non enim practicare quidquam in his auderet, cum contra omnem suam foret impositionem. Hoc tamen non tacebat, quod si dominus Gregorius vellet pro munere temporali proprio & suorum eis assentire, pro nihilo putabat hæc posse concordari inter eos, quamvis non possent eis dari terræ illæ Romandiolæ. Nam de duobus alterum fieri posset, vel enim eis per ecclesiam tot donarii super impræstitis Venetiarum, quod ex eis perciperent æquivalentem introitum terrarum illarum, detractis expensis pro ipsarum custodia opportunis, vel aliæ æquivalentes darentur. Et quod vere si de propriis quas pro Romana quam gubernat ecclesia illis dari expediret, contentabatur, dummodo vera unio fieret in populo Domini. Hæc male libenter Carolus dixit secum contulisse propter duo. Primo quidem ne videntes istis ipsum aurem præbere, putent quidquid ostendat, non tractare super hoc absque consensu & commissione domini Gregorii. Secundo & maxime ne putantes hoc absque eo quod petitis assentiant putent unionem fieri posse. Sed nolint primum credere rogabat, quoniam vere hujusmodi credulitas falsa erat; nec velint sperare, quod unio fieri possit cum concordia partium, nisi vel Dominus omnipotens mutet mentium voluntates, vel nisi locus D. Greg. & suis tutus concedatur. Et alia quidem parte quæ dixerat dixit, ut si cum domino Gregorio convenirent, quod illi possent, & quomodo sibi & suis providere, sciant, cum Carolum pluries interrogaverint domini auditores per se & alios; deinde ipse magister Thomas cum suis collegis, & tandem per seipsum de provisione quæ sibi domino Gregorio & suis per eos fienda videretur, si cederet.

Reversus vero postea cum apparenti licentia, dixit se hæc quæ cum ipso Carolo contulerat, cum dominis suis collegii uniti contulisse. Sperabatque ipsum ab eis gratum & votivum accepturum responsum; & si bene recordatur Carolus ipse idem ait, quod domini prædicti convenerunt omnes in unum propter suæ expeditionis causam, quodque eum in loco S. Martini expectabant.

Igitur vel per ipsum vel per alium, quod nihil ad substantiam refert, vocatus accessit ad locum in quo convenerunt omnes qui Pisis erant uniti collegii, præter vulgariter dictum dominum Pictavensem, aliter vero Penestrinum, qui tunc defuit, & dominum vulgariter dictum Neapolitanum, si bene recordatur, capta occasione senii & languoris. Cumque coram sedentibus ipse sederet, suo videre dominus Albanensis ex parte omnium effectualiter dixit, quod attenta perfectione unionis quam Carolus tractabat, quamque ipsi toto corde dilexerant & diligebant affectu, & usque ad mortem prosequi, quantum in eis erat, forent dispositi. Insuper & fidelitate suorum progenitorum & præcipue genitoris illius, quam a lungo tempore

erga ſanctam matrem eccleſiam conſervaverant, necnon ipſius fide & labore, quæque propter zelum tam pii operis ſumſerat, multotiens domini ſuis cardinales ſanctæ Romanæ eccleſiæ, atque ipſe una cum eis cogitaverat, exiſtente impoſſibilitate aſſentiendi petitis per ipſum rationibus, quas pluries ſecum contulerant, modos invenire, per quos optata per eos & illum ſacra unio effectum ſortiretur, ſed & ipſe inde honorem acquireret. Et cum vidiſſent ipſum Carolum circa ea quæ petierat inſtare tantum, nec alios voluiſſe proponere modos, valde doluerant, tamquam propter impoſſibilitatem annuendi deſperati. Nuper quidem cum acceſſiſſet ad eos magiſter Thomas ordinis Prædicatorum, & quædam illis oſtendiſſet capitula, quæ cogitaſſe dixerat, & cum ipſo etiam Carolo contuliſſe, ne tantum bonum ex ipſorum cauſa deficeret, neve ipſe Carolus ſanctæ matris eccleſiæ filius ſua fruſtratus intentione abiret, contenti erant aſſentire, quod omnino domino Gregorio & ſuis facienda promitterentur, & ſervari promittebat, ſicut in prædictis capitulis continebatur. Inſuper non dubitant, quod ſacra Synodus univerſalem repræſentans eccleſiam, his omnibus aſſentiret, & quod domino Gregorio & ſuis ſervarentur quæ promitteret ſolemni ſtipulatione. Rogabant ergo Carolum multis obſecrationibus & adjurationibus, quæ cum ſupra dictæ ſint, omittuntur, quatenus ita inſtare vellet, quod per hunc modum ſacra fieret unio. Sciebant namque quod ſciret & poſſet ſi vellet, neque dominus Gregorius his quæ offerebantur diſſentire deberet, neque & ſui. Magna quidem erant quæ pollicebantur, & ultra hoc perpetuis temporibus ipſe dominus Gregorius & ſui ſanctam ſibi obligabant eccleſiam ad gratias & beneficia potiora, quoniam per ipſos pax reddebatur eccleſiæ tanto tempore per alios ſciſſæ & afflictæ. Hæc Carolum tentare debere dicebat, primo honorem Dei, & populi Chriſtiani ſalutem ſi inſpiciat & commodum: deinde ſi privatum meritum & gloriam hic & in alia vita, etiam quoniam dominum Gregorium diligere videtur, quem ſuum vocaverat & vocabat, quem ex hoc manifeſte videbatur magnum fore meritum & præmium quæſiturum. Nec ſuſpicaretur ipſe Carolus, quod ex hac obligatione ullam ſimoniæ incurreret maculam. Poterat quidem, immo ſecundum ſacra decretalia decens erat per ſummum ſacerdotem providere prælato, qui ad evitandum ſcandalum & bellum beneficio cedebat ſuo. Multo igitur fortius per univerſalem eccleſiam & futurum pontificem provideri decebat, immo debitum erat, dono Gregorio, ſi propter tantum ſcandalum evitandum tanto renunciaverit beneficio. Ulterius ſi videretur per eos aliquid ultra domino Gregorio offerendum, rogabat ipſum parte dominorum ſuorum & ſui, ut vellet illis pandere ante ſuum diſceſſum, quoniam diſpoſiti erant nihil de poſſibilibus eis negare domino Gregorio & ſuis tamquam benemeritis, dummodo diſponeret velle abſolute cedere, quod debebat propter ſuum juramentum & alias multiplices rationes facere. Et ut Carolus cerneret manifeſte optimam diſpoſitionem, & quantum optabant ipſum honorem ſuſcipere ex aſſumto unionis tractatu, licet foret, omnibus, qui ad hoc ſacrum Concilium venerant, & præſertim dominis omnibus ultramontanis, Francigenis & Anglicis, & multis hujuſmodi, qui per mare venerant, & cum maxima difficultate opus haberent ſibi equos & alia opportuna fere eis reperiri impoſſibilia, mutando locum, ad quem non poſſent per aquam pervenire, contenti erant ſi dominus Gregorius nollet Piſas accedere, nec renuntiare per ſuum procuratorem, neque in manibus procuratorum ſacri Concilii, præeligens propter mundanam pompam cum incommodo & diſpendio eccleſiæ locum mutari, quam eccleſiæ complacere, & ipſam ſibi perpetuo obligare, per xx. milliaria vel xxx, ad plus ultra Piſas infra terram ad locum congruum accedere, dummodo ſecuri forent, quod ipſe accederet & cederet, ſicut ipſe Carolus dixerat eis, ſi ad petita loca potuiſſent ire. Quoniam ergo videre poterat Carolus, quod nihil de contingentibus per dominos ſuos & ipſum omittebatur propter ſacram unionem perficiendam, concludebat rogans, obſecrans & adjurans, &c. Deinde vertens ſe ad dominos adſtantes, dicebat ſe dixiſſe, quod ei injunxerant, quantum ſciverat, ſecundum quod ipſorum ultimæ intentionis eſſe comprehendere poterat. Nihilominus rogabat unumquemque eorum, quatenus omiſſa per eum ſupplere & minus bene dicta corrigere placeret.

Deinde dominus Aquilejenſis affirmans dicta per eum, ait ſe aliquid dicere velle propter meliorem unionis effectum, & ipſius tractandæ certius medium, non vero ſupplendi emendive cauſa.

Primo quidem videbatur ſibi, ſi dominus Gregorius nolit Piſas accedere, ſed omnino locum mutari, & quamvis Concilium congregatum Piſis ſit ſufficiens ad negotium unionis perficiendum, & alia eccleſiæ ſanctæ incumbentia, tam de jure quam de facto, ſi dominus Gregorius petit aliud Concilium convocari, ſicut per ipſum Carolum petitum videtur. Quare hæc cum ſui domini & ipſe, ſicut alias dixere, neſcirent apprehendere ſinceritatem animi domini Gregorii, nullam inde inſpicientes opportunitatem. Quærendum itaque videbatur a Carolo & ab ipſo certificari debere, antequam locum & Concilium mutent, ne in unionis detrimentum hoc quæratur per dominum Gregorium & ſuos. Poſſet namque cogitare mutare locum, prorogare Concilium, & ad nullum demum ceſſionis pertingere finem; ſed cum aliis coloribus novas juſtificationis ſuæ exquirere fallacias. Ex quibus alterum putaret, vel quod impoſſibilitate fatigati ſecederent patres, & ſic unio deſolata, vel quod ipſe juſtificatus appareret. Vel, ſi tantum machinari valeat, quod tota obedientia domini olim Urbani unita congregaretur, petere forte putat, quod primo & ante omnia ſuper jure papatus diſcutiatur vel forte amplius, quia quod dicit dominum Urbanum fuiſſe in plena poſſeſſione univerſalis obedientiæ, & per nonnullos nulla legitima lata ſententia, ipſum ſua obedientia fuiſſe fruſtratum, tamquam ſucceſſorem in pontificatu domini Urbani poſtulabit, ſicut de facto expoliatus fuit, ita de facto primo & ante omnia reſtituatur, & per viam hanc putat inter obedientiam Romanam & partem Gallicam, quam unitam quaſi cernit, novam ſuſcitare diſſenſionem, & abolitum fere ſchiſma in pejus priore indeteriorare. Poſtquam igitur hæc videre videbantur, dicebat quod nullo modo hanc fraudem pati volebant nec debebant in tantum eccleſiæ dedecus & incommodum, &

pro-

propterea certificari volebant si locus mutaretur, & si assentirent quod unum communi consensu congregaretur Concilium, ne dominus Gregorius aliquid super jure papatus sui & obedientia sibi restituenda petat. Scire quidem dicebat dominos Gallicos istis numquam consensuros, neque ipsi assentire intendebant, ne jam facta inter eos unio & concordia in divisionem & scandalum pervertatur. ANNO CHRISTI 1409.

Insuper dubitavit, ne dominus Gregorius quæreret, quod Concilium terminaret antequam cedat, utrum si hæreticus vel non; & propter hanc discussionem vel schisma in Concilio, vel Concilii dissolutio fiat, vel quod ipse papa judicetur & remaneat papa. Hoc autem minus quam primum sustinere dispositi erant. Igitur certificari petebant super his antequam locum Concilii & Concilium mutent.

Insuper vertens se ad ceteros dominos astantes, dicebat. Domini mei, puto bonum de locis ad quæ ire possimus & deliberavimus Carolum certificare, ut melius & certius tractare possit: cumque illi dicerent bonum eis similiter videri, ipse dixit de S. Miniato, vel Pistorio, eos deliberasse, & quod sperabat dominos suos obtenturos talem securitatem a dominis Florentinis fieri domino Gregorio si vellet ad prædicta loca accedere, quod merito contentari poterit, sperabat etiam depositionem fortalitiorum alterius istorum locorum, ad quem dominus Gregorius accedere deliberaret, se obtenturos in manibus fidorum partibus fieri.

Dicebat etiam non parum dubitandum, quod dilatio temporis quæ petebatur a domino Gregorio, ut pars sua cum aliis valeat convenire, in desolationem Concilii & unionis redundare possit, & propterea volebant scire quantum differri Concilium petebatur.

Verum si dominus Gregorius recte vellet incedere, sicut Carolus dicebat, ut ipse Carolus perpendere possit, quanta cum caritate erga ipsum dominum Gregorium domini sui incedere velint, inquiebat, quod si in curia stare vellet, quantum in eis erat procurarent cum ceteris dominis cardinalibus apud futurum pontificem honorabilius & gratiosius tractari. Præterea ut inde suos honoraret, unde haberet quod vivere honorifice ipse posset, provinciam Marchiæ Anconitanæ sub suo regimine dari promittebant per totum tempus vitæ suæ.

Et quoniam dominum Gregorium forte puderet inter dominos cardinales sedere, super quos semel tamquam papa insedit; si nollet in curia morari, ei promittebant provideri de legatione, quam magister Thomas dixerat, ut cum honore suam ducere valeret vitam & quiete. Considerabant enim ipsum magis in legatione illa, quam alibi, quietam ducturum vitam, quoniam patriæ illi finitimus erat & notus.

Concludebat tamdem, si locus mutaretur, & de tempore Concilii congregandi cum ipso convenirent, ipsos omnino certificari velle dominum Gregorium cessurum absque ulla contentione sive hæsitatione aut subterfugio.

Cumque nullus prædictorum dominorum ulterius addidisset, sed quisquis quasi effectualiter affirmasset dicta per duos, & exhortando quæ illi, sermonem consummasset suum, respondens Carolus primo ad dicta domini Albanensis, in substantia dicebat:

Post gratiarum actiones de approbata fide progenitorum suorum, & de commendato labore ipsius, ad quem tamen se obligatum, divina illustrante gratia, cognoscebat: gratias iterum referebat de cogitationibus sumtis per eos propter ipsius honoris affectum, maxime quidem tamquam ex fidelibus minimi, quod sacram unionem toto posse & ingenio prosequi deliberassent Ceterum fatebatur magistrum Thomam de Firmo ad eum accessisse cum cedula quadam, quam ipse viderat, & quam eis illum ostendisse confessi sunt, atque de his quæ in ea continebantur offerenda fore & petenda a domino Gregorio, ipsos fore contentos. Insuper fatebatur se pro bono unionis quædam respondisse prædicto magistro super contentis in cedula illa, & super offerendis domino Gregorio & suis; sed certi essent, quod vere quicquid circa illa contulerat, præter omnem commissionem sibi injunctam a domino Gregorio fecerat. Et licet amodo tantum dixerit replicaveritque super dictis suis, ut nauseaverint auditores, tamen quia opportunitas veritatis pro pace ipsum cogere videbatur, quæ pluries replicaverat, iterum dicere nec pudebat nec tædebat. Credere ergo dominationes suas deprecabatur, quod omnes oblationes & quæcumque alia pauca sunt & inania, ut unio fiat spontanea & libera per dominum Gregorium per viam cessionis, nisi assentiant quod unum communi consensu in altero propositorum locorum Concilium congregetur, & nisi æque bonum & tutum partibus alium proponant locum. Et si dixerint, quod duo bona & tuta proposuerint, dicebat quod dominus Gregorius nusquam putabat confidere accedere ad loca dominorum Florentinorum, aut velle, & hoc quia ab ipsius ore & suorum pluries audiverat, quod in opprobrium sedis apostolicæ & personæ suæ & suorum fidelium, contra omnem divini & humani juris modum & debitum, ipsum multifariam & suos fideles lædere procuraverant atque læserant, & propterea, nunquam accedere debere vel sub eorum ditione & potestate. Hoc insuper ipsi faciliter satis verum esse discere potuerunt ex his, quæ oratores domini papæ Florentinis non multis elapsis diebus exposuerant, quæ ipsos nequaquam ignorare ambigebat. Nesciebat ipse Carolus aliquam reconciliationis causam inter dominum papam & Florentinos post hæc initam aut contractam fuisse, oppositum quippe ex his quæ viderat comprehenderat: & propterea supplicabat eis toto posse, & qualibet sanctimoniæ obsecratione, quatenus postquam loci mutationi & Concilii unius congregationis assentire videbantur, nollent pro modico, immo pro minimo labore itineris & difficultate, sacrum unionis vere pacificæ & indubitatæ bonum impediri, immo destrui, & in majus pejusque priore schisma verti: dolebat quidem, si propositum non mutarint, sancti populi Dei excidio. Dolebat & sanctæ matris ecclesiæ turbine: sed quia sciebat necesse esse ut scandala veniant, etiam quod væ erit homini illi per quem scandalum venerit, non aliud poterat, nec licere videbatur sibi, quam dicta sibi domino suo papæ fideliter referre, & quod unio fiat & pax sanctæ ecclesiæ, quantum Dominus dederit, toto posse operari: nec pensarent, quod hoc diceret quia nollet dominus Gregorius cedere. Non enim locum pro cessione æquum & commodum peteret, vel ut ipse cederet, vel confundi ipsum necesse esset, si ipsum remanere papam vellet. Nec putent quod dicat, quod offerre dubitet, timens aliquam

ANNO CHRISTI 1409.

☞ simoniæ maculam, si quæ ipsi offerebant domino Gregorio, renunciaret. Sciebat namque ANNO CHRISTI 1409. rationibus allegatis per ipsum dominum Albanensem, & nonnullis aliis, ipsum propter oblationes illas simoniacum minime fieri; sed manifeste putabat frustra offerri, quæ offerri volebant. Et quoniam de impossibilitate accedendi ad loca petita & aliis consequentibus satis alias dixerat, dicere amplius non videbatur opus exigere.

Ad dicta per dominum Aquilegiensem inquiebat, se toties super his secum contulisse, quod recitare non erat expediens: non tamen omittebat, quod nulla inerat sibi causa, per quam domino Gregorio volenti fallere sanctam matrem ecclesiam dominam suam, si cerneret, favere seu assentire deberet. Et licet insipiens foret, certe omnes insipientiæ limites excederet, si se & sua traderet, sicut obtulerat & offerebat, in manibus ipsorum, in certitudinem quod dominus Gregorius promissa per ipsum Carolum servaret, nisi de hoc certus foret.

Dicebat ipsos excogitare posse, quod eis libebat, sed vere ipse nullius fallaciæ perpendere potuerat nec poterat, & si perpendisset in sui ipsius personæ & bonorum suorum detrimentum non sufferret: multo quidem minus in ejus animæ perditionem. Et quamvis dici posset, quod dominus Gregorius nullam alicui injuriam inferret, si suo vellet uti jure in Concilio juxta regulam juris: *Nemini injuriam facit, qui utitur jure suo:* tamen quia viam cessionis inventam & propositam per dominos Gallicos ad evitandum judicii dubium dominus Gregorius acceptaverat, & se etiam ad illam propter pacem ecclesiæ solemni voto & juramento obligaverat, sciens intentionem domini Gregorii: Volebat ipse Carolus fidejubere, quod si petitis assentirent, cederet absque eo quod jus papatus sui prosequeretur. Et propterea non expediebat ipsos ex hac titubatione loci tuti & congregandi Concilii petiti modum differre, seu mutare, seu auferre.

Dicebat se valde mirari ipsos petere dominum Gregorium non posse se purgare de opposita sibi hæresi coram Concilio, cum excusatio ab infamia liceat unicuique & defensio suæ innocentiæ de jure divino, naturali & gentium; & quod videre videbatur ipse Carolus, quod nullam propter aliam causam petebant hæc, nisi forte, si dominus Gregorius sufficienter purgaret se coram sacra Synodo, ipsi condemnati vel confusi remanerent.

Ad hæc statim Aquilegiensis replicavit: Non diximus hoc quia judicium Concilii timeamus, seu effugere velimus, quoniam absque dubio credimus cuncta acta per nos contra eum legitime & debite acta fuisse; nec quod velimus quod ipse non excusetur se; sed bene dicimus, quod sua nocentia vel innocentia agitetur per viam judicii, quoniam esset scandalum & schisma suscitare, quia unusquisque suum vellet honorem tueri, nolimus assentire. Et si ipse vult quod per viam judicii procedatur, compareat hic coram sacro collegio, ubi jam citatus est, & administrabitur sibi justitia.

Ad hæc Carolus: Quare ergo non sic alibi sicut hic? si tutus est; ita hic velut alibi foret; verum ut videatis quod non quæratur velle scandalum pro pace suscitare, dicebat: Volo promittere & fidejubere, quod facta sufficienter per dominum Gregorium excusatione sua, nihil suscitabitur contra vos.

Inquiebat, quod audita referret domino suo papæ, & cum ipso operaretur, secundum gratiam quam Altissimus sibi concedere dignaretur, toto posse & bona fide, quod dominus Gregorius accederet Pistorium, si fieret sufficienter tutus, ipse & sui ad Concilium venire volentes: verumtamen in hoc modicum sperabat posse proficere rationibus quas dixerat, sic quod eis supplicabat, quatenus nollent in hac spe persistere, sed dignarentur inclinari assentire petitis, si unionem volebant & diligebant. ANNO CHRISTI 1409.

Ajebat, quod nulla temporis dilatio quærebatur, nisi quæ opportuna foret, & quoniam unio potius per viam pacificam & partibus acceptam quæri debebat, quam aliter; æquitas circa partium commoditatem servari debebat. Sciebant namque ipsi quantum temporis lapsum erat post primum Concilii sui terminum, & quot venerant, quantumque, ut alii quos venire sperabant accedere possent, oportuerat ipsos suum prolongare Concilium, sciebantque primum terminum indictum per dominum Gregorium suis ad suum Concilium veniendum. Et propterea si divinam & naturalem legem & æquitatem nolebant attendere, debebant circa dominum Gregorium modos servare, quos, si in eodem casu essent, circa ipsos servari vellent.

Dicebat vere ipsos valde suo videre commendandos fore de grata provisione, quam personis domini Gregorii & suorum facere disposuerant post cessionem suam, & quod omnia, Domino concedente, diligenter referret ipsi & suis.

Inquiebat conclusive, quod dominus Gregorius cederet, quando & quomodo Concilium congregatum, ut petitur, terminaret absque contradictione; & hoc promittere nolebat ipse Carolus; & pro domino Gregorio fidejubere: Nam cum domino Gregorio loquens & volens super sua cessione sciscitari, dixit, quod vere quicquid adulatores ipsi suggererent, certus erat ipse Carolus, quod numquam unio fieret, ipso remanente papa. Et propterea de duobus alterum præeligere sibi expediebat, vel papatum cum desolatione ecclesiæ, & tamdem sui & suorum; vel pacem ecclesiæ cum cessione, & merito & bono sui & suorum. Ipse vero respondit, quod pacem ecclesiæ potius volebat, quam papatum: & si Dominus tantum concederet, quod in Concilio petito si reperiret ..... totum mundum de hoc cum opere certificaret; & quod certe numquam illius Concilii terminationi contradiceret. Mirabatur quoque Carolus, quomodo mentes ipsorum, quos prudentes reputabat, titubare valerent, quod dominus Gregorius modos exquirere auderet, si Concilio interesset, ad cessionem fugiendam vel evitandam. Notum quippe illi erat universam quasi ecclesiam inclinatam & dispositam fore, quod ipse suusque adversarius cedere deberent, & cederent, & quoniam visum fuit eis vias invenisse ad subterfugiendam vel evitandam cessionem, pluribus ex suis etiam fidelibus exosam se noscit; unde nec dubitandum erat ipsum causam odii contra se ipsum augere velle, nec debebant ipsi ex frivola hac dubii occasione modum ad unionem petitum seu differre, seu non exsequi.

His ita dictis, inter se mutuo conferebant, si melius foret aliquos cum pleno mandato uniti collegii & Concilii universalis Ariminum transmittere cum ipso Carolo, informatos plene de eorum intentione. Cumque pluribus eorum

rum visum fuisset, quod non, Carolum consulere placuit, quid sibi super hoc utilius appareret. Ipse vero considerans, quod partium animos inter se distare cernebat, ne odii inter eos augeretur fomes præmissa excusatione suæ insufficientiæ ad consulendum tanto negotio, dixit differendam fore missionem propter partium honorem, & ad tollendum omne rancoris futuri possibile augmentum. Ipse enim cum sui beneplacito, postquam concluſive expeditus erat, ad dominum suum papam festinaret, & comparata ejus intentione super tractatis, si modicam inter eos differentiam reperiret, infra quindecim dies ad plus personaliter rediret, vel personam transmitteret, juxta posse quam putaret idoneam. Si vero dominus Gregorius oblatis per eos assentire dignaretur, ipsis statim nuntiaret, & tunc transmittere poterunt. Rogabat quoque eos, ad tollendam omnem moram, quatenus interim eligere placeret eis patres utique venerabiles, idoneos, & quantum eorum considerationi possibile erit, justos, æquos & pacificos, jurgia odientes & scandala. Nam aliter novissima ecclesiæ prioribus pejora fierent, & hos transmittere cum pacifica commissione & sufficienti mandato. Insuper una cum dominis Florentinis providere super modo accessus domini Gregorii & suorum, & super securitatibus opportunis præstandis sibi atque suis, si judicaverit accedere; quod tamen, ut alias dixerat, parum sperabat, & illos suos si venturos scriberet plene doctos mandaret. Supplicabat, atque eis obsecrabat, ne vellent pro modica itineris difficultare & temporis intervallo, in omnem eventum quietem sanctæ matris ecclesiæ & omne ejus commodum, quod concordia inter eos & dominum Gregorium, si fieret, futurum erat, perdere. Demumque licentiam petiit ab eis ad patriam remeandi.

Illi autem provisuros se obtulerunt de mittendis, ut petebat, & securitatibus, & concedendo illi licentiam recessus, rogando, obsecrando, adjurando, ut supra, dicentes eum posse si vellet.

Tandem discedenti, nec aliter reverentiam exhibenti, nisi uti consuetudo est magnis dominis exhibere sæcularibus, dixit unus ex eis: non vis osculum pacis dominis istis exhibere? Tunc Carolus: domini mei, vos bene scitis me non convenire vobiscum quis pastor sit; nihilominus quia quicquid dixeritis, credere debeo vos unionem diligere & velle, ex quo unionem spero, habitum in spe futuri actus venerari paratus sum, & tunc antequam discessisset, ab eo obtenta jam licentia a Domino Gregorio ipsos venerandi, juxta quod suæ discretioni videretur, accessit ad eorum osculum, secundum ordinem venerabilitatis, quem inter se servabant, & sic discessit, nihil effectualiter amplius cum eis agens. Neque silendum est, quod Carolus putat, quod postquam Pisis fuit, pridie quam fieret eorum sessio, quidam frater Angelus de Reate, secretarius, ut ferebatur, uniti Concilii, exploravit si cum aliis Concilio in illo Carolus sedere vellet, dicens se scire honorabilem locum sedere volenti cedere decretum fuisse per eos qui Concilio præerunt, ipse quidem respondit se velle libenter, dummodo, quod pace universalis ecclesiæ quærebat, proponere coram Concilio illo permitteretur. Ille vero dixit, quod non putabat permitti, quoniam non erat moris sæculares aliquid in sacro Concilio proponere, ipse autem respondit, se ergo consedere nolle, si proponere non licebat quæ ecclesiæ quieti & commodo utilia cernebat & tractare venerat, ne ad consentiendum eorum terminationibus sedisse videretur. Post hæc magnificus dominus Malatesta de Pensauro frater suis his similia dixit. Cui cum similiter respondisset, illi dixit se voluisse informari quoniam & ipse sedere, si vellet, requisitus erat, quod reperiat moris non esse in sacro Concilio alicui quidquam proponere licere, nisi prælatis & oratoribus; & cum sedere deliberasset, volens notabilissimam rem videre, quam numquam forte visurus erat, statuerat intra se consuetudinem servare, & nihil penitus proponere, & ad hoc Carolum alliciebat. Ad quem Carolus ait, quod potius visus cerimoniæ Concilii privari volebat, quam quod licere non videbatur sibi præsens & tacens assentire videretur.

Discessit igitur a Pisis & Florentiam venit, dominisque & eorum collegiis acta Pisis substantialiter retulit; quos visus est per eorum responsa plene super ea informatos reperire. Sed quamquam exhortatus fuerit eos multis rationibus, quarum pars efficacior supra dicta est, quæ petebat ratione manifesta publicæ Christianorum rei utilitate, & eorum privatæ, per eos assentiri & promoveri debere, hoc effectualiter responsum obtinuit, quod libenter voluissent eum a reverendissimis dominis cardinalibus uniti collegii & sacro Concilio obtinuisse quod optabat, postpositis in quibuscumque eorum privato honore & commodo. Verum quia dominis illis non videbatur assentire aliter quam feciſſent, salvo honore & debito ipsorum, non videbatur eis illos ulterius cogere posse, nec volebant; nec videbatur eidem domino Gregorio eum justitia seu æquitate renuere posse Pisas accedere, sive saltem S. Miniatum aut Pistorium, præsertim se volentibus, velut domini illi obtulerant, dominum Gregorium tutum sufficienter reddere, & ipsum, si ad sua accederet loca, bene honorificeque tractare. Et propterea concludentes rogabant, obsecrabantur, adjurabant ut alii effectualiter.

Ad hæc Carolus respondit sicut circa similia dixerat dominis Pisis existentibus. Addidit tamen, quod supplicabat eis, ne propter vanum timorem justum Dei judicium incurrerent, & contra eos in ultionem provocarent. Quidquid enim dicerent, sciebat Carolus, si veram ecclesiæ pacem & ipsorum utriusque verum commodum privato quodam apparenti commodo & honori præmittere vellent, Dominum Deum non parvam eis dedisse facultatem ecclesiam sanctam tot annis scissam reintegrandi, & divinum uniendi populum, & suis occurrendi periculis & expensis. Sufficiebat quoque sibi hæc illis dixisse & suam circa hoc purgasse conscientiam. Dispositus tamen erat quidquid poterat pro sacra unione operari, & quod dominus Gregorius Pistorium accederet, licet æquam declinandi causam haberet, propter illa quæ contra eum tam impetuose & opprobriose fecerant, & quamvis modicum speraret ipse Carolus in hoc proficere posse, & licentia obtenta, die alia discessit.

Deinde quidem continuatis dietis Ariminum appulit XXVI. Aprilis, & horam circa vespertinam domino suo obsequium reverentiæ conservatum exhibens, jussus in crastinum redire, & quæ egerat exponere, paruit. Mane autem facto

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

☞ facto in unica hora ad palatium domini Gregorii perveniens, illum in camera ſui paramenti ſedentem reperit, omneſque dominos cardinales ſuos circumſtantes, qui Arimini ſecum venerant, inter quos dominus Tudertinus tunc aderat, atque dominus Corario prædicti domini papæ nepos. Præceptus igitur a domino ſuo quæ dixerat, audierat & reſponderat Piſis & Florentiæ, quantum ei a domino datum fuit, poſſe recordari atque explicare, fideliter nunciavit, partem tantum illam oblationum particularium domino Gregorio & ſuis faciendam ſilentio pertranſiens. Videre namque viſus erat jubere honeſtatem prius illis domino Gregorio private nunciandas fore, quam palam. Dicebat cum coram aſtantibus multa bona offerri domino Gregorio & ſuis, ſi vellet accedere & cedere, vel tantum cedere ut petebant. Tandem vero dicebat: *Sancte pater & domine mi*, ſuperfluum eſt, & reprehendendum putaretur, ſi verbum perſuaſionis ſeu exhortationis ſanctitati veſtræ ſuper unione eccleſiæ ſanctæ proferre accederem, cum longe ſit excelſior prudentia veſtra ſenſu meo. Quantum unio ſanctæ eccleſiæ conferat longe melius me cognoſcitis. Non ignoratis inſuper quæ eccleſiæ proficua fuerint, quanto ardore vobis incumbat inquirere, perſequi, & exſequi. Concludam tantum in verbo veritatis æternæ, *Niſi abundaverit juſtitia veſtra plus quam Scribarum & Phariſæorum, amen, amen dico vobis*, non dabitis pacem eccleſiæ, *nec intrabitis in regnum cælorum*.

Circa autem veſperas diei illius ad dominum Gregorium acceſſit, præſentibuſque domino Antonio cardinali & camerario, & domino Paulo nepotibus ſuis, & quantum minus male valuit, cuncta explicite & ſerioſe retulit, quod particulariter & abſolute per eum fieri domini qui Piſis erant poſtulabant, quomodoque certificari de hoc petebant. Pariter quoque retulit oblationes quas ſuæ perſonæ & ſuis faciebant, & certitudines quod promiſsa ſervarent oblatæ.

Ipſe quidem, his auditis, cogitare viſus, aliquantulum tacuit, deinde lacrymans, inquit, juxta verbum Suſannæ: Anguſtiæ ſunt mihi undique. Si enim egero quæ iſti petunt, cauſa ſum deſolationis omnium qui fideles fuerunt prædeceſsorum meorum & mei, & præſertim eorum qui fuerunt mihi fideles, meæ etiam propriæ perſonæ & meorum proditor eſsem. Si vero non egero, maximum in eccleſia ſcandalum facient. Dicebat ulterius, quod certe peſſime faciebant, nolendo tam juſtis & æquis petitionibus aſsentire, ex quo pax reddita fuiſſet eccleſiæ, & quod perpendere poterant omnes, quod odium quod in eum gerebant, & ambitio papatus, quem multi eorum cupiebant, tot malorum cauſa erat & fuerat. Verum quid aliud poſset neſciebat, niſi ſuam diligentiam facere, & poſtquam illi volebant, quod unum communi conſenſu fiat Concilium in loco tuto, diſponebat ſuum accelerare acceſſum ad locum, ad quem ſacrum indixerat Concilium: ibique diſpoſitus erat juxta gratiam quam ſibi daret Altiſſimus, ſacram unionem proſequi, & alia eccleſiæ ſanctæ commoda tractare, & terminationibus Concilii illius, quod juridicum erat, acquieſcere, ipſaſque quantum in eo eſſet excutioni mandare. Neque enim credere poterat, quod Dominus Deus ipſum juſtam cauſam foventem, & qui eccleſiæ ſanctæ commodum proſecutus fuerat & proſequi intendebat, non foveret. Impoſſibile iterum apparebat ei quod populus Chriſtianus & præcipue qui fuerant fidei domini Urbani & ſuorum ſucceſſorum per tot annos, videntes adverſariorum ejus iniquitatem iſtam ſanctæ eccleſiæ duci paterentur & permitterent. ANNO CHRISTI 1409.

Reſpondebat Carolus, credendum eſſe ipſum anguſtiari præ ceteris, tanto amplius, quanto magis cognoſcebat imminentia ſcandala, futuraſque jacturas eccleſiæ, quanto etiam ſanctitati ſuæ incumbebat populum domini ſibi præ ceteris commiſſum ab omni incurſu & fraude liberare. Ipſique in tot anguſtiis & perplexitatibus involuto, a quolibet præſertim fidelium ſuorum compatiendum fore fatebatur.

Inquit, quod de duobus alterum eſſet, vel Piſis exiſtentes & Florentini ipſum ſufficientem tutum redderent, & ſuos fideles, ſi Piſtorium ſeu ad S. Miniatum accedere inclinaret, vel non: ſi ſic, non poterat perpendere Carolus qua ratione ſanctitas ſua conculcationis & deſolationis ſuorum olim & tunc fidelium, etiam ſuæ perſonæ & ſuorum perditionis eſſet cauſa. Verum ex adverſo, cum illi ſibi ſuiſque ſufficientem offerant ſecuritatem, ſi ipſa renueret ſimpliciter & ab experto, non videatur quod illi tutelam & cautionem ſuper libertate Concilii non ſint per effectum tribuere diſpoſiti quam offerant ſufficientem. Ad ſubterfugium imputabitur ſibi omnis quam ingeſſerit ratio, impoſitum, & diviſio quæ inter plures ſuorum fidelium & ipſum orta eſt, quia videre viſi ſunt, eum ſubterfugia cum fallacibus juſtificationibus ne cederet quæſiviſſe, ampliabitur. Sicque conculcationis & deſolationis ſuorum & per conſequens ſui augendo cauſam, augmenti effectus cauſa fiet. Si quoque aſſentire non renuerit Sanctitas ſua, & illi idoneam & ſufficientem cautionem ſeu noluerint ſeu præſtare non poterunt, tunc ejus non accedendi ad locum patefiet juſta cauſa & dolus adverſariorum, ſive non æqua poſtulatio & excuſatio ipſorum, cum nec ad loca tuta & æqua accedere voluerint, & cum ſua ſanctitas ad locum non æquum accedere humilietur, ſufficientem ei & ſuis non præbeant ſecuritatem. Hanc igitur ajebat ſuos videre viam eſſe calumniatores confundendi & ſe juſtificandi, ſuos ſimiliter juſtificandi fideles & exaltandi: aliam quippe calumniatores juſtificandi ſuos, & ſuorum fidelium plurimos ab ipſius repellendi obedientia, & inter ſe ipſas dividendi. Demumque viam eſſe poſſe, niſi ſolus Deus Dominus obviaverit, omnimodi opprobrii & conculcationis, ſuæ perſonæ & omnium qui in ſua fidelitate perſeverabunt. Dixit quod vere per ea quæ propriis oculis viderat, & propriis palpaverat auribus, niſi ſanctitas ſua cum his qui Piſis erant concors fuerit, majus longe quam putetur ab hominibus ſcandalum populo Chriſtiano fieret, & in eccleſia Dei. ANNO CHRISTI 1409.

Inquit, quod juſtum & æquum viſum fuit ſibi & utile eccleſiæ ſanctæ quod petitum fuerat & videbatur, & propterea ut obtineretur laboraverat, atque plene admittebat nullam intellexiſſe rationem, quamvis qui Piſis erant congregati multas reddidiſſent, propter quas non debuiſſent aſſentire petitis. Fatebatur etiam quod in multis illorum cauſa futuri maximi ſcandali erat odium partium in mentibus eorum adverſus perſonam ſuam, & ejus qui dicebatur dominus Benedictus; ſed adhuc potior in quibuſdam ambitio papatus; apud quidem

ANNO CHRISTI 1409.

dem alios ſpes promiſſorum, quæ nonnullos A vendicaſſe apud expertos rei manifeſtum erat, apud vero alios ignorantia facti, ſeu quædam, forte non abſque omnimoda occaſione ſaltem apparenti, concepta ſuſpicio contra eum & adverſarium ſuum. Apud autem alios metus expenſarum & vecordia quædam timore laboris exorta: apud quoque ceteros hebetudo quædam animorum & vilitas, qui cum bonum cernerent, promovere non curabant, putantes apud Altiſſimum & homines ſatis ſibi fore majores, & multitudinem cernerent contradicere palam, ſeu illis ſe opponere non audebant. Verumtamen conceſſis eorum erroribus & malitia, ſupplicabat toto corde quod ipſorum multam malitiam & errores ſuæ juſtitiæ plenitudine con- B vincere vellet, memorans ſanctitatem ſuam illud apoſtoli, *Noli vinci a malo, ſed vince in bono malum*, nec excuſatam cum reverentia putabat ſanctitatem ſuam illos dimittere in eorum ſuperbia & adinventionibus abire, non ſolum quidem qui horum principalis cauſa erant quæ ſibi offerebant, ſed innocentes plurimos & omnem Dei populum in maximas jacturas & ſcandala trahebant, niſi ipſe ſuæ humilitatis & prudentiæ occurreret abundantia. Replicavitque verba Domini, quæ jam mane eodem dixerat. *Amen, amen dico vobis, niſi abundaverit juſtitia veſtra plus quam Scribarum & Phariſæorum*, non habitis pacem eccleſiæ, *nec intrabitis in regnum cælorum*.

Ait ſuam ſanctitatem facere poſſe quod ſibi libebat, cum reverentia tamen de his quæ titubat ipſam adviſabat, videlicet acceleratione acceſſus ſui ad partes Forojulii, acceleration futuram eſſe maximi futuri ſcandali, non exſtirpandi forte diebus ſuis. Credere quidem poterat ſanctitas ſua ipſi Carolo, ſi placebat, non daturo in hoc mendacium. Per ea enim quæ dum erat Piſis comprehendere potuerat, multi erant qui ſollicitabant per publicos proceſſus ſanctitatem ſuam & adverſarium ſuum ejici, & opportunitatem ad honeſtandum negotium quod optant, quærunt. Cumque viderint ſanctitatem eamdem diſceſſiſſe, calumnias exaſperabunt in eam, jus ſuum dilatantes, di- D centeſque: ecce viam ad conveniendum pro ſacra unione exequenda, atque ex hoc jam adepti viſi coram ſuis aſtantibus quod cupiebant, proceſſus urgebunt, & poſtquam de tractatu unionis in facto illos palam inſtruere poterunt, eum perjurum, fautorem antiquati ſchiſmatis, & hæreticum aſtruent, neminemque noſcent excuſare eum poſſe, cum cedendi tractatum quemlibet infecerit, nec alium proſequatur, per quem unio fieri, poſſibile ſit. Perpendere quidem patule dicens poteſt orbis univerſus, quod non niſi ad ſubterfugiendum ceſſionem & decipiendum fideles illiuſmodi Concilium indixit & proſequitur. Certus namque eſt dominum Benedictum & ſuos ad illud acceſſu- E ros non fore. Similiter neque majorem partem fidelium qui ad hoc verum & ſacrum Concilium acceſſerint & acceſſura eſt, & propterea ipſum cum pauciſſimis ſuis confluentibus non poſſe unionem per Concilium illud facere, cum certiſſimus ſit, certi quilibet eſſe debeant, quod non accedebat illuc ad unionem perficiendam, ſed quantum in eo fuerit deſtruendam. De Concilio quidem domini Benedicti qualem unionis fructum attuliſſet, patebat, unde inferrent, quod uterque eorum jam præciſus eſt, & notorie incorrigibilis, gravemque jacturam eccleſiæ imminere, ſi ſedem apoſtolicam diutius vacare ſinatur. Et exinde occaſione ſumta, concorditer procedent ad ſententiam diffinitivam celeriter, & poſtmodum ad tertii, ut ſic dicatur, pontificis electionem. Quo facto, quod jam factum eſſe, domino Gregorio Forojulium accedente, Carolo videre videbatur, cum reverentia petebat, quando & quomodo putabat fieri unionem poſſe? & ſi diceret forte quod alias dixerat, ſe paratum acquieſcere terminationi Concilii ſui, quod vere & juridice univerſalem præſentat eccleſiam, & eccleſiæ univerſalis auctoritate fungebatur, petebat, dato quod ſic eſſet, quid in facto Concilium illud proficeret unioni, & quid circa hoc conſulere poterit aut diffinire. Si enim conſultum fuerit, & conceſſo etiam quod juridice terminatum, quod dominus Urbanus, præceſſoreſque ſui & ipſe veri fuerint pontifices, & quod diligentiam debitam adhibuerint pro unione exequenda; iterum terminent ipſum tamquam verum pontificem ab omnibus venerandum fore, ceterum terminent aliorum congregationes non concilia, ſed conciliabula fuiſſe irritent, damnent eos & acta per eos, petebat a ſanctitate ſua, ſi alios credebat hujuſmodi acceptare ſententiam, dicens Carolus ſe certiſſimum eſſe quod non, & propterea certiſſimus erat, quantum humana fragilitas de aliquo certificare poterat, humana conſideratione, Concilium ſuum per C viam illam de facto unionem facere non poſſe. Inſuper ſi diceret, quod dabitur modus in illo concilio reintegrandi obedientiam quæ fuit domini Urbani, dato, quod ſic fiat, quod tamen fieri quodammodo impoſſibile Carolus putabat, animadvertebat, quod par illa fuit per multos annos, abſque ulla diviſione, multa principum proſperitate & potentia fulta, & tamen ſchiſma minime ſublatum fuit, quin immo quotidie auctum & inveteratum: unde etiam per viam illam Concilium ſuum unionem producere parum ſperandum erat. Præterea dato quod ipſe Gregorius una cum Concilio ſuo omni poſtpoſita excuſatione, ubicumque in orbe terrarum fuerint adverſarii ejus, utrique, videlicet qui dicitur Benedictus, & uniti collegii, terminaverit accedere, ibique ſuum debitum quodlibet adimplere plene & perfecte, non putabat tamen Carolus, quod, ſi qui Piſis ſunt electionem alterius jam fecerint, ſtante, quam in facto expertus eſt, modica erga Dominum Deum reverentia & caritate, inſuper urgente in proximos odio & privati honoris & commodi mundani ambitione proterva, non credit, licet unio fieri deberet, ipſam tamen fieri. Movebant quidem præſertim animum ſuum rationes iſtæ. Nam dominus Gregorius, adverſariis ejus non cedentibus, cedere debere atque teneri non credebat ſuum conſulere Concilium aut diffinire. Quod ſi huic viæ dominus Gregorius jam conceperat terminaveratque, ſuo Concilio illam terminante, aſſentire; longe præſtantius penſabat Carolus certitudini unionis & ipſi domino Gregorio fore, Piſtorium accedere, quam feſtinare ſuum Concilium celebrare, ut talem exſequatur terminationem, poſtpoſitis quidem aliis rationibus publicis & privatis. Hæc propter certitudinem unionis apparebat præferenda, videlicet primo cedere, quam alius eligatur, quam poſt. Si enim primo ceſſerit, dubia non eſt electio ex cauſa ſui, ſiquidem antequam cedat alius eligatur, ſua ceſſio poſt factam electionem illam,

niſi

nisi de facto tantum certificare non potest; valeat quidem licet pontifex cedere, non potest sibi substituere pontificem; & si mala seu inepta fuerit electio, illiusmodi cessio post facta ineptitudinem illius auferre poterit multo minus, sive validare. Si dicatur dispensari posse electionem illam per eum prius quam cedat, quis dicet hoc certum esse de jure, an dubium potius est, ac cuilibet juri canonico dissonum & oppositum? Præterea quis credet electum illum & electores hujusmodi postulare dispensationem, vel gratis oblatam acceptare velle? At si dicatur: Ille talis postquam fuerit electus cedere poterit; dicebat quod bene faceret, sed ratione multiplici, & præsertim præteritorum experientia, & præsentium qualitate ponderata, non putabat, quod si tertius eligatur, nisi invite, umquam cedet. Aut enim cogitatur eligendum eligi debere cum modo, ut cedat aliis cedentibus, quisquis electus fuerit, dum voto solemni & juramenti cautione, quantum magis de jure valide fieri queat; & tunc vel credebatur illos qui Pisis erant hujusmodi electionem facturos esse, vel non; detur quod sic, tunc qua ratione habilior modus reperiatur, tres insimul conventuros fore & cessuros quam duos? Si namque difficultas negotii causa impedimenti fuit, aucta causa difficultatis, addi impedimentum necessarie erat. Qualis enim fuerat difficultas conveniendi insimul duos, & modum reperiendi ad cedendum, opus teste erat. Si negotii difficultas, & non partium voluntas causa fuit impedimenti, si quoque voluntas, credendumne est humanæ menti liberum citius cessurum fore, quam eos qui per vota solemnia & juramenta valida ad cedendum obligatos fore toti patebat orbi; vel forte credendum erat, si tertius ille majorem sibi ceteris favorem inspiciat, citius quam ceteri cesserint cedere? Quod autem electio illa non fieret cum obligatione ad cedendum, his rationibus ipse Carolus movebatur. Primo quidem putabat, quod si volebant qui Pisis erant eorum Concilium juridicum & indubitatum asserere, velut asserebant, eorum terminationes, tam circa ejectionem, quam circa electionem fore validas, indubitatas & irrefragabiles omnimode fore cunctis fidelibus conarentur ostendere, & inde non cum obligatione illiusmodi electionem facturos fore, si quidem bono moveretur zelo. Dubitandi maxima inerat ipsis causa, si cum modo cedendi debere elegerint, ne forte si noluerit ille servare promissa, opus eis, sic dato quod jus foveant, illum iterum tamquam alios velut perjurum antiquati schismatis fautorem & hæreticum ejectum & præcisum declarare, & ad quarti electionem pervenire: unde quartischisma pro trischismate fieret. Concludebat ergo de primo ad ultimum, quod ut in principio hujus particulæ proposuit, videlicet accelerationem ad Concilium suum Forojulii, accelerationem posse esse, immo futuram esse credebat accelerationem tertii ad nomen papatus eligendi; quo facto, de unione diebus suis parum, quin immo minime forte erat sperandum. Et ideo suppliciter Gregorium deprecabatur suum modum adhibere, per quem tam proximum, maximum, pessimumque scandalum non fiat in ecclesia sancta Dei.

Dixit nedum per sanctitatem suam, sed per quemlibet fidelem recto animo incedentem hoc sperandum fore. *Prope enim est Dominus invocantibus eum*, sed præsertim *omnibus invocantibus eum in veritate*. Et propterea si recta ambulavit, & ambulabat mente, nihil erat & quod formidare deberet. Si autem non, reverenter suam sanctitatem memorabat, quamvis præsumtuosus nimis esset sibi, quod si homines decipi quandoque possibile sit, Dominum Deum decipi semper impossibile est, nec credat quod Deus ultionum Dominus non vindicaret adhuc injuriam sponsæ suæ dilectæ, sive in eum, sive in adversarios ejus, quisquis injuriæ hujusmodi adversus eam causa fuerit.

Inquit quod certe neque incutiendi sibi timorem causa, neque quemquam blasphemandi, sed quia si veritatem fileret, erga sanctitatis ipsius, quem sibi dominum spiritualem & temporalem cognoscebat, nimis noxium se putaret, pandere proponebat, quod præcipue potuerat ex opinionibus eorum qui Pisis erant. Sciebat quidem multos sanctitati suæ suggessisse, congregatos Pisis multum inter se discordes fore, verum tamquam fidelis perceptor & relator suam reddebat sanctitatem certam, quod si non certificaret populum Christianorum aliter quam illuc usque feciset, se potius pacem ecclesiæ & unionem divini populi diligere quam papatum, quasi cunctos sibi adversantes reperiret etiam usque ad majorem numerum eorum, quos sibi fidelissimos reputabat. Se quidem vidisse dicebat eos qui obedientiæ fuerant domini Urbani, magis infestos, & adversos contra sanctitatem suam, quam alios longe. Sed & omnes tamen contra eum & adversarium suum unanimes cognoverat. Et licet in aliis particularibus minus concordes essent, contra tamen eos ambos nusquam discordes erant. Per ea insuper quæ viderat, certe nullus eorum hostem habebat, quem non vellet prius in pontificem eligi, & quantum sibi incumberet, in pontificem eligere, quam alter eorum pontifex remaneret. Et licet multas inter eos discordias comprehendisset, maxime ambitiones papatus, & prærogativas quas quisque a benevolo sibi sperabat papa futuro, tamen in ejiciendo eos, quoslibet plus quam concordes repererat. Et certe quisquis fabulabatur oppositum, seu non informatus falsum dicebat, seu adulationis ope fomentum quærens, maxima suæ sanctitatis adstruebat mendacia.

Tunc dominus Gregorius ait se totum stupefactum fore ex his quæ Carolus dicebat. Videbatur namque sibi ipsum mutatum opinionis esse, postquam Pisas iverat. Nam antea modum proposuerat æquum & juri consonum, & modum illum justum & æquum tam sibi quam aliis pluribus bonis rationibus persuaserat. Ipse vero, quamvis attenta juris dispositione aliter procedere debuisset, & rebellium suorum inductis a jure remediis præsumtionem cohibere, & castigare, tamen assensit, nec ab illa opinione mutatus erat, promissa per eum servare intendebat, nec sui erat culpa, si alii justis petionibus & æquis assentire nolebant. Unde stupebat Carolum exhortari ipsum assentire debere iniquæ eorum & fallaci petitioni in detrimentum sui & suorum fidelium; esto quod illi a justitia & æquitate deviassent & deviarent. Et interrogabat Carolum si consulebat ei, quod Pisas accederet.

Ad hæc respondit Carolus, quod mutatus non erat ab opinione sua, nec crederet sanctitas sua ipsum quæ dixerat dixisse, aut quia rationibus illorum victus, propter veritatis reverentiam, sua opinione mutata, dicta

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

☞ cta mutaverit ſua ; aut quia prece allectus , aut quia pretio ſeipſum venumdaverit , aut quia timore percuſſus , potius multitudinis , quam veritatis favore hærere intendit . Neque enim Domino Deo præveniente & cooperante , tantæ obſtinationis eſſe propoſuerat , quod ſi convictus ratione foret , rationi non acquieſceret & veritati quam cognoſceret . Neque etiam tantæ ſuperbiæ erat , quod convictum non puderet amplius mendacium defenſare , quam ſe a veritate victum fateri . Ceterum neque adulationibus perverſus erat . Nullo inſuper pretio , ullaque pretii ſpe venumdaverat ſe , neque tantum multitudine congregationis eorum territus erat , quod veritatem Domino Deo faciente , non præferret humano favori ; & quod ſperabat ſanctitatem ſuam ejus conſtantiam majorem experiri , quam eorum qui in facie ſibi adulabantur , Domino quidem annuente , ſperabat ſe numquam ſuam ſanctitatem relicturum , niſi juridice oſtenderetur ſibi ipſum ſuis demeritis præciſum eſſe & ejectum . Non inſuper videbatur ſibi ſua variaſſe dicta , immo paulo ante confeſſus fuerat & iterum fatebatur , quod apparebat ei qui Piſis erant contra omnem juſtitiam & æquitatem negaſſe petita , quidquid in oppoſitum arguiſſent . Sed quæ inquierat ſanctitati ſuæ , ideo dixerat , quoniam pax ſanctæ eccleſiæ & unio populi Chriſtiani tanto majorem ab ipſo exigebat clementiam , quanto adverſariorum ſuorum ſuperabundaverit iniquitas & injuſtitia Non enim aliter ſuperari malitia a virtute poteſt ; nec putaret per ea quæ comprehendere poſſet aliter de ſuis hoſtibus triumphaturum fore , & quietem redditurum eccleſiæ . Et propterea ſanctitati ſuæ bis dixerat : *Niſi abundaverit &c.* Et dicebat quod non hortatus fuerat ſanctitatem ſuam aſſentire illis cum ſui & ſuorum detrimento . Sed licet illi inepte peterent quod Piſtorium iret , ſuæ ſupplicaverat ſanctitati , & ſupplicabat , quod illorum defectui ſua benignitate occurreret . Et hæc omnia propter Domini honorem & ſibi commiſſi populi caritatem . Multum quoque etiam ſibi apparebat differens , ſi ſupplicaſſet & ſupplicaverat ſanctitati ſuæ , quod Piſas iret , vel ſi ſupplicabat quod accederet Piſtorium . Piſis namque citatus fuerat , quo ſi accederet , jurisdictionem eis , quam non habebant , facere videretur , cum illis quos in eum juriſdictionem non habere ſciebat , aſſentiret , & coram ſuo throno vocatus accederet . Unde non ſolum ſe , ſed pontificale culmen ſubjiciens ſubditis , inficiebat illud : maximam inſuper opinionem genuiſſet in poſteris adverſus omnem juris diſpoſitionem aſſentire viſus , quod cardinales poſſent Concilium congregare , & ad illud citare papam ; pluribus nec non rationibus aliis , quæ per ejus ſcripta apparebant , dicebat ſe non ſupplicaſſe nec ſupplicare quod Piſas ad illorum Concilium citatus iret .

Præterea quoniam non ſolum per ea quæ clandeſtine perceperat , verum per ea quæ manifeſte viderat , & multis tam aliorum, quam eorum qui ſecum ierant manifeſta eſſe putabat , non credebat , ſanctitatis ſuæ perſonam tutam Piſis eſſe , poteſtate civitatis illius exiſtente velut erat in favorem congregatorum Piſis promta ; multo quidem minus Concilium . Nec quoque putabant , quod ſumta ſuſpicionis rationabili excuſatione apparenti , propter detrimentum ſui ſtatus ſuæque civitatis reive publicæ excidium evitandum , domini Florentini fortalitia & poteſtatem civitatis Piſanæ in manibus non ſuſpectorum partibus , & eccleſiæ univerſalis traderent . Verum ex adverſo conſiderabat quod Concilium Piſtorio congregatum , non privatum , ſed commune eſſe oportebat , quia communi conſenſu & auctoritate congregari alii aſſentiebant , nec amplius ſuæ præjudicabat ſanctitati ipſum Piſtorii congregari communi partium conſenſu & auctoritate , quam ſi Bononiæ & ceteris locis quibus ſic congregandum eſſe aſſenſerat , qui Piſis erant aſſentirent congregari . Credebat etiam per ea quæ ſibi oblata fuerant, quod domini Florentini Piſtorium & fortalitias ejus in manibus non ſuſpectorum partibus , & eccleſiæ univerſalis deponent ad hunc actum celebrandum , ex quo tuta erit perſona ſua & Concilium tutum & liberum . Si quidem non deponent , tunc orbi patebit , quidquid ex parte ſui impleſſe debuerat , eum feciſſe ; illos vero minime . Innoteſcet ceterum orbi humilitatis ejus abundantia , & ſuorum ſuperbia adverſantium , & multimode fallacia exquiſita : unde fortes animo efficerentur multi , convenirentque ad notoriam perverſorum malitiam ſuperandam . Deque duobus alterum fieri neceſſe ipſi Carolo videbatur , ſi non obſtante illorum qui Piſis erant non æqua petitione , Piſtorium humiliaverit ire , vel exhibita ſibi & ſuis tutela ſufficienti cautione uno fiet , vel apud Dominum Deum & homines juſtificatus erit penitus , cum nihil omiſiſſe de his quæ tenetur ad unionem perficiendam , & ultra Deus noverit & hominibus patens erit . Sicque a Domino Deo per ſe & homines eccleſiæ ſuæ ſanctæ & ſanctitatis ſuæ cauſa fovebitur , ad optimumque dirigetur . Et cum multi propter ſuſpicionem captam in eum ei opponantur , & ipſi tamquam malefactori detrectent , & bonis operibus conſiderantes eum , glorificabunt Dominum & ſuæ venerabuntur ſanctitatis bonitatem . Supplicabat igitur ſanctitati ſuæ , ne vellet propter modicum permittere tot fidelium errare mentes , & peſſimum ſchiſma tot inveteratum annis plurificari , intendi & extendi , cum ſuæ ſanctitatis maxima ignominia & forte demerito . Deprecabaturque ſanctitatem eamdem quatenus animadvertere placeret , quale quantumque excidium divino fieret in populo , ſi non concordabat ſe cum iis qui Piſis erant ; & ſi ſe paſtorem reputat , ut credebat Carolus , penſet quod de minima ove perdita rationem cogetur reddere a Patrefamilias .

His auditis , dominus Gregorius replicavit , illos velle ſe reos qui fuerunt & ſunt ſibi fideles in eorum manibus & poteſtate poni , & quod abſolute cedat Concilio in manibus eorum & poteſtate poſito , & quod cognoſcebat hanc eſſe deſolationem ſui & ſuorum , dicens , ſi abſolute ceſſerit , quid fieret de cardinalibus ſuis , quid de rege Romanorum , & de rege Ladislao , & de rege Ungariæ , & de aliis ſuis curialibus & fidelibus , quos ſciebat propter eorum conſtantiam erga eum illis exoſiſſimos eſſe ? & concludebat valde apud Dominum Deum ſe errare

rare credere, & maximam agere impietatem, si sui & suorum perditionis causa foret, ut aliorum satiaret impiam voluntatem; & quod propterea nolebat Deum & suos & conscientiam suam taliter lædere, sed potius mortis periculo se submittere, sperans in Domino, quod ipsum & suos fideles adjuvabit. ANNO CHRISTI 1409.

Ad hæc Carolus ait, quod qui Pisis erant, promiserant ipsum & suos bene & caritative tractare, quodque hæc & cetera particulariter promissa sibi, ipso cedente, servabuntur. Volebat promittere & se obligare unitum collegium insuper acturos & curaturos fore cum effectu, quod sacra Synodus solemniter hoc idem faceret, etiam quod futurus pontifex promissa illa servabit integre & inviolabiliter. De cardinalibus vero suis & de aliis particularibus, nisi velut retulerat, nihil tractaverat. Sciebat namque sanctitas sua, quod nullam habuerit licentiam seu potestatem ab eo tractandi super aliquo cum eis, si non assentiebant prius ad aliquem propositorum locorum accedere pro unico & communi Concilio celebrando. Noluit igitur mandato & licentiæ contradicere, verum opinabatur per ea quæ comprehendere valuisset, quod cernentes qui Pisis erant ipsius maximam humilitatem & libertatem multa mereri, ipso cedente propter sacram unionem ecclesiæ, contentarentur dominum B. nepotem suum cardinalem remanere, & forte camerarium, quamvis hoc sibi difficilius videretur propter duos collegii illius hoc officium prætendentes. De aliis vero quibusdam, quos non malos reputabant, forte hoc assentient: de duobus quidem videlicet dominis vulgariter dictis Ragusienſi & Senensi, nullomodo credebat, quoniam pessimos viros reputabant, & eos & eorum quemlibet causam fuisse destruendæ unionis, & omnis scandali, publice & communiter Pisis ferebatur, & propterea cunctis plusquam exosos esse palpaverat. Principes autem qui suæ sanctitatis fideles fuerant, securos de suo statu fieri decentissimum erat. Alias quidem quando via cessionis tractata est, recordabatur ipse Carolus dictum fuisse ad omnem futuri scandali inter partes fomitem extinguendum, optimum fore, quod ea quæ dominus Urbanus & sui egerant aut successores in obedientia sua firma & rata haberet universalis ecclesia: similiter quoque quæ ille qui dictus fuit dominus Clemens successorque suus. Namque aliter necesse foret .... juris papatus, ad quam delendam cessionis viæ partes assenserunt, suscitare, vel quæ partium jus prosecuta fuisset auctoritatem executione non pari approbando terminare, esto quod sublata fuissent strepitus & figura judicii. De suis quoque curialibus dixit putandum esse, quod benigne tractarentur. Verum adjiciebat, dato quod suos cardinales alii nollent cardinales remanere, & suos curiales in officiis eorum, numquid hoc unionem impedire debebat universi populi Christiani? Audierat nempe a sanctitate sua pluries, ut faverent ei ad sacram unionem perficiendam suos fecisse cardinales. Primos autem, ne inter eos qui adversus eum jam conspiraverant, & decipulas non cessabant suis tendere pedibus, solum se absque Concilio reperiret & favore. Alios quoque, ne rebellatis adversus eum cardinalibus suis, ipse ab eis cum tribus derelictus cum ipsis tantum tribus remaneret. Audierat etiam a sua sanctitate, quod viros humiles, & quam meliores sciverat elegerat ad ecclesiam sanctam Dei uniendam & reformandam, omni penitus spe humani favoris ejecta. Concesso igitur hoc, cum cardinales illos fecerat propter unionis favorem, & sanctæ ecclesiæ quietem, rogabat sanctitatem suam Carolus, quod non in detrimentum propositi ipsos fecisse reperiatur. Putabat etiam ipsos debere velle suæ dignitati cedere, ne propter hoc sanctæ ecclesiæ impediatur commodum & tranquillitas; videntes præcipue ipsius exemplum, qui post Dominum Deum suus & magister, & pontificali quæ major erat suis dignitati renuntiabat, ut quiete & commodo fruatur ecclesia. Si autem nollent, cum mala in hoc deprehendatur eorum ambitio, potius ecclesiæ commodum coli a sanctitate sua supplicabat, quam ipsorum prava voluptas. De suis vero cardinalibus similiter dicebat, concludens in responsione hac, quod si videbatur sanctitati suæ annuere petitioni eorum qui Pisis erant, cum opportunum foret tractare de securitate sui accessus Pistorium, & Concilii tute ibi celebrandi, futurique pontificis libera electione, poterat, immo decens erat de statu suorum cardinalium futuro tractare, necnon de securitate status principum qui fuerant constantes in obedientia sua, & de aliis suis sequacibus & fidelibus. ANNO CHRISTI 1409.

Ad hæc dixit dominus Gregorius, quod se & suos, sicut dixerat, in potestate rebellium suorum, & in ipsorum perniciem manifeste tradere non intendebat. Tractandi quidem ea quæ dicebat Carolus modum non inspiciebat, qui sibi & suis non obesset nimium. Nam tempus aderat indicti per eum Concilii, & semper titubaverat quando Carolus Pisas iverat, ne per verba sine fructu ab illis duceretur, ut sub concordii velamine agerent quæ disposuerant: ipse autem & sui pacem sperantes, præparationem Concilii, & accessum ad Concilium negligens, seu saltem differens, & sic inciderat in eo in quo timuerat incidere. Nam sub spe accessus ipsius, credens quod illi tam justas & æquas petitiones non negarent, non providerat sibi de galeis & opportunis navigiis, ut valeat ad Concilium accedere, cum ei non sit tutum per terram iter. Unde factum erat, quod cum multi venire disposuissent ad Concilium suum, non videntes apparatum ejus, a dominio diffidentes quod Concilium celebrare debeat, accedere tardabunt, vel forte non venient, et sic suum dilationibus et versutiis multis destruxere Concilium, cum maximo eorum conciliabuli favore. Nolebat igitur totaliter ipsorum pravam intentionem suum destruendi Concilium, quantum in eo erat, votum consequi; et propterea deliberabat, omni labore et periculo neglecto, infra statutum tempus ad locum Concilii sui indictum accedere, nec ulterius per practicas tendere, cum vix sibi tempus supereſset reperire se vadendi in loco quem dixerat. Statuti temporis in principio, in quo saltem per mensem ante attingere debuisset, exigente consuetudine, nec minus opportunitate negotii imminentis. Ajebat insuper quod a principio usque nunc sub fallacia unionis, hostes sibi laqueos extenderunt, et quod oratores Gallici ostendendo unionem tractare, cardinales suos ei rebellare et ab ipso discedere subduxerunt, quod postea completum est per oratores Florentinorum, sub eadem fallacia et antea factum fuisset, nisi suis cardinalibus tractandi quidquam,

quam, & simul conveniendi sine ipso, cum de seditionibus illiusmodi perpendit, inhibuisset. Dicebat tamen quod licet ab Arimino discederet, Concilium celebraret, paratus erat si qui Pisis erant propositum mutaverint, & petitis assenserint, ad quemcumque propositorum locorum accedere, & promissa servare, & quod nullomodo ad terras Florentinorum accedere volebat, de quibus confidere minime poterat nec debebat ulla ratione. Hisque subjungebat, licet qui Pisis sunt crederent eum sub altitudine oblationis & cautionis sibi fiendæ per suum quem dicebant unitum collegium, & Concilium faciliter decipere, non tamen per divinam gratiam tantæ erat insipientiæ, quod ignoraret quomodo valide futurus pontifex posset obligari ad servandum promissa illa. Unde conscius periculi proprii & suorum, nolebat nec debebat velle, cum valeret & deberet juridice & æque evitare, illud subire gratis.

ANNO CHRISTI 1409.

His finitis, Carolus ait, sibi apparere potissimam esse causam futuri excidii Christianæ plebis, quidquid sua sanctitas dixerit, quod omne quærebat subterfugium ne cederet, licet plurimos fingeret honestatis colores. Si namque qui Pisis erant petitis assensissent, si justæ erant rationes & æquæ quas reddiderat, cum ad cessionis conclusionem perventum fuisset, ipsas easdem assignasset, & si istæ ad justam executionem admittendæ sunt, ita & illæ fuissent, ne videlicet cedere deberet, cernens palam sui suorumque periculum, neque enim plus ecclesia posset futurum obligare pontificem, ubicumque foret petitorum locorum quam Pistorii. Petebat igitur a sanctitate sua, si hæc olim mente gesserat, quare toties circa petitorum obtentum laborare permiserat frustra, supplicabatque humiliter sanctitati suæ, quatenus amore Domini nostri Jesu Christi, si quietem ecclesiæ sanctæ, se mediante, optabat reddi, omnem possessionis papatus a se abdicaret cupiditatem, & animadvertere placeret centuplum in æterna vita se recepturum pro hac transitoria & multum post tempus necessario amittenda gloria, & illum voluntarie relinqueret propter Dominum. Insuper quæ bona ex quiete & unione populi divini sequerentur omnia in præmium & gloriam ipsius redundare. Ex adverso quot mala in ejus ignominiam, amaritudinem & jacturam. Quidquid enim contra dicerent adulantes sibi, nulla ratione cernere valebat, quod & alias dixerat, unionem fiendam, ipso non cedente, & quoniam nonnullos oblocutores fari ausos fuisse sciebat, suam amplius mereri sanctitatem sanctam ecclesiam bene gubernando, bonisque reformando prælatis, quam se ipsam pacificando per cessionem in manibus pravorum, sicut hactenus fuerat, relinqueret, memorabat sanctitas ejus cum supplici reverentia, quod videbatur ipsi Carolo datum fuisse sanctitati ejus a Domino Deo immensis scandalis & exitiali fere jacturæ universi populi Christiani, antequam evenerint, occurrere posse. Si autem papatum prædilexit, quidquid fabulatores fingant, quod detur illi submersum ejus culpa populum liberare, & laceratam ecclesiam restaurare & reformare, omnino non credit. Poterat namque unico actu plura nunc sibi populoque ei subjecto mereri atque prodesse, quam omisso hoc, si centum annis virtutibus studeret in posterum. Vidisse enim ajebat in codicibus S. Romanæ ecclesiæ plures summos sacerdotes ipsam optime rexisse, doctrina & morum exemplo excellentes; nec tamen isti mortem propter Dominum evitarunt, ut populo ejus vivendo proficerent. Tantæ enim humilitatis fuerunt, quod semper se indigne præesse putarunt, nec umquam præsumpsisse auserunt, adeo quod dignos se crederent populo Domini prodesse valere, & quod Dominus populum ejus non immense amplius illis dilexerit, & dilecturus sit usque in finem. Neque etiam tam modicæ fuere fidei, quod nesciant, quod Dominus sponsæ suæ quam sibi pretioso ejus sanguine dedicavit, non provideat de opportunis præsulibus, sive boni sive discoli humano appareant judicio, & quamvis hominibus datum sit homines ad prælaturas vocare, quod licet quandoque recta quandoque iniqua, quandoque insicia mente homines exsequantur; tamen Dominus est qui numquam valet errare, cujus dispositione dispensationeque homines hominibus præferuntur, & propterea morti se ultro obtulerunt, quod nequaquam seciissent, si adulationibus & falcis satanæ suggestionibus acquieviissent, atque si Domino Deo suo minus moriendo quam vivendo noviissent se placituros, & quamquam plures eorum qui optime populum regebant, & tamen gubernationem populi moriendo sponte reliquerunt, multi tamen summo sacerdotio quam aliis prælaturis indigni, immo pessimi e vestigio in principatibus secuti fuerunt, non fuerunt illi suo fruistrati merito, nec eorum præmium minutum. Manifeste quidem Carolo apparebat diabolicam suggestionem esse, cum valeret occurrere, sanctam ecclesiam prius scindendi in novam sciissuram, vetere permanente, occasionem aliis præbere, ut ipsam in melius, quam a centum annis fuerat, reformet, etiamsi ipsius gubernationi intenderet, præponere viros qui sibi idonei viderentur & optimi. Nam sub spe incerti commodi futuri, certum inferebat esse incommodum & detrimentum. Propterea si hæ ascenderant in corde suo cogitationes, rogabat ab ipso tamquam pessimas & universo domini populo, nec non ipsius animæ officiosas evelli, & ea supplicabat sanctitatem suam tota mente amplecti, quibuscumque privatis abjectisque, quieti & unioni sanctæ matris ecclesiæ fuerint profutura.

ANNO CHRISTI 1409.

Propter hæc igitur quæ Carolus dixerat, aliqualiter visus est dominus Gregorius contristari, & ait, quod vere apparebat Carolum maximum peccatum acquirere, judicando ea mentis suæ fuisse & esse, quæ non fuerant nec erant. Nam numquam proposuerat nec proponebat potius papatum velle, quam ecclesiæ sanctæ quietem, & unionem populi Christiani: neque rationes illas assignaverat, ad quærendum subterfugium ne cederet: quoniam pacem & unionem veram videns sequi ex cessione sua, cedere semper paratus fuerat atque erat. Et dicebat quod si Carolus sciret mentem suam, non putabat ipsum tantum cum persuasionibus plurimis quas sibi fecerat institisse ut cederet, quoniam opus ei non erat illa persuadere ad quæ anhelabat tota mente, dummodo reperire valeret modum per quem cedendo non maximum augeretur in ecclesia scandalum, maximaque in eos qui fuerunt sibi fideles jactura. Siquidem secum personaliter convenire voluisset adversarius suus antequam cessisset, intendebat secum concordare de modo adhibendo, per quem futuri pontificis canonica & indubitata sequeretur electio, ne fieret error no-

☞ vissimus pejor priore; ipso quidem minime se-
cum conveniente, arbitratus fuerat opus esse
ANNO CHRISTI 1409. sacri Concilii congregandi, quod & fecerat, &
quamvis jure sibi competere hujusmodi Concilium convocare & celebrare cognosceret, tamen ad petitionem principum sibi fidelium & ipsius Caroli inclinaverat se, omisso juris sibi competentis rigore, ex quo opus illis unionis exigere videbatur, unum communi consensu congregari Concilium in loco partibus tuto & æquo, & quoniam Concilium sic congregari assenserat, ad illud utique convenisset, nec cedere renuisset; sed omissis jurgiis privatis, quæ inter eos qui Pisis erant, & præcipue qui sui fuerant cardinales et ipsum agitabantur, ad obviandum sanctæ ecclesiæ scandalis, et proprio sui et suorum periculis, attentis odiis et inimicitiis, quæ a suis olim cardinalibus contra ipsum et suos fideles exorta fuerunt, clam et palam, nec non opprobriis et minis et injuriis attentatis et illatis in se et suos, duobus per sacram illam et liberam Synodum provideri, ipso omnino cedere volente, antequam cederet, petivisset. Primo quidem quod futuri pontificis canonicæ et indubitatæ electioni providerent. Secundo quod eligeretur talis, qui suspectus non esset partibus justa et evidenti causa; sed de ejus persona possent partes merito confidere. Hæc autem sibi tam justa videbantur, quod certus quasi erat illa obtinere, præsertim si Concilium liberum foret, quod nequaquam esse poterat in ditione Florentinorum. Sciebat namque Carolum scire, si non dissimulabat, quomodo poterat confidere Florentinis. Sciebat et eorum astutias, infestamque voluntatem ad obtinendum quod volebant, blanditiis, pretio et minis. Sciebat, quod aliqui ex suis olim cardinalibus, qui intentioni ejus et captivitati, si fieri potuisset, assenserant, immo quod fieret instanter laboraverant, ad papatum anhelabant, quibus non parvam favoris spem Florentini tradiderant, quæ Carolus non ignorare sciebat. Ex quo si exhiberet Florentinis quod cupiunt, obtinendi facilitatem et commodum in Deum, in se et suos graviter peccare putaret. Quomodo enim, si aliquis ex illis eligeretur, quæcumque sibi et suis promitterentur, etiamsi Concilium se obligaret, confidere posset ipse et sui quod servarentur? quomodo insuper majus commodum ad obtinendum eorum cupiditatem contra se et suos illis præstare valeret, quam si in una terrarum suarum, quæ in medio potentiæ eorum est, Concilium fieri assentiret? An ignorare dicebat Carolum Florentinos misisse ad se deducendum plures ex curialibus ejus, oblationibus, contumeliis, et minis; subditis vero suis per publica edicta mandasse, quod nisi ab eo statim discederent, confiscatis illorum facultatibus cunctis, perpetuo ab omni electorum dominio exsularent? Dicebat si ergo in Arimino terra sanctæ matris ecclesiæ et sibi fidelissima et tutissima tantum contra eum ausi fuerant, quid facerent in Pistorio vel S. Miniato? Nimis quidem hæc ignorare crassa ignorantia fuerit, nimisque impia pietas in se et suos fideles; et propter hoc non ad subterfugiendam cessionem nolebat ad illa accedere loca, et quæ dixerat propterea dixerat, quidquid Carolo cogitare placeret, seu de mente sua judicare. Si namque assentissent petitis qui Pisis erant, ajebat mentem suam comprehendisset per Dei gratiam universa ecclesia manifeste, et quod non plus dilexisset papatum retinendo illum, quam pacem ecclesiæ sanctæ et unionem populi Christiani juri suo cedendo et papatui renunciando, experientia docuisset. Nam sicut dixerat, jam existente in libertate plena et debita de jure, sacro Concilio congregato velut quæsierat, obtentis justis petitionibus supradictis, securi fuissent adversarii in futuro, quia modus datus extitisset, quod nullus eligi posset, qui justa ex causa suspectus esset partibus. Securus erat ipse, securi principes, qui propter fidem ipsi servandam hostes effecti fuerant illorum. Securi forent curiales sui et præsertim illi, qui in defendendo veritatem et justitiam suam, et intexendo contra eos processus et publicando, licet sui mandato, illis displicuerunt nimis, qui justam timoris causam habent maximam præ ceteris, propter minas illatas ei præ ceteris, et sic juribus cedere suis et papatui renunciare potuisset, et fecisset absque conscientiæ suæ scrupulo, nullamque habuisset querimoniæ causam, quotquot sibi fideles fuerant, quod eos propter ignorantiam seu malitiam seu desidiam tradidisset aut vendidisset in manibus inimicorum suorum. Subjungebat quoque quod nesciebat conspicere quare Carolus crederet, quod ipse tantum papatum diligeret; manifestum quidem erat, quod papatum non quæsiverat, nec aliquem rogaverat ex his qui in conclavi sui fuerant electores, quod ipsum in papam eligerent, et quando acceptavit, non cum intentione retinendi papatum acceptaverat, et sic juravit, quod et postmodum confirmavit. Manifestumque erat, quod ex papatu isto numquam receperat nisi labores, irrisiones, opprobria, contumelias, blasphemias, minas, insidias, et omnia fere malorum genera. Nullam diem viderat, secundum orbem, quietis animi, nullam solatii corporis. Sunt igitur, dicebat, ista tam affectuose optanda, si ea quærere vellet, inquiebat, quæ orbis erant: nonne melius fuerat ei antequam ad statum istum fuisset assumtus? sed considerata conditione sua, quotquot sibi adversabantur, consideratæque ætate quæ naturaliter quietis est avida; quanto magis nunc cum tot & tanta sibi suisque in statu mundi hujus pollicita sunt? Inferebat ergo, si aspectum mundi & suorum consanguineorum affiniumque opes diligeret, quæ sibi promittebantur, acceptaret; sed quia nolebat suos fideles & seipsum, immo sanctam matrem ecclesiam contra omne debitum juris necare & obruere; & consentiendo quod Concilium congregaretur in territorio Florentinorum, & præsertim in medio potentiæ suæ, esset necare & obruere sanctam matrem ecclesiam, se, & suos fideles, propterea deliberabat nullomodo talibus assentire, sed suam spem ponere in Domino & potius mortem pati.

Conticentibus igitur paulisper cunctis, dominus Gregorius dicens, ex quo non videbatur Carolo, quod illi territorium Florentinorum egredi vellent, nec ipse debebat, nec valebat ad loca Florentinorum accedere; & præsertim quia erant in centro dominii sui; petiit a Carolo si modus reperiri valeret alius, per quem vera & non violenta unio fieri posset, dicens si bonus reperietur, se plus unionem quam papatum diligere ostenderet.

Ad hæc Carolus dicebat, quod videbatur sibi comprehendisse, ipsum nequaquam per procuratorem cedere velle, neque in manibus procura-

torum; neque concordare insuper posse & adversarios de loco in quo conveniant, & communi consensu celebrent Concilium. Nullum igitur medium aliud conspiciebat factibile cognita partium voluntate.

ANNO CHRISTI 1409.

FRAGMENTUM SCRIPT. ANTONII DE BUTRIO I. V. D.

Ad Cardinales Pisanum Concilium habentes.

INCIPIT TRACTATUS D. ANTONII DE BUTRIO.

Jesus Christus.

De hac lucubratione vide quæ diximus in præfatione ad hoc Pisan. Conc.

Reverendissimis in Christo patribus & dominis DD. episcopis, presbyteris, atque Diaconibus cardinalibus S. R. E. pro pace & unione gregis Christi in Pisana urbe in unum congregatis, Christi gratiam in patientia, & perseverantia unitatis, & finem Altissimo placitum habere.

Ex Cod. MS. Felini in Bibl. Canon. Major Eccl. Luc.

REM magnam aggressi estis, & adversitatibus plenam: gloriamini in tribulationibus, scientes quod tribulatio patientiam operatur; patientia autem probationem; probatio vero spem; spes autem non confunditur. A caritate hac quietis, pacis, & unitatis Christianorum quis separabit vos? an angustia, an persecutio, an fames, an nuditas, an periculum, an gladius? tribulationes passi estis magnas, sed patiemini etiam. Parate vos ad tentationes; factum hoc Christi est. Creditis in re tanta propugnatores, repugnatores non habere? Passi sunt Apostoli, quorum typum geritis; sed & Christus. An discipulus super magistrum? Generosos animos probat labor & nutrit; & virtus in adversitate perficitur; & tunc etiam valentius in veritate reficitur, cum ardentius pro veritate fatigatur. Hæc zelo Dei agantur, quæso, non quærentes quæ nostra sunt, sed quæ Jesu Christi; si finem quærimus optatum. In hac re homunculus ego rudis & agrestis, parum, immo nihil quod offeram habeo, non aurum nec argentum est mihi, non potentia, non armorum subsidia; offero quod possum, ardentis animi affectum ad pacem populi Christiani, & bonam voluntatem. At minutum & leve hoc; sed talentuli a Domino dati agilem fructum compilationis libelli hujus ad repellendos latrantium mores contra pacem in re hac, quam puto, defendendam, justitiam & veritatem, totum quod dixero subjiciens correctioni vestræ ac emendationi Concilii generalis, & ecclesiæ sanctæ; ex nunc revocans si quid minus catholice fuerit prolatum, aut scriptum.

Narratio facti gestorum per contendentes & dominos cardinales in schismate tollendo.

Post obitum Gregorii XI. anno D. 1378. die 27. Martii, fuerunt duo ad pontificatum summum ab eisdem cardinalibus assumpti. Primo quidam B. * Barensis archiepiscopus, qui per impressionem Romani populi prætendebatur a cardinalibus electus, sed non sincere. Secundo, se collatis cardinalibus in Ananiam, ubi se securos reddebant, electus est quidam R. * Gebennensis; & primus vocatus est Urbanus VI. secundus autem Clemens VII. cum quo Clemente de Italia omnes pro tunc cardinales Avinionem accesserunt, cui adhæsit Illustriss. rex Franciæ, & cætera pars Christianitatis. Urbano autem adhæsit rex Bohemiæ, & tota Alemania, & Anglia cum majori parte Christianitatis. Omnes autem cardinales antiqui steterunt in fide Clementis usque ad vitæ exitum; duobus etiam hodie viventibus in eadem fide perseverantibus a principio, & temporis successu. Hinc & inde pro uno & reliquo habita, & reddita fuerunt peritorum consilia diversa & contraria; varietas etiam in facto fuit. Post mortem Urbani VI. pro illa parte a cardinalibus ab eo annunciatis assumptus fuit Bonifacius, & post eum Innocentius VII. & post eum hodie Gregorius XII. Pro parte alia post mortem Clementis, Benedictus. Interim aliqui se fecerunt neutrales, nulli adhærendo: aliqui post adhærentiam ab obedientia recedendo; aliqui de una obedientia ad aliam se transferendo; ut Januenses, & Leodienses. In maxima conquassatione stante navicula Petri, interim magnam plagam passa est Christianitas in guerris civilibus & extrinsecis, & multæ civitatum depopulationes sequutæ sunt, præsertim in Italia, & variæ novitates. Avaritia, ambitio, simonia multum crevit inter clericos, multi inhabiles ad dignitates promoti sunt, & ad nutum potentum ecclesia regebatur. Lasciviæ magnæ pullularunt in clero, usurarum vitium inter laicos ubique discurrens nummulariorum mensas occupavit, & pene artes omnes fucatis coloribus latenter subintrabant, nervus ecclesiasticæ disciplinæ in contemptum habebatur; veritas, caritas, pietas, justitia, & Dei honor, & morum omnium honestas a Christi populo patiebatur exilium; & quod omnium pejus est, in desideriis suis laudabantur peccatores: ille acceptior in populis, qui raptu, aut potentia per fas & nefas ditior prodibat ad publicum; hinc etiam sepulchrum ad altaris conspectum ornatius occupabat, qui manifestius, & voracius usuras exercebat. Talis morum ruina, & quidquid populos terrebat, divisioni, & merito, adscribebatur ecclesiæ. Tandem mortuo Clemente, præstitum fuit juramentum in assumptione Benedicti in forma inferius describenda. Similiter & in assumptione Innocentii VII. sub certa forma, quam non refero, quia morte prævento Innocentio effectum fuit evacuatum. In assumptione autem Gregorii XII. DD. cardinales, compatientes Christianitati, præstiterunt ad tollendum scripta in forma sequenti votum, & juramentum; & similiter in assumptione Domini Benedicti.

* Bartholomæus.

* Robertus

Forma juramenti D. Benedicti, & ejus Cardinalium.

„ Nos omnes, & singuli S. R. E. Cardd. congregati pro elect. futura in conclavi, ante Altare, in quo Missa communis celebrari consuevit, pro Dei servitio, unitate suæ ecclesiæ sanctæ, ac salute animarum omnium fidelium, promittimus & juramus ad SS. Dei evangelia corporaliter per nos tacta, quod absque fraude & dolo, & machinatione quibuscumque ad unionem ecclesiæ & finem imponendum schismati proh dolor! in ecclesia nunc vigenti, quantum in nobis erit, laborabimus fideliter, & diligenter: & per nos, quantum ad nos pertinet, seu etiam pertinebit, dabimus pastori nostro & gre-

ANNO CHRISTI 1409.

„ gregis Dominici, ac Vicario Chriſti, domi- A
„ no noſtro futuro qui erit pro tempore, au-
„ xilium, conſilium, & favorem, nec ad im-
„ pediendum, vel defendendum præmiſſa da-
„ bimus auxilium, Conſilium, vel favorem di-
„ recte, vel indirecte, publice, vel occulte;
„ & iſta omnia, & ſingula, & alias etiam
„ ultra præmiſſa vias utiles, & accommoda-
„ tas ad utilitatem eccleſiæ & unionem præ-
„ dictam ejuſdem; ſane & veraciter, & ſine
„ machinatione, ſeu excuſatione, vel dilatio-
„ ne quacumque ſervabit, & procurabit poſſe-
„ tenus quilibet noſtrum, etiamſi fuerit aſ-
„ ſumptus ad Apoſtolatum, etiam uſque ad
„ ceſſionem incluſive per ipſum de papatu fa-
Affert hanc „ ciendam, ſi DD. cardinalibus, qui nunc B
formulam „ ſunt vel erunt in futurum, de his, qui ſunt
Raynaldus „ nunc vel majori parti hæc pro bono eccle-
Annal. An. „ ſiæ & unitatis prædictæ videatur expedire.
1394. n. 6. „ Et ego Guido epiſcopus Prænestinus prædi-
ſed deſunt „ cta juravi, & promiſi, & mea manu ſub-
apud illum „ ſcripſi. Idem D. Nicolaus epiſcopus Alban.
ſubſcriptiones „ Idem D. Leonardus tit. S. Sixti presbyter
„ cardinalis. Idem D. Bertrandus tit. S. Po-
„ tent. presbyter cardinalis. Item D. Thomas
„ tit. S. Praxedis presbyter cardinalis. Idem
„ D. Johannes tit. S. Ciriaci in Thermis pres-
„ byter cardinalis. Idem D. Johannis tit. S.
„ Vitalis presb. card. Idem D. Petrus tit. S.
„ Suſannæ presb. cardinal. Idem Johannes tit.
„ S. Anaſtaſiæ presbyt. card. Idem Martinus C
„ tit. S. Laurentii presb. card. Idem Johan-
„ nes tit. S. Johannis & Pauli presb. card.
„ Idem Petrus tit. S. Petri ad vinc. presb.
„ card. Idem Guillelmus tit. S. Ceciliæ presb.
„ card. Idem Petrus tit. S. Mariæ in via la-
„ ta diac. card. Idem Petrus tit. S. Mariæ in
„ Coſmedin, diac. card. Idem Amadeus tit.
„ S. Novæ diac. card. Idem Galeottus tit. S.
„ Georgii ad velum aureum diac. card.

Qui ſcripſerat cedulam propria manu, & ſubſcripſit, & præſupponitur in facto quod a majori parte cardinalium declaratum fuit D. Benedicto viam ceſſionis expedire, & ſuper hoc fuit pluries requiſitus, ita quod conditio juramenti purificata eſt. Et poſtea per litteras D D. Benedicti reſponſivas ad litteras D. Gregorii approbata & declarata reſponſione ad petitionem Ambaxiadorum illuſtris regis Franciæ; qui intendebat viam ceſſionis omnibus aliis viis anteire, ut patet ex declaratione quam fecit Marſiliæ.

Formula juramenti Gregorii & ejus Cardinalium.

„ In nomine S. & individuæ Trinitatis. An-
„ no a nativitate D. N. J. C. MCCCCVI. ind.
„ 14. die martis 23. menſ. Novemb. in die S.
„ Clementis, Apoſtolica Sede vacante per obi-
„ tum fel. rec. D. Innocentii papæ VII. con- E
„ gregati, & ad invicem collegialiter coaduna-
„ ti pro futura electione ſummi pontificis ce-
„ lebranda infraſcripti reverendiſſimi in Xto
„ Patres & DD. Angelus Hoſtienſis Florenti-
„ nus, Henricus Tuſculanus Neapolitanus, An-
„ tonius Prænestrinus Aquilejen. Epiſ. Ange-
„ lus tit. S. Potentianæ Lauden. Conradus tit.
„ S. Griſogoni Militen. Angelus tit. S. Marci
„ Conſtantinop. Jordanus tit. S. Martini in
„ Montibus de Urſinis, Joannes tit. S. Crucis
„ in Jeruſalem Raven. Antonius tit. S. Praxe-
„ dis Tudert. presb. Rainaldus tit. S. Viti in
„ Macello de Brancatiis, Landulphus tit. S.
„ Nicolai in carcere Tulliano Barrenſ. Oddo
„ tit. S. Georgii ad aureum vellus de Colum-
„ na, Petrus tit. S. Angeli, & Angelus alias
„ Joannes tit. S. Coſmæ & Damiani Leodin.
„ vulgariter nuncupati. Diac. S. R. E. card.
„ in cappella communi S. palatii Apoſtollci
„ Romæ apud S. Petrum intra conclave con-
„ ſuetum, quem pro loco ad infraſcripta ele-
„ gerunt, & etiam deputarunt in præſentia mei
„ Barontii de Piſtorio, & aliorum notariorum,
„ & teſtium infraſcriptorum. Conſiderantes
„ chriſtianæ religionis infamiam, detrimenta,
„ & graves fidelium moleſtias, atque pericula,
„ quæ hactenus emerſerunt & emergere veri-
„ ſimiliter eſt cenſendum, niſi ſalubriori re-
„ medio & in tempore, Domini favente cle-
„ mentia cujus res agitur, occurratur; & pe-
„ ſtifero, & damnabili ſchiſmate, quod tan-
„ tis, proh dolor! temporibus in ſciſſuram chri-
„ ſtianæ fidelitatis graviſſime perduravit, &
„ durat, nec piam proviſionem pro ipſius ſchiſ-
„ matis remotione per eos factam aliquem ef-
„ fectum produxiſſe; ac intendentes ad reme-
„ dia fortiora, non quod neceſſarius (*ita*)
„ pro parte eorum juſtitiam ſuadeat, quod
„ jus veriſſimum eſt & plena veritate fulci-
„ tum; ſed quod pro integratione & unitate
„ Chriſtianorum ex malitia temporis, de fa-
„ cto, etſi non de jure, expediat; eligentes
„ & in ſpecula eorum conſiderationis extollen-
„ tes quanti poſſet eſſe diſcriminis, ſi dilatio
„ in electione ſummi pontificis fieret, tempo-
„ rum malignitate penſata; univerſaliter ſin-
„ guli, & ſingulariter univerſi unanimiter &
„ concorditer, nemine diſcrepante, ex cer-
„ ta ſcientia convenerunt, voverunt Deo, ac
„ ejus Matri virgini glorioſæ, ac SS. apoſto-
„ lis Petro & Paulo, totique cæleſti curiæ ju-
„ raverunt invicem, unus alteri, & e contra,
„ ſe obligando ſolemniter promiſerunt; quod
„ ſi quis eorum fuerit aſſumptus ad apicem
„ apoſtolatus ſummi pro integratione unita-
„ tis Chriſtianorum renuntiabit effectualiter ju-
„ ri ſuo & papatui, pure, libere, & ſimplici-
„ ter, ſi, & quando antipapa qui eſt, & qui
„ pro tempore fuerit conſimiliter renunciabit,
„ & cedet prætenſo juri & papatui, ſive de-
„ cedat; dummodo anticardinal. effectualiter
„ velint cum ipſis dominis de ſacro collegio
„ ſic convenire ac concordare, quod ex hoc
„ ſacro collegio & epiſcopis ſequatur juſte ca-
„ nonica electio unici ſummi pontificis Rom.
„ ac etiam promittentes ſe facturos & curatu-
„ ros, omni dolo, fraude & maligna interpre-
„ tatione ceſſantibus, pro poſſe, quod ſi quis
„ ex DD. cardinalium abſentibus vel extra col-
„ legium per eos aſſumatur in papam, eamdem
„ faciet obligationem. Ac quod in menſem, a
„ die ſuæ inthronizationis numerandum per ſuas
„ extenſas apoſtolicas litteras regi Romanorum,
„ antipapæ, & ejus prætenſo collegio, regi
„ Franciæ, & omnibus aliis regibus, illuſtribus
„ principibus, prælatis, univerſitatibus, com-
„ munitatibus chriſtianitatis, ſecundum videre
„ præfator. dominorum de collegio, præmiſſa
„ omnia indicabit, & ea ſe offeret impleturum
„ & paratum ad ceſſionem modo prædicto, &
„ ad omnem aliam viam rationabilem, per
„ quam prædictum ſchiſma tollatur, & unio-
„ nis ſubſequatur integritas in eccleſia Chriſtia-
„ norum; & quod omnibus ſupradictis ultra
„ præmiſſa ſuos ſolemnes deſtinabit oratores,
„ in-

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

„ infra tres menſes a die inthronizationis præ- A
„ dictæ computandos, illis quibus de Concilio
„ præfatorum dominorum ſacri collegii ſui vi-
„ debitur; & ipſis ambaxiatoribus cum effecto
„ imponet cum conſilio eorumdem domino-
„ rum de locis decentibus eligendis ab utra-
„ que parte, eiſque poteſtatem dabit plena-
„ riam de loco conveniendo habili, & decen-
„ ti. Ac etiam promittit ſimiliter, ut præfer-
„ tur, quod pendente tractatu unionis hujuſ-
„ modi effectualiter & realiter ex utraque par-
„ te non creabit neque faciet aliquem cardi-
„ nalem, niſi cauſa coæquandi numeri ſacri
„ collegii cum numero prætenſi collegii anti-
„ cardinal. prædictorum, niſi ex defectu ſtete-
„ rit adverſæ partis quod unionis præfatæ con- B
„ cluſio infra annum, a fine dictorum trium
„ menſium computandum, non fuerit ſubſe-
„ quuta. Quo caſu eidem liceat cardinales eli-
„ gere, & creare, prout pro ſtatu Rom. eccl.
„ videbitur convenire. Et hoc de non creando
„ cardinal. niſi modo prædicto in forma con-
„ grua inſinuabit antipapæ & prætenſo collegio
„ ſupradictis, ut ipſi ſimiliter ſic faciant. Nec non
„ quod omnia præmiſſa inchoabit, & inchoan-
„ da media proſequetur, & fine debito termi-
„ nabit, nihil de contingentibus neceſſariis &
„ utilibus vel quomodolibet oportunis quantum
„ in eo fuerit (omittendo). Quodque ſtatim
„ poſt ejus electionem, & ante publicationem
„ omnia & ſingula ſupradicta confirmabit & C
„ approbabit authentico modo; & de novo ſi-
„ milem promiſſionem faciet in omnibus &
„ per omnia coram dictis dominis de collegio,
„ teſtibus, & notariis; & ſubſcriptionem fa-
„ ciet manu propria inſtrumentis, ut infra de
„ cardd. continetur, & conſimiliter hujuſmodi
„ ratificationem, approbationem, & promiſſio-
„ nem effectualiter faciet in primo conſiſtorio
„ publico, vel generali, quod poſt coronatio-
„ nem ſuam ad hoc, commodo, conſueto &
„ congruo tempore celebrabit. Inſuper præfa-
„ ti dd. cardd. voverunt, juraverunt & ad in-
„ vicem promiſerunt, quod per ſuas litteras
„ intra menſem a die inthronizationis prædictæ
„ collegialiter intimabunt de electione facta, D
„ necnon de voluntate, & promiſſione quoad
„ unionem proſequendam. Et omnia ſupradi-
„ cta omnibus præfatis Dominis, prout & ſi-
„ cuti facere tenetur qui erit electus, ac et-
„ iam inchoata mediabunt proſequentur, &
„ finient, quantum in eis erit; nihil de con-
„ tingentibus, neceſſariis vel oportunis quomo-
„ dolibet, ſeu utilibus omittendo. Quæ omnia
„ & ſingula promiſerunt ad invicem inter ſe,
„ & viciſſim, ut ſupra, attendere, obſervare,
„ facere, exequi, & effectualiter adimplere,
„ bona, pura, & ſincera fide, omni dolo &
„ fraude ceſſantibus. Et ſic quilibet eorum ju-
„ ravit corporaliter manu tactis ſanctis evan-
„ geliis coram eis præſentialiter poſitis ſerva- E
„ re, adimplere, & exequi, prout ſuperius
„ continetur. Quodque a prædictis promiſſio-
„ ne, voto, & obligatione ac juramenti præ-
„ ſtatione, & ejus obſervatione ac omnibus
„ ſupra dictis & ſingulis nullus eorum abſolu-
„ tionem petet, ſeu impetrabit per ſe vel alios,
„ & impetratis, ſeu impetrandis non utetur,
„ & ſibi conceſſam nullatenus acceptabit. Nec
„ data poteſtate per ipſum alteri faciet ſe ab-
„ ſolvi, ſeu etiam ſecum in aliquo diſpenſa-
„ ri; ſed volet perpetuo dicto vinculo manere
„ obligatus. Et nihilominus ad majorem certi-
„ tudinem (&) firmitatem quilibet D. de col-
„ legio ſupradicto teneatur ſubſcribere ſe ma-
„ nu propria omnibus, ſingulis inſtrumentis
„ conficiendis; exinde quatuor inſtrumentorum
„ (ſic) quilibet ex ipſis DD. de collegio, u-
„ num vel plura habere valeat pro ejus arbi-
„ trio voluntatis. Actum in cappella præfata
„ præſentibus &c.

ANNO CHRISTI 1409.

Subſcriptio DD. Cardinalium.

„ Ego Angelus Hoſtienſis epiſc. card. Flo-
„ ren. ſicut præmittitur, vovi, promiſi, & ju-
„ ravi, & in teſtimonium manu mea ſubſcri-
„ pſi. Similiter ſinguli ſubſcripſerunt ſe, inter
„ quos card. Conſtantin. qui poſt hæc electus fuit.

Reiteratio ſacramenti D. Gregorii poſt electionem.

Anno prædicto die 30. menſis prædicti electus fuit D. Angelus tit. S. Marci presb. card. Conſtantinopolitanus dictus Gregorius papa XII. & eadem die ſtatim poſt electionem idem votum, ſacramentum & promiſſum fecit, prout ſuperius continetur, in præſentia dictorum Dominorum cardinalium, teſtium & notariorum, & ſe ſubſcripſit in ſingulis inſtrumentis, quorum quilibet cardinalium habebat unum in hac forma.

„ Ego Gregorius XII. hodie, ultimo novem-
„ bris, MCCCC. ſexto, aſſumptus in Romanum
„ Pontificem, ſic ut præmittitur, juro, voveo,
„ promitto, & confirmo omnia ſupradicta.

Poſt quæ deſtinantur litteræ per Gregorium, invitatur Benedictus ad unionem, offertur via ceſſionis, dicitur de apicibus juris non diſputandum, nec ſemper ſuo juri inhærendum. Acceptat Benedictus mutuis litteris oblata; involute tamen. Similiter ſe offert ad ceſſionem; ſcribitur Romanorum regi, regibus aliis, principibus, comitibus, & univerſitatibus. Excitatur ex hoc populus Chriſti in magnam ſpem deſideratæ unionis; traſmittuntur legati per Gregorium ad Benedictum, inter quos nepos proprius tunc epiſcopus Motonen. Triſtantur DD. cardinales de tali legatione, timentes ne colludatur. Per legatos eligitur Saonæ locus; approbatur per D. Gregorium per litteras Saonæ ſcriptas, & per litteras deſtinatas ambaxiatoribus propriis legatis ad illuſtrem regem Francorum. Retrahitur a fervore Gregorius; quærit occaſionem recuſandi locum, & recuſat propter timorem, & inſidias, quas dicit ſe timere. In termino primo Saonam ſe offert Benedictus, & expectat uſque ad ſecundum; ſe interponunt legati Franciæ, legati Venetorum, & Florentiæ. Ponuntur in medio loca habilia; modo unus, modo alter refutat; longe ab eis concordia eſt. Vacillationibus, & involutionibus legatorum capita involvuntur, nulla conſtantia in Gregorio reperitur; modo ſic; modo non; quod in mane firmatur; in ſero revocatur; & .... per verba inania cæcum populum Chriſti anno, & plus traxerunt ad manus. Captat uterque occaſionem a tractatu diſcedendi; & alter alteri culpam impingendi; illic difficultant ubi difficultandum non eſt. Quærunt locum ad cedendum; illis objicitur locus non de ſubſtantia agendorum, cum ubique cedere queant, aut medio procuratore, aut in manibus collegii; hoc ſurda aure tranſitur. Laudatur immenſe a Gregorio pro loco civitas Piſana, & adverſario offertur ab eo, & Cardi-

nali-

nalibus ejus, ejus mandato ſecuritas: quærit Gregorius, nec declinat; offert ſe Benedictus venire Liburnum. Interim Apuliæ rex Romam invadit, eam ſuo ſubdit imperio: feſtum facit Gregorius & cum muneribus ſuſcipit nova deferentes. Aſſerit Benedictum tractatum habuiſſe in Roma; hinc cauſat diſceſſum a tractatu: hic, ut ait, non ſincere ambulat; quærit me capere. Hoc confirmant adulatores, pacis inimici. Et quid plura? Diſceditur a tractatu; a Gregorio ceſſionis via damnatur ut diabolica. Scribitur Joanni Contareno Pariſiis non amplius eum ſequi velle viam ceſſionis. Renitentibus & invitis cardinalibus de facto contra votum & juramentum citantur cardinales unionis inimici, inter quos nepos proprius. Ad præcludendas vias unionis, ut dicitur, præcipitur cardinalibus ne invicem communicent per ſe vel alium, nec cum legatis Franciæ colloquantur, & hoc ſub pœna perjurii & excommunicationis. Nec etiam civitatem Lucanam egrediantur abſque licentia ſub pœna excommunicat. & privationis cappelli & beneficiorum, quam incurrant ipſo facto. Tandem diſcedunt cardinales qui ſecum erant, tribus exceptis, quorum duo poſtea ſunt reverſi ad cardinalium cœtum. Piſas accedunt; convocant cardinales Benedicti: Liburnum ſe conferunt; in ſufficienti numero in eunt tractatum de pace danda populo Chriſti: mature eligitur via convocationis Concilii generalis; hoc ſentiunt de papatu contendentes: deliberat uterque de receſſu; petit Benedictus Perpignanum in Arragonia; Gregorius autem Senas. Dimittitur populus Chriſti deluſus & de unione deſperatus, undique clamant populi. Ingentiſſima & crebra contra eos creſcit infamia. Scandalum patiuntur omnes de minimo ad maximum. Publicatur Concilium per Benedictum apud Perpignanum in feſto Omnium Sanctorum; per Gregorium apud archiepiſcopatum Ravennatem aut patriarchatum Aquilegenſem in feſto Penteceſtes. Requiritur uterque a cardinalibus ut aſſentiat Concilio, quod eſſe dicitur univerſale propter locorum diſtantiam & tempora diverſa. Publicat Gregorius litteram Chriſtifidelibus convocans ad ſe DD. Cardd. pro tractanda unione. Dicit ſe fuiſſe, eſſe & in futurum fore bonæ voluntatis ad implenda juramenta ſecundum intentionem voti & juramenti. Conceditur locus Piſarum a Florentinis DD. cardd. utriuſque collegii unitis pro unitate eccleſiæ, contradicentibus Legatis Gregorii. Publicatur Concilium generale per cardd.; diriguntur inquiſitoriæ prælatorum, requirentibus DD. cardd. Gregorii ſuam obedientiam & Benedicti ſuam, de voluntate utriuſque collegii. Et ſimiliter exhortatoriæ ad Romanorum regem & principes utriuſque obedientiæ. Ex hac habui, quantum potui narratione facti oriuntur dubia quæ occurrunt & occurrere poſſunt tam ante Concilii congregationem, quam in Concilio, quam etiam poſt Concilium, quæ ad capitula reducta ſunt. Et hæc de primo capitulo ſufficiant.

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

CAPUT II.

An DD. cardd. utriuſque collegii potuerunt convocare Concilium generale utriuſque obedientiæ, ita quod poſſit dici Concilium ad expedienda quæ intendunt.

Circa hunc articulum ſecundum movebo dubia pro utraque parte; eligam pro parte DD. cardinalium; confutabo ulterius motiva pro parte adverſa. Primo namque videtur cardinales non poſſe convocare Concilium generale ex defectu poteſtatis, ut vocant, quia non ſunt; nam cauſabitur Gregorius, quod DD. Cardinales Benedicti non ſunt cardinales, quia creati a non papa, & ut ſchiſmatici per verum papam inhabilitati, ut apparet ex proceſſibus contra ſchiſmaticos. Item, quod excommunicati adhuc per proceſſus; eo addito etiam, quod ſchiſmatici ſint, omni judiciaria poteſtate privati, tamquam a juriſdictionalibus ſuſpenſi XXX. q. 1. *audivimus* §. *ſin autem*, & cap. *Didicimus* VII. q. 1. *Novatianus*. de cler. exc. mi. *Si celebrat* in fin. de re jud. *ad probandum* de ſchiſ. cap. I. Similiter & DD. cardd. Gregorii ſchiſmatici videntur, ut a capite recedentes, & ſchiſmaticis adhærentes XXX. q. 1. *Schiſma loquitur* & cap. *alienus*, & dicto cap. *Novatianus*, & XXX. q. 3. *inter ſchiſma*. Et per ſententiam papæ cardinalatu fuerunt privati, ſi diſcederent de Luca, ut ponitur in facto, & etiam ſunt excommunicati. Ut cardinales ergo, ut faciunt, citare non poſſunt, cum citatio judiciarius, & juriſdictionalis ſit actus, de his qui ad eccleſiam confugiunt præſenti de probat. *quoniam contra no.* de feriis capite fin. Repugnante ergo poteſtate voluntati, non valet quod agunt; leg. *multum* C. *Siquis alteri, vel ſibi* de offic. del. cum ſuper. de ſententia excomm. a nobis conſi. Secundo negari non poteſt alterum collegium non collegium propter incompoſſibilem, & impoſſibilem multiplicationem Papatus VII. q. 1. *factus*; & cap. *non autem*, & cap. *Novatianus* cum cap. ſequenti XXX. q. 1. *Dicimus* & cap. ſchiſma de off. ord. *Interim*; repugnat enim huic articulo *unam ſanctam*; & quia unus eſt Chriſtus, unum corpus eccleſiæ, unum ergo caput VII. q. 1. *in apibus*, ad Corinth. 1. *& unum dedit caput ſuper omnem eccleſiam quod eſt corpus Chriſti*; ad Eph. 3. Mixtis autem habilibus cum inhabilibus non valet quod agitur IX. D. *ſi ad ſacras*, XXIII. *d. quorumdam*, III. q. IX. *pura* de off. deleg. cum ſuper., & cap. *Super quæſtionum* §. *ſi vero* de elect. illa, & quod ibi notatur, & quod notatur de procur. conſult. ff. de Arb. pedivis l. 1. §. *item quæritur* ff. de Aqua, & Eſti. cum ſi. Item de facto, & de jure impoſſibilis videtur ex tali mixtura vocatio; quia vel vocant hæc collegia ut unita ambo utramque obedientiam, & non obedietur, quia altera obedientia alterum ex collegiis opinatur non collegium; unde veriſimiliter non obediet, nec obedire poterit, ſalva conſcientia, & opinione; vel vocat ſeparatim quilibet ſuam obedientiam, & res incipit a deciſione, cum eis non eſt Spiritus Sanctus, cum agant ut diviſi, nam effugit Spiritus S. ſciſſuras, nec deſcendit niſi in congregatos in unum, Actuum ſ. XXX. q. 1. *loquitur ſchiſma*.... & cap. *alienus*. Tertio, dato quod ambo collegia alias non deficerent in poteſtate cardinalatus, adhuc non videtur eos poſſe congregare Concilium, quia hæc poteſtas eſt ſoli papæ reſervata, ut patet ex capitulo Iſidori *In antiq.* cap. *canonum*; cujus verba ad litteram ſunt hæc: *Synodorum vero congregandarum auctoritas Apoſtolicæ Sedis privata eſt commiſſa poteſtate*. Nullam Synodum generalem ratam eſſe legimus, quæ ejus non fuerit auctoritate congregata, vel fulta. Hæc auctoritas teſtatur canonica, hæc hiſtoria eccleſiaſtica roborat, hæc SS. Patres confirmant, ad quod III. Diſt. . . . . §. *Porro*, XVII. Diſt. *Synodum*, regula, & quaſi

quasi per totum: unde Pelagius in cap. *Multis*, ea D. illa non concilia, sed conventicula, seu conciliabula vocat. Ad quod II. q. 6. *Ideo*, & q. 15. *Mandastis*, & cap. *Auditum*. Confirmatur hoc, quia de jure convocatio est facienda per majorem de universitate ff. *de albo script.* l. 1. & ibi not. l. 2. & quod ibi not. C. de Decurio. l. XI. D. 93. *A subdiacono*, notat Innocent. de major. & obed. cap. I. de elect. Bon. I.; & cap. *Cetum*, §. ult. & de Off. Ord. *irrefrag.*, §. I. de Nov. op. nunt. cap. 2. Ad hoc; quia citatio pertinet ad eum, qui superioritatem habet, aut imperium in aliquem ff. de Jud. *Siquis ex aliena*; Siquis *in jus voc.* l. 2. de rescript. super litteris & quod ibi no. & de Dila. cap. *præterea*. Super Concilium autem est solus papa, de electione *Significanda* cum concor. ergo &c. Quarto quia papa judicem non cognoscit in terris, neque ab Augusto, neque ab omni clero, neque a regibus, sive gregibus, neque a populo judicabitur IX. q. 3. *Nemo*; & aliorum causas voluit Deus per homines judicari: Sedis Apostolicæ præsulem suo, sine quæstione reservavit arbitrio ea *quæst.* C. *aliorum*; Et dicit Aurelius: *facta subditorum judicantur a nobis; nostra vero judicantur a Domino*. Et prima sedes de tota ecclesia judicare potest; ipsam autem ad nullius commeare judicium. Ea q. *ipsi*, & capit. *cuncta*, *& prima sedes non judicabitur a quoquam* XXI. D. *nunc autem*. Ut ergo judicari possit, est necessaria papæ vocatio, per quam notetur quædam submissio XXI. D. cap. *nunc autem*, 2. q. 5. *mandastis*, & cap. *auditum* 2. q. 7. *Nos si incompetenter*. Cum si. Quinto, quia tale Concilium absque papæ vocatione foret acephalum, absque capite, monstruosum, contra regularem naturam Conciliorum, quæ constant ex membris, & capite, ut in aliis inferioribus Conciliis III. D. §. *porro* XVIII. D. *Quoniam si episcopus Metropolitanus*; *si quis episcoporum*, & quasi per totam, VII. q. 1. in *apibus* de præscriptionibus: cum non liceat contra si. Sexto quia, ubi propter superioritatem, & præeminentiam quis non habet judicem, ejus est eligere judicem, qui superior est in propria causa, ut patet in impe ratore, qui eligit procuratorem Cæsaris de Off. proconsulis l. *nec quicquam* no. de judi. *cum veniissent*. q. 5. *Mandastis*; & cap. *auditum* 2. q. 7. Nos si sic in criminali episcopus, diaconus, presbyter eligit judicem, 11. q. 1. *judices*, 15. q. 7. *Si autem*. Ad ipsum ergo pertinet eligere judicem, qui hoc facere censetur convocando Concilium. Et judicis electio non est illi auferenda, aut *habita* C. *ne filius pro patre*. Septimo quod concederetur in defectu papæ potestatem devolvi ad dominos cardinales, cum in hoc non reperiatur titulus a jure statutus, exigebatur requisitio utriusque, ut convenirent; & congregarent Concilium; ff. de verborum signif. ex legati, & l. sequenti de clericis non residentibus *ex tua* & cap. seq. V. q. 5. cap. 1. ff. de usuris l. *mora*, ad hoc quod notat Innoc. de præbendis. cap. *extirpandæ*, de concess. præbendæ. Ex parte per Pau. de religiosis domibus, *quia contingit*. Isti autem non fuerunt requisiti ad concordandum de loco Concilii. Et quamquam fuerint requisiti de concordando loco renunciationis; per hoc non convincitur negligentia in actu separato conventionis loci Concilii de testi. *cum olim* in fine, & notat Glossa de dolo, & contu. cap. fin. l. 6. in v. *non teneris* ad fi. consi. Et maxime confirmatur hoc, quia si in aliquo foret negligentia, quilibet ipsorum convocat, & sic purgatur negligentia; & silere debet cujuscumque inferioris vocatio, ut not. de offic. Deleg. *Pasto.* in fi. de appell. *cum parati* de Off. dele. *studuisti*, & cap. *licet*, C. de relat. l. 1. no. de appe. *Intimasti*, C. *ut nostrum* & cap. *si duobus*. Octavo quia congregatio Concilii debet fieri ab eo qui habet aliquam auctoritatem, vel jurisdictionem super eos qui convocantur, hoc est supra Concilium, & super eos contra quos fit convocatio, & super causam convocationis, XVIII. Di. *quoniam placuit*, & cap. *Episcopus* V. q. 2. *vocatio* 2. q. 3. *si ægrotans*. Hæc omnia cessant hic, quia domini cardinales nullam sibi vindicant superioritatem in Concilium, a cujus potestate sola papæ auctoritas excipitur. Hinc est, quod legatus de latere illud congregare non potest, ad hoc de elect. *significasti* notat Glossa 3. di. §. *porro*, & quod notat Glossa & Archidiaconus 2. q. 6. *ideoque*. Item multoties sunt congregata antiquitus Concilia, & numquam reperitur aliquod Concilium fuisse per cardinales congregatum. Non est ergo superstitiose inveniendum, quia cum hoc exorbitet a regulis, sufficit non inveniri concessum ut prohibitum censeatur. De transl. Præla. c. *inter* 2. q. 5. *consuluistis* XXXI. q. 1. *quod si dormierit* C. de colla. l. *illam*.

E contra pro parte DD. cardd. quod ab iis potuerit fieri congregatio probatur primo: quia supposito quod immineat causa illud congregandi; quod examinabitur infra; non est congruum ut a potestate judicandi pendeat an judicetur. ff. de eo quod certo loco *non utique*. Interest enim ut male gesta, & maxime in confusionem Christianitatis judicentur, & emendentur, ff. ad l. Aquil. *ita vulnerat*. de sent. excomm. *ut famæ*. Alias lassaretur Papæ licentia ecclesiam, & Christianitatem dissipandi, & subvertendi fidem. Nec dici posset, cur hoc facis? LXXXIII. Dist. *nemo* 28. q. 1. *qualis* 23. q. 4. *est injusta*, & cap. *non potest*, cum si. Hinc est, quod captata remedia ad præsidium iniquitatis a jure repelluntur, ff. de verb. signif. *si qua pœna*, de appellat. & cap. *pervenit*, *consuluit*, *proposuit*, & cap. *cum speciali* §. *porro*. Si autem soli papæ congregatio permitteretur, in ejus esset semper potestate an judicaretur. Quid enim si nollet Concilium congregare? quid si de facto non posset? quid si ostenderet se congregare, & malitiose dispergeret? aut sibi tantum propitios accerseret in iniquitate? aut alia occulte interponerentur impedimenta ne congregaretur, aut non debito modo? quis saperet tunc Concilium non posse ab aliis congregari, nisi qui vellet ecclesiam ponere in manibus unius, qui fidem Christianam, & statum ecclesiæ libere posset absque remedio ullo illam funditus annihilare? non sic in foliis intelligenda sunt jura, quæ dicunt papam convocare debere Concilium; non sic in cortice; sed temperandi sunt in radice rationis, & ex illa regulandi; non enim in verbis scripturarum est Evangelium, sed in sensu; non in superficie, sed in medulla; non in sermonum foliis, sed in radice rationis; 1. q. 1. *Marcion.* 13. q. 1. §. 2. V. *verba* XXXVIII. d. 1. *sedulo*, XXII. q. V. *humanæ* de verb. sign. *intelligentia* ff. de leg. *scire* de verb. sign. *cum quidam* C. de leg. *cum quo*; etsi oppositum diceretur evacuata, & sub ludiario manerent jura,

ANNO CHRISTI 1409.

☞ quæ permittunt aliquo casu papam judicari contra de post: prælat. Bon. V. *nec nocebat*. C. de bonis quæ lib. I. ult. §. *ubi* LXI. dis. *nullus*. Secundo reperitur pluries antiquitus, nedum per DD. Card. tam honorabilia membra ecclesiæ Concilium congregatum in similibus; immo per imperatores qui nedum dominis cardd. sed quibuslibet episcopis se cognoscere habent inferiores, 63. dis. *Valentinianus*, 96. dis. *bene quidem* de Majo. & obed. *solite* de Jud. unde antequam ecclesiastica capitula constituerentur per imperatores congregabantur, 15. dis. c. 1. & dicit Glossa in lib. Conciliorum in principio Africani Concilii. Item Constantinus suo jussu, & suis expensis congregavit Concilium, & sedit in medio Concilii imperialibus decoratus, quamvis in humili cathedra, ut dicit historia trip. lib. 1. cap. fi. & lib. II. cap. 1. IV. Et XX. et seq. lib. X. cap. 2. 3. Item mandato & licentia imperatoris congregatum fuit Concilium Chalcedonense, ut patet in principio Chalcedonensis Concilii; & quod plus est, interfuit ibi regina, cujus Concilii ad hoc propositum verba referam. *Sancta, & magna, ac venerabilis Synodus, quæ secundum gratiam Dei, & decreta piissimorum imperatorum congregata est in Chalcedonensi civitate metropoli &c.*; & parum post: *Dominus noster piissimum & fidelissimum imperatorem erexit ad zelum fidei, qui undique sacerdotes & pontifices ad se convocavit*. Et in fine illius capitis dicitur: *ab universis enim provinciis*, loquitur imperator, *religiosissimi sacerdotes Chalcedoniam venerunt juxta mandata nostra, & præcepta*. Et dicit historia trip. lib. V. cap. XIV. & seq. *convenerunt in Italiam episcopi Orientalium, & Occidentalium ultra trecentos, ut præcepto principis Mediolanen. Conc. celebraretur* & cap. XVI. dicitur: *cogitabat imperator, quatenus omnes episcopos Orientales venientes ad Occidentem, si posset, concordes efficeret; quod tamen propter itineris spatia difficile videretur, duplicem tractavit Synodum celebrari, ut in Arimino quidem Italici, qui tunc aderant, convenirent; Orientales in Nicomedia Bithiniæ civitate*. Submittit quædam alia, non ad hoc propositum, quæ postquam cepi hic interseram, ut videatur diversorum Conciliorum effectus & finis, de quo tangam interius. Sequuntur verba historiæ. *Hæc ergo imperatore tractante, effectus non venit, ut voluit; neutrum enim Concilium sibimet concordavit; sed utrumque divisum est: nam in Arimino convenientes alterutris inter se consonare (non) potuerunt. Et Orientales in Seleucia Isauriæ congregati aliud schisma sunt passi. Hoc totum operata est non in unum congregatio*. Quid plura referam? innumerabilia antiquitus inveniuntur per Imperatores congregata Concilia, ut patet ex transcursu tripartitæ historiæ; & Martinianæ chronicæ & in lib. Conciliorum, ad hoc XVI. dis. *habeo librum* cum omnibus cap. seq. usque ad finem distinctionis. Ex quibus concluduntur duo, quod hoc fortius facere possunt DD. card. Secundo quod actus convocationis Concilii non est auctorizabilis, & ut puri facti competit eis de jure quam qui de facto congregare possunt: non enim alia ratione imperatores antiquitus Concilia congregabant, nisi quia ecclesia tunc non erat in potentia de facto compellendi venire nolentes; (nec propter diversitates de facto parebant) non audebant congregari ut patet in primo Africani *canones* 15. dis. cap. 1. undeANNO CHRISTI 1409.

de statim cum ecclesia potuit hoc correxit, & non per principes, sed per se convocavit, & aliquando ipsa rogante, & postea auctorizante; & aliquando per imperatores præcipiente ecclesia, aliquando ipsa ratificante, ut patet 17. Dis. per totam, maxime §. *hinc etiam* & in gestis Symmachi cap. IX. ubi extense ponitur §. *hinc etiam*. Et aliquando consultu Imperatoris, & præsentia, ut in primo Chalcedonensis Concilii; sic etiam Antiochenum congregatum fuit in gestis Antiocheni Concilii cap. 1. & in gestis Silvestri papæ cap. 11. *cum si*. Tertio, convocationes universitatum a superioribus non sunt de substantia; ipsa enim met universitas se potest congregare. Nam multoties se congregabant apostoli vocatione Spiritus S. absque alio capite vocante, ut patet actuum VI. in principio ibi. *Convocaverunt autem duodecim multitudinem discipulorum*. Et de jure, dummodo duæ partes vocandorum se reperiant præsentes, possunt aliam ad se vocare, & si tota causa & facto congregata foret, valeret quod agitur no. in l. *observare* C. de Decuri. l. X. ff. quod cuique uni C. *plane* de tu. & cu. dan. *ab iis* l. ult. de decret. ab or. fa: III. not. Glos. de elect. *Licet* Innocentius de elect. Bonch. I. in verbo *constare* ver. et no. de novi operis nuncupatione cap. 11. in verbo *vocatis*, verbo *si autem nullus ad hoc* l. nominationum de decu. l. X. arc. & 63. dist. *Quanto*. Sic & citatio ad sententiam requisita non exigitur aliter quomodocumque data præsentia l. *in causæ* §. *causa cognita* ff. de mino. no. de re judicata l. *furioso*. ff. de electione, cap. fin. in VI. in novell. Cum ergo instet necessitas ecclesiæ, locus paratus Pisarum sit utique tutus, et quem uterque contendentium approbavit, et obtulit D. Benedictus in Massilia per archiepiscopum hodie Taraton. in hospitio ambaxiadorum Gregorii, me præsente, et audiente, & adstante maxima multitudine, inter quos Bononiensium domini mei D. Baldassar Cossa de Neapoli tit. S. Eustachii card. & legati hujus unionis zelatoris ferventissimi, & principalis post Deum operatoris, nunc pro S. Romana ecclesia Dominii Bonon. Faventiæ, Forlivii, quos suis laboribus sudore, & industria recuperavit, ecclesiæ legati interfuerunt; D. Gregorius in Pisis, ut supra ponitur in facto. Cum tam honorabilia membra jam locum, & omnia paraverint, qui de omnibus gestis sunt informati, & sine quibus Concilium de gestis utriusque contendentium non potuerit informari; cum appareat retro tantam fuisse difficultatem in requirendo locum, cum res celeritatem tantam desideret; quotidie enim magis, & magis christianitas periclitatur; cum pateat de malo proposito utriusque contendentis, qui aliud non quærunt quam diffugia, ut perpetuentur in sedibus, & ecclesiam reducant ad extremum ruinæ, & desolationis: cum quotidie novas inveniant fictiones, & exquisitos colores ad impediendam hanc congregationem; nunc D. Gregorio convocante cardinales ad se, ut si possit ab aliis separaret, & sic nulla via possit dari congregatio utriusque obedientiæ. Nunc utroque ad dispergendum gregem, quem congregare intendunt, dominos cardinales ad remotissima loca, & diversissima tempora obedientias suas convocante, certi alterutrius obedientiam ad alterutram non accedere. Certe prælati vocati a DD. cardinalibus si homines sunt, si ratio-

ANNO CHRISTI 1409.

☞ tionis habent capacitatem aut usum, si non sunt omni pietate privati, si totaliter Deum & ecclesiam suam non postergarunt, nedum vocati a tam notabili cœtu, sed ex se, nullatenus vocati, aut ad vocem cujuslibet mulierculæ velut divinitus inspiratæ, relictis retibus hanc insequi debent convocationem. Et secus agendo ecclesiam Dei, & fidem Christi jaciunt in profundum, & iterato Christum in membris suis crucifigunt. Congregatio enim omnis ad finem boni, & maxime tanti, mota præsumi non debet nisi a Spiritu S. 24. q. 1. cap. *si autem*, & cap. *alienus*; maxime cum videant nulla alia via posse tolli schisma; & impossibile alia via haberi Concilium generale, nisi omnes principes utriusque obedientiæ invicem consentirent; quod quantum sit factibile omnibus patet, & experientia longe 30. jam annorum edocuit. Quarto, hujusmodi universitatum convocationes non dependent ab imperio: nam non sunt proprie citationes, sed requisitiones secundum Innocentium compo. Abba. & Hosti. de elect. *cum nobis*: nam non proprie citant, sed monent ut veniant, ut tali die Concilium celebretur: tales autem denunciationes & requisitiones faciunt pares & minores de suppl. negl. prælat. cap. 1. no. de accusa *licet* de voto. magn. ad hoc quod no. de *pluribus delegatis* de off. del. *cum causa* in Glossa. Patet in denunciationibus, quas faciunt emptores venditoribus, ff. de evi. *si rem* §. fin. & l. *si* . . . . . §. *præsente* de empt. & vend. cap. fin. Hinc est, quod tales requisitiones non requirunt solemnitatem peremptorii, ut not. Gloss. 18. dis. *Si episcopus Metropol.* in Gloss. 2. & notatur in l. *si tempora* A. C. de jur. fis. 10. notat Arch. de pœnis cap. I. l. VI. in v. *convocat*, Paulus in Clementi. I. de decimis in verbo *post requisitionem*; necessitate ergo maxime imminente, ut ad præsens, nedum per DD. cardd. sed per minimum de universitate fieri potest vocatio, & incitatio, ut Concilium congregetur. Et Concilium vertere debet plus oculum ad causam convocandi, quam ad convocantem, quamquam minimum, quia ille major est qui maxime in tanta re Dei agit voluntatem. Quinto, non videtur exigi auctoritas papæ, qui præbeat auctoritatem Concilio, quia in quantum Concilium convocatur contra papam non eget auctoritate papæ; alias sequeretur absurdum, quia præberet auctoritatem in facto proprio, quod a jure improbatur. l. I. & l. *pupillus* in prin. ff. de aucto. tut. 17. q. 4. quæ, & §. *præterea*, Abbas §. etiam *de rebus ecclesiæ* non alien. Clementina *si una*. Item quia actio, & passio in eodem incompossibilia sunt de conces. præben. *postulastis*, de inst. cap. fin. de verb. signif. forus consi. sic in processu criminali per episcopum exigitur consensus capituli; & ubi proceditur contra capitulum non exigitur quando per episcopum proceditur contra capitulum, ut dicit Glossa de off. ord. *irrefragabili* §. *excessus*. Sexto, ut dixi, convocationes universitatum pertinent ad dignores de universitate. Data impotentia, vel inhabilitate papæ in convocando, post papam non sunt personæ majores, & ad quas proprius spectet provisio, quam ad cardinales, qui papæ assistunt, & sine quibus non debet, immo secundum aliquos non potest ardua agere 6. q. 1. *Siquis cum militibus C.* ad l. Juliam ma. *quisquis* 16. q. 1. *ecclesia*, qui papam eligunt, & consecrant, de elec. *licet*, 23. dis. *in nomine Domini*, 96. dis. *Constantinus*;

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

A ad quos, vacante ecclesia, vel quasi vacante, spectat providere statui, & periculis arduis ecclesiæ, de electione *ubi periculum* §. *Idemque* in 6. ad quod not. per Glos. de schismate cap. I. lib. 6. in v. *Sede vacante*, in Clem. *ne romani* de elect. Septimo reperio aliquos tenentes quod olim in causis electionum papæ, & in factis ejus judices erant episcopi cardinales, cum ipsi haberent consecrare 79. dis. per totam; allegant gesta Conc. Sardicensis cap. VII. & inter gesta Conc. Africani cap. 17. & in gestis Bonifacii cap. II. §. *denique*, & in Nicæno Conc. cap. 3., & 6. 65. dis. cap. I. Et secundum illud tempus non adstabant episcopi cardinales ad latus papæ, sed solum presbyteri & diaconi, nec etiam episcopi cardinales eligebant: & allegant etiam 23. dis. *in nomine Domini*. Aliquam ergo debent habere præeminentiam in convocando Concilium, ut qui judices erant olim, hodie convocent Concilium.

B

Decisio primi dubii.
An. DD. cardinales possint, vel potuerint convocare Concilium.

Pro decisione dubii præmitto quod ad tollendum schisma de jure per viam Concilii, de jure & de facto Concilium debet esse generale; de jure patet 15. dis. cap. I. & seq. 96. dis. *nam ad fidem* & cap. *Utinam*. De facto, nam naturale est, ut quod omnes tangit ab omnibus comprobetur. 66. dis. cap. I. 54. dis. cap. I. 13. q. I. *licet* & in regula *quod omnes* de re jud. in 6. unde dicit Glos. in lib. Conc. de gestis Bonifacii cap. 2. in verbo *ecclesiarum*, quod prout patet in Chronicis & Conciliis antiquis, solus clerus Romanus antiquitus vocabatur & suffraganei in quæstionibus papæ. Quare cum non sic tantum actu dilatata foret potestas Rom. pontificis, ut ex toto absorberet potestatem ordinariorum, ex quæstionibus papatus non in tantum turbabantur, alii merito non vocabantur. Ea autem ampliata actu ut universum occupet, quæstio de papatu turbat omnes, merito vocandi sunt omnes. De facto probatur, qua planum est ad nullam concordiam, aut decisionem veniri posse nisi utraque obedientia sit simul; notum est enim quod id quod determinatur in una, altera non sequitur; & nisi ambæ partes sint simul, nihil conloqui possunt, aut alia tractare præambula; quibus mediantibus venitur ad pacem & unionem ut docet experientia Conc. Ariminensis & Orientalium, de quo supra feci mentionem. Secundo præmitto, quod & supra tetigi, quod in casibus, in quibus papa subjicitur Concilio, si non vult, aut non potest de facto vel de jure congregare Concilium formale & universale, prout esse debet; de jure ita quod possit dici Concilium, necessario est concedendum aliter ulterius ab altero congregari posse, & ipsi assentire tenetur volentibus & valentibus debite congregare: alias evacuarentur jura submittentia papam Concilio. Et ex hac causa antiquitus Romani pontifices, non valentes congregare Concilia, permittebant hoc imperatoribus, aliquando rogando, aliquando licentiando, aliquando consulendo, aliquando suadendo, aliquando ratificando, ut plene dixi in secundo argumento pro parte ista. Et ultra illa patet in epistola Leonis missa Chalcedonensi Concil. in qua apparet papam misisse cum lacrimis ad impe-

C

D

E

Locus turbatus.

ratore, rogando ut Concilium congregaret in Italia. Præmiſſis his pro ſano intellectu canonum; advertendi ſunt duo caſus. Primus quando datur unus, & indubitatus papa reſpectu totius univerſalis eccleſiæ, & imminente cauſa congregandi Concilium. Concilium ut ſit conc. debet habere auctoritatem papæ, ubi fraudulenter illam non deneget, & de facto præſtare poſſit; quando præſtare cenſetur, eo quod Concilium congregat, vel congregato a quocumque tacite, vel expreſſe conſentit; & hoc videtur indubitatum ſive congregetur contra tertium, ſive contra papam, ut patet clare 17. diſ. §. *hinc etiam*, & clarius in geſtis Symmachi cap. 8. ubi integre ponitur §. *hinc etiam*, & §. *item Symmachus* 2. q. 7. Eſt enim ſpeciale in papa ut auctoretur in facto proprio; ſicut in eo eſt ſpeciale ut ſeipſum judicet, ſicut in Marcellino 21. diſ. *nunc autem*. Nec obſtat ſi dicatur, quod ibi eccleſia erat in ſchiſmate, quia Symmachus fuit electus in diſcordia cum Laurentio, ut patet in chronicis, & recitat Gloſſa in dicto cap. 8. quia, ut patet in dicto cap. 8. & 9. Symmachus jam fuerat a Concilio approbatus, & reprobatus Laurentius; & hoc quia Symmachus fuerat electus primo & a majori parte; unde poſt deciſionem erat indubitatus, licet aliqui ab eo receſſiſſent, & vocaſſent Laurentium propter delicta, quæ Symmacho imponebantur. Adverte tamen, quod non dixi ſupra, congregationem vel convocationem fore neceſſariam papæ; ſed quod Conc. habeat ejus auctoritatem; loquuntur enim textus in hac materia diverſimode tendentes. Ad hoc textus 17. diſ. cap. 1. dicit quod abſque auctoritate ſedis apoſtolicæ non licet epiſcopos congregare; textus in cap. *regula* 17. diſ. dicit non valuiſſe congregationem, quia legatus apoſtolicæ ſedis non interfuit; & idem 3. diſ. §. *porro*, textus in cap. *multis* dicit, quod non valent Concilia abſque ſententia Romani pont. congregari; textus 2. q. 6. *ideoque* dicit, quod ſoli papæ reſervata ſunt privilegia de congregandis Conciliis; textus Iſidori, quem poſui ſupra in allegationibus primæ partis, in III. articulo dicit: *nullam ſynodum ratam eſſe legimus, quæ non fuerit papæ auctoritate congregata, vel fulta*: Pondera illam alternativam, poſitam inter verbum *congregata & fulta*. Sufficit ergo alterutrum; & his verbis utitur cap. *regula* ad fin. Per hos textus ſimul junctos concludo, convocationem, ut facti quod fiat a papa, non eſſe de ſubſtantia; ſed ſufficiat, quod ante congregationem, vel poſtea ejus auctoritate firmetur, vel fulciatur. Unde duplex datur practica: una, quod papa Concilium convocet, & ſi poteſt, tuta eſt practica. Et eo quod convocat, auctoritatem præbebere cenſetur. Et tunc congregatio auctorizabilis eſt. Secunda, quod Concilium congregetur ex ſe vel a quocumque habente poteſtatem de facto, ut eſt Imperator, ubi ſibi obediretur de facto. Et eo congregato requiratur ut aſſentiat Concilio, vel fulciat ejus auctoritate, & ſufficit ſi approbet; & ſi non prætendat aliud intereſſe juridicum diei, vel loci, vel aliarum circumſtantiarum, illud approbare tenetur, ſicut fecit Symmachus in §. *hinc etiam* 17. diſ. & clarius inter geſta Symmachi lib. Conciliorum c. 9. ubi ſic ſtant verba: *Memorati pontifices in Conc. congregati, quibus allegandi imminebat occaſio, ſuggeſſerunt ipſum qui dicebatur impetitus, debuiſſe Synodum convocare, ſcientes quia ejus ſedi &c.* Hoc habetur in §. *hinc etiam*; poſtea ibi ſubjicitur. *Et dum venerabili collectioni de incipiendo hoc negotio, prout poſcebat cauſa tractatus, S. papa Symmachus baſilicam Julii, in qua Pontificum erat congregatio, prout habuit cura cæleſtis, ingreſſus eſt, & de vocatione ſynodali clementiſſimo regi gratias retulit; & rem deſiderii eveniſſe teſtatus eſt. Cauſa ergo de ſacerdotum animis, quando Concilio nondum firmato triſtitiam miniſtrabat, abſciſſa eſt, & auctoritatem ordinandi de jure, quia de facto erat congregatum colligendo, ſicut poſcebant eccleſiaſtica ſtatuta, in omnium qui ibidem convenerant epiſcoporum præſentia ſe dare profeſſus eſt &c.* Alias ſi renueret approbare, vel conſentire abſque cauſa, ubi Concilium congregaretur; tunc cum jam pateret de ejus fuga, & quod aut cauſa dilatandi aut impediendi hoc ageret, & talis audiendus non eſt, qui niſi hoc agit ut noceat ff. de rei vend. in fund. Et ſi dicat: intereſt mea, quia volebam determinare diem vel locum; & non eſt hæc juſta querela: ex quo aliud non datur intereſſe diei vel loci ff. de eo quod certo loco, per totum. Et ſi quid diei vel loci allegaretur intereſſe, Concilii eſt cognitio, quod eſt judex in principali ff. de edi: edi: *ediles* §. *item ſciendum* C. de pot. l. 4. C. de fruc. & lit. exp. *terminato* ff. de Jud. *ſi quis ex aliena* Cle. 1. de reſcript. *deſcripſit*, & quod notatur cap. fin. eo tit: conſi. Maxime procedunt prædicta quando in exequenda papæ voluntate a principio ante congregationem præcedunt indicia, vel præſumptiones de dilatando negotio, aut impediendo ne congregetur, aut apparet veriſimilis ejus impotentia congregandi, vel aliquod quod dilationem inducat negotio celeritatem deſiderante, & alias longe dilatato. Si autem non eſt unicus indubitatus, a tota congregatione, ſicut in propoſito, quia una pars chriſtianorum adhæret uni, altera alteri, tunc, ſi conſideretur quilibet de per ſe, neuter habet facultatem totam eccleſiam univerſalem utriuſque obedientiæ congregandi de facto nec de jure; quia neuter eſt in quaſi poſſeſſione univerſali totius eccleſiæ, quæ habet nunc tota ex neceſſitate congregari. Nec alteri de facto obediretur, repugnante conſcientia obedientiæ, quæ non habet vocationem pro papa. Unde viſum eſt aliquibus ambos requirendos ut congregent, & de congregando concordent in uno loco, & die; & ſi non faciunt, tunc agere hoc poterunt cardinales. Et hoc ingeſſit aliquod dubium inter DD. ante factum, & etiam valentiſſimis DD. doctoribus Florentinis D. Stephano de Bonaccurtiis, & D. Laurentio de Ridolphis egregiis & ſolidis decretorum doctoribus, ac etiam D. Bartholomæo de Tornaquintiis legum ſereniſſimo profeſſori, qui tandem acquieverunt; & pluribus cauſis oſtenditur in propoſito hanc requiſitionem non fuiſſe neceſſariam, quinimmo nec utilem & penitus pernicioſam. Primo quia, ut ſupra dixi, in uno indubitato ſufficit, quod ex poſt facto requiratur; ſed debent requiri; & ſi non allegant aliud intereſſe cujus cognitio eſt Concilii, debent aſſentire; alias cum non habeant contradicendi cauſam pro conſentientibus habebuntur. Habetur enim & in jure conditio ſine cauſa pro conſenſu l. 2. ad. fin. ff. ſolu. matrim. eo tit. *ſi cum dotem* §. *eodem autem tempore*, & l. *dotem*; ſic & contumacia pro confeſſione l. *de ætate* §. *quia tacuit* de intero. acti No.

de

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

☞ de confeſs. c. fin. in 6. Maxime hæc fieri po-
terant ſtante ſuppoſitione dilatandi, & impe-
ANNO CHRISTI 1409. diendi negotium; ſicut patebit ex ſequentibus. Secundo, quia jam patebat de mala voluntate utriuſque in danda unione, cum quilibet ſubterfugeret, ut in ſe eſt notorium; & ſicut in aliis fuerant ſuſpecti de dilatando, & impediendo negotio, ut ſe perpetuarent in cathedris; ita & in hoc. Tertio, quia actu ſe ſeparabant; uno ad meridiem, altero ad orientem greſſus dirigente; unde abſque longiſſima mora, in hac re celeritatem deſiderante, non erat ſpes habendi eorum concurrentem voluntatem. Quarto, jam experientia docuerat eos per verba anno, & plus duxiſſe populum Chriſti ſuper concordia loci de renuntiando; & ex ſimultatibus ſuis vacillationibus & varietatibus diſceſſerunt turpiter abſque concordia; & qua ratione non concordaverant in loco renuntiandi; veriſimiliter idem fuiſſet de loco Concilii: cum ex quo duo pariter ſunt expedibilia, ſi unum non eſt expeditum, ſic præſumitur de non expeditione ſecundi; ſic ex l. *tutor* §. *non eſt audiendum* ff. de ad. min. tut. 23. q. 4. *diſplicet*; & quod ibi not. in prima Glo. de ap. conſt. de ele. *bone* de dolo cum dile: conſi. Item D. Gregorius aperte reprobavit viam ceſſionis, ut in facto proponitur. Congregatio autem Concilii non fit ad aliud, niſi ut impleant quod conveniunt. Denegata ergo ceſſione, & ſic fine Concilii, denegatum videtur Concilium ad hoc; ad quod ergo requirendus? ad hoc ff. de ſpon: oro. de conſt. *nam concupiſcentiam*. Nec obſtat quod poſtea obtulerit; quia non obtulit ut debebat, ut infra clare ſuo loco declarabitur. Item quilibet eorum ſe adſtrinxerat ad viam ceſſionis, ut principalem; ut patet ex juramento & oblationibus Gregorii; & patet ex juramento Benedicti, A junctis litteris ſuis reſponſivis ad Gregorium de acceptatione viæ oblatæ, & in litteris & declarationibus litterarum datis ad poſtulationem ambaxiatorum illuſtris regis Franciæ in Marſilia; ergo Concilii, via renuntiationis valente habere effectum amplius amplecti non poterant, arg. de el. *ut quis duas* C. de furto l. 1. ff. de tribu. *quod in hæredem* §. *eligere*, & quod not. in l. *edita* C. de eodem, & in regula nullus pluribus, de re jud. in 6. Item, & hoc bene advertendum, jam uterque ipſorum convocaverunt Concilia, antequam litteræ deſtinarentur per collegia; licet ante forent expeditæ; & congregationes nuntiarunt in locis omnino remotis & diſtantibus diebus, ut patet ex themate. Jam ergo declaraverant ſuam malam voluntatem non conveniendi in uno loco, non congregandi unum Concilium de tota eccleſia, ut eſſe debet; ſed diviſa conciliabula faciendi ad confirmandum ſchiſma, & ſic potius intentio ſua mala detecta eſt ad diſpergendum Conc. in diverſa, quod cardinales conjungere nitebantur; ut nec via ceſſionis, nec aliqua poſſet dari unio. Non ergo amplius erant requirendi, quia patefacta voluntate non conveniendi, ad unum locum non congregandi, ut debet, non exigitur requiſitio; maxime cum fit ex actu permanenti, & in quo perſeverant donec revocent, ſicut dicimus in fruſtratore appellante de dolo, pro ut eo tit. c. 2. lib. 6. in Clem. *ſi* eo tit. per Inno. de accu. *ad petitionem*. Sicut dicimus in aſſerente ſe non venturum per Gloſ. 24. q. 3. *de illicita*, per Inn. in dicto c. *ad petitionem* Adcurſus in l. fi. ff. de in int. reſti. & in l. *tres denuntiationes* C. *quomodo & quando* per Oſtienſem in ſumma de dolo & contu. §. 2. verbo *item* ad hoc quod no. de ſent. excom. *venerabilibus* §. *ſecus* in 6. ſic & terminus requiſitus. ANNO CHRISTI 1409.

Cætera deſunt.

ACTA CONCILII PISANI.

IN NOVUM CATALOGUM PATRUM CONCILII PISANI

COLLECTORIS PRÆFATIO.

„ SI vetuſti alicujus Concilii ſubſcriptiones ceu fœdiſſimis inquinatas mendis apud erudi-
„ tos lectores accuſandas ſuſciperem, querelas
„ haſce meas facile admiſſuros confiderem;
„ ea eſt enim mortalium omnium rerum na-
„ tura, ut quanto longius a ſuo fonte decur-
„ runt, eo majori, veluti limo inficiantur.
„ Cum vero res mihi nunc fuerit de Concilio
„ haud ita procul a noſtris temporibus celebra-
„ to; ſi patrum, qui huic interfuerunt, nomina
„ idem vitii, quo laborat antiquitas, contra-
„ xiſſe affirmavero, id mihi aſſerenti non abſ-
„ que idoneo teſte conceſſuros arbitror. Vera
„ tamen exprobrare me actis Piſani Concilii
„ comperto novi; meamque de vitiatis ejus ſub-
„ ſcriptionibus aſſertionem non alio minus ido-
„ neo teſtimonio, quam ex actis ipſis petito,
„ confirmo. Porro ſubſcriptiones illas non unus
„ ſcriptor e vetuſtis erutas codicibus dedit.
„ Alias enim e Vaticano codice vulgavit Ray-
„ naldus in Annalibus; alias ex Dacherii Spi-
„ cilegio Coſſartius; alias denique ex Piſano
„ codice Ughellius in Piſanis. Aliæ ab aliis
„ diſcrepant in multis; ſed in eo omnes con-
„ veniunt, ut ſint mendoſiſſimæ. Vaticanas
„ Raynaldi vidit Coſſartius; & ſuis illis e Spi-
„ cilegio deductis in multis concedere judica-
„ vit, quamquam fatetur, menda quædam ca-
„ talogi ſui in nonnullis corrigi ex Vaticano
„ illo poſſe. Verum nec prælatum a Coſſartio
„ catalogum plurimi fecerunt eruditi, cum man-
„ cus ſit in multis, ut ex collatione catalogi
„ Vaticani & Piſani intelligimus. Ea vero quæ
„ affert fere ſingula depravata. Quis, rogo,
„ eſt dux *Careſtus Auſtrenſis? Jodocus marchio*
„ *Brandeburgenſis archicancellarius* (archicame-
„ rarius) *S. R. Imperii*? Quid *Theodoricus*
„ *præpoſitus Tangermontenſis* ab eodem Jodoco
„ ad Concilium ablegatus? Legendum eſt
„ enim Theodoricus decanus eccleſiæ Stenda-
„ lienſis (male Piſanus legit *Stemben*, qui
„ tamen optime duos viros diſtinguit) *Joan-*
„ *nes præpoſitus Tangerinnundenſis* (male Piſa-
„ nus Taregarimundens.) Multos etiam
„ omittit tum epiſcopos, cum abbates, atque
„ etiam principum ablegatos, ut ex catalo-
„ go mox promendo non ambigue demonſtra-
„ tur. De Ughelliano vero ſeu Piſano cata-
„ logo quid dixerim? Profecto ſi abbatia-
„ rum Italiæ nomina quæras, rectius ibi quam
„ in Coſſartii catalogo efferri non abnuo; cæ-
„ tera vero externa nomina ita deformata ſunt,

ut

☞ „ ut alia omnino appareant. Speciminis gratia A „ cilio adfuturus supervenit. Præstat vero aliis
„ dabo hic aliqua de abbatibus Anglicis Ord. „ catalogus iste noster multis nominibus; nam ANNO CHRISTI 1409.
ANNO CHRISTI 1409. „ S. Benedicti. Pisanus: Abb. *de Abindone*, *de* „ ipsas Patrum & Urbium ac regionum ap-
„ *Redruge*, *de Therbone*, *de Multare*, *de Seme*, „ pellationes melius plerumque, licet non sem-
„ *Albotissimo*, *Malmisan. de Canestola*, *de Ever-* „ per, reddit; cum enim fidelis teneatur in
„ *than*, *Glonsentriæ*. &c. Hæc vero nomina „ iis quæ jam nota sunt; hoc indicio & de
„ quomodo in catalogo mox referendo nati- „ aliis, quamquam nobis ignotis, judicamus.
„ ve appareant, cerne. Ab. *Abindomiæ*, *de* „ Ita lectionem mei codicis probo: *Antonius*
„ *Redinghe*, *de Serborne*, *VVatone*, *de Serve*, „ *abbas monast. S. Samuelis de Capalon*. lectio-
„ *Alboeusfontin*. *Malmisimas*, *Tanestolte*, *Eris-* „ nem vero Cossartii reprobo: *Ant. abbas mo-*
„ *ham*, *Clocestin* &c. Multa etiam episcopo- „ *nast. S. Janualis & Coplonens.* In Cossartio
„ rum & abbatum nomina in hac ipsa serie „ larva est. *Mamilianus ab. S. Faidaici de Pi-*
„ desiderari ultro fatetur & agnoscit Ughel- „ *sis ord. Camald.* Vultum hominis cognosce
„ lius. Ex his omnibus cæterisque, quæ ex „ ex nostro: *Mamialianus ab. monast. S. Frig-*
„ collatione catalogi mox evulgandi patebunt, „ *diani de Pisis*. In catalogo Pisano Ughellii
„ de Ughelliana hac nominum serie illud ap- B „ nomen abbatis hujus non datur; & pro *S.*
„ tissime pronunciaremus; utilissimam habe- „ *Frigdiani*, ut constanter nomen hoc effe-
„ ri illam, ex qua menda quamplurima ca- „ runt veteres codices, habet *S. Fridiani*. No-
„ talogi Dacheriani corrigantur; hanc vero „ vi etiam patres, ex editione Labbeana fru-
„ vicissim in multis a Dacheriano corrigi: „ stra repetendi, sese hic offerunt, quæ ut
„ utrumque a perfectione abesse quam longis- „ distinguant Lectores appositio asteriscо no-
„ sime. Hoc igitur perfectionis culmen sin mi- „ tavi. Quamquam vero hæc bona sunt; id
„ nus assequitur, reliquis tamen omnibus pro- „ tamen habet singulare catalogus noster,
„ prius attingit catalogus ille quem e MS. cod. „ quod eorum nomina servat, qui, ut Con-
„ reg. Univers. Taurinensis omnium ego pri- „ cilio pro se adsisterent, missi sunt ab epi-
„ mus extraxi. Volumen est ingens in folio „ scopis & abbatibus procuratores. Nemo ho-
„ multa continens ad Pisanum hoc Concilium „ rum vel rari parent in catalogis excusis.
„ pertinentia; nam præter historiam vel, si „ Illud insuper novi exhibet, ut singulorum
„ malueris, acta Concilii ab anonymo descri- „ episcoporum & abbatum Concilio præsen-
„ pta, nec usque adhuc vulgata, plura ibi oc- „ tium notet annos, dies, menses & pontif.
„ currunt documenta sive scripta Conciliaria, C „ quo deferente, dignitatem obtinuerint; quin
„ velut epistolæ quædam principum ad Con- „ & si forte quispiam ex alia in aliam cathe-
„ cilium & Concilii ad illos; singraphæ quæ- „ dram transivit, hæ omnes dignitates dili-
„ dam conciliares, & alia id generis. Ex his „ genter referuntur cum designatione anni,
„ nonnulla vulgavit ex alio Codice P. Marte- „ mensis, diei, pontificis, quo singulæ editæ
„ ne, & ex eo hic dantur; alia a me descri- „ sunt. Valent hæc plurimum ad Ughellii ta-
„ pta, in hac mea collectione parebunt. In ip- „ bulas corrigendas. Ita E. G. anno 1409.
„ so vero actorum Concilii limine recensentur „ Albintimilienses insulas tenuisse Benedictum
„ nomina patrum, prout quisque Concilio pri- „ recens Ughellii censor notat; quando vero
„ mitus sese sistebat, adnotato diligenter die „ cœperit, unus, quem sciam, docet catalogus
„ & mense, quo singuli excipiebantur ab iis, „ noster, monens renunciatum illum ab Urba-
„ quos Concilium ad eos admittendos delege- „ no VI. die 8. id. Octobris anni 1382. Sex-
„ rat. Hinc natus catalogus ille novus, quem „ centa id generis alia occurrent legentibus.
„ hic dandum aggredior; ab aliis huc usque „ His igitur aliisque commodis in rem eccle-
„ vulgatis in eo diversus, quod alii Patrum „ siasticam obventuris persuasus, exscribendi
„ nomina actis Concilii subscripta exhibent; in „ hæc e Taurinensi codice, atque huc trans-
„ hoc Patres enumerantur prout quisque Con- D „ ferendi laborem alacer assumpsi.

NOMINA PATRUM

Qui Pisano Concilio interfuerunt.

Isti sunt RR. in Christo PP. DD. S. R. E. Card. utriusque collegii ad ecclesiæ unionem per Dei gratiam uniti, qui in S. Conc. quod actualiter Pisis celebratur, sunt præsentes; videlicet.

D. Guido episc. Prænestinus dictus Patavensis.

D. Enricus episc. Tusculanus, dictus Neapolitanus sacri collegii camerarius.

D. Nicolaus episcopus Albanensis, dictus Albanensis.

D. Antonius episcopus Prænestinus dictus *Neapolitanus*, summus pœnitentiarius.

Lab. *dict. Aquileg.* D. Petrus ep. Tusculanus dictus de Podeo summus Pœnitentiarius.

D. Joannes ep. Ostiensis Vicecancellarius, dictus Vivariensis.

D. Petrus tituli S. Susannæ, dictus de Thureis.

D. Angelus tit. S. Potentianæ, dict. Laudensis.

D. Conradus tituli S. Chrysogoni, dictus Militensis.

D. Jordanus tituli S. Martini in montibus, dictus de Ursinis.

D. Joannes tituli S. Crucis in Jerusalem, dictus Ravennatensis.

D. Petrus tituli duodecim Apostolorum, dictus Mediolanensis.

D. Amadeus S. Mariæ novæ, dict. de Salutiis.

D. Reinaldus S. Viti in macello, dictus de Brancassis.

D. *Luidolphus* S. Nicolai in carcere Tullia- Tab. *Radulphus*, sed *Ladulphus* haber. Ughell. *Baren.*
E no, *de Laren.*

D. Odo S. Gregorii ad velum aureum, dictus de Calumna.

D. Petrus S. Angeli, dictus S. Angeli, ultramontanus.

D. Petrus S. Angeli Romanus.

Die 24. Martii 1409. Comparuit D. Petrus Dei gratia ep. Mildensis provinciæ Senonensis, promotus ad ecclesiam Meldensem per D. Clementem VII. die 28. Novembris an. 1390. SS. regis Franciæ nuntius.

* Eadem die comparuit R. P. D. de Frisco archid. Januensis, S. R. E. protonotarius.

* Ea-

ANNO CHRISTI 1409.

* Eadem die comparuit R. P. D. Nicolaus archiepiscopus Sipont. ad ecclesiam Ragusinam primo promotus per D. Bonifacium IX. die XII. kal. Aug. sui pont. an. IV. 1393.

Eadem die comparuit R. P. D. Benedictus Dei gratia ep. Vigintimilienſis, promotus ab Urbano VI. die 8. idus Octobris 1382.

* Eadem Nicolaus ep. Botontinensis, promotus ad dictam ecclesiam a Clemente VII..... Octobris anni 1381.

Sulcitanus in Sard. Eadem comparuit D. Blasius ep. Sultium promotus per D. Bonif. IX. die 21. Nov. 1396.

f. Comaclenſem Lab. *Oſcenſis.* * Eadem Jacobus ep. Adrienſis, primo promotus ad ecclesiam *Comalenſem* per Bonifacium IX. pridie nonas Januarii an. 1402.

Eadem Franciscus ep. *Oten.* promotus a Bonifacio IX. non. Novemb. an. 1398. qua ipsa ecclesia vacabat; postea proprie non confectione litterarum apostolicarum supradicta provisione cessante; demum sibi fuit de novo provisum per Innocentium VII. die 4. idus Septembris anno 1406.

Eadem Bartholomæus ep. Alatrienſis, promotus per Innocentium VII. idibus Januarii anno 1406. indict. 14.

Eadem Alexius ep. Bobienſis, promotus per Innocentium VII. 7. kal. Octobris anno 1405. indict. 13.

Deest nomen hujus Ep. in Lab. & Ugh. Eadem *Petrus* ep. Aretinensis promotus per Bonifacium IX. die 4. kal. Decembris anno 1403. indict. XI.

Eadem Matthæus ep. Pistorienſis, promotus ad eamdem ecclesiam per Bonifacium IX. 5. Kal. Martii 1400. indict. 8.

Eadem Alamannus archiep. Pisanus, primo promotus per Bonifacium IX. die 21. Decemb. anno 1401. indict. 13. ad archiepiscopatum *Traretin*, & ante per eumdem ad ecclesiam Florentinam idibus Decembris anno 1400.

f. Tarentiæ

Lab. *Vulturanus* Locus mendosus Eadem Ludovicus ep. *Vulterranus*, (*a*) promotus ad ecclesiam Olonensem die 15. kal. Aprilis anni 1380. indict. 10. ab Urbano VI. & postea per Bonifacium IX. die 7. idus Augusti 1391. indict. 14. & demum per eumdem die 7. Augusti ad ecclesiam Vulterranensem IV. Kal. Julii an. 1397. indict. 5.

Ita legitur in codice

Eadem Raymundus ep. Petragorienſis per D. P. promotus primo ad Ecclesiam *Garlatenſem* Kal. Octobris anni 1399. indict. 6. & postea eodem anno ad ecclesiam Petragorienſem translatus.

f. Tarlatenſem. Lab. *Gaudenis* stylo Pisano, nostro vero 1387. Eadem D. *Sunderix* electus per capitulum ecclesiæ Strigonienſis ad episcopatum dictæ ecclesiæ.

Eadem D. Bernardus generalis presbyter abbas monasterii S. Mariæ Vallis umbrosæ, primo promotus per Urbanum VI. die 10. Kal. Januarii anni 1388. indict. 10. ad monasterium sancti Michaelis de Pasignano, & postea per eumdem ad supradictum monasterium S. Mariæ die 11. Kal. Januarii 1400. indict. XIII.

Eadem V. P. F. Marcus monasterii S. Salvii de Florentia ordinis Vallis umbrosæ, promotus ad ipsum monasterium per Bonifacium IX. 17. Kal. Maji 1393. indict. I.

Eadem Baltasar abbas monasterii S. Michaelis de Pasignano ordinis Vallis umbrosæ Florentiæ diœcesis, promotus primo per D. Bonifacium IX. ad monasterium S. Mariæ de Rota ordinis S. Benedicti Camerinensis diœcesis die 13. Kal. Julii 1397. indict. 5. postea per eumdem ad monasterium S. Bartholomæi de Ripellis ordinis Vallisumbrosæ Florentinæ diœcesis die 6. nonas Martii anno 1403. Indict. XI. postea per Innocentium VII. ad supradictum monasterium Fusignano die 13. Kal. Maji 1405. indict. 13.

ANNO CHRISTI 1409.

Eadem Gaspar abbas monasterii S. Trinitatis de Florentia ordinis Vallisumbrosæ.

Lab. S. *Pavacii* Eadem Richardus abbas monasterii S. *Pancratii* de Florentia ordinis Vallisumbrosæ, promotus per Gregorium XII. idibus Augusti anno 1408.

Ughell. *de Pamana* Eadem Franciscus abbas monasterii S. Mariæ de *Pactiana* ordinis Vallisumbrosæ, promotus per Bonifacium IX. ad monasterium S. Salvatoris de Sporgia dicti ordinis Vulterr. diœcesis 5. Kal. Octobris 1399. & postea per eumdem ad dictum monasterium de Pactiana die 3. nonas Martii 1404. indict. 12.

Lab. *de Fusculis* Ugh. *de Furecil* legendum *de Furculis* Eadem Joannes abbas monasterii S. Michaelis de *Furtuliis* Pistorienſis diœcesis ordinis Vallisumbrosæ promotus per Bonifacium Kal. Martii 1395. indict. 3.

Eadem Joannes abbas monasterii S. Mariæ de Grignano de Prato Vallisumbrosæ Pistoriensis diœcesis, promotus per Bonifacium IX. die 6. idus Octobris anno 1390. indict. 13.

* Eadem Franciscus abbas monasterii S. Bartholomæi de Ripolis prope Florentiam ordinis Vallisumbrosæ promotus per D. Gregorium XII. die 13. Kal. Maji an. 1407.

Eadem Jacobus abbas monasterii S. Donati de Senis ordinis Vallisumbrosæ.

Lab. *de Rosnello* Ugh. *de Refuello* Eadem Antonius abbas monasterii S. Pauli *de Rezuolo* ordinis Vallisumbrosæ Fizulan. diœcesis promotus per Bonifacium IX. indict. 12.

Lab. *de Muschero de Michelo Florent. dioec.* Eadem abbas monasterii S. Petri *de Muscheto* ordinis Vallisumbrosæ *Ferzulan.* diœcesis.

Eadem Frater Joannes prior prioratus monasterii S. Fabiani Pratensis Pistorienſis diœcesis ordinis Vallisumbrosæ, promotus per D. Gregorium XII. anno 1408. indict. I.

Eadem Joannes abbas S. Justinæ de Padua ordinis S. Benedicti, promotus per Urbanum VI. die 18. kal. Junii anno 1389. indict. 12.

Eadem F. Bernardus abbas monasterii S. Michaelis de Podio Lonizii, promotus per Bonifacium IX. 18. kal. Decembris 1390. indict. 13.

Eadem Frater Felix abbas monasterii S. Salvatoris de Septimo ordinis Cistercienſis Florentinensis diœcesis, primo promotus per Urbanum VI. ad monasterium S. Mariæ Sicienſis Nucerinæ diœcesis ordinis S. Benedicti 11. Kal. Junii anno 1387. indict. 10. & postea per Bonifacium IX. ad monasterium S. Salvatoris &c. IV. Non. Julii 1393. ind. I.

Eadem Bonifacius generalis ordinis Camaldulenſis, primo promotus ad monasterium S. Salvatoris de Florentia dicti ordinis a Bonifacio IX. Kal. Aprilis 1390. indict. 6. & postea per ipsum ordinem assumptus ad generalatus officium.

Eadem Antonius abbas monasterii S. Michaelis de Burgo Pisano ordinis Camaldulenſis, promotus per Bonifacium IX. 4. idus Februarii 1395. indict. 3.

Eadem Joannes de Ussinis præceptor domus hospitalis S. Antonii de Reymerso, & generalis cellarius monasterii Sennensis promotus ab Innocentio VII. anno 1406. Indict. 13.

Eadem Ven. & Rev. F. Thomas de Framo S. Theologiæ eximius doctor, & generalis magister ordinis FF. Prædicator. ut vocatus ad sacrum Concil. comparuit cum infrascriptis in sacra Theologia magistris, videlicet magistro Simone de Pisis regente Florentiæ, magistro Michaele de Florentia vicario nationis Tusciæ, magistro Jacobo de Pisis, magistro Leonardo

de

de Florentia inquisitionis Bononi. Magistro Uberto priore Florentino, magistro Andrea de Florentia, magistro Joanne de provincia Poloniæ regente Cracoviæ, magistro Ardixono de Padua priore Paduano & vicario generali provinciæ beati Dominici. ANNO CHRISTI 1409.

Sequitur generalis ordinis Minorum cum magistris.

Anno, indictione, mense & die prædictis. Ven. & Rev. F. Antonius de Periocto generalis minister ordinis fratrum Minorum comparuit cum infrascriptis magistris.

Magistro Francisco de Creppa ministro provinciæ Mediolanensis.

Magistro Joanne de Lovania ministro provinciæ Bononiæ.

Magistro Marco de Parma ministro provinciæ Romanæ.

Magistro Vitale Valentin. de provincia Provinciæ.

Magistro Joanne Joannis de Florentia.

Magistro Nicolao de Bononia.

Magistro Lanzalecto de Placentia.

Sequitur generalis ordinis F. Eremitarum cum magistris &c.

Anno, indictione, mense, die &c. Ven. & Rev. F. Nicolaus de Cassia S. Theologiæ eximius doctor ordinis F. Erem. S. Augustini prior generalis, una cum infrascriptis magistris in theologia.

Magistro Boetio de Tolentino dicti ordinis procuratore.

Magistro Simone de Florentia regente Florentiæ.

Magistro Bartholomæo de Pisis regente Pisan.

Magistro Gabriele de Spolete regente Bononiæ.

Magistro Jacopo de Gomesa provinciali provinciæ Vallispoleti.

Sequitur generalis ordinis Servorum (cum) magistris &c.

Anno, indictione &c. comparuit F. Antonius de Bononia ordinis Beatæ Mariæ Servorum generalis una cum infrascriptis S. T. magistris.

Magistro Antonio de Alexandria.

Magistro Urbano de Bononia, & magistro Antonio de Pasniavo.

Sequitur generalis ordinis Carmelitarum cum magistris.

Anno, die, mense, &c. comparuit F. Matthæus de Bononia sacræ Theologiæ eximius doctor. S. Mariæ de Monte Carmeli generalis cum infrascriptis magistris.

Magistro Andrea de Luca procuratore dicti ordinis.

Magistro Joanne de Florentia vicario generali in provincia Tusciæ.

Magistro Baco de Florentia Syndico universitatis Bononiensis.

Sequitur generalis ordinis Prædicatorum.

Anno indictione &c. eodem Ven. & Rev. patres.

Hic turbata sunt multa.

Magister Thomas de Framo (sic etiam supra) generalis ordinis Prædicatorum.

Magister Matthæus generalis ordinis Carmelitarum. ANNO CHRISTI 1409.

Magister Antonius generalis ordinis Beatæ Mariæ Servorum.

Magister Leonardus Stacii de Florentia ordinis prædicatorum.

Magister Bartholomæus de Florentia ordinis Carmelitarum.

Magister Antonius de Pasignano ordinis Serv.

Magister Joannes Georgii ordinis Minorum provinciæ Bononiensis minister.

Magister Bartholomæus de Nozaivella dicti ordinis Minorum.

Magister Gabriel de Spoleto ordinis Eremitarum.

Magister Antonius de Bononia dicti ordinis Eremitarum ut procuratores & procuratorio nomine universitatis facultatis Theologiæ almi studii Balion (f. Bononiensis.)

Eodem anno, mense &c. comparuit Rev. Pater D. Richardus de Erham S. theologiæ magister & cancellarius universitatis studii Cantabrigiæ procurator & procuratorio nomine.

* Eodem D. Jacobus episcopus Florensinus promotus per Bonifacium IX. primo ad ecclesiam Monopolitanam idibus Octob. 1391. indict. 14. & postea per eumdem ad ecclesiam *Tuentam.* 14. Kal. Aprilis anno 1400. Indict. 7. & per eumdem ad ecclesiam Florentinam 16. Kal. Decembris 1401. indict. 14. Ind. IX.

Eodem Branda episcopus Placentinus promotus a Bonifacio IX. pridie Nonas Augusti 1400. indict. 14. Ind. VIII.

Eodem D. Capo de Caponibus præpositus Florentinus & D. Joannes Joannis de Abbat. canonicus etiam Florentinus procuratores capituli Florentini.

Eodem D. Julianus de Ricis canonicus Florentinus procuratorio nomine ven. P. Bernardi de Rici abbatis monasterii S. Justi de Wulterno ordinis Vallisumbrosæ.

Eodem anno die 25. Martii comparuit Ven. D. Joannes de Rupescissa utriusque juris doctor canonicus, & officialis Ambianensis procuratorio nomine reverendissimi D. episcopi & W. Decani & capituli, & civitatis & diœcesis Ambianensis.

Eodem comparuit Ven. F. Petrus Dachior decretorum doctor, prior prioratus monasterii Abbatis Villæ ordinis Cluniacensis Remensis diœcesis.

* Eodem comparuit Ven. P. D. Fr. Guillelmus abbas monasterii Westmis ordinis S. Benedicti Londinensis diœcesis, & nobilis & egregius miles Joannes Alvil, & Ven. vir D. Nicolaus Resten causarum sacri palatii apostolici auditor, ambaxiatores & nuntii seren. & illustrissimi D. Henrici regis Angliæ & D. Hiberniæ.

* Eodem F. Paulus abbas monasterii S. Anastasii de Amandula ordinis S. Benedicti Firmanæ diœcesis promotus per D. Gregorium XI. anno I. . . . . .

Eodem D. Pileus Dei gratia archiepiscopus Januensis promotus per Bonifacium IX. prid. I. Decembris 1400. indict. 8.

Eodem Ven. vir. magister Joannes Rile canonicus ecclesiæ Nivernensis procurator capituli ejusdem ecclesiæ.

Eodem anno in secunda sessione die 27. Martii comparuit Ven. vir D. Petrus Pratalis decretorum doctor, et canonicus ecclesiæ Carmen. procuratorio nomine reverendi in Christo P. Bernardi episcopi Carmen.

Eo-

☞ Eodem ven. vir D. Petrus de Umhalt canonicus eccleſiæ Carmen. procuratorio nomine capituli eccleſiæ.

ANNO CHRISTI 1409.

Eodem F. Zinobius abbas monaſterii S. Mariæ de Fabroio ordinis S. Benedicti Florentinæ diœceſis promotus per Urbanum VI.

In edit. eſt Jo. Leonardus Carnenſis.

Eodem Ven. F. *Bartholomæus* Abbas S. Caſſiani ordinis S. Benedicti Walteran. diœceſis.

Lab. Philippus.

Eodem Joannes epiſcopus Waptingenſis promotus per Benedictum XIII. 6. idus Martii anno 1406.

Eodem D. Paulus epiſcopus Maſſilienſis, promotus per Benedictum XIII. anno 1404. die 15. Kal. Octobris.

Siſterienſis. Eodem D. Nicolaus epiſcopus *Siſtanienſis* promotus per Benedictum XIII. 2. idus Martii 1404.

Dignenſis. Eodem Bertrandus epiſcopus *Duguenſis* promotus anno 1400.

Lab. & Ugh. *Joannes* Eodem *Egidius* Forojulienſis promotus anno 1408.

Eodem D. Petrus Abbas monaſterii S. Victoris Maſſilienſis, ordinis ejuſdem S. promotus a Benedicto XIII. anno pontificatus ſui XI. & Chriſti 1404.

Sequuntur procuratores DD. infraſcriptorum.

Anno, indictione &c. eodem Ven. vir D. Guillelmus Biram decretorum doctor, Joannes Salbanis in utroque, & Joannes de Gerulandi in decretis licentiatus procuratorio nomine RR. in Chriſto PP. DD.

Aquenſis, Ebredinenſis, Arelatenſis — Archiepiſcoporum nec non

Regenſis, Graſſenſis, Vencienſis, Tholonenſis, Aptenſis — Epiſcoporum comparuerunt.

Eodem die 28. menſis Martii comparuerunt Venerabiles viri DD. Sebaſtianus decanus, & Nicolaus Warat canonicus eccleſiæ Brixienſis, & Georgius Zihorandi ſecretarii RR. in Chriſto Patris D. Ulrici Epiſcopi *Brixienſis* procuratores pro eodem.

Excuſi *Brixinenſis* Lab. *ad Pinum* Indi. VIII.

Eodem F. Paulus abbas monaſterii S. Martini ad *pluris* ordinis S. Benedicti Aretinenſis diœceſis promotus a Bonifacio IX. 8. Idus Martii anno 1400. Indict. 13.

Eodem Ven. & relig. miles F. Jacobus de Obicio præceptor domus hoſpitalis S. Joannis Jeroſolymitani de Florentia, & procurator generalis dicti ordinis.

Eodem Pater Joannes abbas monaſterii S. Lab. *S. Ravontii* *Boranti* de Piſtorio ordinis S. Benedicti promotus a Bonifacio IX. die 11. Kal. Januarii anno 1403. Indict. 11.

Eodem F. Michael abbas monaſterii S. Bartholomæi de Bono ſolatio ordinis Ciſtercienſis Florentinæ diœceſis, promotus a Bonifacio IX. 10. Kal. Auguſti 1391.

Eodem anno die 30. Martii comparuit ven. vir D. Petrus Raimundi *uti callat.* (ſic) in decretis canonicus Eccleſiæ Carcaſſonenſis, & prior de tribus Bonis, ut procurator eccleſiæ Carcaſſoneneſis.

Eodem Rev. in Chriſto Pater Epiſcopus Sapingen. D. Guillelmus de Ruppibus miles, & Lab. *Colme* Cambellanus, D. Joannes *de Genond* legum doctor conſiliarius, magiſter * Lucas de Caſtilliano ſecretarius Illuſtris Principis & DD Ludovici Jeruſalem, & Siciliæ regis.

Sancta Synodus deputavit duos Cardinales ad recipiendos & acceptandos prælatos.

ANNO CHRISTI 1409.

Anno, indictione prædictis, die ſabbati, 30. menſis prædicti, qua fuit etiam facta Synodus, de novo elegit deputavit RR. in Chriſto PP. & DD. DD. Neapolitanum, & Vivarienſem commiſſarios ſupradictos ad recipiendos prælatos eorumque procuratores & nuntios, ac oratores & ambaxiatores regum, principum, ducum, comitum, baronum, comitatuum & aliorum DD. ad Conſilium vocatorum; & nihilominus confirmavit & approbavit hucuſque per eos recepta & approbata de commiſſione ſacri utriuſque collegii.

Eodem comparuit ven. vir D. Joannes Fayditi decretorum doctor & ſacri palacii apoſtolici cauſarum auditor procuratorio nomine pro capitulo Narbonenſi.

Eodem D. Alvarus epiſcopus Onetenſis promotus per Bonifacium IX. die 6. Kal. Novembris anno 1393. indict. I. *Ovetenſis*

* Eodem F. Jacobus abbas monaſterii S. *Domni* extra muros Piſanos ordinis S. Benedicti, promotus ad ipſum monaſterium per Innocentium VI. dein per Bonifacium IX. factus eſt abbas, cum primo fuiſſet prior, idibus Auguſti anno 1385. *S. Donnini*

Eodem Vitalis archiepiſcopus Toloſanus promotus per Benedictum XIII. 4. nonas Maji anno 1402.

Eodem D. archiepiſcopus prædictus procuratorio nomine R. in Chriſto Patris D. epiſcopi Montiſalbani.

Eodem Archiepiſcopus prædictus procuratorio nomine R. in Chriſto Patris D. Epiſcopi S. Pauli.

* Eodem idem Archiepiſcopus procuratorio nomine ven. Patris abbatis monaſterii S. Antonii de Reſato ordinis Cluniac. Remen. diœceſis.

* Eodem Petrus epiſcopus Bomberienſis promotus per Clementem VII. anno 1392.

Eodem F. Joannis Garſiæ ordinis Fratrum minorum ſacræ paginæ profeſſor, procuratorio nomine univerſitatis ſtudii Tholoſani.

Eodem ven. vir. Nicolaus Tertii *Saxonis* præpoſitus eccleſiæ Tholoſanæ & Bernardus de Vanandro Vananho canonicus, & archidaconus Villæ longæ in ipſa eccleſia Tholoſenſi, procuratorio nomine dictæ eccleſiæ Tholoſanæ.

Die 2. menſis Aprilis Reverendiſſimus domin. Conradus tituli S. Griſogoni S. R. E. presbyter cardinalis, Militenſis vulgariter nuncupatus, venit de Bononia Piſas ad ſacrum Concilium.

Eodem Ven. P. Nicolaus abbas monaſterii S. Mariæ de Florentia ordinis S. Benedicti, promotus ad ipſum monaſterium per Gregorium XII. 3. Nonas Auguſti anno 1408. Indict. I.

Eodem R. in Chriſto pater D. Joannes epiſcopus in univerſali eccleſia, & nobilis vir Franciſcus Panthira, & D. Andreas de Morciculis in jure civili licentiatus, & ven. vir Odoricus *Nucuſſii* canonicus Civitatenſis procuratorio nomine R. in Chriſto Patris D. Antonii Patriarchæ Aquilegenſis.

Eodem D. Joannes epiſcopus in univerſali eccleſia, promotus per Bonifacium IX. ad eccleſiam Saltamen. die 13. Kal. Auguſti anno pontificatus IX. Chriſti 1398.

Eodem D. Bartholomæus de Valaxia præpoſitus eccleſiæ S. Mariæ de Vineis, & D. Simon Ranaſihom prior eccleſiæ S. Siſti de Janua, procuratorio nomine civitatis, cleri & diœceſis Januenſis.

☞ Die 4. Aprilis D. Landulphus S. Nicolai in carcere Tulliano S. R. E. diaconus cardinalis, *Balenſis* vulgariter nuncupatus, venit de Alamannia, & Bohemia miſſus per ſacrum Concilium Piſanum.

ANNO CHRISTI 1409. *Barenſis*

Eodem D. Antonius *Calamanenſis* epiſc. promotus a Bonifacio IX. die 9. kal. Julii 1396. Indict. 4.

Lab. *Calanens* Ug. *Calamonens*

Eodem Jacobus epiſcopus *Comatenſis* promotus a Bonifacio IX. pridie idus Septemb. anno 1404. indict. 12.

Lab. *Comaclenſis*

Eodem Jacobus epiſc. Laudenſis promotus a Gregorio XII. die 7. Kal. Februarii 1407. indict. 15.

* Eodem D. Guillelmus epiſcopus Veſtinenſis promotus a Clemente VII. an. 1391.

Die 5. Aprilis reverendiſſimus D. Joannes tituli ſanctæ Crucis in Jeruſalem S. R. E. presbyter cardinalis, Ravennatenſis vulgariter nuncupatus, venit de Bononia ad Piſas.

Ed. Forojulienſis.

Eodem Joannes epiſcopus *Forlimenſis* promotus per Bonifacium IX. die 12. kal. Decembris anno 1400. indict. 8.

Eodem Petrus Faventinus epiſcopus promotus ab Innocentio VII. die 8. kal. Julii 1406. indict. 13.

Ind. XIV.

* Eodem Gentilis epiſcopus Neatahenſis promotus ad eccleſiam Marſicanam per Urbanum VI. die 6. Kal. Auguſti 1384. indict. 7. & poſtea per Bonifacium IX. ad eccleſiam Neatoſaenſem translatus pridie nonas Novemb. ann. 1398. *indict.* 5.

Ind. VI. Ed. *Bonon.* ſed male, nullus enim Vvalterus tunc Bononienſem eccleſiam tenebat.

Eodem Vulterus epiſcopus *Banenſis* promotus a Bonifacio IX. die 8. idus Martii 1403. *indict.* 12. (11.)

Eodem Paulus epiſcopus *Cervenſis* promotus per Bonifacium IX. die 7. idus Martii 1402. indict. 10.

Lab. *Cernens. Noviomen.*

Die 6. Aprilis F. Egidius abbas monaſterii S. Eligii *Nomonien.* ordinis S. Benedicti promotus per Benedictum XIII. die 6. idus Octobris anno 1402.

Eodem idem D. Egidius procuratorio nomine pro epiſcopo Nomonien.

Idem procuratorio nomine pro capitulo ejuſdem eccleſiæ.

Eodem D. Joannes abbas monaſterii S. Criſpini majoris Sueſſionenſis ordinis S. Auguſtini, promotus a Benedicto XIII. an. 1404.

Idem procuratorio nomine pro clero, civitate & dioeceſi Sueſſionenſi.

Eodem Joannes abbas monaſterii S. Petri ſupra Dinam ordinis S. Benedicti Sagienſis diœceſis promotus per Benedictum XIII. die 12. kal. Auguſti 1404.

Idem abbas procuratorio nomine F. Eliæ abbatis monaſterii *Bindegalenſis* ordinis S. Benedicti Viturienſis dioeceſis.

Burgidolenſis *Bituricenſis*

Idem procuratorio nomine F. Joannis abbatis monaſterii S. Cipriani extra muros *Bigavenſes* ordinis S. Benedicti.

Pictavenſes

Idem nomine *Aſterici* monaſterii S. Benedicti de Quintiano ejusdem ordinis prope Pictavis.

Lab. *Aymerici*

Idem nomine Petri abbatis monaſterii S. Crucis de Anglia ord. S. Aug. Pictavenſis dioec.

Eodem Simon epiſcopus *Caſſenſis* promotus per Bonifacium IX. anno pontificatus ſui 12. anno 1400.

Lab. *Caſſinenſ.* Ugh. *Caſſenſ.*

Die 7. Apr. Ven. vir magiſter Jacobus de Fraſſenſis licentiatus in legibus procuratorio nomine pro Reverendo Hugone epiſcopo Lemocenſi.

Die 8. Apr. VV. & RR. viri DD. F. Petrus Thomas decretorum doctor & præceptor Lemonicenſis, & Bernardus de Lupo baccalarius in decretis & præceptor Umonienſis dioeceſis procuratorio nomine D. abbatis monaſterii S. Antonii Umonienſis ord. S. Auguſtini.

ANNO CHRISTI 1409.

Eodem Willelmus epiſcopus Mirapicenſis promotus per Benedictum XIII. an. 1400.

Eodem D. Enricus Honberch decretorum doctor & *Caripens* (*ſic*) eccleſiæ Trajectenſis, procuratorio nomine Friderici epiſcopi Trajectenſis.

Die 9. Aprilis Guillelmus epiſcopus *Utinenſis* promotus ad ipſam eccleſiam per Clementem . . . . . an. 1384.

Uticenſis

Idem procuratorio nomine capituli eccleſiæ Uticenſis

Eodem Joannes abbas monaſterii Ciſtercii ordinis prædicti dioeceſis Cabilonenſis, ſacræ theologiæ profeſſor, promotus per Benedictum XIII. 6. nonas Maji 1393.

Die 10. Apr. ven. viri DD. magiſter Geraudus Ronde ſacræ theologiæ profeſſor, Lambertus de Stipite decrerorum doctor, Egidius de *Vilaninonia* (*a*) in utroque jure, Andreas *Zanderman* (*b*) in legibus, & Paulus de *Doctingen* (*c*) etiam in utroque jure licentiatus, procuratorio nomine D. electo Leodienn.

(*a*) Lab. *de Tomalintue* (*b*) Ugh. *de Vice molle* Lab. *Sudemian.* Ug. *Fordemian* (*c*) Lab. *Clotingerii* Ug *Clotingaen.*

Supradicti Ambaxiatores capituli eccleſiæ civitatis & dioeceſis Leodienſis procuratorio nomine omnium prælatorum ſæcularium & religioſorum Leodienſium.

Vivarienſis Lab. *de*

Eodem D. Joannes abbas monaſterii Puciniaci ordinis Ciſtercienſis Antiſſiodorenſis dioeceſis ſacræ theologiæ profeſſor, promotus per Clementem VII. anno 1389. Octobri menſe.

Eodem Petrus abbas monaſterii Camporum bonorum ordinis Ciſtercienſis *Binacenſis* dioeceſis, promotus per Benedictum XIII. I. . . . . Januarii anno 1392.

Gimondo Ita & Ug.

Eodem Guillelmus abbas monaſterii de *Grivendo* ordinis Ciſtercienſis Anxitanæ diœceſis decretorum doctor, promotus per Benedictum XIII. die 7. Kal. Novembris anno 1399.

* Eodem Stephanus abbas monaſterii de Caritate ordinis Ciſtercienſis Biſuntinæ dioeceſis, ſacræ theologiæ profeſſor, promotus per Benedictum XIII. die 7. idus Octob. an. 1400.

Eodem D. Stephanus epiſcopus Dolenſis, promotus per Benedictum XIII. an. 1405.

Idem procuratorio nomine Henrici epiſcopi Nannetenſis ſicut & eccleſiæ ejusdem.

Idem procuratorio nomine Gratiæ epiſcopi Coroſopitenſis.

* Eodem D. Joannes de Avanilla cantor & canonicus eccleſiæ Dolenſis pro D. Guidoæ epiſcopo Leonenſi.

* Eodem Stephanus epiſcopus Dolenſis procuratorio nomine Joannis epiſcopi Briocenſis.

Eodem magiſter Nicolaus Conicoiis licentiatus in legibus, & canonicus eccleſiæ Dolenſis pro capitulo eccleſiæ ſuæ.

Die 11. Aprilis D. Bartholomæus de Bando accolytus D. N. Papæ procuratorio nomine D. Primi archiepiſcopi Turitani in Sardinia.

Idem pro Franciſco epiſcopo *Terræ Albenſi* in Sardinia.

Lab. *Tenealbenſi*

* Die 12. Aprilis Antonius de Reſt canonicus eccleſiæ S. Mariæ Fratris Octacii ordinis Humiliatorum de Mediolano, procuratorio nomine Fratris Leonis abbatis monaſterii S. Petri de Cerreto ordinis Ciſtercienſis Laudenſis diœceſis.

Eodem Nicolaus epiſcopus Nazaretenſis promotus a Bonifacio IX. die 3. nonas Decembris anno 1399. indict. 3. (*d*)

(*d*) Ind. VIII. Ind. VII.

Eo-

☞ Eodem Guillelmus olim epiſcopus Corleolenſis promotus per Bonifacium IX. anno 1399. indict. 3. die 6. Idus Decemb.

ANNO CHRISTI 1409.

Eodem Franciſcus epiſcopus *Croenſis* promotus ab Innocentio VII. die 8. idus Auguſti an. 1405. indict. 13.

Lab. *Cicens* Ug. *Cirenſis*

Die 13. Aprilis Guillelmus epiſcopus Lexomenſis promotus per Gregorium XI. anno 1374.

Eodem Guillelmus epiſcopus Ebroicenſis promotus per Benedictum XIII. an. 1400.

Eodem D. Henricus Calvomonte canonicus & archidiaconus eccleſiæ Ebroicenſis pro ſua eccleſia.

Idem procuratorio nomine *Stephani* abbatis monaſterii S. Taurini ordinis S. Benedicti diœc. Ebroicenſis.

Lab. *Philippi*

Idem procuratorio nomine Joannis abbatis de Ymbreyo ordinis S. Benedicti Ebroicenſis diœceſis.

Eodem Simon abbas monaſterii Gemeticenſis ordinis S. Benedicti Rotomagenſis diœceſis, promotus a Clemente VII. anno 1387.

Eodem ven. vir Urſinius de Talavanda ſacræ theologiæ profeſſor primarius, & canonicus eccleſiæ Conſtantienſis, procuratorio nomine provinciæ Rotomagenſis, una cum V. P. D. abbate Gemeticenſi ſupradictis procuratorio nomine ejuſdem provinciæ.

Eodem VV. Viri magiſtri Dominicus Parvi Petrus Paul. ſacræ Theologiæ profeſſor, Dominicus Robertus de Queſnero, Dominicus Petrus de Prunnio decretorum doctores, Joannes Petri artium medicinæ doctor, D. Pontius Simoneti magiſter in artibus & licentiatus in theologia, Euſtacius de *Valquembergiæ* magiſter in artibus & licentiatus in decretis, Guillelmus Carpentarii magiſter in artibus & baccalarius in theologia, & Arnaldus *Wintwint* (*a*) magiſter in artibus & licentiatus in decretis procuratorio nomine totius univerſitatis ſtudii Pariſienſis.

Lab. *de Provinc.* Ugh. *de Pumir* Lab. *de Froquenbergue* (*a*) Lab. *Vivit* Ugh. *Vinſtome*

Eodem Martinus epiſcopus Atrebatenſis promotus per Benedictum XIII. die 8. Kal. Decembris anno 1407. indict. X.

Ind. XV.

* Idem pro abbate Montis Stingilii ordinis S. Auguſtini Attrebatenſis diœceſis ſicut & pro capitulo Attrebatenſi.

Eodem magiſter Hugo de Tayen licentiatus in legibus & cantor eccleſiæ Conſtantienſis procuratorio nomine Matthæi epiſcopi *Morinenſis*.

Lab. *Marinenſis*

Eodem VV. viri magiſtri Jacobus Bralard in utroque jure licentiatus, & Petrus Franchan magiſter in artibus & licentiatus in decretis procuratorio nomine provinciæ Remenſis.

Eodem VV. viri magiſtri Matthæus Camini in utroque jure licentiatus procuratorio nomine Joannis epiſcopi Laudunenſis.

Eodem VV. & RR. PP. DD. Petrus *Candent* legum doctor & cancellarius ducis Brabantiæ, Joannes abbas monaſterii S. Petri de Gemlois ordinis S. Benedicti Leodienſis diœceſis, Oto abbas monaſterii S. Mariæ de Zongerloe ordinis Præmonſtratenſis Cameracenſis diœceſis, * Amandus de Bremmonte licentiatus in ſacra pagina, magiſter Gaufredus *de Zichen* magiſter artium & licentiatus in legibus, Joannes de Torruhont artium magiſter & licentiatus in legibus procuratorio nomine illuſtris principis D. Ducis Bramantiæ.

Lab. *Guidonis* Lab. *de Tungerloc* Lab. *de Orhenis* Ugh. *de Zeiberus*

Eodem Joannes abbas monaſterii S. Petri de Gemlois ordinis S. Benedicti Leodonienſis diœceſis, promotus per Bonifacium IX. anno pontificatus ſui IX. Chriſti 1398.

Eodem abbas monaſterii Beatæ Mariæ de *Villers* ordinis Ciſtercienſis Leodonienſis diœceſis promotus per Bonifacium IX. die 14. Kal. Julii 1392.

Lab. *de Villari*

ANNO CHRISTI 1409.

* Eodem Joannes abbas monaſterii S. Mariæ de Zongerloe ordinis Præmonſtratenſis Cameracenſis diœceſis, promotus per Bonifacium IX. anno 9. pontificatus, 1400.

Eodem VV. Viri magiſtri Felix S. Offt Cenomanenſis in decretis, & Joannes de Buſioco in utroque jure licentiatus procuratorio nomine ..... epiſcopi Cenomanenſis. Idem procuratorio nomine Joannis abbatis monaſterii S. Vincentii ordinis S. Benedicti Cenomanenſis diœceſis, ſicut & Guillelmi abbatis monaſterii S. Petri de Cultura ordin. S. Bened. ejuſdem diœceſis. Item & DD. *Gernaſii* abbatis monaſterii de Belloloco ordinis S. Auguſtini prædictæ diœceſis, ſicut & DD. *Guillelmi* abbatis monaſterii de Vadacio ordinis S. Auguſtini prædictæ diœceſis; atque etiam procuratorio nomine Joannis abbatis S. Georgii de Nemore ordinis S. Auguſtini ejuſdem diœceſis. Item procuratores Joannis abbatis S. Carilephi ordinis S. Benedicti ejuſdem diœceſis. Item D. Petri abbatis mon. de Vadit alveti ord. S. Ben. ejuſd. diœc. Item proc. D. Joannis abbatis monaſterii de Pelicia ordinis S. Benedicti ejuſdem diœceſis. Item proc. D. Simonis abbatis monaſterii de Ebromo ordinis S. Benedicti ejuſdem diœceſis * Item proc. abbatis monaſterii de Bonfaio ordinis S. Benedicti ejuſdem diœceſis.

Lab. *Gervaſii* Lab. *Jo.*

Eodem D. Guillelmus de Merla licentiatus in legibus, conſiliarius regis Franciæ & canonicus & ſcholaſticus eccleſiæ Cenomanenſis pro eadem eccleſia & capitulo.

Die 10. Aprilis Joannis Loqueti ſacræ Theologiæ profeſſor procuratorio nomine provinciæ Senonenſis. Item & Martini Epiſcopi Carnotenſis. Item & Joannis abbatis monaſterii S. Petri ad montes Cathalan. Item Guillelmi abbatis monaſterii omnium ſanctorum in Inſula. Item Joannis Fabri abbatis monaſterii S. Mennii in ſuburbio Cathalan.

Eodem Bertrandus epiſcopus Appamiarum promotus per Clementem VII. pontificatus anno 2. 1379.

Eodem Franciſcus archiepiſcopus Narbonenſis, S. R. E. Camerarius promotus ad ipſam eccleſiam per Clementem VII. an. 1300. (ſic)

Eodem *Chriſtianus* epiſcopus Treconenſis promotus a Benedicto XIII. anno 1404.

Lab. *Triſtanus*

Die 17. Aprilis ven. vir Fridericus Deys decretorum doctor, decanus Paderburnenſis nomine Everardi archiepiſcopi Salſenburgenſis. Item pro * Ulrico epiſcopo Raventinenſi. Item pro * Eugeimaro epiſcopo Creonenſi.

Eodem Leonardus epiſcopus Firmanus olim camerarius D. Innocentii VII. promotus ad eamdem eccleſiam ab eodem 2. idus Julii anno pontificatus I. 1405. indict. 13.

Eodem F. Petrus procurator ordinis Beatæ Mariæ Theutonicorum, procurator magiſtri generalis ſui ordinis.

Die 18. Aprilis D. Guido canonicus eccleſiæ Carnacenſis procuratorio nomine capituli ſui.

Eodem D Petrus Cattui decretorum doctor procuratorio nomine D. Aymy epiſcopi Gratianopolitani.

Eodem D. Egidius epiſcopus Nemauſenſis promotus per Clementem die 7. kal. Julii anno 1391. Item pro capitulo eccleſiæ Nemauſenſis. Item pro Aymerico abbate monaſterii Pſal-

modienſis ordinis S. Benedicti Nemauſenſis diœceſis.

ANNO CHRISTI 1409.

Eodem Bertrandus epiſcopus Tutellenſis promotus per Benedictum XIII. anno 1407. indict. 15.

Eodem D. Egidius epiſcopus Nemauſenſis ſupraſcriptus procuratorio nomine pro Petro abbate monaſterii *Cendronenſis* ordinis S. Benedicti.

Lab. *Cendratenus*

Eodem Bertrandus qui ſupra procuratorio nomine eccleſiæ ſuæ.

Item pro abbate monaſterii Uſarciæ ordinis S. Benedicti Lemonicenſis eccleſiæ.

Eodem Petrus abbas monaſterii Montis S. Michaelis ordinis S. Benedicti Abricenſis diœceſis promotus a Clemente VII. anno 1381. B

Die 19. Aprilis D. Joannes Nam juris utriuſque doctor procuratorio nomine * Conradi electi Olomucenſis. Item idem Joannes electus (ſic) procuratorio nomine pro capitulo eccleſiæ Pragenſis.

Die 20. Aprilis VV. viri DD. Joannes abbas monaſterii Cæſarienſis ordinis Ciſtercienſis Auguſtenſis diœceſis, Fridericus Deys decretorum doctor decanus Paterburnenſis, & Joannes de Miſſen canonicus eccleſiæ Beatæ Mariæ veteris capellæ Ratisbonenſis, procuratorio nomine pro Joanne epiſcopo Ratisbonenſi.

Lab. *Celanen.*

Eodem Joannes abbas monaſterii *Ceſarienſis* prædictus promotus per Bonifacium IX. die 9. idus Auguſti pontificatus ſui anno 15. 1400. C indict. 12.

Ind. VIII.

* Eodem Guillelmus abbas monaſt. Weſtmonaſterienſis ordinis S. Benedicti extra muros Lon. promotus ab Urbano VI. die 6. kal. Aprilis pontificatus anno 1387.

Die 22. Aprilis Joannes epiſcopus Lubicenſis promotus per Bonifacium IX. die 8. Kal. Octobris pontific. anno 8. anno 1397.

Lab. *Theodoricus*

Idem Joannes nec non vv. viri * Theodoricus decanus eccleſiæ Stendalienſis, & *Joannes* præpoſitus Tangerinnundenſis licentiatus in decretis ut ambaxiatores illuſtris & excellentis D. Jodoci Marchionis Brandemburgenſis, archicamerarii S. R. I. & Marchionis Moraviæ.

Eodem ven. vir D. Stephanus Ancherii bac- D calarius in decretis procuratorio nomine Stephani epiſcopi Vabrenſis & capituli eccleſiæ Vabrenſis & capituli eccleſiæ Vapincenſis.

Eodem D. Michael abbas licentiatus in decretis & canonicus Ruthenenſis procuratorio nomine Guillelmi epiſcopi Ruthenenſis & capituli ejuſdem eccleſiæ, item & D. Reygmundi abbatis monaſterii Conchenſis ordinis S. Benedicti Ruthenenſis.

Eodem Petrus archiepiſcopus Bituricenſis promotus a.....anno 1392. nomine etiam Joannis epiſcopi Caſtrenſis, & Petri abbatis monaſterii B. Mariæ *S. Euſtachii* de Cellis ordinis S. Auguſtini, nec non abbatis monaſterii * Euvacii ordinis S.....

Lab. *S. Euſtachii*

Item, pro Joanne abbate monaſterii Urſionis ordinis S. Benedicti Bituricenſis diœceſis.

Item, pro abbate monaſterii S. Gildacii ordinis S. Benedicti ejuſdem diœceſis.

Item, pro Guillelmo abbate monaſterii Caſali Benedicti Bituricenſis diœceſis ordinis S. Benedicti.

Item, pro abbate monaſterii de Vermiſſia ordinis S. Auguſtini.

Item, pro Roberto abbate monaſterii de Miſſerayo ordinis S. Auguſtini ejuſdem diœceſis.

Item, pro Guillelmo abbate monaſterii Fontiſcombandi ordinis S. Benedicti Bituricenſis diœceſis.

ANNO CHRISTI 1409.

* Item, pro Petro abbate monaſterii S. Sagarani de Moretiis ordinis S. Benedicti Bituricenſis diœceſis. Item, pro abbate S. Mariæ de Exolduno ord. S. Ben. ejuſdem diœc.

Item, pro abbate monaſterii S. Sulpicii ordinis S. Benedicti.

Item, pro Aymerico abbate monaſterii S. Ambroſii ordinis S. Auguſtini Bituricenſis diœceſis.

Eodem Petrus abbas monaſterii Grandimontenſis ordinis prædicti, Lemonicen diœceſis promotus per Clementem.....anno 1388.

* Eodem VV. DD. priores monaſteriorum de Seivaſia Xantonenſis, Cerrocenſis (alibi Cernacenſis) Bituric. Malleac de Bandolonna de Podio Capierii, Bonlonha ordinis Grandimontenſis diœceſis.....

* Eodem Guido abbas monaſterii Graſſenſis S. Benedicti Carcaſſonenſis diœceſis promotus per Clementem VII. an. 1388.

Eodem D. Martinus de Campo procuratorio nomine Joannis prioris monaſterii de Nemore Vicennarum prope Pariſium Grandimontenſis diœceſis.

* Eodem Petrus abbas monaſterii Viſſiliacenſis ordinis S. Benedicti Eduenſis diœceſis, promotus per Clementem VII. an. 1391.

Eodem Bartholomæus abbas monaſterii Moliſmenſis ordinis S. Benedicti Lingonenſis diœceſis, promotus per Benedictum XIII. anno 1396.

Eodem VV. PP. DD. Urſiliacenſis & Moliſmenſis abbates prædicti pro provincia Lingonenſi.

Eodem Franciſcus abbas monaſterii S. Genofevæ Pariſienſis ordinis S. Auguſtini, promotus per Benedictum XIII. anno 1407. Idem pro Petro Pariſienſi epiſcopo.

Eodem VV. Viri DD. Guillelmus de Malignerius J. U. D. & Nicolaus de Molleyo legum doctores procuratorio nomine pro ſtudio Andegavenſi.

Eodem Philippus abbas monaſterii Anhanæ ordinis S. Benedicti Magalonenſis diœceſis, promotus per Benedictum XIII. an. 1395.

Eodem D. Euſtachius de Falcaberga magiſter in artibus & licentiatus in decretis & canonicus eccleſiæ Nomonenſis pro epiſcopo * Silvanectenſi.

Eodem D. Dominicus Parvi de Varenis ſacræ Theologiæ magiſter procuratorio nomine pro Henrico epiſcopo Tullenſi.

Die 23. Aprilis Ludolphius abbas monaſterii Saganenſis ordinis Canonicorum regularium S. Auguſtini Ulatiſſarienſis, promotus....

Eodem idem abbas cum D. Nicolao Barſmez ſcholaſtico & canonico Uratiſſarienſi pro- E curatorio nomine pro *Benceſtao* epiſcopo Ura- Lab. *Lancelao* tiſſarienſi & clero capituli ejuſdem civitatis.

Eodem D. Lodulphus prior S. Joannis in Monte decretorum doctor cum Joanne Andrea pro capitulo & clero civitatis Bononienſis.

Eodem Joannes epiſcopus Saxonienſis promotus per Bonifacium IX. die 12. Kalend. Auguſti pontificatus anno 8. Chriſti 1398.

Eodem VV. viri DD. Gerardi Rudelli ſacræ Theologiæ profeſſor, Labertus de Stipite decretorum doctor, Egidius de Umalmen U. J. D.

An-

☞ Andreas Suderman in legibus, & Paulus de Cloetinghen etiam in utroque jure licentiatus procuratorio nomine pro Renero abbate monasterii S. Jacobi Leodiensi ordinis S. Benedicti, Henrico abbate monasterii S. Laurentii extra muros Leodiensis diœcesis ordinis S. Benedicti, Joanne monasterii 12. Apostolorum. Bellicedius Leodiensis Præmonstratensis ordinis, & Willermo abbate monasterii *S. Ægidii in publico* monte prope Leodium ordinis Canonicorum regularium S. Augustini, sicut & pro tota ecclesia, civitate & diœcesi Leodiensi & abbatibus monasterii Stabulensis ordinis S. Benedicti Leodiensis diœcesis, abbate monasterii S. Trudonis ejusdem ordinis & diœcesis, abbate monasterii S. Uberti ejusdem ordinis & diœcesis, abbate monasterii S. Gerardi de *Bramo* ejusdem ordinis & diœcesis, abbate monasterii Walchidiorensis, abbate Florienſi omnibus ejusdem ordinis & diœcesis.

ANNO CHRISTI 1409.

Lab. *S. Ægidii in pulchro*

Lab. *de Bronio*

Abbate *Alvensi* ordinis Cistercienſis ejusdem diœcesis, abbate monasterii Vallis S. Lamberti, abbatis monasterii Vallis Dei, abbate magni Prati omnibus ejusdem ordinis & diœcesis; abbate monasterii Florefensis ordinis Præmonstratensis ejusdem diœcesis, abbate monasterii Parcensis, * abbate monasterii Pacensis, abbate monasterii Averbadiensis, abbate monasterii Heliimensi, omnibus ejusdem ordinis & diœcesis; abbate monasterii Novi ordinis & canonicorum regularium S. Augustini Leodiensis diœcesis, abbate monasterii Flonensis, abbate monasterii *Mahomensis*, utroque ejusdem ordinis & diœcesis.

Lab. *Alnensi*

Lab. *Malomensis*

Die 25. Aprilis Joannes episcopus Novariensis promotus a Bonifacio IX. die 13. Kal. Junii 1398. Idem etiam procuratorio nomine pro Petro episcopo *Paxiensi*, & Petro episcopo Terdonensi, & Bartholomæo episcopo Alexandriæ & etiam procuratorio nomine magnifici viri Fazini comitis de Blandrate.

Lab. *Papiensis*

* Die 26. Aprilis Stephanus abbas monasterii Grandacii ordinis S. Benedicti Vivariensis diœcesis.

Eodem magister Joannes Wulriheti dictus Franciscus magister in artibus & licentiatus in decretis pro Milione episcopo Eduensi & nomine capituli ejusdem ecclesiæ.

Eodem Rodulphus presbyter canonicus ecclesiæ Cameracensis pro capitulo ejusdem ecclesiæ.

Eodem D. Simon de Cramanda patriarcha Alexandrinus pro se, & capitulo ecclesiæ Agatensis.

Eodem dictus patriarcha & Robertus procuratorio nomine pro capitulo ecclesiæ Rotomagensis, & pro Guillelmo abbate monasterii S. Mariæ de *Boeciesin* ordinis S. Benedicti Rotomagensis diœcesis.

Die 27. Aprilis episcopus Xanctonensis promotus per Clementem VII. anno 1393. pro se & procuratorio nomine Joannis abbatis monasterii S. Joannis *Angliacensis* ordinis S. Benedicti Xanctonensis diœcesis; sicut & pro Nicolao abbate S. Laudegarii ejusdem ordinis & diœcesis.

Lab. *de Becco Helluini*

Lab. *Angeliacensis*

Eodem Tymbertus episcopus Agennensis.

* Eodem episcopus Belvacensis.

Eodem V. vir Simon Barcholi canonicus Arecinensis procuratorio nomine pro Joanne abbate monasterii S. Floræ & Lucillæ de Aretio ordinis S. Benedicti; sicut & pro capitulo ecclesiæ Aretinæ; sicut & pro Antonio abbate monasterii S. *Samuelis* de Capalon ejusdem diœcesis.

Die 28. Aprilis Joannes abbas monasterii S. Mariæ *de Agano* (*a*) ordinis Camaldulensis, promotus pro Gregorium XI. anno 1377.

Eodem Bertrandus abbas monasterii S. Justi *de Vulterris* (*b*) ordinis Camaldulensis; promotus per Gregorium XII. 2. Kal. Februarii pontificatus anno I. Christi 1407. indict. 15.

Eodem Sebastianus abbas monasterii S. Salvatoris de Florentia, promotus per Gregorium XII. pontificatus anno 2. 1408. indict. I.

Eodem Laurentius abbas monasterii de Correro dicti ordinis & diœcesis Vulterranensis, promotus per Urbanum VI. die 14. Kal. Aprilis pontificatus anno 8. Christi 1385. indict. 9.

Eodem Gregorius abbas S. Salvatoris de Silvamanda dicti ordinis, promotus per Urbanum VI. anno . . . .

Eodem Jacobus abbas monasterii S. Stephani *de Cintorio* dicti ordinis promotus per Urbanum VI. anno . . . .

Lab. *de Centonio*

Eodem Mamialianus abbas monasterii S. *Frigdiani* de Pisis, promotus per Bonifacium IX. pridie Kal. Februarii pontificatus anno 12. Christi 1401.

Lab. S. *Fadiaci*

Eodem Orlandus abbas monasterii S. Mariæ de Morrona Pisanæ diœcesis, promotus per Gregorium XII. die 12. Kal. . . . . Christi 1406.

Eodem Andreas abbas monasterii S. Bartholomæi de Anglari dicti ordinis Aretinæ diœcesis, promotus per Innocentium VII. anno 1047.

Eodem generalis ordinis Camaldulensis procuratorio nomine pro abbate monasterii S. Ægidii de Campriono ordinis prædicti Aretinæ diœcesis.

Eodem *Borchardus* abbas monasterii S. Bartholomæi de S. *Jucunda* dicti ordinis Lucanæ diœcesis, promotus per Gregorium XII. idibus Augusti, pontificatus anno 2. Christi 1408. indict. I.

Lab. *Bartholomæus de S. Jucunda*

Ug. *Bartholomæus de S. Gunda.*

* Eodem Joannes prior monasterii S. Mariæ de Bra dicti ordinis, promotus per Bonifacium IX. anno 1400.

Eodem Franciscus abbas S. Mariæ de Poppiena promotus ab Urbano VI.

Nicolaus Antonius Episcopus *Lucernensis*, promotus a Clemente VII. anno 1394. die 29. Aprilis.

Lab. *Lucernensis* Ug. *Lucion*

Eodem magister Hugo de Cayen licentiatus in decretis, cantor & canonicus ecclesiæ Constantiensis pro capitulo ecclesiæ suæ.

Eodem V. D. Nicolaus de Bailonibus de Perusio prior generalis S. Sepulcri Dominici Jerosolymitani, procuratorio nomine pro Petro episcopo Pacen. & pro * Antonio episcopo Tudensi & pro Gensalin episcopo Ramacensi.

Die 30. Aprilis D. Cardinalis Burdegalensis intravit civitatem Pisanam rediens ex Anglia.

Eodem VV. viri Simon & Michelinus de Zaffert de Novaria fratres, & Petrinus & Augustinus de Maglo fratres, canonici ecclesiæ Novariensis pro suo capitulo & clero civitatis & diœcesis, sicut & * pro Rufino abbate monasterii S. Laurentii extra muros Novarienses ordinis S. Benedicti.

Die I. Maji Ven. vir D. Guillelmus Benedicti U. J. D. procuratorio nomine pro *Excodo*

Lab. *Estoldo*

ANNO CHRISTI 1409.

Lab. *S. Janualis* Ug. S. *Jammalis Campalen.* legendum S. Januarii de Capalona ex cod. MS. apme

(*a*) Lab. *de Capuano* leg. *de Agnano* ex eod. Cod.

(*b*) Lab. *de Valteris*

☞ *codo* abbate monaſterii Fiſcampuenſi ordinis S. Benedicti Rotomagenſis diœceſis. Die 2. Maji D. Cardinalis de Hiſpania intravit civitatem Piſarum, veniens ad ſacrum collegium. ANNO CHRISTI 1409.

* Eodem Joannes abbas monaſterii S. Ghiſelmi de Cella Cameracenſis diœceſis ordinis S. Benedicti.

Eodem dictus D. Joannes, nec non D. Thomas de Fraxino miles, & Henricus de *Reyngeiffluta* licentiatus in legibus, eccleſiaſticus eccleſiæ S. Petri Luthoſenſis Cameracenſis diœceſis procuratorio nomine, & ut ambaxiator illuſtris & magnifici principis Guillelmi ducis de Bavaria, Hannoniæ, Hollandiæ, & Zelandiæ comitis. Lab. *de Reynghefflitte*

Eodem Salvator abbas monaſterii S. Ægidii Nemauſenſis diœceſis.

Eodem Guido de Albiaco legum doctor canonicus Pariſienſis procuratorio nomine pro capitulo ejuſdem eccleſiæ, & pro capitulo eccleſiæ Senonenſis.

Die 3. Maji Bartholomæus abbas monaſterii S. Fidelis de Piuppiis ordinis Valliſumbroſæ, Aretinæ diœceſis, promotus per Urbanum VI. pontificatus anno 2. Chriſti 1379.

* Eodem Willelmus abbas monaſterii Beatæ Mariæ de Impcahru ordinis S. Benedicti Turonenſis diœceſis, promotus anno 1387.

* Eodem Radulphus abbas monaſterii omnium Sanctorum Andegavenſis ordinis S. Auguſtini, magiſter in Theologia, pro ſe & pro epiſcopo ac capitulo Andegavenſi.

Eodem Guiddo abbas monaſterii SS. Sergii & Bacchi prope Andegavis ordinis S. Benedicti promotus anno 1385. pro ſe & pro Joanne abbate monaſterii S. Mauri ſupra Ligerim ordinis S. Benedicti Andegavenſis diœceſis, & Theobaldo abbate monaſterii S. Albini ejuſdem ordinis & diœceſis.

Die 4. Maji VV. viri MM. Franciſcus S. Theologiæ magiſter ordinis Prædicatorum, & Petrus *Ringer* vicecancellarius venerabilis ſtudii Viennenſis procuratorio nomine pro Erneſto duce Auſtriæ, & ſtudio ſuo Viennenſi. Lab. *Vingav*

* Eodem Galterus Graſſi prior eccleſiæ conventus Rhodi ordinis S. Joannis Jeroſolymitani.

Eodem Amelius archiepiſcopus Turonenſis.

Eodem F. Alanus David ordinis Fratrum minorum miniſter provinciæ Turonenſis pro ſua provincia.

Eodem Andreas abbas monaſterii S. Galliaci ordinis S. Benedicti Albienſis diœceſis pro ſe & Sicardo epiſcopo Conſeranenſi, & capitulo eccleſiæ Bitterenſis, ac Michaele abbate monaſterii Villæ magnæ ordinis S. Benedicti Biterrenſis diœceſis, ac Arnoldo abbate monaſterii de Juncellis ordinis S. Benedicti Biterrenſis diœceſis, ac Joanne abbate monaſterii S. Amani ordinis S. Benedicti S. Pontii *Tornmeriarenſis* diœceſis, & Raymundo abbate monaſterii Jocundenſis ordinis S. Benedicti Electenſis diœceſis.

Die 6. Maji Ven. vir D. Joannes Cavatori in utroque jure licentiatus archidiaconus Ripariæ in eccleſia Sueſſionenſi procuratorio nomine pro Michaele epiſcopo Antiſſiodorenſi & pro Stephano epiſc. *Trecorenſi*. Lab. *Treceſi*

Eodem Gaufridus de S. Amore cantor eccleſiæ Matiſconenſis procuratorio nomine pro Petro epiſc. Matiſconenſi.

* Eodem Antonius abbas monaſterii S. Fauſtini & Jovitæ majoris Brixienſis ordinis S. Ben.

Eodem Joannes Samphoniſta ſecretarius Georgii epiſcopi Patavienſis procuratorio nomine pro epiſcopo ſuo. ANNO CHRISTI 1409.

Eodem Bertrandus archiepiſcopus Arborenſis, promotus per Innocentium VII. die 3. Kal. Auguſti pontificatus 2. Chriſti 1406.

Die 7. Maji Magiſter Fridericus Rocardi præpoſitus eccleſiæ Heyngenſtadenſis Maguntinæ diœceſis & canonicus eccleſiæ Warmenſis procuratorio nomine pro Arnoldo epiſcopo Culmenſi, & pro capitulo eccleſiæ Culmenſis, & pro Joanne epiſcopo Pomenzamenſi, & ejus capitulo; ſicut & pro capitulo eccleſiæ Warmenſis, & eccleſiæ Sambienſis.

Eodem Petrus epiſc. Cracovienſis, promotus a Bonifacio IX. die 2. nonas Decembris pontificatus 4. Chriſti 1393.

Eodem Petrus olim epiſcopus Stregienſis, promotus a Bonifacio IX. die 8. Kal. Junii pontificatus 12. Chriſti 1401.

Dictus D. Petrus epiſc. Cracovienſis procuratorio nomine & ut ambaxiator regis Poloniæ.

Eodem Paulus præpoſitus monaſterii S. Mariæ *Magdalenæ* extra muros Procenſes procuratorio nomine pro Simonico ſeniore duce Maxoniæ & ut ambaxiator ejuſdem. Lab. *S. Mariæ*

Eodem Gregorius epiſc. *Valdiminenſis* promotus a Bonifacio . . . . die 13. Kal. Martii pontificatus 12. Chriſti 1400. ind. 8. Lab. *Landemirenſis*

Eodem ven. vir. Nicolaus Lubich decanus eccleſiæ beatæ Mariæ Erphodienſis protonotarius, & ſecretarius illuſtrium principum Friderici & Guillelmi germani Lamgravi Thuringe marchionum Miſnenſium comitum Palatinorum Saxoniæ, procuratorio nomine, & ut ambaxiator ipſorum.

Eodem Stanislaus canonicus eccleſiæ Plocenſis procuratorio nomine pro Jacobo epiſcopo Plocenſi, & capitulo ejuſdem eccl.

Eodem ſupradicti DD. ambaxiatores procuratorio nomine ordinum DD. archiepiſcoporum, & abbatum, ac capitulorum eccleſiarum metropolitanarum, & cathedralium, collegiatarumque, eccleſiarum regis Angliæ & univerſaliter pro tota eccleſia Anglicana, prout de eorum commiſſione & mandato plene docuerunt, & promiſerunt ſtare & obedire, & præſertim pro infraſcriptis reverendis Patribus, videlicet, Thoma archiepiſcopo Cantuarienſi, Henrico archiepiſcopo Eboracenſi, Henrico epiſcopo Wintonienſi.

Eodem RR. in Chriſto PP. & DD. Robertus Salesbirienſis, & Henricus *Melenſis* epiſcopi, & VV. PP. DD. Thomas monaſterii S. Mariæ Eboracenſis ordinis S. B. Thomas prior Cantuarienſis, Ricardus monaſterii Beatæ Mariæ Jorevallenſis Ciſtercienſes abbates; nec non magiſter Ricardus Canynſten legum doctor officialis curiæ & canonicus eccleſiæ Eboracenſis procuratorio nomine, & ut ambaxiatores Henrici regis Angliæ. Lab. *Mevenſis*

D. Thomas epiſc. Dunelmenſis (pro) Ebdimindo epiſcopo Exionenſi, Richardo epiſcopo Londonienſi, Joanne epiſcopo Helienſi, Nicolao epiſcopo Bathonienſi & Wellenſi, Richardo epiſcopo Herifordienſi, Roberto epiſcopo Cicercienſi, Guillelmo epiſcop. Carleolenſi, Joanne epiſcopo Lichefeldenſi & Conveſtrenſi, Thoma epiſcopo Wigornienſi, Philippo epiſcopo Lincolnienſi, Alexandro epiſcopo Nerbicenſi, Joanne epiſcopo Laudanenſi (forſan Laudavenſi) Benedicto epiſcopo

Ban-

☞ Bangorensi, Joanne episcopo Assavensi, Thoma priore ecclesiæ Cantuariensis ordinis S. Benedicti, Thoma abbate monasterii S. Augustini extra muros Cantuariensis, Roberto abbate monasterii Deffashenam ordinis S. Benedicti, Waltero priore de Donaver ordinis S. Benedicti Cantuariensis diœcesis, Joanne priore de Herten ejusdem ordinis & diœcesis, Joanne priore ecclesiæ Roffensis, Guillelmo abbate de Vello ordinis S. Benedicti Cestrensis diœcesis, Joanne priore de Leoen. ejusdem ordinis & diœcesis, N. priore de Valgione ejusdem ordinis & diœcesis, Guillelmo abbate Westmonasterii ordinis S. Benedicti Londonensis diœcesis, abbate de Voldaime ejusdem ordinis & diœcesis, abbate Colchefer ejusdem ordinis & diœcesis, priore de Come ejusdem ordinis & diœcesis, Thoma priore ecclesiæ Vintonensis ordinis S. Benedicti, Joanne abbate de Lida ejusdem ordinis Vintonensis diœcesis, abbate de Berinen Defey ejusdem ordinis & diœcesis, abbate de Cartheſei ejusdem ordinis & diœcesis, Joanne abbate Abindomiæ ordinis S. Benedicti Sarisbirienſis diœcesis, abbate de Bedinghe ejusdem ordinis & diœcesis, abbate de Serborne ejusdem ordinis & diœcesis, abbate de *Watone* ejusdem ordinis & diœcesis, abbate de Serve ejusdem ordinis & diœcesis, abbate de Alboeyfontin ejusdem ordinis & diœcesis, abbate de Malmisiboi ejusdem ord. & diœc. abbate de Taraestolte ejusdem ordinis & diœcesis Exomensis, priore S. Nicolai Exome ejusdem ordinis & diœcesis, Joanne priore ecclesiæ Vigornienſis ejusdem ordinis, abbate Erisham ordinis S. Benedicti, abbate de Clonceſtim ordinis S. Benedicti Vigornienſis diœcesis, abbate de Barthore ejusdem &c. de Wenchecombe ejusdem &c. abbate de Alteſtin ejusdem &c. abbate de Theultesbuey ejusdem &c. priore de Malnernemagna ejusdem &c. Joanne abbate de Claſtoma ejusdem ordinis Bathomensis & Wellensis diœcesis, Joanne priore ecclesiæ Bathomensis ordinis S. Benedicti, abbate de Mochinlegh ejusdem &c. abbate de Addenlech ejusdem &c. abbate S. Albani ordinis S. Benedicti Luicolnensis diœcesis, abbate de Ensham ejusdem &c. abbate de Raruſey ejusdem &c. abbate de Burgo S. Petri ejusdem &c. abbate de Cionlande ejusdem &c. abbate de Bardeney ejusdem &c. priore de *Spoldyim* ejusdem &c. priore de S. Nocto ejusdem &c. priore de Valnigfordi ejusdem &c. priore de Bevere ejusdem &c. priore Daventre ejusdem &c. priore ecclesiæ Conventrensis ejusdem ordinis, abbate de Ceſtria ordinis S. Benedicti Lich. & Conventrensis diœcesis, abbates de Sallopia ejusdem &c. abbate de Burconem ejusdem &c. priore ecclesiæ Elienſis ordinis S. Benedicti Elienſis diœcesis, abbate de Thornei ejusdem &c. priore ecclesiæ Norvicensis ordinis S. Benedicti, abbate de Burgo S. Eduardi ord. S. Bened. Norvicensis diœc. priore de Terford ejusdem &c. priore de Carſalt ejusdem &c. priore de Beincolume ejusdem &c. priore de Foſcombe ejusdem &c. priore de Sutipis ejusdem &c. priore de Wimuntham, priore de ..... ejusdem &c. Richardo abbate Jerovallensis monasterii ordinis Ciſtercienſis diœcesis, Philippo abbate de Wauloi ejusdem &c. Guillelmo abbate de Fuonegia ejusdem &c. Roberto abbate de Futanis ejusdem &c. Joanne abbate de Revella ejusdem &c. Joanne abbate Ballaloenda ejusdem &c. Joanne abbate de Melſa ejusdem &c. Thoma abbate de Odeway ejusdem &c. F. Willelmo de Riſtallis ejusdem &c. Joanne abbate de Sallay ejusdem &c. Richardo abbate de Novo monaſterio ejusdem &c. Joanne de Holmiculctam ejusdem &c. Guillelmo abbate de Eardava ejusdem &c. Joanne abbate de Rolfod ejusdem &c. Roberto abbate de Ruppa ejusdem &c. Rodulpho abbate de *Stutfordia* ejusdem &c. Joanne abbate de Comba ejusdem &c. Valtrine, abbate de Saune ejusdem &c. Philippo abbate de Stoulay ejusdem &c. Guillelmo abbate monaſterii de Percelludo ejusdem &c. Rughero abbate de Starcta florida ejusdem &c. Galfrido abbate de Hailis ejusdem &c. Nicolao abbate de Valler regis ejusdem Gilberto abbate de Turbiner ejusdem &c. Joanne abbate de *Rerecullico* ejusdem &c. Richardo abbate de Tincerna, Willelmo abbate de Doz ejusdem &c. Nicolao abbate de Bellisden ejusdem &c. Joanne abbate de Hieron. ejusdem &c. Henrico abbate Schynyshed ejusdem &c. Rogerio abbate de Valde ejusdem &c. Simone abbate de Hyllini ejusdem &c. Roberto abbate de Gratia ejusdem &c. Thoma abbate de Walborii ejusdem &c. Rogero abbate de Latres ejusdem &c. abbate de Walthm ordinis S. Augustini ejusdem diœcesis, abbate de Leiceſtre ejusdem, abbate de Thoruton ejusdem, abbate de Oſeny ejusdem &c. abbate de Aarle ejusdem &c. abbate de Rocetre ejusdem &c. abbate de Oy ejusdem.

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

Eodem menſe, anno & die D. Archiepiſcopus Franciſcus Narbonenſis S. R. E. Camerarius procuratorio nomine pro Henrico episcopo Electenſi & pro Bernardo abbate monaſterii S. (Policarpi) ejusdem ordinis & diœceſis.

Eodem Philippus archiepiſcopus Lugdunenſis promotus ab .... anno 1392.

Eodem Joannes Archiep. Viennenſis.

Eodem VV. viri DD. Godfridus Liveghen præpoſitus Moguntinenſis & theſaurarius ecclesiæ Colonienſis, Theodoricus de Minſe præpoſitus *Bonnenſis* & archidiaconus ecclesiæ Colonienſis comes, Joannes de *Linepe* ſubdiaconus ecclesiæ Colonienſis, Henricus Veſterholtz J. U. D. auditor ſacri palatii & decanus ecclesiæ S. Andreæ Colonienſis, Hugo de Heynort, Chriſtianus *de Herpilis* legum doctor canonicus S. Caſſii Bonnenſis Colonienſis diœceſis, Balduvinus de Diche canonicus S. Andreæ Colonienſis, ut ambaxiatores & procuratores Friderici archiepiſcopi Colonienſis ſacri imperii electoris & archicancellarii per Italiam.

Lab. *Viennenſis.* cum noſtro cohæret Ug. Lab. *Huepe* Ugh. *Lucepe* Ita & Ugh. Lab. *de Bipr.*

Eodem D. Joannes Faydici decretorum doctor auditor ſacri palatii apoſtolici cauſarum procuratorio nomine pro capitulo Narbonenſi & pro Bertrando abbate monaſterii S. Hilarii Carcaſſonenſis, & Jacobo abbate monaſterii beatæ Mariæ de quadraginta ordin. S. Auguſtini Narbonenſis diœceſis, ac pro Joanne abbate monaſterii Fontis Frigidi ordinis Ciſtercienſis, & Sinsberto abbate * ſæculari ecclesiæ S. Pauli Narbonenſis.

Eodem F. Craſſi generalis ordinis Carmelitarum ſacræ theologiæ magiſter pro obedientia una cum magiſtro Raimundo procuratore generali dicti ordinis.

Eodem epiſcopus Mirapicenſis promotus anno 1400. ..... pro ſe & capitulo ecclesiæ ſuæ.

Eodem Petrus epiſcopus Cameracenſis promotus anno 1405.

Eo-

☞ Eodem magiſter Petrus de Tubbia canonicus ecclefiarum Narbonenſis & Albienſis procuratorio nomine pro capitulo ecclefiæ Albienſis.

ANNO CHRISTI 1409.

Eodem epiſcopus Saonenſis promotus per Benedictum XIII. anno 1405.

* Eodem Guillelmus abbas monaſterii de Carmeliis ord. S. Bened. dioec. Lexovienſis promotus per Bened. XIII. an. 1405. procuratorio nomine pro Germano epiſcopo Lucionenſi & pro Extodo abbate monaſterii Fiſcampuenſi ordinis S. Benedicti.

Eodem ven. V. D. Bartholomæus Nothonis archid. Saonenſis pro capitulo ecclefiæ ſuæ.

Eodem Guillelmus epiſc. Lexonenſis.

* Eodem Joannes abbas monaſterii Thongarenſis ordinis Præmonſtratenſis Cameracenſis dioceſis.

Eodem Alanus Butaen Baccalarius in legibus pro Guillelmo abbate monaſterii S. Andreæ ordinis S. Benedicti Avenion. dioeceſis.

Eodem Guillelmus de Seiſſet prior conventualis S. Arnulfi de Cuppeyo Salvanectenſis dioeceſis, pro * epiſcopo Salvanectenſi & capitulo & clero ejuſdem civitatis & dioeceſis.

Eodem Petrus archiepiſcopus Bituricenſis procuratorio nomine Hugonis epiſcopi Lemonicenſis, & prioris conventus monaſterii de *Millebato* ordinis S. Benedicti Bituricenſis dioeceſis, ſicut & Joannis abbatis monaſterii S. Enulfi ordinis S. Benedicti ejusdem dioeceſis.

Lab. Millebeco.

Eodem Ægidius epiſcopus Conſtantienſis promotus anno 1408. pro ſe & Michaele abbate monaſterii S. Salvatoris vicecomitis ordinis S. Benedicti Conſtantienſis dioeceſis, & pro Guillelmo abbate monaſterii Beatæ Mariæ de *Bombeyo* ejusdem ord. & dioeceſis; ſicut & pro Joanne abbate monaſterii S. Laudi de S. Laudo ordinis S. Auguſtini Conſtantienſis dioeceſis.

Lab. de Hambeja.

Eodem Guillelmus Boyfratier J. U. D. decanus & Geraldus Chorail licentiatus in legibus canonicus eccleſiæ Bituricenſis pro capitulo eccleſiæ ſuæ.

Eodem Petrus Aſtrolom procuratorio nomine pro Bernardo abbate monaſterii S. Tiberni Agatenſis dioeceſis, & * Matthæo abbate ſæcularis & collegiatæ eccleſiæ S. Affradidii Biterenſis.

Eodem ven. D. Aurelius Appovail baccalarius in decretis procuratorio nomine pro Joanne abbate monaſterii S. Martini Runctenenſis alias de Buſco ordinis S. Auguſtini Belvacenſis dioeceſis.

Lab. Ruricurtensis.

Eodem Joannes Scabelli præpoſitus de Nonavileta ordinis S. Benedicti Scemonenſis dioeceſis pro *Sagmaldo* abbate monaſterii *S. Victoris* Virdunenſis ordinis S. Benedicti.

Lab. Reginaldo S. Vitoni.

Die 8. Maji Joannes de Torrano cantor & canonicus eccleſiæ Metenſis pro capitulo eccleſiæ Tullenſis.

Die 9. Maji magiſter Joannes Pargamenaeſen magiſter in artibus & in utroque jure licentiatus procuratorio nomine pro Theobaldo abbate monaſterii S. Albini Andegavenſis ordinis S. Benedicti.

Eodem Joannes de Tornato cantor, & Simon de Fraudi canonici eccleſiæ Metenſis procuratorio nomine pro Rodulpho epiſcopo Metenſi.

Eodem VV. viri DD. Joannes Conteti licentiatus in decretis canonicus Biſuntinus, & Joannes de Nemoribus ſecretarius D. cardinalis Salutiarum procuratorio nomine pro archiepiſcopo Biſuntino.

Eodem Gaufredus de Perufia conſiliarius regis Franciæ procuratorio nomine pro Petro abbate monaſterii S. Trinitatis de *Undecimo*.

ANNO CHRISTI 1409. *Lab. de Vindocino.*

Eodem ven. vir magiſter Nicolaus de Hubanto litterarum apoſtolicarum ſcriptor & abbreviator, canonicus eccleſiæ Nivernenſis procuratorio nomine pro Roberto epiſcopo Nivernenſi.

Eodem Nicolaus Frailiam in utroque jure licentiatus, regis Franciæ conſiliarius, Pariſienſis & Matiſconienſis eccleſiarum canonicus nominatus in provincia Lugdunenſi procuratorio nomine pro capitulo eccleſiæ Lingonenſis.

Die 14. Maji vener. vir magiſter Joannes Genteti in utroque jure licentiatus archidiaconus de Combrallia in eccleſia Lenonicenſi procuratorio nomine pro Hugone epiſcopo Lenonicenſi.

Eodem Andreas abbas monaſterii *de Caſeder* ordinis S. Benedicti Claromontenſis dioeceſis, promotus per Gregorium XI. anno 1377. pro ſe & pro Enrico epiſcopo Claromontenſi.

Lab. Caſa-Dei.

Eodem Villelmus de Fontagiis archidiaconus Filimanti in eccleſia Claromontenſi magiſter in artibus & licentiatus in decretis pro capitulo Claromontenſi.

Die 16. Maji D. Robertus Eſchan de Loſa decretorum doctor prior domus Colſimarium procuratorio nomine pro Raymundo abbate Cluniac.

Eodem Petrus de Monterato decanus eccleſiæ Lugdunenſis pro ſuo capitulo & pro Filiberto epiſcopo Cabilonenſi.

Die 17. Maji magiſter Joannes de Laca ordinis Prædicatorum in theologia magiſter nominatus per eccleſiam Gallicanam regens in ſcholis Albienſibus.

* Eodem Petrus abbas monaſterii S. Auguſtini Lemonicenſis ordinis S. Benedicti, promotus anno 1397.

Eodem VV. viri DD. Joannes Kempen præpoſitus eccleſiæ S. Bartholomæi Francfordienſis Moguntinæ dioeceſis, Philippus *Flath* canonicus Moguntinus, Henricus *Heverfels* decretorum doctor præpoſitus eccleſiæ S. Victoris extra muros, Conradus *Ovels* decanus beatæ Mariæ ad gradus Moguntinenſes, *Veſt* præpoſitus Jetheburſis ut ambaxiatores Joannis archiepiſcopi Moguntini ſacri imperii electoris, & ejusdem per Germaniam archicancellarii.

Ita fere & Ug. Lab. *Prealt.* Lab. & Ug. *Herenſelle* Lab. *Curos* Ug, *Ouros* Lab. *Veyſo*

Eodem Meſſiliaus abbas monaſterii Tuitienſis ordinis S. Benedicti Cracovienſis dioeceſis.

Lab. *Cruciensis* Ug. Tuitiens

Eodem VV. viri DD. Henricus *de Croule* licentiatus in decretis canonicus eccleſiæ beatæ Mariæ in Yvodio conſiliarius & *Exeſelus* de Vealdrefinga paſtor in ..... *Teveveniſis* dioeceſis capellanus, ambaxiatores procuratorio nomine pro Carolo duce Lotharingiæ & Marchion.

Lab. de *Tronle* Ug. *de Troule* Lab. & Ug. *Gerſeleus*

* Eodem nobilis vir Hemyngus de Valde miles procuratorio nomine & ambaxiator D. Buggutzlani ducis Stetinensis Pommerariæ Salvæ, Caſſuriæ principis Rayvarlt.

* Die 18. Maji Petrus abbas monaſterii de Turono pro ſe & pro Joanne archiepiſcopo Senonenſi.

* Eodem RR. viri fratres Joannes de Griffamone prior Vallis Viridis prope Pariſios, & Joannes Toelli Fontismerduæ Sueſſionenſis dioeceſis, F. Dominicus prior S. Bartholomæi prope Januam monaſterii ordinis Cattuſienſis pro ſe & nomine totius ordinis ac monaſteriorum in regno Franciæ & Delfinatus.

Die 19. Maji Joannes de Goch præpoſitus eccle-

ANNO CHRISTI 1409.

ecclesiæ S. Sebastiani Magdeburgensis, apostolicæ cameræ clericus, procuratorio nomine & ut ambaxiator Guntherii archiepiscopi Magdeburgensis & pro excelsis principibus Henrico & Gunthero fratribus comitibus de Suartzemburch, sicut & pro waltero episcopo Merseburgensi.

* Eodem Georgius episcopus Laudemonensis promotus anno 1398.

Die 20. Maji Petrus episc. Famagustanus promotus anno 1387.

Die 22. Maji Joannes de Montenigno electus per capitulum ecclesiæ Famagustanæ in episcopo ejusdem ecclesiæ.

Eodem Petrus tituli S. Praxedis S. R. E. presbyter cardinalis, Hispaniæ vulgariter nuncupatus commendatarius ecclesiæ Ozomensis.

Eodem F. Villelmus de Brione præceptor præceptoriæ domus S. Antonii.

Die 24. Maji V. P. sacræ theologiæ magister D. Petrus de Vena generalis fratrum eremitarum S. Augustini una cum fratre Raymundo de Grosio.

Die 25. Maji Julianus episcopus Morsitanus promotus anno 1380.

Eodem Leonardus administrator ecclesiæ Chiensis.

Die 26. Maji, Joannes episc. in universali ecclesia, VV. viri Francischinus Pantera & Andreas de Domomiculis in jure canonico licentiatus, ac ven. vir D. Odoricus in Micussii canonicus Civitatensis pro Henrico de Sciaseldo * electo Concordiensi.

Eodem Hugo patriarcha Jerusalem, promotus a Bonifacio IX. pridie idus Aprilis pontificatus anno 7. Christi 1396. indict. 4.

Die 27. Maji R. P. D. Ventzlaus patriarcha Antiochenus, & Thuno episcopus Misnensis, & magnificus & excelsus D. Benesinus Baro regni Bohemiæ regis Romanorum & Bohemiæ comparuerunt in dicto Concilio. Item dicti ambaxiatores præsentarunt litteras dominorum cardinalium ex parte regis Hungariæ, quod propter nonnullas causas ambaxiatores suos ad hoc sacrum Concilium generale mittere non poterat; sed quod frater suus rex Romanorum & Bohemiæ suos mittebat solemnes ambaxiatores, & quod ipse a voluntate dicti fratris sui deviare non intendebat.

Eodem D. Ventzlaus patriarcha Antiochenus promotus a Bonifacio IX. die 3. idus Apr. pontificatus anno 8. Christi 1397. indict. 5.

* Eodem Timo episcopus Misnensis promotus a Bonifacio IX. die 3. nonas Decemb. pontificatus 10. Christi 1398. Ind. 6.

Eodem Marcus episcopus Naulensis promotus ab Innocentio VII. die 10. Kal. Ap. pontificatus anno 2. Christi 1406. indiction. 13.

Eodem VV. viri DD. Laurentius Banchaneis (Bantonensis) decretorum doctor, & Antonius præpositus conventus monasterii S. . . . . de Mediolano ordinis Humiliatorum procuratorio nomine pro Nicolao præposito conventus omnium sanctorum ordinis prædicti de Florentia.

Die 29. Maji VV. viri D. Andreas de Bohemita libenda sacræ Theologiæ professor, & Herobaldus Zolobold baccalarius in sacra theologia artium magistri procuratorio nomine pro universitate studii Pragensis.

* Die 2. Junii Franciscus archiepiscopus Zunicensis promotus per Bonifacium X. 5. kal. Decembris pontificatus anno 4. Christi 1394. indict. I.

* Eodem Guido abbas monasterii S. Angeli de Vergareto ordinis S. Benedicti Susenatensis dioecesis, promotus per Bonifacium IX. die 4. Kal. Decemb. pontificatus II. Christi 1400. indict. 13.

* Eodem Thomas Dunelmensis episc. promotus per Innocentium VII. die 12. Maji pontificatus 2. Christi 1406.

* Die 3. Junii Franciscus episc. Burgarensis promotus per Bonifacium IX. die 4. kal. Novembris pontificatus anno II. Christi 1400.

Eodem Antonius abbas monasterii S. Benedicti wallabensis Pergamensis dioecesis ordinis ejusdem, promotus per Gregorium II. pontificatus anno 2. Christi 1408. ind. I. die 4. Junii.

Eodem Zenobius monasterii beatæ Mariæ discalceatorum de Florentia procuratorio nomine pro Michaele abbate S. Michaelis discalceatorum ordinis . . . . . Pisanæ dioecesis.

Eodem Christophorus abbas monasterii S. Salvatoris de Spongia ordinis Vallisumbrosæ Ceracensis dioecesis.

Eodem Lucas abbas monasterii de Saxo ordinis S. Benedicti.

Eodem Zenobius abbas monasterii S. Cassiani Montis Chalani ordinis Vallisumbrosæ.

Eodem Simon patriarcha Alexandrinus procuratorio nomine pro Geraldo episcopo Pictavensi.

Eodem Joannes episcopus Umacienſis promotus anno 1406.

Eodem ven. vir magister Simon Gileti baccalarius in legibus canonicus Laudunensis procuratorio nomine Bartholomæi episcopi Vintimilienſis & capituli ecclesiæ ejusdem; sicut & Joannis episcopi wirdunensis ejusque capituli; sicut & Guidonis abbatis monasterii beatæ Mariæ Orgiasi ordinis S. Augustini Eduensis dioecesis.

Eodem Bernardus Alamannus licentiatus in decretis procuratorio nomine pro universitate studii Montispessulani Magalensis dioecesis.

Die 4. Junii ven. vir Petrus Buleren procuratorio nomine pro capitulo ecclesiæ Vivarienſis.

Die 5. Junii ven. vir Stephanus Caprioli legum doctor canonicus ecclesiæ Lexonienſis pro Giraldo episcopo S. Flori ejusque capitulo.

Die 6. Junii Franciscus episcopus Croensis, & nobilis vir Fridericus de Poeus de Russia procuratorio nomine pro Joanne archiep. Neapolitano.

Die 7. Junii Antonius S. Mariæ Inviolatæ diaconus cardinalis, de Chalanco vulgariter nuncupatus, administrator archiepisc. Talantogiensis; intravit civitatem Pisanam veniens ad sacrum Concilium.

* Eodem prædictus D. cardinalis & ven. vir D. Joannes de Belleforti legum doctor procuratorio nomine ut ambaxiatores illustris & magnifici D. Comitis Sabaudiæ.

* Eodem Amadeus abbas monasterii de Clausa ordinis S. Benedicti Cammensis dioecesis.

* Die 13. Junii Antonius de Beldmatt de Pistorio legum doctor procuratorio nomine ut ambaxiator Nicolai marchionis Estensis.

* Eodem Franciscus episc. Milen. promotus a Bonifacio IX. die 6. idus Octob. pontificatus an. 8.

Eodem Philibertus de Neylaca magnus magister ordinis S. Joannis Jerosolymitensis.

Eodem generalis ordinis Cruciferorum.

* Eodem Joannes episc. Montis Regalis in Pedemontium promotus per Bonifacium IX. die 3. Augusti pontificatus anno 13. Christi 1400.

☞ * Eodem Matthæus epiſc. Bertonenſis promotus per Bonifacium IX. die 3. kal. Apr. pontificatus anno II. Chriſti 1400. indict. 13. * Eodem Nicolaus epiſc. Mutinenſis & Thomas de Birondelis decretorum doctor canonicus Ferrarienſis, ac F. Petrus Monfre de Bononia procuratorio nomine pro * Petro epiſc. Ferrarienſi.

ANNO CHRISTI 1409.

Idem Thomas & Petrus pro clero civitatis, & dioeceſis Ferrarienſis.

Eodem dictus D. epiſc. procuratorio nomine pro epiſcopo S. Leonis (alibi S. Geminiani) * Idem epiſc. pro Bartholomæo abbate monaſterii S. Petri Mutinenſis.

Eodem VV. viri Joannes Hoborth legum doctor Ciceſtrenſis, & Robertus Appillton Ebroycen. eccleſiarum canonici pro * Nicolao epiſc. Batonenſi & Villenſi.

Eodem Joannes prior monaſterii S. Fabiani Pratenſis, & D. Stephanus de Prato clericus collegii DD. cardinalium procuratorio nomine pro * Jacobo abbate monaſt. de Monteplano ordinis Valliſumbroſæ Piſtorienſis dioeceſis.

Eodem Joannes de Montani rector parochialis eccleſiæ S. Uldalrici extra muros novæ civitatis Salzburgenſis dioeceſis procuratorio nomine pro * Conrado epiſcopo Gurcenſi. ANNO CHRISTI 1409.

Die 14. Junii Giraldus presbyter de Buſchnaſco procuratorio nomine pro * Alvaro de Currio abbate monaſterii Fructuarienſis.

Eodem Fridericus Deys decretorum doctor & decanus Paderburnenſis procuratorio nomine ut ambaxiator illuſtris principis D. Joannis Menardi Palatini Carintiæ, & comitis Gontiæ, & Tirrolis.

Eodem Joannoitus epiſc. Novarienſis, & * Jacobus epiſc. Adrienſis procuratorio nomine pro * Bartholomæo epiſcopo Cremonenſi.

Eodem VV. viri DD. Galtherus Gratæ prior eccleſiæ hoſpitalis S. Joannis Jeroſolymitanæ de Rodis, Petrus Holt tricoplejus Rodi, Joannes Jolvoth, Robertus Appelton, & Joannes Bruder procuratorio nomine pro Waltero Grendenſi priore hoſpitalis S. Joannis Jeroſolymitani in Anglia, Willelmo Hullers, Ricotido, Paulo, Willelmo Robe, Joanne Rilequid, & Thoma Tancelane militibus & confratribus dicti hoſpitalis.

EPISCOPUS NOVARIENSIS,

De Benedicto & Gregorio, in ſolemni Oratione, An. 1409. in Concilio Piſano dicta.

Ex MS. Erfurt.

Apud Harduinum Conc. Conſtant. t. IV. p. 1308.

ECce, apparet ex his, patres & domini, quid hi olim paſtores, militibus Chriſtum crucifigentibus deteriores, fecerunt. Illi inconſutilem Chriſti tunicam recte ut dividerent ſortiti in funiculo diſtributionis, fuere Chriſti imitatores. Ille fecit, quia pax noſtra eſt, utraque unum: iſti vero, ut Chriſti & eccleſiæ hoſtes, de uno fecerunt duo. Ille alias oves, quæ non ex ſuo primo erant ovili, adduxit, ut unum fieret ovile: iſti autem per Chriſtum adductas oves ad ovile unum, ſeparant & dividunt, ut unitatem, quæ eſt in omnibus, auferant.

Ubi eſt apoſtolicum illud? Rom. XII. *Multi unum corpus ſumus in Chriſto.* Non norunt certe paſtores olim iſti corpus Chriſti, ex quo corpus Chriſti negligunt. Et ſi non negligunt, ubi quæſo, in eis ſacramentum pietatis? ubi vinculum charitatis? Accedant, incorporentur, inquit Auguſtinus ſuper Johannem, ut vivificentur, non abhorreant a compage membrorum.

Sed quia non habitant unanimes in domo militantis eccleſiæ, veluti membra putrida a Chriſti corpore reſecari meruerunt. Non enim pertinent ad totum Chriſti corpus, tanquam diviſores inconſutilis tunicæ Chriſti & unitatis eccleſiæ. Ideo nec participes erunt Chriſti corporis, quod eſt eccleſia. Ceciderunt enim, qui operantur iniquitatem. Expulſi ſunt, & non potuerunt ſtare &c. ſcribitur pſalm. XXXV. Juſta quidem *expulſio*, ſancta condemnatio, recta & æqua contra eos per ſanctam ſynodum lata ſententia & in jure divino fundata, prout ex dicendis apparebit. Hos enim, & eorum tempus, ad Timotheum III. ſcribens, apoſtolus prævidebat, dicens: *Erunt homines ſe ipſos amantes, cupidi, elati, ſuperbi, ſine affectione, ſine pace, ſine benignitate, habentes ſpeciem quidem pietatis, virtutem autem ejus abnegantes.*

Sed oro, Patres & Domini, ſi virtutem habent pietatis, ubi ipſorum obſervatio promiſſorum? Ubi fides data? Ubi præſtiti juramenti executio? Ubi voti adimpletio? Ubi ipſorum litteræ, pro unione fienda liberam ceſſionem promittentes? Non enim legerunt cum conſideratione: *Promitte, plenius, quam promiſeris ſerva. Quid ridiculoſius dicam, ſummo pontifice mendace?* Sub quo neceſſe eſt Petri naviculam, ne naufragium patiatur, & omnino illibatæ fidei opus, regi & gubernari. Stabile prorſus ac ſolidum promiſſum eſſe debet, in quo fundata eſt tantorum ſpes & tranquillitas omnium fidelium populorum. Sed *qui decipiunt*, juxta ſententiam Senecæ, *Nihil habent ſolidum. Tenue eſt mendacium, perlucet, ſi diligenter inſpexeris.* Digne igitur eos, Patres & Dom. juxta ſcripturæ præceptum condemnando, perdidit eccleſia. *Perdes enim*, inquit, *eos, qui loquuntur mendacium*, Pſal. V. Reddit autem hujus perditionis rationem Auguſtinus dicens: *Perdes omnes, qui loquuntur mendacium; hoc eſt, veritati contrarium. Sed ne quis putet aliquam ſubſtantiam vel naturam veritati eſſe contrariam, intelligat, ad id, quod non eſt, pertinere mendacium, non ad id, quod eſt. Si enim dicitur, quod eſt, verum dicitur. Si autem hoc dicitur, quod non eſt, mendacium eſt. Ideo, inquit: Perdes eos qui loquuntur mendacium, quia recedentes ab eo, quod eſt, ad id, quod non eſt, declinant.*

Sed ubi olim horum Pontificum juramenti obſervatio? Nunquid non ipſi legerunt, *qui facit irritum juramentum, & ſolvit pactum, in medio Babylonis morietur?* Et infra: *Vivo ego, dicit Dominus, quoniam juramentum, quod ſprevit, & fœdus quod prævaricatus eſt, ponam in caput ejus, ut expandam ſuper eum rete meum, & comprehendetur ſagena mea, & adducam eum in Babylonem, & judicabo eum ibi in prævaricatione, quia deſpexit me*: ſcribitur *Ezech. XVIII.*

Non enim patres & domini, olim, horum pontificum, illius populi Romani imperatoris

Mar-

☞ Marci regula, fides. Qui ut *primo de* Civ. Dei, c. XV. refert Auguſtinus propter juris jurandi fidem nec remanere in patria elegit, nec inde quolibet ire; ſed ad ſuos acerrimos inimicos redire voluit, a quibus novo ac prius inaudito nimium horribili ſupplicii genere cruciatus & extinctus eſt. Deos, per quos juraverat, certe ſic ille coluit, ut etiam vita carere, quam ipſos offendere maluit. Noſtri autem olim pontifices, proſtergato Dei honore ac ſalute Chriſtianæ religionis, elegerunt potius rumpere jurisjurandi fidem, quam fumum ſcintillæ mundani & gemmati verticis, quam gloriam ſerici & purpurei tegminis, quam faſtum, caduci honoris obſervantiam. Dilectores, inquit, hujus ſeculi putant: Parvi cordis, & ſegnis eſt animi terrenas opes ſpernere, honores aſſiduos faſtidire, nec quærere gloriam. Ubi laudatur peccator in deſideriis animæ ſuæ: & iniqua gerunt; bene dicitur. Legant pariter & catholicam partem libelli *De vita ſolitaria*. Ubi ait, contemptus iſte rerum temporalium, ad quæ tendat, & qualia concupiſcat. Nihil hujuſmodi mentibus rectius, nihil invenitur exactius, quæ ſanctiſſimis deſideriis univerſa tranſcendunt, neque ad ullam creaturam, quamvis potentem ac mirabilem, ſed ad ipſum omnium viſibilium ambiunt creatorem, cui appropinquare caleſcere eſt, quem timere gaudium eſt, cui ſervire regnare eſt.

ANNO CHRISTI 1409.

Nec ultra mirum, ſi ſuper paſtores iratus eſt furor Domini, *Zach. X.* Ex quo vota impleri tardantur emiſſa; immo verius manifeſtiſſime recuſantur, aperto contemtu divinæ legis, dicentis: *Cum votum voveris Domino Deo tuo, non tardes reddere. Quia requiret illud Dominus Deus tuus, & ſi moratus fueris, reputabit tibi in peccatum. Quod enim ſemel egreſſum eſt de labiis tuis, obſervabis & facies, ſicut promiſiſti Domino Deo tuo, & propria voluntate, & ore tuo locutus es*, ſcribitur *Deut.* XXIII. Tu ergo qui voviſti Papatui cedere, redde altiſſimo votum tuum.

Ecce ergo, patres & domini, monſtrante experientia videtis, qualiter iſtorum olim pontificum promiſſa fides rumpitur; gemit decus honeſtatis, ſacrum factum perditur, fugit valor firmitatis, emiſſum votum ſpernitur, cadit fervor bonitatis. *Corrupti ſunt* igitur, inquit Pſalmiſta *Pſalm. XIII. & abominabiles facti ſunt in ſtudiis ſuis*, dum non unitatem Chriſti corporis, ſed hoc ſeculum amant, cujus affectiones animam corrumpunt. Ambo declinaverunt ſimul, non eſt ex eis, qui faciat bonum. Ideo contritio & infelicitas in viis eorum. Immo illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor. Timuerunt regnum terrenum amittere, ubi non erat timor, & amittere certe regnum cælorum, quod certe timere debuerant. Cum enim temporalium amiſſionem timeant, ad æterna non venient. Et regnum militantis eccleſiæ, ne ipſa triſte naufragium patiatur, jam juſto Dei miſerunt judicio.

Divina eſt enim ſententia, per ſanctam Synodum lata. Legite Ezechielem, ubi hæc Dei in forma ſententia: *Veh paſtoribus, qui paſcebant ſemetipſos! nonne greges paſcuntur a paſtoribus? Lac comedebatis & lana operiebamini, & quod craſſum erat, occidebatis, gregem autem meum non paſcebatis. Quod infirmum fuit, non conſolidaſtis, & quod ægrotum non ſanaſtis, quod fractum non alligaſtis, & quod abjectum erat, non reduxiſtis, & quod perierat, non quæſi-*

viſtis, ſed cum auſteritate imperabatis eis, & cum potentia; & diſperſæ ſunt oves meæ & factæ ſunt in devorationem omnium beſtiarum. Propterea, paſtores, audite verbum Domini: hoc dicit Dominus Deus: ecce ego ipſe ſuper paſtores. Requiram gregem meum de manu eorum, & non erit eis ultra in eſcam. Et pauliſper: *Suſcitabo paſtorem unum, & ipſe paſcet oves meas.* Scribitur hæc divina ſententia *Ezech.* XXXIII.

ANNO CHRISTI 1409.

Habetis jam, reverendiſſimi Patres & Domini, huc huſque monſtratum, qualiter militans noſtra mater eccleſia luſtris ſex jam peractis fuit paſtore bino lacerata, tolerando grave jurgium, errore ſævo tenebrata, deplorando grave ſcandalum, mœrore diro fatigata, fugitando ſævum jaculum.

Propter quæ ſancta Synodus, quæ debite congregata errare non poteſt, ut omnes unum corpus ſimus in domino, & ſervemus unitatem ſpiritus in vinculo pacis, ut non circumferamur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, in aſtutia, ad circumventionem erroris, juſto, vero, ac ſancto judicio contra duos colludentes de papatu ſententiam privationis utriusque tulit, ut ſancta eccleſia, paſtore unico & indubitato collecta, ſit cunctorum gaudium.

SESSIO I.

Sancta Synodus propter celebritatem feſtivitatis hodiernæ, quæ fuit pretium redemptionis noſtræ, & propter prolixitatem longæ proceſſionis, & ut omnes præſenti die ac nocte vacent & intendant devotioni & orationi, ut Deus per ſui miſericordiam perficere dignetur quod in ſpe ejus gratiæ feliciter inchoatur, ad laudem & gloriam ſui nominis, pacem, reintegrationem & unitatem eccleſiæ ſuæ ſanctæ ordinat, quod prima ſeſſio Concilii generalis hic per Dei gratiam congregati, ſit cras de mane die Martii XXVI. præſentis menſis Martii in iſto eodem loco in ſolis ortu, ita quod omnes convocati conveniant, & nomine dictæ ſanctæ Synodi, & omnium quorum intereſt peto, per omnes notarios hic aſſiſtentes, fieri publica inſtrumenta, & ſic ab omnibus notariis fieri petiit & rogavit.

Ex Mart. Vel Monto. VII. pag. 1078.

Gregorius X. in generali Concilio Lugdunenſi.

Fideli & devota profeſſione fatemur, &c.

Legitur in Concilio Toletano XI. & habetur 5. q. c. *in loco* quod eſt ultimum.

In loco benedictionis &c.

Ut lectum & recitatum eſt, ut in generali Concilio Lugdunenſi continetur, tenet, & profitetur, & firmiter credit hoc ſanctum & univerſale Concilium, & omnia alia quæ de ſumma Trinitate & fide catholica, ſacramentis eccleſiæ, & eccleſiæ unitate hactenus docuit & prædicavit, docet & prædicat ſancta catholica eccleſia, firmiter tenens omnem hæreticum vel ſchiſmaticum cum diabolo & angelis ejus æterni ignis incendio participandum, niſi ante finem hujus vitæ catholicæ fuerit incorporatus & reintegratus eccleſiæ.

☞ Sancta Synodus ordinat, quod secunda sessio Concilii generalis, hic per Dei gratiam congregati, sit cras de mane in solis ortu, videlicet die mercurii XXVII. præsentis mensis Martii in isto eodem loco, ita quod omnes convocati conveniant.

ANNO CHRISTI 1409.

SESSIO II.

Sancta Synodus seu hoc sacrum generale Concilium dominum Petrum de Luna, Benenedictum XIII. nominatum; & dominum Angelum Corrario Gregorium XII. nuncupatum de papatu contendentes, & quantum in eis est ecclesiam Dei notorie in schismate tenentes, legitime requisitos & vocatos, & provocatos in causa schismatis & fidei ad hoc præsens sanctum generale Concilium, & omnia in eo agenda, non venientes seu legitime comparentes per se vel per alios, non termino statuto satisfacientes, licet expectati post terminum per duas sessiones, reputat, & decernit, & declarat in causa schismatis & fidei contumaces, ponitque in contumacia & defectu, & ordinat in eorum contumaciam ad ulteriora debere procedi, & prætendit fore, ordinans sessionem aliam fieri die Lunæ post dominicam in Albis, quæ erit XV. dies futuri mensis Apr. ad quem diem ordinat præsens sanctum Concilium dominum cardin. Tudertinum domino Gregorio adhærentem, & dominum Johannem Sabinensem episcopum, S. Adriani & S. Mariæ *in via lata* de Flisco & de Chalanco vulgariter nuncupatos S. R. E. cardinales Benedicto adhærentes, de benignitate expectandos fore, cum intimatione, quod si prædicti duo contendentes, & præfati domini cardin. non comparuerint in dicto termino, ad ulteriora procedere eorum contumacia non obstante. Ordinat nihilominus præsentem ordinationem in valvis præsentis ecclesiæ cathedralis affigi publice, ne de præmissis valeant ignorantiam allegare.

Universis & singulis, sacra mandante Synodo, tenore præsentium intimatur, quod hac die sabbati penultima hujus mensis Martii in ecclesia cathedrali Pisana, celebrata devote & solemniter missa pro unione sacro sanctæ ecclesiæ ordinata, dictis in cantu litaniis & devotis orationibus, ac expletis aliis in talibus consuetis, auditis quidem propositionibus & petitionibus deputatorum advocatorum, & procuratorum sanctæ Romanæ ecclesiæ iniquis de papatu contendentium ausibus lacessitæ, proh dolor! immo diutissime laceratæ, per quas recensito quod accusata contumacia infrascriptorum contendentium proxime lapsis in processu hujusce causæ descriptis terminis, petitum fuit eosdem contendentes, etiam & adhærentes eis cardinales, & alias ad hujusmodi Concilium legitime vocatos reputari, decerni, & declarari contumaces; jam bis & nunc tertio prorogata seu continuata dies instat, in qua contendentes ipsi ac cardinales eis adhærentes & ceteri vocati comparere tenentur, accusataque tandem legitime hac ipsa die contumacia prædictorum, & petito eos contumaces reputari, decerni & declarari; ipsa sancta Synodus seu sacrum generale Concilium antedictum præfatis contendentibus & aliis legitime, ut ex processu constat, ad valvas ecclesiæ vocatis, & aliis servandis servatis, unanimi consensu & voto super prædictorum & aliorum contumacia, reputavit, decrevit & declaravit per organum reverendissimi in Christo Patris & domini domini G. episcopi Prænestini Pictavensis vulgariter nuncupati, sicut continetur in cedula, cujus tenor de verbo ad verbum est talis: Sancta Synodus &c. ideo ut si prælegitur seriose. Super quibus quidem reputatione, decreto & declaratione præfatæ hujusce ecclesiæ deputati petiverunt fieri unum vel plura publica instrumenta in processu hujusmodi causæ reaggravanda. Datum ubi & diebus quibus supra, anno a Nativitate Domini MCCCCIX. ind. II.

ANNO CHRISTI 1409. Guidonis

SESSIO III.

Sancta & universalis Synodus auditis, intellectis, & consideratis omnibus & singulis supradictis, & quolibet tempore volens mature atque cum gravitate procedere, & eo attento potissime, quia fide digne relatione perceperat aliquos dominos cardinales, & quamplures valentes prælatos, ac nonnullorum prælatorum procuratores & nuncios in itinere esse ad ipsum sacrum Concilium venientes, & Pisas infra nonnullos dies applicare debere, cum quibus considerabat agenda omnia laudabilius & consultius processura, præsentem sessionem hodiernam usque ad diem XXIV. præsentis mensis Aprilis prorogavit, & continuare statuit & decrevit, ordinans hujusmodi continuativam prorogationem per cedulam in modum edicti ad valvas hujus ecclesiæ cathedralis Pisanæ affigi debere, ne de ipsa prorogatione contendentes prædicti & quatuor cardinales supra nominati, valeant quomodolibet ignorantiam allegare.

Universis & singulis, sacra mandante Synodo, tenore præsentium intimatur, quod in ecclesia Pisana eadem Synodo seu sacro Concilio Pisano congregato, cantata per dominum Bartholomæum episcopum Alerien sem, missa beatæ Mariæ Virginis, dictis Litaniis in cantu, & aliis servandis servatis, hac die lunæ de mane XV. hujus mensis Aprilis, quo pendebat terminus ad procedendum ad ulteriora contra Angelum Corrario, Gregorium, & contra Petrum de Luna Benedictum nuncupatos, de papatu perperam contendentes, ad quam etiam dominos Tudertinum, Angelo, & Auxitanum, de Flisco & de Chalanco cardinales Petro de Luna contendentibus prædictis adhærentes expectandos, in ultima sessione decretum fuit, post auditos ambaxiatores seu nuncios illustris domini Ruperti in regem Romanorum electi, præcipue facta per dominum advocatum & procuratores, seu promotores deputatos petitione, de novo contra Angelum & Petrum contendentes declaratos contumaces in præsenti decerni & declarari, quorum dictorum contendentium per se vel per alium comparentium, seu huic termino & sessioni non satisfacientium prius contumacia extitit accusata; eadem sancta Synodus volens continuo non per rigorem, sed cum debita mansuetudine procedere maxima, quia relatione fide digna accepit aliquos dominos cardinales & plures valentes privatos esse in via ad hanc sacram Synodum venientes, sessionem præsentis XV. diei & actum seu actus ad ipsam diem pendentes contra contendentes & eis adhærentes præfatos usque ad XXIV. diem ejusdem mensis continuantem prorogavit, ordinans atque mandans præsentem continuationem & prorogationem in valvis ejusdem ecclesiæ Pisanæ per præsens publicum edictum

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

☞ ctum affigi, ne de hujuſmodi prorogatione contendentes & eis adhærentes prædicti poſſint quomodolibet ignorantiam allegare, cum intimatione quod ſi in dicta XXIV. die non comparuerint, nihilominus procedetur ad ulteriora, prout præfatæ ſanctæ Synodo iſti videbitur, eorum ſeu cujuslibet eorum contumacia non obſtante. Datum Piſis, die prædicta lunæ XV. Apr. II. indictione, anno nativitatis Domini MCCCCIX.

SESSIO IV.

Lunæ XV. Aprilis, ad quam diem continuatum fuerat Concilium in ultima ſeſſione præcedente, fuit Concilium de mane congregatum in eccleſia metropolitana civitatis Piſanæ, ubi primo devote fuit miſſa de beata Virgine ſolemniter celebrata in plano cantu per quemdam epiſcopum, dominis cardinalibus & aliis prælatis ibidem exiſtentibus, & ſedentibus in ſedes ſibi aſſignatas ſecundum tempus ordinationis eorumdem: ita tamen quod domini cardinales erant & ſedebant in uno ſcanno quaſi præſidentes, & habentes dorſum ad altare, vultus autem ad epiſcopos & alios coram eis aſſiſtentes. Omnibus etiam miſſa durante indutis ſuis veſtibus & cappis communibus. Qua miſſa celebrata per illum epiſcopum cum mitra aurifrigiata & ſine paſtorali baculo, nulla etiam benedictione facta ſolemni, ſed ea ſola quam ſimplex ſacerdos facere conſuevit in fine Miſſæ. Tunc omnes cardinales & alii prælati exuerunt ſuum habitum & ſe induerunt cappis ſericis ſeu pluvialibus cum ſingulis mitris, ſcilicet albis & ſimplicibus.

Poſtmodum ſtatim incœpit cantor quidam iſtam antiphonam: *Exaudi nos, Domine, quoniam benigna eſt miſericordia tua, ſecundum multitudinem miſerationum tuarum reſpice nos, Domine*; cum pſalmo & *Gloria Patri*, ſecuta ſtatim oratione per unum cardinalium dicta. Deinde dixit diaconus, *Orate*; quo dicto, omnes proſtrati oraverunt ſub ſilentio quaſi per ſpatium dicendi pſalmum *Miſerere mei Deus*. Oratione facta, prædictus cardinalis elegit cum cantu quamdam orationem, ſcilicet iſtam: *Deus, qui diverſitatem gentium in tui nominis confeſſione adunaſti, da ut renatis fonte baptiſmatis una ſit fides mentium, & pietas actionum. Per Dominum*. Subſequenter dicta proſtratione durante decantata fuit Litania, in qua multæ fiunt preces & rogationes ſpeciales materiam præſentem tangentes reſpicientes ut ſic: *ut eccleſiam tuam ſanctam & omnes eccleſiaſticos ordines in ſancta religione Chriſtiana regere, dirigere, & ſanctificare digneris, te rogamus &c.* item, *ut omnes inimicos eccleſiæ humiliare digneris, te rogamus &c. ut hanc ſanctam Synodum dirigere &c.* Finita autem litania prædictus dominus cardinalis dicit orationes propter hoc ſpecialiter factas. Quibus finitis, clamat diaconus: *erigite vos*; & ſtatim alius diaconus cardinalis legit evangelium indutus tunica. Quo dicto, iterum ſequitur quædam oratio per primum cardinalem dicenda. His vero peractis, præceptum fuit ut omnes exirent, præter eos qui poterant & debebant ibidem intereſſe, quod fuit executioni demandatum.

Deinde quidam nominatus magiſter Conradus de Suſato petiit audientiam, ut in præſentia Concilii proponeretur intentio domini Ruperti regis Romanorum, quam habebat ad unionem ſanctæ Dei eccleſiæ. Cujus petitione audita, domini cardinales quaſi præſidentes ibidem, ut ſupra præmiſi, miſerunt notarios ad ſingulas ſedes aliorum prælatorum & procuratorum, ad petendum ſua vota ſuper audientia prædicta concedenda vel deneganda, in qua concedenda omnes conſenſerunt; & ſic eis conceſſa fuit. Tunc non ille magiſter Conradus, ſed dominus epiſcopus Berdenſis collega prædicti Conradi aſcendit cathedram ubi fecit quandam arengam aſſumens thema: *Pax vobis*. Quo aliquantulum deducto, dixit ſe eſſe miſſos ad Concilium præſens pro parte ſereniſſimi & illuſtriſſimi principis Ruperti regis Romanorum ſemper Auguſti &c. Et deinde præmiſſis quibuſdam proteſtationibus & excuſationibus, dixit: intendo difficultare & impugnare acta & agenda in dicto Concilio; plura dubia quaſi objective & quæſtiones propoſuit, requirendo finaliter mutationem loci dicti Concilii & multa alia, de quibus conſtare plenius poteſt per tenorem & copiam dictorum præpoſitorum.

Hac igitur propoſitione ſic facta, domini cardinales præſidentes per organum domini cardinalis Prænestrini dixerunt præfatis dominis ambaxiatoribus, quod ſe retraherent, & Concilium ſuper ſua requiſitione deliberaret. Quo facto, Concilium deliberavit, & eiſdem reſpondit, quod mandatum, ſi quod a rege Ruperto haberent ſuper præmiſſis proponendis, exhiberent; & quod ſuas petitiones, dubia, ac quæſtiones ac propoſita in ſcriptis traderent, ut plenius ſuper eiſdem poſſit eiſdem ſatisfieri, & plenius valerent informari & dominus eorumdem. Et licet hujuſmodi reſponſionem prima facie non acceptarent præfati nuncii, ſed potius recuſarent tradere & procuratorium & ipſa dubia ſive objecta: tandem rationibus victi, præmiſſa tradere conſenſerunt & promiſerunt. Et tunc dictum fuit, quod in prima futura ſeſſione dicti Concilii reſponderetur, & ſatisfieret eorum dubiis & quæſtionibus per eum propoſitis. Et ulterius fuit ordinatum, quod de ſingulis provinciis aliqui deputarentur ad videndum ipſa dubia. Et ſimiliter domini cardinales aliquos ex eis ad hoc deputarent, qui haberent conferre, & deliberatione facta, providere de condecenti reſponſione prædictis nunciis facienda.

Hoc ſic concluſo, ſtatim generalis advocatus Concilii pro & nomine procuratoris & promotoris cum Concilio deputati publice requiſivit, quod duo contendentes, & cardinales eiſdem adhærentes numero quatuor, quorum tres domino Benedicto, ſcilicet de Chalanco, de Fliſco, & Auxitanus, & Gregorio unus adhærens, evocarentur in valvis eccleſiæ compariturі in hoc ſacro Concilio &c. Cum debite citati & vocati fuiſſent, accuſando eorum contumaciam, niſi legitime per ſe vel procuratores idoneos compararent. Qua requiſitione facta, duo cardinales vel tres vel quatuor archiepiſcopi & epiſcopi una cum notariis, ut teſtibus, venerunt ad valvas eccleſiæ; & inde poſtmodum reverſi, retulerunt quod ſolemniter & debite vocaverant prædictos, de quibus & pro quibus nullus comparuit. Et tunc ad promotoris inſtantiam reputati ſunt contumaces per Concilium. Poſtmodum per eum de dominis cardinalibus dictum fuit, quod plures erant prælati & domini ac viri ſolemnes ad Concilium venturi, quorum præſentia erat Concilio pro-

☞ profutura; & ideo ſi videbitur expedire, dies ſeſſionis Concilii continuaretur & prorogaretur uſque ad XXIV. dicti menſis Aprilis, & interim legerentur propoſita nunciorum dicti regis Ruperti, & ordinaretur de reſponſione eadem die facienda, ut eſt dictum. Et ſic fuit ordinatum & concluſum de conſenſu in Concilio aſſiſtentium. ANNO CHRISTI 1409.

SESSIO V.

Mercurii XXIV. menſis Aprilis fuit quinta ſeſſio Concilii generalis in eccleſia majori, ubi celebrata primo miſſa ſolemniter de Angelis per quemdam epiſcopum modo ſupra præmiſſo in proxima præcedenti ſeſſione, & aliis ſolemnitatibus præmiſſis, vocati fuerunt duo contendentes, ſed non cardinales eis adhærentes, ſcilicet in valvis eccleſiæ eo modo quo ſupra præmiſſum eſt; & quia nullus ex eis vel pro eis comparuit, accuſata & adjudicata eorum contumacia extitit, promotore inſtante. Et poſtmodum licet ordinatum fuiſſet in proxima præcedenti ſeſſione, quod nunciis regis Ruperti ſuper dubiis ſuis & eorum propoſitis hodie reſponderetur; quia tunc præcedente tempore de Piſa hoſpite inſalutato receſſerant, dimiſſa per eos quadam appellatione clam & occulte; præfatis eorum dubiis hac die reſponſum non extitit; & etiam quia factis duorum contendentium viſis & auditis, reſponſio clarior poterat ad prædicta dubia haberi. Igitur hac die pro fundanda hujus ſacri Concilii intentione, lecta fuit quædam prolixa ſcriptura per modum libelli & articulorum contra ipſos contendentes, facta eorum continens, & publice propoſitæ concluſiones, ad quas tendit promotor hujus Concilii inferendo. Et inſuper quamvis facta in dicta ſcriptura contenta & narrata dicerentur eſſe notoria, nihilominus ad majorem eorum purificationem adviſatum fuit fore expediens, quod procederetur ad eorum probationes; ad quas recipiendas eligerentur aliqui notabiles viri per nationes, vel provincias, prout videbitur expedire. Quibus peractis, continuata fuit ſeſſio ad diem Lunæ inde proxime ſequentem.

SESSIO VI.

Martis XXX. & ultima die menſis Aprilis fuit ſexta ſeſſio ſanctæ Synodi univerſalis in eccleſia Piſana, in qua ſupervenerunt plures Anglici epiſcopi, abbates, doctores, & alii cum magna comitiva ſæcularium dum miſſa cantaretur. Qua celebrata, & aliis ſolemnitatibus ſolitis adimpletis, primus dictorum Anglorum in ordine, ſcilicet Salisberienſis, ſtatim cathedram aſcendit, incipiens ſermonem ſuum per hoc thema: *Juſtitia & judicium præparatio ſedis ejus*. Quod quidem thema deduxit prolixe, inducendo Concilium & prælatos ad inſequendum voluntatem divinam, & non propriam vel humanam: & ut omem carnalem affectionem & appetitum dominandi abjicerent, ſenſus ſuos ſubjicientes rationi ac diſpoſitioni divinæ; quatenus omni ſemota carnali affectione, odio, favore, timore & amore, ſtuderent providere eccleſiæ, & ſedi apoſtolicæ de paſtore, qui in vera caritate vellet Chriſtum ſequi & utilitati ſubditorum intendere. Finaliter completa propoſitione dixit per hæc verba: „ R. Patres & „ domini, ex parte ſereniſſimi & illuſtriſſimi „ principis regis Angliæ &c. dominorum prælatorum & cleri totius regni venimus ad „ Concilium, cum bona & ſufficienti ac neceſſaria poteſtate faciendi & conſentiendi „ ea, quæ per hoc ſanctum Concilium vel „ majorem ac ſaniorem partem ipſis videbun„ tur facienda; noſque offerimus facturos „ quicquid pro bono & utilitate eccleſiæ po„ terimus. “ Poſtmodum ſupplicavit Concilio, quod vellent regratiari domino patriarchæ, & aliis de regno Franciæ, ſpecialiter autem domino gubernatori Januæ, & univerſitatis Pariſienſis ſtudiis de gratiis, libertatibus & donis & aliis venientibus ad dictum Concilium, ob ipſius Concilii reverentiam & favorem multipliciter factis & impenſis. ANNO CHRISTI 1409.

Hoc facto, quia propoſitio dicti domini epiſcopi Salisberienſis longa fuit, nihil de principali proceſſu actum fuit nec extitit, præter hoc quod illico aſcendit cathedram advocatus fiſcalis, ubi propoſuit, quod licet in proxima ſeſſione præcedenti deliberatum fuiſſet, hac die nominari deberi nomina dominorum commiſſariorum electorum ad recipiendum teſtes, litteras, inſtrumenta, &c. cauſam contra dictos contendentes tangentia; tamen quia pluries viri ſolemnes, inter quos nominant Anglicos & nuncios electorum imperii tam ſæculares & eccleſiaſticos nondum propter tardum eorum adventum potuerunt ſuper hoc deliberare & debite informari potuiſſe. Ideo quia eadem die dicta nominatio non poterat expediri, petiit continuationem hujus diei fiendam, ſi placeret Concilio, uſque ad diem ſabbati ſequentis, quæ erit IV. menſis Maji. Subjungens inſuper quod tam epiſcopus Verdenſis pro ſe & ſuis complicibus alias publice in Concilio, prout ſupra tactum eſt, propoſuiſſet multa adinventa falſa, ſcandaloſa, & injurioſa, qua non credebantur procedere de mente & conſcientia regis Ruperti, in regem Romanorum, ut dicebat, ſecundo electi, cujus oratores ſe eſſe dicebant. Ad quæ quidem propoſita hodie foret reſpondendum per ordinationem Concilii, prout eiſdem oratoribus fuerat oblatum; quia cum de Synodo ſancta abſque licentia receſſerant, pœnas juris incurrendo, de quarum proſecutione proteſtatus eſt, ordinatum fuit, quod reſponſio hodie fienda ad illa talia qualia dubia differretur in primam futuram ſeſſionem, petita prius per ſingulos eorum ſuper hoc deliberatione. In hac ſeſſione Concilii generalis comparuit dominus patriarcha, in qua præſedit ſedens in medio duorum antiquorum cardinalium, non tamen Miſſa durante, quia tunc ſedit poſt dominum camerarium, Narbonenſem archiepiſcopum, ſed ſtatim miſſa dicta, & indutus pluviali & mitra alba tranſivit ad locum præſidentis.

SESSIO VII.

Sabbati IV. menſis Maji fuit ſeptima ſeſſio ſacri Concilii univerſalis in loco ſolito, ubi primo miſſa de S. Spiritu per quemdam epiſcopum celebrata, & aliis ſolemnitatibus Synodi factis, prout ſupra in IV. ſeſſione dictum eſt, quidam ſolemnis doctor de ſtudio Bononienſi, Petrus de Ancorano vocatus, aſcendit pulpitum dictæ eccleſiæ, quod eſt quaſi in medio ejuſdem, & ibidem propoſuit reſponſiones ad quæſtiones & dubia per ambaxiatores regis Ruperti ſuperius nominati alias motas & factas, omnibus præſentibus qui voluerunt intereſſe, nemine rejecto,

jecto, improbando primo factum ipsorum nunciorum seu oratorum, & ostendendo quod dicta dubia moveri non debuerant. Secundo repetiit succincte effectum dictorum dubiorum, quasi ea summando. Tertio fundavit intentionem Concilii ex adverso. Quarto, respondit ad dictas quæstiones & eorum rationes. Deinde per advocatum fiscalem petitum fuit, quod nominarentur qui audituri & recepturi erant testes, instrumenta, probationes &c. super factis contra dictos dominos contendentes propositis in præcedenti sessione, & ipsorum factorum notorietate, prout alias per Concilium fuerat appunctuatum; qui tunc nominati fuerunt, & cum eisdem ad petitionem dominorum cardinalium duo ex eis fuerunt nominati, qui de consensu Concilii in dicta receptione interessent. Quibus omnibus sic nominatis per Concilium de omnium consensu concessa fuit eisdem commissio ad præmissa faciendum. Postmodum dictum fuit, quod si videretur expedire, & placeret Concilio, mitterentur aliqui ad Ladislaum, regem Siciliæ ab aliquibus nuncupatum, petituri, ut huic Concilio nullum præstaret impedimentum, sed faveret, &c. Super quo tunc nihil extitit deliberatum, nec concluſum. Sed continuata fuit dies hujusmodi Concilii ad diem veneris proximam sequentem, quæ erat decima dies dicti mensis Maji, & interim reciperentur probationes.

ANNO CHRISTI 1409.

SESSIO VIII.

Die veneris decima mensis Maji fuit octava sessio in loco & hora solitis, ubi missa solemniter celebrata, &c. advocatus fiscalis una cum promotore, &c. nomine dicti procuratoris petiit & requisivit unionem duorum collegiorum rite, juste & canonice fuisse & esse factam pro bono tam pii negotii, sicque decrevit declarari, appropriari & pronuntiari per sanctam Synodum. Secundo, petiit convocationem hujus Concilii per dominos cardinales utriusque collegii factam fuisse rite, juste, canonice & legitime, loco ac tempore competenti, habili, tuto, libero, & idoneo, et securo, ac convenienti, et sic decretum pronunciari et approbari. Tertio, quod ipsa sancta Synodus decernat, declaret, et pronunciet hanc sanctam Synodum esse generale, et universale Concilium, repræsentans universalem ecclesiam catholicam, sibique competere tamquam ad unicum judicem superiorem in terris cognitionem, decisionem, et omnimodam determinationem hujus causæ contra istos duos de papatu contendentes, et ut dicitur, colludentes, cum omnibus pertinentibus, emergentibus, incidentibus et connexis et eam tangentibus. Quarto, quod cum terminus datus ad producendum, recipiendum et examinandum testes fuisset nimis brevis, maxime cum infra eumdem terminum inciderint tria festa, scilicet dominica, festum B. Johannis apostoli, et apparitio B. Michaelis, quatenus daretur alius terminus ad hoc faciendum competens et idoneus. Hoc dicto, subjunxit dictus advocatus, quod si hæc Concilio placerent, hoc exprimerent: ad quod multi alta voce statim responderunt: *Placet*. Nihilominus postea per notarios, testibus eisdem assistentibus, et etiam per alios ad hæc deputatos sigillatim inquisita fuerunt vota singulorum super præmissis: et repertum fuit omnes in præmissis consentire, paucis exceptis, videlicet tribus aut quatuor. Deinde hac inquisitione facta et relata, quidam doctor de jussu etc. ascendit pulpitum, qui nomine quo supra petiit, requisivit et postulavit, quod dicta sancta Synodus decerneret, pronunciaret et declararet licuisse, potuisse et debuisse se substrahere ab obedientia dictorum contendentium a tempore quo desierunt prosequi unionem ecclesiæ per viam mutuæ cessionis, juxta præceptum Domini per prophetam dicentis: *Recedite a tabernaculo impiorum, ne simul involvamini in peccatis eorum, etc.* Et subjunxit, quod si Concilio placeret, hoc dicerent: quo dicto, responsum fuit alta voce per conjunctam multitudinem, *Placet*, *Placet*. Dicunt tamen aliqui, quod super isto fuit contradictio quorumdam cardinalium, inter quos audivi nominare Penestrinum. His peractis, dominus patriarcha tunc præsidens, et sedens in medio dominorum cardinalium, surrexit de sede sua, et tunc ascendit pulpitum, assistenteque domino episcopo Salisberiensi, qui primus est inter Anglicos, cœpit idem patriarcha legere cedulam continentem in effectu decretum, declarationem, pronunciationem et approbationem ex parte sanctæ Synodi factam de omnibus et singulis per promotorem et advocatum petitis, assignando terminum ad octavam diem sequentem, quæ erit XVII. Maji, ad producendum, et examinandum, et recipiendum dictos testes; et alias ad procedendum, prout juris esset, continuata fuit sessio Concilii proximo futura. Pronunciatio autem talis est.

„ Sancta Synodus, habita plena & matura deliberatione, decernit, pronunciat, et declarat unionem et conjunctionem factam de duobus collegiis dominorum S. R. E. cardinalium fuisse et esse legitimam et canonicam, ipsamque sua auctoritate roborat, approbat, et confirmat pro bono tam sancti et pii negotii, ac evidenti et eminenti necessitate universalis ecclesiæ catholicæ, extirpationis schismatis, ac unionis et reintegrationis ipsius ecclesiæ, et etiam hanc sanctam Synodum per dominos cardinales utriusque collegii ad tantum bonum simul unitos et congregatos tempore congruo, et in loco tuto et habili et idoneo, securo, et libero, rite, debite et canonice convocatam. Declarat insuper, pronunciat et decernit per Dei gratiam hic esse generale Concilium repræsentativum totius universalis catholicæ ecclesiæ, rite, juste et rationabiliter fundatum et congregatum; et ad hoc generale Concilium, tamquam ad unicum superiorem et judicem in terris pertinere hujus causæ et omnium propositorum contra dominos Be. dictum et Gregorium nominatos contendentes, seu, ut asseritur, colludentes de papatu, cognitionem, examinationem, decisionem, et omnimodam determinationem, ac omnium et singulorum ad dictam causam pertinentium, quoquomodo dependentium, incidentium seu emergentium ex præmissis. Item, sancta Synodus, habita matura et plena deliberatione ex causis præmissis, pro secunda dilatione ad producendos testes statuit terminum ab hodie ad octo dies, quæ erit XVII. mensis Maji, et ad illum diem assignat proximam sessionem. “

ANNO CHRISTI 1409.

PRÆ

ANNO CHRISTI 1409.

PRÆMONITIO COLLECTORIS IN SEQUENTEM LUCUBRATIONEM.

ANNO CHRISTI 1409.

ROBertus ex Bavariæ duce ad regnum Romanorum, & ad imperium assumptus Gregorio XII. contra ejus æmulum Benedictum XIII. favebat impense. Dum vero sub ipso electionis ejus tempore accidisset secessio illa cardinalium ab utroque pontifice, & ex illa Pisanum Concilium convenisset, ex qua coitione mala sibi omnia utriusque factionis capita metuerent, Robertus legatum suum pro Gregorio ad Concilium destinavit Verdensem episcopum, postulaturum ut Concilium dissolveretur, statimque aliud ab ipso Gregorio indicendum in locum aptum spondendo, ubi gravis illa controversia rite discuteretur. Neque enim rite adeoque, & felici eventu absolvi pacem illam posse contendebat in eo Concilio, quod non legitima auctoritas convocasset. Mandata regis exposuit legatus prius quidem pro concione apud Patres, tum oratione ipsa in scriptis redacta, quam Concilio petenti exhibuit. Ejusdem Concilii nomine Petrus Ancharanus, jurisconsultorum ætate sua facile princeps, respondere jussus est. Id præstitit primo brevi oratione viva voce; dein cum fusiorem responsionem pararet de scripto, legati illi nihil se impetraturos intelligentes, clam inconsultis omnibus abierunt. Nihilo tamen secius Ancharanus cœpto operi institit, tandemque in sessione Concilii VII. scriptum suum scripto legatorum oppositum dedit. Extat apud Labbeum scheda illa quam Ruperti regis legati exhibuerunt; & cum Dacherius in codice MS. unde accepit schedam ipsam, dein a Labbeo in suam collectionem translatam, ad singula legatorum dubia breves responsiones adscriptas nactus fuisset, has pariter & Labbeus retulit, persuasus totam se Ancharani lucubrationem representare. Id vero passim omnibus dein litteratis viris creditum est. Nec aliter ego opinatus fuissem absque ope Felinianorum codicum bibliothecæ majoris ecclesiæ Lucanæ, quorum sæpe alias commemini. In uno enim ex his codicibus integram Ancharani lucubrationem nactus sum, plane diversam a brevibus illis adnotationibus a Dacherio vulgatis. Est autem scriptum illud nostrum ab ipso Ancharano subscriptione signatum, ne quid de sinceritate dubites.

RESPONSIO IN EODEM SACRO CONCILIO

Per Petrum de Ancharano facta, omnia exprobando quæ dixit episcopus Verdensis.

REverendissimi metuendique Patres prælatique venerabiles ac illustres principes, regum, ducum ac prælatorum omnium reverendi ac magnifici oratores, eximiique doctores. Auditis & intellectis quæ exposita & narrata fuerunt in hac sancta Synodo, & sacro generali Concilio per reverendum in Christo patrem & dominum Verdensem specialiter una cum aliis egregiis oratoribus ad hanc sanctam Synodum destinatum per inclytum & illustrem principem D. Robertum Dei gratia in Romanorum regem electum; mandatum mihi extitit, & injunctum per honorabiles promotores super inquisitionis officio per eamdem sanctam Synodum deputatos, ut super dubiis, & quæsitis per eosdem eximios oratores deberem singulariter respondere. Hujusmodi autem jussioni, si negotii gravitatem intueor, respondebo, quod domino Hieremiam respondisse legitur *A, A, A, Domine, nescio loqui, quia puer ego sum*. Si vero zelum catholicæ ecclesiæ, & ipsius sanctissimæ unionis ac proximorum salutem, imitabor ipsius vestigia, qui omnipotenti Domino quærenti quem mitteret ad prædicandum, respondit: *mitte me*. Quod ergo unus expavit &c. Hac igitur divini numinis invocatione præmissa, descendo confidentius ad principale propositum, in cujus quidem prosequutione, quia, teste canone, ordo verborum designat ordinem intellectus, de cons. d. 2. *In Christo pater*, hunc ordinem retinebo. Primo namque, dubia & quæsita proposita coram ista sanctissima Synodo per præfatos eximios oratores breviter reassumam. Secundo, antequam ad solutionem descendam, aliqua subjiciam, ex quibus apparebit eorum dubia & quæsita minus provide, & consulte fuisse proposita & deducta. Tertio, aliA qua evidentialia præmittam, ex quibus clarior & lucidior apparebit solutio dubiorum prædictorum. Quarto, dicta dubia & quæsita solvam, ipsas solutiones sacris canonibus, legibus, & orationibus confirmando. Quinto & ultimo, breviter ex prædictis concludam, ex cujus conclusione apparebit, & elicietur responsio ad id, quod ultimo ponitur per præfatos eximios oratores. Quibus quinque membris explicitis, ero de præsenti actu, quam brevius potero, expeditus. Quæ si oratio, etsi longior fuerit, cum magnitudine utilitatis compensabitur, & ita fortasse brevis videbitur, ut ait Tullius lib. 2. de officiis.

Redeo igitur ad primum membrum, videlicet, ut reassumam dicta & quæsita dictorum venerabilium oratorum, & si bene considero licet sint multa, tamen ad quatuor principaliter (reducuntur) quorum primum respicit nullitatem subtractionis obedientiæ, & exhortationis populorum ad ipsam subtractionem Gregorii faciendam. Secundum respicit nullitatem convocationis hujus sacri Concilii propter plura inferius referenda. Tertio respicit nullitatem requisitionis Gregorii ad præfatum Concilium, ad quod venire minime teneatur propter aliqua inferius adnotanda; & istud tertium explicabo simul cum secundo proximo, de quo supra. Quartum & ultimum respicit nullitatem, & quodammodo impossibilem unionem & mixtuC ram dom. cardin. utriusque collegii, per rationes & jura inferius recitanda.

Ista sunt quatuor principalia dubia quorum quodlibet habet sub se plura dubia accessoria, prout infra patebit. Et antequam ad ipsorum solutionem descendam, capio secundum membrum, quod fuit ut quædam subjiciam, ex quibus apparebit dictorum venerandorum oratorum dubia & quæsita prædicta minus provide, & consulte fuisse proposita. Nam dico quod quærere, & movere prædicta dubia in hoc sacro Concilio, & de ipsis velle inquirere non spectet ad prædictum illustrem dominum, vel alios dominos temporales; constat enim hanc

esse

esse causam fidei propter dubium de papatu, & schisma antiquatum, & ista causa est ad sacrum Concilium deferenda, & in eo de juris dubiis inquirendum, discutiendum, & finaliter terminandum. No. 29. d. *si duo*. In istis ergo rebus spiritualibus quod juris sit non debet se præfatus dominus, vel alius dominus temporalis se intromittere, etiam imperator; sed definita in sacro Concilio pia devotione suscipere, & tueri, LXXXXVI. d. *cum ad verum*, & X. d. *certum*, ubi textus ad litteram ita clare dicit: *certum est hoc rebus vestris esse salutare, ut cum de causis Dei agitur, juxta ipsius Dei constitutionem regiam voluntatem sacerdotibus Christi studeatis subdere, non præferre, & sacrosancta per eorum præsules potius discere, quam docere, ecclesiæ formam sequi, non huic humaniter subsequendo jura præficere, neque ejus sanctionibus velle dominari, quibus Deus voluit clementiæ tuæ piæ devotionis colla submittere, ne dum mensura cælestis dispensationis excluditur, eatur in contumeliam disponentis*. Et hæc sanctissimus imperator Justinianus protestatur se nolle de istis rebus spiritualibus & fidei aliquid diffinire; sed ad sanctam sedem apostolicam, etiamsi indubitata sint, referre. Epistola *inter claras* C. de sacrosanctis Ecclesiis facit *cum ad verum* XCVI. d. & ca. *Ecclesia Sanctæ Mariæ* de constit. Hoc etiam patet in fine Concilii Calcedonensis, ubi Imperator Justinianus (Marcianus sacro Concilio reliquit dubiorum decisionem, ipsi vero eorum quæ decisa sunt susceperunt tuitionem, & protectionem, ut in ultimo membro tangam.

ANNO CHRISTI 1409.

Præterea in hac causa fidei solum agitur in ista sanctæ Synodo ut hæc duo capita, velut monstrum in eodem corpore deleantur, & unicus & indubitatus pastor in ecclesia habeatur. Constat hoc fore non solum utile, sed summe necessarium & expediens, & in hoc convenire consensum prælatorum, & principum fere omnium Alemanniæ. Quo pro vero præsupposito, consequenter infertur, quod dictus dominus novus electus injuste se opponit bono principio, & majori parti; ideo non audiendus cap. I. de his, quæ fiunt a maj. par. cap. Et confirmatur hoc, quia movere talia dubia in hac sancta Synodo nihil aliud est, quam schisma defendere; cum sublata hac via Concilii, vel in longum protracta, ut quærunt dicti domini oratores, ecclesia Dei in hoc schismate perpetuo remanebit, non absque sigillatione illustris principis contra bonum publicum renitentis. Ex quo facto, quam immane quidem crimen incurreret in conspectu Dei, & juxta divinas, & humanas leges quod præsumeret, vestris sententiis notum esse non dubito. Postremo, si motiva & rationes, quas adducunt oratores prædicti diligenter considerentur, omnes ad defensiones Gregorii tendunt ad impugnationem hujus sacri Concilii; quod autem de papatu D. Benedicti penitus nihil dicunt, & tamen constat quod eo in eodem proposito non concurrente, unitatem, & pacem in universali ecclesia obtineri non possit. Procurare igitur concordiam cum uno, non cum altero, non est quærere unitatem, sed perplexitatem & prolixitatem, maxime cum in una allegatione sua videantur firmare Gregorium, non tamen ad renuntiandum si non renuntiat dominus Benedictus; cum tamen contrarium est de jure dicendum. Item, cum nulla sit spes quæ appareat de cessione domini Benedicti, immo ex præteritis præsumendum sit in suo proposito perdurare, cap. *majores* in fin. de baptismo; respondeant mihi, quæso, isti domini oratores, quare debeat sacrum Concilium incipere nunc tractatum concordiæ non verosimiliter sequuturum? Certe dicit lex quod frustra conteritur tempus, ubi nullus boni operis expectatur eventus, ff. ad vel l. *aliquando*. Immo verosimilius præsumendum foret, quod diutius sic manendo, infecto negotio dissolutio Concilii sequi posset per tedium moræ, incommoda expensarum, & imminentia guerrarum pericula quæ videmus. Ultimo constat præfato sereniſſimo principi, omnium regum, prælatorum, principum & populorum animos inclinatos ad istam sacratissimam unionem. Constat similiter eidem, præfatos reges, principes, populos, & doctores insuper in toto orbe famosos, & magnæ scientiæ & conscientiæ viros, collusionem ipsorum dominorum contendentium detestatos, & contra eos tamquam contra antiquitati schismatis nutritores compositos solemnes tractatus & opuscula. Curiales etiam, qui omnes bonæ conscientiæ, & magnæ scientiæ, a Benedicto, & Gregorio recessisse, & dominis cardinalibus adhæsisse. Quare ergo idem illustris princeps & dominus cum tot regibus, principibus, populis, & doctoribus non occurrerit, & concordet, nulla potest bona ratio assignari; sed in contrarium illud sapientis dictum: *ne innitaris prudentiæ tuæ*; & contra illud apostol: *noli plus sapere quam oportet*. Contra tales beatus Bernardus in sermone resurrectionis Domini ait: *lepra vero proprii consilii eo perniciosior est, quo magis occulta; & quanto plus abundat, tanto sibi quisque sanum esse videtur: hoc illorum est &c.* Et quæ major superbia, quam quod unus homo toti congregationi judicium suum proferat, tamquam ipse solus habeat spiritum Dei? *idolatriæ scelus est non acquiescere, & quasi peccatum ariolandi*. Ex quibus omnibus expeditum est principale membrum, in quo, cum omni pace & reverentia venerandorum doctorum, dicebam, dubia & quæsita per eos minus provide & consulte fuisse proposita et deducta.

ANNO CHRISTI 1409.

Descendo ad tertium, & principale membrum, quod fuit, ut dixi, præmittere aliqua evidentialia, ex quibus clarior apparebit solutio dubiorum plurium, de quibus quæsierunt dicti eximii oratores. Primo igitur inquirendum est, utrum ista divisio & scissura, quæ ad præsens viget in universali ecclesia, proprie possit dici schisma, de quo loquuntur canones XXIV. cau. per totum, & extrav. de schismate in decretalibus in 6. Et hoc procul dubio est dicendum, quod sic; & quidem majus quam fuerit a tempore Christi citra; ad quod ostendendum præmitto, quod unio ecclesiæ debet esse tam in capite, quam in membris, & ubi sic reperta non fuerit, constat ibi esse schisma; argumento *juste* de his qui sunt sui l. ali. jur. in prin. Dico ergo, quod ecclesia debet esse unica & incorrupta, pudica, unius cubilis sanctitatem casto pudore custodiens; c. 24. q. 1. *loquutum*, ubi textus dicit, quod Christus super unum fundavit ecclesiam, & ab unitate exordium proficiscitur, ut ecclesia una monstretur. Item subdit, quod unus est episcopatus, una mater ecclesia, unum caput, una origo, quæ ramos suos per universam terram copia ubertatis spandit. Item alius canon dicit, quod domus Dei dicitur ædificari super petram, quæ unica columba appellatur, sine ma-

macula, sine ruga, fons signatus, puteus aquæ vivæ, XXIV. q. 1. *omnibus*. In hac igitur ecclesia sive sponsa unus debet præsidere qui sit successor Petri, & vicarius Jesu Christi; si enim in ea duo præsideant, dicuntur duo capita in corpore Christi, quod est ecclesia, quasi monstrum, cap. *in plerisque* de off. ordin. Item, si habeat duos sponsos non dicitur incorrupta, pudica, sine macula, sine ruga; sed adultera: sicut uxor una habens duos viros, ut sic arguamus primo casu de carnali matrimonio ad spirituale 7. q. 1. *sicut vir*. Et non solum in hac dignitate summi pontificatus, sed in qualibet debet unus præsidere, non duo, & una ecclesia unius debet esse sacerdotis, 7. q. 1. *in apibus; cum non ignores* de præb. Sed moderno tempore ista ecclesia sine macula, sine ruga unica, pudica &c. & quæ ramos suos per universam terram copia ubertatis expandat, non reperitur in istis contendentibus; immo divisio in ipsis, ut in capite, & in membris; & per consequens quod sit schisma. Pro cujus latiori declaratione sciendum, quod schisma in nostra materia consideratur respectu facti, sicut dicit lex in simili ff. de his qui not. infra l. *quid ergo*, & *inter tutorem* de administ. tut. unde omnes canones in materia schismatis factum notant. Hinc est quod textus in capite *audivimus* XXIV. q. 1. dicit, quod Christus non habitat a cordibus eorum, qui superbiæ singularitatem insequuti a corporis Christi compage semetipsos abrumpunt. Pro hoc capite *alienus* eadem causa & quæstion. ibi: *quomodo autem cum aliquo conveniet, qui cum corpore ecclesiæ, & universa fraternitate non convenit?* Non potest habere Deum patrem qui ecclesiæ non habet unitatem; per hoc palea cap. *omnibus* eadem causa q. 3. *nisi quis soliditatem fidei tenuerit, divinam præsentiam non agnoscit*. De qua soliditate loquitur Christus dum dixit: *super hanc petram ædificabo ecclesiam meam*: per hoc cap. *denique* 7. q. 1. ibi: *ecclesiam scindentes & contra pacem, & unitatem Christi rebelles cathedram sibi constituere;* ad idem 11. q. 3. *abiit Judas*. Ex istis conficitur, quod schisma consideratur respectu divisionis factæ capitis, & membrorum in casu nostro, quod nisi in unitate schisma esse non possit, & constet unam esse eccelesiam, quæ est corpus Christi; hæc ecclesia in duo vel tria dividi non potest, nec Christum divisum poterit quisque sine Apostoli reprehensione confringere, ut hæc dicit textus eadem causa & quæstione *pudenda*, videlicet quod nullo modo potest dici ecclesia in qua schisma est; eo enim ipso quod de facto divisa est, ecclesia esse desistit, ut ibi dicit textus. Sed cum isti duo contendentes de papatu partes sibi ferrent de corpore Christi, quod est ecclesia, ut prædixi, necessario sequitur, quod non potest esse in solidum apud duos. Si ergo est apud Benedictum, ergo nec apud Gregorium, vel e contra ut dicit textus 24. q. 1. *didicimus*. Item, sequitur & aliud, quod cum nullus ex eis curaverit certificare universalem ecclesiam de suo canonico titulo, quod nullus ex eis debet haberi vel recipi per ecclesiam pro papa; nam papa nisi unicus, & universalis esse non potest. Item, constat quod per eorum præsidentiam corpus ecclesiæ de facto divisum (est); & constat quod divisio illa in capite, & ordine derivata est ad singula membra ecclesiæ, cum in qualibet inferiori ecclesia & dignitate unus ex eis creat unum, alius alium. Ex quo facto in populis & in clero insurgunt lites, contentiones & scandala, & plerumque multorum hominum cædes. Ex quibus concluditur necessario, quod illud debeat dici schisma, & quidem, prout dixi, majus quam umquam fuerit, & quod plus universalem ecclesiam, & populum Christi afflixerit a XXX. annis & citra; nam quilibet ex eis ecclesiam ad se trahens, eamdem ecclesiam rumpunt, & per consequens magnum schisma LXXXXIII. dist. *legitimus*. Tertio præmitto, & revoco in dubium, utrum istud schisma antiquatum possit imputari præfatis duobus contendentibus, in tantum quod ex hoc possint dici schismatici, & antiquati schismatis nutritores, & per consequens hæretici. Et certe, quia temporis brevitas non patitur narrare omnia quæ per alios scripta (sunt), & etiam quæ ego scripsi, referam tamen substantialiter quod credo Deo, æquitati, & justitiæ convenire. Primo igitur, quod sint nutritores schismatis antiquitati, & per consequens hæretici, decisum & determinatum est primo per generalia Concilia universitatis studii Bononiensis, & Parisiensis, quia ita sub sigillis suis doctores omnes sacræ theologiæ, juris canonici, & civilis consulti, deliberatione præhabita, concluserunt. Et cum in dictis universitatibus præsumendum sit fore multos viros magnæ conscientiæ, & scientiæ, credendum est in tam gravi negotio plus eorum decisionibus, quam istis vel illis doctoribus vel magistris aliter sentientibus. Unde dicit textus, quod integrum est judicium quod plurimorum sententiis comprobatur, ca. *prudentiam* de officio delegati; & lex dicit quod per ampliores homines perfecta veritas revelatur, c. *de feudis*, & 64. dist. *extra conscientiam*. Secundo hanc partem confirmo rationibus; & primo quia omnes canones, supra proxime allegati contra schismaticos, adaptantur directe ad eos; nam ambo ipsi sunt qui superbiæ singularitatem secuti a capitis Christi compage semetipsos abrumpunt, ut dicto cap. *audivimus*. Isti sunt qui cum universali serenitate non conveniunt, & per consequens habere non possunt Deum patrem, qui ecclesiæ non tenent unitatem, ut dicto cap. *alienus*. Ipsi sunt qui ecclesiam scindentes, & contra pacem atque unitatem Christi rebelles cathedram indivisibilem, quæ duos non capit, quantum in eis est, inter se diviserunt, ut dicto cap. *denique*. Ipsi sunt qui firmitatem societatis multa discordiæ peste commaculant, & per consequens Deum perdunt, ut dicto cap. *abiit Judas*. Ipsi sunt qui ecclesiam catholicam ad infidelitatem redigere moliuntur, dum se in duobus capitibus conservare conantur; ex quo negari non potest, quin sequatur corruptio principalis articuli nostræ fidei *unam sanctam ecclesiam;* nec in aliquo ex eis potest monstrari illa tunica domini inconsutilis, nec ille fons signatus & hortus conclusus, & puteus aquæ vivæ 34. q. 1. *quoniam vetus*. Ipsi sunt qui generalem statum ecclesiæ decolorant & mutant, dum in quolibet episcopatu, & aliis dignitatibus majoribus & minoribus duos instituunt. Ipsi sunt in quibus demonstrari non potest ille unus episcopatus, una mater ecclesia, unum caput, una origo, quæ ramos suos per universam terram copia ubertatis expandit 24. q. 1. *loquitur*. Ex quo consequenter sequitur, quod in eis vel eorum altero illud caput, vel episcopatus unus sive ecclesia non apparet;

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

paret; ideo nullus ex eis poteſt producere tales ramos & rivulos, nam ut dicit canon: *vulnerato namque paſtore, quis curandis ovibus adhibet medicinam, aut qualem fructum de ſe productrurus eſt, cujus gravi peſte radix infecta eſt?* 1. q. 1. *vulnerato*. Ipſi qui ſunt totum quaſi patrimonium eccleſiæ diſſiparunt, partem alienando, partem patiendo & tolerando ab aliis occupari; & hoc non licet papæ. 12. q. 2. *non liceat*. Ipſi ſunt qui nullam ad populum catholicum & eccleſiaſticum charitatem habent, quam ſi haberent non ita dilacerarent corpus Chriſti, quod eſt eccleſia 24. q. 1. *ubi ſana*. Iſti ſunt quorum peccatis notoriis perjurii, fractionis voti moniti ut deſiſtant, & ut debent debitum impleant, hoc agere pertinaciter recuſant, & per hoc eccleſiam ſcandalizant ad hoc quod notatur in capite *ſi papa* 11. diſt. Ipſi ſunt quorum quilibet vendunt ſibi ſummum pontificatum ordinatum ad unionem, ne ſint in eccleſia ſchiſmata 88. diſt. *legimus*. Cujuslibet autem prædictorum pontificatus tendit ad diſperſionem & diviſionem; ergo ad oppoſitum ejus ad quod principaliter inſtitutum fuit; & per conſequens non poteſt dici pontificatus, poſtquam operatur contrarium effectum; & in perſonis eorum quod proviſum eſt ad remedium tendit ad noxam XI. dicta diſtinctione *licet*. Ex iſtis infero, quod cum per prædicta attentata per iſtos principalis articulus fidei corrumpatur, ſtatus eccleſiæ decoloretur, & ad nihilum redigatur, & aliis ſubjaceant ſacris canonibus contra ſchiſmaticos, & hæreticos editis; nam ut dicit canon, *blaſphemare videntur Spiritum Sanctum, qui contra ſacros canones ſpiritu Dei plenos, & totius mundi reverentiam continentes proterve agunt aut loqui præſumunt &c.* 25. q. 1. *Si violatores*. Et hoc maxime verum, ubi iidem ſacri canones Chriſti & apoſtolorum diffinitionibus ſunt roborati 24. q. 1. *ſunt quidam*. Chriſtus autem unum non duos in ſua eccleſia vicarium conſtituit, ſcilicet Petrum & ipſius ſucceſſores, ut paſceret non ſpargeret oves ſuas, prout iſti diſpergunt. Per hoc autem ſchiſma inveteratum deventum eſt in his duobus obfirmata hucuſque eccleſia. Ergo quoad eos qui potuerunt hoc de eccleſia extirpare & negligunt, dictum ſchiſma proculdubio tranſit in hæreſim, ut notatur 24. q. 1. *Non afferamus*, & eadem cauſa & q. 3. *Inter ſchiſma*, ubi dicit quod poſtquam detinent eccleſiam in duobus capitibus, cum tamen canones fundati in præceptis Chriſti & apoſtolorum dicant unam eſſe eccleſiam ſine macula, ſine ruga, ut in canonibus allegatis ſupra; tales autem canones debet papa uſque ad animam & ſanguinem cuſtodire, aliter dicitur errare, ca. *ſunt quidam* 25. q. 1. Præterea ut ſit apoſtolica ſedes mater eccleſiarum, non debet hæreticis novitatibus deturpari, cap. *ad recta* 24. q. 1. nunc autem iterum præſidentia & facto depravata deprehenditur; ad quod malum delendum ſi quis ex eis, ſe verum papam intelligit, debuit omnes conatus ſuos impendere, poſtquam proſpicit univerſalem eccleſiæ ſtatum infeſtari, ut dicit textus ead. cauſ. & 24. *memor*. Item textus appellat illos hæreticos, & ſchiſmaticos, qui laniant corpus Chriſti, quod eſt eccleſia, cap. *ubi ſana*. 24. q. 1. Ulterius, reverendi patres, & domini, contra ambos ponderanda ſunt verba canonis *in nomine Domini* 23. diſt. ubi præmiſſa electione papæ ſubjungit: *Si quis contra hoc decretum per*

ANNO CHRISTI 1409.

ſeditionem vel præſumptionem aut quodlibet ingenium &c. pondero enim multum illud verbum, *quodlibet ingenium*, ex quo patet quod ipſis recuſantibus implere præmiſſa roborata vinculis juramenti & voti, adepti ſunt papatum malo ingenio, & violatione promiſſorum; Dominum Jeſum Chriſtum, Virginem glorioſam, & beatos apoſtolos, & eccleſiam militantem, ac etiam electores malo ingenio decepiſſe; quaſi ex hoc, quod non cedunt, habuerint malum propoſitum non cedendi a principio, quod propoſitum præſumitur ex hoc quod ſequitur, ſicut e converſo ex præterito præſumitur in futurum ca. *Scribam* de præſcript. & l. 29. C. de adul. & idem dicendum ſi tale propoſitum a principio non habuerint, ſed poſtea ſupervenerit; nam quoad malum propoſitum puniendum non eſt differentia habere ipſum a principio vel ex poſt facto ſupervenire l. *quod contra*. c. de nuptiis, & l. 2. §. *circa* de doli exceptione; ſed ex iſta violatione fidei aggravatum eſt ſchiſma, & tota majora mala & pericula quæ dicuntur in dicto capite *in nomine Domini*; nam pro certo totus temporalis ſtatus eccleſiæ non fuiſſet in tanta ruina, ſi a principio ceſſiſſent juxta volita & jurata: ſi ergo ille, de quo loquitur illud caput propter adeptionem papatus malo ingenio appellatur ibi antichriſtus, invaſor, & deſtructor chriſtianitatis; quare non iſte, ſi ex ejus violatione fidei, & obſtinatione majora pericula ſunt ſecuta? certe, licet non expreſſe, ſub verbis illius capitis comprehendatur iſte caſus; tamen comprehenditur ex mente, & per conſequens vendicat ſibi locum illa pœna cap. *Si poſtquam* de elect. in VI. vel poſſumus dicere quod expreſſe veniat ex verbis illis *quodlibet ingenium &c.* quæ verba ſunt latiſſima, & ſic comprehendunt illos, qui violant fidem præſtitam Chriſto, ſanctis apoſtolis Petro & Paulo, Virgini glorioſæ, & toti eccleſiæ militanti, & directo poſſunt dici electi malo ingenio, quia contra fas eſt, quod duo cum tanto ſcandalo ſedeant in ſede apoſtolica, & per eorum præſidentiam ſcandalizent eccleſiam tam crudeliter; & ſic verbum *quodlibet ingenium* poteſt exemplificari per cap. *Si duo ſoli contra fas* 78. diſt. in quantum duo poſſident, & ſic contra fas per jura prædicta. Item in quantum non ſervant fidem Deo præſtitam, & eccleſiæ militanti promiſſam pro eccleſiæ unione, nonne eſt hoc contra fas? Ex iſtis & pluribus aliis cauſa brevitatis omiſſis, proculdubio concludendum videtur iſtos ambos contendentes fuiſſe & eſſe antiquati ſchiſmatis nutritores, & per conſequens hæreticos & ſchiſmaticos. Quinimmo, ut dicit textus in cap. *in nomine Domini*, antichriſtos, invaſores, & deſtructores totius chriſtianitatis; & ideo, ut ibi textus ſequitur, *nulla eis audientia reſervanda*. His itaque evidentialibus ſic præmiſſis, brevis & facilis redditur ſolutio dubiorum, quæ in hoc ſacro Concilio moverunt præfati venerandi oratores.

Locus corruptus

Cap. Schiſma.

Locus mendoſus

ANNO CHRISTI 1409.

Deſcendo igitur ad quartum principale membrum præſentis collationis, videlicet ad deciſionem dubiorum prædictorum, quorum primum, ut dixi, reſpicit nullitatem ſubtractionis obedientiæ prædictorum dominorum cardinalium præfato D. Gregorio. Nam, ut dicunt, videtur eſſe adhuc papa, & per conſequens ſibi obediendum in licitis & honeſtis, & ligare ejus ſententias rationabiliter promulgatas, cum nondum ceſſerit, nondum fuerit ab univerſali eccleſia con-

☞ condemnatus sive depositus, nondum de alio crimine scandalizante ecclesiam convictus vel confessus. Ergo nullo jure titulus papatus potest in eo intelligi resolutus. Immo jura volunt quod prælato pendente causa criminis contra eum, sit a subditis obedientia exhibenda, 8. q. 4. *Nonne*; & videtur expressum in papa, ut non liceat subditis ab ejus obedientia se subtrahere etiam lite pendente, 17. dist. §. *hinc etiam*. Et per istam rationem redarguunt litteram prædictorum, in qua alios omnes monent & requirunt, ut in nullo debeant sibi de juribus sedis apostolicæ respondere, vel ei de cætero obedire; redarguunt similiter litteratos viros & in jure peritos, qui audent dicere vel asserere, quod obtemperantes Gregorio sunt schismatis nutritores. Nam cum ipsi fuerint & sint in quasi possessione obedientiæ ipsorum, nec constet eis ipsum ab ecclesia reprobatum, videntur exhibentes reverentiam consultius & prudentius facere & feciſſe, quam de facto & nulla præcedente sententia obedientiam subtraxisse; subtrahere enim obedientiam est dominum sua possessione privare; & hoc non possunt facere subditi ante tempus sententiæ, ut dicto capite *Nonne*. Argunt etiam præfatos dominos cardinales, quia parum post tempus dictæ subtractionis obedientiæ nominant eum papam, & ita a gravantibus sibi ab eo illatis appellant ut ad papam; ita etiam elegerunt eum pure & simpliciter tamquam papam. Quod ergo voce dilucida protestati sunt, non possunt contrario testimonio infirmare cap. *per tuas* de probatione; & reprobari a nobis non potest semel prælatus 8. q. 1. *dilectissimi* de his quæ fiunt a majori parte cap. Nam & contra verum hæreticum debet prius ferri sententia declaratoria, quam suis possessionibus & juribus spolietur, ca. *cum per leges* de hæreticis in 6. Ista sunt motiva & rationes quæ considerantur. Quæ dicta sunt superius parum urgent, & ea tango plenius in tractatu per me repositio super ista nostra quæstione; & quia nimis esset longum referre omnia ibi scripta, substantialiter referam & succincte; & primo tangam quod quoad exequutionem pastoralis officii Gregorius desierit esse papa; & per consequens non ligent ejus sententiæ & processus, & quod recte egerint dicti cardinales in subtrahendo obedientiam & ad subtractionem alios exhortando, & non temere sed mature juriſperiti & litterati redarguant obedientes sibi, & eadem sententia involvantur.

Quoad primum pro vero præsuppositio quod ambo sint schismatis nutritores scandalizantes ecclesiam, & per eorum præsidentiam redigentes eam ad duo capita; consequenter infertur decisio primi dubii, quod desierit esse papa, saltem quoad executionem pastoralis officii. Primo probat hoc textus in cap. 1. de schismat. ubi gesta a schismaticis & hæresiarchis sunt irrita ipso jure. Et advertendum quod omnia verba illius capitis sunt verba temporis præteriti perfecti, & sic censetur sententia canonis juxta notata in l. *in criminali* de jurisdictione omnium judicum, & dixi in c. *si diligenti* de foro competenti. Item textus generaliter dicunt, quod hæretici & schismatici nihil habent potestatis aut juris 24. q. 1. *didicimus*; ibi dicitur quod foris sint schismatici, & hæretici, & non habent spiritum sanctum; nam nonnisi congregatis in unum dictum est illud: *accipite Spiritum Sanctum*; ex quo patet quod qui non sunt in ecclesiæ unitate solvere & ligare non possunt, eadem causa & quæstione *audivimus*; & maxime ibi non potest dejicere quemquam jam prostratus, ad idem eadem causa & quæstione capite *ait Cælestinus*, & cap. *aperte*. Secundo videtur quod propter hæresim supervenientem, etiamsi fuisset papa indubitatus, resolutus fuerit ipso jure titulus prælaturæ juxta notata in simili per Joannem Andream in cap. *ut commissi* de hæret. 6. in novella. Et hinc est quod petenti restitutionem obstat exceptio hæresis, quia hæreticus nihil licite possidere no. 8. d. *quo jure*; & probatur hoc per argumentum a minori; si enim privatur quis titulo prælaturæ propter crimen læsæ majestatis commissum contra papam vel unum cardinalem, de pœnis *Felicis* §. *quod si quis* l. 6. vel commissum contra imperatorem vel ejus officiales ipso jure privatur bonis *si quis* ad l. Jul. majest. fortius debet intelligi privatus propter crimen schismatis universalis ecclesiæ, in quo unitas ecclesiæ ostenditur, & sagena summi piscatoris procellis intumescentibus in profundum fere submergitur cap. *in nomine Domini* 23. dist. Ubi igitur est majus delictum, majus majus applicetur vindicta 24. q. 1. *Non afferamus* in fine; majus enim est delictum schismate, hæresi, perjuriis, et votorum fractionibus æternam offendere majestatem quam terrenam, cap. *Unigenitus* de hæret. Et bene probatur ista majoritas pœnæ in dicto capite *in nomine Domini*, ubi maximæ et diversæ pœnæ decernuntur contra tenentes cathedram beati Petri malo ingenio, ut sunt isti duo. Tertio, resolutus est in eis titulus non solum propter hæresim supervenientem; sed etiam quia ex post facto non servant fidem promissam Deo, et ecclesiæ militanti juratam, et votitam; quo casu per similitudinem in aliis casibus videtur posse papatum ab eis repeti, tamquam collatum ob causam, causa non sequuta ff. de condi. ob caus. l. 1. & per totum, vel tamque frangenti fidem fides frangatur eidem l. *cum proponas* C. de pactis; vel quia tamquam fuerit transactio de renuntiando, & in casu licito propter dubium de papatu videtur titulus papatus resolutus in eo, postquam non adimplet, & infamatus remanet l. *si quis major* C. de transact. vel si possessio gratuita fuerit, ante electionem habita & postea confirmata, videtur resoluta, ex eo quod abest voluntas exigentium ex post facto, postquam promissa non implet, & hoc facit deficere matrimonium spirituale, quia remanet sine voluntate, & resolvit ipso jure contractum; & ideo ista ultima ratio R. P. & domini mei de Turejo per l. *Cum te* C. de par. inter ep. Quarto probatur quod vere ab ipso principio non fuerit titulus papatus per notata in lege de *Barbarius* ff. de officio prætoris, & cap. *quod sicut* de electione per Inno. & utrobique quærunt doctores utrum ille Barbarius fuerit prætor; cui quæstioni juriſconsultus ibi non respondet, sed dicit quod tenuerunt gesta per eum contra communem errorem, & propter utilitatem. Doctores autem utrobique, ubi supra, tenent quod non ille Barbarius fuerit prætor, nec habuerit titulum prætoriæ. Si ergo unus habens in dignitate illa prætoria titulum putativum, & ab illo qui super ejus inhabilitate poterat dispensare ut a populo Romano, non fuit prætor, multo minus duo habentes titulum dubium & incertum ab eisdem qui non poterant con-

fer-

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

ferre duobus, nec super hoc dispensare debent veri papæ. Quinto probatur, quia etsi aliquem haberent titulum, tamen ambo possent ejici; nam cum sint pares in titulo & propter opinionem populorum & juriſperitorum apud universalem ecclesiam sit dubium quis sit verus, & scandalum maximum propter hoc; neuter ex eis habet potestatem administrandi, & uterque debet ejici propter tale scandalum & tertius creari. Et ita notat Hugo in dicto capite. *Si duo forte contra fas*, & quod idem ipse notat 63. dist. c. fin. immo propter incertitudinem neuter debet dici papa *l.* d. *duo sunt* de testa. tutoris. ANNO CHRISTI 1409.

Non obstat quod alibi in paritate tituli & possessionis debeat pronuntiari uti possidetis ita possideatis cap. *licet canon* de probationibus; nam habet locum in re quæ potest pro indiviso a duobus vel pluribus possideri, non in re penitus indivisibili ut papatus, ad hoc quod notatur in rubrica de sponsa. duor. Plus dicit Hugo in dicto capite *si duo;* quod si dicto casu vere constaret de canonico titulo alterius, & timeretur de scandalo si altero excluso ille remaneret, & debet etiam ipse ejici & tertius eligi, quod est *damno* (sic) quoad casum nostrum; & videtur hoc verissimum, nam si per scandalum & evidens damnum verus prælatus cedere tenetur ut notatur in cap. *Nisi cum pridem §. pro gravi* de renunt. multo magis quando duobus consedentibus ex præsidentia unius ex eis scandalum remaneret; nam publica utilitas est præferenda privatæ, & ex eadem causa communis boni potest quis privari jure suo indubitato l. *Lucius* de evictionibus; multo fortius dubitato; & præsertim cum quis renuntiare promisit cum vinculis votorum & juramentorum ut in casu nostro. Et cum ista utilitas publica se exhibeat in respectu, ut scilicet ecclesia redigatur ad unum indubitatum pastorem & episcopum animarum nostrarum, & ut schisma hoc pestiferum extirpetur; probabiliter concludi potest, maxime præsupposita mora ipsorum notoria in cedendo, quod eis absentibus & non citatis ulterius per sacrum Concilium possint ejici, & tertius eligi; nam regula juris est, quod possum facere te præsente & invito, multo fortius te absente l. 2. §. *voluntatem* & l. *dotem* ff. soluto matrimonio. Ex prædictis omnibus luce clarius manifeste concluditur, quod postquam notorii sunt antiquati schismatis nutritores, nullum habent jurisdictionis exercitium, & quod dicta de causa ipso jure extinctus est in eis titulus, si quem habuerunt, in papatu. Id quod videtur verius quoad personas ipsorum; non dico quoad gesta numquam habuisse titulum in papatu, sicut nec ille Barbarius in dignitate illa prætoria; & propter scandalum & ruinam in ecclesia ambos ejiciendos vel declarandos a sacris canonibus & a Deo ejectos, per tot & tanta flagitia & excusationes & tergiversationes ipsorum & præcipitium & ruinam christianitatis & fidei catholicæ. Et per ista consequenter sequitur decisio per vos, videlicet quod licitum fuit dominis cardinalibus ab eorum obedientia se subtrahere, & ad subtrahendum alios excitare. Quinimmo regum & principum invocare auxilium ad amborum coercitionem; & dictum auxilium impendere teneantur, & quod potuerint absque alia sententia hominis se propria auctoritate subtrahere, & ad hoc idem alios exhortari. Probatur primo quia canones ita jubent sive præcipiunt 24. q. I. *didicimus*, ubi contra tales loquitur dominus ad Moysem ita dicens: *separamini a tabernaculis hominum istorum durissimorum, & nolite tangere de omnibus quæ sunt eorum, ne simul pereatis in peccatis eorum.* Idem probat textus in capite omnes eadem causa & quæst. ubi sanctus vir videns Corinthum (Cerintum) schismaticum, de balneo recessit dicens: *exeamus hinc ne balneus ipse corruat, in quibus lavatur Corinthus inimicus veritatis.* Ad hoc eadem causa & quæst. *qui dignior*, ubi vitanda hæreticorum communio, fugienda est synagoga, excutiendus pulvis &c. Ex istis canonibus apparet data licentia, immo mandatum omnibus recedendi ab eis; & per consequens non requiritur alia sententia vel licentia judicis l. *qui sub conditione* §. fin. ff. de condi. insti. Hinc dicitur frustra a principibus impetrari quod jure conceditur C. de testa. l. 1. l. 10. Similiter dicit lex de latronibus, transfugis & venientibus ad delendam patriam, quod hæc scelera possunt sine judice vendicari C. *quando licet se sine judice vendi*, l. 1. Quinimmo impune pater potest occidere filium, & e converso filius patrem, si venerint ad delendam patriam l. *minime* ff. de religione. Si ergo occupati in delenda patria tam exosi sunt humanis legibus; quanto fortius isti duo occupati in delenda & confundenda catholica ecclesia per eorum præsidentia majore supplicio digni sunt? nam ultro videtur omnibus concessa, quia in offensam omnium recidit quod in divinam majestatem committitur l. *hi qui* C. de hæret. nam & alibi dicit textus verendum esse fidelibus ne divinam indignationem incurrant, cum ea perpetrari patiuntur injuste, quæ fidei nostræ confusionem inducunt, c. *etsi Judeos* de Judæis. Exemplum habes in Matat. 1. Machab.; idem in Scip. Nasica, qui Graccum suis largitionibus subvertentem populum omisso juris ordine interemit cum sua conjuratione, & reprehendit Scevolam principem consulem, qui volebat juris ordinem servare, dicens: *consul, dum juris ordinem sequeris, illud agis ut cum omnibus legibus Romanum imperium ruat &c.* ut refert Valerius 3. in t. de fortitudine. Et recte nam non videntur eis jura servanda, qui omnia jura divina pariter & humana subvertunt. Quinimmo ipsam sanctam ecclesiam cum omnibus juribus subvertere moliuntur, *quia frustra* de usuris. Ex prædictis ergo canonibus apparet, quod recedere & ad condecessum exhortari potuerunt alios dominos cardinales. Pro hoc facit tenor ordinationis factæ in conclavi, approbatæ postea, in qua patet quod domini cardinales possunt omnem viam utilem procurare & exequi per quam ecclesia uniatur; sed nulla utilior, postquam negligunt implere promissa & schisma fovent, quam subtrahere eis obedientiam & redditus; per exhibitionem enim talium schisma diutius conservatur; ad hoc XXIV. q. 7. *si qua* cum sequenti facit quod dicam infra proximo sequenti membro in quinta responsione. Patet etiam eosdem dominos oratores temere de temeritate reprehendere litteratos viros, & juriſperitos, qui consulunt adhærentes obedientesque eisdem duobus fore hæreticos & schismaticos, & eadem pœna & sententia puniendos nam prælegatus canon *didicimus* expresse dicit, quod tales adhærentes & cum eis communicantes eodem supplicio digni sunt. & simul pereunt in peccatis eorum; ad idem

ANNO CHRISTI 1409.

☞ 1. q. 1. *ſicut inquit*. Item propter eorum aſ-
ſiſtentiam videntur vetare & impedire pacem
ANNO CHRISTI 1409. & unitatem eccleſiæ, dum defendunt eos; unde
cingulo dignitatis & bonis ſunt ipſo jure pri-
vati cap. *qui contra pacem* 24. q. 1. & repeti-
tur ſupra hæc pœna cum quis præſumit con-
tradicere his quæ ſacro Concilio fuerunt ter-
minata in lege imperatoris promulgata, ſive
Concilii Chalcedonenſis repetita pro parte C. de
ſumma trinitate l. *nemo*. Immo plus dico, quod
reges & principes non ſolum debuerunt eis ſub-
trahere obedientiam; ſed ambos cogere ad
cedendum, non uni vel alteri adhærere; &
hoc bene notent clariſſimi & magnifici orato-
res regum & principum in hac ſancta Synodo
perſonaliter reſidentes; & hoc expreſſe volunt
multi ſacri canones; & primo hoc vult textus
in cap. *princeps* 24. q. 5. nam ut dicit ibi tex-
tus: *qui intra eccleſiam poſiti ſciſſuram faciunt
vigore principum conſternantur, ut quod non po-*
Can. 23. *teſt eccleſia per doctrinæ ſermonem, poteſtas hoc
imperet per diſciplinæ terrorem*. Concordat 23.
q. 4. ibi: *ſi chriſtianæ poteſtates non commoveren-
tur contra diſſipatores deteſtandos eccleſiæ; quo-
modo rationem traderent de imperio ſuo Deo?
Ad idem* eadem cauſa q. 5. *quali ibi hoc e-
nim divinæ & humanæ leges ſtatuerunt, ut ab
eccleſiæ unitate diviſi, & ejus pacis iniquiſſimi
perturbatores, a ſæcularibus poteſtatibus com-*
Can. 23. *primantur. Nec quicquam magis eſt unde Deo
poſſitis ſacrificium offerre, quam ſi id ordinetis,
ut hi qui in ſuam & aliorum perniciem debac-
chantur, competenti debeant vigore compeſci*; pro
hoc cap. *qui peccat*, eadem cauſ. & quæſt. ibi:
*per ordinatas & legitimas poteſtates de ſedibus,
quæ illicite uſurpantur, vel ad injuriam Dei
detinentur, expellat imperium impium pius, &
juſtus injuſtum*. Idem dicit canon eadem cauſa
& quæſtione & *de Liguribus* ibi: *mille exem-
pla & conſtitutiones ſunt, quibus evidenter a-
gnoſcitur, ut facientes ſciſſuram in ſanctam ec-
cleſiam, non ſolum ex his, ſed etiam proſcri-
ptione rerum & dura cuſtodia per publicas po
teſtates debeant coerceri*. Ecce ergo e tantis
canonibus clarum patet, quod officium re-
gum & principum in facto ſchiſmatis ſolum
eſt cogere clericos et alios facientes ſchiſma,
non autem cognoſcere de iſtius vel illius quis
fuerit vel ſit papa; hoc enim non ex opinio-
nibus ſingulorum, ſed ſententia Concilii diri-
mendum eſt, ut in libro Conciliorum in fine
Concilii Chalcedonenſis ibi: (*de*) *hoc enim*
Locus ob-ſcurus. *& aliis fidem tangentibus hoc ſtatutum eſt, ut
ad Concilium recurratur quod non poteſt errare*,
24. q. 1. A *recta*. Quid enim aliud quam
ex opinionibus ſingulorum, ſed ſententia Con-
cilii dirimendum eſt, et Conciliabulis ſequutum
eſt in præteritum, quam ſchiſmatis confirma-
tio? certe nihil aliud, dum unum regnum uni,
alterum alteri adhæſit, quanto melius ſacratiſ-
ſimus imperator Juſtinianus, nam in epiſtola C.
de ſumma trinitate atteſtatur, quod de ſpiri-
tualibus, quamquam claris et lucidis, non
intendit aliquid definire, ſed referre apoſto-
licæ ſedi. Per hoc palea cap. *curæ* 10. diſt.
Per prædicta videtur reſponſum eorum ra-
tionibus et motivis in contrarium; nam ve-
rum eſt quod ante tempus ſententiæ non eſt
ſubtrahenda obedientia prælato accuſato de
crimine, quando ſcilicet eſt dubium de cri-
mine; & ita dicit textus in dicto cap. *Non-
ne* 8. q. 4. ibi. *pro dubia ſuſpicione &c.* ſed
in caſu noſtro delicta iſtorum duorum ſunt

notoria facti permanentis, & ſcandalizantis
eccleſiam & decolorantis, poſtquam reti-
nent eam ſcienter in duobus capitibus, qua-
ſi monſtrum, maxime contra juramenta &
vota per orbem ſuis litteris divulgata. Unde
cum tales condemnati ſint ut ſchiſmatici per
ſententias ſacrorum canonum, quos ſuperius al-
legavi, non eſt neceſſaria alia ſententia homi-
nis & declaratoria, poſtquam clara & lucida
ſunt eorum delicta; nam in condemnatis ab
homine vel a jure non habet locum illud ca-
pitis *Nonne*, ut ibi notat Hugo. Item non ob-
ſtat cap. *cum per leges*, quia debet intelligi,
cum in bonis eſt fienda executio; ſecus cum
pœna afficit perſonam; nam ab ea ſtatim
poſtquam eſt inflicta debet recedere, quia non
requiritur executio facti ſicut ex initio in bo-
nis, & hoc voluit canon allegatus ſupra & X.
q. 1. *didicimus*, & cap. *omnis*, & cap. *quam
dignior*. Pro hoc ca. *licet epiſcopus* de præ-
bendis in 6. & pro hoc gloſſa *ſumme* 8. q. 1.
pro hoc etiam caput *Anaſtaſius*, et quod ibi
notatur 18. diſt. Item cum probatum ſit ſupra
eos fore ſchiſmaticos, certe talibus denegatur
omnis audientia, ut notatur 23. diſt. *in nomine
Domini* in gloſſa *hic habes caſum*. Non obſtat
quod parum poſt ſubtractionem nominaverunt
eum papam, appellaverunt ut ad papam &c.
nam nominationes, appellationes et ſimilia non
nocent quominus poſſint poſtea dicere eum non
fore talem, et maxime cum contra confeſſio-
nem ſe habeat veritas notoria in contrarium,
quod non ita ſit; et eſt caſus expreſſus in l.
jubemus, et l. *nec commiſſa* C. de liberali cau-
ſa. Item licet fateantur eum papam ab eo ſic
appellando, et nominando, non per hoc faten-
tur habere exequutionem paſtoralis officii, poſt-
quam ſupponitur notorie nutritor ſchiſmatis
antiquati; nam poſtquam canones privant eum
exequutione officii, confeſſio in contrarium eſſet
nulla l. *ornamentorum* ff. de aur. et ar. Item
duplex eſt ſubtractio obedientiæ, abſoluta et ſe-
cundum quid; prima DD. cardinalium fuit ſe-
cundum quid, hoc eſt quoad certa præcepta
papæ, in qua contra bonum unionis, ut de
non recedendo de Luca, vel non communican-
do cum oratoribus proſequentibus unionem.
Alia poſtea fuit abſoluta, poſtquam eum ob-
ſtinatum perpenderunt; et ſic nihil contrarium
cap. *cum tu* de teſtibus. Per prædicta apparet
ſolutum primum principale eorum dubium, cum
dictis acceſſoriis, nam dictum dubium ut di-
xi, reſpiciebat nullitatem ſubtractionis obedien-
tiæ, cui per prædicta videtur plenarie reſponſum.

Deſcendo ad ſecundum eorum dubium prin-
cipale, quod reſpicit nullitatem convocationis
Concilii DD. Cardd. nam redarguit dictam
convocationem multis modis; primo quia ad
Gregorium non ad ipſos hoc pertinet, per ca-
nones qui habentur 17. diſt. per totum. Se-
cundo, quia Gregorius prius publicavit ſuum
Concilium, antequam dicti domini cardinales
ſuum; & prius litteras per obedientias direxit:
ſibi ergo tamquam majori & tanquam præve-
nerit, eſt obediendum cap. *cum parati* de appel-
latione, & l. *contra pupillum* §. *quod ad majus*
ff. de re judicata. Non obſtat per eos ſi dica-
tur, canones 17. diſt. loquuntur de papa in-
dubitato non dubitato, ut eſſet Gregorius; nam
non videretur hoc poſſe dicere, eum ſcili-
cet dubitatum, quia immo pro vero et indubi-
tato eum elegerunt; ita etiam in conclavi
eum indubitatum aſſeruerunt; obſtare ergo eis

vide.

☞ videtur eorum confessio multiplex, si modo velint eum dicere indubitatum; nam etiam sic dicendo viderentur decipere totam partem obedientiæ Gregorii, & omnes reges et principes, ad quos literas direxerunt, qualiter R. P. & D. D. A. tit. S. Martini presbyterum cardinalem eorum confirmatione elegerunt in patrem &c. Item qua ratione dubitant de papatu Gregorii, debuerunt dubitare etiam de papatu Innocentii, et Urbani, et similiter de eorum cardinalibus qui trahunt causam & originem a prædictis, cap. *cum inter vos* de re judicata. Tertio opponunt contra dictam convocationem Concilii factam a dominis cardinalibus, nullitatem ratione personæ citatæ sive requisitæ ut est Gregorius; nam una pars dicti Concilii est alterius obedientiæ, quæ reputavit patrem nostram schismaticam, et nos illam. Altera pars obedientiæ jam est sibi rebellis et inimica, quia jam obedientiam sibi subtraxit. Ad tale igitur Concilium sibi inimicum et contrarium non tenetur venire; et maxime quia eo veniente et non Benedicto, non tenetur cedere vel renuntiare, ut colligitur ex tenore instrumenti sicut dicunt *& non Benedictus*; et quia esset ignominia partis nostræ, si ipse cederet et alius remaneret; nam sic, alio non existente, dominus Benedictus posset se prætendere universalem papam, quod esset absurdum. Item ad requisita cardinalium non tenetur venire, et sic non est citatio; Concilium autem non citavit eum; ergo sine citatione processus nullus ca. *pastoralis* de re judic. Quarto impugnant prædictam convocationem ex defectu jurisdictionis DD. cardd. super vocatos ad Concilium; nam supra ipsos viderentur habere aliquam jurisdictionem. Quinto impugnant vocationem respectu formæ, quia ad certum actum super allegata scilicet ut finis schismatis imponatur per viam invitæ cessionis; sed cum sint aliæ viæ, viderentur imponere legem Spiritui Sancto. Sexto impugnant quod ante unionem et mixturam videntur indixisse, quod non est verisimile. Octavo impugnant, quia die feriata intimarunt. Nono quod etiam in termino nimis brevi, quoad aliquas nationes. Ex quibus, ut dicunt, dicta eorum convocatio Concilii redditur dubia, et de jure potius non valere rationibus superius dictis secundum eos. Ex quorum allegationibus apparet eos non veniſſe ad hanc sanctam synodum ut mediatores, sicut dixerunt, sed ut Gregorii pertinacissimi defensores, et ut seminantes zizaniam super triticum bonum, videlicet super illud sacrum Concilium, dum per coloratas rationes subvertere mentes hominum unionem affectantium moliuntur. Quid enim aliud agunt, dum dicunt totam sanctam Synodum suspectam Gregorio, quam quod numquam possit contra ipsum Gregorium Concilium convocari, et per consequens pro suo beneplacito posse ecclesiam perpetuo in schismate retinere? Item, quid aliud dicunt, dum asserunt universale Concilium posse ut suspectum per Gregorium recusari, quam dicere universalem ecclesiam posse errare contra cap. *Arecta* 23. q. 1.? Quoad Gregorium ergo ecclesia nulla est contra caput *libenti* 12. q. 2. Ista dicta certe sapiunt hæresim, maxime quia tendunt ad conservationem et perpetuationem schismatis antiquati, et defensionem Gregorii, qui est auctor et factor tot errorum, ut superius dictum est. Et quod venerint ut Gregorii defensores, et solum ad sacrum Concilium disturbandum et scandalizandum, apparet ex eorum appellatione occulte affixa valvis ecclesiæ, et furtivo eorum discessu; cum tamen benignissime in sancta Synodo fuerint recepti et exauditi, et assignatus eis terminus respondendi dictis suis rationibus et motivis; quod fuisset honestius et justius expectare, quam fugere; hoc enim signum diffidentiæ suæ justitiæ, et non bonæ conscientiæ 11. q. 1. *Christianis*, de præsumptione *nullus*. Hoc ergo prætermisso, venio ad solutionem dubiorum, pro quorum clariore decisione præmitto, quod dixi supra, videlicet dominos Gregorius et Benedictus tamquam antiquati schismatis nutritores jurisdictione carere; quo præsuppositio videtur quod jurisdictio congregandi Concilium in casu in quo expedit, ut est hic, devoluta sit ad dominos cardinales, quinimmo omnis alia papalis jurisdictio in casibus evidenter necessariis, ut plene examino in tractatu meo super ista materia q. 6. Moveor primo, quod in inferioribus ecclesiis & aliis casibus, in quibus si ille ad quem spectat primo gradu sit suspensus vel privatus ab ejus exercitio, fit devolutio in gradum sequentem magis proximum. Patet exemplum in ca. *si episcopus* de supplenda negligentia prælati, in VI. patet in ca. *si cui* de off. delegat. in 6. ubi similiter devolutio in alium in casu necessitatis, ut l. *ut perfectius* C. de annali exc. & l. *ubi absunt* ff. de tut. & curda. ab his; ad hoc optime cap. *eos* de temp. ord. in VI. ubi suspenso ordinario a collatione ordinum, a proximis & vicinis episcopis peti poterit. Pro hoc optime 66. dist. *si forte*, ubi propter defectum præcedentium in gradu devolvitur ad populum; & ibi notatur quod par monet parem, & in hoc censetur major; & quod minor supplet negligentiam majoris, & e converso 9. q. 3. *cum simus*, & 88. dist. *nolumus*, & ibi notatur, & in multis aliis juribus hoc habetur, quod propter difficultatem vel exclusionem ejus, ad quem pertinet actum gerere, devolvitur ad sequentem; & similiter in casu negligentiæ primi gradus cap. *ne per defectum* de elect. cap. *si hæredes* de testamentis *aut hoc apostoli* C. de fidejus. ex quibus in casu nostro concluditur, quod in casu nostro cum domini cardinales sint magis proximi & vicini papæ, quam alii, quia sunt pars corporis sui, & coadjutores in executionem officii cap. *per venerabilem* §. *Rationibus qui filii sunt l. ergo*; sequitur quod ad eos debet fieri devolutio jurisdictionis & convocationis Concilii.

Secundo hoc probatur; constat per illud schisma vacare ecclesiam, sicut per mortem cap. 1. de præscriptionibus, & notatur in cap. 1. de schisma; sed vacante sede apostolica per mortem papæ, in casibus imminentis necessitatis vel periculi possunt domini cardinales occurrere & providere cap.: *ubi periculum* §. *Ideoque* de electione in VI. Plus dico, quod etiam non vacante, si papa nollet vel non posset convocare Concilium in casibus, in quibus urget necessitas convocandi, ut in casu extirpationis fidei vel erroris alicujus in articulis fidei, ad sacrum collegium cardinalium pertineret convocatio. Pone enim quod papa sit effectus amens, furiosus, vel captus a paganis, vel contra se cum arguatur de hæresi non vult generale Concilium congregare, vel non potest, quia non possidet nisi partem ecclesiæ universalis, & alius aliam partem cum simili titulo colorato; certe in

istis

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

istis casibus videretur quod ad ea cardinales, tamquam ad proximos atque vicinos, devolvatur illa potestas; alias ecclesia ruere posset, & pro illo tempore nun diceretur habere vicarium Christi in terris; cum tamen Christus noluerit ecclesiam suam esse sine capite; & his casibus sustineri potest opinio Ostiensis, qui dixit in casu vacationis jurisdictionis papæ transire ad dominos cardinales, cujus opinio reprobata est in vacatione modico tempore verosimiliter duratura, puta per Cle. *ne Romani* in fine de electione; sed in duratura diutius, ut per schisma antiquatum, ut in supradictis exemplis, æqua & rationabilis videtur opinio Ostiensis, ut illud quod provisum est in inferioribus ecclesiis in prædictis casibus, sicut dictum est supra, habeat locum in sede apostolica, & nullo fortius per majus periculum, ut dicto capite *ubi periculum*.

ANNO CHRISTI 1409.

Tertio hoc probatur: constat hos duos possidere ecclesiam malo ingenio & contra fas, quia contra promissa jurata & vota, & quia se erexerunt in duo capita in eodem corpore, quasi monstrum, & moniti a regibus, & principibus, & toto mundo hoc facere subterfugerunt, & contemnunt; certe contra tales non solum per jura, scilicet congregando Concilium, sed, quod plus esset, posset invocari auxilium brachii sæcularis, & sic eos de sede apostolica expellere cap. *si quis pecuniam* 79. dist. conjuncto capite *si duo* eadem distinctione. Major etiam subest ratio compellendi duos sanctam sedem occupantes de facto, quam unum ordinatum per pecuniam vel tumultum popularem.

Quarto hoc probat impossibilis convocatio per eosdem duos; nam aut convocant ad diversa loca, & in neutro poterit dici universalis ecclesia congregata; & per consequens nec aliquod ex eis Concilium generale, sed Conciliabula, ut ipsi per se fatentur in dubiis suis, cum dicunt ex talibus particularibus Conciliis nullatenus unionem sequi posse ad eumdem: & præsidebunt ambo tamquam duo capita, quasi monstrum; nec poterit dici illud Concilium unicum, in quo pars una recognosceret unum in papam, alia alium. Corpus ergo Christi, quod est ecclesia apparebit ex hoc divisa, nec erit ibi Spiritus Sanctus, qui non descendit nisi in convocatis in unum, scissuraque refugit; nec erit ibi ecclesia in qua apparet schisma & divisio, ut dicto capite *schisma* cap. *audivimus*, cap. *didicimus* 24. q. 1. cum aliis allegatis supra in tertio membro principali.

Quinto probatur, quia ista sancta Synodus congregata sit auctoritate Gregorii & Benedicti; nam in conclavi inter cætera, tam ipsi, quam singuli cardinales juraverunt, & voverunt & promiserunt sequi omnem viam rationabilem, per quam dictum schisma tollatur, & unionis sequatur integritas in ecclesia Christianorum; & hanc ordinationem ipse approbavit post assumptus in papam; similiter dominus Benedictus respondendo litteris ejusdem Gregorii intimantis sibi de dicta ordinatione cum suis cardinalibus approbavit; & ipse idem dominus Benedictus suis dominis cardinalibus fortius juramentum præstitit super sua cessione; sed cum ambo, sæpius requisiti ut cederent, vel de loco cessionis, sæpius reprobaverunt; necessario infertur quod domini cardinales potuerunt per dictam ordinationem Concilium convocare, cum sit via rationabilis & honesta & per ambos ipsos Gregorium & Benedictum auctorizata, ut supra dictum est; ex qua ordinatione etiam videretur dicendum quod unus solus ex eis teneretur vinculo juramenti & voti dictum Concilium convocare; nam ita singuli juraverunt; & per hoc quod ad dictos cardinales spectet convocatio Concilii, cum duo contendunt de papatu, est glossa Hugonis in cap. *si duo* 79. dist. Quin immo si deficerent omnes domini cardinales, ad clerum Romanum devolveretur congregatio Concilii, ut in cap. *licet de evitanda* de electione. Plus etiam, quia in defectum omnium, ad quos de jure ordinario fit devolutio, dicit textus in umili, quod devolvitnr ad populum, 66. dist. *si forte*; & quod dixi supra in primo articulo. Quinimmo in tantis periculis, schismate ecclesia naufragante, videtur quod quilibet episcopus, clericus, vel fidelis Christianus possit ecclesiam congregare, & se apponere tamquam murum pro domo domini & latrare, 43. distin. *rector*; nam in tanta contumelia & opprobrio nostræ fidei videtur quilibet christianus offendi, ut patet l. *bi qui sanctam*, cap. *etsi quæstiones*. Item quilibet de ecclesia potest se opponere contra attentata in ecclesiæ præjudicium, & obligatur ad hoc cap. *si quis presbyter* de rebus ecclesiæ non alienandis, & de testi. *cum cly.* per Innocentium; nam in sacra scriptura legitur de Mathatia cum videret contritionem civitatis sanctæ, & videret super aram Domini immolantem, zelo legis accensus, occidit eum super aras, & exclamavit *quicumque zelum Dei habet, me sequatur*: & multi sequuti sunt quærentes Dei judicium & justitiam in desertum 1. Mach. 2. Ipse igitur solus absque ulla auctoritate convocavit ad bellum ecclesiam Dei contra schismaticos, & adorantes idola, & gessit prælia multa, ut in toto illo libro. Item cum universitas est dispersa, ut sunt episcopi, & alii vocandi ad Concilium, seniores convocant, ut in cap. *cum ex invicto* de novi operis nuncupatione, & quod notatur in cap. I. de major. obed. Plus videtur quod nemine convocante, si omnes prælati conveniunt in unum pro extirpatione schismatis & defensione fidei, recte ibi dicatur esse universalis ecclesia, si pro bono publico convenerunt; nam illa solemnitas, quod auctoritate papæ convocetur, est solemnitas meri juris positivi, non juris divini; quod patet in cap. I. 15. dist. ubi imperator olim imperavit generalibus Conciliis, prout ibi patet; & licet propter impotentiam ecclesiæ primitivæ tunc temporis hoc fiebat; sed cum hodie sit major impotentia quam umquam, quia quod sit verum caput ecclesiæ ignoratur, & nullus ex istis posset universalem Synodum congregare; sequitur quod convocatio facta a dominis cardinalibus contra ambos istos fuerit juri & æquitati consona. Non obstant canones 17. dist. per totam; nam omnes loquuntur cum præest unus papa, qui potest universalem ecclesiam congregare, & demonstrari unica & indubitata sedes apostolica, in qua unus possidet; & hoc colligitur ex omnibus illis capitulis, qui loquuntur in singulari; & hoc non est in casu nostro. Non obstat quod non possint eum dicere non papam vel dubitatum; nam hoc verum inspecto principio creationis; sed post moram incedendo & implendo promissa cum pertinacia, & incorrigibilitate, & scandalo universalis ecclesiæ, certum est, quod ex his causis supervenientibus, ne pereant in peccatis simul cum eo, licite potuerunt ab eo recedere, sicut a schismatis nutritore; & per consequens de præventione convoca-

ANNO CHRISTI 1409.

vocationis ſui Concilii non curandum, utpote non ab habente poteſtatem. Facit cap. *nulli* de electione in 6. & quod notatur in cap. *quemadmodum* de jurejurando; nam eſſet ejus convocatio deriſoria, ex quo nulla poteſt ſequi unio, nec deciſio per viam juſtitiæ, cui renuntiavit eligendo viam ceſſionis cum juramento. Item nec ſpes ceſſionis, quia eam damnavit, & poſſet per procuratorem cedere & in camera ſua ſi idem timeret Deum, & homines revereretur. Non obſtat quod totam Synodum recuſare poſſet, quia hoc non eſt verum, ut dixi ſupra, poſt principium hujus ſecundi dubii principalis. Item, inimicitias nullas poteſt prætendere, nec contra alteram partem, quia in eum numquam crediderunt; nec in ſuam, quia juſte ſe ab ejus obedientia ſubtraxerunt: unde qui juſte facit & recedit, non poteſt prætendi probabiliter inimicus; & eſt caſus in capite *non vos* 23. qu. 5. ubi eccleſia, etiam perſequens ſchiſmaticos, non poteſt allegari inimica; qui enim reſiſtit vitiis & coercet, pius pater, non inimicus dici poteſt. Illa promiſſio facta Deo & eccleſiæ militanti ſuper spontanea ceſſione, videtur habere executionem paratam, ſicut ſi fuiſſet facta Deo præſente, cap. *quoties cordis oculis* 1. q. 7. ſed in exequutione, maxime quæ poteſt momento per eum expediri cedendo, nulla poteſt allegari ſuſpicio; quia nec requiritur alia mentis cognitio, cap. *novit* de appellat.

ANNO CHRISTI 1409.

Non obſtat quod domini cardinales non habeant juriſdictionem ſuper Concilium, & per conſequens convocare non poſſunt; nam in convocando ſingulos in Concilio poteſtatem habent per jam dicta, & ſimiliter præfatos dominos contendentes; poſtquam autem fuerit congregatum, fateor quod non habent juriſdictionem; ergo in actu convocationis juriſdictio eſt (ut) ut in ſingulos; non autem poſtquam fuerit congregatum ut in univerſos, ad hoc optime, 2. q. 5. *ſi primates*. Item falſum eſt quod dicunt, quod propter formam inſtrumenti Gregorius non tenetur cedere non cedente Benedicto; nam immo tenetur & ex jure communi & ex forma inſtrumenti, ut dixi plene in dicto tractatu per me compoſito q. 9. ubi dico quod illa perplexitas: *ſi ille cedit & ego cedam*, & e converſo, ſit purificata poſtquam ſtat per eos quominus cedant, ut eſt caſus in lege *ſi Titius*, de verborum obligationibus. Item in inſtrumento ſubjungitur: *& omnem aliam viam rationabilem &c.* ſed multæ aliæ ſunt viæ per quas poſſet haberi unio & impleri ſubterfugium; & ergo in mora perjuriis & votorum fractionibus. Item, probo quod illa, *ſi* & *quando* non faciant conditionem; ſed ſonent in monitu nunc, quia adhuc de jure communi propter vitandum ſcandalum & ſchiſma antiquatum cedere tenebantur, 24. q. 1. *memor*. Item Gregorius qui primo appoſuit dictam conditionem *ſi & quando*, debuit prævenire in implendo dictam conditionem, quia ad hoc Benedictum per ſuas litteras provocavit, ad hoc quod notatur in capite *fruſtra* de regulis juris in VI. mercurialibus, quod notatur in ſimili in dicto capite de offic. deleg. Non obſtat quinta ratio, quod deficiat ex defectu formæ, poſtquam non eſt expreſſa via ceſſionis, nam expreſſerunt magis facilem eccleſiæ expedientem; nec per hoc ſequitur, quod ſi Concilium videret viam faciliorem, ſint per hoc manus ſibi ligatæ; quia in iſtis publicam utilitatem concernentibus judiciis officium eſt latiſſimum, cap. *bonæ* de poſtul. prælat. Sed vere nulla melior eſt & expeditior, quam iſta, quia uno verbo pro quolibet expeditur dicendo cedo, & ille ſimiliter & ego 6. & 7. Quod objiciunt contra indict. Conc. truſæ ſunt; & ſimiliter quod dicunt in 8. 9. poſtquam enim Dei gratia eſt Concilium congregatum, non eſt de iſtis juris apicibus & ambagibus, maxime de jure canonico, diſputandum; ſic enim ſophiſmatibus & arte dialectica diſputando, dicit canon, erroris offendicula præparant, & confirmant, & recurrunt in laqueum tortuoſum in omnibus locis ponentes ſcandalum, cap. *transferunt* 25. q. 3. Et bene advertant dicti domini oratores ad cap. *qui aliorum*. ubi hæreſiarca dicendus eſt, qui defendit aliorum errorem. Per prædicta expeditum ſit ſecundum eorum principale dubium, quod, ut dixi, reſpicit nullitatem convocationis Concilii pluribus reſpectibus, ut dicunt; ſed contrarium eſt demonſtratum, & contrariis ſatis clare reſponſum, ut ex ſuperioribus patet.

ANNO CHRISTI 1409.

Deſcendo ad tertium principale dubium, quod reſpicit nullitatem requiſitionis ipſorum contendentium: circa quod revocatur in dubium, utrum requiſitio facta de Gregorio per dominos cardinales, quod veniat ad Concilium, quæ tamen requiſitio eum perſonaliter non apprehenderit, quia ſui copiam non fecit; habeat vim citationis peremptoriæ; ita quod per Concilium ulterius citari non debeat; & eadem eſt quæſtio de Benedicto, minor tamen, ex eo quod requiſitio ſuorum dominorum cardinalium apprehendiſſet eum perſonaliter: ſed reſtat dubium.

Utrum per Concilium habeat neceſſario amplius citari, adeo quod ipſis non citatis ulterius poſſit procedi per Concilium ad eorum ejectionem. Et pro iſtis duobus contendentibus, quod citari debeant per Concilium, allegatur primo, quod domini cardinales contra eos non ſunt judices competentes, ſed Concilium. Requiſitio igitur illa non poteſt dici citatio, utpote facta a judice non ſuo; ergo nulla, cap. *at ſi clerici* de jud. & cap. *ſi non compe. jud.* per totum; oportet ergo quod citatio ſit legitima & fundetur in jure, alias nullum producit effectum, l. *ſi prætor.* cap. *de ſtatu* ad hoc, quod legitur & not. de off. deleg. in VI. Ex hoc ergo conſequenter infertur, quod cum omne judicium incipiat a citatione, ut notatur ff. de in jus voc. in rubric. & cap. *eccleſia ſanctæ Mariæ*, de conſtit. quod judicium ſancta Synodus debet incipere a citatione ſua, non a requiſitione facta a privata perſona quoad ipſum citatum, cap. *ut animarum* de conſtit. in VI. & l. *extra territorium* de juriſdictione omnium jud. ubi etiam citatio facta a judice de illo, qui non eſt de ſua juriſdictione, non valet. In contrarium primo arguam, quod dicta requiſitio de prædictis ſit vera & legitima citatio & ad totam cauſam. Secundo quod etiam ſi non eſſet citatio, tamen Concilium non teneatur eos citare; ſed ad eorum ejectionem procedere, potuit & poſſet abſque alia citatione; & pro evidentia dicendorum præmitto duo plene diſcuſſa pridie in noſtris reſponſionibus factis pridie R. P. D. epiſc. Verdenſi. Primo videtur, quod ad dominos cardinales, rebus ſic in facto ſe habentibus ut ſe habent, pertinet convocatio generalis Concilii, ex juriſdictione eis a jure conceſſa in hoc & in multis aliis ſimilibus patet, prout plene dixi in ſecundo eorum dubio principali. Hoc ergo præmiſſo; ſecundo præmitto quod iſti duo contendentes ſunt, ſive cenſentur antiqui ſchiſmatis nutritores,

☞ propter quod dictum schisma, quoad eos, transivit in hæresim, ut in dictis meis responsionibus, & in dicto opere plenius &c. His pro veritate præmissis, quod requisitiones factæ de prædictis contendentibus a dominis cardinalibus sint citationes propriæ sic probatur. Concessa est cardinalibus jurisdictio convocandi prælatos ad generale Concilium, ergo similiter & prædictos duos, quorum causa Concilium congregatur; ut sic cui conceditur principale videatur concessum id, sine quo illud, de quo agitur, explicari non posset, per hoc cap. *præterea* cum ibi notatis de offic. deleg. & l. 2. ff. de jurisdictione omnium judicum. Constat enim judicium ex judice, actore, & reo, cap. *ferus* de verborum significatione. Si ergo domini cardinales habuerunt jurisdictionem in convocando prælatos, quod futuri sint judices super actu, de quo agitur; ergo similiter & in futuros reos, ut compareant coram dictis judicibus, ut in juribus per aliud simile in judice recusato, quilibet, licet post recusationem non possit se intromittere de negotio principali, tamen, quantum pertinet ad illum actum recusationis expediendum, jurisdictionem habet contra partes contra arbitros cap. *cum spectali* de appellatione, & cap. *legitima* eo titulo in VI. Nec est hoc mirum, ut jurisdictio concedatur a lege in certo actu explicando, non in reliquo processu l. *senatus* ff. de officio præsidis. Item etiam est optimum simile in archiepiscopo, qui convocat Concilium episcoporum contra episcopum accusatum de crimine, & etiam ipsum episcopum, & tamen ultra non extenditur ejus jurisdictio, 5. q. 2. *si primates*. Idem ergo in dominis cardinalibus, ut convocent Concilium contra istos contendentes. Et habet ista opinio æquitatem; cum enim multitudo congregata ad Concilium non debeat, neque possit dici commode commorari in loco, ut patet in cap. *propter ecclesiasticas* 18. dist. iniquum esset quod eo congregato inciperet judicium ab ipsius citatione, maxime in casu nostro, in quo Benedictus longe distat, videlicet Perpignani; unde loci & personæ qualitatibus pensatis, non deberet dari dilatio minor duorum mensium; sed cum Concilium non possit stare vel debeat ultra mensem, ut dicto capite *propter ecclesiasticas*, dilatio citationis excederet terminum quo durare debet Concilium: & hoc esset absurdum, l. 1. de glos. legum, & cap. fin. de jud. & l. *scire oportet*, de excus. tut. in ratione sui. Justum est igitur sic sentire & dicere, quod sicut cardinales habent jurisdictionem in vocando singulos prælatos ad Concilium infra congruum spatium, prout factum est; ita similiter & prædictos contendentes, ut compareant in eodem termino ad abluenda crimina. Præterea si negetur pertinaciter dominos cardinales non habere jurisdictionem incitando ipsos contendentes: tamen probo quod dicta requisitio habet effectum citationis: constat enim ex facto & collusionibus & juramentorum transgressionibus prædictorum dominorum universalem ecclesiam & ipsos dominos cardinales gravari, quorum interest principaliter periculis Romanæ ecclesiæ providere, maxime de pastore cap. *ubi periculum* de electione in VI. Sed cum quis ab aliquo gravatur, vel gravari timet extra judicium, maxime in beneficialibus, potest adversarium ad causam provocare, ut dicit 60. in cap. *cum sit Romana* de appellat. & patet etiam in capite 1. de electione in VI. ubi propter quod ex illa appellatione extrajudiciali appellatur, debet venire instructus super tota causa; alias proceditur ad definitivam sententiam, eo ulterius non citato, ut ibi est textus. Nec potest dici ibi propria appellatio, cum fiat a gravamine non illato in figuram judicii, sed dicitur provocatio in causam, ut dicto capite *cum sit Romana*. Et ita directe in casu nostro in quo propter ruinam, quæ ex istorum præsidentia imminet universali ecclesiæ, ambo sunt propter illud gravamen ad judicium, hoc est ad Concilium provocati. Sive ergo dicta requisitio censeatur proprie citatio, ut volunt præcedentia argumenta, sive requisitio & provocatio ad causam, ut vult proximum, concluditur, quod debuerunt comparere instructi super tota causa, ut dicto capite. Et advertendum, quod licet in ordinariis judiciis debeat exprimi in citatione præceptorium, ut compareat super tota causa processus, cap. *cum ex litteris* in fine de restit. in integr. vel citetur ad singulos actus, cap. *ad petitionem* de accus. per Innocentium; tamen in vocatis ad Concilium videtur de natura judicii speciale, quod intelligantur citati super tota causa peremptorie; quod patet, quia debet in Concilio manere & inde non discedere antequam Concilium dissolvatur, ut dicto capite *propter*, & cap. *si quis autem* 18. dist. XII. q. 3. *certum*. Secundo principaliter probo, quod etiamsi dicta requisitio de prædictis nullo modo facta fuerit; tamen Concilium congregatum possit absque alia curatione vel requisitione ambos ejicere; primo quia impossibile est de facto & de jure unionem universalis ecclesiæ posse sequi, nisi ambobus ejectis: de facto namque dixi, nam pars quæ adhæsit uni vel alteri jam 30. annis, verisimile non est velle alterari quam cui credidit adhærere; nam hoc notorium est, quod quælibet pars dicto tempore in suo proposito perduravit, & sic in futurum, nisi ambobus ejectis per Concilium, verosimiliter perduraret, *cap. majores* de baptismo, & l. *sancimus* C. de test. Item juris discussio, videlicet quis ex eis sit verus apostolicus, sit difficilis, immo penitus impossibilis propter conflictum rationum hinc inde urgentium; item propter opiniones doctorum excellentium contrarias; item propter factum vario & contrario modo propositum ab utraque parte, ex quo jus oritur l. *si ex plagiis* §. *in clivo* ad l. Aquil. cum ergo non possit liquere Concilio quis sit papa, ambo debent ejici l. *duo sunt Titii* de test. tut. Quin immo si posset constare de justitia electionis alterius, tamen si ex depositione alterius scandalum remaneret, debent propter hoc ambo ejici, ut notat Hugo 63. d. c. finali. Nec mirum, quia etiam verus prælatus, si ex ejus præsidentia oriretur scandalum, & ecclesiæ sic immineret periculum, teneretur cedere ut notatur in cap. *nisi cum pridem* §. *pro gravi* de renunt. & est ratio, quia propter publicam utilitatem, privari potest quis dominio rei propriæ l. *Lucius* ff. de evic. multo fortius administratione rei non suæ quoad proprietatem 12. q. 1. cap. fin. l. cum ibi notatis.

Ad propositum ergo si essent præsentes nulla excusatione admissa propter juris & facti obscuritatem erga eorum titulos; item propter extirpationem schismatis antiquati & ecclesiæ unitatem ambo possent ejici propter jura prædicta; ergo similiter in eorum absentia hoc fieri potest, quia quod possum facere te præsente & invito, multo fortius te absente, l. 2.

§. vo-

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

☞ §. *voluntatem*, & l. *dotem* ff. solv. ma. Ex hoc concluditur, quia nulla citatio requiritur ad eorum ejectionem, postquam ipsis præsentibus & invitis Concilium hoc facere posset. Secundo hoc alia ratione confirmo: constat ambos cathedram, quæ non capit duos, ut supra dictum est, contra fas & non electione canonica possidere; constat scilicet ex eorum præsidentia ecclesiam militantem majora detrimenta pati, quam enumerentur in dicto capite *in nomine Domini* 23. dist. Constat eos schisma fovere, cum servando pacta possent illud amovere. Sed talibus dicit ibi textus omnem audientiam denegari, & glossa dicit idem ibi de schismaticis; ex quo infero, quod citari eos non expediat postquam non debent præsentes audiri. Cum enim citatio fiat ad finem defensionis; ubi denegatur defensio, est ergo superflua citatio; ubi enim ratio legis cessat, cessat & lex, cap. *cum cessante* de appellatione, & l. *adigere* §. *quamvis* de jur. patr. Tertio probo sic; constat in ecclesia de facto esse ista duo capita, & contra præcepta evangelica, apostolica, & canonica præsidere in cathedra beati Petri, & hoc est delictum maximum, quia corruptus est articulus *unam sanctam ecclesiam*. Constat ex hoc ecclesiam scandalizari; constat hoc scandalum durasse in ecclesia jam sunt 30. anni; constat ex debito pastoralis officii & promissionibus ambos obligari ad cessionem & ad ipsam unum alterum provocasse per plures litteras hinc inde transmissas, & ad reges, & ad principes; constat sacro Concilio neutrum cessisse, sed in suis cathedris hodie etiam præsidere; sed cum ista omnia sint notoria facti permanentis, ex quo ecclesia scandalizatur, non videtur quod in facto tam notabiliter notorio, quod se exhibet in conspectu Concilii; & notum est hoc judici ut judici, quod præsideant ambo contra jura prædicta, requiratur aliqua citatio, cum ex eorum præsidentia semper scandalum & iniquitas appareat in conspectu, cui iniquitati debet semper judex ex officio occurrere, etiam nemine petente, cap. 1. de offic. vicar. Quia ergo processus contra ambos formatus est super notorio actu permanente, & ex dilatione per citationem possunt multa pericula limminere, videlicet dissolutionis Conc. propter longam moram, propter imminentia guerrarum pericula, quæ non multum distant, item propter periculum continuationis, quæ in multitudine incuriosa sæpe suboritur; concluditur manifeste quod absque aliqua citatione possent ambo per Concilium ejici. Hæc est communis opinio, videlicet quod propter imminens periculum, vel ubi probationes non sunt necessariæ, ut in casu nostro, in quo apparent duo capita in ecclesia quasi monstrum, ad quæ solum delenda agitur, citatio non est necessaria; & ita tenet Jo. Cal. in comment. cap. *vestra* de cohab. cler. & Mul. in v. *circa quintam quæstionem*.

Quarto sic: constat & notorium est hoc Concilium fuisse convocatum a sexta mensis citra, & causam convocationis scilicet ad ejectionem istorum dominorum; item certum est eos verisimiliter hoc sciviſſe & eis a regibus & civitatibus nuntiatum & exhortati ad cessum; hac ergo scientia præsupposita, non videtur de his alia citatio necessaria; fit enim citatio ad finem scientiæ inducendum; sed qui certus est, certiorari non debet. Ad hoc optime dicta causa de electione in fine, & quod ibi notatur in glossa super verbo *pœnam*: nam & in multis casibus sola scientia & aliter non intimata sufficit, ut e l. p. de am. ep. & est regula juris *eum qui certus* in VI. ergo similiter in favorem fidei isto casu in quo favore religionis multa contra juris regulas statuta sunt, ut l. *sunt personæ* de relig. & simp. fu. Soluto, ut dixi supra, proximo dubio, ista promissio de cedendo & omnem aliam viam utilem prosequendo juramento firmata videtur facta æterno judici, ideſt Deo & suæ ecclesiæ militanti, arcanorumque notante, in cap. *quoties cordis oculis* q. 7. & videtur dictum juramentum litis decisivum, & interpositum super re dubia & certa, scilicet quæstione papatus: eo ergo ipso quod constat judici de hoc ut judici, quia talis obligatio exhibetur judici, ideſt Concilio, videtur habere exequutionem paratam, l. *tale pactum* §. *qui provocavit* ff. de pactis; sed in exequutione quæ petitur, scilicet privatione papatus non videtur necessaria citatio, ut notatur in simile cap. *veniens* de testibus; maxime post tam longam moram & tergiversationibus habitis per eos & non cedendo. Sexto & ultimo concludendum videtur ex rationibus & juribus præallegatis, quod citatio rite & recte intervenerit ab habentibus potestatem & jurisdictionem citandi, vel saltem ad causam provocandi; & quod etiam circumscripta omni citatione sententia sacri Concilii super eorum ejectione fienda non possit de iniquitate vel nullitate redargui, ut dicam in fine, & maxime hæc sunt vera contra istos contendentes, ex quorum contentione ecclesia Dei redacta est quasi ad nihilum, & habita pro eo in ludibrium & hæresim populorum. Insuper viam facilem cessionis suis collusionibus & dissensionibus super loci electione & aliis reddiderunt difficilem & obscuram, & finaliter reprobarunt tamquam diabolicam & damnationem; sic ludibrio jura omnia & sanctorum patrum exempla saluberrima in similibus contemnentes. Numquid ergo talibus, qui jura divina pariter & humana pervertunt, debent ad unguem jura servari, vel potius armari gladio ultore? Certe dicunt leges & canones quod frustra legis auxilium invocat qui committit in legem, cap. *quia frustra* de usuris. Pro hoc exemplum valet Mathatiæ, de quo supra in declaratione primi dubii V. *exemplum habes*. Ex quo exemplo & aliis concludendum videtur, quod ubi totius christianitatis strages jacet, & pericula animarum imminent, & jura jam fere sepulta jacent, non sint ita omnimodo juris exacta diligentia servanda, ut in multis casibus non ita gravibus ostendi posset; sed quia non expedit; non prosequor; & hoc de tertio principali ipsorum dubio.

Venio ad quartum dubium principale quod, ut dixi, respicit nullitatem & quodammodo impossibilem unionem & mixturam dominorum cardinalium utriusque collegii; primo quia citati sunt a duobus contendentibus, quorum alterum certum est in rerum natura non esse papam, & per consequens nec creatos ab eo fore cardinales tamquam trahentes originem ab infecta radice, ut dicit textus in cap. *cum inter vos* de re judicata, ibi unde causam & originem habuerunt, facit lex *cum principalis* de regulis juris, & cap. *accessorium* de regulis juris; & ideo sicut dominus Gregorius & Benedictus non possunt sic invicem se unire, ut retineant ambo papatum; ita nec Cardinales utriusque partis ut retineant cardinalatum. Talia enim non pactionibus sed legitima institu-

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

☞ tione possidentur, cap. 1. de regulis juris in VI., & maxime hoc verum, quia mixti Cardinales veri cum non veris possent illos qui veri non sunt citare de novo, ut notatur in di. *Neroniani* de elect. ergo non eos tacite pro cardinalibus recipere, vel tenere, ut quod non potest fieri expresse, non possit tacite, l. *quod ad certum* ff. loc. Secundo una persona cardinalis utriusque collegii usque ad tempus discessus a suis capitibus, videlicet Gregorio & Benedicto, reputavit alteram anathematizatam, excommunicatam, & schismaticam per sententias & processus dictorum contendentium promulgatas. Ex illa igitur unione videntur incurrere inconveniens manifestæ contradictionis, si volunt modo dicere non fuisse tales vel ad legitimos actus excommunicatos recepisse, & per consequens vitiari actus tales legitimos propter talem mixturam, statuente cap. *illa* de elect. & cap. *cum super abbatia* de off. delegati. Nam saltem videtur debuisse intervenire reconciliatio secundum formam, qua schismatici & excommunicati ab ecclesia consueverant recipi, l. q. 7. *si qui*, & cap. *quoties* & II. q. 3. *canonica*. Hæc autem illotis manibus, ut sic dixerim, se invicem univerunt, quod videtur derisorium, & ineptum, & omni ratione carens; maxime quia una pars alteri, & e converso, se immiscuit & univit, tamquam semper fuerint veri cardinales, quod est impossibile, ut prædixi. Natura autem respuit, ut contraria quæque jungantur l. *ubi repugnantia* de regulis juris. Tertio videtur, quod crimen antiquati schismatis, quod dominus Benedictus & Gregorius objiciunt, quæ ipsi contraxerunt cum ipsi pacifice & quiete cum eis manserunt, & ab eis & eorum prædecessoribus creati fuerunt; ex hoc videntur participasse in crimine damnato, unde pari sententia involvuntur, ad hoc II. q. 7. *sunt nonnulli*, & 3. q. 5. *canonica*; morbo enim simili laborantes ab accusatione & testimonio repelluntur, cap. *persona*, & cap. *veniens* de testibus; facit de exceptione *cum* eccles. de div. *significasti* de adul. *intelleximus* cum similibus. Istæ sunt rationes quas ego facio pro parte dictorum honorandorum oratorum, quibus tamen non obstantibus contrarium est de jure dicendum: & primo hoc probo propter mixturam verorum cardinalium cum non veris. Certum est enim in rerum natura, licet non apud nos, alterum ex eis contendentibus esse verum papam, & per consequens cardinales veros qui trahunt causam & originem ab eodem, ut juribus allegatis supra in prima ratione pro parte contraria; ex quo sequitur favore fidei & sanctæ unionis debere istam mixturam valere; nec debet utile per inutile vitiari, cap. *utile*, & quod ibi notat Dinus de regulis juris in VI. Et hoc maxime propter mixturam insuperabilem propter incertitudinem qui sint veri vel non veri. Ad hoc l. 3. §. *Generaliter* de dominatione inter virum & uxorem, & l. prima §. 1. ff. de falso tutore, ubi auctoritas præstita a falso tutore simul cum vero valet facit, quod notatur in cap. 1. de jure patr. in sexto. Secundo hoc probo propter mixturam duorum, diversam vel contrariam naturam habentium; natura enim talium est ut magis dignum trahat ad se minus dignum cap. *quanto*, & ibi scripsi de judic. & cap. *quod in dubiis* de consec. ecclesiæ vel alt. Item natura contrariorum est, ut id quod reperitur utilius, & melius in altero participet reliquum, cap. 1. *ne sede vacante*, & l. 1. de rei vendi. & l. 2. comu. de leg. & l. 1. de leg. 1. per part. sic & alibi unus participat de natura alterius & sequitur opera alterius quod non habet ex persona sua. Patet in uxore, quæ habet privilegium ex persona viri, 32. q. 1. *si quis uxorem*; & cognatio spiritualis contracta ab uno trahitur ad alios 30. q. 3. c. 1. Item non potest compromitti in laicum de re spirituali, sed in clericum & laicum sic, cap. *contingit*, & cap. *per tuas* de arbi. Ad propositum ergo, cum sit dubium, utrum isti vel illi sint veri, & certum sit in rerum natura alteros veros; consequenter infertur quod ista unio toleretur. Sic & alibi fit unio duorum senatus consultorum, quando est dubium utrum ex uno vel ex alio competat jus agendi; nam postquam certum est ex utriusque mixtura competere, fit amborum conventio ut l. 1. §. *Quod si hoc ipsum* de lib. & l. *Galus* §. *Si ejus*, & §. *Ille casus* de lib. & post. sic cum est dubium in cujus territorio sit delictum commissum, puta in confinibus, fit conjunctio amborum judicum de loco delicti contendentium, l. *Jurisperitos* §. *Cum oriundus* de excus. tut. & c. *cum illorum* de sententia excommunicationis; nam & alibi propter dubium facti vel juris admittitur quod alias prohiberetur, ut notatur in cap. *uno* de postul. prælat. & l. 1. §. *Quod autem*. Tertio confirmatur hoc, quia aliter jura statuunt de re dubia, aliter de re certa l. *eleganter* §. *Si quis post* de condi. indeb. & l. 1. ff. quæ sunt sine app. rescind. Quarto, posito quod non veri cardinales non possent recipi vel admitti; tamen postquam est dubium sint veri vel non, videntur posse admitti; cum sint in quasi possessione cardinalatus: unde ratione dubii & tituli colorati videntur in sua quasi possessione tuendi, c. 2. *ut lite pendente*, & c. *consultationibus* de jur. patron. Item cum tractaretur de papæ creatione, cessat exceptio inhabilitatis personæ, ut excommunicationis, & omnis alia solemnitas, Clem. ne *Romani* de elect. & cap. *licet de evitanda* eodem titulo; ergo multo magis in ecclesiæ unione, ubi major necessitas in sedando pestiferum schisma. Quinimmo pro defensione fidei licita est unio etiam cum paganis; nam Machabæi, qui erant viri sancti & pugiles, univerunt se cum Romanis, ut mutuo se juvarent 1. Mach. 8. & tunc Romani erant pagani: nam & canes Ecclesiæ pro pace ecclesiæ toleramus, 23. q. 4. *quidam*; & Deus quandoque per malos facit vindictam suam 23. q. 5. §. *Hinc notandum*. In favore etiam fidei, in causa quæ sapit hæresim, ut est ista, excommunicati, tyranni, & alii possunt requiri pro auxilio & admitti ad testimonium, c. *in favore*, & c. *præsidentes* de hæret. in VI. Quarto hoc probat ordinatio Gregorii & suorum cardinalium facta in conclavi post assumptionem suam, cum iteratione juramenti & voti confirmatam; nam in dicta ordinatione, voto & juramento primo se adstrixerunt prosequi omnem viam rationabilem & pro integratione ecclesiæ christianorum, nihilque omittendo de necessariis, utilibus, vel quomodolibet opportunis; & postea subjungitur: *dummodo anticardinales effectualiter velint cum ipsis dominis & sacro collegio sic convenire ac concordare, quod ex hoc sacro collegio & ipsis sequatur juste canonica electio unici summi Romani pontificis &c.* Ex quibus rationibus, quoad efficaciam unionis & maxime utriusque collegii duo sunt ponderanda: primo quod hæc mixtura visa fuit & est utilis pro executione sanctissimæ unio-

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

nis

☞ nis dictis dominis cardinalibus; nam una pars non potuisset sine altera ecclesiam contra dictos contendentes universaliter congregare. Secundo, quia ratione dictæ utilitatis ad finem unionis idem Gregorius videtur expresse in dicta mixtura a principio consensisse & de ipsa cogitasse; & similiter Benedictus dum per quamdam ejus litteram bullatam dictam ordinationem Gregorii approbavit, & ad celeritatem expeditionis exhortatus fuit; per dictam ordinationem videtur omnis inhabilitas de personis ipsorum cardinalium, si qua erat, abolita, & super ipsam per Gregorium dispensatum; quia postquam approbavit mixturam, per consequens videtur removere voluisse omnia obstacula per quæ potuisset talis unio impediri; arg. l. *illud*, ff. de acqui. hæred. & l. *quidam consulebat* de re jud. Ista igitur unio & mixtura videtur eorum ab eis facta postquam impartiti sunt auctoritatem, argum. l. 1. cap. de ver. jur. enucl. & licet illa verba videantur referri ad unionem & mixturam post cessionem ipsius; tamen idem est & ante cessionem, postquam stat per ambos (quod) non habetur conditio pro impleta, maxime post contractum crimen fautumque schisma per eosdem, ut dictum est supra; unde non absurde, sed probabiliter dici posset, quod post dictam mixturam de jure potuissent ad electionem procedere absque alia convocatione Concilii propter dictam ordinationem; & per istam rationem tollitur secunda ratio facta superius in contrarium; tollitur etiam secunda ratio prædicta per ea quæ dixi supra in secunda electione facta pro illa parte. Fuit ergo valde utile illud pactum pro unione utriusque collegii; similiter & illud quod possent prosequi omnem viam utilem &c. nam per illam ordinationem potuerunt facere subtractionem, & alios ad hoc idem exhortari; potuerunt similiter Concilium convocare & invicem se unire, quia hæc omnia utilia, quinimmo necessaria, pro unione facilius obtinenda. Non obstat prima ratio facta supra in contrarium, nam sive restaret quod sint non veri, sive esset dubium quod sint illi; dicta unio & mixtura est valida per ea quæ dicta sunt supra in ratione tertia pro illa parte. Non obstat quod sicut Gregorius & Benedictus non possent sic se unire, ut tenerent papatum; ita nec cardinales ut retineant cardinalatum; quia papatus regitur jure populi, & nulla constitutione posset in duos dividi per jam dicta superius; cardinalatus vero & alia beneficia & dignitates regulantur jure fori; unde unio, divisio & omnis alia compositio potest recipi auctoritate superioris, & pro evidente utilitate & necessitate ecclesiarum facit quod notat Innocentius in cap. *de multa* de præben. unde non improbabiliter dici potest, quod sacrum Concilium & futurus Pontifex possent dispensare quod singuli promoti per dominos Gregorium & Benedictum ad eamdem ecclesiam possent eam simul, dum vixerint, possidere, arg. cap. *nisi essent* de præben. pro hoc quod notatur 7. quæst. prima, *non autem*, ubi ista differentia papatus ad alias dignitates; nam ut ibi dicit glossa in papatu comprehenditur articulus unam sanctam ecclesiam: & esset secundum Hugonem indeformitas, videlicet in eodem corpore duo capita, quasi monstrum; & uni tantum dictum est: *& tu vocaberis cephas*, 22. dist. *sacrosancta*; ubi etiam patet, quod ecclesia Romana & apostolica non ab apostolis, sed ab ipso domino salvatore nostro primatum obtinuit per illa verba: *tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam*, Matth. 6. Omnes vero aliæ ecclesiæ dictæ sanctæ apostolica auctoritate Domino disponente reguntur, ut ibi dicit textus: ex quo bene concluditur quod dicebam, papatum regulari jure poli, alias vero ecclesias jure fori. Non obstat tertia ratio, quod domini cardinales laborent eodem morbo propter tolerantiam diuturni schismatis in manendo cum eis & non obviando: primo namque apparet de eorum diligentia, dum curarunt in conclavi ambos, scilicet Gregorium & Benedictum, vinculis juramenti & voti adstringere ad cedendum, quod & hoc credere debuerant ipsos esse facturos, tum quia ita promiserunt, tum quia postea ita se velle agere per totum orbem suis litteris publicarunt. Non ergo erat credendum, ipsos æternæ salutis fore immemores, l. fin. C. de sacrosanctis Ecc. nec decepturos Deum & homines suis dictis. Tandem cum centies moniti ut factis non verbis promissa juramenti & votorum vinculis roborata implerent, & neglexerunt, secuti sunt doctorem gentium Paulum, qui cum minorem fructum de se certo loco manendo conspiceret, ad gravem laborem se alibi cum fructu servavit, & velut fortis præliator teneri inter claustra noluit, sed certaminis campum quæsivit 7. q. 1. §. *Hinc etiam*, & cap. fin. Restiterunt igitur isti reverendi patres & DD. cardinales utriusque collegii; & resistunt his duobus prave decertantibus ex amore justitiæ, & pro defensione dominici gregis exposuerunt se ex adverso velut murus pro domo domini, 43. dist. *sit rector*. Per prædicta expedita & declarata, judicio meo, omnia dubia prædictorum venerabilium oratorum, qui minus recte de efficacia gerendorum &c.

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

SESSIO IX.

Die Veneris XVII. mensis Maji fuit IX. sessio Concilii, in qua post missam & alia consueta, ad petitionem promotorum fuit pronunciata per patriarcham ad hoc de consensu singulorum de Concilio deputatorum quædam cedula super expeditione hujus diei, factis primo per advocatum petitionibus, & secuto consensu singulorum de Concilio super eisdem petitionibus. Fuit etiam petitum, quod, ut melius & cum majori concordia possit procedi, si contigerit in posterum, durante Concilio, aliquos, cujuscumque status existant, situatos esse vel fore in aliquibus majoris vel minoris ordinis &c. quod hoc non possit generare præjudicium, vel jus novum adquirere, sed cuilibet remaneat sua prærogativa illæsa, quod concorditer concessum est. Tenor autem cedulæ talis est.

„ Sancta & universalis Synodus hic in Christi nomine congregata, declarat, pronunciat „ & decernit ex justis & rationabilibus causis „ a Petro de Luna, qui Benedictus XIII. & „ Angelo Corrario, qui Gregorius XII. dicebantur, improbe contendentibus de papatu, „ & ab ipsorum cujuslibet obedientia licuisse „ recedere libere & impune, videlicet a præfato Benedicto ab eo tempore, quo viam „ cessionis per eum juratam & solemni voto „ firmatam & promissam realiter prosequi & „ damnabiliter adimplere prætermisit.

„ Insuper eadem sancta Synodus ex causis „ quibus supra, pronunciat, statuit, ordinat, „ & de-

☞ „ & decernit præfatis contendentibus de papa-
ANNO CHRISTI 1409. „ tu, & ipſorum cuilibet, qui canonice requi-
„ ſiti & vocati in præſenti cauſa ſchiſmatis &
„ fidei, fuerunt declarati legitime contuma-
„ ces, fore a cunctis Chriſti fidelibus omni-
„ modam obedientiam ſubtrahendam ex nunc
„ & in antea ab omnibus pro ſubſtracta habe-
„ ri, & ita obſervandum decernit, pronunciat
„ atque mandat.

„ Proceſſus autem & ſententias, condemna-
„ tiones, privationes, nihilitates, conſtitutio-
„ nes, & cenſuras quoſcumque per ipſos con-
„ tendentes in ipſorum alterum in præjudicium
„ unionis eccleſiæ, aut proſecutionis ejuſdem
„ contra ſubſtractos aut impoſterum ſubtra-
„ hendos factos & impoſterum fiendos, hæc B
„ ſancta Synodus decernit, & declarat caſſos
„ exiſtere, & nullius eſſe roboris vel momen-
„ ti, & eoſdem caſſat & annullat, quatenus
„ de facto proceſſerunt, aut in futurum pro-
„ cedet.

„ Item, eamdem ſancta Synodus in favorem
„ fidei, & pro ſchiſmatis extirpatione, ac la-
„ cerata eccleſia unienda & pacificanda, de-
„ cernit, pronunciat & declarat, omnes cujuſ-
„ cumque ſtatus, etiamſi cardinalatus præfulgeant dignitate, qui in cauſa præſenti ſunt,
„ aut eſſe poſſunt judices ſeu conjudices in
„ Concilio, etiam eſſe poſſe legitimos teſtes,
„ eorumque tam teſtimoniis quam ſententiis fi-
„ dem eſſe indubiam adhibendam. C

„ Item, cum propter diverſitatem & pro-
„ lixitatem articulorum in præſenti cauſa pro-
„ ductorum poſſet teſtium examinatio diſpen-
„ dioſe protelari, propterea ſancta Synodus
„ decernit, pronunciat, & declarat, quod do-
„ mini commiſſarii ſeu examinatores, ad hoc
„ per ſanctam Synodum deputati, poſſint di-
„ ctos articulos declarare, ſpecificare, & in
„ eiſdem addere, detrahere, & mutare, ac
„ etiam novos articulos de novo recipere,
„ & ſuper eis teſtes examinare & interroga-
„ toria facere, prout utilitati & accelerationi
„ cauſæ viderint expedire, & mittere etiam
„ extra locum Concilii, maxime Florentiam,
„ ad recipiendum & examinandum teſtes; & D
„ ex prædictis, cauſa cognita & deliberata,
„ dat, ſtatuit, & decernit tertiam dilationem
„ ad probandum, & teſtes producendum, &
„ ad ulteriora procedendum, prout eidem ſan-
„ ctæ Synodo videbitur expedire, diem Mercu-
„ rii proximam, quæ erit XXII. hujus men-
„ ſis, ad quam diem ſtatuit & ordinat proxi-
„ mam ſeſſionem.

Dum vero peterentur vota ſingulorum ſuper præmiſſis, omnibus in eiſdem conſentientibus, contradixit unus Anglicanus cortiſianus de ſervitoribus Errorii, cui propter contradictionem petitum eſt, an mandatum haberet eſſendi in Concilio: quo reſpondente, quod nullum habeat mandatum; ſtatim cum confuſione ejectus E de Concilio, & tandem ad ſciendum quis eſſet, & cauſam adventus & contradictionis, & unde veniret, miſſus eſt in carcerem.

Gregorii ſcilicet.

SESSIO X.

Mercurii XXII. menſis Maji fuit decima ſeſſio Concilii generalis, ubi miſſa per dominum Turonenſem archiepiſcopum celebrata, & aliis ſolitis ſolemnitatibus adimpletis, petitum fuit a ſingulis de Concilio per aliquos ad hoc deputatos, & etiam per ad ocatum & promoto-

rem, an placeret Concilio quod domini epiſcopi Cameracenſis & Atrebatenſis irent ad dominum gubernatorem Januæ & Januenſes, videlicet Cameracenſis ex parte Concilii, & Atrebatenſis ex parte collegii pro certis negotiis &c. quod omnibus placuit. A ANNO CHRISTI 1409.

Poſtmodum per præfatum advocatum nomine promotoris petitum extitit, quod cum dati fuiſſent plures termini ad producendum, recipiendum & examinandum teſtes ſuper articulis & eorum notorietate, alias propoſitis in Concilio contra duos contendentes, & domini ad hoc deputati multos recepiſſent & examinaſſent, ipſique duo contendentes citati fuiſſent ad videndum & audiendum eorum publicationem, quatenus ad hoc vocarentur; qui ſi non comparerent, aut eorum alter per ſe vel alium, accuſabant eorum contumaciam. Et ipſa adjudicata, petierunt dictas atteſtationes publicari; de qua petitione & requiſitione petierunt inſtrumenta &c. Qua petitione facta, de beneplacito & aſſenſu Concilii duo ex dominis cardinalibus, & cum ipſis domini archiepiſcopi Januenſis & Piſanus, una cum notariis & teſtibus iverunt ad valvas eccleſiæ vocatum præfatos contendentes. Quibus reverſis, petito per promotorem, quod de hujuſmodi vocatione, &c. fieret relatio; unus ipſorum dominorum cardinalium retulit pro ſe & aliis, qui cum ipſo fuerant, quod præfatos contendentes vocaverunt ad præmiſſa, quorum nullus aut eorum nomine pro ipſis comparuit. Et tunc reputati ſunt contumaces per patriarcham præſidentem.

Deinde per advocatum & promotores præfatos petitum extitit, quod in prædictorum contendentium contumacia publicarentur atteſtationes teſtium per dominum archiepiſcopum Piſanum, ſi placeret Concilio. Quod omnibus placuit. Et tunc idem dominus archiepiſcopus cathedram ad hoc deputatam aſcendit, ubi narravit quod cum dominis commiſſariis, ad hoc per Concilium deputatis, multos teſtes recepiſſent, & examinaſſent in cauſa ſchiſmatis & fidei contra duos perperam contendentes de papatu, ipſiſque pro contumacibus reputatis, ſibi fuiſſet injunctum, quod eaſdem atteſtationes publicaret. Primo dixit, ſe publicaturum eas generaliter, deinde ſpecialiter. In genere namque dixit quod omnes articuli contra præfatos contendentes propoſiti, & maxime ſubſtantiales ſunt prolati, veri, notorii & publici. In ſpecie autem dixit, quod ut melius, clarius & lucidius appareret de ipſorum ſingulorum probatione, ſinguli articuli legerentur per unum de notariis, qui ipſas atteſtationes redegerant in ſcriptis, & in fine ſingulorum articulorum publicaret idem dominus Archiepiſcopus per quos teſtes articulus probatur.

„ Iſte articulus in prima ſui parte probatur
„ verus & notorius per quindecim teſtes, de
„ quibus tres ſunt cardinales, unus patriarcha,
„ ſex epiſcopi, unus abbas, tres doctores ju-
„ ris, & unus licentiatus in decretis. Secun-
„ da pars ejuſdem articuli probatur vera &
„ notoria per quindecim teſtes, quorum tres
„ ſunt cardinales, unus patriarcha, quinque
„ epiſcopi, unus abbas, & quatuor legum do-
„ ctores, & unus licentiatus in decretis. Ter-
„ tia pars quæ incipit: *& tunc illico* probatur
„ vera & notoria per IX. teſtes, quorum unus
„ eſt cardinalis, unus patriarcha, tres epi-
„ ſcopi, unus abbas, duo doctores, & unus

„ li-

licentiatus in decretis. Deinde ſtatim notarius legit ſecundum articulum. Quo lecto dixit dictus D. archiepiſcopus Piſanus. " iſte ſecundus articulus probatur verus & notorius per octo teſtes, quorum tres ſunt cardinales, unus epiſcopus, unus electus ad eccleſiam cathedralem, duo doctores, unus licentiatus in decretis. " Poſtmodum notarius cœpit legere tertium articulum, & ſecuta fuit publicatio eo modo, quo nunc ſupra dictum eſt; & ſimiliter factum fuit de ſingulis articulis ſequentibus uſque ad viceſimum articulum incluſive. Et quia propter magnum numerum aliorum articulorum ſequentium non potuit hodie perfici publicatio, petiit idem D. archiepiſcopus publicationem reſiduorum differri uſque in craſtinum, ſi placeret Concilio. Et hoc omnibus placuit. Sicque receſſerunt Domini de Concilio.

ANNO CHRISTI 1409.

SESSIO XI.

Jovis XXIII. Maji fuit XI. ſeſſio Concilii, in qua poſt miſſæ celebrationem & alia conſueta, perficit dominus Piſanus publicationem teſtium, quam heri inchoaverat, ſcilicet uſque ad ultimum articulum, qui eſt XXXVII. Deinde lecti fuerunt per eum quinque novi articuli ab aliis ſuperadditi per dominos examinatores, qui hæc poterant vigore ſuæ commiſſionis, ſuper quibus etiam teſtes receperant & examinaverant, publicavit eorum depoſitiones eo modo quo de aliis præmiſſum eſt. Quibus peractis, advocatus Concilii pro & nomine promotoris etiam petiit & requiſivit formaliter „ iſto modo: Reverendiſſimi patres, audiviſtis „ ſufficientem & plenam relationem factam & „ hic in veſtrum & totius ſanctæ Synodi præ„ ſentia recitatam per reverendum patrem do„ minum archiepiſcopum Piſanum, de manda„ to reverendiſſimorum in Chriſto patrum do„ minorum cardinalium Laudenſis & S. An„ geli ſenioris, & dominorum prælatorum, & „ aliorum commiſſariorum & examinatorum „ in præſenti cauſa per hanc ſanctam Syno„ dum deputatorum, & ex eorum authentica „ & ſufficienti relatione clare conſtat omnia „ & quæcumque propoſita & producta contra „ duos Benedictum & Gregorium contenden„ tes, immo verius colludentes de papatu eſſe „ publica manifeſta & notoria, ita quod non „ poſſint aliqua tergiverſatione celari; propte„ rea peto, ſupplico & requiro nomine, & „ pro parte promotoris & procuratoris, ad „ proſecutionem cauſæ præſentis per hanc ſan„ ctam Synodum deputatorum, per eamdem „ ſanctam Synodum pronunciari, decerni, & „ declarari omnia & ſingula in dicta petitio„ ne contenta, eſſe vera, publica, manifeſta, „ & notoria, & ſuper eis tamquam veris ſuf„ ficienter probatis, publicis, manifeſtis & no„ toriis, ad ulteriora procedendum, prout tam „ magnæ neceſſitati eccleſiæ ac pertinaciæ, „ contumaciæ & obſtinationi dictorum Bene„ dicti & Gregorii hæc ſancta Synodus viderit „ expedire.

Poſtmodum petita fuit deliberatio Concilii per dictum advocatum, an ſcilicet placeret, quod ad audiendum determinationem ſanctæ Synodi ſuper dictis petitis & requiſitis, & interim ad deliberandum ſuper eis aſſignaretur terminus ad diem ſabbati proximam, quod placuit Concilio. „ Et tunc per dictum archie„ piſcopum fuit pronunciatum in hunc mo„ dum: Sancta Synodus, audita dicta relatione, „ ſtatuit terminum ad deliberandum & audien„ dum determinationem ſacri Concilii ſuper di„ ctis petitis & requiſitis ad diem ſabbati pro„ ximam, quæ erit XXV. menſis præſentis Maji, „ & ad ulteriora procedendum prout ſanctæ Sy„ nodo videbitur, ad quam diem ſtatuit proxi„ mam ſeſſionem: " & ordinatum, quod ipſi duo contendentes citarentur, fuitque tunc citatorium in valvis eccleſiæ appoſitum in una cedula.

ANNO CHRISTI 1409.

Eadem die poſt prandium fuit congregatio generalis dominorum de Concilio in eccleſia S. Martini ſuper forma ferendæ ſententiæ interlocutoriæ, ſuper notorietate articulorum, &c. Et fuit data quædam cedula, quæ per ſingulas provincias viſitata fuit & correcta. In fine Concilii venit quidam, & præſentavit dominis cardinalibus quaſdam bullas clauſas a Petro de Luna eiſdem tranſmiſſas, quas nullus de ſua obedientia quondam voluit recipere; ſed dominus cardinalis Mediolanenſis eas recepit, inſtigante domino patriarcha, ut videretur tenor earum per quas in effectu prohibet cardinalibus, ne procedant ad quemcumque tractatum alium eligendi in papam, & magnam narrationem ponit, tandem ferendo ſententias latas, eo ipſo, contra non parentes dictis litteris, excommunicationis, depoſitionis, degradationis, inhabilitationis, &c. Et ulterius per eaſdem ratificat, approbat, & confirmat alias bullas & conſtitutiones per eum contra ſubtrahentes vel appellantes a ſede apoſtolica latas, editas, & emanatas, & multa alia continebant, de quibus, earum tenore audito, multi lætati ſunt, quia per eas apparebat eum fuiſſe vocatum ad præſens Concilium. Item, conſtabat de ipſius pertinacia, obſtinatione & contumacia. Item, per eas apparebat, quod fruſtra amplius expectaretur, &c. Immo plus ſecundum plurimorum judicium operabantur ad ejus convictionem, quam multorum teſtium probationes.

SESSIO XII.

Sabbati XXV. Maji vigilia Pentecoſtes domini fuit XII. ſeſſio Concilii. Primo miſſa de B. Virgine per epiſcopum Saonenſem celebrata, dictiſque & peractis aliis precibus & ſolemnitatibus aſſuetis, ad petitionem advocati fiſcalis, &c. duo domini cardinales diaconi, una cum quibuſdam aliis prælatis notariis & teſtibus iverunt ad valvas eccleſiæ vocatum ipſos contendentes, quorum dominorum cardinalium relatione facta, ſcilicet quod nemo eorum per ſe vel per alium comparuit, reputati ſunt contumaces, & per dominum patriarcham pronunciatum extitit ut ſequitur: „ Sancta Synodus, „ attenta eorum, de quibus agitur notorieta„ te, de qua per factorum evidentiam depoſi„ tiones teſtium, & alia documenta legitime „ conſtat, habita ſuper his matura delibera„ tione, pronunciat, decernit, & declarat, „ crimina, delicta & exceſſus, & alia ad de„ ciſionem neceſſaria in proſecutione præſen„ tis cauſæ deducta, contra Petrum de Luna „ & Angelum Corrario de papatu contenden„ tes per promotores ſeu procuratores per hanc „ ſanctam Synodum deputatos, fuiſſe & eſſe „ notoria, & tamquam ſuper notoriis fuiſſe „ & eſſe ad ulteriora procedendum, & ſicut „ in cauſa in qua imminet ſcandalum, & pe„ riculum notorium eſt in mora. " Poſtmodum

fuit

fuit petitum, an placeret quod domini cardinales eligerent aliquas perſonas idoneas mittendas apud Senas & Lucam pro bona, juſta & utili cauſa. Inſuper quod placeret Concilio quod domini commiſſarii ad examinandum teſtes alias deputati poſſent recipere quaſcumque probationes uſque ad finem cauſæ. Ulterius quod ad diem Mercurii proximam aſſignaretur proxima Seſſio ad deliberandum & determinandum de die ad quam citarentur duo contendentes ad audiendum jus et definitivam ſententiam. Quæ omnia placuerunt.

ANNO CHRISTI 1409.

SESSIO XIII.

Mercurii XXIX. Maji fuit XIII. ſeſſio Concilii, in qua poſt miſſam et alias ſolemnitates et orationes ſolitas, magiſter Petrus *Plaoul* aſcendit pulpitum eccleſiæ, et dixit quod habebat explicare opinionem matris ſuæ, univerſitatis ſcilicet Pariſienſis, et aſſumſit thema *Congregabuntur filii Juda & Iſrael, & ponent ſibi caput unum*, Oſee c. 1. in fine. Et ſecundum Hebræos eſt principium ſecundi cap. quod deduxit multum notabiliter, ut patet per proceſſum ſuum, in cujus fine dixit, quod per hæc quæ dixerat, nolebat univerſitas Pariſienſis ſibi attribuere auctoritatem aliquam ſeu prærogativam ſingularem. Non enim ſola eſt univerſitas regni Franciæ, immo & Angliæ & Alamanniæ & Italiæ & aliarum nationum, cum de omnibus mundi partibus ibidem conveniant ſtudentes. Unde ſi quid boni faciat ipſa univerſitas aut dicat, ſive fecerit aut dixerit, honor debet attribui non ſolum Gallicis, ſed omnibus prædictis. Opinio autem univerſitatis fuit, quod iſti duo contendentes de papatu ſunt ſchiſmatici, pertinaces & veri hæretici, termino hæreſis ſtricte & proprie ſumto. Hujus etiam opinionis dixit eſſe univerſitates Aurelianenſem & Andegavenſem. Quo facto, unus epiſcopus & unus magiſter in theologia Anglicus, & unus alius de ſtudio Tholoſano aſcenderunt pulpitum. Et tunc dominus epiſcopus dixit omnes magiſtros in theologia, qui ad hoc ſacrum Concilium convenerant fuiſſe congregatos, & contuliſſe ſolemniter ſuper hac materia. Qui omnes nemine diſcordante fuerunt opinionis prædictæ; numerus vero dictorum magiſtrorum quos nominavit erat centum & quinque, qui omnes erant magiſtri, exceptis ſex vel octo, qui erant tantum licentiati & baccalaurei formati. De numero prædicto erant XXIII. magiſtri de univerſitate Pariſienſi, alii de aliis ſtudiis. Deinde ſubjunxit dictus epiſcopus, quod hujus opinionis erat univerſitas Bononienſis, & ſimiliter univerſitas Florentiæ, ubi congregati fuerunt ſuper hoc centum viginti ſex doctores, qui concorditer hoc idem concluſerunt. His dictis advocatus Concilii petiit pro promotoribus inſtrumentum de præmiſſis opinionibus & relationibus. Et ſimiliter dixit, quod cum iſta ſeſſio fuiſſet ordinata ad aſſignandum diem ſuper diffinitione huius cauſæ & negotii, ad quam diem aſſignandam forent etiam citandi duo contendentes, quod adtenta natura cauſæ & periculo dilationis, aſſignaretur terminus octo dierum, ſcilicet ad diem mercurii proximum, qui erit dies quinta Junii, fieretque citatio, & apponeretur ad valvas eccleſ. & in aliis locis publicis civitatis Piſanæ, contra dictos contendentes, &c. Inſuper quia ſuper quibusdam novis articulis fuerant aliqui teſtes producti, ſi placeret, publicarentur die ſabbati proxima, ſcilicet prima Junii. Quæ omnia placuerunt Concilio.

ANNO CHRISTI 1409.

CONSULTATIO THEOLOGORUM

De abrogatione duorum Pontificum per Concilium, & tertii electione.

In Seſſione XIII. lecta,

Ex MS. Cod. Taurinenſi.

IN nomine domini noſtri Jeſu Chriſti anno a nativitate ejuſdem 1409. die 28. Maji in mane congregati fuerunt omnes Magiſtri in theologia tam epiſcopi quam abbates genarales ordinum mendicantium & alii doctores licentiati, & baccalaurei formati ejuſdem facultatis, ad requiſitionem RR. in Chriſto PP. & DD. ſacri collegii cardinalium in ſacriſtia conventus FF. minorum de Piſis, præſente & convocante eoſdem R. in Chriſto P. D. D. cardinali Mediolanenſi, coram quibus fuerit propoſitum attentis articulis & probationibus coram ſacro generali Concilio publice recitatis contra DD. de papatu contendentes, videlicet Petrum de Luna Bened. XIII. & Angelum Corrario Gregor. XII. nominatos, utrum ſint ſchiſmatici & hæretici reputandi. Secundo, dato quod ſit, utrum ſub titulo hæreſis ſint ab univerſali eccl. & papatus regimine ejiciendi. Ad quas quæſtiones, habita pluries ad invicem matura deliberatione, reſponderunt & reſpondent unanimiter & concorditer ſine diſcrepantia qualicumque, quod attentis prædictis articulis & ſufficientiſſimis informationibus & atteſtationibus ſuper inde receptis ſolemniterque probatis, prædictos Petrum & Angelum contendentes, ut præfertur, reputavit, determinavit, & affirmavit. *Deeſt ſpatium unius verſus.* Atteſtationes SS. Doctorum in jure divino fundatos fore pertinaces, ſchiſmaticos, & antiquati ſchiſmatis nutritores, & hæreticos, hæreſis termino ſtricte ſumpto. Et per conſequens per ſacrum generale Concilium & tales pertinaces ſchiſmatici antiquo ſchiſmate & hæretici ſunt declarandi de jure ejecti. Et nihilominus ad majorem cautelam per diffinitivam ſententiam ejuſdem generalis Concilii velut tales ſolemniter ejiciendi. Quorum dictorum licentiatorum & baccalariorum nomina ſunt inferius nominata. Et quilibet, licet in hac cedula ſe non ſubſcripſerit, tamen paratiſſimus eſt ad perpetuam rei memoriam ſe ſubſcribere.

Magiſtri de univerſitate Pariſienſi.

Reverendiſſimus Pater & DD. P. card. Mediolan. DD. epiſcopus Albinen. Cameracen. Conſtantien. Siſtari Trecornn.

Abbates Moliſmenſes de Vezalaiſo, S. Gerani (f. l. Germani) omnes ordines S. Benedicti Ciſtercienſis bonorum camporum de Pontiaco, Claræ-vallis de Charitate, omnes ordines Ciſtercienſes.

D. omnium Sanctorum Andegaven. ord. canonicorum regularium, magiſter Nicolaus de Turna ordinis Eremitarum magiſter Dominicus Parvi archidiaconus Metenſis, magiſter Joannes

nes Luqueti canonicus Cameracensis, magister Petrus Plaon canonicus Parisiensis, magister Matthæus de Longuadio archidiaconus in ecclesia Leodiensi, magister Ursinus de Tallenende. pœnitentiarius Constantiensis, magister Bernardus Rondelli canonicus Leodiensis, magister Guillelmus Pulchripontis lector Mildensis. ANNO CHRISTI 1409.

Licentiatus in eadem universitate.

D. episcopus Caleolensis, magister Richardus de Rhon cancellarius universitatis Cantebrigiæ, Thomas Clare procurator omnium monasteriorum S. Benedicti in Anglia, F. Joannes Babynge ordinis Prædicatorum, Guillelmus Uffort ordinis Carmelitarum.

Baccalaurii de universis testibus prædictis Oxonienses & Cantebrigiæ, Joannes Fiten, Joannes Lub, F. Thomas Walden ordinis Carmelitarum.

Magistri de universitate Tholosana.

D. episcopus Dignensis, F. Joannes Gressi generalis Carmelitarum, F. Petrus de Wrena generalis Eremitarum S. Augustini, F. Joannes Corzie ordinis minorum, F. Vitalis Valentini ordinis minorum, Frater Raymundus de Salis ordinis Carmelitarum, Frater Ubertus de Rupe ordinis Prædicatorum, F. Petrus de Aula ordinis minorum, F. Alanus David ordinis Minorum minister Turingiæ, F. Petrus Garandi ordinis Carmelitarum.

DD. *Archiepiscopi*, Sipontinus, *Episcopi*, Novariensis, Laudensis, Nemausensis, Atrebatensis, magister Joannes de Padua episcopus & ambaxiator D. Patriarchæ Aquilegensis, abbas Podii Bonizi.

Magistri de ordine Prædicatorum. F. Joannes de Firmo generalis, F. Franciscus de Retza regens in universitate Viennensi, F. Ubertinus de Albizi de Florentia, F. Leonardus de Florentia, F. Jacobus Joannis de Pisis, F. Michael de Verzellis, F. Joannes de Vallemborg, F. Andr. Thomæ de Florent., F. Joannes de Lacu, F. Simon de Cassana.

Magistri ordinis Minorum. F. Antonius de Porreco generalis, F. Nicolaus de Tergesto electus Tergestensis, F. Antonius de Reate procurator ordinis, F. Bertrandus de Dinsten minister provinciæ Colonienſis, F. Joannes Leonis minister provinciæ Argentinensis, F. Franciscus de Crepa minister provincialis Mediolanensis, F. Joannes de Bononia minister provincialis Bononiensis, F. Nicolaus de Bitricano, F. Marcus de Parona, F. Lancelatus de Placentia, F. Joannes de Florentia, F. Nicolaus Bertoldi de Senis, F. Antonius de Massa, F. Joannes de Montenigo, F. Bartholomæus de Bononia, F. Joannes de Fontibus, F. Joannes de Prenedinis de Mutina, F. Antonius de Vercellis, F. Nicolaus de Cassia generalis, F. Simon de Florentia, F. Gabriel de Spoleto, F. Bartholomæus de Pisis, F. Joannes de Gomeissa, F. Antonius de Vinniecia.

Magistri de ordine Carmelitano. F. Matthæus de Bononia generalis, F. Andreas de Luca, F. Guillelmus de Anglia, F. Bartholomæus de Florentia, F. Nicolaus de Francia.

Magistri de ordine Servorum. F. Antonius de Bononia generalis, F. Antonius de Alexandria, F. Petrus de Roma, F. Stephanus de Burgo, F. Urbanus de Bononia, F. Antonius de Pasignano, F. Petrus de Florentia.

SESSIO XIV.

Die sabbati prima mensis Junii in vigilia SS. Trinitatis fuit XIV. sessio, in qua post missam & alia consueta per dominum archiepiscopum Pisanum, assistentibus sibi tribus episcopis, fuit summatum, & in brevi recitatus effectus singulorum articulorum contra duos contendentes productorum, & per quot testes singuli articuli probati sunt veri, & etiam non solum testes, sed multi per bullas vel instrumenta, seu alia documenta. ANNO CHRISTI 1409.

SESSIO XV.

Mercurii quinta die Junii, scilicet in vigilia consecrationis corporis Christi fuit XV. sessio, in qua divinis officiis prius more solito celebratis, advocatus Concilii ascendens pulpitum ecclesiæ Pisanæ, nomine promotorum, & pro ipsis proposuit qualiter statutum & ordinatum fuerat in ultima præcedenti sessione, quod hac die vocarentur & citarentur peremptorie ad valvas ecclesiæ duo contendentes improbe de papatu: & quod nisi comparerent, aut alter eorum, accusabat eorum contumaciam, ad quam convincendam mitterentur per Concilium duo cardinales & alii prælati, sicut alias in similibus actum est, ad valvas ipsius cathedralis ecclesiæ convocatum duos contendentes. Quorum relatione facta, requirebat eos reputari contumaces, & in ipsorum contumaciam sententiam diffinitivam ferri contra ipsos. Secundo proposuit, quod alia sessio, si placeret Concilio, assignaretur ad diem lunæ proximam super aliquibus aliis. Tertio, quod nullus recederet de Concilio sub pœna excommunicationis & aliis pœnis juris absque legitima ratione: quæ omnia placuerunt. Quo dicto, iverunt duo cardinales ad valvas ecclesiæ, cum aliis prælatis ad proclamandum, &c. quorum relatione facta, patriarcha Alexandrinus & duo alii patriarchæ, scilicet Antiochenus & Jerosolymitanus ascenderunt pulpitum dictæ ecclesiæ. Qui quidem Alexandrinus de consensu Concilii expresse protulit sententiam in scriptis sedendo, cujus tenor sequetur inferius. Deinde protestatus est dictus advocatus, quod propter assignationem sedium factam multis in hoc Concilio existentibus, non intendebat Synodus alicui præjudicare, sed singulis ecclesiis & personis suas libertates & prærogativas reservare. Lecta vero sententia, cantatum fuit *Te Deum laudamus*, & ipso finito, versiculus cum collecta, & pulsatæ fuerunt omnes campanæ primo in majori ecclesia, deinde in aliis ecclesiis dictæ civitatis, & consequenter per suburbia, & alias villas & ecclesias successive continuando. Ita quod infra tres vel quatuor horas post prolationem sententiæ pulsatæ fuerunt campanæ in Florentia, quæ distat a Pisis XLIV. milliaria. Et notandum quod ad hoc ut plures & major ac copiosior multitudo adesset in ipsa prolatione, clamatum fuit & præceptum cum tuba de jussu potestatis Pisanæ, quatenus omnes & singuli de dicta civitate festivarent solemniter diem istam usque ad meridiem, &c. quod factum fuit. ANNO CHRISTI 1409.

SEQUITUR TENOR SENTENTIÆ.

Christi nomine invocato, sancta & universalis Synodus universalem ecclesiam repræsentans, & ad quam cognitio & decisio hujus causæ noscitur pertinere, Sancti Spiritus gratia in hac majori ecclesia congregata, ibique pro tribunali sedens, visis & diligenter inspectis omnibus.

☞ & ſingulis productis, probatis, & agitatis, in præſenti cauſa unionis eccleſiæ & fidei & ſchiſmatis contra Petrum de Luna Benedictum XIII. & Angelum Corrario Gregorium XII. olim appellatos, quæ in præſenti proceſſu hujus cauſæ plenius continentur, ac quibuſcumque aliis ipſam ſanctam Synodum ad infraſcriptam diffinitionem moventibus & inducentibus, habita prius inter ſeipſos & demum cum copioſa multitudine magiſtrorum in ſacra theologia atque utriuſque juris doctorum pluries & pluries diligenti collatione, & tandem deliberatione matura, omneſque pariter hanc in ſententiam reperiens unanimiter concordare, omni modo, via & jure quibus magis & melius poteſt, in prædictorum contendentium ſeu verius colludentium de papatu, & cujuslibet eorum contumaciam in his ſcriptis pronuntiat, decernit, diffinit & declarat, omnia & ſingula crimina, & exceſſus, & alia cuncta neceſſaria ad infraſcriptam deciſionem præſentis cauſæ deducta per providos viros magiſtros Henricum de Monte Leone, Johannem de Scribanis, & Bartholdum *de VVildinghen* promotores, inſtigatores & ſollicitatores ſeu procuratores deputatos ad proſequendum præſentem cauſam pro hujus deteſtandi & inveterati ſchiſmatis extirpatione, ac unione & reintegratione ſanctæ matris eccleſiæ, contra & adverſus prælibatos Petrum de Luna Benedictum XIII. & Angelum Corrario Gregorium XII. de papatu damnabiliter contendentes ab aliquibus nuncupatos, in petitione in ipſa ſacra & univerſali Synodo præſentata & exhibita, fuiſſe & eſſe vera atque notoria, ipſoſque Angelum Corrario & Petrum de Luna de papatu, ut præfertur, contendentes, & eorum utrumque fuiſſe & eſſe notorios ſchiſmaticos, & antiquati ſchiſmatis nutritores, defenſores, fautores, & approbatores, & manutentores, pertinaces, necnon notorios hæreticos & a fide devios, notoriiſque criminibus enormibus perjurii & violatione voti irretitos, univerſalem eccleſiam ſanctam Dei notorie ſcandalizantes, cum incorrigibilitate, contumacia & pertinacia notoriis, evidentibus & manifeſtis, & ex his ac aliis ſe reddidiſſe omni honore & dignitate etiam papali indignos, ipſoſque & eorum utrumque propter præmiſſas iniquitates, crimina & exceſſus, ne regnent vel imperent aut præſint, a Deo & ſacris canonibus fore ipſo facto abjectos & privatos, ac etiam ab eccleſia præciſos; & nihilominus ipſos Petrum & Angelum & eorum utrumque per hanc definitivam ſententiam in his ſcriptis privat, abjicit, & præſcindit, inhibendo eiſdem, ne eorum aliquis pro ſummo pontifice gerere ſe præſumat, eccleſiamque vacare Romanam ad cautelam inſuper decernendo.

Et inſuper omnes & quoſcumque Chriſticolas, etiamſi imperiali, vel regali, vel alia qualibet præfulgeant dignitate, declarat ab eorum & cujuslibet eorum obedientia, non obſtante quocumque fidelitatis juramento, aut alio quovis vinculo, quo illis vel illorum alteri tenerentur adſtricti, fore perpetuo abſolutos: inhibendo eiſdem Chriſtifidelibus, ne prædictis de papatu contendentibus, ſeu eorum alteri, quomodolibet obediant, pareant & intendant, aut conſilium, auxilium vel favorem ipſis præſtent, aut eos recipiant vel receptent, ſub pœnis excommunicationis & aliis a ſanctis patribus & ſacris canonibus inflictis, promulgatis & ordinatis; quique ſi parere contempſerint, huic ordinationi & ſententiæ, ipſos, & eorum fautores, defenſores, adhærentes & ſequaces, etiam per ſæculares poteſtates fore compeſcendos & compeſci debere juxta præcepta divina & ſacrorum canonum diſpoſitiones, eadem ſancta Synodus pronuntiat & diffinit.

ANNO CHRISTI 1409.

Ac inſuper omnes & ſingulos proceſſus & ſententias excommunicationis vel alterius cenſuræ & pœnæ, privationes quoque ordinum & dignitatum, etiam cardinalatus, beneficiorum, & officiorum, ac graduum quorumcumque, qualiacumque ſint, & quomodocumque nuncupentur ſeu nominentur, contra dominos cardinales per dictos Petrum de Luna & Angelum Corrario factos, latos & fulminatos, fuiſſe & eſſe nullos, caſſos & irritos: nullas, caſſas, & irritas, ac nullius roboris, efficaciæ, vel momenti; & quatenus de facto proceſſerunt, eatenus annullandos, caſſandos & irritandos, & annullandas, caſſandas & irritandas, ſicque & etiam ad cautelam, quatenus expediat omni modo & jure, quibus melius poteſt, annullat, caſſat & irritat.

Et inſuper omnes promotiones, immo verius profanationes quorumcumque ad cardinalatum per dictos contendentes de papatu, vel eorum utrumque attentatos, per dictum Angelum a die tertia Maji, & Petrum antedictum a die XV. Junii anni proxime præteriti MCCCVIII. fuiſſe & eſſe nullas, caſſas, irritas & inanes, & quatenus de facto proceſſerunt, de facto annullandas, caſſandas & irritandas, & ſic & etiam ad cautelam quatenus expediat omni modo & jure quibus melius poteſt, præfata ſancta Synodus per hanc definitivam ſententiam caſſat, irritat & annullat.

Ad providendum adverſus proceſſus, conſtitutiones & ſententias in præjudicium unionis, & alias per Petrum de Luna & Angelum Corrario olim contendentes de papatu, ſeu colludentes præfatos, factas & latas contra dominos reges et principes, patriarchas quoque, archiepiſcopos & epiſcopos, ac alios eccleſiarum prælatos, univerſitates ſtudiorum, & communitates, ac ſingulares perſonas eccleſiaſticas & ſæculares, & circa promotiones per ipſos olim contendentes factas ad dignitates quaſcumque, & ulterius ad procedendum ſuper aliis bonum univerſalis eccleſiæ tangentibus ſancta Synodus ſtatuit diem Lunæ proximam pro ſeſſione futura, quæ erit decima menſis præſentis.

SESSIO XVI.

Lunæ X. menſis Junii fuit XVI. ſeſſio, & ante eamdem locutum fuit cum dominis cardinalibus ſuper materia dictæ ſchedulæ, de qua in die præcedenti: unde de illa nulla facta fuit mentio in hac ſeſſione, ſed ſtatim miſſa & aliis divinis officiis celebratis more ſolito, advocatus Concilii aſcendit pulpitum, & propoſuit, quod cum ſententia diffinitiva fuiſſet lata contra duos olim contendentes de papatu, quia parum eſſet ipſius ſententiæ prolatio, niſi demandaretur executioni, ideo petiit, quod ſi placeret Concilio, domini cardinales deputarent aliquos ad compilandum proceſſus, & ſententiam deferrent, & exſequerentur per univerſum orbem. Item, quod Errorius accedebat ad patriarchatum Aquilegenſem, & ibi intendebat tenere ſedem ſuæ peſtilentiæ, propter quod dominus patriarcha dicti loci, qui ſemper catholice & ſincere obediverat eccleſiæ, & in facto unionis

mul-

multum laboraverat, optabat litteras destinari ex parte Concilii ad dominos & communitates ipsius patriarchatus, ad ipsum Errorium impediendum. Quare petebat, quod si placeret Concilio, domini cardinales litteras ibidem juxta intentionem & materiam opportunas mitterent. Et ista ut petita sunt placuerunt Concilio, & concessa sunt. ANNO CHRISTI 1409.

Item, quia dominus cardinalis de Chalanco recesserat, & diu post convocationem Concilii moratus fuerat cum Petro de Luna olim vocatum Benedictum XIII. propter quod vocatus fuerat, & suspectum se reddiderat de fautoria ipsius Petri schismatici & hæretici, maxime quia vocatus fuerat ad Concilium, & in ipso Concilio fuerat ipsius cardinalis accusata contumacia, ut patet in quarta sessione: ideo ad purgandum præmissa, dominus cardinalis Albanensis excusavit coram Concilio dictum dominum cardinalem de Chalanco, dicens in effectu, quod dominus cardinalis de Chalanco cum dicto Petro de Luna remanserat, non ut sibi in sua malitia faveret, sed potius ut laboraret ad eum inducendum ad unionem ecclesiæ effectualiter prosequendam, & quia reducere non potuit, recessit ab eodem Petro de Luna, &c. Cujus excusatio præsente dicto cardinali de Chalanco saltem tacite admissa fuit per Concilium, & adjunctus fuit, & receptus in suo loco cum aliis cardinalibus.

Dicta die in vesperis fuerunt multi prælati & alii de natione Franciæ congregati in domo Carmelitarum super modo futuræ electionis, & ibi venerunt nuncii universitatis Parisiensis, nitentes omnino inducere illam congregationem ad consentiendum quod penitus staretur ordinationi cardinalium super futura electione, hoc addito, quod si et umquam opus esset, hoc fieret auctoritate Concilii. Dicebant etiam, quod nisi sic fieret, periculum divisionis & impedimenti totius negotii possemus incurrere, maxime quia aliæ nationes jam dicebant, quod Gallici modis omnibus quærebant & procurabant habere papam Gallicum. Verum est tamen, quod dicebatur communiter inter Gallicos, alias nationes ad hæc dicenda fuisse inductas per aliquos Gallicos, ut sic indirecte sequerentur cedulam patriarchæ alias factam super hujusmodi materiam electionis. His tamen non obstantibus, major pars & quasi omnes de dicta congregatione fuerunt opinionis, quod dictæ cedulæ non staretur; sed in crastino singulæ provinciæ super hoc deliberarent, ac referrent post prandium suas deliberationes. Deliberatum fuit etiam, quod deputarentur aliqui, qui adirent alias nationes extraneas ad pacificandum eas, & proponendum motiva Gallicor. petentium electionem fieri auctoritate Concilii, & ad minus per duas partes utriusque collegii, vel per compromissum, alias electio non videbatur esse de jure pacificativa conscientiarum, etc. ad certificandum eos quod non quærimus papam Gallicum, sed pacem & unionem & serenationem universalis ecclesiæ & conscientiarum fidelium, & securitatem electionis: sic quod nihil posset contra eam impingi, vel alio modo impugnari, seu etiam calumniari, ec.

Epistola custodum Conclavis ad Aquilejenses. ANNO CHRISTI 1409. Affert de Rub. in Mon. Eccl. Aquilej.

Spectabiles viri amici nostri carissimi post salutem. Quia reverendissimi in Christo Patres, & domini S. R. E. cardinales pro felici electione unici & indubitati Romani Pontificis in Conclave secundum consuetum morem impræsentiarum existunt, nec alicui intrandi ad eos aut colloquendi facultas permittitur; deliberavimus nos ad custodiam ipsius Conclavis deputati, cognitis his quæ per discretum virum Alvisium Nuncium vestrum referebantur, aliqua pro informatione & certitudine vestra rescribere: quamquam sic expectemus electionem papæ, ut de die in diem, & de hora in horam illam fieri præstolemur. Audierit jam ut certissime credimus, nobilitas vestra, quod sacrum generale Concilium pro pace & unione christianorum in hac civitate Pisana solemniter congregatum, cum omni maturitate procedens die V. hujus mensis contra Angelum Corrario, & Petrum de Luna, olim de Papatu damnabiliter contendentes, sententiam tulit definitivam, per quam eos esse privatos, ac notorios hæreticos, a fide devios, & ab ecclesia præcisos declaravit; omnibus christifidelibus sub gravissimis pœnis inhibendo, ne eisdem aut alicui eorum pareant, vel intendant, aut consilium, auxilium, vel favorem præstent, aut ipsos recipiant, vel receptent; prout in ipsa sententia, quæ post creationem summi Pontificis una cum processu & aliis transmittetur, vestra nobilitas poterit latius intueri. Post sententiam autem lata prædicti domini cardd. decem diebus prout a sacris canonibus constitutum est, expectatis; & interim his, quæ disponenda & providenda erant, dispositis atque provisis, tandem die sabbati proxime præterita (*die* 15. *Junii*) Conclave pro electione facienda ex auctoritate & approbatione sacri Concilii intraverunt. Sunt autem præfati domini cardinales XXIV. numero. Nam dominus Tudertinus, qui solus remanserat apud Angelum Corrario, post recessum illius ab Arimino Dhuc se contulit; & similiter a Petro de Luna, qui apud eum remanserant, præter unum recesserunt, & huc se contulerunt his proximis diebus, dominus cardinalis de Calancho, & dominus cardinalis de Baro. Gesta autem hic sunt omnia tam in sententia ferenda, quam in cæteris rebus cum summa maturitate admirabilique concordia; licet enim tanta res sine disceptatione, & magna agitatione, & discussione rerum fieri non poterat; tamen admirabile est, quanta unanimitas, quantaque concordia, unionem, & pacem, & reintegrationem Christianorum apud summos, mediocres, & infimos in hoc Concilio semper extiterit; ut in tanta multitudine, ex E tam variis, diversisque Nationibus in uno loco congregata numquam, ne apud inimicos quidem (&) familiares, indignationis aut iracundiæ vox fuerit unquam audita: immo tanta caritas & benevolentia viget, ut semper una vixisse videantur; & creatio summi Pontificis, ut supra diximus, de die in diem cum gratulatione votiva omnium expectatur, postquam suffragante spiritus S. gratia, qui hæc negotia mirabiliter direxit; & annitente populo Christiano, qui a duobus contendentibus variis fraudibus & inveterata male agendi calliditate olim delusus eorum

☞ colluſiones amplius tolerare non poteſt, omnino ſalubrirer dirigentur, & ſi quid illis ſupereſt, effectualiter auferetur. Quoniam autem & his, quæ pro ſancta unione & pro defenſione patriæ a ſchiſmaticorum & damnatorum auſu nefario, imperterrite geſſiſtis, magnam famam & laudem apud ſacrum Concilium generale & ipſos dominos cardinales veſtra fuit communitas merito conſequuta; eamdem totis affectibus rogamus, ut per eadem veſtigia perſeverantes, reverendiſſimo in Chriſto Patri D. Antonio de Portugruario, vero Aquilejenſi patriarchæ, & per Concilium approbato, prout adhuc feciſtis, favorabiliter & viriliter aſſiſtentes, contra pacis hoſtes & chriſtianæ quietis perfidos inimicos forti brachio reſiſtatis, indubie tenentes, quod apud proxime futurum pontificem ſollicitudinem & operam efficacem pro veſtra ſalute & defenſione & commodis prontiſſime reperietis. Et quia litteræ veſtræ ſupradictis cauſis præſentari pro nunc eiſdem dominis cardinalibus non potuerunt, quoniam ut diximus, nulli ad eos permittitur acceſſus; ipſas litteras diligentiſſime ſervamus debito tempore præſentaturi, & operam noſtram apud præfatos, quibus eædem litteræ diriguntur, interpoſituri, ut deſideria votive adimpleantur. *Veſtram igitur paternitatem ſinceris affectibus exhortamur ut bona & magna ſpe ſuſcepta, cum omni efficacia & magnitudine animi contra præfatum Angelum et nefarios ejus conatus conſtantiſſime inſurgatis, habituri, præter divinæ retributionis præmium, etiam famam et gloriam nominis apud mundum. Dat. Piſis die XX. Junii MCCCCVIII.*

F. Archiepiſcopus Narbonenſis camerarius
H. Patriarcha Jeroſolymitanus
I. Epiſcopus Novarienſis.
P. Sacræ domus hoſpitalis S. Johan. Jeroſolimitani magiſter.
H. Capitaneus } Civitatis Piſarum
H. Poteſtas }

ANNO CHRISTI 1409.

SESSIO XVII.

Jovis XIII. dicti menſis celebrata fuit XVII. ſeſſio Concilii, in qua poſt miſſam & alia divina officia, advocatus Concilii aſcendit pulpitum eccleſiæ modo ſolito, & tunc propoſuit, quod cum juxta conſtitutionem *Ubi majus periculum*, poteſtas ſive dominus temporalis, in cujus diſtrictu electio ſummi pontificis eſt facienda, teneatur præſtare juramentum, prout in dicta conſtitutione cavetur: idcirco capitaneus & poteſtas civitatis Piſanæ, quod nobili communi Florentinorum, in cujus dominio eſt ipſa civitas Piſana, illuc præſentialiter advenerant, præfatum juramentum præſtituri. Item, dixit dictus advocatus, quod ibidem erant legendæ quædam cedulæ per patriarcham Alexandrinum. Tertio, cum inſtante electione ſummi pontificis fundendæ ſunt preces ad Dominum, &c. ſi placeret Concilio, in craſtino fieret generalis proceſſio & ſolemnis de eccleſia ſancti Martini ad majorem eccleſiam, in qua intereſſent omnes cardinales, patriarchæ, archiepiſcopi & alii prælati reveſtiti & induti cum mitris & pluvialibus ſuis, & ſimiliter omnes alii, ſi habere poſſent. Et hoc ultimum bene placuit Concilio. His dictis, receptum fuit juramentum prædictorum capitanei & poteſtatis. Poſtmodum tres patriarchæ ſuperius nominati, ſcilicet Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus aſcenderunt pulpitum, quorum primus legit ſuam cedulam, formam quæ ſequitur continentem.

„ Quia hujus peſtiferi ſchiſmatis tempore, „ domini cardinales in hoc ſacro Concilio exiſtentes, quidam fuerunt a diverſis olim contendentibus de papatu creati, & nunc, Deo „ dirigente, procedendum eſt ad electionem unici & indubitati papæ; hoc ſacrum Concilium univerſalem eccleſiam repræſentans, „ vult, conſentit, diſponit & ordinat; quod „ ipſi ſic a diverſis creati, ad electionem prædictam procedant, ſi & umquam opus eſt, „ hac vice auctoritate Concilii, nec per hoc „ poteſtati dominorum cardinalium circa electionem Romani pontificis intendit in aliquo derogare, vel aliquod innovare. Hortatur tamen prædictos cardinales, quod ipſi „ cum caritate ad electionem unius paſtoris „ procedant ſic unanimiter, quod de quacumque diſcordiæ ſcintilla notari non debeant. "

Et iſta eſt cedula, quam ipſe patriarcha fecerat, cui multipliciter alias fuerat contradictum, & ſic tranſivit contra deliberationem omnium provinciarum regni Franciæ, etiam non ſcrutatis votis in Concilio, ſecundum quod erat in aliis conſuetum fieri. Verum eſt tamen, quod aliqui dicebant dominos cardinales, præſentibus quibuſdam prælatis, dum miſſa celebraretur, in iſta ſeſſione exiſtentes, retro altare juraſſe ſe electuros unum indubitatum papam, in quem omnes conſentirent, aut ſaltem duæ partes utriuſque collegii. Nihilominus tamen hoc non placuit pluribus in Concilio exiſtentibus, ſed fuerunt plures ſcandalizati. Item, poſtea legit idem patriarcha unam aliam cedulam ſuper annullatione proceſſuum & ſententiarum, &c. per olim contendentes factorum, latorum, & in præjudicium unionis eccleſiæ, & ipſam proſequentium. Item, legit unam aliam cedulam ſuper annullatione bullarum per dictos olim contendentes conceſſarum, quæ non eſſent ſufficienter exhibitæ, &c. quarum cedularum tenor primæ ſequitur.

„ Omnes & ſingulos proceſſus, ſententias „ excommunicationis, ſuſpenſionis, interdicti, „ & maledictionis, ſeu alterius cujuſcumque „ cenſuræ, pœnæ, conſtitutiones papales, inhabilitationes, privationes ordinum, dignitatum, beneficiorum, officiorum, ac graduum „ quorumcumque tam eccleſiaſticorum quam „ ſæcularium, contra proſequentes unionem „ ſanctæ matris eccleſiæ, videlicet tam contra „ principes, patriarchas, archiepiſcopos, epiſcopos, & alios viros eccleſiaſticos, cujuſcumque ordinis vel ſtatus exiſtant, quam „ contra ſæculares perſonas cujuſcumque conditionis, etiamſi imperiali, regali, vel alia „ præeminenti poteſtate, nec non relaxationes & abſolutiones juramentorum fidelitatis, confœderationum & homagiorum, ac „ etiam contra civitates, univerſitates ſtudiorum, collegia eccleſiaſtica vel ſæcularia, „ communitates villarum, caſtrorum, terrarum, „ ſeu diſtrictuum, atque ſingulares perſonas per „ Petrum de Luna quandocumque, & per Angelum Corrario a die tertio Maji anni Domini MCCCCVIII. de papatu olim damnabiliter contendentes, immo verius colludentes, factos ſeu latos, ſeu factas vel latas, vel „ de ipſorum ſeu alterius eorum mandato, „ hæc ſancta Synodus decernit ac declarat nullos ſeu nullas fuiſſe & eſſe, & quatenus „ de facto proceſſerunt caſſat & annullat,

„ vul-

☞ „ vultque esse nullius roboris vel momenti, & pro infectis haberi.

ANNO CHRISTI 1409.

Sequitur tenor secundæ bullæ.

„ Item, si aliquæ bullæ seu litteræ sub eorum aut alterius eorum titulis seu nominibus expeditæ reperiantur seu exhibeantur a dictis diebus, videlicet per Petrum de Luna a quocumque tempore, & per Angelum Corrario a die tertio Maji, vel ante contra prosequentes unionem supradictam, si illæ non sunt ante dictos dies præsentatæ vel exhibitæ sub testimonio sufficienti, capitulis vel ecclesiis seu prælatis vel aliis, quibuscumque diriguntur seu scribuntur, consimili modo sint nullæ & nullius roboris vel momenti, & pro infectis habeantur.

His peractis, ambaxiatores regis Aragonum petierunt audientiam, quæ fuit eis concessa. Et tunc cancellarius dicti regis, licet incœpisset loqui, de sua sede ejectus, tum ad instigationem & clamorem multorum de Concilio ascendit pulpitum ecclesiæ, & tunc cœpit proponere, quod die præcedente petierat a dictis dominis cardinalibus audientiam publicam, ad hoc quod omnibus ibidem præsentibus, & etiam toti mundo, si fieri posset, nota fieret intentio serenissimi domini sui regis Aragonum. Et quia domini cardinales responderant, quod hodie super hoc deliberarent cum Concilio, petiit dictam audientiam sibi dari, si Concilio placeret. Quibus dictis, responsum est in multitudine, *Placet*. Denique cum ad ulteriora procederet, petitum fuit eorum mandatum: qui responderunt illud secum non habere, sed esse in eorum hospitio, unde pro mittendo illud quæsitum, exierunt ecclesiam, ne tum propter moram nimiam generarent fastidium expectantibus. Dictus cancellarius petiit audiri, & interim afferretur mandatum prædictum, quod statim ipso habito exhiberent. Et tunc cum difficultate concessa fuit ei audientia. Et sic iterum ascendit pulpitum, ubi alta & intelligibili voce proposuit eorum ambaxiatam. Primo, præmittendo excusationem, eo quod harenga nulla uteretur, tum propter tempus, quod non bene patiebatur, quia jam tarde erat; tum quia noviter venerant & vexati erant, &c. Tum etiam quia in materia de qua loqui habebant, non verbis hominum, sed potius Dei & veritatis utendum erat. Item, subjunxit quod non reciperetur pro molesto, si aliquibus forsitan uteretur modis aut verbis non convenientibus his, quæ agitata fuerant per reverendissimas paternitates dominorum ibidem existentium; quoniam attenta obedientia, quam dominus rex Aragonum & multi alii principes exhibuerant domino Benedicto papæ, nec adhuc erat informatus de his quæ acta erant, oportebat quod uterentur verbis conformibus intentioni dicti regis, quousque alias essent ipsi ambaxiatores informati. His igitur præmissis, exposuit primo, quod rex Aragonum Christianissimus fuerat semper, & est multum affectatus ad bonum unionis ecclesiæ universalis, & quod pluries laboraverat & laborare paratus est ad eam, tamquam verus Catholicus & fidelis ecclesiæ filius. Obtulitque pro parte dicti regis, ipsum facturum quidquid posset ad bonum dictæ unionis, & taliter, quod omnes deberent quietari. Dixit etiam, quod si reperiretur modus per quem isti contendentes desisterent, &c. videbatur & credebat hoc esse utile & bonum pro ipsa unione, & pacificativum totius christianitatis. Secundo, petiit, requisivit & obsecravit, quod de agitatis in præsenti congregatione per reverendissimas paternitas dominorum prælatorum ibidem existentium, instrueretur, ut dictum regem posset debite & ad plenum informare. Tertio, requisivit, quod cum ambaxiatores domini Benedicti veniissent Pisas in honesta & nobili comitiva, qui exponere volebant aliqua, quæ possent ecclesiæ universali proficere, vellent ipsi domini prælati audientiam publicam eisdem concedere. Finaliter protestatus est, attento quod non erat informatus de his, quæ gesta fuerant per ipsos reverendos patres, quod per sui præsentiam non intendebat eisdem consentire, nec aliquo modo approbare. Finito proposito dicti cancellarii regis Aragonum, habitaque incontinenti deliberatione super responsione eisdem ambaxiatoribus facienda per advocatum fiscalem, de mandato dominorum cardinalium & consensu Concilii facta fuit responsio talis in effectu, videlicet, quod primo Concilium sacrum regratiabatur domino regi Aragonum de bono affectu & intentione, &c. Secundo, ad primum petitum, scilicet quod informarentur de actitatis & gestis, &c. Et respondit, quod libenter ex parte Concilii deputarentur & darentur aliqui solemnes viri, qui de præmissis eos ad plenum informarent. Tertio, ad secundum petitum, scilicet quod audientia esset danda illis nunciis Petri de Luna, respondit, quod cum jam tarda esset hora, tunc audiri non poterant, sed darentur commissarii, qui viderent eorum mandatum, quo viso, darent eis audientiam, si danda esset, aut alias facerent quidquid faciendum esset. Quibus dictis, petiit dictus advocatus an placeret Concilio, quod domini cardinales eligerent & deputarent aliquos ad præmissa faciendum. Cui responsum est in turba, *Placet*. Et sic finita fuit dicta sessio.

ANNO CHRISTI 1409.

SESSIO XVIII.

Die sabbati XV. Junii fuit missa solemnis in majori ecclesia celebrata per dominum archiepiscopum Lugdunensem, & ibi prædicavit eleganter episcopus Novarienſis, missus ad Concilium per * Fastinum canis, cujus thema fuit: *Eligite meliorem, & eum ponite super solium*. Ista die venit dominus cardinalis Barrienſis. Eadem die in sero intraverunt domini cardinales conclave, quod erat in domo archiepiscopali Pisana, & erant numero XXIII. cardinales, scilicet x. de obedientia Benedicti, & XIII. de obedientia Gregorii. De obedientia olim Benedicti sunt cardinales Pictavensis, Albanensis, Vivarienſis, Anicienſis episcopi; de Thureyo, de Hispania presbyteri; de Saluciis, S. Angeli senior, de Chalanco & de Barro diaconi cardinales. De obedientia vero Gregorii olim sunt Aquilegienſis, Neapolitanus, Burdigalenſis, Laudenſis, Melitenſis, de Ursinis, Mediolanenſis, de Brancaciis, Barrenſis, de Columna, Ravennas, Bononienſis, & sancti Angeli junior.

* Sic legit codex MS.

Mercurii XXVI. die Junii anno Domini MCCCCIX. circa horam nonam in mane, dominus Petrus de candida Mediolanenſis nuncupatus, de ordine fratrum Minorum, natione Græcus, magister in sacra theologia Parisienſi, electus fuit in summum pontificem, & ejus publicatio publicata in domo archiepiscopali Pisana concorditer, nemine reclamante, qui voca-

vocatus est Alexander V. Quæ quidem electio nunciata fuit in civitate Lucana dicta die circa horam meridiei, per quemdam servientiem armorum papæ. ANNO CHRISTI 1409.

SESSIO XIX.

Lunæ prima die mensis Julii fuit XIX. sessio Concilii generalis, præsidente papa, & ibi fuit in servitio divino longe major solemnitas, quam in sessionibus præcedentibus. Dominus cardinalis de Thureyo celebravit missam, & in fine papa fecit benedictionem. Postmodum cantata fuit letania, & alia consueta, & in letania in illo versu, *Ut hanc sanctam Synodum*, &c. præmissum est, *Ut domnum apostolicum, & sanctam Synodum, & omnes ecclesiasticos ordines*, &c. Post letaniam papa dixit orationes consueras, & incepit *Veni creator Spiritus*, &c. & omnia alia fecit, quæ in aliis præcedentibus sessionibus faciebant episcopi cardinales. Similiter illud *Orate*, quod consueverat proferri per quemdam simplicem cappellanum vel diaconum, ac etiam illud *Erigite vos* protulit unus diaconus cardinalis. Et notandum, quod domino papæ assistebant & ministrabant omnes diaconi cardinales induti dalmaticis albis & mitris, una cum quibusdam aliis prælatis & officiariis. Post expeditionem vero divinorum, dominus cardinalis de Chalanco ascendit pulpitum ecclesiæ, assistentibus sibi tribus episcopis, legit & publicavit decretum electionis domini nostri papæ, per quod approbat eumdem papam concorditer, nemine reclamante, per omnes cardinales fuisse electum. Et deinde singulorum cardinalium subscriptiones propriis manibus factas legit, per quas dictam electionem approbabant domini cardinales, & eumdem pro vero papa tenebant, ac tenere intendebant.

Hoc facto, papa fecit unam notabilem collationem, cujus thema fuit: *Fiat unum ovile & unus pastor*. Et deduxit ponendo tria quæ requiruntur in pastore respectu subditorum, scilicet prudentia, justitia, & clementia, & tria requiruntur in subditis erga prælatum, scilicet fidelitas, obedientia, & obsequium. Item, tria quæ communiter requiruntur in pastore & subditis ad Deum, scilicet fides, spes & caritas. Finita collatione papæ, cardinalis Bononiensis assistentibus sibi duobus vel tribus episcopis, una cum advocato Concilii, existens in pulpito ecclesiæ, legit unam cedulam approbativam omnium processuum & aliorum quæ acta & gesta fuerant per cardinales a die tertia Maji anni D. MCCCCVIII. usque ad primam diem hujus Concilii, necnon omnia facta in Concilio usque in præsens, supplendo insuper ad cautelam omnem defectum, si quis forsan interveniisset in præmissis. Et hoc generaliter nulla expressione facta in specie; qua lecta, fuit par advocatum petitum, an placeret. Ad quod per paucos fuit responsum, placet, nulla tamen declaratione præmissa. Item, lecta fuit per dictum cardinalem Bononiensem una cedula, per quam in effectu papa cum Concilio universali removendum fore decernebat omne impedimentum appositum in beneficiis domini cardinalis de Chalanco, & ipsum impedimentum amovebat. Et petito an placeret, fuit ab aliquibus paucis responsum, placet, quibusdam aliis aperte contradicentibus, aliis tacentibus, & nonnullis murmurantibus. Deinde legit dominus cardinalis aliam cedulam plures articulos continentem, primo quod papa de ambobus collegiis dominorum cardinalium facit unum collegium. Alius articulus quod papa intendit laborare circa reformationem ecclesiæ, tam in capite quam in membris, sicut juraverat cum aliis dominis cardinalibus, de quorum numero tunc erat, & volebat quod nationes eligerent certos deputatos, viros moribus, ætate & scientia providos, provectos, & approbatos, qui de hoc cum ipso domino papa & cardinalibus tractarent. Tertio, quod ipse dominus papa ante recessum dominorum cardinalium, qui venerant ad Concilium, intendebat eos singulariter consolari, sic quod singuli cum lætitia possent ad propria reverti; quod singuli in suis terris & locis informarent reges, & principes, & populum de justitia processus facti contra olim contendentes, & de eorum canonica ejectione, necnon & de legitima & concordi electione papæ. Item, quod papa intendebat mittere suos nuntios ad universas mundi partes, qui, si placeret Concilio, mitterentur non solum ex parte sui, sed etiam Concilii. Et hoc placuit Concilio. ANNO CHRISTI 1409.

Dominica VII. die Julii dominus papa celebravit missam in ecclesia Pisana, in qua interfuerunt cardinales prælati & alii multi de Concilio, induti, scilicet prælati modo suo solito, id est pluvialibus & mitris albis. Missa finita, venit papa una cum cardinalibus & prælatis multis ante ecclesiam in alto tcalfaudo, ubi coronatus fuit per decanum diaconorum, scilicet dominum cardinalem de Saluciis: deinde omnes abbates mitrati ibidem existentes, episcopi, archiepiscopi, patriarchæ ascenderunt equos suos indutos albo, cardinales similiter & papa; & procedentes iverunt processionaliter equestres per villam, ita quod abbates præcedebant, episcopi & ceteri sequebantur. Post patriarchas veniebant cardinales isto modo; scilicet quod cardinales episcopi præcedebant, presbyteri cardinales sequebantur, & postea veniebant diaconi cardinales, postremo sequebatur eos papa indutus pontificalibus & thyara cum tribus coronis coronatus procedendo. Discessit cardinalis de Saluciis a dicta processione, & una cum capitaneo Pisano ivit ad certum locum, ubi erant aliqui Judæi, qui suam legem, scilicet Mosaycam, præsentaverunt sibi in quodam rotulo, quem recepit, & reversus præsentavit eam papæ; qui recepit de manibus dicti cardinalis, & eam post tergum suum projecit dicens: *Legem recipio, sed ceremonialia respuo*, vel similia verba. Papa autem ad domum suam reverso, descendit equum, quem una cum suis ornamentis habuit capitaneus prædictus, quamvis plures stipendiarii vellent & niterentur illum occupare, tamquam expositum, & concessum occupanti.

SER-

ANNO CHRISTI 1409.

SERMO JOANNIS GERSONIS DOCTORIS

Et Cancellarii Parisiensis,

Factus coram Alexandro Papa in Concilio Pisano in die Ascensionis Domini

Adjuva rex cælestis, & tu regina Genitrix Virgo pauperem & inopem de regno Israelitico locuturum.

Ex operibus Joan. Gersonii T. II. p. 131. E MS. Cod. Victor. & Colb. exraxit Dubinius.

Domine, si in tempore hoc restitues regnum Israel? Originaliter Act. 1. 6. & recitative in epistola præsentis Festivitatis. Non sum nescius, Beatissime Pater, vosque cardinales orbis terrarum, & ceteri domini, sapientia clara fulgentes, me subire sermonis opus prorsus impar exiguis viribus. Idcirco pulsabo januas devote regis cælestis, ut imperfectum meum suppleat, humili det gratiam, linguam infantis faciat disertam. Et quo facilius exaudiar, oretur pariter ejus pia Genitrix, illique salutatio præsentetur Angelica. *Ave gratia plena, etc.*

Domine, si in tempore hoc etc. Quæsierunt hoc apostoli ab ascendente Domino eisdem quidem verbis, sed sensu vario; qua varietate, brevitatis studio, præterita, quoniam duplex est regnum Israel, hoc est videntium Deum; alterum cæleste, triumphantis ecclesiæ, cujus cives Deum vident per speciem; alterum terrestre, militantis, cujus cives Deum intuentur per Fidem. Dicam primum quomodo cælestis, deinde terreni ruinas, Ascensio dominica hodie restituerit. Hanc mihi partitionem non meus sensus, sed divinus contulit apostolus; a quo scriptum memini, Deum Patrem proposuisse in dispensatione plenitudinis temporum instaurare omnia in Christo quæ in cælis & quæ in terra sunt. Ecce me docet Apostolus tuus, vas electionis tuæ Domine Jesu, quæ tibi respondere liquerit quærentibus Discipulis. *Domine, si in tempore hoc etc.* Nam si per te essent instauranda quæ sunt in cælis, uti affirmare illum perspicio, quid tibi levius quam hanc illis veritatem respondere, te propterea scandere cælos, ut civitatem diminutam, & magna parte sua per scelus orbatam turpe, reintegrares. Ipsa malorum omnium prima parens superbia, Luciferum illum qui mane oriebatur, cum tertia stellarum parte traxit ad tenebrosum occasum. Et quis crederet non inde regni superni claritatem obumbratam? Tollite ex hoc cælo visibili Luciferum, & cum eo tertiam partem stellarum; cui dubium est noctes obscuriores futuras? Quis nesciat imperfectam remansisse SS. Angelorum societatem, suo numero diminuto? Quis in dubium vocabit, corpus civitatis istius præstantissimorum membrorum avulsione sensisse læsionem, & integritatem pulcherrimam amisisse? Nullus opinor. Ergo claudicabit sanctorum gloria, nec Dei civitas de sui integritate lætabitur. Si natura tanto tempore vacuum insectetur & sic exhorrescat, quo pacto supernas sedes vacuas, oculis æquis aspiciet sanctorum gloria? Denique gaudent Angeli ad pœnitentiam peccatorum. Quod si gaudium ingerant oculis lacrymæ meæ, quid delitiæ meæ? Et si delitiæ meæ gaudium sint Angelorum, quomodo non magis fuisset eorum qui ceciderunt permansio. At illud civitati cælesti deest. Fuisset igitur aliqua sanctorum jucunditas, stantibus Angelis, quæ ruentibus sublata est. Ergo, inquies, confirmati spiritus, ceterorum ruinam mœsti deploraverunt, & qua parte beatorum civitatem luctus ingrederetur? Non dico fleviſse, non mœstos, non tristes extitisse, viderunt culpam peccantium, non inde lætati sunt propter caritatem, neque contristati propter confirmationem. Viderunt deinde pœnam, & lætati sunt justi videndo vindictam atque ad defectionem impiorum affuerunt corditori: etenim Michael & Angeli ejus præliati sunt cum dracone, & putas victoria potitos non inde sumpsisse gaudium? sed aliud est aliquam deesse lætitiam imperfectæ civitati, aliud tristitiam admittere. Nonne vides delectationes ipsas intellectu purissimas & contrarietate carentes, cum adsunt lætificare, cum absunt non contristare? Accessit ad mali cumulum, quod ea superbia quæ conceperat in cælis dolorem, in paradiso terrestri peperit iniquitatem; quando per invidiam indignata carnem eo viliorem ascendere, unde præstantior spiritus corruerat, homini condito ad replendas sedes in cælo vacuefactas, in serpente dirum virus asperſit: sic enim invidia mors intravit in orbem terrarum, quamvis initium extiterit omnis peccati superbia. Ita ex omni parte optatæ restitutioni supernæ civitatis malignus obviabat. Attamen spes eum fefellit; restituta est; immo & amplificata dignitate. Cecidit Lucifer per superbiam; ascendit alius Lucifer per humilitatem. Invectæ tenebræ per occasum primi; purgatæ fuerunt per ortum secundi. Ille minuit sanctorum numerum; ille restauravit & amplificavit diminutum. Ille regni violavit integritatem; iste violatam reparavit. Ille in cælo sedes vacuefecit; iste novis laudatoribus vacuefactas adimplevit. Ille multos ex Angelis, exemplo malo, traxit in præceps; iste plurimos homines justificatos tamquam centesimam ovem prius errantem propriis humeris reportavit in cælos. Iste ex omni parte latan deluditur; nec enim in cælos reascendere potuit, unde tamquam fulgur ceciderat, hoc est, furoris impetu fuerat præcipitatus, & ascensum quem homini, atque restitutionem quam invidit civitati, nullatenus impedire prævaluit. Verum gladio suo manu potentioris electo jugulatur, & dum intentione corrupta ab ingressu gloriæ novos cives prohibere, glorioſumque Dei regnum integritate pulcherrima fraudare satagit, tam civibus fabricat coronas, quam nova dignitate regnum honestat. Lucifer inde cecidit, sol ascendit. Vanitas e cælis ejecta est, veritas in cælo revecta est. Amiserat illa civitas creatum Angelum, & recepit creatorem hominem. Unde & hic verum est illud Apostoli: *Non sicut delictum, ita & donum.* Rom. V. 15. Vis etiam audire novum genus gaudii, quod nisi homo peccasset, civitas illa non sensisset. Non vereor ne nimis audacter loqui videar, cum sequar Bernardum auctorem, qui non putat Deum nostrum totam habiturum gloriæ suæ laudem, donec veniant qui in conspectu Angelorum psallant sibi. *Lætati sumus pro diebus quibus nos humiliasti, annis quibus vidimus mala* Ps. LXXXIX. 15. Hoc genus lætitiæ cæli nescierunt, nisi per ecclesiæ filios, hoc nemo nunquam lætatur, qui nunquam non lætatur. Opportune post tristitiam gaudium subit, post laborem quies, post naufragium portus: placet cunctis securitas; sed ei magis qui timuit. Jucun-

☞ cunda omnibus lux; sed evadendi de potestate tenebrarum jucundior. Transisse de morte ad vitam. vitæ gratiam duplicat; deest laudi si desunt qui dicant: *transivimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium.* Ps. LXV. 12. Hodie felix illa civitas novis exultat gaudiis, ad hunc diem cælestes ruinæ perduraverunt. Ante hunc diem nemo ascendit in cælos, cum de Christo scripserit Propheta, quod *ascendit pandens ante eos iter.* Mich. II. 13. An vero ipso ascendente coascenderint qui cum resurgente resurrexisse leguntur? Animas omni labe purgatas credo, sed de corporibus haud quidquam temere definire velim. Ergo læti fuerunt Angeli Christo concepto, læti nascente, læti prædicante, læti hominem redimente, læti resurgente, sed lætiores ascendente. Quid ita, quia multa docentur mysteria Christo præsente, quæ prius absente nescierunt. Nec id mirum videatur, cum scripsit Apostolus Eph. III. 10. *Innotescere principibus & potestatibus in cælestibus per ecclesiam multiformem sapientiam Dei.* Porro quod prius sola spe tenuerant ruinas suas resarciendas, hodie re lætiore comprehendunt. Quis mihi det, o Domine Jesu, o glorioſissime restitutor regni cælestis? Quis mihi det ut possim concipere quanta intuleris hodie cælis festa gaudiorum, quanta jucunditate Beatorum spirituum agmina ad novam solemnitatem invitaveris, quanta tibi lætitia calcatori torcularis, cum rubris vestimentis cælos introgredienti tota superna Curia certatim obviam venerit, advenisse gratulata est, quantis laudibus triumphatorem prosecuta est, quam jucundis obsequiis in sedem excelsiorem collocare studuerit? Si plus gaudeat super unius peccatoris pœnitentia, quam super nonaginta novem justis, qui ea non egent, Luc. 15. 7. quantum de te gavisa est Deo homine, mortis victore, tot pœnitentes in ipsam domum paternam non reducente, sed reportante, qui ipse es summum ejus gaudium, summus amor, summa suavitas: in te enim tota desiderat conspicere, te sui ipsius oculis ex propinquo contuendum præsentabas. Quam incredibili voluptate sensus omnium intimos tua vox illa permulxit! Congratulamini mihi amici & vicini, quia inveni ovem quæ perierat, inveni drachmam perditam, mortuus filius revixit. Celebremus alacriter, o christianitatis rectores inclyti, celebremus tantam festivitatem, repræsentemus in terris Angelorum lætitiam, quæ pro nostra illis salute partim ingesta est. Nobis congratulemur, quorum est hodie relaxata, immo & captivata captivitas, *ascendens* enim *Christus in altum, captivam duxit captivitatem.* Eph. II. 8. Gaudium ingens: hodie chirographum nostræ damnationis deletum est. Quid ni, illa natura hodie in cælum it, cui dictum ante fuerat, *terra es et in terram ibis.* Gen. I. 19. Et ut thematis sententia concludatur, a Domino in tempore hoc restitutum est cæleste regnum Israel. Hæc pro priori parte nostri sermonis satis sint. *Domine, si in tempore hoc etc.*

Tractetur jam hæc interrogatio de regno peregrinantis ecclesiæ, quod ab Abel justo ducens originem, etsi postea sæpe laboraverit, tamen nunquam universum intercidit. *Sæpe expugnaverunt me a juventute mea, et non potuerunt mihi*, Psalm. 138. 1. Floruit aliquando sub Patriarchis, ducibus, judicibus, regibus, sacerdotibus; verum Apostolorum tempore nationibus subjectum mire defloruerat. Respondetu quærentibus Domine Jesu, non ego, sicuti certe nunc operibus nunc vocibus respondisti, & si minus fortassis ad effectum quærentium, tamen ad veritatem.

Audistis *Joann.* XV. 16. quoniam misi vos ut eatis & fructum afferatis, eripiendo cives Israeliticos e manibus regis Babylonis. Auditis quoniam præcipio vobis Marc. XVI. 14. ut euntes in mundum universum prædicetis evangelium omni creaturæ, ut sitis mihi testes in Jerusalem & in Judæa & Samaria, & usque ad extremum terræ. Cur hoc? Nisi ut quaquaversum hoste depulso, regnum Israeliticum vestro ministerio dilatetur. Hujus rei gratia dedi quosdam vestrum Apostolos, quosdam Prophetas, quosdam Evangelistas, alios autem Pastores & Doctores ad consummationem sanctorum in opus ministerii, Ephes. IV. II. 12. in ædificationem regni Israel. Propterea alteri vestrum alteram manifestationem spiritus partim dedi, partim dabo ad utilitatem reparationis regni desolati; & ne nudos hostium telis exponerem, succinxi lumbos vestros in veritate, indui vos loricam justitiæ, dedi pedum calceos in præparatione Evangelii pacis, contuli scutum Fidei, galeam salutis, & gladium spiritus, quod est verbum Dei. Eph. VI. 24. 15. Quia vero imbecillibus, quales adhuc estis, hæc arma potius forent oneri quam usui: Edico vobis Actor. I. 4. ab Jerosolymis ne discedatis, quoad usque receperitis virtutem Spiritus Sancti supervenientis in vos, qua non arma tantum sine molestia ferre, verum etiam cunctos impetus hostiles elidere, immo & exercitus fundere atque fugare possitis: nam quomodo damna cælestia restituentur, nisi ex his civibus regni terrestris quidam sursum ascenderint?

Hæc illis charus præceptor: cujus vocibus diligenter paruerunt. Unde post Spiritus S. susceptionem *profecti prædicaverunt ubique domino cooperante, et sermonem confirmante sequentibus signis.* Marc. XVI. 20. Ubique circumtulerunt sagittas potentis acutas cum carbonibus desolatoriis, *Psal. CXIX.* 4. ubique vicerunt regna, effugerunt aciem gladii, fortes fuerunt in bello, castra verterunt exterorum, *Hebr. XI.* 33. 34. Ita brevi crevit ecclesia: inclyta facta est & posita est in superbiam sæculorum, dominata est a mari usque ad mare, & a flumine usque ad terminos orbis terrarum. Adoraverunt eam omnes reges, omnes gentes servierunt ei. Ps. LXXI. 8. 11. Sed quid ad hæc Ascensio. Multum per omnem modum. Quippe quamdiu Dominus in terris cum Discipulis conversatus est, humi repsit eorum dilectio, dulciter siquidem eum amaverunt, & præ ejus dilectione spreverunt alia. *Ecce*, inquiunt, *reliquimus omnia, et secuti sumus te.* Matth. XIX. 27. Verum nescio quomodo præsentia visæ carnis, spiritualis amoris puritatem non admittebat. Inde sæpe tamquam carnales objurgantur. Inde Petrus impatienter audiens verbum de morte Magistri, satanas vocatur. *Matth. XVI.* 23. Inde cuncti moleste tulerunt, quod de ascensuri Magistri discessu audierunt. Inde plus illis sapiebat Verbum caro, quam verbum veritas, verbum sapientia, justitia, virtus, pietas. Inde scriptum est illud: *Nisi ego abjero, Paraclitus non veniet.* Joan. XVI. 77. Et illud aliud: *Nondum erat spiritus datus, quia nondum fuerat Jesus glorificatus.* Joan. VII. 39. Sed

post

ANNO CHRISTI 1409.

☞ post Magistri discessionem, aptiores subinde fuerunt sanctum suscipere spiritum, a quo roborati atque firmati discerent amare valide, prædicare veritatem intrepide, frigida corda succendere, discerent plus invenire saporis in Verbo Deo, quam in Verbo homine. Experientur altiorem amoris gradum jam eis ostensum a Christo dicente: *Spiritus est qui vivificat, caro non prodest quidquam*, Jo. VI. 64. Ad hunc gradum Paulus ascendisse videbatur cum dicebat: *Et si cognovimus Christum secundum carnem, sed jam non novimus*, II. Cor. V. 16. Fortassis & Propheta cum diceret: Spiritus ante faciem nostram Christus Dominus. Hujus igitur spiritualis amoris viribus ac robore regnum Israeliticum restituerunt. Sed heu & plus quam millies heu, quam grandis nobis materia lacrymarum objicitur! Circumferamus oculos quocunque libuerit, nusquam pax, nulla tranquillitas, nusquam secura quies, ubique calamitas, afflictio, perturbatio. O me miserum, quomodo regnum ubique diffusum per bellatores inclytos, coarctavit in angustum ac restrinxit rex impius Babylonis, quomodo majorem antiqui regni portionem abstulit Christo, & eam ipsam quæ secundum sibi nomen retinuit, innumeris tempestatibus jactatam afflixit! Nam quota sunt humani generis portio Mahometici, ac ab octingentis ferme annis suave Christi jugum cervicibus excusserunt? Quota Indi feruntur Christianæ Crucis insignibus exornati, sed ecclesiæ Romanæ Primatum ignorare? Quota Græci, ac illos male tempestas a sede Petri disjectos, non modo schismatis, sed nonnullis etiam hæresis macula fœdavit? Latinitas ipsa purior ac immaculatior sedem habet Petri, pro cujus fide, ne deficeret, specialiter oravit ille qui in omnibus exauditus est pro sua reverentia. Ipsa tamen multis quam diuturnis quam violentis schismatibus, tum antea sæpe, tum nostra tempestate miserabiliter concussa languit. Unde nuper tantarum calamitatum impatiens ecclesia multis suspiriis ac gemitibus clamavit ad Dominum: *Domine, si in tempore hoc restitues regnum Israel?* Act. I. 6. Aliqua ex parte audita est. *Excitatus* est tanquam dormiens Dominus, tamquam potens crapulatus a vino. Et percussit inimicos suos in posteriora, opprobrium sempiternum dedit illis, Ps. LXXVII. 65. Asportavit duplicem sobnam, tanquam gallum gallinacium, Isaiæ XXII. 16. 17. 20. & fidelem Eliacim substituit. Nam cujus est ista tua substitutio, Pater Beate, nisi Christi? Unde convocatio Concilii tam mira? Unde prius discordantium inaudita consensio? Unde tot Præsulum ac præsapientum concursus tam celer? Non a Deo certe dissensionis, sed pacis. Non vocavit Papa: fuit Conventiculum. O ridenda ac irrationalis nimium ratio! Neque vero ad quatuor illa Concilia quæ in actis Apostolicis describuntur Petrus vocasse memoratur. Neque synodus Nicæna jussu Silvestri, sed Constantini convenisse legitur. Ad quintum universale Patrum Concilium contra Theodorum Nestorii discipulum, nemine convocante sese certatim Patres exhortati sunt. Fuere ergo conventicula? Cave dixeris. Coluntur a Gregorio tanquam evangelia. Quid si schisma dubios reddit Christianos, quem duorum pro papa colant? Quid si (quod perrarum est) summus Pontifex labatur in hæresim, ut legimus Liberium Arrianæ pravitati subscripsisse, Marcellinum idolis sacrificasse? Quid si in tolerandis oneribus Christianitatem gravaret? An adversus tantos morbos ullam relinquis medelam? Relinquo inquies. Credo sane: nam imperfectam nimium ecclesiasticam politiam astrueres, nec a Deo cujus perfecta sunt opera salubriter institutam, quod credere nefas est, si quis in eam morbus posset incurrere, contra quem nulla posset adhiberi medicina, sed tamen nulla memoratis casibus relinquitur, si non aliquando sine papæ vocatione convenire possit ecclesia libenter hic diutius insisterem, sed brevitate prohibeor.

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

Quoniam ergo te certum ac indubitatum pontificem nobis exhibuit Deus, ut reliqua mala per te tollat, & regnum Israel nimis restrictum iterum ampliet; ad te jam convertitur & clamitat ecclesia quærens: *Domine, si in tempore hoc*, &c. Non ab longis inquit retro diebus quisquam, me summus pontifex in tantam spem erexit recuperandæ meæ dignitatis antiquæ sicuti tu, quem video contrarie dispositum illis qui me dimiserunt. Fac, obsecro, ut non frustra speraverim. Considera etiam atque etiam quod cum mihi donatus es, tuus esse certe desiisti, nec si te vocem Dominum, tu me propterea famulam arbitreris. Sic Sara obediebat Abrahæ dominum illum vocans. Non ego certe tua, sed tu meus, omnia siquidem mea sunt, sive Paulus sive Apollo sive Cephas. Tu te etiam filiorum meorum servum vocas, si non es, cur te vocas? Si vere es, negato Dominum, & vide quantum mihi debes. Si quispiam te filiorum meorum rationabiliter uti velit; non potes te sibi negare vel furari qui suus es, quin per te vel alium suæ necessitati succurras; quamvis nil ambitioni, nihil avaritiæ vel malitiæ debeas: si tantum singulis, quantum universis; certe quantum universis, tantum mihi, quare suspirabunda atque plorabunda peto ut mala mea respicias, ut regnum Israel hoc tempore restituas. Justum petit, Pater Beatissime, eam exaudi, universum studium tuum ad regni sui restitutionem conferas, de vetusta illa Sarac. ruina; quamvis ò si resarciretur. Vix ausi aliquid dicere, licet non existimentur Christiani populi rectores hoc absoluti præcepto quod hodie tuis auribus insonuit. Marc. XVI. 14. *Euntes in mundum universum, prædicate evangelium omni creaturæ*, aliisque similibus, quandiu fuerit aliqua gens sine Christo, nec se putassent Patres eorum Apostoli, nec illi quatuor principales doctores ecclesiæ, post quorum tempora tanta pestis exorta est. Verum ab hac disputatione, brevitatis amor avocat, ac prope rapit ad alia. De Indis quid dicam? Habent Christum, an pure quis doceat? Quis te vetat ad eos mittere qui referant omnia? Facile in eis Fidei sinceritas corrumpitur, cum ecclesiæ Romanæ non cohæreant, a qua Fidei certitudo petenda est.

Impiger extremos currit mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per tela, per ignes.

Et ex te nullus eo curret spe lucrifaciendæ tantæ Gentis? Memento tamen illi te esse debitorem. Jam vero de Græcis loquerer, quibus multa Latini debemus. Verum hunc locum eo negligentius transeo, quod te Græcum erga Græcorum revocationem omnes adhibiturum operas intelligo; festina, Pater, festina, ne fugiat hora, ne labatur occasio desuper oblata, cui non est facile similis reditura. Ad rem feliciter tractandam tempus omnium primum est. Itidem dicendum puto de ea parte Latinorum, quæ nondum tuam claram justitiam insequitur. Sed duobus hominibus humano judicio divinoque condemnatis adhuc inhæret, quoniam

& tua vigilantia, & obedientium principum sedulitate, & veritatis perspicuitate, spes est cito Deo bene juvante redituram. Labore tantum opus est. Igitur his tanta brevitate decursis, pergit iterum ecclesia quærere de ea parte quæ tuam justitiam agnoscit. *Domine, si in tempore hoc &c.* Tecum forte cogitas, cur hoc quærat: nam cum hæc pars sit schismate liberata, quænam in ea ruinæ reparandæ reliquuntur? Gaudet sane schisma esse hinc depulsum, sed non radicitus credit avulsum. Hærent terræ radices, ex quibus pullulaverat malum germen. Veretur ne si non succindantur, denuo repullulet, quare cupit ut fodiat altius labor tuus, non futura sine metu, nisi viderit cunctas malorum germinum stirpes penitus avulsas. Sed quæ sunt, ais, istæ radices? Absit si hoc a mea tenuitate, prorsus absit ut tuam summam sapientiam velim instruere: scio ab insania paululum distare, volentem docere Minervam. Sed effundo coram te cordis mei affectum, immo profero voces ecclesiæ sanctorum, & sine suspicione docendi oro ut eas exaudias. Quis enim nesciat nos in orationibus effundere coram Deo corda nostra, nec eum velle docere? Malo tamen dicat ipsamet ecclesia voces sanctorum suorum, dicat quas velit stirpes exscindi, & quas plantari. En loquitur, non jam in me, sed in eam intendite. Væ miseræ mihi, væ infelici, ex quo dignitatis culmine, manibus iniquorum, detracta sum, quomodo mutatus est color optimus, obfuscatus faciei nitor? Cælestis pulchritudo terrenis sordibus inquinata, exangue corpus effectum, miserandum, incultum, hispidum, vestimentis fragrantibus spoliatum. Ecce rex & conditor meus, me regni sanctorum cælestis expressam imaginem esse decreverat, ut quantum fas esset, terrenarum rerum oblita, cælo propinquarem, & regnum illud supernum oculis mortalium præsentarem. Sic enim sub Moyse nomine dictum fuerat. Exod. XXV. 40. *Vade, omnia facias secundum exemplar tibi monstratum in monte*. Sic retulit postea discipulus quem dilexit, se vidisse *Civitatem sanctam Jerusalem descendentem de cælo, habentem claritatem Dei*. Apoc. XXI. 2. Duplici vero similitudine illam imitabar: Primum quidem, quia sicut in cælesti regno Cherubin, Seraphin & ceteri quinque usque ad Angelos ordinantur sub uno capite Deo, ita in meo corpore sub summo Pontifice Primates vel Patriarchæ, Archiepiscopi & Episcopi, Archipresbyteri, Presbyteri, & Abbates & reliqui. Est alia principalior, & cujus gratia hæc instituta fuit, ut quantum patitur corpus corruptibile quod cælestes habent perfecte, habeant terrestres ex parte. Illi vident per speciem; videant isti per sapientiam & fidem. Illi Deum teneant præsentem per comprehensionem; teneant absentem isti per spem. Illi Deo fruuntur plena caritate; fruantur isti quanta possunt in corpore prægravante. Deum colant & adorent quomodo Beati, casti sint quomodo Beati, sapiant *quæ sursum sunt, non quæ super terram* Coloss. III. 2. quomodo beati; & sic possem discurrere per ceteras virtutes: recte sane sic ordinavit sapiens artifex: nam si propria ratio mea quæritur, & mei collatio ad cælestem civitatem facienda est. Ego sum via, & motus in illam, illa finis ac terminus. Ego peregrinatio raptim transiens, illa patria semper manens. Ego militantium juge certamen, illa lætus victorum triumphus. Ego vallis miseriæ, illa mons lætitiæ. Ego mare tempestuosum, illa portus tranquillus. Ego exilium, illa natale solum. Itaque quemadmodum motus ex suo termino ad quem vadit, sic ego ex illa propriam traho rationem. Quantum ad illam accessero, tantum veritatis acquiro. Si tendere desidero, amisso nomine proprio, in alteram formam convertor. Unde Deus conditor meus ascendens in cælum, quid aliud voluit, quam ut eum mente sequerer quo progrediebatur corpore, ut illic esset cor meum, ubi esset thesaurus meus, amor meus, spes & desiderium? Nonne affixit mihi pennas, quibus in terris corpore jacerem, mente volarem in cælos? Sunt enim pennæ volucris mihi, quæ celsa conscendunt poli, quas sibi cum velox mens induit, terras perosa despicit. Sed quæ sunt illæ? Fides, Spes, Caritas, nihil cum terra commune gerentes, sed totæ cæleste. Nonne secundum has virtutes me consuscitavit Deus, & consedere fecit, in cælestibus in Christo Jesu? O mira atque desiderabilis imitatio, qua cælestior quam terrestrior effecta non dubitor? Omnia civitatis illius ordinem eloquuntur, cæli, sydera, elementa mixta; cum ordinatissimis Legibus Deo serviant. Unde & natura duce, ante Christum meum natum, gentilium Sacerdotum potestates ita erant ordinatæ, ut Archiflaminibus Flamines subessent, a quibus adhuc provinciarum ac diœcesium discretionem partitionemque retineo. Potestates autem terrenas quis ordinatas ambigat? *Non est potestas nisi a Deo, quæ autem a Deo sunt, ordinata sunt*. Rom. XIII. 1. Verum ordinis mei pulchritudo longe præstantior, expressior atque vicinior. Hujus curam præcipuam ac pene unicam, custodibus, quos mihi reliquit in terris, meus conditor mandavit. *Exemplum*, inquiens, *dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis*. Joan. XIII. 15. Si pulcherrimas similitudines cælestis ordinis in terris posui, vos illas servate; vestrum est officium ut ceteros purgetis, illuminetis, perficiatis, quatenus cælestem portent imaginem: idcirco vos purgavi, illuminavi, perfeci; quia nec sordulentum mundificat, nec tenebrosum illuminat, nec diminuta perficiunt. Et vos quales custodes meæ sponsæ substitueritis, etiam atque etiam caute consideretis; quandiu recte his mandatis est obeditum, spiritus valuit, caro jacuit, eximia per totum orbem terrarum diffusa sum. Pax ubique portabatur, ubique recipiebatur, ferrea corda linguis igneis, & verbis ignitis liquescebant. Sed heu! quid de calamitate præsentium temporum querar misera? Quibus, pro cælesti ordine perturbor confusione, & ex similitudine cælesti quæ mihi vita est, ad inferni similitudinem *ubi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat*, Job. 22. quæ mihi mors est, manibus impii pertrahor? Denique ex distinctissima membrorum decentia in chaos Anaxagoreum nisi manus conditoris retentaret, prope dilaberer. Siccine, mi Rex, te sequor? Siccine cælos peto? Siccine Matris cælestis veneratur imago? Vix jam ordo meus, quem instituisti, legitur in libris, quanto minus in moribus? Cernere est archiepiscopos, primates suos vel ignorare vel contemnere; adversus illos aut consuetudinis diuturnæ præscriptionem, aut exceptionem allegare. Et nonne hæc eadem ab inferioribus suis archiepiscopi patiuntur? Cernere est professos paupertatem, ita ut nec in privato, nec in communi sibi quidquam reservaverint, quo liberius in terris charitatis ardore Seraphim, scientiæ plenitudine

Che-

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

☞ Cherubim imitarentur, aut ad Prælaturas nisi. A
bus summis aspirare, aut si hoc non audeant, ANNO CHRISTI 1409.
ad beneficiorum minorum, quod est inusitatius, commendas currere, non veritos ne cum uxore Loth retrospicientes in salis effigiem redigantur, neque satis memores Ananiæ & Saphyræ. Mirum est non alios æque festinare ditari his, quorum professio vetat ditari. Cur enim assidue pulsant aures apostolicas, quatenus nova privilegia valeant extorquere. Si hoc ut publice proficiant, magis quam marsupia repleant, splendide vivant, paupertatem quam voverunt exuant, ipsi viderint; quamquam multa me experientia magistra docuerit, nolim tamen judicare. Videas alios novem ordinibus non contentos; non enim novenis beneficiis saturantur, tam- B
diu novos hiatus pandere quam diu vivant, conjungere domum ad domum, agrum agro copulare, quasi in medio terræ soli habitarent, ipsum væ propheticum pro fabula contemnere *Isaiæ V.* 8. Videas fere omnes summis importunitatibus in leges irruere, dum nunc petunt gratiam obtinendorum simul incompatibilium, nunc in absentia posse fructus colligere, nunc ante annos magnas dignitates assequi, nunc ad sacros ordines non compelli, & mille alia rectis legibus vetita. Ubi nonne est intolerandum magnos prælatos commissos sibi greges lupis exponere, & quotidie ad denariorum regiorum supputationes sedere, non veritos præceptum Apostolicum transgredi. Nemo militans Deo implicat se negotiis sæ C
cularibus, 2. Tim. II. 4. eo sensu quo per sacrosanctum Concilium olim expositum fuit. Quid de illis loquar, de more patriæ pro mitris utuntur galeis; pro veste linea utuntur ferrea; arma ferunt, bella gerunt, fundunt sanguinem, præsules negant, duces exhibent, spiritum nesciunt, carnem fovent; quasi arma militiæ nostræ essent carnalia, & non potentia Deo ad destruendum omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam Dei. Quod si ad hæc arma necessitas vigentior detruserit (uti non unquam accidere fateor) non est magis speranda victoria ex pugna Josue, quam oratione Moysi. Porro illud quam absurdum, in hierar- D
chiis institutos nullos actus hierarchicos exhibere, non purgare, non illuminare, non perficere. Atque utinam exemplo suo malo non inficerent, non errores traherent, ac imperficerent pauperum plebeculam paratam in alterutrum sequi aut bona exempla virtutum, aut prava vitiorum. Quid turpius quam videre doctos aut bene moratos, aut extra ordines jacere, aut in imis collocatos; ignaros autem & improbos altissimum gradum tenere; videre alios esurire, alios ebrios esse. Quod si ad institutionem sacerdotum atque provisionem venire delectet, doleo seminaria seri litium, ubi lites sequi prope nefas est. Vix aliquod beneficium infra prælaturas confertur, quin ipsum, uni E
summus pontifex, alteri vero legatus aliquis, item ordinarius alteri conferat. Quid est hoc aliud quam litium materiam exhibere? Nec illud minus absonum quod magis favoribus humanis, aut gratia, aut metu, aut cupiditate, aut consanguinitate, aut affinitate, aut aliquo impetu animi quam judicio aut delectu provisiones istæ fiunt? Nec ad ea dona spectatur quæ Spiritus S. membris meis variis varia distribuit, ad regimen ordinatum, atque per se sufficiens mei corporis. Unde fit ut auris ad videndum, & audiendum oculus nonnunquam applicetur, similisque cæterorum membrorum confusio fiat,

qua nulla major pernicies. Ex quibus hæc radicibus pullulasse crediderim? Profecto ex fœdis ANNO CHRISTI 1409.
inquinamentis clericorum. Unde periere virtutes, ex quibus secunda similitudo mea ad cælestem Hierarchiam intemerata salvabatur: sublatus est simul omnis decor ordinis, in quo prima fundabatur. Priores illi sub quibus magna felicitate floruit, sapientia cælesti, fideque fervebant. Isti posteriores, carnali prudentia corrumpuntur. Illi inflammabantur amore Dei, isti flagrant amore mundi. Illi firmabantur in vero bono spe solida, isti spe mendacii falsis bonis inhæresunt. Quo fit ut quemadmodum illi per sapientiam spiritus cæterasque claras virtutes meum Regnum fundaverunt, ornaverunt, ampliaverunt, sic isti per carnis prudentiam cæteraque fœda vitia idem diruant, maculent, restringant: Nam cum caro concupiscat adversus spiritum, cui dubium est Leges carnis spiritualem politiam potius subruere quam salvare, deterrere quam emendare, minuere quam augere? Recte dicit Ethnicus: *Imperium facile his artibus retinere quibus initio partum est*. Unde quia meis propugnatoribus artes illæ desunt, quibus mihi dignitatem ac opes antecessores eorum pepererunt, undique in meam dignitatem ac divitias fit impetus. Et sicut ex illis tanquam pacis radicibus pax latissime exorta est; sic ex istis tanquam discordiarum stirpibus omnia schismata & creata sunt & nutrita. O indignum facinus, o sceleratissimam proditionem, milites mei & iidem filii quos ad honores maximos opesque sublimavi, projectis armis sponsi mei, lorica justitiæ, scuto Fidei, galea salutis & gladio spiritus ad hostem capitalem transfugerunt, pactoque turpissimæ pacis fœdere armaturam illius induerunt, loricam injustitiæ, scutum prudentiæ carnalis, galeam amoris mundani, gladium carnis, quod est verbum mendax diaboli. Unde pugnant contra me & in materna viscera vires convertunt. Quos advocem defensores? quos quæram adjutores? quos mihi propugnatores sperem? non a filiis derelicta tantum, sed hostiliter impugnata? Olim sæviente tyrannorum rabie, me tutata est constantia Martyrum; invalescente hæreticorum fraudulenta calliditate, me protexit sapientia doctorum; modo quid agam cum *amici mei & proximi adversum me appropinquaverunt & steterunt*? Psal. XXXVII. 12. An non ergo sunt prudentes congerendis opibus, instruendis dapibus, cumulandis honoribus, pompis fovendis, & negligentes regendis plebibus, alendis pauperibus, diligendis humilibus & superfluitatibus coercendis? An non potius de beneficiis disceptant per leges Justiniani, quam populum erudiant & doceant Legem Christi? doceant dico, immo discant. Nam quem e Sacerdotum numero mihi dabis non ignarum Legis Christi? An non augmentis plus inhiant facultatum, quam lucris animarum? quis autem hæc a carnis prudentia proficisci negaverit? Jam vero multas mihi moverunt lacrymas carnalis amoris argumenta clarissima, cum alium ambitione corruptum, per scelus dignitates rapere conari cernerem, Magnates adire, eorum abuti potentia, per eam vim adhibere, aurum polliceri, minis terrere, allicere blanditiis, fas nefasque confundere, non revocatum neque metu legum neque exemplorum Dathan & Abyron, Simonis Magi, regis Osee. Lugebam quoque cernens alios avaritia rapaci oves spoliare exactionibus, exactiones cumulare, accusationes struere, serere lites, falsis criminibus innocentes impetere, congerere pecunias, terrenis tantummodo negotiis

tiis intendere; quibus ſalubriter conſultum putarent, ſi mallent Ariſtotelem audire quam Apoſtoli præterire mandatum. Ille patribus familias opulentis conſilium dat, ut adminiſtrandarum facultatum atque familiæ negotium procuratoribus imponant, ipſi vero ſimul vivant aut philoſophentur. Sed modicum miror apud iſtos Ariſtotelem contemni, apud quos nihil valet apoſtolorum exemplum ſalubre, qui ne verbum Dei relinquere cogerentur, ſeptem Diacones pro miniſterio menſarum inſtituerunt. *Act.* VI. 2. Nec ſine lacrymis inſpicere poteram alium concubinatu pollui, cui tamen, ut puritatem Angelicam æmuletur, connubium eſt interdictum; luxuriam non clam, ſed in propatulo habere, fœdis factis fœda verba conjungere, dapibus implere ventrem, inebriari vino doctum & ad calicem vigilanti ſtertere naſo; & mille malis aliis prope conſpectis, fluebant mihi lacrymæ, nec fluere deſinent, niſi malas iſtas radices pejorum germinum matres ſucciſſas agnovero. Nam quid poſtremo de ſpe mendaci proferam? Quid ſacerdotes ſperare dicam utrum ſempiternam gloriam? Hæc profecto eorum poſtrema cura eſt. Sed quid? ſperant beneficia conſequi, ſperant emolumenta terrena: ſub nova lege veteraſcunt, novis præmiis æterniſque relictis ad legis Moyſi vetuſtatem reſolvuntur, & ex ſchola credo Stoicorum, non certe chriſtianorum honores iſtos caducos beneficiorum virtutis præmia ducunt. Quod facturos non exiſtimo, niſi ita oculos ad opes honoreſque converterent, ut onera non adverterent, niſi honorum dulcedinem & non ad onerum amaritudinem inſpicerent. An tibi videtur nauclerus ſummis tempeſtatibus uſque ad finem dierum meorum mari jactandus, recte primum putare terrenum commodum quod tantis periculis conjunctum viderit. Non putabit, inquies, niſi tempeſtatis immemor. Ceterum quis viator pro laborum præmio eam pecuniam ſumpſerit, quam, niſi per medios latrones prædoneſque manu ſemper portaverit, poſſidere non liceat? Nullus inquies niſi ſalutis oblitus. Ergo ſi in beneficiis ſtatutum lubricum ſempiternæque pœnæ nimis facile periculum ineſſe certum ſit, quis intelligens non ea magis ſuſcipere metuat timore periculorum, quam quærat ſpe commodorum? Quo circa ſoleo mirari, quid id ſibi voluerunt qui primum gratias expectativas applantaverunt: ſed ut video jam dudum vera rerum vocabula amiſſa ſunt.

Habes itaque vel maximas afflictionis meæ cauſas, quia dum omnes quæ ſua ſunt quærunt, non quæ Jeſu Chriſti, & quod ſibi utile eſt, non quod multis, dum ſuavis carnis paſtui tantum carnales intendunt, currunt ad honores, onera rejiciunt, quærunt jucunda, moleſta fugiunt, quod in alieno ſtatu dulce viderint ad ſe rapere, quod in proprio amarum cognoverunt in alios projicere moliuntur. Inde diſcordiæ, lites, ſchiſmata, rixæ, ſimultates, & totius ordinis mei turpiſſima confuſio. Quæro Domine ſi ab his poſtibus hoc tempore liberabis ac reſtitues regnum Iſrael? Et precor ut reſtituas; quod facturum ſubinde ſpero: quippe ſpiritualibus litteris eruditiſſimus, ſacerdotes Dei legem ignorare non feres, uti ſine damnationis periculis ignorare nequeunt; quod multis auctoritatibus ſacræ ſcripturæ confirmarem; ſed brevitati ſtudendum eſt. Denique cum a puero te cæleſtis religio ſuſceptum adeo ſpiritualiter vivere docuerit, ut id tibi in naturam converſum ſit, advocabis ſpirituales viros ad beneficia, ab his carnales arcebis. Excludes quos ſpes improba ad importune petendum impulerit, ſed invitos intrare coges, quos parvi pendere terrena, comparatione cæleſtium agnoveris. Exinde confuſionem præſentis temporis reduces ad diſtinctionem ordinis. Coges quemque ſuum tenere locum, ſuo gradu contentari, officium exercere ordinis ſucepti, limites non excedere, non perturbare terminos poſitos a patribus. Jubebis quemlibet eſſe contentum menſura ſtatum decente. Et quoniam pravæ cupiditati terminum imponit nemo, tu omnibus præficere conaberis. Præcipies ſeminare ſpiritualia, qui metunt carnalia. E contra leges recte latas, quantalibet importunitate petentium fatigeris, nunquam diſpenſabis, niſi aut neceſſitas urgeat, aut communis provocet utilitas: alioquin fuerit potius crudelis diſſipatio quam juſta diſpenſatio. Cavebis diſpenſationem ipſam lege communiorem facere, ne turpe ſit, ſi regulam ſua vincat exceptio. Si hæc feceris, ad quæ te ſucepti officii debitum aſtringit, tum ſchiſmatum avulſis radicibus pax ipſa chriſtiana ſibi terrarum orbem denuo vendicabit. Et in hoc poſitum eſt unicum pacis ſtabile fundamentum, ſine quo ſi quis ædificare voluerit, nihilo plus agit quam ſi det operam ut gravia tecta parietibus arundineis ſuperimponat. Morum corruptio fuit prima cauſa mali; quare morum correctio erit prima cauſa boni. Verum hic labor, hoc opus eſt, ne hoc facere poſſis, niſi te propinqui tui ac domeſtici juverint. Proinde Gregoriano exemplo perſuaſus advocabis tibi tantorum laborum ſocios clericorum ac religioſorum quoſque prudentiſſimos ac optimos: ornabis domum tuam ſanctis, prudentibus, modeſtis, integris, incorruptis. Quam enim domum decet ſanctitudo, ſi non tuam domine? Certe parum profuture eſt tua unius juſtitia, ſi eum vicerit diſſimilis aliorum affectio. Uteris ſubinde membris tuis, regiſque ſummi ſecutus exemplum, quemadmodum ab illo diſcurrunt aſſidue ſpiritus Angelici ad hominum miniſteria, ſic diriges per orbem terrarum pacis nuncio. Vide tamen qualibus membris utaris; ſunt quædam paralytica; ſi volueris in dextrum movere, prave potius ferentur in ſiniſtrum. Proinde magna cura tibi ſubeunda eſt, ut ad hoc miniſterium idonea deligas. Poſt habebis rerum minorum curas, ut hinc maxime major ac efficacior inſervias. Vide quæſo ſi careas oneribus, vide ſi quis alius tanta ſollicitudine fatigetur, quanta tu. Vere hoc dixerim: ſummus honor, ſummum onus. Sed ne te onus terreat ſi bene miniſtraveris: ſummi oneris ſummum præmium. Vide denique, ſi non tibi incumbat cum eximio Rege pſallere, durum quidem, ſed vigilantis viri canticum: *Si dedero ſomnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem, & requiem temporibus meis, donec inveniam locum Domino*, Pſal. CXXXI. 4. Sed quem locum? pacem nempe. *In pace factus eſt locus ejus*, Pſ. LXXV. 3. ſed quænam eſt hæc pax? tranquilla bonorum concordia. *Non* enim *eſt pax impiis, dicit Dominus*, Iſaiæ XLVIII. 22. Tolle igitur vitia, reduc virtutes. Redde mihi formam, redde vitam, redde etiam cum domino gratum locum invenire, cum hoc tempore regnum Iſrael reſtiteris. Hæc eccl. tecum. Cujus vocibus nihil aliud adjicio, niſi precationem humilem, ut ſub tuo pontificio pulchræ pacis dilatationem ampliſſimam videre poſſimus. Amen.

FI O.

FLORENTINUS CONVENTUS

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

Ad ſubtrahendam ſeu ſubtractam a Gregorio XII. obedientiam approbandam & confirmandam.

Anno 1409. *habitus.*

ADMONITIO JOANNIS DOM. MANSI.

RECeſſum ab obſequio Gregorii XII. meditans Florentinorum publicus magiſtratus, non continuo totum imperium ejus excutiendum cenſet, ſed per partes. Primo igitur nullum Pontifici eſſe voluerunt jus in beneficia eccleſiaſtica, ſi quæ interim juſto poſſeſſore vacaſſe contigerit. Id vero edixerunt decreto rogato die XXVI. Januarii, quod cum integrum hic offeratur, ſupervacaneum duco ejus ſummam hic explicare. Cum hæc quiete ſucceſſiſſent; proceſſum ad conſultandum, num omnis in pontificem obedientia ſubtrahenda eſſet, quoadusque ingenti animorum contentione agitata lis ardua in Concilio definiretur. Eo Concilio epiſcopi provinciales, & quidquid erat virorum in ſacra ſcientia peritorum in conſultationem vocati ſunt. Definierunt nemini ex pontificibus parendum, ut vel ſic admoniti ſive ipſi pariter in Concilium Piſanum convenirent vel dignitate cederent. Conceſſo ſibi hoc jure non ſtatim utendum judicarunt Florentini; ſed litteris ad Gregorium & legatis miſſis, quid ſibi conſilii datum eſſet aperuerunt; ſimul vero monuerunt decreviſſe ſe nihil innovare uſque ad diem XXVI. Martii; tunc vero omni abjecta cunctatione receſſuros ſe ab officio profitebantur; ſiquidem ille in recuſanda eccleſiæ pace perſeveraſſet. Malum illud evertendum ſibi cenſuit Gregorius; ſtatimque ad eos deſtinavit legatos ſuos edoctos de iis quæ litteris & legationibus Florentinorum reponenda erant. Id vero reminiſcentiæ gratia chartis conſignata illis tradidit; idemque ſcriptum hic perducitur ex Martene. Fruſtra tamen ille; nam Florentini Piſano Concilio favorem ſuum & auctoritatem impenderunt.

CONVENTUS PRÆLATORUM FLORENTINORUM

Ad ſubtrahendam ſeu ſubtractam a Gregorio XII. obedientiam approbandam & confirmandam.

Ex Mart. Vet. Mon. t. VII. p. 937.

CONſiderantes magnifici & excelſi domini priores artium & vexillifer juſtitiæ populi & communis Florentiæ, nec non & ipſorum honoranda collegia, quod nihil eſt in hac vita mortali diligentiori cura inquirendum, nihil magis neceſſarium ad animarum ſalutem, ad Dei honorem, & ad militantis eccleſiæ liberationem, quam his duris & miſerabilibus temporibus, & in hac deflenda & abominanda a cunctis fidelibus eccleſiæ ſanctæ ſciſſura, in hoc pernicioſiſſimo errore, quo periculoſe nimis grex Chriſti diviſus eſt, ea procurare quæ ad pacem ſunt, atque ſanctam & veram unitatem populi chriſtiani, & ad extirpandum ex ipſa chriſtiana religione monſtruoſum ipſum & peſtiferum ſchiſma, quod fere triginta annis ad magnam animarum perniciem in ipſius eccleſiæ corde miſerabiliter hæſit. Et cum ipſi magnifici domini & eorum collegia, cum his qui ſub eorum ditione continentur, ipſius eccleſiæ membrum ſint, & omnia uſque in præſentem diem cum cordis puritate & animorum ſinceritate ob eorum debitum fecerint, non ſumtibus, non laboribus, non periculis, nulli denique rei parcentes, quæ proficua & ſalutaria ad ipſius eccleſiæ pacem judicarent, apud eum multis variis, honeſtis & efficacibus rationibus & modis inſtando, qui ſe Gregorium XII. appellat, quæ omnia ſigillatim exprimere longiſſimum eſſet, & cum omnis eorum labor uſque in præſentem diem incaſſum fuerit, nihilque eorum ſancti conatus profecerint apud ipſum dominum Gregorium, ſed omnem prorſus ſpem amiſerint poſſe eum reducere ad ſanctam & neceſſariam unitatem Chriſtianam, quam Deo & hominibus promiſit, juravit & vovit, niſi fortiora remedia adhibeantur: ac etiam conſiderantes præfati magnifici domini & eorum collegia, quamadmodum S. Spiritu inſpirante, ut pie credendum eſt, duo ſacroſancta collegia reverendiſſimorum dominorum cardinalium, videlicet collegium illud quod Gallicum apud quoſdam appellatum eſt, & aliud quod Italicum, ab eorum capitibus, ſcilicet a præfato domino Gregorio, & ab eo qui ſe Benedictum XIII. appellat, diſceſſerunt, prorſuſque deſperati poſſe eos de papatu contendentes, ad reintegrandam eccleſiam adducere, in unum ſe conjunxerunt in tanta unitate, ut vere de eis dici poſſit, quod cor unum ſint & anima una. Nec non penſantes ipſi domini priores & ſua collegia, quod domini cardinales indefeſſis ſtudiis, prout Deo promiſerunt, & ex ipſorum debito ſunt aſtricti, rebus cunctis mortalibus ſpretis, procuraverunt, procurantque recta & ſancta voluntate Chriſtianam pacem, & maxime regia via, ea ſcilicet, qua alias eccleſiæ perturbationibus ſubventum eſt, videlicet per generale & ſanctum Concilium totius Chriſtiani populi, quod celebrandum ipſi domini cardinales mandaverunt in civitate Piſarum, eiſdem ad hoc ſanctum negotium peragendum a Florentino populo conceſſa. Advertentes præterea, & ſecum diligenter conſiderantes quamdam eiſdem dominis prioribus requiſitionem factam per ipſos reverendiſſimos dominos & patres, dominos cardinales, cujus hic eſt effectus, quod Florentinus populus, quemadmodum obligatus eſt, ipſe & reliqui Chriſtiani, ſecundum Deum & ſacrorum canonum diſpoſitiones, poſtquam aliter haberi eccleſiæ pax nequit, ad hoc ut hoc ſchiſma tollatur, omnem obedientiam auferre debet præfato domino Gregorio, tamquam a chriſtianæ religionis vaſtatore & nutritore inveterati in ipſa eccleſia ſchiſmatis, & propterea crimine hæreſis affecto. Aſſerentes quoque ipſi domini cardinales hoc præterea ideo faciendum eſſe, ut omni metu ſepoſito, liberius eccleſiæ prælati poſſint ſanctiſſimo generali Concilio intereſſe, & labenti

ti ecclesiæ in miserandam ruinam, priusquam funditus deleatur, gratia Dei juvante, opem ferre, quam quidem petitionem ac alia quæque supra narrata animis volventes præfati magnifici domini priores, ac etiam habentes ante oculos Deum, & secundum ejus voluntatem incedere in his gravibus & magnis negotiis volentes, ac etiam studere, quantum eis divina bonitate permittitur, christianæ reconciliationi, nihilque omittere, quod auxilium aliquod laboranti ecclesiæ possit afferre, ne sub specie boni in aliquo decipiantur, & ne quicquam, quod contra sanctas institutiones ecclesiæ sit, per errorem faciendo & omittendo, committatur, decreverunt velle in istis eorum Consilium sequi, quos sciunt Deum timentes esse, & qui noverunt quomodo in divinis rebus sit incedendum, quidve divino & humano jure liceat vel non liceat, & quibus cura est Florentini populi in spiritualibus secundum ecclesiæ ordinationem commissa. Quapropter ipsi magnifici domini priores in palatio residentiæ domini episcopi Florentini, infrascriptos reverendos patres & dominos archiepiscopum, episcopos, prælatos, abbates, professores sacræ paginæ, religiosos, & utriusque juris doctores congregari fecerunt, & ipsis sic congregatis, ipsi magnifici domini priores & vexillifer justitiæ supradicta & alia ad rem facientia narraverunt, & ab ipsis consilium postulaverunt, utrum secundum Deum, bonam conscientiam & jus possent & deberent juxta petitionem dominorum cardinalium omnem obedientiam auferre a domno Gregorio. Qui siquidem infrascripti omnes ad requisitionem ipsorum magnificorum dominorum priorum juraverunt in manibus reverendi patris in Christo domini episcopi Florentini, se in hac materia ea dicturos esse atque consulturos, omnibus aliis postpositis, quæ secundum Deum, bonam & rectam conscientiam, & secundum Dei ordinationem, jus & veritatem esse * crediderint. Unde subsecutum est; quod hodie hac præsenti die infrascripti omnes, exceptis tantum tribus, qui inferius describentur, habitis prius tamen inter se omnes aliquibus diebus magnis & longis disputationibus, tractatibus & allegationibus, & allegatis omnibus sacris canonibus, decretalibus, glossis, auctoritatibus sanctorum doctorum ecclesiæ, ac juribus omnibus ad partem affirmativam atque negativam facientibus, ipsisque diligenter discussis & examinatis, & interpretatis fideliter, pure atque canonice, ac facto præsentis schismatis plene examinato & diligentissime considerato, inspirati, ut pie credendum est, Sancto Spiritu, atque gratia Dei & Redemptoris nostri Jesu Christi, ob cujus ecclesiæ salutem congregati sunt & laboraverunt, atque glorioſissimæ Virginis reginæ cælorum Mariæ, omnes & quilibet de per se unanimiter interrogati, singulatim per me Petrum notarium & cancellarium infrascriptum dixerunt, consuluerunt, declaraverunt, determinaverunt, quod secundum Deum, bonam, puram & sanctam conscientiam, secundum sanctas ecclesiæ institutiones, veritatem & jura, pro bono universali sanctæ matris ecclesiæ, & pro inducendo in populum Christianum sanctam & immaculatam pacem & veram unitatem, & pro schismate tollendo, magnifici domini priores & eorum veneranda collegia, cum universo clero & populo Florentino, & omnibus cujuscumque status, qui sub eorum jurisdictione continentur, possunt & debent, atque astringuntur sub mortali peccato, omnem obedientiam, assistentiam, auxilium atque favorem ab domino Gregorio subtrahere & amovere, tamquam a nutritore universalis & inveterati schismatis in ecclesia Dei, & dissipatore gregis dominici, & ecclesiæ sanctæ Dei subversore, & tamquam a violatore obligationis, juramenti & voti, quam & quod Deo & christianis omnibus solemniter fecit, ut publicis documentis in conclavi & post factis, continetur & habetur. Et me Petrum notarium & cancellarium infrascriptum, tamquam personam publicam, ipsorum declaratione rogaverunt, quatenus de hac ipsorum determinatione, ad perpetuam rei hujus memoriam, publicum conficiam instrumentum. Et quo prædicta majorem obtineant firmitatem, unusquisque infrascriptorum propria manu se subscripsit, & præsentem paginam propriis sigillis munivit.

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

(a) Ego Alammannus archiepiscopus Pisanus omnia suprascripta approbo & confirmo, ideo propria manu me subscripsi & signavi meo sigillo secreto. Hoc eodem modo infrascripti se subscripserunt.

(a) Subscriptiones desunt in cod. Chauveliniano.

Dominus Jacobus episcopus Florentinus.
Dominus Ludovicus episcopus Wlteranus.
Dominus Petrus episcopus Aretinus.
Frater Bernardus de Gianſglaziis, generalis Vallis-umbrosæ.
Frater Honofrius de Florentia, prior eremi Camaldulensis.
Frater Bernardus de Florentia abbas monasterii S. Michaelis de Podio Bonizi, theologiæ professor.
Frater Thomas de Firmo theologiæ professor, generalis Prædicatorum.
Frater Antonius de Pecto ordinis Minorum generalis.
Frater Matthæus de Bononia theologiæ professor, generalis Carmelitarum.
Frater Felix abbas monasterii S. Salvatoris de Septimo.
Cappone de Capponibus de Florentia, præpositus Florentinus et Aretinus.
Johannes de Albicis canonicus Florentinus.
Bonosus Florentiæ de Federigis canonicus Florentinus.
Dereninus de Pecoris canonicus Florentinus.
Franciscus de Ancellensibus canonicus Florentinus.
Johannes de Riccis canonicus Florentinus.
Frater Nicolaus *de Sosco* decretorum doctor.
Johannes abbas S. Floræ de Aretio.
Jacobus de Campo utriusque juris doctor.
Frater Laurentius de Boronteis decretorum doctor.
Albertus de Albicis de Florentia.
Nicolaus abbas S. Mariæ monasterii.
Baldassar abbas monasterii de Passignano.
Domnus Bastianus abbas S. Salvatoris Camaldulii.
Hieronymus Gilii de Florentia decretorum doctor.
Laurentius abbas monasterii S. Petri.
Lazarus prior plebis de Balneo.
Frater Gaspar abbas monasterii S. Trinitatis.
Richardus abbas S. Pancratii.
Antonius abbas S. Pauli de Razulo.
Albertus de Albicis ordinis Prædicatorum magister.
Michael P. *Thim* professor theologiæ.
Frater Leonardus theologiæ professor.
Frater Andreas Tomæ professor theologiæ.

Fra-

Frater Jacobus de Piſis profeſſor theologiæ. A
Frater Michael Johannis profeſſor, &c.
ANNO CHRISTI 1409. Frater Michael de Fegehino profeſſor, &c.
Frater Lottus ordinis Minorum inquiſitor.
Magiſter Johannes Georginii de Bononia miniſter Fr. Minorum.
Frater Matthæus de Parma miniſter provinciæ Romaniæ.
Magiſter Johannes Johannis de Florentia profeſſor.
Frater Jacobus Fei profeſſor.
Frater Bartholomæus de Bononia profeſſor.
Antonius de Maſſa profeſſor.
Frater Benedictus de Teſtis profeſſor.
Frater Valentinus Urlac. profeſſor.
Frater Hieronymus de Faventia baccalaureus. B
Bartholomæus abbas de Pyppio.
Johannes prior S. Fabiani de Prato.
Frater Antonius Petri prior generalis Armenorum.
Frater Michael abbas.
Frater Johannes Petri abbas.
Frater Laurentius de Florentia profeſſor.
Frater Simon de Tornaquantis profeſſor.
Frater Gabriel de Spoleto profeſſor.
Frater Antonius de Rignano profeſſor.
Frater Zenobius de Florentia prior provincialis Provinciæ.
Magiſter Bartholomæus de Piſis.
Frater magiſter Jo. de Sedoggiis.
Frater Antonius Salvi de Florentia baccaC laureus.
Frater Nicolaus de Caſſis baccalaureus.
Frater Jo. Leonardi profeſſor.
Frater Jo. de Sicilia.
Frater Lucas Hiſpanus ordinis S. Salvatoris ſub conſtitutionibus B. Brigidæ, gubernator monaſterii Paradiſi.
Frater Antonius de Alexandris profeſſor.
Frater Perius de Roma profeſſor.
Frater Antonius de Paſſignano profeſſor.
Frater Dominicus Bartholi de Florentia prior canonicus.
Domnus Simon Matthæi.
Frater Zenobius abbas.
Simon Jeremiæ canonicus Piſanus. D
Petrus canonicus Piſanus.
Frater Dominicus Rioſtri de Florentia baccalaureus.
Frater Thomas Jacobi de Regno.
Frater Antonius Simonis baccalaureus.
Julianus Cucchi.
Lucas canonicus S. Mariæ majoris.
Philippus de Corſinis doctor.
Stephanus Bonacurſi doctor.
Laurentius de Ridolphis doctor.
Roſſus Andreoſſus doctor.
Bartholomæus de Poplechis doctor.
Torellus de Torrellis doctor.
Richardus *Delbene* doctor.
Johannes P. Ruſtan. doctor. E
Marcellus de Strozzis.
Franciſcus de Marchiavellis doctor.
Dominicus P. Mini doctor.
Petrus de Beccanugis doctor.

Ego Petrus S. Mini, S. Dominici civis & notarius Florentiæ & magnifici communis Florentiæ cancellarius, & imperiali auctoritate judex ordinarius, prædictis omnibus dum agerentur præſens interfui.

EPISTOLA FLORENTINORUM

ANNO CHRISTI 1409.

Ad dominum Gregorium papam XII.

Declarant ſe ei ſuam certis conditionibus obedientiam ſubtraxiſſe.

1. NEmo eſt tam expers rationis, ſanctiſſime ac beatiſſime in Chriſto pater, qui inficiari poſſit omnes qui Chriſtianam religionem profitentur, rebus cunctis mortalibus poſthabitis, non debere, etiam ſi opus fuerit, vitam morti exponendo, eccleſiæ ſanctæ Dei pacem quærere. Quid enim, ſi terrena ſapere voluerimus, & cœca nimis inanium caducarumque rerum cupiditate teneri, magis neceſſarium, magis utile, magis divinum miſeræ & afflictæ nimis eccleſiæ excogitari poteſt, quam peſtifero ſchiſmate ſublato, non duas, proh dolor! ſed unam eccleſiam aſpicere, & hanc pulcherrimam Chriſti ſponſam, quam ipſe pretioſiſſimo ſanguine ſuo conſtituit, non in partes duas ſectam & duobus capitibus deformatam, ſed integram & unico redimitam capite; & in ea eſſe pulchritudine, qua eam Dominus noſter exornavit? Nos igitur cum divina bonitate non inferius membrum ipſius eccleſiæ ſimus, nulla in re debere nos enixe magis atque diligentiori cura laborare judicamus, quam dare pro viribus operam ut tam ingens malum, tam ſæva tempeſtas, quæ ſanctiſſimos ac pulcherrimos eccleſiæ parietes diſturbat, evertit, & miſeranda ruina deformat, penitus tollatur, tranquilla & ſerena pax Chriſtianis reſtituatur. Hoc igitur ſanctum deſiderium noſtrum, hæc egregia voluntas, quæ nobis divinitus inſerta eſt, eo populum noſtrum deduxit, ut nihil durum æſtimet, nihil laborioſum, quod ad Chriſtianæ religionis reintegrationem cederet. Hinc ſubſecutum eſt, ut non ſumtus, non labores, non pericula pro hac tam neceſſaria re declinaverimus. Nota ſunt hæc beatitudini veſtræ, propterea ea exprimere obmittimus. Deo nota ſunt, cui ut placeremus, ad hæc facienda devenimus, & ipſe nobis eſt teſtis, ſinceris animis & recta mente Chriſtianam a nobis pacem procuratam eſſe.

2. Experti tamen ſumus novem legationes noſtras quas ad beatitudinem veſtram infra biennium, & duas alias præſtantiſſimorum civium noſtrorum ad adverſarium veſtrum, qui ſe Benedictum XIII. appellat tranſmiſſas rogatu veſtro, nihil uſque in præſentem diem profeciſſe. Nihil etiam valuit, quod tam benigne, tam multa florenorum millia infra tam parvum temporis ſpatium pro unitate conſequenda, ex beneficiis, quæ in noſtris finibus ſunt, colligi ſumus paſſi. Nihil valuerunt infinitæ propemodum ſupplices exhortationes noſtræ, nihil preces, quas apud vos porreximus, nihil tam uberes, tam amplæ oblationes noſtræ, quibus non ſolum facultates noſtras, ſed ſanguinem quoque pro eccleſiæ ſalute benignitati veſtræ obtulimus; nihil potuit quod Florentinam, Piſanam, & alias civitates & oppida noſtra non ſemel tantum concedere pro tractatu unitatis obtulimus; nihil denique alia opera noſtra profuere: cujus rei culpa apud quem ſit, nolumus indicare. Deus enim hoc ipſe indicabit. Quid igitur, cum omnia fruſtra Florentinus populus tentaverit, conatus ſit, & vera ſimplicitate egerit, quæ ad gregem Dominicum reintegran-

dum

dum profícua judicaret, facere debebat, an sanctum obmittere principium ? non vere. Scriptum est enim, non qui incœperit, sed *qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.* ANNO CHRISTI 1409.

3. Cum ergo sanctum & universale Concilium a reverendissimis dominis cardinalibus celebratum iri cognoverimus, & ab ipsis rogaremur, ut in urbe nostra Pisana eis permitteremus sacrum Concilium celebrari ; non tantum hoc assentiri voluimus, sed ne divinam majestatem offenderemus, aut contra sanctæ ecclesiæ instituta faceremus, doctorum hominum in sacris litteris, Deumque timentium consilium sequi decrevimus, a quibus tandem nobis consultum fuit, ad ipsos dominos cardinales, cum ita se ecclesiæ conditio haberet, universalis Concilii convocationem spectare, neque nos sine gravi Dei offensa, cum Christiani simus, posse ipsorum sanctam petitionem non implere. Valuit igitur plus apud nos Dei causa, quam ulla hominum gratia, neque timuimus propterea periculo quopiam humano nos submittere; sed in Deo ponentes fiduciam nostram ad ipsam civitatem concedendam pro ipsa sancta Synodo devenimus, ne ob commodi loci defectum, hæc sancta & necessaria ad Christianam pacem Concilii convocatio impediretur, aut ratione aliqua differretur. Quo facto, per egregios oratores nostros supplicavimus beatitudinem vestram, ut dignaremini exemplo redemtoris nostri, qui exinanivit semetipsum, formam servi accipiens, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, humilitatem induere, & non ad mortem eundo, quam etiam nequaquam recusare pro salute Christiani populi debetis; sed ad sacram & universalem Synodum præfatam accedere, quoniam & via renuntiationis papatui quæ tractabatur, in totum sublata esset, & Concilium illud quod congregandum mandaveratis, non poterat ex duabus ecclesiis quæ constitutæ sunt unam facere, renuistis id quidem, ut nostis.

4. Quamobrem volentes divinæ inhærere voluntati, & ab ea lege sua non discedere, cum crebro a reverendissimis dominis cardinalibus, atque a quibusdam magnis principibus christianis, nonnullisque sanctis hominibus moneremur, labi nos in perniciem animarum nostrarum, si quam obedientiam sanctitati vestræ præstaremus, postquam non juramentis, non votis, quibus Deo & christianis omnibus vos obligastis, non supplicationibus totius ferme populi christiani adduceremini ad pacem & unitatem sanctissimam christianæ religionis. Perturbavit nos sane admodum talis hæc admonitio, & undique nobis angor & angustiæ erant; patri & capiti nostro & in spiritualibus domino obedientiam amovere cor nostrum acri dolore vulnerabat. Ex altera parte metus divini judicii, & caritas quam ad salutem animarum gerimus, quam salutem omnibus scimus esse rebus anteponendam, alia ex parte pene incredibiliter nos anxios reddebat. Hac in perturbatione nobis existentibus, nihil melius est visum, quam id videre, quod secundum sacras ecclesiæ institutiones, & Dei voluntatem a nobis esset faciendum.

5. Convocari ergo fecimus omnes prælatos, professores sacræ paginæ, & decretorum legumque doctores, nonnullosque religiosos sanctosque viros, in locis ditioni nostræ subjectis degentes, a quibus unanimiter, jurejurando tamen prius in manibus Florentini episcopi præstito, determinatum fuit, quod nisi a vobis desciremus, & omnem obedientiam auferremus, animas nostras mortali peccato occidebamus; quod quam luctuosum, quam grave, quamve durum nobis videretur, non facile exprimeremus. Sed prius quam ad hoc, ad quod necessitate, quæ nulli est legi subjecta, induceremur, tentandum esse rursum per oratorem nostrum virum egregium ac peritissimum dominum Stephanum Bonaccursum, an vos adducere posemus supplicationibus & oblationibus illis beatitudini vestræ factis, ut pro pace ecclesiæ danda, ad universale Concilium Pisis celebrandum veniret. Ex qua quidem nostra legatione, ut nostis, nullus est effectus subsecutus. Quid faceret ergo, sancte pater, populus Florentinus, videns & sciens quod in mortem æternam se præcipitaret, Deum tam graviter offenderet ? Eamne obedientiam præstaret, quæ inveteratum schisma nutriret, quæ paci Christianæ inimica esset ? In his tamen difficultatibus durisque rebus, & in hac necessitate, in quam devenimus, quod mitius fuit humaniusve delegimus. Subtraximus a vobis enim obedientiam omnem, prout per particulare Concilium, quod in nostra civitate tenuimus, determinatum fuit, non tamen aliter, quam solet prudens & pius filius, qui urgente necessitate, & legitima causa subsistente, impellitur flens gemensque graviter, patrem relinquere, & ejus imperium & obedientiam, ac si ignotus esset, non attendere. Verum has adjecimus conditiones, quod hæc obedientiæ subtractio, non ante sextum & vicesimum diem futuri proximi mensis Martii locum habeat; ac etiam declaravimus, quod si infra hoc tempus mansuetudo vestra dignata fuerit ad præfatum universale sanctum Concilium accedere, seque libere & sponte determinationi ipsius Synodi submittere, atque determinationi præfatæ stare vos obligabitis; vel si decreveritis infra præfatum vicesimum sextum diem per vos vel legitimum procuratorem vestrum, cum pleno & irrevocabili mandato, ad prædictam renuntiationem papatui in manibus reverendissimorum patrum et dominorum cardinalium Pisis existentium, aut alterius cujuscumque speciale mandatum ad prædicta habentis ab ipsis dominis cardinalibus; tunc et in his casibus hæc subtractio obedientiæ pro nihilo habenda est, ac si facta non esset.

6. Tandem ut finem scribendi faciamus, testis est nobis, beatissime pater, testis est conscientia nostra, quam ardenter exoptemus, ut ita vos geratis, quod minime necessarium sit hanc subtractionem obedientiæ locum habere. Vos igitur pro salute animæ vestræ et omnium Christianorum, per plagas illas sanctissimas redemptoris nostri Domini Jesu Christi, per pretiosissimum ejus sanguinem, a quo ecclesiam sanctam fundavit, per illum sanctum lignum crucis, in quo ipse pendens, mortem et superbiam destruxit, et pacem humano generi dedit, vos oramus atque obtestamur, ut exsurgatis in mansuetudine et humilitate, et huic sancto et universali Concilio, suæ vos determinationi subjiciendo, interesse dignemini, aut aliam sanctam, quam supra retulimus renuntiationis viam amplecti, ut tandem indubitata et vera pax ecclesiæ sanctæ reddatur. Nos vero beatitudini vestræ, illi honestæ et societati quam nobiscum habere decreveritis, omnem rationabilem libertatem et salvum conductum, quem postulaveritis, ut liberius ad ipsam civi-

tatem

tatem Pisarum accedere valeatis, et generali Concilio interesse tenore præsentium pollicemur. Datum Florentiæ.

ANNO CHRISTI 1409.

AD MAGNIFICOS VIROS DOMINOS

Florentinos, post subtractionem factam Gregorio.

Ib. p. 946.

MAgnifici & potentes domini, amici nostri carissimi, post salutem.

Cunctos inter populos qui sub professione Christiana censentur, vestram communitatem de zelo, sacro Dei cultu, justitia, singularique in suis actibus gravitate semper audivimus nec immerito commendari, ex quo quidem agro virtutum a bonis vestris seminatis veteribus, & usque ad vos novissimos diligentiore cultu, non solum odorem bonæ famæ progressum probabilem æstimamus, sed & fructus pacis, libertatis ubertatem, potentiæ magnitudinem, ac divitiarum copiam vestro singulariter populo pervenisse; adeo ut digne dici possit: Populus est vester cui Deus benedixit. Audiveramus enim, sed ex ore reverendissimi patris domini (a) Antonii A. (a) S. R. E. episcopi Penestrensis cardinalis Aquilejensis dignissimi, nuper a vestra Florentina civitate redeuntis, læto animo percepimus & jucundo, quantum ab antiquis non deviantes, sed potius perseverantes, devotionis affectum ad sanctam romanam ecclesiam per opera manifesta in perpetuum memoriæ retinenda, vestræ nuper virtutes ostenderunt, quantumque cum diligentia & gravitate celebratis solemniter comitiis & consiliis vestris, necnon ad Concilium prælatis & aliis famosissimis clericis, qui vestro in territorio sunt reperti, solertissime convocatis, pro effectu sanctæ præfatæ ecclesiæ toti populo Christiano optatæ unionis, maturaque omnibus deliberatione pensatis, vestram & omnium vestrorum devotionem a domino Gregorio detestandi schismatis pertinacissimo fautore divertentes, divina inspirante clementia, in favorem ejusdem unionis, nostris jugi ardore ad ipsam flagrantibus vota unanimiter, exceptis pauciissimis numero & æqualitate, laqueo satanæ irretitis, conformia penitus reddidistis. Digne quidem omnes vestræ præteritæ actiones laude multiplici, sed laudum inexplicabilem cumulum hæc quæ in præsentiarum fecistis opera mortales inter omnes gloriæque promissione æternæ apud cunctipotentem, cujus res agitur, vendicarunt. Nos vero pensantes quanto dignior sit res maturis digesta consiliis, quodque plerumque consiliorum prolixitas operibus brevitatem largitur, in agendisque succenditur, quod dilatatur in otio, quamvis ardore quodam ab ipso Jesu Christo nobis infusæ caritatis citiorem ad conclusionem fuissemus incensi; vestram tamen hanc sanctam operam eo majoribus attollimus laudibus, quo magis digestam totique populo Christiano futuram in Domino confidimus: gratiarum actiones quas possumus vestræ magnitudini referentes, ac Dominum Jesum Christum continuis orationibus propulsantes, quatenus vestram rempublicam felicibus extollat, augeat & conservet auspiciis juxta vota, nihilominus universaliter et specialiter nos favoresque nostros vestro statui continuis temporibus obnoxios offerentes. Demum, magnifici domini, amici nostri carissimi, quamvis ea quæ hactenus fecistis, spem nobis in dies pinguiorem spoponderunt, confidenter tamen vestram magnificentiam requirimus & hortamur in domino, rogantes affectuose, quatenus ea quæ circa ea sancta cœpta pro bono unionis præfatæ minus completa superfint, ad perfectionem vestra prudentia jugi & solerti cura, prout speramus, faciat perduci ad magnificos dominos Senenses & alios conterminos & circumvicinos cum scriptionibus, cum orationibus, omnibusque aliis vestræ prudentiæ visis honestioribus modis hortari, quatenus se in operibus vestris sanctis aperto oculo speculantes, ad itidem faciendum se disponant. Quicquid enim per alios vestris intercessionibus & exemplis factum fuerit, ad laudum præconium vobis majus cedet. Nos vero & litteris & vocibus vivis, quantum cum Deo poterimus, eos & cunctos alios forte dormientes curabimus ad hoc pium & toti populo Christiano salutiferum opus excitare; parati semper ad vestra & vestræ reipublicæ beneplacita, augmenta, & honores unanimi & prompto corde. Datum Pisis, sub priorum nostrorum signetis die XI. Febr. II. indictione MCCCCIX.

ANNO CHRISTI 1409.

EPISTOLA

Ad serenissimum Francorum regem per magnificos dominos priorem, vexilliferum justitiæ populi & communis Florentinorum.

Declarant se subtraxisse obedientiam Gregorio papæ.

SEreneissime atque glorioissime princeps, & plusquam metuendissime domine, domine noster singularissime, quot labores jam in procuranda ecclesiæ unitate, postquam dominus Gregorius in summum pontificem assumptus fuit, pertulerimus, quot ad eum legationes hac pro re miserimus, quam supplicibus verbis ipsum ad reintegrationem Christianæ religionis adducere conati simus, quam ingenti pecunia eum propterea juverimus, qualia etiam idcirco secum quantaque egerimus, quoniam longam exigerent orationem, silentio præterire decrevimus. Satis enim nobis est, majestati vestræ significare, quod frustra omnia usque in hanc diem tentavimus, & quod nihil nostri sancti conatus apud eum profecerunt. Quamobrem visum nobis expediens fuit ipsius ecclesiæ unitati, ut reverendissimis in Christo patribus & dominis cardinalibus utriusque collegii hæreremus, qui ut sublimitati vestræ notum est, ab eorum capitibus discesserunt, prorsus desperati ipsos de papatu contendentes ad sanctam & necessariam Christiano populo unitatem posse adducere, quosve cernebamus pure & sancte unitatem ipsam quærere. Hinc igitur est subsecutum, quod eis Pisanam civitatem pro sancta & universali Synodo congreganda concessimus, multis nos propterea periculis subjiciendo, quæ omnia subire non recusamus, tum ut divinæ bonitati placeremus, tum ut huic tam magnæ, tam salutiferæ, tamque sanctæ rei non deessemus, conati etiam sumus pluribus nostris legationibus ipsum dominum Gregorium adducere, ut ad hoc sacrum & universale Concilium vellet accedere; sed nihil apud eum, qui in hodiernum usque diem aures veritati clausit, hæc vim habuere. Quare tandem cum a pluribus doctis & sanctis viris admoniti essemus, non debere nos ei qui ecclesiam Dei vastaret, & in ipsius perniciem inveteratum schisma nutriret, aliquam obedientiam præstare, quoniam hoc faciendo mortali peccato animas nostras

Ib. p. 949.

ANNO CHRISTI 1409.

ſtras occideremus, a præfato domino G. obe A dientiam omnem ſubtraximus, non tamen ſine conſilio cujuſdam particularis concilii, quod in noſtra civitate congregavimus, quorumdam prælatorum atque multorum ſacrarum litterarum utriuſque juris doctorum, qui centum & ultra fuere. Sed huic obedientiæ ſubſtractioni has conditiones adjecimus, quod non ante ſextum & viceſimum diem menſis Martii proxime venturi, hæc locum haberet, ac etiam ut pro nihilo haberetur ac ſi ſubſtracta non eſſet, ſi infra dictum tempus ad præfatum ſanctum Concilium ipſe Gregorius acceſſerit, & ipſius determinationi ſe ſubmiſerit, vel per ſe, aut per ſuum legitimum procuratorem, papatui antequam præfatus viceſimus ſextus dies labatur, renunciaverit. Quam noſtram determinationem majeſtati ſerenitatis veſtræ idcirco notam facere decernimus, ut cognoſcat nos veros atque devotiſſimos filios veſtros ſublimitatis veſtræ veſtigia imitari, & ea implexiſſe, ad quæ dignatus eſt nos hortari, & per litteras & per egregios oratores majeſtatis veſtræ, cui nos humiliter commendamus. Datum Florentiæ.

B C

CAPITULA DOMINI NOSTRI

Papæ ad Florentinos.

IN nomine domini & glorioſiſſimæ genitricis Domini noſtri Jeſu Chriſti Mariæ, ſemper C virginis Dominæ noſtræ.

Primo ambaxiatores ſanctiſſimi in Chriſto patris & domini noſtri, domini Gregorii divina providentia papæ XII. dilectis filiis ſuis prioribus artium, & vexillifero juſtitiæ populi & civitatis Florentiæ, ceteriſque civibus ejuſdem civitatis, apoſtolicam benedictionem & paternam ſalutationem exhibeant pro parte ſanctitatis ejuſdem.

Deinde dicant, quod ſanctiſſimus dominus noſter prædictus ſuſcepit ambaxiatam quamdam parte prædictorum dilectorum filiorum ſuorum, per nobilem & egregium doctorem oratorem eorum, dominum Stephanum de Bonacorſis in hoc effectu.

Primo quidem cum filiali reverentia viſitavit prædictum dominum noſtrum papam parte dictorum priorum & vexilliferi juſtitiæ & totius populi Florentiæ.

Secundo, ipſius ſanctitati communitatem & populum Florentinum commendavit.

Tertio, ipſi obtulit ipſam communitatem & populum in rebus poſſibilibus & honeſtis.

Quarto, ſupplicavit & precatus eſt ſanctitatem ſuam, ut dignaretur ad Concilium Piſas per utrumque collegium convocatum accedere, ut pax & unio in eccleſia ſequeretur.

Quæ quidem omnia & multa circa illa ſerioſe & eleganter in publico ſuæ ſanctitatis conſiſtorio narravit. Ubi benignam, ſerioſamque E audientiam per dominum noſtrum ſuſcepit. Et quamquam multa quæ expedientia viſa ſunt, per præfatum dominum noſtrum & oratorem prædictum hinc inde pluribus mediis, reſponſionibus, replicationibuſque ventilata fuerint, velut notum eſt multis aſtantibus, & prout dictus eorum egregius orator poterit referre, tamen ad dilectam filiam ſuam communitatem Florentiæ dominus noſter papa ſuos deliberavit tranſmittere oratores, ſuam intentionem reſponſuros ſuper prædictis, præterea & quædam alia narraturos ut infra.

Primo quidem viſitationem ſuſcipit tamquam a dilectis filiis ſanctitatis ſuæ & ſanctæ matris eccleſiæ, & eis paterno affectu regratiatur. ANNO CHRISTI 1409.

Similiter quoque eorum recommendationem ſuſcipit, eiſque ut ſupra regratiatur.

Tertio, de oblationibus dictæ dilectæ filiæ ſuæ communitatis prædictæ paterno affectu & toto poſſe regratiatur, & certificat prædictam communitatem & dilectos filios ſuos cives univerſos populi & civitatis ejuſdem, quod ad nihil aliud ſuſcipit oblationes ſuas, nec illis uti vult, niſi ad ea quæ ſint proficua paci unicæ & immaculatæ ſanctæ Dei eccleſiæ ſponſæ, & opportuna unioni populi Chriſtiani, & ad ea quæ proficiant reipublicæ & commodo ſpiri- B tuali & temporali civitatis prædictæ; quæ ſint inſuper illi poſſibilia, juridica, æqua, honeſta, & prædictæ communitati honorifica; dilectos filios prædictos paterne hortans, quatenus Beati Petri ſedis honorem conculcare nolit, tamquam catholici filii: ſed & ſi qui conculcare præſumſerint, ea potentia, quæ ſibi a Domino tradita eſt, ad reprimendam malitiam reſiſtere velint. In hoc enim putat tam Deo gratum, quam hominibus honeſtum & debitum exhortari.

Quarto, dominus noſter papa miratur, quod dicta communitas inſtet, quod Piſas accedat. Scit enim in ipſa civitate Florentiæ multos fore ſacrarum ſcripturarum juriumque peritos, C multos præterea prudentes, proboſque cives, unde ignorari non debet nec poſſet, quod Concilium Piſas convocatum nullum eſt, quia præter, immo contra legitimam auctoritatem convocatum.

Quod etiam Concilium taliter Piſas convocatum nullum eſt, quia naturæ Concilii contradicit. Concilium enim a communi intentione dictum eſt, unde cum hoc non communi, ſed particulari intentione vocatum eſt, Concilium eſſe non poteſt.

Non poteſt præterea eſſe Concilium, quia Concilium quaſi conſilium dictum eſt. Unde quotieſcumque prius terminatio fit quam conſilium, Concilium evacuatum eſt. Nunc autem D quia manifeſtum eſt, eos qui Piſas ſe evocaſſe Concilium dicunt, prius dominum noſtrum papam exſpoliaſſe obedientia, & plurimos concitaſſe, ut præfatum dominum noſtrum de facto obedientia exſpoliarent, antequam Concilium ſive Concilium judicaverit ipſum exſpoliandum; certum eſt ipſos auctoritatem Concilii præoccupaſſe, & evacuaſſe Concilii naturam, quia cum electio facta eſt, ſuper eodem conſilium fruſtra eſt. Non utique conſilium poteſt eſſe electio, ſed conſilii finis. Unde cum conſilium ſit eorum quæ ſunt ad finem, quomodo fieri poteſt, ut electio antecedat conſilium; aut ſi electio manifeſta fuerit, quomodo eſſe potuit poſt electionem conſilium?

Ordo præterea & judicii natura perverſa eſt per illos qui Piſis ſunt, quoniam judicium ante latum eſt, quam de competente judice terminatum ſit. Et ſi certum judicem fore illiuſmodi Concilium quod vocaverunt, admitteretur; manifeſtum eſt eos qui Piſis ſunt prius ſententiam contra dominum noſtrum papam tuliſſe, eum per orbem publice antiquati ſchiſmatis fautorem damnando & hæreticum, & obedientia quam poſſederat per xxx. annos & ultra exſpoliando, alioſque ut exſpoliarent incitando, prout notorium eſt, antequam ſuus judex, ſi tamen judex dici poteſt, nedum

actus

actus opportunus præmiserit, ad sententiam legitime ferendam; sed etiam antequam judicandi causa sederit, & quod absurdissimum est, etiam antequam adsit judex, quem expectant. ANNO CHRISTI 1409.

Et quamquam dicant, quod ideo eorum est Concilium generale, quia ad illud utriusque obedientia concurret; respondetur, quod neque de jure, neque de facto eorum Concilium potest esse universale. De jure canones attestantur; de facto manifestum est multos utriusque obedientiæ ad ipsorum conciliabulum non esse venturos.

Advertat igitur, requirit & monet sanctissimus dominus noster papa, tot proborum civium prudentia, qualiter eorum opinioni faveant, qui nec de jure nec de facto valent sanctæ ecclesiæ pacem exhibere modis quibus tentant.

Advertant ceterum attente, requirit & monet SS. dominus noster, tot proborum civium prudentia, quomodo & consulunt & eum deprecantur, ut Pisas accedat, & eorum se Concilio submittat, aut illorum Concilium approbet, qui conventuros ad Concilium illiusmodi, non ideo vocaverunt, ut consulant, sed ut determinata ante Concilium approbent, nec eos, ut auditis partibus & eorum discussis juribus judicent, vocaverunt; sed ut iniqui judicii approbatores & executores fiant.

Advertant quomodo eis faveant, qui pacem velle dicunt, & cum pacifici haberi possunt, jurgia quæ non expediunt excitant. Paratus est enim dominus noster papa servare sponte vota per eum jurata, immo paratus esset & est potius mortem, si expediat, velle subire, quam juramenta frangere & vota.

Advertant quomodo illis faveant, qui papam cogere volunt, ut cedat juri suo, cum cessio non valeat, & expediat quod voluntaria sit, non coacta.

Advertant quomodo illis faveant, qui cum universale velle Concilium dicunt, & universale de jure & de facto habere possunt; potius particulare quærunt habere, contradicente domino nostro papa, quam universale habere, ipso cum suis adversariis convenire volente, & universale congregare communi omnium consensu Concilium.

Advertat eorum prudentia, quomodo illis faveant, qui sibi ipsis palam contradicere deprehenduntur. Dicunt enim quod dominus noster papa non vult unionem, & cum ipse velit, & operam, quantum in ipso est exhibeat, ut fiat, ipsi contradicunt; & quod voluntarie & pacifice vult, ipsi suis sagacibus jurgiis destruere moliuntur.

Dicunt velle quod cedat, & dum ipse paratus sit juxta promissa sua sponte cedere, ut pax Romanæ & universali reddatur ecclesiæ, ipsi vim inferunt: & sic quod sponte facere vult, & quod sponte fieri potest, & sponte fieri debet, eorum violentia inficit & invalidat.

Dicunt quod Concilium, etsi spectaret ad eum, quod adversa pars numquam suo Concilio vellet interesse, universale esse non posset; & quia universale expedit Concilium pro pace ecclesiæ, propterea modum servari oportet, ne propter hoc pax impediatur ecclesiæ. Nunc autem dominus papa attendens, quod licet Concilium per ipsum convocatum de jure universale sit, tamen ne facti defectus, quantum in ipso est, unionem populi impediat & pacem ecclesiæ, contentus fuit & est, quod relictis juris apicibus, fiat communi omnium partium consensu congregatio & Concilium unum, per quod pax ecclesiæ sanctæ reddi, & unio populo christiano valeat. Ipsi vero qui universale Concilium expedire dixerunt, nequaquam ei quod de jure & de facto est universale assentiunt, sed ne universale fiat contradixerunt hucusque. Et ne illud quod universaliter fieri potest & debet, omnium communi assensu fiat, toto posse laborant, particulare detestantes, & particulare quærentes, juris veritatem & sanctiones importunas inquirentes, & novissimis jurium interpretationibus suam molientes deducere voluntatem. ANNO CHRISTI 1409.

Advertat insuper attente, requirit & monet Florentinorum catholica prudentia, si dominus noster papa bene faceret, si excusabilis in districto judicii examine redderetur, si sedem B. Petri institutione divina cunctis prælatam sedibus, his qui se utriusque collegii cardinales inscribunt, subderet, & futuris præberet audaciam cardinalibus, qui ipsius judicio submittuntur, judicem apostolicum ad judicium trahere, qui soli Deo & nulli hominum subesse dignoscitur, cujus causam & culpam a populo, ab augusto, & a clero Deus justus & omnipotens eximens, suo tantum voluit reservare judicio.

Advertat etiam catholicorum prudentia filiorum, si papa tenetur aut debet beati apostolorum principis Petri sedis stabilitatem impelli trahique permittere, & impellentibus trahentibusque assentiendo, occasionem præbere, viamque reclaudere, per quam sedes prædicta præsumatur concuti, in cujus stabilitate & firmitate universa fides fundata est, & potestas quiescit ecclesiæ. Cum enim XII. apostoli erant, soli Petro per Dominum non frustra dictum est: *Ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo domum meam*. Et iterum ut fidei stabilitatem in eo demonstraret principaliter instituisse, inquit; *Petre, rogavi pro te, ut fides tua non deficiat*. Nec abs re putandum est sedem B. Petri cunctis sedibus fore prælatam, quia cum sedere mobilitatem sedentis excludat, & sedere potestatis & judicantis sit, & Petrus a petræ immobilitate dictus sit, valde dissonum est & protervum, ecclesiasticam potestatem in tanta stabilitate fundatam commovere, & quodammodo inexcusabilis redditur, qui fidei firmitatem, & ecclesiasticæ potestatis venerationisque quietem, concitare audet, vel quod concutiatur assentit. Heu! quam magna impietas, quam insolens texitur periclitatio ecclesiæ, ut propter unius odium, vel ad satiandam plurium ambitionem, fideles discant fundamentum fidei concutere volentium tradere potestati.

Circumspiciat attente prudentia Florentinorum, & facile deprehendet, quis aut qui sint antiquati schismatis fautores, & novi schismatis suscitatores, vel per quem aut quos stat seu differtur, quominus pax vera reddatur ecclesiæ, & vera unio fiat.

Dicant qui sui erant, si dominus papa Gregorius verus umquam papa fuit, numquid poterat esse schismaticus, cum proprie schisma fit, quando fideles dividuntur a papa; vel si schismaticus papa sit, & antiquati schismatis fautor defendendo jus papatus, & suum.

Et si sit, quare non ita dominus Bonifacius, & dominus Innocentius, cum tempore ipsorum schisma novum dici non poterat, sed antiquatum?

Et si illi etiam fautores schismatis fuerunt, quare de manibus illorum cardinalatum susce-

perunt, ad nutriendum ſchiſma inveteratum, & ad fovendum ſchiſmaticos? ANNO CHRISTI 1409.

Et ſi dominus Gregorius numquam fuit papa, quare ipſi cardinalatum uſurpant?

Et ſi dominus Gregorius hæreticus eſt, quia dubium ſibi jus papatus ſervavit, quare non ſic ipſi, qui pari ratione dubium ſibi jus cardinalatus ſervantes ſervaverunt?

Dicent, licet in dubio dubium jus ſervare, quouſque terminatum fuerit ſuper dubio, aut aliter inter partes dubias pro unitate conventum fuerit, & ſufficit toto poſſe inſudare, ut dubium terminetur jure vel pacifica conventione, quare non fiat illi licitum ſicut & fuit eis?

Vult dominus noſter papa realiter renuntiare, ſicut juravit & vovit, ut veram pacem veramque unionem eccleſia habeat & populus chriſtianus. Diſcutiatur ergo ſolerter, & ſagaciter ventiletur, ſi dominus noſter papa a juſtitia & æquitate divina & naturali diſcedit. Et cum vera pax & juſtitia oſculatæ ſint, & pax vera abſque æquitate eſſe non valet, ſi dominus noſter a juſtitia & æquitate diſcedit, hoſtis pacis eccleſiæ habeatur: ſi vero juſtitiæ & æquitati divinæ & naturali ipſe hæret, alii vero ab omni juſtitia & æquitate diſcedunt, ipſi eodem judicio habeantur innoxii.

Videatur inſuper, ſi ipſe aliquid proprium quærit, unde merito ſuſpicari valeat, quod pacem eccleſiæ impediat, cum ipſe paratus ſit, ut ſupradictum eſt, propter veram unionem papatui renuntiare.

Inquirat orbis, qui ſcit multos etiam cives Florentiæ non ignorare, utrum nonnulli Piſis exiſtentium & aliqui qui ſe cardinales dicunt, multis illicitis promiſſionibus & viis papatum quæſierint & quærant.

Inquirunt illi unionem, juſtitiam & æquitatem divinam & naturalem confundere non verentes, ut papatum & magiſtratum in eccleſia, quocumque modo fiat, acquirant. Et ſecundum juſtitiam & æquitatem divinam & naturalem dominus noſter papatum relinquere procurat, & propterea damnandus eſt, & ipſi ſanctificandi erunt? O hominum immenſa juſtitia!

Attentis igitur prædictis, & quod dominus noſter paratus eſt operam cum effectu exhibere promiſſa ſua ſervando, & cetera quæ expediunt pro dicta unione exequendo, quæ ſint ſecundum juſtitiam & æquitatem divinam & naturalem, & non ſint in conculcationem apoſtolicæ ſedis & fidelium ſuorum. Nam aliter divina majeſtas, quæ in ſede B. Petri quieſcit & fulget, ſuper terram læderetur, & dignitatum ordo, qui ab ipſo Rege regum & Domino dominantium inſtitutus eſt, confuſus perverteretur, & præterveniendi magnum exemplum & occaſio præberetur ſubditis adverſus Chriſtum Domini, quibus nullo modo aſſentire debet aut vult, nec intendit inſuper aſſentire aliquo modo, quod fideles a ceteris mirabiliter conculcentur, ne divina juſtitia injuſtorum oppreſſione lædatur, quod foret piaculum grande, & maximum dedecus apoſtolico throno inde redundaret.

Dilectos filios ſuos communitatis & populi Florentini cives univerſos requirit & hortatur in Domino & per miſericordiam Domini obſecratur ſanctiſſimus dominus noſter papa, quatenus cum illis qui Piſis ſunt, & cum adverſario intercedere placeat, & taliter partes interponere ſuas, quod ad unum locum communem a partibus non præelectum, & venientibus ſtantibuſque tutum, qui illas habeat circumſtantias, quas canones & æquitas dictant, cum ipſo convenire velint, in quo fiat communi partium conſenſu congregatio & univerſale Concilium, ubi paratus eſt intereſſe, & unionem cum effectu, promiſſa ſervaus populo, dare, quantum in eo erit. Sperat enim ſi veſtra interceſſione hoc fiat, fructus optatus pacis a Domino dabitur populo, votivus & expeditus, & rejectis ſcopulis juris & periculoſis involutionibus, quæ propter illa multorum Chriſticolarum animabus immineret, reſecabuntur corporibus innumerabilibus diſcrimina quæ parantur, laudem jubilumque pacis poterit divinus populus decantare Domino cum Pſalmiſta: *Ecce quam bonum & quam jucundum habitare fratres in unum*. Tunc florens civitas præter merita quibus florebat vere in excelſis, in terris florens prædicabitur & glorioſa. ANNO CHRISTI 1409.

Hæc enim dominus noſter papa paterno affectu, & cum grandi fiducia prædictis filiis ſuis exigit. Scit enim quanta poſſunt circa hæc, & præcipue cum illis qui Piſis ſunt; & ipſos quæ poſſunt facturos ſperat, attento maxime quorumcumque fidelium debito & proficuo, & attento quantum zelum erga unionem chriſtiani populi & pacem ſanctæ matris eccleſiæ oſtenderunt.

Sperat inſuper prudentiam ſuam taliter ſe habituram, quod omni populo propalabitur, ipſos non unionem propter privatum commodum & loca ſua dilexiſſe; ſed propter unionem loca quælibet illi apta & æqua pariter diligere; non enim propter loca res, ſed propter res loca quærenda ſunt.

Et ne ſuſpicari valeat, quod ad dilatandam & ſubterfugiendam unionem dominus noſter papa mutationem loci quærat, contentus eſt dominus noſter papa, quod adverſarii ſuæ ſanctitatis unum virum eligant, qui ipſis placuerit, & ipſe ſimiliter unum eliget pro parte ſua.

Et quoniam dominus noſter papa quod ſupradictum eſt tota intentione peroptat, intendit virum eligere, cunctis rationibus diviſionem chriſtiani populi, & ſchiſma Deo abominabile, & hominum exterminium odientem, & eccleſiæ ſanctæ pacem & unionem fidelium diligentem, non ſolum propter publicam utilitatem & commodum; verumetiam propter privatam: cui ſanctitas ſua injungere deliberat, ut locum eligat cum omni ſolertia & æquitate, rejectis cunctis cavillationibus & dilationibus. Et ideo cariſſime requirit & hortatur in Domino, prædictos dilectos filios ſuos, ut inſtare velint cum adverſariis ſanctitatis ſuæ, ut ſimiliter faciant.

Dolet inſuper paterno affectu dominus noſter cum prædictis filiis ſuis, de modis ſervatis Florentiæ his diebus adverſus ſanctitatem ſuam. Et primo dolet, quod Concilium quod congregaverunt, ad deliberandum utrum eidem domino noſtro papæ deberet per ipſos totaliter auferri obedientia, fuit ex perſonis ut plurimum paſſionatis contra juſtitiam ſuæ ſanctitatis, & quorum plurimi aſſenſerant conſpirationibus & terminationibus contra ſuam ſanctitatem factis.

Deinde dolet de modo ſervato in formando & proponendo punctum, ſuper quo conſilium quærebatur. Modus quidem proponendi punctum, & quærendi conſilium ſicut ſuæ ſanctitati relatum eſt, hic fuit: Vexillifer juſtitiæ in hæc vulgaria verba ſurrexit: *Stando ne i termini*

☞ *mini del ſciſma come egli ſtanno, noi domandiamo ſe ſecondo iddio e la bona conſcienzia, & ſecondo la ragione ſiamo obbligati a dare in tutto la obbedienzia al miſero papa Gregorio, perchè in coteſto non vogliamo ſolo attendere la conſcienzia ma eciandio le ragioni, nè vogliamo più la parte affirmativa che la negativa; ma ſtare intendiamo ſecondo ragione alle voſtre determinazioni.* Voces apparentes honeſtatis fuerunt; ſed ſi intentio & verba honeſtati conſonabant, non diu per proferentem infraſcripta abſconſum fuit. Inquit enim: *Et acciochè ciaſcuni ſiano liberi nel parlare, & da niuno timore ſuggetti noi vi notifichiamo che egli è determinato per noi che niuno boulle apoſtoliche ſiano obedite ſotto la noſtra ſignoria ſiano obole per privazione de beneficii o per deceſſione de prelati. Ancora determinato habbiamo che niuno denaro per collectori ſiano portati al miſero papa Gregorio.* Ex quibus ſatis comprehendi poteſt, quod Concilium ad utramque partem poſtulatum, ſolum illis qui obedientiam auferendam conſiliaturi erant liberum factum eſt, immo ſatis aperte ſuaſum, aliis vero hæc libertas data eſt. Hæc ſuaſio præſtita libere pro veritate conſulendi, quod videlicet domini deliberationi ſe opponerent, ſi obedientiam dicerent non auferendam. Quis enim neſcit naturale fore hominibus, etiam amicos abſentes faciliter culpare, quos præſentes redarguere non auſerint. Quanto magis, ſi agnoſcant veritatem, cum dixerint, magiſtratibus diſplicere? Quis neſcit quod multi conſiliarii inveniuntur, qui vultum principis & actus ante examinant, ut quid applauſerint perpendant, quam rem diſcutiant, ut conſulant veritatem. Sat ſufficere debebat ad hæc mala prona ut plurimum conſulentium malitia. Verum ne propter ignorantiam peccarent, domino papæ jam oblatam eſſe per dominum Florentiæ poteſtatem apoſtolicam exercendi juriſdictionem in terris ſuis, & debitos apoſtolicæ cameræ proventus, palam dictum fuit. Quid ergo illi auferendum conſulere ſupererat, niſi ſolum papæ nomen, cum jam directo & utili dominio dominus noſter papa Gregorius eſſet exſpoliatus per eos. Dixerunt inſuper: *Ancora habbiamo determinato che veruno generale de gli ordini de Mendicanti non poſſa eſſere offeſo ſotto la noſtra ſignoria.* Sed ſi libera dari volebat conſiliariis ad utramque partem facultas; quare non ſaltem additum fuit illis verbis: *Et determinato habbiamo che a veruno de Mendicanti che vogliano vel conſigliate tenere la obedienzia de papa Gregorio, niuno de generali poſſa fare novitanti noſtri terreni.* Sed quanta cum honeſtate ulterius proceſſum fuerit verba referant. Dixerunt enim: *Gli è ſtato chiamato per voi il venerabile patre maeſtro Luca a coteſta congregazione, e non è venuto, ben farà di venirve doman, meglio havrebbe fatto ſe vi foſſe venuto oggi.*

ANNO CHRISTI 1409.

Viſum erat ſupradictis verbis nomen papatus relictum fuiſſe domino noſtro pap. Greg. nunc autem cum dictum ſit: *Gli è ſtato chiamato il venerabile patre &c.* dominium Florentiæ non habere in card. eos quos fecit card. dominus noſter papa, per ipſorum verba aſtantibus manifeſtum fuit; quod nihil aliud apud eos qui audiverint refert, quam quod ex tunc dominum noſtrum Gregorium papam non habebant in papam.

Quibus dictis, relatum eſt domino noſtro papæ per cancellarium veſtræ communitatis: A Dilecti filii ſui priores artium & vexillifer juſtitiæ populi & civitatis veſtræ legere fecerunt inſtrumentum confectum ſuper tollendo ſchiſmate tempore quo ad ſummum pontificatum dominus noſter Gregorius evectus eſt. Deinde præceptum fuit omnibus aſtantibus, ut redirent in craſtinum.

ANNO CHRISTI 1409.

Hoc quidem ſumme placuit & placet domino noſtro papæ Gregorio, videlicet quod inſtrumentum illud lectum fuerit, & ſæpius perlegatur: quoniam diſpoſitus eſt quodcumque apparet in inſtrumento ipſo juratum, votum, & promiſſum integre & realiter obſervare. Et utinam adverſariorum ſuorum jura & debita a fidelibus debite diſcuterentur & cernerentur, ſicut jura ſanctitatis ſuæ indebite ventilata ſunt. Et utinam eorum ipſi cogerentur juramenta & vota ſervare, ſi nollent, ſicut ipſe realiter & ſponte paratus eſt, ſua juramenta & vota ſervare, quoniam pacem celerem & bonam ſine peccato & dilatione experiretur ſancta mater eccleſia.

Ceterum relatum eſt domino noſtro papæ, quod in craſtinum congregatis prædictis omnibus dictum fuit illis per cancellarium prædictum in hunc effectum: Ut omnes ſuper materia ſint magis docti & clari, volunt domini mei, quod dominus Laurentius de Ridolfis primo loquatur pro utraque parte, nihil determinando. Poſt quæ ipſe dominus Laurentius tractatum quemdam, quem contra veritatem & juſtitiam domini noſtri papæ confecerat, recitavit: in cujus narratione licet quicquam concluſive non fuerit viſus aſſerere; tamen conatus fuit, quantum potuit, ut argumenta impugnantia contra defendentia juſtitiam & veritatem vellicando prævalere viderentur.

Poſtquam vero ille conticuit, ut relatum eſt, ſurrexerunt multi & præcipue quidam qui interfuerant, quando de unione tractatum fuit inter dominum noſtrum papam & adverſarium ſuum, in multis malitioſis adinventionibus deducere conati ſunt, dominum noſtrum papam cum adverſario ſuo intrinſece de ſchiſmate non tollendo fuiſſe concordem. Secundo dicebant per dominum Gregorium tractatum unionis fuiſſe fractum. Idem aſſerebat ille qui ſe dicit cardinalem de Thureio, & multas alias cavillationes per dominum noſtrum papam & adverſarium ſuum ſervatas fuiſſe ad impediendam unionem, magnis fictionibus probare nixus eſt. Deinde facta aliquali reflexione, multi alii pulpitum aſcendentes, approbaverunt totalem obedientiam removeri debere a domino noſtro papa.

His omnibus ponderatis, videre videtur SS. dominus noſter in principio diſputationis illius, videlicet utrum ſibi deberet auferri totalis obedientia, an ne, licet non fuerit præmiſſa laudabilis & conſueta proteſtatio, tamen aliqualem conſuetudinem fuiſſe ſervatam, videlicet quod quidam ſurrexit, & quæſtionem propoſuit, & per quemdam alium argutum fuit ad partem utramque. Sed cum ſoleant concluſiones poni, ille tacuit quod per alios quoſdam & per quem alias concluſum fuerat. Cum ſoleat inſuper ſolus unus concluſiones ponere, & quantumcumque veriſſimæ ſint, major pars aſtantium, etiam qui ſuper cathedram ſedet, pro elucidanda veritate concluſiones impugnare: exceptis tribus, quorum unus, ut relatum eſt, dixit ſibi non videri quod obedientia deberet auferri ſuæ ſanctitati, nec tamen aliter auſus eſt contradicere, alius vero inquit, melius

lius est bene mori quam male vivere, & quod habebat dominum Gregorium in verum papam. Alius obtulit se velle in fornacem ignis ardentis introire, si aliquis ex adversariis domini nostri papæ Gregorii similiter introire vellet in testimonium veritatis. Nullus injustas conclusiones ausus est impugnare, nec inventus est inter tot illorum, qui divinas veritates cavillare consueverunt, zelo studiositatis & exercitio intellectus, vel ut videantur ceteris sapientiores, qui si non zelo veritatis, aliqua saltem hujusmodi causa apostolicam justitiam, & principis apostolorum sedem & thronum defensare voluerunt, & sapientia ad fallacias & sophismata refellenda usi fuerint, quam a Domino receperunt, sed ad sua desideria coacervabant sibi magistros prurientes auribus.

ANNO CHRISTI 1409.

Verum quot vera & honesta ibi proposita & præsuppositа fuerint, faciliter discutere volentibus innotescet. Præsuppositum enim ibi fuit dominum nostrum papam Gregorium cum adversario suo de schismate non tollendo fuisse concordem, & inde dictum est ipsum fautorem schismatis fuisse & hæreticum. Negatur propositio, antecedens probent ipsi qui asseruerunt, vel si probare non possunt, quod numquam poterunt, quia verum non est, unde ex antecedente hoc falso conclusio vera? Et quamquam sufficiat domino nostro papæ negasse verum esse quod falsum est: tamen ut magis adhuc falsitas deprehendatur, & clare videri possit, quod sua sanctitas non fuit, nec concors est cum adversario de non tollendo schisma; quod dominus papa pluries dixit, iterum replicat, quod paratus est in uno loco communi cum suo adversario convenire a partibus non præelecto, & venientibus & stantibus tuto, qui illas habeat circumstantias, quas canones & æquitas dictant, in quo fiat communi partium consensu congregatio & universale Concilium. Ibi paratus est interesse, & unionem cum effectu, promissa servans, populo dare, quantum in eo erit. Et si ille adversarius suus venire recusaverit, paratus est etiam absque adversario suo cum illis, qui Pisis sunt convenire in loco, prout supradictum est, & sua juramenta & vota integraliter observare. Ex quo satis clare patet, quod cum illo concors non fuit, nec est de schismate non tollendo, prout assertum fuisse in illo Concilio suæ sanctitati relatum est.

Audivit insuper ibi dictum fuisse sanctitatem suam fregisse tractatum unionis. Ad quod ipse respondet, quod tunc non unionem multi tractabant, sed conspirationes & subversionem veritatis, & destructionem personæ suæ. Quod vero hoc verum sit, quot scandala e vestigio pullulaverint contra suam veritatem & personam, opus probat.

Advertens igitur præfatus dominus noster papa Gregorius, cum quanta animositate & injustitia in illo Concilio, quod tamen deliberatio præcesserat, actum fuerit adversus sanctitatem suam, præter, immo contra omnem juris ordinem & æquitatem, dolet non de communitate & civium universitate, sed de quibusdam qui sive ignorantia, sive malignitate, sive odio, cujus tamen parti sui causam illis datam ignorat, sive injusto amore allecti, sive iniquo pretio, aut illicitis promissionibus vendicati, veritatem & judicium subverterunt in offensam omnipotentis Dei & apostolicæ sedis, & personæ suæ sanctitatis opprobrium, sancientes contra principis apostolorum successorem, & exequentes quod contra minimum clericum & subditum suum facere de jure & æquitate non poterant, nec debebant.

ANNO CHRISTI 1409.

Ut videant insuper dilecti filii sanctitatis suæ cives Florentini, qualis & quanta honestas servata fuerit adversus sanctitatem suam, advertant attente, requirit. Quæ enim lex præcepit, quæ æquitas suasit, ut Concilium illud ad instantiam adversantium sibi congregarent, & cum sanctitas sua non distet a civitate Florentiæ; ultra quam per tres dietas, nihil sibi notificatum extiterit.

Quæ lex præcepit, quæ æquitas suasit, ut ex tot adversantibus sibi & complicibus illorum admissi fuerint in Concilio, & sanctitas sua minime requisita fuerit, ut si unum saltem minimum vellet mittere, posset ipsos de sua veritate & justitia informare?

Forte ad excusandas excusationes in peccatis dicent, vocatus fuit ad Concilium prædictum cardinalis suus, & noluit interesse. Sed quomodo vocatus est, dicatur. Interesse voluit tamquam legatus apostolicæ sedis, & illo modo noluit admitti. Quid aliud hoc referebat, nisi quod aut legatus nolens opprobrium apostolicæ sedis & personæ suæ, ideo interesse recusasset, & sic honestum vocationis colorem sibi vendicasse nisi fuerint; vel quod si tamquam non legatus interesset, magis videretur patriæ voluntati & legi per eos jam ordinatæ assentire velle videri; & sic ipsam injustam tamquam justam approbare legem, quam domini nostri papæ Gregorii potestati credere, & ipsam patrio dominio præponendo defensare.

Verum Deus omnipotens, qui abscondita cordium consilia manifestat, noluit ipsos longe suam honestatem abscondere posse. Miserunt enim ad sanctitatem suam oratorem suum, narrantem quæ statuta fuerunt post Concilium hujusmodi, & certa, sicut supradictum est, petentem. Sed quare non sic antea?

Sed ut honestum adderent honestati, terminum dierum trium orator ipse statuit domino nostro ad respondendum. Si vero infra dictum terminum dominus noster papa non responderet, dominos suos aliter provisuros ajebat. Prævisi fuerant adversantes domino nostro papæ per hebdomadas, ut consuetum est ut plurimum. Triduo longior terminus furibus & homicidis & aliis reis & damnandis ad mortem solet indulgeri, & apostolorum principis successoris veritas, justitia, & potestas tanta ignominia, tantoque dedecore præsumitur conculcari. O bone Jesu, qui dixisti fideli tuo Petro: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam, & tibi dabo claves regni cælorum, & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis; & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cælis,* attende & miserere.

Nec licet tam abominabilis injustaque fuerit prædicti præfixio termini, ahuc eo modico differri potuit. Nam missæ sunt litteræ cunctis qui in curia sanctitatis domini nostri erant subditis prædictæ communitatis, magnas injungentes pœnas, nisi a prædicta statim discederent curia; quæ litteræ datæ sunt Florentiæ XVIII. Februarii. Die vero eodem, oratore Florentinorum discedente a præsentia domini nostri: O magna honestas! o honeste expectata responsio!

Quoniam vero dominus noster papa Gregorius magnam, immo maximam offensam in omni-

☞ omnipotentem Deum, in apoſtolicam ſedem, & in ſeipſum ſuſcepiſſe viſus eſt, dilectam filiam ſuam communitatem Florentiæ ſuoſque cives hortatur, requirit & monet in Domino, ut velint & operam adhibeant, quod quia contra juſtitiam & æquitatem de facto exſpoliatus fuit obedientia, quam poſſederat per xxx. annos & ultra, in prædicta civitate & dominio ſuo, de facto reſtituatur in ipſa; quoniam exſpoliatus eſt de facto, ante omnia debet reſtitui. Sperat enim ſanctiſſimus dominus noſter papa Gregorius, immo certus eſt, quod niſi ſeducti fuiſſetis per quoſdam, nunquam hoc ſcandalum eveniſſet. Certus inſuper eſt, quod ſi ſanctitatis ſuæ volueritis veritatem & juſtitiam, juxta veſtrum debitum, audire, de ipſa plene informati malignantium fallaciis confuſis, veritas & juſtitia domini noſtri papæ Gregorii apud vos glorioſa venerabitur.

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

APPENDIX AD CONCILIUM PISANUM

SALVUS CONDUCTUS ALTER FLORENTINORUM.

Ex autog. tranſmiſit D. abbas Laur. Melius.

NOs priores artium &c. tenore præſentium damus, & concedimus plenam, & liberam licentiam, atque ſalvum conductum reverendiſſimis in Chriſto patribus, & dominis, dominis epiſcopis, presbyteris, & diaconis cardinalibus ſanctæ romanæ eccleſiæ utriuſque collegii veniendi ad quaſcumque noſtras civitates, terras, caſtrum & loca quæcumque noſtræ jurisdictionis ſemel, & pluries totiens, & quotiens voluerint collegialiter, conjunctim, ſeparatim, & diviſim, & quomodocumque eis placuerit, & in ipſis, ſtandi, diſcedendi, atque ad libitum eorum voluntatis redeundi cum omni utriuſque collegii præfati, & cujuslibet de dictis collegiis comitiva, ſeu curia, & eorum, & cujuslibet eorum ſociis, equis, jumentis, bonis, navigiis, & rebus eorum, vel alicujus eorum quibuſcumque, non obſtantibus aliquibus obligationibus publicis, vel privatis, aut aliis quibuſcumque rebus, quæ dici, vel excogitari aliquo modo poſſunt, ac etiam non obſtantibus aliquibus conditionibus, limitationibus, aut reſervationibus, in certis aliis noſtris Salvis conductibus præfatis reverendiſſimis dominis cardinalibus alias per nos conceſſis adpoſitis. Mandantes inſuper omnibus, & ſingulis rectoribus, & officialibus noſtris, ſub quibuſcumque nomine, vel vocabulo nuncupentur, ac etiam noſtris gentibus armatorum tam equitibus, quam peditibus, vel quæ in noſtris finibus morarentur, quatenus præfata collegia reverendiſſimorum dominorum cardinalium, & quemlibet eorum cum omni ipſorum, & cujuslibet ipſorum curia, & comitiva, libere permittant ad qaæcumque noſtra loca venire, ſtare, recedere, atque redire, eisdem collegiis dominorum cardinalium, & cuilibet eorum iter, tranſitum, ac etiam moram in noſtris locis trahere libere permittant, atque exhibeant cum perſonis, equis, mulis, rebus, & arnenſibus quibuſcumque eorumdem, vel alterius ipſorum, aut curiæ, vel comitivæ ipſorum abſque aliquo impedimento reali, vel perſonali modo aliquo inferendo ſine aliqua ſolutione pedagii, oneris, vel gabellæ. Ita tamen, quod præſens ſecuritas ad aliquem civem vel ſubditos noſtros pro condemnationibus aut bannis pecuniariis, aut perſonalibus nullatenus extendatur, præſentibus valituris ſex menſibus proxime ſecuturis. Præſentem vero licentiam aut ſalvum-conductum quo majorem firmitatem, atque robur habeat una cum noſtris collegiis ſervatis ſervandis deliberavimus, atque firmavimus. Datum Florentiæ die quarta menſis Auguſti MCCCCVIII.

COLLECTORIS PRÆMONITIO

In ſequentes duas epiſtolas.

GEminas has epiſtolas quanquam abſoluto jam Concilio ſcriptas, ſubjungendas tamen cenſui, cum rerum in Concilio definitarum ceu complementum quoddam haberi jure meritoque poſſint.

ALEXANDRI PAPÆ V. EPISTOLA

F. Thomæ de Firmo Ord. Præd. generali magiſtro, ut ſchiſmatis fautores a cenſuris eccleſiaſticis abſolvere poſſit.

Alexander epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilecto filio Thomæ magiſtro ordinis FF. Prædicatorum ſalutem & apoſtolicam benedictionem.

Affert P. Bremond in Bullar. ord. Præd. t. II. ex archi. ord. aſſerit exemplar extare in archivo apoſtol. li. VII. fol. 247. Meminit hujus & Fontana in Monum. D.

PErſonam tuam, nobis & apoſtolicæ ſedi devotam, paterna benevolentia proſequentes, illa tibi libenter concedimus, per quæ aliorum animarum ſaluti & ſtatui ſalubriter conſulatur. Hinc eſt quod nos tuis devotis ſupplicationibus inclinati tibi abſolvendi quaſcumque perſonas ordinis prædicatorum & in eodem ordine degentes & altiſſimo in humilitatis ſpiritu famulantes ab excommunicationis ſententia, quam forſan adhærendo vel favendo ſeu alias credendo perditionis & iniquitatis alumnis Petro de Luna, qui Benedictus XIII. & Angelo Corario, qui Gregorius XII. in ſuis obedientiis appellabantur, vel eorum fautoribus aut ſequacibus & eis adhærentibus, quæ quidem perſonæ ab obedientia & devotione noſtra ac ſedis prædictæ ſe qualitercunque ſubtraxerunt, ad obedientiam & devotionem noſtram præfatam redire volunt, prius præſtito per ipſas perſonas & recepto ab earumdem ſingulis de ſtando noſtris & romanæ eccleſiæ mandatis fidelitatis debitæ juramento juxta formam inferius adnotatam & injunctis earum ſingulis pro modo culpæ pœnitentia ſalutari, & aliis quæ de jure fuerint injungenda; cum illis quoque ex perſonis prædictis quæ ſic ligatæ celebrando divina vel ſe illis immiſcendo: eis tamen ad tempus de quo tibi expedire videbitur a ſuorum ordinum executione ſuſpenſis; demum ſuffragantibus eis meritis, & alio canonico impe-

pedimento non obſtante, diſpenſandi plenam tenore præſentium. concedimus facultatem. Forma autem juramenti prædicti talis eſt. „ Ego „ N. ordinis FF. Prædicatorum profeſſor, com- „ perto diviſionis & ſchiſmatis laqueo, quo te- „ nebar, credendo, favendo & adhærendo per- „ ditionis alumnis Petro de Luna, qui Bene- „ dictus XIII. & Angelo Corario, qui Grego- „ rius XII. in ſuis obedientiis appellabantur, „ ſibique & aliis credentibus, faventibus & a- „ liis receptatoribus adhærentibus, defenſoribus „ complicibus & ſequacibus eorum præſtando „ auxilium vel favorem, & propterea nunc „ diutina mecum deliberatione pertractans pro- „ na & ſpontanea voluntate ad unitatem ſedis „ apoſtolicæ divina gratia reverſus fateor pu- „ blice me erraſſe, & de præſenti tenere ca- „ tholicam fidem, ac credere & tenere quid- „ quid credit & tenet ac docet S. mater ec- „ cleſia, cui præeſt D. noſter D. Alexand. di- „ vina providentia papa V. & quod idem D. „ Alexander fuit & eſt verus romanus ponti- „ fex, & verus vicarius Jeſu Chriſti Petrique „ ſucceſſor, canonice electus, inthronizatus, & „ coronatus in romanum pontificem per car- „ dinales, ad quos, vacante ſede apoſtolica, „ inthronizatio & coronatio pertinebant. Quod- „ que privati perditionis alumni, tanquam hæ- „ retici, & nutritores ſchiſmatis antiquati, ac „ totius Chriſtianitatis invaſores, & deſtructo- „ res, & a liminibus ſanctæ Dei eccleſiæ ſepa- „ rati, a Chriſtifidelibus perſequendi ſunt, do- „ nec ad cor reverſi, ſuos recognoſcant erro- „ res, & ad gremium revertantur eccleſiæ an- „ tedictæ, & quod tam ipſe Petrus de Luna, „ & Angelus Corarius, quam omnes eorum „ fautores & ſequaces in hac parte fuerunt, „ & ſunt veri ſchiſmatici, apoſtatici, excom- „ municati, anathematizati, ac diviſi, & ſe- „ parati a communione fidelium, & ab unita- „ te S. Dei eccleſiæ, & tanquam hæretici pu- „ niendi, & ut tales fuiſſe, & eſſe juſte, & „ ſancte de ſchiſmate, credentia, fautoria, ad- „ hæſione, ſequela, & erroribus prædictis con- „ demnatos, & incidiſſe in pœnas, & ſenten- „ tias, tam a jure quam ab homine in talia „ pertractantes promulgatas, & in proceſſibus „ contentas, & declaratas; & ne ſimulate re- „ verſus exiſtimet, ſub honoris mei caſu, & „ anathematis obligatione, & ſub pœna, quæ „ relapſis, a jure, vel ab homine, imponi de- „ bet anathematizo, & abjuro omnem hære- „ ſim & ſchiſma, & nominatim damnatum „ ſchiſma, credentiam & adhæſionem præfa- „ torum Petri de Luna, & Angeli Corarii, „ & me ad ipſorum aliquem, de quo Redem- „ ptoris noſtri gratia ereptus ſum, nunquam „ reverſurum; ſed ſemper me in unitate ec- „ cleſiæ catholicæ, cui præeſt præfatus D. N. „ Alexander papa V. manſurum; ac ſponte „ promitto, non ficte, ſed voluntarie, & ſin- „ cere juro ad ſancta Dei Evangelia, corpo- „ raliter per me tacta, quod ſtabo, & parebo „ mandatis eccleſiæ, & dicti D. Alexandri pa- „ pæ, ſuper rebellionibus, fautoriis, & cæte- „ ris pœnis, ac ſententiis, quas ob præmiſſa, „ & ea tangentia incurri, & quod dicto D. N. „ papæ, & ejus ſucceſſoribus canonice intran- „ tibus obediens & fidelis de cætero ero, & „ eis reverentiam debitam exhibebo; non ero „ in conſilio, vel tractatu, quod vitam per- „ dant, aut membrum, vel capiantur mala „ captione; conſilium, quod mihi crediturі „ ſunt per litteras, vel nuncium, ad ipſorum „ damnum, vel præjudicium nemini pandam, „ vel communicabo; & ſi ſcivero fieri, vel „ tractari aliquid, quod in ipſorum damnum, „ vel præjudicium vergat, illud pro poſſe im- „ pediam, ne fiat; & ſi impedire per me non „ potero, hoc eis aut aliis per quem, vel per „ quos id credam ad notitiam ipſorum perve- „ nire perſonaliter vel per litteras aut per nun- „ cios ſignificare curabo. Papatum R. & re- „ galia S. Petri ac jura, & jurisdictiones præ- „ fatæ R. E. & dicti D. N. papæ majeſtatem, „ honorem, & ſtatum illæſos manutenebo to- „ tis viribus & defendam, & adjutor eis ero „ ad recuperandam, & recuperatos manute- „ nendum contra omnes homines & ſpeciali- „ ter contra præfatos Petrum de Luna & An- „ gelum Corarium, & quoſcumque credentes, „ adhærentes, fautores, receptatores, & de- „ fenſores, complices, & ſequaces eorumdem, „ cujuſcumque præeminentiæ, ordinis, religio- „ nis, conditionis, vel ſtatus exiſtant, etiam „ ſi pontificali, regali, vel reginali, vel qua- „ vis alia præfulgeant dignitate eccleſiaſtica, „ vel mundana, etiamſi fuerint dictæ S. R. E. „ cardinales; & contra quoſcumque per præ- „ dictam eccleſiam denotatos, vel in poſterum „ denotandos, quamdiu extra gratiam & com- „ munionem dictæ eccleſiæ fuerint; nec cum „ præfatis ſchiſmaticis, apoſtatis, & rebellibus, „ vel eorum complicibus, fautoribus, & ſe- „ quacibus, quamdiu ſtabunt in rebellione ec- „ cleſiæ, ſeu aliis hæreticis, & ſchiſmaticis, „ et rebellibus, ac illorum fautoribus, et ſe- „ quacibus, per dictam eccleſiam denotatis, „ deinceps ero; nec eis, ſeu quibuſcumque „ aliis contra dictam eccleſiam, et D. N. PP. „ dabo conſilium, auxilium, et favorem per „ me, vel alium, ſeu alios directe, vel indi- „ recte, publice, vel occulte; nec ab eis, „ quantum in me fuerit, ſi impedire potero, „ præſtari, ſeu dari permittam, nec cum di- „ ctis ſchiſmaticis, apoſtatis, et rebellibus, aut „ quibuſvis aliis in rebellione præfatæ eccleſiæ „ exiſtentibus contra ipſam eccleſiam colliga- „ tionem, vel conſpirationem faciam ſeu li- „ gam; ſed eos, et eorum quemlibet, juxta „ tenorem proceſſuum prædictorum, pro poſſe „ meo perſequar, et invadam, donec convertantur, ac revertantur ad gremium eccleſiæ „ memoratæ. Sic me Deus adjuvet, et hæc „ ſancta Dei Evangelia. Datum Piſis 4. id. „ Aug. Pontificatus noſtri an. I.

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

EJUSDEM AD EUMDEM

Ut quæ tempore ſchiſmatis a generalibus Capitulis Ordinis Prædicatorum ſancita ſunt, comprobari, vel reſcindi poſſint a generali Capitulo proxime futuro.

Alexander epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Ad futuram rei memoriam.

QUoniam interdum ex his, quæ pro quiete, et pace religioſarum perſonarum, quarum intentio et ſtudium debet eſſe, ut calcatis ſpretiſque ſeculi pompis, et abdicatis illecebris, præſtent virtutum altiſſimo famulatum, provide ſunt ſtatuta, pacis æmulo procurante, ſcandalorum materia generatur, conſuevit ſedis apoſtolicæ providentia circumſpecta ſtatuta hujuſmodi quandoque, vel in parte mode-

An. 1409. die 10. aug. lb. ex archivo ord. accepta ex archivo apoſt. lib. 7. fol. 225.

moderationis ſuæ lima corrigere, vel obſcura dilucidare, vel in totum revocare, & ſollicitudinis ſuæ partes adhibere, ut æquo judicio ſingula dirigantur. Dudum ſiquidem poſt obitum piæ memoriæ Gregorii papæ XI. prædeceſſoris noſtri, & interea uſquequo, proh dolor! pernicioſum ſchiſma duravit, & poſtmodum, divina nobis ſuffragante clementia, fuimus cum unione eccleſiæ ad apicem ſummi apoſtolatus aſſumpti, ſecundum morem ordinis Fratrum Prædicatorum generalia per dilectos filios Fratres dicti Ordinis quam plurima fuerunt capitula in utraque obedientia celebrata, in quibus conſtitutiones, & ordinationes nonnullæ conditæ extiterunt, ex quibus veriſimiliter formidatur, ne inter Fratres prædictos ſcandala, & diſſenſiones pro tempore oriantur. Quare pro parte dilecti filii Thomæ magiſtri Ordinis antedicti nobis fuit humiliter ſupplicatum, ut cum in brevi debeat celebrari generale Capitulum, ſuper his opportune providere de benignitate apoſtolica dignaremur. Nos igitur, qui cunctorum Chriſti fidelium, & præſertim ſub religionis habitu incedentium, pacem appetimus & quietem, ac ipſorum ſcandalis libenter, quantum cum Deo poſſumus, obviamus, hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, volumus, & hac irrefragabili apoſtolica conſtitutione decernimus, ut præfatum generale Capitulum quam primum celebrari contigerit, conſtitutiones, & ordinationes hujuſmodi, ſi ritas & legitimas ei fore videbitur, acceptare, & obſervare, illas vero, quas ei acceptandas, & obſervandas fore ſecus videbitur, infirmare, & irritare in totum, vel in partem, libere & licite poſſit, conſtitutionibus & privilegiis apoſtolicis, necnon ſtatutis, & conſtitutionibus Ordinis antedicti, & aliis contrariis non obſtantibus quibuſcumque. Nulli ergo &c. noſtræ conſtitutionis, & voluntatis infringere &c. Si quis autem &c. Datum Piſis IV. idus Auguſti, pontificatus noſtri anno primo.

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

IN SEQUENTEM DISSERTATIONEM

PRÆFATIUNCULA EDITORIS.

DUbius aliquantiſper hæſi, num ſcriptum iſtud hic locorum collocarem, ubi ſuam ſibi ſedem, aliis alio ablegatis, poſcunt ſcripta illa, quæ ſive in Concilio, ſive ad Concilium data fuiſſe conſtaret. Edendi tandem conſilium aſſumpſi, ea perſuaſus ratione, quod conſultationem promerem viri docti nondum vulgatam, quæque aliquot licet annis Concilio poſterior eſt; adhuc tamen ad aſſerendam Concilii hujus auctoritatem valebat plurimum; nec alia mente ab auctore ſuo elucubrata eſt, niſi ut jus pontificale Joannis XXIII. vindicaret jure Piſani Concilii in abrogatione Gregorii XII. & Benedicti XIII. aſſerto ac demonſtrato. Quare licet non ad Concilium, nec in Concilio, pro Concilio tamen ſcripta eſt. Hinc totus eſt auctor in tuendo Piſano Concilio, ac legitima Alexandri V. electione propugnanda. Nonnulla etiam de Piſano illo Concilio prodit alias haud ita explorata, ut illud de provocatione Cardinalium ſtatim poſt ſuam a Gregorio ſeceſſionem ad collegium unitum; quæ ſane provocatio non uſque adeo congruit cum ea, quam dat Labbeus pag. 1279. & ego ex Martene hic pag. 849. Fieri tamen potuit ut factum illud cardinalium minus accurate exploraverit ille, ex quo id tenere ſe auctor noſter affirmat. Reſpuiſſe Gregorium *viam* quam vocabant, *ceſſionis*, quod illam hæreticam & pernicioſam haberet, ex relatione viri comperta narrantis affirmat Cataldinus: Hæc ſin minus vera, nova ſaltem fuerint. Cæterum ſi quid aſperius in Gregorium pronunciat, ſi maledictis illum fœde proſcindit, dandum id eſt auctori, ſtudio partium addicto. Profecto ſi æmulis Pontificibus licuit ſe mutuo inceſſere dicteriis, diris devovere; cur non id pariter indulgeamus ſcriptoribus ſingulorum illorum cauſam defendentibus? inclinat etiam in ſententiam de Conciliorum auctoritate ſupra Pontificem: ferebant id mores ætatis illius, qua certa erat eccleſia, pontifices ambigui. Notus eſt ſcriptor iſte alio edito libro inſcripto. Cataldinus de Bonis Compagnis; ſive Boncopagnus de Viſſo *de translatione Concilii Baſileenſis*. Extat pariter opus illud in oceano Juris to. XIII. Qui vero hic editur tractatus ignotus hucuſque eruditis, ex MS. codice Feliniano acceptus eſt.

CATALDINI DE VISSO

Ad SS. Patrem, & D. Clementiſſimum D. Joannem XXIII. ſacroſanctæ & univerſalis eccleſiæ unicum SS. & verum paſtorem.

TRACTATUS.

DEi ſub expreſſione Trinitatis nomine invocato, qui in perſonis eſt trinus, & in ſubſtantia unus; exiſtit de conſecratione diſt. 5. cap. finali de SS. Trinitate, & fide Catholica cap. 1. & 2. qui ſolus curare poteſt meæ imbecilles animæ paſſiones, de conſecr. diſt. 1. *omnis chriſtianus*: & ipſius augere potentias, & virtutes, de pœnit. diſt. 2. *Dum ſanctam;* qui magis inſpicit conſcientiam quam opus, 15. qu. 6. cap. 1. & in ſe ſperantes non fallit, 22. q. 2. *quæritur*, ad ipſum cum David pſal. 50. humiliter porrigo preces meas dicens: *Domine labia mea aperies, & os meum annunciabit laudem tuam.*

Et ſi apoſtolicos duos eſſe fides Chriſti & canones refragentur, 7. q. 1. *Non autem*, in gl. Jo. 24. q. 1. loquitur unam quidem eſſe catholicam eccleſiam, & unum caput, ſic definitum in cantico canticorum; *una eſt columba mea, una eſt perfecta mea, una eſt matris ſuæ, electa genitricis ſuæ*, de conſecrat. diſt. 4. *alium*, & dicto cap. *loquitur*. Una eſt enim eccleſia, unus populus, una ſpes nationis noſtræ, unus Domin. una fides, una columba dicto cap. *loqui-*

☞ *quitur* 24. q. 1. & cauſa, & q. 7. ca. *ſchiſma*, cum unitas non recipiat diviſionem de præben. *tuæ fraternitatis*, & ca. *Majoribus*, & cap. *Dilecto* & de reſcriptis *paſtoralis* & §. 1. cum in. finitis ſimilibus. Cumque in præſentiarum, ut ita dixerim, vigeant duo papæ, ſæpe mecum alias diſceptavi quis eorum apoſtolicus & alter apoſtaticus ſit dicendus. Sæpius cum eccleſia jam orando: *Deus, qui diverſitatem gentium in confeſſione tui nominis adunaſti; da ut una ſit fides mentium, & pietas actionum.* Pro hac enim Chriſtum tunc patrem legimus adoraſſe, Joan. 22. *Rogo*, ait, *ut unum ſint*, &c. meminique, creberrime dixerim verbum illud: *Tu autem qui corda noſti omnium, oſtende quem elegeris ex his duobus unum*, act. 1. Ad calamum tamen manum porrigere non præſumpſi, cum cibus iſte mihi ignaro non competat. Nam magiſtris competit definitio quæſtionis, & non illis qui formam diſcipuli non ſuſcipiunt, de electione officii 48. diſt. *Prohibentur*. Cum quis primo debeat eſſe diſcipulus, quam magiſter, 59. diſt. *ordinatos* 61. diſt. *miſerum*, 16. diſt. *ſi clericatus*. Verum quia generoſos animos labor allicit & invitat, nec eſt viri timere ſudorem, nec eſt ſtrenuus nuncupandus qui laborem fugit, niſi creſcat eis animus ex ipſarum rerum difficultate, teſtante in epiſtolis Seneca ad Lucillum, refert Joannes Andreas de renunc. *Niſi cum pridem* §. *Porro*. Confiſus de omnipotentis ſubſidio, qui *dat omnibus affluenter, & non improperat*, Jac. 1. Nam dicebat apoſtolus ad Cor. 2. *fides veſtra non ſit in ſapientia hominum, ſed in virtute Dei*, ſcribam quid ſentam de præmiſſis. Labores namque velut amor appetimus, ut quietem mihi valeam & ſi non aliis præparare. Dicit SS. imperator in aut. *ut divi* juſſi coll. 8. de SS. eccl. 2. de reſti. ſpol. *Frequens* l. 6. ne contingat mihi dicere cum propheta: *Væ mihi, quia tacui*. Et ideo ſcribitur Matth. 10. *quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine, & quod in aure auditis, prædicate in tectis*; quia quilibet chriſtianus pro indagine hujuſmodi veritatis, pro animæ ſuæ ſalute inſomnes ducere noctes in aut. *ut jud.* ſine quo ſuffertur in prin. col. 2. Durus autem eſt hic ſermo, & quis poteſt eum audire? de pœnit. diſt. 4. *ſi ex bono*. *Propter* enim *peccata noſtra* (ut cum ſcriptura conveniam) *& iniquitates patrum noſtrorum Jeruſalem & populus tuus, Domine, in opprobrio ſunt omnibus per circuitum noſtrum. Exaudi igitur Deus orationem populi tui, & preces ejus, & oſtende faciem tuam ſuper ſanctuarium tuum, quod deſertum eſt, propter temetipſum memor eris, propter ſemetipſum Deus meus. Exaudi & placare, Domine, attende & fac, quia nomen tuum invocatum eſt ſuper civitatem, & ſuper populum tuum*; ſcribuntur Daniel 8. Verum quia veritas ſæpius exagitata magis ſplendet 35. q. 9. *grave*. Incipiam omiſſo longo prologo jam conſcripto, ubi ſtatim romanorum pontificum, atque imperatorum decurſa ſchiſmata, eorumque tempora deſcripſeram ſingillatim, ne ad nauſeam adducam lectores, & pariter auditores.

Et pondus diei, & æſtus conſtitit in poteſtate, & virtute Concilii Piſanenſis, in quo Gregorius XII. notorius ſchiſmaticus, nec non pacis & unionis univerſalis eccleſiæ turbator ſcandaloſus & manifeſtus voti quoque liciti, & irremiſſibilis, ac iuramenti ſuorum ſuper eadem unione procuranda per ipſum ſponte præſtiti tranſgreſſor, quinimmo & hæreticus pertinax, nec non a fide catholica devius extitit declaratus. Præſuppoſito quod ipſe Gregorius per prius fuiſſet canonicus, apoſtolicus, & verus papa; videamus primo an per declaratoriam in dicto Concilio promulgatam idem Gregorius nunc apoſtaticus & non apoſtolicus ſit dicendus. Et videtur in hac ardua & dubitabili quæſtione probabiliter poſſe dici, quod dictus Gregorius verus adhuc apoſtolicus ſit dicendus, tum quia illud non potuit dici Concilium, ſed potius conciliabulum appellatur, cum generale Concilium ſine ſedis apoſtolicæ licentia nullum valeat celebrari, 17. diſt. *multis* cap. *generalia*, & cap. *de Conciliis* notat ſpeculator tit. de leg. §. *ſupereſt videre*. *Sed nunquid legatus Eccleſiæ Romanæ*, cum remiſſionibus, & de præbendis grave de his quæ ſi. a præla. c. ult. & de offi. leg. *quod translat.* in gloſſa 1. & plenius ſuper ea; cum ergo ad convocationem, & congregationem hujus Concilii licentia Gregorii tunc papæ non intervenerit; ergo quidquid factum eſt in illo, irritum eſt de jure. Omnia enim ad id referuntur, unde vim capiunt formam & originem, ff. ad l. fal. l. 1. rat. 1. §. *Si filio*. *Ut omnes opes patris*; Et cauſa 2. tantum operatur quantum a prima ſibi . . . . . & non ultra ff. de leg. 2. leg. peto §. prædictum ff. locati ſi quis domum, §. huic, & ff. p. & eo rei vend. l. neceſſario & quod notatur ad Falc. 1. l. præd. *ſi ex duobus* in gloſſ. ordinaria. Quoties enim a lege traditur certa forma de diſpoſitione alicujus actus, ea vel aliqua ejus parte non ſervata, totus ille actus diceretur nullus. De verborum obligatione l. 1. & l. qui Romæ §. Flavius C. de . . . . . of. l. univerſa de elect. Quia propter de ſacra un. cap. unico in principio de pœnit. diſt. 2. *caritas* de uſuris l. VI. de elect. conſtitutionem §. 1. in Cle. C. de lit. contrarium offeratur 12. q. 2. *ſanctum*: hinc dicitur, quod mutata forma interimitur ſubſtantia rei *deteſtor* d. 1. ſi notum 12. q. 2. *aurum*, de conſtit. eccleſiæ vel alt. *cap.* 1. & cap. *quod in dubiis* ff. com. l. 3. unde congregatio & convocatio dicti Concilii facta ſine papæ licentia, & auctoritate defecit in ſalutari ſuo: igitur quodcumque in eo factum fuit, caret prorſus efficacia & virtute. Illud enim quod impedit faciendum, reſolvit jam factum ff. de furto l. inter omnes §. Recte. Conjuncta lege *Uranius* §. 1. de fidejuſſoribus. Ceſſatio ergo licentiæ convocationis hujuſmodi Concilii Piſanenſis actum in illo irritat, & infringit. De hæredibus inſtit. Si non lex, & non de diverſo l. ultim. §. *ait lex*. Quoniam omiſſio neceſſaria ad actum irritat ipſum actum, & notat Bartholus ff. de teſt. l. prima. Præterea de eſſe Concilii requiritur, quod ſit canonice inſtitutum, & quod canonice congregetur, & quod agenda ſint de puris veritatibus 25. q. 1. *quod ad perpetuam*. Item Concilium non poteſt judicare papam, patet aperte, 21. diſtinct. *nunc autem* 9. quæſt. 3. *nemo*, ubi dicit textus, quod nemo judicabit primam ſedem, neque ab Auguſto, neque ab omni clero, neque a regibus, neque a populo judex ſupremus judicabitur; & gloſſa dicit ibi eſſe argumentum, quod Concilium papam judicare non poteſt, allegat. *ſignificaſti*. Quinimmo ſubdit ibi, quod ſi totus mundus ſentiret in aliquo contra papam, papæ ſententiæ eſt ſtandum, & non alio-

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

aliorum, 24. q. 1. *Hæc est fides*. Præterea papa interpretatur, & tollit statuta Conciliorum, 15. dist. *Sicut* 17. dist. *nec licuit*; & probat cap. *Constitutus* & in cap. *statut.* elect. lib. 6. & dist. *Ne romani* §. *Sane*. Nec mirum, quia ista corrigit, & immutat de R. statutum lib. 6. & per doctores de elect. *significasti*. Item papa major est Concilio 15. dist. *Sicut* & quod ibi notetur 24. q. 1. *quodcumque*; & a nullo judicari potest, 9. q. 3. *aliorum*, nec etiam ab universali Concilio per gloss. Joannis 2. q. 5. *mandastis*; & probatur 17. dist. *Hinc etiam* 21. dist. *non autem*, ar. ff. de legibus l. *princeps*; et licet non servet votum, vel juramentum, non est cogendus stare judicio alicujus; immo excipere potest: Dominus est, qui me judicat; ar. 9. q. 3. *aliorum*: ita dicit glossa 69. dist. *Si quis pecunia*. Præterea postquam quis est papa, nihil potest ei objici, etiam si sit uxoratus, ut dicto capite *si quis pecunia*. Item contra papam non potest opponi exceptio, quod sit laicus, 61. dist. §. *His omnibus*: nam beatus Ambrosius, & beatus . . . . . fuerunt clerici, & fuerunt laici, ut patet in dicto §. *His omnibus*. Quinimmo etiam si papa esset furiosus, jam promotus, et jam electus, removendus non erit; 15. q. 1. cap. finali. Sed si nondum esset promotus, sed nominatus in scrutinio, et laborat per dilucida intervalla, non deberet eligi; sed tamen electio tenet; sed si jam est promotus non removebitur de jure; sed sibi debebit dari coadjutorem; de clerico ægroto cap. unic. lib. 6. Ita refert Gaspar Cald. in cap. *licet* de electione, et ibi refert hanc exceptionem furoris opposuisse cardinales contra Urbanum IX. Item Concilium non potest imponere legem papæ, 17. dist. §. *huic etiam* de elect. *Significasti* 15. dist. *sicut*: quia ipse cunctos judicat, et a nemine judicatur 40. dist. *Si papam*. Quinimmo, licet papa sit hæreticus, si est paratus corrigi non desinet esse papa, 21. dist. *Nunc autem*: unde dixit Baldus in lege *quoniam liberi*, cap. *de teste*, quod vivente papa, est crimen læsæ majestatis, conventiculas facere de papatu; allegat. cap. *Veniens* de teste, in novella; et est expressum 78. dist. *Si quis papa superstite*. Et ideo dicebat Isidorus lib. 4. de summo bono 40. cap. de propositis cannalibus, quod rectores a Deo judicandi sunt; a suis autem subditis nequaquam judicabuntur; et hoc est, quod dicitur secunda q. 7. cap. 1. ubi dicit littera, quod non est a plebe, sive a vulgaribus hominibus arguendus, sive accusandus episcopus, eadem causa et quæstione cap. sacerdotes, et reliqui ecclesiæ ministri omnesque plebes ipsos episcopos suos diligere debent, et eorum præceptis obedire, etiamsi ipsi aliter, quod absit, quam debeant, agant, et ideo scribitur Matth. 7. *nolite judicare*, & *non judicabimini*; Matth. 23. ait Christus discipulis suis: *super cathedram Moysi sederunt scribæ & Pharisæi. Omnia ergo quæcumque dixerint vobis, servate, & facite, secundum autem opera eorum nolite facere; dicunt enim & non faciunt*. Et alibi dicitur: *Servi, subditi estote in omni tempore Dominis, non tantum bonis, sed & discolis*. Nec absonum judicatur sacras in re hac allegare scripturas, cum ille summis pontificibus, et decretalibus quibuscumque alias præponantur, et de papa est expressum in dicto cap. 9. ubi littera dicit aperte, quod nemo judicabit illam sedem. Patet ergo, quod Concilium prædictum in Pisanense, tum quia non legitime convocatum, tum quia sibi est interdicta potestas, judicare papam non potuit ex prædictis auctoritatibus divinæ legis, item auctoritatibus SS. Patrum. Item per jus canonicum & humanum. Unde dicebat doctor meus in l. Item *stipulatorem* ff. de verborum obligationibus. Quod si quis schismatici animo, quid non facit, potest qui vult, papæ adhærere. Allegant notata ab Innocentio de const. *ne imitaris*. Quinimmo dixit Baldus alibi, quod tempore schismatis quis potest esse neutralis. Ita dicit ipse in leg. *cum status, de ordi. cognit.*

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

Quid ergo dicemus? Credo, idest ex fide sentio C. de jure cal. leg. firmissime quoniam attestor, nullatenusque dubito de .... 4. firmissime de hæreti. firmiter Gregorium supradictum et Angelum Corarium, qui se pro Gregorio XII. gerebat, fuisse & esse intrusum, apostaticum, schismaticum & hæreticum manifeste, & sic per consequens apostolatu ipso jure privatum 79. dist. *Si quis pecunia*, ut infra clarissime & evidentissime ostenditur, & ipsum non Angelum fuisse, & esse, sed Dæmonem infernalem, & abominabilem ecclesiastico cultu, Deo & populo christiano, 12. q. 3. *omnis jactantia* 12. dist. *ridiculum*, qui sine lumine vel candore in profundum demersit, ut dicit archidiaconus 30. dist. *nonne*.

Is enim non Angelus, sed Diabolus dici debet, cum Angelus ad bonum dumtaxat libero arbitrio potiatur; Diabolus vero, quod similiter liberum habet arbitrium ad malum, in omnibus illud agit 33. dist. *qui episcopus*. Diabolico profecto opere, & non angelico damnatæ memoriæ, atque vitæ Angelus iste destinandus, fœdus populo christiano, hæresiarca, idest hæreticorum magister, & princeps, uni. q. 1. *ordinationes de schismate* cap. 1. in omnibus est potitus, hoc est lupus rapax, pater mendacii Dei & hominum inimicus, de elect. *licet hostisque iniquus ecclesiæ*, de elect. *Ne pro defectu*. Insuper lupus de hæreti. ad materiam, Item a membris ecclesiæ separavit, unde hæreticus est habendus, ut dicit gloss. notabilis in aut. de privilegiis Doct. *Nulli* col. 8. ibi ad hoc omnis, qui non se membris sanctæ Dei & apostolicæ ecclesiæ. Et probatur 4. q. 1. cap. 2. *Funestius scelus nullam*, 32. q. 7. *primum*, & cap. *quod in omnibus*: Nam quod nec convictionem pacis, nec unitatem ecclesiæ observavit, sed se ab ecclesiæ vinculo ac sacerdotum colloquio separat, pontificis nec potestatem habere potest, nec honorem, qui episcopatus nec unitatem habere voluit nec pacem, 7. q. 1. *Novatianus* in fine. Alias quanto sanctius sibi fuisset, papatui cedere, ut poterat, & debebat 7. q. 1. *Nos autem* in glossa ut quod promiserat voverat, & juraverat schisma de medio tollere, opere adimpleret, de pact. qualiter 12. *v. quia Joannes* q. 2. q. ultim. cap. final. de præbendis relatum in glossa, per suum quidem errorem corrigere quam expectare, quam ab aliis corrigatur, in aut. de nup. circa prin. col. 4. de accus. qualiter, & quando scire debuit irrevocabilis & obstinata sua pertinacia capitosa, cum in pectore suo recondita jura omnia lex præsumat de const. cap. 1. lib. 6. 36. dist. §. *ecclesiæ*. quod etiam ex nuda promissione facta Deo quis obligatur, & potest effectualiter conveniri 12. q. 2. *scimus* de sta. mo. *quod Dei timorem* in fine 17. q. 1. sunt quædam quæ etiam non voventes debemus; & quædam quæ nisi voverimus non debemus, sed postquam ea Deo promittimus necessario Deo reddere constringimur; & ibi est glossa magi-

magistra, an & quando a voto recedere permittatur, de quo 27. q. 2. c. 2. 27. q. 1. *neque* in gloss. p. quæ differentiam facit inter deliberationem, propositum & votum. Quis namque vere catholicorum, & Christi benedicti fidelium dicat, illum papam verum, catholicum, & vicarium legitimum Jesu Christi, de translatione inter corporalia, Verbo *non enim* de elect. *ubi periculum* §. *Cæterum* lib. 6. & cap. *fundamenta* §. *decet*, & ibi concordantiæ. De summa Trinitate *damnamus* §. nos *igitur*; quis sanæ fidei, mentis solidæ, & verissimus christianus dicat illum apostolicum verum esse successorem Petri, rectorem universalis ecclesiæ, & gregis Dominici ductorem, qui in hostem ecclesiæ transtulit ecclesiæ facultates 17. q. 3. *Omnis*. Quis de Christi, & B. Petri & aliorum pontificum romanorum societate 21. dist. *cleros*, dicat illum catholicum & verum papam, qui non puri hominis, sed Dei vices gerit in terris de translat. quarto qui votum & gressu retrogrado deturpavit sese mendacem exhibens universo 12. q. 2. *sancimus*. Quis ecclesiæ catholicæ subditorum dicat verum papam & catholicum illum esse, qui contra apostolicas suas litteras per universum orbem directas ducibus, principibus & prælatis & studiis universis de tollendo schismate, ut præfert intra annum, & tres menses papatus, quem cedere quidem sacra attestatione firmaverat, pertinaciter ac etiam obstinate a bono retrogradus sponte venit. Nonne malum est, dicit textus ab ecclesiæ unitate & obedientia resilire, & contra canonum statuta porrigere quod multi post sacramentum præstitum præsumpserunt, extr. de elect. *significasti*, cum non debeat in juramento intentio verbis, sed verba intentioni servire 22. q. V. *humane*. Cum Papa, nec dum sibi, sed aliis perjurii esse causa arceatur. Per Innoc. de rescript. *constitutus*; Cum nec juramento aliter corde sentiat; quam ore juratur 22. q. 5. *juramenti*. Putabatne populum aliter interpretando hujusmodi juramentum, eludere Christianum. Cum & Deus sic accipiat juramentum, sicut ille intelligit cui juratur 24. q. V. *quacumque*. Nonne, Angele, dejeratio tua turpis saluti animarum dominici populi cui indignus præfueras illudebat 22. q. 4. *quod david*. Nonne pro unitate fienda salubre, & Papæ permissum dicatur hujusmodi juramentum, ut patet de elect. *significasti* in glossa. Nonne sciebas, quod tanto majus perjurium, quanto est sanctius, & laudabilius, pro cujus observantia intervenit juramentum 22. q. 5. *qui perjurat* in gloss. p. scire debebas quod non merentur ecclesias regere, qui sunt perjurii crimine irretiti, de jurejurando *querelam*, & ideo possunt dicta de causa ab ecclesia removeri, ut ibi notatur & de tempor. ordi. *directus* de rescriptis ex parte, de elect. *Venerabilem* in glossa *quamquam*, cum etiam ex perjurio infametur de jurejur. *quanto*, in gloss. & Capite *querelam*. Ne sciebat miserrimus quod non potest homo solvere quando ad Deum dirigit juramentum, secus si ad hominem dirigatur, ut notatur de spons. *præterea*. Quid dicet miserrimus miserorum, nisi quod juramentum illud servare non tenebatur, quia non in salutis æternæ, sed nepotum, & fratrum interitum vergere conjectabat, quorum exaltatio excæcaverat mentem ejus, nam & alibi dicit glossa: *Quod cæci sunt episcopi erga nepotes* 1. q. 3. *pervenit*. Quid dicet perversor fidei christianæ, nisi quod votum illud implere minime tenebatur, cum mentis alienationem saperet, & ipsius tristem spiritum conturbaret, de verb. signif. *dudum*, per Jo. And. quid dicet versutus hostis ecclesiæ qui caritatem vulnerare, & veritatem rescindere ecclesiæ est conatus; sanctorum operum dulcedinem invidiæ felle inficere, & omnibus modis humanum genus evertere, & turbare, 16. Q. 2. *Visis*; nisi quod votum servare non tenebatur, quasi illum invitis fratribus, & nepotibus solemnizare & emittere minime potuisset, 23. q. 5. *quod Deo*, *quod Cler. vel vo.* cap. fin. per Ost. Quid dicet bellua indomita, cum homo dici non valeat, cum careat ratione. 27. q. 1. *Si Homo*. nisi quod nemo dominandi cupiditate inflammatus vel fastu dominationis elatus (non) desiderat habere consortem. 23. q. 7. *quod autem*, quid dicam, quid de te devoti ecclesiæ prædicabunt, quid cœtus cardinalium de te dicet, nisi canonis verbum illud: si homo esses, aut aliquam discretionem habuisses, ita regularis debuisti disciplinæ custos existere, ut ea, quæ illicite committuntur, ante vindictam corrigerentur; sed dum te facit nimia stultitia negligentem, non solum de illis offendimur, sed etiam ad ulciscendum desidiam tuam nihilominus provocamur; 27. q. 1. *Si homo esses*, ferro namque abscindenda sunt vulnera, quæ fomentorum non sentiunt medicinam p. q. 1. *reperiuntur* 1. dist. *Ferrum*. Si te ipsum pertinacem convertebas dictis promissione, juramento, & voto irrevocabilibus tanta solemnitate emissis, & Christi populo non obligatum, tuis novis erroribus, & perjuriis intellectibus adinventis. Et quod Hæreticalis labes non infecerit turpissimam, & abominabilem vitam tuam, pro ut de te universus Christi populus prædicabat, & ad promissorum observantiam Cardinales tecum jugiter insistebant, debuisti episcoporum, & prælatorum generale Concilium congregare, ut antiquissimi pontifices in similibus faciebant, ut patet 15. 16. 17. Dist. 2. q. 5. *mandastis*, & tuis fratribus cardinalibus silentium non imponere, & mandare, ut de unione tam salubri auderent quomodolibet pertractare, nisi tua præsentia interesset. Ut & tibi digne dici valeat verbum illud: displicet tibi quod traharis ad salutem, cum tamen multos nostros ad perniciem traxeris 23. q. 4. *displicet*. Cum cardinales in exequutione pontificalis officii adsistant, quorum consilio debet Romanus pontifex quæcumque negotia terminare, dicit textus in capite *fundamenta* §. *ne autem* lib. VI. quia instigatione diabolica, & ausu temerario 16. q. 1. lator: prorupisti (proh dolor) ad tam detestabilem jussionem. Non sic beatum illum Gregorium, cujus nomen usurpas, fecisse legimus, qui ipsum redarguere volentem, quemlibet invitat, 2. q. 7. *Si quis nos*. Nam traditum est, quod qualitercumque possumus, debemus vexare malos ut cessent a malo 23. q. 6. *jam non*. Et alibi dicitur, quod ecclesia malos cogere debet ad bonum, sicut Christus Paulum coegit 23. q. 6. *schismatici*. Unde adversus hunc hominem malignantem cardinales dicere valeant cum Psalmista: *Sedens adversus fratres tuos loquebaris, & adversus filium matris tuæ ponebas scandalum &c.* q. 1. *ex merito*; cum dicunt canones quod incauta locutio detrahit in errorem 43. dist. *sit rector*. Nonne clavis aperitionis dicitur esse sermo correctionis, quia increpando culpam detegit, quam sæpe nescit, sicut ipse qui perpetravit, ut dicto capite

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

pite *sit rector*, & ibi textus; & ideo dominus per Isaiam 58. admonet dicens: *clama ne cesses, & quasi tuba exalta vocem tuam*. Præconis quippe officium suscipit quisquis ad sacerdotium ascendit, atque ante adventum judicis, qui terribiliter sequitur, ipse scilicet declamando graditur, dicto cap. *Sit rector* cum tuo erroris vulnere audientium corda percutis, & tristaris eadem dist. & §. *sed cum rector*. Et ideo dicit littera, quisquis loqui &c. nititur sapientem & magnopere metuat, ne ejus colloquio audientium unitas confundatur. Quæ igitur diabolica supplantatio te oppressit, ut ad tam detestabilem prorumperes jussionem, ac illud potius dicere debuisses, si male loquutus sum, testimonium perhibe de malo, 2. q. 7. *Præsumunt*. Nesciebas, quod in exemplum culpa vehementem, quando pro reverentia erroris peccator honoratur, 83. dist. *Nemo*. Quia qui aliorum errorem defendit, multo damnabilior est illis qui errant, quia non solum ille errat, sed in aliis erroris offendicula præparat, & confirmat. Unde quia magistri erroris essent, non tantum dicerentur hæretici cardinales, sed hæresiarchæ debuissent penitus nuncupari, 24. q. 3. *qui aliorum*. Erroris namque alieni socium, vel a sui voluntarie proposito tramite recedentem, aut sacrorum patrum regulis, & constitutionibus non obedientem suscipere non possumus, nec debemus: dicit textus 2. q. 7. *alieni*; & glossa exponit non obedientem, §. *schismaticum* 19. dist. *Nulli* 25. q. 1. *Violatores*, & ideo alibi dicitur, qui justificat impium, & condemnat justum, uterque abominabilis est apud Deum, Prov. 17. Nesciebas pastor perfide, animarum vulnerator, quod melius est in malis factis humilis confessio, quam in bonis superba responsio, 11. q. 3. *injustum*. Nonne mandatum cardinalibus per te factum est in civitate Lucana, ad quam te venisse pro unione facienda ecclesiæ, ore, sed non animo prædicabas; cum dicat canon, quod pax labiis prædicata debet cum voluntate animi concordare, 93. dist. *Diaconum*. Te hæreticum comprobat & affirmat, cum per solum dictum quis hæreticus constituatur dicit glos. Jo. 24. q. 1. *Hæc est*. Dic mihi nefandissime fœdus ordinis clericalis, scissura ecclesiæ lacrymantis cum in omni colloquio de re hac tam salubri, atque sancta volebas penitus interesse, nisi quod propter verecundiam procrastinationis & perfidiæ tuæ vererentur, facta tua hæreticalia prædicare; sed illa potius sub silentio pertransirent; cum sit naturale adversus superiorem propter verecundiam quem tacere, per Baldum cap. *de nuptiis l. in conventione*, in verbo *cultu verecundiæ*; facit quod notat glossa in l. p. §. *quam honorande* quar. rer. ac non da. & quod notat Innocentius in cap. *Causam matrimonii* de officio delegati. Quinimmo nedum mandatum, sed blanditiæ potentium æquiparantur minaci furori, dicit glossa signata per Baldum cap. *Si verum precium* l. 1. Accedet quod notat Joannes Andreas in capite *insinuante*, quod clerici, vel vo. Nonne scire debebat tua pertinacia bestialis, quod quoties de fide agitur, tenetur papa requirere consilium episcoporum 19. dist. *Anastasius*, & tunc Synodus major est quam ipse 15. dist. *Sicut*. Quid impudens aliud dicere ipse queat, nisi Juvenalis verbum, *sic volo, sic jubeo, stat pro ratione voluntas*. Refert Joannes Andreas, quod clerici, vel vo. *ex litterarum*. Juste de jure naturali §. *secundum quid principi*, & de translatione cap. *de* in glossa super verbo. *vicem*. Quid dicit Angelus maledictus, fermentum schismaticæ perversitatis, qui tyrannorum furore collisus domini tunicam inconsutilem desuper textam per frusta decerpit, & Christi pro posse nisus est vineam supplantare, 24. q. 1. *quoniam vetus*. Summique piscatoris naviculam in naufragii profunda demergere, 23. dist. *in nomine*. Quidve dicere poterit nisi illud: Pervenerunt peccata mea usque ad cælum, & recordatus est Dominus iniquitatum mearum, Apocalyps. 18. sequebar turbam ad faciendum mala, & judicio plurimorum acquievi. Exod. 23. Quid de se ipso loquetur pravi atque iniqui hominis perversitas obstinata 23. dist. *in nomine*; qui contra universalem ecclesiam altare conatur erigere schisma fovens, 23. q. 5. *non vos*. Quidve ipsius superstitiosa calliditas pro suis schismaticis operibus respondebit, quæ orthodoxam ecclesiam funestarunt, nisi verbum illud: scrutamini scripturas, idest promissionem, votum, & juramentum; ipsæ sunt quæ testimonium perhibent de me: Joann. 5. Quid dicet Hipocrita testis, qui habuit oculum excæcatum, trabe collisum, aliorum præsumit damnare sententias, Matt. 7. 32. q. 6. *in principio*. Quid dicet perfidiæ insectator, qui veritatis a se fidem abjecit, & a Deo extitit infidelis 2. q. 7. *non potest*? Quid ajet ejus irrevocabilis pertinacia impudenda? Quid loquetur indocilis ac etiam obstinatus? de usur. *ex gravi*, §. final. in d. de summa Trin. cap. 1. 16. q. 1. *versantem*. Quid dicet Errorius sive erroneus appelletur, de quo 7. q. 1. *remote*. Quidve dicere poterit Errorius, nisi illud quod error sequitur ex errore, ut lex diverso ff. de rei venditione? Quid dicet apostaticus detestandus, ex quo e statu fidei & religionis retro stetit? 27. q. 7. *non observetis*. Quid dicit venia nulla dignus, qui pacem ecclesiæ profugabat, nisi quod se ex hoc hæreticum, & schismaticum comprobavit, & omni apostolica dignitate privatum; 24. q. 1. *Pacem*. Quid dicet prævisus in omnibus antichristus, qui scandalizavit ecclesiam & per consequens ipsum Deum, 93. dist. *Nulla ratione*, 8. q. 1. *Qui vos*. Taceo tuorum observantiam promissionum, taceo fidem tuam, promissas toto orbi, cum probatione non indigeant manifesta, ff. de interrogatione testium l. 1. Cum rei satis demonstrate frustra adjiciatur alia demonstratio, ff. de do. proleg. l. 1. cum supervacuis laboret impendiis, qui solem certat facibus adjuvare, 6. q. 1. *si omnia*. Si quidve in hujusmodi discursu dixerim a gravitate & venustate remotum, quæso lector ignoscat, & auditui aures accommodet patienter 7. q. 1. *suggestum*. Non enim debemus multum dimittere opprobria illius, qui probra nostra delevit, de Judæis *in quibusdam* §. ul. quia longe gravius est divinam, quam temporalem offendere majestatem, in aut. *ut non luxurietur contra naturam* in principio coll. 6. de hær. *vergentis* & ibi notata.

Tandem post abyssum in laqueos Babylonis, de quibus superius aliqua memoravimus, ad cautelam scilicet, ut cognoscatur & cognita melius evitentur, restat, ne parenthesim faciam ulteriorem, ut ad reliqua conscribenda solliciti festinemus; & antequam alio stilum vertam, sciendum est, quod pestis ista schismatis detestandi multoties invaluit in ecclesia sancta Dei, & quasi humano (al. divino) judicio semper hi schismatici fuerunt a fide repulsi, ut 89. dist.

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

dist. *Si quis pecunia*; sic enim fuit tempore Leonis, & Adriani, nam Carolus capiens Desiderium, Longobardos vicit & restauravit ecclesiam 63. dist. *Adrianus*. Joannes papa XI. passus fuit magnas tribulationes & persecutiones a quodam Berengario. Octo qui vocatur primus rex Saxoniæ capiens Berengarium, ecclesiam restituit pristinæ libertati. Item Leo IX. fuit ab urbe expulsus & creatus Benedictus, quod audiens dictus Octo Romam reversus obsedit civitatem, donec sibi traditus fuit ille intrusus, & misit eum in exilium in Saxoniam, & ibi mortuus est. De isto habetur 68. dist. *in synodo*. Item Joannes XII. fuit expulsus per quemdam Crescentium patritium, & Octo III. rex Saxonum ivit, & fugato illo Crescentio totam illam progeniem extirpavit, & tunc fuit creatus Gregorius V. & fuit de genere Octonis, dictus Crescentius, & Romani expulerunt dictum Gregorium, & creatus fuit Joannes episcopus Placentinus. Quod audiens dictus Octo iterum Romam rediit, & obsidens eos in castro S. Angeli cepit utrumque & membris eos mutilavit. Item populus Romanus tempore Joannis XXII. recepit D. Ludovicum de Bavaria, qui se pro imperatore gerebat contra processus domini papæ & ecclesiæ Romanæ, & eum sicut imperatorem tractavit, & quod deterius fuit, quemdam fratrem Petr. de Corbario ord. Min. in dictum pap. Nicolaum V. creaverunt clerus, & populus, antipapam, prædicantes ipsum D. Joannem papam hæreticum. Fecerunt etiam plures cardinales: & ex hoc motus præfatus D. Joannes papa consuluit dominum Ol. de Laude, ut posset privare urbem, & Romanam ecclesiam omnibus privilegiis eisdem competentibus, vel saltem ipsam ad tempus suspendere. Fuerunt ergo quamplurimi, qui injuste Petri cathedram ac etiam imperium occuparunt. Ideo Octavianus, & Joannes maledicti; qui vocatur Victor injuste cathedram occupavit. Vixit autem in cathedra annis octo, & mensibus 7. Huic succesit Guido, qui & Paschalis vocatus fuit; quorum facta damnantur, de schism. cap. 1. Octavianus etiam contra papam Alexandrum schisma movit, & fovit, ut tractant doctores de electione *quia diligentia*. Reprobus etiam & Valtemanus schismatici fuerunt in cap. *a nobis* de Sacra. non iter. Fredericus etiam avus istius contra D. Gregorium IX. & tandem per D. Innocentium IV. depositus fuit in Concilio Lugdunensi. Omittamus reliqua: nostra ecce ætate Ladislaum olim regem Siciliæ, feudatarium ecclesiæ, schismaticum manifestum, Christi exsufflatorem, dissipatorem, blasphematorem quoque ecclesiæ, & flagellum 23. q. 4. *Quando vult*. Qui sibi præter catholicæ communionem ecclesiæ christianum nomen usurpavit 8. dist. quo jure, adversus principem principum verum Christi vicarium temere cornua præsumpsit erigere, cernimus de præsenti contra canonum instituta d. c. 1. in gloss. de appel. cum parati in gloss. ab Aquilone sedem ponens jussa & debita cælestis regis & domini sua præsumptione resolvere 23. q. 4. *Si is qui*; Cum nec subditus pacem vel ligam facere in præjudicium superioris possit per bald. de pact. debitor. C. & est glossa de fideicommiss. lib. 1. *invitus* vel alterius effici censualis de probat. *licet*; nam suo domino subditus præstare tenetur perpetuam reverentiam & honorem, de majoritate & obedientia solitæ 11. q. 1. *magnum*. Proh Deus, feudatarius ecclesiæ, qui fidelitatis nomen assumpsit, quam domino præstare tenetur, de jure jur. *veritatis*; & capite *eam te*, adversus dominum bella movet, 32. q. 2. *latores*. Nam consilium, & auxilium fidelis Domino suo præstet, si de beneficio dignus videri vult, & salvus esse de fidelitate, quam juravit, 22. q. 5. dist. *Forma*. Cum & ille versutus hostis ecclesiæ, Lupusque rapax, mendax opere, & sermone, quem perdat ipse Deus, deberet dicere verbum illud; *& si alii scandalizati fuerint, sed non ego*, Matth. 26. VI. q. 1. *imitare*. Rexque ille quem canon præcipit honorari, 8. *dist. quo jure*, adversus ecclesiam bella movet, qui contra ecclesiæ inimicos debet manus porrigere adjutrices, 23. q. 4. *non invenitur*; & c. *quando vult* 24. q. V. Regum; & eadem causa q. 3. *Maximianus*. Nam ideo majestati regiæ titulus serenitatis adscribitur, cum ei proprium esse debeat pacem ecclesiæ diligere & amplecti, & finitimarum gentium tranquillitate haud aliter quam aeris serenitate lætari, hic guerras & damna molitur. Solubres namques reges catholici, & devoti debent posse tenus laborare, ut aberrantes a grege piæ matris, in ejus gremio revocentur, 23. q. 6. *schismatici*; & eadem causa q. 3. *quando vult Deus*. Non mediocriter profecto offendit, quia debita cælestis regis & Domini sua præsumptione resolvit, 23. q. 3. *Si is qui*. Dicat mihi ille, quem sui aruspices alias prudenter facere prophetizant, cur ecclesiam non definit infestare, & repetitis malis crebrisque concussionibus columnas Dei viventis conatur opprimere, & summi pastoris naviculam intumescentibus procellis in naufragii profunda demergere? 23. dist. *in nomine*. Scire debet versutus hostis ecclesiæ, qui veritatem vulnerare conatur; & ecclesiæ rescindere unionem, humanumque genus evertere & turbare 16. q. 2. *visis*, quod etsi aliquando fluctuet navicula Petri submergi tamen non potest, 24. q. 1. *non turbatur*; de qua beatus Hilarius loquebatur: *proprium est*, inquit, *ecclesiæ, ut tunc vincat cum læditur, tunc intelligat cum arguitur, tunc secura sit cum deseritur, tunc obtineat cum superata videtur*. De hac juris civilis sanxit auctoritas profitendo, quod ecclesia cultrix, & auctrix justitiæ non patitur contra justitiam aliquid fieri in se, vel in alterum. Privatus vero sæpe obviat justitiæ in us. feu. cap. 1. De hac quidem apostolus pollicebatur, quod sine intermissione de ea in orationibus suis facit mentionem, ut patet in epistola ad Rom. in principio: hæc enim non solum ecclesiarum est mater, domina & magistra, de for. Comp. cap. final. de sacrosanctis ecclesiis l. *omnium* 12. dist. *non decet*, q. 3. *cuncta* de privilegiis, *Si papa* de pœn. *felicis* lib. 6. de summa Trinitate, *damnamus* in fine; sed etiam caput & cardo, ut patet de immunitate ecclesiæ cap. 1. lib. 6. & ibi per Joannem Andream super verbo *tutela*. Hæc est enim illa ecclesia gloriosa, habitans in confidentia, & extra eam non est salus, toto c. 2. ubi fons sacerdotii reperitur in cor. ut eccl. Ro. in prin. illam enim imperator cælestis instituit, de elect. *fundamenta*, illam ipse solus fundavit, & ipsius privilegio fungitur, 22. dist. cap. 1. immo canon sacratissimus attestatur, quod non ab apostolis, sed ab ipso Salvatore nostro primatum obtinuit eadem dist. cap. *Sacrosancta*. Ipse enim locum elegit, eamque ratione persecutionis deserere noluit. Nam Petrum persecutionem fugientem revocavit

di-

ANNO CHRISTI 1409.

dicens: per se velle ibi pati; vel etiam crucifigi, antequam locum illum desereret; qui filii sint legi per venerabilem 3. q. 1. *Nulli*. Exemplo illius qui unicam suo proprio cruore defendit, 24. q. 1. *moneor*. Hanc enim Romanam ecclesiam divinam providentiam legimus incommutabili dispositione aliis prætulisse, ut in proemio lib. 6. istud enim est tabernaculum illud, quod nequaquam transferri poterit nec auferetur Prælatus ejus in sempiternum. Isaiæ 33. & ideo Zachariæ 14. de ecclesia loquens dicebat, sedebit Jerusalem secura & merito, quia a superiore monte superari non potest; idest ab aliquo Tyranno seu rege, quia tyrannico more vivit: & mons Domini præparatus in vertice montis, Isaiæ 2. Et ideo dicit Chrysostomus: *ecclesia impugnari potest, expugnari non potest: tela mittuntur, sed ejus manus non perforantur; machinæ præparantur, sed turris davidica non eliditur.*

Est insuper locus tutus, qui ab aliquo flumine non potest inundari, idest erroribus submergi; ergo nec flumina obruent illam: & est ratio quia universalis ecclesia errare non potest, ut dicit Augustinus super illo verbo *Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua*. Hujus rei figuram pertulit arca Noe, unde extra ecclesiam non est salus. Unde Augustinus contra Donatistas: extra, inquit, ecclesiam virtutes fieri possunt; sacramenta dari non possunt, sed prosunt. Et ideo dicit Augustinus super illo verbo psalmi, *Sæpe expugnaverunt me*, ibi, *& non potuerunt mihi*: In Abel ecclesia incepit, & tunc Cain eam expugnavit, sed Abel est salvatus; sola ecclesia in Noe fuit, & Deus eum a diluvio liberavit; sola fuit in Abraham, & de Ur Chaldæor. ereptus est. Sola in Moyse & de manib. Pharaon. liberatus. Deinde in David, salvo Saule Golia evasit, (alias Saule & Golia evasit). Deinde in Macabæis & ipsi liberati sunt. Postmodum in Domino nostro Jesu Christo, & captus ligatus, & illusus & crucifixus mortuus est. Deus eum tertia die suscitavit. Et post hæc in apostolis, & ipsi persecutores patientes ad ultimum coronati ascenderunt in cælum. Sæpe ergo expugnaverunt me a juventute mea, dicit Israel, idest ecclesia, quæ hic videt Deum per gratiam, & in cælo per gloriam. Sed non potuerunt. Et hoc ideo est, quia ut dicit Chrysostomus in homil. in Pentecostem, propter ecclesiam patriarchæ, prophetæ, apostoli, martyres & ipse unigenitus Dei homo factus est. Sicut ergo omni tempore persecutionis bellum ecclesiæ Christus ordinare per suos milites instituit, ut semper invicta permaneat; nititur ergo incassum flagellum Dei & hominum inimicus contra verum vicarium Jesu Christi bella movere, qui non puri hominis, sed Dei vicem gerit in terris, de translatione Prælat. navemque submergere Petri; nam fluctuat, sed nunquam desinit esse ratis cum successoris Petri potestas non sit ex homine, sed ex Deo De judic. novit. Scilicet lites & bona timeri propter dubium finis 1. Regum 16. ff. de pec. l. Quod debetur. Sed hic finis & victoria recta est. Qui ecclesia Christi, quæ verus Vicarius sponsus, pugilque ecclesiæ glorioſus Joannes vir fortis prælii, quem Deus posuit ducem tutum, 1. Machabæor. 13. veritatem sequitur, quæ semper vincit, & prævalet 10. & 8. Esdræ dist. *consuetudo*. Super petram solidam fundata est, ideo ruere non potest, 21 dist. *in novo*, 24. q. 1. *Loquitur*, & est navicula Petri, fluctuare potest, ut dixi, perire non potest, 24. q. 1. *non turbatur*. Contra hunc igitur principem malignitatem insurgat Christi Vicarius Joannes vir fortis prælii, Machab. 13. qui potens est opere & sermone, de officio ordin. Inter cetera de statu Mo. cum ad monasterium ultorque gladio iniqui hominis atque pravi diabolica supplantatio supprimatur, qui adversus successorem Petri, rectorem universalis ecclesiæ & gregis Dominici ductorem, ut dictis juribus bellica bella movit. Armetur conatus ecclesiæ & pro domo Israel murum objiciat inexpugnandum, 2. q. 3. *Salvator*; irruat in eum Christi potentia, qui statum universalis ecclesiæ infestatur. 24. q. 1. *memor* de Judæ ad abolendam personam, cruxque coram illum schismaticum prædicetur, 23. q. 8. *hortatu* & cap. ut quidem, indulgentiæ concedantur eadem causa, & q. *omni timore*. Quinimmo verus sponsus & pugil ecclesiæ glorioſus, qui ad portum deduxit Petri naviculam, hactenus fluctuantem, præsentialiter irruat contra eum. Sic enim legimus Leonem papam Romam egressum contra hæreticos jam fecisse ea. caus. & q. *Cum* sæpe cum nempe pacis Italicæ perturbatio, immo loquar ut proprius, sarmentum schismaticæ perversitatis, perversor fidei christianæ pejor sit Saracenis, q. *Nonne*. Ad defensionem ecclesiæ adversus hujusmodi perfidiæ sectatorem principes undique convocentur, 23. q. 5. *Principes*, & cap. *de Liguribus*, & cap. *quali*, cum necdum interfectores schismaticorum excommunicationis laqueum non incurrunt, 23. q. 5. *excommunicatio*, immo maximas indulgentias assequuntur eadem caus. & q. *omnium*. Hic etiam invasor ecclesiæ, destructor totius christianitatis a liminibus sacræ Romanæ ecclesiæ separatus 23. dist. *in nomine*, conquerens undique exteras potentias contra universalem ecclesiam conatus suos erigere est molitus 23. q. 5. *Non vos*, totius orbis sententiæ transgressor existens, & Concilii Pisanensis maturitate, & solemnitate digesti, & undique ex mundi partibus convocati. *In omnem enim terram exivit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum*, Jo. X. de elect. *fundamenta*. Romanam ecclesiam nixus est sua præsumptione confundere, & turbare contra statuta Concilii attentando. Anathemate et excommunicatione perpetua labefactus, cum impiis, qui non resurgent in judicio, deputetur, omnipotentis contra se iram sentiat, & Ss. Apostolorum Petri & Pauli, quorum præsumit ecclesiam in hac vita confundere, furorem sentiat in futuro. Fiat habitatio ejus deserta, & uxor ejus vidua; orbis terrarum contra eum pugnet, & cuncta elementa sint ei contraria; & omnium sanctorum quiescentium merita eum confundant in hac vita; super eum apertam vindictam ostendant, 23. dist. *in nomine Domini*. Ut parvulus quidem ego devotus ecclesiæ dicere ipse possim: videbam Satanam sicut fulgur cadentem de cælo, Luc. 10. de pœnit. dist. 2. *sicut inquit*, gravabat eum iniquitas sua secundum psalmum, & corruet, & non adjiciet ut resurgat. Ignorat miserrimus verbum Christi: qui scandalizarit unum de pusillis, qui in me credunt, expedit ei, ut suspendatur mola asinaria in collo ejus & demergatur in profundum, Matth. 18. & de renunc. *Nisi cum pridem* §. pro gravi, de operis novi nunc: *Cum ex injuncto*; unde adversus ecclesiæ turbatores Dei filius loquebatur dicens:

Aufe-

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

☞ Auferetur a vobis regnum, & dabitur genti, facienti fructum, id est regi Christianissimo & glorioſissimo Ludovico. Hic est enim quem canon præcipit honorari, 8. dist. *quo jure*; cujus sacrum inclytæ majestatis diadema unicum, & decus glorioſum eo magis glorificatur & illustratur, quo propensius quies, ideſt pax ecclesiæ ab ipsa severitate efficacius procuratur. Item labores ipsorum justi edent. Item omnia sunt justorum, dicto capite, *quo jure* 23. q. 7. cap. 1. 2. & arg. ne clerici vel monachi; *relatum*: regnumque illius hominis pestilentis tradi debeat, ut dici, regi catholico occupandum, de hæreticis, *excomunicamus*, §. Si vero Dominus temporalis. Tum etiam quia idem hostis ecclesiæ negligens invenitur circa regni requiem, & justitiam faciendam, cujus exercitium jam diu a sua procul aula exulavit, 17. q. 4. *Si quis deinceps* 11. q. 1. *nullus*, 23. q. 1. *præceptum*. Unde Zacharias papa Ludovicum regem Francorum prædecessorem Pipini patris Caroli hac de causa digne deposuit. 15. q. 6. *alius*. Restat modo, ut attingamus indaginem propositæ veritatis. Et in hoc discursu de pluribus est videndum. Et primo ex quibus causis possit papa apostolatu privari; secundo an Angelus Corarius, qui se pro Gregorio XII. gerebat, fuerit privationis crimine irretitus. 3. quis sit judex competens de præmissis, & de Concilii potestate, & an cardinales potuerint generale Concilium convocare, & an potuerint recedere a dictis dominis Angelo Corario, atque Petro de Luna, antequam fuissent per Concilium de irretito crimine condemnati. Quarto, an dictus Angelus Corarius, ubilibet convocatus, fuerit de irretito crimine legitime convictus. 5. an electio facta de sanctæ & felicis recordationis D. Alexandro papa V. per cardinales collegii utriusque, & per consequens electio facta de SS. ac BB. D. N. D. pap. Joanne XXIII. summo & vero ponti fice per cardd. eosdem fuerint canonice & rite factæ, & sic ipse dominus noster papa Johannes, & prædecessor ejus fuerit, & fuerint veri apostolici, & canonice instituti. Circa primum ex quibus causis possit papa apostolatu privari breviter me expedio; nam de nullo crimine præterquam de hæresi potest sedes apostolica irretiti 2. qu. 4. *Præsul*. Et tunc debet, ut Diabolus condemnari, ut ibi dicit glo. Jo. & patet 79. dist. *Si quis pecunia*, 11. dist. *Si papa*, 19. dist. *Anastasius*, 29. qu. 1. *Acatius* & cap. *Qui contra pacem* de hæresi; ad abolendam 9. qu. 3. *nemo*. Eo enim ipso quod papa hæreticus est, est minor quolibet catholico, ut dicto cap. *Acacius* 12. q. 1. *Sancimus*; & ipso jure est apostolatu privatus; ut dicto cap. *Si quis pecunia*, & 1. qu. 1. *Si quis de ecclesia*, 16. q. 5. *sane*, 24. q. 1. *dicimus* & c. *Audivimus*, & cap. *miramur*, §. his auctoritatibus, & seipsum privat, 21. dist. *Nunc autem*. In hoc ergo casu hæresis papa alium papam ligare potest. Nec obstat quod par in parem &c. ut notatur in dicto cap. *Acacius*, & in dicto cap. *Si quis* de ecclesia cum concordantibus superius allatis. Dictus est autem hæreticus ab hæretiscio hæretiscis, ideſt divido dividis, inde familiæ herciscundæ, ideſt judicium substantiæ dividendæ, unde idem est, quod quasi divisus ab aliis. Ita & hæresis dicitur divisio, ideſt separatio a fide catholica. Eodem consimili modo si papa foret schismaticus, esset similiter ipso jure pontificali dignitate privatus, ut dictis juANNO CHRISTI 1409.

ribus: quoniam schismaticus volens ecclesiam Dei scindere, peccat in fide quoad articulum illum credo in Spiritum Sanctum, & in unam sanctam ecclesiam catholicam 24. q. 1. *advocavit*, & quatuor capitibus præcedentibus; unde hæreticus judicatur, de usuris ex gravi in dist. 24. q. 3. *hæresis*. Si quis igitur ab hac unitate recedat, divisus est, & sic schismaticus: vestimentum enim domini ideo scissum non fuit, sed de eo sortiti sunt, quia ecclesia scindi non debet, sed tota in unitate constituitur, 16. q. 5. *Sicuti Domini vestimentum*. Differt autem schisma ab hæresi in principio, nam hæresis in suo principio habet perversum dogma, quod non habet schisma; sed si perdurat, cadit in hæresim, per Ostiensem, & Joannem Andream, quia fingit se ab ecclesia recte recessisse, & ideo censetur hæreticus, 24. q. 3. *inter schisma*; & sic peccat in illum articulum, credo in Spiritum Sanctum. Et quod papa schismaticus ab apostolica sede cadat, firmat expresse Ostiensis de schismate in summa §. qua pœna; et dicitur et tenet doctor in cap. licet de evitanda de electione, et probatur 24. dist. *in nomine Domini* et 24. q. 2. *Sane præfertur*. Vel potest dici, quod inter schisma et hæresim est talis differentia, qualis inter genus et speciem, quia omnis hæreticus est schismaticus, sed non e converso, nisi schisma duraverit ut dixi, et notat Ostiensis de schism. in summa §. 2. in fine; unde qui non est membrum ecclesiæ, hæreticus judicatur in aut. de privil. Doct. post prin. Cum ergo omne schisma intendat universalem ecclesiam impugnare, juxta ul. . . . nunquam potest esse sine hæresi secundum omnes doctores, et probatur 24. q. 1. *dicimus* et cap. *Pudend.* et cap. *Schisma* et cap. *Loquitur*. Dicitur autem schisma illicita dissensio eorum, inter quos unitas esse debet, vel illicitus ab unitate, vel universitate dissensus, vel illicita divisio per inobedientiam ab unitate facta, 24. q. 3. *Inter schisma*; et nomen Græcum est, unde scissura in unitate esse non potest, de elect. *quia diligentia*, in gloss. 1. Dicta est autem schisma e scisura 24. qu. 1. *Schisma*. Cum enim fides catholica una sit, et unionem designet; patet quod si aliquis ab hac unitate recedit, divisus est, et sic schismaticus. Et licet alibi dicatur hæresim inter schisma majus esse, eo quod primum locum tenet in pœnis 22. q. 7. *quod in omnibus*; nam et si crimen hæresis novo schismate majus sit; tamen ex quo quis in schismate perseverat, idem est crimen et utrimque eadem pœna infligitur, ut patet ex his quæ superius sunt relata, quod tenet Ostiensis de schismate §. *qua pœna*, verbo *nec obstat*. Et quam grave, et detestabile sit schisma fovere, ostendit Dominus in Core, Datan, et Abiron, quos terra vivos absorbuit, et omnis substantia eorum cum ipsis descendit ad inferos, ceteris cælesti igne consumptis, Num. 21. 25. q. 1. *non afferamus*, 2. q. 4. in principio. Alio etiam exemplo monstravit, nam cum Tribus scisæ fuissent a Tribu Juda et Benjamin, et relicto rege suo, alium sibi foris constituissent, et tandem iret ad eos Roboam, ut peccata sua exprobraret eisdem, et ultionem suam prædiceret; panem apud illos edere, et aquam bibere vetitus est, quod cum non custodisset, statim divina censura percussus est, et inde regrediens impetu, ac morsu Leonis in itinere necatus est, 7. q. 2. *Denique*. Unde nec dubitandum est, sceleratius esse delictum, quod est gravius judicatum, 24. q. 1. *non*

affe-

afferamus, de elect. licet de evitanda : & hæc sufficiant breviter quoad primum. Circa secundum an Angelus Corarius, alias Errorius nuncupatus, quod se pro Gregorio XII. gerebat, fuerit privativo crimine irretitus, hic opus, hic labor est, & hic pendet pondus diei, & æstus. Et licet me terreat natalis soli domini magnitudo, dominicusque metus illius, cujus servitiis nuper adsum, qui mecum sunt ore in hac sententia discordantes, corde tamen, ut arbitror, uniformes, ad quod solum cor Deus respicit, & advertit, ut dicit gloss. in l. 3. de Donat. inter vir. & uxor. cujus cordis solus Deus dicitur scrutator, Luc. 16. & act. 1. 2. q. 5. *consuluisti*. Loquar tamen pro veritate intrepida verba mea : odivi enim ecclesiam malignantium, & cum impiis non sedebo, & cum Psalmista conveniam; nam, ut dicit Gregorius: non se putet christianum, qui mori pro Christo non habet animum paratum. Qui enim metu alicujus potestatis veritatem occultat, Dei iram contra se provocat, quia magis hominem quam Deum formidat 11. q. 3. *Quisquis*. Nullo enim modo deberet propter persecutionem prælati & doctoris tacere, quando annunciat veritatem, 43. dist. *Sic rector*; & cap. *Scimus* in gloss. nam proditor esse dicitur veritatis, non solum qui mendacium pro veritate asseverat, sed qui non libere veritatem pronuntiat, quam pronuntiare oportet, 11. q. 3. *Nolite*. Melius est enim pro veritate pati suppli-cium, quam pro adulatione beneficium, ead. caus. & quæst. *nemo peritorum*. Redeo igitur, ne ultra digrediar, ad propositum quæstionis, & videtur probabiliter dici posse Angelum, Errorium nuncupatum, qui se pro Gregorio XII. gerebat nullo modo de crimine privativo fuisse irretitum, cum, ut dixi, papa de sola hæresi convictus valeat irretiri, & tunc apostolatu ipso jure privatur, 79. dist. *Si quis pecunia*, cum concordantiis allegatis in discursu præcedenti. Nec constat, ipsum hæreticali macula labefactatum. Absit enim, ut quidpiam sinistre de his arbitremur, qui apostolico gradu succedunt, qui claves regni cælorum habentes ante judicii diem judicant, 11. q. 3. *absit*; cum bene de quolibet, & non male credere debeamus, dicit gloss. Joan. XXIII. q. 4. *quam magnum*. Et ideo dicit textus: mala audita nullum moveant; nec passim dicta absque certa probatione quisquis unquam credat, nec præcipitando quid. quam mali agat, 30. q. ultim. *Nullum*. Vulgarisque fama quorumdam ipsius Gregorii opinionem, ac existimationem arguens crimen hæreticum non concludit. Dicit enim canon, quod non solum ille reus est, qui falsum de aliquo profert; sed etiam is qui aurem criminibus citus accommodat, 11. q. 3. *Non solum*, & alibi dicit textus: absit Christianorum judicio, ut ea quæ maledicorum hominum rumoribus conficta credimus in qualicumque modulo suspicionis adducti, quia & sacri eloquii testimonium tenemus, ut mala majorum cum forsitan dicuntur, nisi probata credi non debeant, sed citius probata ulcisci, 11. q. 3. *in cunctis*: Dicit enim Apostolus ad Rom. 15. nullum ante veram justamque probationem judicare debemus, 30. q. ultim. *nullum*; & subdit ibi littera; mala itaque audita nullum moveant, nec passim dicta absque certa probatione quisquam credat, nec præcipitando quidquam mali agat, unde verbum illud Gregorii dicere ipse potest: Quid enim si non nos homines laudant, & conscientia liberos nos demonstrat? 11. qu. 3. *illaudantium*: dicit enim Paulus ad Cor. 2. gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ; & Job. 15. dicitur. Ecce in cælo testis meus. Si ergo est nobis testis in cælo, testis in corde, dimittamus stultos foris loqui. Quid enim volunt, quid enim aliud detrahentes faciunt, nisi pulverem exsuflant in oculos suos, terram excitant, ut unde plus detractionis perflant, inde magis nihil veritatis videant? 11. q. 3. *illaudantium*. Nec videtur obstare sententia Concilii Parisiensis adversus eum lata in cleri multitudine copiosa; quoniam illud non potest dici Concilium, sed potius conciliabulum appellatur, cum non fuerit auctoritate, & licentia papæ, & sic legitime ut debuit convocatum, ut dixi supra in principio hujus tractatus; non repeto. Præterea scriptum est: non sequaris turbam ad faciendum malum, nec judicio plurimorum acquiesces, ut a veritate devies, Exod. 23. & alibi dicitur: non est qui invocet justitiam, nec qui judicet vere; sed confundunt homines in nihilo, & loquuntur vanitates, Isaiæ 59. & ideo dicebat Apost. ad Corinth. 1. scriptum est enim sapientiam sapientum, & prudentiam prudentum reprobabo. Et sequitur: Si qui videtur inter vos sapiens esse in hoc sæculo, stultus fiat ut sit sapiens, idest ut illa sapiat, sciat, & faciat per quæ mundus fatuum eum reputet, ut sit sapiens apud Deum. In contrarium est veritas manifesta, quam fideli devota professione fateor, firmiter teneo, & affirmo; quam firmiter tenet, prædicat, profitetur, & docet sacrosancta Romana ecclesia mater omnium fidelium, & magistra, quam sequitur Orthodoxorum patrum, ac doctorum, & prædicatorum & prælatorum incommutabilis & vera sententia, de summa Trinitate cap. unico in VI. Ad cujus evidentiam, pro declaratione dicendorum est evidentialiter præmittendum illud, quod est notissimum toto orbi, videlicet quod Gregorius sæpe fatus, post electionem de eo factam ad culmen Apostolatus per DD. cardinales, per apostolicas litteras, atque bullas per universum directas significavit se juravisse, vovisse, & promisisse ante electionem factam eodem vinculo efficaciter implendam, cum singulis ex ipsis cardd. in casu quo illorum aliquis ad apicem Apostolatus esset assumptus, papatui cedere, & omni via possibili laborare, ut schisma tolleretur & ecclesiæ integritas sequeretur; & post ipsam assumptionem ad ipsum, ad firmiorem constantiam juravit, vovit, promisit, & ratificavit, prout eædem bullæ, & litteræ attestantur & latius patet publico instrumento inde confecto, & manu propria ipsius Angeli Corario, qui se pro Gregorio gerebat subscripto, & roborato post electionem de se factam ad regimen pastorale, quo expresse promisit, juravit, & vovit, ut dixi, papatui cedere, & omni alia via possibili laborare pro ecclesiæ unione, nihil de contingentibus, necessariis, vel opportunis quomodolibet omittendo, & quod sic efficaciter faciet, attendet, & observabit, bona, pura, & sincera fide, omni dolo & fraude cessantibus, ut schisma tollatur, ut unionis sequatur integritas; quodque pro dictis promissione, voto, & obedientia & juramenti præstatione, & ecclesiæ observatione, ac omnibus & singulis supradictis absolutionem non petet seu impetrabit per se vel alium, & impetrata, seu impetranda non utetur, & sibi

ANNO CHRISTI 1409.

☞ conceſſam nullatenus acceptabit, nec data poteſtate per ipſum alteri faciet ſe abſolvi, ſeu etiam ſecum in aliquo diſpenſari; ſed volet perpetuo obligatus dicto vinculo remanere. Hujus unionis concluſionem infra annum & tres menſes a die inthronizationis de eo factæ in poſterum mandans ſub vinculo juramenti aſſeruit & firmavit firmiter ſe facturum, prout tenor inſtrumenti inde confecti manu propria ipſius Angeli Corario roborati latius atteſtatur. An autem hæc pactio valeat & obliget ipſum electum, indubitatum eſt quod ſic: non inſiſto ut eccleſiaſtica beneficia *ut noſtrum* 28. diſt. *De Siracuſana*, 8. q. 2. *Artaldus*; licet electio a principio ſub pacto fieri non poſſit, ut notat Innoc. de elect. *Significaſti*. Rurſus ſciendum eſt, quod dictus hic ibidem per ſuas apoſtolicas & mendaces litteras impetravit, alias miniſtravit, Petro de Luna præfato, qui ſe pro Benedicto XIII. geſſit hortans & invitans eumdem ad hunc pacis & unionis effectum, offerens ſe papatui, et juri ſuo cedere, et renuntiare, et quod ſic efficaciter faciet, et adimplebit, ſi et quando Petrus de Luna prædictus juri, et papatui ſuo cedet, dummodo cardinales collegii utriuſque velint ſimul convenire, ut unici Romani pontificis electio ſequeretur; Oratoreſque miſſurum in his litteris teſtabatur, ut ſecum de loco habili, et decenti cum hujus rei perfectione diſponat. Moxque tales miſit, qui a dicto Angelo Corario ſpeciale mandatum habentes, cum eodem Petro de Luna ſuiſque cardinalibus capitula firmaverunt, locumque ſanxerunt, et communiter elegerunt civitatem Saonam idoneam in præmiſſis, ubi deberent ambo ſimul dicti domini cum collegiis ſuis pro unione eccleſiæ exequenda perſonaliter convenire, ibique adeſſe cum dictis collegiis in feſto S. Michaelis in fine menſis Septembris, ſalvo niſi propter impedimenta navigationis dictus Gregorius tunc impediretur, quo caſu debebat adeſſe in feſto omnium Sanctorum tum proxime ſequente. Qui quidem tunc Gregorius, ſi dicta prorogatione uti voluerit, debeat notificaſſe dicto Benedicto tunc XIII. per totum menſem Julii tunc proxime ſequentem, prout tenor dictorum capitulorum probat manifeſte, quamquam turpiter reſiliverit et reſiluerint a promiſſis, et cum æterna eorumdem damnatione in proprio noſtro quod ſubticeo, quia res ipſa loquitur. Nam in hoc tam felici, tamque beato mentis propoſito ſiniſtris adverſantibus ſuaſibus maxime fratrum, nepotumque ipſe Angelus deliravit, atque etiam delirarunt; contra rectum ſanctumque humanæ mentis propoſitum ſolida et conſtanti deliberatione vallatum. Quantum mortali fas ſit animo, factum fuit, ut libertas arbitrii parum aut nihil eis valuerit ad beatitudinem aſſequendam. Hi enim paternæ pietatis obliti, flagitioſis et fraudolentis machinationibus unionem eccleſiæ, conſolationem ſolidam populi chriſtiani, et pacem eccleſiaſticam propulſarunt. His pro præludio jam præmiſſis, redeo ad propoſitam quæſtionem. An iſte Angelus Corario deteſtandus, quem mundus erroneum vocat, et appellat, fuerit privativo crimine irretitus, et dico quod ſic: quia pluries requiſitus per litteras et oratores ſereniſſimorum principum, atque ducum, comitum et dominorum totius chriſtianitatis, et DD. cardinalium, qui ſecum tunc temporis aſſiſtebant; quod juraverat, voverat, promiſerat, et capitulaverat, recuſavit opere adimplere. Qui enim alicujus temporalis commodi & maxime gloriæ principatus ſui gratia falſas, ac novas opiniones gignit, vel ſequitur, hæreticus eſt dicendus, 24. q. 4. *hæreticus*, nam promiſſionem juramentum & votum hujuſmodi per ſe factum & populo Chriſti impertitum ſatagebat infringere novis & erroneis intellectibus adinventis, cum aliquem lædere quiſque non valeat apud Deum, 22. qu. 4. *qui pejerare*. Eſt enim Deus duplicitatis aſpernator, & ſimplicem intentionem conſiderat: verborum artem aſpernatur & odit, dicit textus in d. cap. *qui pejerare*. Fuit namque in ſuo errore pertinax manifeſtus, & nunquam ſuo paratus corrigi de errore. In ſuo ultimate ſe errore firmavit, detrectans, & aſpernans ſuaſus quoslibet eccleſiaſticæ unionis; cum cauta ſollicitudine ipſius eccleſiæ quærere debuerit unitatem. De cujus integritate informari renuit opere impudente. Unde hæreticus eſt cenſendus, 24. q. 2. *dixit Apoſtolus*. Qui enim obſtinata mente, & ſtudio ſuos defendit errores, is hæreticus judicatur, de hæret. *quicumque*. Et probatur in lege milites ff. de re militari; noluit enim adhortationis monitores audire contra doctrinam apoſtoli: hæreticum, inquit, hominem poſt primam & ſecundam correctionem devita, d. cap. *dixit apoſtolus*. Lapſuſque eſt in errorem audacia ſuæ præſumptionis ſeductus ab erroribus convictorum, ideo hæreticus dici debet, ut dicto cap. *dixit*. Cumque pravum ſaperet, ut ſanum, rectumque unionis eccleſiaſticæ gradiretur, ſuoſque peſtiferos, ac mortiferos errores conregeret, reſiſtens contumaciter emendare, ſe in ſuis erroribus defenſavit; ideo hæreticus eſt cenſendus 24. q. 3. *qui in eccleſia*.

Aſſerebat enim, quod, & ſe pertinaciter defendebat ad hujuſmodi juramenti, voti, & promiſſionis obſervantiam minime obligatum, cum hæc ſit hæreſis manifeſta; & hujuſmodi aſſerens, ut hæreticus eſt cenſendus: nam qui aſſerit, & pertinaciter contemnit propoſitionem contrariam veritati ſacrarum ſcripturarum ſeu ſacrorum canonum, ut hæreticus eſt cenſendus, quia hæreſis eſt dogma perverſum, 28. q. 3. *inter ſchiſma*. Allego pro hoc bonum textum 24. q. 1. *non afferamus*. Nam ſacris ſcripturis non debet modo aliquo contradici, 8. diſt. *ego*, & cap. *Quis neſciat*. Quinimmo dicebat hic Angelus deteſtandus, ſe non teneri ad votum & juramentum ſeu obligationem, quam de ſe fecit, videlicet cedere juri apoſtolatus pro eccleſiæ unione. Immo dixit hanc viam pernicioſam & malam, quam tamen viam veluti ſanctiſſimam, & optimam, dogmatizavit, prædicavit, & promulgavit, & in quamplurimis ſuis bullis, & cum conſenſu DD. cardinalium firmavit, ſcribens regibus, principibus, univerſitatibus, & communitatibus omnibus, ipſam offerens tanquam viam pacificam, & boniſſimam ad eccleſiæ unionem; & nunc in reprobum ſenſum ducit. Unde tanquam tranſgreſſor juramenti, promiſſionis, & voti irrevocabilis, & obligationis factæ Deo de re licita, & poſſibili, atque ſancta, & utrique homini utili hæreticus judicatur, cum ſacris ſcripturis audeat pertinax diſſentire, ut dicto capite *inter ſchiſma*, 24. q. 3. Et probatur optime in cap. *non afferamus*, 24. qu. 1. Nam Numer. 3. ſic mandatur a Domino. Iſte eſt ſermo quem præcepit dominus: Si quis virorum votum fecerit Deo, aut ſe conſtrinxerit juramento, non faciet irritum votum ſuum; ſed

omne

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

☞ omne quod promiſſa implebit. Et Deuteronom. 21. ſic mandatus: Cum voveris votum Domino Deo tuo, non tardabis reddere, quia requiret illud Dominus Deus tuus; & ſi moratus fueris, imputabitur tibi in peccatum: ſi nolueris polliceri, abſque peccato eris. Quod autem egreſſum eſt ſemel de labiis tuis, obſervabis; facies ſicut promiſiſti Domino Deo tuo, & propria voluntate ex ore tuo loquutus es. Profecto hæreticum eſt aſſerere & pertinaciter defenſare conſequenter obteſtando ſe ad obſervantiam juramentorum & votorum ſuper re tam licita, atque utili, tam honeſta pro eccleſiæ unione, tam neceſſaria reipublicæ chriſtianæ, ſe minime obligatum, quamquam Papa legibus ſit ſolutus. De uſuris ex gravi §. *ult.* in Clem. & eodem lib. ex gravi §. ultim. in Clem. & cap. 2. de ſumma Trinitate cap. 1. §. porro. Nonnunquam poſſet Romanus pontifex ſuper hujuſmodi irrevocabili voto per ſe, vel per alium diſpenſare. Sed nunc magis convinceretur manifeſtiſſimo errore, cum nihil melius reperiatur, nihil utilius, vel honeſtius atque ſanctius, in quo hujuſmodi votum valeat permutari, 25. q. 1. *ſunt quidam*, ubi eſt textus, & probatur, 19. diſt. *nulli*. Et ideo dicebat ſanctus ille papa. Gregorius in homil. communi, cujus nomen hic Angelus Corario uſurpavit. Lectio ſancti evangelii ſollicite conſiderare nos admonet, ne nos, qui plus ceteris ab auctore mundi accepimus, gravius inde judicemur. Cum enim augentur dona, rationes etiam creſcunt donorum. Tanto igitur humilior, & ad ſerviendum Deo promptior quiſque eſſe debet ex munere, quanto obligatiorem ſe conſpicit in reddenda ratione. Et quod pertinaciter promiſia defenderit Angelus deteſtandus, patet ex ſua diuturna captioſa; noluit enim audire correctiones, ac monitiones, vel monitores; nam magiſtrum in Theologia carceravit ipſum ad voti obſervantiam inducentem, & DD. cardinales reverendiſſimos de Aquileja, & de Mediolano ad hoc miſſos per collationem cardinalium apud Senas, ubi tunc iſte retrogradus Errorius morabatur, audire contempſit, & quampluries dictis DD. cardinalibus ſuis pertinaciter reſtitit; immo & contra eos ſententias injuſtiſſimas fulminavit. Item patet ejus pertinacia ex promotione poſtmodum ſubſequuta, nam promovit, & promovet omnes ſuæ hæreſi aſſentientes. Ex quibus & aliis pertinax convincitur, ideo hæreticus eſt cenſendus; De uſuris ex gravi in Clem. de ſumma Trinitate cap. 1. §. Porro, 24. q. 3. *qui in eccleſia*, & cap. *dixit apoſtolus*. Et quamquam hæreticum dummodo ſit paratus corrigi, canon recipiat & admittat, 24. q. 1. *quam dignior*; tamen ſi uſque ad annum corrigi poſtergaret, amodo pro hæretico eſt habendus, de hæret. *excommunicavimus*. Immo poſt annum non debet audiri; eſto quod purgare cauſam ſuam velit, 11. q. 3. *rurſus*: quod pulchre diſputat Oſtienſis de voto in ſumma §. utrum. Item ex quo. Et ſi dicatur, ergo non valet retractatio hæreticorum poſt annum. Reſpondeo, quod immo valet, ſi fiat in forma, quantum ad confectionem veritatis, & veritatis teſtimonium, & etiam ad ſalutem conſequendam, non autem ad beneficium & dignitatem recuperandam, niſi de novo fiat ei collatio per illum, qui poteſt dare; alias ubi non eſſet certum tempus ad hoc, tunc papa poſſet illudere eccleſiam temporibus vitæ ejus, ſi tempus retractandi non eſſet a jure ſtatutum; quid enim, ſi ſemper diceret; cras, cras faciemus? Ideo intra annum debet hæreticus ſuum errorem corrigere, & purgare. Sic & infra annum & tres menſes invicem per capitula jam præfixos, debuit Angelus iſte Corario prout juraverat, voverat, promiſerat ſchiſma tollere, papatui cedere, & præfixo, & acceptato loco Saoniæ perſonaliter convenire; quod cum non fecerit, nec per ſucceſſum temporis ad id ſæpiſſime per oratores chriſtianitatis, & ejus collegium cardinalium infinitis vicibus invitatus, & pariter monitus ac etiam provocatus, hereticus & ſchiſmaticus eſt dicendus, ut d. cap. *quam dignum* 24. q. 1. & cap. *qui in eccleſia* & cap. *dixit* 24. q. 3. de uſuris, ex gravi §. ul. in Clem. & per conſequens excommunicatus, & omni dignitate, & poteſtate privatus, ut dicto cap. *quam dignior*, & cap. *dicimus*, & q. 1. *audivimus*, & cap. *miramur* §. His auctoritatibus, & cap. *expreſſum* 79. di. *ſi quis pecuniam*, cum concordantiis ibi allegatis. Ut ſibi recte conveniat pſalmi verbum illud: noluit intelligere ut bene ageret, 11. q. 4. *excellentiſſimus*. Nam quando duo de papatu contendunt, tenentur ſacro Concilio & ſanctæ Synodo reſpondere, 2. q. 7. *Simmachus*; maxime ſi fuerint requiſiti. Quod ſi non venerint, & hujus ſanctæ Synodi fugiunt judicium, deberent pro convictis haberi, de præſumpt. *nullus*, 11. q. 1. *Chriſtianus*, 3. q. 9. *decernimus*, 74. diſt. *Honoratus*. Quinimmo duobus contendentibus de papatu, quis ipſorum ſit verus apoſtolicus nominandus, debet Concilium convocari: textus eſt apertus, conjuncta gloſſa 79. diſt. *Si duo*. Errans itaque contra fidem, qui non eſt paratus corrigi, nec quærit cauta ſollicitudine veritatem, pertinax hæreticus eſt cenſendus, 24. q. 3. *dixit apoſtolus*. Cum ergo tam Angelus Corario ſupradictus, quam Petrus de Luna recuſarint, vel quomodolibet impedierint, ne error eorum rite, & legitime examinaretur in dicto Concilio generali, non cauta ſollicitudine veritatem quærentes, ſunt ut pertinaces hæretici judicandi, ut ex præmiſſis patet aperte; nam qui male agit, odit lucem, Jo. 3. de pœnit. diſt. 1. *omnis qui*. Quinimmo poſſet dici, ſub dubio forte, quod propter ipſorum hæreſim manifeſtam non erat expediens ipſos requiri ad cedendum papatui, cum jam contenderent de papatu. Nam jure divino, & humano ſunt ipſo jure omni apoſtolatu privati. Patet Matth. 23. & eſt expreſſum 79. diſt. *ſi duo*; & quamquam hic Angelus deteſtandus, & Petrus de Luna præfatus non ceſſerint papatui, ut promiſerunt, ac firmaverunt, non tamen minus hæretici ſunt cenſendi 19. diſt. *Anaſtaſius*, 24. q. 3. *hæreſis*, & in d. cap. *Anaſtaſius*, & eſt expreſſum de Anaſtaſio papa, qui hæreticus mortuus eſt, nec ceſſit papatui: ſimiliter legitur de Leone papa, & de Liberio, & aliis ſchiſmaticis, quorum pauciſſimi, & fere nulli renunciantes fuerunt. Concluditur ergo præfatos Angelum Corarium, & Petrum de Luna fuiſſe & eſſe hæreticos & ſchiſmaticos manifeſtos, quia hæreticus dicitur omnis ille, qui non tenet eccleſiæ unitatem, per ſententiam Oſtienſis de hæretic. in ſumma §. in fine. Quinimmo hæreticus deprehenditur, qui levi ſaltem argumento & ſuſpicione licet non gravi judicio catholicæ religionis & tramite, ſive a fide catholica detegitur deviare, cap. de hæretic. l. 2. Et ſic eo caſu indicia fidem faciunt arg. ff. ne vis fiat ei. l. Si quis, & de Carbo edit. l. Carbon. §. cauſæ cognitio; quod tenuit Oſtienſis de hæreticis

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

§. 2. & intelligitur leve argumentum. l. probabile quod quis de facili appareat, vel si gravis infamia laboret contra eum. Quid enim si non vult jurare? certe pro victo habetur secundum eum. Sic & ille qui fovet schisma, & votum cessionis omissum sub vinculo juris adimplere recusat, pro hæretico est censendus, & pro victo habetur. Sic potest intelligi de hæretic. Excommunicamus §. adjicimus, & §. Si quis autem; quia hæreticus dicitur qui sola suspicione habetur notabili, licet non gravi, quæ considerari debet juxta qualitatem ejus & personæ, dicto §. qui autem. Quod autem iste Angelus noster, Errorius vocatus, fuerit de præmissis graviter cum scandalo infamatus, patet lippis & tonsoribus, & rei satis demonstratæ frustra adjicitur alia demonstratio; ff. de do. prolog. l. 1. & manifesta in probatione non indigent. in ff. de integrum restitutione l. 1. 2. 1. de manifesta. Est enim hoc notorium toto orbi, & ipsa rei evidentia demonstratur & oculo videtur, & digito tangitur; ideo probatione non indigent secundum doctrinam Innocentii de elect. *Venerabilem*, & si fiat probatio eo casu fit ex superabundanti, ut dicitur cap. de manifeste, 2. q. 1. Quinimmo litteræ sub bulla minutæ transmissæ per ipsum Angelum regibus, principibus, universitatibus, comitibus, dominis, & prælatis faciunt rem hanc esse notoriam, & ipsum Angelum notorium schismaticum, & hæreticum manifestum, quoniam bullæ pontificum Romanorum, & regum scriptura vel canonum notoriam rem faciunt, & designant, ut Barbarum fuisse prætorem, secundum Baldum alibi. Accedat quod ipse scribit in l. ultima cod. de accus. & in l. Barbarus cum sua materia ff. de officio prætoris. Quinimmo & gesta judiciorum, & omnia acta publica, quæ pro nostris ponuntur, dicuntur esse notoria l. 2. de origine juris, Cod. qui & adversus quos l. 1. & quod notorium in l. finali de interrogatione acc. & vocant Doctores hoc notorium juris. Fateor tamen, quod ex sola suspicione, quamvis vehementi, non tamen probabili quis de hæresi non damnatur ex quo negat, & paratus est ecclesiæ obedire. Sed ex suspicione & obstinatione & lapsu anni & trium mensium ad tollendum schisma, & papatui cedendum in litteris Apostolicis instrumento inde confecto a capitulis expressato contemnendo ecclesiæ unitatem, ac in Petri claves, ut dicit cap. ult. de pœnis, & cap. de Excessibus Prælatorum, cap. ult. Alias si sola suspicio habetur quasi vehemens, & paratus sit errorem corrigere, admittitur secundum Ostiensem, de hæres. in summa §. 2. verbo, *ergo sola suspicio*. Quamquam iste Angelus Errorius nuncupatus suum errorem in pertinacia tenuerit impudenter irrevocabilis, indocilis, ac obstinatus, in pernicioſum illius exitium & virus mortiferum detestandi schismatis novis machinationibus pro trahendo testetur Christi populus ipse sciissus. Is enim rebellis ecclesiæ hæreticus judicatur ut in symbolo & cap. de hæret. de summa Trinit. l. I. Quis ergo illum hæreticum non affirmet? certe nullus; de usur. ex gravi §. ultim. in Clem. de S. Trinit. cap. 1. §. Porro 16. q. 1. *Nos autem*. Qui a statu fidei, & religionis retro stetit, 27. q. 7. *non observetis*, perfidia infectatus, 2. q. 7. Non potest; in malo proposito tam perseveranter, quam permanenter insistendo dicto cap. 1. §. Porro, de Summa Trin. in Clem. per gloss. pertinax ut ejus perseverantia detestanda, a bono retrograda graviori gehennæ incendio sit plectenda, 90. d. *Si quis monachus*, & cap. seq. Cum perseverantia delictum augeat Cod. de super ex hac l. 1. lib. 10. ff. inoffit. test. Papinianus §. meminisse de pœnit. dist. 1. cap. 1. Et ideo cautum est, quod qui non est membrum ecclesiæ, hæreticus judicetur in aut. de privil. doct. col. 8. & probatur 4. q. 1. cap. 2. Sic & qui communionem catholicæ ecclesiæ non recipit, hæreticus judicatur. In autent. de privilegiis Do. v. *sacram communionem*. Quis ergo illum negabit hæreticum, qui unionem ecclesiæ præter vinculum juramenti, promissionis, & voti tam pertinaciter opere recusavit, ut dicto verbo igitur, & qui se a communione fidelium & sui collegii est divisus? Hic enim hæreticus est censendus, 4. q. 1. *Quod autem*. Quis illum dubitet hæreticum affirmare, qui Romanæ ecclesiæ privilegium ab ipso summo ecclesiarum capite traditum auferre conatur in hostem ecclesiæ transferendo ecclesiæ facultatem, 22. dist. *omnis* de hæretic. *firmissime* cum sacrilegus judicetur, qui alienat ecclesiæ facultates, 17. q. 3. *omnis*. Quis illum non prædicet hæreticum, & affirmet, qui hæreticalia facta egit? argumentum c. de injur. *Si non convitii*, de hæretic. cap. 2. l. 6. 23. q. 5. *Si nos*, & de hæret. ad abolendam §. præsenti & cap. *Excommunicamus*. Quis illum hæreticum non affirmaret, qui universalem ecclesiam perturbavit? 9. q. 3. *per principalem*; & statum ecclesiæ destruere est molitus, 8. q. 1. mortis scandalizando ecclesiam, & per consequens ipsum Deum, 93. dist. *nulla ratione*, 8. q. 1. *qui vos* cum hæc sit sufficiens causa removendi ab omni dignitate contra pacem si quis esset, 24. q. 1. *qui contra pacem*. Et ideo alibi dicit canon, quod ligandi & solvendi potestatem non habet, qui unitatem pacis catholicæ non tenet, 24. q. 1. *omnibus*. Est etiam occulte hæreticus & excommunicatus ipso jure, 24. q. 1. cap. 1. de hæretic. *Excommunicamus*. Ipsi etiam hæretici non habent auctoritatem nec jurisdictionem, 24. q. 1. *dicimus*; & ibi patet, quod excommunicati hæretici non possunt absolvere, vel ligare, ut in cap. *Audivimus*: nam pro non dato habetur quod datur ab eo qui dandi potestatem non habet, de jur. pa. *Quod autem*; est enim hæreticus proprio ore & proprio judicio condemnatus secundum Apostolum ad Titum 3. 11. q. 2. *Excommunicatos*. Et ipso facto sine aliqua sententia ipse Angelus & Petrus de Luna præfati se ipsos ut hæreticos condemnarunt a fratrum suorum cardinalium fede divisos. Patet 1. q. 1. *Si quis de ecclesia*, ubi dicit littera, quod si quis de ecclesia violenta præsumptione exiverit, a semetipso damnatus est; & dicit ibi glossa, hic est casus in quo papa papam ligare potest, quia si papa efficitur hæreticus, est minor quolibet catholico, 1. q. 1. *sancimus*. Probatur hoc etiam, 16. q. *vel sane*, ubi dicit glossa, quod a communione Timothei Episcopi CPolis 40. Episcopi recesserunt, quia inciderat in hæresim jam damnatam, & sic sententia canonis erat lata in ipsum, & patet 19. dist. *Anastasius*. Quot autem modis quis hæreticus censeatur, late patet 24. q. 3. *quidam autem hæretici*, ubi ponuntur octo sectæ hæreticorum, quas Isidorus retulit Ethymolog. cap. 2. & notantur plene per glossam & Archid. 24. q. 3. *quia vero*. Conclusio est, quod multipliciter quis hæreticus judicatur, dicun-

cuntur enim hæretici qui contra ſtatuta Patrum dicunt, 25. q. 2. *Si ea deſtruerem*. Item hæreticus dicitur qui falſas opiniones gignit, 24. q. 6. *hæreticus*. Item dubius in fide, de hæreticis cap. 1. & qui ſacramenta pervertit, 1. q. 1. *fertur*, & cap. *quiſquis*. & cap. *Eos qui*, 6. q. 1. §. *ſed licet*. Item excommunicatus; nam qui non eſt membrum eccleſiæ pro hæretico judicatur in authentica de privil. Do. poſt prin. col. 8. & probatur 4. q. 1. cap. 2. Item omnis ille, qui male interpretatur ſacram Scripturam, 24. q. 3. *hæreſis*; & qui novam opinionem invehit, eadem quæſtione *hæreticus*, 37. diſt. *relatum*, dicitur etiam hæreticus, qui privilegium Romanæ eccleſiæ ab ipſo ſanctiſſimo eccleſiarum capite traditum conatur auferre, 22. diſt. *omnis*; & qui communionem catholicæ eccleſiæ non recipit, in aut. de privilegiis, de poteſtate principum v. *Igitur ſacram communionem*; dicit namque canon, quod ſi quis a catholica eccleſia fuerit ſeparatus, quantumcumque laudabiliter vivere ſe exiſtimat, hoc ſcelere, quod a chriſtianitate diſtractus eſt, non habebit vitam, ſed ira Dei manet ſuper eum, 22. q. 5. *Si quis catholica*; qui enim ſe ab eccleſia dividit, hæreticus judicatur; hoc Græcum nomen ſecundum Iſidorum Latine diviſionem ſonat, quæ diviſio fit per electionem voluntatis, quia ſibi eligit diſciplinam, quam putat meliorem, ita dicit Jo. XXIII. q. 4. *hæreſis*. Item conſiſtit hæreſis in voluntate deliberata, & electione cum diviſione unitatis, & ab ipſa ſeparatione, 1. q. 7. *querelantibus*. Item 24. q. 1. *qui alicujus*. Eſt etiam hæreticus, qui transgreditur præcepta legis Apoſtolicæ & qui vult repugnare decretis, & litteris apoſtolicis, 18. diſt. *Nulli*; & qui eas non recipit, 20. diſt. De libellis; & qui adverſatur catholicæ fidei ſecundum Innocentium de ſumma Trinitate *Firmiter*, & cap. *damnamus*, & de hæret. excom. & qui adverſatur paci eccleſiæ hæreticus judicatur, 24. q. 1. *contra pacem*. Item rebellis eccl. hæreticus judicatur, ut in ſymbolo, & C. de ſum. Trin. lib. 1. Item ſi quis per annum ex quacumque cauſa in excommunicatione ſteterit, hæreticus judicatur ſecundum ſummam Oſtienſis de hæret. §. 2. in fine, & de voto §. Verum v. *Item ex quo*; & qui ſuos defendit errores appellatur hæreticus manifeſtus, de verbor. ſignif. *ſuper quibuſdam*. Item præcepto deformans habitaculum eccleſiæ, 24. q. 1. *quæ digno*. Item tranſgreſſor canonum creden. Romanam eccleſiam non habere poteſtatem condendi canones, eſt ut hæreticus puniendus, 19. diſt. *nulli fas*. Sunt etiam alii plures caſus, ex quibus quis hæreticus judicatur, quos non proſequor; eſſet enim laborioſum, potius quam ſubtile: ſufficit aliquos retuliſſe; nam fere omnibus modis ſupradictis, & cauſis ſuperius allegatis præfati Angelus Corarius, & Petrus de Luna hæretici judicantur. Advertendum tamen eſt, quod ſive ſit papa, ſive imperator hæreticali labe pollutus, ipſo jure ſunt omni dignitate privati, & in hoc concordant omnes, & probatur 40. diſt. *ſi papa*, 24. q. 1. *qui contra pacem*, de hæret. ad abolendam, §. 1. & 2. Sic & ſi papa ſchiſmaticus argueretur, exutus eſſet ipſo jure omni pontificali dignitate, quoniam idem crimen eſt hæreſis, & ſchiſma judicatum, & firmatum, & inveteratum ſecundum ſententiam Oſtienſis de ſchiſmat. §. qua pœna, v. *nec obſtat*, & tenent doctores in cap. *licet*, & de evitanda de electio: Et probatur 23. diſt. In nomine Domini; & dixi late in proximo præcedenti diſcurſu; & his caſibus degradatus traditur curiæ ſæculari, ut ibi cum ultimo ſupplicio ſit puniendus, cod. de hæret. *Amani*; quam mortem interpretantur de pœnis l. ult. de conſuetudine; tamen tales cremantur: Nam & crematio ult. ſupplicium eſt, ff. de pœnis l. *capitalium*. Fallit, niſi redire voluerit ad agendam pœnitentiam, in carcere detrudendus, de hæret. excom. §. *damnati*. Concluditur ergo ex omnibus præmiſſis Angelum, & Petrum de Luna præfatos convictos de hæreſi & ſchiſmate infallanter, & dicam in diſcurſu quartæ principalis quæſtionis, & ſic a papatu ipſo jure privatos, 29. diſt. *ſi quis pecunia* 40. diſt. *Si papa* 2. q. 5. *præſul*. cum concord. ſuperius allatis.

Quis ergo bene inſtructus negabit illum hæreticum & ſchiſmaticum manifeſtum, qui a ſuo propoſito laudabili atque ſancto retrorſum tanto cum dolore, & ſcandalo exorbitavit ſuæ legis atque voti, & juramenti irremiſſibilis tranſgreſſor exiſtens, factus exinde infamis & abominabilis apud omnes 4. diſt. §. de tregua, & pace, & cap. *pauper*, Joannes Andreas in cap. *generali* de elect. lib. 6. in gloſſa q. incipit *contrafaciens* promiſſionis juramenti vallatæ voti tam liciti & honeſti pro eccleſiæ unione papatui cedere, & irremiſſibilis factus temerarius violator, hic enim indubie ſchiſmaticus, & hæreticus eſt dicendus: adduco bonum textum 24. q. 1. *non afferamus*; & quod notatur de jurejurando debitoris; nam ambo dicti domini ſatagentes eccleſiam Dei ſcindere in fide penitus erraverunt, peccando in illum articulum, *credo in Spiritum S. & ſanctam catholicam eccleſiam*, 24. q. 1. *advocavit*, & quatuor cap. præcedent. unde hæretici judicandi de uſur. ex gravi. Clem. XXIII. q. 4. *hæreſis*. Veſtimentum enim Dom. ſciſſum non fuit; ſed de eo ſortiti ſunt, quia eccleſia ſcindi non debet, ſed tota in unitate conſiſtit, 16. q. *ut ſicut domini veſtimentum*. Et licet ſchiſma ab hæreſi differat in principio, tamen ſi perdurat, cadit in hæreſim ſecundum Oſtienſem, & Joan. Andream, & omnes doctores, quia fingit ſe ab eccleſia recte receſſiſſe. Et ideo conſtat hæreticus 24. q. 3. *inter ſchiſma*. Unde & eodem modo papa ſchiſmaticus ſicut papa hæreticus apoſtolatu privatur ſecundum Oſtienſem, qui hoc tenet aperte de ſchiſmate in ſchiſma §. qua pœna V. *ut dicitur*, et tenent doctores in cap. *licet* de evitanda, de electione, & probatur 23. diſt. *in nom. domini*; & dicto capite *advocavit* ſuperius alleg. Quiſquis igitur ab apoſtolicis diviſus eſt ſedibus, in ſchiſma eum eſſe nemo dubitat.

Et qui contra univerſalem eccleſiam altare conatur erigere 23. q. 5. *non vos*, ubi dicit textus, quod qui a communione ſemetipſum ſuſpendit, & collectam facit, & altare conſtituit, & noluit vocanti collegio conſentire, & eidem acquieſcere, hunc omnino damnari, nec unquam, vel orationem mereri, nec recipere eum poſſe honorem. Profecto de his duobus, Angelo Corario, & Petro de Luna ſcandalizatoribus eccleſiæ orthodoxæ, & eorum flagitioſa, & abominanda & nefaria vita prophetizando loquebatur apoſtolus ad Timot. 3. Hoc autem, inquit, ſcitote, quia noviſſimis temporibus erunt homines ſe ipſos amantes, reſiſtentes veritati, homines mente corrupti, reprobi contra fidem: Et hos devita; pervenerunt namque peccata eorum uſque ad cælum; & recordatus

ANNO CHRISTI 1409.

datus est Dominus iniquitatum eorum Apoc. 18. Quis igitur ex vobis arguet me de peccato, si veritatem dico vobis: Jo. 7. de hæret. *eum ex injusto*.

ANNO CHRISTI 1409.

Circa tertium principale quæsitum, quando papa irretitur de hæresi vel schismate, quis erit judex competens in prædictis? Istam quæstionem ponit Joannes Andreas de hæret. in fi. lib. 6. super verb. *favorem*, & notatur 17. dist. § Hinc etiam, ut & concludit idem Joannes sequendo Archidiaconum, quod hujus criminis competens judex est Concilium, 17. dist. §. *Hinc etiam* v. *ad hoc* 2. q. 7. *Simmachus*. Aliud est §. Item Symmachus; alias est sub §. item si Balaam in fine, quia omnibus major est urbe 15. dist. *sicut*, & cap. *nemo* 11. q. 3. Quod dicit quia nemo judicabit primam sedem, intelligit de papa catholico & fideli; & hoc habet de indubitato de papa vivente; sed si papa defunctus de hoc accusetur, quæritur an ejus successor sit judex competens, ita quod ad agnitionem non sit necesse Concilium convocari; & concludit quod sic; patet ex his quæ notantur 24. q. I. in cap. 1. Et an de hæresi post mortem possit quis post mortem a populo accusari, notat plene Joannes Andreas post Jo. Mo. de præscriptionibus cap. 2. lib. 6. & notatur de hæres. accusatus §. eodem libro. Et subdit dictus Joannes in d. cap. in fidei favorem quosdam tenere, quod quamvis in Concilio probetur contra papam tale crimen, non tamen papa damnabitur per Concilium, sed ipse damnabit se ipsum, 21. dist. *nunc autem*; sed Archidiaconus, quem ipse sequitur, tenet contrarium, quod per Concilium damnari poterit per cap. *si papa* 40. dist. ad finem: Et hoc, ut dixi, habet pro indubitato de papa vivente. Quinimmo quando duo contendunt de papatu, quia quilibet ipsorum dicit se esse verum apostolicum, debet ad hoc Concilium convocari, quod de hoc cognoscat; & ipsum Concilium, & non cardinales, est judex competens in præmissis; textus est conjuncta glossa 79. dist. *si duo*. Sed hic insurgit dubium, an Concilium Pisanense fuerit ad hoc convocatum legitime. Non videtur quia dicti Gregorii tunc licentia, & auctoritas non intercessit; nam sine papæ licentia, & auctoritate non potest generale Concilium convocari. Et alias convocatum non Concilium, sed conciliabulum dici debet, 17. dist. *multis* & per *totam* illam distinctionem, & cap. *generalia*, & cap. *de Conciliis* notatur in Specul. de leg. §. *superest videre* v. *sed nunquid legatus ecclesiæ Romanæ*, cum remission. & in cap. *Grave* de præbendis, & notatur de his, quæ fiunt a plur. cap. ult. & de offi. leg. quod translationem in gloss. & plenius super ea. Constat autem, quod cardinales, qui illud consilium convocaverunt, & ipsorum collegium, jurisdictionem papalem exercere non posse. De elect. cap. 2. in Cl. Ideo quidquid factum fuit in eo Concilio, caret robore & firmamento, de el. *quia papa*, de pœnitent. dist. 2. *caritas*. Illud enim quod impedit faciendum, resolvit jam factum, ff. de fur. *l. inter omnes*. §. *recte*, conjuncta lege *Uranius* §. 1. de Fideicommissoribus. Præterea cardinales in facto proprio judices esse non possunt, ut d. cap. *si duo* 79. dist. in glossa. Contrarium est veritas indubitata, quoniam id quod dicitur in juribus superius allatis de licentia & auctoritate papæ debet generale Concilium convocari, locum habet quando papa est catholicus; secus autem si esset a fide devius vel schisma foveret ecclesiæ, ut fuisse, in proposito præcedenti discursu legitime est monstratum. Item locum habet, quando esset unus papa indubitatus; secus autem si inter duo esset contentio de papatu, quia tunc collegium cardinalium ex duobus collegiis factum, unum poteri. Concilium convocare, cui competit eo casu potestas Concilium convocandi secundum glossam in d. cap. *Si duo*, 79. dist. Et hoc fuit de mente Joannis Andreæ in d. cap. *in fidei favorem* de hæret. lib. 6. Præterea recusante papa concili. convocare & de petitis contra eum in Concilio respondere poterit absque ejus auctoritate Concilium convocare; patet 17. dist. §. *Hinc* in verb. *ad hoc*. Cum ergo Angelum Corarium supradictum, & Petrum de Luna totus populus christianus hæreticos schismaticos prædicaret, rationibus & causis, supra in præcedenti discursu latissime explicatis, & sic per consequens omni pontificali dignitate ipso jure exutos, 79. dist. *Si quis pecunia*, 28. 1. *si quis de ecclesia*, 19. dist. *Anastasius* 40. dist. *si papa* cum similibus infinitis optime potuerunt præfati cardinales & ipsorum collegium ex duobus collegiis factum unum Concilium convocare, quoniam solum Concilium vulnerato pastore curandis ovibus adhibet medicinam, cum non debeat papa in facto proprio judex esse, sed arbitros eligere, 16. q. 6. *consuetudo*, & consequenti. Cum ergo sedes Petri vacare per catholicos justissime diceretur, optime potuerunt cardinales illud Concilium convocare, quia vacante sede jurisdictionem papalem permittitur cardinalibus exercere, ut ad electionem canonici unici Romani pontificis veniatur, de elect. *ubi periculum*, lib. 6. & probatur in c. 1. de schismate eodem libro, quia vacante sede potest ecclesia adunari, & etiam papa errante, ut patet Actuum 15. & Galat. 1. de Paulo reprehendente Petrum, in quo Concilio Jacobus Jerosolymitanus præfuit, & non Petrus. Præterea cardinalium cœtus in hac possessione, qua ardua quæcumque negotia ipsorum consilio mutetur & terminentur, ut notat Joannes Andreas post Jo. Mo. de hæretic. super eo lib. 6. v. *nostrorum Concilio*, & ibi plura exempla recitat. Præterea in causa fidei potest & debet Concilium convocari, sicut patet in Concilio episcoporum & sacerdotum coadunato tempore Marcellini, in quo data fuit audientia Marcellino, qui thura jactaverat Idolo, 21. dist. *nunc autem*; quia dubitabant episcopi, quo animo hic feciset, an videlicet animo abnegandi Christum, an timore mortis. Idcirco videlicet ab ipso expetierunt, qui solus ipsos certificare poterat dicentes. *Tuo ore causam tuam judica*. Constat enim si illud animo abnegandi Christum feciset se respondisset, ipse papa non erat, quia hæreticus factus omni dignitate privatur. Immo minor est quolibet catholico, 24. q. 1. *Acatius*. Et sic illud Concilium fuit adunatum absque auctoritate Papæ. Aut si thura jactavit timore mortis, qui cadit in constantem, quocumque modo istud Concilium fuit pro causa fidei adunatum & coactum. Et ipse papa ipsorum judicio se submisit. Et ibi quærit glossa, quare ipsum non judicaverit, quia confessus est hæresim incurrisse; & respondet, quia ipsum viderunt paratum corrigi, ideo non fuit depositus, 24. q. 3. *dicit apostolus*. Nam si vidissent ipsum pertinacem, proculdubio apostolatu ipsum privatum annunciassent. Cum ergo causa fidei sit communis, 86. dist. verb. *nam*,

& ad

☞ et ad universale Concilium debet deduci, et maxime in casu nostro, nam ex illo duorum, ANNO CHRISTI 1409. Angeli Corario, et Petri de Luna contendentium de papatu hæresi notoria tota Romana ecclesia conquassatur. Idcirco ad determinandum de ipsis universale et generale Concilium extat convocandum, 79. dist. *si duo* in gloss. Sic cum fuit ad deponendum Anastasium II. cardinalium et episcoporum Concilium convocatum 19. dis. *Anastasius;* sic etiam fuit epis. Conc. convocatum ad deponendum Joannem XII. et non propter hæresim, sed propter incorrigibilitatem; quia venator et lubricus erat. Fortius ergo in casu nostro debuit Concilium convocari. Non est minor causa præsens, quam illa, quia quælibet est de hæresi et ecclesiæ scandalo manifesto per cardinales quibus maxime notæ erant, ut sunt hæresis et pacta illorum contendentium de papatu. Et quod potuerit congregari, et convocari Concilium absque licentia & auctoritate papæ recusantis illud convocare, & se subjicere judicio episcoporum, & prælatorum de his, de quibus ipse impetitur, patet aperte 17. dist. §. *Hinc autem* 5. *ad hoc*, & notatur secund. q. 7. *Simmachus*. De multiplicibus autem Conciliis, & eorum tempore hactenus celebratis refert Joannes Andreas de his quæ fiunt a pluribus cum apostolica in fine de elect. Nonne de incept, de decim. *nuper* lib. 6. Præterea periculosum est dicere, & penitus inhumanum, quod non liceat papam accusare, nec possit ab aliquo judicari, quia immo potest ab Evangelicis, qui Angelos & Angelos judicabunt, ut dicit Apostolus ad Cor. 2. maxime quando a fide exorbitat, patet 2. q. 7. *Paulus*, & cap. *Sacerdotes*, & cap. *Oves*, ubi Paulus Petrum reprehendit, qui erat papa. Patet ad Gal. 2. Ideo Augustinus in libro Soliloquiorum dicebat, quia prælati non debent se non reprehendi præsumere, pro eo quia canones non eos passim constituant accusandos; quod tamen negatur solis criminosis, cum de reprehendendo veritas ipsa constituat, 2. q. 7. *præsumunt qualiter*: neque enim præsumimus, vi possumus, debemus vexare malos, ut cessent a malo, 23. q. 3. *jam vero*. Item ecclesia, quæ congregatio fidelium appellatur, cogere debet malos ad bonum, sicut Christus Paulum coegit, 23. q. 6. *schismatici*; & habemus de hoc exemplum B. Gregorii invitantis omnem eum reprehendere volentem, 2. q. 7. *Si quis nos*. Ubi patet, quod subditi prælatos suos possunt reprehendere, & accusare, ut patet in cap. seq. exemplum de Paulo archiepiscopo civitatis episcopo accusatus extitit & convictus de lapsu carnis, propter quod fuit depositus & alius loco ejus substitutus papa & de suis erroribus & defectibus damnatus patet 2. q. 3. *præsul*, & ibi glossa quod in condemnatione papæ duo testes sufficiunt; & in hoc est deterioris conditionis, quia sicut cooperatione aliorum creatus est major, ideo sine spe veniæ damnandus est ut diabolus, ut dicitur de pœ. dist. 2. prin. & extrav. de test. de pœ. & cap. *Super eo*. Præterea quando papa argueretur de hæresi etiam occulta, debet episcoporum Concilium convocari, ut patet 15. dist. *sicut* in fine, & cap. *expressum* 2. q. 5. *mandastis*. Quod hic Angelus maledictus per crebra consilia, legationes quamplurimas laboriosissimas, sumptuosas omnium pene christianitatis regionum facere semper pertinaciter recusavit. Sed hic incidit dubium, an cardinales potuerint, & debuerint recedere ab obedientia dictorum Angeli Corario, qui se pro Gregorio XII. gerebat, & Petri de Luna, Benedicti XIII. nuncupati, antequam de impetitis criminibus essent per ipsum conventum Concilium condemnati. Non videtur per caput *Nonne* 8. q. 4. ubi dicit textus, quod lex ecclesiastica pontificem ab aliis accusatum &c. & extrav. *ut lite pendente* cap. 2. Nam alibi dicit textus, quod si quis a catholica ecclesia fuerit separatus, quantumlibet laudabiliter vivere se existimet, hoc scelere, quod ab ecclesia disjunctus est, non habet vitam; sed ira Dei manet super eum, 23. q. 4. *Si quis catholica*. In contrarium est veritas, quia in exemplum culpa vehementer ostenditur, quando pro reverentia ordinis peccator honoratur, 83. dist. *Nemo*. Nam papæ schismatico, vel hæretico nullus debet reverentiam & honorem; quinimmo quando prælati sunt hæretici, schismatici, vel excommunicati, vel non servant canones, vel sunt simoniaci, vel notorii fornicatores, potest & debet ante sententiam ab eis recedi, 19. dist. *nulli* 16. q. ultim.; *sane*, 22. dist. *Nullus;* & in papa est expressum 19. dist. *Anastasius*. in illis clericis & cardinalibus, qui recesserunt ab obedientia & opinione papæ Anastasii II. qui favebat Acatio. Item habemus de Joanne XII. a quo cardinales non quia hæretico sed quia lubrico & incorrigibili recesserunt, et ipsum mediante Imperatore Othone deposuerunt, & Leonem II. ei subrogaverunt. Item habemus de Liberio hæretico, a quo Cardinales se tanquam ab hæretico separarunt; quinimmo de solo sciente papam finxisse hæresim, seu schisma absque eo quod de illis prædicet, potes & debes ab ejus obedientia resilire, 23. q. 1. cap. 2. & est ratio prædictorum, quia non est cum hujusmodi hæreticis schismaticis vel excommunicatis verbo, cibo, vel salutatione, neque quomodolibet participandum, 11. q. 3. *excommunicatos*, & cap. *cum excommunicato* de sentent. excommunicationis *noverit* 24. q. 1. *Omnis*, & cap. *miramur* de sent. excommunicationis, *quod in dubiis;* unde scribitur Num. 26. recedite a tabernaculo hominum impiorum, & nolite tangere quod ad eos pertinet, ne involvamini in peccatis eorum, & probatur 24. q. 1. *omnis qui*, & q. 1. *Si quis inquit*, & quod dicti domini cardinales deberent ab illis hæreticis & schismaticis separari contendentibus de pap. ceu hæresi notoria, quod patet 1. per exempla de Clericis Romanis recedentibus ab obedientia papæ Anastasii hæretici, ut dicebam, quod ex hoc ab ecclesia laudantur 19. dist. *Anastasius* in glossa. Item habemus exemplum de 40. episcopis, qui recesserunt ab obedientia Metropolitani hæretici, qui condemnabat sacra Concilia, 16. q. *Ut sane*. Item patet exemplo de Ermenegildo regis filio, qui ante permisit occidi, quam cum hæreticis participare in facto sacramentorum, & perceptione corporis Christi, de quo ab ecclesia laudatur, 24. q. 1. *cœpit Ermenegildus*. Item habemus exemplum de populo Israel, qui divino præcepto separavit se a tabernaculis Datan, & Abiron, quia murmuraverunt contra Moysem, Numer. 16. quod figurat fugiendos, & separationem ab hæreticis & schismaticis, & simoniacis, 1. q. 1. *Si quis iniquit*, ubi clare de hoc. Item habemus exemplum aliud 24. q. 1. *omnis qui credit*, de sancto Polycarpo episc., qui videns Cherintum hæreticum in balneis, ipse lavari, ut indigebat, noluit, propter illum; sed dixit: fugiamus hinc, ne balnea corruant,

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

ruant, in quibus Cherintus tunc lavabatur inimicus veritatis. Item patet exemplo in chronicis B. Eusebii recedentis a communione Liberii papæ hæretici, & Valerii recedentis a Leone papa hæretico, & ideo dicit B. Ambrosius 24. q. 1. *quam dignum*, quod fides in primis quærenda mandatur: Si vero perfidus prælatus, aut præceptor hæreticus habitaculum ecclesiæ deformaret, vitanda est hæreticorum communio, & fugienda Synagoga censetur, excutiendus pedum pulvis, ut ibi. Et est ratio rationum omnium præmissorum quia dicti DD. cardd. videntes dictos Angelum & Petrum de Luna ab unione promissa penitus deviantes, perversosque schismaticos, & ecclesiæ scandalizatores, si cum eis degerent, se ipsos illorum facerent participes de errore; qui enim justificat impium & condemnat justum, utique est abominabilis apud Deum, Prov. 17. & alibi dicit textus, quod qui peccat, & peccanti consentit, uterque damnatur 11. q. 3. *Ita corporis*, ut adversus ipsos cardinales errorem illorum defendere satagantes dici digne potuisset canonis verbum illud, quia prævaricationem eorum tegere argumentis suis, & sub quadam justitiæ specie fucatis, quibusdam & exquisitis adinventionibus æquitatem obruere studuerunt, fuerunt ab omni regimine & dignitate depositi, d. cap. *Ita corporis* 11. q. 3. Nam qui alterius errori consentit, sciat, se cum illo simili modo culpabilem judicandum, 11. q. 3. *qui consentit*, 3. dist. *quod enim*. Unde dicebat glossa 2. q. 1. Notum, quod consentire quis dicitur tribus modis, primo si ad hoc cooperatur 1. q. 1. *Si quis episcopus*: secundo cum non corrigit quos ex officio corrigere tenetur 83. dist. c. 1. & 2. 86. dist. *inferior*. Tertio modo, cum defendit peccantem, vel cum sua auctoritate relinquit, 11. q. 3. *qui aliorum*. Si quis ergo ex cardinalibus supradictis altero dictorum modorum ipsorum Angeli Corario & Petri de Luna consentiret erroribus, hæreticus diceretur. Non enim caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desistit obviare, 2. q. 7. *negligere*. Et ideo dicit textus, quod non solum malitiæ hujusmodi auctores, ut aliquorum præsumptio æstimat, puniendos, sed facientes & consentientes pari pœna puniendos catholica damnat ecclesia, de sentent. excommunicationis, quantæ, de offic. delegati c. 1. q. 2. *notum*. Et alibi dicit textus, quod qui aliorum errorem defendit, multo damnabilior est illis, qui errant, quia non solum errat, sed in aliis offendicula erroris præparat, & confirmat; unde quia magister erroris est, non tantum hæreticus sed hæresiarcha dicendus est, 24. q. 3. *qui aliorum;* & glossa dicit ibi, quod qui aliorum errorem defenderat, talis etiam hæreticus judicatur, & de hæret. *Cum sit*; & si publice eos defenderent, sunt publice excommunicati, ut ibi & alibi dicit glossa, quod peccat in fide qui defensor est hæreticorum, 40. dist. *Canones*, & probatur 24. q. 1. cap. 1. & 2. & q. 3. *qui aliorum;* defensores enim & receptatores hæreticorum traditum est anathemati subjacere, de hæresi *sicut*. Hos quidem defensores hæreticorum excommunicat papa Honorius IV. de sentent. excommun. *noverit*, et dicit ibi glossa quod ipso jure pœnam excommunicationis incurrunt, credentes namque hæreticorum erroribus absque aliqua excommunicatione hæretici judicantur, dicit lex in cap. *Excommunicationis* §. Credentes, de hæreticis; et ideo dicebat vir ille egregius super Apocalips. II. cap. *viri* electi et spirituales sequestrabunt se et suos a quibuscumque non consentaneis evangelicæ veritati. Et legimus quandoque Concilia tulisse sententiam contra hæreticos a communione fidelium separandos, scilicet Concilium Lateranense Innocentii III. de hæreticis excommunicatis I. Concilium Carthaginiense quartum 24. q. 3. *clericus*, ubi dicitur cum hæreticis non esse orandum, nec psallendum; et Concilium Martini papæ I. q. 1. *non liceat clericis*, *vel laicis*, ut ibi textus. Stat ergo recta, et sancta, et vera conclusio ex omnibus præmissis, quod ex quo pravorum atque iniquissimorum Angeli Corario et Petri de Luna perversitas in Ecclesia Dei ita invaluit, quod sedes apostolica, quæ cunctis in orbe terrarum præfertur ecclesiis 21. dist. *quibus*, summique pastoris sagena procellis tumescentibus comperitur in naufragii profunda demergi, 23. dist. *in nomine*, cum nihil sit infelicius felicitate peccantium, qua pœnalis nutritur impunitas, et mala voluntas veluti interior hostis roboratur, dicit textus 23. q. 1. *paratus* in fine. Cardinales qui a cardine ostii, quod est Christus, nomen sumpserunt, Jo. 10. quia per eos intratur ad Christum et S. Matrem ecclesiam, et ejus fidem; nam ipsi gerunt vicem ecclesiæ, de quibus sancta et universalis ecclesia merito confidit tanquam in cardinibus, qui portant orbem, Job. 33. et sicut cardine ostium regitur ac etiam substentatur, sic per cardinales universalis ecclesia regitur ac etiam gubernatur, dicit glossa Ber. de offic. archipresb. cap. 2. et probatur 24. dist. *presbyter*, volentes perditioni ecclesiastici cultus, animarumque saluti prudenter occurrere cum ecclesiæ medicina omnium salutem materna charitate acquirat, 23. q. 4. *quid faciet*; ne recidiva, quod absit, mala proveniant, juste atque sancte ab obedientia et honore eorumdem, et debite recesserunt, et ipsam obedientiam subtrahendam e cunctis fidelibus licite publicarunt; ne videlicet Christi oves non verum pastorem, sed decepti mercenarium sequerentur; ex quo a juramento et voto tanta solemnitate emissis retrogradi tanto cum errore et pertinacia voluntatis ecclesiam funestabant, hæretici et schismatici inde facti, de summa Trinit. Clem. 1. §. *Porro*; et de usuris *ex gravi* §. finali 24. q. 4. *dixit Apostolus*. Verum quia non sat erat recedere ab hujusmodi perfidis præceptoribus, qui habitaculum et regimen ecclesiæ deformabant, nisi ad electionem unici veri et Romani pontificis veniretur, cum non sufficiat abstineri a malo, nisi fiat quod bonum est, 22. q. 4. *de forma* in Cl. ult. de præbend. 22. q. 1. *duo* in fin. ut fieret Ecclesiæ unicus pastor, et unum ovile, de major. et ob. *solitæ*; iidem Cardinales de duobus collegiis factum unum Pisanense Concilium solemniter convocarunt. In omnem enim terram exivit sonus eorum, Jo. 10. In quo Concilio idem Angelus, olim Gregorius XII. appellatus, una cum dicto Petro de Luna, olim Benedicto XIII. nuncupato, ut canonis verbo utar, sicut antichristus invasor et destructor totius christianitatis cum fautoribus quibuscumque, fuit, atque fuerunt per totius orbis sententiam a liminibus sanctæ Romanæ ecclesiæ separati; et ab omni ecclesiastico gradu in quo fuerant prius depositi, 21. dist. *quamvis:* non enim debemus inultum dimittere opprobrium illius, qui probra nostra delevit, de Judæis in quibusdam §. ult. quia

longe

☞ longe gravius est divinam, quam temporalem offendere majestatem, in aut. ut non lux. contra nat. col. 4. de hæretic. *Vergentis*; qualem enim fructum de illis iidem DD. Cardinales poterant reportare, quorum gravi peste schismatis radix cernitur infecta, cum de siniſtro principio nullus felix exitus speretur 1. q. 1. *fertur* in fin. Malum est schisma; per exteras etiam potestates hujusmodi debere opprimi homines, & canonica auctoritas, & paternarum nos regularum veritas docet, 28. q. 5. *non vos*. Adversus ergo Angelum Corarium supradictum justissime jam damnatum una cum canone vere possumus concludere verbum illud: ita corporis tui motibus cædem construxisti, relaxatis voluptatum habenis, temetipsum in locum miseriæ & in lutum fœcis prohibitum dejecisti, ut qui positus fueras ad gubernationem populorum, effectus sis ruina meritorum, 1. q. 3. *ita corporis*. Circa quartum dubium principale, an dictus Angelus, olim Gregorius, nuncupatus fuerit de irretito crimine legitime convictus, adeo quod ad ejus depositionem, & privationem potuerit per convocatum Pisanense Concilium deveniri. Videtur probabiliter posse dici, quod non, quoniam nusquam dictus Angelus renuit vel recusavit quod juraverat, voverat & promiserat adimplere; immo se paratum semper asseruit, & ob hanc causam pro unione ecclesiæ adimplenda, e Roma recessit, & continuatis dietis ad civitatem Lucanam personaliter cum curia se transtulit & accessit. Noluit enim Deus hominem ab homine judicari ex arbitrio jurisdictionis, vel extraordinario usurpato judicio; sed potius ex lege Dei secundum ordinem ecclesiæ suæ ultro confessum, seu accusatum, vel convictum. Et esto, quod contra ipsum Angelum Corarium, & eodem modo contra Petrum de Luna suspectio vehemens laboraret, tamen ex quo semper dicebat, se paratum, ut dixi, quod juraverat, & voverat adimplere, non potuit de hæretico, vel schismatico a nemine condemnari, juxta doctrinam & theoricam Ostiensis de hæreticis §. ult. ergo sola suspicione. Nec sufficit ad inquirendum de hæresi vehemens suspicio, aut præsumptio, nisi gravis infamia præcederet, secundum Joannem Cald. de præsumpt. *litteras*. Præterea propter violentam præsumptionem absque monitione non est quis de hæresi condemnandus, de hæret. excommun. §. *qui autem*, & cap. 1. q. 7. *convenientibus*, 24. q. 1. *qui dignior*. De multiplici autem reprehensione notandus; Ostiensis in principio suæ summæ, & ibi ponit de pluribus speciebus reprehensionis. De trina autem reprehensione, scilicet imperativa, substantiali, & temeraria habetur 21. dis. *nolite*. Contraria est veritas indubitata & notissima toto orbi, quia immo fuit legitime convictus de crimine irretito prout late & amplissime est probatum in demonstrationibus factis super secundo dubio principali, quæ hic habeantur sine ulteriori epilogo pro repetitis. Et si dicatur: non sunt testes idonei contra Angelum irretitum. Respondeo, quinimmo sunt superidonei litteræ suæ, & bullæ per universum orbem directæ, profitentes juraſſe, voviſſe, & promiſiſſe infra annum & tres menses unionem ecclesiæ firmiter se facturum, & papatui se cessurum. Hæ enim litteræ sub bulla minutæ, transmissæ per ipsum per universum, ut ita dixerim, orbem, fidei, & promissionis voti & juramenti relaxatio ipsum hæreticum, & schismaticum fuisse & esse comprobant, & affirmant. Accedat, quod notatur de electione *significasti*. Fuit enim ex forma instrumenti in conclavi ante electionem dicti Angeli; & post electionem illius dictum votum irrevocabile, & juramentum penitus irrelaxabile, prout dicti instrumenti manu propria ipsius Angeli roborati tenore lucide innotescit. Et quamvis papa in voto, juramento valeat dispensare, 15. q. 6. *juratos*, & extrav. de voto per totum, tamen in voto salubertimo, quod non possit in melius sicut & schisma tollere, & papatui cedere pro ecclesia unienda, non possit in hujusmodi voto modo aliquo dispensare pro se, vel alium absolvendi, & dispensandi super voto & juramento potestatem alteri quomodolibet tribuendo, 25. q. 1. *qui ad perpetuam* glos. Jo. Immo votum tam salubre toto orbi, de quo per dictas bullas in omnium judicio clare constat, etiam invitus solemnizare, & servare deberet, at etiam teneretur secundum Innocentium de voto *per tuas*, & 27. q. 2. *agathosa*, de regularibus, *porrectum*, & cap. *cum simus*. Cum etiam ex nuda promissione facta Deo quis obligetur & posset effectualiter conveniri, 12. q. 2. *scimus*; de statut. monachorum *quod Dei timorem* in fin. & 17. q. 1. *sunt quædam*; nam & cum promittitur fides, hosti debere servari, 23. q. 1. *noli*. Præterea mandata illa facta cardinalibus in civitate Lucana per hunc Angelum detestandum, quod non loquerentur simul collegialiter, vel particulariter, nisi sua præsentia interesset. Item quod non recederent de Luca sine sua licentia. Item, quod non loquerentur cum ambaxiatoribus Francor. ipsum Angelum proculdubio faciunt, aut reddunt hæreticum manifestum. A quo mandato ult. quia non loqueretur cum ambaxiatoribus Franciæ ecclesiæ sollicitantibus unionem digne per cardinales ad sacrum collegium convocandum, & sacram Romanam ecclesiam extitit appellatum præsentata quidem apostolico supradicta, dicto Angelo Corario nuncupato, ut mihi relatum est per D. fratrem Bernardum nunc episcopum Castellanum tunc abbatem Podii Bonicii. Porro is Angelus detestandus vere fuit, & est pertinax in voluntate; ideo infallanter, & verissime hæreticus est dicendus, de summa Trin. Cle. 1. §. *porro*, de usuris *ex gravi* §. finali, 24. q. 4. *dixit apostolus*, ut & sibi dicere possumus verbum illud. Displicet tibi quod traheris ad salutem Dei, cum tam multos nostros ad perniciem traxeris, 13. quæ. 4. *displicet*. Is enim pacem ecclesiæ perfugavit, unde ut schismaticus omni debet dignitate carere, 24. q. 1. qui contra pacem scandalizando ecclesiam, & per consequens ipsum Deum 93. dis. nulla ratione, universalem quoque ecclesiam perturbavit, 9. q. 3. *per principalem*, & ut ita dixerim statum ecclesiæ nixus est pro posse deducere in ruinam, 8. q. 1. *Moysis*, unionemque catholicæ ecclesiæ non recipit. Unde ex his omnibus hæreticus judicatur in authentica de privilegiis in principio V. *igitur communionem*, dicit enim canon, quod ligandi, vel solvendi potestatem non habet, qui unitatem pacis Catholicæ non tenet, 24. quæ. 1. *omnibus*. Hic enim a fratrum suorum Cardinalium sede divisus hæreticus judicatur, 1. quæst. prima, *si quis de ecclesia*. Nam dicit lex, quod qui nec conventionem pacis, nec unitatem ecclesiæ observavit, & se ab ecclesiæ vinculo, ac sacerdotum collegio separavit, pontificis nec potestatem habere potest, nec honorem; qui episcopatus nec unitatem ha-

ANNO CHRISTI 1405.

ANNO CHRISTI 1409.

habere voluit nec pacem: textualia verba sunt 7. q. prima *Novatianus* in fine. Qui enim membrum ecclesiæ non est, pro hæretico judicatur in authentica de privil. doctorum in princ. col. 8. & probatur 4. q. 1. c. 2. hic enim versutus hostis ecclesiæ, & hæreticus manifestus, qui ad instar vulpeculæ latere dicitur; ut in c. *inter sollicit.* de purgat. can. non ex simplicitate, sed mente & utilitate suos defensabat errores, 24. q. 1. *afferamus*. Hæreticalia, & schismaticalia facta agens, ideo hæreticus est dicendus arg. c. de injuriis *si non* convitii, de hæretic. c. 2. lib. 6. 24. q. 5. *si vos*, de hæreti. ad abolendam §. præsente, & §. primo, & c. *excommunicamus*. Et ut uno verbo concludam nefarios, & schismaticos suos gressus, dicam canonis verbum illud: vitæ via ipsa quoque opera sacerdotis clament. 43. dis. *sit rector* in fine. Nec obstat, quod idem Angelus ab urbe recedens se ad civitatem Lucanam transtulit pro unitate ecclesiæ concludenda, semperque dixerit se paratum quod juraverat, voverat, promiserat adimplere; nam contrarium mihi constat per relationem plurium, qui in Concilio Pisanense interfuerunt fuisse probatum per dominos cardinales, & alios fide dignos testes; videlicet ipsum Angelum maledictum dixisse viam cessionis quam juraverat, voverat, promiserat, & publicaverat per universum esse hæreticam, & pestiferam. Quorum cardinalium, & aliorum quorumcumque, esto quod in facto proprio deponerent, testimonio est credendum de hæresi in fine lib. 6. ubi notanda. Profecto pestiferum hoc dictum ipsum Angel. hæreticum manifeste comprobat, & affirmat. Nam per solum dictum quis hæreticus judicatur, dicit Glos. Jo. 24. q. prima *hæc est*. Præterea non sat erat dicere, quia separatum, quia fides professionis sine operibus mortua est, dicit textus 1. q. 1. *fertur*, unde alibi dicit canon, quia pax labiis prædicata cum voluntate debet animi concordare, 93. dist. *diaconi*; qui enim pejerare paratus est, antequam pejeret perjurus esse videtur, Matt. 7. transumptive positum 22. q. 4. *qui pejerat*. Licet enim humanæ aures talia verba nostra judicent, qualia foris sonant; divina tamen judicia talia foris audiunt, qualia intus proferuntur. Nam non debet aliquis verba considerare, sed voluntatem, & intentionem, quia non debet intentio deservire verbis, sed verba intentioni, 22. q. 4. humanæ & alibi dicit lex, quod facto datur voluntas intelligi C. de inst. & substi. lege reprehendenda; mendacium namque non solum in verbis, sed in simulatis operibus esse probatur, 22. q. 4. *de forma*. Et alibi dicit canon, quod omnes, qui amant mendacium, filii sunt Diaboli; non solum in verbis sed in simulatis operibus est mendacium. Mendacium namque est christianum se dicere, & opera christiani non facere. Mendacium enim est episcopum sacerdotem, vel clericum profiteri, & contraria huic ordini operari 22. quæst. 4. *cavet*. Et dicit ibi Glossa, quod factis negamus Christum, sicut verbis. Item factis mentimur, sicut verbis. Unde scribit Jacobus primo, quod *vir duplex animo inconstans* est in omnibus viis suis; ideo væ duplici corde & labiis scelestis. Et alibi dicit canon: *Deus duplicitatis aspernator, simplicem intentionem considerat: verba autem aspernatur & odit*, 22. quæst. 4. *qui pejerare;* cum non valeat apud Deum quisquam aliquem lædere, ut ibi; & licet idem Angelus, errorius dignissime vocatus, cui sit consequens rei nomen, ut inst. de not. §. *est*, & aliud de episcopis & clericis *decernimus*. Et cur nomina sint rerum significativa, ut in authentica, de defens. in principio col. 3. & ff. de officio quæstionis lib. 1. & in proemio ff. §. *discipuli* se personaliter transtulerit ad civitatem Lucanam pro unione ecclesiæ per universos Christicolas magnopere ditius expetita, & jugiter affectata. Tamen cum res exitum expectaret, hic malignus hostis ecclesiæ retrocessit gradu retrogrado terga præbens, qualisque fuerit sua prava, & maligna intentio, ejus finis, & exitus demonstravit, cum a fine res quælibet debeat denominari ff. ad legem Falcid. lege *si is qui quadraginta* §. *sed si opus*; & de novi ope. nunc. leg. *stipulatio* §. *opus* & ideo finis est in omnibus attendendus, ff. de mi. l. *denique* & de inof. *tes.* l. *Papinianus* §. *meminisse* C. de nat. lib. l. *nuper* in fine, quia debet semper finis principio convenire, de pœnit. dis. 4. §. *finis*. Cui Angelo detestando digne dicere possumus verbum illud: *non ascendistis ex adverso, neque posuistis vos murum pro domo Israel, ut staretis in prælio in die Domini*, 43. dist. *sit rector*. Sacerdos namque ingrediens vel egrediens moritur si de eo sonitus non auditur, quia iram contra se occulti judicis exigit, ut d. cap. *sit rector*, ut digne dici in persona Angeli Corario, & Petri de Luna pestilentium personarum valeat verbum illud: durus est hic sermo, & quis potest eum audire? atque ita abierunt retrorsum; Jo. 6. 24. q. 1. §. *sed notandum*, de pœnit. dist. 3. *si ex bono*. Adversus igitur hunc Angelum Satanam malignantem digne occurrit dicere cum psalmista: sedens adversus fratres tuos loquebaris, & adversus filium matris tuæ ponebas scandalum, 6. q. 1. *ex merito*. Nec obstat, quod ex vehementi suspicione non potuit Angelus prædictus de hæresi & de schismatico crimine condemnari; ex quo se paratum dicebat, quod juraverat & voverat adimplere; & sic se corrigere de errore; propter enim vehementem præsumptionem non debet quis de gravi crimine condemnari, de præsump. *litteras*. Nam frustra de præsumptione tractamus. Cum omnis ejus vita, singulique progressus fomentum essent schismaticæ & hæreticæ pravitatis. Ut sibi vere conveniat verbum illud: *noluit intelligere ut bene ageret*, 11. q. 3. *excellentissimus*. Et illud quod dicitur, ex sola suspicione quamvis, vehementi quis de hæresi non damnatur, intelligunt doctores de suspicione non probabili, ut quando ille negat & paratus est ecclesiæ obedire. Sed ex suspicione, & obstinatione, & infamia præcedenti, & lapsu anni, & trium mensium ad unionem hanc fiendam temporis præstituti, contemnendo ecclesiæ unitatem, & Petri claves, ipse Angelus sine aliqua probatione potuit ut hæreticus condemnari; ut dixit c. ult. de pœnit. de excessibus prælatorum c. ult. & ita sentit Ostiensis expresse de hæreti. in summa §. 2. *sola præsumptione*. Pro quo facit, quia lapso tempore per bullas apostolicas, & capitula jam præfixo pro victo habetur, ut dixi de crimine irretito, 11. q. 3. *rursus;* & cap. *quisquis* de hæresi cum contumacia lib. 6. quinimmo hæreticus potest dici, qui levi saltem argumento & suspicione, licet non gravi, a judicio catholicæ religionis & tramite dignoscitur deviare, C. de hæret. lib.

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

☞ lib. 2. quæ conſiderari debeant juris qualitates ſuſpicionis & perſonæ, de hæret. *excommunicamus*. §. *qui autem*, & ſic eo caſu indicia faciunt fidem ſecundum ſententiam Oſtienſis in dicto §. 2. v. *& quia*. qui intelligit leve argumentum, ideſt probabile, & quod de facili appareat, vel ſi gravis contra eum infamia laboret, ſecundum eum ibidem; quoniam in hæreſi minus ſuſpicionis probatio exigitur ſecundum Innocentium de Simon: Sicut & falſum eſt dicere, quod idem Angelus paratus fuit corrigere ſe de errore; nam requiſitus dum Arimini profuſus reſideret per litteras & legatos cardinalium prædictorum, & ſæpius ad id & ereberrime invitatus, ac etiam monitus per reverendiſſimos patres DD. Aquilegienſem & Mediolanenſem, qui ad eum perſonaliter in civitate Senarum pro parte collegii acceſſerunt, ut vellet Concilium convocare, in illoque intereſſe, & quod promiſerat effectui tradere, & voverat & juraverat adimplere, ſemper pertinax recuſavit. Immo, quod deteſtabilius fuit & eſt, ipſos audire contempſit, & contra eos ſententias injuſtiſſimas promulgavit, magiſtrumque in theologia carceravit ipſum ad voti obſervantiam inducentem, in ſuo ſe firmavit errore, ſemper in ſua pertinax voluntate, unde hæreticus judicandus Cl. 1. §. *Porro* de ſumma Trinit. Cl. *ex gravi* §. ultim. de uſuris, 24. q. 4. *dixit Apoſtolus*. Ignorabat miſerrimus & ſceleratiſſimus ſuper omnes, quod quando papa de aliquo criminatur, debet ejus auctoritate promittere Concilium convocari, ut ſua criminatio deſtruatur, in eodem ut patet expreſſe 2. q. 5. *mandaſtis*, & 17. dict. §. *Hinc etiam*. Immo etiamſi de occulta hæreſi quomodolibet arguatur, debet epiſcoporum Concilium convocari 15. diſt. *ſicut*, in fine, & d. cap. *mandaſtis*. Stat ergo concluſio omnibus ex præmiſſis, quod idem Angelus propter ejus dementiam & hæreſes notorias, ac etiam manifeſtas damnatus pro ſchiſmatico & hæretico per Concilium digne fuit. Immo, ut verius loquar, ſchiſmaticus & hæreticus extitit in eodem digniſſime declaratus, & ut cum ſcriptura conveniam, traditus eſt peccator pro delictis ſuis de eccleſia in poteſtate Zabuli, cum delictum ejus foret eccleſiæ manifeſtum 11. q. 3. *audi*. dicit enim canon, quod ſi prælati perverſa unquam perpetrant, tot mortibus digni ſunt, quot ad ſubditos ſuos proditionis exempla tranſmittunt, 11. q. 3. *præcipue*; quia ſicut in eccleſia eſt Chriſtus, ſic extra eccleſiam eſt diabolus, eadem cauſa 2. q. *omnis*.

Circa quintum & ultimum dubium principale, an electio facta de S. & Fel. rec. Domino Alexandro papa V. per Card. collegii utriuſque, & ſucceſſive electio facta de beatiſſimo domino noſtro papa Joanne XXIII. SS. & vero pontifice fuerint canonice & rite factæ, & ſic ipſe D. N. papa & prædeceſſor ejus fuerint & ſint veri apoſtolici canonici inſtituti. Iſta quæſtio eſt indubitata, & ſine hæſitatione aliqua, nec dubitationem recipit aliqualem, & ejus deciſio ex præcedentibus clariſſime luceſcit. Nam ex quo Angelus Corario, Gregorius XII. in ſua obedientia appellatus, notorius ſchiſmaticus ac pacis & univerſalis unionis eccleſiæ turbator, ſcandaloſus & manifeſtus, votique liciti ac irremiſſibilis, ac juramenti ſuorum ſuper eadem unione procuranda per ipſum ſponte præſtiti tranſgreſſor. Quinimmo & hæreticus pertinax, necnon a fide catholica devius per ſententiam generalis Concilii Piſanenſis extitit declaratus. Similiter Petrus de Luna, Benedictus XIII. in ſua obedientia nominatus ſimiliter ſchiſmaticus & hæreticus ab eodem Concilio extitit declaratus, & per conſequens omni apoſtolatu ipſo jure privatus, ut in juribus ſuperius ſæpiſſime alligatis: nulli dubium, immo debet omnibus eſſe clarum, ipſum Alexandrum per eoſdem cardin. electum fuiſſe & eſſe verum & ſummum pontificem. Cum peſtis illa ſchiſmatis lacrymanda, quæ tanto temporum curriculo eccleſiæ ſciſſerat unionem, per dictum ſacrum generale Concilium extiterit funditus extirpata per novam electionem factam de eodem Alexandro V. ad regimen paſtorale, antidotum ſalutare. Et ſic unus paſtor, unum ovile, prout eſſe debebat in eccleſia factum fuit, de major. & ob. *ſolite* §. *Pe.* & illud verbum canonis eſt impletum. *Si duo*, inquit: *contra fas temeritatis concertantium fuerunt ordinati, nullum ex eis futurum ſacerdotem permittimus; ſed illum ſolum in ſede apoſtolica permanſurum cenſemus, quem ex numero clericorum nova ordinatione divinum judicium, & univerſitatis conſenſus elegerint*. ſcribitur ad contextum 79. diſt. *Si duo*. Adeptus eſt enim gloriam in converſione gentis eccleſia, & elevata eſt nubes de tabernaculo fœderis, profectique ſunt filii Iſrael per turmas ſuas, Num. 10. & juxta verbum pſalmiſtæ: *elevata eſt ſuper cælos magnificentia tua*. In cujus Alexandri electione vere verbum canonis illius eſt impletum: *factus eſt epiſcopus de Dei & Chriſti judicio, de clericorum pene omnium teſtimonio, de plebis ſuffragio, de ſacerdotum antiquorum, & bonorum virorum conſenſu, cum locus Petri & gradus cathedræ ſacerdotalis vacaret*. Quo occupato, atque omnium conſenſu confirmato, ſi quis ille fuerit, licet de ſe multum jactans, profanus eſt, alienus eſt, foris eſt; qui ſolus eſſe debet, factus eſt, jam non alter ille, ſed nullus; nec Eccleſiaſticam ordinationem habet, qui eccleſiæ non tenuit unitatem, 7. quæſt. 1. *factus*: ubi ſcribuntur ad contextum formaliter dicta verba. Nec expedit illud dubium ſubintrare, quo pars illorum cardinalium ſchiſmatica diceretur, ut ſi per illas non potuiſſet Romani pontificis electio celebrari, & ex eo capite iſte inutilis redderetur, de quo per gloſſam de elect. *quod circa* in Clem. per Innocentium plene in cap. *illa* de electione. Nam eligendi jus non poteſt communicari illis, qui non ſunt de gremio, de elect. ſcriptum, & ibi notata. Item quia in duabus partibus cardinalium eligentium papam non computantur intruſi, licet computentur excommunicati, de elect. *ne Romani* §. *Cæterum*, in Clem. & probatur cap. *ſi ubi periculum* §. *Sane* in 6. & notat. gloſſ. ultim. dicti cap. *quod circa* in fine; quia Concilium Piſanenſe, de quo ſupra, primo providit, quod nulla partium reputaretur ſchiſmatica, immo quod quidquid fecerat Gregorius XII. ac etiam Bened. XIII. uſque ad diem ſecundam menſis Maji anni milleſimi quadringenteſimi noni, qua die ab unione receſſum fuit, valet & tenet. Item per prædictum ſacrum Concilium generale omnes cardinales fuerunt approbati pro cardd. de novo. Item per illud generale Concilium data fuit eis poteſtas ſummum & Romanum pontificem eligendi, ut hæc omnia fide dignorum teſtimonio mihi relata ſunt, illorum qui in dicto Concilio perſonaliter tunc temporis interfuerunt. Accedat,

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

☞ quod legitur & notatur in d. cap. *Illa* de elect. & 10. q. 1. cap. ult. & ut dixi, hæreticum esset de ipsius Alexandri canonica & vera electione, & de potestate Concilii facere quæstionem, quoniam errare est dicere contra Concilium generale, maxime in iis, quæ fidem tangunt, & reintegrationem, & ecclesiæ unitatem, 25. q. 1. *quoniam ad perpetuam*, & ibi dicit glossa, quod non potest Papa contra generale Concilium dispensare: nam etsi omnes ei consentirent, non valeret statutum; immo omnes essent excommunicati. Item papa non potest destruere statum ecclesiæ, 8. q. 1. *Moyses*. Palam est enim, quod in re dubia, ad fidem & consuetudinem catholicæ ecclesiæ, valet auctoritas, 11. dist. *palam;* quia ex sola catholica ecclesia unitas conspicitur, 24. q. 1. *qui ex sola*. Nam ecclesia, quæ coadunatio fidelium dicitur, errare non potest, 24. q. 1. *hæc est fides*, & cap. *pudenda*, 19. dist. *ita Dominus*. Et ideo traditum est, quod illa ecclesia, quæ est contra Concilium generale, in iis, quæ pertinent ad fidem & mores, non est catholica, 25. q. 1. *quoniam ad perpetuam* in gloss. Joannis; nec auctoritatem habet ecclesia, cujus prælati & ministri communiter excommunicati esse dicuntur, 24. q. 1. *Acatius*, & cap. *Audivimus* de hæreticis. *excommunicamus*. Stat ergo vera & indubitata conclusio, quod ipse Alexander V. per cardd. canonice electus fuerit verissimus papa & apostolicus indubitatus, & unicus Vicarius Jesu Christi, ex quo Angelum Corarium totius orbis, atque sanctæ Synodi hæreticum & schismaticum, & per consequens ipso jure omni apostolatu, & pontificali dignitate privatum sententia declaravit, cujus sanctæ Synodus determinationi est penitus obsequendum; quis enim præsumat absolvere quem sacrum ligavit Concilium, aut condemnare quem absolvit? Certe nullus: dicit textus 15. dist. *sicut*, quia sententia totius ecclesiæ est præferenda Romanæ, 24. q. 1. *quodcumque*, & cap. *arrepta*, & cap. *Pudenda*, si in aliquo sibi contradicunt, arg. 36. di. *legimus*, et ibi dicit glossa, quod universalis ecclesia errare non potest, quia Deus non permittit per cap. *Arrepta*, et cap. *Pudenda*. Quærit autem glossa Joannis in d. cap. *Arrepta* de qua ecclesia intelligitur, quod errare non potest, et dicit, quod non de papa, quod de ecclesia dicitur, 7. q. 1. *scire debes*, quia clarum est, quod papa potest errare, 19. dist. *Anastasius;* et 40. dist. *Si papa*. Unde intelligit de congregatione fidelium. Hæc enim dicitur ecclesia, de consecr. dist. 1. *ecclesia*. Patet ergo, quod illa ecclesia, quæ non potest errare, intelligitur de congregatione fidelium, qui quoad singulos generum impossibile est quod possit errare; pro qua rogavit Christus, ut non deficeret in Petro. Unde dicebat glossa, 24. q. 1. *quam dignior*, duas esse ecclesias, una videlicet catholica, quæ in se non patitur habere pollutos, cum Christum habeat habitantem; alia est hæreticorum, quæ vera non est, & semper vitanda docetur, ne ariditate ejus polluamur; dicit enim textus ea causa & quæst. didicimus omnes omnino hæreticos vel schismaticos nihil habere potestatis, aut juris, & subdit in tali facinore non solum duces & auctores, sed etiam principes eorum pœnis destinari, nisi a communione malorum se separaverint, præcipiente per Moysem Domino & dicente: *Separamini a tabernaculis hominum istorum durissimorum, & nolite tangere de omnibus, quæ sunt eorum, ne simul pereatis in peccatis eorum;* ut ibi textualiter hæc patent; magistri namque erroris existunt, qui veritatis discipuli non fuerunt, 24. q. 3. *quod autem*. Patet ergo clarissime ex præmissis sanctæ felicis & claræ memoriæ Alexandrum V. prædecessorem, & successive SS. ac BB. Dom. nostrum papam Joannem XXII. fuisse & esse verum papam, & indubitatum, & Angelum Corarium schismaticum, & hæreticum, & scandalizatorem ecclesiæ manifestum, omnique potestate & pontificali dignitate justissime ipso jure privatum, ac etiam per sententiam universalis Conc. declaratum, ut ad exaltationem SS. D. N. papæ & suppressionem ipsius nominis erroris detestandi digne possumus dicere, verbum illud canonis: *Vos estis lux mundi: vos estis sal terræ, vos estis vasa aurea & argentea:* hic Angelus Corario maledictus, testea vasa, virgam ferream, & æternum aperuit incendium, 24. q. 1. *quoniam vetus*. Falso enim Christi vicariatum tenet, & occupat sedem Petri; hic enim Pseudo Christus dicitur, de quo dicitur Lucæ 21. & Matth. 24. *Multi autem venient in nomine meo dicentes: ego sum Christus: nolite ergo ire post illos;* & Matth. 24. *Multi venient in nomine meo dicentes: ecce in deserto est; nolite exire*, 1. q. 1. *Si quis pseudo*. 62. dist. cap. 1. Hic quidem hæreticus ad modum vulpeculæ latens, ut dicitur de purg. can. *inter sollicitudines*, ne dum ultra montes expellitur, ut de papa Gregorio ultra montes expulso legimus, 23. dist. *in nomine Domini*; sed exul ab orbe factus est, ut in persona ejus possimus dicere verbum illud: *vulpes foveas habent, & volucres cæli nidum; filius autem hominis non habet, ubi reclinet caput suum*. Matth. 10. Ecce jam venit tempus, quo sol refulsit in terris, qui prius erat in nubilo, & ignis magnus, ita ut omnes miraremur eum. Machab. 1. Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi Jo. 1. Fuit enim homo missus a Deo, cui nomen erat Joannes. Jo. 1. Inter natos mulierum major non surrexit, Matt. 11. Ecce constituit Deus illum principem super universam terram Ægypti, & tulit annulum de manu sua, & posuit in manu ejus; Jo. & de hoc loquebatur scriptura: ecce electus meus, quem elegi, in quo bene complacuit animæ meæ; ponam spiritum meum super eum, & judicium gentibus imperabit, Matth. 12. Salutant vos omnes sancti & maxime qui de Domo Dei sunt, 2. Cor. 13. Luce splendida fulgebis, & omnes fines terræ adorabunt te. Tob. omnis vallis implebitur, & omnis mons & collis humiliabitur, Luc. 3. &c. Quæ, utpote supervacanea, nec ad verbum facientia omisit scriptor.

ANNO CHRISTI 1409.

in iis quæ pertinent ad fidem & mores, ut infra explicat.

nempe a papa non ex cathed. pronunciatæ, quæ mens est canonis illius.

id est de papa ut homo est.

Cataldinus de Visso
manu propria auctoris.

ANNO CHRISTI 1409.

JO. DOMINICI MANSI

In sequentes chartas

Monitum.

Postquam Concilii Pisani documenta, quæ suppetere poterant, collegi, collectaque typis tradidi chartis imprimenda, V. Cl. Laurentius Mehus, notum lectoribus meis, notum eruditis nomen, monumenta alia, iis quæ antea miserat plane cohærentia, ad me destinavit. Egregii viri munera ut haberent viri docti, hic, quamquam in loco non plane suo, curavi diligenter.

INFORMATIONE A VOI MAESTRO ANTONINO

Dell' Ordine de' Minori, Maestro in sacra pagina, & a Voi Messer Stefano Bonacorsi doctore de' decretali, ambasciadori al S. Padre, la quale si fa a voi per gli magnifici, & excelsi Signori Priori dell' arti, e pel Gonfaloniere della giustitia del popolo & comune di Firenze, & per gli loro venerabili collegj a dì 28. d' Agosto 1408.

ANdrete a Siena, e farete alla presenza del sancto Padre, & allui farete quelle riverentie, che si convengono alla Sedia apostolica, & noi, & tutto il nostro popolo raccomanderete alla sua Sanctità strettissimamente, come veri, & buoni figliuoli della sancta Madre Ecclesia, offerendo noi & ogni nostra potentia essere prompta, & apparecchiata a ogni suo beneplacito, & in ciascuna cosa a noi possibile, & honesta. Poi farete il vostro principio in mostrare, quanto dispiacere, & molestia sempre abbiamo avuto di vedere nella Chiesa di Dio el detestabile scisma, come debba avere ciascuno fedele Cristiano. Et così e converso per noi si prese singolare allegrezza, & consolatione, essendo morto Papa Innocentio septimo, della buona, & sancta dispositione del Collegio de'SS. Cardinali, & de giuramenti, & degli obblighi, i quali per loro si feciono innanzi all' assumption di decto Papa Gregorio, innanzi alla quale assumptione, come alla sua Beatitudine è noto, noi ferventissimi zelatori della sancta unità, mandammo prima, che niuno altro Principe, o Comunità Cristiana, nostro ambasciadore al prefato Collegio a confortargli, e riducerli alla reconciliatione de' Cristiani. Poi dopo alla creazione della sua Sanctità ci crebbe la consolatione & l'allegrezza, inteso, che esso sancto Padre era in tanta ardente dispositione di stirpare lo scisma, & sanare la Chiesa, & etiamdio avere ratificato, promesso, giurato, & provato quello medesimo, che in singularità ciascuno de' cardinali, essendo in Conclave, s'era obligato. Donde per vero zelo di unità mandammo, come a lui è noto, quattro ambasciadori de' più notabili cavalieri, & cittadini della nostra Città a confortare l'unità, & a offerire noi, & nostri luoghi ec. Soggiugnendo, che a noi allora crebbe la speranza, & la consolatione tanto, quanto facilmente dire non si potrebbe, quando & per le sue lettere, & etiamdio per ambasciadori ci significò la sua sancta, & accesa dispositione alla pace Cristiana, confortandoci, & richieggendoci, che ci adoperassimo nella decta sancta unità, come confortò, & richiese nella decta forma tutti i principi, & le Comunità de' Cristiani; & per queste richieste, & come desideroso di vedere il popolo Cristiano in pace, nacque, che noi puramente, & con vera, & sancta intentione ci siamo sempre affaticati non risparmiando a spese, fatiche, o pericoli, mandando più, & varie ambasciate a Siena, a Marsilia, a Saona, & a Lucca; permettendo ancora, che per cagione d'essa unità traesse molte, & molte migliaja di Fiorini del Chericato della nostra giurisdizione; la qual cosa ne per Principi, ne per altra Comunità Cristiana è stata facta. Et che essendo noi in questa buona disposizione; & sperando sempre, cognoscendo sempre la sancta volontà della sua Beatitudine in volere reconciliare secondo il suo obbligo il Cristiano Popolo, che lo effecto d'essa unità dovesse seguitare, tutta la nostra consolatione si ritornò poi in singulare amaritudine veggendo la rottura, che seguitò nella Città di Lucca del tractato di essa unità, il quale si teneva per la sua sanctità colla parte aversa, perchè ci pareva vedere conseguitare al contrario di quello, che per noi, e per tutti i fedeli Cristiani si desidera.

Et seguitando la vostra narratione exponete che dopo la decta rottura del præfato tractato della unità, essendosi per lui publicato il Concilio, & ancora l'aversario suo avendo publicato esso di voler far Concilio, & veduto, che ragionevolmente al Concilio per la sua sanctità pubblicato non verranno se non di quegli della sua ubbidienza, & etiamdio considerato questi due Concilj pubblicati non potersi accozzare insieme, perocchè si debbano fare in diversi tempi, & luoghi distanti; & per queste cagioni si comprende, & vedesi non solamente per noi, ma per qualunque altro, che dirittamente suol giudicare, che di questo Concilio della sua benignità non può seguitare lo effecto della unità della Chiesa, la quale per la sua sanctità si desidera, & per noi, & per tutti Cristiani.

Sicchè cognoscendosi per noi, quanto di sopra si dice, che questo Concilio non può producere la pace Cristiana, & essendo richiesti dall' uno Collegio, & dall' altro de' Cardinali per più ambasciadori, & lettere, & etiamdio da de' Principi Cristiani non de' minori, ma da de' maggiori, che per fare Generale Concilio di tutti i Cristiani noi concedessimo loro la Città di Pisa per noi altra volta consentita alla sua Sanctità pel tractato d'essa onione, & per Papa Gregorio acceptata, volemmo diligentemente examinare questa richiesta, & il principio, el mezzo, el fine di quello, che si sponeva per decti Signori cardinali volere fare per la reconciliazione della Chiesa sancta, & etiamdio volemmo examinare le conditioni, & termini, in che al presente è la decta Chiesa, & le disposizioni in le quali si veggono essere i Principi, & communità Cristiane, & come sopra ciò per questa Signoria si sono tenuti più varj, & diversi consigli, & più notabili

Cit-

☞ Cittadini della nostra Città non in piccolo, ma in gran numero, et etiamdio de' più solenni Dottori decretisti, & huomini docti nella sacra Teologia, & in conclusione con loro consiglio s' è facta solemne, & legittima deliberatione per la nostra signoria insieme con quegli uffici, & cittadini, che di ciò anno piena balìa, di concedere pel decto Generale Concilio a' decti Collegj, & cardinali la nostra Città di Pisa, e così s' è conceduta la decta Città; & tra noi, e' decti Signori Cardinali si sono fermati Capitoli, & conventioni sopra questa materia giusti, & honesti. Soggiugnendo, che essendo facta per noi questa concessione colla predecta matura deliberatione per honore di Dio, & acciochè ne conseguiti quella pace, & unità de' Cristiani, la quale noi sempre abbiamo con sincero animo desiderate, di che Iddio, a cui niuna cosa è occulta, è testimone; noi vi mandiamo alla sua Sanctità a notificargli questa nostra concessione.

ANNO CHRISTI 1409.

Et oltre a ciò vi commettiamo, che spogniate alla sua Sanctità questa parte, & humilmente a lui supplichiate, che considerata la sua sancta, & fervente dispositione, la quale a sempre avuta, e dice avere, & si per la sua buona volontà, & si pel debito del giuramento, & del voto, a levare via tanta confusione, & exterminio, quanto è nella Chiesa di Dio. Et veduto, che il Concilio per lui pubblicato non può levare via questo grave scisma, & inducere la concordia, che esser si degni, come benigno Pastore, & sancto Padre, perchè una volta si ponga rimedio a questo grave male, seguitando il nostro Redemptore Gesù Christo, humiliarsi di venire a questo Generale Concilio al tempo, che si congregherà.

Et sponetegli, seguitando la decta nostra supplicatione, che noi, come buoni suoi figliuoli, e ferventissimi zelatori della unità predecta, e del buono stato della sancta madre ecclesia, ci offeriamo essere presti & apparechiati a tractare, & a pratichare, in che forma, & modo la sua Beatitudine vengha al detto Generale Concilio al tempo, che si congregherà; la qual forma sia in maniera honesta, & ragionevole allo honore suo, & ancora acta a producere la decta unità, e al buono stato della Chiesa.

Se il sancto Padre volesse impugnare la ragionevole, & honesta nostra deliberatione, come non ben facta, ne giuridicamente; voi Messer Stefano, & così pensiamo ancora di voi Maestro Antonino, sete bene informati delle ragione, & della verità, & però fate, che in quello honesto modo che saprete, voi giustifichiate bene il nostro Comune; non intrando però in pratiche, ne in lunghe disputationi, & non soprastando però niente per questo; ma ben vogliamo, che oltre al narrare la concessione nostra essere giusta, & sancta, voi mostriate il fine ancora il perchè ci affatichiamo, & inframettiamo, esser solo per Dio, per ben della chiesa, & per pace de' Cristiani; & così siamo disposti non ci straccare mai, non perdonando ne a fatiche, ne a spesa, ne a pericolo, per infino a tanto, che giusta nostra possibilità colla gratia di Dio, & per l' opere de' Principi, & de' Popoli, che in ciò si affaticano, la desiderata concordia Cristiana conseguiterà: & chome in tutte l' altre giuste imprese, che si sono facte per la nostra Comunità per fino a questo dì, mai ci siamo abbandonati per in fino alla conclusione; così in questa sanctissima operatione siamo disposti servare P usata costanza, & sperando la Sanctità sua, secondo l' usata, & in questa medesima unirà procurare essere ferventissima.

ANNO CHRISTI 1409.

Se dello aver noi ricettato, & honorato i Cardinali venuti alla nostra Cittade, & dello aver facto provisione, che e benefici, che sono nella nostra giurisditione, non si possano permutare, ne conferire ad altri, se non per morte, vi facesse doglienza, come a facto fare alla nostra Signoria pe' suoi ambasciadori, risponderete, con buono consiglio & a buon fine tucto esserſi facto, & come saprete, giustificherete il nostro Comune: & expressamente vi facciamo proibitione, che socto quella pena, che à posta agli ambasciadori, che passano i loro mandati, non andiate a impetrare, o procurare per qualunque persona di che stato, o condizione, Comunità, o Università impetrare alcuno beneficio.

La excusatione, che avete a fare, dello avere noi provveduto, che e benefici non si possano permutare, gli è nota, che è per levar via gli schandoli, che erano per nascere tra nostri cittadini.

Vogliamo, che quando sarete stati chol Sancto Padre, visitiate i Signori di Siena, & loro saluterete, come nostri buoni frategli, & amici; & poi narrerete loro lo effecto della vostra ambasciata, la quale avete a sporre al sancto Padre.

Farete il vostro rapporto di quanto avete seguito per scriptura al nostro Cancelliere, quel medesimo dì, che tornerete, o il seguente a noi, Messer Stefano socto pena ec. *Partirono a dì XXVIII. decto mese di Agosto* 1408.

Nota, & informazione a voi Messer Filippo Corsini Ambasciadore del Comune di Firenze a' Cardinali uniti al Concilio per l' unità della Chiesa a Pisa, eletti da Signori Priori d' arti, e Gonfaloniero della giustizia co loro Collegi, a dì VIII. di Marzo MCCCCVIII. * *Indict. II.*

* Stylo voteri nostro 1409. Ex archivo Floren.

A Voi, che sete savio, & bene experto nella infrascripta materia, non è di bisogno di lunga, ma brieve informatione. Voi sapete, che qua è stato Messer Guffredo ambasciadore del Re Ladislao, & nella expositione della sua ambasciata ha fatto grande, & cordiale querela de' reverendissimi in Christo Padri, & Signori Signori cardinali, che sono in Pisa, che essi cercano contro allo stato della Maestà Sua; & fra le altre cose particulari, di che esso ha facto doglienza, si è, come gli imbasciadori di decti Signori Cardinali, e quelli andarono al Re d' Ungheria, richieggendo al decto Re d' Ungheria, che esso subtraessi l' ubidientia a Gregorio, & mandassi al concilio a Pisa; fra le altre cose dissono per inducerlo a questo, come Gregorio era amico, & colligato del nimico suo, chiamandolo, non Re, ma Ladislao di Durazzo, & che se esso subtraessi l' ubidientia, & essi priverebbono el decto Re Ladislao de' titoli, et ragioni, le quali esso ha nel Regno. Oltre acciò, si dolse d' essi Signori Cardinali, che nelle terre nostre parlando del Collegio Romano per baldanza di questa Signoria, gli facevano quello, che mai gli anno fatto pel tempo

pas-

passato, cioè, che richieggendogli egli, che decti Signori Cardinali gli osservassimo una obbligatione et promessa facta alla Maestà Sua per sicurtà dello Stato suo, et in vari tempi, et più volte, et massimamente nella creazione di Papa Innocentio, et poi in quella di Gregorio, et facendogli strectamente pregare, che questa tale obbligatione essi la innovassino, dice al tutto essi Signori cardinali l' anno dinegato, et non che l' abbino voluta innovare; ma che essi anno decto quella obbligatione non valere niente, et essere carta da canochia; sicchè di questa materia cordialmente si è doluto con noi, che noi ritegniamo in casa nostra essi, che tractano si expressamente contro allo stato suo; estendendosi sopra questa materia con molte parole, come a voi è noto. Et però noi vogliamo, che voi andiate a Pisa all' uno Collegio e all' altro de' Signori cardinali, et amendue visiterete per parte di questa Signoria, confortando loro a prosseguire con onestà il trattato del' unità, e raccomandandoci, e offerendoci alle loro reverendissime paternità in ogni cosa a noi possibile, et honesta. Et in queste parti generali delle raccomandigie, ed offerte vi stenderete, come parrà alla prudentia vostra si convenga al' onore della nostra Signoria.

Poi narrarete loro, quanto di sopra è exposto, delle decte doglienze, che essi fanno pel Re, et direte, che a noi è paruto necessario mandarvi alle lor paternità a notificare loro le predecte cose, nelle quali ci siamo ingegnati con ogni diligentia a noi possibile excusargli, con dire, noi non potere credere, che niuna delle decte cose sieno vere; ma al decto imbasciadore, come a voi è noto, ci offerse più volte volere farci chiari con larga, et buona pruova, così essere vero; la quale cosa con onestà per noi si ricusò: et in conclusione pregheretegli teneramente, che essi voglino avere ogni diligentia a loro possibile, che per loro passi o atti quello Serenissimo Principe non abbi giusta et ragionevole materia di doglienza, et che non possa dire, che nelle terre nostre si tracti contro a lui; ma che per nostra contemplatione, e quali siamo sempre stati devotissimi figliuoli di quello stocco ducale di Puglia, e da loro ricevuti, et dalloro facti molti, et grandi beneficj, et ancora per bene dell' unità, la quale per loro si tracta. Ch' essi con tutto loro intellecto si ingegnino di fare tutte quelle cose honeste, che al decto Serenissimo Principe debbano ragionevolmente essere grate, acciocchè dalle loro Signorie non manchi di dargli materia che esso sia a loro, et al Santo Concilio, et ancora a questa Signoria favorevole, benivolo, et non contrario. Et perchè dalla parte delle loro R. P. et ancora dalla nostra, non si possa giustamente imputare alcuno mancamento in verso lui, direte, che a noi pare utile, che le loro Paternità giustifichino, et chiarischino al prefato Serenissimo Re delle sopraddette cose, nelle quali esso fa doglienza, in quella forma, et modo, che a loro parrà più onesto: et in fino a quì è l' ambasciata, la quale vogliamo, che pubblicamente spognate all' uno Collegio, e all' altro. In segreto; più presto, che vi è possibile, vi comandiamo, che siate col collegio de' cardinali Romani, et che al loro riferiate per parte di questa Signoria, da noi ci rendiamo certissimi, che essi come prudentissimi Signori conoscono, quanto importa a favori del sagro, et universale concilio, et al disturbamento, & allo impedimento d' esso avere il Re Ladislao o benivolo, o inimico; & che considerandosi per noi quanto grande ostacolo essere può a questa sancta unità, e quanto esso è acto a turbare la pace, et la quiete di Italia, la quale turbatione è turbatione del concilio; considerato con quanta potentia di gente d' arme esso è vicino; et etiandio examinato, quanto si comprende esso avere a male, che questo tractato dell' unità della Chiesa si tiri innanzi, et si perchè è contrario a' de' pensieri, che pare lui avere, et si perchè teme di suo stato reconciliandosi la chiesa, et noi pare per le sopraddette ragioni sommamente necessario fare ultimo di potentia, non abbandonando però l' onestà, d' averlo benivolo, et che esso si conformi in questi facti della chiesa colla volontà loro, e colla nostra; la qual cosa se mediante la grazia di Dio si protesti fare, veggiamo rimossi questi gravi pericoli, li quali si veggono apparecchiare, et avere la indubitata pace della Chiesa. Et che però ci pare, che in questa parte, et a questo articolo le loro Paternità debbino avere altretanta diligentia, quanta a niuna altra cosa, che a loro occorra; e che la via a noi parrebbe, che quello medesimo, che le loro paternità anno promesso altre volte al decto Re, per sicurtà dello stato del suo Regno, et etiamdio come a loro è noto l' anno promesso a questa Signoria per quella scritta segreta suggiellata co lóro pendenti soggielli, della quale essi sono informati, et della quale ve ne diamo copia; essi di nuovo per autentica scrittura el promettessero al prefato Re; sicchè la conclusione sia, che essi rinnovino la promessa, la quale, come decto è, altre volte anno facto al Re, o facciagliene altra in forma onesta, et sufficiente sicuro dello stato del suo regno: et mostrerete loro, che per molti rispetti, et cagioni oltre alle predette, essi debbano essere contenti di fare questa sicurtà, la quale sia giusta, et honesta, come di sopra si dice. Voi sapete di quanta importanza è questa parte, et quanto ella è considerata dalla nostra cittadinanza. Et però noi rimettiamo in sulle vostre spalle, che voi vi ingegniate di indúcere e decti Signori cardinali a fare questa promessa, et obbligo, con mostrare loro e' pericoli, che ne seguono in dinegarlo, e quanto frutto ne conseguisce facendolo; sicchè con ogni ragione, modo, et fama honesta, che potrete, fate di inducerli alla decta conclusione, certificandogli bene, che facendosi per loro queste sicurtà al Re, per noi s' è deliberato mandare a lui nostri solenni ambasciatori a tractare l' accordo, el quale potremo meglio conducere a fine essendo certificati della loro dispositione in fare quanto di sopra si dice per sicurtà del decto Re; et mostrando loro, che noi speriamo questo presuppósto colle evidenti ragioni, giuste, ed oneste, che ci sono trarre fructi, fructo, et bona conclusione, el che fia mediante la grazia di Dio, che esso concorra colle loro R. P. et dove questi non conseguitassi, pure una volta essi e noi saremo giustificati nel cospetto di Dio, e degli uomini, et non dubitiamo, che Iddio non abbandonerà la loro, et nostra giustizia. Et se trovassi la cosa dura, la qual cosa non crediamo, però rendetecene prestamente per vostra letèra avvisati. Voi sete informato, come ci sono venuti ambasciadori di Gregorio, i quali

in

ANNO CHRISTI 1409.

ANNO CHRISTI 1409.

☞ in effetto vengono a rispondere all'ambasciata che gli mandamo per messer Stefano, che gli piacessi andare al Concilio. Ma in effetti lo dinega per molte ragioni, che assegna. Duolsi molto excessivamente della subtractione della ubbidientia, & ingegnasi di mostrare essere cosa ingiustissima, & dice, che come di facto era subtracta, così di facto si rivocassi. Concludono che Gregorio è contento d'accozzarsi collo avversario suo, e co' cardinali, che sono in Pisa, & fare uno universale, & unito Concilio si veramente, che si facci in un luogo terzo. Et in caso, che l avversario suo non venissi, è contento d'accozzarsi con decti cardinali, & che esso Gregorio eleggerà uno, & uno ne eleggino i cardinali, e quali due abbino podestà di eleggere un terzo luogo, nel quale si accozzino a fare uno unito Concilio. Per ancora non anno avuta da questa Signoria alcuna risposta, perche oggi ci anno sposto la decta ambasciata. Avvisate di questo l'uno collegio, & l'altro.

ANNO CHRISTI 1409.

Oratoribus pro unitate ecclesiæ.

Informatione a Voi misser Lorenzo Ridolfi, & Nicholò di Giovanni da Uzzano ambasciadori diputati sopra i facti dell'unità della chiesa pe' magnifici, & excelsi signori dell'arte, el Gonfalonieri della giustizia del popolo, & commune di Firenze, & deliberata per decti magnifici Signori, & loro collegii a dì XXI. di Aprile 1408. *di quanto arete a seguire. Imprima:*

Ex archiv. Floren.

VOgliamo, che ritorniate a Lucha, & che siate con misser Lorenzo vostro compagno, & tutti e tre insieme anderete al sancto Padre, al quale farete per parte di questa Signoria, & del nostro popolo le raccomandigie debite alla sedia Apostolica, & convenienti al nostro honore, le quali raccomandigie, & offerte, & anchora la nostra expositione vogliamo, che facciate nella presentia del decto padre, & del santo collegio de' nostri Padri Signori cardinali, in quanto e' vi sia possibile, come speriamo, & come è ragionevole d'avere questa pubblica audienza, & nolla possendo avere pubblica, alla sua beatitudine narrerete, quanto di sotto vi commettiamo.

El principio della vostra expositione vogliamo che sia in narrare, come non veggendosi per questa Signoria seguire alcuno fructo dell'unità tanto desiderata, & cercata, noi deliberammo di mandare per due di voi per essere ben chiari, meglio che per lettera non si può, particolarmente, & tostamente della materia di essa unità, & che essendosi inteso per noi, & etiamdio per la maggior parte de' cittadini notabili di questa comunità, in che termini le cose sono, noi, & universalmente per tutto il nostro popolo se n'era presa tanta molestia, & displicentia, & tanta turbatione d'animo, che in nessuno modo ne con penna, ne con lingua si potrebbe exprimere, considerato, che come per l'altre volte habbiamo facto noto alla sua Santità, niuna cosa è, che tanto ferventissimamente si desideri da noi, & da tutta la nostra cittadinanza, quanto vedere rimuovere lo scisma, & vedere riducere nel popolo cristiano la sancta unione. Sicchè comprendendosi per noi, che la dispositione della pace de' fedeli non essere in quella buona dispositione, che la cosa merita, & noi desideriamo, ci dà grandissima turbatione, & displicentia, benchè si debba credere, che questi sturbi, & turbationi, forse procedono più tosto per colpa della parte aversaria, che per la sua.

ANNO CHRISTI 1409.

Et che non obstante, che poco fructo, piu tosto nullo, di tanti tractati, e pratiche, le quali si sieno vedute in questa materia dell'unità, per infino a oggi sia seguito; nientedimeno noi spronati dalla nostra buona volontà, & per amore, che portiamo alla sancta madre ecclesia siamo disposti di non volere abbandonarci dal laudabile principio per noi facto innanzi alla sua creazione, & come alla sua Sanctità è noto, da noi puramente seguito per fino a questo di senza alcuna intermissione, & così siamo disposti; mai, mentre che vedremo potere fare alcuna cosa, che abbia a producere il desiderato fine della riconciliatione cristiana, non ci abbandonane, ma ogni di più virilmente, di quello ci sia possibile, operare, abbiamo diliberato di rimandarvi alla sua benignità, & al sacro collegio de' cardinali a pregare, & a supplicare tanto divotissimamente, & stretamente, quanto ci è possibile, che esso si degni per honore di Dio, e bene del popolo cristiano el quale per questo detestabile scisma sta tutto sospeso, & in angoscie, & pericolo dell'anime, & anchora per nostra consolazione, volere realmente, & puramente proposto ogni rispecto, & indugio venire dal canto suo agli effecti, e quali anno a producere l'unità della chiesa, avendo rispecto a' voti, giuramenti, obblighi, & promesse per lui facte in questa materia, & pubblicate tra tutti i cristiani per sue lettere apostoliche; intorno a questi conforti procurerete di stendervi, e parlarne tanto caldamente, quanto più potrete mostrando quanta fervente affectione in ciò si ha per tutto il nostro popolo.

Supplicharete ancora alla sua Sanctità per parte di questa Signoria, che essendogli offerto per l'altra parte alcuno luogo, il quale fusse idoneo per fare questo tractato dell'unità, che esso si degni per acceleratione di essa unità quello accettare, acciocchè una volta si vegga il fine tanto desiderato, & che dove questo non seguisse, che colla parte avversa non rimanesse d'accordo d'alcuno luogo fuori de'nostri, che noi, come altre volte abbiamo facto di nuovo gli offeriamo per tractato dell'unità ciaschuno luogo sottoposto alla nostra giurisdictione, el quale acciò si vengha a essere acto, ne' quali, come nella sua propria patria, o ancora più, se più è possibile, si può rendere sicuro, & che di quale luogo esso rimane d'accordo, o di nostro o d'altri, purchè l'unità si facci tosto, & bene, niente ci curiamo.

Soggiugnerete ancora: Santo Padre quegli vostri figliuoli Fiorentini non obstante, che fructo non sia seguito per infino a oggi, considerati i vostri obblighi & promesse, i quali per vostre lettere bullate a loro come a degli altri cristiani avete manifeste dichiarando in esse la vostra buona intentione in questa materia, non possono credere, che la vostra beatitudine non voglia venire a facti; come avete dato a intendere, perchè eglino sono certi, che voi cognoscete, che non basta la buona volontà in questa materia, se non si viene agli effecti. Et se non fusse questa speranza, eglino avrebbono prestati gli orecchi a di quelle cose, alle quali più volte sono stati sollecitati non da

pic-

piccole potenze, ma de grandi, le quali cose non potrebbono avvenire senza sua diſplicentia: conchiuderete queſta parte, che la fede, che noi abbiamo in lui, ci dà ſperanza, che eſſo darà buona, & preſta concluſione a queſta materia, & farete manifeſti a tutti, che da lui non mancha. ANNO CHRISTI 1409.

Se arete, come ſperiamo, audientia nella preſenza de' ſignori cardinali, rivolgete il parlar voſtro ancora a loro, dicendo, che colle loro paternità per parte di queſta Signoria, & del noſtro popolo cordialmente vi dolete del non ſeguitare l'effecto dell'unità, & che in ſimil forma, come avete facto al ſancto Padre, voi gli confortate a queſta neceſſaria operatione più toſto divina, che humana, & le loro benignità ſtrectamente preghiate, che con unità, e concordia, niuna coſa honeſta omettendo, ſi degnino di fatichare, perchè queſto deſiderato bene dell'unità conſeguiti; & maximamente in confortare papa Gregorio, & lui con ogni favore, & conſiglio a ajutare a conducere queſta ſancta operatione con celerità, moſtrando loro ne al ſantiſſimo Padre, ne al loro ſagro collegio in niuna coſa, che ci ſia poſſibile & honeſta, mancherà mai alcuno noſtro ajuto, favore, & conſiglio.

Se queſta expoſitione non poteſte fare in pubblico, come decto è, ſarete al collegio de' ſignori cardinali, & allora narrerete quanto alloro vi commettiamo, che ſpogniate a Papa Gregorio, confortandogli, come detto è, & con ogni altra buona ragione, che ſaprete, che eſſi non ſi abbandonino, & moſtrando loro, & apertamente dichiarando la noſtra buona diſpoſitione, chiarificandogli bene, che in neſſuno modo ſiamo diſpoſti volere abbandonare queſta materia, ma per conducerla, quanto a noi ſi apparterrà, niuna coſa, e niuno rimedio laſceremo intentato.

Et ſe comprenderete, che per difetto di papa Gregorio s'andaſſe alcuna dilatione inutile, & non ſi ſeguitaſſe realmente, quanto ſi debba, comandiamo, che a lui, & etiamdio al ſuo collegio de' noſtri cardinali diciate quanto avete in commiſſione in quello capitolo del primo voſtro mandato, el quale voi v'avete riſerbato, & per ancora non avete ſpoſto, dicendo quello effecto ancora più largamente, ſicchè ſi comprenda bene chiaro noſtra intentione.

In particularità vogliamo, che ſubito, che avrete ſpoſto, quanto vi diamo in commiſſione, al ſancto Padre, & al ſuo collegio de' Signori cardinali, cioè la prima volta, che voi ſiate con quegli tre cardinali, co' quali ultimamente praticaſti, & alloro direte per parte di queſta Signoria, che molto c'è ſtato grato intendere la loro buona unità, & diſpoſitione perfecta in queſta materia, la quale noi commandiamo tanto, quanto dire ſi può, & larghamente giudichiamo, che ſe eſſi perſevereranno, come ſperiamo, in queſta diſpoſitione, & concordia, avendo degli appoggi, che aranno & da noi, & da altri, che ci pare quaſi impoſſibile, che quello, che eſſi, & noi inſieme con eſſo loro deſideriamo, non abbia buono, & preſto fine con grande loro gloria nel coſpetto di tutti i chriſtiani, & che in queſto noi ne glene confortiamo, perocchè parrebbe ſuperfluo atteſo la loro buona diſpoſitione; & che ſopra e' facti della indefferentia, della quale s'è molte volte ragionato, s'è per noi tenuto conſiglio, e pratica con più experti nobili, & prudenti cittadini della noſtra città, & che ne' docti noſtri conſigli s'è ultimamente conchiuſo non eſſere bene de facto così ex abrupto venire a queſto acto della indifferentia, ſe prima la coſa non foſſe deſperata; & che più utile c'è paruto & acto di più gravità, & prudentia, provare ancora un brieve rimedio per vedere, ſe per altra via, che per queſta della indifferenza queſto tractato della unità poteſſe avere perfectione, perocchè poſſendoſi venire che alla intentione, che ſi deſidera, ſenza perdere troppo tempo più laudabile, più ſicura, & più utile via ſarebbe moſtrando, che la via della indefferenza noi nulla ricuſiamo; ma che bene ci pare non venire a eſſa ſe non mancando le altre vie, ſicchè paja, che la neceſſità ad eſſa abbia indocto, non la volontà; & che queſto diprovare, ſe niuno altro rimedio c'è, in breviſſimo tempo, & pochi giorni ſi vedrà: & a' reverendiſſimi cardinali direte, come avete in commiſſione, comunque voi vedete in queſto facto niuna inutile dilagione, di dire al ſancto Padre, & alloro collegio, come noi non ſimo diſpoſti di ſtare più in queſti termini, ma di volere pigliare partito, & come avete nel primo mandato. ANNO CHRISTI 1409.

Soprattanto vogliamo, che caldamente confortiate per parte di queſta Signoria e' decti reverendiſſimi cardinali chiarificandogli bene, che non penſiamo, che queſto proceda per volere, che tempo ſi perda, o perchè ci vogliamo ritrarre dalla via della neutralità, ma ſolo per bene del facto, & per procedere di paſſo in paſſo, & con buona, & diligente maturità, & come richiede la grandezza di tanto facto; perocchè noi veggiamo chiaro, che procedere così ex abrupto a queſto atto della neutralità noi ſoli ſenza altra compagnia & maximamente ſenza quella de' Venetiani, e' quali furono e' primi, che a Siena parlarono di volere fare, & dire, & per ancora non ſono venuti a niente, ne a nulla ci anno richieſti; che a fare noi queſto ſoli ci ſarebbe imputato a gran preſumptione, & excitarebbe contro a noi non piccola invidia, la quale non apprezzaremo però troppo, purchè poteſſimo fare tanto bene. Ma a noi pare vedere, che ſolo per invidia potrebbe eſſere cagione di fare ritrarre degli altri, che aveſſino ſimile buona diſpoſitione per non parere avere a ſeguitare il principio, el quale deſſimo, el di queſto ſeguirebbe lo ſturbo della pace, & concordia de' criſtiani.

Et acciocchè buona, & notabile unità conſeguiti nella Chieſa di Dio, ci pare utile, anzi neceſſario, che non ſolamente una Potentia, ma più congiunte inſieme vengano a queſto acto della indifferentia a uno medeſimo tempo, ſicchè il principio, & il fondamento ſia tale, & ſi facto, che non ſi poſſa ſturbare, & ſubvertere; ſubgiugnendo ancora, che ogni volta, che a queſto e Venetiani ci richiederanno, ci troveranno concorrere inſieme con eſſo loro a queſto acto, acciochè el popolo di Dio eſca di tanti errori, & pericoli, & non ſolamente concorreremo, ma etiamdio ſperiamo di fare, che altri verrà a fare queſto medeſimo con eſſo noi. Et ſe a detti tre Cardinali pareſſe loro, che fuſſe utile del facto, che ſi cercha, di praticare, eſſi cogli ambaſciadori Vinitiani, d'accordargli, & inducergli, che amendue

☞ queste Comunità concorressono a questo facto della indifferenza mancando le altre vie, siamo contenti, che lo tractino come da loro, non in nostro nome; & ogni volta che essi saranno in dispositione di volere realmente concorrendo noi colloro venire al facto della neutralità, ci troveranno disposti, & che non ci ritroverem' indrieto, ma colloro insieme ci faremo innanzi. Parci che debba essere molto più utile di questa santa materia, che per loro si tracti questo, che per noi, acciocchè non si pigli sospetto, che noi vogliamo essere il tutto di questa faccenda. Et se i decti tre Cardinali troveranno, che con effetto, & realmente i decti Viniziani sieno disposti a fare questa sancta operatione della indifferenza, sicchè voglino fare altro che parole, & alloro paresse, che voi vi dovesse accozzare co' decti ambasciatori Vinitiani, siamo contenti, che v'accozziate colloro a udire, & pratichare questa faccenda, ma a conchiudere, o obbligare a niente nò, se altro non avete da voi, & in caso che detti tre Signori Cardinali non trovassino, che cogli effecti gli ambasciadori Vinitiani a venire a questo facto della indifferenza, non ne avendo mandato, supplicate alle loro paternità, che essi si degnino di rispondervi presto, acciocchè noi possiamo essere avvisati di provvedere co' Vinitiani con altra forma onesta; perocchè in niuno modo siamo disposti volere abbandonare questa sancta impresa, & necessaria alla salute de Cristiani.

ANNO CHRISTI 1409.

Alle rechieste, le quali e fanno per parte di tutto il collegio, di venire nelle nostre terre in caso, che altro accordo non vi fusse, & che il Papa si volesse ritornare addietro; dite loro, che voi volentieri in qualunque d'esse nostre terre, o tutte; parte, o insieme, o separati come nostri singularissimi Padri, & benefactori, siamo disposti graziosamente ricevergli, & che ne' vostri luoghi si possono rendere fidi, e sicuri, come in qualunque altro luogo, che sia nel Popolo Cristiano.

Et exporrete loro, che noi ci confidiamo nelle loro prudentie, & paternità, che essi sono di tanta discretione, che nelle nostre terre, & luoghi senza farsene conscienza essi non farebbono acto niuno, el quale a noi potesse essere cagione d'alchuno schandalo, ed alcuna infamia, o gravezza.

Sopra al facto de salvocondocto del Papa respondete loro, che la fede, la quale una volta s'è conceduta, quella per nostro honore, et debito vogliamo observare, & in alcuno modo contro a essa non faremo; ma perchè noi siamo disposti volerci conformare con chi vuole unità, se non contro affacendo al nostro salvocondotto troviamo in alcuna forma impedire, che non torni a dietro, largamente siamo disposti di farlo; & se d'altra sicurtà o cosa avesse di nuovo bisogna, oltre a quella, non siamo disposti di volerci conformare, che con chi vuole unità, & non faremo cosa, la quale avessi in alcuno modo a impedire questa nostra buona intenzione.

Al facto di sovvenire i Cardinali di alcuno denajo di quelli, che essi sostenessono, fingete di non vi ricordare ec. & se pure per loro ve se ne dimandassi risposta, direte loro, che quando saremo al facto della indifferenza, allora ne pigliaremo tal partito & di questo, & di beneficj, & dell'altre cose, che chieggono, che dovranno rimanere per contenti.

Intorno a questi pacti con buoni, & dolci parole generali, non obbligatorie però, vi ingegnerete di fargli bene contenti, come giudicheranno le vostre prudentie si convengha. ANNO CHRISTI 1409.

Una cosa s'era omessa, cioè, che se Papa Gregorio si concordiasse di andare a Pisa & l'avversario suo a Livorno, etiandio amendue deliberassono venire a Pisa con modi honesti, come sapete altra volta essere ragionato, noi siamo contenti di dare loro sicurtà, & obbligarci, o voglino a Re di Francia, Genovesi, Venitiani, & qualunque altra honesta, & simile sicurtà.

Fate di mettere ogni diligentia, & sollecitudine, che v'è possibile, & tener le mani in su ciò, che si tracta di questa materia, & ogni partito, il quale per alcuna Potentia, o Signoria, si pigliassi sopra a questa materia, o d'indifferentia, o d'altro; & di quanto troverete che sieno cose vere, ce ne renderete prestamente avvisati.

Et questi tre Cardinali, co' quali avete a praticare, direte, come Batista Lomellino è venuto a questi di quà, & acci sposto certe cose sopra i facti della unità della Chiesa della intenzione della parte aversa, le quali cose sono tante conforme colla intentione loro, & colla nostra, quanto dir si potessi, abbiamo preso grande conforto: per ancora non si parte.

Vogliamo che andiate a visitare per parte di questa Signoria il Signore di Luccha, el quale saluterete come nostro buono amico; & poi vi dorrete, & direte, come per noi, & per tutto il nostro popolo s'è presa grande displicentia, & turbatione, veggendo, che niuno buono effecto intorno alla materia della unità è seguito dell'andata da Luccha, come noi speravamo, ma più tosto il contrario: la quale cosa noi siamo certi passare con sua singolare displicentia, perchè siamo certi del suo buono, & fervente desiderio in questa sancta materia; & che non siamo disposti però di volere abbandonare, ma seguire ogni operatione a noi possibile ec. acciocchè seguiti tanto bene: & che noi lo preghiamo, che come ha facto infino a qui, & anchora più ferventemente, se più può, esso si voglia & col sancto Padre, & col suo Collegio adoperare in bene, & perchè il facto habbi buona conclusione; & che considerato, quanto unitamente il Collegio de' Signori Cardinali è bene disposto a questa sancta operatione, che esso gli conforti in essa tanto, quanto saprà; che sa, & può assai; si che per pavento d'alcuna oppressione essi non fussono sturbati & rotti dalla loro buona intentione, e volontà in dare pace alla Chiesa di Dio, mostrarete di quanta utilità possono essere questi suoi conforti. *Paulum Guinisium*

Et che più virilmente il Collegio de' cardinali possa attendere a producere questa materia della unità a conclusione, & fare ogni cosa la quale a ciò giudichino essere utile, o necessaria, siamo contenti, e commettianvi, che a quello tempo, & con quello ordine, & modo di parlare, che vi parrà più onesto, voi diciate questo effecto al signore di Luccha, che noi abbiamo tanta affezione a' facti dell'unità, che se a Sig. cardinali per questo facto dell'unità tanto fusse facto alcuna molestia, o novità, noi la reputaremmo facta a noi, & essere propria nostra, perchè noi ci conformiamo in questo colle loro Paternità.

Se

Se dagli ambaſciadori Vinitiani, o da altri ambaſciadori voi fuſſi domandato quello che voi aveſſi in commiſſione intorno al facto della differentia, vi commettiamo, che voi facciate quelle riſpoſte, che vi parranno utili a bene dell'unione, & a noſtro honore; non uſcendo però degli effecti della preſente commiſſione, & che ſi comprenda che non ſiamo diſpoſti di laſciare a fare nulla, perchè l'unione ſeguiti. ANNO CHRISTI 1409.

Alla parte, che ſopra vi fu data per nota da quegli Rev. cardinali, co'quali praticaſti, cioè che ſe Papa Gregorio veniſſe a Lucca, & voleſſe nel ſuo ſalvocondocto, che gli fuſſi, che eſſo poteſſe cognoſcere de' ſuoi cortigiani ec. etiamdio nelle perſone di cardinali, direte loro, come voi avete conferito queſto colla noſtra Signoria, e che da noi abbiate avuto riſpoſta, che in quanto il caſo avveniſſe dell'andare a Piſa, allora noi piglieremo di queſto tale e ſi facto partito, che eſſi rimarranno ben contenti.

A voi Meſſer Lorenzo, & a te Niccolò comandiamo, che non torniate ſenza noſtra ſpreſſa licentia, comandandò a Voi Meſſer Lorenzo, che inſieme col decto Niccolò mettiate ad executione quanto nella preſente commiſſione ſi contiene, non obſtante, che Meſſer Maſo ſia rimaſto qua, perocchè così è deliberato per noi, & pe' noſtri Collegi, non obſtante la prima voſtra commiſſione, la quale ancora farete d'oſſervare, & mettere en effecto inſieme con queſto in ciaſchuna tua parte, ſalvo, che in quelle, le quali veniſſono a eſſere correcte da queſta. Farete il voſtro raporto.

Capitaneo, & Poteſtati Piſarum.

DIlectiſſimi noſtri: voi ſapete, che di proximo codeſti Signori cardinali debbano intrare in Conclave per fare la electione del vero ſommo Pontefice; e perchè alla Signoria del luogo, dove ſi fa ſimile acto, ſi appartiene guidare il conclave, e fare gli acti, che ſon ordinati per la Sancta Chieſa, i quali non ſono piccoli, ne di piccola importanza, ma grandiſſima; conſiderato, che niuna coſa importa più alla Fede chriſtiana, che la electione del ſommo Pontefice. Et però conſiderato, che voi coſtà rappreſentate la noſtra Signoria, & etiamdio confidandoci noi delle prudentie, e della moderatione voſtra, per deliberatione facta per noi, & per noſtri collegi ſopra queſta materia per le preſenti lettere vi commettiamo, & comandiamo, che al tempo ordinato voi ſiate a mettere i detti Signori Cardinali in Conclave, e poi ſtiate alla guardia di quello; e fate d'oſſervare, e di fare ciaſchuna coſa di qualunque importanza, la quale ſia ſtata ordinata dalla chieſa ſopra queſta materia: e acciocchè non poſſiate pretendere ignoranza d'alcuna delle coſe, che e'ſi richieggono di fare in tale acto, noi commettiamo per noſtra lettera a meſſer Lorenzo Ridolfi, che particolarmente vi informi di quello, che è neceſſario, & utile che ſi faccia per voi in queſto acto; e voi quello, che da lui ſarete avviſati, fare di mettere ad executione. Capitano, & tu Podeſtà non dubitiamo, che voi ſete di tanto intelletto, che voi bene conſiderate, & ponderate la grandezza, e la importanza di queſto facto, quanta, e quale è. Però non ci pare neceſſario di ammonirvi, che in queſto caſo mettiate quella diligentia, & ſollecitudine, che ſi richiede; che abbiate ſomma cura, che niuno ſcandolo, o inconveniente poſſa naſcere. Siamo certi, che uſerete tanta prudentia, et moderatione, che ſupplirete a quanto fia di biſogno. Una coſa vi ricordiamo, che continuamente voi conſideriate, che per venire a queſto acto della electione d'uno vero Pontifice, et d'unire la chieſa, la quale coſa s'ha a fare hora, ſi può dire, nelle voſtre mani, per quaſi tutti e' Principi, et ogni comunità s'è durato tante fatiche, e fatte tante ſpeſe, e portati tanti pericoli, et conſiderate ancora che vegnendo ſchandolo alcuno, il quale noi penſiamo, che Iddio ceſſerà, quanti gravi ſcandali, et quanto ſtermino ne ſeguirebbe. Datum Florentiæ die XI. Junii MCCCCVIIII. indictione ſecunda. ANNO CHRISTI 1409.

Domino Laurentio de Ridolfis.

EGregie Doctor. Noi abbiamo fatto commiſſione al Capitano, e al Poteſtà di codeſta Città di Piſa, che eſſi ſtieno a guardia del Conclave, et che faccino tutte quelle coſe, che ſono neceſſarie, et utili a ſimile acto, e che da voi piglino informatione delle coſe, che per loro s'anno a fare, et quelle mettino ad eſecutione. Et però noi vi comandiamo, perchè noi ſiamo certi voi ſapere pienamente tutte le coſe, che di ragione in ſimile caſo ſi debbano obſervare, che voi ſiate co' decti noſtri Rettori, et loro informiate; et ſe è di biſogno, date per nota tutto quello, che in ciò ſi debba per loro ſecondo l'ordine della Chieſa ſervare: ſicchè fate, che mediante la prudentia voſtra e' prefati noſtri Rettori ſieno ſi informati, che dal canto noſtro non ſia alcuno manchamento, ne alcuno inconveniente ne poſſa ſeguire; e conſiderato, di quanta grande importanza è queſta materia, della quale noi crediamo niuna potere eſſere maggiore, acciocchè ella ſi guidi, come ſi debba dal canto noſtro, fate, che con ſollecitudine per voſtra lettera ci avviſiate, ſe alcuno mancamento fuſſi, o ſe per noi ſi aveſſi a fare alcuna proviſione, che a queſto fuſſi, o utile, o neceſſario. Datum ut ſupra &c.

ANNO CHRISTI 1409.

VITA
ALEXANDRI PAPÆ V.

ALexander V. instituti S. Franciſci religioſus antea Petrus Philaretus de Candia vocatus, natione Cretenſis, commentariis quos in libros ſententiarum ſcripſit, Divinique verbi concionibus clariſſimus, theologiæ doctor profundiſſimus, ex archiepiſcopo Mediolanenſi & cardinali presbytero baſilicæ SS. apoſtolorum, communi omnium cardinalium utriuſque obedientiæ ſuffragio, Gregorio XII. quondam vero pontifici, & Benedicto XIII. antipapæ ſchismatico, renunciantibus ſubrogatus eſt in Concilio œcumenico & generali Piſano VI. Kal. Julii, ann. Dom. 1409. tempore Ruperti imperatoris. Regnum Neapolitanum Ladislao eccleſiæ perſecutori ademptum, conſenſu patrum omnium in Piſano Concilio præſentium, (ex eo gradu ad ſummum eccleſiæ culmen evectus eſt) Ludovico Andegavenſi contulit. Piſas diſcedens, Bononiam ſe recepit: ibique in morbum incidit, ex quo dum ſibi mortem imminere ſentiret, cardinales ad ſe accerſiri juſſit. Cumque ad pacem & concordiam, communemque eccleſiæ utilitatem, eos adhortatus fuiſſet, omnia quæ in Concilio Piſano decreta erant, ſibi juſta videri dixit. Ad extremum cum dixiſſet illud Chriſti, *Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis*, ſpiritum Deo reddidit quinto Nonas Maji, anno 1410. poſtquam octo menſibus eccleſiam rexiſſet. Bononiæ in eccleſia S. Franciſci ſepultus eſt. Pauperes unice diligebat, plurimum humanus erat, & in quemvis liberalis: adeo ut interdum omnibus exhauſtis per locum dicere ſoleret, ſe divitem epiſcopum fuiſſe, cardinalem pauperem, pontificem vero mendicum eſſe.

Joan. 14.

ANNO CHRISTI 1410.

VITA
JOANNIS PAPÆ XXI.
VULGO XXIII.

JOANNES hujus nominis vulgari opinione XXIII. patria Neapolitanus, prius Baltazar Coſſa vocatus, illuſtri familia natus, ex cardinale S. Euſtachii, & legato Bononienſi, factus eſt pontifex conſenſu omnium fere cardinalium utriuſque obedientiæ, decimoſexto Kalendas Junii anno Domini 1410. Ad pontificiam dignitatem promotus, electores imperii adhortatus eſt, ut Sigiſmundum Bohemiæ regem, imperatorem deligerent. Quo facto, eidem in Italiam venienti, ut Ladislaum Romanam eccleſiam inquietantem compeſceret, obviam apud Laudem proceſſit, cumque eodem Mantuam perrexit: ubi dum regia quadam magnificentia per D. Franciſcum Gonzagam excepti eſſent, conſultatum fuit de bello Ladislao inferendo, qui plurimas eccleſiæ ditiones involaverat, & ne ipſi quidem Urbi peperceraat. Hortatu imperatoris ad tollendum ſchiſma triginta ſex annorum, univerſale Concilium Conſtantiæ celebrandum indixit. Quo cum veniſſet; tantis & tam enormibus accuſationibus oneratus eſt, ut mutato habitu, non ſine magno timore, clam ſe ſubtraxerit. Verum decreto contra ipſum lato, apprehenſus, & in carcerem conjectus, criminibuſque quadraginta, de quibus accuſatus erat, convictus, communi omnium conſenſu depoſitus fuit, ſententiamque adverſum ſe pronuntiatam approbavit: ac Ludovico Bavaro ad cuſtodiendum traditus, tribus annis captivus detentus eſt. Exinde Gregorius quoque citatus eſt, qui initio quidem comparere recuſavit; verum bonis Sigiſmundi admonitionibus perſuaſus, Carolum Malateſtam eo miſit; qui omnium ſententia intellecta, nomine ipſius renunciavit. Tertius antipapa Petrus de Luna, ſive Benedictus XIII. occupata arce Panicolæ in Perpiniano, adeo ſe contumacem præſtitit, ut ejus cauſa diſcuſſa per Concilium, depoſitus fuerit. In eadem Synodo, Bohemorum error damnatus eſt, eorumque anteſignani Joannes Hus & Hieronymus Pragenſis exuſti ſunt. Omnibus hiſce rebus tranſactis, ad eligendum novum pontificem animum adjecerunt: ad quam rem debito modo perficiendam, ex omnibus nationibus probatæ vitæ viros ſex, qui cum cardinalibus conclave ingrederentur, ſelegerunt. Quibus introductis tertio Idus Novembris anni 1417. ipſo die S. Martini, contra omnium opinionem, communi tamen gaudio, cardinalis Columna pontifex eligitur: qui ſibi nomen ab eo Sancto qui in eum diem incidebat, accepit. Sed de eo in ſubſequentibus latius. Quod ad Joannem & Gregorium attinet, unus Concilii decretis agri Piceni legatus deſignatus eſt: alter vero per Martinum (cui ſe Florentiæ humiliter ſubmiſerat) cardinalis & epiſcopus Tuſculanus creatus fuit. Verum paulo poſt, mœrore animi afflicti perierunt. Gregorius quidem Recaneti, Joannes vero Florentiæ, cujus Coſmas a Medicis heres factus, ſupra modum locupletatus eſt.

CON-

ANNO CHRISTI 1410.

CONCILIUM SALMATICENSE

ANNO CHRISTI 1410.

Ex Card. de Aguirre to. 3. Concil. Hisp. p. 645.

Celebratum anno Domini 1410.

ANno Domini 1410. Salmanticæ celebratum est Concilium, præsentibus Legatis Regum, & pluribus Academiæ Doctoribus. In eo jus Petri de Luna examinatum, & probatum fuit, ipseque tamquam verus totius ecclesiæ Pontifex acclamatus. Titulus Synodi in membranis Salmaticensibus hic est: *Liber Synodalis editus per D. Fr. Gundisalvum, Dei gratia episcopum Salmaticensem, magistrum in Theologia, ordinis Prædicatorum, sub anno Domini* 1410. *Pontificatus D. Benedicti Papæ XIII. anno II.* (corrige XVI. nam electio Benedicti facta fuerat anno 1394.) *Fuit publicatus eodem anno in ecclesia cathedrali Salmantina in Synodo.*

ANNO CHRISTI 1412.

CONCILIUM HISPALENSE

ANNO CHRISTI 1412.

Ex eodem Card. de Aguirre loco cit.

Præside Patriarcha ecclesiæ Hispalensis administratore, coactum anno Domini MCCCCXII.

ANno Domini 1412. celebratum est Concilium Hispali a Patriarcha perpetuo ecclesiæ Hispalensis administratore. Ejus acta non inveniuntur: memorantur tamen in constitutionibus domini d. Petri de Castro Quignones, ex quibus constat statutum fuisse, ut Clerici in ecclesiis officio divino, aliisque rebus sacris diligenter incumberent. Utque dies Nativitatis Deiparæ festus haberetur, & coleretur officio duplici solemni.

ANNO CHRISTI 1412. 1413.

CONCILIUM ROMANUM

ANNO CHRISTI 1412. 1413.

Adversus Wicleff. & Hussitas ann. MCCCCXII. & MCCCCXIII. celebratum.

SUB anni MCCCCXII. finem, celebravit Joannes XXIII. Romæ Concilium, in quo Wicleffi & Hussitarum errores damnati sunt: ut constat ex ejus Synodali decreto, quod mox subjiciemus. De hoc autem Concilio duo discimus ex ejusdem Joannis litteris, quibus Constantiense Concilium indixit: alterum, convocatum fuisse, ut mos gereretur Pisano Concilio, quod generale Concilium triennio post iterum convocandum statuerat; alterum, non convenisse prælatos tanto numero, quantum rerum gerendarum gravitas postulabat.

Joannis XXIII. Synodale decretum adversus Hussitas.

Integre describitur in Bulla Martini V. quæ incipit, In eminentiis, *in fine Concilii Constantiensis.* H.

Joannes episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

IN generali Concilio inter omnes apostolicæ sedis instantias, quas ad regimen Christiani populi jugiter impendit, illa videtur esse præcipua, ut cum aliquam doctrinam suboriri senserit, quæ oculos Divinæ majestatis offendere, & grave in se periculum animarum continere possit, eam, ne propagetur ulterius, & per eam mentes fidelium damnabiliter capiantur, mox studeat extirpare. Cum ergo in nonnullis mundi partibus, quidam curiosi ea discere atque docere, non quæ ad animarum salutem & augmentum fidei, sed ad suum factum ampliandum, & catholicæ fidei subversionem cedunt, quosdam libellos seu volumina, vel tractatus & opuscula, quæ dicuntur Joannis Wikleff (videlicet dialogum, trialogum, & alios plures libros, quos præsentibus haberi volumus pro expressis, nomine dicti Joannis Wikleff inscriptos & intitulatos) non solum in scholis frequentare, sed etiam ad populum in sermonibus exponere nitantur: in quibus libellis, voluminibus, seu tractatibus, multa hæretica dogmata, multique continentur errores, & in fide minus recte sonantes, per quos, simplices & indocti a veritatis tramite deviare, experti vero atque docti nimium scandalizari perhibentur, quæ ad nostram & hujus sacri Concilii deducta sunt publicam notionem: nos, ut ex injuncti nobis pastoralis officii debito tenemur, volumus in iis, quantum cum Deo possumus, occurrere animarum periculis, ne (quod ait Apostolus) variis & peregrinis doctrinis Christi fideles in devium abducantur, quos etiam summa cura Salvator admonuit, ut caverent a fermento Pharisæorum: cujus rei pernicioſissimam pestiferamque malitiam optimo fermenti manifestat exemplo. Nam veluti fermentum, testimonio Apostoli, totam massam corrumpit: sic hæreticorum falsa doctrina, omnem catholicam eruditionem, cui admiscetur, veluti rabidum venenum, nisi occurratur, inficeret. Quam etiam doctrinam, abominationem desolationis idem Salvator appellavit, dicens: *Cum audieritis abominationem desolationis:* quem locum doctor sacer Hieronymus exponens, abominationem dicit posse intelligi omne dogma perversum. Volentes autem in præmissis, licet notoria sint, mature procedere, & omne scrupulositatis dubium amputare, certis ex venerabilibus fratribus nostris sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus, atque nonnullis episcopis, sacræ theologiæ, utriusque juris professoribus, & aliis, commissimus de præmissis inqui-

Gal. 5. 9.

Marc. 13. Cum autem videritis.

ANNO CHRISTI 1412. 1413.

inquirere, & negotium hujuſmodi diligenti examinatione diſcutere. Ex quorum proceſſu & relatione, nobis & eidem ſacro Concilio conſtitit atque conſtat, præmiſſa, tam per facti evidentiam, quam per plures diffinitivas ſententias tam auctoritate apoſtolica, quam nonnullorum archiepiſcoporum in ſuis Conciliis, & locis inſignibus & diverſis, fuiſſe, & eſſe notoria atque vera.

Nos igitur eodem approbante Concilio declaramus, & decernimus, illa eſſe notoria, quæ nulla poſſunt defenſione tueri; & ſuper illis fore, tanquam ſuper notoriis, procedendum: & exurgentes in Dei virtute contra hanc falſam, perverſam, peſtiferamque doctrinam, eodem ſacro approbante Concilio, dictos libellos, tractatus & opuſcula, videlicet, dialogum, trialogum, & omnes alios hujuſmodi libellos, & alia, quæ ejuſdem Joannis Wikleff nomine inſcribuntur & intitulantur, cujuſcumque artis & facultatis exiſtant (attento maxime, quod in eis, licet aliqua vera ſcripta ſint, falſa tamen illis, veluti lepra in humano corpore, permixta ſunt, & in eorum lectione periculoſe, tamquam inter ſcorpiones & colubros, Chriſti fideles verſarentur) damnamus & reprobamus, atque Salvatoris ſententiam exequentes, dicentis: *Si quis in me non manſerit, mittetur foras, & ſicut palmes areſcet, & in ignem mittetur, & ardet*: igne jubemus publice concremari. Ejuſdem etiam auctoritate Concilii diſtrictius inhibentes, ne quis Chriſti nomine inſignitus, audeat aliquem vel aliquos, ſeu aliqua ex dictis libellis, tractatibus, & opuſculis, dicti Joannis Wikleff nomine inſcriptos aut intitulatos, legere, exponere, docere, vel tenere, aut illis, ac nomine & autore Wikleff uti, vel illum ut auctorem, niſi forte in illorum reprobatione, allegare publice vel occulte. Et ut de medio eccleſiæ illa periculoſa ſpurciſſimaque doctrina eliminetur omnino: jubemus per locorum ordinarios, libros, tractatus, & opuſcula hujuſmodi, etiam auctoritate apoſtolica, per cenſuram eccleſiaſticam, &, ſi ſit opus, cum adjectione quod contra non parentes procedetur tamquam contra fautores hæreſis, diligenter inquiri, & repertos ignibus publice concremari. Si quis autem hujuſmodi ſententiæ, inhibitionis, decreti, atque juſſionis violator aut contemptor extiterit: ſtatuimus, eodem approbante Concilio, contra ipſum, veluti ſuſpectum de fide, procedi.

Joan. 15.

Monemus inſuper auctoritate præmiſſa omnes & ſingulos, qui voluerint tueri memoriam dicti Joannis Wikleff, ut infra novem menſes proxime futuros, quos pro primo, ſecundo, tertio, atque peremptorio termino aſſignamus, compareant apud ſedem apoſtolicam coram nobis, vel noſtro ſucceſſore canonice intrante, vel in hoc ſacro Concilio, vel alibi ubi contigerit nos vel ſucceſſorem prædictum reſidere, dicturi & allegaturi quidquid voluerint, ne idem Joannes, licet ab humanis ereptus, de hæreſi condemnetur. Nulli ergo, &c.

Dat. Romæ apud S. Petrum IV. Non. Februarii, pontificatus noſtri anno tertio.

ANNO CHRISTI 1413.

CONCILIUM LONDINENSE

ANNO CHRISTI 1413.

Adverſus Wicleffi ſectatores, ann. MCCCCXIII. a Cantuarienſi archiepiſcopo celebratum.

THomas *Walſinghamus ad hunc annum*. Eo tempore, *inquit*, Lolardi „ qui doctrinam evangelicam & apoſtolicam atque propheticam depravabant, fixerunt ſchedulas in valvis eccleſiarum Londoniis, quæ continebant, centum millia parata ad inſurgendum contra cunctos qui non ſaperent ſectam ſuam. Invitabantur „ nempe viribus & ingenio cujuſdam, qui dicebatur Joannes Oldcaſtell, qui ob reverentiam nuptiarum quas contraxerat cum affine nobilis viri domini de Cobham, cognomen dicti domini eſt ſortitus. Erat iſte Joannes fortis viribus, operi Martio ſatis idoneus, ſed hoſtis eccleſiæ pervicaciſſimus: Regi propter probitatem carus & acceptus, ſed tamen propter hæreticam pravitatem valde ſuſpectus.

* *Idem ſunt ac Wacleffiſtæ.*

„ *f.* Invitebantur.

Eo tempore facta Londoniis cleri convocatione per dominum Cantuarienſem, maxime jam cauſa prædicti Joannis: repertum fuit, quod idem Joannes fuit & eſt principalis receptator & fautor, protector & defenſor Lolardorum, & quod, præſertim in diœceſibus Londonienſi, Roffenſi, & Hereforden ſi, ipſos Lolardos, ab ordinariis ſive diœceſanis locorum minime licentiatos, contra conſtitutionem provincialem inde factam, ad prædicandum tranſmiſit, eorumque prædicationibus nefariis interfuit, & contradictores, ſi quos repererat, minis, & terroribus, ac brachii ſæcularis poteſtate compeſcuit: aſſerens inter cætera, quod Cantuarienſis archiepiſcopus, & ejus ſuffraganei, non habuerunt, nec habent poteſtatem aliquam hujuſmodi conſtitutionem faciendi: aliterque ſenſit, & ſentit, ac dogmatizat, & docet de ſacramentis altaris, & pœnitentiæ, peregrinationibus, & adorationibus imaginum, ac clavibus, quam Romana eccleſia docet & affirmat.

Quare ex parte totius cleri, dominus Cantuarienſis fuerat requiſitus, ut deſuper præmiſſis contra eumdem Joannem procedere dignaretur. Qui tamen ob reverentiam domini regis, cujus ad tunc idem Joannes familiaris extiterat, & ob honorem ordinis militaris, una cum omnibus ſuffraganeis tunc præſentibus, & magna parte cleri, acceſſit ad præſentiam domini regis (tunc in prædio ſuo de Kennyngthon exiſtentis) declarans ei defectus ejuſdem. Ad inſtantiam tamen domini regis cupientis eum ſine dedecore revocare, ſuſpenſum fuit negotium magno tempore. Sed cum dominus rex circa reductionem ejus longum tempus triviſſet inaniter, ſignificavit domino Cantuar. ſe circa eum inutiliter laboraſſe.

Dominus ergo Cantuarienſis dictum Joannem de & ſuper præmiſſis perſonaliter reſponſurum coram eo ad certum terminum decrevit evocandum, ac nuncium ſuum cum litteris citatoriis ad dictum Joannem tranſmiſit (tunc in caſtro ſuo de Coulyng degentem) mandans dicto nuncio, ut ad caſtrum dicti Joannis nullo modo ingrederetur, niſi licentiatus: ſed per mediationem cujuſdam Joannis Butler hoſtiarii cameræ

ANNO CHRISTI 1413.

ræ domini noſtri regis, ipſum dominum Joannem requireret, quatenus daret dicto nuncio licentiam ingrediendi, ut citaret eumdem, ſeu ſaltem extra caſtrum ſuum prædictum faceret ſui copiam, ut ſic citatione poſſet apprehendi. Qui tamen Joannes Oldcaſtel dicto Joanni Butler ex parte domini regis ſibi præmiſſa exponenti, publice reſpondit, quod nullo modo citari voluit, nec citationem ipſius aliqualiter tolerare. His auditis, D. Cantuar. decrevit eum citandum per edictum, in valvis Roffenſis eccleſiæ ſibi vicinæ publice affigendum: ut compareret coram eo XI. die menſis Septembris, ſuper præmiſſis, & aliis hæreticam pravitatem concernentibus, perſonaliter reſponſurus.

Quo die adveniente, D. Cantuarienſis in capella majori infra caſtrum de Ledes, quod tunc inhabitabat, ſedens pro tribunali, audita & recepta relatione, quod idem D. Joannes ſe incaſtellavit & fortificavit in caſtro ſuo prædicto, ac opiniones ſuas defendit, claves eccleſiæ & poteſtatem archiepiſcopalem multipliciter contemnendo: fecit eum citari publice ac præconizari. Qui cum diu expectatus, nullo modo compareret prout initio, contumacem excommunicavit in ſcriptis. Et quia dictus Joannes in defenſionem erroris ſui contra claves eccleſiæ ſe incaſtellavit, & fortificavit: D. Cantuarienſis decrevit iterato citare dictum Joannem, ſi poſſet apprehendi, vel alias per edictum, ſicut prius, ut compareret coram eo die Sabbati proximo, poſt feſtum S. Matthæi apoſtoli & evangeliſtæ proximo futuro: cauſam rationabilem, ſi quam habet, quare contra eumdem ad graviora procedi non debeat, tamquam publicum hæreticum, ſchiſmaticum, & hoſtem & adverſarium univerſalis eccleſiæ, quare etiam pronunciari non debeat, ac auxilium brachii ſæcularis contra eum ſolemniter invocari, perſonaliter reſponſurus, circa omnia & ſingula præmiſſa, quod juſtitia

Forte, ſuabit. H. * ſuadebat.

Adveniente termino præfixo, domino Cantuarienſi ſedente pro tribunali in capitulo ſancti Pauli Londoniis, aſſidentibus ſibi dominis, Richardo Londinenſi, & Henrico Wintonienſi, epiſcopis, dominus Robertus Murley miles, cuſtos turris Londoniarum, ſecum præfatum dominum Joannem adduxit. Nam parum ante per regios miniſtros comprehenſus fuerat, & in turri clauſus. Cui dominus Cantuarienſis recitavit proceſſum memoratum, quomodo videlicet in convocatione cleri detectus & delatus extiterat, quomodoque citatus & propter ſuam contumaciam excommunicatus: unde dominus Cantuarienſis gratioſe ſe obtulit & paratum fore promiſit ad abſolvendum eum. Sed ille abſolutionem domini Cantuariæ petere noluit: ſed divertens ad alia, dixit quod libenter recitaret coram domino Cantuarienſe fidem quam tenet. Extraxitque de ſinu ſuo ſchedulam indentatam, quam tradidit domino Cantuarienſi, poſtquam legiſſet. Qua ſchedula perlecta, dominus Cantuarienſis dixit: Ecce, domine Joannes, in hac ſchedula veſtra, plura bona continentur, ac ſatis catholica: ſed habetis terminum iſtum ad reſpondendum ſuper aliis errores & hæreſes ſapientibus, quibus per contenta in hac ſchedula non eſt plene reſponſum. Et propterea vos oportet ad eadem reſpondere qualiter ſentitis, & fidem veſtram plenius declarare: videlicet an credatis & affirmetis, quod in ſacramento altaris, poſt conſecrationem rite factam, remaneat panis materialis vel non. Item an teneatis, credatis, & affirmetis, quod in ſacramento pœnitentiæ neceſſarium fuerit, quod habens copiam ſacerdotis confiteatur de peccatis ſuis presbytero per eccleſiam ordinato. Qui reſpondit expreſſe, ſe nolle aliter prædicta declarare, quam in dicta ſchedula continetur. Cui compatiens dominus Cantuarienſis, dixit: Caveatis, domine Joannes, quia ſi ad hæc vobis injecta clare non reſpondeatis in termino legitimo vobis jam dato, poterimus vos denunciare & declarare hæreticum. Sed dictus Joannes aliter reſpondere contempſit.

ANNO CHRISTI 1413.

Tunc dominus Cantuarienſis declaravit ei, quid ſancta Romana eccleſia, ſequens dicta beatorum Auguſtini, Hieronymi, & Ambroſii, & aliorum ſanctorum, determinavit, quas determinationes oportet quoſcumque catholicos obſervare. Ad quæ dictus Joannes reſpondit, quod voluit credere & obſervare, quidquid ſancta eccleſia determinavit, ac quicquid voluit ſe credere & obſervare: ſed quod dominus papa, & cardinales, archiepiſcopi, epiſcopi, cæterique prælati eccleſiæ haberent poteſtatem talia determinandi, noluit ad tunc aliqualiter affirmare. Unde dominus Cantuarienſis ſibi compatiens, ſub ſpe melioris deliberationis ſibi in Anglicis certis articulis, rogavit ut in die Lunæ proxime ſequente plene & clare ſuum daret reſponſum ſuper eiſdem.

Quo die Lunæ, videlicet 25. die menſis Septembris, coram domino Cantuarienſi, & ante dictos epiſcopos, adjuncto illi Bangorenſi epiſcopo domino Benedicto, comparuit dominus Robertus Murley cuſtos turris Londonienſis, ac præfatum dominum Joannem ſecum duxit, ac coram domino Cantuarienſi, & toto clero pro tunc congregato, ſtatuit. Cui archiepiſcopus affabiliter & ſuaviter recitavit acta prioris diei, & quomodo excommunicatus fuerat & eſt: ac rogavit & requiſivit eumdem, ut peteret ac admitteret in forma debita eccleſiæ abſolutionem. Quod ſe dictus Joannes facturum negavit, ſed a ſolo Deo abſolutionem petiturum. Conſequenter dominus Cantuarienſis ſuavi & modeſto modo rogavit & requiſivit eumdem, quatenus de & ſuper contentis in dicta ſchedula determinationem eccleſiæ eidem tranſmiſſam de ſibi oppoſitis clarum daret reſponſum. Et primum ſuper ſacramentum Euchariſtiæ: ad quem articulum inter cætera reſpondit: quod ſicut Chriſtus in terra degens, habuit in ſe Divinitatem & humanitatem, Divinitatem tamen velatam & inviſibilem ſub humanitate, quæ in eo aperta & viſibilis fuerat: ſic in ſacramento altaris eſt verum corpus, & verus panis, videlicet quem videmus, & corpus Chriſti ſub eadem velatum, quod non videmus. Ad fidem circa ſacramentum hujuſmodi in ſchedula prædicta per dominum Cantuarienſem tranſmiſſa ſibi, perque ſanctam Romanam eccleſiam & doctores ſanctos determinatam expreſe, negavit, dicens quod determinatio eccleſiæ facta eſt contra ſacram Scripturam, poſtquam eccleſia dotata eſt, & venenum infuſum in eccleſiam, & non ante. Quod etiam ad ſacramentum Pœnitentiæ & confeſſionis dixit, & aſſeruit, quod ſi quis eſſet in aliquo gravi peccato conſtitutus, a quo ipſe ſurgere neſciret, expediret & bonum eſſet ſibi adire aliquem ſanctum et diſcretum ſacerdotem pro conſilio ab eo habendo: ſed quod confiteretur peccatum ſuum proprio curato ſeu alteri presbytero, etiamſi haberet copiam ejuſdem, non eſt neceſſarium ad ſalutem: quia

ſola

ANNO CHRISTI 1413.

ſola contritio peccatum hujuſmodi delere poſſet, & ipſe peccator purgari. Circa adorationem ſanctæ crucis, dixit & aſſeruit, quod ſolum corpus Chriſti, quod pendebat in cruce, debuit adorari, quia illud corpus ſolum fuit, & eſt adorandum. Et interrogamus quem honorem faceret imagini ipſius crucis, reſpondit verbis expreſſis, quod illum honorem ſolum faceret ſibi, quod bene * mandaret eam, & poneret in bona cuſtodia. Quo autem ad poteſtatem clavium, dominum noſtrum papam, & archiepiſcopos, & alios prælatos, dixit quod dominus noſter papa eſt verus antichriſtus, hoc eſt caput ejuſdem; archiepiſcopi & epiſcopi, necnon alii prælati, ſunt membra; & fratres, cauda ejuſdem. Quibus papæ, archiepiſcopis, & prælatis non eſt obediendum, niſi quatenus fuerint imitatores Chriſti & Petri, in vita, moribus, & converſatione; & quod dixit idem Joannes alta voce, manibus expanſis, alloquendo circumſtantes: iſti qui judicant & volunt damnare me, ſeducunt vos omnes & ſeipſos, & vos ducent ad infernum, & ideo caveatis ab eis. Quibus omnibuſque per eum ſic dictis, dominus Cantuarienſis iterum ac ſæpius flebili vultu dictum Joannem alloquebatur, verbis quibus potuit exhortando, ut ad unitatem rediret eccleſiæ, crederet & teneret quod eccleſia Romana credit & tenet. Qui reſpondit expreſſe, ſe aliter non credere, quam ſuperius expreſſit.

* *Forte* muandaret. H.

Videns ergo dominus Cantuarienſis, ſe in nullo poſſe proficere, cum magna cordis amaritudine proceſſit ad prolationem ſententiæ diffinitivæ, in hunc modum.

In Dei nomine, Amen.

NOs Thomas permiſſione Divina, &c. In quadam cauſa ſive negotio hæreticæ pravitatis, de & ſuper diverſis articulis, ſuper quibus dominus Joannes Oldcaſtell miles, dominus de Cobham *, coram nobis in ultima convocatione cleri noſtræ Cantuarienſis provinciæ, in eccleſia S. Pauli celebrata: poſt inquiſitionem diligentem ibidem inde captam, reperimus eumdem Joannem fore & eſſe hæreticum, hæreticis credentem, ac in fide & obſervantiis ſacroſanctæ Romanæ & univerſalis eccleſiæ errantem, & præſertim circa ſacramenta Euchariſtiæ & Pœnitentiæ, ad quod tamquam iniquitatis & tenebrarum filius in tantum obduravit cor ſuum, ut non intelligat vocem paſtoris ſui, nec velit monitionibus allici, nec reduci blanditiis. Unde penſatis ipſius delictis & culpis, per ipſius damnabilem pertinaciam aggravatis, nolentes quod is qui nequam eſt, fiat nequior, & alios inficiat ſua labe, de conſilio & aſſenſu magnæ diſcretionis & ſapientium virorum venerabilium nobis aſſiſtentium, præfatum dominum Joannem Oldcaſtell militem, dominum de Cobham, de & ſuper hujuſmodi deteſtabili reatu convictum, & ad eccleſiæ unitatem pœnitentialiter redire nolentem, hæreticum, ac in iis quæ tenet, docet, determinat ſacroſancta Romana & univerſalis eccleſia, & præſertim in articulis ſubſcriptis, errantem judicamus, declaramus, & concedimus ſententialiter & diffinitive in his ſcriptis, relinquentes eumdem exnunc tamquam hæreticum judicio ſæculari. Ipſum nihilo minus hæreticum, omneſque alios & ſingulos, qui eumdem de cætero in ſui favorem erroris receptaverint, defenſaverint, ſeu ſibi conſilium, favorem, vel auxilium in hac parte præbuerint, tamquam fautores, receptatores, & defenſores hæreticorum, excommunicamus, & excommunicatos denunciamus in his ſcriptis.

* *Deeſt*, accuſatus eſt, *aut aliquod ſimile.*

His itaque peractis, dominus Cantuarienſis regem certificavit ſuper præmiſſis, vivæ vocis oraculo, poſtulans ut dominus rex dignaretur dicto Joanni damnato juridice, gratioſe concedere xl. dies ac inducias. Nam tam Rex, quam pontifex, non ejus interitum, ſed vitam cupiebant affectualiter, & pro ſalute ſua laboravere non ſegniter. Unde factum eſt, ut ad turrim adduceretur, ubi ſub induviarum ſpatio ſibi conceſſarum poſſet reſipiſcere, & gratiam tam eccleſiaſticam quam regiam promereri. Sed iſta ſpecialis indulgentia facta fuit ſibi malignandi copia, dum citra præfixum terminum elapſus e cuſtodia, congregavit iniquitatem ſibi, nil aliud cogitans, quam de vindicta. Re vera clam deſtinatis litteris ad ſequaces ſuos, tam milites, quam armigeros, qui non pauci fuere, hortabatur ut & ipſi ſcriberent ad amicos ſuos, ut & ipſi ſe ad vindictam mutuo concitarent. Igitur per omne tempus illud, quod fluxit ab evaſione ejus uſque ad circumciſionem Domini, vel Epiphaniam, diſcurrebant undique Lolardorum nuncii, qui rurales & quoſcumque poterant, promiſſis amplis ſtipendiis, allectarent, quatenus in certum diem eis denunciandum parati forent ad ſtandum viriliter, & actus martios peragendum. Multis ignaris quærentibus cauſam pro qua vel in qua certare deberent, reſponſum fuit, non eſſe curandum, dummodo ſtipendia larga reciperent, & pro rebus bene geſtis affluenter remunerandos procul dubio ſe ſperarent.

☞ CANTUARIENSE CONCILIUM

Anno 1413. *habitum.*

Fragmentum convoc. Cantuar. prov.

Ex reg. Arundel. fol. 266.

Ex Suppl. Manſi To. III. pag. 1252. An. 1413. Ex Wilk. t. III. p. 351.

DIcti vero tractatus combuſti fuerunt apud crucem in cœmeterio S. Pauli London. præfato domino archiepiſcopo (Thoma) reciante populo cauſas combuſtionis eorumdem. Et fuit dicta convocatio continuata uſque in diem lunæ prox. poſt feſt. Corporis Chriſti ex tunc prox. ſequens per præfatum archiepiſcopum. Et idem dominus archiepiſcopus commiſit interim vices ſuas domino epiſcopo London. per litteras ſub ſigillo ſuo ad præſidendum in dicta convocatione, ordinandumque, tractandum, & concludendum in eadem, ac, cum

vide-

videretur expediens, finiendum & absolvendum eamdem. Quo die lunæ, & certis diebus sequentibus, in domo capitulari prædicta, dicto domino London. præsidente, & tractante cum prælatis & clero provinciæ super quibusdam ordinandis ad honorem Dei & ecclesiæ; tandem certa proposita fuerunt pro parte cleri, super quibus ordinationes fieri jubebantur, & quæ clerus in scriptis redegit, quorum tenores sequuntur in hæc verba.

ANNO CHRISTI 1413.

Supplicatur paternitatibus vestris per amicos juris & justitiæ, quatenus vos, qui canonum executores esse deberetis, & non solum pro vestris, sed omnium subditorum vestrorum peccatis, coram summo judice reddituri eritis rationes, ut arbor pallens foliis, populus vid. Anglicanus, reparata radice virescat; ut stomacho, sc. clero, bene disposito, materia subministrata, vid. doctrina ejusdem, in dulcedinem transeat nutrimenti, ut ora obloquentium juste, licet non rite murmurantium, celerius obturentur; canones & constitutiones provinciales ob animarum salutem sanctæ & religiose editas ad honorem Dei & ecclesiæ sanctæ dignitatem, ut tenemini, executioni debitæ demandare, præsertim in casibus infrascriptis. In primis de professionibus vestris, quod legantur coram vobis ad minus bis in anno constitutiones Octoboni; *Quid ad venerabiles* De visitationibus archiepiscoporum, episcoporum, archidiac. & aliorum, ad quos pertinet visitatio x. q. 1. *Decrevimus*: cum cap. *Se*, de offic. archid. cap. 1. junctis notis notat. de cens. c. *Romana* c. *Exigit* c. *Felicis*. Cum constitutionibus Ottonis De archidiaconis, Octoboni, *Naturales*. Oxon. *Probibemus*. Cum concordantiis inde tractantibus.

De residentia & regimine episcoporum constitut. Otto. *Quid ad venerabiles*. Octoboni *Pastor bonus*. Oxon. *Statuimus*; cum similibus.

De regimine, gestu, & vestitu familiarium vestrorum & totius cleri natura titulorum, de vita & honestate clericorum constitut. Otto. *Quoniam de habitu*. Octoboni: *Cum S. Evangelii*. Oxon. *Et clerical.* Peckham: *Quamvis*. Stratford: *Exerce habitus*.

De pecuniis non recipiendis pro spiritualibus, nisi quatenus jura permittunt.

De residentia cleri in beneficiis suis, natura tituli, De cler. non vest. constitut. Otto. *Cum sit ars artium*. De residentia Octob. *Christiana* §. *Volentes*. junctis Joh. Anton.

De prædicatione curatorum constitut. ed. apud Lambyth *Ignorant. Sacerdotum*. Oxo. *Presbyterorum* junct. nova constitut. Oxon.

De publicandis articulis generalis sententiæ quater in anno constitut. Peckham, *Iisdem temporibus*.

De pœnitentia imponenda pro notorio crimine constitut. Otto. *Archidiaconis*. Octob. *Deus omnipotens*.

De debita impensione offic. circa executiones ultimarum voluntatum.

De legendis & observandis constitution. provincialib. constitut. Otto. *Misericors Deus*.

De mercatis non fiendis diebus dominicis. De feri. c. 1. junctis suis comm.

De pactionibus cum patronis circa præsentationes constitut. Octob. *Plerumque* junctis & jure communi.

De tractatibus & obligationibus & juramentis permutare volentium, de jure patro.

De hospitalariis quod arctentur ad compu-

A tum, de re Do. *quæ contiget* in Cle. mot. 1. notat. & conc.

ANNO CHRISTI 1413.

De perjuriis in assisis & aliter. De abstrahentibus fugientes ad ecclesias constit. Otto. *Ad tutelam*. Bonifacii: *Porro*.

De effractoribus ecclesiarum. De incendiariis ecclesiarum.

De uxoratis, quod nullam exerceant jurisdictionem aut correctionem ecclesiasticam.

De judic. *Decernimus*.

De prædicantibus sine licentia contra jus commune & constitut. ult. edita, quod non solum ipsi prædicant, sed & omnes sibi adhærentes, consulentes, auctores, fautores, defensores, & procuratores incurrant sententiam majoris excommunicationis ipso facto.

B

Item, quia circa illam clausulam, quæ ponitur in ultima constitutione Oxon. edit. vid. quod ecclesia, cœmeterium sive locus, in quo prædicatum est contra constitutionem eamdem, sit interdictum, repertum est fraudem factam in diversis locis; & ideo declaretur & statuatur, sive prædicatum sit in ecclesia, cœmeterio, sive loco alio quocunque intra fines & limites cujuscunque parochiæ, ecclesiam & cœmeterium ejusdem, ac tota illa parochia incurrat sententiam interdicti ipso facto.

De jurisdictione non tradenda ad firmam quovismodo constit. Otto. *Ecclesias*, Octob. *Indignum*, ac similibus.

C De barbitonsoribus, quod non utantur officio diebus dominicis per totam provinciam.

De festo S. Georgii, quod sit duplex festum, & abstineatur ab omni opere servili, ferietur.

De festo S. Dunstani, quod duplex festum sit. Omnia ista sunt promissa, statuta, & concessa; & fiet executio per quemlibet, ad quem pertinet, prout respondebit coram Deo & proximo Concilio provinciali. Et deinde fuit decretum & ordinatum pro executione eorumdem propositorum, & ipsa convocatio dissoluta.

Et fuit infra dictam convocationem una integra decima concessa domino regi.

Dictorum vero tractatuum, sic, ut præscri-

D bitur, combustorum, unus fuit in quaternis non ligatis, continentes plures modicos tractatus periculosissimos, ad subversionem fidei nostræ, & ecclesiæ; & qui fuit domini Joh. Oldcastell, militis, domini de Cobham, captus prius & repertus cum uno Lymnore, in *Pater noster* Rovve, London, & Eluminand. Qui eluminator in ipsa captione dixit, cujus fuit liber. Alius vero fuit ligatus, & venit de Coventreia, plenus toxico & veneno contra ecclesiam Dei. In die vero, quo dicti tractatus fuerunt damnati & adjudicati igni cum combustione eorumdem, certæ de majoribus & periculosioribus conclusionibus, tractatus dicti domini Joh. Oldcastell fuerunt lectæ coram rege,

E ac fere universis prælatis & proceribus Angliæ, in interiori camera ipsius domini nostri regis apud Kenyngton, præsente et audiente præfato domino Joh. Oldcastell signanter ad hoc vocato. Ipse vero dominus noster rex maxime abhorruit conclusiones illas, ut pessimas contra fidem et ecclesiam, quas unquam audivit. Et inquisitus a rege dictus dominus Joh. Oldcastell, an putaret dictum tractatum fore juste et merito damnatum; dixit, quod sic. Interrogatus quare uteretur vel haberet tractatum hujusmodi; dixit, quod nunquam usus est eo, nec legit in eodem ultra duo folia.

☞ Et memorandum, quod in dicta convocatione præfatus dominus Joh. Oldcaſtell fuit detectus per totum clerum provinciæ Cantua. ſuper infamia ſua in erroribus & hæretica pravitate; & qualiter in pluribus diœceſ. tenuiſſet, aſſeruiſſet, & defendiſſet concluſiones erroneas & hæreticas; ac quod capellanos in hujuſmodi erroribus & hæreſibus ſuſpectos, & etiam prius convictos, ad domum ſuam recepiſſet, faviſſet, recreaſſet, defendiſſet, & eos ad diverſa loca provinciæ ad prædicand. & ſeminandum hujuſmodi ſemen malum in ſubverſionem fidei & ſtatus eccleſiæ tranſmiſiſſet; fuitque ſupplicatum ex parte ejuſdem cleri domino archiepiſcopo & prælatis, ut vocaretur dictus dom. Joh. Oldcaſtell coram eiſdem, ſuper his perſonaliter reſponſurus. Et quia videbatur domino archiepiſcopo & prælatis, dominum noſtrum regem prius conſulend. ſuper iſto, eo quod familiaris ejus extiterat; acceſſerunt ad dictum dominum regem apud Keniyngron prædict. & eum in reverentia debita conſuluerunt ſuper iſto. Et dominus rex regratiabatur benevolentiis eorumdem, & eis ſupplicavit, quatenus ob reverentiam ſuam, eo quod familiaris ejus extiterat, & etiam ob reverentiam ordinis militaris, deferrent proceſſum & executionem omnimodam fiendam contra eum; promittentes eis, quod ipſe vellet laborare circa eum ad ipſum reducendum in omni manſuetudine & lenitate ab invio erroris ſui ad rectam ſemitam veritatis. Et quod ſi hoc non poſſet facere, traderet eum eis juxta ſanctiones canonicas puniendum, & ad hoc eis aſſiſteret in omni auxilio, & brachio ſeculari. Et dicti domini archiepiſcopus & prælati, non abſque murmure cleri, deſideriis regiis quieverunt. Tranſcurſo deinde aliquanto temporis, cum dominus noſter rex circa dictum militem ad ovile Chriſti reducendum diu & variis modis laboraſſet, & nullum laboris ſui fructum reportaſſet, ſed ſemper ipſe miles in deterius fuiſſet prolapſus, tandem idem dominus noſter rex in ſequenti menſe Auguſti exiſtens apud Wyndeſore, omiſſa lenitate, præfatum dominum Johannem ſuper pertinacia ſua acriter increpabat. Et idem dominus Johannes, plenus diabolo, hujuſmodi increpationem non ferens, illicentiatus receſſit ad caſtellum ſuum de Cowlyng de Cantia; & ibi ſe incaſtellavit, prout hæc omnia publice dicebantur. Miſit deinde idem dominus noſter rex pro domino archiepiſcopo ſupraſcripto, tunc Ciceſtriæ in ſolemniis Aſſumptionis B. Virginis exiſtente; cui ad dominum regem apud manerim ſuum in parco de Wyndeſore accedenti, injunxit idem dominus rex, poſt recitationem laboris ſui præmiſſi, & requiſivit ex parte Dei & eccleſiæ, quatenus contra dictum dominum Joannem Oldcaſtell, occaſione præmiſſorum, omni celeritate, qua poſſet, procederet juxta canonicas ſanctiones; & deinde idem dominus archiepiſcopus ordinavit pro proceſſu contra eum ſecundum juris exigentiam faciend. Et dominus rex miſit interim domino archiepiſcopo certas litteras, quæ ſcriptæ ſunt ad mandatum ejuſdem domini archiepiſcopi in proxima convocatione ſequente. Proceſſit vero idem dominus archiepiſcopus contra præfatum dom. Johannem, juxta canonicas ſanctiones; cujus proceſſus ſumma ſequitur in hæc verba:

ANNO CHRISTI 1414.

ANNO CHRISTI 1414.

In Dei nomine Amen. Cum nuper coram reverendiſſimo in Chriſto patre & domino, dom. Thoma, Dei auctoritate Cant. archiepiſcopo, & in convocatione prælatorum & cleri ſuæ Cant. provinciæ in eccleſia S. Pauli London. ult. celebrata, de & ſuper unione & reformatione eccleſiæ Anglicanæ, cum eiſdem prælatis & clero tractante, inter cætera per eoſdem concluſum fuerat, quaſi pro impoſſibili, ſciſſuram tunicæ Domini inconſutilis reformare, niſi prius certi magnates regni, auctores, fautores, C protectores, defenſores, & receptores horum hæreticorum, qui dicuntur Lollardi, eſſent rigide reprehenſi; ac, ſi opus fuerit, per cenſuras eccleſiæ, una cum invocatione brachii ſecularis, a ſuis deviis revocati: ac facta ſubſequenter in eadem convocatione inter procuratores cleri & alios, qui de ſingulis diœceſ. ejuſdem Cant. provinciæ ibidem in magno numero interfuerunt, inquiſitione diligenti, repertum fuit inter eoſdem, ac eidem reverendiſſimo in Chriſto patri detectum & delatum fuit, quod dom. Johannes Oldcaſtell, miles fuerat, & eſt principalis receptator, & fautor, protector, & defenſor eorumdem; ac quod præſertim in diœceſ. London. Roffen. & Hereford. D den. ipſos Lollardos ab ordinariis ſive diœceſanis locorum minime licentiatos, contra conſtitutionem provincialem. *Cætera deſunt in regiſtro. Extat vero apud eumdem Wilkins cauſæ hujus in Johannem Oldcaſtell proſequutio, quæ cum ad Concilium non pertineat, ideo totam hic omittendam cenſeo.*

☞ PARISIENSE CONCILIUM

Pro deputandis iis qui ad Concilium Conſtantienſe mitterentur ex provincia Rothomagenſi

Anno 1414. *habitum.*

An. 1414. Affert Mart. An. to. II. pag. 1538. Ex MS. Gemmet.

IN nomine Domini Amen. Noverint univerſi E tuti præſentia, & congregati quamplurimi reverendi in Chriſto patres & domini domini archiepiſcopi, epiſcopi, abbates, procuratores nonnullorum dominorum eccleſiaſticorum, abbatum, & aliorum eccleſiaſticorum abſentium, aliique notabiles viri magiſtri & doctores, Concilium Eccleſiæ Gallicanæ de mandato domini noſtri Francorum regis celebrantes, in præſentia magnifici viri domini cancellarii Franciæ, & plurimi aliorum, tam de magno conſilio, quam & singuli præſens publicum inſtrumentum inſpecturi, quod anno ejuſdem domini milleſimo quadringenteſimo quartodecimo, indictione octava, die vero decima menſis Novembris, pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto patris & domini noſtri Johannis divina providentia papæ XXIII. anno quinto, in camera viridi regalis palatii, Pariſiis, in noſtrum notariorum publicorum teſtiumque infra ſcriptorum conſli-

de

☞ de curia parlamenti ipſius domini noſtri regis, ſuper hiis quæ perfectionem unionis & proſperum ſtatum univerſalis eccleſiæ conſpiciunt celebrandis, & pro ampliori ac maturiori deliberatione egendorum in Concilio Conſtantienſi, per præfatum dominum noſtrum papam pro proſecutione unionis & reformatione eccleſiæ decreto & ordinato celebrari deliberant, tractantes, cupienteſque mandatis domini noſtri ſanctiſſimi pontificis præfati, generale Concilium apud Conſtantiam actu celebrantis, ex debito obedire: attendentes quod nimis grave & ſumtuoſum foret clero regni & Delphinatus, ſi indifferenter omnes mandati ad Concilium accederent; quodque hoc in detrimentum eccleſiarum & regni nimium redundaret, providere in his indemnitatibus eccleſiarum & regni cupientes, inter alia ſalubriter & concorditer ordinatum fuit, quod ad præfatum generale Concilium, de qualibet provincia aliqui domini archiepiſcopi, epiſcopi, abbates, magiſtri, doctores, & notabiles viri tam pro ſeipſis, quam aliis prælatis, & clero ſuæ provinciæ abſentibus traſmittantur, & in dicto Concilio compareant, ac pro eorum ſumptibus & expenſis ſupportandis ordinaverunt quod de ..... pro parte cujuslibet provinciæ provideatur de vadiis & ſtipendiis competentibus, & quod quilibet dominus archiepiſcopus mittendus ad dictum Concilium Conſtantienſe pro qualibet die de decem francis; quilibet dominus epiſcopus de octo francis; quilibet dominus abbas de quinque francis; quilibet doctor aut nobilis vel officiarius regis ſeu in dignitate conſtitutus de tribus francis; quilibet non doctor vel licentiatus de duobus francis, quamdiu huic commiſſioni & negotio, eundo, ſtando, & redeundo intenderint. Nominavitque dictum ſacrum Concilium pro provincia Rothomag. de conſenſu illorum de provincia dominos & magiſtros ad præfatum generale Concilium deſtinandos, ſcilicet reverendum in Chriſto patrem dominum epiſcopum Ebroicenſem, venerabiles patres dominos Gemeticenſem, ſanctorum Wandregiſilii, Georgii de Bauquiervilla, de cruce ſancti Leufredi, et de Bellobecco abbates; venerabiles, et circumſpectos viros dominos et magiſtros archidiaconum Ebroicenſem, Urſinum de *Talevande*, Jordanum Morini canonicum Rothomagenſem, ſacræ theologiæ profeſſores, et magiſtrum Johannem de Maſticone legum doctorem Theſaurarium Lexovienſem; pro quorum ſolutione ſtipendiorum dictorum dominorum ad præfatum Concilium iturorum decrevit et ordinavit dictum ſacrum Concilium levari in dicta provincia Rothomagenſi unum ſubſidium, ad valorem unius mediæ decimæ, ab omnibus et ſingulis perſonis eccleſiaſticis, regularibus, et ſæcularibus, exemptis et non exemptis, privilegiatis et non privilegiatis, beneficia eccleſiaſtica, adminiſtrationes, vel officia taxata et non taxata obtinentibus: nominavitque et ordinavit dictum ſacrum Concilium pro provincia Rothomagenſi prædicta receptorem generalem, venerabilem et circumſpectum virum magiſtrum Johannem *Fillelul*, magiſtrum in artibus, et in utroque jure licentiatum: diſpoſuitque et ordinavit dictum ſacrum Concilium, per receptorem generalem dictæ provinciæ Rothomagenſis præfatum, de pecuniis per ipſum levandis, dictis dominis ad prædictum Concilium generale mittendis perſolvi integraliter de ſuis ſtipendiis, ſecundum formam ſuperius expreſſatam, per quatuor menſes integros, a die receſſus computandos, ſi ipſe receptor generalis receperit. Si vero contingat dictos commiſſarios aut eorum aliquos ultra dictos quatuor menſes in dicto viagio inſiſtere pro negotiis ſuperius expreſſatis, voluit et ordinavit dictum ſacrum Concilium, quod eiſdem provideatur de dictis ſuis ſtipendiis de pecuniis ſupradictis, ſi ſuperſint, aut de noviter imponendis, ſi videatur expediens. De quibus præmiſſis et ſingulis dicti reverendiſſimi patres ac domini Concilium eccleſiæ Gallicanæ repræſentantes et facientes petierunt et requiſiverunt a nobis notariis publicis infraſcriptis publica inſtrumenta, unum vel plura. Acta fuerunt hæc ſub anno, indictione, menſe, die, pontificatu, et loco prædictis, præſentibus ad hæc venerabilibus et circumſpectis dominis et magiſtris Petro *de Ogeix* decano Ebroicenſi, Gerardo *Perriere*, Johanne Herardi, Adam de Cameraco conſiliariis præfati domini noſtri regis in ſua curia parlamenti, necnon Johanne Marchia curato de Moranco Xanctonenſis diœceſis, Michaele de Rivo, et Martino de Brueriis, cum pluribus aliis notabilibus viris teſtibus ad præmiſſa vocatis, et rogatis.

Et ego Johannes Perrini diaconus Remenſis diœceſis, bacalaureus in decretis, publicus apoſtolica et imperiali auctoritate notarius; quia præmiſſis ſupra ſcriptis, dum ſic, ut præmittitur, agerentur, et fierent, una cum dictis teſtibus et notario ſubſcripto præſens interfui; ideo huic præſenti publico inſtrumento manu aliena ſcripto ſignum meum ſolitum ſignorum ſubſcriptione ejuſdem notarii appoſui requiſitus. *Petrini*.

Et quia ego Johannes *de Laubrelle* Laudunenſis diœceſis oriundus ſubdiaconus et bacalaureus in decretis, publicuſque apoſtolica et imperiali auctoritate notarius, dum præmiſſa, ſicut, ut præmittitur, fierent, et agerentur, una cum teſtibus et notario præſcriptis, præſens fui; ideo huic publico inſtrumento aliena manu ſcripto me pluribus occupato negotiis, ſolitum ſignum meum hic me ſubſcribendo una cum ſignorum ſubſcriptione prædicti notarii appoſui requiſitus.

ANNO CHRISTI 1414.

ANNO CHRISTI 1414.

CONCILIUM

ANNO CHRISTI 1414.

CONSTANTIENSE GENERALE.

HISTORIA CONCILII.

CONCILIUM Conſtantienſe cum præcipue congregatum fuerit extinguendi ſchiſmatis cauſa, quo jam diu eccleſia laborabat, & in tres diviſa partes, quis eſſet verus omnino & certus pontifex, vix agnoſcebat: res graviſſima, quæ diu multumque Chriſtianos torſit, ſuo jure poſtulare videtur, ut hujuſce ſchiſmatis initia paulo altius repetantur, & quis tum fuerit eccleſiæ ſtatus, atque illorum temporum conditio, breviter explicetur. Ac primum quidem illud inter omnes conſtat, Clementem V. pontificem maximum anno a Chriſto nato 1305. ſedem apoſtolicam in Galliam tranſtuliſſe, ac tum ipſum, tum ejuſdem ſucceſſores ſeptuaginta annorum ſpatio, non ſine magno Romanæ eccleſiæ atque Italiæ detrimento, ibidem perſtitiſſe. Tandem Gregorius XI. cum ſecum ipſe reputaret clades magnas, quæ ex hac pontificis abſentia in Italiam totam, præſertim vero in Romanam ditionem redundabant, cum videret patrimonium ſancti Petri magna ex parte a tyrannis occupatum, civitates nobiliſſimas ſervitute oppreſſas, totamque illam regionem civili bello deformatam; denique propter ſtudia partium homines odio & furore inflammatos, nullam æquitatis, nullam juſtitiæ, nullam humanitatis rationem habere: decrevit tandem graviſſimis hiſce cauſis commotus, relicta Gallia Romam commigrare. Quamvis enim Gallus eſſet, ſciretque Gallos ægre laturos; voluit tamen (ut optimum pontificem decebat) patriæ ſplendori, & Gallorum utilitati reipublicæ ſalutem & eccleſiæ dignitatem anteferre. Venit itaque Romam Gregorius, magnoque civium omnium concurſu, & incredibili lætitia exceptus, cum ſtatim in concilianda pace, in alliciendis ad virtutem atque ad officium civibus, in reſtituendis ædificiis vetuſtate collapſis, in aliis hujuſmodi optimo paſtore atque pontifice dignis omne ſuum ſtudium atque operam collocare cœpiſſet, paulo poſt morbo oppreſſus, ſummo civium & Chriſtianorum omnium mœrore ex vita diſceſſit. Cum autem poſt ejus obitum ſe cardinales ad electionem ſucceſſoris comparent, ecce tibi populus Romanus, veritus, ne forte Gallus quiſpiam, qui Avenionem rediret, pontifex deligeretur, cardinales adiit, rogavitque, uti de Italo pontifice creando cogitarent, qui Romæ perpetuo commoraretur, neque in Galliam remigraret. His populi precibus cum cardinales paucis reſpondiſſent, ſibi in animo eſſe eccleſiæ dignitati atque utilitati (ut par erat) totis viribus proſpicere: mox dimiſſo populo, in conclave, ut mos eſt, incluſi, confeſtim de electione pontificis diligenter agere cœperant. Erant ipſi magna ex parte Galli, ſed cum inter ſe primo non conſentirent, aliique aliis cedere nollent, tandem communi omnium conſenſu Bartholomæum Prignanum Neapolitanum, archiepiſcopum Barenſem, extra collegium ſummum pontificem deſignarunt. Affirmant nonnulli eos eſſe teſtatos, ſe populi Romani metu, ſuis ſuffragiis illum nominaſſe. Verum quomodocumque ſe res habeat,

ANNO CHRISTI 1414.

beat, re vera *a* Bartholomæus pontifex constitutus est, & Urbanus VI. appellatus. Quocirca magno apparatu, Romanorumque lætitia insignia pontificatus accepit. Sed cum postea niA miam ejusdem severitatem improbarent cardinales, omnes, uno excepto, per speciem vitandi caloris æstivi primo Anagniam, deinde Fundos secesserunt. Ibi, cum se timoris causa Urbano pontificatum detulisse affirmarent, ejus electionem irritam esse declararunt, cunctisque suffragiis Robertum Gebennensem, qui Clemens VII. dictus est, pontificem, designarunt: qui mox in Galliam recedens cum cardinalium collegio, more superiorum pontificum, Avenione, quæ urbs sita est in Provincia, sui pontificatus sedem collocavit. Hinc igitur ortum schisma B teterrimum, totaque Europa in contrarias partes distracta. Urbanus se jure, atque aliorum pontificum more creatum esse affirmabat, neque posse cardinales timoris excusationem prætexere, cum etiam aliquot post electionem mensibus Romæ commorati, libere actis pontificiis adfuerint, ipsumque tanquam verum pontificem sæpe venerati sint. Contra, Clemens populi Romani minas in medium proferebat, & cardinales non sponte, sed metu coactos ad Urbanum inclinasse, eumque verbo dumtaxat, non re ipsa pontificem creatum esse dicebat. His igitur rationibus uterque pontifex adductus, alterum contemnebat, ac tum ipsum, tum ejus cardinales execrabatur. Cum autem reges & C provinciæ non aperte intelligerent, uter verus esset pontifex, alii hunc, alii illum variis rationibus permoti sequebantur. Et quamvis multi, temporis decursu, sententiam mutaverint, tamen principio Italia tota (regno Neapolitano excepto) Germania, Hungaria, Anglia, Polonia, & aliæ provinciæ Urbanum secutæ sunt, eumque tanquam verum pontificem summa observantia coluerunt. At vero partes Clementis amplexa est Gallia, & fere Hispania tota, item Scotia, regnum Neapolitanum, & multæ præterea provinciæ, ac principes viri. Uterque pontifex in eo maxime elaboravit, ut omnes ad se alliceret. Urbanus vero, quia relictus fuerat a cardinalibus (uno excepto) novum collegium instituit, multosque viros virtute & eruditione præstantes in cardinalium numerum cooptavit. Verum, quia hoc loco non agitur de rebus ipsorum pontificum gestis, sed tantum de schismatis causis, illud commemorare sit satis, in locum Urbani, qui annos fere duodecim vixit, Bonifacium IX. successisse; & in locum Clementis Benedictum Hispanum XIII. qui triginta & eo amplius annos pontificis nomen apud suos retinuit. Bonifacio successit Innocentius VII. & Innocentio Gregorius XII. Is cum pontificatum gereret, jamque Christiani omnes hoc schisma egerrime ferrent, egerunt sæpe nonnulli viri generis nobilitate & auctoritate clarissimi cum ipso & Benedicto, ut jam tan- E dem hoc summum ecclesiæ detrimentum delerent: quod si id necessarium esset ad schisma restinguendum, uterque de suo jure cederet, aliusque tandem verus ac certus pontifex deligeretur. Cardinales in primis tum Gregorii, tum Benedicti totis viribus utrumque ad concordiam hortabantur, dabantque in primis operam, ut ambo convenirent, simulque communem illam perniciem depellerent: ac si res postulare videretur, uterque se pontificatu abdicaret. Assenserunt pontifices Gregorius & Benedictus, amboque quasi desiderio prospiciendi laboranti ecclesiæ flagrarent, illico cardinalium comitatu septi, iter ingressi sunt: sed paulo antequam accederent, cum uterque alterius insidias timeret, aut se timere certe simularet, neuter, quantumvis cardinales animos darent, ad locum destinatum voluit pervenire. Id vero molestissime ferentes utriusque pontificis cardinales, cum insidias illas fictas & commentitias existimarent, ac tum Gregorium, tum Benedictum ecclesiæ dignitati suam utilitatem anteponere arbitrarentur, continuo ab ipsis discedentes, *b* Pisas advolant, Concilium congregant, accedunt multi episcopi, quibus ecclesiæ salus cara in primis erat, eamque tam gravi ac diuturno schismatis morbo tot annos laborare periniquo animo patiebantur. Defertur hoc negotium gravissimum ad Concilium, vocantur in jus Gregorius & Benedictus, examinatur causa: ad extremum cum illi adesse nollent, summa totius Synodi approbatione utrique pontificatus abrogatur. Ac ne amplius ecclesia certo pontifice esset orbata, statim a cardinalibus, Petrus Philaretus Cretensis vir optimus atque doctissimus renunciatur, qui Alexander V. vocatus, summa bonorum omnium gratulatione in sancti Petri sede collocatur. His peractis cum omnes gaudio exultarent, cum cardinales & Synodus se jam ecclesiæ dignitati optime consuluisse, ipsique ecclesiæ sanitatem omnino attulisse existimarent, revixit continuo schisma, quod extinctum putabatur: immo vero non revixit (neque enim erat extinctum) sed cum in occulto flamma lateret, repente majore impetu erupit, majusque incendium excitavit. Cum enim Gregorius & Benedictus Synodo parere, seque pontificatu abdicare nollent, statim illud in controversiam venit: Nam Synodus Pisana in illos animadvertere potuerit, præsertim cum eorum alteruter verus esset pontifex, tametsi utris esset, non plane constaret. Itaque cum hoc schisma duo tantum capita haberet initio, Synodusque utrumque vellet abscindere, tria simul eodem tempore subito extitere. Nam præter Alexandrum, qui in Concilio pontifex fuerat constitutus, retinebat adhuc Gregorius nomen pontificis, eumque nonnullæ Italiæ civitates tanD quam verum pontificem colebant: nominabatur etiam Benedictus pontifex, eamque maxima Hispaniæ pars, & nonnulli Galliæ proceres sequebantur. Erant denique tres nomine pontifices, ipsaque ecclesia, quæ in duas partes antea fuerat divisa, tunc in tres partes quodammodo distrahebatur. Sed opem tulit aliquando tantis malis Deus optimus maximus, postque turbulentas adeo tempestates, quibus ecclesia jactata fuerat, sedatis fluctibus, attulit tranquillitatem. Alexander igitur Pisis delectus, cum Concilium ipsum ad negotia ecclesiæ constituenda maxime necessarium arbitraretur, noluit illud dissolvere: attamen gravissimas ob causas in tempus magis opportunum reservavit: atque inde Bononiam profectus, paulo post morbo extinctus est, cum decem menses pontificatum gessisset. Successit in ejus locum Joannes XXIII. qui de transferendo Concilio Pisano in commodiorem aliquem locum, ad quem tutus omnibus pateret accessus, ac de restituenda ecclesia in pristinum statum serio cogitare cœpit.

Incitabat illum, præter negotium schismatis, aliud maximum ecclesiæ detrimentum, quod eodem tempore impendebat. Cum enim Joannes Wicleffus *c* Anglus, homo sceleratus, multas hæreses disseminasset, easque variis libris com-

a Blondus decad. 2. lib. 2. Thom. Walsing. hist. 1. Anonymus in Richardo secundo, Baptista Platina in Urbano VI. & alii.

b Thomas Walsing. in Henr. 4. Blond. loc. cit. & alii.

c Thomas Walsingham in Eduardo III. & Ricardo II. & Concil. Const. sess. 8.

complexus esset, tantam perniciem hujusmodi scriptis etiam mortuus attulit, ut multi venenum illud mortiferum libenter haurirent, ac tanquam furiosi, amentiaque præcipites periculum summum, quod in illis latebat, quamvis admoniti vitare nollent. Quin etiam (quod mirum est) cum in Bohemiam jam libri pervenissent, tanta fuit illorum hominum stultitia, ut cum primo jussu pontificis maximi archiepiscopi, tum Cantuariensis, tum Eboracensis in Anglia, & Pragensis in Bohemia, eos libros damnassent, ac deinde Pragensis eos palam comburi jussisset, postea vero patres in synodo Romana eos libros iterum condemnassent: multi tamen plus Joanni Hus, qui illorum librorum, errorumque patrocinium susceperat, quam reliquis omnibus crederent; nec solum domi retinerent, verum etiam auro & argento codices pestilentissimos exornarent. Erat sacerdos Joannes Hus, [a] & simulatione sanctitatis multos sibi in Bohemia devinxerat, in suis autem concionibus, repugnante archiepiscopo, summis laudibus Wicleffum efferebat, populumque ipsum tum ad ejus doctrinam amplectendam hortabatur, tum vero homo nefarius alias hæreses impudenter addebat, quas apud patres in Synodo generali se defensurum esse jactabat. Cum igitur tantum malum in dies latius serperet, magnamque Bohemiæ partem occuparet, vix jam sine Concilio huic detestabili pesti remedium poterat adhiberi. Huc accedebant simoniæ labes, aliaque vitia maxima, quæ occasione schismatis paulatim irrepserant, statumque ecclesiæ ita deformabant, ut etiam si nulla alia causa subesset, vel hæc una suo jure Concilium postularet.

a Æneas Silvius histor. Bohem. c. 35. & seqq.

Itaque Joannes hisce causis permotus, & Sigismundi Romanorum imperatoris electi Consilio adductus, quinto Idus Decembris anno a Christo nato 1413. [b] Concilium indixit, cumque Constantiam urbem in Germania prope Helvetios sitam delegisset, ipse anno proximo [c] quinto Kalendas Novembris cum maximo ornatissimoque cardinalium, & aliorum antistitum comitatu Constantiam venit, pauciisque post diebus initium Concilio dedit. [c] Convenerunt ad hanc Synodum multi patres, viri doctrina & probitate clarissimi; in primis vero ipse Romanorum rex Sigismundus, qui magnam speciem in eo pietatis & religionis dedit. Comitati sunt eum permulti Germaniæ atque Hungariæ principes amplissimi, qui etsi non omnes eodem tempore, semper tamen aliqui Constantiæ permanserunt. Inchoato deinde Concilio, tametsi eam ob causam potissimum erat coactum, ut schisma extingueretur, nunquam tamen in eo elaborarunt patres, ut singulorum pontificum jus perpenderent, aut quis reliquis præferendus esset, rationibus & argumentis exquirerent. Erat id enim difficillimum, vixque unquam ad exitum fuisset causa perducta. Itaque patres id unum curarunt, ut illi tres pontifices de suo quisque jure cederent, aliusque verus & certus, de quo nulla posset esse dubitatio, pontifex deligeretur. Quamvis autem Joannes XXIII. Synodum congregasset, seque pontificatu cessurum promisisset, si Gregorius & Benedictus se vellent abdicare, tamen mutato consilio clam noctu, pontificiis insignibus abjectis, Constantia discessit, & se in oppidum quoddam ducis Austriæ, cujus auxilium imploraverat, metu perterritus recepit. Tulit graviter Synodus Joannis discessum, acerbeque in eum invecta est. Fuerant Joanni præterea multa objecta crimina, de quibus continuo patres cognoverunt, judiciorumque ordine servato, primo quidem cum a pontificatus administratione removerunt: paucis vero post diebus postrema lata sententia, eidem pontificatum abrogarunt. Tulit Joannes moderate, atque adeo suo assensu Synodi sententiam comprobavit. Ac ne qua unquam dubitatio posset existere, de jure suo sponte decessit, seque pontificatu abdicavit. Atque ita est Joannis ad exitum causa perducta. Hæc acta sunt, usque ad actionem XII. quæ habita est quarto Calendas Junii, anno MCCCCXV.

b Bulla convocationis Concilii, quæ in prima sess. continetur.

c sess. 1. in princip.

Præterea [d] errores Joannis Wicleffi & Joannis Hus examinati sunt, eorumque causa doctissimis hominibus commissa: qui cum attente libros eorum legissent, multa in iis repererunt a religione Christiana aliena: in primis vero apud Wicleffum quadraginta quinque, & apud Joannem Hus triginta articulos pernicioſos, etsi non omnes in eodem impietatis gradu versarentur, aliique essent aliis deteriores, tamen in omnibus pestiferum latebat virus, omnesque salutari ecclesiæ doctrinæ aut omnino, aut aliqua certe ex parte adversabatur. Quare Synodus articulis in medium prolatis, non solum libros damnavit, eorumque lectionem Christianis omnibus interdixit, verum etiam auctorem ipsum inter hæreticos retulit, atque anathemate perculit, & ejus ossa jussit, si quo modo agnosci possent, e sepulcro eruta concremari. Porro cum ipse Joannes Hus Constantiam venisset, ut Wicleffi hæreses & suas coram patribus tueretur, ac principio assentiri Synodo se velle dixisset; deinde tamen ad ingenium rediens, suos & Wicleffi errores defendere, quam veram ecclesiæ doctrinam sequi, maluit; in illisque persistens, a patribus de hæresi damnatus, vivus exustus est. Accessit ad idem Concilium Hieronymus de Praga, ejusdem Joannis socius, & eorumdem errorum propugnator acerrimus. [e] Huic fidem publicam postulanti Concilium dedit, salva tamen justitia (hæc enim sunt verba Synodi) quibus verbis eidem, nisi ab hæresi discedet, aperte supplicium minabatur. Ergo Constantiam profectus, primo quidem palam hæreses detestatus, fidemque catholicam confessus est: sed paulo post ad pristinos errores [f] reversus, eamdem Wicleffi & Joannis Hus doctrinam a Synodo jam damnatam (una tantum re excepta) defendere ausus, statim suæ temeritatis & audaciæ pœnas justas debitasque persolvit. Hæc acta sunt in hæreticorum causa, quæ ut non eodem tempore sint omnia gesta, tamen cum ejusdem sint generis, consimul ea conjungere consentaneum visum est.

d Sess. 8. & 15.

e Sess. 6.

f Sess. 19.

g Sess. 21.

Restat jam, ut aliæ Synodi res gestæ in medium breviter primo afferantur. Post sententiam contra Joannem XXIII. latam, omnia magna ex parte feliciter evenere. Gregorius enim vir bonus & pius paucis post diebus, cum ecclesiæ statum videret, religione obstrictus, Joannem Dominicum cardinalem Ragusinum, & Carolum Malatestam virum clarissimum Constantiam misit; nec solum auctoritatem suam interposuit, ac per hos legatos Synodum suo nomine comprobavit, verum etiam per eumdem Carolum, cui hanc rem totam commisit, magna omnium approbatione pontificatum deposuit. Accepit ex ea re Concilium eximiam voluptatem, cum videret duas jam partes inter se conjunctas, tantumque reliquam esse tertiam Benedicti, eamque solam obstare, quominus

ANNO CHRISTI 1414.

minus negotium gravissimum ad exitum perduceretur. Quod autem suspicarentur patres ex iis quæ viderant, Benedictum non facile cessurum, omnes nervos in eo contenderunt, ut pertinacem ejus animum expugnarent. Quare, cum summa esset eo tempore Sigismundi imperatoris auctoritas, synodus [a] ipsum magnopere rogavit, ut ecclesiæ susciperet patrocinium, & ipsemet cum legatis Concilii Benedictum adiret, & ad officium cohortaretur. Quod si eum adducere minus posset, Ferdinandum certe Aragoniæ regem, qui præter ceteros Benedicto favebat, & alios qui eumdem ut verum pontificem venerabantur, ab ipso Benedicto avertere, & ad delendam insignem illam maculam, & ad ecclesiam uno omnium consensu in antiquum statum restituendam, conaretur impellere. Susceperat jam antea Sigismundus negotium, egeratque per litteras cum ipso Ferdinando Aragoniæ rege, ut Nicæam Provinciæ urbem ambo convenirent, ad eamdemque Gregorius & Benedictus accederent: tum vero etsi Gregorius plane jam suo officio satisfecerat, unaque tantum Benedicti pars Synodo repugnabat, non solum Sigismundus iter aggressus est, verum etiam cum Ferdinandus gravi ac diuturno morbo laborans, nullo modo ad Nicæam venire posset; imperator clarissimus, cui ecclesiæ dignitas cara in primis erat, purpura & majestate imperatoria indignum non putavit in Hispaniam se conferre, ac regem auctoritate & potentia inferiorem, cum tam longe abesset, quoniam ita ecclesiæ expediebat, intra Aragoniæ fines convenire. Erat Ferdinandus eo tempore Perpiniani, quod oppidum ut sit in regni Aragoniæ ditione, tamen citra montes Pyrenæos in Gallia Narbonensi situm est. Ibi Sigismundus una cum sex Concilii legatis, quorum princeps erat Jacobus Turonensis archiepiscopus, magnifice ac regio apparatu acceptus, statim cum rege Ferdinando de negotio egit: deinde cum Benedicto, qui ejusdem Ferdinandi opera Perpinianum venerat, atque inibi tum diu diversabatur. Obsecrarunt eum reges ac legati, ut ecclesiæ aliquando consuleret: & quoniam nihil præter ipsius voluntatem detestabili pesti depellendæ tunc obstabat, daret ipse quoque manus, tribueretque hoc summum ecclesiæ beneficium, ejusque utilitatem, ut virum Christianum decet, nomini & insignibus pontificis anteferret. Restitit usquequaque Benedictus, nullisque unquam precibus moveri potuit: atque adeo cum causam suam defendendam suscepisset, septem horas in tuendo suo jure & explicando consumpsit. Tantum attulit fastidium omnibus, præsertim vero Ferdinando, summa illa dura hominis pertinacia, ut Benedictus pertimuerit, ne sibi forte aliqua vis afferretur. Quapropter noctu clam ad Colliberis portum, in quo duas ipse triremes promtas habebat, celeriter profugit, ac statim portu solvens, Peniscolam navigavit. Est Peniscola oppidum Hispaniæ citerioris apud Ilercaones non longe ab urbe Dertosa, quod oppidum ferme undique mari alluitur. Ibi Benedictus arcem habebat loci natura, militum præsidio, omnique rerum genere munitissimam. In ea inclusus deinceps vitam egit, nihilque amplius de abdicatione, aut de synodo audire voluit: & quamvrs ab omnibus regibus & provinciis desertus, ad extremum tamen usque spiritum retinuit pontificatus insignia. Interea Ferdinandus rex, singulari Benedicti contumacia commotus, ab eo discedere decrevit: neque cum aliis regibus ac principibus qui Benedicti partes sequebantur, quamprimum communicata, prope omnes Ferdinandi consilium summo consensu comprobarunt; omniumque nomine missi sunt legati Narbonem, ubi Sigismundus negotii exitum expectabat. Cum igitur Narbone concordiæ conditiones essent a regum legatis propositæ, eas continuo Sigismundus, & episcopi qui cum eo venerant, acceperunt; Synodusque ipsa Constantiensis, ad quam delatæ sunt, easdem sine ulla cunctatione approbavit [b]: & quia longum esset omnia hujus concordiæ capita commemorare, satis erit proferre præcipua. Illud igitur primum inter regum legatos & Synodum convenit, ut omnia decreta quæ a ceteris pontificibus, atque a Synodo Pisana prius, postea vero a Constantiensi contra eos qui Benedictum tanquam verum pontificem coluerunt, sunt constituta, rescinderentur, & irrita essent. Deinde ut ea quæ Benedictus ut pontifex suis concessisset, a Synodo confirmarentur. Præterea ut cardinales Benedicti, si ad Synodum venirent, in numero cardinalium essent, idemque honor eis haberetur, qui veris cardinalibus haberi solet. Item ut ministris Benedicti, qui ab ipso deficerent, honesta aliqua ratione Synodus provideret. His rebus ita constitutis, legati Alphonsi regis Aragoniæ, qui in locum patris Ferdinandi nuper demortui successerat, ac deinceps aliorum regum, Constantiam venerunt, ac tum ipsi, tum multi episcopi & abbates Hispani, aliique viri summa auctoritate præditi se (ut in pactis cautum erat) cum Synodo conjunxerunt. Erat jam tum Concilium Constantiense generale, cum trium patrium, in quas ecclesia fuerat antea distracta, concursus factus esset; videbaturque jam schisma magna ex parte sublatum. Sed ne ullus scrupulus amplius resideret, antequam pontifex verus at certus designaretur, voluerunt patres de negotio Benedicti cognoscere, eique, nisi se ipse prius abdicaret, causa cognita, pontificatum abrogare. Fuit itaque Benedictus in jus vocatus: [c] sed contempsit ipse tum Synodum, tum ejus edictum, neque unquam adduci potuit, ut adesset, aut quidquam responderet. Quare Synodus hominis insolentiam graviter ferens, servata omni ex parte judiciorum forma, in Benedictum animadvertit, sententiaque lata ipsum de variis criminibus damnavit, atque anathematis pœna prius mulctatum, omnino a pontificatu dejecit. Post hanc sententiam communi omnium consensu confirmatam, cum nihilo jam prohibere videretur, quo minus pontifex ecclesiæ præfici posset, statim patres [d] se ad ejus electionem compararunt, & ad eos cardinales, qui tunc Constantiæ aderant, alios xxx. viros probos & eruditos adjunxerunt, quos suffragii jus in ea tantum electione habere voluerunt. Ingressi sunt hi in conclave sexto Idus Novembris, & sexto post die pontifex renunciatus est Otho Columna patria Romanus ex illustri Columnensium familia natus, vir prudentia & pietate insignis, qui quod in feriis sancti Martini esset electus, ab eo voluit nomen accipere; atque ita Martinus quintus est appellatus. Ceperunt patres omnes mirificam ex ea re lætitiam, tum quia sublato schismate pontifex jam certus erat electus, tum quia Martinus præter ceteros illo munere dignissimus videretur. Mansit pontifex Constantiæ amplius quam quinque menses: quo toto tempore quamquam generale Concilium sine dubio & maximæ auctoritatis fuit, cum Martinus pontifex maxi-

[a] Sess. 16. & 17.

[b] Sess. 20. & 21.

[c] Sess. 23. 24. 29. & seqq.

[d] Sess. 40. & 41.

mus

ANNO CHRISTI 1414.

mus illi præeſſet, non tamen multa extant ipſius Concilii decreta. Tandem anno 1418. cum jam patres qui ab initio venerant, quatuor annos & ſex menſes Conſtantiæ traduxiſſent, reſque ipſa poſtulare videretur, ut abſoluto negotio cujus cauſa venerant, & conſtituto gregis univerſi paſtore, ad ſuas ipſi quoque oves paſcendas redirent, decimo Kalendas Maji Concilium pontificis juſſu, maximaque patrum omnium conſenſione eſt ad exitum perductum. Cujus Concilii decreta, quæ ad fidem declarandam pertinent, hæreſeſque damnandas, ſua auctoritate Martinus pontifex confirmavit. [a] Verumtamen, quia multa reſtabant adhuc præcipue de Chriſtianorum moribus corrigendis; ea omnia in proximam Synodum reſervata ſunt: quam jam tum Martinus indixit, [b] & poſt ſeptem annos Ticini congregari juſſit. Synodo abſoluta Martinus in Italiam venit, Florentiæque aliquamdiu diverſatus, tandem Romam ſe recepit, ubi reliquam vitam egit. Ac de Concilio quidem Conſtantienſi hactenus.

a Seſſ. ult.

b Seſſ. 45.

Quoniam autem hujus exitioſi ſchiſmatis quod in ea Synodo fuit oppreſſum, adhuc ſuperfuerunt ſcintillæ nonnullæ, quæ magno labore ſunt extinctæ; reliquum eſt, ut de his mentio breviter fiat. Ac primum quidem illud liquet, Gregorium & Joannem XXIII. [c] vel potius Angelum Corarium & Baltaſſarem Coſſam, nullam poſtea eccleſiæ moleſtiam exhibuiſſe. Angelus enim, ante quam Concilium abſolveretur, ex vita diſceſſit: Baltaſſar vero cum in carcere ſervaretur, tandem cuſtodibus pecunia corruptis evaſit, Florentiam venit, ſeque ad Martini pedes ſupplex abjecit; a quo benigne exceptus, & in cardinalium collegium cooptatus, paulo poſt in eadem urbe morbo conſumptus eſt, & magna funeris pompa inibi in ſancti Joannis templo ſepultus. At vero Benedictus XIII. ſive Petrus de Luna, ſeptem annos poſt Synodum Conſtantienſem vixit, neque unquam pontificis nomen depoſuit: immo vero cum eodem tempore Alphonſus Aragoniæ rex bellum graviſſimum in Italia cum Ludovico Andegavenſi gereret, ac Martinus in partes Ludovici propendere videretur, iratus pontifici Alphonſus dedit operam, ut cardinales duo, qui reliqui erant poſt obitum Benedicti, pontificem alterum deſignarent: Delegerunt ipſi Ægidium Munionem canonicum Barcinonenſem, cui Clementi VIII. nomen fuit. Idem cardinales creavit, & alia obiit munera pontificia. Sed poſtea cum idem Alphonſus in gratiam cum Martino rediiſſet, facili negotio ſchiſma eſt omnino ſublatum. Nam Alphonſus Borgia vir optimus ac prudentiſſimus, qui paucis poſt annis factus eſt pontifex maximus, tunc ad hoc negotium delectus, egit cum hoc Clemente, ac deinde Petrus cardinalis Fuxenſis: tantumque uterque apud eum ſua opera & auctoritate potuit, ut Clemens ſponte ſe pontificatu abdicarit. Conjecti ſunt in vincula duo illi cardinales qui eum delegerant, quia nunquam errorem deponere, neque Martino vero pontifici obtemperare voluerunt. Atque ita demum ſchiſmatis incendio omni ex parte reſtincto, & Martinus unus clavum ſecurus eccleſiæ tenuit, & ipſa ſummam tranquillitatem ac pacem optatiſſimam conſecuta eſt.

c Plat. in Joan. 23. & Mart. V.

ANNO CHRISTI 1414.

DECRETA ET ACTA.

ANNO CHRISTI 1414.

CONCILII CONSTANTIENSIS.

PRÆFATIO, Ex prima editione facta Hagenoæ, anno MD.

Sacrosancta generalis Synodus Basilienſis in Spiritu ſancto legitime congregata, univerſalem eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei memoriam. Quoniam facile labitur humana memoria, & proclivis eſt hominum curſus ad novitates, ad regimen Dominici gregis feliciter & votive dirigendum maxime pertinere dignoſcitur, ut univerſalium geſta Conciliorum, ſub ſtabilis approbatione teſtimonii ad poſteritatis memoriam pandantur, & in communi notitia teneantur. Namque cum ſæpe caſus eveniant, quorum ſimiles conſtat apud antiquos fuiſſe deciſos; utile quidem eſt ſcire, quale fuerit eorum, qui nos præceſſerunt, de ſimili re judicium. Et cum plerumque in rebus dubiis ad utramque partem rationes plurimæ adducantur; ad tollendas lites & contentiones, opportuna cernitur veterum auctoritas: & quæ ab antiquo facta legitur, ſanctorum definitio Patrum. Sic enim ſcriptum eſt: Interroga generationem priſtinam, & diligenter inveſtiga patrum memoriam. *Et iterum:* Interroga patrem tuum, & dicet tibi: majores tuos, & annuntiabunt tibi. *In Conciliis præterea generalibus errores adverſus ſanctam fidem pro tempore inſurgentes reprobantur, determinantur quæſtiones ad catholicam fidem pertinentes; qua denique, & qualiter intelligenda ſint divina mandata, declarant. Et quod illis proprium eſt, per ea ſacri canones eduntur, qui conſtringentes hominum vitas ſciri ab omnibus debent; ut præſcripto eorum manifeſtius cognito, vel inhibita declinent, vel permiſſa ſectentur. Hæc autem aliaque plurima attendentes, rem utilem & admodum fructuoſam eſſe cognoſcimus, magnæ Conſtantienſis Synodi, quæ ad extirpationem ſchiſmatis, hæreſum, & errorum, ac reformationem eccleſiæ in capite & in membris fuiſſe dignoſcitur congregata, geſta in unum, de quo nemo ambigere habeat, ad perpetuam rei memoriam, librum redigi. Namque cum plurima ibidem negotia & digna memoratu peracta fuerint, quis non illa collaudet ad poſteritatis memoriam recondi perpetuam? Quis non operæ pretium duxerit ſciri ab omnibus Chriſti fidelibus, quomodo ſancta Conſtantienſi Synodo operante, Eccleſia catholica, quæ per quadraginta fere annos horrendo ſchiſmate diviſa fuerat, ad perfectam unitatem pacis rediit, felicis recordationis Martino Papa V. ad ſummum Apoſtolicæ ſedis apicem aſſumpto? Quis determinationes & decreta illius Synodi, per declarationem auctoritatis univerſalis eccleſiæ & generalium Conciliorum eamdem repræſentantium, pro exſtirpatione prædicti ſchiſmatis, pro eliminatione hæreſum & errorum, ac pro reformatione eccleſiæ in capite & in membris edita, non libenter audire & cognoſcere velit? Nempe nos magnam atque evidentem utilitatem & cognitione geſtorum illius ſanctæ Synodi reſultare perſpicientes, ac volentes ſaluti publicæ & communibus conſulere commodis, decreta ibidem facta ex actibus ejuſdem Concilii extrahi & colligi, ac fideliter conſcribi; Bulla quoque ſeu plumbo hujus ſacri Concilii Baſilienſis communiri, adhibitis ſingulis ad id neceſſariis, voluimus & mandavimus. Ad cujus operis conſummationem dilectiſſimos Ludovicum ſanctæ Suſannæ, & Joannem ſancti Calixti, S. R. E. presbyteros cardinales, venerabiles Guillelmum Vercellenſem, & Thomam Dunckeldenſem epiſcopos; nec non dilectos eccleſiæ filios, Thomam de Corcellis, & Martinum Boniſlii, in Theologia magiſtros, & Joannem de VVathenſtein, archidiaconum Zagabienſem, Decretorum doctorem, ordinavimus & deputavimus. Ipſi autem commiſſioni noſtræ multo tempore diligenti cura vacantes, juxta noſtrum mandatum, extraxerunt & collegerunt, ac fideliter conſcribi fecerunt, decreta & geſta nonnulla præfati ſacri Concilii Conſtantienſis, in unum redigentes volumen; quorum tenores ſequuntur, & ſunt tales:*

Job. VIII. 8. Deut. XXXII. 7.

ANNO CHRISTI 1414.

ACTA SACRI GENERALIS CONSTANTIENSIS CONCILII

ANNO CHRISTI 1414.

Verius Compendium Actorum, ut in præfatione dictum eſt.

Edidit Labbeus Conſtantienſis Concilii Acta ex prima editione facta Hagenoæ anno 1500. ad exemplar Baſilcenſis Synodi juſſu confectum, cum additionibus ex MS. Laurentii Surii Carthuſiani; ad calcem vero voluminis pro actorum hujus Concilii appendice exhibuit Excerpta viri cl. Felicis Contelorii ex pluribus Mſs. codicibus, quæ olim ad eum tranſmiſerat Eminentiſſ. Franciſcus Barberinus S. R. E. Cardinalium decanus, tum & excerpta prolixiora ex MS. Cardinalis Capranicæ, ſuis quæque locis inſerenda. His Arduinus appoſuit ſubinde varias lectiones ex collatione facta & cum aliis Mſs. mox appellandis, & cum antiquiſſimo codice MS. Card. Capranicæ, unde diverſæ lectiones ad eum ſunt Roma tranſmiſſæ, & præterea adjecit excerpta ex Mſs. quibus uſus eſt Emmanuel Schelſtrate, olim bibliothecæ Vaticanæ præfectus, in tractatu de ſenſu Decretorum Concilii Conſtantienſis, & additiones ex Mſſ. Brunſvicenſi, Lipſienſi, Volfenbuttellenſi, Gothano, aliiſque bibliothecæ Ceſareæ nuper in Germania editis. Hæc omnia nos diligenter, nonnullis inſuper ex præfatis Mſſ. Germanicis adjectis, repræſentamus: primam porro editionem Italico charactere; reliqua omnia Romano, præmiſſo tamen indice, ut ſolemus, iis omnibus, quæ Labbeanæ editioni addita ſunt.

Ex prima editione.

IN *nomine ſanctæ individuæ Trinitatis. Hic liber continet ordinationes, ſtatuta, conſtitutiones, decreta, & alia acta & geſta in generali Conſtantienſi Concilio, præſidente ſanctiſſimo in Chriſto patre & domino noſtro domino Joanne divina providentia Papa viceſimo tertio recollecta, viſa & ordinata per nos protonotarios, notarios & ſcribas infra ſcriptos, ad id per eumdem dominum noſtrum Papam, ipſo approbante Concilio, deputatos, ſub annis Domini, indictione, pontificatu, menſibus, & diebus inferius annotatis.*

Introitus Papæ Joannis XXIII. ad Conſtantiam.

In nomine domini noſtri Jeſu Chriſti, anno a nativitate ejuſdem milleſimo quadrigenteſimo decimoquarto, indictione ſeptima, die Lunæ, quinta menſis Novembris, pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto patris & domini noſtri domini Joannis divina providentia Papæ viceſimitertii anno quinto, præfatus ſanctiſſimus dominus noſter Papa, qui alias continuando Piſanum generale Concilium, ſtatuit ipſum Concilium iterum convocandum ad hanc civitatem Conſtantienſem: quam civitatem, die Dominica xxviii. menſis Octobris proxime decurſi, ſolemniter & honorifice intravit; & ita convocavit ad primum diem hujus menſis, ut patet per litteras Apoſtolicas, de quibus infra in ſeſſione diei a ſextædecimæ hujus menſis fit mentio. Sed propter celebrationem feſti Omnium ſanctorum, & commemorationem defunctorum, ad diem ſabbati tertiam, & deinde ipſam tertiam ex certis cauſis diſtulit ad hanc diem.

a *M. Brunſvic. Lipſ. & Goth.* quintædecimæ.

In ipſa tamen die omnium Sanctorum dum idem dominus noſter miſſarum ſolemnia celebraret, inter ipſa ſolemnia facto ſermone ad clerum per egregium doctorem decretorum dominum Joannem b *Volim, per reverendiſſimum in Chriſto patrem dominum Franciſcum, ſanctorum Coſmæ & Damiani diaconum Cardinalem, lecta fuit ſchedula hujus tenoris, videlicet.*

b Polim. *mſ. Lipſ. al.* Polui.

Ad laudem omnipotentis Dei, & incrementum ſtatus, tranquillitatis, & pacis univerſalis eccleſiæ ſanctæ Dei. Cum ſanctiſſimus dominus noſter dominus Joannes divina providentia Papa XXIII. paterna pietate reſpiciens in civitate Laudenſi, v. Idus Decembris, pontificatus ſui anno c *v. continuando ſacrum Piſanum & generale Concilium ſuper reformatione ſtatus ejuſdem eccleſiæ, de venerabilium fratrum ſuorum ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium Concilio indixerit iterum generale Concilium hujuſmodi celebrandum in hac civitate Conſtantienſi provinciæ Maguntinenſis, in proximo Kalendarum Novembris inchoandum, ipſum Piſanum Concilium rurſum continuaturus, intimat de eorumdem fratrum conſilio, quod* d *intrabit dictum futurum Conſtantienſe Concilium, Deo favente, die ſabbati de mane proxime futura, in hac eccleſia Conſtantienſi, (cum Miſſarum, ſermonis ac proceſſionum celebratione in talibus conſuetorum. Datum Conſtantiæ) Kalendis Novembris, pontificatus ejuſdem Domini noſtri anno quinto,*

c Quarto, *mſſ. Brunſvic. Lipſ. & Goth.*

d Initiabit, *mſ. Goth. Inclusa parentheſi non ſunt in edit. Hagen. ſed ſunt in mſſ. tribus proxime appellatis.*

A Inchoatio ſacri Concilii Conſtantienſis.

Item dominus noſter Papa ipſa die quinta, pro felici inchoatione dicti Concilii præmiſſa ſolemni proceſſione, adſtante cum mitris & habitibus pontificalibus, tam reverendiſſimorum dominorum Cardinalium, quam Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, electorum abbatum, & aliorum prælatorum cœtu copioſo, Miſſam de ſancto Spiritu in eccleſia Conſtantienſi ſolemniter celebravit: & per religioſum virum fratrem Joannem de e *Vercellis, ſacræ theologiæ magiſtrum, Priorem prioratus de* f *Pamonte, Bellicenſis diœceſis, Procuratorem ordinis Cluniacenſis, pronunciatus eſt ſermo ad clerum, pertinens ad materiam & propoſitum. Et reverendiſſimus pater Dominus Franciſcus, ſanctorum Coſmæ & Damiani diaconus Cardinalis prædictus, ex pulpito ligneo* g *quod aſcendit, hæc verba alta & intelligibili voce protulit, ſcilicet:* Sanctiſſimus dominus noſter Papa, ſacro approbante Concilio, ſtatuit ſeſſionem tenendam die Veneris XVI. hujus menſis. *De & ſuper quibus omnibus & ſingulis magiſter Joannes de Scribanis, procurator fiſci, alta & intelligibili voce per protonotarios domini Papæ, & clericos, & notarios cameræ Apoſtolicæ, petit fieri publicum & publica inſtrumenta ad perpetuam rei memoriam.*

e *Al.* Vincellis, *mſſ. Lipſ.* Urzellis.

f Immonte *mſ. Lipſ.*

g *Mſſ. tres,* quem.

Ex mſ. card. Capranicæ.

Origo generalis Concilii Conſtantienſis ex Piſano Concilio cœpit. Cum enim magnum, & horrendum ſchiſma, quod cœpit in Urbe poſt obitum Gregorii XI. anno domini milleſimo trecenteſimo ſeptuageſimo octavo, jam triginta annis duraſſet, per tumultum & oppreſſionem Romanorum electus fuit Bartholomæus archiepiſcopus Barenſis, qui ſe Urbanum ſextum nominavit. Deinde per eoſdem cardinales, qui ab eo receſſerunt, aſſerentes eum per metum electum, fuit electus Robertus cardinalis Gebennenſis, qui ſe Clementem ſeptimum nominavit. In his duobus conſtitutum eſt illud magnum & famoſum ſchiſma, cui nullum ſimile, neque temporis diuturnitate, jam enim trigeſimus ſeptimus annus agitur, neque cauſæ, neque rei dubietate, neque regnorum, & provinciarum diviſione præceſſit. Clementi obediverunt omnes Galliæ ab Alpibus incluſive uſque ad oceanum Britannicum, præter Flandriam, Hannoniam, Brabantiam & Leodium. Item omnes Hiſpani præter Portugalliam. Item Scotia. Item Cypria & Rhodus, Majorica & inſulæ ſubditæ Hiſpaniæ, & tandem Janua, & Leodium. Urbano vero cetera regna & provinciæ, utpote Italia cum ſuis inſulis, omnes Alamaniæ, Bohemia, Hungaria, Polonia & Anglia. Urbanus ſedit Romæ, Clemens Avenione. In parte Romana uſque ad iſtud Concilium fuerunt quatuor, Urbanus VI. Bonifacius IX. Innocentius VII. & Gregorius XII. qui vivit, & dictus Angelus Corario de Venetiis. In parte Avenionis duo tantum, Clemens prædictus VII. dictus Robertus de Gehennis, qui ſedit XVI. annis paucis diebus minus, & Benedictus XIII. dictus Petrus de Luna de Aragonia, qui adhuc vivit. Cum autem dictum ſchiſma triginta annis duraſſet, & præfati Benedictus & Gregorius, pro unione eccleſiæ cedere promiſiſſent & juraſſent, aſſignato loco Saonæ ad conveniendum pro ceſſione inſtante tempore conventionis, tot & tantas difficultates præſtandarum

ANNO CHRISTI 1414.

darum ſecuritatum uterque per colluſionem invenerunt, quod non convenerunt. Quibus per cardinales utriuſque obedientiæ conſideratis, iidem cardinales ab eis receſſerunt, & Petrus de Luna dictus Benedictus fugit in Aragoniam ad Perpinianum de Portu Veneris propter metum regis Francorum qui jam ſibi ſubtraxerat obedientiam. Angelus autem dictus Gregorius retroceſſit Senas. Tunc præfati cardinales utriuſque obedientiæ convenerunt, & concorditer Piſanum Concilium convocarunt, in quo dicti Benedictus & Gregorius fuerunt depoſiti de ſummo pontificatu, & elegerunt in Papam cardinalem Mediolanenſem Petrum de Candia de ordine Minorum, oriundum de Creta, quæ Candia dicitur, de qua ſe cognominavit, famoſiſſimum theologiæ doctorem Pariſienſem, qui ſe Alexandrum nominavit. Verum præfatis Petro de Luna omnes Hiſpaniæ præter Portugalliam, Angelo verum regnum Siciliæ, Neapolitanum, & Carolus de Malateſtis cum terris quas tenebat, & omnes duces Bavariæ, atque archiepiſcopus Treverenſis & terræ illius ſubjectæ obediverunt, dicta depoſitione non obſtante. Rex tamen Siciliæ Ladislaus poſtea illum Angelum repulit, & venit ad obedientiam Joannis XXIII. de quo infra, per certa pacta inita inter illos. Qua electione Alexandri facta, Piſis illud Concilium fuit, & per eumdem Alexandrum, illo approbante Concilio, continuatum ad triennium; locum autem & diem ſummus pontifex, qui tunc foret, eligere & ſignificare debeat. Præfatus Alexander anno vix completo a ſua electione obiit Bononiæ, & electus fuit iſte Joannes XXIII. cardinalis dictus ſancti Euſtachii, legatus in Bononia dictus Balthaſar Coſſa de Neapoli. Quam electionem fuiſſe vitioſam fama eſt, & quantum ad merita perſonæ certum. Idem Joannes XXIII. proſequens continuationem dicti Piſani Concilii inſtante biennio convocavit Concilium generale Romæ ad primam Aprilis anno milleſimo quadrigenteſimo *a* viceſimo ſecundo: ſed tam propter loci diſtantiam, tam propter viarum pericula, cum undique prope Romam bella gererentur, nec erat tutus acceſſus, nullus de extra curiam acceſſit: quæ impedimenta idem Joannes Papa, ut dicebatur, & creditur a multis, procurabat, & fovebat, ne fieret Concilium. Demum Roma capta, curiaque repente fugata per Ladislaum Siciliæ regem, non ſine latiſſima culpa dicti Joannis Papæ, ipſoque cum curia ſua ſtante Florentiæ, ſereniſſimus princeps Sigiſmundus Romanorum & Hungariæ rex miſit ad eumdem Papam legatos, poſtulans ſibi dari poteſtatem Concilium generale, & eligendi locum & tempus. Cardinales autem videntes quod idem Papa refugiebat Concilium generale, tantum inſiterunt apud eum, quod miſit ad eum Curiæ in Italia cardinales de Chalanco & Florentinum, cum poteſtate eligendi locum & tempus celebrandi Concilium, de conſilio & conſenſu dicti regis. Et ita elegerunt Conſtantiam, & diem Kalendarum Novembris anni MCCCCXIV. & pontificatus ejuſdem domini Joannis IV. *b* ſtatuerunt que diem cum rege in menſe Novembris anni decimitertii, quo Papa & idem rex convenerunt in civitate Laudenſi. Et ita convenerunt cum omnibus cardinalibus: ibique Papa in generali conſiſtoro, rege præſente, generale hoc Concilium Conſtantienſe ad Kalendas prædictas decrevit convocandum, & convocavit decretis litteris Apoſtolicis ſuper hoc, quarum tenor talis eſt, *ut infra in ſeſſione* 1.

Poſt hanc decretam convocationem Concilii, Papa cum ſua curia in principio Quadrageſimæ rediit Bononiam, & in menſe Auguſto ſequenti mortuus eſt Ladislaus regnum Siciliæ tenens: qui, ut præfertur, Romam ceperat, cum toto patrimonio & terris eccleſiæ præſertim in Tuſcia occupabat: propter quod idem dominus noſter Papa Joannes XXIII. voluit adire Urbem, ad illam & terras eccleſiæ recipiendas. Sed cardinales ſentientes, quod ſi illuc irent, non reverterentur ad Concilium, & idem Concilium non fieret, neque procuraretur unio & reformatio eccleſiæ, unde pene ſecutura timebatur magna eccleſiæ deſtructio; fortiter reſtiterunt, & concorditer inſtiterunt verbis & ſcriptis, quod negotia ſpiritualia & eccleſiaſtica, videlicet Concilium ageret in perſona: temporalia vero per vicarios & legatos. Quibus, licet non libenter, annuit. Et prima die Octobris de Bononia iter cepit ad Conſtantiam: tranſiens autem per Meronam oppidum ducis Auſtriæ Frederici, pepigit ibi cum eo fœdus: & mediantibus pecuniis idem dux promiſit ſibi ſecuritatem, etiam in Conſtantia, & illum tenere ſecurum & liberum. Et quoniam vellet eum extra Conſtantiam ponere, & tenere ſecurum & liberum contra omnes, prout hæc idem dominus noſter Papa poſtea aperuit in Conſtantia, ut in ſequentibus apparebit: ex quo jam perpendi poterat quod idem dominus Papa non ſincero animo procederet ad Concilium.

ANNO CHRISTI 1414.

Ex collectione Barberiniana: & mſſ. quatuor Vindob quibus uſus eſt D. Schelſtrate.

IN hoc igitur generali Concilio Conſtantienſi, in quo agendum fuit de pace & unione perfecta eccleſiæ, ſecundo de reformatione illius: a principio Novembris anni Domini *c* XIX. quo ibi Papa & collegium non erant, uſque ad finem Januarii, nihil omnino actum eſt, neque factum de materia unionis, quoniam apud aliquos erat morbus, *Noli me tangere*. Illi autem qui agere cupiebant pro abſentia Gallicorum & Anglicorum, in quibus apud omnes maxima ſpes erat, tangere non audebant. *d* Iterum autem pauca præparatoria acta ſunt per aliquos cardinales deputatos, ſed ſemper in concluſione fuerunt præpediti.

c Ita mſ. cod. ſed manifeſto errore, pro MCCCCXIV.

d mſſ. *Interim tamen.*

Schedula præſentata A. 1414. *Menſe Novemb. proxime a Feſto Martini, in Congregatione Doctorum in Theologia, ex parte* [1] *Papæ Johanni XXIII. dein oblata.*

Ex MS. Vindobonenſi.

Quia Chriſti fidelibus congregandis in Concilio generali dari debet plena ſecuritas, & ſecura libertas, ut ſit animus in conſulendo liber juxta verbum Saluſtii: ideo ad hunc finem, & ut in rebus agendis ordo debitus obſervetur, illa expedire videntur, quæ ordinarie ponuntur.

Primo, quod per Concilium deputentur certi notabiles viri, qui ſint procuratores Concilii, & promotores rerum agendarum, videlicet ſuper pace & integratione eccleſiæ, & unionis, & ſuper ejus univerſali reformatione tam in capite, quam in membris. Sic enim decretum fuit in Concilio Piſano. Ubi etiam tales Procuratores ſeu promotores fuerant deputati.

Item, cum prædictis deputandis dentur certi notabiles viri, tam in divino, quam in humano juribus periti, qui eſſent conſiliarii, ſeu directores rerum agendarum, & quorum conſilio dicti procuratores habeant omnia deliberanda proponere, & promovere, ut in ſeſſionibus ſuper propoſitis in deliberando brevius & ordinatius procedatur, ſicut in Concilio Piſano.

Item, quod inter duas ſeſſiones dicti conſiliarii & promotores, de pluribus Nationibus eligendi, ut excludatur acceptio perſonarum, debeant certis diebus convenire ad audiendum omnes & ſingulos, qui ſuper unione & reformatione Eccleſiæ aliqua verbo vel ſcriptis voluerint exponere, in Concilio proponenda. Ut in talibus evitetur confuſio, & ordo conveniens ſervetur; nec aliquis, quantumcumque parvus, ab audientia excludatur, quia ſæpe Deus revelat parvulis, quæ Chriſto teſte abſcondit a ſapientibus.

Item, in ſeſſionibus ſuper propoſitis per dictos promotores ſervanda erit debita gravitas in deliberando. Ut quod

a forte, *duodecimo*, eſt legendum.

b Forte deeſt, *quinti*.

Bulla eſt convocationis Concilii, quæ habetur infra ſeſſ. 1.

1. Sequentis ſchedulæ pars propoſita fuit Joanni P. XXIII. in generali congregatione die Jovis 14. Novemb. a. 1414 eodem Papa Johanne præſide habita proximo die ante ſeſſionem publicam.

ANNO CHRISTI 1414.

quod in una ſeſſione proponitur, in alia concludatur. Et in exequendo vota ſingulorum deputandi erunt quidam notabiles viri, & prælati, qui cum notariis vota recolligant, & publice referant, notando majorem & ſaniorem partem, ubi non eſſet publica concordia. Et in hoc, & in aliis præcedentibus notetur modus procedendi, quem ſervarunt Sancti Patres noſtri in Conciliis antiquis.

Item, dato bono ordine procedendi, agendum eſt de materia prævia tractanda: & videtur, quod inchoandum ſit ab unione, ſeu pace eccleſiæ, ſine qua vix fieri poterit reformatio in aliis utilis & generalis.

Prædicti quinque modi & articuli hujus ſchedulæ ſuper modo procedendi præſentati fuerunt coram Domino noſtro Papa in generali congregatione ex parte Theologicæ facultatis.

Item, quantum ad hoc, laborandum erit, quod propter renunciationem determinationis ſacri Concilii Piſani dicta unio fiat in perſona Domini noſtri Johannis Papæ *XXIII.* aliis duobus de Papatu contendentibus repulſis, juxta decretum Concilii prædicti. B

Item, quia dicta repulſio vel ejectio dictorum contendentium difficilis eſt per viam facti, laborandum eſt, quod fiat per viam ceſſionis liberæ, ſeu per viam reductionis.

Item, ad dictam ceſſionem facilius obtinendam, & quia eccleſia non claudit gremium redeuntibus, deliberandum erit, utrum ſtatuendum eſſet per Concilium: quod quicumque electus vel eligendus ſub præſenti ſchiſmate, ſi pro bono pacis attenta perplexitate materiæ vellet cedere, eidem provideretur de notabili & ſecuro ſtatu in Eccleſia Dei.

Item, expediens videtur, quod ex nunc ordinaretur dicta proviſio talis & tanta, quod de illo ſtatu quivis contendentium potius contentaretur, quam in litibus immortalibus ſtatum papalem erroneum redderet. C

Item, quod principaliter agenda primo tractarentur per deputatos informationibus variis & ſcriptis, & hoc ſuper reformatione univerſalis Eccleſiæ, de quibus poſtea Concilium informarent.

Item, ſi videretur, aliud Concilium in brevi celebrandum eſſe nimis ſumtuoſum & laborioſum, & partibus contendentibus, & ſuis obedientibus oneroſum, auctoritate dicti Concilii poſſet ordinari, quod certi notabiles prælati & perſonæ de diverſis nationibus & regnis uſque ad certum numerum, loco & tempore ex nunc declarandis, convenirent cum partibus contendentibus, vel eorum procuratoribus, & quod illi ſic congregati repræſentarent totum Concilium generale, ac quidquid definirent, eſſet perinde, ac ſi in Concilio eſſet factum. Et hoc non eſt juri divino aut humano contrarium, quod ſimile legitur a ſanctis Patribus eſſe factum. D

Item, ſi dicatur, quod forte ipſi principaliter contendentes in præmiſſis non conſentirent, dico, ſi contra tam juſtas & rationabiles vias exceperint, quod abſit, ex parte Concilii requirendæ ſunt obedientiæ, ut eos unanimiter amoveant. Qui ſi ipſorum ſuaſionibus acquieſcere noluerint, ex nunc prout ex tunc decernendi ſunt tamquam deſtructores eccleſiæ, & acriter coercendi. Quia in morbo peſtilentico eſt etiam cum cauterio providendum. De modo autem coertionis & proviſionis in caſu prædicto alibi eſt dictum.

Item, ſi dicatur: illis, quæ decernuntur in Concilio præſenti, dicti contendentes obtemperare non tenentur, quia, ut dicunt adulatores eorum, tu es verus Papa, & talis non tenetur ſequi deliberata decreta Concilii generalis: reſpondeo, quod iſte error pernicioſiſſimus, maxime in caſu præſenti. Quia ſecundum dictamen juris naturalis in quolibet corpore ligandum eſt caput, & modis omnibus coercendum, per membra cetera, ſi nitentur tyrannidem & rabiem exercere.

Item, ſi dicatur: Dicti contendentes forte in dicto Concilio multa promittent, quæ minime obſervabunt, & ſic hujus Concilii decreta debita executione carebunt; dico, quod iis fallaciis erit neceſſe providere, dando frœnum ſimulorum malitiæ effrenatæ, ſuper quo dabuntur, ſi opus fuerint, boni modi. A

Item, ſuper hoc, & omnibus præmiſſis conſideranda erit profeſſio, quam fecit Bonifacius VIII. ut ante fecerant prædeceſſores ſui, quæ ſi a ſucceſſoribus fieret, ea, quæ addenda forent, in præſenti Concilio definirentur, & per hoc provideretur multis inconvenientibus antedictis.

Item, ſi dicatur, quod forte dicti contendentes, ad iſtud Concilium non venirent, vel non ſufficienter mitterent, quid ergo alii ſine ipſorum præſentia vel conſenſu facere poterunt: hic dico, quod idem per omnia facere poterit Concilium, ac ſi illi perſonaliter intereſſent. Alioquin, ſi ad providendum tantæ neceſſitati Eccleſiæ expectaretur eorum præſentia vel conſenſus, nunquam fieret finis hujus facti & miſeriæ, quod abſurdum eſt dicere.

Item, quantum ad dominum noſtrum Papam Johannem, quia cum Rege Romano ſolemniter concordavit de loco & tempore Concilii, ipſum per ſuas litteras & nuncios Apoſtolicos & legatos quantum ad ſuam obedientiam denunciavit, & convocavit etiam alios ſibi non obedientes, Regem prædictum requiri fecit, & cum ſuo collegio magnis periculis, laboribus, & expenſis montes pertranſiit, ad civitatem Conſtantiam velut vir conſtantiſſimus approperando.

Item, quantum ad alios duos contendentes, idem Rex eis, & illis de ſua obedientia intimavit dictum Concilium, offerens eis ſalvum conductum, & omnimodam ſecuritatem pro ſe & ſuis obedientiis. Et ideo illorum abſentia ipſorum negligentiis & culpis imputanda eſt, & non in damnum & perniciem Eccleſiæ retorquenda.

Præmiſſa ſub correctione præſentata ſunt ſine allegatione rationum vel auctoritatum, gratia brevitatis. Et ſi aliqua revocentur in dubium, paratus ſum ea declarare, & ad objecta reſpondere.

SESSIO I.

Ex prima editione.

DIe Veneris decimaſexta menſis Novembris, anno, indictione & pontificatu, quibus ſupra, ſacra & univerſali Synodo in eccleſia Conſtantienſi, præſidente præfato domino Papa, ſolemniter congregata, celebrataque Miſſa de Spiritu ſancto per reverendiſſimum in Chriſto patrem dominum Jordanum epiſcopum Albanenſem, ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalem, de Urſinis vulgariter nuncupatum, cantatiſque litaniis, & aliis devotis orationibus pie porrectis ad Deum, idem dominus noſter Papa inchoans, Veritatem diligite, *Zachariæ cap.* VIII. *& adducens auctoritates novi & veteris teſtamenti, allocutus eſt Synodum, exhortans omnes ad meditandum, & ſolerter inſiſtendum ſuper ordinandis his, quæ ad eccleſiæ pacem & ſtatum pertinent. Quo ſermone perlecto, reverendiſſimus in Chriſto pater dominus Franciſcus, ſanctorum Coſmæ & Damiani diaconus cardinalis, Florentinus vulgariter nuncupatus, ſtans in thalamo eminenti, ubi dictus dominus noſter ſedebat, alta & intelligibili voce legit ſchedulam ſequentem, videlicet:* Zach. 8.

Joannes epiſcopus ſervus ſervorum Dei, ad futuram rei memoriam.

INtendentes ad exſecutionem eorum quæ per felicis recordationis Alexandrum Papam V. prædeceſſorem noſtrum in Piſano Concilio decreta fuerunt circa convocationem Concilii generalis iterum faciendam, dum alias præſens Concilium convocavimus per litteras noſtras, quarum tenorem hic duximus inſerendum. E

Ex mſſ. Cardin. Capranicæ, & tribus Germanicis.

Et cum ad hunc locum perveniſſet idem Cardinalis, rediit ad ſedem ſuam: & continuo litteræ Apoſtolicæ ſequentes alta & intelligibili voce per venerabilem virum Job de Reſti domini noſtri Papæ notarium, ſtantem in dicto thalamo, lectæ fuerunt, quarum talis eſt tenor:

Bulla

ANNO CHRISTI 1414.

Bulla convocationis Concilii.

Joannes Episcopus servus servorum Dei ad futuram rei memoriam.

AD pacem & exaltationem ecclesiæ, & tranquillitatem Christiani populi prompto corde & efficaci desiderio intendentes, ea libenter ordinamus & quærimus, per quæ hujusmodi pax & exaltatio tranquillitatis merito valeat a promereri. Dudum siquidem felicis recordationis Alexander Papa V. b antecessor noster, in sacro generali Pisano Concilio tunc præsidens, ex quibusdam magnis & arduis causis eumdem moventibus, ipso approbante Concilio, inter cetera decrevit, iterum generale Concilium extunc ad terminum per se vel successorem suum, in loco de quo sibi vel eidem successori videretur, fore solemniter convocandum. Idemque prædecessor ea quæ circa reformationem ecclesiæ expedienda restabant, pro tunc suspendit: ipsumque Concilium usque ad tempus triennii præfatum continuandum statuit, & prorogavit. Postmodum vero ipso Alexandro prædecessore, sicut Deo placuit, vita functo, nobisque divina favente clementia ad apicem summi apostolatus assumptis, dum tempus triennii ejusdem jam c advenerat, & nos per vestigia ejusdem predecessoris incedere, & ordinationem præfatam ab eo in Concilio, ut præfertur, factam puro corde & recta voluntate adimplere properaremus; quibusdam rationibus expressis animum nostrum moventibus, Concilium hujusmodi in Romana urbe, quæ paulo ante de manibus hostium recuperata, præsentiam nostram pro ipsius conservatione plurimum flagitabat, debito tempore convocavimus. Verum quia veniente postea tempore constituto, prælati & ceteri qui hujusmodi Concilio interesse debebant, nequaquam in tanto numero convenerunt, quantum rerum agendarum pondus & magnitudo requirere videbatur: nos post alias prorogationes per nos factas, tandem Concilium ipsum ad mensem Decembris nunc præsentem solemniter prorogavimus, ac celebrandum statuimus. Locum autem infra certum tempus reliquimus declarandum, ut interim super eo maturius consuleremus. Post hæc vero, infra dictum tempus nondum elapsum, per litteras carissimi in Christo filii Sigismundi, electi in regem Romanorum, & Hungariæ regis illustris, instantissime requisiti, ut non properaremus in declaratione hujusmodi loci pro Concilio faciendo; sed tam in declaratione loci prædicti, quam etiam in tempore dicti Concilii celebrandi supersedere vellemus, donec ipse nuncios suos super hoc instructos ad nostram præsentiam destinaret: nos votis ejusdem regis, quæ ex zelo devotionis, & puritate fidei emanare conspiciebamus, annuentes, adventum præfatorum nunciorum de venerabilium fratrum nostrorum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium, & prælatorum, qui Romæ in generali consistorio ad hoc vocati fuerunt, voluntate, consilio & assensu duximus exspectandum. Deinde cum post Romanæ urbis miserabilem casum ad nos tunc apud Florentiam existentes ejusdem regis nuncii accessissent, & ex parte ejusdem regis multa nobis circa materiam suggessissent, eorum auditis relatibus, pro pleniori expeditione dilectos filios nostros Antonium tituli sanctæ Cæciliæ presbyterum, & Franciscum tituli sanctorum Cosmæ & Damiani diaconum, sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales, cum plena potestate super hujusmodi electione loci & deputatione temporis, ac simul cum eis dilectum filium nostrum nobilem virum Manuelem d Chissolarensem militem Constantinopolitanum, ad præsentiam ejusdem regis transmisimus: qui ad eum venientes, tandem de ipsius regis consilio & assensu civitatem Constantiensem provinciæ Maguntinensis pro loco hujusmodi Concilii celebrandi concorditer elegerunt, ac tempus ad initiandum hujusmodi Concilium statuerunt diem primum mensis Novembris proxime venturi. Deinde vero nos, qui pro quibusdam arduis & magnis negotiis cum eodem rege juxta nostrum & ipsius desiderium personaliter convenientes, certificati ab eo de habilitate, capacitate & securitate civitatis Constantiæ antedictæ, quam securitatem ipse rex se præstiturum, & in ipso Concilio personaliter affuturum pollicetur, volentes, & ab intimis cupientes, ut præfata celebratio Concilii salubriter impleatur, & optatum consequatur effectum; hujusmodi electionem loci & temporis, ut præfertur, factam, auctoritate Apostolica tenore præsentium, de eorumdem fratrum nostrorum consilio & assensu ratificamus, approbamus & confirmamus, ac ei Apostolici roboris adjicimus firmitatem: præfatumque Concilium in civitate prædicta Constantiensi die prima mensis Novembris proxime venturi initiandum, & auctore Domino exinde celebrandum, eadem auctoritate & consensu harum serie statuimus, pronunciamus & decernimus: venerabiles fratres nostros patriarchas, archiepiscopos, episcopos & dilectos filios, electos abbates, & ceteros ecclesiarum & monasteriorum prælatos requirentes, hortantes, & monentes, ac in virtute præstiti juramenti & sanctæ obedientiæ eisdem mandantes, quatenus personaliter: necnon carissimos in Christo reges & nobiles viros, duces, principes, marchiones, & alios qui hujusmodi Concilio interesse debent, vel qui prodesse possunt quoquo modo, per viscera caritatis Domini nostri Jesu Christi invitantes & exhortantes, quatenus pro pace ecclesiæ, & omnium Christianorum, etiam personaliter; vel si personaliter non possint, per solemnes oratores congruo tempore Concilio dicto debeant interesse: ut sic congregata fidelium multitudine copiosa, ea quæ in eodem Concilio agenda incumbunt, Deo auctore & adjutore salubriter ordinentur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ ratificationis, approbationis, confirmationis, pronunciationis & decreti infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Laude, quinto Idus Decembris, pontificatus nostri anno quarto.

Qua lectione facta & per præfatum magistrum Job completa, idem dominus Franciscus cardinalis surgens & stans ut supra, schedulam ipsam primam resumens, legit ejus residuum, cujus residui tenor talis est:

Et subinde cum venerabilibus fratribus nostris sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus & nostra curia ad hanc civitatem Constantiensem venimus tempore constituto: & nunc per Dei gratiam hic exsistentes, cum hujus sacræ Synodi consilio intendimus insistere ad pacem, exaltationem & reformationem ecclesiæ & tranquillitatem populi Christiani. Et quia in hac re tam ardua non est propriis viribus aliquid præsumendum, sed Dei adjutorio confidendum; ideo a cultu divino inchoantes, hoc sacro approbante Concilio ordinavimus, quod hac ipsa die specialis Missa ad hoc constituta diceretur, sicuti per Dei gratiam nunc celebrata est: quam Missam etiam statuimus, & in hac, & singulis aliis ecclesiis collegiatis sæcularibus & regularibus hujus civitatis, semel in hebdomada, videlicet feria quinta, hoc sacro Concilio durante, collegialiter celebrari. Et ut eo ferventius huic sacræ celebrationi fideles insistant, quo ampliori gratiæ munere senserint se refectos, omnibus, & singulis vere pœnitentibus & confessis, videlicet sacerdotibus dictas Missas celebrantibus, pro singulis Missis unum annum; interessentibus vero quadraginta dies de injunctis e eis pœnitentiis in Domino relaxamus. Ad cujus etiam Missæ celebrationem exhortamur venerabiles fratres nostros sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales, necnon patriarchas, archiepiscopos, episcopos, & dilectos filios electos abbates, ceterosque in sacerdotio constitutos, ut & ipsi ad impetrandum prædictum divinum auxilium cum devotione singulis septimanis prædictam Missam celebrent semel: quibus celebrantibus, & celebrationi interessentibus, similes indulgentias elargimur. Exhortamur etiam in Domino omnes & singulos qui Christi nomine gloriantur, ut ad obtinendam optatam consummationem tantæ rei diligenter insistant orationibus, jejuniis, eleemosynis & aliis piis operibus, ut Deus ex nostra & ipsorum humiliatione placatus, dignetur felicem exitum huic sacræ congregationi concedere.

Præterea considerantes, quod præcipuum agendum in Concilio generali, secundum laudabiles f consuetudines antiquorum Conciliorum, esse debet de his quæ concernunt catholicam fidem: & attendentes, quod talia propter g summam arduitatem exigant diligentiam, tempus sufficiens & studium; exhortamur omnes habentes peritiam sacrarum litterarum, ut diligenter secum & cum aliis illa cogitent atque tractent, quæ eis videbuntur ad hanc rem utilia & opportuna; & quamprimum commode

Has editiones quæ minore charactere subinde occurrunt, primus edidit Surius Cartusianus, ex cod. mſ. Colon. Facultatis Theologicæ; in quo mſ. fuere priores aliquot hujus Synodi sessiones: sunt & in tribus mſſ. supra, laudatis.

c *Mſſ. tres, sibi:*

f *observantias, mſſ. tres.*

g *suam, mſſ. tres.*

Mſſ. proveri.

Mſſ. prædecessor.

Mſſ. ad ntaret.

Chrysolon, in mſſ. ur antea datis, ut dem testa- Germa- editor.

ANNO CHRISTI 1414.

mode poterunt, illa ad noſtram & hujus ſacræ Synodi noritiam perducant: ut tempore opportuno poſſint ea determinari, quæ videbuntur tenenda vel repudianda pro utilitate & incremento ipſius catholicæ fidei: & ſpecialiter cogitent circa nonnullos errores, qui a certis temporibus dicuntur in nonnullis partibus pullulaſſe, & maxime circa illos qui ortum dicuntur habuiſſe a quodam Joanne dicto Wicleff. Inſuper etiam exhortamur omnes catholicos hic congregatos, & alios ad hanc ſacram Synodum venturos, ut velint cogitare diligenter & proſequi; & ad nos, & ad eamdem ſacram Synodum perducere ea, per quæ poſſit eccleſia & congregatio catholicorum ad debitam reformationem & optatam tranquillitatem, Deo juvante, perduci. Noſtræ namque intentionis ac voluntatis eſt, ut omnes hac de cauſa hic congregati cum omnimoda libertate poſſint dicere, conſulere & facere omnia & ſingula, quæ ad præmiſſa putaverint pertinere.

Ut autem notus ſit modus, qui in hujus ſacræ Synodi proceſſu ſervandus eſt, tam quo ad ea quæ dicenda & determinanda erunt, quam etiam quo ad conſenſum & goſtum & morem & a compoſitionem, putamus in hoc recurrendum eſſe ad obſervantias antiquorum patrum, quæ maxime colliguntur ex canone Toletani Concilii, cujus tenorem duximus hic inſerendum.

a *Forte*, compunctionem,

Tolet. Concil. XI. cap. 1.

In loco benedictionis conſidentes Domini ſacerdotes, nullus debet aut b *indiſcretis vocibus perſtrepere, aut quibuslibet tumultibus perturbare: nullus etiam* c *fabulis vanis vel riſibus, & (quod eſt deterius) obſtinatis diſceptationibus tumultuoſas voces effundere.* Si quis enim, *ut Apoſtolus ait*, putat ſe religioſum eſſe, non refrænans linguam ſuam, ſed ſeducens cor ſuum, hujus vana eſt religio. *Cultum enim ſuum juſtitia perdit, quando ſilentium judicii obſtrepentium turba confundit, dicente propheta:* Erit cultus juſtitiæ, ſilentium. *Debet ergo, quidquid aut conſultationibus conſidentium agitur, aut ab accuſantium parte proponitur, ſic mitiſſima verborum relatione proferri, ut nec contentioſis vocibus audientiam turbent, nec judicum vigorem de tumultu enervent. Quicumque ergo in conventu Concilii hæc quæ præmiſſa ſunt, violanda credidit, & contra hæc interdicta, aut tumultu, aut contumeliis, vel riſibus Concilium* d *conturbaverit, juxta divinæ legis edictum, quo præcipitur*: Ejice deriſorem, & exibit cum eo jurgium: *cum omni dedecore de* e *confeſſione abſtractus, a communi cœtu ſecedat, & trium dierum excommunicationis ſententiam ferat. Et quoniam* f *communiter contigere poteſt, quod aliqui ex conſidentibus non erunt in ſedilibus debitis collocati, eodem ſacro approbante Concilio decrevimus, quod ex ſeſſione hujuſmodi nulli eccleſiæ vel perſonæ præjudicium generetur.*

b *Al.* indebitis.

c fallaciis, *mſſ. Germ. Jacob.* 1.

Iſaiæ 32. 17.

d Perturbaverit, *mſſ.*

e Confeſſione. *mſſ. German.*

f Continue, *mſſ. Capran.*

Articulus approbationis ſcripturarum protonotariorum per quatuor nationes deputatorum.

In mſſ. Laur. Surii, & tribus Germanicis, hæc adduntur hoc loco.

Item, conſtituit, deputat & ordinat dicta ſancta Synodus pro qualibet natione unum protonotarium: videlicet pro natione Gallicana Joannem de Trambleyo, pro natione Italica Jacobum Rhodini de Janua, pro natione Germanica Hermanum Dwergh, pro natione Anglicana Thomam Polton. Item, notarios nationum, videlicet pro natione Gallicana Michaelem de g Bloſonis, & Joannem Gujardi: pro natione Italica Bartholomæum de Guaſtis, & Joannem Azel: pro natione Germanica Gumpertum Fabri, & Giſelerum Boventen: & pro natione Anglicana Wilhelmum Porcel. Quibus dat auctoritatem & plenariam poteſtatem omnia & ſingula in præſenti ſacro Conſtantienſi Concilio dicta, acta, actitata, promulgata, publicata, lecta, petita, & omnia alia quæcumque geſta, facta, & omnia quæcumque in poſterum dicenda, agenda, jactitanda, promulganda, publicanda, legenda, petenda, & quæcumque alia in & pro dicto ſacro Concilio, ad dictum ſacrum Concilium, quomodolibet pertinentia, & facienda, & peragenda, in formam publicam redigendi, & alias conſcribendi. Approbatque dicta ſancta Synodus omnia & ſingula per ipſos protonotarios & notarios in dicto ſacro Concilio, & ad ipſum Concilium quomodolibet pertinentia, conſcripta, & tam in publicam formam, quam alias in ſcriptis, & actis quomodocumque redacta, uſque nunc ſub quibuſcumque verbis per dictum ſacrum Concilium fuerint ſtatuta, decreta, ordinata, pronunciata, & quomodolibet definita.

g Mſſ. *Boloſonis, & mox Ginardi.*

Deputantur hic miniſtri & officiales Concilii.

Quia vero ad proſecutionem hujus Concilii requiruntur certi miniſtri & officiales, ideo hoc ſacro approbante Concilio deputamus infra ſcriptos, videlicet dilectos filios h *Aragonum de Maliſpinis: loco cujus, quia promotus fuit poſtea ad eccleſiam* i *Eſinam, per nationem Italicam fuit electus & appoſitus dominus Jacobus Rhodini de Janua; Paulum* k *de Juvenaco,* l *Hermannum de Dvverch, Thomam* m *Polton, & Joannem de* n *Trembleyo, notarios noſtros; qui videndi omnes ſcripturas quæ in eodem Concilio fient, curam habeant ſpecialem; ita quod concorditer & ordinate fiant, ſicut decens eſt: & omnibus ordinatis in præfato Concilio ſe ſubſcribant. Nec non dilectos filios magiſtros Antonium de* o *Juſchis, Angelum de Reate, Job de* p *Geſtis, & Petrum de* q *Irilia, præfati Concilii notarios & ſcribas, qui ſubalternent notariis ſupradictis. Dilectum filium nobilem virum Bertoldum de Urſinis, comitem* r *Suavonenſem & Palatinum, ipſius Concilii cuſtodem. Dilectos filios magiſtros, Joannem* ſ *Baſiræ litterarum Apoſtolicarum* t *ſcriptorem, Jacobum de* u *Campis, cauſarum palatii noſtri auditorem, Angelum de* x *Stublionibus cauſarum Apoſtolicæ cameræ auditorem, & Petrum Pauli de Juſtinopoli canonicum Ravennatenſem, decretorum doctores, ſcrutatores votorum; quorum duo ex una, alii vero ex altera præfati Concilii parte vota ſcrutentur: & cum ipſis duo ex eiſdem notariis, ac duo ex ſcribis ſupradictis in votorum ſcrutamine ſemper debeant intereſſe. Dilectos filios magiſtros, Petrum de Anchorano utriusque juris, Simonem de Peruſio juris civilis, Raphaelem de Fulgoſis utriuſque juris, & Ardecinum de Novaria juris civilis, doctores, præfati Concilii advocatos. Nec non dilectos filios magiſtros, Joannem de Scribanis & Henricum de Piro, dicti Concilii procuratores & promotores, magiſtros Gareteum de Piſtorio, Joannem Ponſeti, Bartholomæum de Pando, & Michaelem* x *Boloſonis, ordinatores ſedere debentium in Concilio ſupradicto.*

h *Forte* Arragonum.

i *Mſſ. quatuor*, Brundiſinam.

k juvenacio, *mſſ.*

l *Miſſ.* Petrum Donatum, Hermannum *&c.*

l. *Mſſ.* Polten.

m *Mſſ.* Tremolcia. *dic* Hagen. Klepeyo.

n *Mſſ.* Luſchis.

o *Forte*, Reſtis, *mſſ.*

p *Mſſ.* Trilia.

q *Miſ.* Suanenſem.

r *Mſſ.* Baſirc.

q Correctorem, *mſſ.*

ſ *Mſſ.* Camelo.

t *Forte*, Ballionibus de Petro Peruſio, *mſſ.* Capran. *alii* de Ballionibus *tantum.*

u *Mſſ.* ſcrutatione, & *edit. Hagen.*

x *Mſſ. Germ.* Baronium de Piſtorio: *Ex mſ. Surii Ex prima editione.*

Item, eodem ſacro approbante Concilio decernimus ſequentem ſeſſionem, Deo favente, tenendam die Lunæ decima ſeptima menſis Decembris proxime futuri.

Lectis itaque ſchedula & bulla prædictis, præfatus dominus cardinalis alta & intelligibili voce interrogans, ſciſcitatus eſt, utrum omnia & ſingula in ſupradicta ſchedula contenta ipſi ſacræ Synodo placerent. Ad cujus interrogationem omnes & ſinguli prælati in ipſa Synodo exiſtentes concorditer, nemine diſcrepante, reſponderunt, Placet. De & ſuper quibus omnibus & ſingulis y *magiſter Joannes de Scribanis fieri petiit per protonotarios* z *ad hoc per Concilium deputatos, de quibus in præmiſſa ſchedula fit mentio, publicum & publica inſtrumenta, ad perpetuam rei memoriam.*

y *Ex mſ. Goth.* Magiſter de Piro.

z *In mſſ. additur* D. N. Papæ, & notarios, & ſcribas.

Ex mſſ. duobus D. a Schelſtrate.

Die Lunæ *aa* XIX, menſis Novembris, cum frater Joannes Dominici dictus Cardinalis Raguſinus, qui pro parte Angeli Corarii, dicti Gregorii, ad Concilium deſtinatus, per plures dies in Rmeck diſtante de Conſtantia per quatuor, & in Albora diſtante per tria milliaria, moram traxerat, miſiſſet ad Oratores regis Romanorum Conſtantiæ exſiſtentes, & ad *bb* Magiſtrum civium & conſules civitatis ejuſdem, ut domus pro ſua habitatione ſibi aſſignaretur: prædicti conventum Eremitarum ſancti Auguſtini, qui pro habitatione Angeli Corario deputatus fuerat, pro ipſius fratris Joannis Dominici habitatione, ejus nuncio, qui per hæc venerat, aſſignarunt. Nuncius vero arma dicti Angeli Corario, dicti Gregorii, in duabus valvis Conventus ipſius affixit, quædam in papyro, & quædam appendit in poſte, quæ ſequenti nocte deleta & amota fuerunt. Cumque ſuper affixione & appenſione dictorum armorum, & deletione ſive amotione eorumdem inter congregatos in Concilio oriretur diſceptatio, mandatum eſt prælatos, & alios, qui ad Concilium venerunt, congregari ſuper hoc.

aa Forte, *anno* MCCCCXIV.

bb Forte *magiſtratum.*

Die Martiis xx. menſis Novembris, congregatis reveren-

ANNO CHRISTI 1414.

verendiſſimis in Chriſto Patribus dominis S. R. E. cardinalibus numero decem & octo, prælatis, procuratoribus dominorum, magiſtris, & aliis in ſacro Conſtantienſi Concilio exiſtentibus, in aula inferiori palatii Apoſtolici pro cauſa ſupradicta, cum ſuper ea per unum ex dominis cardinalibus propoſitio fieret, variæ inter eos fuere ſententiæ: aliis aſſerentibus arma prædicta appendi ſive affigi potuiſſe, & per conſequens ex quo deleta fuerant, reponi debere: & hujus ſententiæ fuerunt dominus Feltrenſis & Concordienſis epiſcopi, & plures alii: aliis vero aſſerentibus ſupradicta arma in locis prædictis in obedientia domini noſtri Papæ Joannis XXIII. conſtitutis appendi ſive affigi non potuiſſe; & per conſequens ex quo deleta fuerant, reponi non debere; & hujus ſententiæ fuit dominus patriarcha Gradenſis, & alii: qui plures quam alteri ſententiæ adhæſerunt; dicentes, niſi Angelus Corario perſonaliter veniat, ipſius arma ibidem non debere depingi. Super hoc tamen, & ſuper eo quod in ſecunda ſeſſione XVII. menſis Decembris celebrandam fiendum erat, quod etiam propoſitum fuerat, dixerunt congregati, ſe velle deliberare.

Ex collectione Barberiniana.

In prima tamen conventione in palatio, 1] abſente Papa, ex parte nationis Italicæ data eſt pro materia Concilii cedula in effectu concludens, quod in Concilio, primo ageretur de confirmatione Piſani Concilii & exſecutione, *&c.* & exſecutione ſententiarum illius per aggravationes, & alios modos.

Schedula Italorum.

Ex Cerretano allegante Bzovio in Annal.

Præſuppoſita materia fidei, quæ præcedit, ſequuntur quædam Aviſamenta, ſuper quibus reformatione providendum videbitur.

Primo ad ſubmovendum omne dubium, & concludendum ora obloquentium, quod declaretur Concilium Piſanum, omniaque & ſingula acta & geſta in eo, indeque ſecuta, fuiſſe, & eſſe rationabilia, & Canonica, & ab omnibus & per omnia admittendum fore, & ſub pœnis Canonicis admitti debere, & executioni ſubjacere condemnata in eo. Et pro eorum executione:

Quod Papa teneatur & debeat expellere Petrum de Luna & perſequi Errorium, dejectos, eorumque fautores & defenſores. Et iſtud onus incumbat ſibi. Et infra annum incipiat & inde continuet.

Quod ſi per viam tractatus utilius poſſet terminari turbatio, quam faciunt de Luna, Angelus, & eorum ſequaces, quam per viam facti, quod hoc liceret Papæ, & facere poſſit, & dare licentiam tractandi & converſandi cum eis ad talem finem, ſine metu pœnæ.

Quod ordinetur, quæ Papa faciet die ſuæ Aſſumptionis in officiorum & prærogativarum datione ac beneficiorum collatione, quod non valeat: & reducat officiales Curiæ ad numerum & obſervantiam, quæ obſervabantur ante ſchiſma.

Quod Papa faciat Canonem, ut ſi contingeret in futurum ſuper Papatu controverſia oriri ex aliquo caſu vel occaſione, Papa non volente & nolente generale Concilium convocare, quod Cardinales Epiſcopi, aut tres ex eis convocare poſſint & debeant, & locum aſſignare.

Quod ordinetur, quod Papa die ſuæ aſſumptionis clero & populo præſentibus debeat & teneatur facere profeſſionem & præſtare juramentum, quam & quod præſtabant antiquitus Rom. Pontifices, prout fecit & Bonifacius octavus.

Quod in quolibet decennio ſeu viceſimo quinto anno a die ultimi Concilii generale celebrabit Concilium, & ibi determinabit locum pro futuro Concilio.

Quod de juribus Eccleſiæ Romanæ nihil alienabit ſine ſolemnitate juris ſcripti, & ipſa non ſervata aut alienata a tempore Concilii Piſani, citra, aliter non valeant, & revocat.

Quod de juribus aliarum Eccleſiarum ſive piorum locorum nihil alienabit, neque alienationes per Prælatos, Capitula, & conventus, aut alios, in beneficiis ſeu officiis eccleſiaſticis inſtitutis factas aut fiendas, dicta ſolemnitate conſervata, & conſtituta de eo non approbabit.

Quod nullum Cardinalem, Prælatum, aut alium ſtatus Eccleſiaſtici, invitum aſſumet, transferet, abſolvet, aut removebit ab Eccleſia, Monaſterio, Magiſtratu, vel adminiſtratione officii vel beneficii in titulum vel commendam perpetuam dato vel aſſignato, nec aliquem ex eis privabit beneficio, officio, vel adminiſtratione, ſine cauſa legitima, & juris ſcripti ordine non ſervato.

Quod Regibus, Principibus, communitatibus, vel quibuſvis laicis, non ſubjiciet clerum, nec ipſius partem vel Prælatos, neque tributa, punitiones, ſeu quaſvis exactiones concedet ſuper aliquos ex eis, jure ſcripto hoc fieri non concedente: & Prælati & ſinguli de clero contrarium facientes ipſo jure cadant, & ſint privati beneficiis, & etiam excommunicati.

Quod nullum tractatum pecuniarium permittet præcedere fieri ſuper Prælaturarum promotionibus, beneficiorum collationibus, & aliis ſpiritualibus, ſed ſe ad hoc offerentes & mediatores puniet, & pœnas juris infliget.

Quod in arduis nihil faciet ſine conſenſu Dominorum Cardinalium. Et ſe ſubſcribant in litteris, per ſe, ſicut fiebat antiquitus, vel per notarium.

Quod ſi aliquis contra præmiſſa, aut aliquid ex eis fieret in futurum, quod non valeat, ſed ſit irritum & inane.

Ex Collectione Barberiniana.

Qua cedula lecta, dominus cardinalis Cameracenſis ſtatim porrexit aliam cedulam contrariam, quæ ante viſa fuerat per cardinalem ſancti Marci, & quoſdam alios prælatos & doctores Gallicos, concludens in effectu contrarium. Attento quod ambaxiatores Petri de Luna, & Angeſi Corario veniebant; donec ſaltem eſſent auditi, & ita ſiluit illa materia. Interim actum eſt contra quemdam hæreticum Bohemum dictum Joannem Hus, & de erroribus Joannis VVicleff Anglici. Tenor vero cedulæ domini D. Cardinalis Cameracenſis talis eſt.

Sequuntur aliquæ quæſtiones, ad quas probandas & defendendas coram Concilio generali ſe offerunt aliqui prælati & doctores ſuper iis deliberationem Concilii ſufficienter congregati requirentes. Sacrum Concilium Piſanum obligat 2 dominos Papam & cardinales ad hoc quod in præſenti Concilio modis & viis rationabilibus tractent de perfecta & integra unione eccleſiæ, ſive pace & ejus debita reformatione in capite & in membris. Ad hoc non ſolum eos obligat dictum Concilium Piſanum, ſed etiam jus naturale & divinum.

Ad hoc etiam obligantur prælati eccleſiæ ad præſens Concilium convocati, vel etiam congregandi.

Illi qui pertinaciter *a* aſſerent præſens Concilium debere diſſolvi, ſine ejus continuatione ad aliud Concilium, ubi dicta unio & reformatio finaliter concludatur, in caſu quo in præſenti non fieret, *b* eſſent fautores ſchiſmatis, & de hæreſi vehementer ſuſpecti. 3

a mſſ. *aſſerunt.*

b mſſ. *ſunt, & mox vehementiſſime.*

In

1 Die 7. Decembris anno 1414. in Congregatione Cardinalium & aliorum Prælatorum in Palatio papali.

2 Additio Cardinalis Cameracenſis, in margine hujus ſchedulæ ex MSS. Vindobenenſi: *Tum ratione juramenti præſtiti in Concilio Piſano, quam determinationis Seſſionis 19. ſeptima die Auguſti celebratæ. Ubi fuit continuatio ejuſdem Concilii decreta pro reformatione Eccleſiæ univerſalis. Quia ſine illa, tanquam penetrabili exterminativa ſchiſmatis, non eſt pax perfecta, & integra unio Eccleſiæ conſummata.*

3 Additio Card. Cameracenſis, in margine ex cit. MSS. *Ratio, quia præſens Concilium principaliter ordinatur ad extirpationem ſchiſmatis & reformationem Eccleſiæ. Hunc autem finalem effectum tollunt. Unde de hæreſi ſunt ſuſpecti. Quia ſchiſma eſt diſpoſitio trahens ad hæreſim.*

ANNO CHRISTI 1414.

In præsenti Concilio non est revocandum in dubium, A sed pro fundamento supponendum, quod Concilium Pisanum fuit legitime & canonice celebratum, ac ideo stabile & firmum. 1

Concilium Pisanum, & præsens Concilium unitate continuationis censeri debent unum Concilium, quare istud respectu illius non habet proprie auctoritatem confirmandi, seu roborandi, sed magis contra, cum hoc ab illo dependeat *a*. 2

a A Ide ex ms. *continuative inchoandi*.

Petitio, quod Concilium Pisanum per præsens Concilium confirmetur, antequam in ipso plene congregato agatur de viis & modis dictæ unionis & reformationis ecclesiæ, est petitio de præsenti non admittenda seu recipienda. 3

Prædictæ quæstiones favent unitati ecclesiæ & uni- B tati fidei, & oppositæ favent schismati, & saperent fautoriam hæreticæ pravitatis.

Ex Cerretano allegante Bzovio in Annal.

* In eadem Congregatione 7. Decemb. 1414.

*Schedula data * per Dominos Placentinum & Chalanco Presbyteros Cardinales, & de Brancatiis & Florentinum Diaconos Cardinales, D. Johanni Papæ XXIII. De Ordine vivendi Papæ.*

Avisamenta pertinentia ad statum SS. D. nostri Papæ. In primis Ro. Pontifex solet determinare sibi certas horas, in quibus recitat officium, audit missam, comedit, & dormit, nec pro aliqua necessitate inter- C rumpit dictas horas, etiamsi Rex vel aliqua magna persona pro tunc ei assistat. Observaverunt etiam aliqui Romanum Pontificem, quod de mane ante missam, & vespere ante ingressum lecti, omnibus de Camera exclusis, faciebat secretam orationem ad satis breve tempus.

Item, extra palatium solet fieri eleemosyna publica per officiales ad hoc deputatos, quæ dicitur Pagnotta, & omnia quæ levantur de mensa Papæ & aliorum coinvitatorum solent portari ad hospitale S. Antonii, quod est ordinatum in Curia ad receptionem pauperum, qui sequuntur curiam. Solent etiam Romani Pontifices per manus sui eleemosynarii largiri largas eleemosynas pauperibus Prælatis sequentibus Curiam, & aliis, sicut D videtur dicto eleemosynario.

Item, diligenter debent asservari ea, quæ pertinent ad officium & cultum divinum, specialiter circa Missas Papales, ita quod nunquam omittantur, nisi sit necessitas evidens. Et aliquibus videretur satis honestum, quod in Cappella Papæ recitaretur totum officium.

Item, exactissima diligentia est adhibenda, ut omnino evitetur Simoniaca pravitas, & assistentes dicto domino nostro habeant manus puras. Et ad obviandum huic malo videretur, quod Dominus noster deberet deputare tres vel quatuor Referendarios, qui visitarent omnes supplicationes, & per eorum manus dirigerentur ad Dominum nostrum.

Item, Romanus Pontifex debet se exhibere semper in habitu Papali, & multa gravitate in verbo & gestu. Nec aliquis, quantumcunque ei domesticus, debet aliter eum videre, nec scire alia secreta Cameræ papalis, nisi speciales cubicularii, obsequiis illius insistentes.

Item, solet Romanus Pontifex continuare Consistoria secreta diebus ad hoc ordinatis.

ANNO CHRISTI 1414.

Item dare audientiam publicam post Missam & in Vesperis, bis vel ter in hebdomada. Et debent esse certificati Curiales de tempore, quo dantur audientiæ, ut possint venire.

Item, ut non vilescat status Papalis in oculis Nationum ad hoc Concilium venientium, Camerarius Domini nostri cum Magistro Hospitii diligenter observent, quod hospitium Domini nostri, videlicet Cameræ Papalis, Cappella, Consistorium, Finellus, portæ, omnia officia palatii sint ordinata & ornata sicut decet. Ut in omnibus reluceat ille splendor, qui quæritur in Papali palatio. Et maxime curent, quod convivia fiant, & recipiantur omnes venientes ad palatium, & tractentur curialiter & laudabiliter.

Item, quia in præsenti celebratur Concilium generale, Dominus noster, qui est principium regulativum & directivum omnium conveniendorum in dato Concilio, attente consideret vulgare dictum: Quod impossibile est, negligentibus Dominis, superastantes esse sollicitos: unde oportet Dominum ante servos surgere, & ultimo dormire. Et ideo cum summa diligentia debet Dominus noster habere curam de omnibus quæ gerenda sunt. Et quia in rebus maxime arduis consiliarii sunt necessarii, omnia cum bono & maturo consilio faciet Dominus noster. Distinguat etiam operationes, alia aliis committens secundum qualitatem negotiorum. Omnia tamen ipse sciat, & ordines, quomodo exequi debeant. Et super omnia det operam, ut in rerum gravitate non perdatur tempus verbis otiosis & variis fabulationibus: sed cum omni diligentia & maturitate omnia gerantur, tam in consiliis, quam in audientiis. Attendat tamen, quod in responsionibus super omnibus quæ occurrent, habeat verba bona, sed generalia. Et conclusiones faciat cum deliberatione consilii & aliquando totius Concilii.

Ex MS. Vindobonensi.

De duobus Pontificibus Gregorio XII. & Benedicto XIII. blande invitandis ad spontaneam cessionem, Schedula præsentata 4 per Petrum de Alliaco Cardinalem Cameracensem, Cardinalibus, deinde Johanni XXIII. Papæ in generali congregatione.

Quia in præsenti Concilio non a rigore, sed a mansuetudine inchoandum est, ideo ad mediandum inter aliquas opiniones factas septima die Decembris, in congregatione Cardinalium & aliorum Prælatorum, videntur sequentes considerationes utiles in prima sessione promovendæ, ut interim supe eis deliberetur, & in sequenti sessione postea concludatur.

Ad exterminationem schismatis priusquam procedatur de facto per viam belli, prius tractandæ sunt omnes viæ rationabiles pacis, quibus de jure naturali & divino poterit, dum perfecta & integra pax, seu unio Ecclesiæ Dei obtineatur, juxta verbum Terentii, *Om-* E *nia prius experiri, quam armis decertare, decet sapientem.*

Quia ejectio duorum contendentium de Papatu non est facilis, vel verosimilis obtineri via belli, tentandum erit, & diligenter tractandum, quod fiat pax per ipsorum reductionem, vel voluntariam cessionem.

Ad dictam cessionem facilius obtinendam dicti con-

---

1 Additio Cardinalis Cameracensis, in margine ex eodem MS. *Nam credendum est, dictum Pisanum Concilium viis & modis rationabilibus sic tractasse de perfecta unione Ecclesiæ & integra, quod ipsam effecturum concluserit, & consummaverit.*

2 Additio Card. Cameracensis in margine in eodem MS. *Quia sicut par in parem non habet Imperium, sic nec idem in semetipsum. Unde dicta Concilia æqualia reputentur. Ex quo sequitur, quod confirmatio Pisani Concilii, simpliciter & sine nova causa facta, non habet proprie auctoritatem mentes solidandi, sed magis irritandi, nec omnem scrupulositatem, in causa dicti Pisani Concilii, amovendi, seu errores circa ipsum extirpandi, sed magis novos errores inducendi, & schismatis obstinationem confirmandi, nisi prius convenientia remedia adhibeantur.*

3 Addit. Card. Camer. in Margine ex cit. MS. *Quia non est justa, sancta, rationabilis, aut fundamentalis agendorum in præsenti Concilio. Et hoc propter schismaticos, sacrum Concilium Pisanum & ejus gesta impugnantes. Est inquam petitio pro nunc, saltem in præsenti Concilio, inutilis & infructuosa, & verisimiliter posset esse damnosa & periculosa, utpote schismatis confirmativa, nisi prius tribus conditionibus adhibitis, de quibus alibi habetur.*

4 Circa medium mensis Decembris An. 1414. in Congregatione generali, in qua actum de negotio unionis ecclesiæ. Eo etiam spectant Libelli mox subjiciendi.

ANNO CHRISTI 1414.

contendentes per media licita sunt alliciendi & inducendi.

Ad inducendum eos ad tantum bonum, quia Ecclesia non claudit gremium redeunti, in principio hujus Concilii esset deliberandum: an expediret statuere, quod quicumque electus vel eligendus sub præsenti schismate, si pro bono pacis vellet cedere, eidem provideretur de statu notabili & securo. Et quod pro nunc ordinaretur provisio talis & tanta, quod de ea quilibet deberet potius contentari, quam sic in statu suo miserabili permanere.

Si in vita horum contendentium non posset dicta cessio obtineri, statuendum esset, quod ipsis decedentibus non fieret nova electio ad continuandum schisma. Et super hoc apud suas obedientias deberet omnis diligentia possibilis adhiberi.

Si per dictam viam cessionis in præsenti Concilio non detur finis schismati, propter hoc non sunt relinquendæ aliæ viæ rationabiles unionis, seu modi. De quibus tractandum erit loco & tempore opportunis.

Si dicti contendentes, seu Principes, & Prælati, suarum obedientiarum conventionem obtulerint, ad tractandum de dictis viis & modis rationabilibus, hæc oblatio non erit respuenda. Et in casu, quo in præsenti Concilio dicti modi, seu viæ unionis non possunt plene concludi & tractari, vel executioni mandari; tunc ad hæc & ad alia pro utilitate Ecclesiæ statuenda, præsens Concilium debet prorogari ad aliquod breve tempus, in loco habili & decenti, & ex nunc locus & tempus declarari. Et ad redimendam vexationem multorum possunt eligi aliqui de qualibet natione, in quos possit transferri tota auctoritas Concilii generalis, sicut alias similiter legitur esse factum.

Exinde statuenda essent remedia, quibus provideretur, quantum patitur humana providentia, quod in futurum non fieret tale schisma ex similibus occasionibus & causis radicalibus, ex quibus hoc nefandum schisma ortum dignoscitur habuisse. Et hæc materia, ubi opportunum fuerit, poterit latius declarari.

De præmissis recipiantur illa, quæ nunc videbuntur expedire. Præmissis autem expeditis in sessionibus sequentibus, si interim duo contendentes non se subjiciant rationi, tunc agendum erit non solum ad confirmationem Concilii Pisani, sed & aggravationem &c. sicut aliqui scripserunt

Ex Citato Vindobonensi MS.

Confirmata mollis via invitandi duos Pontifices Gregorium & Benedictum ad spontaneam cessionem. Schedula præsentata D. nostro Papæ Johanni XXIII. super uno articulo supra scripto quinto &c.

Ad humilem instantiam sacri Concilii Dominus noster Papa posset induci ad statuendum in prima sessione: quod quicumque electus vel eligendus &c. prout in alia schedula præcedenti tangitur. Ad hoc statuendum venirent sequentes rationes.

Primo, licet multis videatur, quod de rigore juris & justitiæ sententia Concilii Pisani lata contra duos contendentes deberet aggravari propter ipsorum longævam contumaciam &c. ut pia mater Ecclesia ostendat, se non velle a rigore incipere, sed a mansuetudine, nec velle claudere ostium misericordiæ, nec præcludere viam pacis, gratiæ & concordiæ, est potius ad tempus & præcipue in principio Concilii mitius agendum.

Item, quod etiam non claudit Ecclesia gremium redeunti. Hoc autem statutum non fieret simpliciter sed ut sub conditione redirent. (*Additio Cardinalis in margine*. Ratio fundamentalis omnium sequentium articulorum est hæc. Quia licet simoniace pactisare cum hæretico sive cum catholico non sit licitum, tamen per media licita alliciendi sunt, & inducendi ad bonum pacis & concordiæ, & non solum contendentes, & eorum obedientes, sed & Græci, aut quicumque A

ANNO CHRISTI 1414.

que minus vel magis hæretici & schismatici, ut ad gremium redeant Ecclesiæ, statuendo per modum decreti, honoris, & bonorum temporalium ac vitæ necessariorum provisionem rationabilem, maxime ubi via reductionis ipsorum alias est difficilis, nec verosimiliter possibilis. Et oppositum hujus dicens derogat sacræ Scripturæ, & Sanctorum Patrum sanctionibus, sicut in quibusdam lucide demonstratur sequentibus, & infrascriptis.)

Item, quia ad extirpationem schismatis, priusquam procedatur de facto per viam belli, contra dictos contendentes, & ipsorum adhærentes, tentandæ sunt viæ rationabiles pacis. Unde dicit sententia Apostolica: *Si fieri potest, quantum in vobis est, cum omnibus hominibus pacem habete.*

Item, quoad reductionem dictorum contendentium B & suorum adhærentium ipsi sunt per media licita inducendi. Hoc autem statutum esset medium ad hoc licitum & honestum, ut antequam tractaretur cum eis, & Ambaxiatoribus suis, fieret mentio ad tollendum omnem speciem mali, & omnes occasiones sinistræ suspicionis, videlicet de Simoniaco tractatu &c.

Item, quia licitum est redimere vexationem. Magna autem esset vexatio nostra in ejectione dictorum contendentium per viam facti. Quare &c. (*Additio marginalis Cardinalis C.* Nam in multum minori causa, videlicet tuitionis patrimonii Ecclesiæ temporalis, infinitas vexationes non solum inutiles, sed & damnosas, impugnando adversarios Ecclesiæ, dicta Ecclesia sustinuit miserabiliter & suscepit.)

Item, quia juxta parabolam Evangelicam bonus Pastor debet quærere ovem perditam & propriis humeris C reducere ad ovile. (*Additio in Margine*. Propriis humeris, i. e. proprio labore corporali, & damno temporali.)

Item, quod pius medicus ægroto etiam renitenti debet salutaria remedia præsentare. Et quandoque prodest suavis medicina, ubi fortior obesset, & contra. (*Additio Marginalis*. Nam juxta dictum Christi, *non est opus sano medicus, sed male habenti*. Consideret igitur medicus, quod non proficiente fortiori lenior applicetur ægrotantibus, & viceversa.)

Item, licet hoc fit, non tamen in favorem dictorum contendentium, sed magis in favorem Regum & Principum, ac aliorum eis obedientium, qui eorum seductione decepti, non sunt de veritate & justitia Pisani Concilii plenarie informati. Unde speran- D dum est, quod ipsi videntes hanc mansuetudinem sacri Concilii, sed ab illorum obedientiis abstrahant, in casu, in quo nollent illud exequi, ad quod juramento & voto teneantur, ante Concilium Pisanum obligati.

Item, ad dictam ipsorum reductionem multum operaretur, quod Dominus noster in hac prima sessione offerat se voluntarium & paratum, non solum ad extirpandum præsens schisma, sed etiam sanctorum Patrum sequendo vestigia ad providendum & statuendum remedia, quibus provideretur, quod in futurum non fieret tale schisma ex similibus occasionibus, vel radicalibus causis, ex quibus hoc nefandum schisma ortum habuisse dignoscitur.

Et nunc ad præmissa tractanda & avisanda darentur ex parte Concilii Deputati.

Ex Citato MS. Vindobonensi.

Conclusiones Cardinalis Cameracensis cum quibusdam additionibus.

Quia secundum divinam Scripturam super *omnia vincit veritas*, & sæpe victoriosius vincit, quando fortius impugnatur: ideo cum quidam sacræ paginæ Magister per se, vel sibi in hoc adhærere volentes, veritatem quarumdam Conclusio- Vide supra num, in hoc sacro Concilio alias ex parte quo- p. 24.

ANNO CHRISTI 1414.

rumdam prælatorum & Doctorum propositarum, elucidare cupiens, quasdam Conclusiones illarum roborativas probare, & defendere obtulit ad præsens, deliberationem Concilii super his humiliter requirens: Quarumdam conclusionum additiones virtualiter ponuntur in margine Conclusionum Doctorum præmissorum, scilicet, primæ, secundæ, tertiæ, quartæ, quintæ, & sextæ.

Vide supra p. 24.

Septima Conclusio. Licet Concilium Pisanum probabiliter credatur repræsentasse universalem Ecclesiam, & vices ejus gessisse, quæ Spiritu Sancto regitur, & errare non poterit: tamen propter hoc non est necessario concludendum, quod a quocumque fideli sit firmiter credendum, quod illud Concilium errare non potuit. Cum plura priora Concilia fuerint generalia reputata, quæ errasse leguntur. Nam, secundum quosdam magnos Doctores, generale Concilium potest errare non solum in facto, sed etiam in jure, & quod magis est, in fide. Quia sola universalis Ecclesia hoc habet privilegium, quod in fide errare non potest, juxta illud Christi dictum Petro, non pro se, nec personali sua fide, sed pro fide universæ Ecclesiæ: *Petre, non deficiet fides tua.*

Octava Conclusio. Licet Concilium Pisanum, & sequens Concilium Romanum, ac deinde præsens, non fuit proprie & simpliciter unum: tamen bene proprietate similitudinis loquendi, sicut Ecclesia militans dicitur una a principio Mundi usque nunc, vel sicut fluvius Rheni unitate continuationis est idem fluvius, qui fuit a centum annis, licet forte nulla gutta aquæ, quæ tunc fuerit, ibidem nunc remanserit. Et hæc diversitas magis est verbalis, quam realis, & magis puerilis quam doctrinalis.

Duodecima conclusio (quia mediarum conclusionum insertio per modum postillarum in margine præcedentium Conclusionum alias ponuntur) est talis. Prædictæ conclusiones, salva oppositum tenere volentium reverentia, favent unitati, puritati, firmitati, ac justitiæ Ecclesiæ, & veritati fidei. Nam rigorem justitiæ temperant, & moderantur per mansuetudinem misericordiæ. Sed conclusiones contrariæ oppositum faciendo videntur favere schismati, & sapere fautoriam hæreticæ pravitatis.

Ex MS. Vindobonensi.

Absentiam duorum Pontificum Gregorii & Benedicti non obstare tractatibus Concilii, legatosque eorum ad Concilium esse admittendos, ac in eo audiendos a Cæsare, in principio Concilii proposita Declaratio.

Sciendum, quod præsens Concilium non solum auctoritate Papæ vel sedis Apostolicæ vocatum est, sed etiam ad instantiam Regis Romanorum, qui censetur Ecclesiæ Advocatus, cujus incumbit officio, in tanta necessitate providere.

Unde legitur in historiis, quod tempore Gregorii XII. & Clementis II. fuit schisma Ecclesiæ, ex quo multa scandala secuta sunt. Propter quod Henricus Imperator congregavit Concilium generale, non vocatis Papa & Cardinalibus, quia erant discordes. Et tamen, quod ibidem ordinatum fuit, valuit, & in ecclesia observatum est, non obstante absentia Cardinalium & Papæ.

Quare a fortiori in isto casu, non obstante duorum contendentium absentia, poterit utiliter Ecclesiæ provideri per præsens Concilium tam solemniter convocatum.

Item, ex dicto exemplo hujus Imperatoris patet, quod illa juris communia, quibus probatur, quod solus Papa potest Concilium celebrare generale, non sunt sic generaliter intelligenda, quin recipiant exceptionem in quibusdam specialibus casibus, sicut in præsenti est casus schismatis. Propter quod si Papæ vocanti Concilium universaliter non obedietur, tunc causa necessitatis, potest ab Imperatore vocari, vel a Cardinalibus, aut, eis negligentibus, ab aliis, sicut fuit in Pisano Concilio declaratum.

Item, quamquam ab aliquibus XXII. schismata merentur, tamen istud ultimum quocumque alio diutius & obstinatius perseverat. Et ideo, si unquam licuit Imperatori, vel Cardinalibus pro aliquo schismate extirpando evocare Concilium, nunc maxime licet. Et in hoc ceteri Reges & Principes Christiani sibi debent efficaciter assistere. Alioquin non erit finis malorum, & per amplius crescent zizania & scandala. Quia licet non reperitur aliquod schisma sine Concilio fuisse sublatum, quanquam ecclesia sub aliquo schismate collapsa legitur, nunquam tamen propriis cleri viribus sine Principum sæcularium speciali auxilio est erecta.

Ex quibus patet, quod dictus Rex potest & debet dare audientiam Ambaxiatoribus duorum contendentium, seu quorumcumque Principum vel Prælatorum suarum obedientiarum, convocatis ad hoc Prælatis, & aliis in hoc Concilio præsentibus.

Item, potest & debet rogare & requirere præsens Concilium, quod nihil innovetur circa Pisanum Concilium, ipsum confirmando, approbando, vel aggravando, nisi tribus conditionibus prius observatis, de quibus alibi habetur, & etiam sequuntur in hæc verba.

Primo, nisi præsens Concilium fuerit de omnibus Nationibus publice congregatum.

Secundo, nisi prius fuerit plene, & mature deliberatum super oblatis, & offerendis per dictos Ambaxiatores: & illa communicentur per singulas Nationes.

Tertio, nisi dicti contendentes, aut ipsorum Ambaxiatores, vel obedientiæ, obstinati recusent communem viam rationabilem, eis oblatam, vel offerendam pro extirpatione schismatis & conclusione integræ pacis Ecclesiæ universalis. Alioquin per assertionem contrariam datur via perpetuationi schismatis præsentis.

Rationes autem ad præmissa poterunt allegari. Ex quibus patebit, quod Ambaxiatores dictarum obedientiarum non sunt refutandi; sed magis omnibus licitis modis alliciendi ad dictam pacem, juxta illud Apostoli: si fieri potest &c.

Ex Collectione Barberiniana.

Postmodum venit rex Romanorum in nocte Dominicæ Nativitatis: & post illius adventum etiam quia veniebant nuntii Angeli, & Petri de Luna, quorum aliqui erant anticardinales, magna altercatio fuit, si permitterentur ingredi cum rubeo cappello, & pro bona parte obtentum quod sic, & ita ingressi sunt.

Ex MS. duobus a Schelstrate.

Initio Januarii, anni MCCCCXV. a Rex Romanorum.

Ultimo petit Dominus a rex, per consilium sibi consuli accelerato responso, quid aut qualiter responsodere debeat nunciis Angeli Corario ad petita in scriptis, & in præsenti cedula, quam * V. P. assignari mandavit designata, ut supra in alio folio & fine alterius marginis. Ex qua quidem cedula variæ inter dominos sententiæ & disceptationes ortæ sunt. Alii quidem asseruerunt, salvum conductum liberum iis esse dandum, & licentiam fratri Joanni Dominici concedendam, cum cappello rubeo ingrediendi: & hujus sententiæ fuit reverendissimus dominus D. Petrus tituli sancti Chrysogoni presbyter cardinalis Cameracensis, & quidam alii. Alii vero asseruerunt, quod nedum licentia cum cappello rubeo ingrediendi Constantiam tribuenda erat prædicto fratri Joanni Dominici: immo ne ipse suus collega, nec Oratores Petri de Luna audiendi erant; & per consequens salvum conductum eis dari non debere, maxime cum per responsiones Petri de Luna, & Angeli Corario factas eidem domino regi Romanorum, non constaret de aliqua bona intentione iplorum ad unionem ecclesiæ sanctæ Dei: immo per eorum responsiones præsumi poterat, quod Oratores prædicti non veniebant nisi ad cavillandum, subterfugiendum, & tergiversandum, ac impugnandum sacrum Concilium Pisanum: nec erat conveniens, quod unus qui erat schismaticus & hæreticus, & ab ecclesia præcisus, videlicet frater Joannes Dominici admitteretur ut cardinalis in loco Concilii: & hujus sententiæ fuit reverendissimus dominus D. Antonius tituli sanctæ Cæciliæ presbyter cardinalis de Challant. Quamquam

* *Vestris Paternitatibus.*

ANNO CHRISTI 1414.

quam autem variæ ſuper prædictis eſſent ſententiæ, pro majori tamen parte in hoc convenerunt, quod ſalvus conductus petitus eis dari deberet: nihil tamen illo mane ſuper hoc concluſum exſtitit, propter varias opiniones & ſententias congregatorum.

Die Martis XXII. menſis Januarii, dominus frater Joannes Dominici tituli ſancti Marci presbyter cardinalis Raguſinus, ut cardinalis, & cum cappello rubro, medius inter dominos ducem Bavariæ & ducem Bigæ, ac dominus Joannes electus Conſtantinopolitanus in habitu prælati cum cappello nigro, ſic in obedientia Gregorii nominati, ſequentibus eos dominis Wormacienſi, Spirenſi, & Verdenſi epiſcopis in obedientia dicti Gregorii *a* perſiſtentes, qui omnes prædictis legatis dicti Gregorii extra Conſtantiam obviaverant, civitatem Conſtantiæ ſunt ingreſſi; in conventuque Eremitarum ſancti Auguſtini, qui pro habitatione Gregorii & ſuorum aſſignatus fuerat, collocati ſunt.

Forte, *perſtentibus*.

Ex Collectione Barberiniana.

Venit etiam dux Bavariæ Ludovicus obediens Angelo Corario dicto Gregorio: & tandem coram rege Romanorum nuncii Angeli [1] propoſuerunt publice; & in effectu fecerunt ſe fortes de via ceſſionis pro domino ſuo, nullum tamen mandatum oſtenderunt.

MS. Vindob. hoc loco iſta inſerit.

Schedula oblata per legatos pro Gregorio XII. Papatu abituro.

AD laudem & honorem omnipotentis Dei, pacem & conſolationem totius populi Chriſtiani, ſalutemque animarum, & hujuſmodi peſtiferi ſchiſmatis faciliorem & totalem exſtirpationem, exemplum humilitatis Chriſti inſequentes, nos Gregorius, divina diſponente clementia Papa XII. viam ceſſionis Papatus, cui Chriſto favente juſte præſidemus, Petro de Luna & Balthaſari Coſſa, jus in dicto Papatu licet indebite prætendentibus, ex nunc pura & ſincera intentione offerimus, per nos aut procuratores noſtros ad hoc ſufficienter & irrevocabiliter conſtituendos, juxta determinationem Concilii, per regiam majeſtatem de omnibus obedientiis & nationibus in hoc ſchiſmate in civitate Conſtantienſe congregati, dicto Balthaſare, qui a nonnullis Joannes XXIII. nuncupatur, non præſidente, nec intereſſente, cum effectu perficiendam, præfatis Petro de Luna & Balthaſare Coſſa idem facientibus. Et etiam in caſu quo illis vivis vel mortuis, vel uno eorum vivo & altero mortuo, eorum obedientiæ ad unicum & indubitatum paſtorem, nobis renunciantibus, & non alias, ſe reducere vellent, & contra præmiſſa non venire, Deo & eccleſiæ ſacroſanctæ, cui præſidemus, promittimus & vovemus, litteras ſub bulla noſtra præfatis Petro & Balthaſari, ac etiam regibus, ducibus, principibus, & univerſitatibus, ad ordinationem præfati Concilii dirigendas, concedendo.

Ex Collectione Barberiniana; & mſ. Vindob. Cæſareo.

Conſequenter auditi ſunt nuncii Petri de Luna, qui nihil aliud oſtenderunt niſi conventionem regis Romanorum cum rege Arragonum: quia P. de Luna & rex Romanorum, ut dicebatur, petiverant & nominaverant locum Niciæ & tempus in Aprili proximo: quibus nihil adhuc eſt reſponſum.

Ex MS. Victorino.

Et propoſuerunt, ut ſequitur.

Quia veſtra Regia Celſitudo, inſpirante Deo, concepit procurare pacem eccleſiæ, & ad tam ſanctum opus intendere inceſſanter, ut fama communis habet, oramus ſupplicantes, quatenus cum omni modeſtia, & ſuavitate, caute, & ſollicite quærat conſervare media convenientia, ad ipſam pacem ſalutifere, pure, & veraciter conſequendam: alias timendum eſt, quod ſequantur multa mala pejora prioribus, quæ erunt perpetuatio ſchiſmatis hujus maledicti, quod ultra divinam offenſam, & detrimentum animarum fidelium, eſſet non parvum opprobrium veſtræ Regiæ Majeſtati. Unde ad obviandum præmiſſis ſcandalis, & promovendum ſalubriter effectum ſalutiferæ unionis, cum honore & reverentia veſtræ Majeſtatis loquendo, attentis & conſideratis iis, quæ per nos nuper fuerunt propoſita veſtræ Regiæ celſitudini, ſuper mutua viſione veſtræ Regiæ Majeſtatis cum SS. D. N. Benedicto XIII. videtur nobis Ambaxiatoribus ſuis, quod veſtra Regia Majeſtas debet nos in noſtra petitione favorabiliter & efficaciter exaudire, propter rationes ſequentes.

Primo, quod cum Imperialis Majeſtas per Nuncium ſuum D. Ottobonum, ipſam mutuam viſionem ab ipſo D. N. Papa, & D. rege Arragonum ſimul requiſiverit, neceſſarium erat quod ſimul ipſi deliberarent de materia tractanda, de loco, & tempore, & maxime cum offerantur loca multum remota, & in aliis qualitatibus evidenter difficilia, tantorum Dominorum ſtatu, & conditionibus, ac quibuſdam aliis circumſtantiis diligenter inſpectis.

Secundo, cum per relationem dicti D. Ottoboni SS. D. N. D. Benedictus ſemper fecerit diligentiam videndi ſe cum dicto D. Rege Arragonum, ut veſtræ & ſuæ quoad hoc ſatisfaceret voluntati, nec remanſit per eum, de feſtinando & accelerando negotium, prout dictus D. Ottobonus fuit publice & veridice confeſſus, non videtur honeſtum Imperiali Celſitudini effectum exauditionis denegare, quia dicta impedimenta non fuerunt exquiſita, ſed talia, quod omnis homo naturaliter illa expaveſcere debuit, quoniam ultimum terribilium eſt mors, quæ nulli parcit ſexui, vel ætati.

Tertio, multum debet ponderare veſtra regia celſitudo, quod tal[is] & tanti alii, in quibus ſtat, & dependet exſequutio tanti boni, veniant deliberati conferre, & concludere cum Majeſtate veſtra de tali, & tam difficili materia, in qua non debuerunt inconfuſe procedere, quoniam divino adjutorio mediante, fructum quem quærit nobis pariet, Eccleſiaſticam unitatem.

Quarto, quicumque mali homines falſo, perperam, & inique dixerunt contra SS. D. N. in iſta materia, imponendo ſibi, licet falſiſſime, quod quærit diffugia, ſuper quo tamen extenſius veſtram Sereniſſimam Majeſtatem vivæ vocis oraculo intendimus informare, nullus tamen ſanæ mentis debet nunc præſumere, quod ſi vellet diffugia quærere, aſſentiret ſe cum talibus, & tantis Principibus ſuper hoc negotio affrontare: ad quorum voces totus mundus contra eum inſurgeret, ubi delatorie vellet procedere in agendis circa materiam prædictam.

Quinto, ſi veraciter & ſinceriter pacem Eccleſiæ quærimus, certum eſt, quod ſuper omnes Clericos mundi Sanctitas ſua plus ſcit, & ſcire debet, proh dolor! in facto ſchiſmatis, in quo pendent leges & prophetæ, quam omnes homines mundi, & quoad damnatum initium, & quoad ejus totalem radicem, tanquam ille, qui circa hoc plus ceteris hominibus diutius & ferventius laboravit, ſicut etiam ex debito paſtoralis officii præ ceteris obligatur. Unde non dicimus uſque Niciam, ſed revera ab Oriente in Occidentem deberet veſtra Majeſtas proficiſci, ad viden-

[1] Die nempe 25. Januarii in Congregatione ex Nationibus Deputatorum, præſente Cæſare Sigiſmundo in illius palatio.

ANNO CHRISTI 1414.

videndum tantum thesaurum, & discutiendum cum eo, de modis servandis, de necessitate inevitabili, ad hoc quod Ecclesia Dei suam pacem veraciter consequatur. Quod mysterium, licet multi clament, & obloquantur, illud tamen pauci intelligunt & attingunt. Non ergo expedit Ecclesiæ personam tam necessariam a tanto negotio excludere, quæ possit cum Serenitate vestra conferre, & audire vestras saluberrimas vias proveniendo ad unionem Ecclesiæ.

Sexto, in vestra exauditione vitetur nota particularitatis, quam summe vitare debet vestra Serenitas, si vult esse in tam sancto negotio mediator.

Septimo, per istam mutuam visionem datur SS. D. N. Papæ clarior & apertior modus recipiendi confidentiam in ista materia, & in aliis reformationem Ecclesiæ concernentibus, de Celsitudine vestra.

Octavo, est ipsa veritas, quod nostra Sanctitas multum adspirat ad expurgationem Infidelium: & consimiliter D. Rex Aragonum, & sic sunt in hoc omnino conformes intentioni vestræ; ex quo si vos personaliter, & præsentialiter videretis, poterunt inter vos recipi multa laudabilia appunctamenta ad exaltationem fidei Catholicæ, depressionem, & concutionem Infidelium utrorumque spiritualium, & temporalium.

Nono, certum est, quod per istam mutuam visionem, suavius, dulcius, & melius procurabitur pax Ecclesiæ, quam si Domini hic congregati in præsenti civitate Constant. ad alias novitates procedant; quoniam novitates odium pariunt, atque discordias, quemadmodum, proh dolor! experientia nos informat; quoniam talia possent hic fieri, quæ non solum difficile, immo difficillimum esset unquam illo tempore Ecclesiam Dei reunire.

Decimo, inter alia, quæ contra gesta & facta in civitate Pisana obfuere Ecclesiæ, ponuntur, hoc est unum gravissimum præcipitatio, quæ multum debet a V. M. vitari.

Undecimo, attenta antiquitate sufficienti, providentia, & longa experientia SS. D. N. Papæ, de multis poterit V. M. conferre cum eo, super reformatione temporalis Imperii, quæ non modicum erunt utilia, nec dum in partibus Alemaniæ, aut Italiæ, immo alibi, ubi jura Imperii sunt, & fuerunt diutius occupata.

Et ultimo, si bene consideretur excellentia partis Christianitatis, quæ veritatem, & justitiam, ac obedientiam filialem D. N. Papæ sequitur, videbitur perfecte, quod non est parvi pendenda, in deliberatione recipienda, & super modum tenendum ad dandam pacem Ecclesiæ, tam ex parte capitis, quam ex parte membrorum. Hoc est enim notorium, quod una ex insignioribus personis Ecclesiasticis, quæ fuerunt in mundo nostris temporibus, etiam circumscripto Papatu, in scientia, providentia, & vita, est D. N. Papa, etiam testimonio suorum adversariorum, & est notorium, quod Regna Castellæ, Hispaniæ, Navaræ, Aragoniæ, Siciliæ, Valentiæ, Maillarquiæ, Minorquiæ, Mareiæ, Scotiæ, & Sardiniæ, Ducatus de Montblanc, de Neupatria, de Corsega, Principatus Cathaloniæ, Comitatus de Barceno, de Rosillo, de Cerdania, de Dempurias, & aliæ notabiles Nationes, Capitaneatus de Cap. de Creux, Præceptoria de las Anguillas sibi obedientes, tam in excellentia Principum, quam in copiosa, & insigni multitudine Baronum, nobilium Comitum, & etiam Clericorum utriusque facultatis hodie in toto orbe refulgent.

Etsi dicatur, quod obstat præsentia tantorum Dominorum hic congregatorum, evidens & rationabilis responsio est in promptu: quia videlicet ad providendum hinc inde salubriter possunt Domini hic congregati eligere certas personas prudentes, sufficienter Deum timentes, & ad pacem Ecclesiæ pure affectatas, quæ haberent potestatem debitam ad faciendum nomine omnium hic congregatorum, & etiam congregandorum de parte ista omnia, quæ essent utilia ad unionem Ecclesiæ consequendam, & illi expectarent hic, vel alibi, ubi deliberarent esse utilius, aliis licentiatis ut ad propria redirent; præsertim quia non quæritur dilatio longa, sed solummodo per duos menses, usque per totum mensem Aprilis, quoniam scit bene Serenitas vestra, quod si semel fuerint cum D. N. & D. Rege Aragonum, nunquam ab invicem detur, donec concluſum sit, Deo propitio, sic & taliter in isto negotio, quod infallibiliter, infra brevissimum tempus dabitur unio perfecta populo Christiano, vel saltem scietur ab experto, quod ex parte D. N. non provenerit; sicut, Deo teste, non remansit, quominus salutifera pax habeatur.

Quare cum iste modus procedendi sit honestus, securus, utilis, atque justus, dignetur regia vestra Celsitudo, illum tanquam per nos oblatum efficaciter suscipere, & nos celeriter & favorabiliter expedire: ut visione ista inclusa SS. D. N. Papa possit se disponere ad accelerandum adventum suum, pro quo indiget de aliis & aliis diversis necessitatibus necessario providere; nosque parati sumus firmare cum vestra celsitudine, quod ipsa, vita & salute comite, erit in Portu Villæ-Francæ, juxta civitatem Niciæ ad tria milliaria per totum mensem Aprilis, immediate sequentis.

Ex collectione Barberiniana; & Manuscripto Vindob. Cæsareo.

Post hoc dux Bavariæ Ludovicus coram rege Romanorum & pluribus prælatis, & aliis, publice proponi fecit [1] contenta in cedula, cujus tenor sequitur.

Si placet regiæ majestati, & aliis ad quos spectat, ingredi tractatum amicabilem super via cessionis, quæ videtur etiam placere multis de diversis obedientiis hinc & inde: tunc illustrissimus princeps dominus dux Ludovicus & prælati de obedientia domini Gregorii Papæ XII. hic præsentialiter in Constantia exsistentes cum R. P. cardinali & patriarcha & nuntiis Apostolicis sufficiente mandato ad hoc, ut creditur, fulcitis, volunt dare omnem, quam poterunt, operam, quod per eam effectualiter procedatur: & si per practicam forsan deveniretur in illa via ad aliquam conclusionem unionis, ad quam secundum circumstantias tunc adhibendas forte mandatum domini domini Gregorii Papæ videretur aliquibus non sufficere usquequaque, tunc dominus dominus dux Ludovicus & prælati de obedientia domini domini Gregorii, sperant se obtenturos plenius & uberius mandatum in brevi temporis spatio ab eodem: sicque per Dei gratiam dominus Papa Gregorius per ejus nuntios, per dominum Ludovicum & prælatos prædictos non stabit, quominus per illam viam habeatur sincera & integra unio, & unicus indubitatus pastor ecclesiæ sanctæ fidei. Insuper prælati, doctores, & magistri de præfata obedientia domini Gregorii hic Constantiæ præsentialiter exsistentes ad honorem Dei omnipotentis pro reverentia Cæsarei culminis, & zelo unionis ac ecclesiæ reformationis, juxta desiderium regiæ majestatis, se offerunt & exhibent una cum aliis reverendis ac venerabilibus prælatis, nuntiis, doctoribus & magistris in Constantiensi Concilio per majestatem regiam, & in ejus præsentia congregato pariter pro rata & statu suo, & cujuslibet eorum deliberare, tractare & conferre de omnibus mediis & viis sinceræ & integræ unionis ecclesiæ sanctæ Dei; necnon reformationis, aliisque materiis, sive negotiis in dicto Concilio agitandis usque ad conclusionem inclusive: sic tamen quod ille qui de nonnullis vocatur, Joannes XXIII. non præsideat, nec intersit in Concilio eodem: immo omnis obligatio per personas Concilii sibi specialiter facta, quoad tractanda in Concilio relaxetur; libertas conferendi, loquendi & tractandi de singulis nullatenus impediatur, & vota omnium & singulorum sint libera atque pura. Causa quoque unionis ecclesiæ per idem Concilium ante ejus dissolutionem, aut separationem diffiniatur. Et dominus Papa Gregorius XII. per regiam majestatem de consensu Concilii, & per dictos

[1] die 16. Jan. an. 1415. in Congregatione generali, præsente Cesare Sigismundo.

ANNO CHRISTI 1414.

dictos sibi obedientes ex nunc caritative cum instantia debita requiratur, & pie in Jesu Christi visceribus exhortetur, & infra certum terminum competentem per Concilium statuendum personaliter veniat, aut plenum & sufficiens mandatum mittat ad allegandum: si placuerit, jura sua, ac ad determinationem dicti Concilii, ut præmittitur, acquiescendum. Et sive aut dominus dominus Gregorius comparuerit, aut mandatum hujusmodi miserit, sive non, dicti tamen sibi obedientes ut sic volunt acquiescere determinandis Concilio in eodem.

Qua cedula publicata, cardinalis sancti Marci, videns quod ostium apertum esset in Domino, quod tamen nullus volebat, aut audebat ingredi: & turbationes essent inter Papam & regem, & quod de unione erat silentium: Anglici etiam & Poloni venerant, qui proponendo multa dixerant de pace ecclesiæ, sed nihil expresse: cedulam composuit, quam dedit domino cardinali Cameracensi, qui laudavit & approbavit illam. Et factum est quod venit ad manus regis: quam magna exultatione receptam statim misit transcriptam ad omnes congregationes omnium nationum. Et illam favorabiliter receperunt, & publicata est usque ad domini Papæ notitiam: ex qua multa animorum plurium turbatio sequuta est, & aliis generata lætitia. Et scivit dominus Papa quod dictam cedulam fecerat dominus cardinalis sancti Marci, unde maxime turbatus fuit, & cardinalem odio habuit: idemque cardinalis hoc audito Papam adivit, & illam feciſſe pro pace ecclesiæ asserit, & non negavit. Tenor autem dictæ cedulæ talis est.

In generali Concilio Constantiensi duo sunt agendæ principaliter, & ad hoc est congregatum.

Primum de pace & unione perfecta ecclesiæ. Secundum de reformatione status ecclesiastici.

Ad pacem & veram unionem ecclesiæ sublato schismate, plures modi dudum exagitati sunt ante Pisanum Concilium.

Primus per reductionem non obedientium. Secundus per discussionem, & determinationem juris contendentium. Tertius per cessionem utriusque contendentium.

Et notandum est, quod ante Pisanum Concilium duæ primæ viæ, tanquam pene impossibiles attentatæ non fuerunt, sed sola via cessionis. Et quia duo contendentes illam viam per eos approbatam & juratam amplecti cum effectu noluerunt, sed colludendo tergiversati sunt, fuerunt dejecti & condemnati & alius electus.

Et licet quælibet obedientia suum indubitatum tenet, fuit tamen visum utrique obedientiæ, quod attento schismate scandaloso, pro danda pace ecclesiæ, quilibet cedere teneatur, & ad hoc compelli poterat per Concilium generale.

Nunc autem videndum est, per quam istarum viarum, vel aliam, rebus stantibus, ut sunt, pax dari posset ecclesiæ, utrum per viam reductionis. Et videtur quod maxime, quantum ad Hispanias, & Petrum de Luna similis sit difficultas, quæ erat ante Pisanum Concilium, immo forte major; quia in prima ante Pisanum Concilium nulla condemnatio erat facta, quare cum minori ignominia & per consequens una pars facilius se reduxisset ad alteram; nunc autem quia pars condemnata se reducens, clare videretur hæreticasse, nunquam est sperandum, quod se tali exponat infamiæ. De errore autem & sua obedientia licet minor sit, eadem tamen occasio impediret.

Secunda via discussionis & determinationis juris indubitatum est, quod condemnati & obedientes eis se nunquam submitterent, quia nullus esset judex nisi Concilium generale domini nostri, cujus judicium nunquam subvenit. Alium autem judicem dominus noster & sua obedientia non subvenit. Verum autem est, quod sicut respondit Angelus Corario, posset fieri Concilium omnium obedientiarum, cui omnes se submitterent, & per quod posset determinari, vel alia via media reparari; quod tamen difficillimum est, longum & laboriosum; tum propter electionem loci, ut patuit inter Petrum de Luna, & Angelum, tum propter contrarias voluntates, & facilem hominum ad dissentiendum voluntatem, & multa alia. Nec creditur, nec est verisimile, quod Petrus de Luna illam viam susciperet. Præterea turpe est & periculosum Pisanum Concilium in dubium revocare, & illud iterum judicio exponere.

Dicunt aliqui quod via belli reducerentur inobedientes. Hoc reputatur impossibile: tale enim bellum non fieri posset nisi per multos & magnos principes, & reges adversus alios, quod non est sperandum. Sequerentur præterea multa & infinita mala, quæ solent ex bellis evenire, & finis incertus.

Et si forte videretur possibile Angelum & Carolum Malatesta posse expelli per vim, * esse, quia Almani sibi obedientes non essent propter hoc subjugati: Præterea etsi essent, vel si reducerentur ad obedientiam per regem Romanorum, aut alios, non esset pax, nec unio ecclesiæ, restantibus Hispanis cum Scotia & aliis regionibus.

* f. *tamen Almani.*

Ex quibus videtur, quod neutra istarum duarum viarum sit aggredienda, stante alia quacumque facili & possibili; ultimæ cessionis fiendæ ab omnibus, quæ videtur facilis, & possibilis, & utilis ex multis causis.

Circa quam quæratur, utrum via cessionis, rebus stantibus, ut sunt, pro sequenda unione perfecta, sit aggredienda.

Secundo, utrum ad illam teneatur dominus Joannes, quia de aliis dicendum est, quod eis gratia fieret, si ad hoc admitterentur.

Tertio, si idem dominus noster ad illam, rebus stantibus, ut sunt, posset legitime compelli.

Circa primam quæstionem ponitur talis conclusio. Omnis via per quam pax, & perfecta unio ecclesiæ evidenter potest provenire, est bona & utilis Ecclesiæ. Igitur aggredienda patet ista conclusio, quia finis & terminus pacis & unionis perfectæ est quærendus; ergo omnis via per quam clare potest perveniri ad finem & terminum, est quærenda.

Secunda conclusio, quod etsi plures viæ sint perveniendi ad finem & terminum pacis perfectæ ecclesiæ, illa tamen præeligenda est, per quam citius & facilius est posse ad finem & terminum quæsitum perveniri.

Ex istis præmissis infertur tertia conclusio, quod via cessionis ad proventum pacis & unionis ecclesiæ, etiam rebus stantibus, ut sunt, aggredienda est, & præ ceteris eligenda.

Patet, quia per illam citius & facilius est ad terminum pacis & perfectæ unionis ecclesiæ perveniri; quinimmo aliæ viæ propter difficultates, & alia plura desperatæ videntur.

Casum autem appetit, qui postpositis certis gradibus, per abrupta quærit ascensum.

At quod per istam viam cessionis possit ad pacem & unionem ecclesiæ perveniri, patet ex præsuppositis ante Pisanum Concilium, quod ipsa fuit illa via electa pro possibili, certiori & meliori. Si autem tunc per illam viam potuit ad pacem, & unionem ecclesiæ perveniri, quo tempore majus & fortius & magis radicatum erat schisma; multo magis nunc potest. O quam igitur felix & glorioſus apud Deum & homines foret verus pastor & papa, si per illam viam facilem pacem ecclesiæ & toti populo Christiano dari vellet, & illam gloriam suam non daret alteri, sed alterum præveniret!

Quarta conclusio est super secunda quæstione, quod ultimo stante in casu, in quo est manifeste summus Pontifex, quanto verior pastor est ecclesiæ, tanto libentius, ferventius & citius debet pro pace & unione ecclesiæ aggredi viam cessionis, & offerre. Patet conclusio ex dictis summi pastoris dicentis; *Bonus pastor animam suam ponit pro ovibus suis*. Hæc igitur boni pastoris proprietas, ut animam suam ponat pro ovibus suis, quando opus est, si non ponit, non est bonus pastor. Si autem animam tenetur ponere, quod est vitam ponere; multo magis accidentia vitæ, bonorum, potestatem, dominatum, & hæc omnia, quæ si desiderantur, vana sunt, nec proprie aut juste assumuntur, aut ab invitis, quia * Veniat invitus, invitatus effugiat. Nec intelligere possum doctrinam Christi, de bono pastore, si attento statu ecclesiæ verus pastor pro pace ejusdem ecclesiæ cedere non teneretur, qui tenetur animam ponere. Probatur eadem conclusio, quod attento

* f. *Quare veniat invitus &c.*

statu

ANNO CHRISTI 1414.

ſtatu eccleſiæ ſummus Pontifex pro pace & unione ecclesiæ tenetur mortem non evitare, igitur nec ceſſionem. Tenet conſequentia a minori ad majus; antecedens autem videtur eſſe de intentione proprietatis paſtoris boni, qui ponit animam pro ovibus.

Præterea miles armatæ militiæ tenetur non evitare mortem pro republica: igitur nec miles Chriſti; pluſque tenetur ſequi Chriſtum Chriſti vicarius, quam alius eo inferior: tum quia immediatus, tum propter exemplum inferiorum, quos tenetur verbo & exemplo inſtruere, quia Jeſus incepit primo facere, poſtea docere.

Præterea probatur ex auctoritate geſtorum ante Piſanum Concilium, quo fuit concluſum, ambos contendentes debere cedere: Igitur nunc: cum ſimilis ſit ratio, ut ſupra probatum eſt.

Tertia concluſio eſt ad tertiam quæſtionem, quod attento ſtatu eccleſiæ in omnibus, quæ omnia non exprimuntur de præſenti, ſummus Pontifex & paſtor eccleſiæ pro pace & unione eccleſiæ poſſet compelli offerre ceſſionem conditionaliter, ſi alii velint ab occupatione deſiſtere, & conditione cum effectu ut quod cedant* purificata cedere. Patet concluſio: quia ex præmiſſis tenetur ad hoc; igitur compelli poteſt, ſi recuſet, hoc eſt, juberi ut faciat: ut ſi non paret, compelli: ut non permittat Dei eccleſiam lacerari: quia qui reſtituere juſſus juſſioni non paret, manu militari auferatur ab eo, aut aliis modis, quibus quis compellitur ad factum: & ſi non paret, deponi, tanquam ſcandalizans eccleſiam Dei, quam ipſe cuſtodire & tueri tenetur: Quia quod alium facientem prohibere ex officio neceſſe habet, hoc ipſe committere non debet, & committendo gravius punitur. Nec dubitandum quin generale Concilium ſit judex competens in hac parte; alioquin Piſanum Concilium viribus non ſubſiſtere, in quo eadem auctoritate, & ex eiſdem cauſis radicalibus fuit judicatum. Nec immutat auctoritatem perjurium contendentium: quia ſi propter crimen fuerunt damnati, timendum eſt magis nunc: multiſque aliis rationibus de jure divino, naturali & humano fundari poteſt generale Concilium: & eſt ſuperius Papæ in his, quæ concernunt univerſalem ſtatum eccleſiæ, ut in caſu præſenti, & aliis pluribus. Videtur tamen, quod *a* ſic & præmiſſa vera ſint, mitius tamen ab initio agendum eſt. Ultimo quod humiliter & devote exponatur ſereniſſimo domino noſtro Joanni vero & ſummo pontifici, & gregis dominici paſtori, quatenus dignetur ſua ſanctitas veri & pii paſtoris ſupra ſuum gregem oculos aperire; conſiderare quantis rapacium luporum morſibus exponitur: quod oves devorare quotidie permittit, quinimmo & perpetuæ ſubverſionis ſubjacet grex Domini periculis: cum & per tales diviſiones eccleſia jam ſchiſma Græcorum tot annis ſubſtinuerit. Nec minus in præſenti periculum imminet Hiſpaniarum; quæ non eſt minor Chriſtianorum portio, quam Græca Chriſtiana; inſuper & multarum gentium Germaniæ & Italiæ: quamque monſtruoſum eſt in uno eccleſiæ corpore tot apparere capita: digneturque non dictam, ut tenetur, animam, & vitam ponere, immo & membrum, aut quod minus eſt, officium membri, ſed proprii corporis & animi parcens laboribus, quietem ſibi parans, laudem, gloriam, & honorem Dei & hominum, præmiumque æternum acquirens, gregem ſibi commiſſum a luporum morſibus liberare, ſub unico ovili, & unico paſtore ac duce, monſtra hæc tollere per prædictam illam certam, facilem & honeſtam viam ceſſionis; & illam offerre, ſi alii gregis hujus veraces velint etiam renunciare juri, quod prætendunt, & illam viam uſque ad terminum per veros & ſinceros tramites ambulare. Nec dubium, ſi ita faciat, pax dabitur univerſali eccleſiæ Dei. Mentes enim omnium Chriſtianorum ſecura tranquillitate gaudebunt: nec umquam auditus eſt virtuoſior actus, nec ullius umquam Romani Pontificis major, celebrior, aut longævior fama, gloria, memoriaque manebunt; certuſque eſſe debet quod pro ſtatu ſuo eccleſia uberius providebit quam peteret: nec timor penuriæ ſtatus ſui debet eum a tanto bono, a tanta gloria, tamque grandi præmio retrahere quovis modo. Quæ ſi recuſet exaudire, conſideret duos gregis Dei lupos quantis ſe pro cauſa ſimiliter ſubjecerint ſcandalis, quæque ſibi poſſunt opponi & finaliter evenire.

* f. *cum effectu, quod cedant pure & libere.*

a etſi præmiſſa.

Contra quam cedulam, quæ incipit, *In b generali*, quidam adulatores, ut vere dicatur, ſcripſerunt inveſtivas cedulas, ac nihil audentes afferere, dictaverunt per modum quæſtionum. Tenores autem dictarum cedularum ſunt tales:

ANNO CHRISTI 1414.

b Eſt ea ſupra, pag. 32.

Prima cedula.

Ut ait Tullius in libro de paradoxis, nihil eſt tam incredibile, quod dicendo credibile non fiat. Ideo ne per dicta aliquorum nefanda, quæ in callida ſubtilitate vergere videntur in eccleſiæ fidei detrimentum, credulitas infirmorum feriatur, non videtur ſuperfluum repugnantiam iſtam diſſolvere. Sed quoniam, ut docet Anſelmus libro primo, cur Deus homo, cap. 1. quæ per inveſtigationem, interrogationem, & reſponſionem inveſtigantur, multis & maxime tardioribus ingeniis magis patent. Ea propter ad tenebrarum effugationem, quæ ſcrupulum induxerunt ſuper faciem abyſſi, & lucis ſerenationem, quædam proponantur quæſtiones, ex quarum reſponſione veridica conſcientiæ ignorantiæ nebulis confuſæ ſerenabuntur.

An æquiparare hæreticis dominum Joannem Papam XXIII. canonicum & catholicum videatur ſacro Piſano Concilio canonico, legitimo, ſtabili, & firmo in aliquo præjudicari.

An Papam dominum Joannem XXIII. tanquam canonicum recipere, & acceptare dictam æquiparationem procurantes, poſſint, ſeu valeant notari de fautoria ſchiſmatis & hæreſis.

An hæreticus per eccleſiam canonice damnatus errorem ſuum non recognoſcens, ſed in ſua permanens pertinacia, ſit in petitionibus exaudiendus.

An Papa verus & canonicus de hæreſi non infamatus, nec ſuſpectus, poſſit contra ea, quæ ſunt ſui juris, ab aliquo compelli, vel arctari.

An ſolemniter non vere hæreticum tanquam hæreticum condemnantes, & dictam condemnationem juſtam & canonicam fore pertinaciter aſſerentes, hæretici ſint cenſendi.

Secunda cedula.

Licet per doctrinam Apoſtoli ad Titum tertio capite, ſtultæ quæſtiones ſint evitandæ, tamen adverſus garrulos ratiocinatores & latratores, & captiones, modus valet inquiſitivus ad confutandum adverſarios. Nam, ut ait Anſelmus in tractatu de corpore Chriſti, cap. 2. obſcuriſſimam determinate ſententiam claram omnibus *c* conferimus Arianorum contentiones, & diſputationes ſubtiliſſimæ. Et paulo poſt ſubjungit: Si, inquit, non coegiſſet neceſſitas de re, de qua quærebatur viros ſanctos & eruditos altius aliquid ſentire, & proferre, ſemper timidæ hominum mentes habuiſſent obſcurum. Quamvis igitur per tempora multa quæſtiones aliquæ a pluribus intactæ relictæ ſint, eo quod non videbatur eis de illarum ſententiis ambigendum; nunc autem a quibuſdam eorum quæritur ſerenatio, & veritatis, quæ impugnatur, ſolidatio; unde per modum quæſtionum tituli aliqui ſubſequuntur: licet ab aliis, qui ſanos habent mentis oculos, minime dubitetur.

c Forte, *coegerunt determinare*, &c.

Sequuntur tituli quæſtionum.

Si Concilium Piſanum fuit legitime & canonice convocatum.

Si Concilium Piſanum fuit rite & canonice celebratum.

Si duo olim contendentes de papatu fuerunt juſte & canonice de eo ejecti & condemnati.

Si electio domini Alexandri Papæ V. fuit rite & canonice facta.

Si dicta electio ab illis qui fuerunt in Concilio, fuit legitime & canonice acceptata.

Si hæreticus declaratus & condemnatus per eccleſiam ſit vero & indubitato ſummo Pontifici æquiparandus.

Si hæreticus non recognoſcens errorem ſuum, ſed permanens in ſua pertinacia, in ſuis petitionibus injuſtis ſit exaudiendus.

Si præ-

ANNO CHRISTI 1414.

Si prælati, & officiales, & inſtituti a canonico & vero ſummo Pontifice in ſuis dignitatibus debeant permanere.

Si verus & canonicus Papa ſuſpectus de hæreſi contra jura, contra obligationes & promiſſiones ſibi factas poſſit ab aliquo compelli, vel arctari contra ea quæ ſunt juris ſui.

Si ſolemniter condemnantes non hæreticum tanquam hæreticum, & dictam condemnationem aſſerentes pertinaciter fuiſſe & eſſe juſtam & canonicam, hæretici ſint cenſendi.

Tertia cedula.

Via ceſſionis quæ domino noſtro proponitur pro reformatione & unione unius, ac univerſalis paſtoris, & indubitati, tanquam melior & brevior certis viis, quæcumque videtur eſſe, & eſt irrationabilis, & injuſta plurimas propter cauſas: & hoc primo quoad Concilium Piſanum, & ſecundo quo in ſe & ad ſeipſam.

Primo quoad Concilium Piſanum eſt irrationabilis & injuſta, quia eſt reprobativa, & annullativa ipſius Concilii Piſani: nam ex hoc quod S. D. N. per præſens Concilium inducitur ad cedendum, & cedere *a* ſtatim datur intelligi, & monſtratur, quod ipſum Concilium Piſanum fuit nullum & illegitime celebratum, & per conſequens ipſe dominus noſter non eſſet verus Papa: & ideo tanquam injuſtus & non verus deberet cedere, ſicut ille qui nullum jus haberet in papatu, & quem tale Concilium non poterat in verum Papam procreare, cum ipſum fuiſſet nullum.

Deeſt forte, cogitur.

Secundo per ipſam viam ceſſionis datur intendere & declarare, quod fuit inutile & ſuperfluum in eccleſia Dei, *b* quantumque fuerit utiliſſimum. Nam per iſtam viam monſtratur, quod non fuit verus Papa procreatus, * quod cedere: nec propter aliam cauſam, niſi ut cedendo faceret unionem: cum multo melius fuiſſet propter dictam viam exercendam conſentire in unum duorum illorum contendentium, ad eumdem appropinquare, vel ſaltem alterum ſic facilius flectere, ut reduceretur ad obedientiam, vel ad ceſſionem.

Forte, antamque. * f. quia creet non pter &c.

Tertio iterum datur intendere, quod per dictum Piſanum Concilium non fuerit unicum & indubitatum caput univerſalis eccleſiæ procreatum, ſed potius ſchiſma augumentatum, & errore multiplicatum cum tunc ſolum eſſent duo capita contendentia, nunc vero exſtant tria. Et fortaſſe ſermo ſine omni dubio ex ceſſione Joannis per præſens Concilium, quod per omnia eſt imitativum veſtigiorum Piſani, ſchiſma augmentabile uſque quartum, & ſemper vult procedere in infinitum, quod etiam animos fidelium cogitare eſt abſurdum.

nſ. abſon.

Secundo videtur, quod dicta via ceſſionis eſt illegitima & injuſta quo in ſe, & ad ſe, & ad ipſam, multiplices propter cauſas. Primo, nam profecto valde injuſtum eſt & vere *c* obſcurum, quod unus juſtus papa, & non condemnatus, nec pro hæretico declaratus, cedendo debeat ſe pariare cum injuſto & condemnato ac per eccleſiam pro hæretico declarato, vel cum pluribus ſimilibus, cum tales cedendo ſciant manifeſte nihil juris dimittere vel renunciare.

Secundo, ſi per iſtam viam poſſet eccleſia reformari in capitibus & in membris, inquam per ceſſionem, ſequeretur quod omnia jura & omnia Concilia eſſent inutilia & ſuperflua in eccleſia, non ut ſic ſummo caſu, vel juſtitia eſt ſumme dimittenda. Ad quid enim ſunt jura adinventa, niſi ut inter rixantes pax & veritas declaretur; aliter enim, quid valeret, ſi ſuo loco & tempore non convenirent, aut non deberent effectualiter obſervari.

Tertio etiam videtur, quod via ceſſionis ſit frivola & injuſta. Nam conſideratis temporibus, atque rebus ſicut nunc ſunt, quod alter contendentium eſt abſens, & alter cedere penitus abnegat & recuſat, quod per eam non reformetur integre eccleſia Chriſtiana domino Joanne jam cedente.

Quarto, via ceſſionis videtur fore injuſtiſſima, cum nec ex jure divino obligatur, nec humano, quod condemnatus de una re quantumcumque etiam exigua ſeu ingente, rationabili tamen atque juſta debeat ſuis juribus abnegare, & cedendo ea uni tertio reſignare, qui nullum jus habebat in re prænominata, tanquam exterus & alienus, & ſi *d* contrudendo augeretur cuſtodia ex ſalvatione ipsius rei, quoniam ex visibilibus potius acquiritur meritum in perſiſtendo, quam cedendo vel ceſſando.

ANNO CHRISTI 1414.

d Forte.

Quinto, videtur ceſſio eſſe injuſta *e* quia eſſet ex ipſo Chriſto, nunquam crederetur fuiſſe & eſſe obſervata. Nam si tempore Chriſti multi pſeudochriſti ſurrexiſſent, quorum quilibet ſe dixiſſet eſſe Chriſtum, & fuiſſent cum Jeſu Chriſto pares in obedientia, nullo modo creditur quod ipſe Chriſtus cum eis viam ſubiiſſet ceſſionis, ſicut nec unquam ſubiit, ſed uſque ad mortem conſtantiſſime ſervavit.

e Forte, *quia eſt.*

Sexto, videtur ceſſio eſſe crudelis, & maximæ crudelitatis sit qui negligit famam ſuam.

Septimo, via ceſſionis non approbatur per illam viam evangelii qua dicitur: *Bonus paſtor ponit animam ſuam pro ovibus ſuis;* ſed potius approbatur illa quæ ſequitur: *Mercenarius autem, & qui non eſt paſtor, cujus non ſunt oves propriæ, cum videt lupum venientem, fugit, quia mercenarius eſt, & non pertinet ad eum de ovibus*: nam ponere animam & vitam pro ovibus eſt quædam perſiſtentia & virilis concertatio quæ pertinet ad bonum paſtorem, sicut fecit David, cum eripuit agnum de leonis & ursi faucibus. Et sicut S. Thomas martyr Chriſti archiepiſcopus Cantuariensis ſanctum verticem ſcindi fecit, & dedit pro Chriſti eccleſia; ſed ceſſio eſt quoddam auſugium retroceſſio & declinatio a tali conflictu virtuoſo, qui proprie pertinet ad mercenarium, qui cum videt lupum venientem fugit & retrocedit, quia mercenarius eſt, & non pertinet ad eum de ovibus. Sanctiſſimus autem dominus noſter Joannes papa XXIII. ſuas oves congregans de univerſis Mundi partibus pro eccleſia Dei reformanda, dedit ſe in luporum manibus, quibus viriliter reſiſtere debet etiam uſque ad mortem, sicut in hoc ſacro Concilio elucet evidenter.

Octavo, nec iſta auctoritas evangelii approbat ceſſionem, qua dicitur Chriſtum nonaginta novem oves reliquiſſe in deſerto, & inſtitiſſe uni perditæ: aut de drachmis decem, qui licet filius Dei ad reinveniendam drachmam decimam, & ad recuperandam ovem centesimam de cælis deſcendiſſe, & in terris ex virgine humanitatem aſſumpsiſſe, tamen nunquam ejus divinitas, quæ erat in cælis, & in terris, creditur oves ſuas ſine conſolatione reliquiſſe, nec ita receſſit ab eiſdem, quod ipſemet ad illas nullatenus auxilium tuliſſet. Paſtor autem ecclesiæ qui cedit, non habet amplius ſpem redeundi: nihilominus autem ſanct. dominus noſter papa Joannes XXIII. exemplo Chriſti descendit de Italia ad Conſtantiam, reliquit idem ſuam almam urbem, ac totum patrimonium, & omne illud quod jam ecclesia Dei diu perdiderat, & ſuspendit eorum requisitionem, & inſtat ovibus perditis, ut poſſit eas eripere de faucibus luporum contendentium, quas nullatenus recuperabit, si cedendo & fugiendo ſe pusillanimiter abſentabit.

Nono & ultimo, verus papa, ſtantibus terminis, prout ſtant, nulla ratione debet compelli ad ceſſionem, cum hoc eſset manus ponere in Chriſtum dominum & violentare ipſum, & conturbare ac annullare hoc præſens Concilium, cum nulla valeat confeſſio violenta: nec per hoc etiam quoad præſens reformabitur, ſolum enim unus parvus tumultus qui per Romanos olim dicitur commiſsus contra obedientiam Romanam allegatur in æternum, quare non allegaretur ſcelus inauditum: & ille ſcribens & proponens iſtam viam, aſſerit non eſse procedendum contra condemnatos per manus violentas, allegans ſuper hoc frivolas rationes & concedit *f* S. D. N. debere compelli vi brachii ſæcularis, aut via infamiæ abhorrendæ: qui si foret bonus Chriſtianus & intelligeret ſcripturas, nullatenus deberet talia piis auribus impulſare, quia omnia iſta ſunt crudelitatis & injuſtitiæ in ecclesia ſancta Dei.

f Sanctiſſimum dominum noſtrum.

Quarta præciſe continet viam belli, *&c.*

Contra dictas cedulas ſcripsit dominus cardinalis Cameracensis, & fecit cedulam contrariam reſponſivam, cujus tenor talis eſt:

Sum-

ANNO CHRISTI 1414.

Summopere caveant zelatores fidei & unionis eccleſiæ a doctrina illorum, de quibus prædixit Chriſtus: *Attendite a falſis prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ovium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces.* Hi ſunt in hoc ſacro Concilio qui adulatores potentiæ magis quam amatores juſtitiæ garrientes detrahunt doctoribus veritatis, quos detractores vocat Apoſtolus, magiſtros prurientes auribus. De quorum numero ſunt quidam, qui quinque cedulas ad impediendum effectum hujus ſacri Concilii præſentarunt, quarum prima incipit. Quia ſecundum Tullium. Secunda. Ut ait Tullius. Tertia, Licet per doctrinam Apoſtoli. Quarta, Dum exacta conſideratione, quæ viam belli ſuadet pro habenda pace eccleſiæ. Quinta, quæ incipit, via ceſſionis quæ domino noſtro proponitur. Quibus omnibus cedulis, & ſeditioſis fallaciis reſpondetur per concluſionem ſequentem: ſuper quibus petitur deliberatio Concilii generalis, & publica coram eo ſuper eis diſputatio pro inquiſitione veritatis.

Matth. 7. 15.

Prima concluſio. Licet Concilium fuerit legitime & canonice convocatum, rite & canonice celebratum, & duo olim contendentes de papatu juſte & canonice condemnati, & electio domini Alexandri V. fuerit canonice & rite facta, & dicta electio ab illis, qui fuerint in dicto Concilio, fuerit legitime & canonice accepta, prout hæc omnia tenet obedientia domini noſtri Papæ Joannis XXIII. tamen duæ obedientiæ duorum contendentium probabiliter tenent contrarium, in qua opinionum diverſa & adverſa varietate non ſunt minores difficultates juris & facti, quam ante Concilium Piſanum erat de juſtitia duorum contendentium.

Ex quo ſequitur ſecunda concluſio, quod ſicut ante Concilium Piſanum ad evitandum difficultates juris, & facti, & prolixitatem, & dilationem pacis eccleſiæ, tunc acceptata fuit ab omnibus Chriſtifidelibus, & laudata via ceſſionis amborum contendentium, & ſic nunc trium contendentium de papatu, ſimiliter autem majori ratione acceptanda eſt & laudanda.

Tertia eſt, quod conſulere domino noſtro Joanni Papæ XXIII: acceptare & offerre dictam viam ceſſionis, in caſu quo ex hac oblatione ſequeretur perfecta pax ſeu unio eccleſiæ, non eſt æquiparare verum ſummum Pontificem hæreticis per eccleſiam condemnatis, nec ſacro Piſano Concilio ſtabili & firmo in aliquo præjudicare, ſed magis intentionem ac finem dicti confirmare, ipſumque dominum noſtrum ſuper prædictos contendentes exaltare, & ipſos deprimere.

Quarta concluſio eſt, quod præmiſſas quæſtiones aſſerentes non poſſunt juſte notari de fautoria ſchiſmatis vel hæreſis, ſed magis oppoſita temerarie præſumentes afferre.

Quinta, licet hæreticus per eccleſiam damnatus errorem ſuum non recognoſcens, ſed in ſua permanens pertinacia non ſit in petitionibus ſuis errori faventibus exaudiendus: tamen ea quæ afferentur a quibuſcumque ſchiſmaticis, vel hæreticis pro tractatu pacis & unionis eccleſiæ, non ſunt a catholicis reſpuenda, ſed favorabiliter audienda, & quantum expediens fuerit, exaudienda.

Sexta concluſio. Licet regulariter Papa verus & canonicus de hæreſi, aut nullo notorio crimine eccleſiam ſcandalizante non infamatus, nec ſuſpectus, nequeat ab aliquo particulari collegio, ſeu perſona ſingulari contra ea quæ ſunt ſui juris compelli, vel arctari: tamen ab univerſali eccleſia ſeu Concilio generali ipſam repræſentante, attenta prolixitate caſus præſentis pro pace eccleſiæ celerius procuranda, juſte poſſet ad ceſſionem compelli.

Si in caſu prædicto Papa dictam viam pertinaciter recuſaret, legitime poſſet, tanquam ſchiſmaticus, & de fautoria ſchiſmaticæ pravitatis ſuſpectus rationabiliter condemnari.

Octava eſt, quod in caſu prædicto Papam tamquam hæreticum, vel ſchiſmaticum condemnantes, & dictam condemnationem juſtam & canonicam fore firmiter aſſerentes, nullatenus hæretici ſunt cenſendi, ſed magis oppoſitum pertinaciter affirmantes.

Nona, qui nunc reprobant viam ceſſionis, dicentes eam eſſe irrationabilem, illegitimam & injuſtam, ſecundum ſe & ad ſeipſam, ſecundum rationes juris inducunt fundamentum Piſani Concilii ipſiuſque robur infimant & totam hanc obedientiam ſcandalizant.

Decima, qui vim belli ſuadent, & tractatum pacis & concordiæ ab adverſariis oblatum repudiant, in Spiritum Sanctum multipliciter peccant. Primo, quia impediunt finem pacis, ad quem præſens Concilium vocatum eſt, & principaliter ordinatum. Secundo, quia obviant mediis quibus ad dictum finem facilius pervenitur. Tertio, quia impugnant regulam per quam impedimentis ad finem prædictum & ejus media repugnantibus facilius obviatur. Ultimo & illam tam divini quam humani juris regulam; De duobus malis minus eligendum eſt.

Ad præmiſſa offeruntur rationes & allegationes tam divini quam humani juris, quando placebit ſuper his in Concilio audientiam dare.

Licet via exſecutionis ſententiarum Piſani Concilii, & via reductionis ſchiſmaticorum ad unitatem eccleſiæ, ad obedientiam domini noſtri Papæ Joannis XXIII. ſive ſponte, ſive coacte quantum in ſe, ſecundum communem juris formam, ſint juridicæ: tamen quia ſecundum circumſtantias non videntur eſſe poſſibiles, nec efficaces pacis & perfectæ unionis eccleſiæ, via ceſſionis omnium, per quam facile potest pax & perfecta unio eccleſiæ haberi ſecundum omnes circumſtantias, juſtior est, & ſimpliciter eligenda.

Secunda, reprobans viam ceſſionis, attento ſtatu eccleſiæ, fautor ſchiſmatis est cenſendus.

Tertia, attentatio & electio viæ exſecutionis ſententiæ Piſani Concilii vel reductiva ſchiſmaticorum & condemnatorum per idem Concilium ad obedientiam domini noſtri Joannis, ad pacem eccleſiæ rebus ſtantibus, ut ſunt, est generativa ſuſpicionis fautoriæ ſchiſmatis, & plus favendi ſingulari perſonæ, quam univerſali eccleſiæ.

Quarta, licet juſtum ſit ſecundum communem juris formam, dominum noſtrum Joannem in ſuo pontificatu perſiſtere, & ab illo non amoveri, quam ſchiſma diuturnum, & eccleſiam in tali ſtatu remanere.

Quinta, eccleſia univerſalis quæ vere vel interpretative, & virtualiter conſiſtit in Concilio generali, poteſt quemlibet etiam ſummum ejuſdem eccleſiæ miniſtrum, per cujus perſiſtentiam ſtatus univerſalis ejuſdem eccleſiæ turbaretur, & per cujus admonitionem ad ſtatum debitum reduceretur, etiam ſine culpa miniſtri amovere.

Sexta *a* etiam univerſalis, & ſupra poteſt quemlibet miniſtrum ejus, etiam ſummum & unicum, culpa ſua turbantem, & ſcandalizantem ſtatum univerſalis eccleſiæ amovere.

a Forte, *Eccleſia univerſalis, ut ſupra*, &c.

Ex parte nationum datæ ſunt aliæ cedulæ in effectu continentes, quod principaliter ageretur de unione eccleſiæ. Et hæ cedulæ fuerunt publicatæ.

His actis, incidit quæſtio, qui in Concilio, in rebus diffiniendis admittuntur. Et volunt quidam, quod ſoli epiſcopi, eorumque majores prælati & abbates admitterentur. Contra quam opinionem cardinalis Cameracenſis ſcripſit cedulam, cujus tenor talis eſt.

Ad obviandum proterviæ & inſcitiæ quorumdam dicentium, quod in hoc ſacro Concilio Conſtantienſi in omnibus ſeſſionibus ſoli prælati majores, epiſcopi & abbates habeant vocem in diffinitiva ſententia agendorum, conſideranda ſunt quæ ſequuntur.

Primo, diſtinguendum eſt de agendis in Concilio, quia vel illa eſſent, quæ ſolum pertinerent ad fidem catholicam, ſacramenta, & pure ſpiritualia eccleſiaſtica de quibus antiquitus inter ſanctos Patres in Conciliis generalibus agebatur: in quo caſu ſæpe loquuntur jura canonica, & de iis de præſenti nihil ſcribitur.

Vel illa eſſent pertinentia ad exterminationem præſentis ſchiſmatis & unionis ac pacis integræ procurandæ, in quo maxime habent locum ſequentia.

Item, ſciendum etiam, quod ſicut a tempore naſcentis eccleſiæ ſchiſmatis circa electionem ſummi Pontificis, varii fuerunt modi obſervati, ſicut patet per jura & antiquas hiſtorias; ſic in modo congregationis & deliberationis Conciliorum generalium. Nam ſicut patet in Actibus Apoſtolorum, & in hiſtoria Euſebii,

Multa his proferuntur valde dubia & ſubleſtæ fidei, *inquit Labbeus*.

quæ

quæ Actibus Apostolorum immediate subnectitur, *a* quandocumque in Conciliis congregabatur tota communitas Christianorum, quandoque episcopi, presbyteri, diaconi, quandoque soli episcopi sine abbatibus, quandoque cum episcopis abbates: quandoque imperator convocabat, & congregabat Concilium, & præsens erat, etiam absente Papa, de cujus causa agebatur, sicut hæc varietas potest probari jure naturali & divino, & ex historiis supradictis cum quatuor Conciliorum in Actibus Apostolorum celebratorum, quam ex dicta historia Eusebii lib. VI. cap. XXXIII. libro VII. cap. XXVII. & XXVIII. & libro X. cap. V. ubi multa ad propositum præsentis materiæ utilia recitantur.

a Forte quandoque.

Item, sciendum est, quod quando in Conciliis generalibus soli episcopi habebant vocem diffinitivam, hoc fuit, quia habebant administrationem populi, & erant viri sancti, & docti & electi præ cæteris in ecclesia Christiana. Postea fuerunt additi abbates eadem de causa, & quia habebant administrationem subjectorum: & eadem ratione addi deberent priores, aut majores quarumcumque congregationum, plusquam episcopi, vel abbates inutiles, solum titulares, & in quibus deficiunt conditiones supradictæ, & qui forte in hac materia sunt suspecti. Et mirabile videtur, quod unus talis archiepiscopus, aut episcopus, vel abbas paucos, aut nullos suffragantes habens, & parvum aut nullum sibi subjectum, haberet tantam vocem in Concilio, sicut archiepiscopus Moguntinus, ac alii magni prælati, & principes imperii, & multi particulares archiepiscopi, & episcopi in Francia, & Anglia, & aliis regnis, qui plures habent parochiales ecclesias, in quibus est major populus, quam in pluribus archiepiscopatibus, & episcopatibus prædictis.

Item, eadem ratione, qua supra, non sunt excludendi a voce diffinitiva sacræ Theologiæ doctores, ac juris canonici, & civilis: quibus, & maxime theologicis, datur auctoritas prædicandi & docendi ubique terrarum: quæ non est parva auctoritas in populo Christiano, sed multo major quam unius episcopi, vel abbatis ignorantis, & solum titulati. Et quia antiquitus hæc doctorum auctoritas non erat introducta per modum studiorum generalium, quæ hodie auctoritate ecclesiæ observatur, de eis non fit mentio in antiquis juribus communibus: sed in Concilio Pisano, & Romano eorum auctoritas allegatur, & in diffinitiva sententia se subscribunt. Quare eos in simili excludere per præsens Concilium, quod est dicti Pisani continuativum, non solum esset absurdum, sed dicti Pisani Concilii quodam modo reprobativum.

Item, eisdem responsionibus, vel consimilibus, idem dicitur de regibus & principibus, aut eorum ambaxiatoribus, & de procuratoribus absentium prælatorum, & capitulorum, & etiam sicut patet ex bulla domini nostri Papæ, qua mandat præsens Concilium, & maxime ex canonicis impedimentis causantibus ad hujusmodi locum, & tempus Concilii personaliter adesse nequiverint; tunc illi qui sic impediti fuerint, aliquos suo nomine Deum timentes scientia & rerum experientia præditos, ac sufficienti mandato suffultos mittere non postponant, vices eorum qui miserant, in dicto Concilio impleturos.

Item, quantum ad materiam terminandi præsens schisma, & dandi pacem ecclesiæ, velle excludere reges, principes, aut ambaxiatores eorum, maxime cum magnam & honorabilem partem faciant hujus Concilii, a voce, seu determinatione etiam conclusiva, non videtur justum, æquum, aut rationi consonum: cum hujusmodi pacis conclusio ad eos, & populos eis subjectos valde pertineat: & sine eorum consilio, auxilio & favore non possint ea quæ in hoc Concilio concludentur, executioni mandare.

Cardinalis sancti Marci fecit aliam cedulam ad idem: ejus tenor talis est.

Tu, quisquis es, qui prætendis primo, solos majores prælatos, ut his verbis utar, episcopos & abbates habere vocem in generali Concilio, & ita excludis doctores, archidiaconos, rectores parochialium ecclesiarum, ceterosque dignitates habentes, quibus cura imminet animarum, ordines præterea ecclesiasticos, sacerdotes & diaconos, dic ubi illos non admittendos legisti? & si legeris Conciliorum antiquorum actiones reperisti sacerdotes & diaconos admissos.

Sed ad primos exclusos per te redeo, ultimos doctores: Si theologus es, lege Paulum dicentem, in messem Dominicam missos a Deo alios Apostolos, qui & ipsi episcopi; alios prophetas, & de illis non quæritur; alios doctores. Et tu illos excludis qui plus ceteris sunt necessarii, & sine quorum effectu, scilicet doctrina, ceteri gradus & ordines inepti sunt, seu repellendi, dicente Domino, *Quia tu scientiam repulisti, & ego te repellam*. Et quando Christus Apostolos misit, illos præcipue instruxit, & promisit dare eis quid loquerentur, & quod mirabilius est, docuit omnes linguas. Attende igitur quantum in Apostolis doctrina sit necessaria, Paulo eodem Apostolo & doctore, *b* & inquit per amplius doctrinæ collatum est munus, immo & amplius ipso teste ceteris Apostolis locutus est linguis: indiguit tamen *c* cito interprete linguæ græcæ, adeo ut dixerit & scripserit. *Cum veniſſem*, inquit, *Troade*, id est, Trojæ, *& ostium mihi apertum esset in Domino nostro Jesu, non habui requiem spiritui meo, eo quod non invenerim Titum*. Quod exponens Hieronymus dixit, hoc ideo dictum a Paulo dicto, quod illo Tito maxime indigebat, & utebatur interprete linguæ Græcæ: pro cujus absentia ibi non stetit, sed valedicens Trojanis abiit in Macedoniam. Vide quantum doctores necessarii sint in ecclesia Dei, ut doctor gentium doctore indiguerit. Præterea evangelium Marci scriptum est Petro narrante, Marco dictante, ut & Petrus interprete indiguerit.

Osee 4. 6.

b Forte, *& cui per.*

c Lege, *Tito*

2. Cor. 2. 12

Si canonista es, vide textum canonis dicentem, quod doctorum ordo quasi præcipuus est in ecclesia Dei. Illum ergo ordinem, & quasi præcipuum ordinem repellis: & admittis indistincte episcopos, & abbates, quorum pars major indocta. Et attende quod rex, vel prælatus indoctus est asinus coronatus. Cum illis ergo doctores admitte, ut illorum scientiæ defectum, qui tamen auctoritatem habent, istorum scientia & doctrina suppleant.

De ceteris autem, quos tacite excludis, vide quid agis. Omnes sacerdotes qui non sunt de tuis expellis prælatis, & pellis, qui tamen præcipuus ordo est in ecclesia Dei: inter quos unus summus est & Papa, ceteri autem sacerdotes sunt: quibus etiamsi simplices sunt, non est detrahendum, sed in eis sacerdotale officium honorandum, de quibus in lege scribitur, *Diis non detrahas*, sacerdotes intelligendo, qui propter excellentiam ordinis, & officii dignitatem dii nuncupantur, quos repellis; admittis tamen episcopos, inter quos ultimos episcopos & presbyteros quantum ad ordinationem & meritum Apostolus nullam differentiam facit, docens quod æqualem episcopum esse oporteat, & quis episcopus debeat ordinari; nihil dicit de presbytero, sed transit ad diaconum insinuans secundum procemium, eadem in presbytero & episcopo requirenda, & eumdem esse ordinem & dignitatem, licet iis temporibus multitudo fecerit vilescere; rariores sunt episcopi, ideo pretiosiores, quia pulegium apud Indos pipere pretiosius est: & ii sunt rectores parochialium ecclesiarum, qui etiam ecclesiarum prælati vocantur in Jure. Cum ecclesia sit in diversis ordinibus & officiis constituta, cur ordines, & officia repellis? Idem de diaconis dico, qui & ordo sunt in ecclesia Dei, & officium gerunt, & hæc a primitiva ecclesia.

Exod. 22. 28

De his videnda Joannis de Polemar oratio in Concilio Basileensi habita anno MCCCC XXXIII. nam hic multa ridicula coacervantur, *inquit Labbeus*. Est ea oratio in Tomo IV. Antiq. Lect. Henr. Canisii, & in tomo sequenti.

Sed & postea a sanctis patribus sunt officia instituta, utpote archidiaconi, archipresbyteri, & ex consuetudine decani, & alia officia, quæ expressa reperio in jure, & in ordine ecclesiastico, cur illos repellis, & quovis episcopos indifferenter admittis.

Audeo tibi dicere, quod in Galliis, Germaniis, Anglia, Hispania, sunt mille curati parochialium ecclesiarum, quorum quilibet majorem *d* administrationem & regimen plurium animarum; quos jus admittit, & nullo repelluntur: & tu istos, quorum multo plus interest ratione administrationis, vis repelli? Ego omnem hominem habentem ordinem, vel officium ecclesiasticum, quia illius interest, omnemque doctorem, quia prodesse potest, dico admittendum & nullum talem

d Forte deest, *habet*

ANNO CHRISTI 1414.

repellendum, & in antiquis Conciliis non "reperio fuisse repulsos.

Quin immo vide Pisanum Concilium, quod & istud idem reputatur, reperies in illo centum pene tales, maxime doctores, & licentiatos, admissos auctoritative, & subscriptos in sententia lata contra Petrum de Luna & Angelum. *a* Cum in isto, quod ab illo vires accepit, aliud contrarium censeas, non video; quin immo in pluribus Conciliis reperies, presbyteros & diaconos fuisse admissos.

"Ita si fuerint missi ac legati ab Episcopis aut ægrotantibus, aut aliis quacumque de causa impeditis.

Et si forte in antiquis Conciliis non legeris tales admissos, cum hoc stat, quod fuerint admissi, sed principaliores nominantur, ne multitudo fastidiat. Præterea quia forte pro paupertate, & locorum distantia non veniunt: sed si veniant, nescio, nec tu scis, cur repelli debeant.

a Forte, *cur in isto.*

Admittis indistincte abbates, nescio cur Curatos parochialium ecclesiarum repellis, qui certum jus, & determinatum in ecclesiastico gradu habent officium: illi non isti majorem animarum curam, & administrationem, quam illi: istorum quippe plures habent mille, immo duo, tria, quatuor, decem millia animarum. Abbates vero quidam decem monachos aut viginti, vel paulo plus: pauciſſimi sunt, qui centum habeant.

Hic videntur quædam deesse in MS.

Hæc tamen quod "isti sic Curati habent, in ordine & gradu ecclesiastico necessario est: illi autem præter ordinem & gradum, & necessitate ministrant.

Hos ergo gradus admitte in corpus, cujus ordinata & necessaria membra sunt, ex necessitate, & pro suo interesse. Doctores autem propter eos, & propter te, ut etiam quod nescis, te doceant & "dirigant: illosque scientes non repellas, ne videaris scientiam repulisse, ne Deus te repellat, sed per eorum doctrinam instruat, & dirigat in viam salutis æternæ.

" consulendo, non definiendo.

De procuratoribus autem archiepiscoporum, & episcoporum & aliorum præscriptorum, qui sunt admittendi, quos indistincte repellis; dico nunc nec usquequaque repellendos, nec omnino admittendos; sed dico legitime excusatorum admittendos procuratores, aliorum non, sicut in electione reperio constitutos. Nec tamen solemnitatem juramenti requiro, quia illa specialiter statuta est, & sufficienter quomodocumque de legitimo impedimento *b* constare.

b Forte, *constaret.*

De ambaxiata autem regum & principum clarum est, quod in iis, quæ conveniunt universalem ecclesiam, utpote unionem ecclesiæ & fidem, admittendi sunt: sed stare debent determinationi peritorum & doctorum in his quæ sunt fidei.

In aliis autem, quæ conveniunt mores, & ordines ecclesiasticos, non pertinet ad eos. Sic etenim fecit Constantinus in Nicæno Concilio, libellos accusatorios igni subjiciens: & ecclesiasticorum judicio relinquens, sedit in cella infima. Et Theodosius Imperator, professus de iis nihil ad eum, præter reverentiam, pertinere.

Verum ex forma litterarum vocationis Concilii appareret, procuratores impeditorum legitime, & ambaxiatores regum debere admitti: quod tamen intelligendum est ad ea, in quibus habent interesse, & quæ præmissa sunt.

In hac quæstione pendente incidit quæstio, quomodo deciderentur agenda in Concilio, & fieret scrutinium votorum; utrum per nationes in genere, quarum quatuor erant *c* ultimi Italiæ, Galliæ, Germaniæ, & Angliæ; vel per capita singula. Et licet clarum de jure videatur, *d* perscrutanda sunt vota per capita singula; quia tamen plures sunt prælati Italiæ pauperes, quam fere de omnibus nationibus, præterea dominus noster fecit in numero excessivo prælatos cubicularios ultra quinquaginta. Dicitur præterea quod multos voluit sibi obligare juramentis, & muneribus, alios minis terruisse, & ita scrutando per capita nihil fieret, nisi quod vellet dominus noster: in istis quæstionibus Concilium diu perpendit. Verum est quod major pars deliberavit ad viam cessionis.

c Forte, *ulterioris.*

d Forte, *quod perscrutanda.*

His mediis temporibus actum est de erroribus Wiclef, & scripta erat sententia; sed totum dilatum est per aperitionem illius viæ cessionis.

Dominus noster novissime dixit, quod ipse omnino vult dare pacem ecclesiæ.

Interim nationes ulterioris Galliæ, Germaniæ & Angliæ, & ita postea Italiæ per se ipsas se congregaverunt, & deciderunt de facto quæstionem, utrum per nationes vel per capita singula procederetur. Et congregaverunt se separatim, & finaliter omnes declinabant ad viam cessionis secundum formam primæ cedulæ super hoc datæ, per cardinalem sancti Marci, quæ incipit. In Concilio generali, &c.

ANNO CHRISTI 1414.

Supra, pag. 33.

Schedula de cessione oblata Joanni Papæ per Concilium d. 16. Februarii.

Ex MS. Vindobonensi.

Flebili statu ecclesiæ, ac omnibus aliis circumstantiis ponderatis, videtur tribus Nationibus, scilicet Gallicanæ, Germanicæ, & Anglicanæ, majorem partem hujus sacri Concilii facientibus & repræsentantibus, pro ipsius ecclesiæ reintegratione, tam Domini nostri summi Pontificis, quam Dominorum contendentium de Papatu viam cessionis, tanquam celeriorem, perfectiorem, & meliorem, rebus se habentibus prout sunt, fore per Dominum nostrum acceptandam, & ipsum debere, & teneri viam cessionis simpliciter offerre, & cum effectu juxta deliberationem Concilii facere & adimplere, & sic sibi per sereniſſimum Dominum nostrum Romanorum regem &c. & præsens sacrum Concilium cum summa humilitate supplicandum, ut istam viam offerat, affirmet, & perficiat.

Nos Ludovicus Comes Palatinus &c. nomine nostro, & dominiorum nostrorum ac habitantium in eisdem, prædictam viam cessionis approbamus per Dominum nostrum Gregorium Papam &c. fore offerendam, acceptandam, & ad executionem realem efficacem perducendam & faciendam.

Et nos Rabanus Episcopus Spirensis &c. nostro & ecclesiæ nostræ nomine prædictam viam cessionis approbamus per Dominum nostrum Gregorium Papam &c. ut supra.

Hæc oblata & concluſa sunt quinta & sexta feriis ante *Invocavit*, anno &c. XV.

Ex Collectione Barberiniana.

Die sabbati, quæ fuit XVI. mensis Februarii, Papa mandavit Concilium de fero: & præsente rege Romanorum, & toto Concilio, primo quidem proposuit de via cessionis: postea commisit domino cardinali Florentino, ut hoc prosequeretur; qui satis eleganter proposuit, & legit cedulam per Papam super hoc ordinatam, cujus tenor talis est:

Sanctissimus Dominus noster Papa hic præsens, quamquam nullis votis, juramentis, promissionibus ad infra acta nullatenus adstringatur; tamen propter quietem populi Christiani proposuit, & deliberabat sponte, & liberaliter dare pacem ecclesiæ per viam cessionis, si & in quantum Petrus de Luna, & Angelus Corario per sacrum generale Pisanum Concilium de schismate & hæresi damnati, & de papatu ejecti, juri quod prætendunt in papatu, sufficienter renuncient, & hoc cum modis & circumstantiis, & tempore declarandis, & concludendis in tractatu super hoc per eumdem dominum nostrum, vel suos deputandos cum deputandis per vos post hoc statim tenendo.

Ex ms. Cæsareo.

Qua cedula sic audita, & post hoc per singulas nationes masticata, visum fuit omnibus dictarum nationum suppositis, quod nimis vaga, dubia, obscura foret & incerta; nec ad exstirpandum schisma & cessionem inducendam valitura. Unde supplicatum fuit domino nostro Apostolico, quia *e* viam cessionis appeteret, mentem suam per verba clara & pura & unionem inducentia exprimeret. Unde idem dominus Apostolicus aliam cedulam nationum deputatis tradidit, sub hac forma:

e Forte, *si viam.*

Ex

ANNO CHRISTI 1415.

Ex Collectione Barberiniana.

Sanctiſſimus dominus noſter dominus Joannes Papa XXIII. quamquam nullis votis, juramentis, aut promiſſionibus adſtringatur, tamen propter quietem populi Chriſtiani profitetur, ſpondet, & promittit Deo & eccleſiæ, ſponte & liberaliter dare pacem ipſi eccleſiæ per viam ceſſionis ſuæ per ſe, vel procuratores legitimos unum, vel plures ad hoc irrevocabiliter conſtitutos, & in quantum Petrus de Luna, & Angelus de Corario, per ſacrum Piſanum Concilium de ſchiſmate & hæreſi damnati, & de papatu ejecti, papatui, quem prætendunt, per ſe vel procuratores legitimos ſimiliter cedant, & hoc infra terminum: & de prædictis facere unam, vel plures litteras in bulla plumbea, prout expedierit.

Et attendatur quod ex nunc, innovetur & aggravetur proceſſus Piſani Concilii, contra dictos damnatos, ſuſpendendo tamen effectum proceſſus uſque ad tempus, quod dabitur eis ad ceſſionem.

Item quod rex Romanorum, & domini præſentes, ac omnes ambaxiatores regum, & alii, ac totum Concilium promittant domino noſtro in caſu quod illi damnati non ſe humilient ad ceſſionem, ſicut ipſe fecit, aſſiſtere ſuæ ſanctitati perpetuo contra ipſos, & eorum adhærentes, tam ſpiritualibus favoribus, quam temporalibus auxiliis.

Licet autem prima domini noſtri cedula nationibus non ſuffeciſſet, immo ſuſpicionem generaſſet; iſta ultima minus ſuffecit, pluſque generavit ſuſpicionis quam prima. Primo quia non offert, niſi aliis cedentibus. Secundo propter verba irritativa, quia alii vocantur condemnati de hæreſi. Tertio propter terminum appoſitionis. Quarto propter proceſſuum innovationem & aggravationem.

Ex mſſ. Cæſareo Vindobonenſi.

Dominica *Reminiſcere* a, ambaxiatores Univerſitatis Pariſienſis præſentati fuerunt per Romanorum regem nationi Germanicæ. Ubi dominus rex longum fecit ſermonem, hortando prædictos ambaxiatores, ut ſe noſtræ nationi & nationi Anglicæ conformarent: narrando multa acta hucuſque in Concilio per nationes, & difficultates de modo vota colligendi per nationes & non per capita: & de reſiſtentia nationis Italicæ: & de modo uniendi eccleſiam ſanctam Dei per viam ceſſionis omnium de papatu contendentium. Qui reſponderunt, quod parati eſſent concurrere in omni via rationabili & juſta, & quod multum placeret via ceſſionis: commendantes regiam majeſtatem de tanto opere laudabili, & diligentia in convocatione iſtius ſacri Concilii, & diligentia ſua proſequendo effectum ſacratiſſimæ unionis. Deprecantes ne mutaretur ſuus glorioſus animus, aut remitteretur: quia ſine ipſius protectione & perſonali præſentia totus labor eſſet deſperatus.

Item, eadem die venerunt coram regia majeſtate Oratores regis Arragonum, legentes longam cedulam, continentem vocationem ad Concilium ſacrum regis Arragonum & Petri de Luna, & impedimenta eorumdem de receptione termini oblati per regem Romanorum ad mutuam viſionem, qua ſperabatur ſequi poſſe perfectam unionem; & quod ſtetiſſent XLVI. diebus, & pluries reſponſum petiviſſent a rege Romanorum, & quod nihil obtinuiſſent, & imminerent eis pericula. Unde excuſaverunt dominum regem Arragonum, quod per eumdem non ſtetiſſet &c. Et petiverunt licentiam ad recedendum, & petiverunt inſtrumenta, &c.

Ex Collectione Barberiniana.

Poſt hæc nationes viſis præmiſſis cedulis, compoſuerunt cedulam ſequentem, quæ fuit approbata per tres nationes, & demum per regem Romanorum, private oblata Papæ: ſuper qua multa habuit conſilia: & tandem ductus eſt quibuſdam mediis ad hoc, ut illam prima Martii publice coram rege, & Concilio conceſſerit, & in propria perſona legerit, & decreverit litteras fieri: & die ſequenti facta ſeſſione ſolemni cum Miſſa ſolemniter publicavit: *Te Deum laudamus.*

ANNO CHRISTI 1415.

Tenor cedulæ talis eſt:

Ego Joannes Papa XXIII. propter quietem totius populi Chriſtiani, profiteor, ſpondeo & promitto, voveo & juro Deo, *&c. ut infra.*

Aviſamenta oblata in Natione Germanica in Conſtantienſi Concilio, quando fuit via ceſſionis contendentium omnium de Papatu tractata.

Ex MS. Vindobonenſi.

Concluſio 1. Hoc ſacrum Conſtantienſe Concilium in materia hujus ſchiſmatis ſupremam in terris habet auctoritatem & judiciariam poteſtatem.

Concluſ. 2. Inter omnes vias ſedandi hoc perniciоſiſſimum ſchiſma, aptior, convenientior, purior, & efficacior eſt via ceſſionis omnium trium contendentium de Papatu.

Concluſ. 3. Quod nihilominus, ſi obedientiæ Angeli Corario & Petri de Luna abſque ceſſione ſuorum præſidentium ad unitatem ſanctæ matris eccleſiæ cum noſtra vellent obedientia concurrere, ſi & in quantum Dominus Joannes, quem hactenus ſemper Papam eſſe negaverunt, de Papatu cedat, idem Dominus noſter ad cedendum obligatur.

Concluſ. 4. Quod penſatis ſingulis, Dominus noſter ad præmiſſa tenetur ſub pœna peccati mortalis.

Concluſ. 5. Quod Dominus noſter ſub eadem pœna, videlicet peccati mortalis, tenetur cedulam ſibi per tres Nationes præſentatam, proſequi cum effectu.

Concluſ. 6. Quod hoc generale Concilium poteſt Domino noſtro præmiſſa ſub formidabilibus pœnis præcipere & mandare.

Concluſ. 7. Quod ſi Dominus noſter præmiſſis tanquam pertinaciter induratus contradicat, Concilium præſens nomine totius Eccleſiæ ſæculare brachium Imperialis majeſtatis poterit invocare.

Ultima die Februarii in Eccleſia Fratrum Minorum, Rege Romanorum præſidente, in magna multitudine, requiſivit Oratores Univerſitatis, quid ſentirent de via ceſſionis, & de forma, ſub qua obligatio fieri deberet exhibita Domino noſtro.

Et reſpondendo dixerunt, quod eſſet ſanctior, juſtior, æquior, tutior, & celerior via ad perveniendum ad unionem Eccleſiæ.

Addiderunt, quod verba obligatoria, poſita in cedula Nationum, ſolum civilem importarent obligationem, & ergo eſſet addendum, *voveo & juro*, quod prius multis placuit, & ego dedi in Aviſamentis meis in Natione. Quæ non fuerunt recepta: quia eſſent nimis dura, ſed eſſet mitius procedendum. Tamen poſtquam Pariſienſes addiderunt, tunc placuit omnibus.

Die prima menſis Martii, anno *MCCCCXV.* a Nativitate, *&c.* in magna aula palatii inferioris Apoſtolici, undecima hora poſt mediam noctem, domino noſtro Joanne Papa XXIII. ibidem exiſtente & præſente, ac Romanorum rege Imperatore ſereniſſimo, & quatuor congregatis nationibus inibi, fuit per dominum patriarcham Antiochenum nomine & ex parte totius Concilii præſentata præfato domino noſtro Papæ quædam ſchedula: ſibique nomine dicti Concilii fuit humiliter ſupplicatum per eumdem Patriarcham, quatenus dignaretur dictam ſchedulam benigne acceptare. Et dictus dominus noſter Papa, recepta ſchedula, & ea ſecrete lecta, dixit quod fuit ſemper *a* intentionis, dare pacem eccleſiæ, & quod ad hoc venerat Conſtantiam. Et etiam dixit, qualiter dicto Concilio, non vi nec metu compulſus, non coactus, ſed liberaliter & ſponte obtulerat viam ceſſionis ſui papatus, & obtulit, quod numquam fuit alterius intentionis. Demum dictus dominus noſter dictam ſchedulam legit, cujus tenor talis eſt: *Ego Joannes XXIII. &c.* ut in bulla continetur. Qua lecta, fuit regratiatum dicto domino noſtro Papæ per ſereniſſimum principem Regem Romanorum de bona & ſancta oblatione: deinde Cardinales ad idem fuerunt regratiati. Demum dominus patriarcha ad idem,

In mſſ. additur, *Indictione* VIII. *Pontificatu quo ſupra*: Ex Sunii cod. & tribus aliis mſſ. German.

a Forte, *ſuæ intentionis.*

Habetur infra in ſeſſ. ſeq.

a Id eſt, die 24. Febr. an. 1415.

ANNO CHRISTI 1415.

idem, & etiam Univerſitas Pariſienſis ad idem. Quo facto, dominus noſter voluit, quod in craſtinum, quæ fuit ſecunda Martii, teneretur ſeſſio, in qua publicarentur hæc ſolemnius per eumdem.

SESSIO II.

Quando dominus noſter Papa obtulit ceſſionem ſui papatus.

Ex prima editione.

ANno a Nativitate Domini MCCCCXV. indictione VIII. *Pontificatus quo ſupra*, a *die vero Martis ſecunda menſis Martii fuit celebrata ſeſſio, in qua dominus noſter celebravit Miſſam in eccleſia majori, de Spiritu ſancto. Qua celebrata, fuerunt lectæ ſolemnitates, quæ conſueverunt fieri in ſeſſionibus. Demum dominus noſter ſedens in cathedra ante altare, converſus ad Concilium ibidem congregatum, legit ſchedulam tenoris ſequentis per dominum Vitalem patriarcham Antiochenum, nomine Concilii traditam, alta voce ſic incipiendo:*

a *Ita editio prima, & mſſ. In nupera edit. German. reciſum omnino exordium illud eſt, quaſi deſit in tribus mſſ. Germanicis: ſtque initium ab illis*, Dominus noſter celebravit. *Eo anno dies* 2. *Martii, fuit dies Sabbati, littera Dom. C.*

„ *Ego Joannes Papa XXIII. propter quietem totius populi Chriſtiani profiteor, ſpondeo, promitto, voveo & juro Deo, & eccleſiæ, & huic ſacro Concilio, ſponte & libere dare pacem ipſi eccleſiæ per viam meæ ſimplicis ceſſionis papatus, & eam facere & adimplere cum effectu juxta deliberationem præſentis Concilii, ſi, & quando Petrus de Luna Benedictus XIII. & Angelus de Corario Gregorius XII. in ſuis obedientiis nuncupati, papatui quem prætendunt, per ſe vel procuratores ſuos legitimos* b *ſimpliciter cedant, & etiam in quocumque caſu ceſſionis vel deceſſus, aut alio in quo per meam ceſſionem poterit dari unio eccleſiæ Dei ad exſtirpationem præſentis ſchiſmatis. Et dum legebat illam clauſulam in præſcripta ſchedula*, Spondeo, promitto, voveo, & juro Deo, *flexit genua verſus altare: ponendo manus ad pectus, dixit hæc verba*: Et ita promitto obſervare. *Quo facto*, c *Imperator ſurgens de ſua cathedra, regratiatus fuit eidem domino noſtro nomine Concilii & ſuo, flectendo genua, deponendo coronam, & oſculando pedes ejuſdem domini noſtri. Et etiam dominus patriarcha fuit regratiatus eidem nomine Concilii. Poſt hæc cantores inceperunt cantare*: Te Deum laudamus, &c. *Et* d *procurator Concilii, Joannes de Scribanis, petiit nomine Concilii confici publicum inſtrumentum a protonotariis & notariis ac ſcribis ſedis Apoſtolicæ.*

b *Forte*, ſimiliter, *tres mſſ.*

c *mſſ. Goth.* Romanorum rex.

d *Mſſ.* Procurator fiſcalis Concilii.

Et ex poſt de mandato domini noſtri fuit ſuper præmiſſa ſchedula oblationis, una bulla confecta.

Alia editio ejuſdem ſeſſionis, ex collectione Barberiniana.

Seſſio quando dominus noſt r Papa obtulit ſimpliciter ceſſionem ſui papatus aliis cedentibus.

ANno a Nativitate Domini milleſimo quadringenteſimo quindecimo, indictione octava, pontificatu quo ſupra, die vero menſis Martii primo, in magna aula inferiori palatii Apoſtolici, hora undecima poſt mediam noctem, domino noſtro Papa Joanne XXIII. ibidem exiſtente præſente, ac Romanorum rege Imperatore ſereniſſimo, & quatuor nationibus ibidem congregatis, fuit per dominum Patriarcham Antiochenum nomine & ex parte totius Concilii præſentata prædicto domino noſtro quædam cedula, ſibique nomine dicti Concilii fuit humiliter ſupplicatum per eumdem Patriarcham quatenus dignaretur dictam cedulam benigne acceptare. Et dictus dominus noſter Papa accepta cedula & ea ſecrete lecta, dixit quod ſemper fuit intentionis dare pacem eccleſiæ, & ad hoc venerat Conſtantiam. Et etiam qualiter dicto Concilio non vi, nec metu compulſus, non coactus, ſed liberaliter, & ſponte obtulerat viam ceſſionis ſui papatus, & obtulit, & quod nunquam fuit alterius intentionis. Demum dictus dominus noſter dictam cedulam legit, cujus tenor talis eſt.

Cedula quam Joannes Papa XXIII. promiſit & juravit. a

ANNO CHRISTI 1415.

Ego Joannes Papa XXIII. propter quietem totius populi Chriſtiani profiteor, ſpondeo, promitto, & voveo Deo & eccleſiæ, ac huic ſacro Concilio, ſponte & libere dare pacem ipſi eccleſiæ per viam meæ ſimplicis ceſſionis papatus, & eam facere & implere cum effectu, juxta deliberationem præſentis Concilii, ſi & quando Petrus de Luna Benedictus XIII. & Angelus Corario Gregorius XII. in ſuis obedientiis nuncupati, papatum, quem prætendunt, per ſe vel procuratores ſuos legitimos ſimiliter cedant. Et tunc in quocumque caſu ceſſionis, vel deceſſus, aut alio in quo per meam ceſſionem poterit dari unio eccleſiæ Dei, ad extirpationem præſentis ſchiſmatis.

Qua lecta, fuit regratiatum dicto domino noſtro per ſereniſſimum dominum regem Romanorum de bona & ſancta oblatione: deinde cardinales ad idem fuerunt regratiati. Demum dominus Patriarcha prædictas ad idem, & etiam univerſitas Pariſienſis ad idem. Quo facto, dominus noſter voluit, quod in craſtinum quæ fuit ſecunda dies Martii, teneretur ſeſſio, in qua hoc idem ſolemnius publicaretur per eumdem: & fuit tenta. Et dominus noſter celebravit Miſſam in eccleſia majori de ſancto Spiritu. Qua celebrata, fuerunt ſolemnitates, quæ conſueverunt fieri in ſeſſionibus. Demum dominus noſter ſedens in cathedra ante altare, converſus ad Concilium ibidem congregatum legit dictam ſchedulam per Patriarcham nomine Concilii traditam alta voce: videlicet: Ego Joannes, &c. ut ſupra. Et dum legebat illam clauſulam in cedula, ſpondeo, promitto, voveo & juro Deo, flexit genua verſus altare: ponendo manus ad pectus dixit hæc verba: Et ita promitto ſervare. Quo facto Imperator ſurgens de ſua cathedra regratiatus fuit eidem domino noſtro nomine Concilii, & ſuo, flectendo genua, deponendo coronam, & oſculando pedem ejuſdem domini noſtri. Et etiam prædictus dominus patriarcha fuit regratiatus eidem nomine totius Concilii. Poſt hæc cantores inceperunt cantare, *Te Deum laudamus, &c.* Et procurator Concilii prædicti Joannes de Scribanis ibidem exiſtens petiit nomine totius Concilii unum, vel plura inſtrumenta publica ad perpetuam rei memoriam a reverendiſſimis dominis ſedis Apoſtolicæ protonotariis ac notariis, & ſcribis ad hæc per Concilium deputatis. Et poſt memoratus dominus noſter Papa ſuper præmiſſa ſuæ oblationis cedula ad publicandum eamdem oblationem principibus Chriſtianitatis ſecundum formam tenoris immediate ſubſequentis mandavit confici & ſcribi bullas, ſeu Apoſtolicas litteras.

Tenor bullæ ſeu Apoſtolicæ litteræ, de qua ſupra fit mentio, ſequitur.

Joannes epiſcopus ſervus ſervorum Dei, univerſis Chriſti fidelibus præſentes litteras inſpecturis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

PAcis bonum omnium bonorum excellentiſſimum eſſe Iſaias propheta demonſtrat, qui Salvatorem venturum pacis principem appellavit. Unde etiam in ejus ortu chorus Angelorum decantans, *Pax*, inquit, *in terra hominibus bonæ voluntatis*. Sicuti autem vox de ipſo Salvatore prophetica nunciavit, ita in Chriſto fuit poſtmodum adimpletum. Pacem enim docuit verbo, pacem docuit exemplo, pacemque inter Deum & hominem proprio ſanguine firmavit, ſeipſum pro nobis in arca crucis offerens: & ejus merito propitiatus Deus nos ad æternæ pacis gratiam reſtituit, a qua primum hominis peccatum nos exſules effecerat. Quæ omnia intra mentis noſtræ aciem revolventes, ac ejuſdem Salvatoris, cujus vices licet immeriti gerimus in terris, cupientes quantum homini permittitur imitari veſtigia, decrevimus omnes noſtros conatus e ad illam dirigere, per quæ integra pax eccleſiæ catholicæ redi poſſet. Sane licet ſacrum Concilium Piſanum Chriſtianitatem diu antea ſchiſmatica labe diviſam pro ma-

Luc. 2.

e Forte, *ad illa.*

ANNO CHRISTI 1415.

maxima parte ad unitatem reduxiſſet : tamen quia A nonnullæ reliquiæ peſtiferi ſchiſmatis quibuſdam in locis , ut de facto apparebat , remanſerant : ut aliquando hæc nefanda clades totaliter , & radicitus extirparetur , de venerabilium fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium conſilio cum cariſſimo in Chriſto filio noſtro Sigiſmundo Romanorum & Hungariæ rege illuſtri rurſum generale Concilium in civitate Conſtantienſi provinciæ Moguntinæ certo tempore ad hoc deputato convocandum continuavimus . Ac poſtmodum veniente dicto tempore , licet multa noviter emergentia præſentiam noſtram in Italia flagitarent, tamen poſthabitis pro tanti boni confectione , una cum eiſdem fratribus noſtris non ſine magnis difficultatibus ad ipſum locum pervenimus. Sperabamus autem, & nobis ipſis ſuadebamus , Petrum de Luna , & Angelum Corario , quos diligentiſſime & inſtantiſſime per ipſius regis nuncios , & lit- B teras convocatos & invitatos eſſe ſciebamus , pro danda Chriſtianitati pace, ad ipſum Concilium eſſe venturos . Convenientibus igitur prælatis , necnon oratoribus multorum regum & principum , ac univerſitatum in multitudine copioſa , pluribus etiam principibus perſonaliter venientibus , ipſoque Sigiſmundo rege perſonaliter aſſiſtente; & cum præfati Petrus de Luna , & Angelus Corario nec per ſe venire nec per procuratores ſuos ad ipſum Concilium pro concluſione tanti boni debite mittere curaviſſent : Nos propterea, ne voluntas noſtra in occulto lateret , ſed tanti boni , quantum ad nos attinet, ſequeretur effectus ; licet certiſſima jura , & univerſalem quaſi obedientiam , & omnia temporalia dominia Romanæ eccleſiæ , paucis exceptis , habeamus; tamen pro conſequenda pace mutuæ viam ceſſionis, quam omnibus conſideratis, promptiorem & aptio- C rem credimus, complecti decrevimus: confidentes indubie , quod quanto plura quam illi relinquimus , tanto magis apud Deum præmium conſequemur . Hac igitur conſideratione inducti, in publica ipſius Concilii ſeſſione, poſt Miſſam ſancti Spiritus per nos ſolemniter celebratam, ipſo ſacro approbante & laudante Concilio , hanc viam ceſſionis obtulimus his verbis: Ego Joannes, *&c.* Quocirca univerſitatem veſtram requirimus & hortamur in Domino , quatenus pro confirmatione & complemento tanti boni pias orationes & preces Altiſſimo in cordis humilitate effundere non poſtponatis : ut per ſupernam gratiam Mundus optatam pacem , & eccleſia integram recipiat unitatem .

Datum Conſtantiæ , VI. Nonas Martii , pontificatus noſtri anno quinto .

Alia concluſio ejuſdem Papæ Joannis XXIII.

Quocirca univerſitatem veſtram requirimus , & hortamur in Domino , quatenus hanc noſtram ſpontaneam oblationem grato ſuſcipientes affectu , pro conſummatione & implemento tanti boni , præfatos Petrum de Luna , & Angelum Corario , eorumque obedientias ad dictam pacem invitantes ad viam ceſſionis exſequendam ſimiliter inducatis , & effectualiter induci procuretis . Et nihilominus pias veſtras orationes & preces Altiſſimo in humilitate cordis effundere non poſtponetis : ut per ſupernam gratiam Mundus pacem optatam , & eccleſiæ integram recuperet unitatem .

Datum ut ſupra .

ANNO CHRISTI 1415.

Capitula facta , inita , & concordata inter ſereniſſimum & invictiſſimum principem & dominum dominum Sigiſmundum Dei gratia Romanorum ſemper Auguſtum & Hungariæ , &c, regem , ex una parte ; & reverendiſſimum patrem dominum dominum Samorenſem epiſcopum , militeſque nobiles & honorabiles viros dominos Joannem Dixat , & Petrum de Falchia decretorum doctorem ambaxiatores ſereniſſimi & invictiſſimi principis & domini domini Ferdinandi eadem gratia regiæ Arragonum & Siciliæ ex altera parte , ſuper mutua viſione habenda , & fienda inter dictos ſereniſſimos reges ad invicem ſuper facto unitatis & pacis eccleſiæ ſanctæ Dei . Quæ quidem capitula ſunt tenoris & continentiæ ſubſequentis .

I.

PRimo eſt initum , & concordatum , quod dictus ſereniſſimus princeps & dominus dominus Rex Romanorum, omni ceſſante impedimento infirmitatis, Deo favente , accedat , veniat , & attingat ſic perſonaliter , & propria in perſona hinc per totum menſem Junii proxime inſtantis in civitate Niciæ , quæ eſt in Provincia : & dictus ſereniſſimus & invictiſſimus rex Arragonum & Siciliæ , una cum ſanctiſſimo in Chriſto patre & domino domino Benedicto divina providentia Papa XIII. omni ceſſante impedimento infirmitatis , Deo favente , accedat , veniat , & attingat hinc per totum dictum menſem Junii proxime inſtantis perſonaliter , & ſive in propria perſona in loco , caſtro , & portu de Villa Franca alias nominato , prout alias pro dicta viſione mutuo fienda inter perpetrandis , concludendis omnibus utilibus & neceſſariis in unionem eccleſiæ effective conſequendam .

II.

Item, eſt initum & concordatum inter prædictos ſereniſſimum & invictiſſimum regem Romanorum & ambaxiatores prædicti ſereniſſimi & invictiſſimi domini regis Arragonum & Siciliæ , quod dictus dominus ſereniſſimus Romanorum rex faciat operis effectum, quod dictus locus , caſtrum & portus & illius dominium , ſimpliciter, plene & indiſtincte tradantur, deliberentur, & transferantur abſque aliqua retentione juriſdictionis , & alias dicto ſereniſſimo domino noſtro Papæ Benedicto , ſeu ejus , vel eorum legitimis procuratoribus : ita quod tam per ſereniſſimum dominum dominum re- D gem Francorum , quam illuſtrem & potentem dominum comitem Sabaudiæ , homines ſubditi & vaſſalli dicti loci , caſtri , & portus Villæfranchæ legitime & effectualiter abſolvantur , & ſint penitus abſoluti a quocumque homagio , & fidelitatis juramento , & aliis obligationibus, & vinculis univerſis , quibus adſtricti ſeu ligati eſſent , ſint vel fuerint dicto ſereniſſimo regi Francorum , & præfato comiti Sabaudiæ domino eorum: & dicti ſubditi , & vaſſalli dicti caſtri & portus de Villafranca teneantur præſtare dictum homagium & fidelitatis juramentum prædicto ſanctiſſimo domino Benedicto Papæ & ſereniſſimo domino noſtro regi Arragonum & Siciliæ , vel eorum legitimis procuratoribus , dictoſque dominos recognoſcere pro veris dominis ſuis, durantibus dictis translationibus , & deliberationibus , dominii ac vaſſallorum homagio & fidelitatis juramen- E to, quamdiu durabunt dicta mutua viſio , & tractatus unitatis eccleſiæ, dictis dominis noſtris Benedicto & Arragonum rege ibidem perſonaliter exiſtente, & ante & poſt , quantum erit neceſſe pro accomodo receſſu eorum a dicto loco, caſtro, & portu.

III.

Item, eſt initum, & concordatum , quod dictus ſereniſſimus rex Arragonum & Siciliæ dicto medio tempore, & in receſſu tractet , & tractare teneatur dictos ſubditos & vaſſallos dicti loci favorabiliter , atque bene, & pro reſtituendo dicto loco , caſtro & portu de Villafranca dicto illuſtri comiti Sabaudiæ finita dicta

mutua

ANNO CHRISTI 1415.

mutua visione, & in ejus recessu, præstet de præsenti, & est præstare paratus, antequam sibi, vel suo legitimo procuratori corporalis possessio dicti loci, & castri detur, tradet omnes securitates necessarias & opportunas.

IV.

Item, est initum & concordatum, quod dictus serenissimus rex Romanorum habeat & habere teneatur in continenti securitatem, & salvos conductus late & ample roboratos sufficientibus securitatibus & obligationibus ad onus, & sub fide ejusdem sereniſſimi domini Romanorum regis taliter per subscriptos dominos, ut alias ample assecurent, & salvo conducere valeant, tam a sereniſſimo domino rege Franciæ, quam a dicto domino comite Sabaudiæ, quam etiam ab alio domino, qui a nonnullis dicitur Joannes Papa, quam Januensibus & ....nensibus pro se & pro suis; Quod casu quo per fortunam, quod Deus avertat, seu alias necessaria vel justa causa dictus sereniſſimus dominus noster Papa Benedictus, seu ipse rex Arragonum & Siciliæ, & seu eorum comitiva, vel eorum quilibet, seu aliquis ecclesiasticus, vel sæcularis cujuscumque gradus, præeminentiæ, seu dignitatis fuerit, exire haberent in prædictis dominiis & terris; ac subditus aliquis eorumdem dominorum Papæ & regis, ob causam dictæ mutuæ visionis, ad locum, castrum, portum supradicta propter necessitatem, vel alias per terram, & non per mare deliberaret accudere, per prædictorum terras & dominia transeundo; ipse, & eorum quilibet cum familiis, equitaturis, bonis, rebus, jocalibus, & pecuniis suis sint salvi & securi ab omnibus molestiis, & gravaminibus: & quod eorum pecuniis, pretiis tamen congruentibus illis, & eorum cuilibet in casibus supradictis, vel alias, victualia, & alia necessaria ministrentur. Et viceversa præstetur securitas pro parte dicti domini regis Arragonum, quod in casibus prædictis applicationis ad dicta dominia, terras seu regna, damnum seu malum aliquod ibi non inferant; & si facerent, dicto salvo conductu minime gaudere possint personæ illæ inferentes, & prædicti domini, quantum in eis fuerit, de eis satisfieri procurabunt, ac etiam illa emendare damna, & injuriam passis. Et versa vice idem facere tenetur dominus rex Romanorum.

V.

Item, est initum, & concordatum, ne aliquid hinc inde turbativum surgat dictæ mutuæ visioni, ac unitati & paci ecclesiæ Dei sanctæ, quod hinc per totum mensem Junii, & ulterius, durante videlicet dicta mutua visione, & tractatibus supradictis usque ad recessum a dicto Concilio & portu de Villafranca inclusive, dictus sereniſſimus Romanorum rex faciat cum effectu, & de præsenti assecuret, & seponit in & sub securo, quod interim in congregatione, quæ de præsenti est, sive esse asseritur in hac civitate Constantiensi, seu aliter, nihil innovetur, seu permittat innovari, quod posset turbare dictam unionem sanctæ matris ecclesiæ, seu incentivum vel causam dare dictæ turbationi; faciendo incontinenti decerni, & declarari nunc, prout tunc, pro nunc esse irritum & inane quidquid in contrarium esset attentatum, seu contingeret attentari Et dictus sereniſſimus rex Arragonum & Siciliæ, seu prædicti ejus ambaxiatores pro eo assecurant, quod idem sereniſſimus dominus rex cum effectu faciet illud idem cum sanctiſſimo domino nostro Papa Benedicto, videlicet per viam Concilii; nec aliquid innovabit turbativum dictæ unitatis, & ecclesiæ; & si fiat, illud sit cassum, irritum, & inane. Nam talia possent innovari hinc vel inde, quod per prædictam mutuam visionem minime reparari possent.

VI.

Item, est initum, & concordatum inter partes prædictas, quod talem salvum conductum, talemque securitatem, quales sereniſſimus dominus noster rex Romanorum nomine & pro parte sua, & illius qui a nonnullis dicitur Joannes Papa XXIII. præstabit, & faciet sanctiſſimo domino nostro Benedicto XIII. & omnibus aliis de sua obedientia existentibus ecclesiasticis, vel sæcularibus cujuscumque status, dignitatis, aut præeminentiæ fuerint, ad loca & portum prædicta venientibus præfatus dominus rex Arragonum nomine & pro parte dicti sanctiſſimi domini nostri Benedicti, & sua præstabit, & faciet eidem domino, qui a nonnullis dicitur Joannes Papa XXIII. & aliis de sua obedientia exsistentibus ad loca & portum prædicta venientibus.

VII.

Item, est initum & concordatum, quod dicti sereniſſimi & invictiſſimi domini Romanorum, Hungariæ, ac Arragonum reges, etiam fraternaliter assecurent, gardent, & salvo conducant se ad invicem, & suas personas proprias, & omnium cum eis, & eorum quilibet & omnium aliorum de tribus obedientiis ibidem cum eis, vel sine eis, ratione dictæ unitatis venientium per terram, vel per mare ad dicta loca mutuæ visionis; & maxime eorum qui per terram vel per mare portabunt victualia ad dicta loca Niciæ, vel Villafrancæ, cujuscumque status, dignitatis, vel præeminentiæ fuerint; cum omnibus bonis, & rebus eorum, & quolibet eorum, quantum in eisdem dominiis, & quolibet eorum sit, vel fuerit, durante mutua visione antedicta, & ante & post eundo ultra, vel veniendo ad dicta loca; ibidem stando, & recedendo ab iis, ita quod si aliter ipsorum dominorum regum, scit, sciret, audiret, vel sentiret qualitercumque, quod malum aliquod, damnum val injuria, in personis, rebus, vel bonis fieret, vel tentaretur directe vel indirecte, palam vel occulte, in, seu contra alterius dominorum ipsorum, seu venientium cum eis, vel eorum cujuslibet personas seu dominia, & res eorum, vel cujuslibet eorum, illa alter pro altero evitabunt, & obviabunt, quantum in eis fuerit, & fraternaliter & amicabiliter incontinenti alter alteri ad resistendum præmissis, & sese ad invicem defendendum totis viribus, quibus ibi possint assistere.

VIII.

Item, est initum & concordatum, quod prædicta omnia, & singula promittantur, firmentur & jurentur per quamlibet partium prædictarum, & de eis fiant duo publica instrumenta communicanda per notarios & secretarios sereniſſimorum dominorum regum Romanorum, & Arragonum; & cum applicuerunt ad dictum regem Arragonum facient & procurabunt cum effectu dicti ejus ambaxiatores, quod dictus dominus rex Arragonum promittet, & jurabit personaliter omnia supradicta: de qua primo personalis fit plena fides, & publicum instrumentum.

Ex eadem Collectione, & ex mſ. Lipsiensi.

Pacta regis Arragonum missa ad dominum Imperatorem Constantiam.

Pateat universis, quod nos Ferdinandus Dei gratia rex Arragonum & Siciliæ, Valentiæ, Majoricarum, Sardiniæ & Corsicæ, comes Barchinonæ, dux Athenarum & Neopatriæ, ac etiam comes Rossilhonis. Attendentes non esse diu inter sereniſſimum Sigismundum regem Romanorum ex una parte, & ambaxiatores domini Papæ sanctiſſimi Benedicti XIII. & nostros ex altera, fuisse concordatum, & juratum in partibus Niciæ per totum mensem Junii proxime venientem simul & personaliter convenire & ad invicem ibidem celebrare super materia, prout in quibusdam capitulis inde confectis continentur hujusmodi capitula facta, inita & concordata.

Cumque propter temporis antedicti nimiam brevitatem, negotiorum arduitatem & gravitatem partium de prorogatione dicti termini, ut & certe percepimus, fuerit perlectum; sitque expediens, & dictis negotiis accommodum, in omnem casum prorogationis, ipsam fieri,

ANNO CHRISTI 1415.

fieri, tenore hujuſmodi publici inſtrumenti, tempus ſeu terminum prænarratum ſub promiſſionibus, obligationibus, juramentis, vinculis, ſecuritatibus, ſtipulationibus, & cautelis in dictis capitulis prænarratis, per unum menſem, videlicet Julii immediate ſequentis duximus prorogandum, ipſo rege Romanorum illud idem faciendo & jurando, & non alias, nec ultra. Promittentes in noſtra bona fide regia etiam & jurato per crucem Domini noſtri Jeſu Chriſti, & ejus ſancta quatuor evangelia in manibus noſtris corporaliter tacta, ſine derogatione infractionis, ſeu præjudicio dictorum capitulorum & inſtrumenti inde ſecuti, prædicta omnia & ſingula in eiſdem capitulis contenta tenere, complere & immutabiliter obſervare intra tempus dicti menſis Julii prorogatum. Hæc igitur, quæ dicta *a* paſcimur in poſſe ſecretarii noſtri, & notarii infradicti pro dicto rege Romanorum, & alio ſeu aliis quibuſvis, quorum intereſt, & intereſſe poteſt, ſeu poterit in futurum legitime ſtipulandum. Quod eſt datum & actum Valentiæ in regali Palatio civitatis ipſius, die XXVII. menſis Aprilis, anno a Nativitate Domini milleſimo quadringenteſimo quintodecimo, regnique noſtri quarto. Signum Ferdinandi Dei gratia regis Arragonum, Siciliæ, Valentiæ, Majoricarum, Sardiniæ & Corſicæ, comitis Barchinonæ, ducis Athenarum & Neopatriæ, ac etiam comitis Roſſilhonis & Ceritanenſis; qui dicta laudamus, concedimus, juramus & firmamus, huicque publico inſtrumento ſigillum noſtrum pendens duximus apponendum. Ferdinandus. Sigillum mei Pauli Nicolai dicti ſereniſſimi domini regis Arragonum & Siciliæ ſecretarii, auctoritate regia notarii publici per totam terram, & ditionem ejuſdem, qui prædictis interfui, eaque de ipſius mandato ſcribi feci, & clauſi. Corrigatur autem in decima ſeptima linea. Viſionem minime *b*.

Ita in apographo quod is non cepit mendis.

Ita in mſ.

Ex MS. Victorino.

Præterea per Concilium generale XV. Martii, petita fuerunt quæ ſequuntur.

Primo, quod placeat D. N. quod non diſſolvatur ipſum Concilium, donec unio perfecta fuiſſet adepta, & Eccleſia plene reformata. 2. Quod Concilium nullatenus tranſmutaretur alibi. 3. Quod D. noſter non vellet deſerere Concilium, nec ab ipſo ſeparari. 4. Quod vellet conſtituere procuratorem ad renunciandum efficaciter pro eo ſecundum deliberationem ipſius Concilii, 5. Quod præmiſſis vellet dare Bullas.

Item, quod Prælati, aut alii vocati ad Concilium, non recederent de Concilio, & quod ſuper hoc deputarentur aliqui ex parte Papæ, qui haberent examinare cauſas eorum receſſus, ſive eſſet propter infirmitatem, aut paupertatem. Ad omnia præmiſſa petita concordes fuerunt Nationes Gallicana, Germanica, Anglicana, & Italica, dempto quod Italica non conſenſit in quinto articulo, de traditione Bullarum.

Zach. 8.

Sequuntur reſponſiones ad præmiſſa petita, XVI. Martii, factæ per os Papæ & per prius per os D. Cardinalis Florentini, in palatio Apoſtolico.

Venerabiles fratres & dilecti filii, ad illud quod dicitur, de conſtituendo procuratore ad cedendum noſtro nomine Papatui, videtur nobis & certi ſumus, nec aliquem credimus prudentem in dubium revocare, quod ipſa ceſſio ad pacem Eccleſiæ multo certius, multo ſecurius, multo celerius, multo honeſtius, & generaliter multo melius fiet per nos in propria perſona, quam per procuratores. Etenim circa procuratoris officium, reſpectu formæ mandati, reſpectu litterarum, & alia, multa poſſunt opponi, & plurima dubia oriri, quæ ceſſant omnia, quando agit negotium perſona principalis, & ita certius & ſecurius fit, cum perſona propria.

2. Quis dubitat, quod nulla conventione, antequam perveniatur ad effectum ceſſionis, ex parte P. de Luna, & Angeli Corarii multa proponentur, plurima petentur & exponentur, quæ nunc excogitari non poſſunt, quæ requirent magnum tractatum, magnam deliberationem, non ſolum noſtram, immo collegii, & totius Concilii, & ad quæ agenda, nec facile, nec ſecure, neque certe poſſet conſtitui, nec inſtrui procurator, & propter quæ neceſſe eſſet de illo loco Niciæ hac mittere, & remittere, & pluries, quæ requirunt magna temporis curricula, quæ tamen, ſi præſentes ibi ſimus, una die poterunt expediri, & celerius fient.

ANNO CHRISTI 1415.

3. Fertur hic ſatis publice, & hoc dicunt Ambaxiatores Regis Arragoniæ, & Petr. de Luna hic ſtantes, quod idem Petr. de Luna nunquam per Procuratorem, neque cum alterius procuratore cedet. Quod ſi ita eſt, ut creditur, videtur neceſſarium quod in propria perſona fiat.

4. Quis dubitat hujuſmodi negotium, & reſpectu noſtri, & reſpectu totius Eccleſiæ, & honori Concilii, honeſtius fieri per nos in propria perſona, quam per procuratores? cum hoc attendimus, ſatis miramur, unde procedant iſta conſilia, attento quod nos parati ſumus promiſſa noſtra exequi, in propria perſona, cur a nobis qui volumus & poſſumus, exigitur procuratorium, quod tamen non negaremus, ſi eſſemus infirmitate detenti, vel alias legitime impediti?

Miramur inſuper, quod in re tam ardua, qua nulla major inter mortales eſt, nulla ſingularior, quia credimus ante nos in hoc caſu ſimilem non habuiſſe, & neſcimus ſi ſequenter habebimus, & a nobis procuratorium exigitur, cum in rebus multo minoribus quis de jure non cogatur.

Nos autem huic petitioni reſpondentes volumus per nos prædictam fieri ceſſionem, ſecundum formam cedulæ per nos datæ in propria perſona noſtra, ceſſante infirmitate, vel alio legitimo impedimento exequi, & perficere, accedendo ad locum Niciæ, vel ad alium locum vicinum, per totum menſem Junii proximi futuri. Et ſi forte dubitetur de hoc, ſive quod velimus divertere, ſive alias pure & ſincere non procedere, & non exequi promiſſa, ex nunc volumus & conſentimus nos efficaciter obligari, quod in caſu quo per nos ſtabit, quominus pax detur Eccleſiæ, per noſtram ceſſionem perſonaliter faciendam, quemadmodum promiſimus, juravimus, & vovimus, tunc per venerabiles fratres noſtros Cardinales, præſens ſacrum Concilium, & univerſalem Eccleſiam haberi pro non Papa, & perinde ac ſi Papatui renunciaſſemus expreſſe.

Volumus inſuper quod iidem Fratres noſtri Cardinales S. R. E. jurent pro tali nos in caſu prædicto habituros, & ipſos, & omnes alios in caſu prædicto abſolutos eſſe volumus ab omni vinculo juramenti & obedientiæ, quo nobis tenentur adſtricti.

Volumus autem, in caſu quo infirmitate corporali, vel alio legitimo impedimento, propter quod inviti detineremur, quominus perſonaliter prædictam ceſſionem implere poſſemus, procuratores conſtituere ad præmiſſa per nos promiſſa fideliter exequenda: & ſi non fecerimus, locum habeat proviſio ſecuritatis capit. præcedentis: & nihilominus ſi quæ alia ſecuritas præmiſſorum videbitur vobis rationabilis ultra præmiſſa ad hanc unam vel plures, non recuſamus.

Ad articulum vero, quod præſens Concilium non diſſolvatur, donec &c. reſpondemus, quod optime placet nobis, & volumus.

Quantum ad ipſum Concilium transferendum ad partes illas, vel hic, aut alibi manendum, videtur nobis melius, & expedientius Concilium ad partes illas vicinas Niciæ, ubi debet eſſe conventio, transferre, in loco habitabili, & hoc propter rationes prætactas. Et prædicta omnia & ſingula dicimus, & facimus in quantum remaneamus in plena libertate hinc recedendi, & eundi ad locum Niciæ, vel ad alium locum habitabilem, ad prædicta adimplenda.

Item, ſi, & in quantum præmiſſa omnia & ſingula plene & pure acceptentur per hoc ſacrum Concilium, & non aliter, vel alio modo. Quo etiam præmiſſa ſub præmiſſis conditionibus dicimus, & libere facimus, non obſtante quacumque proteſtatione alias in contrarium facta per nos. Per præmiſſa tamen non intendimus excludere, quin velimus ante receſſum noſtrum de hoc loco, expedire ea, quæ videbuntur opportuna, pro implemento noſtræ ceſſionis præmiſſæ, quibus expedien-

dis

ANNO CHRISTI 1415.

dis celeriter inſtabimus & faciemus, cum per hoc de hoc ſancto Concilio fuerimus adviſati.

Die vero ſequenti congregatæ fuerunt Nationes non contentæ de reſponſionibus Papæ, ſed inſtanter petierunt procuratorium ad cedendum. 1. ad evitandum colluſiones poſſibiles. 2. Quod D. N. erat homo viator, & poterat opinionem mutare, diabolo procurante, ſicut fecit. 3. Quod difficile erat reperire locum convenientem & gratum omnibus. 4. Quod diſſenſio eſſet quis primus illorum cederet. Præterea Legati Angeli Corarii dixerunt palam Dominum ſuum non iturum Niciam, quia non putabat illum locum ſibi ſecurum, ſed potius veniret Conſtantiam, aut ſi placeret Imperatori, daret procuratorium ad cedendum.

Ceterum legati Regis Aragonum & P. de Luna proteſtati ſunt ſe nihil auctores eſſe cum Concilio, aut D. N. ſed cum Imperatore, ad quem dumtaxat miſſi fuerant, & cujus conventionem cum Dominis ſuis pro unione Eccleſiæ requirebant, & tunc Imperator promiſit ire Niciam, in menſe Junii proxime futuro.

Paulo poſt per multorum ora vulgatum eſt, quod Papa volebat Nationes prævenire, & tam procuratorium, quam alia requiſita facere: quare gaviſi ſunt univerſi vehementer ad unionem Eccleſiæ zelum habentes. Sed repente cithara noſtra in luctum verſa eſt, & noſtrum gaudium in mœrorem. Cum manefacto, XXI. ſcil. Martii, in feſto S. Benedicti, qui dies Jovis erat, clamor magnus factus eſt de receſſu Papæ, qui de nocte receſſerat.

De mane vero hora ſeptima, cognito receſſu Papæ, ex parte Imperatoris fuit voce Præconis ad ſonum tubæ conſtantiæ proclamatum, quod nullus moveretur, aut timeret, & quod in majori ſecuritate ſtabat Concilium generale tunc, quam antea, & quod victualia eſſent in majori foro, & quod quilibet erat in libertate eundi, ſtandi, ac redeundi. Et proclamabatur per plures: Vivat Regia Majeſtas.

Ea die, toto Concilio turbato propter receſſum clandeſtinum Papæ, congregatæ fuerunt ſimul quatuor Nationes in Eccleſia Fratrum Minorum, Imperatore præſente, & eas conſolante, dicendo, quod non timerent quemquam, quia ſecuræ eſſent, & liberæ, & quod volebat ſe & ſua uſque ad mortem incluſive exponere pro ipſis, unionem Eccleſiæ proſequendo, & quod quamdiu Concilium adunatum eſſet, cum eo ſtaret, & ipſum protegeret & dirigeret. Prædictis Nationibus ſic congregatis præſentata fuit Bulla per Papam de Scafuſia tranſmiſſa Concilio generali ſub forma ſequenti. Et miſit Archiepiſcopum Remenſem cum litteris credentiæ, quæ tales erant.

Joannes Papa XXIII. omnibus & ſingulis Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, ceteriſque Prælatis, & Ambaxiatoribus Regum, Principum, & Univerſitatum, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Gratia Dei omnipotentis liberi ſumus in Scafuſia &c. *ut infra*. Tandem viſa Bulla prædicta, Imperatore regratiato, & in deliberatione poſito de agendis; quatuor Nationes ſegregatæ ſunt ad partem, & concluſerunt mittere, & miſerunt Deputatos ex qualibet Natione ad Collegium Cardinalium in Apoſtolico palatio congregatorum, ad colloquium habendum cum ipſis, & Concilium de modo agendi, quibus Deputatis DD. Cardinales dixerunt, quæ ſequuntur.

Primo, quod receſſus Papæ erat eis inopinatus, unde multum dolebant, & quod erant unanimes & concordes de omnibus agendis cum eis in abſentia Papæ, & rogabant quod ad hæc Nationes ſimiliter eſſent concordes, & quod unanimiter cum eiſdem communicarent, & deliberarent. 2. Quod erant firmati, quod ſi receſſus Papæ eſſet impedimentum unionis & reformationis Eccleſiæ, ipſi eum ſimpliciter dimitterent & recederent ab eo: ſi vero eſſet ad bonum, ipſi una cum Concilio deliberarent de iis, quæ agere deberent in hoc caſu. 3. Diſpoſuerunt mittere Prælatos aliquos de ſtatu inferiori, unum vel duos Epiſcopos Papæ acceptos, ad ſciendum plenius cauſas ſui receſſus, & intentionem ſuam. 4. Dictis Epiſcopis regreſſis, ſecundum eorum relatum diſpoſuerant mittere tres Cardinales, de quolibet ordine unum, ad communicandum cum eo, & aperiendum ſibi aliqua, quæ interim per totum Concilium deliberabuntur. 5. Supplicarunt, ut interim nullæ fierent Papæ novitates per Concilium, aut aliquo modo contra eum attentaretur. 6. Quod omnia fierent cum bona amicitia, & charitate, & quod parati erant ſemper convenire cum Concilio. 7. Regratiati ſunt Regi Romanorum de proviſione facta per eum, & ſecuritate prætactis &c. Qui D. Rex erat tunc præſens, & venerat cum Deputatis ad Cardinales.

Sequuntur quædam adviſamenta super cedula ſuprascripta, nuper ex parte Papæ tradita, adviſata per Ambaxiatores Regis Franciæ, & Ducis Burgundiæ, & dicta die præcedenti noctem qua receſſit tradita.

Primo videtur, quod ante omnia inſtandum eſt, quod hic in Conſtantienſi Concilio fiat reformatio Eccleſiæ tam in capite, quam in membris, & etiam quod intendatur ad extirpationem omnium errorum in fide, & moribus, antequam Concilium mutetur.

2. Quod fiat diligentia de ſciendo intentionem DD. Petri de Luna, & Angeli Corarii, quantum fieri poterit, & indilate ſuper iis ad eos mittantur Nuncii per Concilium ordinandi.

3. Si propter cauſas neceſſarias & utiles videretur mutari debere Concilium ad alium convenientem locum, hoc fiat cum bona voluntate D. N. Papæ, & D. Imperatoris, & cum deliberatione hujus ſacri Concilii, & fiat mutatio ad locum D. Imperatori ſubjectum, & accomodum perfectioni unionis Eccleſiæ.

4. Quia tempore debito debet D. Imperator Niciam accedere, ſicut conventum eſt, opus eſt, ut aliqui de Concilio ordinentur ad eum aſſociandum. Scita autem intentione D. Petri de Luna, ſi nollet renunciare per procuratorem, tum in perſona dictus D. N. cum ſuo Collegio & Concilio, ſi commode fieri poterit, accedere debebit, aut procuretur, quod dicti DD. Petrus & Angelus veniant, & conveniant in loco, ubi tunc D. N. erit cum ſuo Collegio, & ſacro Concilio: ſi vero conſentiret & vellent iidem DD. renunciationem fieri per procuratorem, fiat ſimiliter ex parte D. N.

5. Et ad hoc fideliter exequendum videretur utile, quod in illum caſum deputarentur ex parte D. N. idonei procuratores, habentes zelum ad unionem Eccleſiæ Dei, boniſque modis, & honeſtis procuretur hoc fieri, & nunc tradi ſufficiens procuratorium pro majori ſecuritate negotii.

6. Eo caſu quo D. N. vellet procuratorium concedere, & procuratores conſtituere, deberet provideri, quod in manibus aliquorum proborum, non ſuſpectorum ſibi, nec Concilio procuratorium illud poneretur, qui voverent, promitterent, & ſolemniter jurarent illud non tradere, nec illo uti, niſi ſi, & quando dicti Petri & Angeli procuratores renunciare vellent, vel in caſibus aliis in Cedula ceſſionis expreſſis.

7. Omnino providendum eſt, quod ſi, ut dictum eſt, D. N. cum ſuo Collegio ſe tranſferat ex cauſa neceſſaria, & cum deliberatione Concilii ad aliquem alium locum, quod Concilium pariter tranſferatur, & D. N. cum ipſis accedat ad illum locum, nec aliquo modo ſeparentur, ex cauſis ore plenius explicandis.

8. Videtur quod iſta omnia deberent concludi in plena ſeſſione, & quod de ſecuritatibus in Cedula Papæ contentis, & aliis adviſandis particularius fieret Bulla; & inſuper quod in plena Seſſione Papa renunciaret illius proteſtationibus, quas facit ſæpius, quod non erat in ſua plena libertate, & facta omnia approbarentur per ipſum, & Concilium.

9. Si D. N. & jam dicti Petrus & Angelus poſtularent ſibi, & eorum ſtatui, & honori, ac familiaribus omnibus, & ſervitoribus ſuis facta renunciatione, ſeu in caſu ipſius, provideri, adviſetur, quod debite & honeſte prosideatur eis per Concilium, & hoc ipſi D. N. & ipſis Petro & Angelo tempore & loco intimetur.

Adviſamenta vero ſupradicta, propter receſſum Papæ, minime practicata fuerunt; ſed ipſe adhuc exiſtens in Scafuſia, auditis Prælatis & Nunciis pro parte Cardinalium in Coſtantia exiſtentium ad eum miſſis, miſit eiſdem Cardinalibus Bullam ſubſequentem diæ Lunæ poſt ramos palmarum.

Johannes Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, venerabilibus

ANNO CHRISTI 1415.

libus fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus Conſtantiæ A exiſtentibus ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Intellectis, quæ venerabiles Fratres noſtri ad noſtram præſentiam deſtinati pro parte veſtra exquiſitiſſime narraverunt circa negotium conſtitutionis procuratorum noſtrorum in facto ceſſionis Papatus, duximus reſpondendum, quod cum ad nihil aliud principaliter deſideria noſtra tendant, quam poſſe veram pacem ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ exhibere, Procuratores nnſtros irrevocabiles conſtituere intendimus ven. Fratres noſtros omnes & ſingulos de Collegio præfatæ Eccleſiæ Cardinales: ita quod nobis perſonaliter non cedentibus, tres ex eis, aliis Videl. Petro de Luna Bonedicto XIII. & Angelo Corarii Gregorio XII. in eorum obedientiis nuncupatis, cedentibus, vel decedentibus, in plena & efficaci forma factum ceſſionis noſtræ exequi valeant, & ulterius quatuor Prælatos de Nationibus, in Con- B ſtantienſi civitate exiſtentibus, quorum ſimiliter tres ceſſionem ipſam facere valeant, ut de Cardinalibus eſt expreſſum, & ſuper præmiſſis litteras noſtras in plena & opportuna forma expediri etiam faciemus. Hortamur itaque, ut præmiſſa ſine dilatione cum chariſſimo in Chriſto filio noſtro Sigiſmundo Rege Romanorum & Hungariæ illuſtri, & Prælatis, ac aliis, quibus veſtræ circumſpectioni videbitur, communicare velitis; circa alia quoque expoſita per cardinales ipſos huc tranſmiſſos, providebimus celeriter, prout materia flagitabit. Datum Scafuſiæ Conſtantienſis diœceſis 8. Kal. Aprilis Pontif. noſtri anno V.

Papa vero exiſtens in Scafuſia die ſequenti XXIV. Martii ſcripſit Regi Poloniæ conquerendo ſub hac forma. Quot & quanta mala, animarumque pericula &c. *Iiſdem omnino concepta verbis ad regem Franciæ miſſa Epiſtola mox exhibebitur.* C

Ex collectione Barberiniana.

Receſſus Joannis Papæ a Concilio.

Die Mercurii viceſima Martii, dominus noſter Papa prædictus de nocte receſſit, aut verius fugit de civitate Conſtantienſi in habitu simulato ad modum ruſtici, & ivit uſque Schaphuſenſem Conſtantiensis diœcesis prope Conſtantiam ad quatuor milliaria Theutonicalia; ad terram illuſtris principis dominis Frederici ducis Auſtriæ pro prima ſua diæta.

Cedula Joannis Papæ propria manu.

Gratia Dei liberi ſumus in Schaphuſensi: & non ve- D nimus animo declinandi ab iis quæ promisimus per noſtram renunciationem facere pro pace ecclesiæ ſanctæ Dei, ſed ut in libertate, ſalute propriæ perſonæ nunc poſſimus ea exſecutioni demandare.

Datum in Schaphuſen, vicesima prima mensis Martii. MCCCCXV.

Ex mſ. Cæſareo Vindob.

Epiſtola Joannis Papæ ad Sigiſmundum.

Joannes Papa XXIII. cariſſimo filio noſtro Sigiſmundo regi Romanorum. Cariſſime fili. Gratia Dei omnipotentis liberi ac conveniente aere ſumus in Schaphuſen, & venimus inſcio filio noſtro duce Auſtriæ, non animo declinandi ab his quæ promisimus per renuncia- E tionem noſtram facere pro pace ecclesiæ ſanctæ Dei: ſed ut in libertate & ſalute propriæ perſonæ poſſimus, prout indubie volumus, ea exſecutioni demandare.

Datum in Schaphuſen, XXI. die mensis Martii, anno Domini MCCCCXV.

Et similes litteras misit collegio dominorum Cardinalium.

Ex mſ. eodem Cæſareo.

Joannes Papa curiales omnes ſuos ad ſe evocat.

Ex parte & de mandato ſanctiſſimi in Chriſto patris ac domini domini Joannis, divina providentia Papæ XXIII. præſentium tenore citantur, requiruntnr, & monentur, omnes & singuli familiares, nec non officiales præfati domini noſtri & ſedis Apoſtolicæ, tam laici quam clerici, cujuſcumque etiam pontificalis dignitatis exiſtant, in civitate ſeu diſtrictu Conſtantienſi nunc exiſtentes, quatenus infra ſex dies proxime ſecuturos a data præſentium continue nominandos, quorum duo pro primo, duo pro ſecundo, & reliqui duo pro tertio, ultimo, & peremptorio termino, harum ſerie aſſignantur, venire debeant & teneantur, ad terram Schaphuſen, in qua idem dominus noſter præſentialiter moram trahit, ſub pœna excommunicationis & privationis omnium officiorum, quæ obtinent aut exercent. Volens idem dominus noſter, quod præſentes requiſitio, citatio, & monitio provide quoslibet arctet, ac ſi unicuique ſingulariter exhibitæ exſtitiſſent: conſtitutionibus Apoſtolicis necnon reclamationibus & appellationibus, interpoſitis aut interponendis, & aliis in contrarium facientibus, non obſtantibus quibuſcumque.

Datum Schaphuſen, Conſtantienſis diœceſeos. die XXIII. menſis Martii.

Ex eodem mſ.

Litteræ Joannis Papæ ad regem Franciæ.

Cariſſime in Chriſto filii, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Revolventes dudum intra mentis arcana, quot & quanta mala animarumque pericula, ob errores & ſchiſmata, quæ nonnullorum exſecranda diſſeminavit ambitio, fideles Chriſti pertulerint; pia & paterna compaſſione compuncti vehementiſſime doluimus. Ac illius, cujus vices in terris licet immeriti gerimus imitari veſtigia cupientes, qui pacem ſuis pro ſingulari hæreditate reliquit, toto corde omnique poſſibilitate pacem, qua inter omnia nihil optabilius eſſe debet ipſis fidelibus, ut tamdem a tot releventur miſeriis, diſpoſuimus procurare. Et ut hujuſmodi noſtræ mentis conceptum opere compleremus, proſtergatis omnibus, qui noſtram præſentiam in Italiæ partibus neceſſario flagitabant, ad civitatem Conſtantienſem pro celebratione Concilii generalis quod antea per noſtras litteras ibi indixeramus tenendum, ante terminum ſtatutum acceſſimus. Ubi per plures menſes prælatorum & nuntiorum regum, principum, aliorumque dominorum, & Univerſitatum ſtudiorum adventum pariter expectavimus. Tandem viam ceſſionis noſtri papatus, licet ad illam nullatenus eſſemus adſtricti, Angelo Corario Gregorio XII. & Petro de Luna Benedicto XIII. in eorum obedientiis nuncupatis, olim de papatu contendentibus, per ſacrum Piſanum generale Concilium damnatis & ejectis ſimiliter cedentibus, aperimus; & illam proſequi promittentes, voto & juramento firmavimus, prout in ipſis noſtris desuper confectis litteris, quas ad ſerenitatem tuam deſtinandas providimus, plenius continetur. Nam hæc via ceſſionis aptior, brevior, & ſecurior pro integra Chriſtianorum pace præ ceteris nobis viſa eſt. Quam uſque ad totalem conſervationem tanti boni proſecuti ſumus ſincere & cum conſtantia inconcuſſa. Putabamus namque, ex tanta noſtra liberalitate favores, auxilia, & aſſiſtentiam, omni profectu tam magni tamque pii operis promereri, qui pro aliorum quiete unicam in *a* urbe dignitatem altiſſimam non *a* Forte, *ſrbe.* dubitavimus dimittere. Sed ecce, quod dolenter referimus, nonnulli quos Apoſtolica gravitas nominari non patitur, appetitum rationi præponentes, & propria ſectantes commoda, honeſtatis & juris calle calcato, non ſicut in generalibus Conciliis ſecundum ſanctorum Patrum inſtituta & obſervantias, hactenus per vota voces habentium & concorditer celebrantium procedi conſuevit, ut ipſo procederetur Concilio permiſerunt. Verum factione conflata, & in quatuor nationes quæ per

ANNO CHRISTI 1415.

quatuor voces totam ejus auctoritatem præsentarent, A divisio Concilio, quod nunquam auditum est hactenus, ne qui per capita vota eorum in tam arduo negotio dare valerent, rem ad libitum deducere satagebant. Et si qui eorum inordinatæ voluntati contradicebant, illos terrebant minis & injuriis, conviciis & illusionibus affligebant. Nec his adhuc adquiescentes, quæ satis detestanda erant, in libertatem ipsius Concilii machinantes, portas ejusdem Constantiæ civitatis per diem integrum, ne aliquis prælatus vel clericus exire posset, claudi fecerunt: & demum contra libertatem salutemque propriam conspirare ausi sunt. De cujus conspirationis mediis honestius ad præsens tacere, quam scribere arbitramur. Et sic per fractiones & violentias reintegrationem & pacem universalis ecclesiæ impediri procurabant. Nos itaque talia intuentes cura angebamur continua; meditabamurque, quibus remediis, possemus occurrere, quod non impediretur exsecutio tanti boni. Tandem cum nulla videretur esse alia via salubris, de dicta civitate, in qua nos nec tuti nec liberi eramus, & Concilium præfatum erat debita libertate privatum, incogniti recessimus; & ad hoc oppidum, quod temporali domino, dilecto filio, notabili viro Friderico duci Austriæ suppositum exsistit, ab ipsa civitate Constantiensi per quatuor milliaria Teutonica distans, ubi plena potimur libertate, devenimus. Non enim sine nostro & ecclesiæ ac plurimorum scandalo evidente, palam discedere valebamus. Quemadmodum ne valeremus discedere etiam occulte, non parvæ erant excubiæ & custodiæ antea ordinatæ. Et si mansissemus ibi, nostræ personæ non curato periculo, nil ibi ordinare, disponere, & decernere valebamus, quin ex præmissis metu & violentia arbitraretur extortum, & in posterum potuisset de nullitate notari. Hæc, fili carissime, in tuæ celsitudinis regiæ notitiam deducere properavimus per præsentes. Et plenius per instructiones præsentibus alligatas, quæ deinde per relationem nuntiorum nostrorum solemnium, quod ad ipsius præsentiam destinare deliberamus, fient tibi vivæ vocis oraculo clariora. Quoniam quorumcumque in Dei ecclesia occurrentium te decet esse participem, quem inter catholicos Christianorum reges, qui etiam ipsam ecclesiam erigere & manutenere tenentur, mentis benevolentia amplectimur speciali; ipsam celsitudinem tuam in Domino exhortantes, & affectuosissime requirentes, quatenus nobis, qui pro reintegratione & pace præ cæteris firmissime sumus dispositi, plus effectibus agere, quam verbis testari fuimus & scripturis; placeat opportunis auxiliis & favoribus pro tam piæ & necessariæ rei totali consummatione assistere & facere. Ex hoc enim apud Deum præmium non modicum, & apud homines promereberis ingentem gloriam & honorem.

Datum in Schaphusa Constantiensis diœceseos, sub annulo Piscatoris, die XXIII. Martii, anno quinto.

PRIMA SESSIO

POST MISSAM PAPÆ,

Seu tertia in ordine Sessionum.

Ex prima editione.

DIE a *lunæ vicesima quinta mensis Martii supradicti fuit sessio generalis, in qua præsidebat dominus Petrus cardinalis Cameracensis, tituli sancti Chrysogoni presbyter cardinalis, qui dixit officium Missæ, in qua rex Romanorum in habitu* b *imperiali fuit cum suis nobilibus, prout decuit regem Romanorum: cui regi assistebat dominus Franciscus cardinalis Florentinus, diaconus cardinalis tituli sanctorum Cosmæ & Damiani. In qua quidem sessione cantata Missa de Domina nostra* c *de Annunciatione, factum fuit officium litaniarum cum introitu*, Exaudi nos Domine, quoniam benigna, &c. *& collecta pro pace.*

Subsequenter dominus cardinalis Florentinus juxta deliberationem sanctæ Synodi pronunciavit certos articulos sive constitutiones, servandos ad perpetuam rei memoriam, quorum tenores sequuntur.

a *Mss.* die Martis XXV. *pro* XXVI. *Habent* Martii XXVI. *Acta Victorina, & Gobelinus, qui addit*, tertia feria post Palmas.

b *Mf. Lipf.* regali.

c *Mf.* diei Annunciationis.

Ex Surii mf.

Primitus tamen oratione lecta, quæ fuit sumpta de libro pontificali. Tenores vero dictæ orationis, & constitutionum lectarum sequuntur, & sunt tales: Ecce, sanctissimi sacerdotes, præmissis Deo precibus, fraternitatem vestram cum pia *d* exhortatione convenio, & per divinum nomen obtestor, ut ea quæ a nobis de Deo & sacris ordinibus vel sanctis moribus vobis fuerint dicta, cum omni pietate suscipiatis, & cum summa reverentia perficere intendatis. Quod si forsan aliquis vestrum aliter quam dicta fuerint, senserit, sine aliquo scrupolo contentionis in vestrorum omnium copulatione, & ipsa de quibus dubitaverit, conferenda reducat, qualiter (Deo auxiliante) aut doceri possit, B aut doceat. Deinde vos obtestatione obsecro, ut nullus *e* nostrum in judicando aut personam accipiat, aut *f* quomodolibet favore vel munere pulsatus, a justo judicio scienter avertatur aut discedat; sed cum tota pietate quidquid cœtui nostro se judicandum intulerit, pertractare curet; ut nec discordans contentio ad subversionem justitiæ inter nos locum inveniat, nec in perquirenda æquitate vigor nostri ordinis, vel sollicitudo tepescat.

d *Exortatione*, mss.

e Mss. *vestrum*.

f *Quolibet*, mss.

Qua exhortatione facta, idem dominus cardinalis Florentinus, juxta deliberationem Concilii & Synodi prædictorum, pronunciavit constitutiones quæ sequuntur, videlicet has.

Ad honorem, laudem & gloriam sanctissimæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus Sancti, pacemque in terris hominibus bonæ voluntatis divinitus promissam, in C *Dei ecclesia consequendam, hæc sancta Synodus, sacrum generale Concilium Constantiense nuncupata, pro reformatione & unione dictæ ecclesiæ in capite & in membris fienda, in Spiritu sancto legitime congregata, decernit, declarat, diffinit, ordinat, ut sequitur.*

Ex prima editione.

Et primo, quod ipsa Synodus fuit, & est rite & juste convocata ad hunc locum civitatis Constantiensis, & g *similiter recte & rite & juste initiata & celebrata.*

g Finaliter, *mss.*

Item, quod per recessum domini nostri Papæ de hoc loco Constantiensi, vel etiam per recessum aliorum prælatorum, seu aliorum quorumcumque, non est dissolutum hoc sacrum Concilium, sed remanet in sua integritate & auctoritate, etiam si quæ ordinationes factæ essent in D *contrarium, vel in futurum fierent.*

Item, quod istud sacrum Concilium non debet dissolvi, neque dissolvatur usque ad perfectam exstirpationem præsentis schismatis, & quousque ecclesia sit reformata in fide & moribus, in capite, & membris.

Item, quod ipsum sacrum Concilium non transferatur ad alium locum, nisi ex causa rationabili, & de consilio hujus Concilii deliberanda & concludenda.

Item, quod prælati, & alii qui debent interesse huic Concilio, non recedant de hoc loco ante finitum Concilium, nisi ex causa rationabili, examinanda per deputatos, seu deputandos ab hoc sacro Concilio. Qua causa examinata & approbata, possint recedere cum licentia hujus vel illorum, qui habet vel h *habent auctoritatem: & tunc recedens teneatur dimittere potestatem suam aliis remanentibus, sub pœnis juris, & aliis per hoc sacrum Concilium indicendis, & in contrarium facientes exsequendis.*

h *Mf.* habebant.

Super his autem articulis lectis & approbatis per cardinales & Concilium, magister Henricus de Piro, pro- E *motor & procurator Concilii, nomine totius Concilii, & Imperatoris petiit instrumentum.*

In MS. Card. Capranicæ, hæc ita leguntur.

Et super iis magister Henricus de Piro promotor, & procurator Concilii nomine totius Concilii & Imperatoris petiit instrumentum & instrumenta per dominos protonotarios & notarios ad hoc deputatos per Concilium ad perpetuam rei memoriam. Quibus constitutionibus lectis, & eis approbatis per eosdem cardinales, & Concilium, domini Petrus Cameracensis cardinalis, & Franciscus cardinalis Florentinus protestabantur, prout in quadam cedula lecta per eumdem dominum Franciscum cardinalem Florentinum continebatur hujusmodi sub tenore inferius inserti.

Te-

ANNO CHRISTI 1415.

Tenor dictæ protestationis cedulæ, de qua supra fit mentio, sequitur, & talis est:

IN nomine Domini Amen. Anno Domini millesimo quadrigentesimo quintodecimo, indictione octava, pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini domini Joannis divina providentia Papæ XXIII. anno v. die vero Martis, XXVI. mensis Martii, Constantiæ. Petrus miseratione divina sancti *a* Grisogoni presbyter Cameracensis, & Franciscus sanctorum Cosmæ & Damiani diaconus & Florentinus vulgariter nuncupati, S. R. E. cardinales constituti, coram sereniss. principe Sigismundo Romanorum & Hungariæ rege, & coram reverendis in Christo patribus dominis archiepiscopis & ceteris hic in Constantiensi Concilio congregatis, & ad præsens exsistentibus in cathedrali ecclesia Constantiensi causa tenendi sessionem, dixerunt & protestati sunt in his scriptis, quod non ad præjudicandum huic sacro Concilio, nec prædictæ sessioni, sed ad conservandum honestatem utriusque & alterius ipsorum infrascriptis dicebant, & protestabantur; quod sicuti pridie statim post recessum domini nostri Papæ de hoc loco omnes domini cardinales tunc in palatio Apostolico congregati dixerunt domino regi & deputatis nationum in hoc Concilio exsistentibus; ita prædicti domini Cameracensis, & Florentinus cardinales dicunt & affirmant: videlicet quod domino nostro prædicto stante in bono proposito dandi pacem ecclesiæ per suam cessionem papatus, videtur eis honestum, & ita dispositi sunt sibi assistere & obedire, prout tenentur. Si vero aliter eveniret, quod Deus avertat, tunc dispositi sunt huic sacro Concilio, & credunt quod primo casu, scilicet ipso persistente in bono proposito, ipsum etiam Concilium teneatur, & velit eidem domino nostro assistere, & ipsum in bono proposito conservare & augere.

Pro *Chrysogoni*.

Dicunt etiam, quod cum alias totum collegium dominorum cardinalium miserit reverendissimos in Christo patres dominum Jordanum de Ursinis Albanensem episcopum, & dominum Guillelmum sancti Marci presbyterum, & dominum Amedeum de Saluciis sanctæ Mariæ novæ diaconum, S. R. E. cardinales, ad ipsum dominum nostrum Papam, ad informandum suam sanctitatem de gestis hic post suum recessum, & ad sentiendum de sua intentione super agendis in futurum per ipsos dominos cardinales; & super hoc non habuerunt plenum responsum, multum desiderassent, quod placuisset sacro Concilio differre præsentem sessionem usque ad habitum dictum responsum. Sed quia non fuerit visum dominis de Concilio expectare extra hanc diem, ideo aliis cardinalibus qui sunt hic, non convenientibus ad hanc, partim quia sunt in infirmitate gravati, partim quia videretur eis honestum non interesse, donec habeant responsum; prædictis Cameracensi & Florentino cardinalibus visum est, quod possint interesse. Et quia sperant, quod ea, quæ agentur in hac sessione, si recte & rite gesta fuerint, rata & grata habebuntur per eumdem dominum nostrum Papam: & de prædictis rogaverunt, & rogant notarios publicos infrascriptos, ut de supradictis omnibus, & singulis unum, vel plura, si expediret, publica conficiant instrumenta. Quibus sic peractis, dominus Petrus cardinalis præsidens tunc huic Concilio, omnia & singula approbavit & ratificavit ad instantiam sereniss. principis Sigismundi Romanorum regis, & magistrorum Henrici de Piro procuratoris, sive syndici nationis Germanicæ, & aliorum syndicorum, ac Universitatum studiorum, videlicet Parisiensis, Oxoniensis, Tolosanensis, Montispessulanensis, Cambergensis, Wigennensis, Erfordensis; Coloniensis, Libicensis, & Cracoviensis ecclesiarum, ambaxiatoribus regum & principum, nomine illorum, quorum interest, approbavit. Super quibus prædictus dominus rex in ejus propria persona petiit sibi fieri justitiam per dominos protonotarios prædictos: & secundario magister Henricus de Piro nomine nationis Germanicæ, & universitatum studiorum, ambaxiatorum regum & principum, & alii prælati petierunt fieri instrumenta, præsentibus ambaxiatoribus regis Franciæ, videlicet Ludovico duce Bavariæ, episcopo Cas-

A cassonensi, & eorum sociis, nobilibus Frederico & Joanne Burgraviis Nurebergensibus, Ludolpho duce Saxoniæ, Magno comite de Hungaria, comitibus videlicet patre, & filio marchionatus Montisferrati, ambaxiatoribus regum Angliæ, Norvegiæ, Sveciæ, Poloniæ, Navarræ, & aliis dominis & principibus.

Subsequenter post prandium fuit congregatio deputatorum quatuor nationum, in qua sunt peracta hæc, quæ sequuntur. Et primo fuerunt lecta certa capitula portata de Schaphusensi per dominum Almannum de Pisis. Quibus lectis & examinatis, fuit petita & tradita copia hujusmodi sub tenore.

Tenor dictorum capitulorum per cardinalem Pisanum portatorum de Schaphusen a Joanne Papa.

B PRoposita per dictum cardinalem Pisanum pro parte domini nostri Papæ. I. Quod dominus noster constituit procuratores irrevocabiles ad cedendum nomine ipsius, ipso absente, vel nolente; nisi detineatur invitus, in omnem casum, in quem dominus noster secundum formam cedulæ datæ, super sessione præmissam jurata, & vota cedere teneretur. Si tamen eidem Domino non daretur bona securitas, tolleret illam exceptionem de sua detentione.

I I.

Item, quod procuratores erunt omnes cardinales; ita quod tres cardinales possint in forma prædicta facere cessionem etiam sine prælatis, de quibus infra. Item, constituit octo prælatos eligendos, ut sequitur, videli-C cet quod Concilium nominabit de diversis nationibus triginta duos. Et ex illis dominus noster elegit octo. Et ex illis octo tres de tribus nationibus mandatum cessionis exsequentur etiam sine cardinalibus, de quibus supra.

I I I.

Item, quod dominus noster constituet vicarios ad negotium Concilii, omnes & singulos dominos cardinales, quierunt præsentes in Constantia, qui de ipsis unum constituant præsidentem.

I V.

Item, quia continget aliquando domino nostro, quamdiu erit absens, indigere consilio cardinalium, aut dicti cardinales, aut aliqui eorum indigebunt domino nostro; habebunt libertatem ire, & redire quoties, & D quemadmodum volent: remanentibus tamen semper in bono numero aliquibus in Constantia: & quicumque erunt, semper erunt vicarii.

V.

Item, quod agatur de provisione domini nostri, post cessionem, quamvis ipse non petat. Item, det bullam de non dissolvendo Concilium ante perfectum tractatum unionis, & reformationis ecclesiæ.

V I.

Item, quod rex & Concilium reddant dominum nostrum securum & liberum. Primo, quod persona sua E ubicumque fuerit, erit in securitate, & libertate extunc, & in omni casu. Et etiam post cessionem erit liber & quietus ab omni molestia & querela.

V I I.

Item, quod juxta petitionem ambaxiatorum regis Franciæ permanebit in partibus istis vicinis ad unam, vel duas diætas, aut circa per spatium mensis, vel quinque septimanarum, si dabitur bona securitas sanctitati suæ, tam in stando, quam postea in eundo. Et duci Austriæ non fiat novitas vel molestia guerræ, saltem ad certum tempus.

ANNO CHRISTI 1415.

VIII.

De curia vero videtur ſanctitati ſuæ, quod deberet eſſe apud eum: quoniam ſummus Pontifex male poteſt eſſe ſolitarius; ſed in hoc datus eſt modus ad ſuſpenſionem cedulæ, & ſententiarum contra corteſanos uſque ad Dominicam *Quaſi modo*. Et interim mittetur ad ſanctitatem ſuam per dominos de collegio, ut ita diſponatur, quod nec ſanctitas ſua remaneat ſolitaria, nec detur Concilio materia diſſolutionis.

Die Jovis XXIII. menſis Martii, ſupradicta fuit affixa cedula ſuſpenſionis monitionis alias factæ per Papam, de qua in præcedentibus articulis fit mentio, ita quod curiales ſine pœna poſſint remanere uſque ad Dominicam *Quaſi modo geniti*, proxime futuram.

Ex MS. duobus D. a Schelſtrate.

XXVIII. Martii, anni MCCCCXV. Eadem die poſt veſperas reverendiſſimi patres domini Jordanus epiſcopus Albanenſis de Urſinis, ac Guillelmus tituli ſancti Marci presbyter, & Amedeus ſanctæ Mariæ novæ diaconus de Saluciis, qui fuerant pro parte ſacri collegii ad dominum noſtrum Papam legati deſtinati, nec non Alamannus tituli ſancti Euſebii Piſanus, atque Antonius tituli ſanctæ Cæciliæ de Challant presbyter, S. R. E. cardinales, rediverunt a domino noſtro Papa in Schaphuſa morante: fueruntque omnes de eorum reditu valde contenti, ſperantes, quod bona nova portarent: propter quorum reditum ſeſſio, quam in craſtinum nationes facere deliberaverant, prorogata eſt; quatuorque ex prædictis cardinalibus illo ſero cum domino rege & aliis cardinalibus, qui Conſtantiæ remanſerant, ac de-
a Pro, *conſiliis*, putatis nationum in *a* Conciliis tempore longo fuerunt: Dominus autem cardinalis de Urſinis labore itineris fatigatus intereſſe non potuit. Dixeruntque prædicti quatuor cardinales, quod in craſtinum bona nova de ſincera intentione domini noſtri Papæ referrent. Quibus reſponſum eſt pro parte ibidem exſiſtentium, quod ſi bonam intentionem haberet ipſe dominus noſter Papa, non feciſſet mandatum curialibus, quod ſub pœna excommunicationis, privationis beneficiorum & officiorum, eum infra ſex dies ſequi deberent. Quibus replicatum eſt, quod ſuper hoc provideri poterat, attento quod terminus nondum erat elapſus, & ipſi domini ſuper hoc mandatum habebat. Hac tamen replicatione cardinales non obſtante, illo ſero inter eos altercatio facta fuit.

Die Jovis XXVIII. menſis Martii, convenientibus in palatio epiſcopali Conſtantienſi domino rege Romanorum, dominis cardinalibus, nationibus, & oratoribus regum, & principum, dominorum, & univerſitatum, reverendiſſimus pater dominus cardinalis Piſanus, nomine aliorum ſuorum collegarum, & pro parte domini noſtri Papæ Joannis XXIII. expoſuit, qualiter dominus noſter Papa paratus erat conſtituere ſuos procuratores omnes & ſingulos dominos S. R. E. cardinales, ad renunciandum papatui in omnibus caſibus cædulæ ultimo per ipſum factæ. Ita quod, ſi tres ex eis ad invicem concordarent libere cedere, poſſent & ipſo nolente cedere. Et ſimiliter volebat conſtituere octo prælatos ex nationibus, dummodo nationes XXXII. prælatos nominarent: ita quod tres ex dictis octo prælatis, ſi ad invicem concordaverint, cedere poſſint. Item, quod dominus noſter Papa ſtabit prope Conſtantiam per unam vel duas diætas uſque ad deliberationem Concilii. Item, vult quod Concilium non diſſolvatur, donec habeatur perfecta unio in eccleſia ſancta Dei. Item, quod locus iſte Concilii non mutetur ſine deliberatione Concilii. Super quibus omnibus dictus dominus noſter Papa paratus erat Apoſtolicas bullas dare. Fuit etiam petitum pro parte domini noſtri Papæ per dictum dominum cardinalem Piſanum, quod daretur bona ſecuritas domino noſtro Papæ de ſua perſona non offendenda, & de non movendo guerram contra ducem Auſtriæ; & ſi hæc duo non fierent, nulla prædictarum oblationum diceretur facta
b Pro, *ludicra*, fuiſſe. Quæ omnia tanquam *b* ludicia & ficte pro parte domini noſtri Papæ oblata, per dominum regem Romanorum, & alios ibidem adſtantes, reputata fuerunt fuitque ibidem unanimiter vociferatum: His non obſtantibus fiat ſeſſio, fiat ſeſſio: propter quæ tam ipſa die, quam die Veneris ſequenti altercationes maximæ fuerunt inter dominos cardinales & nationes.

Die Veneris XXIX. menſis Martii, cum prædictæ tres nationes, videlicet Germanica, Gallica, & Anglicana deliberaſſent ſeſſionem celebrare in craſtinum, & capitula quæ volebant in ea ſtatuere, domini cardinales in palatio epiſcopali Conſtantienſi convenientes, habita inter ſe deliberatione, obtulerunt domino regi ibidem cum eis convenienti, pro parte domini noſtri Papæ, ultra ſupradictas infraſcriptas oblationes: quod dominus noſter Papa paratus erat, ipſum regem una cum dominis cardinalibus procuratores ad renunciandum papatui conſtituere: ita quod ſi duo ex dominis cardinalibus ſimul cum ipſo domino rege concordarent papatui cedere, poſſent ipſo nolente cedere. Item, paratus erat ipſe dominus noſter Papa curiam ſuam ſine deliberatione Concilii *c* hinc transferre. Item, obtulerunt dicti domini cardinales, quod ipſi parati erant ſeſſioni in craſtinum celebrandæ intereſſe, dummodo non fierent, neque ſtatuerentur alia capitula, niſi capitula infraſcripta: quibus ſic oblatis dominus rex receptis capitulis infraſcriptis dixit, ſe iterum ad nationes in clauſtro ſancti Franciſci congregatas, & cum eis prædicta capitula conferre velle, & eis poſtea reſpondere.

c Lege, *hinc non tranſferre*.

Eadem die venit novum de Schaphuſa Conſtantiam, qualiter dominus noſter Papa timens, ne dominus rex caſtrum Schaphuſæ obſideret, inde hora nona ante meridiem, nullo cardinali ſociatus, cum paucis ex ſua familia ſub ductu ducis Auſtriæ receſſerat, & verſus Friburgum perrexerat.

Eadem die hora tarda dominus rex a nationibus ad dictos cardinales rediens retulit, quod nationes ſuper infraſcriptis capitulis tantum in ſeſſione ſtatuendis non potuerant concordare. Sed obtinuerat ab eis, quod ſeſſio uſque ad horam decimam prorogaretur, & in craſtinum uſque ad illam horam viderent, ſi poſſent ad invicem concordare.

SESSIO IV.

In ordine.

Ex prima editione.

*Die ſabbati trigeſima & penultima menſis Martii ſupradicti, fuit ſeſſio generalis in eccleſia cathedrali Conſtantienſi prædicta; & celebravit Miſſam de Spiritu ſancto dominus patriarcha Antiochenus: * in qua ſeſſione fuit Romanorum rex in habitu & inſigniis ad regem Romanorum ſpectantibus; & cardinalis Florentinus pronunciavit articulos & conſtitutiones ſequentes.*

Ex mſ. Surii, & quatuor German.

Mane ante *d* prandium, in qua fuerunt ducenti patres, *e* &c. Et fuit ibidem peractum officium de Spiritu ſancto, cujus officii Miſſam celebravit dominus patriarcha Antiochenus. In qua ſeſſione fuit Romanorum rex in habitu & cum inſigniis ad regem Romanorum ſpectantibus. Nec non reverendi patres domini Jordanus de Urſinis, Angelus Laudenſis, Antonius de *f* Salancho, Antonius Aquilejenſis, Amadeus Saluciarum, Ludovicus de Fliſco, Guglielmus ſancti Marci, Alamannus Piſanus, Franciſcus Florentinus. Cardinales vero Vivarienſis & Cameracenſis non intererant, licet in civitate Conſtantienſi exſtiterant. Officio vero Miſſæ facto, legebantur litaniæ cum introitu, *Exaudi nos Domine*. Quibus factis, ſtatim dominus cardinalis Florentinus legebat quaſdam conſtitutiones ſervandas per Concilium, quarum tenores ſunt inſerti inferius. Quibus lectis & approbatis per generalem Synodum, ſive Concilium, Henricus de Piro procurator & *g* ſyndicus nationis Germanicæ, petiit ſibi nomine dictæ nationis a nobis notariis Concilii, & eorum quolibet, ipſius Concilii nomine, unum vel plura, publicum ſeu publica, inſtrumentum ſeu inſtrumenta. Sic ſimiliter procuratores & ſyndici omnium nationum, regis Romanorum, Univerſitatum ſtudiorum, & ambaxiatorum; præſen-

d *Horam prandii*, mſſ.
e Al. *vel circa* In mſ. Goth. *ultra ducenti*.
f Mſſ. *Chalanco*,
g *Promotor Concilii*, mi-

ANNO CHRISTI 1415.

ANNO CHRISTI 1415.

sentibus ibidem illustribus principibus, Friderico Burgravio Nurembergensi, Rodulpho duce Saxoniæ, *a* comite Svvartzburgensi, magistro curiæ regis Romanorum, comite Bertholdo de Ursinis, ambaxiatoribus regis Franciæ, Angliæ, Poloniæ, Novergiæ, Cypri, Navarræ; nec non Joanne de Vicecomitibus de Mediolano, *b* marchione Montisferrati, aliisque pluribus nobilibus, & reverendis patribus in multitudine copiosa, testibus, &c.

Tenor vero dictarum constitutionum, de quibus supra fit mentio, sequitur, & est talis:

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus sancti. Amen.

HÆc *sancta Synodus Constantiensis generale Concilium faciens, pro exstirpatione præsentis schismatis, & unione ac reformatione ecclesiæ Dei in capite & in membris fienda, ad laudem omnipotentis Dei, in Spiritu sancto legitime congregata; ad consequendum facilius, securius, liberius & uberius unionem & reformationem ecclesiæ Dei, ordinat, c disponit, statuit, decernit & declarat, ut sequitur:*

*Et primo, quod ipsa Synodus in Spiritu sancto congregata legitime, generale Concilium faciens, ecclesiam catholicam militantem repræsentans, potestatem a Christo immediate habet, cui quilibet cujuscumque status vel dignitatis, etiam si papalis existat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem & extirpationem dicti schismatis * (& reformationem generalem ecclesiæ Dei in capite & in membris.)*

Item, quod sanctissimus dominus noster Papa Joannes vicesimus tertius Romanam curiam, & officia publica illius, vel illorum officiarios, ab hac civitate Constantiensi ad alium locum non mutet aut transferat seu personas dictorum officiariorum ad sequendum eum directe vel indirecte cogat, sine deliberatione & consensu ipsius sanctæ Synodi, & hoc, quoad illos officiarios, vel illa officia, per quorum absentiam Concilium verisimiliter dissolveretur, vel læderetur. Et si contrarium fecisset, seu faceret in futurum. aut aliquos processus, seu mandata contra dictos officiarios, vel alios quoscumque huic Concilio adhærentes, etiam censuras ecclesiasticas, aut alias pœnas quascumque continentes, ut ipsum sequerentur, fulminasset, fulminaret, seu fulminaverit, id totum sit irritum & inane, nec eisdem processibus, censuris & pœnis tanquam irritis & inanibus, quomodolibet obediendum fore, & eas & eos irritat: quin immo dicti officiarii in dicta civitate Constantiensi suis officiis utantur, & illa exerceant libere ut prius, quamdiu ipsa sacra Synodus in eadem civitate celebrabitur.

Item, quod omnes & singulæ translationes prælatorum, nec non privationes eorumdem, aut aliorum beneficiorum quorumcumque, commendarum aut donationum revocationes, monitiones, censuræ ecclesiasticæ, processus, sive acta & gesta, gerenda, agenda & fienda per præfatum dominum nostrum, aut suos officiarios, seu commissarios, in læsionem Concilii, seu adhærentium eidem, a tempore sui recessus, contra adhærentes huic sacro Concilio, vel existentes in eodem, aut in ipsorum præjudicium, seu alicujus eorumdem, quomodolibet ipsis invitis facta vel fienda, factæ vel facti, faciendæ vel faciendi, ipso jure sint nulla, cassa, irrita & inania, cassæ, irritæ & inanes, ac nullius roboris vel momenti d ex sua auctoritate cassat, irritat & annullat.

Item, fuit declaratum & concluſum, quod de qualibet natione eligantur tres, qui cognoscant de causis recedere volentium, & pœnis recedentium sine licentia infligendis.

Item, quod pro bono unionis non creentur novi Cardinales. Et ne fraude vel dolo dicantur facti dudum Cardinales aliqui, declarat sacrum Concilium pro non cardinalibus haberi, qui non erant Cardinales publice reputati & tenti in recessu ejusdem domini nostri Papæ a civitate Constantiensi.

ANNO CHRISTI 1415.

Ex cod. Surii, & mſ. Brunſvvic.

Item, placeat reverendissimis paternitatibus, quod quælibet natio habeat eligere duos deputatos, qui vel eorum duo habeant cognoscere de causis recedere volentium, atque habeant potestatem referendi præsidenti qui erit pro tempore: qui præsidens habebit auctoritatem dandi licentiam secundum casus exigentiam: procuratores dimittendo, ac pœnas infligere recedentibus licentia non obtenta. Et quod in præmissis habeat dictus præsidens potestatem auctoritate præsentis Concilii, juxta relationem & certificationem dictorum deputatorum.

Ex mſſ. Wolfenbuttell. & Card. Capranicæ.

Quibus lectis & approbatis per generalem Synodum, Henricus de Piro, promotor Concilii, petiit fieri a notariis Concilii & eorum quolibet, ipsius Concilii nomine, instrumentum, & instrumenta, præsentibus ibidem illustribus principibus Friderico Burgravio Nurembergensi, Rodulpho Duce Saxoniæ, Comite de Svvartzburg magistro curiæ regis Romanorum, Comite Bertholdo de Ursinis, ambaxiatoribus regis Franciæ, Angliæ, Poloniæ, Norvegiæ, Cypri, nec non Joanne de Vicecomitibus de Mediolano, Joanne Jacobo filio marchionis Montisferrati, & aliis pluribus in multitudine copiosa.

Eadem die hora vesperarum, vel circa, ad supplicationem regis Romanorum fuerunt omnes deputati omnium nationum, & quamplures ambaxiatores regum, principum, universitatum studiorum, congregati in ecclesia majori Constantiensi; ubi sereniſſimus Romanorum rex prælibatus proposuit, qualiter alias dominus Reginaldus de Carnoto archiepiscopus Remensis, portasset litteram creditivam de domino Joanne Papa vicesimotertio: qua recepta idem dominus archiepiscopus dixit sub nomine Papæ, *e* qualiter ipse recessisset de civitate Constantiensi, quod hoc erat propter aerem sibi inconvenientem, non propter aliquam impressionem, vim, vel metum aut timorem sibi illatam seu illatum, inferendam seu inferendum per ipsum dominum regem, neque suos. Et alias prout dixit constare apud acta *f* mei notarii. Modo autem haberet idem Papa scribere dominis cardinalibus hic exsistentibus contrarium, videlicet, quod propter timorem ipsius domini regis, & aliorum dominorum suorum cum domino rege exsistentium, recessit. Et ad finem, quod omnis homo scire possit tunc verba proposita & dicta per dictum dominum archiepiscopum Remensem nomine dicti domini Papæ, supplicavit ipse domino archiepiscopo, ut ipse surgeret, & referret ambaxiatam suam tunc ipsi regi nomine Papæ factam. Qui dominus Reginaldus archiepiscopus levavit se, & dixit, quod nuper post recessum Papæ de Constantia, ipse mittebatur per dominos ambaxiatores regis Franciæ suos collegas, ad oppidum Schaphusen. In quo reperiebat Papam in vigilia Palmarum, referens & exponens Papæ sibi injuncta per suos collegas. Quo exposito, Papa sibi dixit, quod non deberet recedere, quin loqueretur sibi; cum vellet aliqua committere relativa cariſſimo filio suo regi Romanorum, & aliis Constantiæ exsistentibus: & si in casu, quod ipsemet non committeret sibi, tunc faceret sibi dici per dominum cardinalem de *g* Salancho, qui ibidem similiter exsistebat, quod dicere deberet domino regi & aliis Constantiæ exsistentibus. Ipseque dominus Reginaldus archiepiscopus ivit ad certam cameram, ibidem pausando; & post ejus dormitionem

e Quod licet, mſ.

f Consilii; mſſ.

g Chalanco: mſſ.

* *Inclusa parentheſi non sunt hic, neque in primæ editione, neque in mſſ. Concilii Constantiensis duobus Vindobonensibus, neque in Vulfenbuttelensi, Brunsvvic. Goth. & Lipsiensi, ut docent nuperi editores hujus Concilii in Germania, tom. IV. parte 1. pag. 86. 87. 89. Et Schelstratius Bibliot. Vatic. olim præfectus, profert novem alios mſſ. in quibus pariter hæc non habentur: nec ullum a quoquam laudari cod. mſ. vidimus, in quo ea legantur. In uno mſ. additur in margine hæc adnotatio:* Iste articulus imperfecte fuit factus, ut sequitur: ideo supplebitur in sessione sequenti. *Vide etiam Gobelin. Person. in Cosmodrom. ætate 6. c. 94.*

ANNO CHRISTI 1415.

nem venit ad eum dominus de Salancho, *a* Antonius cardinalis, & injunxit ſibi certa quæ deberet referre domino regi, & aliis certis Conſtantiæ exſiſtentibus, nomine Papæ, dans ſibi quatuor brevia. Quorum unum domino regi, aliud cardinalibus, tertium ambaxiatoribus regis Franciæ, & quartum ambaxiatoribus Univerſitatis ſtudii Pariſienſis. Receptiſque per eum hujuſmodi brevibus & informationibus a dicto domino cardinali de Salanco nomine Papæ, receſſit de Schaphuſen, rediens ad Conſtantienſem civitatem. Aſcendenſque palatium papale, reperit ibidem ſereniſſimum principem regem Romanorum ſæpe dictum cum dominis cardinalibus, cumque ambaxiatoribus regis Francorum, ambaxiatoribus ſtudii Pariſienſis, & aliis deputatis nationum, porrigens ibidem brevia ſibi commiſſa, & præſertim breve directum Romanorum regi. Quo viſo & lecto, ipſe de mandato domini Papæ, & ejus juſſu dixit, qualiter dominus noſter Papa non receſſiſſet de Conſtantia ob aliquam impreſſionem, vim, metum, timorem, ſive aliam cauſam, ſive culpam, quam poſſet imponere domino regi, neque ſuis; ſed propter ſanitatem corporis: & offerret ſe impleturum omnia quæ promiſiſſet in Concilio Conſtantienſi, & quod diligeret dominum regem ſicut umquam, & libenter vellet ſecum convenire, ſi contingeret ipſum ire Niciam ad Petrum de Luna, & ſecum conferre de modo unionis & reformationis eccleſiæ: & alia dixit, prout ſuperius in ejus relatione continetur, in die Lunæ poſt diem Palmarum facta: & illi dixit tunc, quod Papa injunxiſſet ſibi, non obſtante quod acceperat ab ore cardinalis de Salancho, cum unum & idem reputaſſet Papam & cardinalem de Salancho, quoad hujuſmodi relationem: & ſi aliqui dicerent vel ſcriberent contrarium, non *c* poſſet in contrarium, & quod ſatis admiratur de hoc. Cardinalis vero de Salancho, qui ibidem erat præſens, dixit, quod Papa injunxiſſet ſibi talia dare in mandatis: licet dixit, quod non propter impreſſionem, vim, metum, aut timorem domini regis præciſe, ſed bene ob timorem aliquorum nobilium de curia ſua, de quibus habuiſſet Papa timorem: ſed perſona regis *non d* diffidiſſet, quam diligit ſicut umquam. Super quibus ſereniſſimus dominus rex Romanorum petiit ibidem per protonotarios ſedis Apoſtolicæ, Concilii, nationum, alioſque notarios & tabelliones ibidem exſiſtentes, fieri unum vel plura, publicum ſeu publica, inſtrumentum ſeu inſtrumenta. Similiter ambaxiatores regis Francorum nomine archiepiſcopi Remenſis, & magiſter Benedictus de Univerſitate Pariſienſi, præſentibus ibidem ambaxiatoribus Sveciæ & Poloniæ regum, filio marchionis Montisferrati, Joanne de Vicecomitibus de Mediolano, Rodulpho duce Saxoniæ, aliiſque ambaxiatoribus, prælatis & doctoribus in numero copioſo *e*.

a Mſs. *de Chalanco*.

b Mſs. *Chalaneo*, & ſic ubique.

c Forte, *poſſe*.

d Al. *diffidaſſet*: Al. *timuiſſet*.

e Mſſ. Goth. *& quamplurimis aliis fide dignis*.

Ex cod. mſ. Lipſienſi.

Item, fuit declaratum & concluſum, quod de qualibet natione eligantur tres, qui cognoſcant de cauſis recedere volentium, & pœnis recedentium ſine licentia infligendis.

Ex mſſ. D. a Schelſtrate.

Die ſabbati, quæ fuit dies ſabbati ſancti, penultima menſis Martii, hora ſeptima ante meridiem convenientibus in palatio epiſcopali Conſtantienſi domino rege Romanorum, dominis cardinalibus, & nationibus, fuit plurimum ſuper infraſcriptis & aliis capitulis altercatum. Univerſitas etiam Pariſienſis multum inſtitit apud regem, ne contra ducem Auſtriæ moveret guerram: dicentes, quod ſi guerra moveretur, *f* dubitandum erat, quod Concilium non diſſolveretur. Sed rex ſe durum in hoc ſemper exhibuit: & tandem domini cardinales cum nationibus ſuper ipſis capitulis non valentes concordare, fuit incepta Miſſa pro ſeſſione celebranda. Tunc dominus rex iterum ad dominos cardinales ingreſſus eſt: & habito cum eis aliquali colloquio, domini ſancti Marci & Florentinus cardinales cum ipſo rege exeuntes, primam cappellam eccleſiæ Conſtantienſis ſunt ingreſſi, juſſeruntque ad ſe vocari deputatos nationum jam in choro paratos exſiſtentes pro ſeſſione celebranda. Quibus venientibus habita fuit non modica diſceptatio inter dominum regem, dominos cardinales, & deputatos nationum ſuper capitulis prælibatis: & tandem divino flamine inſpirante in unam ſententiam convenerunt, quod tantum capitula infraſcripta in dicta ſeſſione ſtatuerentur. Fuit ergo dicta ſeſſio de conſenſu & voluntate domini regis, & omnium dominorum cardinalium, in Conſtantia exſiſtentium, quatuor nationum, & oratorum, regum & principum celebrata: & omnes cardinales in Conſtantia exſiſtentes, qui non erant infirmitate gravati, interfuerunt. Cui ſeſſioni reverendiſſimus in Chriſto pater dominus Jordanus miſeratione divina epiſcopus Albanenſis cardinalis de Urſinis præſedit; & reverendus pater P. dominus Joannes patriarcha Antiochenus Miſſam celebravit. Qua finita, reverendiſſimus in Chriſto pater dominus F. miſeratione divina ſanctorum Coſmæ & Damiani diaconus cardinalis, ſacro Conſtantienſi approbante Concilio, legit capitula infraſcripta. In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. &c. ut ſupra.

f Lege, *dubitandum non erat, quod Concilium diſſolveretur*.

Ex eiſdem mſſ.

Sequuntur quædam *g* proviſiones utiles pro acceleranda unione, quas offerunt domini cardinales, qui ſunt hic, ſecuraturos ut fiant per dominum noſtrum Papam.

g Forte, *propoſitiones*.

Primo, quod dominus noſter dabit bullam, quod hoc Concilium non diſſolvetur, nec mutabitur ab iſto loco, ſine conſilio Concilii.

Item, quod domini de Concilio faciant formam procuratorii, & ipſi cardinales facient, quod dominus noſter acceptabit in omnem cauſam, quo tenetur cedere ſecundam cedulam ſuper hoc confectam.

Item, quod Concilium eligat conſtituendos in procuratores in certo numero de ſingulis nationibus uſque ad xxx. vel xxxx. de quibus dominus noſter eliget octo vel duodecim, quos conſtituit ultra dominum regem Romanorum, & dominos cardinales, quos etiam conſtituet procuratores ſecundum formam alterius cedulæ traditæ per dominos cardinales ſingulis nationibus: & erit forma, quod ex dominis cardinalibus tres vel duo cum domino rege Romanorum, & ex prædictis de Concilio tres de tribus nationibus, qui etiam ſine cardinalibus poterunt exſequi ceſſionem.

Item, quod oblata per quinque dominos cardinales pro parte domini noſtri, quæ data ſunt in cedula ut ſupra, ſi videntur aliqua addenda vel corrigenda, reddunt ſe certos, & ita habent a domino noſtro, quod ipſe etiam approbabit, & bullas ſuper eis dabit.

Item, de curia Romanorum offerunt ſe providere per modum alias dictum, taliter quod per hoc non præjudicabitur Concilio.

Item, promittent domini cardinales qui ſunt hic, quod ſi contingat mortis caſus domini noſtri Papæ, non eligent alium, uſquequo videatur, an per viam ceſſionis aliorum ſuperviventium poſſit dari pax eccleſiæ: & ſi videretur Concilio utiliter, quod aliquis eligeretur, obligabunt eum ad viam ceſſionis procurandam & faciendam in omnibus, prout obligatus eſt dominus noſter, cum conſtitutione procuratorum in ſimili forma.

Item, interim quouſque videatur, an per viam ceſſionis poſſit dari pax eccleſiæ, non conſentietur, quod creentur novi cardinales.

Item, generaliter *h* offerunt, quod omnia quæ delibe- rabit Concilium eſſe utilia & opportuna ad expeditionem unionis ſupradictæ, procurabunt per dominum noſtrum Papam expediri etiam ſub bulla.

h Forte, *offerant*.

Præmiſſis attentis videtur attendendum circa prædicta, quæ directe reſpiciunt ad unionem eccleſiæ, ſuſpenſis ad tempus aliis materiis, quæ habent magnas difficultates, & maturam exigunt deliberationem.

Item, videtur omnino providendum de ſecuritate domini noſtri ante ceſſionem, & poſt, & promiſſione ſtatus ſui poſt ceſſionem.

Item, de guerris, quod ceſſent.

ANNO CHRISTI 1415.

Ex mſ. Card. Capranicæ.

Imperator dixit Concilio de facto Joannis Papæ.

Anno, Indictione, & Pontificatu, quibus ſupra, die Veneris, quinta menſis Aprilis, hora Veſperarum, vel quaſi, ad ſupplicationem Regis Romanorum fuerunt omnes deputati omnium nationum, & quamplures ambaxiatores regum, principum, univerſitatum ſtudiorum, congregati in eccleſia majori Conſtantienſi, ubi ſereniſſimus Romanorum rex prælibatus propoſuit, qualiter alias dominus Reginaldus de *a* Corneto Archiepiſcopus Remenſis portaſſet litteram creditivam de domino Joanne Papa XXIII. Qua recepta idem dominus archiepiſcopus dixit illi nomine Papæ, qualiter ipſe receſſiſſet de civitate Conſtantiæ, quod hoc erat propter aerem ſibi inconvenientem, non propter aliam impreſſionem, vim, metum, aut timorem ſibi illatos, vel inferendos per ipſum dominum regem, neque ſuos vel alios, prout dixit conſtare apud acta Concilii: modo autem idem Papa haberet ſcribere cardinalibus hic exſiſtentibus contrarium, & ſcripſit; videlicet quod propter timorem ipſius domini regis, & aliorum dominorum cum domino rege exſiſtentium; & ad finem quod omnis homo ſcire poſſet verba tunc propoſita, & dicta per dominum Archiepiſcopum Remenſem nomine Papæ, ſupplicavit ipſi domino archiepiſcopo ut ſurgeret, & referret ambaxiatam ſuam tunc ipsi regi nomine Papæ factam. Qui dominus Reginaldus archiepiſcopus levavit ſe, & dixit quod nuper poſt receſſum Papæ de Conſtantia, ipſe mittebatur per ambaxiatores regis Francorum ſuorum collegarum ad oppidum Schaphuſenſe, & exponens Papæ ſibi injuncta per ſuos collegas. Quo exposito Papa ſibi dixit, quod non debet recedere, quin alloqueretur sibi, cum vellet aliqua committere relativa cariſſimo filio ſuo regi Romanorum, & aliis Coſtantiæ exſiſtentibus; & si in caſu quo ipſemet non committeret sibi, faceret sibi dici per dominum cardinalem de Chalanco, qui similiter ibi exsiſtebat, quod dicere deberet domino regi & aliis Conſtantiæ exsiſtentibus. Ipſeque dominus Reginaldus ibit ad certam cameram ibidem pauſando. Et poſt ejus dormitionem venit ad eum dictus cardinalis de Chalanco, & injunxit ei certa, quæ deberet referre domino regi, & aliis cæteris Conſtantiæ exsiſtentibus, & nomine Papæ dans sibi quatuor brevia: quorum unum domino regi, aliud cardinalibus, tertium ambaxiatoribus regis Francorum, & quartum ambaxiatoribus ſtudii Parisiensis. Receptiſque per eum hujuſmodi brevibus, & informatione a dicto domino cardinali de Chalanco nomine Papæ, receſſit de Schaphuſensi. Reditus ad civitatem Conſtantienſem, aſcendens palatium papale reperit ibidem ſereniſſimum principem regem Romanorum ſæpedictum cum dominis cardinalibus, quinque ambaxiatoribus regis Francorum, ambaxiatoribus ſtudii Parisiensis, & aliis deputatis nationum; porrigens ibi brevia ſibi commiſſa, & præſertim breve directum domino regi Romanorum. Quo lecto & viſo, de mandato domini noſtri Papæ dixit, qualiter dominus noſter ei injunxiſſet ſibi dicere præfato domino regi, quod ipſe Papa non receſſiſſet a Conſtantia ob aliquam impreſſionem, vim, metum, & timorem, ſive aliam cauſam, ſive culpam quam poſſet imponere domino regi neque ſuis: ſed propter ſanitatem corporis; & offerret ſe impleturum omnia quæ promiſiſſet in concilio Conſtantienſi, & quod diligeret dominum ſicut umquam & libenter vellet ſecum convenire, ſi contingeret ipſum ire Niciam ad Petrum de Luna, & ſecum conferre de modo unionis & reformationis eccleſiæ. Et alias dixit, ſicut ſuperius conſtat in ejus relatione in die Lunæ poſt diem Palmarum facta. Et ille dixit tunc quod Papa injunxiſſet ſibi, non obſtante quod receperat ab ore domini cardinalis de Chalanco, cum unum & idem repræſentet Papam, & dominum cardinalem, quoad hujuſmodi relationem. Et ſi aliqui dicerent vel ſcriberent contrarium, non poſſe in contrarium, & ſatis admiratur de hoc. Cardinalis vero de Chalanco, qui ibidem erat præſens, dixit, quod Papa injunxiſſet talia dare in mandatis: Licet dixit quod deberet dicere, quod non propter impreſſionem, vim, metum, domini regis; ſed præciſe bene ob timorem aliquorum nobilium de curia ſua, de quibus Papa habuiſſet timorem, ſed de perſona regis unquam diffidiſſet, quin diligeret ſicut unquam. Super quibus ſereniſſimus dominus rex Romanorum petiit ibidem per protonotarios ſedis Apoſtolicæ, concilii, nationum, alioſque notarios & tabelliones ibidem exſiſtentes, fieri unum vel plura, publicum & publica inſtrumenta. Similiter ambaxiatores regis Francorum nomine domini archiepiſcopi Remenſis, & magiſter Benedictus de Univerſitate Pariſienſi, præſentibus ibidem ambaxiatoribus Sveciæ & Poloniæ regum, filio marchionis Montisferrati, Joanne de Vicecomitibus de Mediolano, Rodolpho duce Saxoniæ, aliiſque ambaxiatoribus, prælatis, doctoribus in numero copioſo.

Al. Mſſ. arnoto.

ANNO CHRISTI 1415.

SESSIO V.

Die ſabbati, ſexta menſis Aprilis, anno a Nativitate Domini MCCCCXV. Indictione VIII. *fuit ſeſſio generalis in eccleſia cathedrali Conſtantienſi deputata, in qua fuit ſereniſſimus Romanorum rex præfatus in veſte imperiali cum nobilibus ſuis miniſtrantibus ſibi in inſigniis. In qua ſeſſione inter alios cardinales ibidem exſiſtentes præſidebat Concilio dominus Jordanus epiſcopus Albanenſis, Cardinalis de Urſinis, & cantabatur Miſſa de Domina noſtra per dominum Raynaldum archiepiſcopum* b *Ravennatem, fueruntque pronunciati articuli & conſtitutiones ſequentes per reverendum dominum Andream electum Poznanienſem.*

Ex prima editione.

b In Mſſ. Brunſ. Lypſ. Goth. & Suriano, Remenſem.

c Remenſem. Qua cantata, juxta ritum aliarum ſeſſionum legebantur litaniæ, cum introitu, *Exaudi nos Domine*, &c. & collecta pro pace *d* unionis, ac evangelio, & hymno, *Veni creator Spiritus*, &c. præſentibus ibidem dominis, Angelo Laudensi, Antonio Aquilejensi, Guillelmo ſancti Marci, Antonio de Salancho, Almanno Piſano, presbyteris; Amadeo Salutiarum, & Franciſco Florentino, diaconis cardinalibus: abſentibus vero Joanne Vivariensi, Petro Cameracensi, Franciſco Venetiarum, & Ludovico de Fliſco, cardinalibus, licet in dicta civitate præſentibus, ut publice ferebatur. Dictoque officio Miſſæ, litaniis cantatis & dictis, ſurrexit de mandato totius ſanctæ Synodi reverendus pater dominus Andreas electus Paznanienſis, & certa capitula per modum conſtitutionum ſynodalium, prius per ſingulas quatuor nationes concluſa & deliberata, legit & publicavit: *e* quorum tenores ſequuntur, & ſunt tales:

c In mſſ. prædictis, poſt vocem *Remenſem*, hæc addunt.

d Mſſ. *& unione.*

e Mſ. *Tenores vero dictorum capitulorum ſeu conſtitutionum, de quibus ſupra fit mentio.*

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. Amen.

HÆc ſancta Synodus Coſtantienſis generale Concilium faciens, pro exſtirpatione ipſius ſchiſmatis, & unione & reformatione eccleſiæ Dei in capite, & in membris, ad laudem omnipotentis Dei, in Spiritu ſancto legitime congregata, ad conſequendum facilius, ſecurius, f liberius unionem & reformationem eccleſiæ Dei ordinat, diffinit, decernit, & declarat, ut ſequitur.

Ex prima editione.

f Uberius, *mſſ.*

Et primo declarat, quod ipſa in Spiritu ſancto legitime congregata, Concilium generale faciens, & eccleſiam catholicam repræſentans, poteſtatem a Chriſto immediate habet, cui quilibet cujuſcumque ſtatus vel dignitatis, etiam ſi papalis exſiſtat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem & exſtirpationem dicti ſchiſmatis, & reformationem dictæ eccleſiæ in capite & in membris.

Declarat ſo facta a patribus, qui ſub obedientia erant Joannis XXIII.

Item, declarat, quod quicumque cujuſcumque conditionis, ſtatus, dignitatis, etiam ſi papalis, qui mandatis, ſtatutis ſeu ordinationibus, aut præceptis hujus ſacræ Synodi & cujuſcumque alterius Concilii generalis legitime congregati, ſuper præmiſſis, ſeu ad ea pertinentibus, factis, vel faciendis, obedire contumaciter contempſerit, niſi reſipuerit, condignæ pœnitentiæ ſubjiciatur, & debite puniatur, etiam ad alia juris ſubſidia (ſi opus fuerit) recurrendo.

Item, diffinit & ordinat dicta ſancta Synodus, quod dominus Joannes Papa XXIII. Romanam curiam, & officia publica illius, vel illorum officiariis de hac civi-

ANNO CHRISTI 1415.

civitate Constantiensi non mutet ad alium locum, seu transferat, seu personas dictorum officiariorum ad sequendum eum directe vel indirecte cogat, sine deliberatione & consensu ipsius sanctæ Synodi. Et si contrarium fecisset, aut faceret in futurum, aut aliquos processus, seu mandata contra dictos officiarios, aut alios quoscumque huic sacro Concilio adhærentes, etiam censuras ecclesiasticas, vel alias pœnas quascumque continentes, ut ipsum sequantur, fulminasset, fulminaret, seu fulminaverit, totum id sit irritum & inane, nec eisdem processibus, censuris & pœnis, tanquam irritis & inanibus, quomodolibet obediendum fore: quinimmo dicti officiarii in dicta civitate Constantiensi suis officiis utantur, & illa exerceant libere ut prius, quamdiu ipsa sancta Synodus in eadem civitate celebrabitur.

a *Mſ.* ordinationem.

Item, ordinat & diffinit, quod omnes & singulæ a *translationes prælatorum, nec non privationes eorumdem, aut aliorum beneficiatorum, officialium,* b *administratorum, quarumcumque commendarum & donationum revocationes, monitiones, censuræ ecclesiasticæ, processus, sententiæ, & quæcumque acta, gesta, gerenda, agenda & fienda per præfatum dominum Joannem Papam, aut suos officiarios & commissarios, in læsionem dicti Concilii, seu adhærentium eidem, a tempore inchoationis ejusdem Concilii, & contra adhærentes huic sacro Concilio, vel existentes in eodem, aut in ipsorum seu alicujus eorumdem præjudicium, quomodolibet ipsis invitis facta vel fienda, factæ vel facti, faciendæ vel faciendi, auctoritate hujus sacri Concilii ipso facto sint nulla, cassa, irrita & inania, cassæ, irritæ & inanes, ac nullius roboris vel momenti, ex eadem auctoritate cassat, irritat & annullat.*

b *Mſ.* ministrorum quorumcumque,

Item, declarat, quod dominus Joannes Papa & omnes prælati, & alii ad hoc generale Concilium vocati, & alii in eodem Concilio existentes, in plenaria libertate fuerunt & existunt, ut visum est dicto sacro Concilio, nec ad notitiam dictorum vocatorum, seu dicti Concilii contrarium deductum est, & hoc testificatur dictum sacrum Concilium coram Deo & hominibus.

In cod. mſſ. Surii, hæc sunt adjecta.

Item, declarat, decernit, statuit & diffinit dicta sancta Synodus, quod dictus dominus noster Papa renunciare tenetur, nedum in quocumque casu in schedula oblationis suæ comprehenso, sed etiam in quocumque, in quo sua renunciatio afferre potest magnam & evidentem utilitatem ad bonum unionis ecclesiæ Dei: quodque super hoc dictus dominus Papa declarationi & definitioni hujus sacri Concilii stare tenetur.

Item, statuit, diffinit, decernit, declarat & deliberat dicta sancta Synodus, quod si dictus dominus noster requisitus pro bono unionis per hoc sacrum Concilium, papatui renuntiare contempserit, vel plus debito distulerit, ex nunc prout ex tunc, & ex tunc prout ex nunc, pro abjecto a papatu omnibus Christi fidelibus habeatur, & omnis obedientia eidem sit subtracta.

Item, statuit, diffinit & decernit dicta sancta Synodus, quod recessus dicti domini nostri Papæ a civitate Constantiensi clandestine factus, fuit illicitus, bonoque unionis ecclesiæ Dei præjudicialis & nocivus. Quodque dictus dominus noster Papa requirendus est ex parte dicti sacri Concilii, quod ad illud revertatur, facturus & adimpleturus quod promisit, vovit & juravit pro unione danda ecclesiæ Dei: & cum intimatione, quod si infra terminum sibi ex parte dicti sacri Concilii præfigendum, ad ipsum Concilium redire contempserit, aut plus debito distulerit, contra eum tanquam fautorem schismatis & suspectum de hæresi procedetur, ut requirunt sacræ & canonicæ sanctiones.

Item, statuit, diffinit, decernit & declarat dicta sancta synodus, quod si dictus dominus noster Papa ad ipsum sacrum generale Concilium redire voluerit, & quæ promisit, vovit, & juravit, efficaciter juxta deliberationem dicti sacri Concilii pro dicta unione adimplere, eidem provideatur de bona securitate, quod nec ante renunciationem, nec post capietur, aut in carcerabitur, nec alias in persona vel bonis molestabitur. Quinimmo in plena securitate & libertate tenebitur & tuebitur per dominum regem Romanorum serenissimum, & etiam per dictum generale Concilium. Et ulterius de bono statu eidem domino nostro, & suis familiaribus post dictam renunciationem habendo, ad arbitrium quatuor per dictum sacrum Concilium eligendorum, provideatur. Quibus peractis reverendus pater dominus Andreas electus Poznanensis, in materia fidei & super materia Joannis Hus legebat quædam avisamenta, quæ sequuntur, & sunt talia.

ANNO CHRISTI 1415.

Ex mſſ. cod. Surii; & tribus mſſ. German.

Primo, quod juxta determinationem doctorum sacræ theologiæ & juris canonici confirmatur & approbatur sententia lata in Concilio Romano de damnatione & doctrina Joannis VVicleff, etiam per combustionem librorum ejusdem.

Item, quod in eadem sessione committatur materia fidei per hoc sacrum Concilium cum plena auctoritate, quoad doctrinam ipsius Joannis VVicleff, nec non Joannis Hus, & suorum sequacium, reverendissimis patribus dominis Cameracensi & sancti Marci Cardinalibus, nec non dominis episcopo Dolensi & abbati Cistercii: qui etiam assumptis doctoribus theologiæ & juris canonici, videant super materia Joannis Huss, hic propter errorem ipsius Joannis VVicleff, detenti: quibus etiam assignetur c regimen processus causæ per commissarios contra eumdem Joannem Hus facti.

c Mſſ. *rectrum.*

Item, quod iidem domini commissarii videant de modo procedendi super condemnatione articulorum quadragintaquinque in specie, in Parisiensi & Pragensi Universitatibus condemnatorum super materia Joannis VVicleff.

Item, quod scribantur litteræ missivæ regibus, principibus, ducibus, comitibus, universitatibus studiorum per Mundum, ex parte hujus sacri Concilii de recessu Papæ, & aliis circa præmissa occurrentibus; & quod quatuor prælati ex quatuor nationibus deputandis auctoritate ejusdem Concilii, dictas missivas suis sigillis una cum sigillo serenissimi principis regis Romanorum sigillent & corroborent. Super quibus Concilium respondebat: Placet.

Item, & subsequenter idem dominus Andreas electus per simile avisamentum verbale proposuit, & per modum consultationis, quod necessarium esset; quod Concilium supplicaret domino regi Romanorum hic præsenti, super reductione domini Joannis Papæ XXIII. ad civitatem Constantiensem, præsentem requirendo eum; quod adimpleret promissa facta ecclesiæ, & Concilio Constantiensi, cum honore ipsius Papæ, & in libertate ejus. Responsumque fuit, Placet, per Concilium.

Ad hoc enim respondendo surrexit rex Romanorum, proferendo & dicendo, quod scit, quod dictus dominus Joannes Papa est in oppido Louffemburg Basileensis diœcesis, & in manibus Friderici ducis Austriæ. Nescit si supplicaret sibi, quod reverteretur, an vellet redire ad Concilium & civitatem Constantiensem: etiam si libenter vellet redire, an posset: quia forsan eum dux non vellet dimittere de manibus suis. Sed quidquid sit de hoc, idem rex Romanorum obtulit se ad omnia mandata & præcepta Concilii: & in casu quo ipsi Concilio placeret, sibi Papæ scribere, & eum rogare ut rediret, & dirigere salvum conductum juxta deliberationem Concilii pro ipso Papa & omnibus secum redire volentibus, & ante & post, dummodo redire vellet, & adimplere promissa. Etiam in casu, quo Concilium velit, obtulit se eidem domino rex paratum, quod vellet ire, & dare omnem operam ad reducendum ipsum Papam, etiam ipso duce volente, vel nolente. Responsum fuit communiter per Concilium; Placet.

Idem etiam dominus rex proposuit, qualiter misit exercitum suum gentes armorum contra ducem Austriæ

ANNO CHRISTI 1415.

ſtriæ verſus & contra oppidum Schaphuſen, in quo ali- A qui cardinales & curiales eſſe dicuntur. Dans in mandatis illuſtri principi Friderico Burgravio Nurembergenſi capitaneo ſuo, ut mandaret dici dictis cardinalibus in Schaphuſa exſiſtentibus, ceteriſque curialibus, & aliis redire volentibus ad Conſtantiam civitatem, quod nomine ipſius regis dictis dominis cardinalibus & curialibus redire volentibus dare deberet ſalvum conductum, & eos facere conduci per gentes libere cum eorum perſonis, familia & rebus ad civitatem Conſtantiam. Qui dominus Fridericus Burgravius juxta commiſſionem miſit dictis dominis cardinalibus & curialibus dici verbo, & in ſcriptis. Et ad ipſorum dominorum cardinalium notitiam devento, reſcripſerunt ipſi Friderico Burgravio, quod non vellent ſalvum conductum ſuum, nec redire ad civitatem Conſtantienſem, neque etiam ſequi B dominum Joannem Papam XXIII. ſed ire ad urbem Romanam; & ſimilis opinionis eſſent cardinales, qui eſſent Conſtantiæ. Proteſtans nihilominus rex, quod ſit paratus dare ipſis cardinalibus & Papæ, ac quibuſcumque redire volentibus ſalvum conductum ſuum juxta deliberationem & ordinationem Concilii, & eos facere reduci per gentes ſuas libere ad præſentem civitatem Conſtantienſem: & nolentibus id habere, ſi quæ impreſſio, ac alii caſus fortuiti & eventuales iis acciderint, velit eſſe excuſatus. Super quibus omnibus & ſingulis protonotariis & tabellionibus ibidem præſentibus petiit fieri publica inſtrumenta, præſentibus teſtibus ſupradictis.

Ad illud reſpondendo ſurrexit reverendiſſimus pater dominus Franciſcus cardinalis Florentinus no nine ſuo & aliorum dominorum cardinalium ibidem præſentium, C dicens: Quod domini cardinales qui remanſerunt in civitate Conſtantienſi, omnes poſt receſſum Papæ de Conſtantia, ipſi exſiſtentes in palatio Apoſtolico concordarunt in hoc: videlicet, quod ſi dominus noſter Papa vellet ſequi viam quam obtulit, videlicet ceſſionis, ipſi vellent eum ſequi & fovere prout tenerentur, & eum defendere & tueri in honore ſuo. Et in caſu quo declinaret ab ea via, & non adimpleret promiſſa, vellent ab eo deſiſtere, & remanere cum Concilio: & uſque huc non fuit ipſis viſum juxta ejus ſcripta & dicta, quod declinaret in contrariam viam: propterea ſalvaſſent honorem ſuum de hoc, quod cardinales (ut dicitur & refertur) ſcripſerunt, & dicunt de Schaphuſa, quod non velint venire, neque ſequi Papam, ſed ire Romam. Et D quod ejuſdem intentionis cardinales Conſtantiæ exſiſtentes exſiſtant, nihil conſtat ſibi, neque aliis dominis cardinalibus Conſtantiæ exſiſtentibus, mirando ſatis, unde hujuſmodi relata procedant.

Ultimo fuit per eumdem dominum Andream electum Poznanienſem propoſitum, quod in ultima ſeſſione fuit concluſum & deliberatum: Quod nullus recederet, aut recedere deberet de Concilio non obtenta licentia: licet compertum ſit contrarium, & quod aliqui recedunt in habitu diſſimulato. Et tunc fuiſſet petitum, licet non concluſum, quod exſecutio contra tales ita recedentes deberet fieri per dominum regem, & pœna infligi, juxta deliberationem præſidentis Concilio: fuit per ipſum Andream propoſitum & dictum, Si adhuc placet illis, reſpondeat Concilium, Placet. Fuitque reſponſum: Placet.

Super omnibus his per modum aviſamenti propoſitis, E & alias per modum ſupplicationum, &c. dictis & concluſis, hinc inde præfatus magiſter Henricus de Piro promotor hujus Concilii, nomine & ut procurator nationis Germanicæ, petiit per reverendos patres dominos ſedis Apoſtolicæ protonotarios & tabelliones quoſcumque unum & plura ſuper his, publicum & publica, inſtrumentum & inſtrumenta, ad perpetuam rei memoriam.

Quibus articulis, ſive conſtitutionibus lectis, dictum Concilium eos & eas uniformiter approbavit & concluſit. Super quibus Henricus de Piro promotor & procurator ipſius Concilii, nomine ejuſdem Concilii petiit inſtrumentum.

Ex prima editione.

Ex mſſ. D. a Schelſtrate.

ANNO CHRISTI 1415.

Die ſabbati ſexta menſis Aprilis, cum per prius inter dominos cardinales & nationes altercatum fuiſſet ſuper correctione & emendatione capitulorum in præcedenti ſeſſione ſtatutorum, tandem ordinatum, & concluſum eſt, quod ſupradicta capitula modo infraſcripto corrigerentur. Convenientibus itaque dicta die glorioſiſſimo principe domino Sigiſmundo Romanorum & Hungarorum rege ſemper Auguſto, reverendiſſimis dominis cardinalibus Conſtantiæ exſiſtentibus, ceteriſque principibus, prælatis, regum, principum, ac dominorum oratoribus & procuratoribus, & aliis in ſacro Conſtantienſi Concilio exſiſtentibus in eccleſia cathedrali Conſtantienſi, præmiſſa per dominos cardinales & oratores regis Franciæ proteſtatione in camera paramentorum palatii Conſtantienſis ſecrete facta, quod propter ſcandalum evitandum ad ſeſſionem ibant, non animo conſentiendi his quæ audiverant in ipſa ſtatui debere: maxime quod dominus noſter Papa & alii in Concilio exſiſtentes in plena ſecuritate fuerant, quorum plura ſtatuta non ſunt, ſed ad ſeſſionem aliam reſervata; tandem quinta ſeſſio celebrata eſt, reverendiſſimuſque in Chriſto pater dominus Jordanus epiſcopus Albanenſis cardinalis de Urſinis in ipſa ſeſſione præſedit, & reverendus in Chriſto pater dominus Andreas Laſchari electus Poznanienſis, poſt finitum officium, pronunciavit capitula infraſcripta. In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, &c.

In mſ. Card. Capranicæ hæc habentur: & in col. Lipſ. Goth. Wolfenbut. & Brunſvvic.

Quibus articulis ſive conſtitutionibus lectis dictum Concilium eos & eas uniformiter approbavit & concluſit ita fore ſervandum. Super quibus lecturis & approbationibus magiſter Henricus de Piro promotor ipſius Concilii, & nomine ejuſdem & omnium ibidem exſiſtentium, nomine procuratoris a reverendiſſimis patribus dominis ſedis Apoſtolicæ protonotariis ibidem exſiſtentibus, omnibuſque aliis notariis & tabellionibus per dictum Concilium ad hoc deputatis, & eorum quemlibet unum, vel plures, tot quot fuerint neceſſaria, publicum & publica, inſtrumentum & inſtrumenta ad perpetuam rei memoriam. Præſentibus ibidem illuſtribus & magnificis viris domino Ludolpho duce Saxoniæ, Hermanno comite ſeniori Czul, Philippo Magno comite de Hungaria, Joanne de Vicecomitibus de Mediolano, marchione Montiſferrati, ceteriſque nobilibus & ambaxiatoribus regum & principum, Univerſitatum, ſtudiorum, ſeu communitatum in numero copioſo.

Quibus itaque peractis ſupradictus R. P. D. Andreas electus Poſnanienſis legebat quædam aviſamenta in materia fidei, & ſuper materia Joannis Hus, detenti per Concilium, *a* quondam Joannem VVicleff, quæ ſequuntur hujuſmodi ſub tenore:

a Forte, *& propter Joannem VVicleff.*

Tenor aviſamentorum in materia fidei.

I.

PRimo quod juxta determinationem doctorum ſacræ theologiæ & juris canonici confirmetur & approbetur ſententia lata in Concilio Romano de condemnatione librorum & doctrinæ Joannis VVicleff etiam per combuſtionem librorum ejuſdem.

Bulla Joannis Papæ adverſus Joannem Wicleſ. exſtat Tomo ſuperiori pag. 1386.

II.

Item, quod in eadem ſeſſione committatur materia fidei per hoc ſacrum Concilium cum plena auctoritate ad doctrinam ipſius Joannis VVicleff, nec non Joannis Hus, & ſuorum ſequacium, reverendiſſimis patribus dominis Cameracenſi & ſancti Marci cardinalibus, nec non dominis epiſcopo Dolenſi, & abbati Ciſtercienſi: qui etiam aſſumptis doctoribus theologiæ, & juris canonici, videant ſuper materia Joannis Hus hic propter errores Joannis VVicleff detenti: quibus etiam aſſignetur regiſtrum

ANNO CHRISTI 1415.

processus causæ per commissarios contra eumdem Joannem Hus factum.

III.

Item, quod iidem domini commissarii videant de modo procedendi super condemnatione memoriæ prædicti Joannis VVicleff, & per exhumationem ossium ejusdem.

IV.

Item, quod similiter videant iidem commissarii de condemnatione articulorum xlv. in specie in Parisiensi & Pragensi universitatibus condemnatorum in materia ejusdem Joannis VVicleff.

V.

His siquidem avisamentis lectis, magister Henricus de Piro procurator Concilii prædicti *a* inquisivit, si placent dicta avisamenta: & per Concilium fuit conclusum quod placet, nomine discrepante.

a In mss. Goth. additur, *& nationum*.

VI.

Item, idem dominus Andreas electus Posnanensis proposuit per avisamentum videlicet in hunc modum.

VII.

Item, scribantur litteræ missivæ regibus, principibus, ducibus, communitatibus & Universitatibus studiorum per Mundum ex parte hujus sacri Concilii, de securitate hujus loci, recessu Papæ, & aliis circa præmissa occurrentibus. Et quod quatuor prælati ex quatuor nationibus deputandis auctoritate hujus sacri Concilii, dictas missivas suis sigillis una cum sigillo sereniss. Romanorum regis sigillent, & corroborent. Super quo Concilium respondebat, Placet.

VIII.

Item, & subsequenter idem dominus Andreas electus simile avisamentum verbale proposuit, & per modum consultationis, quod necessarium esset, quod Concilium supplicaret domino regi Romanorum præsenti, super reductione Joannis Papæ XXIII. ad civitatem præsentem Constantiensem: requirendo eum, quod adimpleret promissa facta ecclesiæ, & Concilio Constantiensi cum honore ipsius Papæ, & in libertate ejus. Responsum fuit, Placet, per Concilium.

Ad hoc enim respondendum surrexit rex Romanorum proferendo & dicendo sic, quod dominus Joannes Papa est in *b* Lamfemberch oppido & Basiliensi diœcesi, & in manibus ducis Frederici Austriæ; nescit si supplicaret sibi quod reverteretur, an vellet venire, & redire ad Concilium, ad civitatem Constantiensem. Etiam posset esse, si libenter venire vellet, an posset, quia forsan dux non vellet dimittere eum de manibus suis. Sed quidquid sit de hoc, idem dominus rex Romanorum obtulit se ad omnia mandata & præcepta Concilii. Et in casu quo ipso Concilio placeret, vellet ipsi Papæ scribere, & eum rogare ut rediret, & dirigere sibi salvum conductum, juxta deliberationem hujus sacri Concilii, pro ipso Papa, & omnibus secum redire volentibus, & ante eum, & post, dummodo venire vellet, & adimplere promissa. Etiam in casu, quo Concilium vellet, obtulit se idem dominus rex paratum, quod vellet ire & dare omnem operam ad reducendum ipsum Papam, *c* etiam eo volente, aut nolente. Responsum fuit communiter per Concilium, Placet.

b Melius, *Lauffenberg*, ut in inf. Brunsvic.

c In ms. Brunsvic. *etiam ipso duce volente, &c.*

IX.

Item, idem dominus rex proposuit, qualiter misit exercitum suum gentium armorum contra ducem Austriæ versus, & contra oppidum Schaphusense, in quo reliqui cardinales & curiales esse dicuntur, dans in mandatis illustri principi Frederico Burgravio Nurebergensi capitaneo suo, ut mandaret dici dictis cardinalibus in Schaphusensi existentibus, ceterisque curialibus, sive curtesanis, & aliis volentibus redire ad civitatem Constantiensem, quod nomine ipsius regis dictis dominis cardinalibus & curialibus redire volentibus dare deberet salvum conductum, & eorum personis & rebus ad civitatem Constantiensem: Qui dominus Fredericus Burgravius juxta commissionem misit dictis cardinalibus & curialibus dici verbo & in scriptis. Et in ipsorum dominorum cardinalium notitiam deventum, rescripserunt ipsi Frederico Burgravio, quod non vellent salvum conductum suum, nec redire ad civitatem Constantiensem, neque etiam sequi dominum Joannem XXIII. sed ire ad urbem Romanam, & similis opinionis essent cardinales qui essent Constantiæ. Protestans nihilominus dominus rex, quod sit paratus dare ipsis cardinalibus & Papæ, & quibuscumque redire volentibus salvumconductum, juxta deliberationem & ordinationem Concilii, & eos facere reduci per gentes suas ad dictam præsentem civitatem Constantiensem: & volentibus id habere, si quæ impressio, & alii casus fortuito & eventualiter iis acciderent, velit esse excusatus de hoc. Super quibus ab omnibus & singulis protonotariis & tabellionibus præsentibus fecit publica instrumenta, præsentibus supradictis testibus.

Ad illud respondendum surrexit reverendissimus pater dominus Franciscus cardinalis Florentinus nomine suo, & aliorum dominorum cardinalium ibidem præsentium, dicens quod domini cardinales qui remanserunt in civitate Constantiæ, omnes post recessum Papæ ibidem existentes in palatio Apostolico concordaverunt in hoc: videlicet quod si dominus noster Papa vellet sequi viam quam obtulit, videlicet cessionis, ipsi vellent eum sequi, prout teneatur, & eum defendere, & tueri in honore suo. Et in casu quo declinaret ab illa via, & non adimpleret promissa, vellent ab eo desistere, & remanere cum Concilio. Et usque huc ipsis non fuit visum, juxta ejus scripta & dicta quod declinaret in malam viam. Præterea salvassent honorem suum de hoc, quod cardinales, ut dicitur, & refertur, scripserunt, & dicunt, de Schaphusa non vellent venire, neque sequi Papam, sed adire Romam; & quod ejusdem intentionis cardinales Constantiæ existentes existant, nihil constat sibi, neque aliis dominis suis cardinalibus Constantiæ existentibus: mirando satis unde hujusmodi relata procedunt.

X.

Ultimo fuit per eumdem dominum Andream electum Posnanensem propositum, quod in ultima sessione fuit conclusum & deliberatum: quod nullus recederet, neque recedere deberet de Concilio, non obtenta licentia: licet repertum sit contrarium, quod aliqui redeunt in habitu simulato. Et tunc fuisset petitum, licet non conclusum, quod exsecutio contra tales ita recedentes deberet fieri per dominum regem, & pœna infligi juxta deliberationem præsidentis Concilii. Fuit per ipsum dominum Andream propositum, & dictum, si adhuc placeret illud, responderet Concilium, placet: Fuit responsum per Concilium, Placet.

Super omnibus istis fuit per modum avisamentorum propositum, & alias per modum supplicationis etiam dictis conclusum hinc inde. Præfatus magister Henricus de Piro promotor & procurator hujus Concilii, nomine Concilii petiit per reverendos patres dominos protonotarios & tabelliones præfatos, & quemlibet eorum unum, vel plura, publicum seu publica instrumenta, super iis fieri ad perpetuam rei memoriam.

Die Dominica septima mensis Aprilis supradicti, fuit lecta bulla inter deputatos omnium hujus sacri Concilii nationum in domo fratrum Minorum, in loco congregationis nationis Germanicæ reperta, & missa cardinalibus per Papam, in qua allegavit metum, tenoris sequentis: Ann. 1415.

ANNO CHRISTI 1415.

Bulla reperta, & missa cardinalibus a Papa Joanne.

Joannes episcopus servus servorum Dei. Universis & singulis Christi fidelibus præsentes litteras inspecturis, salutem & Apostolicam benedictionem. Universitati vestræ, & vestrum singulis præsentibus innotescat, cum propter metum, qui merito cadere poterat in constantem, de civitate Constantiensi discessimus, & ad terram Schaphusensem Constantiæ diœcesis pervenimus: credentes exinde posse omnia & singula practicare quæ forent ad pacem & unionem ecclesiæ sanctæ Dei, quam de die in diem cordialius exspectamus; causante humani generis hoste, impedimenta superveniunt talia, quod exinde feria sexta majoris Hebdomadæ post celebratum officium, ingravescente aeris tempestate per maxime, B oportuit nos abinde discedere, etiam propter metum qui cadere poterat in constantem, & loco, & tempore congruis, & securis, etiam in generali Concilio, ubi & quando tutus patebit accessus, luce clarius ostendetur. Et quamquam mors censeatur terribilium omnium ultimum, illam, nec illa, quæ nobis imminebant gravissima pericula tantum formidamus, sicut hoc unum. Hæc ex hac occasione captata Petrus de Luna Benedictus XIII. & Angelus Corario Gregorius XII. in eorum obedientia nominati allegantes impressionem nobis illatam se quoquomodo retrahentes a cessione juris quomodolibet in papatu, & sic perturbaretur effectus pacis, & unionis hujusmodi, ad quorum verum & salutarem effectum suprema nostra desideria tendant; & quantum in nobis est ad hoc, ut pax & unio subsequatur hujusmodi in nullo cessabimus, seu studia nostra C quomodolibet subtrahemus.

Datum Lamsemberch diœcesis pridie nonas Aprilis, pontificatus nostri anno quinto.

a B. de Montepolitiano.

Die Martis nona mensis Aprilis supradicti fuit congregatio deputatorum quatuor nationum, & juxta deliberationem eorum miserunt quatuor, unum de qualibet natione, ad dominos Vicecancellarium primo super commissione signanda & tenenda contraria, prout heri fuit deliberatum, per quamlibet nationem, & deinde ad Cameracensem cardinalem super expeditione materiæ fidei contra Joannem VVicleff, & contra Joannem Hus: & fuerunt hi, videlicet de natione Italica, Antonius episcopus Ragusinus; de natione Gallicana, Galterius Prior conventus de Rhodis, ordinis sancti Joannis Hierosolymitani; de natione Anglicana Vilhelmus *b* Gorach sacræ Theologiæ professor; de natione D Germanica, Petrus Dectinger Doctor decretorum.

Qui quidem domini accedentes dominum Joannem Ostiensem episcopum & Vicecancellarium, ipsumque requisiverunt juxta eorum commissa. Dominus vero Joannes cardinalis Ostiensis respondit & dixit, quod libenter juxta mandatum Concilii velit procedere, & signare de justitia, acceptando benevole eorum requisitionem, adjiciens quod suum non esset tenere consistorium, quia non posset hoc facere absque mandato Papæ; sed alias esset paratus tenere cancellariam more solito. Præsentibus magistris Guillelmo Brilleti procuratore in curia Romana, & cubiculario dicti domini cardinalis. Deinde licentia ab eodem obtenta, accesserunt ad dominum cardinalem Cameracensem, requirendo eumdem super processu in materia fidei, prout supra dicitur esse. Qui dominus cardinalis respondit, E qualiter velle facere relationem ad mandatum Concilii, super doctrina Joannis VVicleff, licet quoad processum nil intendat facere, cum non sit de foro suo, sed pertineat ad juristas; & etiam exsecutio processus causæ, & contra personas sit commissum dominis sancti Marci, & Florentino, cardinalibus, qui sunt juristæ, & qui ut sperat, bonum debeant facere processum contra personas. Et sic multa verba inter eos volantia, tandem licentiati recesserunt.

a In Mff. trius Germanicis, *G. de Montepolitiano.*

b In mff. Germ. *Grabi* & mox *Dettinger.*

ANNO CHRISTI 1415.

Tenor dictæ cedulæ, sive commissionis factæ dictis dominis, de qua supra.

Quod de qualibet natione deputetur unus, & quod illi quatuor hodie hora octava vadant ad dominum cardinalem Cameracensem ad requirendum eum super processu facto in materia fidei.

Item, quod iidem quatuor vadant ad dominum Vicecancellarium ad requirendum ipsum ex parte quatuor nationum, & hujus sacri Concilii, quatenus officio suo signando & justitia etiam de mandato ac si dominus Papa esset præsens, & alia faciendo consueta utatur, juxta diffinitionem in hoc sacro Concilio generali, & in ultima sessione facta cum intimatione, quod si non faciat, Concilium providebit prout fuerit rationis. Et de præmissis petatur instrumentum cum notario & testibus.

Die Jovis XI. mensis Aprilis prædicti fuerunt deputati quatuor nationum simul congregati in loco congregationis nationis Germanicæ, ubi fuit conclusus salvus conductus pro magistro Hieronymo de Praga, & subscribi per notarios nationum & Concilii.

Item, fuit deliberatum juxta consultationem unius cedulæ lectæ, quod capitula generalia Mendicantium suspendantur, quousque generale Concilium fuerit consummatum.

Item, fuit deliberatum, quod mittantur litteræ missivæ regibus & principibus de rebus gestis in Concilio generali.

Item, fuit deliberatum, quod eligantur duo de qualibet natione ad faciendum institutiones Papæ super via C cessionis, & reformationis ecclesiæ sibi per nationes mittendas.

Item, fuit deliberatum, quod pronuntietur in sessione proxima, quod processus Papæ fuit illicitus, de fautoria schismatis, & hæretica pravitate suspectus.

Item, fuit deliberatum, quod quatuor nominentur de qualibet natione, quos Papa habebit constituere in procuratores ultra suos, quos ipse constituet.

Item, fuerunt electi per deputatos nationum inter cardinales, domini sancti Angeli, & Florentinus ad eumdem Papam, & ad requirendum eum, ut det procuratorium in forma, qua deliberatum extitit per nationes cum deputatis octo de nationibus quatuor.

Advisamenta.

Die sabbati tertiadecima mensis Aprilis supradicti, in loco Congregationis nationis Germanicæ fuerunt lectæ certæ securitates, & provisiones petitæ per archiepiscopum Januensem dandæ Papæ, dummodo adimpleverit quæ promiserat, sub hac verborum forma.

De securitatibus, & provisionibus videtur, quod detur per regem domino nostro salvus conductus in plena forma, & cum libertate, ut per sanctitatem suam dictabitur. Secundo, in Concilio decernatur securitas, & libertas domini nostri, tam tempore ante cessionem, quam post, & specifice quod pro nullis gestis possit inquietari, sed sit in omnibus liber, & quietus. Tertio, quod cessetur a guerra cum duce Austriæ, & propter necessitates ipsius Concilii, ut dominus noster habeat tutum accessum, & quietam permanentiam in partibus istis.

Promissio vero omnino videretur esse liberalis, & absque conditione, cum secum habeat conditionem annexam, si, & quando renunciabit; hæc potest esse dulex. Primo, quod remaneat cardinalis & legatus in tota Italia, cum plena & perpetua potestate. Et quia dicitur, quod magis vult ducere vitam quietam, remaneat solum cardinalis propter honorem, & detur sibi comitatus Venesinus ad vitam suam, & ulterius habeat XXX. millia florenorum annuatim hoc modo, quod ex nunc ponatur una decima, ex cujus pecuniis emantur proventus Venetiis, Florentiæ, Januæ con-

junctim, vel divisim usque ad quantitatem triginta mil- ANNO CHRISTI 1415.
lium florenorum annuatim ad vitam suam. Sed in hoc difficultas videretur, quod decima non in tanto imponetur, & si imponeretur, non exigeretur: & dubium est, ne facta cessione ista ordinatio licet facta per sacrum Concilium deficiat in exsecutione sua, & circa hoc advertatur.

Subsequenter & ultimo fuit conclusum, & ordinatum, quod nullus priorum generalium ordinum Mendicantium, cum sint proficui huic Concilio, & alii vocati de dictis ordinibus habeant recedere de Concilio, nec aliquod capitulum generale de dictis ordinibus in aliquo loco celebrare, durante hujusmodi generali Concilio Constantiensi; si vero secus factum fuerit, illi, qui in contrarium procuravarint, seu ordinaverint, pœna per sacrum Concilium ordinanda *a* multabuntur, prout in quadam cedula, cujus tenor inferius est insertus, plenius habetur, & continetur hujusmodi sub tenore.

Item, quod nullus priorum generalium ordinum Mendicantium, cum sint valde proficui huic sacro Concilio, quovis modo debeat recedere, & prout pro isto anno
a Hic erat lacuna, quam addita voce *multabuntur*, ex mss. German. replevimus.
superseedeant a congregatione, seu generali Concilio, sub pœna privationis officii generalatus prædictorum: & sub eadem pœna mandatur generalibus dictorum ordinum, qui recesserunt de hoc Concilio, quatenus infra triginta dies debeant ad hoc sacrum Concilium reverti; si vero essent aliqui ex ipsis contendentes de generalatu, mandatur eis præsentibus, quatenus infra quindecim dies, aliis vero postquam fuerint reversi, etiam infra dictum tempus XV. dierum debeant se concordare de loco & tempore congregationis, seu generalis capituli celebrandi in anno futuro, ut & ipsi ordines optatam unionem consequantur. Si vero non fuerint concordes in tempore assignato, tunc provideatur eis de omni casu possibili ad ipsorum pacem de dicto loco & tempore generalis capituli per sacram Cæsaris majestatem, sub pœnis, & modis, quibus suæ videbitur celsitudini, ut & ipsa majestas ad eis eleemosynas largiendas benignius inclinetur.

Eadem die, videlicet tertiadecima mensis Aprilis post prandium, fuit convocatio quatuor nationum in loco congregationis Germanicæ, in qua primo fuit deliberatum de formis litterarum missivarum dominis regibus, principibus, Universitatibus studiorum, & communitatibus in modum qui sequitur. Tandem fuit conclusum, quod conclusiones, & principia ordinarentur juxta exigentiam personarum, quibus hujusmodi mitti debent.

Tenor missivarum, de quibus supra.

a Decet ea, quæ per hoc sacrum Concilium ad exstirpationem præsentis schismatis peraguntur, cunctis Christi fidelibus, & maxime illis, qui propensius hac in tempestate Dei ecclesiam juverint, atque defenderint innotescere. Etenim eorum, quæ agere tam peroptime, tam jugiter ad omnium salutem quietam cœpimus, quanto certior apud homines notitia superveniet, tanto & orationibus, & precibus ad Deum porrectis, absque humanis suffragiis, ut credendum est, intercedent, quo omnimode sacrosanctæ ecclesiæ constituatur inregritas, cunctis etiam gregis Dominici ovibus pax reddatur. Sane dudum Pisis inclyta quidem ac insigni civitate, tam mature, libere ac sincere celebrato Concilio prædicti acerbissimi schismatis extinctione speravimus, eorum quæ ibi gesta sunt, sententiam, auctoritatibus sanctorum patrum, juriumque institutis comprobatam, tantam apud homines habere auctoritatem, tantamque fidem sibi vindicare, ut unio in ecclesia Dei nec longe sequi deberet. Verum non eo res perducta est, sed, quod dolenter videmus, & graviter patimur, adhuc in regnis, & Provinciis, partim Petro de Luna Benedicto XIII. partim Angelo Corario Gregorio XII. in suis obedientiis nominatis adhærentibus, durissima, ac pernicioſissima scissura vulneratam Dei ecclesiam deploramus. Verum hunc lacrymabilem, mœstissimumque eventum etsi pro robore rerum gestarum sequi non debuisset, idem tamen Pisanum Concilium malitia hominum evenire posse prævidit; quamobrem opportune statuit ad certum tempus aliud Concilium sequendæ unionis gratia in capite, & in membris fieri debere. Unde talibus institutis adstrictus dominus Joannes Papa XXIII. ac etiam a nonnullis principibus, præcipue a sereniſſimo Romanorum rege excitatus, ut ad dictum sacrum Concilium in loco habili, honestoque festinaret; tandem habito super hoc cum prædicto Romanorum rege solemni tractatu, Constantiæ loco quidem amœnissimo, affluentissimo, & ex omni parte idoneo id Concilium tenere, & incipere Kalendis Novembris proxime præteriti publicavit, ac in eodem ad reformationem ecclesiæ Dei tam in capite, quam in membris professus est intendere. Quam rem B quanta cum lætitia, & animorum festivitate per singulas nationes homines intellexerint, & audierint, putantes per hoc ad unionem ecclesiæ posse pervenire, exitus ipse docuit. Nam adveniente tempore, tanta hic principum, prælatorum, doctorum, & magistrorum copia adventavit, ut neque quiquam viderint, audierint, aut fere legerint, tantam Concilii causa convenisse; ita quod jam plene omnium pene regum & principum nuntiis maximorum & etiam prælatorum præsentia roborato Concilio; quamquam idem Joannes solum confirmationem Pisani Concilii procuraret, & sic statum suum unitati ecclesiæ anteponeret: Nos propius ad ipsam unitatem intendentes, nusquam a Pisani Concilii ordinationibus, & vestigiis abscedentes, sed illis potius inhærendo, viam cessionis horum trium contendentium tanquam faciliorem & securiorem pro habenda unione tentamus. In qua re summa cum charitate, & mansuC tudine processo, tandem ab omnibus nationibus concordi prælatorum judicio approbata decretaque exstitit. Eamque denique viam idem dominus Joannes Papa certo modo adimplere in publica Concilii convocatione, postquam ad eam perficiendam exhortaretur, expletum se obtulit. Cum tamen non plane satisfacere videretur, post multa habita hinc inde colloquia, alio modo pleniori, & meliori per nos recepto die secunda Martii in publica sessione cedere promisit, vovit & juravit, prout in suis litteris Apostolicis super inde confectis continetur. O quanta ea dies nobis gaudia obtu- Sess. 2. Concilii Constantiensis.
lit! quanta toti populo Christiano commoda indicavit! Nempe tot annis ab intimis præcordiis affectata, parvo momento concessa videbantur. Ob id cuncti summa ad eum Joannem devotione ferebantur, gratias tanti muneris agebant. Et quidem res ista pro cunctis Christi D fidelibus utilitatem quietemque; ipsi vero Joanni non solum honorem, sed & gloriam perpetuam ministrabat. Et iis sic gestis, sereniſſimus Romanorum rex cum dicti Petri de Luna oratoribus, regisque Arragonum, nec non Angeli de Corario, ad prosecutionem hujusmodi tam desiderati negotii, intendens, conventionem cum dictis Petri & regis Arragonum oratoribus jurejurando firmavit, quod Kalendis Junii proximi Niciam proficisceretur, unaque cum dicto Petro de Luna, & rege Arragonum personaliter conveniret, rei prædictæ tam piæ, tanque necessariæ adimplendæ. Hæc tam magna, arduaque negotia non solum utiliter ac prudenter, sed quod in tanta multitudine mirum videtur, quiete, pacifice, omni prorsus tumultu ac suspicione cessante, gesta fuere. Cum vero postea de prædictorum promissionis votique exsecutione debito honestoque modo fienda solE liciti esse cœperimus; cumque mitius peragi res videretur, sive hominum nequitia, sive diabolica instigatio, aut utraque malitia obstaret, ad aliquam fracturam ventum est. Nam cum ad aures nostras perlatum esset, quosdam ex prælatis hic Concilii causa accersitos dissolvendæ hujusmodi Synodi causa properare; spretaque populi Christiani religione, & ecclesiæ unitate, spretaque licentia, ad recessum intendere, contra jam ordinata statu-

ANNO CHRISTI 1415.

a Plurima in his occurrentia menda eluimus e Mss. Germanicis, & Victorino.

ANNO CHRISTI 1415.

ſtatutaque ; eumdem ſereniſſimum regem exoravimus , ne talium improbitas cuiquam nocere poſſet , & nos a tanto bono diverteret, ut per cuſtodiam portarum provideret, ne quis ex prælatis licentia non obtenta exire poſſet, quoad ſuper hoc de remedio provideretur opportuno. Suſpicabamur enim, quod poſtea nobis clariſſimus exitus demonſtravit, ne excogitata quædam ambitio impudentiſſimaque cupiditas id efficeret . Idem autem noſtra non ſolum ductus exhortatione , per mediam fere diem exitum abnegavit . Hanc rem laudabilem quidem idem dominus Joannes moleſtiſſime ferens , quaſi ſuæ libertatis anguſtandæ cauſa , & ut minus de hoc loco recedere poſſet , attentatam increpabat ; ſcandaloſam & ſalvi conductus violativam inquiebat . Sed quis de ſuo receſſu umquam cogitare potuiſſet , cum ſingulis diebus publice aſſereret , uſque ad unionis & promiſſionis jam factæ concluſionem Concilium Conſtantienſe ſervaturum ? Ac Deus avertat , inquiebat , quod me ulla umquam de receſſu invaſerit cogitatio. Quæ vis per antea , furor , quæ diſſenſio fuit , ut ſuſpicandum eſſet ? Quinimmo tanta nos ad ipſum non ſolum reverentia , ſed dilectione ferebamur, quod cunctis apparere poterat evidentiſſime nos ardentiſſime non ſolum unitatem eccleſiæ , ſed ſtatum ſuum extollere velle . Attamen ut animus ejus pacatiſſimus , & omni ſuſpicione enudatus redderetur, advocata maxima principum, prælatorum , doctorumque multitudine, dominus rex , quo jure , qua ratione exire volentibus portas inhiberi fecerat , maximo cum fervore humilitatis apud dominum Joannem expoſuit , & ſincere profeſſus eſt nullum ſuæ libertati , ſecuritatique præjudicium facere , ſed tamen defenſurum , ſi qui in perſonam , aut ſtatum perperam molirentur ; ac obteſtatus eſt ipſius domini Joannis arbitrio eſſe commiſſum, ſtare , recedereque velit , aut ſi majorem ſecuritatem expeteret , ſe ex optima intentione conceſſurum . Rurſus ſi idem Joannes quomodocumque eumdem regem in prædictis non modeſte proceſſiſſe argueret, ſe & ſuo, & totius Concilii judicio parere conſenſit. Iis dominus Joannes tanquam non ſolum honeſte , ſed vere , juſteque propoſitis ſerenatus remanſit , omniaque ad priſtinam quietem reſtituta ſunt. Tuncque ulterius ad unionis proſecutionem intenti , habitis per ſingulas nationes maturiſſimis colloquiis , ſumme intereſſe , ut idem dominus Joannes procuratores ad cedendum juxta promiſſionem votumque conſtitueret , obtinuit . Etenim quamquam idem dominus Joannes ſe Niciam iturum, & perſonaliter impleturum aſſereret; cumque ob eum acceſſum de diſſolutione Concilii , deque ejus reditu, ubi per illam conventionem res non ſortiretur effectum , non parva ſuſpicio haberi poterat ; utilius arbitrabamur & pertinentius , procuratoris uſu , quam ſuæ præſentia rem eſſe gerendam. Nos enim, etſi ille modus ceſſionis oblatæ ad unionem eccleſiæ nuſquam profit , non tamen alias vias relinquere intendebamus , nec intendimus , quibus ipſius domini Joannis præſentia erat plurimum neceſſaria . Ceterum de colluſione fienda facillime , ſimul de papatu certantibus in unum locum convenientibus, merito erat dubitandum . Hoc enim alias experti fuimus , & quæ nobis rei evidentia demonſtravit, cautiores in hac tanta re peragenda reddere debet. Denique exſtirpationem hæreticæ pravitatis, inteſtina, ut ſic dixerimus, fidei offendentis , intendimus , in quo opere plurimum ſummi pontificis auctoritas ſuffragatur . Aliis etiam movebamur rationibus : quas etſi littèris non comprehendimus , *a* ſatius ingeniorum veſtrorum aculeis percipietis. Hæc plane, hæc dulciſſime humiliterque cum eodem Joanne Papa contulimus. Nos hæc quærere ſolum communi utilitate , paceque totius populi Chriſtiani , neque furore quopiam incedere, Deus novit. Quinimmo ad hæc tractanda ejuſdem domini Joannis judicio vocati eſſe putabamus , dum ſuis litteris de fienda in capite reformatione, tanta verborum efficacia denunciavit . Verum quamquam ſuper præſcriptis modum adhibere videretur ; nam in publica quadam *b* concione , reverendiſſimus dominus cardinalis Florentinus , eodem domino Joanne præſente , ut ſic reſponderet imperante , quod dictus dominus Joannes de hoc loco numquam diſcedet , niſi ad ſacri Concilii beneplacitum, etſi ob hoc mortis periculum imminereret, neque ad dicti Concilii diſſolutionem intenderet : ſed immo illud cunctis conatibus augere , verborum non parva elegantia diſſeruit , inſinuavitque talis ſermonis aciem, ut quicumque audivit , non ſolum Joannem ad receſſum feſtinare, ſed ubi abeſſet , properare ad reditum credidiſſet. His tamen duobus, vel tribus diebus ab inde prolapſis, noctis tempore, habitu non ſolum transformato, ſed prorſus indecenti ab hac civitate Conſtantiæ diſcedens , Schaphuſenſem locum per ducem Auſtriæ detentum die XXI. menſis Martii profectus eſt . Vos igitur æſtimetis , an quidquam potuit turpius , damnabiliuſque committere , ubi gregem ſuum ſuo conductu , ſua auctoritate , ab extremis Mundi partibus proficiſcentem graviſſimis ſumptibus. miro viarum diſcrimine , & non levibus periculis hic congregatum , ac in tanta rerum magnitudine factitantem , dereliquit , ſeque ab eodem abdicavit . Profecto ad lacrymas venire compellimur , nobiſmet jure compati poſſumus , ubi noſtrorum infelicitate temporum tanti paſtoris abuſu fœdamur , decoquimurque . Repetamus Concilia haſtenus celebrata , in quibus de flagitiis ſummorum Pontificum actum apparet , fuga ſua non ſolum Concilia non vulneraſſe , ſed humiliter ſe eorum ſententiæ ſubjeciſſe , ut de Symmacho legimus ac Sixto , qui apud Concilium de enormibus criminibus accuſatus, quamquam evadere potuiſſet , maluit Concilii judicio obtemperare , ut clariſſimum eſt . Sed nec ſatis eidem Joannni , quod nobis non ſolum , ſed ſibimet ſe ſubtraxerit, videbatur : quinimmo edictis palam propoſitis curiales omnes, quorum potiſſimum hic unionis cauſa opera expetiebatur , duriſſimis & cruentiſſimis pœnis impellebat , ut ab hinc diſcedendo infauſtos tramites ſuos ſequerentur . Cujus rei cauſa multi eumdem comitari cœperunt ; in eo etiam furore eumdem ex reverendiſſimis dominis cardinalibus aliqui ſecuti ſunt, licet nunc omnes pro majori parte redierunt. Hoc autem in tali caſu uſus eſt humilitate Romanorum , & Hungariæ rex , ut ſtatim ejuſdem Joannis receſſu audito , nunciare publice fecerit , ſi quis eumdem ſequi vellet , aut manere , eligat , ſecurus ſit . Nulli itaque in tali ac tanto animorum anfractu quicquam moleſtum emerſit . Sed & proculdubio ipſius Joannis diſceſſus, tanquam per antea communi fama , & multiplici rerum evidentia manifeſtus an impediri poterat , nullus etiam inſanæ mentis ignorat . Multa eidem domino regi circa id expoſita fuere . Sed ut vobis innoteſcat , Malo, inquit, libere Joannes hoc loco abeat , quam adverſum me de fide abrogata , de violata cujuſquam libertate , infamiam irrogaret . Hæc veriſſima ſunt , hæc Deo teſtamur , cunctiſque Chriſti fidelibus . Quinimmo quamquam idem dominus Joannes per ſuas litteras de metu illato, qui cadere poterat in conſtantem, aſſereret ; tamen metum non ſolum illatum , ſed nuſquam metus veſtigia extitiſſe putetis . Sed quod ſuper hoc ambigendum eſt , metus inferri ſolet , dum a quodam invito exigere quicquam volumus . Sed nil proculdubio occurrere poterat a domino Joanne exſpectandum pro eccleſiæ unitate , quod aut facere non deberet ; aut ſi facere recuſaverit , nos auctoritate noſtra peragere non poſſemus. Forſitan de illo timore ſentire videtur , quem omnis , qui apud judicem ſe excuſat , debet merito formidare . Hæ inanes oblocutiones veritate non ſolum , ſed veritatis conjectura carere noſcuntur . Præterea per reverendiſſimum dominum cardinalem de Chalanco de Schaphuſa venientem , ac reverendiſſimum patrem dominum archiepiſcopum Remenſem ad nos per eumdem dominum Joannem ex cauſis certis tranſmiſſos , in publico prælatorum quaſi omnium conventu , ac præſente ſereniſſimo domino Romanorum , & Hungariæ rege nunciatum eſt , ullo umquam caſu eumdem dominum Joannem dictum dominum regem timuiſſe , ac ſe ab eo ſemper ſumma dilectione tractatum , neque regis ſuſpicionem receſſui præbuiſſe occaſionem ; ſed quod ex prælatis quoſdam permaxime vereretur . Hoc idem dominus archiepiſcopus , ut ſic referretur , in mandatis habuiſſe teſtatus eſt , prout de his omnibus publica habentur documenta . Nos igitur cum omnia diligenter penſamus . & maturo judicio deliberamus, nil aliud eumdem at-

ten-

Mſ. Goth. *cris* .

Lacunam hic ar, addivoce *con*ne ex ſſ. Germ. plevimus .

ANNO CHRISTI 1415.

tentaſſe conſpicimus, quam hujuſmodi Concilii diſſolutionem, utpote ad unionem eccleſiæ intendentes. Et hæc veriſſima ſunt, & qui vidit, teſtimonium perhibuit, & verum eſt teſtimonium ejus, novit ipſe tandem quantum ne a Schaphuſenſi loco huic ſatis vicino diſcederet, affectabamus, & ſolum ut facilius, & commodius ſecum tractanda perficerentur. Et cum ad eum noſtros oratores remittere curaremus, die Veneris ſancta, dum ſolemnia agerentur, ad caſtrum Leffenberck abhinc per duas diætas remotum, procedere nuſquam puduit, ibique paucis diebus accedens, ad Friburgum ejuſdem ducis Auſtriæ oppidum ſe contulit. Ex quo omnes judicent quanta per tot tantaſque varietates parantur ipſi unitati obnoxia, quot in poſterum oriri poterunt impedimenta, ſi iis ſub ambagibus tempus incaſſum ducatur. Ceterum hæc ſcripſiſſe volumus, ne quorumdam procacitas, abſurdaque vocitatio auribus veſtris forſan obſtrepens in abſurdam credulitatem, quod nuſquam opinamur, forſitan abduceret; ac ut in futurum intricatiſſimis obloquentium verbis, & veritati prorſus inſidiantibus, fidem non facilem adhibeatis. Nos enim non propulſandæ cujuſquam injuriæ tot ſumptibus, tot anguſtiis experimur, ſed pro omni ſtatu & ſacroſanctæ eccleſiæ firmitate. Denique non deerit, qui in eumdem dominum Joannem humillima exhortatione ad reditum hujus loci, vel ſaltem vicini, præſtitis ſufficientiſſimis ſecuritatibus ad proſecutionem tanti boni exoremus, & pacifice, quantum fas erit, procedamus. Quin immo duos ex reverendiſſimis in Chriſto patribus & dominis cardinalibus cum aliis prælatis, ac venerabilibus viris tranſmittere ordinavimus, obſecrantes, ac cum totis viribus inducentes, ne hoc tam ſanctiſſimum opus, & omnibus acceptiſſimum derelinquat; intendentes eo deſideria hujus ſacri Concilii, honeſtati, & rei convenientia, abnegante, & recuſante, ad juris remedia ſine cunctatione procedere. Vos igitur ſincere deprecamur in Chriſto, ut jejuniis & orationibus inſiſtatis, quatenus Deus per ſuam miſericordiam nos ad tanti boni perducat effectum, & pacem offerat ſalutarem.

a hæc additio eſt ex mſ. Brunſvvich.

a Datum Conſtantiæ, in ſeſſione publica Concilii generalis, anno a Nativitate Domini MCCCCXV. die Mercurii XVII. menſis Aprilis, ſub ſigillis reverendiſſimorum Joannis Patriarchæ Antiocheni, Joannis archiepiſcopi Rigenſis, Roberti Sarisburjenſis, & Jacobi Adrienſis epiſcoporum, ad eaque per quatuor nationes dicti ſacri Concilii deputatorum.

Ex Annal. Bzovii, an. MCCCCXV.

Sereniſſimo principi VVadislao regi Poloniæ, ſacroſancta Synodus Univerſalem repræſentans eccleſiam in civitate Conſtantienſi feliciter congregata. Sereniſſime princeps & domine. Certum gerimus, & clariſſima experientia eorum magiſtra comperimus, quo zelo, quantaque devotione, ac ſtudio decorem domus Domini pacemque Univerſalis eccleſiæ diu a foribus ipſius exſulantem veſtra diligit ac indefeſſe proſequitur ſerenitas: dum pro oppugnando peſtifero ſchiſmate, viros opere & ſermone, fortiſſimos bellatores; inclytos, inquam, utriuſque ſtatus ambaxiatores veſtros ſic decenter, ſicque magnifice, ceteris regum, principum, & aliorum orthodoxæ fidei patrum optimorum cuneis, dignum duxiſtis aggregare. Decet eatenus ut hoc quod de ejuſdem Univerſalis eccleſiæ præarduis geſtum eſt, & geritur negotiis, veſtram non debeat aliquatenus latere claritatem. Dudum ſiquidem improbi terreni faſtus ambitio miſera, & contendentium de papatu cupiditas, & velut prodiens ex adipe iniquitas, ſponſam Domini unicam, ſcilicet catholicam eccleſiam innumeris deformavit erroribus. Nec dubium, quæ etiam tunicæ inconſutilis Jeſu Chriſti repræſentaſſe debuerat imaginem, cupidis manibus prædictarum bipartitam, & velut velum templi pridem ſciſſum per medium, nunc vero tripartitum eſſe, conqueri poteſt, & poterit, cum propheta: Quomodo ipſi contendentes de papatu, ſuper dolorem vulnerum plagas crudeliores cumulantes, immaniter, tanquam paſtores quondam Abrahæ, ſuper gregum craſſitudine rixati, templum Domini unicum & ſanctum ad inſtar Tripolis diſpartum diverſa vitiorum materie depingere, & ſcandalorum non paucis denigrare maculis, hactenus non verentur? Eatenus omnipotens de alto proſpectans ad infirma, volens ejuſdem ſuæ ſponſæ afflictæ atrociter infirmitatibus compati propitius, tot tantoſque orthodoxorum patrum, ut ſtatus utriuſque clariſſimorum principum, virorumque quamplurium inclytos & ſapientiſſimos viros dignatus eſt ex diverſis Mundi climatibus in virtute ſancti Spiritus in hanc inſignem & Cæſaream Conſtantienſem civitatem, Moguntinenſis provinciæ, feliciter convocare. Quæ quanta pacis ac perfectæ ſecuritatis abundantia, quantaque rerum victualium, nec non aeris redundat temperie, nullus in ea niſi mentis inops hoc ignorat. Ad quam quidem civitatem cum dominus Joannes Papa XXIII. victus devota precum inſtantia invictiſſimi Romanorum & Hungariæ regis &c. Kalendis Novembris proxime præteriti adventaſſet; dumque ipſi patres & almi pontifices circa exigua tanti operis exordia non ſegniter incumberent; ſicque, prout decet operarios in vinea ſabaoth, feliciter laborantes, ad exſtirpandum triceps quodammodo monſtrum horribile ſecurim ponerent ad radices: concors omnium noſtrum reſedit ſententia, ut per viam ceſſionis papatus tanquam unionis eccleſiæ magis propitiam, faciliorem, & celerem, ſchiſma horridum de medio tolleretur. Quam quidem viam ipſe dominus noſter approbans per prius in Apoſtolico palatio, demum in ſeſſione publica, ſecunda die menſis Martii proxime præteriti, ſe ceſſurum ſpopondit, vovit, & jurisjurandi interveniente ſacramento pollicitus eſt, juxta cujuſdam cedulæ continentiam, quæ ſub tenore litterarum ſuarum, quarum vobis copias præſentibus intercluſas dirigimus, continetur. Ex qua quidem oblatione, ut videbatur, ſic ſpontanea & ſincera quantam corda noſtrum omnium exceperunt ſalutarem in Domino lætitiam, quotque prædulces lacrymas fidelium pro tunc diſtillarunt præcordia, credentes veriſimiliter pacem eccleſiæ fuiſſe in foribus! Sed ecce extrema gaudii luctus occupans, funeſtos intempeſtivæ lætitiæ exitus præmittebat. Cæterum inſtante ſacro Concilio apud dominum Papam, ſibique humiliter & devote ſupplicante, quatenus ad cedendum papatui procuratores conſtitueret idoneos, qui cum prælibato domino Romanorum & Hungariæ rege tempore conventionis & mutuæ viſionis cum ſereniſſimo rege Romanorum & Petro de Luna Benedicto XIII. in ſua obedientia nuncupato, de menſe Junii proxime inſtanti, ſecundum quod inter ipſos coram nobis practicatum & juramenti hinc inde firmatum exſtitit, proficiſcentes in Niceam, dictam oblationem ceſſionis, ſub certis modis & capitulis exſecutioni fideliter demandarent, habito ad hoc ſimili mandato ab Angelo Corario Gregorio XII. in ſua obedientia nominato, de quo habendo nulla nobis reſtabat difficultas, nec nunc reſtat. Præterea eidem domino noſtro Papæ pro tunc fuerat devotius per Concilium concorditer ſupplicatum, quatenus amore Jeſu Chriſti, ſicut bonum opus cœperat, dignaretur perficere; & hunc locum, ſic aptum, ſicque idoneum, ſine cauſa rationabili per Concilium deliberanda, aliquatenus non mutaret. Qui aliquali deliberatione præhabita, primo per certos dominos cardinales, demum per ſe, quantum potuit, petitiones juſtiſſimas non admittens, aſſeruit, quomodo per ſe ſuam vellet in Nicæa vel in loco eidem vicino facere ceſſionem. Porro his ſic ſtantibus, contigit, quod circa portas civitatis, unico mane tantum, aliqualis fuit appoſita cuſtodia: ad hoc, ne prælati, & alii intereſſe debentes Concilio, ſine licentia recederent, tamdiu quouſque per ipſum dominum Papam de remedio proviſum fuiſſet opportuno; cum paſſim multi prælati, & alii notabiles viri, non obſtante mandato Papæ, recederent. Timebatur etenim, ne ultimo diſſipatum fuiſſet Concilium, niſi celeriter hoc modo fuiſſet obviatum. Dominus vero Papa, nacta occaſione ex dictarum portarum quaſi momentanea cuſtodia, reputavit ſibi in hoc magnam injuriam fuiſſe irrogatam. Sed in veritate non potuit nec debuit cauſari de eo, quod ſine dolo pro conſervatione Concilii fuerat utiliter ac concorditer conſtitutum. Propter quod convenientibus nobis una cum domino rege in Palatio Apoſtolico, expoſitoque ſibi domino

ANNO CHRISTI 1415.

mino Papæ, quod de dictarum portarum custodia, nec de aliquo sinistro eventu suspicari deberet: promittentibusque sibi domino rege atque nobis omnem & qualemcumque excogitare posset securitatem, tam ante, quam post cessionem: scilicet quod tutissimus esse deberet non tantum de persona & rebus, verum etiam in statu glorioso, cessione facta, cum decenti provisione deberet pro tam pio opere conservari. Quapropter tam per dominum regem ac per nos sibi iteratis vicibus fuit obnixius supplicatum, quatenus tantum gregem, Spiritu sancto non sine maximis laboribus & expensis congregatum, nullatenus nisi data pace ecclesiæ desereret, præsertim clandestine: sed prout teneretur, nullum timens, præter Deum, sacro præsideret Concilio, daretque opem & operam ad perficiendum opus saluberrimum feliciter inchoatum. Ad quæ ipse dominus Papa satis clare respondens, asseruit, quod omnino tutus esset, nec de quoquam Mundi principe tantam haberet fiduciam, quantam se tunc dixit habere de domino rege Romanorum. Et subjunxit, quod hunc locum sine deliberatione Concilii, nisi data pace ecclesiæ, aliquatenus non mutaret, nec ab ipso aptus esset recedere, maxime tempore nocturnali. Nobis ergo in bona spe iterum constitutis, & credentibus quod summus Pontifex voto suo vocem virtutis daret, & Altissimo reddere vota & juramenta, ut præfertur, nullatenus postponeret. Sed nimirum, sicut rea mens sibi conscia timore servili afficitur, fuitque nonnumquam nemine persequente; sic quoque ipse dominus Papa, (licet loqui pudeat, tacere tamen non expedit,) forte sibimet conscius, vano trepidans timore, ubi nec timoris teste Deo erant vestigia; noctis profundæ expectata caligine, non attenta status sui gravitate, habitu turpiter transformato, vicesimoprimo mensis Martii proxime præteriti, alias in profesto sancti Benedicti, clam aufugit, & ad quoddam oppidum per ducem Fridericum de Austria quoad tunc occupatum, ejusdem Friderici patrocinio usque pervenit: secundum quod hoc per prius inter ipsos fuerat callida factione securius commentatum. Verum, quod ipse dominus Papa in dicta Schaphusa se sic solitarium, sicut passerem in tecto, recogitans, satagens mali exsilii sua culpa causati habere participes & socios, mox omnes & singulos Romanæ Curiæ officiarios, quodam præcipiti edicto seu mandato formidabili ad dictum oppidum, a quo se scivit subito recessurum, infra sex dierum spatium ad se advocans, monuit & citavit. Qua de re secuti sunt ipsum aliqui domini cardinales, qui fere omnes ipsum deserentes ad sacrum Concilium sunt reversi. Alii nihilominus, sed pauci, sui pædagogi hucusque spectant vestigia, prædam verius, non eum sequentes. Porro credentibus nobis, ipsum in dicto oppido, præsertim tempore Passionis Domini, aliquantulum quievisse; ipse die Veneris sancta, in qua contemplatio Crucifixi, cujus crucem saltem in mente bajulare debebat, non attento simplicium pernicioso exemplo & scandalo, in quoddam aliud oppidum ejusdem domini Friderici, dictum Loffenberg, ut transfuga secessit & desertor. Ac ubi iterum saltem pro aliquo notabili tempore pausavisse, ac inibi, si quæ expedientia fuissent Concilio, exspectasse debuerat; quoddam aliud oppidum Friburg, sic vagabundus & mobilis, quærens requiem & non inveniens, iterum ad magis extraneum locum supradicti ducis declinavit. Hoc modo pastor noster illius pastoris boni Jesu Christi imitatus vestigia. Qui non lupum, quin immo agnum mansuetum videns, regem Romanorum piissimum, elongavit fugiens, & ductus est a spiritu, nescitur quo, in desertum. Quid si pastor iste lupum venientem, aut irati Neronis vidisset sævitiam? Quantocius se relictis ovibus ad fugam convertisset. O dolor pudore, o pudor dolore admixtus permaxime! Ecce in quanta summi præsulatus apex, velut in abysso, demergitur infamia! ut relictis castris tutioribus, tot tantorumque patrum stipatus aciebus, infaustus se perperam exponit periculis, & illic timore non trepidat incidens in latrones. Quo nempe pacto pastor hujusmodi contendat se bonum pastorem fore, non videmus. Cum ipsa veritas certam normam, per quam pastor a mercenario secernitur, tradidit, inquiens: *Mercenarius autem fugit, quia mercenarius est, &c.* Quis ergo nisi Deus omnipotens gregem sic desertum custodiet? Quis de cetero nisi pastor bonus Jesus Christus, vulnerato pastore, ovibus languidis præbebit medicinam? Hæc sunt, princeps inclyte, mandata & mirabilia testimonia, verissima tamen, præsertim de summo Pontifice. Qui & si sui honoris fastigium vilipendere veritus non fuerit; attamen antequam tale ac tantum scandalum in ecclesia Dei nasci permitteret, debuit citius mori eligere, nec suam obedientiam in derisum & despectum gravissimum apud ecclesiæ æmulos sic ignominiosissime detrusisse. Hæc ad vestræ regiæ celsitudinis notitiam eatenus voluimus deducere, ne fama nugarum vel scripta contraria vos & vestros quoscumque falsis suggestionibus a via quoquo modo retorqueant veritatis. Nec dubitet majestas regia, ex recessu Papæ hujusmodi hoc sacrum Concilium perfici non debere: immo tanto ferventius Deo auspice ad eradicandum tot spinas & tribulos de agro Domini insistimus, quanto plus conspicimus inimicum omnem zizaniam desuper seminasse. Placeat igitur, velitque ipsa Serenitas hanc sacrosanctam Synodum ad laudem omnipotentis Dei & gloriam, necnon exaltationem sanctæ matris ecclesiæ, devotis debitisque prosequi & manutenere favoribus; quatenus vestris & aliorum regum & principum suffulta præsidiis ad unum ovile & indubitatum pastorem, sanctum & immaculatum, & a peccatoribus segregatum, citius & felicius reducatur. Suscipientes per præsentes hujus sacri conventus litteras, veritatem clarissimam de his, sicut hactenus gesta sunt, & quæ Deo propitio facienda imminent, devotius exspectantes. Decreta in publica generalis Concilii sessione, XXII. mensis Aprilis, anno Domini MCCCCXV. & sigillis quatuor deputatorum, scilicet Italicæ, Gallicæ, Anglicæ, & Germanicæ nationum, sigillata.

ANNO CHRISTI 1415.

SESSIO VI.

Ex prima editione.

Die Mercurii decima septima mensis Aprilis supradicti, fuit sessio generalis in cathedrali ecclesia Constantiensi supradicta celebrata: in qua primo, juxta morem & ritum aliarum sessionum, fuit celebratum officium de Spiritu sancto per reverendum patrem dominum Nicolaum archiepiscopum Gneznensem, & cantatæ litaniæ ac orationes more aliarum sessionum, cum Evangelio: Ego sum pastor bonus. *In qua sessione fuit rex* Joan. 10.
* *Romanorum in insigniis regalibus: cui assistebant domini Jordanus de Ursinis & Angelus Laudensis, episcopi cardinales. Et idem sessioni præsidebat pro tunc reverendissimus pater dominus Joannes episcopus Ostiensis, Vicecancellarius, cardinalis Vivariensis*: Præsentibus Guillelmo S. Marci, Alamanno Pisano, Antonio de Chalanco, Antonio Aquilejensi presbyteris, Amedeo Saluciarum, & Francisco Florentino diaconis cardinalibus. Officio vero dicto & cantato fuit cantatus introitus etiam cum litaniis & evangelio, *Ego sum pastor bonus, &c.* ac hymno, *Veni creator Spiritus, &c.* una cum collectis & oratoribus dictis per eumdem dominum episcopum Ostiensem cardinalem Vivariensem. Quibus peractis, *& ascenderunt ambonem, in quo publicari solent constitutiones, & alia avisamenta in Concilio, reverendi patres episcopus Atrebatensis pro natione Gallica, archiepiscopus Rigensis pro natione Germanica, Lichfeldensis episcopus pro natione Anglicana, & Abbas Florentinus pro natione Italica. Et de mandato Concilii fuerunt pronunciati articuli sequentes per dictum dominum Atrebatensem.*

Ex mſ. Surii, & tribus Germanicis.

Ex prima editione.

Ex cod. mſ. Surii.

In qua sessione rex Romanorum in suis insigniis imperialibus, cum suis nobilibus: & eidem sessioni præsidebat dominus Joannes episcopus Ostiensis, cardinalis Vivariensis, præsentibus octo aliis cardinalibus. Qua Missa finita ac hymno, *Veni creator Spiritus*, & evangelio, *Ego sum pastor bonus*, &c. solemniter finitis, ascendebat ambonem, in quo legi & publicari solent articuli & constitutiones & alia avisamenta proponendo in Concilio, episcopus Atrebatensis pro natione Gallicana, archiepiscopus Gneznensis pro natione Germanica, Thomas Pol-

Joan. 10.

ANNO CHRISTI 1415.

Poltensis sedis Apostolicæ protonotarius pro natione Angliæ, & Abbas Florentinus pro natione Italiæ: & de mandato sanctæ Synodi dominus episcopus Atrebatensis legit & pronunciavit articulos, alias per quatuor nationes deliberatos, hujusmodi sub tenore.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis Patris & Filii & Spiritus sancti. Amen

Ex prima editione.

HÆc sancta Synodus Constantiensis generale Concilium faciens, & ecclesiam catholicam repræsentans, in Spiritu sancto legitime congregata, ad consequendum facilius pacem & unionem ecclesiæ Dei, decernit, declarat, ordinat, statuit, diffinit, ut sequitur.

Et primo decernit & declarat, procuratorium super renunciatione papatus facien'a per dominum Joannem Papam XXIII. per quatuor nationes hujus sacri Concilii deliberatum & ordinatum, esse bonum, utile & expediens pro unione sanctæ matris ecclesiæ.

Item, decernit & declarat, quod dictus dominus Joannes Papa XXIII. tenetur dare & facere dictum procuratorium, ad cedendum papatui pro bono unionis & pacis ecclesiæ, juxta formam schedulæ per ipsum oblatæ: cujus procuratorii tenor sequitur in hunc modum:

Procuratorium dandum per Papam Joannem XXIII. decretum per Concilium.

Joannes episcopus servus servorum Dei.

Ex prima editione.

PRidem ad laudem omnipotentis Dei, pacem & quietem totius populi Christiani, unitatisque ecclesiæ consummationem, ac exstirpationem præsentis schismatis, generali Constantiensi approbante Concilio, viam cessionis papatus libere obtulimus, illamque per nos fiendam cum effectu, promissione, voto & juramento firmavimus, sicuti in quadam schedula per nos in sacro Concilio lecta latius continetur, & est talis.

Sup. sess. 1. *Ego Joannes Papa XXIII. propter quietem totius populi Christiani profiteor, spondeo, promitto, voveo & juro Deo & ecclesiæ & huic sacro Concilio, sponte & libere dare pacem ipsi ecclesiæ per viam meæ simplicis cessionis papatus, & eam facere & adimplere cum effectu, juxta deliberationem præsentis Concilii, si, & quando Petrus de Luna, Benedictus XIII. & Angelus de Corario, Gregorius XII. in suis obedientiis nuncupati, papatui quem prætendunt, per se vel procuratores suos legitimos* a *simpliciter cedant, & etiam in quocumque casu cessionis vel decessus, aut alio, in quo per meam cessionem poterit dari unio ecclesiæ Dei ad exstirpationem præsentis schismatis. Ne autem proventus tanti boni quibusvis sortis humanæ casibus impediri valeat, aut modo quolibet retractari, sed expedite desideratum producat effectum, quod desideriorum nostrorum maximum est; ad dictam cessionem & renunciationem faciendam in omni casu in dicta schedula præfatæ obligationis nostræ comprehenso, procuratores nostros & nuncios speciales in plenaria libertate & securitate constituti, sponte & ex nostra* b *mera liberalitate constituimus & ordinamus tales & tales, & ex ipsis quoslibet duos, ipsisque ex eis quibuslibet duobus cedendi & renunciandi nostro nomine & pro nobis papatui concedimus omnimodam auctoritatem, facultatem & potestatem; ita quod occupantis conditio melior non exsistat, nec per occupationem aliorum potestas impediatur. Et quod duo quicumque ex dictis procuratoribus constitutis, sive aliis contradicentibus, ignorantibus & irrequisitis, & coram nobis præsentibus, & cessionem personaliter facere volentibus, vel quod per alios quam per nos renunciatio fieret, quomodolibet contradicentibus, uti eodem procuratorio possint, valeant & debeant ipsius renunciationis actum expedire: pascisentes & ex* c *tunc contrahentes pacto & contractu irrevocabilibus, cum sancta Universali ecclesia, & hoc sacro Constantiensi Concilio, ipsam universalem ecclesiam repræsentante: promittentes, voventes & jurantes Deo & ecclesiæ, & dicto sacro Concilio, quod nunquam dictos procuratores, aut eorum aliquem, & potestatem illis modo præmisso concessam, ex quavis occasione & causa orta vel oritura, etiam* d *jure expressa, & propter quam causam vel causas constitutus procurator revocatur, tacite vel expresse revocari potest vel possit, directe vel indirecte, revocabimus; nec ipsum procuratorium ratione formæ aut personarum constituendarum, vel constitutarum, impugnabimus; nec contra ipsum procuratorium, aut personas constitutas in eodem, quoquo modo, de jure vel de facto, in judicio vel extra excipiemus: quodque non diximus aut fecimus, nec dicemus aut faciemus in futurum, vel directe vel indirecte, quo minus dicti procuratores potestate sibi data in eodem procuratorio, juxta ejus tenorem libere uti possint & valeant: renunciantes expresse omnibus exceptionibus & juribus, quæ nobis competere possent de jure vel facto, in præsenti vel futuro, circa revocationem, annullationem, invalidationem procuratorii & procuratorum hujusmodi: quas quidem exceptiones & jura nolumus in hac parte aliqualiter nobis suffragari. Et hujusmodi constitutionem & formam procuratorii, nec non renunciationem per duos ex eis (ut præmittitur) fiendam, valere volumus & statuimus, non obstantibus quibuscumque excommunicationis, suspensionis, & aliis inhabilitudinis sententiis, a jure, a nobis, vel alio quocumque in eos, vel eorum aliquem, quacumque auctoritate vel causa promulgatis, seu promulgandis, quibus forsan nunc, vel tempore cessionis & renunciationis hujusmodi, seu interim procuratores hujusmodi, seu aliqui eorumdem sunt vel erunt ligati; quos & quorum quemlibet ad hujusmodi procuratorium accipiendum, & prædictam renunciationem faciendam, absolvimus & habilitamus per præsentes, non obstantibus etiam aliis contrariis quibuscumque: volentes, quod renunciatio hujusmodi per eos fienda perinde valeat, ac si cessionem hujusmodi personaliter fecissemus: supplentes etiam de plenitudine Apostolicæ potestatis omnes defectus in hac nostra constitutione procuratorum, si qui intervenerint: ita quod hujusmodi procuratores per quascumque clausulas, etiam contra naturam constitutionibus procuratorum in ea expressas, ipsi & ejus effectui nocivas aut inutiles, seu in ipso utiles & necessarias non expressas, sed deficientes, cujuscumque tenoris vel effectus exsistant, nequeat quoquo modo impugnari, sed firmum & validum in omnibus & per omnia exsistat, ac si in eo clausulæ necessariæ vel utiles exsisterent expressæ: quod quidem procuratorium, quo ad totalem ejus effectum, firmum & validum volumus remanere: quodque ad clausulas hujusmodi observandas, quæ essent contra naturam constitutionis procuratorum, si quæ essent appositæ, nos ex certa scientia, omni via & modo, quibus melius possumus, promittimus, juramus, & obligamus Deo & ecclesiæ, ac dicto Concilio: declarantes ac statuentes ex superabundanti ipsa jura in quantum volunt, concedunt, aut favet,* e *procuratorem vel procuratores ex certis causis, vel alias revocari posse, vel irrevocabiliter non constitui ea quantum ad casum prædictum expresse, & ex certa nostra scientia; cum hic agatur de statu universalis ecclesiæ, & pace, ac publica utilitate totius Christianitatis, volumus locum non habere, nec præjudicium aliquod afferre. Nec nos per præmissam procuratorii constitutionem ab obligatione qua fuimus adstricti ad renunciationem papatus facere juxta deliberationem dicti sacri Concilii, in quocumque casu in dicta schedula obligationis nostræ comprehenso, volumus quomodolibet liberari: quin immo illam in suis integritate, robore & firmitate persistere & permanere, quousque per cessionem vel decessionem hujusmodi, aut alium casum quemcumque in prædicta schedula nostræ obligationis comprehensum, unio perfecta fuerit in ecclesia sancta Dei. Et si quovis modo contingeret, hujusmodi procuratorium aut procuratores revocare, etiam cum adjectione harum dictionum, videlicet, de fratrum nostrorum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium consilio & assensu, seu ipsum procuratorium, seu procuratores ipsos invalidare, impugnare, aut annullare, seu contra ipsum procuratorium vel procuratores, de jure vel de facto, & ex quavis causa vel occasione excipere, seu ipsos procuratores directe vel indirecte, quo minus juxta tenorem ipsius procuratorii potestate, auctoritate & facultate sibi data libere*

uti

a *Forte*, similiter.

b *Forte*, libertate.

c *Forte*, nunc

d *Forte* præmissa.

e *Forte*, procuratorium.

ANNO CHRISTI 1415.

uti valeant, possint & debeant, impedire; in omnibus & singulis casibus prædictis ex nunc prout ex tunc, ipsi papatui cedimus & renunciamus ipso facto, & deinceps pro non Papa haberi ab omnibus Christi fidelibus volumus penitus & decernimus; absolventes exnunc a juramento fidelitatis & obedientiæ debito ligamine omnes & singulos dictæ Romanæ ecclesiæ cardinales, nec non patriarchas, primates, archiepiscopos, episcopos, prælatos: ac nostros & sedis Apostolicæ officiales, ac etiam nostros familiares & officiarios Romanam curiam sequentes, & quoscumque alios ecclesiæ fideles, ecclesiasticos & sæculares, cujuscumque status, gradus, vel conditionis existant, ac etiam totum populum Christianum; quos etiam tenore præsentium absolvimus: & ultra præmissa promittimus habere ratum & gratum, quidquid per prædictos procuratores, aut eorum duos, actum, gestum, factumve fuerit in præmissis, seu aliquo præmissorum, firmiter habiturum sine aliqua contradictione. Datum, &c.

Quod Papa constituat in procuratorio personas infra scriptas.

Item, decernit, ordinat, diffinit & declarat, quod dictus dominus Joannes Papa in dicto procuratorio ad dictam suam renunciationem faciendam, præter alios quos constituere velit, constituat procuratores suos personas infra scriptas. Et primo pro natione Gallicana, dominos Theobaldum archiepiscopum Bisuntinum, Guillermum episcopum Ebroicensem, Joannem episcopum Gebennensem, magistrum Benedictum Gentiani, magistrum in theologia, ordinis sancti Benedicti. Pro natione Italica, Pileum archiepiscopum Januensem, Antonium episcopum Concordiensem, Jacobum episcopum Adriensem, & Jacobum episcopum Tarvisinum. Pro natione Anglicana, Nicolaum episcopum Bathoniensem, Robertum episcopum Saresbiriensem, Joannem episcopum Lichfeldensem, Thomam abbatem sanctæ Mariæ extra muros Eboracenses, ordinis sancti Benedicti. Pro natione Germanica, Joannem archiepiscopum Rigensem, Joannem episcopum Lutomuslensem, Petrum episcopum Ripensem, Andream electum Poznaniensem. Omnes constituat, vel saltem de qualibet natione duos.

Concilium deputat legatos ad requirendum Papam super procuratorio faciendo.

Item, deputat dicta sancta Synodus, ac constituit & ordinat ex parte hujus Concilii suos legatos infra scriptos. De dominis cardinalibus, reverendissimum patrem dominum tituli sancti Marci, & Florentinum, cardinales. Pro natione Gallicana, a Theobaldum episcopum Carcassonensem, Joannem b Datani in theologia, Jacobum de Spars in medicina, magistros. Pro natione Italica, episcopum Feltrensem, abbatem sanctæ Mariæ de Florentia. Pro natione Germanica, Conradum abbatem c Pinganiensem, Lambertum de Stipite, decretorum doctores, ordinis sancti Benedicti. Pro natione Anglicana, Thomam Polton protonotarium sedis Apostolicæ, d Bernardum de Planthea decretorum doctorem, ordinis sancti Benedicti, ad dictum dominum Joannem Papam XXIII. ad petendum & requirendum ex parte dicti Concilii, quod constituat procuratores ad renunciandum papatui, infra duos dies, postquam fuerit requisitus, & procuratorium ad dictam renunciationem faciat & expediat pro bono unionis & pacis ecclesiæ, sub dicta forma, & sub bulla.

a *In mſſ. Germanicis*, Geraldum.
b *Mſſ. Germ.* Dacheri, & Dateri.
c *Mſſ. Germ.* Pegavienſem.
d *Mſſ. Germ.* Bertrandum de Plaucha.

Quod prælati prædicti requirant Papam, quod veniat ad Concilium.

Item, decernit & ordinat, quod dicti legati ipsum Joannem Papam exhortentur, & requirant ex parte sacri dicti Concilii, ut veniat ad hanc civitatem Constantiensem, sive ad villam Ulmæ, aut ad villam Ravenspurg. vel ad civitatem Basileensem, ad tractandum & perficiendum per eum, quantum in eo, omnia & singula quæ expedire videbuntur pro unione & reformatione ecclesiæ; per hoc sacrum Concilium deliberata & deliberanda.

Quod dicti legati portent Papæ securitates debitas.

Item, quod dicti legati securitates debitas ex parte hujus sacri Concilii, & serenissimi principis domini regis Romanorum, ipsi domino Joanni Papæ portent, & cum effectu realiter illi offerant, atque tradant, casu quo juxta præmissa ad alterum de dictis locis cum effectu accedat.

Ex cod. mſ. Surii.

In mſ. adduntur nomina legatorum; Bisuntinus, Ebroicensis, Gebennensis, Januensis, Concordiensis, Adriensis, Tarvisinus, Bathonensis, Saresberiensis, Lichfeldensis, Rigensis, Lutomislensis, Ripensis, Posnaniensis.

Ex prima editione.

Item, quod dictus dominus Joannes Papa promittat & juret unum de prædictis locis eligere infra duos dies, post requisitionem super hoc eidem faciendam computandos, & infra decem dies a tempore dictæ requisitionis, ad dictum locum per eum eligendum accedere, & abinde non discedere sine consensu dicti Concilii, vel quousque præmissa fuerint cum effectu adimpleta. Et in casu quo oppositum faceret, recedendo sine consensu dicti Concilii, vel præmissa non adimplendo, extunc prout exnunc, consentiat per bullam haberi pro non Papa, &c. cum clausulis opportunis. Et si non consentiat, tunc propter hæc & multa alia procedatur contra eum, tanquam contra notorium fautorem hujus schismatis, & suspectum hæreticum pravitatis, ut fuerit juris & rationis.

Quod supersedeatur a processu contra Papam, donec habeatur responsio.

Item, quod pendentibus istis, supersedeatur de citatione & processu contra eum faciendo, donec super præmissis habeatur ejus responsio, dummodo salvus conductus ducis Austriæ in forma petita infra horam sessionis diei crastinæ, quæ erit Jovis decimaoctava præsentis mensis Aprilis, pro dictis legatis & cardinalibus mittendis habeatur. Et si non habeatur infra dictum terminum, decernatur citatorium per edictum, & alias procedatur contra dictum dominum Joannem Papam, ut fuerit rationis.

Si Papa adimpleverit præmissa, cessabitur a citatione.

Item, quod in casu quo dictus dominus Joannes Papa pro bono pacis & unionis ecclesiæ præmissa adimpleverit cum effectu, & dictum sacrum Concilium super eisdem contentaverit, cessabitur a citatione & processu, & agetur secum de securitate & provisione status ejus cum omni caritate & honestate.

Quod dominus Vicecancellarius signet supplicationes consistoriales, partibus auditis.

Item, decernit, diffinit & ordinat dicta sancta Synodus, quod dominus cardinalis Ostiensis, sanctæ Romanæ ecclesiæ Vicecancellarius, supplicationes consistoriales de justitia, partibus auditis, & alias ut in talibus in publico consistorio est fieri solitum, signet & expediat: quod si non fecerit, procedatur contra eum, ut fuerit rationis.

Dantur commissarii contra Joannem Hus.

Item, quod in materia fidei contra Joannem Hus auctoritate hujus sacri Concilii procedant archiepiscopus Ragusinus pro natione Italica, pro natione Germanica episcopus e Flebbiensis, magister Ursinus Talvovenda pro natione Gallicana, magister f Guillermus Comes pro natione Anglicana, in sacra pagina magistri, causam dicti Joannis Hus & suorum sequacium examinando, & in illa procedendo usque ad diffinitivam sententiam inclusive

e *Duos mſſ. Ger.* Slesviensis.
f *Mſſ. Germ.* Willelmus Cotu, pro &c.

ANNO CHRISTI 1415.

Commissarii prædicti recipiant relationem dominorum cardinalium

Item, quod prædicti commissarii recipiant relationem dominorum cardinalium, Cameracensis tituli sancti Marci, Florentinensis, de processu facto super condemnatione librorum & articulorum, tam quadraginta quinque in Parisiensi, & Pragensi, quam etiam ducentorum sexaginta in Oxoniensi, studiis facta: nec non super condemnatione memoriæ Joannis VVicleff, ac confirmanda sententia lata in Concilio Romano super condemnatione & combustione librorum prædicti Joannis VVicleff: & relationem super præmissis faciant nationibus & huic sacro Concilio, quam citius commode illam facere poterunt.

Decernitur citatio contra Hieronymum de Praga.

Item, decernit dicta sancta Synodus citationem contra Hieronymum de Praga de hæresi infamatum, quodque dicta citatio contra eum exsequatur in forma quæ sequitur.

Sacrosancta Synodus generale Concilium Constantiense faciens, in Spiritu sancto fideliter congregata, universalem ecclesiam militantem repræsentans, Hieronymo de Praga, qui se magistrum in artibus quam plurimorum studiorum fore scribit & prætendit, quæ recta sunt, ad sobrietatem, & non amplius sapere quam oportet. Scriptum quoddam tanquam ex tui persona affixum in portis ecclesiæ civitatis Constantiensis, alias die Dominica qua cantabatur in ecclesia Dei, Quasi modo geniti, *ad nostram notitiam noveris pervenisse; in quo tuis obtrectatoribus crimina erroris & hæresis tibi objicientibus, te asseris publice responsurum: de quibus apud nos multipliciter infamatus exsistis, & præsertim de doctrina Joannis VVicleff, nec non aliis doctrinis catholicæ fidei obviantibus: dummodo ad veniendum tibi salvus & securus conductus præbeatur. Et quia nostrum principalius interest, capere vulpeculas vineam Domini Sabaoth conantes demoliri; idcirco personam tuam tanquam de multorum errorum doctrina temeraria assertione suspectam, & multipliciter diffamatam, evocamus & citamus præsentium sub tenore; quatenus infra terminum quindecim dierum, a data præsentium computandorum, quorum quindecim dierum, quinque pro primo, quinque pro secundo, & reliquos quinque dies pro tertio & peremptorio termino, ac monitione canonica tibi præfigimus & assignamus in publica sessione hujus sacri Concilii, si ipso die sessio fuerit celebrata; alias prima die sequenti, qua sessionem esse contigerit, compareas secundum tenorem prædicti tui scripti, responsurus ad ea quæ tibi aliquis vel aliqui in causa fidei voluerit objicere; recepturus & facturus in omnibus justitiæ complementum: ad quod a violentia, justitia semper salva, omnem salvum conductum nostrum, quantum in nobis est, & fides exigit orthodoxa, præsentium tenore offerimus, & etiam plenius assignamus: certificantes, quod sive in dicto termino compareas, sive non, nihilominus contra te per ipsum sacrum Concilium, vel ejus commissarios, vel commissarium, lapso termino supra dicto, procedetur, tua contumacia in aliquo non obstante.*

Cant. 2.

Datum Constantiæ, in sessione Concilii generalis decima septima die mensis Aprilis, sub sigillis præsidentium quatuor nationum.

Contra famose libellantes.

Item, inhibet hæc sancta Synodus omnibus, cujuscumque status, gradus, dignitatis vel conditionis exsistant, ne libellos famosos per se vel per alium, seu alios, faciant contra quemcumque in hac civitate Constantiensi exsistentem, sub pœna excommunicationis; quam, monitione canonica præmissa, contra facientes contrarium fert in his scriptis, etiam sub pœna carceris. Quodque contra tales qui in præmissis culpabiles seu infamati reperiuntur, procedatur auctoritate hujus sacri Concilii, ut fuerit rationis.

A Concilium decernit litteras missivas per mundum, informatorias de gestis Synodalibus.

ANNO CHRISTI 1415.

Item, decernit sancta Synodus, litteras missivas ad dominos reges principes, universitates per nationes hujus sacri Concilii ordinatas & ordinandas, quam citius fieri poterit fore mittendas, sub sigillis quatuor prælatorum & quatuor nationum præsidentium.

Post quorum articulorum publicationem fuit petitum per dictos dominos, Atrebatensem & alios sibi assistentes, an placerent. Et fuit responsum per omnes, nemine discrepante, Placet, approbando. Et promotor Concilii petiit instrumenta fieri. Dominus vero Vicecancellarius, quantum ad articulum eum contingentem, respondit, quod vellet signare commissiones de justitia, sed non quæ contra jus scriptum.

B *Ex cod. mſ. Surii, & mſſ. Germanicis.*

Quibus factis & auditis, providus vir magister Henricus de Piro promotor præfatus, nomine Concilii & nationum, ac omnium quorum interest, super omnibus lectis, publicatis & approbatis, ordinatis atque diffinitis, petiit sibi fieri per nos protonotarios sedis Apostolicæ, ibidem de quatuor nationibus, videlicet Jacobum Rondini de Janua pro natione Italica, Thomam Polton pro natione Anglicana, Benedictum præpositum Albæ regalis pro natione Germanica, & Joannem de Ternubio pro natione Gallicana, exsistentes ceterosque notarios quatuor nationum, & alios tabelliones publicos, unum vel plura, publicum seu publica, instrumentum seu instrumenta, ad perpetuam rei memoriam. Præsentibus ibidem illustribus & magnificis viris dominis *a* Rompoldo duce Silesiæ, Joanne Jacopo filio marC chionis Montisferrati, Friderico comite de Oetingen, Alberto pincerna de *b* Suiden barone, Joanne de Vicecomitibus de Mediolano, ambaxiatoribus regis Angliæ, Norvegiæ, Sueciæ & Daciæ, Poloniæ, Franciæ, Cypri, & aliis, &c.

a In mſ. Lpſienſi, *Rudophus* eſt
b Mſ. Germ *Synda*.

Subsequenter vero venerabilis & circumspectus vir dominus Benedictus magister *c* theologiæ, ordinis sancti Benedicti, unus de ambaxiatoribus Universitatis studii Parisiensis, ascendebat dictum ambonem, ubi hujusmodi decreta sive publicationes per Concilium fieri solent: & legebat ibidem certas litteras missivas directas, videlicet unam Concilio, aliam ambaxiatoribus præfatæ universitatis. In qua fuit insertus tenor alterius litteræ missivæ directæ Papæ Joanni per eamdem universitatem, quorum tenores inferius sunt inserti. Recommendas nihilominus universitatem prædictam Concilio memorato offerens eadem ad beneplacitum & consortationem Concilii memorati. Tenor vero litterarum missivarum ambaxiatoribus Universitatis Parisiensis directarum sequitur, & est talis:

c In mſ. German. *Benedictus Gentiani, Decretorum doctor, ordinis &c.*

Venerabilibus & eruditis viris nostris fidelibus & sincere dilectis nunciis ad sacrum generale Concilium Constantiense nostra ex parte destinatis. Graviter & cum magna cordis acerbitate ferimus, venerabiles viri, magistri & amici dilectissimi, sanctissimi domini nostri discessum. Nihilominus sua vota atque juramenta amplectentes, & ea omni studio prosequi volentes, eidem domino nostro scribimus in forma quæ sequitur; Pacem ecclesiasticam, beatissime pater, tot annis totque laboribus & expensis quæsitam, per vestram sapientiam atque charitatem videtur operatura divinitas, si sacri Constantiensis Concilii ac vestræ sanctitatis idem E fuerit animus pariter & affectio. Neque tantum valebit dividentis malignitas, quin vobis in unum convenientibus, Spiritus sanctus animos fidelium in pacem agat & unitatem: cujusmodi concordiæ non sine divino motu nuper dedit studiosam operam vestra sanctitas, cum ecclesiæ sanctæ dare pacem per viam puræ & simplicis cessionis, aliis per Pisanum Concilium de papatu ejectis similiter cedentibus, ac etiam in quocumque casu haberi possit unio, spopondit, juravit & vovit. In quo patuit affectus religiosæ pietatis, & veri patris ad filios debita compassio. Nam si vera mater probatur per Salomonem, quod maluit materno carere titulo, quam puerum permittere funestæ sectioni, quanto magis summus Pontifex paternam affectionem patefecerit, si ec-

3. Reg. 3

ANNO CHRISTI 1415.

si eccleſiæ jam diu lamentabiliter diviſæ redintegratio-
ni ſuum dominatum poſthabue rit, atque præſidentiam
Itaque non modo cum mente & intentione ſacri Con-
cilii, verum etiam cum piis deſideriis totius Chriſtianitatis & cunctorum mortalium, quos nulla iſthic agitat veſania, his votis atque juramentis veſtra ſanctitas videtur egiſſe. Non quod in hoc facto ejectis de papatu ſit deferendum, quamvis & eorum animos in Domino lucrifacere ſatagere debetis: ſed quia tot populis & regnis ac nationibus illos ſequentibus, & fortaſſis alterationem immenſæ diſcrepationis alias venturæ, conſuli oportuit: quorum ſalutem veſtræ præſidentiæ in veſtris votis & juramentis prætuliſſe videmini. Quod ſi operis *a* ab affectu probatum proſecutumque fuerit, quamdiu terrenum orbem mortale genus attollet, veſtras laudes celebrabit omnis ætas. Et pro abdicatione honoris momentanei, cum merito præmii ſempiterni erit vobis paratum nomen ceteris longe glorioſius. Verum, beatiſſime pater, in hac re nos unus movet ſcrupulus, quod audivimus veſtram ſanctitatem a Conſtantia Schaphuſam ſeceſſiſſe. Non enim eſt ille locus potior ad amplitudinem ſacri Concilii ad tantam rem gerendam: deinde Conſtantia per veſtram ſanctitatem fuit electa, & per veſtram obedientiam humiliter recepta, ceteris etiam gratior videbatur, utpote gravis, locuples, ornata civitas. Nec videtur quomodo tali vulneri medelam afferre poſſit hæc mutatio. Poſtremo in ea urbe veſtra ſanctitas habebat amantiſſimum, Chriſtianiſſimum & invictiſſimum Imperatorem, qui tranquillitatem & ſecuritatem præſtare poterat, & injurias omnes propulſare Habebat ſacrum collegium cardinalium, quod non modo pro ſecuritate veſtra, verum etiam pro honore veſtro atque gloria uſquequaque decertaſſet. Habebat denique totam eccleſiam ſibi obedientem, longe ceteros ſuperantem. In qua erat non minima Galliarum natio, quæ non minimo quidem verbo veſtram ſanctitatem offendi permiſiſſet. Ubinam igitur, ſanctiſſime pater, perſona veſtra celebrius, ſecurius atque devotius tractabitur, quam in urbe vobis devota, per vos electa, cum eccleſia veſtra, cum Imperatore Chriſtianiſſimo, & cum ceteris de veſtris votis & juramentis ſanctiſſimis veſtræ clementiæ omni die congratulantibus? Non eſt aliquis tam ignarus rerum, tam rudis in re Chriſtiana, & tam nihil umquam de publica pace ac ſalute cogitans, quin intelligat, ubi in ſacramento pacis dandæ manebit ſanctitas veſtra, Concilium ſacrum ac ejus partes univerſas omnem reverentiæ cultum, quem mortalem mortali præſtare fas eſt, veſtræ perſonæ præbituras. Poſtea cogitet ſanctitas veſtra, clementiſſime pater, quid eſt in tractatu quærendæ pacis a ſacro Concilio diſcedere, quid diſſidere. An primum ſuſpectum? an ſecundum damnatum? Et ſi probabilis diſcedendi caperetur occaſio, nulla tamen inveniretur diſſidendi. Quid ſi hoc velle quiſquam videbitur oppugnantium, viderit, ne ſacri Piſani Concilii validius *b* callidi ſentiant inconcuſſa fundamenta. Abſit, beatiſſime pater, ut in tanta re ſanctitas veſtra a ſacro Concilio diſcordet: hoc enim eſſet ab eccleſia Dei diſcordare. Abſit a gloria nominis veſtri, quod ſacrum Concilium ſine præſentia veſtra rem tam grandem tractet vel terminet. Veſtri eſt, ſanctiſſime pater, ut nullum in hac re habeatis *c* priorem, nec perſeverando fortiorem. Propterea ſupplices veſtram ſanctitatem oramus, & per ſanctam eccleſiam, extra quam qui ſe ponit, ſe perdit, obſecramus, ac etiam per pacem aſperſionis ſanguinis Jeſu Chriſti vos, pater, obteſtamur, ut viſcerum miſericordiæ Dei noſtri memores, ut ſacris votis & juramentis veſtris maneatis, & Conſtantiam ad veſtros fratres & filios devotiſſimos, immo ad eccleſiam Dei & veſtram redeatis, ovili Dominico papatus ambitione & dominandi libidine turpiter diviſo pacem univerſalem cum Concilio eccleſiæ illis congregatæ daturi. Nec in hoc adduxerit ſanctitatem veſtram male conſulentis pernicies, ut occaſione talis diſceſſus, vel quæſitæ dilationis complendi juramenti, pax univerſalis per diem retardetur: nec prælatis ſumptibus & tædio confectis, ac ſancta Synodo diſſipata, tantatarum rerum *d* volumina rupta compage diffluant, majori poſtea periculo revocanda: immo properet ſanctitas veſtra ſacræ Synodi conſiliis acquieſcere, & ejus concluſiones exſecutione feliciter demandare. Veſtram ſanctitatem, &c. Et quia de Conſtantienſis Concilii fortitudine ac perſeverantia gerimus in Domino fiduciam, cum quo ſumus firmiter proceſſuri, ſperamus veſtris laboribus in melius *e* revocari Concilium, unite ad hanc pacem quæſitam ferventius laborare, atque ex fortuna non optata conſequi finem optatiorem. Unde vos hortamur majori incumbere labori, & hanc noſtram mentem litteris præſentibus inſertam, univerſis patefacere, & nobis ſæpius quæque ſupra hoc grata reſcribere. Dirigat mentes & perſonas veſtras, & conſervet Altiſſimus feliciter.

Datum Pariſiis in congregatione noſtra generali, apud ſanctum Bernardum ſuper hoc ſpecialiter celebrata, die ſecunda menſis Aprilis.

Rector & Univerſitas Studii Pariſienſis.

Littera miſſiva Univerſitatis Pariſienſis deſtinata archiepiſcopis, epiſcopis & doctoribus Italicæ nationis.

FEliciter eccleſiæ ſucceſſiſſe Dei, reverendiſſimi patres & domini, nuper exiſtimavimus, cum & Deo volente & vobis pro debito vocationis veſtræ coagentibus, dominus noſter ſummus pontifex viam vovit ceſſionis, atque juravit. Hinc in tanta animorum alacritate Deo gratias egimus, ac tanta devotione 1 in ſacrum Conſtantienſe Concilium fuimus permoti, ut hoc divinum Concilium arbitraremus. Unde magis miramur, quod dominus noſter ab eo modo tali diſceſſerit, præſertim 2 cum ex eo fuerit cum ſumma laude eccleſiæ Dei fructum ampliſſimum allaturus. Nec venit in mentem nobis, iſtum diſceſſum 3 poſſe præſtare unionis incrementum. Equidem, reverendiſſimi patres, ex multis papatum vel ambientibus, vel occupantibus, bona verba ſæpe audivimus, ſed poſtea conatus eorum 4 percepimus pollicitis obviantes: 5 non quod iſtud de ſanctiſſimo domino noſtro cogitet noſtra filialis devotio, ſed quia 6 inniti debemus, ne minima quidem macula ſchiſmatis adverſariis ſibi poſſet impingi. Cognoſcitis quantum ſit periculum, in tractatu pacis eccleſiaſticæ Papam a Concilio generali diſcedere; quantum nefas, ab eo diſſidere. Propterea egregiam nationem velimus 7 exoratam id Domino, ut in Concilio generali Conſtantienſi perſiſtat, domino noſtro ad Concilium generale redire perſuadeat, ac vota & juramenta domini noſtri amplectentes, pacem eccleſiaſticam, 8 nulla ſubterfugiendo diſcrimina, proſequatur. Eamdem nationem veſtram præſtantiſſimam tueatur ſumma æternitas. Scriptum in congregatione noſtra generali apud ſanctum 9 Bernardum ſuper hoc ſpecialiter *f* celebrata, ſecunda die menſis Aprilis.

Subſcriptio litteræ.

Benevoli veſtri Rector & Univerſitas Studii Pariſienſis.

g Subſcriptio prædictæ litteræ

Reverendiſſimis in Chriſto patribus, archiepiſcopis, epiſcopis, doctoribus, & aliis dominis Italicam nationem in ſancta & Univerſali Synodo Conſtantienſi repræſentantibus.

Ex

a Mſ. Germ. *b effectu: g. ad effectum.*

b Lege, *collidi.*

c Mſ. Goth. *comparem.*

e Forte, *renovari.*

f In mſ. Vindob. *facta.*

g Forte, *ſuperſcriptio.*

1 In mſ. Vindob. *in ſacrum Conſtant. Conc. trahimur, ut hoc.* 2 Mſ. Vindob. *cum ex illo fuerit cum ſumma laude eccleſiæ divinoque fructu ampliſſimo collocatus alacrius & decenter. Nec venit &c.* 3 Mſ. Vindob. *in incrementum unionis poſſe aliquatenus provenire.* 4 Mſ. Vindob. *percepimus ad contrarium inclinari.* 5 Mſ. Vindob. *non quod iſtud ſanctiſſimo domino noſtro impingat.* 6 Mſ. Vindob. *inviti debemus percipere, ne nimia macula ſchiſmatis Dei Eccleſia ab adverſariis inquinetur.* 7 Al. *exhortatam.* Mſ. Vindob. *exhortamur in Domino prædevote, ut in.* 8 In mſ. Vindob. *diſcrimina fugiendo.* 9 In mſ. Vindob. *Benedictum.*

ANNO CHRISTI 1415.

Ex mſ. Card. Capranicæ, & quatuor Germanicis.

Epiſtola Academiæ Pariſienſis ad Concilium, in hac ſeſſione per Benedictum Gentiani prælecta.

EGregiis & inclytis patribus, viriſque ex omni gente electis almo & ſalutifero Conſtantienſi Concilio adſtantibus. Egregii & inclyti patres, viri ex omni gente electi, almumque & ſalutiferum Concilium. Pacis zelus, ſanctæ fidei, & catholicæ fidei exaltatio corda veſtra tanta incenderunt caritate, ut jugum Chriſti ſuave & onus leve veſtris piis humeris imponentes, labori operati, qui eſt in Chriſto Jeſu: ipſe enim vocat vos, a diverſis orbis plagis contraxit in unum, ut digne ambuletis vocatione qua vocati eſtis: & portantes pacem, illuminantes patriam, dare requiem animabus veſtris adveneritis: Nec dubium veſtris laudabilibus cœptis tantiſque & tam ſinceris principiis divina aſpirante clementia. Et nos ipſi ſperamus in Domino, quia jam oſtendit nobis bona, dedit lætitiam in cordibus noſtris, exſpectantibus, ut in pace cum eo quieſcamus per viam illam ceſſionis, quæ a noſtris patribus tam laudata eſt, velut imitatrix Chriſti: qui in humilitatis exemplum obediens factus eſt uſque ad felicis vitæ ſuæ ceſſionem. Sed conturbamur, & rei novitate movemur, nec pro re ſatis admirari poſſumus, quod nunc ſupremo præſide qui viam pacis ſe aperturum noverat, careat: ægre ferimus, ut qui vos vocavit a dardua, primus diſparuit. Sed hoc * de diſperſionis verum potius fortificationis ſit exemplum. Viriliter agite, & confortetur cor veſtrum in eo, cujus cauſa agitur: *a* qui veſtris ſanctis judiciis, ſacriſque deliberationibus Concilii acquieſcemus, & obediemus reverenter; noſtros labores, & cuncta grata tanta accommoda operi libere oferentes. Simul igitur laboremus, dum tempus habemus, operemur bonum omnes: ac gratiam Dei, quam fecit jam nobiſcum, non in vacuum recipiamus: ſed recta veſtra Concilia per viam ceſſionis, quam Dominus oſtendit nobis, ad feliciora dirigantur: ne per devia in animarum perditionem, & tam celebris cœtus diſperſionem abbrevietur. Longe abſit eccleſiæ Dei, ut quod divina miſeratione tanto noſtrorum labore quæſivimus, jam ſine fructu relinquamus. O miſerum! O cælis terriſque inviſum, ſi per quem maneat eccleſiaſtica pax tantos optata per dies, & nunc ejus natura deſuper noſtris ex oculis evaneſcit! Vos igitur vigilate, perſiſtite, quoniam ea perſeverantia coronatur, quæ virtutibus laudes ceteris imponit. Et quod apud nos incepit Dominus, ipſe perficiet, ad laudem & gloriam nominis ſui. Scriptum in noſtra congregatione generali apud ſanctum Martinum celebrata, die ſecunda menſis Aprilis.

a Forte, *quia*.

Ex mſ. Brunſwic.

Epiſtola Academiæ Pariſienſis ad Sigiſmundum Cæſarem in Concilio exiſtentem.

SEreniſſimo & victorioſiſſimo principi regi Romanorum, ſemper Auguſto, necnon Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, &c. Regi. Sereniſſime & victorioſiſſime princeps, ſemper Auguſte. Fama teſtatur & acta probant, quanta pro eccleſia Dei celſa veſtra majeſtas Imperatoria devote geſſerit: ut vos invictiſſimum vigilem, amatiſſimum & obſequioſum filium inveniat. Quod nec catholicorum tacebit devotio, nec Chriſtus incompenſatum derelinquet. Etenim gaudia relinquendo, ardua etiam regni pondera ſuſpendiſtis, ſolaque cura eſt ſequi Chriſtum, & quam veſtros per dies quæſivimus populis concedere pacem. Vos ſacrum Concilium habet protectorem, regem filium manſuetiſſimum, & patrem ad omnia quæ Dei ſunt dirigentem. O admirabilis & divinitus eccleſiæ conceſſa tuitio, quam Dominus elegit ut fructum afferat, & maneat fructus ejus! Pelices veſtros labores ſecundet Altiſſimus, & det vobis jucunditatem, & deſideratam quam quæritis veſtris diebus aſpicere pacem. Sed perſeverantia nunc opus eſt, & cordis integritate. Jam etenim veſtros pro gaudio exſultantes animos rei novitas remerſit in triſtia, cum dominum noſtrum ſummum Pontificem ſe inopportune novimus abſentaſſe. Et nobis durum, ac ægre piis animis ferendum videbatur, verum paſtorem ſuum, tam celebri conventione vocatum, ovile improviſo relinquere, ubi ejus tam neceſſaria præſentia, ubi tanta pro ſuarum integritate ovium pollicitus eſt. An apud ſingulares amplior pax aut manſuetior communicatio, quam apud Univerſalem eccleſiam, quærenda ſit, quis dubitat? Sed nihilominus animos, quos Dominus conjunxit in unum, res laceralis non diſpergat; ſed inconcuſſi maneant, ferveant deſideria, nec illa tepeſcat caritas, qua vos ad illum tam glorioſum cœtum numquam poſtea videndum perduxit: & illam probatiſſimam ceſſionem, quam ſpiritus almus inchoavit, proſequamini. Eſt enim magna pars totius, laudabile principium. Nec veſtris ſinceris laboribus noſtros, quales poterimus, abeſſe putetis. Nam & inviolabilem auctoritatem eccleſiæ, & ejus irrefragabilia conſilia ſubſequemur, deliberata per Concilium firmas credentes eſſe veritates, & eidem reverenter obedire parati. Serenitatem veſtram roboret Deus, fortitudo & virtus noſtra; ut vos conſummatæ pacis mediatorem fidelium mentes venerentur in æternum. Scriptum Pariſiis in generali congregatione apud S. Martinum celebrata, die ſecunda menſis Aprilis.

ANNO CHRISTI 1415.

Veſtræ Imperatoriæ majeſtatis humiles & ad ejus mandata parati Rector & Univerſitas Studii Pariſienſis.

Ex mſ. Brunſvvic.

Epiſtola Legatorum Univerſitatis Pariſienſis Conſtantiæ exiſtentium ad Carolum VI. regem Francorum.

SEreniſſimo ac Chriſtianiſſimo principi & domino, domino Carolo regi Franciæ illuſtri, domino noſtro gratioſiſſimo, incrementa deſiderandæ ſalutis, & in ſubſcripta puram & ſimplicem agnoſcere veritatem. Victorioſiſſime & Chriſtianiſſime princeps. Quanta malorum graviſſimorum periculoſa diſpendia, inconſutili Salvatoris tunica lacerata, ultra ſeptem luſtrorum ſpatia continuata, inceſſanter attulerit contentioſa de ſummo Pontificatu ſciſſura, & ſponſa unica & immaculata Crucifixi, ſupervacaneum enarrare videtur. Et diſcere nemo valet, nec experientia, proh dolor! vera teſte ignorat totus Mundus, & evidentiſſima diligentia veſtræ regiæ majeſtatis, totius eccleſiæ Gallicanæ, & ſingulariter almæ matris Univerſitatis Pariſienſis, hactenus velut incaſſum edocta, multipliciter & non minus lamentabiliter comprobavit. Verendum vehementer exiſtit, ut putamus, quod hæc monſtruoſa ruptura ex monſtroſitate morum, de finibus Babylonis in terras noſtræ Hieroſolymæ militantis educta, altiſſimo permittente, non ex zelo ſalutis animarum, ſed ambitione faſtus terreni, gloriæ ſæcularis, & pecuniarum lucri, uſque ad tantæ provectionis ætatem, tam pernicioſa ſuſcipit incrementa. Cujus quidem ſciſſuræ etſi in ſacro generali Concilio Piſano alias celebrato ſperaremus totalem extirpationem, tamen ut veritas manifeſta demonſtrat, nedum quædam in regnis, provinciis & terris reliquiæ periculoſæ remanſerunt, ſed & tam in fide, quam in moribus errores & exorbitantiæ etiam graviſſimæ pullularunt. Et glorioſiſſime rex, cum ſanctiſſimus Joannes Papa XXIII. agri Dominici, ut ſperamus, paſtor & cuſtos, & verus agricola, male gerens, per hujuſmodi ſpinas & tribulos triticum, in unum Dominicum horreum congregandum, debere veroſimiliter ſuffocare: Accedente primo invictiſſimi domini noſtri & ſereniſſimi principis, domini gratioſiſſimi domini Sigiſmundi, Romanorum & Hungariæ regis ſemper Auguſti, & ſubſequenter reverendiſſimorum in Chriſto patrum, dominorum S.R.E. Cardinalium conſilio pariter & aſſenſu univerſale ſacrum Concilium ad hanc civitatem Conſtantienſem, Mogutinenſis provinciæ, tanquam revera habilem, idoneum, aereum, multitudinis capacem, & omnibus victualibus ac ceteris neceſſariis copioſius abundantem, per Apoſtolicas ſuas litteras, una cum dicti domini regis litteris ad omnes Chriſtianitatis regiones, regna, provincias, terras deſtinatas, convocaſſet: Et nedum prædictorum dominorum Mundi in ſpiritualibus & corporalibus, capitum & cardinalium, quam etiam multorum glorioſorum principum, prælatorum, ſuorumque oratorum, magiſtro-

ANNO CHRISTI 1415.

giſtrorum, doctorum, Univerſitatum, Ambaxiatorum & procuratorum multitudine : cujus ſimile nec homo meminit, aut ſcripta commemorant umquam retroactis temporibus; & feliciter congregaſſet : Poſt varios & multos inter quatuor hujus ſacræ Congregationis nationes, Italicam videlicet, Gallicam, Germanicam, & Anglicam, tractatus habitos, & multiplicibus viis, quibus hoc ſchiſma delendum radicibus poſſet evelli, hinc inde tam diligenter quam ſubtiliter diſputatis, hujus ſacri Concilii, ex cauſis & rationibus, ſeſſionibus aliqualiter reſervatis in ſuſpenſo; tandem omnibus nobis ſola via mutua ceſſionis, tanquam brevior, efficacior, purior, expedientior & melior placuiſſe videbatur, & una cum prædicto dominorum cardinalium cœtu per ſingulas nationes ſingulariter fuit approbata. Verum quod hanc viam, tanquam omnibus nobis ſufficienter acceptam, prædictus ſanctiſſimus dominus noſter Univerſitati Chriſtianorum, ut creditur, ex propria virtute prævenit offerendam, & immo ipſam in loco conſiſtoriali primo, & conſequenter in publica obtulit ſeſſione : prout in litteris Apoſtolicis deſuper confectis, quarum copias veſtræ regiæ majeſtati tranſmittimus intercluſa, plenius continetur. O quanto tunc graudio cum devotiſſima gratiarum actione perfuſa fuerunt pectora ſingulorum! nullatenus dubitatum, quin ex tam ſalubri virtuoſiuſque oblato principio firmius ad modum fundamenti ſtabiliter collocato, conſummati ædificii ac Davidicæ turris uſque ad ſummum conſurgere deberet altitudo: prout illuſtris princeps dominus noſter, dominus Ludovicus dux Bavariæ, nec non reverendiſſimi patres N. N. nobileſque N. N. &c. veſtræ Chriſtianiſſimæ celſitudinis oratores & nuncii, hæc hujuſmodi geſta, & ut feliciter celebrata, condignis præconiis commendarunt. Et dum hic, ut ſine majori tædio ad aliorum de papatu contendentium, & ſuorum procuratorum, cum rem ipſam maxime catholicam princeps dominus noſter, dominus Romanorum rex, & de illorum partibus ſimiliter bene diſpoſitam cognoviſſet, notitias expeditius valeret adduceret, cum oratoribus illuſtriſſimi domini regis Arragonum, & domini Petri de Luna in ſua obedientia Benedicti XIII. nuncupati, ſuper mutua eorum cum præfato ſereniſſimo principe domino noſtro Romanorum rege ſemper Auguſto, ſuper conventione & viſione in civitate Niciæ & portu vicino villæ Franciæ : fuiſſent firmata capitula, & tractatu ſimiliter habito cum oratoribus domini Angeli Corario in ſua obedientia Gregorii XII. nuncupati, ad viam dictæ ceſſionis, etiam ex parte ſui ſuper difficultatum intricationibus exſequendam : intervenit caſus, ut contra Apoſtolicum mandatum, eccleſiaſticarum cenſurarum comminationem, quibuſdam de prælatis & aliis recedentibus, & hujuſmodi mandatum non verentibus, ſupplicatum fuerit per quaſdam hujus ſacræ congregationis nationes dicto domino noſtro regi, ut de opportuno remedio per portarum cuſtodias hujuſmodi receſſum prælatorum, & aliorum qui ad hoc ſacrum convenirent Concilium, & ipſius diſſipationem curaret, in quantum ſalubrius poſſet, prohibere : & pro boni univerſalis conſervatione, progreſſu, & tutela firmiori, nullum abire permitteret, hujus ſacri Concilii, de receſſu ſui tum ſufficienter inſtructi, licentia non obtenta. Quam quidem prohibitionem unico ſolo mane factam, tanquam in ſui detentionem, domino regi Romanorum concitus fuit imponere, velut per hoc ſibi libertas eſſet adempta, & ſuos ſalvos conductus violatos : domino rege prædicto, ſe ſub dictarum nationum præſentium teſtimonio, coram eodem noſtro Papa & præſentia quamplurimorum prælatorum, principum, & magnatum, & cum ipſius regis non fallibili veritate conſtantius excuſante, & ſolemniter proteſtante, quod non fuiſſet, eſſet aut forte aliqualiter in intentione ſua, ipſum dominum noſtrum aliquatenus arreſtare, detinere, aut ejus proceſſum impedire quovis modo, ſed ſalvum conductum ſibi datum inviolabiliter obſervare : & ſi ſibi quomodolibet videtur ipſum in hujuſmodi exceſſiſſe, ſe juxta hujus ſacri Concilii determinationem & declarationem emendaturum, & plenius ſatisfacturum offerebat. Et quia alio ceſſante murmure, cum hujus ſacri Concilii nationes, quibus ex ante practicatis per dictos Petrum de Luna & Angelum Corario præſtabatur cautela periculis, qui dum viciniores præſentia corporali forent, unus videlicet in Luca; alter facta ſecreta colluſione, ad ceſſionis viam per eos juratam & votam, amplius fuerant elongati, etiam procuratorum conſtitutionem pro eorum ceſſione ſimpliciter denegantes, diſpendiis cogitarent obviare: ideo prædicto domino noſtro eædem nationes videbantur inſtare ſupplici-ter, quatenus attento quod ſuæ ſanctitatis præſentia ad cedendum nullatenus neceſſaria, quin immo pro ulterioribus tractandis, in cauſa fidei & pro reformatione morum eccleſiæ inordinatorum multipliciter tam in capite quam in membris, foret admodum opportunum conſtituere procuratores ad cedendum ſecundum deliberationem hujus ſacri Concilii, & ſecundum formam per ipſum promiſſam, votam, & juratam, ordinari curet, ne oblatio per ſuam ſanctitatem, &c. *Cetera deſunt in mſ.*

ANNO CHRISTI 1415.

Ex collectione Barberiniana, & mſſ. Germanicis Brunſ. Lipſ. Goth.

Patriarcha tradidit nomine Concilii legatis, qui debebant ire ad Papam, inſtructiones, & ſalvos conductus pro Papa.

DIe Veneris XIX. menſis Aprilis ſupradicti, reverendiſſimus dominus patriarcha Antiochenus in medio deputatorum quatuor nationum apud fratres Minores, in loco, quo natio Germanica convenire, & congregari ſolet, præſentavit dominis legatis nationis Germanicæ abeuntibus ad Papam una cum dominis duobus cardinalibus & aliis legatis aliarum nationum articulos die Mercurii concluſos per Concilium in forma unius inſtrumenti ſubſcripti *a* per magiſtrum Guinardi pro natione Gallicana, & me Guinbertum Fabri, pro natione Germanica notarios ſubſcriptos, injungendo dominis legatis, videlicet abbati Pingavienſi Mersburgenſis diœceſis, & Lambrito de Stipite Decretorum Doctori ordinis ſancti Benedicti, quod fideliter exerceant legationem eorum una cum aliis legatis, & juxta inſtructiones eis datas per Concilium, recepto ab eis & eorum quolibet juramento fideliter eorum legationem exercere. Et ultra dicta in ipſo inſtrumento deſcripta, fuit ipſis injunctum in hæc verba : Ex parte ſacri Concilii Coſtantienſis requiruntur legati per dictum Concilium ad dominum noſtrum Papam deſtinati, & cum omni caritate pro bono unionis & pacis eccleſiæ, ex eadem parte injungere, ne quando erunt cum domino noſtro antedicto, ſingulariter, ſeu ſigillatim cum eodem loquantur; ſed inſimul contenta in inſtructionibus eis datis apud eumdem proſequantur : nulluſque ex dictis impetrationibus quantumque nomine ſuo, vel alieno, per ſe, vel alium, ſeu alios, *b* ſeu proſecutionem cujuſcumque materiæ ad dictam ambaxiatam non pertinentes apud eumdem Dom. Papam faciant, vel proſequantur, ante finem dictæ ambaxiatæ per eos conſecutum, & relationem dictæ ambaxiatæ, & geſtorum in eadem per eoſdem præfato Concilio in eorum propriis perſonis factam. Et præmiſſa intimantur ex parte dicti Concilii præfatis legatis per venerabilem patrem dominum Conradum abbatem monaſterii *c* Pingaviensis ordinis ſancti Benedicti Mersburgensis diœcesis, & venerabilem virum dominum Lambertum de Stipite ejuſdem ordinis Decretorum doctorem *d* Leodienſem, renunciatione papatus ex nunc fienda tantum excepta. Et requirantur etiam ut ad tardius infra duodecim dies a tempore receſſus eorum ab hac civitate Conſtantienſi computandum ad dictum Concilium revertantur. Et ſi non fecerint, ex nunc, prout ex tunc a dicta ambaxiata *e* revertantur. Quibus injunctis, fuerunt ipſis datæ litteræ ſalvorum conductuum pro Papa, & ſuis ad veniendum, per regem & Concilium ad ducem Auſtriæ.

a Mſſ. Germ. *per magiſtrum Joannem Ginardi, .. & me Gumbertum Fabri ... abbati Pegavienſi .... & Lamberto de Stipite.*

b Mſ. Lipſ. *ad proſecutionem.*

c Mſſ. Germ. *Pegavienſis.*

d Mſſ. Germ. *Leodienſis diœceſeos.*

e Mſſ. Germ. *revocantur.* Et mox, *ad veniendum ad regem, & Concilium, & Ducem Auſtriæ.*

Ex mſ. Victorino.

Super quibus proſequendis, nunciandis, & requirendis D. N. P. qui tum erat in villa de Briſac in dominio Ducis Auſtriæ, diſtante ad tres dietas de Conſtantia,

ANNO CHRISTI 1415.

tia, ut superius est expressum in articulis sessionis, fuerunt Deputati Ambaxiatores ex parte Concilii juxta formam, quarti & quinti articulorum cum sequentibus in Versione ultima expeditis, videlicet Cardinales, & alii supranominati, qui recesserunt, pro adimplenda legatione, prius habito salvo conductu a Duce Austriæ, venerunt XIX. Aprilis in Brisac, & cum fuerunt ibidem post horam vespertinam, cito fecerunt diligentiam sciendi, an esset ibidem Papa, vel non; & cum difficultate sciverunt, quod ibidem erat. Sed Papa sciens diligentiam, quam faciebant, misit ad eos unum familiarem, qui dixit eis, quod Papa erat male dispositus: tamen si Cardinales vellent ad ipsum accedere, bene placebat ei. Qui responderunt, quod crastina die mane visitarent eum, & quod quiesceret, postquam fuerat infirmus.

Mane sequenti iverunt omnes ad Papam, & facta sibi reverentia, proposuit ex parte Concilii Cardinalis S. Marci juxta puncta præcedentia contenta in Sessione Procuratorii. Qui Papa respondit, quod procuratorium daret, sed volebat inde removere duas clausulas; & post multa verba Papa promisit, quod die crastina faceret omnia. Tunc Ambaxiatores gaudentes illa nocte quieverunt in pace. Sed eorum gaudium non multum duravit, quia summo mane ante Solis ortum Papa descendit de castro per scalam cum uno alio, volens illa hora, ne perciperetur ab aliquibus, occulte recedere; & venit ad portam pontis, quæ nondum erat aperta, nec Capitaneus illam sibi voluit aperire, quia intrasset Burgundiam intra unum diem, & dixit Capitaneus Papæ, quod illa via non erat secura, quia erat plena hominibus armorum ex gentibus Imperatoris, & quod iret ad aliam portam, quæ vadit ad castrum de Neubourg. Qui venit ibidem, & reperit eam clausam, & ibidem invenit duos magnos Alamannos, qui cognoverunt eum, & clavamerunt, Papa vult fugere. Quare cito tota villa surrexit, & vidit D. Papam expectantem, quod porta aperiretur, & præ confusione hominum, & mulierum venientium eum visum, abscondit se in quadam grangia, donec aperiretur porta: quæ satis cito aperta fuit, & sic recessit Papa cum uno Huberto de Monte Contio, & exeundo, multi clamabant, deridendo; & statim post eum porta clausa est. Tunc quando fuit longe de villa per tractum unius sagittæ, stetit; & expectavit homines armorum; quasi XL. qui eum associaverunt usque ad Neubourg. Tunc de sero venit quidam nuncius dicens, quod Basileenses nocte sequenti debebant exire, & venire ad ipsum castrum de Neubourg, & ipsum totaliter destruere, & secum ducere Papam. Tunc Capitaneus dixit Papæ: Domine, vos non estis hic secure, sed revertimini ad Brisac, quia istud castrum non est forte contra potentiam Basileensium; & Papa dixit, quod vellet transire Rhenum, & ire Burgundiam, cum suo secretario jam nominato. Cui Capitaneus respondit, quod non auderet eum permittere transire Rhenum, quia esset in maximo periculo. Tunc Papa dixit, quod non curabat, & quod bene consueverat esse cum hominibus armorum, sed non obtinuit.

Tunc Papa videns periculum in mora, quia jam sol occumberet, revertitur Brisac distans a Neobourg per tria miliaria, & post mediam noctem venit Brisac, sed stetit ante portam fere per horam cum dimidia; cumque posset intrare, intravit cum suis, & illis stetit. Sed præfati Ambaxiatores postquam sciverunt ejus recessum, videntes se esse frustratos, volentes reverti ad Concilium, venerunt Fribourg; quibus illic existentibus supervenit nuncius dicens eis, quod dux Austriæ, & Ludovicus de Bavaria frater Reginæ veniebant ibidem ad prandium; & tunc cives rogaverunt Ambaxiatores, ut ibidem dictos Dominos expectarent: quod fecerunt, & venit ibidem solus Ludovicus de Bavaria, quia Dux Austriæ iverat Brisac. Prandio facto dictus Ludovicus cepit duos ex Legatis, scilicet Magistros Joannem Dacheri, & Joannem Despars, & duxit eos illo sero Brisac, & tantum fecerunt certis punctis mediantibus per Imperatorem Duci Austriæ missis, quod Papa non transiret ultra, sed veniret locutum cum Imperatore, quod tamen Dux Austriæ nolebat. Sed finaliter simul venerunt, & adduxerunt Papam apud Fribourg propter pontem, qui erat in Brisac, per quem leviter potuisset Papa recedere. Et tunc Papa omnia ista videns promittit omnia facere, & dat procuratorium non Concilio, sed D. Berthole.

ANNO CHRISTI 1415.

Quæ omnia relatione præfati Ambaxiatores sacro Concilio, & Imperatori, & plures particulares aliis particularibus, credentes quod præfatus D. N. ibat Burgundiam, & quod cum transierunt prope dictum castrum novum, erant ibidem homines armati cum 2000. equorum Papam expectantes, quorum erat Capitaneus Antonius de Vergejo miles. Quorum Ambaxiatorum litteræ fuerunt publicatæ Constantiæ die Sabbati sequenti XXX. ejusdem mensis Aprilis, præsentibus Imperatore, & Deputatis quatuor Nationum in maximo numero. Multis supradictis novis conturbatis, & contra D. Papam obloquentibus ostendere nitentem continue ipsius voluntatem non sinceram ad bonum unionis, & propter rumores tunc currentes ex dictis litteris, fuit Dux Burgundiæ in fama scandalizatus, eo quod favorem dare videbatur, & auxilium dicto Papæ, qui sic reliquerat acephalon gregem suum; verumtamen Ambaxiatores præf. D. Ducis Burgundiæ in præsentia Imperatoris, & Nationum excusaverunt eum modis bonis, quibus potuerunt, allegantes quod decreta per Concilium generale in ultima sessione, de qua supra, eidem D. Duci scripserant, significantes eidem, ne aliquas induceret novitates contra prædicta deffinita, & quia nesciebant si adhuc dictas litteras in tam brevi tempore recepisset, supplicaverunt Imperatori & Deputatis Nationum, ut de ipso nollent male contentari, donec de ipsius contemptu, si quem faceret, quod non credebant, plenius appareret: quia indubitatum asserebant, quod ipse semper daret tales rationes ad materiam prætactam, & ad quascumque alias, quod tota Christianitas, sacrum generale Concilium, & Serenitas dicti Imperatoris deberent contentari.

Die vero XXVI. Aprilis facta est processio solemnis, & devotissima a toto Concilio, prius celebrata Missa de Angelis, in Ecclesia Majori, & deinde processionaliter iverunt ad Ecclesiam Religiosorum in fine pontis Constantiæ, & erat totus clerus civitatis in habitibus Ecclesiasticis cum reliquiis, & Archiepiscopi, Episcopi, & Abbates in pontificalibus mitrati, quatuor Cardinales in cappis Theologicis, cum protonotariis: & facta ibidem ratione venerunt cantando Litaniam ad majorem Ecclesiam. In dicta processione fuit Imperator cum Imperatrice, & multitudo magna Nobilium & Baronum Alemanniæ, & ibidem fecit Cancellarius Ecclesiæ Parisiens. sermonem, qui sequitur. (*Eum dabimus in Append. hujus Concilii.*)

Die vero XXVII. Aprilis DD. Ambaxiatoribus, Cardinalibus, & aliis missis ex parte Concilii erga D. N. Papam, qui sequuti fuerant eum apud Fiburg, dedit Papa responsionem per cedulam, cujus tenor sequitur infra.

Die Mercurii prima mensis Maji, in domo FF. Minorum in Constantia in præsentia Regis Romanorum, & Deputatorum quatuor Nationum in magno numero, comparuerunt D. Ludovicus de Bavaria Ambaxiator Regis Franciæ cum aliquibus nobilibus pro parte Ducis Austriæ, qui tunc propter hoc venerat ad Civitatem Constantiæ, sub salvis conductibus Regis Rom. & Concilii gener. exponentes regiæ Majestati pro parte præfati Ducis Austriæ in ejus absentia, qualiter intellexerant, quod ipse Rex male contentabatur de ipso Duce propter plurima relata de eodem ad aures ipsius Regis, super quibus venerat, prout paratus erat, se purgare, & probare innocentiam suam, eidemque supplicando, ut eum recipere dignaretur in gratia sua, & promptus erat, prout tenebatur, tanquam suo Domino naturali, & superiori sibi obsequi, & servire in omnibus. Et ulterius dixerunt, quod si aliqua fecerit dictus Dux, quæ cederent in displicentiam ipsius Regis, hoc non fecit, seu facere voluit ex malitia, sed potius ex inadvertentia, seu ignorantia. Ad quæ respondit præfatus D. Rex Romanorum, quod in duobus dictus Dux fore fecerat, seu contra duo peccaverat generaliter, videlicet contra Concilium generale auferendo ab eo Papam, & spoliando. 2. Contra ipsum Regem in obediendo,

ANNO CHRISTI 1415.

diendo, cum alias vocatus, & mandatus ipſe Dux ad præſentiam ipſius Regis, ſupra aliquibus reſponſurus, & juri pariturus, receſſit contumaciter, ſine licentia Regis.

Quoad primum dixit D. Rex, quod illud erat arduum reſpectu Concilii ſic injuriati & ſpoliati ſuo Papa per ipſum Ducem, immo tota univerſalis eccleſia, & tota Chriſtianitas fuit ſcandalizata per eum. Super quibus ſcandalo & ſpoliatione ſe referebat ad dictum Concilium ſic ſpoliatum & ſcandalizatum: quia in eo erant ſapientiores & prudentiores totius mundi, qui ſuper his bene ſcirent conſiderare. Et quantum Rex erat, non intendebat quoquomodo vacare ad reconciliandum dictum Ducem ſuæ Regiæ Majeſtati, donec Concilium generale fuerit primum reſtitutum ſuo Papæ per ipſum Ducem; ſed hoc facto, ſua Regia Majeſtas de reſiduo miſericorditer ageret cum eodem.

Quoad ſecundum dixit, quod offenſa ipſius Ducis in D. Regem erat parva & modica reſpectu prioris, & quod de ea miſericorditer cum eo ageret, dum tamen prius ſatisfecerit Concilio generali; immo quodcumque Concilium dictaret in iſto ſecundo, ipſe ſequeretur, ſalvo jure cujuslibet; quoniam dicebat ipſe Rex, quod ad eum fuerunt multæ querimoniæ factæ de ipſo Duce tam de ſpoliatione plurium temporalitatum plurium Epiſcopatuum, quam plurium viduarum, orphanorum, & aliorum plurium, quorum jus dare non poterat.

Ex illo tunc fuit adviſatum, quod ex parte Concilii darentur Deputati ad adviſandum modos pacificandi dictum Ducem erga præfatum Regem, & de modo reſtitutionis D. N. Papæ præfato Concilio. Et Deputati quatuor Nationum, qui erant ibi præſentes in magno numero, ſe obtulerunt laborare pro poſſe erga D. Regem pro pace Ducis.

Super quibus D. Ludovicus Bavariæ cum amicis Ducis Auſtriæ regratiati ſunt humiliter D. Regi de clementia & miſericordia eiſdem oblata pro ipſo Duce Auſtriæ, ac etiam dictis Deputatis de oblatione per eos facta de pacificando præfatum Ducem Auſtriæ verſus Regem.

Et advertendum, quod præfatus D. Ludovicus, & amici Ducis Auſtriæ inter alia ſupplicaverunt D. Regi Romanorum, quatenus ſi ſua Majeſtas nollet recipere præfatum Ducem Auſtriæ in ſua gratia ad ipſius Ducis ſupplicationem factam in ſuis perſonis, ut præſcriptum eſt, ſaltem quod ad ipſius D. Ludovici de Bavaria, ejus conſanguinei germani, & amicorum aliorum, ibi tunc præſentium, ipſum Ducem dignaretur admittere ad gratiam, & eidem remittere offenſam, ſi qua fuiſſet. Et reſpondit D. Rex, ut ſupra, ſemper ſtando in primo propoſito.

Sequitur relatio Ambaxiatorum Concilii miſſorum ad Papam ad Friburg.

Die Jovis 11. menſis Maji fecerunt relationem ſuam Ambaxiatores Concilii miſſi ad Papam, in præſentia D. Regis Romanorum, Cardinalium, & Deputatorum quatuor Nationum, de quibus ſupra fit mentio, & plurium Prælatorum, aliorumque diverſi ſtatus clericalis, in Sacriſtia majoris eccleſiæ Conſtantienſis, hora quaſi ſeptima de mane, & fecit relationem Card. S. Marci, & retulit, quod die Mercurii XXIV. Aprilis applicuerunt apud villam dictam Briſac, & in illa die habuerunt audientiam, & propoſuerunt juxta ſuas inſtructiones, de quibus ſupra in ſeſſione ultima fuerat concluſum. Quo facto Papa reſpondit, quod in craſtino hora octava daret reſponſum; ſed bene mane in Aurora Papa diſceſſit, & ivit ad Novumburgum, & inſinuare fecit dictis Ambaxiatoribus per alterum ſuorum familiarium cauſas ſui receſſus ſubitanei, & unam expreſſit cauſam, videlicet quia illa nocte ſupervenerat eidem Papæ nova, quod non erat ſecure in illa villa Briſac, de qua ſic receſſerat, ut præfertur.

Ex quibus novis obſtupuerunt omnes ipſi Legati, ſeu Ambaxiatores, & illa die Jovis receſſerunt, & venerunt apud Friburg redeundo verſus Conſtantiam, & ipſis ibi exiſtentibus, dictus Ludovicus de Bavaria Ambaxiator Regis Franciæ, qui miſſus fuerat a Conſtantia ad Ducem Auſtriæ pro inducendo dictum Ducem, & exhortando, ne Papam permitteret abire a manibus ſuis, & quod per medium reſtitutionis ejuſdem Papæ factæ Concilio Conſtantienſi, faciliter poſſet obtinere gratiam apud Imperatorem, & liberationem ſuæ perſonæ, ſignificavit dictus Ambaxiator, ut expectarent eum in Friburg, quia illa die veniret ibidem cum Papa, & Duce Auſtriæ; quod ita factum eſt; & ex tunc die Sabbati, Dominica, & Lunæ ſequenti, dicti Ambaxiatores loquuti fuerunt cum Papa, & finaliter ipſe paſſavit procuratorium in forma, ut petebatur a Concilio, & ſub Bulla, poſt multa objecta contra dicti procurarii formam. Sed adjecit Papa tres alios Procuratores ultra ſupra expreſſos in articulo ſeſſionis ultimæ, videlicet Archiepiſcopum Remenſem, Epiſcopum Carcaſſonenſem, & M. Jo: Dacheri in Theologia profeſſorem.

Item, expreſſit verbaliter Papa, quod non intendebat, quod illud procuratorium traderetur in manibus Concilii, ſed in manibus cujuſdam Comitis, vocati Comes Bertoldi, civis Romani, donec fuiſſet facta eidem Papæ ſufficiens proviſio de ſtatu & vita poſt ejus renunciationem.

2. Quod Rex Romanorum & Concilium darent eidem Papæ ſecuritates, quas petebat.

3. Quod Dux Auſtriæ reformaretur in pace & gratia cum dicto Imperatore; quod ultimum ipſe Papa promiſerat Duci Auſtriæ laborare, & facere, antequam aliquid adimpleret de petitis. Eo quod per ipſius Papæ occaſionem dicebat Dux Auſtriæ ſe pati jacturas graves in terris ſuis per guerras ipſius Regis.

Item, dicti Ambaxiatores, & ſpecialiter Cardinales de Florentia, & de S. Marco, & Epiſcopus Carcaſſonenſis multum laboraverunt erga Papam, ut vellet facere ceſſionem de præſenti: oſtendentes eidem, quod oportebat vel eum abjici a Papatu ignominioſe propter ſua crimina, vel cedere ſponte: ſed ſecundum eſſet totaliter ei honeſtum, expediens, & utile, & in hoc faciendo contentaret Concilium &c. & promittebatur ei ſui ſtatus, & vitæ ſecuritas.

Quapropter D. N. quamdam cedulam ſuper hoc compoſitam ſignavit propria manu, cujus tenor ſequitur, & eſt talis.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis &c. Cum pridem nos Joannes Papa XXIII. promiſerimus, juraverimus, & voverimus Deo, & Eccleſiæ univerſali, ac ſacro Conſtantienſi Concilio dare pacem ipſi Eccleſiæ per ceſſionem noſtram ſimplicem Papatus, ſi & quando Petr. de Luna Benedictus XIII. & Angelus Corarii Gregorius XII. in ſuis obedientiis nuncupati ſimiliter cederent, & alias in caſibus, & prout in cedula in dicto Concilio publice per nos lecta continentur; in promiſſione, juramento, & voto prædictis libere, & deſideratiſſime perſiſtentes, conſiderante ſque quod quantocius pro aſſequenda unione perfecta Eccleſiæ, ceſſerimus, & renunciaverimus Papatui, Petrus de Luna, & Angelus Corarius prædicti fortius, & veriſimilius inducentur ad ſimilem renunciationem, & ipſa Eccleſiæ unio & pax facilius conſequetur, nos qui majus apud Deum præmium aſſequemur, ſponte & liberaliter promittimus, juramus, & vovemus Deo, Eccleſiæ, & præfato Conſtantienſi Concilio, ipſius Eccleſiæ nomine & ad illius utilitatem, pure, ſimpliciter, & libere renunciare Papatui per nos, vel per Procuratores noſtros legitimos, dummodo & quam primum per præfatum Concilium generale Conſtantienſe, & illius auctoritate, ne nos poſt renunciationem hujuſmodi in opprobrium Apoſtolicæ dignitatis, aut perſonæ noſtræ vilis, aut in minori reverentia quam decet habeamur, de ſtatu noſtro honeſto, pro vita, atque plena libertate fuerit nobis proviſum ſecundum formam dilectis noſtris Guillelmo S. Marci presbytero, & Franciſco tituli SS. Coſmæ & Damiani diacono Card. & Ven. F. N. Gerardo Epiſcopo Carcaſſonenſi per nos datam, & etiam dilectus filius noſter Fridericus Dux Auſtriæ illuſtris cum chariſſ. in Chriſto filio Sigiſmundo Romanorum rogo pacem & ejus gratiam obtineat. Et inſuper ſi, quod abſit, contingeret nos in libertate plena poſitos recuſare renunciationem hujuſmodi facere, aut ad illam

lam faciendam Procuratores legitimos, & irrevocabiles ANNO CHRISTI 1415. constituere, vel hoc ultra duos dies naturales, postquam fuerimus requisiti, præmissa differre, ex nunc prout ex tunc dicto Papatui renunciamus, & haberi volumus pro non Papa, ac omnes Christi fideles ab omni vinculo obedientiæ, & alio quocumque, quo nobis per juramentum, vel alias tenentur, absolvimus, & ex nunc absolutos esse decernimus. Et in præmissorum veritatis testimonium præsentem cedulam nostro nomine manu propria signavimus. Datum & actum Triburgi Constantiensis diœcesis die 29. mensis Aprilis anno D. 1415. Pontificatus nostri anno 5.

Sic signatum. Ita facimus & volumus, dummodo præmissa impleantur per totum XX. diem Maji.

SESSIO VII.

Ex prima editione.

ANno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimoquinto, indictione octava, & domini nostri Joannis divina providentia Papæ XXIII. anno quinto, die Jovis secunda mensis Maji, fuit sessio generalis in ecclesia Constantiensi majori supradicta, ad hoc deputata mane hora Tertiarum in qua fuit serenissimus princeps Sigismundus rex Romanorum & Hungariæ, &c. cum suis insigniis regalibus, & nobilibus in prædictis sibi servientibus: & in qua præsidebat reverendissimus pater dominus Joannes episcopus Ostiensis, cardinalis Vivarensis: fuit cantata Missa de Spiritu sancto per reverendum patrem dominum Joannem archiepiscopum Ragusinum: qua cantata, legebantur litaniæ, &c. more aliarum sessionum.

Ex cod. mſ. Surii, & tribus German.

Et domini, Angelus Laudensis & Jordanus de Ursinis cardinales, ipsi domino regi nomine dictorum cardinalium assistebant. Et antequam aliquid fieret, more solito, fuit officium litaniarum cum introitu, *Exaudi nos Domine*, &c. collectis & hymno, *Veni creator Spiritus*, & aliis orationibus more aliarum sessionum, devote dictum & cantatum. Præsentibus ibidem reverendissimis patribus, *a* Blanda Placentino, Guillelmo sancti Marci, Landulpho Barensi, Amadeo Salutiarum, Ludovico de Flisco, & Francisco Florentino, cardinalibus, ultra alios tres cardinales *b* præsidentibus & adstantibus nominatis.

a *Branda* in mſ. Germ.

b Mſ. tres Germ. *præsidentem & adstantes nominatos.*

Ex prima editione.

Quibus quidem peractis, procedendo ad ulteriora, reverendi patres, Pileus archiepiscopus Januensis ad legendum & publicandum quæ legenda & publicanda erant, ad approbanda ea per Concilium: ad approbandum vero eadem, Joannes patriarcha Antiochenus pro natione Gallicana, Antonius episcopus Concordiensis pro natione Italica, Joannes archiepiscopus Rigensis pro natione Germanica, & Thomas Guillermus abbas sanctæ Mariæ extra muros Eboraci pro natione Anglicana, deputati per quatuor nationes, ascenderunt ambonem, sive locum, in quo publicationes, ordinationes, sive sententiæ more ipsius Synodi legi & publicari solent, pro hac vice ad infra scripta publica, legenda, responsiones dandum, & ordinanda, per nationes quatuor prædictas deputati. Quibus dominis (ut præfertur) nomine Synodi ibidem existentibus, providi viri magistri Henricus *c* de Piro & Joannes de Scribanis de Placentia, tanquam promotores, instigatores, sive procuratores dictæ Synodi, ipso Henrico loquente, accusarunt contumaciam cujusdam Hieronymi de Praga, alias citati, & non comparentis; neque in hujusmodi causa, quæ contra eum commissa extitit, super sibi objiciendis, & materiæ fidei respondentis sive in causa hujusmodi ulterius, prout juris fuerit procedere, procedique videre curantis, accusarunt: ipsumque contumacem reputari petierunt, & in ejus contumaciam citationem alias contra eum decretam repetierunt, eamque cum ejus executione facta in valvis *d* certarum ecclesiarum

Ex mſ. cod. Surii, & tribus Germ.

c *de Piro colonia*, mſſ.

d *Dictarum* mſſ.

A civitatis Constantiensis factis, & in scriptis *e* redux-erunt. Eumdemque Hieronymum de Praga ulterius citari mandare per audientiam publicam litterarum contradictarum Romanæ curiæ, per sanctam Synodum instanter postularunt. Quam quidem citationem & ulteriorem processum reverendissimus pater dominus Joannes episcopus Ostiensis, tamquam præsidens, & tota Synodus, nemine discrepante, ipsi Henrico de Piro promotori, instigatori, syndico & procuratori id petenti concesserunt atque decreverunt, & eam ad proximam sessionem fieri voluerunt *f*.

Quibus citatione & processu decretis, iidem magistri Henricus de Piro & Joannes de Scribanis, nomine quo supra, exposuerunt, quantis periculis præsens schisma ecclesiam Dei laceravit, & fidem catholicam non in modico diminuebat: quod tamen sperabatur extinB gui, & pax dari ecclesiæ per vota, promissiones & juramenta domini Joannis Papæ XXIII. in præsenti Concilio Constantiensi facta, licet idem Joannes Papa in reprobum sensum datos, de loco Concilii & præsenti civitate Constantiensi, ut dictum schisma diutius nutriret & foveret, noctis tempore habitu transformato, in scandalum & vituperium totius ecclesiæ & fidei catholicæ sive orthodoxæ diminutionem, fugiebat, se successivis temporibus ad diversa loca declinando, cum hoc omnia mala quæ dici & excogitari possint, committendo: prout hæc & alia in quadam papyri petitionum schedula, quam ibi in suis tenebat manibus, eamque de verbo ad verbum perlegit, plenius continentur. Quapropter ut provideatur de remedio opportuno, idem magister Henricus sibi citationem personalem per edictum contra dictum Joannem Papam XXIII. ejusque fautores, receptatores & sequaces, legitimam, & per C simile edictum in Romana curia affigendum, per sanctam Synodum in Spiritu sancto legitime congregatam, decerni & concedi postulavit: ulterius dari & decerni eidem Joanni Papæ ad comparendum, & aliis comparere volentibus, per eamdem Synodum & illustrissimum regem Romanorum ibidem præsentem, prælibatum salvum conductum. Quos quidem salvum conductum & citationem reverendi patriarcha Antiochenus pro natione Gallica, Antonius episcopus Concordiensis pro natione Italica, Joannes archiepiscopus Rigensis pro natione Germanica, & *g* Thomas abbas sanctæ Mariæ extra muros Eboracenses pro natione Anglicana, præfati, loco quo supra judiciali concesserunt & decreverunt: videlicet ad novem dies *h* post executionem, ipsamque citationem fieri voluerunt in formam publici instrumenti cum subscriptionibus quatuor notariorum D quatuor nationum, & sigillis quatuor prælatorum dictarum quatuor nationum muniri & coroborari. Serenissimus vero Romanorum rex præfatus dixit, quod placet, quod detur sibi salvus conductus nomine sui & Synodi, & ea protestatione, in quantum idem dominus rex tenetur sibi dare de jure & servare sibi salvum conductum sibi datum, & non *i* alius. Protestatione domini regis facta.

g *Guillielmus*, mſſ.

h Al. *pro executione.*

i *Alias*, m

Ex prima editione.

*Henricus de Piro promotor Concilii, petit decerni & concedi per ipsam Synodum citationem contra Joannem Papam & ejus fautores, &c. Et ulterius eidem Joanni Papæ ad comparendum, & aliis comparere volentibus, per eamdem Synodum, & illustrissimum Ro*E *manorum regem ibidem præsentem, salvum conductum concedi. Quibus concessis verbo per totam Synodum & Romanorum regem, dictus reverendissimus pater dominus Pileus archiepiscopus Januensis legebat citationem decretam contra Joannem Papam & suos sequaces ac receptatores, hujusmodi sub tenore.*

Tenor

f Mſſ. a dunt, e *mandarun*

ANNO CHRISTI 1415.

Tenor citationis contra Joannem Papam XXIII.

Sacroſancta Conſtantienſis Synodus generale Concilium faciens, & eccleſiam catholicam repræſentans, in Spiritu ſancto legitime congregata, univerſis Chriſti fidelibus unionem & pacem eccleſiæ, ac gaudium ſempiternum.

PRidem poſt clandeſtinum receſſum domini Joannis Papæ XXIII. ab hac civitate Conſtantienſi, & hoc ſacro generali Concilio Conſtantienſi, unionis & pacis eccleſiæ turbativum & impeditivum, ipſamque etiam eccleſiam ſcandalizantem, per nonnullos prælatos & alios notabiles viros, ad eum ex parte hujus ſacri Concilii legatos tranſmiſſos, eumdem requiri ac moneri fecimus cum debita inſtantia, quatenus ad ipſum ſacrum Concilium, & ad hanc civitatem Conſtantienſem rediret, ea quæ pertinebant ad exſtirpationem præſentis ſchiſmatis, & reformationem eccleſiæ in capite & in membris faciendam, impleturus, & cum effectu facturus; ſicut promiſerat, voverat, juraverat, & in ſuis litteris ſuper convocatione dicti Concilii conceſſis, ſe facturum publicaverat: & cum id facere nolle, facto, non redeundo, & ad loca magis longinqua fugiendo, oſtenderet; fuimus per venerabiles viros magiſtros, Henricum de Piro licentiatum in decretis, & Joannem de Scribanis de Placentia, cauſarum & negotiorum hujus ſacri Concilii promotores & procuratores, inſtanter requiſiti, quatenus ipſum dominum Joannem Papam XXIII. criminibus hereſis, fautoriæ hujus præſentis ſchiſmatis, ſimoniæ, mala adminiſtratione, notoria dilapidatione bonorum & jurium Romanæ eccleſiæ, & aliarum eccleſiarum, & aliis criminibus gravibus nedum infamatum, ſed illis notorie in ſcandalum Univerſalis eccleſiæ irretitum, & in ſuis actibus & operibus, vita ac moribus notorie eccleſiam Dei ſcandalizantibus, incorrigibilem: qui ſic (ut premittitur) clandeſtine, de nocte, hora ſuſpecta & habitu transformato, a dictis civitate & Concilio generali fugit & receſſit, gregem Dominicum ut mercenarius deſerens, generalemque reformationem eccleſiæ & hæreſum exſtirpationem, per dictum ſacrum Concilium in capite & in membris faciendam, evitare cupiens: ad redeundum & revertendum ad civitatem Conſtantienſem & hoc ſacrum Concilium generale, debite compellere, & etiam ad hoc per edictum publicum in valvis eccleſiarum & aliorum locorum (ut eſt moris) affigendum, citare & evocare perſonaliter; citationemque ſuper hoc in forma juris a decretam contra eum & ejus fautores, receptatores & ſequaces decernere & concedere, interdicta ſibi exnunc omni alienatione, & alias in & ſuper premiſſis contra eos procedere dignaremur, prout requirunt canonicæ ſanctiones. Nos autem conſiderantes petitionem hujuſmodi rationabilem, juſtam & conſonam juri, indemnitati eccleſiæ univerſalis & animarum periculis providere volentes & nulli in exhibendo juſtitiam deficere (ſicuti nec debemus) intendentes, in cauſa & cauſis & negotio hujuſmodi rite & mature procedere, ac dante Domino juſtitiam miniſtrare, ut tenemur, inquiſitione ſuper infamia prius per nos diligenti prehabita: conſideranteſque quod ad locum ad quem idem dominus Joannes Papa ſic diſcendendo, immo verius fugiendo, contumaciter acceſſit, & reſidere dicitur de preſenti, ejuſque domicilium, ſive hoſpitium, pro hujuſmodi citatione exſequenda minime tute adiri poſſe, nec ad eum, ſed propinquiorem locum, quam ad hanc civitatem Conſtantienſem haberi poſſit tutus acceſſus; auctoritate Chriſti eccleſiæ preſatæ veri ſponſi, qua fungimur in hac parte, per hoc præſens publicum edictum in ſeſſione publica dicti ſacri Concilii, necnon in audientia publica litterarum contradictarum more Romanæ curiæ ſolito legendum, ac valvis, ſeu portis loci audientiæ ſacri cauſarum palatii Apoſtolici, nec non palatii Apoſtolici ſive domus epiſcopalis Conſtantienſis, ubi dictus dominus Joannes Papa, dum in preſenti civitate Conſtantienſi habitabat, habitare ſolebat, majoriſque & ſancti Stephani hujus civitatis Conſtantienſis eccleſiarum, & ipſius civitatis januis affigendum & affixum, per

a *Debita*, mſſ. Germ.

A *certum temporis intervallum dimittendum, præfatum dominum Joannem Papam XXIII. principalem, ejuſque in dictis criminibus fautores, receptatores & ſequaces ſupradictos, ac omnes alios & ſingulos ſua* b *ſic per hoc intereſſe credentes, citandos eſſe decrevimus, & tenore preſentium peremptorie citamus ac citari volumus, decrevimus & mandamus: quatenus hinc ad novem dies proxime venturos a die exſecutionis hujuſmodi noſtræ citationis, ſic (ut præmittitur) legendæ affigendæ, publicandæ & exſequendæ in antea proxime computandos, quos pro peremptorio termino & citatione canonica peremptorie aſſignamus per præſentes, ipſe dominus Papa ad præſentem civitatem Conſtantiam & hoc ſacrum Concilium in propria perſona redeat & revertatur: ipſeque* B *& ſui fautores, receptatores & ſequaces, perſonaliter compareant in eorum propriis perſonis Conſtantiæ in prima generali ſeſſione publica hujus ſacri Concilii, poſt elapſum terminum prædictorum novem dierum, a præfata præſentium litterarum ſic (ut præfertur) fienda publicatione & exſecutione in majori eccleſia Conſtantienſi immediate celebranda: viſuri & audituri per nos ordinari, decerni & declarari, dictum ſuum clandeſtinum receſſum fuiſſe & eſſe eccleſiæ Dei damnoſum, ſcandaloſum & opprobrioſum, ac unionis & pacis ejuſdem eccleſiæ perturbativum, nocivum, impeditivum, ac hujus nefandiſſimi ſchiſmatis nutritivum & roborativum, hæreſiſque & ſu picionis fidei incentivum, ac a bono unionis & pacis eccleſiæ præfatæ, promiſſionibuſque, juramentis & votis per ipſum Joannem Papam ſuper hoc factis & promiſſis deviativum. Teſteſque ſuper notorietate dictorum criminum ad finem procedendi contra eum* C *ſuper illis, tamquam ſuper notoriis jurare & admittere; cauſaſque, cur idem dominus Joannes Papa non debeat ſuſpendi a totali adminiſtratione papatus propter malam & ſcandaloſam adminiſtrationem, & notoriam dilapidationem, dicturi: & alias, in & ſuper præmiſſis, & aliis Univerſalem eccleſiam notorie ſcandalizantibus contra eum ad ejectionem a papatu, ſeu ejectionis hujuſmodi declarationem, & aliis per ſupradictos promotores propoſitis & proponendis, de jure & juſtitia reſponſuri; cauſaſque, quod non debeat ſuſpendi a totali adminiſtratione, ac alias in cauſa & cauſis & negotio hujuſmodi debite proceſſuri, ac procedi viſuri, aliaſque dicturi, facturi & audituri, ut juris fuerit & rationis; indeque ſuper præmiſſis juſtitiæ complementum uſque ad ſententiam diffinitivam inclusive recepturi: certificantes nihilominus eumdem dominum Joannem Papam & ſuos ſe-*D *quaces, c receptatores & fautores ſic citandos, quod ſive in dicto citationis hujuſmodi termino comparuerint, ſive non, ad præmiſſa omnia & ſingula, ad ulteriora, & alias (ut juſtum fuerit) contra eos per nos debite procedetur, juſtitia mediante, ipſorum abſentia, ſeu contumacia non obſtante. Loca vero ſeſſionis præfatæ audientiæ publicæ, litterarum contradictarum, & portarum palatii eccleſiarum, & locorum prædictorum, tanquam publica & idonea ad hujuſmodi citationem publicandam & exſequendam duximus eligenda; quæ preſentem citationem ad inſtar edictorum publicorum, quæ olim in albo prætoris ſcribebantur, ſuo quaſi ſonoro præconio & patulo judicio publicabunt. In quibus hujuſmodi citationem modo & forma premiſſis decrevimus, & tenore preſentium decernimus publicandam & exſequendam: ne prefatus dominus Joannes & ſui fautores, &* E *receptatores, & ſequaces ſic citandi, poſſint ſeu valeant de premiſſis aliquam ignorantiæ cauſam prætendere, ſeu etiam allegare. Cumque non ſit veriſimile, apud ipſos ſic citatos incognitum remanere illud, quod tam patenter & notorie omnibus exſtitit publicatum; volentes nihilominus, & auctoritate prædicta decernentes, quod hæc preſens citatio modo & forma premiſſis exſecutas, prænominatos dominum Joannem & ſuos ſequaces, receptatores & fautores ſic citatos, totaliter arceat & adſtringat; & perinde valeat, tantamque habeat roboris firmitatem, ac ſi ipſimet dominus Joannes et ſui fautores, receptatores et ſequaces in eorum propriis perſonis citati et apprehenſi fuiſſent: et eis hujuſmodi citatio d preſentialiter lecta, publicata et intimata fuiſſet. Et ne dictus dominus Joannes Papa et ſui ſequaces valeant aliquo modo ſe excuſare, quo minus juxta premiſſum terminum compareant, ut*

ANNO CHRISTI 1415.

b Mſſ. *ſuper hoc.*

c Al. *receptores.*

d Mſſ. Lipſ. *perſonaliter*, Goth. *principaliter.*

ANNO CHRISTI 1415.

præfertur, quamquam ad hoc non teneamur, nihilominus ex ſuperabundanti eidem domino Joanni & ſequacibus damus, & tenore præſentium concedimus tutum & liberum ſalvum conductum, ad veniendum ad hanc civitatem Conſtantienſem & ſacratiſſimam Synodum; ita quod in acceſſu nullum debeat & poſſit habere impedimentum, & etiam in civitate ſtare, manere libere & ſecure: juſtitia tamen ſemper ſalva. Prædictum etiam ſalvum conductum ſub eadem forma fieri & concedi fecimus prædicto domino Joanni Papæ & ſequacibus ejus, a ſereniſſimo Romanorum & Hungariæ rege. De publicatione vero, lectura, affixione & exſecutione, ac ſalvi conductus præſtatione, datione & conceſſione præmiſſis, modo præmiſſo fiendis, volumus, decernimus & ordinamus unum & plura, publicum & publica fieri & confici inſtrumentum & inſtrumenta, quæ nobis plenariam faciant fidem de eiſdem. In quorum fidem & teſtimonium præmiſſorum præſentes litteras citatorias ſuper hoc ſolemniter decretas fieri fecimus, & propriis ſigillis præſidentium quatuor nationum hujus ſacri Concilii juſſimus & fecimus communiri.

Datum Conſtantiæ provinciæ Moguntinenſis, in ſeſſione publica in eccleſia majori Conſtantienſi ſolemniter celebrata, die Jovis ſecunda menſis Maji, indictione vero octava, anno Domini milleſimo quadringenteſimo decimoquinto, pontificatus præfati domini Joannis Papæ XXIII. anno quinto.

Ex mſs. Surii & tribus German.

Præſentibus ibidem illuſtribus principibus, Rodulpho duce Sileſiæ, Friderico Burgravio Nurembergenſi, Joanne Jacobo filio marchionis Montisferrati, Joanne de Vicecomitibus de Mediolano, & Sigiſmundo de *a* Beſſanlz milite de Hungaria, & alia multitudine Chriſtianorum copioſa, teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

a Mſs. *Loſſanlz.*

Ex mſ. Brunſvvic.

Et ego Joannes Ginardi, clericus Pitanenſis diœceſeos, publicus Apoſtolica & imperiali auctoritate in hoc ſacro generali Concilio pro natione Gallicana notarius, præmiſſis omnibus & ſingulis, dum, ut ſuperius deſcribuntur, in ſeſſione ſacroſanctæ Conſtantienſis ſynodi dicerentur, requirerentur, decernerentur, aſſignarentur, publicarentur, agerentur, & fierent, una cum prænominatis teſtibus, & notariis publicis infraſcriptis, præſens fui, eaque ſic fieri vidi, & audivi. Et propterea his præſentibus litteris citatoriis, manu alia ſcriptis, in hanc publicam formam redactis, manu mea propria una cum aliis notariis publicis infraſcriptis, me ſubſcribens, ſignum meum conſuetum una cum ſignis & ſubſcriptionibus dictorum infraſcriptorum notariorum, & ſigillis præfatarum quatuor nationum quatuor præſidentium præfati ſacri Concilii, appoſui, in fidem & teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum requiſitus. Et ego Giſelerus de Boventhen, clericus Moguntinenſis diœceſeos, pro natione Germanica ſcriba, &c. Et ego Bartholomæus de Gueſtis, clericus Januenſis diœceſeos, &c. pro natione Italica ſcriba, &c. Et ego Joannes Rynoldi, clericus Sarenſis diœceſeos, &c. pro natione Anglicana ſcriba.

Ex mſſ. Surii & tribus German.

Super quibus omnibus & ſingulis idem Henricus de Piro, & Joannes de Scribanis, ipſo Henrico loquente, a reverendis patribus ſedis Apoſtolicæ protonotariis ac notariis nationum & Concilii, ceteriſque tabellionibus, nominibus quibus ſupra, ſibi fieri petierunt unum vel plura, publicum vel publica, inſtrumentum ſeu inſtrumenta, ad perpetuam rei memoriam. Præſentibus principibus ſupradictis, ceteriſque Chriſti fidelibus in multitudine copioſa.

Ex mſſ. Surii & Germanicis.

ANNO CHRISTI 1415.

Tenor vero exſecutionis citationis contra Hieronymum de Praga, de qua ſupra fit mentio, ſequitur, & eſt talis.

In nomine Domini. Amen.

ANno a Nativitate ejuſdem milleſimo quadringenteſimo decimoquinto, indictione octava, die vero decimaoctava menſis Aprilis, hora Primarum, vel quaſi, pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto patris & domini noſtri, domini Joannis divina providentia Papæ XXIII. anno quinto, Conſtantiæ infra ſepta monaſterii ſancti Franciſci fratrum Minorum prope ambitum, in mei notarii publici infraſcripti, teſtiumque præſentia ſubſcriptorum ad hoc ſpecialiter vocatorum & rogatorum, conſtitutus perſonaliter honorabilis vir dominus Michael de Broda Teutonicali, plebanus eccleſiæ ſancti *b* Alberti ſubſedras Pragenſis, inſtigator officii contra Joannem Hus ac ſuos complices, ad hoc ſpecialiter deputatus, habens & tenens in manibus ſuis quamdam in papyro conſcriptam citationem in ſe continentem contra quemdam Hieronymum de Praga, magiſtrum quamplurium ſtudiorum ſe aſſerentem, a ſacro Concilio Conſtantienſi emanatam, & quatuor ſigillis præſidentium quatuor nationum ab intra impreſſis ſigillatam. Cujus quidem litteræ tenor ſequitur per omnia in iis verbis.

b Mſs. *Adelberti Subſedras Pragenſis.*

Sacroſancta ſynodus Conſtantienſis, &c. prout ſuperius eſt habitum. Quam quidem litteram citationis idem dominus Michael animo exſequendi, notificandi & publicandi, prout tenebatur, ac ad univerſorum Chriſti fidelium notitiam deducendi, valvis, ſeu portis in ambitu dicti monaſterii affixit, & extendit ibidem cum magna multitudine hominum utriuſque ſexus infra Miſſarum ſolemnia, & præſertim infra publicum officium, quod tunc in dicto monaſterio celebrabatur, uſque ad finem dicti officii ſtare permiſit, præſentibus honorabilibus viris dominis, Joanne præpoſito quinque eccleſiarum, Joanne & Petro familiaribus ſuis teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis. Et ſtatim poſt præfatus dominus Michael citationem conſimilem tenoris ſupraſcripti, & ſigillis (ut præſcribitur) ſigillatam ad valvas eccleſiæ ſancti Stephani pro audientia cauſarum Apoſtolica deputatæ affixit & extendit, & ibidem infra Miſſarum ſolemnia, præſertim infra publicum officium quod tunc in dicta eccleſia celebrabatur, uſque ad finem dicti officii ſtare permiſit, præſentibus teſtibus ſupradictis. Et ſtatim poſt præfatus dominus Michael conſimilem citationem tenoris ſupraſcripti ad valvas eccleſiæ beatæ Mariæ Virginis majoris Conſtantienſis affixit, & extenſam ibidem infra Miſſarum ſolemnia, & præſertim infra publicum officium quod tunc in dicta eccleſia celebrabatur, ſtare permiſit, præſentibus ibidem venerabilibus & diſcretis viris, Wilhelmo Picardi licentiato in decretis, archipresbytero Turonenſi, & Friderico Reſe curſore domini noſtri Papæ, & aliis quampluribus teſtibus ad præmiſſa vocatis & rogatis. Tandem vero hora ſexta, vel quaſi, præfatus dominus Michael citationes hujuſmodi ab eiſdem valvis ſeu portis, finitis & peractis dictis Miſſarum & officiorum ſolemniis, debita cum proteſtatione removit & depoſuit, & ad ſe recepit. Super quibus omnibus & ſingulis præfatus dominus Michael petiit ſibi per me notarium publicum infraſcriptum fieri & confici unum vel plura, publicum ſeu publica, inſtrumentum ſeu inſtrumenta; præſentibus ibidem venerabilibus & diſcretis viris dominis, Laurentio plebano eccleſiæ ſanctæ Mariæ Magdalenæ Pragenſis, Georgio de Walſchin, & Paulo de Herlbotz Pragenſis diœceſis ſupradictæ, & quampluribus aliis teſtibus ad præmiſſa vocatis pariter & rogatis.

Et ego Joannes de Selichin de Lanſleyn clericus Treverenſis diœceſis, publicus Apoſtolica & imperiali auctoritatibus notarius, quia prædictis requiſitioni, publicationi, affixioni, depoſitioni, nec non omnibus aliis & ſingulis ſupradictis, dum ſic (ut præmittitur) ſucceſſive fierent & agerentur, una cum prænominatis teſtibus præſens interfui:

ANNO CHRISTI 1415.

fui: ideoque hoc præsens publicum instrumentum per alium fideliter scriptum exinde confeci, publicavi, & in hanc publicam formam redegi, signoque & nomine meis solitis & consuetis signavi, rogatus & requisitus in omnium & singulorum præmissorum fidem & testimonium.

Quibus omnibus, ut præmittitur, peractis, idem dominus archiepiscopus Januensis requisivit a tota Synodo, an placeret sibi, quod die sabbati *a* proximæ quæ erit *b* proxima dies mensis Maji, debeat teneri sessio in materia fidei, videlicet super condemnatione memoriæ Joannis VVicleff. Et fuit responsum per omnes de Synodo, Placet, præsentibus supradictis testibus. Et sic omnes domini de Synodo recesserunt.

Statim post & ante prandium de mandato quatuor præsidentium quatuor nationum, in ecclesia sancti Stephani Constantiensi, & in bancho audientiæ litterarum contradictarum, reverendo patre domino de Camplo electo Ponnensi, locum tenente auditorum audientiæ contradictarum, ibidem ad banchum sedente, ad horam illam pro audientia contradictarum, & actum infrascriptum faciendum deputato, præsentibus reverendissimis patribus dominis Joanne patriarcha Antiocheno, & Joanne archiepiscopo Rigensi, de mandato ejusdem domini Jacobi locum tenentis, venerabilis vir dominus Nicolaus de Hubanco lector litterarum de justitia, & aliarum quæ inibi legi solent, legebat, & exsecutus fuit citationem supra proximam per sanctam Synodum decretam ad instantiam magistri Henrici de Piro promotoris & instigatoris dicti Concilii. Quæ lecta & exsecuta, idem Henricus petiit sibi fieri de hujusmodi lectura & publicatione publicum instrumentum, præsentibus ibidem magistris Henrico Golthardi, Joanne de Vonrade, notariis publicis, & domino Petro VVithoge presbytero, Moguntinensis, Leodiensis & *c* Trajectensis diœcesum, testibus ad præmissa vocatis & rogatis.

Mss. *prima*. *Quarta*, *f*.

Ita Go. At alii *Turnacensis*.

Ex mss. quatuor D. a Schelstrate.

Die secunda Maji, MCCCCXV. Cardinales autem licet præsentes in sessione fuerunt, nunquam illam formam viderant. Eodem enim die circa horam septimam de mane fuit data eis copia ad deliberandum super illa, cum jam plures prælati sederent, & immineret relatio novorum fienda regi & deputatis nationum in sacristia: in qua relatione præsentes fuere, nec poterant illam formam videre; cum statim facta relatione perventum est ad sessionem, quæ jam parata erat. Et ita pene in omnibus decretis Concilii factum est, cardinalibus ita arcto & brevi tempore ostensa sunt decreta jam concluſa in nationibus, ut non fuerit in eorum potestate super illis sufficienter deliberare: immo in magnum contemptum habiti sunt.

Plures conquesti sunt Cardinales de contemptu, & finaliter petiverunt, quod cum essent in Concilio quatuor nationes; una Angliæ, in qua non erant viginti capita; de quibus tres solum prælati; & cardinales essent sexdecim, & alii futuri; de quibus plures magni & insignes doctores, propter dignitatem Collegii habeant vocem & auctoritatem tantam, sicut natio Anglicana. Quod fuit recusatum, & dictum, quod venirent ad suas nationes: ita quod nullam habent auctoritatem.

Ex prima editione.

SESSIO VIII.

Die sabbati quarta mensis Maji prædicti, fuit Sessio generalis in cathedrali ecclesia Constantiensi supradicta, in qua more solito fuit dictum officium Missæ per reverendissimum in Christo patrem dominum Joannem patriarcham Antiochenum de beata Virgine. Quo officio completo, legebantur litaniæ, ut in sessionibus fieri consuetum est, cum evangelio, Attendite a falsis prophetis, *&c. In sessione inter cardinales præsidebat dominus Joannes episcopus Ostiensis cardinalis Vivarensis. In qua etiam sessione fuit serenissimus Romanorum & Hungariæ rex, tamquam Imperator cum insigniis regalibus & nobilibus suis.*

Ex mss. tribus Germanicis.

Quo dicto & cantato, fuit cantatus introitus, *Exaudi nos Domine*, &c. cum collectis suis & litaniis, ac evangelio, *Attendite a falsis prophetis*, &c. & aliis orationibus, ac hymno, *Veni creator Spiritus*, sicut in aliis sessionibus. Cui inter cardinales adstabant domini Jordanus de Ursinis, & Angelus Laudensis, Albanensis & Tusculanensis episcopi: præsentibus ibidem reverendissimis patribus VVilhelmo sancti Marci, Antonio de *d* Salancho, Amadeo Salutiarum, Ludovico de Flisco, Landulpho Barensi & peractis, reverendus pater dominus Vitalis episcopus Tolonensis natione Gallicus ascendebat ambonem, & fecit sermonem ad clerum cum themate: *Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem*, &c. Quo sermone facto, surrexerunt magistri Henricus de Piro & Joannes de Scribanis promotores & procuratores Concilii & Synodi. Henricus loquens præsentavit citationem ad valvas ecclesiæ majoris & audientiæ contradictarum affixam; necnon unam aliam in audientia causarum lectam, & citatorum in eisdem citationibus non comparentium; neque memoriam hæresimque ac *e* dogma quondam Joannis VVicleff, minime, quare condemnari non debet, videre curantium; contumaciam accusarunt. Ipsosque contumaces reputari petierunt, & in eorum contumaciam pronunciari, decerni & declarari dictum quondam Joannem VVicleff fuisse, dum vixit, notorium hæreticum & pertinacem, ac finaliter decessisse ab hac luce impœnitentem: ipsiusque memoriam, errores, prætensas doctrinas & dogmatizationes, & præsertim quadraginta quinque cum ducentis sexaginta articulos per eum concluſos, condemnandos fore, & per sanctam universalem Synodum Constantiensem, ac paternitates quatuor prælatorum pro præsenti die potestatem habentium, loco & nomini quatuor nationum condemnari, ac ejus ossa, si ab aliorum Christi fidelium ossibus separari possint & secerni, exhumari & projici mandari, aliasque pronunciari, decerni & declarari, definiri, atque fieri quod justum fuerit & expediens fidei orthodoxæ, instanter postularunt.

d Mss. *Chalanco*.

e Al. *doctrinam*. al. *dogmata*.

Ex prima editione.

Et domino Pileo archiepiscopo Januensi electo ad legendum quæ legi debebant nomine Concilii, atque publicari, reverendis patribus dominis Joanne episcopo Lutomuslensi pro natione Germanica, Antonio episcopo Concordiensi pro natione Italica, Tolonensi episcopo pro natione Gallicana, & Guillelmo abbate monasterii sanctæ Mariæ extra muros Eboraci pro natione Anglicana, ad approbandum loco & nomine nationum, ascendentibus in locum, in quo hujusmodi juxta determinationem Synodi fieri debebant, idem reverendus pater dominus Pileus archiepiscopus Januensis in ambone legit primo capitulum, firmiter credimus. Quo lecto, domini Imperator, præsidens, & alii approbaverunt, & ita crediderunt.

Ex mss. Surii, & tribus Germanicis.

Et ulterius idem archiepiscopus Januensis, in contumaciam accusatorum prædictorum, per dictos promotores pronunciavit, diffinivit & declaravit, prout in quadam papyri pronunciationis schedula, cujus tenor inferius est insertus, continetur, condemnando memoriam ipsius Joannis VVicleff & suorum sequacium, quoad quadragintaquinque articulos condemnatos in Parisiensi studiis: & licet quoad ducentos & sexaginta articulos incepisset legere, ac omnes fuissent contenti de quadragintaquinque articulis, primo tamen ex interruptione domini Guillelmi cardinalis sancti Marci interveniente, ipsi ducenti & sexaginta articuli, & eorum lectura & condemnatio, *f* fuerant reservati ad proximam sessionem generalem. Super quibus lectura, publicatione, pronunciatione & diffinitione, sive condemnatione, dicti promotores petierunt approbationem a domino præsidente, & a dictis Lutomuslensi,

f Forte, *fuerat reservata*.

ANNO CHRISTI 1415.

Concordienſi, Tolonenſi, & abbate ſanctæ Mariæ petierunt reſponderi, an placeat. Domini vero prædicti, primo dominus Joannes Oſtienſis præſidens approbavit. Subſequenter qualiter pro natione ſua approbavit. Super quibus iidem promotores, Henrico loquente, petierunt per reverendos patres dominos ſedis Apoſtolicæ protonotarios, ceteroſque notarios quatuor nationum, & tabelliones quoſcumque ibidem præſentes unum vel plura fieri, publicum ſeu publica, inſtrumentum ſeu inſtrumenta. Præſentibus dominis Rambaldo duce Sileſiæ, Friderico Burgravio Nurembergæ, Ludovico duce Bavariæ, Joanne comite de Friburg, Joanne Jacopo filio Marchionis Montisferrati, Joanne de Vicecomitibus de Mediolano, Nicolao Salano de Hungaria, necnon Poloniæ, Norvegiæ, Sveciæ, Daciæ, Cypri, Franciæ ambaxiatoribus, ac multitudine Chriſtianorum copioſa.

Ex mſſ. Surii & tribus Germanicis.

a *Sacroſancta Synodus Conſtantienſis in Spiritu ſancto legitime congregata, generale Concilium faciens, Univerſalem eccleſiam militantem repræſentans, quibuſcumque damnandam memoriam, hæreſimque & perverſa dogmata quondam Joannis Wicleff damnandæ memoriæ defenſare volentibus, ſpiritum intellectus ſanioris & ad cor reverti.*

LIcet pleriſque vicibus nonnulli ex vobis ſe diſputaturos in publico, & damnandam memoriam dicti Joannis multifarie per multa particularium locorum ſtudia univerſalia, jam damnata & reprobata, fama vaga & mortua obtulerunt ſcriptura defenſuros, noſque, ſi qui eſtis, crebris vos vicibus benigne audituri, & etiam in ſacro Romano Concilio generali ultimo celebrato, ad id peremptorie citatos exſpectaverimus; ad lucem tamen minime properantes, amplius veſtra exigente contumacia, diſſimulare nequivimus. Quare promotoribus & procuratoribus noſtris ad id inſtantibus, & ne ſicus fatua ſuos extendat palmites, quæ ad nihilum, ſacro teſtante eloquio, utilis eſt, niſi ut eradicata comburatur: voſque omnes alios & ſingulos, ipſam perfidam doctrinam Joannis VVicleff dogmatizantes, aut etiam quibuſvis rationibus vel apparatibus fucatis ſophiſmatibus defenſare præſumentes, tenore præſentium ex abundantia citamus, quatenus hodie, quæ eſt dies quarta menſis præſentis Maji, compareatis, & compareant Conſtantiæ in eccleſia majori in publica ſeſſione poſt Miſſam de Spiritu ſancto celebrandam hora tertiarum: ad videndum & audiendum dictum quondam Joannem VVicleff diffinitive pronunciari & declarari, fuiſſe, dum vixit, notorium hæreticum & pertinacem; ipſiuſque memoriam & errores, perverſaſque doctrinas & dogmatizationes, & præſertim quadraginta quinque articulos damnari; & ejuſdem oſſa, ſi ab aliorum Chriſti fidelium oſſibus ſecerni poſſint, exhumari & projici: vel ad dicendum, proponendum & allegandum cauſas rationabiles, ſi quas habeatis & habent, cur præmiſſa fieri non debeant. Certificantes vos & quemlibet veſtrum, quod ſive comparere curaveritis, ſive non, nos nihilominus ad præmiſſorum exſecutionem auctore Deo procedemus, prout orthodoxæ fidei fundamentum exigit, ratioque dictaverit, & juris ordo.

Datum Conſtantiæ, die quarta Menſis Maji prædicti, anno Domini milleſimo quadringenteſimo decimoquinto, ſub ſigillis quatuor præſidentium quatuor nationum.

Ex eiſdem Mſſ.

Sacroſancta Synodus Conſtantienſis in Spiritu ſancto legitime congregata, generale Concilium faciens, univerſalemque eccleſiam militantem repræſentans, mandat in audientia publica litterarum contradictarum domini noſtri Papæ citari, & citat quoſcumque damnatam memoriam, hæreſimque & dogmata perverſa quondam Joannis VVicleff damnandæ memoriæ defenſare volentes, & perfidam doctrinam ejuſdem Joannis dogmatizantes, aut etiam quibuſvis rationibus vel apparatibus fucatis ſophiſmatibus defenſare præſumentes, quatenus hodie compareant Conſtantiæ in eccleſia majori in publica ſeſſione poſt Miſſam de Spiritu ſancto celebrandam hora tertiarum, ad videndum & audiendum, dictum quondam Joannem VVicleff diffinitive pronunciari & declarari, fuiſſe, dum vixit, notorium hæreticum & pertinacem, ipſiuſque memoriam & errores, perverſaſque doctrinas & dogmatizationes, & præſertim quadraginta-quinque articulos condemnari; & ejuſdem oſſa, ſi ab aliorum Chriſti fidelium oſſibus ſecerni poſſint, exhumari & projici; vel ad dicendum & proponendum ac allegandum cauſas rationabiles, ſi quas allegare voluerint, cur præmiſſa fieri non debeant. Alioquin ad præmiſſorum exſecutionem, & ulteriora (auctore Deo) procedetur, prout orthodoxæ fidei fundamentum exigit, ratioque dictaverit, & juris ordo, citatorum contumacia, ſeu abſentia non obſtante.

Datum Conſtantiæ, die quarta menſis Maji prædicti, pontificatus domini Joannis Papæ XXIII. anno quinto.

Ex prima editione.

Deinde legit ſententiam damnationis doctrinæ Joannis Wicleff, & articulorum quadraginta quinque, cujus tenor ſequitur, & eſt talis.

Sententia damnationis doctrinæ Joannis VVicleff, & articulorum quadragintaquinque.

Sacroſancta Conſtantienſis Synodus, generale Concilium faciens, & eccleſiam catholicam repræſentans, ad exſtirpationem præſentis ſchiſmatis, errorumque & hæreſum ſub ejus umbra pullulantium eliminationem, ac reformationem eccleſiæ, in ſancto Spiritu legitime congregata, ad perpetuam rei memoriam.

FIdem catholicam, Sine qua (*ut ait Apoſtolus*) impoſſibile eſt placere Deo, *a falſis ejuſdem fidei cultoribus, immo perverſis impugnatoribus, & per ſuperbam curioſitatem intendentibus plus ſapere quam oportet, mundi gloriam cupientibus, oppugnatam ſæpius, & contra illos per fideles eccleſiæ milites ſpirituales oppoſito ſcuto fidei defenſatam fuiſſe, ſanctorum patrum ſcripturis atque geſtis inſtruimur. Hæc quippe bellorum genera in bellis carnalibus Iſraelitici populi adverſus gentes idololatras præſignata fuerunt. In his itaque ſpiritualibus bellis ſancta eccleſia catholica in fidei veritate ſuperni luminis radiis illuſtrata, Domino providente, & ſanctorum patrocinio opem ferente, ſemper immaculata permanens, erroris tenebris velut hoſtilibus profugatis, glorioſiſſime triumphavit. Noſtris vero temporibus vetus ille & invidus hoſtis nova certamina* (*ut probati temporis hujus manifeſti fiant*) *ſuſcitavit: quorum dux & princeps exſtitit quondam Joannes Wicleff pſeudochriſtianus: qui dum viveret, adverſus religionem Chriſtianam & fidem catholicam pertinaciter aſſeruit & dogmatizavit plures articulos, quorum quadragintaquinque huic paginæ duximus inſerendos, qui ſequuntur.* Hebr. 11. 1. Cor. 11. 19.

Articuli Joannis VVicleff.

1. *Subſtantia panis materialis, & ſimiliter ſubſtantia vini materialis, manet in ſacramento altaris.*

2. *Accidentia panis non manent ſine ſubjecto in eodem ſacramento.*

3. *Chriſtus non eſt in eodem ſacramento identice & realiter in propria præſentia corporali.*

4. *Si epiſcopus vel ſacerdos eſt in peccato mortali, non ordinat, non conficit, non conſecrat, non baptizat.*

5. *Non eſt fundatum in evangelio, quod Chriſtus Miſſam ordinaverit.*

6. *Deus debet obedire diabolo.*

7. *Si*

a Hæc eſt cedula citationis VViclefiſtarum, valvis Templorum ſummo mane hujus diei ante ſoſſionem publicam affixa.

ANNO CHRISTI 1415.

7. *Si homo debite fuerit contritus, omnis confessio exterior est sibi superflua & inutilis.*

8. *Si Papa sit præscitus & malus, & per consequens membrum diaboli, non habet potestatem super fideles ab aliquo sibi datam, nisi forte a Cæsare.*

9. *Post Urbanum sextum non est aliquis recipiendus in Papam, sed vivendum est more Græcorum sub legibus propriis.*

10. *Contra scripturam sacram est, quod viri ecclesiastici habeant possessiones.*

11. *Nullus prælatus debet aliquem excommunicare, nisi prius sciat eum esse excommunicatum a Deo: & qui sic excommunicat, est hæreticus ex hoc, vel excommunicatus.*

12. *Prælatus excommunicans clericum, qui appellavit ad regem vel ad Concilium regni, eo ipso traditor est regis & regni.*

13. *Illi qui dimittunt prædicare, sive audire verbum Dei propter excommunicationem hominum, sunt excommunicati, & in die judicii traditores Christi habebuntur.*

14. *Licet alicui diacono vel presbytero prædicare verbum Dei, absque auctoritate sedis Apostolicæ vel episcopi catholici.*

15. *Nullus est Dominus civilis, nullus est prælatus, nullus est episcopus, dum est in peccato mortali.*

16. *Domini temporales possunt ad arbitrium suum auferre bona temporalia ab ecclesia, possessionatis habitualiter delinquentibus, id est, ex habitu, non solum actu, delinquentibus.*

17. *Populares possunt ad suum arbitrium dominos delinquentes corrigere.*

18. *Decimæ sunt puræ eleemosynæ, & parochiani possunt propter peccata suorum prælatorum ad libitum suum auferre eas.*

19. *Speciales orationes applicatæ uni personæ per prælatos, vel religiosos, non plus prosunt eidem quam generales, ceteris paribus.*

20. *Conferens eleemosynam fratribus, est excommunicatus ex facto.*

21. *Si quis ingreditur religionem privatam qualemcumque, tam possessionatorum, quam mendicantium, redditur ineptior & inhabilior ad observantiam mandatorum Dei.*

22. *Sancti instituentes religiones privatas, sic instituendo peccaverunt.*

23. *Religiosi viventes in religionibus privatis, non sunt de religione Christiana.*

24. *Fratres tenentur per labores manuum victum acquirere, & non per mendicitatem.*

Prima pars est scandalosa & præsumtuose asserta, pro quanto sic generaliter & indistincte loquitur: & secunda erronea, pro quanto asserit mendicitatem fratribus non licere.

25. *Omnes sunt simoniaci, qui se obligant orare pro aliis, eis in temporalibus subvenientibus.*

26. *Oratio præsciti nulli valet.*

27. *Omnia de necessitate absoluta eveniunt.*

28. *Confirmatio juvenum, clericorum ordinatio, locorum consecratio, reservantur Papæ & episcopis propter cupiditatem lucri temporalis & honoris.*

29. *Universitates, studia, collegia, graduationes & magisteria in eisdem, sunt vana gentilitate introducta, & tantum prosunt ecclesiæ sicut diabolus.*

30. *Excommunicatio Papæ vel cujuscumque prælati non est timenda, quia est censura antichristi.*

31. *Peccant fundantes claustra; & ingredientes, sunt viri diabolici.*

32. *Ditare clerum, est contra regulam Christi.*

33. *Silvester Papa & Constantinus Imperator erraverunt ecclesiam dotando.*

34. *Omnes de ordine mendicantium sunt hæretici: & dantes eis eleemosynam, sunt excommunicati.*

35. *Ingredientes religionem aut aliquem ordinem, eo ipso inhabiles sunt ad servandum divina præcepta, & per consequens ad perveniendum ad regna cælorum, nisi apostataverint ab eisdem.*

36. *Papa cum omnibus clericis suis possessionem habentibus, sunt hæretici, eo quod possessionem habent, & consentientes eis, omnes videlicet Domini sæculares, & ceteri laici.*

ANNO CHRISTI 1415.

37. *Ecclesia Romana est synagoga satanæ, nec Papa est immediatus & proximus vicarius Christi & Apostolorum.*

38. *Decretales epistolæ sunt apocryphæ, & seducunt a Christi fide: & clerici sunt stulti qui studentes eas.*

39. *Imperator & Domini sæculares seducti sunt a diabolo, ut ecclesiam dotarent bonis temporalibus.*

40. *Electio Papæ a cardinalibus per diabolum est introducta.*

41. *Non est de necessitate salutis credere Romanam ecclesiam esse supremam inter alias ecclesias.*

* *Error est, si per Romanam ecclesiam intelligat Universalem ecclesiam, aut Concilium generale, aut pro quanto negaret primatum summi Pontificis super alias ecclesias particulares.*

42. *Fatuum est credere indulgentiis Papæ & episcoporum.*

43. *Juramenta illicita sunt, quæ fiunt ad roborandum humanos contractus & commercia civilia.*

44. *Augustinus, Benedictus, Bernardus, damnati sunt, nisi pœnituerint de hoc, quod habuerunt possessiones, & instituerunt, & intraverunt religiones: & sic a domino Papa usque ad infimum religiosum omnes sunt hæretici.*

45. *Omnes religiones indifferenter introductæ sunt a diabolo.*

Idemque Joannes Wicleff libros dialogum & trialogum per ipsum nominatos, & plures alios tractatus, volumina & opuscula composuit, in quibus præscriptos & plures alios damnabiles inseruit & dogmatizavit articulos: quos libros ad sut perversi dogmatis publicationem publice legendos exposuit, ex quibus insuper multa scandala, damna animarum & pericula in diversis regionibus, & præsertim Angliæ & Bohemiæ regnis, secuta sunt: adversus quos articulos atque libros in Dei a *veritate exsurgentes magistri & doctores universitatum & studiorum Oxonienſis & Pragenſis, articulos prædictos scholastice diu post reprobarunt. Reverendissimi insuper patres, archiepiscopi, episcopi, pro tempore Cantuarienſis & Eboracenſis, sedis Apostolicæ legati in Angliæ, & Pragenſis in Bohemiæ regnis, condemnarunt Libros etiam ejusdem Joannis Wicleff comburendos fore, dictus archiepiscopus Pragenſis sedis Apostolicæ commissarius in hac parte sententialiter judicavit, & eorum qui superessent, prohibuit lectionem.*

a Al. *virtute*

Rursus his ad notitiam sedis Apostolicæ & generalis Concilii deductis. Romanus Pontifex in Concilio Romano ultimo celebrato, dictos libros, tractatus & opuscula condemnavit, jubens illos publice concremari, districtius inhibendo, ne quis Christi nomine insignitus auderet aliquem seu aliquos seu aliqua ex dictis libris, voluminibus, tractatibus & opusculis legere, exponere vel tenere, aut illis quomodolibet uti, vel illos, nisi in ipsorum reprobationem, allegare publice vel occulte. Et ut de medio ecclesiæ illa periculosa spurcissimaque doctrina eliminaretur, jussit omnes per locorum ordinarios, libros, tractatus, volumina & opuscula hujusmodi, auctoritate Apostolica per censuram ecclesiasticam (etiam si opus esset, cum adjectione, quod contra non parentes procederetur tanquam contra fautores hæresis) diligenter inquiri, & repertos ac reperta publice ignibus concremari.

Hæc autem sancta Synodus præfatos articulos quadragintaquinque examinari fecit, & sæpius recenseri per plures reverendissimos patres ecclesiæ Romanæ cardinales, episcopos, abbates, magistros in theologia, doctores juris utriusque, & plures notabiles in multitudine copiosa: quibus articulis examinatis, fuit repertum (prout in veritate est) aliquos & plures ex ipsis fuisse & esse notorie hæreticos, & a sanctis patribus dudum reprobatos; alios non catholicos, sed erroneos; alios scandalosos & blasphemos, quosdam piarum aurium offensivos, nonnullos eorum temerarios & seditiosos. Compertum est etiam libros ejus plures alios articulos continere similium qualitatum; doctrinamque in Dei ecclesia b *vesanam, & fidei ac moribus inimicam inducere. Propterea in nomine Domini nostri Jesu Christi hæc sancta Synodus sententias prædictorum archiepiscoporum ac Concilii*

b Al. *venenosam.*

Re-

ANNO CHRISTI 1415.

Romani ratificans & approbans, prædictos articulos & eorum quemlibet, libros ejusdem dialogum & trialogum per eumdem Joannem VVicleff nominatos, & alios ejusdem auctoris libros, volumina, tractatus & opuscula, quocumque nomine censeantur, quos hic haberi vult pro sufficienter expressis, hoc perpetuo decreto reprobat & condemnat. Et eorumdem librorum & cujuslibet ipsorum lectionem, doctrinam, expositionem & allegationem, nisi ad eorum reprobationem, omnibus Christi fidelibus prohibendo: inhibens omnibus & singulis catholicis sub anathematis interminatione, & ne de cetero dictos articulos, vel ipsorum aliquem audeant publice prædicare, dogmatizare, sive libros ipsos approbare, docere, tenere, vel quomodolibet allegare, nisi ad eorum reprobationem, ut dictum est: jubens illos libros & tractatus, volumina & opuscula prælibata publice concremari, prout decretum fuerat in Synodo Romana, sicut superius est expressum. Super quibus & exsequendis & debite observandis mandat prædicta sancta Synodus ordinariis locorum vigilanter intendere, prout ad quemlibet pertinet, secundum jura & canonicas sanctiones.

Ex mss. Surii, & Germanicis.

Quia vero libris prædictis diligenter examinatis per doctores & magistros Universitatis studii Oxonienſis, ultra dictos quadragintaquinque articulos, ducentos sexaginta *a* extra pendentes collegerunt, quorum aliqui cum supradictis in sententia coincidunt, licet non in eadem forma verborum: & sicut de aliis superius dictum est, quidam ipsorum erant & sint hæretici, quidam seditiosi, quidam erronei, alii temerarii, nonnulli scandalosi, alii insani, nec non omnes pene contra bonos mores & catholicam veritatem; fuerunt propterea per dictam universitatem scholastice & debite reprobati. Hæc igitur Synodus sacrosancta cum deliberatione qua supra, prædictos articulos & eorum quemlibet reprobat & condemnat, prohibens, jubens, mandans & decernens, prout de aliis xlv. Eorumdem ducentorum sexaginta articulorum tenores duximus inferius inserendos.

Ex prima editione.

Concilium pronunciat hæreticum Joannem VVicleff, ac memoriam ejusdem condemnat, & mandat exhumari ossa ipsius.

INsuper quia auctoritate sententiæ & decreti Romani Concilii, mandatoque ecclesiæ & sedis Apostolicæ, datis dilationibus debitis, processum fuit super condemnatione dicti Joannis VVicleff & suæ memoriæ, edictis propositis denunciationibusque ad vocandum eos qui eumdem sive ejus memoriam defendere vellent, si qui penitus existerent. Nullus vero comparuit, qui eumdem sive ejus memoriam defensaret. Examinatis insuper testibus super impœnitentia finali, pertinaciaque dicti Joannis VVicleff, per commissarios deputatos per dominum Joannem Papam modernum, & hoc Concilium, servatisque servandis, prout in tali negotio postulat ordo juris, de ejus impœnitentia ac finali pertinacia, per evidentia signa testibus legitimis comprobata, fuit legitime facta fides. Propterea instante procuratore fiscali, editoque proposito ad audiendum sententiam ad hanc diem, hæc sancta Synodus declarat, diffinit & sententiat eumdem Joannem VVicleff fuisse notorium hæreticum, pertinacem, ac in hæresi decessisse, anathematizando ipsum pariter, & suam memoriam condemnando: decernitque & ordinat, corpus & ejus ossa, si ab aliis b *fidelibus corporibus discerni possint, exhumari, & procul ab ecclesiæ sepultura jactari, secundum canonicas & legitimas sanctiones.*

Ex mss. Germanicis, & Surii.

Subsequenter dicta sessione (ut præmittitur) facta de mandato ipsius sacri Concilii & dominorum præsidentium nationum *c* Giselerus Boventen & ego, notarii nationis Germanicæ antedictæ, accessimus ad portam vulgariter Svitzport nominatam civitatis Constantiensis, per quam Papa Joannes dicitur fugisse, pro exsecutione ulteriori ipsius citationis: & ibidem dictam citationem contra eum decretam, sigillatam & subscriptam, clavis dictæ portæ affiximus, eamque affixam & extensam stare dimisimus per temporis spatium, deinde amovimus: & loco ejus ibidem copiam in papyro affiximus, & stare dimisimus, præsentibus ibidem probis viris, Petro *d* Bannin notario publico, Gotfrido *e* Galsen, Henrico *f* Optervorde, clericis Leodiensis, Moguntinensis & Hildesheymensis diœcesium testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

Die sabbati eadem hora Vesperarum fuit congregatio generalis nationis Germanicæ. In qua primo magister Joannes *g* Stalhergen, tanquam præpositus ecclesiæ sancti Severi Erfordiensis, fuit intitulatus, & juravit, &c.

Subsequenter fuit ibidem per dominum Joannem Abundi pro parte dominorum præsidentium propositum, quare ex consultatione certorum zelatorum unionis ecclesiæ Dei, deberet natio deputare tres providos & discretos viros, qui haberent tractare materiam unionis juxta informationem dictorum zelatorum: & quia illa essent ipsis revelata in secreto & arcano, ideo non esset expediens neque necessarium committi pluribus: quia timeretur, quod fraus intervenire posset, si aliqua revelatio quæ multum foret nociva, cum dicta materia concernat practicam ad habendam unionem in ecclesia Dei: & qua practica dimissa, forsan per modica obstacula posset impediri prædicta unio in ecclesia Dei. Et fuit deliberatum per omnes, quod deberent eligi tres de quinque aliis alias electis super materia unionis. Et per illos quinque fuerunt electi hi: videlicet dominus Nicolaus Gneznenſis episcopus, Petrus Ripensis episcopus, Albertus Ratisponensis episcopus, super materia unionis.

Die Dominica, quinta mensis Maji prædicti fuit congregatio deputatorum quatuor nationum, hora quinta, in loco in quo natio Germanica congregari solet. Et erant archiepiscopi & episcopi circiter quadraginta, abbates multi, & plures doctores de diversis studiis; nobiles insuper & ambaxiatores regum circa viginti.

Ex mss. Card. Capranicæ & tribus Germanicis.

Die *h* Dominico *&c.* & primo de natione Italica fuerunt xi. dominus Antonius episcopus Ragusinus, Jacobus episcopus Adriensis, Jacobus episcopus Tarvisinus, Donadeus episcopus *i* Auximanus, Albertus episcopus Astensis, Antonius episcopus Concordiensis, Matthæus episcopus Pistoriensis, Jacobus *k* Redonensis protonotarius de Janua, Petrus Paulus de *l* Astria utriusque juris doctor, Ardecinus de Novaria advocatus consistorii, Nicolaus abbas sanctæ Mariæ de Florentia, Gaspar de Perusio advocatus consistorii, Joannes de Odisis auditor palatii, Ottobonus de Vercellis utriusque juris doctor.

De natione Gallicana, Joannes patriarcha Antiochenus, Geraldus episcopus Carcassonensis, Joannes episcopus Gebennensis, Vitalis episcopus Tolonensis, Martinus episcopus Atrebatensis, Theobaldus archiepiscopus Bisuntinus, Joannes archiepiscopus Viennensis, Joannes episcopus Vaurensis, Guillelmus episcopus Ebroicensis, Guillelmus Pulchri *m* negotii magister in theologia, *n* Joannes de

a *Excerpendo collegerunt*, mss. b *Forte*, fidelium. c Mss. *nos Gumbertus Fabri, & Giseberus de Boventen clerici, &c. Moguntinæ diœcesis, notarii.* d Mss. *Vanini.* e Mss. *VVolczen.* f Mss. *Opeder Bordo.* g Mss. *Stalberch.* h Ex mss. lege: *Die Dominica, quinta mensis Maji supraaicti, fuit congregatio Deputatorum quatuor nationum, hora quinta, in loco, in quo natio Germanica congregari solet. Et primo de natione Italica fuerunt hi: dominus Antonius, &c.* i Mss. Germ. *Narsiensis.* k Mss. *Rodini.* l Mss. *Austriæ.* m Mss. *nepotis.* n Adde ex mss. *Adam de Cameraco, Jordanis Morini ambaxiator regis Franciæ, Benedictus Gentiani in theologia, Joannes de Villanea &c.*

ANNO CHRISTI 1415.

de Villanova decretorum, Joannes de Spars in medicina, doctores: Simon Pinart, in artibus. De Univerſitate Pariſienſi, Petrus de Verſallis in theologia, ambaxiator regis Franciæ, Galterus Craſſi prior conventus Rhodi, Decretorum, Simon abbas de Gemeticis, Decretorum; Robertus abbas monaſterii ſancti Laurentii ſupra Ligerim ordinis ſancti Auguſtini Antiſiodorenſis diœceſis; Petrus *a* Caucon Licentiatus in decretis ambaxiator ducis Burgundiæ.

De natione Anglicana Robertus epiſcopus Sarisburienſis, Nicolaus epiſcopus Baconnenſis, Joannes epiſcopus Lichelfeldenſis, Guillelmus Corve.

De natione Germanica, Joannes archiepiſcopus Rigenſis, Nicolaus archiepiſcopus Gneznenſis, Petrus epiſcopus Ripenſis, Benedictus protonotarius Albergalis præpoſitus, Albertus epiſcopus Ratiſponenſis, Andreas electus Poſnanienſis, Jacobus epiſcopus Placentinus, Georgius epiſcopus Tridentinus, Paulus Volladmire ambaxiator ſtudii Cracovienſis, Joannes Ardbrucii utriuſque juris, Bertholdus de Wildunghen auditor palatii, Theodoricus de monaſterio in theologia, Petrus *b* Dettinger in decretis, *c* Lambertus de Nurenberg in decretis, doctores Statuenſi epiſcopus Vormacienſis, Ulricus epiſcopus Vordenſis, Conradus de Suſato in theologia, & quamplures alii. De nobilibus: Fredericus Burgravius Nurenbergenſis, Ludovicus dux Bavariæ, Rompaldus dux Zagonenſis, Nicolaus de Curia regni Hungariæ Palatinus, Pippo de Ozora comes Themazienſis, Sigiſmundus de Loſſonoze miles, David *d* Latſea de Czangt camerarius regis Romanorum, Laurentius de Drior miles de Hungaria, Stephanus de Roſgen miles de Hungaria, magiſter Benedictus miles regni U. J. D. *e* Heranghus Bonghelmarbet camerarius regis Daciæ, Joannes de Tholiſchovve caſtellanus Callicienſis, Zavvicius de Garbelo dictus Tinger, *f* Cimo de Starpenſten Vicedominus in Rynhavva Moguntinæ diœceſis, & ambaxiator Caroli de Malateſtis.

Ex mſſ. Surii, & Germanicis.

Quibus omnibus ibidem vocatis per ſereniſſimum dominum Sigiſmundum Romanorum & Hungariæ regem, dictoque ſereniſſimo rege in medio ipſorum ſedente, propoſuit & expoſuit, qualiter feciſſet guerram opportunam & neceſſariam contra ducem Fridericum Auſtriæ. Primo ex eo, quod idem Fridericus ſcandalizaſſet eccleſiam & Concilium Conſtantienſe in hoc, quod abduxit Joannem Papam viceſimumtertium noctis tempore; & quod non remanſit per eos, quin totaliter Concilium per talem obductionem & Papæ fugam fuiſſet diſſolutum. Item ex eo, quod *g* nonnullos epiſcopos de ſuis ſedibus expuliſſet, & abbates de eorum monaſteriis, retinens abbatias & epiſcopatus in manibus propriis. Item ex eo, quod viduas & orphanos ſpoliaſſet bonis hæreditariis, quorum multi propter hoc irent mendicatum per Mundum.

Et modo ille dux Fridericus, ut præfertur, vellet venire ad concordiam, & quod guerra ceſſaret. Quapropter *h* petiit conſilium a dominis deputatis, quid in hac materia deberet facere, & qualem concordiam deberet inire; licet dixit, quod ille Fridericus forſan petat veniam, & ſtare velit judicio & ſimplici verbo domini regis & Concilii. *i* Etiam quod honor ipſius regis, & ejus juramentum quod alias dixit ſe feciſſe, quod nunquam velit facere pacem neque treguam cum dicto duce. Et fuit per dominos deputatos diſputatum & concluſum, quod ex hoc nullum incurreret perjurium, quia ſimpliciter eum reciperet ad miſericordiam, & tanquam hominem captivum, & dominium ejus captivum. Allegabant etiam multi, quod tale juramentum in præſenti caſu non habet eum ligare. Et ſic habitis conſultationibus, de voluntate domini regis fuerunt miſſi quatuor prælati ad aſſociandum dictum Fridericum ducem uſque ad præſentiam domini regis. Quibus exeuntibus, reverſi fuerunt cum eodem & illuſtribus principibus ſecum, videlicet Friderico Burgravio Nurembergenſi, & Ludovico duce Bavariæ; in quorum medio inceſſit tenendo ſe manibus: & veniendo ad præſentiam regis, proſtrati ſunt ad genua: ubi idem Fridericus Burgravius nomine ipſius Friderici ducis Auſtriæ & ad ejus rogatum, dirigendo ſermonem ad regem, dixit: qualiter avunculus ſuus, Fridericus dux Auſtriæ ibidem præſens, ſibi ſupplicaſſet de intercedendo pro eo apud regiam majeſtatem; videlicet quod de offenſis quas ſibi intuliſſet regiæ majeſtati, ac ſacro Concilio Coſtantienſi ac perſonis eccleſiaſticis, aut aliis perſonis temporalibus, nobilibus, ignobilibus, viduis aut orphanis, peteret a regia majeſtate veniam & miſericordiam; dans ſe & perſonam ſuam, dominia ſua & bona totaliter in manibus & poteſtate ipſius domini regis; promittens ſe Papam reducere velle, ſalvo tamen honore ipſius ducis Friderici; quod eidem Papæ, neque ſuis ſecum venientibus, non inferatur vis in eorum propriis perſonis, ſive bonis quæ ſecum apportaverint. His dictis, præfatus Fridericus dux Auſtriæ dixit, quod ita peteret & humiliter ſupplicaret regiæ majeſtati, ipſum recipere ad veniam & miſericordiam, ponens ſe & ſua dominia & bona quæcumque in manibus & poteſtate ipſius regis ſimpliciter diſponenda ad omnem ſuam voluntatem. *k* Supplicans tamen, quod Papæ & ſuis ſecum reducendis, nihil fiat in perſona & rebus eorum quas adduxerint. Quam humiliationem ſereniſſimus dominus rex recepit, tangens ſibi manum: & ulterius manibus junctis, idem dominus Fridericus dux promiſit, nunquam per ſe vel alium ſeu alios contra dictum ſereniſſimum dominum regem quovis modo facere; ſed ſibi fideliſſimus ſervitor eſſe. Super quo venerabilis vir magiſter Joannes Abundi advocatus nationis Germanicæ, nomine omnium & ſingulorum petiit ſibi fieri per dominos Benedictum protonotarium, præpoſitum Albæ Regalis, & Jacobum Rhodini protonotarium de Janua, ceteroſque notarios & tabelliones ibidem exiſtentes, unum vel plura, publicum vel publica, inſtrumentum ſeu inſtrumenta, ad dictamen cujuslibet ſapientis: præſentibus ibidem dictis dominis prælatis, abbatibus, doctoribus & nobilibus; aliiſque quamplurimis in multitudine copioſa.

Subſequenter eodem die fuit inter deputatos nationum de mandato domini regis lecta littera obligationis facta per dominum Fredericum ducem Auſtriæ domino regi; quam ipſe dominus rex voluit inſeri libris & actis Concilii generalis & nationum, ad perpetuam rei memoriam.

Ex iiſdem mſſ. Surii, & Germanicis.

Effectus litteræ l ſubmiſſionis ducis Auſtriæ, quæ ſcripta fuit in Teutonico, & ſigillo ſuo ſigillata, ſequitur & eſt talis.

NOs Fridericus, &c. recognoſcimus, &c. quòd cum ſereniſſimi principis indignationem inciderimus, venimus in propria noſtra perſona ad conſpectum dicti domini noſtri regis Conſtantiam. Et nos, perſonam noſtram, territoria, homines, civitates, fortalitia, & quidquid habemus & tenemus, nihil excepto ad ſuam regalem gratiam dedimus & *m* ponimus vigore præſentium taliter, quod ipſe nobiſcum & cum eis facere *n* & ordinare poſſit pro ſuæ regalis libito voluntatis. Quidquid etiam quælibet perſona vel perſonæ eccleſiaſticæ vel ſæculares, nobiles vel ignobiles, in quacumque dignitate vel ſtatu conſtitutæ, nemine excepto, contra nos *o* habet occaſionem pro quacumque cauſa, nulla excepta, hoc totaliter poſuimus & dedimus in arbitrium dicti domini noſtri regis, ſic & totaliter, quod quidquid ipſe dominus noſter rex juſſerit in hujuſmodi, ordinaverit & dictaverit, pro ſua voluntatis.

a Mſſ. *Canthon.* b *Dottinger.* c Ex mſſ. lege, *Lambertus de Stipite, in Decretis: Petrus de Lamburga, Decretorum: Albertus de Nuremberg, in Decretis, Doctores: epiſcopus, &c.* d Mſ. *Luzka.* e Mſſ. *Henningus Koningeſvvarken.* f Mſſ. *Cuno.* g Mſſ. *multos.* h Mſſ. Germ. *Fuit conſultum per dominos deputatos.* i Mſſ. Germ. *Etiam qui honor... & ejus juramenti... cum dicto duce.* k Mſſ. *Adjiciens ut prius, quod ſupplicaret, quod Papæ.* l Obligationis. *inſſ.* m Mſſ. *poſuimus.* n Mſſ. Germ. tres, *& dimittere.* al. *diſponere.* o Mſſ. *habent actiones.*

ANNO CHRISTI 1415.

luntate per nos erga quemlibet faciendum, quod iſtud facere & adimplere & finire debemus abſque omni dilatione & contradictione. Debemus etiam & volumus facere & procurare: Papam Joannem ad Conſtantiam, ſeu alibi, quo dominus noſter rex voluerit, præſentare aut facere præſentare ad manus & poteſtatem dicti domini regis & ſacri Concilii, quod præſentialiter Conſtantiæ celebratur. Sperantes, quod juxta verbum regium deſuper nobis factum, quod dictus Papa Joannes & omnes ſecum venturi Conſtantiam, aut ad alium locum deputandum, ſuarum vitæ & rerum ad eos pertinentium, quas ſecum ad hujuſmodi locum duxerint, ſint ſecuri. Et, ſi dictus Papa Joannes de papatu depoſitus fuerit vel ceſſerit, tunc in voluntate præfati Concilii ſtabit, quomodo eidem de ſtatu ſuo provideatur. Nos etiam volumus & debemus in hoſtagio Conſtantiæ manere, quouſque Papa Joannes Conſtantiam, aut alibi, quo præfatus dominus rex deputaverit, pervenerit, ut ſupra dictum eſt. Et quouſque omnes & ſinguli officiales, cives & incolæ munitionum, civitatum, & territoriorum in Svevia, Alſatia, *a* partibus Briſgoviæ, Comitatu Tirolis circa Atheſim, & valle dicta *b im Cal*, præfato domino noſtro regi & imperio ſacro fidelitatem *c* promiſerint & juraverint ad ſancta Dei evangelia ipſum reſpicere & ſibi obedire, donec omnia & ſingula per nos taliter & effectualiter facta fuerint & adimpleta. In quo & præfati domini noſtri regis ſimplicibus verbis, litteris aut intimationibus abſque probatione alia debent contentari; aut quouſque idem dominus noſter rex eoſdem fidelitatum, promiſſionum & juramentorum hujuſmodi per ſe vel ſuas litteras nunciaverit abſolutos. Et in caſu quo præmiſſa in toto vel in parte non faceremus & impleremus, ſeu quomodolibet contraveniremus (quod Deus avertat) extunc præfatæ civitates, munitiones, territoria & homines noſtri præfato domino noſtro regi & ſacro imperio totaliter devolventur, & deinceps eidem tanquam juſto ordinario & naturali domino ſuo ſubjicientur & obedient, noſtra & cujuslibet alterius contradictione non obſtante, omnibus fraude, dolo & nequitia totaliter ceſſantibus in præmiſſis. Et iſtud ad omnem firmitatem promiſimus noſtra principatus fiducia, & ad ſancta Dei evangelia juravimus virtute hujus litteræ totum id quod ſupra ſcriptum eſt, faciendum & adimpiendum totaliter & cum effectu. Et in teſtimonium iſtius, ſigillum noſtrum ad litteram cum matura noſtra deliberatione appoſuimus. Et quia nos etiam iſtud præſcriptum totum de noſtra propria & libera voluntate fecimus, propterea rogavimus illuſtres principes, ducem Ludovicum, comitem Palatinum Rheni, ducem Bavariæ, & Griffinum de Morey noſtrum dilectum avunculum; & burgravium de Nuremberg noſtrum dilectum ſocerum, quod quilibet eorum ſuum ſigillum ad teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum ad præſentem litteram appoſuit, eoſdem Ludovicum, &c. indemnes tenendo,

Datum, &c.

a Mſſ. *partibus Rheni, & Briſgovia.*

b Mſs. *Imthal.*

c Al. *promiſerunt & juraverunt.*

Ex prima editione.

Super quibus lectura, publicatione, pronunciatione & diffinitione ſive condemnatione, dominus Oſtienſis præſidens, & dicti quatuor nationum quatuor præſidentes, interrogati, an placeret, reſponderunt omnes, & primo Oſtienſis, deinde nationum præſidentes, quod placeret. Et approbaverunt omnia prædicta.

Ex Mſ. Victorino.

Die Jovis 9. Maji in feſto Aſcenſionis Domini fuit celebrata Miſſa de dicta ſolemnitate per Card. Cameracenſem in navi Eccleſiæ Conſtantienſis, ubi Seſſiones fuerunt, præſente Imperatore, XIII. aliis Cardinalibus, Prælatis in magno numero, & quampluribus aliis. Et in medio Miſſæ M. Petrus de Verſaliis Monachus S. Dionyſii in Francia, in ſacra pagina Profeſſor fecit ſermonem, & fecit ſuum thema: *Hic ſtatis aſpicientes in cælum.* Act. 1. & in Epiſtola dicit, & deduxit ſuum thema triplici modo. Scilicet de duritia cordis, & pertinacibus, qui nimis ſunt pertinaces in ſuis opinionibus, & contra veritatem & juſtitiam faciendo aliquibus Dominicis pro muneribus receptis vel recipiendis, aut alias pro libito voluntatis ſuæ.

ANNO CHRISTI 1415.

Eadem die 9. Maji ex ordine Conciliis iverunt apud Friburg, ubi erat Papa, Archiep. Biſuntinus & Rigens, de Ordine Pruſſiæ in Alamannia ad exhortandum, monendum, & requirendum Papam, ut vellet venire Conſtantiam ad Concilium, ad fratres & filios, quos ſic dimiſerat, & reliquerat ſine paſtore, & ab eis aufugerat; ſignificantes eidem, quod auctoritate Concilii citatus fuerat ad certos fines, ut in citatorio ſupraſcripto continetur, & ad diem 13. ejuſdem menſis Maji. Et ulterius intimarent eiſdem, quod a ſacro Concilio mandatum habebant eumdem ponere in manibus Concilii, & ſe tenere ſecuros deinceps. Qui DD. Archiepiſcopi applicuerunt Friburg die 11. Maji, & eidem expoſuerunt ſuam legationem. Quibus exhortationibus, monitionibus, & requiſitionibus auditis per eos, reſpondit Papa vultu jucundo, quod multum gaudebat de eorum adventu, & quod promptus & paratus erat ire cum ipſis Conſtantiam, vel alibi, & ex tunc aſcenderet equum, ſi vellent; & quod non quærebat aliud niſi venire Conſtantiam ad Concilium, & quod ſibi diſplicebat ipſum ſic Concilium dimiſiſſe, malo Concilio ductus.

SESSIO IX.

In qua producebatur exſecutio citationis contra Joannem Papam viceſimumtertium.

Die Lunæ decimatertia menſis Maji ſupradicta, fuit ſeſſio generalis in eccleſia cathedrali Conſtantienſi ſupradicta; in qua præſidebat reverendiſſimus pater dominus Joannes epiſcopus Oſtienſis cardinalis Vivarienſis. Cui ſeſſioni interfuit ſereniſſimus princeps Sigismundus Romanorum & Hungariæ rex, &c. cum ſuis nobilibus & inſignis regalibus, d & imperialibus ſibi adminiſtrantibus, *& fuit cantata Miſſa de Angelis, videlicet,* Benedicite omnes Angeli, *&c. per reverendum patrem dominum Robertum epiſcopum Saresbirienſem nationis Anglicanæ.*

Ex prima editione.

d Ex mſ. Surii.

Ex mſſ. Surii, & tribus Germanicis.

Præſentibus ibidem reverendiſſimis dominis, Joanne epiſcopo Oſtienſi cardinali, &c. Angelo Laudenſi, Franciſco Venetiarum, Alamanno Piſano, Jordano de Urſinis, Branda Placentino, Guillelmo ſancti Marci, Antonio de Salancho, presbyteris, Amadeo Salutiarum, Raynaldo de Brancaſiis, Ludovico de Fliſco, Landulpho Barenſi, Odone de Columna, Franciſco Florentino, & Lucido de Comitibus, diaconis cardinalibus, abſentibus Petro Cameracenſi & Antonio Aquilejenſi cardinalibus, licet in civitate Conſtantienſi præſentibus. Qua Miſſa cantata, fuit cantatum officium, *Exaudi nos Domine*, &c. cum litaniis, orationibus & collectis cum evangelio, *Erunt ſigna in ſole*, &c. ac hymno, *Veni creator Spiritus*, more ſolito.

Quibus finitis, ſurrexit venerabilis vir magiſter Benedictus Gentiani, monachus ordinis ſancti Benedicti, ambaxiator ſtudii Univerſitatis Pariſienſis; & propoſuit qualiter venerabiles magiſtri Univerſitatis ſtudii Pariſienſi recommendarent ſe præſenti Concilio Conſtantienſi, mittendo ſibi unam litteram, quam ibidem in medium produxit: cujus tenor ſequitur inferius poſt lecturam aliorum, pro quibus ſeſſio fuit deputata.

Deinde ſurrexerunt honorabiles viri magiſtri Henricus de Piro & Joannes de Scribanis, promotores & procuratores Concilii. Idem Henricus loquens: Nos procuratores & promotores hujus ſacri Concilii dicimus & exponimus, citationem alias contra Joannem Papam viceſimumtertium decretam, una cum ejus exſecutione facta in publicis inſtrumentis, quorum tenores inferius ſunt inſerti.

Et ulterius recitando, primo, qualiter ultimo dominus Joannes Papa viceſimus tertius, & ejus receptatores, ſequaces & fautores fuerunt citati ad diem præſentem, ad comparendum, reſpondendum, & allegandum cauſam, &c. prout in dicta citatione continetur.

Et

ANNO CHRISTI 1415.

Et ob hoc eorumdem Joannis receptatorum & sequacium, sive adhærentium non comparentium, neque aliquas causas rationabiles allegantium, cur recessus dicti domini Joannis Papæ clandestinus pronunciari non debeat fuisse & esse ecclesiæ sanctæ Dei damnosus, scandalosus & opprobriosus, ac unionis & pacis ecclesiæ perturbativus & nocivus, ac nefandissimi schismatis nutritivus & roborativus, hæresisque & suspicionis fidei sensitivus, ac a bono unionis & pacis ecclesiæ præfatæ promissionibus, juramentis & votis per dominum Joannem Papam super hoc factis deviativus. Nec non allegantium causas, quare testes super notorietate criminum in citatorio expressorum recipi non debeant, & deinde notoria pronunciari, & super eisdem tanquam super notoriis criminibus procedi. Et cur ipse dominus Joannes Papa vicesimus tertius non debeat suspendi a totali administratione papatus, propter notoriam, malam vel scandalosam administrationem & dilapidationem. Ipsosque dominum Joannem Papam, suos complices & sequaces, primitus tamen diligenter per reverendissimos patres dominos ex dominis sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus, & quatuor præfatos quatuor nationum, diligenter ante valvas hujus majoris ecclesiæ Constantiensis præconizatos, si non comparuerint, neque reperiantur, petimus contumaces reputari; & in eorum contumaciam supradicta omnia & singula per hanc sanctam Synodum secundum formam citatorii pronunciari, declarari & decerni, dictum recessum suum fuisse & esse sanctæ ecclesiæ Dei scandalosum & opprobriosum, &c. Nec non crimina in ipso citatorio expressa, fuisse & esse notoria; & super eis tanquam super notoriis procedendum fore, & procedi debere declarari; dictumque dominum Joannem Papam a totali administratione papatus tam spiritualium, quam temporalium, propter præmissa lite pendente, suspendendum fore & suspendi debere: ipsumque super prædictis criminibus fuisse & esse notorie irretitum, & penitus incorrigibilem, aliasque procedi & declarari, prout juris fuerit, & ordo dictaverit rationis.

Item, petimus similiter ex benignissimo officio, quod humiliter pro tota Universali ecclesia & cuncto populo Christiano imploramus, per hoc sacrum Concilium & hanc sanctam universalem Synodum aliquos ex dominis sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus antedictis, & aliquos alios etiam prælatos dari & deputari commissarios, coram quibus testes in hac causa produci valeant; quique juramenta eorumdem recipiant, ipsosque examinent diligenter, & huic sacro Concilio processum hujusmodi habitum & habendum referant, aliaque faciant, qua circa præmissa necessaria fuerint, & quomodolibet opportuna. Præmissa omnia & singula cum debita petimus instantia instantius & instantissime fieri, decerni & adimpleri, salvo jure addendi, minuendi & mutandi, declarandi, &c. ut est *a* stili juris atque moris.

Al. *scilicet.*

Quibus factis, reverendissimus pater dominus Franciscus cardinalis Florentinus surrexit, proponens quod dominus Joannes Papa vicesimustertius prædictis misit dominis cardinalibus unam bullam in qua constituit procuratores suos ad hanc Synodum, ad defendendum & agendum nomine sui super sibi impositis & imponendis per dictam Synodum: videlicet reverendissimos patres, dominum Petrum Cameracensem, Guillelmum sancti Marci, presbyteros, & ipsum Franciscum Florentinum diaconum cardinalem, licet sui collegæ ipsi *b* non venerunt ad concordiam, an vellent acceptare onus procuratoris; licet ipse similiter misisset unum breve, exhortando eos, quod acceptarent pro eo onus procuratoris; tamen juxta id quod sibi visum fuerat, non possunt bene transire, quin deberent acceptare. Sed exnunc dixit, quantum in eo erat, pro ista vice nollet acceptare onus procuratoris, persuasissetque sibi alias, quando fuerat secum, quod reverteretur & faceret illa quæ promiserat. Dominus vero Guillelmus sancti Marci levans se, dixit quod illam materiam ignorasset penitus, & nunquam venisset ad notitiam ejus, nisi hodie mane. Sed quidquid esset, ipse non esset dispositus ad acceptandum onus pro Papa, neque pro aliquo alio, renuncians ipse omni acceptationi exnunc penitus & omnino. Exnunc tamen approbans persuasionem quam domi-

Mss. *non-nem venerunt.*

A nus Florentinus dixit feciſſe Papæ, qualiter reverteretur ad Concilium, & impleret ea quæ voviſſet & juraſſet.

Quibus ſic propoſitis per dictos dominos Franciſcum Florentinum & Guillelmum ſancti Marci cardinales, ſtatim ſurrexit magiſter Henricus de Piro una cum magiſtro Joanne de Scribanis, ipſoque Henrico loquente dixerunt, quod citatio eſſet perſonalis, & cauſa criminalis, in qua nullus admitteretur per procuratorem: proteſtando ibidem, ex quo Joannes Papa XXIII. conſtituit procuratores ſuos ad hanc cauſam, quod manifeſtum & notorium eſſet, quod citatio venit ad ejus notitiam, & ſufficienter devoluta.

Subſequenter pro meliori expeditione hujus negotii ſunt rogati per Concilium duo cardinales diaconi & quinque prælati nomine Concilii, ad eumdem ad portas ſive valvas eccleſiæ præſentis, ad inquirendum, ſi B Joannes Papa XXIII. foret ibidem, ipſumque requirendo & ſuos ſequaces, receptatores & fautores, ut comparere deberent coram ſancta Synodo Conſtantienſi, reſponſuri ſuper contentis in citatorio contra eos emiſſo.

Cardinalibus vero recuſantibus, licet petitis & exſpectatis, acceſſerunt ad portas eccleſiæ reverendiſſimus pater dominus Joannes patriarcha Antiochenus nationis Gallicanæ, Nicolaus Gneznenſis archiepiſcopus nationis Germanicæ, Antonius archiepiſcopus Raguſinus nationis Italicæ, & Nicolaus epiſcopus Bathonienſis nationis Anglicanæ, Stephanus epiſcopus Dolenſis nationis Gallicanæ, cum reverendis patribus Benedicto præpoſito Albæ Regalis, protonotario nationis Germanicæ, & Jacobo Rhodini nationis Italicæ, quinque notariis ſive tabellionibus quatuor nationum. Quorum quilibet unus poſt alium in dictis & extra valvis tribus vicibus vocarunt C Joannem Papam XXIII. & ſuos ſequaces alta & intelligibili, ac clamoroſa voce, videlicet in hunc modum: Auctoritate ſanctæ Synodi Conſtantienſis requirimus Joannem Papam viceſimumtertium citatum & ſuos ſequaces & fautores: ſi ſint hic, veniant coram dicta ſancta Synodo, reſponſuri ſuper contentis in citatorio. Quibus inquiſitionibus factis ſucceſſive, nullus comparuit, neque reſpondit.

Reverſi ad eccleſiam & ad dictam Synodum, feceruntrelationem. Primo dominus Joannes patriarcha, & deinde dominus Benedictus præpoſitus protonotarius, nomine notariorum, qualiter inquiſierunt dictum Joannem Papam & ejus ſequaces ac fautores juxta formam juris eis traditam: & nullus comparuit, neque comparebat pro eis; quod atteſtarentur coram Deo & dicta Synodo Conſtantienſi.

D Super quibus ſucceſſive dictis, petitis, relatis, atque injunctis, idem magiſter Henricus de Piro promotor una cum dicto Joanne de Scribanis, petiverunt ſibi per notarium ſedis Apoſtolicæ & alios tabelliones & notarios Synodi, unum & plura confici, publicum & publica, inſtrumentum & inſtrumenta. Præſentibus ibidem illuſtribus principibus dominis Ludovico duce Bavariæ, Rompoldo duce Zaganenſi in Sileſia, Joanne Jacobo comite Aqueſanenſi filio *c* comitis Montisferrati, Joanne comite de Friburg, Joanne Carolo de Vicecomitibus de Mediolano, Philippo de Florentia, Nicolao de Gara *d* magno comite de Hungaria, & aliæ Chriſtianorum multitudine copioſa.

c *Marchionis*, mſ.

d Mſ. *Comite magno in Hungaria.*

Quibus ſic peractis, dominus Andreas electus Poznanienſis de mandato dictæ Synodi aſcendebat in locum in quo publicabantur edicta Concilii: & legebat ibidem E certam ſchedulam alias in nationibus concluſam pro officialibus Concilii: & cetera. Cujus tenor ſequitur inferius. Nec non litteram miſſam per Univerſitatem ſtudii Pariſienſis, cujus ſimiliter tenor ſequitur inferius. Quibus lectis, Henricus de Piro & Joannes de Scribanis, Henrico loquente, petierunt a tota Synodo, an placeret; adjicientes, ſi aliquis eſſet cui non placeret, juxta auctoritatem & facultatem Concilii, poſſet libere ſurgere & dicere id quod ſibi placeret. Et ſic de omnibus aliis fuit reſponſum per dominum præſidentem & omnes alios, *Placet*, nemine diſcrepante.

ANNO CHRISTI 1415.

Ex prima editione.

Luc. 21. *Qua quidem Miſſa cantata, legebantur litaniæ & alia more aliarum ſeſſionum, cum evangelio,* Erunt ſigna in ſole & luna, *&c. Deinde vero dominus Andreas electus Poznanienſis legebat quaſdam concluſiones & litteras, quarum tenores ſequuntur, & ſunt tales:*

Sacroſancta Conſtantienſis Synodus eccleſiam catholicam repræſentans, in Spiritu ſancto legitime congregata.

AUditis & intellectis propoſitis & petitis per procuratores hujus ſacri Concilii generalis contra dominum Joannem Papam XXIII. intendentes in hac cauſa cum maturitate & manſuetudine & caritate in Spiritu ſancto procedere, præfatum dominum Joannem, quoad præmiſſa contra eum propoſita & petita, uſque ad diem craſtinum hora qua celebrabitur ſeſſio, de ſolita benignitate exſpectandum decernit, & ſuper jam propoſitis ſeu petitis pro parte ejus fore reſpondendum.

Concilium dat commiſſarios in cauſa inquiſitionis contra Joannem Papam viceſimumtertium.

a *Forte*, ſuper propoſitis.

Item dicta ſancta Synodus deputat & conſtituit a *ſupra propoſitos contra dictum dominum Joannem Papam viceſimumtertium commiſſarios reverendiſſimos dominos cardinales de Urſinis & tituli ſancti Marci; nec non reverendos patres dominos epiſcopos Concordienſem & Tarviſinum, ac Joannem de Bononia ſacri palatii Apoſtolici cauſarum auditorem, nationis Italicæ: & epiſcopum Dolenſem, & abbatem ſancti Lupi, nec non Guillermum* b *Malignis dicti palatii auditorem, nationis Gallicanæ: & epiſcopum Merburgenſem, & Andream electum Poznanienſem, & Bertholdum de Wildungen ejuſdem palatii auditorem, nationis Germanicæ: epiſcopum Lichfeldenſem, & abbatem beatæ Mariæ extra muros Eboraci, nationis Anglicanæ: quibus dat poteſtatem ſuper prædictis teſtes recipiendi, citandi & compellendi, ipſoſque examinandi ſecundum petitionem prædictorum promotorum, prout natura cauſæ requirit; ita quod quilibet ipſorum tres poſſint prædicta inchoare, perficere & finire, & ſuper notorietate & ſcandalizatione & incorrigibilitate dictorum criminum plenariam relationem facere; & ad finem procedendi contra dictum Papam, ut juris fuerit & rationis.*

b *Al.* Maligneri. *al.* Malignerii.

Concillium deputat ſuos judices

Item dicta ſancta Synodus conſtituit & deputat in judices ſeu commiſſarios ad audiendum omnes cauſas, ad dictam ſanctam Synodum per appellationem ſeu querelam deductas, devolutas, ſeu deducendas & devolvendas, reverendiſſimos patres Matthæum epiſcopum Piſtorienſem nationis Italicæ, Joannem epiſcopum Vaurenſem nationis Gallicanæ, c *Nicolaum epiſcopum Plocenſem nationis Germanicæ, & Robertum epiſcopum Saresbirienſem nationis Anglicanæ; quibus dat poteſtatem in prædictis citandi in curia & extra eam, & alia faciendi quæ ad dictas cauſas pertinent & pertinebunt, uſque ad ſententiam diffinitivam excluſive.*

c Jacobum, *Mſſ. Germ.*

Concilium deputat ſeſſionarios.

Item dicta ſancta Synodus conſtituit & deputat ſeſſionarios pro ordinando dominos prælatos, ambaxiatores & ceteros in ſeſſionibus Concilii, prout fieri ſolitum eſt; videlicet de natione Gallicana antiquos nominatos, & de natione Italica dominum Joannem de ſancto Severino, & pro natione Germanica magiſtrum Everhardum Lupi.

Ex mſſ. Surii, & tribus Germanicis.

Item ſupplicetur per legentem prædicta ſereniſſimæ regiæ majeſtati, quod loco domini comitis Bertholdi propter ejus abſentiam, provideat de uno alio ad ſuum officium ſufficiente.

In nomine Domini. Amen.

ANno a Nativitate ejuſdem milleſimo quadringenteſimo decimoquinto, indictione octava, die quarta menſis Maji, pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto patris & domini noſtri, domini Joannis divina providentia Papæ viceſimitertii anno quinto, in mei notarii publici & teſtium infraſcriptorum ad hoc ſpecialiter vocatorum & rogatorum præſentia, venerabilis vir dominus Nicolaus de Hubancho, litterarum ſcriptor, & pro tunc audientia publica litterarum contradictarum domini noſtri Papæ lector in eccleſia ſancti Stephani Conſtantienſi, pro audientia cauſarum Apoſtolica ſpecialiter deputata, mane hora conſueta quaſdam litteras citatorias perſonales a ſacroſancta Synodo Conſtantienſi generale Concilium faciente, & eccleſiam catholicam repræſentante, in Spiritu ſancto legitime congregata, ad inſtantiam venerabilium virorum magiſtrorum Henrici de Piro licentiati in decretis, & Joannis de Scribanis de Placentia, cauſarum & negotiorum dicti Concilii promotorum & procuratorum, contra præfatum dominum Joannem Papam & ejus fautores, receptatores & ejus ſequaces emanatas, & propriis ſigillis præſidentium quatuor nationum hujuſmodi Concilii munitas & ſigillatas, nec non per providos viros magiſtros, Joannem Gujardi pro Gallicana natione, Bartholomæum de Guaſtis pro Italica, Giſelerum Bovencen pro Germanica, & Joannem Raynaldi pro Anglicana, nationibus, in prædicto ſacro generali Concilio Conſtantienſi notarios ſubſcriptas & ſigillatas, quarum tenor ſic incipit: Sacroſancta Conſtantienſis Synodus, &c. Et ſic finit: Datum Conſtantiæ provinciæ Moguntinenſis, &c. alta & intelligibili voce legit & publicavit ad præfatorum magiſtri Henrici de Piro & Joannis de Scribanis promotorum & procuratorum nomine quo ſupra, inſtantiam, qui ſibi de publicatione & lectura hujuſmodi per me notarium publicum infraſcriptum, unum vel plura, publicum ſeu publica fieri petierunt inſtrumentum ſeu inſtrumenta. Præſentibus ibidem venerabilibus & diſcretis viris magiſtris Michaele de *d* Boleſanis licentiato in decretis, Joanne de Scribanis in Romana curia procuratore, Conrado Baldevin, Henrico Hutnatels, Joanne Brunichuſen, Robino Colini, in dicta audientia procuratoribus, & Giſelero de Bovencen, ſacri palatii Apoſtolici cauſarum notariis, & quampluribus aliis teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

d Mſſ. German. *Bolonienſis.*

Paulo poſt ego Fridericus notarius infraſcriptus prædictas litteras citatorias ad valvas dictæ eccleſiæ ſancti Stephani pro audientia cauſarum Apoſtolica ſpecialiter deputatæ affixi, & extenſas per tempus dimiſi, rogatus & requiſitus per dictos magiſtros Henricum de Piro & Joannem de Scribanis promotores & procuratores, nomine quo ſupra, ut de hujuſmodi affixione publicum conficerem inſtrumentum. Præſentibus ibidem diſcretis viris magiſtris Nicolao Vourt, Henrico Herbordi, Joanne Chriſtiani & Joanne Carpentarii in prædicta audientia procuratoribus, teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

Deinde vero hora Tertiarum dictæ diei, vel quaſi, ego Fridericus notarius infraſcriptus prædictas litteras citatorias de prædictis valvis removi, & ſtatim poſtea ad valvas eccleſiæ cathedralis Conſtantienſis affixi, & extenſas ibidem dimiſi per horam & ultra, rogatus & requiſitus, ut de hujuſmodi remotione & affixione publicum conficerem inſtrumentum. Præſentibus ibidem diſcretis viris magiſtris Nicolao de Hubanco lectore prædicto, Arnoldo Vorthem, Theodorico de Horſten, litterarum Apoſtolicarum ſcriptoribus, & Joanne Stade de Lothem, ſacri palatii Apoſtolici cauſarum notariis, teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

Ex

ANNO CHRISTI 1415.

Ex poſt vero hora quasi undecima dictæ diei, ego Fridericus notarius infraſcriptus prædictas litteras citatorias de prædictis valvis removi: & deinde incontinenti ad valvas palatii Apoſtolici, ſive domus epiſcopalis Conſtantiensis, ubi dictus dominus noſter Papa, dum in præſenti civitate Conſtantiensi erat, habitabat & habitare ſolebat, affixi, & extenſas per tempus dimisi.

Et deinde hora Nonarum, vel quasi, eaſdem litteras de proxime dictis valvis removi, & mecum portavi, rogatus & requisitus a ſæpe dictis promotoribus, ut de hujuſmodi affixione & remotione publicum conficerem inſtrumentum. Præſentibus ibidem honorabilibus viris magiſtro Theodorico de Horſten, Goſvino, Muel, litterarum Apoſtolicarum ſcriptoribus, Hermanno *a* Coppardi Canonico eccleſiæ ſancti Caſſii Bonnenſis, Coloniensis dicœcesis, Henrico ten *b* Gangenhave de Reys, Joanne *c* Walkingen, & Stephano Pilosi, ſacri palatii cauſarum Apoſtolici notariis, & Ricoldo vonder Samitter, clericis Coloniensis, Monaſteriensis, * Rutimensis & Leodiensis dicœceſum, teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis. Et ego Fridericus de Arnhem clericus Colonienſis dicœceſis, publicus Apoſtolica & imperiali auctoritatibus notarius, ac dictæ audientiæ publicæ litterarum contradictarum domini noſtri Papæ ſcriba, quia prædictis lecturæ, publicationibus, affixionibus & remotionibus una cum prænominatis teſtibus præſens interfui: ideo hoc præſens inſtrumentum manu mea propria ſcriptum & ſubſcriptum in hanc publicam formam redegi, ſignoque & nomine meis ſolitis & conſuetis ſignavi, rogatus & requiſitus, in fidem & teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum.

Mſſ. *Coppardi*. Mſſ. *Lanbave*. Mſſ. *Wag*.

In nomine Domini. Amen.

ANno a Nativitate ejuſdem milleſimo quadringenteſimo decimo quinto, indictione octava, die vero ſabbati, quarta menſis Maji, pontificatus domini Joannis Papæ viceſimitertii anno quinto, paulo poſt horam nonarum. Ego Giſelerus notarius publicus infraſcriptus, in teſtium infraſcriptorum ad hoc ſpecialiter vocatorum & rogatorum præſentia, certas litteras citatorias perſonales, a ſacroſancta ſynodo Conſtantienſi generale Concilium faciente, & eccleſiam catholicam repræſentante, in Spiritu ſancto legitime congregata, ad inſtantiam & petitionem venerabilium virorum magiſtrorum Henrici de Piro licentiati in decretis, & Joannis de Scribanis de Placentia, cauſarum & negotiorum dicti Concilii promotorum & procuratorum contra præfatum dominum Joannem Papam viceſimumtertium & ejus fautores, receptatores & ſequaces emanatas, & ſigillis præſidentium quatuor nationum hujus Concilii munitas & ſigillatas, ac etiam per quatuor earumdem nationum in prædicto ſacro generali Concilio notarios ſubſcriptas & ſignatas. Quarum quidem litterarum citatorum tenor ſic incipit: Sacroſancta Conſtantienſis Synodus, &c. Et ſic finitur: Datum Conſtantiæ, provinciæ Moguntinenſis, in eccleſia majori ſolemniter celebrata die Jovis ſecunda menſis Maji, indictione octava, anno Domini, &c. Ad inſtantiam & requiſitionem præfatorum magiſtrorum, Henrici de Piro & Joannis de Scribanis, promotorum & procuratorum, nomine quo ſupra, valvis ſeu portis civitatis Conſtantienſis *d* Guitport vulgariter nuncupatis, una cum earumdem vera copia affixi, & ibidem affixas & extenſas dimiſi.

Suerſſat ſ. al. *uitztor*.

Ex mſſ. Card. Capranicæ & Germanicis.

Quarumquidem litterarum tenor ſic incipit. Sacroſancta Conſtantienſis Synodus generale Concilium faciens, & eccleſiam catholicam repræſentans, in Spiritu ſancto legitime congregata univerſis Chriſtifidelibus unionem, pacem eccleſiæ, & gaudium ſempiternum, *Et ſic finit ante ſubſcriptionem notariorum*: Datum Conſtantiæ provinciæ Moguntinæ, in ſeſſione publica in eccleſia majori ſolemniter celebrata die Jovis II. menſis Maji, indictione VIII. anno vero Domini MCCCCXV. Pontificatus præfati domini Joannis Papæ XXIII. anno quinto,

A præſentibus ibidem illuſtribus principibus domino Rompoldo duce Sileſiæ, Friderico Burgravio Nurembergenſi, Joanne Jacobo filio Marchionis Montiſferrati, Joanne de Vicecomitibus de Mediolano, & Sigiſmundo de Loſſius de Hungaria militibus, teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter, & rogatis, & quamplurimum aliorum Chriſtianorum multitudine copioſa.

ANNO CHRISTI 1415.

Deinde vero hora prima poſt meridiem ejuſdem diei, ipſas litteras citatorias originales, copiis earumdem per me affixis ibidem dimiſſis, a dictis valvis ſeu portis amovi & mecum portavi, rogatus & requiſitus a ſupradictis magiſtris Henrico de Piro, & Joanne de Scribanis promotoribus & procuratoribus nomine quo ſupra, ut de affixione & amotione hujuſmodi ipſis unum vel plura, publicum ſeu publica conficerem, inſtrumentum ſeu inſtrumenta. Præſentibus ibidem diſcretis viris magiſtris, Gumperto Fabri, & Petro Bannin de Deſterwiel, ſacri palatii Apoſtolici cauſarum notariis clericis Moguntinenſis & Leodienſis dicœceſum, teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

B

Paulo vero poſt præmiſſa, ego Giſelerus notarius infraſcriptus una cum prædictis litteris citatoriis ad dictæ civitatis Conſtantienſis valvas ſeu portas, *e* Rumphartorum vulgariter nuncupatas, acceſſi, & eiſdem valvis ſeu portis eaſdem litteras citatorias una cum earumdem vera copia affixi, & ibidem ipſas affixas & extenſas dimiſi. Demum vero ipſas citatorias originales litteras poſt horam Veſperarum ejuſdem diei ſupradictæ, copia earumdem ibidem per me affixa, etiam in proxime dictis portis dimiſſa, removi & mecum deportavi: rogatus & requiſitus a ſupradictis magiſtris Henrico de Piro & Joanne de Scribanis, promotoribus & procuratoribus nomine quo ſupra, ut ipſis de hujuſmodi affixione & amotione unum vel plura, publicum ſeu publica conficerem inſtrumentum ſeu inſtrumenta. Præſentibus ibidem honorabilibus & diſcretis viris magiſtris Clemente de Cumis, & Baſſiono de *f* Putalactis de Lauda, litterarum Apoſtolicarum ſcriptoribus, & Joanne *g* Guinardi in dicto ſacro Concilio pro natione Gallicana notario, clerico Pictavenſis dicœceſis, teſtibus ad præmiſſa vocatis & rogatis. Et ego Giſelerus de Boventen clericus Moguntinenſis dicœceſis, Apoſtolica & imperiali auctoritatibus notarius, & in ſacro Conſtantienſi generali Concilio ſupradicto pro natione Germanica notarius, prædictas litteras citatorias per edictum & perſonales ſupradictis valvis & portis affixi, & ut præmittitur, amovi: de quibus affixione & amotione præſens publicum inſtrumentum manu mea propria ſubſcriptum confeci, ſubſcripſi & publicavi, ſignoque & nomine meis ſolitis & conſuetis ſignavi, rogatus & requiſitus in fidem & teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum.

C

D

e Mſſ. Germ. *Rumpertoral. Rumpertiſtas.*

f Mſſ. *de Putalectis.*

g Mſſ. *Ginardi.*

Egregiis inclytiſque patribus, viris ex omni gente h dilectis, in ſalutifero Coſtantienſi Concilio Univerſalem eccleſiam repræſentantibus.

Univerſitatis Pariſienſis epiſtola, ex iiſdem mſſ.

EGregii inclytique patres, viri ex omni gente *i* dilecti, almumque & ſalutiferum Concilium: Si labori, ſi gravibus operibus per diverſas vias pacem eccleſiæ quæſiviſtis, non corpori, non mundanis parcentes divitiis, ſed theſaurizantes in cælo, jam conſtantius perſiſtendum, jam ambulandum cautius, jam opus eſt incumbere magis, cum turbidus Auſter primum dulces ſpirantes Zephyros a Petri navicula aliquantiſper repulit. Sed remis agendum, ut ad tranquillitatis portum ducatur incolumis. Jam in vobis ſpes catholici populi conſtituta eſt, vos columnas eccleſiæ firmas univerſi laudant & venerantur, & pacem orantes populi manus ad ſidera tendunt. Nam adaucta eſt eo fiducia per veſtram perſeverantiam, poſt quam domini noſtri Papæ diſceſſum agnoverint. Quamquam diſceſſum ægre feramus, multumque ſpes præcedens paſſa eſt detrimentum, ut nuper ſcripto vobis notum feciſſe putamus. Nunc igitur felix veſtris laboribus ſit eccleſia, fortunatique populi, quos inviſum ſchiſma tanta per tempora conturbavit: non enim tantus cœtus in vacuum erat convocandus. Sed ut fructus labores ſequatur aſſiduos, non diſpergantur oves gregis propter paſtoris abſentiam, ſed occaſio

E

h *Electis*. mſſ.

i Mſſ. *electi.*

ANNO CHRISTI 1415.

sit hæc in centuplo majoris unitatis: quoniam communia *a* nostrum omnium vota, & universæ fidelium mentes sequentur, vestra deliberata pro firmis veritatibus sustinebunt, vobis in cunctis *b* innitentes, ut fidei *c* debitæ irrefragabiliter obligantur: & nos ipsi de vestra constantia gaudemus in Domino, vobis obedire, obsequi, revereri, atque semper assentire parati, teste Domino, qui vestros labores in consummatæ pacis quietem dirigat, & in viam salutis æternæ.

a Ita mss. forte, *vestrum*.
b Al. *utentes*.
c Al. *debito*

Datum Parisiis in nostra congregatione generali, apud sanctum Martinum super hoc specialiter congregata, decimo *d* quarto die mensis Aprilis. Vestrarum paternitatum egregiarum zelantissimi devoti imitatores, Rector & Universitas Studii Parisiensis.

d In mss. Lips. & Goth. *tertio*.

Ex mss. Brunsvvic.

Epistola Universitatis Parisiensis ad Cæsarem Sigismundum.

SEreniſſimo ac victorioſiſſimo principi, regi Romanorum ſemper Auguſto, necnon Hungariæ, Dalmatiæ, &c. regi. Veſtris quas meritis laudes æquabimus? Sereniſſime ac victorioſiſſime princeps, & ſemper Auguſte. Quam glorioſa opera veſtris vocibus & litteris anteferunt! Vos eccleſiæ laboris miſerantem, rebus ſuccurrere feſſis conſpicimus. Vos ruinæ, quam minatur Jacobo robuſtus, ſupponitis humeros. Et regnum temporale ad cæleſte viam vobis ædificat ſalutarem. Quod ſi precibus divina flectitur clementia, ſi ejuſdem ineffabilis juſtitia nullum incompenſatum relinquat, æterna præmia veſtra conſequetur ſerenitas. Nos autem ad gratiarum actiones condignas fruſtra niteremur, nec quidquid in orbe eſt ſufficeret. Sed Chriſtus id aſpicit, & veſtros labores ad finem perducat beatum, qui noſtrum in ſæculum tale dedit ægris mortalibus & eccleſiæ præſidium: cujus operibus opibuſque freti, quam Mundus dare non poteſt, quam neque priora potuere ſæcula, pacem exſpectamus videre venuſtam. Non vos ergo conturbent, ſi qua de novo emergunt, ſi dominum noſtrum Papam ſpiritus neſcio quis avertit a Synodo, Non frangat labor perſeverantiam, non rerum mutatio, *e* ſed immutatio voluntatum. Sed vos, magnanime princeps, & vir conſtantiſſime, ceteris explicate conſtantiam. Maneat ſacrum Concilium, donec populum Domini, ad ipſum clamantem, & miſericorditer pacem de cælo pro terris implorantem, his nimirum, proh dolor! longævis miſeriis eripiat. Non leves occaſiones, non allegatæ neceſſitates receſſum perſuadeant. Sed quærat primum unuſquiſque regnum Dei, juſtitiam ejus, & pacem, & omnia adjicientur vobis.

e Forte, *ſeu*

Datum Pariſiis, in noſtra Congregatione generali apud ſanctum Martinum, ſuper hoc ſpecialiter congregata, die decima quarta menſis Aprilis. Veſtræ Imperatoriæ majeſtatis humiles, & ejus ad mandata parati, Rector & Univerſitas Studii Pariſienſis.

Ex mss. Surii, & tribus Germanicis.

Eadem die qua ſupra, videlicet decimatertia menſis Maji poſt meridiem fuit congregatio nationis Germanicæ. In qua primo fuerunt deputati per ſcrutinium pro parte ejuſdem nationis quinque venerabiles viri domini Hermannus *f* Dvergh, ſedis Apoſtolicæ protonotarius, Bertholdus de Wildungen ſacri palatii Apoſtolici cauſarum auditor, Joannes Abundi decretorum doctor, Petrus *g* de Tyger licentiatus in decretis, & Henricus de Piro licentiatus in decretis, ad ordinandum poſitiones & articulos, in cauſa inquiſitionis depoſitionis Joannis Papæ viceſimitertii per Synodum Coſtantienſem offerendos.

f Mss. *Dvvere K.*
g Mss. *Dettinger.*

Subſequenter venit ibidem dominus Romanorum rex cum deputatis aliarum trium nationum, præſentans unam copiam cujuſdam bullæ datæ Carolo de Malateſtis de Arimino. In qua Angelus de Corario, Gregorius duodecimus in ſua obedientia nuncupatus, dedit licentiam ipſi Carolo & ſuis de ejus obedientia, ad conſentiendum huic Concilio: injungens idem dominus rex dominis deputatis, quod examinarent illam copiam: & ſi foret defectuoſa vel inſufficiens, vellet eam remittere Carolo, qui ſtatim diſponere deberet, quod omnia ſufficienter emendarentur ad voluntatem Concilii.

ANNO CHRISTI 1415.

Ex prima editione.

Prædictis lectis & publicatis, promotores petierunt ab ipſa Synodo, ſi placeret: adjicientes, ſi aliquis eſſet cui non placeret, juxta auctoritatem & facultatem Concilii poſſet ſurgere, & dicere id quod ſibi placeret. Et ſic fuit ab omnibus reſponſum per dominum preſidentem & omnes alios, Placet, *nemine diſcrepante.*

Ex mss. Card. Capranicæ, & duobus Germanicis.

Eadem die, qua ſupra, videlicet tertiadecima menſis Maji ſupradicti fuit congregatio deputatorum quatuor nationum in loco, in quo natio Germanica ſolet congregari, in præſentia ſereniſſimi principis Sigiſmundi Romanorum, & Hungariæ regis & ibidem idem rex præſentavit unam copiam cujuſdam bullæ datæ Carolo de Malateſtis de Arimino, in qua dominus Gregorius dedit licentiam ipſi Carolo, & ſuis de ejus obedientia ad conſentiendum huic Concilio: injungens idem rex dominis deputatis, quod examinent illam copiam, an foret defectuoſa, inſufficiens, vellet eam remittere Carolo, qui ſtatim diſponere deberet, quod omnia ſufficienter ordinarentur in eadem ad voluntatem Concilii. Subſequenter fuit lecta quædam littera miſſiva per dominum Carolum de Malateſtis nationibus hujus Concilii, cujus tenor inferius deſcribitur.

Reverendiſſimis, venerabilibuſque & illuſtribus patribus, & dominis capitularibus nationum Conſtantiæ convenientibus.

NUnquam dormitat, neque dormitabit antiquus humani generis hoſtis qui vel noverit, vel ſuſpicari valeat bonum allaturum, quantum ſibi permittitur, impedire; ea quoque, quæ melioris inimicitiæ eſt, quam boni, conatur advertere: potius huic per ſe laborat, atque ſuos undique ſatellites conſtipat, fatigatque, quibus aptius fiat; verum eo amplius debent inſurgere illa exſequi, qui divino mancipantur obſequio, quos malos experiantur ſibi adverſari in propoſito: evellitur quidem ambigua de corde illius perplexitas, an tenebræ, an lumen ſit, quando exſequendi ipſi mens eſt. Cum ipſis patitur offendiculum in via, qua graditur: nuſquam enim adverſabitur ex propoſito impietati nequam. Ex iis itaque majores Altiſſimo gratias fero, quibus meum ad partes illas acceſſum impediri experior, magiſque ut compleam, gliſco. Scripſeram dominationibus veſtris, credi ſupplicans, quæ ſuper iis dicturi erant venerabiles viri Joannes Loboni, & prior in monte ſancti Laurentii. Hi vero cum a me diſceſſiſſent per diætam, & paulo poſt in manus latrunculorum quorumdam inciderunt, qui nec iras domini verentes ſui, nec religioſi habitum . . . . . tunſionibus adeo dictum priorem oratorem meum colliſerunt, quod læſum, & pravefactum deſtinandi illum principaliter facultas abeſt. Placet ergo non meæ voluntatis, ſed contingentis opportunitatis excuſationem admittere a prædicto domino Joanne: ac ſi prædictus venerabilis prior affuiſſet, credere exponendis mei parte una cum aliis meis oratoribus ibi exiſtentibus. Brixiæ die XXVI. Aprilis, indictione VIII. Sanctiſſimi in Chriſto patris domini Gregorii Papæ XII. ſervulus, & revocabilis procurator ad ſacram unionem perficiendam, Carolus de Malateſtis.

Eadem die, videlicet Lunæ XIII. ſupradicti menſis Maji, diſcretus vir Gotfridus *h* Durſtenſis ſedis Apoſtolicæ curſor retulit dominis commiſſariis deputatis ad examinandum teſtes ſuper informatione ſummaria judicum, ſeu deputatorum ſacri Conſtantienſis generalis Concilii, de & ſuper notorietate criminum in citatorio contentorum, videlicet reverendiſſimis in Chriſto patribus & dominis de Urſinis, & ſancti Marci cardinalibus, & epiſcopo Dolenſi commiſſario prædictis, & nobis *i* Gislero Bovetenſi, Guillelmo Purſſillis, & Guinpetro Fabri

Ex iiſdem mſſ.
h Mſſ. *Dorſten.*
i Mſſ. *Giſelero Bovenſen, Guil. Porſell, & Gumperto Fabri.*

ANNO CHRISTI 1415.

bri notariis publicis, & ejuſdem Concilii ſcribis de ipſorum dominorum commiſſariorum mandato & ad providi viri magiſtri Henrici de Piro promotoris, & procuratoris Concilii jam dicti, paulo ante peremptorie citaſſe ſex teſtes ad jurandum de perhibendo teſtimonium veritati de & ſuper notorietate criminum in citatorio contentorum ad horam ſecundam poſt meridiem præſentis diei Conſtantiæ in monaſterio fratrum Minorum, prout & quemadmodum idem curſor habuit, ut aſſeruit, ab eiſdem dominis commiſſariis ſpecialiter in mandatis.

Deinde incontinenti idem curſor iens, & paulo poſt rediens retulit dominis commiſſariis, & nobis notariis prædictis ſe de eorumdem commiſſariorum mandato, & ad ejuſdem promotoris, ſeu procuratoris inſtantiam, paulo ante citaſſe peremptorie ſimiliter ſeptem teſtes ad jurandum de perhibendo teſtimonium veritati de & ſuper notorietate criminum in eodem citatorio contentorum ad horam, & in loco *prioratis, prout & quemadmodum idem curſor, etiam ut aſſeruit, recepit ab eiſdem dominis commiſſariis ſpecialiter in mandatis.

Deinde adveniente hora ſecunda poſt meridiem præſentis diei magiſter Henricus de Piro procurator & promotor præfatus procuratorio nomine quo ſupra, Conſtantiæ in monaſterio fratrum Minorum in præſentia eorumdem dominorum commiſſariorum ibidem more ſolito congregatorum perſonaliter conſtitutus, ac teſtes ſuperius citatos, videlicet reverendiſſimos patres & dominos Hermanum *a* de Wereck ſedis Apoſtolicæ protonotarium, Bertrandum epiſcopum ſancti Flori; necnon venerabiles & religioſos viros *b* fratrem Joannem Marimondi, magiſtrum in Theologia abbatem monaſterii Morimondi ordinis Ciſtercienſis Lingonenſis diœceſis, *c* Hermangaudum de Caſſer licentiatum in decretis priorem prioratus de *d* Capiteſtanno Narbonenſis diœceſis, Joannem *e* de Pulck licentiatum in decretis præceptorem ſancti Antonii urbis Romanæ, ac honorabiles viros & dominos Joannem de ſancto Severino litterarum ſzcræ pœnitentiariæ ſcriptorem, Joannem de Molino canonicum ſancti Pauli Leodienſis, Nicolaum de *f* Ubauto litterarum Apoſtolicarum abbreviatorem & ſcriptorum, *g* Oliverium Guiounet in medicina doctorem, & in decretis licentiatum, rectorem parochialis eccleſiæ in Breck Venetenſis diœceſis, & Guillelmum *b* Henualem clericum Murianenſis diœceſis ibidem præſentes & comparentes, ut & tamquam teſtes ad jurandum de notorietate criminum in citato contentorum exhibuit & produxit: quos admitti & eorum ſolita juramenta recipi, necnon interrogari & examinari & per dominos commiſſarios præfatos debita cum inſtantia poſtulavit.

Qui quidem domini commiſſarii prædicti ſupradictos teſtes ibidem præſentes, & ad jurandum & perhibendum teſtimonium veritati ſuper notorietate criminum hujuſmodi duxerunt admittendos & admiſerunt; qui dum admiſſi fuerunt, ſtatim & incontinenti ad mandatum ipſorum dominorum commiſſariorum, videlicet domini prælati manibus eorum dexteris ad pectora ſua poſitis loco juramentorum; alii vero teſtes præfati tactis ſcripturis ſacroſanctis ad ſancta Dei evangelia juraverunt & dixerunt, ac quilibet eorum juravit, & dixit ſe velle dicere, & deponere puram, meram, & omnimodam quam ſciverit ſuper notorietate dictorum criminum veritatem, prece, pretio, amore, favore, ira, odio, rancore, timore, & omni mala ſeu ſiniſtra voluntate in præmiſſis poſtpoſitis penitus ac ſemotis.

SESSIO X.

Ex prima editione.

Die Martis decima quarta menſis Maji ſupradicti, fuit ſeſſio generalis in eccleſia cathedrali Conſtantienſi ſupradicta, in qua reverendus pater dominus i *Bertrandus epiſcopus ſancti Flori, ambaxiator regis Cypri, cantavit officium Miſſæ de ſancta Trinitate. Et præſidebat in eadem ſeſſione reverendiſſimus pater dominus Joannes epiſcopus Oſtienſis cardinalis Vivarienſis, rege Romanorum ibidem præſente in inſigniis regalibus cum ſuis nobilibus.* * *Litaniis autem & aliis in ſeſſionibus legi conſuetis, lectis & peractis, reverendiſſimus pater dominus Joannes patriarcha Antiochenus legebat decretum ſuſpenſionis Papæ, cujus tenor ſequitur in hunc modum:*

Ex mſſ. Surii, & tribus Germanicis.

ANNO CHRISTI 1415.

Et reverendiſſimi patres domini Angelus Laudenſis, & Jordanus de Urſinis, cardinales, aſſiſtebant regi Romanorum ibidem præſenti in inſigniis regalibus cum ſuis nobilibus. Præſentibus ibidem Branda Placentino, Franciſco Venetiarum, Guillelmo ſancti Marci, Antonio de Salancho, presbyteris; Amadeo Salutiarum, Raynaldo de Branckaſiis, Ludovico de Fliſco, Landulpho Barenſi, Odone de Columna, Lucido de Comitibus, & Franciſco Florentinenſi, diaconis cardinalibus: abſentibus tamen Petro Cameracenſi, Alamanno Piſano, Antonio Aquilejenſi, & Thoma Tricaricenſi, cardinalibus, licet in eadem civitate præſentibus. Officio vero Miſſæ ſolemniter de ſancta Trinitate peracto, fuerunt lectæ litaniæ cum introitu: *Exaudi nos Domine*, &c. evangelio, orationibus & collectis ad hoc *k* deputatis, & hymno: *Veni creator Spiritus*. Quibus ſic cantatis lectis & factis, ſurrexerunt Henricus de Piro & Joannes de Scribanis promotores & procuratores prædicti

k Mſs. *ordinatis*.

Henricus de Piro loquens propoſuit, qualiter iſta ſeſſio hodierna eſſet *l* continuatio ſeſſionis diei hesternæ. Idcirco repetiit citationem alias per edictum contra Joannem Papam viceſimum tertium decretam & heri reproductam, una cum ejuſdem exſecutionibus factis in valvis eccleſiarum & portarum juxta ſui decretum, & hodie reproduxit de novo. Petiitque per quatuor prælatos quatuor nationum & duos cardinales ad hoc deputatos, eumdem dominum Joannem requiri extra valvas ipſius eccleſiæ, in quibus dicta citatio fuit affixa & exſecuta, & ejus ſequaces, receptatores & fautores; ad reſpondendum de & ſuper omnibus & ſingulis contentis in citatione, ut præmittitur, contra eum decreta, *m* ſeu cauſam, quare minime tenerentur ad hoc allegandum, inſtanter poſtulavit. Et ulterius in caſu quo repertus non fuerit, ipſum Joannem ſuſpendi ab adminiſtratione totali papatus in ſpiritualibus & temporalibus per ſanctam Synodum Conſtantienſem.

l Mſs. *continuativa*.

m Forte, *ſeu ad dicendum cauſam*, ut infra.

Prædicta requiſitione facta per promotores, acceſſerunt ad portas majores ejuſdem eccleſiæ, in quibus communiter hujuſmodi edicta publicari ſolent, reverendiſſimi patres Franciſcus cardinalis Florentinus, & Lucidus de Comitibus, cardinales, Joannes patriarcha Antiochenus de natione Gallicana, Nicolaus archiepiſcopus Gneznenſis, ſeu de natione Germanica, Antonius archiepiſcopus Raguſinus de natione Italica, & Nicolaus epiſcopus Bathonienſis de natione Anglicana. Præſentibus ibidem reverendis patribus dominis, Benedicto propoſito Albæ Regalis, Jacobo de Rhodinis de Janua, & Thoma Polton, ſedis Apoſtolicæ protonotariis ad hoc deputatis: nec non Joanne *n* Guiardi pro natione Gallicana, Bartholomæo de Guaſtis pro natione Italica, Gumperto Fabri pro natione Germanica, cum Giſelero de Boventen, & Wilhelmo *o* Porcellis pro natione Anglicana, notariis & ſcribis. Quibus dominus in portis exſiſtentibus ex mandato & conſenſu aliorum, reverendiſſimus pater dominus Joannes patriarcha Antiochenus vocavit alta & intelligibili voce dominum Joannem Papam viceſimumtertium, ſuos ſequaces, fautores & receptatores, ſi eſſent ibidem, quod comparerent coram ſancta Synodo, ad præſens in eadem eccleſia congregata, reſponſuri, audituri, viſuri & allegaturi, quare juxta contenta in citatorio contra eos decreto, pronunciari non debeant tales, quales in eodem citatorio dicuntur diffamati. Certificantes eoſdem, ſive comparuerint, ſive non, quod nihilominus eadem ſancta Synodus ad ulteriora prout juris fuerit, procederet, eorum contumacia non obſtante: & alias ad dicendum cauſam, quare non debeat idem Joannes Papa ab adminiſtratione totali papatus rerum ſpiritualium & temporalium ſuſpendi. In quam quidem vocationem alii ibidem exſiſtentes prælati non inquirentes, conſenſerunt, & voluerunt eam ſufficere pro actu præſenti.

n Mſſ. *Gilnardi*.

o Mſſ. *Porzel.*

Super quibus magiſter Henricus de Piro promotor petiit ſibi nomine dictæ ſanctæ Synodi unum vel plura, publi-

Mſs. *Duvſ.*

Mſs. *fran Marindum.*

Mſs. *Hergardum Caſſetis*

Mſs. *Camſtanno.*

Mſs. *de Pu.*

Mſs. *Ubano*

Mſs. *Olmen Germenit.*

Mſs. *Thaem, clericis Murien*

Al. *Bertolſ.*

ANNO CHRISTI 1415.

blicum seu publica confici instrumentum seu instrumenta. Præsentibus ibidem Friderico de Arnhem notario audientiæ contradictarum, Everhardo Lupi, Joanne de sancto Severino, litterarum Apostolicarum & pœnitentiariæ scriptoribus, & aliorum Christianorum multitudine copiosa. Et sic ipsi domini cardinales & prælati quatuor nationum reversi sunt ad ecclesiam, & ad locum Concilii.

Tunc reverendissimus pater dominus Franciscus cardinalis Florentinus præfatus retulit toti Synodo, *a* quatenus in valvis & extra valvas ecclesiæ prædictæ mox per vocem domini Joannis patriarchæ Antiocheni, dominum Joannem Papam vicesimumtertium, ejusque fautores, receptatores & sequaces vocassent, juxta tenorem dicti citatorii contra eos emanati, ad respondendum super sibi objectis & objiciendis: & alias dixit & retulit, prout in eodem citatorio plenius continetur. Qui quidem dominus Joannes Papa, neque fautores, receptatores & sequaces apparuerunt, neque comparuerunt ibidem. Et sic similiter præfati domini prælati quatuor nationum responderunt successive, & retulerunt Synodo præfatæ, eos dictum mandatum fuisse executos, licet nemo apparuerit.

a *Qualiter* Mss.

Quibus relationibus factis, ad instantem petitionem dicti Henrici promotoris, dominus præsidens primo reputavit dictum dominum Joannem Papam, suos sequaces, receptatores & fautores, contumaces: & uniformiter dicti quatuor prælati quatuor nationum, & deinde tota Synodus reputavit dictos citatos contumaces: & ulterius in eorum contumaciam ad petitionem instantem dicti Henrici de Piro promotoris, reverendissimus pater dominus Guillelmus sancti Marci, deputatus una cum reverendissimo patre domino Jordano de Ursinis cardinale, simul cum reverendis patribus Antonio episcopo Concordiensi, Jacobo episcopo Tarvisino, & Joanne de Bononia pro natione Italica: Stephano episcopo Dolensi, abbate sancti *b* Rufi, ac VVilhelmo *c* Malignetii pro natione Gallicana: Nicolao episcopo Mersburgensi, & Andrea electo Poznaniensi pro natione Germaniæ: episcopo Lichfeldensi, & abbate sanctæ Mariæ extra muros Eboraci pro natione Anglicana, commissariis ad examinandum testes inducendos, & ex parte Synodi in causa inquisitionis, & etiam principali contra dominum Joannem, sequaces, fautores & receptatores prædictos, ipsis in medio Synodi exsistentibus retulit, qualiter de mandato dominorum de sancta Synodo Constantiensi, cum dictis dominis deputatis examinasset testes in numero decem: quibus examinatis, & eorum dictis in scriptis redactis, perlegerunt eorum dicta & depositiones.

b *Lupi*, mss.

c *Malignetri*, ms.

Qua propter licet dolenter id referat, non causa impediendi justitiam, sed quod tantum ad hoc devenit, quod hujusmodi scandalum in ecclesia Dei sit exortum: retulit qualiter reperit fore depositum sufficienter, dictum dominum Joannem Papam fore dilapidatorem bonorum ecclesiæ Romanæ & universalis, simoniacum, scandalosum & perturbatorem fidei Christianæ, & alias talem, quod merito debuit suspendi ab administratione bonorum ecclesiasticorum spiritualium & temporalium: & illa retulit cum supportatione & correctione suorum collegarum. Subsequenter ascendebat in altum reverendus pater dominus episcopus Dolensis, unus ex collegis ipsius domini cardinalis: & retulit similiter, prout ipse dominus cardinalis rescribat, & subsequenter ceteri collegæ omnium nationum ibidem congregati dixerunt relationem sic esse prout facta erat.

Quibus relationibus sic factis, magister Henricus de Piro promotor petiit per dominos deputatos ad hoc, pronunciari dictum dominum Joannem Papam suspendendum fore ab administratione papatus & rerum ac jurium Romanæ & Universalis ecclesiæ, tam in spiritualibus, quam in temporalibus, sibique interdici eorumdem administrationem. Et mandari universis & singulis Christifidelibus, quod de cetero non obediant eidem, neque quidquam administret, quod pertineat ad Universalem ecclesiam.

Et fuit petitum per eumdem magistrum Henricum de Piro promotorem, an sic placeat dominis, primo præsidenti, & deinde deputatis quatuor nationum. Et fuit responsum, quod placet, per dictos dominos præsidentes, videlicet reverendissimum patrem dominum Joannem episcopum Ostiensem cardinalem Vivariensem; deinde per dominum Joannem patriarcham Antiochenum pro natione Gallicana; Nicolaum archiepiscopum Gneznensem pro natione Germanica; Antonium archiepiscopum Ragusinensem pro natione Italica; & Robertum episcopum Saresbiriensem pro natione Anglicana.

ANNO CHRISTI 1415.

Quibus petitionibus, & responsionibus nomine nationum & Concilii factis, auditis & intellectis, idem dominus Joannes patriarcha Antiochenus de mandato Concilii pronunciavit suspendendum dominum Joannem Papam vicesimumtertium, propter ejus contumaciam, ab administratione bonorum ecclesiæ Universalis, tam in spiritualibus, quam in temporalibus, prout, & quemadmodum in quadam papyri schedula, quam ibidem de verbo ad verbum publice alta & intelligibili voce perlegit, cujus tenor inferius est insertus, plenius continetur.

Ex prima editione.

Sacrosancta generalis Synodus Constantiensis, ecclesiam catholicam repræsentans, ad exstirpationem præsentis schismatis, & reformationem ecclesiæ in capite & in membris faciendam, in Spiritu sancto legitime congregata, universis Christi fidelibus unionem & pacem ecclesiæ, & omne bonum.

PRidem post clandestinum recessum domini Joannis Papæ vicesimitertii ab hac civitate Constantiensi & hoc generali Constantiensi Concilio, unionis & pacis ecclesiæ perturbativum & impeditivum, ipsam ecclesiam scandalizantem, per nonnullos cardinales ac prælatos, & alios notabiles viros, ad eum ex parte hujus sacri Concilii legatos transmissos, eumdem requiri & moneri mandavimus & fecimus cum debita instantia, quatenus ad hoc sacrum Concilium & ad hanc civitatem Constantiensem rediret; ea quæ pertinebant ad exstirpationem præsentis schismatis, & reformationem ecclesiæ in capite & in membris, impleturus, & cum effectu facturus, sicut promiserat, voverat, juraverat, ac in suis litteris super convocatione dicti Concilii concessis se facturum publicaverat: & cum id facere nolle, facto, non redeundo, et ad loca magis longinqua fugiendo, ostenderet, fuimus per venerabiles viros magistros Henricum de Piro in decretis licentiatum, et Joannem de Scribanis de Placentia, causarum et negotiorum hujus sacri Concilii promotores et procuratores, instanter requisiti, quatenus ipsum dominum Joannem Papam, notorium simoniacum, notoriumque bonorum et rerum ac jurium Romanæ et aliarum ecclesiarum Dei dilapidatorem, fautorem hujus pestiferi schismatis, ac aliis criminibus gravibus ecclesiam Dei scandalizantibus, nedum infamatum, sed illis in scandalum ecclesiæ notorie irretitum et incorrigibilem: qui, sicut præmittitur, clandestine hora suspecta et in habitu transformato a dictis civitate et Concilio generali fugit et recessit, gregem Dominicum ut mercenarius deserens, hæresumque exstirpationem, et generalem ecclesiæ reformationem, cui se submiserat, per dictum sacrum Concilium in capite et in membris faciendam evitare cupiens: ad redeundum et revertendum ad civitatem Constantiensem et hoc sacrum generale Concilium debite compellere, et eum ad hoc etiam per edictum publicum in valvis ecclesiarum et aliorum locorum (ut est moris) affigendum citare et evocare personaliter, citationemque super hoc in forma juris debita contra eum ac ejus fautores, receptatores et sequaces decernere et concedere, et alias in et super præmissis contra eos procedere dignaremur, prout requirunt canonicæ sanctiones. Ob quam causam justitiæ debitum exsequi volentes, prout tenemur, contra eumdem dominum Joannem Papam vicesimumtertium, & alios præfatos citationem personalem decrevimus, ipsumque et alios prædictos per edictum publicum in valvis ecclesiarum majoris et sancti Stephani ac portis dictæ civitatis affixum, nec non per audientiam contradictarum (ut est moris) ad comparendum coram nobis nona die ab exsecutione citationis hujusmodi computanda, citari mandavimus et fecimus; visuros et audituros per nos ordinari, decerni et declarari, dictum jam clandestinum recess-

ANNO CHRISTI 1415.

receſſum fuiſſe & eſſe eccleſiæ ſanctæ Dei damnoſum, ſcandaloſum & opprobrioſum, ac unionis & pacis eccleſiæ perturbativum & impeditivum, hujuſque nefandiſſimi ſchiſmatis nutriticum & roborativum, hæreſiſque & ſuſpicionis fidei incentivum, & a bono unionis & pacis eccleſiæ præfatæ, promiſſionibus, votis & juramentis per ipſum dominum Joannem Papam ſuper hoc factis deviativum: teſteſque ſuper notorietate dictorum criminum ad finem procedendi contra eos ſuper talibus tanquam ſuper notoriis, jurare viſuros; cauſaſque, cur ipſe dominus Joannes Papa ab omni adminiſtratione ſpirituali & temporali ex nunc ſuſpendi non debet, propter ipſius malam adminiſtrationem notorie ſimoniacam, bonorum & jurium Romanæ & aliarum eccleſiarum dilapidationem notoriam, ejus facto culpabili contingentem, ac ipſius ſuper præmiſſis incorrigibilitatem manifeſtam, & alias in & ſuper præmiſſis, & aliis eccleſiam Dei ſcandalizantibus notorie, contra eum ad ejectionem a papatu, ſeu ejectionis hujuſmodi declarationem, & aliis per prædictos promotores propoſitis & proponendis, de jure & juſtitia reſponſuros; ac alias in cauſa & cauſis & negotio hujuſmodi debite proceſſuros ac procedi viſuros: aliaſque dicturos, facturos & audituros, ut juris fuerit & rationis, indeque juſtitiæ complementum ſuper præmiſſis uſque ad diffinitivam ſententiam incluſive recepturos, ſicut in aliis noſtris inde confectis litteris & inſtrumentis, ſuper eorum exſecutione inde receptis, latius continetur. Et ſubſequenter dicta die nona, quæ fuit dies Lunæ decimatertia hujus menſis Maji, coram nobis ſeſſionem publicam in eccleſia majori dictæ civitatis Conſtantienſis de mane celebrantibus comparuerunt prædicti promotores, & contumaciam dicti domini Joannis Papæ citati, perſonaliter non comparentis, accuſarunt: & in ejus contumaciam petierunt, illum ab adminiſtratione papali propter cauſas ſuperius expreſſas ſuſpendi, & alias contra illum juxta fines in litteris dictæ citationis comprehenſos procedi. Nos cum maturitate & manſuetudine & caritate in hac cauſa procedere intendentes, dictum dominum Joannem Papam per quatuor præſidentes quatuor nationum hujus ſacri Concilii generalis Conſtantienſis; videlicet Joannem patriarcham Antiochenum, Antonium archiepiſcopum Ragufinum, Nicolaum archiepiſcopum Gneznenſem, & Nicolaum epiſcopum Bathonienſem, commiſſarios, & per nos ad hoc deputatos, in valvis dictæ eccleſiæ majoris alta & intelligibili voce vocari & proclamari trina vice fecimus ad cautelam, protonotariis ſedis Apoſtolicæ, & aliis notariis publicis cum eiſdem ad id rogatis, ibidem una cum populi multitudine præſentibus. Et tandem facta nobis illico ſuper hoc relatione per commiſſarios præfatos, quod idem dominus Joannes Papa ſic citatus, vocatus & proclamatus minime comparebat; adhuc ipſum de benignitate eccleſiæ ſolita uſque ad ſeſſionem diei præſentis in dicta eccleſia majori per nos celebrandam, exſpectandum decrevimus, ut in proceſſu dictæ cauſæ & inſtrumentis inde receptis latius noſcitur contineri. Cum autem hoc die præſenti, quæ eſt decimaquarta hujus menſis Maji, comparuerint coram nobis dicti promotores, petentes per nos pronunciari, decerni & declarari, eumdem dominum Joannem Papam propter malam adminiſtrationem ejus notorie ſimoniacam, bonorumque & jurium Romanæ & aliarum eccleſiarum dilapidationem notoriam, facto & culpa ipſius domini Joannis Papæ contingentem, Deique eccleſiam ſcandalizantem, ab omni adminiſtratione papali & ſpirituali & temporali ante omnia ſuſpendi, & ulterius crimina præfata contra eum per dictos promotores propoſita, fuiſſe & eſſe notoria, & in illis tanquam ſuper notoriis contra eum fore procedendum, etiam per nos pronunciari, decerni & declarari, & alias contra eum procedi, ut juris eſt, & alias petitum fuit: nos debitum juſtitiæ exſequi, & indemnitati eccleſiæ ac periculis animarum, quantum cum Deo poſſumus, obviare volentes, præfatum dominum Joannem Papam ex ſuperabundanti, iterato in valvis majoris dictæ eccleſiæ alta & intelligibili voce ter vocari et proclamari fecimus per Franciſcum Florentinum et Lucidum de Comite cardinales, et alios commiſſarios prælibatos, ut eſt moris. Et deinde facta nobis relatione per eos, quod non comparebat, decernentes eumdem fore contumacem, ad noſtram ordinationem ſuper præmiſſis hinc inde propoſitis & petitis, procedendum duximus in hunc modum.

ANNO CHRISTI 1415.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus ſancti. Amen.

Ex prima editione.

Quia nobis legitime conſtat, dominum Joannem Papam viceſimumtertium a tempore quo fuit aſſumptus ad papatum uſque nunc, papatum ipſum & politiam eccleſiæ, in ſcandalum notorium ipſius & eccleſiæ, male adminiſtraſſe, rexiſſe & gubernaſſe; vitaque ſua damnabili, ejuſque nefandis moribus, populis exemplum vitæ malæ præbuiſſe & præbere: & inſuper eccleſias cathedrales, monaſteria, prioratus conventuales & cetera beneficia eccleſiaſtica pretio appretiato ſimoniace notorie diſtribuiſſe; bonaque & jura Romanæ & aliarum eccleſiarum plurium notorie dilapidaſſe, quodque caritative monitus, a præmiſſis deſiſtere noluit, ſed continue perſeveravit & perſeverat, eccleſiam Dei in præmiſſis notorie ſcandalizando: quapropter per hanc noſtram ſententiam pronunciamus & decernimus & declaramus, dictum dominum Joannem Papam ab omni adminiſtratione papali, ſpirituali & temporali, cauſis præmiſſis fore ſuſpendendum, & ſuſpendimus; eique adminiſtrationem ipſam interdicimus in his ſcriptis: criminaque præmiſſa contra eum ſuper mala adminiſtratione ſimoniaca & dilapidatione notoria ac ejus mala vita eccleſiam ipſam ſcandalizante (prout præmittitur) propoſita, notoria exiſtere, ac de & ſuper eis tanquam de & ſuper notoriis procedendum fore & procedi debere ad finem ejiciendi eum a papatu, prout juris fuerit, declaramus. Quocirca vos & quemlibet veſtrum in Domino exhortamur, vobiſque cuilibet in virtute ſanctæ obedientiæ & ſub pœna fautoriæ dicti ſchiſmatis tenore præſentium diſtricte inhibemus, ne vos ſeu aliquis veſtrum, cujuſcumque conditionis, ſtatus, gradus ſeu dignitatis, etiam ſi regalis, cardinalatus, patriarchalis, archiepiſcopalis, epiſcopalis, ſeu alterius cujuſcumque eccleſiaſticæ vel ſecularis exiſtat, dicto domino Joanni Papæ ab omni adminiſtratione papali per nos (ut præmittitur) juſte ſuſpenſo, contra dictam noſtram ſuſpenſionis hujuſmodi ſententiam de cetero directe vel indirecte obediat, pareat, intendat; aut de bonis, rebus, juribus, ſeu aliis emolumentis Romanæ eccleſiæ ex quacumque cauſa debitis, & ad eum ac papatum pertinentibus & ſpectantibus quovis modo reſpondeat: decernentes exnunc contra facientes ſcienter contrarium, tanquam contra fautores dicti ſchiſmatis, ejuſque domini Joannis Papæ fautores & ſequaces, ad pœnas juris & alias (ut fuerit rationis) auctoritate ſanctæ Synodi fore procedendum, nec non irritum & inane, quidquid a quoquam quavis auctoritate ſcienter vel ignoranter in contrarium contigerit attentari.

Datum Conſtantiæ, provinciæ Moguntinenſis, in ſeſſione publica, in eccleſia majori ſolemniter celebrata, die Martis decimaquarta menſis Maji, anno Domini milleſimo quadringenteſimo decimo quinto, indictione octava, pontificatus prefati domini Papæ viceſimitertii anno quinto.

Ex mſſ. Surii, & tribus Germanicis.

Qua ſchedula lecta, ſurrexit dominus Guillelmus ſancti Marci cardinalis, dicens, quod in ſententia continetur, quod idem Joannes Papa propter hæreſim ſuſpenderetur a papatu & adminiſtratione papali: ſuper quo dixit teſtes non depoſuiſſe, neque eſſe neceſſarium ad præſentem actum, quod teſtes ſuper hoc fuiſſent examinati. Sed tamen vellet ſe conformare dictis & a aſſertionibus majoris partis & aliorum dominorum de Conſilio. Subſequenter ſurrexit magiſter Benedictus Gentiani de Univerſitate Pariſienſi, proteſtando, quatenus ſi per ſuſpensionem juris conferendi beneficia devolveretur ad prælatos, ſive locorum ordinarios, non conſentiret, cum ſtudiis deberet provideri taliter, quod homines litterati in ipsis poſſent vivere uti alii: & alias dixit, licet concludendo effective in modum prædictum. Et sic auditis iſtis altercationibus verbalibus,

a Al. *aſſentibus.*

ANNO CHRISTI 1415.

sententiatum & conclusum fuit per totam Synodum, quod sententia suspensionis deberet habere effectum. Sed illa duo puncta, videlicet quod per suspensionem hujusmodi atque sententiam non devolvatur collatio beneficiorum ad ordinarios, & quod articulus de hæresi tactus per cardinalem sancti Marci, in deliberatione reservetur ad alias sessiones, & quousque testes fuerint super notorietate examinati.

a Forte, *finaliter*.

Et sic placuit domino præsidenti & deputatis quatuor nationum, & *a* similiter toti Synodo. Super quibus petitionibus, lecturis, protestationibus, &c. idem magister Henricus, dominus cardinalis, & Benedictus Gentiani, petiverunt sibi fieri nomine Concilii & propriis, per reverendos patres dominos Benedictum præpositum Albæ Regalis, Jacobum Rhodini de Janua, & Thomam Polton protonotarium, & alios notarios & tabelliones prædictos, unum vel plura, publicum seu publica, instrumentum seu instrumenta. Præsentibus ibidem illustribus principibus & magnificis viris, dominis Rompoldo duce de *b* Zagan, Joanne Jacobo comite Aquesanensi, filio marchionis Montisferrati, Joanne comite de Friburg, Guntero comite de *c* Guartzeburg, Joanne Carolo de Vicecomitibus de Mediolano, domino Brunoro de Scala de Verona, pincerna Sina, Philiberto magistro de Rhodi ordinis sancti Joannis Hierosolymitani, & quamplurium regum, Franciæ, Angliæ, Poloniæ, Daciæ, Norvegiæ, Sueciæ & Cypri ambaxiatoribus, aliisque Christi fidelibus in numero copioso.

b Forte, *Zagen*

c Forte, *Suartzeburg*.

Ex mss. quatuor D. a Schelstrate.

Qua sententia lecta surrexit cardinalis sancti Marci, qui audierat in legendo, quod Concilium declarabat notoria crimina proposita per procuratorem Concilii contra Papam; & super illis tanquam super notoriis procedendum; & dixit, quod attenderet Concilium, quod procurator Concilii proposuerat, & in citatione continebatur, crimen hæresis & fautoriæ schismatis, & alia quædam, de quibus non obstabat. Neque idem cardinalis credebat illa esse notoria, eratque periculum ita decernere: & ob hoc postmodum illa sententia correcta fuit in forma præscripta.

Post hæc processum est ad examinationem testium per commissarios, propter cardinalem sancti Marci, qui graviter ægrotabat, & ægrotavit per mensem.

Inter hæc rex, cardinales, & deputati, pluresque alii tractaverunt materiam, quod Papa consentiret sententiæ suæ depositionis, & ex abundanti renunciaret. Et fuit ordinatum, quod aliqui cardinales, videlicet de Ursinis, Cameracensis, de Chalanco, Saluciarum, & Florentinus irent ad Papam, qui erat detentus in oppido Sellæ ad duo milliaria; non tamen ex parte Concilii, sed collegii, ad persuadendum sibi contenta in dicta cedula. Qui iverunt: & Papa consensit in forma cedulæ: cujus tenor sequitur.

Ex mss. Card. Capranicæ, & quatuor Germanicis.

Eadem die, videlicet XIV. mensis Maji supradicti fuit congregatio deputatorum nationum quatuor, in qua fuit factum scrutinium super mittendo cum rege Romanorum ad Petrum de Luna, & ad regem Arragonum, nihil tamen fuit conclusum.

Subsequenter fuit lecta cedula ex parte certorum nobilium de Bohemia, in qua continebatur, qualiter alias proposuerunt coram deputatis nationum, quomodo & qualiter magister Joannes Hus detinetur, & quomodo venissent ad Concilium: concludentes quod peterent, quod ipse audiretur in publico, &c. Respondendo ad illa communiter aliqui deliberaverunt, quod differretur responsio ad aliam diem. Episcopus vero Luthomislensis dixit, qualiter fuisset sibi præfixus terminus ad horam præsentem per deputatos omnium nationum, ad respondendum cedulis dictorum Bohemorum, quoad ultimam ejus partem, ubi dicunt, quod per actores sit dictum, quod ex informatione dicti Hus, sanguis Christi portetur in flasconibus: ipse episcopus Luthomislensis probando hujusmodi portationem sanguinis Christi in flasconibus, producit unam cedulam probationum suarum, quam petiit registrari apud librum nationum; respondendo prout in eadem cedula, protestans, quod non remanserit per eum, neque stet, quin respondeat propositis per dictos Bohemos: & de hoc petiit sibi publicum instrumentum super ejus diligentia. Præsentibus ibidem dominis Nicolao archiepiscopo Gneznensi, Joanne archiepiscopo Rigensi, Nicolao episcopo Mersburgensi, & aliorum prælatorum, archiepiscoporum, episcoporum, abbatum, doctorum, procuratorum, & suppositorum in numero bene ducentorum.

ANNO CHRISTI 1415.

Tenor dictarum litterarum oblatarum per Bohemos in responsione per dominum episcopum Luthomislensem ex adverso oblatorum.

REverendissimi patres, & domini. Nobiles domini Bohemiæ, ac Poloniæ nationum hic præsentes coram vestris paternitatibus proponunt, qualiter serenissimus princeps & dominus dominus Sigismundus Romanorum & Hungariæ rex, fama audita, & dissensione in regno Bohemiæ, ipsiusque regni honori, tanquam hæres & dominus successivus volens succurrere, misit nobiles dominos *d* Venslaum de Duba, & Joannem *e* de Chluz hic præsentes, ut magistrum Joannem Hus inducere velint, & assecurare regio salvoconductu & nomine quatenus pro expurganda dicti regni Bohemiæ, & sua sinistra infamia, sub salvo conductu ipsius domini regis, & sub sacrosancti imperii protectione & defensa patenter ipsi magistro Hus datis, exhibitis, venire velit ad Constantiense generale Concilium, & ibi cuilibet parti se opponenti de fide sua publicam reddere rationem. Quod & fecerunt prædicti domini una cum prænominato magistro Joanne Hus. Cum autem præfatus magister Joannes Hus sub dicto salvoconductu libere perveniisset, ex nunc captus est, & graviter nulla audientia prævia carceratus, & hucusque tam compedibus quam fame & siti angustiatur. Quamvis autem olim per Pisanum Concilium damnati hæretici hic libere steterunt, & demum libere recesserunt; ipse tamen magister Hus prædictus, nec convictus nec damnatus, sed nec tunc auditus, sicut præmittitur, captus est, ubi tamen nedum hic regum aliquorum seu principum electorum, sed nec universitatum pro tunc asserunt ambaxiatæ. Et quamvis dominus rex prædictus una cum dominis hic præsentibus cum magna postularet & rogaret instantia, ut ita ipsius salviconductus provideretur honori, & ut dictus magister Hus audiatur publice, & de fide sua reddat rationem; & si convictus fuerit pertinaciter, quidquam contra scripturam sacram & veritatem asserere, quod in eo dictamini & decisioni Concilii debeat subjacere; illud tamen hucusque impetrari non potuit, nec haberi: sed circa hoc dictus magister Joannes Hus tam graviter tenetur in compedibus, & tenuissime diætatus, ubi forsitan exhaustis & attenuatis viribus de ratione poterit periclitari. Et licet Bohemiæ domini hic præsentes de regno prædicto infamarentur graviter, eo quod dictum magistrum Joannem Hus huc venientem libere ad tantum ipsius salvusconductus litteras manere negligenter, cur ad tantum ipse talia patiatur, cum vergant in contemptum & vilipendium commune regni Bohemiæ, & linguagii prædicti, quod ab origine susceptæ Catholicæ fidei nunquam ad obediendum Romanæ ecclesiæ sanctæ recessit; ipsi tamen domini *f* stupefacti prædicta omnia & singula in se hujusque patienter tolerarunt, *g* & occasio turbationis quovis modo hujus sacri Concilii exsistere videantur. Quapropter, reverendissimi patres, & domini nobiles, domini supradicti paternitatibus vestris præsentibus supplicant jugiter & attente, quatenus pensantes honorem salviconductus dicti domini regis, cum etiam famam præclari regni Bohemiæ conservari cupientes, & vestram adaugeri, in factis dicti magistri Hus finem celeriorem, cum ipsi periculum exsistat in mora, justitia divina mediante, velitis efficere, prout de dictarum vestrarum paternitatum præclara rectitudine confidentiam gerunt specialem. Et super iis dicti domini petunt a vestris paternitatibus responderi.

d Mss. *Wenceslaum*.

e Mss. *de Chlum*.

f Lege, *sæpefati*.

g Forte, *ne occasio*.

Ceterum reverendissimi patres & domini, ad dictorum

ANNO CHRISTI 1415.

rum dominorum de Bohemia hic præſentium notitiam eſt deductum, qualiter quidam præclari regni Bohemiæ jamdicti tam in honore quam famæ obtrectatores & æmuli ad aures paternitatum veſtrarum deduxiſſent quomodo ſacramentum pretioſiſſimi Domini jam per Bohemiam in flaſconibus deportarent; quodque ſutores confeſſiones jam audirent & ſacroſanctum corpus aliis miniſtrarent. Quapropter rogant domini de Bohemia hic præſentes, quatenus talibus falſis delatoribus non credatis *a* cum tamen tam iniquæ informationes coram domino rege, & veſtris paternitatibus vertantur.

1 Cum hæc ſancta Synodus tam ſolemni utriuſque ſtatus principum & ſapientum numero, ſed & arduiſſimis eccleſiæ cauſis, & neceſſitatibus congregata ſit in Domino, & retroactis temporibus vix fuerit, & veriſimiliter noſtro ævo nulla ſimilis ſit futura, ſummopere habet intendere, ut in toto ſuo proceſſu nedum errorem vitet, calumniari nitentibus obviare valeat; ſed & factum recti tramitis exemplum relinquat, præcipue natio noſtra Germanica in hoc ſollicitior eſſe debeat, ut veterem ſuæ oblocutionis notam aboleat; quæ quaſi inconſulta, furore dicitur, non conſilio regulari: ad quem proceſſum legitimum ac decentem inter plurima unum videtur maxime neceſſarium: ut videlicet in Concilio diffinienda, decernenda, & demandanda, & ſtatuenda, & alia quæcumque ardua totius nationis deliberationem exigentia, poſtquam per deputatos tractanda concordata in totius nationis deliberatione, proponatur & particulariter & diſtincte, & dato ad minus unius diei intervallo, deliberandum, juxta rationabilem deliberationem ejuſdem nationis prius factam in craſtino ſcrutentur diſtincte vota ſingulorum, aut vocaliter; ut quidquid alterius ſententiam & motiva audiens de veritate, & rationabiliori ſententia informari valeat, vel in ſcripto; ſic tamen quod cedulæ omnes publice legantur, pari de cauſa, & ex pluralitate votorum ex decreto Concilii computandorum concors ſententia concluſa per deputatos nationis cum aliarum nationum concluſionibus ſententiis conferatur; & ſi inveniatur omnium nationum concordia tunc concluſa, ſigillis clauſa portetur eis, qui ſeſſionibus diffinita habere, approbare nomine nationum, qui tunc aperient ſigilla de verbo ad verbum * audiunt, pronuncians omnino ſervet eumdem tenorem, & ſic habeant approbare, reſpondendo, *Placet*. Si vero tenorem mutatum ſenſerint, habeant dicere. *Non ſic placet nationi, ſed placet ſic*: exprimendo ſententiam ſecundum tenorem cedulæ ſibi datæ. Si vero ſententiæ nationum apparent diſcordes, tunc ſingularum nationum deputati pro ſua parte quiete, pacifice, & caritative ſuadeant ex adverſo in reliquarum nationum de præſenti reverenter audiant: ut ſic motivorum valitudo, & concluſionum veritas, & diffiniendorum æquitas clarius eluceſcat; nec quantum natio rationabilioribus motivis alterius condeſcendenter dignetur: quia in hujuſmodi collativo tractatu non triumphus victoriæ diſputando, ſed rei veritas, & eccleſiæ utilitas, honorque Dei principaliter quæri debet. Cumque omnium nationum deliberationes per deputatos ad concordiam redactæ fuerint, *b* iterum tamen ... fiat per ſingulas authentice præſentibus notariis, & ſecundum ſententiam majoris partis publice, & authentice concludat; ipſaque clauſula authentice per notarios conſcribatur, & clauſa ſub ſigillo præſidentis in natione procuratori nationis ejus nomine in ſeſſione publica approbare per *Placet* præſentetur, qui cum eiſdem cedulis in ſeſſione Concilii agant, ſuperius eſt expreſſum.

Iſte modus procedendi licet ſit laborioſus, tamen eſt valde neceſſarius & fructuoſus. Primo, ut aliis nationibus ipſum ſtricte ſervantibus conformetur, ne ab eorum diligentia & providentia reprehenſibiliter deficere videamur.

Secundo, cum hodie non deſint calumniatores ipſius proceſſus Concilii, & plures magni & parvi veriſimiliter exſurgent, eo quod maxime eccleſiæ omnium ſtatuum perſonas tangentes reſtant tractandæ, non eſt vitandus labor, quo ipſorum poſſint excludi calumniæ. Excluderetur enim calumnia quam dominus Papa in inſtructionibus ducibus *c* Butirræ, & Anceliani inſinuavit, aſſerens ſcrutinia votorum illegitime fieri per nationes: in quibus aſſerit colligi vota indiſtincte tam pertinentium, quam non pertinentium ad Concilium, immo perſonarum vilium, in exitium, vota antiſtitum in ſuis clamoribus obruentium.

ANNO CHRISTI 1415.

c Bituriæ & Aureliani, in Mſs. Ger.

Item, excluderetur calumnia de conſpiratione nationum. Similiter de impreſſione violenta, cum quilibet ſit liber, ſine impreſſione funderet ſua vota; ſicque fieret legitime ſcrutinium per ſingula capita in natione, & in ſeſſione publica per nationes: nec ſic admittuntur vota impertinentium Concilio, & ſubſtantiales eidem ſuis vocibus fruſtrarentur. Ad id valde expediret, quod per totum Concilium determinaretur authentice qui debeant habere vota in Concilio, & quorum vota ſint in nationibus, & in Concilio computanda; & quod ſolum talium vota in nationibus ſcrutentur, & ad concludendum Concilio numerentur. Quodque noſtra natio Germanica in hoc conformet ſe laudabili obſervantiæ nationis Gallicanæ, quæ in ſuis congregationibus diſtinguit non habentes voces ab habentibus; ſed & in loco ſedendi; ſed & habentibus vota ordinate aſſignat ſua loca ab ceteris ſcribanis ſecundum ſuorum gradum, & ordinem dignitatum: & diſtincte ſub teſtimonio notarii publici vota colligit per ſingulos qui debent habere voces, & concludit ſecundum ſententiam majoris partis: nec in ſeſſione aliquid admittit, niſi prius fuerit in natione legitime præconcluſum Satisfieret ſic etiam juribus, ſicque ſonare videretur diſtinctio habenda per capita ſingulorum, quia fieret in nationibus, & per procuratores ſingularum nationum vota in ſeſſione præſentarent.

Quarto, & tali legitimo modo procedendi multum rimari poterit auctoritas Concilii, & omnis ejus diffinitio, ſeu decretum. Nam ſicut quilibet ea quæ Priori voto approbavit, tanquam ſua propria, firmius poſtea tuebitur, & ex motivis in natione collative auditis, ea animoſius defenſabit. Sed ſecundum modum hucuſque ſervatum poſſet contingere, quod ſoli deputati, immo nec omnes ipſi ante ſeſſionem diffinienda præſcirent, & ſic ea alii eo minus gratuite acceptarent: immo quandoque diffiniendo, nec majorem partem concorditer contingeret conſentire, quemadmodum nuper accidit, quod tota natio Gallicana de articulis ducentis & ſexaginta ipſius Wicleff ſe aſſeruit nihil ſcire.

Quinto, ſic vitarentur ſuſpiciones ſiniſtræ, & ſuppoſitorum nationum diſſensiones mutuæ, quæ hucuſque ſervato proceſſu veriſimiliter orirentur.

Sexto, quia ſat vere, & ſecure habito tali ſcrutinio in nationibus dici poſſet, *Placet toti Synodo*, quia ratione majoris partis conſentientis, quod utique ſic fieri non poteſt, cum taciturnitas non ſemper haberi valeat pro conſenſu. Et præſertim quia forte, ſæpe multi diſſentientes tacerent propter verecundiam, vel contentionem vitandam, vel quia ſperant ſe non poſſe proficere.

Septimo, quia ſic non in vanum fatigaretur tota natio multis propoſitionibus, ſchedulis, & adviſamentis, quæ hucuſque ſæpe præſtiterunt impedimenta utilioribus magis & neceſſariis: quia hoc ſervato ordine deputati nationum juxta primam ejus ordinationem viderent hujuſmodi ſchedulas & adviſamenta ab aliis oblata undecumque, & quocumque, et debita reſponderet, et conſequenter per ipſam omnia authentice et utiliter diſponeret.

Octavo, per iſtum legalem modum procedendi provocarentur ſinguli ad ſollicitudinem deliberandi omnia, exercitarentur etiam ingenia, & ſimpliciores a peritioribus diſcerent, & vix poſſet indeprehenſa falſitas evadere, ſi omnium exponerentur in communi, & quibuſlibet conſiderando certa cauſa diligentiam adhiberent; ſed & valde ex hoc modo conſervaretur Concilium indiſſolutum, quia omnes reputarent ſe ad aliquid utiles, qui ſic cum videant ſe in nullo requiri æſtimant ſe inutiles, immo otioſe perdere tempus & expenſas; ne hic degendo ſervire ſe Deo, nec prodeſſe eccleſiæ, aut proprium meritum augere, immo potius affixi tædio

quæ-

Mſs. *cum anquam niqui informatores erſabuntur*.

Lege ex Mſs. *iterum in natione as*.

1 Hæc decreta in congregatione Nationis Germanicæ habita eodem die Martii 1415.

ANNO CHRISTI 1415.

quærunt occaſionem receſſus, & forte aliquando ex industria revocationes ſuperiorum ſuorum procurant, & ſic remanere coguntur inviti, remurmurant & afficiuntur ad omnia quæ peraguntur in Concilio.

Ex iiſdem

Die Mercurii quintadecima menſis Maji ſupradicti fuit congregatio omnium nationum in præſentia ſereniſſimi principis Sigiſmundi Romanorum regis, in qua fuit lecta una bulla conſtitutionis procuratorum per dominum Gregorium Papam XII. in ſua obedientia nuncupatum; quæ fuit commiſſa per eumdem dominum regem legenda, & examinanda an ſufficiat, an non. In caſu quo ſufficiat, bene; in caſu, quo non, dixit rex eamdem velle remittere Carolo de Malateſtis, qui eam plenius procurabit expediri.

Tenor vero dictæ bullæ, de qua ſupra fit mentio, ſequitur, & eſt talis.

Gregorius epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Dilectis filiis Joanni tituli ſancti Sixti presbytero cardinali, Apoſtolicæ ſedis legato, & Joanni patriarchæ Conſtantinopolitano electo noſtris & ejuſdem ſedis nunciis, ac venerabili fratri Wernhero archiepiſcopo Treverenſi, necnon nobilibus viris Ludovico comiti palatino Rheni, & Carolo de Malateſtis, domicello Ariminenſi in provincia noſtra Romandiolæ pro nobis & S. R. E. rectori, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

TErrenas affectiones, *&c. ut infra ſeſſione* XIV. *ubi bulla hæc integra rurſum legitur.*

Ex iiſdem mſs.

Die Jovis ſextadecima menſis Maji ſupradicti poſt meridiem in palatio epiſcopali retulerunt dominis commiſſariis deputatis ad examinandum teſtes ſuper poſitionibus, & articulis dandis, & producendis contra dominum Joannem Papam XXIII. ad hujuſmodi actum ibidem congregatis in præſentia noſtrorum notariorum, videlicet Joannis 1 Girardi, Guillelmi 2 Porciel, Bartholomæi de Guaſtis, Joannis Azel, Giſeleri Boventen, Gumperti Fabri, providi viri Goſridus de 3 Dorſen, Joannes 4 Snepper, Gerardus 5 Savagerii, & Mermetus 6 Curteri ſedis Apoſtolicæ curſores peremptorie citaſſe reverendos patres & honorabiles viros dominum Bartholomæum archiepiſcopum Mediolanenſem, Philibertum magiſtrum de Rhodo, 7 Almannum epiſcopum Leonenſem, Albertum epiſcopum Aſtenſem, Jacobum 8 electum Pennenſem, Hermannum Duverg protonotarium ſedis Apoſtolicæ, Donadeum epiſcopum Narnienſem, dominum Fredericum Deys, ſacri palatii Apoſtolici cauſarum auditorem, Wolmarum Sack, Simonem Banchens licentiatum in decretis, archidiaconum Vapincenſem, Joannem de Polegia præceptorem de 9 Reinverſo, Angelorum de Roma clericum cameræ Apoſtolicæ, Petrum 10 Vardi auditorem, abbatem ſanctæ Mariæ de Columna Placentinæ diœceſis, Joannem 11 Buridam magiſtrum in artibus, baccalaureum in Theologia & jure canonico, canonicum 12 Medengenſem Cameracenſem, Guillelmum 13 Yas licentiatum in legibus rectorem parochialis eccleſiæ de Guvetri Rotomagenſis, Guidonem Carpentarii licentiatum in legibus canonicum Dolenſem, Petrum 14 Corhebenſem licentiatum in legibus rectorem Emporegio Andegavenſis diœceſis, Petrum Wormedich procuratorem generalem ordinis beatæ Mariæ Theutonicorum, 15 Conczonem de Zmela ſacri palatii Apoſtolici cauſarum auditorem, Henricum 16 Hurlet canonicum Baſilienſem, Leonardum de Taranda de Verona domini Joannis Papæ XXIII. ſecretarium, Joannem præpoſitum eccleſiæ Quinqueeccleſienſis, Bartholomæum de 17 Vincio litterarum Apoſtolicarum ſcriptorem & abbreviatorem, Petrum de 18 Serato archidiaconum eccleſiæ Agienſis, Jacobum epiſcopum Laudenſem, Joannem Baſſiere litterarum Apoſtolicarum correctorem, Petrum 19 Nigraudi baccalaureum in decretis litterarum Apoſtolicarum ſcriptorem, Galternum Graſſi A decretorum doctorem priorem Rhodi ordinis ſancti Joannis Hieroſolymitani, Nicolaum epiſcopum Aſſiſinatenſem, fratrem Joannem de Meyeronis priorem Vapincenſem ordinis ſancti Joannis Hieroſolymitani, Ogerium epiſcopum Auguſtenſem de Francia, Henricum Fleckel dicti palatii Apoſtolici auditorem, Petrum Coleti in Romana curia cauſarum procuratorem, fratrem Joannem de Roka magiſtrum in ſacra pagina, Joannem epiſcopum Vaurenſem, Petrum epiſcopum Olorenſem, Georgium de Pala litterarum Apoſtolicarum ſcriptorem & abbreviatorem, ut & tanquam teſtes ad jurandum de perhibendo teſtimonium veritati, ſuper poſitionibus & articulis producendis in cauſa depoſitionis ſive inquiſitionis producendæ contra dominum Joannem Papam ad horam ſecundam poſt meridiem præſentis diei, ad in- B ſtantiam magiſtrorum Henrici de Piro, & Joannis de Scribanis promotorum cauſarum & negotiorum ſacræ Conſtantienſis Synodi. Subſequenter adveniente hora ſecunda poſt meridiem conſtitutus coram dominis commiſſariis ſæpefatus magiſter Henricus de Piro procurator nomine quo ſupra, & quaſdam citationes, unam pergameni in audientia contradictarum curiæ Romanæ de mandato ipſorum commiſſariorum poſitam, lectam, & exſecutam, necnon aliam papyri ſigillo reverendiſſimi patris domini Jordani cardinalis de Urſinis unius ex commiſſariis, omnium conſenſu cedulam in valvis portarum eccleſiæ cathedralis Conſtantienſis munitas & exſecutas tenorum *a* infractorum, facto, realiter, & in ſcriptis repræſentavit, citatorumque in eisdem pergameni & papyri citationum cedulis contentorum non comparentium, C neque dictos teſtes produci, recipi, jurare, & admitti videre curantium contumaciam accuſavit: ipſoſque contumaces reputari petiit, & in eorum contumaciam nonnullas poſitiones & articulos de facto realiter in ſcriptis *b* infractorum tenorum mexhibuit, atque produxit, & nihilominus ipſos teſtes ibidem præſentes ad jurandum induxit. Quos, & eorum ſolita juramenta per dominos commiſſarios ibidem congregatos, licet domino Guillelmo ſancti Marci cardinale propter infirmitatem abſente, debita cum inſtantia recipi & admitti poſtulavit. Quos quidem teſtes ſic dicti domini commiſſarii reputatos pro contumacibus in dictis citationum cedulis nominatis, dixerunt admittendos, & admiſerunt. Qui teſtes ſic admiſſi ſtatim ad mandatum ipſorum commiſſariorum, prælati pectoralia tangentes, ceteri vero in D manibus dictorum commiſſariorum tactis ſacroſanctis ſcripturis ad ſancta Dei evangelia juraverunt ſe dicere, & deponere velle puram, meram, & omnimodam quam ſcirent in hujuſmodi cauſa veritatem, prece, pretio, ira, odio, rancore, timore, gratia ſeu quavis alia illicita machinatione, penitus & omnino ſemotis.

a Lege, *infradictorum*.

b Lege, *infradictorum*.

Tenores dictarum citationum pergameni & papyri cedularum, & poſitionum, ac articulorum ſequuntur, & ſunt tales.

MAndant reverendiſſimi in Chriſto patres & domini, domini Jordanus miſeratione divina epiſcopus Albanenſis de Urſinis, Guillelmus ſancti Marci presbyter, *c* ſereniſſimi reverendiſſimi epiſcopi cardinales; E ac reverendi patres domini Antonius Concordienſis, Stephanus Dolenſis, Jacobus Tarviſienſis, Joannes Lichfeldenſis, Nicolaus Mersburgenſis epiſcopi; Andreas Poſnanienſis, Thomas beatæ Mariæ extra muros Eboraci, Nicolaus ſancti Lupi Trecenſis abbates; necnon magiſtri Joannes de Thomariis de Bononia, ac Vilhelmus Maligni ſacri palatii Apoſtolici auditores, judices & commiſſarii, & cauſæ, ac partibus infraſcriptis & a ſacroſancta Synodo Conſtantienſi Univerſalem eccleſiam repræſentante ſpecialiter deputati, citari peremptorie in audientia publica litterarum contradictarum Romanæ curiæ, & citant dominum Joannem Papam XXIII. quatenus hodie hora veſperarum, & deinde ſingulis die-

c Lege, *S. R. E.* hoc eſt, *ſanctæ Romanæ Eccleſiæ.*

1 Mſs. *Ginardi*. 2 Mſs. *Portzel*. 3 Mſs. *Dorſten*. 4 Mſs. *Gneſper*. 5 Mſs. *Saganeti*. 6 Mſs. *Gurteti*. 7 Mſs. Goth *Alanum*. 8 Mſs. *epiſcopum*. 9 Mſs. *Remverſo*. 10 Mſs. *Nardi*. 11 Mſs. *Biridani*. 12 Mſs. *Medegenum & Camerac.* 13 *Ras*. 14 Mſs. *Korkolm*. 15 Mſs. *Cuntzanem de Zvvelda*. 16 Mſs. *Krvvt*. 17 Mſs. *Vencio*. 18 Mſs. *Lerato*. 19 Al. *Nigrandi*.

ANNO CHRISTI 1415.

diebus non feriatis ex nunc infra octo dies proxime futuros inſtantibus de mane hora ſexta, & poſt meridiem hora ſecunda compareant perſonaliter, & in propria perſona Conſtantiæ in palatio Apoſtolico, ſeu epiſcopali infra communitatem eccleſiæ Conſtantienſis ſito in ſala majori, in judicio coram eis, aut quislibet tribus eorum tunc inibi ad infraſcripta pro tribunali ſedentibus; ad videndum & audiendum produci, recipi, & admitti, & jurare nullos teſtes ſuper nonnullis poſitionibus, & articulis, hodie hora veſperarum ante dicta pro parte venerabilium virorum magiſtrorum Henrici de Piro licentiati in decretis, & Joannis de Scribanis de Placentia procuratorum & promotorum, & inſtigatorum ejuſdem ſacræ Synodi contra dictum dominum Joannem Papam dandis & producendis: vel ad dicendum cauſam rationabilem ſi quam habeat allegandam, cur præmiſſa fieri non debeant in cauſa & cauſis quæ vertitur & vertuntur, ſeu verti & eſſe ſperantur coram ea ſancta Synodo inter prædictum dominum Joannem Papam citatum ex una, & promotores & procuratores, & inſtigatores prædictos de & ſuper nonnullis, criminibus, ſimoniaca hæreſi, dilapidatione, & alienatione rerum, & bonorum Romanæ & aliarum eccleſiarum, incorrigibilitate, fautoria ſchiſmatis, & ſcandalis notoriis, quibus delatus exſiſtit, aliiſque rebus in articulis hujuſmodi latius deductis, & deducendis, & eorum occaſione parte ex altera. Alioquin in cauſa, & cauſis hujuſmodi ad præmiſſa & alias, prout juris fuerit & rationis, ulterius procedetur, ipſius domini Joannis Papæ citati abſentia, ſeu contumacia in aliquo non obſtante.

Datum Conſtantiæ, anno Domini MCCCCXV. die vero ſextadecima menſis Maji, indictione octava.

Citatio ad portas contra dominum Joannem Papam, ad videndum jurare teſtes.

NOS Jordanus miſeratione divina epiſcopus Albanenſis de Urſinis vulgariter nuncupatus, & Guillelmus ſancti Marci presbyter, *a* ſereniſſimi reverendiſſimi epiſcopi cardinales, Antonius Dei gratia Concordienſis, Stephanus Dolenſis, Jacobus Tarviſinus, Joannes Lichfeldenſis, Nicolaus Mersburgenſis, epiſcopi; Andreas electus Paznanienſis, Thomas beatæ Mariæ extra muros Eboraci, & Nicolaus ſancti Lupi Trecenſis abbates; necnon Joannes de Thomariis de Bononia, & Guillelmus Maliginus ſacri palatii Apoſtolici cauſarum auditores, judices, & commiſſarii cauſarum, & cauſæ, & partibus infradictis a ſacroſancta Synodo Conſtantienſi Univerſalem eccleſiam repræſentante ſpecialiter deputati, peremptorie citamus dominum Joannem Papam XXIII. quatenus hodie hora veſperarum, & deinde ſingulis diebus non feriatis exnunc infra octo dies proxime futuros inſtantibus, de mane hora ſexta, & poſt meridiem hora ſecunda perſonaliter & in ejus propria perſona Conſtantiæ in palatio Apoſtolico ſeu epiſcopali infra communitatem eccleſiæ Conſtantienſis ſito, in ſala majori in judicio coram nobis ad videndum & audiendum produci, recipi, admitti & jurare nonnullos teſtes ſuper nonnullis poſitionibus & articulis hodie hora veſperarum antedicta pro parte venerabilium virorum magiſtrorum Henrici de Piro licentiati in decretis, & Joannis de Scribanis de Placentia procuratorum & inſtigatorum ejuſdem ſacræ Synodi contra dictum dominum Joannem Papam dandis & producendis, vel ad dicendum cauſam rationabilem, cur præmiſſa fieri non debeant. Alioquin in cauſa & cauſis, quæ vertitur, & vertuntur, ſeu verti & eſſe ſperantur coram eadem ſancta Synodo inter prædictum dominum Joannem citatum, ex una, & promotores, procuratores, & inſtigatores prædictos, de & ſuper nonnullis criminibus, ſimoniaca, hæreſi, dilapidatione & alienatione rerum & bonorum Romanæ & aliarum eccleſiarum, incorrigibilitate, fautoria ſchiſmatis, & ſcandalis notoriis, quibus delatus exſiſtit, aliiſque rebus in cauſa, & cauſis hujuſmodi latius deductis, & deducendis, & eorum occaſione, parte ex altera: alioquin ad præmiſſa, & alias prout juris fuerit & rationis ulterius procedetur, dicti domini Joannis Papæ abſentia ſeu contumacia in aliquo non obſtante. Hanc autem citationem noſtram valvis dicti palatii, & majoris eccleſiæ Conſtantienſis, adinſtar edictorum publicorum, quæ olim in albo prætorio ſcribebantur, affigi, & apponi mandamus, ut per ipſius inſpectionem, ejus tenorem, & lecturam fiat cunctis manifeſtum; cum non ſit veriſimile apud ſic citatum remanere incognitum, quod tam patenter & notorie omnibus exſiſtit publicatum. In cujus rei teſtimonium præſentem citationem fieri fecimus, reverendiſſimi in Chriſto patris domini Jordani epiſcopi Albanenſis prædicti ſigilli, quo ad præſens ſecum utimur, impreſſione communiri.

Datum Conſtantiæ, anno Domini MCCCCXV. indictione octava, die vero Jovis decimo ſexto menſis Maji per quemcumque curſorem.

Bartholomæus de Guaſtis, nationis Italicæ.
Guinpertus Fabri, nationis Germanicæ.
Joannes Guiardi, nationis Gallicanæ.
} notarii.

Articuli dati contra olim papam Joannem.

Coram vobis ſanctæ Synodo Conſtantienſi univerſalem eccleſiam repræſentanti hic in Spiritu ſancto legitime congregatæ Henricus de Piro licentiatus in decretis, & Joannes de Scribanis de Placentia, promotores, procuratores, hujus ejuſdem Synodi, dant & exhibent capitula, poſitiones, & articulos infraſcriptos, ad quod probandum ſe admitti petunt citra onus ſuperfluæ probationis,

In primis denunciant, dicunt, aſſerunt, ponunt, & ſi neceſſe fuerit probare intendunt, quod dominus Joannes papa XXIII. a tempore juventutis ſuæ, dum Balthaſſar de Coſſa appellabatur, fuit malæ indolis, inverecundus, impudicus, mendax, parentibus ſuis rebellis, & inobediens, plerisque vitiis deditus, & talis, ac pro tali fuit communiter dictus, tentus, creditus, & reputatus ab hominibus ipſius notitiam habentibus, & adhuc dicitur, tenetur & reputatur pro tali, ut talis, ac fuit, & eſt de præmiſſis diffamatus manifeſte, ac palam, publice & notorie.

Item, quod dudum tempore Bonifacii papæ IX. ſic in ſua obedientia nominati, præfatus dominus Joannes, tunc Balthaſſar de Coſſa appellatus, per illicita media procuravit ſe familiarem & cubicularium præfati domini Bonifacii, & deinde inter dictum dominum Bonifacium, quoſcumque alios pecunias habentes, & dare volentes pro beneficiis, & aliis ſpiritualibus, ſe mediatorem, tractatorem, & proxenetam fecit palam & publice.

Item, quod dominus Joannes tunc Balthaſſar appellatus, per hujuſmodi illicitum quæſtum, & ſimoniacam pravitatem & procurationem ac mediatorem ſimoniarum, & alia media illicita in paucis temporibus acquiſivit, & congregavit multa iniquitatis mercimonia, copioſumque pecuniæ theſaurum, propter quod extunc divitis nomen, & ſtatum aſſumpſit, ac ædificia ſibi comparavit, & ſic fuit, & eſt verum, publicum, & notorium, ſicque ut prædicitur, dictum, tentum, creditum & reputatum communiter ab omnibus hominibus ipſius notitiam habentibus, & adhuc dicitur, tenetur & reputatur, fuit, & eſt de præmiſſis diffamatus manifeſte, palam, publice & notorie.

Item, quod deinde prædictus dominus Joannes tunc Balthaſſar nuncupatus mediante hujuſmodi ſimonia, & damnata pecunia promotus fuit ad cardinalatum, pro quo ſolvit magnam ſummam pecuniarum, & appellatus dictus Balthaſſar cardinalis ſancti Euſtachii, & ſic fuit, & eſt verum, publicum & notorium, ac de ipſis omnibus idem dominus Joannes fuit, & eſt infamatus, palam, publice & manifeſte.

Item, quod poſtquam dictus dominus Balthaſſar tunc cardinalis ſancti Euſtachii appellatus civitatem Bononienſem ut legatus fuiſſet ingreſſus, viis tyrannicis quærens terras eccleſiæ, ac cives, habitatores earum modo inhumano, impie, inique, crudeliter rexit & gubernavit, ac a pietate Chriſtiana, & a juſtitia divina, humanaque totaliter alienus diverſas dacias, gabellas, exactiones, extorſiones, & onera inſupportabilia eis impoſuit, talliarumque, exactionum, & onerum alias mandatorum fuit inventor, & tam per illos modos, quam alios conſimiles exactivos, & nimium one-

ANNO CHRISTI 1415.

rolos per tyrannidem, & de facto taliter ſubditos oppreſſit, quod dictos civitatem, comitatum, & terras eccleſiæ, ac cives depauperavit, & depopulavit. Ita quod tempore ſui regiminis mala tyranica, & violenta ſua gubernatione cauſantibus, multi fuerunt mortui, multi profugi, multi exules, banniti, exhæredati, depauperati & deperditi. Et ita ut prædicitur, fuit dictum, tenrum, creditum, & reputatum, & communiter ab omnibus divulgatum, & adhuc dicitur, creditur & reputatur, ac fuit & eſt verum. Ipſeque dominus Joannes de præmiſſis omnibus fuit, & eſt communiter diffamatus palam, publice & notorie.

Item, quod dictus Joannes tunc Balthaſſar legatus Bononiæ exiſtens ad papatum illicitis mediis anhelans, in mortem bonæ memoriæ domini Alexandri papæ quinti extitit machinatus; & ut tam ipſe quam medicus ſuus magiſter Daniel de ſancta Sophia artium & medicinæ doctor veneno extinguerent, prout extincti ſunt, operam dedit: ſicque, ut prædicitur, fuit dictum, creditum, tentum, & reputatum, diciturque, tenetur, creditur & reputatur, atque fuit & eſt de præmiſſis in civitate Bononiæ, atque extra per totum mundum publica vox, & fama, fuitque, & eſt graviter, & notorie diffamatus.

Item, quod dominus Joannes tunc Balthaſſar appellatus tantum practicare ſcivit poſt mortem bonæ memoriæ Alexandri papæ quinti, quod in Romanum pontificem electus extitit, & ſe Joannem papam XXIII. appellavit, & ab aliis appellari & nominari ſe fecit; & dum crederetur mutatione nominis, & homo de vitiis in virtutes mutatus, fallax fuit opinio, quinimmo contra ſanctorum patrum decreta, & contra laudabiles Romanæ eccleſiæ conſuetudines, veniendo, velut paganus, divina officia contempſit, officium paſtorale non debite in divinorum adminiſtratione exercuit, miſſis, & veſperis papalibus intereſſe non curavit, horas canonicas dicere, jejunia, abſtinentias, ceremonias, & alia canonica inſtituta, ad quæ omnes Chriſtiani, & præſertim clerici, & eccleſiaſtici adſtringuntur, juxta formam eccleſiæ ſervare ſprevit. Et ſi aliquoties celebravit, hoc fuit currens more venatorum & armigerorum, & plus ne culparetur totaliter de hæreſi, & ne expelleretur a papatu, quam devotionis vel caritatis cauſa. Sicque, ut prædicitur, fuit dictum, creditum, tentum & reputatum, diciturque, tenetur & reputatur, atque de eis fuit, & eſt publica vox, & fama.

Item, quod dictus D. Joannes fuit, & eſt pauperum oppreſſor, juſtitiæ perſecutor, iniquorum columna, ſimoniacorum ſtatua, carnis cultor, vitiorum fex, a virtutibus peregrinus, conſiſtoria publica fugiens, & totus ſomno, & aliis carnalibus deſideriis deditus, vitæ & moribus Chriſti totus contrarius, infamiæ ſpeculum, & omnium malitiarum profundus adinventor, adeo & in tantum eccleſiam Chriſtri ſcandalizans, quod inter Chriſti fideles, vitam & mores ſuos cognoſcentes vulgariter dicitur diabolus incarnatus.

Item, D. Joannes papa cum uxore fratris ſui, cum ſanctis monialibus incæſtum, cum virginibus ſtuprum, & cum conjugatis adulterium, & alia incontinentiæ crimina commiſit, propter quæ ira Dei deſcendit in filios diffidentiæ, & de aliis graviter, & publice diffamatus, & ſcandalizatus eſt, ſic fuit, & eſt verum, publicum, & notorium.

Item, quod dictus D. Joannes papa, vas omnium peccatorum, repulſis dignis, indignos ad officia, & beneficia promovit, gratias non gratis, beneficia vacantia, prælaturas & dignitates eccleſiaſticas non magis meritis, ſed plus offerenti poſt venditionem expoſitam contulit, & conferri mandavit; litteraſque bullatas per mercatorum, & nummulariorum manus, ut de mercatoribus mercium ſolitum eſt, vendidit, atque vendi juſſit & mandavit, ſicque ut prædicitur, fuit dictum, tentum, habitum & reputatum, atque fuit & eſt verum, publicum & notorium.

Item, quod ſupradictus Joannes papa novum, & inauditum ſimoniæ ſcelus perpetrando, ſex parochiales eccleſias Bononienſis diœceſis, vel plura alia beneficia eccleſiaſtica pro pecunia numerata vendidit meris laicis, qui eas tanquam res profanas cum eorum poſſeſſionibus, dotibus & juribus de facto poſſident, ponuntque laici hujuſmodi presbyteros ad celebrandum miſſas pro ſuo libito & voluntate, & plura alia talia enormia & majora fecit, & commiſit in illis & aliis partibus, de quibus fama publica, immo verius infamia contra eum divulgata eſt per univerſum orbem, ſicque fuit tentum, dictum, creditum & reputatum, diciturque, tenetur, creditur & reputatur, atque fuit, & eſt verum, publicum & notorium.

Item, quod dictus Joannes papa præceptoriam Cypri ordinis ſancti Joannis Jeroſolymitani contulit cuidam infanti in quinto anno conſtituto, baſtardo illuſtris domini regis Cypri, nomine Aloyſio infanti pro certa pecuniæ quantitate, necnon fructus vacantes, & ſpolia ultimi præceptoris defuncti eidem Aloyſio infanti vendidit contra ipſius ordinis regularia inſtituta; præſertim cum hujuſmodi bona ſpoliis, & vacantiæ ſunt bona fiſcalia epiſcopi pro ſolvendis ſtipendiariis contra infideles: necnon eidem infanti in dicto quinto ætatis anno conſtituto per bullam conceſſit, ut ea ætate poſſet profiteri, & profeſſione aſtringeretur contra legem conſeſſus, quæ per eum præſtari non potuit, & ſic fuit & eſt verum.

Item, quod dictus papa Joannes nunquam prædicta revocare voluit, niſi cum pactis, & conditionibus, quæ ſequuntur. Primo, quod reſtituerentur regi Cypri pecuniæ quas dederat papæ pro emptione dictæ præceptoriæ pro rata. Item, quod darentur papæ incontinenti, & ante omnia ſex millia florenorum cameræ, quod fieri oportuit, & ſoluti fuerunt. Etiam aliter hoſpitali per priorem Rhodi & procuratorem generalis religionis domino Nicolao de Robertis Idibus Auguſti anno quinto, & per manus Eduardi de Reciis mercatoris Florentini pro quibus ſic ſolutis religioſi hoſpitalis prædicti remanerent adhuc obligati penes mercatores. Item, reſervavit Papa tunc, & ante omnia prædicto baſtardo cameram magiſtralem, quæ dicitur Hechera, & Finita, quæ valet communiter duo millia florenorum annuatim. Ad quæ non conſenſerunt dicti prior & procurator. Quibus ſic peractis papa fecit eis dare per dictum Eduardum de Reciis mercatorem bullas, qui dictas bullas reſervabit uſque ad ſolutionem dictorum ſex millium florenorum, quas bullas eidem Eduardo dederat epiſcopus Volteranus, donec ſolverentur ſex millia ducatorum ſupradicta. Et ſic fuit, & eſt verum.

Item, quod dictus dominus Joannes papa fratrem Jacobum de Viriaco, majorem annis, expreſſe profeſſum religioſum Hoſpitalis a votis, regula, & habitu religionis absolvit, de facto ad ſeculum reduxit, & contrahendi matrimonium licentiam dedit, ſexcentis ducatis datis. Et ſic fuit, & eſt verum, publicum, & notorium.

Item, quod dictus papa Joannes Caſtellaniam ſcalarum dicti Hoſpitalis quam dictus frater Jacobus tenebat, ſimul cum prædictis reſervavit, & deinde ipſam fratri cuidam Hemaro de Feſſello, pecuniis datis contulit, quæ caſtellania eſt conventualis & regia, in qua deberent eſſe fratres cappellani numero XII. cum aliis clericis Deo ſervientibus; ſicque perit divinus cultus, & ordo transfertur in ſcandalum Chriſtifidelium plurimorum palam & publice.

Item, quod dicto Hemaro juveni ætatis XIV. annorum vel circa, conceſſerat dominus magiſter Rhodi licentiam ingrediendi religionem ſancti Joannis, ut indilate facta profeſſione & recepto habitu religionis tranſiret ad conventum religionis cum equis & armis ſuffi-cientibus Deo & religioni, contra inimicos fidei militaturus, & ipſe frater Hemarus votorum ſuorum, & ſalutis propriæ immemor, non ad conventum tranſiit, ſed ſtatim factus eſt inobediens & rebellis, ad dictam caſtellaniam emendam ad papam miſit, quam obtinens, omnia jura conventus, tam vacantem, quam reſponſionem annuam occupavit, prout occupat licentia per dictum D. Joannem papam prius vendita & conceſſa.

Item, quod propter præmiſſa in clero & populo, totaque univerſali eccleſia grave ſcandalum, graviſque D. Joanni papæ ex tunc Romæ infamia, exortum fuit & ſuſcitatum, atque exorta & ſuſcitata.

Item, quod propter hæc & alia reverendiſſimi patres & domini, DD. S. R. E. cardinales dictum D. Joannem

Pa-

ANNO CHRISTI 1415.

Papam XXIII. anno primo pontificatus ſui inter ſe, & ipſum ſolum fraternaliter diverſis vicibus arripuerunt, ipſumque precibus humilibus & devotis, atque ſalutaribus, & commonitis inſtanter requiſierunt, ne Romanam & univerſalem eccleſiam per hujuſmodi ſpiritualium merces ſcandalizaret. Et ſic fuit, & eſt verum.

Item, quod dictus Joannes Papa ob præmiſſam fraternam monitionem animum in aliquo non immutans, avaritiæ cæcitate infectus ex poſt continue priſtina ſimoniarum mercimonia continuans pejora prioribus perpetravit, & ubi prius ſub typo juſtitiæ, non in ſe ſuis familiaribus commenſalibus datam coronationis ſuæ in expectativis gratiis dare confinxit, poſtea poſt fugam ab urbe Romana cuilibet indifferente pro certa florenorum ſumma, videlicet pro xxv. florenis auri de camera dicta coronatione data publicæ venditioni exponebatur; in ſcandalum ſedis apoſtolicæ, & totius fidei Chriſtianæ. Et ſic, &c.

Item, quod dictus Joannes Papa in vitiis invaleſcens fortius, & non ſe corrigens certos referendarios, & cubicularios, & ſecretarios creavit, fecit, & ordinavit mediatores, proxenetas, ac procuratores graſſarum, & pinguium ſimoniarum eccleſiarum cathedralium, abbatiarum, monaſteriorum, prioratuum, & beneficiorum vacantium reſervatorum. Quodque ſub urbe mediorum fructuum, nondum captorum, vel perceptorum ante ſuppoſitionem vel ſaltem recuperationem litterarum apoſtolicarum impetrantem ſolvere oportuit certam ſummam ex pacto. Et niſi impetrans mox ſolviſſet, rediit vacuus abſque cujuſvis onere proviſionis. Et eſt verum.

Item, quod idem D. Joannes regiſtratoribus litterarum apoſtolicarum expreſſe inhibuit, ne cuiquam ſumptum ex regiſtro litterarum apoſtolicarum traderent, niſi prius, & ante omnia pecuniam promiſſam ſolutum fore probaretur; propter quod multos litigantes qui tantam ſummam ſolvere non potuerunt, eoſdem in clara ſua juſtitia ob probationis defectum ſuccumbere oportuit. Sicque avaritia & malitia dicti Joannis Papæ cauſarum iniquitas æquitati prævaluit, & beneficia poſſeſſa fuerunt abſque canonico titulo contra canonicas ſanctiones palam, & publico.

Item, quod idem D. Joannes Papa ultra in ſupra proximis articulis nominatos, certos in Romana curia deputavit mercatores, qui beneficia vacantia curiæ tribus, vel pluribus diebus ad libram ponderarent, & plus offerentis ſupplicationem reciperent, & ſignari facerent in dedecus ſedis apoſtolicæ, & perditionem animarum multarum. Et ſic fuit, & eſt verum, publicum & notorium.

Item, quod ſupradictus Joannes Papa ne aliqua ſupplicatio abſque ſimonia, & ſolutione ſignaretur, omnibus & ſingulis referendariis injunxit, ut nullus ſibi ſupplicationem aliquam ſignandam præſentaret, niſi nomine referendarii eam præſentantis ſignata eſſet: quodque nullus quantumcumque ſupplicationem de vacantia ſignari obtineret, niſi valoris totius, vel mediæ ſummæ in ſupplicatione prius realiter recepiſſet, & ipſi Papæ reſponderet, & traderetur, alioquin talis referendarius haberet tantumdem ſolvere de ſuo proprio in pœnam tranſgreſſionis hujuſmodi prætenti mandati apoſtolici. Et ſic fuit, & eſt verum, &c.

Item, quod dictus Joannes Papa ultra præmiſſa ſæpe, & ſæpius contra Deum, & ſuam conſcientiam ementibus pleriſque bullas vendidit, in quibus ſcripſit beneficia obtinens, & officia ea in ſuis manibus reſignaſſe, & ſe per hujuſmodi confictam, & mendoſam reſignationem, quæ nunquam accidit, contulit, & conferri mandavit pro pecuniarum certa quantitate, multos ſic funditus uſque ad mendicitatem depauperando, palam & publice.

Item, quod per hoc dabatur occaſio multis beneficia emendi, conſcientiam laxandi, & temeritas timorem Dei poſtponendi, devenitque res ad tantum, quod qui majorem ſummam in ſupplicatione expreſſit & exſolvit, ſignaturam abſque difficultate obtinuit. Idem de ſacramentis, indulgentiarum diſpenſationibus, & aliis eccleſiaſticis, & ſpiritualibus donis. Sic fuit, & eſt verum.

Item, quod dictus Papa Joannes unum, & idem beneficium ſæpe, & ſæpius pluribus, & diverſis perſonis, vel etiam uni, & eidem repetitis vicibus vendidit, & plerumque uni venditum per anticipationem accidenter alteri ementi conferebat. Et ſimiliter de gratiis expectativis, declarationibus, & ſubrogationibus per impoſitionem ſilentiorum jus jam quæſitum abſorbuit; per quæ quaſi tota eccleſia eſt labe ſimoniaca deturpata, indignis repleta, tam in ſuperioribus quam in inferioribus prælatis, omnique gradu eccleſiaſtico laceſſita, & per conſequens quaſi irreparabiliter ſcandalizata.

Item, quod dictus Joannes Papa canonice electos idoneos uſque ad ſaturitatem appetitus ſui ſolvere non valentes confirmare recuſavit, quodque dignos, & minus idoneos ad ſummas desideratas aſcendentes ſcandaloſe duxit promovendos, & promovit pleroſque etiam invitos de ſuis eccleſiis tranſtulit, ut viduatas carius vendere poſſet, in dedecus & ſcandalum Chriſtifidelium.

Item, quod deinde dictus Papa Joannes Concilio Piſano adſtrictus pro reformatione eccleſiæ in capite, & in membris in urbe Romana Concilium generale convocavit, & ibidem in pluribus ſermonibus etiam ante & poſt, & publice correptus & munitus minime ſe emendavit, quinimmo temporis ſucceſſu continue diabolico inſtinctu incorrigibilis pejora prioribus perpetravit.

Item, quod dictus Papa Joannes indulgentias in mortis articulo, prædicationem crucis, item a pœna & a culpa abſolutionem, eccleſiarum & altarium portatilium conceſſiones, ac epiſcoporum conſecrationes, & abbatum benedictiones, reliquias ſanctorum, ſacros ordines, poteſtatem in confeſſionibus abſolvendis a peccatis, actuſque qui per ſolas Spiritus ſancti operationes ad gratiam miniſtrari debeant, pecunia vendidit numerata, per quæ de novo eccleſia ſancta Dei in perſonam dicti Joannis Papæ graviter diffamata fuit, & eſt notorie ſcandalizata.

Item, quod de anno domini MCCCCXII. & de menſe Auguſto ejuſdem anni, quidam Nicolaus de Piſtorio Florentinus, & dicti domini Joannis Papæ aſſertus ſecretarius laicus, conjugatus nuncius, & legatus apoſtolicus per dictum Joannem tunc deputatus venit ad partes Brabantiæ; habenſque ab eodem D. Joanne poteſtatem exigendi, & percipiendi quoddam ſubſidium, quod fuit decima pars fructuum omnium beneficiorum in Cameracenſi, Tornacenſi, Leodienſi, & Trajectenſi civitatibus, & diœcesibus, quodque non ſolventes excommunicare poſſet, per certum ad hoc deputandum ſubdelegatum, ac ſuſpenſum in collegio conventus, & capitula, interdictique ſententias in eorum eccleſias, qui ſibi hujuſmodi fructuum pecunias non traderent, per quod eccleſiaſtica cenſura ad ludibrium, & deriſum, & tota ſeptentrionalis eccleſia graviter fuit & enormiter ſcandalizata.

Item, quod dictus Papa Joannes, ſupradicto Nicolao mercatori, ut præfertur in legatione exiſtenti conceſſit, indulsit & commisit, ut idem Nicolaus quibuſcumque hominibus utriuſque ſexus ad ſuæ libitum voluntatis deputare poſſet confeſſores, & quod hujuſmodi deputati confitentes abſolvere poſſent a pœna & a culpa, certis tamen pecuniis taxatis mediantibus; quas quidem prætenſas indulgentias publicavit, & publicari fecit in certis locis, civitatibus, villis, ut puta Trajecti, Mechliniæ, Antuerpiæ, & alibi, de quibus maximas pecuniarum ſummas exhauſit & extorſit, Chriſtifideles ſeducendo, ac ſtatum & ritum totius eccleſiæ catholicæ enormiter ſcandalizatum.

Item, quod præmiſſa omnia, & ſingula fuerunt, & ſunt vera, publica & notoria, atque pro veris publicis & notoriis apud clerum & populum civitatum, diœceſum prædictarum, cunctoſque Chriſtifideles ibidem aſſerta, dicta, credita, viſa, audita, palpata, & ut talia habita, & reputata; atque de ipsis, & eorum quolibet, fuit, & eſt publica vox, & fama, fuitque, & eſt de præmiſſis omnibus, & ſingulis dictus dominus Joannes Papa publice diffamatus.

Item, quod de anno domini 1412. pontificatus dicti D. Joannis Papæ anno tertio nonnulli ambaxiatores tam ex parte illuſtris regis Francorum, & prælatorum regni Franciæ, quam ex parte almæ univerſitatis ſtudii Pariſiensis Romæ apud ſanctum Petrum in palatio apoſtolico, & in camera magna paramentorum, multitudine cleri, & nobilium ibidem in publica audientia congregata,

dicto

ANNO CHRISTI 1415.

dicto D. Joanni Papæ XXIII. diffamiam, simoniam, malam vitam, nullamque suam famam per universum orbem divulgatas, exposuerunt; asserentes ecclesiam Dei mirabiliter ob id scandalizatam. Monentes sæpe & sæpius charitative, & requirentes eumdem Joannem Papam, quatenus a simoniæ mercibus cessaret, atque fructus antefiendas gratias, & signaturas, & nunquam a beneficiandis percepisset, eosdem cameræ apostolicæ solvendos tolleret & reservaret, seque in vita, & moribus emendaret, cum frequenti instantia fuerunt exhortati. Sicque, &c.

Item, quod dictus D. Joannes Papa XXIII. a supradictis & nonnullis aliis prælatis, & ambaxiatoribus tam ecclesiasticis, quam sæcularibus, quam etiam doctoribus & magistris universitatum humili, & devota monitione, correptus a criminibus, & scandalis præfatis non cessavit, immo continuavit mala prioribus accumulando. Et sic fuit, & est verum, publicum & notorium.

Item, quod idem D. Joannes Papa XXIII. fuit, & est de præmissis omnibus, & singulis publice, & notorie per totum mundum, & cuncta Christianitatum regna totaliter divulgatus & diffamatus, atque pro tali, & ut talis in Romana curia, & extra ubicumque ipsius notitia habetur, tenetur, & reputatur ut talis.

Item, denunciant, ponunt, & probare intendunt, quod supradictus dominus Joannes Papa bona temporalia ecclesiæ Romanæ, urbem videlicet Romam, & patrimonium ecclesiæ in Italia pessime & scandalose rexit, oppressiones & angustias, & gabellas, & ut thesaurizaret, adauxit, & aliquos de novo invenit, toramque subditorum substantiam, quantum in eo fuit, exhausit & sibi imbursavit, ipsosque subditos depauperavit, turpiaque lucra undique scandalose recolligens, pluresque terras Romanæ ecclesiæ sine evidenti necessitate vel utilitate hypothecavit, impignoravit, aliquas vero perpetuo alienationis titulo distraxit, & communis ecclesiæ Florentinæ de alienando Bononiam tractavit, urbemque Romanam & terras patrimonii ecclesiæ proditorie capi, invadi, & occupari permisit, & tacite consensit. Et dum nuper de mense Junii anni domini 1413. se in crastino Romano populo missam in ecclesia sancti Laurentii in Damaso pro consolatione pacis & victoriæ belli contra quondam Ladislaum Apuliæ regem per ipsum Papam confecti spopondisset, Romanum populum deserens, curialesque suos, & oves in manibus luporum, & inimicorum tradens, ex culpa sua recessit scandalose, propter quod multi cortisani interempti, trucidati, capti, spoliati, & aliqui violenter per marinarios ad galeas capti, & in perpetuam servitutem redacti fuerunt. Itaque fuit, & est verum, & est publica vox & fama.

Item, quod propter præmissa omnia, & singula, & ipso culpante, & causante multa crimina, videlicet sacrilegia, adulteria, homicidia, spoliationes & rapinæ, furta in urbe Romana fuerunt commissa, & ita fuit, &c.

Item, quod ipse D. Joannes Papa prædictus multa inutilia, & frustratoria onera etiam Gallicis in Avenionensi tyrannice ad diversos fines damnatos imposuit, & præsertim: nam in navigio facto apud Pisas cum galeis sub colore eundi in Avenionensem, per D. Marinum nepotem suum, & suorum servitorum ad hoc, ut dicitur, missum, & constitutum capitaneum dicti palatii, & reparatorem ejus, quam aliis diversimodis ac de dictis civitatibus, Avenionensi, & comitatus Venassini, quos tractavit alienare diversimode, maxime in manibus dicti regis Ladislai ponere, mediantibus certis tractatibus contra unionem ecclesiæ pro magna pecuniæ quantitate, quod & fecisset, si ad optatum suum venire potuisset: sicque ut prædicitur, fuit tentum, creditum, & reputatum, diciturque, tenetur, creditur, & reputatur.

Item, quod communis, & vulgata omnium hominum opinio, & assertio, credulitas, & fama manifesta fuit, & est, quod D. Joannes Papa tam in præmissis, quam in aliis innumerabilibus casibus, & universaliter in omnibus male & pessime administravit tam in spiritualibus quam in temporalibus, & quod fuit, & est bonorum ecclesiæ Romanæ & cæterarum ecclesiarum & rerum ecclesiasticarum, ac etiam temporalium ad ecclesias pertinentium, maximus, & plusquam de alio fuerit lectum, & auditum, dilapidator, devastator, & dissipator pessimus, & inutilis, & damnosus administrator, atque universali ecclesiæ, & toti populo Christiano scandalosus, veneficus, homicida, interemptor, carnis vitia per omnia colens, incontinens & infinitis criminibus irretitus, malæ famæ & pessimæ conditionis adeo, qui in Italia & quasi tota capto vocabulo, & similitudine a quodam inhumanissimo gentium armorum capitaneo, qui Boldrinus appellabatur, etiam Papa Boldrinus vocitatur. Et sic fuit, & est verum, publicum & notorium.

Item, quod de præmissis omnibus & singulis idem Joannes Papa fuit, & est publice, & notorie diffamatus, & per totum mundum divulgatus, & infamatus, & quod de ipsis & de eorum singulis fuit, & est publica vox, & fama, & ut talis ac pro tali fuit, & est ubique, ubi de ipso notitia habetur, dictus, tentus creditus, & reputatus, dicitur, creditur, tenetur, & reputatur palam, publice communiter & notorie.

Item, quod dictus Joannes Papa pecunia satiari nequiens, in Gallia similiter absque necessaria, nullaque rationabili causa subsistente, vendidit, distraxit, alienavit, & dilapidavit certos redditus, census, & proventus, atque tributa annua ab antiquo Romanæ ecclesiæ debita per diversos cives, & habitatores, ac communia civitatum, oppidorum, & locorum partium illarum, & præsertim Avenionensis, & comitatus Venassini, & oppidi seu villæ Montis Pessulani, & præsertim Petro Gerandi, & certis aliis personis laicis, & secularibus, sicque ut prædicitur fuit dictum, tentum, creditum, & reputatum, diciturque, tenetur, & reputatur, atque fuit, & est verum, publicum, & notorium.

Item, quod prædictus D. Joannes Papa nonnulla diversa bona mobilia, & immobilia diversarum ecclesiarum, & monasteriorum, titulorumque dominorum cardinalium, tam episcopatuum, quam aliorum presbyteralium, & diaconalium, collegiorumque, & prioratuum, ecclesiarum parochialium, cappellarum, altarium, & hospitalium, cæterorumque locorum dictæ urbis Romanæ, & præsertim ecclesiarum principis apostolorum de urbe, sancti Joannis Lateranensis, & aliis ad canonicos, & personas ecclesiasticas dictæ urbis spectantibus, necnon de bonis monasteriorum sanctorum Joannis & Pauli, sancti Laurentii, S. Alexii, sanctæ Gaveæ, & aliorum monasteriorum, tam virorum quam mulierum sola avaritiæ cæcitate seductus, vendidit, alienavit, dilapidavit, & dissipavit; & aliqua eorum ad nihilum redegit, adeo quod in plerisque cessat servitium Dei, nam ubi erant decem, vel viginti, vel triginta religiosi, hodie non sunt nisi unus, duo, vel tres, quasi fame morientes. Et sic fuit, & est verum publicum, & notorium.

Item, quod dictus Dominus Joannes Papa bona & dotem prædicti Monasterii sancti Laurentii divisit in tres partes dissipando, & certis ex Dominis Cardinalibus particulariter per tripertitas particulas dividendo, quæ prius unitæ fuerunt pro sustentatione monachorum, inibi Deo in religionis zelo laudabiliter prius servientium, nunc miseria & paupertate apostatantium. Et sic fuit & est verum, publicum & notorium.

Item, quod dictus Dominus Joannes Papa præmissis non contentus, monasterium sancti Alexii prædictum vendidit Baptistæ de Sabellis pro quodam impubere basthardo suo; Monasterium sanctæ Sawæ vendidit Domino Nicolao de Ursinis, & ita de cæteris. Et quod deterius est, caput sancti Joannis Baptistæ, quod erat in monasterio monialium sancti Sylvestri de dicta urbe, vendiderat, seu pactum de tradendo fecerat Florentinis pro pretio quinquaginta millium ducatorum. Quod & fecisset, nisi civibus Romanis id per eum revelatum fuisset. Et quia aliqui eorum de hoc in aperto locuti fuerunt, capti, incarcerati, & in magnis pecuniarum summis redemti fuerunt & exbanniti, & alias nisi se, seu vitam suam redemissent, propterea decapitati ejus jussu fuissent. Et ita ut prædicitur, fuit dictum, tentum, creditum & reputatum, diciturque, tenetur, creditur & reputatur, ac fuit & est verum publicum & notorium, manifestum, atque divulgatum ubique, tam in urbe & tota Italia, quam Gallia, etiam palam & publice.

Item, quod idem D. Joannes Papa etiam jura, mobilia,

ANNO CHRISTI 1415.

bilia, & immobilia ecclesiarum cathedralium, & collegiatarum, monasteriorum, prioratuum, studiorum, collegiorum, hospitalium, ecclesiarum parochialium, cappellarum, & ceterorum beneficiorum, & officiorum ecclesiasticorum extra dictam urbem tam in civitatibus, villis & locis dicti patrimonii ecclesiæ Romanæ, quam extra ubicunque consistentia etiam vendidit, alienavit, & dissipavit. Et præsertim plura bona episcopatus Bononiensis, ecclesiæ sancti Petronii Bononiensis, & præsertim, lapides, ligna, & totam materiam, de quibus debebat compleri ædificium & fabricari, & pecunias annuas ad dictam fabricam ab antiquo ordinatas recepit, & opus omnino cessare fecit. Similiter curias, possessiones & prædia, & bona mobilia & immobilia, ac dotationem totaliter collegii Gregoriani in dicta civitate Bononiensi per felicis recordationis D. Gregorium Papam XI. fundati pro sustentatione quinquaginta scholarium pauperum, & etiam vendidit, & alienavit, ita quod de mobilibus ibi nihil remansit, & de immobilibus vix posset sustentari congrue unus solus scholaris, & domum tradidit " sattardis habitandam, qui totaliter eam destruxerunt, & eam vendidissent, si reperissent emptorem. Et sic fuit, & est verum, *&c.*

Ita MS. dex.

Item, quod dictus Papa Joannes decimas castrorum Centi, & Plebis diœcesis Bononiensis pertinentes ad mensam episcopalem Bononiensem alienavit laicis, fautoribus suis in perpetuum pro eis, & eorum successoribus in grave dispendium ecclesiæ Bononiensis, quam penitus, & totaliter depauperavit palam & publice. Et sic fuit, *&c.*

Item, quod dictus Joannes Papa præmissis non contentus, sed etiam litterarum studia per solatii subtractionem subtiliter extinguere conatus doctoribus studii Bononiensis per quamplures annos & maxime a promotione sua ad papatum, stipendia eorum ab antiquo tempore prædicti studii eis debita, & unde vivere, & perinde studere, & legere debebant, fundata abstulit, & removit, totaliter fecit quod tam nobile, & solemne studium quasi ad nihilum respective devenit. Et sic fuit, & est verum.

Item. quod non solum dilapidavit bona & jura prædicta mobilia & immobilia ecclesiarum, sed etiam super personas Ecclesiasticas urbis Romanæ, & civitatis Bononiensis, ac in toto patrimonio ecclesiæ gravissima onera, tallias & exactiones, insupportabilia imposuit, facultatesque ecclesiarum unde personæ ecclesiasticæ vivere, & servire, ab eis extorsit, & applicavit; immo etiam super alios prælatos ecclesiasticos aliarum terrarum, & dominorum sæcularium diversa onera, tallias, & exactiones solvendas dominis, & communitatibus sæcularibus, & præsertim regni Franciæ, comitatus Sabaudiæ provinciæ, *&c.* necnon communitatibus, Florentinæ, Venetorum, Senarum, & pluribus aliis, cum quibus in pretio participavit, imposuit, adeo & in tantum quod dicti ecclesiastici fuerunt, & sunt tanta paupertatis angustia afflicti, ut post propriorum patrimonialium bonorum consumptionem, necessitate famis, libros, calices, & ornamenta ecclesiarum vendere sunt coacti.

Item, quod propter præmissa ecclesia Dei notorie fuit scandalizata.

Item, quod horrida, & detestandorum criminum D. Joannis antedicti Papæ fama, immo infamia, crebris multiplicibus vicibus, non solum semel, sed pluries & sæpe Christianorum principum, totiusque populi Christiani, proh dolor! aures penetravit, in tantum quod serenissimus & invictissimus princeps dominus Sigismundus Romanorum & Hungariæ rex semper Augustus in Lombardia existens ad civitatem Laudensem applicuit, dictumque dominum Joannem Papam ibidem advenientem humili & devota prece rogavit quatenus attento, quod totus Mundus in ejus persona scandalizatus est, suaque crimina Mundus dissimulare non posset, mores & vitam emendaret in melius, & ut ad unionem sanctæ matris ecclesiæ, tunc & nunc tripartitæ summis vigiliis & cura intendere, dignaretur, ut adstrictus per Pisanum Concilium tenebatur & Concilium in aliquo securo loco cuncto Christiano populo & commodoso indiceret, suasit. Et ut etiam in capite, & in membris reformaretur etiam devote supplicavit.

Item, quod dictus D. Joannes Papa XXIII. precibus serenissimi principis Romanorum & Hungariæ regis in parte condescendens amplius a vitiis hujusmodi, scandalis, & præsertim simonia, abstinere spopondit, & hanc civitatem Constantiensem pro loco multitudinis capace, & alias habili, & idoneo pro Concilio celebrando elegit quod anno domini 1414. & de mense Novembris inchoandum indixit, & per Mundum publicavit. Et sic fuit, & est verum, publicum & notorium.

Item, quod deinde dictus D. Joannes Papa Bononiam rediens in pristinam & pejorem simoniam recidivavit, falsas datarum anticipationes vendidit, jus quæsitum pro numerata pecunia litigatoribus abstulit, & ad solventium instantiam eorum adversariis perpetuum plerisque vicibus silentium imposuit de facto turpiter, & scandalose. Et sic fuit, & est verum, publicum, & notorium.

Item, & ne per viam justitiæ oppressi relevarentur, idem Papa Joannes nuper anno domini 1414. plerisque vicibus dominis auditoribus per suos referendarios & præsertim per D. Jacobum de Campo nunc electum Pennensem, dici fecit & mandavit, ne materiam anticipationis datarum admitterent in judicio, & ne datarum registratores, & alios officiales quovis modo compellerent in iis materiis privationem juris alterius concernentibus veritati testimonium perhibere, justitiam notorie opprimendo. Et sic fuit, & est verum, publicum & notorium.

Item, quod præmissa, & plura alia R. P. & D. dominus episcopus Sarisberiensis, & alii Christiani principis regis Angliæ illustris ambaxiatores dictum D. Joannem Papam XXIII. monuerunt & corripuerunt charitative supplicantes eidem, quod simoniam & venditionem beneficiorum desereret, & se in vita & moribus emendaret, alioquin dubitarent propter scandalum subtractionem obedientiæ, & alia inconvenientia secutura. Quodque ipse D. Joannes incorrigibilis factus hujusmodi monita salutaria sprevit, ipsumque & alios prælatos duris & asperis verbis minatus est, injuriatus palam & publice. Et sic fuit, & est verum, publicum & notorium.

Item, quod deinde præfatus D. Papa ad Constantiam veniens post diversas persuasiones, exhortationes & rogamina per hoc sacrosanctum generale Concilium Constantiense devote factas, & facta, ut pacem ecclesiæ daret, & papatui cederet, cum alia tutior, paratior, & securior quam via cessionis non esset, ad unionem perfectam in ecclesia Dei consequendam, attentis scandalis ex persona sua jam exortis, propter quæ existentes in aliis obedientiis retrahebantur ab ecclesiæ unitate. Hoc anno domini 1415. die sabbati 11. mensis Martii in sessione generali Constantiensi, & in pleno Concilio generali universalem ecclesiam repræsentante ecclesiæ Dei & sponsæ suæ promisit, vovit, & juravit cedere Papatui, & sponte & libere dare pacem ecclesiæ per viam suæ simplicis cessionis papatus, juxta deliberationem ejusdem Concilii, prout in quadam cedula conscripta, quam suamet viva & intelligibili voce legit, dixit, juravit, vovit & promisit, & aliam fecit prout in eadem cedula ad quam se referunt promotores, & procuratores prædicti, continetur: cujus tenor sequitur, & est talis.

Ego Joannes Papa XXIII. propter quietem populi Christiani profiteor, spondeo, voveo, juro, & promitto Deo, ecclesiæ, ac huic sacrosancto Concilio, sponte & libere dare pacem ipsi ecclesiæ per viam meæ simplicis cessionis papatus, & tam facere & adimplere cum effectu juxta deliberationem præsentis Concilii, si, & quando Petrus de Luna, Benedictus XIII. & Angelus Corario Gregorius XII. in suis obedientiis nuncupati papatum, quem prætendunt per se, vel procuratores suos legitimos similiter cedant, & etiam in quocumque casu cessionis, vel decessus, aut alio in quocumque per meam cessionem poterit dari unio ecclesiæ Dei, ad extirpationem præsentis schismatis.

Item, quod denunciant, ponunt, etsi necesse erit, probare intendunt dicti procuratores, & promotores quod dictus Joannes Papa XXIII. se huic sacro Concilio submisit, & ejus sententiæ, ac judicio in omnibus & singulis quæ pertinent ad reformationem ecclesiæ, tam

in

ANNO CHRISTI 1415.

in capite quam in membris, ſtare promiſit. Et hoc eſt verum, publicum, notorium, & manifeſtum. Et ita ab omnibus publice tenetur, & reputatur.

Item, quod D. Joannes poſtquam fuit in civitate Conſtantienſi, & poſt Concilium jam inceptum, ſæpe & ſæpius, & maxime in publica ſeſſione omnibus audientibus cunctos monuit, quatenus contra ipſum D. Joannem dicerent, & objicerent quicquid vellent: cum intenderet ſtare determinationi hujus ſacri Concilii de iis, quæ tempore ſui papatus geſſerat, & adminiſtraverat. Et hæc ſunt publica, & notoria, & manifeſta, & ita ab omnibus tamquam notoria habentur.

Item, quod deinde hujuſmodi profeſſio, votum, juramentum, & promiſſio juxta deliberationem Concilii, ac practicam ceſſionis papatus, & per conſequens prædictæ unionis in eccleſia Dei conſequenda poneretur, dictus D. Joannes Papa requiſitus, quatenus procuratores aliquos ad præmiſſa adimplendum conſtitueret, ut dictus ſereniſſimus princeps, & alii per hoc ſacroſanctum generale Concilium deputandi & eligendi in civitate Nicienſi Petro de Luna Benedicto XIII. in ſua obedientia nuncupato bonam D Joannis Papæ voluntatem oſtenderet, & ut ſimiliter cederet, prout cum ambaxiatoribus dicti Petri de Luna, & illuſtris principis D. regis Arragonum tractatum, & concluſum extitit, fuit pro parte nationum, & hujus ſacri Concilii humiliter & devote rogatus & requiſitus,

Item, quod poſt hujuſmodi requiſitionem dictus D. Joannes Papa doloſe cogitavit ſe abſentare, & clam recedere velle. Et ſuper hoc fuit publica vox & fama.

Item, quod fama hujuſmodi receſſus Papæ Joannis tunc inſtantis ad aures ſereniſſimi principis Sigiſmundi Dei gratia Romanorum, & Hungariæ regis deducta, idem dominus rex in potentia Romanorum atque prælatorum multitudine copioſa hortatus eſt, & rogavit dictum D. Joannem Papam ne a civitate Conſtantienſi recederet, neque ante perfectam unionem hujuſmodi ſacrum Concilium diſſolvere, perſuadens quantum meritum apud Deum, quantamque laudem humanam habiturus eſſet, ſi per ipſum perfecta unio fieri poſſet, dans, & offerens uberiorem ſalvum conductum, atque ſalvam guardiam, & pleniſſimam ſecuritatem perſonæ; & bonorum omnium, familiarium, & corteſanorum: quodque dictus D. Joannes recedere nunquam excogitaſſet, reſpondit, ſed utique remanere & perficere, ac implere cum effectu vellet ea quæ vovit, & juravit. Et ſic fuit, & eſt verum, publicum, & notorium.

Item, quod ex tunc dictus D. Joannes Papa videns hujuſmodi, & totum Mundum ad ſanctæ eccleſiæ Dei jam XXXVIII. vel circa annis ſciſſæ, & diviſæ unionem, & integritatem, necnon exſtirpationem hæreſum, & vitiorum, ac ipſius eccleſiæ reformationem in capite, & in membris anhelare, diabolico ſpiritu inſtigatus, hoc ſacroſanctum Concilium diſſolvere quærens, ut reformationem eccleſiæ, hæreſum atque ſchiſmatum extirpationem prædicta evadere, & impedire poſſet, & ſuam malam vitam continuare ad præſentia vitia, & ambitiones reincidens, contra vota profeſſa, promiſſa, ac Deo & eccleſiæ jurata, id facere de facto renuit, & nuper hoc anno domini 1415. die Mercurii xx. Martii in noctis tenebris habitu indecenti, & diſſimulato, laicali more, non ut Romanum decuit pontificem, gregem ſibi commiſſum, ut mercenarius deſerens, ab hoc ſacroſancto generali Conſtantienſi Concilio contumaciter ſe abſentando aufugit & receſſit, in ſcandalum generalis Concilii, & totius populi Chriſtiani. Ita fuit & eſt publicum, & notorium.

Item, quod de poſt dictus Joannes Papa prædictus ad oppidum Scaphuſæ ſe retraxit, & nonnullos cardinales, epiſcopos, & prælatos, & etiam corteſanos, ac principum ambaxiatores a præſenti civitate Conſtantienſi ad ſe venire juſſit, mandavit, & practicavit, & nihilominus ſub certis prætenſis pœnis, & cenſuris, ipſos ad ſe vocavit, & venire juſſit, & eum ſequi volentibus, & non volentibus mandavit, ut de hoc ſacro Concilio recederent, & ſic per ſuam fugam oves ſpargere, Concilium ſacrum diſſolvere, & ſchiſma nutrire, & perpetuo eccleſiam Dei tunc monſtruoſam hæreſibus, & diviſam, & vitiis diffamatam propoſuit, & quantum in eo fuit, voluit, & deliberavit, & fecit. Et fuit, & eſt verum, publicum & notorium.

ANNO CHRISTI 1415.

Item, quod ex poſt de dicto oppido Scaphuſa die Veneris ſancta tempore divini officii hora tertiarum iter arripuit verſus oppidum Laufenberg, & deinde ab oppido Laufenberg iterum transformato habitu turpiter ulterius verſus Briſacum greſſus ſuos direxit, ſcandaloſe a dicto Concilio & civitate Conſtantienſi plus & plus contumaciter ſe elongando, totiſque conatibus, practica, & operis datis ire viſus eſt in Burgundiam.

Item, quod nuper hoc anno domini 1415. & de menſe Aprili ejuſdem anni, dictus Joannes Papa per Romanos oratores, ac ambaxiatores, nuncios, & epiſtolas pro parte hujus ſacri generalis Concilii, ad ipſum tunc in ſancto oppido Briſaco reſidentem deſtinatos & deſtinatas, quatenus more pii paſtoris, qui animam ſuam pro ovibus ſuis poſuit, cujus occaſione, & auctoritate præſidentiæ, ita vitæ exemplo, & doctrina inſtructor ad gregem ſuum deſertum rediret Conſtantiam, vel ſaltem ad unam de tribus civitatibus, ſeu oppidis, locis utique insignibus, videlicet civitatem Baſilienſem, Ulmam, vel Ravesburg civitates Conſtantiæ & loco Concilii vicinas de unione eccleſiæ Dei gratia perficienda invicem ſecum omni benignitate & charitate, cum debita reverentia rogatus fuit, monitus, & requiſitus, promittentes eidem & offerentes ex parte dicti Concilii ſalvum conductum pleniſſimum, tunc jam paratum, & sigillo magno regio ſeu imperiali sigillatum, & eidem D. Joanni lectum, oſtenſum, & donatum, ſecuritatem vitæ, ac ſtatus, ac provisionem honeſtiſſimam condecentem ſtatui ſuo ſi reverteretur, atque vota, & promiſſa jurata adimpleret, prout iidem legati, & ambaxiatores id a prædicto Concilio habuerunt in mandatis, obtulerunt, quemadmodum in inſtrumentis publicis, de, & ſuper hoc confectis, ad quæ ſe referunt promotores, & procuratores prædicti, latius continetur.

Item, quod dictus D. Joannes Papa in reprobum ſenſum datus monita hujuſmodi more aſpidis aures obturantis, ne audiat, obaudiens, ſe in craſtinum reſponſum dictis ambaxiatoribus & legatis velle dare aſſerens, ipſos ex tunc redire juſſit, nec craſtino expectato, poſt medium noctis ante diluculum, non dato reſponſo, ad oppidum Laufenberg aufugiens ſe tranſtulit habitu tranſformato, ut ſic ſacrum Concilium diſſolvere, & reformationem eccleſiæ, extirpationem hæreſum & vitiorum impedire, & ſuam vitam deteſtandam continuare poſſet, quæ ſicut prout & continuavit, immo in profundum malorum deditus pejora prioribus committere non expavit, ſupradictis monitis, precibus, & requiſitionibus minime condeſcendens. Et ſic fuit, & eſt verum &c.

Item, quod ſupradictus D. Joannes Papa fuit, & eſt homo duræ cervicis, pertinax, peccator, induratus, incorrigibilis, eccleſiam Dei notorie ſcandalizans, fautor ſchiſmatis, atque talis quod papatu, & ejus adminiſtratione ſe reddidit indignum, & pro tali habetur, tenetur, nominatur & reputatur.

Item, quod idem D. Joannes Papa fuit, & eſt de præmiſſis omnibus & ſingulis publice & notorie divulgatus, & diffamatus, & pro tali, & ut talis in Romana curia, & extra & ubicumque ipſius notitia habetur, habitus, tentus, nominatus, & reputatus pro tali, & ut talis, palam & publice.

Item, quod communis hominum opinio, aſſertio, firma credulitas, & vera reputatio, commune dictum, rumor indubius, vulgata fama, atque verum & notorium fuit, & eſt, quod ipſe D. Joannes Papa fuit, & ſit homo peccator notorie criminatus, & de homicidio, veneficiis, & aliis gravibus criminibus, quibus irretitus dicitur, graviter diffamatus, diſſipator bonorum, & dilapidator eorum, notorius ſimoniacus, pertinax hæreticus, & eccleſiam Dei notorie ſcandalizans, incorrigibilis, & alias talis, quod ſe papatu, & ejus adminiſtratione, ac ſedis apoſtolicæ, & univerſalis eccleſiæ regimine reddidit indignum.

Item, quod dictus Joannes Papa XXIII. ſæpe & ſæpius coram diverſis prælatis, & aliis honeſtis, & probis viris pertinaciter, ſuadente diabolo, dixit, aſſeruit, dogmatizavit, & aſtruxit vitam æternam non eſſe, neque aliam poſt hanc; quin immo dixit, & pertinaciter

naciter credidit animam hominis cum corpore humano mori, & extingui adinſtar animalium brutorum, dixitque mortuum ſemel in noviſſimo die minime ſurrecturum contra articulum de reſurrectione mortuorum. Quodque de præmiſſis fuit, & eſt papa Joannes ad clerum & populum graviter diffamatus, ſicque ut prædicitur, fuit & eſt dictum, tentum, creditum, & reputatum, diciturque, tenetur, creditur, & reputatur palam, publice, & notorie.

Item, quod dictus Joannes papa ſæpe & ſæpius publice dixit, & profeſſus eſt ſe velle facere omnia opportuna pro unione eccleſiæ ſanctæ Dei etiam uſque ad mortem incluſive, nec in prædictis a voluntate hujus ſacri Concilii aliquo modo diſcedere. Et ſic fuit vera, publica, & notoria, & pro notoriis.

Item, quod de præmiſſis omnibus & ſingulis fuit & eſt publica vox & fama, & notorietas inexſcuſabilis.

Ex collectione Barberiniana, & mſſ. duobus Germanicis.

Die ſabbati decimaoctava menſis Maji ſupradicti poſt meridiem, diſcretus Fredericus Reſe ſedis Apoſtolicæ curſor retulit in palatio epiſcopali dominis commiſſariis deputatis ad examinandum teſtes ſuper poſitionibus & articulis ſuperius datis & productis contra Joannem Papam XXIII. ad hujuſmodi actum ibidem congregatis, & notariis ibidem præſentibus, videlicet Joanne *a* Gujardi, Guillelmo *b* Pariſellis, Bartholomæo de Guaſtis, Joanne Azel, Grzelero Boventen & Gumperto Fabri, ſe de dictorum dominorum commiſſariorum & deputatorum mandato, & ad providorum virorum magiſtrorum Henrici de Piro, & Joannis de Scribanis promotorum & procuratorum ſupradictorum ſibi ſuper hoc, ut aſſeruit, facta inſtantia, peremptorie citaſſe reverendiſſimos in Chriſto patres & dominos, dominum Joannem Oſtienſem epiſcopum cardinalis Vivarienſis vulgariter nominatum ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ Vicecancellarium, Angelum epiſcopum Prænestinum cardinalem Laudenſem vulgariter nuncupatum, Franciſcum Venetiarum, Almannum Piſanum, Branda Placentinum presbyteros cardinales, Ludolphum Barenſem, Amedeum Salutiarium, Ludovicum de Fliſco, Franciſcum Florentinum, Antonium Aquilegenſem diaconos cardinales Conſtantiæ perſonaliter apprehenſos, & inventos, ut & in quantum teſtes ad jurandum de perhibendo teſtimonium veritati ſuper poſitionibus, & articulis ſuperius, ut præmittitur in hujuſmodi cauſa depoſitionis ſive inquiſitionis contra dictum Joannem Papam XXIII. ad hanc horam decimaprima præſentis diei, prout & quemadmodum idem curſor dixit, ſe ſuperius a dictis dominis commiſſariis & deputatis ſpecialiter in mandatis recepiſſe, ſubſequenter dicti curſoris relatione facta, conſtitutus coram dominis commiſſariis ſæpefatus magiſter Henricus de Piro promotor & procurator, nomine quo ſupra, & quaſdam citationes ſuperius, ut præmittitur in ſupradicta cauſa exhibitas hic repetiit, & verbo de novo reproduxit: citatorumque in eis contentorum non comparentium, neque alias teſtes produci, jurare, recipi & admitti videre curantium contumaciam accuſavit, ipſoſque contumaces haberi petiit; & in eorum contumaciam ſupradictos teſtes proxime, ut præmittitur, citatos ibidem præſentes ad jurandum induxit: quos & eorum ſolita juramenta per dominos commiſſarios ibi congregatos, licet domino Guillelmo ſancti Marci cardinale propter ejus infirmitatem abſente, debita cum inſtantia recipi & admitti poſtulavit. Quos quidem teſtes dicti domini commiſſarii, reputatis primitus pro contumacibus in dictis citationum cedulis nominatis, dixerunt admittendos, & admiſerunt. Qui teſtes ſic præmiſſi, ac ipſe reverendiſſimus pater dominus de Urſinis epiſcopus Albanenſis cardinalis, licet unus ex commiſſariis, ab aliis una cum deputatis juramenta teſtium recipiens tamen pro nunc, ut & tanquam teſtes una cum aliis reverendiſſimis patribus ſuperius, ut præmittitur, pro teſtibus citatis ſtatim & incontinenti, ad mandatum ipſorum commiſſariorum ibidem exiſtentium pectoralia tangentes juraverunt ad ſancta Dei evangelia, ſe dicere & deponere velle puram, veram & omnimodam, quam ſcirent in hujuſmodi cauſa veritatem, prece, pretio, odio, timore, amore, ira, rancore, gratia, fraude, ſeu quavis alia illicita machinatione, penitus poſtpoſitis, ſemotis & excluſis. ANNO CHRISTI 1415.

Die Veneris viceſima quarta menſis Maji, ſupradicti fuerunt congregati commiſſarii, qui examinaverunt teſtes productos ſuper materia inquiſitionis contra Joannem Papam XXIII. & certi deputati omnium nationum ad examinandum depoſitiones teſtium exactorum, & ad referendum Concilio. Qui quidem commiſſarii & deputati legi fecerunt articulos & dicta, ſive atteſtationes ſuper qualibet ſingulariter, & ſingulatim facienda ſummaria de omnibus. Quibus factis magiſter Henricus de Piro procurator & promotor in vim probationis dictarum poſitionum, & articulorum produxit duas bullas, & proceſſus conceſſos aliquibus de ordine ſancti Joannis Hieroſolymitani, quorum tenores hic ſequuntur.

Tenores bullarum pro probatione dictarum poſitionum, & articulorum.

Joannes epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

AD ſacri Chriſti militum hoſpitalis ſancti Joannis Hieroſolymitarum perſeverantiam tantum nos decet paterni zeli ſinceritatem propenſius extendere, quanto ipſi pro offenſione perfidorum, veluti fideles athletæ, & conſtantes pugiles variis etiam perſonalibus periculis non dubitant jugiter *c* exponere ſe . . . . . profecto ſi quando per vos geſta verſari comperimus in orthodoxæ fidei defenſionem, ac ipſorum diſpendium, & peremptorie ſatagimus ſtudiis ſummovere. Sane dudum intendentes de præceptoria domus Coloſi hoſpitalis ſancti Joannis Hieroſolymitani Nemeſienſis diœceſis, quam quondam Raymundus de Laſcura tunc ipſius domus præcepto, obtinebat, cum illam vacare contingeret, per Apoſtolicæ ſedis providentiam ordinari præceptoriam veſtram, videlicet VI. Kalendas Junii pontificatus noſtri anno primo, ordinationi & diſpoſitioni noſtræ duximus ea vice ſpecialiter reſervatam: decernentes ex tunc irritum & inane, ſi ſecus ſuper iis a quoquam quavis auctoritate ſcienter vel ignoranter contingeret attentari: & deinde, videlicet VIII. Kalendas Decembris pontificatus ejuſdem anno IV. diem clauſit extremum, vacaret. Quodque dilectus filius Aloyſius de *d* Luſigano Nicoſienſis diœceſis, qui ut aſſerebatur, in *e* quinto anno ætatis ſuæ conſtitutus exiſtebat, cuperet cum dilectis filiis magiſtro & fratribus præfati hoſpitalis virtutum Domino famulari: nos dictum Aloyſium in dicto hoſpitali in fratrem recepi, ſibique juxta illius conſuetudinis regularem habitum exhiberi, necnon regularem profeſſionem per fratres hoſpitalis ejuſdem conſuetam admitti, eique domum de præceptoria ipſa, ſive ut præmittitur quovis modo aut alterius cujuſcumque perſona vacet; etiam ſi tanto tempore vacaviſſet, quod ejus collatio juxta Lateranenſia ſtatuta Concilii legitime devoluta, vel præceptoria ipſa diſpoſitioni Apoſtolicæ ſpecialiter reſervata exiſteret, provideri mandamus; & nihilominus eidem Aloyſio a quibuſcumque tam clericis quam laicis cujuſcumque ſtatus, gradus vel conditionis exiſteret, fructus, redditus, & proventus, emolumenta & obventiones, & quæcumque alia bona præceptoriam præfatam ſpectantia, quæ a tempore hujuſmodi prædicti Raymundi provenerant, auctoritate Apoſtolica petendi, liberandi, & abſolvendi, ac de ulterius non petendo promittendi, & obligandi facultatem & omnimodam poteſtatem conceſſimus; certiſque ſibi ſuper iis exſecutoribus datis, prout in diverſis noſtris inde confectis litteris plenius continetur. Verum ſicut nuper ex ſupplici dilectorum filiorum Philiberti de Neaco magiſtri, & conventus hoſpitalis ejuſdem nobis exhibita certa petitione accepimus, idem magiſter pridem licet poſt reſervationem & decretum prædictum provide conſiderantes, quod bona dicti hoſpitalis per univerſum orbem diſperſa, quæ etiam inde & non beneficiales adminiſtra-

c Lego ex mſſ. *ex ponere ſe & ſuæ. Unde profecto ſi.*

d Al. *Luſignano.*

e Forte, *decimoquinto.*

ANNO CHRISTI 1415.

ſtrationes exſiſtunt, adeo forent, proh dolor, guerrarum, mortalitatum, ſchiſmatis, temporum, & hominum malitia cauſantibus, ex otiis diminuta, quod nedum ad catholicæ fidei defenſionem, ac Chriſti pauperum hoſpitalitatem ad hujuſmodi uſus utique dedicata fuerint; cum etiam & ipſorum conventus ſuſtentationem pene ſufficienter requireret: matura deliberatione præhabita, præceptoriam ipſam etiam tunc per hujuſmodi obitum dicti Raymundi vacantem eidem conventui perpetuo annexerat, & etiam univerat; unde ſi unione ipſa * juſtum præfatæ litteræ ſuos ſortirentur effectus, defenſio præfatæ fidei, & hoſpitale prædictum non modico veriſimiliter exponerentur detrimento. Quare pro parte dictorum magiſtri & conventus nobis fuit humiliter ſupplicatum, ut in præmiſſis opportune providere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur, ne, (quod abſit) ex præfatis noſtris litteris B eiſdem defenſioni catholicæ fidei, & hoſpitalis, & conventui cujuſpiam diſpendii fomentum, quod utique * ore procul fieri putamus, immineat, providere, ipſorumque defenſionis fidei, ac hoſpitalis & conventus ſtatum, ad quem feliciter proſperandum totius præcordiis afficimur, noſtrarum litterarum hujuſmodi affectum congruo judicio præponere volentes, ac jus eo pro reſervationis, & noſtrarum litterarum hujuſmodi conceſſionibus * temporibus præceptoriam ipſam non adminiſtrationem, ſeu commendam ad nutum magiſtri pro tempore exſiſtentis hoſpitalis ejuſdem revocabile, ſed perpetuum beneficium per fratres hoſpitalis regi conſuetum credimus; mentem noſtram utique rei veritatis ignaram reputantes, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, ex præmiſſis, & ex certis aliis rationabilibus cauſis ad id animum noſtrum moventibus, hujuſmodi litC teras noſtras, per quas Aloyſio de præceptoria provideri mandamus, quarum tenores per ſingula præſentibus haberi volumus pro expreſſis, quatenus videlicet præceptoriam ipſam attingunt, etiamſi jam eas ad collationes & proviſiones, ac poſſeſſionis etiam pacificæ adeptionem dictæ præceptoriæ, vel alias quomodolibet proceſſum fuerit: collationem quoque & proviſionem hujuſmodi, ſi factæ fuerint, necnon ſupplicationes ſuper quibus ipſæ litteræ emanaverint cum omnibus contentis in eis, & ex iis omnibus ſecutis, necnon etiam quaſcumque gratias & conceſſiones, alias ad ipſam præceptoriam, ſic aut alias quovis modo vacantem, cuicumque alteri pariter hactenus forſan factas; quatenus præceptoria ex regularibus inſtitutis ac ſtabilimentis hoſpitalis ejuſdem perpetuum beneficium non exſiſtit; auctoritate Apoſtolica ex certa noſtra ſcientia, nullius exſiſtere roboris, vel momenti, nullumque fuiſD ſe per eas eidem Aloyſio, ſeu alteri in præceptoria ipſa, ſeu ad eam quomodolibet jus quæſitum, tenore præſentium decernimus, ac etiam declaramus: ipſaſque litteras, collationes, proviſiones, proceſſus, ſupplicationes, & alia præmiſſa pro incertis habentes, ea omnia ex nunc caſſamus, irritamus, ac etiam annullamus: & tam litteras quam ſupplicationes hujuſmodi in regulis noſtris & alibi ubicumque etiam in judicio appareant, caſſari volumus & jubemus. Decernentes inſuper unionem, & annexionem de dicta præceptoria, & per præfatum Philibertum magiſtrum, ut prædicitur, factas perinde valuiſſe, & valere, vimque perpetuæ & Apoſtolicæ unionis, incorporationis & annexionis obtinere, ſuumque ſortiri effectum debuiſſe & debere, ac ſi decretum interpoſitum, & litteræ hujuſmodi confeE ctæ, aliæque gratiæ, & conceſſiones hujuſmodi obtentæ, ceteraque præmiſſa ſecura minime exſtitiſſent. Et nihilominus tam hoſpitalis, quam conventus, quam etiam præceptoriæ prædictorum fructuum, reddituum & proventuum veros valores, ſecundum communem æſtimationem præſentibus habentes pro expreſſis, præceptoriam ipſam, quatenus unio & annexio prædictæ juris vel facti, aut alium defectum quempiam patiantur, eidem conventui de novo auctoritate Apoſtolica in perpetuum cum omnibus juribus & pertinentiis ſuis incorporamus, annectimus, unimus, ac etiam applicamus: ipſi conventui liberam licentiam & poteſtatem omnimodam tam a præfato Aloyſio, quam etiam a quibuſvis aliis, tam eccleſiaſticis, quam laicis perſonis cujuſcumA que ſtatus, gradus, ordinis, & conditionis exſiſtant, omnes & ſingulos redditus, proventus, & alia quæcumque emolumenta, obventiones, & bona ad præceptoriam prædictam ſpectantia ubicumque, & in quibuſcumque rebus conſiſtant, & quæ a tempore hujuſmodi obitus dicti Raymundi provenerunt, etiamſi occaſione ipſorum lis, cujus ſtatum haberi volumus præſentibus pro expreſſo, inter quoſcumque, & ubicumque pendeat indeciſa, petendi, exigendi, & recuperandi; necnon de receptis, & recuperatis abſolvendi, & de recuperatis non petendo, paciſcendo, auxiliumque brachii ſæcularis, ſi opus fuerit, invocando, tenore præſentium concedentes, nunc irritum & inane, ſi ſecus ſuper iis a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus noſtris & aliis conſtitutionibus Apoſtolicis, necnon inſtitutis, & ſtabilimentis ejuſdem hoſpitalis, ceteriſque contrariis quibuſcumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ voluntatis, conſtitutionis, declarationis, caſſationis, revocationis, & annullationis, mandati, incorporationis, annexionis, unionis, amplexionis, & conceſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ, Idibus Auguſti, pontificatus noſtri anno quinto. In plica, *F. de Monte Politiano.*

Copia litterarum Apoſtolicarum fratri Aymardo de Soſſello ordinis ſancti Joannis Hieroſolymitani conceſſarum, videlicet gratioſe.

Joannes epiſcopus ſervus ſervorum Dei, dilecto filio Aymaro de Soſſello præceptori, Caſtellano nuncupato, domus caſtellaniæ nuncupatæ hoſpitalis ſancti Joannis Hieroſolymitani de Scallis, Gratianopolitanæ diœceſis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

REligionis zelus, vitæ ac morum honeſtas, probitatis & virtutum merita ſuper quibus apud nos fide digno commendaris teſtimonio, nos inducunt ut tibi reddamur ad gratiam liberales. Hodie ſiquidem dilectum filium nobilem virum Jacobum de Ulriaco militem Gebennenſis diœceſis tunc præceptorem caſtellanum nuncupatum, domus caſtellaniæ nuncupatæ hoſpitalis ſancti Joannis Hieroſolymitani, de Scallis Gratianepolitanenſis diœceſis licet abſentem, a vinculo quo ordini fratrum hoſpitalis ejuſdem cujus tunc *a* profeſſor exſiſtebat, tenebatur, per alias noſtras litteras abſolvimus, eumque ad ſæcularem ſtatum reduximus: & voluimus quod ipſe præceptoriam prædictam cum præceptoria domus ejuſdem ſancti Joannis de Morento hoſpitalis & diœceſis prædictorum ei canonice annexa, quam tunc obtinebat, & quam exnunc vacare decrevimus, realiter & omnino dimittere, prout in eiſdem litteris plenius continetur Cum *b* ita propterea dicta præceptoria caſtellania nuncupata cum alia præceptoria prædicta apud ſedem Apoſtolicam vacare noſcantur: Nos volentes tibi, qui, ut aſſeritur, præfati Jacobi conſanguineus exſiſtis, præmiſſorum meritorum tuorum intuitu, nec non conſideratione cariſſimi in Chriſto filii noſtri Caroli regis Francorum illuſtris, pro te dilecto ſuo nobis ſuper hoc humiliter ſupplicantis, gratiam facere ſpecialem; præceptoriam caſtellaniam nuncupatam præfatam cum dicta præceptoria annexa, quæ per profeſſores ordinis prædicti, cujus ut aſſeritur, profeſſor exſiſtis, gubernari conſueverunt; & quarum fructus, redditus, & proventus, illas pro tempore obtinenti, & in eis non reſidenti ultra quadraginta libras Turonenſium parvorum, ut aſſeritur, non valent annuatim, ſive, ut præmittitur, ſive alias quovis modo, aut ex alterius cujuſcumque perſona vacet, etiamſi dignitates exſiſtant, & ad eas conſueverint quoad electionem aſſumi, cum omnibus juribus & pertinentiis ſuis Apoſtolica tibi auctoritate conferimus, & de illis etiam providemus. Decernentes pro-

a Forte, *profeſſus.*

b Forte, *itaque.*

ut

ANNO CHRISTI 1415.

ut eſt, irritum & inane, ſi ſecus ſuper iis a quoquam quavis auctoritate ſcienter vel ignoranter attentatum forſan eſt hactenus, vel contigerit in poſterum attentari. Non obſtantibus quibuſcumque ſtabilimentis, ſtatutis, & conſuetudinibus hoſpitalis & ordinis prædictorum contrariis, juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quacumque firmitate alia roboratis. Aut ſi aliqui ſuper proviſionibus ſibi faciendis & præceptoriis hujuſmodi in illis partibus ſpeciales vel generales dictæ ſedis vel legatorum litteras impetraverint, etiamſi per eas ad inhibitionem, reſervationem & decretum, vel alias quomodolibet ſit proceſſum. Quibus omnibus * te in aſſecutione dictarum præceptoriarum alias præjudicium generari, ſeu ſi dilectis filiis magiſtro & conventui ejus hoſpitalis Rhodi, vel in quibuſvis aliis communiter vel diviſim a dicta ſede ſit indultum, quod ad receptionem vel proviſionem alicujus minime teneantur, & ad id compelli non poſſint. Quodque de præceptoriis hujuſmodi ad eorum collationem, proviſionem, & præſentationem, electionem, ſeu quamvis aliam diſpoſitionem conjunctim, vel diviſim ſpectantibus nullis valeat provideri per litteras Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi mentionem, & qualibet alia dictæ ſedis indulgentia generali vel ſpeciali cujuſcumque tenoris exſiſtat: per quam præſentibus non expreſſam, vel totaliter non inſertam effectus hujuſmodi gratiæ impediri valeat quomodolibet, vel differri, & de qua, cujuſque toto tenore habenda ſit in noſtris litteris mentio ſpecialis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ collationis, proviſionis, conſtitutionis, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ, apud ſanctum Petrum, nonis Junii, Pontificatus noſtri anno quarto.

Copia eſt facta collatione. *Franciſcus Huberti.*

Copia exſecutoriæ, cujus tenor ſequitur.

Joannes epiſcopus ſervus ſervorum Dei, venerabili fratri epiſcopo Auguſtenſi, & dilectis filiis, Præpoſito eccleſiæ ſancti Andreæ diœceſis Gratianopolitanæ, ac Officiali Gebennenſi, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

REligionis zelus, vitæ ac morum honeſtas, aliaque laudabilia probitatis & virtutum merita, ſuper quibus dilectus filius Aymarus de Soſſello præceptor, caſtellanus nuncupatus, domus caſtellaniæ nuncupatæ Hoſpitalis ſancti Joannis Hieroſolymitani de Scallis Gratianopolitanæ diœceſis, apud nos fide digno commendatur teſtimonio, nos inducunt, ut ſibi reddamur ad gratiam liberales. Hodie ſiquidem dilectum filium nobilem virum Jacobum de Viriaco militem Gebennenſis diœceſis tunc præceptorem caſtellanum nuncupatum dictæ domus, licet abſentem, vinculo, quo ordini fratrum hoſpitalis ejuſdem, cujus tunc profeſſus exſiſtebat, tenebatur, per alias noſtras litteras abſolvimus, eumque ad ſæcularem ſtatum deduximus; voluimus; quod ipſe præceptoriam prædictam cum præceptoriæ domus ejuſdem ſancti de Morento, hoſpitalis & diœceſis prædictorum, ei canonice annexa, quam tunc obtinebat, & quam ex tunc vacare decrevimus, realiter & omnino dimitteret, prout in eiſdem litteris plenius continetur. Cumque itaque propterea dicta præceptoria caſtellania nuncupata, cum alia præceptoria prædicta apud ſedem Apoſtolicam vacare noſcantur; Nos volentes præfato Aymaro, qui, ut aſſeritur, prædicti Jacobi conſanguineus exſiſtit, præmiſſorum meritorum ſuorum intuitu, necnon conſideratione cariſſimi in Chriſto filii Caroli regis Francorum illuſtris, prædicto Aymaro dilecto ſuo nobis ſuper hoc humiliter ſupplicantis, gratiam facere ſpecialem; præceptoriam caſtellaniam nuncupatam præfatam cum dicta præceptoria annexa, quæ per profeſſores ordinis prædicti cujus idem Aymarus, ut aſſeritur, profeſſor exſtitit, gubernari conſueverunt, & quarum fructus, redditus & proventus illarum pro tempore obtinenti, & in eis non reſidenti, ultra quadraginta librarum Turonenſium parvorum, ut aſſeritur, non valent annuatim: ſive ut præmittitur, ſive alias quovis modo, aut ex alterius cujuſcumque perſona vacarent, etiamſi dignitates exſiſterent, & ad eas conſueviſſent, quam per electionem aſſumi; cum omnibus juribus & pertinentiis, Apoſtolica auctoritate eidem Aymaro contulimus, & de illis etiam providimus. Decernentes, prout erat, irritum & inane, ſi ſecus ſuper iis a quoquam quavis auctoritate ſcienter vel ignoranter attentatum forſan erat tunc, vel contingeret in poſterum attentari: non obſtantibus quibuſcumque ſtabilimentis, ac ſtatutis & conſuetudinibus hoſpitalis & ordinis prædictorum contrariis, juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quacumque firmitate alia roboratis. Aut ſi aliqui ſuper proviſionibus ſibi faciendis de præceptoriis hujuſmodi in illis partibus generales vel ſpeciales dictæ ſedis, vel legatorum ejus litteras impetrarint; etiam per eas ad inhibitionem, reſervationem & decretum, vel alias quomodolibet, ſit proceſſum. Quibus omnibus præfatum Aymarum in aſſecutione dictarum præceptoriarum volumus anteferri: ſed nullum per hoc eis, quoad aſſecutionem aliarum præceptoriarum, aliorum præjudicium generari: ſeu ſi dilectis filiis magiſtro & conventui ejuſdem hoſpitalis Rhodi, vel quibuſvis aliis communiter, vel diviſim a dicta ſit ſede indultum, quod ad receptionem vel proviſionem alicujus minime teneantur, & ad id compelli non poſſint: quodque de præceptoriis hujuſmodi ad eorum collationem, proviſionem, præſentationem, electionem, ſeu quamvis aliam diſpoſitionem communiter, vel ſeparatim ſpectantibus nulli valeat provideri per litteras Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi mentionem, & qualibet alia dictæ ſedis indulgentia generali vel ſpeciali cujuſcumque tenoris exſiſtat, per quam in noſtris litteris non expreſſam, vel totaliter non inſertam, effectus hujuſmodi gratiæ impediri valeat quomodolibet, vel differri, & de qua, cujuſque toto tenore habenda ſit in noſtris litteris mentio ſpecialis. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus vos, vel duo, aut unus veſtrum per vos vel alium, ſeu alios eumdem Aymarum, vel procuratorem ſuum ejus nomine in corporalem poſſeſſionem præceptoriarum, juriumque & pertinentiarum præfatorum inducatis auctoritate noſtra, & defendatis inductum; amoto exinde quolibet detentore, faciendo ipſum vel dictum procuratorem pro eo ad præceptorias ipſas, ut moris eſt, admitti; ſibique de ipſarum præceptoriarum fructibus, redditibus, proventibus, juribus & obventionibus univerſis integre reſponderi. Non obſtantibus omnibus ſupradictis, aut ſi magiſtro vel conventui ſupradictis vel quibuſvis aliis communiter, vel diviſim a prædicta ſede indultum exſiſtat, quod interdici, ſuſpendi, & excommunicari non poſſint per litteras Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi mentionem. Contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo.

Datum Romæ, apud ſanctum Petrum, nonis Junii, pontificatus noſtri anno quarto.

Copia proceſſus ſuper litteris Apoſtolicis præfatis.

Venerabilibus & diſcretis viris, domino Magiſtro & conventui hoſpitalis Rhodi prædictorum, etiam dignitates, perſonatus, præceptorias, adminiſtrationes, ſeu beneficia aut officia quæcumque obtinentibus in eiſdem, aut omnibus aliis univerſis, & ſingulis, quorum intereſt, vel intererit, & quos infra dictum tangit negotium, ſeu tangere poterit quomodolibet in futurum, ad quorum notitiam præſentem proceſſum noſtrum, omnia & ſingula in eo contenta contigerit pervenire, Petrus de Magiſtro præpoſitus eccleſiæ ſancti Andreæ Gratianopolitanæ, exſecutor ad infradicta, una cum infradictis collegis noſtris cum illa *a* clauſula, Quatenus eos, vel duo, aut unus, a ſede Apoſtolica deputati: ſalutem in Domino, & noſtris, immo ve-

a Ex mſ. ſupplevimus vocem *clauſula*, quæ deerat.

ANNO CHRISTI 1415.

rius Apoſtolicis firmiter obedire mandatis. Litteras ſanctiſſimi in Chriſto patris & domini domini Joannis divina providentia Papæ XXIII. unam videlicet gratioſam cum filis ſericis rubei croceique colorum, & alteram exinde exſecutoriam cum cordula cannabis veris bullis plumbeis ipſius domini noſtri Papæ more Romanæ curiæ bullatas, ſanas & integras, non vitiatas, non cancellatas, non oblitas, non in aliqua ſui parte ſuſpectas, ſed omni prorſus vitio, & ſuſpicione carentes, nobis pro parte venerabilis viri domini Aymari de Soſſello præceptoris caſtellani nuncupati domus caſtellaniæ nuncupatæ hoſpitalis ſancti Joannis Hieroſolymitani de Scallis Gratianopolitanæ diœceſis, coram notariis, teſtibus infraſcriptis præſentatas. Nos cum ea, qua decuit, reverentia noveritis recepiſſe, cujus quidem litteræ gratioſæ tenor ſic incipit.

Joannes epiſcopus ſervus ſervorum Dei, dilecto Aymaro de *a* Caſſello præceptori Caſtellano nuncupato domus caſtellaniæ nuncupatæ hoſpitalis ſancti Joannis Hieroſolymitani de Scallis Gratianopolitanæ diœceſis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

a Al. *Soſſello.*

Religionis zelus, &c.

Alterius vero litteræ videlicet exſecutoriæ tenor ſic incipit.

Joannes epiſcopus ſervus ſervorum Dei, venerabili fratri epiſcopo Auguſtenſi, & dilectis filiis præpoſito ſancti Andreæ Gratianopolitani, ac officiali Gebennenſi, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

REligionis zelus, vitæ ac morum honeſtas, aliaque laudabilia probitatis, & virtutum merita, ſuper quibus dilectus filius Aymarus de Soſſello, *&c.*

Poſtquam litterarum Apoſtolicarum præſentationem & domini Aymari cum inſtantia debita requiſiti, ut ad exſecutionem earum, & contentarum in eiſdem procedere curaremus, juxta traditam ſeu directam a ſede Apoſtolica nobis formam. Nos igitur Petrus exſecutor præfatus volentes tanquam obedientiæ filius mandatum Apoſtolicum ſupradictum ad inſtantiam dicti domini Aymari reverenter exſequi, ut tenemur: auctoritate Apoſtolica ſupradicta qua fungimur in hac parte, prout juxta formam & tenorem prædictarum litterarum Apoſtolicarum de jure poſſumus & debemus, præfatum dominum Aymarum in perſonam diſcreti viri domini Franciſci de Stabulo notarii & civis Gebennenſis procuratoris ſui in corporalem poſſeſſionem, ſeu quaſi, dictæ præceptoriæ caſtellaniæ nuncupatæ hoſpitalis ſancti Joannis Hieroſolymitani de Scallis Gratianopolitanæ diœceſis cum præceptoria ejuſdem domus ejuſdem ſancti de Morento hoſpitalis, diœceſis & ordinis prædictorum & canonice annexa eidem domino Aymaro per dictum dominum noſtrum Papam ut præmittitur, collatarum, & univerſorum jurium, & pertinentiarum earumdem per noſtri bireti traditionem inducimus & inveſtimus per præſentes de eiſdem: voſque dominos magiſtrum, & conventum, & omnes alios & ſingulos ſupradictos, quibus noſter præſens proceſſus dirigitur, tenore præſentium requirimus, & monemus primo, ſecundo, tertio, & peremptorie, communiter, & diviſim, & veſtrum cuilibet in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub infradictis ſententiarum pœnis diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus infra ſex dies poſt præſentationem ſeu notificationem prædictarum litterarum Apoſtolicarum, ac præſentis noſtri proceſſus vobis immediate ſequentes: quorum ſex dierum, duos pro primo, duos pro ſecundo, & reliquos duos dies vobis univerſis & ſingulis ſupradictis pro tertio & peremptorio termino ac monitione canonica aſſignamus; eumdem dominum Aymarum vel procuratorem ſuum ejus nomine, ad corporalem, realem, & pacificam poſſeſſionem præceptoriarum, juriumque & pertinentiarum prædictarum abſque difficultate & oppoſitione quibuslibet recipiatis, & etiam admittatis, & per alios in quantum in vobis fuerit, faciatis recipi, & admitti: eidemque domino Aymaro vel procuratori ejus pro eo de ipſarum præceptoriarum earumdem fructibus, redditibus, proventibus, juribus & obventionibus univerſis & ſingulis, prout ad vos & veſtrum ſingulos pertinet, & pertinebit, reſpondeatis integre, & faciatis ab aliis reſponderi, amoventes ab eis cum effectu quolibet illicito detentorem, quem nos etiam, in quantum poſſumus, auctoritate prædicta tenore præſentium amovemus, & denunciamus amotum. Quod ſi forte omnia, & ſingula præmiſſa non adimpleveritis, ut præfertur, vel monitionibus, & mandatis noſtris, immo verius Apoſtolicis, non parueritis cum effectu, aut aliquod contra ea & alia in prædictis litteris Apoſtolicis & præſenti noſtro proceſſu contenta feceritis, per vos vel alium, ſeu alios quoquo modo, in vos dominos magiſtrum, & ſingulos fratres, perſonas, conventus, hoſpitalis Rhodi ſancti Joannis Hieroſolymitani prædictos, necnon in ſingulas alias ſupradictas, ac impedientes, contradictores, & rebelles quoslibet, ac inobedientes, & contradicentibus dantes auxilium, conſilium, & favorem publice, vel occulte, directe vel indirecte, ex nunc, prout ex tunc, ſingulariter in ſingulos prædictos ſex dierum monitione in iis ſcriptis excommunicationis, in conventum vero prædictum ſuſpenſionis, & in ipſum monaſterium interdicti ſententias ferimus & etiam promulgamus. Ceterum cum ad exſecutionem hujuſmodi mandati Apoſtolici ulterius faciendam nequeamus perſonaliter intereſſe, pluribus aliis negotiis occupati, venerabilibus & diſcretis viris dominis, priori de Licento ſacriſtæ & curato *b* Stellarum, & priori dicti loci Gratianopolitanæ diœceſis, necnon univerſis & ſingulis dominis abbatibus, prioribus, decanis, archidiaconis, archipresbyteris, præpoſitis, cantoribus, ſuccentoribus, ſcholaſticis, ſacriſtis, theſaurariis, canonicis tam cathedralium quam collegiatarum eccleſiarum, officialibus, curatis, & non curatis, cappellaniſque perpetuis, notariis & tabellionibus publicis per civitatem & diœceſim Colocenſem, & alibi ubilibet conſtitutis, & eorum quibuslibet ſuper ulteriori exſecutione dicti mandati Apoſtolici atque noſtri, tenore præſentium committimus plenarie vices noſtras, donec eas ad nos duxerimus revocandas: quos & eorum quemlibet primo, ſecundo, tertio, & peremptorie requirimus & monemus, eiſdem nihilominus & eorum cuilibet in ſolidum in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœnis infraſcriptis diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus ipſi vel eorum alter fuerit requiſitus, ita quod alter alterum non exſpectet, nec unus pro alio ſe excuſet, ad vos dominos magiſtrum & conventum prædictos, & omnes alios & ſingulos ſupradictos, necnon ad perſonas & loca quæcumque de quibus expediens fuerit, perſonaliter accedant vel accedat; & prædictas litteras Apoſtolicas & hunc noſtrum proceſſum, & omnia, & ſingula in eis contenta legant, intiment, & fideliter publicare procurent. Quodque ipſum dominum Aymarum vel procuratorem ſuum ejus nomine, & pro ipſo in ipſarum præceptoriarum, jurium, & pertinentiarum earumdem corporalem poſſeſſionem inducant & defendant inductum, amoventes deinde quoslibet detentores, quos eciam nos tenore præſentium amovemus & denunciamus amotos; ſibique vel ejus procuratori pro eo de ipſarum præceptoriarum fructibus, redditibus, proventibus, juribus, & obventionibus univerſis reſpondeant, quantum in eis erit, & faciant ab aliis integre reſponderi. Et nihilominus omnia alia & ſingula nobis in hac parte commiſſa plenarie exſequantur, & quæ pro ulteriori exſecutione dicti mandati Apoſtolici, atque noſtri erunt neceſſaria, ſeu etiam opportuna. Ita quod ipſi ſubdelegati noſtri, aut quicumque alii nihil in præjudicium ipſius domini Aymari attentare valeant, nec in proceſſibus noſtris hujuſmodi per nos habitis, & ſententiis latis aliquid abſolvendo, vel ſuſpendendo immutare. Et ſi contingat vos præmiſſorum in aliquo procedere, de quo vobis poteſtatem plenariam obſervamus, non intendimus propterea commiſſionem noſtram hujuſmodi in aliquo revocare, niſi de revocatione ipſa ſpecialem & expreſſam in noſtris litteris fecerimus mentionem. Per hunc autem noſtrum proceſſum nolumus, nec intendimus noſtris in aliquo præjudicare collegis; quominus ipſi, vel eorum alter, ſervato tamen hoc noſtro proceſſu, poſſent in hujuſmodi

b Mſſ. *Scalarum.*

exſe-

ANNO CHRISTI 1415.

exſecutionis negotio per ſe, vel alium, ſeu alios procedere, prout eorum alteri viſum fuerit expedire; præfatas quoque litteras Apoſtolicas, & hunc noſtrum proceſſum, & omnia & ſingula hujuſmodi noſtrum negotium tangentia penes dictum dominum Aymarum, vel ejus procuratorem volumus remanere, & non per vos vel quemcumque alium contra ipſorum voluntatem quomodolibet detineri: in contrariam vero facientes, dicta canonica monitione præmiſſa, præfatis noſtris litteris, ſententiis, prout infraſcriptæ latæ ſunt, volumus ſubjacere. Mandamus tamen vobis copiam fieri de præmiſſis, ſi eam petierint, & habere voluerint, veſtris tamen ſumptibus & expenſis. Abſolutionem vero omnium, & ſingulorum, qui præfatas noſtras ſententias, aut earum aliquam incurrerint quoquomodo, nobis vel ſuperiori noſtro tantummodo reſervamus. In quorum omnium & ſingulorum fidem, & teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum præſentes litteras, ſive præſens publicum inſtrumentum proceſſum noſtrum hujuſmodi in ſe continentes ſeu continens fecimus fieri, per notarium publicum infradictum ſubſcribi & publicari mandavimus, noſtrique ſigilli juſſimus appenſione communiri. Datum & actum Gebennæ infra Cappellam beatæ Mariæ Virginis juxta eccleſiam Gebennenſem, per reverendiſſimum in Chriſto patrem & dominum dominum Joannem epiſcopum Oſtienſem S. R. E. cardinalem & Vicecancellarium; fundatum & datum die XXII. menſis Septembris anno a Nativitate Domini MCCCCXIII. indictione ſexta cum eodem anno ſupraſcripta, pontificatus præfati domini noſtri Papæ anno IV. præſentibus notabilibus & diſcretis viris Guillelmo de Ponte Vitrio, Porcevallo de Archuchen domicellis, Nicoleta de Viriaco de Vardeman, & Joanne de Clauſo de Bona, clericis & notariis publicis, teſtibus vocatis ad præmiſſa ſpecialiter & rogatis.

Et ego Joannes de *a* Villincont de Blachio clericus Gebennenſis dioceſis, publicus Apoſtolica & imperiali auctoritatibus notarius, prædictarum litterarum Apoſtolicarum præſentationi & receptioni, monitionibus & mandatis, requiſitionibus & ſententiarum promulgationibus & commiſſioni; necnon omnibus aliis & ſingulis præmiſſis dum ſic per dictum dominum præpoſitum exſecutorem præfatum, & coram, ut præmittitur, agerentur, & fierent una cum prænominatis teſtibus, ſub anno, die, menſe, indictione, pontificatu & loco prædictis, præſens fui, & ea omnia de ipſius domini exſecutoris mandato in notam recepi & publicavi, & exinde hoc præſens publicum inſtrumentum manu mea propria ſcripſi, & in hanc publicam formam redegi, ſignoque meo ſolito, una cum ipſius domini exſecutoris ſigilli appenſione ſignavi requiſitus, & rogatus in teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum.

a Mſſ. *Guiſent.*

Ex mſ. Victorino.

Die XVIII. ejuſdem menſis Maji Archiepiſcopus Rigenſis venit Conſtantiam ad Concilium ab oppido Celle, & retulit Deputatis Nationum ſtatum D. N. Papæ. 1. Quod erat hoſpitatus in villa Celle, in una hoſtellaria, nec erat ſub tuta cuſtodia, & quod providerent. 2. Quod Papa ſe recommendabat Prælatis exiſtentibus in Concilio, & multum amare flebat, & graviter pœnitebat de commiſſis per eum vocatum, & quod Concilium compateretur ſibi, & cum eo melius ageret, ut poſſet.

Item, XIX. ejuſdem menſis in die Pentecoſtes, Epiſcopus Tholonenſis, & alii Deputati pro aſſervatione D. N. P. adierunt ad villam Cellæ, & XX. die ſequenti, expoſitis cauſis quare venerant per os Epiſcopi Tholonenſis, Papa cœpit amariſſime flere; & illa die dicti Deputati dederunt licentiam omnibus familiaribus Papæ, qui licentiam ceperunt ab eo, cum ingentibus gemitibus, clamoribus, & doloribus tam ipſorum, quam circumſtantium omnium; & Papa excuſavit ſe ſuis familiaribus; nam diſplicebat ſibi, quod non habeat, unde poſſet eis ſatisfacere, vel aliquid dare, cum nihil plus haberet. Item, illa die ipſe Tholonenſis Epiſcopus recepit plumbum, ſive bullam a manu D. Papæ per ordinationem Concilii, & illam miſit Deputatis Concilii, Conſtantienſis intercluſam ſub ſigillo.

ANNO CHRISTI 1415.

Item, die XXIV. dicti menſis, quia Papa non erat ſub tuta & ſatis arcta cuſtodia, fuit incluſus in quadam turri ipſius villæ de Celle, ut dicitur, fortiſſima, & fuerunt ordinati CCC. Hungari armati ad cuſtodiam Papæ ex ordinatione Concilii. Item, ea die Epiſcopus Tholonenſis venit Conſtantiam, & attulit cedulam de oblationibus Papæ ſub forma, quæ ſequitur.

Anno Domini MCCCCXV. Indict. 8. die XXIV. Maji in oppido Celle Conſtantienſis dioceſis D. Joannes Papa XXIII. auditis RR. in Chriſto PP. DD. Cardinalibus de Urſinis, de Cameraco, de Chalanto, Salutiarum, & Florentino, ibidem & in præſentia ipſius D. Papæ conſtitutis, qui ad eum ex parte Collegii venerant, & per eumdem D. Papam lecta quadam cedula, quæ fuit adviſata ſuper modo procedendi ad ſententiam, quam formavit ſacrum Concilium Conſtantienſe contra ipſum D. Papam; dixit & reſpondit qualiter miſerat ad dicendum certis Prælatis ſacri Concilii per venerabiles fratres ſuos Vitalem Tholonenſem, & Fredericum Auguſtenſem Epiſcopos, & per dilectum filium Joannem Phiton Sarisburienſem Canonicum, quod volebat & præſentialiter vult in omnibus ſtare, & ſe conformare omnino ordinationi, deliberationi, & determinationi dicti ſacri Concilii: quodque, ſicut præfertur, miſit ad dicendum, ita ipſis DD. Cardinalibus dicit, ſpondet, & promittit prompto corde, animoque volenti, quod facere vult bona fide: & in caſu quo placeret dicto ſacro Concilio, quod ipſe D. Joannes cedat Papatui, paratus eſt ſtatim juxta deliberationem & voluntatem dicti ſacri Concilii, & in his omnibus ſecuritatem ſibi poſſibilem vult dare, quod nullo unquam tempore per ſe, vel alium directe, vel indirecte veniet contra dictam ceſſionem.

Porro ſi omnino dictum iacrum Concilium voluerit procedere ad ſuam ſententiam ſuper amotione ejuſdem D. Joannis a Papatu, affirmavit & affirmat, quod non vult reclamare, nec reclamabit contra dictam ſententiam proferendam; quin immo ipſam ratificabit, & approbabit, eamdem acceptabit, & in quantum in ſe fuerit, confirmabit, & omologabit, omni modo, via, & forma, quibus melius & utilius dicto ſacro Concilio videbitur expedire. Rogat tamen affectuoſiſſime per viſcera miſericordiæ D. N. J. C. dictos Prælatos, & alios quoſvis de dicto ſacro Concilio, quod dignentur & velint commendatum habere honorem ſuum, perſonam, atque ſtatum, nullam tamen læſionem unioni eccleſiæ præferendo. Sereniſs. vero Regiam Majeſtatem invocando pro ſuffragio, & auxilio opportuno. Offerens ſe promptum ad prædicta peragenda perſonaliter ad Conſtantiam civitatem, vel ad alium locum, prout placebit dicto ſacro Concilio, adimplere, præſentibus RR. PP. DD. prædictis, & Alberto Aſtenſi Epiſcopo, venerabilibuſque DD. Joanne Phiton ſupradicto, & Guillelmo Clyn ſacræ paginæ profeſſore, Ragimancho de Rechis in Decretis Licentiato, D. Alberto de Worchemburg, Petro Gavetani in Decretis Baccalaur. & Pontio Gaudo: in quorum teſtimonium præfat. D. Joannes Papa hic inferius manu propria ſe ſubſcripſit. Ego Joannes XXIII. Papa prælibatus, prædicta per alium de mandato meo ſcripta approbo, & confirmo, ac ſponte & libere volo adimplere cum effectu, & ad robur præmiſſorum manu propria me ſubſcripſi. Balthaſar.

SESSIO XI.

Die ſabbati viceſimaquinta menſis Maji ſupradicti, fuit tenta ſeſſio generalis in eccleſia majori Conſtantienſi ſupradicta, in qua præſidebat reverendiſſimus pater dominus Joannes epiſcopus Oſtienſis, & erat ibidem præſens ſereniſſimus princeps dominus Sigiſmundus Romanorum & Hungariæ rex in inſigniis regalibus cum nobilibus ſuis ſibi miniſtrantibus. *Ex prima editione.*

Ex mſſ. Surii, & tribus Germanicis.

Cui aſſabant inter cardinales dominus Angelus epiſcopus Prænestinus, Laudenſis vulgariter *b* dictus, & Jordanus Albanensis de Ursinis cardinalis. Præſentibuſ-

b Forte, *nuncupatus.*

ANNO CHRISTI 1415.

buſque aliis dominis cardinalibus, videlicet Franciſco Venetiarum, Antonio Aquilejenſi, Alamanno Piſano, Petro Cameracenſi, Branda Placentino, Antonio de *a* Salancho, presbyteris, Amedeo Salutiarum, Raynaldo de *b* Branckaſiis, Ludovico de Fliſco, Landulpho Barenſi, Lucido de Comite, & Franciſco Florentinenſi, & Odone de Columna, diaconis cardinalibus. In qua quidem ſeſſione fuit cantata Miſſa de Spiritu ſancto per reverendum patrem dominum epiſcopum Atrebatenſem. Qua cantata, fuerunt lectæ litaniæ more ſolito cum introitu, *Exaudi nos Domine*, & collectis ac evangelio & hymno, *Veni creator Spiritus*, & aliis ad hoc requiſitis. Quibus factis, cantatis & dictis, honorabilis vir magiſter Henricus de Piro promotor & procurator cauſarum & negotiorum Concilii, ſurrexit & propoſuit, quod pro parte ſanctæ Synodi Conſtantienſis præſentis fuiſſent dati certi articuli, formati pro inquiſitione facienda contra dominum Joannem Papam viceſimumtertium, ſuper notoria dilapidatione & mala adminiſtratione, fautoria ſchiſmatis, crimineque hæreſis, vita ſcandaloſa & incorrigibilitate ipſius Joannis, in bonis eccleſiæ & ſtatu papali per ipſum Joannem factis, habitis & perpetratis; dictaſque poſitiones & articulos fore probatos per plures & diverſos notabiles teſtes, quorum aliqui cardinales, aliqui archiepiſcopi, aliqui epiſcopi, & per alios magnos viros. Quapropter dictos articulos & eorum atteſtationes in ſumma per dominos commiſſarios pronunciari, legi & referri Concilio petiit: ipſique Joanni Papæ cum hoc ſtatui & præfigi terminum condecentem ad audiendam ſententiam diffinitivam per ſanctam Synodum, & ſuper hoc aliquos deputari, qui ipſum ad hoc requirant, inſtanter poſtulavit. Et alias dixit, fecit & proteſtatus fuit, prout & quemadmodum in quadam petitionum papyri ſchedula, cujus tenor inferius eſt inſertus, plenius continetur & habetur. Qua petitione facta, aſcenderunt ambonem domini commiſſarii: videlicet dominus Jordanus de Urſinis cardinalis prædictus, abſente Guillelmo ſancti Marci cardinale propter ejus infirmitatem; Andreas electus Poznanienſis, & Bartholdus de Wildungen auditor, dominus Bartholomæus archiepiſcopus Mediolanenſis, Joannes de Bononia de *c* commiſſariis.

a Al. *Chalanco*.
b Al. *Brancatiis*.
c Al. *Zornariis*, & *Tomariis*.

Ex prima editione.

In qua quidem ſeſſione fuit cantata Miſſa de Spiritu ſancto per reverendum patrem dominum epiſcopum Atrebatenſem. Qua cantata, legebantur litaniæ & alia in ſeſſionibus fieri conſueta. His autem peractis, dominus Andreas electus Poznanienſis legebat articulos formatos contra dictum Joannem Papam & ſingulo articulo lecto, dominus Bartholdus Wildungen auditor in ſumma dixit & declaravit, ſi articulus erat probatus, exponens per tot teſtes cum eorum quantitate, qualitate & dignitate. Quibus articulis & ſummario atteſtationum expoſitis, fuit ad inſtantiam ipſius promotoris commiſſum eiſdem deputatis, ad portandum dictos articulos Papæ & ſummaria, ad reſpondendum eiſdem, & eumdem ulterius citandum ad audiendam ſententiam ad proximam ſeſſionem.

Ex mſſ. Surii, & tribus Germanicis.

Pro die Lunæ proxime futura, prout in ſchedula quam reverendiſſimus pater dominus Joannes Patriarcha Antiochenus de verbo ad verbum legebat, infraſcripti tenoris. Quibus articulis, ſummariis, ac commiſſionibus lectis.

Ex prima editione.

Poſt hæc autem fuit petitum per procuratorem Concilii, an placeret omnibus, quod fieret proceſſus juxta per eum petita. Et primo dominus Joannes epiſcopus Oſtienſis reſpondit pro collegio & ſeipſo, quod placeret. Subſequenter ipſi exiſtentes in ambone, videlicet archiepiſcopus Mediolanenſis pro natione Italica, Andreas Poznanienſis electus pro natione Germanica, abbas ſancti Lupi pro natione Gallicana, Thomas Polton protonotarius pro natione Anglicana, reſponderunt, Placet: & ulterius univerſaliter per totius Synodi ſuppoſita reſponſum fuit, Placet.

ANNO CHRISTI 1415.

Ex collectione Barberiniana, & mſſ. tribus Germanicis.

Quibus ſic peractis, ſtatim idem reverendus pater dominus Andreas electus Poſnanienſis quoddam decretum pro approbatione ſcripturarum, & deputationis de ſimili mandato protonotariorum & notariorum alta & intelligibili voce de verbo ad verbum ut infra ſequitur. Quo decreto lecto & publicato, fuit petitum per procuratorem prædictum, an placeret omnibus, prout pronunciatum & publicatum exſtitit. Et primo reſpondebat dominus Joannes Oſtienſis pro collegio reverendiſſimorum dominorum cardinalium & pro ſe ipſo, quod placet: ſubſequenter ipſi in ambone exſiſtentes, videlicet archiepiſcopus Mediolanenſis pro natione Italica, *Placet*. Andreas Poſnanienſis pro natione Germanica reſpondit, *Placet*. Thomas Poltenſis pro natione Anglicana, *Placet*. Abbas ſancti Lupi pro natione Gallicana, *Placet*: & ulterius univerſaliter per totius Synodi ſuppoſita reſponſum fuit, *Placet*. Super quibus, &c.

Ex mſſ. Surii, & tribus Germanicis.

Super quibus omnibus & ſingulis magiſter Henricus de Piro promotor petiit ſibi nomine Concilii fieri publicum inſtrumentum ſeu publica inſtrumenta, per protonotarios & notarios Synodi & nationum, & alios notarios & tabelliones ibidem exſiſtentes. His expeditis, dominus Benedictus Gentiani ambaxiator ſtudii Pariſienſis recommendavit Univerſitatem Concilio; & oſtendebat certam litteram miſſivam directam Synodo, quam de mandato Concilii legebat in ambone: præſentibus ibidem venerabili & religioſo viro domino Philiberto magno magiſtro de Rhodis, Henrico Rompoli duce de Zagan, Joanne Jacobo comite Aquæſanenſi filio marchionis Montisferrati, Guntero comite de Zvartzburg, comite de Dochemburg, Friderico duce Auſtriæ, comite Bertholdo de Urſinis, Joanne comite de Frideburg, ambaxiatoribus Franciæ, Poloniæ, Norvegiæ, Daciæ, *d* Sveciæ, Cypri, Navarræ, regum, aliiſque nobilibus in numero copioſo.

d Forte, *Sveciæ*.

Tenores petitionum, articulorum, commiſſionum ac litteræ miſſivæ, de quibus ſupra fit mentio, ſequuntur & ſunt tales.

Ex mſs. Card. Capranicæ & duobus Germanicis.

CORam vobis ſancta Synodo Conſtantienſi Univerſalem eccleſiam repræſentante, hic in Spiritu ſancto legitime congregata, Henricus de Piro licentiatus in decretis, & Joannes de Scribanis de Placentia, promotores & procuratores hujus ejuſdem ſanctæ Synodi, dant, & exhibent capitula, poſitiones & articulos infraſcriptos; ad quos probandum ſe admitti petunt, citra onus ſuperfluæ probationis.

In primis denunciant, dicunt, aſſerunt, ponunt, & ſi neceſſe fuerit, probare intendunt, quod dominus Papa Joannes viceſimustertius a tempore juventutis ſuæ, ſeu dum Baltaſſar de Coſſa appellabatur, fuit homo malæ indolis, inverecundus, impudicus, mendax, parentibus ſuis rebellis & inobediens, pleriſque vitiis deditus, ac talis & pro tali fuit communiter dictus, tentus, creditus & reputatus ab omnibus ipſius notitiam habentibus; & adhuc dicitur, tenetur, creditur & reputatur pro tali, & ut talis: ac fuit & eſt de præmiſſis manifeſte ac palam, publice & notorie diffamatus.

Iſte primus articulus probatur verus & notorius per duos cardinales, per unum protonotarium, per duos auditores, per unum clericum cameræ, per unum licentiatum in decretis, per unum archiepiſcopum, per unum ſcriptorem & abbreviatorem, & per unum procuratorem unius magni ordinis, per unum canonicum unius magnæ eccleſiæ Metropolitanæ, per unum epiſcopum, & per multos alios notabiles viros de auditu, publica voce & fama.

Item

ANNO CHRISTI 1413.

Item, quod dictus dominus Joannes Papa, tunc Balthaſſar Coſſa appellatus, per hujuſmodi illicitum quæſtum & ſimoniacam pravitatem & procuratorem & mediationem ſimoniarum & alia media illicita, in paucis temporibus acquiſivit & congregavit multam iniquitatis mammonam, copioſumque pecuniæ theſaurum, propter quod extunc divitis nomen & ſtatum aſſumpſit, & ædificia ſibi comparavit. Et ſic fuit & eſt verum, publicum & notorium, ſicque, ut præmittitur, fuit dictum, tentum, creditum & reputatum communiter ab omnibus ipſius notitiam habentibus: & adhuc dicitur, tenetur, creditur, & reputatur: & fuit & eſt de præmiſſis diffamatus manifeſte, publice, palam & notorie.

Secundus articulus probatur per duos cardinales de notorietate & veritate, & per alios duos cardinales, de auditu, publica voce & fama: per unum archiepiſcopum, per unum epiſcopum, per duos auditores de veritate & notorietate, & per quamplures alios notabiles viros & omni exceptione majores, de publica voce & fama.

Item, quod deinde præfatus dominus Joannes Papa, tunc Balthaſſar nuncupatus, mediante hujuſmodi ſimoniaca & damnata pecunia, promotus fuit ad cardinalatum, pro quo ſolvit magnam pecuniarum ſummam: & appellatus fuit dominus Balthaſſar cardinalis ſancti Euſtachii. Et ſic fuit & eſt verum, publicum & notorium, ac de ipſis omnibus idem dominus Joannes fuit & eſt diffamatus palam, publice, &c.

Tertius articulus probatur per unum cardinalem, quod publice & notorie hoc tenebatur in curia Romana; per unum cardinalem probatur de veritate, & per alium cardinalem publice diffamatum & notorium, per unum archiepiſcopum de veritate. Similiter per unum procuratorem unius magni ordinis, & per plures alios de auditu, publica voce & fama & communi reputatione.

Item, quod poſtquam dictus dominus Balthaſſar, tunc cardinalis ſancti Euſtachii appellatus, civitatem Bononienſem ut legatus fuiſſet ingreſſus, viis tyrannicis quærens terras eccleſiæ, & cives & habitatores earum modo inhumano, impie, inique, & crudeliter rexit & gubernavit; & a Chriſtiana pietate & juſtitia divina humanaque totaliter alienus, diverſas datias, gabellas, exactiones, extorſiones & onera inſupportabilia eis impoſuit, & aliarum exactionum & onerum alias inauditorum fuit inventor. Et tam per illos modos conſimiles & exactiones nimium oneroſas per tyrannidem & de facto taliter ſubditos oppreſſit, quod dictos civitatem, comitatum & terras eccleſiæ, ac cives depauperavit, devaſtavit & depopulavit, ita quod tempore ſui regiminis, mala, tyrannica & violenta ſua gubernatione cauſantibus, multi fuerunt mortui, multi profugi, multi exſules, banniti & exhæredati, depauperati & deperditi. Et ita, ut prædicitur, fuit dictum, tentum, creditum & reputatum, & communiter ab omnibus divulgatum; & adhuc dicitur, creditur & reputatur, ac fuit & eſt verum. Ipſeque dominus Joannes de præmiſſis omnibus fuit & eſt graviter diffamatus palam, publice & notorie.

Quartus articulus probatur verus per unum archiepiſcopum, per unum protonotarium, per duos epiſcopos verus & notorius, per duos auditores verus & notorius. Similiter per unum ſcriptorem litterarum Apoſtolicarum & per multos alios de auditu, publica voce, fama, & communi reputatione.

Item, quod dictus dominus Joannes tunc Balthaſſar appellatus tantum practicare ſcivit, quod poſt mortem bonæ memoriæ Alexandri Papæ quinti in Romanum pontificem electus exſtitit, & ſe Joannem Papam viceſimumtertium appellavit, & ab aliis nominari & appellari ſe fecit: & dum crederetur mutatione nominis homo de vitiis ad virtutes mutatus, fuit fallax opinio. Quin immo contra ſanctorum patrum decreta, & contra laudabiles Romanæ eccleſiæ conſuetudines veniendo, velut paganus divina officia comtempſit: officium paſtorale non debite in divinorum adminiſtratione exercuit: Miſſis & Veſperis papalibus intereſſe non curavit: horas canonicas dicere, jejunia, abſtinentias, cerimonias, & alias canonica inſtituta, ad quæ homines Chriſtiani, & præſertim clerici & eccleſiaſtici adſtringuntur, juxta formam eccleſiæ ſervare ſprevit. Et ſi aliquoties celebravit, hoc fuit currenter more venatorum & armigerorum; & plus, ne culparetur totaliter de hæreſi, & ne expelleretur de papatu, quam devotionis vel caritatis cauſa. Sicque, ut prædicitur, fuit dictum, tentum, creditum & reputatum; diciturque, tenetur, creditur & reputatur; itaque de eis fuit & eſt publica vox & fama.

ANNO CHRISTI 1415.

Quintus articulus probatur per duos cardinales verus: quoad ſecundam partem probatur verus & notorius: & per unum archiepiſcopum, per unum procuratorem unius magni ordinis, per unum licentiatum in decretis, & per multos alios viros de auditu, publica voce & fama & notorietate.

Item, quod dictus dominus Joannes Papa fuit & eſt pauperum oppreſſor, juſtitiæ perſecutor, iniquorum columna, ſimoniacorum ſtatua, carnis cultor, vitiorum fæx, a virtutibus peregrinus, conſiſtoria publica fugiens, ac totus ſomno & aliis carnalibus deditus deſideriis, vitæ & moribus Chriſti totus contrarius, infamiæ ſpeculum, & omnium malitiarum profundus adinventor: adeo & in tantum eccleſiam Chriſti ſcandalizans, quod inter Chriſti fideles vitam & mores ſuos cognoſcentes, vulgariter dicitur diabolus incarnatus.

Sextus articulus probatur per unum archiepiſcopum de veritate. Similiter per unum epiſcopum, per duos auditores, per unum magnum procuratorem, & unum magnum priorem, per unum ſcriptorem & abbreviatorem litterarum Apoſtolicarum de veritate & notorietate, per unum licentiatum in decretis, per unum procuratorem in Romana curia, & per multos alios de auditu, publica voce & fama & notorietate.

Item, quod dictus dominus Joannes Papa vas omnium peccatorum, repulſis dignis, pro pecuniis indignos ad officia & beneficia promovit, dans gratias non gratis, Beneficia vacantia, prælaturas & dignitates eccleſiaſticas non magis meritis, ſed plus offerenti poſt venditionem expoſitam contulit & conferri mandavit: litteraſque bullatas per mercatorum & nummulariorum manus, ut de mercibus mercari ſolitum eſt, vendidit atque vendi juſſit & mandavit. Sicque, ut prædicitur, fuit dictum, tentum, *a* habitum & reputatum; atque fuit & eſt verum, publicum & notorium.

a Al. *creditum*.

Septimus articulus probatur per duos cardinales de veritate & notorietate, & ſimiliter per tres epiſcopos, per unum auditorem, per unum magnum procuratorem, per unum clericum cameræ.

Item, de veritate probatur per unum ſcriptorem litterarum Apoſtolicarum, per unum licentiatum in decretis, per unum procuratorem in Romana curia, per unum magnum procuratorem unius magni ordinis, & per quamplures alios de publica voce & fama, & ſimiliter notorietate & communi reputatione.

Item, quod per præmiſſa in clero & in populo, totaque univerſali eccleſia, grave ſcandalum, graviſque domini Joannis Papæ & curiæ Romanæ infamia, exortum fuit & ſuſcitatum, atque exorta & ſuſcitata.

Octavus articulus probatur per unum cardinalem de veritate & notorietate, & per unum magnum magiſtrum, & etiam unum magnum priorem.

Item, quod propter hæc & alia reverendiſſimi patres & domini ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales dictum dominum Joannem Papam viceſimumtertium, anno primo Pontificatus ſui, inter ſe & ipſum ſolum fraternaliter diverſis vicibus corripuerunt, ipſumque precibus humilibus & devotis atque ſalutaribus monitis, cum inſtantia requiſierunt, ne Romanam & Univerſalem eccleſiam, per hujuſmodi ſpiritualium merces & venditiones ſcandalizaret: & ſic fuit & eſt verum, publicum & notorium.

Nonus articulus probatur per quinque cardinales de veritate, per unum archiepiſcopum, & per multos alios de auditu, publica voce & fama a cardinalibus.

Item, quod dictus dominus Joannes Papa ob præmiſſam fraternam monitionem, animum in aliquo non mutans, avaritiæ cæcitate infectus, ex poſt continue priſtina ſimoniarum mercimonia continuans, pejora prioribus perpetravit: & ubi prius ſub typo juſtitiæ, non niſi

ANNO CHRISTI 1415.

nisi suis familiaribus commensalibus datam coronationis suæ in exspectativis gratiis dare confinxit, postea post fugam ab urbe Romana cuilibet indifferenter pro certa florenorum summa, videlicet pro viginti quinque florenis auri de camera, dicta coronationis data publicæ venditioni exponebatur, in scandalum sedis Apostolicæ & totius fidei Christianæ. Et sic fuit & est verum, publicum & notorium.

Decimus articulus probatur per unum archiepiscopum, per duos episcopos, per unum protonotarium, per unum auditorem, per unum magnum procuratorem, per unum magnum priorem, per unum decretorum doctorem & magnum officialem in curia, & per unum præceptorem & decretorum doctorem, & per multos alios de auditu, publica voce & fama & communi reputatione.

Item, quod dictus dominus Joannes Papa in vitiis invalescens fortius, & non se corrigens, certos referendarios & cubicularios ac secretarios creavit, fecit & ordinavit mediatores, proxenetas ac procuratoris pinguium & grossarum simoniarum ecclesiarum cathedralium, abbatiarum, monasteriorum, prioratuum & beneficiorum vacantium & reservatorum. Quodque subinde mediorum fructuum nondum natorum vel perceptorum, ante supplicationem vel saltem recuperationem litterarum Apostolicarum, impetrantem solvere oportuit certam summam ex pacto. Et nisi impetrans mox solvisset, rediit vacuus absque cujusvis onere provisionis. Et sic fuit & est verum, publicum & notorium.

Undecimus articulus probatur per unum cardinalem de veritate, & per unum alium cardinalem de veritate & notorietate, et per unum archiepiscopum et unum episcopum, & per duos auditores de veritate & notorietate & per unum secretarium Papæ de veritate: similiter & per duos litterarum Apostolicarum scriptores, & per unum procuratorem in curia, & per unum magnum præpositum, & similiter per unum magnum procuratorem unius magni ordinis; & per multos alios de auditu, publica voce & fama & communi reputatione.

Item, quod idem dominus Joannes Papa registratoribus litterarum Apostolicarum per expressum inhibuit, ne cuiquam sumptum ex registris litterarum Apostolicarum traderent, nisi prius & ante omnia pecuniam promissam solutam fore probaretur: propter quod multos litigantes, qui tantam summam solvere non potuerunt, in clara sua justitia ob probationis defectum succumbere oportuit. Sicque avaritia & malitia dicti Joannis Papæ causantibus, iniquitas æquitati prævaluit, & beneficia possessa fuerunt absque canonico titulo contra canonicas sanctiones palam, publice ac manifeste.

Duodecimus articulus probatur per duos auditores, per unum litterarum Apostolicarum scriptorem, per unum magnum procuratorem ordinis, & per unum procuratorem in curia Romana, & per unum notabilem præpositum & multos alios de auditu, publica voce & fama & communi reputatione.

Item, quod dictus Joannes Papa ultra in supra proximo articulo nominatos, certos in Romana curia deputavit mercatores, qui beneficia vacantia curiæ tribus vel pluribus diebus ad libram ponderarent, & plus offerentium supplicationem reciperent, & signari facerent, in dedecus sedis Apostolicæ & perditionem animarum multarum. Et sic fuit & est verum, publicum & notorium.

Tertiusdecimus articulus probatur per unum protonotarium, duos episcopos, & per unum litterarum Apostolicarum scriptorem, & per multos alios de auditu, publica voce & fama & communi reputatione.

Item, quod supradictus dominus Joannes Papa, ne aliqua supplicatio absque simonia & solutione signaretur, omnibus & singulis referendariis injunxit, ut nullus sibi supplicationem aliquam signandam præsentaret, nisi nomine referendarii eam præsentantis signata esset. Quodque nullus quamcumque supplicationem de vacantiis signari obtineret, nisi valorem totius vel mediæ summæ in supplicatione prius realiter recepisset, & ipsi Papæ responderet & traderet. Alioquin talis referendarius haberet tantumdem solvere de bono suo proprio, in pœnam transgressionis hujusmodi prætensi mandati Apostolici. Et sic fuit & est verum, publicum & notorium.

ANNO CHRISTI 1415.

Quartusdecimus articulus probatur per unum protonotarium, per unum episcopum, per unum auditorem, per unum magnum priorem, per unum litterarum Apostolicarum scriptores, & quamplures alios de auditu a referendariis; ac etiam alios episcopos & auditores de veritate & notorietate, publica voce & fama, &c.

Item, quod dictus dominus Joannes Papa ultra præmissa, sæpe & sæpius contra Deum & propriam conscientiam suam ementibus plerisque bullas suas vendidit. In quibus scripsit beneficia obtinentes & officia ea in suis manibus resignasse, & tunc se per hujusmodi confictam & mendosam resignationem, quæ nunquam accidit, contulit vel conferri mandavit pro pecuniarum certa concordata quantitate, multos sic funditus usque ad mendicitatem depauperando, palam, publice & notorie.

Quintusdecimus articulus probatur per duos cardinales de veritate & notorietate, per unum episcopum, per duos auditores, per unum clericum cameræ, per unum secretarium Papæ, & per unum procuratorem unius ordinis, per multos alios de auditu, publica voce & fama & communi reputatione.

Item, quod per hoc dabatur occasio multa beneficia tenendi, conscientiam laxandi, & temeritas timorem Dei postponendi: devenitque res ad tantum, ut qui majorem summam in supplicatione expressit & exsolvit, signaturam absque difficultate obtinuit. Idem de sacramentis, indulgentiis, dispensationibus & aliis ecclesiasticis & spiritualibus donis. Sicque, ut prædicitur, fuit dictum, tentum, creditum & reputatum; dicitur-que, tenetur, creditur & reputatur palam, publice & notorie.

Sextusdecimus articulus probatur per unum cardinalem de veritate, per duos auditores, per unum magnum præpositum, per unum licentiatum in decretis, per unum archiepiscopum & unum magnum procuratorem unius ordinis, per unum *a* præceptorem decretorum doctorem, per unum episcopum, & per plures alios de publica voce & fama & communi reputatione.

a Al. *procuratorem.*

Item, quod dictus dominus Joannes Papa unum & idem beneficium sæpius pluribus diversisque personis, vel etiam uni & eidem repetitis vicibus vendidit, & plerumque uni venditum, per anticipationem antedatam alteri ementi conferebat. Et similiter de gratiis exspectativis, declarationibus & subrogationibus per impositionem silentiorum, jus jam quæsitum absorbuit. Per quæ quasi tota ecclesia est labe simoniaca deturpata, indignis repleta, tam in superioribus, quam in inferioribus prælatis: omnique gradu ecclesiastico lacessita, & per consequens quasi irreparabiliter scandalizata.

Decimusseptimus articulus probatur per testes superius nominatos et quamplures alios.

Item, quod dictus Joannes Papa canonice electos idoneos, usque ad saturitatem appetitus sui solvere non volentes, confirmare recusavit. Quodque indignos et minus idoneos, ad summas desideratas ascendentes, scandalose duxit promovendos, et promovit: plerosque etiam invitos de suis ecclesiis transtulit, ut viduatas vendere posset, in dedecus et scandalum Christi fidelium plurimorum, manifeste, etc.

Decimusoctavus articulus probatur per testes jam nominatos, et quamplures alios.

Item, quod deinde dominus Joannes Papa prædictus, Concilio Pisano adstrictus pro reformatione ecclesiæ in capite et in membris, in urbe Romana Concilium generale convocavit, et in pluribus sermonibus etiam ante et post publice correptus et monitus, minime se emendavit.

Quin immo temporis successu continue diabolico instinctu incorrigibilis, pejora prioribus perpetravit: et sic fuit et est verum, etc.

Decimusnonus articulus probatur per tres cardinales, per duos auditores, per unum secretarium Papæ, per unum archiepiscopum, per unum licentiatum in decretis, per duos episcopos, per unum procuratorem unius ordinis, et per unum procuratorem in curia, et

per

per alios de auditu, publica voce & fama & communi reputatione.

ANNO CHRISTI 1415.

Item, quod dictus dominus Papa Joannes indulgentias in mortis articulo, prædicationem crucis, item a pœna & culpa absolutiones, ecclesiarum & altarium portatilium concessiones, & episcoporum consecrationes, & abbatum benedictiones, reliquias sanctorum, ordines sacros, potestatem in confessionibus absolvendi a peccatis, actusque qui per solas Spiritus sancti operationes ad gratiam ministrari debeant, pecunia vendidit numerata; per quæ de novo ecclesiæ sancta Dei in personæ dicti domini Joannis Papæ graviter diffamata fuit, & notorie scandalizata.

Vicesimus articulus probatur per unum cardinalem, per unum archiepiscopum, per duos episcopos, & duos auditores, per unum licentiatum in decretis, per unum procuratorem in curia, & per plures alios de auditu, publica voce & fama atque communi reputatione.

Item, quod anno Domini millesimo quadringentesimo duodecimo, & de mense Augusti ejusdem anni, quidam Nicolaus de Pistorio mercator Florentinus, & dicti domini Joannis Papæ assertus secretarius, laicus conjugatus, nuncius & delegatus Apostolica per dictum dominum Joannem Papam tunc deputatus, venit ad partes Brabantiæ habens ab eodem domino Papa potestatem exigendi & percipiendi quoddam subsidium, quod fuit decima pars fructuum omnium beneficiorum in Cameracensi, Tornacensi, Leodiensi, Trajectensi, civitatibus & diœcesibus. Quodque non solventes excommunicare posset per certum ad hoc deputatum, vel deputandum subdelegatum; ac suspensionem in collegia, conventus & capitula, interdictique sui sententias in eorum ecclesias, qui sibi hujusmodi fructuum pecuniam non traderent: per quod ecclesiastica censura ad ludibrium & derisum, & tota septentrionalis ecclesia graviter fuit & est enormiter scandalizata.

Vicesimusprimus articulus probatur per unum cardinalem, per tres episcopos, unum auditorem, unum procuratorem in curia, & per alios de auditu, publica voce & fama & comuni reputatione.

Item, quod dictus dominus Joannes Papa supradicto Nicolao mercatore, ut præfertur, in legatione existente, concessit, indulsit & commisit, ut idem Nicolaus quibuscumque hominibus utriusque sexus ad suæ libitum voluntatis deputare posset confessores. Et quod hujusmodi confessores deputati absolvere possent a pœna & a culpa, certis tamen pecuniis taxatis mediantibus. Quas quidem prætensas indulgentias idem mercator publicavit et publicari fecit in certis locis, civitatibus & villis, utpote Trajecti, Mechliniæ, Antuerpiæ, & alibi: de quibus maximas pecuniarum summas exhausit & extorsit, Christi fideles seducendo, ac statum & *a* vitam totius ecclesiæ catholicæ scandalizando.

Al. *ritum.*

Vicesimussecundus articulus probatur per duos episcopos, per unum auditorem, & unum procuratorem in curia Romana, & per plures alios de auditu, publica voce & fama & communi reputatione.

Item, quod præmissa omnia & singula fuerunt & sunt vera, publica & notoria, atque pro veris, publicis & notoriis apud clerum & populum civitatum & diœcesum prædictarum, cunctosque Christi fideles ibidem asserta, credita, dicta, visa, audita, palpata, & ut talia habita et reputata. Atque de ipsis et eorum quolibet fuit et est publica vox et fama, fuitque et est de præmissis omnibus et singulis dictus dominus Joannes publice diffamatus.

Vicesimustertius articulus refert se ad deposita per eos.

Item, quod de anno Domini millesimo quadringentesimo duodecimo, pontificatus dicti domini Joannis Papæ anno tertio, nonnulli ambaxiatores tam ex parte illustris regis Francorum & prælatorum regni Franciæ, quam ex parte almæ Universitatis studii Parisiensis, Romæ apud sanctum Petrum in palatio Apostolico et in camera magna paramentorum et multitudine cleri et nobilium ibidem in publica audientia congregata, dicto domino Joanni Papæ vicesimotertio diffamatam simoniam, malamque vitam, malamque suam famam per totum universum orbem divulgatas exposuerunt: asserentes ob id mirabiliter ecclesiam Dei scandalizatam: monentes sæpe et sæpius caritative, et requirentes eumdem Papam Joannem, quatenus a simoniæ mercibus cessaret, atque fructus antefiendo, gratias et signaturas, et antequam beneficiandus percepisset eosdem, cameræ Apostolicæ solvendos et dandos, tolleret et resecaret, seque in vita et moribus emendaret, cum frequenti instantia fuerunt exhortati. Sicque fuit et est verum, publicum, etc.

ANNO CHRISTI 1415.

Vicesimusquartus articulus probatur per quinque cardinales, quatuor episcopos, tres auditores, per unum secretarium Papæ, per unum clericum cameræ, per unum licentiatum in decretis, per unum procuratorem unius ordinis, et per unum protonotarium, et quamplures alios de auditu, publica voce et fama & communi reputatione.

Item, quod dictus dominus Joannes Papa XXIII. a supradictis et nonnullis aliis prælatis et ambaxiatoribus, tam ecclesiasticis quam sæcularibus, quam etiam doctoribus et magistris universitatum, humili et devota monitione correptus, a criminibus prædictis et a scandalis prædictis non cessavit, immo continuavit mala prioribus accumulando. Et sic fuit et est verum, publicum, etc.

Vicesimusquintus articulus probatur per quatuor cardinales, per quatuor episcopos, tres auditores, episcopum & unum magnum priorem, per unum secretarium Papæ, per unum clericum cameræ, per unum protonotarium, & quamplures alios de fama & credulitate.

Item, quod idem dominus Joannes vicesimustertius fuit & est de præmissis omnibus & singulis publice & notorie per totum Mundum & cuncta Christianitatum regna totaliter diffamatus & promulgatus, atque pro tali & ut talis in Romana curia & extra, ubicumque ipsius notitia habetur, habitus, tentus, nominatus & reputatus; atque tenetur, habetur & reputatur pro tali & ut talis, palam & publice.

Vicesimussextus articulus probatur per testes proxime nominatos.

Item, denunciant, ponunt, & probare intendunt, quod supradictus dominus Joannes Papa bona temporalia ecclesiæ Romanæ, urbem videlicet Romanam & patrimonium ecclesiæ in Italia, pessime & scandalose rexit, oppressiones, angarias & gabellas, ut thesaurizaret, adauxit, & aliqua de novo adinvenit: totamque subditorum substantiam, quantum in eo fuit, exhausit, & sibi imbursavit. Ipsosque ecclesiæ subditos depauperavit, turbia lucra undique scandalose recolligens: pluresque terras Romanæ ecclesiæ sine evidenti necessitate vel utilitate hypothecavit & impignoravit, aliquas vero perpetuæ alienationis titulo distraxit. Et cum communi Florentinensi de alienando Bononiam tractavit, urbemque Romanam & terras patrimonii ecclesiæ proditorie capi, invadi & occupari permisit & tacite consensit. Et dum nuper de mense Junii, anno Domini millesimo quadringentesimo decimotertio se in crastino Romano populo Missam in ecclesia sancti Laurentii in Damaso, pro consolatione pacis & victoria belli contra quemdam Ladislaum Apuliæ regem, per ipsum Papam Joannem confici spopondisset, Romanum populum deserens, curialesque suos & oves in manibus luporum & inimicorum suorum tradens, ex culpa sua recessit scandalose. Propter quod multi curtisani interempti, trucidati, capti, spoliati, & aliqui violenter per marinarios ad galeas capti, & in perpetuam servitutem redacti fuerant. Itaque fuit & est verum, & est publica vox & fama.

Vicesimusseptimus articulus probatur per tres cardinales, unum archiepiscopum, tres episcopos, tres auditores, unum clericum cameræ, per unum præpositum, per unum licentiatum in decretis, per unum magnum priorem unius ordinis, per unum procuratorem in Romana curia, & per multos alios de publica voce & fama & communi reputatione.

Item, quod propter præmissa, & ipso culpante & causam dante, multa crimina, videlicet sacrilegia, adulteria, homicidia, spoliationes, rapinæ & furta in urbe Romana fuerunt commissa. Et ita fuit & est verum, publica vox & fama.

ANNO CHRISTI 1415.

Viceſimusoctavus articulus probatur per unum cardinalem, per duos epiſcopos, duos auditores, unum præceptorem decretorum doctorem, unum licentiatum in decretis, & unum procuratorem unius magni ordinis, & per unum procuratorem in curia Romana, & quamplures alios de publica voce & fama, &c.

Item, quod communis & vulgata omnium hominum opinio, aſſertio, credulitas, & manifeſta fama fuit & eſt, quod dictus dominus Joannes Papa, tam in præmiſſis, quam in aliis innumerabilibus caſibus, univerſaliter in omnibus male & peſſime adminiſtravit tam in ſpiritualibus, quam & in temporalibus. Et quod fuit & eſt bonorum eccleſiæ Romanæ & ceterarum eccleſiarum, & rerum eccleſiaſticarum, ac etiam temporalium ad eccleſias pertinentium, maximus & plus quam de aliquo alio fuit lectum vel auditum, dilapidator & devaſtator ac diſſipator peſſimus, & inutilis & damnoſus adminiſtrator, atque univerſali eccleſiæ & toti populo Chriſtiano ſcandaloſus, veneficus, homicida, fratrum interemptor, carnis vitia per omnia colens, incontinens, & infinitis criminibus irretitus, malæ famæ & peſſimæ conditionis: adeo quod in Italia, & quaſi toto mundo, capto vocabulo & ſimilitudine a quodam inhumaniſſimo gentium armorum capitaneo *a* Balderinus appellato, etiam Papa Baldarinus vocitatur. Et ſic fuit & eſt verum, publicum & notorium.

a Al. *Baldrinus*.

Viceſimusnonus articulus probatur per quatuor cardinales de mala & ſcandaloſa adminiſtratione, vita mala, & publica diffamatione: per unum archiepiſcopum, duos epiſcopos de notorietate, ſimiliter per duos auditores, per unum ſecretarium Papæ, per unum clericum cameræ, & per unum licentiatum in decretis, & per unum procuratorem unius ordinis, & quamplures alios de publica voce & fama & communi reputatione.

Item, quod de præmiſſis omnibus idem dominus Joannes Papa, fuit & eſt publice & notorie diffamatus, & per totum mundum divulgatus & infamatus; & quod de ipſis & eorum ſingulis fuit & eſt publica vox & fama, & ut talis & pro tali fuit & eſt ubique, ubi de ipſo notitia habetur, dictus, tentus, creditus & reputatus, dicitur, tenetur, creditur & reputatur palam & publice, communiter & notorie, pro tali & ut talis.

Trigeſimus articulus probatur per teſtes proxime deſcriptos.

Item, quod præfatus dominus Joannes Papa nonnulla diverſa bona mobilia & immobilia diverſarum eccleſiarum & monaſteriorum, titulorumque dominorum cardinalium, tam epiſcopatuum, quam aliorum presbyteralium & diaconalium, collegiorum, prioratuum, eccleſiarum parochialium & cappellarum, ceterorumque altarium, hoſpitalium & locorum eccleſiaſticorum dictæ urbis Romanæ, & præſertim eccleſiarum principis Apoſtolorum de urbe, ſancti Joannis Lateranenſis, ac alia ad canonicos & perſonas eccleſiaſticas dictæ urbis ſpectantia: nec non de bonis monaſteriorum ſancti Joannis & Pauli, ſancti Laurentii extra muros, ſancti Alexii, ſanctæ Sabinæ, & aliorum monaſteriorum, tam virorum quam mulierum, ſola avaritiæ cæcitate ſeductus, vendidit, alienavit, dilapidavit & diſſipavit, & aliqua eorum ad nihilum redegit, adeo quod in pleriſque ceſſat ſervitium divinum: & ubi erant decem, vel viginti, vel triginta religioſi, hodie non ſunt niſi unus, duo vel tres quaſi fame morientes. Et ſic fuit & eſt verum, publicum & notorium.

Trigeſimusprimus articulus probatur per unum cardinalem, per unum epiſcopum, per unum clericum cameræ, per unum magnum præpoſitum, per unum auditorem, per unum præceptorem decretorum doctorem, per unum procuratorem unius magni ordinis, & unum litterarum Apoſtolicarum ſcriptorem, & per plures alios de publica voce & fama & communi reputatione.

Item, quod idem dominus Joannes Papa etiam jura mobilia & immobilia eccleſiarum cathedralium & collegiatarum, monaſteriorum, prioratuum, ſtudiorum, collegiorum, hoſpitalium, eccleſiarum parochialium, cappellarum & ceterorum beneficiorum & officiorum eccleſiaſticorum extra dictam urbem, tam in civitate & diſtrictu Bononienſi, quam in aliis civitatibus, villis & locis dicti patrimonii Romanæ eccleſiæ, quam extra ubique conſiſtentia, etiam vendidit, alienavit & diſſipavit, & præſertim plura bona epiſcopatus Bononienſis & eccleſiæ ſancti Petronii Bononienſis; & præſertim lapides, ligna, & totam materiam, de quibus debebat ædificari & fabricari dicta eccleſia. Et pecunias ad dictam fabricam ab antiquo ordinatas recepit, & opus omnino ceſſare fecit. Similiter omnes curias, poſſeſſiones, prædia ac bona mobilia & immobilia, ac dotationem totalem collegii Gregoriani in dicta civitate Bononienſi per felicis recordationis Gregorium Papam undecimum fundati, pro ſuſtentatione quinquaginta ſcholarium pauperum, &c. etiam vendidit & alienavit; ita quod de mobilibus nihil ibi remanſit, & de immobilibus vix poſſet ſuſtentari congrue unus ſolus ſcholaris. Et demum *b* Saccardis habitandam tradidit, qui totaliter eam deſtruxerunt: & eam vendidiſſet, ſi reperiiſſet emptorem. Et ſic fuit & eſt verum, publicum & notorium.

b Al. *Satardis*.

Trigeſimusſecundus articulus probatur per unum cardinalem, unum archiepiſcopum, duos epiſcopos, unum auditorem, unum ſecretarium Papæ, unum ſcriptorem Papæ, & per multos alios de auditu, publica voce & fama.

Item, quod dictus dominus Joannes Papa, præmiſſis non contentus ſed etiam litterarum ſtudia per ſalarii ſubtractionem ſubtiliter extinguere conatus eſt. Doctoribus ſtudii Bononienſis per plures annos, & maxime a promotione ſua in papatum, ſtipendia eorum ab antiquo tempore dicti ſtudii eis debita, & unde vivere & perinde ſtudere & legere debebant, funditus abſtulit & removit: & totaliter fecit, quod tam nobile & ſolemne ſtudium quaſi ad nihilum reſpective devenit. Et ſic fuit & eſt verum, publicum & notorium.

Trigeſimustertius articulus probatur per duos cardinales, per duos epiſcopos, unum præceptorem decretorum doctorem, unum licentiatum in decretis, per unum procuratorem in curia Romana, & plures alios de auditu, publica voce & fama, &c.

Item, quod non ſolum dilapidavit bona & jura prædicta mobilia & immobilia eccleſiarum, ſed etiam ſuper perſonas eccleſiaſticas, tam urbis Romanæ & civitatis Bononienſis, ac in toto patrimonio eccleſiæ graviſſima onera, tallias & exactiones, inſupportabilia impoſuit: facultateſque eccleſiarum, unde perſonæ eccleſiaſticæ vivere & ſervire Deo debebant, ab eis extorſit, & ſibi applicavit: immo etiam ſuper alios prælatos eccleſiaſticos aliarum terrarum & dominorum ſæcularium, diverſa onera, tallias, exactioneſque ſolvendas dominiis & comitatibus ſæcularibus & præſertim regni Franciæ & comitatus Sabaudiæ, Provinciæ etiam, nec non *c* civitatibus Florentinenſium, Venetiarum, Senarum, & pluribus aliis, cum quibus in pretio participavit, impoſuit: adeo & in tantum, quod dicti eccleſiaſtici fuerunt & ſunt tanta paupertatis anguſtia afflicti, ut poſt propriorum patrimonialium bonorum conſumptionem, neceſſitate famis libros, calices, & ornamenta eccleſiarum vendere ſint coacti. Sicque, ut prædicitur, fuit dictum, tentum, creditum & reputatum: diciturque, tenetur, creditur & reputatur palam, publice, &c.

c Al. *communitatibus*

Trigeſimusquartus articulus probatur per unum cardinalem & per teſtes proxime deſcriptos.

Item, quod propter præmiſſa tota eccleſia Dei notorie fuit ſcandalizata. Et ita fuit & eſt verum, publicum & notorium.

Trigeſimusquintus articulus probatur per omnes cardinales & per omnes alios teſtes.

Item, quod horrida & deteſtandorum criminum domini Joannis Papæ antedicti fama, immo infamia, crebris inſinuationibus & multiplicatis vicibus non ſolum ſemel, ſed pluries & ſæpe Chriſtianorum principum, totiuſque populi Chriſtiani (proh dolor!) aures penetravit: intantum quod ſereniſſimus & invictiſſimus princeps dominus Sigiſmundus Romanorum & Hungariæ rex ſemper Auguſtus, in Lombardia exiſtens, ad civitatem Laudenſem applicuit: dictumque Joannem Papam ibidem advenientem humili & devota prece rogavit, quatenus attento quod quaſi totus mundus in ejus perſonam ſcandalizatus eſt, ſua crimina diſſimulare non poſſet, mores & vitam emendaret in melius; &

in

ANNO CHRISTI 1415.

in unionem ſanctæ matris eccleſiæ tunc & nunc tripartitæ, ſummis vigiliis & curis intendere dignaretur, ut adſtrictus per Piſanum Concilium tenebatur; & Concilium generale in aliquo ſecuro loco, cuncto populo Chriſtiano commodoſo indiceret, ſuaſit; & ut eccleſia in capite & in membris reformetur, etiam devote ſupplicavit.

Trigeſimuſextus articulus probatur per unum litterarum Apoſtolicarum ſcriptorem, per unum licentiatum in decretis, per unum procuratorem in curia Romana, & per alios de credulitate, &c.

Item, quod dictus dominus Joannes Papa XXIII. precibus dicti ſereniſſimi principis Romanorum & Hungariæ regis in parte condeſcendens, amplius a vitiis hujuſmodi ſcandaloſis, & præſertim ſimoniaca hæreſi, abſtinere ſpopondit: & hanc civitatem Conſtantienſem, pro loco multitudinis capace, & alias habili & idoneo, pro Concilio generali celebrando elegit, quod anno Domini MCCCCXIV. menſe Novembris inchoandum induxit, & per mundum publicavit. Et ſic fuit & eſt verum, publicum & notorium.

Trigeſimuſeptimus articulus probatur, ut in bulla deſuper confecta continetur.

Item, quod deinde dictus dominus Joannes Papa Bononiam rediens, in priſtinam & pejorem ſimoniam recidivavit: falſas datarum anticipationes vendidit, jus quæſitum pro numerata pecunia litigatoribus abſtulit; & ad ſolventium inſtantias, eorum adverſariis pluribus perpetuum pleriſque vicibus ſilentium impoſuit de facto, turpiter & ſcandaloſe. Et ſic fuit & eſt verum, publicum & notorium.

Trigeſimuſoctavus articulus probatur per duos cardinales, per tres epiſcopos, per unum auditorem, unum præceptorem & decretorum doctorem, unum ſecretarium Papæ, per unum licentiatum in decretis, unum magnum procuratorem unius ordinis, & quamplures alios de auditu, publica voce, & fama, & communi reputatione.

Item, & ne per viam juſtitiæ oppreſſi relevarentur, idem Papa Joannes anno Domini MCCCCXIV. pleriſque vicibus dominis auditoribus per ſuos referendarios, & præſertim per dominum Jacobum de Camplo, nunc electum Pennenſem, dici fecit & mandavit, ne materiam anticipationis datarum admitterent in judicio; & ne datarum regiſtratores, aut alios officiarios quovis modo compelleret in his materiis privationem juris alterius concernentibus veritati teſtimonium perhibere, juſtitiam notorie opprimendo. Et ſic fuit & eſt verum, publicum & notorium.

Trgeſimusnonus articulus ptobatur per duos auditores & unum procuratorem in Romana curia.

Item, quod propter præmiſſa & plura alia, reverendus pater dominus epiſcopus Saresbirienſis, & alii Chriſtianiſſimi principis regis Angliæ illuſtris ambaxiatores dictum dominum Joannem Papam viceſimumtertium monuerunt & corripuerunt caritative: ſupplicantes eidem, quod ſimoniam & beneficiorum venditionem deſereret, et ſe in vita et in moribus emendaret. Alioquin non dubitare propter ſcandalum ſubtractionem obedientiæ, et alia inconvenientia ſecutura. Quodque ipſe dominus Joannes Papa incorrigibilis factus, hujuſmodi monita ſalutaria ſprevit. Ipſumque et alios prælatos duris et aſperis verbis minatus eſt, et injuriatus eſt palam et publice. Et ſic fuit et eſt verum, publicum et notorium.

Quadrageſimusarticulus probatur per duos cardinales, per unum procuratorem unius magni ordinis, et alios de auditu, publica voce et fama et communi reputatione.

Item, quod deinde præfatus dominus Joannes Papa ad Conſtantiam veniens, poſt diverſas perſuaſiones, exhortationes et rogamina per hoc ſacrum Conſtantienſe generale Concilium devote factas et facta, ut pacem eccleſiæ daret et papatui cederet, cum alia tutior promptior & ſecurior, quam via ceſſionis, non eſſet, ad unionem perfectam in eccleſia Dei conſequendam, attentis ſcandalis ex perſona ſua jam exortis, propter quæ exiſtentes in aliis obedientiis retrahebantur ab eccleſiæ unitate: hoc anno Domini MCCCCXV. die Sabbati ſecunda menſis Martii, in ſeſſione generali Conſtantienſi, et in pleno Concilio generali Conſtantienſi, univerſalem eccleſiam repræſentante, eccleſiæ Dei ſponſæ ſuæ promiſit, vovit & juravit cedere papatui, ſponte et libere dare pacem eccleſiæ per viam ſuæ ſimplicis ceſſionis papatus juxta deliberationem ejuſdem Concilii, prout in quadam ſchedula conſcripta, quam ſchedulam ſuamet viva voce alta et intelligibili legit, dixit, juravit, vovit et promiſit, et alia fecit, prout in eadem, ad quam ſe referunt promotores et procuratores antedicti, continetur. Cujus tenor ſequitur et eſt talis: Ego Joannes Papa viceſimustertius propter quietem totius populi Chriſtiani profiteor, ſpondeo, voveo, juro et promitto Deo et eccleſiæ ac huic ſacro Concilio, ſponte et libere dare pacem ipſi eccleſiæ per viam meæ ſimplicis ceſſionis papatus, et eam facere et adimplere cum effectu, juxta deliberationem præſentis Concilii, ſi et quando Petrus de Luna Benedictus decimustertius, et Angelus de Corario Gregorius duodecimus, in ſuis obedientiis nuncupati, papatui quem prætendunt, per ſe vel procuratores ſuos legitimos ſimiliter cedant. Et etiam in quocumque caſu ceſſionis vel deceſſus, aut alio, in quo per meam ceſſionem poterit, dari unio eccleſiæ Dei ad exſtirpationem præſentis ſchiſmatis.

Quadrageſimusprimus articulus probatur per duos cardinales & per duos epiſcopos, et ex ſchedula Papæ.

Item, denunciant, ponunt, & ſi neceſſe erit, probare intendunt dicti magiſtri Henricus & Joannes promotores: quod dominus Joannes Papa XXIII. ſe huic generali Concilio ſubmiſit & ejus ſententiæ, ac ejus judicio ſtare promiſit in omnibus & ſingulis quæ pertinent ad reformationem eccleſiæ tam in capite quam in membris. Et hoc eſt verum, publicum & notorium & manifeſtum; & ita ab omnibus publice tenetur & reputatur.

Quadrageſimuſecundus articulus probatur per unum auditorem & unum decretorum doctorem, unum *a* magiſtrum officiorum in curia Romana, & quamplures alios de notorietate.

a Al. *magnum officialem*.

Item, quod dictus dominus Joannes Papa, poſtquam fuit in hac civitate Conſtantienſi, & Poſt Concilium jam inceptum, ſæpe & ſæpius, & maxime in publica ſeſſione, omnibus audientibus, cunctos monuit, quatenus contra ipſum dicerent & objicerent quidquid vellent, cum intenderet ſtare determinationi hujus ſacri Concilii, quæ a tempore ſui papatus geſſit & adminiſtravit. Et hæc ſunt publica, notoria & manifeſta, & ita ab omnibus tanquam notoria habentur, tenentur et reputantur.

Quadrageſimustertius articulus probatur per teſtes ſupra proxime deſcriptos.

Item, quod deinde ut hujuſmodi profeſſio, votum et juramentum et promiſſio juxta deliberationem Concilii ac practicam ceſſionis papatus, et per conſequens perfectæ unionis in eccleſia Dei conſequendæ, ponerentur, dictus dominus Joannes Papa requiſitus, quatenus procuratores aliquos ad præmiſſa adimplendum conſtitueret; ut dictus ſereniſſimus princeps et alii per hoc ſacroſanctum generale Concilium deputandi et eligendi, in civitate Licienſi Petro de Luna Benedicto XIII. in ſua obedientia nuncupato bonam domini Joannis Papæ voluntatem oſtenderent, et ut *b* ſimpliciter cederent; prout cum ambaxiatoribus dicti Petri de Luna et illuſtris principis domini regis Arragonum tractatum et concluſum exſtitit; fuit pro parte nationum et hujus ſacri Concilii humiliter et devote rogatus et requiſitus.

b Al. *ſimiliter*.

Quadrageſimusquartus articulus probatur per duos cardinales, quatuor epiſcopos, tres auditores, unum ſecretarium Papæ, et per unum procuratorem in Romana curia, et quamplures alios de notorietate.

Item, quod poſt hujuſmodi requiſitionem dictus Joannes Papa doloſe cogitavit ſe abſentare et clam recedere velle: et ſuper his fuit publica vox et fama.

Quadrageſimusquintus articulus probatur per duos auditores, per unum decretorum doctorem magnum officialem in curia Romana, et plures alios de notorietate, publica voce et fama et evidentia rei.

Item, quod fama hujuſmodi receſſus Papæ tunc inſtantis ad aures ſereniſſimi principis domini Sigiſmundi Dei gratia Romanorum et Hungariæ regis deducta, idem dominus rex ante præſentiam reverendiſſimorum in Chriſto patrum et dominorum cardinalium, patriarchæ Antiocheni, epiſcoporum multorum, ducum et comitum

ANNO CHRISTI 1415.

tum atque prælatorum in multitudine copiosa, hortatus est & rogavit dictum dominum Joannem Papam, ne a civitate Constantiæ recederet, neve ante perfectam unionem ecclesiæ hujusmodi sacrosanctum generale Concilium dissolveret; persuadens quantum meritum apud Deum, quantamque laudem humanam habiturus esset, si per ipsum perfecta unio fieri posset: dans ei & offerens uberiorem salvumconductum, atque salvam guardiam & plenissimam securitatem personæ & bonorum omnium, familiarium & curtisanorum, &c. Quodque dictus dominus Joannes Papa recedere numquam cogitasset, respondit: sed utique remanere, perficere & implere eum effectu velle ea quæ vovit & juravit. Et sic fuit & est verum, publicum & notorium.

Quadragesimussextus articulus probatur per duos cardinales, tres auditores, per unum præceptorem decretorum doctorem, & unum magnum præpositum, & per unum licentiatum in decretis, per quatuor episcopos & multos alios.

Item, quod extunc dominus Joannes Papa videns Concilium hujusmodi & totum mundum ad sanctæ Dei ecclesiæ jam triginta octo annis vel citra scissæ & divisæ unionem & redintegrationem, necnon exstirpationem hæresis & vitiorum, ac ipsius ecclesiæ reformationem in capite & in membris anhelare, diabolico spiritu instigatus, hoc sacrosanctum Concilium dissolvere quærens, ut reformationem hæresum atque schismaticum exstirpationem prædictas evadere & impedire posset, & suam malam vitam continuare; ad præterita vitia & ambitiones reincidens, contra vota, professa, promissa, ac Deo & ecclesiæ jurata, id facere *a* renuit: & nuper hoc anno Domini millesimo quadringentesimo decimoquinto, die Mercurii vicesima mensis Martii, in noctis tenebris, habitu indecenti & dissimulato, laicali more, non ut Romanum decuit pontificem, gregi sibi commissum ut mercenarius deserens, ab hoc sacro Constantiensi Concilio contumaciter se absentando, aufugit & recessit, in scandalum totius generalis Concilii & totius populi Christiani. Ita fuit & est verum, publicum & notorium atque manifestum.

a Al. *renunciavit*.

Quadragesimusseptimus articulus probatur per omnes testes, suum recessum fuisse & esse notorie scandalosum.

Item, quod de post dictus dominus Joannes Papa ad oppidum *Schafhusen* se retraxit, & nonnullos cardinales, episcopos & prælatos, ac etiam curtisanos & principum ambaxiatores a præsenti civitate Constantiensi ad se venire jussit, mandavit & practicavit; & nihilominus sub certis prætensis causis, pœnis & censuris ipsos ad se vocavit & venire jussit: & eum sequi volentibus aut non volentibus mandavit, ut ab hoc sacro Concilio recederent. Sic per suam fugam oves spargere, Concilium sacrum dissolvere, & schisma nutrire, & perpetuo ecclesiam Dei tenere monstruosam hæresibus, & divisam, & vitiis *b* deformatam proposuit, & quantum in eo fuit, voluit & deliberavit & fecit. Et sic fuit & est verum, publicum & notorium.

b Al. *diffamatam*.

Quadragesimusoctavus articulus probatur per unum cardinalem, per duos episcopos, per duos auditores, per unum præceptorem decretorum doctorem, per unum secretarium Papæ, per duos licentiatos in decretis, & quamplures alios de notorietate.

Item, quod post de dicto oppido *Schafhusen* ipsa die Veneris sancta, tempore divini officii, hora tertiarum iter arripuit versus oppidum Louffembergense: & deinde ab oppido Louffembergensi iterum transformato habitu turpiter ulterius versus oppidum Brisacum gressus direxit, scandalose a dictis Concilio & civitate Constantiensi plus & plus contumaciter se elongando, totisque conatibus, practica & opera datis, ire visus est in Burgundiam. Et sic fuit & est verum, publicum & notorium.

Quadragesimusnonus articulus probatur per duos cardinales, per duos episcopos, duos auditores, unum decretorum doctorem, per unum secretarium Papæ & quamplures alios.

Item, quod nuper hoc anno Domini MCCCCXV. & de mense Aprilis ejusdem anni, dictus dominus Joannes Papa per reverendissimos ambaxiatores, oratores, nuntios & epistolas pro parte hujus sacri generalis Concilii ad ipsum tunc in præfato oppido Brisaco residentem destinatos & destinatas, quatenus more pii pastoris, qui animam suam posuit pro ovibus suis, cujus actionem & auctoritatis præsidentiam ita vita, exemplo & doctrina insecutor esse dignaretur, ad gregem suum desertum rediret Constantiam, vel saltem ad unam de tribus civitatibus, oppidis seu locis utique insignibus, videlicet civitatem Basileensem, *c* Olmam seu Ravemburg, civitati Constantiensi & loco Concilii vicinam, de unione ecclesiæ Dei gratia Dei perficienda, ut secum in omni benignitate & caritate tractare possent, caritative cum reverentia debita fuit rogatus, monitus & requisitus. Promittentes eidem, & offerentes ex parte dicti Concilii salvumconductum plenissimum, tunc jam paratum & sigillo magno seu imperiali sigillatum, & eidem domino Joanni lectum, ostensum & donatum, securitate vitæ & status, ac provisionem honestissimam condecentem statui suo, si reverteretur, atque vota, jurata & promissa adimpleret, prout iidem legati & ambaxiatores id a prædicto Concilio habuerunt in mandatis & obtinuerunt quemadmodum in instrumentis publicis desuper confectis, ad quæ se referunt promotores & procuratores prædicti, latius continebatur.

c Al. *Ulman*

Quinquagesimus articulus probatur per unum cardinalem, per tres episcopos, & instrumenta publica & diversa brevia per ipsum Joannem Papam principibus & universitatibus missa.

Item, quod dictus dominus Joannes Papa in reprobum sensum ductus, monita hujusmodi more aspidis aures obturantis ne audiat, obaudiens, se in crastinum responsum dictis ambaxiatoribus & legatis velle dare asserens, ipsos eo tunc redire jussit. Nec crastino exspectato, post medium noctis ante diluculum, non dato responso, ad oppidum Nuemburg aufugiens se transtulit habitu transformato. Et sic sacrum Concilium dissolvere, unionem & reformationem ecclesiæ, exstirpationem hæresum & vitiorum impedire, & suam vitam detestandam continuare ut posset, quærivit, prout continuavit, in profundum malorum deditus, pejora prioribus committere non expavit, supradictis monitis, precibus & requisitionibus minime condescendens. Et sic fuit et est verum, publicum et notorium.

Quinquagesimusprimus articulus probatur per testes supra proxime nominatos.

Item, quod supradictus dominus Joannes Papa fuit et est homo duræ cervicis, pertinax peccator, induratus, incorrigibilis, ecclesiam Dei notorie scandalizans, fautor schismatis, aliasque talis, quod papatu et ejus administratione se reddidit indignum. Et pro tali habetur, tenetur et reputatur.

Quinquagesimussecundus articulus probatur per unum cardinalem, et per omnes testes superius descriptos.

Item, quod dominus Joannes Papa fuit et est de præmissis omnibus et singulis publice et notorie divulgatus et diffamatus, atque pro tali, et ut talis, in Romana curia et extra, et ubicumque ipsius notitia habetur, habitus, tentus, nominatus et reputatus pro tali, et ut talis palam et publice.

Item, quod de præmissis omnibus et singulis fuit et est publica vox et fama.

Quinquagesimustertius et quartus articuli probati sunt per omnes testes superius descriptos publici et notorii.

Hoc loco in exemplari unde hæc desumpta sunt, plus quam latus integrum folii unius vacuum relictum erat, tamquam si plures articuli, aut alia nescio quæ addenda fuissent.

In primis denunciant, dicunt, asserunt, ponunt, et si necesse fuerit, probare intendunt, quod dominus Joannes Papa vicesimustertius a tempore juventutis suæ dum Balthassar Cossa appellabatur, fuit homo malæ indolis, inverecundus, impudicus, mendax, parentibus suis rebellis et inobediens, pleriſque vitiis deditus: ac talis et pro tali fuit communiter dictus, tentus, creditus et reputatus ab omnibus ipsius notitiam habentibus. Et adhuc dicitur, tenetur, creditur et reputatur pro tali et ut talis. Ac fuit et est de præmissis diffamatus, ac palam, manifeste, publice et notorie.

In collectione Barberiniana hæc ad adduntur superiora crimina.

Item, quod dudum tempore Bonifacii Papæ IX. sic in sua obedientia nominatis, præfatus dominus Joannes, tunc Balthassar de Cossa appellatus, per illicita media pro-

ANNO CHRISTI 1415.

procuravit se familiarem, & cubicularium præfati domini Bonifacii: & deinde inter dictum dominum Bonifacium, & quoscumque alios pecunias habentes, & dare volentes pro beneficiis, & aliis spiritualibus, se mediatorem, tractatorem, & proxenetam fecit palam & publice.

Item, quod dictus dominus Joannes tunc Balthassar appellatus, legatus Bononiæ exsistens, ad papatum illicitis mediis anhelans, in mortem bonæ memoriæ domini Alexandri Papæ exstitit machinatus; & ut tam ipse quam medicus suus magister Daniel de sancta Sophia, artium & medicinæ doctor, veneno extinguerentur, prout extincti sunt, operam dedit. Sicque, ut prædicitur, fuit dictum, tentum, creditum & reputatum; diciturque, tenetur, creditur & reputatur; atque fuit & est de præmissis in civitate Bononiensi, & extra per totum mundum publica vox & fama, fuitque & est graviter & notorie diffamatus.

Item, quod dominus Joannes Papa cum uxore fratris sui, & cum sanctis monialibus incestum, cum virginibus stuprum, & cum conjugatis adulterium & alia incontinentiæ crimina, propter quæ ira Dei descendit in filios diffidentiæ, commisit; & de his graviter & publice diffamatus & scandalizatus est. Et sic fuit & est verum, publicum & notorium.

Item, quod supradictus Papa Joannes novum & inauditum simoniæ scelus perpetrando, sex parochiales ecclesias Bononienses, & plura alia beneficia ecclesiastica pro pecunia numerata vendidit meris laicis, qui eas tanquam res profanas cum earum possessionibus, dotibus & juribus de facto possident. Ponuntque laici hujusmodi presbyteros ad celebrandum Missas pro suæ libito voluntatis. Et plura alia enormia & majora fecit & commisit in illis & aliis partibus: de quibus fama publica, immo verius infamia contra eum divulgata est per universum orbem. Sicque fuit dictum, tentum, creditum & reputatum: diciturque, tenetur, creditur & reputatur. Atque fuit & est publicum & notorium.

Item, quod dictus Papa Joannes præceptoriam Cypri, ordinis sancti Joannis Hierosolymitani, contulit cuidam infanti in quinto anno constituto, bastardo illustris domini regis Cypri, nomine Aloysio, pro certa pecuniæ quantitate. Nec non fructus vacantiæ & spolia ultimi præceptoris defuncti, eidem Aloysio infanti vendidit contra ipsius ordinis regularia instituta: præsertim cum hujusmodi bona spolii & vacantiæ sint bona fiscalia pro solvendis stipendiariis contra infideles. Nec non eidem infanti in dicto quinto anno ætatis suæ constituto per bullam concessit, ut ea ætate possit profiteri & professioni adstringeretur, contra legem consensus qui per eum præstari non potuit. Et sic fuit, &c.

Item, quod dominus Joannes Papa nunquam prædicta revocare voluit, nisi cum pactis & conditionibus quæ sequuntur. Primo, quod restituerentur regi Cypri pecuniæ, quas dederat Papæ pro emptione dictæ præceptoriæ pro rato.

Item, quod darentur Papæ incontinenti, & omnino sex millia florenorum auri de camera; quod fieri oportuit: & soluti fuerunt realiter pro Hospitali per priorem Rhodi & procuratorem generalis religionis domino Nicolao de Robertis, idibus Augusti, anno quinto, & per manus Eduardi de Reciis mercatoris Florentinensis. Pro quibus sic solutis, religio Hospitalis & prædicti remanent adhuc obligati penes mercatores. Ita reservavit Papa tunc & ante omnia pro dicto bastardo in quinto ætatis suæ anno constituto super bonis religionis pensionem duorum millium florenorum de camera.

Item, reservavit pro dicto bastardo cameram magistralem, quæ vocatur Negera & finita, quæ valet communiter duo millia florenorum annuatim. Ad quæ non consenserunt dicti prior & procurator. Quibus sic peractis, Papa fecit eis dari per dictum Eduardum de Recils mercatorem bullas: qui dictas bullas reservabat usque ad solutionem dictorum sex milium florenorum: quas bullas idem Eduardo dederat episcopus Vulteranus, donec solverentur sex millia florenorum supradictorum. Et sic fuit & est verum, publicum & notorium.

Item, quod dictus dominus Joannes Papa fratrem Jacobum de Viriaco majorem annis, expresse professum religionis Hospitalis, a votis, regula & habitu religionis absolvit de facto, & ad sæculum reduxit & contrahendi matrimonium licentiam dedit, sexcentis ducatis primo datis. Et sic fuit, &c.

ANNO CHRISTI 1415.

Item, quod dominus Joannes Papa prædictus castellaniam Scalarum dicti Hospitalis, quam dictus frater Jacobus tenebat, simul cum prædictis reservavit, & deinde ipsam cuidam fratri Heymaco de Vesello pecuniis datis contulit: quæ castellania est conventualis & regia, in qua deberent esse fratres cappellani numero tredecim cum aliis clericis Deo servientibus. Sicque perit divinus cultus, & ordo transvertitur in scandalum Christi fidelium plurimorum palam & publice.

Item, dicto Heymaco juveni ætatis quatuordecim annorum vel circa, concesserat dominus magister Rhodi licentiam ingrediendi religionem Hospitalis, ut indilate facta professione & recepto habitu religionis, transiret ad conventum religionis cum equis & armis sufficientibus, Deo & religioni contra inimicos fidei Christianæ militaturus. Et quod ipse frater Heymacus votorum suorum & salutis propriæ immemor, non ad conventum transiit; sed statim factus inobediens & rebellis, ad dictam castellaniam emendam ad Papam misit. Quam castellaniam obtinens, omnia conventus, tam vacantem, quam responsionem annuam occupavit, prout occupat, licentia per dictum dominum Papam prius vendita & concessa.

Item, quod ipse dominus Joannes Papa prædictus multa gravia, inutilia & frustratoria onera etiam Gallicis in Avenione tyrannice ad diversos fines damnatis imposuit. Et præsertim tam in viagio facto apud Pisas cum galeis sub colore eundi apud Avenionem, quam in combustione palatii Apostolici Avenionensis per dominum Marinum nepotem suum, & suorum servitorum ad hoc (ut dicitur) missum & constitutum capitaneum dicti palatii, ad reparationem ejus, quam aliis diversis modis, ac etiam de dictis civitate Avenionensi & comitatu *a* Veaniissimi, quos tractavit alienari diversimode, & maxime in manibus dicti regis Ladislai ponere, mediantibus certis tractatibus contra unionem ecclesiæ, & magna pecuniæ quantitate. Quod & feciisset, si ad optatum suum pervenire potuisset. Sicque (ut prædicitur) fuit dictum, tentum, creditum & reputatum; diciturque, tenetur, creditur & reputatur palam, publice & notorie.

a Al. *Venzycini*, & *Venayfini*.

Item, quod dictus Joannes Papa pecunia satiari nequiens, in Gallia similiter absque necessaria, nullaque rationabili causa subsistente, vendidit, distraxit, alienavit, & dilapidavit certos redditus, census, & proventus, atque tributa annua ab antiquo Romanæ ecclesiæ debita per diversos cives, & habitatores, ac communia civitatum, oppidorum, & locorum partium illarum, & præsertim Avenionensis, & comitatus Venaissimi, & oppidi seu villæ Montis Pessulani; & præsertim Petro Gerandi, & certis aliis personis laicis, & sæcularibus: sicque ut prædicitur fuit dictum, tentum, creditum, & reputatum; diciturque, tenetur, & reputatur; atque fuit, & est verum, publicum, & notorium.

Item, quod dictus dominus Joannes Papa bona & dotem prædicti monasterii sancti Laurentii divisit in tres partes dissipando, & certis ex dominis cardinalibus particulariter per tripartitas particulas dividendo, quæ prius unita fuerunt pro sustentatione monachorum multorum, Deo in religionis zelo laudabiliter prius servientium, nunc miseria & paupertate apostatantium. Et sic fuit & est verum, &c.

Item, quod dictus dominus Joannes Papa præmissis non contentus, monasterium sancti Alexii prædictum vendidit Baptistæ de Sabellis, pro quodam impubere bastardo suo; monasterium sanctæ Sabinæ domino Nicolao de Ursinis; & ita de ceteris. Et quod deterius est, caput sancti Joannis Baptistæ quod erat in monasterio monialium sancti Silvestri de dicta urbe, vendiderat, seu pactum de tradendo fecerat Florentinis pro pretio quinquaginta millium ducatorum: quod & feciisset, nisi civibus Romanis id per eum revelatum fuisset. Et quia aliqui eorum de hoc in aperto locuti fuerunt, capti & incarcerati fuerunt, & in magnis pecuniarum summis redempti fuerunt, & exbanniti. Et alias nisi se seu vitam

tam suam redemissent, propterea decapitati fuissent ejus jussu. Et ita, ut prædicitur, fuit dictum, tentum, creditum & reputatum; diciturque, tenetur, creditur & reputatur. Et fuit & est verum, publicum & notorium atque divulgatum ubique, tam in urbe & tota Italia, quam Gallia etiam, palam, publice & notorie. ANNO CHRISTI 1415.

Item, quod dictus Papa Joannes decimas castrorum Centi, & plures diœcesis Bononiensis, pertinentes ad mensam episcopalem Bononiensem, alienavit laicis fautoribus suis in perpetuum, pro eis & eorum successoribus, in grave dispendium ecclesiæ Bononiensis, quam penitus & totaliter depauperavit palam & publice.

Item, quod communis hominum opinio, assertio, firma credulitas ac vera reputatio, commune dictum, rumor indubius, vulgata fama, atque verum & notorium fuit & est, quod dictus dominus Joannes Papa fuit & sit homo peccator, notorie criminosus de homicidio, veneficio, & aliis gravibus criminibus, quibus irretitus dicitur graviter diffamatus, dissipator bonorum ecclesiæ, & dilapidator eorumdem, notorius simoniacus, pertinax hæreticus, & ecclesiam Christi notorie scandalizans, incorrigibilis, & alias talis, quod se papatui & ejusdem administrationi, ac sedis Apostolicæ & universalis ecclesiæ regimini reddidit indignum.

Item, quod dictus Joannes Papa vicesimus tertius sæpe & sæpius coram diversis prælatis, & aliis honestis & probis viris pertinaciter, diabolo suadente, dixit, asseruit, dogmatizavit & adstruxit, vitam æternam non esse, neque aliam post hanc. Quinimmo dixit & pertinaciter credidit, animam hominis cum corpore humano mori & extingui adinstar animalium brutorum: dixitque mortuum semel, esse etiam in novissimo die minime resurrecturum, contra articulum de resurrectione mortuorum. Quodque de præmissis fuit & est dictus Joannes Papa apud clerum & populum graviter diffamatus. Sicque ut prædicitur, fuit dictum, tentum, creditum & reputatum; diciturque, tenetur, creditur & reputatur palam, publice & notorie.

Item, quod dictus dominus Joannes Papa sæpe & sæpius publice dixit & professus est, se velle omnia facere opportuna pro unione ecclesiæ sanctæ Dei, etiam usque ad mortem inclusive; nec in prædictis a voluntate hujus Concilii aliquo modo discedere. Et hæc sunt vera, publica & notoria; & ut notoria habentur, tenentur & reputantur.

Hoc loco scriptus fuit articulus approbationis protonotariorum per quatuor nationes deputatorum. Hunc, quia præter rationem hic insertus videbatur, submotum hinc, superius in sessione prima suo correspondenti adjunctum offendes.

Ex mss. Surii, & tribus Germanicis, & collectione Barberiniana.

Littera missiva domini Joannis Papæ XXIII. missa domino regi Romanorum, de Cellis.

Carissimo in Christo filio Sigismundo Romanorum regi semper Augusto, & Hungariæ, &c. regi. Ea salute quæ Christus & omnium vera salus est, perpetuo & feliciter *a* adimplere.

a In uno ms. *adimpleri.*

LIcet, Carissime fili, prudentiam tuam præ ceteris hujus ævi regibus rex regum insigniverit cunctarum varietate virtutum; licuit tamen sæpe sæpius & profuit, ad vivaciora virtutum studia mentes etiam pervigiles excitare. Propter quod & te, ut ad clementiam, quæ sola solidat thronos regum, qua ex innata bonitate ad miserendum te quantumcumque pro tuis offensoribus non solum liberalitate, sed usque ad prodigalitatis speciem hactenus supererogasse dignosceris, erga nostram personam in præsenti, quam permittente Domino non absque nostra (fatemur) incuria incidisse, incidimus casum, excitare possimus, quasi confidentissimis susurriis duximus flagitandum; plurima eorum quæ tibi per diversos viva voce significare curavimus, præsentibus repetentes; ut efficaciorem vim nostræ petitionis tribuat modorum petendi multiplicatio frequentata. Quantis itaque, carissime ac dulcissime fili, tenerrimæ dilectionis affectibus a primordio assumptionis nostræ ad supremi pontificatus apicem, erga te nostra flagrarunt præcordia, liceat quæsumus cum tua serenitate fabulari. Nonne, ut plurima brevitatis gratia transeamus, defuncto felicis memoriæ rege Ruperto, te non tam propter te, sed universitatis populi Christiani salutem, in cordis nostri arcano cunctis viventibus præeligentes, prædestinavimus in regem Romanorum, tuam ad hoc serenitatem, ut onus illud assumere dignaretur, sollicitudine supplici curavimus prævenire? Et ad eumdem effectum nostros nuncios ad principes electuros & alios iteratis, reiteratis non piguit vicibus destinare. Quantaque vigilantia, ut diversa de te facta electio convalesceret usque ad perfectum atque profectum, non cessavimus insudare, novit tua serenitas; noverunt etiam tui nuncii, variique ipsius negotii tractatores. Deinde cum nostram præsentiam ipsa tua desideraret serenitas, quanta quæsumus prompitudine mentis desideriis tuis satagebamus occurrere? Nonne viarum discrimina, expensarum onera, & alia nobis incumbentia peragenda, nobis pro nihilo fuerunt computata? Sed & in tractatibus hujusmodi quanto qualique studio ad tui honoris, tuæque consolationis augmentum nostros conatus extendimus, non alio quam tui ipsius testimonio relinquatur. Denique cum cogitantibus nobis de Concilio convocando per tuos ad nos nuncios destinatos requireres, ut de tempore locoque celebrandi Concilii tuis nos votis conformaremus, cardinales misimus, qui sine exceptione tuæ per omnia acquiescerent voluntati. Denique cum de adventu nostro ad Constantiam quam elegeras, per nuncios tuos sollicitaremur, nonne acceperant pro responso, quod sanitate desuper nobis concessa, absque dubio veniremus; infirmitate forsan gravati, gestatoriis ferremur? Porro si pedum officiis, aut etiam claudicantibus calcaneis id foret agendum, id idem nihilominus ageremus. Demum etsi ab hac luce nos migrare contingeret, in satisfactionem præmissorum perfectam, corpus nostrum illuc perferri præciperemus. In his omnibus tuæ dilectioni plus quam salviconductibus & aliis quibuscumque præsidiis sincerrima fiducia innitentes, sed pauca existimantes quæ fecimus, de effectu locupletissimo quantumlibet majora faciendi, in nostra possumus conscientia gloriari. Et ecce negotiis in urbis Romanæ ac patrimonii sancti Petri recuperatione prorsus postpositis, nullis dissuadentium receptis suggestibus, ad Constantiam te, fili carissime, tempore promisso prævenimus, tuum adventum nosti quantum & qualiter fuimus grato animo præstolati. Hæc, filii carissime, ex dilectione purissima tuæ personæ; hæc, carissime fili, ad tui honoris sublimationem duximus liberaliter peragenda. Cumque dilectio nullis valeat mercibus comparari, nullis aliis queat quam vicissitudinariæ dilectionis retributionibus recompensari, ad te tanquam unicum post Deum spei nostræ refugium dirigimus desideria cordis nostri, ad te devotissimas preces pro dilectione dilectionem requirentes effundimus, obsecrantes per viscera misericordiæ Jesu Christi, memor esto viri tui, in quo nobis spem dedisti: hæc nos consoletur in humilitate nostra, &c. Et si cum causa & sine causa iratus fueris, misericordiæ recorderis. Nomenque egregium clementiæ ne (quæsumus) in hoc casu pati patiaris instantiam. Sed qui aliis offensoribus atrocissimis parcendo te liberalem præbere consueveras, parcere quoque nobis & misereri ne spernas. Ne (quæsumus) pietatis tuæ præclaro titulo notam crudelitatis inferri permittas. Potes itaque, si velis, & ut velis deposcimus, erga sacrum Concilium, quod tua sapientia tuaque potentia tanquam firmissimum fundamentum cum suffultis tuis intercessionibus operari, ut tui contemplatione honoris, personam nostram habeat recommendatam: & unione ecclesiæ semper salva, honorem, famam & statum nostros, post dimissionem papatus, quam pridem obtulimus, atque dudum aliquoties in manibus tuis posuimus, quantum possibile fuerit, salvare & custodire dignetur, & alia salutem nostram respicientia prosequatur magnifico cum effectu. Pro quibus apud districtum judicem inter alios misericordiæ cultores, cum omnes gratia egeamus, & tu misericordiam ac alia retributionum præmia ulterius consequeris, & per universum orbem inter optimos Imperatores hujusmodi clementiæ glorioso titulo mereberis computari. Super quibus dilectionis virtus te cogat nobis celere piumque remandare responsum.

Da-

ANNO CHRISTI 1415.

Datum Cellis Constantiensis diœcesis, Dominica, vicesimasexta mensis Maji, pontificatus nostri anno quinto. Joannes Papa XXIII. manu propria.

Instrumentum ratificationis articulorum factum per dominum Balthassarem olim Papam Joannem vicesimumtertium in oppidum Cellis.

In nomine Domini. Amen.

PEr hoc præsens publicum instrumentum cunctis pateat evidenter, quod anno a Nativitate ejusdem millesimo quadringentesimo decimoquinto, & die Lunæ vicesimaseptima mensis Maji, indictione octava, circa horam Primarum in loco de Cellis Constantiensis diœcesis, in camera in qua dominus Joannes Papa vicesimustertius stabat, per reverendos dominos Joannem Vaurensem, Andream Poznanien sem, episcopos, Thomam sanctæ Mariæ extra muros Eboracenses, Gasparem sancti Joannis eremitæ de Perusio, monasteriorum abbates, per sacrum Concilium Constantiense ad infrascripta commissarios specialiter deputatos, præsentibus infrascriptis reverendis patribus Jacobo Rhodini de Janua, & Thoma Polton, sedis Apostolicæ protonotariis, & aliis notariis publicis, venerabilibusque personis aliis in ferius nominatis testibus adhibitis, &c. In primis dicti reverendi patres commissarii per organum dicti Vaurensis episcopi domino Joanni Papæ supradicto alta & intelligibili voce propositerunt verba quæ sequuntur: Pater sancte, reverendi domini mei, domini commissarii & deputati hic præsentes, & ego una cum eis, sumus transmissi ac destinati ad vestram sanctitatem ex parte sacri Constantiensis Concilii, ad insinuandum primo, ostendendumque & realiter exhibendum vestræ sanctitati articulos formatos, & coram eodem sacro Concilio contra personam vestram productos, super criminibus nonnullis gravibus & enormibus, de & super quibus contra eamdem sanctitatem per dictum sacrum Concilium proceditur, ad interrogandum & requirendum eamdem, ut super eisdem articulis omnibus & singulis sufficienter haberetis respondere, eos confitendo, vel diffitendo, prout vobis videbitur. Ac etiam ad videndum & sciendum, si huic processui velitis vos opponere, seu aliqua pro vestra defensione in hac causa facere, dare vel allegare. Licet, pater sancte, & hæc non sint multum necessaria, attento consideratoque grato benignoque responso per sanctitatem vestram pridie in isto oppido coram reverendis patribus dominis de Ursinis, de Salanco, de Salutiis, Cameracensi, Florentinensi, sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus, patribusque reverendis Tolonensi & Augustensi episcopis, nonnullisque aliis prælatis & viris notabilibus præsentibus & ad hoc vocatis. Quod quidem responsum in schedula manu sanctitatis vestræ subscripta, dicto sacro Concilio relatum, plenequo notificatum exstitit. Ea propter dictos articulos quos sæpe dictus Vaurensis episcopus in suis tenebat manibus, eidem domino Joanni Papæ exhibuit, obtulit & tradere voluit: Eumque super eisdem interrogando requisivit, ut coram omnibus & singulis sufficienter, ut superius exprimitur, responderet, diceretque ac declarare vellet, si dicto processui, ejusve parti se opponere, seu aliqua ad sui excusationem vel defensionem dare vellet, eos offerendo hæc omnia libenter se receptaturos. Quibus sic, ut præmittitur, exhibitis, interrogatis, requisitis, oblatis & propositis, idem dominus Joannes Papa dixit & verbo proposuit, ipsum pro Dei ecclesiæ & ejus unione plura feciſſe, etiam antequam in Papam fuisset assumptus, præsertim tempore errorum, & circa Concilium Pisanum, & ante hujus sacri Concilii Constantiensis congregationem; in quo etiam liberam cessionem sui papatus obtulit, prout in schedula per eum in eodem Concilio in publica sessione tunc lecta & poblicata, plenius continebatur. Subjungens tristi vultu, ut apparuit, quod a Constantia & dicto sacro Concilio post ipsius schedulæ cessionem turpiter recesserat, quod bene recognoscebat; immo quod maluisset illa die sine animæ suæ præjudicio mortuus esse, quam ita turpiter recessisse. Ea propter idem dominus Joannes Papa successive respondit, quod ipse contra superius recitata nullam defensionem facere volebat: immo prout per dictam schedulam sua manu subscriptam, qua pridie ejus ex parte ab oppido quo supra cardinales superius recitati ad Concilium portaverunt, continebatur, volebat, & præsentialiter stare promisit, in omnibusque se conformare omni ordinationi, deliberationi & determinationi dicti sacri Concilii. Et insuper omnimodum processum per idem Concilium contra eumdem habitum ratificabat & ratum habebat, asserens quod non aliter voluit prædictis articulis respondere; affirmans Concilium Constantiense sanctissimum esse, errareque non posse, ac Pisani Concilii fore continuativum; & quod ipse sacro Constantiensi Concilio nunquam contradicere vellet, etiam si in Bononia, aut alio quovis loco sibi magis accepto personaliter jam esset, cum id sibi minus non esset, quam publice fateri se in papatu jus nullum habere. Insuper, ut intelligeret idem Papa Joannes Concilium non minus juste, minusve legitime contra eum in præmissis aut eorum aliquo processisse, dictis testium super criminibus in quibus processum sit & fuerat contra eum, productorum, sæpe dictus Vaurensis episcopus aperuit; & sibi copiam dare obtulit, ad finem quod si contra eosdem eorumve dicta quidquam opponere, aut defensionem aliquam suscipere vellet, id facere atque libere uti deberet & posset. Quibus per eumdem Joannem Papam, & omnimoda defensione hujusmodi, præterquam ut hic subsequitur expressius, renunciatis, pro Concilio prædicto se submisit; adjiciens: Volo quod Concilium sit defensio mea, quod scio errare non posse: nec alia defensione quacumque uti volo: supplicans se humillime per commissarios prænominatos eidem Concilio sinceriter recommendandum fore. Demumque successive post præmissa episcopus Vaurensis prælibatus, suo & commissariorum prædictorum nomine aperto ore dixit: Pater sancte, nos ultra præmissa in mandatis habemus, vobis assignare terminum ad sententiam diffinitivam per dictum sacrum Concilium contra personam vestram super omnibus & singulis, in quibus jam contra eamdem processerat, proferendam, prout ipsius causæ qualitas & natura requirunt. Ideo vobis terminum assignamus ad hujusmodi sententiam audiendam in Constantia, ad diem crastinam hora sessionis consueta. Qui dictus Joannes Papa inibi, ut apparuit, comparere non curans, respondit: Summe mihi placebit sententia ipsa, quæ (supplico) quam cito lata sit, mihi deferatur, quam cum omni reverentia, etiam cum birreti mei depositione recipiam: eamque, quantum in me fuerit, confirmabo, approbabo & emologabo, prout & dictum processum, ac omnia contra me (ut superius est expressum) in Concilio gesta, exunc prout extunc, & extunc prout exnunc ratifico, approbo & confirmo, promittoque contra eam me aliquo processu temporis non venire. Atque statim porrectis & realiter ad manus traditis per dominum Gasparem abbatem & commissarium superius nominatum, articulis & testium dictis omnibus supradictis, supranominatoque protonotario domino Thoma Polton, episcopus Vaurensis sæpedictus, dicto Joanne Papa audiente, eumdem dominum Thomam & Jacobum Rhodini protonotarios superius expressos, aliosque publicos notarios hic inferius descriptos, ad præmissa & eorum occasione vocatos, instantius requisivit, ut super præmissis omnibus & singulis, ut supra recitantur dictis, propositis, allegatis & responsis, assertis & gestis, unum, duo vel plura conficerent publicum seu publica, instrumentum seu instrumenta. Et quod in his testes essent unusquisque eorum. Et reverendi patres domini Vitalis Tolonensis, ac Fridericus Augustensis, episcopi, honorabilesque viri magistri Wilhelmus Clynk in sacra pagina professor, Joannes Fitton Saresbiriensis ecclesiæ canonicus, Petrus Gajecanus canonicus Conseranensis, Henricus Surynk, Joannes Nederbove, notarii publici Paderbornensis & Coloniensis diœcesum, & multi alii testes specialiter requisiti & rogati per episcopum Vaurensem supranominatum. Consequenterque sine mora dictus dominus Joannes Papa eosdem protonotarios & notarios cum instantia conformiter requisivit, ut supra per eum præmittitur, dictis, responsis, promissis, habitisque et gestis testes sibi fierent, eaque sub eorum scriptis publicis facerent

an-

ANNO CHRISTI 1415.

annotari, & quod tunc adſtantes ceteri nonnulli hic ſuperius expreſſi, & alii intereſſentes plurimi, teſtes itaque ſibi fierent ad præmiſſa. Acta ſunt hæc in dicto oppido Cellis, de quo ſupra, anno Domini milleſimo quadringenteſimo decimoquinto, indictione octava, pontificis ejuſdem Joannis Papæ anno ſexto.

Ex prima editione.

Quibus ſic peractis, idem Andreas electus Poznanienſis quoddam decretum pro approbatione ſcripturarum & deputationis legebat & publicabat, cujus tenor ſequitur & eſt talis.

Decretum deputationis notariorum.

Item, conſtituit & deputat & ordinat dicta ſancta ſynodus pro qualibet natione unum protonotarium: videlicet pro natione Gallicana Joannem de Trembleyo, pro natione Italica Jacobum Rhodini de Janua, pro natione Germanica Hermannum de Dvverck, pro natione Anglicana Thomam Polton.

Item, notarios nationum: videlicet pro natione Gallicana Michaelem a *Bolſonis & Joannem* b *Guiardi. Pro natione Italica Bartholomæum de* c *Gnoſtis & Joannem Azel. Pro Germanica natione* d *Sumpertum Fabri, & Giſeleum Fonentem. Et pro natione Anglicana Guillermum* e *Porezell. quibus dat auctoritatem & plenariam poteſtatem, omnia & ſingula in ſacro præſenti Conſtantienſi Concilio dictata, acta, actitata, promulgata, publicata, lecta, petita, & omnia alia quæcumque geſta & facta, & omnia quæcumque in poſterum dicenda, agenda, actitanda, promulgandа, publicanda, legenda, petenda; & quæcumque alia in & pro dicto ſacro Concilio, & ad dictum ſacrum Concilium quomodolibet pertinentia, facienda & peragenda, in formam publicam redigendi & alias conſcribendi. Approbatque dicta ſynodus omnia & ſingula per ipſos protonotarios & notarios in dicto ſacro Concilio, & ad ipſum ſacrum Concilium quomodolibet pertinentia, conſcripta: & tam in publicam formam, quam alias in ſcriptis ſeu actis quomodocumque redacta uſque nunc, ſub quibuſcumque verbis per dictum ſacrum Concilium fuerint ſtatuta, decreta, ordinata, pronunciata & quomodolibet diffinita. Quo decreto lecto, fuit petitum per procuratorem, an placeret prout pronunciatum exſtitit. Fuitque reſponſum per præſidentem ſeſſionis hujuſmodi, & etiam quatuor præſidentes quatuor nationum, & deinde per totius ſynodi ſuppoſita, per verbum*, Placet.

a Mſſ. *Polonſonis*.
b Mſſ. *Ginardi*.
c Mſſ. *Guaſtis*.
d Mſſ. *Gumpertum*.
e Mſſ. *Portzell*.

Ex collectione Barberiniana, & tribus Germanicis.

Commiſſarii iverunt ad Joannem Papam ad præſentandum articulos, & aſſignandum terminum ad audiendam ſententiam privationis.

Die Dominica XXVI. menſis Maji ſupradicti, reverendiſſimi patres domini Joannes epiſcopus Vaurenſis, Andreas electus Poſnanienſis, Thomas Poltenſis protonotarius de Anglia, Gaſpar ſancti Joannis Eremi Peruſinæ diœceſis, & ſanctæ Mariæ extra muros Eboraci abbates, deputati ad intimandum domino Joanni Papæ XXIII. articulos, requirendum eum, ut reſpondeat eiſdem, & ulterius ad intimandum ſibi terminum ad audiendum ſententiam, receſſerunt cum commiſſione, & articulis prædictis transferendo ſe ad oppidum Cellis, in quo idem Joannes manſionem ad præſens ſolet habere, cum duobus notariis, videlicet magiſtro Io: Guiardi, & Guillelmo Portzel.

Commiſſarii prædicti ſunt reverſi & retulerunt Concilio acta per eos.

Ex eadem collect. & iiſdem mſſ.

Die Lunæ XXVII. menſis Maji ſupradicti, fuit congregatio quatuor nationum deputatorum in loco in quo ſolet congregari natio Germanica, & ibidem ſupervenerunt legati, ſive commiſſarii, qui iverunt heri ad Joannem Papam, & prius præſentarunt unam litteram directam domino regi per ipſum dominum Joannem Papam, recommendatoriam, recommendans ſe domino regi Romanorum & ſynodo Conſtantienſi, cujus tenor inferius eſt inſertus: & nihilominus expoſuerunt ambaxiatam eorum, referentes, quod iſto mane præſentaſſent articulos in Cellis Papæ una cum commiſſione, & petierunt, ac requiſierunt eum, ſi vellet reſpondere eiſdem, ſive contradicere eis, aut contra teſtes: & quod ipſe Joannes reſpondit quod non curaret videre articulos: & gratanter acceptavit dictos legatos, ſupplicans eiſdem, ut ſupplicarent Concilio & nationibus, ut haberent recommiſſum in honore ſuo: & placeret ſibi, quod ſententia ferretur juxta deliberationem Concilii: ſupplicans tamen quod attendatur honor ſuus in ordinatione ſententiæ, & contra ſententiam non vellet appellare, neque reclamare, ſive aliquo petere reductionem; ſed eam per omnia, & in omnibus acceptare, probare & laudare. Quibus propoſitis & auditis erat deliberatum per deputatos omnium nationum, quod ex quo non poterat haberi ſeſſio in brevi, quod iidem legati, ſeu aliqui eorum revertantur ad eum ad intimandam ſibi prorogationem prolationis ſententiæ in die Mercurii proximo; & hoc propter ejus honorem; & ex quo grate reſpondit, quod non vellet appellare, propterea ſententia limitetur, & ita rigoroſa, prout concepta fuit, proferatur cum notariis Concilii. Et fuerunt reverſi ad eumdem domini abbas Conradus Pigavenſis ordinis S. Benedicti, & Brode lector Brudenſis ad actum ſupradictum una cum notariis, videlicet Giſelez de Bonenton, & Guillelmo Portzel, præſentibus Henrico Zuruig clerico Badeburnenſis diœceſis, & Joanne Goſſelni archipresbytero eccleſiæ Aſlenſis in Pedemontio.

ANNO CHRISTI 1415.

Commiſſarii intimari fecerunt Joanni Papæ diem, & terminum ad audiendum ſententiam.

EOdem die videlicet Lunæ XXVII. menſis Maji Conſtantiæ apud Minores ante portam domus, in qua natio Anglicana negotiari ſolet, perſonaliter conſtituti reverendiſſimi in Chriſto patres domini, domini Joannes Dei & Apoſtolicæ ſedis gratia epiſcopus Vaurenſis, Thomas ſanctæ Mariæ extra muros Eboracenſes, & Gaſpar ſancti Joannis Eremi de Peruſio, monaſteriorum abbates una cum reverendo patre & domino Andrea *f* ejuſque gratia electo Poſnanienſi abſentibus, qui vices ſuas ad infraſcripta facientibus, commiſit, ut dixerunt, commiſſarii per quatuor nationes ſacri generalis Conſtantienſis Concilii ad citandum dominum Joannem Papam XXIII. ad audiendum ferri diffinitivam ſententiam ſuper papatu, & contra perſonam ſuam ferri ad diem Martis proxime futuram ſibi per dictos commiſſarios alias ſignatam, & præfixam, eumdem diem Martis in diem Mercurii proxime ſequentis, quæ erit XXIX. dies ſupradicti menſis Maji, ex commiſſione eis, ut aſſeruerunt, per dictas quatuor nationes facta continuarunt, & ad idem faciendum prorogarunt; quam quidem continuationem & prorogationem dicti domini commiſſarii præfato domino Joanni Papæ per quoſcumque cuſtodes ad cuſtodiendum eumdem per ſacrum generale Concilium Conſtantienſe deputatos intimari quæſiverunt & mandarunt, præſentibus ibidem honorabilibus viris dominis, Joanne Goſſellini archipresbytero eccleſiæ Aſtenſis, & Joanne Surring clerico Padeburnenſis diœceſis, teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

Ex eadem collectione & iiſdem mſſ.

f Forte, *ejuſdem.*

Deinde paulo poſt Conſtantiæ *g* habitationis reverendiſſimi in Chriſto patris & domini, domini Franciſci miſeratione divina S. R. E. cardinalis Florentini vulgariter appellati perſonaliter conſtituti præfati & reverendiſſimi patres & domini, domini Joannes Vaurenſis, Andreas electus Poznanienſis, & Thomas abbas monaſterii ſanctæ Mariæ extra muros Eboracenſes commiſſarii, idem domini Andreas electus Poznanienſis ratificavit & approbavit expreſſe acta & facta per eoſdem Joannem epiſcopum, Thomam & Gaſparem præfatos ſuos nomine quoad prorogationem termini præſcripti. Et nihilominus domini Joannes epiſcopus, Andreas electus, & Thomas abbas commiſſari præfati citra revocationem actorum & factorum per Joannem & Thomam, & Gaſparem abbates commiſſarios jamdictos, dictam diem Martis proxime futuram eidem domino Joanni Papæ

g Mſſ. *in domo habitationis*

ANNO CHRISTI 1415.

XXIII. audiendo ferri ſententiam diffinitivam ſuper patu, & contra perſonam ſuam, ut præmittitur, præfixam & aſſignatam, uſque in diem Mercurii proxime ſequentem de novo continuarunt & prorogarunt. Quam quidem prorogationem, ſeu continuationem iidem domini commiſſarii præfato domino Joanni Papæ XXIII. per quoſcumque cuſtodes ad cuſtodiendum per ſacrum generale Conſtantienſe Concilium prædictum deputatos ex parte ejuſdem Concilii intimari commiſerunt, & mandaverunt, præſentibus ibidem venerabilibus viris dominis Joanne de *a* Badrenis & Paulo *b* Martini canonicis Poſnanienſibus teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

Mſs. *Badnis*. Mſs. *Mai*.

Die Martis XXVIII. menſis Maji ſupradicti fuerunt congregati deputati quatuor nationum in loco congregationis nationis Germanicæ: ſupervenerunt domini cardinales, Jordanus de Urſinis, Antonius de Chalanco, Petrus Cameracenſis, Andreas Salutiarum, & Franciſcus Florentinus nomine collegii cardinalium, & propoſuerant per os domini cardinalis Florentini qualiter alias inter eos concordatum, quod quatuor cardinales deberent ire cum domino Imperatore, ad Petrum de Luna, & regem Arragonum: licet poſuerunt hoc in arbitrio regis: dummodo tamen id placeret, & quod id videbatur ipſis utile eſſe, neceſſarium, & honorabile pro Concilio præſenti: & elegiſſent tunc dominos Joannem epiſcopum Oſtienſem, Vivarienſem vulgariter nuncupatum, Petrum Cameracenſem, Amedeum Salutiarum, & ipſum Florentinum. Modo autem videntes, quod appropinquat tempus recedendi, etiam quod Imperator præparat ſe, & nihil eis dixit; & ſi non iverint, illud tamen remanere debeat per eos, quin vadant, in caſu quo aliqua negligentia committatur ibidem, quam cardinales prædicti excuſari poſſent, proteſtantur exnunc, quod per eos non remanſit quin iviſſent, ſi Concilium voluiſſet: & alias proteſtati fuerunt, prout, & quemadmodum in quadam cedula, quam ibidem produxerunt cujus tenor inferius eſt inſertus, plenius continetur. Super quibus petierunt ſibi fieri per protonotarios ibidem aſſiſtentes, & præſentes, & notarios, & alios tabelliones, unum vel plura, publicum & publica, inſtrumentum & inſtrumenta, præſentibus dictis deputatis & cardinalibus, ac domino Hermanno de Werg protonotario ſedis Apoſtolicæ, epiſcopo Ripenſi, Jacobo epiſcopo Placentino, archiepiſcopo Colocenſi, abbate ſancti Lupi, epiſcopo Carcaſſonenſi, archiepiſcopo Biſuntino, archiepiſcopo Viennenſi, epiſcopo *c* Addicenſi, Terviſienſi, Concordienſi epiſcopo, ac epiſcopo Sarisberienſi, ac multis aliis.

Lege ex ſs. *Adri-ſi*.

Tenor dictæ proteſtationis cedulæ, de qua ſupra fit mentio, ſequitur:

Ex eadem ollectione, r iiſdem nſs.

Dicatur domino regi pro parte collegii, qualiter alias ſuæ ſerenitati dictum fuit pro parte ejuſdem collegii, & deinde de licentia ipſius domini regis fuit dictum dominis deputatis nationum, quod collegio cardinalium videbatur maxime utile & expediens, quod aliqui cardinales aſſociarent ipſum dominum regem, & ſecum intereſſent in contractu agendo unionis eccleſiæ cum dicto Petro de Luna, & domino rege Arragonum, & hoc pro utilitate & honore Romanæ ſedis & pro honore Concilii, & ipſius domini regis Romanorum, & etiam pro honore & debito collegii, cum ad ipſum hæc materia principaliter pertineat, tanquam in qua agitur de papatu, attento quod collegium immediate ſe habet ad Papam. Fuit inſuper dictum domino regi, quod collegium ad hoc elegerat quatuor cardinales, dominos ſcilicet Oſtienſem, Cameracenſem, Salutiarum & Florentinum, & quod ponebat in arbitrio ipſius domini regis, quod ſecum haberet prædictos, vel aliquos ex eis, vel ſi etiam ſibi placebat habere aliquos alios de collegio, & quot vellet. Ipſe autem rex reſpondit ſibi placere: & voluit quod deferretur ad deputatos nationum, qui etiam hoc probare principaliter haberent, licet non fecerint, nec ſuper hoc determinatam reſponſionem dederint. Nunc autem collegium ſentit, quod regreſſus regis erit feſtinus, nec dicitur ſibi aliquid, quod domini ituri parent ſe. Ideo collegium ordinavit, quod per nos ſex, qui ſumus hic, dicatur ſerenitati veſtræ id quod alias dictum eſt, & ſic dicimus. Et ſi rex aſſentit, quod vadant aliqui, non inſtetur plus, ſed ſolum ſciatur, qui ſunt illi de quibus rex contentatur, & illi poſſent ſe parare. Si autem rex dicat non expedire quod vadant, vel quid ſimile, tunc dicatur ſuæ ſerenitati, quod collegium pro conſervatione honoris ſui, ne poſſit per mundum nunc vel in futurum ſibi imputari negligentia in tanto negotio, deliberavit facere publicam proteſtationem, quod per ſe non ſtetit, nec ſtat quominus mittant aliquos: & de hoc adviſant ipſum dominum regem, ne poſtea quando fiet proteſtatio, recipiat admirationem; adviſantes eamdem ſerenitatem, quod in proteſtatione non intendunt ad læſionem alicujus, ſed ſolum ad conſervationem honoris ſui, ex cauſis prædictis.

ANNO CHRISTI 1415.

Secundo dicatur ſibi qualiter ſentit, quod ipſe loco ſui vult hic mittere ducem Ludovicum Bavariæ, comitem Palatinum Rheni, de quo dummodo quantum ad obedientiam iſtam * ſint dominus rex publice dicit ſe habere in animo, bene contentatur collegium, quia audiverit multa bona de ipſo. Obſecrat tamen ipſum, quod ſecuritates alias datæ per ipſum dominum regem ipſi collegio, vel ſingulis de collegio renoventur per ipſum dominum ducem in bona forma & ſimiliter per magiſtrum civium cum conſilio civitatis. Et quod ipſe dux in ſeſſione publica deſerat obedientiam domini Angeli Corario, & ſubmittat ſe huic Conſtantienſi Concilio. Et in caſu quo dux prædicta recuſaret, non videtur collegio, quod cum honeſtate vel ſalute conſcientiæ ſingulorum de collegio poſſit approbare ipſum pro defenſore dicti collegii; maxime attento quod hoc aliud nihil eſt dicere, niſi quod tota obedientia ſit reducta ſub dicto domino Angelo: & videtur aperte, quod ſic publice ubique reputaretur & crederetur, quod eſſet cum intolerabili ſcandalo hujus Concilii, ac totius Chriſtianitatis, & honoris ipſius domini regis, & periculo coſcientiarum, & honoris ipſius collegii, & ſingulorum cardinalium. Unde in illum caſum collegium obſecrat, quod dominus rex non deputet ipſum, ſed alium bonum, & idoneum de noſtra obedientia: & in quantum placeret domino regi, deputare dominum Burgravium collegium bene contentaretur, propter bonam notitiam, quam habent ſinguli cardinales de ipſius virtutibus, & bonitate & nobilitate. Si autem dominus rex deputaverit ipſum ducem manentem ſub obedientia domini Angeli prædicti, tunc collegium præfatum adviſat ipſum dominum regem, quod pro conſervatione conſcientiarum, & honoris ipſorum cardinalium, deliberarunt publicam proteſtationem facere, quod non conſentiunt tali deputationi, nec ipſum recipere pro ſuo defenſore, tanquam alienum a noſtra obedientia. Et de hoc facere confici publica documenta ad conſervationem memoriæ.

* Forte *ſicut dominus*.

Tenores vero dictæ petitionis diffinitivæ ſententiæ ac infraſcriptorum reportatorum de Cellis, de quibus fit mentio, ſequuntur:

In nomine Domini. Amen.

Ex collectione Barberiniana, & duobus mſs. Germanicis.

ANno a Nativitate ejuſdem MCCCCXV. indictione VIII. die vero Lunæ XXVII. menſis Maji in oppido Cellis Conſtantienſis diœceſis, in camera, in qua dominus Papa Joannes adſtabat, & habitare ſolebat, conſtituti reverendi patres & domini, Joannes Vaurenſis, & Andreas Poznanienſis epiſcopi, Thomas ſanctæ Mariæ extra muros Eboracenſes, & Gaſpar ſancti Joannis Eremi de Peruſio monaſteriorum abbates, per ſacrum Concilium Conſtantienſe ad infraſcripta commiſſarii ſpecialiter deputati, in præſentia reverendorum patrum dominorum Jacobi de Rodini de Janua, & Thomæ Polton ſedis Apoſtolicæ protonotariorum, & aliorum notariorum publicorum, venerabiliumque perſonarum aliarum inferius nominatarum teſtium ad infraſcripta adhibitorum, & ſupradicto domino Joanni Papæ XXIII. ibidem præſenti, audienti & intelligenti per organum jam dicti Vaurenſis epiſcopi alta & intelligibili voce propoſuerunt verba quæ ſequuntur.

ANNO CHRISTI 1415.

Ex duobus mſſ. Germanicis, Lipſ. & Goth.

Pater ſancte, reverendi domini mei, domini commiſſarii & deputati, hic præſentes, & ego una cum eis, ſumus tranſmiſſi & deſtinati ad ſanctitatem veſtram ex parte ſacri Conſtantienſis Concilii, ad inſinuandum primo oſtendendumque, & realiter exhibendum eidem ſanctitati, articulos formatos coram eodem ſacro Concilio, contra perſonam veſtram productos, ſuper criminibus nonnullis gravibus & enormibus, & ſuper quibus contra eadem per dictum ſacrum Concilium proceditur, ad interrogandum & requirendum eamdem, ut ſuper eiſdem articulis omnibus & ſingulis ſufficienter habeatis reſpondere, eos confitendo vel diffitendo, prout vobis videbitur, ac etiam ad videndum & ſciendum, B ſi huic proceſſui velitis vos opponere, ſeu aliqua pro veſtra defenſione in hac cauſa dare, facere, vel allegare. Licet, Pater, ſancte, hæc non ſunt multum neceſſaria, attento conſideratoque grato benignoque reſponſo per ſanctitatem veſtram, pridie in oppido iſto, coram reverendiſſimis patribus, dominis de Urſinis, de Chalanco, de Saluciis, Cameracenſi, & Florentino, S. R. E. cardinalibus, patribuſque reverendis Tolonenſi & Auguſtenſi epiſcopis, nonnulliſque aliis prælatis & viris nobilibus præſentibus ad hoc vocatis. Quod quidem reſponſum in ſchedula, manu veſtræ ſanctitatis ſubſcriptum, dicto ſacro Concilio relatum pleneque notificatum exſtitit.

Eapropter dictos articulos, quos ſæpe dictus dominus Vaurenſis epiſcopus in ſuis tenebat manibus, eidem domino Joanni Papæ exhibuit, obtulit, & tradere vo- C luit: eumque ſuper iiſdem interrogando requiſivit, ut eorum omnibus & ſingulis ſufficienter, ut ſuperius exprimitur, reſponderet, diceretque ac declarare vellet, ſi dicto proceſſui, ejuſque parti ſe opponere, ſeu aliqua ad ſui excuſationem vel defenſionem dare vellet, ea offerendo, hæc omnia libenter ſe recepturos.

Quibus ſic, ut præmittitur, exhibitis, interrogatis, requiſitis, oblatis, & propoſitis, idem dominus Joannes Papa dixit, & verbo propoſuit: „ Ipſum pro Dei „ eccleſia & ejus unione plura feciſſe, etiam antequam „ fuiſſet in Papam aſſumptus, preſertim tempore Erro- „ rii, & circa Concilium Piſanum, & ante hujus ſacri „ Concilii Conſtantienſis congregationem. In quo etiam „ liberam ceſſionem ſui papatus obtulit, prout in ſche- „ dula per eum in eodem Concilio in publica ſeſſione „ tunc lecta & publicata plenius continebatur. Subjun- „ gens triſti vultu, ut apparuit, quod a Conſtantia & D „ dicto ſacro Concilio poſt ipſius ſchedulæ conceſſionem „ turpiter receſſerat: quod bene recognoſcebat: immo „ quod maluiſſet illa die ſine animæ præjudicio mor- „ tuus eſſe, quam ita turpiter receſſiſſe. Eapropter idem „ dominus Joannes Papa reſpondit ſucceſſive, quod ipſe „ contra præmiſſa ſuperius recitata nullam defenſionem „ facere volebat. Immo prout per dictam ſchedulam ſua „ manu ſubſcriptam, quam pridie, ejus ex parte, ab „ oppido, quo ſupra, cardinales, recitati ſuperius, ad „ Concilium portaverunt, continebatur, volebat, & „ præſentialiter ſtare promiſit in omnibus ſe conformare „ omni ordinationi, deliberationi & determinationi di- „ cti ſacri Concilii. Ac inſuper omnimodum proceſſum, „ per idem Concilium contra eumdem habitum, ratifi- „ cabat & ratum habebat. Afferens quod non aliter „ voluit prædictis articulis reſpondere: affirmans, Con- E „ cilium Conſtantienſe ſanctiſſimum eſſe, errareque non „ poſſe, ac Concilii Piſani fore continuationem. Et quod „ ipſi ſacro Conſtantienſi Concilio nunquam contradice- „ re vellet, etiamſi in Bononia, aut alio quovis loco ſi- „ bi magis accepto perſonaliter jam eſſet: cum id ſibi „ minus non eſſet, quam publice ſe in papatum nullum „ jus habere. "

Inſuper ut intelligeret idem dominus Joannes Papa, Concilium non minus juſte, minuſque legitime contra eum in præmiſſis, aut eorum aliquo proceſſiſſe, dicta teſtium ſuper criminibus, in quibus proceſſum ſit, vel fuerat contra eum productorum, ſæpe dictus Vaurenſis epiſcopus aperuit, & ſibi copiam dari obtulit. Ad ſi- A neam, quod ſi contra eoſdem teſtes, eorumve dicta *a* quid opponere, aut aliquam defenſionem ſuſcipere vellet, id faceret, eoque libere uti deberet & poſſet.

ANNO CHRIS 1415.

Quibus per eumdem Papam Joannem, & omnimoda a Forte *quidquam* defenſione hujuſmodi, præterquam, ut hic ſubſequitur expreſſius renunciatis, ſacro Concilio prædicto ſe ſubmiſit. Adjiciens: „ Volo quod Concilium ſit defenſio „ mea, quod ſcio errare non poſſe. Nec alia quacum- „ que defenſione uti volo. Supplicans humillime, ſe per „ commiſſarios prænominatos eidem ſinceriter recom- „ mendandum fore. "

Demumque ſucceſſive poſt præmiſſa epiſcopus Vaurenſis prælibatus ſuo & commiſſariorum prædictorum nomine aperto ore dixit: Pater ſanctiſſime: Nos ultra præmiſſa in mandatis habemus vobis aſſignare terminum ad audiendum ſententiam definitivam, per dictum ſacrum Concilium contra perſonam veſtram ſuper omnibus & ſingulis: in quibus jam contra eamdem proceſſerit, proferendam, ut ipſius cauſæ qualitas & natura requirunt. Ideo vobis terminum aſſignamus ad audiendum ſententiam hujuſmodi, in Conſtantia, in diem craſtinam, hora ſeſſionis conſueta.

Qui dictus Joannes Papa inibi, ut apparuit, comparere non curans, reſpondit: „ Mihi ſumme placebit „ ſententia illa, ipſaque ſupra quam cito lata ſit, mihi „ deferatur; quam omni reverentia, etiam cum bireti „ mei depoſitione recipiam; eamque quantum in me „ fuerit, confirmabo, ratificabo, approbabo, & *b* emo- b Mſ. al *emulgabo* „ logabo, prout & dictum proceſſum, ac omnia contra „ me, ut ſuperius eſt expreſſum, in Concilio geſta, ex- „ nunc prout extunc, & contra, ratifico, approbo, & „ confirmo, promittoque contra eam me aliquo proceſ- „ ſu temporis non venire. "

Ad ſtatumque porrectis, & realiter ad manus traditis per dictum dominum Gaſparem, abbatem & commiſſarium ſuperius nominatum, articulis & teſtium dictis omnibus ſupra dictis, ſupra nominato protonotario, domino Thoma Polton, epiſcopus Vaurenſis ſæpe dictus, dicto domino Joanne Papa audiente, eumdem dominum Thomam & Jacobum Rodini protonotarios ſuperius expreſſos, alioſque publicos notarios hic inferius deſcriptos, ad præmiſſa & eorum occaſione vocatos, inſtantius requiſivit, ut ſuper præmiſſis omnibus & ſingulis, ut ſupra recitatur, dictis, propoſitis, allegatis, & reſponſis, aſſertis & geſtis, unum, duo, vel plura conficerent, publicum vel publica, inſtrumentum ſeu inſtrumenta, & quod in his teſtes eſſent unuſquiſque eorum alter alteri.

Ac reverendi patres, dominus Vitalis Tolonenſis, ac Fridericus Auguſtenſis, epiſcopi, honorabileſque viri, magiſter Guillelmus Bling, in ſacra pagina profeſſor: Joannes Fiten, Sarisberienſis eccleſiæ canonicus; Petrus Gajetan, canonicus Conſeranenſis; Henricus Suring, & Joannes Nederhove, notarii publici, Paterbornenſis & Colonienſis diœceſium, & multi alii teſtes, ſpecialiter requiſiti & rogati per epiſcopum Vaurenſem ſæpe nominatum.

Conſequenter ſine mora dictus dominus Joannes Papa eoſdem protonotarios ac notarios cum inſtantia conformiter requiſivit, ut ſuper per eum, ut præmittitur, dictis, reſponſis, præmiſſis, habitiſque & geſtis, teſtes ſibi fierent, eaque ſub eorum ſcriptis publice facerent adnotari. Et quod tunc adſtantes ceteri nonnulli, hic ſuperius expreſſi, & alii intereſſentes plurimi teſtes ita ſibi fierent de præmiſſis.

Acta ſunt hæc omnia & ſingula, prout ſuperius ſcribuntur & recitantur, in dicto oppido Celle, ſub anno, indictione, die, menſe, quibus ſupra, pontificatus ejuſdem domini Joannis Papæ XXIII. ſupradicti anno ſexto.

Joann. Ginardi (notarii memorati, ad præ-
Guillelmus Porzel. (miſſa requiſiti.

Ex

ANNO CHRISTI 1415.

Ex collectione Barberiniana, & tribus mſſ. Germanicis.

Inſtrumentum, quo Joanni Papæ intimatus eſt terminus ad audiendum ſententiam diffinitivam privationis.

In nomine Domini. Amen.

ANno a Nativitate ejuſdem Domini MCCCCXV. indictione VIII. die vero Martis XXVIII. menſis Maji, paulo poſt horam veſperarum in oppido Cellæ Conſtantienſis diœceſis, in domo quam dominus Joannes Papa XXIII. inhabitabat, conſtituti reverendiſſimi patres & domini, Conradus abbas *a* Pigavenſis ordinis ſancti Benedicti, ſedi Apoſtolicæ immediate ſubjectus, Mersburgenſis diœceſis, Aymericus de Arciis licentiatus in decretis, prior ſancti Benigni Auguſtæ, Guillelmus *b* Elnigh in ſacra pagina magiſter, Joannes *c* Fitonius in Theologia bacalareus, canonicus Sarisberienſis, Joannes Brode lector Veteris undæ Colonienſis diœceſis, cuſtodes ad cuſtodiendum dictum dominum Joannem in dicto oppido per dominos de ſacro generali Conſtantienſi Concilio deputati. Idem dominus Joannes lector ſuo & dictorum dominorum cuſtodum ſuorum nomine, auctoritate, & poteſtate ſibi & dictis ſuis cuſtodibus per deputatos quatuor nationum per dictum ſacrum Concilium ad aſſignandum prælibato domino Joanni Papæ terminum ad ſententiam diffinitivam ferendum in cauſa quæ contra eum agitur, audiendum datis & conceſſis, expoſuit ipſi domino Joanni Papæ præſenti, audienti & intelligenti, qualiter ſereniſſimus princeps Sigiſmundus Romanorum, & Hungariæ rex de contentis in quadam littera per dictum dominum Joannem Papam ſibi deſtinata, ac memorati domini de Concilio de reſponſione ab eodem Joanne Papa habita per dictos dominos deputatos eiſdem dominis de Concilio facta, ſeu relata plurimum contenti exſtiterant; propter quæ, & alia dictos dominos de Concilio moventia terminum dicto domino Joanni Papæ per dictos dominos deputatos ad audiendum ſententiam diffinitivam contra eum ferri & promulgari præfixum & aſſignatum uſque ad diem Mercurii proxime futuram quæ erat XXIX. præſentis menſis Maji, continuarunt; & dictam continuationem, ſeu prorogationem ſibi in propria perſona, melioribus via & forma, quibus potuit, intimavit. Quibus ſic expoſitis & intimatis, idem dominus Joannes Papa recommendationibus dicto domino regi, & dominis de ſacro Concilio præmiſſis, reſpondit & dixit, prout aliis dominis deputatis ſe aſſeruit dixiſſe & reſpondiſſe. Similiter per prorogationem & intimationem hujuſmodi, & quidquid per dictum ſacrum Concilium jam factum fuerit, & die craſtina, vel alias quandocumque fieret in futurum, grata exnunc habebat, & haberet pariter & grata. Super quibus omnibus & ſingulis idem dominus Joannes lector nomine quo ſupra, unum vel plura, publicum ſeu publica petiit per nos notarios infraſcriptos fieri inſtrumentum ſeu inſtrumenta. Acta fuerunt hæc prout ſupra ſcribuntur, anno, die, menſe, & loco prædictis, præſentibus ibidem honorabilibus & diſcretis viris fratribus Joanne Berto de Bononia, & Matthæo de Viterbio monachis monaſterii ſancti Michaelis prope Bononiam ordinis montis Oliveti, Petro Gaetano canonico Conſeranenſi domicello, Alberto de Gormiz capitaneo dicti oppidi Cellis, & Joanne de *d* Aldendorp clerico Moguntinæ diœceſis, teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter, & rogatis.

a Al. *Pegafis.*

b Cl. *Cling.* ll. *Fiten.*

c Iſſ. *Olrp.*

Petitio per Henricum de Piro producta.

Et quia, reverendiſſimi patres & domini, ex actis cauſæ hujuſmodi crimina, ſcandala, incorrigibilitas, nutritio ſchiſmatis, aliaque contra dominum Joannem Papam XXIII. quæ ad ejus depoſitionem ſufficiunt, ſufficienter probata creduntur, relatione reverendiſſimorum patrum dominorum ambaxiatorum & legatorum hujus ſacræ Synodi, & protonotariorum ſanctæ ſedis Apoſtolicæ, & aliorum tabellionum de citatione in perſonam domini Joannis Papa antedicti facta, & comparitionis expreſſa recuſatione, repetimus & reproducimus, ipſius contumaciam accuſando, & in ejus contumaciam petimus per veſtram diffinitivam ſententiam pronunciari in ſcriptis, decerni & declarari, receſſum per præfatum dominum Joannem Papam ab hac civitate Conſtantienſi, & dicto ſacro Conſtantienſi Concilio clandeſtine de nocte hora ſuſpecta in habitu diſſimulato & indecenti factum fuiſſe, & eſſe illicitum, eccleſiæ Dei, & dicto Concilio notorie ſcandaloſum, pacis & unionis ipſius eccleſiæ turbativum & impeditivum, ſchiſmatis inveterati nutritivum, a voto, promiſſione, & juramento per ipſum *e* dominum Joannem Papam ſimoniacum notorium, malumque ſpiritualium, & temporalium eccleſiæ adminiſtratorem, & diſpenſatorem fuiſſe, & eſſe; ſuis deteſtabilibus inhoneſtiſque vita & moribus eccleſiam Dei & populum Chriſtianum ante ejus aſſumptionem in papatum, & poſt uſque ad iſta tempora notorie ſcandalizantem; ipſumque per præmiſſa eccleſiam & populum Chriſtianum notorie ſcandalizaſſe & ſcandalizare; necnon poſt monitiones debitas & caritativas iteratis & crebris vicibus eidem factas in præmiſſis malis pertinaciter perſeveraſſe; ipſumque propter præmiſſa & alia crimina in proceſſu dictæ cauſæ contra eum deducta & contenta, tanquam indignum, inutilem & damnoſum a papatu, & ejus adminiſtratione ſpirituali, & temporali amovendum, privandum & deponendum fore; & per vos ſanctam Synodum amoveri, privari & deponi; univerſos & ſingulos Chriſticolas cujuſcumque ſtatus, dignitatis, vel conditionis exſiſtant, ab ejus obedientia, fidelitate, & juramentis abſolutos declarando, univerſiſque Chriſti fidelibus, ne eumdem a papatu, ut præmittitur, ſic depoſitum, de cetero in Papam recipiant, ſeu eum Papam nominent, aut illi tanquam Papæ adhæreant, aut quoquo modo obediant, inhibendum fore, & per vos inhiberi debere. Et nihilominus defectus, ſi qui circa præmiſſa intervenerunt, ex certa ſcientia ſuppleri, dictumque Joannem ad ſtandum, & morandum in aliquo loco ſub tuta & fida cuſtodia, donec quid agendum cum eo deliberaveritis; & eumdem ſecundum canonicas ſanctiones condemnandum & puniendum fore, & per vos condemnari: præmiſſa omnia, & ſingula petimus promotores, procuratores antedicti, tam conjunctim quam diviſim, ac alias omnibus melioribus modo, via, jure, cauſa, & forma quibus melius, & efficacius peti poſſunt & debent, veſtrum benignum officium in præmiſſorum quolibet implorantes.

ANNO CHRISTI 1415.

e Deſunt hic aliqua, ſupplenda ex pag. 213. A.

Ex Mſ. Victorino.

Die XXV. Maji præſentatæ fuerunt ſacro Concilio Conſtantienſi litteræ Ducis Burgundiæ ſe excuſantis ſuper rumoribus currentibus contra eum in Conſtantia, & alibi.

Reverendi in Chriſto Patres, venerabiles, ac doctiſſimi viri. Per R. P. epiſcopum S. Pontii, & demum per vener. P. Abbatem S. Joannis Remenſis Conſiliarium meum, ſimilis vero tenoris litteras binas veſtrarum circumſpectionum recepi nuper, quibus primo ſtatum miſerabilem Eccleſiæ Sacroſanctæ, venientem, ex ambitione contendentium de Papatu; modos quos tenuit D. Papa modernus, quibus minime contentamini; ſuum receſſum a veſtro ſacro Concilio; quibus etiam ſubterfugiis differt implere. Quod debet, & promiſit pro unione ſanctæ matris eccleſiæ, ſerioſius narrant; & tandem per ipſas me gratioſiſſime rogatis & requiſitis, quod ipſum D. N. in meis dominiis nullatenus reciperem, vel recipiam; & ſi jam tempore receptionis litterarum foret ibi, taliter eum cuſtodiam, quod de ipſo pro bono eccleſiæ univerſalis poſſitis libere diſponere, vel quod eum ſtatim remittam ad Concilium generale. Subjungentes quod fidem indubiam dare velim præfatis RR. PP. ſuper mihi per eos dicendis ex parte veſtra.

Quibus litteris lectis, & eorum audita credentia, vehementer dolui, cum ſperarem unionem optatiſſimam ex oblatione ſanctiſſima ceſſionis D. N. nuper facta, celeriter aſſequendam, quam proh dolor! jam cerno differri. Spem tamen concipio, ſi veſtra ſacratiſſima Synodus a cœptis non deſiſtat, quæ ſi perſeveret, pulſantibus ape-

ANNO CHRISTI 1415.

aperiet Deus ostium misericordiæ suæ, ad solatium singulare lamentabiliter plurimorum, & ne vacillet vestra congregatio sanctissima, sed per veritatis nucleum, mendaciorum cortice sublato pascatur; cui malevolorum relatu suggestum est, me præd. D. N. velle recipere, fovere, & conducere in præjudicium unionis ecclesiæ, & contra determinationem vestræ Synodi sacratissimæ. Veritatem rei gestæ, cui sine repulsa mendacii contradicere fas non erit, vobis expono.

Post recessum D. N. a Constantia, ipse D. N. statim misit ad me solemnes Oratores suos, per quos mihi mandavit, omnino nescienti quomodo, vel propter quod recesserat, & quod ad hoc Constantiam dimiserat solum, ut promissa compleret in propria persona, volent ire Niciam ad renuntiandum, sicut promiserat in cedula sua. Si humiliter, si reverenter ipsos debui recipere, & ingrate respondere, quod ipsos sciebam Nuncios Papæ Patris N. sanctiss. ab Ecclesia pro tali habiti, & tenti, non reprobati, non condemnati, promittentis se velle cedere, & omnia facere quæ forent ad bonum unionis ecclesiæ, judicent V. Paternitates; insanum quippe crederet, ut æstimo vestrum quilibet etiam prudentissimus, Papam, quem ad omne bonum dispositum cerneret, se nolle recipere, & præsertim sub spe illum inducendi ad quælibet meliora.

Et propterea eis respondi, quod ipsum D. N. animo libenti & jucundo reciperem, sicut prætertur dispositum, & tamdiu tractarem honorifice, quamdiu persisteret in bona sua voluntate. Si quæ præparatoria fuerint, ut securius ad patriam accederet, quorum rumores ad vestras Paternitates pervenerint, referantur; obsecro, ad prima responsa, quæ dispositioni secundæ nullo modo possunt adaptari. Nempe RR. Patres, vener. ac doctiss. viri, de veritate gestorum vestris litteris, & RR. patrum relatione instructus, quibus asseritis recessum D. N. clandestinum, & scandalosum esse, & si recipiatur a quocumque, per hoc præjudicari non modicum ecclesiæ unioni, quam totis viribus & toto posse perquirere vellem; non insane Consilium mutavi, disponens numquam contra deliberationes vestras, quibus omnino cum ceteris principibus catholicis adhærere concluси, præfatum D. N. recipere, vel acceptare: quin immo vobiscum, cum præfatis unanimiter laborare ad extirpationem præsentis pestiferi schismatis, per omnes vias per cœtum vestrum sacratissimum advisandas, & concludendas; & si quid in contrarium per obloquutores deferri contingat, curetis rejicere, precor, mendacia; nam numquam mente concepi, primitus, vel postea, quod vergere crederem in præjudicium unionis prædictæ, vel conclusionum vestrarum.

Præterea RR. PP ac eruditiss. viri, relatu fide dignorum comperi, per nonnullos homines, paucos magni status, aliquos vero modici, ipsorum complices & fautores, Constantiæ stantes, omnes autem injuriari mihi, quantum in eis est, honorem meum multipliciter gravare nitentes, & præsertim in materia fidei Catholicæ, occasione cujusdam propositionis nuper factæ coram D. meo Aquitaniæ Duce, primogenito D. mei Regis, & multis Principibus Franciæ, omnisque Status regni multitudine numerosa, in qua dicunt multos errores in fide esse contentos, per me, ut mendaciter asserunt, cum suis erroribus approbatæ, quibus, precor, nullam adhibeatis credentiam, attentis quod prædicta sunt modis per eos tentis, non inverecundis tantum, sed etiam rabidis, de quibus per Ambaxiatores nostros vobiscum stantes potuistis, & adhuc poteritis, si placet, plenius informari.

Confidenter rogo circumspectiones vestras, qui licet immeritus de domo gloriosissima Franciæ originem duxi, quæ Dei gratia monstris hæreticæ pravitatis contaminata numquam fuisse legitur, Patre non solum Catholico, verum ferventissimo prosecutore unionis Ecclesiæ, filio Regis Franciæ, non theologice eruditus subtilitatibus fidei, sed firmiter credens & confitens simpliciter, quæ nobis per Christum, per Apostolos, per sanctam matrem Ecclesiam tradita sunt, utpote Christianus princeps, miles, & laicus, paratus non solum credere, quæ sancta mater decrevit Ecclesia, sed etiam tutari, & defendere manu militari usque ad effusionem proprii sanguinis, & meos subditos ad ea credenda, & defendenda, si sit opus. Videant, qui sunt delatores, quid movet eos dicere, quod approbando propositionem præmissam, errores approbavi, quos numquam cognovi, vidi, aut intellexi; cum si qui fuerint, meum excesserint intellectum. Si cuncta pensetis, odio dicuntur, & insania, non fidei zelo, quod satis proh dolor! ostenderunt in Francia, dum eorum quidam vesania ducti nisi sunt sub umbra veritatis fidei dogmatizare nullam pacem mecum posse componi ratione approbationis prædictæ.

Attendant ulterius quæso, V. S. Paternitates, quid in propositione præmissa demeruerim, si etiam plurimos contineat errores, quod negant plurimi, si proferatur illa, quæ veraciter per M. Joannem Parvi prolata est, non illa quæ sub ejus nomine conficta dicitur Parisiis per æmulos meos, & inimicos, me non vocato, vel dicto Parvi, loco non tuto, taliter qualiter condemnata. Nam sola facta, ex quibus volebant conclusionem inferri, quam quærebam, dicto Parvi credideram, qui litteratorum more majorem factis præposuit prælibatis, ex quibus conclusionem intulit in modum Syllogismi.

Si quid de suo mihi non cognitum, quid nec quilibet eruditus bene percepisset, proposuit per approbationem generalem, quod mihi restat impingendum? Quod si mihi constitisset erroneum, numquam approbassem, quinimmo approbantibus quibuscumque restitissem. Ergo repellantur, supplico, qui tam inverecunde & mendaciter nituntur asserere in fide me quippiam deliquisse, & non solum repellantur, verum puniantur per justitiam sacrat. Concilii, qui quamvis simulant se nihil agere velle directe contra me, hanc tamen habent depravatissimam voluntatem, quia quærunt, dicta propositione damnata, guerram novam in Regno Franciæ, quod avertat Altissimus, pernicioſissime suscitare, quam timent fore sopitam.

Et ut vestra Synodus Sanctiss. me catholicum teneat, vestris definitionibus factis, & fiendis, ceterorumque Conciliorum sacrorum humiliter adhærentem, nec volentem quippiam sustinere, quod sit erroneum, vel contrarium sanæ Doctrinæ, seu fidei Orthodoxæ: & si per approbationem præmissorum sic generaliter factam veniat, vel intelligatur aliquid approbatum, quod per sanctam matrem ecclesiam decerneretur contrarium veritati fidei catholicæ, vel sanæ doctrinæ, vestro cœtui sanctissimo notifico, me numquam intellexisse, voluisse, vel velle talia arprobare, & ea supplico pro non approbatis vel dictis haberi per vos, quæ corrigenda definitionibus vestris submitto. Supplico autem affectuosius ut valeo, quod si quid in hac materia pro præmissis vel aliis coram vestris circumspectionibus producatur examinandum cum expressione nominis mei, vel dicti M. Joannis Parvi, seu aliter quomodocumque, taliter ventiletur, & discutiatur, vocatis Ambaxiatoribus meis, quod evidenter vobis constet de propositionibus per dictum Parvi veraciter prolatis; ita quod aliæ dictis nominibus non damnentur, per eos confictæ, vel mendaciter assertæ, quibus sufficeret id habere, quod in dedecus meum redundare posset, & discordias in hoc regno seminare.

Considerantes quod vulgus alta non sapiens per malos & astutos facile inducitur, maxime sub specie boni, præsertim fidei, ad credentiam, quæ per hypocritas & fictitios prædicantur, quorum nonnulli de prædictis convincuntur fore similes, qui vestrum glorioſissimum cœtum mendacii voluerunt decipere plures asserentes regnum Franciæ perditionis expositum periculo, si propositio præmissa non damnetur, cujus errores singulares lethaliter infecerunt, cum revera de dicta propositione nulla fuerit in regno memoria, vel quasi, nisi prædicti sua malitia in odium mei, & regni subversionem modis tyrannicis materiam dictæ propositionis, nomine meo, & dicti Parvi mendaciter confictæ, sicut præfertur, damnabiliter excitassent. Ambaxiatores meos, & servitores, vobiscum existentes, precor, in meis & suis agendis velitis habere specialiter recommissos, & mihi rescribere quæque grata. RR. PP. venerab. & doctissimi viri, Christus vos conservet in vinculo pacis & charitatis, & taliter laborare concedat, quod pacem habeamus optatam in diebus nostris. Scriptum Divioni XV. Maji.

SES-

ANNO CHRISTI 1415.

SESSIO XII.

In qua commiſſarii ad Joannem Papam fecerunt relationem, & lata fuit ſententia diffinitiva contra ipſum.

Die Mercurii viceſimanona menſis Maji ſupradicti, fuit ſeſſio generalis in eccleſia majori Conſtantienſi in qua præſidebat reverendiſſimus pater dominus Joannes epiſcopus Oſtienſis cardinalis Vivarienſis, præſente ſereniſſimo principe Sigiſmundo Romanorum rege in inſignis regalibus cum ſuis nobilibus in eiſdem ſibi ſervientibus.

Ex Mſſ. Surii, & quatuor Germanicis.

Cui aſtabant inter cardinales domini Angelus epiſcopus Prænestinus, Laudenſis, & Jordanus epiſcopus Albanenſis, de Urſinis nuncupati. Præſentibus etiam dominis Franciſco Venetiarum, Antonio Aquilejenſi, Alamanno Piſano, Petro Cameracenſi, Branda Placentino, Antonio de Chalanco, Franciſco Florentino, Lucido de Comite, Odone de Columna, Landulpho Barenſi, Ludovico de Fliſco, Raynaldo de Brankaſiis, Amadeo Salutiarum, diaconis cardinalibus.

Ex prima editione.

Et fuit decantatum officium Miſſæ de Spiritu ſancto per dominum patriarcham Antiochenum. Quo completo, dicebantur litaniæ, &c. ut moris eſt. Quibus peractis, fuit facta relatio a legatis & nuntiis miſſis ad Joannem Papam per organum domini Joannis epiſcopi Vaurenſis, quemadmodum articulis & atteſtationibus contentis in proceſſu ſacri Coſtantienſis Concilii contra ipſum dominum Joannem Papam eidem exhibitis: offerendo ex parte Concilii ipſius, ſi quid vellet opponere, quod libere poſſet. Item intimato eidem termino ad proferendum ſententiam, quod reſpondiſſet verbo, ſe pro Dei eccleſia & ejus unione plura feciſſe, etiam antequam fuiſſet in Papam aſſumptus, & ante dicti Concilii Conſtantienſis inchoationem, in quo etiam obtulit liberam papatus ſui ceſſionem. Et quod turpiter ab inde receſſerat, bene recognoſcebat: maluiſſetque illa die ſine animæ ſuæ præjudicio mortuus eſſe, quam ita turpiter receſſiſſe: quodque contra proceſſum ſacri Concilii nullam defenſionem facere volebat, ſed prout per ſchedulam ſua manu ſubſcriptam, datam cardinalibus qui ad eum venerant, continebatur, vovebat & præſentialiter promittebat ſtare, ac ſe in omnibus conformare omni ordinationi, declarationi & determinationi dicti ſacri Concilii; ac inſuper omnimodum proceſſum per idem Concilium contra eumdem habitum ratificabat, aſſerens quod non aliter voluit prædictis articulis reſpondere, affirmans Concilium Conſtantienſe ſanctiſſimum eſſe, errareque non poſſe, ac Concilii Piſani continuativum: & quod ipſi ſacro Conſtantienſi Concilio numquam contradicere vellet, etiam ſi in Bononia, aut alias quovis loco ſibi magis accepto perſonaliter jam eſſet, cum id ſibi minus non eſſet, quam publice fateri ſe in papatu nullum jus habere. De ſententia autem ferenda, quod ſumme ſibi placeret, ut quam cito lata foret, eidem referretur, quam omni reverentia, etiam cum bireti ſui depoſitione reciperet; & eam, quantum in ſe foret, confirmaret, ratificaret, approbaret & emologaret, prout dictum proceſſum, ac omnia contra ipſum in Concilio geſta, extunc ratificabat, approbabat & confirmabat, promittebatque contra ea ſe aliquo proceſſu temporis non venire. Prædicta relatione completa, reverendus pater dominus epiſcopus Atrebatenſis legebat ſententiam diffinitivam contra Joannem Papam XXIII. ac conſtitutiones quaſdam, quarum tenores ſequuntur hoc modo.

Ex mſs. Surii, & tribus Germanicis.

Poſt cujus quid officii Miſſæ peractionem fuerunt lectæ & dictæ litaniæ cum introitu, *Exaudi nos Domine*, &c. more ſolito cum evangelio, *Nunc judicium eſt mundi, nunc princeps hujus mundi ejicietur foras*, ceteriſque collectis ac orationibus & hymno, *Veni creator Spiritus*. Quibus habitis, inſtante magiſtro Henrico de Piro promotore & procuratore prædicto, reverendi patres ac honorabiles & providi domini Joannes epiſcopus Vaurenſis, Andreas electus Poznanienſis, Gaſpar abbas Peruſinus, Thomas abbas monaſterii ſanctæ Mariæ extra muros Eboraci, Jacobus Rhodini de Janua, Thomas Polton ſedis Apoſtolicæ protonotarius, magiſtri Joannes a Guiardi & Wilhelmus Porcell notarii, legati & nuntii miſſi heri per ſacram Synodum, & ad terram Cellis, ubi Joannes Papa XXIII. exſiſtebat, per os domini Joannis epiſcopi Vaurenſis prædicti, ſibique ex parte ipſius ſynodi intimarunt, qualiter terminus ad ferendum ſententiam fuiſſet prorogatus in diem præſentem propter benevolam reſponſionem de non appellando, ſed eam acceptando, & eam approbare velle: & ex hoc mota dicta ſancta Synodus ſive Concilium, attendendo honorem ejus in hujuſmodi pronunciatione, vellent limitare & mitigare verba ſententiæ. Eo non obſtante, ſi vellet opponere & defendere cauſam ſuam contra dictam ſententiam, poſſet & deberet ſibi dari tempus & hora atque locus pro ſua defenſione. Qui Joannes Papa ipſis nunciis reſpondebat, quod non vellet videre neque atteſtationes, neque proceſſus, nec quidquam opponere ſive excipere, ſed eam approbare velle & acceptare. Et extunc acceptavit, approbavit, & placuit, quod Concilium ferret ſententiam, dicens quod ſciret Concilium errare non poſſe: & lata hujuſmodi ſententia obtulit ſe paratum ad ſubſcribendum eamdem. Et ulterius dixerunt, quod dicta ſententia deberet ferri die Lunæ proxima. Sed ex quo materia pro tunc non erat parata, idcirco de mandato Concilii intimarunt ſibi dictam prorogationem: de quibus reddidit ſe idem Joannes contentum, regratiando ipſis nunciis, ſupplicans ut recommendarent honorem & ſtatum ac perſonam ſuam domino regi Romanorum, & concilio, prout in quodam publico inſtrumento in notam recepto per dictos notarios, tenoris infraſcripti, plenius continetur.

ANNO CHRISTI 1415.

a Mſſ. Ginardi.

Qua ratione facta, idem Henricus de Piro promotor & procurator petiit pronunciari, prout & quemadmodum in quadam papyri ſchedula, quam ibidem in ſuis tenebat manibus, eamque de verbo ad verbum perlegebat, proteſtans, petens & dicens, ut in eadem ſchedula infraſcripti tenoris plenius continetur. Petitione lecta & data notariis ibidem nomine Concilii præſentibus, & deinde toto Concilio & Synodo mandante, reverendi patres domini Joannes patriarcha Antiochenus, Martinus epiſcopus Atrebatenſis, Antonius epiſcopus Concordienſis, Nicolaus epiſcopus Mersburgenſis & Patricius epiſcopus Cortagenſis, aſcenderunt ambonem, in quo edicta Concilii & Synodi ſanctæ prædictæ legi & publicari ſolent. Et de mandato Concilii & ipſius Synodi reverendiſſimus pater dominus epiſcopus Atrebatenſis, Chriſti nomine invocato, &c. pronunciavit, & legebat dictam ſententiam diffinitivam de verbo ad verbo, prout in ſchedula, quam ſuis tenebat manibus, infraſcripti tenoris, plenius continetur.

Qua pronunciatione facta, ut præmittitur, reverendiſſimus in Chriſto pater & dominus, dominus Joannes epiſcopus Oſtienſis cardinalis Vivarienſis & præſidens propoſuit, quod ſi aliquis eſſet ibidem præſens, ſive magnus, ſive parvus, pauper aut dives, volens contradicere dictæ ſententiæ diffinitivæ, ſeu ejus pronunciationi, dicat & ſurgat, cum poteſtas libera ſit per dictum Concilium unicuique conceſſa ad dicendam voluntatem ſuam. Et in caſu quo non dixerit, habebitur pro conſentiente. Tunc nemine reſpondente ſive loquente, ipſe dominus epiſcopus Oſtienſis habuit reſpondere nomine collegii cardinalium, quod *Placet*. Deinde ipſi commiſſarii in ambone, & inde quilibet pro natione ſua, videlicet Joannes patriarcha pro natione Gallicana, Nicolaus Mersburgenſis pro natione Germanica, Antonius Concordienſis pro natione Italica, & Patricius Cortagenſis pro natione Anglicana, reſponderunt, *Placet*. Et ſubſequenter omnes ibidem exſiſtentes in Concilio & de Concilio reſponderunt, *Placet*. Subſequenter dominus Franciſcus cardinalis Flo-

ren-

ANNO CHRISTI 1415.

rentinus levavit se, & voluit legere unam schedulam papyream: fuitque dictum per omnes, quod non placeret: & sic siluit, nihil legendo.

Deinde de mandato Concilii dominus Joannes archiepiscopus Rigensis bullam Papæ portavit, & præsentavit eam Concilio tamquam ejus custos. Qua præsentata, fuit per magistrum Henricum de Piro promotorem petitum, an placeret, quod dominus Vicecancellarius, tamquam ad eum pertinens, rumpi faceret *a* arma Balthassaris, fuit responsum, quod ita, & placuit omnibus. Qua bulla recepta, sive ferro quo bulla fabricabatur, & ibidem in præsentia omnium per magistrum Arnoldum aurifabrum prædicta bulla fuit rupta, & arma ipsius Joannis deleta. Et absolutus dominus Joannes archiepiscopus Rigensis ab ejus custodia, & pronunciatum, quod fideliter custodivisset & præsentasset. Super quibus omnibus & singulis idem magister Henricus de Piro promotor petiit sibi fieri nomine quo supra, & dictus dominus archiepiscopus per se, unum vel plura, publicum seu publica, instrumentum seu instrumenta, per protonotarios ibidem præsentes, notarios & tabelliones, &c. Præsentibus ibidem illustribus principibus, duce Ludovico Bavariæ, comite Palatino Rheni, Henrico Rempoli duce *b* Zodanensi de Silesia, Joanne Jacobo comite Aquæsanæ filio marchionis Montisferrati, comite Bertholdo de Ursinis, Philippo comite de Nassavv, & ambaxiatoribus regum Poloniæ, Norvegiæ, Sveciæ, Daciæ, Navarræ & Cypri, & aliis Christifidelibus in numero copioso.

a Al. *nomen.*

b Mss. *Zaganensi.*

Quod non procedatur ad electionem Papæ, si contingat sedem vacare, sine expresso consensu Concilii.

Ex prima editione.

Sacrosancta generalis Constantiensis Synodus ecclesiam catholicam repræsentans, ad exstirpationem presentis schismatis & errorum, ecclesiæque reformationem in capite & in membris faciendam, in Spiritu sancto legitime congregata, ad facilius & liberius & utilius unionem ecclesiæ consequendam, pronunciat, decernit, statuit & ordinat, ut si contingat sedem Apostolicam quovis modo vacare, in prima illius vacatione ad electionem futuri summi Pontificis nullo modo procedatur sine deliberatione & consensu hujus sacri generalis Concilii Constantiensis. Et si contrarium fieret, sit ipso facto irritum & inane auctoritate dicti sacri Concilii. Nullusque electum contra hoc decretum in Papam recipiat, nec illi, ut Papæ, quomodolibet adhæreat vel obediat, sub pœna fautoriæ dicti schismatis & maledictionis æternæ: puniantur hoc casu eligentes & electus si consentiat, ac illi adhærentes pœnis per hoc sacrum Concilium ordinandis. Suspenditque dicta sancta Synodus pro bono unionis ecclesiæ, omnia jura positiva, etiam in Conciliis generalibus edita, & ipsorum statuta, ordinationes, constitutiones & consuetudines, privilegia quibuscumque concessa, & pœnas contra quoscumque editas, in quantum effectum dicti decreti impedire possent quoquo modo.

Sententia diffinitiva contra Joannem Papam vicesimumtertium.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus sancti. Amen.

Sacrosancta generalis Synodus Constantiensis in Spiritu sancto legitime congregata, universalem ecclesiam repræsentans, invocato Christi nomine, solum Deum præ oculis habens, visis articulis in hac causa contra dominum Joannem Papam XXIII. formatis & oblatis, ac probationibus eorumdem factis, ejusdem submissione spontanea, una cum toto processu hujus causæ, habita matura deliberatione super eisdem, per hanc sententiam diffinitivam, quam fert in his scriptis, pronunciat, decernit & declarat, recessum per præfatum dom. Joannem Papam XXIII. ab hac civitate Constantiensi, & dicto sacro Constantiensi Concilio generali, clandestine & de nocte, hora suspecta, in habitu dissimulato & indecenti factum, fuisse & esse illicitum ecclesiæ Dei, & dicto Concilio notorie scandalosum, pacis & unionis ipsius ecclesiæ turbativum & impeditivum, schismatis inveterati nutritivum, a voto, promissione & juramento per ipsum dominum Papam Deo & ecclesiæ & huic sacro Concilio præstitis deviativum; ipsumque dominum Joannem simoniacum notorium, bonorumque & jurium nedum Romanæ, sed aliarum ecclesiarum plurium, & aliorum locorum piorum dilapidatorem notorium, malumque spiritualium & temporalium ecclesiæ administratorem & dispensatorem fuisse & esse; suis detestabilibus, inhonestis vita & moribus ecclesiam Dei & populum Christianum notorie scandalizantem ante ejus assumptionem ad papatum, & post usque ad ista tempora: ipsumque per præmissa ecclesiam Dei & populum Christianorum notorie scandalizasse & scandalizare; postque monitiones debitas & caritativas iteratis & crebris vicibus eidem factas, in præmissis malis & arrogantia pertinaciter perseverasse, seque ex hoc notorie incorrigibilem reddidisse; ipsumque propter præmissa & alia crimina in processu dictæ causæ contra eum deducta & contenta, tamquam indignum & inutilem & damnosum a papatu & omni ejus administratione spirituali & temporali amovendum, privandum & deponendum fore. Et cum hoc dicta sancta Synodus amovet, privat & deponit, universos & singulos Christicolas, cujuscumque status, dignitatis vel conditionis existant, ab ejus obedientia & fidelitate & juramento absolutos declarando. Inhibendo insuper universis Christifidelibus, ne eumdem (ut præmittitur) a papatu sic depositum, de cetero in Papam nominent, aut illi tamquam Papæ adhæreant, seu quoquo modo obediant. Et nihilominus ex certa scientia & de plenitudine potestatis supplet dicta sancta Synodus omnes & singulos defectus, si qui forsan in præmissis, aut aliquo præmissorum intervenerint; eumque ad standum & morandum in aliquo bono loco & honesto, sub custodia tuta serenissimi principis domini Sigismundi Romanorum & Hungariæ, &c. regis, & universalis ecclesiæ advocati & defensoris devotissimi, nomine dicti sacri generalis Concilii, quamdiu dicto sacro Concilio generali pro bono unionis ecclesiæ Dei videbitur condemnandum fore, & eadem sententia condemnat. Alias vero pœnas, quæ pro dictis criminibus & excessibus inferri deberent juxta canonicas sanctiones, dictum Concilium arbitrio suo reservat declarandas & infligendas, secundum quod c *rigor justitiæ vel misericordiæ ratio suadebit.*

c *Forte*, vigor.

Quod neuter contendentium reeligatur in Papam.

Item statuit, decernit & ordinat dicta sancta Synodus pro bono unionis ecclesiæ Dei, quod nullo umquam tempore reeligatur in Papam dominus Balthassar Cossa nuper Joannes Papa vicesimustertius, nec Angelus de Corario Gregorius duodecimus, nec Petrus de Luna Benedictus decimustertius, in suis obedientiis sic d *nominati. Et si contrarium fieret, id sit ipso facto irritum & inane. Nullusque cujuscumque dignitatis vel præeminentiæ, etiamsi imperiali, regali, cardinalatus, vel pontificali dignitate præfulgeat, eis vel eorum alteri contra hoc decretum ullo umquam tempore obediat, seu adhæreat, sub pœna fautoriæ dicti schismatis & maledictionis æternæ: ad quas contra presumptores, si qui in posterum fuerint, etiam cum invocatione auxilii brachii secularis, & alias rigide procedatur.*

d *Al.* nuncupati.

Datum Constantiæ, provincia Moguntinensis, in sessione publica in Majori ecclesia solemniter celebrata, die Mercurii XXIX. mensis Maji, anno Domini MCDXV. indict. VIII.

Ex mss. quatuor D. a Schelstrate.

Qua sententia lecta Concilium misit ad Papam detentum in oppido Cellæ: & Papa sententiæ acquievit, & ex abundanti etiam renunciavit in forma prædictæ cedulæ suprascriptæ.

Pro

ANNO CHRISTI 1415.

Pro judicibus, quod vocentur prælati abſentes.

Ex prima editione.

Item decernit dicta ſancta Synodus, quod quatuor generales judices deputati debeant vocare prælatos abſentes ad Synodum, & punire non venientes, prout eis de jure & ſecundum Deum videbitur expedire. Datum, &c.

Ex collectione Barberiniana, & mſſ. duobus Germanicis.

Commiſſarii reſponderunt, qualiter Joannes Papa acquievit ſententiæ.

ANno Domini & indictione, quibus ſupra, ſede Apoſtolica paſtore carente, die vero ſabbati prima menſis Junii, fuit congregatio deputatorum quatuor nationum, in qua venerunt legati, ſive commiſſarii, qui heri iverunt ad reverendiſſimum in Chriſto patrem dominum Balthaſſarem Coſſam nuper Joannem Papam XXIII. nuncupatum ad publicandum & intimandum ſententiam contra eum latam, & expoſuerunt ibi ambaxiatam eorum: referentes quod heri die Veneris, quæ erat ultima menſis Maji reverendiſſimo in Chriſto patri domino Balthaſſari ſupradicto in oppido Cellæ in camera ſua perſonaliter exiſtenti ſignificabant & intimabant ſententiam diffinitivam depoſitionis a papatu, contra eum die Mercurii ultima præterita, quæ erat XXIX. menſis Maji, per ſacroſanctum generale Concilium Conſtantienſe in ſeſſione publica latam & publicatam. Quam quidem ſententiam ibidem ſibi in ſcriptis exhibuerunt & realiter tradiderunt, dicendo, an eidem ſententiæ eamdem approbando acquieſcere, ſeu eidem in aliquo ſe opponere, vel contradicere vellet. Qui quidem dominus Balthaſſar ipſam ſententiam ſibi traditam reverenter recepit, & eam ad partem legit, & dictos legatos gratanter acceptavit, ſupplicans & reſpondens eiſdem, ut ſupplicarent Concilio & nationibus, ut haberent eum recommiſſum in ſtatu & honore ſuo: & dixit, quod temporis intervallum habere voluit, ut ſuper reſponſione petitionum propoſitarum, ac eadem ſententia deliberare poſſet. Quibus commiſſariis tunc abeuntibus & per aliquod tempus, ſcilicet per duas horas pro audienda reſponſione ſuper præmiſſis, vocatis & coram domino Balthaſſare iterum conſtitutis reſpondendo dixit: Quod ſuper ſententia per eum viſa, intellecta, deliberaverat, & ideo eamdem ex certa ſua ſcientia approbabat & ratificabat, ac alias fecit, & dixit, prout, & quemadmodum in quodam publico inſtrumento deſuper confecto, cujus tenor inferius eſt inſertus, plenius continetur & habetur.

Inſtrumentum ratificationis ſententiæ factæ per dominum Balthaſſarem olim Papam, in villa de Cellis Conſtantienſis diœceſis.

Ex prima editione.

In nomine Domini. Amen.

PEr hoc præſens publicum inſtrumentum cunctis pateat evidenter, quod anno a Nativitate ejuſdem MCDXV. die Veneris ultima menſis Maji, indictione octava, circa horam duodecimam in loco de Cellis Conſtantienſis diœceſis, in domo habitationis reverendiſſimi in Chriſto patris & domini, domini Balthaſſaris Coſſæ nuper Joannis Papæ viceſimitertii nuncupati, in camera ipſius Balthaſſaris, præſentibus infraſcriptis reverendis patribus, dominis Jacobo Rhodini de Janua, & Thoma Polton de Anglia, ſedis Apoſtolicæ protonotariis, aliiſque notariis publicis & etiam infraſcriptis teſtibus ad inferius recitata vocatis & rogatis, reverendi in Chriſto patres domini Joannes Vaurenſis epiſcopus, Gaſpar ſancti Joannis Eremitæ de Peruſio, decretorum doctores, & Thomas ſanctæ Mariæ extra muros Eboracenſes, monaſteriorum abbates perſonaliter exiſtentes in præſentia dicti domini Balthaſſaris pridie Joannis Papæ viceſimitertii nuncupati, per organum dicti domini Vaurenſis epiſcopi, ex parte ſacri generalis Conſtantienſis Concilii ſibi ſignificabant & intimabant diffinitivam ſententiam depoſitionis a papatu, contra eum die Mercurii ultimo præterito, ſcilicet viceſimonono præſentis menſis Maji, per dictum generale Concilium in ſeſſione publica latam & publicatam fuiſſe. Quam quidem ſententiam ibidem ſibi in ſcriptis exhibuerunt, & realiter tradiderunt ad finem, quod ea plenius intellecta, diceret declararetque, an eidem ſententiæ, eam approbando, acquieſcere, ſeu eidem ſe in aliquo opponere, vel contradicere vellet. Qui quidem dominus Balthaſſar ipſam ſententiam ſibi traditam per ſeipſum ad partem legit. Et deinde ad reſpondendum eiſdem prælatis ſuper præmiſſis per eos propoſitis, ſpatium & temporis intervallum habere voluit, ut ſuper eadem ſententia & petitis deliberaret. Qui quidem prælati de hoc contenti, dixerunt eos habita deliberatione hujuſmodi ad ſuum beneplacitum, ad ipſum redire velle, ſuam reſponſionem in præmiſſis audituri. Et ſic ab ejus præſentia pro tunc receſſerunt. Et deinde eadem die & circa horam ſecundam poſt meridiem, iidem domini prælati ex parte dicti domini Balthaſſaris, & ad ejus præſentiam pro audienda reſponſione in præmiſſis vocati, ad eum perſonaliter acceſſerunt. Quibus cum ſupradictis protonotariis, notariis & teſtibus in ejus præſentia conſtitutis, reſpondendo dixit, quod ſuper dicta ſententia per eum viſa, lecta, bene concepta, ac plenius intellecta deliberaverunt: & ideo quantum poterat, & in eo erat, eamdem ſententiam, cujus tenor eſt talis, In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Amen, &c. ut ſupra, prout per dictum ſacrum Concilium lata, & ab ipſo Concilio proceſſerat & dictata erat, ex ſua certa ſcientia approbabat, ratificabat & emologabat: ac eidem a proceſſui contra eum ad ejus depoſitionem per Concilium factam, acquieſcebat & conſentiebat. Apponendoque manus ad pectus ejus, aſſertione libera affirmabat, jurans corporaliter ſuo proprio motu, quod nunquam contra eamdem ſententiam contra ipſum ſic, ut præmittitur, latam, quidquam opponere, nec contra eam reclamare publice vel occulte, aut ab ea appellare vellet, ſeu ſuper papatu b quandocunque controverſiam opponere; nec aliquo umquam tempore de eodem papatu ſe quovis modo intromitteret: immo eidem papatui & juri, ſi quod in eodem ſibi qualitercumque competierat, ſeu ſi quod ſibi nunc in eodem competebat, pure, ſimpliciter & abſolute, libereque & ſponte cedebat & renuntiabat. Et ibidem omni modo, via & forma, quibus melius potuit, reſignavit, ceſſit & renunciavit expreſſe: & in hujus ſignum jam de camera ſua crucem papalem amoveri fecerat, ac ſi veſtes mutatorias habuiſſet, omnia & ſingula inſignia papalia, ſicut diſpoſuerat dicta die Mercurii, qua dicta ſententia fuit lata, tunc coram prælatis prædictis depoſuiſſet. Dixitque quod nullo unquam tempore ſe pro Papa gereret ſeu nominaret, aut nominari faceret: voluiſſetque quod ad ipſum papatum nunquam fuiſſet aſſumptus, quia ex poſt nunquam habuit bonum diem. Et ſi contingeret caſus, quod in futurum reeligeretur, nunquam ſuum præberet aſſenſum: adjiciens tamen, quod ſi aliqua perſona ſingularis poſt jam facta præmiſſa, in ſui perſonam quidquam criminis ulterius objicere vellet, ad ulteriorem proceſſum contra eum habendum, ſeu graviorem pœnam in ipſum infligendam, quod in hoc ſeipſum defendere vellet ſub dicti Concilii generalis protectione, quod pro ſuo judice & defenſore recepit. Supplicans humiliter, quod in hoc & in aliis Concilium ſacrum & regia ſerenitas ipſum haberent ſpecialiter recommiſſum; volens & requirens idem dominus Balthaſſar, quod de omnibus his & ſingulis præmiſſis fierent & retinerentur publica inſtrumenta pro bono unionis eccleſiæ ſanctæ Dei, ad perpetuam rei memoriam, per dominos protonotarios ſanctæ ſedis Apoſtolicæ, & alios notarios publicos ibidem præſentes: quod ad hoc vicibus repetitis inſtantius requiſivit. Quibus ſic per eumdem dominum Balthaſſarem & prælatos ſupra nominatos dictis, propoſitis, factis, geſtis, habitis & reſponſis, iidem domini prælati per organum dicti Vaurenſis epiſcopi petierunt & requiſierunt confici & perpetuo retineri publicum & publica, inſtrumentum & inſtrumenta, per dictos protonotarios & notarios publicos infraſcri-

ANNO CHRISTI 1415.

a Al. *in proceſſu*.

b *Al.* quamcumque.

ANNO CHRISTI 1415.

ſcriptos. Acta fuerunt hæc anno, die, menſe, indictione, loco & hora quibus ſupra: præſentibus reverendis in Chriſto patribus, dominis Vitale Tolonenſi & Friderico Auguſtenſi epiſcopis, ac venerabilibus religioſis & circumſpectis viris dominis & fratribus, Eymerico de Arciis licentiato in decretis, priore prioratus ſanctæ Benignæ Auguſtenſis, Pantio Gaudæ baccalaureo in theologia, ordinis fratrum Minorum, Begone de Rogerio in decretis licentiato, Siſtaricenſis & Rigenſis eccleſiarum canonico, officiali Uticenſi, Petro Gajetano litterarum pœnitentiariæ ſcriptore, canonico Conſeranenſi; Joanne a Gonſalvi baccalaureo in decretis, archipresbytero eccleſiæ Aſtenſis; Henrico de Gravia notario publico, clerico Leodienſis diœceſis, teſtibus, &c.

a *Al.* Gozefini, & Goſſelini.

Quibus ſic (ut præmittitur) lectis, dominus Joannes epiſcopus Oſtienſis præſidens propoſuit, quod ſi aliquis eſſet ibidem præſens, dictæ ſententiæ diffinitivæ contradicere volens, ſeu ejus pronunciationi, ſurgeret, & diceret: & in caſu quo non dixerit, habebitur talis pro conſentiente. Tunc nemine reſpondente, ſive loquente, ipſe dominus Oſtienſis habuit reſpondere nomine collegii cardinalium, quod Placet. Deinde ipſi commiſſarii in ambone, quilibet pro natione ſua, videlicet Joannes patriarcha Antiochenus pro natione Gallicana, Nicolaus Mersburgenſis pro natione Germanica, Antonius epiſcopus Concordienſis pro natione Italica, & Patricius Cortagenſis pro natione Anglicana, Placet, *reſponderunt.*

ANNO CHRISTI 1415.

CASUS IN TERMINIS,

Ex quibus cauſis & fomitibus Dominus Papa Joannes XXIII. motus fuit ad recedendum de civitate Coſtantienſi, prout brevius comprehenſum eſt, fuit iſte.

Ex Mſ. Codice eruit & miſit P. Philippus Puell Can. Regul. Neocellenſis.

LIcet ante adventum Dominorum Archiepiſcopi Gneſnenſis, ſuorumque ſuffraganeorum, ceterorumque Domini Regis Poloniæ Ambaxiatorum multa & varia in tractatibus & aviſamentis agendorum in Concilio Coſtantienſi proceſſerant, præſertim per tres nationes, Germanicam ſcilicet, Gallicam & Anglicanam; quia tamen natio Italica in hoc a ceteris nationibus diſcrepabat, & volebat juxta voluntatem Papæ & Cardinalium, quod vota Concilii deberent ſcrutari, ſeu fieri per capita Prælatorum; aliæ vero nationes volebant quatenus fieret per nationes. Illis ſic ſuper his aliquantulum diſcrepantibus & allegantibus hinc inde diverſas rationes, tandem omnes quatuor nationes, ut pax Eccleſiæ daretur, uniformiter viam ceſſionis tanquam magis aptam & meliorem amplectentes propoſuerunt Domino Papæ, ut ipſam amplecti vellet ſupplicater deprecantes. Qui ſentiens hoc futurum, decrevit eamdem viam ſequi, ipſamque ſimiliter eligens, fecit eamdem publice in palatio circa finem menſis Februarii publicari per dominum Franciſcum cardinalem Florentinum in his verbis: *Sanctiſſimus Dominus noſter Papa Joannes XXIII.* &c. ſed quia prædicta ſchedula ſeu forma habuit in fine certa dura aviſamenta, & alias in ſe obſcura fuerat, propter quæ negotium unionis videbatur fortiter protelari, ut illi duo contendentes imitati fuiſſent, ſi contra ipſos procedi juxta prædictæ ſchedulæ tenorem debuiſſet, deliberatum fuit, & iterum ſupplicatum, quatenus Dominus Papa clarius & efficacius promitteret, voveret & juraret, dataque fuit ſibi forma, ſecundum quam jurare deberet. Et quia ipſe Dominus Papa Joannes ſenſit, quod hanc petitionem ſalva honeſtate denegare Concilio non poſſet, iterum ſe obtulit ad eamdem. Propter quod die 7. menſis Martii in ſeſſione ad hoc ſpecialiter per ipſum celebrata, in qua ſuper pectus ſuum juravit, vovit & promiſit, ut in eadem ſchedula continetur, ſuper quo multa fuere facta publica inſtrumenta. His factis ſonabantur campanæ circumquaque, ac *Te Deum laudamus* altis vocibus decantabatur, ſicque ſpes indubia eſſet unionis. Verum cum credebamus, prout veriſimiliter dubitari non debuit, quod ſalus & unio eſſet in foribus, ecce ambaxiatores Regis Franciæ Coſtantiam veniunt, Dux ſcilicet Bavariæ, Ludovicus archiepiſcopus Remenſis, Epiſcopus Carcatonenſium, certis aliis, quos Rex Romanorum cum magna ſuſcepit decentia, quos etiam Papa volens ſibi allicere decreverat in publica ſeſſione ſuſcipere & audire. Et quia hoc non placuit Concilio, ipſis nihilominus audentiam in Eccleſia majori præbuit, ac ipſos taliter honoravit, ſicut illos, quos Rex vult honorari. His itaque expeditis cœpit murmur paulatim ſurgere, quomodo dominus Papa haberet tædium de ſtando in hoc loco Conſtantienſi, fingebatque locum de peſte jam eſſe infectum, propter quod ſatagebat quantum in ipſo erat locum Concilii alibi transferre, ſic etiam ipſis cardinalibus & nonnullis Italicis expediens videbatur. Rurſus tres nationes omnino locum decreverunt ſine deliberatione Concilii non mutandum. Pendente igitur hoc tractatu de loco non mutando, Dominus Rex Romanorum circa pacta jurata hinc inde cum Ambaxiatoribus Regis Arragonum & Petro de Luna, & de conſenſu Domini Papæ, & totius Concilii iniit, quatenus per totum menſem Junii in civitate Nicienſi cum dictis Rege Arragonum & Petro de Luna inſimul convenirent. Quibus ſic plane expeditis datis litteris ſalviconductus hinc inde ſimiliter cum Ambaxiatoribus a Corario alias Gregorio XII. fuit ordo datus de mandato ad renunciandum. Quatenus ipſi hoc, quanto celerius poſſent, efficerent, ut mandatum pleniſſimum ad cedendum a ſuo domino ſcilicet Gregorio XII. Papa reportarent. Ad quod ſe prædicti Ambaxiatores prompte obtulerunt. His igitur ſic concluſis nonnulli Prælatorum & alii, qui Concilio de jure intereſſe debuerant, cœperunt paulatim a Concilio verſus partes declinari, non petita nec obtenta licentia cujuſcumque, ſic quod notabiliter præſumi potuit diſſolutio Concilii ſaltem in majori parte iſto modo. Et quia Archiepiſcopus Moguntinus ſentiens, quod facta Concilii juxta caput ſuum non procedere volebant; videns etiam & forte in ſpiritu Cayphæ præſentiens, quod Papa ſua ſequi deberet veſtigia, longe ante ſex ſeptimanas a civitate Conſtantienſi, mane una ſabbatorum clanculum exiliens per aliam viam in ſuam fuit reverſus regionem; propter quod mandatum fuit per Camerarium Papæ, ut nullus de cetero recederet. Sed quia nihilominus quamplures recedebant, hac occaſione motæ inter ſe nationes concluſerunt, quatenus nullus Prælatorum ſeu aliorum Concilio intereſſe debentium ſine licentia Papæ vel deputatorum deberet a Concilio recedere. Et quia ſic ſubito de hujuſmodi deputatis ſeu deputandis non potuit provideri, deliberatum fuit, ut dominus Rex portas civitatis faceret fieri cuſtoditas, ad hoc ut nullus notabilis tamdiu exiret, quouſque per dominum Papam & Concilium de remedio provideretur. Interea dominus Papa, qui de loco Conſtantienſi ab initio male contentus fuerat, ſed neque loco tantum infeſtus fuit, ſed quia vidit dietim tot & tantos de diverſis mundi climatibus Regum, Principum, Ambaxiatores immo multos Principes, ceteroſque viros magnificos ad civitatem affluere, ſuper quibus lætari & dilatari cor ſuum debuerat, cœpit intra ſe forte cogitare, quoniam tanta ac talis congeries Prælatorum & Principum poſſet ſibi inſultare, ipſumque ducere quo non vellet. Quærens igitur opportunitatem qualiter ſub colore alicujus metus poſſet locum hunc declinare, audiens quod portæ civitatis ultra ſolitum eſſent, ut præfertur, cuſtoditæ, ad iracundiam vehementer concitatus, & convocatis aliquibus Principibus Sacerdotum & ſenioribus populi civitatis proteſtabatur coram ipſis, qualiter de cetero in civitate Conſtantienſi libertas Concilii eſſet violata, & ſalvusconductus domini Regis Romanorum eſſet per factum hujuſmodi fractus; propter quod facta de cetero & fienda in antea, dicebat, tanquam per impreſſionem nulla eſſe & irrita, ex quibus ſuum lamentabatur in civitate Conſtantienſi incolatum. Cœpit ergo timere, ubi timor non fuerat, & mœſtus eſſe inter tot delicias, & honores. Dominus autem Rex Romanorum cum

Præ-

☞ Prælatis trium nationum, hoc comperto, quod ipſe Papa ſic moleſte prædictarum portarum cuſtodiam tuliſſet, & quod proteſtationes hujuſmodi feciſſet, aſcendit palatium junctis ſibi utriuſque ſtatus quam pluribus Principibus, cœpit ſuam innocentiam excuſare, qualiter ſcilicet dictarum portarum cuſtodia juxta deliberationem nationum facta fuiſſet pro meliori, cœpitque ipſum conſolari, quatenus dubitare non deberet, immo deberet eſſe tutiſſimus, & quod locum iſtum ſine deliberatione Concilii non mutaret, & multa plura & ſalubria tam per Regem quam per Prælatos ſibi pacifice dicebantur. Sed ipſe amaricatus nonnullos venerandos Patres, Patriarcham ſcilicet Antiochenum turpiter verbis prius obruit, & dominum Salisburſenſem Anglicum tunc præſentem, hæreticum tunc aſſeruit. Tandem poſtquam amplius fremere non potuit mitigatus animo cepit loqui Regi Romanorum; quomodo ipſe Papa de ipſo Rege nullatenus dubitaret, immo certus eſſet, quod ſibi nullum malum cogitaret, immo non curaret mori, etiamſi ipſum Rex occideret, vellet ipſum abſolvere. Et ſubjunxit quomodo nullus credere aut ſuſpicari deberet de ipſo, quod nocturno tempore & furtim ab hoc loco recederet, quia eſſet adeo gravis, & male ire de nocte diſpoſitus; adjungens, quod citius eligeret mori, quam tantam ſibi verecundiam, clam recedendo, in orbe terrarum ſuſcitaret. Immo dicebat: ſi iſtum locum mutare decrevero, hoc publice præmiſſis ſolitis intimationibus faciam &c. His ſic tranſcurſis, ſequenti die præhabitis maturis Conſiliis trium nationum, concluſum fuerat, qualiter pro eo, ut citius & facilius expediretur negotium unionis, ſupplicandum eſſet Domino Papæ, quatenus conſtitueret procuratores legitimos ad cedendum Papatui, ſi & quando alii duo cederent; ſicque ſibi alio die fuit ſupplicatum per omnes fere nationes, Rege Romanorum tunc cum ſuis Principibus aſſiſtente; & quia quod quis non diligit, facile contemnit, noluit intelligere ut bene ageret, dixitque deliberare ſe velle cum Cardinalibus. Facta deliberatione, convocatis iterum omnibus nationibus, Rege Romano, Ambaxiatoribus Regum & Principum præſentibus, fecit reſpondere per dominum Florentinum cardinalem, qualiter ipſe Dominus Papa nollet conſtituere procuratores ad cedendum, immo ſolus vellet ire ad locum vicinum Nicææ, & vellet ceſſionem facere perſonaliter, & multa allegabat dominus Florentinus tam jura quam rationes, qualiter ipſe Papa in hoc caſu conſtituere procuratores nullatenus teneretur, & qualiter locus iſte eſſet omnino civitati Nicienſi, in qua conventio, ut præfertur, fieri deberet cum Petro de Luna & Rege Aragonum vicinis. Sequenti die nationes congregatæ in conventu Fratrum Prædicatorum coram Cardinalibus per Papam deputatis, dederunt ſuas rationes in contrarium fortiſſimas dictis Domini Florentini Cardinalis tam de jure quam de facto alligantis, fuitque ibidem maximus conflictus verborum cum cardinalibus, inter quos dominus Piſanus Cardinalis contra dominum Regem Romanorum multa, & inter cetera hæc loquebatur, quomodo nullus deberet conſulere domino Papæ, quod ipſe ſtatum univerſalis Eccleſiæ in manibus cujuſcumque Principis viventis dimitteret. Credebant enim quod dominus Rex aſpiraſſet, ut dictæ ceſſionis procurator fieri voluiſſet, propterquod dictus dominus Piſanus aliqualiter ſuccenſus ſubjunxit Regi dicens: etſi, ſereniſſime Rex, eſtis advocatus & protector Eccleſiæ, non eſtis tamen dominus Eccleſiæ; ad quod Dominus Rex indeliberate reſpondit: fateor, inquit, me non eſſe dominum Eccleſiæ, nec credo, quod aliquis vivens in hoc mundo ſit dominus Eccleſiæ præter Deum, cujus eſt terra & plenitudo ejus. Quod quidem verbum reputatum fuit Regi ad magnam ſapientiam; præſentibus ibidem nunciis tam Domini Petri de Luna, quam domini Gregorii pontificum, ſicque negotio interminato diſceſſerunt. Videntes igitur iſtæ tres nationes, Germanica ſcilicet Gallica & Anglicana, & quidam boni viri de Italia, licet occulti, quod Papa nullatenus eſſet diſpoſitus dare procuratores, ſed locum omnino mutare proponeret, fortius inſtare ceperunt, quod omnino procuratores faceret, & ne locum aliquatenus ſine deliberatione Concilii mutaret, quodque nihil innovaret, per quod negotium unionis poſſet turbari, ſeu quoquo modo diſſipari. Et quia Dominus Papa noviter Fridericum ducem Auſtriæ vicarium & capitaneum generalem in partibus Italiæ & Germaniæ, ut dicebatur, ſecretiſſime fecerat, ſuper quo bulla, omnibus, ut creditur, Cardinalibus inſciis, de manu D. Franciſci de Monte Politiano ſcripta fuerat, quæ quamquam ſecreta eſſe debuit, caſu tamen inopinato in publicum devenit; propter quod Dominus Rex cum prælatis magis dubitare cœperunt. Dominus vero Papa videns quod res ardua agitur, & quod ſecreta ſua ſic in publicum divulgantur, quodque cum honeſtate Concilio petenti procuratores recuſare non poſſet, quærebat intra ſe qualiter caute manus Concilii evaderet.

ANNO CHRISTI 1415.

ANNO CHRISTI 1415.

Factum eſt autem, ut poſtquam apud ſe deliberaret de nocte & clam de civitate recedere, fecit feria tertia ante dominicam *Domine ne longe*, ſuas in ſecretiſſimo loco componere ſarcinulas, ſeque ad iter accingere inſciis aliis ſuis Palatinis & Cardinalibus. Quidam tamen bonus vir zelator unionis, quem ipſe Papa ſuſpectum non habuit, qui res prædictas colligatas vidit, veniens, certis de nationibus deputatis revelavit, quomodo ſcilicet Papa eſſet ad currendam viam diſpoſitus, deberetque in habitu exire monachali, vel ſacmanni, vel ſi aliter evadere non poſſet, deberet in uno vase extra civitatem educi. Quod quidem Dominum regem & totum fere Concilium non latuit. Propter quod Dominus Rex habito Concilio nationum feria v. ipſo ſcilicet die S. Benedicti, aſcendit palatium, cœpitque ipſum D. Papam conſolari, ut haberet bonum animum, & non timeret, ſed ſtaret, & non recederet, & talia valde humilia ſibi propoſuit; ad quod fertur D. Papam reſpondiſſe, quod non haberet voluntatem recedendi, neque poſſet, ſi vellet, quia eſſet uno pede aliqualiter impeditus, cœpitque, ut dicitur, coram Rege ſuſtentando ſe in baculo claudicare. Credentibus itaque Rege & Concilio, quod omnia ſtare deberent in ſuo ordine, ecce Dux Fridericus fingens ſe factum Papæ ignorare, eodem die haſtiluſit cum filio Comitis de Zil per quem ipſe Dux dum turpiter eſſet de equo projectus, mox de civitate inſalutato hoſpite receſſit, &, ut dicitur, unum de ſecretariis ſuis illo ſero mittens, de receſſu, quemadmodum fieri deberet, practicavit; ſed hoc Regem Romanorum non latuit, ſcivitque quod Papa illa nocte fuerat receſſurus, potuiſſetque ipſius receſſum impedire. Sed noluit ex cauſis multiplicibus, tum quia ne fidem ſalviconductus frangere videretur, tum etiam quia hoc a Concilio non habuit in commiſſo; unde factum eſt, dum medium ſilentium tenerent omnia, & nox in ſuo curſu medium iter teneret, Dominus Papa, ut dicitur, veſte ſacmanni accinctus inſtar Beliſarii cum pharetra tamquam gigas ad currendam viam de civitate Conſtantienſi pedeſter ſecundus vel tertius exiliit, ut dicitur, conſociatus Dux Fridericus, ſicque illa nocte, ſcilicet feria quinta, ante Dominicam præfatam ipſo die S. Benedicti XXI. menſis Martii uſque in quoddam oppidum dictum Schaphuſen prædicti Ducis quatuor milliaribus a Conſtantia diſtans pervenit. Mane facto, ſcilicet feria quinta, ut præfertur, ſtupefacti homines & Prælati Concilii Cardinales ad palatium concurrunt cum Rege; & Prælatis, & quid de cetero faciendum ſuper hac inaudita novitate non mediocriter altercantur. Suadentibus Cardinalibus quod propter hoc Concilium nullatenus diſſolvi debeat; immo ex hoc ſperare meliora, ſic quod ipſis hinc inde fortiter clamantibus & diſputantibus. Ecce breve ſeu littera D. Papæ Regi & Prælatis præſentialiter ſub hac forma.

Joannes Papa XXIII. propria manu.

Gratia Dei omnipotentis libere ſtamus in Schaphuſen, & non venimus animo declinandi ab his quæ promiſſimus per noſtram renuntiationem facere pro pace Eccleſiæ Sanctæ Dei, ſed ut in libertate & ſalute propriæ perſonæ noſtræ poſſimus ea executioni demandare. Datum in Schaphuſen diei XXI. menſis Martii. Pontificatus noſtri anno V.

Quibus litteris ſic viſis, determinatum fuit per omnes nationes pro Seſſione craſtina, ſcilicet Sabbato, Cardinalibus nolentibus intereſſe. Quidam ergo de Papa diſcipuli & ſui ſtabularii cum reliqua ſupellectili & equis publice ipſum ſecuti ſunt. Alii vero qui facta Concilii aſpernabant in vias diverſas ſine licentia Concilii abierunt.

runt. Inter quos unus de Suffraganeis Archiepiſcopi Gnenſis, ſcilicet Dominus Curricenſis Primus eadem die a Concilio non petitis apoſtolis appellavit. Die vero Sabbati, ut prædictum eſt, fit ſeſſio famoſa & ſolemnis omnibus fere Prælatis præſentibus præter Cardinales. In qua quidem Seſſione Cancellarius Univerſitatis Pariſienſis magiſter Theologiæ diſertiſſimus Joannes de Gerſon faciens ſermonem ad Clerum, has infrascriptas concluſiones deduxit, ac multis rationibus comprobavit, in qua quidem ſeſſione nullus Cardinalium, licet fuerint ſollicite evocati, voluit intereſſe. Unde Dominus Patriarcha Antiochenus miſſam pro dicta ſeſſione celebravit.

ANNO CHRISTI 1415.

Prima Concluſio.

Eccleſiaſtica unitas ad unum caput Chriſtum agglutinatur. per amoroſum Spiritus Sancti vinculum mediantibus divinis chariſmatibus tanquam qualificativis diſpoſitionibus reddentibus in corpore myſtico complexionabilem harmoniam vivificam & decentem ad opera vitæ ſpiritualis & ſufficienter exercenda.

Secunda Concluſio.

Eccleſiaſtica unitas ad unum caput ſecundarium, quod dicitur ſummus. Pontifex Chriſti vicarius fœcundior eſt, multiplicior, copioſior & major quam fuit Synagogæ, & quam ſit congregatio ſub uno Rectore, Rege, vel Imperatore.

Tertia Concluſio.

Eccleſia habet poteſtatem ſeu facultatem ex vivifico germine ſibi inſito per ſpiritum Sanctum, quod ſeipſam poteſt continuare integritate & unitate membrorum ſuorum, tam eſſentialium ſeu formalium, quam materialium atque fluentium.

Quarta Concluſio.

Eccleſia habet ſponſum indefectibilem Chriſtum, ſic, quod lege ſtante, nec Chriſtus poteſt ipſi ſponſæ ſuæ Eccleſiæ dare libellum repudii, nec e contra.

Quinta Concluſio.

Eccleſia non ita ligatur matrimoniali vinculo ad vicarium indefectibilis ſponſi ſui, quin mutuo poſſint ſe abſolvere, & dare libellum repudii.

Sexta Concluſio.

Eccleſia vel generale Concilium eam repræſentans, eſt a Spiritu Sancto directa, tradita a Chriſto, ut quilibet cuiuſcumque ſtatus, etiamſi Papalis exiſtat, eam audire & ei obedire teneatur; alioquin habendus eſt ut ethnicus & publicanus, patet ex immutabili lege divina Matthæi XVIII. promulgata.

Deſcriptio Concilii.

Concilium generale eſt congregatio legitima auctoritate facta ad aliquem locum ex omni ſtatu hierarchiæ totius Eccleſiæ catholicæ, nulla fideli perſona, quæ audiri requiratur excluſa, & ſalubriter ordinandum ea, quæ debitum regimen ejuſdem Eccleſiæ in fide & moribus reſpiciunt.

Septima Concluſio.

Eccleſia vel generale Concilium dum dictat aliqua regimen Eccleſiæ concernentia, Papa non ſic eſt ſupra jura etiam poſitiva, quod poſſit pro libitu ſuo diſſolvere talia dictata per Eccleſiam eo modo et intentione, quibus dictata concluſaque ſunt.

Octava Concluſio.

Eccleſia vel generale Concilium quamvis non poſſit tollere plenitudinem poteſtatis Papalis, a Chriſto ſupernaturaliter & miſericorditer collata; poteſt tamen uſum ejus limitare ſub certis regulis ac legibus in ædificatione Eccleſiæ, & in hoc eſt totius Eccleſiaſticæ reformationis ſtabilire fundamentum.

Nona Concluſio.

Eccleſia vel generale Concilium potuit & poteſt aggregare ſine expreſſo mandato vel conſenſu Papæ etiam rite electi & viventis in multis caſibus. Unus inter ceteros eſt, ſi accuſatus & evocatus ſit ut audiat eccleſiam juxta legem Evangelicam allegatam cui legi ſubjectus eſt, & ipſe renuit contumaciter Eccleſiam convocare. Alius caſus eſt, ubi materia grandes concernentes regimen Eccleſiæ veniunt terminandæ per Concilium generale, Papa renuit contumaciter illud evocare. Alius caſus, ſi jam dictatum ſit per generale Concilium, quod tali, vel tali tempore debeat convocari. Alius caſus eſt, ubi probabilis dubitatio eſt ſuper jure contendentium plurium de Papatu.

Decima Concluſio.

Eccleſia ſeu generale Concilium ſi viam aliquam concluſerit vel avertendam eſſe a Papa pro terminatione ſchiſmatis, ipſe tenetur illam acceptare, & ita ſecundum præparationem animi tenetur ad ceſſionem, & dum ultro offert eam & prævenit, ipſe redditur multipliciter commendandus.

Undecima Concluſio.

Eccleſia ſeu generale Concilium præcipue debet intendere cum proſecutione unionis perfectæ ad extirpationem errorum & emendationem errantium ſine perſonarum acceptione, ſimiliter ad hoc quod hierarchicus ordo Eccleſiaſticus Prælatorum & curatorum multipliciter turbatus reformetur, ad ſimilitudinem cæleſtis Hierarchiæ, & conformiter ad regulas primitus inſtitutas.

Duodecima Concluſio.

Eccleſia non habet efficacius medium ad generalem ſui ipſius reformationem, quam ſi ſtatuta generalium Conciliorum, eorumdem continuationem & celebrationem provincialium non obmittendo.

Et quia ex prædictis concluſionibus facta fuerant multa fundamenta ad ſoliditatem præſentis Concilii, deliberatum fuit uniformiter, quatenus infraſcriptis articulis decernendis fieret ſeſſio XXVI. Martii, in qua aliqui Cardinales interfuere licet pauci, ubi Dominus Cardinalis Cameracenſis præſedit, & Dominus Cardinalis Florentinus concluſiones & articulos ejuſdem ſeſſionis pronuntiavit. Deinde autem ſacro Concilio intimatum fuit, quomodo Dominus papa de Schafuſa in horribili pluvia feſtinanter tranſiliit in aliud oppidum Ducis Friderici dictum Zauffenburg, quatuor miliaribus diſtans a Schafuſa, allegans metum & per horreſcentiam prout hoc litteris ſuis ſignificavit. Poſtquam vero Concilium intellexit quod Papa niteretur enervare auctoritatem Concilii, providit, quod iterum habita fuit ſeſſio, in qua Cardinales aderant, alii vero præter Papam, quia de ſuo ſtatu agebatur, intrare recuſarunt. In qua quidem ſeſſione pronuntiata fuerunt decreta & articuli ſcilicet de poteſtate Concilii immediate a Chriſto, cui quilibet obedire teneatur, & de pœna non obedientium; de non mutatione officiariorum in alium locum; de translatione Prælatorum; de plena libertate ſuppoſitorum in Concilio. Dum autem iterum ſacrum Concilium informatum eſſet, quomodo Dominus Papa de Lauffenburgo Baſilæenſis diœceſis in alium rurſus oppidum Triburg ſe contuliſſet, inter nationes concluſum fuit, quod duo Prælati de qualibet natione, & duo Cardina-

dinales Florentinus ſcilicet & Sancti Marci debuerunt A ſus turpiter ad caſtrum reductus eſt. Interim vero tra-
iviſſe in Friburgam. Et dum eſſent in via, Papa ulte- ANNO CHRISTI 1415.
ANNO CHRISTI 1415. rius profectus venit in Briſach oppidum ducis prædicti, unde ipſis ibidem etiam conſtitutis coram Papa, & expoſitis negotiis Concilii, ipſe dixit, quomodo cras, ſcilicet feria quinta in die S. Marci Evangeliſtæ vellet deliberatus peroptime reſpondere. Mane autem facto ante ſolis ortum nullis datis reſponſis, immo inſalutatis Cardinalibus, & aliis iterum ulterius progreſſus eſt. Ipſi vero Cardinales & qui miſſi fuerant, mox hoc Concilio intimarunt; aſſerentes eum dixiſſe quod ſtatim ſumpto prandio velit venire Conſtantiam. Sed ecce accidit, quod dum Papa cum duce proficiſcentes venirent in aliud oppidum Ducis præfati dictum Nuemburg, & vellent, ut de certo dicebatur, verſus Burgundiam proficiſci, quia certæ gentes Ducis Burgundiæ venerant, ut præfertur, ad ſuſcipiendum Papam, eum tandem in B Franciam conducendi. Civitas autem Baſilæenſis hoc intellecto diffidarunt Ducem Fridericum, & præcluſerunt omnes exitus viarum, ſic, quod neque Papa neque Dux potuerunt amplius proficiſci, ſed coacti fuerunt retrocedere verſus Briſach. Ubi dum Papa eſſet, volens ſolitarius, ut dicitur, clam aufugere de caſtro, deſcendenſque per quamdam rupem & petram uſque prope terram, ibi per cuſtodes caſtri, ut dicitur, deprehen-

ctabatur de pace & concordia inter Regem Romanorum & Ducem Fridericum per Teodoricum Ducem Bavariæ cum Friderico Burgravio de Nuremberga, qui tanquam mediator inter partes profectus reperit Ducem Fridericum in quodam oppido, ipſum ut ſe ad gratiam Regis poneret, induxit, deditque ei ſalvumconductum veniendi Conſtantiam. Qui Fridericus Dux Conſtantiam ingreſſus eſt, ſe & ſua ad ſimplicem gratiam D. Regi Romanorum, in totum contulit, prout in litteris ſuis deſuper editis plenius continetur, ſtetitque tanto tempore in civitate Conſtantienſi, quouſque omnia in eiſdem ſuis litteris ſcripta complerentur. Papa autem reductus fuit cum modica ſolemnitate in Friburgam, ubi cautius cuſtoditur, ne unquam offendat ad lapidem pedem ſuum, donec præfatus Fridericus dux Auſtriæ ipſum Papam Regi Romanorum & ſacro Concilio in civitatem Conſtantienſem circiter feriam quintam ante Pentecoſtes præſentaſſet. Cardinales vero & alii nuntii Concilii audientes quod per Ducem Fridericum reverti debuit Papa in Friburgam, ipſum ibi expectaverunt; ipſe vero videns ſe aliter evadere non poſſe, obtulit procuratoriam de manu ſua volens ſimpliciter renunciare Papatui, ſi ſolum tutus eſſet de vita & de proviſione ſufficienti.

TENOR LITTERARUM

Friderici Ducis Auſtriæ, de quibus ſupra fit mentio, eſt talis.

ec Epiſto- Germani- erat in od. ſed inam red- dit P. nonicus egular. a o hanc & periora ac- pi *Manſi*.

NOs Fridericus &c. notum facimus &c. Cum in illuſtriſſimi principis & Domini Domini Sigiſmundi regis Romanorum ſemper Auguſti, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. regis noſtri clementis Domini disgratiam inciderimus, quod in propria perſona coram eodem noſtro domino Rege nos Conſtantiæ ſteterimus, & nos, noſtrum corpus & ditiones, homines, Civitates, Caſtella, & omnia quæ habemus, ſeu poſſidemus abſque exceptione alicujus rei ipſius regiam gratiam tradidimus, & poſuimus, tradimus & ponimus vi harum litterarum, ita ut de iisdem rebus & perſonis diſponere poſſit juxta regium arbitrium, item ea quæ quælibet perſona ſive ſacra, ſive ſæcularis, nobilis vel ignobilis, aut cujuſcumque dignitatis vel ſtatus, nemine excepto, nobis debent, vel nos ipſis debemus quacumque de cauſa omnia etiam prædicto noſtro domino Regi totaliter conceſſimus, ita ut quidquid de his præceperit, ordinaverit aut fecerit, illud executuri ſimus abſque mora vel contradictione. Ad hæc volumus mittere Joannem papam infra ſpatium hodiernæ diei & futuræ feriæ V. ante proximam Pentecoſten Conſtantiam, & in manus ejuſdem domini noſtri Regis ac Sacri Concilii, quod modo ibidem celebratur, extradere, taliter tamen, ut idem Papa Joannes cum omnibus ſuis Conſtantiam venturis in vita & rebus propriis ſecuritatem habeat. Et ſi accideret ut prædictus Joannes de Pontificatu deponeretur, in illius Concilii arbitrio ſit, ejus ſtatui proviſionem facere. Interim nos Conſtantiæ obſides manſuri ſumus, donec præfatus papa Joannes illuc pervenerit, ac uſque dum omnes ac quilibet noſtrorum vaſſallorum Civium atque ſubditorum, noſtra caſtella, civitates & regiones & valles in Suevia, in Alſatia ad Rhenum, in Briſgoja, in comitatu Tirolenſi ad Atheſim, ac valle Oeni, ſupradicto E Domino noſtro Regi homagia præſtaverint, perque Sancta juraverint ſubjectos & obedientes ſe fore, donec omnia ſuperius ſcripta penitus peregerimus, atque compleverimus; ab hoc quoque homagio & juramento liberi non ſint uſquedum a noſtro Domino vel ore vel ſcripto ut tales pronuntiati fuerint; ſicque noſtris promiſſis vel in toto vel in parte non ſteterimus, quod Deus avertat, prædictæ noſtræ civitates, Caſtella ac Provinciæ cum ſubditis & vallibus prædicto domino noſtro Regi omnino ſubjiciantur, & ipſi tanquam vero ac deſtinato Domino ſubjecti atque obedientes maneant abſque alicujus vel noſtra irritatione aut contradictione, præcluſiſque omnibus circa hæc fraudibus ac dolis. Utque hæc firma rataque ma-

neant noſtra principali fide promiſimus & ad ſacra juravimus, promittimus & juramus vi harum literarum omnia quæ in eis ſcripta ſunt facere, & executioni mandare plene ac fideliter. In quorum fidem proprium noſtrum ſigillum his litteris volentes appendimus atque in confirmationem, quod hæc omnia propria noſtra ac libera voluntate peracta ſint, rogavimus perilluſtrem Principem Ducem Ludovicum comitem Palatinum Rheni Ducem Ludovicum comitem Palatinum Rheni Ducem Bavariæ, ac Mertæ Burgravium: item Fridericum Nierenbergenſem Burgravium dilectum noſtrum affinem, ut quilibet ſuum ſigillum in teſtimonium omnium ſuprafcriptorum eiſdem litteris apponat, abſque præjudicio exinde Ludovici vel Friderici. Quod & nos præfati Ludovicus & Fridericus confirmamus. Datum &c.

SESSIO XIII.

D *Die Sabbati quintadecima menſis Junii anno a Nativitate Domini* MCCCCXV. *indictione octava, fuit ſeſſio generalis in eccleſia majori Conſtantienſi, in qua fuit cantatum officium Miſſæ de beata Virgine Maria per reverendum patrem dominum Joannem epiſcopum Lutomuslenſem.*

a *Mſ. unus addit*, in materia fidei. *Ex prima editione.*

Quo completo, legebantur litaniæ, &c. more aliarum ſeſſionum, præſente ibidem ſereniſſimo principe Sigiſmundo Romanorum & Hungariæ, &c. rege. Præſidebat in eadem ſeſſione reverendiſſimus pater dominus Joannes epiſcopus Oſtienſis cardinalis Vivarienſis. Ex deputatione vero ipſius Synodi archiepiſcopus Mediolanenſis legebat quaſdam ordinationes & decreta de cetero in Romana eccleſia tenenda & obſervanda, quorum tenores inferius ſequuntur in hunc modum.

Ex mſſ. Surii, & tribus Germanicis, &c.

Et deinde officio Miſſæ celebrato, fuerunt lectæ litaniæ cum introitu: *Exaudi nos Domine:* cum diverſis collectis, evangelio, hymno, *Veni creator Spiritus*, juxta conſuetudinem & ritum aliarum ſeſſionum: præſente ibidem ſereniſſimo principe Sigiſmundo Romanorum & Hungariæ, &c. rege. Cui adſtabant reverendiſſimi patres domini Cardinales de Urſinis & Laudenſis. Cui ſeſſioni, ſive Synodo, inter cardinales & eorum nomine reverendiſſimus in Chriſto pater & dominus Joannes Oſtienſis cardinalis Vivarienſis præſidebat, in præſentia dominorum Franciſci Venetiarum, Antonii

ANNO CHRISTI 1415.

Aquilejenſis, Brandæ Placentini, presbyterorum : Thomæ Tricaricenſis, Odonis de Columna, Landulphi Barenſis, Raynaldi de *a* Branckaſiis, & Franciſci Florentini, diaconorum Cardinalium. Quo officio Miſſæ & litaniarum cantato, lecto atque dicto, Henricus de Piro & Joannes de Scribanis promotores & procuratores negotiorum dictæ Synodi, comparuerunt ibidem, & propoſuerunt coram tota Synodo, dicentes, quod in diverſis Mundi partibus incepiſſent pullulare certæ hæreſes, & antiquatæ continuari ; & præſertim quod ſacerdotes aliqui hodie communicarent Corpus Chriſti poſt cœnam, & non jejuni, & ſic miniſtrarent *b* alii. Et alia dixerunt, prout & quemadmodum in quadam petitionum papyri ſchedula infraſcripti tenoris continetur : petenteſque ſibi ſuper præmiſſis provideri, nominibus quibus ſupra, de remedio opportuno. Qua petitione oblata & recitata, placuit domino præſidenti, omnibuſque aliis & ſingulis ſuppoſitis hujuſmodi Synodi, ſuper hoc remediari. Et ſtatim reverendi patres & venerabiles viri domini, Bartholomæus archiepiſcopus Mediolanenſis, Stephanus epiſcopus Dolenſis, Antonius epiſcopus Concordienſis, Andreas electus Poznanienſis, Nicolaus epiſcopus Mersburgenſis, & Patricius epiſcopus Cortagenſis decretorum doctor, aſcenderunt ambonem nomine nationum quatuor : & dominus Bartholomæus archiepiſcopus Mediolanenſis ad hoc per Synodum deputatus, legebat quaſdam ordinationes & decreta de cetero in eccleſia Romana obſervandas & tenendas, quarum tenores inferius ſequuntur.

a Al. *Brancaciis*.

b Forte, *aliis*

Quia in nonnullis partibus Mundi perverſus mos pullulare incepit, ut ſacerdotes, laicos ſub utraque ſpecie, panis videlicet & vini, communicare non ceſſent, contra Romanæ & univerſalis eccleſiæ conſuetudinem approbatam, unde ſcandala & hæreſes veriſimiliter oriri ſuſpicantur : petimus nos promotores & procuratores hujus ſanctæ Synodi, in Spiritu ſancto legitime congregatæ, per veſtras reverendiſſimas paternitates provideri ſalubriter eccleſiæ Dei.

Ex prima editione.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus ſancti. Amen.

Cum in nonnullis Mundi partibus quidam temerarie aſſerere præſumant, populum Chriſtianum debere ſacrum Euchariſtiæ ſacramentum ſub utraque panis & vini ſpecie ſuſcipere : & non ſolum ſub ſpecie panis, ſed etiam ſub ſpecie vini populum laicum paſſim communicent, etiam poſt cœnam, vel alias non jejunum, & communicandum eſſe pertinaciter aſſerant, contra laudabilem eccleſiæ conſuetudinem rationabiliter approbatam, quam tanquam ſacrilegam damnabiliter reprobare conantur : c *hinc eſt, quod hoc præſens Concilium ſacrum generale Conſtantienſe, in Spiritu ſancto legitime congregatum, adverſus hunc errorem ſaluti fidelium providere ſatagens, matura plurium doctorum tam divini quam humani juris deliberatione præhabita, declarat, decernit & diffinit : Quod licit Chriſtus poſt cœnam inſtituerit, & ſuis diſcipulis adminiſtraverit ſub utraque ſpecie panis & vini hoc venerabile ſacramentum ; tamen hoc non obſtante, ſacrorum Canonum auctoritas laudabilis, & approbata conſuetudo eccleſiæ ſervavit & ſervat, quod hujuſmodi ſacramentum non debet confici poſt cœnam, neque a fidelibus recipi non jejunis, niſi in caſu infirmitatis, aut alterius neceſſitatis, a jure vel eccleſia conceſſo, vel admiſſo.* d *Et ſicut hæc conſuetudo ad evitandum aliqua pericula & ſcandala eſt rationabiliter introducta : quod licet in primitiva eccleſia hujuſmodi ſacramentum reciperetur a fidelibus ſub utraque ſpecie, tamen poſtea a conficientibus ſub utraque & a laicis tantummodo ſub ſpecie panis ſuſcipiatur ; cum firmiſſime credendum ſit, & nullatenus dubitandum, integrum Chriſti Corpus & Sanguinem tam ſub ſpecie panis, quam ſub ſpecie vini veraciter contineri. Unde cum hujuſmodi conſuetudo ab eccleſia & ſanctis patribus rationabiliter introducta, & diutiſſime obſervata ſit, habenda eſt pro lege, quam non licet reprobare, aut ſine eccleſiæ auctoritate pro libito e mutare. Quapropter dicere, quod hanc conſuetudinem aut legem obſervare, ſit ſacrilegium aut illicitum, cenſeri debet erroneum : & pertinaciter aſſerentes oppoſitum præmiſſorum, tanquam hæretici arcendi ſunt & graviter puniendi per diœceſanos locorum, ſeu officiales eorum, aut inquiſitores hæreticæ prævitatis, in regnis ſeu provinciis, in quibus contra hoc decretum aliquid fuerit forſan attentatum aut præſumptum, juxta canonicas & legitimas ſanctiones, in favorem catholicæ fidei, contra hæreticos & eorum fautores, ſalubriter adinventas.*

c *Mſſ. Brunſvic. hic addit*, a capite incipiendo.

d *Hunc locum alii ſic legunt.*

Et ſimiliter, quod licet in primitiva eccleſia hujuſmodi ſacramentum reciperetur a fidelibus ſub utraque ſpecie, tamen hæc conſue-

Quod nullus presbyter ſub pœna excommunicationis communicet populum ſub utraque ſpecie panis & vini.

Item ipſa ſancta Synodus decernit & declarat ſuper iſta materia, reverendiſſimis in Chriſto patribus & dominis patriarchis, primatibus, archiepiſcopis, epiſcopis, & eorum in ſpiritualibus vicariis ubilibet conſtitutis, proceſſus eſſe dirigendos, in quibus eis committatur & mandetur auctoritate hujus ſacri Concilii ſub pœna excommunicationis, ut effectualiter puniant eos contra hoc decretum excedentes, qui communicando populum ſub utraque ſpecie panis & vini exhortati fuerint, & ſic faciendum eſſe docuerint : & ſi ad pœnitentiam redierint, ad gremium eccleſiæ ſuſcipiantur, injuncta eis pro modo culpæ pœnitentia ſalutari. Qui vero ex illis ad pœnitentiam redire non curaverint animo indurato, per cenſuras eccleſiaſticas per eos ut hæretici ſunt coercendi, invocato etiam ad hoc (ſi opus fuerit) auxilio brachii ſæcularis.

Quibus lectis, magiſter Joannes de Scribanis & magiſter Henricus de Piro promotores petierunt reſponderi per dominos Imperatorem, cardinales & ceteros prælatos, an placeret. Præſidens autem dominus Oſtienſis reſpondit nomine collegii cardinalium, Placet. *Similiter rex Romanorum. Sic ſucceſſive reverendiſſimi patres domini epiſcopi, Antonius Concordienſis pro Italia, Stephanus Dolenſis pro Gallicana, Nicolaus Mersburgenſis pro Germanica, & Patricius Cortagenſis pro Anglicana in ambone exiſtentes, reſponderunt*, Placet.

Ex mſſ. Surii & quatuor German.

Quibus factis, promotores & procuratores prædicti, Henrico de Piro loquente, petierunt nomine quo ſupra, deputari per dictam ſanctam Synodum certos commiſſarios, in cauſa hæreſis ventilata ſeu ventilanda, & ad Concilium ad præſens devoluta vel devolvenda, orta vel oritura, prout & quemadmodum in quadam petitionum papyri ſchedula, cujus tenor inferius eſt inſertus, plenius continetur. Qua petitione data & intellecta, juxta mandatum ipſius Synodi reverendus pater dominus Andreas electus Poznanienſis in ambone legebat ſchedulam deputationis dictorum commiſſariorum cum eorum auctoritate & poteſtate, quæ inferius eſt inſerta.

Qua lecta fuit quæſitum & ſcrutatum per dictos promotores & procuratores, per ipſius Henrici de Piro organum, an dicti judices placerent. Reſponſum fuit per dictum dominum præſidentem nomine collegii cardinalium & ſuo, *Placet*.

Et ſubſequenter per dominos Antonium Concordienſem, Dolenſem, Mersburgenſem epiſcopos, & Cortagenſem, prædictos, nomine nationum ſuarum prædictarum, *Placet* : & ſimiliter per omnes alios, præterquam per reverendum patrem dominum Martinum epiſcopum Atrebatenſem, ambaxiatorem ducis Burgundiæ, qui dixit, domino ſuo fore ſuſpectum reverendiſſimum patrem dominum Petrum cardinalem Cameracenſem multis de cauſis, quas ſuo loco & tempore congruo dare vellet in ſcriptis : nullo modo conſentiendo in dictum dominum cardinalem tanquam commiſſarium, ſaltem in cauſa quæ ſperatur verti inter dominum ſuum Ducem Burgundiæ & Pariſienſes, &c. Super qua proteſtatione ſibi fieri fecit & petiit unum vel plura, publicum ſeu publica, inſtrumentum ſeu inſtrumenta.

Qua

ANNO CHRISTI 1415.

Qua proteſtatione facta & admiſſa, promotores & procuratores prædicti petierunt sibi nomine ſuo ſupra, ſuper omnibus & ſingulis cantatis, dictis, lectis, diffinitis, & declaratis fieri unum vel plura, & tot quot eſſent neceſſaria, publicum & publica, inſtrumentum & inſtrumenta, per dominos protonotarios ſedis Apoſtolicæ, dictæque Synodi, ac omnes & ſingulos notarios & tabelliones ibidem præſentes, ad perpetuam rei memoriam. Præſentibus ibidem illuſtribus & nobilibus viris, Ludovico duce Bavariæ & comite Palatino Rheni, Friderico Burgravio Nurembergenſi, comite Bertholdo de Urſini, Philippo Span de Hungaria pincerna *a* Syndon, aliiſque nobilibus in numero copioſo.

a Mſ. *de Sydovv*.

Item, cum experientia doceat, continuo propter ſciſſuram eccleſiæ novas oriri hæreſes, & aliquas antiquas renovari, difficileque ſit pro ſingulis hujuſmodi cauſis *b* primitivarum perſonarum de hæreſi ſuſpectarum ad hoc ſacrum concurrere generale Concilium, pro celeriori hæreſum extirpatione, petimus nos promotores & procuratores ſupradicti, aliquos ex reverendiſſimis patribus dominis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus, & aliquos alios ex ſingulis nationibus judices & commiſſarios per veſtras reverendiſſimas paternitates delegari & deputari ad hujuſmodi cauſas hæreſum audiendum & terminandum ſaltem uſque ad concluſionem vel ſententiam excluſive, cum omnibus & ſingulis emergentibus, incidentibus, dependentibus & connexis.

b *primatarum*, mſ.

Deputantur commiſſarii in cauſa fidei.

Hæc ſancta Synodus Conſtantiensis in Spiritu ſancto legitime congregata, univerſalem ecclesiam repræſentans, pro celeriori exſtirpatione hæreſum & ecclesiæ reformatione ſacroſanctæ, ſpecialiter deputat & eligit reverendiſſimos in Chriſto patres dominos, videlicet, Jordanum de Urſinis, Antonium Aquilejenſem, Petrum Cameracenſem, & Franciſcum Florentinum, ſanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales. Et pro Italica natione reverendos patres dominos Concordienſem, Alexandrinum & Laudenſem epiſcopos, & electum Pennenſem: pro Gallicana epiſcopum Gehennenſem, abbatem de Clara villa, & magiſtrum Ursinum de *c* Callavando: pro Anglicana magiſtrum Wilhelmum Kerff ſacræ theologiæ profeſſorem, magiſtrum Wilhelmum Kling, magiſtrum Hugonem *d* Hovvets, & Joannem *e* Wevves decretorum doctorem. Pro natione Germanica electum Poznanienſem, magiſtrum Nicolaum *f* Dinchelſpuel, Theodoricum de Monaſterio ſacræ theologiæ profeſſorem, & Bertholdum Wildungen ſacri palatii Apoſtolici cauſarum auditorem, ad audiendum & examinandum cauſas, & in ipsis juridice procedendum, quarumcumque hæreſum & errorum in fide catholica & moribus, undecumque habuerint vel habeant originem, *g* & ſalubriter exſtirpentur; & contra quaſcumque perſonas, cujuſcumque fuerint ſtatus aut dignitatis, etiamsi pontificali, vel alia quavis ecclesiaſtica vel ſæculari præfulgeant dignitate: de eiſdem ſuſpectas petitiones, accuſationes & declarationes eiſdem propositas & proponendas recipiendum, partes vocandum, & in hoc ſacro Concilio & extra citandum & publicandum, & alias ſervatis ſervandis procedendum, prout exigentia fidei & juris ordo poſtulabunt: nec non omnia & ſingula faciendum & exercendum, quæ in præmiſſis & circa ea neceſſaria fuerint, ſeu etiam quomodolibet opportuna, cum omnibus incidentibus, emergentibus & connexis, uſque ad ipſarum cauſarum conclusionem exclusive. Sic tamen, quod si omnes intereſſe non poſſint aut non velint, duæ partes ipſorum prædicta libere exſequantur.

c Mſſ. *Tallonando*.
d Al. mſ. *Helvvitz*.
e Al. mſ. *Wclles*.
f Mſ. *Dunokelſpibel*.
g Melius, *ut*

In cauſa vero hæresis contra Joannem Hus jam diu ventilata, quæ *b* circa conclusionem exsiſtit, per judices deputatos hucuſque in ea ulterius cognoſcatur & procedatur per eoſdem.

h Forte, *citra*.

Ex Mſ. Victorino.

Die xv. Junii intravit Conſtantiam D. Carolus de Malateſtis Ambaxiator Gregorii XII., cui multi Nobiles fuerunt obviam, cum primis ipsius Gregorii Ambaxiatoribus, qui venerant in Januario, & habebat pro ſuo ſtatu XII. muletos oneratos bonis, & ſex magnos equos ductos ad magnificentiam ejus cum aliis CCL. equis, vel circa de ſua familia. Die Dominica ipſe fecit reverentiam D. Imperatori, & propoſuit ipſemet ornatiſſimo ſtylo, ſtando in terminis generalibus, in domo Auguſtinenſium, dicens quod venerat ex parte dicti Gregorii ad dandam pacem Eccleſiæ ſanctæ Dei, & quod dictus Gregorius elegerat D. Cardinalem Patriarcham, D. Ducem Ludovicum de Bavaria Palatinum Rheni, cum ipſo minimo inter eos Procuratores & Ambaxiatores ſuos ad Regem Romanorum & Hungariæ, & quod non mittebat eos illuc tanquam ad Concilium, quia non fatebatur ibidem eſſe Concilium, ſed ad Imperatorem.

ANNO CHRISTI 1415.

Deinde die Lunæ fuit cum Deputatis coram Rege, oſtendens poteſtatem ſibi datam a Gregorio, & ibi erant Deputati cujuslibet Nationis.

Die Martis viſitavit Nationes, primo Italicam, de qua erat, & Anglicanam.

Die Mercurii viſitavit Nationem Germanicam, & poſtea Gallicanam, in qua fuit honorifice receptus, & devote multum auditus, dicens & affirmans, quod ipſe habebat poteſtatem renunciandi Papatui, nomine dicti Gregorii, & quod nulli de hoc dubitarent; & allegavit pulchre ſacram ſcripturam ad ſuum propoſitum, ad movendum Nationem, ut ſemper haberet ſe conſtanter, & prudenter in omnibus iſtis, & finaliter explicavit ibidem mentem ſuam plenius, quam in aliis Nationibus. Fuit deputatus D. Epiſcopus Tolonenſis ad reſpondendum, & congratulandum ſibi, & ſuo adventui jucundo, qui propter hoc dimiſerat uxorem ſuam, liberos, & patriam, & aliis pluribus modis laudabilibus laudavit eum.

SESSIO XIV.

In qua Carolus de Malateſtis renunciavit papatui nomine domini Gregorii XII.

ANno a Nativitate Domini milleſimo quadringenteſimo decimoquinto, Apoſtolica ſede vacante, regnanteque ſereniſſimo, & invictiſſimo principe domino Sigiſmundo Romanorum, Hungariæ, &c. rege, regnorum ſuorum anno, Hungariæ viceſimonono, i Romanæ electionis quinto, coronationis vero primo, die autem Jovis, quarta menſis Julii, fuit tenta ſeſſio generalis per ſanctam Synodum Conſtantienſem in eccleſia cathedrali Conſtantienſi ſupradicta, præſente ibidem dicto ſereniſſimo domino Sigiſmundo Romanorum & Hungariæ, &c. rege, cum inſigniis regalibus, & nobilibus ſibi in his ſervientibus: videlicet dominis, Ludovico comite Palatino Rheni in pomo ſive mundo, Henrico duce Bavariæ in enſe, Frederico burgravio Nurembergenſi in ſceptro, & Andrea filio k Suevalæ barone de Hungaria in corona, miniſtrantibus, ceteriſque principibus in numero copioſo. Præſentibus ibidem reverendiſſimis patribus Joanne epiſcopo Oſtienſi & cardinali Vivarienſi, Angelo Laudenſi, Jordano de Urſinis, ceteriſque cardinalibus, patriarchis, archiepiſcopis, epiſcopis, abbatibus, & aliis patribus in copioſa multitudine. In cujus quidem Seſſionis principio præfatus dominus Romanus rex indutus veſtibus regalibus, receſsit de ſua ſede ſolita, & tranſivit ad aliam ſedem poſitam in fronte altaris, tanquam præſidens pro tunc in Concilio, Joanne Dominici tituli S. Sixti cardinali Raguſino, & Carolo de Malateſtis domicello Ariminenſi, procuratoribus domini Angeli de Corario, Gregorii XII. in ſua obedientia nuncupati, ad auctorizandum Concilium, & cedendum papatui nomine dicti Gregorii, ſedentibus juxta regem in quodam bancho reſpiciente verſus congregationem Synodi Conſtantienſis. Deinde cantatis antiphona, Veni ſancte Spiritus; ac hymno, Veni creator Spiritus: dictaque collecta de pace per dictum dominum cardinalem Vivarienſem, ſubſequenter per venerabilem virum dominum Job Benner protonotarium domini Ludovici comitis Palatini, lectæ fuerunt duæ bullæ ſequentis tenoris.

i Al. *Romanorum*.

k Al. *Zvveſolæ*.

Ex

ANNO CHRISTI 1415.

Ex mſſ. Surii, & tribus Germanicis.

Anno & indictione quibus ſupra, ſede Apoſtolica paſtore vacante, die vero Jovis quarta menſis Julii fuit ſeſſio generalis. In qua ſereniſſimus Romanorum & Hungariæ, &c. rex, tamquam Imperator in inſigniis regalibus præſidebat: cujus enſem geſſit dux Henricus de Bavaria, ſceptrum vero Burgravius Nurembergensis, mundiale sive pomum dominus Ludovicus dux Bavariæ, comes Palatinus Rheni. De corona autem ejuſdem ſervivit comes. In qua etiam ſeſſione interfuerunt reverendiſſimi in Chriſto patres, dominus Joannes Oſtienſis dictus Vivarienſis, Jordanus Albanenſis dictus de Urſinis, & Angelus Tuſculanus dictus Laudenſis, epiſcopi; Antonius tituli S. Suſannæ Aquilejenſis, Petrus tituli S. Chryſogoni Cameracenſis, Franciſcus tituli ſanctæ crucis in Jeruſalem Venetiarum, Thomas tituli ſanctorum Joannis & Pauli Tricarienſis, Alamannus tituli S. Euſebii Piſanus, Branda tituli S. Clementis Placentinus, Petrus tituli S. Marci de ſancto Marco, Antonius tituli S. Cæciliæ de Salancho, presbyteri; Raynaldus tituli S. Viti in macello de Branckaſiis, Ludovicus S. Hadriani de Fliſco, Landulphus S. Nicolai Barenſis, Amadeus S. Mariæ in Coſmedin Salutiarum, Lucidus de comitibus, Franciſcus ſanctorum Coſmæ & Damiani Florentinenſis, diaconi communiter dicti ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales Cantatoque ſolemniter hymno, *Veni creator Spiritus*, cum verſiculo, ſequentia, & oratione, *Deus qui corda fidelium*, &c. per Joannem epiſcopum Oſtienſem lecta, reverendus pater dominus Joannes Dominici ſancti Sixti presbyter cardinalis in ſua obedientia, ac magnificus vir dominus Carolus de Malateſtis, quaſdam litteras bullatas, ſive certa procuratoria ſeu mandata pro ipſo Gregorio ad convocandum Concilium generale, & in eo agenda & tractanda approbandum, auctorizandum, nec non ad tractandum & practicandum, procurandum & concludendum cum regia majeſtate, ac aliis quibus ſuæ prudentiæ videbitur expedire, & alias in ipſis procuratoriis ſeu mandatis, quorum tenores inferius inſeruntur, exhibuerunt & produxerunt. Quas quidem litteras bullatas ſuperius, ut præmittitur, exhibitas & productas de mandato domini regis ad tunc præſidentis, venerabilis vir Job publica & intelligibili voce perlegit. Quibus ſic lectis & peractis, reverendiſſimus pater dominus Joannes Dominici, cardinalis, & Carolus, prædicti procuratores dicti domini Gregorii duodecimi in ſua obedientia nuncupati, ante altare Concilii prope ſedem præſidentis conſtituti, dictus Carolus prædicto reverendiſſimo patri ad legendum ſchedulam tenoris infraſcripti, maxime convocationem Concilii, approbationem & ratificationem agendorum in eodem in ſe continentem, vices ſuas plenarie commiſit. Qua commiſſione ſic facta, ſurrexit præfatus dominus Joannes cardinalis, ſumpto themate. 1. Petr. 3. *Omnes unanimes in oratione eſtote*: factaque ſuper eodem famoſa collatione, prælibatam ſchedulam publice alta & intelligibili voce perlegit. Qua ſic, ut præmittitur, lecta, reverendus in Chriſto pater dominus Bartholomæus archiepiſcopus Mediolanenſis, rogante & exhortante præfato domino præſidente, ad inſtantem petitionem magiſtri Henrici de Piro, hujus ſacri Concilii Conſtantienſis promotoris, ambonem aſcendit, & in eo ſibi aſſiſtentibus reverendis patribus dominis Antonio Concordienſi pro natione Italica, Stephano Dolenſi pro natione Gallicana, Nicolao Marsburgenſi pro natione Germanica, & Patricio Cortagenſi pro natione Anglicana, epiſcopis in nationibus prædictis præſidentibus, quaſdam capitulorum tenoris infraſcripti ſchedulas, quarum una in effectu continebat, quod Concilium memoratum dictam convocationem, auctorizationem & confirmationem, quantum ad eumdem dominum Gregorium pertinet & attinet, eas admittit: & collegium ipſius domini Gregorii duodecimi nuncupati, alteri collegio, videlicet olim Joannis Papæ XXIII. & e converſo, unitas omnino fore decernit. Altera vero continebat in effectu, quod notarii rogati de præmiſſis non faciant mentionem in inſtrumentis ſuis de Papa vel ſede Apoſtolica, ſed de Sigiſmundo Romanorum & Hungariæ, &c. rege, & regno Romanorum, uſque ad ceſſionem per Carolum nomine dicti Gregorii faciendam. Quibus lectis, dicti epiſcopi præſidentes nomine nationum ſuarum prædictarum, & Joannes epiſcopus Oſtienſis pro ſe & collegis ſuis cardinalibus, inſtante & petente magiſtro Henrico de Piro promotore prædicto, exhortanteque & rogante ſereniſſimo principe domino Sigiſmundo Romanorum, &c. rege tunc præſidente, reſponderunt per verbum, *Placet*. Super quibus convocatione, auctorizatione, confirmatione, admiſſione, ac unione, ac ſtatutis & decretis, magiſter Henricus de Piro promotor & procurator a ſanctæ ſedis Apoſtolicæ protonotariis per dictum Concilium deputatis, nec non a notariis quatuor nationum, & quibuſcumque aliis tabellionibus publicis ibidem adſtantibus, unum vel plura fieri & confici inſtrumentum ſeu inſtrumenta, publicum ſeu publica, tot quot eſſent neceſſaria, inſtanter requiſivit.

ANNO CHRISTI 1415.

Ex collectione Barberiniana, & tribus Mſſ. Germanicis.

Præſentibus ibidem Jordano de Urſinis, Franciſco Venetiarum, Antonio Aquilejenſi, Petro Cameracenſi, Thoma Tricaricenſi, Branda Placentino, Guillelmo ſancti Marci, Antonio de Chalanco presbyteris, Reynaldo de Brancatiis, Ludolpho Barenſi, Odone de Columna, Lucido de comite, Amedeo Salutiarum, Ludovico de Fliſco, & Franciſco Florentino diaconis cardinalibus: ſupervenientibus ibidem magiſtro domino Carolo de Malateſtis Arimini vicario generali in Romandiola, ac Joanne Dominici tituli ſancti Sixti cardinale Raguſino in obedientia Angeli Corario, nomine domini Angeli de Corario prædicti, ad faciendum, & complendum pro bono pacis & unionis in eccleſia, & populo Chriſtiano habendæ, certas renunciationes & reſervationes nomine ſupradicti domini Angeli Corario de papatu, quem ipſe dominus Angelus prætendit habere, & alias prout inferius latius apparebit. Pro cujus quidem ſeſſionis introitu, & principio præfatus dominus rex Romanorum, indutus veſtibus regalibus receſſit de ſua ſede ſolita, & tranſivit in aliam ſedem poſitam in fronte altaris, tanquam præſidens pro tunc Concilio, una cum ipſis Joanne Carolo, & Joanne Dominico ſedentibus juxta eum in quodam banco reſpicientes verſus congregationem Synodi Conſtantienſis: ſtatim fuit cantata antiphona per cantores & cappellanos Synodi: *Veni ſancte Spiritus*, & ſubſequenter hymnus, *Veni creator Spiritus*. Quibus antiphona & hymno cantatis, & collecta dicta pro pace & unione per reverendiſſimum patrem dominum epiſcopum Oſtienſem cardinalem Vivarienſem venerabilem virum, dominus Job venerabilis protonotarius domini Ludovici comitis palatini prædicti legebat bullam conſtitutionis procuratoris ad renunciandum papatui miſſam ipſi Carolo, & Joanni & aliis in eadem expreſſis. Qua lecta, legebat unam aliam bullam auctorizationis. Bullis lectis, dominus Carolus, prout continetur in ipſis bullis, habens majorem auctoritatem quam ceteri, commiſit ipſi domino Joanni Dominici, cardinali Ragusino ſuo collegæ ſuas vices ad auctorizandum, & approbandum dictum Concilium. Quam commiſſionem & auctoritatem sive poteſtatem ipſe Joannes Dominici cardinalis Ragusinus in ſe recipiens, & pro themate ſuo recepit verba epiſtolæ diei Dominicæ præcedentis, videlicet; *Omnes unanimes in oratione eſtote*: & fecit unam brevem & ornatam collationem. Qua finita procedendo ad actum sibi delegatum & commiſſum, auctorizavit & approbavit Concilium Conſtantienſe, quantum ad eum & dominum ſuum ſpectabat, prout in quadam papyri cedula, cujus tenor inferius eſt inſertus, plenius continetur.

Gre-

ANNO CHRISTI 1415. *Ex prima editione.*

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis, Joannis tituli sancti Sixti presbytero cardinali, Apostolicæ sedis legato, & Joanni in patriarcham Constantinopolitanum electo, nostris & ejusdem sedis nunciis; & venerabili fratri VVernero archiepiscopo Trevirensi: nec non nobilibus viris, Ludovico comiti Palatino Rheni, & Carolo de Malatestis domicello Ariminensi, in provincia Romandiolæ pro nobis & sancta Romana ecclesia rectori, salutem & Apostolicam benedictionem.

Terrenas affectiones humanas tenebrare mentes constat, librandas pro modulo luminationis. Cum lux illa quæ dixit, Ego sum lux mundi, *se luminantem ostendit: & pro quanto terreno detinentur affectu, minus illius splendorem contingunt. In quo edocemur, errorem cavendum, amoremque rectum sequendum, & nostra omnia ad illam pacem, quæ est cum Deo homini mortali, feliciter conferenda: contra quam negare non possumus impios errores commissos circa papatum, nosque adversantium astutiis repulsos, ad pacem & ecclesiæ Christi clarum statum per viam renunciationis, & progressum firmiter desiderantes, ut cum spes aliqua scintillaret, occurrimus erogando. Ex eodem igitur affectu continuato, intellecta providentia regia, cum affectione concordi ad ecclesiæ pacem cum nationibus quas vocavit ad civitatem Constantiensem, exhilarati, libenti animo prompti sumus, ut semper fuimus, pro exstirpatione horrendorum schismatum, & integra unione merito optanda & perficienda, dimittere libere papatum: quamvis nobis clarum sit, tam ex titulo sanctæ memoriæ Urbani sexti prædecessoris nostri & canonica nostra electione, quam etiam clarissime ex nostra puritate cum efficaci voluntate & recta. Quapropter potius & altius rem ipsam & effectum qui intenditur, ac serenitatis regiæ cor, mentem, animum & opera post sui adventum ad Constantiam fructuosa advertentes, a quamque extrinsecus quovis artificio demonstravit; & confidentes exinde de ejus serenitatis dispositione Deo grata, & in eo sperantes cujus res geritur, quod serenitatem eamdem diriget in agendis, & vos etiam, qui pro præmissorum effectu estis ibidem: & ut positis in prædictis proficere melius & valere, quo efficaciorem potestatem a nobis constiterit vos habere; nobis seu illis ex nobis, quod ubi illi interfuerint, congregationem ipsam, in quantum per dictam serenitatem regiam, & non Balthassarem, se se nuncupari facientem Joannem vicesimumtertium, vocatam, vice nostra ad prædictorum effectum convocandi & auctorizandi generale Concilium, remota tamen omnino dicti Balthassaris præsidentia & præsentia ab eisdem: nec non omnia, quæ postquam fit feceritis, disponentur pro vera redintegratione ac unione ecclesiæ, ac præfatorum schismatum exstirpatione, per congregationem eamdem, remotis (ut præmittitur) præsidentia & præsentia dicti Balthassaris, vice nostra similiter auctorizandi, approbandi & confirmandi, plenam & liberam de plenitudine potestatis concedimus tenore præsentium facultatem.*

Datum Arimini, tertio Idus Martii, pontificatus nostri anno nono.

De Curia. G. de Imola.
In plica, M. de Strata. In dorso, in camera.

Ex prima editione.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio nobili viro Carolo de Malatestis domicillo Ariminensi, in provincia nostra Romandiolæ pro nobis & sancta Romana ecclesia rectori, salutem & Apostolicam benedictionem.

Cum ad laudem omnipotentis Dei & bonum ecclesiæ suæ sanctæ, pro unionis redintegratione & pace Christianorum, & schismatum extirpatione, prob dolor, nunc vigentium, ultra alios nuntios nostros te tanquam personam nostram ad majestatem regiam Constantiam personaliter destinemus; nos volentes pariter & optantes, ut eo perfectius perficere valeas in præmissis, quo majori fueris auctoritate munitus; tibi cum subordinata sit renunciatio, canonicæ & certæ electioni unici futuri summi pontificis, & alia etiam necessaria habeant intervenire; pro prædictorum effectu salubriter consequendo, tibi subveniendo, aut illis, cum quibus tuæ providentiæ videbitur expedire, modis congruis & opportunis tractandi, practicandi & concludendi, quæ tibi visa fuerint utilia & necessaria ad prædicta, etiam si forent talia, quæ mandata alia & tibi data excederent, quantumcumque mandatum exigerent speciale, & si videbitur tibi, aliqua magis convenire personæ ecclesiasticæ, illa expediri faciendi per personam ecclesiasticam quam elegeris, & ei sic electæ & juxta tuam dispositionem factura, præsentium tenore de plenitudine Apostolicæ potestatis plenam & liberam concedimus facultatem.

Datum Arimini, tertio Idus Martii, pontificatus nostri anno nono.

De Curia. G. de Imola.
In plica. M. de Strata. In dorso, in camera.

Quibus bullis lectis, dominus Carolus (prout in eisdem continebatur) habens majorem auctoritatem quam ceteri, commisit præfato domino Joanni Dominici cardinali vices suas ad auctorizandum & approbandum dictum Concilium. Quam commissionem in se recipiens, facta brevi collatione cum themate, Omnes unanimes in oratione estote, *auctorizavit Concilium, prout in schedula tenoris sequentis continetur:*

Ex prima editione.

1. Petr. 3.

Ex mss. quatuor D. a Schelstrate.

Die IV. Julii, MCDXV. cardinalis Ragusinus surrexit, & facta honesta præfatione cum themate, *Quis est hic? & laudabimus eum: fecit enim mirabilia in vita sua:* quod applicuit domino suo: & tandem auctoritate domini sui Gregorii istud Concilium convocavit, & auctorizavit, ac omnia in eo exinde gerenda; prout in cedula quam legit; cujus tenor talis est:

Ex prima editione.

Schedula auctorizationis Concilii.

Quia sanctissimus dominus noster, dominus Gregorius Papa duodecimus audivit, intellexit, atque multipliciter est informatus de celebri fama hujus sanctæ congregationis pro generali Concilio Constantiensi in Christi nomine congregatæ, idcirco idem dominus noster avidus ecclesiasticæ unionis & reformationis, & extirpationis hæreticæ pravitatis, commissionem fecit, prout in ejusdem litteris nunc lectis dignoscitur contineri. Cujus quidem commissionis & mandati vigore ego Joannes miseratione divina tituli sancti Sixti presbyter cardinalis, Ragusinus vulgariter nuncupatus, pro me & collegis meis in hac parte hic existentibus, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, amen, auctoritate ipsius domini nostri Papæ, quantum ad eumdem spectat, ut prædicta sancta unio, reformatio, & hæreticæ pravitatis exstirpatio, Deo auctore, meliorem sortiantur effectum, & ut sub diversorum professione pastorum dissidentes Christiani in unitate sanctæ matris ecclesiæ & caritatis vinculo conjungantur; istud sacrum Concilium generale convoco, & omnia per ipsum agenda auctorizo & confirmo, juxta modum & formam, prout in litteris domini nostri nunc lectis plenius continetur.

Ex mss. quatuor D. a Schelstrate.

Consequenter Concilium per organum archiepiscopi Mediolanensis stantis alte in pulpito cum quatuor prælatis quatuor nationum, dictam convocationem & auctorizationem admisit, prout in cedula quam legit; cujus tenor sequitur. Et responderunt quatuor prælati, quod quatuor nationibus placet: & cardinalis Ostiensis pro collegio cardinalium, *Placet*. Et hoc nunc primo responsum est ex parte cardinalium.

Ex

ANNO CHRISTI 1415.

Ex collectione Barberiniana, & quatuor Germanicis.

Subsequenter ascendentibus ambonem, in quo sententia, edicta, & alia facta Concilii publicari solent, reverendis patribus dominis Bartholomæo archiepiscopo Mediolanensi, Stephano Dolensi, Antonio Concordiensi, Nicolao Mersburgensi, Patricio *a* Carthaginensi episcopis. Idem dominus archiepiscopus Bartholomæus Mediolanensis legebat capitula, & ordinationes conceptas per Concilium Constantiense ab una, & dominos Carolum, & Joannem Dominici & ambaxiatores ipsius Angeli Corario ad Concilium missos, & illos de ejus obedientia parte ex altera; & deinde unum aliud capitulum, quorum tenores inferius sunt inserti. Quibus duobus capitulis lectis, fuit responsum more solito per dominum Antonium Concordiensem pro natione Italica, Stephanum Dolensem pro natione Gallicana, Nicolaum Mersburgensem pro natione Germanica, & Patricium *b* Carthaginensem pro natione Anglicana, *Placet*. Similiter per reverendissimum patrem dominum Joannem episcopum Ostiensem, cardinalem Vivariensem nomine collegii cardinalium, *Placet*. Super quibus lecturis, auctorizationibus & approbationibus, honorabilis vir magister Henricus de Piro promotor & procurator Concilii petiit sibi per protonotarios deputatos per Concilium, notarios & tabelliones, unum vel plura confici, publicum & publica, instrumenta: præsentibus ibidem illustribus principibus dominis Ludovico comite palatino Rheni, Ludovico & Henrico ducibus Bavariæ, Frederico Burgravio Nurembergensi, comite *c* Guintero de Suarstburg, Pincerna de Subit, comite de Voinsberg, ambaxiatoribus Franciæ, Angliæ, Poloniæ, Daciæ, Sveciæ, Norvegiæ, Cypri & Siciliæ regum, & reginæ Neapolitanæ, Ducis Burgundiæ, Comitis Sabaudiæ, & aliis ambaxiatoribus in numero copioso.

a Lege ex mss. *Cortagensi*.

b Lege ex mss. *Cortagensem*.

c Ms. *Guntherode Sebvvarzburg, Pincerna de Syndevv, comite Guntbero de Vvinsberg*.

Ex prima editione.

His autem peractis, reverendissimus pater dominus Bartholomæus archiepiscopus Mediolanensis legebat capitula & ordinationes conceptas per Concilium Constantiense. Tenores vero dictorum capitulorum sequuntur, & sunt tales: Cum principium cujuslibet rei potissima pars sit, ut principium decens & amabile Deo, & possibilis ecclesiæ redintegratio fiat; sacrosancta generalis Synodus Constantiensis in Spiritu sancto legitime congregata, ecclesiam catholicam repræsentans, ut istæ duæ obedientiæ, videlicet illa quæ profitetur Joannem vicesimumtertium olim fuisse Papam, & illa quæ profitetur dominum Gregorium XII. esse Papam, uniantur una alteri, & altera alteri conjungantur sub capite Christo, dictas convocationem, auctorizationem, approbationem & confirmationem nomine illius domini qui in sua obedientia dicitur Gregorius XII. nunc factas, quantum ad ipsum spectare videtur, quia abundans ad certitudinem pro bona cautela nemini nocet, sed omnibus prodest, in omnibus & per omnia admittit, & amodo has supradictas obedientias conjunctas & unitas esse decernit & declarat in uno corpore Domini nostri Jesu Christi, & hujus sacri Universalis Concilii generalis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.

Ex Mss. Surii, & quatuor Germanicis.

Hæc sancta Synodus ex certis bonis aspectibus statuit & ordinat, quod per notarios qui de præmissis rogabuntur, in instrumentis per eos conficiendis nulla fiat mentio de Romano pontifice vel de sede Apostolica, sed de anno regnorum serenissimi & invictissimi principis domini Sigismundi Romanorum & Hungariæ, &c. regis, & hoc usque ad cessionem inclusive.

Quibus sic factis, prædictus dominus Joannes Dominici cardinalis recessit a loco ubi ante altare fuerat, ad scamnum seu locum in quo presbyteri cardinales sedebant, per Lucidum cardinalem de Comitibus prædictum introductus, & ad osculum fraternale receptus, & osculo prælibato, inter reverendissimos patres Dominum Franciscum Venetiarum, & Antonium Aquilejensem, presbyteros cardinales prædictos collocatus sedebat. Subsequenter vero invictissimus & serenissimus princeps dominus Sigismundus Romanorum & Hungariæ, &c. rex, de loco quo præsidebat, ad sedem suam propriam regiam, in qua sedere solet in sessionibus generalibus, accessit, & ibi sedebat. Præmissis omnibus, sicut præmittitur, peractis, reverendissimus pater dominus Alamannus tituli sancti Eusebii presbyter cardinalis, Pisanus communiter dictus, Missam celebravit de sancto Spiritu. Et venerabilis vir magister Theodoricus de Monasterio sacræ theologiæ professor sermonem fecit, cujus thema fuit: *Qui sequitur me, non ambulat in tenebris*. Quo & dicta Missa finita, cantatoque responsorio seu introitu, *Exaudi nos Domine*, &c. dictisque per reverendissimum patrem dominum Joannem episcopum Ostiensem orationibus, lectoque evangelio. *Si quis venit ad me*, &c. hymnoque, *Veni creator Spiritus*, iterum solemniter cantato, ac aliis precibus consuetis ad Deum devote profusis; præsidente pro tunc domino Joanne episcopo Ostiensi, memoratus Carolus quamdam aliam bullam Gregorianam, sigillo plumbeo sigillatam, sanam, &c. tenoris infrascripti exhibuit & produxit. Quam quidem bullam præfatus immediate præsidens per præfatum dominum Job legi fecit publice alta & intelligibili voce. Quibus peractis, surrexit præfatus dominus Carolus, & quamdam papyri schedulam tenoris infrascripti, quam in suis tenebat manibus, alta, & intelligibili voce perlegit. In qua effectualiter ponebatur petitio sua: videlicet an expediat quod cessio Gregorii fiat in Constantia antequam eatur Niciam: seu, an Petrus de Luna cedere velit aut nolit, experiatur. Qua lecta, præfatus reverendus pater dominus Bartholomæus archiepiscopus Mediolanensis, adhuc ut supra in ambone cum præsidentibus prælibatis exsistens, exhortante & rogante reverendissimo patre domino Joanne præsidente præfato, quamdam aliam schedulam certum in se continentem capitulum, in quo in effectu continebatur, quod Concilium Constantiense velit, quod resignatio Gregorii fiat in Constantia pro utilitate & redintegratione fidei Christianæ, antequam eatur ad Niciam, cujus tenor inferius sequitur, alta & intelligibili voce legit. Ipsaque sic, ut præmittitur, lecta, surrexit magister Henricus de Piro prælibatus promotor, petiitque per dictos præsidentes pro se & nationibus suis prælibatis & aliis responderi super præmissis, per verbum, *Placet*, vel, *non placet*. Et tunc memorati præsidentes pro nationibus suis, & earum qualibet; nec non reverendissimus in Christo pater dominus episcopus Ostiensis pro se & suis collegiis cardinalibus, responderunt per verbum, *Placet*. Super quibus productis & lectis, dictus magister Henricus promotor & procurator petiit a reverendis patribus sanctæ sedis Apostolicæ protonotariis, ac a nobis per dictum Concilium deputatis notariis, & a quibuscumque aliis notariis & tabellionibus publicis ibidem adstantibus, unum vel plura, publicum seu publica, tot quot essent necessaria, fieri, & confici instrumentum & instrumenta. Præsentibus tunc ibidem testibus supradictis.

ANNO CHRISTI 1415.

Ex prima editione.

Tolluntur processus & cetera in duabus obedientiis hinc inde decreta occasione schismatis.

Sacrosancta Synodus generalis Constantiensis, &c.

Pro majori pace & securitate unionis ecclesiæ, omnes & singulos processus, censuras, pœnas & sententias in olim vocati Joannis, & ejus qui dicitur Gregorius duodecimus, obedientiis jam conjunctis, occasione vel ex causa schismatis hinc vel inde latas, decretas, promulgatas seu fulminatas, & omnem exinde contractam maculam sive notam juris aut facti, quoad easdem obedientias, tollit, abolet & irritat atque cassat. Omnes quoque & singulas personas dictarum obedientiarum cujuscumque conditionis vel sexus exsistant, in statibus, dignitatibus & officiis, quæ alias canonice, seu rationabiliter tenent, possident & exercent, ad abundantem cautelam habilitat; & cum eis, quantum opportunum fuerit,

ANNO CHRISTI 1415.

fuerit, aut indigent, dispensat hæc sancta Synodus ex certis bonis respectibus: statuitque & ordinat, quod per notarios, qui de præmissis rogabuntur, in instrumentis per eos conficiendis nulla fiat mentio de Romano pontifice, vel sede Apostolica, sed de anno regnorum serenissimi & invictissimi principis domini Sigismundi Romanorum & Hungarorum, &c. regis: & hoc usque ad sessionem inclusive. His denique lectis, dictus dominus Joannes Dominici cardinalis Ragusinus per cardinales a sistentes in Concilio receptus est ad osculum pacis: & collocatus est inter Franciscum Venetiarum, & Antonium Aquilejensem, presbyteros cardinales. Fuitque consequenter cantata Missa de Spiritu sancto per dominum † Almanum cardinalem Pisanum, cum sermone ad clerum. Et postmodum Missæ officio finito, accessit ad locum præsidentiæ dictus dominus Joannes episcopus Ostiensis cardinalis Vivariensis; fuitque dictum officium litaniarum, aliarum more sessionum, cum evangelio, Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, &c. *Et dictus dominus Job Venner legebat bullam dicti domini Gregorii ad cessionem papatus, tenoris sequentis.*

Procuratorium ad *b* renunciandum, &c.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio nobili viro Carolo de Malatestis, domicello Arimini, in provincia Ramandiolæ pro nobis & sancta Romana ecclesia rectori, salutem & Apostolicam benedictionem.

Ex prima editione.

Divina gratia dirigente, fideliter & pure conati fuimus ab ipso initio nostræ assumptionis schisma extirpare, & ecclesiam deducere ad clarum & pacificum statum integraliter: & ut debuimus & voluimus, & continue cum potuimus advertere opportunitatem perficiendi, efficaci voluntate adhibuimus diligentiam nostram: sed fluxus diversarum cupiditatum & tenebrarum, a timore Altissimi alienarum, multis & variis involutionibus sancto proposito obstiterunt, & per vias duras multiplici debito nos adstrictos incedere compulerunt. Et cum nuper verisimiliter dubitaremus graviora præparari, recenter recepimus de cælo lumen aperiri, & regiam majestatem per maturos processus pura mente ad lucem & pacem integram Christianorum, schismatibus de ecclesia repulsis, desideria pervenire, curruptis affectibus obviando, & rectas vias optando. De quibus gratias Altissimo reddimus, & ab eo lætitiam suscipimus, sine cujus gratia nullum recte efficitur fundamentum; a qua quidem divina gratia non dubitamus tuam nobilitatem & animum fuisse & esse constanter directum. Cum ergo destinaverimus Constantiam ad eamdem regiam majestatem dilectos filios Joannem tituli sancti Sixti presbyterum cardinalem, sedis Apostolicæ legatum, & Joannem in patriarcham Constantinopolitanum electum, nostros & ejusdem sedis nuntios, cum certis litteris & mandatis nostris fideliter conceptis, secundum opportunitatem quæ tunc videbatur: nunc vero spe bona concepta, dilatato corde, Christianorum pacem & integram unionem in Domino desiderantes, tuam nobilitatem, in qua plene confidimus, & carissimam ut personam nostram tenemus, Duce Domino ad regiam majestatem ipsam in Constantiam destinamus: ut animus tuus, quem semper invenimus sacræ unionis amatorem, nobiscum lætitia impleatur. Et propterea ad prædicta omnia plenarie exsequenda, te qui etiam in civitate nostra Ariminensi, & in nonnullis pro nobis & eadem ecclesia in temporalibus es vicarius, omni modo, via, jure & forma, quibus melius fieri possit, tenore præsentium de plenitudine Apostolicæ potestatis procuratorem nostrum facimus specialem: dantes & concedentes tibi ut procuratori nostro, de plenitudine dictæ Apostolicæ potestatis, omnimodam, plenam & liberam facultatem nostro & dictæ ecclesiæ nomine tractandi, procurandi, totaliter concludendi, & effectualiter inducendi finceram & integram unionem ecclesiæ sanctæ Dei, per omnem & quamlibet rationabilem viam conjunctim & divisim, quæ tibi procuratori nostro videbuntur accomoda ac quomodolibet opportuna. Et specialiter renunciandi & cedendi omni juri papatus, ac titulo & possessioni, quod, quem & quam habemus in eodem, si ubi & c ante videbitur tibi pro unione hujusmodi expedire: *nec non omnia & singula faciendi, quæ circa præmissa & quodlibet eorum erunt, aut tibi ut procuratori nostro videbuntur quomodolibet opportuna; etiam si forent majora expressatis, & mandatum exigerent quantumcumque speciale, & quæ nos ipsi facere possemus, si personaliter interessemus: promittentes Deo & ecclesiæ sanctæ Dei, ratum, gratum & firmum perpetuo irrevocabiliter habituros, quidquid per te procuratorem nostrum, actum, gestum, seu factum fuerit in præmissis, idque facturos dante Domino inviolabiliter observari: promittentes bona fide, & sub attestatione divini judicii, quod potestatem hujusmodi tibi sic (ut præmittitur) attributam & concessam revocare non intendimus, nec revocabimus te verbo publice vel occulte: & supplentes omnem defectum, si quis in præsenti mandato fuerit admissus, vel in eo aliquid est omissum.*

Datum Arimini, sexto Idus Martii, pontificatus nostri anno nono.

De curia. *G. de Imola.*

In plica, M. de Strata. In dorso, in camera.

d *Qua schedula lecta magnificus dominus Carolus levans se, dixit hæc verba: Cum sanctissimus dominus noster Gregorius Papa duodecimus me suum procuratorem constituerit ad cedendum modo & forma, prout in suis litteris lectis dignoscitur contineri. Ego Carolus supradictus sciens intentionem domini nostri sanctissimi Gregorii Papæ duodecimi fuisse & esse totalem ad redintegrationem Christianorum, si possit largiente Domino fieri; & in hoc omnem, quantum in eo est, operam præstare per futuram papatus cessionem per se & suos: & quod ab omnibus caveantur, quæ hoc sanctum propositum impedire possent aut diferre: per hoc sacrum Concilium declarari & determinari peto humiliter & instanter, utrum pro unione ecclesiæ sanctæ Dei & totali redintegratione per Dei gratiam procuranda, sacro Concilio utile & expediens videatur: quod nomine præfati domini nostri Papæ fiat hic Constantiæ cessio, antequam Niciam accedatur: seu, an Petrus de Luna, qui in sua obedientia dicitur Benedictus decimustertius, cedere velit vel nolit, experiatur. Quibus dictis, præfatus dominus archiepiscopus Mediolanensis in ambone exsistens, deputatus per Synodum, respondit in modum qui sequitur,*

Sacrosancta generalis Synodus Constantiensis determinat & declarat, expediens & utile fore pro unione ecclesiæ Dei & totali redintegratione per Dei gratiam procurando, quod nomine illius domini, qui in sua obedientia dicitur Gregorius duodecimus, fiat hic in Constantia cessio antequam Niciam accedatur: seu, an Petrus de Luna, qui in sua obedientia dicitur Benedictus decimustertius, cedere velit vel nolit, experiatur. Subsequenter dictus dominus archiepiscopus Mediolanensis legit capitula quæ sequuntur.

Ex ms. Card. Capranicæ.

Ad quæ verba lecta & recitata per ipsum dominum Bartholomæum archiepiscopum Mediolanensem, fuit responsum per dominos Antonium Concordiensem, Stephanum Dolensem, Nicolaum Mersburgensem, & patricium Cortagensem episcopos prædictos cum ipso domino archiepiscopo in ambone exsistentes, nomine suarum nationum, ac reverendum patrem Joannem Ostiensem cardinalem Vivariensem nomine collegii cardinalium. *Placet* quod fiat cessio ut prædicitur, hic in Constantia.

Ex mss. Surii.

Postea vero idem reverendissimus pater dominus Bartholomæus archiepiscopus Mediolanensis, adhuc ut supra in ambone una cum prædictis præsidentibus sibi assistentibus exsistens, ad instantem petitionem & requisitionem magistri Henrici de Piro promotoris prædicti, ac exhortationem & rogatum domini Joannis præsidentis prælibati, quædam alia capitula, quorum primum in effectu continet, quod Concilium statuit, quod cardinales non procedant

Al. resi. andum.

Poste, assistentes.

Al. quando.

d *Ms.* Qua bulla.

ANNO CHRISTI 1415.

dant ad electionem futuri summi pontificis absque consensu Concilii, nec eligendus recipiatur, sub pœna maledictionis æternæ: & quod Concilium suspendit jura positiva contra præsens decretum facientia. Secundum vero, quod electio futuri summi pontificis valeat fieri modo & forma, loco & materia, &c. per Concilium fiendis, & quascumque personas habilitare, recipere & deputare ad electionem hujusmodi, tamen non obstantibus & aliis in ipsa constitutione contentis. Et quod Concilium non dissolvatur donec electio fuerit celebrata. Et quod Imperator impendat, & verbo regio promittat, & litteras suas decernat & alia plura, prout in eisdem capitulis, quorum tenores inferius inscribuntur, publice alta & intelligibili voce perlegit. Quibus sic lectis, magister Henricus de Piro promotor & procurator prædictus petiit per dictos præsidentes in ambone, ut supra, exsistentes, pro se & nationibus suis prædictis & aliis, quorum interest, tunc præsentibus ibidem, responderi per verbum, *Placet*; vel, *non placet*. Et tunc memorati domini præsidentes, ac Joannes episcopus Ostiensis, nominibus quibus supra, responderunt per verbum, *Placet*. Sereniſſimus princeps dominus SigismundusRomanorum, &c. rex, respondit per hæc verba, *Promittimus, & litteras decernimus*. Quibus sic factis, venerabilis & circumspectus vir dominus Joannes præpositus Quinqueeccleſienſis quasdam litteras regias & ipsius domini regis sigillo magno majestatis suæ ceræ glaucæ impresso sigillatas exhibuit & produxit: easque publice, alta & intelligibili voce tenoris infrascripti perlegit.

A

B

C

D

E

Ex prima editione.

Quod vacante sede non procedatur ad electionem Romani pontificis.

Sacrosancta generalis Constantiensis Synodus, ad facilius, liberius & utilius integram unionem ecclesiæ consequendam, pronunciat, statuit & ordinat, quod prætextu cujuscumque cessionis aut vacationis sedis Apostolicæ sive papatus, durante præsenti Concilio factæ vel faciendæ, ad electionem futuri Romani pontificis nullatenus procedatur sine deliberatione & consensu hujus sacri generalis Concilii. Et si quid fieret, sit ipso facto auctoritate hujus sacri Concilii irritum & inane: nullusque electum contra hoc decretum in Papam recipiat; nec illi ut Papæ quoquomodo obediat, sub pœna maledictionis æternæ & fautoriæ schismatis. Puniantur que in hoc casu eligentes & electus, si consentiat, ac illi adhærentes, pœnis per hoc sacrum Concilium ordinandis. Suspendit quoque dicta sancta Synodus pro bono unionis ecclesiæ omnia jura positiva in Conciliis generalibus edita, & ipsorum statuta, ordinationes, consuetudines & privilegia quibuscumque concessa, & pœnas contra quoscumque editas, in quantum dicti decreti effectum impedire possunt quoquo modo.

Subsequenter ad hæc dominus archiepiscopus legebat aliud capitulum hujusmodi.

Quod electio Romani pontificis fiat modo & forma per Concilium ordinandis: & quod Concilium non dissolvatur, donec sit facta electio: & quod ad hoc rex Romanorum det operam.

Ex prima editione. *Sacrosancta generalis Constantiensis Synodus, ut ecclesiæ sanctæ Dei eo melius & sincerius provideatur, statuit & ordinat, pronunciat & decernit, quod proxima electio futuri Romani pontificis fiat modo, forma, loco, tempore & materia per sacrum Concilium ordinandis. Et quod idem Concilium possit & valeat in futurum quascumque personas, cujuscumque status vel obedientiæ sint aut fuerint, ad electionem hujusmodi active & passive, & alios quoscumque actus ecclesiasticos, & omnia alia opportuna, non obstantibus quibuscumque processibus, pœnis aut sententiis, habilitare, recipere & deputare modo & forma, quibus etiam videbitur expedire. Quodque sacrum Concilium non dissolvatur, donec electio hujusmodi fuerit celebrata. Exhortans dicta sancta Synodus invictissimum principem dominum Romanorum & Hungariæ regem, pariter & requirens, quatenus tanquam pius ecclesiæ advocatus, & sacri Concilii defensor & protector, omnem ad hoc operam efficaciter impendat, & verbo regio velle facere hoc promittat, ac litteras suæ majestatis desuper fieri decernat.*

Ex mſ. cod. Surii, & quatuor German.

ANNO CHRISTI 1415.

Quod capitulo lecto, statim domini deputati, videlicet, Antonius Concordiensis, Stephanus Dolensis, Nicolaus Mersburgensis, & Patricius Cortagensis, episcopi, nomine quatuor nationum responderunt, *Placet*. Et similiter reverendissimus pater dominus Joannes episcopus Ostiensis nomine collegii cardinalium respondit, *Placet*. Subsequenter sereniſſimus princeps Romanorum rex ita respondit: *Ita a promiſimus, & litteras in bona forma fieri mandamus*. Quas quidem litteras decretas statim prælibatus princeps Romanorum rex idem per venerabilem virum dominum Joannem præpositum Quinqueccleſienſem legi fecit in hunc modum.

a promitt mus, *mſ.*

Sigiſmundus Dei gratia Romanorum, &c. rex, ſemper Auguſtus.

NOtum fecimus tenore præsentium quibus expedit universis, ad futuram rei memoriam. Inter varias sollicitudines, curasque multiplices illa maxime nos urget anxietas, ne inter domesticos fidei, qui Christiano censentur nomine, & præcipue ecclesiasticas personas, controversia, seminante humani generis inimico, aliqualiter oriatur. Summopere igitur *b* procurandum est, ut non crescant jurgia; sed juxta magistram bonorum omnium caritatem, quæ nihil sapit extraneum, nil asperum, nil confusum, immo propria auctoritate nutrit concordiam, dissociata conjungit, inter servos Dei, quos non oportet de bono proposito resilire, pax & unanimitas conservetur. Æquum enim est, ut qui spiritu *c* diriguntur, nulla sectione mentium, nulla voluntate contraria, nulla novitate noxia dividantur: ne inde discordia sumat initium, unde pacis fœdera & præcipue ecclesiæ tranquillitatis commoda debent suscipere incrementum. Cum itaque sacrosancta Constantiensis Synodus in Spiritu sancto legitime congregata, Universalem ecclesiam catholicam matrem nostram repræsentans, pro bono unionis in ecclesia sancta Dei consequenda feliciter laborans, ac celeri (in quantum occurrentium casuum qualitas, aliarumque circumstantiarum necessitas, & præsentium temporum disposition patiuntur) unici, veri & indubitati summi Pontificis electione favente Domino celebranda; ut dum ædificationem spiritualis patris, filii, sponsique ejusdem matris sanctæ ecclesiæ votivam enitetur, parturientis partes experiens, conatus prosequens, & molestias perferens, acerbos dolores sentiat ad instar illius; ut post acceptam de antiquo & pestifero schismate victoriam, antiquæ felicitatis antidota resumat, ejusdem ecclesiæ provisioni cum omni diligentia solerter & studiose, ac instanter & sedulo succurrere festinat. Verumtamen consultius idoneum pariendi tempus expectat, ne inconsultæ festinantiæ impetu partum præcipitet in abortum. Sicque nonnunquam occulta forsan Dei dispositione postponendus eligitur, & postponitur præferendus, prout his accidisse diebus ex humanorum defectuum supponimus consideratione, cum inter cetera provide statuerit & salubriter ordinaverit, quod hoc sacrum Concilium non dissolvatur, donec electio hujusmodi futuri summi Pontificis fuerit celebrata. Nos qui tanquam Romanæ ecclesiæ advocatus, dictique Concilii protector & defensor, ipsius Romanæ ecclesiæ celerem provisionem totis præcordiis affectamus, & dictæ sanctæ Synodi statutis & ordinationibus colla nostra submisimus, eisdemque in omnibus parere & intendere volumus & debemus; animo deliberato ex certa solertia tenore præsentium verbo regio promittimus & nos obligamus, quod omnem ad hoc operam efficaciter impendimus, & bona fide curabimus, ac quantum in nobis est, legaliter faciemus, quod dicta sancta Synodus non dissolvatur, sed in suo robore conservabitur, manutenebitur & protegetur, quousque dicta electio largiente Altissimo fuerit celebrata, ac Spiritus paracleti virtus, alto suo & secreto consilio obumbrante, eidem sanctæ Synodo concellerit spiritum unitatis ad felicem consummationem & reformationem ecclesiæ suæ sanctæ. Præsentium sub nostræ majestatis sigilli appensione testimonio litterarum.

b Forte, *concurrendum*.

c Forte, *aguntur*.

Da-

ANNO CHRISTI 1415.

Datum Conſtantiæ, anno Domini milleſimo quadringenteſimo decimoquinto, prima die menſis Julii, regnorum noſtrorum anno Hungariæ, &c. viceſimonono, Romanorum electionis quinto, coronationis vero primo. Ad mandatum domini regis, Joannes præpoſitus de Strigonio Vicecancellarius.

Subſequenter præfatus reverendus pater dominus Bartholomæus archiepiſcopus Mediolanenſis prædictus, adhuc prout ſupra in ambone cum prædictis nationum præſidentibus exiſtens, ad mandatum & exhortationem dicti domini Joannis præſidentis, inſtante primitus & petente antedicto magiſtro Henrico promotore & procuratore, quædam alia capitula tenorum infraſcriptorum numero ſex, ſeriatim & ſucceſſive legit. Quorum tenores ſequuntur per ordinem, & ſunt tales.

Ex prima editione.

Concilium omnia per Gregorium duodecimum in ſua obedientia alias canonice & rationabiliter geſta approbat & ratificat.

Sacroſancta generalis Synodus Conſtantienſis, &c. omnia & ſingula per illum dominum, qui dicitur Gregorius duodecimus in ſua reali obedientia, Apoſtolica auctoritate mediate vel immediate, alias canonice vel rationabiliter hucuſque geſta, facta, diſpenſata, ordinata, conceſſa & indulta, & etiam uſque ad tempus notitiæ ſuæ renunciationis pro eo faciendæ, quod tempus ultra menſem poſt hujuſmodi renunciationem nolumus extendi, taliter gerenda, facienda, diſpenſanda, ordinanda, concedenda & indulgenda, ex certa ſcientia ratificat, & ex ſuperabundanti cautela ad certitudinem hanc approbat atque firmat: ſtatuens & ordinans, quod ex cauſa vel occaſione ſchiſmatis, vel cujuſcumque maculæ vel inhabilitatis ex eo provenientium, non valeant infringi, vel contra ea excipi, aut in dubium revocari: non obſtantibus diſpoſitionibus in contrarium facientibus quibuſcumque.

Decretum, quod non reeligatur Gregorius, non eſſe factum ad ipſius Gregorii inhabilitatem.

Sacroſancta Synodus generalis Conſtantienſis declarat, ſtatutum ſeu ordinationem factam alias per iſtud ſacrum Concilium, in quo inter alia cavetur, quod ille dominus qui dicitur in ſua obedientia Gregorius duodecimus, nullo umquam tempore reeligatur in Papam, non fuiſſe factam ad ipſius domini Gregorii inhabilitatem, tanquam non ſit capax papatus, ſed pro bono pacis eccleſiæ, & futuris ſcandalis, ſcrupulis & ſuſpicionibus evitandis.

Concilium reſervat, & ſe facturum declarat, quod providebit, ubi duo vel plures in eodem titulo ex diverſis obedientiis concurrunt.

Item, ſacroſancta Synodus Conſtantienſis reſervat, & ſe facturam declarat, ubi duo vel plures in eodem titulo ex diverſis obedientiis concurrunt, quod ſacrum Concilium cum debita manſuetudine & rationabili æquitate; ita quod una pars alia deterius non tractabitur, utriuſque obedientiæ honore, quantum fieri poterit, ſalvo per ſe vel ad hoc ſpecialiter deputandos, antequam ſeparabitur, providebit modo & tempore opportunis.

Concilium recipit & admittit in cardinales, cardinales domini Gregorii Papæ duodecimi.

Item, ſacroſancta Synodus Conſtantienſis, exnunc immediate poſt ſeſſionem ſeu renunciationem nomine illius domini, qui dicitur Gregorius duodecimus, de papatu per eumdem faciendam, ipſum dominum Gregorium & reverendiſſimos in Chriſto patres dominos Antonium epiſcopum Portuenſem, Joannem tituli ſancti Sixti, Gabrielem tituli ſancti Clementis, Angelum tituli ſanctorum Petri & Marcellini, Brandellum tituli ſanctæ a Sabinæ, presbyteros, & Petrum tituli ſanctæ Mariæ in Coſmedin diaconum, ſuæ obedientiæ cardinales, recipit & admittit, coſque ut tales haberi vult, & ab omnibus venerari; nec non dignitate, emolumento, voce & aliis cardinalium privilegiis, ut ceteros cardinales uti, frui pariter & gaudere: ſalvis tamen aliis conſtitutionibus & ſtatutis in præſenti ſeſſione promulgatis & inferius promulgandis, de electione Romani Pontificis facientibus mentionem.

Quod officiarii domini Gregorii gaudeant eorum officiis.

Item, ſacroſancta Synodus Conſtantienſis, &c. ſtatuit & ordinat, quod omnes officiales & curiales ejuſdem domini, qui dicitur Gregorius duodecimus, in officiis & gradibus ipſorum alias canonice adeptis gaudeant, & ea rationabiliter adminiſtrent, prout alii officiales alterius obedientiæ indifferenter, ſalvo ubi in aliquo officio unicus vel certus numerus debet haberi ſecundum conſuetudinem Romanæ curiæ: circa quod ſacrum Concilium ſibi reſervat providendum cum debita manſuetudine & rationabili æquitate: ita quod una pars alia deterius non tractabitur, utriuſque obedientiæ honore, quantum fieri poterit, ſemper ſalvo, per ſe vel ad hoc ſpecialiter deputandos, antequam ſeparabitur, providebit modo & tempore opportunis.

Quod nullus recedat ſine licentia.

Item, ſacroſancta Synodus, &c. Ne ante electionem futuri Romani Pontificis & aliorum in eodem Concilio agendorum, ipſum ſanctum Concilium diſſolvatur, perturbetur, aut contra ejus ſalutem vel proſperitatem aliquid machinetur, vel etiam ſancta ipſius ſtatuta & ordinationes quomodolibet moleſtentur aut tranſgrediantur; ſtatuit, ordinat & diffinit, quod quæcumque perſona Concilii, cujuſcumque ſtatus, gradus, ordinis aut præeminentiæ exiſtat, ab hoc ſacro Concilio deinceps ſine licentia Concilii, vel ad hoc deputandorum receſſerit; & quæcumque Concilii, aut quævis alia perſona ipſum Concilium quomodolibet perturbaverit, aut contra ejus ſalutem vel proſperitatem quidquam machinata fuerit; vel ipſius ſacri Concilii, præſertim in hac præſenti ſeſſione, ſtatuta aut ordinationes temerarie violaverit, infregerit, aut tranſgreſſa fuerit ullo modo; tanquam unionem perturbans, ſchiſma faciens, de hæreſi ſuſpecta, aut rea criminis læſæ majeſtatis, perpetuo ſit infamis, omnique dignitate, honore, ſtatu, officio & beneficio, eccleſiaſticis & ſecularibus, etiam ſi imperialis, regalis, cardinalatus, aut pontificalis exiſtat, ipſo jure privata, ſpe promotionis omnino ſublata; nec aliquatenus aperiatur ei janua dignitatis aut honoris eccleſiaſtici aut mundani.

Quod Imperator det operam, ut Concilium ſit tutum.

Item, ſacroſancta Synodus Conſtantienſis exhortatur invictiſſimum principem dominum Sigiſmundum Romanorum & Hungariæ regem, quatenus placet, patentes litteras ſuæ majeſtatis ſigillis dare, & omnibus principibus, vaſſallis & ſubditis ſacri imperii, & præſertim civibus & incolis civitatis Conſtantienſis præcipere & mandare, quod manutenebunt & defendent prædictum ſacrum Concilium in ſincera & totali libertate in omni eventu uſque ad electionem futuri ſummi Pontificis, & alias quamdiu duraverit: & quod ſi & quando ſacrum Concilium deliberaverit, ad electionem ſummi Romani Pontificis hic fore procedendum, omnino ad hoc operam efficacem impendat, quod hujuſmodi electio ſit tuta, libera & ſecura. Hoc autem ſpecialiter jurent rectores & conſules hujus civitatis fideliter obſervare. Et quicumque iſtam libertatem, tutelam, aut ſecuritatem aliqualiter impediverit, fraudem circa eam fecerit, aut quantum in eo fuerit non obſervaverit, cujuſcumque dignitatis, præeminentiæ, ſtatus, aut conditionis exiſtat, omni ceſſante privilegio, eo ipſo ſententiam imperialis banni incurrat, perpetuo ſit infamis, nec ei umquam portæ dignitatis pateant, nec ad aliquod officium publicum admittatur: quin immo omnibus feudis ac aliis bonis quæ a Romano ſe-

Mſſ. Balbinæ.

ANNO CHRISTI 1415.

net imperio, sit ipso jure privatus. Civitas autem, seu universitas Constantiæ, nisi consules & rectores prædicta observaverint, aut si contra ea venerint, eo ipso banno imperiali subjaceat, & omnibus privilegiis & libertatibus & gratiis imperialibus seu regalibus sit penitus destituta.

Ex Mss. Surii, & quatuor Germanicis.

Quibus sic peractis, dictus magister Henricus de Piro promotor petiit a dictis præsidentibus, nominibus quibus supra, responderi per verbum, *Placet*; vel *non placet*. Memoratique præsidentes, & Joannes episcopus Ostiensis, nominibus quibus supra, responderunt ut prius, per verbum, *Placet*. Sereniſſimus princeps dominus Sigismundus rex respondit sub isto verborum tenore: *Promittimus & litteras decernimus*. Præmissis sic peractis, surrexit præfatus Joannes præpositus Quinqueecclesiarum; litterasque dicti sereniſſimi principis suæ majestatis sigillo magno ceræ glaucæ impresso sigillatas exhibuit, easque legit, rogante & mandante prælibato domino Joanne episcopo Ostiensi proxime præsidente. Quibus sic lectis, dictus magister Henricus promotor super potestate cedendi & renunciandi dicto Carolo a præfato domino, qui Gregorius duodecimus dicitur, tradita, statutis & decretis promissis, petiit nominibus quibus supra unum vel plura, publicum seu publica, tot quot essent necessaria fieri & confici instrumentum & instrumenta, præsentibus quibus supra.

Sigismundus Dei gratia Romanorum rex semper Augustus, ac Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, &c. rex. Notum facimus tenore præsentium, quibus expedit universis, ad futuram rei memoriam. Qui statuit terminos gentium secundum numerum angelorum, & utrorumque ministeria ordine miro dispensans, sicut choros Angelicos variis dignitatibus, quæ propriis vocabulis (teste Apostolo) appellantur, mirabiliter insignivit; sic & ecclesiam adhuc militantem in terris, diversis tam spiritualium quam temporalium distinxit titulis potestatum: ut pulcra fidelibus, & infidelibus terribilis apparens, ut castrorum acies ordinata, procedat prospere; donec regina tandem dextris summi regis in vestitu sedeat deaurato, feliciter in perpetuum regnatura. Unde constat, quod omnis a Deo est potestas, qui solus potestatem habet in regno hominum, & quemcumque vult suscitat super illud. Nemo illi temere debet resistere, ne, secundum Apostolum, potestati divinæ resistere videatur: quin potius tenetur quilibet in operibus manuum Domini exsultare, per quæ semper juxta prophetam misericordia & judicium constat. Sane cum propter vacationem sedis Apostolicæ, Romani & summi Pontificis electio & provisio in nostra Constantiensi civitate, in qua adpræsens generale Concilium celebratur, suo tempore juxta ejusdem statuta Concilii immineat facienda: nos tanquam Romanæ ecclesiæ advocatus, dicti Concilii defensor, ac præsertim dictæ civitatis Constantiensis dominus naturalis, volentes dictam electionem fore tutam, liberam & securam, omnibus & singulis principibus, vassallis & subditis sacri imperii, & præsertim civibus & incolis dictæ civitatis Constantiensis nostræ fidelibus nostris dilectis, districte præcipimus & mandamus, quatenus dictum sacrum Concilium in pura, sincera, pacificaque libertate manuteneant & defendant in omnem eventum, usque ad electionem & perfectionem futuri summi Pontificis inclusive. Et quod si quando sacrum Concilium deliberavit ad electionem Romani Pontificis in eadem nostra civitate fore procedendum, omnem curam, diligentiam, sollicitudinem & operam efficaciter impendant, quod electio hujusmodi in plena libertate & securitate debite defendatur. Specialiter autem rectoribus & consulibus dictæ nostræ civitatis Constantiensis injungimus, ut juxta sacrorum canonum instituta, idipsum corporaliter jurent fideliter observare. Quicumque autem istam libertatem, tutelam aut securitatem aliquatenus impediverit, violaverit, fraudem contra eam fecerit, aut quantum in eo fuerit, non observaverit, cujuscumque dignitatis, status, præeminentiæ aut conditionis exsistat, omni cessante privilegio, eo ipso sententiam imperialis banni incurrat, perpetuo sit infamis, nec ei unquam portæ pateant dignitatis, nec ad aliquod officium publicum admittatur. Quin immo omnibus feudis & aliis bonis quæ a Romano tenet imperio, sit ipso jure privatus. Civitas autem, seu universitas Constantiensis, nisi consules & rectores prædicta observaverint, aut si contra ea venerint, eo ipso banno imperiali subjaceat, ac omnibus privilegiis, gratiis & libertatibus imperialibus, sive regalibus sit penitus destituta. Præsentium sub nostræ majestatis sigillis appensione testimonio litterarum.

Datum Constantiæ, anno Domini millesimo quadringentesimo decimoquinto, *a* prima die Julii, regnorum nostrorum anno Hungariæ, &c. XXIX. Romanæ electionis quinto, coronationis vero primo. Ad mandatum domini regis, Joannes præpositus de Strigonio Vicecancellarius.

a quarta, mss.

Postmodum vero surrexit Carolus prænominatus procurator, solemnemque & rhetoricam proferebat collationem in themate sumpto. *Facta est multitudo Angelorum*, &c. Qua siquidem collatione facta, sæpe dictus Carolus quamdam cessionis & resignationis schedulam, quam in suis tenebat manibus, ibidem perlegit: factoque cessit & renunciavit, & alia fecit, prout in schedula continetur. Qua schedula, ut præmittitur lecta, prætactus reverendus pater dominus Bartholomæus archiepiscopus Mediolanensis, adhuc in ambone una cum præsidentibus nationum antedictis sibi assistentibus, rogante & exhortante dicto domino Joanne episcopo Ostiensi præsidente, quoddam capitulum, in quo effectualiter continebatur, quod Concilium generale Constantiense præfatum, dictam *b* concessionem seu renunciationem admisit, & nonnulla alia ut ipso capitulo tenoris infrascripti plenius continetur, alta & intelligibili voce perlegit. Quo quidem capitulo, ut præmittitur, lecto, mandante & rogante dicto domino præsidente, prædictus magister Henricus petiit per hujusmodi nationum præsidentes & alios supradictos, nominibus quibus supra, responderi per verbum, *Placet*, vel, *non placet*. Dictique præsidentes & alii supra recitati responderunt nominibus quibus supra, per verbum *Placet*. Super cessione, resignatione, statutis, diffinitis & decretis, & aliis supra recitatis, præfatus Henricus promotor sive procurator petiit a protonotariis & nobis notariis dicti Concilii, ac aliis tabellionibus publicis quibuscumque, unum vel plura, publicum seu publica, fieri & confici instrumentum & instrumenta, tot quot essent necessaria. Præsentibus testibus quibus supra.

Luc. 2.

b Forte, *cessionem*.

Deut. 32. 8. ex Græco.

Ex prima editione.

His autem perlectis, dictus dominus Carolus, facta pulcra collatione cum themate. Facta est cum Angelo multitudo militiæ cælestis, &c. *perlegit schedulam de renunciatione papatus nomine dicti domini Gregorii in forma sequenti*.

Carolus renunciat papatui, procuratorio nomine domini Gregorii duodecimi.

Ego Carolus de Malatestis Arimini & nonnullarum aliarum terrarum in temporalibus vicarius, necnon provinciæ Romandiolæ rector pro sanctissimo in Christo patre domino Gregorio divina providentia Papa duodecimo, & sanctæ Romanæ ecclesiæ generalis, atque ejusdem sanctissimi domini nostri Papæ procurator, habens ad infrascripta plenum, speciale & irrevocabile mandatum, quemadmodum constat per bullam authenticam sanctissimi domini nostri prædicti proxime lectam, nulla oppressus aut coactus violentia, aut nullo ductus errore, ut omnibus aperte pateat per effectum, quanta sinceritate, quantaque cordis affectione sacram unionem & redintegrationem Christianorum in unitate sanctæ matris ecclesiæ prosecutus fuit, prosequaturque per viam etiam renunciationis inclusive; pure & libere & sincere procuratorio nomine ipsius sanctissimi domini nostri, domini Gregorii Papæ XII. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti renuncio & cedo expresse in his scriptis, realiter & cum effectu, juri, titulo & possessioni, quod, quem & quam ipse habet in papatu: & resigno nomine præfati domini

nostri

ANNO CHRISTI 1415.

nostri papatum, & omne jus papatus, titulum, & pos-
sessionem, quod, quem & quam habet coram Domino nostro Jesu Christo, qui ecclesiæ suæ sanctæ est caput & sponsus, in hac sacrosancta Synodo & universali Concilio, sanctam Romanam & universalem ecclesiam repræsentante.

Qua schedula lecta, archiepiscopus Mediolanensis loco quo supra respondendo ad prædicta, legebat in hunc modum.

Sacrosancta generalis Synodus Constantiensis, in Spiritu sancto legitime congregata, universalem ecclesiam catholicam repræsentans, cessionem, renunciationem & resignationem pro parte illius domini, qui in sua obedientia dicebatur Gregorius duodecimus, juri, titulo & pos-
sessioni, quod, quem & quam habuit in papatu, vel si
a Forte, habet. *quod, quem vel quam nunc a habuit in papatu, nunc per magnificum & potentem dominum Carolum de Malatestis hic præsentem, ejusque ad hoc procuratorem irrevocabilem, pro eodem domino qui dicebatur Gregorius duodecimus, factas admittit, approbat & collaudat in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti.*

Post hæc autem cantato, Te Deum laudamus, *a sæpe dicto archiepiscopo Mediolanensi legebatur sequens capitulum.*

Ex mſ. Surii.

Tandem vero hymno Angelico, *Te Deum laudamus*, solemniter cantato, cum versiculo & collectis sequentibus, præfatus reverendus pater dominus Bartholomæus archiepiscopus Mediolanensis, ad instantem petitionem magistri Henrici de Piro promotoris & procuratoris dicti sacri Concilii, nec non ad rogatum & exhortationem dicti domini præsidentis, legit quoddam aliud capitulum in effectu continens tempus resignationis faciendæ Petri de Luna post requisitionem; & alia, ut in eodem capitulo continentur, tenoris infrascripti, ibidem alta & intelligibili voce perlegit. Quo quidem capitulo proximo superius recitato, lecto, de mandato præfati præsidentis prælibatus magister Henricus instanter petiit, per nationum præsidentes & alios præfatos super præmissis per verbum, *Placet*, vel, *non placet*, responderi. Et tunc dicti nationum præsidentes, & Joannes episcopus Ostiensis prædictus, pro se & nationibus suis quibus supra, per verbum, *Placet*, solemniter responderunt. Et serenissimus princeps dominus Sigismundus Romanorum & Hungariæ, &c. rex, promisit, ut in capitulo continetur: & eidem præmissa recitata placuerunt. Super quibus omnibus singulis sic actis, habitis, gestis, statutis, & diffinitis, promissisque & dictis, memoratus magister Henricus promotor ut supra, a dominis protonotariis supradictis, necnon a nobis dicti Concilii notariis, & aliis tabellionibus publicis quibuscumque, unum vel plura, publicum seu publica, tot quot essent necessaria, fieri & confici instrumentum seu instrumenta, instanter requisivit & petiit. Præsentibus tunc ibidem testibus quibus supra.

Ex prima editione.

Quod requiratur Petrus de Luna auctoritate Concilii ad cedendum.

Sacrosancta generalis Synodus Constantiensis, &c.

CUM in Romana ecclesia dudum gravis & pestilens exorta scissura, humani generis inimico procurante, innumerabilia Christiano populo attulerit detrimenta, quibus obviandis ac pro redintegratione fabricæ catholicæ quamvis multa quæsita fuerint remedia immensis laboribus, sollicitudinibus & expensis, inter quæ præstantius & validius toti pene Christianitati dudum, & nuper etiam huic sacro Concilio visum fit, cessionem renunciationem papatus fieri per quemlibet pro Papa seu Romano Pontifice se gerentem: nec hactenus cessio seu renunciatio hujusmodi facta, non redintegratio, aut schismatis exstirpatio fuerit subsecuta: misericors tamen & miserator dominus sponsam suam sanctam ecclesiam diebus proximis respexit oculis pietatis: dum videlicet in hac sancta Constantiensi Synodo, præter nonnulla alia sanctæ unionis ecclesiæ præparamenta, conjunctis sub capite Christo in una ecclesia duabus, videlicet olim nuncupati Joannis, & illius qui dicebatur Gregorius duodecimus, obedientiis, magnificus dominus Carolus de Malatestis plenissimum ad hoc habens mandatum pro præfato domino, qui dicebatur Gregorius duodecimus, ejusque nomine omni juri, titulo & possessioni, quod, quem & quam, vel si quod, quem vel quam habuit in papatu, non sine magno ipsius domini, qui dicebatur Gregorius duodecimus, laudis præconio cesserit, renunciaverit expresse, realiter & cum effectu, & resignaverit nomine prædicti domini, qui dicebatur Gregorius duodecimus papatum & omne jus papatus, titulum & possessionem, quod quem & quam habuit in papatu. Cumque Petrus de Luna, in sua obedientia Benedictus decimustertius nuncupatus, dudum memoratam cessionis & renunciationis papatus viam acceptaverit, eamque diversis promissionibus, votis & juramentis firmaverit, nec adhuc fecerit, sed protelaverit usque modo, & prout fere toti Christianitati est notorium & manifestum: sancta Synodus Constantiensis supradicta, nihil, quantum in ea est, quod ad sanctam unionem utile fuerit, volens relinquere improvisum, declarat, statuit & diffinit, præfatum Petrum de Luna, ex superabundanti per procuratores sacri Concilii ad hoc specialiter constituendos, loco & tempore opportunis fore solemniter requirendum; ut infra spatium decem dierum, requisitionem hujusmodi immediate sequentium, omni juri papatus, quod se prætendit habere, necnon titulo & possessioni seu detentioni ejusdem cedat & renunciet totaliter & absolute. Quod si non fecerit, dicta sancta Synodus ipsum dominum Petrum ex nunc prout extunc pronunciat, decernit & declarat, fuisse & esse notorium schismaticum, antiqui schismatis nutritorem, defensorem, fautorem, approbatorem, incorrigibilem, & pertinacem, hæreticum, a catholica fide devium, promissionum, votorum & juramentorum suorum transgressorem & ecclesiam Dei notorie scandalizantem, & propterea omni honore & dignitate etiam papali se reddidisse indignum: ipsumque per sacros canones fore abjectum, ejectum, privatum & præcisum ab omni jure seu possessione & detentione, quæ habet seu se prætendit habere in papatu: mandando & inhibendo eidem, ne se amplius pro Romano Pontifice gerere præsumas: omnibus Christifidelibus, etiam si imperiali, regali, cardinalatus, pontificali, aut alia quavis ecclesiastica vel sæculari dignitate præfulgeant, ne eidem Petro, aut ejus successoribus in hac parte postea obediant, pareant vel intendant, aut auxilium, consilium vel favorem præstent ullo modo, sed eum tanquam schismaticum, ecclesiasticæ unionis perturbatorem & hæreticum vitent & persequantur toto posse, bona fide, realiter & cum effectu. Et huic sacro Concilio ac futuro per Dei gratiam Romano Pontifici eligendo, contra dictum Petrum, ejus successores, fautores atque sequaces, quos etiam dicta sancta Synodus tanquam schismaticos & hæreticos vult persequi & haberi, assistant fideliter & cum effectu: invictissimum dominum principem Sigismundum Romanorum & Hungariæ, &c. regem, exhortans specialiter & requirens, quatenus tanquam pius ecclesiæ advocatus & sacri Concilii defensor, hoc idem se mox tunc facturum, & suis & sacri imperii subditis mandaturum promittere dignetur, & fideliter observare.

Quo capitulo lecto, fuit responsum per deputatos quatuor nationum, Placet: *necnon per dominum Ostiensem nomine collegii cardinalium, & demum per regem Romanorum*, Placet.

ANNO CHRISTI 1415.

Ex cod. mſ. Surii.

Super quibus omnibus & ſingulis magiſter Henricus de Piro nomine quo ſupra perſæpe dictos notarios, protonotarios & tabelliones ſibi unum vel plura, & tot, quot ſufficiant ad dictum ſapientis, petiit fieri publicum ſeu publica, inſtrumentum & inſtrumenta: præſentibus ibidem illuſtribus principibus, comitibus, & ambaxiatoribus, ceteriſque nobilibus teſtibus.

SESSIO XV.

Ex prima editione. *Sabbati, die ſexta dicti menſis Julii, fuit ſeſſio generalis Concilii loco & hora conſuetis, in qua fuit Romanorum & Hungarorum rex cum nobilibus fuit,*

Ex mſſ. Surii, & tribus Germanicis. * *ſibi in inſigniis regalibus ſervientibus, præſidente in eadem Joanne epiſcopo Oſtienſi cardinali Vivarienſi: fuitque in ea celebratum officium Miſſæ de Domina noſtra, per reverendiſſimum patrem dominum Nicolaum archiepiſcopum Gneznenſem. Qua cantata, legebantur reliqua more ſeſſionum: & reverendus pater dominus Antonius epiſcopus concordienſis legebat quoddam ſtatutum, cujus tenor ſequitur, & eſt talis.*

* Videlicet illuſtribus principibus, Ludovico comite Palatino Rheni in mundo, Friderico Burgravio Nuremburgenſi & marchione Brandemburgenſi in ſceptro, Henrico duce Bavariæ in corona, & Stephano de Roſebon milite de Hungaria in enſe. Præſentibus ibidem reverendiſſimis patribus, dominis Joanne epiſcopo Oſtienſi cardinali Vivarienſi ibidem præſidente nomine collegii cardinalium, Jordano de Urſinis, Angelo Laudenſi, epiſcopis, aſſiſtentibus ipſi domino regi Antonio Aquilejenſi, Franciſco Venetiarum, Antonio de Salancho, Petro Cameracenſi, Branda Placentinenſi, presbyteris; Amadeo Salutiarum, Ludovico de Fliſco, Landulpho Barenſi, Raynaldo de *a* Brankaſiis, Odone de Columna, Lucido de Comitibus, & Franciſco Florentinenſi, diaconis cardinalibus. In qua quidem ſeſſione more ſolito cantata fuit Miſſa de beata Virgine Maria per reverendum patrem dominum Nicolaum archiepiſcopum Gneznenſem. Qua Miſſa cantata, fuit peractum officium litaniarum cum introitu, *Exaudi nos Domine*, &c. collectis & orationibus ad hoc requiſitis, juxta exigentiam temporum & officii: & evangelio, *Attendite a falſis prophetis*, &c. ac hymno, *Veni creator Spiritus*. Quibus Miſſa & officio litaniarum peractis, fuit introductus magiſter Joannes Hus, accuſatus & convictus tanquam hæreſiarcha, de regno Bohemiæ ad medium Concilii, ubi erat levatus in unum altum ſcamnum pro eo ultra alia ſedilia communia ordinatum, ita quod omnis homo eum ſufficienter videre poterat. Ipſo Joanne Hus hæretico, ſive hæreſiarcha ibidem conſtituto, aſcendit ambonem reverendus pater dominus epiſcopus Laudenſis de ordine fratrum Prædicatorum; & fecit unum brevem, compendioſum & laudabilem ſermonem, aſſumens pro themate, *Deſtruatur corpus peccati*, &c. ad Romanos VI. cap. in epiſtola, ut aſſeruit, proximæ diei Dominicæ. Quo ſermone finito, aſcenderuut ambonem, in quo edicta Concilii publicari ſolent, & eadem approbari, reverendi patres Antonius Concordienſis, Stephanus Dolenſis, Nicolaus Mersburgenſis, *b* Guillelmus Tolonenſis, Patricius Cortagenſis, epiſcopi, & Bertholdus Wildungen ſacri palatii Apoſtolici cauſarum auditor, deputati per nationes ad approbandum acta, geſta & pronunciata nomine nationum. Antonius epiſcopus Concordienſis de mandato ſibi injuncto legebat quoddam ſtatutum, imponendo ſilentium univerſis & ſingulis in Synodo exiſtentibus in hunc modum:

a Al. *Brancaciis.*

Matth. 7.

b Al. *Vitalis*, ut ſeſſ. XVI. & ſæpe ſupra.

Decretum ſilentii.

Ex primæ editione. *Sacroſancta Synodus Conſtantienſis, &c. præcipit & mandat ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, quam contravenientes incurrere vult ipſo facto, & ſub pœna carceris duorum menſium, & fautoriæ hæreſis, ne aliquis cujuſcumque ſtatus, auctoritatis, gradus, ordinis, præeminentiæ aut conditionis fuerit, etiam ſi A Imperiali, regali, cardinalatus, archiepiſcopali aut epiſcopali præfulgeat dignitate, in hac præſenti ſeſſione Deo auctore hodie celebranda, ipſam ſeſſionem, ſeu pronunciantes & loquentes in eadem perturbet, murmuret, impediat, aut quemvis ſtrepitum voce vel manibus aut pedibus faciet. Et quia jam materia a Deo annuente tractanda per omnes nationes & ſanctos patres, Spiritu ſancto dirigente, unanimiter & concorditer concluſa eſt, prout audictis, prohibet & mandat eadem ſancta Synodus ſub ſimili pœna ac fautoriæ hæreſis, ne quis clamare, contradicere, aut etiam ſurgere, diſputare, vel defenſare, aut alta voce loqui audeat, niſi ad hoc ſit per ipſam ſanctam Synodum deputatus: alioquin contra facientes decrevit eo ipſo excommunicationis vinculo innodatos, pœnas carceris & duriores expreſſatis, minime evaſuros. Quam quidem conſtitutionem reputati quatuor* B *nationum, videlicet Antonius Concordienſis nomine Italicæ, Stephanus Dolenſis nomine Gallicanæ, Nicolaus Mersburgenſis nomine Germanicæ, & Patricius Cortagenſis nomine Anglicanæ, dominus Joannes Oſtienſis præſidens nomine collegii cardinalium, per verbum, Placet, approbarunt.*

Ex mſſ. Surii, & tribus Germanicis.

Quo quidem ſtatuto lecto & approbato, providus vir magiſter Henricus de Piro promotor & procurator ſurrexit, proponens, qualiter articuli prædicati per magiſtrum Joannem Hus in Bohemiæ regno & alias, de quibus eſt convictus, eſſent hæretici, ſeditioſi, captioſi, aurium piarum offenſivi, &c. per dominum præſidentem, dominum Romanorum regem, totamque Synodum Conſtantienſem, condemnari, libroſque de quibus eſſent extracti, igne comburi debere, & alias ſibi fieri juſtitiæ complementum a prædicta Synodo ſibi nomine quo ſupra, debita cum inſtantia poſtulabat: prout in quadam papyri petitionum ſchedula, quam ibidem legebat. cujus tenor inferius eſt incertus, plenius continetur.

Ex iiſdem mſſ.

Qua petitione in ſcriptis oblata, de mandato & voluntate ipſius Synodi Conſtantienſis, venerabilis vir D. Bertholdus de Wildungen prædictus incœpit legere artilos formatos & dogmatizatos per Joannem Wicleff & Joannem Hus in hunc modum, quorum aliquos legit, & reſiduos dicta ſancta Synodus habuit pro lectis.

Sicut Chriſtus eſt ſimul Deus & homo, ſic hoſtia conſecrata eſt ſimul corpus Chriſti ad minimum in figura, & verus panis in natura. Vel quod idem ſonat, verus panis naturaliter, & corpus Chriſti figuraliter.

Cum mendacium hæreticum de hoſtia conſecrata, inter hæreſes *c* ſingulas teneat principatum, ut ipſa ab eccleſia exſtirpetur, ſecure denuncio modernis hæreticis, quod non poſſunt declarare nec intelligere accidens ſine ſubjecto. Et ideo omnes iſtæ ſectæ hæreticæ in capitulo ignorantium Joannis quarto, *Nos adoramus quod ſcimus*, audacter prænoſtico omnibus iſtis ſectis & ſuis complicibus, quod non defendant fidelibus, quod ſacramentum erit accidens ſine ſubjecto, antequam Chriſtus & tota triumphans eccleſia venerit in finali judicio equitans ſuper ſtatum Angeli Gabrielis.

c Forte, *ſingularis.*

Sicut Joannes figuraliter fuit Elias, & non perſonaliter; ſic panis in altari figuraliter eſt corpus Chriſti: & abſque ambiguitate hæc eſt figurata locutio, *Hoc eſt corpus meum*, ſicut iſta, Joannes eſt Elias.

Fructus iſtius dementiæ, qua fingitur accidens ſine ſubjecto, foret blaſphemare in Deum, ſcandalizare ſanctos, & illudere eccleſiæ per *d* verba accidentis.

d Mſſ. *meu dacia.*

Diffinientes, parvulos fidelium ſine ſacramentali baptiſmo decedentes non fore ſalvandos, ſunt in hoc ſtolidi & præſumptuoſi.

Levis & brevis confirmatio epiſcoporum, *e* cum a dictis ritibus tantum ſolemnizata eſt, ex natione diaboli introducta, & ut populus in fide eccleſiæ illudatur, & epiſcoporum ſolemnitas aut neceſſitas plus credatur.

e Lege ex mſſ. *cum ad ditis ritibus tantum ſole mnizatis, ex motion diaboli, &c*

Quantum ad oleum quo epiſcopi ungunt pueros, & peplum lineum quod complexum eſt capiti, videtur quod ſit ritus levis, infundibilis ex ſcriptura, & quod iſta confirmatio introducta ſuper Apoſtolos, blaſphemat in Deum.

Con-

ANNO CHRISTI 1415.

Confessio vocalis facta sacerdoti, introducta per Innocentium, non est tam necessaria homini, ut diffinit; quia si quis solum cogitatu, verbo vel opere offenderit fratrem suum; solum cogitatu, verbo vel opere sufficit pœnitere.

Grave est & infundabile, presbyterum audire confessionem populi modo quo Latini utuntur.

In his verbis, *Vos mundi estis, sed non omnes*, posuit diabolus pedicam *a* infidelem, qua pedem caperet Christiani. Introduxit enim confessionem privatam & infundabilem. Et postquam confessori nota fuit, ut legem statuit, quod non prodatur populo malitia sic confessi.

a Mſ. *infidelium*.

Conjectura probabilis est, quod talis qui rite vivit, est diaconus vel sacerdos. Sicut enim cognosco, quod iste est Joannes: sic probabili conjectura cognosco, quod iste sancte vivendo, constitutus est a Deo in tali officio sive statu.

Al. *institione*.

Non ex testificatione hominis ordinantis, sed ex *b* justificatione operis capienda est probabilis evidentia talis status. Deus enim potest sine tali instrumento digno vel indigno personam aliquam in tali statu constituere. Nec est probabilior evidentia quam ex vita. Ideo habita vita sancta & doctrina catholica, satis est ecclesiæ militanti. *Error in principio & in fine.*

Conversatio mala prælati subtrahit acceptationem ordinum & aliorum sacramentorum a subditis, qui tamen necessitate cogente possent hoc ab eis capere: supplicando pie, quod Deus suppleat per ministros suos diabolos opus vel finem officii ad quod jurant.

Antiqui ex cupiditate temporalium, ex spe mutuorum juvaminum, aut ex causa excusandæ libidinis, licet desperent de prole, copulantur ad invicem, non vero matrimonialiter copulentur.

Hæc verba, Accipiam te in uxorem, eligibiliora sunt in contractu matrimoniali, quam ista, Ego te accipio in uxorem. Et quod contrahendo cum una per hæc verba de futuro, & post cum alia per hæc verba de præsenti, non debent frustrari verba prima per verba secundaria de præsenti.

Papa, qui se falsè nominat servum servorum Dei, nullo gradu est in opere evangelii, sed mundano. Et si sit in ordine aliquo, est in ordine dæmonum, Deo plus culpabiliter servientium.

Papa non dispensat cum simonia, vel voto temerario, cum ipse sit capitalis simoniacus, vovens temerarie servare statum summe damnabiliter hic in via. *Error in fine.*

Quod Papa sit summus Pontifex, est ridiculum. Et Christus nec in Petro, nec in alio talem approbavit dignitatem.

Mſſ. *patus*.

Papa est *c* patronus Antichristi: non solum illa simplex persona, sed multitudo paparum a tempore dotationis ecclesiæ, cardinalium, episcoporum, & suorum complicum aliorum, est Antichristi persona composita monstruosa. Non tamen repugnat, quin Gregorius & alii Papæ, qui in vita sua fecerunt multa bona de genere, fructuose finaliter pœnitebant.

Petrus & Clemens cum ceteris adjutoribus in fide, non fuerunt Papæ, sed Dei adjutores, ad ædificandum ecclesiam Domini nostri Jesu Christi.

Quod ex fide evangelii ista papalis præeminentia cœpit ortum, est æque falsum, sicut quod ex prima veritate error quilibet exortus.

Duodecim sunt procuratores & discipuli Antichristi: Papa, cardinales, patriarchæ, archiepiscopi, episcopi, archidiaconi, officiales, decani, monachi, bifurcati canonici, pseudo fratres introducti jam ultimo, & quæstores.

Patet luce clarius, quod quicumque est humilior ecclesiæ " servicinior, & in amore Christi quoad suam ecclesiam amatimor, est in ecclesia militanti major & proximus Christi vicarius reputandus.

Omnis injuste occupans quodcumque bonum Dei, capit rapina, furto, vel latrocinio aliena.

Mſſ. *densus*.

Nec testium depositio, nec judicis sententiatio, nec corporalis possessio, sicut nec *d* distensus hæreditarius, nec humana commutatio, sive donatio confert homini sine gratia dominium, sive jus ad aliquod vel omnia ista simul. *Error si intelligatur de gratia gratum faciente.*

A Nisi esset lex caritatis intrinsecus, nemo propter chartas vel bullas habet habilitatem vel justitiam plus vel minus.

ANNO CHRISTI 1415.

Nos non debemus præstare aut donare aliquid peccatori, dum cognoscimus ipsum esse talem: quia sic foveremus proditorem Dei nostri.

Sicut princeps vel dominus tempore quo est in peccato mortali, non sortitur nomen illius officii, nisi nomine tenus & satis æquivoce: sic nec Papa, episcopus vel sacerdos, dum lapsus fuerit in mortali peccato.

Omnis habituatus in mortali peccato caret quocumque dominio & usu licito operis etiam boni de genere.

Ex principiis fidei est per se notum, quod quidquid homo in mortali peccato fecerit, peccat mortaliter.

Ad verum sæculare dominium requiritur justitia dominantis, sic quod nullus exsistens in peccato mortali,
B est dominus alicujus rei.

Omnes religiosi moderni seipsos necessitant, ut hypocrisi maculentur. Ad hoc enim sonat sua professio, ut sic jejunent, ut sic induant, & ut sic faciant, quidquid indifferenter ab aliis observatur.

Omnis privata religio sapit, ut sic, imperfectionem & peccatum, qua homo indisponitur ad Deo libere serviendum.

Religio sive regula privata, sapit præsumptionem blasphemam & arrogantem supra Deum: & religiosi talium ordinum, per hypocrisim defensionis suæ religionis, præsumunt se super Apostolos exaltare.

Christus in scriptura non docet aliquam speciem ordinis de capitulo Antichristi. Et ideo non est de suo beneplacito, quod sunt tales. Capitulum autem istud in istis speciebus duodecim continetur; quæ sunt, Papa,
C cardinales, patriarchæ, archiepiscopi, episcopi, archidiaconi, officiales, decani, monachi, canonici, fratres de quatuor ordinibus, & quæstores.

Ex fide & operibus quatuor sectarum, quæ sunt clerus Cæsareus, *e* vanus monachus, vanus canonicus, atque fratres, evidenter elicio, quod nulla persona istarum est membrum Christi in sanctorum catalogo, nisi in fine dierum deseruerit acceptatam stolide sectam suam.

e Mſſ. *varius monachus, varius clericus*.

Paulus quondam Pharisæus propter meliorem sectam Christi, de ejus licentia sectam suam dereliquit. Et ob hæc claustrales, cujuscumque sectæ fuerunt, *f* debent libere ex mandato Christi *g* exire ista vincula, & induere libere sectam Christi.

f Adde ex mſſ. *aut obligatione vel quocumque jurzmento stulto obstricti*.

Sufficit laicis, quod dent quandoque servis Dei decimas suorum proventuum, & cum istis paribus semper dant ecclesiæ, licet non semper *h* Deo, clero Cæsareo a Papa vel a suis subditis assignato.

g Mſſ. *exuere*.

D Potestas quæ fingitur a Papa & aliis quatuor novis sectis, sunt fictę, & ad seducendum subditos diabolice introductæ: ut prælatorum Cæsareorum excommunicatio, citatio, incarceratio, & redditus pecuniarum vendicatio.

h *Forte verius*, ideo.

Multi sacerdotes simplices superant prælatos in hujusmodi potestate, immo videtur fidelibus, quod magnitudo potestatis spiritualis plus consequitur filium imitatorium Christi in moribus, quam prælatum qui per cardinales & tales apostatas est electus.

Subtrahit populus decimas, oblationes & alias privatas eleemosynas ab indignis Antichristi discipulis, cum hoc facere debeat de lege Dei. Nec est timenda, sed gaudenter acceptanda maledictio vel censura, quæ infertur a discipulis Antichristi.

Dominus Papa, episcopi, omnes religiosi vel puri clerici, titulo perpetuæ possessionis dotati, debent re-
E nunciare illis in manibus brachii sæcularis. Quod si pertinaciter noluerint, *i* per sæculares debent regi.

i Mſſ. *per manus dominorum sæcularium*. Al. *per sæculares dominos*.

Non est major hæreticus vel Antichristus, quam ille clericus, qui docet, quod licitum est sacerdotibus & levitis legis gratiæ dotari in possessionibus temporalibus. Et si sint aliqui hæretici vel blasphemi, sunt illi clerici, qui hæc docent. Non solum possunt domini temporales auferre bona ecclesiæ ab habitualiter delinquentibus: nec solum hoc eis licet, sed debent hoc facere sub pœna damnationis æternæ.

Deus non approbat quemquam damnari civiliter, vel civiliter judicari.

Si fiat objectio contra impugnantes dotationem ecclesiæ, de beato Benedicto, Gregorio ac Bernardo, qui

pauca

ANNO CHRISTI 1415.

pauca temporalia in paupertate poſſidebat, dicitur, quod finaliter pœnitebant. Si iterum objicias, quod fingo ſanctos iſtos de iſta declinatione a lege Domini finaliter pœnitere: doce tu, quod ſint ſancti; & ego docebo, quod finaliter pœnitebant.

Si Scripturæ ſacræ & rationi debemus credere, patet, quod diſcipuli Chriſti non habent poteſtatem coacte exigendi temporalia per cenſuras: ſed hæc attentantes ſunt filii Heli, filii Belial.

Quælibet eſſentia unum habet ſuppoſitum, ſecundum quod producitur aliud ſuppoſitum par priori. Et iſta eſt actio remanens perfectiſſima, poſſibilis naturæ.

Quælibet eſſentia ſive corporea, ſive incorporea, eſt comunis tribus ſuppoſitis, & omnibus illis inſunt communiter proprietates, accidentia & operationes.

Deus nihil poteſt annihilare, nec mundum majorare vel minorare; ſed animas uſque ad certum numerum creare, & non ultra.

Impoſſibile eſt, duas ſubſtantias corporeas coextendi, unam continue quieſcentem localiter, & aliam corpus quieſcens continue penetrantem.

Linea aliqua mathematica continua componitur ex duobus, tribus, vel quatuor punctis immediatis, aut ſolum ex punctis ſimpliciter finitis. Vel tempus eſt, fuit, vel erit compoſitum ex inſtantibus immediatis. Item non eſt poſſibile, quin tempus & linea, ſi ſint, taliter componantur. *Prima pars eſt error in philoſophia. Sed ultima errat circa divinam potentiam.*

Imaginandum eſt, unam ſubſtantiam corpoream in principio ſuo ductam eſſe ex indiviſibilibus compoſitam, & occupare omnem locum poſſibilem.

a Mſſ. *Quilibet eſt Deus.*

a Quodlibet eſt Deus.

Quælibet creatura eſt Deus.

Ubique omne ens eſt, cum omne ens ſit Deus.

Omnia quæ evenient, abſolute neceſſariove evenient.

Infans præſcitus & baptizatus neceſſario vivet diutius, & peccabit in Spiritum ſanctum, ratione cujus merebitur ut perpetuo condemnetur: & ita nullus ignis poteſt ipſum comburere pro hoc tempore vel inſtanti. Ut fidem aſſero, omnia quæ evenient, de neceſſitate evenient ei. Sic Paulus præſcitus non poteſt vere pœnitere, hoc eſt, contritione peccatum finalis impœnitentiæ delere, vel ipſum non habere.

Quibus articulis lectis, ſimilibus mandato & voluntate, D. Antonius epiſcopus Concordienſis legebat unam ſchedulam per modum ſententiæ condemnatoriæ dictorum articulorum, hujuſmodi ſub tenore:

Sacroſancta generalis Synodus Conſtantienſis, eccleſiam catholicam repræſentans, ad exſtirpationem ſchiſmatis, errorumque & hæreſum, in Spiritu ſancto legitime congregata. Auditis diligenter & examinatis libris & opuſculis damnatæ memoriæ Joannis Wicleff, per doctores & magiſtros ſtudii generalis Oxonienſis, qui de eiſdem libris & opuſculis ducentos & ſexaginta reprobos excerpendo collegerunt & ſcholaſtice reprobarunt arti-

b Mſſ. *fecit.*

culos. Quos omnes hæc ſancta Synodus *b* petiit examinari, & ſæpius recenſeri per plures patres eccleſiæ Romanæ cardinales, epiſcopos, abbates, magiſtros in theologia, doctores utriuſque juris, & alios plures notabiles diverſorum & generalium ſtudiorum in multitudine copioſa. Quibus articulis ſic examinatis fuit & eſt repertum, aliquos & plures ex ipſis fuiſſe & eſſe notorie hæreticos, & dudum a ſanctis patribus reprobatos, quoſdam blaſphemos, alios erroneos, alios ſcandaloſos, quoſdam piarum aurium offenſivos, nonnullos eorumdem temerarios & ſeditioſos. Et propterea in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti hæc ſancta Synodus prædictos articulos & eorum quemlibet hoc perpetuo decreto reprobat & condemnat, inhibens omnibus & ſingulis catholicis ſub anathematis interminatione, ne de cetero dictos articulos, aut ipſorum aliquem audeat prædicare, dogmatizare, offerre vel tenere. Super quibus exſequendis & debite obſervandis, mandat prædicta ſancta Synodus ordinariis locorum aut inquiſitoribus hæreticæ pravitatis vigilanter intendere, prout ad quemlibet pertinet ſecundum jura & canonicas ſanctiones. Si quis vero hujus ſacri Concilii decretorum & ſententiarum temerarius violator exſtiterit, animadverſione debita per locorum ordinarios, A quocumque privilegio non obſtante, ſacri hujus auctoritate Concilii puniatur. Præfati vero articuli hic ſequuntur, de quibus aliqui, licet non omnes, recitabuntur ad præſens.

ANNO CHRISTI 1415.

Ex prima editione.

Conſequenter epiſcopus Concordienſis legebat ſententiam contra Joannem Hus de regno Bohemiæ, qui fuit degradatus in præſentia Concilii, & traditus curiæ ſæculari.

Sententia contra Joannem Hus.

Sacroſancta generalis Conſtantienſis Synodus, eccleſiam catholicam repræſentans, in Spiritu ſancto legitime congregata, ad perpetuam rei memoriam.

QUia teſte Veritate, arbor mala fructus malos facere conſuevit, hinc eſt, quod vir damnatæ memoriæ Joannes Wicleff ſua mortifera doctrina non in Chriſto Jeſu per evangelium, ut olim ſancti patres filios genuere, ſed contra Chriſti ſalutarem fidem velut radix virulenta plures genuit filios peſtiferos, quos ſui perverſi dogmatis reliquit ſucceſſores; adverſus quos hæc ſancta Synodus tanquam contra ſpurios & illegitimos filios cogitur inſurgere, & eorum errores ab agro Dominico tanquam vepres nocivas, cura pervigili & cultro auctoritatis eccleſiaſticæ reſecare, ne ut cancer ſerpant in perniciem aliorum. Cum itaque in ſacro generali Concilio nuper Romæ celebrato decretum fuerit, doctrinam damnatæ memoriæ Joannis Wicleff damnandam eſſe, & libros ejus hujuſmodi doctrinam continentes fore tanquam hæreticos comburendos; & doctrinam ipſam damnatam & libros ejus, tanquam doctrinam inſanam & peſtiferam includentes, combuſtos fuiſſe cum effectu; & hujuſmodi decretum auctoritate Concilii fuerit approbatum; nihilominus tamen quidam Joannes Hus in hoc ſacro Concilio hic perſonaliter conſtitutus, non Chriſti, ſed potius Joannis Wicleff hæreſiarchæ diſcipulus, poſt & contra damnationem & decretum hujuſmodi auſu temerario contraveniens, errores ejus plures & hæreſes, tam ab eccleſia Dei, quam etiam a certis olim reverendis in Chriſto patribus, dominis archiepiſcopis & epiſcopis diverſorum regnorum, & magiſtris in theologia plurium ſtudiorum condemnatos, dogmatizavit, aſſeruit & prædicavit; præſertim damnationi ſcholaſticæ ipſorum articulorum Joannis Wicleff factæ pluries in univerſitate Pragenſi cum ſuis complicibus in ſcholis & in prædicationibus publice reſiſtendo, ac ipſum Joannem Wicleff virum catholicum & doctorem evangelicum, in favorem ejus doctrinæ, coram multitudine cleri & populi declaravit: certos etiam articulos infraſcriptos & plures alios, & merito damnabiles, tanquam catholicos eſſe aſſeruit & publitavit, qui in libris ipſius Joannis Hus, & c opuſculis notorie continentur. Quapropter habita per prius plenaria informatione de præmiſſis, & diligenti deliberatione reverendiſſimorum in Chriſto patrum dominorum ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium, patriarcharum, archiepiſcoporum, epiſcoporum & ceterorum prælatorum & doctorum ſacræ paginæ & juris utriuſque in multitudine copioſa, hæc ſacroſancta Conſtantienſis Synodus declarat & diffinit, articulos infraſcriptos, qui habita collatione per plures magiſtros in ſacra pagina, reperti fuerunt contineri in ejus libris & opuſculis manu propria ſcriptis, & quos etiam idem Joannes Hus in publica audientia coram patribus & prælatis hujus ſacri Concilii confeſſus fuit in ſuis libris & opuſculis contineri, non eſſe catholicos, nec tanquam tales eſſe dogmatizandos; ſed ex eis plures eſſe erroneos, alios ſcandaloſos, aliquos piarum aurium offenſivos, pluresque eorum eſſe temerarios & ſeditioſos, & nonnullos eorumdem eſſe notorie hæreticos, & jamdudum a ſacris patribus & generalibus Conciliis reprobatos & damnatos, ipſoſque prædicare, dogmatizare, aut quomodolibet approbare diſtricte inhibendo. Sed cum infraſcripti articuli expreſſe contineantur in libris, ſeu tractatibus ſuis, videlicet in libro quem intitulat de eccleſia, & aliis ſuis opuſculis, ideo libros prædictos & doctrinam, & ſingulos alios tractatus & opuſcula in latino ſive vulgari Bohemico per ipſum editos,

c *Al.* epiſtolis.

ANNO CHRISTI 1415.

editos, aut in quocumque alio idiomate per alium, vel A alios, translatos, hæc ſacroſancta Synodus reprobat atque condemnat: ipſos comburendos publice & ſolemniter in præſentia cleri & populi in civitate Conſtantienſi & alibi, decernit & diffinit: adjiciens propter præmiſſa omnem ejus doctrinam merito eſſe & fore ſuſpectam de fide, & ab omnibus Chriſti fidelibus evitandam: & ut de medio eccleſiæ illa pernicioſa doctrina eliminetur, hæc ſacroſancta Synodus prorſus jubet, per locorum ordinarios, tractatus & opuſcula hujuſmodi per cenſuram eccleſiaſticam, etiam, ſi opus fuerit, cum adjectione pœnæ & fautoriæ hæreſis, diligenter inquiri, & repertos ignibus publice concremari. Si quis autem hujus ſententiæ ac decreti violator aut contemptor exſtiterit, ſtatuit eadem ſancta Synodus, per locorum ordinarios & inquiſitores hæreticæ pravitatis, contra talem vel tales, veluti ſuſpectum vel ſuſpectos de hæreſi, pro- B cedendum. Viſis inſuper actis & actitatis in cauſa inquiſitionis de & ſuper hæreſi contra prædictum Joannem Hus habitis & factis, habita per prius fideli & plenaria commiſſariorum in hujuſmodi cauſa deputatorum relatione, aliorumque magiſtrorum in theologia, ac doctorum juris utriuſque in, de, & ſuper actis, actitatis ac dictis teſtium fide dignorum & plurimorum, quæ dicta ipſi Joannis Hus palam & publice lecta ſunt coram patribus & prælatis hujus ſacri Concilii, per quorum teſtium dicta apertiſſime conſtat, eumdem Joannem multa mala, ſcandaloſa, ſeditioſa, & periculoſas hæreſes dogmatizaſſe in publico, & per multa annorum curricula prædicaſſe: Chriſti nomine invocato hæc ſacroſancta Synodus Conſtantienſis, ſolum Deum præ oculis habens, per hanc diffinitivam ſententiam, quam profert in his ſcriptis, pronunciat, decernit & declarat, dictum Joannem Hus fuiſſe & eſſe verum & manifeſtum hæreticum, ipſumque errores & hæreſes ab eccleſia Dei dudum damnatas, & plurima ſcandaloſa, piarum aurium offenſiva, temeraria & ſeditioſa dogmatizaſſe, & publice prædicaſſe, in non modicam offenſam divinæ majeſtatis, ac univerſalis eccleſiæ ſcandalum, & fidei catholicæ detrimentum: claves etiam eccleſiæ & cenſuras eccleſiaſticas vilipendiſſe: in quibus per annos multos perſtitit animo indurato, Chriſti fideles per ſuam pertinaciam nimium ſcandalizans, cum appellationem ad Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, tanquam ad ſummum judicem, omiſſis eccleſiaſticis mediis interpoſuerit; in qua multa falſa & injurioſa poſuit & ſcandaloſa, ipſius ſedis Apoſtolicæ cenſurarum eccleſiaſticarum & clavium in contemptum. Idcirco propter præmiſſa & alia plura, præfatum Joannem Hus hæreticum fuiſſe & eſſe hæc ſancta Synodus pronun- D ciat, & tanquam hæreticum judicandum & condemnandum fore judicat & condemnat per præſentes: dictamque appellationem tamquam injurioſam & ſcandaloſam & illuſoriam juriſdictionis eccleſiaſticæ reprobando, ipſumque Joannem Hus populum Chriſtianum, maxime in regno Bobeiniæ, in prædicationibus ſuis publicis & ſcripturis per eum compilatis ſeduxiſſe, ac ejuſdem populi Chriſtiani non veracem prædicatorem evangelii Chriſti ſecundum expoſitionem ſanctorum doctorum, ſed fuiſſe verius ſeductorem. Verum quia per ea quæ hæc ſacroſancta Synodus vidit & audivit, cognovit eumdem Joannem Hus pertinacem & incorrigibilem, & a adeo totaliter, quod non cupiebat ad gremium ſanctæ matris eccleſiæ redire, neque hæreſes & errores per eum publice defenſatos & prædicatos velle abjurare. Idcirco hoc ſacrum Concilium Conſtantienſe eumdem Joannem Hus ab E ordine ſacerdotali, & aliis ordinibus, quibus exſiſtit inſignitus, deponendum & degradandum fore declarat & decernit: committens nihilominus reverendis in Chriſto patribus archiepiſcopo Mediolanenſi, Feltrenſi, Aſtenſi, Alexandrino, Bagorenſi & Vaurenſi epiſcopis, ut in præſentia hujus ſacroſanctæ Synodi dictam degradationem, ſecundum quod ordo juris requirit, debite exſequantur. Hæc ſancta Synodus Conſtantienſis Joannem Hus, attento, quod eccleſia Dei non habeat ultra quid gerere valeat, judicio ſæculari b relinquere, ipſum curiæ ſæculari relinquendum fore decernit.

Mſſ. adde talem.

a *Al.* relinquit.

Articuli damnati Joannis Hus, de quibus ſupra fit mentio.

ANNO CHRISTI 1415.

1. *Unica eſt ſancta Univerſalis eccleſia, quæ eſt prædeſtinatorum univerſitas.* Et infra ſequitur. *Univerſalis ſancta eccleſia tantum eſt una, ſicut tantum eſt numerus unus omnium prædeſtinatorum.* 1. Cor. 13.

2. *Paulus nunquam fuit membrum diaboli, licet fecerit actus quoſdam actibus eccleſiæ malignantium conſimiles.*

3. *Præſciti non ſunt partes eccleſiæ, cum nulla pars ejus ab ea finaliter excidat, eo quod prædeſtinationis caritas, quæ ipſam ligat, non excidit.*

4. *Duæ naturæ, divinitas & humanitas, ſunt unus Chriſtus.*

5. *Præſcitus etſi aliquando ſit in gratia ſecundum præſentem juſtitiam, tamen nunquam eſt pars ſanctæ eccleſiæ: & prædeſtinatus ſemper manet membrum eccleſiæ, licet aliquando excidat a gratia aaventitia, ſed non a gratia prædeſtinationis.*

6. *Sumendo eccleſiam pro convocatione prædeſtinatorum, ſive ſint in gratia, ſive non, ſecundum præſentem juſtitiam, iſto modo eccleſia eſt articulus fidei.*

7. *Petrus non fuit, nec eſt caput eccleſiæ ſanctæ catholicæ.*

8. *Sacerdotes quomodolibet criminoſe viventes, ſacerdotii polluunt poteſtatem, & ſicut filii infidelcs, ſentiunt infideliter de ſeptem ſacramentis eccleſiæ, de clavibus, officiis, cenſuris, moribus, cærimoniis, & ſacris rebus eccleſiæ, veneratione reliquiarum, indulgentiis, & ordinibus.* C

9. *Papalis dignitas a Cæſare inolevit, & Papæ præfectio & inſtitutio a Cæſaris potentia emanavit.*

10. *Nullus ſine revelatione aſſereret rationabiliter de ſe, vel de alio, quod eſſet caput particularis ſanctæ eccleſiæ: nec Romanus Pontifex eſt caput Romanæ eccleſiæ.*

11. *Non oportet credere, quod iſte quicumque eſt particularis Romanus Pontifex, ſit caput cujuſcumque particularis eccleſiæ ſanctæ, niſi Deus eum prædeſtinaverit.*

12. *Nemo gerit vicem Chriſti, vel petri, niſi ſequatur eum in moribus; cum nulla alia ſequela ſit pertinentior, nec alter a Deo recipiat procuratoriam poteſtatem: quia ad illud officium vicarii requiritur & morum conformitas, & inſtituentis auctoritas.*

13. *Papa non eſt manifeſtus & verus ſucceſſor principis Apoſtolorum Petri, ſi vivit moribus contrariis Petro: & ſi quærit avaritiam, tunc eſt vicarius Judæ Scariothis. Et pari evidentia Cardinales non ſunt manifeſti & veri ſucceſſores collegii aliorum Apoſtolorum Chriſti, niſi vixerint more Apoſtolorum, ſervantes conſilia & mandata Domini noſtri Jeſu Chriſti* c.

c *In mſſ. Brunſvic. additur hæc gloſſa.* Per condemnationem hujus articuli non datur intelligi, quod cardinales, non epiſcopi, ſuccedant Apoſtolis.

14. *Doctores ponentes quod aliquis per cenſuram eccleſiaſticam emendandus, ſi corrigi noluerit, judicio ſeculari eſt tradendus, pro certo ſequuntur in hoc pontifices, ſcribas & Phariſæos, qui Chriſtum nolentem eis obedire in omnibus, dicentes,* Nobis non licet interficere quemquam, *ipſum ſeculari judicio tradiderunt, eo quod tales ſunt homicidæ graviores quam Pilatus.*

15. *Obedientia eccleſiaſtica eſt obedientia ſecundum adinventionem ſacerdotum eccleſiæ, præter expreſſam auctoritatem ſcripturæ.*

16. *Diviſio immediate humanorum operum eſt, quod ſint vel virtuoſa, vel vitioſa: quia ſi homo eſt vitioſus, & agat quidquam, tunc agit virtuoſe: quia ſicut vitium, quod crimen dicitur, ſive peccatum mortale, inficit univerſaliter actus hominis vitioſi, ſic virtus vivificat omnes actus hominis virtuoſi.* Joan. 8.

17. *Sacerdos Chriſti vivens ſecundum legem ejus, & habens notitiam ſcripturæ, & effectum ad ædificandum populum, debet prædicare, non obſtante prætenſa excommunicatione. Et infra: Quod ſi Papa vel aliquis* d *prælatus mandat ſacerdoti ſic diſpoſito, non prædicare, non debet obedire ſubditus.* d præpoſitus, *mſſ.*

18. *Quilibet prædicantis officium de mandato accipit, qui ad ſacerdotium accedit: & illud mandatum debet exſequi, prætenſa excommunicatione non obſtante.*

19. Per

ANNO CHRISTI 1415.

19. *Per cenſuras eccleſiaſticas excommunicationis, ſuſpenſionis & interdicti, ad ſui exaltationem clerus populum laicalem ſibi ſuppeditat, avaritiam multiplicat, malitiam protegit, & viam præparat Antichriſto. Signum autem evidens eſt, quod ab Antichriſto tales procedant cenſuræ, quas vocant in proceſſibus ſuis fulminationes, quibus clerus principaliſſime procedit contra illos qui denudant nequitiam Antichriſti, quam clerus maxime pro ſe uſurpavit.*

20. *Si Papa eſt malus, & præſertim ſi eſt præſcitus, tunc ut Judas Apoſtolus eſt diabolus, fur, & filius perditionis, & non eſt caput ſanctæ militantis eccleſiæ, cum nec ſit membrum ejus.*

21. *Gratia prædeſtinationis eſt vinculum, quo corpus eccleſiæ & quodlibet ejus membrum jungitur Chriſto capiti inſolubiliter.*

22. *Papa, vel prælatus malus & præſcitus, eſt æquivoce paſtor, & vere fur & latro.*

23. *Papa non debet dici ſanctiſſimus etiam ſecundum officium, quia alias rex etiam deberet dici ſanctiſſimus ſecundum officium; & tortores & præcones dicerentur ſancti: immo etiam diabolus deberet dici ſanctus, cum ſit officiarius Dei.*

24. *Si Papa vivat Chriſto contrarie, etiam ſi aſcenderet per ritam & legitimam electionem ſecundum conſtitutionem humanam vulgatam, tamen aliunde aſcenderet, quam per Chriſtum, dato etiam quod intraret per electionem a Deo principaliter factam. Nam Judas Scarioth rite & legitime eſt electus a Deo Jeſu Chriſto ad Apoſtolatum, & tamen aſcendit aliunde in ovile ovium.*

25. *Condemnatio quadragintaquinque articulorum Joannis VVicleff per doctores facta, eſt irrationabilis & iniqua, & male facta, & ficta eſt cauſa per eos allegata, videlicet ex eo quod nullus eorum ſit catholicus, ſed quilibet eorum aut eſt hæreticus, aut erroneus, aut ſcandaloſus.*

26. *Non eo ipſo quo electores, vel major pars eorum conſenſerit viva voce ſecundum ritus hominum in perſonam aliquam, eo ipſo illa perſona eſt legitime electa, vel eo ipſo eſt verus & manifeſtus vicarius vel ſucceſſor Petri Apoſtoli, vel alterius Apoſtoli in officio eccleſiaſtico. Unde ſive electores bene vel male elegerint, operibus electi debemus credere. Nam eo ipſo, quos quis copioſius operatur meritorie ad profectum eccleſiæ, habet a Deo ad hoc copioſius poteſtatem.*

27. *Non eſt ſcintilla apparentiæ, quod oporteat eſſe unum caput in ſpiritualibus regens eccleſiam, quod ſemper cum ipſa militante eccleſia converſetur & conſervetur.*

28. *Chriſtus ſine talibus capitibus monſtruoſis, per ſuos veraces diſcipulos ſparſos per orbem terrarum, melius ſuam eccleſiam regularet.*

29. *Apoſtoli & fideles ſacerdotes Domini ſtrenue in neceſſariis ad ſalutem regularunt eccleſiam, antequam Papæ officium foret introductum: ſic facerent, deficiente per ſumme poſſibile Papa, uſque ad diem judicii.*

30. *Nullus eſt dominus civilis, nullus eſt prælatus, nullus eſt epiſcopus, dum eſt in peccato mortali.*

Ex mſſ. Surii, & tribus Germanicis.

a *Mſſ. duo, & proceſſus.* *Sequuntur articuli a ex proceſſibus contra Joannem Hus ſufficienter deducti, & probati per teſtes fide dignos.*

ET primo articulus quartus, & etiam octavus, in quibus continetur, quod Joannes Hus pertinaciter articulos erroneos Wicleff in civitate Pragenſi, in ſcholis & prædicationibus publicis prædicavit & defendit.

Item, articulus nonus, in quo continetur, quod propter præmiſſa, in civitate Pragenſi ſecuta eſt ſeditio grandis, facto, dolo & culpa Joannis Hus: in tantum, quod notabiles viri catholici & Deum timentes coacti ſunt exire & latere extra civitatem prædictam; ſtrageſque, deprædationes, ſacrilegia, aliaque horribilia & exſecrabilia orta & exſecuta ſunt opera, dante & procurante præfato Joanne Hus cum ſuis complicibus.

Item, articulus decimus, in quo continetur, quod Joannes Hus continue & in dicta civitate Pragenſi fuit & erat ſectator, fautor & eruditor ac defenſor errorum quondam Joannis VVicleff hæreſiarchæ, & ut talis & pro tali habitus, nominatus & reputatus in civitate Pragenſi, & in aliis partibus circumvicinis.

ANNO CHRISTI 1415.

Item, articulus quintusdecimus, & etiam ſextus decimus, in quibus continetur, quod dominus archiepiſcopus Pragenſis, exſequendo mandatum domini Alexandri felicis recordationis Papæ quinti, quo ſibi commiſit & mandavit, ne extunc in antea aliquis auderet in locis privatis dictæ civitatis, niſi in eccleſiis cathedralibus, collegiatis, parochialibus, monaſteriis, & eorum cœmeteriis ad populum prædicare. Quodque præfatus dominus archiepiſcopus continuando exſecutionem litterarum Apoſtolicarum hujuſmodi, inhibuit in generali Synodo tunc Pragæ congregata, ipſe vero Joannes Hus exſecutioni dictarum litterarum, necnon ſententiæ & prohibitioni hujuſmodi de facto ſe oppoſuit; & poſt eamdem prohibitionem de menſe Junii, & præſertim die vicesimaſecunda ejuſdem menſis, & ex poſt, pluribus & diverſis vicibus in quadam cappella Bethlehem nuncupata, prædicavit; & ibidem populum copioſum convocavit, & convocari procuravit, contra inhibitionem antedictam.

Item, articulus decimuſeptimus, in quo continetur, quod præfatus Joannes Hus tam de dicto menſe Junii anno Domini milleſimo quadringenteſimo decimo, quam etiam ante & poſt, in dicta cappella prædicando ad populum ibidem collectum, & etiam in diverſis aliis locis civitatis Pragenſis diverſis vicibus, multos errores & hæreſes tam ex dictis libris dicti quondam Joannis VVicleff, quam ex ſua protervitate & doloſitate adſtruxit, docuit, diſputavit, & pro poſſe defendit, maxime infraſcriptos, videlicet.

Quod poſt conſecrationem hoſtiæ, in altari maneat panis materialis, vel ſubſtantia panis.

Item, decimus octavus, in quo continetur, quod ſacerdos exiſtens in mortali peccato non conficit corpus Chriſti, non ordinat, non baptizat, &c.

Item, decimus nonus articulus, in quo continetur, quod indulgentiæ Papæ, ſive epiſcoporum conceſſæ nihil proſunt.

Item, viceſimus primus articulus, in quo continetur, quod eccleſia ſit ſynagoga ſatanæ.

Item, viceſimuſquartus, in quo continetur, quod nulla hæreſis debet exterminari per potentiam, ſed per diſputationem in ſcholis.

Item, articulus viceſimus ſextus, in quo continetur quod dictus Joannes Hus ad ſeducendum populum & ſimplices, auſu temerario dixit, quod in Anglia multi monachi & alii magiſtri conveniſſent in quadam eccleſia ſancti Pauli contra magiſtrum Joannem Wicleff, & non potuerunt eum convincere: ſed ſtatim tonitruus & fulgur de cælo deſcendiſſet ſuper eos, & rupiſſet oſtium eccleſiæ, ita quod ipſi magiſtri & monachi vix evaſiſſent ad civitatem Londonenſem. Et hoc dixit ad auctorizandum dictum Joannem Wicleff. Unde prorumpendo in hæc verba, dixit ad populum hæc verba: Utinam anima mea eſſet ibi, ubi eſt anima Joannis Wicleff. Et poſt hæc, litteram quamdam falſificatam ſub ſigillo falſo Univerſitatis ſtudii Oxonienſis pluries publicavit. In qua continebatur, licet falſe, Joannem Wicleff fuiſſe virum catholicum, & doctorem evangelicum, bonæ famæ & laudabilis converſationis, ab ævo ſuæ juventutis uſque in diem exitus ſui.

Item, articulus viceſimus nonus, in quo continetur, quod ſæculares debeant auferre clericis bona temporalia; quod hoc eſſet meritorium.

Item, articulus triceſimus ſecundus, & etiam triceſimus ſeptimus, in quibus continetur, quod Joannes Hus exiſtens in excommunicatione & aggravatione, divinis ſe immiſcuit, populo prædicavit, & publice dixit, quod non curaret excommunicationem: quia non poteſt excommunicari aliquis ab homine, niſi prius ſit excommunicatus a Deo.

Item, articulus triceſimus octavus, in quo continetur, quod Joannes Hus diverſos errores prædicavit, ex quibus ſcandala exorta ſunt inter prælatos & populum regni Bohemiæ, & magiſtros ac ſcholares ſtudii Pragenſis, & inobedientia ſubditorum quoad eorum prælatos, & deſtructio Univerſitatis ſtudii Pragenſis.

Item, articulus ſeptimus, in partibus in cauſa inquiſitionis coram archiepiſcopo Pragenſi datus & oblatus

ANNO CHRISTI 1415.

tus contra eumdem Joannem Hus, in quo continetur, qualiter Joannes Hus ad populum dixit: Ecce Papa nuper defunctus, videlicet Alexander quintus, nuper ſcripſit archiepiſcopo Pragenſi pro exſtirpandis erroribus Joannis Wicleff in Bohemia & Moravia, quod ibi ſunt multi homines, opiniones & errores VVicleff contra fidem tenentes, quorum corda ſunt hæreſi infecta. Et ego dico & regratior Deo, quod ego nullum Bohemum vidi hæreticum: & quod ad verba præmiſſa populus clamabat, Mentitur, Mentitur.

Item, articulus nonus, in quo continetur, quod idem Joannes Hus dixit in vulgari ad populum. Ecce completa eſt prophetia, quam prædixerat Jacobus de Theramo: Quod anno Domini milleſimo quadringenteſimo nono ſurget unus, qui evangelium, epiſtolas & fidem Chriſti perſequentur: per hæc denotando dominum Alexandrum, qui in ſuis bullis mandavit, libros VVicleff cremari.

Item, articulus undecimus, in quo continetur, quod Alexander Papa nuper defunctus, neſcio tamen ſi ſit in cælo, vel in inferno, qui ſcribit in cutibus ſuis aſininis, quod archiepiſcopus cremare deberet libros Joannis VVicleff, in quibus multa bona continentur.

Item, articulus alius de reſponſione ſua quam fecit, in quo continetur, quod dictus Joannes Hus litteram poſt ejus receſſum de Bohemia reliquit ad legendum populo, quæ continet: Ut penſantes laborem ejus ſollicitum, quem cum eis habuit, orarent pro eo, ſtarent in doctrina Domini noſtri Jeſu Chriſti: ſcientes, quia nunquam eis errores prædicavit, quos ſibi inimici adſcribunt. Et ſi vinceretur per falſos teſtes, quod non turbarentur, ſed ſtarent fixi in veritate.

Primus articulus in ſe continens, qualiter Joannes VVicleff diverſos libros & opuſcula in diverſis facultatibus, tam in theologia, quam in philoſophia compoſuit, videlicet dialogum, trialogum, &c. & quadraginta quinque articulos erroneos, probatur per libros VVicleff, per ſententiam in Romano Concilio promulgatam.

Tertius articulus in quo continetur, quod ſupraſcriptæ concluſiones & articuli ſunt erronei; ſimiliter probatur per ſententiam in Romano & Conſtantienſi Conciliis promulgatam.

Quartus articulus in quo continetur, quod Joannes Hus ſæpe & ſæpius in diſputationibus & in ſermonibus publicis concluſiones, articulos & libros, &c. docuit & defendit, probatur per unum doctorem ſacræ theologiæ, qui dicit ſe vidiſſe intimationes, in quibus continebatur, quod Joannes Hus prætenſas concluſiones, libros & articulos tanquam catholicos voluit defendere, &c. per unum plebanum Pragenſis diœceſis fore verum, reddens cauſam ſcientiæ, quia ab ore ejus ſæpius audivit; per unum alium plebanum, ex communi fama fide dignorum: per unum vicarium cujuſdam eccleſiæ Pragenſis, de veritate: & reddit bonam cauſam ſcientiæ.

Quintus articulus qui incipit, quod præmiſſa omnia & ſingula ſunt vera, probatur per teſtes quoad depoſita per eos.

Septimus articulus qui incipit, quod in civitate Pragenſi ſit ſtudium, &c. eſt notorius.

Octavus articulus, in quo continetur, quod Joannes Hus pertinaciter articulos erroneos VVicleff in civitate Pragenſi, in ſcholis publicis & prædicationibus publicis prædicavit & defendit, fore verum probatur per unum plebanum Pragenſis diœceſis, reddentem cauſam ſcientiæ, quia dicit ſe ſæpius ab eo audiviſſe in diſputationibus publicis, ac in prædicationibus & ſermonibus publicis prædicaſſe; per unum abbatem, qui dicit articulum fore verum & notorium ex communi fama: per unum doctorem in theologia, fore verum de veritate: per unum decretorum doctorem, ex fama multimoda: per unum canonicum Pragenſem, ex communi fama: per unum alium plebanum Pragenſem ſimiliter de veritate, & reddit diverſas cauſas ſcientiæ: per unum magiſtrum in artibus & ſacræ theologiæ profeſſorem ſimiliter ex communi fama: per unum alium plebanum Pragenſem, etiam ex communi fama: & per plures alios, ex auditu & communi fama.

Nonus articulus, in quo continetur, quod propter præmiſſa in civitate Pragenſi fuerunt magna ſeditio & ſcandala, &c. fore verum probatur per unum plebanum Pragenſis diœceſis; & reddit diverſas cauſas ſcientiæ.

Per unum doctorem in ſacra theologia ſimiliter probatur fore verum: per unum abbatem, qui reddit ſimiliter diverſas cauſas ſcientiæ: per unum vicarium cujuſdam eccleſiæ Pragenſis, de veritate; per unum presbyterum Pragenſis diœceſis: per unum alium doctorem in theologia, qui optime cauſas ſcientiæ reddit: per unum decretorum doctorem, ex auditu fide dignorum: per unum magiſtrum in artibus, de veritate: per unum alium in artibus & ſacræ theologiæ magiſtrum; & reddit optimam cauſam ſcientiæ: per unum presbyterum Lutomuslenſis diœceſis, ſimiliter de veritate: per unum protonotarium, de veritate & notorietate.

Decimus articulus, in quo continetur, quod præfatus Joannes Hus continue in dicta civitate Pragenſi fuit ſectator & fautor errorum Joannis VVicleff, &c. probatur de veritate per unum plebanum Pragenſis diœceſis, & per alios ſupra nominatos teſtes.

Undecimus & duodecimus articuli ſunt generales.

Tertiusdecimus articulus, in quo continetur commiſſio facta archiepiſcopo Pragenſi per Alexandrum Papam quintum bonæ memoriæ, & quartus decimus, in quo narratur, quod archiepiſcopus condemnavit libros VVicleff igne comburendos: probatur per bullam Alexandri & ſententiam archiepiſcopi Pragenſis, & per confeſſionem Joannis Hus, qui etiam confitetur a ſententia hujuſmodi condemnationis & combuſtionis librorum appellaſſe, ut patet in actis cauſæ.

Quintusdecimus articulus, in quo continetur exſecutio ſententiæ hujuſmodi & proceſſus archiepiſcopi, ſimiliter probatur per inſtrumenta, ut in actis. Et inhibitio facta quibuſcumque, ut prædicarent concluſiones VVicleff.

Sextusdecimus articulus, in quo continetur, quod Joannes Hus poſt exſecutionem litterarum Apoſtolicarum ac inhibitionem (ut præmittitur) factam, diverſis vicibus in cappella de Bethlehem ad populum prædicavit, probatur per unum plebanum Pragenſem, de auditu: per unum doctorem in theologia, de veritate: per unum abbatem, ex communi fama: per unum vicarium cujuſdam eccleſiæ Pragenſis de auditu a complicibus Joannis Hus: per unum presbyterum Pragenſis diœceſis de veritate, qui dicit ſe vidiſſe & audiviſſe, prout articulatur: per unum doctorem in theologia optime, qui ſimiliter reddit bonas cauſas ſcientiæ: per unum doctorem in decretis de veritate: ſimiliter per unum magiſtrum in artibus, & per multos alios de auditu ex communi fama.

Item, confitetur Joannes Hus, quod prædicavit reſpectu appellationis ſuæ, quod obtinuerat unam inhibitionem: & refert ſe ad acta cauſæ.

Decimuſeptimus articulus, in quo continetur, quod dictus Joannes Hus in dicta cappella & diverſis aliis locis errores & hæreſes, &c. in civitate Pragenſi prædicavit & dogmatizavit, &c. & præſertim, quod poſt conſecrationem hoſtiæ in altari manet panis materialis, probatur per unum plebanum Pragenſis diœceſis fore verum, reddentem cauſas ſcientiæ, quia ita audivit ab aliis ex communi voce & fama: & hoc etiam eſt publicum & notorium. Etiam quoad ſecundam partem articuli, ſimiliter per unum doctorem in theologia, qui dicit ſe audiviſſe ab ore Hus, quod tenuit iſtam, quod ſubſtantia panis poſt conſecrationem manet in ſacramento altaris. Et ſubjunxit, quod etiam audivit in quadam diſputatione, ubi præſidebat quidam magiſter Richardus, quod Joannes Hus conceſſit iſtam, quod Joannes Hus eſſet perſona in divinis. Et quod plures eſſent perſonæ in divinis quam tres. Similiter per unum doctorem in theologia, fore verum ex communi voce & fama: per unum abbatem ex communi fama: per unum vicarium cujuſdam eccleſiæ Pragenſis, qui dicit ſe audiviſſe ab ore ipſius Joannis Hus, prout articulatur. Per unum alium plebanum Pragenſis diœceſis, qui dicit ſe ſimiliter audiviſſe ab ore ipſius Joannis Hus, prout articulatur: per unum magiſtrum in theologia de veritate, & per multos alios, ex communi fama & credulitate fide dignorum. Per unum magiſtrum in artibus, plebanum Pragenſis diœceſis: per unum examinatum in partibus: per vicarium archiepiſcopi Pragenſis, qui dicit ſe audiviſſe magiſtrum Joannem Hus prædicaſſe in cappella de Bethlehem de materia corporis Chriſti: & poſt multa concluſit, quod dictus Joannes Hus multis rationibus probabat,

ANNO CHRISTI 1415.

babat, opinionem quam tenet eccleſia de ſacramento Corporis Chriſti, non fore veram. Similiter per unum plebanum Pragenſem de veritate, dicens ſe audiviſſe a dicto Joanne Hus, quod poſt conſecrationem maneat panis materialis, ſive ſubſtantia panis in Sacramento. Et cum idem teſtis replicaſſet, allegando dicta ſanctorum doctorum, ſcilicet Gregorii: dixit idem Joannes Hus, quod beatus Gregorius eſſet unus joculator, ſive rigmarius, & quod dicta ſua rigmarice compoſuiſſet. Per unum prædicatorem eccleſiæ Pragenſis, qui dicit, quod cum quadam vice iſte Joannes Hus fuiſſet in collatione cum aliis magiſtris, interrogatus quid ſentiret de iſto articulo, ſcilicet de ſacramento, dixit quod Joannes Hus reſpondit, quod hoc poſſit eſſe bene, quod poſt conſecrationem maneat panis. Et cum correptus fuiſſet per teſtem, tunc dictus Joannes Hus extraxit quemdam librum de manica ſua, & nitebatur probare, quod maneat panis poſt conſecrationem, ſicut ante: quem ibi legebat, in quo error prædictus continebatur; & inter cetera legebat in eodem libro, dicens: Invenerunt ipſi unum vocabulum inuſitatum, videlicet, Transſubſtantiatio, ut ſimplices decipiant. Et extunc etiam idem Joannes obtulit ſe velle omnibus prædictum librum concedere. Per unum præpoſitum, qui videtur concordare cum proximo ſupra nominato teſte, qui ab eo audivit, quod poſt conſecrationem maneat panis. Per unum miniſtrum & pœnitentiarium cujuſdam eccleſiæ Pragenſis, qui dixit ſe ſemel interfuiſſe ſermonibus Joannis Hus, & hoc de anno Domini milleſimo quadringenteſimo ſexto, in æſtate, ubi magiſter Joannes Hus ad populum prædicando dixit: Ecce ſcribitur in Biblia: *Ego ſum panis vivus qui de cælo deſcendi, &c.* & hoc in vulgari Bohemico percutiendo manu librum, oportet *a* quod hoc excidam, *Ego ſum panis:* & ego dico, quod, eſt Deus & panis poſt conſecrationem; quia vides albedinem, rotunditatem, ſaporem panis, & fracturam audis, &c. Per unum prædicatorem & pœnitentiarium, qui dicit ſe audiviſſe in ſermone magiſtri Joannis Hus in cappella de Bethlehem: Ego dico vobis, quod ibi accidentia cum ſubjecto manent, ut in exemplo, homo in tunica, & anima in corpore, ſic Deus in pane. Per unum doctorem in theologia Pragenſem, qui optime de veritate de hoc depoſuit. Similiter per unum plebanum, qui dicit articulum fore verum, quia audivit ab ore ipſius Joannis Hus, & ſimiliter deponit de tempore & loco: & ſubjunxit, quod audiviſſet ab eodem Joanne Hus, quod dicebat: Utinam Deus vellet, quod anima ſua eſſet ibi, ubi eſt anima Joannis Wicleff. Similiter per unum alium plebanum magiſtrum in artibus, qui dicit ſe audiviſſe ab ore ipſius Joannis Hus, quod non eſſet determinatio eccleſiæ, quod accidentia ſtarent in ſacramento altaris ſine ſubjecto: & multa alia depoſuit.

a Al. mſ. *quod excidant hæc de libro iſto.*

Decimusoctavus articulus, in quo continetur, quod ſacerdos exiſtens in peccato mortali non conficit corpus Chriſti, &c. probatur per unum plebanum ex communi fama; per unum doctorem in ſacra theologia, articulum fore verum ex communi fama: per unum abbatem, ex communi fama fide dignorum & catholicorum, per unum alium plebanum, articulum fore verum, qui dicit ſe audiviſſe ab ore ipſius Joannis Hus. Per unum alium doctorem in theologia, de veritate: per unum canonicum, qui dicit ſe audiviſſe præmiſſa a ſequacibus dicti Joannis Hus: per unum protonotarium de veritate, qui dicit ſe audiviſſe ab ore ipſius Joannis Hus, prout articulatur. Et per multos alios de communi fama & credulitate ac auditu. Similiter per unum alium plebanum Pragenſem, qui dixit, quod magiſter Joannes Hus dixit Hoc teneatis, quod ſi ſacerdos eſt in peccato mortali, tunc nihil facit, neque conſecrat, nec fit ibi corpus Chriſti, ſed manet ibi ſubſtantia panis ſicut ante. Et per plures alios teſtes in partibus productos coram vicario archiepiſcopi Pragenſis, de veritate & de auditu ab eodem.

Decimusnonus articulus, in quo continetur, quod indulgentiæ Papæ ſeu epiſcopi conceſſæ, nihil proſunt, probatur per unum plebanum Pragenſis diœceſis ex communi fama. per unum doctorem in theologia eſſe noterium, prout articulatur: per unum abbatem, de relatu fide dignorum: per unum vicarium, ex communi fama: per unum plebanum, fore verum, ex notoria fama fide dignorum. Similiter per unum alium plebanum, de veritate, qui dicit ſe audiviſſe ab ore ipſius Joannis Hus: per unum doctorem in ſacra theologia, ſimiliter de veritate: per unum decretorum doctorem, ex communi fama: per unum magiſtrum artium ſimiliter ex communi fama: per unum canonicum, qui dixit ſe hoc audiviſſe ab his qui hoc audiverunt ab ore ipſius Joannis Hus: per unum alium plebanum Pragenſem, ex communi fama: ſimiliter per unum protonotarium, qui dicit ſe hoc audiviſſe a familiaribus ſuis. Et per plures alios teſtes in partibus productos coram vicario archiepiſcopi Pragenſis, qui dixerunt ſe audiviſſe, quod Joannes Hus dixiſſet, quod indulgentiæ Papæ & epiſcopi non valent, niſi Deus indulgeat. Et ſuper hoc etiam eſt producta una ſchedula, quam confeſſus eſt ſe compoſuiſſe, prout in actis quæ incipiunt, Pax Chriſti, &c.

Viceſimusprimus articulus, in quo continetur, quod Romana curia, vel eccleſia ſit ſynagoga ſatanæ, probatur per unum doctorem in theologia, qui dicit ſibi tantum conſtare, quod Joannes Hus dixit, quod eccleſia catholica non eſſet, niſi numerus prædeſtinatorum: per unum abbatem de communi fama: per unum plebanum, ex communi fama, per unum canonicum, hoc eſſe verum ex auditu ab ore ipſius Joannis Hus, prout articulatur: per unum doctorem in theologia, de veritate: per unum decretorum doctorem, de communi fama: & per multos alios, qui audiverunt ab ore ipſius Joannis Hus: per unum magiſtrum artium, qui audivit ab ore dicti Joannis Hus, quod curia Romana eſſet ſynagoga ſatanæ.

Viceſimusſecundus articulus, in quo continetur, quod præfatus Joannes Hus præfatos errores tenuit & defendit, probatur per omnes teſtes ſuperius nominatos, per unum doctorem in theologia, de veritate: per unum vicarium, articulum fore verum, ex fama notoria: per unum abbatem, articulum fore verum, ex communi fama: per unum plebanum, articulum fore verum, qui audivit ab ore Joannis Hus, &c. per unum doctorem in theologia, de veritate: & per multos alios, ex communi fama, & etiam veritate.

Viceſimustertius articulus, in quo continetur, quod dictus Joannes Hus docentibus & defendentibus errores hujuſmodi adſtitit in defenſionibus eorumdem, &c. probatur per unum plebanum, per unum doctorem in theologia, qui dicit hoc patere per experientiam, per unum vicarium, articulum fore verum & notorium: per unum plebanum, fore verum, qui dicit ſe vidiſſe & audiviſſe: ſimiliter per unum doctorem in theologia, verum: per unum magiſtrum in artibus, verum: & per multos alios ex communi voce & fama, & etiam veritate.

Viceſimusquartus articulus, in quo continetur, quod nulla hæreſis debet damnari per potentiam, ſed per diſputationem in ſcholis, probatur per unum abbatem, de auditu ab his qui audiverunt ab ore ipſius Joannis Hus: per unum vicarium, verum, ex communi fama: per unum doctorem in theologia, verum, qui reddit bonam cauſam ſcientiæ: & per multos alios de auditu communi voce & fama.

Viceſimusquintus & viceſimusſextus articuli omittuntur tanquam ſuperflui.

Viceſimuſſeptimus articulus, in quo continetur, quod populus non deberet credere bullis Papæ, probatur per unum plebanum, ex publica voce & fama: per unum abbatem, *b* ab auditu ab his qui audiverunt ab ore ipſius Joannis Hus: per unum vicarium probatur, ut per proximum probatum eſt: per unum plebanum, de veritate, qui dicit ſe audiviſſe ab ore Joannis Hus: per unum doctorem in theologia, de veritate, qui reddit etiam bonas cauſas ſcientiæ: & per multos alios, de communi voce & fama & credulitate.

b Forte *de.*

Viceſimusoctavus articulus, in quo continetur, quod magiſter Joannes Hus dixiſſet. Utinam anima mea eſſet ibi, ubi eſt anima Joannis Wicleff: probatur per unum plebanum, qui dicit articulum veriſſimum: per unum doctorem in ſacra theologia, qui dicit ſe audiviſſe ab ore ipſius domini Joannis Hus: per unum alium plebanum, de veritate. Similiter per unum doctorem in theologia, de veritate, qui reddit optimas cauſas ſcientiæ.

Per

ANNO CHRISTI 1415.

Per unum alium plebanum de veritate, qui dicit se hoc audiviſſe ab ore Joannis Hus. Et per multos alios, qui dixerunt ſe hoc audiviſſe ab ore Hus in ſermonibus, & alias de publica voce, &c.

Viceſimusnonus articulus, in quo continetur, quod ſæculares debent auferre clericis bona temporalia, & quod hoc eſſet meritorium, probatur per unum abbatem, de veritate; per unum vicarium ſimiliter, qui dicit ſe interfuiſſe ſermonibus, quando talia prædicavit coram familia regis Bohemiæ. Similiter per unum plebanum, qui ſimiliter dicit ſe hoc audiviſſe ab ore ipſius Joannis Hus, quia tales concluſiones etiam habentur in tractatibus ſuis. Et per multos alios de auditu, communi voce & fama, & etiam veritate.

Trigeſimus articulus omittitur, quia generalis eſt.

Trigeſimusprimus articulus, in quo continetur, quod præfatus Joannes Hus fuit excommunicatus, probatur B per archiepiſcopum Pragenſem, & per litteras archiepiſcopi, & per confeſſionem ipſius Joannis Hus in actis.

Trigeſimus ſecundus articulus, in quo continetur, quod Joannes Hus poſt hujuſmodi excommunicationem divinis ſe immiſcuit, & populo prædicavit, & quod non poſſit excommunicari per alium niſi per Deum, probatur per unum plebanum, quo ad celebrationem: per unum doctorem in theologia, verum; reſtringens tamen dictum ſuum, quoad prædicationem: per unum abbatem, verum de auditu: per unum alium plebanum, verum, qui dicit ſe ita audiviſſe in ſermonibus ſuis: per unum alium doctorem in theologia, verum. Similiter per unum alium plebanum, verum quoad ſermones: & per plures alios, de communi voce, fama & credulitate: & per plures alios teſtes, in partibus coram vicario archiepiſcopi Pragenſis productos & examinatos.

Trigeſimus tertius articulus eſt ſuperius probatus. C

Trigeſimus quartus articulus, in quo continetur, quod Joannes Hus commovit populum contra clerum in ſermone, dicens hæc verba in effectu: Vere foret neceſſarium, quod quilibet, prout in lege antiqua Moyſi fuit mandatum, ut qui vellet legem Dei defendere, ſe gladio præcingeret, &c. probatur per unum doctorem in theologia, verum; per unum plebanum, verum, ex communi & notoria fama; per unum plebanum, ex communi fama: per unum protonotarium, verum. Subjungens quod vidit plures ſchedulas affixas valvis eccleſiarum Pragenſium, ex inſtinctu magiſtri Joannis Hus, ſic cavent es: Accingat ſe quilibet gladio ſuper femur ſuum, *a* & non pereat. Et per multos qui audierant ab his qui fuerant in ſermonibus Hus.

Al. & nul- pareat.

Trigeſimus quintus & trigeſimus ſextus articuli ſunt generales.

Trigeſimus ſeptimus articulus, in quo continetur, D qualiter prædicavit, quod nullus poteſt excommunicari ab homine, niſi Deus excommunicaret eum, probatur per unum plebanum, qui dicit ſe hoc audiviſſe ab ore ipſius Joannis Hus: per unum alium plebanum, qui dicit ſe audiviſſe a ſequacibus ſuis: per unum doctorem in theologia, qui dicit, quod iſtum articulum docuit in tractatu ſuo de eccleſia: qui etiam allegat multas auctoritates & rationes dicti Joannis Hus, ad confirmandum concluſionem, ſeu articulum ſuperius nominatum. Et per omnes teſtes ſuperius deſcriptos, ex communi voce & fama & credulitate.

Trigeſimus octavus articulus, in quo continetur, quod Joannes Hus diverſos errores prædicavit, ex quibus magna diviſio inter magiſtros & ſcholares dicti ſtudii Pragenſis, archiepiſcopum, clerum & populum, eſt orta; quod etiam exorta ſint magna ſcandala & inobedientia populi E ad archiepiſcopum & ſuos prælatos, &c. probatur per unum abbatem, verum, ex communi & notoria fama: per unum vicarium, verum & notorium: per unum plebanum ſimiliter verum & notorium: per unum doctorem in theologia, verum, qui reddit optimas cauſas ſcientiæ. Similiter per unum decretorum doctorem, verum de veritate: per unum canonicum, verum de veritate: per unum magiſtrum in artibus, verum de veritate: per unum protonotarium, verum & notorium; & per multos alios, ex communi fama & voce, & etiam auditu.

Trigeſimusnonus articulus, in quo continetur, quod Joannes Hus fuit fautor & *b* nutritor hæreſum, & de his publice diffamatus, probatur per unum doctorem in

b Al. *imitator.*

theologia: & ab omnibus, præterquam ab his qui ſuam, tenent partem, pro tali tenetur. Per unum abbatem, verum: per unum vicarium, verum & notorium: per unum plebanum, verum de veritate: per unum doctorem in theologia, verum de veritate: per unum decretorum doctorem, verum de veritate: per unum canonicum, verum quoad primam partem. Similiter per unum alium doctorem in theologia, verum: per unum protonotarium, verum quoad primam partem. Similiter per multos alios de communi voce & fama.

ANNO CHRISTI 1415.

Quadrageſimus articulus eſt generalis, & probatus per omnes teſtes.

Super articulis in cauſa inquiſitionis contra Joannem Hus oblatis & productis in partibus coram vicariis archiepiſcopi Pragenſis, & primo ſuper articulo tertio, qui incipit:

Item ponunt, &c. in quo continetur in effectu, quod Joannes Hus in contemptu clavium exiſtens excommunicatus, quoniam prædicabat & divinis ſe immiſcuit, &c. probatur per unum prædicatorem, qui dicit articulum fore verum, ſalvo quod immiſcuit ſe divinis: per unum altariſtam cujuſdam eccleſiæ Pragenſis, qui dicit, quod quaſi ſingulis diebus Dominicis & feſtivis prædicabat ad populum: per unum magiſtrum in artibus, verum: per duos notarios publicos, verum: per unum prædicatorem, verum: per unum alium notarium, fore verum: per unum clericum, qui dicit articulum fore verum, qui dicit ipſum prædicare & divinum officium peragere. Et ulterius dicit, quod idem Joannes Hus in ſermone ad populum circa feſtum S. Jacobi dixit: Pueri, ſciatis quod archiepiſcopus excommunicavit me, & alios appellantes; & non poteſt alias aliquem excommunicare, niſi quem excommunicat Chriſtus: & non timeatis excommunicationem eamdem. Et per multos alios teſtes de publica voce & fama.

Quartus articulus, in quo continetur, quod dictus Joannes Hus multos errores & hæreſes docuit, &c. probatur per unum plebanum, verum, qui reddit bonas cauſas ſcientiæ: per unum notarium publicum, verum, publicum & notorium: per unum clericum, verum. Et ſubjunxit, quod audivit, quod pluries collaudando ſe, dixit in ſermone ſuo: Veniant omnes magiſtri de Pariſiis: ego volo cum ipſis diſputare, qui libros noſtros cremaverunt, in quibus honor totius mundi jacuit. Et per ſex alios de publica voce & fama.

Quintus articulus, in quo continetur in effectu, quod dominus Joannes Hus populum in multitudine copioſa in cappella Bethlehem congregatum diverſimode induxit, ſeu inſtruxit & confortavit in dictis erroneis opinionibus, probatur per unum prædicatorem, articulum fore verum, notorium & manifeſtum: per unum clericum, de veritate; & adjunxit bonas cauſas ſcientiæ: & per plures alios, de auditu, publica voce, &c.

Sextus articulus omittitur, qui tractat de excluſione Teutonicorum de civitate Pragenſi, & expulſione eorumdem, qui non tangit præciſe materiam Wicleff. licet videatur eſſe probatus.

Septimus articulus, in quo continetur, qualiter Joannes Hus ad populum dixit: Ecce Papa nuper defunctus, videlicet Alexander quintus, nuper ſcripſit archiepiſcopo Pragenſi pro exſtirpandis erroribus magiſtri Joannis Wicleff, etiam in Bohemia & Moravia: & quod ibi ſint multi homines, opiniones & errores dicti Joannes Wicleff contra fidem tenentes, quorum corda ſunt hæreſi infecta: & ego dico & Deo regratior, quod ego nullum Bohemum hæreticum vidi. Probatur per unum prædicatorem de veritate; per unum altariſtam de veritate, per unum baccalaureum in artibus de veritate, per duos notarios publicos de veritate, & per multos alios teſtes de veritate, publica voce & fama.

Octavus articulus, in quo continetur, quod ad verba præmiſſa totus populus clamavit, Mentitur, Mentitur, probatur per unum altariſtam verus, qui dicit ſe interfuiſſe: per unum baccalaureum, qui dicit quod clamaverint, Mentitur: per unum præpoſitum, qui dicit, clamaverunt: Mentiuntur, Mentiuntur. Et per plures alios numero ſex, de communi voce, &c.

Nonus articulus, in quo continetur, quod idem Joannes Hus dixit ad populum: Ecce impleta eſt prophetia,

ANNO CHRISTI 1415.

tia, quam dixit Jacobus de Theramo, quod anno MCDIX. surget unus, qui evangelium & epistolas & fidem Christi persequetur, probatur per unum altaristam de veritate, per unum baccalaureum in artibus, per unum notarium publicum, & per multos alios, &c.

Decimus articulus, qui incipit, Item ponitur, &c. denotando dominum Alexandrum, probatur per unum altaristam, articulum fore verum, qui dicit, quod interfuit, alii autem deponunt de publica voce & fama.

Undecimus articulus, in quo continetur, quod Papa nuper defunctus, nescit tamen si sit in cælo vel in inferno, qui scribit in cutibus suis asininis, quod archiepiscopus cremare deberet libros Joannis Wicleff, in quibus multa bona continentur; probatur per unum præpositum de veritate, & per multos alios de publica voce & fama.

Duodecimus articulus, in quo continetur: Ecce appellavi contra mandata archiepiscopi, & ex nunc appello: vultis mihi adhærere? ad quod totus populus clamavit in vulgari Bohemico: Volumus, & adhæremus: probatur per unum presbyterum esse verum; per unum baccalaureum in artibus, esse verum; per unum notarium publicum, qui dicit, quod interfuit quando dixit: Si totus cœtus cardinalium cum Papa dicerent, librorum combustionem justam esse, nollem consentire. Per unum alium notarium publicum, per unum rectorem cujusdam parochialis ecclesiæ, per unum altaristam, & per multos alios de publica voce & fama.

Decimus tertius articulus non est multum pertinens: ideo omittitur, licet sit probatus.

Decimus quartus articulus, qui incipit, Idem dixit, Ideo deberetis, si vultis, mihi adhærere: non timeatis excommunicationem, quia secundum ritum & consuetudinem ecclesiæ appellastis mecum, &c. probatur per unum notarium publicum, qui dixit audivisse se a Hus, quod legitime potest se ingerere in divinis sub tuitione appellationis; dicendo quod illam excommunicationem voluit habere pro benedictione: & per multos alios de publica voce, &c.

Decimus quintus & decimus sextus articuli sunt probati in Constantia per testes ibidem receptos, una cum articulis sequentibus coram commissariis Concilii; & per multos alios testes in partibus coram vicario archiepiscopi Pragensis, receptos similiter & examinatos.

Item, advertendum, quod coram commissariis sunt nonnulli libri & opuscula, videlicet liber de ecclesia, &c. quos libros dictus Joannes Hus fatetur se composuisse. Verumtamen quod ad articulos extractos ex dictis libris, in suis responsionibus non præcise respondit, sed certis modificationibus & limitationibus, ut apparet in actis.

Item, ex actis apparet una protestatio, quæ videtur cruda: & alia in principio articulorum, si bene advertatur.

Item, quoad libros & contenta in eis, remitto me ad dominos theologos.

Subsequenter magister Henricus de Piro promotor prædictus, nomine quo supra, exposuit & dixit: ex quo processus debite sit tentus contra Joannem Hus, ejusque doctrinam & dictos articulos, non restat aliud nisi concludere & ferre sententiam.

Quapropter per causam hujusmodi per Synodum prædictam concludi & sententiam ferri, juxta petitionem per eum datam, debita cum instantia postulavit.

Quibus factis dominus Bertholdus de Wildungen, auditor præfatus, loco quo supra exsistens, mandato & auctoritate Synodi narravit totum processum habitum coram dominis judicibus & commissariis, in hujusmodi causa deputatis per Concilium, & alias quomodo ab initio causæ hujusmodi fuit in curia Romana, & in partibus coram ordinario loci introducta de verbo ad verbum. Quo processu recitato, idem dominus Bertholdus auditor & deputatus ad hoc, incepit articulos legere, incipiendo: *Unica est sancta ecclesia*, &c. & legendo quemlibet articulum, circa ipsum summarium testium, per quot, quantos, & quales personas, dominos, magistros, magnos aut parvos, probaretur. Et sic usque ad finem articulorum.

Item, idem dominus Bertholdus de Wildungen dixit, qualiter ipse Joannes Hus alias in castro *a* Buelebensi Constantiensis diœcesis exsistente, & ibidem detento, articuli memorati fuissent sibi ibidem præsentati per certos deputatos, inter quos ipse Bertholdus exstiterat unus. Et idem magister Joannes Hus fuit interrogatus, an vellet dictos articulos defensare, aut confiteri. Qui magister Joannes Hus tunc submisit se determinationi Concilii. Et subsequenter uno alio tempore similiter inter deputatos nationum, & in præsentia dominorum Cameracensis & Florentini Cardinalium similiter respondit. Tertio vero, ut prius interrogatus respondit, ut in schedula papyrea in hunc modum manu sua scripta plenius continetur. Cujus schedulæ tenor sequitur in hunc modum.

„ Ego Joannes Hus in spe sacerdos Jesu Christi, timens „ Deum offendere, & timens incidere perjurium, nolo ab„ jurare articulos omnes, & quemlibet ex illis, qui per fal„ sos testes in attestationibus producti sunt contra me: „ quia Deo teste, non prædicavi, nec asserui, nec eos „ defendi, sicut dixerunt me eos defendisse, prædicasse & „ asseruisse. Item, de articulis extractis de meis libellis, „ saltem qui sunt debite extracti, dico, quod quicumque „ ex illis includit aliquem falsum sensum, illum detestor. „ Sed timendo offendere Deum in veritate, & contra „ sanctorum sententiam dicere, non quemlibet eorum „ volo abjurare. Et si possibile esset, quod toti mundo „ vox mea nunc pateret, sicut omne mendacium & o„ mne meum peccatum in die judicii patebit, libentissi„ me omnem falsitatem & omnem errorem, quem um„ quam ad dicendum conceperim vel dixerim, coram to„ to mundo revocarem. Ista dico & scribo libere & vo„ luntarie. Scriptum manu mea propria, prima die Jul. "

Hi sunt qui fuerunt commissarii nomine Concilii, missi cum articulis ad ipsum magistrum Joannem Hus una vice: videlicet, Joannes archiepiscopus Rigensis, Antonius archiepiscopus Ragusinus, Bertholdus Wildungen, *b* Theodoricus de Monasterio. Hi fuerunt testes; videlicet, Joannes de *c* Walden archidiaconus Lubecensis, Petrus *d* Helpurg præpositus Wetzlorienſis, Henricus *e* Heuborch decanus sancti Petri Trajectensis, Petrus *f* de Merachor episcopus Trajectensis.

Subsequenter die Veneris quinta Julii, in loco congregationis dominorum deputatorum, in domo fratrum Minorum, præsentibus Thoma de Amelia legum doctore, auditore sacri palatii, dominus Cameracensis, dominus Florentinus, Cardinales: patriarcha Antiochenus, episcopus Bathonienſis, episcopus Saresbirienſis, archiepiscopus Rigensis, archiepiscopus Mediolanensis, episcopus Feltrensis, dictus Poznanienſis, dictum magistrum Joannem Hus interrogaverunt, an vellet abjurare articulos quos confitetur, & qui sunt in libris suis & manu sua scripti: & illos etiam qui sunt probati per testes, quos non negat se dogmatizasse, quantum probantur per testes: an vellet jurare, quod eos non tenet, nec tenebit, sed vult simul cum ecclesia cavere contrarium. Respondit quod velit stare in eo quod scripsit manu sua in præsenti parte. Et factis sic hinc inde suasionibus, quod non vellet inhærere suæ opinioni, sed potius stare cum tota ecclesia, & cum tot doctis viris, quot sunt in hoc sacro Concilio: tandem perstitit in proposito suo præmisso.

Qua schedula sic lecta, magister Henricus de Piro promotor prædictus, nomine quo supra, petiit per dominos præsidentes & sanctam Synodum libros ipsius Joannis Hus, videlicet librum intitulatum de ecclesia, & alios libros suos sive opuscula, quibus præfati articuli reperiuntur conscripti, condemnari ad comburendum, & sibi super his ministrari justitiæ complementum.

Petitione ipsius magistri Henrici promotoris facta, reverendus pater dominus Antonius episcopus Concordienſis, mandato & auctoritate Concilii & generalis Synodi procedendo ad sententiam, protulit tam in scriptis, prout in schedula quam legebat de verbo ad verbum, cujus tenor inferius est insertus, plenius continetur. Veniendo namque ad verbum, sive dictamen, Verum quia ex nonnullis, &c. continens cum sequentibus in casu quo abjurare vellet, veniret alia pœna & prolatio sententiæ: reperto demum, Joannem remanere in perversitate sua, & dicentem, quod propter homines quos docuit de oppositio, non vellet abjurare, sed millesies comburi, quia per ejus abjurationem generaretur scandalum illis quos docuit de oppositio: ergo nollet aliquo modo abjurare.

Et

a MSS. *Gorloben.*

b MSS. *addunt, auctor.*

c Al. *Waldovv.*

d Al. *Hamburg.*

e Al. *Hemberg.*

f MSS. *de Mera chorepiscopus Trajectens.*

ANNO CHRISTI 1415.

Et tunc dominus Antonius epiſcopus obmiſit verba illa qua pertinebant ad abjurationem, & proceſſit ad alia verba ſequentia, videlicet, & *a* ſumit ſententiam, tradendo per ſententiam eum judicio ſæculari. Et antequam foret proceſſum *b* ad ulteriora, idem Joannes Hus dixit publice et alta voce coram tota Synodo, quod omnibus manifeſtaret, quare nollet revocare dicta et ſcripta ſua propter tria: 1. dixit quod timeret Deum offendere. 2. perjurium incurrere. 3. populum cui olim prædicavit ſcandalizans ſeducere.

a Mſſ. *finivit*.

b Mſs. Goth. *ad exſecutionem*.

Quibus factis, iverunt ad ipſum Joannem Hus reverendi patres domini archiepiſcopus Mediolanenſis, ſuffraganeus domini epiſcopi Conſtantienſis, epiſcopus Bangorenſis, pro degradatione ipsius Joannis Hus, ad locum ubi ipſe Joannes Hus exſiſtebat, auctoritate & mandato ipſius ſanctæ ſynodi Conſtantienſis, ad finem, quod curiæ ſæculari tradi poſſet, ipſum Joannem degradarunt, legendo verba ad hoc ordinata de libro pontificali incipientia: *O Juda*: amovendo ab eo tanquam ab indigno calicem; & ſubſequenter ſolemnitatibus ad quodlibet exhibitis, exuebant eum caſula, ſtola, tondentes ſibi crines, & ſimiliter amovendo ab eo omnia ſacerdotalia & clericalia.

Quibus factis, curia ſæcularis recepit eum, & abduxit eum ad locum juſtitiæ.

Super quibus omnibus Henricus de Piro petiit approbationem & exſecutionem. Fuitque reſponſum per dominos deputatos omnium nationum prædictos, ac dominum præſidentem, regemque Romanorum, *Placet*.

Ex prima editione.

Subſequenter fuit lecta per eumdem epiſcopum Concordienſem ſententia, condemnando illum articulum: Quilibet tyrannus, &c. Et fuit reſponſum per deputatos nationum quatuor, præſidentem & regem, Placet. *Item, fuit lecta per dominum Stephanum epiſcopum Dolenſem ſchedula contra impedientes venientium ad Concilia generalia.*

Ex mſ. Surii & tribus Germanicis.

Subſequenter ad petitionem magiſtri Henrici de Piro idem dominus Antonius legebat unam aliam ſententiam, condemnando articulum illum, videlicet, *Quilibet tyrannus, &c.* prout in ſchedula infraſcripti tenoris continetur. Qua lecta, fuit reſponſum per deputatos prædictos, præſidentem et regem, *Placet*. Præſentibus ibidem illuſtribus principibus, Henrico duce Bavariæ, Ludovico comite Palatino Rheni, Friderico Burgravio Nurembergenſi, Carolo de Malateſtis domicello Ariminenſi, Ludovico duce Bavariæ: Franciæ et Angliæ, Poloniæ, Norvegiæ, Sveciæ, Daciæ, Ludovici Neapolitani, ducis Mediolanenſis, ambaxiatoribus, Guntero comite Schvvarzburg, Everardo comite de VVinsberg, comite de Friburg, et aliis nobilibus prælatis et Chriſtianis in numero copioſo.

Subſequenter fuit lecta una minuta per dominum Stephanum epiſcopum Dolenſem, contra impeditores venientium ad Concilium, et recedentium ab eodem: cujus tenor ſequitur inferius.

Ex prima editione.

Condemnatio illius propoſitionis, Quilibet tyrannus.

Præcipua ſollicitudine volens hæc ſacroſancta Synodus ad exſtirpationem errorum & hæreſum in diverſis Mundi partibus invaleſcentium providere, ſicut tenetur, & ad hoc collecta eſt; nuper accepit, quod nonnullæ aſſertiones erroneæ in fide & bonis moribus, ac multipliciter ſcandaloſæ, totiuſque reipublicæ ſtatum & ordinem ſubvertere molientes, dogmatizatæ ſunt, inter quas hæc aſſertio delata eſt: Quilibet tyrannus poteſt et debet licite et meritorie occidi per quemcumque vaſſallum ſuum vel ſubditum, etiam per clanculares inſidias, et ſubtiles blanditias vel adulationes, non obſtante quocumque præſtito juramento, ſeu confœderatione factis cum eo, non exſpectata ſententia vel mandato judicis cujuſcumque.

Adverſus hunc errorem ſatagens hæc ſancta Synodus inſurgere, & ipſum funditus tollere, præhabita deliberatione matura, declarat, decernit & diffinit hujuſmodi doctrinam erroneam eſſe in fide & in moribus, ipſamque tanquam hæreticam, ſcandaloſam, & ad fraudes, deceptiones, mendacia, proditiones, perjuria vias dantem, reprobat & condemnat. Declarat inſuper, decernit & diffinit, quod pertinaciter doctrinam hanc perniciosiſſimam aſſerentes, ſunt hæretici, & tanquam tales juxta canonicas ſanctiones puniendi.

ANNO CHRISTI 1415.

Conſtitutio Concilii contra invaſores, ſeu ſpoliatores accedentium et recedentium a Concilio.

Ex primæ editione.

Sacroſancta generalis Synodus Conſtantienſis, Univerſalem eccleſiam repræſentans, in Spiritu ſancto ad exſtirpationem ſchiſmatis, hæreſumque & errorum, nec non ipſius eccleſiæ in capite & in membris debitam reformationem legitime congregata, ad futuram rei memoriam.

Juſtitiam & æquitatem exerceri non dubitatur, ſi quos noxiæ voluntatis adeo captivat perverſa intentio, quod proceſſibus Apoſtolicis impudenter obviantes, auctoritatem ſanctionis canonicæ contemnentes, in aliorum prolabuntur injurias & offenſas, eccleſiaſtica cenſura percellat, & pro demerito culpæ, rigorem adjiciat judiciariæ poteſtatis. Nam ſi quilibet per campum licentiæ, freno depoſito modeſtiæ, vagaretur impune, facile quiſque ſeviret in proximum, & nervus diſciplinantis juſtitiæ rumperetur. Sane licet nonnulli Romani Pontifices, antiquos Romanæ eccleſiæ mores & conſuetudinem obſervantes, prout ad eos ex debito Apoſtolatus ſibi injuncti officii pertinebat, per certos ſuos proceſſus in die cœnæ Domini annis ſingulis ſolemniter publicantes, inter omnes alios & ſingulos, qui ad ſedem Apoſtolicam venientes vel recedentes ab ea, nec non in illos omnes & ſingulos, qui per ſe, vel per alium ſeu alios, quaſcumque perſonas eccleſiaſticas vel ſeculares ad Romanam curiam ſuper eorum cauſis & negotiis accedentes, illaque in eadem curia proſequentes; aut procuratores, geſtores, advocatos & promotores ipſorum, ac etiam auditores ſeu judices, qui ſuper dictis cauſis ſeu negotiis deputantur, occaſione cauſarum ſeu negotiorum hujuſmodi verberant, mutilant vel occidunt, cujuſcumque dignitatis, ordinis, conditionis aut ſtatus forent, predicta vel eorum aliqua committentes, excommunicationis & anathematizationis ſententias, a quibus nullus per alium quam Romanum Pontificem poſſet, præterquam in mortis articulo conſtitutus, abſolvi: nec etiam tunc, niſi de ſtando mandatis eccleſiæ, aut ſatisfactione præſtanda, ſufficienti cautione præmiſſa: candelis accenſis, & ad terram projectis, promulgaverant: & eis qui taliter excommunicatis & anathematizatis, vel eorum alicui præſumerent beneficium abſolutionis impendere, ſimilibus ſententiis innodaverunt, eiſque prædicationis, lectionis, adminiſtrationis Sacramentorum eccleſiaſticorum, & confeſſionem audiendi interdixerunt officium: nec non quicumque injuriatores quorumlibet ad ſacra Concilia generalia venientium, ſeu ſtantium in ipſis, aut recedentium ab eiſdem, diverſas cenſuras eccleſiaſticas & pœnas tam ex canonis, quam divini juris diſpoſitione incurrant: tamen ſicut ad noſtram fide dignorum multitudine valida inſinuatione pervenit notitiam, nonnulli iniquitatis filii, perditionis alumni, hujuſmodi cenſuras vilipendentes, ac hujuſmodi ſacri Concilii exſtirpationis ſchiſmatis, hæreſum ac errorum, ipſiuſque eccleſiæ reformationis perturbatores, diabolico ſpiritu inſtigante, nec dignitati, nec ordini deferentes, Dei timore poſtpoſito, nefariis ac ſacrilegis auſibus nonnullas perſonas eccleſiaſticas & ſeculares, etiam Pontificali dignitate præditas, ad ſedem Apoſtolicam vel Romanam curiam, ſeu præſens generale Concilium in civitate Conſtantienſi provinciæ Moguntinenſis, ubi nunc Romana curia exſiſtit, in Spiritu ſancto legitime congregatarum venientes, aut recedentes ab eiſdem, invadere, capere, arreſtare, detinere, incarcerare, mutilare, occidere, ac ſpoliare bonis ſuis, vel injuriis afficere quamplurimis: & alias male tractare, temeritate propria præſumpſerunt, & dietim præſumunt in Apoſtolicæ ſedis & ſacri Concilii vilipendium

ANNO CHRISTI 1415.

dium & contemptum, ac seditionis, schismatis, reformationis ecclesiæ, & correctionis morum, nec non hæresum & errorum prædictorum exstirpationis disturbium; suarumque animarum periculum, & scandalum plurimorum.

Nos igitur volentes in præmissis, nec non adversus quoscumque ad ipsum Concilium, & quælibet alia futura generalia Concilia accedentes, aut stantes in ipsis, seu recedentes ab eisdem, ne aliis Deum non timentibus, temerariis injuriis infestentur & opprimantur violentiis, & ne quibusvis delinquendi aut excessus committendi pateat audacia, de opportuno & salubri remedio providere: hujusmodi, nec non omnes & singulos alios processus, sententias & censuras, adversus quarumlibet personarum ecclesiasticarum vel sæcularium ad sacra generalia Concilia venientium aut stantium in ipsis, seu recedentium ab eisdem, molestatores, perturbatores vel injuriatores, auctoritate Dei omnipotentis, Patris, & Filii, & Spiritus sancti, extendentes, omnes & singulos cujuscumque dignitatis, gradus, status vel conditionis fuerint, etiamsi pontificali, imperiali, regali, vel alia quacumque ecclesiastica vel mundana præfulgeant dignitate, qui quascumque personas ecclesiasticas vel sæculares, quæ ad hujusmodi sedem Apostolicam Romanam curiam hoc præsenti sacro durante Concilio, vel ad ipsum & quæcumque alia generalia Concilia venientes, & stantes in ipsis, aut ab eis recedentes, temeritate propria per se, vel alium, seu alios arrestare, invadere, capere, detinere, incarcerare, mutilare, occidere, aut bonis suis spoliare, vel injuriis afficere, seu ipsos sic delinquentes receptare, aut alias quomodolibet impedire; seu ea perpetrantium facta & commissa, rata & grata habere, vel eis dare auxilium, consilium vel favorem, publice vel occulte, directe vel indirecte præsumpserint vel præsument in futurum, similibus excommunicationis & anathematizationis sententiis innodamus eo ipso. Terras quoque ipsorum & cujuslibet qui in præmissis, vel eorum aliquo transgressor vel contemptor fuerit, dum a *tamen uniuscujusque sic transgressorum vel contemptorum ultra unam diœcesim non contineat: nec non omnia, civitates, villas, castra, oppida, & quælibet alia loca in quibus hujusmodi excessuum patratores, seu eorum receptatores, vel ipsis consentientes, faventes aut dantes auxilium, consilium vel favorem, publice morabuntur: nec non illa, in quibus hujusmodi personæ quæ sic temeritate propria detentæ fuerint, quamdiu exstiterint in eisdem, memorata auctoritate ecclesiastico supponimus interdicto. Quod si terra ejusdem duas diœceses vel amplius contineat, dominium domicilii principalis ipsius, & illam etiam in qua fuerit delictum commissum, si sua sit, & duas alias quæ sub ipso sunt eidem loco magis* b *vicinæ interdicto subjacere volumus supradicto: ac etiam omnes & singulos hujusmodi excommunicationis & anathematizationis sententiis ligatos, in quibuslibet ecclesiis, loco ubi tale delictum fuerit perpetratum, terris & locis propter hoc interdictis magis convicinis ubilibet exsistentibus, omnibus diebus Dominicalibus & festivis, pulsatis campanis, candelis accensis, publice nunciari, ac terras, civitates, villas, castra, oppida & loca ecclesiastico interdicto prædicto supposita, donec ipsi sic excommunicati meruerint ab hujusmodi sententiis beneficium absolutionis obtinere, dictumque interdictum debuerit relaxari: ita tamen, quod nullus ex transgressoribus ac contemptoribus hujusmodi per alium, quam per Romanum Pontificem, vel sacri Concilii auctoritate possit, nisi dumtaxat in mortis articulo constitutus, nec etiam tunc, nisi de stando mandatis ecclesiæ, satisfactione sufficienti cautione (si hoc commode facere possint) primitus præstita, absolvi, vel interdictum hujusmodi relaxari. Eos vero cujuscumque dignitatis, ordinis, status aut conditionis fuerint, etiam si Pontificali dignitate præfulgeant, qui contra tenorem præsentium processuum, talibus vel eorum alicui absolutionis beneficium impendere præsumpserint, volumus, statuimus & decernimus similibus excommunicationis & anathematizationis sententiis fore innodatos eo ipso; ipsisque prædicationis, lectionis, administrationis sacramentorum, & audiendi confessiones officium auctoritate interdicimus supradicta: insinuantes transgressoribus & contemptoribus in prædictis, quod spiritualiter & temporaliter (prout eorum requirent excessus & demerita) gravius procedetur: non obstantibus quibuscumque constitutionibus & quibuslibet privilegiis, indulgentiis & litteris Apostolicis, generalibus vel specialibus, quorumcumque tenorum exsistant, eisdem transgressoribus & contemptoribus, vel quibusvis aliis communiter vel divisim a dicta sede concessis, etiam quod suspendi vel excommunicari, aut eorum terræ, dominia, civitates, villæ, castra, oppida & alia loca interdici non possint, etiam si de ipsis eorum tenoribus esset in ipsis processibus mentio specialis facienda; quæ, ne contra hujusmodi sententias & processus, quo minus includantur in eis, per ea valeant se, terras, dominia, civitates, villas, castra, oppida & loca hujusmodi tueri, & quæ quoad hoc tollimus, & penitus revocamus. Et insuper mandamus, ut hujusmodi præsens processus ad communem omnium notitiam deducatur, chartas sive membranas processus continentes eosdem in majoris & sancti Stephani Constantiensis ecclesiarum valvis affigi: qui processus ipsos suo quasi sonoro præconio & patulo* c *judicio publicabunt: ut prædicti quos processus concernent, nullam possint excusationem prætendere, vel ignorantiam allegare, quod ad eos processus hujusmodi non pervenerint, vel ignoraverint eosdem: eum non sit verisimile remanere incognitum, quoad ipsos, quod tam patenter fuit publicatum.*

Ceterum omnibus & singulis dominis Patriarchis, primatibus, archiepiscopis, episcopis, ceterorumque locorum ordinariis præcipimus & mandamus, ut ipsi & eorum quilibet per se vel alium, seu alios, sub pœna excommunicationis, quam ipsorum quemlibet, qui mandatorum nostrorum hujusmodi transgressor & contemptor fuerit, incurrere volumus ipso facto, præsentes nostros processus per eorum, aut chartarum vel membranarum, seu transumptorum continentium eosdem, quibus sicuti nostris processibus tantam volumus fidem adhiberi, in ecclesiarum valvis seu aliis locis affixionem publicent, & præfatos transgressores & contemptores hujusmodi excommunicationis & anathematizationis sententiis ligatos, ac terras, civitates, villas, castra, oppida & loca præfata hujusmodi ecclesiastico interdicto supposita, quamprimum ipsis, vel eorum alicui de hoc legitime constiterit, tamdiu in ecclesiis Dominicis & aliis festivis diebus, dum inibi major fuerit populi multitudo, campanis pulsatis, & candelis accensis & extinctis, denuncient, & interdictum hujusmodi inviolabiliter faciant observari per censuras ecclesiasticas, aut alia juris remedia, invocato ad hoc (si opus fuerit) auxilio brachii secularis: donec ipsi transgressores & contemptores meruerint ab hujusmodi excommunicationis & anathematizationis sententiis absolutionis beneficium obtinere, dictumque interdictum merito debuerit relaxari: non obstantibus omnibus supradictis, seu si aliquibus conjunctim vel divisim a sede prædicta indultum exstitat, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto hujusmodi mentionem.

Datum Constantiæ, pridie Nonas Julii, anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimoquinto, sede Apostolica vacante, regnorum serenissimi principis domini Sigismundi Romanorum & Hungariæ regis, videlicet electionis quinto, coronationis primo, Hungariæ vero vicesimonono.

Finita autem sessione, libri Joannis Hus fuerunt combusti in platea palatii episcopalis: videlicet liber de ecclesia, & alia opuscula ejusdem.

Ex mss. Surii, & Lipsiensi.

Per eumdem composita, igne fuerunt combusta & in cineres redacta, præsentibus ibidem reverendissimis in Christo patribus et dominis, domino Joanne episcopo Vaurensi, et Petro Olorensi, episcopis, Regone et Rogerio in legibus licentiato, Nicolao de Marienverder regiæ majestatis, et Joanne de *d* Matura de Insula, notariis publicis, clericis Poznaniensis et Tornacensis diœcesis, testibus ad præmissa vocatis et specialiter rogatis.

a *Al.* tamen terra.

b *Forte*, vicinas.

c *Forte*, dicio.

d *Al. Matura.*

SES-

ANNO CHRISTI 1415.

SESSIO XVI.

Die Jovis undecima menſis Julii ſupradicti, fuit ſeſſio generalis in majori eccleſia celebrata Conſtantiæ, in qua præſidebat reverendiſſimus pater dominus Joannes epiſcopus Oſtienſis cardinalis Vivarienſis. Et fuit cantatum officium Miſſæ de Spiritu ſancto per reverendum patrem dominum Nicolaum epiſcopum Mersburgenſem. Quo completo, legebantur litaniæ, &c. more aliarum ſeſſionum: & dominus Andreas electus Poznanienſis legebat certa capitula & ordinationes ſervandas, tenoris ſubſequentis.

Ex mſ. Surii, & duobus German.

Die Jovis undecima menſis Julii prædicti, fuit ſeſſio generalis, in qua præſidebat reverendiſſimus pater dominus Joannes epiſcopus Oſtienſis cardinalis Vivarienſis, tanquam antiquior cardinalis: præſentibus ibidem reverendiſſimis patribus, Angelo Laudenſi, Jordano de Urſinis, Joanne Raguſinenſi, Antonio Aquilejenſi, Thoma Tricarienſi, Branda Placentino, Franciſco Venetiarum, Petro Cameracenſi, Antonio de Salancho, Alamanno Piſano, presbyteris, Landulpho Barenſi, Ludovico de Fliſco, Odone de Columna, Lucido de Comite, Amadeo Salutiarum, Raynaldo de Branckaſiis, & Franciſco Florentino, diaconis cardinalibus. Et fuit cantatum officium Miſſæ de Spiritu ſancto per reverendum patrem dominum epiſcopum Nicolaum Mersburgenſem. Quo cantato, fuit factum & peractum officium litaniarum cum introitu ſolito, videlicet, *Exaudi nos Domine*: collectis & orationibus ad hoc requiſitis, ac evangelio, *Hoc eſt præceptum meum, ut diligatis invicem*, &c. & hymno *Veni creator Spiritus*, collectis. verſiculo, & *Benedicamus*. Quibus habitis atque peractis aſcenderunt ambonem, in quo edicta ſive propoſita & proponenda ſolent legi, reverendi patres dominus Andreas electus Poznanienſis, Antonius Concordienſis, Nicolaus Mersburgenſis, Vitalis Tolonenſis, Patricius Cortagenſis, epiſcopi, tanquam deputati per quatuor nationes ad legendum, approbandum, &c. illa quæ Synodus deliberaverit.

Idem, dominus Andreas electus Poznanienſis legebat certa capitula, ordinationes & conſtitutiones ſervandas de cetero, hujuſmodi ſub tenore.

Ex prima editione.

Deputatio ambaxiatorum ſacri Concilii ad Arragoniam.

Sacroſancta Conſtantienſis Synodus generale Concilium faciens, in Spiritu ſancto legitime congregata, ſecundum mentem & effectum ordinationis ſeu decreti in ultima ſeſſione facti, ſeu lecti, ad requirendum dominum Petrum de Luna, Benedictum decimumtertium in ſua obedientia nominatum, & alia faciendum quæ fuerint neceſſaria & opportuna, facit, conſtituit & ordinat procuratores generales & ſpeciales: videlicet reverendiſſimos in Chriſto patres dominos Jacobum Turonenſem archiepiſcopum, Petrum Ripenſem, Jacobum Adrienſem, Joannem Gebennenſem, epiſcopos, Joannem abbatem ſancti Eligii Noviomenſem, Conradum de Suſato, ſacræ theologiæ magiſtros, Joannem de a *Opzis ſacri palatii Apoſtolici auditorem, Petrum Paulum de Juſtinopoli utriuſque juris doctorem, Lampertum de Stipite priorem prioratus conventualis de* b *Bortua Leodienſis diœceſis, Joannem Wellis, Hugonem* c *Holbbabe, Bernardum de* d *Planta decretorum, & Joannem de Fabrica legum doctores, præſentes & acceptantes; & Benedictum Gentiani Univerſitatis Pariſienſis ſacræ theologiæ profeſſorem, abſentem tanquam præſentem: ita tamen quod ipſi omnes, aut ipſorum quatuor, una tamen cum conſenſu ſereniſſimi principis domini Sigiſmundi Romanorum & Hungariæ regis, ſi præſens fuerit, aliis non volentibus aut volentibus, cum ipſo domino Benedicto decimotertio in ſua obedientia nominato, aut aliis ab eo ſuper hoc ſufficientem poteſtatem habentibus, tractare & concludere, ac ipſum dominum Petrum Benedictum nominatum (ut præfertur) requirere, & alia conjunctim vel diviſim facere poſſint, ſic & prout in inſtrumentis publicis ſuper hoc fiendis vel conficiendis, eiſque tradendis, plenius videbitur contineri.*

Ex mſſ. Surii, & duobus Germanicis.

Quibus lectis, idem dominus Andreas electus Poznanienſis legebat certas minutas ſuper requiſitione Petri de Luna fienda, quarum tenores ſimiliter ſunt inferius inſerti, & quas in continenti ibidem tradidit ad ingroſſandum notariis atque ſcribis propter expeditionem celeriorem. Quibus lectis, juxta morem alias obſervatum ſuper approbatione illorum quæ ibi decernuntur & ſtatuuntur, reverendus pater dominus Antonius epiſcopus Concordienſis nomine nationis Italicæ reſpondit *Placet*. Subſequenter dominus Vitalis epiſcopus Tolonenſis pro Gallicana natione, Nicolaus epiſcopus Mersburgenſis pro natione Germaniæ, & Patricius Cortagenſis pro natione Anglicana, reſponderunt, *Placet*. Similiter dominus Joannes epiſcopus Oſtienſis præſidens nomine collegii cardinalium reſpondit, *Placet*.

Deinde magiſter Henricus de Piro *e* procurator expoſuit, qualiter fuiſſent alias productæ bullæ pro parte domini Angeli de Corario tunc Gregorii duodecimi in ſua obedientia nominati, videlicet conſtitutiones ad renunciandum & reſignandum papatui ſuo; nec non auctorizationis Concilii præſentis: quibus neceſſario ſereniſſimus princeps dominus Sigiſmundus Romanorum & Hungariæ, &c. rex, una cum aliis ſupradictis procuratoribus per Concilium deputatis, ad Petrum de Luna ituris, uti haberent. Sed quia pericula cuncta evitari debent, quæ evitari poſſunt: ne ergo propter dictarum bullarum captionem, deſtructionem, aut alias malam cuſtodiam, ipſi Synodo Conſtantienſi periculum ſive damnum generari poſſet, idcirco dictas bullas transſumi mandari per protonotarios, ſive alios notarios Concilii per dictum Concilium, eiſque Concilii Conſtantienſis auctoritatem & decretum interponi taliter, quod hic & alibi ipſi transſumpto merito fides plenaria adhiberi poſſit. Et nihilominus repetitis in valvis eccleſiæ exſecuta, accuſans contumaciam omnium illorum quorum intereſt, non comparentium, neque ipſas bullas transſumi mandare videntium, ac interponi auctoritatem Synodi ſupradictæ curantium: & in eorum contumaciam dictas bullas transſumi per dictam Synodum inſtanter poſtulavit, & ſuper hoc reſponderi per deputatos prædictos nationum quatuor, ac præſidentem, *Placet*.

e Al. *promotor.*

Quibus ſic propoſitis, domini deputati, videlicet Antonius Concordienſis pro natione Italica, Vitalis Tolonenſis pro natione Gallicana, Nicolaus Mersburgenſis pro natione Germanica, & Patricius Cortagenſis pro natione Anglicana, & Joannes epiſcopus Oſtienſis cardinalis Vivarienſis pro collegio cardinalium, reſponderunt, *Placet*.

Subſequenter magiſter Henricus de Piro promotor, nomine quo ſupra, petiit per eamdem Synodum declarari & decerni inſtrumenta depoſitionis papatus, renunciationis & approbationis factarum per Balthaſſarem de Coſſa in Cellis, & alia inſtrumenta ibidem per eum & nomine ejus confecta, regiſtranda & inſerenda locis congruis, præſentis cauſæ regiſtro, ita taliter, quod auctoritate ipſius Synodi ipſis inſtrumentis & aliis actis & habitis in Concilio Conſtantienſi & in ſeſſionibus publicis, plenaria adhibeatur fides: cetera alia petiit, prout inferius plenius continetur. Ad quæ reſponderunt ipſi domini prælati deputati & præſidens, *Placet*.

Quibus reſponſionibus factis & habitis, reverendus pater dominus Andreas electus Poznanienſis, auctoritate & mandato ipſius ſacroſanctæ Synodi Conſtantienſis, pronunciavit & declaravit quædam capitula ſive ordinationes in futurum ſervandas hujuſmodi ſub tenore.

Item, eadem ſancta Synodus ordinat, jubet & decernit, inſtrumenta in ratificatione ſententiæ depoſitionis per hoc ſacrum Concilium nuper latæ contra dominum Balthaſſarem de Coſſa, olim Papam viceſimum tertium, necnon renunciationis per eum factæ de papatu, ſeu jure quod in eo poterat prætendere, apud acta ipſius Concilii in loco ſuo congruo regiſtrari ſeu inſeri.

Item,

Al. Opicis.

Al. Berria.

Al. Holach, al. Domvveg.

Al. Planha.

ANNO CHRISTI 1415.

Item, ordinat & decernit, bullas & inſtrumenta olim domini Gregorii Papæ duodecimi in ſua obedientia nuncupati, nuper in ceſſione papatus per eum, ſeu ejus nomine facta in dicto ſacro Concilio producta, in formam publicam tranſumi, ſeu de ipſis tranſumpta publica fieri per protonotarios & notarios hujus ſacri Concilii. Quibus tranſumptis decernit fidem plenariam adhiberi, tanquam ipſis originalibus auctoritate ipſius Concilii.

Ex prima editione.

Datur judicibus poteſtas citandi ſub pœna privationis illos, qui clandeſtine receſſerunt a Concilio.

Item, eadem ſancta Synodus reverendis in Chriſto patribus, Saresburienſi, Plocenſi, Vaurenſi & Piſtorienſi epiſcopis, alias pro audiendis cauſis ad preſens ſacrum Concilium devolutis & devolvendis, ſeu alias ſpectantibus, per idem Concilium deputatis, citandi etiam ſub pœna privationis per edictum in curia exſequendum, ſufficienti informatione prævia, omnes & ſingulos prælatos & curiæ officiales, alioſque ad ipſum Concilium vocatos, qui ab hoc ſacroſancto Concilio clandeſtine, ſeu ſine licentia receſſerunt, ut infra certum competentem terminum eis aſſignandum perſonaliter revertantur & redeant, plenam tribuit poteſtatem.

Quod litteræ de juſtitia expediantur.

Item, eadem ſancta Synodus ordinat, ut litteræ de juſtitia, alias in curia expediri ſolitæ, dummodo prius ſecundum antiquam curiæ conſuetudinem debitum curſum ſuum faciant, ſub ipſius ſanctæ Synodi nomine & ſigillo per reverendiſſimum patrem & dominum Joannem epiſcopum Oſtienſem ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalem & Vicecancellarium expediantur.

Quod præſidentes habeant poteſtatem dandi licentiam recedentibus.

Item, eadem ſancta Synodus quatuor præſidentibus nationum, ut ipſi omnes, aut eorum tres, ſingulis ad præſens Concilium vocatis, ſeu vocem habentibus, & ab eodem recedere cupientibus (ubi rationabilis cauſa ſuberit) licentiam recedendi dare poſſint, plenam tribuit facultatem.

Mandatur camerario, quod cardinalibus, ceteriſque indigentibus debeat de bonis cameræ providere.

Item, præcipit & mandat domino Camerario ſanctæ ſedis Apoſtolicæ, aut ejus locum tenenti, ſeu Vicecamerario, ut dominis cardinalibus & prælatis, ceteriſque indigentibus in hoc ſacro Concilio exiſtentibus, de neceſſariis & utilibus debeat ſubvenire, & de bonis cameræ providere.

Quibus ordinationibus lectis & pronunciatis ad requiſitionem ipſius magiſtri Henrici de Piro promotoris, totiuſque Synodi, ipſi domini deputati ſucceſſive unus poſt alium, & demum dominus Joannes epiſcopus Oſtienſis nomine cardinalium reſponderunt, Placet.

Ex mſſ. Surii & duobus Germanicis.

Subſequenter magiſter Henricus de Piro promotor, nomine quo ſupra, expoſuit, qualiter ex plurium fide dignorum relatione, etiam hoc fama publica deferente, quod quidam Carolus de Dueil dominus loci de Ramovilla, & Henricus de Turre, cum plurium armatorum comitiva, non tanquam nobiles, ſed more prædonum & turbatorum, dominos Carcaſſonenſem & Ebroicenſem epiſcopos, ac magiſtros Wilhelmum de Media decanum Silvanectenſem, domini regis Francorum conſiliatores, necnon Benedictum Gentiani in theologia, & Jacobum de Spais in artibus & medicina, magiſtros, per Univerſitatem Pariſienſem ad Concilium deſtinatos, & per ſereniſſimum principem Romanorum regem ad dictum dominum Carolum regem Francorum tranſmiſſos inhumaniter in ducatu Barenſi invaſerunt, eoſque captivarunt, ſpoliarunt bonis, rebus, equis, &c. & aliquos de eorum familia interfecerunt, aliquos vero lethaliter vulnerarunt. Quapropter petiit per ipſam Synodum recipere informationem ſuper tali infamia, & contra eos procedere, & procedendum fore, prout juris ordo & dictamen rationis id requirit atque poſtulat; & alias petiit, prout in quadam minuta inferius inſerta plenius continetur. Et ſi placet Synodo, quod deputati reſpondeant, *Placet*.

Qua expoſitione queruloſa (ut præmittitur) facta, domini deputati quatuor nationum, unus poſt alium, & ſubſequenter dominus Joannes epiſcopus Oſtienſis cardinalis Vivarienſis, nomine collegii cardinalium reſponderunt, *Placet*: & decreverunt proceſſus contra eoſdem & alios impeditores venientes & euntes ad Concilium, & de Concilio recedentes, ut ſequitur in minuta, quam dominus Bertholdus de Wildungen *a* adjutor legebat, prout ſequitur inferius. Super quibus idem magiſter Henricus de Piro promotor nomine procuratorio quo ſupra, petiit ſibi per protonotarios ac notarios Concilii, alioſque notarios & tabelliones ibidem exiſtentes, unum vel plura fieri inſtrumentum ſeu inſtrumenta, ad perpetuam rei memoriam. Præſentibus ibidem reverendis patribus dominis, Jacobo electo Pennenſi, Joanne de *b* Thoriariis de Bononia, additoribus; ambaxiatoribus Ducis Burgundiæ, regis Daciæ, Sveciæ & Norvegiæ, omnibuſque dictam ſanctam Synodum Conſtantienſem repræſentantibus, nobilibuſque *c* infinitis in multitudine copioſa.

a *Auditor* mſs.

b *Thomæ* riis, mſ.

c Forte, *aliis*.

Tenor vero dictarum litterarum decretarum contra ipſos Carolum de Dueil, & Henricum de Turre, de quibus ſupra fit mentio, ſequitur in hunc modum.

Bulla per Bertholdum Wildungenſem lecta, contra ſpoliantes ad Concilium venientes.

Sacroſancta generalis Synodus Conſtantienſis, generale Concilium faciens, ac Univerſalem eccleſiam catholicam repræſentans, in Spiritu ſancto legitime congregata, venerabilibus epiſcopis Pariſienſi, Metenſi, *d* Leonenſi, ac eorum vicariis, ſalutem in Domino ſempiternam.

d Lege, *Leucenſi*, a Tullo Leucorum. Ex mſs. Surii, & tribus Germanicis.

NUper ſiquidem proceſſus noſtros contra quoſcumque *e* moleſtatores, perturbatores & injuriatores quarumcumque perſonarum eccleſiaſticarum & ſæcularium, ad Romanam curiam & præſens Concilium, necnon quæcumque alia Concilia generalia venientium, ſtantium in ipſis, aut recedentium ab eiſdem, in publica dicti ſacri Concilii ſeſſione fecimus & publicavimus, cujus tenorem cauſa brevitatis hic volumus pro inſerto haberi. Cum autem ex plurium fide dignorum relatione, etiam fama publica referente, ad noſtri notitiam pervenerit, quod nobiles viri Carolus de Dueil dominus loci de Ramovillæ, & Henricus de Turre, cum plurium armatorum comitiva, non inſequentes facta nobilium, ſed ſuæ ſalutis immemores, tanquam iniquitatis filii, fideique catholicæ ac præſentis ſacri Concilii turbatores, Chriſtianorum inimici, prædonum & tyrannorum more venerabiles Carcaſſonenſem & Ebroicenſem epiſcopos, ac magiſtros Wilhelmum *f* de Medo decanum Silvanectenſem, ſereniſſimi ac Chriſtianiſſimi principis Caroli regis Francorum conſiliarios, per ipſum; necnon Benedictum Gentiani in theologia. & Jacobum *g* de Spais in artibus & medicina magiſtros per Univerſitatem Pariſienſem ad præſens Concilium deſtinatos; & qui per idem Concilium, necnon ſereniſſimum & illuſtriſſimum principem Sigiſmumdum Romanorum & Hungariæ, &c. regem ſemper Auguſtum, hujus ſacri Concilii advocatum, protectorem & defenſorem, ad dominum Francorum regem pro bono univerſalis eccleſiæ dictique ſacri Concilii, ac honore & utilitate ipſius Francorum regis, mittebantur cum ſua familia & aliis de hujuſmodi ſacro Concilio & Romana curia redeuntibus, alias ignominioſe ac tyrannice in terris Romano imperio ſubjectis, uno ex capellanis peremptо, & duobus ex ſcutiferis epiſcopi Carcaſſonenſis prædicti lethaliter vulneratis, crudeliter & ſacrilege ceperunt, & nonnullis ex dicta familia & aliis per eoſdem nobiles & prædones, equis & bonis deprædatis, & per viam afflictis, & graviter injuria-

e Al. *malefactores*.

f Mſſ. *de Merla*.

g Mſſ. *de Spars*.

ANNO CHRISTI 1415. *Stayn.*

juriatis dimissis, præfatos episcopos, nuncios & alios nec Pontificali dignitati, nec clericali ordini deferendo, ad castrum de *a* Satyn in ducatu Barensi captivos inhumaniter duxerunt eorum bona inter eos ut prædam dividendo. Et quod postmodum dictus Carolus præfatos episcopos & aliquos ex notabilioribus captivis prædictis, volens ipsos ducere longius & transferre, pœnis affligere acrioribus & tormentis, a dicto castro, reliquis captivis ibi remanentibus, extraxit tempore nocturno; ipsosque per nemora & stagna, flumina pariter & devia inhumaniter longe perduxit a castro memorato. Quibus ad illustrium principum, videlicet Barensis primo, & deinde Lotharingiæ, ducum notitiam deductis; ipse videlicet Barensis illos qui in dicto castro captivi remanserant, eodem castro vi armorum capto, & Lotharingiæ duces episcopos & alios, quos secum duxerat Carolus prædictus, armatorum potentia, eis ad id communitatibus Metensi, Tullensi & Virdunensi civitatum præbentibus auxilium, consilium & favorem, restituerunt libertati, & per suas terras libere conduci fecerunt, eis equos, munera & victualia gratiose concedendo. Nos e. c. præfatos Duces & communitates de tantis per eos ipsis episcopis, nunciis & aliis memoratis, ob sacri Concilii, universalisque ecclesiæ ac regum prædictorum favorem, gratiis impensis, in Domino collaudantes; nolentesque, sicut nec decet, nec expedit, dictos sacrilegos & quoscumque alios super hujusmodi horrendis & detestandis excessibus, & eis præstantes auxilium, consilium vel favorem, absque animadversione relinquere incorrectos, circumspectioni vestræ auctoritate Dei omnipotentis, Patris, & Filii, & Spiritus sancti, amen, committimus, & sub excommunicationis pœna, quam quemlibet vestrum, qui præsentibus nostris mandatis non paruerit, legitima excusatione cessante, & monitione præmissa, incurrere volumus ipso facto, præcipiendo mandamus; quatenus vos, vel duo, aut unus vestrum per vos vel alium seu alios auctoritate præsentis Concilii, de omnibus & singulis præmissis excessibus & ea contingentibus, simpliciter & de plano, sine strepitu & figura judicii, sollicita & fideli diligentia adhibita, tam in vestris civitatibus & diœcesibus, quam in locis aliis, quibus expedire videritis, vos informetis: & prædictos nobiles, & omnes alios & singulos clericos, laicos, cujuscumque dignitatis, status vel conditionis fuerint, etiamsi regali, pontificali, vel alia quavis præfulgeant dignitate: quos per informationem reperiretis commisisse & committi fecisse, vel mandasse prædictos excessus, aut in eis committendis præstitisse auxilium, consilium vel favorem, seu eos gratos & ratos habuisse, vel ipsorum excessuum patratores receptasse nominatim; necnon illos de quibus vobis per informationem hujusmodi nominatim constiterit, qui quomodolibet culpabiles fuerint in præmissis, juxta generaliter formam ac tenorem processuum prædictorum, quos pro expressis hic volumus haberi; tamdiu excommunicatos & anathematizatos diebus Dominicis & festivis, pulsatis campanis & candelis accensis, & ad terram projectis, in eisdem ecclesiis atque locis, cum major in eis cleri & populi fuerit multitudo, publice nuncietis, & faciatis ab aliis publice nunciari, & ab omnibus arctius evitari: dictumque interdictum in ecclesiis, & aliis ubilibet juxta tenorem processuum prædictorum observari, donec nobis, præfatoque serenissimo principi Romanorum regi, & prædictis episcopis & nunciis, ac aliis de sic eis commissis injuriis ac damnis & interesse satisfecerint, & ablata seu deprædata ab ipsis restituerint; aut super iis cum eis concordaverint, & alias meruerint ab hujusmodi excommunicationis & anathematizationis sententiis absolutionis beneficium obtinere, dictumque interdictum debuerit merito relaxari: ita tamen quod id quod fuerit per unum ex vobis inceptum, per alium seu alios valeat mediari & finiri. Quod si forte præfati nobiles & prædones de injuriis, damnis & interesse prædictis, eisdem episcopis, nunciis & aliis, aut alicui eorumdem satisfacere, & ablata eis restituere, seu super hoc cum ipsis concordare per mensem post monitionem eis, vel in locis insignibus per edicta publica super hoc factam, distulerint; eos ad satisfaciendum de injuriis, damnis & interesse hujusmodi, & eadem ablata restituendum, seu super ipsis concordandum, ut præfertur, auctoritate prædicta prævia ratione compellatis, invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis. Et nihilominus ad prædictorum nostrorum processuum exsecutionem contra quoscumque ipsorum transgressores & contemptores procedatis in omnibus & per omnia juxta ipsorum seriem & tenorem; contradictores per censuram ecclesiasticam, & alia juris remedia, auctoritate prædicta compescendo: non obstantibus felicis recordationis Bonifacii Papæ octavi constitutionibus, in quibus cavetur, ne aliquis extra suam civitatem & diœcesim, nisi in certis exceptis casibus, ultra unam diætam a fine suæ diœcesis ad judicium evocetur. Sed quod judices a sede deputati prædicta, extra civitatem & diœcesim, in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedere, seu alii vel aliis vices suas committere, aut aliquem ultra unam diætam a fine diœcesis eorumdem trahere non præsument, & de duabus diætis in Concilio generali, quam aliis quibuscumque constitutionibus a Romanis Pontificibus, tam de judicibus delegatis, quam de personis ultra certum numerum ad judicium non vocandis, & aliis editis, quæ nostræ possent in hac parte jurisdictioni atque potestati, ejusque libero exercitio quomodolibet obviare, necnon omnibus his quæ in dictis nostris processibus volumus non obstare.

ANNO CHRISTI 1415.

Datum Constantiæ, &c.

Quibus lectis, domini deputati, & demum dominus Joannes episcopus Ostiensis, præsidens, responderunt, *Placet*.

Mandat Concilium registrari instrumenta de ratificatione sententiæ contra Joannem Papam XXIII.

Ex prima editione.

Item, eadem sancta Synodus ordinat, jubet & decernit instrumenta in ratificationibus sententiæ depositionis per hoc sacrum Concilium nuper latæ contra dominum Balthassarem de Cossa, olim Joannem Papam vicesimum tertium, necnon renunciationi per eum factæ de papatu seu de jure quod poterat in eo prætendere, apud acta ipsius Concilii in loco suo congruo registrari & inseri.

Mandat transsumi litteras de cessione Gregorii XII.

Item, ordinat & decernit, bullas & instrumenta olim domini Gregorii Papæ duodecimi in sua obedientia nuncupati, nuper in cessione papatus per eum seu ejus nomine facta, in dicto sacro Concilio producta, in formam publicam transsumi, seu de ipsis transsumpta publica fieri per protonotarios & notarios hujus sacri Concilii quibus transsumptis decernit fidem indubiam adhiberi tanquam originalibus ipsis, auctoritate ipsius Concilii. Super quibus pronunciationibus & responsionibus prædictis magister Henricus de Piro promotor & procurator, nomine quo supra, petiit sibi fieri publicum & publica, instrumentum & instrumenta, præsentibus dictis dominis, &c. testibus, &c. Deputati vero quatuor nationum, earum, & dictus dominus Ostiensis collegii cardinalium, nominibus approbando, responderunt: Placet.

SESSIO XVII.

De recessu domini Imperatoris, quem Concilium benedixit.

Ex prima editione.

Die Lunæ quintadecima supradicti mensis Julii, Constantiæ provinciæ Moguntinensis, in ecclesia majori, in loco solito ad hoc specialiter deputato, fuit tenta & solemniter celebrata sessio generalis, præsente ibi serenissimo principe domino Sigismundo Romanorum & Hungariæ, &c. rege, una cum quampluribus principibus, ducibus, comitibus, & nobilibus. In qua celebravit officium Missæ reverendus pater dominus b *Udalricus episcopus Verdensis: præsidebatque sessioni hujusmodi reverendissimus pater dominus Joannes episcopus Ostiensis cardinalis Vivarensis, indutus pontificalibus: & singulis ordinatis, legebantur litaniæ, ac aliæ devotæ oratio-*

b *Ms.* Ulricus.

ANNO CHRISTI 1415.

orationes more aliarum sessionum. Ipsis autem omnibus expletis, dominus Sigismundus rex prædictus stetit ante altare genibus flexis in veste non imperiali, sed quotidiana; capite denudato, assistentibus eidem reverendissimis patribus dominis Laudensi & de Ursinis sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus. Fuitque interim cantata litania: & cum perventum est ad locum, Ut ecclesiam: dominus præsidens legit in hunc modum: Ut ecclesiam tuam & regem nostrum Imperatorem electum, hic præsentem, ecclesiæ tuæ advocatum & defensorem, ad perfectam redintegrationem unitatis ecclesiæ præfatæ iter arripientem dirigere, protegere & conservare digneris. Fuit responsum: Te rogamus audi nos, Secundo dixit: Ut ecclesiam tuam & eumdem regem electum ab omnibus inimicis visibilibus & invisibilibus præservare & defensare digneris. Tertio dixit: Ut eumdem Imperatorem electum etiam ad nos incolumem reducere digneris. Fuitque responsum secundo & tertio, sicut primo. Completa litania, ipse præsidens convertit se ad Imperatorem, dicendo preces: Salvum fac servum tuum Domine. Nihil proficiat inimicus in eo. Esto ei Domine turris fortitudinis. *Et decantata oratione pro pace ecclesiæ, redeunteque Imperatore ad sedem suam, dominus Antonius episcopus Concordiensis legit quamdam bullam & alia capitula infrascripta tenoris sequentis.*

Ex collectione Barberiniana, & ms. Lipsiensi.

De recessu domini Imperatoris, quem Concilium benedixit.

Die Lunæ xv. supradicti mensis Julii, Constantiæ provinciæ Moguntinensis in ecclesia majori, loco solito ad hæc specialiter deputato fuit celebrata solemniter & tenta sacrosancti Concilii generalis sessio per reverendissimos in Christo patres & dominos, dominos S. R. E. cardinales, archiepiscopos, episcopos, prælatos & ambaxiatores, ceteroscque Christi fideles inibi tunc præsentes, in qua etiam serenissimus & invictissimus princeps, ac dominus, dominus Sigismundus Romanorum & Hungariæ rex augustus, una cum quampluribus principibus, ducibus, comitibus, & nobilibus interfuit personaliter. Pro cujus sessionis introitu & causa devotionis excitanda reverendissimus in Christo pater dominus Ulricus episcopus Verdensis cum magnæ devotionis solemnitate Missam celebravit: in qua Missa collationem sive sermonem ad clerum reverendus pater dominus Nicolaus episcopus Ceretensis fecit: & pro hujus sermonis themate, illud videlicet, *Corpus nostræ humilitatis*, quod scribitur ad Philippenses III. assumpsit. Qua Missa sic cantata domini cardinales, archiepiscopi, episcopi & alii, ad quos pertinuit, se ornamentis pluvialibus induerunt, capitibus mitras imponendo, ut est moris. Ac reverendissimus in Christo pater & dominus Joannes miseratione divina episcopus Ostiensis S. R. E. cardinalis & Vice ancellarius, pontificalibus indutus, huic sessioni præsedit, & se ad locum solitum ante altare ad medium posuit & locavit. His sic ordinate peractis hujus sacrosancti Concilii cantores inceperunt: *Exaudi.* Quo finito, & post aliqua intermedia, ut solitum est dominus episcopus Ostiensis & Vicecancellarius dixit hanc collectam: *Oremus Mentibus nostris*: & hac collecta sic dicta, iterum cantores præfati inceperunt dicere: *Kyrie eleyson*, & totam litaniam usque ibi, *Ut ecclesiam*, exclusive perfecerunt. Tunc dominus Ostiensis & Vicecancellarius hujusmodi sessionis præsidens dixit: *Ut hanc sanctam Synodum*, ter resumendo. Deinde tota litania per ipsos cantores completa, idem dominus episcopus Ostiensis, & Vicecancellarius dixit collectam orando videlicet: *Quæsumus, Domine.* Et post legebatur istud evangelium secundum Lucam: *In illo tempore: Designavit Dominus*, &c. Ipso evangelio lecto, cantabatur per cantores prædictos hymnus: *Veni creator Spiritus*, ad finem. Et tunc iterum dominus Joannes episcopus Ostiensis & Vicecancellarius præsidens præfatus collectam dixit hanc: *Deus qui corda fidelium*, ad finem, & fuit responsum, *Amen.* Iterum dixit: *Dominus vobiscum*, Respondebaturque, *Et cum spiritu tuo*, & ad finem dixit: *Benedicamus Domino*: & responsum fuit, *Deo gratias.* Istis omnibus sic expletis iterum per cantores incepta fuit litania; & dominus Sigismundus rex prædictus ante altare sedebat genibus flexis, in veste non imperiali, sed quotidiana, & capite denudato, sibi assistentibus in habitu reverendissimis patribus dominis Laudensi & de Ursinis S. R. E. cardinalibus, ipsaque litania ad hunc locum lecta, scilicet, *Ut ecclesiam*; tunc dominus episcopus Ostiensis præsidens prædictus dixit, & legit in hunc modum; *Ut ecclesiam tuam, & regem nostrum Imperatorem electum hic præsentem ecclesiæ tuæ advocatum, & defensorem ad perfectam reintegrationem unitatis ecclesiæ præfatæ iter arripientem dirigere, protegere, & conservare digneris.* Fuit responsum: *Te rogamus audi nos.* Secundo dixit; *ut ecclesiam tuam, & eumdem regem Imperatorem electum ab omnibus inimicis visibilibus, & invisibilibus præservare & defensare digneris.* Iterum responsum fuit: *Te rogamus audi nos.* Tunc ulterius fuit litania in totum per cantores completa, qua completa, ipse dominus episcopus Ostiensis præsidens dicens officium vertit se ad Imperatorem dicendo, & decantando preces, scilicet, *Salvum fac servum tuum Domine.* Et responsum fuit: *Deus meus.* Secundo, *Nihil proficiat inimicus in eo*; & responsum fuit: *Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.* Tertio dixit: *Esto ei Domine turris fortitudinis.* Respondebatur, *A facie inimici.* Deinde dixit: *Domine exaudi orationem meam*: & responsum fuit: *Et clamor*, &c. *Dominus vobiscum; Et cum spiritu tuo.* Deinde dixit collectam, videlicet, *Oremus*, ad ponendum pacem in ecclesia Dei: Et tunc Imperator rediit ad sedem suam. Istis omnibus cum devotione & solemnitate, ut decuit, pleniſſime expeditis & peractis, reverendissimi patres domini, Antonius Concordiensis, Vitalis Tholonensis, Nicolaus Merseburgensis, & Patricius Cortagensis, Dei & Apostolicæ sedis gratia episcopi: Necnon reverendus in Christo pater & dominus Joannes divina providentia patriarcha Antiochenus, ambonem, in quo decreta, ordinata & diffinita Concilii sacrosancti prædicti solent legi & publicari, ascenderunt; in quo ipsi exsistentes dominus Antonius episcopus Concordiensis præfatus quandam bullam provisionis, cujus tenor inferius est insertus, de mandato Concilii antedicti publice, alta & intelligibili voce de verbo ad verbum publicavit & perlegit. Qua bulla sic ad finem lecta, per omnes quatuor nationum reverendos patres dominos episcopos ad hoc deputatos prædictos, ac per dominum Joannem episcopum Ostiensem, & hujus sessionis præsidentem fuit concorditer responsum, *Placet.* Deinde dominus Joannes patriarcha Antiochenus adhuc in ambone publicationis ordinatorum in Concilio exsistens, quamdam papyri articulatam cedulam, cujus tenor inferius est insertus, de mandato dicti sacri collegii publice, alta & intelligibili voce de verbo ad verbum legit & publicavit. Tunc ea integre perlecta, per omnes quatuor nationum præsidentes, & reverendissimum patrem dominum episcopum Ostiensem, & Vicecancellarium præsidentem hujus sessionis, fuit concorditer, ut supra, *Placet*, responsum. Super quibus omnibus, & singulis præmissis in hujusmodi sessione determinatis, lectis & conclusis, atque factis, magister Henricus de Piro hujus sacri Concilii promotor & procurator, sibi nomine dicti Concilii per protonotarios, notarios, atque scribas ejusdem Concilii, unum & plura, ac tot, quot sunt necessaria fieri publica instrumenta petiit: præsentibus ibidem illustrissimis principibus dominis Ludovico Bavariæ duce, ac palatino Reni, comite Frederico marchione Brandeburgensi, & Burgravio Nurenburgensi, ac generosis viris Bertholdo de Ursinis, & Carolo de Malatestis comitibus, aliisque nobilibus & Christi fidelibus in numero copioso.

Ex editione Surii.

Die Lunæ decimaquinta mensis Julii supradicti, fuit sessio generalis in ecclesia cathedrali Constantiensi, mane hora consueta, pro recessu ac felici transitu serenissimi principis domini Sigismundi Romanorum & Hungariæ, &c. regis, ac concessionis fiendæ reverendissimo patri domino Angelo Corario cardinali Constantinopolitano, olim Gregorio Papa duodecimo in sua obedientia nominato, nuperrime papatui suo renuncianti: præfer-

ANNO CHRISTI 1415.

sente ibidem præfato domino Sigiſmundo Romanorum rege in habitu quotidiano: necnon præſentibus reverendiſſimis patribus dominis Joanne Oſtienſi, Angelo Præneſtino, Jordano Albanensi, epiſcopis; Joannne ſancti Sixti Ragusinensi, Antonio Aquilejensi, Alamanno Piſano, Thoma Tricaricensi, Branda Placentino, Antonio de Salancho, presbyteris; Amadeo Salutiarum, Rainaldo de Branckasiis, Ludovico de Fliſco, Landulpho Barensi, Odone de Columna, Lucido de Comite, & Franciſco Florentinensi, diaconis cardinalibus. Quibus sic exsiſtentibus, ut præfertur, ibidem fuit celebratum officium Miſſæ per reverendum patrem dominum Ulricum epiſcopum Verdenſem, de ſancto Spiritu: & ſermone ad clerum facto per reverendum patrem dominum Nicolaum Cæretenſem epiſcopum, cujus ſermonis thema fuit, *Corpus noſtrę humilitatis*. Officio vero Miſſæ ſolemniter peracto, fuit inceptum officium litaniarum cum introitu, *Exaudi nos Domine*, more ſolito, cum collectis, orationibus & evangelio: *Deſignavit Dominus & alios ſeptuaginta duos*: ac hymno, *Veni creator Spiritus*. His peractis, reverendiſſimus pater dominus Joannes epiſcopus Oſtienſis cardinalis Vivarienſis, prædictus præſidens, acceſſit ad altare, ſereniſſimo domino rege Romanorum tranſeunte ad locum præſidentiæ, ubi parabatur ſedes ipſi domino regi, cum dominis Jordano Albanenſi & Angelo Prænestino epiſcopis cardinalibus, ipſi domino *a* reaſſiſtentibus in officii ſolemnitate. Quibus hinc inde in locis prælibatis exſiſtentibus; fuit ſecundario inceptum officium litaniarum per cantores Synodi. Quibus litaniis dictis, rege in loco ſuo genibus flexis ſtante, prælibatus reverendiſſimus pater dominus Joannes epiſcopus Oſtienſis & præſidens legebat: *Ut eccleſiam tuam, & Imperatorem electum hic præſentem, eccleſiæ advocatum & defenſorem, ad perfectiorem redintegrationem unitatis eccleſiæ præfatæ iter arripientem, dirigere, protegere & conſervare digneris*. Chorus reſpondebat: *Te rogamus, audi nos*. Subſequenter legit: *Ut eccleſiam tuam & eumdem Imperatorem ab omnibus inimicis viſibilibus & inviſililibus præſervare & defenſare digneris. Te rogamus audi nos*. Tertio legebat: *Ut eumdem regem Imperatorem ad nos incolumem reducere digneris*. Chorus: *Te rogamus audi nos*. Tunc officium litaniarum ulterius more ſolito fuit completum per cantores ſive chorum. Quo finito, idem dominus revolvit ſe ad Imperatorem, legendo preces ad verſiculum: *Salvum fac ſervum tuum Domine*. Reſpondebatur: *Deus meus ſperantem in te*. Subſequenter: *Nihil proficiat inimicus in eo*. Reſpondebatur: *Et filius iniquitatis non apponat nocere ei. Eſto ei domine turris fortitudinis*. Reſpondebatur: *A facie inimici. Domine exaudi orationem meam: Et clamor meus ad te veniat. Dominus vobiſcum: Et cum ſpiritu tuo*. Ultimo legebat collectam ad ponendam pacem in eccleſia Dei. His itaque peractis, rex Romanorum præfatus receſſit de illa ſede, & reverſus fuit ad ſedem ſuam ſolitam, una cum dictis dominis cardinalibus ſibi in officio aſſiſtentibus. Tunc aſcenderunt ambonem, in quo edicta & ordinationes ſanctæ Synodi Conſtantienſis ſolent legi & publicari, reverendi patres domini Antonius Concordienſis, Vitalis Tolonenſis, Nicolaus Mersburgenſis, & Patricius Cortagenſis, epiſcopi nomine quatuor nationum, ſuperveniente & aſcendente poſtremo domino Joanne patriarcha Antiocheno. Quibus ibidem exſiſtentibus, dominus Antonius de mandato & auctoritate ipſius ſanctæ Synodi legebat ſchedulam papyream conceſſionum, legationum, ſalviconductus & aliorum indultorum, reverendiſſimo patri domino Angelo Corario cardinali Conſtantinopolitano per Concilium & Synodum conceſſorum & donatorum, in hunc modum Sacroſancta generalis, &c.

Ex prima editione.

Bulla legationis domini Angeli, olim Gregorii duodecimi, & proviſionis ejuſdem.

Sacroſancta generalis Synodus Conſtantienſis, in Spiritu ſancto legitime congregata, Univerſalem eccleſiam repræſentans.

CUm Chriſti fideles piis in Domino & devotis affectibus, multis temporibus, ſollicitudinibus, impenſis, laboribus atque curis occupati fuerint circa exſtirpanda ſchiſmata de eccleſia ſancta Dei, & poſt atque inter omnia alia hujus peſtiferi morbi quæſita remedia, toti pene Chriſtianitati & huic tandem ſacro Concilio Conſtantienſi facilius & potius antidotum ad hoc exſequendum viſum fuerit, renunciationes ac ceſſiones papatus fieri debere per quemlibet pro Papa, ſeu Romano Pontifice ſe gerentem; præcipue quoque propter pacem & tranquillitatem ſanctæ matris eccleſiæ ſupradictæ, totalis redintegrationis ordinem ad perfectionem auctore bonorum omnium deducendum, laudabili humilitate proſecutus ſit dominus, videlicet reverendiſſimus dominus Angelus de Corario, qui in ſua tunc obedientia Gregorius duodecimus dicebatur; renunciando videlicet, cedendoque expreſſe in ſcriptis realiter & cum effectu, juri, titulo & poſſeſſioni, quod, quem & quam, vel ſi quod, quem aut quam habuit in papatu; & reſignando papatum, & omne jus papatus, titulum & poſſeſſionem, quod, quem & quam habebat, vel habere dicebatur, per manus magnifici & potentis viri domini Caroli de Malateſtis, pro ſancta Romana eccleſia Arimini & nonnullarum aliarum terrarum in temporibus vicarii & rectoris provinciæ Romandiolæ generalis, plenum & ſpeciale ad hoc mandatum habentis: quemadmodum in geſtis ſive actis publicis, in ſeſſione dicti ſacri Concilii quarta die hujus mensis Julii facta, per inſtrumenta authentica comprobatur. Et attendens dicta ſancta Synodus Conſtantienſis, quam ſponte & liberaliter in præſcriptis ceſſione, renunciatione & resignatione per ipſum dominum Angelum, & pro eodem proceſſum fuerit uſque ad effectum Deo gratum & commendabilem inclusive, & etiam ad ipsius ſanctæ Synodi declarationem; antequam ille dominus, qui in ſua obedientia dicitur Benedictus, ceſſerit, aut cedere voluerit, experiretur; quantaque bona ex his ſanctæ matri ecclesiæ attulit, ac univerſo populo Chriſtiano proveniant, sintque Domino largiente proventura; & quod ſereniſſimus princeps & invictiſſimus dominus Sigiſmundus Dei gratia Romanorum & Hungariæ, &c. rex, ſupradicta etiam pia conſideratione advertens, quædam capitula ſeu articulos, perſonæ ſecuritatem, animi quietem, vitæ & ſtatus condecentiam dicti domini Angeli olim in ſua obedientia Gregorii duodecimi nuncupati, concernentia, dictæ ſanctæ Synodo exhibuit atque porrexit: Volens dicta ſancta Synodus, quod ecclesiæ ſanctæ filii videant, quanta sibi beneſacientes ipſa mater ecclesia gratitudine proſequatur, precipue tanti filii & defenſoris precibus inclinata, ſtatuit, ordinat & decernit, quod dictus dominus Angelus inter ſanctę Romanę ecclesię cardinales sit, & eſſe debeat epiſcopali titulo, per preſens Concilium, aut futurum Romanum Pontificem ſuo tempore pro pace ecclesię declarando, cum omnibus honoribus & emolumentis, & aliis debitis ſeu conſuetis perpetuo insignitus, ſecunduſque poſt Romanum Pontificem dignitate & ordine habeatur, nec aliquis ſanctę Romanę ecclesię cardinalium sibi in hoc preferatur: ſalvo, si dominus ille qui in ſua obedientia dicitur Benedictus, consimiliter renunciaverit & ceſſerit ſponte juri, titulo & poſſeſsioni papatus, quod, quem & quam ſe prætendit habere: & ipſos ambos in eodem loco sive tractatu simul perſonaliter concurrere contingat: quod tunc in ſacri Concilii ante electionem, & futuri Pontificis Romani poſt electionem, poteſtate exsiſtat, inter ipſos duos gratificando, quis præemineat, ordinare. Inſuper dicta ſancta Synodus ſtatuit, ordinat & decernit, quod dictus dominus Angelus quoad vixerit, ſit ſanctæ ſedis Apoſtolicæ in provincia Marchiæ Anconitanæ & præſidatus Farſenſis, cum proviſione, ſalario, gagiis, muneribus & honoribus ſolitis, cardinalis legatus de latere in ſpiritualibus & temporalibus, atque vicarius generalis irrevocabiliter permanſurus; cum omnibus & ſingulis facultatibus & auctoritatibus hujuſmodi legatorum, quæ legatis talibus concedi per ſedem Apoſtolicam in forma pleniſſima conſueverunt: quodque eidem domino Angelo favores & gratiæ ſedis Apoſtolicæ in præbendis beneficiis & aliis proviſionibus largiſſue impendantur. Præterea dicta ſancta Synodus ſtatuit; ordinat & definit, quod idem dominus Angelus, ratione & occaſione ſpiritualis & temporalis adminiſtrationis papatus vere ac putative, quomodocumque & qualitercumque uſque in præſentem diem, & quouſque per formam con-

Seſſ. XIV.

hilip. 3.

uc. 10.

Forte, re- aſſiſtenti r.

ANNO CHRISTI 1415.

constitutionis pridie in dicta ſancta Synodo facta, eidem licebit, quem & quem habuit aliquando, aut cujuſvis legationis, vicariatus, ſeu nunciationis ſedis Apoſtolicæ, aut alterius geſtionis, ſive adminiſtrationis nomine Romanæ eccleſiæ, & maxime in provincia Marchiæ Anconitanæ, vel alibi, dum minori fungebatur officio, ac etiam occaſione vel cauſa ſuæ perſonæ non poſſit, neque debeat de actis, geſtis, ordinatis, indultis, conceſſis, receptis, levatis, habitis & erogatis, donatis & alienatis ac effuſis, quitatis, liberatis, aut aliis quibuſcumque, ſeu qualitercumque factis ſeu peractis per eum, ſeu ejus nomine, aut quæ ad eum, vel poteſtatem ejus quoquo modo pervenerint, ad cujuſcumque officii vel cujuſcumque perſonæ inſtantiam, cujuſvis dignitatis, præeminentiæ, ſtatus, gradus, ordinis vel conditionis aut ſexus, etiam ſi papalis, pontificalis, imperialis vel regalis exiſtat, de jure vel de facto, aut aliter qualitercumque B *convenire, denunciari, accuſari, vexari, inquietari, impediri ordinarie ſive extraordinarie, cum promotione vel ſine, in judicio ſive extra, per ſe vel per alium, Apoſtolica Concilii præſentis, aut alia quavis auctoritate ordinaria vel ſubdelegata, ſeu alias moleſtari, nec contra eum inquiri valeat: nec ullo umquam tempore realiter vel perſonaliter, civiliter vel criminaliter, aut mixtim, ſeu alias quomodocumque, etiamſi dolus vel fraus, aut aliqua alia corruptela circa præmiſſa vel eorum aliquod re ipſa vel alias notari poſſent, aut dicerentur quomodolibet interveniſſe: quodque idem dominus Angelus non teneatur, nec debeat cuiquam (ut præmittitur) perſonæ in judicio vel extra de præmiſſis vel aliquo eorum, aut dependentibus, emergentibus aut connexis, ſive prorſus extraneis a præmiſſis vel aliquo præmiſſorum, reſpondere, rationem reddere, aut calculum facere, etiam* C *coram gentibus Apoſtolicæ cameræ, vel aliis quovis modo, directe vel indirecte, publice vel occulte, niſi quatenus ſibi propria conſcientia, cui quoad hoc totaliter relinquatur, dictaverit faciendum. Dicta namque ſancta Synodus ex ſuperabundanti liberat dictum dominum Angelum de his omnibus, univerſis & ſingulis, aliiſque, in quibuſcumque pondere, numero & menſura, cujuſvis qualitatis, quantitatis, generis vel ſpeciei, juris corpore comprehenſorum, vel non, exiſtant, quæ omnia hic & eorum valores, nomina, cognomina, qualitates, genera ac ſpecies habere voluit, & vult pro ſpecifice & expreſſe declaratis, ac ſi de eis expreſſa mentio facta foret, etiam ſi ſacra fuerint aut profana, communiter vel diviſim, ſeu mixtim ad quemcumque valorem aſcendant; attenta libera & ſpontanea ceſſione juris papatus per ipſum D. Carolum de Malateſtis procuratorem ejus, pridem in hujuſmodi ſancta Synodo facta, pro pace & unione in eccleſia ſancta* D *Dei prædicta, quantum in eo fuerit, modis omnibus promovendis, quibus Romanæ eccleſiæ obligatus aut obnoxius fuerit, vel dici potuerit, ſive poſſit; eximit, quitat, liberat penitus & abſolvit: necnon vult & nunciat eum ab illis omnibus totaliter exemptum, quitatum, liberum & abſolutum: eidemque domino Angelo pro ſe vel ſuis hæredibus ac ſucceſſoribus omnia & ſingula S. R. E. & Apoſtolicæ cameræ per eum qualitercumque debita, vel alias pro eo plenarie, libere & pure remittit, donat & largitur. Tollit denique ex certa ſcientia quoad præmiſſa omnia & ſingula, invalidat atque ſuſpendit dicta ſancta Synodus, tam reſtitutionis in integrum, quam de vacatione ſedis, & omnia alia jura & beneficia, ſive privilegia, per quæ Romanæ eccleſiæ Apoſtolicæque cameræ prædictæ, aut futuro ejus Pontifici contra præmiſſa vel aliquod eorum ſubveniri, aut de ipſis vel eorum ali-* E *quid infringi, ſeu aliqualiter poſſent tranſgredi aut violari: decernens irritum & inane, ſi quid in contrarium a quovis, quavis auctoritate, vel quovis ingenio vel colore contigerit attentari: non obſtantibus quoad omnia & ſingula ſupradicta, tam canonicis, quam civilibus juribus & Apoſtolicis conſtitutionibus, generalium Conciliorum conſtitutionibus, ac aliis diſpoſitionibus contrariis quibuſcumque. Statuens & ordinans dicta ſancta Synodus, quod quilibet futurus Romanus Pontifex omnia & ſingula ſupradicta ſtudeat inviolabiliter obſervare, eaque ſuis Apoſtolicis litteris in forma plena, congrua & decenti approbet, ratificet, de novo concedat, indulgeat atque confirmet: & quod quicumque Romanum Pontificem* A *eligentes, quoad hoc, ante ſui Apoſtolatus inthronizationem ſub vinculo præſtandi juramenti obligent efficaciter & adſtringant: mandans & præcipiens dicta ſanctæ Synodus, quod ultra ſacri Concilii publica geſta ſeu munimenta ſolito more ſuper præmiſſis conficienda, fiant ſuper præmiſſis omnibus & ſingulis, & quolibet eorum ad majorem certitudinem patentes litteræ, ſub ſigillo Concilii in forma pleniſſima cum omnibus & ſingulis clauſulis, non obſtantibus neceſſariis, revocatoriis & derogatoriis, & aliis opportunis dicto domino Angelo, ſeu alteri vel aliis, pro eo recipienti vel recipientibus, aſſignandæ.*

ANNO CHRISTI 1415.

Ex Mſſ. Surii, & tribus Germanicis.

Quarum quidem ordinationum, conceſsionum, provisionum & indulgentiarum ſchedula, ut præmittitur, B lecta, reſponſum fuit ad contenta in eadem, primo per dominum Antonium Concordienſem pro Italica, Vitalem Tolonenſem pro Gallicana, Nicolaum Mersburgenſem pro Germanica, & Patricium Cortagenſem epiſcopos pro Anglicana nationibus prædictos, & Joannem epiſcopum Oſtienſem cardinalem Vivarienſem pro collegio cardinalium, *Placet*.

Quibus, ut præmittitur, factis, Joannes patriarcha Antiochenus eodem loco exſiſtens, de ſimilibus voluntate & mandato legebat unam ſchedulam certarum inhibitionis, cenſuræ & excommunicationis ſententias ac privationes in ſe continentes, contra omnes & ſingulos dantes & dari facientes impedimentum dominis prælatis, ambaxiatoribus, nunciis, procuratoribus, & aliis ad Concilium venientibus, & de Concilio recedentibus licenciatis. Necnon dictum impedimentum regiæ majeſtati & ſecum venientibus, ſeu itinerantibus: in eundo C & redeundo Niciam, & de Nicia ſive aliis locis per quos tranſiverit, & in quos interim fuerit conventum de mutua viſione habenda, prout inferius ſequitur.

Item, idem patriarcha nomine & auctoritate quibus ſupra, pro unione & felici ipſius regis tranſitu, & ſuorum, die Dominica eſſe proceſſionem generalem per prælatos ſanctæ Synodi Conſtantienſis, & de cetero domino rege exiſtente foras in itinere, omnibus diebus Dominicis eſſe debere proceſſionem generalem. Et fuit reſponſum per dominos deputatos prædictos ac cardinalem Vivarienſem: *Placet*. Super quibus venerabilis vir magiſter Henricus de Piro promotor petiit ſibi fieri unum vel plura, ac tot quot ſufficiant, per protonotarios ſedis Apoſtolicæ, & notarios nationum & Concilii Conſtantienſis, & alios ſingulos ibidem præſentes, publicum ſeu publica, inſtrumentum & inſtrumenta. Præſentibus ibidem illuſtribus principibus dominis Ludovico comite Palatino Rheni, Friderico Burgravio Nurembergenſi, Carolo de Malateſtis domicello Arimini, & pro ſancta Romana eccleſia in provincia Romandiolæ rectore generali: Guntero comite de Swartzburg magiſtro curiæ Romanorum regis, Bertholdo de Urſinis comite Suanenſi, Joanne a de Paleſthove, & Zaviſcho dicto Nigro, ambaxiatoribus regis Poloniæ, aliiſque regum, principum & baronum, civitatum, univerſitatum, ſtudiorum ambaxiatoribus, & ceteris Chriſtianis in multitudine copioſa.

a Mſs. *de Irolaſtovv.*

Tenor vero dictæ ſchedulæ, per præfatum patriarcham Antiochenum lectæ, de qua ſupra fit mentio, ſequitur, & eſt talis.

Ex prima editione.

E Quod impediens regem Romanorum in itinere ad regem Arragonum, ſit ipſo jure excommunicatus.

QUia dignum eſt laborantes pro pace ſacroſanctæ eccleſiæ plena libertate ſecuritateque gaudere, nulliſque impedimentis ſeu moleſtiis inquietari; hæc ſacroſancta Conſtantienſis Synodus eccleſiam catholicam repræſentans, in Spiritu ſancto legitime congregata, ſtatuit, definit & ordinat, quod quicumqua cujuſcumque ſtatus aut conditionis exiſtat, etiam ſi regalis, cardinalatus, patriarchalis, archiepiſcopalis, epiſcopalis, ducatus, principatus, comitatus, marchionatus, ſeu alterius cujuſcumque dignitatis ſeu ſtatus eccleſiaſtici vel ſæcularis exiſtat, qui ſereniſſimum & chriſtianiſſimum principem dominum

ANNO CHRISTI 1415.

minum Sigiſmundum Romanorum & Hungariæ, &c. regem, vel alios cum eodem, ad conveniendum cum domino rege Arragonum pro pace eccleſiæ, ad extirpationem præſentis ſchiſmatis per hoc ſacrum Concilium ordinatos, ad dictam convocationem euntes vel redeuntes impediverit, perturbaverit, vel moleſtaverit, aut aliquod damnum in perſonis aut bonis, aut familiis eorum intulerit, aut inferri per alium ſeu alios, directe vel indirecte, clam vel palam, ſeu quoquo modo inferri procuraverit; ſententiam excommunicationis auctoritate hujus ſacri Concilii generalis ipſo facto incurrat, abſolutione ejuſdem ipſo ſacro Concilio, ſeu futuro unico & indubitato ſummo Pontifici, præterquam in mortis articulo, ſpecialiter reſervata, & ulterius omni honore & dignitate, officio, beneficio eccleſiaſtico vel ſæculari ſit ipſo facto privatus.

Quod celebretur Miſſa ſingulis diebus Dominicis per Concilium, & fiat proceſſio, & intereſſentes habeant centum dies indulgentiarum.

Item, ut Deus præfati ſereniſſimi principis & aliorum cum eo ad dictam conventionem eccleſiæ ſuæ greſſus dirigere, & corda illorum cum quibus acturi ſunt, ad eamdem pacem ſeu clementiam inducere, & illos cum dicta pace obtenta ad dictum ſacrum Concilium incolumes reducere dignetur: ſtatuit & ordinat ſancta Synodus, quod ſingulis ſeptimanis die Dominico fiat proceſſio generalis in hac civitate Conſtantienſi cum Miſſa ſolemni: quibus proceſſioni & Miſſæ omnes prælati in hoc Concilio exiſtentes intereſſe teneantur veſtimentis pontificalibus (ut eſt moris) induti. Conceditque dicta ſancta Synodus cuilibet præmiſſorum intereſſenti centum dies indulgentiarum, & totidem cuilibet presbytero unam Miſſam celebranti, & aliis qui devote ſemel in die, Pater noſter *&* Ave Maria, *pro dicta incolumitate orando dixerint, quadraginta dies indulgentiæ in forma eccleſiæ conſueta. Lectis ſupradictis, per deputatos quatuor nationum, & Dominum præſidentem, fuit concorditer reſponſum:* Placet.

Ex cod. mſ. Helmſtadienſi.

Epiſtola Concilii ad Bohemos.

Sacroſancta Synodus Conſtantienſis, univerſalem Dei eccleſiam repræſentans in Spiritu ſancto legitime congregata, venerabili epiſcopo & dilectis nobis in Chriſto filiis, capitulo & ſuffraganeis, ac toti clero Pragenſi, ſalutem in Domino. Magnum noſtris temporibus infortunium, grave nefas experti ſumus, optimi filii, ſi horrendi ſchiſmatis fœditatem, ſi hæreſium pernicioſiſſimam malitiam repetimus: & ex eis quanta clades, quanta animorum damnatio orta ſit, plane recenſeamus. Equidem tanta obnoxia, tam prorſus intolerabilia paſſi ſumus, ut non mirandum ſit, tantum facinus quemadmodum pullulaverit; ſed quo pacto nos tot flagella, concertationes, ac diſturbia toleremus. Ac ſi hominum forſitan diligentia gravitaſque has tempeſtates paſſim ſemovere minime curaverit, quod nos infeliciſſimum arbitramur; Deus tamen immortalis, qui impiorum ſævitiam & malignantium iniquitatem prorſus humanum genus inficere non ſinit, nos huc adventare ſtatuit, quo fidei noſtræ orthodoxiſſimæ ac ſanctiſſimæ eccleſiæ reintegrationi opportune ſuccurrere curaremus. Itaque Deo auctore noſtro, hæc tam ingentia negotia conſultiſſime decentiſſimeque ingreſſi, tandem feliciter peragere inſtituimus; populumque Chriſtianum, tot adeo anguſtiis labefactatum, hæreſum etiam gravitatibus concitatum, ad pacis dulcedinem & veritatis candorem reſtituere cœpimus: ſicque perfecte a nocivis vepribus liberare putavimus. Meminiſſe quidem oportet nefandæ & deteſtabilis doctrinæ Joannis Wicleff; cujus tam ſordida, tam fœda ſententia exſtitit, ut non ſolum illam repetere, quotque ex ea errores defluxerint, memorare grave ſit; ſed & ipsius reminiſci horrendum videatur. Nam fidem catholicam non tantum improbe interpretari, ſed a fundamentis evertere conatus eſt. Nemo tam umquam ſub velamine Chriſtianæ religionis inſtituto fidei oppugnavit, tam perverſe & ſcandaloſe contradixit eccleſiæ. Quamobrem in Oxoniensi primum, dein Parisiensi, Pragensique Studiis, articulis de ejus libris excerptis, memoriaque ejus damnata, tandem in generali Concilio, Romæ jampridem celebrato, illa ſententia juſte, pie, & ſancte exſtitit confirmata, per librorum ejus condemnationem & combuſtionem. Et jam in præſenti Conſtantiensi Concilio confirmatio prædictorum exſtitit innovata; & memoria ipsius Wicleff ob nefariam ipsius doctrinam condemnata, cum ſententia exhumationis oſſium ipsius a ſacro loco, si a fidelium oſſibus valeant ſeparari, ac extra ſacrum locum eorumdem oſſium projectionis.

ANNO CHRISTI 1415.

Verum, ut experientia docet, venenoſa ejuſdem Joannis Wicleff perverſaque opinio, mentes plurimorum infecit peſte ſua, damnabiliterque corrupit. Unde in præſentiarum improbiſſimos, & periculoſiſſimos teterrimoſque viros, quodam Joannem Hus, Hieronymumque, ejuſque Wicleff in multis damnatiſſimis articulis imitatores, non ſolum ad debilitandam, ſed ad enervandam quasi militantis eccleſiæ diſciplinam, fidemque catholicam elidendam tendere, manifeſtiſſime cognovimus. Ob hoc quidem gentibus præclari regni Bohemiæ vere catholici, pro tam nefanda, tam obnoxia labe repellenda, plurimum, ut percepimus, excitatis, ac etiam manifeſtis jurgiis & concertationibus exortis, ingenti ſtudio & maturo judicio tractavimus, quo pacto regnum hoc veſtrum prædictum talibus hominibus perditiſſimis liberare valeremus.

Neque parva res videbatur. Etenim ſub colore catholicæ fidei tales hæreſiarchæ ſolent ſimpliciſſimos homines indoctos, etiam eruditos corrumpere, eoſque a fidei inſtitutis avertere. Itaque eos jam ſub noſtra poteſtate redactos examinare, & quemadmodum ſapiant perſcrutari voluimus.

Verum de Joanne Hus, qui primum huc venit, judicium orsi, diligentiſſime libris primum ſuis, deinde quamplurimorum teſtium fide dignorum, immo qui nullo pacto repudiari poſſunt, teſtimoniis, reperimus, inteſtina fidei noſtræ diſſipare, & populum notorie ad ſuam damnatiſſimam doctrinam adducere curaviſſe. Quæ si, ut nobis clariſſime liquet, cunctis regni veſtri gentibus manifeſta eſſent, minime dubitamus, pro ingenti veſtro erga fidem catholicam affectu, quin talem virum, ſuis meritis exigentibus notorie convictum, & jam ſanctiſſimâ juſtitia mediante deletum, perantea exterminandum curaviſſetis.

Scitote autem, nos eumdem Joannem Hus primo ex reverendiſſimis dominis cardinalibus, ex prælatorum & magiſtrorum excellentiſſimorum quampluribus examini ſuo deputatis, demum data sibi publica audientia, ſereniſſimo Romanorum ſemper Auguſto ac Ungariæ rege aſſiſtente, quemadmodum intelligeret, auſcultaſſe. Denique cum obſtinatiſſimus, ne animæ ſuæ periculum pateretur, atque omnibus de noſtra diligentia gravitateque conſtaret, curavimus ipſum perſæpe vocare, accersitis coram plurimis prælatis, doctoribus, & magiſtris, ſuæ mentis ſententias manifeſtare, defensioneſque proferre. Multa enim penitus abſurda & fide diſcrepantia ſe credere faſſus eſt. Eumdem tamen ut resipiſceret, caritative, quanto ſtudio potuimus, monuimus: ſed nec profuit. Quippe non ſatis dici poſſit, quantum & publice & privatim, ut ſe emendare vellet, conati simus. Quo in caſu clementer agere volebamus, cupientes vitam potius quam mortem peccatoris amplecti. Sed neque etiam proficere valuimus. Quin immo obſtinatior, in ſuis opinionibus perverſior diabolica inſtigatione exſtitit. Itaque res ſe habet, ut in apertiſſima hæreſi & intolerabili deprehenſus & convictus, juris cenſuræ penitus relinqueretur: & ob idem in publica noſtri Concilii ſeſſione damnatus ac demum degradatus, ſupplicio ultimo per curiam ſæcularem exſtitit judicatus.

Hæc perſcribimus, Viri eruditiſſimi, ut quod nos indefeſſe agimus, vos etiam, quos percepimus hujus hæreſis periculoſiſſimæ oppugnatores, ad ejuſdem exſtirpationem non ſolum opportune, ſed etiam celeriter intendatis. Ad quod ſereniſſimum regem veſtrum, Chriſtianiſſimum & piiſſimum, noſtrorum etiam conatuum promptum & officioſiſſimum, ut audivimus, imitatorem, ad ſolita ſuffragia excitetis. Neque enim dubitamus, eum piis noſtris conatibus favores opportunos impenſurum, cum a venerabili fratre noſtro, epiſcopo Luthomiſlenſi, aliiſque doctoribus, & magiſtris ejus regni perſæpe audivimus, quam arden-

ANNO CHRISTI 1415.

ardentissime expurgationem tam fœdissimæ pestis affectaret. Cujus episcopi gesta non parva laude digna essent, si nos, quanta pro honore regis & regni Bohemiæ & catholicæ fidei defensione gessit, serioſe scribere curaremus. Quid enim Deo acceptius, quid populo Christiano gratius agere possumus, quam tantam temeritatem & malignitatem opprimere? Profecto id unum memoriæ vestræ commendamus. Si nos hæreses sustinemus, easque passim crescere permittimus, longe Deo hominibusque inferiores exsistimus.

Ne igitur tanta nota nigremur, o viri optimi, & vos hortamur, quantumcumque valemus, & per viscera Domini Jesu Christi obtestamur, ut homines pestiferos, doctrinam Wicleff & ejus sectatoris Hus, hæreticorum damnatorum seminantes, prædicare & dogmatizare in vestris civitate & diœcesi, quantum in vobis fuerit, non permittatis, ut labes illa pessima ab ipsius regni finibus penitus exstirpetur. Quin immo ea qua fungimur auctoritate & sub pœnis juris vobis injungimus & mandamus, ut pro repellenda tam sordida & maligna hæresi, omnibus quibus potestis laboribus, curis, & diligentia intendatis. Meminisse enim oportet, frater venerabilis, Apostolos, in quibus in terra pastoralis officii episcopos successisse tenemus, pro abolendis hæresibus a Christo Salvatore nostro militantis ecclesiæ capite institutos, & pro earumdem extirpatione spontaneam mortem & martyria gravissima sustinuisse. Velitis igitur, in catholicæ fidei tuitionem, juxta prædicta tradita a nobis præcepta accuratissime vigilare, utsic subjecti vestri vestra valeant cura ac diligentia salvari; ut evangelica doctrina tradit. *Qui enim suorum, & maxime domesticorum, curam non habet, hic fidem abnegavit, & infideli deterior est.* Propter quod tales vos in præmissis ex operum efficacia exhibere curetis, ut apud eum, cujus res agitur, meritum reportetis, & a nobis de bona diligentia collaudari merito valeatis. Scientes, si qui ausu temerario hanc nostram sententiam Deo gratissimam, totique Christiano populo salutarem, quoquomodo impugnare tentaverint, & in eadem damnatissima hæresi perstiterint, aut in ea persistentes juverint quomodolibet vel defenderint, ultra divinam vindictam, quam verisimiliter debent exspectare, nos in eosdem debito modo & juxta canonicas sanctiones processuros, ut sic talium correctio aliis transeat merito in exemplum.

1. Tim. 5. 8.

Datum Constantiæ, anno Domini MCCCCXV. indictione octava, die XXVI. mensis Julii, sub appensione sigillorum quatuor nationum. Quatuor nationes hæ sunt; Italicorum, Francigenarum, Anglicorum, Germanicorum. Item pœnæ juris, sub quibus præcipitur, sunt hæ: major excommunicatio, beneficiorum privatio, & sacerdotii degradatio. Amen.

SESSIO XVIII.

Ex prima editione.

*ANno & indictione quibus supra, die vero Sabbati decimaseptima mensis Augusti, fuit celebrata sessio generalis in majori ecclesia Constantiensi, in qua præsidebat reverendissimus pater dominus Joannes episcopus Ostiensis, sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis & Vicecancellarius, fuitque decantatum officium Missæ * de Assumptione beatæ Virginis Mariæ per dominum Petrum episcopum Olorensem. Quo finito, legebantur litaniæ, & alia fiebant more aliarum sessionum. Quibus expletis, dominus Antonius episcopus Concordiensis legebat articulos inferius descriptos:*

Ex Mss. Surii.

Missa celebrata, cum introitu, *Gaudeamus omnes in Domino*, prout in festo Assumptionis beatæ Mariæ Virginis; litaniis & orationibus, *Veni creator Spiritus*, evangelio, &c. Præsentibus ibidem reverendissimis patribus dominis Joanne episcopo Ostiensi cardinali Vivariensi præsidente, Jordano de Ursinis Albanensi, Angelo Laudensi Prænestino, episcopis, Francisco Venetiarum, Joanne sancti Sixti, Antonio Aquilejensi, Branda Placentinensi, Alamanno Pisano, Thoma Tricaricensi, Guillelmo S. Marci, presbyteris; Raynaldo de Branckasiis, Amadeo Salutiarum, Landulpho Barensi, Lucido de Comite, Ludovico de Fliſco & Francisco Florentinensi, diaconis cardinalibus. Quibus Missæ & litaniarum officiis solemniter peractis, ascenderunt ambonem, in quo sententia, edicta, statuta & ordinationes Synodi Constantiensis publicari & legi solent, reverendi patres domini Antonius episcopus Concordiensis, Andreas electus Poznanensis, Nicolaus episcopus Mersburgensis, Vitalis episcopus Tolonensis, & Thomas abbas sanctæ Mariæ extra muros Eboraci ordinis S. Benedicti. Idem Antonius episcopus Concordiensis de mandato ipsius sanctæ Synodi legebat quædam capitula, statuta sive constitutiones observandas ad perpetuam rei memoriam, hujusmodi sub tenore.

ANNO CHRISTI 1415.

Ex collectione Barberiniana, & Ms. Lipsiensi.

Anno & indictione, quibus supra, die vero sabbati 17. mensis Augusti, Constantiæ provinciæ Maguntinensis, in ecclesia majori, & loco solito & consueto ad hoc deputato fuit sessio generalis sacrosancti Constantiensis Concilii tenta, ac cum illa, qua decuit solemnitate celebrata: pro cujus sessionis introitu, & causa devotionis excitandæ reverendus in Christo pater & dominus Petrus episcopus Olorensis Missam de Assumptione B. Mariæ Virginis gloriosæ celebravit: & ipsius sessionis reverendissimus in Christo pater & dominus dominus Joannes miseratione divina episcopus Ostiensis S.R.E. cardinalis & Vicecancellarius fuit præsidens. Hujusmodi namque Missa cum debita devotione, & humilitate celebrata, domini Romanæ sacrosanctæ ecclesiæ cardinales, archiepiscopi, episcopi, & prælati alii, ad quos pertinuit, ornamentis pluvialibus se induerunt, mitras capitibus imponentes. Quo sic facto, inchoatum, & lectum fuit evangelium istud secundum Lucam. *In illo tempore: Designavit dominus alios septuaginta duos: messis quidem multa.* Post quod evangelium alios actus devotionis sacri Concilii, & sessionis hujusmodi præsentis solitos, ac orationes & cantus consuetos, reverendissimi patres domini Antonius Concordiensis, Vitalis Tholonensis, Nicolaus Merseburgensis, episcopi; necnon Andreas electus Poznaniensis, Thomas abbas extra muros Eboraci ordinis S. Benedicti, ambonem, in quo decreta, ordinata, & diffinita hujus sacri Concilii solent publicari, ascenderunt: ipsisque in illo ambone exsistentibus, dominus Antonius episcopus Concordiensis incepit legere nonnullos articulos, quorum tenores inferius sunt inserti: ipsosque de mandato hujus sacri Concilii, publice, alta & intelligibili voce de verbo ad verbum publicavit. Quibus articulis sic perlectis, per omnes quatuor nationum deputatos prædictos, & reverendissimum patrem dominum Joannem episcopum Ostiensem, & hujus sessionis præsidentem nomine collegii cardinalium fuit, *Placet*, concorditer responsum. Super quibus omnibus & singulis in hujusmodi sessione actis, factis, & publicatis præmissis magister Henricus de Piro hujus sacri Concilii procurator & promotor, petiit sibi nomine dicti Concilii, a dictis protonotariis, & notariis hujus sanctæ Synodi, unum vel plura, ac tot, quot fuerint opportuna, & necessaria fieri publica instrumenta. Præsentibus ibidem reverendissimis in Christo patribus & dominis Ostiensi, Laudensi de Ursinis, Venetiarum Joannis Dominici, Aquilegiensi, Pisano, Cameracensi, Tricaricensi, Placentino, S. Marci, Salutiarum, de Brancaciis, de Fliſco, Barensi, de Columna, de Comitibus, & Florentino S.R.E. cardinalibus, ac Constantinopolitano & Antiocheno, patriarchis: necnon regum, ducum, principum, comitum, & nobilium quampluribus ambaxiatoribus, aliorumque Christifidelium multitudine copiosa.

B C D E

Ex prima editione.

Datur potestas judicibus definiendi, & causas per duos cognoscendi.

NUper sacrosancta & universalis Synodus Constantiensis reverendos in Christo patres D. Pistoriensem, Vaurensem, Plocensem & Saresbirtensem episcopos, ad audiendum causas & quærelas ad ipsum Concilium devolutas & devolvendas, deductas seu deducendas, usque ad sententiam exclusive deputavit. Nequiens igitur ipsa sancta Synodus, diversis aliis occupata negotiis, ipsarum causarum finali decisione intendere, nolensque eas absque finali decisione diu propterea remanere, prædictis dominis episcopis etiam causas ipsas finaliter, summarie

im-

ANNO CHRISTI 1415.

simpliciter, & de plano ſine ſtrepitu & figura judicii, faciendas & terminandas, aſſumptis ſibi in rimandis proceſſibus & ſententiis proferendis quatuor aſſeſſoribus de quatuor nationibus ejuſdem Synodi per eos eligendis, partibus non ſuſpectis, ſuper quo eorum conſcientiæ onerentur, cauſis tantum cathedralium eccleſiarum & majoribus earumdem cauſarum dumtaxat exceptis; plenariam tribuit poteſtatem. Et ut eo facilius negotia & cauſæ ad finem optatum perveniant, eadem ſancta Synodus, ut ipſi quatuor, aut tres, aut duos ex ipſis, aliis ſtatutis horis non venientibus, terminos ipſos in ipſis cauſis occurrentes, teneri & obſervari facere, & alias uſque ad definitivam ſententiam excluſive in cauſis ipſis procedere poſſint & valeant, ordinat, ſtatuit & decernit.

Quod adhibeatur fides bullæ Concilii.

Item, ſtatuit, ordinat & decernit dicta ſancta Synodus, quod quibuſcumque veris litteris ſub bulla ipſius Synodi conficiendis, in quibuſcumque cauſis, negotiis & factis ſtetur firmiter in judicio & extra, ubicumque exhibitæ fuerint vel oſtenſæ: illaque fides ipſis adhibeatur, quæ veris litteris Apoſtolicis bullatis conſuevit & debet merito adhiberi: ac eamdem vim, illudque robur habeant in omnibus & per omnia, quam & quod ipſæ litteræ Apoſtolicæ habent, & habere debent & poſſunt quoquo modo. Super cujus bullæ uſu & cuſtodia per Concilium deliberabitur.

Quod committentes falſum circa bullam Concilii, puniantur ſicut falſarii litterarum Apoſtolicarum.

Item, prædicta ſancta Synodus ſimiliter ſtatuit, ordinat & decernit, quod omnes & ſinguli qui dolum & fraudem ſeu falſitatem aliquam circa hujuſmodi litteras bullandas dictæ Synodi pro tempore forſitan commiſerint, & illi etiam qui in hoc conſenſerint, aut talia fieri procuraverint, vel litteris falſis ſcienter uſi fuerint, illas cenſuras eccleſiaſticas & pœnas incurrant, quas falſificatores litterarum Apoſtolicarum, & qui illis litteris ſcienter utuntur, nec non participes a illius cauſæ, idem crimen incurrunt juxta canonicas ſanctiones.

Al. in illo crimine.

Quod litteræ expediantur ſuper gratiis per olim Papam Joannem conceſſis, exceptis exorbitantibus, & exſpectativis.

Item, ſimiliter ſtatuit, decernit & ordinat dicta ſancta Synodus, quod litteræ ſuper omnibus & ſingulis gratiis per dominum Balthaſſarem tunc Joannem Papam viceſimum tertium factis, uſque ad ipſius adminiſtrationis ſuſpenſionem in ſpiritualibus & temporalibus, ſcilicet, quæ fuit die Martis xiv. menſis Maji præſentis anni, ſignatis, poſſint & debeant per reverendiſſimum in Chriſto patrem & dominum, dominum Joannem epiſcopum Oſtienſem, ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalem & Vicecancellarium, & quatuor ſibi adjunctos de quatuor nationibus, videlicet dominos Concordienſem pro Italica, b *Ariminenſem pro Gallicana:* c *Theodericum* d *Voym pro Germanica, & dominum Robertum* e *Appellienſem pro Anglicana, auctoritate dictæ Synodi ſub modis & formis, quibus ſummi Pontifices litteras gratiarum & conceſſionum ſuorum prædeceſſorum Romanorum Pontificum in ſimilibus expedire conſueverunt, juxta conſtitutiones & regulas ac obſervantias & ſtylum cancellariæ Apoſtolicæ, & ſub nomine & bulla dictæ Synodi expediri, exſpectationibus & exorbitantiis dumtaxat exceptis.*

Mſ. Anienſem. *Mſſ.* hic *dduut*, Aſſores Vicecancellarii, heoderim &c. *Mſ.* Niem. *Mſ.* Apeltou.

Ex Mſſ. Surii.

Ego Antonius epiſcopus Concordienſis, die Sabbati decimoſeptimo præſentis menſis Auguſti, milleſimo quadringenteſimo decimoquinto, ſupraſcriptam ſcripturam, prout jacet, de mandato omnium quatuor nationum totius generalis Synodi Conſtantienſis, legi, recitavi, & alta voce publicavi in ſeſſione publica totius ipſius generalis Synodi Conſtantienſis in majori eccleſia Conſtantienſi congregatæ. In cujus fidem hic manu mea ſubſcripſi.

x mſſ. Sui, & triusi Germaicis.

Qua quidem ſchedula lecta, idem dominus Antonius epiſcopus Concordienſis legebat unam aliam ſchedulam deputationis ambaxiatorum ad Italiam nomine Synodi prædictæ mittendorum, hujuſmodi ſub tenore.

ANNO CHRISTI 1415.

Ex prima editione.

Deputantur ambaxiatores ad Italiam.

Sacroſancta Synodus Conſtantienſis mittit ambaxiatores ſuos ad reverendiſſimum patrem & dominum, dominum Angelum Corarium epiſcopum cardinalem; olim Gregorium XII. in ſua obedientia nominatum, & dominos cardinales ſecum exiſtentes, & ad alias partes Italiæ ſuper factis & negotiis unionis eccleſiæ cum inſtructionibus & facultatibus deliberatis & concluſis: quorum ambaxiatorum nomina ſunt hæc: videlicet, domini archiepiſcopus Mediolanenſis, archiepiſcopus Raguſinus, epiſcopus S. Flori, abbas Florentinenſis præpoſitus Quinqueeccleſiarum, magiſter Joannes f *Scholii, &c. Quibus lectis, fuit per deputatos & præſidentem concorditer reſponſum:* Placet.

f *Mſ.* Steks.

Ex mſſ. Surii.

Ego Antonius epiſcopus Concordienſis de mandato quatuor nationum generalis Synodi Conſtantienſis; præſentem ſchedulam legi & publicavi die decimoſeptimo menſis Auguſti, anno milleſimo quadringenteſimo decimoquinto, in ſeſſione publica ejuſdem generalis Synodi. Seſſio propter cauſas fuit prorogata ad aliam diem.

Ex mſ. Helmſtad.

Epiſtola Concilii Conſtantienſis ad Sigiſmundum Cæſarem, de rebus Huſſitarum.

SEreniſſime princeps, ac Chriſtianiſſime rex ſemper Auguſte. Variis delationibus ac clamore valido, de malis quæ contigerunt, & hodie perpetrantur in regno Bohemiæ, quotidianæ querelæ in hoc ſacro Concilio, a die receſſus veſtri, & per totam abſentiam, uſque ad præſens tempus continuatæ ſunt. Quæ quidem querelæ de die in diem in deteriora protenduntur. Nam, ut fama veridica loquitur, ſcandaloſa pericula & periculoſa ſcandala, videlicet errorum & hæreſum, ſeditionum & perſecutionum, quæ per longa jam tempora contra ſanam fidem eccleſiæ, & erga clerum & ſacerdotes Domini, necnon adverſus omnes catholicos pie credentes, ibidem velut ignis depopulatorius exarſerunt, nunc majori flammæ incendio eamdem patriam pervagantur. Vere etenim Belial, ſequaces & diſcipuli Wicleff, Joannis Hus, & Hieronymi, abundantes impietate & perfidia, uſque ad ſacrilegas nuptias procedere non verentur. Ipſos duos prænominatos, quos nuper hæc ſacra Synodus tanquam erroneos & a fide devios juſto condemnavit judicio, in templis Dei pro beatis depingunt, in prædicationibus eos ſanctos fore aſſerunt, in officiis divinis ſuffragiis honorant, Miſſas ut pro martyribus canunt; & homines blaſphemos & hæreticos, traditos per ſanctam eccleſiam ſatanæ, velut cæli cives & domeſticos Dei colunt & venerantur. Inſuper perverſum eorum dogma, quaſi hæreditario jure eis relictum, inceſſanter canonizant. Et non aliter quam univerſales ſucceſſores, errores per præfatos hæreticos ſeminatos, perpetuare cupientes, animas ſimplicium æternæ mortis laqueis innodant: & litteratos, & illuminatos, utriuſque ſexus homines, quotquot poſſunt in ſuam pertrahere perfidiam, multiplici fraude decipiunt & ſeducunt. Quantum autem hi exceſſus ab hominibus in contemptum majeſtatis Dei Altiſſimi cedunt, quantum vergunt in vilipendium ſanctæ matris eccleſiæ, cujus contemnunt ſententias & cenſuras, ſatis in certo res. Ut verum ſit quod dicitur: *Peccator cum in profundum malorum pervenerit, contemnit.* Ipſi enim mandatis eccleſiæ, immo Dei, fortius quam hactenus obſiſtunt, pertinacius contradicunt, contemptibilius blaſphemant, & licentius ſæviunt. Sic quod nullatenus minuitur, ſed augmentatur, & ſupra orthodoxam fidem inflatur ſuperbia. Adeoque viribus & facinoribus progreditur, ut aſcendat uſque in altiſſima cæli. Creſcit ſimiliter contra eccleſiam Dei in rebellendo continuatio. Et cum ipſis,

Paulo poſt hoc tempus ſcripta poteſt videri.

Prov. 18. 3.

ANNO CHRISTI 1415.

audita illorum perditiſſimorum hominum condemnatione & nece, facti ſunt in ſtudiis ſuis deteſtabiliores peſſimis, multo amplius quam antea fuerunt. Et ut deſcendamus, in ſubſcriptis erroribus excedunt.

Primo, quod certi Wicleffiſtæ de univerſitate Pragenſi, & alii Sacerdotes per eos infecti, errores VVicleff & Haſſi, in Concilio condemnatos, prædicarunt & prædicare non ceſſant die hodierna, prout in proximis expoſitum eſt majeſtati veſtræ. Et quod certi barones & nobiles regni Bohemiæ eos fovent, protegunt, & defendunt: qui alias per litteras ſuas ſigillis ipſorum appoſitis conſignatas ſacro Concilio hoc ipſum declaraverunt.

Item, ultra illos errores, contra determinationem ſacri Concilii Conſtantienſis prædicant, populum debere communicare ſub utraque ſpecie, ſub pœna damnationis æternæ. Et ita populum paſſim communicant in civitatibus & villis.

Item, clerus a pluribus annis ſine intermiſſione ſpoliatur per villas & civitates, non ſolum in cenſibus, ſed in aliis rebus mobilibus.

Item, clerus catholicus male tractatur, percutitur, occiditur, nullo puniente. Et Judæi majori gaudent libertate, quam ſacerdotes.

Item, fideles canonici, veri presbyteri, & plebani, a ſuis beneficiis & eccleſiis ſunt repulſi: & VVicleffiſtæ intruſi, qui populum ſeducunt, errores ſeminando.

Item, interdictum in pluribus eccleſiis & monaſteriis ſervatur, propter præſentiam unius ex illis perſonæ & conditionis miſeræ, Joannis Jeſſenitz: ex quo multa centena Miſſarum quotidie negliguntur.

Item, eccleſia Metropolitana, ubi conſuevit fieri cultus divinus die noctuque, jam amplius quam ab uno anno ſtat inofficiata, non ſolum propter interdictum, ſed & propter ſpolium cenſuum & bonorum; in quantum trecentæ perſonæ eccleſiaſticæ ſecundum gradus erant ſubſtentatæ per dotationem divinæ memoriæ & Chriſtianiſſimi principis Caroli, genitoris veſtri & glorioſiſſimi prædeceſſoris, ubi corporatus & requieſcit.

Item, quod eadem eccleſia omnibus reliquiis, ad quas omnibus diebus in anno populus conſuevit convertere, eſt per multos annos ſpoliata.

Item, quod certi barones hoc ſacrum Concilium ſuis *a* diffamant, & invicem colligantur, ut prohibeant clero ipſis ſubjecto recipere mandata hujus ſacri Concilii. Multi ex eis eorum plebanos ſpoliaverunt & expulerunt, qui mandatis ſacri Concilii obediunt.

a Deeſſe vox aliqua videtur.

Inſuper illud egregium Studium Pragenſe, quod inter cetera majora orbis noſtri connumerabatur clenodia, qualiter occaſione illius ſectæ pereat, & in nihilum redactum ſit, non ſine maxima compaſſione omnium illorum, qui illud in ſtatu ſuo viderunt, plenius novit veſtra majeſtas. Nam ipſi primo alias nationes, quæ eis in erroribus adverſabantur, ut errores ſuos poſſent nullo contradicente libere prædicare, repulerunt, neminem contrarium moribus ſuis ibi paſſi ſunt morari, & quotquot reſiſtentes ſenſerunt, directe vel indirecte uſque ad exſilium pepulere. Sicque de tam ſpectabili univerſitate fecerunt locum habitationis deſertæ, vaſtitatem ſolitudinis abhorrendæ: cujus magnitudinem ad ipſum contingentem ex dictæ univerſitatis deſolatione, exprimere pro præſenti longum foret. Nam omnium Studiorum Germanicæ nationis illud maximum non immerito famabatur, ad quod de ſingulis regnis & dominiis Alemaniæ adoleſcentes ſimul & adultæ ætatis homines, virtutis & ſtudii amore confluebant; & theſaurum philoſophiæ & ſcientiæ quærentes, illum ibi copioſe invenerunt. Quot viros illuminatos ea univerſitas produxerit, magiſtri & doctores ejuſdem univerſitatis in diverſis Mundi partibus diſperſi teſtantur: quorum doctrina plurima egregia loca, & ſolemnes civitates, generaliaque ſtudia tam ſacris moribus, quam eccleſiaſticis diſciplinis reguntur. Scholaſticæ perſonæ, multi doctrinæ cupidi ſcholares, hunc locum olim tanquam bonis artibus plenum cumulate petiverunt. Nunc vero conſcientioſus, maxime alienigena, fugit tantos errores ibi vigentes, quibus metuit coinquinari. Hæc mala, & has turbationes, ſumma cum moleſtia, omnique cum piarum mentium conſternatione, audivit & indeſinenter audit præſens ſancta Synodus: compatiturque miſeriA corditer tam catholico regno, quod a tempore, quo jugo Chriſtianæ religionis ſe ſubmiſit, ſemper immutabiliter perſtitit Chriſtianum. Cujus etiam regni populus, prout illi, qui ibidem morati vel converſati ſunt, licet aliunde procreati, teſtificantur, Deo devote ſe exhibuit, inſignem pietatem circa cultum divinum obſervavit, & omnia quæ requirit eccleſiaſtica obſervantia, exercuit diligenter & ſtudioſe, nunquam a prælatis ſuis accuſatus de inobedientia. Nunquam autem debitam reverentiam ſuperiorum ſuorum viſus eſt remittere; quin immo nunquam a veræ fidei primordio uſque modo aliqua præſertim per illam gentem audita eſt rebellio, nulla univerſalis fidelium perſecutio. Nec quæquam in dicto regno ſubſiſtere potuit ſecta, prava ſuperſtitione deturpata; excepto caſu præſenti, quo, proh dolor! ob certorum regnicolarum perfidiam in ſupraſcriptis erroribus ipſum regnum non modica nota per univerſum Orbem diffamatur.

B Cum igitur ſacrum præſens Concilium principaliter inter cetera inſtitutum ſit, ut hæreſes exterminet, & Mundum erroribus infectum reformet; jam per gratiam optimi Dei, cujus res agitur, circa errorum exſtirpationem ad nonnulla ſalutaria ſalubriter proceſſit, idque quod potuit fecit. Unum de duobus illis, per ſententiam curiæ ſæculari tradidit: alterum reliquit: contra fautores & adhærentes proceſſus fulminando.

Cum igitur ſancta mater eccleſia circa ea quæ reſtant, videlicet exſecutionis *b* perſecutionem, ſubſidio & ampliori munimine regiæ potentiæ indigeat; ideo per reverendiſſimos in Chriſto patres, venerabiles egregioſque viros epiſcopos, doctores, magiſtros, omniumque Quinque nationum deputatos, brachium veſtræ celſitudinis inſtantiſſime flagitat & implorat. Et quia officii veſtri C eſt, cum ſitis defenſor & advocatus eccleſiæ, perfidiam potenter deſtruere, ipſam ſanctam eccleſiam, ejuſque fideles propugnare & protegere, nec minus ſub fide falſos & devios, quam Chriſtiani nominis hoſtes exſecutione compeſcere: ut in judicio veſtro ſeditioſi eliminentur a limine illius regni egregii: ab aliis locis quibuſcumque conſtituti doctores erronei amoveantur, a beneficiis male poſſeſſis intruſi exprimantur, eccleſiaſticarum perſonarum perſecutores evertantur, bonorum Deo dicatorum invaſores, ut procuratores in area Dominicæ domus mali, male perdantur. Fiat in opere veſtro, cleri, qui per diverſa Mundi climata exſulat, reductio: redeat veſtro in nomine cantionum & ſacrarum lectionum officium vacuas ad eccleſias: & veſtræ proviſionis cooperatione miniſteria divina, quorum jam diutina manet ceſſatio, altaribus reſtituantur.

b Forte *profecutionem*.

Cum vero, ſereniſſime princeps, adeo proficiendi niD hil loci eſt, cernitis, heu, proh dolor! negligentiam fratris tui: qui quaſi illorum exceſſuum ad eum non ſpectaret interemptio, omnia ſimulat, ſingula ire ſuis caſibus patitur; & univerſa prædicta mala, quibus reſiſtere debuerat uſque ad ſanguinem & animam, in viſceribus regni tolerat: vel, quod flebilius famatur, illa confovet & ſuſtentat. O lamentabilis conniventia & deſidia! ſuprema pericula nihil pendens, ex primæ poteſtatis naufragio otioſum tempus ducit.

Agite igitur maturius: omnis cunctatio periculoſa, omnis mora nociva. Agite pro ſalute illorum, *c* qui conſpectu ſacri Concilii, veſtro, & omnium cernentium perituri erant. Et hoc interim, dum ſupereſt aliqua ſpes ſalutis. Igitur, quod abſit, ſi invaleſcentiæ vetuſtate acceptum correptionis tempus negligatur, metuendum eſt, ne eveniat irrecuperabilis jactura; qua una E cum recta fide ſimul & ſpirituale regnum periclitaretur, & cum ſpiritualibus temporalia, cum animabus corpora, una pericli ruina involverentur. Voluptuarie hoc agendo, virtutis triumpho glorioſus, juſtitiæ cultor egregius, cum Mundi Salvatore, cujus typum geritis, ſine fine regnare mereamini. Quod mereri poterit pietas veſtra excelſa.

c Forte, *qui in*.

Litteræ Bohemorum ac Moravorum ad Conſtantienſe Concilium.

REverendiſſimis in Chriſto patribus et dominis, dominis cardinalibus, patriarchis, primatibus, archiepiſcopis, epiſcopis, ambaxiatoribus, doctoribus et magiſtris, ac toti Concilio Conſtantienſi, Noſzenzo

Ex gemino mſ. Helmeſtad. Harum litterarum mentio fit in ſuperiore epiſtola; ideoque viſæ ſunt hoc loco non omittendæ, tametſi nobis valde ſuſpectæ.

de

ANNO CHRISTI 1415.

de Weſſeles, alias de Wartenberg, ſupremus Burgravius Pragenſis; Lasko de Crawarz, capitaneus marchionatus Moraviæ; Bczko, ſenior de Cunſtatt, alias de Podlebrad, Hamiſſius de Lippa, ſupremus mareſcallus regni Bohemiæ; Petrus de Cravvatz, alias de Strazniz, ſupremus Camerarius; Czude Olomucenſis; Joannes de Loviniz, ſupremus Camerarius, Czude Brunenſis, Wilhelmus de Peruſceni, Mikeſſ de Pocniſteri, alias de Zambach; Henricus Skopek de Duba, Ulricus de nova domo, Joannes junior de Opotua, Varico de Bozcowiz, alias de Czrna hora, Joannes de Bretovv, Alſo de Cunſtat, alias de Roiz; Smilo de Stermburg, Hinco Cruſſina de Lichtenburg, Bozko junior de Cunſtat, Bavor de Botenſtein, Joannes Priſca de Cunſtat, Baroſcius de Stebu, alias de Weſſele; Vocko de Holſtein, Erardus junior, Puſſa de Conſtat, Milota de Crawaz, Hermannus de Lanſtein, Joannes de Bozmital, Pucta de Czaſtolowiz, Sigiſmundus de Milota, fratres de Crzizanow, Petrus de Sowinez, Zdislaus de Zwizeziz, Wilhelmus de Botenſtein, Herneſtus de Richenburg, Petrus de Swizeziz, Joannes de Ulaſſim, Joannes de Lentſtein, Zeenko Medek de Tinez, Zdenco de Bozmital, Cunico de Drahocuſſ, Stephanus de Warrenberg, Dobeſſius de Cunburgh, Milota de Twockau, Henricus de Wolſen, Joannes Ozor de Bozcowiz, Henricus de Lippa, Nicolaus de Walſtein, Petrus de Janowiz, alias de Chumez, Arelebus de Vetezow, Gimram Dubrauca de Dubrawiz, Zbuko de Dubrawiz, Sbinco de Stralek, Nicolaus de Machovv, Joannes de Meliziz, alias de Coſtelez, & Joannes de Caſſinberg, magnates, barones, proceres & nobiles Chriſtianiſſimi regni Bohemiæ, & præclariſſimi marchionatus Moraviæ, affectum omnis boni, & obſervantiam Jeſu Chriſti Domini mandatorum.

Sane quia jure naturali & divino quilibet jubetur alii facere, quod ſibi vult fieri, & prohibetur alii *a* infieri quod ſibi nolit fieri, dicente Salvatore, *Omnia quæcumque vultis quod faciant vobis homines, & vos eadem facite illis: hæc eſt enim lex & prophetæ*. Immo & vas electionis clamat: *Plenitudo legis eſt dilectio*: & omnis lex in uno ſermone completur, *Diliges proximum tuum ſicut teipſum*. Nos itaque præfatæ legi divinæ & dilectioni proximi, quantum poſſumus, Deo auctore, intendentes, pro cariſſimo proximo noſtro, bonæ memoriæ, reverendo magiſtro Joanne Hus, ſacræ theologiæ baccalaureo formato, Prædicatore evangelico, quem nuper in Concilio Conſtantienſi, neſcimus quo ſpiritu ducti, non confeſſum, nec legitime, ut decebat, convictum, nulliſque contra eum deductis & oſtenſis erroribus & hæreſibus; ſed ad ſiniſtras, falſas & *b* opportunas dumtaxat ſuorum & regni noſtri, ac marchionatus Moraviæ capitalium inimicorum & proditorum, accuſationes, delationes, & inſtigationes, tanquam hæreticum pertinacem condemnaſtis, & condemnatum dira & turpiſſima morte affeciſtis, in noſtri regni Bohemiæ Chriſtianiſſimi, & marchionatus Moraviæ clariſſimi, ac omnium noſtrum perpetuam infamiam & notam. Quemadmodum ſereniſſimo principe & domino, domino Sigiſmundo, Romanorum & Hungariæ regi, hæredi & domino noſtro ſucceſſuro, ſcripta ad Conſtantiam tranſmiſimus, quæ etiam in congregationibus veſtris lecta ſunt & publicata, & quæ hic pro incertis habere volumus; & ea, ut refertur, in noſtrum dedecus & contemptum, ignis voragini tradidiſtis: Ita & nunc paternitatibus veſtris pro dicto magiſtro Joanne Hus litteras noſtras patentes præſentibus duximus deſtinandas; publice corde & ore profitentes & proteſtantes, quod ipſe magiſter Joannes Hus fuit vir utique bonus, juſtus & catholicus, multis annis in regno noſtro vita & moribus ac fama laudabiliter converſatus. Legem etiam evangelicam, & ſanctorum prophetarum novi & veteris teſtamenti libros, juxta expoſitionem ſanctorum doctorum & ab eccleſia approbatorum, nos & ſubditos noſtros catholice docuit, prædicavit, & in ſcriptis multa reliquit; omnes errores & hæreſes conſtantiſſime deteſtando, & ad deteſtandum coſdem nos & cunctos Chriſti fideles continue & fideliter admonendo; ad pacem quoque & caritatem, quantum ſibi fuit poſſibile, verbo, ſcriptis, & opere jugiter exhortando: ita quod nunquam audivimus, nec intelligere potuimus, etiam omni diligentia appoſita, quod præfatus magiſter Joannes Hus quemquam errorem vel hæreſim in ſuis ſermonibus docuiſſet, prædicaſſet, vel quovis modo aſſeruiſſet, ſeu nos vel ſubditos noſtros verbo vel facto quoquo modo ſcandalizaſſet: quin immo pie & manſuete in Chriſto vivens, omnes ad ſervandam legem evangelicam & ſanctorum patrum inſtituta, pro ædificatione ſanctæ matris eccleſiæ & ſalute proximorum, quantum potuit verbo & opere diligentiſſime hortabatur, nec præmiſſa omnia, in confuſionem noſtram, & regni noſtri & marchionatus præfatorum perpetrata, vobis ſuffecerunt. Quin potius honorandum magiſtrum Hieronymum de Praga, virum certiſſime eloquentiæ lacteo fonte manantem, magiſtrum ſeptem artium liberalium, & philoſophum utique illuſtrem, non viſum, *c* auditum, non confeſſum, nec convictum, ſed ad ſolam ſuorum & noſtrorum prodi- torum delationem ſiniſtram, ſine omni miſericordia comprehenſum incarceraſtis, trucidaſtis etiam forte, ſicut & magiſtrum Joannem Hus crudeliſſima morte interemiſtis.

Præterea ad noſtram, quod nimis dolenter referimus, pervenit audientiam, & ex ſcriptis veſtris collegimus evidenter, quomodo quidam detractores, Deo & hominibus odibiles, & noſtri regni Bohemiæ & marchionatus Moraviæ æmuli & proditores, coram vobis & Concilio veſtro nos & regnum noſtrum ac marchionatum prædictos, graviſſime & nequiſſime detulerint, aſſerentes, licet falſe, mendoſe, & proditorie, quod in præfatis regno Bohemiæ & marchionatu Moraviæ, diverſi errores pullularint, & corda noſtra, & multorum fidelium terrigenarum multipliciter & graviter infecerint: adeo quod niſi lima correctionis celeriter apponeretur, prædictum regnum & marchionatus, cum ſuis Chriſti fidelibus reciperent animarum ſuarum irrecuperabile damnum & ruinam. Equidem has atroces & pernicioſiſſimas injurias, *d* multis noſtris exigentibus demeritis, nobis & præfatis regno & marchionatui, licet falſe & mendoſe impoſitis, quomodo ſuſtinere poſſumus? Cum per gratiam Dei, aliis fere omnibus mundi regnis ſæpe vacillantibus, ſchiſma & antipapas foventibus, regnum noſtrum Bohemiæ Chriſtianiſſimum, & clariſſimus marchionatus Moraviæ, a tempore quo fidem catholicam Domini noſtri Jeſu Chriſti ſuſceperunt, tanquam perfectiſſimus tetragonus, ſine vituperio ſanctæ Romanæ eccleſiæ ſemper conſtanter & indeſinenter adhæſerunt. Quantiſque impenſis ac laboribus maximis, quantove ſacro cultu & reverentia debita ſanctam matrem eccleſiam & ipſius paſtores, per principes & fideles ſuos venerati ſunt, univerſo orbi luce clarius patet. Et vos ipſi, ſi veritatem fateri vultis, univerſorum præmiſſorum teſtes eſtis. Ut autem juxta ſententiam Apoſtoli, provideamus bona non ſolum coram Deo, ſed etiam coram hominibus, & ne propter negligentiam celeberrimæ famæ prædictorum regni & marchionatus noſtrorum, crudeles erga proximos noſtros reperiamur; ideo habentes in Chriſto Jeſu Domino noſtro firmam ſpem, puram & ſinceram conſcientiam, & intentionem, ac certam orthodoxamque fidem, tenore præſentium, veſtris paternitatibus, & univerſis Chriſti fidelibus innoteſcimus, inſinuamus, corde & ore publice profitentes: quod quicumque hominum, cujuſcumque ſtatus, vel præeminentiæ, vel dignitatis, conditionis, gradus vel religionis exſtiterit, qui dixit vel aſſeruit, dicit vel aſſerit, quod in præfatis regno Bohemiæ & marchionatu Moraviæ, errores & hæreſes pullulaſſent, & nos ac alios Chriſti fideles ipſorum (ut præmittitur) infeciſſent, ſola perſona ſereniſſimi principis & domini noſtri Sigiſmundi Romanorum & Hungariæ &c. regis, hæredis & domini noſtri ſucceſſuri, ſemota, quem in præmiſſis credimus & ſperamus innoxium, omnes, & quilibet talis, ut præfertur, *Recte mentitur in caput ſuum*, tanquam nequam peſſimus, traditor & proditor prædictorum regni & marchionatus, ac noſter perfidiſſimus, & ſolus utique hæreticus pernicioſiſſimus, omniſque malitiæ & nequitiæ, immo & diaboli filius, qui mendax eſt, & pater ejus. Nihilominus tamen præmiſſas injurias Domino, cujus & vindicta, & qui abundanter retribuet facientibus ſuperbiam, nunc committentes, apud futurum Apoſtolicum, quem Dominus Deus ſuæ eccleſiæ ſanctæ præfecerit, unicum & indubitatum paſtorem, illas amplius & latius proſequemur. Cui,

a *Forte* inferri. Matth. VII. 12.

Rom. XIII. 10.

b *Forte*, importunas.

c Forte *nec auditum*

d Forte, *nullis*.

Rom. XII. 17.

ANNO CHRISTI 1415.

Deo volente, tanquam fideles filii, in his quæ sunt licita & honesta, rationi & legi divinæ consona, reverentiam & obedientiam debitam exhibentes; petemus & postulabimus, in & super præmissis omnibus & singulis, juxta legem Domini nostri Jesu Christi, & sanctorum patrum instituta, nobis & præfatis regno & marchionatui provideri de remedio opportuno. Præmissis enim non obstantibus, legem Domini nostri Jesu Christi, ipsiusque devotos, umiles, & constantes prædicatores, usque ad effusionem sanguinis, omni timore & statutis humanis in contrarium editis prostergatis, defendere volumus & tueri.

Datum Pragæ, anno Domini MCCCCXV. die secunda mensis Septembris, in pleno concilio magnatum, baronum, procerum, & nobilium regni Bohemiæ & marchionatus Moraviæ, nostrorum sub appensione sigillorum.

Ex mſ. Surii, & Goth.

Anno & indictione quibus supra, die vero Veneris vicesima mensis Septembris, facta fuisse debuit sacrosancta Constantiensis Concilii sessio; pro qua quidem sessione fienda certæ in valvis ecclesiarum Constantiæ fuerunt positæ schedulæ; quæ tamen sessio certis de causis rationabilibus ipsum Concilium moventibus ad diem Lunæ extunc proxime sequentem fuit prorogata.

Ex mſ. Cesareo.

De ſalvoconductu a Huſſonis.

[a] *Sic eſt in mſ.*

Sacrosancta Synodus &c. Quia nonnulli nimis intelligentes, aut siniſtræ intentionis, vel forsan scientes plus sapere quam oportet, nedum regiæ majestati, sed etiam sacro, ut fertur, Concilio linguis maledictis detrahunt, publice & occulte, dicentes vel innuentes, quod salvus conductus per invictissimum principem dominum Sigismundum, Romanorum & Hungariæ &c. regem, quondam Joanni Hus hereſiarchæ damnatæ memoriæ datus, fuit contra justitiam aut honestatem indebite violatus; cum tamen dictus Joannes Hus fidem orthodoxam pertinaciter oppugnans, se ab omni conductu & privilegio reddiderit alienum; nec aliqua sibi fides aut promissio de jure naturali, divino, vel humano, fuerit in præjudicium catholicæ fidei observanda: idcirco dicta sancta Synodus præsentium tenore declarat, dictum invictissimum principem circa prædictum quondam Joannem Hus, non obstante memorato salvoconductu, ex juris debito fecisse quod licuit, & quod decuit regiam majestatem: statuens & ordinans omnibus & singulis Christi fidelibus, cujusque dignitatis, gradus, præeminentiæ, conditionis, status, aut sexus exsistant, quod nullus deinceps sacro Concilio aut regiæ majestati, de gestis circa prædictum quondam Joannem Hus, detrahat, sive quomodolibet obloquatur. Qui vero contrarium fecerit, tanquam fautor hæreticæ pravitatis, & reus criminis læsæ majestatis irremissibiliter puniatur.

SESSIO XIX.

Ex prima editione.

ANno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo quinto, indictione octava, die Lunæ vicesima tertia mensis Septembris, sede Apostolica vacante, fuit celebrata sessio generalis per Synodum Constantiensem, in qua fuit celebratum officium Missæ per reverendum patrem dominum Nicolaum episcopum Assisinatensem. Qua Missa celebrata, incipiebantur litaniæ, & alia fiebant, ut in sessionibus fieri solitum est. Præsidebat vero in eadem sessione reverendissimus pater dominus Joannes episcopus Ostiensis cardinalis Vivarienſis. In qua sessione Hieronymus de Praga per reverendissimum dominum Petrum cardinalem Cameracensem & alios deputatos per Concilium, in materia fidei instructus & informatus de fide recta sanctæ matris ecclesiæ, qui jam fuerat accusatus de hæresi, & per Concilium super hoc incarceratus, quamdam revocationis seu abjurationis papyri schedulam, stans in ambone, publice, alta & intelligibili voce legebat, revocans & abjurans, prout in eadem schedula, cujus tenor sequitur, continetur.

Ego Hieronymus de Praga artium liberalium magiſter, cognoſcens veram catholicam eccleſiam & Apoſtolicam fidem, anathematizo omnem hæreſim, præcipue eam, de qua hactenus infamatus fui, & quam præteritis temporibus dogmatizaverunt & tenuerunt Joannes Wicleff & Joannes Hus in ſuis opuſculis, libellis, ſeu ſermonibus ad clerum & ad populum, propter quam cauſam prædicti cum ſuis dogmatibus & erroribus damnati ſunt ab hac dicta Conſtantienſi Synodo tanquam hæretici, & eorum doctrina prædicta ſententialiter damnata, maxime in nonnullis articulis expreſſis, in ſententiis per hoc ſacrum Concilium contra ipſos latis. Conſentio autem ſanctæ Romanæ eccleſiæ & Apoſtolicæ ſedi & huic ſacro Concilio: & ore ac corde profiteor in omnibus & per omnia, & præſertim de clavibus, ſacramentis, ordinibus, officiis & cenſuris eccleſiaſticis, indulgentiis, & reliquiis ſanctorum & eccleſiaſtica libertate, ac etiam de ceremoniis, & aliis omnibus ad religionem Chriſtianam pertinentibus, prout ipſa Romana eccleſia & Apoſtolica ſedes, & hoc ſacrum Concilium profitentur: & ſpecialiter, quod prædictorum articulorum plures ſunt notorie hæretici, & dudum a ſanctis patribus reprobati; quidam vero blaſphemi, alii erronei, alii ſcandaloſi; quidam vero etiam piarum aurium offenſivi, & ipſorum nonnulli temerarii & ſeditioſi: pro talibus fuerunt prædicti articuli per hoc ſacrum Concilium & nuper condemnati; & inhibitum omnibus & ſingulis catholicis ſub anathematis interminatione, ne de cetero dictos articulos, ſeu eorum aliquem aliquis prædicare, dogmatizare, vel tenere præſumeret.

Item, ego Hieronymus antedictus, quia in nonnullis [b] *artibus ſcholaſticis ad perſuadendam opinionem de univerſalibus realibus, & quod una communis generis eſſentia eſſet homo, leo, bos, &c. quodque una eſſentia ſpecificaſſet plura ejuſdem ſpeciei ſuppoſita & quodlibet eorum, ut Ambroſius, Hieronymus, Auguſtinus, & ſic de ſingulis; & ad hoc inducendum velut exemplo ſenſibili deſcripſi quamdam triangularem figuram, quam ſcutum fidei nominavi: ideo ad excludendum intellectum erroneum & ſcandaloſum, quem fortaſſis aliqui ex hoc acipere potuerunt, dico, aſſero & declaro, quod dictam figuram non feci, nec eam nominavi ſcutum fidei ea intentione, quod vellem dictam opinionem de univerſalibus extollere ſuper opinionem contrariam, ſic quaſi eſſet ſcutum fidei, quod ſine ejus poſitione non poſſet fides aut catholica veritas protegi & defendi, cum nec dictæ poſitioni velim pertinaciter adhærere: ſed hoc ideo dixi, quia in dictæ figuræ triangularis deſcriptione ponebam exemplum, quod divina eſſentia eſt tria differentia ſuppoſita & quodlibet eorum, ſcilicet Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus; qui quidem Trinitatis articulus, eſt præcipuum ſcutum fidei, & veritatis catholicæ fundamentum.*

[b] Al. *actibus*

Præterea ut cunctis pateat, quæ fuerunt cauſæ, quare fui reputatus adhærere & favere dicto quondam Joanni Hus, notum facio per præſentes, quod cum multoties audiviſſem eum in prædicationibus & ſcholis, credidi eum virum bonum eſſe, nec in aliquo obviare traditionibus ſanctæ matris eccleſiæ ac ſanctorum doctorum. Immo etiam cum nuper in hac civitate mihi fuiſſent oblati articuli per eum poſiti, & per hoc ſacrum Concilium damnati, prima fronte non credidi ſuos eſſe, ſaltem in ea forma. Cumque ab aliquibus egregiis doctoribus ac magiſtris in ſacra pagina audiviſſem affirmari quod ſui erant, poſtulavi pro mea plena informatione, mihi oſtendi libros manus ſuæ, in quibus dicti articuli contineri dicebantur. Quibus mihi oſtenſis, manu propria ejuſdem ſcriptis, quam ut meam propriam bene cognoſco, dictos articulos omnes & ſingulos in ea forma qua damnati ſunt, reperi eſſe conſcriptos. Unde non immerito comprehendi & comprehendo ipſum & ſuam doctrinam cum eorum ſequacibus per hoc ſacrum Concilium damnatam & reprobatam fuiſſe, tanquam hæreticam & inſanam. Et hæc omnia ſupradicta dico pure & ſine conditione, ut jam plene & ſufficienter informatus de prædictis ſententiis latis per hoc ſacrum Concilium contra doctrinas dictorum quondam Joannis Wicleff & Joannis Hus, & contra ipſorum perſonas; quibus ſententiis tanquam devotus catholicus in omnibus & per omnia humiliter conſentio atque adhæreo.

Item, ego idem ſupradictus Hieronymus, qui alias coram reverendiſſimis patribus dominis cardinalibus, & venerandis dominis prælatis & doctoribus, & aliis

vene-

ANNO CHRISTI 1415.

venerabilibus perſonis hujus ſacri Concilii, in iſto eodem loco voluntarie, libere & ſpontanee exponens & declarans intentionem meam, inter alia loquens de eccleſia, eam trifarie diſtinxi; ut percepi poſtea, tuno a quibuſdam intellectum eſt, quod vellem dicere, quod in eccleſia triumphante eſſet fides, cum tamen credam firmiter, quod ibi ſit beatificata viſio, ænigmaticam cognitionem excludens: nunc dico, aſſero & declaro, quod nunquam fuit intentionis meæ dicere, quod ibi eſſet fides ſub ratione fidei, ſed cognitio fidem ſubæquivalenter excedens. Et generaliter quidquid ibi vel antea dixerim, refero & ſubjicio humili corde determinationi hujus ſacri Concilii Conſtantienſis.

Inſuper juro, & per ſanctam Trinitatem & per hæc ſacroſancta evangelia, me in veritate eccleſiæ catholicæ ſemper & ſine dubio permanſurum, & omnes qui contra hanc fidem venerint, cum dogmatibus ſuis æterno anathemate dignos eos pronuncio. Et ſi ego ipſe aliquando (quod abſit) aliquid contra ſentire aut prædicare præſumpſero, canonum ſeveritati ſubjaceam, & æternæ pœnæ obligatus inveniar. Hanc autem confeſſionis & profeſſionis meæ paginam coram hoc ſacro Concilio generali libere & voluntarie porrigo, & eidem me propria manu ſubſcripſi, & hæc ſingula conſcripſi.

Ex collectione Barberiniana, & duobus Mſſ. Germanicis.

Die Lunæ xxxiii. dicti menſis Septembris, ſede Apoſtolica vacante fuit celebrata ſeſſio generalis per Synodum Conſtantienſem prædictam, in qua fuit primo ad laudem Dei, & curiæ cæleſtis dictum officium Miſſæ per reverendum patrem dominum Nicolaum epiſcopum aſſignatum celebratum cum introitu: *Exaudi nos Domine*, cum evangelio: *Sint lumbi veſtri præcincti*: cum antiphona, *Veni ſancte Spiritus*; ac hymno: *Veni creator Spiritus*, collectis & orationibus more aliarum ſeſſionum cantatis, atque dictis. Ubi inter cardinales reverendiſſimus pater dominus Joannes epiſcopus Oſtienſis præſidebat, præſentibus ibidem reverendiſſimis patribus, Almanno Piſano, Branda Placentino, Guillelmo ſancti *a* Marchi, Joanne Raguſino, Franciſco Venetiarum, Petro Cameracenſi, Thoma Tricaricenſi, Antonio de Chalancho, & Antonio Aquilegienſi presbyteris, Amedeo Salutiarum, Raynaldo de Brancaciis, Ludolpho Barenſi, Oddone de Columna, Ludovico de Fliſco, & Lucido de Comite diaconis cardinalibus. Quibus Miſſæ & litaniarum officiis cantatis, & ſolemniter peractis, levavit ſe reverendiſſimus pater dominus Petrus cardinalis Cameracenſis unus ex deputatis & commiſſariis per Concilium in materiis fidei, & propoſuit qualiter nuper magiſter Hieronymus de Praga accuſatus & delatus de hæreſi, & ſuper hæc incarceratus per Concilium, alias ad redeundum ad gremium ſanctæ matris eccleſiæ, & fidei orthodoxæ, ſermonem *b* loco ſeſſionis, ſe revocare omnem hæreſim, quam incidiſſet in ſermonibus, collationibus, & ſequela Joannis Hus propter hæreſim combuſti per Concilium; & proteſtatum fuiſſe, prout in quadam cedula pergameni manu ipſius magiſtri Hieronymi conſcripta, quam tunc de verbo ad verbum perlegit: ſed ex quo illuc non videbatur ſufficere, quia non fuit in ſeſſione publica factum illud, ideo ſupradictus magiſter Hieronymus iterum veniſſet ad præſentem ſeſſionem, volens illa quæ tunc propoſuit & allegaverat, clarius quam tunc profiteri & revocare: Et tunc ipſe magiſter Hieronymus de Praga ſæpefatus aſcendit ambonem, in quo edicta, decreta & ordinata, ſtatuta, ſeu publicata fieri ſolent, præmittendo primitus quamdam brevem, & ſolemnem proteſtationem, recommendando per eam reverendiſſimos patres dominos deputatos, & commiſſarios ſuper materia fidei de eorum bona atque ſalubri doctrina, & pia tractatione, & de aliis bonis ſibi per eos impenſis. Qua proteſtatione finita, levabat unam cartam in pergameno manu ſua propria conſcriptam, ut dixit, revocationem errorum, & doctrinæ contentorum in articulis Joannis Wicleff & Joannis Hus; proteſtans, faciens & dicens, ut in eadem cedula, cujus tenor inferius eſt inſertus, plenius continetur. Ipſa namque charta, ſive cedula lecta, proteſtatus fuit, quod ſi habuiſſet cognitionem per prius quam hodie, numquam tenuiſſet illos errores, ſed quidquid diſputavit & fecit contra ſanctam catholicam fidem, & Romanam eccleſiam, non tenuit, neque fecit pertinaciter, ſed diſputative, & tanquam non informatus tunc de veritate. Etiam dixit, quod prædictam proteſtationem & revocationem, ac abjurationem non fecit propter detentionem; immo ſi in libertate conſtitutus eſſet, habendo cognitionem quam hodie habet, vellet facere, & gubernare ſe ſecundum quod legit & ſcripſit in eadem cedula; aſſerens animam ſuam tanquam adoleſentulam ſponſæ Chriſti, videlicet eccleſiæ ſanctæ: recommendans ſe omnibus dominis cardinalibus, archiepiſcopis, epiſcopis, prælatis, & toti Concilio, regratiando ipſis de eorum bona doctrina, reductione ejus de erroribus ſuis ad fidem rectam, & eccleſiæ unitatem. Tenor vero dictæ pergameni cedulæ:

ANNO CHRISTI 1415.

Ita mſſ.

Videtur hic eſſe quidam.

Articuli Joannis Wicleff, quos Hieronymus de Praga anathematizavit.

Subſtantiæ panis materialis, & ſimiliter vini, *&c. uſque ad* 12. *articulum incluſive, ut ſupra, ſeſſione* viii. *pag.* 120.

Articuli Joannis Hus per Hieronymum de Praga anathematizati.

13. Unica eſt ſancta univerſalis eccleſia, quæ eſt prædeſtinatorum univerſitas. *Et ibidem*: Univerſalis ſancta eccleſia tantum eſt una, ſicut tantum eſt unus numerus prædeſtinatorum. *Ex eadem collect. & iiſdem mſſ.*

14. Paulus nunquam fuit membrum diaboli, licet fecerit quoſdam actus actibus eccleſiæ malignantium conſimiles.

15. Præſciti non ſunt membrum eccleſiæ, cum nulla pars ejus ab ea finaliter excidat, eo quod prædeſtinationis caritas, quæ eam ligat, non excidit.

16. Duæ naturæ, divinitas & humanitas, ſunt unus Chriſtus.

17. Præſcitus ſi aliquando ſit in gratia ſecundum præſentem juſtitiam, tamen nunquam eſt pars ſanctæ eccleſiæ: & prædeſtinatus ſemper manet membrum eccleſiæ, licet aliquando excidat a gratia adventitia, ſed non a gratia prædeſtinationis.

18. Sumendo eccleſiam pro convocatione prædeſtinatorum, ſive ſint in gratia, ſive non ſecundum præſentem juſtitiam, iſta modo eccleſia eſt articulus fidei.

19. Petrus non eſt, nec fuit caput eccleſiæ catholicæ.

20. Sacerdotes quomodolibet damnoſe viventes ſacerdotii polluunt dignitatem, poteſtatem: & ſic ut filii infideles ſentiunt infideliter de ſeptem ſacramentis, de clavibus, officiis, cenſuris, ceremoniis, & ſacris rebus eccleſiæ, veneratione reliquiarum, indulgentiis, & ordinibus.

21. Papalis dignitas a Cæſare inolevit, & Papæ electio & inſtitutio a Cæſaris potentia emanavit.

22. Nullus ſine revelatione aſſeret rationabiliter de ſe, an de alio, quod eſſet caput eccleſiæ particularis factus, nec Romanus Pontifex caput Romanæ eccleſiæ.

23. Non oportet credere, quod iſte dictus Romanus Pontifex ſit caput cujuſcumque eccleſiæ particularis factus, niſi Deus eum prædeſtinaret.

24. Nemo gerit vicem Chriſti vel Petri, niſi ſequatur eum in moribus, cum nulla alia ſequela ſit pertinentior, nec aliter recipiat a Deo procuratoriam poteſtatem: quia ad illud officium vicariatus requiruntur & morum conformitas, & inſtituentis auctoritas.

25. Papa non eſt manifeſtus, & verus ſucceſſor principis Apoſtolorum Petri, ſi vivit moribus contrariis Petro: & ſi quærat avaritiam, tunc eſt vicarius Judæ Iſcariothis.

26. Cardinales non ſunt manifeſti & boni ſucceſſores collegii aliorum Apoſtolorum Chriſti, niſi vixerint more Apoſtolorum, ſervantes mandata & conſilia Domini noſtri Jeſu Chriſti.

27. Doctores ponentes, quod aliquis per cenſuram eccleſiaſticam emendandus, ſi corrigi noluerit, ſæculari judicio eſt tradendus, pro certo ſequuntur Pontifices in hoc Scribas & Phariſæos, qui Chriſtum nolentem eis obedire

in

ANNO CHRISTI 1415.

in omnibus, dicentes, Nobis non licet interficere quemquam, ipsum sæculari judicio tradiderunt: & quod tales sunt homicidæ, graviores quam Pilatus.

28. Obedientia ecclesiastica est obedientia secundum adinventionem sacerdotum ecclesiæ, præter expressam auctoritatem scripturarum.

29. Divisio immediata humanorum operum est quod sunt vel vitiosa, vel virtuosa: quia si est vitiosus, & agit quidquam, vitiose agit: & si est virtuosus, & agit quidquam, agit virtuose: quia sicut vitium, quod crimen dicitur, seu mortale peccatum inficit videlicet actus hominis vitiosi, sic virtuosus vivificat omnes actus virtuosi.

30. Sacerdos Christi vivens secundum legem ejus, habens scripturæ notitiam, & ad effectum ædificandi populum, debet prædicare; non obstante prætensa excommunicatione. Et infra: Quod si Papa vel aliquis præpositus mandat sacerdoti sic dispositio non prædicare, non debet subditus obedire.

31. Quilibet prædicantis officium de mandato accipit, qui ad sacerdotium accedit: & illud mandatum debet exsequi, prætensa excommunicatione non obstante.

32. Per censuras ecclesiasticas excommunicationis, suspensionis & interdicti, ad sui exaltationem electus populum laicalem sibi suppeditat, avaritiam multiplicat, malitiam protegit, & viam præparat antichristo. Signum autem evidens est, quod ab antichristo tales procedunt censuræ, quas qui *a* denudant nequitiam antichristi, qui clerum per se maxime usurpavit.

a Hic vos aliqua deest.

33. Si Papa est malus, & præsertim si est præscitus, tunc *b* ut Judas Apostolus, & filius perditionis, & non est caput sanctæ militantis ecclesiæ, cum nec sit membrum ejus.

b Forte, *tunc est ut*.

34. Gratia prædestinationis est vinculum, quo corpus ecclesiæ & quodlibet ejus membrum jungitur ipsi capiti insolubiliter.

35. Papa vel prælatus malus, & præscitus, est æquivoce pastor, & vere fur & latro.

36. Papa non debet dici sanctissimus secundum officium *c* & tortores, & prædones dicerentur sancti: immo etiam diabolus deberet vocari sanctus, cum sit officiarius Dei.

c Forte, deest: *alioqui secundum officium*.

37. Si Papa vivit contrarie Christo, etiamsi ascenderet per veram & legitimam electionem secundum constitutionem humanam vulgatam, tamen aliunde ascenderet quam per Christum, dato etiam quod intraret per veram & legitimam electionem a Deo principaliter factam. Nam Judas Scarioth rite & legitime est electus a Deo Jesu Christo ad Apostolatum, et tamen ascendit aliunde in ovile ovium.

38. Condemnatio XLV. articulorum VVicleff per doctores facta est irrationabilis, et iniqua, et malefacta est causa per eos allegata, scilicet quod nullus ex eis est catholicus, sed quilibet eorum aut est hæreticus, aut scandalosus. Nam eo ipso quo electores, vel major eorum pars consenserint viva voce, secundum ritum hominum, in personam aliquam, eo ipso illa persona est legitime electa, vel quod eo ipso est verus et manifestus successor, vel vicarius Petri Apostoli, vel alterius Apostoli in officio ecclesiastico: unde sive electores bene vel male elegerint, operibus electi debemus credere; nam eo ipso quo quis copiosius operatur meritorie ad profectum ecclesiæ, habet a Deo ad hoc copiosius potestatem.

39. Non est scintilla apparentiæ, quod oportet unum caput ecclesiæ in spiritualibus ecclesiam regens, quod semper cum ipsa militanti ecclesia conversetur.

40. Christus sine talibus monstruosis capitibus per suos veraces discipulos sparsos per orbem terrarum melius suam ecclesiam regularet.

41. Apostoli et fideles sacerdotes Domini strenui in necessariis ad salutem regularunt ecclesiam, antequam Papæ officium fuit introductum: sic facerent deficiente per summe possibile usque in diem judicii.

42. Nullus est dominus civilis, nullus est prælatus, nullus est episcopus, dum est in mortali peccato.

Ex tribus Mss. Germanicis.

ANNO CHRISTI 1415.

Subsequenter reverendi Patres, domini Antonius Episcopus Concordiensis pro natione Italica, Vitalis Tolonensis Episcopus pro natione Gallicana, Ulricus episcopus Verdensis pro natione Germanica, et Patricius Cortagensis pro natione Anglicana episcopus, nec non D. Bertoldus VVildungen auditor sacri palatii apostolici causarum, ascenderunt ambonem prædictum, de quo magister Hieronymus recesserat. Præfatusque D. Bertholdus auctoritate ipsius Synodi legebat quamdam ordinationem factam per reverendiss. Patres D. Jordanum de Ursinis, Petrum Cameracensem Cardinales, ac certos Deputatos Nationum quatuor, super observantia regulari observanda per Fratres de tertia Regula S. Francisci, cum suis modificationibus, et Fratres Minores. Cujus tenor sequitur inferius.

Qua lecta Antonius Concordiensis pro Italica, Vitalis Tolonensis pro Gallicana, Ulricus Verdensis pro Germanica, et Patricius Cortagensis episcopus pro Anglicana Natione responderunt, *Placet*. Similiter D. Joannes Cardinalis Vivariensis nomine Collegii Cardinalium, respondit, *Placet*.

Ex prima editione.

Deinde dominus Bertholdus d *de Wildung sacri palatii Apostolici causarum auditor legebat quamdam ordinationis schedulam conceptam super regula S. Francisci, & alia infrascripti tenoris subsequentis de consensu partium.*

d *Al.* de Wilduuge.

Dilectis ecclesiæ filiis, Generali & Provincialibus Ministris, Custodibus, ceterisque Ordinis Minorum professoribus, salutem & omnipotentis Dei benedictionem.

Supplicationibus personarum, quæ voto religionis sunt adstrictæ, illis præsertim libenter annuimus, quas ad finem tendere conspicimus, per quem personæ ipsæ sub e *pacata tranquillitate juxta suam possessionem quiescant, ac sedulum & tranquillum in humilitatis spiritu Domino reddere valeant famulatum. Nuper siquidem supplicatio pro parte religiosorum virorum guardianorum & fratrum vestri ordinis conventuum, videlicet Sagiensis, de sancto Audomaro Morinensis diœcesis, de Varennis Remensis, de Dola Bisuntinensis, de la Valle Cenomanensis, de Elicio Nannetensis, de Ambaxia Turonensi, de sancto Joanne Angeliacensi Xantonensis; de Bercorio, de Tolcto & de Fontiniaco communitatis Maleacensis diœcesis, infra provincias Franciæ, Burgundiæ, & Turonensem, juxta modum dicti ordinis existentium, nobis humiliter præsentata continebat, quod divina cooperante clementia, temporibus his novissimis regularis observantia vestri jam dicti ordinis in præfatis conventibus inceperat vigere; sed variis obstantibus impedimentis per ministros & custodes illarum provinciarum eis præstitis, in ipsa stricta observantia non mediocriter impediebantur, quorum impedimentorum occasione scandala pullulabant, humiliter & devote supplicantes, quatenus eis de remedio opportuno providere dignaremur. Nos igitur eorum supplicationibus tanquam justis benigne annuentes, cupientesque multa scandala vestri ordinis tollere, atque unitate in eo conservata fratres in pacis dulcedine conservare; statuimus & decernimus, eisdem supplicationibus fore providendum, & de facto, tenore præsentium eis providemus, juxta formam per reverendissimos patres dominos, videlicet Jordanum episcopum Albanensem de Ursinis, ipsius ordinis protectorem, & Petrum tituli S. Chrysogoni presbyterum cardinalem Cameracensem, vulgariter nuncupatos, sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales, & alios ex parte hujus sacri Concilii super hoc deputatos, specialiter avisatam, ordinatam & traditam, atque per religiosum virum fratrem Joannem* f *Rhotani in sacra pagina professorem, & Vicarium Ministri Generalis antedicti, una cum aliis pluribus magistris & discretis patribus ipsius ordinis ex una parte, & fratres prænominatos conventus repræsentantes ex alia concordatam: Videlicet quod fratres conventuum prædictorum de cetero, & quousq. aliud super hoc*

Ex prima editione.

e *Al.* placida.

f *Mss.* de Rhoca.

ANNO CHRISTI 1415.

hoc per ſacrum Concilium generale fuerit ordinatum, poſſint & valeant, quilibet in ſua provincia, eligere de ſua ſtricta obſervantia unum fratrem idoneum, quem in ſcriptis miniſtro illius provinciæ præſentatum, ipſum dictus miniſter infra triduum poſt hujuſmodi præſentationem ſuum vicarium conſtituere debeat, ad ipſos regendum in ſolidum loco & vice ejus, & eis providendum in omnibus quibuſcumque & ipſis modis quibus ipſe miniſter provincialis etiam providere poſſet: ita quod de ipſorum fratrum regimine in nullo poſſint ſe intromittere dicti provinciales, vel cuſtodes, ſed ad ipſos vicarios cura & correctio eorum omnino pertineat; excepto quod ad ſuæ ſuperioritatis cognitionem miniſter provincialis ipſos poſſit, ſi voluerit, viſitare in propria perſona, & tunc punire de conſenſu majorum & diſcretorum conventus, in quo fiet hæc viſitatio, quidquid punitione dignum repererit: quem ſi conſtituere tenuerit modo prædicto, ex tunc conſtitutio ejuſdem præſentati ad vicarium miniſtri generalis inferius annotatum devolvatur & pertineat abſolute. Qui quidem vicarii hujuſmodi trium provincialium poſſint & debeant una cum fratribus diſcretis ſibi ſubditis, forma ſolita in electionibus ordinis ſervata, inſimul eligere inter ſe unum alium fratrem ad hoc ſufficientem & idoneum pro eorumdem vicariorum correctione & totius ſtrictæ hujus obſervantiæ in dictis provinciis meliori regimine: quem per eos in ſcriptis miniſtro generali ordinis, qui erit pro tempore, humiliter præſentatum, ipſum miniſter ſuper illos ſuum vicarium conſtituere infra triduum poſt illam præſentationem benigne debeat & caritative: alioquin ipſo triduo tranſacto, ſit & habeatur vicarius ipſius generalis, auctoritate ipſius ſacri Concilii conſtitutus. Qui quidem vicarius generalis in ſua congregatione, vel alias ſolus debeat & poſſit vicarios prætactos (quoties opus erit) punire, & ipſis ac fratribus aliis ſibi ſubditis providere in omnibus quibuſcumque caſibus, quibus miniſter generalis eis potuiſſet providere: ne ipſos, ut ſæpius contingit, quoties generali miniſtro indigent, longius oporteat evagari. Et pro hac vice primaria conſtituimus in præfatum generalis miniſtri vicarium, fratrem Nicolaum Rudolphi apud nos de hac obſervantia laudabili providentia ac diligentia ſolerti multipliciter commendatum, quem volumus a poſſe deponi, quoties vicariis & aliis fratribus diſcretis ſæpe dictis videbitur expedire. Poſſit tamen generalis miniſter qui eſt & qui erit pro tempore, ipſos fratres & conventus in ſua perſona, quoties voluerit, viſitare, prælibato vicario non obſtante, & punire, ſi quid in dicta viſitatione puniendum repererit, ſicut moris eſt in ordine, & alias facere conſuevit. Verumtamen non intendimus, quod prædicti vicarii propter mortem, depoſitionem ſeu mutationem illorum quorum vice funguntur, poſſint a ſuis officiis removeri, vel in eis impediri, niſi ſuper hoc aſſenſus majorum & diſcretorum ſibi ſubditorum prius intervenerit, ad quos ſemper eos deponere, & alios eligere, antedicto generali provincialibuſque miniſtris præſentare modo & forma præmiſſis (quoties fuerit opportunum) volumus & decernimus pertinere. Inſuper poſſit & debeat ipſe generalis vicarius & ſui ſucceſſores, conventus ſibi pro tempore ſubditos, ad ſtatum dictæ ſtrictæ obſervantiæ conſonum, juxta b declarationes & ſtatuta ſedis Apoſtolicæ & ordinis, reducere: tollendo quaſcumque ſuperfluitates, ſive ſint in rebus mobilibus, ſive immobilibus, quantum fieri poterit bono modo, habito ſemper conſilio majorum & diſcretorum ſibi obedientium: eligendo (ſi opus fuerit) aliquos fideles, qui ipſas ſuperfluitates auctoritate hujus ſacri Concilii vendant, commutent, aut alias in piis operibus convertant. Inſuper ſtatuimus, quod omnes, & ſinguli conventus prædictarum provinciarum, quoties majori, vel ſaniori parti fratrum in eis exiſtentium placuerit, ad hanc ſtrictam obſervantiam ſe reducere, & vicariis antedictis ſe ſubdere, hoc libere facere poſſint; & etiam ſinguli fratres cujuslibet conventus dicti ordinis, contradictione cujuſcumque non obſtante: a quorum vicariorum obedientia & ſubjectione nullus exire poſſit ſine ſpeciali licentia vicarii generalis antedicti. Non tamen per hoc intendimus, quin fratres & conventus, qui voluerint, poſſint ſecundum hanc ſtrictam obſervantiam vivere, manendo etiam immediate ſub cura miniſtrorum provincialium: exceptis tantum prænominatis conventibus & con-

ventu de Mirabello Pictavienſis diœceſis, quem volumus expreſſe & ordinamus, curæ & regimini prædictorum vicariorum ſubeſſe, & ex cauſa; ut ſicut in eo hæc ſtricta obſervantia regularis in partibus illis ſumpſit exordium, ita in illo tanquam in aliorum ſpeculo ſemper eluceſcat. Ceterum cum juxta ſententiam Sapientis, volatilia ad ſibi ſimilia libenter conveniant, ſtatuimus, quod quando fratres hujuſmodi obſervantiæ, peregrinationis ſtudio, vel alias per Mundum proficiſcuntur, ad loca conventus communitatis ordinis declinent, ſi voluerint: ad alia vero loca fratrum in obſervantia ſibi ſimilium ſemper declinare teneantur, juxta quod in ſtatutis ordinis continetur. Inſuper quilibet provincialis miniſter provinciarum præmiſſarum, vicario generali ſæpe dicto pro præſenti duos conventus in ſua provincia fideliter aſſignet, aptos ad manendum, munitos libris & aliis rebus pro cultu divino, quoties ab eodem vicario, per litteras aut alias in ſuo principali capitulo fuerit requiſitus, eligendos per ipſum provincialem: ita quod propter hanc aſſignationem mobilia quæcumque dictis conventibus pertinentia, quomodocumque ſit, non debeant abigi ſeu ſegregari, ſecundum diſpoſitionem cardinalis protectoris veſtri ordinis. Et ſi contigerit, quod miniſtri provinciales & cuſtodes, vel alii expulerint vel ejecerint fratres hujuſmodi obſervantiæ ab aliquo ſeu aliquibus conventuum prænominatorum a XV. menſibus citra violenter, & alios loco eorum ibidem collocaverint, vel mobilia ad ipſos conventus ſeu aliquem ipſorum ſpectantia deportaverint: volumus & mandamus diſtricte, prædictos fratres indilate recedere & exire a dicto conventu, mandantes tenore præſentium prælibato vicario generali, quatenus auctoritate noſtra omnibus modis quibus fieri poterit honeſte & licite ipſos exire, & prædicta bona reſtituere compellat per cenſuras eccleſiaſticas, & alios fratres & ſubditos ſuos de novo ibidem collocando: omnibus quibuſcumque diſtricte prohibentes, ne quis eum ſuper hoc impedire præſumat ſub excommunicationis pœna; ſed magis ei præbeat unuſquiſque ſuper hoc requiſitus per ipſum potius auxilium & juvamen. Statuentes ulterius, ne deinceps fratres hujuſmodi ſtrictæ obſervantiæ fiant cappellani honoris, vel maneant c continuo in domibus ſæcularium cauſa confeſſionis vel alia, citra tamen aliorum fratrum veſtri ordinis præjudicium; ne forſan fœno obedientiæ laxato, vel profana converſatione fervor devotionis eorum tepeſcat. Præcipimus inſuper & mandamus diſtricte in virtute ſanctæ obedientiæ omnibus & ſingulis fratribus conventuum prædictorum, & aliis in futurum ſub cura & regimine prætactorum vicariorum conſtitutis, quatenus ipsis firmiter obediant & pareant cum effectu in omnibus, in quibus fratres illius ordinis ſuis generalibus & provincialibus miniſtris obedire debent aut tenentur. Ceterum cum prædicta ſint de voluntate partium (ſicut præfertur) per nos ſtatuta & ordinata, diſtrictius inhibemus omnibus & ſingulis miniſtris & cuſtodibus, qui ſunt & erunt in futurum, & aliis fratribus veſtri ordinis, ne occaſione controverſiæ prius ſuper his motæ, aut proſecutionis in præſenti Concilio factæ, aut alia quavis cauſa fratres de hac obſervantia præſentes vel futuros inquietent, moleſtent, vel affligant, ſeu eorum vicarios vel de ſecta nova, vel reprobata quomodolibet vocent. Nec etiam fratres dictæ obſervantiæ alios fratres veſtri ordinis, aut eleemoſynas, aut oblationes ſibi dandas impedire præſumant. Quod ſi de cetero alii aliis facto circa præmiſſa aut eorum aliquid hinc inde injuriati fuerint, manus violentas in eis ponendo, eos incarcerando, arreſtando, libris ſpoliando, aut alias maculam hæreſis falſo imponendo, ſententiam excommunicationis ipſo facto incurrant injuriatores: a qua non poſſint, articulo mortis excepto, abſolvi, niſi per eumdem cardinalem, qui pro tempore hujus ordinis erit protector. De ceteris vero levioribus injuriis verbalibus, omnes quicumque fuerint in hoc culpabiles deprehenſi, per eorum prælatos puniantur, circa premiſſa ſententiarum fulminationibus aut appellationibus interpoſitis, & litteris felicis recordationis Alexandri Papæ V., & earum confirmatione non obſtante: quas tenore præſentium revocamus, caſſamus & annullamus, ac nullius roboris vel momenti declaramus, & aliis quibuſcumque ſtatutis Apoſtolicis vel hujuſmodi ordinis in contrarium editis non obſtantibus. Nulli ergo, &c.

Datum

ANNO CHRISTI 1415.

Eccli. 27.

c *In mſ. Lipſ.* quotidie.

Lipſ. depoum.

Lipſ. nationes.

ANNO CHRISTI 1415.

Datum Constantiæ nono Kalendas Octobris, anno Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimoquinto, Apostolica sede vacante.

Ex mss. Surii & tribus Germanicis.

Qua ordinatione lecta & approbata, idem dominus Bertholdus auditor de simili mandato & voluntate legebat aliud statutum, ordinationem seu decretum.

Ex prima editione.

Quod non obstantibus salvisconductibus Imperatoris, regum, &c. possit per judicem competentem de hæretica pravitate inquiri.

PRæsens sancta Synodus & quovis salvoconductu per Imperatorem, reges, & alios sæculi principes, hæreticis, vel de hæresi diffamatis, putantes eosdem sic a suis erroribus revocare, quocumque vinculo se adstrinxerint, concesso, nullum fidei catholicæ vel jurisdictioni ecclesiasticæ præjudicium generari vel impedimentum præstari posse, seu debere declarat, quo minus, dicto salvoconductu non obstante, liceat judici competenti & ecclesiastico, de hujusmodi personarum erroribus inquirere, & alias contra eos debite procedere, eosdemque punire, quantum justitia suadebit, si suos errores revocare pertinaciter recusaverint, etiam si de salvoconductu constiti, ad locum venerint judicii, alias non venturi: nec sic promittentem, cum fecerit quod in ipso est, ex hoc in aliquo remansisse obligatum.

Ex mss. Surii & tribus Germanicis.

Quo statuto sive ordinatione lectis, idem statutum fuit approbatum per dominos episcopos nomine quatuor nationum, ac reverendissimum patrem dominum cardinalem episcopum *a* Ostiensem nomine collegii cardinalium, per verbum, *Placet*. Subsequenter mandato & voluntate Synodi prædictæ, idem dominus Bertholdus auditor legit unam aliam ordinationem, videlicet exsecutoriam super constitutione Carolina, in qua mandatur domino Vicecancellario pro tempore dare litteras exsecutorias super constitutione Carolinæ, prout habetur in libris cancellariæ, omnibus eas habere volentibus, hujusmodi sub tenore:

a Duo mss. Brunsvic. & Goth. *Vivariensem*: sed idem ipse est Ostiensis, qui & Vivariensis dictus.

Quod dominus Vicecancellarius expediat Carolinam sub bulla sacri Concilii Constantiensis.

Carolinam istam, quoniam mox in hac sessione expedita non fuit, sed aliquanto post, non hic, sed in fine hujus Synodi adjectam offendes.

CUm in generalibus Conciliis, maxime Lateranensi, provide quædam fuerint statuta, libertatem ecclesiasticam concernentia, b quæ piæ memoriæ Fridericus secundus in fervore devotionis Romanæ ecclesiæ tunc persistens, etiam quædam statuit & adjunxit; & demum per felicis recordationis Honorium tertium fuit ejusdem Friderici constitutio approbata, & consequenter per divæ memoriæ Carolum quartum eadem fuit approbata, & quædam alia in favorem ecclesiasticæ libertatis adjecta, quæ in libro cancellariæ Romanæ ecclesiæ latius continentur: hæc sancta Synodus decernit et mandat domino Vicecancellario ejusdem Romanæ ecclesiæ, ut exsecutorias litteras super ipsis expediat in forma dari solita.

b Forte, ad quæ.

Subsequenter fuit lectum statutum seu ordinatio, in qua committebantur omnes et singulæ causæ hæresis contra quascumque personas in regno Bohemiæ, et aliis certis judicibus inferius in eadem descriptis in hunc modum:

Committuntur causæ hæresis certis judicibus.

Item, prædicta Synodus Constantiensis omnes et singulas causam & causas hæresum, ex erronea et perversa doctrina damnatæ memoriæ Joannis Hus hæretici in regno Bohemiæ et in Moravia exortas sapientes, etiam criminales ex eis, vel eorum occasione contra quascumque personas, tam ecclesiasticas quam seculares, cujuscumque status, gradus, ordinis vel conditionis aut præeminentiæ existant, et quacumque prefulgeant dignitate, emergentes, dictique Joannis Hus et dogmatum falsorum ejusdem fautores, defensores et sequaces, reverendis in Christo patribus et dominis, dominis Joanni patriarchæ Constantinopolitano, et Joanni episcopo Silvanectensi, conjunctim et divisim committit audiendas, decidendas, cognoscendas, & finaliter debito terminandas, cum omnibus & singulis suis emergentibus, incidentibus, dependentibus & connexis, & cum potestate citandi personaliter omnes & singulos suspectos in fide ibidem degentes, & coram eis in genere & in specie nominandos conjunctim & divisim, in Romana curia per edictum publicum & in partibus & in locis convicinis affigendum & publicandum; cum ad easdem partes, præsertim ad prædictos de fide suspectos, pro hujusmodi citatione exsequenda tutus non pateat accessus: habita tamen prius informatione summaria in præmissis, non obstante, quod alias præfata Synodus certis judicibus generaliter quarumcumque hæresum causas commiserit, usque ad diffinitivam sententiam exclusive cognoscendi, & coram quibus aliquæ pendent indecise, & aliis contrariis non obstantibus quibuscumque.

ANNO CHRISTI 1415.

Ex mss. Surii, & tribus Germanicis.

Item, præfata sancta Synodus vult, ordinat, atque decernit, quod in dictis aliis hæresum causis, ex judicibus alias per Concilium prædictum deputatis, decem eorum, aliis absentibus, possint & valeant in ipsis procedere, & terminos in prædictis causis servare, ut eo facilius, commodius & celerius causæ hujusmodi terminentur, in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque.

Quibus statutis & ordinationibus lectis fuit responsum per dominos deputatos episcopos nomine quatuor nationum; ac dominum reverendissimum patrem dominum episcopum Ostiensem præsidentem, nomine collegii cardinalium: *Placet*.

Subsequenter fuit lectum statutum de fructibus percipiendis unius beneficii per hos qui sunt in Concilio hujusmodi sub tenore.

Ex prima editione.

Quod beneficiati in Concilio præsentes recipiant fructus beneficiorum eorum in absentia.

Item, cum absentes causa reipublicæ ecclesiasticæ personæ, in ecclesiis, in quibus beneficiati sunt, præsentes merito reputantur; ideoque ut omnes & singuli beneficiati hujus sacri Concilii præsentes, & qui ad illud pro tempore accesserint, eo commodius ipsi Concilio interesse, & in illo usque ad finem valeant remanere: dictum Concilium statuit & decernit, quod ipsi omnes & singuli pro residentibus sive præsentibus interim in suis beneficiis sunt habendi: ita quod omnes & singulos redditus, fructus & proventus suorum beneficiorum ac residentiæ personalis in ipsis beneficiis, in quibus residebant, aut in quibus residerent, si ejusdem Concilii c *profectio seu interessentia eis non obstaret: ac alii etiam curiales beneficiati, qui de suis beneficiis ad præfatum Concilium non accesserunt, alias tamen præsentes in curia in eodem Concilio laboraverunt, etiam si primam non fecerint residentiam personalem consuetam, unius tantum beneficii pro quolibet eorum, vigore hujus decreti: eorumdem beneficiatorum absentiis, de aliis suis beneficiis, de jure & consuetudine, privilegio aut licentia suorum superiorum semper salvis, etiam si canonicatus, aut præbendæ, aut dignitates, aut personatus vel officia in cathedralibus & metropolitanis majores post pontificales, seu collegiatis ecclesiis hujusmodi principales fuerint, durante ipso Concilio, eisdemque in eodem Concilio perdurantibus, etiam a tempore itineris arrepti hujusmodi ad præfatum Concilium, quousque ad eadem sua beneficia ipsi, Concilio finito, commode redire potuerint, aut quamdiu curiales prædicti in eodem Concilio laboraverint; cum ea integritate percipere valeant & debeant, cum qua illos perciperent, si in suis beneficiis prædictis interim personaliter residerent, & administrarent in eisdem: quotidianis distributionibus dumtaxat exceptis, contrariis non obstantibus quibuscumque, & cum exsecutionibus exprimendis in cancellaria, si fuerit opportunum.*

c *In duob. mss.* præsentia.

Ex

ANNO CHRISTI 1415.

Ex mſſ. Surii, & tribus Germanicis.

Quo ſtatuto lecto, ut præfertur, fuit nomine quatuor nationum & cardinalium per prædictos dominos epiſcopos deputatos & cardinalem Vivarienſem reſponſum, *Placet*. His habitis & factis, reverendus pater dominus Antonius epiſcopus Concordienſis nomine Synodi prædictæ legebat unum aliud ſtatutum & ordinationem ſuper expeditione litterarum proviſionum eccleſiarum, monaſteriorum, in hunc modum.

Ex prima editione.

Quod litteræ ſuper proviſionibus ad patriarchales, metropolitanas & alias eccleſias per olim Papam Joannem uſque ad ſuſpenſionem conceſſæ, expediantur.

ITem dicta ſancta Synodus ſtatuit, ordinat & decernit, quod litteræ ſuper quibuſcumque proviſionibus ad quaſcumque patriarchales, metropolitanas & alias cathedrales eccleſias, ac etiam monaſteria, de quibuſcumque perſonis per dominum Balthaſſarem tunc Joannem Papam viceſimum tertium, uſque ad ipſius adminiſtrationis in ſpiritualibus & temporalibus ſuſpenſionem factis, de quibus per libros reverendiſſimi patris domini Joannis epiſcopi Oſtienſis, ſanctæ Romanæ eccleſiæ Vicecancellarii, & cancellariæ Apoſtolicæ conſtabit, per eumdem epiſcopum & cancellarium ſub nomine & bulla dictæ Synodi poſſint & debeant expediri, quatuor deputatis nationum ſibi aſſiſtentibus: & hoc, niſi ex libro ipſo promotionum ſecundum ſtilum cancellariæ appareat obſtaculum, vel alias canonicum impedimentum. Præmiſſis vero lectis, fuit reſponſum per dominos epiſcopos deputatos nomine quatuor nationum, ac dominum Joannem epiſcopum Oſtienſem nomine collegii cardinalium, Placet. *Contradicente tamen reverendo patre domino Elia Anicienſi epiſcopo pro ſe, & domino Dominico de Raguſio, ambaxiatore & nuncio archiepiſcopi Spalatenſis, qui duo in hujuſmodi ſtatutum ſuper proviſionibus ad patriarchales, &c. non conſenſerunt. Et dominus Dominicus dixit, ipſum ſtatutum ſecundum omnia ſua verba non placere, & præſertim ultimam clauſulam, videlicet: Et hoc, niſi ex libro promotionum ſecundum ſtilum a curiæ appareat obſtaculum.*

Cancellaria, *mſſ.*

Ex mſſ. Surii, & tribus Germanicis.

Super quibus approbationibus & contradictionibus venerabilis vir magiſter Henricus de Piro, & Joannes de Scribanis, promotores & procuratores ſupradictæ Synodi petierunt per dominos protonotarios ſedis Apoſtolicæ, ac notarios Concilii prædicti, ceteroſque tabelliones ibidem præſentes, unum vel plura fieri, publicum vel publica, inſtrumentum & inſtrumenta, ad perpetuam rei memoriam. Præſentibus ibidem reverendiſſimis patribus dominis cardinalibus, protonotariis, patriarchis, archiepiſcopis, epiſcopis, abbatibus, doctoribus, nunciis & principum, univerſitatum & ſtudiorum ambaxiatoribus, teſtibus, &c.

SESSIO XX.

Super monitorio contra ducem Auſtriæ pro epiſcopo Tridentinenſi.

Ex prima editione.

ANno a Nativitate Domini milleſimo quadringenteſimo decimoquinto, indictione vero octava, die Jovis viceſima prima menſis Novembris, fuit celebrata ſeſſio generalis in majori eccleſia Conſtantienſi, præſidente in eadem reverendiſſimo in Chriſto patre domino Joanne epiſcopo Oſtienſi ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinali & Vicecancellario. Fuitque decantata Miſſa ſolemnis de glorioſa Virgine Maria per reverendum patrem dominum Antonium epiſcopum b *Zopoludenſem. Qua completa, fiebant ſolemnitates more aliarum ſeſſionum. Quibus expletis, reverendus pater dominus Antonius epiſcopus Concordienſis quasdam legebat monitorii & aliarum ordinationum ſchedulas tenoris ſubſequentis.*

b *Mſſ.* Cealudenſem.

Ex collectione Barberiniana, & duobus Mſſ. Germanicis.

Super monitorio contra ducem Auſtriæ per epiſcopum Tridentinum.

ANno & indictione quibus ſupra, die vero Jovis XXI. menſis Novembris, Conſtantiæ, provinciæ Maguntinenſis in eccleſia majori, & loco ſolito ad hoc ſpecialiter deputato, tenta fuit ſacroſancti generalis Conſtantienſi prædictis ſeſſio, ſolemniter celebrata. Pro cujus quidem ſeſſionis introductione, & cauſa devotionis excitandæ, reverendiſſimus in Chriſto pater & dominus dominus Dei & Apoſtolicæ ſedis gratia epiſcopus Cefaludenſis Miſſam de B. M. V. glorioſa devote celebravit. Qua Miſſa ſic devote celebrata, reverendiſſimi patres & domini S. R. E. cardinales, Archiepiſc. epiſcopi, & alii, quos decuit, ornamentis, pluvialibus, mitras imponentes, ut moris eſt, ſe induerunt. Ac reverendiſs. in Chriſto pater & dominus dominus Joannes miſeratione divina epiſcopus Oſtienſis, S. R. E. cardinalis & Vicecancellarius, ſe pontificalibus induens, ad mediumque ante altare ad ſolitum ſe ponens hujuſmodi ſeſſioni præſedit. Quibus ſic peractis, inceptum fuit evangelium iſtud ſecundum Marcum: *In illo tempore dixit Jeſus diſcipulis ſuis. Abeuntes Phariſæi conſilium fecerunt ut Jeſum caperent in ſermone.* Iſto evangelio, & aliis videlicet litaniis, & orationibus ad devotionem & ſolemnitatem ſeſſionis & Concilii pertinentibus totaliter, ac devotionis magno fervore lectis, factis & completis, venerabiles & circumſpecti viri domini Ardecinus de Novaria legum doctor advocatus, ac magiſter Joannes *c* Helines in Romana curia, & ſereniſſimi principis domini Friderici ducis Auſtriæ procurator, in medio ſurrexerunt, proponentes, dominus Ardicinus advocatus ſic in effectu, qualiter in cauſa memorata nullus proceſſus fuit tentus, nec ſuper declaratoriis, & nihil in principali cauſa: & quod ipſe dicti ſui domini nomine nunquam potuit obtinere, quod fuiſſet auditus, licet hoc ſæpius cum inſtantia ſumma petiiſſet, & adhuc peteret; & in quo illud fuiſſet *d* ſubdenegatum poteſtatus fuit de nullitate proceſſus.

c Mſ. *Cling.*

d Forte, *ſibi denegatum.*

Ex adverſo dominus Gaſpar de Peruſio advocatus domini Gregorii epiſcopi Tridentini dixit, quod in hujuſmodi cauſa fuiſſet proceſſum ſuper notorietate facti, & quod pars ducis ſibi adverſa fuiſſet ſufficienter audita in principali & acceſſorio. Et quod exnunc foret dictum per partem adverſam, non eſſet dictum, nec allegatum niſi in cauſa diffugii; & petiit quantum in eo erat, cauſam terminari per Concilium, & monitorium decerni in forma meliori contra dictum dominum Fredericum ducem Auſtriæ. Subſequenter Joannes de Scribanis procurator dedit petitionem in ſcriptis, petens, & proteſtans, prout in ea continetur.

Ardecinus advocatus ducis replicando, quod nunquam fuiſſet auditus in principali, ſed tantum in declinatorio, & hodie peteret ſibi dari audientiam: qua data, vellet & crederet oſtendere juribus & rationibus, quod juſtitia eſſet pro domino ſuo: & ſi ſecus fieret, proteſtatus fuit de gravamine & nullitate proceſſus.

Quibus proteſtationibus, propoſitionibus, & petitionibus factis, de mandato Synodi aſcenderunt ambonem, ſuper quo publicationes, edicta, ſententiæ, & mandata ipſius Synodi fieri ſolent, reverendiſſimi in Chriſto patres Antonius Concordienſis pro natione Italica, Vitalis Tholonienſis pro natione Gallicana, Patricius Cortagenſis pro natione Anglicana: inter quos reverendus pater dominus Antonius Concordiensis legebat unam cedulam pronunciationis, pronunciando monitorium fore decernendum contra dictum Fredericum ducem Auſtriæ, & decrevit in forma ſolita, & conſueta. Cujus monitorii tenor inferius eſt inſertus. Et ſubſequenter legebat unam aliam ordinationem Concilii; videlicet, quod prælati proviſi poſſent recipere munus conſecrationis in curia, de mandato & conceſſione, ſive auctoritate vicecamerarii. Et ulterius iis lectis, & pronunciatis, dicta Synodus per præfatos videlicet, Antonium Concordienſem, Vitalem Tholonien-

ANNO CHRISTI 1415.

sem, Nicolaum Mersburgensem, & Patricium Cortagensem, episcopos, fuit responsum, *Placet*. Et mandavit dicta Synodus fieri publica instrumenta per protonotarios & notarios Concilii, ad instantiam & petitionem domini Henrici de Piro promotoris dictæ Synodi: Joanne Hellines procuratore ipsius domini ducis, in quantum pronunciatio hujusmodi fuerit contra dictum dominum suum, protestabatur de nullitate processus præsentibus dictis dominis cardinalibus, prælatis, *&c.*

Tenores vero dictorum petitionis, decreti, & monitorii superius lectorum sequuntur.

REverendissimi patres & domini. Cum parum sit sententias ferri, nisi debitæ demandentur exsecutioni; supplicat humiliter eisdem reverendissimis patribus sacrum Concilium repræsentantibus, ac facientibus, dominus Gregorius episcopus Tridentinus, citra procuratorum suorum revocationem, per hoc sacrum Concilium pro exsecutione sententiæ diffinitivæ pro eodem domino episcopo & contra illustrem principem dominum Fredericum ducem, & omnes alios, & singulos ecclesiæ & civitatis Tridentinæ, ac castrorum, & bonorum aliorum, & juris ejusdem ecclesiæ occupatores, & detentores, etiamsi ducalis, aut alterius cujuscumque status, gradus, ordinis, præeminentiæ fuerint, sub pœnis & censuris juris tam canonici, quam civilis, quin immo canonibus etiam specialiter sub pœnis constitutis divinæ memoriæ per Fredericum secundum, & Carolum quartum editis, & per sedem Apostolicam canonizatis & confirmatis, ut ipsi & quilibet eorum infra certum brevem terminum ab occupationibus & detentionibus civitatis, ecclesiæ castrorum, terrarum & bonorum prædictorum desistant, & quilibet eorum obediat, etiam per litteras. Tenores vero dictarum litterarum monitorii sequuntur, & sunt tales.

Ex prima editione.

Decretum monitorii in causa Tridentina.

Sacrosancta generalis Synodus Constantiensis universis & singulis Christi fidelibus salutem & omnipotentis Dei Benedictionem.

GRavem querelam venerabilis fratris nostri Georgii episcopi Tridentini accepimus, continentem, quod illustris princeps Fridericus dux Austriæ ipsum in canonica possessione ecclesiæ & civitatis Tridentinæ, & oppidorum, castrorum, villarum, terrarum & locorum, juriumque & aliorum bonorum mobilium & immobilium, ad eamdem ecclesiam & ipsum episcopum pertinentium, alias sexdecim annis pacifice exsistentem, ecclesia, civitate, oppidis, castris, terris, villis, locis ac juribus & bonis hujusmodi temerarie & de facto spoliasset, eaque novem annis citra detinuisset, & adhuc detineret occupatas & occupata, fructus, redditus & proventus sublevando & percipiendo ex eisdem; ac ipsum cepisset, & a carceribus mancipatum affecisset pluribus gravibus violentiis ac injuriis: propter quæ anathematis, sacrilegii, & alias pœnas a jure contra talia perpetrantes promulgatas incurrisset: quibus insorduisset per longa tempora, & insorderet de præsenti: nonnullasque promissiones ac etiam certa juramenta & litteras tempore suæ captivitatis, & ante seu post, in præjudicium libertatis ecclesiasticæ, dictæque ecclesiæ Tridentinæ damnum non modicum, ab eodem episcopo incussionibus & metu extorsit. Et ulterius idem Fridericus nuper dum inter serenissimum principem Sigismundum Romanorum & Hungariæ regem, ac ipsum Fridericum ducem, post exsecutionem justitiæ contra eumdem Fridericum per dictum dominum regem factam, submissionis tractatus firmaretur, se juramenti vinculo adstrinxisset, quod si quæ personæ tam ecclesiasticæ quam sæculares dicto regi de ipso Friderico conquererentur, & ab ipso rege sibi peterent justitiæ complementum ministrari, ipse Fridericus dux stare debe-

a Al. toribus.

ret ordinationi dicti regis, & facere quæ dictus rex diceret & ordinaret: quod quidem licet rex ipse dicto Georgio episcopo de præmissis graviter coram eodem conquerente decrevisset & ordinasset, quod ipse Fridericus dux ecclesiam, civitatem, oppida, castra, villas, terras, loca & jura & bona hujusmodi, quibus ipsum Georgium episcopum notorie spoliaverat, notorieque detinet occupatas & occupata, eidem Georgio restitueret; ipsumque permitteret eorum possessione in posterum pacifice uti & gaudere: nihilominus idem Fridericus dux pro parte dicti episcopi interpellatus & sufficienter requisitus, hoc facere non curasset hactenus, nec curat de præsenti. Quapropter antea præmissorum excessuum & spolii notorietate & rei evidentia, idem episcopus petiit, per nos super præmissis de opportuno remedio sibi provideri, & litteras monitoriales contra præfatum Fridericum ducem & alios forsam occupatores & detentores ecclesiæ, civitatis, oppidorum, castrorum, villarum, terrarum, locorum & bonorum hujusmodi, etiam si ducalis vel alterius cujuscumque status, gradus, vel præeminentiæ essent, decerni & concedi; ipsumque Fridericum ducem & occupatores & detentores prædictos, sub pœnis juris & constitutionis a divæ memoriæ Carolo quarto contra tales facinorosos & sacrilegos editæ, & aliis pœnis gravioribus requiri & moneri, quatenus infra certum terminum idem Fridericus dux & occupatores ac detentores prædicti, ecclesiam, civitatem, castra, oppida, terras, villas, jura, & alia bona hujusmodi, quibus eumdem Georgium episcopum spoliasset, seu spoliavit, ac etiam quæcumque castra & bona ante & post per prætactam spoliationem ad dictam ecclesiam Tridentinam devoluta, quæ detinerent seu detinent occupatas seu occupata, restitueret & restituerent, & alias sibi circa injurias & percepta & alia debite satisfaceret & satisfacerent: nec non se, vassallos & subditos suos & ecclesiæ suæ prædictæ a prædictis juramentis & promissionibus absolvi, & prædictas litteras cassari, irritari & annullari, humiliter & cum instantia debita postulavit; & alias circa præmissa petiit & concluſit, sicut in petitionibus pro parte ejusdem episcopi verbo & scriptis, & in actis coram nobis inter dictas partes factis & redactis, plenius noscitur contineri. Nos vero quia per notorietatem facti, & alias practicata in causa hujusmodi, coram nobis & a nobis deputatis, nobis constitit & constat, petitionem hujusmodi fore justam; ipsum Fridericum ducem & occupatores & detentores antedictos monendos, petitasque litteras monitoriales contra dictum Fridericum ducem & occupatores & detentores hujusmodi, partibus ipsis auditis, & servatis servandis, prædictis partibus ad hoc legitime citatis, decrevimus fore concedendas, decernimusque & concedimus in forma quæ sequitur.

Monitorium in forma debita contra ducem Austriæ.

Sacrosancta generalis Synodus Constantiensis universos & singulos venerabiles fratres, patriarchas, archiepiscopos, episcopos & dilectos ecclesiæ filios abbates, priores, præpositos, decanos, cantores, scholasticos, tam cathedralium, quam collegiatarum canonicos, parochialiumque rectores ecclesiarum, ceterosque presbyteros, clericos & notarios & tabelliones publicos, per Alemanniam & Italiam, & alias ubilibet constitutos, & eorum quemlibet tenore præsentium requirimus & monemus, primo, secundo, tertio & peremptorie, communiter & divisim, eisque & eorum cuilibet in virtute sanctæ obedientiæ, & subscriptis sententiarum pœnis districte præcipiendo mandamus, quatenus infra sex dierum spatium, postquam pro parte dicti Georgii episcopi vigore præsentium fuerint requisiti, vel eorum alter fuerit requisitus: quorum sex dierum duos pro primo, duos pro secundo, & reliquos duos dies eis & eorum cuilibet pro tertio & peremptorio termino ac canonica monitione assignamus; ita quod in his exsequendis alter alterum non exspectet, nec unus pro alio se excuset; præfatum Fridericum ducem & quoscumque alios ecclesiæ & civitatis Tridentinæ, nec non oppidorum, castrorum, terrarum, locorum, ac jurium & bonorum quorumcumque ad ipsam ecclesiam pertinentium, prædictorum forsan occupatores & de-

ANNO CHRISTI 1415.

& detentores, vaſſallos & ſubditos, etiam ſi ducalis aut alterius cujuſcumque dignitatis, ſtatus ac præeminentiæ fuerint, in eorum propriis perſonis, ſi & ubi pro præmiſſorum ac infra ſcriptorum exſecutione ad eorum præſentias tutus patebit acceſſus. Alioquin per edictum publicum in audientia publica contradictarum legendum, nec non cathedrali & S. Stephani Conſtantienſis, ac locis circumvicinis, videlicet Aquilejenſi, Salsburgenſi, Auguſtenſi, Friſingenſi, Brixinenſi, Curienſi, Feltrenſi, & Veronenſi eccleſiis affigendum, & inibi publicandum ex parte noſtra, Fridericum ducem Auſtriæ & alios occupatores prædictos requirant & moneant, quos nos etiam tenore præſentium ſic requirimus & monemus; ipſique Friderico duci in virtute ſanctæ obedientiæ & ſub anathematis, ſacrilegii, privationis omnium bonorum feudalium, quæ ab eccleſia ſeu imperio obtinet, & inhabilitationis ſuæ & filiorum ſuorum maſculorum ad obtinendum tam feuda, quam officia & beneficia uſque ad ſecundam generationem, & honoris & famæ ac communionis in conſiliis principum, quam ipſum Fridericum ducem juxta conſtitutionem divæ memoriæ Caroli IV. contra tales facinoroſos & ſacrilegos editam, a ſede Apoſtolica canonizatam & approbatam, quinimmo & perjurii ratione juramenti in manibus regis Romanorum per ipſum ducem præſtiti; & aliis ſæcularibus perſonis ſub excommunicationis & privationis a minorum feudalium: quas ipſas perſonas ſæculares ſupradictas, nec non eccleſiaſticis perſonis ſubdictæ excommunicationis ac privationis omnium beneficiorum eccleſiaſticorum, & inhabilitationis ad illa, & quæcumque alia beneficia in poſterum obtinenda, ac ſuſpenſionis a divinis quo ad capitula, nec non interdicti quo ad omnia territoria prædicti ducis Friderici, & ceterorum occupatorum & detentorum cenſuris & pœnis: quas eccleſiaſticas perſonas prædictas, ſi in præmiſſis deliquerint, & mandatis & monitionibus hujuſmodi non paruerint, ſeu non paruerit, incidere volumus ipſo facto; & quas in ipſas exnunc prout extunc, extunc prout exnunc, canonica monitione premiſſa, ferimus in his ſcriptis, niſi mandatis hujuſmodi obedierint, diſtricte præcipiendo mandent, ſeu alter eorum mandet. Quibus nos etiam tenore præſentium ſic mandamus, quatenus ipſe Fridericus dux & alii forſan occupatores & detentores hujuſmodi, infra triginta dierum ſpatium poſt requiſitionem & monitionem immediate ſequentium; & quorum dierum decem pro primo, decem pro ſecundo, & reliquos decem dies pro tertio & peremptorio terminis ac monitione canonica, eis & eorum cuilibet aſſignamus; ab occupationibus & detentionibus eccleſiæ, civitatis, oppidorum, caſtrorum, terrarum & locorum, nec non jurium & bonorum prædictorum, & illorum quæ ante & poſt prætactam ſpoliationem ad illam eccleſiam Tridentinam ſunt devoluta, penitus, & omnino deſiſtant, & eorum quilibet deſiſtat; ac ipſi Georgio, aut procuratori, ſeu procuratoribus ſub ejus nomine poſſeſſionem corporalem, realem & actualem eccleſiæ, civitatis, oppidorum, caſtrorum, terrarum & locorum, nec non jurium & bonorum prædictorum efficaciter & ſine dolo & fraude reſtituant, & reſtitui faciant & permittant, & eorum quilibet reſtitui faciat & permittat. Ipſe quoque Fridericus dux Georgio epiſcopo de perceptis hujuſmodi ſatisfaciat, invocato etiam ad hoc (ſi opus fuerit) auxilio brachii ſæcularis. Vaſſalli quoque & nobiles, officiarii, capitanei & ſubditi tam eccleſiaſtici quam ſæculares ſupradicti, infra ſex dies poſt lecturam & publicationem & affectionem præſentium, nec non lapſum dictorum triginta dierum terminum immediate ſequentium; quorum ſex dierum duos pro primo, duos pro ſecundo, & reliquos duos dies pro tertio & peremptorio termino eis & eorum cuilibet per ſimile dictum aſſignamus, & aſſignari præcipimus & mandamus; præfato Gregorio epiſcopo tamquam eorum vero domino, & non ipſi Friderico duci, ſeu alteri cuiquam, in omnibus (prout alias conſueverunt) facere teneantur. Non obſtantibus quibuſcumque juramentis in contrarium præſtitis, a quibus eos (ut præmittitur) abſolvimus, efficaciter pareant, obediant & intendant, & eorum quilibet pareat, obediat & intendat. Et inſuper in caſu quo præfatus dux Fridericus & alii forſan occupatores & detentores, nec non vaſſalli, nobiles, officiarii, capitanei & ſubaiti, & alii ſupradicti mandatis hujuſmodi infra terminos ſupradictos non paruerint, extunc prout exnunc, exnunc prout extunc, omnes & ſingulos vaſſallos, nobiles, officiarios, capitaneos, nec non occupatores & detentores in civitate & diœceſi Tridentina, ſeu alibi commorantes & conſtitutos, quorum præſentia pro exſecutione præmiſſorum & infra ſcriptorum facienda tute adiri non poteſt, per ſimile edictum pari modo & forma legendum, publicandum & affigendum, Fridericum ducem & alios occupatores & detentores tenore præſentium peremptorie citamus & mandamus, quatenus ipſe Fridericus dux, & alii forſan occupatores & detentores hujuſmodi moniti & requiſiti, octava die poſt lapſum dictorum triginta dierum eis aſſignatorum immediate ſequentium, ſi juridica fuerit; alioquin, proxima die juridica extunc ſequenti: alii vero, ut nobiles, capitanei, officiarii & ſubditi edictum hujuſmodi moniti & requiſiti, viceſima die poſt lapſum dictorum ſex dierum eis aſſignatorum immediate ſequentium, ſi juridica fuerit; alioquin, proxima die juridica ſequenti compareant coram nobis vel judicibus per nos deputatis, ſeu interim deputandis, pœnas, cenſuras ac ſententias hujuſmodi declarari, & ipſe Fridericus dux, procedi, viſuri & audituri. Certificantes nihilominus eoſdem, quod uſque ad declarationem pœnarum prædictarum procedemus juſtitia mediante. Venerabilibus vero fratribus, patriarchis, archiepiſcopis & epiſcopis, quibus ob reverentiam ſuarum pontificalium dignitatum duximus merito deferendum, ſi in prædictis deliquerint, vel aliquis eorum deliquerit, ſex dierum canonica monitione præmiſſa, ingreſſum eccleſiæ interdicimus in his ſcriptis. Si vero hujuſmodi interdictum per alios ſex dies ſuſtinuerint, ſeu alter eorum ſuſtinuerit, ipſos ſuſpendimus a divinis. Si vero hujuſmodi interdicti & ſuſpenſionis ſententias animis (quod abſit) ſuſtinuerint, vel alter eorum (quod abſit) ſuſtinuerit induratis; ipſos exnunc prout extunc, & extunc prout exnunc, excommunicationis ſententia innodamus. Inferiores vero epiſcopis, qui in præmiſſis exſequendis negligentes fuerint, vel eorum aliquis negligens fuerit, poſt lapſum ſex dierum terminum excommunicationis ſententiam incurrere volumus ipſo facto. Abſolutionem vero omnium & ſingulorum, qui præfatas noſtras ſententias, aut earum aliquam incurrerint, vel aliquis eorum incurrerit, quoquo modo, nobis aut ſummo futuro Pontifici tantummodo reſervamus. Loca vero audientiæ & valvarum prædictarum, tamquam publica & idonea ad exſecutionem prædictorum (ut præmittitur) publicandam ad inſtar publicorum edictorum, quæ olim in albo prætorio ſcribebantur, duximus eligenda, quæ preſentes noſtras litteras ſuo quaſi ſonoro præconio & patulo b judicio publicabunt: in quibus noſtras litteras modo præmiſſo decernimus publicandas, ne prænominati moniti & citati de præmiſſis aliquam ignorantiam prætendere valeant, vel etiam allegare, cum non ſit veriſimile, apud dictos ſic citatos & monitos remanere incognitum, quod tam patenter & notorie exſtitit publicatum. Volentes nihilominus & decernentes, quod præſentes noſtræ litteræ dictos monitos & citatos perinde arceant & adſtringant, ac ſi eorum propriis perſonis publicatæ fuiſſent. De exſecutione premiſſorum, & de his quæ in præmiſſis & quolibet præmiſſorum vos præſcripti venerabiles fratres, patriarchæ, archiepiſcopi, epiſcopi, voſque alii delegati noſtri feceritis, ſeu aliquis eorum fecerit, nos per inſtrumenta publica, ſeu alia legitima documenta legitime certificare non obmittatis ſub pœnis ſupradictis, quibus & cuilibet veſtrum in premiſſis dabimus plenam fidem. Datum Conſtantiæ undecimo Kalendas Decemb. anno a Nativitate Domini milleſimo quadringenteſimo decimoquinto, Apoſtolica ſede vacante.

ANNO CHRISTI 1415.

bonorum. f.

b mſ. indicio.

Quibus lectis, fuit reſponſum, dictum, & alta voce clamatum per dominos Concordienſem Italicæ, Tolonenſem Gallicanę, Mersburgenſem Germanicæ, & Cortagenſem Anglicanę, epiſcopos quatuor nationum, & per eorum quemlibet nomine ipſorum & cujuslibet eorum, Placet: *& per dictum dominum Oſtienſem nomine collegii cardinalium,* Placet, *Procurator vero præfati domini ducis proteſtatus fuit de nullitate monitorii, & de gravamine, & appellando petiit inſtrumentum.*

ANNO CHRISTI 1415.

Ex collectione Barberiniana, & duobus Mſſ. Germanicis.

Quibus per præfatum dominum Antonium epiſcopum Concordienſem, lectis & publicatis, fuit reſponſum, dictum, & alta voce clamatum per præfatos dominos Concordienſem Italicæ, Tholonienſem Gallicanæ, Mersburgenſem Germanicæ, Corthagenſem epiſcopos Anglicanæ, quatuor nationum deputatos præfatos concorditer, & per eorum quemlibet nomine dictarum nationum & cujuslibet ipſarum, *Placet*. Et ſubſequenter præfatus reverendiſſimus in Chriſto pater, & dominus dominus Joannes epiſcopus Oſtienſis cardinalis Vivariensis Vicecancellarius tunc in dicta ſeſſione, & ſanctæ Synodo præſidens reſpondit, & alta voce dixit, & nomine ſacri collegii reverendiſſimorum in Chriſto patrum dominorum S. R. E. cardipalium, *Placet*, in quantum placet nationibus concorditer. Et incontinenti præfatus Joannes *a* Hellines procurator, & nomine procuratorio præfati domini Frederici ducis Auſtriæ proteſtatus fuit de nullitate præfati monitorii, & proteſtatus fuit de gravamine, & de appellando, & petiit inſtrumentum. Quibus in dicta ſeſſione lectis & publicatis, atque reſponſis, ac per dictam ſanctam Synodum, & præfatum Concilium decretis, & conceſſis, & alias factis, et geſtis, venerabilis circumſpectus vir magiſter Joannes de Scribanis procurator, et nomine procuratorio præfati domini epiſcopi Tridentini, et idem Joannes de Scribanis, et magiſter Henricus de Piro licentiatus in decretis, promotores et procuratores ſacri Concilii prædicti, nomine ipſius ſacri Concilii petiverunt, et requiſiverunt, unum et plura, ac tot, quot ſufficiant, dicta ſancta Synodus voluit, et mandavit per reverendiſſimos patres dominos ſanctæ ſedis Apoſtolicæ protonotarios, et notarios publicos, et ſcribas dicti Concilii ad ſcribendum acta ipſius ſacri Concilii, et ea redigendum in ſcriptis ordinatos, et deputatos, et eorum quemlibet fieri, et confici, publicum et publica, inſtrumentum et inſtrumenta ad perpetuam rei memoriam. Datum et actum in majori eccleſia Conſtantienſi, in ſeſſione prædicta die Jovis XXI. dicti menſis Novembris anno a Nativitate Domini MCDXV. indictione 8. Apoſtolica ſede vacante. Præſentibus ibidem reverendiſſimis in Chriſto patribus dominis Antonio epiſcopo Portuenſi, *b* domino Bononienſi tituli ſanctæ Suſannæ, Almanno tituli ſancti Euſebii, Thoma tituli ſanctorum Joannis et Pauli, Gabriele tituli ſancti Clementis dicto Senenſi, *c* Angelo tituli ſanctorum Marcellini et Petri, dicto Veronenſi; Guillelmo tituli ſancti Marci, presbyteris; Amedeo de Salutiis *d* ſanctæ Mariæ in Coſmedin, Franciſco ſanctorum Coſmæ et Damiani Florentino diaconis S. R. E. cardinalibus, Joanne Conſtantinopolitano, & Joanne Antiocheno patriarchis, Stephano Dolenſi, Martino Atrebatenſi, Joanne Vaurenſi, & Joanne Silvanectenſi epiſcopis, nonnulliſque aliis dominis archiepiſcopis, epiſcopis, electis, & abbatibus, ac Franciæ Angliæ & Poloniæ regum, principum, prælatorum, ducum, comitum, communitatum, & univerſitatum ſtudiorum ambaxiatoribus, nunciis & procuratoribus, & aliis nobilibus & egregiis magiſtris & doctoribus, ac circumſpectis viris in multitudine copioſa teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

a Mſ. *Eling.*

b Mſ. *dicto Bononienſi, Antonio tituli.*

c Mſs. *Antonio.*

d Mſſ. *ſanctæ Mariæ novæ Ludovico de Fliſco ſancti Adriani, Ludovico de Comite ſanctæ Mariæ in Coſmedin.*

Ex mſſ. Brunſvvic. & Goth. Sed valde ſuſpecta fidei, ut alia multa, quæ ſunt in iiſdem mſſ.

Die ſabbati, VII. menſis Decembris, *e* fuerunt deputati omnium nationum, una cum certis dominis cardinalibus in loco convocationis nationis Germanicæ. In qua congregatione fuit lecta una littera miſſiva, directa Concilio Conſtantienſi, per reverendiſsimum in Chriſto patrem et dominum, Angelum Corario, hujuſmodi ſub tenore:

Sacroſancto univerſali Concilio Conſtantienſi devotionem et *f* objectionem cum humili recommendatione. Humana conditio poſt peccatum primi parentis fragilis facta eſt, nec ullum ex ſuis operibus perfectum conſiſtit, quando adjici ad perfectionem non poſsit, vel non accidat ad intentionem obſtaculum. Quia cum homo partes in ſe habeat ad invicem diſsidentes, ſecum rixatur. Et ille felix eſt, cui de cælo datum eſt, appetitum voluntate, et voluntatem integra regi ratione. Et cum ſit difficile ad felicitatem, a ſe excludere rixam non eſt facile. Quanto magis ſocietatem, humanæ mentis finibus diviſam, ſuſpicionibus agitatam, detractionibus ſeductam, adverſis voluntatibus laceratam, opinionibus variatam, diſcordia liberari, & in perfectam uniri formam, eſt arduiſſimum reputandum. Et hinc magnum in actibus eſt arduum humanis; nec aliquid eſt magni in illis, niſi recta ratione approbandum. Sed cum duo mala incidimus, ſi alterum ſine peccato noſtro proſequimur, magnum reputamus. Eapropter ad congregationem, per regiam majeſtatem in Conſtantia habitam, & vocatam poteſtatem Petri, a Salvatore noſtro Jeſu Chriſto capite noſtro ſibi Petro pro ſe & ſucceſſoribus ſuis datam, quam tunc in perſona noſtra eſſe indubie tenebamus, quando potuimus, participandam; miſimus per magnificum virum filium noſtrum cariſſimum, Carolum de Malateſtis, tanquam perſonam noſtram, ut ejus ſanctiſſimæ poteſtatis uſu ſchiſmata exſtirparentur, & univerſalis pax haberetur eccleſiæ, & clarus & verus Papa ſequeretur, quem liceret effectuoſiſſime adorare. Qua poteſtate per modum participationis, plene, ſufficienter, ad & circa præmiſſos effectus, per vos recepta, o Synode ſacra, cui me ſubjicio, conſiderans ex intimis cordis, in uſu illius ſanctiſſimæ poteſtatis beatiſſimi Petri nobis participatæ, nullum fuiſſe defectum, & circa proviſionem, ex benigna providentia, pro honeſtate Papatus, ut puto, mihi gratiam factam benevolam cognoſco, & fidelibus laboribus ſacro Concilio me obmitto; ſupplicans humiliter eidem, ut fideliter & efficaciter intendat ad reintegrationem & ſchiſmatis exſtirpationem. Cui ſacro Concilio tardavi ſcribere, exſpectans ambaxiatam ejuſdem, quæ dicebatur mihi deſtinari, quatuor ambaxiatorum, quæ nondum applicuit.

Datum Rachaneti, die VII. Octobr. MCCCCXV. VIII. Indictione. Humilis & devotus veſter, Angelus epiſcopus ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis.

e Anno 1415.

Ex Mſſ. Brunſvvic. & Gothan.

Propoſitio in Natione Germanica coram omnibus Præſidentibus & Deputatis Nationum ſuper detentione D. Electi Argentinenſis.

Anno, Indict. &c. die Mercurii XI. M. Decembris hora veſperarum, in loco convocationis Germanicæ Nationis, ad inſtantiam illuſtriſſimi principis domini Ludovici Ducis Bavariæ & Comitis Palatini Rheni, fuerunt congregati Deputati omnium Nationum. Primo de collegio Cardinalium reverendiſſimi Patres Domini Alamannus Piſanus, Amadeus Salutiarum, & Franciſcus Florentinus, Cardinales, & deputati per Nationes Germanicam, Italicam, Gallicanam, & Anglicanam.

Inter quos ad inſtantiam dicti domini Comitis Palatini fuit per organum reverendi Patris domini Ulrici Epiſcopi Verdenſis propoſitum, qualiter reverendus pater dominus Wilhelmus electus Argentinenſis per Decanum & duos aut tres ad plus Canonicos Eccleſiæ ſuæ Argentinenſis eſſet detentus, & male tractatus, de quo ſumme & intimo corde doleret: petens ſuper hoc ſibi dari conſilium a Concilio Conſtantienſi, et informationem, quomodo et qualiter in hujuſmodi materia ſe habere debeat, tanquam Gubernator Concilii Conſtantienſis. Præſentibus ibidem Ardecino de Novaria et Auguſtino de Piſis, ſacri Conſiſtorii et Dominorum de Capitulo eccleſiæ Argentinenſis, nec non laicorum prædictorum advocatis.

Inter quos dixit dominus Ardecinus, et deinde Auguſtinus, unito tamen ſenſu et concluſione, qualiter ipſe Dominus Electus non eſſet captus, ſed arreſtatus in loco capitulari: et illud feciſſet Capitulum Eccleſiæ Argentinenſis ea de cauſa, quia timebat periculum eſſe in mora, ex eo, quia deductum foret per certa indicia ad capitulum, quod ipſe dominus Electus vellet alienare caſtrum Born et oppidum Zabern, et dare in manibus laicorum, et totaliter alienare ab Eccleſia Argentinenſi pro certa ſumma pecuniarum, cum qua ſumma pecuniarum vellet ducere uxorem legitimam, et tranſire ad vota laicalia. Item, dixerunt, quod viginti alia caſtra ipsius Eccleſiæ alienaſſet, de quibus recepiſſet magnam pecuniam, pro qua pecu-

ANNO CHRISTI 1415.

pecunia emiſſet in ſuis partibus certas alias terras, & caſtra; & totaliter deſtruxiſſet & dilapidaſſet bona Eccleſiæ Argentinenſis. Et ad finem, quod dictum caſtrum Born & oppidum Zabern non alienarentur ab Eccleſia prædicta, cum ipſa ſint oculus totius patriæ, & quodammodo clavis dictæ patriæ, Capitulum volebat providere de indemnitate Eccleſiæ prædictæ, eum arreſtaverunt. Et propter huc miſerunt Ambaxiatores ſuos ad Concilium Conſtantienſe, tamquam ad ſuperiorem ipſius Electi, petendi conſilium ſuper hoc & juvamen. Cum ipſum Capitulum vellet ſtare in his, & aliis ſimilibus caſibus, ordinationi & decreto Concilii, dummodo proviſum foret de indemnitate Eccleſiæ Argentinenſis memoratæ.

Ex adverſo vero ſurrexit Dominus Gaſpar de Peruſio, advocatus D. Electi & partis ſuæ &c. & dixit Dominum ſuum, Electum Argentinenſem, eſſe nobilem hominem, & laudabiliter ſe geſſiſſe in dicta Eccleſia Argentinenſi. Et ſi non fuiſſet bonus dominus, non fuiſſet promotus ad eam. Cum per manus D. Cardinalis de Alenconio erat promotus. Et multa alia dixit, licet in eadem concluſione, pro excuſatione ipſius electi. petens per Concilium provideri ſuper hoc, decernique monitorium contra tales detentores Domini ſui &c.

Tunc de mandato Deputatorum quatuor nationum, & dominorum Cardinalium, Dominus Joannes Patriarcha Antiochenus reſpondit & dixit, quod eſſet deliberatum per Deputatos, quod quatuor de qualibet Natione deberent eligi, & de cœtu Cardinalium ſimiliter quatuor. Ita quod in numero eſſent ſedecim, qui illam materiam deberent examinare. Et vellent, quod medio tempore relaxaretur, & mitteretur ad Concilium.

Quod non placuit advocato Capituli quoad relaxationem perſonæ Electi, niſi Capitulum certificaretur, quod poſſet habere regreſſum ad caſtrum & oppidum prædicta.

Finaliter fuit concluſum, quod quælibet pars deberet venire cras ad locum ſeſſionis, & proponere factum ſuum hora tertiarum coram Concilio. Et poterit tunc melius deliberari per nationes. De quo partes hinc inde remanſerunt contentæ, & petierunt inſtrumenta, &c.

Præſentibus dictis dominis Cardinalibus, Nicolao Archiepiſcopo Gneſnenſi, Joanne Sleſvicenſi, Rabano Spirenſi, Jacobo Plocenſi, Andrea Poſnanienſi, Vitali Tholonenſi, & Anicienſi Epiſcopis, Antonio Concordienſi, Henrico Veltrenſi, Roberto Sarisburienſi, Nicolao Batonienſi Epiſcopis teſtibus, pluribus aliis dominis Doctoribus, Abbatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & aliis perſonis in numero bene LX.

Congregatio Nationum in Monaſterio Fratrum Minorum die Jovis 19. Decemb. 1415.

Germanica Natio conqueſta, Reformationem corruptelarum, quas Joannes XXIII. remotus Papa antea invexerat, Simonię preſertim, differri vel diſſimulari.

Die Jovis 19. menſis Decembris prædicti, fuerunt congregati Deputati omnium Nationum in loco Nationis Germanicæ ad tractandam cauſam captivationis & liberationis D. Electi Argentinenſis.

Inter quos levavit ſe D. Joannes Naſo præſidens tunc Nationis Germanicæ dicens: qualiter ſacrum Concilium Conſtantienſe foret congregatum ſpecialiter propter tria. Primo ad tollendum ſchiſma in Eccleſia Dei: ſecundo propter hæreſes extirpandas: tertio propter reformationem in capite & in membris. Et quod ipſum Concilium juſte & ſancte Joannem olim Papam XXIII. propter ſua deteſtabilia mala de Papatu ejecit, nec non Joannem Huſſ hæreticum, ut talem juſte condemnavit. Sed tamen factis malis per ipſum Joannem, tunc Papam, ſcilicet exorbitantiis, per eum commiſſis & conceſſis, adhuc omni die utimur, & diſſimulamus ea condemnare in dedecus & vituperium ipſius ſacri Concilii. Et quamquam Natio Germanica diutius & pluries in materia illa, ut exorbitantiæ & ſimoniæ condemnarentur, & contra Simoniacos & turbatores Concilii procederetur, concluſiſſet, & ſuas concluſiones aliis Nationibus communicaſſet, attamen huc uſque nihil potuit dicta Natio Germanica proficere.

ANNO CHRISTI 1416.

Et ſtatim ipſis Dominis deputatis aliarum Nationum ibidem præſentium ſupplicavit, ut dicta materia exorbitantiarum expediretur.

Similiter factum Hieronymi de Praga ſuſpecti de hæreſi, prout dixit, Regem Romanorum petiiſſe ſæpius a Concilio & Nationibus. Et nihilominus publice & expreſſe proteſtabatur, quod non ſtat, ſtetit, neque ſtabit per nationem Germanicam, quo minus ipſa materia expediatur.

Super quibus idem Joannes Naſo Præſidens petiit ſibi fieri unum vel plura, publicum & publica, inſtrumentum & inſtrumenta.

Præſentibus magiſtris Michaele Boloſonis, & Joanne Ginardi &c. Notariis, ac Joanne Patriarcha Antiocheno, Roberto Epiſcopo Sarisburienſi, Jacobo Pennenſi, Epiſcopis &c. aliiſque Prælatis, Doctoribus, Magiſtris, quatuor nationes repræſentantibus in numero copioſo.

Congregatio Nationum in Monaſterio Fratrum Minorum die Jovis 9. Jan. 1416. Auditi Legati Regis Neapolitani & aliorum.

Anno Domini 1416. Indict. IX. die vero Jovis menſis Jan. fuerunt congregati Deputati omnium Nationum Concilii Conſtantienſis in domo Fratrum Minorum, ubi convocatio nationis Germanicæ convenire ſolet pro negotiis ſuis tractandis atque concludendis, ad audiendum Ambaxiatores Regis Jacobi regis Neapolitani, Reginæ conſortis ſuæ, Caroli de Malateſtis, Rodulphi de Camerino, Ludov. de Melioratis, & civitatis Anconæ.

In qua congregatione quidam Secretarius ipſius Regis nomine N. ſurrexit. Et primo recommendavit ipſum Dominum ſuum Regem Jacobum, & Joannam reginam ejus conſortem Concilio generali, offerendo ipſos Regem & Reginam, perſonas, bona &c. ad mandatum Concilii. Supplicando ulterius eidem Concilio Conſtantienſi, ut quanto citius id fieri poſſet, quod procederet & procedere conaretur, procedi deberet ad electionem futuri ſummi Pontificis. Cui electo & ad Apoſtolatus apicem aſſumpto vellent, ut Chriſtianiſſimi Principes, cum eorum ſubditis, terris, dominiis obedire. Item, omnia & ſingula concluſa, ordinata, & ſtatuta per dictum ſacrum Concilium Conſtantienſe vellent totaliter ratificare, & exnunc ratificarent, ipſiſque concluſionibus, definitionibus uſque ad minimum adhærere. Item dixit, quod ipſi Jacobus Rex, & Joanna conſors ſua vellent in omnibus & per omnia eſſe fideles ſervitores ipſius eligendi cum eorum vaſſallis, ut fideles ſervitores & Vaſſalli Eccleſiæ Romanæ. Et alia dixit, prout in quadam ex poſitionis ſchedula, quam tenebat in manibus ſuis, de qua ſingula pronunciabant, continebatur.

Quibus expoſitis, atque lectis fuit per dictos dominos deputatos requiſitus, an alia exponere haberet, vel aliquas litteras haberet directas Concilio. Reſpondit dictus Secretarius, quod non haberet niſi inſtructiones, ſed certas litteras miſſivas ad Dominos Cardinales Eccleſiæ Romanæ. Et non produxit ibidem, niſi quamdam litteram ſalviconductus ſui per Regem conceſſam a dictis DD. Rege & Regina Neapolitana ſigillatam ſigillo magno, cera gilva &c.

Et ſic Domini deputati regratiati fuerunt Dominis Regi, & Reginæ de eorum oblationibus, & vellent eos recommendatos habere, & eorum ſtatum apud Concilium, & eligendum futurum ſummum Pontificem.

Subſequenter ſurrexerunt Ambaxiatores Caroli de Malateſtis, & in effectu propoſuerunt D. Carolum, & alios Dominos de Malateſtis fore delatos apud Concilium Conſtantienſe. Et pro eorum excuſatione legerunt unam ſeriem articulorum, concludentes in effectu, quod illi Domini de Malateſtis ſemper fideles fuerunt Romanæ eccleſiæ.

In quibus articulis continebatur, quod Dominus de Camerino eos incuſabat de multis malis, quæ reprobarunt. Et contra ea implicabant, dicta eis impoſita non eſſe vera, prout ipſi deduxerunt in articulis ſuis. Quos articulos petiverunt admitti ad probandum, offerentes ſe nomine Dominorum de Malateſtis probaturos in caſu, quo pars adverſa inſiſteret male contra eos conceptis.

Ex adverſo D. Thomas advocatus Conſiſtorii &c. Ambaxiator D. Radolphi de Camerino, primo, deinde

unus

ANNO CHRISTI 1416.

unus pro parte D. Ludovici de Melioratis Domini & Capitanei civitatis Firmanæ, & poſtremo Ambaxiatores civitatis Anconæ, in effectu proponentes, qualiter dicti eorum Domini ſemper fuiſſent ſubjecti Eccleſiæ Romanæ, contra quam non feciſſent, nec ejus mandata. Et ultra hoc dixerunt, ipſos Dominos ſuos, & civitatem Anconitanam ſuſtinuiſſe diverſa damna ab illis de Malateſtis. Et hoc poſtquam Ambaxiatores Concilii intraſſent provinciam Marchiæ Anconitanæ, prout dixerunt ſe ſimiliter illa probaturos.

Quibus expoſitis, & auditis per deputatos, Domini deputati ibidem exiſtentes pro reſponſo dederunt, quod Concilium vellet ponere concordiam inter dictos Dominos Deputatos per bonum modum, ſi poſſibile foret. Sin autem non vellet, quod hujuſmodi materia decideretur per viam juris, & ſuper hoc deberent deputari & dari certi judices per Concilium, qui hujuſmodi quæſtiones de jure decidere deberent, & coram quibus partes hinc inde querelas proponere haberent, verbo & in ſcriptis, & quod fieri deberet juſtitia partibus hinc inde, quantum in eo eſſet &c.

Congregatio Nationum in Monaſterio Fratrum Minorum die Dom. 19. Jan. 1416. in Cauſa Argentinenſi.

Die Dominica 19. Menſis Jan. prædicti fuerunt Deputati omnium Nationum quatuor congregati in loco convocationis nationis Germanicæ poſt meridiem. In qua congreg. inter cetera propoſuit M. Henricus Kuvvt procurator Capituli Eccleſiæ Argentinenſis una cum Dominis Ardecino de Novaria, & Auguſtino de Piſis advocatis ipſius Capituli, aſſiſtentibus ibidem certis aliis ſollicitatoribus capituli prædicti, detentionem D. Wilhelmi electi Argentinenſis, et plures rationes, quare arreſtatus ſeu detentus foret, offerens inter cetera nomine Dominorum ſuorum, quod ſacrum Concilium Conſtantienſe recipiat in cuſtodiam caſtrum Born, et oppidum Zabern, et præſtet juratoriam cautionem dictus Electus arreſtatus de ſtando judicio in Concilio Conſtantienſi, aut per ejuſdem Concilii Deputatos, et capitulum velit conſentire in ejus relaxationem, et quod veniat, vel mittatur ad Concilium, de ſtando juri, et reſpondendo parti adverſæ ſuper ſibi imponendis et objiciendis.

Ex prima editione.

Congregatio ad audiendum relationem ambaxiatorum miſſorum ad Petrum de Luna, et regem Arragonum.

Anno a Nativitate Domini milleſimo quadringenteſimo decimo ſexto, indictione nona, die vero Jovis trigeſima menſis Januarii, fuit celebrata congregatio generalis in majori eccleſia Conſtantienſi, pro relatione ambaxiatorum miſſorum ad Petrum de Luna, in ſua obedientia Benedictum decimumtertium nominatum, & ſereniſſimum principem dominum Ferdinandum Arragonum regem: & reverendiſſimus pater dominus Jacobus archiepiſcopus Turonenſis, unus de ambaxiatoribus miſſis ex parte Concilii, exiſtens in ambone una cum collegis ſuis, nomine proprio & coambaxiatorum ſuorum fecit relationem legationis ſuæ. Qua facta legit quoſdam articulos ſive capitula per ſereniſſimum principem dominum Sigiſmundum Romanorum & Hungariæ regem, ac ambaxiatores ſacri Concilii ex una, & dominos de obedientia ipſius Petri de Luna Narbonæ concordata ex altera, partibus. Quorum capitulorum tenor de verbo ad verbum ſequitur, & eſt talis.

Capitula Narbonenſia.

Die Veneris decimatertia menſis Decembris, anno Domini milleſimo quadringenteſimo decimoquinto, indictione octava in capitulo novæ eccleſiæ Narbonenſis, in camera magnæ turris novi palatii epiſcopi Narbonæ, hora ſecunda poſt meridiem, ante tamen prandium; capitula ſequentia per ſereniſſimum dominum Romanorum regem, & dominos legatos Concilii Conſtantienſis, ſic per ejus obedientiam nuncupati ab una parte; & dominos ambaxiatores illuſtriſſimorum regum & potentum aliorum dominorum principum obedientiæ domini Benedicti Papæ decimitertii, ſic etiam per ejus obedientiam nuncupati ab altera, pro unione in ſancta Dei eccleſia conſequenda, concordata exſtiterunt cum Dei adjutorio modo infra ſcripto.

Ex collectione Barberiniana, & mſ. Lipſienſi,

Facta fuit congregatio ad audiendum relationem ambaxiatorum miſſorum ad Petrum de Luna, & regem Arragonum.

Anno a Nativ. Domini MCCCCXVI. indictione nona, die vero Jovis trigeſimo menſis Januar. Conſtantiæ in eccleſia cathedrali, & loco ſolito facta fuit de mane hora tertiarum pro relatione ambaxiatorum miſſorum ad Petrum de Luna in ſua obedientia Benedictum XIII. nominatum, & ſereniſſimum principem dominum Ferdinandum Arragoniæ regem miſſorum, & reverſorum tunc facienda, generalis omnium prælatorum, vel quaſi hujus Concilii congregatio: in qua reverendiſſimi patres, & domini *a* Jacobus Adrienſis epiſcopus, venerabileſque viri domini Joannes de Opizis ſancti palatii Apoſtolici cauſarum auditor, Hugo Hombſcher, Joannes Vellis, Bernardus de *b* Planphea doctores, Vicecancellarius epiſcopi Burdegalenſis ambaxiatores hujus Concilii ad Petrum de Luna, & regem, ut præmittitur, miſſi; ambonem in quo decreta, acta, ordinata, & finita ſæpefati Concilii ſolent publicari, aſcendebant, & reverendiſſimus pater dominus Jacobus Turonenſis archiepiſcopus prædictus nomine proprio, & ſuorum coambaxiatorum relationem ambaxiatæ ſuæ fecit publicam, claram & ſolemnem. Qua facta, quaſdam litteras miſſivas illuſtriſſimi principis & domini, domini regis Arragonum prædicti huic ſacro Concilio miſſas per eamdem, ac obedientiæ ſubtractionem ipſius domini Petri de Luna per eumdem dominum regem, & ſuos factam: necnon capitula, ſive articulos per ſereniſſimum & invictiſſimum principem Sigiſmundum Romanorum & Hungariæ regem, ac ambaxiatores præfatos nomine ſacri Concilii, ex una, & dictos de obedientia Benedicti XIII. in ſua obedientia ſic nuncupati, regem Arragonum, & alios dominos in Narbona concordata, appunctuata, & concluſa parte ex altera, de mandato hujus ſacri Concilii facto ſibi ſuper hoc, publice & intelligibili voce ſucceſſive unum poſt aliud expreſſe perlegit, & publicavit.

Die Veneris XIII. menſis Decembris, anni Domini MCCCCXV. indictione octava, in capitulo eccleſiæ novæ Narbonenſis in camera magna turris novi palatii patriarchii epiſcopalis Narbonæ hora ſecunda poſt meridiem, ante tamen prandium; capitula ſequentia per ſereniſſimum dominum Romanorum regem; & dominos legatos Concilii Conſtantienſis, ſic per ejus obedientiam nominati ab una parte, & dominos ambaxiatores dominorum illuſtriſſimorum regum, & potentum, & aliorum principum obedientiæ domini Benedicti Papæ XIII. ſic etiam per ejus obedientiam nuncupati ab altera, pro unione in ſancta Dei eccleſia exſequenda concordata exſtiterunt, cum Dei adjutorio, modo infraſcripto.

Ex prima editione.

Tenor capitulorum concordatorum.

Primo, quod convocatio fiat per prælatos, ceteroſque viros eccleſiaſticos in dicto Concilio Conſtantienſi, ſic per obedientiam (ut præfertur) nuncupato, exſiſtentes & congregatos de regibus & principibus prædictis, cardinalibus & prælatis, ceteriſque viris de obedientia dicti domini Benedicti Papæ decimitertii, ſic etiam per ejus obedientiam (ut præfertur) nuncupati, qui ad generale Concilium debent & ſunt conſueti vocari per litteras opportunas dictorum dominorum de Concilio Conſtantienſi, quæ emanent ab eis ſub nominibus generalibus, & ſub denominati tituli dignitatum ſive nominum appellativorum ſine expreſſione propriorum nominum, vel propriarum dignitatum, ſecundum formam hic concordatam, & inferius inſertam. Et quod dictæ litteræ dirigantur,

a Lege ex mſ. *Jacobus archiepiſcopus Turonenſis, Joannes Gebennenſis, Jacobus Adrienſis, epiſcopi.*

b Mſ. *Plachea.*

ANNO CHRISTI 1415.

tur, nedum ad dominos reges & principes & cardinales, sed & ad alios quoscumque prælatos obedientiæ prædicti domini Benedicti. Et quod dicti domini reges & principes ipsius obedientiæ sumant onus faciendi præsentari dictas litteras convocatorias, quilibet in regno & principatu suo prælatis suæ jurisdictionis: & specialiter dominus rex Arragonum sumant onus faciendi præsentari dictas litteras convocatorias regibus & principibus dictæ obedientiæ ista capitula firmantibus; & quod in dictis litteris convocatoriis præfigatur terminus ad interessendum in civitate Constantiensi pro uniendo se, & faciendo Concilium generale una cum aliis ibidem congregatis, trium mensium computandorum a die præsentationis dictarum litterarum fiendæ domino regi Arragonum in Perpiniano, (si fuerit) vel alias in civitate Barcinonensi (si fuerit præsens vel absens) & in casu absentiæ sufficiat presentare litteras antedictas vicario regis, vel consiliariis dictæ civitatis, aut majori parti eorumdem. Et vice versa, quod præfati domini reges & principes maxime dictæ obedientiæ domini Benedicti, facient litteras convocatorias ad prænominatos prælatos ceterosque dominos de Concilio Constantiensi, similes litteris convocatoriis ab illis de Concilio emanandis, ut præfertur, vel per suos ambaxiatores, vel procuratores mittendos, sufficienti potestate suffultos, ibidem in Constantia congregatos, convocabunt: hoc addito ac etiam intellecto, quod litteræ convocationis mittantur ad dominum regem Arragonum sexaginta numero, videlicet viginti, quæ dirigantur ad serenissimum dominum regem Castellæ, & prælatos regni sui: & aliæ viginti, quæ dirigantur ad serenissimum dominum regem Arragonum & Siciliæ, & prælatos regnorum suorum; & decem, quæ dirigantur ad illustrissimum dominum regem Navarræ & prælatos jurisdictionis ipsius; & quinque, quæ dirigantur præpotenti domino comiti Fuxi, prout in eisdem litteris debet serioßius contineri.

Ex prima tione.

Secundo, quod dictæ convocationes fiendæ per dominos de Concilio Constantiensi, & etiam per dictos dominos reges, & alios, &c. nec non & congregatio & constitutio Concilii generalis fienda per dictos dominos reges & ceteros de obedientia dicti domini Benedicti, &c. possint fieri & fiant generaliter, ut deferatur honori Concilii Constantiensis jam dicti: scilicet pro exstirpatione schismatis & hæresum, pro sancta unione Romanæ ecclesiæ, pro reformatione universalis ecclesiæ in capite & in membris, & pro unico eligendo pastore, & pro aliis causis & rationibus quæ ad generale Concilium de jure pertinent & spectant. Sed ad partem promittatur & firmetur per serenissimum dominum Imperatorem, & per dominos prænotatos, prælatos & ceteros spectabiles viros huc missos ex parte dominorum de dicto Concilio Constantiensi, nomine dicti Concilii, & etiam proprio, mediante publico instrumento cum juramentis, quod in Concilio Constantiensi uniendo & constituendo (ut præfertur) non tractabuntur, ordinabuntur, statuentur, vel tractari, ordinari aut fieri permittentur directe vel indirecte, aliqua concernentia aut tangentia dictos dominos reges, principes, prælatos, & alios de obediantia dicti domini Benedicti, vel aliquem ex eis, non solummodo dumtaxat causa ejectionis dicti domini Benedicti, & electionis futuri summi Pontificis, & reformationis ecclesiæ in capite & in membris, & in causa hæresum cum dependentibus & emergentibus, &c. Et quod dicti domini de dicto Concilio Constantiensi ratificabunt & approbabunt hujusmodi promissionem & obligationem mediantibus publicis instrumentis, ut supra. Et quod nihilo minus prædicta promissio, ratificatio & securitas specialiter confirmentur & rata habeantur, & noviter firmentur, & statuantur per dictum formandum Concilium sufficienter, prout fieri debeat, & est solitum, antequam procedatur & procedi valeat ad aliquos actus, postquam fuerint uniti. Et quod, si contrarium fieret, domini reges & principes, & alii de obedientia dicti domini Benedicti ab expresso exnunc agunt & dicunt, quod illa sic in contrarium facta per formandum & uniendum Concilium, habeantur pro invalidis atque nullis ipso jure: & quod ad observationem eorum, dicti domini reges & principes, & ceteri de prænominata obedientia dicti domini Benedicti, minime teneantur.

Tertio, quod præfatis de obedientia dicti domini Benedicti venientibus ad Constantiam, statim fiat unio eorumdem ad dictum Concilium Constantiense, pro faciendo unum universale Concilium. Quo facto quia dicti domini reges & principes, & alii de obedientia ejusdem domini Benedicti, dicunt esse certissimum, quod non possunt licite obedire alicui in Papam eligendo, ut vero Papæ, nisi prius vacaret Papatus morte aut renunciatione dicti domini Benedicti pure, licite & libere facta, prout de jure divino pariter & humano tenetur; vel per justam & legitimam ipsius depositionem, seu depositionis declarationem ac ejectionem a Papatu per dictum Concilium, vel ejus auctoritate fiendam: propterea in favorem dictæ unionis consequendæ, est concordatum inter serenissimum dominum regem Romanorum, & alios dominos de Concilio Constantiensi, quod ab eis sacrum Concilium generale appellatur, & inter ambaxiatores & procuratores dictorum dominorum regum & principum, qui sunt de obedientia dicti domini Benedicti; quod antequam ad electionem unici summi Pontificis procedi valeat per dictum Concilium, vel per alios ad quos pertineat, procedatur per dictum Concilium sic unitum contra eumdem dominum Benedictum, nolentem aut subterfugientem renunciare pure & libere, prout de jure divino pariter & humano tenetur; aut etiam quomodolibet delinquentem, prout de jure divino pariter & humano potest & debeat procedi per dictam justam & legitimam ejus depositionem, seu depositionis declarationem, & alias prout præfertur. Ita tamen, quod formetur & fiat processus novus per dictum Concilium contra eumdem dominum Benedictum juste & legitime. Ad cujus verificationem & decisionem, nullatenus habetur ratio ad processum Pisani Concilii, vel sententias ibidem latas, ut illo vel illis dictum Concilium in modum probationis, vel in vim processus vel judicari non utatur. Et quod processa, cognita & sententiata per dictum Concilium modo prædicto, dicti domini reges & principes, & ceteri obedientiæ dicti domini Benedicti, rata & grata habebunt, & illa minime impugnabunt. Item, quod cardinales dicti domini Benedicti sic vocati, ut supra in litteris convocatoriis, dum venerint ad dictum Concilium, admittantur per idem Concilium ad omnes actus ibidem expediendos, & etiam ad electionem futuri summi Pontificis suo casu, & secundum quod alii cardinales vocatorum Gregorii & Joannis admittentur. Et si vocati ut supra, non venerint personaliter ad jam dictum Concilium, sed per alias personas sufficiens procuratorium habentes, recipientur & admittentur personæ prædictæ ad omnes actus Concilii, prout procuratores dominorum cardinalium dictorum dominorum Joannis & Gregorii admittentur & recipientur, & secundum quod dictum uniendum Concilium circa prædictos omnes cardinales duxerit ordinandum.

Quarto, quod per dictum uniendum Concilium, si & inquantum fuerit necessarium vel opportunum ad uberiorem cautelam, tollantur, aboleantur, annullentur & irritentur quicumque processus, sententiæ, decreta, ordinationes, statuta & pœnæ, per olim Gregorium & Joannem & suos prædecessores, ac per Concilium convocatum Pisis, a tempore exorti schismatis & citra, ex occasione vel causa ipsius schismatis facta & factæ, prolatæ contra dominos reges, principes, & alios quoscumque obedientiæ dicti domini Benedicti, ac etiam contra quasvis alias personas, quæ dicto Benedicto non adhærent post dictam ejectionem, seu depositionis declarationem; & contra quascumque universitates, villas & loca, quatenus tangat & tangere possit dictos dominos reges & principes, & alios obedientiæ dicti domini Benedicti, & omnia & singula inde secuta, omnem effectum eorum tollendo, & omnem maculam, sive notam, quæ contracta fuerit ob prædicta. Et idem intelligatur dictum de persona dicti Benedicti, casu quo renunciaverit pure & libere & ante sententias dictæ ejectionis. Intellecto tamen & declarato, quod dictum Concilium non possit se juvare processibus & sententiis adversus dictum dominum Benedictum latis in processu & sententia inde ferendis contra eumdem dominum Benedictum, de quibus in tertio articulo continetur. Et fiat similiter de sententiis latis per dictum dominum Benedictum contra obedientiam dicti Concilii, dominos reges.

ANNO CHRISTI 1416.

ANNO CHRISTI 1416.

reges, principes, personas singulares, villas, loca: & quod statuatur in prima sessione dicti Concilii, tempore quo fiet dicta unio, quod nunquam de cetero ratione vel occasione dicti schismatis, aut adhæsionis dicti domini Benedicti & sui prædecessoris domini Clementis, possit contra dominos reges, principes, prælatos, & alios de obedientia dicti domini Benedicti, quomodolibet procedi in judicio vel extra,

Quinto, quod per dictum formandum Concilium approbentur, laudentur & confirmentur, & etiam meliori modo, quo fieri possit, plenissime firmentur omnes & singulæ concessiones, dispensationes, gratiæ factæ per dictum dominum Benedictum quibusvis personis dictæ suæ obedientiæ, de quibusvis dignitatibus, archiepiscopatibus, episcopatibus & officiis, & beneficiis aliis quibuscumque infra suam obedientiam, quæ nunc est, de his quæ nunc possident: & quæcumque infeudationes, investituræ, contractus, & aliæ concessiones & gratiæ usque in diem primæ requisitionis factæ eidem Benedicto per reges & principes suæ obedientiæ, quibusvis personis suæ obedientiæ infra suam obedientiam, quæ nunc est etiam sæcularibus, tam regibus Arragonum, Castellæ, Navarræ, comitibus Armeniaci & Fuxi, quam filiis & liberis eorum, conjunctim & divisim, de his quæ nunc possident, & etiam aliis cujusvis conditionis existant. Hoc tamen intellecto & declarato, quod ab aliquibus prælaturis, seu magisteriis, dignitatibus vel beneficiis quibuscumque, durante schismate fuerint separata, vel alias segregata aliqua membra, castra, villæ, seu alia bona, redditus, proventus, seu emolumenta ac responsiones cameræ, vel alia jura quæcumque, de quibus fuerit aliquibus forsan jam provisum, vel facta collatio, seu infeudatio infra suam obedientiam constitutis, quod prædicta ipsis prælaturis, magisteriis, seu magistratibus, dignitatibus & beneficiis, ut capiti restitui & redintegrari valeant per Concilium antedictum; & ceteris de aliis dignitatibus & beneficiis provideatur, prout providentiæ Concilii fuerit visum, per dictas confirmationes & approbationes hic contentas nullum impedimentum his præstetur. Et idem fiat e converso de alia obedientia.

Sexto, quod cardinales dicti domini Benedicti, si forsitan voluerint ire aut mittere ad jam dictum formandum Concilium, seu ad electionem summi Pontificis, cum vacaverit papatus, altero de dictis tribus modis (ut supra in dicto tertio capitulo dictum est) faciendam, convocati modo quo supra, & adhærere volentes opinioni dictorum dominorum regum & principum obedientiæ dicti domini Benedicti, deputentur, recipiantur & admittantur, ut veri cardinales sanctæ matris universalis ecclesiæ, & ut tales habeantur, & ab omnibus honorentur, nec non dignitatibus, emolumentis ac aliis cardinalatus privilegiis, præeminentiis & prærogativis (ut præmittitur) frui pariter & gaudere, salvis tamen aliis constitutionibus & statutis per dictum Concilium promulgandis, de electione Romani Pontificis facientibus mentionem.

Septimo, quod provideatur per dictum formandum Concilium circa officiales Romanæ curiæ dicti domini Benedicti, dum tamen eidem domino Benedicto non adhæreant post subtractionem obedientiæ (si eam fieri contingat) vel post ejectionem prædictam.

Octavo, quod si ante renunciationem seu ejectionem dicti domini Benedicti prænominatam, ipsum contingat decedere, promittant, dicti domini reges & principes ejus obedientiæ, atque jurent quod non permittent fieri in eorum regnis & terris electionem aliquam per cardinales ipsius, vel alios ipsorum vice: immo quantum in eis erit, modis omnibus prohibebunt. Et casu quo fieret per illos electio, illi sic electo per eos non adhærebunt, nec obedient quoquo modo, neque in eorum terris & regnis illum sic electum aliquatenus sustinebunt, vel sustineri permittent. Sed electionem in dicto casu per dictum formandum Concilium permittent fieri, & electo per illud in Papam in dicto casu, ut vero summo Pontifici indubie adhærebunt.

Nono, quod prefatum formandum Concilium debite provideat, cum decenti mansuetudine & rationabili equitate, quod ubi duo vel plures in eodem titulo ex diversis obedientiis concurrunt, quilibet eorum in dicto Concilio tractabitur, honore ut iusque obedientiæ semper salvo: & quod ante finem dicti Concilii idem Concilium providerit in dictis casibus taliter, quod illorum quorumlibet honor & status, quamdiu vixerint, debite supportentur; & interim nihil innovetur contra aliquem prædictorum, quousque per dictum Concilium ad eumdem summum Pontificem eligendum provisum fuerit debite super istis.

Decimo, quod dictus dominus rex Romanorum, & domini qui sunt præsentes ex parte dominorum de Concilio Constantiensi, illorum nomine & etiam proprio, quantum ad eos spectat, & eorum quemlibet, bona fide assecurent & assecurari faciant per dominum regem Franciæ, & dominos ducem Aquitaniæ, Delphinum Viennensem, & regem Ludovicum, & dominum comitem Sabaudiæ, & per totum dominium ipsorum, dictum dominum Benedictum, si ire voluerit, vel mittere ad dictum Concilium, & omnes & singulos ambaxiatores & procuratores ipsius domini Benedicti, & dominorum regum & principum, & alias quascumque personas, sive sint cardinales & alii prælati, si accedere voluerint, ac alios quoslibet obedientiæ dicti domini Benedicti, tam clericos, quam laicos, cujusvis status, gradus aut conditionis existant, cum gentibus & familiaribus suis, & bonis eorum, cum sufficientibus litteris de salvoconductu, quod tute & libere possint ire, transire & morari per itinera & loca usque ad Constantiam inclusive, & stare in dicta civitate Constantiensi, & in dicto Concilio, quamdiu eis & cuilibet eorum placuerit, & reverti ab illis cum voluerint; & alias in omnibus & per omnia eundo, stando & redeundo, plenissima gaudeant libertate: & quod officiales & consules Constantienses in absentia prædicti domini regis Romanorum, & alii ad quos spectat, jurent, & mediante eorum juramento promittant, quod fideliter observabunt, quantum ad eos spectat, & observari facient præmissa omnia singula, & defendent, & tuebuntur supradictos omnes & singulos in personis & bonis pro toto posse, omni fraude cessante; & nullam impressionem aut violentiam directe vel indirecte facient aut fieri permittent jam dictis personis, vel eorum singulis, nec bonis eorum quoquo modo: & omnia ista firmabunt juramentis per dictum dominum regem Romanorum, per se & per alios dominos pro Concilio Constantiensi hic præsentes, tam nomine dicti Concilii, quam proprio. Quæ guidatica & assecuramenta mittentur domino regi Arragonum, una cum litteris convocatoriis dicti Concilii, ad hoc ut dictus dominus rex possit certificare vocandos de dictis securitatibus & salviconductibus, ne dicti vocati dicta occasione se valeant, abeundo seu mittendo ad dictum Concilium, excusare.

Undecimo, quod dictus dominus rex Romanorum suo nomine & pro successoribus suis, & alii domini hic præsentes, nomine dictorum dominorum de Concilio Constantiensi & proprio jurabunt singulariter & promittent, quod omnia & singula in prædictis capitulis & eorum quælibet contenta facient (quantum in eis erit) omni dolo cessante, per dominos cardinales, patriarchas, archiepiscopos, episcopos, & alios prælatos, ambaxiatores dominorum regum & principum, & alios in dicto Concilio Constantiensi existentes, ut singulares per se vel personas ad hoc sufficienti potestate suffultas, approbari, firmari & jurari, antequam concedantur dictæ litteræ convocatoriæ. Et quod in prima sessione facta unione ad dictum Concilium, pro dicto universali Concilio prædicta facient, concedent, statuent, ordinabunt & jurabunt. Et si contrarium præmissorum vel alicujus ipsorum fieret, vel prædicta omnia & singula non adimplerentur, fierent & exsequerentur, prout in dictis capitulis & eorum quolibet continetur, exnunc ajunt & dicunt dicti domini reges & principes, prælati, & alii ipsius obedientiæ domini Benedicti ab expresso, quod ipso facto sit irritum & inane, & quod ad observantiam præsentium capitulorum minime, vel etiam alicujus eorum teneantur. Et etiam ambaxiatores regum & principum his præsentes obedientiæ domini Benedicti, firment & jurent dictis nominibus dictorum regum & principum, pro se & successoribus suis, tenere & observare omnia & singula supradicta, quantum in eis erit.

Duo-

ANNO CHRISTI 1416.

Duodecimo, quod de prædictis omnibus & singulis firmentur & tradantur cuilibet partium prædictorum tot, quot necessaria fuerint, publica instrumenta.

Anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimosexto, indictione nona, die Martis quarta mensis Februarii, Constantiæ in ecclesia majori fuit congregatio generalis, & dominus archiepiscopus Jacobus Turonensis, unus ex ambaxiatoribus Concilii ad partes Arragoniæ, in ambone exsistens proposuit, quomodo juxta conventi in capitulis Narbonensibus omnes & singuli domini cardinales, prælati, ambaxiatores & procuratores exsistentes in ipso Concilio, tenerentur mediis eorum juramentis dicta capitula approbare; & supplicavit ita fieri. Domini vero de Concilio ibidem stantes, nemine discrepante, responderunt, Placet. *Approbarunt- B que dicta capitula, & juraverunt ea fideliter observare; videlicet domini cardinales & prælati ad pectora sua, ceteri vero domini ad sancta evangelia corporale præstitere juramentum; scrutantibus hujusmodi juramenta a dextero latere dominis Joanne de Tremblejo, sedis Apostolicæ & sacri Constantiensis Concilii protonotario: a sinistro vero latere Galtero Grassi, priore ecclesiæ Rhodi ordinis S. Joannis Hierosolymitani, cum nonnullis aliis sacri Concilii notariis & scribis.*

Nomina illorum qui juraverunt approbationem capitulorum. Et primo cardinales.

Mss. Joans epiſcop. ſtienſis,carn. Vivariſis nuncurus.

a *Joannes Ostiensis Vivariensis.*
Angelus Prænestinus Laudensis.
Mss. Jorda is epiſcop. banenſis,de rſinis.

b *Jordanus Tusculanus de Ursinis, episcopi cardinales.*
Antonius Bononiensis.
Franciscus Venetiarum.
Joannes Dominici Ragusinus.
Antonius Aquilejensis.
Gabriel Senensis.
Petrus Cameracensis.
Branda Placentinus.
Angelus Veronensis.
Guillermus tituli S. Marci.
Almanus Pisanus.
Antonius de Chalanto, presbyteri cardinales.
Rainaldus de Branckasiis.
Amedeus Salutiarum.
Ludovicus de Flisco.
Odo de Columna.
Lucidus de Comitibus.
Franciscus Florentinus diaconi cardinales.
Joannes patriarcha Constantinopolitanus.
Joannes Antiochenus patriarcha.
Nicolaus archiepiscopus Gneznensis, pro ecclesia sua & rege Poloniæ.
Petrus archiepiscopus Rigensis, pro se & rege Daciæ, Sveciæ & Norvegiæ.
Jacobus episcopus 1 *Placentinus, pro se & rege Poloniæ, & duce Witoldo.*
Nicolaus episcopus Bathonensis, pro se & rege Angliæ. E
Robertus archiepiscopus Saresburiensis, pro se & rege Angliæ.
Andreas episcopus Colocensis, pro se & rege Romanorum.
Nicolaus episcopus Mersburgensis, pro se & archiepiscopo Magdeburgensi.
Joannes episcopus 2 *Siletiensis, pro se & rege Daciæ, Norvegiæ, &c.*
Martinus episcopus Atrebatensis, pro se & duce Burgundiæ. A
Jacobus episcopus Adriensis, pro se & archiepiscopo Ravennatensi.
Elias episcopus Aniciensis, nulli præterquam Romanæ subditus ecclesiæ.
Joannes episcopus Vaurensis, pro provincia Tolosana.
Fridericus episcopus Augustensis. 3
Patricius episcopus Cortagensis. 4
Jacobus episcopus Esinus.
5 *Martinus episcopus Aprutinus.*
Georgius episcopus Tridentinus. 6
Henricus episcopus Feltrensis.
Antonius ep. Concordiensis, pro se & ep. Aquensi. 7
Stephanus episcopus Dolensis. 8
Vitalis episcopus Tolonensis.
Ludovicus episcopus Bangorensis.
Ulricus episcopus Verdensis.
Alanus episcopus Leonensis.
Jacobus episcopus Laudensis.
Nicolaus episcopus Spoletanus.
Joannes episcopus Wormatiensis.
Joannes episcopus Firmanus, pro se & archiepiscopo Brundusino, & abbate S. Nicolai de 9 *Ausino.*
Ulamingus episcopus Nolanus.
Nicolaus episcopus Assisinas pro se & dominis Bertholdo Massanensi & Andrea Nucerino.
10 *Augustensis episcopus in Francia.*
Thomas episcopus Emonensis. C
11 *Sinonensis, pro se & abbate S. Georgii de Venetiis.*
Joannes Warmiensis procurator Fomezaniensis, Culmensis, & Sambiensis episcoporum.
Franciscus Tudertinus, pre se & abbatibus 12 *Marsianensi, & sancti Benedicti de Gogabo, de Organis.*
Episcopus Cassis, pro se & tribus episcopis, & abbate Augustensi in Frantia.
Simon Anconitanus.
Blasius Clusinus, pro se & Perusinensi, Cortonensi, Vigilensi, Messanensi, & Casertanensi episcopis.
Joannes Silvanectensis, ambaxiator Universitatis Parisiensis.
Thomas Senonensis episcopus.
D 13 *Joannes Ravetensis.*
14 *Andreas Poznaniensis, ambaxiator regis Poloniæ, & magni ducis Witoldi, fratris, Lithuaniæ ducis.*
15 *Astrogius Militensis, procurator dominorum archiepiscopi Simpratinensis, & suorum suffraganeorum.*
Joannes abbas Cisterciensis, procurator specialis pro toto ordine Cisterciensi.
Gaspar S. Joannis Eremi de Perusio, decretorum doctor, ambaxiator & procurator pro provincia Burdigalensi.
Matthæus abbas Claravallis, 16 *ambaxiator ecclesiæ Gallicanæ, in theologia magister.*
Guillermus de Precibus ordinis Cisterciensis, Venetensis diœcesis.
Guillelmus sancti Pauli 17 *de Cornuto, Turonensis diœcesis.*
Joannes Ursicampi, Noviomensis diœcesis. 18
Guillermus abbas sancti Salvatoris 19 *de mane, diœcesis Magalonensis,* 20 *pro provincia Narbonensi.*
Guillermus abbas de monasterio de Cellis Bituricensis diœcesis, in decretis licentiatus.

Nico-

1 *Lege ex mss.* Plocensi. 2 *mss. Slesvicensis.* 3 *mss. addunt*, provinciæ Moguntinensis.
4 *mss. addunt*, pro se & archiepiscopo Cassellensi & ejusdem provincia.
5 *mss.* Martinus episcopus Aprutinus, procurator pro reverendissimo patre domino Petro, sanctæ Mariæ in Cosmedin diacono cardinali de Venetiis. 6 *mss. addunt*, pro se & rege Romanorum.
7 *mss. addunt*, in Lombardia. 8 *mss. addunt*, procurator Ducis Britanniæ, episcoporum Gorisopitensis & Venetensis. 9. *mss.* Affino.
10 *mss.* Ogerius episcopus Augustensis in Francia, *hoc est, in Franconia.*
11 *mss.* episcopus Lenonensis, &c. *Forte*, Senensis. 12 *mss.* de Mersenn..... de Eugubio. Abbas Joannes de Parma, pro se & abbate sanctæ Mariæ de Ergans. 13 *mss.* Joannes electus Ravennatis.
14 *mss.* Andreas electus Poznanienſis. 15 *mss.* Astorgius Melitenſis..... archiepiscopi Hydruntinenſis.
16 *Desunt hæc verba in mss.* 17 *mss. Lips.* Camerace: *legendum* de Cormeriaco.
18 *mss. addunt*, magister in Theologia. 19 *mss.* de Nane.
20 *mss. pro his verbis*, pro provincia Narbon. *habent* Licentiatus in Decretis.

ANNO CHRISTI 1416.

Nicolaus abbas ſanctæ Mariæ de Columba, ordinis Ciſterciensis, Placentinæ diœcesis, pro ſe & abbatibus de Strata, de Benedulo, de ſancto Thoma, ſanctorum Nazarei & Celsi Veronensis.

Siffridus 1 *de Evagen, ordinis ſancti Benedicti, Auguſtensis diœcesis.*

Everardus abbas in Lantz pro ſe & monaſterio ſuo, & tamquam 2 *pro parte omnium abbatum ordinis ſancti Benedicti Herbipolensis diœcesis.*

Hermannus de Argevillari abbas 3 *ſancti Petri, ordinis S. Benedicti, Tullensis diœcesis.*

Alexander abbas monaſterii ſanctæ Mariæ de Bellofonte, ordinis veterum ſancti Benedicti diœcesis Malleacensis, licentiatus in decretis, ambaxiator ecclesiæ regni Franciæ pro provincia Burdigalensi, & procurator epiſcopi Lucionensis.

Henricus abbas utriuſque juris licentiatus, ambaxiator universitatis Andegavensis.

Abbas 4 *Otto Burnensis ordinis S. Benedicti.*

Abbas 5 *Rumensis. Joannes abbas monaſterii de* 6 *Robſtodum, Ebredunensis diœcesis.*

Joannes abbas de Fontibus, 7 *provincia Ebricensi.*

Abbas S. 8 *Maſſensis, pro ecclesia regni Franciæ & Delphinatus.*

Abbas de Bolo, in Anglia.

Abbas S. 9 *Gilſadii.*

Abbas de 10 *Lanthein.*

Nomina ambaxiatorum & procuratorum.

Stephanus de Galliaco canonicus & archidiaconus Loſatensis, in ecclesia Toloſana procurator capituli.

Magiſter Joannes Basiræ, procurator domini Ludovici archiepiſcopi Rothomagensis.

Joannes de Tremblejo, ſedis Apoſtolicæ protonotarius, procurator capituli Ebredunensis.

Magiſter 11 *Jordanus Morini, magiſter Guillelmus* 12 *Pulcenepot, ambaxiatores regis Franciæ.*

Nicolaus 13 *Augemii & Guillelmus Brilleti, ambaxiatores regis Cypri.*

Thomas abbas beatæ Mariæ Eboraci, ambaxiator regis Angliæ. 14

Paulus 15 *Uladung decretorum doctor, ambaxiator regis Poloniæ.*

Petrus Canthon, ambaxiator ducis Burgundiæ.

Leo 16 *de Naſteco licentiatus in legibus, canonicus decanus Biſuntinensis, procurator capituli ejuſdem.*

Joannes Ponceti licentiatus in decretis, & Bartholomæus in legibus, procuratores epiſcopi 17 *Lamberiensis.*

Abbas S. Pauli Biſuntinensis.

Theodoricus de monaſterio, pro universitate Coloniensi.

Joannes 18 *Brum pro epiſcopo Halberſtadensi.*

Prior de Rhodis, pro hoſpitalibus ſancti Joannis Hieroſolymitani.

Antonius 19 *Moeſſi, pro epiſcopo Gratianopolitano & ordine Prædicatorum.*

Abbas 20 *Stoxii, pro rege Norvegiæ, & monaſterio ſuo, & epiſcopo Lincopensi.*

Petrus de Mera, pro epiſcopo & capitulo Trajectensi. Paulus de Praga, pro epiſcopo Luthomislensi.

Jacobus Baruth, pro abbate S. Lamperti, Saltzburgensis diœcesis.

Raimundus de Novo bello, pro epiſcopo 21 *Biturícensi, & abbate S. Tiberii Agathensis diœcesis.*

A *Frater Angelus, Abbas monaſterii in* 22 *Buna, Saltzburgenſis diœceſis, ordinis Ciſtercienſis, pro monaſterio ſuo, & 23 duce Erneſto duce Auſtriæ.*

Petrus præpoſitus canonicorum regularium monaſterii in 24 *Lægingen, pro monaſterio ſuo, & Joanne burgravio Nurembergenſi.*

Magiſter Petrus 25 *de Pulchra, pro Univerſitate ſtudii Viennenſis.*

Paulus 26 *Ladaura, pro Univerſitate Cracovienſi.*

Joannes 27 *Hugueneti, pro Univerſitate Avinionenſi & certis abbatibus.*

Henricus 28 *de Abunden, pro Univerſitate Oxonienſi.*

29 Petrus Parthis ordinis Theutonicorum, pro dicto ordine.

B *Michael Boloſonis, pro capitulis Viennenſi, Narbonenſi, Vivarienſi, & 30 Ebredunenſi.*

Andreas, cantor Lubecenſis, pro epiſcopo & capitulo Lubecenſi, nec non pro epiſcopo & capitulo Brandeburgenſi.

Joannes de Curnen, pro epiſcopo Monaſteriensi.

Guillelmus 31 *Frothos, pro epiſcopo Ruſensi, Aricunensi, & Affricanensi.*

Joannes 32 *Gretz Reginæ, pro abbate Mebedeus Pragensis diœcesis, ordinis S. Benedicti.*

Matthias de Ville, pro præposito 33 *in Vienna Pataviensis diœcesis.*

Conradus, abbas 34 *Pigamensis, ordinis S. Benedicti.*

Joannes Gervver pro Henrico epiſcopo Verdensi.

C *Jacobus Alberti pro archiepiſcopo Ebredunensi, & capitulo.*

Philippus de Lapſa, pro abbate 35 *Pridensi ordinis S. Benedicti.*

Jacobus Alberti, pro archiepiſcopo Ravennatensi, Ferrariensi epiſcopo, Parmensi epiſcopo, & Marchione Perrariensi.

Joannes 36 *Gigati pro capitulo Venetensi.*

Fridericus de Spiritu, pro archiepiſcopo Ravennatensi, epiſcopo Ferrariensi.

Parmensi, & Marchione Ferrariensi.

Benedictus 37 *de Guillelactis clericus cameræ, pro epiſcopo Arcuratensi.*

Frater Antonius de 38 *Pecotto, Generalis ordinis Minorum pro toto ordine.*

D *Jacobus Conradini pro epiſcopis Cremonensi, Famaguſtadensi, & pro abbate S. Andreæ de Sexto, Januensis diœcesis.*

Joannes Tremosinus, pro præposito 39 *Thoalorensi diœcesis Pragensis, ordinis Præmonſtratensis.*

Ægidius Petri, canonicus 40 *Columbricensis, pro epiſcopo Columbricensi, & epiſcopo Vilensi.*

Joannes decanus Lemovicensis, pro provincia Bituricensi & epiſcopo Lemovicensi.

Raimundus Georgii, pro epiſcopo Ciſtaricensi.

Stephanus Poletz, pro domino epiſcopo Luthomislenſi, &

E *Univerſitate ſtudii Pragenſis.*

Elſinus archidiaconus Strarenſis, pro epiſcopo 41 *Starenſi.*

Joannes de Fliſco præpoſitus S. Hadriani de Trigandia diœcesis Januensis, pro epiſcopis Vercellensi & Vigintimilliensi.

Laurentius Gnoda canonicus Lincopenſis, pro epiſcopo Lincopensi.

Frater Joannes epiſcopus Firmanus.

Abbas S. Petri Cabilonensis.

Theo-

---

1 *mſs.* abbas in Etvvagen. 2 *mſs.* procurator omnium, &c. 3 *mſs.* ſancti Apri.
4 *mſs.* Ottoburenſis. 5 *mſs.* Ricinenſis. 6 *mſs.* Boſteden. 7 *mſs.* pro provincia Eboracenſi.
8 *mſs.* Maſsenſis (*lege*, Maxentii) Pictavenſis. 9 *mſs.* Gildaſii. 10 *mſs.* Langheyn.
11 *mſs.* Joannes 12 *mſs. al.* Pulcri nepotis. 13 *al.* Angemini. 14 *mſs. addunt*, provinciæ Eboracenſis. Magiſter Guillelmus Clinc, ſacræ paginæ profeſsor. Magiſter Robertus Appelton, canonicus eccleſiæ metropolitanæ Eboracenſis, pro tota provincia Eboracenſi. 15 *mſs.* Uladamiri. 16 *mſs.* de Noſereco, licentiatus in legibus, decanus Biſuntinenſis, procurator capituli Biſuntinenſis. 17 *Forte*, Lomberienſis. 18 *mſs.* Brunn. 19 *mſs.* Nicoſt.
20 *mſs.* Steyn, pro regnis Sveciæ, Daciæ & Norvegiæ, &c. 21 *Forte*, Biterrenſi. 22 *mſs.* Ruma.
23 *mſs.* domino Emeſto. 24 *mſs.* Lengenzem. 25 *mſs.* de Pulka. 26 *mſs.* Uladamita. 27 *al.* Hugati.
28 *mſs.* de Abendon. 29 *mſs.* Petrus procurator ordinis &c. 30 *mſs.* Eduenſi. 31 *mſs.* Porcel, pro epiſcopo Roſsenſi, Armicanenſi, & Oſserienſi (*al.* Affranienſi) epiſcopis. 32 *mſs.* de Græcæ regina, pro abbate in Oberdrens, &c.
33 *mſs.* in Wyna. 34 *mſs.* Pegavienſis. 35 *Al.* Cridenſi. 36 *Al.* Legoti.
37 *mſs.* de Gindelectis, clericus Cameræ Apoſtolicæ, pro epiſcopo Actaracenſi. 38 *mſs.* Pareto.
39 *mſs.* Cheri Sobarienſis, *al.* Sobenenſis, Rochutzana, diœceſis &c.
40 *Al.* Colimbrienſis. 41 *Al.* Scareuſi.

ANNO CHRISTI 1416.

Theodoricus 1 *Cintemberg, cancellarius epiſcopi* 2 *Ubra-*
cenſis, pro ducibus Siloſiæ, &c.
3 *Voalmarus Sals & Luderus Rector pro epiſcopo Hildens-*
heimenſi & capitulo ejuſdem.
Coante Amonie, pro duce Britanniæ, rege Scotiæ, co-
mite Norvegiæ, & comite Sabaudiæ.
Petrus 4 *Tetinger pro ſe & abbate Fuldentio, & præ-*
poſito Nurembergenſi, Patavienſis diœceſis.
Joannes de Perona, canonicus & procurator 5 *eccleſiæ*
capituli Turonenſis.
Frater Bernardus prior domus Carthuſiæ 6 *prope Argen-*
tinam, procurator prioris majoris Carthuſiæ.
Guillermus de Forolivio 7 *rector conventus fratrum E-*
remitarum S. Auguſtini de Forolivio, procurator do-
mini Georgii de Ordelaſſis domini Forolivii.
Galter Graſſe, 8 *procurator & magiſter totius ordinis*
S. Joannis Hieroſolymitani, utriuſque juris doctor.
Nicolaus, officialis Brixinenſis, pro epiſcopo & clero Bri-
xinenſi, & Erneſto duce Auſtriæ.
Petrus de Holtzkyrchen pro ſe & abbate Fuldenſi, ordi-
nis S. Benedicti Herbipolenſis diœceſis, & prepoſito
Nurembergenſi Patavienſis diœceſis.
Simon 9 *Bethute, presbyter, procurator epiſcopi Vaſionen-*
ſis & abbatis S. 10 *Engeri Turenſis.*
Frater Antonius Coſtæ, ordinis Prædicatorum. 11
Joannes de Vincellis procurator abbatis & conventus ac
totius ordinis Cluniacenſis, & procurator abbatis ſan-
cti Regnaudi, & Prioris de Carita.
Joannes de Gorello, ordinis Minorum conventus Pariſien-
ſis, ordinis antedicti regens, nec non fratris Joannis
Quingonelli ordinis præfati in provincia Franciæ pro-
vincialis miniſtri procurator.
Frater Petrus 12 *Corvilhelli, procurator abbatis S. Ni-*
colai prope Andegavis.
Joannes Broſſandi, procurator epiſcopi & capituli Mira-
picenſis.
Simon 13 *Dobetheus archidiaconus Vapincenſis, procura-*
tor capituli ejuſdem, & Atrebatenſis.
Aymericus de 14 *Atriis, procurator præpoſiti* 15 *Mon-*
tis Jovis & ſupra ordinis & abbatis Sanginaci.
16 *Jacobus Craſſeti, litterarum Apoſtolicarum ſcriptor,*
procurator capituli 17 *Avenionenſis & Munatenſis.*
Bego de Bogeriis, in legibus licentiatus, procurator epiſ-
copi Uticenſis, & deputatus pro provincia Narbonenſi.
Berengarius 18 *Miſerondi procurator conventus ſancti*
Guillermi de Deſertis, Lodovenſis diœceſis.
Magiſter Joannes Baſire decretorum doctor, litterarum
Apoſtolicarum corrector.
Joannes Seneſcalli procurator domini abbatis Premonſtra-
tenſis & totius ordinis, & Joannes 19 *de Ponlexo,*
prior Romanæ curiæ, & cellerarius monaſterii S.
Antonii, 20 *& præceptor de Reverſo, ac procurator*
totius 21 *ordinis S. Antonii & Auguſtini, ac procu-*
rator epiſcopi Taurinenſis.
Magiſter Nicolaus de Wordis doctor decretorum, ſacri
palatii Apoſtolici cauſarum auditor.
Joannes 22 *Wipperdus, decretorum doctor, procurator do-*
mini Ludovici archiepiſcopi Rothomagenſis: ac idem
pro abbate Fiſcanenſi, ordinis ſancti Benedicti, Rotho-
magenſis diœceſis.
Paſquerius de Vallibus, baccalaureus in decretis, procu-
rator abbatis ſancti Ricarii in Pontivo, ordinis ſancti
Benedicti, 23 *alias Ambianenſis diœceſis.*
Petrus 24 *Ginecovi litterarum ſacræ pœnitentiariæ ſcri-*
ptor, & procurator epiſcopi & capituli Conſeranenſis.
Jacobus de Gramineis, de Padua, canonicus Concordienſis
procurator epiſcopi Concordienſis, provinciæ Aquilejenſis
Joannes de Boves, procurator regis Franciæ, & procu-
rator monaſterii S. Auguſtini. 25
Oliverius 26 *Longuenet, in artibus & medicina magi-*
ſter, baccalaureus in decretis, procurator epiſcopi Tre-
corenſis, abbatum de 27 *Buſagio, de Malareyo, de*
Begardo, 28 *& Remenſis S. Benedicti & Ciſtercienſis,*
ordinum, Venetenſis, 29 *& Ravennatenſis, & Treco-*
renſis diœceſis.
30 *Godoffredus Dauli, licentiatus in legibus, procurator*
epiſcopi Lemovicenſis, & abbatis ſancti Martialis Le-
movicenſis diœceſis.
Petrus 31 *de Rococello, prior prioratus conventualis bea-*
tæ Mariæ de Aurate.
Theodoricus procurator domini archiepiſcopi Toloſanenſis,
miſſus & nominatus pro provincia Toloſana, & epiſ-
copi Agatenſis.
Raimundus de 32 *Remergueria licentiatus in decretis,*
prior majoris eccleſiæ Electenſis, procurator epiſcopi
& capituli Electenſis.
33 *Marinus epiſcopus Aprutinenſis, procurator pro re-*
verendiſſimo patre domino Petro ſanctæ Mariæ in Coſ-
medin diacono cardinali de Venetia.
Item, pro domino aschiepiſcopo 34 *Brunuſino.*
Tierricus de ſancto Deodato, licentiatus in legibus, &
magiſter in artibus, ambaxiator Univerſitatis Aurelia-
nenſis, & procurator epiſcoporum Tullenſis & Xanto-
nenſis.
35 *Vernejus militis, decanus eccleſiæ Bambergenſis,*
Bremenſis diœceſis.
Henricus de Molendino canonicus Bremenſis, ambaxiator
domini 36 *archiepiſcopi Bremenſis.*
Guillelmus 37 *Votis, in utroque jure baccalaureus, ca-*
nonicus eccleſiæ Gratianopolitanæ. 38
Guillelmus 39 *Brucellis, domini Michaelis archiepiſco-*
pi 40 *Amham primatus Hiberniæ, ac domini Thomæ*
epiſcopi Offorienſis procurator.
Guillermus de Spelunca canonicus 41 *Nolenſis, miſſus*
nomine illuſtriſſimæ dominæ Joannæ Navarræ & An-
gliæ reginæ, & nomine proprio.
42 *Robertus, prior Celſinarum, vicarius & procurator*
abbatis Cluniacenſis, & ejuſdem conventus Matiſco-
nenſis diœceſis, pro ipſis & ſuo Cluniacenſi ordine.
Simon 43 *Quatadriorum canonicus S. Remigii, procura-*
tor dominorum 44 *epiſcoporum Andegavenſis & Ave-*
nionenſis.
Thomas 45 *Bonorant, licentiatus in legibus, procurator*
epiſcopi Andegavenſis, 46 *& omnium ſanctorum An-*
degaverſium; & Joannes de Pratis monaſterii ordinis
S. Auguſtini Macloviensis diœcesis.

Ale-

---

1 *Mſſ.* Cartheburg, *al.* Cruteburg. 2 *Mſſ.* Uratislavienſis. 3 *Mſſ.* Wolmarus Saack & Ludgerus Rottorp.
4 *Mſſ.* Dertingers pro abbate Mellicenſi, Ordinis S. Benedicti, & Præpoſito Nuremb. canonicorum regularium, Patav. &c.
5 *Mſſ.* eccleſiæ metropolit. Turon. 6 *Mſ.* prope Dergen. 7 *Ex Mſſ.* lector. 8 *Mſſ.* procurator magiſtri & totius &c.
9 *Mſ.* Bechuci. 10 *Mſ.* Engendi Nurenſis. 8 *Mſ. addunt*, procurator epiſcopi Gratianopolitani, & totius ordinis Prædicatorum. 12 *Mſ.* de Carnilhes. 13 *Mſ.* de Bouchenæ, *al.* Belenz. 14 *Mſ.* Arciis.
15 *Mſ.* Montiſionis, & ſui ordinis, &c. 16 *Mſ.* Joannes Craſſeti. 17 *Mſ.* Anicienſis & Mimatenſis. 18 *Mſ.* Maiſtrandæ.
19 *Mſ.* de Porleyo. 20 *Mſ.* & præceptor, (*an.* præceptor?) Remenſis. 21 *Mſ.* ordinis S. Auguſtini.
22 *Mſ.* Vvipardi. 23 *In Mſ. non eſt ea vox*, alias. 24 *Mſ.* Gajetani. 25 *M. addunt*, prope Morinum.
26 *Mſ.* Le Guenec. 27 Buſayo, *mſ.* 28 *Mſ.* & Rinen.
29 *Lege ex mſs.* & Nannetenſis. 30 *Mſ.* Gaufridus Danili.
31 *Mſ.* de Roſello. 32 *Forte*, Renteguería. 33. *Al.* Martinus.
34 *Forte*, Brunduſino. 35 *Mſ.* Vernerus Militenſis.
36 *Mſ.* Domini Joannis arch. 37 *Mſ.* Veteris.
38 *Mſ. addunt*, procurator epiſcopi Petracoricenſis, necnon capituli eccleſiæ Gratianopolitanæ.
39 *Forte*, Purtellis.
40 *Al.* Artham, *al.* Armacham.
41 *Mſ.* Baben. *Lipſ.* Vallenſis.
42 *Mſ.* Robertus Eſsehen Deſsola. Prior, &c.
43 *Mſ.* Quartadryn, *Lipſ.* Quatadrion.
44 *Mſ.* epiſcoporum (*Forte*, epiſcopi) Avenionenſis, & abbatis ſancti Andreæ ejuſdem diœceſeos.
45 *Mſ.* Botiquant; *Lipſ.* Bonokamp.
46 *Mſ.* & omnium Priorum Andegav.

ANNO CHRISTI 1416.

Alexander abbas monaſterii S. Mariæ de Belloſonte veteris ordinis ſancti Benedicti Maleacenſis diœceſis, licentiatus in decretis, ambaxiator eccleſiæ regni Franciæ, pro provincia Burdigalenſi, cum aliis pro dicta provincia ad Concilium venientibus miſſus, & procurator epiſcopi Lucionenſis.

1 *Ermogandus de Caſſeriis licentiatus in decretis, archipresbyter Narbonenſis, & prior de Capite ſtagno Narbonenſis diœceſis, ambaxiator Univerſitatis ſtudentium utriuſque ſtudii Montiſpeſſulani, Magalonenſis diœceſis.*

Antonius de Zvvanevvarde, procurator præpoſiti, decani & capituli eccleſiæ S. Salvatoris 2 *Hexbeberenſis diœceſis, & decani & capituli eccleſiæ beatæ Mariæ, Curtracenſis, Tornacenſis diœceſis.*

Hugo de 3 *Teſſeto canonicus eccleſiæ Caturcenſis, procurator epiſcopi Caturcenſis.*

Henricus ablas utriuſque juris doctor, & Joannes Honrode in eiſdem juribus licentiatus, ambaxiatores Univerſitatis Andegavenſis ad ſacrum Conſtantienſe Concilium deſtinati.

Joannes 4 *Dolior licentiatus in legibus, archidiaconus de* 5 *Sabolio, & canonicus eccleſiæ Cenomanenſis provinciæ Turonenſis, procurator decani & capituli eccleſiæ Cenomanenſis.*

Frater Petrus 6 *de Saliente, bellerarius monaſterii Aureliaci ſancti Flori diœceſis, licentiatus in theologia & in decretis, vicarius epiſcopi Gratianopolitani, & procurator Vapincenſis epiſcopi, nec non abbatis Conchenſis, Ruthenenſis diœceſis.*

Joannes 7 *Honorodiæ utriuſque juris licentiatus, ambaxiator Univerſitatis Andegavenſis.*

Hugo Fabri magiſter in artibus & medicinis, procurator epiſcopi Cameracenſis.

8 *Elſius ſcholaris pro abbate S. Laurentii Faventinæ diœcesis.*

Otto 9 *Milex præpoſitus eccleſiæ Herbipolenſis, pro ſe & epiſcopo Herbipolenſi.*

Joannes 10 *Habunde, pro ſe & epiſcopo Eyſtetenſi & duce Franconiæ.*

Lampertus de 11 *Grolia, pro ſe & regno Hungariæ.*

Bertoldus 12 *Ruke præpoſitus Lubecenſis, pro ſe & epiſcopis Tarbacenſi, Oxilienſi, & Coromenſi.*

Petrus Sthorch, in Theologia doctor, pro Univerſitate ſtudii 13 *Lipſienſis.*

Joannes Creſte licentiatus in utroque jure, pro duce Guillermo Bavariæ, comite Hollandiæ, Hannoniæ & Zelandiæ.

Magiſter Albertus de Nuremberga, pro ſe & epiſcopo 14 *Bambergenſi.*

Philippus de Lumpreſſa litterarum Apoſtolicarum ſcriptor, pro ſe & Bartholomæo abbate monaſterii ſancti Laurentii extra muros Tridentinos.

Cuntzo de Svvola, auditor cauſarum ſacri palatii Apoſtolici, & Albertus 15 *Varemtapp, pro ſe & archiepiſcopo Pragenſi.*

Joannes & Arnoldus 16 *Forcheim, litterarum Apoſtolicarum ſcriptores, pro ſe & electo* 17 *Getensi.*

Michael 18 *de Ezsedal, rector parochialis eccleſiæ in Loſen, Uratislaviensis diœcesis, pro præposito* 19 *Martalensi, ordinis Præmonſtratensis, Conſtantiensis diœcesis.*

Nicolaus de Ballionibus, prior & generalis ordinis S. ſepulcri Dominici.

20 *Germinianus, pro ſe & abbate ſanctæ Trinitatis Veronensis, ordinis Vallis Umbroſæ.*

Baſilius, 21 *de Trisis, procurator epiſcopi Vicanensis.*

Fridericus epiſcopus Fulginas, 22 *pro abbate montis Caſſanensis, & Jacobo epiſcopo Spoletano, epiſcopo Nucerino, & pro Nicolao abbate monaſterii de Cruce ſaxi vivi de Fulgineo.*

Dominus Arpinus de Alexandria, pro epiſcopo Albiganensi.

Ex duobus mſſ. D. a Schelſtrate.

Epiſtola Franciſci Narbonensis epiſcopi ad quinque cardinales de unione inita cum obedientia Benedicti XIII.

REverendiſſimi patres, & domini præcipui. Præmiſſa recommendatione, poſtquam ultimo V. R. P. ſcripſi, ſupervenerunt hic ambaxiatores dominorum regum Caſtellæ, Arragonum, & Navarræ, ac comitum Fuxi: eo quia a domino Petro de Luna, nihil utile & efficax pro pace eccleſiæ potuit obtineri, nec amore, nec terrore: ideo per eos apertus fuit alius modus perveniendi ad optatum, videlicet ejectio ipſius a ſede Petri, & obedientiæ ſuæ unio cum noſtra. Et tandem poſt multas altercationes ad hæc hodie conventum fuit & concordatum, quod certis modis & temporibus litteræ convocationis noſtræ & ſuæ obedientiarum ad ſacrum Concilium Conſtantienſe fient. Die autem dictæ convocationis adveniente, ad quam ſui anticardinales citabuntur, etiam ad electionem futuram faciendam, dicti domini reges, & alii eis adhærentes in Conſtantienſi ſacro Concilio ſe unient: ita quod ibidem per Dei gratiam erit univerſalis Synodus totius Chriſtianitatis. Qua unione ſic facta per ipſum ſacrum Concilium ſic firmatum & unitum, citabitur dominus Petrus de Luna, ut ibi compareat die certa ceſſionem realem facturus, ad quam de jure divino & humano tenetur. Quod ſi non venerit, vel veniens non ceſſerit, per ſententiam univerſalis Concilii dejicietur: cui ſententiæ ſua obedientia parebit; & ſic ſine grege remanebit. Deinde fiet electio 23 unionis ſummi Pontificis; et ſic erit unum ovile & unus paſtor; prout hæc omnia, et quædam alia ſecreta, et multum utilia pro dicto negotio per dominum Conradum de Suſato in ſacra pagina magiſtrum horum portitorem, qui in omnibus utpote ambaxiator ſacri Concilii interfuit, plene ſcire poterunt V. V. R. Quibus totum tractatum per extenſum miſiſſem, ſed decentius mihi viſum eſt, quod per dominos meos legatos ſacri Concilii illuc redeuntes, qui pro certo cum ſereniſſimo principe domino Romanorum rege labores vere magnos & multos, & quandoque dolores ſuſtinuerunt, vobis oſtendatur, & omnia referantur, quam per alium mittatur in eorum aliqualem offenſionem. Altiſſimus vos conſervare dignetur. Scriptum Narbonæ XIII. Decembris.

Ex collectione Barberiniana, & quatuor mſſ. Germanicis.

Copia ſubtractionis per regem Ferdinandum factæ domino Petro de Luna in ejus obedientia.

NOs Ferdinandus rex Arragonum, Per terrenum regnum ſæpe cæleſte proficit, ut qui intra eccleſiam poſiti contra pacem agunt eccleſiæ, rigore principum terreantur. Hinc eſt, quod 24 auctoritate pacis eccleſiaſticæ, aut abſolutæ, haud immerito a ſæculi regibus ille rationem exigit, qui eorum putavit ipſam credendam eccleſiam 25 poteſtati. Illud quippe felix imperium, cujus diviſa in partes eccleſia legibus redit in unum. Et licet ab adoleſcentia naturaliter ad pacem ſanctæ matris eccleſiæ 26 inſtitutus fui amore, poſtquam regiæ apicem dignitatis, Altiſſimo diſponente, attigimus; tanto ad illam ferventius noſtra crevit affectio, quantum nos divinis humaniſque legi-

---

1 *Mſs.* Ermengadus. 2 *mſs.* Habeleccenſis *al.* Harlebeccenſis. 3 *mſs.* de Boſſeto.
4 *mſs.* de Leo, *al.* Colier. *Forte*, Dolier, *ut infra*. 5 *mſs.* Gabolio.
6 *mſs.* de Galliente. 7 *mſs.* Honrode, &c. 8 *mſs.* Eſinus. 9 *Forte*, Mile.
10 *mſs.* Abundi. 11 *mſs.* Gelria. 12 *mſs.* Rike. 13 *mſs.* Libicenſis.
14 *Al.* Bambergenſi. 15 *mſs.* warentrappe. 16 *mſs.* worchem.
17 *mſs.* Metenſi. 18 *mſs.* Geydel. 19 *mſs.* Marchalenſi.
20 *mſs.* Geminianus de Prato, auditor, pro ſe. Pandulphus de Almano, pro ſe & abbate ſanctæ Trinitatis, &c.
21 *mſs.* de Croiſio, &c. 22 *mſs.* pro domino Petro abbate montis Caſſinenſis, &c.
23 Forte, *unius*. 24 Lege ex mſſ. *auctæ pacis*. 25 mſs. *pietatis*. 26 mſs. *inſitus fuit amor*.

ANNO CHRISTI 1416.

legibus ad 1 Chriſtianam populi procurandam concordiam dignitate antedicta 2 repræſentamus adſtrictos. Nec fuit noſtrum deſiderium hujuſmodi ſolius voluntatis contentum finibus; quin immo non ceſſavit in actum indefeſſis laboribus proſilire. Ut multa ſileamus, quibus pro deſiderato fine conſequendo ſecretam operam, ſollicitamque dedimus, & nonnulla etiam alia pubblica taceamus: illud tamen, quamvis notiſſimum, ſilentio minime tradere volumus, quod 3 pro celebrandis . . . . . in ſereniſſimum dominum Papam Benedictum, & illuſtriſſimum dominum regem Romanorum fratrem noſtrum cariſſimum, 4 & non in villa Perpiniani prout exſtiterat concordatum 5 ſuper factis unionis ſanctæ matris eccleſiæ, totius humanæ affectionis immemores, ut ita dicamus, habentes hodio carnem noſtram, valetudine corporali in civitate Valentiæ detenti, quæ non diu ante, nos uſque ad mortis portas appropinquare coegerat, contra medicorum noſtrorum omnium 6 nos mari commiſimus. Et quamquam operante Domino propitius ſemper uſque ad terminum loci nos ventorum flatus pepulerit; qualem tamen, & quam gravem infirmitatem contraxerimus, nedum vicini populi, ſed longe diſtantes inſulæ 7 ſenſerunt. A qua licet auxilio erepti divino, non tamen adhuc omnino liberati ſumus. Nec nos ab inceptis mortis 8 terror poterat retrahere, conſummationem 9 exiſtimantes beatam, ſi illi diebus noſtris contingeret finem dare, ubi pax eccleſiæ Dei redderetur. Et vere 10 conſequendo breviter a dicto Benedicto ſine vocativo dubitandi locus minime videbatur; cum & dominus Angelus, vocatus apud ſuos Gregorius, & dominus Balthaſſar a ſuis Joannes nominatus, poſt ipſius nominati Joannis condignam ſuis demeritis dejectionem, pure & ſimpliciter 11 ceſſaverant omni jure, ſi quod forſan eis competeret in papatu. Eratque ideo impium ſuſpicari, quod 12 dictus Benedictus, qui ſe tot promiſſionibus, juramentis & pollicitationibus ad proſequendum unionem ſanctæ matris eccleſiæ per viam renunciationis, omnibus illam aliis præferendo, adſtrinxerat, ut pene univerſo notum eſt orbi; quique ut ſæpius aſſeruit, adverſarium ſuum, ut conveniret in unum ad mancipandum effectum, 13 quem de ceſſione facienda promiſerat, toties agitavit, quod per eum non ſtabat, quo minus 14 veniret ad actum, aliter mente gereret 15 quam auribus verba ſonarent. Hac igitur tam veriſimili decepti fiducia, poſtquam dictus ſereniſſimus Romanorum rex frater nobis cariſſimus, pro eccleſiæ Dei unione, & pace ſectanda, ad quam utique habere noſcitur ardentem zelum 16 pro dictis geſtis, & factis unionis jam dictæ, hujuſmodi noſtram villam Perpiniani multis prælatis, & viris egregiis ab iis, qui congregati ſunt in Conſtantia, & 17 quampluribus ambaxiatoribus regum Franciæ, & Angliæ, ac quorumdam aliorum Chriſtianitatis principum ſociatus intravit, nonnullis ſupervacuis dilationibus locum dedimus; & non ſine magno totius eccleſiæ, ac negotii, de quo agebatur, diſcrimine, ut eidem domino Benedicto 18 onus tolleret diſſentiendo in materia, morem in diverſis prorogationibus geſſimus votis ſuis, 19 adhuc præcedentibus, quod finaliter non deficeret tanto bono, aut quod 20 de labiis proceſſerat, irritum facere vereretur; præſertim caſu iſto, ubi etiamſi nulla præcedenti eſſet promiſſione adſtrictus, tenebatur, prout tenetur de neceſſitate ſalutis, jure divino pariter & humano, ſimpliciter renunciare papatui pro tot evitandis ſcandalis in eccleſia Dei, ob tam evidentemque utilitateme juſdem, etiamſi de jure ſuo nullum dubium verteretur. Sed res verſa eſt, proh dolor! in obliquum; nam difficile in facile ſe in promptu reduxit, & quod facile putabamus, difficile experti ſumus. Quis enim dictum vocatum Joannem tanta inflatum potentia, ac tantorum principum obedientia communitum ſic dejiciendum credidit? aut tamen ſæculariter viventem, ut fertur, quantumcumque ejectum pure renunciaturum putavit? Quis dictum nuncupatum Gregorium, per quem (ut idem dominus Benedictus aſſeruit) procuratum eſt retracto tempore quominus ceſſionis via exſecutioni debitæ mandaretur, jus ſuum cogitavit tam liberaliter in ſui tanti nominis gloriam dimiſſurum? Quis utique ex adverſo 21 tam dictæ eccleſiæ Dei unionem ſic ſe offerentibus, quas nedum homines procurare, ſed vix cogitare potuiſſent, cunctis vere Chriſtum confitentibus eidem humili inſtanti a ſupplicantibus præfatus dominus Benedictus ceſſionem ſuam ulterius differre tentaret, & ſacroſanctam unionem eccleſiæ, quam tam meritorie, & glorioſe prolatione unius verbi conſequi poterat, tam periculoſe, ac deteſtabiliter impediret? Nos autem poſtquam novimus, quod ex nonnullis credulis per eum in præſenti negotio datis, & aliis, & aliis ſuis tractatibus, nil aliud ſequi poterat, niſi ruptura perpetua totius negotii, irreparabiliſque populi Chriſtiani, & cuicumque fideli horrenda ſciſſura; habito maturo, atque digeſto conſilio ambaxiatorum diverſorum regum, & principum dicti domini Benedicti, multorumve prælatorum, baronum, nobilium, doctorum in ſacra theologia magiſtrorum, & nunciorum diverſorum regnorum, & civitatum noſtrarum in dicta villa Perpiniani pro dictis negotiis ſanctæ matris eccleſiæ unionis præſentium dilationem hujuſmodi quantum cum Deo poſſumus amputare, & ulterius minime diffugiis deliberavimus indulgere. Et dicto domino Benedicto per inclytum Alphonſum primogenitum noſtrum cariſſimum, 22 in noſtri perſonam, cum nos tunc ægritudine teneremur, ſupplicare, 23 & ipſum requiri fecimus; & una cum eo ambaxiatores regis Caſtellæ nepotis noſtri cariſſimi, illuſtriſſimi regis Navarræ avunculi noſtri, præclari & egregii comitis 24 Arminiaci & de Fuxo conſanguinei noſtri dilecti; eidem utique ſupplicarunt, & ipſum requiſierunt, quatenus omnibus ſupradictis attentis, 25 pro tanto ſacrificio & bono prælibatæ unionis habendæ, dignaretur dictam renunciationem facere pure & libere, prout utroque jure, ut ſupra dicitur, tenebatur. Cui quidem 26 ſupplicationi reſponſo, nullis per eum de vacantibus in regnis, & dominio noſtro eccleſiis fictæ, ut dicitur, proviſionibus quibuſdam 27 familiaribus factis, deſerto totaliter dictæ unionis ſancto negotio, ſimulato metu, cum nulla cauſa timoris adeſſet, a dicta villa Perpiniani receſſit, 28 in cujus caſtrum reſidebat tutela. Quis vero tam formidoloſus eſſe potuit, 29 qui intra tam fortiſſimi caſtri clauſtra reſidens, multiſque armorum gentibus conſtipatus, vallatuſque undique conſanguineis, ſervitoribus, & amicis intra nationem propriam trepidaret? Quod plus eſt, nemine ſequente, 30 ad terrendum certe alios, potius quam timendum aderat ei facultas, in fugam potius quam occaſio fugiendi. Maxime quod ſecuritatibus, & guidaticis noſtris ſolemni juramento vallatus, 31 aut cautionibus, & juramentis multorum baronum, nobilium, & aliorum potentium ditionis noſtræ, & gubernationis officialium, & conſulum dictæ villæ, fulcitus eſſet 32 ad verum, quibus veriſimile non erat 33 coactionem injuriarum ſeu compulſionem ſibi 34 aliquam irrogari. Nam ſi, quod abſit, in cor noſtrum ali-

ANNO CHRISTI 1416.

---

2 Ex mſſ. *Chriſtiani*. 2 Mſſ. *reputamus adſtrictos. Nec fuit*. 3 Lege ex mſſ *pro celebrandis viſitis inter ſanctiſſimum*. 4 Lege ex mſſ. *& nos in*. 5 Ex mſſ. *ſuper facto*. 6 Adde ex mſſ. *conſilium*. 7 mſſ. *audierunt*. 8 Mſſ. *timor*. 9 Mſſ. *æſtimantes bonam & beatam, ſi illo modo*. Al. *ſi illis*, al. *ſi illi*. 10 Mſſ. *pro conſequendo . . . . . fine votivo*. 11 Mſſ. *ceſſerint omni juri*. 12 mſſ. *dictus dominus Benedictus*. 13 mſſ. *quæ*. 14 Mſſ. *veniretur*. 15 Mſſ. *quam humanis auribus*. 16 mſſ. *pro dictis viſitis & factis*. 17 mſſ. *quamplurimis aliis*. 18 Lege ex mſſ. *omnis tolleretur diſſentiendi materia, morem &c*. 19 Lege ex mſſ. *adhuc pie credentes*. 20 Mſſ. *de labiis ſuis*. 21 Lege ex mſſ. *tam dura crudelitatis adeſſet, & exiſtimandum putaret, quod omnibus circumſtantiis ad obtinendam dictam eccleſiæ Dei, &c*. 22 mſſ. *in noſtra perſona*. 23 mſſ. *& per ipſum*. 24 Mſſ. *Armaniaci*. 25 mſſ. *pro tanto Dei ſacrificio*. 26 Lege ex mſſ. *ſupplicationi tam humili atque juſta aurem obturare voluit. Et nullo congruo dato reſponſo, &c*. 27 mſſ. *familiaribus ſuis factis*. 28 mſſ. *in cujus caſtri*. 29 Mſſ. *quod*. 30 mſſ. *terrendi certe . . . . . quam timendi aderat ei facultas, & fugandi potius, &c*. 31 Mſſ. *& cautionibus*. 32 mſſ. *ad votum*. 33 mſſ. *coactionem injuriam &c*. 34 mſſ. unus, *obliquam*.

ANNO CHRISTI 1416.

aliqua contra perſonam ſuam cogitatio aſcendiſſet, receſſum ſuum potuiſſemus facile impedire, 1 cum nulla quam lacrymabili ſupplicatione nos objicere poſſumus. Et quidem licet a jam de ceſſione ſua, nec immerito, deſperati, & ad alia remedia cum cordis anxietate 3 proſequenda pace eccleſiæ noſtræ 4 figeremus eminus conſiderationem, & intuitum, affectione tam ſingulari, quam ad ejuſdem domini Benedicti perſonam, honorem, ac ſtatum ſemper in corde geſſimus, inflammati, ad finem quod de conſenſu ſuo pax haberetur eccleſiæ, & in tam evidenti caſu ac ſingulari articulo ſuo nominis gloriam exaltaret, continere minime potuimus, quin miſſis ad eum antequam navim ſeu galeam 5 in quoque .... aſcenderet, nunciis & procuratoribus noſtris, ac aliorum regum & principum præfatorum, requiſitionem, & ſupplicationem prædictas eidem fecimus humiliter 6 ſupplicari. Quibus infructuoſo dato per eum reſponſo, incontinenti ventorum ducatui ſe commiſit. Et denique percepto quod intra 7 noſtri dominium in caſtro de Paniſcola idem dominus Benedictus derelicto mari deſcenderat, etiam per nuncios, & procuratores noſtros, ac regum & principum prædictorum requiſitionem, & ſupplicationem prædictas eidem fecerimus. Sed minime ſupplicandi importunitas cor ſuum ad tanti boni & rationis vehiculum blandiri potuit: quin immo 8 proprie pertinaciter adhæreret

Attendentes itaque, ſic labores noſtros debito fine fruſtrari, quod per omnes humani conſilii 9 noctes laborantes nullum potuimus boni operis manipulum ex 10 tam prolixe ſeminatis tractatibus adipiſci; laxare de cetero retia decrevimus, invocato Chriſti nomine, & ejus Virginis genitricis, ſalubri ſuper iis jam dictorum omnium præmiſſorum conſilio: attento quod in Civitate Conſtantiæ fere totus populus Chriſtianus, qui ſub obedientiis prædictorum vocatorum Georgii, & Joannis 11 prius, tam per principes, & eorum ambaxiatores ſolemnes, quam etiam per prælatos, & alios quam plurimos nobiles viros congregatos exſiſtit, cum affectione ſancta, pura & ſimplici, 12 obediendi ſummo Pontifici, quem univerſalis eccleſia ſibi canonice præficiendum decreverit: & quod nedum injuſtum, ſed inhumanum utique videretur illos ulterius noſtra communione privari, quos ad unitatem & pacem ſic conſtat eſſe affectos, deliberavimus, quod ambaxiatores regum & principum prædictorum obedientiæ dicti domini Benedicti, & etiam omnes alii prælati, & alii eccleſiaſtici viri, qui ad generale Concilium conſueverunt vocari, 13 ad jam dictam civitatem Conſtantienſem, ut infra certum terminum teneantur, tractaturi, una cum aliis ibidem, ut dictum eſt congregatis, ac etiam futuris divino mediante præſidio, quod unio eccleſiæ orthodoxæ jamdiu concupita, ſub uno indubitato, & univerſali eccleſiæ recepto paſtore legitime habeatur; prout in certis ſuper hoc capitulis inter ſereniſſimum Regem Romanorum prædictum, & ambaxiatores congregationis Conſtantienſis, & diverſos alios prælatos cum illis ex una parte, & nos ac alios reges, & principes ſupradictos obedientiæ dicti Domini Benedicti, ſeu eorum ambaxiatores ex altera, concordaris, & firmatis dignoſcitur contineri. 14 Non parum addit ad eam unionem, nos illud novum bonum, ab Oriente fidis apicibus, & relatione productum, quod Græci 15 ſuam in acta Latinorum deflenter ſciſſuram, ardore Chriſti perfuſi, Dominico gregi, ſi eidem unum, & indubitatum, caput præeſſet, aggregari proponunt. Verum quia vanum eſſet deliberare ſalubria, niſi tollantur de medio ea quæ minime 16 venire deliberata permitterent ad effectum; conſiderantes, quod prælibata tam ſancta A cauſa, 17 totius catholicæ fidei conſervata proviſio, ac deliberatio, non noſtra, immo divina nullatenus 18 produci ad condignum valeret effectum, quamdiu prælati, & alii ſubditi noſtri ſub obedientia dicti domini Benedicti exiſtant, aut ejus juſſionibus, atque mandatis parerent: præſertim cum in reſponſione quam fecit dictæ ſupplicationi, & requiſitioni ultimæ, convocaturum ſe omnes prælatos ſuæ obedientiæ aſſerat, ut ad celebrandum cum eo Concilium per totum menſem venientem Februarii 19 deliberaturi ibidem, ut aſſerit, quomodo reſpondeat dictis ſupplicationibus ſibi factis, quas ipſe jam expreſſe negavit: 20 ſed quod non ut cum eis deliberaret, tamen ne poſſint Conſtantiæ hujuſmodi vocationem ipſe faciet inter alia; id eo ſatis apparet, quod dum erat in dicta villa Perpiniani, 21 negotia tractabantur eccleſiæ, 22 ſciſſionem aliquam in Concilio idem per ſeptennium, & ultra dilatavit, tenere 23 voluit: unde convocatio hujuſmodi exquiſita de directo deliberationi, B proviſioni, & concordiæ, per nos jam dictos factæ certiſſime contradicit, & unionem ac pacem eccleſiæ Dei impedit manifeſte. Quamobrem prædictis omnibus, & aliis pluribus plene attentis, qua aperte demonſtrant quod tam ſalutifero, & evidenti progreſſui pacis ſanctæ matris eccleſiæ, 24 & in ejus inveterati ſchiſmatis æmulatione, obedire dicto domino Benedicto, aut ejus parere mandatis, notorium impedimentum adjiciat: de multorum prælatorum, comitum, baronum, militum, doctorum, & proborum, ac nunciorum hic præſentium diverſorum regnorum, & civitatum noſtrarum conſilio, providemus, & ordinamus per nos, & noſtros ſucceſſores, necnon per quoſcumque eccleſiarum prælatos, duces, barones, comites, principes, ac quaslibet alias perſonas tam eccleſiaſticas, quam ſæculares cujuſcumque di- C gnitatis, gradus, præeminentiæ, aut conditionis exiſtant, nobis quomodocumque ſubditos, aut intra regna, ſeu ditionem noſtram degentes præfato domino Benedicto obediendum non eſſe aliquatenus, nec parendum. Ac præcipimus diſtrictius, et mandamus eiſdem, quatenus dicto domino Benedicto minime tanquam Papæ obedire, adhærere, ſeu in aliquo parere præſumant; nec ejus bullas, aut quaſcumque litteras ſuas, vel ſuorum officiariorum ordinariorum, et delegatorum, collectorum, vel ſubcollectorum intra ditionem noſtram præſentare, ac collectoribus 25 et ſubcollectoribus prædictis, ſeu privilegiis quibuſvis aliis perſonis de fructibus, ſive redditibus ad cameram Apoſtolicam quomodolibet ſpectantibus reſpondere, præterquam illos, ad quos nos ad hoc duxerimus deputandos. Cum noſtræ intentionis exiſtat illos, iis dum- D taxat exceptis, quos in proſecutione unionis eccleſiæ expendere oportebit, futuro unico, et ab univerſali eccleſia recepto ſummo Pontifici, per fideles perſonas integraliter reſervare. Injunaentes nihilominus, ac etiam ordinantes, quod omnes et ſinguli, qui beneficia eccleſiaſtica in regnis, et terris, ditioni, ac dominio noſtro ſubjectis, obtinent, cujuſcumque conditionis, aut ſtatus exiſtant, etiamſi cardinalatus, aut Pontificali dignitate præfulgeant, in ſuis eccleſiis, aut beneficiis reſideant: nulluſque eorum præfatum dominum Benedictum, aut ejus curiam ſequi, ſeu in ea quovis modo morari præſumat. Alioquin per illos, quos ad colligendum fructus cameræ Apoſtolicæ duxerimus, ut prædicitur deputandos, omnes, & ſingulos reddi- E tus beneficiorum, quæ obtineret, præcipimus arreſtari, donec ſuper hoc aliud ordinetur. Etiam diſtrictius inhibentes univerſis, et ſingulis ſubditis noſtris, tam eccleſiaſticis, quam ſæcularibus, etſi Pontificali præfulgeant dignitate, vel quovis alio titulo, ſeu nomine

cen-

---

1 Mſs. *cui nulla tam.* Al. *cui nulla quam.* 2 Mſs. *jam effemus de, &c.* 3 Mſs. *pro conſequenda.*
4 Mſs. *figeremus conſiderationis intuitum.* 5 Lege ex mſs. *in Coquiliberio aſcenderet.* 6 Mſs. *duplicari.*
7 Mſs. *noſtrum.* 8 Mſs. *in propria pertinacia adhæreret.* 9 Mſ. unus, *nodos.*
10 Mſs. unus, *tam prolixi ſchiſmatiſtratibus.* 11 Mſs. duo, *præſens erat.* 12 Mſs. *ad obediendum.*
13 Mſs. *ad jamdictum Concilium Conſtantienſe infra certum terminum venire,* (al. *ire*) *teneantur.*
14 Mſs. *Et non parum ad dictam catholicam communionem nos illud novum bonum allicit, ab Oriente, &c.*
15 Mſs. *ſuam a cœtu Latinorum.* 16 Mſs. *pervenire.* 17 Mſs. *quam totius ... (conſervativa.* 18 Mſs. unus, *perduci.*
19 Mſs. addunt, *convenirent.* 20 Mſs. *ſed jam notandum, ut cum eis deliberet, ne poſſint ire Conſtantiam, &c.*
21 Mſs. *ubi negotia.* 22 Mſ. unus, *ceſſionem.* 23 Al. Mſs. *noluit.*
24 Mſs. *& ejus ... ſchiſmatis evulſioni, obedire, &c.* 25 Mſs. *vel.*

ANNO CHRISTI 1416.

censeantur ; ne contra tenorem præsentium aliquid attentare, seu in aliquo contravenire præsumant, si pœnas graves cupiunt non subire. Mandamusque demum omnibus & singulis gubernatoribus vicariis, justitiariis, calmedinis, bajulis, juratis, & aliis officialibus nostris ubilibet constitutis, quatenus servato tenore hujusmodi, prout ad eorum quemlibet pertinebit, quoscumque deprehenderint, aut noverint aliquatenus contrahire, sub competenti custodia teneri faciant, nosque super hoc consultare non differant, facturi deinde prout a nobis receperint in mandatis. In cujus rei testimonium 1 præsentem fieri jussimus nostro sigillo pendenti munitam:

Datum Perpiniani, & propter indispositionem personæ nostræ signatum manu nostri primogeniti, die sexta Januarii, anno a Nativitate Domini MCCCCXVI. Regnique nostri v. Alphonsus Primogenitus. Dominus rex mandavit mihi Paulo Nicolai.

Ex collectione Barberiniana, & ms. Lipsiensi.

Copia litteræ clausæ ex parte dicti domini Regis directæ domino Imperatori.

SEreniſſimo principi Sigiſmundo Dei gratia Romanorum &c. regi ſemper Auguſto, ac Hungariæ, Dalmatiæ, &c. regi; fratri noſtro cariſſimo, Ferdinandus eadem gratia rex Arragonum, Siciliæ, &c. ſalutem debitam cum honore. Sereniſſime princeps, frater noſter præcariſſime. Sollicita cura præcipua circa conſummationem tractatus unionis ſanctæ matris eccleſiæ, & nec ignari ſerenitatem veſtram, pro qua recipere affectionis ſtudio ferventer 2 niſum dat, ſummopere gratulantem vobis præſentibus intimamus, quod hodie 3 data hujuſmodi, Dei nomine invocato, ad finem quod Dei eccleſia, unico nupta ſponſo, 4 Chriſtianus populus, qui totis pene temporum naufragavit circulis, in pace quieſcat, ſubtraximus, & ſubtrahi juſſimus ubique 5 ditioni noſtræ obedientiæ D. Benedictum; dictamque ſubtractionem hic ſignanter, & per alias etiam partes noſtræ ditionis, juxta ipſius formam, quam ſerenitati veſtræ mittimus cum præſenti, ſolemniter fecimus publicari: credentes indubie id idem uno eodem die factum fuiſſe per illuſtriſſimos reges, Caſtellæ nepotem, & Navarræ, avunculum nobis cariſſimos; ac etiam comites Armeniaci, & Fuxi in eorum regnis, & civitatibus, prout exſtiterat concordatum. Super aliis vero, quæ remanent exſequenda tam 6 vigili, quam ſtudio procedere curabimus, quantum in nobis erit, quod ex eis ſperamus ſuffragante ope divina fructum votivum, & felicem exitum proditurum. Et ſi qui de noſtris regnis, ſereniſſime princeps, frater nobis cariſſime, grata vobis occurrunt, fiducialiter intimetis.

Datum Perpiniani ſub noſtro ſigillo ſecreto, & propter indiſpoſitionem perſonæ noſtræ ſignatum manu noſtri primogeniti, VI. die Januarii, a Nativitate MCCCCXVI. Alphonſus Primogenitus.

Ex collectione Barberiniana, & quatuor mſſ. Germanicis.

Congregatio, in qua domini cardinales, archiepiſcopi, juraverunt capitula.

ANno, indictione, quibus ſupra, die Martis quarta menſis Februarii, Conſtantiæ provinciæ Moguntinenſis, in eccleſia cathedrali, in qua ſeſſiones publicæ teneri, & ſervari ſolent, fuerunt congregatæ omnes nationes, & ibi omiſſis ſolemnitatibus quæ requirebantur ad ſeſſionem publicam, & abſque divino officio, reverendiſſimus in Chriſto pater & dominus archiepiſcopus Turonenſis, unus ex ambaxiatoribus videlicet qui fuerunt pro parte dicti Concilii ad partes Arragoniæ miſſi, aſcendit ambonem, ubi ſententiæ, litteræ, decreta, ſtatuta, & ordinationes Concilii legi ſolent: & propoſuit ibidem, quod juxta contenta in capitulis in Perpiniano initis, & ut ſupra concordatis, inter obedientias videlicet olim Joannis XXIII. & Gregorii XII. ex una, & Petri de Luna parte ex altera, omnes & ſinguli domini cardinales, prælati, ambaxiatores, procuratores, nuncii quomodocumque in præſenti Conſtantienſi Concilio exiſtentes debeant & teneantur mediis eorum juramentis præſtandis ipſa capitula approbare. Et ut ad celerem concluſionem deveniatur, ſupplicavit dominis ibidem exiſtentibus, ſacrumque Concilium repræſentantibus, quatenus ſtatim ſimilia juramenta præſtarent. Quibus propoſitis, ſtatim domini de Concilio ibidem tunc exiſtentes, nemine diſcrepante, reſponderunt, *Placet*. Et ſtatim ad verbum dicti domini archiepiſcopi approbaverunt in dicta capitula, & juraverunt ea fideliter obſervare: videlicet domini cardinales, & prælati, ad pectoralia ſua, ceterique domini, & ambaxiatores, ac procuratores in animam propriam ad manus dominorum infraſcriptorum, de obſervando dicta capitula, prout alias incontinenti lecta fuerunt: & quilibet eorum corporale præſtitit juramentum, & ſtatim pro celeriori expeditione præmiſſorum, de mandato & voluntate dicti Concilii reverendiſſimus in Chriſto pater & dominus, D. Joannes de Trembleyo ſedis Apoſtolicæ, & hujus ſacri Concilii Conſtantienſis protonotarius ex uno latere dictæ ſeſſionis, ſive congregationis, & Gualterus Graſſi prior eccleſiæ Rhodi ordinis ſancti Joannis Hieroſolymitani ex altera, cum nonnullis aliis hujus ſacri Concilii notariis, & ſcribis eiſdem adjunctis, ad ſcrutandum juramenta omnium in congregatione præſenti, & alias in hoc Concilio ſanctiſſimo congregatorum deputati, iverunt: & omnium infra inſertorum; tam principalium, quam procuratorum, & advocatorum & ambaxiatorum in hoc Concilio exiſtentium juramenta per eoſdem, aut tactis ſcripturis ſanctis, aut more prælatorum, pectoralibus, ad ſancta Dei evangelia præſtita receperunt, ſuper tenendis, obſervandis inviolabiliter, & ad implendum pro poſſe capitulis ſupra, ut præmittitur, inter ſereniſſimum Romanorum, & Hungariæ reges factis, concordatis, & concluſis. Quorum quidem principalium, & ambaxiatorum, ac procuratorum prædictorum aliqui ſe ſuaſque conſcientias, & juramenta magis alleviando, & clarificando ſuorum juramentorum cedulas, & quilibet cedulam obtulerunt atque prout inferius ſunt annexæ. Super quibus omnibus & ſingulis præmiſſis petitum fuit per procuratorem hujus ſacri Concilii, & eorum quemlibet ſibi fieri ad futuram rei memoriam unum, vel plura, publicum ſeu publica, ac tot, quot fuerint neceſſaria publica inſtrumenta. Præſentibus omnibus. & ſingulis infra nominatim expreſſis, aliiſque Chriſtifidelibus in numero copioſo.

Ex collectione Barberiniana.

Ego Hugo de Teſſero canonicus in eccleſia Caturcenſi procurator reverendiſſimi patris domini epiſcopi Caturcenſis, nomine ejuſdem, & meo, laudo, ratifico, approbo omnia, & ſingula capitula, & acta, & concordata per ſereniſſimum dominum noſtrum Romanorum regem, & reverendiſſimos ſacri Concilii legatos cum rege Arragonum, & alios legatos, & prælatos obedientiæ D. Petri de Luna, & ea nominibus quibus ſupra promitto & juro habere & rata & grata.

Alexander abbas monaſterii beatæ Mariæ de Belloſonte veteris ordinis ſancti Benedicti Malleacenſis diœceſis licentiatus in decretis, ambaxiator eccleſiæ regni Franciæ pro provincia Burdegalenſi, cum aliis qui pro dicta provincia ad Concilium venerunt, miſſus & procurator epiſcopi Lucionenſis, promitto & juro.

Ego Joannes Dolier licentiatus in legibus, archidiaconus de Sabolio canonicus præbendatus in eccleſia Cenomanenſi provinciæ Turonenſis, ac procurator in præſenti Concilio dominorum decani & capituli dictæ eccleſiæ Cenomanenſis, tam nomine proprio, quam nomine dictorum dominorum decani & capituli, laudo & approbo, & ratifico omnes, & ſingulos tractatus, & concordias factas inter ſereniſſimum principem D. regem Romanorum, & lega-

1 Mſs. *præſentes .... munitas.* 2 Mſ. *inſudet .... gratulari.* 3 Mſ. *dato.* 4 Mſ. *ſive Chriſtianus.*
5 Mſ. *ditiones noſtras obedientiæ domini Benedicti.* 6 Mſ. *vigiliter.*

ANNO CHRISTI 1416.

legatos, & ambaxiatores præſentis Concilii ex una parte, & dominum regem Arragonum, & legatos, ambaxiatores obedientiæ Petri de Luna, & promitto & juro bona fide prædicta obſervare, & non contravenire.

Ego frater Petrus de Sallone, monachus & cellerarius monaſterii Aureliaci ſancti Flori, licentiatus in theologia, ac in decretis, necnon vicarius reverendiſſimi in Chriſto patris & D. D. Gratianopolitani epiſcopi, nomine proprio, & monaſterii prædicti, & nomine reverendiſſimorum patrum, & dominorum Gratianopolitani, Vapincenſis epiſcoporum, ut dicti abbatis, Conchenſis, Ruthenenſis diœceſis, quorum ſum procurator in hac ſancta Synodo cum ſufficienti poteſtate, de qua conſtat penes magiſtrum Michaelem Boloſonenſem, juro, approbo, laudo, & ratifico capitula, & acta nominibus, quibus ſupra, prout domini cardinales, & alii domini fecerunt.

Frater Joannes de Gorello ordinis Minorum, ac ſacræ theologiæ Pariſiis profeſſor, conventuſque Pariſienſis ordinis antedicti magiſter regens, necnon R. P. fratris Joannis Quingonelli ſacræ theologiæ eximii doctoris prædicti ordinis Minorum in provincia Franciæ Provincialis miniſtri, ſacro generali Conſtantienſi Concilio generalis procurator cum plenitudine poteſtatis conſtitutus, juro nomine procuratorio antedicti R. patris miniſtri provincialis habere grata & recepta omnia capitula lecta in publica ſeſſione die Martis quarta Februarii ſacri generalis Concilii Conſtantienſis.

Nos Herveus abbas utriuſque juris, & Joannes Heurodiæ in eiſdem juribus licentiatus, ambaxiatores univerſitatis Andegavenſis ad ſacrum Conſtantienſe Concilium deſtinati, omnia & ſingula capitula inter ſereniſſimum regem Romanorum, & ambaxiatores dicti Concilii, & ſereniſſimos reges Arragonum, Caſtellæ & Navarræ, ceteroſque de obedientia Petri de Luna Benedicti XIII. in ſua obedientia nuncupati in villa Narbonenſi, & Perpiniani ſuper facto unionis eccleſiæ appunctuata, & concordata, nomine quo ſupra laudamus, approbamus, & ratificamus mediis noſtris juramentis, promittentes nullo unquam tempore contra præmiſſa capitula, vel eorum aliquod venire quovis modo.

Ego Hugo Fabri magiſter in artibus & medicina, procurator reverendiſſimi in Chriſto patris domini epiſcopi Cameracenſis, approbo, ratifico, atque juro omnia & ſingula capitula inter ſereniſſimum regem Romanorum, & reverendiſſimos dominos ſacri Conſtantienſis Concilii parte ex una, necnon ambaxiatores dominorum regum, & principum obedientiæ Petri de Luna parte ex altera *a* Narbone concluſa, & determinata, & hoc nomine procuratorio: in cujus teſtimonium præſentem cedulam manu propria ſcriptam ſignavi ſigneto meo ſolito manuali.

a Forte, *in villa Narbonenſi*, ut ſupra.

Ex Mſſ. Brunſuic. & Gothan.

Quibus juramentis præſtitis, cum aliqui de reverendiſſimis Patribus, Dominis S. R. E. Cardinalibus videbantur eſſe abſentes a congregatione, & etiam aliqui alii domini de Concilio fuit deliberatum, & pronunciatum ibidem per reverendum patrem D. Vitalem Epiſcopum Tolonenſem, quod omnes & ſinguli abſentes, & alias qui eſſent ibidem, tanquam procuratores Dominorum, deberent dare eorum nomine, & illorum, quorum nominibus hic ſunt, dare notariis infraſcriptis. Et quod reverendi Patres Domini ſedis Apoſtolicæ Protonotarii, & Prior de Rhodis, ordinis S. Joannis Jeroſolimitani, accedere deberent D. Cardinales abſentes a congregatione, & ab ipſis ſimile juramentum exigere atque recipere in præſentia Notariorum vel alicujus eorumdem Notariorum Concilii Conſtantienſis.

Ex collectione Barberiniana, & duobus Mſſ. Germanicis.

Die Mercurii quinta menſis Februarii, prædicti reverendi patres domini Hermannus Dwerge, & Jacobus Rodini de Janua ſedis Apoſtolicæ protonotarii, necnon dominus prior Rhodi juxta mandatum eis heri in publica congregatione factum ſuper recipiendis juramentis a dominis S. R. E. cardinalibus tunc abſentibus ſuper approbatione capitulorum tunc lectorum, acceſſerunt ad reverendiſſimum patrem dominum Petrum cardinalem Cameracenſem in domo ſuæ habitationis exiſtentem: qui D. cardinalis ad requiſitionem dictorum ipſorum dominorum protonotariorum & prioris juravit ad ſancta Dei evangelia tactis pectoralibus ſuis, juxta tamen moderationem certæ ſcripturæ, quam ibidem tradidit, cujus tenor eſt talis:

ANNO CHRISTI 1416.

Cum per ſereniſſimum dominum regem Romanorum, & dominos legatos Concilii Conſtantienſis ex una parte, & dominos ambaxiatores dominorum illuſtriſſimorum regum, ac potentum aliorum dominorum principum obedientiæ domini Benedicti ab altera, certa capitula pro unione in ſancta Dei eccleſia conſequenda concordata exſtiterint, expreſſa atque jurata, & quod per dictum Concilium debeant approbari, ratificari, jurari; & ſi in aliquo præfatorum capitulorum, vel in eis capitulorum eſſet defectus ex parte noſtra, quod pars altera per tractatum hujuſmodi nullatenus obligetur, prout hæc in inſtrumento publico ſuper hoc confecto plenius continetur. Ideo in favorem dictæ unionis eccleſiæ, & ne tam deſiderabile bonum quomodolibet impediri valeat, vel differri, dicta capitula in propria forma, quæ in dicto inſtrumento continentur, quantum ad me pertinet, approbo, ratifico, atque juro. Quia tamen in quibuſdam capitulis videlicet in tertio, ſexto, & octavo prædictis tangitur, quod per futurum generale Concilium, & hoc Conſtantienſi Concilio ex altera obedientia unienda fiat electio futuri ſummi Pontificis, cujus intellectus videtur aliquatenus dubius. Ideo ne dictum juramentum meum fiat de mihi dubio, vel juncto declarato, quantum ad hoc nec intelligere debuerunt, quod dictum Concilium eligat futurum ſummum Pontificem juxta modum & formam eligendi declararet; ita tamen quod non totaliter excludit illos, ad quos de jure pertinet electio.

In teſtimonium præmiſſorum me ſubſcripſi, Petrus cardinalis Cameracenſis.

Subſequenter, reverendiſſimi patres domini protonotarius & prior ad reverendiſſimum patrem dominum Amedeum cardinalem Salutiarum hora tertia poſt meridiem acceſſerunt, & ſimiliter juramentum ab eo requiſiverunt per eum præſtandum. Qui dominus cardinalis tactis pectoralibus ad ſancta Dei evangelia jurando confirmavit, approbavit, & obſervare promiſit dicta capitula prout præmittitur inita & publicata: ſalva tamen proteſtatione infradicta, videlicet, quod per approbationem hujuſmodi capitulorum non intendit quovis modo præjudicare juri & actioni particularis ſuper recuperatione beneficiorum ſuorum, quæ habuit, & credit habere in partibus in regnis Hiſpaniarum: qua proteſtatione ſalva, juravit ut prius, & alii qui ſupra juraverunt.

Deinde acceſſerunt ad domum domini cardinalis Tricaricenſis, ubi bina vice fuit reſponſum per familiares, eumdem dominum cardinalem fore infirmum: & ſic tunc, nec hucuſque juravit.

Subſequenter iidem domini protonotarii acceſſerunt ad reverendiſſimum patrem D. Joannem cardinalem Raguſinum, qui poſt ſimilem requiſitionem approbavit & ratificavit meliori modo, quo potuit, & juravit obſervare, & non contravenire ſimpliciter, ut alii juraverunt. *Elsius* b *ſæcularis*.

b *Al.* ſcholaris.

Die Jovis XIII. menſis Februarii prædicti reverendiſſimi patres domini Nicolaus archiepiſcopus Gneznenſis. Jacobus epiſcopus *c* Placentinus, & Andreas Clericus Poznanienſis, ac ceteri ambaxiatores ſereniſſimorum principum Uladislai Poloniæ regis, & Witoldi magni ducis Lituaniæ, propoſuerunt eorum querelam contra Magiſtrum generalem, & totum ordinem ſanctæ Mariæ Teutonicorum *d* pro eis D. Auguſtini de Piſis advocati conſiſtoriali, ac D. Petri de Cracovia, in loco ſeſſionis præſentibus majori parte dominorum cardinalium, & ſuppoſitorum nationum Concilii Conſtantiensis, tamen obtenta per prius licentia in omnibus vacationibus. Quibus propoſitis nihil fuit per Synodum reſponſum, nec querela, licet prædicta foret, notariis Concilii tradita.

c Lege ex mſ. *Plocenſis*.

d Mſ. *per os*.

Eadem die Jovis XIII. mensis Februarii prædicti præſidentes omnium nationum exſiſtentes in loco nationis Germanicæ ad ſupplicationem, & ſcripturam ſereniſſi-

mi

ANNO CHRISTI 1416.

mi principis Sigiſmundi Romanorum regis ſæpe Concilio Conſtantienſi ſuper hoc factas & directas miſerunt ad reverendiſſimum patrem D. Joannem vicecancellarium Romanæ curiæ certam litteram miſſivam, ſignatam & munitam eorum ſignetis, cujus tenor inferius eſt inſertus: petendo ipſum dominum vicecancellarium, ut mandaret dominis auditoribus ſacri palatii Apoſtolici cauſarum, ut in cauſis primariarum precum ſuperſedere deberent uſque ad adventum domini regis Romanorum. Quibus precibus dominus vicecancellarius annuens, ſtatim miſit ad auditores prædictos, mandans ut de cetero ſuſpenderent proceſſus in cauſis ipſis, & nullatenus ulterius procederent, niſi poſt adventum ſupradicti Romanorum regis.

Sequitur tenor litteræ, & eſt talis.

Reverendiſſime Pater: Conſtat paternitatibus veſtris illuſtriſſimum principem, & dominum dominum Sigiſmundum Romanorum regem nationibus ſingulis patentibus ſuis litteris ſupplicaſſe, quod ipſi ordinare dignarentur apud auditores cauſarum, quatenus in cauſis primariarum precum ſuarum uſque ad adventum ejus ſuperſedere procurarent. Cum igitur in ſingulis nationibus petitio præfati domini regis concluſa exſiſtat, ſupplicatur vobis per nationes univerſas, quod dictis auditoribus præcipere dignemini, ne ipſi in cauſis hujuſmodi procedant uſque ad adventum regis præfati. Præſidentes quatuor nationum ſuis ſigillis.

Congregatio de officiis curiæ quondam Gregorii XII. & de Huſſitis citandis.

Die Jovis xx. ſuprædicti menſis Februarii, Conſtantiæ in majori eccleſia, & loco ſolito tenta fuit congregatio generalis dominorum de Concilio, mane hora tertiarum, hora deputata pro ſeſſionibus publicis per ſacrum generale Concilium tenendis. Præſentibus ibidem reverendiſſimis in Chriſto patribus Joanne epiſc. Oſtienſi vicecancellario, Vivarienſi, Antonio Bononienſi, Gabriele Senenſi, *a* Petro Veronenſi, Almanno Piſano, Branda Placentino, Antonio de Chalanco, Petro Fuxi, Amedeo Salutiarum presbyteris, Ludovico de Fliſco, Ottone de Columna, Lucido de Comite, & Franciſco Florentino diaconis cardinalibus, ſine ſolemnitatibus ſeſſionis, videlicet officiorum Miſſæ, litaniarum, & aliarum orationum ad ſeſſiones Synodales pertinentes: 1 ſed alias unus & agendorum dicta Synodus habere voluit, ac ſi ſeſſio ſuper iis publice cum ſolemnitatibus prædictis fuiſſet obſervata.

l. Antonius Veron.

In qua quidem congregatione honorabilis vir magiſter Henricus de Piro, & Joannes de Scribanis promotores & procuratores ipſius Concilii Conſtantienſis 2 in publica ad hoc deputata ſeſſione, quod omnes & ſinguli officiales domini olim Gregorii XII. ad ſingula officia, quæ in ſua curia exercuiſſent, tanquam officiales deberent admitti in obedientia Joannis Papæ XXIII. & quæ hodie per officiales ipſius domini Joannis exercentur, tamen cum conditione, cum honoribus, dignitatibus, emolumentis, ac omnibus, prout eadem officia exercuiſſent in curia ipſius olim Gregorii. Nihilominus tamen dicti officiales ſæpius conqueſti fuiſſent coram nationibus, quod hujuſmodi concordia, ſive ſtatuta, & diffinita per officiales olim Joannis minime obſervarentur; ipſoſque officiales dicti Gregorii olim admittere recuſaverunt, in detractionem, & honorem atque dedecus Concilii Conſtantienſis. Petens igitur per ipſum Concilium ſive Synodum Conſtantienſem ordinare, ſtatuere atque decernere, quod ipſi officiales ad officia hujuſmodi, dignitates, honores, atque emolumenta admitterentur ſine ulteriori dilatione.

Item, propoſuit, quod per nonnullos detractatores Concilii Conſtantienſis prædicti reperirentur, & præſertim in regnis Bohemiæ, & Marchionatu Moraviæ, qui alias ad diverſas mundi partes, & ad civitatem præſentem Conſtantiæ ſuis litteris ſigillatim ſcripſiſſent, quod Joannes Hus damnatus nuper per Synodum Conſtantienſem tanquam hæreticus, & notorius ſcandalizator fidei orthodoxæ, fuiſſet injuſte, & contra omnem veritatem crematus, qui apud illos ſcribentes fuiſſet vir ſanctus & bonæ fidei ac innocens, ſed propter invidiam cleri pinguis & incraſſati fuiſſet datus, & traditus morti innocue. Petens igitur magiſter Henricus de Piro nomine quo ſupra, per ipſam Synodum Conſtantienſem ſibi provideri de remedio opportuno; citationemque ad partes perſonalem contra omnes & ſingulos qui hujuſmodi quid contra Concilium ſcripſiſſent, & id in hoc diffamaſſent, & quorum ſigilla reperirentur in ipſis litteris per eos ad Conſtantiam miſſis, & ibidem publice per ſuos affixis forent impreſſa, ſeu affixa, & alios diffamatores, & faventes hæreſim, & per edictum publicum, ſi opus fuerit, in partibus in locis circumvicinis affigendum decerni, & concedi debita cum inſtantia poſtulavit.

ANNO CHRISTI 1416.

Item, memoratus magiſter Henricus nomine quo ſupra propoſuit, qualiter reverendus pater dominus Guillelmus electus Argentinenſis, familiareſque ſui, necnon venerabilis vir dominus Cantor Argentinenſis eſſent male tractati, captivati, ſpoliati, & ultra modum injuriati, hodieque tenentur captivati, & in vinculis, ſive compedibus ligati contra libertatem eccleſiaſticam, & hoc per capitulum, ſive communitatem Argentinenſem. Quare petiit ſuper præmiſſis ſibi provideri de remedio opportuno, monitoriumque contra detentores eoſdem; & eorum bona, atque in juvatores, in forma ſolita, decerni & concedi per dictam ſacroſanctam Synodum Conſtantienſem debita cum inſtantia poſtulavit, & alias omni meliori modo per dictum Concilium ſive Synodum deliberandum.

Quibus per dictos promotores & procuratores debito modo, quo licuit, propoſitis, de mandato ipſius Synodi Conſtantienſis aſcenderunt ambonem pro publicandis, ſtatuendis, ordinandis, ſive diffiniendis deputati reverendiſſimi patres domini Vitalis Tolonenſis pro Gallicana, Antonius Concordienſis pro Italica, Nicolaus Merſeburgenſis pro Germanica, & Patricius Cortagenſis pro Anglicana epiſcopi; pro nationibus ad omnia reſponderunt, *Placet*, videlicet quoad admiſſionem officialium. Et idem primo Antonius epiſcopus Concordienſis nationis Italicæ nominavit pro commiſſariis ad examinandum titulos ipſorum officialium petentium ſe admitti, dominos Martinum epiſcopum Aprutinum, Jacobum electum Pennenſem: Vitalis epiſcopus Tolonenſis nomine nationis Gallicanæ nominavit Joannem Patriarcham Antiochenum, & Stephanum epiſcopum Dolenſem: Nicolaus epiſcopus Merſeburgenſis nomine nationis Germanicæ nominavit Ulricum epiſcopum Verdenſem, & Joannem Abundi utriuſque juris Doctorem: Patricius epiſcopus Cortagenſis nominavit pro natione Anglicana ſe ipſummet & dominum Thomam Polton protonotarium: cardinalis vero Vivarienſis nomine collegii cardinalium dominos Gabrielem Senenſem, & Amedeum Salutiarum cardinales nominavit.

Deinde ſimiliter reſponderunt, quoad decretum citationis contra adhærentes opinionibus & ſectis damnatæ memoriæ Joannis Wicleff, & Joannis Hus, in regno Bohemiæ & marchionatu Moraviæ.

Similiter ad monitorium contra Argentinenſes in forma. Quibus ſic factis, venerabiles & circumſpecti viri dominus Petrus de Cracovia decretorum doctor, & Joannes 3 Ulis præpoſitus Quinqueeccleſienſis aſcenderunt ambonem eumdem: & ipſe dominus Petrus de Cracovia, alias de Lymburga, legebat de mandato Synodi ſive prædictæ congregationis cedulam ipſorum officialium: Joannes vero Usk legebat citationem decretam contra prædictos tenentes opinionem Joannis VVicleff, & Joannis Hus. Monitorium vero contra Argentinenſes non fuit lectum. Quarum cedulæ admiſſionis officialium, & citationis prædictæ de quibus ſupra fit mentio, ſequuntur tales.

Sacroſancta & generalis Synodus Conſtantienſis, quæ dudum ſtatuit & ordinavit, quod officiales & curiales venerabilis fratris Angeli epiſcopi Portuenſis tunc Gregorii in ſua obedientia nuncupati officiis, & gradibus ipſorum canonice adeptis gauderent, & ea rationabiliter admini-

1 Lege ex mſſ. *ſed alias vim & effectum agendorum.*

2 Adde ex mſſ. *& nomine procuratorio ſive promotorio Henricus de Piro prædictus loquens propoſuit. Qualiter alias juxta deliberata, concluſa, ſtatuta, & ordinata per ſacrum Concilium Conſtantienſe, in publica, &c.* quæ in Labbeam editione deſiderantur. 3 Mſſ. *Usk*, ut infra.

ANNO CHRISTI 1416.

miniſtrarent, prout alii officiales obedientiæ olim Joannis Papæ XXIII. indifferenter, ſalvo quod ubi in aliquo officio unicus, vel certus numerus ſecundum conſuetudinem Romanæ curiæ, deberet haberi, circa hoc perſonaliter deputandus ab eo; dicta ſacroſancta Synodus reſervavit providens ad tollendum diviſiones & diſcordias inter officiales & curiales, ſuper admiſſione officialium & curialium hujuſmodi obedientiæ dicti Angeli tunc Gregorii XII. nuncupati, ad ſua officia & adminiſtrationes eorum exortas ſtandum, quieſcendum & ad paciſcendum decernit & ordinat, quod præfati officiales de hujuſmodi obedientia dicti Angeli tunc Gregorii XII. nuncupati; illi videlicet qui in 1 pitaſſiis dictorum officialium per dominum Angelum ad nos miſſis deſcripti exſiſtunt, ex nunc ad hujuſmodi ſua officia, nulla ſuper canonica adeptione eorumdem officiorum diſcuſſione præhabita; ad ipſorum officiorum exercitium, & emolumentum una cum aliis officialibus admittantur juxta formam & tenorem ſtatuti & ordinationis prædictorum. Quod ſi aliqui ex eis forſan hujuſmodi officia canonice non ſunt adepti, per hujuſmodi decretum & admiſſionem nullum penitus ad hujuſmodi officia, quæ detinent, jus aut titulum acquirant, aut habeant quovis modo, nec ipſos intendit ſancta Synodus per admiſſionem habilitare. Et inſuper dicta Synodus volens, ut ſtatutum & ordinatio prædicta deducantur ad effectum, & nullus in officiis ipſis, qui canonice non ſunt adepti, remaneat; deputat duos cardinales, & duos de qualibet natione per cardinales & nationes electos, qui de titulis canonice adeptis per eoſdem officiales utriuſque obedientiæ cognoſcant & terminent, & eos qui hujuſmodi officia canonice adepti non exſiſtunt, repellant ab eiſdem, aliis duntaxat in ſuis officiis remanentibus: ſuper quibus dicta Synodus præfatis deputatis concedit & tribuit poteſtatem.

Citatio contra adhærentes opinionibus VVicleff, & Joannis Hus, apparet infra in reproductione.

Ex collectione Barberiniana, & mſſ. Lipſienſi.

Tenor vero dicti monitorii, unde ſupra fit mentio, ſequitur, & eſt talis:

SAcroſancta & generalis Synodus Conſtantienſis, univerſis Chriſti fidelibus ſalutem & omnipotentis Dei benedictionem. Dudum cum ad audientiam noſtram fama publica referente, perveniſſet, quod *a* VVolgelmannus de Vomſgurgen decanus, & Fredericus de *b* Zoerie canonicus, nec non Michael Melbruge, *c* Reilmus Barpfe magiſter, & Ulricus Thet, alias Baſer, magiſter civitatis Argentinenſia, de capituli & canonicorum eccleſiæ, & etiam conſulum & proconſulum civitatis & communitatis prædictæ mandato, auxilio, favore, & aſſenſu, ſeu hoc ratum & gratum habentium, cum nonnullis in ea parte complicibus, dilectum eccleſiæ filium Guillelmum electum Argentinenſem, patrem, & paſtorem animarum ſuarum, cui obedientias debitas & devotas facere promiſerant, & præſtiterant, ac exhibere, & præſtare debebant ac etiam tenebantur, in oppido *d* Mallis Heuy Argentinenſis diœceſis de menſa epiſcopali Argentinenſi exſiſtente, ad quod una cum præfato decano & canonico pro ipſius eccleſiæ utiliter pertractandis & promovendis negotiis acceſſerant, ſuadente diabolo, Dei timore ac reverentia & obedientia poſtpoſitis, una cum dilecto eccleſiæ filio *e* Frederico Debitz cantore ejusdem eccleſiæ, ipſorumque electi & cantoris familia vi armata, auſu ſacrilego, manus injicientes violentas ignominioſe ad civitatem perduxerant, ac ex poſt detinuerunt, prout detinebant carceratos; nec non eoſdem electum, & cantorem, ac familiam bonis & rebus ſpoliaverant, ſacrilegium, & excommunicationem, aliaſque cenſuras eccleſiaſticas, & pœnas in jure, nec non in ſtatutis provinciæ Moguntinenſis, cujus dicta eccleſia exſiſtit, circa hoc editis prolatas damnabiliter incurrendo. Nos de tantis tamque gravibus exceſſibus propter nos, qui ad univerſalis eccleſiæ reformationem ſumus hic congregati, ad quos ſuper quibuſcumque quæſtionibus contra electum cantorem & familiam prædictos haberi poterat recurſus, taliter commiſſis, ſi veritate nitebantur, non immerito dolentes: volentes ſuper iis inquirere veritatem, venerabiles fratres Joannem Patriarcham Conſtantinopolitanum, & Nicolaum epiſcopum Merſeburgenſem ad civitatem prædictam cum plena poteſtate ſuper præmiſſis ſimpliciter & de plano inquirendi, & ſe informandi, & ſi ita eſſe reperirent, electum, & cantorem, & familiam prædictos cum rebus, & bonis hujuſmodi libere in noſtris manibus reſtituere faciendi, requiſitionemque, & monitionem, cetera circa hoc utilia & neceſſaria faciendi duximus deſtinandos, parati de ipſis electo, & cantore, ac familia querelantibus reddere bonum & breve juſtitiæ complementum. Verum ſicut poſtmodum ex patriarchæ & epiſcopi nunciorum noſtrorum prædictorum, qui ad eamdem propter præmiſſa acceſſerunt perſonaliter civitatem, relatione intelleximus, quod quamquam prædictas captionem detentionemque notorias reperiſſent, & de aliis præmiſſis eſſet publica vox & fama, ac decanum & canonicos dictæ eccleſiæ Argentinenſis, capitulum, & cives, magiſtros, conſules, proconſules, & communitatem prædictos noſtra pro parte requiſiviſſent, & monuiſſent, ut electum, cantorem, & familiam præfatos cum hujuſmodi bonis & rebus in noſtris manibus reſtituerent, ut debebant, ac etiam tenebantur; offerentes nos ipſis de dictis electo, cantore, & familia, ſi de eis conquererentur coram nobis, facere juſtitiæ complementum, ut præfert; tamen ipſi decanus, & capitulum, ut præmittitur, ac cives & magiſtri, nec non conſules, proconſules & communitas prædicti hujuſmodi requiſitione & monitione obauditis, prædictos electum, cantorem, & familiam carceribus per eos detentos cum rebus & bonis hujuſmodi in noſtris manibus libere reſtituere denegaverant, vel ſaltem diſtulerant, & differebant. Nos autem attendentes, quod ſubditi in eorum prælatos, & laici in clericos nullam penitus habent juriſdictionem ac poteſtatem; & quod præmiſſa in libertatis eccleſiaſticæ & paſtoralis dignitatis vilipendium non modicum & ſcandalum plurimorum redundare dignoſcitur; nolentes hujuſmodi manifeſtam offenſam, ſicut nec debemus, ſub diſſimulatione tranſire. Et licet contra prædictos decanum & capitulum, cives, magiſtros, conſules, proconſules, & communitatem prædictos, & alios, qui culpabiles fuerint in præmiſſis, poſſemus juris ſeveritatem exercere; tamen ad eos magis convincendos, mitius agere volentes; conſideranteſque ſicut per ſummariam informationem ſuper iis per nos habitam reperimus ad ipſos decanum, capitulum, cives, magiſtros, conſules, proconſules, communitatem, & civitatem pro exſecutione præſentium facienda tutus non patet acceſſus; ne propterea tanti, tamque graves, & manifeſti exceſſus noſtris conniventibus oculis remaneant impuniti: idcirco Deum præ oculis habentes ex officio noſtro, ad quod utique ſpectat eccleſiaſticarum perſonarum injurias propulſare, ac libertatem eccleſiaſticam pro viribus defenſare, per hoc præſens publicum edictum in audientia publica contradictarum legendum & publicandum, & valvis majoribus Conſtantienſis, ac in Hagenovve, & in Sletzſtat oppidorum dictæ diœceſis eccleſiarum parochialium affigendum; dictos decanum, & capitulum, & alios eccleſiaſticos, ſi qui, & quis ſe fatebitur eſſe culpabilem, & fuerint culpabiles in præmiſſis; nec non conſules, proconſules, atque cives prædictos, ac quoſcumque alios in præmiſſis culpabiles, videlicet in eorum ſingulos ſub excommunicationis, & etiam interdicti eiſdem eccleſia, & civitate, ac terris, locis, & dominiis, eiſdem decano & capitulo, civibus, & communitati communiter, vel diviſim ſubjectis, pœnas quas ferimus in his ſcriptis, ſi monitioni hujuſmodi non paruerint cum effectu, primo, ſecundo, & tertio, & peremptorie requirimus, & monemus, quatenus infra duodecim dies poſt lectionem, publicationem, & affixionem præſentium, ut ſupra faciendas, immediate ſequentes: quorum duodecim dierum quatuor pro primo, quatuor pro ſecundo, & reliquos quatuor dies pro tertio & peremptorio termino & canonica monitione eiſdem decano, capitulo, conſulibus, & proconſulibus, civibus, communitati, & complicibus præfi-

a Mſs. *Hugelmannus de Vingungen.*

b Mſs. *Zolre.*

c Mſſ. *Reilinus Barpfenning, & Ulricus Cheſer, alias Vader.*

d Mſs. *Mollisheim.*

e Mſs. *Friderico Bitz.*

1 Forte, *placitis.*

ANNO CHRISTI 1416.

gimus & assignamus; præfatos electum & cantorem, cum hujusmodi eorum familia absque quolibet contradictionis obstaculo plenarie in nostris manibus, seu commissariorum a nobis super hoc deputatorum libere restituant, ipsisque oblata ipsa reddant, & reddi ac restitui faciant, aut satisfieri procurent competenter. Quod si forsan hujusmodi monitioni & requisitioni nostris in dicto termino parere contempserint, ex nunc prout ex tunc eosdem decanum, & capitulum, consules, proconsules, cives, communitatem, & complices, necnon omnes, & singulos dicti sceleris patratores, & fautores per edictum simile peremptorie citamus, ut die duodecima præfatos duodecim dies immediate sequente præfatos Volgemannum decanum, Fredericum de *a* Zalke, nec non Reylinum *b* Barphe maig, Vicolricum Ches, alias Bader, & Michaelem Merbruet personaliter in eorum propriis personis; alii vero omnes legitime compareant Constantiæ coram nobis in loco publicæ sessionis, si eam tunc fieri contigerit, alioquin in sessione publica ex tunc immediate sequente; ad videndum & audiendum se declarari in censuras, & pœnas tam juris prædictas, quam nostras incidisse; vel ad dicendum & allegandum causam rationabilem, si quam habeant, quare parere, & declarari, ut præfertur, non debeant. Certificantes nihilominus omnes, & singulos supradictos, & eorum quemlibet, quod sive hujusmodi nostris monitioni & requisitioni parere & obedire, ac inscriptis terminis comparere curaverint, sive non; nos nihilominus ad omnia & singula præmissa, & alia juris remedia in præmissis opportuna quomodolibet procedemus, justitia mediante; ipsorum monitorum & citatorum ac quolibet ipsorum absentia, seu contumacia eorum in aliquo non obstantibus. Loca vero audientiæ contradictarum nec non valvarum prædictarum tanquam publica, & idonea ad hujusmodi nostras monitionis & requisitionis litteras exsequendas duximus eligenda, in quibus easdem modo & forma præmissis decrevimus publicandas; quæ illas quasi sonoro præconio, & patulo judicio adinstar edictorum publicorum, quæ olim in albo prætorio scribebantur, publicabunt: volentes nihilominus, & in hac sacra synodali auctoritate decernentes, quod hujusmodi nostræ litteræ modo & forma præmissis exsecutæ dictos sic monitos & requisitos, & quemlibet ipsorum arctent taliter & adstringant, ac perinde valeant, & plenam obtineant roboris firmitatem, ac si eisdem & cuilibet eorum in propria persona lectæ & insinuatæ fuerint, ac principaliter publicatæ. Cum non sit verisimile ipsis remanere incognitum, quod in locis tam *c* publicum exstitit omnibus publicatum. Nos autem pro ipsius ecclesiæ Argentinensis indemnitate ex certis causis omnem alienationem, hypothecationem, & quamvis obligationem, & translationem jurium, possessionum, & quorumcumque bonorum ecclesiasticorum immobilium, & pretiosorum mobilium dictæ ecclesiæ & mensæ episcopalis Argentinensis, contra juris prohibitionem fiendam eidem electo penitus interdicimus: ipsasque, & earum quamlibet, si forsan per eum fieri contingeret, nullas, prout erunt, ex nunc prout ex tunc decernimus, & etiam declaramus.

Datum Constantiæ decimo mensis Martii, anno a Nativitate Domini MCCCCXVI. Apostolica sede vacante.

Mſſ. *Zalre. Mſſ. Barenning, ricum bret, alias ader, & lich. Merughe.*

orte, *pucis.*

Ex collectione Barberiana, & tribus Germanicis.

Congregatio generalis.

Die Lunæ vicesima quarta mensis Februarii prædicti, Constantiæ in ecclesia majori, in qua sessiones publicæ Concilii Constantiensis servari solent, mane hora tertiarum, vel quasi, sancta Synodus, sive Concilium ibidem in congregatione generali pro infrascriptis fiendis solemniter congregata, & juxta licentiam obtentam alias in omnibus nationibus quatuor, venerabilis & circumspectus vir Ardecinus de Novaria sacri consistorii Apostolici advocatus, cum voluntate & licentia Synodi Constantiensis ibidem in modum generalis congregationis convocatæ, una cum magistro Henrico de Piro de Colonia licentiato in decretis, & Gaspare *d* Stinplug: idem dominus Ardecinus pro excusatione dominorum magistri generalis ordinis sanctæ Mariæ Theutonicorum, totiusque ordinis, de impositis ipsis per serenissimum regem dominum Uladislaum Poloniæ regem, & magnum ducem VVitoldum ducem Lituaniæ, ac propositis ad instantiam eorumdem regis & ducis in proxima alia congregatione, videlicet decima tertia mensis Januarii præsentis proxime præteriti respondendo: fecitque idem dominus Ardecinus unam brevem collationem introductivam. Qua completa, magister Henricus de Piro legebat nonnulla capitula continentia formam & tractatus habitos inter dominos de ordine ex una, & regem atque ducem prædictos ex alia parte a longis temporibus citra; ipsoque magistro Henrico legente fatigato dominus Gaspar *e* Stuenplug continuavit dictam lecturam, licet propter ipsius conscripturæ capitulorum in ea contentorum prolixitatem, atque multitudinem non finivit, neque registrandum notario tradidit. Quibus factis, licet per congregationem nihil fuerit determinatum seu conclusum, de mandato ejusdem congregationis idem magister Henricus legebat unam aliam schedulam, in qua deputabantur commissarii per sacrosanctam Synodum Constantiensem, ac ipsam congregationem generalem Synodum ipsam repræsentantem, reverendus pater dominus Joannes patriarcha Constantinopolitanus & Nicolaus *f* Druckel-Pichel sacræ theologiæ professor, ad examinandum & recipiendum testes, producendum in materia fidei contra magistrum Hieronymum de Praga, & referendum. Qua commissione facta, idem magister Henricus de Piro de mandato simili legebat unam aliam schedulam, in qua mandabatur omnibus & singulis officialibus olim obedientiæ Joannis XXIII. quatenus infra certum terminum omnes & singulos officiales domini Gregorii admittere debeant, sub pœna in ipsa schedula contenta: ac alias legit, atque dixit, ut in ipsis duabus schedulis, quarum tenores inferius sunt inserti, plenius continetur, & habetur. Quibus quidem schedulis lectis, ad requisitionem domini Henrici de Piro, necnon magistri Joannis de Scribanis promotorum & procuratorum tota congregatio respondebat ad duas schedulas ultimas, paucis exceptis, per verbum, *Placet*. Tamen reverendus pater dominus Patricius episcopus Cortagensis nomine nationis Anglicanæ ultra alias responsiones per generalem congregationem factas, respondit per verbum, *Placet*. Super quibus iidem domini Henricus de Piro, & Joannes de Scribanis promotores, & procuratores petierunt, & quilibet eorum petiit a reverendis sedis Apostolicæ protonotariis, ceterisque notariis atque scribis ad hoc deputatis, sibi fieri unum, vel plura, publicum, & publica, instrumentum, & instrumenta, ad perpetuam rei memoriam. Præsentibus ibidem reverendissimis in Christo patribus Joanne Ostiensi, Angelo Prænestino, Laudensi Jordano, Albanensi Ursino, Antonio Bononiensi, Francisco Venetiarum, Gabriele Senensi, Almanno Pisano, Branca Placentino, *g* Petro Veronensi, Antonio de Calanco, Petro Cameracensi, Guillelmo sancti Marci, & Petro Fuxi presbyteris cardinalibus, necnon Ludovico de Flisco, Amedæo Salutarium, Ottone de Columna, Lucido de Comitibus, & Francisco Florentino diaconis cardinalibus, pro testibus infrascriptis, ceterisque regum Franciæ, Angliæ, Poloniæ, Jerusalem, Arragoniæ, Cypri, Norvegiæ, Sveciæ, & Daciæ regum, necnon principum, prælatorum, universitatum studiorum, ambaxiatoribus, ac aliis prælatis, & nobilibus in numero copioso.

Item, schedulam commissariorum in causa fidei contra Hieronymum de Praga super examinandorum testium inducendorum notarius non habuit. Tenores vero dictarum schedularum videlicet conclusionis commissariorum ac admissionis officialium, de quibus supra fit mentio, sequuntur & sunt tales.

e Mſſ. *Schvvenplug.*

f Mſſ. *Dinkelspuel.*

g Al. *Angelo.*

Ex collectione Barberiniana, & tribus mſſ. Germanicis.

Decretum super admissione officialium olim Gregorii.

Sacrosancta Synodus, *&c.* pro executione promissorum domino olim qui Gregorius XII. dicebatur, mandat dominis vicecancellario, & summo pœnitentiario, vicecamerario, auditoribus tam contradictarum, quam sacri palatii causarum Apostolici, rescribendariis, &

Mſſ. *Schnplug.*

ANNO CHRISTI 1416.

distributoribus tam cancellariæ, quam pœnitentiariæ, quatenus infra terminum quatuor dierum omnes protonotarios, auditores, abbreviatores, clericos cameræ Apostolicæ, ceterosque officiales, qui curiæ dicti domini olim Gregorii fuerunt, & quatenus traditi sunt per matriculas, vel pitaphia authentica, in ordine suo secundum temporis prærogativam recipiant, & admittant, & in matriculis, seu pitaphiis, & locis consuetis describi faciant & describant cum honoribus, & oneribus, & emolumentis consuetis, juxta formam decreti per dictam Synodum in publica sessione pridie die vicesima Februarii super promissione prædicta facti & determinati, non obstante aliqua litis pendentis, aut alia quavis contradictione, vel appellatione, quas ex nunc tollit, irritat, & annullat. Et si quis prædictis contradixerit, vel ab eis appellaverit, cum per hoc videatur infringere fidem & promissionem sacri hujus Concilii factas causa unionis habendæ in Dei ecclesia, tanquam temerarius contradictor sit ab omni officio, gradu, dignitate, si quod haberet in Romana curia, ipso facto privatus. Et nihilominus aliter, & amplius puniatur, prout ejus temeraria contradictio mereri visa fuerit, nisi a contradictione & appellatione publice infra biduum resipiscat. Insuper mandat judicibus pridie die vicesima Februarii ad cognoscendum & terminandum de titulis officialium deputatis, quatenus infra mensem a die realis & effectualis admissionis prædictorum, de titulis eorumdem officialium præsentium cognoscant & terminent, juxta formam eis dicta die vicesima Februarii traditam; absentium vero secundum distantiam locorum, & secundum quod dictis deputatis videbitur expedire, super quibus dicta Synodus tribuit eis potestatem.

Ex collectione Barberiniana, & tribus mss. Germanicis.

Congregatio generalis, in qua auditus legatus Ferdinandi regis Arragoniæ.

ANno, & indictione, quibus supra, die Lunæ secunda mensis Martii, Constantiæ mane hora tertiarum, vel quasi, fuit congregatio generalis Synodi Constantiensis ad audiendum venerabilem virum dominum Antonium, generalem ordinis fratrum de Mercede, ac ambaxiatores sereniſſimi principis domini regis Arragonum. Præsentibus ibidem reverendissimis dominis Joanne Ostiensi, Angelo Prænestino, Jordano Albanensi episcopis cardinalibus, Antonio Bononiensi, Francisco Venetiarum, Almanno Pisano, Branda Placentino, Guillelmo sancti Marci, Petro Cameracensi, Antonio Aquilegensi, Antonio de Chalanco, & Petro Fuxi presbyteris, Amedeo Salutiarum, Oddone de Columna, Lucido de Comite, & Francisco Florentino diaconis cardinalibus, aliisque regum, principum, prælatorum, universitatum, & communitatum ambaxiatoribus in numero copioso. In qua congregatione præfatus dominus Antonius generalis ascendebat ambonem: & antequam principiasset aliquid, produxit duas litteras missivas, unam sereniſſimi principis Sigismundi Romanorum regis, aliam vero domini regis Arragonum, quæ litteræ successive fuerunt per venerabilem dominum Petrum de Cracovia decretorum doctorem lectæ de mandato congregationis sive Synodi Constantiensis prædictæ, dictam generalem congregationem repræsentantis. Post quarum quidem litterarum lecturam memoratus dominus Antonius generalis, tanquam nuncius & ambaxiator domini regis Arragonum, fecit unam brevem collationem ibidem ad congregationem ipsam, recommendando ecclesiam Dei Concilio præsenti, quam ecclesiam in processu suæ collationis comparavit civitati Hierusalem; ulterius introducendo in eadem collatione magnam affectionem domini sui regis Arragonum, quam gessisset & gereret erga unionem ecclesiæ Dei: & quomodo ad oculum cum sereniſſimo rege Romanorum ad hoc laborasset & intenderet laborare; & ex quo restitueret habere prælatos de Hispania Arragonum; supplicavit ibidem inter cetera toti Concilio & Synodo Constantiensi, quod non tæderet eos modicum exspectare, cum indubie prælati illarum partium, & ad minus ambaxiatores illorum regnorum venturi essent ad præsens Concilium, juxta concordata in Perpiniano per dictos reges Romanorum, & Hungariæ, ac Arragoniæ, & ambaxiatores Concilii Constantiensis, & juxta eorum possibilitatem. Præsentibus ibidem dictis dominis pro testibus infrascriptis.

Tenores dictarum litterarum, de quibus supra fit mentio, non fuerunt traditi notariis.

Ex collectione Barberiniana, & tribus mss. Germanicis.

Congregatio generalis.

ANno, & indictione quibus supra, die Lunæ vicesima septima mensis Aprilis fuit congregatio omnium nationum in loco sessionis in modum & formam sessionis, sive publicæ congregationis Synodi Constantiensis. Præsentibus reverendissimis in Christo patribus & dominis, dominis Angelo episcopo Prænestino Laudensi vulgariter dicto, Antonio Bononiensi, Antonio Aquilegensi, Gabriele Senensi, Petro Veronensi, Petro Cameracensi, Almanno Pisano, Antonio de Chalanco, Thoma Tricaricensi, Branda Placentino, Guillelmo sancti Marci, Petro Fuxi, presbyteris; Amedeo Salutiarum, Lucido de Comite, Francisco Florentino, Ludovico de Flisco, Raynaldo de Brancaciis, Ottone de Columna, aliisque prælatis, ambaxiatoribus regum Romanorum, Hungariæ, Franciæ, Angliæ, Arragoniæ, Portugalliæ, Poloniæ, Sveciæ, Daciæ, Norvegiæ, Neapolitano, & Cypri, ceterisque nobilibus, & Christiano populo in numero copioso. In qua quidem congregatione reverendissimus in Christo pater & dominus dominus Joannes patriarcha Constantinopolitanus, & venerabilis vir magister Nicolaus *a* de Duchel Spuhel doctor in sacra pagina, alias in publica sessione sive congregatione generali commissarii deputati per ipsam congregationem ac Synodum Constantiensem in causa fidei mota contra Hieronymum de Praga magistrum in artibus, super receptione & examinatione testium in ipsa causa inductorum & inducendorum, & post eorum examinationem Concilio sive Synodo Constantiensi referendum, prout in quadam commissione sive supplicationis schedula, cujus tenor superius in die Lunæ vicesima quarta mensis Februarii proxime præterita est descriptus, plenius continetur. Ipsique domini Joannes patriarcha, & Nicolaus de *b* Duckel Spuel receptis testibus, eisque per eos examinatis, volentes juxta mandatum Concilii & tenorem commissionis ipsorum facere relationem, ascenderunt ambonem ipsius Synodi Constantiensis, super quo fiunt supplicationes, & decreta, *&c.* retulerunt per os præfati domini Joannis patriarchæ per quot & quos testes articuli dati contra ipsum magistrum Hieronymum probarentur. Et qui articuli probarentur per famam publicam, de notorietate, de scitu, credulitate, sive alias, prout id in summario de & super facto per dictos commissarios, & huic registro inferius colligato dicitur contineri.

a Mss. *de Dinkelspuel.*

b Mss. *de Dinkelspuel.*

Qui articuli, super quibus testes deposuerunt, fuerunt ibidem lecti per venerabilem virum magistrum Joannem de Rocha magistrum in theologia ordinis fratrum Minorum, quorum articulorum tenores inferius sunt inserti. Quibus articulis cum eorum convocationibus atque depositionibus lectis, fuit per Synodum avisatum, & concluſum, quod duo ultimi, videlicet domini Joannes patriarcha, & Nicolaus *c* Duckel Spuel illos articulos ostendant ipsi Hieronymo.

c Mss. ut supra, *de Dinkelspuel.*

Subsequenter venerabilis vir dominus VVillelmus advocatus reverendi patris domini Hieronymi postulati ad ecclesiam Ariminensem, levavit se in medium ipsius Concilii sive Synodi Constantiensis, & petiit, tanquam advocatus ipsius domini Hieronymi postulati ac ecclesiam Ariminensem, postulationem de eo canonice factam per Synodum sacrosanctam secundum juris ordinem * protestatus fuit, quod tempus a jure præfixum de consecrandis episcopis sibi currere & labi non possit, propter retardationem confirmationis prænominati. Et super hoc petiit fieri a dominis protonotariis, ceterisque notariis & scribis dictæ Synodi unum vel plura, publicum & publica, instrumentum & instrumenta.

* Deest hic quidpiam.

Quibus sic factis, similiter venerabilis, & circumspectus vir dominus Ardecinus de Novaria repetiit. & proposuit confirmationem electionis domini Henrici Sivvesii ad ecclesiam Senonensem, & produxit processum factum su-

ANNO CHRISTI 1416.

ſuper hujuſmodi electione, qui fuit traditus domino de A Jacobo Rodini, & ſedis Apoſtolicæ, & hujus Synodi protonotariis, & proteſtatus eſt ut ſupra per dominum Guillelmum advocatum, &c. Ex adverſo vero reverendus pater dominus Antonius Amedeus Tollur electus Lugdunenſis, tamquam procurator capituli Lugdunenſis dixit, eccleſiam Senonenſem eſſe ſubjectam eccleſiæ Lugdunenſi, petens conſervari jus eccleſiæ Lugdunenſis, non tamen dicendo quicquam in perſonam domini electi, &c. Quibus præpoſitis venerabilis vir dominus Joannes de Scribanis, Henricus de Piro procuratores, nomine quo ſupra, petierunt ſibi fieri unum, vel plura, inſtrumentum publicum, ſeu publica inſtrumenta, ad dictamen ſapientis, &c Præſentibus, &c. ut ſupra.

Subſequenter vero magiſter Joannes de Scribanis nomine procuratorio domini Willelmi electi Argentinen- B ſis petiit declarari contentos in monitorio alias per Synodum Conſtantienſem decreto incidiſſe pœnas in ipſo monitorio expreſſas per Synodum memoratam. Ex ad- Mſſ. *Kuvvt.* verſo ſurrexit venerabilis vir magiſter Henricus *a* Rivit, & dixit contentos & appenſos in dicto monitorio non fore declarandos incidiſſe pœnas in eo contentas, cum non forent, nec eſſent in aliquo contumaces. Timenſque ab eadem Synodo ulterius gravari poſſe, appellavit in ſcriptis a nonnullis gravaminibus, ut aſſeruit, ſibi illatis per Synodum ſive Concilium, ſive judices, aut commiſſarios, & petiit Apoſtolos ſibi dari ſuper appellatione ſua prælibata. Et antequam fuiſſet reſponſum per dictam Synodum ſuper datione Apoſtoliorum prædictorum, circumſpectus vir dominus Gaſpar de Peruſio advocatus Concilii, nec non electi Argentinenſis, dixit quod a decreto Concilii non eſſet appel- C landum; & appellatio hujuſmodi interpoſita eſſet frivola, & fruſtratoria, & ab eodem Concilio fore repellendam. Ardecinus de Novaria advocatus capituli Argentinenſis ex adverſo levavit ſe medium, & dixit ipſum monitorium eſſe nullum, & nulliter expeditum, & ipſum revocari petiit, atque tolli per Synodum ſacroſanctam præfatam. Gaſpar vero de Peruſio, ipſum monitorium eſſe validum, & efficax, & ulterius ad ipſius monitorii declarationem, ſive pœnarum contentarum in eodem per Synodum præfatam procedi debere dixit, & allegavit.

Quibus verbis per advocatos, ſive partes hinc inde prolatis, levavit ſe in medium reverendus in Chriſto pater & dominus dominus Guillelmus cardinalis ſancti Marci & dixit, ſe monitorium examinaſſe, & circa clauſulam ibidem poſitam non proceſſiſſe juxta deliberationem aliorum dominorum cardinalium, cum eſſet D impertinens ad hujuſmodi monitorium: domino Joanne patriarcha Antiocheno contradicente, & dicente ipſum monitorium eſſe validum de jure, & procedi debere, & declaratio fieri ſuper eodem per Concilium ſacroſanctum Conſtantienſe.

Quibus ſingulis viſis, & auditis, Synodus ſive congregatio præfata habita deliberatione ſuper hujuſmodi, prorogavit terminum declarationis ſtatim petitum ad diem Jovis proxime futuram ſuper declaratione alias fiendam in ipſa cauſa, ac dandum & recipiendum A- Mſſ. *Kuvvt.* poſtolos tales, quales Henricus *b* Rivit procurator habere debeat, ad eamdem diem duxit præfigendum, & præfixerunt.

Subſequenter & ultimo in eadem Synodo, & per ipſam Synodum ſanctam fuit decreta remiſſio ad partes ſuper examinatione trium ſanctorum de Suecia, Nor- E vegia & Dacia regnis, ad inſtantiam domini abbatis Steyn tamquam procuratoris, prout in ſchedula, qua inſerius ponitur, continetur.

Super quibus omnibus, & ſingulis fuit reſponſum per deputatos de mandato Concilii per verbum, *Placet*, & mandat fieri inſtrumentum, & inſtrumenta, ut ſupra.

Tenores vero poſitionum & articulorum contra Hieronymum de Praga oblatorum una cum eorum reſponſis factis per ipſum magiſtrum Hieronymum, nec non Mſſ. *Kuvvt.* appellationis interpoſitæ per magiſtrum *c* Rivit, ac bulla remiſſionum ad partes, de quibus ſupra fit mentio, ſe juuntur, & ſunt tales:

Articuli dati in cauſa fidei contra Hieronymum de Praga.

ANNO CHRISTI 1416.

COram vobis reverendiſſimis patribus & dominis, per ſacrum generale Concilium Conſtantienſe in materia fidei commiſſariis deputatis, promotor ejuſdem Concilii in finem & effectum ut paternitatibus veſtris de hæreſi & aliis criminibus notoriis ejuſdem Hieronymi, de Praga, ut aſſerit, magiſtri in artibus, de hæreſi vehementiſſime ſuſpecti, & per hoc ſacrum Concilium Conſtantienſe citati, Conſtantiæ poſiti, denunciat, dat & exhibet poſitiones, & articulos infraſcriptos, quos, & ſe promotorio & inſtigatorio nomine ejuſdem Concilii citra ſuperfluam probationem admitti petit. Ex eadem collectione, ac iiſdem mſſ.

In primis enim dicit, aſſerit, ponit, & probare intenB dit quod in regno Angliæ fuit quidam hæreſiarcha nomine Joannes Wicleff, qui nunc a ſæculis ereptus, & hæreſes ſuas prædicare auſus fuit, & dogmatizavit palam & publice.

Reſponſio Hieronymi.

Reſpondeo quod probationem ejus non impedio.

1. Quod ipſe quondam damnatæ memoriæ Joannes Wicleff quaſdam hæreſes ſeminavit, & nonnullos libros ſuper hoc, & opuſcula, videlicet quos dialogum, & trialogum diſtinxit, confinxit, quoſdam in Anglia diverſimode, & diverſis mundi partibus diſtribuit, divulgavit, palam, publice.

Articulus iſte non me tangis; non nego tamen me vidiſſe, & legiſſe aliquos libros illius.

2. Item, quod inter ceteros errores in dictis libris contentos continebantur errores infraſcripti. Et primo, Quod ſubſtantia panis materialis, & ſimiliter ſubſtantia vini maneret in ſacramento altaris poſt conſecrationem.

3. *d* Item, accidentia panis non manerent ſine ſub- d Forte, *Item quod.* jecto in eodem ſacramento altaris.

4. Item, Chriſtus non eſt in eodem ſacramento identice & realiter in propria præſentia corporali.

Fateor duas primas propoſitiones in ſuis libris legiſſe, de tertia non recordor.

5. Item, quod dicti libri per pleroſque in theologia magiſtros & locorum ordinarios viſi diligenter & examinati fuerunt; & propterea in diverſis ſtudiis privilegiatis, & præcipue in Saxonia & in Praga tamquam diverſos errores, & hæreſes in ſe continentes reprobati, palam & publice.

Dico quod audivi.

6. Item, quod poſtmodum modernis temporibus inſurrexerunt quidam inquitatis filii, videlicet Joannes Hus, & Hieronymus de Praga prædicti: & ſcientes dictorum librorum, ut præfertur, condemnationem, & ſcandalum, quod ex eorum dogmatizatione ſequi potuiſſet in civitate Pragenſi ac in toto regno Bohemiæ, & in diverſis aliis regnis, hujuſmodi libros, & errores ac hæreſes in eiſdem contentas dogmatizaverunt palam & publice.

Pro me tantum reſpondeo, quod falſum eſt, me dogmatizaſſe errores & hæreſes ex libris ejus. Verum hoc profiteor, cum eram adoleſcens, habens ardorem diſcendi perveni in Angliam, & audiens famam Wicleff, qui fuit vir ſubtilis, atque magnæ excellentiæ ingenii, dum exemplaria *e* potui, dialogum, & trialogum tranſcripſi, e Forte, *reperire potui.* & mecum in Pragam tranſduxi.

7. Item, quod dudum Papa Joannes XXIII. nunc dominus Balthaſſar Coſſa nominatus Concilium generale pro E reformatione eccleſiæ ſanctæ Dei & exſtirpatione hæreſum in alma urbe Romana de anno Domini MCCCCXIII. palam & publice celebravit.

Nihil mihi de eo conſtat, an hujuſmodi Concilium fuit Romæ celebratum, immo quod factum fuiſſet Piſis, credebam.

8. Item, quòd omnes libri & opuſcula dicti quondam Joannis Wicleff cujuſcumque artis vel facultatis exſiſtentes, ejus nomine intitulati, legitime fuerunt in dicto Concilio ſententialiter damnati, & comburi mandati, & combuſti: & nihilominus fuit inhibitum ne quis Chriſti nomine inſignitus auderet aliquem, vel aliquos, ſeu aliqua ex dictis libellis, tractatibus, & opuſculis ſub dicti Joannis Wicleff nomine ſubſcriptos aut intitulatos

ANNO CHRISTI 1416.

tos legere, & exponere, docere, vel tenere, allegare publice, vel occulte, etiam auctoritate Apoſtolica per cenſuram eccleſiaſticam, etiamſi opus fuerit, cum adjectione quod contra non parentes, tamquam contra fautores hæreſum procederetur. Et ſi quis hujuſmodi ſententiæ, inhibitionis, decreti, atque juſſionis violator atque contemptor exſiſteret, ſtatim idem Concilium contra ipſum veluti ſuſpectum de fide procedere deberet: ac fuit, & eſt verum, publicum, & notorium.

9. Item, quod omnia, quæ in dicto Concilio fuerunt facta, & præſertim dictorum librorum, ac errorum, & hæreſum condemnatio, & librorum ipſius Wicleff combuſtio ad indubitatam Hieronymi notitiam pervenit, & ipſum Hieronymum poſt duos menſes a tempore publicationis & combuſtionis hujuſmodi affecerunt & ligaverunt, & ſcire tenebatur, palam & publice.

10. Item, quod poſt hujuſmodi librorum & hæreſum condemnationem per dictum Romanum generale Concilium, librorum ipſius Wicleff combuſtionem, & eorumdem in eodem Concilio actitatorum plenam & indubitatam notitiam antedictus Hieronymus de Praga habens dictos libros, & hæreſes in eis deſcriptas & contentas publice dogmatizavit, & diſputavit in diverſis mundi partibus, & præcipue Bohemiæ, Hungariæ, & Poloniæ regnis, & propterea fuit de regno Hungariæ expulſus. Et fuit, & eſt verum, publicum, & notorium.

Reſpondeo, quod non memoror me umquam alicubi aliquam hæreſim aut quemcumque errorem ſcienter dogmatizaſſe, nec Hungaria fui expulſus, ſed per litteras archiepiſcopi Pragenſis bonæ memoriæ contra me falſe ſcriptas, cum per regem fui archiepiſcopo Strigonienſi traditus, ille me ad quindenam pie tractavit; & tamdem rex quemdam baronem ad me direxit, & me plene abſque omni fidejuſſoria cautione liberavit.

11. Item, quod anno MCCCC. nono die menſis Januar. ejuſdem anni quidam magiſter Matthias de *a* Glyxy, dictus pater quamdam diſputationem publicam, quodlibetum nuncupatam, in univerſitate ſtudii Pragenſis intimavit; & in ea fuit magna congregatio magiſtrorum, doctorum, ſcholarium, & honorabilium virorum in diverſis facultatibus eruditorum, publice, & manifeſte.

a Mſ. *Glym.*

12. Item, quod idem Hieronymus in dicta diſputatione, quodlibetum nuncupatum, interfuit, & cum intereſſet, dicere publice non erubuit Joannem Wicleff fuiſſe virum catholicum, & veriſſimos libros compilaſſe, ac omnia in eiſdem libris contenta fuiſſe, & eſſe veriſſima.

Reſpondeo. Dixi Joannem Wicleff multa bona poſuiſſe, & ſcripſiſſe in libris ſuis; ſed non dixi quod omnia contenta in libris dictis fuiſſent & eſſent veriſſima: nam nec omnia vidi. Sed hoc dico, quod quæ bona Wicleff ſcripſit, de iis laus illi, non mihi; quæ vero mala ſcripſit, vituperium illi, non mihi.

13. Item, quod dudum de anno Domini MCCCC. dictus Hieronymus de Praga, etiam ad defenſionem dogmitum & errorum in dictis libris contentorum multos viros, & præcipue nonnullos cives Pragenſes magnæ prudentiæ, divitiarum & potentiæ induxit; ipſoſque, & nonnullos magnarum ſcientiarum illuminatos viros, & præcipue illuſtrium Burgundiæ & Brabantiæ ducum ambaxiatores tunc in civitate Pragenſi exſiſtentes; ac ſecum ad defendendum errores & libros prædictos conſiſtentes *b* non vitavit, & quantum in eo fuit, ut dictos errores profiterentur, laboravit, & operam dedit palam, & publice.

b Forte, *invitavit*.

Quoad primam partem negat articulum fore verum; quoad ſecundam partem dicit, quod invitavit illos ambaxiatores ad quodlibetum, non ad ſuſtinendum errores, ſed ad honorandum eos, ut ſui domini regis hoſpites.

14. Item, quod ex poſt dictus Hieronymus expulſus de regno Hungariæ pervenit ad Auſtriam ad oppidum Viennenſe Patavienſis diœceſis. Et ſic fuit, & eſt verum, pubblicum & notorium.

15. Item, quod de anno Domini MCCCCX. de menſe Decemb. dictus Hieronymus aſcendens de Hung. venit Viennam, ubi propter infamiam hæreſum, qua reſperſus erat, per officialem curiæ, ac hæreticæ pravitatis inquiſitorem, ad inſtantiam, & per ſcribam cauſarum conſiſtorii ejuſdem Patavienſis fuit arreſtatus, & coram quibuſdam a multis ſacræ theologiæ, & decretorum doctoribus, atque aliis magiſtris, ac ſuppoſitis univerſitatis ſtudii Viennenſis, in eorum præſentia tactis ſacroſanctis evangeliis juravit, & ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, quam ab ipſo officiali latam ſponte in ſe recepit, promiſit de oppido Viennenſi nullatenus recedere, neque ſe quovis modo ab eodem oppido abſentare, donec reſponſione facta ad articulos ſibi objectos, & teſtibus contra ipſum productis, ipſa cauſa hæreſis contra ipſum mota, ſeu incepta, ſententiæ calculo terminaretur. Et fuit, & eſt verum, publicum, & notorium.

ANNO CHRISTI 1416.

Reſpondeo, quod violenter arreſtatus fui, ne quicquam mecum, *c* ſed violenter mecum actum eſt, nec habebat quamquam juriſdictionem ſupra me, quia de alia eram diœceſi.

c Hic aliquid deeſt

16. Item, quod in dicta cauſa aliqualiter per eumdem dominum officialem proceſſo, & teſtibus receptis in forma juris, ipſique Hieronymo certus terminus in hujuſmodi cauſa aſſignatus fuiſſet, dictus Hieronymus de dicto anno Domini MCCCCIV. clam, furtive, & contumaciter de oppido Viennenſi receſſit, & aufugit, hujuſmodi termino ſibi præfixo minime expectato; prædictiſque juramento & obligatione ſpretis, & contemptis.

Nec furtive, nec contumaciter receſſi, ſed violentiam mihi ab eiſdem infligendam exſpectare non volui, prout nec tenebar, nec debui.

17. Item, quod hujuſmodi termino ſic, ut præmittitur, præfixo adveniente, & dicto Hieronymo minime comparente, ſed contumaciter abſente, præfatus dominus officialis juxta exigentiam termini judicialiter decrevit, pronunciavit, & declaravit ipſum Hieronymum contumacem, & contumaciter receſſiſſe, atque perjurium, & excommunicationis ſententiam propter ſuſpiciones hæreſis damnabiliter incurriſſe; ipſumque de hæreſi notabiliter ſuſpectum fore, prout ſic, vel aliter plus, vel minus in proceſſibus ſuper hujuſmodi ſententia confectis, et emanatis, plenius, et clarius continetur.

Dixit, quod poſt ſuum receſſum poterant ſcribere quicquid volebant.

18. Item, quod poſt præmiſſa, dicti proceſſus contra dictum Hieronymum decreti fuerunt ſolemniter publicati in valvis eccleſiarum Pragenſis et Cracovienſis, nec non omnium ſanctorum alias ſancti Stephani Viennenſis, et in quampluribus aliis locis ſolemnibus et inſignibus diverſorum regnorum et terrarum publice affixi, et divulgati, et ſic fuit, et eſt verum.

Scio quod fuerunt publicati in Praga, alibi neſcio an fuerint vel non.

19. Item, quod idem Hieronymus in dictis ſententiis jam per quinquennium, vel circa damnabiliter, vel contumaciter inſorduit animo indurato, claves eccleſiæ contemnendo perſeveravit, prout in eiſdem perſeverat, et ſordeſcit in hodiernum diem.

Negat articulum eſſe verum in eo, quod contempſit claves eccleſiæ, et ſi umquam fuerit excommunicatus, petiit ſe abſolvi.

20. Item, quod reverendiſs. pater dominus Duverco archiep. Pragenſis, in ſubſidium juris ad litteras excommunicationis domini officialis Viennenſis, eumdem dictum Hjeronym. coram advocatum et citatum, ac exigente ejus contumacia, ac hæreſi, criminibus notoriis, ſervatis ſervandis excommunicationis ſententia ſimiliter innodavit, et ſic excommunicatum publice denunciari mandavit, prout etiam tamquam talis denunciatus fuit, in quibus per multos annos inſorduit, prout ſordet incorrigibilis, et pertinax, non curans ad gremium ſanctæ matris eccleſiæ reverti quovis modo. Dictus Hieronymus fuit ubicumque ejus notitia habetur, pro tali, et ut talis habitus, tentus, nominatus, et reputatus; atque pro tali, et ut talis habetur, et reputatur.

Credit quod archiepiſcopus Pragenſis proſecutus eſt proceſſum Viennenſem, numquam tamen vocato ipſo Hieronymo.

Etiam negat, quod ſit incorrigibilis; et in caſu quo appareret ipſum aliquo tempore fuiſſe aliqua ſententia excommunicationis innodatum, iterum et iterum petiit ſe humiliter abſolvi.

21. Item, quod dictus Hieronymus præmiſſis non contentus, ſed mala malis accumulans, ſciens ſe hujuſmodi ſententiis ligatum, in contemptum ſanctæ matris eccleſiæ,

ANNO CHRISTI 1416.

siæ, & scandalum totius cleri regni Bohemiæ; in ecclesia sancti Michaelis majoris civitatis Pragensis de anno Domini MCCCCX. & de mense Aprilis, de manibus cujusdam sacerdotis communicavit, & sacramentum eucharistiæ sumpsit. Et sic fuit, & est verum, publicum & notorium.

Quoad primam partem negat articulum esse verum, propter proxime dicta: sed ad illam partem, quod de manibus cujusdam sacerdotis sacramentum eucharistiæ sumpsit, fatetur articulum esse verum. Et adjunxit, quod tunc ille sacerdos absolvit ipsum ad cautelam; quousque absolutionem in posterum posset obtinere.

22. Item, quod veritas fuit, & est, absque eo quod dictus Hieronymus unquam aliam absolutionem a prædictis excommunicationis sententiis humiliter petivisset, & obtinuisset.

Dixit, quod usque ad hodiernam diem non scivit se excommunicatum, sed sive rite, sive non sit excommunicatus, non spernit, sed petit absolutionem.

23. Item, ponit ut supra, quod dictus Hieronymus exsistens infamator, & calumniator aliorum, & præsertim ecclesiæ Dei, & suorum prælatorum, multos libellos scripsit contra Papam, & principes illustres dominum Ernestum Austriæ, & Ernestum Bavariæ duces, & eos affixit in mediastino & affigi procuravit; & specialiter contra dominum Sbiuconem archiepiscopum Pragensem se subscribens, libellum famosum in multis locis affixit, & in Bethleem cappella de quadam fenestra caput exponens tempore sermonis Joannis Hus, dominum *a* Sbiuconem bonæ memoriæ infamavit graviter coram tota maxima multitudine populi, & contra ipsum populum concitavit. Et sic fuit, & est verum.

a Mss. *Sbinem.*

Negat articulum esse verum quoad illos dominos temporales; sed quoad archiepiscopum Sbiuconem fatetur, quod fecit querelam de eo, quod ipso non vocato contra ipsum Hieronymum ad Hungariam, *&c.*

24. Item, quod de anno Domini MCCCCXII. de mense Septembris in monasterio Carmelitarum in die sancti Venceslai martyris de mense prædicto idem Hieronymus reliquias impositas, & per unum fratrem eas custodientem, & subsidium pro fabrica mendicantem, illas reliquias contemptibiliter in terra per quosdam laicos projici mandavit, & procuravit, & disposuit, & fratres ibidem vituperavit, & percussit. Et fuit, & est verum.

Negat articulum esse verum, immo simpliciter fictum esse mendacium.

25. Item, quod dictus Hieronymus ut sacrilegus ecclesiarum & sacerdotum Dei invasor, de anno, & mense prædictis, manu violenta dictum monasterium invasit cum multis armatis, & fregit: ubi aliquos monachos vulneravit, & unum Prædicatorem præcipue contra oratores VVicleff captivavit, & per multos dies in captivitate, & privatis carceribus habuit, & eidem multas intulit molestias & persecutiones.

Fatetur. Tamen in casu monasterium intravi contendentes monachos cum duobus civibus, quorum servum incarceraverunt: & cum pacifice ibi loquebar cum eis, irruerunt super me multi armati cum gladiis: qui licet prę manibus nihil tunc habui, cuidam laico gladium violenter arripiens contra eos, ut valui, me defendi, & post duos monachos judici tradidi, & unum pro me reservavi.

Mss. *de In. in Bohavia.*

26. Item, quod dictus Hieronymus Benessium *b* de juvencis Boleslaviæ, prædicatorem ordinis fratrum Minorum in platea coram multis injuriose alapizavit: & extracto postea cultello voluit eum percussisse cum eodem: quem verisimiliter interfeciſſet, vel lethaliter vulneraſſet, nisi per quemdam magistrum Zdislaum *c* de Znnetze tum fuisset prohibitus, & impeditus.

Mss. *de vyezerzis sset.* &c.

Respondit, quod cum ille monachus superbe responderet etiam nobilibus, Hieronymus de hoc eum increpans, ipse Benessius verbis insultavit contra Hieronymum, tunc manu reversa tetigit eum per os.

27. Item, quod idem Hieronymus fratrem unum ordinis Prædicatorum monasterii sancti Clementis de Praga ad apostasiam induxit: & cum eo, & aliis multis armatis ad priorem veniens, ipsum habitum monachalem abjicere mandavit, & idem eum veste induit sæculari, quem postea fovit in apostasia, qui etiam propterea submersus est. Et sic fuit, & est verum.

A Quoad armatos negat articulum: de juvene fateor quod pietate motus, quod prior non providebat ei de necessariis, & quod sponte posuit cappam ad pedes prioris, sponte recessit, & tandem casu fortuito balneando submersus est.

ANNO CHRISTI 1416.

28. Item, antedictus Hieronymus Petrum de Valentia excommunicatum a domino *d* Sbiucone bonæ memoriæ, aggravatum & reaggravatum propter appellationem frivolam de non responsione librorum Joannis VVicleff per multos annos, scilicet sex, vel septem tenuit pro suo servitore, & pro suo servitore habuit, censuras ecclesiasticas non advertens.

d Mss. *Sbinconc.*

Negat, quod non adverteret censuras ecclesiasticas: sed fatetur, quod bona tanta, quanta poterat eidem Petro fecerat, non propter quod sit excommunicatus, licet sciret ipsum excommunicatum.

B 29. Item, idem Hieronymus in regno Poloniæ dissensionem magnam fecit, & propter infamiam hæresis cum captivari debuit, furtive recessit, & evasit.

Negat articulum esse verum.

30. Item, quod de anno Domini MCCCCXIII. de mense Aprilis, dictus Hieronymus seductor, perversus prædicator, fideles factos ad religionem conversos ad infidelitatem errorum reducere conatus est: & præsertim in Lithuania, & Russia intrans ecclesiam eorum fidem, seu perfidiam prætulit fidei Christianæ, a quibus magna munera ex hoc reportavit. Et de hoc fuit publica vox & fama in Polonia, & Bohemia.

Respondit, quod illi erant baptizati secundum ritum Græcorum: & ipse Hieronymus interrogatus per ducem *e* Vicoldum, & episcopum loci illius, si erant baptizandi, Hieronymus consuluit quod non, sed simpliciter in fide Romana instruendi.

e Mss. *Voitholdum.*

C 31. Item, quod dictus Hieronymus suspectus est articulis VVicleff quadraginta quinque, quorum condemnationi factæ in Praga semper contradixit, & præcipue de remanentia panis & vini in sacramento altaris post consecrationem sacerdotis. Et de hoc apud bonos & graves fuit, & est graviter accusatus, sive diffamatus.

Dixit, quod cum condemnatio fuit articulorum, tunc Jerosolymis eram, nec puto illos esse VVicleff, quin plures eorum.

32. Item, præfatus Hieronymus exsistens laicus, in habitu & tonsura laicali incedens, multis & diversis vicibus in diversis regnis in Mundi partibus, videlicet Poloniæ, Cracoviæ, Lithuaniæ, Moraviæ, & aliis regnis, tam publice, quam in angulis, & domibus, in castris & platea, prædicavit Joannem VVicleff, & ejus doctrinam approbando, & multos suis blandis sermonibus, & erroribus infecit, & corrupit, & pecuniam extorsit. Et sic fuit, & est verum.

D

33. Item, quod præfatus Hieronymus fuit & est fautor Joannis Hus præcipuus; ipsum in doctrina & hæresibus suis approbans: per barones, nobiles tam in Bohemia, quam in Moravia ejus causam promovit; eumque quantum potuit, justificavit, & per hoc multos induxit ad suam sequelam.

Respondit, quod dilexit Joannem Hus, tanquam bonum hominem, & qui libenter exercuit officium suum, non discurrendo cum mulieribus; & a quo nihil audivit hæreticum, & quod multa imputabantur sibi, de quibus nullam habuit culpam.

34. Item, dictus Hieronymus in partibus, & in curia, per edictum publicum monitus fuit per processus Apostolicos, ut hujusmodi hæreses, & fautoriam Joannis Hus abjuraret, & ab erroribus suis desisteret, minime facere curavit: & personaliter citatus ad curiam Romanam in materia fidei, ut se purgaret, per annum & ultra non curavit, sed pertinax remansit.

E

Negat quod ad ipsum unquam pervenerit aliqua citatio.

35. Item, quod idem Hieronymus profanis adhæsit, & ecclesias profanorum visitavit, in sancti Michaelis parochialem & cappellam Bethleem majorem civitatis Pragensis, & ad faciendum idem multos sæculares induxit.

Negat articulum similiter esse verum.

36. Item, quod ipse Hieronymus pluries apparuit in plateis cum centum, & aliquando cum ducentis armatis, faciens seditiones in clerum & populum VVicleffistis repugnantes. Et sic fuit, & est verum.

Di-

ANNO CHRISTI 1416.

Dixit, quod aliquando cum ſeptuaginta apparuit, dum cum rege equitavit, ſed non ſuis. Negat ſimiliter articulum eſſe verum.

37. Item, quod idem Hieronymus, dum illuſtris dominus rex Bohemiæ fecit, & commiſit juſtitiam Joannis de Hus, & de aliis VVicleffiſtis, ipſe veniens tanquam mendicus ad regem in uno aſino nudipes, barba longa, & diſtrictus equitavit, ſimulans hypocritice, ſe Chriſti in hoc diſcipulum: ubi prædicando ad partem VVicleffiſtarum multos attraxit, & per hypocriſim hæreticos & ſeditioſos jam per regem damnatos a damnatione liberavit.

Neſcit quid dicit: ſed ſcit factum eſſe mendacium.

38. Item, quod dictus Hieronymus ad confirmandum famam, & ſanctitatem ſimulatam ipſius VVicleff, ut falſarius litterarum ſtudii Oxonienſis in fautorem VVicleffiſtarum quamdam litteram falſificatam legit, & pronunciavit aſcendens ad cathedram, ſigillatam ſigillo univerſitatis ſtudii Oxonienſis, ut ipſe aſſeruit, licet falſe: quæ tamen littera fuit acquiſita falſe, & ſubreptitie, & per Wicleffiſtas conficta, & fabricata.

Neſcit an fuit falſa, an non: fuit enim ſibi data dum eſſet in cathedra per quemdam juvenem, ut in ſcholis eam publicaret, quæ dixit ſe feciſſe.

39. Item, quod dictus Hieronymus viſitavit ſæculares principes contra clerum, & induxit multos nobiles, & clientes ad ſpoliandum clerum: & ipſis ſpoliatoribus, ſcilicet *a* Wozoni, Ratzcovi, Robolu laicis, & eis frequenter adhæſit.

a Mſſ. *Vvoxini*, *& Raxconi*, *& Cobilæ.*

Negat articulum eſſe verum, quod non adhæſit Ratzcovi, Cobile, & Woxoni; ſed locutus cum eis eſt, non tanquam ſpoliatoribus, ſed tanquam regis ſui familiaribus.

40. Item produxit ſæculares ad non curandum cenſuras, ad vilipendendum reliquias ſanctorum, & indulgentias.

Negat articulum eſſe verum.

41. Item, quod dictus Hieronymus eſt homo malæ famæ, & malæ conditionis, ſeditioſus, hæreſum inſecutor, & dogmatizator; atque pro tali, & ut talis habitus, tentus, & nominatus palam & publice.

Dixit, quod non ſunt conditiones caritatis illæ; quæ contra me ſcripſit. Videat ipſe ex qua conditione caritatis hoc ſcripſerit.

42. Item, quod dictus Hieronymus ſæpe & ſæpius in diverſis locis, & præſertim Pariſiis, Coloniæ, Heydelbergæ, has infraſcriptas concluſiones dogmatizavit, legit, tenuit, & pertinaciter defendit, eas eſſe veras, & catholicas aſſeruit.

In Deo ſive divina exiſtentia non ſolum eſt trinitas perſonarum, ſed etiam quaternitas rerum, & quinternitas.

Item, iſtæ res in divinis ſunt diſtinctæ, quod una non eſt alia, & tamen quælibet earum eſt Deus.

Item, iſtarum rerum una eſt alia perfectior.

Item, in rebus creatis, ut in anima hominis eſt ponere trinitatem rerum in una eſſentia, videlicet memoriam, intellectum, & voluntatem in eſſentia animæ humanæ.

Anima hominis eſt perfecta imago trinitatis, iſto ſolo dempto, quod anima hominis eſt creata, & finite perfecta.

Memoria Angeli, ſive voluntas ejus, ſeu intelligentia eſt eſſentia Angeli, & tamen non eſt perſona.

De potentia Dei abſoluta Deus Pater potuit non generare Filium.

Omnia futura de neceſſitate conditionata evenient.

Subſtantia panis vi conſecrationis non convertitur in corpus Chriſti.

Dixit Joannem Wicleff non eſſe hæreticum, ſed ſanctum hominem.

43. Item, dictus Hieronymus Pariſiis in quadam determinatione publicavit, quod Deus nihil poterat annihilare. Propter quod fuiſſet per univerſitatem, & cancellarium compulſus ad revocandum, niſi clam a civitate receſſiſſet.

44. Item, quod dictæ concluſiones, vel ſaltem aliquæ earum fuerunt, & ſunt erroneæ. Et ſic fuit, & eſt verum.

Dixit quod iſtæ propoſitiones, quamquam ad debitum intellectum ſint veræ, tamen non ſunt in forma mea: quædam tamen ſonant ſententiam dictorum meorum.

45. Item, quod de præmiſſis omnibus, & ſingulis fuit, & eſt publica vox & fama.

ANNO CHRISTI 1416.

Ad finem deliberandum, providendumque, & adviſandum de modo procedendi, & continuandi proceſſum contra Hieronymum de Praga aſſertum magiſtrum in artibus, delatum & multipliciter diffamatum de diverſis hæreſibus per vos reverendiſſimos patres dominos judices, & commiſſarios ad hujuſmodi cauſam deputatos, ne propter defectum plenariæ inſtructionis contingat evenire ſcandalum, quod poteſt formidari, ſi ad ipſius nimiam facilem expeditionem procederetur. Et quod in partibus Bohemiæ, & aliis diverſis Mundi partibus, quaſi totius Chriſtianitatis, pro homine malæ famæ, & de hæreſi vehementer ſuſpecto, & ſeditioſo haberetur: teneretur, & reputaretur, ac pro notorio haberetur: omnia infra deducenda, & multa alia erronea, de quibus notatus eſt: & inde rabies frementium contra doctrinam catholicam firmaretur, & augeretur: & debilitaretur fidelium & catholicorum voluntas. Et ſi evaderet debita cautela non adhibita, nunquam perfidia Ariana in tantum nocuit eccleſiæ catholicæ & religioni Chriſtianæ, quantum faceret ſecta VVicleffiſtarum. Propterea ultra jam dicta producta, & exhibita in cauſa hujuſmodi inſtigator & promotor in cauſa eadem ex officio deputatus, inſtigatorio & promotorio nomine officii veſtri prædicti, addendo articulis pro parte ſua jam datis in meliori & aptiori loco quo fieri poteſt, adjungit articulos hic ſequentes: quibus petit per dominum Hieronymum de Praga principalem medio ſuo juramento ſingulariter ſingulis debite reſponderi: & ſi negati fuerint, ſe ad probandum petit admitti in curia, & extra: ad onus tamen ſuperfluæ probationis minime ſe adſtringens, ſed tantum ad quæ poterit & ſufficient.

1. In primis dat, & probare intendit, quod quidam Joannes Wicleff damnatæ memoriæ ſe gerens dum viveret pro presbytero, ac in artibus & theologia magiſtro in regno Angliæ, unde oriundus exſtiterat; compoſuit & compilavit diverſos libros, & dialogum trialogum, de ideis, de dominio epiſcopali, de univerſalibus realibus, & quamplura alia opuſcula: in quibus inſeruit diverſos errores, & dogmata hæretica & erronea; in fide & moribus, & ea prædicavit, & docuit, & dogmatizavit, palam, publice, & notorie. Et ſic fuit, & eſt verum, publicum, & notorium.

2. Item, quod de dicta doctrina, & libris præfati Joannis Wicleff fuerunt extracti per doctores & magiſtros ſtudii Oxonienſis, ad hoc legitime deputatos diverſi articuli errores & hæreſes continentes, quoſque dictum ſtudium Oxonienſe, doctoreſque & magiſtri ejuſdem doctrinaliter, & prout pertinuit ad eos, una cum libris, ex quibus extracti fuerunt, debite condemnaverunt; & ne legerentur, docerentur, aut dogmatizarentur, prohibuerunt. Et ſic fuit, & eſt verum, publicum & notorium.

3. Item, quod ſucceſſive archiepiſcopus Cantuarienſis Apoſtolicæ ſedis legatus ſuo generali Concilio provinciali convocato, facta diligenti inquiſitione de libris & doctrina præfati Joannis VVicleff, quam reperiens erroneam in fide & moribus, ſcandaloſamque, & ſe extollentem adverſus dogmata catholicæ eccleſiæ, eam dicto provinciali Concilio approbante, una cum libris, in quibus continebatur, condemnavit, & eam doceri, & prædicari prohibuit, notorie, & manifeſte. Et ſic fuit, & eſt verum, publicum, & notorium.

4. Item, quod poſt damnatum obitum dicti Joannis VVicleff damnatæ memoriæ Joannes Hus prædictos damnatos libros, hæreſes & doctrinam perverſam in ſe continentes, in partibus, maxime in civitate, & diœceſi Pragenſi legit, & dogmatizavit, tam ad clerum, quam ad populum. Quodque in partibus eiſdem propter hujuſmodi perverſas prædicationes, & doctrinas (proh dolor!) in populo partium earumdem, & præſertim in civitate Pragenſi, perverſa ſecta Wicleffiſtarum inſurrexit, ac vigere incœpit, prout hodie viget; qui hæreſes, & errores dictorum Joannis VVicleff, & Joannis Hus damnatorum in animarum ſuarum periculum docent, prædicant, tenent, *b* favent, & defendunt, Wicleffiſtæ communiter appellati. Et ſic fuit, & eſt verum.

b Forte, *ſo vere*.

5. Item, quod propter prædicta nonnulli clerici, nobiles, & lai-

& laici utriusque sexus, & alii quamplurimi diversarum facultatum, hujusmodi hæreses seu errores tenentes & dogmatizantes, Wicleffistæ nuncupati, alios diversos Christi fideles utriusque sexus in fide catholica deceperunt, & decipiunt, clerum spoliaverunt, percutiunt, expellunt, & beneficiis eorum eos spoliant, alios Wicleffistas ad ea intrudunt, & intrudi procurant: claves & sacram ecclesiam publice contemnunt, & suis prælatis, & plebanis non obediunt; ad profanandum clerum ecclesiæ Romanæ compellunt, abbates, presbyteros, & alios clericos interficiunt, ecclesias vi excutiunt, & seditionem contra clerum & Christi fideles faciunt, & procurant. Et sic fuit, & est verum. ANNO CHRISTI 1416.

6. Item, quod omnia & singula præmissa fuerunt & sunt publica, & manifesta: atque de eis omnibus, & singulis fuit, & est publica vox, & fama.

7. Item, quod præfatus Hieronymus postquam ad annos discretionis pervenit, & aliquid in scripturis & artibus incipiebat sapere, inclinatus fuit ad vias extraneas; ac perversis novitatibus & erroribus gaudebat, & præcipue ad errores Joannis Wicleff damnatæ memoriæ totum suum conatum dirigebat. Et sic fuit, & est verum.

8. Item, quod dictus Hieronymus ad terras regni Angliæ proficiscens diligenti studio libros Joannis Vvicleff inquirebat, seu per alios inquiri faciebat, ipsosque inventos & repertos etiam propriis suis manibus singulari devotione conscribebat. Et sic fuit, & est verum.

9. Item, quod dictos libros dicti quondam Joannis Hus sic per eum etiam diversis temporibus & laboribus conscriptos, ut præfertur, in partes diversarum terrarum, & præcipue dicti regni Bohemiæ portavit & publicavit, seu portari & publicari procuravit, offerens coram diversis fide dignis testibus hujusmodi libros ab omnibus veram scientiam & notitiam habere affectantibus sine affectione fore diligendos & tenendos. Et sic fuit, *&c.*

10. Item, quod dictus Hieronymus iis non contentus, sed ut eo magis studiis & universitatibus totius orthodoxæ fidei approbationem retrahere potuisset, & non solum libros Joannis Vvicleff persuasit, ut præfertur, eligendos, & tenendos, sed etiam alios libros a dicta sacrosancta ecclesia & universalibus studiis ut veros approbatos, & perversis doctrinis dicti Joannis Vvicleff contrarios, asserunt publice, non attendendos, sed omnino rejiciendos. Et sic fuit, & est verum.

11. Item, quod dictus Hieronymus prioribus suis malis pejora cumulans, Pragæ in lectorio ordinariorum *a* disputatione ubi tunc tota universitas Pragensis erat congregata, ut eo magis & magis libros dicti Joannis Vvicleff hæreticæ sectæ & errorum fautor, prosecutor, nutritor, & dogmatizator extollere & magnificare potuisset, publice asseruit juvenes & scholares *b* dicti Joannis Vvicleff non studentes, solum & dumtaxat cortices scientiarum quærere, ac radicem veram, & vera fundamenta scientiarum minime invenire. Et sic fuit, & est verum.

a Forte, disputationum.

b Forte, in libris dicti.

12. Item, quod idem Hieronymus subsequenter & in eodem loco proxime supradicto, publice persuasit omnibus & singulis scholaribus, & secundum cum utiliter studere volentibus, ut aliis libris a dicta sacrosancta ecclesia receptis, & universitatibus studiorum universis, ut præfertur, approbatis, penitus & omnino reiectis & dimissis dumtaxat ad scientiam dicti Joannis Vvicleff, & in ejus libris traditis anhelarent, quos dixit omnium verarum scientiarum firmas radices & vera fundamenta, palam & publice.

13. Item, quod de præmissis omnibus & singulis fuit, & est publica vox, & fama.

14. Item, quod dictus Hieronymus ab uno, duobus, tribus, quatuor, quinque, sex, septem, octo, novem, decem, undecim, duodecim annis proxime præteritis & citra, & supra fuit, prout hodie est, homo malæ famæ, & malæ conditionis, seditiosus, hæresum insecutor novarum, & suspectarum sectator, & præcipue Joannes Vvicleff hæreticæ, sectæ, & erroris fautor, prosecutor, nutritor, & dogmatizator, ac pro tali, & ut talis in regno Bohemiæ, & in aliis diversis partibus quasi totius Christianitatis fuit habitus, tentus, nominatus, & reputatus, habeturque, tenetur, & reputatur, palam publice & notorie.

15. Item, quod idem Hieronymus in suis falsis & perversis doctrinis quamplures utriusque sexus homines olim catholicos in fide recta sentientes non solum in errorem adduxit, ut in perfidiam & pravitatem hæreticam ceciderint, sed & nonnulli ex eisdem sic deducti in dictis perfidiis & erroribus ab hac luce damnabiliter decesserunt. ANNO CHRISTI 1416.

16. Item, quod quam plures per eumdem Hieronymum totaliter seducti, ut præfertur, in dictis erroribus taliter obstinati et excœcati fuerunt, et sunt, ut ipsorum errores fore veritates evangelicas publice, et occulte, licet falso, asserere præsumpserunt, et præsumunt; ac evangelia, et doctrinas Christi in omnibus se jactant sequi, hujusmodi perversis erroribus firmirer inhærendo, prout hæc omnia, et singula in et per diversa loca regni Bohemiæ adeo sunt publicata, et notoria, ut nulla, *&c.*

17. Item, quod postmodum aliquo decurso tempore Hieronymus de Praga reus, & delatus in causa hujusmodi, præmissorum condemnationem librorum & doctrinæ Joannis Wicleff non ignorans, appetiit & voluit contaminari doctrina prædicta, in illa fluduit, quantum potuit, & libros eam continentes jam damnatos, ut præfertur, corripuit: & quorum exempla habere potuit, eos pro tunc in Anglia, & studio Oxoniensi conscripsit, & exquisitos apud se habuit, & custodivit, & eos ad studium Pragense secum apportavit, videlicet dialogum trialogum de corpore Christi majorem, & minorem, de ideis, de compositione hominis, de simonia, de morte, de hypotheticis, quos habere potuit & notorie. Et sic fuit, & est verum, publicum, notorium & manifestum.

18. Item, quod instructus in illa nefaria doctrina, & habitis passibus in libris, ut supra, eam continentibus, & apud se exsistentibus in Praga, ac in regno Bohemiæ sæpe sæpius, ac diversis vicibus, anno Domini millesimo quadringentesimo secundo, tertio, quarto, quinto, sexto, septimo, octavo, nono, decimo, undecimo, duodecimo, decimo tertio, & decimo quarto de mense Januarii, Februarii, Martii, Aprilis, Maji, Junii, Julii, Augusti, Septembris, Octobris, Novembris, & Decembris, ac per dies dictorum mensium, dogmatizavit, docuit, & plures in eo contaminavit, intrans domum virginum, & viduarum, & nobilium, tam in regno Bohemiæ, quam in terra Moraviæ, ipsis seduxit a veritate evangelica, & in perfidia VVicleffistarum instruendo, & inter ceteros Joannem Cristaminum Hus damnatæ memoriæ primo instruxit, qui postmodum se totaliter ad illam dedit perversam doctrinam, & contra fidem catholicam se erexit: & ipsis Hieronymo, Cristomio, & Jacobello, & Joanne Hus mutuo se juvantibus cum sibi adhærentibus, commoveri fecerunt tenentes perversam dictam doctrinam, & sectam VVicleffistarum, contra clerum & alios tenentes fidem, & doctrinam catholicam in civitate & diœcesi Pragensi, cum scandalo maximo, palam, publice, & manifeste; & sic fuit, & est verum.

19. Item, quod de præmissis omnibus & singulis fuit tunc, prout hodie est, publica vox & fama.

20. Item, quod dudum de anno MCCCCIII. die decima octava mensis Maji, Pragæ in collegio Caroli, in stuba facultatis, fuit facta plena & generalis congregatio omnium magistrorum studii Parisiensis: ibidemque articuli quadraginta quinque extracti ex libris Joannis VVicleff damnatæ memoriæ per magistros prædictos fuerunt publice lecti, & condemnati: & mandatum fuit per rectorem pro tunc universitatis prædictæ, quod nullus de dicta universitate eosdem de cetero teneret, dogmatizaret, aut defenderet quoquo modo, sub pœna præfati juramenti. Et sic fuit verum, publicum, notorium, & manifestum.

21. Item, quod subsequenter anno Domini MCCCCIX. de mense Augusti iidem articuli fuerunt condemnati scholastice, & prohibiti dogmatizandi sub pœna exclusionis, & carentia omnium commodorum nationis in nova civitate Pragensi, in domo nationis Bohemorum in fossato, ubi quadraginta magistri erant præsentes, prohibitioni consentientes, & damnationi, & multi bacalaurii, & studentes, inter quos creditur dictus Hieronymus fuisse unus. Et sic fuit, & est verum, publicum, notorium, & manifestum.

22. Item, quod subsequenter de anno Domini MCCCCX. & de mense Junii anni ejusdem, libri Joannis VVicleff, videlicet dialogus & trialogus, per doctores & magistros studii

ANNO CHRISTI 1416.

studii ad hoc legitime deputatos fuerunt diligenter examinati, & per episcopum Pragensem in curia & domo episcopali, auctoritate Apostolica tanquam etronei, & hæreses in se continentes solemniter fuerunt condemnati; & ceteri quaterni, in quibus dicti libri erant descripti, combusti & prohibiti in generali Synodo sub pœna latæ sententiæ prædicari, defendi, doceri, & quovis modo dogmatizari; palam, publice, & notorie.

23. Item, quod subsequenter de anno Domini MCCCCXII. de mense Januarii ejusdem anni generale Concilium in urbe Romana fuit, & erat legitime convocatum, & congregatum in ecclesia & basilica sancti Petri: & certa die ejusdem mensis Papa præsidente in eodem Concilio, ipsoque generali approbante Concilio, omnes & singuli præmissi libri & opuscula ejusdem Joannis Vvicleff, & ipsius nomine intitulati, cujuscumque artis & facultatis exsisterent, omnisque ejus doctrina & perversa dogmata, fuerunt, & sunt, solemni & matura deliberatione habita, sententialiter & diffinitive condemnata: & prohibitum sub pœna fautoriæ hæresis, ne quis dictos articulos quadraginta quinque, aut doctrinam contentam in dictis libris Vvicleff auderet vel præsumeret publice vel occulte docere, prædicare, dogmatizare, afferere, aut quovis modo defendere. Et dicti libri fuerunt mandati concremari ubicumque possent vel valerent reperiri. Palam, publice, & notorie.

24. Item, quod de præmissis omnibus & singulis fuit tunc, prout etiam nunc est, publica vox & fama.

25. Item, quod dictus Hieronymus de Praga reus & delatus in causa hujusmodi prædictam condemnationem quadraginta quinque articulorum primo factam in Praga per universitatem, & postea librorum Vvicleff cujuscumque artis vel facultatis factam in urbe Romana, ut præfertur, scivit, & audivit, nec illorum ignorantiam prætendere potuit, neque potest, illosque recipere, & admittere: & sub pœna perjurii, & fautoriæ hæresis, & excommunicationis, totaliter obedire debuit, & prout debet, tenetur adhuc, notorie & manifeste.

26. Item, quod de præmissis omnibus & singulis fuit, prout hodie est, publica vox, et fama.

27. Item, quod postmodum præmissis non obstantibus, præfatus Hieronymus fautor et defensor dicti Vvicleff et ejus nefandæ doctrinæ prædamnatæ se annis, et mensibus, ac diebus dictorum mensium ostendit, et exhibuit sæpissime in civitate Pragensi in lectorio ordinariorum disputationum, & in cappella Bethleem, et diversis aliis diœcesibus temere ausus fuit nominare, et nominavit palam et publice præfatum Vvicleff virum præsanctissimum, et evangelicum prædicatorem, atque veræ fidei doctorem. Et sic fuit verum, publicum, et notorium.

28. Item, quod præfatus Hieronymus eundem Joannem Vvicleff damnatum, ut præfertur habuit, et adhuc habet hodie pro viro sancto; in domo, quam inhabitat in Praga in quadam camera ejusdem domus, eumdem Vvicleff, seu ad ipsius repræsentationem quamdam imaginem pingi fecit cum diademate in circumferentia capitis ad modum sancti; & cum venerabatur, et adorabat tanquam sanctum; et quamplures induxit ad ipsum adorandum, et idoliandum, crimen idolatriæ & hæresis damnabiliter in hoc committendo. Et ita fuit, et est verum, prout hodie dicta pictura demonstrati potest palam, publice, notorie, et manifeste.

29. Item, quod præfatus Hieronymus post prædictas condemnationes in civitate Pragensi, et pluribus locis aliis publice, et sæpe et sæpius dixit, et pertinaciter defendit, quod dictus Joannes Vvicleff nunquam erravit; quodque ejus damnati articuli, et doctrina erant et fuerant catholici, et evangelici; et quod injuste, et irrationabiliter fuerant condemnati: et quod condemnantes non habebant potestatem eos condemnandi: per hoc defendens doctrinam hæreticam, et negans auctoritatem et potestatem esse apud sedem Apostolicam et generale Concilium condemnandi errores, et hæreses, et præsertim quadraginta quinque articulos et libros dicti Joannis Vvicleff, diversimode, ut præmittitur, condemnatos: quod hæreticum est vere, et manifestum.

30. Item, perseverando obstinate in fautoria, adhærentia, et defensione dicti Vvicleff, et ejusdem librorum, et dogmatum damnatorum: et quod postquam fuit mandatum, quod omnes degentes in civitate vel diœcesi Pragensi, habentes libros continentes doctrinam dicti Joannis Vvicleff debeant eos portare archiepiscopo Pragensi, ausus fuit dictus Hieronymus, et præsumpsit certos libros, tractatus, doctrinas damnatas ejusdem Joannis Vvicleff, in studio sive scholis Pragensibus publice, & locis diversis aliis substinere, atque studuit, et defendit, et contenta in eis prædicavit, docuit, et dogmatizavit. Et nihilominus quosdam alios prætensos magistros studii Pragensis ad valvas collegii Caroli; et diversas ecclesias parochiales defendentes, docentes, et prædicantes certos alios tractatus, et libros dicti Joannis Wicleff induxit, et per eos defendi, prædicari diversis vicibus fecit, seu procuravit in collegio Caroli, et universitate studii Pragensis, palam, publice, et notorie.

31. Item, quod per exquisitos et diversos modos idem Hieronymus conatus est, et attentavit, atque de facto fecit defendere, et sustinere doctrinam dicti Joannis Vvicleff; et quoscumque tam clericos, quam laicos adhærentes determinationi et condemnationi, tam in Synodo archiepiscopali Pragensi, quam in Romano generali Concilio ultimo solemniter celebrato factis, de libris et doctrina dicti Vvicleff, detestantes eamdem doctrinam, quantum potuit, impugnavit, et impugnare fecit, et vexare per incarcerationes, bonorumque suorum occupationem, et per alia diversa exquisita vexativa remedia: sic terrendo quos poterat, ut nullus auderet impugnare dictam pestiferam doctrinam, in quantum voluit, et potuit, publice odio prosequabatur, palam, publice, et notorie. Et sic fuit, et est verum, publicum et notorium.

32. Item, quod dictus Hieronymus, sic odio prosequens catholicos, et detractioni ecclesiæ quoad damnationem librorum dicti Vvicleff adhærentes, de anno Domini MCCCCXI. et de mense augusti ejusdem anni, honestum virum N. de Cultellefabris in dicta civitate Pragensi moram trahentem, perversas doctrinas dicti Joannis Vvicleff, et Joannis Hus, et eorum falsas insanias, et hæreticas asserentem, capi fecit, et miserabiliter incarcerari, et viriliter tractari, et verberari publice in mediastino majori civitatis Pragensis cum poponibus lapidibus impositis, et ovis putridis, tanquam maleficum, et a veritate devium, in fidei orthodoxæ vilipendium. Et sic fuit, et est verum.

33. Item, quod dictus Cultellifaber sic, ut præmittitur, diversis verberibus, et *a* violentis concussus, et afflictus, post paucos dies diem suum clausit extremum. Et sic fuit, et est verum.

a Forte, *violentiis*.

34. Item, quod idem Hieronymus de anno Domini MCCCCXII. et in die sancti Wenceslai martyris, et patroni regni Bohemiæ, quæ fuit penultima dies mensis Septembris ejusdem anni, quemdam religiosum virum patrem Nicolaum monasterii sanctæ Mariæ in Arena ordinis Carmelitarum dictæ civitatis pragensis servum Dei, in dicto monasterio ad populum prædicantem doctrinam dicti Joannis Vvicleff esse hæreticam, & ab ecclesia Dei reprobatum affirmantem, et prædicantem in dicto monasterio, manu violenta et sacrilega cepit, et captivavit, cum duobus aliis fratribus dicti monasterii, et captivum deduxit; alios vero duos fratres judici sæculari dictæ civitatis tradidit, qui eosdem ad carceres dictæ novæ civitatis captivos posuit inter latrones, & fures. Et sic fuit & est verum.

35. Item, quod dictus Hieronymus præfatum fratrem prædicatorem de dicto monasterio captivum abduxit, et eum per plures dies in sua captivitate in carceribus detinuit, eidem plura diversorum tormentorum genera intulit, ac postmodum iis non contentus, sed pejora malis accumulans, eumdem fratrem fune ligatum et constrictum in flumine Multaviæ aquæ vehementi et magna prope dictam civitatem Pragensem decurrente de navi projecit, dicens ad dictum fratrem hæc, vel similia verba: Dicas mihi, monache, nonne magister Joannes Vvicleff fuit sanctus, et evangelicus prædicator? volens eumdem compellere ad revocandum ea quæ dixerat in ambone de hæresibus dicti Joannis Vvicleff. Quodque eumdem fratrem submersisset, nisi auxilio cujusdam clientis, et suorum familiarium supervenientium a tantis periculis liberatus fuisset. Palam, publice, et notorie.

36. Item, quod dictus Hieronymus quampluries, ac sæpe sæpius in diversis locis, et temporibus, et præsertim

ANNO CHRISTI 1416.

tim in civitate Pragenſi in regno Bohemico, & aliis locis circumvicinis, coram diverſis utriuſque ſexus hominibus, animo & intentione doctrinam quamdam Joannis Wicleff damnatæ memoriæ defenſandi, & manutenendi, & alios in ejuſdem doctrinas erroneas deducendi, ſæpe ſæpius, & diverſis vicibus, et præſertim de annis Domini milleſimo quadringenteſimo quarto, quinto, ſexto, ſeptimo, octavo, nono, decimo, undecimo, & decimotertio, videlicet de menſe Januarii, Februarii, Martii, Aprilis, Maji, Junii, Julii, Auguſti, Septembris, Octobris, Novembris, & Decembris; necnon diebus dictorum menſium, publice aſſeruit, dogmatizavit, & tenuit inter alios errores articulos erroneos infraſcriptos.

1. Item, quod in ſacramento altaris poſt conſecrationem remaneat panis materialis, & quod panis in ſacramento altaris non transſubſtantiabatur in corpus Chriſti.

2. Item, quod panis non transſubſtantiabatur in corpus Chriſti in ſacramento principaliter, & corporaliter, ſed ut ſignatum in ſigno. Et ad ſic credendum induxit & ſeduxit quamplures, qui adhuc damnabiliter in dicto errore perſeverant. Et ſic fuit, & eſt verum, publicum, & notorium.

3. Item, quod in hoſtia ſive ſacramento altaris non eſt vere Chriſtus: & ad ſuum hujuſmodi errorem deducere tali vel ſimili perſuaſione arguebat. Nam Chriſtus paſſus eſt in cruce: ſed hoſtia altaris nunquam eſt paſſa, neque patitur; ergo in hoſtia altaris non eſt Chriſtus.

4. Item, mures non poſſunt comedere Chriſtum, ſed mures poſſunt comedere hoſtiam conſecratam; ergo hoſtia in ſacramento altaris non eſt Chriſtus.

5. Item, hoſtia in ſacramento altaris non eſt Deus: quia presbyter non poteſt conſecrare creatorem ſuum, videlicet Deum: ſed presbyter conſecrat hoſtiam; ergo in hoſtia altaris non eſt Chriſtus.

37. Item, quod ad firmandam doctrinam damnatam dicti Joannis Wicleff, et confundendam catholicam fidem, de annis, & menſibus, ac diebus, ut ſupra, dixit, aſſeruit, ac publice prædicavit, quod nullus quantum ad triumphum martyrii, ſeu aureolam confeſſorum atque virginum in cælis coronabitur, niſi credat, teneat, menteque & ore confiteatur fidem & doctrinam, quam dictus Joannes VVicleff ſcripſit, docuit, atque prædicavit, & in ſuis libris, & opuſculis continetur, nec extra illam eſt vera doctrina. Et ita fuit verum, publicum, notorium, & manifeſtum.

38. Item, quod dictus Hieronymus ſentiens ſacerdotes & alios litteratos ſibi contrarios in ſupra proximo errore, ad hoc ut ſuam hæreſim exſecutioni demandare poſſet, errores erroribus accumulavit, & de novo tenuit, & aſſeruit, quod virgines, & viduæ, immo cujuſcumque ſtatus atque ſexus ruſtici, atque plebeji doctrinam dicti Vvicleff credendo & veraciter defendendo, & realiter impugnando ea quæ in ſtudio Oxonienſi, & Synodo Cantuarienſi, & ſancto Romano Concilio generali ſunt ſucceſſivis temporibus in contrarium condemnata, poſt hanc vitam in cælis triumphatores repromiſit. Et ita fuit publicum, notorium, & manifeſtum.

a Lege ex mſs. *per exſecutionem*.

39. Item, quod dictus Hieronymus per *a* excommunicationem ſuæ furioſitatis in vulgari Bohemico fecit, ſeu fieri procuravit cantilenas & carmina, continentes in ſenſu & effectu verba canonis conſtituta & ordinata ad conſecrationem Chriſti, quas mechanici didicerunt, & eas cantant; & cum illis dicunt ſe conficere corpus Chriſti, quod perficere attentant diverſis horis: propter quod invaluit peſſimus error, & maxima commotio contra ſacerdotes, & illos de clero in partibus Bohemiæ, & partibus circumvicinis. Et ſic fuit, & eſt verum, publicum & notorium.

40. Item, quod dictus Hieronymus ad confirmationem ſuorum errorum, & hæreſum, ut prædictos laicos in ſuo pertinaci errore confirmaret, & ut ſe habiliores & digniores reputarent ad præmiſſa, inſtruxit quantum potuit, & plurimas cantilenas confinxit, & compoſuit, in quibus textum bibliæ & ſacræ ſcripturæ expreſſit, & capitula convocavit: ut ipſi ſoli videantur, & non eccleſia Romana, neque alteri de clero ſacram ſcripturam intelligere: quas ad confuſionem illorum de eccleſia, quando placet eis ſu plateis publicis de die & de nocte manifeſte decantant.

ANNO CHRISTI 1416.

41. Item, quod idem Hieronymus poſtquam diverſos laicos verba conſecrationis, & cantilenas hujusmodi docuit, tenuit, dixit, & prædicavit, aſſeruit, quod laici utriuſque ſexus, videlicet viri & mulieres de ſecta Wicleffiſtarum exiſtentes, & doctrinam Vvicleff firmiter devote tenentes, poſſunt conficere corpus Chriſti, baptizare, confeſſiones audire, atque alia quæcumque eccleſiaſtica ſacramenta conferre, dummodo proferant verba apta & ordinata ad conſecrationem, & ſacramentorum collationem. Et quod talia ſacramenta fiunt tantæ efficaciæ et virtutis, ac ſi per ſacerdotes juxta formam eccleſiæ conficerentur, & conferrentur: per hanc damnabilem hæreſim volens taliter enervare poteſtatem & auctoritatem eccleſiæ, in damnationem animarum ex hoc: & corpus Chriſti poſſe confici per eos quandocumque vellent, & quacumque hora, etiam aſſeruit, & publice dixit. Et ſic fuit, & eſt verum, publicum, & notorium.

42. Item, quod de præmiſſis omnibus, & ſingulis fuit, & eſt publica vox & fama.

43. Item, quod dictus Hieronymus de anno Domini MCCCCIX. die Dominica proxima poſt feſtum Aſſumptionis Mariæ Virginis, in civitate Pragenſi, & diverſis aliis locis, & ſpecialiter in cappella Bethleem nuncupata prædicavit, docuit, & aſſeruit, ſimilem hæreſim, quam tenuit Joannes Hus, videlicet quod excommunicatio Papæ, epiſcopi, vel cujuſcumque alius miniſtri eccleſiæ non ſit timenda, nec curandum de ea, niſi de quo conſtaret excommunicatum prius a Deo; & propterea excommunicationes latæ in loco Pragenſi contra defendentes doctrinam Vvicleff, & interdictum in loco appoſitum auctoritate Apoſtolica in nullo eſſe tenendum, neque de excommunicatione curandum: quia nec Papæ nec alicui alteri miniſtro eccleſiæ erat, neque unquam fuerat talis, neque tanta poteſtas attributa a Deo. Et propter hoc de facto in pluribus locis & civitatibus diœceſis Pragenſis fuerunt compulſi presbyteri & ſacerdotes per potentiam laicalem celebrare, & divina miniſtrare, non obſtante interdicto auctoritate Apoſtolica poſito in civitate Pragenſi: Et ita fuit, & eſt verum, publicum, & notorium.

44. Item, quod de præmiſſis omnibus, & ſingulis fuit, & eſt publica vox & fama.

45. Item, dixit, & prædicavit præfatus Hieronymus in ſua nequitia perſiſtens, & errores Vvicleff & Joannis Hus ſeminando, & defendendo, quod nulla poteſtas dandi indulgentias reſidet apud Papam, neque epiſcopos; quodque litteris Apoſtolicis, neque epiſcoporum, continentibus indulgentias, nulla fides ſit adhibenda; & quod indulgentiæ tales de nihilo proficiunt: prædicanteſque indulgentias impedivit & deſiſtere fecit, quando præſens fuit: prout de anno Dom.ni MCCCCXII. & de menſe Auguſti in oppido Novadomo Pragenſis diœceſis, in perſonis dominorum Joannis de Altamuta, Luthomislenſis diœceſis, & Vveneſii altariſtæ ſancti Michaelis in *b* Optavvinchnave civitatis Pragenſis, attentavit in dote dictæ eccleſiæ parochialis exiſtentibus animo & intentione dictas indulgentias per olim dominum Joannem XXIII. conceſſas in dicta eccleſia intimandi, & publicandi; præfatus Hieronymus de Praga ſtatim cum hoc audiviſſet, diabolico ſpiritu inſtigatus, perſonaliter ac propria in perſona eoſdem præfatos dominos, & Joannem & Vveneſium, vultu irato, & furibundo animo, & intentione eiſdem injuriandi prorupit in hæc verba, vel eis in effectu ſimilia, Exeatis vos, viri mendaces, cum veſtris mendaciis; Nam dominus veſter Papa mendax, hæreticus, & uſurarius eſt, nullamque poteſtatem indulgentias concedendi habet: ipſoſque dominos Joannem, & Vveneſium manu armata invaſit, ac minis & terroribus ipſos exire dictam domum uſque ad eccleſiam parochialem ibidem intrare compulit. Et de hoc non contentus eoſdem cum terroribus & minis ſupradictis manu armata etiam extra dictam eccleſiam uſque ad extra portas oppidi ſupradicti inſecutus fuit. Qui domini Joannes & Vveneſius una cum domino plebano dicti oppidi inſecuti fugientes vix manus dicti Hieronymi, & ſuorum complicum armatorum prædictorum evaſerunt. Et ſic fuit, & eſt verum, publicum, & notorium.

b Al. *Optavvicb, novæ civitatis*.

46. Item, quod idem Hieronymus publice aſſeruit & dixit,

xit, in contemptum clavium, & ſedis Apoſtolicæ, quod bullis papalibus non eſſet credendum, neque fides eis adhibenda; neque etiam indulgentiis Papæ eſſet credendum, quia nulla eſſent: nec etiam Papa poſſet indulgentias aliquas dare, aut concedere, & hoc in contemptum & vilipendium ſedis Apoſtolicæ, & viam Romanæ curiæ, cujus caput eſt Papa. Et ſic fuit, & eſt verum, publicum & notorium. ANNO CHRISTI 1416.

47. Item, quod de præmiſſis omnibus & ſingulis eſt publica vox & fama.

48. Item, quod dictus Hieronymus dixit, tenuit, & aſſeruit, tam in civitate & diœceſi Pragenſi, quam extra, contra detractionem eccleſiæ, quod licitum eſt cuique laico litterato, vel alias intelligenti ubique, & quolibet ſuo, ſive in eccleſia, ſive extra, & ſine Papæ, epiſcopi, curati, aut cujuscumque alterius licentia, prædicare verbum Dei, prout idem Hieronymus plureis in diverſis diœceſibus & regnis fecit publice, tam in Bohemia, quam in Moravia, cum longa barba publice & notorie, laicus exſiſtens verbum Dei ore * ſine cuiquam epiſcopo, vel alteri presbytero, eo quod videntur licentiati a Deo vocati, aut miſſi. Et ſic fuit, & eſt verum, & manifeſtum.

49. Item, quod idem Hieronymus in Hungaria in Buda, coram ſereniſſimo principe & domino Sigiſmundo Romanorum & Hungariæ rege, *&c.* in cappella regia caſtri Budenſis de anno Domini MCCCCX. in cœna Domini, laicus exſiſtens & in habitu laicali cum longa barba in præſentia domini regis, & multorum reverendorum patrum epiſcoporum & aliorum prælatorum, & etiam aliorum diverſorum ſtatuum, ſupra & infraſcripta, ac multa alia ſcandaloſa & erronea in fide, & etiam hæretica de ſacramento altaris, & alia contra ſtatutum eccleſiaſticum, & piarum aurium offenſiva, ex quibus poſſent ſequi ſeditiones & commotiones populares contra clerum per dominos temporales, nulla poteſtate ſuffultus, ſed errores Joannis Wicleff publice prædicavit. Et ſic fuit, & eſt verum, publicum & notorium.

50. Item, quod propter præmiſſa præfatus dominus rex fecit dictum Hieronymum capi, & eum domino Strigonienſi captivum præſentari. Et ſic fuit, & eſt verum, publicum, & manifeſtum.

51. Item, quod de præmiſſis omnibus & ſingulis fuit, & eſt publica vox & fama.

52. Item, quod dictus Hieronymus indulgentiarum prædicationem impedivit, quando præſens fuit; & quando præſens non eſſet, deputavit certos prætenſos laicos, qui diſcurrebant per eccleſias civitatis Pragenſis, dum ibi ſermocinaretur: & prædicationem indulgentiarum impediverunt & turbaverunt, de mandato & inductione dicti Hieronymi, clamantes & dicentes dictos prædicatores eſſe mendaces, & deceptores, & ſeductores illorum de populo, * quibus indulgentias proficere. Quæ quidem indulgentiæ, ut dicti laici publice aſſerebant, non proficiebant in aliquo populo Chriſtiano. Et ſic fuit, & eſt verum.

53. Item, quod dictus Hieronymus pro exſecutione ſuæ furioſitatis, præmiſſis malis non contentus, ſed pejora malis accumulando, de anno Domini MCCCCXI. feria tertia infra octavam Pentecoſtes, litteras Apoſtolicas indulgentias continentes, exhortatorias ad pia & meritoria opera, fecit capi, ac recipi, & in quodam curru cum meretricibus, quibus hujuſmodi bullæ ad mammillas appendebantur, poni procuravit; & palam ac publice de minori civitate, & per antiquam civitatem Pragenſem duci, circumſtantibus juxta currum Wicleffiſtis armatis cum fuſtibus & gladiis, juxta ipſius Hieronymi ordinationem clamantes & præconizantes, quod bullas & litteras unius hæretici & ruffiani ducerent ad comburendum. Et ſic in nova civitate Pragenſi in platea prope mediaſtinum tanquam hæreticas, & velut continentes errores, juxta ſententiam Joannis Wicleff, & Joannis Hus, hæreticorum, eas publice comburi fecit, ſeu fieri procuravit, & diſpoſuit: & ſic fuit, & eſt verum, publicum, notorium, & manifeſtum.

54. Item, quod de præmiſſis omnibus & ſingulis fuit, & eſt publica vox, & fama.

55. Item, quod dictus Hieronymus in ſua perfidia perſiſtendo dixit, & aſſeruit, & publice prædicavit ſuſcitando errorem alias per eccleſiam determinatum, quod imagines ad repræſentationem effigiei Chriſti, ſanctiſſimæ crucis, Virginiſque gloriоſæ, vel cujuſcumque alterius ſancti canonizati in eccleſiis, nec in aliis locis non ſunt pingendæ, nec ullatenus venerandæ, ſed hoc facere eſt hæreticum; non attendens quod eccleſia hæc auctorizavit, & voluit fieri; & per objectum talium imaginum repræſentantium ſanctum, in cujus memoriam pictæ ſunt, moventur interiores potentiæ, & excitantur ad devotionem, & ſunt ſcripturæ laicorum: maxime forma vivificæ crucis qua terretur dæmon & procul fugit. ANNO CHRISTI 1416.

56. Item, quod dictus Hieronymus ſperabat veriſimiliter, *a* ut creditur, poſſe divertere populum a continuatione & viſitatione eccleſiarum, deteſtando, & condemnando imagines ſanctorum: credens etiam per hoc quod ipſum libentius ſequerentur, & audirent doctrinam ejus: & videns quod per hoc non *b* profiteretur, quadam die de menſe Martii, anni videlicet MCCCCXV. acceſſit ad monaſterium fratrum Minorum ſancti Jacobi in majori civitate Pragenſi, & imaginem Crucifixi ligneam extra eccleſiam in angulo ex oppoſito domus ſancti Kreiſſe, ad quam conſuevit eſſe curſus hominum cauſa devotionis ob memoriam paſſionis Chriſti, invaſit, & inſultavit in eam, & ſtercoribus humanis, & vilitatibus undique maculavit, dicendo hæreticum eſſe depingere imaginem Crucifixi, & cujuſcumque alterius ſancti: per quod fuerunt quamplurimi multum ſcandalizati. Et ſic fuit & eſt verum.

a Forte, *ut creditur.*

b Forte, *proficeret.*

Et illud idem voluit, & diſpoſuit fieri dictus Hieronymus de anno prædicto die ſabbati proximo ante Dominicam, *Domine, ne longe, &c.* in dicto monaſterio ſancti Jacobi per quemdam fabrum Wicleffiſtam de nova civitate Pragenſi de Portziets: qui accedens præfatam imaginem Crucifixi cum ſtercoribus humanis *c* infra ſermonem dicendo, hæreticum eſſe depingere imaginem Crucifixi: per quod fuerunt quamplurimi adſtantes multum ſcandalizati. Qui quidem laicus fuit ibidem publice detentus, & recognovit, quod ex inductione dicti Hieronymi facere voluit. Et ſic fuit, & eſt verum, publicum, & notorium.

c Adde, *deturpavit.*

Et illud idem fecit, ac procuravit fieri dictus Hieronymus in die Veneris ſanctæ, in monaſterio beatæ Mariæ in Arena in civitate nova Pragenſi, per quemdam laicum ſectæ Wicleffiſtarum, qui crucem coram qua ſancta crux ſub effigie prædictæ ipſius venerabatur, ſtercoribus deturpavit ac totaliter maculavit. Et ita eſt verum, publicum, & notorium.

57. Item, quod de præmiſſis omnibus & ſingulis fuit, & eſt publica vox, & fama.

58. Item, quod dictus Hieronymus perſiſtendo in erroribus Wicleffiſtis, ſpecialiter Joannis Hus damnatis, & eos defendendo, dixit, aſſeruit, & prædicavit, quod nullo modo reliquiæ ſanctorum ſunt venerandæ, nec adorandæ. Et hoc pluries, & ſæpe, ac etiam publice, & notanter in civitate Pragenſi, in cujus cathedrali eccleſia velum & peplum Virginis gloriosæ habetur, ac reverenter veneratur a Chriſti fidelibus, dixit, quod non pluſquam cutis illius aſini, in quo Chriſtus inſedit, debeat in reverentia haberi.

Et de menſe Septembris anni MCCCCXII. in die ſancti Wenceslai, in monaſterio prædicto ſanctæ Mariæ in Arena, ipſe, & quidam laici Wicleffiſtarum, quaſdam reliquias repoſitas veneranter in quodam altari de facto extraxerunt, & ad terram viliter projecerunt, pedibus conculcando. Et aſſeruit idem Hieronymus, & publice tenuit, quod venerari, vel adorari reliquias ſanctorum, aut eas adornare auro vel argento, eſt hæreticum. Quod fuit, & eſt in enervationem fidei, & devotionem religionis Chriſtianæ, & in ſcandalum totius eccleſiæ. Et ſic fuit, & eſt verum, publicum & notorium.

59. Item, quod de præmiſſis omnibus & ſingulis fuit, & eſt publica vox & fama. Et quod præmiſſa ſunt vera, notoria, & manifeſta.

60. Item, quod dictus Hieronymus tenuit, aſſeruit, & dixit, ac prædicavit, veram eccleſiam catholicam apud obſervantes ſectam & doctrinam Wicleffiſtarum, & Joannis Hus: quodque illi, qui pro ſuſtinendo, & *d* deferendo dictam doctrinam ſunt veri, & glorioſi martyres Chriſti; & propterea tres nequiſſimos viros dicti factique obſtinati in ea decapitatos in Praga de anno Domini MCCCCXII. de menſe Junii, Hieronymus cum ſuis ſequa-

d *Defendendo*, mſſ.

ANNO CHRISTI 1416.

quacibus cum aromatibus & incenſo ad tumulum ſe-
cit, ſeu procuravit portari proceſſionaliter cantando, *Iſti ſunt qui pro teſtamento Dei ſua corpora tradiderunt ad ſupplicia* ad firmandum per hoc hæreticos illius ſectæ in eorum errore, & perfidia. Et ſic fuit, & eſt verum, publicum, & notorium.

61. Item, quod dictus Heronymus in craſtinum tumulationis dictorum hæreticorum, in cappella dicta Bethleem multitudine illius ſectæ ordinata cantare procuravit, & fecit pro eorum memoria Miſſam de martyribus, & incepit officium *Gaudeamus*; & ſubjunxit, *in honorem ſanctorum martyrum, de quorum effuſione ſanguinis gaudent angeli*, crimen crimini damnabiliſſime adjungendo, videlicet idololatriæ: & ſic venerando ſacrilegos damnatiſſimos, & uſurpando auctoritatem ſedis Apoſtolicæ, ſine cujus auctoritate, & approbatione nullus pro ſancto debet haberi, vel venerari; & in tantum excitavit rabiem virorum & mulierum illius ſectæ, quod per quatuordecim dies, vel circiter ſucceſſive poſt decapitationem prædictorum ſingulis diebus erat concurſus quadraginta, aut quinquaginta venientium ad prætorium dictæ civitatis Pragenſis prope locum, in quo decapitati fuerant, dicentes, quod veri martyres erant, & pro vera Chriſti fide mortui, parati ſimilem mortem ſubire pro eadem fide, ut dicebant. Ex quo fuit grave ſcandalum contra fideles catholicos, & horror maximus, atque turbatio in civitate Pragenſi exorta. Et ſic fuit, & eſt verum, publicum, notorium, & manifeſtum.

62. Item, quod de præmiſſis omnibus & ſingulis fuit, & eſt publica vox & fama.

63. Item, quod dictus inſtigator & promotor repetit articulos per eum datos, videlicet viginti octo in numero poſitos ſic incipiendo: Item, quod idem Hieronymus in regno Poloniæ diſſenſionem magnam fecit: Et viginti novem qui incipiunt. Item, quod de anno Domini MCCCCXV. & de menſe Aprilis. Quibus repetitis addit, & tolerat articulos infraſcriptos.

64. Item, poſuit, & probare intendit, quod in partibus Ruſsiæ a decem, viginti, triginta, quadraginta, quinquaginta, & ſexaginta annis proxime præteritis, & citra, & ſupra, & a tempore, & per tempus cujus initii ſive contrarii hominum memoria non exiſtit, fuit, eſſeque conſuevit, hodie eſt quoddam populoſum oppidum vocatum communiter & appellatum oppidum Vitesko, quodque a dictis temporibus, & per ipſa tempora in oppido dicto fuerunt, eſſeque conſueverunt, & hodie ſunt, homines pro majori parte Rutheni, ſive ſchiſmatici, ſectam Græcorum tenentes, a fide Chriſtiana plurimum deviantes, & errantes. Et ſic fuit, & eſt verum.

65. Item, quod in dicto oppido ab eiſdem temporibus & per ipſa tempora fuit, eſſeque conſuevit, & hodie eſt quædam eccleſia cathedralis ſecundum ritum prædictorum Ruthenorum, nec non etiam quoddam monaſterium fratrum Prædicatorum ſecundum ritum verum Chriſtianorum viventium, & degentium.

66. Item, quod juxta præfatum oppidum ab eiſdem temporibus fuit, eſſeque conſuevit, & hodie eſt quoddam flumen navigabile, per quod communiter homines partium prædictarum navigare ſolebant, & ſolent.

67. Item, quod de anno Domini MCCCCXIII. & de menſe Aprilis ejuſdem anni, illuſtris princeps dominus Witoldus frater ſereniſsimi principis domini regis Poloniæ ad prædictum oppidum *a* Witesko cum magno exercitu & comitatu acceſsit per flumen prædictum. Quodque magiſter Hieronymus de Praga ſimili modo in comitiva præfata interfuit perſonaliter.

a In uno mſſ. *Witzlo*.

68. Item, quod fratres & religioſi Chriſtiani oppidi prædicti, anno & menſe prædictis, tempore prædicti acceſſus, ſecundum ritum fidelium Chriſtianorum, cum proceſsionibus, vexillis, & reliquiis ſacris dicto domino duci obviam venerunt, & ipſum in prædicto adventu ſuſceperunt.

69. Item, quod tempore acceſſus prædicti Rutheni, ſive ſchiſmatici, cum reliquiis ipſorum prætenſis & tabulis depictis more ipſorum damnato, etiam cum proceſsione præfato domino duci obviam venerunt, & ipſum in prædicto adventu ſuſceperunt.

70. Item, quod prædictus Hieronymus, tempore prædicti acceſſus, omiſſa & ſpreta proceſsione prædictorum fratrum religioſorum & Chriſtianorum, ivit ad prædictam proceſsionem prædictorum Ruthenorum ſchiſmaticorum, & infidelium gentium; nec non ibidem in præſentia quaſi quatuor vel quinque millia hominum ſexus utriuſque, flexis genibus, reliquias, & tabulas depictas prætenſas dictorum infidelium ſchiſmaticorum, & Ruthenorum, venerabatur, palam, publice & notorie ſe ad ſectam eorumdem infidelium, ſchiſmaticorum convertendo, & a communione fidelium ſe divertendo.

ANNO CHRISTI 1416.

71. Item, quod præfatus Hieronymus tempore proxime præſcripto prædictas reliquias & tabulas prætenſas genibus flexis venerabatur palam & publice, in contemptum religionis Chriſtianæ, dicens & affirmans expreſſe, quantum in eo fuit, & quantum potuit, dictam ſectam prædictorum Ruthenorum, & infidelium populorum inducere, ipſorumque fidem fore, & eſſe perfectam.

72. Item, quod præfatus Hieronymus quantum potuit, circa præfatum dominum ducem inſtitit, & laboravit, & conabatur dictum dominum ducem cum tota ſua gente Chriſtiana a fide Chriſtiana avertere, & ad permanendum in dicta ſecta Ruthenorum & infidelium populorum inducere. Et ſic fuit, & eſt verum, publicum, & notorium.

73. Item, quod ſuprafatus Hieronymus poſt prædicta coram reverendo patre domino epiſcopo Wilnenſi conſtitutus, dum de præmiſſis ſuis erroribus & exceſſibus reprehenderetur paterne, ore polluto in contemptu religionis Chriſtianæ ſuos errores confirmando dixit expreſſe, quod præfati ſchiſmatici & Rutheni eſſent boni Chriſtiani; quodque idem dominus epiſcopus eidem Hieronymo in faciem ſuam tunc reſtitit, dicens, quod non diceret eos bonos Chriſtianos; ipſe vero Hieronymus in ſuis erroribus permanſit, eoſdem Ruthenos & fidem ipſorum præmiſſam approbando. Et ſic fuit & eſt verum.

74. Item, quod de præmiſſis omnibus & ſingulis fuit & eſt publica vox & fama.

75. Item, ponit & probare intendit, quod a temporibus ſupra in proximo articulo deſcriptis, & per tempora ipſa in prædictis partibus Ruſſiæ fuit, & eſſe conſuevit quoddam vocatum communiter & appellatum *b* Pleskawo, quodque idem oppidum diſtabat diſtareque ſolebat, & hodie diſtat a finibus Chriſtianorum per centum millia Theutonicalia.

b Mſſ. *Pleſkovv*.

76. Item, quod dictus Hieronymus de anno Domini MCCCCXIII. ad prædictum oppidum Pleskavo perſonaliter acceſſit, nec non eccleſiam, ſive ſynagogam eorum Ruthenorum & infidelium populorum intravit, infra officium ipſorum ſacramentorum prætenſorum veneraturus. Quodque idem Hieronymus tunc in præſentia nonnullorum Chriſtifidelium ibidem adſtantium, & in contemptum clavium, & opprobrium religionis Chriſtianæ, & ad confortationem ritus eorumdem infidelium populorum, genibus flexis aſſertum ſacramentum eorumdem ibi adorabat, palam, publice, & notorie.

77. Item, quod ex præmiſſis quamplura ſcandala inter Chriſtianos & Ruthenos prædictos fuerunt & ſunt exorta, eo maxime quod idem Hieronymus, tam publice infidelitatem, ſchiſma, & hæreſim dictorum Ruthenorum approbavit, ac ipſos in ipſorum terroribus confortavit. Et ſic fuit, & eſt verum.

78. Item, quod idem Hieronymus ut magis ac magis prædictis infidelibus populis placere poſſet, eiſque quod eorum ſectam & perverſam fidem ſectaretur, oſtenderet, ſeque in eis moribus prout in fide conformaret, ad ritum eorumdem infidelium longam barbam detulit, atque defert: ac comam, habitum, & cenſuram clericales penitus abjiciendo, & admittendo. Et ſic fuit, & eſt verum.

79. Item, quod de præmiſſis omnibus & ſingulis fuit & eſt publica vox & fama, præſertim in civitatibus & provinciis Gneznenſi & Pragenſi, nec non in regno Bohemiæ, & Poloniæ, ac marchionatu Moraviæ, & alibi, ubi de præmiſſis notitia habetur.

Et ad clare oſtendendum, quod juramento cuicumque per magiſtrum Hieronymum præſtito, ſeu in futurum præſtando, non ſit aliqualiter credendum; quodque verba bona & dulcia, promiſſiones abjurationeſque *c* fecit hucuſque, & offert ſe facturum in futurum, ſunt ficta, & aliter ſunt corde concepta, quam ore ſuo polluto prolata, quodque ſub hypocriſi illa facit, & faceret, non ad effectum

c Forte *quas fecit*.

ANNO CHRISTI 1416.

ANNO CHRISTI 1416.

ctum a ſuis erroribus deſiſtendo, aut eoſdem revocando, ſed ut occaſionem habeat effugiendi, & fuga (quod abſit) captata errores hujuſmodi fortius ſeminandi, & Chriſtifideles amplius ſeducendi: ac etiam ad finem & effectum quod diligentior cuſtodia apud eumdem adhibeatur, & protervia, quæ in eo (proh dolor!) regnat, oſtendatur, & dante Domino ſalubrius exſtirpetur, inſtigator ſeu promotor officii veſtri dat articulos infraſcriptos.

80. Item, cum dudum dictus Hieronymus per almam univerſitatem ſtudii Pariſienſis fuiſſet in magiſtrum dicti ſtudii aſſumptus, de articulis Wicleff conferre incepiſſet, alioſque ad conferendum induxit, laudaſſet, & commendaſſet dictum Joannem Wicleff, & ejus perverſam doctrinam: tandem in quadam diſputatione publica dictus Hieronymus certos errores publice tenuit: & præſertim quod Deus nihil poſſit *a* alienare, prout in articulis alias contra eum datis, ad quos ſe refert, plenius continetur. Tandem cum eſſet per plures notabiles magiſtros dicti ſtudii Pariſienſis fidei zelatores graviter notatus, ac vehementer de iis per eos habitus ſuſpectus, iidem magiſtri, & præſertim honorabilis Joannes *b* de Sarſano, dicti ſtudii cancellarius, ipſum ad revocandum huiuſmodi errores compuliſſet: ſed dictus Hieronymus neſcitur per quem occulte a dicta civitate & ſtudio receſſit.

a Editio Germ. *annihilare*.

b Mſſ. *de Gerſone*.

81. Item, quod de prædictis omnibus & ſingulis fuit, & eſt publica vox & fama.

82. Item, quod idem Hieronymus mala malis accumulando ſe transferens ad univerſitatem ſtudii Heidelbergenſis, ibidem etiam nonnullas concluſiones erroneas ſive hæreticas in ſcholis publice determinavit; prout in certis articulis alias contra eum datis, ad quos ſe refert, plenius continetur.

83. Item, quod dicta univerſitas Heidelbergenſis illas concluſiones ſentiens hæreticas, erroneas, & fidei catholicæ contrarias, conabatur etiam præfatum Hieronymum comprehendere, & ut eoſdem revocaret per juris remedia compellere. Et ſic fuit, & eſt verum, publicum, & notorium.

84. Item, quod idem Hieronymus iterum adviſatus de præmiſſis a dicta univerſitate clam receſſit.

85. Item, quod idem Hieronymus de hæreſi multipliciter diffamatus in univerſitate Cracovienſi, & dum ad dictam civitatem perveniſſet, & dictæ univerſitati ac magiſtris dicti ſtudii, ac epiſcopo Cracovienſi innotuiſſet, ac dictum Hieronymum ſuper hujuſmodi hæreſibus, de quibus diffamatus fuit, examinare voluerunt, & portas civitatis claudi procurarunt, ipſum diligenter perquirendo, neſcitur unde adviſatus, furtive a dicta civitate receſſit. Et fuit, *&c.*

86. Item, quod de præmiſſis omnibus & ſingulis fuit, & eſt publica vox & fama.

87. Item, quod deinde dictus Hieronymus ſic de hæreſi multipliciter diffamatus & notatus veniens Viennam, tandem univerſitas ſtudii Viennenſis ſentiens præmiſſa, procuravit eumdem Hieronymum per officialem in ſpiritualibus reverendi patris & domini Gregorii moderni epiſcopi Pataviensis & diœceſani capi, & ſub cuſtodia detineri: palam, publice, & notorie.

88. Item, idem Hieronymus poſtquam pluribus diebus ſub hujuſmodi cuſtodia fuit conſervatus, tandem per dulcia, & blanda verba confingens ſe velle corrigere & revocare errores ſuos, tantum operatus eſt, quod dictus officialis recepto juramento præſtito per eumdem ad ſancta Dei evangelia tactis ſacroſanctis ſcripturis, nec non ſub pœnis excommunicationis latæ ſententiæ, quam tunc dictus officialis in ipſum Hieronymum præſentem ac in ſe ſponte recipientem in ſcriptis tulit, quod vellet ſtare juri coram dicto domino officiali, & ab oppido Viennensi nullatenus recedere, donec juſtitia mediante relaxaretur: palam, publice, & notorie.

89. Item, quod dictus dominus officialis credens hujuſmodi ſuo juramento, præfatum Hieronymum poſt præmiſſa a carcere relaxavit: palam, publice, & notorie.

90. Item, quod dictus Hieronymus juramenti huiuſmodi immemor, & vilipendens dictam excommunicationis ſententiam, captata opportunitate, a dicto oppido Viennensi clam illicentiatus, & juri non volens ſtare prout juraverat, receſſit, ſeque ad civitatem Pragenſem tranſtulit: palam, publice, & notorie.

91. Item, idem Hieronymus ad caſtrum Bethonienſe Olomucensis diœcesis veniens, ſuos errores confirmando, ſuoſque ſequaces amplius confortando, litteram ſubſcripti tenoris, manu & sigillo propriis signatam & ſcriptam ad oppidum Viennenſe ſcripsit hujuſmodi ſub tenore:

Venerabili patri ac domino, magiſtroque meo, domino officiali eccleſiæ Patavienſis plebano in Laſa: c *Denr*.

c *Editio German.* detur.

OBſequio *d* cum conſalutis deſiderio, anteſcripto. Venerabilis pater, magiſter, & domine. Sciatis me jam Caſtro *e* Wietovo ſanum & lætum exſiſtere cum multis amicis vobis cum omnibus ſemper, & veſtris ſervire paratus. Et de exorta promiſſione circa voſmet me habeatis excuſatum, si debite ejus * perpeditus: etenim jus poſtponimus, cui ſemper ſalva bona cautione aſſidue parati exſiſtimus; ſed inter tot centena inimicorum ſtare ſolum, si me vere diligitis, mihimet nequaquam conſuleretis. Supra enim dorſum meum fabricaverunt adverſarii mei, prolongaverunt iniquitatem sibi. *Verum anima mea ſicut paſſer erepta eſt de laqueo venantium*: *Laqueus contritus eſt, & nos liberati ſumus*. Verum vobis regratior, & ſemper regratiabor. Sed omnes adverſarios meos mihi Pragam remittite cum teſtibus, & ego illic agam cauſam cum eiſdem; aut si eis commodiosius videretur, aſcendamus curiam, ubi tantam illic illi quantam ego habebunt notitiam. Ceterum ſcire velitis, quod eram in veſtra eccleſia in Laſa, & ibidem magiſtrum ſcholæ invitaveram, & notarium civitatis memor veſtri beneficii, & ſi umquam potero, ſerviam vobis & veſtris. Valete. Scriptum in *f* Wictania poſt nativitatem ſanctæ Mariæ feria ſexta.

d Mſſ. *cum omnis ſaluti*.

e Mſſ. *Wiſouv*.

f Mſſ. *Wictavia*.

Magiſter Hieronymus de Praga,
Veſter ſemper.

92. Item, quod de præmiſſis omnibus & ſingulis fuit & eſt publica vox & fama, & quod præmiſſa ſunt vera, notoria, & manifeſta.

93. Item, quod dictus Hieronymus datus in obſtinationem mentis & ſuperbiam ſui intellectus paratus ſe dare ad omnem perfidiam propter defendere dictam ſectam, & confortare, atque ſervare in ea, machinatos & ſedatos ad eam intimaverat, & publicari fecit in civitate Pragenſi apud illos de dicta ſecta in civitate Pragenſi, & in partibus Bohemiæ exſiſtentes, quod volebat venire Conſtantiam ad generale Concilium cauſa ſuſtinendi & defendendi contra quoſcumque doctrinam dicti Wicleff, & ſuorum ſequacium condemnatorum, & propter etiam nonnullas alias: nec alia ratione affixit ſchedulas Conſtantiæ in locis diverſis, quas dirigebat domino Imperatori & generali Concilio; ſcribendo, quod venerat ad purgandum & oſtendendum puritatem fidei ſuæ orthodoxæ prout in ſchedula melius continetur. Non quod vellet, quod ſignificabat, implere, nec ſe exhibere, ſed revertendo ad illos de dicta ſecta cum litteris teſtimonialibus, de quibus infra deducitur, ſeducendo eos diceret, ſe reportaſſe victoriam. Et quod ſecta & doctrina dicti Wicleff erat ſancta, juſta, atque catholica, & quod a nullo potuit reprobari. Et ſic fuit & eſt verum.

Tenor vero dictæ ſchedulæ intimationis, & affixionis, & litteræ teſtimonialis, quam ipſe compoſuit in Latino, & Theutonico, & in vulgari Bohemico, & per nominatos in ea ejuſdem ſectæ fautores ſigillari fecit, eſt talis:

SEreniſſimo principi & domino, domino Sigiſmundo Romanorum regi ſemper Auguſto, & Ungariæ regi, *&c.* pariterque toti huic venerando Concilio generali. Ego magiſter Hieronymus de Praga artium liberalium magiſter generalium ſtudiorum, videlicet Pariſienſium, Colonienſium, Heydelbergenſium, & Pragenſium, litteris præſentibus notifico, & quod in me eſt, ad notitiam univerſorum & ſingulorum deduco, quod propter obtrectatores criminatoreſque, in eo difformatores regni veſtri doloſos, paratus ſum ſponte libere venire Conſtantiam, & puritatem fidei meæ orthodoxæ, innocentiamque meam non latenter in angulis, aut coram privatis perſonis,

ſed

ANNO CHRISTI 1416.

sed aperte & publice coram toto Concilio ostenderet. Proinde si qui sunt obtrectatores mei cujuscumque nationis, aut conditionis qui contra me velint quidquam cujusvis erroris aut hæresis objicere; ii aperte & publice in mea præsentia coram toto Concilio ex suis propriis nominibus obvient. Et ego pro innocentia mea paratus sum aperte & publice coram toto Concilio, ut scripsi, respondere, & puritatem fidei meæ orthodoxæ ostendere. Et si compertus fuero in aliquo errore aut hæresi, ex tunc non recuso publice pati pœnam, prout erroneum seu hæreticum quemlibet decet. Obsecro dominum regem, pariterque totum Concilium, ut habeam ad hoc, ut præfertur, salvum atque securum accessum: quod si venienti, & me tantæ æquitati offerenti ante probationem in me cujusquam culpæ quæque arrestatio, captio, vel violentia fieret, & tunc toti Mundo patefieret, ut hoc generale Concilium non secundum justitiam atque æquitatem procederet, si me sponte venientem a tam alta & rigida æquitate quovis modo repelleret, quod utique tam a sacro sapientum Concilio longe puto relegatum.

Littera testimonialis, quam Hieronymus fecit sigillari super expurgatione oblata.

a Mss. *Lacua*.

b Mss. *de Chluvi dictus Latzenboch, Joannes de Chlim*, &c. Mss. *Missa, Bobusaus de Duvv & Blede Stadovv*.

NOs Wenceslaus de Dava alias de *a* Lestua, Henricus *b* de Chluvi dictus Latucuboch, Joannes de Chluvi residens in Swoykow, Wenceslaus de Hyadeck dictus *c* Muska, Rohuslaus de Dupons, & Blede Stradden, tenore præsentium publice protestamur universis præsentia visuris & audituris; quod honorabilis vir magister Hieronymus de Praga artium liberalium magister generalium studiorum, Parisiensium, Colonien sium, Heidelbergensium, & Pragensium, legationem fecit per suas litteras & nuncios serenissimo principi & domino, domino Sigismundo Romanorum & Ungariæ regi, domino nostro gratiosissimo, optans & desiderans ab ipso salvumconductum, & libertatem Constantiam veniendi, & ibidem fidem suam orthodoxam, & innocentiam contra & adversus obtrectatores suos coram toto generali Concilio possit in audientia publicare, promulgare. Ceterum salvumconductum ad audientiam publicam a toto generali Concilio super præmissis postulavit, ut ad præmissa impetranda, & amplius patescenda suas patentes intimationes in vulgari Bohemico, Theutonico, & Latino idiomatibus, in valvis & ostiis ecclesiarum, clausstrorum, & prætorii dictæ civitatis Constantiensis, ac domibus cardinalium & episcoporum affixit, quemadmodum hæc suprascripta ipsius intimationis copia clarius & plenius id denotat, quam & nos vidimus, & legi audivimus. Et nec præfatum salvum conductum, ac audientiam publicam ab ipsis postulatam quoquomodo potuit adipisci. In quorum omnium evidentiam præsentes conscriptæ sunt, & sigillorum nostrorum appensorum munimine vigorositatæ.

Datum in Constantia provinciæ Moguntinæ, feria tertia post octavam paschatis, anno Domini MCCCCXV.

94. Item, quod dictus Hieronymus talibus litteris falsis & fictitiis fulcitus, non sequens formam, ad quam se obtulit in prætensa littera valvis affixa, sed clam associatis sibi complicibus suæ sectæ versus Bohemiam iter accipere voluit. Denique per sacrum Concilium in forma infrascripta in valvis majoris, & sancti Stephani, & Minorum monasteriorum & ecclesiarum legitime citatus fuit, juxta formam & tenorem citationis, qua sequitur in hac verba:

Citatio contra Hieronymum decreta.

Mss. *Hieronymo, qui se ..... scribit & prædendit, quæ secta sunt ad obbrietatem, & non*, &c.

Sacrosancta Synodus generale Concilium Constantiense in Spiritu sancto legitime congregata universalem ecclesiam militantem repræsentans, *d* Hieronyme qui te magistrum in artibus quamplurimorum studiorum fore scribis, & non amplius sapere quam oportet. Scriptum quoddam tanquam ex tui persona affixum in portis civitatis Constantiensis, alias die Dominica, qua cantatur in ecclesia. *Quasi modo geniti*, ad nostri notitiam pervenit: in quo tuis obtrectatoribus crimen erroris, & hæresis tibi objicientibus te asseris publice responsurum: de quibus apud nos multipliciter diffamatus exsistis, & præsertim de doctrina Joannis Wieleff, necnon aliis doctrinis catholicæ fidei obviantibus, dummodo ad veniendum tibi salvus & securus conductus præbeatur. Et quia nostra principalius interest prendere vulpeculas vineam Domini sabaoth conantes demoliri, idcirco personam tuam tanquam de multorum errorum doctrina & temeraria assertione suspectam & multipliciter diffamatam evocamus & citamus præsentium sub tenore, quatenus infra terminum quindecim dierum a data præsentium computandorum, quorum quinque pro primo, quinque pro secundo, & reliquos quinque dies pro tertio & peremptorio termino & monitione canonica præfigimus & assignamus, in publica sessione hujus sacri Concilii, si ipsa die sessio fuerit celebrata, alioquin prima die immediate sequenti, qua sessionem esse contigerit, compareas, secundum tenorem dicti tui scripti responsurus ad ea quæ aliquis vel aliqui in causa fidei e voluerit objicere, recepturus & facturus in omnibus justitiæ complementum, ad quod violenta justitia semper salva, omnem tibi salvumconductum nostrum, quantum in nobis est & fides exigit orthodoxa, tenore præsentium offerimus, & plenius assignamus. Certificantes te, quod sive in dicto termino compareas, sive non, nihilominus contra te per ipsum Concilium vel ejus commissarios vel Commissarium elapso termino supradicto procedetur, tua contumacia in aliquo non obstante. Datum Constantiæ ex sessione Concilii, XVII. mensis Aprilis, sub sigillo præsidentium quatuor nationum.

e Mss. *velint*.

95. Item, quod prædictus Hieronymus contumaciter sic recedens, nec in termino sibi per sacrum Concilium præfixo, *f* tanquam contumax in publica sessione propter contumaciam fuit reputatus. Et sic fuit, & est verum, publicum, & notorium.

f Forte deest, *comparent*.

96. Item, quod de præmissis omnibus & singulis fuit, & est publica vox & fama, & quod præmissa sunt vera, publica, notoria, & manifesta.

97. Item, quod cum dictis litteris revertebatur, & reversus Bohemiam ad firmandum dictum errorem Wiclefistarum, nec citatus per sacrum Concilium curavit die sibi præstituta comparere, sed Deo cooperante præoccupatus est, in via captus, & de mandato sacri Concilii ad præsentem civitatem adductus. Quod si factum non fuisset, Deo disponente, apud suos de secta Wicleffistarum se magnificasset, Concilium sacrum confudisset, licet falsæ, quod salvumconductum aut audientiam publicam sibi dare denegavit; ac per hoc dictos Wicleffistas in erroribus confirmasset, & ad non credendum sacro Concilio ipsos induxisset. Et ita fuit, *&c.*

98. Item, quod dictus Hieronymus de nolente factus volens, saltem ore, & ut ex præscriptis & subscriptis conjecturis satis potest elici, in finem ut iterum evaderet, prout præsens sæpius evasit, in sacro Constantiensi Concilio, & quando ea dabatur audientia super articulis materiam fidei tangentibus, de quibus fuit, prout hodie est vehementer suspectus; & publica sessione celebrata die vicesimatertia mensis Septembris publice damnavit & pro damnatis habere voluit, ut asserebat, tam personas, quam articulos Joannis Hus, & Wicleff damnatorum hæreticorum: pollicitusque est solemniter & expresse, quod scribere fideliter vellet, & scriberet serenissimo principi domino Bohemiæ, & serenissimæ dominæ reginæ, & universitati studii Pragensis, omnibus & singulis in Bohemia & alibi exsistentibus, ac illis, quibus desuper foret scribendum, quod dicti Joannes Hus, & Wicleff, eorumque articuli, & doctrinæ prætensæ essent juste, sancte, & canonice condemnati, & condemnatæ; quodque licet dictus Hieronymus sæpe & sæpius monitus fuisset, ut hujusmodi sua scripta dirigeret, juxta sua promissa, ut præfertur, nihilominus tamen hucusque aliud corde gerens, quam ore dixerat, non sine magna suspicione hæreticæ pravitatis scribere prætermisit. Et quod deterius est, & totaliter nolle scribere publice dixit. Et sic fuit, & est verum, *&c.*

99. Item, deinde dictus Hieronymus sperans se sic satisfeciisse sacrosancto Concilio, & per hoc evadere manus sacri Concilii, & custodiæ, in qua servatur; nunc elatione, & rebellione ac pravitate in reprobum sensum datus, articulos contra ipsum super hæresi & certis erroribus sufficienter respondisse, ac responsiones suas per juramentum dare recusavit, ac hodie recusat, licet hoc polli-

pollicitus sit illius affixionis schedula superius descripta. Et sic fuit, &c.

ANNO CHRISTI 1416.

100. Item, non compunctus corde, sed polluto ore omnia præmissa sicut, & ut probabilia, sperantur, asserit, se semper fuisse bonum Christianum, & innocentem a macula erroris, & hæresis: nec vult talis quoque appellari, & repræsentari, sed sibi per quemquam imputetur, ad iracundiam mox promovetur: sicque in profundum malorum descendens asserit, sibi in captivitate & custodia qua nunc tenetur, injuriam esse illatam; petitque de injuria hujusmodi, ac damnorum, expensarum, & interesse horum occasione illatorum refundi: dicens expresse: Ego innocens sum, quis mihi refundet præmissa? volens gaudere se conversum, qui nunquam doluit, prout nec so hodie dolet fuisse perversum. Et sic fuit, & est verum, &c.

101. Item, quod dictus Hieronymus perseverat in eadem obstinatione. Et quidquid fingat sustinendo carceres, professionem publicam faciendo, proferendo verba habentia apparentiam compunctionis, semper tamen gerit in animo velle sustinere & defendere doctrinam Joannis Wicleff augmentatam per Joannem Hus, & eam secutum. Et hoc satis clare conjecturari potest pro eo quod scripsit, & legit in loco publico sessionis: ubi legit, & verbo expressit, atque extra scripturam dixit verba expresse fautoria dictæ doctrinæ Wicleff, & justificationem Joannis Hus, prout hoc proxima feria quarta in festo Nativitatis sanctæ Mariæ de anno Domini præsenti MCCCCXV. in loco sessionis majoris ecclesiæ Constantiensis publice asseruit, dixit, & in scriptis legit inter cetera hæc verba, videlicet: „ In hoc Deum testor: non intendens in ali„ quo præjudicium facere aut personis, aut suis meo vi„ dere moribus, ac sacris veritatibus plusquam pluribus „ quas audivi ab eodem: denotando præfatum Joannem „ Hus hæreticum condemnatum, & in scholis, & in præ„ dicationibus popularibus plurimis; immo & verum fa„ teor, propter suos dulces mores, & propter sacras ve„ ritates quas instanter explanando verbum Dei ad po„ pulum referebat, intimus amicus eram personæ, & „ gratia veritatis defensor sui honoris ad quemcumque „ locum deveneram. " Patet ex eo etiam quod recusavit scribere domino regi, & reginæ Bohemiæ, & universitati studii Pragensis. Patet ex diversis aliis conjecturis inferentibus vehementem præsumptionem, quæ sufficit ad condemnationem talium sic agentium. Et sic fuit & est verum, publicum, notorium, & manifestum.

102. Item, quod de præmissis omnibus & singulis fuit, & est publica vox & fama,

Instigatoris adversus Hieronymum de Praga schedula.

VErum pro parte instigatoris vestris reverendis paternitatibus humiliter exponitur, quod dictus Hieronymus in dicta custodia sic tentus, commessationibus & crapulis se ingurgitat, & epulis vitam plus exorbitantem, quam si liber exsisteret, ducit. Ecce quantum super operationem Spiritus sancti timet, quasi non ubi vult spiritus spirat, & non quod sibi placitum sit, nisi ille timuerat, perficiat, & timeret quod Spiritus sanctus locum propterea non reperiat, ubi gratiam recognoscendi errores suos infundat. Nonne Christus ante passionem suam quadraginta diebus jejunavit? Moyses legislator, & Helias in cælum levatus? Daniel leonum triumphator per abstinentiam fieri meruit? Quare petit dictus instigator, quatenus vestra reverenda paternitas eumdem Hieronymum jejuniis afficiat, quæ sunt tormenta clericorum, & maxime hæreticorum: deinde illum non sufficientem, cum laicus sit, & pro laico sæpe se gessit, & in habitu laicali, & cum longa barba semper incessit, & pro tali se habuit, tenuit, gessit, & reputat; & talem, in publica sessione notorie se ostendit; respondeat sufficientius articulis, quibus nondum sufficienter respondit: & articulis, quibus nondum sufficienter respondit: & articulis sibi denuo datis respondeat per verbum credit, vel non credit, sub tortura, ne sub hypocrisi fugam, vel relaxationem consecutus, tanquam Pharao induratus plus suos sequaces in suis erroribus confortet. Cum de omnibus, & singulis supradictis rationabiliter poterit convinci, vel saltem probatio inferri, quod merito sufficere poterit. Quod si negaverit fecisse, aut commisisse aliquid de præmissis, quod legitime probetur, ac probatum fuerit, & contumaciter perseveraverit in negatione hujusmodi, tunc sine moræ dispendio, tanquam pertinax hæreticus, incorrigibilis relinquatur curiæ sæculari juxta sacrorum canonum constituta.

ANNO CHRISTI 1416.

Et præmissa petiit dictus instigator melioribus modo, via, jure, & forma, quibus melius, & efficacius fieri potest, & debet, benignum vestrum officium super præmissis implorando.

In causa Argentinensi.

In nomine Domini. Amen.

ANno a nativitate ejusdem MCCCCXVI. Indictione nona, Apostolica sede vacante, die vero XXVII. mensis Aprilis hora primarum, vel quasi, tempore sacri Concilii generalis Constantiensis, in nostrorum notariorum publicorum, & testium infrascriptorum præsentia personaliter constitutus honorabilis vir D. Henricus a Libot dictus Bel, procurator, ut asseruit, & syndicus procuratorio & syndicatorio nominibus venerabilium virorum dominorum Huguelmani, decani, & capituli; nec non Frederici de b Zalze canonici venerabilis ecclesiæ Argentinensis, ac excelsorum dominorum magistri officiariorum, nec non proconsulum, & universitatis magnæ civitatis Argentinensis; nec non Roylini Barphemang, Hulrici Rojet, Michaelis Melburgæ civium Argentinensium, tam conjunctim quam divisim; habens & tenens suis manibus quamdam appellationis papyri schedulam, quam ibidem palam & publice, ac alta & intelligibili voce legit & publicavit, ac proposuit, & appellavit, & protestatus fuit, aliaque dixit, & fecit, quemadmodum in eadem appellatione continetur, cujus tenor de verbo ad verbum sequitur, & est talis:

a a Mss. *Kuvvt dictus Belle.*

b Mss. *Zoire.*

Appellatio pro parte Argentinensium coram Concilio interposita.

COram vobis notariis publicis, ac testibus hic præsentibus & adstantibus, ego Henricus c Libot dictus Bel, syndicus procuratorio & syndicatorio nominibus venerabilium virorum dominorum Hulgelmanni decani, & capituli; necnon Frederici de d Zalze canonici venerabilis ecclesiæ Argentinensis, ac etiam excelsorum dominorum magistri officiariorum, necnon proconsulum, consulum, & universitatis magnæ civitatis Argentinensis; necnon e Rolini Barphennig, Ulrici f Chos, & Michaelis Melburge, civium Argentinensium, tam conjunctim, quam divisim; protestor solemniter & expresse, quod per præsentem, & quemcumque alium actum per me dictis nominibus factum, aut faciendum, non intendo quibuscumque rite, juste, aut sancte per dictum sacrum Concilium generale Constantiense in Spiritu sancto legitime congregatum diffinitis, decretis, statutis, ordinationibus, ac diffiniendis, statuendis, & ordinandis in aliquo opponere, aut contra ea facere, vel venire, quinimmo volo semper, & intendo diffinitionibus sanctis, & justis, nec non decretis, & statutis, & ordinationibus, atque mandatis prædicti sacri Concilii firmiter atque humiliter parere, & obedire, infrascriptis tamen semper salvis. Protestor insuper quod per præsentem actum, vel alium quemcumque per me factam aut faciendum, nolo, sicque intendo ab appellatione, seu appellationibus per me nomine dictorum dominorum in præsenti causa interposita, & aggravaminibus eis illatis quoquo modo recedere, neque resilire, sed eisdem volo firmiter obedire, & inhærere. Quibus protestationibus ipsis salvis appellando propono dictis nominibus, & dico, quod quamvis dicti domini decanus, canonici, & capitulum nuper desolationem, dilacerationem bonorum, rerum, possessionum, terrarum, oppidorum, & castrorum venerabilis ecclesiæ Argentinensis alienationem per Wuilhelmum g de Drest assertum electum ejusdem ecclesiæ damnose & irrecuperabiliter factas; præsertim cum idem Wilhelmus tempore suæ damnosæ & exsecrabilis promotionis prædictam ecclesiam Argentinensem in triginta castris vel citra, & oppidis atque redditibus inveniisset ad valorem triginta millium florenorum auri annuatim abundare, quæ omnia temporibus suis

c Mss. *Ruvvt. dictus Belle.*

d Mss. *Zoire*

e Mss. *Rellini.*

f Mss. *Got.*

g Mss. *de Dieft*, al. *Deist.*

ANNO CHRISTI 1416.

fuis miſerrime dilapidavit, & diſſipavit, & quaſi ad nihilum reduxit; ita quod hodie dicta eccleſia Argentinenſis nullum hujuſmodi oppidorum & caſtrorum in poſſeſſione habet, quod deteſtabile eſt audire; propterea compatientes & cupientes quantum in eis erat, indemnitati eccleſiæ prædictæ providere, ac finali ipſius eccleſiæ exterminio imminenti obviare, ad ipſius VVilhelmi arreſtationem tunc fugitivi, & ſuſpecti propter præmiſſa per eum commiſſa, & perpetrata; volens tunc, & intendens oppidum *a* Czalern ipſius eccleſiæ Argentinenſis penitus ab ipſa eccleſia *b* alleviare, prout publica vox & fama tunc de ipſo in partibus illis erat, quemadmodum & alienatum eſſe videtur, debita cum honeſtate proceſſiſſent; cum non erat ſuperior, ad quem poſſet ſtatim recurſus haberi, propter periculum inſtans: quem etiam in habitu laicali, & abſque tonſura clericali repererunt, quemadmodum etiam ſuperincedere ſolebat, & ſolet; & ſucceſſive B prædicto ſacro Concilio arreſtationem, alienationem, deſolationem, deſtructionem, & finalem terminum per ſuos legitimos procuratores, atque nuncios ſolemniter atque ſufficienter intimaſſent, cum exhortatione, & ſupplicatione, tam humiliter, tam devote deprecando, quatenus prædictum ſacrum Concilium prædictis dominis decano, canonicis, & capitulo eccleſiæ Argentinenſis in præmiſſis paterne conſulere, ipſique eccleſiæ tam miſerabiliter deſtitutæ occurrere; nec non etiam dominum Bernardum comitem *c* Creſteyn *d* prædictis una cum Ulrico *e* de Humburg occupatorem & detentorem, tunc perſonaliter coram ſacro Concilio, ſeu certis tunc in cauſa hujuſmodi deputatis conſtitutos, ad reſtituendum eccleſia prædictæ oppidum prædictum, vel ad reponendum ipſum in manibus ipſius ſacri Concilii compellere & adſtringere dignaretur; prout hæc, & alia inſtrumentis publicis deſuper confectis, C ad quæ me nominibus quibus ſupra, refero ad ea, necnon omnia, & ſingula acta, facta, dicta, geſta in præmiſſis, & circa præmiſſa hic refero, & pro inſertis habere volo, quatenus tamen faciunt pro juſtificatione præſentis appellationis, & non alias, plenius continetur. Nihilominus tamen prædictum ſacrum Concilium, cum omni benigna ſemper ſupportatione ejuſdem loquendo, majoribus, ut præfertur, præpeditum negotiis, ſupplicationi, & exhortationi dictorum dominorum decani, canonicorum, & capituli uſque nunc exaudire, eiſdemque in præmiſſis paterne conſulere, & occurrere, & indemnitati eccleſiæ providere diſtulit, atque differt; quamvis etiam prædicti decanus, canonici, et capitulum nuper reverendiſſimis in Chriſto patribus dominis Joanni patriarcha Conſtantinopolitano, et Nicolao epiſcopo Merſeburgenſi in civitate Argentinenſi nomine dicti ſacri Concilii exhiſtentibus nonnullas vias D rationabiles, juſtas, et ſanctas obtuliſſent, et etiam apud eos debita cum inſtantia inſtitiſſent, quatenus indemnitati eccleſiæ providerent, dictumque oppidum in manus ipſorum nomine prædicti Concilii reciperent, & alias in præmiſſis eccleſiæ ſupradictæ ſalubriter ſuccurrerent; attentis maxime legitimis conſervatione, ſuſpicione, alienatione oppidi prædicti, ac etiam caſtri *f* Bojæ. Quocirca idem Comes Bernardus abſque alia requiſitione prædicti prætenſi electi, ac etiam ipſorum dominorum decani, canonicorum, et capituli de facto cum prædicto oppido occupat: quæ etiam cauſa coram eiſdem dominis ambaxiatoribus allegatæ fuerunt continentes in effectu, videlicet ex eo, et pro eo quia idem Comes Bernardus abſque eorumdem dominorum decani, canonicorum, et quin immo contra ipſorum voluntatem ſe detentationi et occupationi eorumdem caſtri et oppidi intermiſit; licetque vaſ- E ſallus ſit eccleſiæ, tamen eadem oppidum et caſtrum, nec huic ſacro Concilio, nec eccleſiæ Argentinenſi, nec etiam capitulo ejuſdem reſtituere curavit; neque curat, cum tamen fidelitatis juramento eccleſiæ adſtringatur. Secundo, quod idem comes non obſtante juramento fidelitatis, quo eccleſiæ obligatur, ipſe ſe dominis decano, canonicis, et capitulo oppoſuit ſupradictis, expreſſe ſe partem contra eos faciens tam coram reverendiſſimis patribus prædictis, quam alibi. Quin immo etiam idem comes cum volentibus eccleſiæ prædictæ et capitulo movere guerras illicite converſatur, et ex fide alligatus exſiſtit: ac ſimiliter ipſis dominis decano, canonicis, et capitulo ex prædictis oppido et caſtro guerram movere minatur, ſtudens ob-

A eſſe eccleſiæ prædictæ, cum juxta exigentiam juramenti fidelitati ſibi prodeſſe deberet, & ejuſdem indemnitati pro poſſe. Tertio, idem comes ſervitor & fautor ſpecialiſſimus fuit & eſt illuſtris principis domini Ludovici ducis Bavariæ comitis Palatini Rheni: qui etiam terras & oppida eccleſiæ una cum caſtro Ortemburg de facto & contra jus detinet. Et ſic vehementer ſuſpicatur eadem oppidum *g* Tzabern & Caſtrum Boyr ſibi uſurpare poſſe. Quarto, quod potentia ipſius domini ducis, præfati Comitis Bernardi adeo eſt magna, quod in caſu ceſſus, vel deceſſus, aut privationis ipſius Wilhelmi, vel etiam hoc Concilio diſſoluto, numquam oppidum & caſtrum prædicta de manu ipſius comitis Bernardi evelli poſſent. Quinto, quod apparuit & apparet etiam magna ſuſpicio contra eumdem comitem Bernardum ex eo, quia alias idem comes ceperit in hypothecam villam *h* Sezvach cum fortalitio B pro ſexcentis florenis auri a præfato VVilhelmo ſine conſenſu capituli, ad finem ut eidem VVilhelmo in guerra contra dictos decanum, canonicos, & capitulum, & civitatem Argentinenſem aſſiſteret: idem etiam comes eamdem villam, cum fortalitio eccleſiæ Argentinenſi reſtituere noluit, niſi dominus decanus, canonici, & capitulum hujuſmodi villam & fortalitium ab eodem comite pro ſexcentis florenis de bonis eccleſiæ relevarent; aliquando etiam in perpetuum ab eccleſia etiam eadem fuiſſet alienata. Sexto ex eo quod in inſtructionibus per dominos abbatem monaſterii *i* Okvvango, & Cuſtianum de Apel hujuſmodi ſacri Concilii nuncios nuper Argentinenſes exhibitis continebatur, & continetur inter cetera, quod idem comes Bernardus in omnem eventum retinere debet & debeat poſſeſſionem caſtri & oppidi prædictorum, & ea reſtituere dumtaxat dicto VVilhelmo, vel futuro præficiendo epiſcopo. Ex quibus etiam luculenter apparuit & apparet indemnitati eccleſiæ minime proviſum: quin immo etiam prædicta contra diſpoſitionem juris communis attentata videntur. Nam in caſu ceſſus, vel deceſſus præfati VVilhelmi, ac vacationis prædictæ eccleſiæ, gubernatio & cuſtodia caſtrorum, oppidorum, & poſſeſſionum eccleſiæ ad decanum, canonicos, & capitulum prædictos *k* pertinere de jure, idem domini decanus, canonici, & capitulum in caſu hujuſmodi forent penitus deſtituti, ſi hujuſmodi oppidum & caſtrum in manibus ejuſdem comitis modo præmiſſo remanere deberent. Septimo, apparuit & apparet ſuſpicio contra eumdem comitem; nam ab initio receptionis caſtri & oppidi prædictorum dixit idem comes coram pluribus fide dignis, ſe eadem ſubintraſſe, & ea detinere nomine imperii, & de juſſu prædicti domini ducis, tamquam ſubvaſſallus imperii; nunc dixit ſe eadem detinere & cepiſſe D tamquam vaſſallus eccleſiæ, & pro eccleſia multa verba per eum dicta. Et quamvis prædicti domini ambaxiatores & nuncii ſacri Concilii prædicti rationabilibus cauſis, modis, & viis eis per dictos dominos decanum, canonicos, & capitulum prædictos oblatis debuiſſent acquieviſſe, & eccleſiæ præfatæ circa ejus indemnitatem providiſſe; ipſi tamen domini patriarcha & epiſcopus, & alii nuncii prædicti omnes & ſinguli juſtas & ſanctas ac rationabiles cauſas & vias præfatas acceptare, & eccleſiæ prædictæ in præmiſſis providere penitus recuſarunt, & denegarunt: dicentes ſe ad prædicta nullum habere mandatum. Et quamvis generalia Concilia & prædictum ſacrum Concilium Conſtantienſe regulare dicti domini mei firmiter credunt, & propterea ipſum ſacrum Concilium in errore (quod abſit) aut tamquam juſtitiam in ipſo denegare per quemquam aſſerere, foret ipſum Spiritum ſanctum repre- E hendere, quod abſurdum nimium cenſetur; verumtamen quia prædicti domini veridica relatione didicerunt, quod præfatum ſacrum Conſtantienſe Concilium in cauſa hujuſmodi ſupradictæ eccleſiæ Argentinenſis in præmiſſis compatiens, nonnullis dominis prælatis atque doctoribus ſexdecim in numero, videlicet de quatuor nationibus quatuor deputaverunt, qui cauſam hujuſmodi audiendam & cognoſcendam uſque ad ſententiam diffinitivam excluſive habuerunt poteſtatem. Qui quidem etiam domini ſexdecim commiſſarii de præſenti intereſſe deliberaverunt, & concluſerunt in hunc modum, videlicet. In primis applicando jura ad ea quæ facta ſunt in materia, diſcuſſoque prius an ſuper charactere clericali vel ordinis eccleſiaſtici ſacri vel non ſa-

cri

Mſ. *Zabern.* *Alienare*

Mſ. *de Erſteyn.* Forte, *in dictis.* Mſs. *de Emberg.*

Mſ. *Boir.* *Vvirico.*

g Al. *Zabern.*

h Mſ. *Solzboch*, al. *Satzbach.*

i Mſ. *in Elvvangen, & Chriſtianum de Erpel.*

k Forte, *pertinet.*

ANNO CHRISTI 1416.

cri electi Argentinenſis excipientes in ſua exceptione perſeverant, ſit ante omnia pronunciandum; & utrum ab hujuſmodi exceptionibus excipientes ſint repellendi, diverſis conſiderationibus ad evitandum multa inconvenientia ex conſiſtentibus in præfata reſultantia, ad faciliorem expeditionem cauſæ ſine ſuſpicione, & vitare habeant ſcandala, & pericula imminentia evitent: aviſando deliberarunt primo, quod cauſa hujuſmodi tam pro electo, quam contra eum, capitulum & communitatem Argentinenſem, cum dependentiis, emergentiis, incidentiis, & connexis, committatur aliquibus judicibus per Concilium cum plena poteſtate in forma juris tractanda in Baſilea, vel in alio loco inſigni extra Conſtantiam, & Argentinenſem civitates, ex cauſa, uſque ad ſententiam excluſive. Et cum ex officio nobili per inquiſitionem, quam mercenarie procedendo plenarie proceſſu inſtructo, & incluſo aſſignata die ipſi electo, & aliis, quibus fuerit, & videbitur aſſignanda Conſtantiæ ad comparendum perſonaliter, vel peremptorie ſecundum exigentiam caſus, vel materiæ coram Concilio audituris relationes, proceſſus, & ipſius exhibitionem. Poſtmodum judicandum pro ipſius Concilii deliberatione. Item adviſando deliberaverunt, quod ante omnia deberent judicem monere, & requirere capitulum & communitatem Argentinenſem, ut dictum electum deliberent & relaxent in manibus judicum deputandorum nomine Concilii, & hoc ſub pœna excommunicationis in ſingulares perſonas, & interdicti in capitulum, & civitatem, & in eorum territoriis, & dominiis, & aliis pœnis tam juris, quam aliis, de quibus videbitur eis, quas ipſi poſſint, debeant, & teneantur declarare caſu quo non fuerit & proceſſus factus contra particulares culpabiles. Item, adviſando deliberaverunt, quod electo deliberato, & in eorum manibus repoſito, immediate in eodem loco exiſtentes debeant inducere, requirere, & monere, maxime dicti electi conſenſu interveniente, ut caſtrum Tzebern & oppidum Boire detinentes debeant relaxare & remittere pure & libere in poteſtate & cuſtodia dictorum judicum nomine dicti Concilii, & hoc ſine ſtipendiis, aut expenſis reſtitutionis; & hoc per conſimiles cenſuras, & interdicta, aut conſimiles declarationes & privationes feudorum, & aliarum pœnarum, de quibus eis videbitur. Item, adviſando deliberaverunt, quod caſtrum & oppidum hujuſmodi debeant dari & committi cuſtodia alicui non ſuſpecto, & fideli, habita deliberatione cum ipſo electo, & aliis, de quibus videbitur, & quod ultra redditus annuos dictorum caſtri & oppidi pro cuſtodia expendi non poſſint, nec debeant, nec etiam tantum, ſi pro minoribus expenſis fieri poſſit. Et quod pro ſtipendiis ſuis, vel expenſis, quocumque caſu dato fortuito, vel alio, non poſſit nec debeat differre expeditionem & traditionem caſtri & oppidi prædictorum, ad decretum & beneplacitum Concilii, vel ſpecialiter ad hoc deputatorum; & de hoc debeant recipi inſtrumenta, & obligationes & hypothecationes, & aliæ ſecuritates poſſibiles. Item, adviſando deliberaverunt, quod qui caſtri & oppidi prædictorum cuſtodiam habebunt, debeant & teneantur jurare, & promittere non offendere capitulum, vel communitatem Argentinenſem; & eis debeat fieri inhibitio; & ſimiliter illis de capitulo, & communitati Argentinenſi ſub pœnis formidabilibus, donec per Concilium vel ſuam auctoritatem aliud ſuper hoc fuerit ordinatum. Et quatenus poſt prædictam liberationem, & etiam ante, iidem domini ſexdecim domini deputati requiſiti fuiſſent, & cum inſtantia ab eis petitum fuiſſet, quod indemnitati eccleſiæ prædictæ, maxime circa oppidum prædictum providerent; & ſi providiſſent, quod nondum apparuit, prædictos dominos decanum, canonicos, & capitulum de hoc certificarent, cum iidem domini tunc eſſent, & fuiſſent parati præfatum Wilhelmum relaxare, præſtita per ipſum ſola juratoria cautione de ſtando, & parendo juri coram prædictis dominis deputatis, & ſacro Concilio, & quod etiam ipſi paratos ſe ſæpe obtulerunt. Prædicti etiam domini deputati indemnitati hujuſmodi ſaltem tacite, & pertranſeundo ſe deliberationem, quam facere intendebant circa præmiſſa feciſſe aſſerebant; dictos tamen appellantes de proviſione indemnitatis hujuſmodi certificare non curantes; cumque & iidem domini deputati in cauſa hujuſmodi juxta eis per prædictum ſacrum Concilium commiſſa procedere intendiſſent; aliqui tamen pauci numero partiales prælati a ſancto recedentes, ut prædicitur, ſeque pro rectoribus & magiſtris magnis inter ſtantes dominos ibidem in eodem ſpiritu congregatos, tamquam principales gubernatores reputantes, mittentes falcem in meſſem alienam, in angulis, & non in publico particulares feciſſe dicuntur in cauſa hujuſmodi delibemtiones, a jure quaſi penitus devias, & exorbitantes: licet ſuper hoc a prædicto ſacro Concilio nihil penitus habuiſſent in mandatis, ſaltem ſic deliberandi: qui etiam omnibus & ſingulis per prædictos ſexdecim deputatos deliberationibus & concluſionibus contradixiſſe, & contrarium feciſſe comprobantur, ut res (proh dolor!) docuit, & hodie docet exitus. Et licet idem Spiritus ſanctus per organum prophetæ David locutus fuit, ſic inquiens: *Recte judicate, filii hominum*: quod etiam judicium non immerito ipſe idem Spiritus ſanctus in prædicto ſacro Concilio procul dubio fieri ſemper voluit, atque hodie vult; machinatione, partialitate, exorbitantiis, & particularibus deliberationibus iniquis & injuſtis perſonarum quarumcumque non obſtantibus quibuſcumque: quædam tamen prætenſa bulla, ſive littera ſacri Concilii partialiter, & abſque prædictorum ſexdecim deputatorum, quin immo præter & abſque *militaris quatuor nationum prædicti ſacri Concilii ſcitum, conſenſum, voluntatem, & mandatum, cameraliter & angulariter contra omnem juris formam & debitum rationis, etiam ſubjective & ſubreptitie contra præfatos dominos meos, etiam neſcitur ad cujus inſtantiam emanata eſſe dicitur. In qua de omnibus, & ſingulis oblationibus, requiſitionibus, exhortationibus dicto ſacro Concilio per dictos dominos meos factis, nec non de alienationibus, deſolationibus, deſtructionibus, periculis, exterminiis, & aliis ſuprafcriptis dilapidationibus per dictum dominum Wilhelmum venerabili eccleſiæ Argentinenſi prædictæ factis, atque præſtitis, nulla penitus mentio facta apparet. Quinimmo per eamdem prætenſam bullam exorbitationis prædicti domini mei per edictum per modum monitionis requiri dicuntur, quatenus infra duodecim dies poſt lectionem, publicationem, & affixionem ejuſdem prætenſæ bullæ in ceteris eccleſiis, & locis ibidem expreſſis factas, prædictum Wilhelmum aſſertum electum, necnon cantorem eccleſiæ prædictæ cum eorum familia, abſque quolibet contradictionis obſtaculo, plenarie in manibus dicti ſacri Concilii, ſeu commiſſariorum ab eodem ſacro Concilio ad hoc libere reſtituerent, ipſiſque ablata reſtituerent, & reſtitui facerent; vel de ipſis, ſi non exſtent, ſatisfacerent, vel ſatisfieri procurarent competenter; ſub excommunicationis, & interdicti, & aliis ſententiis, & cenſuris, & pœnis. Quod ſi forſan hujuſmodi monitionibus, & requiſitionibus in dicto termino comparere contempſerint, infra alios duodecim dies domini Hugelmannus decanus, Fredericus de Zolre, necnon *a* Rolinus Barphirininck Ulricus Los, & Michael Melbruge perſonaliter in eorum propriis perſonis, & alii domini canonici, & capitulum, omnes legitime comparerent Conſtantiæ in loco ſeſſionis ad videndum & audiendum ſe declarari in cenſuras & pœnas tam juris, quam ſacri Concilii prædicti incidiſſe. Certificando nihilominus omnes & ſingulos dominos ſupradictos, & eorum quemlibet, quod ſive hujuſmodi monitionibus & monitioni parere & obedire in præfatis terminis comparere curarent, ſive non, ipſa nihilominus ſancta Synodus ad omnia & ſingula præmiſſa, & alia juris remedia in præmiſſis opportuna quomodolibet procederet. Quæ utique ab ipſa ſancta Synodo proceſſiſſe miſericorditer *b* creduntur, ſed potius temeraliter, partialiter, atque furtive ſancta Synodo penitus ignorante extorta præſumuntur: maxime ex eo, & pro eo, quia quod Gaſpar de Peruſio, qui ſemper atque frequenter prædictos dominos meos in prædicto ſacro Concilio & in nationibus nequiter & mendoſe tanquam advocatus diffamando prædictam prætenſam bullam, prætenſatum conſenſum & voluntatem dicti ſacri Concilii, & ipſarum quatuor nationum, non per cancellariam, ſed angulariter, & cameraliter expediviſſe comprobatur, pecunia, & muneribus corruptus, dictum ſacrum Concilium vituperando, & ſcandalizando. Nam in eodem prætenſo monitorio inter cetera continetur, quod dicti domini decanus, & capitulum eidem VVilhelmo debitam obedientiam promiſerant, &

a Mſſ. *Rellinus de Barphennig, Ulricus Goſſ.* &c.

b Forte, *non creduntur*.

præ-

ANNO CHRISTI 1416.

præstiterant, quod omni caret veritate. Quin immo idem VVilhelmus eisdem decano, & capitulo solemne præstitit juramentum de non alienando bona ecclesiæ prædictæ, cujus tamen contrarium *fecit*, perjurium incurrendo. Etiam non attendens eadem Synodus, quod præfatus cantor fuit & est de jurisdictione dictorum dominorum decani, & capituli: quodque etiam de consuetudine legitime præscripta correctio, & punitio dictorum canonicorum dictæ ecclesiæ Argentinæ delinquentium, & etiam arrestatio & detentio eorumdem ad eosdem decanum & capitulum spectavit & pertinuit; quodque etiamsi apparere posset eumdem cantorem & canonicum per decanum & capitulum prædictos fuisse captum; quod hujusmodi captura rite & legitime ipsius cantoris & canonici demeritis exigentibus facta fuit & est: præsertim ex eo, & pro eo, quia idem cantor, ut laicus sine habitu & tonsura clericalibus, in armis equitando semper incessit; quodque etiam juxta juramentum per eum præstitum decano præfato obedire sæpe recusavit, & contra juramentum suum veniendo, capitulum ejusdem ecclesiæ rebus & bonis suis vi & manu armata spoliavit, & sæpius debellare & prædari studuit. Eosdem etiam decanum & capitulum ad indebitas exactiones, spreto judicio & foro, atque jurisdictione spirituali, nec justitia in foro ecclesiastico contentari voluit; sed eosdem exauctorare, & deprædari ad suæ libitum voluntatis, & quamplura alia enormia contra juramentum fidelitatis & obedientiæ commisit, & perpetravit: non attendens etiam ipsa sancta Synodus, quod præfatus VVilhelmus prætensus electus non fuit, neque est in aliquo etiam clericaliter, vel minori ordine constitutus; quodque tanquam purus laicus armatus sæpe accessit sine aliqua tonsura, quodque etiam tempore suæ arrestationis sic repertus fuit, & sic etiam ejusdem correctionem & punitionem ad præfatos dominos magistrum officiorum, rectores, officiales dictæ civitatis Argentinensis *a* non est dubium. Quodque ad dictum sacrum Concilium de excessibus laicorum non spectat agnoscere, & præsertim de excessibus in dicta civitate Argentinensi, & ejus districtu per dictum *b* Wilhelmum de Dust commissis & perpetratis, inhibendo, mandando, vel alias qualitercumque disponendo. Et licet prædictum prætensum monasterium præter scitum, consensum, voluntatem, atque mandatum dicti sacri Concilii, & contra juris & styli curiæ Romanæ formam emanasse credatur, eique etiam tanquam nullo, & a jure communi exorbitanti; necnon surreptitie, & obreptitie extorto, fides aliqua non fuisset neque esset adhibenda; sibique minime parendum neque obtemperandum per dictos dominos monitos, ut dicitur, atque citatos: quamvis de facto, & quamvis etiam in prætensa forma dicti prætensi monitorii teneatur expresse, quod dictum prætensum monitorium per edictum foret publice in Romana curia, in partibus circumvicinis affigendum; nihilominus tamen prætensa forma hujusmodi in exsequendo minime servata esse dicitur: maxime cum originalis prætensa bulla hujusmodi reperiatur in aliquo locorum edicti hujusmodi extra Romanam curiam fuisse in valvis ecclesiarum, ut moris est & juris, affixa. Et licet præfatus dominus Gaspar de Perusio advocatus dictæ partis adversæ nuper coram omnibus dominis deputatis quatuor nationum hujus sacri Concilii, in causa hujusmodi pro audientia illustris principis domini comitis de Wirtemberge, necnon Basiliensis, & Constantiensis civitatum, necnon *c* Berneg Triercensis, Scaphnensis, Lucernensis, Werlingensis, Revenspurgensis, Revvilensis, Hudavvinensis, Phulemorsensis, & Silvigensis oppidorum imperialium ambaxiatoribus danda in domo fratrum Minorum Constantiæ congregatis expresse postulassent, & petivissent, quemadmodum etiam sæpe & sæpius pro parte dictorum dominorum decani, canonicorum, & capituli petitum, & postulatum fuit; quatenus ad sacrum generale Concilium indemnitati ecclesiæ Argentinæ prædictæ provideretur: prædictique etiam ambaxiatores coram eisdem dominis deputatis & a sacro Concilio etiam cum instantia postulassent, quatenus reverendissimæ paternitates, & hoc sacrum Concilium intuitu Dei, & etiam propter bonum pacis & concordiæ, ac pro utilitate & statu reipublicæ, & totius patriæ, terminum monitorii prædicti, necnon salvumconductum eisdem dominis decano, canonicis, & capitulo, ac magistro officiorum, consulibus, & proconsulibus dictæ civitatis Argentinensis per idem Concilium datum & concessum ad modicum temporis; videlicet terminum quindecim dierum proxime futurorum, prorogare dignarentur: attento maxime quod iidem domini ambaxiatores mediante auxilio & consilio ejusdem sacri Concilii sperabant inter partes hujusmodi se taliter interponere, & amicabiliter tractare, quod causa hujusmodi absque magnis periculis concordaretur, & terminaretur; nihilominus tamen prædictæ reverendissimæ paternitates, seu saltem præfati domini deputati reverendissimorum dominorum S. R. E. cardinalium consensu, nec non votis nationum hujus sacri Concilii, ut creditur, minime super hoc auditis, neque receptis, petitionem prædictam expresse, seu saltem admittere recusaverunt. Et dictæ reverendissimæ paternitates (cum benigna semper supportatione earum reverendarum paternitatum loquendo) ut dicitur, de prædictis non ignari, aliasque nulliter & de facto in causa hujusmodi procedentes ad exsecutionem prætensi monitorii, nec non pœnarum & censurarum prætensarum declarationem, contra eosdem dominos meos monitos atque citatos procedere nituntur. Quia prædicta omnia, & singula fuerunt, & sunt vera, publica, & notoria: dictique etiam domini, & capitulum, necnon procurator & syndicus, nominibus quibus supra, & hodie sunt probare parati, & se ad probandum prædicta, si necesse fuerit, admitti petunt, & quilibet ipsorum petit, in quantum onus probandi prædicta sibi incumbit, de quo etiam protestatur. Ideo procurator præfatus, nominibus quibus supra, sentiens se, & dominos suos, & jura ipsorum per prædicta omnia, & singula, & eorum quemlibet fore læsos, et læsa; timensque in posterum se ab eisdem dominis prælatis et deputatis sacri Concilii tanquam male informatis, et a prædictis particularibus, deliberationibus, et a prætenso prædicto iniquo, nulloque et invalido monitorio, necnon et prætensis pœnis et censuris in eodem contentis, et a singulis membris et capitulis in ipso expressatis, necnon etiam a dicta prætensa iniqua et injusta exsecutione, et etiam a dictorum petitionis, et instantiæ non admissione, et non exauditione, et a prædicto prætenso processu, prædictæque venerabilis ecclesiæ Argentinensis irrecuperabiliter damnificatione, prædictorumque oppidi Tzabern, et castri Boir alienatione, et prædicti comitis Bernardi eorumdem occupatoris tali, quali collectione, ipsiusque comitis expulsione, denegatione, et ab omnibus, et singulis aliis gravaminibus, quæ ex præmissis et actis causæ hujusmodi dari possent, et quæ ad appellandum sufficiunt, tam conjunctim, quam divisim, non tamen a prioribus appellationibus in causa hujusmodi interpositis recedendo, ad sanctam sedem Apostolicam, et ad sacrum generale Concilium Constantiense melius informandum, et ad futurum summum Pontificem, auctore Deo, per ipsum sacrum Concilium eligendum, in iis scriptis dictis nominibus provocat, et appellat, et appellans petit primo, secundo, et tertio instanter, instantius, et instantissime sibi dari, et exhiberi; subjiciens, et dictos dominos suos, et eorum quemlibet, atque jura, et bona ipsorum, eisque adhærentium protectioni et tuitioni sedis Apostolicæ et hujus sacri Concilii. Protestans solemniter, et expresse, quod hujusmodi appellatione pendente, nihil penitus contra dictos dominos suos attentari, seu innovari, quodque etiam hujusmodi appellationem vult, et intendit prosequi, et fine debito terminare loco et tempore opportunis: et quod etiam præsentem appellationem possit et valeat corrigere et emendare, atque addere, et diminuere, et alias protestatur, ut fuit et est juris, atque moris, et styli sacri palatii Apostolici causarum curiæ Romanæ: requirens vos dominos notarios publicos infrascriptos ut de præmissis omnibus et singulis conficiatis unum, vel plura, publicum, seu publica, et tot quot necessaria fuerint, instrumentum, seu instrumenta ad perpetuam rei memoriam. Acta fuerunt hæc in majori ecclesia Constantiensi sub anno, die, et mense, quibus supra: præsentibus ibidem reverendo in Christo patre domino Ludovico episcopo Bangarensi, et venerabili ac provido viro magistro Joanne de Breda in medicinis licentiato, et Petro *d* Annoti sacri palatii Apostolici testibus ad præmissa vocatis specialiter, et rogatis.

Joannes Vener notarius ad præmissa.

a Deest, *per inere*.

b Mss. *Deist.*

c Mss. *Bernenſis, Chuicenſis, Rotvvylenſis, Lindavienſis, Pfulendorfenſis, & Vviligenſis oppidorum.* Lipſ. *Bernenſis, Saſucenſis, Lucernenſis, Uberlingenſis, Ravensburgenſis, oppidorum.*

d Mſs. *Amſti.*

ANNO CHRISTI 1416.

Tenor vero cujuſdam Bullæ canonizationis trium ſanctorum in Svvecia ſequitur, & eſt talis.

Sacroſancta, & generalis Synodus Conſtantienſis, venerabilibus fratribus Asloenſi, Abonenſi, & Vexionenſi epiſcopis ſalutem, & omnipotentis Dei benedictionem.

Ex collectione Barberiniana, & mſ. Lipſienſi.

FElix prorſus & ineffabilis eſt ſanctorum gloria, poteſtas inſuperabilis, incomparabilis pulcritudo, & beatitudo perennis. Non delebitur memoria eorum de libro vitæ, ſed apud omnes generationes nomen eorum perſeverabit, in gloria reverebitur, & celebrabitur omne per ævum. Unde licet militans in terris eccleſia triumphantem in cæleſtibus eccleſiam filiali & devoto veneraretur affectu, virtuteſque ſanctorum, ejus laudes & præmia, quantum ſinit humana fragilitas, digniſſimis commendat & attollit præconiorum titulis, & cum devotiſſimis precibus, & ritu ſolemni, vota, oblationes, & ſacrificia laudis offert ad decus & veneration-em civium ſupernorum: nihil tamen per noſtras laudes, nihil per ſacrificia, & oblationes eis accreſcit novæ perfectionis aut gloriæ, nec eorum plena & perfecta felicitas noſtris operibus, vel obſequioſo famulatu minui poteſt, vel augeri; cum per ſe ſufficiens ſit ſtatus eorum, omnique bonorum aggregatione perfectus. Sed miſericors & miſerator Dominus per merita, & interceſſiones ſanctorum, quos celebri devotione adoramus in terris, ſua mirabili & clementiſſima dignatione noſtrum imperfectum ſuppleri providit: ut quod noſtris precibus non valemus, eorum ſuffragantibus meritis aſſequamur. Quod cum crebreſcentibus miraculorum virtutibus nobis per ſucceſſus temporis variæ fiant diſpoſitionis divinæ revelationes ſanctorum, ut in celebri memoria cum ſumma veneratione perpetuis temporibus habeantur a nobis; non ad eorum, ſed ad noſtram profecto cedit utilitatem & ſalutem. *a* Et dum geſta præclara & virtutes eorum recolimus, patrocinia ſentiamus: utcumque tenta refrigeſcerit caritas multorum, & ſuperabundaverit malitia, minuſque digni fuerimus Deum precibus alloqui, & in conſpectu illius comparere, ſanctos habemus mediatores propitios; quorum meritis præclaris valeat Altiſſimus, ac deſideratam nobis ſuæ propitiationis abundantiam tot multiplicatis interceſſoribus digniſſimis largiri dignetur. Quapropter ad imitationem & exemplar ſanctorum patrum, qui pro ſalute degentium adhuc in terris dignæ venerationi & legitimæ canonizationi ſanctorum dudum ſummis & devotiſſimis ſtudiis operam dediſſe leguntur; Nos qui pro unione ſanctæ matris eccleſiæ, & procurandum promovendumque *b* omnibus proſperitatem religionis Chriſtianæ, & communem omnium mortalium utilitatem & ſalutem concernere poſſent & augere, ſpeciali, ut pie credimus, providentia Dei in ſuo nomine congregati ſumus in unum: omnipotenti Deo gratiſſimum, & toti eccleſiæ ſaluberrimum eſſe cenſemus, ut inter cetera, quæ communi ſaluti fidelium excogitare, quantum datur ex alto, promoveri conamur; illis etiam vigilanter intendimus religioſis operibus, quibus legitima canonizatione ſanctorum, ut ipſi ſint in omni cognitione & veneratione ſolemni, devotionem plebis augere per benevolentiam, & gratiam prævenire ſanctorum, & per ipſos divinam clementiam nobis mercari poſſimus; & iis præſertim diebus neceſſitatis, & tribulationis eccleſiæ, quibus (proh dolor!) Deus omnia ſub peccato concluſiſſe, & totus orbis in maligno poſitus eſſe videtur, omniſque caro, nec jam caro, ſed omnis omnem corrupiſſe viam ſuam, ſuam intentionem, ſuam & operationem. Et cum ad manifeſtandum populis gloriam ſanctorum ſuorum & dignitatem ſublimem, antiqua prodigiorum ſigna & virtutes miraculorum renovaverit Altiſſimus, corda ſimul & mentes moveat fidelium, mundet ab omni contagione peccati, & virtutum gratiarumque donis adornet, ne deinceps patiatur eccleſiam proprio & martyrum ſanguine conſecratam, beatorumque confeſſorum & virginum ædificatam meritis, tantis ſchiſmatum & errorum periculis ſubjacere, & tot ubique fœdari ſpurcitiis & abominationibus vitiorum. Cum igitur pro parte cariſſimi eccleſiæ filii Errici Svveciæ, Daniæ, Norvegiæ A regis illuſtris, & venerabilium fratrum Upſalenſis Lundenſis, & Nidroſienſis archiepiſcoporum necnon ſuffraganeorum epiſcoporum provinciæ Upſalenſis, ac quorumdam capitulorum, & conventuum, eccleſiarum, & monaſteriorum, necnon procerum, & nobilium, ac communitatum quarumdam civitatum regni Svveciæ, juxta ſeriem quarumdam litterarum per regem, archiepiſcopos, epiſcopos, capitula, conventus, nobiles, & communitates hujuſmodi, Balthaſſari tunc Joanni Papæ XXIII. ante ejus depoſitionem a papatu, ſuis exigentibus demeritis per nos rite factam, ſuper hoc ſpecialiter directarum coram nobis poſt depoſitionem eamdem, cum ipſæ litteræ dicto Balthaſſari, dum adhuc præeſſet papatui, non fuiſſent præſentatæ, ſit expoſitum; Quod celebris & recolendæ memoriæ Nicolaus Lincopenſis, *c* Birmulphus Staienſis epiſcopi, & Nigridis monialis monaſterii monialium Oltrovingenſium ordinis ſancti Auguſtini ſub cura & ſecundum inſtituta fratrum Prædicatorum viventium Lincopenſis diœceſis, dum in hujus ærumnoſæ peregrinationis exſilio mortali vita potirentur, non humanis favoribus obſequt, ſed puro corde ſinceraque mente divinis oculis complacere ſtuduerunt: & per auſteritatem jugis pœnitentiæ corpus arctius ſuo ſpiritui ſervire cogentes, lubricas carnis contempſerunt illecebras, declinaverunt a voluptatibus, pudicitiæ conjuncti ſunt, & ſpreta fugaci fallacique gloria mundi, per devotæ orationis exercitium & laudabilium virtutum opera, ſummo judici Deo famulatum impendere, & ſibi ipſis & aliis ad æternæ vitæ merita proficere conati ſunt indefeſſe, verbis pariter & factis abundare; quibus re & converſatione ſe pios, prudentes, & humiles, ſobrios, & caſtos erga Deum ſumma veneratione, devotos vero erga pauperes & loca pia, caritate non ficta largifluos, conſtantes in fide ſacra, ſpe plenos, & aliis virtutibus claros eſſe comprobaverunt; propter quod mirabilis Deus in ſanctis ſuis, & faciens mirabilia magna ſolus, pro gloria eorumdem Nicolai, *d* Brumulphi, & Nigridis merita, tam ipſius in humanis agentibus, quam etiam poſt eorum felicem tranſitum ex hac luce, in variis locis Sweciæ, diverſiſque temporibus, plurima mirabilia dignatus fuerit operari. Quamobrem pro parte regis & aliorum ſic exponentium prædictorum nobis fuit ſupplicatum, ut aliquibus, ex S.R.E. cardinalibus, & aliis prælatis in hoc ſacro Conſtantienſi Concilio exiſtentibus, de fide, vita, & meritis præfatorum Nicolai, Brumulphi, & Nigridis de hujuſmodi miraculis informaretur; & ea quæ per hujuſmodi reperirent informationem, nobis referre curarent; ut deinceps ſufficientibus & exquiſitis meritis ad hoc ſuffragantibus, ipſi Nicolaus, Brumulphus, & Nigridis aliorum ſanctorum catalogo adſcribi & aggregari poſſent, committere dignaremur. Nos ad eorumdem regis, & exponentium, & ſupplicantium devotam inſtantiam devotiſſimis eccleſiæ filiis Petro tituli ſancti Griſogoni alias dicto Cameracenſi presbytero, & Oddoni tituli ſancti Georgii ad velum aureum diacono ejuſdem eccleſiæ cardinalibus, ac venerabili fratri Jacobo Laudenſi epiſcopo, necnon dilectis eccleſiæ filiis Joanni de Gerſono cancellario eccleſiæ Pariſienſis, Lamberto de Gelria, Petro de Pulta, Wilhelmo *e* Khuit, & Joanni Boltvvel in ſacra theologia profeſſoribus, in dicto Concilio præſentibus, vivæ vocis oraculo commiſimus, ut litteris authenticis, necnon libellis, & inſtrumentis publicis per regem & alios exponentes prædictos ſuper hoc deſtinatis per eos viſis & examinatis, & ſuper præmiſſis omnibus & ſingulis ſe diligenter informarent, & ea quæ per eamdem reperirent informationem, nobis fideliter referre curarent. Qui quidem commiſſarii procuratoribus regis, & aliorum exponentium præfatorum negotium hujuſmodi proſequentibus: eiſdem litteris, libellis, & inſtrumentis publicis per eos diligenter viſis & examinatis, nobiſque per ea, quæ exinde repererunt, apparebat de vita & meritis, necnon de fama & devotione populi, & miraculis tam in vita quam poſt mortem eorumdem Nicolai, Brumulphi, & Nigridis, quæ ipſe Deus ad ipſorum preces, ut credebatur, operatus fuerat, & in dies operatur, ſerioſius retulerunt. Nos igitur attendentes, quod de fama prædictorum, ac populi devotione, necnon de vita, & meritis dictorum Nicolai, Brumulphi, & Nigridis, et miraculis ſupradictis per hujuſmodi informationem receptam plene loqui non poteſt; ac etiam conſide-

ANNO CHRISTI 1416.

c Mſſ. *Birnulphus Siarenſis.*

d Mſſ. hic & inferius, *Brunulphi.*

e Mſs. *Klin.*

a Forte, *Ut dum .... & mox, uſque lentu.*

b Forte, *omnibus modis, qua proſperitatem.*

ANNO CHRISTI 1416.

siderantes, quod ecclesiæ militanti difficillimum redditur agnoscere spiritum clarificantem in ecclesia triumphanti; & quod propterea expediens videtur in talibus ea gravitate procedi, qua ipsa non decipiatur ecclesia militans, & virtutum... justitia non lædatur, sed in re tanta cum abundantiori cautela & majori maturitate procedatur. Quapropter cum pro parte regis, & aliorum exponentium præfatorum nobis cum omni instantia & debita reverentia fuerit supplicatum, ut cum ipsis præmissa probandi incumbat necessitas, & testes ad præsens in humanis agentes, per quorum depositiones probationes ipsæ fieri posse sperantur; seu eorum aliqui, si (quod absit) hujusmodi exsecutionem nimium contingeret protelari, interim de medio possent submoveri, in negotio ipso absque moræ dispendio ad ulteriora procedere dignaremur. Nos hujusmodi supplicationibus inclinati, fraternitatibus vestris, de quibus in iis & aliis gerimus in Domino fiduciam specialem, per nostra scripta committimus & mandamus, quatenus ad loca, in quibus præfati Nicolaus, Brumulphus, & Nigridis fuerunt, dum in humanis agerent, conversati, & illa ubi eorum corpora quiescunt, personaliter accedentes, de fama præmissorum, ac devotione populi, vitaque & meritis ante dictis, & miraculorum hujusmodi crebrescentia, veritateque & eorum circumstantiis universis, juxta datam vobis a Deo prudentiam a testibus diu, quantum humana finit fragilitas, exceptionibus majoribus exactis, diligenter, fideliter, & prudenter, secundum articulos, & interrogatoria, quæ sub bulla nostra vobis mittimus intercluſa, inquiratis perpensius veritatem. Super quibus universis & singulis præmissis vestras conscientias oneramus, testesque hujusmodi, qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint per censuram ecclesiasticam, appellatione cessante, compellatis veritati testimonium perhibere. Non obstantibus tam felicis recordationis Bonifacii Papæ VIII. ac de una & duabus dietatibus in Concilio generali, quam aliis constitutionibus Apostolicis contrariis quibuscumque; seu si aliquibus communiter vel divisim ab Apostolica sit sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Quidquid autem per hujusmodi inquisitiones inveneritis in præmissis, nobis, vel futuro summo Pontifici per litteras patentes eorum seriem continentes manibus plurimorum tabellionum bonæ famæ conscriptas, vestrisque sigillis munitas quantocitius intimare fideliter curetis, ut hujusmodi vestra informatione instructi, vel idem summus Pontifex instructus, in præmissis consultius procedere valeamus, vel futurus Pontifex valeat antedictis ad Dei & sanctorum ejus gloriam, ædificationem ecclesiæ, & animarum salutem. Datum, &c.

Ex collectione Barberiniana, & tribus mss. Germanicis.

Sessio publica sine solemnitatibus die 30. *Aprilis.*

Die Jovis ultima mensis Aprilis, Constantiæ in ecclesia majori, in loco sessionis mane hora tertiarum, deputata fuit per Synodum Constantiensem, tenta, & habita congregatio generalis sine solemnitatibus officiorum & litaniarum fieri consuetis in publicis sessionibus: & hoc propter ambaxiatores regis Arragonum, qui non vocabant Constantiense Concilium apud se, sed congregationem generalem. Præsentibus ibidem reverendissimis in Christo patribus & dominis, domino Angelo episcopo Prænestino Laudensi vulgariter, Antonio Aquilegiensi, Almanno Pisano, Petro Veronensi, Thoma Tricaricensi, Branda Placentino, Guillelmo sancti Marci, Antonio de Chalanco, Petro Fuxi presbyteris, Lucido de comitibus, Francisco Florentino diaconis cardinalibus. In qua quidem congregatione de mandato & voluntate ipsius congregationis Synodum Constantiensem repræsentantis, ascendit ambonem, super quo edicta & decreta publicantur & denunciantur, reverendissimus in Christo pater & dominus, dominus Jacobus episcopus Laudensis de ordine fratrum Prædicatorum: & fecit quemdam sermonem de morte sanctissimi principis domini Ferdinandi Arragonum regis, & de assumptione per regni incolas domini Alphonsi ejus filii in regem Arragonum: commemorando claræ memoriæ eumdem dominum Ferdinandum de gestis tempore vitæ suæ per eum erga unionem ecclesiæ Dei habitis, & approbatione capitulorum per dominum Alphonsum nunc susceptum in regem factorum per ipsum regem Arragonum ex una, & serenissimum principem Sigismundum Romanorum & Hungariæ regem, & ambaxiatores & nuncios hujus sacri Concilii in Perpiniano, parte ex altera. Qua collatione sic breviter facta, ascendit eumdem locum sive ambonem venerabilis vir Gaspar de Perusio advocatus sacri Concilii Constantiensis, & secretarius dicti Concilii Constantiensis: & de simili mandato legebat quamdam litteram missivam Concilio præfato per venerabilem virum dominum Joannem de Opizis decretorum doctorem sacri palatii Apostolici causarum auditorem, nuncium, & ambaxiatorem Concilii Constantiensis missam; in qua continebantur gesta per eum in regno Arragonum. Factis istis, fuit quasi similis littera Concilio per venerabiles & circumspectos viros dominos Ottobonum utriusque juris doctorem, Lambertum de Stipite decretorum doctorem, & Petrum de *a* Willa archidiaconum Albiensem nuncios antedicti Concilii missa per ipsos super gestis eorum in regno Castellæ, ac Fuxi, & Arimniaci comitatibus. Quibus litteris lectis, venerabilis & circumspectus vir dominus Antonius generalis ordinis sanctæ M. de Mercede ambaxiator & nuncius præfati domini regis Ferdinandi, & similiter ut episcopus Laudensis fecit unum sermonem lamentando mortem domini regis sui Ferdinandi prædicti.

a Mss. *Trillia.*

Quo completo levaverunt se in medio venerabiles viri domini Henricus de Piro, & Joannes de Scribanis dixit, quod sicut alias petivisset declarari incidisse pœnas in monitorio contentas personas & dominos nominatos, & tunc procurator capituli Argentinensis ab ipso monitorio appellasset. Quapropter petiit parti adversæ, videlicet capitulo dari Apostolos super dicta sua appellatione, & ulterius declarari dictos in monitorio nominatos incidisse pœnas in eo contentas. Henricus vero *b* Bwe procurator capituli ex adverso ibidem præsens, dixit ipsum appellasse a gravamine parti suæ illato: quapropter petiit appellationem suam admitti, & sibi dari Apostolos reverentiales cum omni reverentia, qua potuit, per eamdem Synodum Constantiensem sibi dari, & concedi postulavit; & in casu, quo gravamen fieret, protestatus fuit de nullitate ipsius monitorii, & totus processus. Quibus auditis, surrexit reverendissimus pater dominus patriarcha Antiochenus, & petiit a toto Concilio, sive congregatione, si placeret, quod darentur Apostoli super appellatione prædicta juxta deliberationem deputatorum quod respondeatur per verbum, *Placet*. Tunc ipsa Synodus respondebat per suos deputatos ad hoc, videlicet Antonium episcopum Concordiensem nomine nationis Italicæ, Joannem episcopum Vaurensem nomine nationis Gallicanæ, Nicolaum episcopum Merseburgensem nomine nationis Germanicæ, Patricium episcopum Cortagensem nomine nationis Anglicanæ, & Angelum Laudensem nomine collegii cardinalium, per verbum, *Placet*. Quibus responsionibus factis, de mandato ipsius Concilii sive congregationis ascendit eumdem ambonem venerabilis & circumspectus vir dominus Joannes Abundi sacræ theologiæ & decretorum doctor, & de simili mandato quamdam schedulam papyream dationis Apostolorum legit. In qua schedula *c* Constantien... ipsi magistro Henrico Bwe procuratori appellationem & Apostolos petenti respondit, quod appellationi suæ tanquam frivolæ, & inani, ac fruſtratoris & inanibus causis interjectæ & interpositæ deferre non vellet, hanc suam responsionem per Apostolos refutatorios dedit atque concessit. Ardecinus vero de Novaria advocatus capituli petiit quod assignaretur terminus parti suæ, in quo comparere debeat ad allegandum causas, quare non teneatur parere monitorio contra eam decreto. Et tunc dominus Joannes patriarcha Antiochenus, nomine & de mandato ipsius Concilii respondebat ad proxime per ipsum dominum Ardecinum proposita, ipsi Ardecino & parti suæ ad diem sabbati proxime futuram terminum præfixit & assignavit. Deinde & postremo fuit lecta una littera regis Francorum, in qua recommendavit causam Concilio novem assertionum magistri Joannis Parvi, quod expediretur celeriter per viam juris.

b Mss. *Kuvut.*

c Lege ex mss. *Constantiense Concilium ipsi*, &c.

Super

ANNO CHRISTI 1416.

Super quibus omnibus & ſingulis Joannes de Scribanis, & Henricus de Piro procuratores, nominibus quibus ſupra, ſibi petierunt a dominis protonotariis & notariis ad hæc deputatis, unum, vel plura, publicum, vel publica fieri inſtrumentum & inſtrumenta ad perpetuam memoriam.

Tenores dictarum ſchedulæ dationis Apoſtolorum, & litteræ miſſivæ regis Francorum.

CUm appellationibus frivolis nec juſtitia deferat, nec ſit a judice deferendum; & conſtat appellationem in cauſa monitorii cujuſdam per ſacroſanctam Synodum Conſtantienſem in cauſa Argentina, & quorumdam aliorum in inſtrumento publico dictæ appellationis nominatorum interjectam, ſuper cauſis non veris & frivolis fundatam, attenta notorietate injuſtæ detentionis perſonæ venerabilis electi eccleſiæ Argentinenſis, quodque illa vera juſtitia ..... ſit de jure qualificata monitorium prædictum quod non eſt procedendum contra appellantes præfatos, ſi in termino compareant, & rationabilem cauſam, cur parere non debeant, proponant, & juſtificent: ſicque ſemper intellexit præfata Synodus dum dictum monitorium decrevit & expedivit: contineatque eadem appellatio multa juri & rationi diſſona, ſicut ex tenore illius evidentius colligitur. Eapropter dicta ſancta Synodus præfatam appellationem tanquam frivolam, fruſtratoriam, temerariam, & inanem, in materia & in forma peccantem non advertit, præſentem reſponſionem pro Apoſtolis refutatoriis concedendo, & pœnam temere appellantibus infligendam loco & tempore ſibi reſervando. Mandans, & præcipiens dictis appellantibus, ut ſi aliquam rationabilem cauſam habeant, quod dicto monitorio parere non debeant, teneantur illam in præſentiarum juxta aſſignationem alias eis factam proponant, ut inde ad ulteriora procedatur, prout fuerit juris & rationis.

Congregatio Nationis Germanicæ in monaſterio Franciſcanorum eodem die Jovis, ult. Apr. An. 1416.

In cauſa Argentinenſi.

Ex Mſ. Brunſv.

EOdem die Jovis, poſt meridiem, natione Germanica in domo fratrum minorum loco ſuo ſolito congregata, inter alia, quæ ibidem tractata, narrata, aviſata, & deliberata fuerunt, fuit per providum virum Mag. Henricum Kuvvt, in Romana curia procuratorem, ac procuratorem, ut aſſeruit, venerabilium Dominorum virorum, Decani, Capituli, Canonicorum & aliarum perſonarum Eccleſiæ Argentinenſis, ceterorumque civium, in Monitorio, alias per Concilium contra partem ſuam, & ad inſtantiam procuratoris Domini Wilhelmi, Electi Argentinenſis, decreto, dictum & propoſitum, ſe fuiſſe & eſſe procuratorem, & Syndicum prædictorum Dominorum. Sed ex quo hodie in congregatione generali fuiſſet ſibi illatus metus per Concilium, ex quo gereret & geſſiſſet procuratorem, & onus pro dictis Dominis ſuis: de cetero non vellet ſe intromittere de hujuſmodi procuratione. Idcirco, ut videatur, quod non velit eſſe voluntarius in hoc, ex nunc renunciavit officio, quoad dictam cauſam & conſtitutionem. Et proteſtatus fuit de cetero, ſine novo mandato, procurari, ſeu alicujus officii curam gerere, quoad præfatam cauſam. Et ſuper hoc petiit admiſſionem per nationem Germanicam.

Domini vero de natione dixerunt, eorum non intereſſe, reſpondere ad petita, & præmiſſa. Cum illud tangeret totam Synodum, & omnes nationes ſcire deberent, quid pertineret ad eum in materia hujuſmodi agere.

Super quibus Mag. Henricus Kuvvt & Henricus de Piro, nomine, quo ſupra, petiit ſibi fieri per me Notarium publicum, ipſiuſque nationis ſcribam, unum vel plura, publicum & publica fieri inſtrumentum & inſtrumenta, ad dictamen ſapientis.

Præſentibus reverendiſſimis Patribus, Dominis Andrea, Archiepiſcopo Colocenſi, Andrea, Electo Posnanienſi, Jacobo Plocenſi, Joanne Wormatienſi, Abbate Pegavienſe, aliiſque Epiſcopis, Abbatibus, Doctoribus, Ambaxiatoribus Dominorum Regum, Principum, Prælatorum, univerſitatum ſtudiorum, & ſuppoſitis ipſius nationis, in numero copioſo.

Gumpertus Fabri, Notarius.

A *Congregatio generalis in templo Cathedrali, die Sabbati, 2. Maj. An. 1416.*

ANNO CHRISTI 1416.

In cauſa Argentinenſi, & Joannis Parvi, Duciſque Burgundiæ, & Joannis de Gerſono, Cancellarii Academiæ Pariſienſis.

Anno & indictione, quibus ſupra, die vero ſabbati, ſecunda die menſis Maji, fuit facta & tenta generalis congregatio per Synodum Conſtantienſem, in eccleſia majori Conſtantienſi prædicta, mane hora tertiarum, vel quaſi, qua publicæ ſeſſiones ipſius Synodi Conſtantienſis teneri & ſervari ſolent, ſuper reſponſione, Dominis de capitulo eccleſiæ Argentinenſis, & ſuis conſodalibus, juxta præfixionem alias die ultima menſis Aprilis factam. Ex eod. Mſ.

Sed tamen, antequam aliquid in hujuſmodi materia fieret, levavit ſe in medium reverendiſſimus in Chriſto B pater, & Dominus, Dominus Martinus, Epiſcopus Atrebatenſis, Ambaxiator Domini Ducis Burgundiæ & propoſuit: Qualiter per venerabilem virum, Dominum Simonem de Teramo, ſacri Conſiſtorii, Concilii, ac Advocatum virorum, Dominorum Joannis de Gerſono, Cancellarii ſtudii Pariſienſis, & ſuorum ſociorum, quoad cauſam novem aſſertionum in Concilio introductam, fuiſſet ſatis notatus Dominus ſuus Dux, & ſiniſtre informaſſet Concilium & nationes. Et ad illud oſtendendum, nomine dicti Domini Ducis, replicavit contra dictum ipſius Domini Simonis ex Theologia. Sed quoad factum juris petiit Dominum Ardecinum de Novaria, ejuſdem palatii cauſarum Advocatum, ac partis ſuæ, videlicet dicti Ducis Burgundiæ Advocatum, qui certas excuſationes haberet dicere in publico, & jure, coram præſenti Synodo.

C Quibus auditis, ſperaret dictum Dominum ſuum Ducem Burgundiæ eſſe innocentem & inſontem de ſibi per partem adverſam impoſitis.

Ex adverſo vero Domini, Joannes de Gerſono, Cancellarius Pariſienſis, una cum collegis ſuis, levarunt ſe, & petiverunt ſimilem audientiam ipſis dandam ſuper proponendis & replicandis contra dictum ipſius Domini Atrebatenſis.

Illis petitionibus hinc inde factis, & partibus clamoroſe inſtantibus, fuit facta una ſibilatio verborum & murmur per ſuppoſita Concilii: Ita, quod non potuit aliquis eorum quicquam proponere.

Et facto ſilentio de mandato Synodi, venerabilis & circumſpectus vir, Dominus Joannes Abundi, de mandato Concilii prorogavit terminum Capitulo Argentinenſi, & alteri parti, ad audiendum voluntatem Do- D minorum de Concilio ad diem Martis proximum.

Dominus Joannes Abundi, ſacræ Theologiæ & Decretorum doctor, de voluntate Synodi prædictæ aſcendit ambonem, & propoſuit nomine Concilii. Propter certa alia ardua negotia Synodus Conſtantienſis, aut deputati eorum, non potuerunt attendere ad dandam reſponſionem Capitulo Argentinenſi: Quapropter præfata ſancta Synodus dicto capitulo Argentinenſi ad audiendam reſponſionem ſuper eo, ſuper quo ipſis fuit aſſignata dies hodierna, ad diem Martis proxime futuram, quæ erit quinta menſis Maji præſentis, duxit prorogandum, atque prorogavit.

Super quibus Domini Joannes de Scribanis & Henricus de Piro, promotores prædicti, petierunt a Dominis Proto-Notariis & ceteris Notariis ipſius Concilii, unum vel plura fieri inſtrumentum & inſtrumenta.

E Præſentibus ibidem reverendiſſimis in Chriſto patribus & Dominis, Joanne Oſtienſi, Angelo Pæneſtrino, Jordano Albanenſi, Epiſcopis, Antonio Bononienſi, Franciſco Venetiarum, Almanno Piſano, Branda Placentino, Petro Cameracenſi, Guillelmo S. Marci, Petro de Fuxis, presbyteris, Ottone de Columna, Lucido de Comite, & Franciſco Florentino, Diaconis Cardinalibus, aliiſque Regum, Romanorum, Franciæ, Angliæ, Arragoniæ, Neapolitani, Cypri, Poloniæ, Norvegiæ, Daciæ, Sveciæ ac aliorum Principum, Prælatorum, Univerſitatum ſtudiorum, Ambaxiatoribus, & aliis ceteris Nobilibus, Prælatis, Doctoribus, & magiſtris, ipſam Conſtantienſem Synodum repræſentantibus, in numero copioſo, pro teſtibus rogatis, atque inſcriptis.

Con-

ANNO CHRISTI 1416.

Congregatio Deputatorum IV. Nationum in Monaſterio Franciſcanorum die Dominica, 3. Maji, A. 1416.

De Erneſti Ducis Auſtriæ ſtudio in Concilium Conſt.

Ex Mſ. unſvv. & oth.

Die Dominica tertia, menſis Maji ſupradicti, Conſtantiæ in Refectorio fratrum minorum, in loco ſolito conventionis nationis Germanicæ, congregati ibidem Domini Præſidentes omnium nationum, videlicet Domini, Nicolaus, Epiſcopus Spoletanus pro Italica, Epiſcopus S. Flori pro Gallicana, Andreas Archiepiſcopus Colocenſis pro Germanica, & Robertus, Epiſcopus Sarisburienſis pro Anglicana, cum eorum deputatis, pro tempore, in numero xxxii. inter ipſos Archiepiſcopos, epiſcopos & Doctores ad infraſcriptum actum audiendum convocati.

Inter quos levavit ſe venerabilis vir Dominus Nicolaus Eſtravv, Licentiatus in jure Canonico, Secretarius illuſtris Principis Erneſti Ducis Auſtriæ, recommendans dictum Dominum ſuum Ducem Conſtantienſi Concilio, & aſſerens (offerens) eum ad ſingula placita & honorem ipſius Concilii, tanquam filium obedientiæ: Et quandam litteram creditivam, ipſius Ducis Erneſti ſigillo munitam. Qua aperta & lecta, de voluntate ipſorum Dominorum Præſidentium, & deputatorum, idem Dominus Nicolaus expoſuit, qualiter anno præſenti, idem Dux Erneſtus viſitans dominia ſua, videlicet comitatus, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, & Tyrolis, & deveniens ad comitatum poſtremum Tyrolis, percepit ibidem magno cum dolore, illuſtrem Dominum Fridericum, Ducem Auſtriæ, fratrem ſuum, receſſiſſe illicentiatum de Concilio, nec non ſine licentia & voluntate Sereniſſimi ac illuſtriſſimi, & magnificorum Dominorum, Sigiſmundi Romanorum & Ungariæ &c. Regis Ludovici Comitis Palatini Rheni, & Ducis Bavariæ, nec non de Lupffen, & de Nellenberg, Comitum, gubernatorum Concilii, in abſentia dicti Sereniſſimi Domini Romanorum & Ungariæ Regis, de quo non potuiſſet ſatis dolere: cum idem Dux Erneſtus prædicto ſuo fratri ſæpius per ſuas litteras ſcripſiſſet, quod nullo modo recedere deberet de Conſtantia illicentiatus, & niſi cum voluntate bona Concilii & Dominorum prædictorum, & ſi quid promiſiſſet, adimplere debuiſſet. Qua propter eumdem Dominum Ducem Erneſtum dixit moram trahere pro præſenti in Comitatu Tyrolis. Et ſi quid Concilium ſibi mandare voluerit, in magno aut parvo, juxta ejus poſſibilitatem perſonæ, dominiorum ſuorum, offert, eum obedire debere, & velle, in omnibus, & per omnia, ut verus filius obedientiæ Concilii Conſtantienſis, Regis Romanorum &c. & omnia facere, exercere, & operari, quæ cedant ad placitum, honorem, & commodum prædictorum, Concilii atque Regis, & alterius eorum.

Et ſupplicavit, quatenus prædicti Domini Præſidentes, & deputati, dignarentur operari, quod Concilium ipſi Duci Erneſto ſuper hoc velit ſcribere, & ſibi ad prædicta reſpondere.

Et concludendo adjunxit, quod idem Dux Erneſtus recepiſſet per juramentum ſuum, quod nunquam fuit conſcius de receſſu fratris ſui prædicti.

Et ſic Domini Præſidentes nomine Concilii regratiati fuerunt de oblatione & bona intentione Ducis Erneſti prædicti, & quod vellent operari circa Concilium, quod detur ſibi celeriter ad ſua petita reſponſum. Et ſic receſſerunt hinc inde.

Generalis congregatio.

Die vero Martis quinta menſis Maji Conſtantiæ in eccleſia majori prædicta, mane hora tertiarum, vel quaſi, in loco ſeſſionis fuit facta & tenta generalis congregatio, præſentibus ibidem reverendiſſimis patribus dominis Oſtienſi, Laudenſi, Aquilegienſi, Piſano, Venetiarum, Cameracenſi, Tricarienſi, Placentino, ſancti Marci, Chalanco, de Fuxis presbyteris, de Columna, de Comite & Florentino diaconis cardinalibus, ceteriſque, regum, principum, prælatorum, univerſitatis ſtudiorum, & communitatum ambaxiatoribus, ceteriſque nobilibus, doctoribus, magiſtris, & ſuppoſitis ipſius Concilii in numero copioſo. Inter cetera quæ ibidem acta atque geſta, venerabilis & circumſpectus vir Joannes a Jarſonis cancellarius ſtudii Pariſienſis, univerſitatiſque, levavit ſe in medium replicanda contra dicta alias, & in ultima congregatione per dominum epiſcopum Atrebatenſem prolata atque expoſita. Incepit narrare proceſſus cauſæ hujuſmodi: videlicet novem aſſertionum in hunc modum, videlicet: Quod in cauſa ventilata in curia Romana, & præſenti Concilio fuiſſet introducta ex parte regis Francorum, univerſitatiſque Pariſienſis, ſuper & occaſione novem aſſertionum adſcriptarum quondam magiſtro Joanni Parvi earum auctori: quas aſſertiones dixit eſſe erroneas, piarum aurium offenſivas, & alias in fide devias: & ibidem produxit & obtulit quemdam libellum in ſcriptis, cum quo probavit dictas novem aſſertiones; ponendo ſex concluſiones contra eaſdem, quas dixit ſe velle probare ad mandatum Concilii, & eccleſiæ Romanæ: & oſtendere clare illas aſſertiones eſſe erroneas: & in qua ſua petitione petiit, quod darentur judices in cauſa appellationis in cauſa hujuſmodi interpoſita, videlicet a commiſſariis Urſino, Florentino, & Aquilegienſi cardinalibus. His propoſitis per dictum cancellarium, levavit ſe in medium reverendus pater dominus Martinus epiſcopus Atrebatenſis: & petiit terminum ad replicandum contra dicta & propoſita ipſius domini Joannis de Jarſonis cancellarii: cum vellet replicare, & oſtendere ea, quæ dicta eſſent per ipſum dominum Joannem cancellarium non eſſe, ut ipſe aſſeruerat. Et taliter oſtendere, quod ſperaret Concilium remanere contentum de relatis contra dominum Burgundiæ ducem. Auditis namque replicationibus cancellarii, ejuſque concluſione, & petitione domini Martini epiſcopi Atrebatenſis, reverendiſſimus dominus Almannus cardinalis Piſanus ſurrexit, & reſumpſit thema propoſitum per dominum cancellarium Pariſienſem, quod fuit: *Deus judicium tuum regi da, &c.* Inducens per verba ſua, quod ſi partes hinc inde juſtitiam & judicium vellent, quod ponerent cuſtodiam ori ſuo, & ſilentium tenerent; cum Concilium ſanctaque Synodus eſſent intentionis velle miniſtrare unicuique judicium & juſtitiam. Silentioque facto inter partes hinc inde in dicta congregatione, ſtatim venerabilis vir magiſter Joannes de Scribanis promotor, & procurator Synodi Conſtantienſis propoſuit; ſicut in proxima ſeſſione fuiſſet prorogatus terminus ad diem præſentem ad audiendum voluntatem Synodi ſuper tunc petitis & propoſitis, & ad quos tunc temporis partibus hinc inde fuiſſet prorogatus, & capituli Argentinenſis, & ejus adhærentium contumaciam accuſavit: petenſque per Synodum ſanctam contentos in monitorio aliaſque decanum & capitulum eccleſiæ Argentinenſis, & eorum ſequaces, declarari incidiſſe in pœnas & ſententias in eodem monitorio contentas. Petitione namque facta, levavit ſe in medium venerabilis, & circumſpectus vir dominus Joannes Usk præpoſitus Quinqueeccleſienſis: & de mandato, conſenſu, ac voluntate Synodi Conſtantienſis, ſive congregationis prælibatæ, aſcendit ambonem ipſius Concilii, oſtendens quamdam litteram miſſivam ſacræ Synodi per ſereniſſimum principem dominum Sigiſmundum Romanorum regem, & portatam per quemdam Henricum *b* Lansberg militem Bohemum.

Qua littera ad mandatum Synodi lecta per eumdem dominum præpoſitum Quinqueeccleſienſem, fuit repertum, quod dictus dominus rex Romanorum petiit ſuſpendi declarationem dictorum monitoriorum uſque ad ejus adventum ad civitatem Conſtantiæ, ſive alium locum, ubi Concilium Conſtantienſe forſan foret translatum. Qua littera lecta, de ſimili mandato idem dominus Joannes præpoſitus fecit unam proclamationem in hæc verba, vel ſimilia: Si eſt aliquis nomine capituli atque civium Argentinenſium, & aliorum nominatorum in monitorio decreto ad inſtantiam domini Wilhelmi electi Argentinenſis, ad allegandum caulas rationabiles, quare moniti prædicti non debeant declarari incidiſſe pœnas in monitorio contentas; compareat, ſi quis eſt, alleget, & audietur. Quam proclamans emiſit alta voce tribus vicibus; & nullo comparente idem dominus Joannes de mandato ipſius Synodi ſacroſanctæ legebat unam ſchedulam in qua continebatur, quod Synodus mandavit, quod omnes & ſin-

ANNO CHRISTI 1416.

a Mſ. Gerſon.

b Mſ. Lazenbog.

& ſinguli, quorum intereſt, qui ſunt apprehenſi & contenti in monitorio contra eos decreto & exſecuto, quatenus comparere debeant coram reverendis patribus dominis Martino epiſcopo Aprutino, ac electo Pennenſi, judicibus in dicta ſchedula per Synodum deputatis, ad jurare videndum & admitti teſtes in ipſa cauſa monitorii producendos; necnon ad dandum interrogatoria pro examinatione dictorum teſtium infra hinc ad diem Jovis proxime futuram, ſuper plena informatione habenda de proceſſu cauſæ & pro juſtificatione ejus; & ulterius ad audiendum voluntatem, & deliberationem ipſius Synodi die ſabbati tunc ipſam diem Jovis immediate ſequentem. Et dixit, & legit, prout in quadam ſchedula plenius continetur, & habetur.

ANNO CHRISTI 1416.

Ex MS. Cæſareo.

Tenores vero dictarum ſchedularum videl. libelli, ſive concluſionum, aſſertionum novem, & ſchedula deputationis commiſſariorum in cauſa Argentinenſi ſequuntur, & ſunt tales.

Libellus novem aſſertionum Joannis Parvi.

SUbſequuntur novem aſſertiones magiſtri Joannis Parvi, ordinis fratrum Minorum, Pariſiis condemnatæ, ortæ ex homicidio ducis Aurelianenſis, per ducem Burgundiæ facto, quas omnes Mendicantes defendunt, & aſſerunt.

I. Licitum eſt unicuique ſubdito, abſque mandato quocumque vel præcepto, ſecundum leges, naturalem, moralem, & divinam, occidere, vel occidi facere quemlibet tyrannum, qui per cupiditatem, fraudem, ſortilegium, vel malum ingenium machinatur contra ſalutem naturalem regis ſupremi domini, pro auferendo ſibi ſummam nobiliſſimam & altiſſimam dominationem. Et nedum licitum, ſed honorabile et meritorium; maxime quando eſt tantæ potentiæ, quod juſtitia non poteſt bono modo fieri per ſupremum. *Erronea in fide & moribus, & multipliciter ſcandaloſa.*

II. Leges naturalis, moralis, & divina auctorizant unumquemque ſubditum de occidi faciendo dictum tyrannum. *Erronea in fide & moribus; & legibus, naturali, morali, & divinæ, injurioſa.*

III. Licitum eſt unicuique ſubdito, honorabile et meritorium, occidere vel occidi facere ſupra nominatum tyrannum, proditorem et infidelem ſuo regi et ſupremo domino, per exploraciones et inſidias. Et eſt propria mors, qua debent mori tyranni et infideles; occidere ſcilicet eos, Gallice, *vilainement*; per optimas cautelas, exploraciones, et inſidias. Et eſt licitum diſſimulare et ſilere voluntatem ſuam de ſic faciendo. *Falſa, erronea, & ſcandaloſa.*

IV. Jus eſt, ratio, et æqualitas, quibus omnis tyrannus occiditur vilaine, Gallice *vilainement*, per exploraciones. Et eſt propria mors, qua debent mori tyranni infideles: occidere ſcilicet eos per bonas cautelas, exploraciones, et inſidias. *Erronea, crudelis, & impia.*

V. Ille qui occidit vel occidi facit tyrannum nominatum modis prædictis, non debet de aliquo reprehendi. Et rex non debet ſolum eſſe contentus, ſed debet habere factum acceptabile et auctorizare, quantum opus vel neceſſitas eſt. *Erronea in fide & moribus, & regis dominationi injurioſa.*

VI. Rex debet præmiare et remunerare illum, qui occidit modo qui dictus eſt, vel occidi facit tyrannum ſupra nominatum, in tribus rebus, ſcilicet opibus, honoribus, et divitiis, exemplo renunciationum factarum ſancto Michaeli archangelo pro expulſione Luciferi a regno paradiſi, et nobili homini pro occiſione ducis Zamri. *Erronea in fide & moribus, ac regiæ dominationi injurioſa.*

VII. Rex debet plus amare, quam prius, illum qui occidit vel occidi facit tyrannum ſupra nominatum modis ſupradictis, et debet facere prædicari ſuam fidem et bonam fidelitatem per regnum ſuum, et extra regnum facere publicari per litteras in modum epiſtolæ, et alias. *Erronea in fide & moribus, ſcandaloſa, ac regiæ dominationi injurioſa.*

VIII. Littera occidit, ſpiritus autem vivificat, hoc eſt dicere, quod ſemper tenere ſenſum litteralem in ſacra ſcriptura, eſt occidere animam ſuam. *Expoſitio diſtorta & erronea.*

IX. In caſu ſocialitatis, juramenti, promiſſionis, ſeu confœderationis, factarum ab uno milite ad alterum, quocumque modo iſtud fiat aut fieri poſſit, ſi contingat quod iſtud vertatur in præjudicium uni promittentium aut confœderantium, ſponſæ ſuæ, aut ſuorum liberorum, ipſe de nullo tenetur eas obſervare. Hoc probatur ex ordine caritatis, quo quilibet tenetur plus ſeipſum diligere, uxorem et liberos, quam alterum. *a*

a Hic nulla cenſura eſt in mſ.

Ex collectione Barberiniana, & duobus mſſ. Germanicis.

Deputantur commiſſarii in cauſa Argentina ad recipiendum teſtes per Concilium.

SAcrum Concilium reputat contumaces non comparentes, et nihilominus decernit petitam citationem ad diem Jovis proxime venturam ad videndum jurare teſtes, & ad dandum interrogatoria pro receptione & examinatione dictorum teſtium, & verificatione & clarificatione monitorii ad cautelam deputat dominos Aprutinum, & electum Pennenſem ad ulterius procedendum, prout juris & rationis fuerit, ad diem ſabbati proxime futuram ad horam octavam in loco ſeſſionis.

Die Veneris octava menſis Maji prædicti, Conſtantiæ in refectorio majori fratrum Minorum, in quo natio Germanica congregari ſolet, hora tertia vel quaſi, in præſentia reverendiſſimorum in Chriſto patrum & dominorum Guillelmi ſancti Marci, Brandæ Caſtillionis Placentini, Antonii de Chalanco, & Franciſci Florentini cardinalium, necnon omnium præſidentium quatuor nationum in dicto Concilio Conſtantienſi, & deputatorum earumdem nationum, vel ſaltem majoris partis conſtitutus *b* .... miles dominus Henricus Lanzberg familiaris & ſervitor, ſeu nuncius ſereniſſimi principis domini Sigiſmundi Romanorum & Ungariæ, &c. regis: præſentibus ſimiliter reverendis patribus dominis Nicolao archiepiſcopo Gneznenſi, & Simone epiſcopo *c* Traguntino dominum Henricum militem introducentibus, & ſibi tanquam conſiliariis ejuſdem Regis. Qui dominus Henricus primo in lingua vulgari Bohemicali ambaxiatam ſibi per regiam majeſtatem impoſitam expoſuit. Qua expoſitione facta, de mandato eorumdem dominorum cardinalium, & præſidentium quatuor nationum, levavit ſe in medium venerabilis & circumſpectus vir dominus Joannes Naſo utriuſque juris doctor ſacri palatii Apoſtolici cauſarum auditor: & expoſuit ambaxiatam ipſius domini Henrici *d* Lanzeber in Latina lingua: & dixit, qualiter ipſe dominus noſter rex Romanorum præfatus ipſum dominum Henricum miſit ad Concilium Conſtantienſe: intimando eidem, quod ipſe rex vult, quod dominus Wilhelmus electus Argentinenſis liberetur de captivationibus ſuis, & præſentetur Concilio præfato, ubi debeat ſtare juri et omnimodo determinationi ejuſdem Concilii, cum confidat bene, quod nihil per ipſum Concilium fiet niſi bene factum, ſanctum, et æquum. Et ulterius, quod provideat perſonæ domini electi, et indemnitati eccleſiæ Argentinenſis. Item, ſecundo dixit ſic, quod dominus noſter rex ſenſiſſet, qualiter aliqui haberent loqui, et murmurare, quod ipſe tenderet habere Caſtrum Boir, et oppidum Tzabern, de quo ipſum excuſavit. Cum enim rex dixiſſet, et injunxiſſet ſibi Concilio expreſſe dicere, quod nullo modo vellet ſe impedire de aliquibus terrarum et caſtrorum dictæ eccleſiæ Argentinenſis, ſalvo tamen jure imperiali, ſed quod fiat proviſio domino electo, et eccleſiæ Argentinenſi. Præſentibus ibidem dominis cardinalibus, archiepiſcopo, epiſcopo, necnon reverendis in Chriſto patribus dominis Roberto Sarisberienſi, Patriarcha Antiocheno, comite de Luphem, et aliis præſidentibus, et aliis deputatis quatuor nationum in Concilio præfato Conſtantienſi.

b Lege ex mſ. *Conſtitutus ſtrenuus miles, dominus Henr. Latzenbog.*

c Mſ. *Tragurienſi.*

d Mſ. *Lazenbog.*

Con-

ANNO CHRISTI 1416.

Congregatio generalis.

Die Sabbati nona menſis Maji prædicti, in eccleſia majori, in qua ſeſſiones publicæ fieri ſolent, mane hora tertiarum, vel quaſi, fuit congregatio generalis in modum ſeſſionis publicæ Synodi Conſtantienſis prædictæ. Præſentibus ibidem reverendiſſimis in Chriſto patribus & dominis, dominis Jordano Albanenſi epiſcopo, Urſino vulgariter, Antonio Aquilegienſi, Almanno Piſano, Petro Veronenſi, Branda Placentino, Wilhelmo ſancti Marci, Antonio de Chalanco, Petro de Fuxis, Amedeo Salutiarum, Franciſco Florentino, & Ludovico de Comite cardinalibus. Et inter cetera, quæ fuerunt ibidem facta, de mandato ipſius Synodi, ſive congregationis generalis, aſcenderunt ambonem venerabiles & circumſpecti viri domini Joannes patriarcha Conſtantinopolitanus, Vitalis epiſcopus Tolonenſis, Gaſpar abbas ſancti Joannis, Henricus Peruſinus, Lambertus de Gelria, & Thomas epiſcopus Lubecenſis, Bernardus vicarius eccleſiæ Burdegalenſis in cauſa fidei mota contra magiſtrum Hieronymum de Praga, judices & Commiſſarii deputati pro relatione facienda de meritis cauſæ hujuſmodi, & proceſſus, habiti contra eumdem magiſtrum Hieronymum: inter quos judices, & commiſſarios reverendiſſimus in Chriſto pater & dominus Joannes patriarcha Conſtantinopolitanus *a* recitavit ..... cauſæ Concilio, incipiendo a capite ad finem: relationeque facta per eum, ceteri ejus collegæ ſecum in ambone exiſtentes & ſupra nominati dixerunt publice & alta voce, ita eſſe ut relatum eſt per ſuprafatum Joannem patriarcham referentem, nihil addendo, nec diminuendo. Super quibus magiſter Joannes de Scribanis, & Henricus de Piro promotores, nomine ipſius Concilii unum, vel plura, publicum ſeu publica, inſtrumentum ſeu inſtrumenta ſibi fieri petierunt.

a Mſſ. *recitavit merita cauſæ.*

Quibus factis aſcendit eumdem ambonem venerabilis vir Petrus de Polonia decretorum doctor, & de mandato Synodi præfatæ quamdam litteram miſſivam præſentavit ibidem *b* per N. militem dominum Henricum Lanzebeg ambaxiatorem & nuncium Romanorum regis, cujus tenor inferius eſt inſertus. Subſequenter idem dominus Petrus de Polonia de ſimili mandato legebat quamdam prorogationis ſchedulam in cauſa Argentina, in qua prorogabatur terminus capitulo Argentinenſi ad agendum ea, quæ pro præſenti die occurrebant, ad diem Lunæ proxime futuram, cujus tenor ſimiliter inferius eſt inſertus. Subſequenter legebat unam aliam ſchedulam, in qua Concilium revocavit translationes factas de dominis Vapincenſi & Militenſi epiſcopis, cujus tenor ſimiliter eſt inſertus. Qua lecta ad requiſitionem dominorum Henrici de Piro, & Joannis de Scribanis promotorum præfatæ Synodi per deputatos ſuos, videlicet Antonium epiſcopum Concordienſem, Nicolaum Merſeburgenſem, Patritium Cortagenſem, fuit reſponſum, *Placet*: licet præſidens nationis Gallicanæ, videlicet Joannes epiſcopus Vaurenſis reſpondebat quod non placet, cum non fuiſſet concluſum in natione Gallicana, quoad ſchedulam translationis; ſed quoad alia reſpondebat, *Placet*. Ultimo idem dominus Petrus legebat duas alias litteras, unam regis Romanorum, & aliam univerſitatis Pariſienſis. Quibus omnibus factis, domini Joannes de Scribanis, & Henricus de Piro procuratores & promotores petierunt inſtrumenta. Præſentibus dictis dominis cardinalibus, ambaxiatoribus regum Romanorum, Franciæ, Angliæ, Arragonum, Navarræ, Neapolitano, Poloniæ, Cypri, Norvegiæ, Daciæ, Sveciæ, *&c.* ceterorumque nobilium, prælatorum, univerſitatum ſtudiorum, communitatum nunciis, ambaxiatoribus, teſtibus, ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

b Mſſ. *per Arenium militem Henricum Laxenbog.*

Tenores vero dictarum litterarum miſſivarum, de quibus ſupra fit mentio, ſequuntur.

Cum in Argentinenſi *c* pendente coram ſacroſancta Synodo Conſtantienſi contra decanum & capitulum Argentinenſis eccleſiæ, conſules, proconſules, & alios cives Argentinenſes in monitorio dictæ cauſæ nominatos ſuper reſtitutione perſonæ venerabilis electi, &

c Forte deeſt *cauſa.*

A aliorum in dicto monitorio comprehenſorum & expreſſorum, pendeat iſta die terminus ad videndum declarari ſupranominatos monitos incidiſſe in pœnas in præfato monitorio contentas & expreſſas, & alias ad procedendum in eadem cauſa, ut fuerit juris & rationis, ſereniſſimus dominus Sigiſmundus Dei gratia Romanorum & Ungariæ rex informatus de meritis hujus cauſæ, pro parte dictarum partium diſpoſuit, pro ſcandalis evitandis, dare operam, quod perſona dicti venerabilis electi ante omnia deliberetur, & ad manus dictæ ſacroſanctæ Synodi pro juſtitia inde miniſtranda perducatur; & inſuper reſtitutione bonorum, proviſioneque, cuſtodia caſtrorum & oppidorum ejuſdem eccleſiæ pro indemnitate ejuſdem eccleſiæ taliter ſecundum ſanctæ Synodi ejuſdem deliberationem per viam amicabilem & rationabilem procedatur; provideaturque indemnitati ejuſdem eccleſiæ, & partium prædictarum ſufficienter procedatur, provideatur: & ad præmiſſa peragenda præfatus dominus rex Romanorum cum ſuis litteris me Henricum *d* Lanzenberg militem ad præfatam ſanctam Synodum parteſque prælibatas deſtinavit, ſumque ego Henricus miles præfatus ex parte dicti domini regis Romanorum paratus adducere dictum dominum electum ad manus ejuſdem ſacroſanctæ Synodi, & alia præmiſſa peragere: ita quod non eſt neceſſe ad declarationem dictarum pœnarum contra prælibatos monitos procedere, ad quod me offero, & onus in me aſſumo. Hinc eſt, quod ego Henricus miles prælibatus pro parte domini regis Romanorum humiliter & devote ſupplico, quatenus dicta ſacroſancta Synodus omnem proceſſum in eadem cauſa factum, & faciendum ſuſpendere & differre dignetur uſque ad viginti dies proximos; & ulterius aliquos prælatos notabiles inde adjungere cum poteſtate plena ex parte Synodi recipiendi perſonam dicti electi, & ad manus ejuſdem ſanctæ Synodi cum omni honeſtate debita adducendi, & alios captivos liberandi; terminumque præfatum, prout eis videbitur, prorogandum, & alia peragendum, quæ ad præmiſſa ſunt & erunt neceſſaria & opportuna: ſalvoſconductus tam per dominum Ludovicum ducem Bavariæ comitem Palatinum locumtenentem dicti domini regis Romanorum, quam partes prælibatas, unum videlicet alteri concedendum ſub debita forma decernendo.

d Mſſ. *Laxenbog.*

Sancta Synodus prorogat terminum hujus cauſæ Argentinenſis, qui eſt hodie, in ſtatu, in quo eſt, ad diem Lunæ proximum iſta hora: & tunc ſupplicationi domini regis reſpondebit, prout in ſchedula continetur, cujus tenor talis eſt.

Sacroſancta Conſtantienſis Synodus informata de intentione ſereniſſimi principis Sigiſmundi, Dei gratia Romanorum, & Ungariæ, &c. regis, per Henricum *e* Lanzeberg militem, ipſius domini regis ambaxiatorem in cauſa venerabilis electi Argentinenſis, certificat partem dicti domini electi, ut perſona ejuſdem domini electi eidem Synodo abſque alterius moræ diſpendio præſentabitur. Et ſimiliter Fridericus cantor eccleſiæ prædictæ, ceterique captivi prædicti liberabuntur una cum plenaria reſtitutione eorum ablatorum, ſic tamen quod dictus Wilhelmus electus Argentinenſis coram ſancta Synodo recipere debeat active & paſſive, ſuper iis quæ forum eccleſiaſticum concernere videbuntur juſtitiæ complementum. Idcirco pro nunc declarationi pœnarum alias in monitorio ab ipſa Synodo decreto contentarum pro bono pacis, & concordiæ, & de conſenſu partis electi viginti quinque dies poſt datam præſentium proxime futuros ſuperſedere deliberavit. Et ulterius committit venerabilibus, *&c.* Una cum dilecto milite ambaxiatore, ut præfertur, ad civitatem Argentinenſem ſe transferant, ipſos decanum, capitulum, atque cives Argentinenſes ſuper relaxatione dicti electi perſonæ & aliorum ſupradictorum requirant, & eis dictum electum ſic præſentatum recipiant, & cum honeſtate debita ad præſentiam ſanctæ Synodi perducant captivos præfatos liberari, bonaque eis ablata reſtitui procurent realiter cum effectu. Inſuper eadem ſancta Synodus ordinat, & diſponit quod dictus electus cautionem juratoriam præſtet de ſtando juri ut præfertur. A qua quidem cautione non relaxetur, donec dictus electus ipſis monitis querelantibus, ac moniti electo prælibato ſuis querelis coram Synodo, ſi quas proponere voluerint, hinc inde reſpondeant, &

e Mſſ. *Laxenbog.*

ANNO CHRISTI 1416.

obediant, justitia mediante. Quod si dictus electus ceterique supradicti cum restitutione ablatorum, ut præmittitur, non fuerint relaxati in termino præfato, ex tunc dicta Synodus certificat partes hinc inde, quod absque alterius termini prorogatione ad declarationem hujusmodi supradictam, & alia juris remedia indubie procedet, prout justitia suadebit, & ordo dicta verit rationis.

Congregatio in causa Argentinensi.

Die Lunæ undecima mensis Maji prædicti, Constantiæ in ecclesia majori hora tertiarum, vel quasi, fuit congregatio generalis in modum sessionis, & in loco sessionis ipsius Synodi pro danda responsione domini Wilhelmi electi Argentinensis juxta continuationem termini ipsis ambaxiatoribus in ultima congregatione statuti, & prorogati die sabbati proxime præterita, & antequam venissent in dicta congregatione reverendissimi patres domini S. R. E. cardinales, aliæ omnes nationes Concilii Constantiensis, vel saltem major pars ipsius fuissent ibidem congregatæ, & congregata, pro hujusmodi danda responsione: levavit se in medium reverendissimus pater & dominus Conradus episcopus Metensis, & proposuit quod juxta deliberationem nationum, quæ esset quod justitia fieret in causa Argentina, & quod declarentur moniti incidisse pœnas in monitorio contentas; & quod non remansisset neque remaneret per alios quam per dominos cardinales, qui hujusmodi deliberationem impedivissent, & hodie impedirent hujusmodi fieri deliberationem, & justitia non haberet locum: de quo fuit protestatus, & petiit sibi fieri protonotarios sedis Apostolicæ, aliosque notarios & scribas Concilii Constantiensis unum vel plura, instrumentum & instrumenta. Præsentibus reverendissimis patribus, venerabilibus, nobilibus, & egregiis dominis Romanorum, Ungariæ, Franciæ, atque Angliæ, Arragoniæ, Neapolitanorum, Cypri, & Navarræ regum, aliorumque prælatorum, principum, universitatum studiorum, communitatum ambaxiatoribus testibus.

Deinde venerunt domini cardinales, videlicet Almannus Pisanus, Guillelmus sancti Marci, Jordanus de Ursinis, Antonius Aquilegiensis, Branda Placentinus, Antonius de Chalanco, Petrus de Fuxis, Oddo de Columna, ac ceteri alii prælati in numero triginta. Quibus ibidem existentibus, & in locis suis positis, surrexit magister Joannes de Scribanis procurator & promotor Concilii: nomine procuratorio produxit citationem audientium, & contentorum in eadem, non compatentium, neque aliquam causam, quare declarari incidisse in pœnas in monitorio contentas non debeant, rationabilem allegare causam, contumaciam accusavit: ipsosque monitos & contentos in eadem citatione incidisse pœnas in eodem monitorio contentas declarari per sanctam Synodum Constantiensem instanter postulavit.

Subsequenter vero venerabilis vir dominus Gaspar de Perusio advocatus domini Wilhelmi electi Argentinensis, dixit qualiter idem dominus electus fuisset injuste detentus contra rationem, & fuisset factum per dominum regem Romanorum, Ungariæ, &c. & totum Concilium Constantiæ laboratum pro deliberatione ipsius domini electi; & Concilium Constantiense misisset suos solemnes ambaxiatores ad finem quod bona concordia fieret inter partes, & civitatem Argentinensem, & quod ideni dominus electus relaxaretur. Quibus ambaxiatoribus reversis, & relationibus de gestis per eos auditis, & visis postea querelis, deventum fuisset ad decretum monitorii, & processum super notorietate: & nihil restaret aliud nisi quod contenti in monitorio declarentur incidisse in pœnas in monitorio contentas. Et in casu quo foret sibi denegatum illud, protestatus fuit, quod nobiles, videlicet comes a de Silveret, & alii qui eumdem dominum electum associassent ad præsens Concilium Constantiæ, non possent plus ibidem perdurare, neque vellent propter diulumitatem declarationis, & etiam propter pericula, quæ timerent eorum bonis evenire in eorum absentia posse. Et si aliquod scandalum ex hoc contingeret, quod deliberatio non fieret, & quod eidem domino electo justitia non ministraretur, de hoc ipsi domini eum associantes ad dictum Concilium, aliique sibi justitia assistentes vellent esse excusari.

a Lipss. *Salvers.* al. *Salmen.*

Quibus dictis, & auditis per ipsam sacrosanctam Synodum, & per aliam partem, videlicet capituli ecclesiæ Argentinensis levavit se venerabilis vir dominus Augustinus de Pisis sacri consistorii, & dictorum capituli Argentinensis, &c. & dixit, quod Concilium Constantiense foret congregatum ad providendum singulis de jure & justitia, & quod non esset procedendum ad declarationem: & non solum ad hoc, quod electus Argentinensis liberetur captivitate sua, sed etiam quod indemnitati ecclesiæ Argentinensis provideretur. Cum idem dominus electus non esset capcivatus, sed arrestatus ne discederet de diœcesi Argentinensi, & vadat ad patriam nativam cum eumdem dominum electum dixit dilapidasse bona ecclesiæ Argentinensis in maximo, & in tanto, quod quodammodo irrecuperabilia illa bona essent: concludens quod capitulum libenter vellet stare ordinationi regis Romanorum, qui misit suos ambaxiatores pro concordia ad providendum personæ electi, & ecclesiæ Argentinensi: cui concordiæ sive determinationi idem dominus Augustinus tanquam patronus causæ pro parte capituli postulavit per Synonum insisti. Et statim venerabilis vir dominus Henricus *b* Kvvot procurator produxit unum mandatum pro capitulo Argentinensi, in scriptis protestanti, quod propter hujusmodi productionem non vellet recedere ab aliis appellationibus in hujusmodi causa productis, & c artibus, &c. & protestatus fuit de gravamine, si contrarium fieret, appeliando. Gaspar vero de Perusio advocatus ipsius domini electi contra dicta ipsorum Augustini, & Henrici advocati, & procuratoris, dixit, quod ipse dominus electus esset ignorans de sibi impositis per capitulum prædictum, &c. et exposuit qualiter ipse dominus electus, quando ipse prius venit ad ecclesiam Argentinensem reperiebat intrusum in ea, et nunquam ille intrusus voluit cedere possessionem: oportuit quod cum eodem fieret certa concordia: in qua concordia capitulum Urgentinense contraxisset certa debita, et tandem fuissent illa debita assecurata electo Argentinensi, et ejus * tamen; in quibus contractibus fuissent obligata, et impignorata, pro pecuniis traditis tunc intruso ad finem quod bona * velit dimittere possessionem ecclesiæ, et castrorum, &c. modis et formis cum talibus: videlicet quod fructus castrorum, et terrarum obligatarum, et pignoratarum cederent et cedere deberent in solutionem pecuniarum tunc receptarum, et illis qui præstassent suas pecunias, et terras, sive castra tenerent. Et quod idem dominus electus sperabat effluxisse omuem terminum obligationis, sive impignorationis: et facere rationem voluit cum illis, qui tenuerunt terras capituli, et ecclesiæ pignora, ac de levatis, et perceptis, et sic facere volens rationem, et calculum, et propter hoc veniens ad terram Taabern, et castrum Boin fuit ibidem detentus, captivatus, et carceratus: et non videret remedium aliud, nisi quod justitia fieret per Concilium, in quo ita petitur provideri ecclesiæ, et indemnitati ejus sicut personæ electi.

b Mſſ. *Kvvot.*

c Verius *actibus.*

Quibus hinc inde partibus propositis reverendissimus patet dominus Almannus cardinalis Pisanus nomine collegii cardinalium exposuit, qualiter domini d Simon Irgauriensis, et Henricus Lanzenberg alias exposuerunt intentionem domini regis Romanorum in materia, qua supra, et juxta illam intentionem provideret tam personæ electi, quam etiam indemnitati ecclesiæ. Et ex hoc visum erat dominis cardinalibus, quod dominus Henricus e Lanzeberg miles, & ambaxiaror domini regis Romanorum iret cum aliis deputandis per Concilium, & quod superfederetur in declaratione per viginti dies proximos: cum relatu ipsius domini Henrici haberetur pro certo, quod persona domini electi poneretur in manibus Concilii, & similiter castia, de quibus sit quæstio per capitulum in manibus eorum, de quibus Concilium contentaretur: & de hoc viderentur partes hinc inde contentæ; petens a Concilio, an placeret iliud omnibus. Et domini deputati per nationes ad respondendum & dicendum voluntatem nationis responderunt ut sequitur.

d Mſſ. *Simon episcopus Traguriensis, & Henr. Lazenbag.*

e Mſſ. *Lazenbag.*

Antonius episcopus Concordiensis respondit pro natione italica per verbum, *Placet*. Joannes præpositus Quinqueecclesiensis pro natione Germanica respondit, *Placet*. Bertrandus episcopus sancti Flori pro natione Gallicana, prout dixit habere a natione sua, nisi in casu, quo parte

es-

ANNO CHRISTI 1416.

essent concordes in superfedendo. Patritius episcopus Cortagensis pro natione Anglicana, quod fieret justitia; cum quo concordavit dominus Robertus Sarisburiensis: episcopus Bothaviensis dixit ibidem publice, quod natio Gallicana non fuisset super hoc convocata neque deliberaverat. Quibus hinc inde propositis & responsis, domini prælati & tota Synodus recesserunt, & in nullo fuit conclusum propter varias responsiones ibidem factas. Antequam iidem domini prælati, & Synodus se movissent ad recedendum, magister Joannes de Scribanis procurator & promotor, petiit sibi a protonotariis dicti Concilii, sive Synodi, ceterisque notariis & scribis ejusdem Synodi ad hoc deputatis & alias pronunciatis, unum, vel plura, publicum vel publica, fieri instrumentum & instrumenta, ad perpetuam rei memoriam. Præsentibus ibidem præfatis dominis cardinalibus, & aliis testibus ad præmissa vocatis.

Die vero Veneris decima quinta mensis Maji fuit congregatio generalis in ecclesia majori Constantiensi mane hora tertiarum, vel quasi, in loco sessionis. Præsentibus ibidem dominis cardinalibus, videlicet Joanne Ostiensi, Jordano Albanensi, Angelo Præneslino episcopis cardinalibus, Antonio Bononiensi, Francisco Venetiarum, Gabriele Senensi, Petro Veronensi, Almanno Pisano, Branda Placentino, Antonio de Chalanco, Petro de Fuxo presbyteris, Oddone de Columna, Lucido de Comite, & Francisco Florentino diaconibus cardinalibus, ceterisque prælatis, dominorum, universitatum studiorum, communitatum ambaxiatoribus: inter quos venerabilis & religiosus vir magister Antonius generalis Ordinis S. M. de Mercede fecit ibidem unum sermonem brevem, & collationem: in quo sermone introduxit de pactis, & finaliter concluſit, & ibidem publice dixit, quod firmitate & robore hujus sacri Concilii Constantiensis, quod claræ memoriæ Ferdinandi ejus genitoris inita & facta cum sereniſſimo & illustriſs. principe Sigismundo Romanorum & Ungariæ, &c. rege, & cum ambaxiatoribus sac. Constantiensis Conc. approbavit, & ratificavit medio suo juramento quæ ad consolationem præsentis Conc. Constant. duxit publicanda. Super quibus venerabiles & circumspecti viri domini Joannes de Scribanis, & Henricus de Piro promotores, nomine promotorio ipsius Concilii, seu procuratorio petierunt sibi fieri unum, vel plura, publicum, vel publica, instrumentum, seu instrumenta ad perpetuam rei memoriam, per reverendos dominos protonotarios sedis Apostolicæ & scribas ceteros ejusdem Concil.

Congregatio in causa Argentinensi.

Die sabbati decima sexta mensis Maji prædicti, Constantiæ in ecclesia majori hora tertiarum, vel quasi, fuit congregatio generalis in loco sessionis prædictæ. Præsentibus ibidem reverendissimis in Christo patribus dominis Antonio Aquilegiensi, Almanno Pisano, Antonio Tricariensi, Branda Placentino, Guillelmo sancti Marci, Petro de Fuxis, presbyteris, Francisco Florentino cardinalibus; necnon illustrissimorum principum dominorum Romanorum, Ungariæ, &c. Franciæ, Angliæ, Arragoniæ, Neapolitanorum, Cypri, Daciæ, Norvegiæ, Sveciæ, Poloniæ regum ambaxiatoribus, aliorumque principum, & prælatorum spiritualium & temporalium dominorum, studiorum, & communitatum ambaxiatoribus, & ceteris Christianis in numero copioso, fuit congregatio præfata celebrata. Inter ceteras, & antequam ad alia fuisset processum, retulit ibidem ipsi congregationi, sive Synodo Constantiensi, reverendisque patribus sedis Apostolicæ pronotariis, ipsiusque Synodi scribis, & aliis notariis, & scribis singularum nationum per ipsam Synodum deputatis, providus vir Gerardus Savageri cursor sedis Apostolicæ, hodie de mandato & auctoritate Synodi Constantiensis, & providorum magistrorum Henrici de Piro, & Joannis de Scribanis pomotorum, & procuratorum ipsius Synodi peremptorie citasse magistrum Henricum Kovot, & venerabilium virorum decani, capituli, & canonicorum ecclesiæ Argentinensis procuratorem & Syndicum hodie personaliter apprehensum, ad videndum, & audiendum declarare contentos in monitorio dicti electi Argentinensis ex advocato decreto incidisse in pœnas in eodem contentas tunc ad præsentem horam ante dictam Synodum Constantiensem aut per modum sessionis publicæ, aut alias in modum generalis congregationis in ecclesia majori Constantiensi, pro hujusmodi *a* aut congregatione contingat aut sedere contigerit, prout, & quemadmodum ibidem ab eadem Synodo, ut asseruit, super hoc receperat in mandatis. Qua quidem relatione cursoris facta, de mandato Synodi, sive Congregationis generalis *b* & circumspectus vir dominus Petrus de Lamburga decretorum doctor ascendit ambonem ad hoc deputatum: & legebat quamdam deputationis in hujusmodi causa judicum schedulam, deputando ibidem de singulis nationibus ad causam Argentinensem duos commissarios, & similiter duos de reverendissimis patribus dominis cardinalibus ad audiendum hujusmodi causam ulterius usque ad sententiam exclusive, committens eisdem dominis suis commissariis procedere, ut in dicta schedula per eumdem dominum Petrum de *c* Lamburga alta & intelligibili voce lecta plenius continetur & habetur.

ANNO CHRISTI 1416.

a Forte, *sessione aut.*

b *Adde*, venerabilis & circumspectus vir.

c Mss. *Limburga.*

Tenor ejusdem schedulæ sequitur, & est talis.

Deputatio commissariorum in causa Argentina.

SAcrosancta Synodus Constantiensis, dilectis ecclesiæ filiis Angelo Veronensi, & Brandæ Placentino S. R. E. cardinalibus sic vulgariter nuncupatis, nec non *d* Martio episcopo Aprutino, Thomæ de Amelia sacri palatii Apostolici causarum auditori pro Italica, Joanni patriarchæ Constantinopolitano, Joanni episcopo Gebennensi pro Gallicana, Jacopo episcopo *e* Placentino, Nicolao Vordis etiam dicti sacri palatii Apostolici causarum auditori, pro Germanica: Patricio episcopo Cortagensi & Ricardo *f* de Blin sanctæ sedis Apostolicæ notario pro Anglicana nationibus; commisit omnes & singulas, causam & causas, tam civiles, quam criminales, quæ vertitur, vertuntur, seu verti & esse sperantur inter dilectos ecclesiæ filios Wilhelmum Electum Argentinensem ex una parte, & Hugelmannum decanum, & Fredericum *g* de Boke canonicum & capitulum ecclesiæ Argentinensis, & *b* Rolinum Barphenning & Michaelem Melburge magistros civium, & consules, & proconsules, ac communitatem civitatis Argentinensis, & eorum ab utraque complices & adhærentes, conjunctim & divisim partibus ex altera, de & super captivationibus dictorum electi, & cantoris Argentinensium, & suorum familiarum, & sibi adhærentium in hac parte, necnon spoliis, violentiis, injuriis, alienationibus, dilapidationibus, & eorumdem occasione hujusmodi causa pro una parte contra aliam active & passive deductis, & deducendis, juxta tenorem schedulæ alias in sessione publica in præsenti materia lectæ audiendas, cognoscendas, cum omnibus & singulis emergentibus, incidentiis, dependentiis, & connexis usque ad sententiam diffinitivam exclusive. Et cum potestate, quod si omnes judices prædicti interesse non possint, aut noluerint, saltem major pars in aliorum absentia procedere valeat, indemnitati ecclesiæ Argentinensis provisso summarie, simpliciter, & de plano sine strepitu & figura judicii, feriis non obstantibus, sola facti veritate inspecta, & terminis etiam ex officio cum potestate processus jam decretos, vel in futurum fulminandos contra quoscumque quorum contumacia hoc exegerit, aggravando, reaggravando, & brachium sæculare invocando toties quoties opus fuerit. Et nihilominus decanum, & capitulum, necnon Rolinum, & Michaelem cives supradictos, singulasque personas, tam capitulum Argentinense, quam communitatem ejusdem civitatis a quibuscumque censuris in forma juris absolvendo, & interdictum occasione præmissorum ubicumque positum relaxando vel suspendendo, necnon omnes, & singulos processus in hujusmodi causa decretos & decernendos fulminatos & fulminandos, tam in Concilio Constantiensi quam in partibus per edictum exsequendo, constitutionibus Apostolicis, & aliis contrariis non obstantibus quibuscumque

d Mss. *Marino.*

e Mss. *Plocensi.*

f Mss. *Derbin.*

g Mss. *de Solre.*

h Mss. hic, *Roylinum.*

Qua quidem deputatione eorum commissariorum lecta, subsequenter idem dominus Petrus de Lamburga de simili mandato legebat unam aliam papyri schedulam suspensionis declarationis per Synodum fiendæ in causa Argentina, alta & intelligibili voce. Qua quidem schedula declarationis suspensionis lecta, dicta Synodus per suos ad hoc deputatos approbavit, ratificavit omnia & singula præmissa: videlicet per ora dominorum Antonii

ANNO CHRISTI 1416.

epiſcopi Concordienſis pro natione Italica, Bertrandi epiſcopi ſancti Flori pro natione Gallicana, Nicolai epiſcopi Merſeburgenſis pro natione Germanica, Patricii epiſcopi Cortagenſis pro Anglicana, per verbum, *Placet*. Et demum Franciſcus cardinalis Florentinus nomine collegii cardinalium ſimiliter per verbum, *Placet*.

Super quibus lectis, ſtatutis, & approbatis, venerabilis vir Henricus de Piro, & Joannes de Scribanis procuratores & promotores præfati, nominibus dictæ Synodi petierunt, & quilibet ipſorum petiit ſibi fieri unum, vel plura, publicum, vel publica, inſtrumentum ſeu inſtrumenta: præſentibus ſupradictis dominis cardinalibus, ambaxiatoribus, doctoribus, *&c.* pro teſtibus infraſcriptis.

Subſequenter levaverunt ſe in medium venerabiles viri domini Gaſpar de Peruſio primo, & deinde Simon de Teramo ſacri conſiſtorii advocati: & Gaſpar propoſuit, qualiter reverendus pater dominus epiſcopus Vapincenſis male fuiſſet translatus de eccleſia ſua ad eccleſiam Placentinam per olim Joannem Papam, & contra conſtitutionem & ordinationem Concilii Piſani; quia eo non vocato, nec citato, & totaliter contra ejus voluntatem: & de hoc non fuiſſe aliam cauſam, niſi idem olim Joannes Papa habuit & recepit quamplures pecunias ab intruſo in dictam eccleſiam Vapincenſem, petens ſuper hoc remedium per Synodum ſacroſanctam, & eum reſtitui ad eccleſiam ſuam Vapincenſem. Similiter petiit dominus Simon de Theramo pro domino Aſtrigio Militenſi, prout dictus dominus Gaſpar petiit pro domino epiſcopo Vapincenſi. Ex adverſo ſurrexit venerabilis vir dominus Ardecinus eiuſdem conſiſtorii advocatus, quoad eccleſiam Vapincenſem, & etiam Militenſem, bene fuiſſe proceſſum per olim Papam Joannem in hujuſmodi translationibus, & cum maturo Concilio dominorum S. R. E. cardinalium, ipſaſque translationes non fore revocandas, prout juſte fecit eas fieri, per ſacram Synodum Conſtantienſem eſſe canonizandas. Replicantibus nempe prælibatis dominis Gaſpare de Peruſio, & Simone de Theramo ſucceſſive contra dictum dominum Ardecinum Synodus reſpondit ſe velle ſuper reſponſione danda hinc inde partibus deliberare.

Poſt quæ fuerunt litteræ regis Francorum pro promoto ad eccleſiam Senonenſem in partibus Gallicanis. Ex adverſo vero Raymundo & domino Ardecino de Novaria ſe levantibus, & dicentibus eumdem dominum Raymundum eſſe electum per capitulum Senonenſe: & ſupplicarunt Concilio, quod haberet eum tanquam canonice electum promotum ad dictam eccleſiam Senonenſem, confirmando electionem ejus. Et nihilominus proteſtatus fuit, quod non currat ſibi tempus diffinitum a ſacris canonibus de conſecrandis epiſcopis, & alias prout juris eſt proteſtabatur.

In propoſitis, & petitionibus factis ſuper translatione, & confirmatione dictarum Vapincenſis, Militenſis, necnon & Senonenſis eccleſiarum factis, auditis, & plene per Synodum intellectis; ipſa ſacroſancta Synodus Conſtantienſis per os reverendi patris domini Joannis patriarchæ Antiocheni reſpondit ſe velle deliberare ſuper reſponſionibus dandis. Super quibus & ſingulis præfati viri Henricus de Piro, Joannes de Scribanis, necnon Ardecinus, Gaſpar de Peruſio, Simon de Theramo advocati, & dominus Raymundus electus Senonenſis, nominibus quibus ſupra, petierunt ſibi per notarios præfatos ipſius Concilii fieri inſtrumenta.

Ex collectione Barberiniana, & tribus mſſ. Germanicis.

Congregatio generalis ubi referuntur reſponſiones Hieronymi Pragenſis ad objecta.

Die Sabbati viceſima tertia menſis Maji prædicti Conſtantiæ hora ſeptima, vel quaſi, ante meridiem in eccleſia majori, & in loco conſueto fuit congregatio generalis Synodi Conſtantienſis. Præſentibus ibidem reverendiſſimis in Chriſto patribus dominis, dominis Joanne epiſcopo Oſtienſi, Antonio Bononienſi, Antonio Aquilegienſi, Gabriele Senonenſi, Almanno Piſano, Angelo Veronenſi, Petro de Fuxis presbyteris, & Franciſco Florentino diacono cardinalibus; necnon ſereniſſimorum principum Romanorum, & Ungariæ, Franciæ, Arragoniæ, Angliæ, Neapolitanorum, Cypri, Daciæ, Norvegiæ, Sveciæ, Poloniæ regum ambaxiatoribus, ac principum, aliorumque prælatorum, tam ſpiritualium, quam temporalium, univerſitatum ſtudiorum, & communitatum nunciis, ambaxiatoribus, & procuratoribus, aliiſque dominis doctoribus, magiſtris, nobilibus & aliis Chriſtianis ipſam ſanctam Synodum Conſtantienſem ad audiendum relationem dominorum commiſſariorum deputatorum in cauſa fidei per magiſtrum Hieronymum de Praga. Et ante omnia aſcenderunt ambonem, ſuper quo ſtatuta & decreta ipſius Synodi ſtatuuntur & publicantur, venerabilis & reverendus pater dominus Joannes patriarcha Conſtantinopolitanus, Gaſpar abbas Peruſinus, Joannes Velles, & Lambertus de Gelria, judices & commiſſarii una cum reverendiſſimo patre domino Branda Placentino, Guillelmo ſancti Marci, Antonio de Chalanco, in cauſa hæreſis contra magiſtrum Hieronymum de Praga. Ipſi domini Joannes Patriarcha, abbas, Joannes Velles, & Lambertus de Gelria aſcenderunt ambonem; referentes qualiter magiſter Hieronymus de Praga ſæpius deſideraſſet habere audientiam publicam in loco ſeſſionis ad proponendum facta ſua coram toto populo, & ad reſpondendum articulis contra eum per procuratorem fiſcalem datis, ſeu alias per promotorem fidei. Quapropter juxta voluntatem ipſius Synodi eidem magiſtro Hieronymo fuit & eſt dies hodierna & hora præſens ad reſpondendum articulis datis in cauſa fidei contra eum. Ad quos poſt eorum lecturam poterit reſpondere affirmative vel negative juxta ejus conſcientiam, & juramentum præſtandum, prout ſibi viſum fuerit eſſe juris, et rationis, atque veritatis.

Et antequam ad aliquem actum ulteriorem fuiſſet proceſſum, fuit oblatum eidem magiſtro Hieronymo quod deberet præſtare juramentum antequam reſponderet ipſis articulis. Ipſe namque Hieronymus renuit jurare, & ex eo quia ſperabat libere loqui poſſe toti Concilio, & fuiſſe declarandam mentem & intentionem ſuam ſuper & circa ſibi in materia fidei objecta: ſed ex quo libere loqui non poſſet, non vellet aliquo modo jurare. Et caſu vero quo fuerit libere permiſſus loqui primo, poſtea velit libenter jurare. Ex quo non juravit, fuerunt ſibi lecti articuli. Et primus dicebatur probatus per quatuor teſtes, ad quem nihil reſpondit.

Item, ad octavum, eſſe verum quod vidit & ſtuduit libros Joannis Wicleff, ſed non quod vellet ſequi errorem ſuum; ſed ut libros magni philoſophi recipiendo materiam & doctrinam bonam, & dimittere malam.

Item, ad tertium articulum & nonum in ordine nihil reſpondit: qui per quatuor teſtes probatur.

Ad quartum & decimum in ordine nihil reſpondit, niſi communiter, quod ſtuduit libros Joannis Wicleff, non tamen ut hæreticos, & alias ut ſupra: & ille idem probatur per quatuor teſtes.

Ad quintum & ſextum articulum nihil reſpondit, niſi dixit quod laudavit Joannem Wicleff tanquam philoſophum, non tanquam hæreticum.

Ad ſeptimum, non credit, immo omnino negat.

Ad viceſimum quintum articulum reſpondet, quod in camera ſua fecit depingere doctores philoſophorum, inter quos fuit imago Joannis Wicleff, non cum diademate in capite.

Ad viceſimum ſextum, negat articulum.

Ad viceſimum ſeptimum, dicit quod docuit, & legebat tractatus de probationibus propoſitionum.

Ad trigeſimum tertium reſpondet, quod ipſe Hieronymus habuit per prius verba injurioſa cum monacho in articulo deſcripto: & ipſe Hieronymus tranſiens per monaſterium, in quo fuit dictus monachus, vidit quod monachus habuit certos complices, & volebat invadere ipſum Hieronymum. Et ſic ipſe Hieronymus accepit unum cultellum ab uno ruſtico, & cauſa defenſionis veniebat contra monachum, & eum vicit, & captivavit; non tamen propter fidem ſed propter ejus defenſionem.

Ad trigeſimum articulum dixit eſſe verum, quia defendit, & hodie defenderet.

Ad trigeſimum primum dixit, quod legebat opiniones Vvicleff, prout articulatur, licet non tenuerit eas, ſed tenet ut verus Chriſtianus.

Ad trigeſimum ſecundum negavit ſimiliter trigeſimum tertium: & dixit, quod non diſputavit de ſacramento altaris in Bohemico, ſed una vice reſpondebat

ad

ANNO CHRISTI 1416.

ad certam quæſtionem philoſophicam, quam quæſtionem diviſit in quatuor partes; & tunc itcravit certas concluſiones in vulgari Bohemico in præſentia multorum laicorum.

Ad trigeſimum quartum negat totaliter.

Trigeſimum quintum de cantilenis negat totaliter, immo dicit eſſe confictum.

Ad trigeſimum ſextum, & trigeſimum ſeptimum negat. Et trigeſimum octavum ſuper excommunicatione Papæ, & cardinalium, negat; licet quod dixit, quod Papa uſurarius focarius ſit, tamen ut ſacerdos conficit, licet non proſit ſibi. Etiam dixit excommunicationem injuſtam non valere.

Ad quadrageſimum negat totaliter.

Subſequenter dixit, ubi fuit interrogatus de indulgentiis prout articulatur, quid & quantum crederet. Reſpondit indulgentias Papæ & cardinalium eſſe rite datas, & conceſſas, & fieri poſſe; ſed indulgentias emptas, prout Papa communiter mittit quæſtuarios ſuos ad partes alienas ad extorquendum denarios ſancti Petri; qui communiter quæſtionarii emunt primo a Papa ad extorquendum majores ſummas, & deinde prædicant illas in partibus, in quibus eorum quæſtus fieri debet: quod illæ indulgentiæ, non ſunt indulgentiæ, ſed abuſiones indulgentiarum.

Item, fuit interrogatus ſuper materia combuſtionis bullarum Papalium, omnino negavit.

Item, fuit interrogatus ſuper materia data contra eum, videlicet quod licet prædicare cuicumque laico verbum Dei. Negavit, & dixit, quod nunquam hujuſmodi publice prædicavit: tamen *a* dixiſſet feciſſe publice collationem, pro themate ſuo ſumpſit hæc verba, *Quemadmodum ego facio, ita & faciatis*. Et in iſta collatione introduxit quod licet laico prædicare verbum Dei, & clericis non ordinatis in ſacris. Aliæ materiæ dependent a præmiſſis, & prout in articulis & in reſponſionibus continetur, interrogatus fuit, & retulit. Quibus ſic peractis & factis, magiſter Henricus de Piro & Joannes de Scribanis petierunt ſibi fieri per dominos protonotarios ſedis Apoſtolicæ & alios notarios, & ſcribas ab ipſa Synodo ad hoc deputatos ſuper prædictis interrogatoriis, & reſponſionibus ſic factis unum, vel plura, publicum, & publica, inſtrumentum & inſtrumenta: præſentibus ibidem reverendiſſimis patribus dominis cardinalibus, ambaxiatoribus, prælatis, nobilibus, & ceteris ſuppoſitis ſingularum nationum, dictam Conſtantienſem Synodum conſtituentibus, teſtibus.

Forte, *dixit ſic.*

Congregatio generalis de cauſa ejuſdem Hieronymi Pragenſis.

Die Martis viceſima ſexta menſis Maji prædicti, Conſtantiæ in eccleſia majori in loco ſeſſionis prædictæ, mane hora tertiarum, ubi generales ſeſſiones teneri ſolent, fuit facta & tenta generalis congregatio Synodi, ſive Concilii Conſtantienſis, ad inſtantiam magiſtri Hieronymi de Praga ad reſpondendum ulterius articulis per Concilium contra eum formatis. Et antequam in hujuſmodi materia per eumdem magiſtrum Hieronymum, & Concilium, ſeu ejus commiſſarios, aliquid foret factum, ſurrexit dominus Gaſpar de Peruſio advocatus conſiſtorialis: & expoſuit, qualiter dominus Angelus Corario legatus in Marchia Anconitana olim Gregorius XII. fulminaſſet certas ſententias in dominum comitem de Urbino Eugubienſis diœceſis, ſentiendo privationem ipſius domini comitis prout in quadam littera miſſa Concilio, quam ibidem de mandato, & ex licentia ipſius Concilii legebat, continebatur. Qualiter idem dominus comes de Urbino ſe recommendavit Concilio Conſtantienſi quoad ejus perſonam, territoria, & totum ſuum dominium, & bona: ſubmittens ſe totaliter determinationi Concilii de & ſuper omnibus, quæ ſupra proponuntur. Quapropter petiit ſibi per Concilium Conſtantienſe ſuper hoc provideri de remedio opportuno; & fieri litteras ad eumdem dominum Angelum legatum, ut hujuſmodi proceſſus revocet, vel ſaltem ſuſpendat, quouſque fuerit viſum per Concilium quid juris. Ex adverſo vero dominus Bartholomæus archiepiſcopus Mediolanensis tanquam legatus in partibus Italiæ, & præſertim in illis partibus, petiit dictam litteram reduci in publicum inſtrumentum & authenticum, cum ſua credat intereſſe, & ſibi tradi copiam jam lectam, & ſubſequenter ea authentica inſtrumenta. Et ſimiliter petiit fieri dominus Joannes de Montepolitiano ex parte domini Angeli Corario legati prædicti. Quibus ſic factis aſcenderunt ambonem Synodi præfati reverendi patres & venerabiles viri domini Joannes patriarcha Conſtantinopolitanus, Gaſpar abbas Henrici ſanctæ Mariæ de Peruſio ordinis ſancti Benedicti, Thomas abbas Ebrocenſis, Lambertus de Gelria commiſſarii in cauſa prædicti magiſtri Hieronymi de Praga. Joannes ex voluntate collegarum ſuorum dirigens ſermonem, dixit Hieronymo de Praga prædicto: An eſſet deliberatus reſpondere articulis contra eum datis per juramentum: ulterius etiam quibus ipſe reſpondiſſet ultima die, dare reſponſiones per juramentum ſuum. Dictus Hieronymus vero reſpondebat, quod ordo eſſet ſibi perverſus: quapropter non vellet ibi præſtare juramentum, ſed alias continuare reſponſiones ſuas, prout inceperat. Et eo quo aliud non poterat haberi ab eo, magiſtri Joannes de Scribanis, & Henricus de Piro, tanquam promotores Concilii petierunt a prædictis fieri inſtrumentum et inſtrumenta ad futuram rei memoriam: præſentibus ibidem reverendiſſimis in Chriſto patribus et dominis Joanne Oſtienſi, Jordano Albanenſi, et Angelo Prænestino epiſcopis, et cardinalibus, videlicet Vivarienſi, Urſino, & Laudenſi, Antonio Bononienſi, Franciſco Venetiarum, Gabriele Senenſi, Antonio Aquilegienſi, Thoma Tricaricenſi, Almanno Piſano, Branda Placentino, Guillelmo ſancti Marci, Antonio de Chalanco presbyteris, Amedeo Salutiarum, Lucido de Comite, Franciſco Florentino: necnon Romanorum, & Ungariæ, Franciæ, Angliæ, Arragoniæ, Neapoleos, Poloniæ, Cypri, Norvegiæ, Daciæ, Sveciæ regum ambaxiatoribus, aliorumque principum, prælatorum, univerſitatum ſtudiorum, communitatum ambaxiatoribus atque nunciis in multitudine copioſa. Quibus ſic ſtantibus, abbas de Peruſio, tanquam unus de commiſſariis continuavit lecturam articulorum, videlicet materiam, in qua dicitur ipſum magiſtrum Hieronymum dixiſſe, non eſſe venerandas ſanctorum reliquias.

Ad quam materiam reſpondit ipſe Hieronymus dictum articulum in materia illa eſſe confictum, & mendaciter.

Abbas vero dixit, illum articulum eſſe probatum per tres teſtes.

Item, ad quadrageſimum ſextum, & quadrageſimum ſeptimum articulos de quatuor interfectis, quos ipſe Hieronymus venerabatur ut ſanctos, & fecit proceſſionem cum ſocietate ſua, cantando, *Iſti ſunt ſancti*. Reſpondit eſſe falſum, prout ponitur.

Item, ad aliam materiam ad diffamationem hæreſum, videlicet quod Hieronymus delatus & articulatus venit Viennam, Patavienſis diœceſis & pro probatione articuli lecta fuit una littera, quam reſcripſit officiali Viennenſi, qui tenuit eum in carceribus. Ad quem articulum reſpondebat ipſe verum; alias in articulo non credit. Iſte articulus probatur per octo notabiles teſtes.

Deinde fuerunt ſuper excommunicatione lecti alii articuli. Ad quam materiam reſpondit alias: quapropter fuerunt lectæ reſponſiones ſuæ ad eoſdem.

Subſequenter lectæ fuerunt concluſiones, quas defendit in diverſis univerſitatibus, cum ſuis reſponſionibus.

Subſequenter lectis ipſis articulis, & reſponſionibus, reverendus pater dominus Joannes patriarcha Conſtantinopolitanus ex voluntate collegarum ſuorum reſumpſit materias generaliter propoſitas contra ipſum magiſtrum Hieronymum quadrupliciter de hæresi convictum; ſed ex quo petiiſſet ſæpe ſæpius audientiam publicam ſibi dari, ideo fuiſſet generaliter adviſatum, & conceſſum, quod audiri deberet ipſe Hieronymus in publico ad convincendum omnem oblocutionem inanem. Quapropter dixit ipſi magiſtro Hieronymo, ſi aliquid vellet dicere in præſentia Concilii poſſet, cum præſens congregatio non propter aliud fuit facta. Et ſi aliqua vellet dicere, proponere, ſive allegare pro defenſione juris ſui, poſſet, etiamſi vellet revocare errorem ſuum, Concilium tanquam pium & miſericorditer procedens eum vellet recipere ad gremium ſanctæ matris eccleſiæ. Cum multi hæretici fuiſſent in

ecclе-

ANNO CHRISTI 1416.

ecclesia, qui revocassent eorum errores, & emendarunt eorum vitam, & receperunt pœnitentiam de peccatis, quæ peregerunt. Et in casu quo hujusmodi nollet facere, & talia sperneret, oporteret, quod juxta juris dispositionem procederetur contra eum.

Hieronymus ex adverso amplectens audientiam desideratam incepit loqui, incipiens orare. Et post ejus orationem supplicavit omnibus ibidem præsentibus, quod dignarentur supplicare Deo, beatæ Mariæ virgini ejus matri, totique curiæ supernorum, quod dignarentur illuminare mentem & intellectum suos, *a* ut quidquam loqui posset, quod tenderet, seu verteret in præjudicium animæ suæ, cum constitutus esset inter tot sapientes viros; reducendo ad factum suum multos magnos viros, & sapientissimos per falsos testes in testimonium interemptos. Ulterius dixit, quod licet per Concilium Constantiense sibi fuissent deputati certi judices, quorum examini se submisisset, qui tamen judices nullam causam, ut ipse asseruit, hæreticationis in eo inveniissent, ut in actis causæ illud dixit constare. Nunc vero ad instantiam & oppositionem æmulorum suorum fuissent mutati, & alii judices sibi deputati, jam in cathedram exsistentes, quam cathedram reputavit sibi pestiferam, quorum judicum ulteriori examini nunquam se submisit, neque eos pro judicibus reputare vellet. Quapropter ad eorum requisitionem noluit respondere articulis propriis. Et ulterius continuando collationem suam incepit narrare plures notabiles viros interemptos, & exilio relegatos, & carceribus mancipatos innocenter: & si ipse Hieronymus tanquam creatura similiter condemnaretur, non crederet esse primus, neque ultimus in hoc Mundo: sperans tamen in Deum creatorem suum, qui una vice post hanc vitam habuerit videre Hieronymum, denotando seipsum, eos præcedere, & eos omnes ad judicium vocare. Et quod tunc tenerentur Deo, & sibi respondere, et reddere rationem, si quid injuste contra eum egerunt. Ulterius dixit, quod Socrates, Boetius, Maro, Seneca, Plato, & multi alii illustres viri insignes, injuste fuissent interempti. Item dixit de Hieronymo doctore ecclesiæ, Helia, et Daniele propter hoc, et Susanna, quæ fuit condemnata per falsum testimonium duorum sacerdotum, licet liberata per sapientiam Danielis prophetæ. Item de sancto Stephano protomartyre, qui similiter per falsos testes ductus ad judicium, et incarceratus, et tandem lapidatus Et sic de multis aliis, ut ipse asseruit, si per æmulos et falsidicos testes igni condemnaretur. Et descendendo ad speciem dixit, quod per neminem condemnaretur, nisi per suos de Bohemia, et Theutonicos, qui odio eum habuerunt. Et allegando causam odii, dixit, incipiendo, qualiter regnum Bohemiæ fuisset constructum, et Bohemi descendissent a Græcis, et quomodo fuisset invidia inter Græcos, et Theutonicos; et tandem devenisset illud regnum Bohemiæ ad manus Imperatoris Caroli quarti; qui Carolus quartus exsistens rex Bohemiæ, videns Bohemiam terram opulentam victualibus, auro et argento non carens, nisi hominibus litteratis, et quod sui subditi exierant regnum pro capienda doctrina ad alia loca, videlicet Parisios, vel alibi, pro capiendis gradibus magistratus, et doctoratus. Volens ergo ipse dominus Carolus dotare regnum Bohemiæ, et civitatem Pragensem, fundavit, et erexit studium universale ibidem: in quo studio fuerunt plures Theutonici, et in præbendis ecclesiarum, et collegiorum, ita quod Bohemi nihil habebant. Et inde unus Bohemus fuit graduatus in artibus, si alias non habebat vivere, oportuit eum ire per villas, et oppida, et regere scholas particulares, acquirendo cum hoc vitam suam. Et Theutonici gubernabant studium Pragense totaliter, & omnia beneficia *, & tenebant sigillum fundationis studii, & omnia clenodia dicti studii Pragensis. Et habebant in illo studio tres voces, videlicet Bavaricam, Saxonicam, & plusquam medietatem Polonorum, cum *b* dixit Flexitas, qui sunt de natione Polonica, essent omnes Theutonici; ita quod veri Poloni minorem partem haberent. Et quidquid Theutoni facerent, & fecissent in ipso studio, habebatur pro facto; Bohemi vero nihil potuerunt facere. Similiter dixit esse de laicis, qui omnia in civitate Pragensi, & in Concilio civitatis essent octodecim viri, quorum sexdecim fuissent Theutonici, & duo Bohemi: & quod totum regnum gubernaretur per Theutonicos, & omnia officia sæcularia habebant, & laici Bohemi pro nihilo reputabantur. Ipse vero Hieronymus videns hoc cum magistro Joanne Hus, quem semper tenebat pro valenti, justo, & sancto viro, volentes iis resistere, iverunt ad regem Bohemiæ modernum exponendo sibi talia, cum aliis nobilibus de Bohemia: concludendo, quod talia essent res mali exempli, & tenderent in destructionem linguæ Bohemicalis. Et persuasit magistro Joanni Hus, quod in sermonibus Bohemicalibus deberet inducere populum Bohemicalem, ut talia amplius non sustinerent, quod ita tractarentur per Theutonicos; quem magistrum Joannem Hus dixit hominem sanctum, & justum, rectum, & virum devotum, & quod nunquam deviavit a veritate. Et quod tandem ipse Hieronymus, & magister Joannes Hus, deduxerunt materiam illam cum adjutorio Bohemorum nobilium, vel aliorum sic, quod ubi sexdecim Theutonici fuerant in Concilio civitatis Pragensis, fuerunt positi sexdecim Bohemi, & loco duorum Bohemorum fuerunt positi duo Theutonici. Et quod sigillum universitatis studii Pragensis, fundatio, sive privilegia, & libertates ejusdem studii fuerunt sublata Theutonicis, & data Bohemis. Quapropter dixit Theutonicos magistros indignatos contra Bohemos, & recessserunt de civitate Pragensi. Item, dixit quod ipse, & magister Joannes Hus, una die operati fuerant tantum, quod multi Bohemi a Theutonicis fuerunt interfecti. Et subsequenter magister Joannes Hus prædicasset contra clerum, & statum ecclesiasticum: introducendo in suis sermonibus, qualiter presbyteri, & clerus ecclesiasticus incederet inhonesto habitu, & non decenti; facerent convivia, expendendo in conviviis bona pauperum & quæ deberent erogari pauperibus, & excessivos actus meretricales, & alios fastus, & pompas illicitas: dicendo quod bona fuissent a Deo instituta, ut pauperes cibarentur, & hospitarentur, & ecclesiæ ædificarentur, fructusque non debere consumi in conviviis, & fornicationibus, & vestitibus, & aliis pompis. Ex quo dixit clerum Pragensem insurrexisse contra eos, & eos persecutos fuisse; & ipse clerus Pragensis ob invidiam quam habuit, & recepit contra doctrinam magistri Joannis Hus, misit Michaelem de Breda Theutonicum, quem non dixit esse Bohemum, sed Theutonicum, ad curiam Romanam, ad citandum ipsum Joannem Hus. Et demum dictus magister Joannes Hus fuisset excommunicatus per judicem deputatum in curia Romana. Tamen ipse magister Joannes Hus a dicta excommunicatione appellavit, licet fuerit sibi vigore illius excommunicationis sententiæ interdicta prædicatio ipsi Joanni Hus. Quibus visis per ipsum Joannem Hus, & Hieronymum, suasit ipsi magistro Joanni Hus, ut deberet ire ad Concilium Constantiense, ubi palam & manifeste omnia proponere vellent, & eorum innocentiam coram tantis excusare de ipsis siniştre impositis. Ipse namque magister Joannes Hus veniens ad Concilium Constantiense statim erat positus ad carceres, ut dixit; & proposita sibi materia hæresis. Ipse vero Hieronymus existens Pragæ, et sciens detentionem magistri Joannis Hus, juxta promissa, prout asseruit, per eum facta domino Joannis Hus, eum fuit secutus, & venit Constantiæ; ubi ex persuasionibus magnorum, qui consuluerunt sibi, atque persuaserunt ut recederet cite de Constantia, aliter carceribus manciparetur. Et sic ipse Hieronymus recedens de Constantia, prope Constantiam ad unum milliare cum dimidio ad certum oppidum, quod non nominavit in specie, in quo oppido permansit per quinque dies, scribendo litteram regi Romanorum in effectu continentem, quod magna fieret injuria magistro Joanni Hus, ex quo venerat cum salvoconductu: ubi etiam quilibet Judæus, aut Saracenus deberet esse liber in veniendo, stando, morando, proponendo, dicendo, & recedendo juxta libitum suæ voluntatis, & juxta tenorem litteræ regiæ directæ ipsi magistro Joanni Hus. Item dixit, quod plures litteras similes misit ad civitatem Constantiensem, quæ fuerunt conclavatæ portis ecclesiarum, necnon ostiis, & januis dominorum cardinalium: & eo non habito responso verbo,

vel

a Verius, *ne quidquam*.

b Forte, *extra Flexitas*.

ANNO CHRISTI 1416.

vel in ſcriptis receſſit de eo loco, ubi permanebat, iter ſuum; & greſſum dirigendo verſus regnum Bohemiæ: & exeunte ipſo in partibus vicinis in territorio Joannis ducis Bavariæ, & comitis Palatini Rheni, ibi ipſe fuit captus, & incarceratus per caſtellanum prælibati domini ducis Joannis: & ex litteris, & ſcripturis Concilii ad ipſum caſtrum directis, ipſe caſtellanus miſit ipſum Concilio Conſtantiæ ligatum. Eo devento, ſicque ligato ad civitatem Conſtantiæ, & præſentato in manibus Concilii, ipſe fuit poſitus ad carceres: ubi ſibi fuit objecta materia hæreſis ad inſtantiam ſuorum æmulorum, & dati ſibi judices in dicta materia. In proceſſu namque cauſæ fuit ſibi perſuaſum per magnos viros, ut reduceret ſe ad Concilium, & ſubmitteret ſe legi ipſius, cum ſperarent, quod benigne tractaretur per Concilium. Ipſe namque Hieronymus tanquam homo timens ignem, cujus intruſionem, & ardorem crudeliſſimum dixit eſſe, acquievit perſuaſionibus, & adjuravit, & ſcripſit in Bohemiam ejus abjurationem: & conſenſit in condemnationem librorum Joannis Wicleff, & Joannis Hus, & eorum doctrinæ: adjungens, quod non credit tamen contra conſcientiam feciſſe, tum doctrina Joannis Hus ſancta, & juſta erat, & ejus vita, cui vellet inhærere, & tenere eam firmiter. Et ad hoc confirmandum revocavit litteram quam ſcripſit Pragæ, & in qua revocationem opinionis & doctrinæ Joannis Hus. Ulterius dixit de libris Wicleff, & ejus doctrina, quod nunquam vidit hominem bene & profunde ſcribere, cui ſcripturæ ſimiliter vellet inhærere, & male feciſſet contradicere, quia illud quod fecit, quoad revocationem opinionis & doctrinæ Joannis Wicleff, & Joannis Hus, non fecit quod vellet deſiſtere ab eorum doctrina, & opinionibus, ſed ex metu ignis. Sed ulterius ubi ipſe Joannes Wicleff, & Joannis Hus, quod ſacramentum altaris dixerunt contra doctorum eccleſiaſticorum opiniones, quoad illam partem non ſequitur, neque eam tenet; immo tenet ſicut quatuor doctores eccleſiæ, & alii qui hodie tenent per eccleſiam.

Item, dixit vitam papalem, cardinalium quoad collationes, & uſum beneficiorum, actus mere carnales; & quod cardinales cauduti incederent, dixit eſſe abuſionem, & nullo modo neque ratione ſubſiſtere, & contra ſcripturam, & ſtatum eccleſiaſticum. Et tenet ut Joannes Hus, & Joannes Wicleff tenent, & credit ſe bene in hoc credere.

Iis auditis ſententiam diffinitivam contra eum in hujuſmodi cauſa proferendam ad diem ſabbati proxime futuram hora & loco in ſeſſione publica fieri audiendam, & in ſcriptis promulgandam præfixit, & aſſignavit. Super quibus honorabilis vir dominus Michael de Breda, Joannes de Scribanis, & Henricus de Piro promotores prædicti petierunt ipſis nominibus, quibus ſupra, unum vel plura fieri, publicum vel publica, inſtrumentum & inſtrumenta. Præſentibus ibidem reverendiſſimis patribus dominis Joanne Oſtienſi Vivarienſi, Jordano Albanenſi Urſino, & Angelo Prænestino Laudenſi epiſcopo cardinalibus; Antonio Bononienſi, Franciſco Venetiarum, Gabriele Sennenſi, Almanno Piſano, Branda Placentino, Angelo Veronenſi, Guillelmo ſancti Marci, Thoma Tricaricenſi, & Antonio de Chalanco presbyteris, Amedeo Salutiarum, Ottone de Columna, Lucido de Comite, & Franciſco Florentino diaconis cardinalibus; illuſtriſſimorum principum, Romanorum & Ungariæ, Franciæ, Angliæ, Arragonum, Neapolitanorum, Cypri, Poloniæ, Norvegiæ, Sveciæ, Daciæ regum, aliorumque principum, ducum, marchionum, comitum, baronum, prælatorum, univerſitatum ſtudiorum, ambaxiatoribus, & aliis Chriſtianis in multitudine copioſa ad hoc vocatis ſpecialiter & rogatis.

SESSIO XXI.

Ex prima editione

Anno a Nativitate Domini milleſimo quadringenteſimo decimo ſexto, die vero ſabbati trigeſima & penultima menſis Maji, fuit celebrata ſeſſio generalis in majori eccleſia Conſtantienſi, præſidente eidem reverendiſſimo patre domino Joanne epiſcopo Oſtienſi cardinali Vivarienſi: in qua quidem ſeſſione dicebatur officium Miſſæ de Spiritu ſancto, cum litaniis & aliis a ſeſſionibus requiſitis. Quibus expletis, ſtebat ſermo ad clerum per reverendum patrem Jacobum epiſcopum Laudenſem, qua pro ſuo themate aſſumpſit verba hæc, videlicet: Exprobravit Deus incredulitatem eorum & duritiam cordis. Et eo finito, magiſter Hieronymus de Praga in medio exiſtens, aſcendens quemdam bancum, replicavit contra præfatum dominum Jacobum & ejus ſermonem, & alia diverſa dixit & allegavit. Quibus & aliis pluribus auditis, reverendiſſimus pater dominus patriarcha Conſtantinopolitanus, unus de commiſſariis ipſius Synodi, dicto magiſtro Hieronymo præſente & audiente, ſententiam diffinitivam contra eumdem Hieronymum de Praga alta & intelligibili voce in ſcriptis legit & promulgavit; prout & quemadmodum in quadam ſchedula papyrea, quam in ſuis manibus tenebat, tenoris inferius inſerti, plenius continetur & habetur. Qua ſi quidem ſententia lecta, & per Synodum univerſaliter approbata, & per deputatos nationum, Antonium Concordienſem, Vitalem Tolonenſem, Nicolaum Mersburgenſem, & Patricium Cortagenſem, epiſcopos, ac præfatum dominum Oſtienſem, per verbum, Placet: idem Hieronymus traditus eſt poteſtati ſæculari, & combuſtus fuit.

ANNO CHRISTI 1416. *Marc. 26.*

Forte, in ſeſſionibus.

Tenor ſententiæ definitivæ latæ contra Hieronymum de Praga.

In nomine Domini. Amen.

Chriſtus Deus & Salvator noſter, vitis b *matura, cujus Pater agricola eſt, diſcipulos ceteroſque fideles ſuos in illis inſtituens, inquit:* Si quis in me non manſerit, mittetur foras ſicut palmes, & areſcet. *Cujus ſummi doctoris & magiſtri doctrinam ſequens, & præcepta exequens hæc ſancta Conſtantienſis Synodus, in cauſa inquiſitionis hæreticæ pravitatis per eamdem ſanctam Synodum mota, fama publica referente, & clamoroſa inſinuatione demonſtrante, contra magiſtrum Hieronymum dictum de Praga, dictum magiſtrum in artibus, laicum, ex cujus cauſæ actis & proceſſibus conſtat eumdem Hieronymum tenuiſſe, aſſeruiſſe, dogmatizaſſe nonnullos articulos hæreticos & erroneos, dudum a ſanctis patribus reprobatos: quoſdam vero blaſphemos, & alios ſcandaldoſos, & alios piarum aurium offenſivos, temerarios & ſeditioſos, dudum per damnatæ memoriæ viros Joannem Wicleff & Joannem Hus aſſertos, prædicatos & dogmatizatos, ac in nonnullis eorum libris & opuſculis inſertos. Quique doctrina & libri prædictorum Joannis Wicleff & Joannis Hus, ac Wicleff memoria, dictique Joannis perſona, per eamdem ſanctam Synodum & ejus ſententiam de hæreſi damnati & damnatæ fuerunt. Quamque damnationis ſententiam idem Hieronymus poſtmodum, pendente hujuſmodi inquiſitionis cauſa, in eadem ſancta Synodo cognoſcens & profitens veram, catholicam & Apoſtolicam fidem approbavit, & eidem conſenſit: anathematizavitque omnem hæreſim, præcipue eam, de qua erat infamatus, & ſe confitebatur infamatum, & quam præteritis temporibus dogmatizaverunt & tenuerunt Joannes Wicleff & Joannes Hus in ſuis opuſculis, ſermonibus & libellis: & propter quam ſeu quas, cum ſuis dogmatibus & erroribus ab eadem ſancta Synodo damnati fuerunt tanquam hæretici, & eorum doctrina ſimiliter damnata; præmiſſorumque omnium damnationem profeſſus, & juravit ſe in hac fidei veritate permanſurum. Et ſi ipſe quidquam contra ſentire, vel prædicare præſumpſerit, canonum ſeveritati ſubjacere, & æternæ pœnæ voluit obligari. Nec non ſuam profeſſionem manu ſua conſcriptam eidem ſanctæ Synodo obtulit atque dedit. Poſt quas profeſſionem & abjurationem, multis diebus tranſactis, ſicut canis ad vomitum rediens, ut virus peſtilentiſſimum quod in ſuo latitabat pectore, publice evomeret, audientiam publicam ſibi dari in eadem S. Synodo poſtulavit. Qua ſibi conceſſa, coram eadem Synodo publice congregata aſſeruit, dixit & profeſſus eſt in effectu, quod præfatæ ſententiæ damnationis dictorum Joannis Wicleff & Joannis Hus inique conſenſerat, & illam ſententiam approbando mentitus fuit. Nec verebatur ſe confiteri mentitum: quin immo confeſſionem, approbationem, & profeſſionem ſuas ſuper illorum damnatione revocabat nuno & in æternum: aſſerens ſe in libris Joannis Wicleff & Joannis Hus nullam unquam hæreſim vel errorem legiſſe, licet*

b *mſſ.* vera.

Joan. 15.

ANNO CHRISTI 1416.

licet ante fuerit confessus, & probatum sic evidenter, ipsum libros eorum diligenter studuisse, legisse, & dogmatizasse, & in quibus constat plures errores & hæreses contineri. Unde idem Hieronymus de sacramento altaris & transubstantiatione panis in corpus professus est se tenere & credere, quod ecclesia tenet; dicens, se plus credere Augustino & ceteris ecclesiæ doctoribus, quam Joanni VVicleff & Joanni Hus. Constat insuper ex præmissis, eumdem Hieronymum prædictis VVicleff & Hus damnatis & eorum erroribus adhærere, illorumque fautorem fuisse & esse: propter quæ eadem sancta Synodus eumdem Hieronymum palmitem putridum, aridum, in vite non manentem, foras mittendum decernit: ipsumque hereticum, & in heresim relapsum, excommunicatum, anathematizatum pronunciat & declarat, atque damnat.

Ex collectione Barberiniana, & tribus Mss. Germanicis.

Die vero Sabbati trigesima & penultima mensis Maji prædicti, Constantiæ mane hora tertiarum, vel quasi, in ecclesia cathedrali in loco sessionis fuit per Synodum sacrosanctam Constantiensem celebrata sessio generalis, reverendissimis in Christo patribus ibidem præsentibus, & dominis dominis Joanne Ostiensi, Angelo Prænestino, & Jordano Albanensi, episcopis; Antonio Aquilegiensi, Gabriele Senensi, Almanno Pisano, Angelo Veronensi, Branda Placentino, Wilhelmo sancti Marci, Petro de Fuxi, Antonio de Chalanco, & Francisco Florentino cardinalibus vulgariter nuncupatis; necnon illustrissimorum principum Franciæ, Angliæ, Arragonum, Neapolitanorum, Cypri, Poloniæ, Norvegiæ, & Sveciæ regum ambaxiatoribus, diversorumque aliorum principum, ducum, marchionum, comitum, prælatorum, universitatum studiorum nunciis, & ambaxiatoribus in numero copioso. Et pro hujusmodi sessionis completione fuit divinum officium Missæ de Spiritu sancto cum litania, orationibus, & aliis requisitis ad sessionem ipsam. Quibus cantatis, & dictis, de mandato dictæ Synodi reverendus pater dominus Jacobus episcopus Laudensis ascendit ambonem, super quo sermones dictæ Synodi fiunt, & decreta, ordinationes, & statuta sive sententiæ per ipsam Synodum, & quæ de ejus mandato decernuntur, statuuntur, ordinantur, seu promulgantur, atque statui, decerni, ordinari, & promulgari solent; & fecit sermonem pulcrum, recipiendo de suo themate hæc verba, videlicet, *Exprobravit incredulitatem eorum, & duritiam cordis.* Quo sermone quoad magistrum Hieronymum de Praga ibidem præsentem, & ad audiendum sententiam ferri contra eum in causa mota per Concilium super fide, & promulgari, debite peracto, & concluso; idem magister Hieronymus in medio exsistens super quodam banco levato, ut a cunctis videri & audiri potuerit, surrexit, inclamando dominos cardinales, patriarchas, archiepiscopos, episcopos, doctores, & magistros, singulosque litteratos viros ibidem exsistentes; in genere dicens, qualiter dominus Jacobus sermocinans quo spiritu locutus fuisset dictus sermocinans pervertisset in sensum alium & perversum, & contra sensum ipsius magistri Hieronymi: obsecrando omnes & singulos per sanguinem Jesu Christi, quo redempti omnes, quod ex verbis dicti domini episcopi sermocinantis concepit ipsum magistrum Hieronymum esse spretorem virorum ecclesiasticorum: de quo reddere se innocentem speraret: quod ea quæ disputasset, dixit in scholis in disputationibus, & alias fecisset propter bonum & utilitatem regni Bohemiæ, tanquam fidelis agricola; & quod æmuli sui interpretati sunt illa ad partem sinistram & perversam, & quod se crederet esse bonum Christianum hominem, & quod talem sermonem falsum & contra Deum quilibet posset confingere. Incipiendo venire ad factum causæ motæ super hæresi, & aliis contra eum, dixit quomodo alias reverendus pater dominus cardinalis Florentinus ibi præsens ipsum magistrum Hieronymum instruxisset moribus bonis, & doctrinis: ita & taliter quod ex ejus instructione ipse revocavit illa, quæ sibi sunt imposita in articulis datis contra eum, & scripsit in Bohemia dictam revocationem, & quod fuissent sibi deputati judices in causa, de quibus bene remansisset contentus, sed illi judices fuissent mutati & ob illam mutationem dedignatus erat respondere articulis per juramentum: sed tamen quod quilibet posset intelligere mentem suam, dixit quod articuli ultimo omnes non fuerunt lecti per illos commissarios ad hoc deputatos; protestans quod illud non diceret ob aliam obstinationem cervicis, sive duritiam: allegans Paulum diversis vicibus super doctrina Christiana quæstionatum fuisse cum Judæis; non mirum si ipsum Hieronymum pro fide & doctrina Christiana pati oportet, profitendo unam sanctam ecclesiam catholicam, quam dixit esse multitudinem salvandorum. Item, ecclesiam triumphantem. Item, militantem in terris. Item, ecclesiam catholicam, videlicet omnium fidem Christi profitentium. Item, ecclesiam catholicam, communionem prælatorum, & rectorum, & illis prælatis & rectoribus sit obediendum etiam dyscolis mandantibus legem Dei, non dyscolis exterius. Item, dixit tenere articulos. Item, dixit cæremonias Missarum, officiorum, jejuniorum super cæremoniis accidentalibus. Item, dixit quod abjiciendum a clero, videlicet pompæ, fastus, ut dum clerus convertit patrimonium Christi in fastus, pompas, quoad pulcros equos, domos, curias, vestes, non ministrando pauperibus illa, quæ clerus tenet ultra necessitatem ejus, & utitur bonis sive patrimonio Christi quoad lasciviam, & alios actus mere carnales. Item, revocavit litteram per eum scriptam Pragæ super ejus revocatione alias facta in publica sessione, quoniam revocavit imposita sibi, & prædicata contra fidem & errorem: cum dixerit quod non vellet esse occasio tanti sceleris, quod consenserat condemnationi Joannis Hus: in quo ita male fuit locutus, sicut unquam fuit locutus, & contra conscientiam: sed dixit quod fecit talem revocationem propter metum ignis, cujus ardorem dixit esse crudelissimum. Et propterea scripsit dictam litteram Pragæ, in qua pessime dixit scripsisse, & falsæ. Quæ littera statim ibidem fuit de mandato Synodi producta per reverendiss. patrem D. Joannem Patriarcham Constantinopolitanum: licet littera non, sed abjuratio, ut supra, fuit lecta, quam idem Hieronymus fecit in sessione publica superius dicta, videlicet die Lunæ vicesima tertia mensis Septembris præcedentis, in medium emisit. Qua adjuratione lecta publice, & alta voce, ejusque subscriptione per manum ipsius magistri Hieronymi visa, idem magister dixit, quod verum erat eumdem se abjurationem scripsisse ob timorem pœnæ ignis: tamen dixit se mentitum fuisse, ut fatuum, quando scripserat & dixerat contenta in abjuratione prædicta: de quibus summe dolet: & præsertim ubi revocavit doctrinam Joannis Hus, & Wicleff, & consentiendo condemnationi Joannis Hus, quem credebat fuisse justum et sanctum hominem, et pessime fecisse.

Quibus auditis, dictis, atque lectis magister Henricus de Piro procurator dictæ Synodi, nomine quo supra, petiit fieri et promulgari in scriptis sententiam diffinitivam contra eumdem magistrum Hieronymum, juxta petitionem & conclusionem articulorum suorum, ut asseruit, datorum, & oblatorum. Tunc reverendus pater dominus patriarcha Constantinopolitanus, unus ex commissariis, de mandato dictæ Synodi Constantiensis, ipso magistro Hieronymo præsente & audiente, sententiam diffinitivam contra ipsum Hieronymum de Praga in scriptis legit alta & intelligibili voce promulgavit, & dixit, atque legit, prout & quemadmodum in quadam papyri schedula, quam ibidem in suis manibus tenebat, de verbo ad verbum publice, alta & intelligibili voce legebat, cujus tenor inferius est insertus.

Qua lecta, ipsa fuit, per universalem Synodum approbata, per deputatos nationum, videlicet Antonium Concordiensem, Nicolaum Merseburgensem, episcopos, per verbum, *Placet*. Per Vitalem Tolonensem. & Patricium Cortagensem: item, per reverendum patrem dominum Joannem Ostiensem pro se, cum non habuerit a dominis suis cardinalibus, per verbum, *Placet*. Super quibus lectis, & approbatis, sententiatis, & diffinitis, ac protestatis, sive confessatis, magistri Henricus de Piro, & Joannes de Scribanis promotores, & promotorio nomine præfati Concilii petierunt & quilibet ipsorum petiit instrumentum ad futuram rei memoriam. Quibus sic factis, Concilium sive Synodus Constantiensis requisivit & invocavit brachium sæculare super sententia lata

Paulo ante est edita, in hac ipsa sessione pag. 409.

con-

ANNO CHRISTI 1416.

contra dictum magistrum Hieronym. & statim traditus est potestati sæculari ibidem præsenti, quæ in ipsum habuit agere. Ipse Hieronymus recommendavit animam suam Deo Altissimo, & incipit alta voce dicere, *Credo in Deum Patrem omnipotentem, &c.* & postea symbolum decantando, quem cantavit, eundo ligatus per plateas versus locum supplicii in quo combustus fuit: licet prius domini prælati supplicabant potestati sæculari, ut ipsi eum tractarent gratiose; & orando Deum, ut converteret eum de suis peccatis.

Ex collectione Barberiniana, & duobus mss. Germanicis.

Affixio bullæ convocationis prælatorum.

Die Dominica trigesima prima, & ultima supradicti mensis Maji, & similiter Martis secunda, & Mercurii tertia mensis Junii subsequentibus, fuit affixa quædam convocationis prælatorum & aliorum hujus sacri Concilii bulla, valvis seu portis majoris ecclesiæ sancti Stephani Constantiensis, ac locis aliis publicis ejusdem civitatis: ipsique prælati hinc inde Concilio interesse debentes per eam vocati fuerunt & citati, prout & quemadmodum in dicta bulla, cujus tenor inferius est insertus, plenius continetur.

Tenor vero dictæ bullæ convocationis prælatorum sequitur, & est talis.

SAcrosancta generalis Syn. Constantiensis. Ad futuram rei memoriam. Quantum ecclesia sancta Dei calamitatibus, quamdiu pestifero lacerata schismate laboraverit, cuncti Christifideles non solum notitia, sed malorum experientia didicere. Et insuper quam multi, sed in irritum catholicorum labores ad illud tollendum exstirpandumque, multa præterea sed incassum fuerunt tentata remedia; forte ideo quia irato nobis Deo propter peccata nostra nondum salutis tempus advenisset; nulla hominis sollicitudo, nulla studia suffecere, nulla consilia, quinimmo velut in contrarium versa pejora omnia fieri videbantur. Sed tandem post multos labores misericordis Dei pietas ad ecclesiam suam prospexit; effecitque, quod in ejus spiritu, qui ubicumque vult spirat, in hac civitate Constantiensi sub Apostolica vocatione, & *a* Christiani principis domini Sigismundi Romanorum regis tuitione convenimus: ubi ipso operante Spiritu sancto pro unione & pace ipsius ecclesiæ deinceps meliora nobis omnia quotidie successerunt. Nam post olim domini Joannis Papæ XXIII. sic in sua obedientia nuncupati canonicam depositionem: ipsiusque insuper post sententiam nostram cui acquievit, & expresse consensit, spontaneam papatus cessionem, dominus ille qui in sua obedientia vocabatur Gregorius XII. Papa per procuratorem suum legitimum coram nobis in sessione solemniter congregata, & concedente omni juri, quod prætendebat in papatu, & ipsi papatu sponte cessit; & cum restaret tantum dominus Benedictus sic in sua obedientia nominatus, ut similem faceret cessionem, ad quod præter juramenti religionem, qua adstrictus erat, de jure divino, humanoque tenebatur, ad id sibi suadendum, eumque requirendum præfatus rex Arragoniam accedere disposuit ut in tempore, & loco, sicut jam oratoribus illustrissimi principis domini Ferdinandi regis Arragonum, ac ipsius Benedicti, qui huc ad ipsum Romanorum regem ab eis missi venerunt, præfixerat, cum eisdem rege Arragonum, & Benedicto conveniret. Et nos reverendos patres, & venerabiles viros, archiepiscopos, episcopos, & alios litteratos, & doctos viros ex sacro Concilio oratores nostros ad id peragendum, & ad prosequendum nonnulla alia ad unionem pertinentia cum dicto domino Romanorum rege, sufficienti potestate suffultos destinavimus. Sicque præfatus Romanorum rex pro ecclesia Dei solita pietate sollicitus, postpositis imperii & regnorum suorum urgentissimis, quæ sibi imminebant, negotiis, per longa laboriosaque itinera alienas terras peragere non dubitans, Perpinianum accessit, commeantibus secum oratoribus nostris præfatis; ipse vero rex Arragonum, qui tunc Valentiæ gravissima ægritudine morti proximus tenebatur, contra valetudinem medicorumque consilia, ut ipse juxta promissa tanto Dei & ecclesiæ negotio non deesset, se mari cum magno vitæ periculo committere non expavit. Mira quidem tantorum principum pietas, qui suammet salutem voluerunt pro ecclesiæ salute negligere. Convenientibus autem præfatis regibus, & ipso Benedicto, ac ipsis oratoribus nostris, & præfatum Benedictum requirentibus, ut sicut promiserat, juraverat, & tenebatur, cederet; instantibus pariter requisitioni hujusmodi illustrissimorum regum Franciæ, Castellæ, Siciliæ, atque Navarræ honorabilibus oratoribus, ac magnificis, & potentibus dominis comitibus Fuxi, & Armeniaci; necnon aliis nonnullorum principum eorumdem regnorum civitatum procuratoribus, post multa subterfugia, quibus eos idem Benedictus illudere conatus est, suam tandem duritiem patefecit. Non enim illum Dei timor, non religionis vinculum, non honestatis consideratio, non denique tantorum principum auctoritas, nec populorum supplicatio, nec Christianitatis tamdiu per dictum schisma divisæ & laceratæ calamitas mollire potuit, ut ad dandum ecclesiæ pacem inclinaretur: sed in pejori duritia obstinatissimus, omnibus spretis, delusisque a Perpiniano recessit; marique devectus se in Paniscolæ arce, quam ipse sibi diu ante præmunierat, pro perfidiæ suæ cautela recondidit. Regum vero, & principum, ac populorum, qui ibi convenerant, legati, qui antea eidem Benedicto tanquam Papæ obediverant, tunc pertinacem illum detestantes eum relinquere, & ecclesiæ Dei unioni cohærere sanius proposuerunt; & sub certis, honestis, & æquis modis cum præfato Romanorum rege, & ipsis oratoribus nostris conventionem inierunt, & statuerunt; quod prælati videlicet ipsorum regnorum, ac terrarum, & locorum obedientiæ ipsius Benedicti per certi tenorum litteras a nobis requirendi infra certum temporis spatium in sanctam Synodum Constantiensem convenirent nobiscum, ad procedendum contra ipsum Benedictum, ad ejus, secundum canonicas sanctiones, de papatu, quem prætendit, dejectionem, & damnationem: ut exinde de unico pastore Christi vicario ecclesiæ suæ sanctæ provideretur, & ad alia quæ pro pace & tranquillitate, ac reformatione ipsius ecclesiæ visa fuerint statuenda procederetur. Qui jam, Deo propitio, sinceram suam mentem actionibus prosequentes, ac vocationem nostram magno unionis ecclesiæ zelo prævenientes, eidem Benedicto obedientiam universaliter subtraxerunt. Ex quo, & aliis ipsorum regum & prælatorum diligentiis firmissime speramus, quod habitis litteris nostris, per quas hodie juxta contenta eos duximus requirendos, absque mora aliqua nobiscum in hac civitate Constantiensi in unum corpus, & unum Concilium juxta promissa convenient. Cum autem ipsis venientibus, nihil aliud restet, quam quod contra obstinatam duritiem ipsius Benedicti Synodali auctoritate procedatur, cum jam principes, & prælati, omnis denique Christi fidelium populus in ipsius ecclesiæ unitate consentiat: ne prælati alii jamdudum Apostolica auctoritate vocati, & qui hactenus venire neglexerunt, in ipso articulo & conclusione unionis deficiant; sed omnes ad hoc sanctum opus, Deoque acceptissimum undique concurrant: eos, etiam, licet non sit opus amplius vocare, cum alias fuerint Apostolica auctoritate sufficienter vocati, tamen duximus requirendos. Omnes igitur, & singulos patriarchas, archiepiscopos, episcopos, abbates, & ceteros ecclesiarum & monasteriorum prælatos, necnon ipsos, & aliquos, licet paucos Romanæ ecclesiæ cardinales ab hac Synodo absentes ex abundanti, & sine præjudicio prioris vocationis, sed potius eam confirmando, hortamur in Domino, eosque requirimus & monemus, ac eis in virtute sanctæ obedientiæ auctoritate sacri Concilii tenore præsentium præcipimus, & mandamus; quatenus personaliter; illustrissimos vero principes, reges, duces, marchiones, & alios, quos hujusmodi Concilio adesse æquum est, vel qui in eo prodesse possunt quoquomodo, per viscera misericordiæ Jesu Christi invitamus, & hortamur; quatenus per se, vel solemnes suos oratores intra trium mensium spatium ipsi Constantiensi Concilio interfint præsentes: ut sic con-

a Editio German. *Christianissimi.*

congregata fidelium multitudine copiosa, quæ in eodem Concilio decernenda, disponenda, expediendaque fuerint, adjutore Deo salubrius ordinentur. Indicentes nihilominus omnibus & singulis prælatis, quod per istam vocationem non intendimus desistere a prosecutione unionis ecclesiæ, & aliorum in hac sacra Synodo agendorum: quibus expediendis quotidie insistimus, & speramus plenius insistere, & cum Dei adjutorio perficere, præcipue in adventu prælatorum, & aliorum de obedientia Benedicti prædicti, quos infra breve tempus exspectamus. Sed vos omnes & singuli, cum veneritis, admittemini in eo statu, in quo tunc erit hæc sancta Synodus; cujus potestatem & auctoritatem non intendimus per hanc vocationem in aliquo impediri, vel esse in suspenso. Volentes etiam quod contra hujusmodi nostram vocationem nullæ licentiæ se ab hac Synodo absentandi, vel abessendi vobis, aut vestrum singulis quacumque auctoritate concessa suffragentur; quas etiam in quantum opus sit, expresse revocamus, & irritas & inanes esse decernimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ exhortationis, requisitionis, monitionis, invitationis, voluntatis, revocationis, & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

ANNO CHRISTI 1416.

Datum Constantiæ, undecimo Kalendas Junii anno a Nativitate Domini MCCCCXVI. Apostolica sede vacante. *a* De Cma, in camera Apostolica. Petrus de Marignaco. Registrata.

a Editio Ger. *De Curia*.

Ex eadem collectione & tribus mss. Germanicis.

Congregatio in modum sessionis.

ANno & indict. quibus supra, die vero Mercurii tertia mensis Junii Constantiæ, in eccl. cathed. prædicta, & loco sessionis deputato, hora octava, vel quasi, seu tertiarum ad tenendum sessionem seu congregationem specialiter deputata, sacrosancta Syn. Constantiensis ibidem universaliter in modum & formam sessionis seu publicæ congreg. congregata pro infrascriptis expediendis. Præsentibus ibidem reverend. patribus dominis Joanne Ostiensi, Jordano Albanensi, & Angelo Prænestino episc. cardinalib. Antonio Bononiensi, Antonio Aquilegiensi, Angelo Veronensi, Thoma Tricaricensi, Branda Placentino, Antonio de Chalanco, Guillelmo sancti Marci, Almanno Pisano, presbyteris, & Ottone de Columna, ac Francisco Florentino diaconis cardinalibus, necnon illustrissimorum principum regum Romanorum, & Ungariæ, Franciæ, Angliæ, Arragonum, Neapolitanorum, Cypri, Poloniæ, Norvegiæ, Daciæ, Sveciæ regum, aliorumque principum, prælatorum, universitatum studiorum, communitatum ambaxiatoribus, nunciis & procuratoribus, ac quampluribus aliis doctoribus, magistris & suppositis quatuor nationum, sanctam Synodum Constantiensem constituentibus; pro testibus ad infrascripta inscriptis ad hoc rogatis. In qua quidem congregatione de mandato omnium dominorum ipsam congregationem constituentium, venerabilis & circumspectus vir dominus Joannes Usk præpositus Quinqueecclesiensis ambonem prædictum ascendit: & quamdam commissionem super citatione decernenda per sacrosanctam Synodum Constantiensem contra certos prælatos, atque nobiles regni Bohemiæ, & marchionatus Moraviæ, qui dicuntur esse diffamati de hæresi: in qua commissione petebantur judices quatuor, unus de qualibet natione ipsius Synodi, qui se summarie informare debebant super contentis in dicta commissione, & referant ad finem & effectum, quod citatio per Concilium decernatur. Qua commissione lecta, surrexit dominus Gaspar de Perusio advocatus consistorii, tanquam unus de Concilio: & petiit ipsis deputatis judicibus, sive commissariis adjungere unum commissarium de collegio dominorum cardinalium, & sic istis petitis nihil fuit responsum per congregationem sive ejus nomine. Subsequenter venerabilis vir magister Henricus de Piro promotor dictæ congregationis, sive Synodi Constantiensis prædictæ surrexit: & quamdam citationem audientiæ litterarum contradictarum Romana curiæ, alias ab auditorio sive audientia sanctæ Synodi Constantiensis emanatam, & de ejus mandato ac voluntate inibi positam & lectam, signetoque ipsius audientiæ signatam, aliasque debitæ exsecutioni demandandam repræsentavit, citatorum in eadem contentorum non comparentium, neque aliquam causam rationabilem, si quam haberent, quare in scriptis declarari incidisse in pœnam in monitorio alias decreto contentam non debeant, allegare, contumaciam accusavit: ipsosque contumaces reputari petens, & in eorum contumaciam eosdem monitos in pœnas in monitorio contentas incidisse per ipsam sanctam Synodum, sive congregationem generalem debita cum instantia postulavit. Tunc dicta Synodus sive congregatio monitos prædictos non comparentes, neque causam, si quam habent rationabilem, quare declarare non deberent, incidisse pœnas in monitorio contentas, allegare seu proponere curantes, licet satis exspectatos, reputavit contumaces; & in eorum contumaciam ipsos monitos in monitorio contentos declaravit incidisse pœnas in monitorio expressas & alias declaravit, prout & quemadmodum in eadem declarationis papyri schedula in ambonem per venerabilem virum dominum Joannem Usk præpositum prædictum de mandato ipsius Synodi Costantiensis sive congregationis de verbo ad verbum public̃e, alta, & intelligibili voce lecta, cujus tenor inferius est insertus, plenius continetur. Qua sententia lecta domini deputati per nationes ad respondendum super approbationibus lectorum & petitorum, qui fuerunt Antonius Concordiensis, Vitalis Tholonensis, Nicolaus Merseburgensis, & Patricius Cartagensis episcopi nomine quatuor nationum, Antonius Concordiensis respondit nomine nationis Italica in hunc modum juxta deliberationem: Cum non constitit de petitione in natione Italica proposita per advocatum super adjunctione unius commissarii de collegio cardinalium vigore commissionis in causa fidei, per Joannem Usk propositam; secluśa illa respondebat ad aliam, *Placet*, reservata tamen deliberatione nationis & Synodi, quod unus de cardinalibus possit adjungi. Patricius vero Cartagensis nomine nationis Anglicanæ respondit ad omnia petita, *Placet*.

ANNO CHRISTI 1416.

Subsequenter ad instantiam & petitionem reverendi patris domini Simonis episcopi Tragurienſis ambaxiatoris serenissimi regis Romanorum, fuit lecta una littera missiva per dominum regem Romanorum Concilio & Synodo Costantiensi directa, in effectu continens, quod rex desiderabat unionem, & pacem in Concilio, & inter supposita nationum, & Concilium: & intimabat ejus adventum in tempore celeriori, quo posset; alias recommendando se, & facta dominorum ambaxiatorum & procuratorum suorum in eodem Concilio exsistentium; & præsertim quod nihil ardui fiat, seu præjudiciale in ejus absentia. Qua littera lecta venerabilis vir dominus Simon de Theramo sacri consistorii advocatus, & tanquam procurator ejusdem domini regis Romanorum, super iis petiit sibi fieri unum vel plura, publicum & publica, instrumentum & instrumenta, ad dictamen sapientum, per protonotarios sedis Apostolicæ, & scribas Concilii ad hoc deputatos.

Subsequenter ad petitionem venerabilis viri domini Henrici *b* Vitart ambaxiatoris & procuratoris reverendissimi patris domini archiepiscopi Maguntinensis, fuit lecta per eumdem dominum Joannem de Usk una littera missiva Concilio prædicto per dominum archiepiscopum Moguntinensem: in qua continebatur in summa, qualiter idem reverendus pater dominus Joannes archiepiscopus esset delatus innocenter apud regiam majestatem: excusans se, quod non fecit umquam contra ecclesiam Romanam, neque Concilium, sive regiam majestatem, & jam esset in senio constitutus, desiderans ultra omnem thesaurum pacem, & unionem in ecclesia, & in imperio, & quodammodo in toto orbe terrarum: supplicans Synodo & Concilio Constantiensi cum propter necessitates suæ ecclesiæ Maguntinensis, adesse non possit; commode *c* pro excusato.

b mss. *Nitard*.

c Forte, *haberi gro*

Subsequenter venerabilis vir dominus Dominicus de Ponte præsentavit litteras domini electi Fulginatensis electionis ejusdem & provisionis, seu confirmationis factæ: protestatus fuit, quod non currat dicto electo tempus a canonibus institutum, seu diffinitum, propter carentiam summi Pontificis: cui dictam electionem incontinenti

ANNO CHRISTI 1416.

tinenti post ejus creationem protestatus fuit præsentare A per partem suam.

Item, similiter dominus Blasius de S. Agatha advocatus dicti consistorii non recedendo ab aliis protestationibus per eum in Concilio & in nationibus factis, similiter fuit protestatus nomine fratris Hieronymi magistri in sacra Theologia electi ad ecclesiam Ariminensem, prout supra. Super quibus venerabilis vir magister Henricut de Piro promotor Concilii petiit a protonotariis & aliis Concilii scribis unum, vel plura, publicum seu publica, instrumentum vel instrumenta ad dictamen sapientis. Præsentibus dictis testibus superius inscriptis.

Tenor declarationis pœnarum Argentinensium.

In nomine Domini, Amen.

AD compescendos temerarios ausus subditorum in superiores, & prælatos suos, necnon laicorum, quos clericis infestos oppido tradit antiquitas, in personas ecclesiasticas, & præsertim pastorale gerentes officium, tuendo ecclesiasticam libertatem, hæc sancta generalis Synodus Constantiensis dudum ad eam fama publica referente, frequentique, & clamorosa insinuatione rem pœne notoriam demonstrante, quod Hugelmannus decanus, & Fredericus de *a* Zalre canonicus de mandato capituli ecclesiæ atque consensu proconsulum, rectorum, & communitatum civitatis Argentinensis, necnon Michaelis *b* Zalbrug, & Rolini Barphennig dictæ civitatis civium consilio, auxilio, consensu, dilectos filios Wilhelmum electum, necnon Fridericum cantorem dictæ Argentinensis ecclesiæ cum nonnullis eorum bonis & rebus manu armata violenter & temere ceperunt in quodam castro ad ipsam ecclesiam pertinente, atque ad civitatem Argentinensem invitos adduxerunt, carcerique mancipaverunt, dictique Hugelmannus, Fredericus, & alii prænominati, necnon capitulum, consules, proconsules civitatis, & communitatis prædictæ inclusos detinebant, prout adhuc detinent mancipatos: præfatos Hugelmannum decanum, Fredericum canonicum, necnon capitulum, consules, proconsules, rectores, & communitates, atque Michaelem, & Rolinum præfatos canonice, & peremptorie monuit; quatenus infra certa temporum spatia tunc futura, nunc autem, & diu elapsa, prædictos Guillelmum electum, & Fredericum cantorem, sub pœnis juris, & sacrorum canonum, necnon excommunicationis in singulos, interdicti in ecclesiam, atque communitatem, civitatem, necnon in terras, dominia, atque loca ad capitulum & communitates prædictas & prædicta communiter vel divisim pertinentes & pertinentia, eidem sanctæ Synodo redderent, & relaxarent: nisi tamen causam vel causas allegare vellent, quare ad præmissa minime teneantur: ad quam seu quas allegandum coram eadem sancta Synodo certum & peremptorie terminum præfixit, & assignavit, & ad hoc illos peremptorie citavit; alioquin eadem sancta Synodus præfatas sententias & censuras ex tunc in scriptis promulgavit. Et quia præfati nominati hujusmodi monitioni parere, & coram eadem sancta Synodo legitime ad præmissa in assignato & prorogato terminis, & eorum quolibet comparere, causamque vel causas præmissas allegare minime curaverunt, immo contumaciter contempserunt, ad hæc tamen diutius exspectati; idcirco eadem sancta Synodus præfatos Hugelmannum decanum, Fredericum canonicum, Michaelem, & Rolinum cives, necnon consules, & proconsules, & singulariter singulos excommunicationis; ecclesiam vero, civitatem & communitatem, necnon terras, dominia, & loca prædictas, & prædicta interdicti sententias & censuras incurrisse, dictasque personas singulariter singulas excommunicationis; ecclesiam vero, civitatem, & communitatem atque terras, dominia, & loca, prædictas & prædicta, ecclesiastico subjacere interdicto pronunciat, & declarat: præmissaque mandat per omnes ecclesiæ subditos, qui fuerint debite super hoc requisiti, publicari, & de præmissis litteras confici opportunas, &c. *c*

a Mss. *Zolre*.

b Mss. *Melburge*.

c In mss. additur: *Deficiunt litteræ domini Regis, & domini Moguntini, Concilio directæ.*

Congregatio generalis.

ANNO CHRISTI 1416.

DIe Veneris quinta supradicti mensis Junii fuit tenta solemniter Constantiæ in loco solito sessionis in ecclesia majori, hora octava post mediam noctem, hujus sacri Concilii, ut moris est, congregatio generalis: in qua venerabiles & egregii viri illustrissimi principis domini regis Portugalliæ ambaxiatores ambonem publicationis ordinatorum in Concilio ascenderunt: inter quos unus ex eisdem proposuit solemniter dominum suum recommendando. Post hoc dominus reverendus episcopus Sarisburiensis surgens verba proponendo *d* confirmando, eumdem dominum regem in Concilio mirifice recommendavit. Deinde dictorum ambaxiatorum procurator, sine mandato fuit locutus. His sic peractis, reB verendissimus in Christo pater & dominus, dominus Florentinus S. R. E. cardinalis, etiam surgens supradictum regem dominum Portugalliæ, ipsiusque oratores sive ambaxiatores, & dominum episcopum Sarisburiensem eleganter recommendavit. Præsentibus ibidem reverendissimis in Christo patribus & dominis, dominis Joanne episcopo Ostiensi vicecancellario appellato Laudensi, Antonio Aquilegiensi, Gabriele Senensi, Almanno Pisano, Angelo Veronensi, Thoma Tricaricensi, Branda Placentino, Guillelmo sancti Marci, Antonio de Chalanco, Petro Fuxi, Amedeo de Salutiis, Ludovico de Fliſco, Ottone de Columna, & Francisco Florentino S. R. E. cardinalibus, ambaxiatoribusque pluribus, & Christi fidelibus in multitudine copiosa.

d Forte, *& confirmando*

Die Jovis undecima mensis Junii prædicti, Constantiæ in domo fratrum Minorum, in refectorio majori dictæ C domus, in qua natio Germanica pro suis consiliis, tractatibus habendis & advisandis congregari solet, mane hora tertiarum, vel quasi, constitutus magnificus dominus Everhardus comes de Nellemburg, locum tenens gubernatoris & custodis sacrosanctæ Synodi Constantiæ, in absentia illustris principis domini Ludovici comitis Palatini Rheni, & ducis Bavariæ. Præsentibus ibidem reverendissimis, reverendis, venerabilibus, & circumspectis viris dominis Antonio cardinali Bononiensi, Joanne Constantinopolitano, Joanne Antiocheno patriarchis, Joanne Rigensi, Bartholomæo Mediolanensi archiepiscopis: Vitali Tolonensi, Frederico Augustensi provinciæ Moguntinæ, Amedeo electo Lugdunensi, Simone Tragurienſi, Joanne Wormaciensi, Nicolao Merseburgensi, Gregorio Tridentino, Henrico Feltrensi, Francisco Argtunensi, Ulrico Verdensi, Antonio Concordiensi, Bertrando sancti Flori, Elia Aniciensi episcopis, D Nicolao Wordis utriusque, Joanne Abundi theologiæ, & decretorum *e*, abbate in Olnagensi, abbate Campicensi, aliisque doctoribus in numero ducentorum, vel quasi, præsidentibus quatuor nationum & deputatis ad infrascripta audienda constitutis ad hoc missis, & per os reverendi patris domini Huldrici episcopi Verdensis proposuit ibidem, qualiter idem dominus comes de Nellemburg a domino Conrado fratre carnali canonico ecclesiæ Argentinensis heri recepisset certas litteras, in quibus continetur, quod idem Conradus canonicus per fidem & juramentum suum excusaretur de captione domini Wilhelmi electi Argentinensis: sicque ipse dominus Conradus nec verbo, neque in facto se intromiserat, neque aliquid inde sciviſſet, & summe dolet de captivatione: & in casu quo aliquæ pœnæ, vel sententiæ E censurarum quarumcumque promulgarentur contra capitulum & singulas personas ecclesiæ Argentinensis, supplicaret Concilio quod dignaretur talem provisionem apponere, quod idem dominus Conradus comes de Nellemburg canonicus in illis pœnis & sub comprehendi non possit, cum totaliter innocens esset hujusmodi captivationis: recommendans ipsum dominum Conradum comitem Concilio Constantiensi ad omnia sibi possibilia. Præsentibus dictis dominis pro testibus infrascriptis, necnon magistris Michaele Bolosonis, Wilhelmo Porcellis, Giselero de Boveten notariis, & *f* Goffredo de Dusten cursore sedis & protonotario dicti loci, sive nationis Germanicæ, testibus ad præmissa vocatis, & rogatis.

e Adde ex mss. *Henrico Nithardt, decretorum, doctoribus: Abb. Suvagnensi.* (Lipsi. *in Elvvagen*) *abbate Rempnetensi, aliisque, &c.*

f Mss. *Gothefredo de Durſten*

ANNO CHRISTI 1416.

Congregatio generalis.

Die Sabbati viceſima ſeptima menſis Junii prædicti, Conſtantiæ in eccleſia majori prædicta, & in loco ſeſſionis, mane hora octava, vel quaſi, fuit congregatio generalis omnium prælatorum, doctorum, ambaxiatorum magiſtrorum, & procuratorum prælatorum, principum, &c. Synodum ſen Concilium Conſtantienſe conſtituentium, pro cauſa Argentina in eadem Synodo ſuper captivatione domini electi Argentinenſis ventilata, atque vertente, & pendente. Præſentibus ibidem reverendiſſimis in Chriſto patribus dominis Joanne epiſcopo Oſtienſi vicecancellario *a* Laudenſi, Angelo Prænestino episcopis cardinalibus, Antonio Bononienſi, Franciſco Venetiarum, Gabriele Senenſi, Angelo Veronenſi, Thoma Tricarienſi, Branda Placentino, Guillelmo ſancti Marci, Petro de Fuxi presbyteris, Ottone de Columna, Lucido de Comite, Franciſco Florentino, diaconis cardinalibus: necnon illuſtriſſimorum principum Romanorum & Ungariæ, Franciæ, Angliæ, Arragonum, Cypri, Neapolitanorum, Poloniæ, Sveciæ, Norvegiæ, & Daciæ regum, aliorum prælatorum, principum tam eccleſiaſticorum, quam ſæcularium, univerſitatum ſtudiorum, & communitatum ambaxiatoribus, ceteriſque dominis & ſuppoſitis, Synodum præfatum conſtituentibus, & aliis nobilibus, & clientibus ibidem adſtantibus in numero copioſo. Et pro concordia celerius habenda inter reverendum patrem dominum Wilhelmum electum Argentinenſem, & univerſitatem civitatis Argentinenſis, fuit ibidem dictus reverendus pater electus Argentinenſis in medium ductus. Quo ibidem exiſtente, ſurrexit reverendus pater dominus patriarcha Antiochenus, & publicabat in generali cauſa Argentina, quare dictus dominus electus juxta aſſertionem dominorum de capitulo, fuiſſet captus; & humiliter narravit quædam capitula per nationes concluſa, modum, & formam, qualiter, & quomodo deberet procedi inter partes, videlicet electum, capitulum, & civitatem Argentineuſem continentia; quorum capitulorum tenores inferius ſunt inſerti, & ibi de verbo ad verbum recitati. Quibus ſic recitatis verbaliter, levavit ſe reverendus pater dominus Robertus epiſcopus Sarisburienſis nomine Synodi Conſtantienſis, & fecit certam relationem in qua correxit mala commiſſa per negligentiam domini electi Argentinenſis & ſuorum: videlicet de collapſione bonorum, terrarum, & rerum eccleſiæ Argentinenſis: & e converſo, exceſſus commiſſos per capitulum, civitatem, & perſonas ſingulares, tanquam ſubditos in ſuperiorem & dominum commiſſos atque factos. Quo ſermone completo juxta capitula ſuperius recitata fuerunt deputati ii, videlicet,

Branda Placentinus, Angelus Veronenſis, cardinales.

Pro natione Germanica, Jacobus Placentinus epiſcopus Nicolaus Vordis auditor, utriuſque juris doctor.

Pro natione Italica, Marinus archiepiſcopus Aprutinus. Thomas de Ameleja, auditor palatii cauſarum.

Pro natione Gallicana, Joannes patriarcha Conſtantinopol. & Joannes epiſcopus Gebennenſis.

Pro Anglicana. Patricius epiſcopus Cortagenſis, Richardus Derbin protonotarius.

Quibus judicibus & commiſſariis ſic deputatis, levavit ſe ſtrenuus miles dominus Henricus *b* Lazenborck: & per eos venerabilis viri domini Joannis Usk præpoſiti Quinqueeccleſienſis propoſuit, qualiter ſereniſſimus princeps Sigiſmundus Romanorum rex ſcripſit Concilio ſuper relaxatione domini Wilhelmi electi Argentinenſis, & in perſona ipſius domini Henrici, & reverendi patris domini *c* Swonis epiſcopi Tragurienſis; & in caſu, quo Concilium velit, quod ipſe vadat pro aliis captivis, videlicet cantore Argentinenſi & familiaribus eorum, videlicet electi & cantoris, captivatis; quod ſperat eos adducere, quemadmodum adduxit dictum electum. Quibus ſic factis, de mandato Synodi prædicti ad omnia prædicta reſponderunt: *Placet*; videlicet Antonius Concordienſis, Nicolaus Merſeburg. Vitalis Tolonenſis, Patricius Cortagenſis. Et demum Joannes Oſtienſis nomine collegii cardinalium per verbum: *Placet*. Approbatione namque hujuſmodi facta per Synodum ſive congregationem præfatam, venerabilis magiſter Henricus de Piro promotor ipſius Concilii petiit ſibi fieri unum, vel plura, publicum vel publica, inſtrumentum & inſtrumenta. Præſentibus prædictis teſtibus.

Sequenter venerabilis vir dominus Dominicus de Ponte advocatus ſacri conſiſtorii, præſentavit ibidem certas litteras miſſivas per regem Francorum ſuper promotione electi..... quarum tenores inferius ſunt inſerti. Quibus litteris lectis, ſurrexit venerabilis & circumſpectus vir dominus Auguſtinus de Piſis ejuſdem palatii ſive conſiſtorii advocatus, & nomine illuſtris principis Ludovici comitis Palatini ac ducis Bavariæ: & dixit, qualiter alias certæ litteræ fuiſſent lectæ in nationibus, tangentes ſtatum & perſonam ipſius Ludovici. Litteræ fuerunt directæ per dominos Joannem archiepiſcopum Maguntinenſem, duces Wilhelmum & octonem ipſius domini Ludovici fratres carnales, & marchionem Vadenſem: in quibus litteris miſſivis dixit contineri, qualiter ipſe dominus Ludovicus dux & comes conaretur injuriare dictis ſuis fratribus quoad ſucceſſionem bonorum patrimonialium: de quibus contentis in ipſis litteris ipſum dominum Ludovicum comitem, & ducem omnimodæ determinationi Concilii Conſtantienſis & ſereniſſimi principis Sigiſmundi Romanorum regis: quorum determinationi in omnibus & per omnia, plenarie & integraliter uſque ad minimum obedire, & in nullo contrafacere, ſeu venire de jure, vel de facto. Et optavit ſive deſideravit illud fieri celeriter, ad finem quod toti Mundo manifeſtaretur ejus juſtitia. Super quibus fuerunt petita inſtrumenta per reverendos patres dominos ſedis Apoſtolicæ protonotarios, ceteroſque notarios, atque ſcribas ad hoc deputatos, unum, vel plura, publicum ſeu publica, inſtrumentum ſeu inſtrumenta ad dictamen cujuslibet ſapientis. Præſentibus ſupradictis dominis & teſtibus.

Tenores vero dictorum capitulorum, ut præfertur, per dominum patriarcham Antiochenum recitatorum, necnon deputationis commiſſariorum cauſæ, de quibus ſupra fit mentio, ſequuntur, & ſunt tales.

Primo, quod perſona domini electi Argentinenſis offeratur ſacro Concilio cras in congregatione generali in loco ſeſſionis facienda ibique per habentem verba dicti Concilii cum honeſtate & honoribus debitis recipiatur, ſecundum quod decet, honore ſacri Concilii, & eccleſiæ Argentinenſis, ac perſonæ ejuſdem domini electi conſideratis.

Item, quod attendatur, quod dictæ perſonæ oblatio fiat pure & ſimpliciter ſine conditione & obligatione quacumque; & ſi forſan aliqua conditio vel obligatio interveniret, in dicta obligatione caſſetur ante omnia per dictum Concilium, & pure præfata perſona recipiatur ad finem juſtitiæ inter perſonas & alias ex officio miniſtrandæ.

Item, quod dictus electus ibidem offerat & præſtet cautionem idoneam de non recedendo a Concilio ante finem cauſæ; & de ſtando juri, ac judicio ſiſti, & de parendo, contemperandoque, & obediendo judicatis ſuper omnibus propoſitis, & opponendis contra eum, tam ex officio, quam ad inſtantiam decani, & capituli, ac civium Argentinenſium, & maxime ſuper iis quæ concernunt indemnitatem eccleſiæ prædictæ Argentinenſis.

Item, quod vice verſa decanus, capitulum, ac cives ſimilem cautionem præſtent quoad propoſita & proponenda contra eos pro parte dicti electi, & alias ex officio, dicare.

Illa ſuperius ſcripta non fuerunt lecta, ſed ſolum per dominum Joannem Patriarcham Antiochenum verbaliter dicta.

Item, quod deputentur per ſacrum Concilium de qualibet natione duæ notabiles perſonæ: ex parte collegii, duo domini cardinales, qui habeant plenam poteſtatem recipiendi cautiones caſu quo in prima congregatione non eſſent per Concilium receptæ, & circa cuſtodiam perſonæ medio tempore providendi in dicto caſu, & etiam cauſam & cauſas ad querelas partium prædictarum, & alias ex officio motas, ac movendas audiendum, & examinandum, & generaliter omnia faciendum, quæ ad plenam diſcuſſionem hujuſmodi cauſarum, & querelarum pertinent ſeu pertinebunt uſque ad ſententiam diffinitivam excluſive. *d*

Con-

a Lege, *appellato Laudenſi*, ut pag. ſup.

b al. *Lagenbog*

c Mſſ. *Simonis*, ut ſupra. In mſſ. etiam German. electi nomen abeſt.

d In miſſ. additur. *Littera Regis Francorum in exemplari non habetur.*

ANNO CHRISTI 1416.

Congregatio generalis.

ANno & indictione, quibus supra, die vero sabbati quarta mensis Julii, Constantiæ in ecclesia majori in loco sessionis solitæ, hora decima post mediam noctem fuit more solito congregatio generalis, in qua reverendissimus in Christo pater & dominus, dominus Franciscus cardinalis Florentinus fecit quamdam propositionem sive sermonem pro unione: & accepit illud quod scribitur Joalmis 27. *Pater serva eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, ut sint unum, sicut & nos, &c.* Propositione ista facta venerabilis & circumspectus vir dominus Joannes Abundi, utriusque juris doctor ambonem publicationis sæpefatum ascendens, de mandato sacri Concilii sibi facto, quoddam instrumentum publicum per venerabilem virum dominum Joannem de Opizis sacri palatii Apostolici auditorem causarum, ipsiusque Concilii ambaxiatorem, publice de verbo ad verbum proposuit & perlegit, cujus tenor inferius est insertus. ipsoque instrumento perlecto, idem magister Joannes Abundi nomine dicti Concilii a protonotariis & notariis hujus Concilii fieri petiit super præmissis unum vel plura, publicum seu publica instrumenta.

Subsequenter magister Joannes Abundi quasdam litteras clausas huic sacro Concilio per sereniſſimum principem dominum dominum regem Arragonum missas, ac instrumentum procurationis publicum reverendo patri domino Antonio Texal generali ordinis sanctæ Mariæ de Mercede, quorum tenores inferius sunt inserti, de simili mandato hujus sacri Concilii facto publice, alta & intelligibili voce petlegit: quibus omnibus successive lectis, idem magister Antonius generalis & procurator, ambonem præfatum ascendens, brevem, utilem, & bonam sine themate fecit collationem: dominum suum regem prædictum recommendando mirifice, eumque de tardatione missionis ambaxiatorum solemnissime excusando: supponitque in eadem quod ipsius ambaxiatores regis sui domini ad unum mensem expectarentur: ac etiam tanquam humilis orator illustrissimorum principum dominorum regum Navarræ & Castellæ, ac sereniſſimorum virorum Fuxi & Armeniaci comitum, huic Concilio supplicavit, quatenus eos de non missione ambaxiatorum suorum excusatos haberet, & ipsorum ambaxiatores similiter per mensem expectare dignarentur. Et super iis per eum propositis & petitis per protonotarios, & notarios hujus sacri Concilii, sibi fieri & confici unum, vel plura publica petiit instrumenta.

Ordinate autem iis peractis, magister Joannes Abundi quamdam responsionis ad præmissa schedulam, cujus tenor inferius est insertus, de mandato Concilii sibi super hoc facto publice perlegit. Hæc autem schedula lecta, fuit per nationum præsidentes, & Joannem episcopum Ostiensem & vicecancellarium, nomine collegii cardinalium responsum, *Placet*. Ipsaque responsione sacri Concilii, ut præfertur, lecta, fuit per dictum dominum Antonium generalem & procuratorem tanquam rata & grata accepta. Super quibus omnibus & singulis præmissis idem magister Antonius generalis & hujus sacri Concilii promotor, a protonotariis & notariis ejusdem Concilii sibi fieri unum, vel plura publica petiit instrumenta.

Demum idem magister Abundi quamdam commissionis schedulam pro egregio viro domino Joanne Cornelii decretorum doctore, & simili mandato hujus sacri Concilii de verbo ad verbum publice perlegit, cujus tenor similiter inferius est insertus. Qua schedula sic lecta per omnes nationum præsidentes, & dominum Joannem episcopum Ostiensem & vicecancellarium *a* hujus sacri Concilii concorditer fuit responsum, *Placet*. Præsidentibus ibidem reverendis patribus & dominis Vivariensi, Angelo Laudensi, Jordano de Ursinis, Angelo Bononiensi, Francisco Venetiarum, Gabriele Senensi, Almarico Pisano, Antonio Veronensi, Guillelmo sancti Marci, Thoma Tricaricensi, Antonio de Chalanco, Petro Fuxi, Ottone de Columna, Lucido de Comite, & Francisco Florentino S. R. E. cardinalibus, necnon dominorum regum, ducum, principum, comitum, nobilium ac prælatorum ambaxiatoribus, Christi fidelibus in numero copioso.

a Forte, *nomine hujus.*

Tenor vero dictorum instrumentorum publicorum, litterarum missivarum, ac schedularum responsionis, & commissionis unde supra fit mentio sequuntur.

In nomine Domini. Amen.

NOverint universi, quod die Martii circa horam obsequii intitulatam, decima septima mensis Martii, anno a Nativitate Domini MCCCCXVI. in præsentia mei Arnoldi de Millaris regia auctoritate notarii publici Barchinonensis, ac regentis scribaniam curiæ vicariæ Barchinonæ, pro venerabili Francisco *b* Trireni curiæ Barchinonensis domino utili prædicto scribente. & in præsentia etiam egregii viri Joannis comitis Cardonæ, honorabilis Bernardi de Ponte legum doctoris. *c* Sperain-deo Cordonæ juris periti, Bononati Petri licentiati in decretis, Bernardi *d* Suri, Raymundi de Plano, Galterandi *e* du Sauk, & Petri de Torrentibus, & discreti Bernardi Splugnez *f* notarii, civium Barchinonæ, testium ad hoc vocatorum specialiter & assumptorum, nobilis & spectabilis vir Joannes de Opizis, decretorum doctor, procurator & nuncius sacri Concilii, prout de sua potestate constat per quamdam bullam plumbatam cum cordulis cannabis a Synodo Constantiensi emanatam, datam Constantiæ secundo Nonas Febr. anno prædicto. & dicto nomine, præmissa quadam verbali explicatione de omnibus iis, quæ gesta, & nuper lecta fuerunt per congregatos Constantiæ, vocatum per eum Concilium, juxta conventiones initas inter sereniſſimos dominos reges Arragonum, Castellæ & Navarræ, ac comites Armeniaci & Fuxi: & recitando pacem, tranquillitatem maximam, & quietem, quæ erant in dicta civitate Constantiensi, & congregatos ibidem; & maximam devotionem, quam habent, ut hæc obedientia de facto uniatur cum eis pro consequendo sanctissimam unionem: & magnum gaudium de conventionibus & concordia auditis: de & pro quibus festivitatem solemnem cum magna lætitia celebrarunt. Explicando etiam apertum animum dictorum congregatorum, quem habent erga hanc civitatem; cui post Deum, & dominum Arragonum. dictæ conventionis & concordiæ bonum attribuunt; paratos se offerentes eidem civitati in gratiis omnibus complacere, gratis verbis inducendo eamdem, quod virtuosos labores continuatim circa dictum actum sanctissimæ unionis obtulit, & præsentavit honorabili Joanni Aymerici, militi, vicario Barchinonæ, *g* Aquilarum & Valentiæ, Modiliani, & Mediliani, pro sereniſſimo principe & domino, domino Ferdinando Dei gratia Arragonum rege, ab hujusmodi Barchinonæ civitate pro nunc absente. Præsentibus ibidem honorabilibus Joanne *h* Salvalenum, Arnoldo de Torrente, Galterando Carbonæ, & Joanne *i* Brissotti consiliariis hoc anno civitatis Barchinonæ, una cum venerabili Marco Turelli pro nunc absente. & præsentibus etiam pluribus aliis civibus exsistentibus in domo Concilii ipsius civitatis; quamdam chartam, sive instrumentum confirmationis omnium & singulorum capitulorum quinque sigillis appendentibus communitum. Item, sexaginta & unam litteras convocatorias, quamlibet earum quinque sigillis pendentibus roboratam, & viginti pro regno Arragonum, & viginti pro regno Castellæ, & decem pro regno Navarræ, & quinque pro comitatu Fuxi, & alias quinque pro comitatu Armeniaci, prout fuit concordatum in dictis capitulis. Nec non etiam præsentavit præfatus honorabilis nuncius & procurator præ-nominatus honorabili vicario Bartholomæo decem salvosconductus prædicti Concilii Constantiensis cum bullis plumbeis munitos. Item, novem salvosconductus civitatis Constantiensis cum sigillis pendentibns communitos. Item, sex salvosconductus in papyro scriptos. Ex quibus quidem sexaginta & una litteris convocatoriis causa brevitatis fuit lecta una alta & intelligibili voce coram omnibus ibidem præsentibus. Et ex prædictis salvisconductibus fuit lectus unus Item, præsentavit præfatus honorabilis procurator & nuncius dicto honorabili vicario Barchinonensi sexaginta litteras convocatorias, quas, ut dixit, præfatum Concilium ad cautelam fecit fieri: quæ omnes, ut asseruit, sunt similes, præterquam in tribus verbis super depositione prædicta: vide-

b Mss. *Terreni cive Barchinonæ, domino utili prædictæ scribaniæ.*
c Mss. *Sperantis in Deo Cardonæ.*
d Mss. *Serra*, al. *Sirra.*
e Mss. *du Say.*
f Mss. *notariorum.*
g Mss. *Aqualacit.*
h Mss. *Smalleni.*
i al. *Busſoti.*

ANNO CHRISTI 1415.

videlicet ubi dicit quod dominus Gregorius XII. in ſua obedientia dicebatur, ſua ſponte ceſſit, ſic idem Joannes dictus XXIII. in ſua obedientia poſt ejus legitimam depoſitionem facere voluit atque fecit. Quibus ſiquidem litteris convocatoriis, ſalvisconductibus præſentatis, idem honorabilis nuncius & procurator nomine dicti Concilii Conſtantienſis proteſtatus fuit per hujuſmodi præſentationem, quod non intendebat præjudicare capitulis conventis & concordatis in Narbona. Et in caſu quo tacite vel expreſſe in aliquo præjudicaretur, ex nunc vult habere dictas litteras pro non præſentatis. Necnon etiam proteſtatus, quod prædictas ultimas litteras convocatorias per ipſum ultimate præſentatas præſentare non attendebat, nec eis uti, niſi ſi & in quantum præfato domino regi Arragoniæ, & aliis, quorum intereſt, gratum erit, nec in aliquo recedere a forma concordata. Volens, & requirens de prædictis oblationibus & præſentationibus ſibi dicto nomine fieri atque tradi publicum inſtrumentum ſeu inſtrumenta publica per notarios infraſcriptos; & ad majorem præmiſſarum litterarum convocatoriarum clarificationem, & deſignationem. Tenor tamen ex eiſdem in hujuſmodi præſentationis inſtrumento fuit inſertus, qui talis eſt:

a Dabitur inferius ſeſſione XXII. ex prima editione.

Miſeratione divina epiſcopi, presbyteri & diaconi cardinales, patriarchæ, archiepiſcopi, epiſcopi, prælati, &c. *a*

Ego Bruantius Dwerg, inter decretorum doctores minimus, ac ſedis Apoſtolicæ notarius, quia præmiſſis omnibus & ſingulis, dum ſic, ut præmittitur, agerentur & fierent, una cum infraſcriptis dominis meis præſens interfui, eaque ſic fieri vidi & audivi: ideo præſentes litteras per alium ſcriptas de mandato dictorum dominorum meorum exinde confeci: & ſubſcripſi, ſignoque & nomine meis conſuetis ſignavi rogatus & requiſitus, in fidem & teſtimonium præmiſſorum.

Et ego Joannes de Trembleyo decretorum doctor ſedis Apoſtolicæ notarius in omnibus prædictis præſens interfui, & una cum dictis collegis meis ea fieri vidi & audivi, & ad prædicta rogatus me ſubſcripſi, & ſigno meo manuali conſueto ſignavi in teſtimonium omnium præmiſſorum.

Et ego Jacobus Rodini de Janua ſanctæ ſedis Apoſtolicæ notarius, præmiſſa omnia, dum ſic, ut præfertur, agerentur & fierent, una cum aliis dominis meis collegis deputatis ſic fieri vidi & audivi, ipſiſque omnibus interfui, ſignoque meo conſueto ſignavi, & manu propria me ſubſcripſi rogatus & requiſitus, in fidem & teſtimonium omnium præmiſſorum.

Joannes Oſtienſis Nationis Italicæ, N. Gallicanæ, N. Germanicæ, Joannes Lange Anglicanæ. Quibus omnibus ſic peractis, prænominatus honorabilis vicarius Barchinonæ, de conſilio venerabilis Spera-in-Deo Cardona, & Bonanati Petri ſuorum in iis aſſidentium ſeu conſiliariorum, retinuit ſibi in præmiſſis & ſuper ipſis deliberationem.

Subſequenter vero die Jovis, quæ fuit decima octava menſis Martii, anno prædicto a Nativitate Domini MCCCCXVI. præſentibus honorabilibus, Bononato Petri in decretis licentiato, & Michaele de Sena civibus Barchinonæ, diſcretis Matthia Juſti ſcriptore præfati domini regis, & Joanne Bachallarii ſcriptore, teſtibus ad hoc vocatis ſpecialiter & rogatis aſſumptis, præfatus honorabilis vir Joannes Aymerici miles vicarius Barchinonæ, explicando in & ſuper præmiſſis ſuam deliberationem, tradidit mihi notario infraſcripto quamdam papyri ſchedulam ſcriptam, quæ eſt hujuſmodi feriei. Præſentationi & oblationi litterarum, bullarum, & aliarum ſupradictarum ſibi factarum, per nobilem & ſpectabilem virum dominum Joannem de Opizis decretorum doctorem, & nuncium congregationis, ſeu per eum vocati Concilii Conſtantienſis provinciæ Moguntinæ. Reſpondet Joannes Aymerici miles vicarius civitatis Barchinonæ pro illuſtriſſimo principe domino ſuo rege Arragonum, & dicit, quod ipſe recipit & acceptat litteras convocatoriales, bullas & ſalvoſconductus, ſeu litteras ſalvorum conductuum in forma & modo prænotatis, ſub & cum conditionibus & proteſtationibus quæ ſequuntur.

Primo, quod per receptionem & acceptationem prædictam non intendit recedere a capitulis dudum conventis, concordatis & firmatis in civitate Narbonæ inter ſereniſſimum principem & dominum, dominum Sigiſmundum Dei gratia Romanorum regem & Ungariæ ſemper auguſtum, & *b* Romanos patres dominos prælatos, & quoſdam alios egregios & ſpectabiles viros nuncios dictæ congregationis Conſtantienſis parte ex una, & illuſtriſſimos principes dominos regem Arragonum, Caſtellæ, Navarræ, necnon & potentes dominos comites Armeniaci & Fuxi, ſeu ambaxiatores & procuratores eorum ex altera, nec deviare in aliquo ab eiſdem, nec ſuper eiſdem aut contentis in eis aliqualiter innovare.

ANNO CHRISTI 1416.

b Forte. *reverendos.*

Secundo, quod per hujuſmodi receptionem & acceptationem, & alia inde ſecuta nullum fiat præjudicium regi Arragonum jam dicto circa curſum termini trium menſium, qui currere debet a præſentatione dictarum litterarum, & ſalvorum conductuum, ut in dictis capitulis, ad quæ ſe refert, continetur; nec ad curſum alicujus temporis, vel termini; quare attento quod dictos omnes ſalvosconductus non præſentat, & quod ſine eis non poteſt haberi tutus acceſſus ad Conſtantiam, dicti tres menſes nullatenus currere debent.

Tertio, quod per receptionem & acceptationem quarumdam litterarum aliarum convocatoriarum in civitate Narbonenſi concordatarum, quarum ſeries & tenor in prænominatis eſt inſertus, non intendit inde vicarius obligare præfatum dominum, regem ad probandum & acceptandum dictas litteras & diverſas, & diſcrepantes a tenore convento, nec ad utendum eis, niſi ſi & ubi eidem domino regi placuerit: nec intendit iſtas litteras diſcendere in aliquo ab ipſis capitulis, & contentis in eiſdem. Quod ſi in dictis litteris convocatoriis, bullis, & aliis reſcriptis, aut tenore earum, & eorum aliqua in modo aliquo deficiunt, quod illis, quæ & ſi quæ, aut ſi qua forſan deficiant, nullatenus cenſeatur tacite, & minus expreſſe renunciatum, immo dicto domino regi remaneat jus plene ſalvum habendi, & recipiendi eas, & ea, & quæ, ſi qua, aut quæ * quod tempus trium menſium prælibatum, aut aliud tempus interim non præcurrat; nec alias idem dominus rex, & conſtituat, aut cenſeatur eſſe conſtitutus in mora, donec omnia, quæ ſibi tradi, & præſentari debent; legitimum & debitum in forma, tenore, & modo complementum. Proteſtatur etiam pro domino rege Arragonum, & pro ſe de omnibus & ſingulis, de quibus licet proteſtari, & ſalvare jus regis ſui, de quibus, *&c.*

Qua quidem papyri ſchedula tradita prælibatus honorabilis vicarius petiit & requiſivit eam in fine præmiſſorum inſeri & contineri, ſibique nomine dicti domini regis fieri atque tradi publicum inſtrumentum, & etiam publica inſtrumenta per notarios ſuperius & inferius ſcriptos.

Poſtmodum vero die ſabbati in tertiis, quarta die Aprilis anno prædicto a Nativitate Domini MCCCCXVI. in præſentia Antonii Verii notarii 1 ſubſcripti in curia vicariæ Barchinonæ, & in præſentia etiam Bononati Petri in decretis licentiati, & Joannis 2 Leſavaſſes civium Barchinonenſium, & 3 Marchiani Oliverii archidiaconi Vallipurii in eccleſia 4 Slicenſi teſtium ad hoc vocatorum ſpecialiter & aſſumptorum, prænominatus notabilis & ſpectabilis vir Joannes de Opizis procurator & nuncius antedictus pro ſatisfaciendo conventionibus & capitulis prædictis initis, & conventis, obtulit & præſentavit præfato honorabili Joanni Aymerici militi vicario Barchinonæ, Aqualatenſi & Vallenſi, Modilian & Modiliani, præſentibus honorabilibus Arnoldo de Torrente, Galterando Darbonæ, & Joanne Boſſeti conſiliariis Barchinonenſibus prædictis, exiſtentibus in prædicta domo conſilii ipſius civitatis, primo ſex ſalvoſconductus in pergameno ſcriptos ſereniſſimi Ludovici ſecundi Dei gratia regis Jeruſalem, *&c.* cum ſigillis pendentibus, & cera vermilia roboratis. Item, alios ſalvoſconductus in pergameno ſcriptos ſereniſſimi Caroli Dei gratia Francorum regis, delphini Viennenſis, cum ſigillis pendentibus, & cera vermilia roboratos. Item, alios ſex ſalvoſconductus in pergameno ſcriptos egregii comitis Sabaudiæ principis ducis Chablaſii, Auguſtæ in Italia marchionis, cum

Lege ex mſs. *ſcriptoriſque jurati*. 2 al. *Leſianaſſe*. 3 al. *Mathiani*. 4 Mſs. *Elnenſi*. Lipſ. *Ellicenſi*.

ANNO CHRISTI 1416.

cum ſigillis pendentibus & cera vermilia roboratos. Et etiam ultra prædictos ſalvoſconductus repræſentavit, & pro repræſentatis haberi voluit omnia alia & ſingula concordata Narbonæ, quæ jam die Martis decimaſeptima Martii lapſi præſentaverat prælibato honorabili vicario Barchinonenſi: & proteſtationes jam alias factas die prædicta pro repetitis haberi voluit, deprecans ipſum honorabilem vicarium, ut præfata mittere debeat illuſtriſſimo domino regi Arragonum, adeo ut celerius & brevius provideri poſſit circa expeditionem aliorum quæ facienda ſunt pro ſancta unione ſacroſanctæ univerſalis eccleſiæ. Quibus quidem ſalvisconductibus oblatis & præſentatis, præfatus honorabilis vicarius viſis prædictis præſentatione & reſponſione factis per dictum nobilem virum Joannem de Opizis, nomine quo ſupra, repetendo reſponſionem per eum ſupra aliis petitionibus factam, item, de novo facit eamdem reſponſionem, ſtando & perſeverando in eadem, ſalvo & 1 proteſto, quod præfatus rex Arragonum poſſit addere & diminuere in eadem reſponſione, hæc omnia ſuæ regiæ diſpoſitioni remittendo. Et nihilomius pro majori agendorum expeditione idem honorabilis vicarius deprecatus fuit honorabilem Georgium 2 Ornes conſiliarium ipſius domini regis ibidem præſentem, ut prædictos ſalvoſconductus ſibi noviter præſentatos ad præfatum dominum regem præſentare debeat fideliter, atque bene, prout portavit omnia alia ſupradicta per dictum nobilem nuncium, & ambaxiatorem præſentata. Qui quidem honorabilis Georgius 3 Ornes conſiliarius prædictus, receptando onus prædictum per dictum honorabilem vicarium ſibi commiſſum, propter reverentiam dicti domini regis, & pro expeditione dicti negotii libenter accoptavit prædictum onus portandi, & præſentandi prædictos ſalvoſconductus prælibato domino regi: & hoc juravit per dominum Deum, & ejus ſancta quatuor evangelia manibus ſuis corporaliter tacta, quod bene & legaliter ſe habebit in prædictis. De quibus omnibus & ſingulis ſic peractis tam prænominatus nobilis Joannes de Opizis nomine quo ſupra, quam præfatus honorabilis vicarius Barchinonę petierunt, & requiſierunt eis, & utrique eorum fieri atque tradi tot quot voluerint & petierint publicum, ſeu etiam publica inſtrumenta per me notarium ſupra & infraſcriptum. Præſentibus teſtibus prædictis. Quę fuerunt acta Barchinonæ, diebus, horis, menſibus, quibus ſupra, præſente me notario infraſcripto, & teſtibus ſupraſcriptis.

Signum mei Antonii de Verii, auctoritate regia notarii publici & ſcriptoris jurati prædicti, qui præmiſſis per me receptis requiſitus præſens interfui, & in teſtimonium præmiſſorum hic propria manu me ſubſcripſi.

Signum mei Arnoldi de 4 Milaciis, regia auctoritate notarii publici, ac regentis ſcribaniam curiæ vicariæ ipſius civitatis pro venerabili Franciſco 5 Jorreni cive Barchinonenſi domino utili prędicte ſcribanię, qui hic ſcribi feci, & clauſi, & ſigillo pendente ipſius curię ſigillavi, die Mercurii decimaquinta Aprilis, anno prędicto a Nativitate Domini MCCCCXVI. cum litteris ſupradictis in quinquageſimaſexta linea, ubi legitur datum.

Littera miſſiva Concilio per Joannem Abundi lecta

REverendis in Chriſto patribus, amicis & devotis noſtris miſeratione divina epiſcopis, presbyteris, diaconis; cardinalibus, necnon patriarchis, archiepiſcopis, prelatis, & ceteris in Conſtantia Moguntinę provincię congregatis, Alphonſus Dei gratia rex Arragonum, Sicilię, *&c.* ſalutem & honoris augmentum. Si tener & docilis noſter cogitatus circa unionem ſanctę matris eccleſię curis agitatur continuis, ſi laboribus una ſecum importabilibus mens & animus concutiuntur intriſecus, inſtat nos & admonet, prę terquam a Deo & fide orthodoxa onus nobis creditum, illa catholica & ferventior inter Chriſtianos ſereniſſimi domini regis genitoris noſtri memorię recolendę inviſenda intentio, & erga dictam unionem famelicus appetitus nos hortatur, & attrahunt ejus ſancta veſtigia recentes figurę pedum ſuorum, & parata ſemita unitatis, in quam ingreſſus evaluit 6 ſupra montem diademati poſitum cum Abraham primogenitum, labores martyrum, corpus ſuum, & vitę dies hujus Altiſſimo immolare, quam quod dilationis fugienda vorago, vitanduſque ſopor deſidię illam inaſperam ſibi ſubverterunt infructuoſi, immo venenoſi palmites labruſcarum, ſed diverſis arduis, & ſatis multis negotiis diffuſo ſtilo recenſitis dicti illuſtriſſimi domini regis genitoris noſtri cunctis orthodoxis de flendo deceſſum pereminent.... noſtrum firmum propoſitum paternis monitionibus eruditum plus debito propalarunt: cumque juxta capitula concordiæ inita & firmata inter ſereniſſimum Romanorum regem & ambaxiatores veſtros ex una parte, & nos, alioſque reges, principes, prelatos, & ceteros hujus partis ex altera convocati ad generale Concilium pro unione in eccleſia Dei habenda, dictiſque negotiis & aliis cauſis legitimis irretiti, ambaxiatores noſtros in numero pleniori, prout de præſenti mittimus, deſtinare nequivimus uſque quo exiſtimemus quod infra terminum jam prefixum ob ipſius proximitatem attingere non poſſe ad ibidem comparendum. Hoc idem paternitatibus veſtris ut excuſationi conſulere valeamus duximus intimandum. Rogantes ut ſi dictorum ambaxiatorum adventus tam celer eſſe non poterit, velint prefatas legitimas cauſas intuentes cum patientiæ manſuetudine tolerare.

Datum Barchinonę ſub noſtro ſigillo ſecreto, die decima Junii, anno a Nativitate Domini MCCCCXVI.

Rex Alphonſus.

Alia littera.

REverendis & venerabilibus in Chriſto patribus, amicis & devotis noſtris miſeratione divina epiſcopis, presbyteris, diaconis cardinalibus, necnon patriarchis, archiepiſcopis, prelatis, & ceteris in Conſtantia provincię Moguntinę congregatis, Alphonſus Dei gratia rex Arragonum, Sicilię, *&c.* Salutem & ad eccleſię Dei paſtoris electionem canonicam feſtinare. Venerabilem & religioſum, nobiſque dilectum oratorem fratrem Antonium Texal ſacrę pagine profeſſorem, magiſtrum ordinis beate Marię Mercedis, unum de ambaxiatoribus per nos ſtatim inibi pro electione prædicta deſtinandis ibi miſſum litteratorie inſtruximus, ſuper nonnullis, paternitatibus veſtris noſtri parte ore tenus referendis. Quocirca amicitiam & devotiones vaſtras affectuoſis precamur oraculis, quatenus eidem oratori noſtro in ſuis relatibus velitis adhibere fidem credulam tanquam noſtris.

Datum Barchinonę ſub noſtro ſigillo ſecreto, ſexta die Junii ut ſupra. Rex Alphonſus.

Procuratorium per Joannem Abundi lectum.

In Chriſti nomine. Amen.

PAteat univerſis, quod nos Alphonſus Dei gratia rex Arragonum, Sicilię, Valentię, Majoricarum, Sardinię & Corſicę, comes Barchinonę, dux Athenarum & Neopatrię, ac etiam comes Roſſilionis, ac etiam Ceritanię. Cum juxta capitula concordię inita & firmata inter ſereniſſimum Romanorum regem, & ambaxiatores congregationis Conſtantienſis, & nos, alioſque reges, principes, prelatos & ceteros parte ex altera, convocati ad Concilium generale pro unione in eccleſia Dei habenda, diverſis arduis, & factis multis negotiis diffuſo ſtilo recenſendis illuſtriſſimi domini regis genitoris noſtri glorioſæ memorię deflendo deceſſu, humeris noſtris regiminis ſupervenientis, qui noſtrum firmum propoſitum paterni monitionibus eruditum aliquantulum propalavit, occupati, ambaxiatores in numero pleniori, prout de præſenti mittimus, deſtinare nequierimus uſquam, ſi tamen in mittendis audito ultra quam expediret negotio unionis jam dictæ morоſi fuimus, ut noſtrę excuſationi legitime conſulere valeamus, de veſtri venerabilis & religioſi, ac dilecti noſtri magiſtri Antonii Texal generalis magiſtri ordinis ſanctę Marię Mercedis fide, cum probitate & morum gravitate conſpicua plene confici, nos eumdem magiſtrum Antonium Texal tenore prę ſentium conſtituimus, ordinamus, & ſolemniter deputamus procuratorem ſeu exfecutorem, & ambaxiatorem noſtrum indubitatum, irrevocabilem & ſpecialem.

ANNO CHRISTI 1416.

Forte, *proteſtando*. 2 Mſſ. *Ornos*. 3 Mſſ. *Ornos*. 4 Mſſ. *Millariis*. 5 Mſſ. *Terreni* ut ſupra. 6 Hæc valde intricata.

ANNO CHRISTI 1416.

lem, ad infra ſcripta tamen generalem, videlicet ad narrandum, explicandum, & denunciandum pro nobis, & in nomine noſtro in congregatione prædicta, & perſonis omnibus ipſius, quorum interſit, omnes & ſingulas cauſas dilationis impedimenti prædictorum, & iis petendi confici & firmari faciendi unum vel plura, publicum ſeu publica inſtrumenta, omniaque alia & ſingula in & circa præmiſſa agendum & faciendum, quæ pro noſtri honoris revelatione neceſſaria fuerint & accommoda, etiam ſi forent majora expreſſatis, & mandatum exigerent ſpeciale; quodque nos ipſi facere poſſemus, ſi perſonaliter conſtituti; quomodo nos commitendo vobis ſuper iis duntaxat vices noſtras plenarie cum præſenti committimus ſub fide noſtra regia * in poſſe ſecretarii & notarii infraſcriptorum tanquam publicæ perſonæ hæc legitime recipiendum & ſtipulandum gratum, ratum, atque firmum perpetuo & irrevocabiliter nos habere quid- B quid per vos procuratarie ſeu excuſatorie noſtrum jam dictum, actum, geſtum, converſum, ſeu factum fuerit in præmiſſis, idque facere dante Domino irrefragabiliter obſervari, & nullo umquam tempore revocare, aliqua ratione vel cauſa: ſub noſtrorum bonorum omnium hypotheca. Quod eſt datum & actum in civitate Barchinonæ, decima die Junii, anno a Nativitate Domini MCCCCXVI. regnique noſtri primo.

Signum Alphonſi Dei gratia regis Arragonum, Siciliæ, Valentiæ, Majoricarum, Sardiniæ & Corſicæ, comitis Roſſilionis & Ceretaniæ, qui prædicta laudamus & firmamus, huicque publico inſtrumento ſigillum noſtrum proprium ſolitum, cum ſigillum regium nondum fuit factum, juſſimus apponendum. Rex Alphonſus. Teſtes fuerunt ad prædicta præſentes Berengarius de Bardozino, Michael de Vavers, & Gundiſalvus Garſiæ de C ſancta Maria conſiliarii domini regis prædicti.

Signum mei Pauli Nicolai, dicti domini regis ſecretarii, auctoritate regia notarii publici per totam terram & ditionem ſuam, qui prædictis interfui, eaque ſic ſcribi feci & clauſi. Corrigitur autem in prima linea, ac etiam in duodecima.

Reſponſum Concilii generalis Generali de Mercede, ambaxiatori regis Arragonum factum.

PRo parte hujus ſacri Concilii reſpondetur, reverendo patri domino magiſtro Antonio ambaxiatori domini regis Arragonum, quod domini de Concilio credunt, quod prædicti domini, & maxime præfatus dominus rex Arragonum, quantum in iis fuerit, obſervaverunt, & ita obſervabunt omnia & ſingula prædicta capitula in eis contenta, & ſic etiam dictum Concilium obſervabit, diſpoſitum eſt obſervare & ex nunc, ſi ipſe dominus ambaxiator, vel aliqui alii, aut aliquis pro parte dictorum dominorum voluerint ſeu voluerit ſe cum dicto Concilio unire ſecundum formam in dictis capitulis concordatam, parati ſunt ad hoc, & ita ſe offerunt, inhærendo ſemper in dictis capitulis, & contentis in eis, & eorum ſingulis, de quibus recedere non intendunt. Et quantum ad excuſationes prædictas propoſitas per reverendum patrem dominum Generalem, dicitur pro parte dicti Concilii, quod eas admittit in quantum jure tenetur, non præjudicando dictis capitulis, quibus etiam non dubitat quod idem dominus rex Arragonum, & alii reges & principes, atque dictus dominus Generalis præjudicare non intendunt. Et de prædictis conficiantur publica inſtrumenta.

Commiſſio per Joannem Abundi lecta, pro doctore Toloſano.

SAcroſancta generalis Conſtantienſis Synodus ea quæ injuſte & irrevocabiliter facta ſunt, in melius reformare deſiderans, & præſertim ubi contra partem inauditam, & minime defenſam, contra canonicas ſanctiones exſtitit proceſſum, proponit expreſſe de opportuno remedio providere. Sane accepimus Joann. Pap. XXIII. nunc Balthaſs. nominatum, ante ſuam dejectionem dilecto eccleſiæ filio Joanni Corn. decretorum doctori, tunc actu in ſtudio Toloſano legenti, nunc vero ejuſdem ſtudii in eorum Concil. ambaxiat. & præſenti in jure ſibi quæſito vigore gratiæ expectative, & ſententiæ latæ, A quæ in rem tranſivit judicatam, in archidiaconatu Ulmenſis eccleſiæ Toloſæ, non vocato, non citato, nec audito, derogare, & quod deterius eſt, jus acquiſitum, ut præfertur, extinxiſſe & caſſaſſe, ſententiamque in favorem dicti Joannis latam revocaſſe, licet minus juſte. Et propter hoc ſancta Synodus volens in hujuſmodi inordinatis proceſſibus, vel potius iniquitatibus, ſicut expedit, obviare, vobis honorabili fratri Joanni epiſcopo Oſtienſi S. R. E. cardinali, & vicecancellario, committit & mandat, quatenus juxta adviſamenta quatuor deputatorum nationum in hac cauſa, & concluſionem inter eos acceptam, & manibus propriis ſignatam, maxime cum per eos fuerit audita, dictum Joannem Cornelii reſtituatis & reponatis, & reponi faciatis in ſtatu, in quo erat tempore revocationis & caſſationis prædictarum; caſſationem, extinctionem & revocationem prædictas retractando; & perinde procedatis, ac ſi prædicta omnia jure emanaſſent: Conſtitutionibus Apoſtolicis, regulis cancellariæ, & aliis in contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcumque. Per hoc tamen indulto eccleſiæ conceſſo Toloſanæ poſt jus quæſitum & adjudicatum eidem Joanni Cornelii obtento occaſione hujuſmodi, quod pro expreſſo hic vult haberi, maxime cum in hoc idem Joannes ſuum præbeat aſſenſum, abſque tamen juris ſui præjudicio futuris temporibus, quod ad alios non intendit derogare.

Ex quatuor mſſ. D. a Schelſtrate.

Die Martis XIV. Julii, venit unus Nuncius regis & reginæ caſtellæ, & attulit litteras eorumdem ad congregationem quatuor nationum in Conſtantia: ſic enim intitulantur litteræ, quæ die Mercurii ſequenti lectæ C fuerunt apud deputatos: & continebant, quod dicti rex & regina receperant litteras dictæ congregationis exhortatorias veniendi, vel mittendi Conſtantiam pro unione eccleſiæ, cui rei adhuc vacare non potuerant obſtante morte regis Arragonum tutoris regis Caſtellæ, qui regnum Caſtellæ & regem gubernabat; ſed in proximo tempore mitterent ad Conſtantiam ſuos nuncios ſolemnes ſuper intentione ipſorum regis & reginæ plene inſtructos. Præfatæ autem litteræ lectæ ſolum fuerunt apud deputatos, & non in Concilio, neque in nationibus, & collegio cardinalium, quamquam in deputatis fuerunt aliqui cardinales. Fuerunt dictis regi & reginæ reſcriptæ reſponſales litteræ nomine Concilii, & ſub bulla, non tamen expeditæ per Concilium.....

Interim per menſem uſque ad finem Septembris eſt actum per aliquos deputatos cum legatis regis Arragonum, D quod vellent ſe unire cum Concilio, & cetera facere, quæ in capitulis præſcriptis concordatis Narbonæ continentur; quia legati multis rationibus inſtituerunt, quod expectarentur legati Caſtellæ, & ſuper hoc inter partes per menſem diſceptatum, & nihil concluſum.....

Poſt hæc legati regis Arragonum dixerunt, quod vellent se unire Concilio: non tamen reputare eſſe generale Concilium, neque agi de rebus Concilii generalis, donec venirent legati Caſtellæ.

Die Lunæ auditus eſt in loco ſeſſionis nuncius miſſus ad Scotiam ad invitandum & exhortandum regem Scotiæ, qui tamen captivus tenebatur a rege Angliæ, (jam XII. vel circa annis detentus:) & ducem Albaniæ gubernatorem regni, ad mittendum ad hoc Concilium, & procurandam unionem eccleſiæ; & erat nuncius de Ordine Prædicatorum Baccalaureus in Theologia, nationE ne Scotus; & retulit litteras dicti ducis Albaniæ gubernatoris Scotiæ, quibus reverenter, & per verba ſingularis numeri *a* affectum habere ad unionem eccleſiæ, *a* Hic deeſt *&* ſe recommendat Concilio, quod vocat congregationem in Conſtantia; & pollicetur ſe miſſurum legatos cum plena poteſtate ad omnia, quæ ad unionem eccleſiæ pertinebunt. Forma vero litterarum talis eſt. aliquid in mſſ.

Reverendiſſimi, reverendique Patres, doctores egregii, ſpeciales domini, ceterique devoti viri, pro unione ſanctæ matris eccleſiæ in civitate Conſtantienſi congregati, quorum omnium cor unum & anima una in Domino. Qui igitur, *&c.*

Ex

ANNO CHRISTI 1416.

Ex collectione Barberiniana, & mſ. Lipſienſi.

Congregatio, in qua ſolum de cauſis particularibus fuit tractatum.

Die ſabbati decimaoctava ſupradicti menſis Julii, Conſtantiæ provinciæ Moguntinæ, in loco ſeſſionis ſolito fuit facta de mandato congregatio hujuſmodi Concilii generalis, & alias prout in earumdem cauſarum proceſſibus ad partem confectis plenius continetur. Præſentibus ibidem reverendiſſimis in Chriſto patribus & dominis, dominis Joanne Vivarienſi vicecancellario, Angelo Laudenſi, Thoma Tricarienſi, Guillelmo ſancti Marci, Antonio de Chalanco, Petro Fuxi, Reinardo de Bertrandis, Ludovico de Fliſco, Ottone de Columna, Lucido de Comitibus, & Franciſco Florentino S. R. E. cardinalibus, aliiſque pluribus ambaxiatoribus, & Chriſtifideiibus in numero copioſo.

Congregatio generalis in cauſa fidei.

Anno & indictione, quibus ſupra, die Veneris quarta menſis Septembris, Conſtantie in eccleſia majori prædicta, in qua ſeſſiones & congregationes publicæ per Synodum Conſtantienſem fieri ſolent, mane hora tertiarum pro hujuſmodi ſeſſionibus & congregationibus deputata, fuit tenta congregatio generalis per Synodum ſacram Conſtantienſem, præſentibus ibidem reverendiſſimis in Chriſto patribus dominis Joanne Oſtienſi vicecancellario, Antonio Bononienſi, Franciſco Senenſi, Guillelmo ſancti Marci, Branda Placentino, Antonio de Chalanco, Almanno Piſano, Thoma Tricaricenſi, Petro Fuxi, Angelo Veronenſi presbyteris, Ludovico de Fliſco, Ottone de Columna, Lucido de Comite, & Franciſco Florentino, diaconis cardinalibus vulgariter nuncupatis. Qui domini cardinales tarde venerunt pro hujuſmodi congregatione habenda: & pro excuſatione eorumdem cardinalium ſurrexit cardinalis Florentinus prædictus nomine dominorum cardinalium, & dixit: quod domini cardinales non fuiſſent adviſati de congregatione præſenti, nec vidiſſent ſchedulas, ſuper quibus ipſa congregatio fieri debebat: ergo ipſi tardaſſent tantum in veniendo, licet dixerit, quod alias vidiſſent unam ſchedulam in materia fidei, & jam eſſent plures dies; & hodie propter labilitatem memoriæ ipſi domini cardinales, cum hodie ipſis fuiſſet oſtenſa ſimilis ſchedula, dubitaſſent eamdem eſſe.

a al. *dixerunt*.

Similiter a dixit de quadam ſchedula oſtenſa eis in cauſa Tridentina: quare ſupplicarunt ipſis dominis de Concilio, ut de cetero tempeſtive ſchedulas legendas, & ſuper quibus deberent fieri congregationes ſive ſeſſiones ipſis dominis cardinalibus præſentare haberent: ut maturiorem deliberationem in ſingulis deliberandis & concludendis recipere poſſent, & ad evitandum ſcandala inter nationes, & oblocutiones, quę poſſent ea de cauſa fieri, cum ipſi domini cardinales ſint diſpoſiti concurrere cum nationibus in omnibus rationabilibus.

Quibus ſic propoſitis, levaverunt ſe venerabiles viri magiſtri Joannes de Scribanis & Henricus de Piro promotores prædicti, nomine promotorio, quo ſupra: & quamdam citationem alias decretam per Concilium contra quoſdam nobiles de regno Bohemiæ, & marchionatu Moraviæ, una cum duobus publicis inſtrumentis factis in civitate Ratisbonenſi, & oppido Viennenſi Patavienſis diœcesis: & accuſarunt contumaciam citatorum in dicta citatione nominatorum non comparentium, neque in cauſa, & cauſis contra eos motis, procedere, aut procedi videre curantium, & in eorum contumaciam reproduxit dictam citationem in forma bullę Conſtantienſis conſilii, & inſtrumenta exſecutionis, & dictos nobiles ad dicendum & opponendum quidquid verbo, vel in ſcriptis dicere & opponere voluerint, contra hujuſmodi exſecutionis & citationis inſtrumenta, per eamdem Synodum citari mandare, per audientiam publicam litterarum contradictarum ſedis Apoſtolicæ, ad certum peremptorium terminum ad hoc competentem per eamdem Synodum, debita cum inſtantia poſtulaverunt. Et nihilominus expoſuerunt quomodo coram tot commiſſariis quot repręſentat Concilium Conſtantienſe difficulter

A ſit litigare: cum propter gravitatem perſonarum, quam propter difficilem comportationem & congregationem tot ſuppoſitorum & dominorum in una cauſa. Quapropter petiit ſibi provideri de remedio opportuno, alteri prælato in Romana curia & de Concilio præfato Conſtantienſi committere & mandare, ut cauſam & cauſas hujuſmodi reſumat in eo ſtatu, quo remanſit coram eodem Concilio; & ulterius audiat cum ſingulis ſuis incidentiis & dependentiis, annexis & connexis uſque ad concluſionem incluſive, & ſi concluſerit, ipſi Concilio referat merita ipſius cauſæ, ad finem quod ſententia diffinitiva ferri poterit per Concilium præfatum.

Et ulterius iidem promotores petierunt nomine quo ſupra, eamdem congregationem ſive Concilium Conſtantienſe, ut certos judices ſive commiſſarios deputare velit de ſingulis nationibus, qui habeant videre & examinare exſecutiones factas in partibus contra illuſtrem principem dominum Fridericum Ducem Auſtriæ, de & ſuper monitorio in cauſa ad inſtantiam reverendi patris domini Gregorii epiſcopi Tridentini contra ſuprafatum dominum Fredericum Ducem per Synodum ſacroſanctam Conſtantienſem decreto, tenendum & obſervandum quoſcumque terminos neceſſarios & opportunos uſque ad declarationem excluſive, & ad referendum, aliaque decreta, obſervationes * quæ juris ordinem juxta commiſſionem in hujuſmodi cauſa præſentatam teneri habeant, atque ſervari, prout & quemadmodum in duabus papyri ſchedulis petitiones, quas ibidem produxerunt, quarum tenores inferius ſunt inſerti, plenius continentur.

Quibus ſic factis, venerabilis pater præpoſitus Quinqueeccleſienſis de mandato Synodi Conſtantienſis aſcendit ambonem: & juxta petitiones ipſorum procuratorum Concilii ſacroſancti legebat unam ſchedulam deputationis commiſſariorum in cauſa fidei: in qua ſchedula ipſa Synodus deputat reverendum patrem dominum Joannem patriarcham Conſtantinopolitanum ad reſumendum cauſam hujuſmodi in eo ſtatu, in quo remanſit coram Concilio, & ulterius audiat, decidat cum ſingulis emergentiis, incidentiis & connexis uſque ad conclusionem inclusive, & ulterius ipsi Concilio de meritis ejuſdem, prout in eadem ſchedula, cujus tenor inferius eſt inſertus, plenius continetur.

Qua quidem ſchedula lecta levavit ſe in medium reverendus pater dominus Joannes epiſcopus Oſtiensis cardinalis Vivariensis, & dixit nomine collegii cardinalium & nomine ſuo proprio, qualiter domini cardinales non fuiſſent de hujuſmodi ſchedulis omnes adviſati; & ex quo tangunt ita nobiles perſonas, cum primo tangitur regnum Bohemiæ, & alias magnum principem videlicet Fredericum Ducem Auſtriæ, contra quas & quem ſummo opere & maturitate eſſet procedendum, & ex quo majores, & major pars dominorum de Concilio ipſas ſchedulas examinaverunt, & videntur juſtæ, idcirco vellens eas approbare & concordare cum nationibus, quod non crederent niſi bonas & juſtas eſſe.

Quo conſenſu adhibito & approbatione facta, prælibatus dominus pater præpoſitus Quinqueeccleſienſis legebat ſchedulam commiſſariorum in cauſa Tridentina de verbo ad verbum, cujus tenor inferius eſt inſertus. Qua lecta, præfata Synodus dictas ſchedulas per dictos dominum Antonium Concordienſem, dominum patriarcham Conſtantinopolitanum, Nicolaum Merſeburgenſem, & Patricium Cortagenſem epiſcopos, nomine quatuor nationum, & reverendum patrem dominum Joannem epiſcopum Oſtienſem cardinalem Vivarienſem nomine collegii cardinalium per verbum, *Placet*, approbavit. Super quibus iidem promotores, nominibus quibus ſupra, petierunt ſibi fieri unum, & plura, per dominos protonotarios ſedis Apoſtolicæ, ceteroſque ſcribas ipſius Concilii publicum & publica, inſtrumentum & inſtrumenta, ad futuram rei memoriam, præſentibus ſupradictis dominis pro teſtibus infraſcriptis.

Quibus omnibus factis ſurrexit venerabilis & circumſpectus vir dominus Juſtinus de Juvenacio ſacri conſiſtorii advocatus & expoſuit qualiter eccleſia Tranenſis in regno Neapolitano, quæ metropolitana exiſteret, fuiſſet viduata paſtore, & ad eamdem fuiſſet electus reverendus pater dominus *b*.... per capitulum dictæ eccleſiæ, & ipſi legitime proviſum per dictam electionem, ſupplicando Concilio eccleſiæ Tranenſi ſuccurratur per confirmationem

b In mſſ. *dominus N. per &c.*

ANNO CHRISTI 1415.

in perſonam ipſius domini electi: & in caſu, quo ipſum Concilium nollet ſe impedire de confirmationibus eccleſiarum, & præſertim metropolitanarum, ſed potius exſpectare ſummum futurum Pontificem, in eo caſu proteſtatus fuit nomine electi, & eligentium prædictorum, quod ipſi electo ſeu eligentibus non currat tempus de conſecrandis epiſcopis aut confirmationibus fiendis; & alias proteſtatus fuit omnia & ſingula quæ ipſi domino electo, & eligentibus in tardationibus confirmationis fiendæ nocere quomodolibet poſſent, vel obeſſe. Similiter fuit proteſtatus de eccleſiis, de quibus eſſet proviſum *a* per electiones R. P. D. de.... eccleſiis, & proteſtando in omnibus, per omnia ſicut proteſtatus fuit de eccleſia Tranenſi, ſuper quibus petiit nomine procuratorio unum vel plura, publicum ſeu publica fieri inſtrumentum & inſtrumenta per dominos protonotarios ſedis Apoſtolicæ, & ſcribas ad hoc deputatos ad dictamen ſapientis. Præſentibus dictis dominis pro teſtibus infraſcriptis.

a Mſſ. *per electores reverendis patribus de eccleſiis.*

Tenores vero petitionum, citationum, inſtrumentorum exſecutionis, necnon deputationis commiſſariorum in cauſa fidei & epiſcopatus Tridentini, de quibus ſupra fit mentio, ſequuntur tales.

Petitio in cauſa Tridentina ſuper deputatione commiſſariorum.

REverendiſſimi patres & domini, ego Joannes de Scribanis de Placentia procurator in Romana curia, ac procuratorio nomine reverendi in Chriſto patris & domini, domini Georgii epiſcopi Tridentini nomine procuratorio ejuſdem peto, & eiſdem veſtris reverendiſſimis paternitatibus ſupplico, quatenus in dicta cauſa dignemini deputare aliquos prælatos & commiſſarios, qui ſe informent ſummarie ſimpliciter & de plano, ſine ſtrepitu, & figura judicii, an monitorium alias per hoc ſacrum Concilium Conſtantienſe contra illuſtriſſimum principem dominum Fredericum ducem Auſtriæ, & quoſcumque alios occupatores & detentores eccleſiæ & civitatis Tridentinæ, necnon oppidorum, caſtrorum, terrarum, locorum, & aliorum jurium ad dictam eccleſiam Tridentinam ſpectantium decretum, ſit debite exſecutum; cum poteſtate per dictum in valvis cathedralis eccleſiæ ſancti Stephani Conſtantienſis præfatos dominos ducem, & alios occupatores & detentores, ad dicendum & opponendum quidquid voluerint contra exſecutionem ejuſdem monitorii; & ſubſequenter ad videndum & audiendum ſe propter non paritionem declarari incidiſſe pœnas & ſententias in dicto monitorio contentas, prout videbitur eiſdem veſtris paternitatibus.

Petitio per Henricum de Piro data contra fautores Wicleffiſtarum.

REverendiſſimi patres & domini. In cauſa fidei nos procuratores & promotores hujus ſacri Concilii repræſentamus coram eiſdem veſtris paternitatibus reverendiſſimis citationem alias per dictum ſacrum Concilium decretam contra nonnullos nobiles & barones regni Bohemiæ, & marchionatus Moraviæ, & ejus exsecutionem, & accuſamus contumaciam dictorum citatorum non comparentium, & petimus eos reputari contumaces. Et cum ſit difficile, immo quaſi impoſſibile, pro quolibet termino ſervando congregare tot prælatos, ſeu facere fieri ſeſſionem; ſupplicamus, quatenus dictam cauſam dignemini committere alicui præfato, de quo videbitur eiſdem veſtris paternitatibus reſumendam in eo ſtatu, quo ultimo remanſit, ulterius audiendum, & fine debito terminandum, ſaltem uſque ad concluſionem.

Sacroſancta generalis Synodus Conſtantienſis conſtituit, & deputat commiſſarios ad infraſcripta, videlicet reverendiſſimos patres dominos Guillelmum tituli ſancti Marci presbyterum, & Franciſcum tituli ſanctorum Coſmæ & Damiani diaconum S. R. E. cardinales, & 1 Marcum epiſcopum Aprutinum, & Gaſparem abbatem de Perufio pro natione Italica: Marinum epiſcopum Atrebatenſem, Stephanum epiſcopum Dolenſem pro natione Gallicana: Nicolaum epiſcopum Merſeburgenſem, Joannem de Abundis pro natione Germanica: Patritium epiſcopum Cortagenſem, & Bernardum de Planca Vicarium eccleſiæ Burdegalenſis pro natione Anglicana, alias, 2 per certum dominum cardinalem, & ſingulas nationes in cauſa Tridentini epiſcopatus deputatos; ut ſe informent ſimpliciter, & de plano, ac ſine ſtrepitu, & figura judicii, an monitorium alias per dictam Synodum contra nobilem virum ducem Auſtriæ, & alios quoſcumque occupatores & detentores eccleſiæ & civitatis Tridentinæ; necnon oppidorum, caſtrorum, terrarum, bonorum, locorum & jurium ad dictam eccleſiam Tridentinam pertinentium decretum, ſit debite exſecutum: & cum poteſtate citandi dominum Fredericum ducem, & alios quoſcumque detentores, & occupatores ſupradictos, etiam per edictum publicum in Romana curia in valvis eccleſiarum, majoris, & ſancti Stephani Conſtantienſium affigendum, ad dicendum & opponendum quidquid verbo vel in ſcriptis dicere vel opponere voluerint contra dicti monitorii exſecutionem in dicta curia, & in partibus factam: ac etiam propter non paritionem hujuſmodi monitorio; ad videndum & audiendum ſe declarari per dictam ſanctam Synodum in pœnas in dicto monitorio contentas incidiſſe; necnon etiam ad omnia alia & ſingula dicta ſancta Synodus præfatis commiſſariis committit agenda, facienda, & exſequenda, & exercenda, quæ pro declaratione præmiſſorum neceſſaria fuerint, ſeu quomodolibet opportuna.

Die Veneris decima quarta Auguſti fuit lecta in natione Gallicana, & placuit; ſi placet aliis nationibus, M. Boloſonis notarius. Placet nationi Angliæ, ſi placet aliis nationibus: Willelmus Sylk, notarius.

Die Dominica decima ſexta menſis Auguſti, placuit nationi Germanicæ, quod procedatur, ut petitur. 3 Supradictus Fabri notarius nationis Germanicæ de mandato nationis.

Die ſabbati decima quinta menſis Auguſti, nona indictione, placuit nationi Italicæ retroſcripta ſchedula, prout in ea & per omnia continetur. Cynus de Lombardis notarius.

Commiſſio in cauſa fidei.

HÆc ſacroſancta Synodus Conſtantiemis pro celeri eſtirpatione hæreſum, & eccleſiæ reformatione ſacroſanctæ, omnes & ſingulas cauſas hæreſum & errorum & perverſæ doctrinæ damnatæ memoriæ Joannis Hus hæretici in regno Bohemiæ, & marchionatu Moraviæ exortas ſapientes, etiam criminales ex eis & eorum occaſione quoſdam 4 Scheulionem de Weſſel, alias de 5 Vertemberg ſupremum burgravium Pragenſem, 6 Laczlionem de Ciriwarz capitaneum marchionatus Moraviæ, 7 Rolezkonem ſeniorem de Hunſtat, alias de Podyebrad, Willelmum de 8 Wuztuz, Joannem ſeniorem de Novadomo, Henricum Wortenberg burgravium 9 de Gretz, Reyne Milichonem de Potenſceyn, alias de Zampach, Henricum Scopek de Duba, Ulricum de Nova domo, Joannem juniorem 10 de Optzna, Scribonem de Stremberg, Huckonem Kenſniam de Licheenburg, Roczkonem juniorem de Knuſtat, alias de Peydevaad baronem de Potenſtem, Joannem Kuska de Hunſtat, Joannem de Lonzuyt, Milotam de 11 Craborez, Hermannum de 12 Lancſley, Joannem de Rozmital, Pocam de Craſcolo, Witz Zdiſlauni de Zwrzetiz, Arneſtum de Richenburg, Joannem de Wlaſſym, Joannem de Lantſtey, Zdemconem Medetz de Tinetz, Zdeuchonem de Roznatal, Nicolaum Walſteyn, Petrum de Janovitz, alias de Clumetz, Joannem de Miligni, alias de Boſcolecz, Joannem de Coſſenberg, Nicolaum de Nimachon, alias de Rotz Dialowitz, Nicolaum ſeniorem de Ledetz, Nicolaum

ANNO CHRISTI 1416.

1 Mſſ. *Marinum.* 2 Mſſ. *per cœtum dominorum cardinalium.* 3 Lege ex mſſ. *Gumpertus Fabri.* 4 Mſſ. *Czenkonem*, al. *Schenkonem.* 5 al. *Vortenbog.* 6 Mſſ. *Laskonem de Kravvaiz.* 7 Mſſ. *Raskonem... de Kunſtat, alias de Podybard.* 8 Mſſ. *Zvvierzecizt.* 9 Mſſ. *de Graiz Reginæ, Mikuſſonem de Poteſtein.* 10 Mſſ. *de Opozna, Smykonem de Sternberg, Hynconem Kerſma Luchten burg, ... de Kunſtad, alias de Pediebrad, Baronem de Bodenſtein*, (al. *Potenſchen.*) 11 Mſſ. *Cravvarz.* 12 Mſſ. *Lanſteyn.*

ANNO CHRISTI 1416. ic nomina tera in mſ. rie ſunt do- rmata.

colaum juniorem de Ledetz, Sigiſmundum de Nulloſſovuz, VVencelaum de Oſtrovv, Ronflaum de Koſſe, Joannem de Onſtovv, Theodoricum de Studeni, Joannem de Studeni, Alſſiconem de Martinuutz, Mladotam de Crovvada, Milotam de Rochdantze, Miskonam de Huorka, Utiliazonem des Geniſſovvicz, VVenſelaum de Svvliſſavvicz, 1 Craſmum de Ocroch, Leonardum de Huyeryovvicz, Bohukonem de Barmez, Boleconem de Dahavvitz, VVichonem de Zhou, Mluckonem de Semipanovv, VVillelmum de Suiticz, Mathiam de Suitcz, Odolemum de Stupna, Yraſmum de Beſſetz, Dnuſeum de Perteleng, Laurentium de Brochdancze, Joannem de Proſſetz, Petrum Cucozonem de Oſtrovv, Barticonem de Oſtrovv, Joannem de Thrmochod, Petrum de Luſſel, Albertum de VVelchou, Theodoricum de Hotizicz, Proviziend Korum de Speczit, Onſſonem de Lavenitz, Henricum de Leſſema, VVencelaum Crovvicovv, Merskonem de Skala, Raporcteum de Ovrulicz, VVrchonem de Zehuzuk, Joannem de Simam, Bohunkonem de Proſſetz, Levvam Pizcthonem de Znam, Morquardum de Cacovvitz, VVenceslaum de Polna, Joannem de Leſſovvitz, Martinardum de Hoticz, Henricum de Czathivvitz, Mikazam de Petrivvitz, Maiſſikonem de Alberovitz, Peſſiokonem de Alberovitz, Elmam de Coſſietitz Petrum de Militin, Slaukonem de Komorovvitz, Nicolaum de Gretzitz, Joannem de Briſtoin, Nicolaum de Tyziebelitz, Joannem de Polna, Beneſium de VVlatzich, Petrum de VVlitzap, Stephanum de VVitzap, Otumskonnem Byeſcuma, Joannem de Oſtrozna, Hervvitonem de Suacziz, Martinum de Darſitz; Thauvalconem de Hoſtnvvz, Ratzkonem de Vidavv, Idherum de Hurek de Semiltiſtz, Joannem de Suchochesk, Proskonem de Choyzovv, Albertum de Sebaſtravvitz, Joannem de Jevantize, Ulricum de Bronicovv, Idthonem de Lotha, Mathiam de Caſtovvitz, VVillelmum de Oſtoin, Joannem de Briſſevvoci, Joannem VVilka, Joskonem de Thozie, Brunonem de Brela, Bartholomæum de Bravado, Idenkonem de Piſinilevvnz, Martinum de Ideſtavvitz, Zalbiſſinum de Zdeslau, Petrum de Utholz, Zedislaum de Dobravvada, Thmara de Paulovv, Pyredborum de Hontitz, Hunſonem Paulavv, Henricum de Brovvico, Petrum de Malovvitz, Joannem Sigiſmundum de Malovvitz, Petrum de Patzou, Joannem de Traſſelovv, Petrum de Diſſavitz, Joannem de Sorbrovitz, VVlaſconem Piezezye, VVillelmum de Maldrevvitz, Huchonem de Brazovv, Striberium de VVeſtre, Nicolaum de Dyabro Milliz, Philippum de Zeltz, Petrum Buskonem de VVzdietovv, Petrum de Duo, Henricum de Bruhodo, VVillelmum Nieſſuntz, Joannem de VVilemonitz, Jodocum de Zileze, Nicolaum de VVilmovviz, Peſſikonem de VVzdietovv, Petrum de Duo, Joannem de Bzavvelgo, VVicham de Slayvvnt, Nicolaum de Pelantra, Lonipoldum de Meraveze, Joannem de Stitup, Beneſſumroch de Dyeram, Leonardum de Muyth, Nicolaum de Muyth, Thralonem de Zdar, Joannem de Svvilkou, Rynartinum de VVrſieſna, Chriſtinum de Nicovvitz, Jodocum de Pezna, Hedonum de Boyzthitovv, Jaroslaum de VVoychovv, Joannem de Scopietz, Petrum de Scopietz, Piligrinum de Scopietz, Petrum de Dvvoyatz, Tztibrum de Hinbure, Bohuslaum de Menuſſe, Joannem de Radienym, Joannem de Thoytz, Henonem de Comitz, VVillelmum de Jozuz, Stephanum de Ezeſtitz, VVenceslaum de Thodeni, Joannem de Pize Dalavvitz, VVillelmum Zelezovvich, Petrum de Tiſſaba, Protmam de Udymbo, Petrum VVoſtze, Rochonem de Mislkvvity, Mrazchonem de Radymonitz, Ulricum de Dibronumzien, Reneſium de Treſetz, Beheſſium de Scholovv, VVoytiechum de Scolkovv, Leonem de Zoluzic, Meozkonem de Sculetz, Procopium de Thatzm, Nicolaum de Seracoſſitz, Sigiſmundum de Dobronalitz, Bohunkonem de Dyetrezy Thaluitz, Petrum de Jablana, Joannem de Vicotit, Pizibikonem de Dretzezy Thavvitz, Petrum de Jablana, Henricum de Scropintz, Joannem de Ratiborzitz, Petrum de Ratiborziz, Licvvinum de Pruditz, VVenceslaum des Nilkovv, Maſchonem de Petrovvitz, Henricum de Bulrovitz, Cirodinum de Reſmeſtroniz, Joannem de Diaſoſſitz, Svvaskonem de Podele, Ulricum de Moyſch, Cnuſſonem de Trecobuz, Duskonem de Tedelau, Matthiam de Plaſna, Pizibkonem de Blaſivva, Joannem de Brudislay, VVenceslaum de Meſne, Joannem Ulloſin, Joannem dictum VVahaach de VVlkovv, Haskonem de Hombitz, Nicolaum de Holoditz, Joannem de Pitziepich, Martinum de Sintzivv, VVenceslaum de Hoſtovvit, Stephanum de VVchatzomitz, Joannem de Oſtrezna, Georgium de Tiltizitz, Joannem de Popovetz, Joannem Ribik de Holtzin, Maſſikonem de Nulska Lovvich, Joannem de Kolodich, Joannem de Pize de Vorſitz, Joannem de Hyſectin, Joannem de Ydanuz, Georgium de Hoka, VVenceslaum de Sobiezitz, Berſonem de Podishuz, Nicholaum de Barchou, alias Dazitz, Habordum de Lommitz, alias de Moravat, VVillelmum de Coſſamberg, alias de Thun, Matthiam dictum Heletz de Nemelitz de Ruyſſynovv, Hlavatzonem de Komoravv, Joannem Heletz de Nemeſitz, Dnuſium de Coſniberg alias de Chlun, VVenceslaum de Slavvicovv, Albertum de Byecona, Ulricum de Hohſovvitz, Beneſium dictum Nibilz de Smzonam, Laurentium de Mutitz, Procopium de Sonykono, Beneſium dictum Bnizda de Domanitz, Bernardum Gieſciezobezie, Joachin de Lukavvitz, Anneſium de Simezel, Joannem de Pazitz, Beneſium de Rekiſſ, Nicolaum de Kiſvva, Meptonem de Pole, Joannem dictum Thiechlovvetz de Dobiskovv, Petrum de Braſadavſubz, Petrum de Habron, Rohmiconem de Holliſſonitz, Joannem de Marquart, Boshonem de Meslezitz, Joannem de Roſſitz, Thematam de Sudenetz, Cnuſſum de Tizibizich, Joannem Delrpha, Bohunkonem Patztpel, Stiborium de Geniſſovvnz, Procopium de Hozynyevves, Zdonkonem de Radyn, Moricum de Dolaty, Pauhkonem de Hortovvit, Martinum, de Jurvv, Joannem da Bnanvitz, Mauricium de Blacno, Joannem de Sezevetz, VVillelmum de Herment, Joannem de Hoſcovitz, Philippum de Seneſau, VVillelmum de Holiſſovvitz, Henricum de Palcoberd, Nicolaum de Seslavet, Joannem dictum Ribik de Symzem, VVenceslaum de Tizenſſitz, Petrum Nabochaz, Joannem de VVleznovv, Nicolaum de Podreuſſ, alias de Slupne, Joannem juniorem de Lukovvitz, Latzkonem du Gravvar marchionatus Moraviæ capitaneum, VVillelmum de Prerenſtan, Joannem de Lonitz ſupremum camerarium Czudæ Brunenſem, Petrum de Cruvar alias de Stanitz camerarium Zudolonitam, Hamuſſium Tolipa ſupremum mareſcallum regni Bohemiæ, VVankonem de Baskovvitz, alias Emſvvahora, Joannem de Beyetolvv, Altonem de Conſtat, alias de Ratiz, Paroslaum de Sternberg, alias de VVeſta, VVokonem de Holſteym, Herardum juniorem, Puskam de Cunſtat, Sigiſmundum de Milo, Cham fratres de Kiſnavv, Petrum de Silvinetz, Crimikonem de Drahotus, Stephanum de Varinoberg, Doſſobrium de Cinbourg, Milotam de Tuarkon, Henricum de VValeſtaym, Joannem Czorde Bertovvitz, Henricum de Lipa, Arclebum de VVerterzovv, Simitreum de Brauka de Dubravvitz, Tzeukonem & Sbnikonem de Strab, Miliskonem de Malevvonitz, Ulricum de Varantz, Tzemkonem de Scarou, Marcardum de Lizam, Nicolaum de Pinzenoczkonitz, Henſſonem de Stetzelez, Dick de Kobrerzoti, Onſſonem de Linpnia, Petrum Helch de Tovrontiz, Nicolaum de Herſuz, Franchonem de Peluzitim, Beneſium de Opitovvitz, Marquardum de Malovv, Joannem Suit, Dovvitz, VVonikonem de Otzni, Suzanam de Tuſſovv, Nicolaum de Ala, Simylonem de Henanitz, Sbrulionem Pulgranium de Janodraditz, VVlizkonem de Obartzevays de Taſſova, Sabarchet Zovv, Beneſſium Sardik Jaulecha, Sitrich de Branſſud, Sigiſmundum Branſſud, Michaelem de Trechalim, VVankonem de Opatovva, Dobeſum de Opatovva, Bohuſſium de VVyvvyna, Joannem Spale, Joannem Mizinitz, Georgium de Karientiz, Seblonem de Ruſſevvano, Beneſſium de Trabenitz, Dislaum de Harkli, Ulricum de Racodau, Bounkonem de VVatiſſau, Rynardum de Tremtz, VVolfardum Paullovvuz, Stakonem de Hald, Teſchonem de Draſdou, Racodavv Dylbam Syſna, Jan de Teſſovvitz, Ratzkonem de VViskou, Ydembonem de VVyeyſek,

ANNO CHRISTI 1416.

1 Forte, *Eraſmum*.

ANNO CHRISTI 1416.

sek, Parczizolonem de Manyeſſ, Joannem de Peter Sival Zubiluch, de Ulezan, Vveneeslaum de Ledovvitz, Stenikonem de Mareſſovv, Petrum dictum Hyenſel de Zaaczovvitz, Raackkonem de Convvalt, Henricum de Zera Novvich, Venceslaum de Cubonicz, Henricum de Hyn, Jeſſionem de Geſtizebie, Eraſmum Vvyolevetcz, Vvlicum de Raco, Venceslaum de Flatinia, Joannem Chizevv, Jan Donat de Polomie, Milskonem Donat de Polomie, Jan de Croanneſvia, Jan de Vvicchana, Mikoslas de Stadembra, Petrum Niger de Stitovvicz, Mabeskam de Vvibletz, Joannem de Linutzqdor, Barſſonem dictum Hladek de Zaurk, Joannem Dum de Salkonitz, Stibas de Hinchdorff, Dratzkonem de Stradek, Doneſſium de Tiſſa, Joannem de Enuſſim, Ruſſonem de Dolo Plaſſ, Delikonem de Rielle, Vvilokonem de Svuinznic, Joannem de Rithemberg, Joannem de Zinola, Pardum de Sunravvovvicz, Jeſconem de Seicovicz, Joannem de Reynas, Ulricum de Delhota, Alſonem Vahat, de VVisa Ex Mſſ. le- konicz, *a* Paſos, barones, milites & militares regni ge, præteriſſes barones. Bohemiæ, ac marchionatus Moraviæ, per hanc Synodum alias citatos ad comparendum perſonaliter in propriis eorum perſonis coram nobis Conſtantiæ, quinquageſima die ab exſecutione dictæ citationis computanda modis & forma in dicta noſtra citatione expreſſis, facta in loco ſeſſionis publicæ: ad reſpondendum in ea de certis articulis, & præſertim articulis per præfatum Joannem Hus dogmatizatis, ac etiam per nos condemnatis eamdem fidem concernentibus * eis oſtendendum reverendo patri domino patriarchæ Conſtantinopolitano committit reſumendum in eo ſtatu, in quo coram nobis indeciſæ remanſerunt: ulterius audendas per audientiam contradictarum, & valvis eccleſiarum, * procedendum, decidendum, cognoſcendum, & fine debito terminandum cum omnibus ſuis emergentibus, incidentibus, dependentibus & connexis, & cum poteſtate in eiſdem ex officio ſummarie inquirendi, & procedendi, uſque ad diffinitivam ſententiam incluſive. Non obſtante quod eadem Synodus dicto patriarchæ cauſam & cauſas contra quoſcumque hæreſum VVicleffiſtarum & Huſſitarum faventes, &c. etiam ſi fuerint criminales ubicumque, ſive in quibuſcumque diœceſibus fuerint conſtituti, cujuſcumque ſtatus, gradus, ordinis, præeminentiæ exiſtant, &c. ſtatum cauſarum hujuſmodi, ac tenores hujuſmodi commiſſionum factarum; necnon obſtante quod alias præfata Synodus certis judicibus generalem quarumcumque hæreſum, ſive errorum cauſas commiſerit audiendas uſque ad concluſionem excluſive, & aliis judicibus incluſive, coram quibus aliquæ dictarum cauſarum pendent indeciſæ, ſtatum omnium cauſarum hujuſmodi, ac tenores commiſſionum factarum, necnon quorumcumque nomina & cognomina judicium, & perſonarum citatarum, & citandarum hujuſmodi, ac omnium aliorum habentium, præſentibus pro ſufficienter expreſſis, conſtitutionibus Apoſtolicis, ſtylo palatii premiſſis, & aliis in contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcumque.

Die Lunæ decima Auguſti notæ indictionis placuit nationi Italiæ, prout ſupra continetur; dummodo aliæ nationes cenſeant. Cynus de Lombardia.

Die Martis vigeſima dicti menſis Auguſti placuit nationi Germanicæ, ut ſupra continetur.

Vincentius del Rivo dictæ nationi notarius.

Die Mercurii duodecima dicti menſis Auguſti fuit lecta in natione Gallicana, & placuit, ut ſupra petitur.

M. Boloſonis.

Ex eodem collectione Barberiniana, & duobus mſſ. Germanicis.

Citatio contra fautores Huſſitarum.

SAcroſancta generalis Synodus Conſtantienſis, univerſis & ſingulis, & præſertim Almaniæ & Bohemiæ nationum, Chriſti fidelibus, auxilium fidei in benedictione cœleſti. Quia ſtructura militantis eccleſiæ pro fundamento innititur orthodoxæ fidei ceterarumque virtutum collegio, veluti ædificio, legibus vero & moribus velut ornamentis utitur, cujus excuas zelus fortitudinis, tanquam miles ſingulariter ſtrenuiſſimus obſevat ſollicite, ne quoſvis ſtructura ipſa patiatur incurſus. Et A quia ſatanas a primævo huic ſtructuræ invidere dignoſcitur, quia ipſa de triumphantis eccleſiæ ſtructura conſurgit, de qua ipſe projectus in divinis eloquiis eſſe teſtatur; ideo per quoſdam ipſius militanti ſtructuræ perverſos filios, ut eam vertat & deſtruat, innumera machinata peſte, continuata experientia procurare non ceſſat. Quamobrem ingens nobis ſpeculatoris officia complectentibus inſidet neceſſitas, & exquirit auctoritas, ut illius inſidiis procelloſo præſenti tempore, quo hujuſmodi fundamenta cum ſuis ædificiis *b* per inimicos eccleſiæ ſatagit evertere, ferventius ANNO CHRISTI 1416. ſalutaribus in Domino remediis obviemus. Sane ex retroactis tam in præcedentibus, quam in præſenti Conſtantienſi generalibus Conciliis, non dubitamus per Mundi climata auribus percrebuiſſe fidelium, *c* quatenus ſatanas ipſe quoſdam hæreſiarchas ſuæ damnationis miniſtros, & eccleſiæ ſanctæ dictæ privignos, & maxime B novis temporibus ſuſcitaverit, contra ſtructuram totius eccleſiaſtici edificii molientes evertere fidem Catholicam cum legibus & eccleſiaſticis moribus a ſanctis *d* patriarchis traditis, & hactenus per viros catholicos tenaciter obſervatis, ſcilicet quondam Joannem VVicleff, & Joannem Hus hæreſiarchas, ſicut patet clare ex eorum ſcripturis, & opuſculis; qui minus caute appetentes magiſterium, & apud plebejos legislatores novelli & rabbi vocari, ſanæ quoque doctrinæ ſtudiis, & contradictionibus ipſorum patrum contemptis, ad inſanias falſas converſi, ſeu uſque ad ſummum damnationis erroribus implicarunt; adeo ut patris eorum prædicti ſatanæ ſectando veſtigia, qui ſuper omne quod colitur etiam in cœlo ſe machinabatur extollere, a ſummo cœlo ad inferni profunda dejectus eſt, quique ſecum quamplures in damnationis laqueos, & devia traxit, & trahere non quieſcit. Sic & iſti ſuper hierarchiam C militantis eccleſiæ ſe ſuaſque traditiones laborantes extollere, ſibi quamplures adunarum, etiam ſacerdotali dignitate circumſultos, exemplo *e* Theodæ Galilæi, qui ſe aliquos magnos novarum ſectarum legislatores fore prætendentes multitudinem ad ſe pertraxerunt in devium, ſicut ex Apoſtolorum Actibus colligitur evidenter. Et quod jam amplius *f* ſtupendius eſt, prænominatorum hæreſiarcharum currentibus temporibus iſtis adeo excrevit perverſitas & multitudo, prout ad noſtrum multorum relatione & fama publica referente, (proh dolor!) pervenit auditum, præſertim in regno Bohemiæ, & marchionatu Moraviæ, quod nonnulli, qui etiam nobilitatis ſecundum carnem titulo præeminentiæ cenſentur, conſpriantes inſimul ad tenendos & defendendos tam Joannem Hus hæreſiarcham præfatum, quam ſuos errores, ſe impietatis vinculo adſtrinxerunt: quique noviſſime apponentes iniquitatem ſuper iniquitatem D detractionibus & ſuperſtitioſis fabulationibus eorum non contenti, etiam libellos famoſos falſos calumnii injuriiſque refertos, ut aſſeritur, & copia inſuper ſigillorum diverſorum appendentium munitos, & in quibus eumdem Joannem Hus, juſto tamen Dei judicio, noſtro quoque tam rite, tam ſancte promulgatæ prævio ſententiæ calculo, ignis voragine conſumptum, *g* ad juſtificationem & laudem præconii extollere ſatagunt? ſic quoque publice hæreſum exſecrandarum ejuſdem, & ſuorum ſectatorum, & ſuarum hæreſum prædicationibus uſque ad effuſionem ſanguinis defenſores eſſe volunt, & publice profitenter, ut de ſe monſtruoſum extremi deliramenti præberent ſpectaculum, pariter & exemplum, conſurgere nullatenus trepidaverunt, prout hæc & alia in eis venenoſis & calumnioſis litteris in congregatione noſtra ſolemniter exhibitis continentur.

Licet itaque miſerandam tot taliumque filiorum E perditionem & faſcinationem diabolicam noſtra materna pietatis viſcera abſque amariſſimo compunctionis dolore non poſſint neque debeant ſuſtinere; unde in reducendis eiſdem perverſis obſtinatis ſatellitibus diaboli pro eorum fananda inſania noſtra ſollicitudo materna de contingentibus nihil omiſit; nam docendo, ſcribendo, legatos mittendo, diſſimulando, blandiendo, etiam ultra quam expediens forſan exſtitit, expectando, ſollicite fideliter quæ impendimus miſericordiæ officia univerſa. Sed proh dolor! apud eos ut pote converſos in arcum pravum, ſalubria perniciem operantur? inobedientiam enim ſpernunt, ſalutares doctrinas auſcultare contemnunt,

& pru-

b al. *per privignos eccleſiæ.*

c Mſſ. *qualiter.*

d Mſſ. *patribus.*

e Mſſ. *Theodæ & Judæ Galilæi.*

f Ita Lipſ. mſ. in alio *ſtupendum.*

g Mſſ. *juſtificationum & laudum.*

ANNO CHRISTI 1416.

& prudentum pacem & veritatem evangelizantium sermonibus & consiliis sanis acquiescere nolunt; sed toti ecclesiæ orthodoxæ se infestos reddere, & repugnare usque ad defensionem tam grandis peccati, ut etiam asseritur, damnabiliter, & injuste præsumunt.

Cum autem ex præmissis clare constet, omnes & singulos in dictis litteris sive sigillis descriptos fuisse, & esse laudatores, sectatores, & fautores prænominati Joannis Hus, & ejus damnatæ & perversæ doctrinæ: ideo nos tales ex iis non immerito habentes de fide suspectos, contra eos in virtute sanctæ Trinitatis insurgere & murum pro ecclesia Dei opponere nos oportet: ne tanquam dissimulatores tantorum malorum, indignationem Altissimi, cujus res agitur, incurramus, pœnam ejus condignam præstolando, exemplo illius summi sacerdotis Heli, qui licet in se bonus exsisteret, quia tamen filiorum excessus corrigere non curavit, in se pariter & in ipsis divinæ vindictam finaliter animadversionis accepit, dum filiis ejus in bello peremptis, ipse de sella corruens, fractis cervicibus exspiravit.

Qua propter via regia contra præfatos oberrantes procedere cupientes, & summaria informatione præmissa, & fide dignorum testimonio depositionibus cognovimus Czenkonem de VVessele, alias de VVartemberg supremum burgravium Pragensem, Latzkonem de *a* Crarvvar capitaneum marchionatus, *b* & ceteros in duobus foliis proxime præcedentibus descriptos in præmissis fuisse & esse publice diffamatos, ac etiam de fide suspectos; ipsorumque & aliorum in dictis litteris & eorum singuli monitoriis loca & domicilia tute adiri non posse: Idcirco per hoc publicum edictum in audientia publica litterarum contradictarum legendarum, ac in valvis seu portis sancti Stephani Constantiensis, necnon Pataviensis, Ratisponensis, & sancti Stephani in Vienna Pataviensis diœcesis ecclesiarum affigendum, supra nominatos Czenkonem, Latzkonem, Boczkonem, VVillelmum, Joannem, Henricum, Miskonem, Henricum, Ulricum, Joannem, *c* Smilonem, Henkonem, Batzkonem, Baldvvorum, & alios suprafatos peremptorie citamus: quatenus ipsi & quilibet eorum personaliter in propriis eorum personis coram nobis, Constantiæ, vel alibi, ubi nos residere tunc contigerit, quinquagesima die ab executione præsentium nobis in forma prædictis facta, in loco sessionis publico, si ipsa die sessionem publicam celebrare contigerit, alioquin in proxima tunc sessione publica immediate sequenti compareant, & quilibet ipsorum compareat, ad respondum in causa fidei certis articulis, præsertim articulis per præfatum Joannem Hus dogmatizatis, & per nos damnatis eamdem fidem concernentibus eis offerendis; & ad videndum contra eos ad omnia, & singula prout necessarium fuerit expedire contra ipsos, utpote de fide suspectos; necnon ad videndum infigi ipsis, & eorum cuilibet pœnas, sententias & censuras contra tales ab homine vel a jure promulgatas, & alias procedi usque ad diffinitivam sententiam inclusive, prout justitia suadebit, & ordo dictaverit rationis: vel ad dicendum & allegandum causas rationabiles, si quas habeant, quare præmissa fieri non debeant, vel non possint. Certificantes nihilominus citatos ipsos, ac ipsorum singulos, quod si comparere neglexerint in citationis termino supradicto, nihilominus contra ipsos, prout justum fuerit, ulterius usque ad eamdem sententiam diffinitivam procedetur, eorum absentia seu contumacia in aliquo non obstante.

Loca vero audientiæ, & valvarum prædictarum, tanquam publica & idonea ad hujusmodi nostram citationem publicandam ad instar publicorum edictorum, quæ olim *d* in alto prætorio duximus eligenda, quæ præsentem nostram citationem suo quasi sonoro præcono & patulo judicio publicabunt: in quibus præsentes nostras litteras decrevimus publicandas: ne ipsi prænominati citandi de præmissis, quod ad eorum notitiam non pervenerint, aliqualem ignorantiam prætendere valeant, aut allegare. Et volumus & decernimus, quod ipsæ litteræ nostræ citatoriæ post eamdem citationem, ut præfertur, faciendam, quemlibet dictorum citatorum perinde arceant & adstringant, ac si ipsis & eorum cuilibet in propria ejus persona intimatæ & sufficienter insinuatæ fuissent. Cum non sit verisimile cuiquam eorum fore incognitum, quod tam patenter & solemniter, & præsertim in loco generalis Concilii exstitit omnibus publicatum.

ANNO CHRISTI 1416.

Datum Constantiæ, sexto Kalendas Martii, anno Domini MCCCCXVI. Apostolica sede vacante.

Exsecutio citationis prædictæ in audientia facta.

In nomine Domini, Amen.

ANno a Nativitate ejusdem millesimo quadringentesimo sexto decimo, indictione nona, die vero quinta mensis Maii, sede Apostolica vacante, in mei notarii publici, testiumque infrascriptorum ad hoc specialiter vocatorum & rogatorum præsentia personaliter constitutus honorabilis vir magister Ambrosius, fidelis audientiæ publicæ litterarum contradictarum pro tunc lector, Constantiæ, in eadem audientia contradictarum, mane ipsius hora consueta, hanc rescriptam bullam ab alio latere tantum, & contenta in ea publice & intelligibili voce legit & publicavit, ad instantiam honorabilis viri Michaelis de Broda Zontunitak promotoris & instigatoris officii hæreticæ pravitatis; qui sibi nomine procuratorio dicti officii de hujusmodi publicatione & lectura petiit per me notarium publicum instrumentum fieri publicum. Præsentibus ibidem discretis viris Nicolao *e* VVart, Conrado Balavvim, Joanne Castiniani, & Joanne Carpentarii in dicta audientia contradictarum procuratoribus testibus ad præmissa vocatis pariter & rogatis.

Paulo post ego Fredericus notarius infrascriptus hanc præsentem bullam valvis seu portis ecclesiæ sancti Stephani Constantiæ pro audientia causarum Apostolica specialiter deputata affixi, & extensam ibidem dimisi, rogatus & requisitus, ut de hujusmodi affixione publicum conficerem instrumentum. Præsentibus ibidem honorabilibus & discretis viris magistris Reyniero de Deuhen litterarum Apostolicarum scriptore, ac dictæ audientiæ pro tunc lectore, Henrico Heugnel, Petro *f* Brop, & Henrico Hutnate in supradicta audientia contradictarum procuratoribus testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis. Deinde vero hora tertiarum dictæ diei, vel quasi, Fredericus notarius infrascriptus hanc præsentem bullam de prædictis valvis seu portis ecclesiæ beatæ Mariæ majoris, & cathedralis Constantiensis affixi, & extensam ibidem dimisi. Et deinde hora tertiarum, vel quasi, ipsam retroscriptam bullam de proximis dictis removi, & mecum apportavi, rogatus & requisitus, ut de hujusmodi remotione & affixione publicum facerem instrumentum. Præsentibus ibidem honorabilibus viris Henrico *g* Bvvt alias Bol, Guillelmo Bulheti in Romana curia procuratoribus, Joanne *h* Mynardi, & Joanne Bust litterarum Apostolicarum scriptoribus, & Petro *i* Vannii sacri palatii causarum Apostolici notario, testibus ad præmissa vocatis specialiter, & rogatis.

Et ego Fredericus *k* de Auhen clericus Colonienſi diœcesis, publicus Apostolica & imperiali auctoritatibus notarius, ac dictæ audientiæ publicæ litterarum contradictarum scriba, qui prædictis lecturæ, affixionibus & remotionibus una cum prænominatis testibus præsens interfui, ideo hoc præsens publicum instrumentum ab hujusmodi latere totum manu aliena fideliter scriptum in hanc publicam formam redegi, signoque & nomine meis solitis & consuetis signavi, requisitus & rogatus, in fidem & testimonium omnium & singulorum præmissorum.

Exsecutio in partibus facta.

In nomine Domini. Amen.

ANno a Nativitate ejusdem MCCCCXVI. indictione nona, die Dominica, quæ fuit tertia dies mensis Maii, hora tertiarum, vel quasi, Apostolica sede vacante. Ego Fredericus Juvenis clericus Bambergensis diœcesis, notarius publicus infrascriptus, habens & tenens in manibus meis quamdam bullam sacri Concilii Constantiensis, ac ejus vera bulla plumbea cum cordula cannabis pendente more Romanæ curiæ bullatam, sanam & integram, ac omni prorsus vitio carentem, ad instantiam honorabilis viri domini Michaelis de Broda Zentunitak * & plebano sancti Adelberti sua *l* Sdedras Pragensi, insti-

a Mss. *Cravvar.*
b Mss. addit, *Moraviæ.*
c Mss. *Smylonem.*
d Mss. *In alto prætoris scribebantur, auximus, &c.*
e In Mss. *Vart . . . . Balcemi . . . . Christiani.*
f al. *Krop.*
g Mss. *Kavvt, alias Bel, Guillelmo Brilleti . . .*
h Mss. *Ginardi, & Joanne Kust.*
i Mss. *Vannini.*
k Mss. *de Arnheim.*
l al. *Sderas.*

ANNO CHRISTI 1416.

instigatoris & promotoris officii citationis personalis contra & adversus quosdam, Czenkonem de Vessel-
le, alias de VVartenberg, supremum burgravium Pra-
gensem, Lazkonem de Cravvar capitaneum marchio-
natus Moraviæ *a* Maczonem seniorem de Cunstad,
alias de Podievvard, VVillelmum de Zvvyerzecitz,
Joannem seniorem de Nova domo, Henricum de VVer-
tenbertz burgravium de Cretz reginæ, ac multis aliis
nobilibus, & clientibus, militibus & militaribus, per
sacrum Concilium citatos, & defensores & adhæren-
tes damnatæ memoriæ Joannis Hus hæresiarchæ &
ipsius doctrinæ damnatæ. Quam quidem bullam ego
Fredericus notarius infrascriptus animo exsequendi,
notificandi & publicandi, & ad universorum Christi
fidelium notitiam deducendi, eamdem bullam valvis
seu portis majoris ecclesiæ Patavienſis affixi & exten-
di, & ibidem coram multitudine hominum utriusque
sexus ultra duas horas horologii infra Missarum offi-
cia & solemnia, & præsertim infra publicum officium
quod tunc in eadem ecclesia celebrabatur, stare per-
misi, quam multi canonici, presbyteri, & alii cleri-
ci legerunt. Tandem vero ego Fridericus infrascri-
ptus hujusmodi bullam ab eisdem valvis & portis,
finitis & peractis dictis Missarum & officiorum solem-
niis, debita cum protestatione removi & deposui.
Præsentibus ibidem honorabilibus & discretis viris do-
minis magistro Georgio VVispek, magistro Matthia
b Engelsthab, magistro Joanne *c* Peligno rectore scho-
larum, & aliis quampluribus circa præmissa testibus
fide dignis.

a al. Berbonem.

b Mss. Engelskal. *c* Mss. Pilgrino.

Item, anno & indictione quibus supra, die Domini-
ca, quæ fuit decima dies Maii suprascripti, hora ter-
tiarum, vel quasi, ego Fredericus notarius infrascri-
ptus prædictam bullam in valvis & portis ecclesiæ
sancti Stephani, alias omnium sanctorum Viennensis,
Patavienſis diœcesis, affixi, & extendi, & ibidem
coram magna multitudine hominum ultra duas horas
horologii infra Missarum solemnia, & præsertim infra
publicum officium, quod tunc in eadem ecclesia celebra-
batur, stare permisi, quam multi canonici, magistri,
presbyteri, & alii legerunt. Tandem vero ego Frede-
ricus notarius hujusmodi bullam ab eisdem valvis seu
portis, finitis & peractis divinis Missarum & officio-
rum solemniis debita cum protestatione removi, &
deposui. Præsentibus ibidem honorabilibus & discre-
tis viris dominis Bartholomæo altarista Missæ perpe-
tuæ fundatæ in altari omnium sanctorum in dicta eccle-
sia sancti Stephani, alias omnium sanctorum, Joanne
d Bzpel de Laynace notario publico, & Joanne Ulrici
de Odenburg presbytero baccalaureo in artibus, cle-
rico Patavienſis, Aquilegensis, & Januensis diœcesum
testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

d Mss. Opeczek de Lajbaco, al. Gregel de Lavnaco.

Tenor, sive principium bullæ talis est.

SAcrosancta generalis Synodus Constantiensis, uni-
versis & singulis & præsertim Almaniæ, & Bo-
hemiæ nationum Christi fidelibus, auxilium fidei in
benedictione cœlesti. Quia structura militantis eccle-
siæ pro fundamento innititur orthodoxæ fidei, ceterarum-
que virtutum collegio veluti ædificium, legibus ve-
ro, ac moribus veluti ornamentis utitur, *&c.* Finis
vero erat talis. Cum non sit verisimile cuiquam eo-
rum fore incognitum, quod tam patenter, & solem-
niter, & præsertim in loco generalis Concilii exstite-
rit omnibus publicatum. Datum Constantiæ sexto Kal.
Martii, anno a Nativitate Domini MCCCCXVI. Apo-
stolicæ sede vacante.

Et ego Fredericus Juvenis, clericus Bambergensis
diœcesis, publicus imperiali auctoritate notarius, quia
dictarum bullarum sacrosanctæ Synodi Constantiensis,
de quibus supra fit mentio, in supradictis locis, sive
portis ecclesiarum affixionibus successive factis, earum-
que depositionibus, omnibusque & aliis præmissis sin-
gulis, dum sic: ut præfertur, agerentur, & fierent,
una cum prænominatis testibus præsens interfui, ea-
que sic fieri vidi & audivi; ideoque hoc præsens pu-
blicum instrumentum exinde confeci, & publicavi, &
in hanc publicam formam redegi, signoque & nomine
meis solitis & consuetis signavi requisitus & rogatus,
in fidem & testimonium omnium præmissorum.

Alia exsecutio in partibus facta.

ANNO CHRISTI 1416.

In nomine Domini. Amen.

ANno a Nativitate ejusdem MCCCCXVI. indictione
nona, die vero Jovis, in festo Corporis Christi,
quæ fuit decimaquarta mensis Junii, hora secunda diei,
vel quasi, sede Apostolica vacante & summo Pontifi-
ce carente, in ecclesia cathedrali Ratisponensi, in mei
notarii publici, & testium infrascriptorum ad hæc spe-
cialiter vocatorum & rogatorum præsentia, personali-
ter constitutus discretus vir Caspar *e* Sustennedier cle-
ricus Patavienſis diœcesis, quasdam litteras citatorias
a sacrosancto generali Concilio Constantiensi emanatas
contra & adversus Czenkonem de VVartemberg,
Laczkonem de Cravvar, Bazkonem de Podiebrad baro-
nes, necnon & certos ipsorum complices in litteris ci-
tationum descriptos & nominatos, in numero quadrin-
gentos & quinquaginta duo, qui se sententiæ contra di-
ctum Joannem Hus hæresiarcham per dictum sacrum
Concilium canonice latæ opposuerunt, & ipsum sacrum
Concilium Constantiense per suas prætensas litteras dif-
famaverunt, & dicto Joanni Hus adhæserunt, & alia
fecerant prout in præfatis litteris prælibati sacri Con-
cilii vera bulla plumbea cum cordula cannabis more
Romanæ curiæ impendente bullatas continetur: de man-
dato & voluntate venerabilis & circumspecti viri domi-
ni Frederici de *f* Papager in decretis licentiati, scho-
lastici, & canonici ecclesiæ Ratisponensis domini sui,
infra pulsum primarum Missarum dum in eadem eccle-
sia solemniter peragebantur, valvis præfatæ cathedra-
lis ecclesiæ ubi communiter affixio bullarum fieri con-
suevit, clavis ferreis affixit, & publice extendit; di-
ctosque citandos sic, ut præfertur, citavit, quatenus
quinquagesima die in prædicto sacro Concilio Constan-
tiensi tanquam suspecti de fide personaliter compa-
reant, & ad respondendum certis articulis fidem ca-
tholicam concernentibus; & alia fecit quæ in talibus
fuerunt necessaria & opportuna: præfatasque litteras
originales bullatas sic, ut præfertur, affixas & publi-
ce extensas coram Christi fidelium multitudine copiosa
ad eamdem ecclesiam ad divina officia audienda con-
gregatorum stare continue permisit ultra tres horas: &
deinde dictas litteras tanquam sufficienter insinuatas &
publicatas coram me notario publico, & testibus in-
frascriptis deposuit & removit. Quarum quidem lit-
terarum citatoriarum principium & finis inferius de-
scribuntur. Super quibus omnibus & singulis præmis-
sis præfatus Caspar nomine domini sui supradicti petiit
sibi fieri per me notarium infrascriptum unum vel plu-
ra, publicum vel publica, instrumentum seu instru-
menta, Præsentibus ibidem honorabilibus viris Nico-
lao *g* Statuer rectore parochialis ecclesiæ sancti Adel-
berti Ratisponensis, Nicolao VVindunna, Conrado
Pethier, Joanne Zohentum, Joanne Kavver Visario
Chori dictæ ecclesiæ Ratisponensis, testibus ad præ-
missa vocatis & rogatis.

e al. Suflenuvobkr, al. Fuestrennecher.

f Mss. Papaberg.

g Mss. Schauer . . . . Vvidman . . . Pechier . . . Zahenner . . . Havvar.

Deinde die Dominica infra octavam supradicti festi
Corporis Christi, quæ fuit vigesima prima dicti mensis
Junii, hora secunda diei, similiter infra pulsum pri-
marum Missarum, prænominatus Caspar Surstennecher
de mandato domini sui supradicti præfatas litteras ori-
ginales bullatas in præsentia mei notarii & testium
infrascriptorum ad hoc vocatorum & rogatorum, val-
vis præfatæ ecclesiæ cathedralis Ratisponensis ut prius
clavis ferreis affixit, & affixas ibidem publice coram
multitudine fidelium iterum per duas horas & ultra
continue stare permisit, & demum removit, & sibi
instrumentum, ut supra, per me notarium fieri postu-
lavit. Præsentibus ibidem discretis viris dominis Hen-
rico Huchuel, Conrado Kek vicario, Conrado *h* VVrni
subdiacono dictæ ecclesiæ Ratisponensis, & Joanne *i*
Svvabenberg clerico Sergensis diœcesis, testibus ad præ-
missa vocatis specialiter & rogatis.

h Mss. Porin.
i al. Schvanenberg.

Postremo in die Nativitatis sancti Joannis Baptistæ,
quæ fuit vigesima quarta ejusdem mensis Junii, simi-
liter secunda hora diei, vel quasi, sæpedictus Caspar
k Surstenncker nomine, & ad mandatum dicti domini
sui supradicti, ex superabundanti supradictas litteras
citatorias originales infra pulsum primarum Missarum;

k Mss. ut supra.

ut

ANNO CHRISTI 1416.

ut prius, valvis præfatæ ecclesiæ cathedralis, ut supra, clavis ferreis iterato ibidem publice affixit coram Christi fidelibus, tunc ad dicta officia audienda congregatis; per duas horas stare continue dimisit & demum de ibi removit, & secum portavit: requirens me notarium infrascriptum nomine quo supra, super præmissis unum, vel plura, & tot quot fuerint necessaria fieri instrumenta. Acta fuerunt hæc anno, indictione, diebus, horis, mense, & loco, & sede vacante quibus supra Præsentibus ibidem discretis viris dominis Conrado sancti Blasii, & Nicolao *a* Widinna sancti Thomæ vicario, seu altarista, Joanne Rust diacono chori præfatæ ecclesiæ Maguntinæ, & Joanne Cappellano cappellæ sancti Sebaldi in civitate Ratisponensi, testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

Mſ. Wiman.

Tenor vero dictarum litterarum affixarum, cujus principium sequitur in hæc verba:

Sacrosancta generalis Synodus Constantiensis universis & singulis, præsertim Almaniæ & Bohemiæ nationum Christi fidelibus, auxilium fidei in benedictione cæleſti. Quia structura militantis ecclesiæ pro fundamento innititur orthodoxæ fidei ceteiarumque virtutum collegio, veluti ædificio, legibus vero ac moribus veluti ornamentis virtutum, *&c.* Finis autem ipsarum litterarum talis erat: Datum Constantiæ, sexto Kalendas Martii, anno a Nativitate Domini MCCCCXVI. Apostolica sede vacante.

Et ego Henricus Hak, clericus Bambergensis diœcesis, publicus imperiali auctoritate notarius, quia prædictarum litterarum citatotiarum sic, ut præfertur, affixioni, remotioni, omnibusque aliis præmissis, dum sic, ut præfertur, fierent & agerentur, una cum prænominatis testibus personaliter interfui, eaque sic fieri vidi & audivi; idcirco hoc præsens publicum instrumentum manu mea propria scriptum exinde confeci, subscripsi, & publicavi, & in hanc publicam formam redegi, signoque & nomine meis solitis & consuetis signavi, in fidem & testimonium omnium præmissorum rogatus & requisitus.

Congregatio generalis.

DIe Jovis decima Septembris supradicti, Constantiæ in ecclesia cathedrali, mane hora tertiarum, vel quasi, fuit congregatio generalis omnium nationum in modum sessionis, licet sint solemnitatibus requisitis ad sessiones publicas, & hoc propter ambaxiatores regis Arragonum, & regnorum suorum, qui habebant ibidem certa proponere nomine dicti regis & regnorum suorum: præsentibus ibidem reverendissimis patribus dominis Joanne episcopo Ostiensi, Angelo Prænestino, Jordano Albanensi episcopis cardinalibus, Antonio Bononiensi, Francisco Venetiarum, Joanne Ragusino, Gabriele Senensi, Angelo Veronensi, Guillelmo sancti Marci, Thoma Tricaricensi, Antonio Aquilegiensi, Almanno Pisano, Branda Placentino, Antonio de Chalanco, Petro Fuxi presbyteris, Raynaldo de Biricanciis, Amedeo Salutiarum, Lucido de Comitibus diaconis cardinalibus, necnon illustrissimorum principum Romanorum, Francorum, Angliæ, Arragonum, Neapolitanorum, Cypri, Poloniæ, Norvegiæ, Daciæ & Siciliæ ambaxiatoribus, aliisque ambaxiatoribus, nunciis & procuratoribus diversorum principum, & dominorum ac universitatum studiorum, & communitatum in numero copioso. In qua quidem congregatione magnificus, strenuus, ac venerabiles & circumspecti viri domini Raymundus Floh comes Cardonæ R. miles, Antonius generalis sanctæ Mariæ de Mercede, Gundisalvus de sancta Maria, Spera-in-deo Cardona, & Michael Navers ambaxiatores & nuncii sereniſſimi principis Alphonsi Arragonum regis, ascenderunt locum, in quo ambaxiatores regum & principum proponunt. Qui quidem domini ambaxiatores per organum venerabilis & circumspecti viri domini Sperantis-in-Deo collegæ ipsorum exposuerunt, quibus de causis illustrissimus dominus Alphonsus rex Arragonum misisset ad congregationem præsentem, nominando sacrum generale Constantiense Concilium congregationem: videlicet primo pro exstirpatione schismatis & hæresium, & pro unione ecclesiæ Dei, & reformatione status ecclesiastici in capite & in membris, ac electione unici summi Pontificis. Quo completo, regratiatus fuit Concilio in modum congregationis de exspectatione & tolerantia ipsorum ambaxiatorum adventus. Item, de benigna tractatione & susceptione eorum, & fratris Antonii Generalis ad honorem impensum ipsis dominis ambaxiatoribus per Concilium in susceptione eorum. Offerentes se paratos post eorum unionem & incorporationem ipsius Concilii ad omnia implenda, omnia firmanda, & concluſa in capitulis inter sereniſſimos principes Romanorum & Ungariæ, ac ambaxiatores Concilii Constantiensis ex una, & Arragonum regis ex altera parte, & ad faciendum ulteriora, quæ fuerint necessaria ad unionem ecclesiæ, exstirpationem hæresum, reformationem & electionem futuri Romani Pontificis prædicta, juxta exigentiam & potestatem ipsis traditam per ipsorum dominum; cujus potestatis & auctoritatis ibidem produxerunt publicum instrumentum infrascripti tenoris, quod ibidem de mandato Concilii per venerabilem virum dominum Petrum de Lamberga de Cracovia, manuque ipsius domini regis novelli Arragoniæ subscriptum de verbo ad verbum ibidem publice alta & intelligibili voce legebat. Quæ siquidem ambaxiata expoſita & oblatione facta, levavit se in medium reverendiſſimus pater dominus Joannes episcopus Ostiensis cardinalis Vivariensis nomine totius Concilii sive congregationis, ad modum dictorum ambaxiatorum, & pro facienda responsione: & fecit collationem pulcram & ornatam: pro cujus prosecutione distinxit terminum manus, sive dictionem manus tripliciter: in prima enim sui distinctione commendavit regem modernum Arragoniæ, ejusque patrem Ferdinandum, avum, ac reginam & matrem ipsius regis Alphonsi de eorum bonis intentionibus, labore, oblatione, & prosecutione testamenti conditi per regem Ferdinandum claræ memoriæ patrem & genitorem ipsius regis Alphonsi. In secunda vero distinctione manus reprehendit vitam Petri de Luna, adducens plures promissiones factas per eum de renunciatione per ipsum fienda, videlicet promissionem in Avenione, in Marsilia, & Januę per ipsum Petrum de renunciatione & unione ecclesiæ sanctæ Dei factas; contra quas omnes & singulas idem Petrus dixit venisse, & nihil de iis promissis adimpleviſſe. In tertia parte vero manus recommendavit ambaxiatores ipsius domini regis Arragonum quoad personam, statum & benevolentiam, offerens ipsis dominis ambaxiatoribus totum Concilium Constantiense esse pro nunc paratum ad faciendum cum ipsis ambaxiatoribus, in omnibus & singulis concurrentibus rationabilibus, licitis & honestis. Qua collatione sic, ut præfertur, per reverendum patrem dominum Joannem Ostiensem facta, surrexit reverendus pater dominus Franciscus cardinalis Florentinus: & per brevem collationem sive exhortationem nomine Concilii præfati fuit exhortatus eosdem ambaxiatores, ut dignarentur tandem ad bonum universalis ecclesiæ & reipublicæ statum concurrere cum dominis de Concilio, quos reperirent paratos atque benevolos ad omnia & singula quæ concernunt viam præfatam, quoad unionem ecclesiæ, statum & tranquillitatem. Quibus sic factis, venerabilis & circumspectus vir dominus Sperans-in-deo præfatus nomine ipsorum dominorum ambaxiatorum respondit ad verba & proposita per dominos cardinales præfatos: dicens quod ob hanc causam veniſſent, & dominus eos ad eam misisset, ut ecclesia Dei uniri possit; offerentes se ad vacandum circa ea cum dominis de Concilio omni voce, prius habitis tamen visitationibus dominorum cardinalium, quos oportet per prius visitare. His fatis, dictis, propositis & replicatis, una pars alteri, & altera alteri, fuit regratiata, de beneficiis & oblationibus sinceris. Super quibus omnibus & singulis propositis, dictis, gestis & factis nomine procuratorio petiit sibi unum & plura, publicum & publica fieri instrumentum & instrumenta ad dictamen sapientum. Præsentibus ibidem præfatis reverendiſſimis patribus S. R. E. cardinalibus, ambaxiatoribus, procuratoribus, nunciis, & aliis, pro testibus infrascriptis ad hec vocatis specialiter & rogatis.

Tenor vero dicti procuratorii publici instrumenti de quo supra fit mentio, talis est:

PAteat universis, quod nos Alphonsus Dei gratia rex Arragonum, Siciliæ, Valentiæ, Majoricarum, Sardiniæ & Corsicæ, comes Barchinone, Dux Athenarum

ANNO CHRISTI 1416.

tum & Neopatriæ, ac etiam comes Ruſſilionis & Ceritaniæ. Quia ex his, quæ circa eccleſiæ ſacroſanctæ negotium infraſcriptum huc uſque nutu divino ſunt acta, quodammodo præſagium exoriri videmus, quod ineffabilis divinæ providentiæ celſitudo oculo ſuæ pietatis ſalvificæ proſpiciens ab excelſo, Petri ſancti naviculam, imperitorum ſeu potius impiorum nautarum ductu peſtifero naufragio proximam, & ruinoſis ſcopulis jam propinquam, ſaluti animarum Chriſticolarum, quas ſui aſperſione ſanguinis rubricavit in cruce, miſeratione deifica providendo per alios nautas induſtrios & providos ad ipſius Dei eccleſiam zelum habentes fervidum atque rectum, ipſam amodo regi & gubernari, fugato proinde navigio acephalato, ut firmiter ſperamus, faciet & diſponet, ut ipſa Petri navicula unico & vero ductore ad portum ſalutis in ejus laudem & totius Chriſtianitatis exaltationem & gloriam quietiſſime deducatur: ut etiam ſit unus ſolus ibidem patronus & nauta, qui fugatis procelloſis ſchiſmaticorum erroribus, ipſam ſacroſanctam Dei eccleſiam regat & gubernet in ejus nomine, qui Spiritus ſancti gratia, *a* detruſo nunc buſto perpetuo ſchiſmatica beſtia, ſuis mortiferis dentibus unam ſanctam Dei eccleſiam catholicam devaſtante, veſtis divinæ jam morſibus lacerare, proh dolor! *b* valet & faciet initu ſuæ divinitatis mirifice reſarciri, & uniri ſciſſuram. Scientes & accurata meditatione penſantes, dudum in civitate Narbonæ inter excellentiſſimum principem Sigiſmundum Romanorum regem, & ambaxiatores & procuratores congregationis civitatis Conſtantienſis ex una parte; & dilectos, devotos & fideles noſtros Philippum de Medulia ſacræ paginæ profeſſorem, Sperantem-in-Deo Cardona juriſperitum, & Bononatum Petri decretorum doctorem, ambaxiatores & procuratores illuſtriſſimi & Chriſtianiſſimi principis domini *c* Ferdinandi de Quynnones, illuſtriſſimi regis Caſtellæ conſobrini noſtri cariſſimi, ambaxiatores & procuratores, ac Didacum Ferdinandi *d* de Vadreto, milites, conſiliarios prædicti domini genitoris noſtri ex altera, quædam fuiſſe ſuper facto unionis acta & concordata capitula, quæ tam per dictum dominum genitorem noſtrum, quam per nos in villa Perpiniani laudata, approbata, auctorizata, promiſſa & jurata fuerunt, ſigilliſque utriuſque noſtrum poſtmodum roborata, ut in inſtrumento publico inde confecto plenius continetur.

a Mſ. *detruſa nunc, utinam buſto perpetuo.*

b Mſ. *volet & faciet nutu ſuæ, &c.*

c Lege ex mſſ. *Ferdinandi regis Arragonum, genitoris noſtro glorioſæ memoriæ, ac Didacum Ferdinandi, &c.*

d Mſſ. *de Vadiova.*

Cum juxta contenta in capitulis concordiæ antedictæ per prælatos & ceteros viros eccleſiaſticos in civitate Conſtantienſi congregatos, per certi tenoris litteras in capitulis præfatis inſertas, convocatio fieri debuerit de regibus, principibus, cardinalibus & prælatis & aliis de obedientia domini Benedicti, qui ad generale Concilium ſunt aſſueti vocari, quod certa die in eadem civitate Conſtantienſi compareant ob ſchiſma ſedandum, unionem eccleſiæ procurandam, reformationem etiam ipſius eccleſiæ tam in capite, quam in membris complendam, & ejectionem ipſius Benedicti effectualiter faciendam & ad electionem unionis Romani Pontificis futuri procedendum, prout in litteris ipſius convocationis ad nos per præfatos prælatos & alios in dicta civitate Conſtantienſi congregatos nuper directas latius continetur. Et viceverſa præfati reges & principes obedientiæ præfati domini Benedicti facere teneantur litteras convocatorias ad prænominatos prælatos, ceteroſque de dicta Conſtantienſi congregatione ſimiles litteras convocatorias, quæ ab ipſis de dicta congregatione emanarunt, vel per ſuos ambaxiatores & procuratores mittendos ſufficienti poteſtate ſuffultos ibidem Conſtantiæ congregatos convocabunt.

Cum etiam ſuper omnia cordi geramus, quod omnia per præfatum dominum genitorem noſtrum, & nos, ut præmittitur, concordata, debitum ſortiantur effectum; tenore præſentium, confidentes ad plenum de fide, induſtria, ſcientia, & probitate laudandi, & longa rerum experientia approbati viri nobilis Ammirati noſtrorum marium; Joannis Reymundi Floch comitis Cardonæ, venerabilis & religioſi viri fratris Antonii Texal magiſtri in ſacra pagina, Generalis beatæ Mariæ de Mercede, Raymundi Xatinar militis, ac venerabilis doctoris Sperantis-in-Deo Cardonæ juriſperiti, Philippi de *e* Medulia ſacræ paginæ profeſſoris, Gundiſalvi Garſiæ de ſancta Maria decretorum, & Michaelis de Navers juris utriuſque doctorum conſiliariorum noſtrorum dilectorum, atque fidelium, facimus, A conſtituimus & ordinamus vos omnes & majorem partem ex vobis in ſolidum procuratores, actores, factores ac certos & ſpeciales nuncios & ambaxiatores noſtros, omnibus illis viis & modis & formis, quibus de jure melius valere poſſit, ad accedendum ad dictam congregationem præfatæ civitatis Conſtantienſis, & convocandum prælatos & ceteros in ipſa congregatione exiſtentes, juxta modum & formam in præfatis capitulis contentam; ſic quod *f* præfati de obedientia dicti domini Benedicti venientes ad dictam civitatem Conſtantienſem ſtatim fiat unio veſtrum, & eorumdem ad dictam congregationem pro faciendo unum univerſale Concilium, ac in eodem Concilio vice noſtra, poſtquam formatum fuerit, intereſſendum dumtaxat pro ſedatione ſchiſmatis, ac unione eccleſiæ modo prædicto, ac etiam alias procuranda, & pro cauſa ejectionis B dicti domini Benedicti & electione futuri ſummi Romani Pontificis, & reformatione eccleſiæ in capite & in membris, & cauſa hæreſis cum dependentiis, emergentiis & connexis, prout in dictis capitulis concordiæ continetur: necnon ad petendum & requirendum quod omnia & ſingula in ipſis capitulis concordiæ contenta tam per dictum Concilium, poſtquam formatum fuerit, quam per quoſcumque alios, ad quos quomodolibet pertinebat ante formationem dicti Concilii, ſeu poſt prout facienda fuerint, deducantur debite ad affectum; omniaque alia & ſingula ſupradictos caſus tangentia, cum dependentiis, emergentiis & connexis ex eiſdem, tam in dicto Concilio poſtquam formatum fuerit, quam ante ipsius formationem, petendum, inſtandum, requirendum & proteſtandum, ſeu impugnandum, approbandum & laudandum, quæ noſmet in propria perſona petere, requirere, inſtare, proteſtari, impugnare, approbare poſſemus, etiamſi talia ſint, quæ mandatum exigant magis ſpeciale. Concedentes vobis dictis procuratoribus, auctoribus, factoribus, nunciis, ambaxiatoribus noſtris, & majori parti ex vobis plenam & liberam poteſtatem exercendi præmiſſa omnia, & ſingula alias ſupradictos caſus tangentia, quę per nos quomodolibet, aut procuratores ſeu ambaxiatores noſtros venirent exercenda. Et generaliter omnia alia & ſingula, quæ dicta ſedatione ſchiſmatis, & unione ſanctæ matris eccleſiæ per nos fieri aut exerceri valerent. Volenteſque quod quidquid per vos, vel majorem partem ex vobis dictis procuratoribus, factoribus, actoribus, nunciis & ambaxiatoribus noſtris noſtro nomine actum, ſeu emanatum fuerit proinde obtineat firmitatem, ac ſi ab omnibus acta exiſtierent, ſeu etiam emanata, etiamſi aliquem vel aliquos ex vobis contingat abeſſe, D aut fore præſentes, qui in agendis ſeu exercendis per majorem partem minime conſentirent.

f Mſ. *præfatis . . . . . venientibus.*

Nos enim vobis promittimus in noſtra bona fide regia, & juramus per Dominum Deum, & ejus ſancta quatuor evangelia manibus noſtris corporaliter tacta, in *g* poſſe notarii ſecretarii infraſcripti pro omnibus illis, quorum intereſt, & intereſſe poteſt, & poterit, hæc a nobis legitime poſtulanda, & recipienda & paciſcenda, nos ſemper habere ratum, gratum & firmum quidquid per vos dictos procuratores, factores, actores noſtros & ambaxiatores, vel majorem partem veſtrum, noſtro nomine in præmiſſis vel aliquo eorumdem actum, geſtum, tractatum, laudatum, firmatum, approbatum, & concluſum fuerit, in nullo tempore revocare, ſub bonorum noſtrorum omnium hypotheca. Quod eſt datum & actum Barchinonæ, decima die Julii anno E a Nativitate Domini MCCCCXVI. regnique noſtri primo. Signum Alphonſi Dei gratia regis Arragonum, Siciliæ, Valentiæ, Majoricarum, Sardiniæ & Corſicæ, &c. Comitis Barchinonenſis, ducis Athenarum & Neopatriæ, ac etiam comitis Ruſſilionis & Ceritaniæ, qui prædicta laudamus, concedimus & confirmamus, & etiam juramus; huicque publico inſtrumento ſigillum noſtrum commune, quo utebamur dum principatus Gerundæ fungebamur honore, cum noſtra ſigilla regia nondum ſint facta, juſſimus apponendum. Rex Alphonſus.

g Lege *præſentia.*

e al. *Medalia.*

Teſtes ſunt, qui ad prædicta fuerunt præſentes; Giraldus Almannus de Cerbilione Cathaloniæ, *h* Oſſus de Procida regni Majoricarum gubernatores, milites, & Berengarius de Bradoxino conſiliarii domini regis.

h Mſ. *Olphus de Prexda, & mox de Bardoxino.*

Signum

ANNO CHRISTI 1416.

Signum mei Pauli Nicolai, dicti domini regis secretarii, auctoritate regia notarii publici per totam terram & ditionem ſuam, qui prædictis interfui, eaque de ipſius mandato ſcribi feci & clauſi. Corrigitur autem in lineis, decimaſexta, *Sperantis-in-Deo Cardona juriſperiti*, *Philippi de Medulia ſacræ paginæ profeſſoris*, viceſima *per quoſcumque*, & viceſimaſexta *alios*.

Congregatio generalis.

Die Mercurii decimaſexta menſis Septembris prædicti, Conſtantia in eccleſia majori prædicta, hora tertiarum, vel quaſi, pro publicis ſeſſionibus & congregationibus generalibus deputata, fuit tenta per Concilium generale Conſtantienſe congregatio generalis pro infraſcriptis fiendis. Præſentibus ibidem reverendiſſimis patribus dominis Joanne Oſtienſi, Angelo Prænestino, Jordano Albanenſi epiſcopis & cardinalibus, & Antonio Bononienſi, Franciſco Venetiarum, Joanne Raguſino, Antonio Aquilegienſi, Gabriele Senenſi, Almanno Piſano, Angelo Veronenſi, Thoma Tricaricenſi, Branda Placentino, Guillelmo ſancti Marci, Antonio de Chalanco, & Petro Fuxi presbyteris; Ottone de Columna, Lucido de Comite, & Franciſco Florentino diaconibus cardinalibus. Et antequam ad aliquem actum publicum nomine ipſius Concilii Conſtantienſis fuiſſet proceſſum, levavit ſe venerabilis & circumſpectus vir dominus Auguſtinus de Piſis ſacri conſiſtorii advocatus, & tanquam procurator, ſive nuncius illuſtris principis domini Ludovici comitis Palatini, & ducis Bavariæ, gubernatoris & locum tenentis pro Concilio Conſtantienſi illuſtriſſimi principis Sigiſmundi Romanorum & Ungariæ regis: & nomine ipſorum dominorum regis Romanorum, ac Ludovici comitis dixit, qualiter foret deventum ad aures ipſius domini comitis tanquam gubernatoris, qualiter ambaſſiatores regis Jacobi de Neapoli, & dominæ Joannæ ejus uxoris reginæ hic præſentes haberent certa proponere, & litteras præſentare ipſi Concilio, & quod prætenderent nominare dictum Jacobum regem Siciliæ, Ungariæ, *&c.* quod videretur tendere in detrimentum & in præjudicium Romanorum regis, quoad regna ſua, videlicet Ungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, &c. Petens ergo per Concilium provideri, taliter quod hujuſmodi præjudicia hic in Concilio generali non fiant, ſubſequenter reverendus pater dominus Guillelmus cardinalis ſancti Marci tanquam procurator & nuncius illuſtriſſimi principis Ludovici Jeruſalem & Siciliæ regis ſimilem proteſtationem & petitionem, quoad regna Jeruſalem & Siciliæ, cum idem dominus ſuus Ludovicus ſit in veſtitus de eiſdem regnis per Romanam eccleſiam, & non noſcat alium regem in illis regnis quam dominum ſuum Ludovicum prædictum.

Quibus propoſitis & proteſtatis factis, de mandato ipſius Concilii aſcendit ambonem, ſuper quo edicta, ſtatuta & ordinationes, diffinitiones & decreta, & finem dicti Concilii publicantur, & legi ſolent, venerabilis vir dominus Petrus de *a* Guafardis ſecretarius Concilii, & legebat quamdam ordinationem in quadam papyri ſchedula, in qua continebatur quod per denominationem titulorum nulli aliquid juris acquireretur, & alias prout in eadem ſchedula continebatur, cujus tenor inferius eſt inſertus. Et ſtatim quia apparuit dictam ſchedulam non eſſe concordatam per omnes de nationibus, ideo idem magiſter Petrus de ſimili mandato legebat unam aliam ſchedulam concordatam per omnes nationes, ut dixit, ſuper hujuſmodi donationibus alta, & intelligibili voce, cujus tenor inferius eſt inſertus. Qua lecta, ſtatim de mandato dictæ ſanctæ Synodi fuit approbata per reverendum patrem dominum Joannem patriarcham Conſtantinopolitanum, Nicolaum epiſcopum Meſeburgenſem, Patricium Cortagenſem epiſcopum, nomine trium nationum: & Joannes epiſcopus Oſtienſis nomine collegii Cardinalium approbavit ſecundam ſchedulam per verbum, *Placet*: refutando primam quam non approbavit, tanquam non concordatam per nationes. Iis factis, aſcenderunt ambonem ambaſſiatores regis Jacobi aſſerti Neapolitani, & præſentarunt litteras credentiæ ipſorum: quæ de mandato Concilii fuerunt lectæ per dictum Petrum de *b* Gualfardis ſecretarium Concilii prædicti: quarum litteram titulis intellectis per ſuppoſita Concilii, ſecundario le-

a Mſſ. *Gualfordinis*.

b Mſſ. *Gualardinis*.

ANNO CHRISTI 1416.

A vavit ſe dominus Auguſtinus de Piſis nomine dicti ſereniſſimi principis Romanorum regis, proteſtando, quod nullum præjudicium ipſi Romanorum, & Ungariæ regi quoad titulos, quos adſcribit ſibi dominus Jacobus quoad regna Ungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, & alias proteſtatus fuit, ut ſupra proxime proteſtatus fuit; nihilominus diffitendo & reclamando dictam ſubſcriptionem ipſarum litterarum, miſſarum & præſentatarum ſtatim per ipſos dominos ambaſſiatores, in quibus titulis abſcribit ſibi titulos in dictis regnis. Similiter proteſtatus fuit prælibatus reverendus pater dominus Guillelmus cardinalis ſancti Marci, tanquam ambaſſiator, procurator, & nuncius illuſtriſſimi principis regis Ludovici, quoad titulos regnorum Jeruſalem & Siciliæ, quos dixit fore abſcribendos domino ſuo regi Ludovico, qui eſt inveſtitus per Romanam eccleſiam, & non in ipſe rex Jacobus; nec ſciret aliquem inveſtitum B de eiſdem, niſi præfatum dominum ſuum. Super quibus proteſtationibus prædicti domini Auguſtinus cardinalis, & epiſcopus Anicienſis petierunt a notariis ſedis Apoſtolicæ, & aliis ſcribis Concilii unum & plura, publicum & publica, inſtrumentum & inſtrumenta ad perpetuam rei memoriam,

Quibus ſic factis levavit ſe ſimiliter venerabilis & circumſpectus vir dominus Ardecinus de Novaria ſacri conſiſtorii advocatus, nomine ipſorum ambaſſiatorum domini Jacobi regis exponens, qualiter ſatis admiraretur de hujuſmodi proteſtationibus factis in præſenti congregatione quoad titulos regnorum ipſorum regis Jacobi, & Joannæ reginæ, *c* quomodo ambaſſiatores ipſorum non eſſent miſſi ad litigandum pro titulis, ſed venerunt ad præſens Concilium, tanquam vocati per Papam, tunc & *d* Concilium poſtea, & etiam per regem Romanorum, pro unione ſanctæ matris eccleſiæ, C & aliorum, pro quibus præſens Concilium exſtitit convocatum: petens provideri per Conciiium, quod ipſis regi & reginæ, ac ambaſſiatoribus nominibus ipſorum nullum generetur præjudicium per hujuſmodi proteſtationes ſic, ut præfertur, contra eorum titulos factas: ad quod nondum reſponſo, venerabilis magiſter Laurentius de Neapoli ordinis Eremitarum ſancti Auguſtini, unus de eiſdem ambaſſiatoribus incepit facere quemdam ſermonem, & recommendationem, pro cujus introductione accepit pro themate: *Gaudete quoniam merces veſtra copioſa*: diſtinguens in duas partes: In prima parte recommendavit Concilium Conſtantienſe: in ſecunda parte regem Jacobum & reginam Joannam Concilio, & eccleſiæ Romanæ: offerens ipſos ad beneplacita cum totis regnis ipſorum, terris & dominiis ipſorum, ac perſonis atque bonis ad obedientiam ſanctæ matris eccleſiæ, & augmentum unionis eccleſiæ ſanctæ Dei. Quo ſermone pulchro introducto, & completo pro eorum amD baſſiatorum, & dominorum ſuorum recommendatione, levavit ſe in medium reverendus pater dominus Franciſcus cardinalis Florentinus, & fecit pulcram recommendationem: recommendando regem & reginam, ac ambaſſiatores, regratiando ipſis nomine Concilii Conſtantienſis de bonis oblationibus & voluntate, quam habere dicuntur erga præſens Conſtantienſe Concilium. Qua quidem recommendatione per dominum cardinalem Florentinum facta, idem magiſter Laurentius nomine collegarum ſuorum, & ſuo proprio præſentavit procuratoriam, quod fuit ibidem lectum per dominum Petrum de Gualfardis de mandato Concilii, cujus tenor inferius eſt inſertus. Quod procuratorio lecto venerabilis vir dominus Dominicus de Ponte petiit confirmari quamdam electionem cujuſdam abbatis Stephani ad monaſterium: & in caſu quo non, proteſtatur quod non incurrat ſibi tempus a jure ſtatutum de benedicendis abE batibus. Ex adverſo ſurrexit Ardecinus de Novaria advocatus, dixit hujuſmodi abbatem non fore electum, ſed intruſum, quapropter non debet confirmari, ſed potius expelli, *&c.* Super quibus petierunt inſtrumenta a dominis protonotariis, & notariis prædictis.

Subſequenter fuerunt lectæ litteræ regis Poloniæ per dominum Petrum de Polonia de mandato Concilii in eodem loco. Et ex adverſo pro parte eorumdem Theutonicorum. Item una alia littera ex parte univerſitatis ſtudii Cracovienſi, quorum tenores ſequuntur. Super quibus omnibus & ſingulis Joannes de Scribanis & Henricus de Piro promotores petierunt & quilibet eorum

c Forte, *quando*.

d Forte, *per Concilium*.

ANNO CHRISTI 1416.

petiit sibi nomine procuratorio unum vel plura fieri publicum, & publica, instrumentum & instrumenta, ad perpetuam rei memoriam.

Tenores vero dictarum schedulæ decreti, ac litterarum, & instrumenti procuratorii, per ipsos ambassiatores præsentatorum, sequuntur tales.

Sacrosancta Synodus Constantiensis declarat, statuit & decernit, quod per quoscumque actus nominationis, intitulationis, honoris exhibitionis tam in sede, quam in aliis quibuscumque dictis & factis, dicendis & fiendis in hoc sacro Concilio, per quoscumque prælatos; vel eorum, aut regum, principum, ac universitatum quorumcumque nuncios, vel legatos, seu ipsis, aut de ipsis: vel eorum altero in eodem sacro Concilio, nullum jus, seu possessum de novo acquiratur, nulliusque præjudicium generetur, nulliusque jus quodcumque in proprietate, vel possessione lædatur, & per præmissa, vel hujusmodi legatorum admissionem, jus vel titulum alicujus approbare minime intendit.

Littera regis Poloniæ.

SAcrosancto generali Constantiensi Concilio in Spiritu sancto congregato Uladislaus Dei gratia rex Poloniæ, Lituaniæ princeps, & hæres Russiæ, ea quæ ad pacem sunt, & de felicibus universalis ecclesiæ successibus licet in Domino gloriari. Si mundialis machinæ conditor, regum rex & dominus, vetusta, novaque legis traditione bonum pacis adeo censuit commendandum, ut eatenus filius suus princeps pacis, justo nominis nuncuparetur vocabulo, qui tamdem sedibus supernis postergatis, ad vallem nostræ fragilitatis descendens benigniter pacem protoplastis transgressoris dolenter amissam reduceret: qua pax circa suæ saluberrimæ nativitatis exordia concinentibus choris Angelicis de cœlis in terram hominibus bonæ voluntatis misericorditer exstitit destinata. Hanc demum ipse auctor pacis, amator caritatis, verbo prædicans exemplo docuit; dum de hoc Mundo ad Patrem, unde venerat, transiturus, pacem suam, tanquam pignus optimum, fratribus legitur reliquisse, in suo testamento; in quo etiam pacificos filiis Dei æquiparans beatificat & commendat. Nos propterea illo auspice, qui nos de tenebris in admirabile lumen fidei vocavit catholicæ, sceptraque regni Poloniæ contulit mirifice, sacris dietim edocemur elogiis, pacem quantum in nobis est, habere cum hominibus, signanter cum fidei domesticis, quos in domo Domini sicut fratres in unum jucunde habitantes, de uno pane & calice participare nos decet *a* expresse; quanto magis illos, qui turbis rerum sæcularium pessumdatis, se sua sponte rogare ea, quæ ad pacem, legati sunt, convenit cum omnibus principibus catholicis in pacis dulcedine conversari. Inde est ut fatore zizaniorum diabolo jam diu inter nos, nostrosque adhærentes, & ordinem B. Mariæ domus Theutonicorum de Prussia occasione certarum terrarum, jurium & munimentorum, atrocium multiplici discordiarum lolio seminato, paceque pulsa in exsilium, non modica ex armorum guerrarumque fremitu, ac bellorum dura frequentia emersere dispendia; quæ princeps Christianissimus pacis propagator & custos Sigismundus Dei gratia rex Romanorum & Ungariæ frater noster carissimus ad pacis compendium satagens reducere, nosque cum parte adversa per treugas amicabiles ad pacem perpetuo duraturam cupiens exanimo comportare: De fraterna igitur, & indubia, quam ad nos gerit fiducia sancto sibi principe præclarissimo Carolo rege Francorum, & fratre etiam nostro multum caro, certas treugas conceperit, de quibus vestra sancta paternitas prius exstitit informata; ad quas suscipiendas servandasque vestra concio veneranda una cum eodem invictissimo fratre nostro reges Romanorum, &c. nos scriptis & nunciis hortabatur, quæ quidem hortamenta præcepta nobis putabamus: Verum, patres recolendi, etsi Christus Patri æterno pro pace fidelium factus obediens non dubitavit mortis diræ pati supplicium. Quis nisi mentis inops hoc autumat, ut nos a vestris, qui sedetis super thronos judicantes orbem, salutaribus monitis aurem avertere, & bonum pacis, quo nihil inter mortalia nobilibus, ausugere quovis modo debeamus? Qui etiam non tantum treugas hujusmodi, verum quidem pacem nobis, ac regno nostro perpetuam irrefragabilem visceribus flagitantes affectibus ipsas treugas pacis, sicuti conceptæ & prorogatæ sunt, non obstantibus quibuscumque nostris dispendiis, suscepimus fide inconcussa observandas. Nusquam enim credimus contra pacis quæcumque fœdera cuiquam hominum irrogasse injuriam, sicut nec de præsenti intendimus, nec volumus integritati fidei nostræ in aliquo derogare.

Ceterum, Patres præstantissimi, fidei vestræ constantiæ Mundo annunciatur universo: ex eo, quia a vinea Domini palmites pestiferos, sectas scilicet hæreticas scriptuarum sarculo frequenter præcidentes in ignem mittitis. Verumtamen nos, qui decorem *b* Domini non tantum diligere, sed etiam contra hostes fidei consuevimus audacius militare, quantum nobis congruit, & fidei expedit catholicæ, pervigilem commisimus fieri custodiam, ne clam, vel palam, regnum nostrum, ceteraque dominia nostra lupi rapaces sub ovina diploide subintrantes, tanquam serpentes, pestiferi, callide caudis ad invicem colligati, virus effundant mortiferum, oves quoque dominicas pseudodogmatibus inficientes mortificent. Et licet portæ regni nostri talibus sint vetitæ, nihilominus si quempiam talium ad dogmatizandum aliqua contra fidem orthodoxam, & sanctorum Patrum decreta intrare fecerit importuna præsumptio, tales * per eamdem viam, sed nec per aliam in suam reverterentur regionem.

Gaudeamus præterea in Domino, quod sicut *fidelis Deus, per quem vocati estis in societatem Filii ejus Jesu Christi*, sic & vos gentes, quæ Deum ignorant, filios scilicet Samogitarum ad puri gurgitis lavacra fideliter convocatis. Datur enim nobis intelligi, & scribitur, *c* quomodo gentes dictam multitudinem verbis divinis allectam ad sanctæ sinum matris ecclesiæ aggregandam, quemdam reverendissimum patrem de gremio dominorum S. R. E. cardinalium illuc Christo duce debere proficisci, junctis sibi reverendis patribus Leopoliensi archiepiscopo & *d* Bilvensi: qui reductis ad fidem dictis fidelibus, tot quot forent necesse, tam cathedrales quam parochiales ecclesias, ac loca religiosa in nomine Domini, & sacri generalis Constantiensis auctoritate Concilii erigant, erecta ædificari, plantarique faciant; plantata sacrarum scripturarum doctrinis irrigent, & usque ad salutis ac virtutum incremata perducant. Ad quos nos una cum inclyto principe fratre nostro Alexandro, alias *e* Vicalao magno duce Lituaniæ, tanquam ad optimam orthodoxæ fidei propaginem, quantum nobis desursum a Patre luminum largitum fuerit, in iis quæ ad fidem & exaltationem sanctæ matris ecclesiæ dictarum gremium, & aliorum qualiumcumque sedi Apostolicæ rebellium, quandocumque fuerint sibi necessaria aut quomodolibet opportuna, non segniter concurremus. Nisi enim tot guerrarum impediti fuissemus anfractibus, jam duæ dictæ gentes, & aliæ de ritu Græcorum ad sinum sanctæ Romanæ ecclesiæ numerosa multitudine convolassent.

Mittite ergo, precamur humiliter, quos missuri estis in agrum Domini operarios, ubi messis multa, operarii vero pauci: qui post messem colligatos fide, spe, & caritate exsultantes reportent manipulos qui tandem dimissa mortalitatis palea, ad cœlestem regni aream colligantur. Et hæc ad illius gloriam & honorem, qui suam illibatam sponsam sanctam matrem Ecclesiam, *f* tanquam in vastitate hostili positam, tot annorum lustris, proh dolor! constitutam, scisuramque vestris assiduis laboribus vult, ut speramus & oramus, ii diebus ad decus pristinum, integritatemque reducere, sibique unice unicum, indubitatum, & utinam, ut Aaron, vocatum & electum pastorem, & animarum nostrarum episcopum desponsare; quem non sine ingenti mentis jubilo exspectamus, recommittentes *g* vestro dignissimo, ac futuro summo Pontifici nos, regum, terras, ceteraque nostra dominia, & signanter cathedralium, conventaliumque ecclesiarum prælatos & clericos; supplicantes humiliter, quatenus ipsorum absentiam ob longa discrimina, ac alia quamplurima incommoda velitis nostra contemplatione pro hac vice habere excusatam; & signanter reverendum patrem dominum Albertum episcopum Cracovien sem, cujus præsentia propter ardua regni nostri negotia commode carere non possumus. Licet & aliis prælatis regni nostri: qui vobiscum degunt, non sine aliquali dispendio tanto tempore caruimus: sed * tantum pro causa celebri & ne-

a Mss. *ex præcepto.*

b Forte, *domus Domini.*

* Forte, *nec per*,

c Mss. *ad gentis dictæ multitudinem nutu divino adlectum*, Lips. *electum.*

d Lege, *Vilnensi.*

e Mss. *Vitoldo.*

f Mss. *tanquam civitatem in Oc.*

g Mss. *vestro caruisse dignissimo.*

* Forte, *ta men*

ces-

ANNO CHRISTI 1416.

cessario opere universalis ecclesiæ patientissimi ipsorum absentiam sustinemus. De aliis vero nostris negotiis lator præsentium vir circumspectus Petrus de *a* VVolfam licentiatus in decretis, cantor ecclesiæ sanctæ Mariæ *b* VVilicensis nobis dilectus vestras reverendas paternitates suo tempore informabit.

Datum in castro nostro *c* Chavennii, die secunda Augusti, anno Domini MCCCCXVI.

a Ms. *Volfram.*
b Ms. *Vvilicenensis.*
c Ms. *Chavennii.*

Eadem die fuit lecta littera sequens, missa Concilio per Magistrum generalem ordinis beatæ Mariæ Theutonicorum, cujus superscriptio est:

Reverendissimis in Christo patribus sacrosanctum Constantiense Concilium agentibus dominis, & patribus meis metuendissimis.

REverendissimi patres & domini metuendissimi, humillima semper recommendatione præmissa, cum filialis obedientiæ promptitudine ad singula vestra arbitria & mandata. Dum nuper nobis reverendissimarum paternitatum vestrarum litteræ fuissent præsentatæ, quas cum ea, qua decuit, reverentia suscepimus, magnæ revera consolationis spiritum concepimus, cum ex earum intellectu clara luce deprehendimus, quanto zelo Pater futuri sæculi, princeps pacis, sui spiritus præclaro instinctu, cordium vestrorum aciem, extinguendo flammas litium, ut in cordibus suorum fidelium reaccendi possit ille fervor caritatis, qui pacem tribuit, concordiam nutrit, unitatem fovet, & quæque dispensationem disturbia in perfectæ tranquillitatis quietudinem solus commutare didicit, misericorditer aspiravit; profecto nihil jucundius audire potuimus, quam tantum ex vobis, & nobis adesse Dei pietatem, ex qua semotis guerrarum fremitibus, quibus æmuli pacis procurante versutia, in humanis, proh dolor! cladibus hæc misera corruit Christianitas; non immerito nunc sperare possumus indubie nos adepturos perenniter cum fidei vestræ domesticis prædulce bonum pacis, quod votis omnibus semper optavimus, quod laboriosis sudoribus, & anxiis cum suspiriis & singultibus ubique terrarum quæsivimus, nec invenire potuimus usque modo: ex eo potissime quod tantorum mediatorum & orthodoxorum patrum interventu authentico ad omnia nobis cernimus providentia procurari. Cum igitur, patres præclarissimi, cordium nostrorum, sic nos beatitudo vestræ obedientiæ censeat filios, quod exhortationum vestrarum paterna caritas parendi nobis singulis vestris monitis præceptum ingerat, nulliusque hæsitationis vento circumferamur; quando in observatione treugarum inter sereniſſimum principem dominum regem Poloniæ, & sibi adhærentes, nosque & nostrum ordinem nunc pendentium, usque ad tempus prorogationis earumdem, cum singulis nostris subditis auctore Domino accurata solicitudine, ut tenemur, faciemus quod præcipitis, exsequemur firmiter quod mandatis; dominationes vestras ex intimis nostris præcordiis simpliciter exhortanter, quatenus una cum summo Pontifice & glorioſissimo principe, & domino Sigismundo Romanorum rege, domino nostro gratioſissimo, tempore medio ad perficiendum inter præfatum dominum regem Poloniæ & nostrum ordinem tantum pacis bonum, ut pro tultione fidelium commissam nobis militiam contra fidei inimicos valeamus exercere, liberius illius vigilantiæ curas adhibere dignemini, quas paternitatum vestrarum benignitas nobis in præfatis vestris litteris gratioſius repromittit. Hæc namque faciendo memoriam vestram per cuncta sæcula ea benedictione fundabitis, quæ Deo, & suis fidelibus, quorum protectores adeo nos dilectos efficiet, quod merito perinde spectare poteritis, post fluxum hujus vitæ momentaneæ, pacem & requiem beatorum.

Datum in castro Marienberg, decima die mensis Julii, anno Domini MCCCCXVI.

Vestrarum reverendissimarum dominationum humlles & devoti Michael *d* Cachineſter Magister generalis, conventus fratrum Ordinis beatæ Mariæ Theutonicorum.

d Ms. *Cochniſter.*

Littera universitatis Cracovienſis sacrosanctæ generali Constantienſi Synodo ecclesiam militantem repræsentanti.

ANNO CHRISTI 1416.

Sacrosanctæ generali Constantiensi Synodo, patribus scilicet orthodoxis, ecclesiam repræsentanti militantem, sua humilis-devotaque magistrorum, doctorum, ceterorumque scholarium Cracovienſis in regno Poloniæ universitas.

INceptum feliciter opus in agro Domini perfectius consummare præceptis salutaribus excitamur, divinaque sacrorum canonum institutione attentius imbuimur, ut tuis veraciſſimis litterarum apicibus, tuis etiam, cœtus sacratiſſime, jugiter recolendis sanctionibus non impar cultus, nec alia a quatuor evangeliorum voluminibus debeatur devotio: nec minus tuorum decretorum, quam decalogi præceptorum mucro legis percellit transgressores. Hinc est, quod nuper de throno vestrarum sedium certæ veneratu dignæ processerunt epistolæ ad sereniſſimum principem & dominum VVladislaum regem Poloniæ, ceterarumque terrarum quamplurimarum hæredem & dominum, ad amplectendum, tenendum treugas pacis alias per principes invictiſſimos Sigiſmundum Romanorum *&c.* & Carolum Franciæ reges, conceptas, adhortantes. Quæ cum quanta qualique devotione per ipsum dominum regem susceptæ fuere, testis idoneus lator ipsarum præsentium vir circumspectus dominus Petrus de *e* VValfram licentiatus in decretis, cantor ecclesiæ sanctæ Mariæ VVislicensis, ac prædictæ nostræ universitatis membrum notabile, vestras poterit paternitates reverendiſſimas clarius informare. Qui quidem sereniſſimus Dominus noster tanquam princeps pacis, verusque miles orthodoxæ fidei, & athleta, obedientiam victimis quibuscumque anteponens, sedis Apostolicæ hortamenta quam pleriſque gravia fuiſſent, non rebbellanter transiliit, quinimmo patienter, reverenterque suscepit: quanto plus vestra, qui nedum Apostolicæ, verum quidem catholicæ justitiæ designatis ecclesiam, paratus, & non turbatus custodire mandata, & per omnia & in omnibus vestris obsecundare hortatibus, quos in vim præcepti se suscepiſſe existimat, prout hoc ex suarum liquere poterit serie litterarum. Nempe si ipse dominus rex per treugas prædictas tantillo tempore duraturas grato animo complectitur; quanto gratius fervidiusque pacem sibi, & regno perpetuam per hoc evidentiſſime dignoscitur affectare? Revera non affectans ut pacem in diebus suis dumtaxat habeat, sed ut regno suo ad jura, statumque reducto, pacatoque, pacem quæ omnem sensum exsuperat, felicius nanciscatur. Nos præterea, ex experientia rerum magistra luce clarius cognoscimus, legimusque, quod non nisi pacis tempore perfecte colitur pacis auctor: quodque guerrarum, belliſque frementibus mens disciplinis scholaribus dedicata non parumper a studio exsulans elongat. Qua de re ea quæ ad pacem sunt non tantum regis & regni jam dictorum, sub quorum aliis in umbra degimus, militamus quoque hilariter; verum etiam ad tranquillitatis universalis ecclesiæ lustris sex jam peractis, proh dolor! perditam accuratius flagitamus; videntes ipsam sponsam Christi Jesu unicam & virginem cupidis pollutisque contendentium de ea manibus attrectari, ac ipsam ad instar Tripolis atrociter dispertitam. Quam tamen illo auspice, cujus res agitur, manuum vestrarum consilio, sollicitudineque pervigili speramus de proximo reparari: quæ denique tanquam Petri navicula, in qua Judas, pæne nautæ destituta patrocinii, ventis admodum turbata contrariis, & adeo ut nonnunquam in oculis hominum naufraga putaretur, hanc *f* sub parentis almi præsidio, vobis constanter remigantibus, juxta portum salutis appulsam lætantes audivimus, ubi ancora fidei profundata, scripturarumque divinarum viminibus alligata, confractam, laceramque sevestris doctiſſimis exibet ingeniis, nedum solerter, sed etiam necessario reformandam.

e Ms. *Volfram.*

f Ms. *sub pneumatis almi.*

Sane, patres conscripti, quamquam circa reformationem tot rerum difformium, sicut putamus altiſſima ob inenarrabilem malorum status utriusque congeriem perplexitas; nihilominus, Deo auctore, non indiscreta hujus reformationis jam apparent indicia; dum a capite enormiter vulnerato tam ardua perneceſſaria quæ incœpit correctio, quæ ratione præambula ad

ANNO CHRISTI 1416

membra consequenter livida, plenaque diversorum vitiorum ulceribus dirigitur, dum scilicet de vinea Domini ficu fatua, & arbore malos fructus *a* producente projecta, ad sustentandos hæreseos palmites, & nequam propagines Joannis VVicleff, Hus, & Hieronymi damnatorum, justissime securis posita est ad radicem: ceteri vero eorumdem surculi, seu sectatores, qui doctrinis ipsorum peregrinis & falsis usque modo abducuntur, si fines inclyti regni Poloniæ tanquam vulpeculæ vineam Domini demolituræ subintrare satagerent, non segnius apud nos, nec aliter, sicut & auctores ipsarum apud vos, facibus flammeis vestiti suis dogmatibus ignitas exciperent aureolas; & præfati domini regis ac nostrorum cordium intima fervet devotio, ut destructis istis erroribus, & aliis adversitatibus universis, ecclesia Dei secura jugique gaudeat libertate. Eatenus, patres egregii, qui in virtute sanctæ Trinitatis vivificæ, cujus opera sunt indivisa, triplicem funiculum, contendentium scilicet de papatu, feliciter resolvistis; dissipate, precamur, de cetero colligationem impietatis, quibus tanquam funibus peccatorum circumplexa existit ecclesia. Solvite fasciculos deprimentes & opprimentes sponsam Christi, ac ipsius libertatem auferte ab ea opprobrium & contemptum, quam tot annorum curriculis tam a clericis, quam laicis, deprehenditis, laessitam; & qui ad horreum Domini *b* divinitus concurristis, discernite & cribrate lolium a tritico, semen scilicet pessimum simoniæ, quo ad agrum Domini per inimicum hominem usque quaque conspersum palpatis. Expurgate demum vetus fermentum horrendæ ambitionis in clericis, qui olim ad curiam Romanam *c* ad capessendum ecclesiasticum passim non tardius, quam negotiatores ad nundinas confluentes, pro eisdem durius, quam pro bravio contendebant. Nec hactenus forsitan in præsentia vestra verentur desistere a tumultu. Fiat etiam, obsecramus, nova conspersio in viris religiose se vivere putantibus: quorum diversitas munita canonibus, & numerositas quorumdam torpens otio a regularibus sanctorum Patrum disciplinis non parum degenerans, faciem sponsæ Christi devenustat. Evellite de agro Domini spinas avaritiæ & cupiditates, quæ clericos, nec minus laicos exoculant & *d* emercant. Succidite vepres lasciviæ, & germina acidiæ, quæ hortum ecclesiæ regligenter condensatum dedecorant. Eradicate prorsus urticas superbiæ, fastusque ac tribulos ingiustitiæ in viris ecclesiasticis: sed per prius in principibus sacerdotum: ut tandem purgato agro Domini, ac quantum desuper pro nunc concessum fuerit, expedito, arbores de novo fructiferæ, viri scilicet scientiarum floribus rediniti, morum virtutumque suavitate redolentes replantentur; qui fructus honoris & honestatis, tanquam vites fructiferæ *e* in lateribus ecclesiæ fructificent. Circumdate præterea sepibus fortissimis vineam ecclesiæ sacrarum scripturarum irrefragabilibus sententiis, quas *f* nulli piorum fas sic de cetero transilire. Reficite postremo turrim fortitudinis, fidei scilicet Christianæ, quam a facie inimici collapsam respicitis: ipsam muro inexpugnabili sacrorum canonum vallantes, armis fulcite justitiæ. Custodes, speculatoresque, magistros idoneos, ceterosque viros pervigiles in ipsa extollite, qui sicut lucerna super candelabrum ingredientes lucere queant verbo pariter & exemplo. Hi sunt nempe, qui plerumque pastores dormitantes, torpidosque, in somno desidiæ tubis scripturarum resuscitant, & ut ipsis, ceterisque quietem mentis & hilaritatem præparent, noctium frequentant excubias, seipsos conturbantes.

Quaproter, patres optimi, opus non tam dignum, quam necessarium in Dei ecclesia cognoscitur, ut defectus *g* scholarum generalium ad status competentiam reducentes, viros doctos, & alios pauperes non immeritos velitis in visceribus attollere caritatis. Liquet enim, patres eximii, universitates studiorum in ecclesia Dei genitas esse fæcundissimas ac mysticas; quæ filios hujus sæculi in filios lucis vicissim transformare non cessant. Hæ sunt quippe Marthæ matres sollicitæ, quæ circa frequens fidei ministerium satagentes turbantur erga plurima: quæ quidem singulos vestrum lacte scientiarum *h* obducatos erigentes de pulvere, cum principibus, immo quosdam super capita principum collocarunt. Dignum eatenus justumque, ac ex præcepto decalogi institutum convincitur, *i* in ipsos tanquam parentes, quibus non redditur æquivalens, multipliciter honorem, ac pietatis compendia rependere, ne in filiorum opprobrium mendicare compellantur. *k* Præterea Cracovienſem, quæ in sua novitate sicut novellæ olivarum in campo fidei audacter militans fructificat, velitis paternis complecti visceribus, ipsamque cum suis suppositis in agendis suo tempore gratiosius commendatam habere.

Postremo, patres & domini plurimum recolendi, qui tanquam cives & domestici Dei dare pacem gentibus, & liberare populum a diversis orbis climatibus feliciter his diebus ad venistis, expedit, ut quantum Deo placuerit reunita, reformata, ut sponsa viro suo adornata sancta Dei ecclesia, quæ unius *l* viri, quæ jam diu destituta pastore, ipsam uni viro, qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, sed ex Deo natus sit, in virtute sancti Spiritus concorditer desponsetis. Pro quo suppliciter intercedendum, orandumque putamus, ut sit pastor & Pontifex ex hominibus assumptus, & pro hominibus constitutus: qui sit pudicus, pius, humilis, prudens, sobrius, castus & quietus, legi subjectus, *m* serenissimus, non dubius, arduus, rectus, egregiusque, plenus spiritu & sapientia, sacrarum scripturarum gnarus, & expertus; largus, non avarus, simoniam hæreticamque fœditatem exhorrens; qui prava in directa, & aspera in vias planas faciens, in unico ovili unus pastor gregem suum custodiat, pastoris boni Jesu Christi scilicet sectando vestigia, ovesque pascua sua ad futuram, quam quærimus, perducat Jerusalem: vosque pro tantis laboribus indefessis abundanter remuneret in futura patria beatorum.

Datum Cracoviæ, in Collegio illustrissimi principis regis VVladislai, XII. die mensis Augusti, anno Domini MCCCCXVI.

a Mss. *parturiente.*

b Mss. *addunt, ad triturum & ad vindemiam, in vineam Domini divinitus.*

c Mss. *pro capessendis ecclesiasticis.*

d Mss. *ementant.*

e Mss. *addunt, crescentes.*

f Mss. *nulli-piam.*

g Mss. *scholarium.*

h Mss. *abductos.*

i Mss. *ipsas in multiplicitor onorare.*

k Mss. *nec-strarn pratere-rea.*

l Mss. *veri-que.*

m Mss. *Ire-nuas.*

Procuratorium regis, & reginæ Neapolis.

In nomine Domini. Amen.

ANno a Nativitate ipsius MCCCCXVI. die vigesima mensis Aprilis, nona indictione, Apostolica sede vacante. Pateat universis præsens procuratorium, & scriptum publicum tam præsentibus, quam futuris, quod dicta die accersito me Pascale Regii de Camplo, Apostolica auctoritate notario, & testibus infra nominatis ad præsentiam inclytorum & serenissimorum principum domini Jacobi Dei gratia Ungariæ, Jerusalem, Siciliæ, Dalmatiæ, Croatiæ, *n* Ramæ, Serviæ, Galiciæ, Lodomeriæ, Bulgariæque regis, marchiæ *o* Carstienſis, Provinciæ, & Folquequerii, ac Pedemontii comitis, ac Joannæ eadem gratia præfatorum regnorum reginæ inclytæ, conjugum, in castro novo Neapolis, & in quadam ipsius castri camera superiori serenissimorum *p* dominorum; præfati domini rex Jacobus, & regina Joanna secunda; confisi, ut asseruerunt, ab experto, de fide, prudentia, sollicitudine, & legalitate infrascriptorum, videlicet reverendi in Christo patris fratris Laurentii ordinis sancti Augustini in sacra theologia magistri electi Aversani, & magnificorum virorum Joannis de sancto Pergeto domini *q* de Dapineto, alias marscalli militis, Christiani Caraculi de Neapoli sancti Clerici, domini Berterami de sancto Amico Galici, & Andreæ *r* Martiæ de Calabria Selliæ domini, juris civilis professoris, ipsarum majestatum consiliariorum; eosdem electum Aversanum, Joannem, Christianum, Berteramum, & Andream pari voto, consensu & unanimi voluntate coram me prædicto notario, & testibus infrascriptis, elegerunt, ordinaverunt, & constituerunt ipsorum constituentium veros & legitimos procuratores, oratores, actores, factores, subscriptorum negotiorum gestores, ad certos & indubitatos nuncios speciales, & quocumque alio nomine melius de jure censeri & nuncupari possunt & debent, præsentes, & onus præsentis procurationis in se sponte susscipientes: ita quod major pars ex eis libere exsequi valeat omnia infrascripta, ac se pro ipsorum constituentium domini regis & reginæ nomine, & pro parte personaliter *s* conferentium ad præsentiam sacrosanctæ & orthodoxæ Synodi, seu sacrosancti Concilii Constantiensis, seu sanctissimi in Christo patris & domini domini futuri summi Pontificis, & collegii reverendissimorum patrum dominorum cardinalium ad civitatem Constantiensem, & alio quocumque ubi eos contigerit commorari, ac fuerit opportunum; & eidem sacro Concilio, seu dicto sanctissimo domino summo Pontifici, & collegio dominorum cardi-

n Mss. *Ravia.*

o Mss. *Castrensis.*

p Mss. *eorumdem principum.*

q Mss. *de Arpineto, alias marescalli.*

r Mss. *Marore, al. Mastiæ.*

s Mss. *conferendum.*

na-

ANNO CHRISTI 1416.

nalium, ipsos dominos regem Jacobum & reginam Jo-
annam tanquam humiles & reverentes filios, & vas-
sallos sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ devote & humiliter
recommendandum, & recommissos faciendum, optimamque intentionem, & sinceram dispositionem, ac voluntatem, quas habent erga præfatam sacrosanctam Romanam matrem ecclesiam, dictumque sacrosanctum Concilium, & præfatum sanctissimum dominum summum Pontificem circa ejus statum, fidelitatem, obedientiam, gloriam & honorem, necnon erga præfatum collegium dominorum cardinalium, & eorum statum, narrandum, & pariter declarandum & liberalem & promptissimum offerendum eos dominos regem, & reginam ad omnia & singula quæcumque concernentia fidelitatem, & statum, exaltationem, gloriam, & honorem dictæ sanctæ matris ecclesiæ, & futuri summi Pontificis, præfatique sacri Concilii, & collegii dominorum cardinalium prædictorum; & generaliter & specialiter omnia & singula in præmissis ac quolibet præmissorum, ac dependentium, emergentium, incidentium, & connexorum ex eisdem, agendum, gerendum, & procurandum, faciendumque quæ quilibet veri & indubitati procuratores, oratores, actores, negotiorum gestores, ac certi nuncii speciales, omni ad prædicta potestate suffulti facere possunt & debent, prout ipsi constituentes facerent, & facere deberent & posset, si præmissis omnibus personaliter interessent, etiamsi talia forent, quæ mandatum exigerent magis speciale. Dantes, & concedentes, & expressius committentes constituentes præfati, eisdem procuratoribus, & oratoribus, & dictæ majori parti ipsorum coram me notario, & testibus infrascriptis, in præmissis, & quolibet præmissorum, & dependentibus, emergentibus & connexis ex eisdem totaliter & plenarie vices suas. Promittentes nihilominus præfati constituentes coram me prædicto notario & præfatis infrascriptis nominatis testibus, & sub verbo, & fide regalium firmiter pollicentes, habere ratum, gratum, & firmum, ac observare, & observari facere mandata totaliter, & cum effectu, omne, totum, & quidquid per eosdem procuratores & oratores prædictor seu dictam majorem partem ipsorum in præmissis, & quolibet præmissorum pro parte constituentium eorumdem, actum, gestum, procuratum, & factum fuerit, ac etiam procuratum sub hypotheca, obligatione omnium bonorum suorum feudalium, & burgensaticorum, & aliorum quorumcumque eorumdem constituentium. Actum in dicta civitate Neapoli, anno, die, indictione prædictis, præsentibus reverendo in Christo patre domino Mello archiepiscopo *a* Consanfiano, & magnificis dominis, nobilibusque viris dominis Jordano *b* Fermerii cancellario regni Siciliæ: domino Francisco *c* Zvulo comite Montisauri, logotheta & protonotario dicti regni, domino Frederico *d* de Brofortis, Vigiliarum; domino Gregorio de Almania, Pultini comitibus; domino Christiano de Claramonte, Gallico; domino Francisco de Richardis, de Orthona *e* milite, & notario *f* Angelico de Capua, regio & reginali secretario, aliisque quampluribus testibus ad præmissa vocatis specialiter, & rogatis.

Et ego supradictus Paschalis publicus, ut supra, auctoritate Apostolica notarius, qui hujusmodi ordinationi, & constitutioni, ceterisque præmissis, dum sic agerentur & fierent, pro notario publico rogatus interfui, eaque omnia sicut præmittitur, una cum præ-
nominatis testibus fieri vidi & audivi, idcirco præsens publicum instrumentum ad requisitionem dictorum constituentium, pro certitudine & cautela quorumcumque interest & poterit interesse, manu mea propria scripsi, ac signo meo consueto signavi, in fidem & testimonium omnium & singulorum præmissorum.

Jacobus, & Joanna secunda, Dei gratia Ungariæ Jerusalem, Siciliæ, Dalmatiæ, Croatiæ, *g* Ramæ, Serviæ, Galiciæ, Commanæ, Bulgariæque rex, & regina, marchiæ Castrensis, atque Provinciæ, & Folquaquerii, ac Pedemontis comites: universis & singulis præsentes litteras inspecturis; notum facimus per easdem, quod nos confisi de fide, prudentia, circumspectione, sollicitudine, & legalitate prudentis & circumspecti viri Rodulphi de Vereto Gallici, secretarii familiaris, & fidelis nostri dilecti præsentialiter Constantiæ commorantis, in rebus magnis, & arduis comproba-

ANNO CHRISTI 1416.

ti, per experientiam rerum magistram, eumdem Rodulphum numero & consortio infrascriptorum oratorum nostrorum per nos Constantiam transmissorum, videlicet reverendi in Christo patris Laurentii de Neapoli ordinis sancti Augustini sacræ theologiæ magistri electi Aversani, & magnificorum ac nobilium virorum Joannis de sancto Prageto Gallici militis domini de *h* Spinaco alias marescalli, Christiani Carazuli de Neapoli domino sancti *i* Cleri, Bertrandi de sancto Amico Gallici, & Andreæ Mathiæ de Calabria, Syllæ domini, juris civilis professoris, nostrorum consiliariorum, & fidelium dilectorum, tenore præsentium de certa nostra scientia adjungimus, & etiam aggregamus, ad agendum, exsequendum, exponendum, & faciendum una cum eisdem oratoribus nostris, ea quæ eisdem oratoribus nostris commisimus; habiturus vocem & potestatem in prædictis tanquam unus ex numero oratorum ipsorum per nos eis, ut prædicitur, aggregatus: Mandantes præterea præfatis nostris oratoribus, quatenus eumdem Rodulphum ad dictum Oratoriæ officium, in eorum consortio recipere & admittere debeant atque velint. In cujus rei testimonium præsentes litteras fieri, & magno nostro pendente sigillo jussimus communiri. Datum in castro novo Neapolis per virum magnificum Jordanum Formerii de Lemoniano, dominum de Villeta, juris civilis professorem, cancellarium regni nostri Siciliæ, collateralem, consiliarium, & fidelem nostrum dilectum: anno Domini MCCCCXVI. die decima tertia mensis Julii, nona indictione, regnorum nostrorum prædictorum regis anno primo, nostræ vero reginæ anno secundo.

De mandato regis, & reginæ: Angelicus.

h Mss. *de Arpinaco.*

i Mss. *Clerici.*

Littera credentiæ regis & reginæ Neapoleos.

SAcrosanctæ Synodo generali Constantiensi post debitam recommendationem. Certa commisimus reverendo in Christo patri fratri Laurentio de Neapoli ordinis sancti Augustini, sacræ theologiæ magistro, electo Aversano, ac magnificis & nobilibus viris Petro de sancto *k* Piereto domino de Apniaco alias mariscallo, Gallico, militi; Christiano Carazulo de Neapoli domino sancti *l* Cleri, Bertrando de sancto Antonio Gallico, & Andreæ Mathiæ de Calabria *m* Callis, juris civilis professori, consiliario, & fidelibus nostris dilectis per eos *n* S. V. R. ore tenus referenda: *o* quibus relatibus tanquam nostris propriis fidem indubiam dignemini adhibere. Altissimus ad perfectam consummationem sacrosanctæ universalis ecclesiæ ab omnibus veris Christicolis tamdiu exoptatæ, ad quam tanto tempore indesinenter vero animo vacastis, *p* vos pervenire dignetur. Datum in castro nostro novo Neapolis sub nostro annulo secreto, die quarta mensis Aprilis, nona indictione.

k al. *Prageto.*

l Mss. *Clerici.*

m Mss. *Celliæ domino.*

n al. ms. *Paternitatibus Vestris Reverendis.*

o Mss. *quorum relatibus.*

p Mss. *miseriorditer vos.*

Sacrosanctæ Romanæ ac universalis ecclesiæ humiles & reverentes filii Jacobus, & Joanna secunda, Dei gratia rex, & regina Ungariæ.

Congregatio generalis.

DIe sabbati decima nona mensis Septembris prædicti, Constantiæ in ecclesia majori prædicta mane hora tertiarum, vel quasi, in loco sessionis fuit facta congregatio generalis totius Concilii pro danda audientia venerabili viro domino Lamberto de Stipite decretorum doctori, Priori prioratus monasterii de *q* Bertrexa, ordinis Cluniacensis, diœcesis Leodiensis, & Petro de Trillia archidiacono Albiensi, ambassiatoribus & nunciis ipsius Concilii versus Arragonum, Hispaniæ, Navarræ regnorum, necnon Armeniaci, & Fuxi comitatuum partes destinatis. Præsentibus ibidem revendis in Christo patribus & dominis, dominis Joanne Ostiensi, Angelo Prænestino, episcopis & cardinalibus, Antonio Bononiensi, Francisco Venetiarum, Antonio Aquilegiensi, Joanne Ragusino, Gabriele Senensi, Almano Pisano, Angelo Veronensi, Petro Cameracensi, Thoma Tricaricensi, Branda Placentino, Guillelmo sancti Marci, Antonio de Chalanco, Petro de Fuxi, Amedeo Salutiarum, Reynaudo de Brancaciis, Lucido de Comite, & Francisco Florentino diaconis S.R.E. cardinalibus. Idem dominus Lambertus de Stipite, & Petrus de Trillia nuncii prædicti ascenderunt amborem, super quo relationes hujusmodi fieri solent: & per os ipsius Lamberti retulerunt gesta & facta per eos nomine Concilii sacrosancti

q Mss. *Bertrya.*

Con-

a Mss. *Consanensi.* b Mss. *Formeni.* al. *Formerii.* c al. *Zmulo, comite Montissani.* d Mss. *de Brunfortis.* e Mss. *militibus.* f Mss. *Angelilla.* g Mss. *Raviæ.*

ANNO CHRISTI 1416.

Constantiensis in Arragoniæ, Hispaniæ, & Navarræ regnis: & antequam fecerint relationem, venientes ad punctum sive introitum eorum regni Navarræ, produxerunt instrumentum subtractionis factæ per regem & regracolas regni Navarræ Petro de Luna.

Item, instrumentum confirmationis concordatorum in Narbona per eumdem regem Navarræ, sigillatum, & subscriptum per eumdem regem.

Item, præsentaverunt litteras credentiæ ejusdem regis directas Concilio, quæ fuerunt ibidem alta & intelligibili voce lectæ, quarum tenore inferius continentur. Quibus lectis *a* commutavit processum, & narravit singula proposita regi, & reginæ, *b* & reginalibus qui erant de consilio regis prædicti, & responsa reportata ab eis; concludendo quod idem rex Navarræ cum suo regno obtulit se ad omnem viam æquam & justam, volens adhærere Concilio Constantiensi.

a Mss. *continuavit.*
b Mss. *& regnicolis.*

Subsequenter retulerunt, quod venerunt ad regem Castellæ, & reginam, ubi steterunt per quatuor dies antequam potuerint habere audientiam; & quarta die habita exposuerunt ambassiatam eorum dictis regi, & reginæ. Qua ambassiata exposita, retulerunt responsum tunc ab eis obtentum, & pro confirmatione prædictorum præsentaverunt ibidem litteras; videlicet instrumentorum præsentationis litterarum convocatoriarum Concilii Constantiensis: quæ litteræ convocatoriæ, ut retulerunt, fuerunt ipsi regi Castellæ præsentatæ per unum nuntium regis Arragonum. Quibus litteris lectis, fuerunt lectæ litteræ regis Castellæ: Item, littera convocatoria comitis Fuxi, quas dixit similis tenoris esse cum rege Navarræ. Item, fuit lecta littera una prioris Vallisoleti missa Concilio Constantiensi. Quarum litterarum, sicut præmittitur, missarum, & instrumentorum de quibus supra fit mentio, tenores sequuntur: quarum tenores aliqui in prioribus descripti apud registrum præsentis Constantiensis Concilii ponuntur.

Postremo his factis & completis, ascendit eumdem ambonem venerabilis vir dominus Joannes Usk præpositus Quinqueeccleiensis, & legebat unum statutum, sive commissionem alias, ut asseruit, concordatam per singulas nationes, continentem declarationem factam per Concilium super processibus excommunicationis, interdicti, & suspensionis sententiarum *c* in dominis Henrici & Gruesti fratrum ducum Brunsvicensium, & Ludovici Langraviorum Hassiæ. Quæ schedula lecta fuit per reverendum patrem dominum episcopum Firmanum, patriarcham Constantinopolitanum, Nicolaum Merseburgensem, & Patricium Cortagensem, nomine quatuor nationum ipsum Concilium repræsentantium approbata: Super quibus, relationibus, litterarum exhibitionibus, electionibus & approbationibus, venerabilis & circumspectus vir dominus Augustinus de *d* Lantis de Pisis, nomine ducum Bavariæ, & Brunsvicensis, ac Langraviorum Hassiæ, Joannes vero de Scribanis promotor Concilii petierunt, & quilibet eorum petiit pro parte sua unum, vel plura, publicum & publica, de præmissis sibi fieri instrumentum & instrumenta, ad dictamen cujuslibet sapientis. Præsentibus ibidem prælibatis reverendissimis patribus, dominis S. R. E. cardinalibus, ac Romanorum, Francorum, Ungariæ, Angliæ, Cypri, Neapolitanorum, Poloniæ, Norvegiæ, Siciliæ, & Daciæ regum, ac diversorum principum, ducum, baronum, marchionum, archiepiscoporum, abbatum, & communitatum, ac universitatum studiorum ambassiatoribus, testibus ad præmissa vocatis & rogatis.

c Mss. *in dominiis dominorum, Ludovici, Stephani, Ottonis, Joannis, fratrum, ducum Bavariæ, ac Henrici, & Ernesti, fratrum, aucum Brunsvicensium, ac Hermanni & Ludovici, &c.*
d Mss. *Lance.*

Tenores vero dictorum prædictorum & lectorum, quorum tenores in aliis sessionibus non sunt inserti, sequuntur tales.

Subtractio regis Arragonum obedientiæ factæ Petro de Luna.

NOs Ferdinandus Dei gratia rex Arragonum, Siciliæ, Valentiæ, Majoricarum, Sardiniæ, & Corsicæ, comes Barchinonæ, dux Athenarum, & Neopatriæ, ac comes Russilionis, & Ceretaniæ. Per terrenum regnum sæpe cœleste proficit, ut qui intra ecclesiam positi contra pacem agunt ecclesiæ, rigore principum terreantur. Hinc est; quod actæ pacis ecclesiasticæ, aut solutæ, nec immerito a sæculi regibus ille rationem exigit, qui eorum putavit ipsam credendam ecclesiam pietati. Illud quippe felix imperium cujus divisa in parte ecclesia legibus redit in unum, & licet ab adolescentia naturaliter nobis ad pacem sanctæ matris ecclesiæ insitus fuit amor, postquam apicem regiæ dignitatis, Altissimo disponente, attigimus, tanto ad illam ferventius nostra crevit affectio, quanto nos divinis humanisque legibus ad Christiani populi procurandam concordiam dignitate jam dicta reputamus adstrictos; Nec fuit nostrum desiderium hujusmodi solius voluntatis contentum finibus, quinimmo non cessavit in actum indefessis laboribus prosilire. Et ut multa sileamus, quibus pro desiderato fine consequendo secretis operam sollicitam quam dedimus, & nonnulla etiam alia publica taceamus, illud tamen quamvis notissimum silentio nunc tradere nolumus, quod pro celebrandis gestis inter sanctissimum dominum Papam, *&c.* ut supra, sessione 20. pag. 331.

Subtractio obedientiæ regis Navarræ Petro de Luna.

CArolus Dei gratia rex Navarræ, duxque Nemorensis. Universis Christi fidelibus tam præsentibus, quam futuris. Notum facimus universis per præsentes, quod nos benigno, pio, filialique animo ecclesiæ sacrosanctæ *e* hic nimium desolatæ scire causam cogitamus, ut noster hic labor animo tam sincero suscipiatur, quam integra mente *f* compertus est. Cumque vigilantissimo mentis intuitu pestem hanc schismaticam in Dei ecclesia firmissimis, (proh dolor!) radicibus crescere cerneremus, justissimo mœrore, acerbissimoque dolore vehementer ac diutius angebamur: ita ut nos ferventissima caritate flagrantes, impulsi simus eidem manus præbere libentius adjutrices, salubri consultationi cleri acquiescendo, viamque opportunam *g* provenire cupientes, qua sequeretur unio desideratissima, sublato funditus schismate, inventaque practica electissima *h* fore per omnes videlicet contendentes in papatu huic verbo *cedo*, *i* beatissimi darent locum, cum domino Benedicto super hoc multifarie, multisque modis pro viribus laboravimus; ut inde, teste Deo, pax tranquilla, & unio suæ universali ecclesiæ redderetur, primo ad sacrum Concilium Constantiense oratores nostros, & demum solemnem & majorem ambassiatam nostram ad eumdem dominum Benedictum destinando. Qui quidem in villa Perpiniani, & alibi cum illustrissimis, carissimisque consanguineis nostris regibus Romanorum, & Ungariæ, *&c.* & Arragonum, & certis dominis prælatis ab his, qui congregati fuerant in præfato sacro Concilio destinatis, & quampluribus ambassiatoribus regum Franciæ, Angliæ, ac ceterorum aliorum Christianitatis principum, ex parte nostra per publicas schedulas eamdem dominum Benedictum humiliter requiesierunt; ut attento quod dominus Angelus * Gregorius, & dominus Balthassar alias Joannes in eorum obedientiis nuncupati, post ipsius Joannis condignam suis demeritis dejectionem, pure & simpliciter cesserunt omni juri, si quod eis forsan competebat in papatu: eratque ideo impium suspicari quod præfatus dominus Benedictus si se tot promissionibus, juramentis, & pollicitationibus ad prosequendum unionem sanctæ matris ecclesiæ per viam resignationis, illam omnibus aliis præferendo adstrinxerat, prout universo fere notum est orbi. Qui quidem dominus Benedictus, ut sæpius asseruit, adversarium suum, ut convenirent in unum ad mancipandum *k* effective quæ de cessione facienda promiserant, toties agitavit, quod per eum non stabat, quominus veniretur ad actum; aliter mente gereret, quam humanis auribus ejus verba sonarent: & ut omnis tolleretur dissentiendi materia, prout tenebatur, & tenetur de necessitate salutis, jure divino pariter & humano, vellet cedere papatui. Et ipso minime concedente, immo verius ab eadem cessione * multiplici fugiente, seu nullo congruo dato responso desertoque totaliter dictæ sanctæ unionis negotio, a præfata villa Perpiniani recessit: & post recessum ejus dicti oratores nostri requisierunt, eorum supplicatione pluries iterata, quatenus pro tam bono optato ad eorum, totiusque Christianitatis vocem dictæ cessioni daret operam effectivam:

c Mss. *hei nimium*, ut infra, in substractione Comitis Fuxi, quæ est omnino eadem.
f Mss. *depromptus.*
g al. *invenire.*
h Mss. *fere per omnes, videlicet ut contend.*
i Mss. *beatissimum.*
* Lege *alias Gregorius.*
k Mss. *effectui.*
* Forte, *multiplicites.*

ANNO CHRISTI 1416.

vam; & juti ſuo, ſi quod prætenderet habere in papatu, renunciare pure & libere dignaretur, prout tenebatur & debebat, ut ſuo conſenſu tam deſiderata pax eccleſiæ haberetur. Quibus quidem ſupplicationibus & requiſitionibus ſupradictis aures ſuas nullatenus voluit aperire: videnteſque veram ſpem, laboreſque noſtros, necnon totius univerſitatis fidelium ſua pertinacia fruſtrari, invocato Chriſti nomine, ſalubri ſuper iis prædictorum regum, alioruinque ambaſſiatorum *a* juſto conſilio: attento quod in Concilio Conſtantienſi totus fere populus Chriſtianus, qui ſub obedientiis memoratorum Joannis & Gregorii præſens erat, tam per principes & eorum ambaſſiatores ſolemnes quam etiam per prælatos, & alios quamplures nobiles viros congregatus exſiſtit, cum ſincera, & ſingulari affectione obediendi ſummo Pontifici, quem univerſalis eccleſia ſibi canonice præficiendum decreverit: prælibati noſtri ambaſſiatores deliberaverunt una cum rege Aragonum, & aliis nunciis, ſeu oratoribus regum & principum obedientiæ dicti domini Benedicti, & etiam omnes prælati, & alii eccleſiaſtici viri, qui ad Concilium generale conſueverunt vocari, ad jam dictam civitatem Conſtantienſem ire intra certum terminum tenerentur, ad tractandum una cum ibidem congregatis, & congregandis ſuper electione unici atque indubitati paſtoris eccleſiæ orthodoxæ facienda, divina gratia providente, prout in certis ſuper hoc capitulis inter ſereniſſimum regem Romanorum conſanguineum noſtrum prædilectum, & ambaſſiatores memorati Concilii, & diverſos alios prælatos cum eis ex parte una, & præfatos noſtros ambaſſiatores, & oratores, necnon alios reges, & principes ſupradictos obedientiæ dicti domini Benedicti, ſeu eorum ambaſſiatores ex altera, concordatis, & firmatis dignoſcitur contineri. Conſiderantes *b* prædicta tam facta, & tam citius catholicæ fidei intentio obſervanda, ad optatum non poſſit pervenire effectum, niſi reges & principes & eorum ſubditi obedientiam ſubtrahant dicto domino Benedicto: Ea propter nos Deum tantummodo præ oculis habentes, ac eccleſiæ ſuæ integrationem debiram efficacius procurare volentes, ac conſervare ſinceram voluntatem quam ſemper geſſimus devote erga eccleſiam catholicam ſacroſanctam, ejus incommodis, ſcandalis, & periculis obviando, & ad prædictam unionem citius valeamus; & facilius pervenire; habito ſuper hoc deliberato conſilio, & maturo cum tribus ſtatibus noſtri regni, ob hanc cauſam de mandato noſtro & in noſtra præſenti villa Sillenſi convocatis, & perſonaliter congregatis; attendentes fore ſanius atque ſalubrius ab obedientia prædicta recedere, quam proſequi, de conſilio, aſſenſu, & conſenſu prædictorum ſtatuum, videlicet prælatorum, comitum, vicecomitum, baronum, procerum, militum, civium, aliorumque ſubditorum noſtrorum, de præſenti eidem domino Benedicto pro regno ſubditiſque noſtris in ditione noſtra ubilibet conſtitutis ſubtractionem obedientiæ, quam nos longe pro noſtra perſona fecimus, *c* fieri fecimus per præſentes dictam ſubtractionem per totum regnum noſtrum populis noſtræ ditioni ſubjectis publicari mandantes, & plenius obſervari: præcipienteſque eiſdem, & inhibentes ne de cetero dicto domino Benedicto tanquam Papæ obedire, aut in aliquo parere audeant, ſeu præſumant, nec ejus bullas, aut alias quaſcumque litteras ſuas, ſeu officialium ſuorum ordinariorum aut delegatorum, collectorum, ſeu ſubcollectorum, intra ditionem noſtram præſentatas, aut collectoribus ſeu ſubcollectoribus prædictis, ſeu quibuſvis aliis perſonis de fructibus, redditibus, ſeu proventibus ad cameram Apoſtolicam quomodocumque ſpectantibus reſpondere, præterquam *d* illos, quos nos ad hoc duximus deputandos; cum noſtræ intentionis exiſtat, illos, iis dumtaxat exceptis, quos in proſecutione unionis eccleſiæ expendere oportebit, unico, & ab univerſali eccleſia recepto ſummo Pontifici, per fideles perſonas integraliter reſervare. Injungentes nihilominus & etiam ordinantes, quod omnes, & ſinguli qui beneficia eccleſiaſtica in regno, aut terris ditioni, aut dominio noſtro ſubjectis obtinent, cujuſcumque conditioni, aut ſtatus exiſtant, etiamſi cardinalatus, aut Pontificali dignitate refulgeant, in ſuis eccleſiis aut beneficiis reſideant: nulluſque eorum præfatum dominum Benedictum, aut ejus curiam ſequi *e* præſumat quovis modo commorari; aliquin per illos, quos ad colligendos fructus cameræ Apoſtolicæ duximus, ut præfertur, deputandos, omnes & ſingulos redditus beneficiorum quæ obtinent, præcipimus arreſtari, donec ſuper hoc aliud duxerimus ordinandum. Etiam diſtrictius inhibentes univerſis & ſingulis ſubditis noſtris tam eccleſiaſticis, quam ſæcularibus, etiamſi pontificali præfulgeant dignitate, vel nomine cenſeantur, nihil contra tenorem præſentium aliquid attentare, ſeu in aliquo contravenire præſumant, ſi pœnas graves cupiunt evadere. Mandamuſque demum omnibus & ſingulis meriniis, ſubmeriniis, juſticiis juratis, ballivis, & aliis officialibus noſtris; quatenus ſervato tenore hujuſmodi, prout ad eorum quemlibet pertinebit, quoſcumque deprehenderint, aut noverint aliquatenus contravenire, ſub competenti cuſtodia teneri faciant, noſque ſuper iis conſultare non differant, facturi, deinde prout a nobis receperint in mandatis. In quorum omnium, & ſingulorum præmiſſorum teſtimonium ſigillum impendi juſſimus præſentibus apponendum, & per notarium publicum infra ſcriptum tranſcribendum & ſignandum. Acta fuerunt hæc *f* Stellæ, die decima ſexta menſis Julii, anno a Nativitate Domini MCCCCXVI. præſentibus notabilibus viris & dominis Gaufredo de Navarra comite Cortenſi, domino Joanne de Caruz vicecomite de Vaygium, domino Petro de Glano, & domino Bertrando de la Tarra proceribus: domino Joanne de Liedena legum doctore, & pluribus aliis teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

Et ego Sancius de Croinde prædicti domini noſtri regis ſecretarius in ejus majori curia & toto regno Navarræ auctoritate regia notarius publicus, & juratus, qui præmiſſis omnibus & ſingulis, dum ſic, ut præfertur, per dominum noſtrum regem agerentur, & fierent, una cum prænominatis teſtibus præſens fui, eaque ſic fieri, dici, mandari, & prohiberi vidi, & audivi, & in notam recepi: & exinde de mandato præfati domini regis præſens publicum inſtrumentum cum quodam interlineo, quod eſt ſupra vigeſimam quintam lineam, ubi legitur, pro noſtra perſona, fideliter confeci, manuque propria ſcripſi, ſignoque meo ſolito ſignavi in teſtimonium præmiſſorum.

Subtractio comitis Fuxi.

JOannes Dei gratia Comes Fuxi. Univerſis Chriſti fidelibus tam præſentibus, quam futuris, notum facimus per præſentes, quod nos benigno, *g* filialique animo, eccleſiæ ſacroſanctæ, heu! nimium deſolatæ, ſcire cauſam cogitavimus, prout & nunc diligentius cogitamus, ut noſter hic labor animo tam ſincero ſuſcipiatur, quam integra mente promptus eſt; cum vigilantiſſimo mentis intuitu peſtem hanc ſchiſmaticam in Dei eccleſia firmiſſimis proh dolor! radicibus creſcere cerneremus, juſtiſſimo mœrore, acerbiſſimoque dolore vehementer & diutius angebamur; ita ut nos ferventiſſima caritate flagrantes impulſi fuimus eidem manus præbere adjutrices, ſalubri conſultationi cleri acquieſcendo, viamque opportunam invenire cupientes, qua ſequeretur unio deſideratiſſima, ſublato fundi-tus ſchiſmate, inventaque practica electiſſima fere per omnes, videlicet ut contendentes in papatu huic verbo, *Cedo*, beatiſſimum darent locum, cum domino Benedicto ſuper hoc multifarie multiſque modis pro viribus laborantes, ut inde, teſte Deo, pax tranquilla, & unio ſuæ univerſali eccleſiæ redderetur: primo ad ſacrum Concilium Conſtantienſe oratores noſtros, & demum nos in propria perſona, & poſtea ſolemnem & majorem ambaſſiatam noſtram ad eumdem dominum Benedictum deſtinando. Qui quidem in villa Perpiniani, & alibi una cum illuſtriſſimis principibus, & meritiſſimis dominis regibus Romanorum & Arragonum, & ceteris dominis prælatis ab his, qui congregati fuerant in præfato ſacro Concilio deſtinatis, & quamplurimis ambaſſiatoribus regum Franciæ & Angliæ, ac ceterorum aliorum Chriſtianitatis principum, ex parte noſtra per publicas ſchedulas eumdem dominum Benedictum humiliter requiſiverunt; ut attento quod dominus Angelus, alias Gregorius,

a Mſſ. *inito conſilio.*

b Mſſ. *quod prædicta tam facta & tam totius catholicæ, &c.*

c Mſſ. *mandavimus fieri, & facius per.*

d Mſſ. *illis.*

e Mſſ. *ſeu in ea præſumat.*

f Mſſ. *Octaſ. al. Scelle. Forte, Sillæ, vel Scillæ.*

g Mſſ. *benigno, pio, filialique.*

ANNO CHRISTI 1416.

rius, & dominus Baltaſar, alias Joannes, &c. *prout in ſupradicta regis Navarræ.*

In quorum omnium & ſingulorum præmiſſorum teſtimonium ſigillum noſtrum impendens juſſimus præſentibus apponendum, & per notarium publicum infraſcriptum conſcribendum, & ſignandum. Acta fuerunt *a* Orthefii, die tertia Auguſti, anno Domini MCCCCXVI. Præſentibus magnificis & potentibus viris dominis Arcambaldo de Fuxo, domino de Novaliis, & Matthæo de Fuxo germanis militibus: Arnaldo de Albano canonico *b* Oloranenſi, bacallaurio in decretis, conſiliario, & Joanne de Garſio, ſecretariis noſtris.

Et ego *c* Menenaldus de Noſio, clericus diœceſis Conſtantienſis ſecretarius prædicti domini Comitis, notariuſque publicus generalis in omnibus terris, & ditionibus ejuſdem domini Comitis, ad mandatum ejuſdem domini Comitis, me hic ſubſcripſi, & ſignum meum apposui.

a Mſ. Orthoſit.

b Mſ. Oloranſi.

c Mſ. Menaldus Danoſſie.

Sequitur decretum ſuſpenſionis ſententiarum, & proceſſuum in diverſis obedientiis.

SAcroſancta Synodus Conſtantienſis, *&c.* Ut terræque olim dominorum *d* obedientiæ per gratiam Dei ſimul *e* ac unite in pace concordari, & ſincera caritate, ſine cujus radice fructus bonus non ſurgit vivere valeant, & conſoveri, omnes & ſingulos proceſſus, ſententias, & cenſuras eccleſiaſticas per quoſcumque judices, commiſſarios, exſecutores ab olim dicto Joanne, & aliis quibuſcumque deputatis ad quorumcumque inſtantiam contra quoſcumque, qui auctoritate dicti olim Gregorii mediate, vel immediate, quæcumque, ſeu qualiacumque beneficia eccleſiaſtica, in & ſub illuſtrium principum dilectorum eccleſiæ filiorum dominorum Ludovici comitis Palatini Rheni, *&c.* ac Joannis, Stephani, & Othonis Germanorum ſuorum Bavariæ ducum & Henrici & VVilhelmi ducum Brunſvicenſium & Luneburgenſium, ac Hermanni, & Ludovici Langraviorum Haſſiæ dominiis aſſecuti ſunt, occaſione hujuſmodi beneficiorum emiſſas, latas, & fulminatas, & eorum effectum, & omnia & ſingula ex eis ſecuta tamdiu, donec per eamdem Synodum, vel futurum ſummum Pontificem, ubi quando, & in quibus locis realis obedientiæ dicti olim Gregorii dici fuiſſe debeat, declarari contigerit, ſuſpendit & relaxat: ac quaſcumque cauſas inter quoſcumque ſuper hujuſmodi beneficiis coram quibuſcumque, & in quocumque ſtatu pendentes uſque ad dictam declarationem etiam ſimili modo ſuſpendit realiter, & cum effectu. Inhibens omnibus & ſingulis, etiam quacumque præfulgeant dignitate, ne contra ſuſpenſionem, & relaxationem hujuſmodi aliquid attentare præſumant. Ac decernens ex nunc irritum, & inane, ſi quid contra præmiſſa a quoquam quavis auctoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari.

d Mſ. adjunt, Gregori & Joannis.

e Mſ. adunitæ in pace, concordia, & ſincera.

Quid fuerit realis obedientia Gregorii XII. Papæ? Circa hoc tempus in Concilio explicata Quæſtio, in ſuperiori decreto denuo memorata.

Ex Mſ. Cæſareo Vindobonenſi Dorr.

DUm quæritur, Quid, quando, & ubi ſit vel dici debeat realis obedientia olim Domini Gregorii Papæ XII. in ſua obedientia nuncupati? Ut ad reſponſionem deveniatur, eſt advertendum quod iſta quæſtio videtur ſuborta propter unum Capitulum, a ſacroſancta Synodo Conſtantienſi, anno Domini MCCCCXV. quarta die Julii in ſeſſione publica, quando duæ obedientiæ, videlicet dicti olim Domini Gregorii & olim Domini Joannis XXIII. in ſua obedientia nuncupati, conjunctæ fuerunt & unitæ. Fuitque ceſſio dicti Domini Gregorii ſubſecuta. Inter cetera promulgatum, quo cavetur, quod dicta Synodus Conſtantienſis omnia & ſingula, per illum Dominum, qui dicebatur Gregorius XII. in ſua reali obedientia, apoſtolica auctoritate, mediate vel immediate, alias canonice vel rationabiliter uſque tunc geſta, facta, diſpenſata, ordinata, conceſſa & indulta, ex certa ſcientia ratificavit, & ex ſuperabundanti cautela ad certitudinem boni approbavit atque firmavit, ſtatuens & ordinans, quod ex cauſa vel occaſione ſchiſmatis, ſeu cujuſcumque maculæ aut inhabilitatis ex eo provenientis, non valeat infringi vel contra ea excipi, aut in dubium revocari, non obſtantibus diſpoſitionibus in contrarium facientibus quibuſcumque.

Aliis enim volentibus dicta verba, in ſua reali obedientia, intelligere vel interpretari ſit, aliis ſic: Prout unumquemque ſua ratio vel diſcretio, aut quandoque forſan affectio ducit vel trahit ad late vel ad ſtricte intelligendum eadem: Dubium eſt exortum.

Ad quod taliter poteſt reſponderi, quod, ut locus ſit dicto Capitulo, & quantum ad eum intellectum ſufficit, realis obedientia dici aut cenſeri poteſt fuiſſe obedientiæ reſpectu rei habita ſeu recepta, & exhibita aut præſtita actualiter ſeu habitualiter, ſuumque effectum ſortita.

B Dico, habita ſeu recepta: Quia capitulum loquitur de ſua obedientia, ſcilicet ſuperioris. Dico exhibita &c. Quia obedientia eſt relativa ab inferiori ad ſuperiorem. Dico reſpectu rei, ad differentiam perſonarum, præſertim ſingularium ſeu privatarum, non publicarum. Rem autem intelligo rempublicam ſpiritualem, ſeu eccleſiam, prout eccleſia particularis dicitur congregatio fidelium alicujus particularis diſtrictus, vel loci, civitatis, caſtri, oppidi, villæ, aut parochiæ. Cujus videlicet præſidentes ibidem rempublicam ſeu eccleſiam repræſentantes, & incolæ communiter, olim Domino Gregorio Papæ obediebant. Etiam poſito, quod aliqua particularis vel ſingularis aut privata perſona aut plures eidem non obediviſſent.

Vel poteſt dici brevius, dum quæritur, quæ ſit obedientia realis? Reſpondetur, quod eſt obedientia effectualis aut univerſalis alicujus loci, diſtrictus, civitatis &c. Nam obedientia ſingularis aut particularis vel privatæ perſonæ vel plurium, nullius aut modici eſt effectus in aliqua univerſitate, quamdiu manet in terris ſuis &c.

Quando autem & ubi debeat illa realis obedientia cenſeri vel dici fuiſſe, de quo forſan magis contenditur: Poteſt reſponderi, quod tunc & ibi fuit realis obedientia olim Domini Gregorii, quando & ubi dictus Dominus Gregorius fuit in poſſeſſione, vel quaſi, juriſdictionis Papalis, ſive in aliquo diſtrictu vel loco aut civitate, ſive in oppido, caſtro, villa aut parochia.

Vel clarius: Quando & ubi dictus Dominus Gregorius publice & communiter pro Romano Pontifice venerabatur, & ejus legatorum, nunciorum aut Commiſſariorum mandata tanquam apoſtolica recipiebantur, timebantur, & eis parebatur, alterius quoque pro Papa ſe gerentis mandata ſpernebantur & non curabantur ibi, & tunc realis cenſetur obedientia fuiſſe.

Hoc autem apparere potuit ex communi fama, ac ex diſpenſationibus, & aliis gratiis apoſtolicis, ibidem publice admiſſis vel recuſatis. Et præſertim ex nominationibus publice factis in die Paraſceves, in orationibus, & in vigilia Paſchæ in hymno: Exultet nunc &c. & ſimilibus, nec non in ſermonibus quotidianis, in quibus nominatim pro Papa orare populus exhortabatur, ac etiam in citationibus, monitionibus & aliis mandatis ſive cenſuris eccleſiaſticis, appoſtolica auctoritate fulminatis, vel emiſſis, admiſſis vel expulſis.

Verum, ut opiniones ſeu phantaſiæ aliquorum clarius declarentur, dici poteſt, quod iſta obedientia realis potuit eſſe vel fuiſſe magna, major vel maxima, aut parva, minor vel minima. Et in qualibet illarum pro ſua qualitate idem juris cenſetur ex paritate rationis quoad effectum dicti capituli conſequendum.

Potuit itaque eſſe vel fuiſſe magna, ut in una civitate, & diœceſi per totum: Major, in aliqua parte, provincia tota: Maxima, ut in Chriſtianitate tota: Parva, ut in civitate ſola: Minor, ut in caſtro, oppido vel villa: Minima, ut in una ſola parochia.

Et in quocumque illorum fuerint, ſortiri debet effectum capitulum memoratum.

Hæc creditur & præſumenda eſt fuiſſe intentio deputatorum, dictum capitulum concipientium, imo totius ſacri Concilii ſtatuentis.

Quod

ANNO CHRISTI 1416.

Quod autem hoc ſit verum, probatur aliquibus rationibus, facti, & juris, quæ inferius ſubſequuntur.

Et primo, in facto, notorium eſt, quod nedum provinciæ aut civitates vel diœceſes fuerunt in ſchiſmate primævo ab invicem diviſæ quoad obedientias quondam domini Urbani Papæ VI. & Clementis VII. hinc inde nominatorum: Sed etiam inter ſe in pluribus locis, caſtris a caſtro, villa a villa, parochia a prochia, in eadem diœceſi, & quandoque in eadem civitate, vel in eodem caſtro, oppido aut villa, fuerunt parochiæ diviſæ, prout fuit in provinciis Moguntina, Colonienſi, Trivirenſi, Remenſi & Biſuntinenſi, atque in diœceſibus Colonienſibus quoad dominium ſeu territorium communitatis Clevenſis, Trevirenſis quoad partem Comitatus Luzelburgenſis & ducatus Lotharingiæ, Conſtantienſis, Lauſanenſis, Curienſis & Baſileenſis, quoad dominium Ducis Auſtriæ, atque Coinitis Sabaudiæ, Tornacenſis, quoad partem Flandriæ, & Cameracenſis, quoad partem Brabantiæ, atque Leodienſis, ſecundum alterationes ibi factas diverſimode ſucceſſive. Et veriſimile eſt, quod in confinibus dominorum Regum Franciæ & Angeliæ citra mare, aliorumque Regum & Principum ſeu magnatum diverſarum obedientiarum in pleriſque locis ſimilis diviſio habebatur. Et hoc non ſolum obedientiarum diverſarum ab invicem, ſed etiam in aliquibus locis neutralitate vel ſubtractione ab utraque obedientia diviſarum. Hoc autem non dicitur, habito reſpectu ad perſonas, ſed ad loca, civitates, territoria, vel etiam parochias, quarum reſpectu realitas ſeu effectualitas attendi poteſt. Licet enim Pariſiis fuerit realis obedientia quondam Clementis VII. multæ tamen fuerunt ibi particulares perſonæ ſtudentes & alii de obedientia quondam domini Urbani. Et ſic alibi fuit in multis civitatibus, villis, caſtris, oppidis & parochiis & e contra. Et quamvis tunc non eſſet uſitatum vocabulum illud realis quoad obedientiam nominandam, prout patet ex ſupradictis: tamen habebatur reſpectus ad rem, & non perſonas, etiam in ſimplici obedientia nominanda.

Nec ab aliquo in conſideratione diverſarum obedientiarum crederetur habitus fuiſſe reſpectus ad perſonas ſingulares, vel ultra, aut extra tempus, res aut loca, videlicet civitates, caſtra &c. ubi & quando dictorum contendentium aliquis fuerat in poſſeſſione vel quaſi juriſdictionis ſpiritualis; idcirco etiam in Concilio Piſano, dum aliqua facta duorum tunc contendentium ratificarentur & approbarentur, fuerunt inter cetera poſita iſta verba, videlicet: Temporibus & locis, in quibus eiſdem realiter & libere obedientia præſtabatur, prout in capitulis ſtatutorum dicti Concilii reperitur. Non eſt autem veriſimile, quod mens illius Concilii fuerit tunc ſolum providere provinciis & civitatibus ab invicem diviſis, prout opus erat. Alioquin infinita de hujuſmodi reſtarent in obedientia olim domini Joannis, vel ſaltem uſque ad præſens Concilium reſtaſſent providenda, quibus tamen Piſanum Concilium crediderat providiſſe. Sed certum eſt, quod ita in præfatis provinciis & diœceſibus dicto Piſano adhærentibus fuit a tempore Piſani Concilii & antea, quandocumque & ubicumque de una obedientia in aliam fuit tranſvolatum, prout pluries & in multis locis dignoſcitur contigiſſe, irrefragabiliter obſervatum, quod etiam in minimis plebiculis geſta alias rationabiliter fuerunt confirmata ſeu approbata. Minime ergo ſunt mutanda, quæ certam interpretationem tanto tempore habuerunt, &c.

Item, tempore conceptionis dictorum capitulorum in Concilio Conſtantienſi, dum de prædicto capitulo collatio fieret inter deputatos, fuit clare dictum, quod in civitatibus Colonienſi & Moguntinenſi fuiſſent & eſſent plures particulares perſonæ de obedientia olim domini Gregorii. Et talis particularis obedientia fuit reputata perſonalis. Quia præſidentes illis civitatibus & communiter incolæ earum fuerunt de alia obedientia. Unde, ne impetrationes talium perſonarum particularium poſſent præjudicare aliquibus aliis in civitatibus illis, & in aliis ſimilibus caſibus, quin potius ut dicta ratificatio ſeu approbatio haberet reſpectum ad rem, videlicet civitatem vel caſtrum &c. Et ut illuſtribus dominis, Ludovico, Comiti Palatino, & fratribus ejus, Ducibus Bavariæ, nec non Henrico & Bernhardo, Brunſvicenſium Ducibus, & Landgraviis Haſſiæ, atque magnifico Carolo de Malateſtis, & eorum ſubditis, provideretur: De quibus fuit tunc clare dictum & manifeſtatum, quod multa habuerunt caſtra, villas & territoria in diverſis provinciis, & diœceſibus, Moguntinenſi & aliis, tunc inter ſe nominatis, quarum tum Præſules ac etiam Macropoles ſive civitates eſſent de aliis obedientiis extra territoria eorum: Et ne etiam gratiæ illis vel aliis a domino Gregorio conceſſæ ſe extenderent ultra territoria, aut forte eſſent conceſſa extra territoria ſuæ obedientiæ: Ideo dicta verba habebant, in Piſis aliqualiter ſimile factum eſſe, & ad inſtar illius voluerunt omnibus ſinceris mentibus rationabiliter providere. Fuit etiam tunc dictum, quod quamvis per hujuſmodi ratificationem adeo & tam multis ſingularibus perſonis præjudicaretur in privatis juribus ſuis, propter hoc tamen non eſſet tantum bonum, obque iſta pax & unio publica omittenda. De quibus & aliis ſupraſcriptis credendum, reverendiſſimos dominos, Patriarcham nunc Vice-Camerarium, Turonenſem, qui multum rationabiliter loquebatur, Mediolanenſem, Viennenſem, Rigenſem & Gneznenſem Archiepiſcopos, Bathonienſem, Sarisburienſem, Gebenenſem, Dolenſem, Concordienſem & Tholonenſem Epiſcopos, qui utplurimum cum aliis ad hoc fuerunt deputati, veroſimiliter recordari.

Poſſet etiam dici, quod conſideratio communi modo loquendi, de obedientia, quæ a tempore ſchiſmatis inolevit, verbum realis in nullo reſtringit, vel qualificat verbum obedientia, vel ejus ſignificatum, ſed eſt potius expreſſivum ejus, quod alias per verbum obedientia debet intelligi juris interpretatione, in caſu noſtro, quia verba ſunt cum effectu intelligenda. Et ita videtur practicatum eſſe, prout ex ſupra & infra ſcriptis elicitur ſatis clare. Et ſic addere verbum realis, eſt modus loquendi juri conformis. Sicut dicitur quis eſſe in reali poſſeſſione, vel facere realem poſſeſſionem, vel traditionem aut ſolutionem, vel mutuum reale &c. Et tamen in iſtis & ſimilibus realitas nihil aut modicum ſuperaddit, ſed quandoque ſolum excludit fictionem. Præterea ſi licuit, & ſubventum eſt tribus civitatibus de provincia Trevirenſi, videlicet Metenſi, Verdunenſi & Tullenſi, & parti ipſius diœceſeos Trevirenſis, quod non ſequebantur ſuum Metropolitanum cum clero ſuo, & ſimiliter in multis partibus aliarum diœceſium, quæ tam hinc quam inde non ſunt ſecutæ Metropolitanum, imo nec Epiſcopos, ut ſuperius eſt deductum: Cur non licuerit, ut ſubventum ſit ſimiliter in caſu iſto, maxime, ubi duæ obedientiæ ſunt ad paria & non ad imparia per Concilium judicatæ, prout ex multis verbis capitulorum clare apparet, videlicet, dum dicitur per Concilium, ut iſtæ duæ obedientiæ, una alteri, & altera alteri conjungantur: Et alibi: ſalvo honore utriuſque obedientiæ, quæ verba & ſimilia pluries repetuntur.

Ex quibus & ſimilibus apparet, quod cum illis de obedientia domini olim Gregorii, non tanquam cum reductis vel conjunctis, ut aliqui molientur, ſed potius tanquam cum pacis & unionis zelatoribus, & quantum in eis fuit, factoribus, vel ad minus cum ceteris pari paſſu ambulantibus, piiſſime eſt agendum. Suntque verba in tam favorabili materia, præſertim conſideratis finibus litium, præteritarum diſplicentiarum ſedationibus, & linguarum mordentium juſtis ſincopationibus & refrenationibus, ac ſuper omnia publica utilitate, latiſſime interpretanda & amplianda, nec ullatenus reſtringenda, maxime, quia per latam interpretationem ſcrupulus tollitur, & conſcientiæ magis tranquillantur, quam per ſtrictam. Et ſacri Concilii decus & honor magis verſatur in lata interpretatione, ut pactis ſatisfiat, quam in ſtricta, per quam pactis & conventionibus Concilii derogatur.

ANNO CHRISTI 1416.

Quod autem dicta interpretatio sit etiam juri conformis, imo de jure taliter & non aliter facienda, satis patere potest cuilibet inteligenti, tam in obligationibus, quam in actionibus & in exceptionibus, servitutibus, muneribus, privilegiis, & aliis, quæ in utroque jure reperiuntur, per reale & personale distincta, nec non interdictis ecclesiasticis, quæ licet non ita clare per hujusmodi distinguantur, tamen considerata doctrina inter speciale seu locale interdictum & generale, aliqualiter prædictis assimilantur. Hæc enim omnia ideo ibi seu tunc dicuntur realia, quia ubi & quando effectum suum sortiuntur, habito respectu plus ad rem, seu ad locum, quam ad personam. Et quamvis forsan non adeo clare reperiantur obedientia personalis & realis distincte in jure scripto; tamen consideratis juribus & Doctorum notis, de acquirenda, retinenda & recuperanda possessione jurium, sive rerum incorporalium, præsertim jurisdictionis & similium, loquentibus, ista doctrina satis juridica, maxime in casu, qui a Juris Doctoribus non est clare comprehensus, sed est rarus & fere inauditus, siniſtris affectionibus cessantibus reperietur.

Item, cum in obedientia gradus assignent a superioribus ad inferiores, & in omni inferiorum obedientia præsupponi debeat communio & gratia Sedis apostolicæ, mirum est, quod aliqui volunt, quod in obedientia Papæ exhibenda ad Archiepiscopum seu Metropolitanum respectus principaliter sit habendus, ut secundum eos ibi & tunc solum dicatur fuisse realis obedientia, ubi & quando Archiepiscopus obedivit. Quasi non liceat subdito justo Papæ secundum suam conscientiam rationabiliter obedire, nisi quatenus Archiepiscopus dictaverit faciendum. Si enim realitas ista obedientiæ penes aliquam personam Papæ inferiorem ponderari deberet, hæc potius esset Episcopi vel Præsulis immediati in sua diœcesi, quam Archiepiscopi in provincia reputanda. Considerato quod Archiepiscopi non nisi in certis casibus jurisdictionem habent in subditos Episcoporum, Episcopi vero semper. Quodque Episcopi a centum annis & ultra semper fuerunt immediate Papæ obligati per confirmationem ob eo receptam, & juramentum præstitum sicut Archiepiscopi. Et ultra hoc certum est, quod jam diu cessarunt Concilia provincialia in multis partibus, præsertim Alemanniæ, confirmationes & visitationes Archiepiscoporum, & aliæ antiquæ observantiæ non frequentantur, adeo, quod paucus vel nullus ad Archiepiscopos, nisi in suis diœcesibus, & satis raro, in appellationum causis, jam multo tempore habitus est respectus.

Considerandum etiam est, quod papalis jurisdictio, tam contentiosa quam voluntaria, a centum annis & pluribus circiter, fuerit in subditos Episcoporum & Archiepiscoporum, nedum in civitatibus, sed etiam in castris, oppidis & villis, imo frequenter in minimis parochiis magis, exercita actualiter, quam temporibus antiquis. Nec ergo mirum, si etiam quandoque in parvis parochiis præter Episcopum, vel ad minus Archiepiscopum, ad Papam habeatur respectus. Dico vel ad minus Archiepiscopum, qua fateor decere, & juris esse, quod in novitatibus circa hujusmodi acceptandis vel inchoandis, saltem consulatur Episcopus, vel requiratur, sibique deferatur, in quantum justo Papæ voluerit rationabiliter obedire. Sed valde secus est in casu nostro. Nam dominus olim Gregorius potius remansit in possessione, continuando eandem & retinendo in dominiis Principum præfatorum, quam ipsi Principes, vel eorum subditi aliqui circa papatum innovaverunt. Remanserunt namque in terminis prioribus, ab Urbano VI. imo a Gregorio XI. a tempore unionis inchoando, & per successores veniendo usque ad tempora Concilii nunc instantis in civitate Constantiensi, &c.

Quod si forte prætendant aliqui, subditos sequi debuisse Archiepiscopos, vel etiam Episcopos adhærentes Concilio Pisano, cum jam secundum eos res fuerit judicata &c. Advertant isti, quod quia post Pisanum Concilium nondum erant omnes prolixitates tam juris quam facti enodatæ, imo nonnullæ forsan majores prioribus surrexerunt: Idcirco Deo operante sacrum Concilium Constantiense ad viam cessionis, non obstantibus gestis Pisanis, iterato voluit devenire. Quam quia olim Joannes XXIII. nominatus pro se noluit acceptare, sed de facto fugiendo refutavit, licet alia concurrerent, tamen ideo maxime de cathedra ejectus fuit. Etiam talia, ut præmittitur, prætendentes, reincidunt in disputationem jam sopitam, volentes videlicet plus unam obedientiam justificare quam alteram. Cum tamen, ut præscribitur, istæ duæ obedientiæ ad paria sint judicatæ.

Denique videantur bene capitula conjunctionis obedientiarum olim Domini Joannis, & olim domini Gregorii ex una, & olim domini Benedicti, parte ex altera, & ex illis indubie per practicam reperietur effectualis interpretatio verborum, de quibus est quæstio, & præsertim in 3. 4. & 5. capitulis Narbonæ conclusis consideratis limitibus Regum & Comitatuum obedientiæ olim Benedicti, qui etiam fuerunt quandoque in eadem diœcesi divisi. Considerato etiam, quod cum illa obedientia clare per Concilium est conventum quod nullus habeatur respectus ad processus Pisanos, seu aliqua gesta ibidem. Cur ergo Gregoriana obedientia, quæ præcessit, quantum in ea fuit, dando pacem Ecclesiæ, imo quasi ab initio Constantiensis Concilii semper se eidem submisit, & in omnibus conformavit, strictiores & præjudicialiores interpretationes sortiri deberet, quam alii, quoad hoc non prohibiti; & ultimo venientes. Non enim causandum foret, aut murmurandum Gregorianis, si postremo venientes tantundem reciperent, quam qui venerant ante. Sed si postremi in uno eodemque casu & respectu præponuntur & honorantur & Gregoriani, quod absit, vituperantur & perstringuntur, atque præjudicium patiuntur, tunc non prohibet evangelium murmurare, &c.

Ultimo, si liceret ponere os in cœlum, & utcumque spiritualia dijudicare, quid mirum, quod Episcopi aut alii Prælati inferiores, vel etiam Principes, aut potestates sæculares, Deo devoti & religiosi, videntes, aliquos Archiepiscopos aut alios Præsules, ut cum pace multorum Deo amabilium Prælatorum sermo fiat, quæ sua sunt, & non quæ Jesu Christi, quærere, sæcularibus negotiis se die noctuque implicare, spiritualia abjicere, Sedem apostolicam nihil aut modicum revereri, imo ut Sedes ipsa & ejus jurisdictio super eos deprimatur intendere, & de commissa sibi provincia vel diœcesi non nisi temporale lucrum vel commodum procurare, sibi cogitant & suis subditis per aliam viam salubriter providere. Maxime, ubi de schismate agitur, in cujus casu etiam inferiores Prælati & sæculares Principes, tempore novissimi schismatis nondum ad plenum sedati, Reges & Principes ac potestates sæculares, in qualibet trium obedientiarum, majora & plura effectualiter constat operatos esse, quam Archiepiscopos, Primates, aut Prælatos alios spirituales. Utinam per hos, vel illos aut alios quoscumque semel largiretur Altissimus dare pacem Ecclesiæ in diebus nostris, & propter gloriam sui nominis Christi fideles ab infinitis calamitatibus & ærumnis misericorditer liberare. Amen.

ANNO CHRISTI 1416.

SESSIO XXII.

Ex prima editione.

De unione Ambaxiatorum Regis Arragonum.

Die Jovis decimaquinta mensis Octobris, anno a Nativitate Domini milleſimo quadringenteſime decimoſexto, indictione nona, fuit celebrata ſeſſio generalis in majori Eccleſia Conſtantienſi, ad hoc ſpecialiter deputata; & reverendiſſimus pater dominus Bartholomæus Archiepiſcopus Mediolanenſis ſchedulam tenoris ſubſequentis legit & publicavit.

Decre-

ANNO CHRISTI 1416.

Decretum locationis Ambaxiatorum Regis Arragonum.

Sacrosancta Synodus Constantiensis considerans, quod ad suam & suorum ad hoc deputatorum instantiam, oratores carissimorum Ecclesiæ filiorum Jacobi & Joannæ, Regis & reginæ Jerusalem & Siciliæ illustrium, requisiti fuerunt, ut quoniam espectantur oratores carissimi Ecclesiæ filii regis Castellæ & Legionis illustris huc ad Synodum venturi, ad perficiendum cum ipsa Synodo Ecclesiæ unionem; placeret eisdem oratoribus dictorum Regis & Reginæ, dimittere locum, quem in loco sessionis nunc tenent, tanquam qui eisdem Oratoribus dicti Regis Castellæ venientibus debebitur: & durante præsenti concilio, vadant ad partem sinistram immediate post Ambaxiatores etiam carissimi filii Regis Angliæ illustris. Ideo eadem Synodus decernit & statuit, quod ob hoc, sive veniant, sive non veniant dicti Oratores Regis Castellæ, non præjudicetur eisdem Regis & Reginæ & eorum Regnis, nec dictis Oratoribus suis eorum nomine, aut aliis quibuscumque, quoad locum & honorem, qui sibi in hac Synodo debentur, tam in sessionibus, quam in processionibus & in aliis quibuscumque. Et si contingat, quod medio tempore ante adventum Oratorum dicti Regis Castellæ, aliquis vel aliqui Oratores alterius Regis sederent in loco prædicto, ambaxiatoribus dictorum Regis Jacobi & Joannæ Reginæ dimisso; declarat eadem sancta Synodus, quod hoc erat de tolerantia, permissione & gratia, & pro hac vice dumtaxat; & quod per hoc illi vel illis nullum jus acquiratur ex sessione prædicta, nec præjudicetur dictis ambaxiatoribus Regis & Reginæ predictorum, & regnis, ac processionibus, vel aliis actibus, qui concurrerent in hac Synodo.

Post hæc autem reverendus dominus magister Antonius Taxal generalis ordinis beatæ Mariæ de Mercede, in dicto ambone existens, legit schedulam tenoris subsequentis.

Schedula lecta per ambaxiatores Regis Arragonum.

Nos Joannes Raimundi Floch comes Cardonæ, frater Antonius Taxal sacræ paginæ magister, generalis ordinis beatæ Mariæ de mercede, Raimundus a Xatmar miles, Sperans-in Deo Cardonę jurispe- a infra Zan-
ritus, Gundisalvus Garsiæ de sanctæ Maria decre- pin.
torum, & Michael de Navers utriusque juris, doctores, oratores & Procuratores illustrissimi principis & domini nostri domini Alphonsi Regis Arragonum, &c. volentes & intendentes adimplere conventionem Narbonæ initam inter serenissimum principem & dominum, dominum Sigismundum Romanorum & Hungariæ regem, & procuratores, nuncios & legatos presentis congregationis Constantiensis ex una; & etiam Oratores & Procuratores ac nuncios dominorum regum Castellæ, Arragonum & Navarræ, necnon illustrium principum dominorum Fuxi & Armeniaci comitum ex alia partibus; præsentavimus nos in hoc loco coram paternitatibus vestris, offerentes nos ad exsequendam dictam conventionem, & omnia, & singula contenta in ea. Et sic nunc attendentes, quod in primo capitulo dictæ conventionis continetur, quod convocatio fiat per prælatos ceteroșque viros ecclesiasticos hujus congregationis, per litteras quæ dirigantur ad dominos principes & alios de obedientia domini Benedicti Papæ decimitertii quondam nominati, & vice versa, quod præfati domini Reges & principes de obedientia dicti domini Benedicti faciant per litteras convocatorias ad vos præno inatos prælatos, ceteroșque dominos de congregatione presenti, vel per suos ambaxiatores vel Procuratores mittendos, vos hic in Constantia congregatos convocabunt: & attento etiam quod convocatorię litteræ pro parte vestra dicto domino regi Arragonum presentatę fuerunt, volumus & nos satisfacere dicto capitulo, cujus tenor, quantum ad litteras convocatorias quę in eo

A continentur, talis, est: Miseratione divina episcopi, &c. Post lecturam vero prefatus dominus Archiepiscopus Mediolanensis predictas litteras convocatorias legit alta voce, in dicto ambone existens.

ANNO CHRISTI 1416.

Literæ convocatoriæ.

Miseratione divina Episcopi, Presbyteri, diaconi, Cardinales: patriarchę, Archiepiscopi, prelati, & ceteri in Constantia Provincię Moguntinensis in Christi nomine congregati; illustri Principi Ferdinando Dei gratia Arragonum & Sicilię Regi, salutem & ecclesiasticam unionem feliciter intueri.

Quamquam misericordię Domini neque mensuram ponere, neque ejusdem tempora definire possumus; in dies attamen, quos diligit, castigans, B compertum habemus, quod flagellat; ut in tentatione proventum faciat, & probatos ampliori retributione prosequatur. Ipso siquidem permittente, a triginta octo annis & amplius populus ejusdem peculiaris, qui Christiano nomine gloriamur, afflicti fuimus pestifero & exsecrabili schismate presenti, cujus occasione omnium pene vivendi modorum status confractus est. Ut cessaret angelus percutiens, Altissimum exoravimus, & indefesse ad id sudores nostros & animos aptavimus: propitietur populo suo misericors Dominus, deprecamur, & secundum altitudinem cœli a terra corroboret misericordiam suam super timentes se. Unde quamquam varios perpessi fuimus pro pace Ecclesiæ consequenda labores, & C per anni circulum & ultra circa hoc vacaverimus, nondum venit dies Domini, in qua pace frui optabamus, verum appropinquat: speramus in ejus auctore, quia arrhas ipsius reperimus. Nam dominus, qui Gregorius duodecimus in sua obedientia dicebatur, sua sponte cessit: sic & dominus, qui Joannes XXIII, dicebatur, facere voluit, atque fecit. Ut autem hoc idem faceret dominus Petrus de Luna, qui Benedictus decimustertius in sua obedientia nominatur, legatos & nuncios nostros ad serenitatem vestram, & ipsum cum serenissimo Romanorum rege venerabiles & reverendos patres, & doctissimos viros archiepiscopum Turonensem, & alios collegas destinaveramus. Qui quidem dominus Petrus admonitus, rogatus, exortatus & requisitus humiliter, apte, debite & juridice, cessionem per ipsum jure divino pariter & humano & D alias multipliciter debitam facere noluit; sed hucusque distulit atque differt in totius Ecclesiæ scandalum, ac populi Christiani jacturam & animæ suæ detrimentum. Quam quidem cessionem ut faceret, per vos fuit dictus dominus Petrus de Luna requisitus pluries per principes & comites notabiles obedientiæ suæ. Idcirco ut filii pii matri suæ compatientes, nitimur, & quantum in nobis est nisi fuimus pacem predictam obtinere, & animos virtuosorum virorum ad hoc allicere: quatenus in illo, qui est verus Ecclesię sponsus, congregati in unum simul, matrem Ecclesiam divisam uniamus; & indecentia quælibet quæ dicti schismatis occasione pullularunt, tollamus, & de medio auferamus. Hinc serenitatem vestram obsecramus per viscera misericordiæ Dei nostri, & per aspersionem sui pretiosissimi sanguinis, & per pretium redemptionis nostræ exo- E ramus, requirimus & monemus, quatenus ob Dei nostri reverentiam ad tractandum una nobiscum super infra scriptis veniatis, & subditos vestros, qui possint & debeant conciliis generalibus interesse, quos una vobiscum præsentibus convocamus, moneatis, inducatis, & eosdem auctoritate a Deo vobis tradita, quam potestatis culmina intra Ecclesiam principatus proprio decore tenetis, & de eadem reddituri estis rationem, juxta dispositionis vobis traditæ modum convocetis, ut infra tres menses immediate sequentes, præsentationem Perpiniani aut Barcinone de præsentibus faciendam, concordatam in capitulis die decimotertio Decembris proxime lapsi Narbone super materia unionis firmatis; (de qua quidem presentatione certificabimini in Constantia:) compareatis ad schisma sedandum, unionem Ecclesiæ procurandam, reformationem etiam ipsius Ecclesiæ tam in capite quam

ANNO CHRISTI 1416.

in membris complendam, & dejectionem dicti Benedicti effectualiter faciendam, & ad electionem futuri Romani Pontificis procedendum, ac pro aliis causis & rationibus, quæ ad generale Concilium de jure pertinent & spectant. Per hoc enim populum quem Christus suo sanguine pretioso acquisivit, in unum ovile ad gloriam æternam consequendam, apta mente, ac debitum Deo & Ecclesiæ matri nostræ reddituri, æternæque retributionis præmia consequi poteritis.

Datum & actum Constantiæ in Ecclesia Cathedrali dicti loci, in qua pro præmissis fueramus congregati secundo Nonas Februarii, anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimosexto, Apostolica Sede vacante.

Postquam autem præfatus Archiepiscopus suam lecturam complevisset, Ambaxiatores dicti Regis Arragonum volentes satisfacere dicto capitulo, dixerunt per organum præfati Magistri Antonii Taxal, ut sequitur:

Nos oratores & procuratores illustrissimi principis domini Alphonsi, domini nostri Regis Arragonum, &c. convocamus vos omnes prælatos, & ceteros dominos de hac congregatione, juxta tenorem dicti capituli.

Deinde prælati, & ceteri in ipsa congregatione existentes, per organum dicti Archiepiscopi Mediolanensis responderunt in hunc modum:

Nos miseratione divina Episcopi, Presbyteri & diaconi Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, prælati, & ceteri hic congregati, dictam convocationem acceptamus, & offerimus nos paratos sine dilatione quacumque ad procedendum ad ulteriora. Et insuper requirimus vos oratores & procuratores prædictos, quatenus ad unionem faciendam nobiscum procedatis juxta tenorem tertii capituli conventionis prædictæ, quod incipit: Tertio, quod præfatis de obedientia domini Benedicti, &c. Oratores vero Regis Arragonum responderunt per organum dicti domini Antonii Taxal, dicentes: Nos oratores & procuratores prædicti, dicto nomine unimus nos vobis juxta tenorem capituli antedicti. Mox domini prælati & ceteri dixerunt, & responderunt per organum domini Bartholomæi Archiepiscopi Mediolanensis, ut sequitur:

Nos miseratione divina Episcopi, Presbyteri & diaconi Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Prælati, & ceteri hic congregati, supradictam unionem vestram acceptamus, & e converso nos vobis procuratoribus prædictis dicto nomine juxta tenorem dicti capituli unimus. Et sic tam prælati, quam Ambaxiatores prædicti dixerunt submissa voce: In nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti. *Et super præmissis petierunt instrumentum & instrumenta hinc inde. Et præsidentes pro nationibus, ac Cardinalis Ostiensis pro collegio Cardinalium, responderunt,* Placet.

Quibus sic peractis, præfati domini Ambaxiatores Regis Arragonum descenderunt ambonem, & iverunt in scamno, in quo sedebant Ambaxiatores Regis Franciæ. Et interpositi fuerunt inter eosdem in hunc modum. Primo enim in primo loco sedebat egregius vir Joannes de Gerson cancellarius Ecclesiæ Parisiensis, sacræ Theologiæ professor, Ambaxiator Francorum Regis. Et post eum sedebat dominus Joannes Raimundus Floch comes Cardonæ, Ambaxiator Arragonum Regis, & sic de singulis.

Quibus sic ordinatis, & in bona concordia completis, reverendissimi domini Cardinales ac ceteri domini ac prælati pluvialibus se induerunt, mitras capitibus imponentes: & reverendissimus pater dominus Joannes Episcopus Ostiensis sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, in eadem sessione præsidens existens, assumptis secum diacono & subdiacono, & aliis, ut est moris; diaconus dixit alta voce cantando. Orate. *Et hoc dicto, omnes genibus flexis per aliquod temporis intervallum oraverunt, &c. omnibusque cærimoniis completis solemniter, prout est de more aliarum sessionum, lectoque Evangelio,* Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem, *Archiepiscopus Mediolanensis legit decreta & capitula sequentia.*

Ex concessio vocum Ambaxiatorum Regis Arragonum.

Sacrosancta Generalis Synodus Constantiensis in Spiritu Sancto legitime congregata, ex certa scientia & etiam certis ex causis animos dictæ Synodi specia-

Aliter moventibus, pro bono pacis & unionis redintegrandæ in Ecclesia sancta Dei, statuit & decernit, ac salva semper protestatione infrascripta, quam in omnibus infrascriptis capitulis, & in singulis eorum partibus voluit habere pro repetita, liberaliter concedit dilectis Ecclesiæ filiis, nobilibus, religiosis & egregiis viris Joanni Raymundo Floch Cardonæ Comiti, fratri Antonio Taxal sacræ paginæ Magistro, Generali ordinis beatæ Mariæ de Mercede, & Raimundo de Xantin militi, Speranti-in-Deo Cardonæ jurisperito, Gundisalvo Garsiæ de sancta Maria decretorum, & Michaeli de Navers utriusque juris, Doctoribus, oratoribus, procuratoribus, Ambaxiatoribus & consiliariis clarissimi ipsius Ecclesiæ filii Alphonsi Regis Arragonum illustris; & pro majori robore & firmitate cum eisdem oratoribus præsentibus convenit ac pacisci tur, quod oratores præfati præsentes, & alii venturi oratores ejusdem Regis, hic durante Concilio, & pro hac vice tantum, tantam habeant vocem, tantæ virtutis & auctoritatis, quantæ essent voces omnium prælatorum, ecclesiasticarumque personarum, regnorum & terrarum ipsius Regis; quæ possidet citra & ultra mare, quæ ad Generale Concilium sunt assuetæ vocari; & hoc in hac natione Hispanica in qua erunt: quodque per hoc Concilium expediantur negotia per nationes, juxta modum qui in præsenti Concilio hactenus observatus est.

Item, quod a clarissimi Ecclesiæ filii, Reges Castellæ, Portugalliæ, & Navarræ illustres, habeant eamdem gratiam, quæ etiam exnunc intelligitur concessa, inquantum ipsi vel procuratores eorum habere eam voluerint; ipsis tamen Regibus Castellæ & Navarræ observantibus capitula in civitate Narbonensi inter b clarissimum Ecclesiæ filium Sigismundum Romanorum & Hungariæ Regem illustrem, & dilectos etiam ipsius Ecclesiæ filios, procuratores & nuncios dictæ Synodi ex una; & procuratores & oratores prædictorum Regum Castellæ, Arragonum & Navarræ, & dilectorum Ecclesiæ filiorum Fuxi & Armeniaci comitum partibus ex altera, concordata.

a *Mss.* catissimi.

b *Mss.* carissimum.

Item, quod prædicta concessio valeat pro prælatis & personis Ecclesiasticis prædictis, tunc a Concilio absentibus. Item solemniter protestatur, quod prædicta concessio atque statuta, decreta, conventiones, & pacta hujusmodi omnino intelligantur facta sine aliquo præjudicio capitulorum prædictorum, in dicta civitate Narbonensi concordatorum: quibus capitulis concordatis ac concordiæ dicta sancta Synodus omnino stare intendit, nec ab eis in toto vel in parte recedere; & ita in præsentia oratorum prædictorum solemniter protestatur.

Subsequenter idem Archiepiscopus legit in ambone quæ sequuntur.

Sacrosancta Generalis Synodus Constantiensis, in Spiritu Sancto legitime congregata, viso & considerato capitulo secundo ex capitulis Narbonensibus, inter clarissimum Ecclesiæ filium Sigismundum Romanorum & Hungariæ, &c. Regem illustrem, & dilectos etiam ecclesiæ filios, procuratores & nuncios dictæ Synodi ex una; & procuratores & oratores clarissimorum dictæ Ecclesiæ filiorum, Castellæ, Arragonum & Navarræ Regum illustrium, & dilectorum Ecclesiæ filiorum Fuxi & Armeniaci comitum partibus ex altera, concordatis, quod incipit: Secundo, quod dictæ convocationes fiendæ, *&c. Deinde finito dicto capitulo legebat hæc verba; videlicet:*

Volens in omnibus observare dictum capitulum, promittit, ratum habet, fecurat, & specialiter confirmat ac noviter firmat, ac statuit & decernit in omnibus & per omnia, prout in dicto capitulo continetur. Viso etiam quarto capitulo dictorum capitulorum, quod incipit: Quarto, quod per dictum uniendum Concilium, *&c. abolet, tollit, annullat eadem sancta Synodus quoscumque processus, sententias, ordinationes, statuta & pœnas, ut in dicto capitulo quarto supra descripto continetur, usque ibi:* Et quod statuatur, *&c.*

Item, statuit eadem sancta Synodus, quod nunquam de cetero ratione vel occasione dicti schismatis aut adhæsionis dicti domini Benedicti, & sui prædecessoris domini Clementis, possit contra dictos Reges,

ANNO CHRISTI 1416.

ges, principes, & alios de obedientia dicti Benedicti quomodolibet procedi in judicio vel extra, ut in fine dicti capituli quarti supra descripti continetur. Viso etiam quinto capitulo, quod incipit: Quinto, quod per dictum formandum capitulum & Concilium, &c. eadem sancta Synodus approbat, laudat, confirmat, & meliori modo quo fieri potest, plenissime firmat omnes & singula dispensationes, gratias & concessiones factas per dominum Benedictum prædictum quibusvis personis suæ obedientiæ, de quibusvis dignitatibus, ut in dicto quinto capitulo continetur; usque in diem primæ requisitionis factæ eidem domino Benedicto per Reges & principes suæ obedientiæ, ut in ipso capitulo continetur. Viso etiam undecimo capitulo, quod incipit: Undecimo, quod dictus dominus Rex, &c. Et attento quod dicitur in dicto undecimo capitulo ibi: Et quod in prima sessione dicta Sancta Synodus, &c. facit, concedit, statuit & ordinat in omnibus & per omnia, prout in dicto undecimo capitulo continetur.

Omnia præmissa tam prælati, ceterique notabiles viri sessioni interessentes, quam oratores sæpe fati, expresse juraverunt. Juramenta autem prædicta nomine Concilii & aliorum quorum intererat, de ipsius Concilii mandato requisiverunt & receperunt, & reverendi patres domini Jacobus Rhodini a parte dextera, in qua sedent Episcopi & Presbyteri Cardinales, & Thomas Polton sanctæ Sedis Apostolicæ protonotarius a parte sinistra, in qua sedent diaconi Cardinales & ceteri.

Quibus præstitis præfatus dominus Mediolanensis legit schedulam tenoris sequentis: Et prædicta omnia & singula intelligantur, & locum habeant, se nper attento tenore omnium & singulorum capitulorum Narbonæ concordatorum, quibus & eorum cuilibet dicta sancta Synodus stare intendit, nec ab eis, vel eorum aliquo in toto vel in parte recedere. Ad quam ex parte nationum & dominorum Cardinalium fuit responsum, Placet. Deinde dominus Antonius Taxal legit quamdam schedulam tenoris subsequentis:

Schedula acceptationis, per Ambaxiatores Regis Arragonum lecta.

NOS Joannes Raimundus Floc comes Cardonæ, frater Antonius Taxal sacræ paginæ magister, Generalis ordinis beatæ Mariæ de Mercede, Raimundus Zatmar miles, Sperans-in-Deo Cardonæ jurisperitus, Gundisalvus Garsiæ de sancta Maria decretorum, & Michael de Navers, utriusque juris Doctores, oratores, procuratores, Ambaxiatores & consiliarii illustrissimi principis & domini nostri Alphonsi Regis Arragonum, &c. dictis nominibus & quolibet ipsorum nominum, omnibusque aliis melioribus modo, via, jure, forma, causa & nominibus, quibus validius & efficacius possumus & valemus, omnia & singula decreta, statuta & protestationes, necnon conventiones ac pacta per sacrosanctam generalem Synodum Constantiensem nobiscum dictis nominibus facta & edita, & quæ nunc sunt serioßus lecta, ipsa habentes pro sufficienter expressis, & solemniter repetitis, vice & nomine domini nostri Regis præfati, ac omnium regnorum & terrarum suarum, acceptamus, assentimus, approbamus, & solemniter confirmamus: & similiter sicut ipsa Synodus protestata est, quod non intendit recedere a capitulis in prædicta civitate Narbonensi concordatis, de quibus in decreto præsentis Concilii nunc de proximo edito, quod hic volumus habere pro expresso & specifice declarato, facta exstitit mentio specialis, ita & nos dictis nominibus & quolibet eorum solemniter protestamur. Et super omnibus superius descriptis, promotores Concilii petierunt instrumenta. Et similiter Ambaxiatores Regis Arragonum per organum Antonii Taxal hoc idem petierunt.

Prædictis peractis, Antonius Taxal fecit collationem ad commendationem Regis & Reginæ Arragonum, assumens pro themate, Rex tuus venit, Matth. 21. Qua collatione facta, reverendissimus pater dominus Franciscus tituli sanctorum Cosmæ & Damiani Cardinalis, nomine Synodi respondendo Antonio Taxal, fecit brevem collationem, dicens: Exsultemus omnes in Domino. Post hujus collationem cœperunt omnes cantate hymnum, Te Deum laudamus, &c. Et oratione dicta, fuit cantata Missa de Spiritu Sancto per reverendissimum patrem Cardinalem Aquilejensem vulgariter nuncupatum. Acta fuerunt hæc anno, indictione, mense & loco quibus supra, &c.

A Collectione Barberiniana, & duobus mss. Germanicis.

ANNO CHRISTI 1416.

Sessio de unione Ambaxiatorum Arragonum.

IN nomine sancte & individuę Trinitatis, Patris, & Filii & Spiritus Sancti. Amen. Noverint universi, & singuli, tam præsentes, quam futuri, quod anno a Nativitate Domini *MCCCCXVI.* Indictione nona, die vero Jovis quinta decima mensis Octobris, hora sexta post mediam noctem in Ecclesia majori Constantiensi provincię Moguntinę fuit sessio sacrosanctæ Synodi solemniter & devote tenta, & celebrata pro unione sanctæ matris Ecclesiæ, & pro extirpatione horrendi pestiferique schismatis inveterati, & aliorum peragendorum pro unione & concordia totius populi Christiani. In qua sessione acta fuerunt quæ sequuntur.

In primis egregii & honorabiles viri domini Ægidius Martini, & Valascus Petri legum famosi Doctores, Ambaxiatores & nuncii serenissimi principis domini Regis Portugaliæ & Algarbii quasdam protestationes fecerunt, & de facto protestati fuerunt, prout in quadam papyri schedula, quam unus de præfatis Ambaxiatoribus præfati domini Portugalliæ Regis de verbo ad verbum alta & intelligibili voce perlegit, plenius continetur, cujus quidem schedulæ tenor de verbo ad verbum sequitur talis:

Protestatio Portugallensium.

QUia licet potestas sæcularis subjiciatur, & succumbat spirituali & Ecclesiasticæ casualiter; regulariter tamen una distincta est ab alia; nec altera illarum, quod spectat ad aliam usurpare habet, nec suam falcem mittere; quia utraque a Deo omnium creatore, & singulorum directore constituta est, una, ut spiritualibus, & spiritualiter, alia vero ut corporalibus rebus & temporaliter præsit. Et propterea distincta sunt *a* omnia per Reges & Regna, quæ per Christianos a Deo dominatore totius universi cognoscuntur: & cuilibet Regi commisit gladium exsecutionis ad vindictam malorum, & protectionem b onorum: in quo includitur protectio catholicorum, & Ecclesię sanctæ Dei. Et inde scripsit Apostolus, quod obediendum est Regi tanquam præcellenti & a Deo misso, propter quod honor cuilibet Regi debetur a toto universo, qui sibi exsolvendus est juxta auctoritatem sacram dicentem, *Reddite quę sunt Cęsaris Cęsari.* Ex quibus apparet, quod honos debitus cuilibet Regi est par suæ coronæ, suique dominii, & regiminis, sive administrationis, quam remittere non potest sine injuria, & honorificentiæ diminutione aliorum Regum regnique sui, & regnicolarum suorum. Descendendo igitur ad speciem appelativam ad prędita; dudum emanarunt litteræ Apostolicæ a Papa tunc in Sede Petri sedente, quarum tenore convocabatur, & convocatum fuit generale Concilium ad civitatem Constantiensem Maguntinæ provinciæ: ad quod fuerunt convocati & invitati omnes Reges, prælati, & principes, ac quicumque alii ad generale Concilium convocari & invitari consueti; & specialiter ad tria in eisdem litteris expressa, videlicet ad exstirpationem schismatis, & Ecclesiæ unionem, hæresumque extirpationem, reformationem status ecclesiastici in capite, & in membris; ratione quarum materiarum non solum expressi in eisdem litteris intelliguntur convocati, sed etiam omnes catholici & fideles Christiani, propter materias & causas convocationis, quæ omnes & singulos fideles Christianos, & catholicos tangunt, & ab eis veniunt approbandæ determinatione, aut consensu. Deducto igitur ad notitiam serenissimi principis Regis Portugalliæ & Algarbii, quod mandatum Apostolicum hujusmodi emanasset, & propterea vocatus & invitatus ad veniendum, aut mittendum ad generale Concilium, juxta formam dicti mandati, licet justa & rationabili causa potuisset se excusare, cum *b* vocavit in exercitu & congressu contra inimicos fidei, contra quos dextera Dei sibi assistente, prævaluit, & civitatem *c* Cepta nuncupatam in eorum territoriis obtinuerit, qui est portus ad suscipiendum Catholicos, cum declinaverint ibi ad invadendum inimicos Crucifixi; tamen cupiens, & desiderans esse particeps tanti boni, sicut illa tria, propter quę convocatum est generale Concilium; per hoc declarando mentem suam, quod suffragium, auxilium, & favorem, in quibus Ecclesiæ sanctæ Dei,

a Mss. *dominia.*

b Mss. *vacabat.*

c Ceuta ad fretum Herculeum in Africa.

ANNO CHRISTI 1416.

ctæ Dei, totique populo Christiano habet suffragari, consiliari, & auxilium dare, non vult, non intendit *a* derogare, hujusmodi justis, & rationabilibus excusationibus noluit, nec vult uti: quin immo suos Ambaxiatores, duos barones, & milites, & duos Doctores ad ipsum Concilium misit, & destinavit cum sufficienti mandato ad consentiendum & peragendum juxta materias subjectas & incumbentes. Qui in generali congregatione proposuerunt, admissique fuerunt & informati, quod Concilium distinctum esset per nationes, & quod concludenda in Concilio, primo in nationibus deliberarentur: quia nulli erant de natione Hispanica, qui adhuc incepissent se congregare per modum nationis ad deliberanda, concludenda, & decernenda per Concilium, & in sessione publica: *b* etiam invitati per quamplures & diversos, oriundos de Regnis & natione Hispanica, voluerunt incipere nationem juxta modum & formam aliarum nationum, prout, & quemadmodum de jure & ratione ad ipsos spectabat. Sed requisiti, & *c* exhortati pro parte nationum aliarum, videlicet Italicæ, Gallicanæ, Germanicæ & Anglicanæ, & per deputatos earumdem, ut dissimulare vellent, & supersedere, causa deferendi gratiose & amicabiliter Ambaxiatoribus serenissimi Regis Arragoniæ de proximo tunc venturorum, & ut per hoc allicerentur ad se uniendum cum aliis nationibus, & eum eis facerent Concilium generale ad bonum unionis Ecclesiæ universalis; & non percipientes aliquem dolum latere in his, sicut nec forte latebat, annuerunt libenter propter tantum bonum quod affectat, & appetit Rex serenissimus Portugalliæ dominus eorum, qui eos ad hoc misit, & etiam destinavit. Sed postquam applicuerunt Constantiam Ambaxiatores prædicti, & serenissimi Regis Arragonum propter aliud, quod gratiose annuerunt antedicti Ambaxiatores Regis Portugalliæ serenissimi, incœpit eis esse onerosum, & diminutivum juris & honoris Regalis celsitudinis Regis Portugalliæ: & inde secutum est, quod Ambaxiatores serenissimis Regis Arragonum, qui juxta capitula concordata in Narbona inter Romanorum Regem invictissimum, & Ambaxiatores, sive nuncios missos per generale Concilium Constantiense ex una, & serenissimum Regem Arragonum partibus ex altera: statim, quod denotat semotionem temporis intervalli, debuisset obedientia sua venire cum obedientia *d* faciendo generale Concilium, & cum ea unum generale & universale Concilium fecisse, & deinde procedere ad ulteriora juxta tenorem dictorum capitulorum in Narbona concordatorum: Tamen intervenientibus quibusdam plus sapere volentibus, quam expediebat, & ad alios fines, quam sint illi, propter quod fuerit generale Concilium convocatum, prout satis intellexerunt & intelligunt præfati Ambaxiatores serenissimi Regis Portugalliæ, & per media exquisita, loco & tempore specificanda per eosdem Ambaxiatores, distulerunt hoc facere fere per mensem cum dimidio. Et medio tempore tractatum est quod peterent, antequam unirentur, sibi concedi, quod ipsi Ambaxiatores præfati serenissimi Regis Arragonum, qui in numero sunt sex, quorum tres sunt Ecclesiasti, alii vero sæculares, & laici, utrique viri maximæ nobilitatis, prudentiæque, litteraturæ, & gravitatis, a Concilio, & per Concilium, ut in natione Hispanica constituenda voces eorum essent tantæ virtutis, & auctoritatis, quantæ essent voces omnium prælatorum & singulorum de clero vocari consuetorum ad generale Concilium, regnorum, terrarum, & dominiorum, quæ habet, & possidet ipse Rex Arragonum serenissimus citra mare & ultra mare, sive insulis, qui hoc petierunt, & per nationes certas obtinuerunt deputari etiam nomine collegii dominorum Cardinalium etiam per modum pacti: & se faciunt audiri, quod per consensum nationum, & dicti collegii in sessione publica, & generali Concilio obtinebunt hæc sibi concedi, & auctorizari. In quibus, & per quæ quamplurimum præfatus Rex Portugalliæ serenissimus, jusque suæ coronæ, suique Regni atque honor læditur, & justitia offenditur & etiam opprimitur, & non solum ipse, sed etiam Rex, & Regnum Castellæ, & etiam Navarræ. Sed dicitur quod cum illis dictis Ambaxiatoribus dicti Regis Arragonum serenissimi bene se concordabunt, & sic tota læsio retorquetur, remanetque, & residet in injuriam & detrimentum dicti Regis Portugalliæ se-

ANNO CHRISTI 1416.

Arenissimi, regnique sui, ac suorum; ex eo quod præsuppositа concordia inter prædictos dominos Reges serenissimos, & Ambaxiatores eorum, videlicet Castellæ, & Navarræ, & dicti Regis Arragonum, sane non erit, & est in potestate, & beneplacito Ambaxiatorum præfati Regis Arragonum serenissimi concludere, & facere concludi secundum præfatam conclusionem, quod placebit eis in natione Hispanica, secundum morem hactenus observatum in nationibus prædictis, in quibus concluditur super positis in deliberatione, a pluralitate votorum; per hoc intervertendo observantiam antiquam generalium Conciliorum, in quibus processum est, & semper per capita, & voces: & sic pro nihilo habebuntur, & habentur serenissimus Rex Portugalliæ prædictus, Regnumque suum, & prælati, ac illi de clero regnorum, & dominiorum suorum, & Ambaxiatores sui in hoc sacro Concilio. Et per hoc subjici viderentur tacite & per quamdam consequentiam Rex ipse, regnumque suum, & regnicolæ, cleruſque, & populus ac dominia sua Regi Arragonum; qui tamen Rex Portugalliæ tenet regna sua, terras & dominia sua libere, & libera sine recognoscendo a quocumque alio vivente in terris, nisi a Deo solo rectore suo maxime in temporalibus, quemadmodum & ceteri Reges Hispaniarum, prout dicunt, & recitant historiæ, *e* glorioſique Doctores: Quorum regum Hispaniarum ipse est unus; qui non potest, nec etiam debet facere, & qui nunquam fecit novitatem, nec fieri permisit in Regnis suis, nec dominiis; Domusque suа Portugalliæ admisit Ecclesiæ Romanæ & Sedis Apostolicæ provisionem, de qua *f* grandi non immerito fecit mentionem: quam alii Reges, & Principes dicuntur eam facere non potuisse, nec per consequens hoc sacrum Concilium, in quo præsunt, dominantur, & concludunt prælati & personæ ecclesiasticæ, nec detrahere, nec diminuere in tantum honori suo, & juri Regnorum suorum. Et quia ultra prædicta absorbentur totaliter voces, & vota prælatorum & aliorum de clero Regnorum & dominiorum suorum Catholicorum, & qui in obedientia Ecclesiæ Romanæ semper perstiterunt, per fictas voces illorum, de quibus scitur, quod non venirent ad hoc sacrum Concilium generale, sed in schismate perseverarent, ne opinioni Ambaxiatorum dicti domini Regis Arragonum adhæreant: Opprimiturque justitia & veritas, quia prælati, & illi de clero Regnorum Trinacriæ, Corsicæ, &c. qui sunt in dominio Regis Arragonum, & aliorum dominiorum suorum in insulis positorum, qui veraciter sunt alterius nationis, includuntur in dicta concessione, ut inde possit in dicta Hispanica natione residuum superare, & ad beneplacitum & voluntatem dictorum Ambaxiatorum concludere, quod alter non possit. Unde Spiritus Sanctus suo sancto dictamine per tales fictiones aut fallacias non influit gratiam suam, nec videtur adesse, sed potius abesse; nec talia dictare, quæ tamen sine tanto turbine offensaque justitiæ, & veritatis poterant melius fieri, & ordinari, prout petierunt dicti Ambaxiatores; videlicet quod ipsi cum dominiis suis, & serenissimo Rege Navarræ ac dominiis suis facerent unam nationem. Idcirco nos Ægidius Martini, & Valascus Petri legum Doctores, Ambaxiatores & Nuncii serenissimi Regis Portugalliæ, & Algarbii, non valentes hoc sine dissimulatione pertransire dubitantes non immerito aliter quamplurimum reprehendi, in absentia præfatorum baronum, & militum, quorum sumus collegæ absentium de presenti causa visitandi invictissimum Regem Romanorum, ad quem iverunt; protestamur in his scriptis, prædictam concessionem vocum prælatorum dicti regni Arrag., ac terrarum eidem subjectarum factam prædictis Ambaxiator. esse nullam ipso jure, & minime debere obtinere roboris firmitatem.

Protestamur etiam in his scriptis sæpe, & sæpius, & instanter, ac instantissime, quod quidquid fuerit ordinatum, dispositum, & concordatum deinceps post hujusmodi protestationem per tales voces sit contra jus, & justitiam concessas, sit nullum, irritum, & inane; & etiam quidquid ex hujusmodi vocibus, & aliis quibuscumque hujus Concilii, & aliorum Prælatorum quorumcumque cujuscumque conditionis, status, dignitatis aut præeminentiæ processerit, sit etiam nullum, nullum faciat ex eisdem damnum, detrimentum, seu præjudicium serenissimo domino nostro Regi, nec regnis suis, nec etiam prelatis, & beneficiatis, aut quibuscumque personis, & terris, nec

eidem

a Mss. *denegare.*

b Mss. *& Invitati.*

c al. *exorati.*

d Mss. *faciente.*

e Mss. *gloriaque, & doctores.*

f Mss. *de qua capitulum, Grande.*

ANNO CHRISTI 1416.

eidem domino noſtro ſubjectis, quodque nullam habeant, nec habere debeant exſecutionem, nec obedientiam in regnis, terris aut dominiis præfati domini noſtri Regis; niſi quatenus, & in quibus dominus noſter Rex certificatus & informatus prius de mea præſenti proteſtatione, voluerit, ſibique videbitur, & placuerit; nec etiam faciat præjudicium aliis beneficiatis hic exiſtentibus prædictorum regnorum; cum ad eos ſpectat de jure, ut ſupradictum eſt, habere prædictas voces; & non alios nomine prælatorum abſentium, & non conſentientium præfato concilio, immo expreſſe contradicentium.

Et de hac proteſtatione, ac proteſtationibus per nos Ambaxiatores prænominatos facta & factis cum tenore hujus ſchedulæ, petimus a vobis dominis Apoſtolicæ ſedis protonotariis & notariis hic præſentibus, & quolibet veſtrum unum, duo, ac plura, & quot expedierint inſtrumenta, & ſpecialiter a vobis Martino Luppi notario, ad perpetuam rei memoriam & teſtimonium præmiſſorum.

Quibus peractis, ut præfertur, in finem, & effectum, ut omnia, & ſingula agenda in concilio cum tranquillitate & concordia perpendi poſſint, de mandato Concilii, & Synodi prædictæ aſcenderunt ambonem, in quo litteræ, decreta, & actus dictæ Synodi legi, & publicari ſolent, reverendiſſimi in Chriſto patres & domini, domini Joannes Patriarcha Antiochenus, & Bartholomæus Archiepiſcopus Mediolanenſis; Qui quidem Archiepiſcopus legit alta, & intelligibili voce ſchedulam hujuſmodi tenoris.

Sequitur decretum locationis Ambaxiatorum regis Arragonum: ut ſupra in hac ſeſſione.

Qua ſchedula, ut præfertur, lecta, reverendiſſimi in Chriſto patres domini Franciſcus Aretinenſis Epiſcopus pro natione Italica, Joannes Patriarcha Conſtantinopolitanus pro natione Gallicana, Nicolaus Epiſcopus Merſeburgenſis, ſalvis proteſtationibus alias factis, pro natione Germanica, Patricius Cortagenſis pro natione Anglicana, ac etiam reverendiſſimus pater dominus Joannes Epiſcopus Oſtienſis S. R. E. Cardinalis & Vicecancellarius pro ſacro Collegio Cardinalium, reſponderunt, *Placet*.

Poſt quæ, proteſtatione facta per egregium legum doctorem dominum Ardecinum de Novaria advocatum conſiſtorialem, cujus proteſtationis tenor in quadam papyri ſchedula, quam idem Ardecinus in ſuis manibus tenebat, deſcribitur, & cujus ſchedulæ proteſtationem hujuſmodi continentis tenor de verbo ad verbum inferius deſcribitur; præfatique Ambaxiatores ſereniſſimi principis domini Francorum regis ſurrexerunt: & ad aliam partem; videlicet ad locum immediate poſt Ambaxiatores ſereniſſimi Principis domini Regis Angliæ acceſſerunt, ibidemque ſederunt, ſemper in ſuis proteſtationibus perſiſtendo, prout in dicta ſchedula per dictum Ardecinum tradita, de qua ſuperius fit mentio, continetur; cujus quidem ſchedulæ tenor ſequitur in hæc verba:

Proteſtatio Ambaxiatorum regis Jacobi, & Joannæ Reginæ.

REverendiſſimi patres & domini. Audito & plenius intellecto hoc decreto præſentis ſacroſanctæ Synodi Conſtantienſis in hoc ſacro Concilio præſentialiter lecto, & divulgato, cujus tenor per omnia talis eſt, *Sacroſancta Synodus*, &c. Ambaxiatores prædictorum ſereniſſimorum principum Regis Jacobi & Reginæ Joannæ conjugum, ut retro ſedentes in hoc loco immediate poſt ſpectabiles Ambaxiatores ſereniſſimi Regis Francorum, qui locus eiſdem competit, nomine & pro parte prædictorum dominorum ſuorum Regis Jacobi & Reginæ Joannæ, abſentibus Ambaxiatoribus ſereniſſimi regis Caſtellæ, nequeuntes præfato decreto hujus ſacri Concilii, in quantum eis forte contrarium eſt, conſenſum præſtare, cum ſuper hoc a dictis eorum dominis ſereniſſimis Rege & Regina mandatum non habeant, nec eidem decreto valentes contraire, tanquam obedientiæ filii, & pro bono ſanctæ unionis, Deo dante perficiendæ, a prædicto eorum loco & ſeſſione recedunt; & vadunt ad ſecundum locum eis deputatum immediate poſt prædictos ſpectabiles Ambaxiatores ſereniſſimi Regis Angliæ juxta ſeriem decreti prædicti, qui locus eiſdem debetur & competit, advenientibus dictis Ambaxiatoribus regis Caſtellæ: proteſtatione præmiſſa quod per hunc diſceſſum a dicto eorum loco, & acceſſum ad prædictum locum immediate poſt ipſos dominos Ambaxiatores Regis Angliæ acceſſionem & moram ibidem finiendam per ipſos dominos Ambaxiatores ſereniſſimi Regis Jacobi, & Reginæ Joannæ, nullum præjudicium generetur præfatis ſereniſſimis Regi, & Reginæ, aut prædicto eorum regno Siciliæ, aut prædictis eorum Ambaxiatoribus, in poſſeſſione, ſeu quaſi, dicti loci; nec per eos aut quoſcumque alios actus factos, vel fiendos jus aliquod ſeu poſſeſſio alicui, ſeu aliquibus acquiratur. *a* Cum enim non differant, vel dimittant animo perdendi ipſius poſſeſſionem, ſeu quaſi, *b* in qua... in corpore & in animo inſiſtunt, & intendunt inſiſtere in futurum, ſed ab eo ea vice dumtaxat ſe transferunt, & ad prædictum alium locum, ut præfertur, deputatum accedunt, ex ipſis gratia & tolerantia pro hac vice dumtaxat conceſſa, de quibus ſupra fit mentio, pro bono unionis prædictæ, Deo auſpice, conſequendæ, juxta continentiam decreti prædicti. Quodque etiam nullum præjudicium generetur eiſdem Regi & Reginæ, aut prædicto eorum regno, aut dictis eorum Ambaxiatoribus in ſeſſionibus, proceſſionibus, vocibus, loquelis, & aliis actibus quibuſcumque factis & fiendis tam in hoc ſacro Concilio præſenti, quam futuro, quam etiam in Romana curia, aut in alio loco, vel aliis locis quibuſcumque: Et petit inſtanter & inſtantiſſime, tam de præfato decreto, quam de præfatis proteſtationibus, a vobis dominis Protonotariis & aliis perſonis publicis in hac ſacroſancta Synodo & congregatione præſentibus, & a veſtrum quolibet, unum, duo vel tria publica inſtrumenta, cum interclusione præſentium, eis fieri, & in debita & ſolemni forma * vallata eis tradi, idem continentia in effectu; & de iis, & maxime de prædicto decreto a præfata ſancta Synodo bullas hujus ſacri Concilii eis concedi, ad prædictorum ſereniſſimorum dominorum ſuorum Regis & Reginæ, dictique eorum regni Siciliæ, & ipſorum Ambaxiatorum certitudinem, & cautelam, ad futurorum perpetuam memoriam. De quibus proteſtationibus, & petitionibus non recedunt per quemcumque actum huic forte contrarium, adverſum, vel diverſum, niſi expreſſe renunciarent eiſdem.

Poſtea vero ſupervenerunt illuſtriſſimus Princeps dominus Reymondus Floch, Comes Cardonæ, magnæ religionis ac ſcientiæ vir, Fr. Antonius Taxal ſacræ theologiæ profeſſor, Generalis ordinis ſanctæ Mariæ de Mercede, nobilis & potens vir dominus Raymundus Xatinar, miles; nobilis vir Speransin Deo Cardona juris peritus; ac venerabiles, & egregi viri domini Gundiſalvus Garſia de ſancta Maria decretorum, & Michael de Navers utriuſque juris doctores, oratores, procuratores, Ambaxiatores, & conſiliarii illuſtriſſimi principis domini Regis Arragonum: & aſcenderunt ambonem prædictum. Et antequam aliquid dicerent, ſeu proponerent, venerabilis & circumſpectus vir magiſter Joannes Campani, præfati ſereniſſimi Regis Francorum procurator, quaſdam proteſtationes fecit, & realiter proteſtatus fuit, ut in quadam papyri ſchedula continetur, quam de verbo ad verbum alta & intelligibili voce legit, ut ſequitur:

Proteſtatio pro Rege Francorum.

CUm Legati ſereniſſimi & Chriſtianiſſimi Francorum Regis, qui ad tollendum difficultatem & contentionem quamdam inter quoſdam aliorum ſereniſſimorum Regum Legatos ſuper aſſignandis ſedibus & locis, Legatis ſereniſſimis Regis Arragonum ad hoc ſacrum Concilium deſtinatis, ad uniendum eumdem dominum Regem Arragonum cum eodem Concilio, ne prætextu difficultatis hujuſmodi *c* dicta fienda unio dicti domini Regis Arragonum, quod ipſi una cum prædictis legatis præfati domini Regis Francorum alternate ſedeant pro iſta vice, & in iſto Concilio, & loco Conſtantiæ dumtaxat: proteſtantur quod talis conceſſio, & alternata ſeſſio prædicta, ſereniſſimo Francorum Regi, aut ſuo juri, ſuiſque Legatis & honori prærogativæ ſedis in Conciliis generalibus non præjudicet; nec per hoc præfato domino Regi Arragonum, aut ſuis Legatis jus ibidem alternate ſedendi cum Legatis Regis Franciæ acquiratur; ſed reputetur dicta conceſſio de ſpeciali gratia in favorem unionis, & pro iſta vice, ut præfertur, dumtaxat: & hanc pro-

a Mſſ. *Cum enim deſerant, nec dimittant.*
b Mſſ. *in qua, viſe, in corpore, &c.*
* *Forte, bullata.*
c Mſſ. *dicta fienda unionis.*

ANNO CHRISTI 1416.

testationem petunt per hoc sacrum Concilium, & per legatos ejusdem domini Arragonum admitti.

Qua schedula proxime descripta, ut præfertur, per magistrum Joannem Campani, egregius & venerandæ circumspectionis vir magister Guillelmus Pulcrinepotis sacræ theologiæ professor, Ambaxiatorque una cum aliis spectabilibus, magnificis, & egregiis viris præfati serenissimi Principis domini Francorum Regis, & Ambaxiatores pro interesse prædicti Francorum Regis, & juris sui, ac suo & dictorum Ambaxiatorum suorum nomine petiit, & instanter requisivit, quod prædicta protestatio per dictum magistrum Joannem Campani procuratorem facta & lecta, ut superius describitur, per sacrosanctam Synodum Constantiensem, ac prædictos dominos Ambaxiatores illustrissimi domini Regis Arragonum supradicti admitatur, eamque admitti per eosdem requisivit.

Qua requisita per prædictum magistrum Guillelmum Pulcrinepotis, ut præfertur, facta, prædicti domini Ambaxiatores dicti domini Alphonsi Regis Arragonum libenter admisserunt, & in signum hujusmodi admissionis responderunt, *Protestationem vestram admittimus*. Et etiam dicta sancta Synodus dictam protestationem benigne admisit, & in signum hujusmodi admissionis, supradicti domini, Cardinalis Ostiensis, Patriarcha Constantinopolitanus, Franciscus Aretinus, Nicolaus Merseburgensis, & Patricius Cortagensis Episcopi, nominibus quibus supra, responderunt, *Placet*. De qua quidem protestatione, & ejus admissione idem magister Joannes Campani procurator, & prædictus magister Guillelmus Pulcrinepotis, Ambaxiatores domini Regis Francorum, & suis nominibus, & eorum quilibet petierunt, & instanter requisierunt sibi & cuilibet ipsorum fieri & confici unum & plura, publicum & publica, instrumentum & instrumenta, per reverendos patres dominos sedis Apostolicæ protonotarios, ac sacri Concilii notarios, & eorum quemlibet; & si expediens fuerit, & eis videbitur opportunum, quod de præmissa protestatione & etiam admissione ejus, fiant litteræ opportunæ sub bulla dicti sacri Concilii, sive dictæ sacrosanctæ Synodi ad æternam rei memoriam. Et similiter protestati fuerunt & requisierunt prędicti domini procuratores, & Ambaxiatores illustriss. d. Alphonsi Regis supradicti.

Postea prædictus reverendissimus magister Antonius Taxal, Generalis ordinis beatæ Mariæ de Mercede, legit in dicto ambone, &c. *ut supra, sub initium sessionis* XXII. *usque ed ea verba*, In nomine Patris & Filii & Spiritus sancti.

Super quibus fuerunt petita per magistrum Henricum de Piro, & Joannem de Scribanis promotores Synodi unum vel plura, publicum vel publica instrumenta, necnon per eosdem procuratores & oratores regis Arragonum hinc inde ad perpetuam memoriam.

Et nihilominus ad instantiam domini Antonii Generalis, nomine Ambaxiatorum prædictorum, & requisitionem domini Aretinus pro natione Italica, Joannes Patriarcha Constantinopolitanus pro Gallicana, Nicolaus Merseburgensis pro Germanica, Patricius Cortagensis pro Anglicana nationibus responderunt, *Placet*: Necnon Joannes Episcopus Ostiensis Cardinalis Vivariensis pro collegio Cardinalium similiter, *Placet*.

Quibus sic, ut præfertur, peractis, prædicti domini Ambaxiatores illustrissimi Principis domini Alphonsi Regis Arragonum &c. supradicti, descenderunt de ambone, & iverunt in scamno, ubi sedebant domini Ambaxiatores serenissimi domini Regis Franciæ, & interpositi fuerunt inter eosdem in hunc modum. Primo enim sedebat in primo loco egregius & famosus vir dominus Joannes de Gersono Cancellarius Ecclesiæ Parisiensis sacræ Theologię professor, Ambaxiator prędicti domini Francorum Regis; & post ipsum sedebat illustrissimus princeps dominus Raymundus Floch Comes Cardonæ ambaxiator prædicti Arragonum Regis: Et subsequenter venerabilis & egregius vir dominus Jordanus Martini ejusdem Sacræ Theologiæ professor, Francorum. Subsequenter post ipsum magnæ religionis & auctoritatis vir frater Antonius Taxal Sacræ Theologiæ magister, Generalis beatæ Mariæ de Mercede, Arragonum: & venerabilis & magnæ circumspectionis vir magister Guillelmus Pulcrinepotis Sacræ Theologiæ professor, Francorum. Et post, nobilis vir Raymundus Xatiniar miles, Arragonum: Et A subquenter magnæ religionis & scientiæ vir dominus Petrus de Vercellis, prior prioratus de Calvo-monte ordinis sancti Benedicti, Parisiensis diœcesis, Sacræ Theologiæ professor, Francorum. Et post egregius & magnę circumspectionis, & prudentię vir Sperans in-Deo Cardona juris peritus, Gundisalvus Garsię de sancta Maria decretorum, & Michael de Navers utriusque juris Doctores, Arragonum; Regum Ambaxiatores sedentes ordinate, prout immediate describitur.

Quibus sic ordinate peractis, & in bona concordia & pace completis, reverendissimi, reverendique patres & domini S. R. E. Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, ceterique Prælati, cappas Ecclesiasticas, sive pluvialia induerunt, & mitras capitibus imposuerunt, ut est moris: & reverendissimus in Christo pater dominus Joannes Episcopus Ostiensis S. R. E. Cardinalis & Vicecancellarius, in B eadem sessione præsidens, exsistens in pluviali, & mitra pretiosa ornatus, ut est moris, associatus diacono & subdiacono & multis aliis in habitibus, ut est fieri consuetum, diaconus dixit alta voce cantando, *Orate*. Et hoc per diaconum dicto, omnes flexis genibus per aliquod intervallum temporis oraverunt. Qua oratione facta, dominus presidens, & ceteri omnes surrexerunt, & dictus dominus Joannes Cardinalis Ostiensis præsidens dixit cantando, ut est fieri consuetum, orationem sequentem.

Adsumus, Domine Sancte Spiritus, adsumus peccati quidem immanitate detenti, sed in nomine tuo specialiter congregati. Veni ad nos, & esto nobiscum, & dignare illabi cordibus nostris, & doce nos quid agamus, quo gradiamur, & ostende quid efficere debeamus, ut te auxiliante a *tibi complacere valeamus. Esto solus suggestor & effector judiciorum* C *nostrorum, qui solus cum Deo Patre & ejus Filio nomen possides glorioſum. Non nos patiaris perturbatores esse justitiæ, qui summam diligis æquitatem: ne in sinistrum nos ignorantia trahat, non favor inflectat, non acceptio muneris vel personæ corrumpat: sed nos junge tibi efficaciter solius tuæ gratiæ dono, ut simus in te unum, & in ullo deviemus a vero: quatenus in nomine tuo collecti, sic in cunctis teneamus* b *commoderare pietatem justitia, ut hic in nullo a te dissentiat sententia nostra, in futuro* c *pro bono gesto consequamur præmia sempiterna, Amen.*

a *Mſſ.* tibi, in omnibus.

b *Mſſ.* cum moderamine pietati justitiam.

c *Mſſ.* pro bene gestis.

Qua oratione facta, cantores & cappellani inceperunt antiphonam. *Excudi nos, Domine, quoniam benigna est misericordia tua, secundum multitudinem, &c. Salvum, &c. Gloria Patri, &c.* Postea diaconus dixit alta voce, *Orate*. Quo dicto omnes D flexis genibus orarunt, & post modicam orationem diaconus dixit: *Oremus. Mentibus nostris quæsumus Domine Spiritum Sanctum infunde, quatenus in nomine tuo collecti, sic in cunctis teneamus cum* d *moderatione pietatis justitiam, ut hic a te in nullo dissentiat voluntas nostra, sed semper rationabilia meditantes, quæ tibi sunt placita, exsequamur in factis. Per Dominum, &c.*

d *Mſſ.* moderamine.

Postea diaconus & subdiaconus supra altare incepe-runt litaniam, quam cum adjutorio cantorum, & aliorum adstantium usque ad locum, Ut domnum Apostolicum, *&c.* Et cum adventum est ad illum locum, dictus dominus præsidens, qui cum aliis flexis genibus stabat, surrexit, & cantando dixit, vertendo se ad congregationem, & dando benedictionem. *Ut hanc sanctam Synodum, & omnes gradus Ecclesiasticos servare digneris.* Et rursum responsum per adstantes qualibet E vice, *Te rogamus audi nos*. Et postmodum completa fuit litania. Qua completa, prædictus dominus præsidens e dixit orationem: *Da quæsumus Ecclesiæ tuæ misericors Deus, ut Sancto Spiritu congregata hostili nullatenus incursione turbetur. Per Dominum, &c.*

e *Mſſ. dixit, Oremus. Et diaconus dixit,* Flectamus genua. *Et subdiaconus dixit,* Levate. *Et deinde præsidens dixit orationem, &c.*

Et iis completis, diaconus, incensis duobus cereis, dixit supra pulpitum evangelium illud. *In illo tempore, dixit Jesus discipulis suis, Hoc est præceptum,* &c. Quo evangelio lecto, prædictus dominus Cardinalis præsidens incepit alta voce, *Veni creator Spiritus*: & sibi adstantes compleverunt versus, & alii dixerunt alium, & sic alternis vicibus usque ad complementum hymni. Quo hymno finito, dixerunt duo f adstantes Episcopo domino præsidenti in su-perpelliciis, *Emitte Spiritum tuum, & creabuntur*: Responsum per adstantes: *Et renovabis faciem terræ*. Postea prædictus dominus præsidens dixit, *Oremus*,

f *Mſſ. adſtantes ipſi domino.*

Deus

ANNO CHRISTI 1416.

Deus qui corda fidelium ſancti Spiritus illuſtratione, &c. Poſtmodum duo ex adſtantibus domino præſidenti, videlicet Diaconus & Subdiaconus dixerunt, *Benedicamus Domino*: Reſponſum per adſtantes, *Deo gratias*.

Quibus ſolemnitatibus, devotionibus & orationibus finitis ut ſupra, præfati domini Bartholamæus Archiepiſcopus Mediolanenſis, & Antonius Taxal Generalis beatæ Mariæ de Mercede, Ambaxiatores prædicti aſcenderunt ambonem: & idem Archiepiſcopus Mediolanenſis legit & publicavit in dicto ambone de mandato ſancti Concilii, alta & intelligibili voce, nonnulla ſtatuta, decreta & capitula ſub his verbis. Conceſſio votorum Ambaxiatoribus regis Arragonum. Sacroſancta &c.

Et attento quod dicitur in dicto *xi.* capitulo ibi, Et quod in predicta ſeſſione dicta ſancta Synodus facit, concedit, ſtatuit, & ordinat in omnibus, & per omnia, prout in dicto *xi.* capitulo continetur. Quibus ut ſuperius, deſcribuntur, tam ſolemniter lectis & peractis, reverendiſſimi reverendique in Chriſto patres & domini, domini S. R. E. cardinales, patriarchæ, archiepiſcopi, epiſcopi, & alii prælati, doctoreſque magiſtri, ac etiam regum, principum prælatorum, vniverſitatum ſtudiorum, capitulorum, conventuum, communitatum, & aliorum abſentium ambaxiatores, nuncii, oratores, & procuratores, ac ceteri nobiles viri, & alii in dicto Concilio, ac ſeſſione prædicta exſiſtentes, expreſſe & ſpecialiter juraverunt, videlicet domini cardinales, patriarchæ, archiepiſcopi, epiſcopi & prælati more prælatorum manum dexteram ad pectus ponendo; & regum ac principum, & univerſitatum, & diverſorum aliorum ambaxiatores, nuncii & procuratores ſuper ſancta Dei evangelia eorum manibus corporaliter tacta; multitudo aliorum ibi exſiſtentium, cum preſſura eſſet magna propter nimiam multitudinem ibidem intereſſentium, & quilibet eorum levavit manus, verſus altare jurando & promittendo, ut ſingulares pro ſe, & etiam pro aliis, tanquam ad hoc ſufficienti poteſtate ſuffulti, prout in dicto *xi.* capitulo deſcribitur, & etiam continetur.

Juramenta autem prædicta nomine dicti Concilii, & aliorum *a* intereſſe poteſt & poterit in futurum, de ipſius ſacri Concilii mandato requiſierunt & receperunt reverendi patres domini Jacobus Rodini a parte dextera, in qua ſedent epiſcopi & presbyteri cardinales, & Thomas Polton ſanctæ ſedis protonotarius a parte ſiniſtra, in qua ſedent diaconi cardinales.

Quibus juramentis, ut præfertur, præſtitis, prædictus dominus archiepiſcopus Mediolanenſis de mandato ipſius ſancti Concilii legit quamdam ſchedulam tenoris ſequentis:

„ Et prædicta omnia, & ſingula intelligantur, „ & locum habeant ſemper, attento tenore om„ nium & ſingulorum capitulorum in Narbona con„ cordatorum, quibus, & eorum cuilibet dicta Sy„ nodus ſtare intendit, nec ab eis, vel eorum ali„ quo in toto, vel in parte recedere.

Qua ſchedula lecta, reverendi in Chriſto patres domini Franciſcus Epiſcopus Aretinenſis pro natione Italica, Joannes patriarcha Conſtantinopolitanus pro natione Gallicana, Nicolaus Merſeburgenſis pro Germanica, Patricius Cortagenſis pro Anglicana, ac etiam reverendiſſimus in Chriſto pater dominus Joannes Epiſcopus Oſtienſis S. R. E. cardinalis, & vicecancellarius, tunc in dicta Synodo præſidens, pro collegio dominorum cardinalium, reſponderunt quilibet eorum, *Placet*.

Qua reſponſione per verbum, *Placet*, per prædictos dominos ut immediate ſcribitur, facta, venerabilis & magnæ circumſpectionis vir dominus Antonius Taxal prædictus ambaxiator aſcendit ambonem, & in ipſo ambone alta & intelligibili voce reſpondendo prædictis lectis per dominum archiepiſcopum Mediolanenſem, legit quamdam ſchedulam, cujus tenor ſequitur de verbo ad verbum talis: Nos Joannes Raymundus Floch, &c.

De quibus omnibus & ſingulis ſuperius deſcriptis, & poſt dictam unionem factam, lectis, approbatis, juratis, reſponſionibus, & aliis qualitercumque dictis & factis, prædicti venerabiles & circumſpecti viri magiſter Henricus de Piro de Colonia licentiatus in decretis, & Joannes de Scribanis de Placentia procuratores & promotores dicti ſacri Concilii Conſtantienſis, petierunt & requiſierunt inſtanter, inſtantiſſime, fieri & confici per reverendos patres dominos ſanctæ ſedis Apoſtolicæ protonotarios & notarios publicos ad conſcribenda acta dicti ſacri Concilii deputatos, & ordinatos, & eorum quilibet unum & plura, publicum & publica, inſtrumentum & inſtrumenta ad perpetuam rei memoriam. Et prædicti domini ambaxiatores ſereniſſimi principis domini Alphonſi regis Arragonum, &c. Et per organum dicti magiſtri Antonii Taxal conſimiliter petierunt & requiſierunt, eis fieri unum & plura, publicum & publica, inſtrumentum & inſtrumenta per quos ſupra, & eorum quemlibet pro prædicti eorum domini, regnorumque & terrarum ſuarum, ac etiam pro ſuo, & conjuslibet ipſorum intereſſe & cautela ad perpetuam rei memoriam.

Quis, ut ſuperius ſeriatim deſcribuntur, ſolemniter & devote peractis, prædictus venerabilis, egregiuſque vir magiſter Antonius Taxal multum eleganter cum ſolemni & officiabili alloquio ad laudem & honorem dicti ſacri Concilii, & ad commendationem predicti regis Alphonſi, nec non reginæ Arragonum matris prædicti regis ſolemnem collationem fecit, pro cujus aſſumpto accepit verba ſacri evangelii, *Rex tuus venit*, ſcripta *Matthæis 21. cap.*

Qua collatione, ut præfertur, facta, idem reverendus magiſter dominus Taxal deſcendit de dicto ambone, & ivit ad dictum locum ſuum: & reverendiſſimus in Chriſto pater dominus Franciſcus ſanctorum Coſmæ & Damiani ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ diaconus cardinalis, Florentinus vulgariter nuncupatus, aſcendit dictum ambonem: & nomine dicti Concilii reſpondendo eidem domino Antonio Taxal, fecit unam brevem collationem in alto, claroque & profundo ſtilo, dicendo: *Exultemus omnes in Domino Deo noſtro:* & mirabiliter deduxit exultationem, quam habere debemus, cum pacem eccleſiæ Dei propinquare videamus; pro qua pace ſubjunxit: *Pax Chriſti exultet in cordibus noſtris, in qua vocati eſtis nunc in uno corpore. Ad Colocenſes 3. capite:* Et cum brevi ſermone multum commendaſſet, verba præaſſumpta deduxit. Poſt cujus quidem collationem & deductionem, omnes inceperunt cantare hymnum, *Te Deum laudamus*, cum pulſatione campanarum. Quo hymno totaliter decantato, & dicta oratione per prædictum dominum Joannem Oſtienſem, *&c.* Cantatores inceperunt cum nota Miſſam de Sancto Spiritu, quam ſolemniter & devote celebravit reverendiſſimus in Chriſto pater dominus cardinalis, Aquilegenſis vulgariter nuncupatus. Qua celebrata, & per eum ſolemni benedictione data, omnes receſſerunt.

Acta fuerunt hæc anno, indictione, die, menſe, loco & hora, quibus ſupra, præſentibus ibidem & intereſſentibus reverendiſſimis in Chriſto patribus & dominis dominis Jordano de Urſinis Albanenſi, Angelo Laudenſi Prænestinenſi, & Antonio Portuenſi Bononienſi epiſcopis, Franciſco tituli ſanctæ Crucis in Jeruſalem Venetiarum, Joanne tituli ſancti Sixti Ragufini, Almanno tituli ſancti Euſebii Piſanenſi, Gabriele tituli ſancti Clementis Senenſi, Antonio tituli ſanctæ Suſannæ Aquilegenſi prædictis: Angelo tituli ſanctorum Marcellini & Petri Veronenſi, Petro ſancti Chryſogoni Cameracenſi, Thoma tituli ſanctorum Joannis & Pauli Tricaricenſi, Branda tituli ſancti Clementis Placentino, Guillelmo tituli ſancti Marci, Antonio tituli ſanctæ Cæciliæ de Chalanco, & Petro de Fuxo presbyteris; Amedeo de Saluciis ſanctæ Mariæ novæ, Raynaldo de Brancaciis ſancti Viti in Macello, Ludovico de Fliſco ſancti Adriani, Ottone de Columna ſanctæ Mariæ in Coſmedin, & Franciſco ſanctorum Coſmæ & Damiani Florentino nuncupato, diaconis S. R. E. cardinalibus, Joanne Conſtantinopolitano, & Joanne Antiocheno patriarchis, necnon dominis archiepiſcopis, epiſcopis, abbatibus, magiſtris & doctoribus, ac etiam regum, principum, prælatorum, univerſitatum ſtudiorum, capitulorum, conventuum nonnullorum abſentium ambaxiatoribus, nun-

ciis &

Eſt ſuperius in ſeſſione nec XXII. ex editione prima, ſub hoc titulo *Conceſſio votorum, &c.* pag. 474.

a Adde, quorum.

Eſt ſchedula acceptationis ſuperius edita, ſub finem ſeſſionis hujus ex prima editione, pag. 476.

ANNO CHRISTI 1416.

ciis & Procuratoribus, nonnullisque notabilibus & egregiis, magnificis & præclaris viris in grandi numero, & multitudine copiosa testibus interessentibus in præmissis.

SESSIO XXIII.

Ex prima editione.

JOvis die quinta mensis Novembris, anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimosexto, indictione nona, fuit celebrata generalis sessio in majori Ecclesia Constantiæ, præsidente eidem sessioni reverendissimo patre domino Joanne Episcopo Ostiensi, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali & Vicecancellario. Fuitque cantatum officium Missæ de Spiritu Sancto per dominum Joannem Patriarcham Antiochenum. Quo expleto, legebantur litaniæ, & alia fiebant quæ in sessionibus fieri solent. Eisdem completis, reverendissimus pater dominus Bartholomæus Archiepiscopus Mediolanensis legit & publicavit ordinationem sanctæ Synodi sub tenore sequenti:

Commissio Deputatorum data super informatione summaria facienda ad effectum citationis personalis, & per edictum contra Petrum de Luna.

a *Mss.* uno Deo Domino Jesu.

SAcrosancta generalis Synodus Constantiensis in Spiritu sancto legitime congregata, in auctore pacis a uno Deo nostro Jesu Christo, qui sibi sponsam unam sanctam Ecclesiam sui pretiosi sanguinis pretio comparavit: quæ in Christo Jesu summo angulari lapide crevit in templum sanctum in Domino, junctisque simul parietibus fecit utraque unum, ut in pace fieret locus ejus: ad tollendum pacis obstacula, uniendamque scissuram fidelium, in qua ille b Christi adversarius, caput ecclesiæ malignantium, dolens satis & erubescens, hominem constantem ex lutea materia, caritatem in terra tenere, quam in cælo nequiverat habere; ipsius sponsæ Christi per schisma pestiferum, proh dolor! ingens, & tam diuturnis, utpote triginta octo annorum, c temporibus jam peractis, caritatem vulneravit, rescidit unitatem. Quæ licet in magna parte Spiritus Sancti gratia in præsenti sacratissima generali Synodo ad hoc præcipue inter cetera congregata cooperante, d conjuncta sit per ejectionem & renunciationem domini Baltassaris olim Joannis vigesimi tertii, & renunciationem Angeli de Corario, Gregorii duodecimi in sua obedientia nuncupati, qui inter se cum domino Petro de Luna, Benedicto decimotertio in sua obedientia nuncupato, de papatu contendebant; quorum Joannis & Gregorii Dei gratia in eadem sancta Synodo obedientiæ sunt unitæ: adhuc tamen hostis ille unitatis & pacis, in reliqua parte, videlicet in sua obedientia dicti domini Petri, Benedicti decimitertii nuncupati, seu ejus parte, per ejusdem domini Petri duritiam, pertinaciam & contumaciam, in grave & maximum scandolum universalis Ecclesiæ & Christiani populi, atque periculum fidei catholicæ & ruinæ fidelium animarum, scissam detinet, & lacrymabiliter vulneratam: idcirco eadem sancta Synodus inter cetera ad ipsum schisma & hæreses alias extirpandum, procurandamque ipsius ecclesiæ unionem, præcipue congregata; considerans quod præmissis attentis, totum hujus reliqui schismatis pondus in persona dicti domini Benedicti consistit, & quod in eo solo stat, quo minus ipsum schisma radicitus exstirpetur, & per consequens resultet præfata unio ecclesiæ sanctæ Dei: & attendens quod in tam diuturnis temporibus, quibus hoc schisma pestiferum e pertractum est, omnium doctissimorum virorum Christi fidelium ingenia, etiam cum summis studiis & laboribus, attentis maxime difficultatibus ejusdem schismatis, nullam viam possibilem & securam sine fidelium scandolo ad præfatum schisma exstirpandum reperire potuerunt, præter cessionem de papatu omnium contendentium: quam viam idem dominus Benedictus vocatus a suis, velut multorum Christi fidelium vox testatur, ante suam electionem a suis in Papam, pro pace danda ecclesiæ laudaverat & approbaverat, atque in ipso conclavi quando fuit electus, promisit & juravit prosequi unionem Ecclesiæ per omnes vias accommodas, usque ad cessionem de papatu inclusive, si ipsum in Papam eligi contingeret, ut Cardinalibus qui tunc erant, vel eorum majori parti expedire videretur, atque post suam electionem idem promisit & juravit; dictaque conditio postmodum etiam purificata exstitit: & deinde pro pace danda ecclesiæ promiserit & juraverit, papatui suo prætenso cedere, altero videlicet, Joanne & Gregorio cum eo contendente, cedente, mortuo vel ejecto: quæ etiam conditio in ambobus, videlicet Joanne & Gregorio prædictis, solemniter impleta est, ut præfertur. Attendens igitur quod idem dominus, dictus a suis Benedictus, jam viginti duobus annis completis, papatum secundum se tenuit, quibus temporibus multifarie multisque modis ex parte regum, principum, prælatorum & aliorum Christianorum, tam suæ, quam alterius obdientiæ, etiam post purificationem conditionum prædictarum, fuit cum magnis & iteratis instantiis seriose, solemniter, humiliter & devote requisitus, quatenus pro tollendo hujusmodi schismate, & pro unione Ecclesiæ sanctæ Dei vellet suo prætenso papatui cedere, prout secundum omnium fidelium, seu majoris partis illorum judicium tenebatur jure divino pariter & humano: quod facere ipse semper animo pertinaci atque effrænato, superbiæ ac tumoris spiritu correptus, recusavit, & subterfugia quædam adhibens, ad excusandum excusationes in peccatis, Ecclesiam ipsam in hujusmodi schismate, quod ipse tollere potuit, relinquens, nullam debitam curam aut diligentiam sufficientem & effectualem adhibuit ad ipsum schisma tollendum, & Ecclesiæ unionem consequendam; sed ad unum terrarum angulum in castro munitissimo Paniscolæ in litore maris, ubi ad eum non esset tutus accessus, se reculsit, ubi omni suo posse præfatum inveteratum schisma nutrit & fovet, & impedimenta quæcumque potest, præstat & procurat, ne ad dictam unionem perveniri possit: quæ omnia secundum sanctorum decreta hæresim inferunt manifestam. Eapropter super præmissis & aliis declarandis in processu, & latius exprimendis, volens eadem sancta Synodus evacuare quod ex parte est, ut sequatur perfectum, & ad ipsum schisma penitus submovendum procedere: licet præmissa omnia, notoria & vera communiter habeantur & reputentur, & super illis tota fidelium clamet multitudo, sibi ipsi satagens providere, quasi pro quodam hujusmodi provisionis remedii fundamento, committit devotissimis ecclesiæ filiis Guillermo tituli S. Marci, & Francisco tituli sanctorum Cosmæ & Damiani, dicto Florentino, sanctæ Romanæ, Ecclesiæ Cardinalibus, Joanni electo Patriarchæ Constantinopolitano, ac venarabilibus fratribus Stephano Dolensi, Roberto Saresburiensi, Episcopis, ac dilectis Ecclesiæ filiis Jacobo electo Parmensi, Guillermo Palcrinepotis, fratri Antonio Taxal Generali ordinis beatæ Mariæ de Mercede, fratri Mauricio de Praga, sacræ paginæ professoribus, Michaeli de Navers, Nicolao Wordis juris utriusque, & Joanni Belles decretorum, doctoribus, & eorum majori parti, quatenus super præmissis omnibus & singulis, ac eorum circumstantiis, dependentibus & connexis, ac aliis ad ea quomodolibet facientibus, illorumque notorietate, fama & clamore, ac etiam quæ loca insigna consistant viciniora dicto castro Paniscolæ, ad quæ sit tutus accessus, summarie & diligenter inquirant; testes & alia probationum genera recipiant & examinent; eorumque dicta & attestationes, & alia quæcumque invenerint, in scriptis & forma publica redigant, seu redigi faciant, & ea etiam sacræ Synodo representent & fideliter referant: ut exinde ipsa Synodus procedat, decernat & statuat, prout ad pacem & salutem Ecclesiæ & fidelium, exstirpationem schismatis & unionem ipsius Ecclesiæ secundum justitiam videbitur expedire. Datque eisdem Commissariis & majori ipsorum parti, testes per censuram ecclesiasticam compellendi veritati testimonium perhibere, & alios quoscumque præstantes ad prædicta impedimenta coercendi, & alia faciendi circa præmissa necessaria & etiam opportuna plenam & liberam potestatem. Lecta autem dicta ordinatione, dictus Patriarcha Antiochenus pro omnibus dictæ Synodi nationibus, & de ipsarum consensu respondit per verbum, Placet. Et præfatus dominus

Ephes. 2.

b *Mss.* pacis adversarius.

c *Mss.* jam protractum temporibus.

d *Mss.* reunita sit.

e *Mss.* protractum.

ANNO CHRISTI 1416.

minus Oſtienſis nomine collegii Cardinalium ſimiliter reſpondit: Placet.

Ex collectione Barberiniana, & mſ. Lipſienſi.

ANno, indictione, & loco ſupradictis, die vero Jovis quinta menſis Novembris, hora octava poſt mediam noctem fuit ſeſſio ſacroſanctæ Synodi ſolemniter & devote tenta, & celebrata pro unione ſanctæ matris eccleſiæ, & exſtirpatione horrendi peſtiferique ſchiſmatis inveterati, & aliorum peragendorum pro unione & concordia totius populi Chriſtiani: in qua ſeſſione acta fuerunt quæ ſequuntur.

In primis reverendus in Chriſto pater dominus Joannes patriarcha Antiochenus celebravit ſolemniter & devote Miſſam de ſancto Spiritu: poſt cujus celebrationem reverendiſſimi reverendique in B Chriſto patres & domini domini ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales, patriarchæ, archiepiſcopi, epiſcopi, ceterique prælati cappas eccleſiaſticas, ſive pluvialia induerunt, & mitras in capitibus poſuerunt, ut eſt moris. Et reverendiſſimus in Chriſto pater dominus Joannes epiſcopus Oſtienſis, præfatæ Romanæ eccleſiæ Cardinalis, Vicecancellarius in eadem ſynodo præſidens, ornatus pluviali & mitra pretioſa, diacono & ſubdiacono, & multis aliis in ſuperpelliciis, ut eſt moris, præfatus diaconus dixit alta voce, *Orate*. Et facta oratione, & aliis ſolemnitatibus atque litania, diaconus incœpit evangelium, alta voce cantando, dicens: *Dominus vobiſcum*. Reſponſum, *Et cum ſpiritu tuo. Sequentia ſancti evangelii ſecundum Matthæum*. Reſponſum, *Gloria tibi Domine. In illo tempore, Reſpiciens Jeſus in diſcipulos ſuos dixit Simoni Petro*, &c.

Quo evangelio lecto, & aliis ſolemnitatibus & devotionibus finitis atque dictis, reverendus in Chriſto pater dominus Bartholomæus archiepiſcopus Mediolanenſis, & egregius & famatus vir dominus Ardecinus de Novaria ſacri Concilii Conſtantienſis & conſiſtorialis advocatus, aſcenderunt ambonem, in quo actus, litteræ, & negotia ſacroſanctæ ſynodi proponi, legi & publicari ſolent; & idem dominus Ardecinus de mandato præfatæ ſynodi verbo tenus propoſuit, & pro aſſumpto dixit. *Miſeremini mei, miſeremini mei, ſaltem vos amici mei*, &c. dirigens in perſona eccleſiæ verba ſua ad ſacrum Concilium & per multas ſuaſiones, & multa notabilia dicta, dixit in effectu quod a XXXVIII. annis citra fuerunt multi de papatu contendentes, qui proh dolor! eccleſiam Dei D & populum Chriſtianum tenuerunt in diviſione, de quibus contendentibus Petrus de Luna, qui Benedictus XIII. in ſua obedientia nuncupatur, fuit unus, & nunc ipſe ſolus adhuc, quantum poteſt, nititur ipſam Dei eccleſiam ſacroſanctam tenere diviſam, & de facto ſciſſam detinet, & lacrymabiliter vulneratam, ſchiſma nefandum in ea poſſe tenus nutriendo, & velut alter ſatan [1] variis ſuis modis fallacibus & verſutiis exquiſitis ſatagendo: propter quod clamat ipſa mater eccleſia ad dominos in Spiritu ſancto in præſenti Concilio in unum congregatos, tanquam ad fideliſſimos ejus amicos, quod ipſi miſereantur eidem, ut ipſam tamdiu ſua privatam lumine & decore ſuſcipiant, & ad priſtinum unionis ſtatum perducatur.

Recitavit etiam promiſſiones & juramenta ipſius Petri de Luna, de dando pacem ipſi eccleſiæ per E viam ſuæ ceſſionis, & etiam [2] requiſitos ſibi factos per S. R. E. cardinales & reges, principes & prælatos, & alios quamplures Chriſti fideles, pro danda pace ipſis eccleſiæ, ac univerſo populo Chriſtiano: de quibus omnibus non curavit, nec aliquid de juratis & promiſſis adimplere curavit; immo omnia pertinaciter recuſavit, & recuſat inceſſanter: Propter quæ concludendo requirebat idem dominus advocatus, & inſtanter requiſivit, quatenus contra ipſum Petrum de Luna Benedictum XIII. in ſua obedientia nuncupatum, in ſua malitia & protervia pertinacem, & pertinaciter ſchiſma notorie nutrientem, & a fide & unione devium, procedatur, prout ſacro præſenti Concilio pro unione eccleſiæ ſanctæ Dei & tranquillitate totius populi Chriſtiani viſum fuerit expedire. Et etiam incontinenti propoſitione & requiſitione per ipſum dominum advocatum factis, magiſtri Henricus de Piro, & Joannes de Scribanis, ſacri Concilii Conſtantienſis promotores & procuratores petierunt, & inſtanter requiſierunt procedi contra ipſum Petrum de Luna, prout præfatus dominus advocatus requiſierat. Poſt quæ de præcepto atque ordinatione, & voluntate dicti ſacri Concilii præfatus dominus Bartholomæus Archiepiſcopus Mediolanenſis reſpondendo eidem domino Ardecino legit, & publicavit ordinationem, & decretum ſacroſanctæ Synodi ſub his verbis:

ANNO CHRISTI 1416.

3 Commiſſio Deputatorum, &c.

Poſt quam quidem lecturam, reverendiſſimus in Chriſto pater dominus Joannes Patriarcha Antiochenus exſiſtens in ambone, pro omnibus nationibus, & de conſenſu earumdem nationum reſpondit, *Placet*.

Subſequenter venerabilis & circumſpectus vir dominus Sperans-in-Deo Cardona juriſperitus, unus de ambaxiatoribus Regis Arragonum nomine dicti Regis, & collegarum ſuorum ejuſdem domini Regis, ibidem una cum eis in medio aſſurgentium dixit, qualiter alias feciſſent certas proteſtationes coram deputatis nationum, tangendo Anglicanam: videlicet quod per eorum convocation m cum aliis nationibus in procedendo, ſedendo, ſigillando, incedendo, non intenderent, ſive intelligerent, aut C tenerent Anglicanam nationem pro natione in ſacro Concilio Conſtantienſi. Quam quidem proteſtationem ex nunc repeterent, & eam pro repetita habere vellent, eidemque proteſtationi jure, via, & modo quibus tunc facta fuiſſet ipſa proteſtatio, modo proteſtarentur, & etiam pro repetita haberi vellent.

Ex adverſo vero reverendi patres, Londonienſis, Batonienſis, Sarisberienſis, Lichfeldenſis, Norvicenſis Epiſcopi, aliique ambaxiatores illuſtriſſimi principis Regis Angliæ, ceterique de natione Anglicana ſe levaverunt; & per os venerabilis & circumſpecti viri domini Auguſtini de Piſis, ſacri conſiſtorii advocati, volentes, ut aſſeruerunt, ſimilem proteſtationem facere. Et quadam ſibilatione, vel ſaltem tumultuatione verbali facta per ſuppoſita Concilii, prælibati domini ambaxiatores domini Regis Arragonum receſſerunt de congregatione. D Quibus ambaxiatoribus Regis Arragonum recedentibus, & ſilentio in Concilio facto, iidem domini Epiſcopi de Anglia ambaxiatores, ceterique domini protonotarii & procuratores dominorum prælatorum ablentium nationis Anglicanæ, & ſuppoſita ipſius nationis, e converſo ſe levaverunt: & per os præfati Auguſtini de Piſis repetierunt nominibus eorum propriis & procuratoriis, & *a* proteſtationem, decreta facta in aliis ſeſſionibus, *b* faciendo pro ipſo rege Angliæ, & toto regno, & natione Anglicana, illiſque proteſtationibus & decretis firmiter inhærrere prætenderunt.

a Mſſ. *proteſtationes & decreta.*
b Mſſ. *faciendia.*

Quibus proteſtationibus factis, fuit verſum in dubium, an propter ſtrepitum factum, ſive ſibilationem in Concilio, quod vox domini Patriarchæ Antiocheni non fuiſſet bene per omnia ſuppoſita intellecta, per quam prius reſpondebat loco omnium nationum ad propoſitum, *Placet*. Et pro habendo clariorem intellectum placuit congregationi, quod dominus Patriarcha iterato aſcenderet ambonem, & de novo ad idem reſponderet. Qui quidem dominus Patriarcha Antiochenus aſcendit ambonem de novo ad mandatum Concilii ſive nationum Concilium repreſentantium ad ſupradicta tunc propoſita, & etiam reſpondit, *Placet*. Similiter reverendiſs. pater dominus Joannes Oſtienſis S. R. E. cardinalis Vivarienſis, nomine Collegii Cardinalium, *Placet*.

Quibus proteſtationibus, reſponſionibus, & aliis factis, incontinenti providus vir magiſter Joannes

1 Mſſ. *perpetuare ſuis &c.*
2 Mſſ. *requiſitiones ſibi factas.*
3 Eſt ea ſuperius, in hac ipſa ſeſſione XXIII. ex prima editione, pag. 436.

ANNO CHRISTI 1416.

nes de Scribanis de Placentia, & promotor & procurator dicti Concilii Conſtantienſis, nomen proprio quo ſupra, de prædictis omnibus & ſingulis ſibi fieri petiit unum, vel plura, publicum & publica, inſtrumentum & inſtrumenta ad perpetuam rei memoriam. Præſentibus ibidem reverendiſſimis patribus & dominis S. R. E. cardinalibus, & illuſtriſſimo principe domino Ludovico comite palatini Rheni, duceque Bavariæ, & gubernatore in abſentia ſereniſſimi principis domini Sigiſmundi Romanorum regis; ac Franciæ, Angliæ, Arragoniæ, Neapolitanorum, Poloniæ, Norvvegiæ, Cypri, regum, ducumque, aliorumque principum & prælatorum, univerſitatum ſtudiorum ambaxiatoribus, ceteriſque notabilibus prælatis, doctoribus atque magiſtris, & aliis Chriſtianis in numero copioſo, teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

Ex collectione Barberiniana, & duobus Mſſ. Germanicis.

Proceſſus in cauſa hæreſis & ſchiſmatis contra Petrum de Luna, Benedictum XIII. in ſua obedientia nuncupatum, coram ſancta Synodo Conſtantienſi, & ejus commiſſariis habitus.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. Amen. Sub anno a Nativitate Domini milleſimo quadringenteſimo ſexto decimo, indictione nona, die vero Jovis quinta menſis Novembris, hora horologii octava poſt mediam noctem, ſeſſio ſacroſanctæ Synodi Conſtantienſis pro unione, &c. *ut ſupra in ſeſſione XXIII. pag.* 486. *Et poſt ſchedulam ordinationis commiſſariorum, ſequitur.*

Poſt cujus quidem ſeſſionis celebrationem domini commiſſarii ſupradicti in loco ſeſſionis ſupradictæ adhuc exiſtentes, onus hujuſmodi commiſſionis eis, ut præmittitur, factæ, ſponte & libere acceptantes, mandaverunt & commiſerunt nobis Cyno de Lombardis, Michaeli Boloſonis, Gumberto Fabri, Petro Margol, Vicentio de Rivo, Conrado de Velden, & Joanni Azel, publicis Apoſtolica & imperiali auctoritatibus notariis, ut tam ipſam commiſſionis ſchedulam, quam omnia quæ ejus occaſione & vigore conſcribenda occurrent, in actis noſtris publicis, & hujuſmodi cauſæ regiſtro conſcriberemus & regiſtraremus; ſeu per alium ſcribi & regiſtrari faceremus, & cum expediens foret in publica redigeremus documenta: partibuſque copiam petentibus, dum ipſis per ipſos commiſſarios decreta fuerit, fideliter traderemus ex eiſdem, necnon egregium virum dominum Ardecinum de Novaria prædictum advocatum hujuſmodi cauſæ, ac Henricum de Piro, Oliverium *a* Guenec, Joannem de Scribanis, prædictos procuratores & promotores ejuſdem cauſæ, omneſque & ſingulos Romanæ curiæ curſores ad faciendum citationem, relationem, & affixionem, ac alia eorum officio incumbentia, & eorum quemlibet in ſolidum abſentes, tanquam præſentes, nomine dictæ ſacræ Synodi, & ex commiſſione eis factæ, omnibus melioribus, modo, via, jure & forma, quibus melius potuerunt & debuerunt, ordinaverunt & deputaverunt palatium epiſcopale Conſtantienſe pro eorum juriſdictione, & commiſſione exercenda, & actus judiciarios hujuſmodi cauſæ faciendos deinceps aſſignando. Præſentibus ibidem honorabilibus viris magiſtro Jacobo Cerretani, Jacobo de Eſculo litterarum Apoſtolicarum ſcriptoribus, teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter, & rogatis.

a Mſſ. Guenuer.

Hac itaque ordinatione advocati, promotorum, notariorum, curſorum, & loci juriſdictione, ut præmittitur, facta; comparentes coram dominis commiſſariis prædictis in loco ſeſſionis prædicto magiſter Henricus de Piro, & Joannes de Scribanis promotores, inſtigatores & procuratores ſupradicti, nonnullas poſitiones, & articulos pro ſummaria informatione facto & realiter in ſcriptis infraſcripti tenoris obtulerunt, requirentes eoſdem commiſſarios, ut eis certos dies & horas aſſignarent, quibus teſtes ſuper ipſis articulis producere & jurare facere poſſent & valerent. Et tunc domini commiſſarii ſupradicti dixerunt, ſe omnibus diebus & horis eſſe paratos in loco aſſignato ſuperius in hujuſmodi acauſa procedere, teſteſque & alia probationis genera recipere juxta commiſſionem eis attributam. Præſentibus Jacobo Cerretani, & Jacobo de Eſculo litterarum Apoſtolicarum ſcriptoribus teſtibus ſupradictis.

ANNO CHRISTI 1416.

Tenor vero dictarum poſitionum & articulorum, unde ſupra fit mentio, ſequitur, & eſt talis.

ARticuli ad teſtes examinandos pro informatione ſummaria & præparatoria ad proceſſum inquiſitionis contra dominum Petrum de Luna dictum a ſuis Benedictum XIII. in cauſa ſchiſmatis & hæreſis, ad finem ſuæ ejectionis a papatu per eum prætenſo, per Concilium generale Conſtantienſe; quos articulos dictum Concilium probare intendit.

Primo quod iſtud ſchiſma peſtiferum duravit triginta octo annis.

B 2. Item quod ex illis annis Petrus de Luna papatum ſecundum ſe in ſua obedientia tenuit viginti duobus annis completis. Et hoc eſt verum & notorium.

3. Item ponit, quod inter ſapientes & zelatores pacis & unionis eccleſiæ in diverſis regionibus fuerit ſæpe tractatum de viis & modis tollendi ſchiſmatis; finaliter tamen a multis jam temporibus, etiam ante viginti, quindecim, duodecim, aut ſaltem decem annos fuit viſum, deliberatum & concluſum per ſapientes & zelatores unionis eccleſiæ, præſertim per cardinales utriuſque obedientiæ, per reges, principes, prælatos, doctores & magiſtros univerſitatum ſtudiorum generalium, attentis difficultatibus in facto, & in jure præſentis ſchiſmatis, & diviſione regnorum & provinciarum in magnas partes, via ceſſionis utriuſque contendentium de papatu erat & eſt facilior, brevior & Cutilior, & maxime pacifica cura conſcientiarum Chriſti fidelium; Immo nulla alia via fuit ab aliqua partſum reperta poſſibilis ad tollendum ſchiſma prædictum. Et hoc eſt notorium.

4. Item quod idem dominus Petrus de Luna exiſtens cardinalis in obedientia domini Clementis in Avenione illam viam duxit eſſe meliorem, & illam approbavit, laudavit & dixit, fecitque publice coram eo in præſentia prælatorum, cleri, & populi multitudine prædicari: ſaltem fuit coram eo per unum magiſtrum in Theologia ſibi familiarem publice prædicata. Et hoc eſt, & fuit notorium Pariſius: & fama publica alibi.

5. Item quod ipſe exiſtens cardinalis poſt obitum domini Clementis in Avenione, imminente electione ſummi futuri Pontificis in conclavi juravit ſolemniter tactis evangeliis ſuper altari, & ſuper D ligno ſanctæ crucis in præſentia aliorum cardinalium congregatorum in conclavi, ceteriſque cardinales ſimiliter juraverunt, illum ex illis, qui in ſummum Pontificem eligeretur, ſi quem ex eis eligi contingeret, proſequi unionem eccleſiæ ſecundum formam ſchedulæ, cujus tenor ſequitur, & eſt talis:

„ Nos omnes & ſinguli ſacroſanctæ Romanæ eccle-
„ ſiæ cardinales congregati pro electione futura in
„ conclavi ante altare, in quo Miſſa communis cele-
„ brari conſuevit, pro Dei ſervitio, unitate eccle-
„ ſiæ ſuæ ſanctæ, & ſalute animarum fidelium om-
„ nium promittimus, & juramus ad ſancta Dei evan-
„ gelia corporaliter per nos tacta, quod abſque dolo,
„ fraude, & machinatione quibuſcumque, ad unio-
„ nem eccleſiæ, & finem imponendum ſchiſmati
„ (proh dolor!) nunc in eccleſia Dei vigenti, quan-
„ tum in nobis erit, laborabimus fideliter, & dili-
„ genter, & per nos, quantum ad nos pertinet, ſeu
„ etiam pertinebit, dabimus patri noſtro & gregis
„ Dominici, ac vicario Chriſti domino noſtro futu-
„ ro, qui erit pro tempore, auxilium, conſilium
„ & factorum; nec ad impediendum, vel differen-
„ dum præmiſſa dabimus conſilium, vel favorem,
„ directe vel indirecte, publice vel occulte. Et
„ iſta omnia, & ſingula, & alias etiam ultra præ-
„ miſſa omnino vias utiles & accomodas ad utilitatem
„ eccleſiæ, & unionem prædictam ejuſdem, ſane &
„ veraciter ſine machinatione, ſeu excuſatione, vel
„ dilatione quacumque ſervabit & procurabit quilibet
„ noſtrum, etiamſi aſſumptus fuerit ad Apoſtolatum,
„ etiam uſque ad ceſſione incluſive per ipſum de pa-
„ patu faciendam; ſi dominis cardinalibus, qui nunc
„ ſunt, vel erunt in futurum de iis, qui nunc ſunt,

„ vel

ANNO CHRISTI 1416.

„ vel majori parti eorumdem hoc pro bono pacis & u-
„ nitatis prædictæ videatur expedire. Et ita fuit, &
„ erat notorium inter ipsos dominos Cardinales, qui
„ erant viginti unus numero: & de hoc est fama
„ communis.

6. Item, quod idem Dominus Petrus in illo Conclavi electus in Papam, extra Conclave juravit præsentibus Cardinalibus simile juramentum: & hoc fuit, & est notorium apud Cardinales præfatos.

7. Item, quod postea idem dominus Petrus ex parte Regis Franciæ, ac universitatis Parisiensis, per duces Bituricensem, & Burgundiæ patruos, & Aurelianensem fratrem Regis, Prælatos, & Doctores plures, necnon Cardinales suos flexis genibus humiliter & devote exstitit requisitus, qualiter vellet prosequi unionem Ecclesiæ per viam mutuæ cessionis de papatu, videlicet per eum, & contendentem cum eo de papatu, & illam viam offerre, quam si offerre vellet, intendebant iterum prosequi apud alium contendentem in *a* Romana. Et declaraverunt dicti Cardinales, vel eorum major pars, quod eis videbatur Ecclesiæ expedire prosequi per illam viam unionem Ecclesiæ; & quod ipse hoc expresse denegavit; Et hoc fuit, & est notorium: & de hoc est publica fama.

a Forte, Roma.

8. Item, quod postmodum idem Dominus Petrus fuit requisitus solemniter, & publice ex parte Regis Franciæ, Angliæ, Castellæ, similiter per dictorum Principum Legatos solemnes, quatenus unionem Ecclesiæ vellet prosequi per dictam viam cessionis utriusque contendentium de papatu, & illam viam offerre, quam etiam ipsi Legati apud alium cum eo contendentem de papatu prosequi intendebant. Ipse autem hoc facere publice recusavit; quinimmo illam viam fecit publice coram se, & dictis Legatis reprobari, & dici, quod si illam viam prosequeretur, & cederet, peccaret mortaliter. Et hæc fuerunt notoria & vera: & super hoc fuit, & est fama communis.

9. Item, quod postmodum fuit ex parte Regis Romanorum tunc atque Bohemiæ per suos solemnes legatos, quorum principalis erat Dominus Petrus Episcopus Cameracensis, nunc Cardinalis, iterum humiliter & publice requisitus, quatenus unionem Ecclesiæ, & extinctionem Schismatis vellet prosequi per dictam viam mutuæ cessionis amborum contendentium, illamque viam offerre; quod ipse etiam publice recusavit: illamque viam publice, videlicet in Consistorio Generali vel publico fecit per advocatum publice reprobari, & dici, immo ipse dixit in propria *b*, quod si illam viam prosequeretur, & cederet, crederet se peccare mortaliter. Et hæc fuerunt, & sunt notoria, atque vera, & super hoc fuit, & est fama.

b Forte deest, *persona*.

10. Item consequenter Rex Arragonum Martinus, de cujus Regno idem dominus Petrus oriundus est, in propria persona ad eum accessit, illique humiliter supplicavit, quatenus unionem Ecclesiæ vellet prosequi per dictam viam cessionis utriusque contendentium de papatu. Quod idem Petrus etiam recusavit expresse. Et hæc fuerunt & sunt notoria: & super iis fuit, & est fama.

11. Item, quod postmodum ipso in palatio Avenionensi existente, ad instantiam Ducis Aurelianensis defunctis coram publicis Notariis, & testibus juravit & vovit solemniter cedere papatui suo, altero contendente cum eo cedente, mortuo, vel ejecto. Et hæc sunt vera: & super iis fuit, & est fama.

12. Item quod simile juramentum, & votum præstitit ad instantiam communitatis Januæ, antequam converteretur ad suam obedientiam. Et hoc fuit, & est notorium: & *c* semper fuit, & est fama.

c Mss. *super hoc*.

13. Item, quod simile juramentum, & votum præstitit coram Cardinalibus in loco Pontis-Sorgiæ. Et hoc fuit, & est notorium: *d* fuit, & est fama.

d Mss. *& super hoc fuit*.

14. Item, quod post illa juramenta obiit Dominus Innocentius sic dictus alter contendens in Roma, nec idem Dominus Petrus cessit, nec aliquam super hoc diligentiam fecit.

15. Item, quod postmodum fuit electus in Roma dominus Gregorius sic dictus, & obtulit dictam viam mutuæ cessionis eidem Domino Petro dicto Benedicto, & misit super hoc litteras, & Nuncios; & ipse dominus Petrus dictus Benedictus illam viam acceptavit verbo, licet non facto, ut probavit eventus, quia nihil fecit. Et hoc est notorium: & super hoc viget fama.

16. Item, quod facta dicta oblatione per dictum dominum Gregorium, Rex Franciæ misit solemnes Legatos, Patriarcham Alexandrinum, nunc Cardinalem, plures Episcopos & Doctores; & cum illis misit etiam Universitas Parisiensis Legatos ad prosequendum istam viam cessionis mutuæ apud ambos contendentes, qui hoc prosecuti sunt apud ambos diligenter. Et hoc est notorium, & verum: & super his fuit & est fama communis.

17. Item, quod non obstantibus præmissis juramentis, votis, & requisitionibus, ipse Petrus per fraudes, dolos, & machinationes, & per diversas ambaxiatas missas ad dictum dominum Gregorium, procuravit quod dicta cessio non fieret: illamque per diversa media, & difficultates ad conveniendum in unum per eum repertas evasit, neque umquam veraciter, diligenter, neque efficaciter illam viam prosecutus est, sed effugit, ut potuit. Et hoc fuit, & est notorium, & verum: & super hoc fuit, & est fama communis.

18. Item, quod post hæc accessit ad Perpinianum, ibique convocavit Concilium Generale suæ obedientiæ, in quo post multa tractata fuit deliberatum & conclusum per idem suum Concilium Generale suæ obedientiæ, quod ipse prosequeretur unionem Ecclesiæ per dictam viam mutuæ cessionis, & in publico in dicto Concilio juravit, & vovit cedere suo papatui, altero contendente similiter cedente, mortuo, vel ejecto. Et hoc fuit, & est notorium, atque verum.

19. Item, quod cum alias instaretur apud eum de via cessionis, ipse respondit, quod si amplius infestaretur de illa, ipse poneret Ecclesiam in tali statu, quod non repararetur. Et de hoc est fama communis.

20. Item, quod postmodum Dominus tunc Joannes XXIII. fuit a papatu suo ejectus in Generali Concilio Constantiensi, & ex abundanti ratam habuit ejectionem, & renunciavit omni juri, quod unquam habuerat in papatu. Et hoc fuit, & est notorium, atque verum.

21. Item quod postmodum dictus dominus Gregorius alter contendens de papatu in dicto Constantiensi Concilio per suum procuratorem legitimum pro pace Ecclesiæ suo renunciavit papatui publice & libere. Et hoc fuit, & est notorium, atque verum.

22. Item quod post dictas ejectionem, & renunciationes nullus remansit prætendens se jus habere in papatu, neque in illo contendens, aut illum occupans, nisi solus dictus dominus Petrus de Luna dictus Benedictus: & si ille cessisset, vell cederet, cessaret ex toto schisma pestiferum. Et hoc fuit, & est notorium, atque verum.

23. Item post ejectionem, & renunciationes prædictas duæ obedientiæ illorum duorum, quæ sunt multo major pars Christianorum, immo totum præter Hispanias, & Scotiam, & partem Comitatuum Arminiaci & Fuxi, fuerunt simul unitæ; & in Generali Concilio Constantiensi, quod illas repræsentat, unionem Ecclesiæ prosecutæ sunt, & prosequuntur. Et hoc fuit, & est notorium, atque verum.

24. Item quod post Prædictas ejectionem, cessiones, & unionem dictarum duarum obedientiarum, fuit idem Dominus Petrus dictus Benedictus, per dominum Regem Romanorum, qui personaliter ad eum propter hoc accessit, ad Regnum Arragoniæ in Perpiniano, & per dictum Regem Arragonum, Comites Arminiaci, & Fuxi personaliter, nec non per Legatos Concilii Generalis Constantiensis, quod repræsentat totam Christianitatem, & in quo unita erat, & est, præter Hispanias, & alias modicas partes Præfatas. Necnon Regum Franciæ, Angliæ, Castellæ, Navarræ, & aliquorum Comitatuum Aragoniæ, præcipue Barcinonensis, quatenus vellet tollere schisma præsens, & dare pacem Ecclesiæ sic per suam cessionem per eum dudum laudatam & approbatam, & pluries juratam, & votam, & cum repetitis instantiis cum magna humilitate & devotione; quod facere pertinaciter recusavit. Et hoc fuit, & est notorium, atque verum.

25. Item quod post hæc transtulit se ad castrum munitissimum in litore maris dictum Paniscola, ubi ad eum non est tutus accessus, relicta Ecclesia sancta in tanto schismatis discrimine: nullumque remedium dedit ad pacem & unionem Ecclesiæ & tollendum schisma prædictum, ad hoc nunquam diligentiam aut studium visus est adhibere. Et hæc sunt notoria, atque vera: & super hoc viget publica vox, & fama.

26. Item

ANNO CHRISTI 1416.

26. Item, quod ex præmissis, & maxime in isto schismate, & ex eo quod idem dominus Petrus non dat, neque dare voluit pacem Ecclesiæ, neque per quamcumque viam dedit, neque viam cessionis prosequi voluit, neque post aliorum cessionem cedere, notorie scandalizatur Ecclesia, & populus Christianus, multa mala in Ecclesia Dei proveniunt, & animarum atque fidei pericula; quæ omnino cessarent per suam cessionem.

27. Item, quod ex præmissis idem Petrus dictus Benedictus, a Christi fidelibus, & præcipue a majori parte populi Christieni, immo a toto, præter partem Hispanlarum, & alias paucas, reputatur fautor, nutritor & defensor schismatis, atque schismaticus inveteratus & hæreticus. Et de hoc est contra eum publica vox & fama.

Cetera suppleant dominorum commissariorum Immensæ prudentiæ & discretiones.

Cursor retulit, hodie citasse duos testes ad jurandum ad instantiam Henrici de Piro, Joannis de Scribanis, & Oliveri *a* Guenet promotorum hodie ad horam tertiam post meridiem.

a Al. Guennet.

Die vero Veneris sexta mensis Novembris, discretus vir Fredericus Rese Sedis Apostolicæ cursor retulit in judicio dominis commissariis præfatis Constantiæ, in palatio Episcopali pro audientia hujusmodi causæ specialiter deputato, hora tertia post meridiem ad jura reddendum pro tribunali sedentibus, & nobis notariis præsentis causæ, atque scribis præfatis, se, de ipsorum dominorum commissariorum mandato sibi super hoc, ut asseruit, facto, & ad supradictorum magistrorum Henrici de Piro, Olliverii *b* Guenet & Joannis de Scribanis promotorum & procuratorum instantiam, hodie mane peremptorie citasse reverendissimos in Christo patres & dominos, dominos Joannem Episcopum Ostiensem, & Vicecanceliarium, Joannem Patriarcham Antiochenum, ut & tanquam testes ad jurandum de perhibendo testimonium in hujusmodi causa veritati super articulis pro summaria informatione superius datis, ad horam tertiam prædictam præsentis diei, prout, & quemadmodum idem cursor ab eisdem dominis commissariis dixit se superius habuisse, & recepisse specialiter in mandatis.

b Mss. Guennet.

Post cujus quidem cursoris relationem comparuit in judicio coram dominis comissariis præfatis, adhuc prout ibi supra ad jura reddendum in loco suo solito pro tribunali sedenti & deputato, ac electo, magister Joannes de Soribanis unus de procuratoribus prædictis nomine procuratorio, quo supra: & supradictos testes præsentes, & comparentes, ut & tanquam testes ad jurandum de perhibendo testimonium in hujusmodi causa veritati super positionibus & articulis in hujusmodi causa pro summaria informatione datis exhibuit & produxit: quos recipi, & ad jurandum admitti per dominos commissarios præfatos debita cum instantia postulavit. Et tunc domini commissarii præfatis sæpefatos testes præsentes, & comparentes, ut & tanqam testes ad jurandum de perhibendo testimonium veritati super articulis prædictis admittendos duxerunt & admisserunt: Qui dum admissi fuerunt, statim ad mandatum dictorum dominorum commissariorum, tactis per eos pectoralibus propriis suis ad sancta Dei evangelia jurarunt, & quilibet eorum juravit se velle dicere, & deponere puram, meram, & omnimodam quam sciverint, & quilibet eorum scriverit veritatem, prece, pretio, ira, odio, amore, favore, & omni mala machinatione in præmissis postpositis penitus & semotis.

Die vero sabbati septima supradicti mensis Novembris, retulerunt dominis commissariis præfatis Constantiæ in palatio Episcopali pro exercenda eorum jurisdictione specialiter electo, ad jura reddendum in loco suo solito pro tribunali sedentibus, & nobis notariis presentis causæ, atque scribis prædictis, se de ipsorum dominorum comissariorum mandato sibi super hoc; ut asseruerunt, facto, & ad supradictorum magistrorum Joannis de Scribanis, Henrici de Piro, & Oliverii *c* Guenet procuratorum instantiam, hodie mane discretus vir Joannes Sueper reverendissimos reverendosque in Christo patres & dominos Franciscum Venetiarum, Antonium de Chalanco, Petrum Cameracensem S. R. E. Cardinales, Joannem Vaurensem, A & Vitalem Tolonienſem Episcopos; Stephanum vero Ruffi, Jacobum *d* Aduensem, Franciscum Aretinum, Blasium *e* Chesinum, Petrum Olorensem, & Simonem Tragurensem Episcopos: ac venerabiles viros Matthæum Rodyer in sacra pagina, Joannem di Opizis, decretorum Doctores; Gerardus autem *f* Sanageri, Sedis Apostolicæ cursor; fratrem Lucam Generalem ordinis sanctæ Brigittæ, Michaelem de Pisis litterarum Apostolicarum scriptorem, Hugonem *g* Habeoich, Sperantem-in-Deo juris-peritum, Guillelmum abbatem de Fuxo, Petrum *h* Canthonienſem vicedominum Remensem, Nicolaum de *i* Wolania camere Apostolicæ clericum, Galterum *k* Garsii priorem conventus Rhodi, ordinis sancti Joannis Hierosolymitani; Lambertum de Stipite, priorem prioratus de Prareja, Leodiensem; Guidonem *l* de Bosto, magistrum Capellæ, Canonicum Rotomagensem; Joannem *m* de Bosto bacallaureum in decretis, Joannem de Prato, Joannem Ferdinandi, Raymundum de Seysserea militem de Cathalonia, Bertrandum *n* Carrarii utriusque juris, Joannem de Fabrica Legum Doctores, Ludovicum *o* de Maximis licentiatum in decretis, & Conradum de Sulato, sacræ Theologiæ professorem, pereniter citasse, ut & tanquam testes ad jurandum de perhibendo testimonium veritati super articulis supradictis ad horam tertiam præsentem, prout & quemadmodum iidem cursores, & eorum quilibet habuerunt & habuit, ut asseruerunt, ab eisdem dominis commissariis in mandatis.

c Al. Guennet.

d Mss. Arelatensem.
e Mss. Clusinum.
f Al. Sagarelli. Sanctelli.
g Mss. Chauvioh.
h Mss. Hanon.
i Mss. Valentia.
k Mss. Gratianopolitani.
l Mss. de Bosco.
m Mss. de Bosco.
n Mss. Carrariensis.
o Mss. de Mauritiis.

p Post quam quidem cursorum recusationem, & relationes (ut præfertur) factas, comparuit in judicio coram dominis judicibus, & Commissariis prædictis, adhuc prout ubi supra ad jura reddendum in loco solito pro tribunali sedentibus, Magister Joannes de Scribanis procurator prædictus nomine procuratorio, quo supra: & supradictos testes præsentes & comparentes, ut & tanquam testes ad jurandum de perhibendo testimonium veritati in hac causa super articulis præfatis exhibuit & produxit: quos recipi, & ad jurandum admitti, necnon interrogari & examinari per dominos commissarios prælatos debita cum instantia postulavit. Et tunc domini Commissarii præfati dictos testes præsentes, & comparentes ad jurandum de perhibendo testimonium veritati in hac causa super articulis prædictis admiserunt. Qui dum admissi fuerunt, statim ad mandatum dictorum dominorum Commissariorum, ipsi Prælati tactis pectoralibus propriis, & non Prælati sacrosanctis Evangeliis juraverunt, & quilibet juravit, se velle dicere, & deponere puram, meram & omnimodam, quam sciverint, & quilibet eorum sciverit, veritatem, prece, pretio, ira, odio, amore, timore, rancore, ac omni mala machinatione in præmissis postpositis penitus, & semotis.

p Mss. Post quorum ... relationem & relationes.

SESSIO XXIV.

Pro citatione decernenda contra Petrum de Luna.

Ex prima editione.

DIE sabbati vigesimaoctava dicti mensis Novembris fuit sessio generalis per Synodum Constantiensem mane hora tertiarum, in Ecclesia majori prædicta Constantiensi solemniter celebrata; in qua reverendissimus pater dominus Patriarcha Antiochenus officium Missæ celebravit. Quo finito, more aliarum sessionum legebantur litaniæ. Præsidebat autem eidem sessioni dominus Joannes Episcopus Ostiensis. Reverendissimus autem pater dominus Stephanus Episcopus Dolensis, de mandato & ordinatione sanctæ Synodi & ordinatione ipsorum Commissariorum, legebat citationem decretam contra Petrum de Luna: cujus citationis tenor sequitur, & est talis:

Tenor citationis contra Petrum de Luna.

Sacrosancta Generalis Synodus Constantiensis in Spiritu Sancto legitime congregata, universalem Ecclesiam repræsentans, universis singulis venerabilibus fratribus, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis ac dilectis Ecclesiæ filiis abbatibus, prioribus, præpositis, decanis, Archidiaconis, tam Cathedralium, quam collegiatarum Canonicis, parochialium & conventuum ac regularium Ecclesiarum rectoribus, ceterisque viris Eccle-

ANNO CHRISTI 1416.

ecclesiasticis, necnon notariis & tabellionibus publicis quibuscumque, ac aliis Christi fidelibus ubilibet constitutis, & cuilibet eorum in solidum, ad quos præsentes nostræ litteræ pervenerint, salutem & omnipotentis Dei benedictionem, ac mandatis nostris & ecclesiæ diligenter obedire.

Clamat sancta fidelium mater Ecclesia sponsa Christi, clamat Christiani populi multitudo, clamaverunt jam a multis annis ad Dominum, cum per hoc a *Mss. vigens tam diuturnis, tam urgens diuturnis temporibus schisma pestiferum tribularentur, & tribulantur, nec in totum adhuc exaudivit eos. Attendunt enim, quanta per hoc infaustum pestiferumque schisma & divisionis vulnus nefandissimum est universalis ecclesiæ calamitas, quam inveterata scissura, quantaque letalis infirmitas; quamque postremo graves & prope casum ruinæ jam, proh dolor, in vita & moribus, in statu & honestate cleri, tam in libertatibus suis, & quod gravius est, in cultura Dei & officiis ecclesiasticis, quodque gravissimum est, in religione & fide Christiana, ipsa deformatur Ecclesia. Insurrexerunt & pullulant in diversis regionibus horrendæ hæreses a tempore hujus perniciosissimi schismatis: & nisi eidem Ecclesiæ de unico summo pastore & indubitato Christi vicario provideatur celeriter, per cujus providentiam cum Dei auxilio præfatis occurratur periculis, & tam gravibus universalis ecclesiæ morbis competens adhibectur medela: pertimescendum b Mss. jam est, ne labatur, prout jam b sæpe lapsus est omnis decor ejus, deturque universis gentibus in contemptum; & status ejus sit, ut jam esse incæpit, in opprobrium & conculcationem, ex quibus Ecclesia Dei & fidelis populus Christianus grave scandalum patiuntur. Et quod licet dominus Benedictus Papa decimus tertius, a viginti duobus annis citra sic in sua obedientia nuncupatus, præ ceteris istud schisma, quod ante ejusdem domini Benedicti electionem jam c sexdecim annis ipso existente Cardinali c Al. mf. quindecim duraverat, totis viribus tollere etiam usque ad exponendum animum pro grege Dominico teneretur & teneatur: licet etiam eidem Benedicto Ecclesiæ prædictæ calamitates, scissuræ & alia pericula & scandala præmissa incognita non fuerint, nec sint, sed eidem & toti populo Christiano notoria; ipseque prædictis calamitatibus & scissuris, periculis & scandalis obviare, ac totum prædictum schisma tollere potuerit, & adhuc posset; attento maxime quod Joannes Papa vigesimus tertius, sic in sua obedientia nuncupatus, a suo papatu tam per illius canonicam ejectionem, quam per suam renunciationem amotus sit: & Gregorius duodecimus, sic in sua obedientia nuncupatus, sponte renunciaverit, solo ipso d Al. mf. super quo & in quem. Benedicto pro Papa postmodum se gerente; d super quem & in quo principaliter totum pondus dicti pestiferi schismatis & facultas illud submovendi, & a quo præmissa omnia mala & pericula provenerunt & perdurant, constat & constitit adhuc; licet insuper idem dominus Benedictus exsistens Cardinalis, ante ipsius electionem, ad tollendum dictum schisma viam renunciationis mutuæ contendentium de papatu laudaverit, approbaverit, & dixerit esse utiliorem & faciliorem, & juraverit solemniter cum aliis Cardinalibus ipsius obedientiæ imminente electione summi Pontificis Romani, in sua obedientia per eos fienda, quod si ipsum in Papam contingeret assumi, prout fuit assumptus, ipse unionem Ecclesiæ sine excusatione, dilatione & machinatione quibuscumque diligenter prosequeretur per omnes vias accommodas, etiam usque ad cessionem papatus inclusive, si præfatis Cardinalibus qui tunc erant, vel eorum majori parti videretur expedire: ipseque in Papam assumptus idem juraverat, & postea dictis cardinalibus vel eorum majori parti, immo omnibus præter unum, visum fuit expedire, quod ipse unionem Ecclesiæ prosequeretur per viam mutuæ cessionis, & quod illam offerret. Et hoc idem eidem Benedicto per eos in Papam assumpto exstitit postmodum declaratum, & dicta purificata conditio. Fuitque deinde ex parte carissimi Ecclesiæ filii Caroli Francorum regis per suos solemne legatos claræ memoriæ duces Bituricensem & Burgundiæ, patruos, & Aurelianensem fratrem dicti Regis, & alios plures ad eum propter hoc destinatos, necnon zelatores pacis Ecclesiæ Cardinales præfati Benedicti in A sua obedientia nominati, & postmodum ex parte dicti Regis Franciæ, necnon carissimorum ecclesiæ filiorum Angliæ & Castellæ Regum, per suos solemnes Ambaxiatores; & deinde specialiter & singulariter ex parte ejusdem Ecclesiæ filii carissimi Vencestai Bohemiæ, &c. nunc Romanorum Regis; & consequenter per alios plures cum magna devotione & humilitate supplicatum, & etiam in vim præstiti juramenti per eum requisitus, quatenus vellet prosequi unionem Ecclesiæ per viam mutuæ cessionis suæ & alterius contendentis cum eo de papatu, apud quem similiter prosequi habebant in mandatis, & intendebant. Quæ via fuerat, fuit & est ab omnibus Christi fidelibus, maxime a Principibus & Prælatis ac universitatibus generalium studiorum, atque doctoribus & prudentibus viris diversarum obedientiarum prædictarum, ac a majori parte eorumdem approbata: & in tam diuturnis temporibus nulla alia accommoda, secura, efficax & facilis ad tollendum schisma præsens, attentis difficultatibus in jure & in facto, potuit reperiri: reputatumque fuit, & est a doctissimis viris & peritis divini & humani juris, quod idem Benedictus pro unione ipsius Ecclesiæ, ac tollendo Ecclesiæ scandalo & schismate, suo papatui cedere & tenebatur & tenetur. Licet insuper idem Benedictus aliquorum devictus instantia, Deo & Ecclesiæ promiserit, juraverit & voverit, pro unione Ecclesiæ cedere papatui; altero de papatu cum eo contendente, cedente, mortuo vel ejecto; & Joannes XXIII. ejectus fuerit & cesserit, ac Gregorius præfatus cesserit, ut præfertur; fuitque idem Benedictus post hæc omnia, nullo pro Papa se gerente, nisi ipso, ex parte principum suæ obedientiæ, necnon universorum fere fidelium solemniter per carissimum Ecclesiæ filium Sigismundum Romanorum, qui propter hoc ad eum personaliter accessit, & claræ memoriæ Ferdinandum Arragonum, reges, atque nonnullos alios principes & dominos suæ obedientiæ apud eum propter hoc personaliter accedentes, necnon legatos Franciæ, Angliæ & Castellæ prædictorum, necnon carissimi Ecclesiæ filii Caroli Navarræ, regum, atque generalis Concilii Constantiensis provinciæ Moguntinensis, sic per obedientias dicti Joannis & Gregorii tunc nuncupati, cum magna devotione, humilitate & instantia sæpe requisitus, quatenus præmissis attentis, cum non esset humanitus possibile dictas alias obedientias ad suam obedientiam reduci, & in eo principaliter consistebat pondus schismatis & facultas illud tollendi; vellet dare pacem Ecclesiæ, & schisma tollere per suam de suo papatu renunciationem, ad quod tenebatur de Jure divino pariter & humano: præsertim cum nulla alia via sedandi schismatis prædicti per tot prudentium ingegnia & labores tam diuturnis temporibus poluerit ad hoc accommoda (ut præmittitur) reperiri.

Idem tamen Benedictus, tantorum Regum ac Principum, quin immo quasi totius Ecclesiæ, hujusmodi toties iteratis precibus, requisitionibus & admonitionibus contra propria juramenta recusatis & spretis ac minime exauditis, præfatisque ipsius Ecclesiæ calamitatibus, scandalis atque periculis non compatiens nec providens, de loco Perpiniani, ad quem præfati Reges & Principes legati pro præmissis convenerant, cum armata manu recessit, & ad Colliberium portum maris, ubi suas galeas armatas habebat, se transtulit. In quo loco exsistens, fuit adhuc de præmissis requisitus, pro parte Oratorum Regum Castellæ, Arragonum & Navarræ, ac Principum prædictorum. Quam requisitionem tunc non exaudivit sed in longum protraxit; nec etiam postea exaudivit; & de dicto loco recedens, in munitissimo castro Paniscolæ Dertusensis diœcesis, ubi ad eum non est tutus accessus, se recluſit. Ubi ex parte præfati Regis Arragonum de præmissa cessione fienda pro pace ecclesiæ fuit iterum & tertio requisitus, & iterum recusavit, & suo posse præfatum tam inveteratum schisma nutrit & fovet; & impedimenta quæcumque potest, præstitit & præstat, procuravit & procurat, ne ad prædictam unionem perveniri possit: quæ omnia schisma & hæresim inferunt, seu inferre censentur, per quæ etiam turbatur & scandalizatur, læditur & periclitatur status universalis Ecclesiæ prædictæ, diuque fuit turbatus,

scan-

ANNO CHRISTI 1416.

scandalizatus, & læsus. Quod etiam scandalum tantum, quod attento universalis Ecclesiæ statu, nulla ratione potest de congregatione fidelium removeri, nisi ipso cedente, mortuo vel ejecto, etiamsi haberet verum jus in papatu. Ex quibus idem Benedictus apparuit fuisse & esse fautor ac nutritor inveterati schismatis prædicti, atque schismaticus & hæreticus esse censendus. Et super his omnibus fuit & est publice & diutius diffamatus, taliter quod sine scandalo Ecclesiæ dissimulari non potest, nec sine periculo tolerari. Super quibus clamore valido clamat & conqueritur populus Christianus, & præmissa quæ in facto consistunt, notoria reputat atque vera.

Convenientes igitur in unum more solito canonice convocati, ac repræsentantes universalem Ecclesiam, confidentes in Domino, qui cœpit in nobis bonum opus, duobus jam ipsius auxiliante gratia remotis impedimentis, & ipse perficiet, & exsurgens miserebi- B *tur Sion, quia tempus miserendi ejus, quia venit*
Ps. 101. 14. *tempus: contra tertium, videlicet dominum Benedictum diu exspectatum, sed ad cor adhuc minime revertentem, decrevimus super præmissis omnibus & singulis fore summarie & de plano per nos procedendum. Propter quæ super fama & notorietate præmissorum, summarie & simpliciter mandavimus per nonnullos venerabiles viros fratres, & dilectos Ecclesiæ filios, Cardinales S. Romanæ Ecclesiæ, & alios*
a Mss. facra. *Prælatos, & alios tam a Sanctæ paginæ quam utriusque juris professores, Commissarios nostros ad hoc specialiter deputatos, inquiri, informationemque recipi: quam Legitime receptam, referri jussimus in publica sessione nostra totius Sacrosanctæ Constantiensis Synodi. Quæ plene audita & discussa, maturo decrevimus atque digesto consilio, in & super præmissis, saltem quantum ad officium præsentis judicii pertinet, pro-* C *cedendum fore, ut in notoriis contra præfatum Benedictum: & si forsan attenta natura præfati processus notorii, citandus minime juris rigore servato veniret, citandum fore ad cautelam, in hoc dumtaxat citationis articulo rigori juris indulgendo: non intendentes super hoc quovis modo formam notorii processus, seu ejus ordinem obmittere seu relaxare, & judicialis seu ordinarii processus eligere seu exquirere formam. Et quia eumdem Benedictum fecisse & facere, quo minus ad personam suam pateat tutus accessus, super his recepta summaria & Legitima informatione reperimus; nos specialiter & ex certa scientia eumdem Benedictum citari decrevimus per edictum publicum, ad instar edictorum in albo prætorio positorum, citationemque in audientia publica ejusdem sacri Concilii, quam vicem & effectum Apostolicæ curiæ & audientiæ Apostolicæ litterarum decernimus & decrevimus ob-* D *tinere, publice faciendam. Vobisque omnibus & singulis, & cuilibet vestrum qui super his exsequendis publice fueritis requisiti, & fuerit requisitus, in virtute sanctæ obedientiæ præcipimus & mandamus, quatenus vigore litterarum nostrarum præsentium per vos & alium, seu alios, citetis publice præfatum Benedictum, quem etiam nos earumdem litterarum tenore citamus. Ipsasque litteras nostras publice legatis, vel legi faciatis in audientia litterarum prædictarum, ac valvis majoris Ecclesiæ Constantiensis affigatis, seu affigi faciatis. Insuperque & ex superabundanti, ut nihil in hac re sine diligenti vigilantia videatur absolutum, ad personam ejusdem Benedicti, si ad ipsum vobis, vel alicui vestrum, requisitis vel requisito, tutus forsan fuerit accessus: sin autem, ad portas dicti castri, villæ, seu loci Paniscolæ, si etiam illuc vobis vel ve-* E *stirum alicui (ut præmittitur) fuerit tutus accessus: alioquin in Ecclesia Dertusensi, & in valvis Ecclesiarum majoris villæ Sancti Matthæi, aut villæ aut*
a Ar. Certariæ. *castri* b *Certariæ ejusdem Dertusensis diœcesis, aut in aliis locis circumvicinis, quæ ad hoc idonea decernimus, in ipsorum locorum Ecclesiis inter ipsarum Missarum solemnia easdem nostras litteras alta & intelligibili voce publice legatis, & legi faciatis per vos vel alium: eumdemque Benedictum citetis peremptorie, ac uno edicto peremptorio pro omnibus, quem etiam eodem nostro nunc per easdem præsentes litteras citamus, ad comparendum personaliter in Ecclesia Cathedrali Constantiensi, & in loco sessionis nostræ ad diem centesimum, videlicet a die lectionis earumdem litterarum nostrarum in audientia publica prædicta, vel ad diem septuagesimum a*

ANNO CHRISTI 1416.

die citationis factæ, ad personam suam, vel ad valvas domicilii sui; si (ut præmittitur) ita fieri contingat, alioquin a die citationis factæ & publicatæ in Ecclesia Dertusensi prædicta. Quem terminum pro primo, secundo, tertio & peremptorio terminis assignamus, ad videndum & audiendum super præmissis omnibus & singulis, & maxime super crimine hæresis & schismatis prædictorum, tanquam super notoriis, & alias procedi ad omnes & singulos actus & articulos judicii seu causæ hujusmodi, usque ad definitivam sententiam inclusive; ipsamque sententiam videndum proferri & audiendum, prout juris fuerit, & prout utilitati prædictæ universalis Ecclesiæ visum fuerit expedire: intimando eidem publice, prout etiam nos per easdem litteras intimamus, quod sive venerit, sive non, nos etiam ipsius absentia divina repleta præsentia, contra eum super præmissis omnibus & singulis usque ad definitivam sententiam inclusive procedemus, prout ad utilitatem ipsius universalis Ecclesiæ, mediante justitia, videbitur faciendum.

Volumus autem & mandamus, quatenus easdem nostras litteras, quas duplicandas & triplicandas, & etiam quoties opus fuerit, multiplicandas mandamus & decernimus, in valvis majoris Ecclesiæ Dertusensis prædictæ affigatis, vel affigi faciatis, & affixas dimittatis per duas horas. Et deinde loco ipsarum nostrarum litterarum sic affixarum, copiam illarum sub signo alicujus Notariis, eisdem litteris originalibus receptis, affigatis, vel affigi faciatis, & affixam dimittatis: quatenus toties & in tot locis facta earumdem litterarum & citationis publicatio, omnis ignorantiæ & tergiversationis locum excludat. Decernentes, quod citatione hujus- C *modi facta in audientia publica litterarum, necnon in Ecclesia Dertusensi præfata, cum affixionibus ad valvas Ecclesiarum prædictarum (ut præmittitur) & alterius ipsarum, & quælibet earumdem citationum sic valeat, & illum arceat, post lapsum terminorum citationum ipsarum & cujuslibet earumdem, ac si ad propriam ipsius personam citatus exstitisset, & eidem personaliter nostræ prædictæ litteræ lectæ & præsentatæ exstitissent. Omnes & singulos Reges, Principes ac dominos temporales, & præcipue carissimum Ecclesiæ filium Alphonsum Regem Arragonum, omnesque sæcularem ac temporalem exercentes jurisdictionem, quocumque nomine sive titulo nuncupentur, requirimus in fide Christi & Dei, vosque nihilominus ex parte nostra requiratis, quatenus vobis aut vestrum cuilibet in exsequendis præmissis præbeant auxilium, consilium & favorem,* D *vosque & vestrum quemlibet ab omni impedimento vel impedimentis contra præmissa omnia & singula, quantum in eis erit, protegant & defendant, mandantes vobis & vestrum singulis, prout ad quemlibet pertinebit, quatenus nobis in nostra generali sessione de gestis per vos & responsis fideliter sub publicis instrumentis infra terminos citationum ipsarum relationem faciatis, & debite præsentetis.*

Datum Constantiæ, quarto Kalendas Decembris, anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo sexto, in nostra publica sessione. Quæ quidem citatione sic lecta, reverendus pater dominus Antonius Concordiensis, Alanus Leonensis, Episcopi, Gundisalvus Garsiæ de sancta Maria decretorum doctor, Patricius Cortagensis, & Nicolaus Mersburgensis Episcopi, nomine nationum hujus Sanctæ Synodi, ac Joannes Episcopus Ostiensis Sanctæ E *Romanæ Ecclesiæ Cardinalis & Vicecancellarius, nomine Sacri Collegii dominorum Cardinalium respenderunt, & quilibet eorum respondit,* Placet.

Ex eadem collectione Barberiniana, & duobus mss. Germanicis.

Die sabbati XXVIII. mensis Novembris prædicti fuit sessio generalis per Synodum Constantiensem mane hora tertiarum in Ecclesia majori prædicta Constantiensi pro citatione decernenda contra Petrum de Luna Benedictum XIII. nuncupatum tenta. In qua reverendissimus pater dominus Patriarcha Antiochenus fecit officium Missæ: quo finito, more sessionum aliarum fuerunt lectæ litaniæ cum introitu. *Exaudi nos Domine*: & evangelio:

acta

ANNO CHRISTI 1416.

Facta est contentio inter discipulos, quis videretur esse major, &c. Quod Evangelium eam de causa fuit dictum, quia nationes aliquæ discrepabant inter se de prioritate quod locum sessionis nationum, & incedendi in Concilio Generali Constantiensi. Litaniis finitis cum Evangelio, hymno, *Veni creator Spiritus, &c.* orationibus & collectis finitis, dicta sancta Synodus volens procedere ad ulteriora, sive decreta, juxta deliberationem nationum; de mandato ejus, reverendissimi, reverendique, ac venerabiles viri domini, sancti Marci Presbyter, & Franciscus Florentinus diaconus, Cardinales: Joannes Patriarcha Constantinopolitanus de Italia, Jacobus electus Pennensis, Stephanus Episcopus Dolensis, Guillelmus Pulcri-nepotis sacræ Theologiæ professor, Antonius Generalis sanctæ Mariæ de Mercede, & Michael de Navers, Robertus Sarburiensis Episcopus, Joannes Wellis decretorum Doctor, Magister Mauricius de Praga sacræ Theologiæ professor, deficiente ibidem venerabili viro Nicolao Wordis utriusque juris Doctore propter ejus infirmitatem, commissarii alias deputati ad ordinandum processum contra Petrum de Luna, quoad citationem contra eum decernendam, quam ad totum processum habendum contra ipsum, tanquam contra schismaticum, hæreticum notorium, scandalizantem statum universalis Ecclesiæ, & totius fidei Orthodoxæ, & populi Christiani totius, *&c.* ascenderunt ambonem, super quo statuta, decreta, edicta, ordinata, & sententiæ ipsius Synodi leguntur, statuuntur, decernuntur, ordinantur, & approbantur, &c.

Et tanquam deliberati, de voluntate ipsorum dominorum Commissariorum, reverendissimus pater dominus Franciscus Cardinalis Florentinus faciendo relationem ipsi Concilio incœpit cum quodam themate incipiente: *Deus non vult, &c.* introducendo materiam, qualiter Ecclesia Dei fuisset a longis temporibus citra propter pertinaciam prælatorum afflicta, & superbiam & fastum, & maxime per illos, qui ipsi præesse prætendebant. Ex quo jam non restaret unio populi Christiani, & restitutio Ecclesiæ Dei per alium, quam per Petrum de Luna Benedictum XIII. nuncupatum: qui toties per Reges, principes, universitates, nobiles, & prælatos populi Christiani requisitus fuisset, ut daret pacem Ecclesiæ, & toti populo Christiano, per ejus cessionem de papatu suo prætento, juxta præmissa per eum facta, publicata & prædicata, tamen eo semper in sua malitia permanente. Quapropter Sancta Synodus ipsos Commissarios deputasset ad ordinandum processum contra eum, ad finem quod pax dari Ecclesiæ Dei, & unicus pastor eligi, per quem Ecclesia reformari, & hæreses jam per Mundum seminatæ exstirpari possent. Quapropter iidem Commissarii juxta mandatum & commissionem processissent ad nonnullos actus, videlicet formando articulos, super quibus testes examinassent, quoad citationem decernendam, & alias pro processu totali, dictisque testibus examinatis; repererunt ipsum Petrum de Luna fore citandum per edictum publicum in civitate Constantiensi, & partibus Hispanicis affigendum, & præsertim in locis circumvicinis, ubi dictus Petrus moram traheret, ut ad ejus notitiam deveniri posset; ac alias personaliter & legitime, si ejus persona commode haberi posset, ad comparendum coram dicta Synodo Constantiensi, & in civitate Constantiæ, ad procedendum, & procedi videndum usque ad sententiam diffinitivam in causa contra eum per ipsum Concilium mota, cum incidentiis, dependentiis & connexis. Quapropter per dictum Concilium ad ulteriora procedi debere, & ipsam citationem, ut præfertur, decerni fore duxerunt, ut ipsi Concilio retulerunt.

Et subsequenter juxta relationem prælibati domini Cardinalis commissarii, venerabiles viri domini Henricus de Piro, & Joannes de Scribanis promotores ipsius Concilii procuratoriis nominibus & synodicatoriis petierunt per dictum Concilium citationem prælibatam decerni; & concedi instantia suprema. Quibus petitionibus per dictos promotores factis, sacrosancta Synodus Constantiensis, auditis relationibus commissariorum per eam deputatorum, causisque justis & rationabilibus compertis, citationem perpetuam decrevit: & quoad decretum citationis hujusmodi respondebat per suos deputatos ad hoc, videlicet Antonium Episcopum Concordiensem, Joannem Vaurensem, Gundisalvum de Sancta Maria, Petrum Cortagensem, & Nicolaum Merseburgensem Episcopos, necnon Joannem Cardinalem Vivariensem nomine collegii, per verbum, *Placet*.

ANNO CHRISTI 1416.

Quo responso facto, statim de mandato ejusdem Synodi reverendus pater dominus Stephanus Episcopus Dolensis, juxta *a* ordinem ipsorum Commissariorum legebat citationem decretam contra ipsum Petrum de Luna de verbo ad verbum, loco quo supra. Qua lecta & audita, præfata Synodus per dictos deputatos ad respondendum nomine ejus, videlicet Concordiensem, Vaurensem, & Gundisalvum de Sancta Maria decretorum Doctorem, Patricium Cortagensem, & Nicolaum Merseburgensem Episcopos, & Joannem Vivariensem Cardinalem, ex parte collegii, responderunt, *Placet*. Præsentibus ibidem reverendissimis in Christo patribus dominis Joanne Ostiensi, Angelo Prænestinensi Episcopis, Antonio Bononiensi, Francisco Venetiarum, Antonio Aquilegensi, Gabriele Senensi, Angelo Veronensi, Petro Cameracensi, Thoma Tricariensi, Guillelmo Sancti Marci, Petro Fuxi, Antonio de Chalanco, Almanno Pisano, Branda Placentino, Amedæo Salutiarum, Reynaldo de Brancaciis, Ottone de Columna, Lucido de Comite, & Francisco Florentino diaconibus Cardinalibus: necnon illustrissimo principe Ludovico comite palatino Rheni, gubernatore dicti Concilii, cum suis nobilibus, ceterisque Ambaxiatoribus Regum, Principum, Prælatorum, Universitatum studiorum & communitatum, testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

a Mss. *ordinationes*.

Ex collectione Barberiniana, & duobus Mss. Germanicis.

Tenor vero dictæ citationis, &c.

QUA quidem citatione sic lecta & audita, reverendus pater dominus Antonius Concordiensis, Alanus Leonensis Episcopi, Guillelmus de Sancta Maria decretorum Doctor, Patricius Cortagensis, & Nicolaus Merseburgensis Episcopi, nomine nationum hujus sanctæ Synodi, ac Joannes Episcopus Ostiensis sanctæ Romanæ Ecclesiæ Episcopus Cardinalis, & Vicecancellarius, nomine sacri collegii dominorum Cardinalium, responderunt, & quilibet eorum respondit, *Placet*.

Super quibus omnibus & singulis superius scriptis, & in præsenti sessione habitis, factis, lectis & publicatis, Magister Joannes de Scribanis, & Henricus de Piro procuratores & promotores prædicti, nomine quo supra, a reverendis patribus dominis protonotariis, necnon notariis & scribis hujus sacræ Synodi prædictæ sibi fieri petierunt unum, vel plura, ac tot, quot fuerint necessaria publica instrumenta. Præsentibus ibidem reverendissimis in Christo patribus & dominis, dominis S. R. E. Cardinalibus, ac illustri principe domino Ludovico Bavariæ duce & comite palatino Rheni dictæ Sanctæ Synodi in absentia illustrissimi principis domini Sigismundi Romanorum Regis gubernatore, necnon nonnullorum Regum, Prælatorum, universitatum studiorum, communitatum, capitulorum, conventuum, & aliorum absentium Nunciis, procuratoribus & Ambaxiatoribus, aliisque Christi fidelibus in multitudine copiosa.

Ex eadem collectione & tribus Mss. German.

Subsequenter statim & incontinenti dicta sessione sic peracta, honorabilis vir Magister Michael Bolosonis prædictæ Sanctæ Synodi notarius & sessionarius de mandato ipsius Synodi prædictam citationem ad se recipiens, eamque una cum nobis notariis & scribis præsentis causæ prædictis, ad audientiam publicam litterarum contradictoriarum, videlicet ad Ecclesiam sancti Stephani Constantiensis, ubi dicta audientia solet & solita est teneri, & tunc tenebatur, ibidem pro tribunali sedente reverendo in Christo patre & domino, domino Jacobo de Camplo ipsius audientiæ auditore, honorabili viro Ambrosio, fideli ejusdem audientiæ lectori legendam tradidit & præsentavit. Qui quidem magister

ANNO CHRISTI 1416.

giſter Ambroſius lector poſt quarumdam aliarum litterarum de juſtitia lecturam ibidem factam, ipſe citationem alta & intelligibili voce legens, ut moris eſt, ipſam diſcretis viris Magiſtris Frederico de Arnhen & Gilezero Bovenœn, dictæ audientiæ notariis, ulteriori exſecutioni tradidit, ut fieri ſolitum eſt, demandandam. Super quibus omnibus & ſingulis ſic factis idem magiſter Michael Bolozonis ſeſſionarius a nobis notariis præſentis cauſæ, & ſcribis præfatis ſibi nomine dictæ Sanctæ Synodi unum, vel plura, publicum & publica fieri petiit inſtrumenta. Præſentibus ibidem providis viris magiſtris Nicolao Wurd, Henrico Hutnatel, Conrado Balduini, Everhardo *a* Bidenelt, Joanne Scalle, & Hermanno Boten, dictæ audientiæ procuratoribus, aliiſque procuratoribus ejuſdem audientiæ quampluribus teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter, & rogatis.

a Mſſ. *Bilevelt*.

SESSIO XXV.

Ex prima editione.

ANno Domini milleſimo quadringenteſimo deciməſexto, indictione nona, die vero Lunæ decimaquarta menſis Decembris, fuit ſeſſio generalis in majori Eccleſia Conſtantienſi ſolemniter celebrata pro unione oratorum & procuratorum magnifici domini comitis de Fuxo, & trium ſtatuum dominiorum ſuorum, ipſius & ſuorum illorum nominibus. Fuerunt autem dicti Ambaxiatores reverendiſſimus dominus Petrus ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis de Fuxo, ac reverendi patres Sancius Olorenſis, & Bernardus Adurenſis, Epiſcopi. Fuitque ibidem modus & ordo ſervatus in hac ſeſſione, ſicut in unione Ambaxiatorum Regis Arragonum, prout in ſeſſione vigeſima ſecunda ſupra continetur. Poſtquam vero facta fuit unio & incorporatio ad ſacrum Concilium dictorum oratorum & procuratorum præfati magnifici comitis de Fuxo, triumque ſtatuum dominiorum ſuorum, reverendiſſimus in Chriſto pater dominus Bartholomæus Archiepiſcopus Mediolanenſis legebat ſchedulam tenoris ſubſequentis.

Decretum conceſſionis Olomucenſis Eccleſiæ in commendam.

SAcroſancta Conſtantienſis Synodus concedit & Committit cuſtodiam, curam, regimen & adminiſtrationem Eccleſiæ Olomucenſis in ſpiritualibus & temporalibus in regno Bohemiæ & marchionatu Moraviæ vacantis pro præſenti & legitima adminiſtratione carentis per obitum bonæ memoriæ Venceslai Patriarchæ Antiocheni, qui auctoritate Apoſtolica quoad viveret, eam habebat in commendam, in favorem fidei, & ut neceſſitati & utilitati ipſius Eccleſiæ occurratur, venerabili fratri Joanni Epiſcopo Lutomiſſenſi, uſque ad electionem futuri ſummi Pontificis Romani, Et expoſt ad tres menſes immediate ſequentes, mandans & committens venerabili fratri Joanni Epiſcopo Oſtienſi ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinali & vicecancellario, litterras ſuper hoc opportunas in forma debita & gratis, de mandato, expedire.

Et poſt hæc de mandato Concilii prædicti fuit reſponſum per dominos ad hoc deputatos, videlicet reverendos patres dominos Antonium Epiſcopum Concordienſem pro Italica, Joannem protonotarium de Trembleio pro Gallicana, Gundiſalvum de Sancta Maria pro Hiſpanica, Patricium Epiſcopum Cortagenſem pro Anglicana, Nicolaum Epiſcopum Mersburgenſem pro Germanica, nationibus, & Joannem Epiſcopum Oſtienſem Cardinalem Vivarienſem nomine Cardinalium, per verbum, Placet.

Ex collectione Barberiniana, & duobus Mſſ. Germanicis.

ANno, indictione, &c. quibus ſupra, die Lunæ XIV. menſis Decembris ſupradicti, fuit ſeſſio Generalis in Eccleſia majori Conſtantienſi hora tertiarum, ſuper unione fienda Ambaxiatorum comitis Fuxi & ejus comitatus, ac trium ſtatuum dominiorum ſuorum. Præſentibus ibidem reverendiſſimis in Chriſto patribus & dominis Joanne Epiſcopo Oſtienſi, Angelo Præneſtinenſi Epiſcopo, Franciſco Venetiarum, Gabriele Senenſi, Antonio Bononienſi, Almano Piſano, Angelo Veronenſi, Thoma Tricaricenſi, Branda Placentino, Guilelmo ſancti Marci, Antonio de Chalanco, Petro de Fuxi presbyteris, Reynaldo de Brancaciis, Amedæo Saluciarum, Ottone de Columna, Lucido de Comite, & Franciſco Florentino Cardinalibus diaconibus: ac illuſtriſſimo principe Ludovico comite palatino Rheni: necnon Romanorum, Ungariæ, &c. Arragonum, Angliæ, Neapolitanorum, Poloniæ, Cypri, Daciæ, Norvvegiæ, & Sveciæ regum Ambaxiatoribus, ceterorumque principum, prælatorum, univerſitatum ſtudiorum & communitatum Ambaxiatoribus & nunciis in magno numero; Synodum ſeu Concilium generale Conſtantienſe repreſentantibus.

ANNO CHRISTI 1416.

Et antequam fuiſſet ad aliquod divinum officium proceſſum, reverendi in Chriſto patres & domini, domini Xantius Olorenſis, Bernardus Adurenſis Epiſcopi præfati domini comitis de Fuxo, necnon trium ſtatuum dominiorum ſuorum procuratores & nuncii ſpeciales, ad præſens Conſtantienſe Concilium miſſi ſuper unione & incorporatione ipſorum comitis de Fuxo, & prælatorum, nobilium, & popularium trium ſtatuum fienda cum ipſo Concilio, & ipſam unionem & incorporationem principiando, aſcenderunt una cum venerabili viro Petro de Cremona, decretorum Doctore, ambonem, ſuper quo negotia, ſententiæ, decreta publicantur & decernuntur: & produxerunt unam litteram credentiæ in papyro ſigillatam ſigillo impreſſo ipſius comitis; qua littera per ſupradictum dominum Petrum de Cremona de mandato Concilii lecta, ſtatim iidem domini Epiſcopi Ambaxiatores produxerunt ſucceſſive duo inſtrumenta procurationis, & eorum auctoritate ſigillata ſigillis impendentibus ejuſdem domini comitis de Fuxo. Inſtrumenta procurationum ſimiliter ſucceſſive per eumdem dominum Petrum de Cremona fuerunt lecta ibidem, quorum inſtrumentorum, necnon litteræ credentiæ, de quibus ſupra fit mentio, inferius deſcribuntur hujuſmodi ſub tenore:

Littera credentiæ Comitis Fuxi.

Reverendiſſimis in Chriſto patribus & dominis, dominis Cardinalibus, Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, ceteriſque Prælatis, & aliis in Conſtantia congregatis.

REverendiſſimi in Chriſto patres & domini. Notum facio veſtris reverendiſſimis paternitatibus per præſentes, quod ſuper exſtirpatione ſchiſmatis & unione Eccleſiæ orthodoxæ, mitto ad vos dominos meos Conſtantiæ congregatos, reverendos in Chriſto patres dominos Xanctium Olorenſem, & Bernardum Adurenſem Epiſcopos, in ſacra pagina profeſſores, juxta tenorem capitulorum Narbonæ concordatorum, de noſtra intentione plene informatos: vobis humiliter ſupplicans quatenus eorum relationibus, tanquam meis, velitis fidem indubiam adhibere.

Datum Orthesii, *XXIII.* menſis Julii, anno a nativitate Domini *MCCCCXVI.*

Joannes Comes Fuxi.

Inſtrumentum procurationis domini Comitis Fuxi, & trium ſtatuum dominiorum ſuorum.

In nomine Domini, Amen.

NOverint univerſi, quod coram illuſtri & magnifico principe potentique domino, domino Joanne Dei gratia Comite Fuxi conſtitutis perſonaliter gentibus trium ſtatuum ſui vicecomitatus Bearni, adjunctis etiam aliquibus de vicecomitatu Marſani ad infraſcripta de mandato & ordinatione præfati domini comitis more ſolito congregatis, in quadam congregatione preſentes erant de ſtatu Eccleſiaſtico reverendi in Chriſto patres frater Bernardus Adurenſis, frater 1 Xancius Olorenſis

1 Al. *Xantius*.

renſis Epiſcopi, venerabilis vir dominus Arnoldus de Grataluppo licenciatus in decretis, canonicus & archidiaconus Vallis veteris in Eccleſia Laſcurenſi, vicariuſque Reverendiſſimi in Chriſto patris & domini, domini Petri miſeratione divina S. R. Eccleſiæ Cardinalis de Fuxo vulgariter nuncupati, adminiſtratoriſque perpetui præfatæ Eccleſiæ Laſcurenſis, necnon reverendi in Chriſto patres, frater Petrus monaſterii de Luca, ordinis ſancti Benedicti Olorenſis diœceſis; frater Lubacus, monaſterii ſanti Joannis de Caſtella, ordinis Prædmonſtratenſis; frater Petrus monaſterii de Pontealto, ordinis S. Bernardi, Adurenſis diœceſis, abbates ac Procuratores abbatum de Sylvalata, & de Reula, Laſcurenſis diœceſis. ANNO CHRISTI 1416.

Et de ſtatu Baronum, ſive nobilium aderant ibi nobiles viri dominus 1 Arclanaudus de Fuxo, D. de Novalliis, Raimundus dominus Dandaulis, Fortanerius dominus de 2 Luſtraino, Raimundus Arnoldi dominus 3 de Byraſa, Girardus dominus de Ganciſcano, Raymundus dominus de 4 Goyoſſa burones; necnon domini Joannes 5 de Dondulis, dominus Fortanerius 6 de Luſcon, dominus Petrus Arnoldi de Bearno, dominus Raymundus Arnoldi, dominus de Valentine milites, Arnoldus dominus de 7 Boro, 8 Fortunaterius dominus Doſſus, & Arnoldus Guillelmi dominus de Dorgurio, ſcutiferi.

Erant inſuper præſentes de ſtatu communitatum Joannes 9 de Iriculos, & Arnoldus de Varden pro burgo ſive villa de Marlans, Petrus de Nadeos, & magiſter Raymundus Garſiæ 10 de Huntz, pro burgo ſive villa de Ortheſio, Arnoldus Guillelmi de Leduxio, & Petrus de Goez, pro burgo ſive villa de Oloro, 11 Bertrandus de Dinas, & Joannes de Gotz, pro villa ſive burgo de 12 Salvateria; Arnoldus dominus de Vero pro Montanea Deſſan; Bertrandus 13 Diriert, & Raymundus de la Sala, pro Montanea de Aſpa; Genſoretus de Abbatia, & Joannes Donfraxo, pro Montanea de Barotos: Petrus Arnodi de Fabrica, & Bertrandus Duprat pro villa 14 de Denavavier; Manaldus de la Barjona, & Guillelmus Arnoldi de Abbatia, pro villa de Salmis: Arnoldus 15 de Montlaur, & Bernardus 16 De iis-augas pro villa de 17 Monembro; necnon plures alli viri eccleſiaſtici homines de Paratico, & de communitatibus dictarum terrarum in multitudine copioſa.

Præfatus dominus comes per organum ſupradicti domini Arnoldi de Grataluppo, denunciari & declarari effectualiter fecit, & mandavit capitula per Ambaxiatores ſive Procuratores ſereniſſimorum dominorum regum & principum olim obedientiæ Benedicti Pap. XIII. ex una parte cum ſereniſſimo principe domino Sigiſmundo Dei Gratia Romanorum, Ungariæ, Dalmatiæ, &c. rege ſemper Auguſto, & reverendiſſimis in Chriſto patribus dominis Archiepiſcopis, Epiſcopis, aliiſque honorabilibus viris legatis, nunciis, & procuratoribus congregationis Conſtantienſis in civitate Narbonenſi die XIII. menſis Decembris, anno a Nativitate Domini MCCCCXV, pro exſtirpatione dolendi ſchiſmatis, ac unione ſanctæ matris Eccleſiæ inita, firmata & concordata: & qualiter in vim præmiſſorum litteræ convocatoriæ ab eadem congregatione Conſtantienſi emanaverint, atque ad ipſum dominum comitem, alioſque reges, principes, prælatos, & alias perſonas dictæ olim obedientiæ domini Benedicti Papæ, quæ & debent, & poſſunt in conciliis Generalibus intereſſe, pervenerint: continentes in effectu obſecrationem, exhortationem, requiſitionem, convocationem, & monitionem, quod ob reverentiam Dei accederent Conſtantiam ad una cum congregatione prædicta ſchiſmata ſedanda, ad unionem Eccleſiæ procurandam, ad reformationem ipſius Eccleſiæ tam in capite, quam in membris complendam, ad ejectionem dicti domini Benedicti Papæ effectualiter faciendam, ad electionem unici futuri Romani Pontificis procedendum, ac pro aliis cauſis & rationibus, quæ ad Generale Concilium pertinent & ſpectant. Addendo poſt denunciationem & declarationem prædictorum utile, expediens, ſalutiferum, atque neceſſarium fore pro ipſis & prædictis trium ſtatuum hujuſmodi gentes tranſmittere, ad proſecutionem predictor. fore procedendum. ANNO CHRISTI 1416.

Hinc eſt, quod ſuper iis habita matura deliberatione, tractatu & conſilio, prætatus dominus Comes, genteſque trium ſtatuum præditorum ſuperius nominatorum, nomine ipſorum, & abſentium, omnes ſimul, & quilibet ipſorum in ſolidum, melioribus modo & forma, quibus potuerunt & debuerunt, fecerunt, creaverunt, conſtituerunt, & etiam ordinaverunt ſuos veros legitimos & indubitatos ambaxiatores, procuratores, & negotiorum ſuorum geſtores ſupra nominatos reverendiſſimum in Chriſto patrem dominum Petrum de Fuxo abſentem, reverendos in Chriſto patres Xancium Olorenſem, & Bernardus Adurenſem Epiſcopos preſentes, & quemlibet ipſorum in ſolidum: ita quod non ſit melior conditio occupantis, ſed quod per unum incœptum fuerit, per alium proſequi valeat & fieri, ſpecialiter & expreſſe ad comparendum nomine ipſius domini Comitis, & aliorum prædictarum gentium hujuſmodi trium ſtatuum in civitate Conſtantienſi, & alibi, ubi expediens fuerit, & una cum præfatis dominis regibus & principibus, prælatis, & aliis olim obedientiæ dicti domini Benedicti, olim Joannis, olim Gregorii, ita ut ex omnibus unum Generale ovile totius Chriſtianitatis fiat; necnon ad ſedandum & exſtirpandum ſchiſma & hæreſes, ad unionem Eccleſiæ procurandam, ad reformationem ipſius Eccleſiæ, tam in capite, quam in membris faciendam, ad electionem unici Romani Pontificis procedendum, ad petendum ab eodem unico Romano Pontifice gratias, confirmationes, habilitationes, abſolutiones a cenſuris Eccleſiaſticis, indulgentias, diſpenſationes matrimoniales, & alias tam proprio domino comite, & aliis perſonis ſupradictis, & tam nomine ipſius domini comitis, quam ipſorum, dum tamen unicus eligatur Romanus Pontifex, & ad illas cauſas, & negotia quæ ad generale Concilium pertinent & ſpectant, tractandum & exercendum; necnon ad exſequendum, complendum, faciendum, fineque debito terminandum, ponendum omnia & ſingula contenta in capitulis, & litteris convocatoriis ſuperius nominatis, cum dependentibus, emergentibus & connexis; Dantes & concedentes eiſdem dominorum Ambaxiatoribus & procuratoribus, & cuilibet eorum in ſolidum plenam & liberam poteſtatem ſuper præmiſſis omnibus, & ſingulis & ea tangentibus cum præfatis dominis regibus, principibus, prælatis & aliis perſonis obedientiæ olim domini Benedicti, necnon cum ſupranominato domino Romanorum rege, aliiſque regibus, principibus, prælatis, ceteriſque perſonis obedientiæ olim Joannis, & Gregorii nuncupatorum, ſeu eorum Ambaxiatoribus & procuratoribus conveniendum in unum & generale Concilium Eccleſiæ convocandum, faciendum, uniendum, congregandum, tractandum firmandum, intereſſendum, jurandum, & concludendum, unum, duo, vel plures procuratores ſubſtituendum, & ipſos, & ipſorum quemlibet revocandum, & ſingula ac omnia alia faciendum, expediendum, quæ in præmiſſis & circa præmiſſa fuerint neceſſaria, ſeu etiam opportuna, etiamſi talia fuerint, quæ mandatum exigant magis ſpeciale; promittendo ſe habere perpetuo ratum, firmum, atque gratum quidquid per eorum dictos Procuratores aut ſubſtitutos hujuſmodi, aut eorum alterum in præmiſſis, & cauſa præmiſſa, cum dependentiis, emergentiis & connexis actum fuerit, ſive geſtum ſub hypotheca & obligatione omnium bonorum ſuorum, præſentium & futurorum. De quibus omnibus & ſingulis

1 *Mſs.* Archanundus. *Infra.* Archabundus, *pag.* 509. 2 *Mſſ.* Dandulis, *& mox* de Luſcinio. 3 *Mſſ.* de Crarſa: *& mox* de Gauticano. 4 *Mſſ. Gayſia.* 5 *Mſſ.* Dandelis. 6 *Mſſ.* de Lactini. 7 *Al.* Bero. 8 *Mſſ.* Fortenerius 9 *Mſs.* de Jonculas. 10 *Mſſ.* de Lunez. 11 *Mſs.* Bernardus. 12 *Mſs.* Salvaterra. 13 *Mſs.* Divert. 14 *Mſſ.* de Navarenox. 15 *Mſſ.* de Mancelet. 16 *Mſſ.* Doys Augant. 17 *Mſſ.* Monenchio.

ANNO CHRISTI 1416.

lis supranominatis dicti domini Comes, gentesque trium statuum supranominatorum requisierunt me notarium publicum infrascriptum, quod de iis quæ dicta sunt, & eorum quolibet, unum aut plura conficerem publica instrumenta. Quæ fuerunt facta in refectorio conventus Prædicatorum Orthesii, Præsentibus nobilibus viris dominis Gratiano de Acrimonte domino *a* Das, Archabundo de Campena domino *b* Dainio militibus & venerabilibus viris dominis Arnaldo de Abbatia, Bertrando de Domonova canonicis Ecclesiæ Oloronensis, testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

Et me Bernardo de Platea clerico Lascurensis diœcesis Apostolica auctoritate, ac generali in omnibus terris & dominationibus dicti domini Comitis Fuxi, notario, qui præmissis omnibus & singulis, dum sic, ut præfertur, fierent & agerentur, una cum prænominatis testibus præsens fui, eaque recepi, scripsi & publicavi, signumque meum solitum, facta prius diligenti collatione, manu mea propria apposui requisitus & rogatus, in fidem & testimonium singulorum præmissorum.

Procuratorium trium statuum dominiorum Comitis Fuxi.

In nomine Christi. Amen.

NOverint universi, quod cum de mandato illustris magnifici Principis, & potentis viri domini nostri Dei gratia Comitis Fuxi, Vicecomitis Bearni, Castribani, Morsoni, Guardani, gentes trium statuum dicti comitatus congregatæ extitissent in capitulo Monasterii de Fuxo ordinis sancti Augustini, Appamiensis diœcesis, in qua quidem congregatione præsentes erant de statu ecclesiastico magister Guillelmus de *c* Negueriis licentiatus in artibus, dominus Ardus Pupini, Canonicus & Prior claustralis dicti monasterii, vice & nomine, ac vicarii (ut dixerunt) reverendi in Christo patris & domini Guillelmi Abbatis dicti Monasterii: nobiles Jordanus de Lissato, nomine & vice ejus fratris, reverendi in Christo patris domini Petri Rogerii, Abbatis monasterii Monstrasalensis, Rinensis diœceseos, ad infrascripta potestatem habens, ut asseruit; dominus Jacobus Margos monachus, Vicariusque reverendi in Christo patris & domini Petri Abbatis monasterii de Bakone ordinis Cistercienſis, Mirapicensis diœcesis, frater Raimundus Borcelli Canonicus & Vicarius reverendi in Christo patris & domini domini Jacobi Abbatis monasterii Cobelonge ordinis Præmonstratensis Conseranensis diœcesis.

Et de statu baronum, sive nobilium aderant ibidem præsentes nobiles viri dominus Joannes de Fuxo, dominus de *d* Pavaça; Almainus de Rupeforti, dominus de Druacho; Bernardus de Villamuro, dominus sancti Pauli de Garco; Joannes de *e* Armana, dominus de Armana; Bernardus Sequeti, dominus de Calvomonte; Fortanerius de *f* Dribano, dominus de Monteacuto, milites; necnon nobiles Hugo de *g* Dordaco dominus de Casanova; Jordanus de *h* Bissato; Guillelmus de *i* Magloso dominus de Berveyolio; Ardemarius de Aura dominus de Bria; Bernardus de Lobenchiis, Bosianus de Rupeforti, Petrus de Noalhiis, Bernardus de Gassioti dominus Belleludensis, domicelli.

Erant insuper præsentes de statu communitatum comitatus, Raimundus Caroli, Bernardus Badonis, Arnoldus de Villacone consules loci de Fuxo, magister Joannes de Lauzonis notarius, nomine & vice consulum de Aquis, Joannes *k* Genibaut consul loci Bor . . . . Cor . . . . Bernardus Majoris consul loci de *l* Vicedelles, Joannes Caprei consul loci de *m* Neronctis, Petrus de Gardua, Arnoldus Favaria consules loci de Vastitasororum; A Raimundus Solarii, Armandus de *n* Guiliamacho consules loci de *o* Manzoazili, Petrus de Bovana consul loci de *p* Samarco, Petrus de Manso consul loci de Vordis, Raimundus *q* Vercerii consul dicti loci de Dalmazano, Stephanus de *r* Pollico consul loci de Bastitapultusplanis: Bernardus de *s* Scapuesveze, consul de sancto Eparcio; magister Joannes Branden, nomine viceconsulum de Savardono, Blasius Roelli, *t* Joannes Rubei, consul loci de Mazeris: Petrua Madio, Joannes Adde *u* consul loci de Montealto, Bernadus Arnauli, Petrus *x* Paticelli, consules loci de Varillis: Joannes de Locania consul loci de Montegalhardo; Vitalis Arnoldi consul loci de *y* Sanaro; Arnoldus de Peyrati consul loci de *z* Camarata; necnon etiam plures alii viri ecclesiastici, nobiles & communitates dicti comitatus in multitudine copiosa, & B de mandato ejusdem domini Comitis per organum discreti viri magistri Petri *a* Roberico jurisperiti judicis ordinarii, & majoris dicti comitatus, denunciata & declarata fuerunt effectualiter capitula per Ambaxiatores & procuratores serenissimorum dominorum Regum & Principum olim obedientiæ dicti domini Benedicti Papæ XIII. ex una parte, & sereniſſimo Principe domino Sigismundo Dei gratia Romanorum & Ungariæ, *&c.* Rege semper Augusto, & reverendissimis in Christo patribus dominis Archiepiscopo, *&c.* aliisque venerabilibus viris Legatis, Nunciis & procuratoribus congregationis Constantiensis in civitate Narbonensi die XIII. Decembris anno proxime elapso pro exstirpatione dolendi schismatis, & unione sanctæ matris Ecclesiæ, &c. *ut supra in altero,* b *parum aut nihil mutato.*

C Acta fuerunt hæc in dicto capitulo dicti monasterii de Fuxo die XVIII. mensis Augusti sub anno a Nativitate Domini MCCCCXVI. Indictione IX. & Sede Apostolica vacante præsentibus discretis viris magistro Petro de *c* Robaurco supradicto judice, Jacobo de *d* Veroni dicti comitatus, & nobili Arnoldo VVillelmi de Lobenchis, domicello, testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

Et me Joanne Sartoris, curiæ Appamiensis publico auctoritate Apostolica & Imperiali notario, qui præmissis omnibus & singulis, dum sic, ut præfertur, agerentur & fierent, una cum prænominatis testibus præsens fui, eaque omnia & singula supradicta recepi, publicavi, & in hanc publicam formam redegi; sed aliis occupatus negotiis, per alium mihi fidum scribi feci, & facta collatione diligenti, hic me subscripsi, & signo D meo solito, quo utor, auctoritatibus prædictis, signavi requisitus & rogatus in testimonium præmissorum.

Sartoris.

Quibus quidem litteris credentiæ, instrumentis constitutionum procuratorum, de quibus supra mentio habetur, lectis, reverendus pater frater Xanctius Episcopus Olorensis in ambone adhuc exsistens pro convocatione & unione hujusmodi benigne facienda incepit facere sermonem ad Synodum prædictam assumens pro themate suo hoc, videlicet, *Congregavit bonos & malos, Matth.* 22. *cap.* Quo sermone completo, dixit & exposuit: E „ Nos oratores & procuratores magnifici comitis „ de Fuxo triumque statuum suorum dominiorum, „ volentes & intendentes adimplere conventionem „ Narbonæ initam inter sereniſſimum Principem „ & dominum dominum Sigismundum Romanorum „ & Ungariæ Regem, ac procuratores & Nuntios „ dominorum Regum Castellæ, Arragonum & „ Navarræ, necnon illustrissimorum Principum dominorum Fuxi & Armeniaci Comitum partibus „ ex altera; & propterea præsentassent se in hoc „ loco coram congregatione prædicta, offerentes „ se ad exsequendam dictam conventionem, & „ & omnia & singula contenta in ea. Et sic nunc

at-

a Al. *Dans.* b Al. *Danico.* c Mſſ. *Negueriis.* d Mſſ. *Panata.* e Mſ. *Arvana.* f Mſſ. *Durbano.* g Mſ. *Lordato.* h Mſ. *Lussato.* i Mſ. *Mieloſio dominus de VVarroſio.* k Mſſ. *Gembaut conſul loci de Bemus Bernardus,* &c. l Mſſ. *Vitedeſſos.* m Mſſ. *Morenthis.* n Mſſ. *Guillamato.* o Mſſ. *Monſtraxillis.* p Mſſ. *Sanarrato.* q Mſſ. *Mercerii.* r Mſſ. *Polito.* s Mſſ. *Schapeſneze.* t Mſſ. *conſules.* u Mſſ. *conſules.* x Mſſ. *Patrolli.* y Mſſ. *Sanata.* z Mſſ. *Camaraca.* a Mſſ. *de Roburaco.* b Hoc eſt, ut in procuratorio comitis Fuxi, ſuperius proxime poſito, c Mſſ. ut ſupra, *Roburaco.* d Mſſ. *Montellano.* e Mſſ. *Feroni procuratore dicti,* &c.

ANNO CHRISTI 1416.

„ attendentes quod in præfato capitulo dictæ con-
„ ventionis continetur, quod convocatio fiat per
„ prælatos, ceteroſque viros eccleſiaſticos hu-
„ jus congregationis per litteras, quæ diriguntur
„ ad dominos Principes, & alios de obedientia do-
„ mini Benedicti XIII. in ſua obedientia ſic nun-
„ cupati. Et vice verſa quod præfati Principes &
„ alii de obedientia domini Benedicti faciant lit-
„ teras convocatorias ad vos dominos, vel per
„ ſuos procuratores, vel Ambaxiatores mitten-
„ dos, vos hic in Conſtantia congregatos convo-
„ cabunt. Et attento etiam quod convocatoriæ
„ litteræ pro parte veſtra magnifico comiti de Fu-
„ xo, & aliis de obedientia domini Benedicti præ-
„ ſentatæ fuerunt, volumus & nos ſatisfacere di-
„ cto capitulo.

Quibus quidem dictis & expoſitis reverendus pater dominus Bartholomæus Archiepiſcopus Mediolanenſis aſcendit ambonem, & de mandato & voluntate Concilii incepit legere litteras convocatorias alta & intelligibili voce prædictas, quarum tenor ſequitur talis:

„ Miſeratione divina Epiſcopi, Presbyteri, &
„ Diaconi Cardinales, Patriarchæ, Archiepiſcopi,
„ Epiſcopi, Abbates, Decani, Præpoſiti, Archi-
„ diaconi, aliique eccleſiarum, & monaſteriorum,
„ &c. ut ſupra, die quarta menſis Julii *a* anni
„ præteriti.

a Mſſ. *anni præſentis*: Hæ litteræ convocatoriæ ſunt in ſeſſione XXII. pag. 471.

Qua littera convocationis lecta uſque ad tertiam partem, vel circiter, Synodus præfata habuit eam pro lecta totaliter. Et ſtatim prædicti domini Epiſcopi, & Ambaxiatores; per organum dicti domini Xanctii reſpondendo legebant in hunc modum:

„ Nos oratores & procuratores magnifici Co
„ mitis de Fuxo triumque ſtatuum ſuorum domi-
„ niorum, cui quidem capitulo ſatisfacientes con-
„ vocamus vos omnes prælatos & ceteros domi-
„ nos de hac congregatione juxta tenorem dicti
„ capituli.

Qua lecta ſchedula, reverendiſſimus in Chriſto pater dominus Bartholomæus Archiepiſcopus Mediolanenſis pro parte dictæ Synodi, publice, alta & intelligibili voce unam aliam ſchedulam infraſcripti tenoris reſpondendo legebat:

„ Nos miſeratione divina Epiſcopi, Presbyteri,
„ & Diaconi Cardinales, Patriarchæ, Archiepi-
„ ſcopi, Epiſcopi, Prælati & cæteri hic congre-
„ gati, acceptamus & offerimus nos paratos ſine
„ dilatione quacumque ad procedendum ad ulterio-
„ ra. Et inſuper requirimus vos oratores & pro-
„ curatores prædictos quatenus ad unionem facien-
„ dam nobiſcum procedatis juxta tenorem tertii
„ capituli conventionis prædictæ, quæ talis eſt,
„ ut ſequitur:

„ Tertio quod præfati de obedientia dicti do-
„ mini Benedicti XIII. ſic per ejus obedientiam,
„ ut præfertur, nuncupati venientibus ad Con-
„ ſtantiam ſtatim fiat unio eorumdem ad dictum
„ Concilium Conſtantienſe, ſicque, &c. pro fa-
„ ciendo univerſale Concilium, ut ſupra habetur.

Quibus ſic peractis, dominus Xanctius Epiſcopus Olorenſis, nominibus quibus ſupra, publice, alta & intelligibili voce, legit ſchedulam unionis dictorum Ambaxiatorum cum dicta Synodo, hujuſmodi ſub tenore:

„ Nos oratores & procuratores prædicti dicto
„ nomine unimus nos vobis juxta tenorem capi-
„ tuli antecedentis. „ Et ſtatim dominus Archie-
piſcopus Mediolanenſis de mandato Synodi præfatæ publice legebat ſchedulam acceptationis unionis prædictæ ſub his verbis.

„ Nos prælati, &c. congregati, ut ſupra, di-
„ ctam unionem veſtram acceptamus, & vobis o-
„ ratoribus & procuratoribus præfatis dicto nomi-
„ ne juxta dicti capituli tenorem unimus.

Quibus ſic, ut præfertur, factis, de mandato Concilii fuit reſponſum per dominos ad hoc deputatos, videlicet reverendiſſimos patres dominos Antonium Epiſcopum Concordienſem pro Italica, Joannem Protonotarium de Trembelyo per Gallicana, Gundiſalvum de ſancta Maria pro Hiſpanica, Patricium Epiſcopum Cortagenſem pro Anglicana, Nicolaum Merſeburgenſem pro Germanica, & Joannem Epiſcopum Oſtienſem Cardinalem nomine cardinalium, per verbum, *Placet*.

ANNO CHRISTI 1416.

Super quibus lectis & approbatis, ac incorporatione & unione factis & geſtis, omnibuſque aliis & ſingulis, venerabiles viri domini Henricus de Piro, & Joannes de Scribanis promotores, &c. a reverendis dominis ſanctæ Sedis Apoſtolicæ Protonotariis, ceteriſque notariis ſanctæ Sedis Coſtantienſis petierunt nominibus procuratoriis unum vel plura, publicum & publica, inſtrumentum & inſtrumenta.

Tandem reverendiſſimus in Chriſto pater & dominus, dominus Franciſcus Cardinalis Florentinus pro recommendatione ipſorum Ambaxiatorum, & domini Comitis de Fuxo, & omnium illorum, qui ipſos Ambaxiatores huc ad Concilium Conſtantienſe miſerunt, levavit ſe in medium, & aſſumpſit pro ejus themate hæc verba, *Congregationes aquarum appellavit maria*, &c. & fecit pulcram collationem, recommendando Comitem de Fuxo, & dominia ſua, & homines quorumcumque ſtatuum, de bona perſeverantia & diligentia, & ipſos Ambaxiatores de laboribus, &c. Recommendatione hujuſmodi facta, fuit cantatus Pſalmus, *Te Deum laudamus*, per omnes de Concilio. Quo cantato, alta voce fuit inceptum officium Miſſæ de Sancto Spiritu per reverendum patrem d. Epiſcopum Merſeburgenſem. Et poſt officium Miſſæ more aliarum ſeſſionum fuerunt lectæ litaniæ cum introitu, *Exaudi nos Domine*, &c. hymnus, *Veni creator Spiritus*, &c. & diverſis collectis, & Evangelio, *Dixit Simon Petrus ad Jeſum*.

Quibus factis, prælibatus reverendus pater dominus Archiepiſcopus Mediolanenſis reaſcendit ambonem una cum domino Petro de *b* Braconia, & ibidem exiſtentibus dominis Xanctio Olorenſi, & Bernardo Adurenſi Epiſcopis Ambaxiatoribus prædictis, idem dominus Epiſcopus Olorenſis legebat ſchedulam confirmationis capitulorum initorum inter ipſos & Concilium Conſtantienſe, hujuſmodi ſub tenore:

b Mſſ. *de Cracovia*.

„ Nos Petrus miſeratione divina Cardinalis de
„ Fuxo, Xanctius Olorenſis, & Bernardus Aduren-
„ ſis Epiſcopi, procuratores & Ambaxiatores ma-
„ gnifici Comitis de Fuxo, & trium ſtatuum do-
„ miniorum, ſive comitatuum ſuorum dictis no-
„ minibus, & quolibet ipſum nomine, omnibuſ-
„ que aliis, quibus validius & efficacius poſſumus
„ & valemus, omnia & ſingula decreta & ſtatu-
„ ta, ac proteſtationes, necnon conventiones, &
„ pacta per ſacroſanctam generalem Synodum Con-
„ ſtantienſem nobiſcum dictis nominibus facta &
„ edita, & nunc ſunt ſerioſius lecta, ipſa haben-
„ tes pro ſufficienter expreſſis, & ſolemniter re-
„ petitis, vice & nomine domini noſtri Comitis,
„ ac omnium dominiorum & terrarum ſuarum ac-
„ ceptamus, aſſentimus, approbamus, & ſolem-
„ niter confirmamus. Et ſimiliter ſicut ipſa
„ Synodus proteſtata eſt, quod non intendit rece-
„ dere a capitulis in civitate Narbonenſi concor-
„ datis, de quibus in decreto præſentis Synodi
„ nunc de proximo edito, quod hic volumus ha-
„ bere pro expreſſo, & ſpecifice declarato, fa-
„ cta exſtitit mentio ſpecialis. Ita & nos dictis
„ nominibus & quolibet eorum ſolemniter prote-
„ ſtamur.

Qua ſchedula cum proteſtatione ſua lecta, dicta Synodus Conſtantienſis er deputatos ſuos prædictos, videlicet Concordienſem Epiſcopum, Joannem protonotarium de Trembleyo, Gundiſalvum de ſancta Maria, Patricium Epiſcopum Cortagenſem, Nicolaum Epiſcopum Merſeburgenſem, & Joannem Epiſcopum Oſtienſem, Cardinalem Vivarienſem, reſponderunt, *Placet*.

Super quibus approbationibus, lectionibus, & proteſtationibus Henricus de Piro, & Joannes de Scribanis procuratores prælibatæ Synodi Conſtantienſis, nominibus, quibus ſupra, petierunt ſibi per protonotarios, ceteroſque ſcribas ad hoc deputatos unum, vel plura, publicum & publica fieri inſtrumentum & inſtrumenta.

Subſequenter prælibatus dominus Bartholomæus Archiepiſcopus Mediolanenſis, de mandato dicti Concilii ſive Synodi Conſtantienſis legebat ſchedu-

ANNO CHRISTI 1416.

dulam concessionis administrationis tam spiritualium, quam temporalium Ecclesiæ Olomucensis reverendo patri domino Joanni Episcopo Luthomislensi usque ad electionem futuri summi Romani Pontificis, & post electionem ejus ad tres menses, prout in schedula sub his verbis continetur.

Decretum concessionis. *a*

Quibus factis, idem dominus Archiepiscopus Mediolanensis legebat unam schedulam deputationis commissariorum in causa Tridentina, nomine nationis Hispanicæ noviter unitæ Concilio Constantiensi: in qua causa de qualibet natione sunt deputati duo, & de collegio Cardinalium similiter duo. Et ad finem & effectum ut processus causæ per totum Concilium & integrum expediatur per sententiam. Deputaverunt similiter duos de natione Hispanica ad eamdem causam per commissarium, ut in quadam schedula per ipsum dominum Archiepiscopum facta plenius continetur, sub his verbis:

a Est in hac ipsa sessione xxv. ex prima editione pag. 505.

Ex collectione Barberiniana, & duobus mss. Germ.

Deputantur commissarii in causa Tridentina pro natione Hispanica.

SAcrosancta generalis Synodus Constantiensis nuper constituit, ordinavit, & deputavit commissarios infrascriptos, videlicet reverendissimos patres Guillelmum tituli sancti Marci Presbyterum, & Franciscum sanctorum Cosmæ & Damiani Diaconum S. R. E. Cardinales, Marinum Episcopum Aprutinensem, Gasparem Abbatem de Perusio pro Italica natione, Martinum Episcopum Atrebatensem, Stephanum Episcopum Dolensem pro natione Gallicanam, Nicolaum Episcopum Merseburgensem, Jannem Abundi pr natione Germanica, Patricium Cortagensem, & Bernardum de Planca Vicarium Ecclesiæ Burdegalensis pro natione Anglicana, in causa Tridentina vertente inter venerabilem fratrem nostrum Georgium Episcopum Tridentinum ex una parte, & nobilem virum Fredericum Ducem Austriæ parte ex altera; ad videndum & cognoscendum, utrum exsecutio monitorii contra eumdem dominum ducem, & alios quoscumque occupatores & detentores Ecclesiæ & Civitatis Tridentinæ, necnon oppidorum, castrorum, terrarum, villarum, & jurium ad dictam Ecclesiam Tridentinam pertinentium decreti sint debite factæ, prout in dicta constitutione sive deputatione plenius continetur. Qui ad nonnullos actus in eadem causa processerunt, nunc vero propter adventum Ambaxiatorum illustrissimi Principis domini Regis Arragonum aliis nationibus unitorum pro natione Hispanica, deputat, & constituit Gundisalvum Garsiæ de sancta Maria Archidiaconum Berbicensem, & Michaelem de Navers Archidiaconum in Ecclesia de *b* Yberden juris utriusque doctores, in eadem causa, ad cognoscendum & faciendum cum præmissis prius deputatis, quæcumque erunt facienda, cum ea potestate, qua poterant & possunt primi deputati superius adscripti, vel major pars ipsorum.

b Forte, *Ilerden.*

Subsequenter idem dominus Archiepiscopus Mediolanensis legebat & pronunciabat, ut supra, alta & intelligibili voce capitulum approbationis capitulorum super dispositione & ordinatione solutionis censuum pensionalium domorum, lectorum & aliarum rerum receptarum, & recipiendarum per supposita Concilii a civibus Constantiensibus. Quæ capitula fuerunt approbata per Synodum & Concilium Constantiense, ut inferius continetur.

Quibus factis, præfata Synodus per suos deputatos ad respondendum pro ea ad præmissa, videlicet Antonium Concordiensem Episcopum, & Joannem de Trembleyo protonotarium, Gundisalvum de sancta Maria, Patricium Cortagensem, Nicolaum Merseburgensem, ac Joannem Episcopum Ostiensem, Cardinalem Vivariensem & Vicecancellarium præfatum, respondit per verbum, *Placet*.

Qua approbatione facta Henricus de Piro, & Joannes de Scribanis promotores petierunt, ut supra, unum vel plura, publicum & publica, instrumentum & instrumenta per protonotarios & scribas, &c.

A His factis, reverendus pater Archiepiscopus legebat quamdam bullam cujusdam indulti pro monasterio montis Cassinensis ordinis sancti Benedicti. Qua lecta, domini deputati de mandato Synodi approbaverunt eamdem bullam per verbum, *Placet*. *c*

Super quibus fuerunt petita instrumenta per Protonotarios & scribas Synodi per Henricum de Piro, &c. ut supra, ad perpetuam rei memoriam, præsentibus supradictis dominis pro testibus infrascriptis ad hæc specialiter vocatis & rogatis.

ANNO CHRISTI 1416.

c In ms. I. pf. & Bru svv. addi. tur: *Quæ ramen non viis traditæ non sunt.*

Cedula approbationis super victualibus & pensionibus domorum cum civibus Constantiensibus.

„ SAcrosancta generalis Synodus Constantiensis, B„ ad futuram rei memoriam. Pro conserva„ tione ac publica utilitate præsentis generalis „ Concilii Costantiensis, & suppositorum ejus, ac „ exstirpatione scandalorum, & indebitorum one„ rum, ac etiam ex aliis certis rationabilibus „ causis animos nostros moventibus, omnia & sin„ gula capitula, fœdera, necnon conventiones, „ & pacta super pensionibus domorum ac depen„ dentium, & nonnulis aliis, firmata & concluſa „ Calendis Aprilis proxime præteriti, inter dile„ ctos Ecclesiæ filios carissimos commissarios natio„ num nomine dicti Concilii, & collegii venera„ bilium fratrum S. R. E. Cardinalium ex una; „ & commissarios dilectorum filiorum universita„ tis, & singularum personarum civitatis Constan„ tiensis, ejusque comitatus, territorii, & distri„ ctus provinciæ Moguntinensis ex altera partibus; C„ Quæ capitula in litteris dilecti ejusdem Eccle„ siæ filii nobilis viri Ludovici Comitis Palatini „ Rheni defensoris, custodis tunc, ad præsens di„ cti Concilii, &c. sub ejus pendente sigillo se„ riosissime continetur. Et subsequenter etiam „ commissariorum collegii & nationis hujusmodi „ super præmissis & dependentis, cum dilectis ip„ sius Ecclesiæ filiis commissariis dilectorum etiam „ dictæ Ecclesiæ filiorum electis, capituli & cleri „ civitatis & diœcesis Constantiensis prædictæ, „ firmata & concluſa de mense Maii proxime e„ lapsi die octava mensis Maii, de quibus constat „ per publica documenta, habentes statum & for„ mam omnium præmissorum, & cujuslibet eo„ rum, ac dependentium per eorum nomina, & „ qualitates, species, atque modo hic alias pro „ sufficienter expressis, pro observatione dictorum D„ capitulorum, & contentorum in illis: ea om„ nia, necnon litteras, instrumenta quæcumque „ desuper confecta, auctoritate ipsius sacri Con„ cilii, & ex certa scientia, tenore præsentium „ confirmamus, ratificamus & approbamus: cassan„ tes & pro viribus enervantes omnia & singula „ pacta, conventiones, & promissiones post editio„ nem dictorum capitulorum per quoscumque lo„ catores, seu conductores, vel alias quovis modo „ præter seu contra dispositionem dictorum capi„ tulorum, vel alicujus eorum firmata, vel pro„ missa, etiam juramento vallata: quæ juramenta „ protinus relaxamus, & soluta ultra seu præter „ exigentiam & formam dictorum capitulorum in„ ter commissarios tam nomine Concilii, quam u„ niversitatis Constantiensis, electi, capituli & E„ cleri prædictorum firmatorum restitui, vel de „ sorte deduci debiti & excomputati pro beneplа„ cito conductorum, vel jus eorum habentium „ possint & debeant; non obstantibus hujusmodi „ vel aliis fœderibus, seu absolutionibus forsan in „ contrarium præter & ultra factis & contentis in „ illis: Mandantes nihilominus hujusmodi taxam „ inter ipsos commissarios dicta firmata & conten„ ta in illis posse & debere omnes, & ab omni„ bus cujuscumque exstiterint, etiam Pontificalis, „ vel alterius dignitatis, præeminentiæ, seu sta„ tus ecclesiastici, seu mundani inviolabiliter ex„ sequi & observari: commissarii autem natio„ num & collegii prædictis tam deputatis quam „ deputandis, vel majore parte ipsorum contra „ transgressores, vel turbatores, aut violatores di„ ctorum capitulorum dictis nominibus per ipsos

„ com-

ANNO CHRISTI 1416.

„ commissarios firmatorum, vel alterius eorum, „ seu contentorum in illis, & litterarum seu documentorum inde confectorum: necnon contradictores quoslibet sive rebelles censuris ecclesiasticis, „ etiam excommunicationis, ac pœnis alias pecuniariis indictis, indicendis, infligendis, ac mul„ctando exsequi ac observari mandamus; & faciendo ipsa capitula & in illis contenta, ac „ per se vel alios compescendo ad alia prout in„spexerint oportere, personarum & negotiorum „ conditionibus & qualitatibus compensatis, etiam „ auctoritate præsata potestatem & facultatem „ plenarie earum serie concedentes, ac decernen„tes super iis etiam litteras expediri sub bulla „ Concilii ad requisitionem cujuslibet, etiam cum „ insertione capitulorum, litterarum, seu docu„mentorum prædictorum cum cæteris non obstan„tiis & clausis opportunis in forma, quatenus fue„rit opportunum.

Tenor vero capitulorum, de quibus supra dicitur, sequitur talis:

NOs Ludovicus Dei gratia Comes Palatinus Rheni, sacrii Imperii Romani archidapifer, & Bavariæ Dux, sacri Constantiensis Concilii pro nunc custos & defensor, vice & nomine excellentissimi & gloriosissimi Principis & domini, domini Sigismundi Romanorum Regis semper Augusti, ac Ungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ Regis domini mei metuendissimi, pro utilitate publica & conservatione dicti sacri Concilii Constantiensis, & suppositorum ipsius, similiter dominorum prælatorum, mercatorum, curtisanorum, & aliorum causa Concilii prædicti accedentium, præsentium, & superve-C nientium diversitatem & differentiam, quæ fuit inter reverendissimos patres & dominos dominum Brandam tituli sancti Clementis Placentinum, & dominum Franciscum sanctorum Cosmæ & Damiani diaconum, Florentinum vulgariter nuncupatum, S. R. E. Cardinales deputatos per sacrum collegium dominorum Cardinalium, & reverendos patres & dominos, egregiosque doctores, Franciscum electum Aretinum, Antonium de *a* Gunaldo Italiæ, Stephanum Episcopum Dolensem, Guillelmum Abbatem Amanæ Archidiaconum Turonensem, Gallicanæ; Andream electum Poznaniensem, Conradum Abbatem Pataviensem, Petrum *b* Uretinger, Germanicæ: Richardum Burensem, Thomam Polton sanctæ Sedis Apostolicæ Protonarios, Anglicanæ nationis, per quatuor nationes Concilii ad infrascripta specialiter deputatos vice & nomine totius sacri Concilii & omnium prædictorum communiter, vel divisim, necnon ipsum sacrum Conlium parte ex una; & providos & spectabiles viros Conradum *e* Mangolæ, Henricum Guntisveller magistros civium, Joannem *d* Suarthazath, Henricum Schilter, Casparem Compost, & Henricum *e* Sevvolim consules; necnon Joannem Henricum Protonotarium civitatis Constantiensis nomine totius communitatis, partibus ex altera: super hospitiis & lectisterniis, ac stabulis equorum pro bono pacis & concordiæ tanquam amicabilis compositor & mediator, habita super hoc deliberatione matura consiliariorum præfati domini Regis, atque nostrorum, quantum & quamdiu nostra se extendit facultas, de consensu & voluntate expressa partium prædictarum concordamus, firmavimus, & conclusimus in modum subscriptum inter par-E tes prælibatas.

a Mss. Gimaldo.

b Mss. Detzinger.

c Mss. Mangole, & mox Guntersvviser.

d Mss. Svvarzag.

e Scvvolin.

In primis, quod hospicia publica communia non occupentur, sed reserventur, ut venientes & recedentes hospitia habere valeant, prout hoc etiam per serenissimum Romanorum Regem prius erat concordatum.

2. Item, quod de quolibet lecto bono, bene fulcito, supellectilibus & linteaminibus, cussinis, & aliis linteaminibus necessariis secundum qualitatem personarum congruentibus, qui magnus esse debeat, & capax ad minus duarum notabilium personarum, solvatur de mense quolibet usuali, continente 30. vel 31. dies, unus florenus. *f*

f Mss. unus florenus Rhenensis.

3. Item quod de stabulo pro equo quolibet solvatur singulis diebus naturalibus *g* tres haben.

g Mss. tres halleri.

A Et in fine cujuslibet mensis pro rata lectorum & equorum conductor absque alia contradictione, vel obstaculo suo locatori de pensione hujusmodi satisfacere debeat & teneatur, nisi de consensu ipsius locatoris dilationem obtinere valeat ampliorem.

4. Item, quod occasione pensionum domorum, aut stabuli, pro supellectilibus domus, cameræ, stuphæ, horti, salæ, mensæ, coquinæ, cellarum aut locis aliis, pro depositione victualium hominum & jumentorum necessariis, aut dependentiis a prædictis nulla alia pensio, seu merces, aut pretium quodvis possit aut debeat peti, aut exigi a quocumque, sed pro omnibus supradictis dumtaxat. Pensio pro lectis etiam, pro domibus, cameris, stuphis, salis & supellectilibus omnibus & singulis præmissis, necnon pensio pro stabulis superius expressis, etiam pro camera vel loco ubi avena, B fenum ac palea, ut præfertur, reservantur, & reponuntur, ad dependentia a prædictis aut aliquo præmissorum sufficiant, & de eisdem locatores sint contenti & præmissa in pensionibus prædictis comprehendantur & veniant, & comprehensa intelligantur; quibus solutis locationibus de omnibus supradictis sit plenissime satisfactum; ita quod solventes sint ab omni repetitione & exactione occasione præmissorum perpetuo liberi & soluti.

5. Item, in casu quo de utensilibus, seu lectisterniis per locatorem conductorii traditis aliquid perderetur, aliquid frangeretur, aut rumperetur violenter, seu alias præter usum consuetum, de hoc ipse conductor satisfaciat locatori secundum valores per deputandos taxandos.

6. Item, quod semper de quindecim diebus in quindecim dies commutentur linteamina, & denC tur alia recentia mundata & lota.

7. Item, quod mappæ, & mensalia, & manutergia commutentur singulis septimanis semel.

8. Item, quod in camera conductoris principalis & domini cujuscumque amplitudinis camera existeret, locari, seu poni non possint contra voluntatem ipsius conductoris principalis, nisi dumtaxat duo lecti, unus pro domino principali, & alius pro familiari seu familiaribus.

9. Item, quod in aliis cameris assignari seu poni possint lecti secundum personarum & locorum qualitatem, pro arbitrio taxatorum ad hoc deputandorum, quacumque consuetudine hactenus observata non obstante.

10. Item, quod ad succidenda scandala atque discordias, quæ inter locatores & conductores domorum, & aliorum prædictorum, aut alios quoscumD que oriri verisimiliter possent, sacra Synodus deputabit de qualibet natione unum providum virum & expertum: & totidem deputabuntur per magistratus civium: qui octo, sex, vel duo ex ipsis, tamen quod semper sint tot ex parte sacri Concilii, quot erunt ex parte civitatis, & e contra, qui requisiti per locatorem, aut conductorem, aut alterum eorum habeant plenissimam potestatem, videndi, taxandi, declarandi inter locatores & conductores lectos, lectisternia, utensilia, domus, stabula, & omnia supradicta, ut bona & congruentia assignentur, & etiam in aliis contra præmissa emergentibus & dependentibus quibuscumque, discernere aut declarare habeant, prout noverint, visis circumstantiis universis, & attentis qualitatibus eorumdem quomodolibet expedire: quorum declarationi & taxationi per utramE que partem irrefragabiliter stetur, omni exceptione remota.

11. Item, quod prædicti deputandi omnes, octo, sex, vel quatuor, aut duo ex ipsis requisiti, ut præfertur, habeant potestatem videndi, & considerandi *h* . . . . & amplitudinem domus, cameram, stuphæ, salæ, stabulorum, numerum lecto- h Mss. dirum, & alia supradicta, ut si forte conductor pauciores lectos, aut equos recipere vellet, quam domus, aut stabulis capacitas, seu communis utilitas postularet, vel si forsan locator plures lectos ponere vellet, quam qualitas camerarum, aut personarum, aut conducentium exigeret, vel plures equos locare in stabulo quam loci capacitas, & commoditas flagitaret, in istis & in aliis emergentiis contra præmissa habeant potestatem taxandi,

spositionem & amplitudinem.

ANNO CHRISTI 1416.

di, ordinandi, decernendi, & declarandi inter præfatos prout noverint expedire, visis circumstantiis universis, & attentis qualitatibus eorumdem.

12. Item, locator lectorum, domorum, & aliorum prædictorum per se, vel alium, directe vel indirecte, aut quovis quæsito colore non possit nec debeat conductorem, vel secum commorantem licentiare, seu de domo expellere, seu quovis modo molestare, vel vexare, quominus conductori, vel suis habitare placuerit, possit uti & frui domo, lectis, & aliis supradictis pro pensione superius expressa, etiam si locator assereret, seu vellet domum locatam personaliter habitare, seu quovis alio modo.

13. Item, in casu quo aliquis conductor cum locatore conventiones, obligationes, vel pacta præmissa, vel sequentia tempore præterito fecisset, etiamsi super illis litteræ confectæ essent, tales conventiones, obligationes, litteræ, pacta etiam juramento vallata, omnino sint sublatæ, irritæ & nullæ, sublata, irrita, & nulla, ac nullius momenti. Et si aliquis forsan tempore præterito pro futuro levasset, aut percepisset ab aliquo censum, aut pensionem domorum, lectorum, lectisterniorum, stabulorum, aut aliorum prædictorum ultra taxam supra expressam, quod quilibet talis pro futuro tempore a data præsentium contentus sit taxa superius expressa, & ad restitutionem plenariam illius quod ultra taxam levavit pro futuro dumtaxat tempore a data præsentium teneatur, non obstantibus quibuscumque.

14. Item, in casu, quo contingeret aliquam domum locari sine lectis & stabulis, vel utensilibus, vel sine necessariis & requisitis, & cum defectu, in casibus præmissis, deputati præfati declarandi, taxandi, & ordinandi contra præmissa habeant facultatem, habita informatione rerum deficientium, & qualitate domus, prout viderint expedire.

15. Item, si contingat lectum conductorum extra domum ex necessitate, vel ex defectu locatorum, de quolibet lecto superius qualificato cum lectisterniis, & aliis ad ipsum requisitis solvatur per mensem, ut supra, medius florenus Rhenanus. Si tamen lectus esset melior, præfati deputati habeant potestatem taxandi.

16. Item, si contigerit, quod quis aliquem in domum suam recolligeret cum pauca familia, quæ domus capax esset unius notabilis domini, aut prælati, ad providendum communi utilitati præfati deputandi potestatem habeant disponendi, & providendi, prout secundum bonam æquitatem viderint expedire.

17. Item, si aliquis haberet domum capacem, & non vellet eam locare, præfati etiam habeant potestatem disponendi & providendi, prout secundum communem utilitatem, circumstantiis consideratis, viderint expedire: reservata tamen parte domus, in qua talis cum familia se possit conservare.

18. Item, in casu quo præfati deputati octo, sex, quatuor, duo ex ipsis, ut præfertur, requisiti per locatorem & conductorem aut alterum eorumdem non possent contra præmissa, aut aliquod præmissorum in unam sententiam concordare: Ex nunc nos Ludovicus comes palatinus Rheni prædictus, aut nostras in absentia vices gerens, per locatorem & conductorem aut per deputandos præfatos, aut alterum prædictorum eorumdem requisitus, potestatem habebimus disponendi, taxandi, concordandi, & declarandi inter partes ipsas infra terminum duorum aut trium dierum, cui declarationi partes ipsæ absque quacumque contradictione seu obstaculo stare teneantur.

19. Item, quod auditor cameræ Apostolicæ, vel alius per sacrum Concilium deputandus, quoad suppositа Concilii, & magistratum civium Constantiensium quoad sibi subjectos, ad requisitionem præfatorum deputandorum per locatorem & conductorem, aut alterum eorumdem, aut nos, vel vices nostras gerentem requisiti, in casu discordiæ, ut præfertur, teneantur, & debeant, & potestatem habeant quascumque exsecutiones facere contra quoscumque transgressores, & eosdem punire prout secundum qualitatem negotiorum & personarum viderint expedire, cujuscumque status, seu conditionis Ecclesiasticæ vel sæcularis fuerint, non obstantibus quibuscumque.

20. Item, quod deputandi præfati jurare habeant, quod requisiti per locatorem & conductorem, aut alterum eorumdem ipsorum, officium legaliter & fideliter sine personarum acceptione, absque odio, & favore, ad communem utilitatem, & commoditatem ipsius sacri Concilii, prout secundum suas conscientias judicaverint, exercebunt; & præfata omnia & singula partes præfatas quibus supra nominibus approbantes se * secundum naturas asserent bona fide. Et nihilominus nos Ludovicus comes palatinus Rheni, supradictis hujusmodi scriptis præfatis dominis per sacrum Concilium in hac parte deputatis, ad præmissorum majus robur pro dictis civibus & civitate Constantiensi per eosdem firmiter observari. In cujus rei testimonium duas ejusdem tenoris litteras nostro sigillo munitas utriusque partium præfatarum unam duximus assignandam.

Datum Constantiæ provinciæ Moguntinæ, anno Domini millesimo quadringentesimo decimo sexto, mensis Aprilis prima die.

SESSIO XXVI.

Pro unione Ambaxiatorum Regis Navarræ.

Die Jovis vigesimaquarta mensis Decembris fuit sessio generalis in majori Ecclesia Constantiensi solemniter celebrata: in qua fuit facta unio ad sacrum Constantiense Concilium nomine illustrissimi Principis domini Caroli regis Navarræ per suos solemnes Ambaxiatores, videlicet Guillelmum Arnoldi Bajonensem, & Nicolaum Aquensem, Episcopos, a Eximium Ayner Canonicum & Archidiaconum in Ecclesia Pampilonensi, in sacra pagina magistrum, & Joannem b de Letova legum doctorem. Fuit autem in hac unione servatus idem modus & ordo, qui in unione oratorum Regis Arragonum. Antequam vero supra nominati Regis fieret dicta unio & incorporatio, reverendus pater dominus Franciscus Episcopus Aretinus legit quamdam schedulam certorum ordinationis & decreti, cujus tenor de verbo ad verbum sequitur talis: Ex prima editione.

a *Mss.* Eximinum de Aymar, *al.* Aynar.

b *Mss.* de Lothena.

Decretum de non derogando juri alicujus nationis de prioritate votorum.

Sacrosancta generalis Constantiensis Synodus in Spiritu Sancto legitime congregata, pro bono ecclesiasticæ unionis, pacis & concordiæ nationum, ex certa scientia declarat, statuit, ordinat & decernit, quod salvis semper honoribus, locis, prærogativis & excellentiis secundum morem laudabilem & consuetudinem Romanæ Ecclesiæ matris omnium Christi fidelium, ab antiquis debitis & consuetis regibus singulis & principibus orthodoxis, & eorum ambaxiatoribus & nunciis, tam in præsentia summi Pontificis, quam alibi, etiam in hoc præsenti, & aliis quibuscumque Conciliis generalibus, ratione ordinis in hoc sacro Concilio observati hactenus, vel in posterum observandi inter nationes, sive in respondendo, sive in scribendo, aut sigillando, vel alias per quascumque scripturas, sigillationes, protestationes, seu collationes, aut aliqua hujusmodi gesta ab ipsis, aut eorum præsidentibus, communiter vel divisim in ipso sacro Concilio, sive alias in congregationibus generalibus, sive specialibus, seu locis aliis quibuscumque & qualitercumque, nihil omnino excellentiæ seu præeminentiæ, aut cujuscumque alterius juris, proprietatis aut possessionis, vel quasi alicui nationi per præmissa, vel aliquod eorum acquiratur: seu acquisitum sit, seu quovis modo accrescat, seu accrevisse censeatur, circa prioritatem vel posterioritatem, aut alias circa præmissa: illaque prohibet in futurum ad præmissa, aut præmissorum aliquod quomodolibet allegari. Et insuper ex superabundanti cautela & ex certa scientia eadem sacrosancta Synodus omnia & singula, & ex quibuscumque, qualitercumque, quomodocumque, & ubicumque in præmissis habita sive gesta aliqua, per quæ pos-

ANNO CHRISTI 1416.

possit aliqua prioritas vel posterioritas inter nationes easdem quomodolibet argui, vel noteri, omnino pro infectis habens, quantum ad effectum hujusmodi, nullius efficaciæ, roboris vel momenti esse decernit: reservans ipsis nationibus & cuilibet earum ante præsens Concilium Constantiense alias competentes & competentia, proviso quod per præsentem ordinationem decretis, statutis, ordinationibus & constitutionibus in prædicta sancta Synodo Constantiensi editis & promulgatis, non intendit alias in aliquo derogare, in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque.

Ex collectione Barberiniana, & duobus Mss. Germanicis.

Pro unione Ambaxiatorum Regis Navarræ.

DIE Jovis XXIV. mensis Decembris prædicti Constantiæ in Ecclesia majori mane hora octava vel quasi, fuit per sacrosanctam Synodum Constantiensem tenta Synodus generalis, pro unione & incorporatione fienda per reverendos patres venerabilesque viros dominos Ambaxiatores illustrissimi principis Caroli Navarræ Regis, præsentibus ibidem reverendissimis in Christo patribus & dominis Joanne Ostiensi & Cardinale Vivariensi, Antonio Vemnensi, Thoma Tricaricensi, Guillelmo sancti Marci, *a* Guillelmo de Fuxi Presbyteris: Amedeo Salutiarum, Lucido de Comitibus, & Francisco Florentino, diaconis Cardinalibus: illustrique principe Ludovico comite Palatino Rheni locumtenente serenissimi principis Sigismundi Romanorum, & Ungariæ Regis, necnon Francorum, Angliæ, Arragoniæ, Jerusalem, Siciliæ, Cypri, Daciæ, Norvvegiæ, Sveciæ, & Poloniæ Regum, diversorumque Principum, Prælatorum, *&c.* Ambaxiatoribus, procuratoribus & nunciis.

a Al. Petro, Al. Antonio.

Et antequam ad aliquam solemnitatem divinorum juxta consuetudinem sessionum, generalium processum foret, reverendus in Christo pater dominus Franciscus Episcopus Aretinus de mandato ipsius Synodi sacrosanctæ quamdam papyri schedulam ordinationis & decreti, videlicet quod per nominationem, sigillationem, responsionem, processionem, ordinationem factas & faciendas per quoscumque Ambaxiatores quorumcumque dominorum spiritualium & temporalium nulli valeat in titulis, dominiis aut, prærogativis novum jus acquiri, & alias prout in eadem papyri schedula, cujus tenor inferius insertus habetur, publice, alta & intelligibili voce legit hujusmodi sub tenore: *b*

b Est Decretum in hac ipsa sessione positum ex prima editione, pag. 20.

Qua quidem schedula, ut præfertur, lecta, de mandato totius congregationis, & Synodi sacrosanctæ reverendus pater dominus Bartholomæus Archiepiscopus Mediolanensis, nomine totius Concilii & Synodi, juxta ordinationem omnium nationum, quæ ad præsentem sessionem respondit, & approbavit eamdem schedulam per verbum, *Placet*.

Super quibus lectis, & approbatis magister Henricus de Piro & Joannes de Scribanis promotores dictæ Synodi & Concilii, petierunt per protonotarios Sedis Apostolicæ, aliosque scribas & notarios ipsius Synodi unum & plura, publicum & publica confici instrumenta, præsentibus prædictis.

Hisnamque factis reverendi in Christo patres & domini, domini Guillelmus Arnoldi Bajonensis, & Nicolaus Aquensis Episcopi, & honesti viri domini Eximinus de Aymar in sacra pagina magister Archidiaconus mensæ in Ecclesia Pampilonensi, & Joannes de Lotena legum Doctor; *c* Arcaldus curiæ majoris regni Navarræ, Ambaxiatores! & nuncii, sive procuratores illust issimi principis Caroli Regis Navarræ: inter quos venerabilis vir dominus Eximinus præfatus exposuit, qualiter idem Rex Navarræ, clerus, nobiles, & homines trium ejusdem regni statuum recommendarent se præsenti Concilio Constantiensi, quorum ipse una cum ipsis collegis esset nuncius & Ambaxiator: ad quod ostendendum produxit ibidem nomine dictorum Regis & nobilium constitutionem procuratorum auctoritatis & potestatis ipsorum Ambaxiatorum & nunciorum per certa publica instrumenta, quorum tenores inferius sunt inserti. Quæ mandata sive instrumenta eorum potestatis fuerunt omnia & singula per ordinem per

c Mss. Alcaldus.

Avenerabilem Petrum de Polonia decretorum Doctorem de mandato Concilii Constantiensis alta & intelligibili voce lecta in ambone præfato.

ANNO CHRISTI 1416.

Quibus quidem instrumentis lectis supradictus dominus Eximinus incepit facere sermonem, in quo primo reccommendavit dominum suum Regem Navarræ, offerens eumdem ad omnia beneplacita Concilii Constantiensis, quoad unionem sanctæ matris Ecclesiæ ad exstirpationem hæresum, & schismatum, & reformationem, & alios tres status Regni Navarræ, tanquam filiorum obedientiæ in omnibus, & per omnia velle concurrere cum ipso Concilio in præmissis, & aliis, in quibus fuerit necessarium concurrere.

Quo sermone completo, volentes se unire Concilio, idem dominus Eximinus legebat capitulum convocationis in hunc modum.

B Nos Guillelmus Arnoldi Bajonenensis, & Nicolaus Aquensis, *c* Aymar canonicus & Archidiaconus in Ecclesia Pampilonensi in sacra pagina magister, & Joannes de Letona legum professor, *&c.* Oratores & procuratores, Ambaxiatores & consiliarii illustrissimi principis & domini, domini Caroli Regis Navarræ, *&c.* volentes adimplere conventionem Narbonæ initam inter serenissimum principem dominum Sigismundum Romanorum, Ungariæ, *&c.* Regem, *&c. ut in capitulo unionis Arragonum*, Lecta videlicet primo: Miseratione divina Episcopi, Presbyteri, & diaconi Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, abbates, præpositi, decani, archidiaconi, aliique Ecclesiarum & Monasteriorum, *&c. ut supra.*

d Mss. Eximinus Aymar.

In sessione XXIII.

Qua littera convocationis lecta usque ad finem, dominus Guillelmus legebat in hunc modum:

„ Nos oratores & procuratores Regis Navarræ,
C „ aliorumque dominorum præfatorum, huic quidem
„ capitulo satisfacientes convocamus vos omnes
„ prælatos, & ceteros dominos in hac congregatio-
„ ne juxta tenorem dicti capituli.

Qua schedula lecta, præfatus dominus Franciscus Episcopus Aretinus de mandato ipsius Synodi Constantiensis, *&c.* legebat schedulam responsivam infrascripti tenoris:

„ Nos miseratione divina Episcopi, presbyteri,
„ diaconi Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi,
„ Episcopi, prælati, & ceteri hic congregati dictam
„ convocationem acceptamus, & offerimus nos pa-
„ ratos sine dilatione quacumque ad procedendum
„ ad ulteriora. Et insuper requirimus vos oratores
„ & procuratores prædicti, quatenus ad unionem
„ faciendam nobiscum procedatis juxta tenorem
„ tertii capituli convocationis prædictæ qui talis
D „ est: Tertio, quod præfatis de obedientia dicti
„ domini Benedicti XIII. Papæ, *&c.* venientibus
„ ad Constantiam statim fiat unio eorumdem ad di-
„ ctum Concilium Constantiense, *&c.* ut supra.

„ Quibus peractis, dicti oratores & procuratores
„ responderunt dicentes: Nos oratores & procura-
„ tores prædicti prædicto nomine unimus nos vo-
„ bis juxta tenorem dicti capituli.

Et statim dictus dominus Franciscus Aretinus Episcopus respondebat dictis procuratoribus nomine Concilii in hunc modum:

„ Nos prælati, & alii congregati, ut supra, ac-
„ ceptamus dictam unionem, & e converso nos
„ vobis oratoribus & procuratoribus præfatis dicto
„ nomine juxta tenorem dicti capituli unimus.

Qua unione sic, ut præfertur, facta, reverendus pater dominus Bartholomæus Archiepiscopus Me-
E diolanensis nomine sacri Concilii Constantiensis prædicti, ad omnia & singula prædicta super approbatione eorum respondit per verbum, *Placet*.

Super quibus omnibus & singulis venerabilis vir magister Henricus de Piro de Colonia promotor & procurator Concilii, nominibus quibus supra, sibi petiit fieri instrumentum & instrumenta, *&c.* Præsentibus dictis dominis, Cardinalibus & aliis pro testibus.

Sublequenter reverendissimus in Christo pater dominus Guillelmus tituli sancti Marci presbyter Cardinalis, nomine totius Concili Constantiensis levavit se in medium; & nomine quo supra, respondendo ipsis oratoribus fecit unam pulchram collationem, in qua recommendavit dominum Regem Navarræ, nobiles, clerum & regnicolas omnium statuum, de diligentiis & legalitate ipsorum, ac bona in

tentione, quam habent & gerunt ad unionem sanctæ matris Ecclesiæ: Deinde recommendando ipsos Ambaxiatores, & Oratores de laboribus gestis, &c. Qua collatione concluſa & finita, Synodus incepit psalmum cantare, *Te Deum laudamus*. Quo cantato, fuit inchoatum officium Missæ per reverendissimum patrem dominum Jacobum Episcopum Laudensem cum introitu de sancto Spiritu. Officio Missæ peracto juxta ritum & consuetudinem aliarum sessionum fuerunt lectæ litaniæ cum orationibus ipsius & evangelio, *Hoc est præceptum meum, &c.* & aliis requisitis ad officium divinum in publicis ipsius Concilii sessionibus, factis, dictis, atque contatis,

ANNO CHRISTI 1416.

Quibus sic peractis pro complemento & conclusione ipsius sessionis & unionis integralis ipsorum oratorum cum Concilio Constantiensi, prælibatus dominus Eximinus archidiaconus & procurator nominibus quibus supra, legebat unum capitulum concludendo totaliter unionem inter ipsos Ambaxiatores, & Concilium Constantiense, in hunc modum.

„ Nos Oratores prædicti nominibus, & quolibet „ ipsorum nominum, omnibus aliis modo, via, ju„ re, causa, forma & nominibus quibus vali„ dius & efficacius possumus & valemus, omnia „ & singula decreta, statuta, & protestationes, „ necnon convenientes & pacta per sacrosanctam „ generalem Synodum Constantiensem nobiscum di„ ctis nominibus facta, & decreta edita, & quæ „ nunc sunt serioſius lecto, ipsa habentes pro suffi„ cienter expressis & solemniter repetitis, vice „ & nomine dicti Regis præfati, & omnium re„ gnorum & terrarum suarum, ceterorumque quo„ rum nominibus hic sumus, & pro quibus habe„ mus mundatum speciale, acceptamus, assentimus, „ approbamus, & solemniter confirmamus. Et si„ militer sicut ipsa Synodus protestata est quod „ non intendit recedere a capitulis in prædicta civi„ tate Narbonensi concordatis, de quibus in decreto „ presentis Synodi nunc de proximo edito, quod hic „ volumus habere pro expresso & specifice declarato „ facta exstitit mentio specialis; ita & nos dictis no„ minibus, & quolibet eorum solemniter protestamur.

His sic peractis, magister Henricus de Piro procurator, & procuratorio nomine Concilii præfati, petiit sibi fieri de præmissis omnibus & singulis a protonotariis sedis Apostolicæ, ceterisque notariis & scribis ipsius Concilii Constantiensis, unum vel plura, publicum & publica instrumenta.

Procuratorium Regis Caroli Navarræ.

CArolus Dei gratia rex Navarræ, dux Nemosiensis. Universis & singulis præsentes litteras nostras inspecturis salutem, & ad glorioſæ benedictæ unionis complementum quæcumque salubriter operari. Ex providentia judicis æterni, de cujus vultu recta judicia prodeunt, jura prodiisse noscuntur, quæ terram judicent, justitiam diligant, & respiciant æquitatem. Hæc si quidem velut Dei testamentum, quo fedus generis humani consistit, corde puro, sollicitudine vigili, studio diligenti, & debita sunt stabilitate servanda: nam pacem pariunt, molestiam tolunt, lites perimunt, unicuique quod suum est tribuunt, jurgiorum materias reprimunt, lædi alterum ab altero non permittunt, ac perpetientibus injuriam subvenitur. Absit ergo quod illi, quorum oportet justitiam in conspectu gentium revelare, juxta illud, *Diligite justitiam, qui judicatis terram*, a juris veritate divertant: *Quia veritas de terra orta est, & justitia de cœlo prospexit*. Ipse enim judex æternus, lux, via, veritas, & vita est, qui ex alto prospectans populum, quem ipse creavit, protoplasti, delicto damnationis sententiam meruisse, Regem pacificum unigenitum *a* Dominum Jesum Christum misericorditer pro ipsius redemptione populi destinavit: qui carnem nostræ mortalitatis indutus, populum eumdem ab æternæ cruciatu mortis eripuit, & de suo pretioso sanguine redemit, virginem matrem sanctam Ecclesiam catholicam sibi conjugem formavit; quam post resurrectionem & ascensum ad ipsum, Simoni Joannis Apostolo, ut capite constituto schismatis tolleretur occasio, successive commisit, cum juridica & Aplenaria ligandi atque solvendi potestate divina.

a MSS. addunt, *Filium suum.*

Nos itaque considerantes cum ingenti cordis nostri amaritudine predictam sanctam matrem ecclesiam ambitione obstinata, & diffugiis contendentium de papatu adeo concuti & turbari, ut nullus sit, qui ad compassionem ejusdem sanctæ matris Ecclesiæ moveri non teneatur, providereque omni modo possibili: concernentesque, & interna nostræ mentis acie revolventes guerrarum turbines, seditionum scandala, & alia nonnulla corporum & animarum pericula, quæ retroactis temporibus propter hoc detestandum & abhorrendum schisma, & dierum malorum inveteratum per universum orbem exorta fuere: & cupientes quantum cum Deo possumus eisdem obviare, eaque Deo propitio sedare, & bona dispositione præeunte, penitus adnullare: ad instantiam & requisitionem sacrosanctæ Synodi, quæ pro suffragiis debitis & opportunis unionem præfatam concernentibus majestatem exorare, & deprecari vivaciter non cessavit; necnon ad instantiam & requisitionem serenissimi principis Regis Arragonum consanguinei nostri carissimi, recolendæ memoriæ qui nos ad sui conventionem cum excellentissimo Romanorum Rege fratre nostro carissimo fiendam Perpiniani incitavit: in tantæ necessitatis articulo proposuimus auctore Domino opportunum consilium adhibere. O utinam desuper datum nobis esset, ut cum honore Dei & Ecclesiæ, & salubri statu fidelium posset commode circa tantum negotium nostra presentia corporalis exhiberi: quod ubi vigilanter mente exsistimus, ibi præsentialiter proprios explicaremus affectus. Verum quia innumera negotiorum varietate distrahimur, & humana natura non patitur, ut ejusdem essentia corporalis tota simul in diversis locis exhibeat se præsentem, illos in parte nostræ regiæ sollicitudinis nonnumquam assumimus, quibus forte precepimus cœlesti dono provisum, ut in altis & arduis negotiis sciant & possint proinde consulere, ac utili consilio providere. Ac proptera confidentes ab experto de fide, prudentia, industria, & legalitate reverendorum in Christo patrum & dominorum Guillelmi & Nicolai Dei gratia Baionensis & Aquensis episcoporum, necnon venerabilium magistrorum Eximini de Aymar archidiaconi menſæ in Ecclesia Pampilonensi, & Martini de *b* Guecontaria sacræ theologiæ professorum, & etiam domini Joannis de *c* Lacena in legibus Doctoris, consiliariorum nostrorum, de certa nostra scientia, consulte & deliberate, dictos dominos Guillelmum & Nicolaum Episcopos, Eximinum & Martinum magistros, ac Joannem in legibus Doctorem, consiliarios nostros, Ddestinamus Ambaxiatores, & nuncios singulares, specialiter & expresse, ad tractandum, consentiendum, concordandum, concludendum & firmandum tam cum dicto Rege quam alio seu aliis personis, corporibus, collegiis, aut congregationibus cujuscumque obedientiæ, vel sine eis, in omnibus & singulis actibus dictam materiam tangentibus & incidentibus, dependentibus & emergentibus ex eadem seu eidem annexis; necnon ad interessendum vice & nomine nostro ac pro nobis in sacrosancto generali Concilio Constantiensi, pro uniendo nos, & faciendo unum generale Concilium cum aliis ibidem congregatis, ob detestandum & horrendum schisma sedandum, exstirpandum & relecandum, & bona dispositione præeunte adnullandum, unionem universalis & piæ matris Ecclesiæ procurandum, reformationem etiam ipsius matris Ecclesiæ tam in capite quam in membris complendum, & ad electionem unius Romani Pontificis procedendum, & pro aliis causis, & rationibus quæ ad generale Concilium de jure spectant & pertinent: & generaliter ad faciendum & complendum omnia & singula quæ in articulis tractatis & firmatis in Narbona specificantur, & declarantur, & in nostram animam quodlibet licitum juramentum jurandum firmandumq; & exercendum, prædictos omnes & singulos actus; una cum Ambaxiatoribus illustrissimorum regum Arragonum & Castellæ quos nos facere, & requirere, firmare & exercere possemus in & circa præmissa, & quodlibet eorum si ibi personaliter interessemus; unum vel plures, procuratorem vel procuratores loco sui, qui similem habeant potestatem substituendum & illium revocandum toties quoties, eis, vel eorum alicui

b MSS. *Guvontataria* infra *Guetaria*.

c MSS. *Latere*.

vide-

ANNO CHRISTI 1416.

videbitur expendiens. Dantes & concedentes nostris Ambaxiatoribus & nunciis jam dictis & cuilibet eorum in solidum licentiam & liberam potestatem ad omnia & singula supradicta. Et promittimus in verbo regio sub hypotheca & obligatione omnium bonorum nostrorum præsentium & futurorum, quod nos habebimus ratum, gratum & firmum, quidquid per Ambaxiatores nostros prædictos, aut quemlibet ipsorum, seu substituendum, vel substituendos ab eis, vel eorum aliquo, nomine nostro fuerit tractatum, concordatum, firmatum, actum, dictum, gestumve in præmissis, & quolibet præmissorum. In cujus rei testimonium presentes nostras hujusmodi litteras sigilli nostri fecimus appensione muniri. Requirentes & mandantes notario publico, infrascripto quatenus de præmissis retineret & conficeret unum publicum instrumentum, seu publica instrumenta. Acta fuerunt hæc in villa Pontis Reginæ regni Navariæ, in palatio regio, ubi de mandato præfati domini Regis Navarræ curia generali dominorum prælatorum, procerum, baronum, militum, generosorumque, & aliorum populorum ipsius Regni fuit convocata & congregata, die XII. mensis Septembris sub anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimosexto.

Testes hujus rei sunt nobilis miles dominus Joannes Dezpeleta Regni Angliæ, venerabiles, viri domini *a* Garsias de Raufa de Vallis, Guillelmus de *b* Lepis scutifer honoris, & alii quamplurimi, qui ibidem interfuerunt vocati, pariter & rogati.

a Mss. Garsias Raufi. infra, de Rosi de vallibus.

b Mss. de Exes: infra de Serex. Mss. Lupi.

Et ego Pellegrinus *c* Luxi de Lussareta, clericus Pampilonensis diœcesis, publicus Apostolica autoritate notarius, qui præmissis omnibus & singulis, dum sic, ut prefertur, per præfatum serenissimum principem & dominum nostrum, dominum regem Navariæ in præfata curia Generali agerentur & fierent de ipsius domini Regi mandato, una cum prænominatis testibus præsens interfui, eaque sic fieri vidi & audivi, in notam sumpsi, ex qua hoc præsens publicum instrumentum manu propria in forma superius annotata scripsi, hic me subscribens, signumque meum solitum & consuetum una cum appensione sigilli ipsius domini regis apposui rogatus, & requisitus in fidem & testimonium omnium & singulorum præmissorum.

Procuratorium status cleri Regni Navarræ.

In nomine Domini Jesu Christi, Amen.

PRæsentis publici instrumenti serie cunctis pateat evidenter, quod de mandato serenissimi & excellentissimi ac domini nostri domini Caroli Dei gratia Regis Navarræ, ducisque Nemosiensis, fuit in villa Pontis Reginæ Regni Navarræ in palatiis regalibus curia generalis tam dominorum Episcoporum, prælatorum, quam multorum nobilium dominorum & procerum, baronum, militum, infantorum, generosorum, burgensium, ac venerabilium hominum, seu virorum civitatum bonarum, villarum, totiusque alterius populi dicti Regni; per speciales nuncios & Procuratores potestatem plenariam ab universitatibus habentes ad infrascripta peragenda, specialiter & ab expresso congregata, ac etiam celebrata: præfatusque dominus noster rex cum ingenti, ut assuevit, cordis sui amaritudine universalem, sanctam, & piam matrem Ecclesiam, ambitione, obstinatione atque diffugiis contendentium de papatu adeo concuti & turbari reseravit, ut nullus est, qui ad compassionem ejusdem matris Ecclesiæ moveri non teneatur, providereque omni modo possibili. Ideo ad comparendum & interessendum vice & nomine ipsius in sacrosancto generali Concilio Constantiensi, & ad procurandum unionem sacrosanctæ matris Ecclesiæ, & ad tractandum, & concordandum, ac ad concludendum, faciendumque omnia alia & singula, quæ ad generale Concilium spectant & pertinent ratione hujusmodi unionis, certos Ambaxiatores & nuncios speciales constituisse declaravit: Quapropter reverendissimus in Christo pater & dominus dominus Lancelotus de Navarra sedis Apostolicæ protonotarius, præfati domini nostri Regis filius, & Ecclesiæ Pampilonensis perpetuus administrator; necnon alii domini Episcopi, prælati, ac etiam proceres, barones, infantones, generosi, burgenses, venerabiles homines civitatum, & bonarum villarum, totiusque alterius populi procuratores & nuncii speciales, vestigia & intentionem præoptativam præfati serenissimi domini sui Regis, & unionem ipsius universalis Ecclesiæ assequi ex totis viribus & animis cupientes, confidentes de fide, prudentia, & legalitate reverendorum in Christo patrum dominorum Guillelmi & Nicolai Dei gratia Bajonensis, & Aquensis Episcoporum, necnon venerabilis magistri Eximini de Aymar Archidiaconi mensæ in Ecclesia Pampilonensi, & magistri Martini *d* de Guitana sacræ theologiæ professoris, & domini Joannis de Lacena in legibus doctoris, præfati domini Regis consiliariorum, ex sua certa scientia ac sponte & libere, omnibus melioribus modo, via, vice, causa & forma, quo, & quibus melius & efficacius de jure possunt & debent, fecerunt, constituerunt, ordinaverunt & creaverunt suos veros, certos, legitimos, & indubitatos procuratores suos & nuncios, speciales & singulares, præfatos dominos Episcopos Bajonensem & Aquensem, Eximinum & Martinum in sacra theologia professores, & dominum Joannem de Lacena doctorem, absentes, tanquam præsentes, specialiter & expresse ad omnia & singula, ad quæ præfatus dominus noster rex ipsos destinavit Ambaxiatores & nuntios singulares: videlicet ad tractandum, concludendum & firmandum tam cum illustrissimo Rege Romanorum, quam cum alio seu aliis personis, corporibus, collegiis, aut Congregationibus cujuscumque obedientiæ, vel sine eis, in omnibus & singulis actibus dictam materiam tangentibus, ac incidentibus, dependentibus, ac emergentibus ex eadem, seu eidem annexis; necnon ad interessendum vice ac nomine dictorum dominorum constituentium, & pro eis in sacrosancto & generali Concilio Constantiensi pro uniendo & faciendo unum Concilium generale una cum aliis ibidem congregatis, ob detestandum & horrendum schisma sedandum, exstirpandum, resecandum, & bona dispositione præeunte annullandum, unionem universalis sanctæ matris Ecclesiæ procurandum, reformationem etiam ipsius sanctæ matris Ecclesiæ tam in capite quam in membris complendum, & ad electionem uniti Romani Pontificis procedendum, & pro aliis causis & rationibus quæ ad generale Concilium de jure spectant & pertinent; & ad faciendum & complendum alia omnia & singula, quæ in articulis tractatis, & firmatis in Narbona specificantur & declarantur, & in animas eorum, & *e* cui vult eorum quodlibet licitum juramentum præstandum firmandumque, jurandum & exercendum; prædictos & omnes & singulos alios actus una cum Ambaxiatoribus illustrissimorum regum Arragonum & Castellæ, quos præfati domini constituentes facere, requirere, firmare & exercere possent, in & circa præmissa & quodlibet ipsorum, si sibi personaliter interessent; unum vel plures, Procuratorem seu Procuratores loco sui, qui similem habeant potestatem substituendi, & eum vel eos removendi toties, eis, vel eorum culibet videbitur expedire. Et cum unio præfata universalis sanctæ matris Ecclesiæ sortiatur effectum, specialiter & expresse ad impetrandum litteras opportunas cujusvis tenoris a summo Pontifice; pro erigiendo; duas, tres, quatuor vel plures Ecclesias cathedrales & Episcopatus in præfato regno, ad decorandum & augmentandum honorem, & utilitatem memorati domini nostri Regis & regni Navarræ: necnon etiam litteras dispensationum pro ipsius domini Regis filiabus & nepte, ut matrimonium contrahere & nubere possint, non obstante impedimento cujusvis gradus consanguinitatis, vel affinitatis; & hoc propter grande bonum, utilitatem & honorem præfati domini nostri Regis, & regni, & totius populi; & generaliter quascumque litteras rei publicæ augmentationem, honorem & utilitatem concernentes impetrandum, & obtinendum: ac faciendum, dicendum, gerendum & exercendum omnia alia & singula, quæ boni, veri & legitimi Procuratores facere possunt & debent, & quæ in præmissis &

d Mss. hic, Gaetoxia.

e Forte, cujusliber.

ANNO CHRISTI 1416.

circa præmissa, & quodlibet præmissorum dependentium & emergentium ex eis necessaria fuerint seu etiam opportuna; & quæ ipsimet domini, constituentes dicerent, facerent, gererent, exercerent, dicere, facere, & exercere possent, si in præmissis omnibus & singulis personaliter interessent; etiam si sint, quæ mandatum exigant magis speciale, & majora, & graviora essent, *a* quæ in præsenti procuratorio sint expressa, ac etiam talis naturæ forent, quod merito præsentiam personæ requirant: Dantes & concedentes præfati domini constituentes dictis suis procuratoribus, & cuilibet ipsorum in solidum, plenam & liberam potestatem, & mandatum speciale, omnia & singula supradicta nomine ipsorum dominorum constituentium faciendi & exercendi. Promittentes præfati domini constituentes mihi notario publico infrascripto, ut publicæ personæ legitime stipulanti & recipienti, vice & nomine omnium & singulorum, quorum interest, vel intererit, ratum, gratum, & firmum perpetuo habituros id totum, & quidquid per dictos procuratores suos, & eorum quemlibet, aut substituendum, vel substituendos ab eis, vel eorum aliquo, factum, actum, gestum, vel ordinatum fuerit in præmissis, & quolibet præmissorum, sub hypotheca & obligatione omnium & singulorum bonorum suorum, ac Ecclesiarum, civitatum, villarum, locorum & universitatum præfatorum, sub omnibus juris & facti renunciationibus ad hæc necessariis, pariter & cautelis. De quibus omnibus & singulis supradicti domini constituentes requisiverunt me antefatum & infrascriptum notarium publicum, quatenus conficerem & retinerem unum, vel plura, publicum instrumentum, seu publica instrumenta.

a Lege, *quam quæ.*

Acta fuerunt loco Pontis reginæ prædicto, die *XII.* mensis Decembris, sub anno a Nativitate Domini *MCCCCXVI.* præsentibus nobilibus viris dominis Garsia Luppi de Resci de vallis, Willelmo de Serch scutisfero honoris, & multis aliis notabilibus testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

Et ego Peregrinus Luppi de Lussarreta clericus Pampilonensis diœcesis auctoritate Apostolica notarius publicus, & juratus, qui præmissis omnibus & singulis, dum sic agerentur & fierent, una cum prænominatis testibus præsens personaliter interfui, eaque sic fieri vidi & audivi, ad instantiam & requisitionem præfatorum reverendissimorum dominorum, ac nobilium, & aliorum dominorum constituentium in notam scripsi; ex qua hoc præsens publicum instrumentum procurationis manu propria scripsi: cui me subscribens signum meum solitum & assuetum, rogatus & requisitus in fidem, & testimonium præmissorum cum interlineo ubi legitur, Et Episcopatus. Datum, & actum, ut supra.

Procuratorium domini Decani beatæ Mariæ de Tutela.

In nomine Domini. Amen.

PRæsentis publici instrumenti serie cunctis pateat evidenter, quod anno a Nativitate ejusdem Domini *MCCCCXVI.* Indictione nona, die vero *XII.* mensis Octobris reverendus in Christo pater & dominus Xanctius, miseratione divina decanus Ecclesiæ collegiatæ beatæ Mariæ de Tutela Tirasonensis diœcesis, in mei notarii publici, & testium infrascriptorum ad hæc specialiter vocatorum & rogatorum præsentia personaliter constitutus, proposuit & dixit: Quod cum secundum certa capitula inter Ambaxiatores totius fere Christianitatis ultimo in civitate Narbonensi super exstirpatione præsentis pestiferi schismatis, & hæresum, & pro reformatione universalis Ecclesiæ in capite & in membris concordata & firmata fuerint per reverendos in Christo patres dominos prælatos, ceterosque viros Ecclesiasticos in civitate Constantiensi, ut asserunt, ad Concilium generale congregatos, per ipsorum litteras convocatorias, ad complendum contenta in dictis capitulis, sic, ut præfertur, in civitate Narbonensi concordatis ad dictam civitatem Constantiensem accederet. Et ipse volens A quantum potest contenta in dictis articulis, ut præfertur, sic concordatis adimplere; quia pluribus allis negotiis occupatus personaliter accedere non potest; idcirco ex certa scientia sua constituit, fecit, creavit, & ordinavit suos veros & certos, legitimos, & indubitatos procuratores, actores, factores, defensores, & negotiorum suorum gestores, & nuncios speciales & generales, videlicet reverendos in Christo patres & dominos Guillelmum Arnoldi Baionensem, & Nicolaum Aquensem Episcopos, & honestos viros dominos Eximinum de Aymar in sacra pagina magistrum, Archidiaconum mensæ in Ecclesia Pampilonensi; & Joannem de *b* Lacena legum Doctorem, Alcaldum curiæ majoris regni Navarræ, licet absentes, tanquam præsentes, & quemlibet eorum in solidum, ad comparendum nomine ipsius constituentis & pro eo in dicta civitate Constantiensi; & ad interessendum pro uniendo se dicto asserto Concilio ad faciendum Concilium generale una cum ibidem congregatis; & ad tractandum, ordinandum, & statuendum una cum dictis dominis de Concilio prædicto illa quæ pro exstirpatione prædicti pestiferi schismatis, & hæresum, pro unione sanctæ Ecclesiæ, pro reformatione universalis Ecclesiæ in capite & in membris, & pro unico eligendo pastore, & pro aliis causis & rationibus, quæ ad generale Concilium de jure spectant & pertinent, fuerint tractanda, statuenda, & ordinanda, cum dependentiis, emergentiis, & connexis: & ad ratificandum, & approbandum omnia & singula in dicto Concilio, tractata, statuta, & ordinata, pœna, vel juramento, prout eis, vel eorum alteri videbitur expedire, faciendum. Et generaliter omnia alia & singula faciendum, dicendum, gerendum, procurandum, & exercendum, quæ boni, veri, & legitimi, ac idonei, & sufficientes procuratores facere possunt & debent, & quæ in præmissis, & circa præmissa & quolibet præmissorum ac dependentium, & connexorum, incidentium, et emergentium ex eis necessaria fuerint, & etiam opportuna, prænominatis capitulis inviolabiliter observatis; & quæ ipsemet diceret, faceret, gereret, dicere, facere, & exercere posset, si in præmissis omnibus & singulis personaliter interesset; etiam si quæ sint quæ mandatum exigant magis speciale, & majora essent necessaria, quam ea quæ in præsenti procuratorio sunt expressa; ac relevans ex nunc, & relevatos esse volens idem dominus constituens dictos suos procuratores, & eorum quemlibet ab omni onere satisdandi: promittens bona fide mihi notario publico infrascripto præsenti, stipulanti, & stipulationem hujusmodi in me solemniter recipienti, vice & nomine omnium & singulorum bonorum, se gratum, ratum, atque firmum perpetuo habiturum totum illud in toto, vel in parte, per dictos procuratores suos & eorum quemlibet in præmissis, & circa præmissa, & quodlibet præmissorum dictum, factum, & gestum fuerit, seu etiam quomodolibet procuratum. De quibus omnibus & singulis supradictis dictus dominus constituens requisivit me notarium publicum infrascriptum, quatenus retinerem, & conficerem sibi publicum instrumentum, quod suo proprio in pendenti sigillari fecit. Acta fuerunt hæc Oleti, Pampilonensis diœcesis, anno, indictione, die, & mense, quibus supra, præsentibus discretis viris dominis Joanne *d* Aerilao Presbytero, & portionario dictæ Ecclesiæ sancti Petri de Olito; & Joanne de Oleto carpentario vicino dictæ villæ de Olito, diœcesis Pampilonensis, testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

ANNO CHRISTI 1416.

b Mss. *Lotena.*

c Porte, *sigilla sigillare.*

d Mss. *Aerilano.*

Et me Garsia de Senosia clerico Pampilonensi publico auctoritate Apostolica notario, qui præmissis omnibus, & singulis dum sit, ut præfertur, per dictum dominum constituentem agerentur, & fierent, una cum prænominatis testibus præsens fui, eaque sic fieri vidi, & audivi, & in notam recepi: de qua hoc præsens publicum instrumentum procurationis manu propria scriptum in hanc publicam formam redegi, cui me subscripsi, & signo meo consueto cum appensione sigilli dicti domini Decani de Tutela constituentis signavi, in fidem & testimonium omnium & singulorum præmissorum requisitus & rogatus.

Instru-

ANNO CHRISTI 1416.

Instrumentum procurationis domini abbatis de Oliva Pampilonensis diœcesis.

UNiversis, & singulis præsentes litteras inspecturis notum facimus per præsentes, quod nos Joannes miseratione divina abbas monasterii beatæ Mariæ de Oliva ordinis Cistercienſis, Regni Navarræ, diœcesis Pampilonensis, frater Joannes Felix prior, fratres Petrus de Sangossa subprior, frater Marrinus de *a* Cadreta cellerarius, frater Petrus de Estela infirmarius, frater Michael de Gallipensio sacrista, monachi dicti monasterii de Oliva, congregati, ut moris est, ad sonum campanæ in palatio infirmariæ, quæ est ante capellam Jesu Christi in dicto monasterio; quem locum pro capitulo & loco capituli ad infrascripta peragendum elegimus, capitulantes, & conventum dicti monasterii facientes. Cum secundum certa capitula inter Ambaxiatores totius fere Christianitatis ultimo in civitate Narbonensi super exstirpatione præsentis pestiferi schismatis, & hæresum, & pro reformatione universalis Ecclesiæ in capite & in membris concordata & firmata, fuimus per reverendos in Christo patres & dominos, dominos prælatos, ceterosque viros Ecclesiasticos in civitate Constantiensi sic, ut asserunt, ad Concilium generale congregatos, per ipsorum litteras convocati; ut ad implendum contenta in dictis capitulis, sicut prætertur, in civitate Narbonensi concordatis, ad dictam civitatem Constantiensem accederemus; Et nos volentes, quantum possumus, contenta in dictis capitulis, sicut præfertur, concordatis adimplere, quampluribus arduis negotiis dicti nostri monasterii occupati personaliter accedere non possumus. Idcirco ex nostra certa scientia constituimus, creamus, & ordinamus omnes simul & in solidum nostros veros, certos, legitimos, & indubitatos procuratores, actores, factores, defensores, & negotiorum nostrorum gestores, ac nuncios speciales & generales, videlicet reverendos in Christo patres & dominos, dominos Guillelmum Arnoldi Bayonensem, & Nicolaum Aquensem Episcopos, & honestos viros dominum Eximinum de Aymar in sacra pagina magistrum, archidiaconum mensæ in Ecclesia Pampilonensi, & Joannem de *b* Lacena legum Doctorem Alcaldum curiæ majoris Regni Navarræ licet absentes, tanquam præsentes, & quemlibet ipsorum in solidum ad comparendum nomine nostro & pro nobis in dicta civitate Constantiensi; & ad interessendum pro uniendo se dicto asserto Concilio, & faciendo Concilium generale una cum aliis ibidem congregatis; & ad tractandum, ordinandum, & statuendum una cum dictis dominis de dicto Concilio, illa quæ pro dicta extirpatione dicti pestiferi schismatis & hæresum, pro sancta unione Ecclesiæ in capite & in membris, & pro unico eligendo pastore, ac pro aliis causis & rationibus, quæ ad generale Concilium de jure pertinent & spectant, juxta & secundum articulos, qui, ut præfertur, Narbone concordati fuerunt, tractandum, faciendum, & ordinandum, cum dependentiis, emergentiis, & connexis; & ad ratificandum & approbandum omnia & singula in dicto Concilio tractata, statuta, & ordinata, pœna, vel juramento, prout eis vel eorum alteri videbitur faciendum. Et generaliter omnia alia universa & singula dicendum, faciendum, procurandum & exercendum, quæ veri procuratores facere possunt & debent, & quæ in præmissis & circa præmissa, & quolibet præmissorum, ac dependentium, connexorum, incidentium & emergentium ex eis necessaria fuerint, ac etiam opportuna, prænominatis capitulis inviolabiliter observatis; & quæ nosmet diceremus, faceremus & exerceremus, dicere, facere, & exercere possemus, si præmissis omnibus & singulis personaliter interessemus; etiamsi quædam sint, quæ mandatum exigant magis speciale, & majora essent, quam ea, quæ in præsenti procuratorio sunt expressa. Et relevantes ex nunc, & relevatos esse volentes dictos procuratores nostros, & eorum quemlibet ab omni onore satisdandi, promittimus bona fide notario infrascripto, stipulanti, & receptionem stipulationis hujusmodi in se recipienti, sub hypotheca omnium & singulorum bonorum dicti nostri monasterii, nos ratum & firmum perpetuo habituros totum id, & quidquid in toto vel in parte per dictos procuratores nostros, & eorum quemlibet in præmissis & circa præmissa dictum, factum, & gestum fuerit, seu etiam quomodolibet procuratum. In cujus rei testimonium præsentes litteras, seu præsens procurationis publicum instrumentum per notarium publicum infrascriptum fieri fecimus, & sigillorum nostrorum abbatis & conventus appensione muniri. Datum & actum in præfato monasterio, *XV.* die mensis Octobris, anno a Nativitate Domini *MCCCCXVI.* præsentibus viris discretis Arnoldo Garsiæ de *c* Stagma portinario Ecclesiæ parochialis de Caro Castro, & Didaco *d* de Mediano scutifero, testibus ad præmissa vocatis pariter & rogatis.

Et ego Joannes Martini de Cilletis presbyter diœcesis Pampilonensis auctoritate Apostolica notarius præmissis omnibus & singulis, dum sic, ut præfertur, agerentur & fierent, una cum prænominatis testibus præsens personaliter interfui: & de mandato dictorum dominorum constituentium hoc præsens publicum procurationis instrumentum mea manu propria scriptum, stipulationemque præfatam vice & nomine omnium & singulorum, quorum interest, seu interesse potuit quomodolibet in futurum, solemniter, ut præfertur, recipienti, signoque meo consueto signavi, in fidem & testimonium omnium & singulorum præmissorum requisitus & rogatus.

Procuratorium abbatis de Tirasona, Tirasonensis diœcesis.

In nomine Domini, Amen.

PEr hoc præsens publicum instrumentum cunctis pateat evidenter, quod anno a Nativitate Domini *MCCCCXVI.* indictione *IX.* die vero *XXIII.* mensis Julii, subtractione facta in Regno Navarræ, in mei notarii publici infrascripti, testiumque infrascriptorum ad hæc specialiter vocatorum & rogatorum præsentia exsistentes & constituti personaliter, congregati ad sonum campanæ, prout est fieri consuetum, reverendus in Christo pater frater Michael de Gallipiento abbas, frater Bartholomæus de Tirasona prior, frater Ægidius subprior, frater Michael *e* de Facibus cellerarius, frater Joannes de Araciel monachi, & conventus monasterii de Fitero in Regno Navarræ, ordinis Cistercienſis, & Tirasonensis diœcesis, gratis, & ex eorum certa scientia, ac voluntate spontanea, omni eo meliori modo, via, vice, causa & forma, quibus de jure potuerunt & debuerunt, fecerunt, creaverunt, & solemniter ordinaverunt suos veros, certos, legitimos, & indubitatos procuratores, actores, & negotiorum suorum gestores, ac nuncios speciales & generales, ita quod specialitas generalitati non deroget, nec e converso, videlicet multum, honorabiles & magnæ circumspectionis viros dominos Eximinum de Aymar magistrum sacræ paginæ, archidiaconum mensæ in Ecclesia Pampilonensi, nobilem virum Martinum de la Cayra militem, fratrem Martinum de *f* Gantarra magistrum in sacra pagina ordinis Minorum, *g* & Joannem de Rhedana decretorum Doctorem, nuncios sive Ambaxiatores sereniſſimi principis Regis Navarræ, absentes, tanquam præsentes, & eorum quemlibet in solidum similiter, ad consentiendum, approbandum, ratificandum, & omologandum in electione summi Pontificis facienda in Concilio Constantiensi, in præsentia Regis Romanorum, dominorum Cardinalium, dominorum præsidentium quatuor nationum ibidem exsistentium, vel aliorum quorumcumque ad hoc potestatem habentium; & ad præsentandum supplicationes, articulos, libellum, seu libellos, & quascumque petitiones, summarias, alias scripturas, quæcumque negotia tangentes, & ad jurandum in animam dictorum consti-

a Al. *Cadreyta.*

b Mſſ. *Lozena.*

c Mſſ. *Schegana.*

d Mſſ. *de Mendrano.*

e Mſſ. *de Falcibus cellerarius, frater Xancius de Secnero, frater Antonius Yanegnus, & frater Joannes, &c.*

f Mſſ. *Gantayra.*

g Mſſ. *Martinum de Ledana.*

ANNO CHRISTI 1416.

constituentium de stando & parendo mandatis sanctæ matris Ecclesiæ, vel aliud quodcumque licitum juramentum, & demum generaliter omnia alia universa & singula faciendum, dicendum, procurandum & exercendum, quæ in præmissis, & quolibet præmissorum semper personaliter interessent, & quæ causarum & negotiorum merita postulant & requirant, etiamsi talia forent, quæ mandatum aliud exigerent magis speciale. Promiseruntque mihi notario publico infrascripto, ut personæ publicæ, ibidem præsenti, stipulanti, & solemniter recipienti, vice & nomine omnium illorum & singulorum, quorum interest, intererit, seu interesse poterit quomodolibet in futurum, se ratum, & gratum, & firmum perpetuo habituros totum id, & quidquid per dictos procuratores, seu eorum alterum actum, dictum, factumve fuerit in præmissis, & quodlibet præmissorum, vel alias quomodolibet procuratum. De quibus omnibus & singulis supradictis, dicti domini constituentes voluerunt, consenserunt, petierunt & requisiverunt, sibi & dictis procuratoribus recipi, fieri, atque tradi unum vel plura, publicum & publica, instrumentum & instrumenta, per me notarium publicum infrascriptum. Acta fuerunt hæc in capitulo præfati monasterii anno, indictione, die & mense, quibus supra. Præsentibus venerabilibus & discretis viris Joanne de sancto Martino, & scutifero habitante Tutellæ Tirasonensis diœcesis, & Joanne de sancto Petro laico diœcesis Baionensis, testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

Et ego Garsias de Carparroso Presbyter Pampilonensis diœcesis, publicus Apostolica auctoritate notarius, præmissis omnibus & singulis, dum sic, ut præfertur, agerentur & fierent, una cum prænominatis testibus præsens fui, eaque omnia & singula sic fieri vidi & audivi, & in notam recepi; ex qua hoc præsens publicum instrumentum manu mea propria scriptum in hanc publicam formam redegi, signoque meo consueto signavi, in fidem & testimonium præmissorum.

Procuratorium Abbatis de Irancio Pampilonensis diœcesis.

UNiversis & singulis præsentes litteras inspecturis. Notum facimus per easdem, quod nos Ferdinandus de Vaquidano miseratione divina Abbas monasterii beatæ Mariæ de Yrancio, ordinis Cisterciensis, regni Navarræ diœcesis Pampilonensis, frater Arnaudus de Anartuca prior, frater Michael de Anartuca subprior, frater Xantius de *a* Ymrita sacrista, frater Joannes de Irmuella, frater Petrus de *b* Reta, monachi in prædicto monasterio beatæ Mariæ de Yrancio congregati, ut moris est, ad sonum campanæ ante altare beatæ Catharinæ in dicto monasterio, quem locum pro capitulo, & loco capituli ad infrascripta peragenda idoneum elegerunt. Quod cum secundum certa capitula inter Ambaxiatores torius fere Christianitatis ultimo in civitate Narbonensi super exstirpatione præsentis schismatis & hæresum, & pro reformatione universalis Ecclesiæ tam in capite quam in membris, concordata & firmata, fuimus per reverendos in Christo patres & dominos prælatos, ceterosque viros ecclesiasticos in civitate Constantiensi, sicut asserunt, ad Concilium generale congregatos per ipsum litteras convocati, & ad complendum contenta in dictis capitulis, sicut præfertur, in dicta civitate Narbonensi concordatis, ad dictam civitatem Constantiensem accederemus. Et nos volentes, &c. *ut supra in procuratorio Abbatis de Oliva.* Idcirco ex nostra scientia constituimus, *&c.* Omnes simul, & in solidum nostros veros, legitimos, *&c.* Procuratores, *&c.* reverendos in Christo patres & dominos Guillelmum Arnoldi Bajonensem, & Nicolaum Aquensem Episcopos, & reverendum in sacra pagina magistrum Eximium de Aymar, *&c.* necnon, *&c.* dominum Joannem de *c* Lacena legum doctorem egregium, absentes, &c. *ut supra.* In cujus rei testimonium præsentes litteras, *&c.* per notarium publicum infrascriptum fieri fecimus, & sigillorum nostrorum Abbatis & conventus appensione muniri. Datum & actum in dicto nostro monasterio die XIII. mensis Octobris, anno a Nativitate Domini MCCCCXVI. præsentibus discretis viris dominis fratre *d* Joanne Dalbeis, ordinis sancti Augusti conventus Stellensis, testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

Et ego Michael Sancii de Vidavve Presbyter, auctoritate Apostolica notarius publicus, præmissis omnibus, & singulis dum, sicut præfertur, fierent & agerentur una cum prænominatis testibus præsens interfui personaliter; & de mandato dictorum dominorum constituentium hoc præsens procurationis publicum instrumentum me aliis occupato negotiis per alium scriptum, de nota per me recepta extraxi; stipulationemque hujusmodi, prout supra describitur, immediate vice & nomine omnium & singulorum, quorum interest, vel intererit, recepi: cui me subscribens signo meo consueto signavi, in fidem & testimonium omnium & singulorum præmissorum requisitus & rogatus, una cum appensione sigillorum dictorum dominorum Abbatis & conventus.

Procuratorium Abbatis de Irachis, Pamphilonensis diœcesis.

UNiversis & singulis præsentes litteras inspecturis. Notum facimus per præsentes easdem, quod nos Joannes miseratione divina Abbas monasterii beatæ Mariæ de Irachis, ordinis sancti Benedicti, regni Navarræ, & diœcesis Pampilonensis, Sancius Michaelis de *e* Aregny prior, Joannes *f* Exin Deschauav prior sancti Clementis, Sancius Garsiæ de *g* Minica hospitalarius, & Martinus Remigii de *h* Aurest sacrista, monachi monasterii prædicti beatæ Mariæ de Irachis, congregati ad sonum campanæ, ut moris est, in claustro dicti monasterii, quem locum pro capitulo & loco capitulari ad infrascripta peragenda idoneum elegerunt. Quia cum secundum certa capitula inter Ambaxiatores totius fere Christianitatis ultimo in civitate Narbonensi, super exstirpatione præsentis pestiferi schismatis & hæresum, pro reformatione, *&c.* Idcirco ex nostra certa scientia constituimus, creavimus & ordinavimus, omnes simul & in solidum nostros veros, certos, legitimos & indubitatos procuratores, actores, *&c.* omnes simul & eorum quemlibet in solidum, videlicet reverendos in Christos patres & dominos dominos Guillelmum Arnoldi Bajonensem, & Nicolaum Aquensem Episcopos, & reverendum in sacra pagina magistrum dominum Eximium de Aymar Canonicum, *&c.* necnon magnæ litteraturæ dominum Joannem de *i* Lacena legum doctorem, absentes, tanquam præsentes, & eorum quemlibet in solidum, ad comparendum nomine nostro & pro nobis in civitate Constantiensi, ubi plures prælati, ceterique viri Ecclesiastici, qui pro sancto Concilio, & pro negotiis expediendis, *&c.* ut supra in alio Abbatis Pampilonensis. In cujus rei testimonium præsentes litteras, *&c.*

Datum & actum in dicto nostro monasterio, die XIV. mensis Octobris, anno a Nativitate Domini MCCCCXVI. præsentis discretis viris dominis Michaele Sancii de Much, & Joanne Martini de Lexat Presbyteris dictæ diœcesis Pampilonensis testibus, *&c.*

Et ego Michael Sancii de Vidavve Presbyter auctoritate Apostolica notarius, præmissis omnibus & singulis, &c. *ut supra in proximo.*

Procuratorium personarum unius Ecclesiæ collegiatæ Tirasonensis diœcesis.

In nomine Domini, Amen.

PEr hoc præsens publicum instrumentum cunctis pateat evidenter, quod anno a Nativitate Domini MCCCCXVI. indictione nona, die vero quarta mensis Augusti, subtractione facta in regno Navarræ, in mei notarii publici infrascripti, testiumque, *&c.* exsistentes & constituti personaliter, congregati in capitulo ad sonum campanæ, prout est

a MSS. *de Yurata.*
b MSS. *Ryeta.*
c MS. *Lacena.*
d MS. *Joanne Dorrejo & fratre Joanne Dalbeis.*
e MS. *Aregny.*
f MSS. *Exin minideSchauri.*
g MS. *Vitanita.*
h MSS. *Ajuref.*
i MSS. *Lacena.*

ANNO CHRISTI 1416.

eſt fieri conſuetum, honorabiles & diſcreti viri domini magiſter Joannes Eximini Ocilluedo theſaurarius, Michael de *a* Lacaratz ſcholaſticus, Guillelmus de Lantagne, Petrus de Gaſpera vicarius, Michael de Salmis, Svetus de Labora, Lupus de Populacon, Michael de Manamis, Joannes de Taſſalia, Petrus Fiatz, Martinus Lupi de Simbum, Joannes de Fuſcinaria, & Leo Colluduo canonici collegiatæ Eccleſiæ beatæ Majoris *b* Tutillæ, Tiraſonenſis diœceſis, gratis, & ex eorum ſcientia, & voluntate ſpontanea, omni eo modo, via, jure, cauſa, quibus melius, citius & efficacius de vice potuerunt & debuerunt, fecerunt & conſtituerunt, & ſolemniter ordinaverunt ſuos veros, certos, legitimos & indubitatos procuratores, actores, factores, & negotiorum ſuorum geſtores, ac nuncios ſpeciales & generales, ita, tamen quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec e converſo; videlicet multum honorabiles & magnæ circumſpectionis viros dominos Eximinum de Aymar magiſtrum in ſacra pagina, & archidiaconum, *&c.* nobilem virum Martinum de la Carta militem, fratrem Martinum de Guetaria magiſtrum ſacræ paginæ ordinis Minorum, & Joannem de *c* Lacena decretorum Doctorem, nuncios ſeu Ambaxiatores ſereniſſimi principis Regis Navarræ abſentes, tancquam præſentes, & quemlibet eorum in ſolidum, ſcilicet ad comparendum, approbandum, *&c.* electionem ſummi Pontificis faciendum in Concilio Conſtantienſis, *&c.* in præſentia domini Imperatoris, dominorum Cardinalium, dominorum præſidentium quatuor nationum ibidem exiſtentium, vel aliorum quorumcumque, &c. *et ſupra in procuratorio abbatis de Tiraſona.* Acta fuerunt hæc in Tutela, in choro præfatæ Eccleſiæ, anno, indictione, die & menſe quibus ſupra. Preſentibus diſcretis viri dominis Simone de Eslava portinario prædictæ Eccleſiæ, & Martino de Giarra presbytero Pampilonenſis dœceſis, teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

Et ego Garſias de Carparroſio presbyter Pampilonenſis diœceſis, publicus Apoſtolica auctoritate notarius, præmiſſis omnibus & ſingulis, *&c.* una cum prænominatis teſtibus interfui, eaque omnia & ſingula ſic fieri vidi & audivi, & in notam recepi; ex qua hoc præſens publicum inſtrumentum per alium fidelem ſcriptum aliis, *&c.* ſignoque meo conſueto, *&c.* rogatus & requiſitus, *ut ſupra.*

Procuratorium prioris & conventus d *Roſti de Vallibus, Pampilonenſis diœceſis.*

In nomine Domini, Amen.

PReſentis publici inſtrumenti ſerie cunctis pateat evidenter, quod anno a Nativitate Domini *MCCCCXVI.* indictione nona, die vero ſexta menſis Octobris, in mei notarii publici, & teſtium infraſcriptorum præſentia conſtituti perſonaliter, reverendus in Chriſto pater & dominus, dominus Xanctius de Moes miſeratione divina prior pauperum Chriſti hoſpitalis beatæ Mariæ de *e* Roſti de Vallibus, ordinis ſancti Auguſtini regni Navarræ, & dœceſis Pampilonenſis, magiſter, & venerabiles domini religioſi Petrus de Sancto Joanne ſacriſta, Lupus de *f* Bnigaim cantor, Petrus de Caſanova infirmarius, Joannes de *g* Grondinis, Robertus *h* de Foeſnay, Garſias de *i* Octavo, Petrus Othor, Michael de Roſti de Vallibus, in camera nova ipſius hoſpitalis ad ſonum campanæ ad infraſcripta peragenda, ſeu expedienda, & ibi capitulum facientes, ſeu celebrantes, ut eſt moris, propoſuerunt & dixerunt, quod prout fere toti Chriſtianitati divulgatum exſtitit, nuper convenientibus in unum apud civitatem Narbonenſem ſereniſſimo principe domino Sigiſmundo Romanorum & Ungariæ Reges, & legatis congregationis reverendorum patrum ceterorumque virorum Eccleſiaſticorum apud civitatem Conſtantienſem provinciæ Moguntinæ in dicto ſic per eos Concilio congregatorum ex una, & Ambaxiatoribus illuſtriſſimorum dominorum Regum & principum obedientiæ pro tunc domini Benedicti ſic in ſua obedientia vocati parte ex altera, fuerunt, pro exſtirpatione ſchiſmatis peſtiferi, & pro unione in ſancta Dei Eccleſia conſequenda, quædam capitula inter eos concordata, ac per eos juramento firmata: in quibus inter cetera cavetur, quod per dictos prælatos, ceteroſque viros eccleſticos in Conſtantia per eos vocato Concilio congregatos, fuerit convocatio litteralis de Regibus, ac principibus, & prælatis, & ceteris de regibus, ac principibus, & prælatis, & ceteris de obedientia pro tunc domini Benedicti in ejus obedientia ſic vocati, quod certo termino per ſe, vel ſuos Ambaxiatores & nuncios, ſeu procuratores ſufficientes comparerent in dicta civitate Conſtantienſi pro tractanda, & Deo propitio conſequenda unione in ſancta Dei Eccleſia & alia peragenda quæ inter eos fuerint pro tunc concordata, atque vice verſa per prædictos dominos Reges, principes, & prælatos de obedientia pro tunc domin Benedicti, vel per eorum Ambaxiatores & nuncios, ſeu procuratores ad hoc ſufficienti poteſtate ſuffultos mittendos, ut præfertur, per eos ad Conſtantiam ibidem fieret ad prænominatos prælatos, ceteroſque dominos de dicto ſic per eos Conſtantienſi conſilio ſimilis convocatio litteralis, ut ſic utraque obedientia uniretur, & fieret unum generale & univerſale Concilium totam univerſalem Eccleſiam repræſentans; tandem per prænominatos reverendos patres, ceteroſque dominos de dicto ſic per eos Conſtancienſi Concilio fuerunt ad præmiſſa peragenda litteratorie convocati. Dicti igitur conſtituentes, ut aſſerunt, pacem & unitatem Eccleſiæ orthodoxæ, & quæ ex ea dependet, proſperitatem fidei Catholicæ deſideriis totis zelantiſſime quærentes & volentes, quæ tunc fuerunt concordata, quantum ipſis poſſibile eſt, effectualiter adimplere, cum perſonaliter nequeant accedere, ex eorum certa ſcientia, ac ſponte & libere omnibus modo, via, jure, cauſa & forma, quo, & quibus melius & efficacius de jure poſſunt & & debent, fecerunt, conſtituerunt, ordinaverunt & creaverunt, faciunt, conſtituunt, creant & ordinant ſuos veros, certos, legitimos & indubitatos procuratores, ſyndicos, œconomos, actores, factores, defenſores, & negotiorum ſuorum geſtores, & nuncios ſpeciales & generales, ita quod ſpecialitas non degeneret generalitati, nec e contra, videlicet reverendos in Chriſto patres & dominos, dominos Guillelmum Arnoldi Bajonenſem, & Nicolaum Aquenſem Epiſcopos, & reverendum in ſacra pagina magiſtrum dominum Eximinum de *k* Aymar canonicum & archidiaconum de menſa in Eccleſia Pampilonenſi, & conſiliarium domini noſtri Regis; necnon magnæ litteraturæ & circumſpectionis virum dominum Joannem de Lacena legum egregium Doctorem, abſentes, tanquam præſentes præſentium exhibitores, & quemlibet eorum in ſolidum ad comparendum pro eis & eorum nomine in dicta civitate Conſtantienſi, & dominos, qui ibidem ſic in dicto per eos Concilio congregati exſiſtunt, ad generale Concilium convocandum, & uniendum ſe cum eis, pro uno generali & univerſali Concilio, & ibidem ratificandum, & ſi opus fuerit, de novo ſtatuendum omnia & ſingula in prædictis capitulis Narbonenſibus concordatis & juratis contenta, antequam ad alios actus procedatur, poſtquam prædictum generale Concilium fuerit ſic unitum, prout tunc fuerit promiſſum & juratum, & demum in dicto Concilio generali tractandum, audiendum, ſtatuendum, & effectualiter proſequendum quidquid fuerit utile, neceſſarium & expediens, ſeu etiam opportunum pro exſtirpatione ſchiſmatis peſtiferi & hæreſum, pro ſancta unione conſequenda, & reformatione univerſalis Eccleſiæ, tam in capite, quam in membris; & procedendum contra quoſcumque hæreticos & ſchiſmaticos, & perturbatores unionis ſanctæ matris Eccleſiæ, nutritoreſque & fautores ſchiſmatis, prout caſus requiret, uſque ad depoſitionem, vel dejectionem, vel dejectionis declarationem incluſive, & tandem pro unius univerſalis Eccleſiæ eligendo paſtore, & pro aliis cauſis, & rationibus ac quibuſcumque negotiis; quæ ad generale Concilium, ſicut præfertur, unitum in præmiſſis, & circa præmiſſa fuerunt tractata, ordinata, & ſtatuta, & peragendum, & adimplendum omnia alia & ſingula, quæ in capitu-

lis

Mſſ. Lotar.

Mſſ. Tutel.

Mſſ. hic, dena.

Mſſ. Roſi.

Mſs. Roſi.

Mſs. Burſa.

Mſs. Granſis.

Mſs. de Foeſnay.

Mſs. de Octavo, Petrus chor de Stel. Michael Roſci, &c.

k Mſs. hic Aymar.

ANNO CHRISTI 1416.

lis supra sæpius nominatis Narbonæ, ut predicitur, concordatis continentur, eisdem capitulis inviolabiliter observatis, & in aliquo non infractis: & generaliter omnia alia, & singula faciendum, dicendum, gerendum, procurandum & exercendum, quę veri procuratores facere possunt, & debent, & quę in præmissis, & circa præmissa, ac quolibet præmissorum, & emergentiis, connexis, incidentibus & dependentibus ex eis necessaria fuerint, seu etiam opportuna; prænominatis capitulis inviolabiliter observatis, & quę ipsimet constituentes dicerent, facerent & exercerent, seu dicere, facere & exercere possent, si in præmissis omnibus & singulis personaliter interessent; etiamsi talia sint, quæ mandatum exigant magis speciale, & majora essent, quam ea, quę in presenti procuratorio sunt expressa. Et relevantes ex nunc, & relevatos esse volentes dictos procuratores suos, & eorum quemlibet ab omni onere satisdandi, promiserunt bona fide mihi notario publico infrascripto stipulanti, & stipulationem hujusmodi in se recipienti, sponte, vice, & nomine omnium & singulorum, quorum interest, seu interesse poterit in futurum, se ratum, gratum & firmum perpetuo habituros totum id, & quidquid per dictos procuratores suos, & eorum quemlibet in premissis, & circa premissa dictum, factum & gestum fuerit, seu etiam quomodolibet procuratum, sub hypotheca & obligatione omnium bonorum dicti hospitalis seu monasterii beatę Marię de *a* Rosti de Vallibus. In cujus rei testimonium presens publicum instrumentum sigillorum dictorum dominorum, prioris, & conventus, & capituli fecerunt appensione muniri. De quibus omnibus & singulis, *&c.* Acta fuerunt hęc in dicto monasterio beate Marię de *b* Rosti de Vallibus, anno, die & mense predictis, presentibus honestis & discretis viris dominis Viciano rectore parochialis Ecclesie de Villanova, & Garsia de *c* Rosti de Vallibus Presbytero Pampilonensi diœcesis pro testibus ad premissa vocatis pariter & rogatis.

a Mſſ. Rosci.

b Mſſ. Rosci.

Mſſ. Rosci.

Et ego Alphonsus Didaci de *d* Areuda Presbyter Pampilonensis diœcesis publicus Apostolicus notarius premissis omnibus & singulis, *&c.* una cum prenominatis testibus presens interfui, eaque sic fieri vidi & audivi, & in notam sumpsi, ex qua hoc presens publicum procurationis instrumentum me occupato, *&c.* per alium fidelem, *&c.* hic me subscripsi, signum meum solitum & assuetum, una cum appensione sigillorum dictorum dominorum, *&c.* eidem appositi rogatus & requisitus.

d Mſſ. Areuda.

Procuratorium administratoris, & capituli Pampilonensis.

UNiversis & singulis Christi fidelibus. Nos Lancelotus de Navarra Sedis Apostolice protonotarius, & administrator perpetuus Ecclesiæ Pampilonensis, Rodericus de *e* Arbetu baccalarius in decretis prior, & Eximinus de *f* Aymar in sacra pagina magister Archidiaconusque de mensa, Martinus de Ayos, Martinus de Boartogium licentiatus in decretis thesaurarius, Michael de Saltu, Luxus Ægidii de Sarassa hospitalarius, Ægidius de Vixiariet, Lupus de Moes baccalarius in decretis Archidiaconus *g* sanctæ..... Lupus de Burutain infirmarius, Michael de Aynork licentiatus in decretis, Lupus de Elperca, Martinus de la Carra, Petrus de Aynar, Garsias de Murgandoeta vicarius, Garsias de Xanvvras baccalarius in decretis, cantor, *h* Martinus de Gursa baccalarius in decretis Archidiaconus Vallonsellæ, Jacobus de Svvste prior de Vallaco, Martinus de Arn cuta Archidiaconus de Egniart, Joannes de Retha Archidiaconus sancti Petri de *i* Vilum, Joannes Crusati Archidiaconus baccalarius de Aynar, & Petrus de *k* Orbariis, canonici prædictæ Ecclesiæ Pampilonensis, in capitulo novo dictæ nostræ Ecclesiæ Pampilonensis, ubi capitulum consuevimus celebrare, ut moris est, ad infrascripta peragenda per sonum campanæ ad capitulum congregati, salutem, & veram unionem Ecclesiæ sanctæ Dei, sincerum affectum pariter & effectum. Universitati vestræ notum facimus per præsentes, quod prout fere toti universitati divulgatum exstitit, nuper convenientibus in unum apud civitatem Narbonensem serenissimo principe domino Sigismundo Romanorum & Ungariæ Rege, ac legatis congregationis reverendorum patrum Prælatorum, ceterorumque virorum ecclesiasticorum, apud civitatem Constantiæ, *&c. ut supra in proximo præcedenti.* Ex nostra certa scientia, fecimus, constituimus, creavimus, *&c.* nostros veros, certos, legitimos & indubitatos procuratores, actores, *&c.* omnes simul & quemlibet insolidum, scilicet reverendos patres in Christo & dominos, dominum Guillelmum Arnoldi Bajonensem, & Nicolaum Aquensem Episcopos, & reverendum in sacra pagina magistrum Eximinum de *l* Aymar canonicum nostrum & Archidiaconum de mensa in Ecclesia nostra Pampilonensi consiliarium domini nostri Regis, necnon magnæ litteraturæ, *&c.* dominum Joannem de *m* Lactena legum egregium Doctorem, præfatum dominum Archidiaconum præsentem, & onus hujusmodi procurationis in se sponte suscipientem, ceteros veros absentes, tanquam præsentes, præsentium exhibitorem, seu exhibitos, & ad comparendum pro nobis & nomine nostro in dicta civitate Constantiensi, & dominis, qui ibidem in dicto sic per eos Concilio congregati exsistunt, ad generale Concilium convocandum, *&c.* ut supra in proximo. In cujus rei testimonium præsentes litteras, *&c.* fieri fecimus & sigillorum nostrorum protonotarii, & capituli appensione fecimus communiri. Datum & actum Pampilonæ in dicto capitulo novæ Ecclesiæ Pampilonensis, die *XVI.* mensis Augusti, anno Domini *MCCCCXVI.* præsentibus honorabilibus & circumspectis viris, dominis Sancio de *n* Schetia decano Ecclesiæ collegiatæ beatæ Mariæ de Tutela diœcesis Tirasonensis, & dicti domini nostri Regis Consiliario, & Petro Arnaldi de Sancto Stephano præfati domini nostri Regis portionario testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

ANNO CHRISTI 1416.

1 Mſſ. Aynar.

m Mſſ. Lasona.

n Mſſ. Sebeyona.

Et ego Martinus Michaelis de *o* Sabacurca civis Pampilonensis, publicus Apostolica auctoritate notarius, præmissis omnibus & singulis, dum sic, ut præfertur, agerentur & fierent, *&c.* præsens personaliter interfui; & de mandato dictorum dominorum constituentium hoc præsens procurationis publicum instrumentum, me aliis occupato negotiis per alium scriptum de nota, *&c.* vice & nomine omnium & singulorum præmissorum rogatus & requisitus, una cum appensione sigillorum dictorum dominorum protonotarii & capituli, *&c.*

o Mſſ. Sabarca.

Procuratorium abbatis monasterii de Urdacio, Bajonensis diœcesis.

In nomine Domini, Amen.

PER hoc procurationis publicum instrumentum cunctis pateat evidenter, quod anno Domini *MCCCCXVI.* Indictione nona, die vero *p*.....mensis Octobris; subtractione facta in regno Navarræ, in mei notarii publici infrascripti, testiumque, *&c.* personaliter constitutus reverendus in Christo pater dominus frater Petrus *q* Saxonnea abbas Monasterii sancti Salvatoris Urdacii, vel alias de Urdacio, præmonstratensis ordinis, Bajonensis diœcesis, proposuit & dixit, quod cum dictum monasterium de Urdacio fuerit & sit ædificatum & constitutum ac constructum in eremo de loco vastæ solitudinis, ac etiam a locis ac villis insignibus segregatum; canonicique ejusdem monasterii, quia sunt necessarii pro regimine curæ animarum Parochialium, sint & remaneant in rectoriis, grangiis, domibus, Xenodochiis, & locis a dicto monasterio separatis, propter paupertatem monasterii prædicti & tenuitatem, non possint congregari simul in dicto monasterio ad celebrandum capitulum pro eorum, & dicti monasterii negotiis expediendis, nisi cum maximis expensis, & labore: nec etiam copia peritorum haberi, seu reperiri possit, nec tabelliones, & personæ publicę, cum eis necessarium sit, præsertim de presenti, cum Ambaxiatores illustrissimi & excellentissimi ac potentis principis domini nostri domini Caroli Dei gratia Regis Navarræ, sint festini, & parati pro arripiendo iter ad generale Concilium Constantiense, de & super concordia, seu provisione summi Pontificis fienda. Idcirco dictus frater Petrus pro se, & una cum fratre

p Deest in insſ.

q Mſſ. Dayemioa.

Petro

e Mſſ. Arbetu.

f Mſſ. Aynar.

g Mſſ. sancta Gema.

h Mſſ. hic addunt. Eximinus de Tozonor, baccalaureus in decretis, cantor: Martinus de Gursa, &c.

i Mſſ. de Usin.

k Mſſ. Orbaiz.

ANNO CHRISTI 1416.

Petro Sancii de Urdacio canonici memorati monasterii, ac vice & nomine reverendorum fratrum Dominici de *a* Aynona prioris, Joannis de *b* Casanillana subprioris, Joannis de Borda sacristæ, Martini de *c* Aymia provisoris, Michaelis de Bandinar rectoris parochialis Ecclesiæ de Guni, Petri Cellarii, Sancii de *d* Anno rectoris parochialis Ecclesiæ de Glicando, Michaelis *e* Dignore, Sancii de sancto Petro, Michaelis de Aroqui, & Joannis de *f* Cuatzor canonicis dicti monasterii de Urdacio, & firmando, si & in quantum requiritur necessario, & facere potuit & potest, sibique licet pro eis, & eorum quolibet, gratis, & ejus certa scientia, quibus de jure potuit & debuit, fecit, constituit, creavit, & solemniter ordinavit suos veros, certos, legitimos & indubitatos procuratores, actores, factores, & negotiorum suorum gestores, ac nuncios speciales & generales, ita quod specialitas generalitati non deroget, nec e contra: videlicet multum honorabiles & magnæ circumspectionis viros dominos Eximinum de Aymar magistrum sacræ paginæ, & Joannem de *g* Lacena decretorum Doctorem, nuncios sive Ambaxiatores dicti domini nostri Regis Navarræ, absentes tanquam præsentes, & eorum quemlibet in solidum: scilicet ad consentiendum, approbandum, ratificandum & emologandum in electione summi Pontificis facienda in generali Concilio Constantiensi in præsentia Regis Romanorum & dominorum Cardinalium, dominorum præsidentium quatuor nationum ibidem exsistentium, &c. *ut supra in procuratorio abbatis de Tirasona*. De quibus omnibus & singulis suppradictis dictus constituens voluit & concessit, petiitque & requisivit, sibi & dictis procuratoribus suis recipi & fieri atque tradi unum & plura, *&c.* instrumenta [h] per me, *&c.* una cum appensione sigilli abbatis & capituli prædictorum.

Et me Martino Joannis de Eginereta clerico Pampilonensis diœcesis publico Apostolica auctoritate notario, qui præmissis omnibus & singulis, *&c.* una cum prænominatis testibus præsens personaliter interfui, *&c.* hoc præsens publicum procurationis instrumentum extraxi, meaque manu propria scripsi, *&c.* signum meum solitum & assuetum feci cum appensione sigillorum dictorum abbatis & capituli, *&c.*

a Mss. *Aymoa.*
b Mss. *Canisana.*
c Mss. *Aymoa.*
d Mss. *Aymoa.*
e Mss. *de Gnuroe.*
f Mss. *Guescoy.*
g Mss. *Lydena.*
h Mss. *Huana.*

Procuratorium abbatis monasterii sancti Salvatoris Legerensis, Pampilonensis diœcesis.

In nomine Domini, Amen.

Præsentis publici instrumenti serie tam præsentibus, quam futuris cunctis pateat evidenter, quod anno a Nativitate Domini *MCCCCXVI.* die vero *XIV.* mensis Octobris in Ecclesia sancti Stephani, Villæ, seu loci de Huart prope Pampilonam, reverendo in Christo patre & domino, domino Raymundo de civitate, baccalario in decretis, abbate; & venerabili ac discreto viro domino Joanne Idocui priore monasterii sancti Salvatoris Legerensis Pampilonensis diœcesis; necnon discretis & religiosis viris dominis Xantio de *h* Vizane, & Joanne de Sparxa monachis ejusdem monasterii, ut asserebatur, expresse professis, in mei notarii & testium infrascriptorum ad hæc specialiter vocatorum præsentia personaliter constitutis: Et proposito consequenter ex parte eorum, quod mota & fere inter cunctos Christianos orbis terrarum Principes, & alios dominos tam sæculares orthodoxa & catholicæ fidei cultores, quam ecclesiasticos, eorumque omnium subditos, de mundi universi Christum colentibus partibus Constantiam eundi, & pro tollendo horrendo & inveterato schismate jam, proh dolor! & Dei Ecclesia reformanda, & restauranda sancta & tamdiu desiderata unione, in ea congregandi, faciendi, tenendi & celebrandi ibidem Concilium generale, unde nomen Domini benedictum, prout ad eorum pervenit notitiam, concordata materia, dictus dominus abbas, quatenus cum dies seu terminus ad dictum Concilium intrandum, tenendum & celebrandum præfixus appropinquaret, jamque approppinquasset, esletque necessarium, immo rectissimum, quod tales sicut ipsi & sibi similes haberent interesse, & interessent facto hujus Concilii; & in eo ipse quoque propter hoc, & tale, & tantum, & tam sanctum opus versus ipsam Constantiensem civitatem & ad eam ire & accedere curaret, ex parte dominorum tetræ instanter foret & esset requisitus ad proposita ex parte eadem; subsecuta continebat responsio, quod licet teneretur ipse dominus abbas, & totum dicti eorum monasterii capitulum fuisset & esset intentionis, quod idem dominus abbas iret & accederet ad dictam Constantiensem civitatem, juxta sibi factam reponsionem; hoc tamen ipsi commode facere non poterant: cum ad tollendas itenerum, & alias ad hoc necessarias expensas bona non suppeterunt prædicti eorum monasterii: sed audissent quod multum honorabiles, & circumspecti viri dominus Eximinus de Aymar lacræ paginæ magister, canonicus & archidiaconus in Ecclesia Pampilonensi, & Joannes de Lacena legum doctor, sereniissimi & illustrissimi Principis & domini, domini Regis Navarræ negotiorum promotores, cum ambaxiata ejusdem domini Regis, & adminastrores, & pro eis intrando ituri erant & accessuri *i* omnium aliorum monachorum, & capituli ejusdem, cum ibi ad infrascripta peragenda notarium publicum commode habere nequissent, & accedentes ad præfatum locum de Huart, tanquam & quia locum ipsum civitati propinquum, ubi ab eadem civitate ad eadem peragenda commode habere intendebant notarium competentem: congregatique in dicta Ecclesia & domo sancti Stephani tanquam & quia in loco & monasterio principali subdito & annexo, in modum capituli & capitulantium ad sonum ejusdem Ecclesiæ campanæ, & in fine omnium præmissorum ad eadem infrascripta peragenda in mei notarii publici & testium, ut præfertur, infrascriptorum præsentia, modo, quo supra, & alias prout melius de jure potuerat, constituti & congregati, ne omnino de negligentia valeant reprehendi & notari, confidentes non immerito; de sapientia, prudentia, fidelitate & discretione prædictorum dominorum Eximini & Joannis nunciorum seu Ambaxiatorum præfatorum, & cujuscumque eorum; & alias, non vi, nec metu, sed gratis, & ex eorum & cujuslibet eorum certa scientia, & causis præmissis, omnes simul & conjunctim, videlicet dictus dominus abbas cum aliis capitulantibus, & iidem capitulantes cum ipso domino abbate pro se, ac vice & nomine totius prædicti & eorum principalis monasterii, ac omnium & singulorum monachorum expresse professorum ejusdem, & consequenter dictus dominus abbas per se, & pro se, & deinceps quilibet ipsorum per se, & in solidum, prout eos & eorum quemlibet conjunctim & divisim præsens tangebat & tangere poterat quomodolibet in futurum negotium, faciebant, ordinabant, creabant & constituebant, prout de facto fecerunt, ordinaverunt, creaverunt & constituerunt, cum & sub ea, qua decuit, reverentia, in suos certos, legitimos, veros & indubitatos procuratores, & nuncios seu Syndicos speciales & generales, ita tamen quod specialitas generalitati non deroget, nec e contra, eosdem dominos nuncios, seu Ambaxiatores regios absentes, tanquam præsentes, & eorum quemlibet in solidum; sic quod occupantis conditio melior non exsistat, sed quod unus eorum inceperit, alter valeat prosequi, mediare & finire: videlicet ad intrandum dictum generale Concilium, & ad interessendum eidem, & in eo quantum oportuerit, & tractandum in ipso de dicta unione, vice & nomine ac loco eorumdem constituentium, & cujuslibet ipsorum; necnon eorum, & pro eis, pro quibus ipsi constituebant & constituerunt, una cum aliis dominis in eodem Concilio interessentibus, prout iidem domini duxerunt, & dixerunt ordinandum & concordandum; & deinceps laudandum, approbandum, & ratificandum perpetuo, vice & nomine, ac loco ejusdem, quidquid per dictum generale Concilium, vel ejus saniorem partem pro dicta unione consequenda actum fuerit & ordinatum. Dantes iidem domini constituentes & concedentes dictis suis dominis nunciis & procuratoribus, seu syndicis, & cuilibet eorum in solidum, modo & forma, quo & quas eos constituerunt, plenam & liberam potestatem, quatenus in eis est, dictum Concilium, & ad ipsum cum & quoties oportuerit, & vice & nomine, ac loco quibus su-

ANNO CHRISTI 1417.

i Desse videtur, *vicu ac nomine.*

ANNO CHRISTI 1417.

pra, intrandi, & in eo ac idem intereſſendi, nec non in ipſo de dicta unione tractandi, & quidquid in eodem Concilio ratione & cauſa dictæ conſequendæ unionis ordinatum fuerit & actum laudandi, approbandi & ratificandi; & ſuper omnia & per omnia cum eodem Concilio, vel ejus ſaniori parte in hujuſmodi negotio ſtandi vice & nomine ejuſdem ſtandi & accordandi. Et deinceps generaliter omnia alia & ſingula, quæ ad expeditionem faciunt & facere poſſunt in præmiſſis, & quæ iidem domini conſtituentes & alii pro quibus conſtituerunt, circa ea & in eis, ſi eiſdem perſonaliter intereſſent, poſſent facere & deberent, etiamſi ſint majora quam ſuperius expreſſa, & ſine quibus præmiſſa expediri non poſſent, & etiam talia, quæ de ſui natura exigerent & exigant mandatum ſpeciale, vice & nomine & loco prædictis gerendi, cum libera adminiſtratione, ac faciendi & exercendi, necnon ſi opus ſit, ſeu viſum fuerit eis expedire, quoties ſibi placuerit, ad hujuſmodi negotium loco ſui unum, vel plures cum pari, vel majori poteſtate ſubſtituendi; & hujuſmodi ſubſtitutum vel ſubſtitutos tacite vel expreſſe revocandi; unuſque præſentis procurationis in ſe & ad ſe iterum aſſumendi quo & quibus ſupra; dicti domini conſtituentes volentes relevare & relevando facto prædictos dominos ſuos procuratores & nuncios, ſeu Syndicos, & eorum quemlibet circa omnia præmiſſa & eorum ſingula, necnon ſubſtitutum & ſubſtitutos ab eis, vel eorum altero ab omni onere ſatiſdandi: Promiſeruntque mihi notario publico infraſcripto ſtipulanti, & hujuſmodi ſtipulationem vice & nomine quorum intereſt, ſeu intereſſe poterit quomodolibet in futurum recipienti, ſe, modo & forma, quibus conſtituerunt, necnon & eos omnes, pro quibus ipſi conſtituerunt, gratum & ratum ac firmum perpetuo habere quiquid in & ſuper præmiſſis, & circa eos per prædictos ſuos procuratores & nuncios, ſeu ſyndicos, ſubſtitutum, ſeu ſubſtitutos ab eis, vel eorum altero actum fuerit, & quomodolibet procuratum, & judicio ſiſtere, ac judicatum ſolvere cum ſuis clauſulis opportunis univerſis; obbligantes ad hæc omnia, & ſingula bona dicti eorum monaſterii præſentia & futura ſub omni juris, & facti renunciatione, & cautela ad hæc neceſſaria. Acta fuerunt hæc anno, menſe, die, & loco quibus ſupra. Preſentibus venerabilibus & diſcretis viris dominis Martino de Monte-Regali, & Sancio de Huart parochialium Eccleſiarum ſancti Joannis de Huart, & ſanctæ Marinæ de Arleta Pampilonenſis diœceſis Evangeliſtis, ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

Et me Ferdinando Joannis de Huart, diœceſis ejuſdem clerico auctoritate Apoſtolica publico, & juiato notario, qui præmiſſis omnibus & eorum ſingulis, dum ſic, ut præfertur, per dictos domi nos conſtituentes dicerentur & fierent, una cum prenominatis teſtibus præſens interfui perſonaliter eaque ſic fieri vidi & audivi, & in notam rogatus & requiſitus ſumpſi: de qua præſens publicum inſtrumentum manu propria ſcriptum, ſignoque meo ſolito ſignatum, in fidem & teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum extraxi.

Et ego Raymundus de Civitate, abbas ſupradictus ſupra dictæ conſtitutioni præſens interfui perſonaliter, & procuratores in ea conſtitutos, prout in ea conſtitui; pro cujus rei fide, & teſtimonio præſentibus manu propria me ſubſcripſi, & ſigillum ſecretum in defectum authentici eidem appoſui.

Et nos frater Joannes de Ydoqui, Prior; frater Dominicus de *a* Borg, frater Antonius de *b* Alico, & frater Sancius de *c* Huvani expreſſe profeſſi ſupradicti monaſterii ſancti Salvatoris Legerenſis, & in eodem monaſterio ad ſonum campanæ ejuſdem, prout eſt moris, congregati ad capitulum in eo loco ſolito, videlicet die ſabbati juridica XVII. menſis Octobris, anno a Nativitate ejuſdem Domini MCCCCXVII. ſopradicta in procurationis conſtitutione & ſtipulatione ac obligatione in ea contentis laudavimus & approbavimus, ac eciam ratificavimus. In cujus rei teſtimonium præſentibus ſigillum capituli ejuſdem monaſterii appendentes & nomina noſtra manibus propiis cop[ſ]cribentes.

Ego frater Joannes de Ydoqui prior, frater Dominicus de Borgo, frater Antonius de Alico, frater Sancius de Vuan, frater Michael de Salvas frater Rodericus de Spinola.

a Mſſ *Vuort.*
b Mſſ *Orto.*
c Mſſ. *Huvani.*

ANNO CHRISTI 1417.

SESSIO XXVII,

In cauſa Tridentina.

ANno a Nativitate Domini milleſimo quadringenteſimo decimoſeptimo, indictione decima, die vero ſabbati vigeſima menſis Februarii, fuit celebrata ſeſſio generalis in majori Eccleſia Conſtantienſi, præſidente in eadem reverendiſſimo patre domino Joanne Epiſcopo Oſtienſi, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinali & vicecancellario. Fuitque peractum officium Miſſæ per reverendiſſimum patrem dominum Joannem Patriarcham Antiochenum. Et ipſo B *officio Miſſæ expleto, legebantur litaniæ & aliæ devotæ orationes more aliarum ſeſſionum. His vero peractis, fuit accuſata contumacia Friderici ducis Auſtriæ, & aliorum in monitorio nominatorum, non curantium audire relationem fiendam per Epiſcopos commiſſarios dictæ Synodi ſuper executionis valitudine. Et deinde reverendus pater dominus Martinus Epiſcopus Aprutinus, unus ex commiſſariis in hujuſmodi cauſa, legit quamdam relationis papyri ſchedulam tenoris infraſcripti.* Ex prima editione.

Relatio facta per commiſſarios in cauſa Tridentina ſuper executione monitorii.

Sacroſancta generalis Synodus Conſtantienſis.

C *Devoti commiſſarii noſtri in cauſa Eccleſiæ Tridentinæ dudum per hanc ſanctam Synodum deputati, ut ſe informarent ſimpliciter & de plano, ac ſine figura ac ſtrepitu judicii, an monitorium alias per eamdem ſanctam Synodum contra illuſtrem principem dominum Fridericum ducem Auſtriæ, & alios quoſcumque occupatores & detentores Eccleſiæ & civitatis Tridentinæ, necnon oppidorum, caſtrorum, terrarum & locorum, ac bonorum & jurium ad dictam Eccleſiam Tridentinam pertinentium decretum ſit debite exſecutum; & cum poteſtate citandi dictum dominum Fridericum ducem & alios quoſcumque detentores & occupatores ſupradictos per edictum publicum in curia Romana, in valvis Eccleſiarum majoris & ſancti Stephani Conſtantienſis affigendum, ad dicendum & opponendum quidquid voce vel in ſcriptis dicere vel opponere voluerint* D *contra dicti monitorii exſecutionem, in dicta curia & in partibus factam; ac etiam propter non apparitionem hujuſmodi monitorii, ad videndum & audiendum ſe declarari per dictam ſanctam Synodum in pœnas in dicto monitorio contentas incidiſſe. Et poſtea per eamdem ſanctam Synodum commiſſum exſtitit, quod præfati commiſſarii vel major pars ipſorum præmiſſa facerent & exſequerentur, & quæ ſuper his reperiſſent, eidem ſanctæ Synodo fideliter referrent. Dicunt & referunt eidem ſacræ Synodo, quod coram ipſis pro tribunali ſedentibus, vocato dicto domino duce, & aliis pro parte dicti domini Epiſcopi, inſtrumenta & alia probationum genera dictarum exſecutionum monitorii, tam in hac civitate Conſtantienſi, quam in partibus in omnibus locis in ipſo monitorio deputatis per edictum publicum, cum conſtet de non tuto acceſſu, fuerunt producta, &* E *ſervatis ſervandis per eos ſecundum formam eis traditam, auditoque procuratore & defenſore dicti domini ducis ad ſingulos actus citato, conſtet eiſdem ex productis dictas exſecutiones & monitiones fuiſſe & eſſe debite in locis debitis factas & executas ſecundum forma prædicti monitorii, non obſtantibus exceptionibus pro parte adverſa propoſitis; & terminum in dicto monitorio dicto domino duci & occupatoribus prædictis conſtitutum, dudum lapſum eſſe, nec eoſdem monitos docuiſſe ſatisfactum, aut paritum monitioni.*

Ex

ANNO CHRISTI 1417.

Ex collectione Barberiniana, & duobus mſſ. Germanicis.

In cauſa Tridentina.

ANno a Nativitate Domini *MCCCCXVII.* indictione *X.* die ſabbati *XX.* menſis Februarii fuit celebrata Conſtantiæ in Eccleſia majori mane hora tertiarum ad hoc deputata ſeſſio generalis, & pro ejus introitu more ſolito fuit celebratum officium Miſſæ per reverendiſſimum patrem dominum Joannem Patriarcham Antiochenum: qua celebrata, juxta ritum aliarum ſeſſionum fuit peractum officium litaniarum per reverendiſſimum patrem dominum Joannem Epiſcopum Oſtienſem vicecancellarium tuniæ Romanæ ipſi Synodo præſidentem cum introitu, *Exaudi nos Domine*; litaniis, hymnis, collectis, & orationibus ab hujuſmodi officium requiſitis; Præſentibus ibidem ultra prædictum dominum Joannem Epiſcopum Oſtienſem & vicecancellarium, reverendiſſimis patribus dominis Antonio Bononienſi, Gabriele Senenſi, Angelo Veronenſi, Thoma Tricaricenſi, Guillelmo ſancti Marci, Antenio de Chalanco, Petro de Fuxo presbyteris; Amedeo Saluciarum, Raimundo de Brancaciis, Ottone de Columna, Lucido de Comite, & Franciſco Florentino, diaconis Cardinalibus; aliiſque dominorum Regum, videlicet Romanorum, Ungariæ, *&c.* Franciæ, Angliæ, Arragonum, Navarræ, Norvegiæ, Daciæ, Sveciæ & Poloniæ, necnon Principum, ducum, baronum, Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, univerſitatum ſtudiorum & communitatum Ambaxiatoribus, & aliis in numero copioſo. Et antequam fuiſſet per Synodum, ſive Concilium Conſtantienſe ad aliquem actum proceſſum, ſurrexit venerabilis vir Auguſtinus de Piſis ſacri conſiſtorii advocatus, & propoſuit, qualiter reverendus pater dominus Epiſcopus Eſinus ſit poſtulatus concorditer ad Eccleſiam Narnienſem, petens dictam poſtulationem confirmari, ſibique munus conſecrationis impendi per ſacroſanctam Synodum inſtanter poſtulavit. Item ſimiliter petiit dominus Dominicus de Ponte ejuſdem conſiſtorii advocatus pro electo ad Eccleſiam Caſſanenſem in Regno Neapolitano, ut ejus electio confirmetur. Item dominus Ardecinus ſæpedicti conſiſtorii advocatus pro quodam abbate in Italia videlicet ..... petens ejus electionem confirmari, & munus conſecrationis impendi mandari; & in caſu quo ipſa Synodus non vellet ad præſens ſe intromittere de proviſionibus Eccleſiarum, & monaſteriorum, ſed expectare futurum eligendum ſummum Pontificem, ipſi dominus Auguſtinus de Piſis, Dominicus de Ponte, & Ardecinus de Navarria advocati nominibus ipſorum poſtulati, & electorum, proteſtabuntur publice, quod ipſis non generetur aliquod præjudicium in curſu temporis de conſecrandis Epiſcopis ac abbatibus benedicendis; ac alias proteſtabantur meliori modo, jure, & forma, quibus de jure potuerunt; & quilibet pro ſua parte potuit. Super quibus petierunt, & quilibet petiit a notariis Sedis Apoſtolicæ, & aliis, *&c.* unum & plura, publicum, *&c.* inſtrumenta.

In mſſ. hic eſt, *&c.*

Quibus factis, venerabilis vir magiſter Joannes de Scribanis promotor dictæ Synodi, ac procurator, & procuratorio nomine reverendiſſimi in Chriſto patris & domini, domini Gregorii Epiſcopi Tridentini in cauſa vertente coram ipſa Synodo inter ipſum dominum Georgium Epiſcopum ex una, & illuſtriſſimum Principem dominum Fridericum ducem Auſtriæ, de & ſuper Eccleſia & civitate Tridentina, caſtris, terris, oppidis, juribus & juriſdictionibus ad civitatem & Eccleſiam Tridentinam ſpectantibus, ac rebus aliis per ipſum dominum Fridericum ducem Auſtriæ, ſuos receptores, & aliis in proceſſu cauſæ hujuſmodi deductis, quamdam citationis pergameni ſchedulam de mandato commiſſariorum ſuper viſione & examinatione exſecutionis monitorii, per ipſam Synudum decreti in dicta cauſa, datorum in audientia publica litterarum contradictarum Sedis Apoſtolicæ, ſive curiæ Romanæ lectarum poſitam ſignatam, & alias inibi debite exſecutam tenoris infraſcripti repræſentavit, citatorumque in eadem citatione contentorum, non comparentium, neque relationem fiendam per ipſos commiſſarios ipſi Synodo ſuper exſecutionis valitudine audire curantium contumaciam accuſavit, ipſoſque contumaces reputari per eamdem Synodum Conſtantienſem debite poſtulabat: petens nihilominus ipſos dominos comiſſarios audiri in eorum relatione, & ulterius declarare, prout in quadam papyri ſchedula, cujus tenor inferius eſt inſertus, plenius continetur.

ANNO CHRISTI 1417.

Tunc Synodus dictos citatos non comparentes, neque hujuſmodi diei termino ſatisfacere curantes, licet ſatis exſpectatos, reputavit, prout erant, contumaces, & in eorum contumacia mandavit dictis commiſſariis, ut relationem de meritis exſecutionis monitorii facere deberent. Qui quidem domini commiſſarii per os reverendi patris domini Martini Epiſcopi Aprutini unius ex collegis in ambone publico ſuper quo edicta, ſtatuta, ordinationes ſententiæ, *&c.* ipſius Synodi leguntur & publicantur, retulerunt, prout & quemadmodum in quadam papyri ſchedula prius per ipſos dominos commiſſarios concordata, cujus tenor inferius eſt inſertus, plenius continetur.

Qua relatione alta & intelligibili voce facta per os ipſius domini Martini Epiſcopi, collegæ ſui, videlicet reverendiſſimi patres domini Guillelmus ſancti Marci, Franciſcus Florentinus Cardinales, reverendique patres & venerabiles viri Nicolaus Epiſcopus Marsburgenſis, Joannes electus Curienſis, Martinus Atrebatenſis, Stephanus Dolenſis Epiſcopi, Gaſpar ſancti Eremi Peruſienſis abbas, Gundiſalvus Garſiæ Doctores, ſucceſſive approbaverunt ipſam relationem factam, & pronuntiatam per ipſos per os dicti domini Martini Epiſcopi Aprutini; & dixerunt eam ita eſſe concordatam, per eos, & in hoc nemine diſcrepante. Et ulterius ex quo ipſa Synodus ſtatim ad declarationem pœnarum in monitorio contentarum procedere non volens; idcirco ſæpefatus magiſter Joannes de Scribanis procurator & promotor, nominibus quibus ſupra, dictos citatos ulterius citare per dictam audientiam litterarum contradictarum, necnon procuratorem ipſius ducis partis ſibi adverſæ per curſorem ad certum peremptorium terminum competentem per ipſam Synodum debita cum inſtantia poſtulavit. Quam quidem citationem eadem Synodus ipſi magiſtro Joanni de Scribanis procuratori & promotori per quemcumque Sedis Apoſtolicæ curſorem, qui ſuper hoc fuerit requiſitus ad proximam ſeſſionem peremptoriam fieri voluit & mandavit; & hoc per reſponſum prælibati domini Joannis Epiſcopi Oſtienſis Cardinalis Vivarienſis, qui nomine dictæ Synodi reſpondit, *Placet*.

Quo reſponſo prædicta Synodus de omnibus prædictis proteſtatis, relatis & approbatis mandavit fieri inſtrumentum & inſtrumenta per notarios Sedis Apoſtolicæ, & ceteros notarios, & ſcribas ad inſtantiam & petitionem magiſtri Joannis de Scribanis procuratoris & promotoris prædicti.

Tenores vero dictarum citationum, audientiæ contradictarum, de quibus ſupra fit mentio, ſequuntur, & ſunt tales.

MAndant reverendiſſimi reverendique patres in Chriſto, ac venerabiles & circumſpecti viri domini commiſſarii, per ſacroſanctam Synodum Conſtantienſem cauſæ, & partibus infraſcriptis ſpecialiter deputati, citari peremptorie in audientia litterarum contradictarum Romanæ curiæ, & citat, ut moris eſt, illuſtriſſimum Principem dominum Fredericum ducem Auſtriæ, & occupatores, & detentores civitatis, caſtrorum, terrarum, jurium, & rerum Eccleſiæ Tridentinæ, & alias in monitorio, de quo inferius fit mentio, contentos, omneſque alios & ſingulos ſua communiter, vel indiviſim intereſſe putantes, & eorum procuratores, ſi qui in Romana curia & civitate Conſtantienſi fuerint pro eiſdem; quatenus die craſtina, quæ erit die ſabbati vigeſima menſis Februarii, compareant coram ſancta Synodo Conſtantienſi, & ipſis deputatis in Eccleſia majori Conſtantienſi mane hora octava, qua ſeſſio publica teneri ſolet, ſi ipſa die cra-

ANNO CHRISTI 1417.

craſtina ſeſſio publica, ſeu congregatio tenebitur, alioquin prexima immediate ſequenti, qua dicta ſacroſancta Synodus Conſtantienſis, ſive congregatio generalis ejuidem Synodi mane hora ſeſſionis publicæ, ſive congregationum generalium ad jura reddenda fuerit in dicta Eccleſia Conſtantienſi congregata: ad audiendum relationem deliberatam per ipſos commiſſarios ipſi Synodo faciendam, juxta commiſſionem eis per eamdem Synodum factam. Et ulterius ad videndum & audiendum ferri ſententiam, ſeu ſe declarari incidiſſe pœnas in monitorio alias decreto per Synodum ſanctam Conſtantienſem prædictam, dictumque monitorium debere currere in arte ſua, ſi & quatenus eadem Synodus Conſtantienſis ad ipſam ſententiam ſive declarationem faciendam fuerit deliberata, alioquin prima die tunc immediate ſequenti, qua dicta Synodus profeſſione ſive generali congregatione hora & loco prædictis fuerit congregata: in cauſa & cauſis vertentibus, & verti etenim ſperantur, inter dictos citatos ex una, & reverendum patrem dominum Georgium Epiſcopum Tridentinum, de & ſuper Eccleſia Tridentina, ſpoliationeque ipſius Epiſcopi, ac bonorum, terrarum, caſtrorum, jurium, juriſdictionem, & rerum eorumdem, & aliis in cauſa & cauſis hujuſmodi deductis & eorum occaſione partibus ex altera: alioquin in cauſa & cauſis hujuſmodi per ipſam Synodum Conſtantienſem ad prædicta & ulteriora procedatur, dictorum citatorum abſentia ſeu contumacia non obſtante.

Datum Conſtantiæ, die Veneris decimanona menſis Februarii, anno Domini MCCCCXVII. indictione decima, Apoſtolica Sede vacante.

Sequitur relatie & peſt immediate.

REverendiſſimi patres & domini in Spiritu Sancto hic congregati, ac ſacrum generale Concilium Conſtantienſe facientes & repræſentantes, nomine procuratorio reverendi patris domini Georgii Epiſcopi Tridentini, accuſo contumaciam illuſtriſſimi principis domini Frederici ducis Auſtriæ, & aliorum citatorum non comparentium, ad videndum & audiendum per reverendiſſimos patres dominos ſancti Marci, & Fiorentinum S. R. E. Cardinales, & alios commiſſarios fieri relationem ſuper executione monitorii contra dictum dominum ducem, & alios citatos occupatores civitatis & Eccleſiæ Tridentinæ, ac oppidorum, caſtrorum & aliorum bonorum ad dictam Eccleſiam Tridentinam ſpectantium decreti; ipſoſque citatos peto reputari contumaces, & in ipſorum contumaciam ipſos declarari incidiſſe pœnas, & ſententias in dicto monitorio contentas.

His peractis atque geſtis, de mandato Synodi prælibatæ venerabilis & circumſpectus vir dominus Petrus de *a* Lamburga decretorum doctor aſcendit ambonem, ſuper quo publicantur, leguntur, decernuntur, & promulgantur ſtatuta, ordinationes, edicta, decreta, & ſententiæ ejuſdem Synodi, & legebat quamdam commiſſionem, ſive ſupplicationem deputationis certorum commiſſariorum per concilium, pergameni ſchedulam alias per ſingulas nationes concordatam, in qua petuntur dari commiſſarii in cauſa quæ verti ſperatur inter venerabiles & religioſos viros dominos abbatem, ac monachos & conventum monaſterii Cæſarienſis Auguſtenſis diœceſis ex una, & illuſtriſſimum Principem Ludovicum ducem Bavariæ, de & ſuper ſpoliationibus, rapinis, exactionibus, impoſitionibus, ſtatutis, & aliis moleſtiis, & angariis ipſi monaſterio, abbati & conventui, ac monachis monaſterii prædicti per eumdem Ludovicum Ducem factis, illatis & impoſitis, partibus ex altera. Qua ſchedula, ſive commiſſione lecta, & ejus tenore, præfata Synodus eam approbavit per os reverendiſſimi patris domini Joannis Epiſcopi Oſtienſis vicecancellarii per verbum, *Placet*: necnon ad requiſitionem magiſtri Joannis de Scribanis procuratoris; & nomine procuratorio prædicto, mandavit fieri ſuper præmiſſis relationibus, citationibus, lectionibus, & approbationibus unum & plura, pubblicum & publica, inſtrumentum & inſtrumenta per notarios Sedis Apoſtolicæ, ac notatios & ſcribas ad hoc depotatos.

a Mſſ. Limburga

ANNO CHRISTI 1417.

Demum venerabilis & circumſpectus vir dominus Auguſtinus de Lante de Piſis advocatus prædictus, propoſuit qualiter vacante Eccleſia Maſſanenſi reverendus pater dominus N. per capitulum Eccleſiæ Maſſanenſis canonice ſic electus ad Eccleſiam eamdem, *&c.* petens ipſius electionem per Synodum confirmari, *&c.* & in caſu quo non, proteſtatur de diligentia facta per eum ſuper requiſitione præfata. Præſentibus ſupradictis dominis Cardinalibus prælatis, Ambaxiatoribus, *&c.* pro teſtibus infraſcriptis, *&c.*

Tenor vero dictæ ſupplicationis ſive commiſſionis pergameni ſchedulæ, de qua ſupra fit mentio, ſequitur & eſt talis:

B *Deputatio commiſſariorum in cauſa Auguſtenſi monaſterii Cæſarienſis.*

SAcroſancta & generalis Synodus Conſtantienſis univerſalem Eccleſiam repræſentans in Spiritu Sancto legitime congregata, ſpecialiter deputat, ordinat, & elegit commiſſarios infraſcriptos: videlitet venerabiles fratres Joannem Patriarcham Antiochenum, & Joannem Epiſcopum Lubecenſem, ac dilictos Eccleſiæ filius Gaſparem abbatem Peruſinum, Gundiſalvum archidiaconum *b* Eccleſiæ Ebroicenſis, ad recipiendum informationem ſummariam de & ſuper querelis dilectorum Eccleſiæ filiorum Joannis abbatis, & conventus monaſterii Cæſarienſis, Ciſtercienſis ordinis, Auguſtenſis diœceſis, occaſione invaſionum, moleſtationum, exactionum, talliarum, impoſitionum C injuriarum, & aliorum damnorum, & gravaminum quorumcumque, ipſis per dilectum Eccleſiæ filium nobilem Ludovicum quondam Stephani Ducis Bavariæ natum, ducem Bavariæ, & ipſius nomine & mandato, & ſuos fautores, & adhærentes, illatarum & factarum; cum poteſtate citandi teſtes quoſcumque in Romana curia, & extra, ad effectum ut cognita per dictos deputatos, aut majorem partem ipſorum fama & veritate de præmiſſis; & quod tutus ad prædictum principem, & ſibi adhærentes non pateat acceſſus, poſſent deputati prædicti ſub bulla Concilii, & ipſius nomine legitime decernere monitorium, ipſumque valere, ac ſi in publica ſeſſione decretum foret & lectum, cum citatione per edictum publicum in locis & partibus vicinis publicandum & affigendum, in forma debita & conſueta; & ad ulteriora D procedere juſtitia mediante, perinde ac ſi cognitis dictæ veritatis iterum eſſet in publica ſeſſione notificata, & monitorium ibidem decretum. Non obſtante quod alias præfata Synodus certis judicibus generaliter quaſcumque cauſas ad ſacrum Concilium devolutas & deductas, devolvendas & deducendas commiſerit audiendas & decidendas, *&c.* & aliis in contrarium faciendis, non obſtantibus quibuſcumque.

b Lege ex mſſ. *Eccleſiæ Burgenſis*, decretorum Doctores: & *Robertum Apelton*, canonicum Eccleſiæ Eboracenſis, &c.

Sabbati ſecunda Februarii lecta fuit in ſeſſione publica per dominum Petrum de Polonia, & Concilium deputavit commiſſarios a tergo deſcriptos.

c Hermannus protonotarius,

c In Lipſ. mſ. *Henricus*.

SESSIO XXVIII.

E *Die Mercurii tertia menſis Martii fuit ſeſſio generalis in majori Eccleſia Conſtantienſi ſolemniter celebrata, præſidente in eadem domino Joanne Epiſcopo Oſtienſi. Fuitque celebratum in ea officium Miſſæ cum introitu*, Cum ſanctificatus fuero, &c. *per reverendiſſimum patrem dominum Joannem Patriarcham Antiochenum. Et prædicto officio completo, ſupervenit ibidem ſereniſſimus princeps dominus Sigiſmundus Romanorum & Hungariæ, &c. Rex, cum ſuis nobilibus. Deinde vero legebantur litaniæ & aliæ orationes, quæ in ſeſſionibus legi ſolent. Prædictis vero peractis, accuſata prius contumacia domini Friderici ducis Auſtriæ, & alierum non audientium ſe declarari incidiſſe pœnas contentas in monitorio, reverendus pater dominus Nicolaus Epiſcopus Mersburgenſis in contumaciam dictorum ducis Auſtriæ & aliorum, pronunciavit eoſdem inci-* Ex prima editione,

diſ-

ANNO CHRISTI 1417.

disse in pœnas contentas in monitorio, prout in schedula quam manibus tenebat & legebat de verbo ad verbum, cujus tenor est inferius insertus, continetur. Et veniendo in eadem schedula ad insertionem monitorii, propter prolixitatem & laborem dominus Petrus de Lomburga, alias de Polonia, legebat monitorium, alias decretum. Et co finito, dominus Nicolaus Episcopus præfatus continuavit sententiam declarationis usque ad finem.

Declaratio in causa Tridentina.

Sacrosancta Generalis Constantiensis Synodus Ecclesiam catholicam repræsentans, in Spiritu Sancto legitime congregata, ad futuram rei memoriam.

Decet sanctam matrem Ecclesiam, eos qui salutis monita obstinata elatione contemnunt, non dimittere incorrectos, neque impiorum proterviam sine digna castigatione præterire. Sane cum dudum de anno Domini millesimo quadringentesimo decimoquinto, & mense Augusto, gravis querela venerabilis fratris Georgii Episcopi Tridentini ad nos pervenisset, quod nobilis Fridericus dux Austriæ ipsum in canonica possessione Ecclesiæ civitatis Tridentinæ, ac oppidorum, castrorum, terrarum, villarum, locorum, jurium, & aliorum bonorum ad eamdem Ecclesiam pertinentium, alias sexdecim annis pacifice exsistentem, temere & de facto spoliasset, ac eamdem per novem annos detinuisset ac detineret indebite occupatam, ac ipsum cepisset, & in carceribus mancipatum pluribus gravibus violentiis affecisset; litterasque quasdam promissionis & juramenta metu & impressionibus extorsisset contra suam & ecclesiasticam libertatem ab eodem; quodque idem Fridericus a clarissimo Ecclesiæ filio Sigismundo Romanorum Regi semper Augusto, cui super hoc per ipsum Georgium Episcopum fuerat delata querela, vinculo juramenti se adstrinxisset, ejusdem serenissimi Regi super his stare præceptis, dictoque Rege per sententiam declarante & precipiente Ecclesiam & bona spoliata ac præfata occupata eidem Georgio per ipsum ducem restituenda fore; facere prætermisit, notam perjurii manifeste incurrens. Quapropter hæc sancta Synodus, vocato dicto duce, qui tunc in dicta civitate Constantiensi aderat, auditisque suis defensionibus per suos advocatos & procuratores, tam in sessionibus publicis, quam aliis congregationibus, statutis & deputatis ad eamdem causam, quæ jura & munimenta partium receperunt hinc inde producta, cum instaret dictus Georgius Episcopus per litteras monitorias præfatum Fridericum ducem & alios occupatores & detentores, necnon vassallos, nobiles, capitaneos, officiales & subditos Ecclesiæ Tridentinæ & civitatis, & aliorum bonorum prædictorum, sub pœnis, sententiis & constitutionibus divæ memoriæ Caroli quarti contra tales sacinorosos & sacrilegos editis, & aliis gravioribus, requiri & moneri pro restitutione dictæ Ecclesiæ, & bonorum prædictorum, ac plenaria satisfactione, & alias sibi de opportuno remedio provideri. Quapropter eadem sacrosancta Synodus super notorietate & aliis servatis servandis in causa hujusmodi certiorata ad plenum, eamdem notoritatem & facti evidentiam, & alia in ipsa causa agitata attendens; volens indemnitati Ecclesiæ providere, nec minus animarum saluti dicti ducis & aliorum occupatorum & detentorum, necnon vassallorum, nobilium, capitaneorum, officiariorum & subditorum prædictorum consulere, præhabita deliberatione matura, undecimo Kalendas Decembris sequentis ejusdem anni monitorium decrevit, cujus tenor sic incipit:

Decretum monitorii.

Sacrosancta generalis Synodus Constantiensis, universis & singulis Christi fidelibus, salutem & omnipotentis Dei benedictionem.

Gravem querelam venerabilis fratris nostri Episcopi Tridentini, &c. & sic finit. Litteras monitoriales contra dictum Fridericum ducem & occupatores & detentores hujusmodi, partibus ad hoc Alegitime citatis, decrevimus fore concedendas, decernimus & concedimus in forma quæ sequitur, quæ quidem forma sic incipit:

ANNO CHRISTI 1417.

Monitorium decretum in forma.

Sacrosancta generalis Synodus Constantiensis, universos & singulos venerabiles fratres Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, &c.. sic finit. Quibus & cuilibet vestrum in præmissis dabimus plenam fidem. Datum Constantiæ undecimo Kalendas Decembris, anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimoquinto, Apostolica sede vacante. Supra sess. xx.

Post hæc de anno Domini millesimo quadringentesimo decimosexto, cum jam dictus Fridericus dux per antea de hac civitate Constantiensi recessisset, ipsa B Synodo inconsulta, præfatumque monitorium in ejus præsentia & suorum advocatorum & Procuratorum presentia decretum, propter quemdam tractatum concordiæ, quem sperabat in actis causæ plene constare, in ejus personam legitimam non potuerit habere executionem, per edictum secundum formam monitorii antedicti. Et quia per eamdem sanctam Synodum constituti fuerunt commissarii tam de sacro collegio reverendissimorum patrum dominorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalium, quam de nationibus singulis, ad cognoscendum, videndum & examinandum, antedictum monitorium esset debite executum: dictisque commissariis referentibus, ex productis constare, dictum monitorium fuisse debite & in locis deputatis executum; constetque notorie dictum Fridericum ducem & alios occupatores & detentores, necnon vassallos, nobiles, capitaneos, officiaCrios & subditos supradictos nullatenus præceptis in dicto monitorio contentis paruisse; sed eumdem Fridericum ducem & alios occupatores & detentores supradictos dictam Ecclesiam Tridentinam, civitatem, terras, oppida, castra, villas & alia jura & bona prædicta tenere indebite & contumaciter occupatas & occupata, contra sententiam & præceptum serenissimi Regis Romanorum, cui jure jurando stare promisit: de quo & ejus obligatione constat publicis documentis: ideo volens præfata Synodus tantam inobedientiam & rebellionem notoriam ulcisci cum Apostolo, ne tanti mali perversitas transeat præsumptoribus in exemplum, per hanc sententiam, quam fert in his scriptis, pronunciat, decernit & declarat, dictum Fridericum ducem Austriæ anathematis & sacrilegii vinculis innodatum, perjuriique reum; necnon pœnas privationis & inhabiDlitationis in constitutione Carolina prædicta contentas, eumdemque Fridericum ducem & alios occupatores & detentores, tam Ecclesiasticos, quam Jaculares vassallos, nobiles, capitaneos, officiarios & subditos inobedientes & rebelles Ecclesiæ & civitatis Tridentinæ, ac oppidorum, castrorum, terrarum villarum & locorum, necnon jurium & bonorum dictæ Ecclesiæ, cujuscumque status, gradus, conditionis, dignitatis aut præeminentiæ, etiam si ducalis fuerint, in pœnas, sententias & censuras alias in dicto monitorio comprehensas & expressas incidisse; ipsiusque Friderici ducis Austriæ & aliorum occupatorum, detentorum, necnon vassallorum, nobilium, capitaneorum, officiariorum & subditorum prædictorum civitates, oppida, castra, terras, & alia loca quæcumque ecclesiastico supposita interdicto. Unde eadem sacrosancta Synodus diversos & singEulos venerabiles fratres Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, ac dilectos Ecclesiæ filios abbates, priores, præpositos, decanos, archidiaconos, scholasticos, cantores, thesaurarios & canonicos, tam cathedralium quam collegiatarum, parochialiumque Ecclesiarum rectores & locatenentes eorumdem, ceterosque plebanos, curatos, clericos, notarios & tabelliones publicos per Italiam & Alemaniam constitutos, & alias ubilibet, eorum quemlibet in solidum, ad quem, vel ad quos præsentes nostræ litteræ pervenerint, tenore præsentium requirit, atque monet primo, secundo, tertio & peremptorio terminis, communiter & divisim, eisque & eorum cuilibet in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna latæ sententiæ districte precipiendo mandat, quatenus statim visis præsentibus dictum

a Forte, Catissimo.

ANNO CHRISTI 1417.

dictum Fridericum ducem Austriæ anathematis & sacrilegii vinculis innodatum, perjuriique reum, necnon pœnas privationis & inhabilitationis prædictas, a ac eorumdem & occupatores ac detentores, vassallos, nobiles, capitaneos, officiarios & subditos inobedientes & rebelles, in prædictas pœnas, censuras & sententias in dicto monitorio contentas incidisse, singulis diebus Dominicis & festivis in eorum Ecclesiis, monasteriis & capellis infra Missarum solemnia, dum ibidem populi multitudo ad divina audiendum, aut alias congregata fuerit, etiam alias ubi & quando & quoties expediens fuerit. Et postquam vigore præsentium ipsi, seu aliquis eorum, requisiti fuerint, seu fuerit requisitus, pulsatis campanis, candelis accensis, & demum extinctis & in terram projectis, publice denuncient & evitent, & ab aliis publice, quantum in eis erit, denunciari & evitari ab omnibus Christi fidelibus faciant & permittant. Et præsentem nostram declarationem seu sententiam, & omnia & singula in eis contenta publicent, insinuent, & ad intellectum Christi fidelium adstantium exponant, & plenarie exsequantur, donec & quousque super præmissis absolutionis beneficium meruerint obtinere, & a prædictis rebellionibus desliterint, & debite satisfecerint, aut aliud a dicta sacrosancta Synodo, vel futuro summo Pontifice habuerint in mandatis.

a *Mss.* ac eumdem ducem, & occupatores, &c.

Et quia idem Fridericus dux Austriæ, Pharaonis imitatus duritiem, more aspidis surdæ obturavit aures suas, hujus sancti Synodi preces & monita, suorumque amicorum & præfati Regis sententiam & jusjurandum despiciens; tanta exigente duritia, cogitur hæc sancta Synodus de finali remedio providere: cum nihil prosit sententias ferre, nisi sit qui eas debitæ exsecutioni demandet. Committit ergo præfata sancta Synodus præfato b *clarissimo filio Ecclesiæ defensori & advocato Sigismundo Regi Romanorum semper Augusto, cujus specialiter interest, ad requisitionem Ecclesiæ contritas & oppressas Ecclesias restaurare, & ecclesiasticas personas a violentiis & injuriis defensare, & eamdem sententiam exsecutioni demandare; & ceteris principibus ac Christi fidelibus, ut ad restitutionem dictæ Ecclesiæ & civitatis Tridentinæ, & omnium bonorum & jurium ipsius, & ejus integram libertatem & indemnitatem servandam, contra dictum Fridericum Austriæ ducem, & alios occupatores & detentores præfatos, ut nostrum præfatum monitorium realem exsecutionem obtineat, brachium impendant, favorem & auxilium gladii & potentiæ omnimodæ sæcularis.*

b Forte, carissimo.

Decernit insuper hæc sancta Synodus ad plenierem exsecutionem habendam, processum contra omnes intrusos & intrudendos in dicta Ecclesia & civitate Tridentina, ac castris, oppidis, terris, villis, locis, possessionibus, juribus & bonis ejusdem, & contra adhærentes eidem duci Friderico & occupatoribus & detentoribus, ac intrusis & intrudendis, ac contra dantes auxilium, consilium aut favorem. Quem quidem processum, etiam omnes & singulos processus necessarios & opportunos committit venerabili Petro Episcopo Stragurienſi, cum potestate subdelegandi, & aliis clausulis in ferma debita & consueta, supplens quoque eadem Synodus omnem solemnitatis defectum, si quis forsan fuerit in præmissis. Lectis autem his, reverendissimus dominus Joannes Episcopus Ostiensis Cardinalis Vivariensis, juxta consensum & voluntatem omnium nationum, & alias propter discordiam nationum quoad ordinem, respondit pro mice præsenti per verbum, Placet.

Ex collectione Barberiniana.

In causa Tridentina.

ANno, indictione, quibus supra, die vero Mercurii tertia mensis Martii, fuit celebrata sessio generalis loco & hora, quibus supra, dominis Cardinalibus nondum supervenientibus, fuit inceptum & cantatum officium Missæ cum introitu. *Dum sanctificatus fuero, &c.* & Evangelio: *Si quis diligit me, &c* Quod officium Missæ fuit celebratum per reverendissimum dominum Joannem Patriarcham Antiochenum. Quo celebrato, supervenit ibi serenissimus princeps Sigismundus Romanorum & Ungariæ, &c. Rex, suisque nobilibus, videlicet Friderico Burgravio Nurembergensi, Magno comite de Hungaria, Bernone de Scala, & aliis nobilibus, comitibus, baronibus, militibus, in numero copioso. Quibus exsistentibus, intraverunt locum sessionis reverendissimi patres domini Joannes Ostiensis Cardinalis Vivariensis, Jordanus Albanensis de Ursinis, & Angelus Prænestinus Laudensis, Episcopi, Antonius Bononiensis, Franciscus Venetiarum, Joannes Ragusinus, Gabriel Senarum, Almannus Pisanus, Antonius Aquilejensis, Angelus Veronensis, Branda Placentinus, Petrus Cameracensis, Guillelmus sancti Marci, Thomas Tricaricensis, Antonius de Chalanco, & Petrus de Fuxo, presbyteri: Amedeus Saluciarum, Raynaldus de Brancatiis, Ludovicus de Flisco, Otto de Columna, Lucidus de Comite, & Franciscus Florentinus; diaconi Cardinales, quibus præsentibus, & aliis prædictis, fuit inceptum officium litaniarum cum introitu, *Exaudi nos Domine*: Evangelio, *Hoc est præceptum meum*, hymno, *Veni creator Spiritus*, & aliis collectis, & orationibus ad hoc requisitis. Quibus officio Missæ & litaniarum peractis, levavit se in medium venerabilis vir dominus Simon de Teramo sacri consistorii advocatus, ac reverendi in Christo patris & domini Georgii Episcopi Tridenti, in causa vertente inter ipsum dominum Episcopum, & illustrissimum principem Fridericum ducem Austriæ, de & super civitate, Ecclesia, terris, locis, jurisdictionibus, villis, &c. ad dictam Ecclesiam Tridentinam spectantibus, & ipsum dominum Georgium Episcopum Tridentinum partibus ex altera, coram Concilio Constantiensi advocatis: ipse vero dominus Simon advocatus ipsius domini Georgii Episcopi proposuit, C qualiter dominus Fridericus dux eumdem dominum suum dicta Ecclesia, civitate, terris, locis, castris, villis, jurisdictionibus, rebus, & bonis ad ipsam civitatem, Episcopatum, & personam dicti Georgii Episcopi Tridentini pertinentibus & spectantibus dudum ante plura tempora spoliasset, & hodie teneret spoliatum: & sæpius per diversos principes, nobiles, & alios fuisset tractatum de restitutione fienda, atque super ea requisitus, nunquam tamen effectum super hujusmodi restitutione foret consecutus. Quapropter ad querelam domini Episcopi prædicti Concilium præsens Constantiense eumdem dominum Fridericum ducem, & officiales ejus, necnon occupatores, detentores dictorum civitatis, castrorum, terrarum, jurisdictionum, & rerum, atque bonorum prædictorum monuisset, & moneri mandavit, ut Ecclesiam, civitatem, terD ras, castra, bona, res, & jurisdictiones prædicta infra certum terminum tunc in ipsis litteris monitoriis contentum & expressum, nunc vero per elapsum restituere deberent, per edictum publicum, prout & quemadmodum in ipsis litteris monitoriis debite exsecutis, & productis coram commissariis ad hoc deputatis, alias deputandis super valore exsecutionis monitorii in publica sessione; & jam constaret, quod præfatus dominus dux de omnibus his non curaret. Quapropter idem dominus Simon advocatus, & nomine domini sui Episcopi Tridentini actoris, petiit per præfatum Concilium ulterius fore procedere, & procedi debere; Ipsumque dominum ducem, & alios prænominatos juxta vim, & effectum monitorii in pœnas in eodem monitorio contentas declarari incidisse, debita cum instantia postulavit, auxiliumque sæcularis E brachii invocandum. Qua quidem petitione facta providus vir magister Joannes de Scribanis prædictus, nomine procuratorio ipsius Episcopi, quo supra, quam quidem citationem in pergameni schedula in audientia litterarum contradictarum Sedis Apostolicæ positam, atque lectam, signoque ipsius audientiæ signatam, & sigillatam, atque inibi debite exsecutam, cujus tenor inferius est insertus, repræsentavit: citatorumque in eadem contentorum non comparentium, nec aliquam causam rationabilem, quare in pœnas contentas in monitorio non incidisset, si quam haberent allegandam, contumaciam accusavit: eosque in pœnas prædictas juxta tenorem suæ petitionis, ut præfertur, oblatæ incidisse declarari, instanter postulavit.

Dictum namque Concilium prælibatos ducem Fride-

ANNO CHRISTI 1417.

Dictum namque Concilium prælibatos Ducem Fredericus & alios monitos non comparentes, neque in hujusmodi termino in aliquo satisfacere curantes, licet sufficient exspectatos, reputavit contumaces: & in eorum contumaciam, de mandato ipsius Concilii, ascendit ambonem, super quo edicta, sive statuta, & ordinationes Concilii publicari, legi, & pronunciari solent, reverendus prædictus Nicolaus Episcopus Merseburgensis: & in contumaciam, ut præfertur, ipsorum citatorum, pronunciavit dictos monitos incidisse in pœnas contentas in monitorio, prout in schedula, quam legebat de verbo ad verbum, cujus tenor inferius est insertus; Et veniendo in eadem schedula declarationis ad insertionem monitorii, & propter prolixitatem & laborem, venerabilis vir dominus Petrus de *a* Lamburga, alias de Polonia, legebat monitotium alias decretum. Quo monitorio lecto ad finem, præfatus dominus Nicolaus Episcopus Merseburgensis continuavit lecturam declarationis usque ad finem: in qua quidem schedula continebatur in fine exsecutio brachii sæcularis serenissimo Principi Sigismundo Romanorum, Ungariæ, &c. Regi. Qua quidem schedula declarationis lecta, & quia in fine ipsius schedulæ fuerunt posita verba hæc, Sede Apostolica vacante; surrexit venerabilis & circumspectus vir dominus Guillelmus de Ludena unus de Ambaxiatoribus Arragonum regis, & protestabatur nomine domini Regis, & regnorum, quod in illam particulam (Sede vacante) non consentiret; cum non teneretur hodie, Apostolicam sedem vacare; sed in singula alia bene consentiret in eadem schedula expressa, & lecta per verbum, *Placet*. Dominus vero Ostiensis Vivariensis Cardinalis, tanquam præsidens, juxta consensum & voluntatem omnium nationum, & alias propter discordiam nationum quoad ordinem ad lecta respondendo, respondit pro vice præsenti ad omnia supra lecta, & protestata per verbum, *Placet*. His quidem lectis, diffinitis, atque protestatis, levaverunt se venerabiles viri domini Augustinus de *b* Lante de Pisis, nomine Regis Romanorum præsentis, & Simon de Theramo sacri consistorii advocatus, & ipse Augustinus nomine domini Regis Romanorum: Simon vero, nomine Georgii Episcopi Tridentini, petierunt, & quilibet eorum nominibus quibus supra, petiit fieri unum, vel duo, aut plura, publicum seu publica, instrumentum & instrumenta.

a Mss. *Lymburga.*

b Mss. *Lance.*

Quibus quidem instrumentis petitis, surrexerunt Ambaxiatores, ut dicitur, Francorum Regis: & per os magistri Joannis Campani procuratoris asserti ipsius Regis Francorum, legerunt certas protestationes in scriptis: & post aliquam lecturam, fuit factus unus sibilus in Concilio per suppositа Concilii, & talis tumultus, sive pulsatio propter verba contumeliosa, quæ, ut dicitur, fuerunt lata per dictos assertos Ambaxiatores & Procuratores, versus suppositа singularia Concilii, cum apparuerint multis inhonesta eorum protestata; Ita quod prædictus magister Joannes præ nimio tumultu lecturam suam finire non potuit. Videns idem Joannes Campani lecturam suam sive protestationem finire non posse, protestatus verbaliter, ut in dicta schedula continetur, cujus tenor sequitur inferius, & petiit sibi fieri tot quot necessaria fuerint publica instrumenta per notarios ibidem præsentes, tam Concilii, quam alios notarios publicos.

Protestatione namque facta, serenissimus Princeps Romanorum, Ungariæ, *&c.* Rex, primo per os venerabilis viri domini Augustini de *c* Lantis de Pisis advocati consistorialis præfati, & subsequenter ore proprio protestatus fuit de hujusmodi *d* lectura per nationes, & Concilium, tendente & vergente in magnum dedecus Concilii, & in dissolutionem ejusdem. Et sicut alias sæpius conclusum & statutum sit, quod nullus aliquid proponat in publicis sessionibus, quod vergat in præjudicium Concilii: & supplicavit omnibus, primo Concilio, & deinde singulis nationibus de iis providere, quod non fiant de ceteros, & præsertim talia, quæ sunt impeditiva unionis Ecclesiæ Dei, sicut protestatio jam per dictum Joannem Campani lecta. Nihilominus petiit consilium a Concilio, quid ipse dominus Rex, tanquam advocatus Concilii Constantiensis, & Ecclesiæ sanctæ Dei similibus actibus etiam præsenti facturus sit, ad finem & effectum, quod similes violentiæ de cetero non fiant; cum idem rex non velit, ut debet, quidquam facere, nisi de mandato & ordinatione ipsius Concilii: ad cujus mandatum ipse dominus rex semper obtulit se esse paratum, & præsertim in concernentibus unionem Ecclesiæ Dei. Super quibus ipse dominus Rex pro se, Augustinum tanquam advocatus & procurator Regis, Henricus vero de Piro, & Joannes de Scribanis, ut promotores & procuratores Concilii præfati, petierunt, & quilibet eorum petiit sibi fieri unum vel plura, publicum, *&c.* instrumenta. Præsentibus ibidem supradictis dominis Cardinalibus, nobilibus, & aliis pro testibus infrascriptis.

c Mss. *Lance.*

d Mss. *lectura inavisata per nationes, &c.*

Tenores vero dictarum citationis pergameni, necnon declarationis, & protestationis, de quibus supra fit mentio, sequuntur, & sunt tales:

MAndat sacrosancta generalis Synodus Constantiensis citari peremptorie in audientia litterarum contradictarum Romanæ curiæ, & citat, ut moris est, illustrissimum Principem Ducem Austriæ, & occupatores, & detentores, necnon vassallos, nobiles, capitaneos, officiarios, & subditos, etiamsi ducalis, aut alterius cujuscumque status, gradus, conditionis, vel præeminentiæ fuerint, civitatum, castrorum, terrarum, jurium, & rerum Ecclesiæ Tridentinæ, & alios in monitorio contentos, omnesque alios, & singulos sua communiter vel divisim interesse putantes, & eorum procuratores, si qui in Romana curia, & civitate Constantiensis fuerint pro eisdem: quatenus in proxima sessione, sive congregatione generali compareant coram ipsa sancta Synodo Constantiensi, in Ecclesia majori Constantiensi, in qua sessiones, sive congregationes, fieri & teneri solent, mane hora sessionum publicarum, sive congregationum generalium, ad jura reddendum in eadem Ecclesia Constantiensi congregata, & audiendum & videndum ferri sententiam, seu declarari incidisse pœnas in monitorio alias per ipsam Synodum Constantiensem decreto contentas, in causa & causis vertentibus, & quæ verti, & etiam iperantur inter dictos citatos, ex una, & reverendum patrem dominum Georgium Episcopum Tridentinum, spoliationeque ipsius Episcopi, & bonorum, castrorum, terrarum, jurium, jurisdictionum, & rerum earumdem; & aliis in hujusmodi causa deductis, & eorum occasione, partibus ex altera. Alioquin in causa & causis hujusmodi per ipsam Synodum Constantiensem ad præfata & ulteriora procedetur, dictorum citatorum absentia seu contumacia non obstantibus.

Datum Constantiæ, die vigesima prima mensis Februarii, anno Domini MCCCCXVII. Indictione decima, Sede Apostolica vacante.

Gumpertus Fabri notarius.

Sequitur declaratio, sive decretum monitorii, jam superius editum, in sessione XX.

Ex collectione Barberiniana, & ms. Lipsiensi.

E *Protestatio Ambaxiatorum Regis Franciæ pro justitia ejusdem Regis elucidanda.*

AD invincibilem veritatem, & justitiam, atque honorem Christianissimæ Regiæ majestatis Franciæ ostendendum, damnumque & interesse Ecclesiæ Romanæ, immo universalis, ac totius Christianitatis demonstrandum, oratores, & Ambaxiatores Christianissimi regis Francorum dicunt & proponunt in hoc sacro Concilio Constantiensi, & totius Ecclesiæ facie, quæ sequuntur.

In primis, quod cum Christianissimus Francorum Rex præ cunctis regibus Christianis specialiter laboraverit pro unione antedictæ Ecclesiæ, Ambaxiatores nihil umquam dixerunt, scripserunt, aut prosecuti sunt animo impediendi sacram unionem

Ec-

ANNO CHRISTI 1417.

Ecclesiæ, aut turbandi præsens Concilium, seu ipsum impediendi a rebus in eo gerendis, circa ea, pro quibus principaliter est congregatum, sicut falsè eis impositum est ab æmulis: nec animo injuriandi cuicumque, & specialiter sereniſſimo Regi Angliæ, aut regno ejus, vel Ambaxiatoribus suis, sed solum pro tuitione juris Romanæ ac universalis Ecclesiæ, & honoris certorum Regum Christianitatis, & præcipue dicti domini Regis Francorum, & regni sui interesse diversis respectibus.

Item, quod nunquam fuit intentio eorum dicere, quod dictus Rex Angliæ, & regnum suum non faciant seu non repræsentent unam nationem, sicut quodlibet regnum facere posset; aut quod non habeant vocem magnæ nobilitatis, & auctoritatis, cum hoc etiam concedant de quolibet alio Rege, immo etiam de quibusdam particularibus nationibus non habentibus regem appropriatum; sed fuit eorum intentio, quod de jure non habent, nec habere debent, vel possunt talem nationem, quæ habeat vocem, seu auctoritatem repræsentativam quartæ aut quintæ partis Christianitatis, seu totius obedientiæ Romani Pontificis; & quæ debeat, aut possit de jure æquiparari voci, seu auctoritati totius Italiæ, vel totius Galliæ, seu Hispaniæ, vel totius Germaniæ, quæ quatuor nationes principales multa regna, & nationes particulares continent, quæ particularia regna dicto regno Angliæ merito possunt æquiparari, & quod ista fuit eorum intentio, manifeste patet ex supplicatione super hoc materia primo exhibita in natione Gallicana, cujus tenor sequitur:

Supplicatur tribus inclytis nationibus, Italiæ, Galliæ, & Germaniæ, quatenus pro debito hujus sacri Concilii ordine disponendo, dignentur attente providere, atque prævidere super iis quæ sequuntur.

Benedictus XIII. in extravaganti, *Vas electionis*, ubi ordinat super procuratoribus Prælatorum, & taxationibus eorumdem, ac etiam de subsidio, distinguit obedientiam papalem in quatuor generales partes, seu nationes. Prima pars in Francia, Navarra, &, Majoricarum regnis, ac terris, partibus, & provinciis adjacentibus, & in vicinis ejusdem; necnon in Delphinatu, & Burgundiæ, Sabaudiæ, Provinciæ, Foulcaquerii comitatibus. Secunda pars in Alemaniæ, Angliæ, Ungariæ, Bohemiæ, Poloniæ, Norvegiæ, Daciæ, Scotiæ, & Sveciæ regnis, ac terris, partibus, & provinciis eisdem adjacentibus. Tertia pars in Castellæ, Legionis, Arragoniæ, & Portugalliæ, ac partibus adjacentibus, & vicinis eisdem, excepto Corsicæ & Sardiniæ regnis. Quarta pars in Apuliæ, Calabriæ, Terra Laboris, Siciliæ. Tusciæ, Sardiniæ, Corsicæ, & terris aliis Italiæ partibus; necnon *a* Salimoniæ, Achajæ, Cypri, & terris, regnis, insulis, aliis provinciis, ac partibus omnibus ultramarinis, & transmarinis. Et quo jure patet, quod si hoc generale Concilium Constantiense rationabiliter debeat dividi per nationes, convenientius dividitur per quatuor, quam per plures: quia talis distinctio seu divisio est juri & rationi conformis.

a Lege *Sclavoniæ*, ex mſ.

Secundo sequitur de eodem, quod adveniente natione Hispanica ad hoc generale Concilium, natio Anglicana debeat reduci ad nationem Alemaniæ, cujus ipsa est pars, & ei immediate conjungitur, ut patet ex jure prædicto. Unde quod hæc natio Angliæ hucusque divisa fuit a natione Alemaniæ, fuit permissum, ut sic essent in hoc Concilio quatuor nationes: & hoc ex certa & speciali causa, quæ maxime cessabit, adveniente natione Hispanica: sicut potest faciliter declarari ex iis, quæ alias scriptæ sunt, quando in principio hujus Concilii actum fuit de distinctione nationum.

Tertio sequitur, quod si adveniente natione Hispanica, natio Anglicana maneat quinta, eadem & fortiori ratione aliæ tres nationes prædictæ debebunt proportionaliter distingui in plures nationis æquales. Verbi gratia regnum Franciæ quod est notabilius, debebit facere nationem: & reliqua portio nationis Gallicanæ, quæ non subest regno Franciæ, debebit facere unam nationem. Nam hæ Aduæ portiones nationis Gallicanæ multo majores & notabiliores sunt quam natio Anglicana: & maxime regnum Franciæ quam Angliæ: cum in Francia multo plures & notabiliores sint provinciæ quam in Anglia, multo plures Ecclesiæ Episcopales, multo plures & notabiliores universitates studiorum. Quæ omnia attendenda sunt in distinctione nationum, ut in eis sit æqualitas & proportionalitas conveniens, & ut decenter fundetur auctoritas Concilii generalis, deturque in futurum Conciliis forma & exemplum imitationis ex iis, quæ in præsenti fiunt Concilio: & quod hic exempli gratia dictum est de natione Gallicana, multo magis dicendum est de aliis nationibus, ut infra patebit.

Quarto adveniente natione Hispanica juxta unum ex capitulis tractatis in Narbona, statim fiat unio eorum ad nos pro faciendo unum universale Concilium: & per consequens hoc facto, sicut illud erit quasi novum Concilium, & noviter ex eis & nobis integratum? sic ad illius nationis honorem debebit fieri novus ordo, seu ordinari novus procedendi modus, immo verius renovari mos antiquus in distinctione nationum observatus, ut præfertur, juri & rationi conformis.

Pro declaratione vero, & confirmatione præmissorum facit, quod idem dominus Benedictus XII. qui Burdegalensis fuit nationis, & per consequens favens Regi & regno Angliæ, cum de terra ei subdita esset, volens tamen distinguere terras & provincias subditas obedientiæ Romani Pontificis pro capitulis monachorum nigrorum provincialibus celebrandis, in prima rubrica sui operis in fine ejusdem distinxit præfatas terras, & regna in triginta sex „ provincias, ita dicens: Ut igitur de provinciis „ in quibus fuerint hujusmodi capitula celebran- „ da, distincta limitatio habeatur, ne de ipsis in „ posterum hæsitetur, quamlibet provinciam, pro- „ ut sequitur, deputavimus. Et consequenter in regno Franciæ, & partibus adjacentibus ponit sex provincias, videlicet primo Remensem, & Senonensem pro una: secundo Rotomagensem & Turonensem pro alia. Tertio Bituricensem, & Bordegalensem cum Episcopatu Anicien si pro alio. Quarto Narbonensem, Tolosanam, Oecitanam pro alia: Deinde vero ponit Lugdunensem, Bisuntinam, & Tarantasiensem pro alia; & consequenter Viennensem, Arelatensem, Aquensem, & Ebredunensem pro alia: in regno vero Angliæ ponit Cantuariensem & Eboracensem pro una provincia.

Ex quibus patet, quod nec juri nec rationi consonum est æquare suo æquiparare regnum Angliæ regno Franciæ in Concilio generali, vel nationem Gallicanam generali sumptam nationi Anglicanæ. Et multo minus nationem Italicam, Germanicam, vel Hispanicam. Quare omnino absurdum esset dictam Anglicanam nationem fieri quintam partem seu nationem hujus sacri Concilii, cum ipsa secundum juris dispositionem sit trigesimasexta pars sive provincia totius obedientiæ Romani Pontificis.

Præmissis itaque consideratis, supplicatur & requiritur, quod in hac materia provideatur altero trium modorum. Primo quod adveniente natione Hispanica, cesset dicta natio Anglicana, & fiat pars nationis Alemaniæ, ut præmittitur. Secundo si hoc non placet, sed omnino velit dicta natio Anglicana a dicta natione Alemaniæ divisa esse, consequens videtur, quod dictæ tres aliæ nationes distinguantur singule in plures nationes particulares dictæ nationi Anglicanæ proportionales: alioquin non esset justa æqualitas, neque æqua partitio nationum in hoc sacro Concilio; & videretur fieri injuria & gravamen Christianissimo Regi Franciæ, & regno suo, ac toti nationi Gallicanæ; & multo magis nationi Hispanicæ, vel Germanicæ, & insuper nationi Italicæ; cum quælibet alia plura regna, & plures provincias contineat non minus notabiles, quam regnum Angliæ, ut patet ex prædallegatis. Tertio si dictæ nationes non vellent condescendere ad talem subdistinctionem, & multiplicationem, sicut nec apparet expediens, videretur esse providendum, quod rediretur ad jus commune, & antiquum modum procedendi, & concedendi in Conciliis generalibus, in quibus non legitur facta fuisse talis distinctio nationum. Super præmissis igitur

sup-

ANNO CHRISTI 1417.

supplicatur & requiritur hujus sacri Concilii declaratio & determinatio.

Item dicunt & proponunt dicti Ambaxiatores Regis Franciæ Christianissimi, quod cum dicta supplicatio peteret declarationem Concilii super una disjunctiva seu alternativa trium membrorum, non excludendo simpliciter, quod dicti Anglici non deberent habere nationem, sed moderandum, ut prædictum est; tamen ipsi hanc materiam impatienter audierint, & ita sibi reputaverint injuriosam, ut inde ex parte ipsorum, quædam secuta fuerunt scandala, loco & tempore plenius explicanda.

Item, dicti Ambaxiatores Regis Franciæ occasione præmissorum & pro tuitione juris Ecclesiæ, ac domini Regis Francie, proposuerunt facere certas protestationes, a quibus multum & sæpe fuerunt impediti.

Quia adveniente inclyta natione Hispanica ad hoc sacrum Concilium, & cum eo unita, dictum Concilium habet quatuor partes, in quas secundum observantias sanctorum patrum tota Ecclesia dividitur: videlicet in nationem Italicam, Gallicanam, Hispanicam, & Germanicam, ut patet in extravagante Benedicti XII. quæ incipit, *Vas electionis*. Et quia tali unione facta, domini Ambaxiatores serenissimi Regis Anglie nolunt reduci ad nationem Germanicam, *a* cum membrum & portio fuerit secundum antiquam observantiam sanctorum patrum, quia propter absentiam nationis Hispanicæ in Concilio sub obedientia Joannis olim Papæ XXIII. congregato fuit eis ex certa causa *b* dissimulata, permissum quartam partem Concilii facere; sed iterum nunc ubi advenit natio Hispanica, & cessante evidenter & notorie causa, tamen voluerunt nationem facere, & quintam partem Christianitatis representare, nedum in isto, sed in quibusque aliis futuris Conciliis ex hoc novum jus acquirere; quod perpendicur ex hoc, quod cum natione Hispanica contendunt, immo eam præcedere voluerunt, vel nationem Germanicam, quod nulli juri consonum videtur: videlicet quod unum regnum, sicut est Anglia, in Concilio Christianitatis æquiparetur uni nationi majorem partem cleri & populi incomparabiliter continenti; & insuper in magnum præjudicium & gravamen totius Ecclesiæ militantis, ceterorumque Regum & Principum Christianitatis: quorum aliqui habent dominia & regna excedentia regnum Angliæ in multitudine Ecclesiarum archiepiscopalium, & episcopalium, cleri, & universitatum: & præcipue in magnum præjudicium Christianissimi Regis Francorum domini nostri; & amplius esse posset in futurum diversimode ac diversis respectibus, prout aliqua etiam sequuntur, maxime cum regnum ejus & dominium contineat undecim provincias centum & unius Ecclesiarum cathedralium, & ultra: & regnum Angliæ solum duas contineat provincias: & adhuc securius esset loquendum secundum divisionem dicti Benedicti XII. qui distinxit certam obedientiam Romani Pontificis in *c* viginti sex provincias. Quare absurdum videretur quod in Concilio generali una istarum provinciarum, inter quas Anglia solum pro una computatur, faceret quintam partem Ecclesiæ respectu viginti sex aliarum provinciarum.

Quapropter nos antedicti Ambaxiatores Christianissimi Regis Francorum, hæc inconvenientia & præjudicia, & quædam alia suis locis exprimenda considerantes, insuper quod hæc auctoritas nulli regum Christianitatis conceditur, videlicet quod suum regimen habeat quintam vocem Christianitatis in generali Concilio, nec etiam Regi Romanorum, immo nec sacro collegio Cardinalium Romanam Ecclesiam representanti volunt permittere quod faciant sextam vocem; neque de hac potestate dominis Anglicis concedenda quicquam per sacrum Concilium generale decretum est, neque expediens videretur decerni, immo periculosissimum esset, nisi consentientibus ceteris Regibus Christianitatis, quorum interest: maxime etiam daretur occasio, quod idipsum ceteri Reges æquales vel majores facere vellent, aut possent; cum non subsit ratio, quare minus illis, quam Regi Angliæ debeatur: quod si fieret ita, non parum unioni ecclesiasticæ pareret impedimentum clare & evidenter.

Idcirco nos Ambaxiatores prædicti, protestamur dicti domini nostri Regis nomine, & pro eo, & etiam regno suo, ac eis adhærere volentibus, quod ipsi domini Anglici ad dandum vocem in gerendis per hoc sacrum Concilium tanquam natio quinta, seu faciens quartam aut quintam partem generalis Concilii ab aliis distinctam minime admittantur.

Protestamur etiam in his scriptis sæpe sæpius instanter, & instantissime, quod cum illis gesta, disposita, aut ordinata tanquam cum quinta parte hujus Concilii, quatenus concernerent, aut concernere possent statum regni nostri, aut Ecclesiæ ejus quovis modo, nulla sint, & irrita; nisi quatenus, & in quibus dominus noster Rex, certificatus, & prius informatus de præsenti nostra protestatione voluerit, sibique videbitur expedire.

Protestamur denique, quod si contra præmissam dictam quintam vocem de facto occuparent sine speciali deliberatione & concessione hujus sacri Concilii, & decreto, quod nec de præsenti in futurum jus aliquod vel possessio juris acquiratur, aut quovis modo acquisitum in futuris Conciliis aliis, ex nunc prout ex tunc, & præmissis, & resultantibus ex eis, & quolibet eorum, quod ad hoc sufficiat quo supra nomine, & quorumlibet adhærentium, & adhærere volentium in his scriptis ad sacrum generale Concilium, & Romani Pontificis præsidentiam canonice in eo, appellamus: & Apostolos, si quis est, qui eos dare teneatur, debeat, & dare velit, petimus sæpe sæpius, & instanter cum suis clausulis, & capitulis opportunis: cum protestatione quod hanc suam appellationem, provocationem, seu protestationem, & contenta in eis conjunctim, & divisim ipsi Ambaxiatores, seu procuratores, quo supra nomine, adhærentiumque, & adhærere volentium in hoc sacro Concilio aliquatenus derogare, *d* & de .... conjunctim & divisim prosequi possint, & valeant per viam simplicis querelæ, appellationem seu provocationem ad causam attentatorum, possessorum, injuriarum, & omni alio meliori modo, jure, & forma, quibus libebit, & potuerit, & tempore opportuno, & quoad audientiam secundum materiam adjacentem habere valebunt, seu quilibet ipsorum habere poterit, & valebit, & cum protestatione addendi, diminuendi, & alias prout de jure.

Et insuper protestamur, quod per præmissa non intendimus actis in hoc sacro Concilio aliquatenus derogare. Et de omnibus præmissis per nos Ambaxiatores prædictos hic *e* expressos, petimus a vobis notariis publicis, ac quolibet vestrum, unum, vel plura instrumenta, ad perpetuam rei memoriam.

Item, omnia & singula protestamur, & volumus habere pro repetitis sine nova protestatione in omnibus & singulis actibus, in quibus dicti domini Anglici, aut eis adhærentes seu favorem dantes, vellent facere quintam partem seu vocem hujus sacri Concilii.

Item, dicunt, & proponunt, quod occasione dictarum protestationum ab æmulis ac inimicis curiose hoc *f* provocantibus, in præsenti Concilio fuerunt multipliciter lacerati, *g* & vocati, quasi essent impeditores unionis Ecclesiæ, aut turbatores hujus sacri Concilii, in grave præjudicium & dedecus Christianissimi Regis Francorum, cujus in hoc sacro Concilio præsentiam representant. Ideo post regressum domini Imperatoris suæ regiæ majestati exhibuerunt schedulam, cujus tenor sequitur:

„ Ad finem, quod sacrum Concilium cum domi-
„ no Imperatore melius intendere valeat ad illa
„ tria, propter quæ principaliter est congrega-
„ tum, videlicet ad exstirpationem errorum, ad fi-
„ nem unionis, & reformationem Ecclesiæ, expe-
„ dire videntur, quæ sequuntur.

„ Primo, quod contentiones, & discordiæ in dicto Concilio exortæ amicabiliter sopiantur, ne
„ præstent impedimentum ad præmissa.

„ Item, quod hujusmodi contentiones, quantum
„ ad personales injurias, quæ in ecclesiasticorum
„ animis minime debent permanere, penitus ob-
„ mittantur, & fiat omnium unanimis pax & con-
„ cordia ad instantiam domini Imperatoris, exem-
„ plo sui prædecessoris Constantini.

„ Item, quod contentiones seu querelæ super ho-
„ noribus, dignitatibus, privilegiis vel auctoritatibus
„ regum & principum ac nationum, seu numero ac
„ ordine

ANNO CHRISTI 1417.

n Forte, cujus.

b Al. *cis dissimulanter*.

c Lege ex mss. ut superius, *triginta sex*.

d Mss. *& de cetera conjunctim, &c.*

e Al. *expresse patinus*.

f Mss. *procurantibus*.

g Mss. *& notati*.

ANNO CHRISTI 1417.

ordine earumdem, quas pro nunc per viam discussionis terminare longum esset, & parere posset occasionem scandalorum, quas etiam Ambaxiatores dictorum Principum dissimulare cum sua fidelitate nequeunt; videretur statuendum esse, quod hujusmodi Ambaxiatores jura sua & allegationes suas tradant in scriptis, & exhibeant in una sessione, & remaneant in manu Concilii sub sigillo, reserventurque summo futuro Pontifici discutienda; ita tamen quod per acta, seu gesta, agenda, seu gerenda in hoc sacro Concilio nullum jus, seu possessio in præjudicium talium causarum alteri parti acquiratur, non derogando alias actis & decretis in hoc sacro Concilio, immo potius confirmando.

Item quod sedatis hujusmodi discordiis, intendatur diligenter ad ea, quæ jam advilata per dominos deputatos super reformatione Ecclesiæ; & omittantur particularia, usque quo de generali reformatione fuerit tractatum; ne ex particularibus causis novæ discordiæ & contentiones oriantur.

Ratio hujus ultimi articuli est, quia non minus utile videtur dictas causas particulares pro quiete, & pace hujus Concilii relinquere discussioni summi Pontificis, quam præmissas contentiones seu querelas.

Item, dicunt & proponunt dicti Ambaxiatores Regis Franciæ quod quanto humilius in præmissis exhibuerunt se, tanto quorumdam adversariorum suorum superbia ascendit semper, prout parati fuerunt in sessione publica declatare; & ad hoc instanter sæpe sæpius petierunt audientiam, quam obtinere nequiverunt.

Ideo ego Joannes Campani dicti Christianissimi Francorum Regis procurator, & procuratorio nomine dico, propono, & protestor cum dictis Ambaxiatoribus, ut supra, provocoque, & appello prout infra continetur: Nonnunquam evenit, ut quæ pro publica utilitate facta creduntur, experientia monstrante, tendere reperiuntur ad noxia; sic evenit in hoc sacro Concilio Constantiensi in ejus initio, cum ad illius dissolutionem per quosdam diversis modis tendebatur, unde spes unionis & reformationis Ecclesiæ exstitisset penitus evacuata; Zelator unionis & reformationis Ecclesiæ, prælati, & alii, personæque in eo existentes ex certis causis tunc utilibus, & existentibus, nunc cessantibus, ad obviandum præmissæ dissolutioni per nationes & separatim de rebus in Concilio gerendis deliberaverunt per nationem; itaque illi de Italia seorsum, illi de Gallia seorsum pro se, illi de Germania seorsum pro se congregati acceperunt nomina nationum, nullo decreto tamen Concilii, nullaque ordinatione intervenitente, qua res in tantum paulatim irrepsit, ut domini de natione Anglicana prætenderunt facere quartam partem ejusdem Concilii generalis, & nunc post adventum dominorum de natione Hispanica prætendant facere quintam partem. Unde ego, Joannes Campani, magister in legibus, & licentiatus in decretis, procurator, & nomine procuratorio Christianissimi principis & domini Caroli Francorum Regis, necnon nomine omnium Regum, & Principum, nationum, prælatorum, universitatum, ac omnium, & singulorum mihi in sequentibus adhærere volentium, & hoc ratum habere volentium, ad honorem, atque justitiam, & utilitatem universalis Ecclesiæ, & hujus sacri Concilii; necnon specialiter pro jure, honore, interesse dicti christianissimi Francorum Regis, & sui regni, dico, & propono, & protestor coram hoc sacro Concilio, & totius Ecclesiæ conspectu & præsentia, quod licet tres nationes, videlicet Italiæ, Galliæ, & Germaniæ, & qualibet illarum sint amplissimæ nationes, ac multas illarum quælibet regiones contineat; natio vero Angliæ, in qua non sunt nisi duæ Ecclesiæ provinciales, multoque, & sine comparatione minor, quam aliqua ex ceteris nationibus, cum in illa sint solum duæ provinciæ, ut est dictum, Eboracensis, quæ tres solum habet suffraganeos Archiepiscopo Ebracensi, saltem Regi Angliæ obedientes; reliqui sunt de regno Scotiæ non subditi serenissimo Regi Angliæ, neque sibi obedientes, & qui non sunt, neque esse vellent de natione Anglicana; & provincia Cantuariensi, cujus magna pars est Vallia, quæ etiam dicto Regi Angliæ non obedit, neque prælati, & clerus illarum partium sunt, neque volunt esse de natione Anglicana, ut apparet in hoc sacro Concilio.

ANNO CHRISTI 1417.

Natio autem Germanica habet primo regnum Alemaniæ, & provincias in Germania constituras in quadruplo majores quam regnum Angliæ, ut notorium est. Habet enim provincias quindecim; & provinciæ ultra numerum centum viginti octo Ecclesias, atque monasteria in maximo numero. Habet ultra præmissas provincias, Lituaniam, cujus legati fuerunt hic. Item Russiam, & alias provincias plures septentrionales, in quibus creduntur esse triginta diœceses: ita quod illa natio, sicut in præsenti Concilio congregatur, habet longe sine comparatione decies in gremio Ecclesiæ plusquam regnum Anglie.

Italia vero, & natio Italiæ, adhuc juncto regno Angliæ nationi Germaniæ, sicut est pas illius, in magnificentia regnorum, & pluralitate dominorum magnorum, & provinciarum ecclesiasticarum, & diœcesum, ac ecclesiasticorum locorum, adhuc longe excedit nationem Germanicam, prout certum est. Et breviter, apud nationem Italicam residet caput orbis urbs Romana, & sine Græcia habet provincias viginti septem, & diœceses trecentas & tredecim. Habet ipsuper insulas magnas plures habentes Ecclesias, & loca Ecclesiastica.

De natione vero Gallicana, cujus portio regnum Franciæ est potior, & principalis, *a* in quo plures comitatus sunt quatuor, vel quinque comitatus spatiosiores in terrarum latitudine, civitatibus, castris, & villis clausis, & qui libet ipsorum, regno Angliæ sive aliis. Habet undecim provincias, & centum & unam diœceses latas & spatiosas: Tota vero Anglia non habet nisi duas provincias, & viginti quinque diœceses, ut est dictum. Eam extollere amplius non intendo, quia res ipsa seipsam diversimode magnificet, & extollat. Et extra regnum Franciæ, habet provinciam Provinciæ, in qua sunt duæ provinciæ, Ecclesiasticæ, & septemdecim Ecclesiæ cathedrales, & totidem diœceses. Habet comitatum Sabaudiæ, in quo sunt provincia una, & decem diœceses. Habet Delphinatum, in quo sunt duæ provinciæ Ecclesiasticæ, & quatuor diœceses. Habet totam Lotharingiam, in qua sunt tres magnæ diœceses. Et breviter, a mari Oceano usque ad mare Mediterraneum, & Hispanicum, a montibus Pyrenæis usque ad Alpes, & usque ad regnum Galliæ limitantur, quot, & quantæ civitates, clerus, & populus in illo situentur spatio, scitur, quod ultra decies regnum Angliæ excedit in spatiositate civitatum, & diœcesum numero, & aliis quibuscumque.

a Lege ex MSS. *in quo ultra plures ducatus, sunt quatuor vel quinque comitatus, &c.*

Natio autem Hispanica, quæ quatuor, immo quinque habet regna, computando regnum Majoricarum, immo octo, computando Legionem, Valentiam, & Alguaibiam, de quibus duo, aut majora, aut saltem non minora toto regno Angliæ, in qua natione sunt provinciæ ecclesiasticæ sex, & diœceses quinquaginta sex. Est insuper Sclavonia habens unam amplissimam provinciam, & undecim diœceses. *b* Est insuper Hibernia, quæ habet quadraginta octo diœceses, quarum duæ tantum obediunt Regi Angliæ, sine aliis terris, & dominiis, quæ hic non scribuntur, obedientiam Ecclesiæ Romanæ habentes diœceses ultra numerum viginti.

b Adde ex MSS. *Est insuper Scotia, quæ habet novem diœceses. E insuper, &c.*

Est insuper in præsenti sacro Concilio dominorum Cardinalium collegium, in quo sunt viginti duo Cardinales, qui Romanam *c* præsentant, quæ omnium Ecclesiarum mate est, & qui merito debent in Concilio generali vocem & auctoritatem habere. de quibus sunt quatuor Episcopi, duodecim presbiteri, & sex diaconi, omnes magni, prælati, & pro majori parte una cum dignitate, solemnes Doctores; quos aliqui domini Anglici nisi sunt ab auctoritate in Concilio repellere; & seipsos, qui non fuerunt, nec sunt tot nec dignitate, nec numero, nec merito, constituere quartam aut quintam partem Concilii generalis.

c Adde, *Ecclesiam.*

Quibus omnibus simul collectis, apparet quod in obdientia Romanæ Ecclesiæ sunt septingenti & triginta quinque Episcopi, & Cardinales hodie viginti duo, qui bene æquivalent viginti duobus Episcopis, de quibus in Anglia non sunt nisi viginti quinque,

ANNO CHRISTI 1417.

que, præter provincias, de quibus notitiam non habeo. Ex quibus apparet manifeste, quod regnum Angliæ, & maxime quantum ad statum ecclesiasticum, nec alias facit trigesimam partem Christianitatis, & Ecclesiæ universalis, sicut in obedientia Romanæ Ecclesiæ exsistens; neque facit quartam partem regni Franciæ. Et licet præmissa notoria, & vera, cum tamen isto sacro Concilio per distinctas nationes expressum est, ut præfertur, prælati & alii viri ecclesiastici de regno Angliæ prædicto, & qui pauci in numero erant, & in personis in Concilio generali vocem habentes, numerum duodecim non excedebant, nec forte de præsenti numerum viginti quatuor non excedunt, sed pro se, & seorsum ab aliis quibuscumque se separaverunt, & constituerunt sibi nationem unam, & vocaverunt se, & vocari fecerunt, & faciunt nationem Angliæ. Et licet usque ad adventum dominorum de Hispanica natiene totum Concilium, præter Anglicos, esset in tres partes, & tres nationes, Italicam, Gallicam, & Germanicam, distinctum, quæ tanta, & tam ampla sunt, ut præfertur: dicti tamen domini de regno Angliæ de facto se constituerunt quartam nationem; & nisi sunt, & nituntur gerere vocem & auctoritatem quartæ, & post adventum nationis Hispanicæ quintam partem hujus sacri Concilii universalis Ecclesiæ, quæ in hoc sacro Concilio, repræsentatur; & non solum facere nationem, sed se in natione Angliæ æquiparare, & æquare nationibus aliis, scilicet Italiæ, Galliæ, Germaniæ, Hispaniæ, & quod *a* nunquam absurdum, & contra rerum naturam est, vertitur in magnum præjudicium diminutionis juris, & honoris nationum, regnorum, ducatuum, provinciarum, & aliarum partium prædictarum, immo totius universalis Ecclesiæ, vergitque in grave præjudicium, damnum, & diminutionem juris, & honoris Christianissimi regni amplissimis, & Regis Francorum, atque Ecclesiarum, locorum, & personarum ecclesiasticarum, & ecclesiasticorum Principum, nobilium, & populorum regni sui; estque diversis respectibus magnum interesse, loco & tempore opportunis latius declarandum, & specificandum. Cum enim minor majori comparatur, ut ait Hieronymus, minoris comparatio majori injuria est, neque paret justitiæ: ratio non suscipit, intellectus non capit, quod ita exigua terrarum portio Christianitatis, & universalis Ecclesia, quale est regnum Angliæ, exiguam dico in comparatione aliarum nationum in Conciliis generalibus, & rebus Ecclesiæ gerendis & moderandis, alicui nationum prædictarum, quæ, ut dictum est, tantum excedunt, comparetur; nullus profecto sanæ mentis hoc dicere, quinimmo esset injustissimum quisque luculentissime cognosceret, & judicaret.

a Forte, perquam.

Præterea cum sancti patres nostri, & summi Pontifices aliqua statuerunt, in quibus opus fuit distinguere nationes, & omnes terras sub obedientia Romanæ Ecclesiæ exsistentes dividere, totam Ecclesiam Romanam diviserunt in quatuor partes, regnum Angliæ nulla est illarum partium, sed solum est pars unius illarum quatuor partium, & ponitur cum Germania constituta, ut apparet in extravagante Benedicti Papæ XII. quæ incipit, *Vas electionis*. Idemque summus Pontifex in statutis suis pro reformatione ordinum regularium tractans de generalibus capitulis illorum ordinum celebrandis, quæ materia exactiorem divisionem provinciarum exigebat, totam Romanæ Ecclesiæ obedientiam divisit in triginta sex partes, quas vocavit provincias, ex quibus triginta sex provinciis, Angliam totam & Scotiam, unam constituit. Ex quibus evidenter apparet regnum Angliæ nedum non facere, neque dicere, aut posse facere quartam partem universalis Ecclesiæ & Concilii generalis, sed neque trigesimam sextam, immo nec quadragesimam: cum illa duo regna Angliæ, & Scotiæ non faciam nisi unam partem de triginta sex partibus; immo & adhuc de Anglia abest tota VValia, quæ magna ejus pars est; nec in Hibernia, quæ non est pars indulæ Angliæ, quæ non tenet nisi duas diœceses, nec residuum cognoscit eum ut dominum.

Ne igitur tanta difformitas, tamque iniqua absurditas in Dei Ecclesia, & in generalibus Conciliis introducatur, & invalescat; & ne per hoc ceteris

ANNO CHRISTI 1417.

nationibus, regnisque, & Regibus, & maxime Christianissimo Regi Francorum, & regno suo prædictis, pro quibus specialiter ago, tantum gravamen, præjudicium, damnum, & injuria inferatur, ego procurator prædictus tam vigore mandati regii, quam etiam de mandato legatorum & nunciorum serenissimi Regis Franciæ in hoc eodem sacro Concilio pro eodem domino rege præsentium, communicato etiam consilio cum quibusdam aliis notabilibus prælatis fidelibus & benevolis ejusdem Regis, & regni, protestor, & dico regnum Angliæ, neque prælatos, aut personas quascumque illius regni sive pro serenissimo Rege ejusdem, sicut alias in eodem præsenti sacro Concilio, neque in aliis futuris sacris Conciliis nullo modo posse, nec debere, aut licere, illisque jus non esse, neque debuisse, potuisse, licuisse, jusque non fuisse facere, seu gerere inter nunc dictas nationes Italiæ, Galliæ, Germaniæ, & Hispaniæ ad instar illarum, aut alterius earumdem, quartam, neque quintam nationem, immo neque trigesimam partem sacri Concilii præsentis, vel alterius futuri Concilii generalis, neque gerere, vel habere vocem, vel auctoritatem quartæ, aut quintæ, immo neque trigesimæ partis Concilii generalis, vel universalis Ecclesiæ in Concilio generali repræsentatæ, neque ipsos ad hoc debuisse, neque debere admitti. Dicens etiam, & protestans, quod si regnum Anglię faceret aliquam quotam partem Concilii generalis, regnum Francię deberet, & posset facere, & repręsentare, & ad hoc admitti sex, immo plures tales quotas, & portiones, quales regnum Anglię faceret, aut repræsentaret; attentis numero, & quantitate provinciarum, diœcesium, monasteriorum, & locorum ecclesiasticorum, qui & quę sunt in utroque regno; attentis nobilitate & excellentia dicti regni Francię, ac diuturnitate temporum quando recepit fidem Christi, a qua nunquam deviavit, in comparationi regni Anglię.

Dico insuper & protestor, quod cum omnes prelati regni Angliæ, qui sunt in præsenti Concilio, maxime dicant, & dicunt se Ambaxiatores seu legatos serenis. Regis Anglię, & pro talibus gerant se in omnibus locis, & sedibus, tam in generali sessione, quam in omnibus congregationibus, quę fiunt propter agenda in Concilio generali, non debent habere vocem, neque auctoritatem, nisi nomine dictis Regis. Quodque absurdum & inconveniens est, legatos & Ambaxiatores ejusdem Regis repręsentare quartam vel quintam partem Concilii, & universalis Ecclesię. Quam protestor, & dico illis non esse jus, neque licere talem partem Concilii repręsentare, nec illos ad hoc debuisse, neque debere admitti; prędmissaque notoria sunt, & vera, nullaque possunt tergiversatione celari; quod ita fieri peto, & requiro, & alias super hoc de juris remedio provideri. Et quia prędicti, & alię personę regni Anglię, prędentes, & qui fuerunt in isto Concilio, nisi sunt, & nituntur feciśe, & facere, ac repręsentare unam nationem, quam volunt, & voluerunt dici, & dixerunt quartam, & post adventum dominorum de natione Hispanica dixerunt, & dicunt quintam nationem Concilii generalis, & universalis Ecclesię; atque insistunt, & nituntur facere, & repręsentare quartam, & post adventum istorum Hispanorum quintam partem Concilii generalis, & Ecclesiæ universalis; atque talis quartæ, & postea quintæ partis vicem & auctoritatem habere, & illa uti conantur, ac se jactaverunt, omnia & singula premissa, in quantum eis trahere in consequentiam vellent in futurum, quod cedere noscitur in prejudicium ac dedecus generalis Concilii & præsentis, & futurorum, ac universalis Ecclesiæ, necnon omnium, & singularum nationum, & aliorum regum, regnorum, & provinciarum, & præsertim in gravamen, damnum, & præjudicium, atque injuriam serenissimi Regis Francorum, atque sui regni, & Ecclesiarum ejusdem.

Idcirco ego procurator prædictus pro & nomine dicti Francorum Regis, & sui regni, atque omnium prædictorum mihi in iis adhærentium, & adhærere volentium, prædictos omnes, & singulos prælatos, & alio de regno Angliæ in prędenti Concilio exsistentes, & futuros, & qui se pro natione Anglię gerunt super premissis ad judicium hujus sacri Concilii,

ANNO CHRISTI 1417.

illis tamen exclusis, seu summi Pontificis una cum Concilio, aut ejusdem summi Pontificis pro tempore, & Sedis Apostolicæ communiter, vel divisim, ad causam provoco & appello, & quatenus opus est, Apostolos instanter, instantius, instantissime peto ab iis, ad quos pertinet, mihi dari. Et protestor, quod hanc nostram provocationem, & appellationem ad causam possim pro dicto domino Francorum Rege, ac sibi adhærere volentibus, & mihi liceat prosequi, & agere in præsenti Concilio, vel coram futuro summo Pontifice, aut futuris summis Pontificibus, vel apud Sedem Apostolicam conjunctim, vel divisim, ubi & quando mihi, aut dicto serenissimo Francorum Regi, vel suis melius videbitur expedire. Protestor tamen quod per hanc protestationem, provocationem, seu appellationem non intendo aliquatenus gestis in hoc sacro Concilio derogare. Protestor insuper de addendo, diminuendo, declarando, corrigendo & interpretando, ac emendando in omnibus & singulis præmissorum; & de probando de præmissis, quæ mihi ad intentum sufficient, ad probationem superfluam nullatenus me adstringens.

Et de omnibus istis a reverendis patribus dominis sanctæ Sedis Apostolicæ protonotariis, ac omnibus aliis notariis publicis peto mihi fieri instrumentum & instrumenta, publicum & publica, ad futuram rei memoriam.

SESIO XXIX.

Ex prima editione.

ANno & indictione quibus supra, die vero Lunæ octava mensis Martii, fuit celebrata sessio generalis in Ecclesia Constantiensi, pro accusatione contumaciæ domini Petri de Luna, Benedicti decimitertii in sua obedientia nuncupati: in qua reverendus pater dominus Nicolaus Episcopus Aquensis Missam de Spiritu Sancto celebravit: & reverendissimus pater dominus Joannes Episcopus Ostiensis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis & vicecancellarius, præsedit. Litaniis autem, aliisque orationibus cum evangelio, Dixit Jesus Petro, Si peccaverit in te frater tuus, *completis, fuit servatus iste ordo: Primo fuit lecta per dominum Stephanum Episcopum Dolensem schedula, cujus tenor sequitur in hunc modum:*

Matth. 18. Luc. 17.

Deputatio procuratorum & notariorum in causa contra Petrum de Luna.

SAcrosancta generalis Synodus Constantiensis Synodus constituit & deputat dilectos Ecclesiæ filios magistros Joannem de Scribanis & Henricum de Piro, & eorum quemlibet in solidum, ita quod non sit melior conditio occupantis, promotores, prosecutores & ministros causæ & processus inquisitionis contra dominum Benedictum decimumtertium a sibi obedientibus nominatum: & insuper omnes & singulos Sedis Apostolicæ, & alios nationum in eadem sancta Synodo existentium notarios, & eorum quemlibet in solidum, notarios atque scribas in causa & processu prædictis. Qua lecta, dominus Cardinalis præsidens respondit pro toto Concilio, Placet. *Quo facto, advocatus consistorialis, instantibus dominis prosecutoribus & ministris, proposuit decretum citationis per edictum, & illius exsecutionem ad diem centesimum, qui illa die incidebat: & produxit bullam decreti citationis & instrumentum exsecutionis, asserens signa notariorum in instrumento posita, esse signa illorum, quorum esse inscribuntur in illis. Et accusavit contumaciam dicti domini Petri, & petiit illum alta voce vocari ad valvas Ecclesiæ, & ad hoc deputari duos ultimos Cardinales diaconos, videlicet de Comitibus & Florentinum, duos Sedis Apostolicæ, & alios Concilii notarios: & respondit præsidens pro toto Concilio,* Placet. *Tunc dicti Cardinales & notarii iverunt ad valvas Ecclesiæ: & reversi, retulerunt per Cardinalem Florentinum, illum vocasse trina vice alta voce, & neminem comparuisse. Et advocatus consistorialis facta relatione, petivit iterum dominum Petrum reputari contumacem. Tunc Cardinalis præsidens mandavit legi per Episcopum Dolensem schedulam infrascripti tenoris.*

Ordinatio lecta super contumacia domini Petri de Luna.

HÆc sacrosancta Synodus præmissa proposita & petita per advocatum consistorialem admittit, si & in quantum sint admittenda de jure: & mandat notariis ejusdem Synodi & causæ præsentis, proposita, petita & producta hujsmodi, atque vocationem & relationem præmissas. Et quod idem dominus benedictus sic vocatus & sufficienter expectatus, minime comparuit, nec comparet, redigi inter acta. Et de præmissis fieri publica instrumenta, quotquot fuerint opportuna, ut eadem Synodus super præmissis deliberet, judicet & decernat, prout de jure fuerit faciendum: quam deliberationem dicta Synodus sibi retinet faciendam, quando sibi visum fuerit opportunum.

Qua lecta, idem dominus præsidens pro toto Concilio respondit, Placet. *Et quod vox præsidentis sit vox totius Concilii, quando primo de consensu omnium nationum constiterit. Namque propter discordiam nationum Hispanicæ & Anglicanæ, quæ prior responderet pro toto Concilio,* Placet: *& de aliis prærogativis fuit per nationes & Cardinales ordinatum, quod præsidens responderet pro toto Concilio,* Placet. *Et ad hoc super quolibet actu fiendo haberet consensum Cardinalium, & schedulam illius actus signatam per notarios nationum, & conferret cum lectura quæ fieret.*

Ex collectione Barberiniana.

ANno, & indictione quibus supra, die vero Lunæ octava mensis Martii, hora octava, vel quasi, post mediam noctem, Constantiæ in loco sessionis solitæ fuit tenta, & solemniter, ut moris est, celebrata sessio generalis sacrosanctæ Synodi Constantiensis in qua sessione omnia acta & ordinata in processu inquisitionis contra Petrum de Luna Benedictum XIII. a nonnullis nuncupatum, plenius continentur, & hic ideo inseri sunt propter brevitatem omissa.

Ex collectione Barberiniana, & tribus mss. Germanicis.

Fuit sessio celebrata cum Missa, & aliis solemnitatibus, ut moris est.

ANno a Nativitate Domini *MCCCCXVII.* indictione decima, die vero Lunæ octava mensis Martii, hora octava post mediam noctem, Constantiæ in loco sessionis solitæ, sessio generalis dictæ sanctæ Synodi facta, tenta fuit, & solemniter, ut moris est, celebrata. In qua quidem sessione reverendus pater dominus Nicolaus Episcopus Aquensis Missam de Sancto Spiritu celebravit. Qua Missa finita, reverendissimi, reverendique patres domini S. R. E. Cardinales, Archiepiscopi, Episcopi, ceterique ad quos pertinuit, & præsentes mitras capitibus imponendo, cappas pluviales more solito induerunt: reverendissimusque pater dominus Joannes Episcopus Ostiensis S. R. E. Cardinalis & vicecancellarius hujusmodi sessioni præsedit; consequenter orationibus, & aliis solemnitatibus consuetis factis, litania, & evangelio isto, scilicet; *In illo tempore, Dixit Jesus Simoni Petro, Si peccaverit in te frater tuus &c.* & cum collectis & attinentiis devote lectis & peractis, reverendus in Christo pater & dominus dominus Stephanus Episcopus Dolensis amoonem publicationis decretorum & negotiorum hujus sanctæ Synodi sæpefactum ascendens, quamdam deputationem procuratorum & promotorum, ac notariorum hujus processus, sive causæ contra Petrum de Luna fiendæ, de mandato ipsius sanctæ Synodi sibi super hoc facto, publica, alta, & intelligibili voce de verbo ad verbum prelegit & publicavit in hunc qui sequitur modum:

Sacrosancta Constantiensis Synodus, *&c. ut supra in hac sessione XXIX. pag.* 562.

Ex

ANNO CHRISTI 1417.

Ex collectione Barberiniana.

Deinde venerabilis vir dominus Ardecinus de Novaria advocatus, *&c.* quamquam citationis bullam, *&c.* una cum instrumento exsecutionis ejusdem, *&c.* repræsentavit & produxit.

Citatio reproducta per Ardecinum advocatum.

Sacrosancta & generalis Synodus Constantiensis universis & singulis venerabilibus fratribus, Patriarchis, *&c. ut supra sess.* XXIV.

Instrumentum exsecutionis lectum & productum.

In nomine Domini, Amen.

PEr hoc præsens publicum instrumentum cunctis pateat evidenter, quod anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo sexto decimo, indictione nona, die vero vigesima octava mensis Novembris, Apostolica Sede vacante, hora ad hoc specialiter deputata, in nostrorum notariorum publicorum, testiumque infrascriptorum ad hoc specialiter vocatorum & rogatorum, præsentia, venerabilis vir magister Michael Bolosonis, sacrosanctæ generalis Synodi Constantiensis sessionarius, habens & tenens in manibus suis quasdam litteras citatorias vera bulla plumbea ipsius sanctæ Synodi in cordula canabis more Romanæ curiæ impendente bullatas, sanas & integras, non vitiatas, non cancellatas, neque in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio, & suspicione carentes, contra & adversus dominum Benedictum Papam XIII. in sua obedientia nuncupatum a dicta sancta Synodo emissas, reverendo patri & domino domino Jacobo electo Penen. auditori audientiæ publicæ litterarum contradictarum locum tenenti ex parte dictæ sanctæ Synodi ad legendum, publicandum, exsequendum in audientia publica litterarum contradictarum antedicta, tradit, atque præsentavit. Quarum quidem litterarum citatoriarum tenor *sic incipit*: Sacrosancta & generalis Synodus, *&c. & sic finit*: Datum Constantiæ, IV. Kalendas Decembris, anno a Nativitate Domini MCCCCXVI. in nostra publica sessione. Quas quidem litteras citatorias idem dominus Jacobus electus, & locumtenens, de manibus ipsius Michaelis Bolosonis sessionarii cum ea, qua decuit, reverentia recepit; easque incontinenti in Ecclesia sancti Stephani Constantiensi, in qua audientia litterarum contradictarum prædicta teneri solet, & pro nunc tenebatur, honorabili viro magistro Ambrosio Fideli litterarum Apostolicarum scriptori, & pro tunc dictæ audientiæ publicæ litterarum contradictarum lectori, ad legendum, publicandum, & exsecutioni debita demandandum tradidit, atque dedit.

Sunt eæ litteræ in Sess. XXIV.

Qui quidem magister Ambrosius lector mox dictas litteras citatorias alta & intelligibili voce de verbo ad verbum legit & publicavit. De quibus lectura & publicatione venerabiles viri magister Joannes de Scribanis & Henricus de Piro, promotores & procuratores causarum & negotiorum dictæ sanctæ Synodi sibi per nos notarios publicos infrascriptos unum vel plura, publicum seu publica fieri petierunt instrumentum seu instrumenta. Præsentibus ibidem discretis viris magistris Joanne Trich, Gerardo de Verdena, Petro Ortemberg, Nicolao *a* VVyrut, Henrico Hengel, Conrado Balduini; & Joanne Carpentarii, in Romana curia, & *in* dicta audientia contradictarum procuratoribus, & quampluribus aliis testibus fide dignis ad præmissas vocatis specialiter, & rogatis.

a Mss. *Vvurt.*

Paulo post hora undecima dictæ diei, vel quasi, Nos *b* Rodericus & Gileserus notarii infrascripti dictas litteras citatorias ad valvas dictæ Ecclesiæ sancti Stephani pro audientia causarum Apostolicarum specialiter deputatas affiximus, & ibidem per spatium unius horæ dimisimus extensas; rogati & requisiti per dictos magistros Joannem de Scribanis, & Henricum de Piro promotores & procuratores nomine quo supra, ut de hujusmodi affixione unum vel plura, publicum seu publica conficeremus instrumentum vel instrumenta. Præsentibus ibidem discretis viris Joanne *c* Gujardi litterarum Apostolicarum scriptores, & dictæ Synodi notario, Henrico Huvale, Colino Robini, Joanne Siquel, Henrico, VVilkini, Nicolao *d* Tysonis, & Petro *e* Rati, in supradicta audientia contradictarum procuratoribus testibus ad præmissa vocatis specialiter, & rogatis.

b Mss. *Fridericus*, ut infra.

c Mss. *Ginardi.*

d Mss. *Tilonis.*

e Mss. *Rak.*

Deinde vero hora duodecima ejusdem diei, vel quasi, Nos Fredericus & Gileserus notarii infrascripti prædictas litteras citatorias de prædictis valvis removimus, & statim postea valvis seu portis Ecclesiæ cathedralis Constantiensis affiximus, & extensas etiam ibidem dimisimus. Et deinde hora vesperarum, vel quasi, ejusdem diei, de proxime dictis valvis removimus, & nobiscum portavimus; Et rogati & requisiti a dictis magistris Joanne de Scribanis & Henrico de Piro promotoribus & procuratoribus, ut de hujusmodi remotione & affixione unum vel plura, publicum seu publica conficeremus instrumentum seu instrumenta. Præsentibus ibidem honorabilibus, & discretis viris magistro Ludolpho Robring cameræ Apostolicæ, Joanne de Azel sacri palatii Apostolici causarum notariis, Cosmo Laverii, & Jacobo Stemberg, clericis Virdunensis & Caminensis diœcesis, Frederico Rese, *f* Nicobaldo Joannis, & Francisco de Mediolano Sedis Apostolicæ cursoribus, & pluribus testibus aliis fide dignis ad præmissa vocatis specialiter, & rogatis.

f Mss. *Theobaldo.*

Ego Fredericus de *g* Arhnea, clericus Colonien- sis diœcesis, publicus Apostolica & imperiali auctoritatibus notarius, ac dictæ audientiæ publicæ litterarum contradictarum scriba, quia prædictis lecturæ & publicationi, affixionibus & remotionibus, una cum prænominatis testibus præsens interfui; ideo hoc præsens publicum instrumentum manu aliena fideliter scriptum, in hanc publicam formam redactum, & manu propria una cum notario infrascripto me subscribens, signoque & nomine meis solitis & consuetis signavi, rogatus & requisitus, in fidem & testimonium omnium præmissorum.

g Mss. *Arnbein.*

Ego Giselerus de Boventem, clericus Moguntinæ diœcesis, publicus Apostolica & imperiali auctoritatibus notarius, dictæque audientiæ contradictarum ac sacrosanctæ & generalis Synodi Constantiensis pro natione Germanica scriba specialiter deputatus: quia prædictarum litterarum contradictarum lecturæ & publicationi, affixionibus & remotionibus, una cum supradictis magistro Frederico notario requisito, & testibus præsens interfui, eaque sic fieri vidi & audivi; idcirco hoc præsens publicum instrumentum per alium fidelem scriptum exinde confectum una cum eodem notario manu propria subscripsi, signoque & nomine meis solitis & consuetis, in fidem & testimonium præmissorum, & rogatus & requisitus roboravi, &c.

Quibus quidem citationis bulla, & ejus exsecutionis instrumento sic, ut præfertur, oblatis, dominus Ardecinus advocatus prædictus adhuc in ambone publicationis exsistens, asserens signa & manus notariorum instrumento supradicto apposita esse illorum, quorum esse dicuntur, domini Petri de Luna Benedicti XIII. in sua obedientia nuncupati non comparentis, neque hujusmodi termino satisfacere curantis contumaciam accusavit. Necnon eumdem Petrum alta voce ad valvas dictæ Ecclesiæ majoris Constantiensis per duos reverendissimos patres S. R. E. Diaconos Cardinales ultimos, scilicet Lucidum de Comitibus, Franciscum dictum Florentinum, ac duos reverendissimos patres dominos Episcopos videlicet *h* Ultrensem & Merseburgensem, duosque protonotarios, una cum notariis, & hujusmodi causæ scribis, accursore, uno præcone juxta mores antiquos vocari instanter requisivit. Super qua requisitione per reverendissimum in Christo patrem & dominum, dominum Joannem Ostiensem S. R. E. Cardinalem & vicecancellarium, nomine hujus totius sanctæ Synodi per verbum, *Placet*, fuit responsum.

h Mss. *Veltrensem.*

Subsequenter reverendissimi, reverendique patres

ANNO CHRISTI 1417.

tres & domini, domini Cardinales S. R. E. ac Episcopi deputati prædicti, necnon Jacobus Rodini, & Thomas Polten Sedis Apostolicæ protonotarii, Gumbertus Frabri, Riselerus Boventen, Cynus de Lombardis, Joannes Azel, Bartholomæus de Ernaltis, Joannes *a* Guillelmus de Parcellis, Antonius de Casadanalis, dictæ sanctæ Synodi & hujus cauſæ notarii & ſcribæ, una cum diſcreto viro Franciſco de Mediolano Sedis Appoſtolicæ curſore & præcone, locum ſeſſionis exeunte ad valvas principales hujus majoris Eccleſiæ Conſtantienſis iverunt & acceſſerunt; ubi Franciſcus de Mediolano curſor & præco præfatus, alta & intelligibili voce trina voce proclamavit, & dixit hæc verba, vel „ ſaltem eis ſimilia in effectu: Et hic dominus „ Benedictus XIII. ſic in ſua obedientia nuncupa„ tus, aut aliquis pro eo, qui velit comparere „ coram hoc ſacro Concilio in cauſa ſchiſmatis & „ hæreſis contra eum mota Super qua vocatione trina, ut dicitur, facta, præfati domini, Ardecinus advocatus, Joannes de Scribanis, & Henricus de Piro, promotores & procuratores nomine quo ſupra, a nobis hujuſmodi cauſæ notariis & ſcribis prædictis petierunt ad futuram rei memoriam unum vel plura, publicum & publica confici inſtrumenta. Præſentibus ibidem venerabilibus & honeſtis viris dominis, Petro de *b* Lamburga decretorum doctore, Raphaele de Beſſis, ac Joanne Cordurerii litterarum Apoſtolicarum ſcriptoribus, teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

a Mſſ. Ginardi..... Rino ..... Porcellis ... Caſadavalelis.

b Mſſ. Lymburgo.

Deinde dominis Cardinalibus, Epiſcopis, protonotariis, & notariis, aliiſque prædictis ad ſua redeuntibus, reverendiſſimus pater dominus Franciſcus Cardinalis Florentinus retulit huic ſanctæ Synodo, præfatum dominum Petrum de Luna percurſorem & præconem trina vice alta voce, ut præmittitur, fore vocatum: ſed nec ipſe, nec alius pro eo ibidem comparuit, nec reſpondit. Super quibus vocationibus & relatione prælibatus dominus Ardecinus advocatus, a protonotariis & notariis hujus ſanctæ Synodi fieri petit unum vel plura, publicum, ſeu publica inſtrumenta. Inſuper omnia & ſingula præmiſſa per preſentes cauſæ notarios atque ſcribas prædictos, apud acta hujus cauſæ & præfatæ Synodi ſcribi & regiſtrari: necnon dominum Petrum de Luna Benedictum XIII. in ſua obedientia nuncupatum contumacem reputari per ſanctam Synodum præfatam inſtanter requiſivit. Quibus ſic factis, reverendiſſimus pater dominus Epiſcopus Dolenſis ambone publicationis ſæpefatum aſcendens, de mandato ſanctæ Synodi ſibi ſuper hoc expreſſe facto, quamdam ſchedulam papyri publice & intelligibili voce de verbo ad verbum perlegit, cujus tenor ſequitur, & eſt talis,

Hæc ſacroſancta Synodus *&c.* *c*

c Ut in hac ſeſſione ſuperius poſitum eſt ex editione prima pag. 562.

S E S S I O XXX.

In qua Concilium approbat ſubtractionem obedientiæ factam per Regem Arragonum ipſi Petro de Luna.

Ex prima editione.

Die Mercurii decima ſupradicti menſis Martii fuit ſeſſio Generalis in majori Eccleſia Conſtantienſi ſolemniter celebrata. In qua quidem ſeſſione reverendus pater dominus d *Stephanus Epiſcopus Cephaludenſis officium Miſſæ de Spiritu Sancto decantavit: & reverendiſſimus in Chriſto pater dominus Joannes Epiſcopus Oſtienſis, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis & vicecancellarius, hujuſmodi ſeſſioni præſedit. Interfuit etiam Jereniſſimus princeps dominus Sigiſmundus Romanorum & Hungariæ Rex, cum multis ſibi adſtantibus principibus. Et lectis litaniis, ac aliis devotis orationibus cum evangelio:* Dixit Jeſus diſcipuli ſuis, Quoniam oportet ſemper orare, & nondeficere, &c. *nuncii & oratores Concilii, qui fuerant per Concilium ad hoc deſtinati, fecerunt relationem per organum domini Bernardi de* e *Planca decretorum doctoris, quomodo in caſtro Paniſcolæ Dertuſenſis diœceſis, cum favore & auxilio illuſtriſſimi principis domini Alphonſi Regis Arragonum fuerant, & Petrum de Luna Benedictum decimumtertium in ſua obbedientia, nuncupatum, in propria perſona apprehendendo*

d Antonius

e al. Planchea.

ANNO CHRISTI 1417.

Arant; ac quod ipſum citaverat juxta formam & tenorem citatorii ab ipſo Concilio decreti. Ipſeque Petrus de Luna reſponſionem dederat, prout hæc & alia in ipſis inſtrumentis per dictum dominum Bernardum exhibitis, ac de verbo ad verbum perlectis, plenius continetur. Promotores vero Concilii petierunt apud acta regiſtrari. Poſt hæc autem venerabilis vir dominus Petrus de Lompurga in decretis licentiatus quamdam decreti ſchedulam perlegit tenoris ſubſequentis.

Concilium approbat ſubtractionem obedientiæ factam per Regem Arragonum.

Sacroſancta Generalis Synodus Conſtantienſis in Spiritu Sancto legitime congregata.

B *Quoniam inter alia virtuoſa & laude digna, quæ piæ memoriæ quondam Ferdinandus Rex Arragonum & Siciliæ pro exſtirpatione exſecrandi ſchiſmatis, quod ab octo fere luſtris citra non permiſit, Eccleſiam catholicam ſub unico gubernari paſtore, dignoſcitur peregiſſe; ordinationem quamdam adverſus idem ſchiſma & pro unione Eccleſiæ catholicæ felicius conſequenda eum promulgaſſe cognovimus: eadem ſacroſancta Synodus Conſtantienſis, cauſis & motivis in prefata ordinatione expreſſis plene inſpectis & diligenter examinatis, de quorum veritate facta exſtitit eidem Synodo plena fides; & attento precipue tunc atque nunc univerſalis Eccleſiæ ſtatu, & quod ſine regia proviſione præfata perpetuandi ſchiſmatis imminebat & immineret periculum, ac præſtabatur & præſtaretur ſacro præfato Concilio, & conſequenter unioni Eccleſiæ periculum* C *manifeſtum; eo præſertim, quod idem dominus Benedictus ſic in ſua obedientia nominatus, conabatur per ſibi adhibitam obedientiam jam dictum prius Concilium multipliciter impedire, & impediviſſet de facto, ſi mandatis ejus obtemperatum fuiſſet. Quod inter alia ex eo ſatis apparet, quod etiam* f *cum obedientia ſibi ſubſtracta fuerat, per litteras ſuas prælatis & capitulis, ne ad dictum ſacrum Concilium accederent, inhibere præſumpſit. Ideo eadem ſacroſancta Synodus ex certa ſcientia, & cauſa debite cognita, ad perpetuam rei memoriam, & ut cunctis clareat rei veritas bene geſta declarat ordinationem prædictam a prædicto Ferdinando quondam Rege juſte & legitime etiam & promulgatam fuiſſe, & per eum ac illuſtrem principem dominum Alphonſum, ejuſdem domini Ferdinandi primogenitum & Regem modernum ſervatam. Ipſamque præ-* D *ſenti decreto dictis ex cauſis approbat & confirmat: decernitque illam per omnia debuiſſe & debere ab omnibus fidelibus obſervari, juxta ipſius ſeriem ac tenorem.*

f Mſſ. ubi obedientia.

Concilium revocat quamdam conſtitutionem Petri de Luna, quæ incipit, *Ad futuram.*

Eadem quoque ſancta Synodus Conſtantienſis quamdam conſtitutionem dudum (ut dicitur) a dicto domino Benedicto ſic in ſua obedientia nuncupato editam, quæ incipit, Ad futuram rei memoriam In dierum ſucceſſu creſcente malitia ſic videmus Mundum, *&c. & finit,* Datum Maſſiliæ apud ſanctum Victorem, decimoquarto Kalendas Junii, Pontificatus noſtri anno decimotertio: *declarat nullatenus comprehendere caſum regiæ ordinationis prædictæ, conſequenter Reges ipſos dictam ordina-* E *tionem condendo, promulgando, obſervando, vel obſervari faciendo, etiam alios obſervatores ejuſdem contra dictam conſtitutionem in aliquo non veniſſe: ipſamque, ſi & in quantum regiæ ordinationi præfatæ in caſu præmiſſo factæ, aut promulgatæ, aut obſervatoribus ejus quomodolibet obviaret, tanquam impeditivam in hac porte unionis Eccleſiæ, inveteratique ſchiſmatis nutritivam, omniaque inde ſecuta decernit & pronunciat nullius fuiſſe aut eſſe roboris, efficaciæ vel momenti.*

Eſt infra in ſeſſione XXXII. in appendice, quæ italico charactere editur.

Ad quæ decreta, ſtatuta, ac etiam g *declaratas reverendiſſimus dominus preſidens Cardinalis Vivarienſis nomine totius hujus ſacri Concilii, ut procurator & promotor ejuſdem: ac etiam reverendus in ſacra pagina Philippus de* h *Axdallia magiſter pro ſereniſſimo Arragonum Rege, ſua & vice alio-*

g Lipſ. mſ. ordinata.

h Mſ. Lipſ. Medalia

rum

ANNO CHRISTI 1417.

rum ejuſdem domini Regis coambaxiatorum ibidem A *præſentium, petierunt a ſingulis ſanctæ Sedis Apoſtolicæ protonotariis, & aliis notariis ſingularum nationum hujus ſacri Concilii, ſibi retineri publica inſtrumenta ad futuram rei memoriam. Poſt prædicta dictus reverendiſſimus dominus Cardinalis vicecancellarius nomine totius Synodi, reſpondit,* Placet.

Ex mſſ. Surii. & Lipſienſi.

Super quibus omnibus & ſingulis præmiſſis magiſter Henricus de Piro promotor & procurator prædictus, nomine procuratorio quo ſupra, ac etiam egregius in facta pagina magiſter Philippus de Axdallia pro ſereniſſimo domino Rege Arragonum, a protonotariis & notariis dictæ Synodi ſibi fieri petierunt unum vel plura inſtrumenta ad perpetuam rei memoriam. Præſentibus reverendiſſimis in Chri- B ſto patribus dominis Joanne Oſtienſi, de Urſinis, Bononienſi, Venetiarum, Raguſino, Aquilejenſi, Senenſi, Piſano, Veronenſi, Cameracenſi, Tricaricenſi, Placentino, ſancti Marci, de Chalanco, de Fuxi, Salutiarum, de Branckaſiis, de Fliſco, de Columna, de Comitibus, & Florentino, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, ac regum, principum, dominorum, Prælatorum, communitatum, univerſitatum, collegiorum & ſtudiorum Ambaxiatoribus, aliiſque Chriſti fidelibus in multitudine copioſa.

Ex collectione Barberiniana, & tribus mſs. Germanicis.

DIE Mercurii decima ſupradicti menſis Martii, hora octava poſt modiam noctem in Eccleſia C majori Conſtantienſi, in loco ſeſſionis ad hoc deputato, fuit generalis ſacroſanctæ Synodi Conſtantienſis prædicte ſeſſio ſolemniter celebrata. Pro cujus ſeſſionis introductione reverendus pater dominus Cephaludenſis Miſſam de Sancto Spiritu devote celebravit. Qua decantata, reverendiſſimi patres & domini ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, *&c.* mitras capitibus imponentes, reverendiſſimus in Chriſto pater dominus Joannes Epiſcopus Oſtienſis, *&c.* hujuſmodi ſeſſioni præledit. Deinde ante, & in principio officii devotione ſolita, ſereniſſimus princeps & dominus, dominus Sigiſmundus Romanorum, *&c.* Rex, multis ſibi adſtantibus principibus, & ſecum introeuntibus, deinde locum ſeſſionis ſolitum intravit. Subſequenter ſolemnitatibus, orationibus, litania & Evangelio iſto, ſcilicet, *In illo tempore, Dixit Jeſus Diſcipulis ſuis: Quomodo oportet ſemper orare, ut non deficiant, &c.* devote factis, lectis & peractis; Venerabiles ac magnæ prudentiæ & ſcientiæ viri domini Lambertus de Stipite, Bernardus de Plancha decretorum Doctores, *a* Eynuncius de Archis, Jacobus de *b* Sarrerainis, ad exſequendum citatorium per ipſam ſanctam Synodum contra Petrum de Luna decretum per idem ſacrum Concilium oratores, & nuncii deſtinati jam reverſi, ambonem publicationis ſolitum prædictum aſcenderunt: dominus Bernardus de Plancha prædictus de conſenſu ſuorum cooperatorum, aſſumpto ſibi themate iſto: *Et nunc reges intelligite, erudimini qui judicatis terram, &c.* *c* multum gratam & fructuoſam fecit propoſitionem. Qua facta, fecit relationem, quomodo citatorium contra Petrum de Luna exſequendum a dicta Synodo receperant, iterque arripuerant; & E quomodo ipſi cum favore & auxilio illuſtriſſimi principis domini Alphonſi Arragonum Regis idem citatorium exſecuti exſtiterant; demumque Petrum de Luna Benedictum XIII. in ſua obedientia nuncupatum in propria perſona apprehenderant & citaverant juxta formam & tenorem citatorii ſuperius decreti, ab ipſoque Petro de Luna reſponſum petierant. Quod ipſe dominus Petrus reſponderat eis; prout hæc, & alia in quibuſdam publicis inſtrumentis, tunc ibidem factis; & in ſcriptis per eumdem dominum Bernardum productis & exhibitis, ac de verbo ad verbum perlectis plenius continetur. Quorum quidem executionis & reſponſionis publicorum inſtrumentorum tenor ſequitur, & eſt talis:

a Mſſ. *Emericus.* b Mſſ. *Cervetanis.*

c Mſſ. *multis. . . fecit ſermonis propoſitionem.*

Inſtrumentum reſponſionis per Petrum de Luna facta, producta, & lecta.

ANNO CHRISTI 1417.

In nomine Domini, Amen.

UNiverſis & ſingulis publicum inſtrumentum viſuris & audituris, pateat evidenter, quod anno a Nativitate Domini milleſimo quadringenteſimo decimo ſeptimo, die vero vigeſima prima menſis Januarii, hora tertiarum, vel quaſi, in præſentia mei Raymundi Bajuli ſereniſſimi domini Arragonum, & Siciliæ regis ſecretarii, regiaque auctoritate notarii publici per totam terram & ditionem ejuſdem, ac etiam teſtium ſubſcriptorum, ante præſentiam ſanctiſſimi & reverendiſſimi in Chriſto patris & domini, domini Benedicti divina providentia Papæ XIII. in quadam aula caſtri Paniſcolæ Dertuſenſis diœceſis, in ipſius Apoſtolica Sede more ſummi Pontificis audientiam publicam præbentis, ſedentis, & perſonaliter exiſtentis, ubi etiam erant præſentes cum eo reverendiſſimi patres & domini, domini Carolus, *&c.* ſancti Georgii ad velum aureum, Alphonſus ſancti Euſtachii, & Petrus, *&c.* ſancti Angeli miſeratione divina ſanctæ Romanæ Eccleſiæ diaconi Cardinales, necnon reverendi patres & domini *d* Guigo Flandini protonotarius, Guillelmus Vaſionenſis, Didacus Carthaginenſis, Rodericus Giennenſis Epiſcopi: Petrus *e* Camoli .... ſubdiaconus, Franciſcus Rovite ſecretarius dicti ſanctiſſimi domini Benedicti, frater Petrus de Podiolo monachus, Franciſcus de Randa donatus monaſterii Portecili, ordinis Cartuſienſis, frater Rodericus de Luna commendator *f* Montiſſoni, ordinis Hoſpitalis ſancti Joannis Hieroſolymitani, Exemenus *g* Dale auditor, *h* Jordeus Garſia, Julianus de Loba clericus cameræ Apoſtolicæ, Simon Salvatoris decretorum Doctor, familiares dicti ſanctiſſimi domini Benedicti, & plures alii in multitudine copioſa: Conſtituti perſonaliter multum honeſti religioſi, ac magnæ circumſpectionis viri domini Lambertus de Stipite Prior conventualis de Betreya, ordinis Cluniacenſis, Leodienſis diœceſis; ac Bernardus de Plachea ſacriſta ſanctæ Crucis Burdegalenſis, ordinis ſancti Benedicti, decretorum Doctores; jam dictus dominus Lambertus, præmiſſis nonnullis verbis Latinis alta & intelligibili voce per eum prolatis, continentibus in effectu, quod de mandato ſacroſanctæ Synodi Conſtantienſis venerat cum dicto venerabili viro domino Bernardo ad præſentiam dicti ſanD ctiſſimi domini Benedicti, ad faciendum & exequendum ea, quæ inferius continentur; & legit publice & alta voce, taliter quod ad auditum dicti ſanctiſſimi domini Benedicti, & omnium in aula prædicta exiſtentium poterat ſive potuit veriſimiliter pervenire, quaſdam litteras pergamenas quadam bulla plumbea in cordulis canabis impendentibus munitas in una parte, cujus quidem bullæ demonſtrabantur figuræ capitum beatorum Petri & Pauli; in parte vero altera duæ claves. Quarum quidem litterarum tenor ſequitur in hunc modum:

„ Sacroſancta & generalis Synodus Conſtantien-
„ ſis univerſis & ſingulis venerabilibus fratribus
„ Patriarchis, Archiepiſcopis, *&c.* ſalutem & om-
„ nipotentis Dei benedictionem. Clamat ſancta fi-
„ delium mater Eccleſia ſponſa Chriſti. Clamat
„ Chriſtiani populi multitudo. Clamaverunt etiam
„ multis annis ad Dominum, cum per hoc vigens
„ infauſtum peſtiferumque ſchiſma, *&c. ut ſupra*
„ *ſeſſ. XXIV.*

„ Legit nihilominus idem dominus Lambertus,
„ & publicavit incontinenti poſt lectionem & pu-
„ blicationem præfatarum litterarum, quamdam
„ papyri ſchedulam ſcriptam tenoris ſequentis:

„ Et idcirco ego Lambertus de Stipite Prior con-
„ ventualis de Bertreya ordinis Cluniacenſis, Leo-
„ dienſis diœceſis, decretorum Doctor, mandatis
„ ipſius ſacroſanctæ Synodi obedire volens, Vos
„ dominum Benedictum Papam XIII. ſic in obe-
„ dientia veſtra nuncupatum, poſt lectam coram
„ vobis præſentem citationem alta & intelligibili
„ voce, publice, cum, peremptorie, ac uno edi-
„ cto

d Mſſ. *Guido.*

e Mſſ. *Camellus.*

f Mſſ. *Montiſſionis.*

g Mſſ. *Dabe.*

h Mſſ. *Torebios.*

ANNO CHRISTI 1417.

„ cto peremptorio pro omnibus ad comparendum
„ perſonaliter in Eccleſia Cathedrali Conſtantienſi
„ in loco ſeſſionis ipſius ſacræ Synodi, ad diem
„ videlicet ſeptuageſimam a die citationis præſen-
„ tis quam nunc facio, quem terminum vobis pro
„ primo, ſecundo, & tertio peremptorio termino
„ aſſignamus, ad videndum & audiendum ſuper præ-
„ miſſis omnibus & ſingulis, & maxime ſuper cri-
„ mine ſchiſmatis & hæreſis prædictorum, tan-
„ quam ſuper notoriis, aut alias, procedi per eam-
„ dem ſacroſanctam Synodum ad omnes & ſingu-
„ los actus & articulos judicii ſeu cauſæ hujuſmo-
„ di, uſque ad diffinitivam ſententiam incluſive;
„ ipſamque ſententiam proferri videndum & au-
„ diendum, prout juris fuerit, & prout utilitati
„ prædictę univerſalis Eccleſiæ viſum fuerit expe-
„ dire; intimando vobis & publice, prout etiam
„ per eaſdem litteras intimatur, quod ſive vene-
„ ritis, ſive non, per eamdem ſacroſanctam Syno-
„ dum veſtra abſentia divina repleta præſentia,
„ contra vos ſuper omnibus & ſingulis præmiſſis
„ uſque ad ſententiam diffinitivam incluſive pro-
„ cedetur, prout ad utilitatem ipſius univerſalis
„ Eccleſię, mediante juſtitia, videbitur, facien-
„ dum, & hęc in ſupradicta nunc vobis lecta ci-
„ tatione latius continentur. Et inſuper requiro &
„ rogo omnes & ſingulos protonotarios, notarios &
„ tabelliones hic adſtantes, quatenus de prędictis
„ omnibus & ſingulis conficiant unum vel plura,
„ & tot, quot fuerint opportuna, inſtrumentum
„ vel inſtrumenta, conjunctim, vel diviſim.

Quibus quidem litteris, & ſchedula per prędictum Lambertum ſic (ut præfertur) lectis & publicatis, immediatę dictus dominus Bernardus de Planca incepit legere quaſdam alias litteras pergamenas ſimili bulla plumbea deſignatis ſuperius impendentibus munitas, ſimiles omnino litteris prędictis, & ejuſdem ſeriei atque tenoris. Et cum ſanctiſſimus dominus Benedictus audiret, & certificatus fuiſſet, quod dictę litterę, quas dictus dominus Bernardus legere inceperat, erant ſimiles litteris, quas legerat dictus dominus Lambertus prędictus, ac unius ejuſdemque ſeriei, atque tenoris, dixit, quod habeat eas pro lectis, & propterea dictus Bernardus dimiſſa lectura dictarum litterarum, quas legere inceperat (ut prędictur) proceſſit ad legendum, & de facto legit & publicavit alta & intelligibili voce quamdam papyri ſchedulam ſcriptam hujuſmodi ſeriei:

„ Et idcirco ego Bernardus de Planca ſacriſta,
„ ſanctæ Crucis Burdegalenſis ordinis ſancti Bene-
„ dicti, decretorum Doctor, mandati ipſius ſacro-
„ ſanctæ Synodi obedire volens, Vos dominum
„ Benedictum papam XIII. ſic in veſtra obedien-
„ tia nuncupatum, prius lecta coram vobis præ-
„ ſenti citatione alta & intelligibili voce, publi-
„ ce, cito, peremptorie, ac uno edicto peremptorio
„ pro omnibus ad comparendum perſonaliter in Eccle-
„ ſia Cathedrali Conſtantienſi in loco ſeſſionis ipſius
„ ſacroſanctæ Synodi, ad diem videlicet ſeptuage-
„ ſimam a die citationis præſentis, quam nunc facio,
„ quem terminum pro primo, ſecundo, & tertio pe-
„ remptoriis terminis aſſigno, ad videndum & au-
„ diendum ſuper præmiſſis omnibus & ſingulis, &
„ maxime ſuper crimine ſchiſmatis & hæreſis prædi-
„ ctorum, tanquam ſuper notoriis, aut alias, pro-
„ cedi per eamdem ſacroſanctam Synodum, & omnes
„ actus, & ſingulos articulos judicii, ſeu cauſæ hu-
„ juſmodi uſque ad diffinitivam ſententiam incluſive,
„ ipſamque ſententiam proferri videndum & audien-
„ dum prout juris fuerit, & prout utilitati prædicte
„ univerſalis Eccleſiæ viſum fuerit expedire: inti-
„ mando vobis, & publice, prout etiam per eaſdem
„ litteras intimatur, quod ſive veneritis, ſive non,
„ per eamdem ſacroſanctam Synodum, veſtra ab-
„ ſentia divina repleta præſentia, contra vos ſu-
„ per omnibus, & ſingulis prædictis per eamdem
„ ſacroſanctam Synodum uſque ad ſententiam dif-
„ finitivam incluſive procedetur, prout ad utilita-
„ tem ipſius univerſalis Eccleſiæ mediante juſtitia
„ videbitur faciendum, & hæc in ſupradicta nunc
„ lecta vobis citatione latius continentur. Et inſu-
„ per requiro, & rogo vos omnes, & ſingulos pro-
„ tonotarios, notarios & tabelliones hic adſtantes,
„ quatenus de prædictis omnibus & ſingulis conficia-
„ tis unum, vel plura, publicum ſeu publica, &
„ tot, quot fuerint opportuna, inſtrumentum, &
„ inſtrumenta, conjunctim, vel diviſim.

ANNO CHRISTI 1417.

Legit inſuper confeſtim poſt prædicta dictus dominus Bernardus quamdam aliam papyri ſchedulam ſcriptam tenoris ſequentis:

MOlt reverent paire. Juſta cauſa es, que los qui ſon appellate per teſtimonio fieri certificato del fayt, ſobre lo qual han teſtificat *a* con aci hara cavelliers, que ventura non intendere lo latine, los quales ſe dever ne per teſtimonio, majorment *b* con ſi an aci tremos per le met clar ſeynor rey d'Arragon, *c* de treſtreſtine & una ſancta, & molt haute columna de la union de ſancta mayre ygleſia, al qual han referri noſtre eſequution: pero en lenga matern a la lor intelligibile entende, & retounar vi a executione. Yo Barnart de la Planca ſecretari de ſancte Cros *d* de Bordenvvel ordre de ſant Veneſit, Doctor en decret, per virtut de la bulla præſent, e nel ſant Concily general de Conſtanca: vos, mos reverent paire noſtre ſant paire Beneſit Papa XIII. appellat en voſtra obedienca, citi & peremptoriament, & una citation peremptoria per totas autras citacions, que vous *f* compariſcaes perſonalment en la ygleſia Catedral de Conſtanca, en lo loch de la ſeſsion del ſant Concily, a ſettanta jorn de queſt jor preſent, lo qual terme pour lo prime, ſegont, tert terme peremptori vos *g* aſsihui, ſobres les cauſes contegnudes en la dicta bulla, & majorment ſobra lo crimi de lo ſchiſma, & de heretgia, & a veſer, & auſir procedere aiſi come ſobre lo notori, & plus a veſer, & auſir proceder a toutes, & ſinglos actes, & articulos del juciament, *h* en croy a la ſentencia, diffinitiva; & veſer, & auſir donar la dix a ſentencia, ſego que ſera viſt ſa ſedor de droyt, & a utilitat de la ygleſia univerſal, denuncia *i* a vobis, ſobredit molt reveren paire, que ſi vos aveis, *k* & coriſtantes, & noyanaes, non contraſtant veſtra abſentia, ſara procedit contra vos per lo ſant Concily ſobre las cauſas totas *l* deſuo dixas, & a donar ſentenca diffinitiva, *m* aiſy cauſa ſara util a la univerſal ygleſia, meranſan juſtitia. Et de toutes aqueſtas cauſas, & caſtume de lor vos protonotarios, notarios aſſy *n* putens, & qualcun de vous requiri fara un & dos inſtrumens, o tant como ſera neceſſario, & contra aultres perſonas de qualque dignitat o condicion que ſian, requiri per teſtimonis tanc como ſeran neceſſari.

a Mſſ. *com aſſi eya cavalhers.*
b Mſſ. *com ſiam aſſi trame: per lo molt clar.*
c Mſſ. *& treſeretien.*
d Lege ex mſſ. *de Bordeu, del orde.*
e Mſſ. *del ſant.*
f Mſſ. *comparitſtas.*
g Mſſ. *aſſigni.*
h Mſſ. *entre a la.*
i Mſſ. *a vos.*
k Mſſ. *a conſtances, e ney anats.*
l Mſſ. *deſus dittas.*
m Mſſ. *ainſi com ſera.*
n Mſſ. *preſentes.*

Quibus omnibus ſic, ut præfertur, per ordinem ſubſecutis dictus ſanctiſſimus dominus, dominus Benedictus, verbo in effectu dixit quod requirebat protonotarios, & notarios quoſcumque, quod inſtrumentum requiſitum fieri de præmiſſis non clauderent abſque ejus reſponſione quam infra paucos dies facere intendebat in ſcriptis.

Eſt tamen verum, quod dictus ſanctiſſimus dominus Benedictus, cum litteræ & ſchedulæ præinſertæ legebantur per prænominatos dominos Lambertum & Bernardum, & erant in illis partibus, ubi fit mentio de crimine ſchiſmatis & hæreſis, dicebat; Non eſt verum.

Dixit etiam alia plura verba idem ſanctiſſimus dominus Benedictus; quæ cum per me dictum & infraſcriptum notarium retineri commode nequiviſſent, & idem ſanctiſſimus dominus Benedictus in ſcriptis dare obtuliſſet, hic inſeri omittuntur.

Dicti autem domini Lambertus de Stipite, & Bernardus de Planda dixerunt verbo in effectu, quod in requiſitione facta per jam dictum dominum Benedictum non conſentiebant, immo diſſentiebant eidem expreſſe, præſertim cum verba prædicta, videlicet, infra paucos dies, incertum & indeterminatum *o* deſignarent. Et dictus ſanctiſſimus dominus Benedictus dixit ſe in dicta ſua requiſitione perſiſtere & perſeverare, & dicti domini Lambertus & Bernardus dixerunt ſe omnino diſſentire. Et immediate poſt præmiſſa, ego jam dictus & infraſcriptus notarius petente & requirente dicto ſanctiſſimo domino Benedicto copiam præinſertarum litterarum, & ſchedularum correctam & comprobatam per me cum eorum originalibus eidem ſanctiſſimo domino Benedicto obtuli & tradidi, ſive dedi.

o Mſſ. *terminum deſignarent.*

De

ANNO CHRISTI 1417.

De quibus omnibus & singulis jam dicti domini Lambertus & Bernardus petierunt, & requisierunt eis & eorum cuilibet fieri & tradi unum & plura, publicum & publica instrumenta, per me jam dictum & infrascriptum. Et præsentibus multum honorabilibus viris dominis Raymundo Xatinar, & Ludovico de *a* Pencoibus, militibus: Guillelmo Raymundo *b* Calt, & Berengario de Villacons, domicellis: & Joanne Lamberti cive Barcinonensi ad hæc pro testibus convocatis, & specialiter assumptis.

a Mss. *Ponibus.* *b* Mss. *Coll.*

Deinde autem die Dominica intitulata, vigesimaquarta die dicti mensis Januarii anno prædicto *MCCCCXVII.* dicto sanctissimo domino Benedicto Papa XIII. in quadam camera dicti castri Paniscolæ personaliter existente, in ejus præsentia & testium subscriptorum, honorabilis & circumspectus vir dominus Franciscus Romea, secretarius dicti sanctissimi domini Benedicti, tradidit mihi Raymundo Bajuli secretario & notario prædicto, & infrascripto, nomine & pro parte dicti sanctissimi domini Benedicti, quamdam scripturam in diversis foliis papyri contentam, quam esse dixit responsionem dicti sanctissimi domini Benedicti ad præmissa. Quique dein sanctissimus dominus Benedictus interrogatus per me dictum & infrascriptum notarium, si ipse faciebat aut dabat pro responsione ad præmissa dictam scripturam, dixit quod sic; requirens verbo in pede præmissorum omnium dictam scripturam inseri & continuari, & inde de omnibus sibi fieri & tradi unum & plura, publicum & publica instrumenta. Tenor dictæ scripturæ talis est:

Sanctissimus & beatissimus dominus noster Papa Benedictus XIII. cuidam prætensæ citationi sibi in castro Panisciolæ Dertusensis diœcesis, die vigesima prima mensis Januarii, anno a Nativitate Domini *MCCCCXVII.* Pontificatus sui anno vigesimo tertio, per discretos viros Lambertum de Stipite, priorem prioratus conventualis de Bertreya, ordinis Cluniacensis, Leodiensis diœcesis: & Bernardum de Planca, sacristam sanctæ crucis Burdegalensis, ordinis sancti Benedicti, prætensos, & decretorum Doctores, asserentes se nuncios congregationis Constantiensis, quam generalem vocant Synodum, præsentata, respondet per modum qui sequitur; Protestando tamen quod per quæcumque, seu qualiacumque facta, vel facienda, dicta seu dicenda sub quacumque forma, non intendit dictam congregationem, aut ejus prætensam citationem approbare, nec citationem ipsam quomodolibet exaudire, aut ei quemcumque, seu qualemcumque vigorem, tanquam a notario nullam potestatem habente emanatam, quoquo modo tribuere seu præstare; immo ipsam, & alia quæcumque, facta, seu facienda, ordinata seu ordinanda contra ipsum & Romanam Ecclesiam, cum sint de facto præsumpta, pro eo pronunciavit & decrevit, & declaravit, pronunciat & decernit, & declarat cassa, irrita & nulla ipso jure, & de iis est etiam solemniter protestatus. Et primo cum dicitur in prætensa citatione, quod *clamat sancta mater Ecclesia, clamatque populi Christiani multitudo, &c.* Idem dominus noster Papa respondet, quod nedum clamat vera, quæ apud ipsum est, sed etiam ingemiscit Ecclesia; dum a nonnullis, capitis assistentia, velut membra præcisa a corpore, destituta, *c* sub clipea veste multitudinis, sacrosanctæ & generalis Synodi nomine rapitur, & plurimis turbationum fluctibus agitatur; cum ut a sanctis & Apostolis est diffinitum, generalis Synodus absque auctoritate Romani Pontificis non valeat congregari: maxime cum prædictus dominus noster Papa a portu Veneris citra convocaverit generale Concilium, quod in Perpiniano celebrari incepit.

c Mss. *sub clipeo vestis multitudinis.*

Deinde ad id quod in dicta narratione asseritur, videlicet quod ipse *totum d schisma tollere potuit & adhuc posset; & quod super ipsum, & in ipso totum pondus dicti schismatis, & facultas illud submovendi consistit*; respondet dominus noster Papa, quod diligenter attentis viis & practicis, utique rationabilibus atque justis, per ipsum a tempore suæ assumptionis apertis & oblatis ad unionem Ecclesiæ consequendam potuisset ipse divina mediante gratia, atque posset dictum schisma tollere, si dictæ viæ, seu practicæ acceptatæ, & non impeditæ fuissent; sed injusta denegatio dictarum viarum & practicarum, & impedimenta sibi præstita ipsum impediverunt, & perturbaverunt dare pacem, & unionem Ecclesiæ, & sedare schisma præfatum, prout etiam nunc impedit & perturbat. Quibus consideratis, liquidum est videre quod super dictum dominum nostrum & in ipso non consistit totum pondus dicti schismatis, neque illud submovendi facultas.

d Mss. *schisma præsens tollere.*

Super eo vero quod dicitur, quod *idem dominus noster Papa exsistens Cardinalis, ante ipsius electionem ad tollendum dictum schisma viam renunciationis mutuæ contendentium de papatu laudaverit, approbaverit, & dixerit esse utiliorem & faciliorem, &c.* Idem dominus noster Papa respondit, quod viam renunciationis ipse nec ante suam electionem, nec post umquam reprobavit, seu refutavit; sed nec eam utiliorem & faciliorem dixit, vel reputavit aliis viis ordinariis & alias a sanctis patribus in Ecclesia practicatis.

Cum autem subjungitur de *schedula per eum cum aliis Cardinalibus in conclavi jurata*, respondet, se juramentum prædictum non violasse, immo potius observasse a principio suæ assumptionis citra, offerendo, & proviribus prosequendo modos, vias & practicas, justos & justas, & rationabiles, viam renunciationis, etiam includentes, & constat authenticis documentis. Consequenter ad id quod *de requisitione dudum facta ex parte Regis Francorum, & etiam Castellæ, & Angliæ ac Bohemiæ sereniss. Regum, dicitur*, idem dominus noster Papa respondet, quod Rex Bohemiæ eumdem dominum nostrum super prædicta via nullatenus requisivit, immo viam ipsam renunciationis domino nostro Papæ, ut constat per suas litteras, & alias, dissuasit: cui dissuasioni idem dominus noster nullatenus acquiescens, ceteris dominis regibus supradictis, aut aliis quibusvis principibus, sive personis nec viam renunciationis mutuæ denegavit, nec ad illam solam aliis omnibus exclusis, sicut ab aliquibus petebatur, simpliciter se adstrinxit, sed dum omnes vias rationabiles & accommodas obtulit, prædictam viam renunciationis etiam nunc exclusit, sed inclusit.

Amplius vero cum dicitur, quod *idem dominus noster Papa promisit, juravit, & vovit pro unione Ecclesiæ cedere papatui, cum eo contendente cedente, mortuo vel ejecto*; Respondet, quod ipse numquam de ista materia vovit aliquid, nec credit: quod postquam in Papa fuit assumptus, juravit. Est tamen verum, quod ad effectum & finem unionis Ecclesiæ consequendæ obtulit, seu promisit se renunciaturum papatui, altero cum eo de papatu, ut prædicitur, contendente cedente, mortuo vel ejecto; quæ semper servare voluit, & servasset, manentibus terminis, sicut fuit concordatum, nisi per longam suæ personæ detentionem in palatio Avenionensi, & per graves innovationes contra prædictæ oblationis, & pactionis concordiam, & optatum finem veræ unionis Ecclesiæ factas, precipue in congregatione Pisana, impeditus fuisset. Prædicta etiam asserentes attendant, quod dicta oblatio seu promissio non adstringit, neque obligat dictum dominum Papam ad cedendum papatui, etiamsi alii secum contendentes cesserint aut fuerint dejecti, ubi verisimiliter ex cessione, quæ per ipsum fieret, vera unio non sequeretur Ecclesiæ: hunc enim sensum importat & infert sane intelligentibus forma oblationis, seu *e* promissionis prædictæ.

e Al. mss. *renunciationis.*

Rursus autem ad illud quod subsequitur, quod *ex parte principum suæ obedientiæ, & universorum fere fidelium, necnon per dominum Sigismundum, qui se nominat Regem Romanorum, qui ad ipsum personaliter accessit, & claræ memoriæ Ferdinandum Arragonum Reges, ac nonnullos alios principes, & dominos suæ obedientiæ, legatosque Franciæ, Castellæ, & Angliæ prædictorum, & Caroli Navarræ Regum fuerit requisitus de dicta renunciatione facienda, &c. & quod eorum precibus condescendere, ut asseritur, noluit, sed a Perpiniano manu armata ad Caucoliberum recedens in castro de Paniscola se reclusit, in quo etiam, ut dicitur, fuit de præmissa renunciatione facienda iterum, ac tertio requisitus*: Idem dominus noster Papa respondet, quod in dicto loco

ANNO CHRISTI 1417.

Perpiniani, ubi convenerunt dicti Reges & Principes, idem dominus noster Papa zelo unionis Ecclesiæ consequendæ ad instantiam dicti domini Sigismundi, eidem domino nostro Papæ, ut aperiret vias & practicas pro habenda dicta unione Ecclesiæ requirentis duas vias aperuit, justitiæ videlicet & cessionis cum suis practicis, prout hæc, & alia in oblationibus satis notoriis inde factis latius continentur. Quæ quidem viæ & practicæ non indigebant, prout nec indigent longo discursu temporis; non timebant, prout nec timent, infectionis periculum, aut multitudinis seu congregationis tumultuosæ discrimen; neque errorem, seu impressionem potentis principis, seu alterius formidabant, prout nec etiam formidant; & quæ, seu eorum aliqua, si acceptatæ fuissent, secutus jam foret unionis effectus.

Ambaxiatores insuper predictæ congregationis Constantiensis; & alios per dictum dominum Sigismundum destinatos rogavit, hortatus est, & monuit, & instantius requisivit, quatenus practicas, vel alteram earum acceptarent, vel causas dicerent, vel dubia moverent, cur acceptandæ non essent; nam paratum se exhibebat, & promptum dictis eorum satisfacere, & dubia declarare: Et si aliqua essent in dictis practicis rationabiliter corrigenda, emendanda, addenda, vel mutanda, illa volebat & se offerebat corrigere, emendare, vel mutare; aut quod ipsi aliam viam, seu practicam rationabilem aperirent, quam idem dominus noster Papa acceptaturum se obtulit, dum tamen per ipsam pax & unio Ecclesiæ sequeretur. Qui quidem prætensi tam nuncii dictæ congregationis, quam missi per dictum dominum Sigismundum nihil de suis, vel dominorum eos mittentium intentionibus seu conceptis super dictis practicis, vel materia unionis Ecclesiæ, dicere vel aperire volentes, reiteratis sibi pro parte ipsius domini nostri Papæ monitionibus, rogationibus, exhortationibus, & requisitionibus antedictis ab ejus præsentia recesserunt.

Ex quibus clare liquet quod idem dominus noster Papa in promissis, nec oblatis per eum non defecit; & per consequens inveteratum schisma non nutrit, nec fovet, nec impedimenta præstitit aut præstat, nec procuravit aut procurat contra Ecclesiæ unionem: & propterea nec schismaticus, nec hæreticus, ut ipsi asserunt, est censendus. Sed impedimenta unionis, schismatumque ac subschismatum nutrimenta illis debent rationabiliter imputari, qui viam justitiæ & unitatis, nec alias utiles & accommodas, & in similibus casibus a sanctis patribus practicatas objecerunt, & objiciunt, & viam oblatæ cessionis multipliciter impedierunt, & impediunt, non acceptantes dictas practicas; vel alteram earum per eum apertas, nec aliam rationabilem aperientes, per quam, vel per quas potuerit Christianitas desiderata pace gaudere.

Subsequenter super recessu Perpiniani, & ad Paniscolæ castrum accessu prætactis, idem dominus noster Papa respondet, quod cum dictus dominus Sigismundus & alii qui erant ibi pro congregatione Constantiensi de Perpiniano ruptis tractatibus recessissent: videns idem dominus noster Papa, quod non poterat ibidem in agendo proficere, & ex certis aliis causis, quas omittit dicere de presenti; tutius quo valuit, *a* se in Ecclesiam Dei posuit in securo, ut melius & liberius quid inde super negotiis Ecclesiæ deberet agere, provideret.

a Forte, *se & Ecclesiam.*

Et cum dicitur, quod *ad prædictum castrum Paniscolæ non est tutus accessus*; Respondet quod contrarium magistra rerum experientia demonstrat: cum nec per eum nec per suos steterit, aut stet, quin quicumque voluerint pacifice tute possint ad dictum castrum venire. Hi enim qui prætensæ citationis litteras præsentarunt, fuerunt benigne accepti; in magna libertate & securitate patienter auditi; & cum voluerunt, recesserunt libere & secure. Ceterum cum dicatur, quod *scandalum tantum est, quod allento ipsius Ecclesiæ universalis statu præsenti, nulla ratione potest de congregatione fidelium removeri, nisi prædicto domino Papa cedente, mortuo, vel ejecto, etiamsi haberet verum jus in papatu*: Respondet idem dominus noster Papa, quod licet prædicta careant subsistentia veritatis, nihilominus tamen ipse, ut verus pastor Ecclesiæ turbationi compatiens fuit, & est paratus viam renunciationis prosequi, præcedentibus practicis per eum, ut prædicitur, datis, vel earum altera, aut aliqua alia rationabili ad dictam unionem Ecclesiæ consequendam.

Item, ad id quod asseritur, *dominum nostrum esse diffamatum de crimine schismatis, seu fautoriæ ejusdem*: Respondet, quod apud bonos & graves non fuit, nec est de prædictis criminibus diffamatus: licet æmuli, & inimici sui, & Ecclesiæ schismatici, vel hæretici, quorum multi per eum reputant se offensos, vel quia eorum excessus repressérit, vel quia suis inordinatis ambitionibus non satisfecit, conati fuerunt, & conantur contra Deum & veritatem sibi detrahere, & ipsum pro viribus.

Postremo cum in prætensa citatione contineatur, quod *convenientes in unum canonice convocati, & repræsentantes ipsam universalem Ecclesiam decreverunt, &c.* Respondet idem dominus Papa, quod prædicti congregati in Constantia non sunt generalis Synodus, nec universalem Ecclesiam repræsentant; cum sint excommunicati, ac omnibus Ecclesiasticis dignitatibus, gradibus, auctoritate, & jurisdictione privati, & per consequens nullas partes judicii potuerunt assumere, neque possunt, sicut nec etiam jurisdictionem aliquam exercere; præcipue cum minor in majorem, & maxime in Papam, quem nec juris auctoritas, nec rationis debitum, nec alicujus obligationis necessitas ad hoc arctant, actum imperiosum exercere non possit. Quod bene claruit Theoderici Regis temporibus; dum patres a principe pro Concilio convocati eidem catholice suggesserunt, Papam, & non alium, Cetiam cum de sua causa agitur, etsi accusaretur de hæresi, debere Synodum convocare. Et in sacro Chalcedonensi Concilio, dum in condemnatione Dioscori Patriarchæ Alexandrini propter hoc, quod Papam judicare præsumpserat, prioris sceleris maculas, videlicet fautoriam hæresis iniquitatem, Dioscorus ipse dicitur transcendisse.

Insuper constat manifeste, quod actu præsidentes in dicta congregatione sunt suspecti eidem domino nostro Papæ: plures enim ipsorum fuerunt & sunt in schismate felicis recordationis domini Clementis VII. ejus prædecessoris ac sui in Dei Ecclesia adversarii, obedientes intrusis; & multi alii se ab ejus obedientia subtrahentes ipsum in Avenione in suo palatio obsessum & captum diutius tenuerunt; & deinde adversus eum, & prædictam Ecclesiam conspirantes in congregatione Pisana enormiter exDcesserunt: quorum plures hodie existunt prædictæ congregationis Constantiensis principales.

Et posito quod pro unione matris Ecclesiæ vel alias idem dominus noster Papa deberet in loco aliquo convenire, notum est quod in civitate Constantiensi, quæ est sub dominio & potentia domini Sigismundi dicti, domino nostro Papæ ex notoriis causis suspecti: non posset stare secure, nec ad ipsam tute accedere; cum ad eam non valeret, nisi per terras & loca principum alterius partis, vel ab ejusdem domini nostri Papæ obedientia subtractarum, accessus haberi; nec in tam brevi termino, grandi distantia civitatis Constantiensis prædictæ, statu ipsius domini nostri Papæ, ac personæ magna antiquitate pensatis.

Demum quia dicta Constantiensis congregatio nititur, quantum in se est, licet falso, eidem doEmino nostro Papæ crimina schismatis & hæresis imponere, ac ipsum de fautoria schismatis & hæresis diffamare, cujus contrarium in veritate consistit; quod utique faciunt, ut ex iis factis occasionibus contra eum in Romanam Ecclesiam insurgant; ipse vero, qui sub illius nomine præsidet Ecclesiæ, cujus fidei nullam umquam hæresim fovit, contra prædictorum morsus venenatos seipsum in Romanam Ecclesiam numerando dixit, & etiam profitetur, quod in veritate fidei, & veritate Ecclesiæ Catholicæ semper fuit, & est, semperque se fuisse & permansisse firmiter credit, nec ab aliis umquam modo aliquo deviavit, sicut nec deviare intendit; nec favorem schismati & hæresi aliquo modo dedit, sicut nec dare intendit; immo semper tenuit, & tenet, firmiterque credidit &

credit

ANNO CHRISTI 1417.

credit quod ſancta Romana Eccleſia Catholica tenuit, & tenet, profitetur & docet, nec aliud quod a prædictis deviet, dicere, facere, ſcribere, docere, tenere, ſeu credere intendit in poſterum gratia divina eidem aſſiſtente; nihilque pertinaciter, ſeu incorrigibiliter dixiſſe, ſeu dicere voluit, nec intendit; ſed omnia præterita, præſentia & futura quæcumque dicta, & dicenda, facta & fienda, ſcripta & ſcribenda, credita, & credenda, docta & docenda ſubjicit, & ſubjecta eſſe voluit correctioni, & determinationi Catholicæ Eccleſiæ ſanctæ. Et ſi contra præmiſſa, vel aliquid præmiſſorum dixerit, ſcripſerit quovis modo, quod non credit, paratus eſt ſemper ſtare correctioni dictæ ſanctæ matris Eccleſiæ, in cujus unitate vivere intendit, atque mori, ſicut Catholicus & fidelis, & facere, & complere ea, ad quæ adſtringitur in præmiſſis & quolibet præmiſſorum.

Cumque dominus noſter Papa obtulerit, & nunc etiam ſe offerat vias, & practicas inſerendas inferius, per quas exſtirpato ſchiſmate radicitus, vera, perfecta & indubitata unio in Dei Eccleſia breviter ſequi poterat, atque poteſt; ſic per eum non ſteterit, nec ſtat, nec ſtabit, duce Domino, quin Chriſtianitas veræ pacis & unionis conſequatur optatum; immo per illos qui eum impediunt, & perturbant, ne viæ inſæ, ſeu earum aliqua cum practicis per eum datis ſuum effectum debitum ſortiantur; contra prædictos impeditores & æmulos, de fautoria ſchiſmatis & hæreſis, de juribus & prærogativis, præeminentiis & privilegiis ſanctæ Romanæ Eccleſiæ præſervandis, & contra uſurpantes & infringentes eamdem, & eorum quemlibet, eiſdem dantes auxilium, conſilium, vel favorem de pœnis in jure ſtatutis, & per eum in prædeceſſores ſuos fulminatis, attentius contra tales ſolemniter proteſtatus eſt, & etiam proteſtatur.

Practicæ per Petrum de Luna datæ ad ſedandum ſchiſma.

Tenor vero viarum, & practicarum per eumdem dominum noſtrum Papam oblatarum, & quas offert etiam de præſenti, de quibus ſupra fit mentio, eſt iſte qui ſequitur:

Ex eadem collectione, & mſ. Cæſarao.

CUM per ſereniſſimum dominum Sigiſmundum Regem Romanorum fuerit ſupplicatum domino noſtro Papæ Benedicto XIII. quod ipſe, qui propter antiquitatem, & ſcientiam, & negotiorum experientiam debeat præ ceteris iſta ſcire, velit viam, vel vias aperire, per quam, vel quas poſſit in Dei Eccleſia breviter unio haberi; prædictus dominus Papa reſpondet, quod ad providendum ſaluti animarum, & ad obviandum erroribus, & ſchiſmatibus, qui ſunt, & oriri poſſunt, via ſecurior & ſalubrior eſt via juſtitiæ, quam ipſe ſemper obtulit, & offert, & quæ faciliter videri poteſt. Si tamen præfatus dominus Rex, & alii ad præfatam viam condeſcendere nolunt, ſed in via renunciationis perſiſtunt, dominus noſter reſpondet, quod amoto obſtaculo Piſano, ſicut continetur in ſchedula tradita per Epiſcopum Zamorenſem, prout alias obtulit, nullam aliam viam excludendo, paratus eſt propter Dei ſervitium, & ipſius Eccleſiæ unionem renunciare papatui; proviſo tamen ſufficienter, quod reges, & principes Chriſtianitatis aſſumendo, vel eligendo in poſterum ad *a* Papam, tanquam vero Chriſti vicario obediant; & quod futura electio fiat canonice & in loco ſecuro ſtatim poſt ejus renunciationem. Super quorum practica & exfecutione placet domino noſtro aliquas perſonas aſſignare, quæ ſimul cum aliquibus per dictum dominum Regem Romanorum aſſignandis præmiſſa breviter videant, & concordent.

a Mſſ. Papam.

Tenor vero dictæ ſchedulæ per dictum Epiſcopum Zamorenſem traditæ talis eſt.

NOs tales, & tales, *&c.* Ambaxiatores & nuncii miſſi per Concilium nunc reſidens Conſtantiæ provinciæ Moguntinæ, habentes poteſtatem ad infraſcripta, prout conſtat de eadem per publicum Inſtrumentum tenoris ſequentis: (inſeratur) Anhelantes ad unionem pervenire, reducenteſque ad memoriam proceſſus, acta, enunciamenta, ſententias, & pronunciationes dudum Piſis contra dominum Petrum de Luna in ſua obedientia Benedictum XIII. nominatum per Cardinales, principes, & alios ſibi obedientes factos, & facta, & latas, anno a Nativitate Domini *MCCCCIX.* & inter cetera ſententiam, ſeu pronunciationem anno prædicto *b* die . . . menſis . . . promulgatam tenoris & continentiæ ſequentis (inſeratur) nomine ſupradicto dicimus, recognoſcimus, annunciamus, & declaramus prædictos proceſſus, acta, enunciamenta, ſententias, pronunciationes nullos, & nulla fuiſſe, & eſſe, & ad majorem cautelam, ſi & in quantum indigeant, caſſamus & annullamus, & pro caſſis & nullis haberi volumus & habemus.

b Sic in mſſ.

ANNO CHRISTI 1417.

B

Prima practica.

Sequitur practica ſuper via renunciationis aperta per dominum noſtrum Papam Benedictum, ad inſtantiam illuſtriſſimi principis domini Sigiſmundi Romanorum Regis: cum proteſtatione tamen, quam ſemper fecit idem dominus noſter Papa, quod nullam aliam viam, vel practicam intendit excludere, per quam poſſit ſchiſma tolli. & Eccleſia debite uniri. Quod dominus noſter Papa Benedictus eligat, ceſſione per ipſum facta, hac vice Romanum Pontificem; quæ quidem via rationem habere videtur. Nam totum fundamentum, quod prætenditur ad juſtificandum viam ceſſionis, *c* & propter dubietatem, quæ eſſe dicitur ſuper jure papatus: *d* & ex dubietate, ſi dubietas eſt, ex conſequenti inſurgit dubietas papatus: & ex hac dubietate, ſi dubietas eſt, ex conſequente inſurgit dubietas circa jus, *&c.* eligendi Papam: videlicet, quæ ſint illæ perſonæ, ad quas ceſſione per dictum dominum noſtrum facta, pertineat poteſtas eligendi ſummum Pontificem. Nunc eſt, ſic quod penes dominum noſtrum videtur eſſe jus certum eligendi ſummum Pontificem. Quæ quidem juris certitudo non redditur dubia ex dubia exceptione adverſarii, vel quod exceptio alicujus alias certa reddatur dubia ex dubia replicatione adverſarii.

c Mſſ. eſt; d Mſſ. & ex hac dubietate.

Quod autem apud dominum noſtrum ceſſione facta reſideat certum jus eligendi Papam, probatur: quia jus Cardinalatus indubii, quod habuit tempore indubii Papæ ſecundum adverſariorum opinionem, apud ipſum reſidere videtur poſt dictam ceſſionem papatus; & hoc, ſive dicamus quod Cardinalis aſſumptus in Papam non amittit ipſo jure jus Cardinalatus, cum ipſum non *e* poterunt ligare aliqua jura poſitiva facientia vacare priora beneficia per conſecrationem Pontificis; ſive dicamus quod poſito quod ipſo jure vacaſſet Cardinalatus, per quem tamen propter prætenſum dubium papatus petitur via ceſſionis, poſt ceſſionem factam papatus recuperat dignitatem priſtinam Cardinalatus. Et prædicta multum ſunt juri & rationi conſona, ut patet per jura & opiniones Doctorum, quæ ſi audire placuerit, poterunt explicari, & ad propoſitum applicari. Et iſta videtur brevis, & utilis ad conſequendam veram unionem Eccleſiæ, & per quam tolluntur multa dubia, & pericula, quæ in aliis practicis oriri poſſunt.

e Mſſ. potuerunt.

Alia practica. Si tamen practica ſupradicta non placet, dominus noſter ad oſtendendum *f* ſummarium affectum quem ſemper geſſit, & gerit ad pacem Eccleſiæ conſequendam, aperit cum proteſtationibus ſupradictis practicam ſequentem. Quod de conſenſu præfati domini noſtri Papæ domini Cardinales compromittant de electione futura, quæ poſt ceſſionem immineret fienda in certos compromiſſarios in numero, de quo concordabitur. Qui quidem compromiſſarii poteſtatem habeant faciendi omnes, vel eorum major pars dictam electionem: & conſimiliter alii domini, qui in alia obedientia ſe Cardinales faciunt nominari in perſonas alias compromittant, dantes eis conſimilem poteſtatem cum approbatione congregationis Conſtantienſis. Qui quidem compromiſſarii tam iſti, quam illi, ponantur in loco ſecuro, & ſub tuta, & fideli cuſtodia, de quo fuerunt concordatum: incluſi quilibet ad partem ſuam diſ-

f Mſſ. ſineatur.

ANNO CHRISTI 1417.

posito; quod deliberatio utrorumque compromissariorum concurrat ad unam & eamdem personam assumendam ad papatum. Postea vero dicti commissarii, videlicet utrique ad partem suam, & per se, ante actum electionis faciant scribi in instrumentis authenticis deliberationem per se habitam de eligenda illa persona. In qua quidem deliberatione concurrant vota omnium, vel majoris partis compromissariorum cujuslibet prædictarum duarum partium; & per aliquas medias personas utrique parti notificari instrumenta dictarum deliberationum. Quibus quidem notificationibus factis, commissarii alterius partis eligant personam concordatam, antequam fiat cessio, & posta fiat cessio: Qua cessione facta, statim eligant compromissarii prædictorum Cardinalium domini nostri Papæ dictam personam concordatam; & statim post hæc eodem tempore fiat præsentatio utriusque electionis separatim ipsi electo. Qui quidem electus acceptet papatum, & exinde pro vero Romano Pontifice habeatur. Et ad hoc ut dicti compromissarii non possint negotium dilatare, servetur restrictio contenta in cap. *Ubi majus periculum. §. Verum de elect. lib. 6.* hoc addito, quod cum ipsi electores juxta tenorem dicti §. pervenerunt ad victum panis, vini, & aquæ tantum, ut in dicto cap. continetur, & sic perseveraverunt per decem dies, quod non *a* eligant Papam, ex tunc vero ministretur eis, nisi panis & aqua.

a Mss. *elegerint Papam, ex tunc non ministretur*, &c.

Additio facta ad practicam supra proximam. Et pro breviori expeditione dicti negotii ad Dei servitium & animarum salutem, placet eidem domino nostro designando numerum compromissariorum, de quibus fit mentio in practica per ipsum oblata, ad hoc condescendere: videlicet, quod compromissarii de suo consensu per dominos Cardinales eligendi sint sex: per illos autem dominos, qui in alia obedientia se Cardinales faciunt nominari, si de totidem pars alia non contentatur, sint octo, vel decem, aut si voluerint, duodecim. Præterea volens idem dominus noster ad designationem loci venire, de quo secundum dictam practicam est concordandum, offert locum & loca idonea infra suam obedientiam assignare, cum sufficientibus securitatibus; quæ loca si pars alia acceptare noluerit, licet multis attentis ea non debeat refutare; nihilominus placet tamen eidem domino nostro condescendere ad acceptandum Massiliam cum sancto Victore, Niciam cum Villa franca, vel Saonam; non obstante quod sint in alia obedientia constitutæ, dum tamen de sufficientibus securitatibus sit provisum.

Alia practica concessa in Paniscola per dominum nostrum Papam, cujus tenor in sui forma talis est.

Ubi aliqua ex dictis practicis per eos nullatenus acceptetur, ad magis exonerandum conscientiam nostram, & ut Deus & mundus cognoscat, quod non stetit nec stat per nos, quin unio vera in Dei Ecclesia habeatur, & Deus in extremo judicio requirat de manibus illorum, qui turbarunt, seu impedierunt & turbant, seu impediunt pacem Ecclesiæ, parati sumus renunciare juri nostro verissimo, quod in papatu habemus, si illi, qui in parte alia se dicunt Cardinales, & alli de congregatione Constantiensi, sublato per prius impedimento Pisano juxta formam præmissæ schedulæ, de mandato domini Sigismundi per supradictum dominum Episcopum Zamorensem nobis traditæ acceptaverint practicam sequentem, videlicet:

Quod per nos, cum consensu venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, & etiam approbante sacro Concilio, quod continuatur, ubicumque nos fuerimus, eligantur certæ personæ; & per illos qui in alia parte se dicunt Cardinales, cum consensu dictæ congregationis, eligantur totidem personæ, vel plures, si plures voluerint; quæ omnes personæ sic electæ habeant convenire in uno loco securo, & intrare conclave sub tuta, & fideli custodia: quas personas nos de plenitudine potestatis, tollendo processus, & sententias, quantum ad actum electionis requiratur, habilitabimus meliori modo & forma quibus poterimus, in quantum claves Ecclesiæ se extendunt. Quibus omnibus per nos cum consensu dictorum S. R. E. Cardinalium, & approbatione nostri sacri Concili, dabitur potestas eligendi summum Pontificem, post cessionem nostram; sic quod illud, quod omnes, vel major pars personarum cujuslibet partis faciat, sit firmum & validum. Et si personæ electæ per illos vocatos Cardinales, & alios partis adversæ acceptaverint simpliciter potestatem per nos eis, ut supra continentur, concessam, procedant omnes simul, facta cessione nostra quæ fieri habeat, & *b* non ante, quando dictæ personæ omnes esse clausæ in conclavi sub tuta, & sufficienti custodia: & juraverint, & alias se obligaverint, procedere fideliter cum effectu in negotio, prout fuerit concordatum, Si autem dictæ personæ alterius partis acceptaverint potestatem per se, & in quantum, quod tunc personæ ipsius partis protestentur publice, vel secrete, quod in quantum personæ alterius partis innituntur potestati catholicæ, in tantum cum ipsis intendant procedere, & simul eligere; in quantum autem committuntur potestati non veræ, non intendunt cum ipsis eligere, sed tantum suæ veræ potestati inniti, & secundum illam procedere, & eligere verum Papam.

b Mss. *non antequam dicta personæ omnes essent clausæ* &c.

Et ut negotium acceleretur, si detur ad illos, ad quos spectabit, modus, quod secure possint ire, stare, & redire; dabimus plenam potestatem certis personis Deum timentibus, quæ accedant statim, habitis securitatibus, ad dictam congregationem Cunstantiensem vel ad alium locum, si in alio loco fuerint personæ habentes potestatem a dictis assertis Cardinalibus, & a dicta congregatione; que personæ per nos mittendę, vel major earum pars possint concordare de Massilia cum monasterio sancti Victoris, aut de Nicia cum portu de Villafranca, seu de loco de Monacho cum alio loco propinquo, vel de Saona, aut de Pisis cum Liburnio, C seu de Civitate Vetula cum aliquo loco propinquo, pro aliqua expeditione prædictorum; & de securitatibus, & custodia fideli conclavis, & de numero personarum quæ eligere habeant, & de modo conclavis, & de temrore conventionis; necnon de securitatibus sufficientibus pro nobis, & nostris, si personaliter vellemus in dicto loco esse; & si nollemus, aut essemus infirmitate corporali impediti, pro nostro vel nostris procuratoribus. Quæ omnia per dictas personas concordata, & obligata, quantum ad nos spectabit, promittimus auxiliante Domino adimplere. Nulli ergo, &c.

Ad prosequendum autem negotium unionis Ecclesię dominus noster Papa jam ante præsentationem prætensę citationis predictæ, non obstantibus persecutionibus, ac injuriis (proh dolor) sibi, & Ecclesię illatis, & quæ continue inferuntur, D deliberavit suos Apostolicos nuncios in brevi mittere ad congregatos Constantiæ, ut in ultimo de supra insertis practicis continetur. Super quorum expeditione continuam & pervigilem adhibet curam, taliter ut hinc iter assumant celeriter, de intentione sua super dicto negotio plenius informati, ac sufficienti potestate muniti; ut apud Deum, cui de sua Ecclesia est redditurus rationem, a quavis culpa & negligentia super dicto nefando schismate immunis habeatur & liber: agnoscantque Christi fideles, quod per dictum dominum nostrum Papam non stetit nec stat, quominus Dei Ecclesia consequatur desideratissimam unionem.

Quæ fuerunt acta locis diebus, mense, & anno prædictis, præsentibus reverendissimis in Christo patribus, & dominis, dominis Carolo sancti Georgii ad Velum aureum, Alphonso sancti Eustachii, E & Petro sancti Angeli, S. R. E. Cardinalibus supradictis; necnon dominis Guigione Flandini protonario, Francisco Romeo secretario, Petro Cornolis subdiacono dicti sanctissimi domini Benedicti, Francisco Daranda, Exhemeno *c* Dale auditore et Simone Salvatoris, *d* Jorolvo Garsiæ, & Juliano de Sola superius nominatis, ad hæc pro testibus vocatis specialiter, & rogatis; ac me Raymundo Bajuli notario infrascripto.

c Mss. *Dahe*
d Mss. *Toreo.*

Subscriptio notarii.

Signum mei Raymundi Bajuli, sereniissimi domini Arragonum & Siciliæ Regis secretarii, regiaque auctoritate notarii per totam terram & ditionem ejusdem, qui præmissis omnibus & singulis

ANNO CHRISTI 1417.

gulis, dum sic, ut præmittitur, agerentur & fierent, una cum prænominatis testibus præsens fui, eaque sic fieri vidi, & audivi, & in notam recepi, posteaque in mundum *a* rediens, per alium scribi feci in duobus pergamenis cum quadam membrana pergamena junctis. In quorum primo sunt centum & septem lineæ dumtaxat, & non plures; quarum ultima incipit (*Eum cum aliis*) & finit (*rationabilem viam.*) In secundo vero dictorum pergamenorum sunt nonaginta tres lineæ tantum, quarum prima incipit (*Renunciationis*) & finit, *quod Rex.* Et de rivo clausi cum rasuris & correctis. In primo pergameno in lineis 44. *exquire*, & 45. *Apostolicæ curiæ*, & 46. *literarum nostrarum*, & 75. *utilitatem ipsius*, & 74. *tamen verum*, & 76. linea secundi pergameni, *exonerandum*, &c.

a Mss. *rediens.*

Instrumentum executionis in personam factæ.

In nomine Domini, Amen.

Ex eadem collectione, & duobus miss. Germ.

PEr hoc præsens publicum instrumentum cunctis pateat evidenter, quod anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo septimo, indictione decima, die vero Jovis vigesima prima mensis Januarii, de mane ante meridiem, infra octavam & undecimam horas, venerabilibus & circumspectis viris dominis Lamberto de Stipite, priore conventuali prioratus de Bertreya ordinis Cluniacensis, Leodiensis diœcesis, & Bernardo de Plancha sacrista monasterii sanctæ Crucis Burdegalensis, ordinis sancti Benedicti decretorum doctoribus; a sacrosancta & generali Synodo Constantiensi ad infrascripta faciendum nunciis, una cum aliis venerabilibus, & circumspectis viris dominis Emerico de Arciis priore sancti Benigni, Augustensis, licentiato in decretis: & Jacobo de Cerretanis cantore Taurinensi jurisperito in Dertusa: ex ordinatione illustrissimi principis domini Alphonsi Arragonum & Siciliæ Regis, ad cautelam & securitatem remanentibus specialiter deputatis, in castro, seu loco de Panisscola Dertusensis diœcesis, coram domino Benedicto Papa XIII. sic in sua obedientia nuncupato, pro tunc in quadam aula dicti castri in quadam sede ad dandam publicam audientiam sedente; ubi tunc cum eo fuerunt præsentes & adstantes sui inter alios; videlicet Carolus sancti Georgii ad Velum Aureum, Alphonsus sancti Eustachii, & Petrus sancti Angeli diaconi Cardinales, ac Guigo Flandini protonotarius, Guillelmus Vasionensis, Didacus Carthaginensis, Rodericus Giennensis, Episcopi: Petrus Cornolis subdiaconus, Franciscus Romea secretarius, frater Petrus de *b* Padiola monachus, Franciscus de Randa donatus monasterii Portecili, ordinis Cartusiensis; frater Rodericus de Luna, commendator Montissoni, ordinis sancti Joannis Hierosolymitani; *c* Gyemerus Dahe auditor, *d* Carolus Carsiæ, Julianus de Sola, clericus cameræ dicti Benedicti, & Simon Salvatoris decretorum doctor, familiares ejusdem Benedicti, aliaque copiosa & magna populi multitudo; in nostrorumque publicorum notariorum, testiumque infrascriptorum ad hæc specialiter vocatorum & rogatorum præsentia personaliter constituti iidem domini Lambertus & Bernardus communiter & divisim, animo & intentione exsequendi, nomine & pro parte ipsius sacrosanctæ Synodi litteras citatorias, veris plumbeis bullis ejusdem sacrosanctæ Synodi bullatas, sanas, & integras non vitiatas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, ut prima facie apparebat, per ipsam sacrosanctam Synodum contra dictum dominum Benedictum decretas, & fulminatas, in eorum manibus tenentes & habentes, ac uterque eorum habens, & tenens, ipse dominus Lambertus *e* præmissa talia verba in effectu: Reverendissime pater, anno Domini MCCCCXVI. quinta die mensis Decembris, in civitate Constantiæ Moguntinæ provinciæ, in domo fratrum Minorum, per reverendos patres dominos præsidentes omnium nationum sacrosancti generalis Concilii Constantiensis, in præsentia deputatorum, & notariorum, hoc præsens mandatum fuit exhibitum

b Mss. *Padiolo.*

c Mss. *Exemenus.* *d* Mss. hic *Carobius.*

e Mss. *præmisit.*

A „ cum præcepto, & mandato, ut facerem sequen-
„ tia. Primo hoc presens cittatorium vobis lege-
„ rem. Secundo ut illum exsequerer.

ANNO CHRISTI 1417.

Quantum ad primum incepit legere dictas litteras citatorias, quas publice, alta, & intelligibili voce de verbo ad verbum continuavit, taliter quod lecto hujusmodi ad auditum dicti Benedicti & aliorum in dicta aula exsistentium, & circa lecturam hujusmodi diligenter adverteutium poterat verisimiliter pervenire. Quarum quidem litterarum tenor sequitur, & est talis:

Sacrosancta, & generalis Synodus Constantiensis universalem, &c. *ut supra*. Dumque, ipsius citationis lectura fieret, ut præfertur, & fieret mentio de hæresi & schismate prædicti Benedicti, ipse movendo caput semper respondebat, *Non est verum*, vel *falsum est*; & semel respondebat, *mentiuntur*. Præfatisque litteris cittatoriis, sicut præfertur, lectis, dictus dominus Lambertus ad exsecutionem earumdem litterarum procedens, quamdam papyri schedulam etiam alta & intelligibili
„ voce legit hujusmodi sub tenore: Et idcirco ego
„ Lambertus de Stipite, prior conventualis de Ber-
„ treya, ordinis Cluniacensis Leodiensis diœcesis,
„ decretorum doctor, mandatis ipsius sacrosanctæ
„ Synodi obedire volens, Vos dominum Benedi-
„ ctum Papam XIII. sic in vestra obedientia nun-
„ cupatum, prius lecta coram vobis præsenti ci-
„ tatione alta & intelligibili voce, publice, ci-
„ to, peremptorie, ac uno dicto peremptorio pro
„ omnibus, ad comparendum personaliter in Ec-
„ clesia cathedrali Constantiensi, in loco sessionis
„ ipsius sacrosanctæ Synodi, ad diem videlicet se-
„ ptuagesimam a die præsentis citationis, quam
C „ nunc facio quem terminum pro primo, secun-
„ do, & tertio peremptoriis terminis assigno ad
„ videndum, & audiendum super præmissis om-
„ nibus & singulis, & maxime super crimine schis-
„ matis & hereSis prædictorum, tanquam super
„ notariis, aut alias procedi per eamdem sacrosan-
„ ctam Synodum ad omnes & singulos actus & ar-
„ ticulos judicii seu causæ hujusmodi, usque ad
„ diffinitivam sententiam inclusive; ipsamque
„ sententiam proferri videndum, & audiendum,
„ prout juris fuerit, & prout utilitati prædictæ
„ universalis Ecclesiæ visum fuerit expedire. In-
„ timando vobis, & publice, prout etiam per eas-
„ dem litteras intimatur, quod sive veneritis, si-
„ ve non, per eamdem sacrosanctam Synodum,
„ vestra absentia divina repleta præsentia, contra
„ vos super omnibus & singulis præmissis per eam-
D „ dem sacrosanctam Synodum usque ad sententiam
„ diffinitivam inclusive procedetur; prout ad uti-
„ litatem ipsius universalis Ecclesiæ, mediante
„ justitia, videbitur faciendum, ut hic in supra-
„ dicta nunc vobis lecta citatione latius contine-
„ tur. Et insuper requiro & rogo omnes & singu-
„ los protonotarios, notarios, ac tabelliones hic ad-
„ stantes, quod de prædictis omnibus & singulis
„ conficiant unum, vel plura, & tot quot fuerint
„ opportuna instrumentam, vel instrumenta, con-
„ junctim, aut divisim.

Ut in sessione xxiv.

Quibus sic peractis, præfatus dominus Bernardus ad similem exsecutionem intendens, & præmittens verba infrascripta, videlicet: Reverendissime Pater, par commissio huic recitate per dominum & collegam meum exstitit mihi facta: quapropter ut filius obedientiæ parere volens mandatis sacrosanctæ Synodi, intendo procedere ad eadem, seu similia, ad quæ dictus collega meus per ordinem processit.

E

Hujusmodi litteras citatorias similes præfatis litteris per eumdem dominum Lambertum, ut præfertur lectis, aperiens, easque publice legere volens, præfatus Benectus interrogavit, an litteræ ipsæ essent ejusdem tenoris cum litteris ante lectis; cui per eumdem dominum Bernardum responsum fuit, quod sic; illeque Benedictum tunc respondit, quod sic habebat eas pro lectis. Tuncque incontinenti idem dominus Bernardus duas, unam in Latino, & aliam in suo vulgari, ut domini milites & armigeri plures non litterati adstantes, & pro testibus eorum aliqui inferius discriptis seriosius singula intelligere possent, alte & intelligibiliter

le-

ANNO CHRISTI 1417.

legit. Quarum ſchedularum tenores ſubſcribuntur, „ & primæ ſchedulæ in latino deſcriptæ tenor talis eſt: Et idcirco ego Bernardus de Planca ſacriſta ſanctæ Crucis Burdegalenſis ordinis ſancti „ Benedicti decretorum doctor, mandatis ipſius ſacroſanctæ Synodi obedire volens, Vos dominum „ Benedictum Papam XIII. ſit in veſtra obedientia „ nuncupatum, prius lecta coram vobis præſenti „ citatione, alta & intelligibili voce publice cito, „ & peremptorie, ac uno edicto peremptorio pro „ omnibus ad comparendum perſonaliter in Eccle„ ſia cathedrali Conſtantienſi in loco ſeſſionis ipſius ſacroſanctæ Synodi ad diem videlicet ſe„ ptuageſimam a die præſentis citationis, &c. *ut* „ *ſupra in alia.*

Alterius vero ſchedulæ in vulgari deſcriptæ ſequitur tenor in hunc modum:

Jam hæc ſchedula ſuperius edita eſt, cum hac conferenda.

MOlt reverent paire. Juſta cauſa es, que los que ſon appellato per teſtimonis, ſian certificat, cum aſſi aya cavalliers, que per ventura non entende la Latine, los quales ſe deven pareire pour teſtimonis, majoremen con ſian aſſi trames, per lo molt clar ſegnour Roy d'Arragon e tres Creſtien, & una ſancte & molt aulte columna de la unione de ſancta maire gleſia, el qual an referri noſtra execution per ſo in lang maternal a lor intelligibile intende a retournar ma exetution, Yo Barnart-de Planca ſacreſtain de ſancte Cros de Bordeux, de l'ordie de ſaint Beneſit, doctor en decret, per virtut de la bulle preſent del ſant Concilii general de Conſtanca, vos molt reverent paire meſſer Beneſit Papa XIII. appellat en votra obedienſa citi, & perentoriament, e una citation perentoria per totas autras citations, que vos comparistas perſonalmente en la gleſia catedral de Conſtances, en lo loch de la ſeſſion de ſan Conceilli, a ſeptanta jorn de queſt jorn preſent: lo qual terme pour lé prime, ſegon, tres terme peremptori vous aſſigni, ſobre leſtans contegnudes en la dicta bulla, & majorement ſobre le crimi de ſciſma, e de hyregia: & a veſir, & auſir procedir auſſi con ſobre notorii; & plus a veſir procedir a totos & ſinglos actos & articlos de intimament, entro y a la ſentencia diffinitiva: e veſir, e auſir donar la dixa ſentencia ſegond que ſera viſta faſedor de dirit, e a utilitat de la gleyſa univerſal: denuntiando a vos molt reverent paire, que ſi vos anaits a Conſtanca, o no y anaits, non contreſtant veſtra abſenca, ſera procedit contra vos per lo ſant conceilli ſobre la cauſas contas de ſobre dictes, e a donar ſentencia diffinitiva, ayſi com ſara util a la univerſal gleyſa meranſan juſtitia. Et de totas a queſta cauſas, e quaſcunne de lor vos protonotarios, notarios, a ſy preſents, & quaſaim de vos requirl far uno, o dos inſtrumens, o tant e ſerant neceſſari & totas utras perſonas de qualque dignitat, o condicion que ſian requiri per teſtimonis tant com ſaran neceſſari.

Quibus quidem litteris & ſchedulis per prædictos Lambertum & Bernardum, ſicut præfertur, lectis & publicatis, dictus Benedictus ante receptionem copiarum litterarum citatoriarum, & ſchedularum prædictarum ſibi per honorabilem virum dominum Raymundum Bajuli præfati illuſtriſſimi domini Regis Arragonum ſecretarium, ac per ditiones & terras ejuſdem domini Regis notarium, in præſentia noſtrorum notariorum ſubſcriptorum realiter exhibitorum, reſpondit per talia verba, „ vel eis in effectu ſimilia: Quia in dicta prætenſa citatione multa continentur magna & ardua „ quæ indigent magna deliberatione, ad præſens „ non poſſumus plene reſpondere. Nihilominus „ tamen habita deliberatione cum fratribus noſtris „ Cardinalibus reſpondebimus infra breve tempus. „ Et etiam requirimus omnes protonotarios, ſed „ non eſt hic niſi unus, ac notarios præſentes, „ quatenus nullus eorum ſuper lectis & petitis per „ iſtos dominos, niſi per nos plene reſponſum fuerit, claudat inſtrumentum.

Et ſubſequenter idem Benedictus quamdam aliam longam materiam intravit, verba ſua in longum protraendo, & in effectu ſe excuſando, qualiter non eſſet, neque fuiſſet hæreticus, neque ſchiſmaticus, & quod ſemper libenter vidiſſet unionem in Dei Eccleſia, mediantibus practicis ſuis.

ANNO CHRISTI 1417.

Quibus ſic per dominum Benedictum dictis, præfatus dominus Bernardus dixit, quod ſuam requiſitionem de clauſura inſtrumentorum non admittebat, immo contradicebat: præſertim cum reſponſum dicti Benedicti incertitudinem temporis propter verbum, breve contineret: & requirebat, ut ſupra.

Tuncque dictus dominus Lambertus, requiſitionibus & rogationibus de inſtrumentis fiendis ſuper prædictis in dictis ſchedulis contentis nihilominus requiſivit, & rogavit, ut ſupra: fuitque proteſtatus, quod cum reſponſum dicti Benedicti ſic, ut præfertur, datum, eſſet incertum, ipſum præſtolari non intendebant, ſed poſt prandium recedere. Et ſuper his, & omnibus aliis præmiſſis iterato, ut ſupra, petiit inſtrumenta. Tuncque continenti, ipſe Benedictus dixit, ſe præmiſſa per eum prolata non dediſſe pro reſponſo, ſed infra paucos dies vellet dare reſponium ſufficiens. Super quibus omnibus & ſingulis prædicti domini Lambertus & Bernardus, conjuncti & diviſim, petierunt, & uterque eorum petiit ſibi fieri a nobis notariis ſubſcriptis, & quolibet noſtrum, unum vel plura publica inſtrumenta, tot, quot fuerint opportuna. Et ſic præfati domini Lambertus & Bernardus, inclinatis capitibus abinde receſſerunt, proferente domino Lamberto hæc verba; Dominus ſit vobiſcum; quia dominus nobiſcum eſt.

Acta fuerunt hæc anno, indictione, die, menſe, hora, & loco quibus ſupra. Præſentibus ibidem ſtrenuis dominis Raymundo Xatinar, & Ludovico de *a* Pontonibus militibus, ac honorabilibus & honeſtis viris Guillelmo Raymundi Call, & Berengario de Villa Leonis, domicellis: Joanne Leopart cive Barchinonæ, necnon magiſtro Meynardo de Crukenberg litterarum Apoſtolicarum ſcriptore, & Joanne *b* Freraces, clerico Leodienſis diœceſis, & aliis quampluribus teſtibus fide dignis, ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

a MSS. *Ponionibus.*

b MSS. *Freraxr.*

Et ego Theodericus Bartenſoen litterarum Apoſtolicarum ſcriptor, clericus Leodienſis diœceſis, publicus Apoſtolica & imperiali auctoritatibus notarius, quia præmiſſis omnibus, & ſingulis, dum ſicut præmittitur, agerentur, & fierent, una cum dominis Joanne & Meynardo notariis infraſcriptis ac teſtibus, & aliis ſuperius nominatis interfui; ideo hoc præſens publicum inſtrumentum per eoſdem notarios & me in notam receptum exinde confecimus: quod manu mea propria ſcripſi, ſignoque & nomine meis conſuetis ſignavi rogatus & requiſitus, in fidem & teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum.

Et me Joanne de Tempore, clerico Meldenſis diœceſis, publico Apoſtolica & imperiali auctoritatibus notario, qui de præmiſſis per me una cum honorabili magiſtro Theodorico notario præſcripto in notam ſumptis præſens publicum inſtrumentum inde confectum ſigno quo actibus inſtrumentatis una cum nomine, & ſubſcriptione meis uti conſuetis ſignavi in finem & in teſtimonium veritatis præmiſſorum requiſitus.

Et ego Meynhardus Crakenberg litterarum Apoſtolicarum ſcriptor, clericus Mindenſis diœceſis, publicus imperiali auctoritate notarius, quia præmiſſis omnibus & ſingulis, dum, ſicut præfertur, fierent & agerentur, una cum honeſtis magiſtris Theodorico & Joanne notariis præſcriptis teſtibuſque, & aliis ſuperius nominatis interfuit: ideoque hoc præſens publicum inſtrumentum per eoſdem notarios & me in notam receptum exinde confecimus, quod ſigno & nomine meis conſuetis ſignavi, rogatus & requiſitus, in fidem & teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum.

Poſt quorum quidem inſtrumentorum lectionem, & relationem, ut præmittitur, factas, magiſtri Henricus de Piro, & Joannes de Scribanis promotores & procuratores hujus ſanctæ Synodi, de præmiſſa relatione, & lectione, ac omnibus aliis & ſingulis, nomine quo ſupra, ſibi fieri petierunt a dominis protonotariis, & notariis hujus ſacræ Synodi, publicum & publica inſtrumenta, præmiſſaque inſtrumenta, ac ipſam relationem apud acta re-

ANNO CHRISTI 1417.

regiſtrari. Præſentibus ibidem reverendiſſimis in Chriſto patribus & dominis, dominis S. R. E. Cardinalibus, illuſtriſſimo ac ſereniſſimo principe domino, domino Sigiſmundo Romanorum & Ungarie Rege, necnon principibus, ac regum, ducum, comitum, nobilium, prælatorum, univerſitatum ſtudiorum, communitatum Ambaxiatoribus, & aliis Chriſti fidelibus in numero copioſo.

SESSIO XXXI.

Ex primæ editione.

Die Mercurii ultima ſupradicti menſis Martii, in Eccleſia majori Conſtantienſi fuit ſeſſio generalis celebrata; & in eadem ſeſſione fuit dictum officium Miſſæ de Spiritu Sancto per reverendiſſimum patrem dominum Martinum Epiſcopum Aprutinenſem: reverendiſſimus vero pater dominus Joannes Epiſcopus Oſtienſis, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis, hujuſmidi ſeſſioni præſidebat. Litaniis autem & aliis orationibus expletis per dictum dominum præſidentem, more ſolito pontificalibus indutum, legebantur per dominum Antonium Epiſcopum Concordienſem, & Petrum de Polonia, ſucceſſive ea quæ ſequuntur.

Monitorium contra Comitem Virtutum.

Sacroſancta generalis Synodus Conſtantienſis in Spiritu Sancto legitime congregata, univerſalem Eccleſiam repræſentans, univerſis Chriſti fidelibus ſalutem & omnipotentis Dei benedictionem.

Dudum, cum ad audientiam noſtram pervenire, fama publica referente, quod nobilis vir Philippus comes Virtutem, nonnullique alii in hac parte commiſſarii & officiales ſui ipſius de mandato & aſſenſu, ac ratum & gratum habendo, contra venerabilem fratrem Albertum Epiſcopum Aſtenſem, patrem & paſtorem animarum ſuarum, cui obedientiam & reverentiam debitas facere tenebantur, & qui una nobiſcum in hoc ſacroſancto Concilio generali onera humiliter ſupportavit; ac de ſpeciali licentia noſtra ad ſuam ſe tranſtulit Aſtenſem Eccleſiam, nulla ſumpta occaſione juſta, temerarie & injuſte in dictum dominum Epiſcopum vi armata, auſu ſacrilego, manus injicientes violentas eumdem ingominioſe ad caſtrum, quod Vetus dicitur, dictæ civitatis Aſtenſis perduxerunt, ibique carceribus manciparunt & detinuerunt, prout detinent etiam incarceratum de præſenti; ſacrilegium & excommunicationem, aliaſque cenſuras Eccleſiaſticas & pœnas juris & conſtitutionis provinciæ Mediolanenſis Eccleſiæ, cujus dicta Aſtienſis Eccleſia ſuffraganea exiſtit, circa hoc editas & prolatas, & in partibus per ordinarios declaratas, damnabiliter incurrendo. Nos de tantis tamque gravibus exceſſibus (ut ſupra fertur) nobis relatis, qui inter cetera ad univerſalis Eccleſiæ reformationem ſumus hic congregati, ad quos ſuper quiſcumque quæſtionibus, ſi quas intentare volebat contra Epiſcopum præfatum, habere poterat recurſum, non immerito dolentes; volentes ſuper his inquirere veritatem, ipſo Comite, ut dicebatur, procurante per ſuos nuntios, venerabilibus fratribus Papienſi & Navarienſi Epiſcopis dari conceſſimus in mandatis, ut ſuper objectis per ipſum Comitem adverſus ipſum Epiſcopum diligenter inquirerent veritatem: & vocatis præfato Philippo comite, & qui forent evocandi, de præmiſſis omnibus & ſingulis, ac eorum circumſtantiis univerſis, ſimpliciter & de plano ſine ſtrepitur & figura judicii ſe diligentius informarent. Et ſi dictum Epiſcopum in aliquo culpabilem reperirent, ipſum ſub fida cuſtodia retinerent, ac retineri facerent, donec aliud a nobis, ſeu Romano futuro Pontifice haberent in mandatis; necnon informationem hujuſmodi in ſcriptis fideliter redactam, ſub eorum a clauſis ſigillis, ad noſtram præſentiam transmitterent, ut inde ſuper hoc conſultius agere valeremus. Si vero per informationem eamdem dictum Epiſcopum minime culpabilem reperirent, ipſum facerent plena libertate gaudere. Cujus quidem conceſſionis mandati tenorem hic haberi volumus pro ſufficienter expreſſo. Verum poſtmodum nonnullorum fide dignorum relatione percepimus, quod litteræ noſtræ ſuper hujuſmodi conceſſionis mandato exſecutæ non fuerunt, dictique Epiſcopi propterea ſuper præmiſſis procedere minime valuerunt. Nos igitur ſuper præmiſſis prius ſummaria informatione auctoritate noſtra facta, attendentes quod ſubditi in eorum prælatos, & laici in clericos nullam habent juriſdictionem & poteſtatem, & quod præmiſſa in libertatis eccleſiaſticæ & paſtoralis dignitatis vilipendium non modicum & ſcandalum plurimorum reduudare dignoſcuntur; nolentes hujuſmodi offenſam (ſicut nec debemus) ſed diſſimulatione tranſire; & licet contra prædictos comitem, ejuſque commiſſarios & officiales, in præmiſſis poſſemus juris ſeveritatem exercere, tamen ad eos magis convincendos mitius agere volentes, committimus infraſcriptis fratribus noſtris, vel eorum alteri, quod ſi per ſummariam informationem, quod ad ipſum comtem, ejuſque commiſſarios & officiales tutus non pateat acceſſus, conſtiterit; ne propterea tanti tumque graves exceſſus noſtri conniventibus oculis remaneant impuniti, per hoc præſens publicum edictum legendum & publicandum, ac in valvis majoris Papienſis & Novarienſis & Aſtenſis Eccleſiarum Cathedralium affigendum, dictum Philippum comitem, ejuſque commiſſarios, officiales, & quoſcumque alios, qui culpabiles fuerint in præmiſſis, in eos & eorum quemlibet ſub excommunicationis & interdicti, & in eiſdem Eccleſiis, civitate Aſtenſi, ac ceteris terris & locis dictæ civitati & eidem comiti ſubjectis quocumque titulo, pœnis quas ferimus in his ſcriptis, (ſi monitioni hujuſmodi non paruerint cum effectu) primo, ſecundo, tertio requiratis & moneatis, quem & quos tenore præſentium requirimus & monemus, quatenus infra duodecim dies poſt lectionem, publicationem & affixionem præſentium, ut ſupra faciendas, immediate ſequentes, quorum duodecim dierum quatuor pro primo, quatuor pro ſecundo, & reliquos quatuor dies pro tertio & peremptorio termino ac canonica monitione prædicta, Philippo comiti, ejuſque commiſſariis & officialibus hujuſmodi præfigimus & aſſignamus; præfatum Epiſcopum abſque quolibet contradictionis obſtaculo infra tres menſes a die relaxationis ipſius coram nobis perſonaliter acceſſurum, & ibidem juri pariturum, libertati ſuæ priſtinæ reſtituat, cum familia univerſiſque bonis ſuis abſque diminutione aliqua, realiter & cum effectu; offerentes dicto comiti & cuilibet poſcenti bonum & breve juſtitiæ complementum de perſona præfati Epiſcopi miniſtrare. Quod ſi forſan hujuſmodi noſtris monitioni & requiſitioni in dicto termino parere contempſerint, ne propter viarum diſcrimina dicti Epiſcopi Aſtenſis differatur libertas, & ut parcatur laboribus & expenſis; præfatis venerabilibus fratribus Papienſi & Novarienſi Epiſcopis, ſtantibus prope dictam civitatem Aſtenſem ad duas diætas, ſecundum conſuetudinem patriæ committimus & mandamus; quatenus ſimul, aut ipſorum alter qui primo fuerit requiſitus, poſt ejuſdem termini lapſum auctoritate noſtra eamdem civitatem Aſtenſem, & terras dominio & loca ad dictam civitatem ſpectantia & pertinentia, interdicti ſententias incurriſſe; dictumque comitem, ejuſque commiſſarios, officiales, & ipſius perſonam excomunicationis ſententiam eadem auctoritate incidiſſe declarent: Eccleſiam vero, ac etiam civitatem & communitatem ac terras, dominia & loca, prædictas & prædicta, eccleſiaſtico ſubjacere interdicto, juxta conſtitutionem Viennenſis Concilii, quæ incipit, Si qui ſuadente, vocatis evocandis; in eorumque Papienſi & Novarienſi, & aliis quibuſcumque Eccleſiis, tam cathedralibus quam collegiatis univerſis, infra Miſſarum ſolemnia, aliiſque Eccleſiis, populo ibidem ad divina audiendum congregato publice per ſe vel alios denuncient & evitent, & ab aliis ita denunciari & evitari faciant & permittant tamdiu, donec a nobis, vel futuro Romano Pontifice aliud deſuper habuerint in mandatis. Et ſi, quod abſit, prædictas pœnas interdicti & excommunicationis dictus Philippus comes ac commiſſarii & officiales prædicti animis ſoſtinuerint induratis; ad omnes alias pœnas ſpirituales & temporales auctoritate præſentium procedere valeant, quibuſcumque aliis pœnis eis a jure vel ab homine occaſione prædicta ibidem illatis & inferendis, in ſuo robore permanſuris; nec ab aliquo abſolutionis be-

MS. claus.

ANNO CHRISTI 1417.

beneficium, nisi a futuro Romano Pontifice, vel a nobis, præterquam in mortis articulo, valeant obtinere. Volentes nihilominus, & hac sacra Synodali auctoritate decernentes, quod hujusmodi litteræ nostræ modo & forma præmissis exsecutæ, dictos sic requisitos & monitos, & quemlibet eorum arceant taliter & adstringant, ac perinde valeant, plenamque obtineant roboris firmitatem, ac si eisdem & eorum cuilibet in propria persona lectæ & insinuatæ fuerint, ac præsentialiter publicatæ: non obstante quod eidem Philippo comiti, vel quibusvis aliis communiter vel divisim a Sede Apostolica indultum exsistat, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas, non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem; contradictores censura simili, appellatione postposita, compescendo, non obstantibus etiam constitutionibus, seu aliis editis in contrarium quibuscumque.

Datum Constantiæ, secundo Kalendas Aprilis, anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimoseptimo, indictione decima, Apostolica Sede vacante.

Decretum super redintegratione Ecclesiæ Bajonensis.

Sacrosancta Generalis Constantiensis Synodus, &c. Attendens ad reformationem & redintegrationem universalis, ac etiam omnium cathedralium Ecclesiarum, quæ schismate præsenti durante habebant vel habent Episcopos diversarum obedientiarum, per quos ipsæ cathedrales Ecclesiæ monstruose in capite & in membris videbantur & videntur gubernari; statuit & ordinat, quod Ecclesia Bajonensis, quæ etiam duos simul per plures annos habuit Episcopos, & inter alios bonæ memoriæ Petrum, qui fuit de obedientia Baltassaris, tunc Joannis Papæ vigesimi tertii a sua obedientia nuncupati, noviter defectum, & superstitem venerabilem fratrem Guillermum hic præsentem, qui fuit creatus per Petrum de Luna; Benedictum decimumtertium in sua obedientia nuncupatum, deinceps per Guillermum Episcopum regatur; ac verus Episcopus ipsius Ecclesiæ, necnon Episcopatus Bajonensis unicus censeatur, & illi clerus & populus civitatis & diœcesis Bajonensis in omnibus consuetis, licitis & honestis, ut eorum vero Episcopo & pastori obediant, & ipse eos benigne vice versa pertractet, prout ad ejus Pontificale officium pertinet de consuetudine, vel de jure. Inhibentes nihilominus venerabili capitulo ipsius Ecclesiæ, ne ad electionem alicujus loco ipsius defuncti Episcopi ullatenus procedant, sed in illa supersedeant. prout etiam juxta quædam capitula dudum per oratores nostros ex una, & quosdam alios tunc de prædicta obedientia præfati Petri exsistentis in regno Arragoniæ fuit definitum & conclusum, quæ quidem capitula per nos solemniter approbata fuerunt. Quodque etiam venerabilis frater Archiepiscopus Auxitanus, cui prædicta Ecclesia metropolitano jure subest, ad confirmationem alicujus electionis forsitan factæ, vel fiendæ, ad provisionem alicujus in Episcopum Ecclesiæ prædictæ non procedat. Et quia etiam prædictus Petrus, seu Clemens septimus etiam in eadem obedientia nominatus; ejus prædecessor, quatuor aliis de quatuor canonicatibus & præbendis ejusdem Ecclesiæ, licet in dicta Ecclesia pro parte obedientiæ dicti Baltassaris numerus canonicorum ab antiquo institutus completus fuisset, prout de præsenti, providit; quibus quidem domino Guillermo Episcopo & canonicis quatuor assignavit, quod bona immobilia, necnon jura, fructus, redditus, proventus & emolumenta ad capitularem mensam dictæ Ecclesiæ pertinentia, in Castellæ & Navarræ regnis exsistentia; & illa etiam ad jus & proprietatem ipsius mensæ reducimus: ita quod ipsi quatuor canonici deinceps possint apud eamdem Ecclesiam personaliter residere, ac horis consuetis & divinis officiis interesse, ac stallum in choro & locum in capitulo cum ipsis aliis canonicis dictis habere, ac in omnibus fructibus, redditibus, &c. prædictæ mensæ, ut veri canonici ipsius Ecclesiæ participare, dicto canonicorum numero non obstante; quodque nullus in locum alicujus decedentis, aut aliter canonicatus & præpendas suas ipsius Ecclesiæ quomodolibet, præterquam per spontaneum cessum dimittentium, ipsius Ecclesiæ canonici Apostolica vel ordinaria auctoritate admittantur, quousque ad dictum numerum sit deventum: ac decrevit dicta sancta Synodus irritum & inane, si secus super his factum fuerit, aut fieret in futurum.

ANNO CHRISTI 1417.

Ex collectione Barberiniana, & ms. Lipsiensi.

Die Mercurii ultima supradicti mensis Martii, in Ecclesia Constantiensi, & in loco sessionis, mane hora tertiarum, vel quasi, fuit per Synodum Constantiensem tenta & celebrata sessio publica. Præsentibus ibidem reverendissimi in Christo patribus & dominis, dominis miseratione divina Joanne Ostiensi vulgariter Vivariensi, Angelo Prænestinensi Episcopis, Laudensi, Antonio Bononiensi, Gabriele Senensi, Angelo Veronensi, Thoma Tricaricensi, Guillelmo sancti Marci, Antonio de Chalanco, Simone Remensi presbyteris, Amedeo Saluciarum, Ludovico de Flisco, & Lucido de Comite, Diaconis Cardinalibus; necnon serenissimorum, illustriumque principum Franciæ, Arragoniæ, Angliæ, Siciliæ, Cypri, Dacie, Sveciæ, Norvegiæ, & Poloniæ Regum, ac Navarræ, Comitum Fuxi, Clivensis, universitatumque studiorum, & communitatum Ambaxiatoribus. Pro cujus sessionis introitu fuit celebratum officium Missæ per reverendum in Christo patrem dominum Martinum Episcopum Apruntinum de Sancto Spiritu. Quo officio Missæ finito, antequam fuerit processum ad ulteriora, levavit se in medium venerabilis & circumspectus vir dominus Ardecinus de Novaria sacri consistorii advocatus; & proposuit qualiter ad præsens vacaret decanatus Ecclesiæ Lugdunensis immediate Ecclesiæ Romanæ subjectus, necnon abbatia N. in civitate Neapolitana similiter ipsi Romanæ Ecclesiæ subjecta immediate: Et ex quo ipsum Concilium, sive Synodus usque modo non voluit se intromittere de provisionibus Ecclesiarum, & beneficiorum quorumcumque Ecclesiæ Romanæ subjectorum; quapropter protestatus fuit nomine dictarum Ecclesiarum, quod non currat tempus contra hujusmodi provisiones fiendas. Qua quidem protestatione facta, & instrumentis petitis per eumdem dominum Ardecinum, fuit inchoatum officium litaniarum more solito, & peractum per reverendissimum patrem dominum Joannem Episcopum Ostiensem Cardinalem Vivariensem tanquam seniorem de collegio Cardinalium, cum hymnis, Evangeliis, antiphonis requisitis ad hujusmodi officium. Quo officio litaniarum completo, de mandato & voluntate ipsius Synodi ascenderunt ambonem prædictum reverendi patres domini Thomas Polton protonotarius de Anglia, tamquam Ambaxiator Regis Angliæ, & nomine ipsius, & ejus procurator, & Antonius Episcopus Concordiensis nomine ipsius Synodi. Præfatus dominus Thomas protonotarius, ut procurator Regis Angliæ, & nomine ipsius, ac sui & omnium aliorum Ambaxiatorum ipsius Regis procuratorum protestatus fuit, ut in quodam quaterno papyreo, quem ibi produxit, qui propter ejus prolixitatem non fuit lectus, & cujus tenor inferius est insertus.

Qua protestatione facta, memoratus Antonius Episcopus Concordiensis quoddam monitorium decernendum per ipsam Synodum contra illustrissimum Principem dominum Philippum comitem Virtutum, & suos officiarios, in favorem reverendi patris domini Alberti Episcopi Astensis in Lombardia detenti & incarcerati, ut dicitur, per ipsum dominum Philippum comitem Virtutum, prout in dicto monitorio, cujus minuta ibidem fuit lecta, cujus tenor inferius est insertus. Quo monitorio, sive ejus minuta lecta, ad instantiam procuratoris & promotoris, videlicet Joannis de Scribanis, & Henrici de Piro, fuit responsum per dominum Episcopum Ostiensem nomine totius Concilii, *Placet*. Deinde de simili mandato venerabilis vir dominus Petrus de Polonia decretorum doctor legebat unam schedulam missivam dicti domini comitis

ANNO CHRISTI 1417. Mſ. addit, *e Piſis.*

tis Virtutum. Qua lecta, dominus Auguſtinus *a* advocatus conſiſtorii palatii Apoſtolici, petiit per Concilium mandari ipſi comiti Virtutum, ſeu ejus officialibus, quod dominum Albertum Epiſcopum Aſtenſem remittant, & eum ſibi tanquam ſuo Metropolitano preſentent, & præſentari faciant: & in caſu, quo non, proteſtatur de injuria ſibi illata, quod ſuus ſuffraganeus per talem modum incarcerari debeat.

Qua requiſitione, ſive proteſtatione facta, levavit ſe in medium honorabilis vir dominus Georgius, *&c.* frater Carnalis, ut aſſeruit, domini Epiſcopi Aſtenſis, narrando cauſam detentionis domini Epiſcopi Aſtenſis fratris carnalis ſui. Dixit eumdem dominum captum, incarceratum ex eo quod cum ipſe Epiſcopus reverſus eſt ad patriam de Concilio Conſtantienſi, gubernator civitatis Aſtenſis, nomine comitis Virtutum petiit duo millia ducatorum, & duo caſtra, quæ non exprimebat; & quod deberet diffidare certos nobiles; & quoniam illa recuſavit facere, fuiſſet captus & incarceratus, & omni vice quando illa faceret, eſſet liberatus. Ita quod ipſe comes Virtutum propter demerita ſua non mandavit captivari; ſed ad finem & effectum, ut poſſent ab eo extorqueri dicta ſumma florenorum, caſtra, & diffidatio nobilium.

Expoſitione hujuſmodi facta, dominus Petrus de Polonia de mandato Synodi pronunciabat quoddam decretum, infligens pœnam illis qui affigerent libellos famoſos; & inſignum quod libelli famoſi rumpi & lacerari deberent, laceravit quamdam litteram, quam tenebat in manibus ſuis.

Deinde legebat unum aliud decretum ſuper proviſione Eccleſiæ Bajonenſis, in quo continebatur, qualiter Eccleſia Bajonenſi vacante, fuit proviſum per Petrum de Luna, & ſimiliter per Joannem XXIII. Quare mandaret in ipſo decreto, quod nullus recipiatur per capitulum in Epiſcopum, quouſque talis proviſio non fuerit diſcuſſa per Concilium, aut futurum ſummum Pontificem.

Item, dominus Nicolaus Epiſcopus Gneznenſis produxit unam litteram miſſivam Regis Poloniæ, quam petiit legi: & domino Ardecino de Novaria advocato ordinis ſanctæ Mariæ Theutonicorum allegante, quod non deberet legi, juxta conſtitutionem, quod nihil legi debeat, niſi concordatum in nationibus: & ſic Synodus mandavit ſuperſederi in lectura dictæ litteræ miſſivæ. Subſequenter idem Petrus de Polonia legebat decretum perinde directum ad *b* Camnenſem, Zvvernienſem & Raſeburgenſem diœceſes, ut nullus conveniatur pro debito pecuniario laicus. Subſequenter idem Petrus de Polonia legebat decretum mandandum ad provinciam Marchiæ Anconitanę, ut ſubditi Marchiæ Anconitanæ, ac præſidatus Farſenſis, obediant reverendo patri domino Angelo legato, ut eorum vero legato, juxta bullas ſuæ legationis ſibi deſuper conceſſas. Et minuta decreti præfati fuit ibidem bullatoribus tradita ad bulandum, de mandato totius Concilii.

b Mſ. *Camienſem, Zvverinenſem, &c.*

Inſuper idem dominus Petrus de Polonia legebat aliud decretum, in quo ſubrogabantur domini Jacobus Plocenſis nationis Germanicę, Petrus Olorenſis nationis Anglicanę, & Thomas Emonenſis Epiſcopi nationis Italię, loco dominorum Ulrici Verdenſis, Patricii Cortegenſis, & Lazari *c* Czinenſis Epiſcoporum in cauſa fidei de regno Bohemiæ. Qua deputatione, ſive ſubrogatione facta, fuit deputatus ſive ſubrogatus in una alia cauſa fidei de regno Bohemię reverendus pater dominus Hieronymus electus Ariminenſis, loco bonæ memoriæ domini Bartholomæi Epiſcopi Alexandrini in Lombardia. Quarum proteſtationum, decretorum, & litterarum, de quibus ſupra fit mentio, tenores inferius ſunt deſcripti. Ad quorum probationem reverendus pater dominus Joannes Epiſcopus Oſtienſis nomine totius Synodi pro hac vice poteſtatem habens, reſpondebat, *Placet*.

c Mſſ. *Ezimenſis.*

Super quibus venerabiles viri magiſter Henricus de Piro, & Joannes de Scribanis, petierunt ſibi fieri unum vel plura publica inſtrumenta a dominis protonotariis & aliis notariis, ſive ſcribis ad hoc deputatis. Præſentibus dictis dominis pro teſtibus infraſcriptis.

Quibus omnibus factis, de licentia ipſius Synodi ſæpe dictus Petrus de Polonia legebat certam

Alitteram miſſivam directam Concilio Conſtantienſi per Regem Poloniæ, & ducem VVitoldum, in qua littera excuſabant ſe de pace non facta inter eos, & ordinem Theutonicum, ut in eadem littera, *&c.*

ANNO CHRISTI 1417.

Tenores vero dictarum proteſtationum Anglicorum, monitorii contra comitem Virtutum, decreti Eccleſiæ Bajonenſis, decreti perinde decreti ad Marchiam Anconitanam, decreti ſubrogationis judicum in cauſa fidei, decreti deputationis Ariminenſis in cauſa fidei, & litteræ miſſivæ Regis Poloniæ ſequuntur & ſunt tales.

Proteſtationes Anglicanorum.

UT inſuperabilis veritas & juſtitia eo validius, & ſecurius probatæ perſiſtant, quo fervenB tius adverſantium inſultus factionibus præſertim inimicorum præſidiis rationum inſtantium de victoria impugnatæ fuerint, nos Ambaxiatores & oratores ſereniſſimi principis Henrici Dei gratia Regis Angliæ, ad honorem & profectum hujus ſacri Concilii generalis, elucidationemque veritatis occultatæ & diſſimulatæ diutius, ac impeditæ, per quoſdam adverſarios objecta dicimus & propommus in hac ſacra Synodo Conſtantienſi, & totius Eccleſiæ conſpectu quæ ſequuntur.

Ex eidem collectione & mſ. Lipſ.

In primis poteſtamur publice in iis ſcriptis, quod non fuit, eſt, nec erit intentionis noſtræ quidquam dicere, ſeu proponere in præjudicium determinatorum in hac ſacra Synodo, ſicuti nec feci jus, aut faciemus in futurum. Nec dicimus aut proponimus infraſcripta animo vel intentione litem conteſtatam ſubeundi, ſeu quomodolibet firC mandi, ingrediendi, vel cognoſcendi judicium, aut jus ſereniſſimi dicti domini noſtri Regis, ſive nationis inclytæ Anglicanæ, alias Britannicæ, in forum contentioſum, aut litem deducere ullatenus intendimus; ſed contradicimus & reclamamus publice, & expreſſe ex cauſis ad hoc nos moventibus infraſcriptis, & aliis pro tempore declarandis; & præſertim ne ex hoc jus hujus inclytæ nationis, quod eſt tam ſuper titulo, quam ſuper poſſeſſione, vel quaſi notoriis toti Mundo, & præſertim univerſali Eccleſiæ in hoc ſacro Concilio repræſentative congregatæ, revocetur in dubium; & maxime ad inſtantiam quorumdam, qui nullum quomodolibet exquiſitum poſſunt prætendere intereſſe; ſed ſolum dumtaxat pro oſtentatione veritatis, juris & juſtitiæ univerſalis Eccleſiæ, & ceterorum regum, regnorum, ac nationum, & præſertim diD cti ſereniſſimi Angliæ Regis, nationiſque inclytæ Anglicanæ, alias Britannicæ, ut ſcribentibus ex adverſo ſatisfiat; ne tot ac tantis ſtatibus veritas ipſa velata declinet, tamque ac tam injuſta materia intacta remaneat; neve reſponſionis penuria ſilere credamur, & exinde in auditorum ſeu lectorum animis quiſquam credulitatis ſcrupulus relinquatur, aliquid ſaltem in hac parte dicere neceſſitas jam impellit.

Certiſſimum enim eſt, quod licet nonnulli Ambaxiatores, oratores adverſarii Franciæ Regis ſe dicentes, & præſertim *d* unus ex eis cum ſuis adhærentibus plures diſſenſionum, diviſionumque materias Concilio generali noxias & turbativas nationibus in plena concordia exiſtentibus in eodem, & præſertim contra indubitatam nationem inclytam Anglicanam, alias Britannicam, inter cetera per ſuum E tractatum de Eccleſiæ poteſtate intitulatum in præſenti Synodo ſuſcitarunt: Nos tamen Ambaxiatores & oratores dicti ſereniſſimi Angliæ Regis, quamquam ex præmiſſis & eorum quolibet noſtrum Regem antedictum & regnum ſuum Angliæ, ceteraque nonnulla ſua dominia, ac nos eorum nomine, necnon inclytam nationem Anglicanam prædictam, alias Britannicam, non modicum injuriatam ſenſerimus, ac gravatam: nihilominus pro bono unionis in proximis, dante Domino, conſequendo, has & alias multiplicatas injurias ſuſtinuimus patienter; huc uſque ſperantes, quod cum ad cor reverſi fuiſſent, licet non noſtri, unionis tamen univerſalis Eccleſia intuitu deſtitiſſent ab inceptis. Sed jam ex cumulatis gravaminibus novis *e* & conviciis dicimus ab experto, quod abſque gravi Dei offenſa, ac univerſalis

d Petrus de Alliaco, Card. Cameracenſis.

e Mſ. *& injuriis.*

ANNO CHRISTI 1417.

Ecclesiæ, unionisque periculo, præmissa tam gravissima Deo ac toti mundo notorie contrtria sub silentio dissimulare prolixius, seu prætertire non possumus, quin sub debita reverentia hujus sacri Concilii Generalis veritatem pro ostensione justitiæ dicere cogamur, ne consentire videamur errantibus, dum ad resecandum, quæ corrigi debent, non occurrimus; quia error, cui non resistitur, approbatur; & veritas opprimitur, cum minime defendatur.

Quamquam enim divinitus sancitum sit, ne sacerdotes Domini in sacra Synodo indiscretis verbis perstrepere audeant, aut quibuslibet tumultibus perturbare, obstinatisve dilceptationibus tumultuosas voces effundere, & ut ait Apostolus; *Qui se putat religiosum esse, & non refrænat linguam suam, sed seducit cor suum, hujus vana est religio*; cultum enim suum justitiæ perdit, quando silenta judicii obstrepentium turbo confundit, dicente propheta, *Erit cultus justitiæ silentium*. Quodque licet pro bono unionis & honore Concilii deliberatum fuerat in nationibus, & *a* concursum, & observatum in Concilio pro lege diutius, quod in sessionibus sacræ Synodi nihil penitus proponeretur, aut diceretur, nisi prius in nationibus fuerit concordatum, dicti tamen prætensi Ambaxiatores adversarii, iis non obstantibus, sed præpter & contra premissa in Concilio, tertia die mensis Martii jam instantis, nisi sunt proponere & publicare quaidam materias, de quibus supra & infra fit mentio, & prout in eisdem per ipsos propositis liquet evidenter, Inter cetera vero dicitur, quod licet Rex Angliæ & regnum suum unam nationem repræsentare valeat, sicuti quædam nationes particulares, etiam Regem appropriatum non habentes, attamen de jure non habent, nec habere debent, vel possunt Rex Angliæ & regnum suum repræsentare vocem seu auctoritatem repræsentativam quartæ aut quintæ partis Christianitatis, sex totius obedientiæ Romani Pontificis, quæ debeat aut possit de jure equiparari in Conciliis generalibus voci seu auctoritati totius Italiæ, vel totius Gallię, vel totius Hispaniæ, totius Germaniæ, quæ sunt quatuor nationes principales; & ad premissa fundandum inter cetera tres causas *b* immo verius allegant principales

Primo, quod Benedictus XII, in Extravagante *Vas electionis*, ubi ordinat super procurationibus prelatorum, &c. distinguit obedientiam papalem in quatuor generales partes, sive nationes, videlicet in Franciam, Alemaniam, Castellam, Italiam; & in secunda parte sub natione Alemaniæ Anglia posita est: & sic Anglia non est natio, saltem quartam aut quintam partem obedientiæ Romani Pontificis representans, cum sit pars Germaniæ, &c.

Secundo dicunt & allegant, quod pro declaratione & confirmatione præmissorum facit, quod idem Benedictus XII. qui Burdegalensis nationis fuit, & per consequens favens Regi & regno Angliæ, cum de terra ei subdita orjundus esset, volens distinguere terras, & provincias subditas obedientiæ Romani Pontificis, pro capitulis monachorum nigrorum celebrandis, in prima rubrica sui operis distinxit in fine præfatas terras & regna in triginta sex provincias, ubi in regno Angliæ ponit Cantuariensem & Eboracensem pro una provincia: & sic cum sit trigesima sexta pars obedientiæ papalis, ut dicunt, & non tota, non debet natio Anglicana quartam vel quintam partem facere in Concilio generali,

Tertio vero dicunt, quod nec juri nec rationi consonum, est, æquare seu æquiparare regnum Angliæ regno Franciæ in Concilio generali, vel nationem Gallicanam generaliter sumptam nationi Angliæ, attentis numero & æqualitate provinciarum, diœcesium, monasteriorum & locorum Ecclesiasticorum regni Franciæ; cum habeat undecim provincias, centum & unam diœceses latas & spatiosas; & Anglia habeat tantum duas provincias.

Attentis etiam nobilitate & excellentia dicti regni Franciæ, ac diuturnitate temporis, a quo recepit fidem Christi, a qua non deviavit in comparatione regni Angliæ: Attento etiam quod in regno Franciæ plures ducatus sunt, & quatuor comitatus spatiosiores in terrarum latitudine, civitatibus, castris, ac villis clausis, & quilibet ipsorum, regno Angliæ; ideo absurdum est & irrationabile, ut dicunt, quod natio Anglicana repræsentaret quartam vel quintam partem Concilii generalis; regnum Franciæ deberet repræsentare sex, immo plures tales quotas & portiones, quales regnum Angliæ faceret, aut repræsentaret, attentis suprædictis. Ideo ex parte eorum supplicata & requisita fuerunt in scriptis intrascripta.

Primo, quod adveniente natione Hispanica, cessaret dicta quinta natio Anglicana, & fieret pars nationis Alemaniæ, sicut est, & ei immediate conjuncta, ut patet ex jure prædictæ extravagantis, *Vas electionis*. Unde quod hæc natio Angliæ huc usque divisa fuerit a natione Alemanlæ, permissum fuit, & hoc ex certa & speciali causa dissimulata, quæ cessavit adveniente natione Hispanica,

Secundo, si hoc non placet, sed vult divisa remanere ab Alemania, consequens videtur, quod aliæ nationes distinguantur in plures nationes nationi Anglicanæ proportionales; alioquin non esset justa equalitas; & videretur fieri injuria & gravamen Regi Franciæ & regno suo, & toti nationi Gallicanæ, & multo magis aliis nationibus, ut patet ex præallegatis.

Tertio, si dictæ nationes nollent condescendere ad talem multiplicationem nationum, sicut nec apparet expediens; videretur esse providendum, quod rediretur ad jus commune & antiquum modum procedendi in Conciliis generalibus, in quibus non legitur fuisse, ut asserunt, talis distinctio nationum. Circa quæ minus bene posita, jurique, rationi & veritati contraria, diversas fecerunt protestationes, supplicationes, requisitiones & appellationes frivolas & ineptas, prout in infra dicendis declarabitur manifeste.

Ad primum vero (semper salve, & hic repetita protestatione præmissa) respondetur, quod, eorum sic scribentium gratia semper salva, mirandum est qua fronte, quo spiritu, in facie universalis Ecclesiæ tam literati viri, & sacerdotes præsertim, præsumere audeant tam manifeste & erronee ad sensum distortum dictam Extravagantem reducere, cum in nihilo ad finem faciat, quem intendunt per ipsos recitatum. Quod clare liquet ex ipsius Extravagantis causa triplici, materiali, formali videlicet, & finali. Causa materialis illius est, quod visitantes jure ordinario in Franciæ, Navarræ, & Majoricarum regnis, ac terris, provinciis, & partibus adjacentibus, & vicinis eidem tantum nomine procurationum recipiant. In Alemaniæ quoque, Angliæ, Ungariæ, Bohemiæ, Poloniæ, Norvegiæ, Scotiæ, Daciæ, & Syveciæ regnis, ac terris, provinciis, & partibus eis adjacentibus *c* tantum recipiant plus, quam in regno Franciæ visitantes. In Castellæ quoque, Legionis, Arragoniæ & Portugalliæ, & partibus adjacentibus, & vicinis tantum recipiant. In Apuliæ vero, Calabriæ, Terræ-Laboris, Siciliæ, Lombardiæ, Tusciæ, Sardiniæ, Corsicæ, *d* & ceteris regnis, insulis, aliis provinciis, & partibus omnibus ultramarinis tantum recipiant. Ex qua causa materiali patet, quod Papa non intendebat in illa Extravagante distinguere nationes, quia ponit primo, sive in prima parte regnum Navarræ & Majoricarum, comitatumque Rossilionis, & alias terras, quæ notorie fuerunt & sunt in & de alma natione Hispanica, & nullatenus in nec de natione Gallicana; licet in prima parte dictæ Extravagantis post regnum Franciæ immediate dicta regna Navarræ & Majoricarum, & cetera ponantur pari modo; sic in secunda parte dictæ Extravagantis, licet regnum Angliæ scriptum sit immediate post Alemaniam, tamen in, de, aut sub natione Alemaniæ per dictam Extravagantem, ejusve causam materialem legislator non inclusit, sicut minime intendebat, quod patet aperte in Extravagante Benedicti prædicti, quæ incipit, *Statuimus* inferius allegata; ubi ponuntur duæ provinciæ Angliæ, Cantuariensis scilicet, & Eboracensis inter provincias linguæ Occitanæ & provincias Hispanorum; & sex aliæ provinciæ ejusdem nationis Anglicanę inter provincias alias, & nullatenus inter, ante, nec immediate post provincias in regno Alemaniæ exsistentes. Et sic patet ex materia illius Extravagantis, quod natio Anglicana, in, de, & sub natione Alemaniæ non dicitur quovis modo.

Item,

a Mſ. *consultum*.

b Mſ. *immo vir ut occasiones allegant*, &c,

c Mſ. *tantum recipiant: plus tamen, quam* &c.

d Mſ. *& ceteris regnis, & aliis Italiæ partibus, nec non Sclavoniæ, Achaiæ, Cypri, & ceteris regnis, insulis*, &c.

ANNO CHRISTI 1417.

Item, hoc patet ex causa formali ejusdem, quæ dictam Extravagantem pro nationibus, seu ordinandis in Concilio generali ipsa non concepit. Nam forma ordinis nationes ponendi est, ipsas ponere secundum suas antiquitates & dignitates; quia si nationes in dicta Extravagante ordinasset, antiquiorem in fide priorem & digniorem, Ecclesiæ Romanæ ac imperii causa, nationem videlicet Italiæ præposuisset Franciæ regno, & deinde alias nationes in suo ordine posuisset: quod non fecit, qui Franciam præposuit etiam *a* non secundam, & Italiam in cauda conscripsit. Hoc etiam patet in multis aliis locis dictæ Extravagantis.

a Mſ. *non secundandam, & Italiam in cauda ultimo conscripsit.*

Item, hoc patet ex causa finali dictæ Extravagantis, quæ est, quia non obstantibus juribus in hac parte editis, prælati in procurationibus sic se oneroſos reddiderunt, ut subditi oppressi onera nequiverunt supportare. Ideo cupientes certum modum visitantibus, & stabilem visitatis in præmissis fore observandum; statuit, ut prædicitur: & sic principaliter & finaliter intendebat per illam Extravagantem visitantibus & visitatis certum modum dare in procurationibus solvendum & recipiendum. Ad alios ergo casus non extendenda; quia leges, & præsertim casus speciales ad alios casus extendere de jure non debemus. In jure enim obedientia papalis in duas partes dividitur, in ultra, & citra montanas; ergo duæ tantum sunt nationes: non sequitur.

Præterea scribunt, quod Benedictus prædictus in dicta Extravagante, *Vas electionis*, in secunda parte sub nationc Germanica ponit Alemaniam, Angliam, Hungariam, & plura alia regna.

Ad quod respondetur, quod in loco prælegato dictæ Extravagantis, sic dicitur: In Alemaniæ quoque, Angliæ, Hungariæ, Bohemiæ, *&c.* regnis ac terris, provinciis, & partibus eisdem adjacentibus, Archiepiscopi & Episcopi visitantes tantum recipiant, *&c.* Ex qua lectura liquet, quod dicta Extravagans nihil loquitur de natione Germanica, nec de aliqua alia natione facit mentionem. Ex dictis enim dictorum sic scribentium, quod cum omnes reges per seriem scribuntur in libro cærimoniarum, & aliis libris unus post alium, quod Rex in secundo loco scriptus priori subjiceretur, ut illius foret ditionis; sic Rex Franciæ foret in, de, & sub imperio Græcorum; & sic de aliis regibus: quod fatuum esset dicere.

Ad secundum autem (salva semper, & hic repetita protestatione antemissa) respondetur, Quod licet Benedictus prædictus Burdegalensis fuerit nationis, id est, nativitate; postea tamen nutritus & beneficiatus fuit in & sub ditione Regis Francorum, & ad prælaturam assumptus, & sicut Gallicus fuerat regno Franciæ nimis favens, Extravagantem prout fecit, promulgando, sicut ex tenore & ordine Extravagantis suæ clare constat: ubi regnum Franciæ, etiam non secundandum, primo conscripsit, & regnum principalius, & Francia multo nobilius, videlicet Italiam, ultimo collocavit. Præterea Extravagans Benedicti, quæ incipit, *Statuimus*, in prima rubrica sui operis ad confirmationem predictorum scriptorum per eos non facit, quod in regno Angliæ ponit Cantuariensem & Eboracensem provincias pro una; ergo natio Anglicana, sive Britannica unicam habet provinciam in Concilio generali. Pessima est argumentatio; nam in pluribus eorum scriptis de solo regno Angliæ concludunt totam nationem Anglicanam, & sic inordinate scribunt antedicti. Distinxit enim Benedictus XII. in dicta Extravagante, *Statuimus*, provincias pro capitulis monachorum nigrorum celebrandis: ergo pro aliis capitulis, actibus, negotiis, Conciliis generalibus provinciæ remanent in limitatione antiqua? quia quod de uno dicitur, de alio denegatur. Quod probatur clare ex textu proœmii dictæ Extravagantis, *Statuimus*, versiculo *Per editionem*, ubi sic dicitur: *Per editionem* nempe statutorum, & ordinationum prædictarum, *non intendimus aliis juribus aliquatenus derogare, sed illa potius comprobare.*

Item, probatur, quod dicta limitatio provinciarum ad alia non extenditur per textum dictæ Extravagantis in principio, dum dicitur, *Statuimus, quod in ordine monachorum nigrorum in singulis provinciis per nos inferius deputatis, fiet de triennio in triennium, salvo jure diœcesanorum pontificum, commune seu provinciale capitulum abbatum & priorum, &c.* Ex quo textu aperte patet de errore dictorum scribentium, dictam Extravagantem minus bene reducentium, cum ad celebranda capitula monachorum nigrorum dumtaxat extendatur.

ANNO CHRISTI 1417.

Præterea notorie patet, quod illa Extravagans, *Statuimus*, non facit in aliquo, quod natio Anglicana esset pars immediate conjuncta nationi Alemaniæ, nec ad illam reduci deberet, ut ad propriam nationem, prout prædicti domini minus bene scribunt. Clarum enim est, quod in dicta Extravagante, *Statuimus*, provinciæ Cantuariensis & Eboracensis pro una provincia pro capitulis monachorum celebrandis, non inter immediate post, nec ante provinciam, seu provincias regni Alemaniæ scribuntur, sed inter provincias Narbonensem, Tolosanam & Auxitanensem ex parte præ, & Compostollanensem & Hispalensem a parte post. Sed si ipse voluisset ipsam dictam nationem Anglicanam partem esse nationis Alemaniæ, illas duas provincias Angliæ inter provincias linguæ Auxitanæ & Hispanorum minime posuisset.

Item, liquet, quod non fuit legislator, & si posuisset in proposito nationem Anglicanam partem nationis Alemaniæ facere, *b* nec limitare: quia in eadem Extravagante, *Statuimus*, quinque provincias in, de, & sub natione Anglicana notorie exsistentes, videlicet *c* Vimachinensem, Dublinensem, Cassallensem & *d* Cumanensem in Hybernia; & provinciam regni Scotiæ non inter immediate post, nec ante provinciam, seu provincias regni Alemaniæ; sed inter provincias Strigonienſem, *e* Olocensem & Gneznensem a parte præ; & provincias Bohemiæ, Daciæ, Norvegiæ, Sveciæ, Sardiniæ, Corsicę & Cypri posuit a parte post. Si vero dicti ipsius intentionis fuisset, seu propositi nationem Anglicanam unam esse cum natione Alemaniæ, *f* duas provincias una cum provinciis Vasconiæ, & aliorum locorum nationis Anglicanę notorie exsistentes non divisim cum provinciis aliarum nationum, sed cum provinciis regni Alemaniæ posuisset, prout in dicta Extravagante, *Statuimus*, clare constat. Nec sequitur per dictam Extravagantem, *Vas electionis*, quod natio Anglicana de natione esset Alemaniæ: quia scribitur immediate post regnum Alemaniæ, ergo esset de natione Alemaniæ; pessima est argumentatio.

b Mſ. *& limitare.*

c Mſ. *Armachanam.*
d Mſ. *Tumanensem.*

e Lege, *Colocensem.*

f Mſ. *dictas provincias.*

Præterea illa Extravagans, *Statuimus*, ad confirmationem illorum sic scribentium non facit: videlicet quod natio Anglicana unam dumtaxat habeat provinciam in Concilio generali, sed ad expressam reprobationem suorum dictorum, notorium est toti Mundo, quod licet in, de, & sub inclyta natione Anglicana regna fuerunt plura antiquitus, & sunt, quodlibet per se longe commodius & solemnius, quam regnum Franciæ per se; attamen substantialiter, præter ducatus, terras, insulas, ac dominia, in numero copioso, sunt regna octo, videlicet Anglia, Scotia, VVallia, quę tria majorem integrant Britanniam; regnum etiam de mari, *g* & de Hibernia juxta Angliam quatuor regna & notabilia, videlicet Catholiconense, Calense, Moraniæ & *h* Menechatelniæ, velut in Catalogo Christianorum regum regiſtra Romanæ curiæ, una cum aliis expresse & sigillatim commemorant; principatusque *i* notabilis Joannis principis insularum Orcadum, & aliarum numero circa sexaginta; quę etiam insulę sunt æquales, seu majores dicto regno Franciæ. Dicta Extravagans, *Statuimus*, octo provincias in, de, & sub natione Anglicana, sive Britannica notoriæ exsistentes pro capitulis monachorum nigrorum celebrandis in quatuor limitat provincias, in Hiberniam pro una; Cantuariensem & Eboracensem pro alia; regnum Scotię pro tertia; & Burdegalensem, pro quarta.

g Mſ. *& in Hibernia.*

h Mſ. *Menechatena.*

Ex qua Extravagante probatur clare, quod male, immo (eorum gratia semper salva) minus bene scribunt, sic fundando intentionem scripturæ suę super illam Extravagantem, *Statuimus*, nationem Anglicanam unam habere provinciam, juxta limitationem dictæ Extravagantis, *i* vigesimam sextam par-

i Mſ. *trigesimam.*

ANNO CHRISTI 1417.

partem dictæ obedientiæ papalis esse; cum in numero sunt decem provinciæ in ea: de quibus sunt obedientiæ nationis Anglicanæ octo superius limitatæ, & de illis in temporalibus septem Rex Angliæ possidet plena pace, & in brevi Dei gratia ceteras possidebit. Habet etiam dicta natio Anglicana centum & decem diœceses, ut inferius recitatur.

In quantum enim scribunt, quod *VVallia Angliæ Regi non obedit, neque prælati & clerus illarum partium esse volunt de natione Anglicana, ut apparet in præsenti Concilio*: Salva protestatione præmissa, respondetur, Quod erubescere possunt tam notoriæ veritati contrarium scribentes: quia tota VVallia Archiepiscopo Cantuariensi in suo primatu in spiritualibus, & sereniſſimo Regi in temporibus obedit pacifice, & quiete, prout in partibus patet, & in hoc Concilio; cum in inclyta natione Anglicana plures venerabiles Doctores, & ceteri graduati, & clerici de VVallia hic exsistunt. Conformiter etiam patenter minus bene dicunt de Hibernia, quæ quatuor provincias, & sexaginta diœceses spatiosas, & amplas in se continet; quę provinciæ & diœceses de natione Anglicana indubie & notorie exsistere dignoscuntur.

In quantum enim insuper ponunt, quod suffraganei de regno Scotiæ non sunt, nec esse volunt de natione Anglicana, protestatione præmissa semper salva respondetur, quod de natione Anglicana, alias Britannica notorie sunt, & esse debent; cum nullo modo negare possunt, quin Scotia sit pars Britanniæ, licet non tanta, sicut Anglia, prout notum est toti Orbi, & etiam cum Anglicis eamdem lingam habent. Mirabile etiam est tales litteratos sic scribere velle, Hiberniam, VValliam, aut etiam Scotiam de natione Anglicana non esse, quia Regi Angliæ non obediunt. Hoc dato, & non concesso, nihil facit ad propositum, quia notorium est, quod nihil refert, annatio quævis uni damtaxat principi obediat, vel diversis. Nonne in natione Hispanica plus sunt regna, quæ Regi Castellæ principali Hispanorum non obediunt; & tamen non sequitur, quod de natione Hispanica non sunt? Nonne provinciæ Delphinatus, Sabaudia, Burgundia, Lotharingia, & aliæ terræ plures, quæ nihil habent agere cum adversario Franciæ, & tamen in natione Franciæ continentur?

Ad tertium etiam (salva semper, & hic repetita protestatione prius dicta) respondetur, Verum est, quod nec juri, nec rationi consonum est, aliquam comparationem facere inter regna, cum odiosæ sint, & a principe tenebrarum primitus adinventæ. In quantum vero sic intelligunt scribentes ex adverso de superioritate & nobilitate regni Franciæ ad regnum Angliæ, sine tamen injuria, seu comparatione cujusquam loquendo, ut ex adverso scribentibus satisfiat; non minoris antiquitatis, auctoritatisve, quin verius antiquioris & majoris fidei, dignitatis & honoris, seu saltem æqualis in omnibus, regalis etiam potentiæ, clerique & populi multitudine, ac opulentiæ rerum, gloriosum regnum Angliæ divinis favoribus, quam dictum regnum Franciæ dignoscitur prædotatum. A tempore vero secundæ ætatis Mundi illa domus præcellens regalis Angliæ crevit, quæ hucusque continuata realiter exstitit. Domus insuper illa regalis Angliæ inter plures sanctos palmites, quos produxit, qui de facili narrari non poterunt, sanctam Helenam cum suo filio Constantino Magno Imperatore nato in urbe regia Eboracensi educere comperta est. Qui infidelium terras plures, ac crucem Domini de manibus infidelium ad Christianorum manus & fidem reduxerunt. Gloriosissimus insuper vir ille primus licentiam dedit per universum orbem suo degentibus imperio, non solum fieri Christianos, sed & fabricandi Ecclesias: & predia constituit illis tribuenda, dona immensa contulit, & fabricam templi primæ Sedis beati Petri instituit: adeo quod Sedem imperialem relinqueret, & beato Petro, suisque successoribus pro futuro concederet. Hic etiam ad destructionem hæresum & schismatum primus licentiam dedit Christianis generalia Concilia libere congregare. Hic insuper tantum honoravit Ecclesiam, quod ipsius clericos deos appellavit. Illa domus insuper potentissimæ regalis Angliæ ab obedientia Romanæ Ecclesiæ nunquam discessit, sed sub ea huc usque christianissime militavit. In ceteris vero prærogativis & donis Dei illius domus gloriosæ ad speciem descendendo membranæ plurimæ non sufficerent.

ANNO CHRISTI 1417.

In quantum enim prædicti domini regnum Franciæ exaltare nituntur ad sydera, nolentes illud regno Angliæ in aliquo comparare, propter multiplicationem provinciarum, & diœcesum ejusdem regni Franciæ, scribentes undecim provincias, centum & unam diœceses latas & spatiosas regnum Franciæ continere; Respondetur, quod in re dubia, vel incerta ji domini, ut videtur, incredibilia penata dicerent, cum in re tam aperta, & nota toti Mundo tam notorie a vero deviare constet. Constat enim quod regnum Franciæ duas provincias Remensem & Senonensem, & viginti diœceses tantum continet, & regnum solum Angliæ duas provincias largissimas, videlicet Cantuariensem & Eboracensem, & viginti quinque etiam secundum eos diœceseos continet. In ditione autem adversarii Franciæ sunt circa sexaginta diœceses, & in ditione Regis Angliæ centum & decem satis. Ecclesia insuper regni Franciæ vix uno legato nato a lege a latere decoratur: sed Ecclesia regni Angliæ duobus legatis natis vices domini Papæ in provinciis sibi decretis degentibus perenniter insignitur. In regno etiam Franciæ quamquam adversarii quatuor Comitatus exsistere affirmant, quorum quilibet major est regno Angliæ, cujus contrarium verum est; in regno tamen Angliæ præter ducatus, & baronias, plures triginta duobus comitatus satis spatiosi reperti sunt, de quibus quatuor, aut quinque pro toto regno Franciæ; præterquam in hujusmodi verbis superfluis ad omnia nutu Dei gerenda sufficiunt. Britannia vero prædicta tam ampla & spatiosa est, quod ipsius spatium a parte septentrionali usque ad partes meridianas ejusdem etiam directe incedendo ad octingenta milliaria, quæ quadraginta dictas legales continent, se extendit, dubium non exsistit; & sic non regnum Franciæ, ut communiter dicitur. In regno etiam Angliæ, præter Cathedrales & collegiatas Ecclesias, monasteria & prioratus, hospitalia, xenodochia & alia pia loca in numero copioso, sunt Ecclesiæ Parochiales honorabiles multum numero ultra quinquaginta duorum millium dotatæ insigniter.

Ita etiam mſ.

Unde ergo processit hæc opinio dicere illud gratiosum regnum Angliæ Franciæ regno non posse comparari? Si enim diligenter attenderent sic scribentes considerandа in omnibus, potius facerent de regno Angliæ plura regna respectu Franciæ, & de natione Anglicana plures nationes respectu nationi Gallicanæ: salvo tamen in omnibus honore illius inclytæ nationis Gallicanæ.

In scripturis insuper, & aliis documentis pluribus reperitur, quod septem sunt Ecclesiæ Christianitatis principales; quarum prima est Romana Ecclesia, secunda Constantinopolis, tertia Gallicana, quarta Anglicana, quinta Hispanica, sexta Pannonica, & septima Germanica: Certissimum enim est, quod si ad honorem Ecclesiæ Anglicanæ, & dignitatis Pontificalis tenderent, tot diœceses, & provincias limitare & erigere, prout in Francia, & in nonnullis certis partibus per ipsos descriptis eriguntur, & ipsas conformiter dotare, prout dotantur provinciæ, Episcopatus, & diœceses partium prædictarum; circumstantiis omnibus pensatis, regnum Franciæ incomparabiliter non posset tot provincias, & diœceses erigere, decenterque fovere, sicut regnum per se poterit Anglicanum. In quo regno, præter & citra Hiberniam & Scotiam, principatus & insulas plures *b* quadraginta, & ultra ad nationem Anglicanam pertinentes, sunt Parochiales Ecclesiæ, ut prædicitur, numero quinquaginta duorum millium, de quibus ad minus mille Episcopatus omni comparatione & consideratione habita, adeo magni boni, & fertiles & honorifici erigi poterunt, æquales seu majores, quam in regno Franciæ communiter erecti sunt.

a Mſ. *ſexaginta & ultra.*

Item, quantum vero nimis exaltare regnum Franciæ nituntur super regnum Angliæ dicendo, quod attentis nobilitate & excellentia regni Franciæ, & diuturnitate temporis, a quo recepit fidem Christi,

Respon-

ANNO CHRISTI 1417.

Respondetur primo & quando regnum Franciæ, & qualiter in regno Angliæ fides Christi continue stetit hucusque: quamquam temporum intervallis infidelium sævientium grandinosa tempestas ipsum regnum sic impleverit, quod fidem Christi ibidem pro parte extinguere conata est, non utique sic scripsissent. Statim enim cum post passionem, Joseph ab Arimathia nobilis decurio, qui Christum de cruce deposuit, cum duodecim sociis vineam Domini de mane colendam, Angliam videlicet ingressus est, & populos ad fidem convertit. Quibus Rex duodecim hidas terræ *a* in diœcesi Bachonensi pro victu assignavit; qui in monasterio Blasconiensi Bachoniensis diœcesis, ut scribitur, tumulantur. Super quibus duodecim hidis prædictis dictum monasterium antiquitus dotatum dignoscitur. Sed regnum Franciæ tempore sancti Dionysii, & ejus ministerio fidem Christi recepit. Regnum insuper Angliæ (laudetur Altissimus) ab obedientia Romanæ Ecclesiæ nunquam discessit, nec tunicam Domini inconsutilem scindere, nec umquam Romani Pontificis illudere obedientiam conatum est.

a Mss. *& diœcesin Bachonensem.*

Satis etiam constat secundum Albertum magnum, & Bartholomæum de proprietatibus rerum, quod toto Mundo in tres partes diviso, videlicet Asiam, Africam & Europam, Europa in quatuor dividitur regna. Primum videlicet Romanum, secundum Constantinopolitanum, tertium regnum Hiberniæ, quod jam translatum est in Anglicos, & quartum regnum Hispaniæ. Ex quo patet quod Rex Angliæ, & regnum suum sunt de eminentioribus, antiquioribus regibus & regnis totius Europæ: quam prærogativam regnum Franciæ non fertur obtinere. Unde ergo processit hæc inæqualitas regni Franciæ ad regnum Angliæ comparari? Unde audent domini sic scribentes scribere regnum Franciæ sex, & plures quotas portiones facere ad regnum Angliæ? Æstimatur enim, quod sicut nonnulli eisdem faventes pro singulari gloria in mappa-mundi civitatem Parisiensem plus occupare de loco, quam totum regnum Angliæ, sicut videtur, præsumere vellent scribentes inæqualitatem inter regna prædicta in terræ continentia, & certis qualitatibus; cujus contrarium verum est, ut supra dictum est.

Ad hoc etiam quod scribere non verentur, quod nec juri, nec rationi consonum est, æquiparare nationem Gallicanam generaliter sumptam nationi Anglicanæ, attentis per ipsos pluribus sæpius recitatis; Dicimus (salva protestatione præmissa) non modicum mirandum, quod ii nationem inclytam sic abhorrent Anglicanam, nolentes Gallicæ comparari. Nonne has duas nationes æquiparant jura, rationes, & scripta plura? Omnia enim necessaria ad esse nationis auctorizabilis quartam aut quintam partem obedientiæ papalis, sicut natio Anglicana, sive sumatur natio ut gens secundum cognationem & collectionem ab alia distincta, sive secundum diversitatem linguarum, quæ maximam & verissimam probant nationem, & ipsius essentiam, jure divino pariter & humano, ut infra dicetur; sive etiam sumatur natio pro provincia æquali, etiam nationi Gallicanæ, sicut sumi deberet; una est de quatuor, sive de quinque nationibus, ex quibus obedientia papalis exsistit, natio inclyta Anglicana, alias Britannica; & tanti vigoris, & auctoritatis est (absque tamen comparatione, vel injuria cujusquam loquendo) id est, natio Anglicana, provinciæ, id est, nationi Franciæ, sive Gallicanæ comparatur. Ordinatur enim in jure, quod in Romana curia, Parisiensi, Oxoniensi, *b* Pannoniensi & Salmanticensi studiis scholæ erunt sub tribus generibus linguarum. Ubi dicit Glossa, quod ordo iste descriptus in textu procedit non ordinem studiorum, sed ex gratificatione provinciarum, id est, nationum, *c* secundum Jac. & alios. Ex quibus textu & Glossa, & aliis liquet, quod Italia ponitur pro una provincia, id est, natione: Francia pro alia; Anglia *&c.* pro alia; & regnum Hispaniæ pro alia. Ex qua gratificatione & ordine Concilii generalis, Anglicanæ, alias Britannicæ pro unica, id est, natione, jus semper, & ab antiquo debitum & approbatum, & continuatum exsistit. Conformiter scribit *d* Cadonnensis Episcopus Caroli Regis Francorum, in tractatu suo sedando schismate, parte septima, sic dicens: *Jam claret lata Christi hæreditas; plurimos fideles filios habet per Italiam, Alemaniam, Franciam, Angliam, & Hispaniam, & breviter in omnem terram unitas cognoscitur.* Ex quo patet quod obedientia Romanæ Ecclesiæ in iis quinque provinciis, id est, nationibus exsistere dignoscitur. Item sanctus Bernardus in Epistola 124. Hildeberto Turonensi Archiepiscopo scribit, circa medium dicens: *Numquid non omnes Principes cognoverunt, quod ipse verus est Dei electus Francorum, Anglorum, & Hispanorum?* Quarum nationum ordinem positio & parificatio essentiam illarum quarumlibet præsupponit; quia rerum non exsistentium ordo dari nequit: & non entis non sunt species, neque differentiæ, sed entis dumtaBxat. Ubi enim natio Anglicana habet pro majori parte unam linguam vulgariter intelligibilem, in toto saltem vel in parte nationis omnem per circuitum; natio tamen Anglicana, alias Britannica, in, de, & sub se quinque linguas habet, videlicet nationes, quarum una aliam non intelligit, videlicet Anglicanam, quam Anglici & Scoti conformem habent, VVallicanam & Hybernicam, Vasconicam & *e* Corimbricam: & sic cum omni jure repræsentare potest nationes, quot linguas distinctas habet. Fortissimo *f* enim jure unam nationem principalem, quartam aut quintam partem obedientiæ papalis in Concilio generali & aliis locis repræsentare debet: præsertim cum æqualitatem habeat in quantitate & qualitate, tam in terrarum amplitudine, regnis, ducatibus, comitatibus, baroniis, & aliis dominiis temporalibus, quam etiam cathedralium, monasteriorum, collegiatorum, & Ecclesiarum parochialium excellentia, & multitudine, & aliis, in seipsa natio Anglicana, alias Britannica, absque injuria loquendo, sicut habet per se natio Gallicana.

d Mss. *Condomiensi Episcopus Carolo regi, &c.* Huic nomen est Bernardus Alemandus, in illo ms. tractatu.

e Mss. *Cornubican.*

f Mss. *etiam*

Præterea in, de, & sub natione Anglicana, alias Brittanica, sunt octo provinciæ, & centum & decem diœceses, sive Ecclesiæ cathedrales, & ultra, & in tota natione Gallicana sunt vix centum & decem. Comparatione igitur habita de provinciis ad provincias, de diœcesibus ad diœceses unius nationis, & alterius, liquebit satis quod provinciæ & diœceses cum monasteriis, & Cathedralibus Ecclesiis, & Parochialibus, nationis Anglicanæ & Britannicæ, provincias & diœceses nationis Gallicanæ, etsi secundum eos non excedant, salva tamen comparatione, merito adæquantur.

Prætermittendum non est advertere quomodo ad inæqualitatem nationum laborant ii scribentes, qui cum natione Anglicana, alias Britannica, & Germanica simul conjunctis, æqualem scribunt, & concludunt nationem Gallicanam vocem & auctoritatem in Conciliis generalibus habere. Quæ duæ nationes Anglicana & Germanica dimidiam partem obedientiæ papalis continent in effectu. In quantum etiam nituntur ii scribentes nationem Anglicanam, alias Britannicam, propter sui exiguitatem impugnare; a fortiori ratione inducant nationem Gallicanam propter sui exiguitatem minime posse nationi Italicæ comparari; cum natio Gallicana habeat in se secundum eos[5] solum centum triginta quinque diœceses, & natio Italica trecenta & tredecim diœceses. Ex quo patet, quod potius natio Gallicana per Italiam, quod Anglicana per Galliam, in Concilio generali privari debeat voce sua.

In quantum etiam ii scribentes, nisi sunt totam obedientiam papalem in quatuor partes sive nationes dividere principales; non utique in iis quatuor, quas ipsi intendunt, videlicet Italicam, Gallicanam, Hispanicam & Germanicam, dividi deberet; sed sicut secundum Albertum magnum Europa dividitur in quatuor partes, sive regna principalia, ut superius dicitur; sic oportet totam obedietiam papalem, quæ in Europa continetur, in quatuor plagas sive nationes dividi principales: videlicet in Orientalem Ecclesiam, Occidentalem, Aquilonarem, & Meridionalem. Orientalis vero plaga, sive Ecclesia Christianitatis obedientiæ papa-

b Mss. *Bononiensi.*

c Mss. *secundum Joannem Andreæ & alios.*

ANNO CHRISTI 1417.

palis in Europa est Hungaria, Bohemia, Polonia & Alemania; Occidentalis etiam pars, sive Ecclesie est Francia, sive Hispania; Aquilonaris, sive septentrionalis pars sive Ecclesia totius Europæ est Anglia, VVallia, Scotia & Hybernia cum earum insulis, Dacia, Svecia, Norvegia; Meridionalis est Italia, & si qui Græci sunt de obedientia nostra, puta Cyprii, & Cretenses in Candia. Sicuti enim dividendo obedientiam papalem prout magis naturale est, Anglia in, de, nec sub natione Alemaniæ est. In has enim quatuor partes sive nationes secundum quid permanens & interminabile ditio nationum permanet, *a* super eadem in Concillis futuris perpetuo: & ita convenientius est obedientiam papalem per has quatuor partes dividi, quam secundum idiomata, quæ plura sunt quam quatuor; sive regna, vel dominia, quæ plura sunt quam quatuor; vel secundum quid aliud mutabile secundum excellentia regnorum in divitiis & potentia, quæ augeri possunt; vel secundum diversas constellationes & politias diminui totaliter vel extingui. Quia enim denominatio nationum a certis regnis est odiosa aliis regnis, quia præjudicialis & ambitiosa, ut puta, quod illi debeant denominari a Francis, seu Gallicis, qui nec Franci, nec Gallici sunt, neque sub illis exsistunt, & sic de aliis nationibus; ideoque ad hæc odiosa removendum non est aliquid tam debite, sicut divisio ista per quatuor plagas Europæ. Itaque si denominaretur natio sive Ecclesia Occidentalis obedientiæ papalis, tunc sine præjudicio alicujus regni, terræ, vel dominii; *b* est divisio permanens semper eadem, immutabilis, & tam necessaria, quod Gallici & Hispanici sunt inevitabiliter Occidentales, sive repræsentantes Ecclesiam Occidentalem in Europa, nec possunt esse alibi quam ibi. Conformiter Anglici, VVallidi, Hybernici cum insulis, & Scoti, Daci, Sveci & Norvvegi necessario sunt Aquilonares, & Ecclesiam Aquilonarem repræsentantes totius Europæ. Hungari, Bohemi, Poloni & Alemani Orientales, & Orientalem Ecclesiam repræsentantes. Italici, Cyprii, & Cretenses meridionales sunt, & Ecclesiam meridionalem repræsentantes in Europa. Hæc enim divisio secundum quatuor plagas terræ videtur olim servata fuisse in Concilijs prioribus, & aliis locis, prout in multis passibus scripturæ fit mentio de Ecclesia Orientali & Occidentali: & qua ratione admittuntur illæ denominationes, eadem ratione & istæ denominationes, videlicet Ecclesia Aquilonaris & Meridionalis; & sic per istam congruentem omni jure permanentem naturalem & invariabilem divisionem nationum secundum quatuor plagas terræ Europæ, sive quatuor Ecclesias principales ejusdem, naturaliter, inevitabiliter, necessarios & immutabiliter fuit, est, & erit natio Anglicana, alias Britannica, sive Aquilonaris præfata quarta pars, & una de quatuor nationibus principalibus obedientiæ papalis in Europa.

a Mſ. *super eadem Ecclesia.*

b Mſ. *est hæc divisio.*

Ad hoc vero quod Joannes Campani in provocatione sive appellatione prætensis & frivolis inseruit inter cetera, quod aliqui domini Anglici nisi sunt ab auctoritate in Concilio repellere viginti duos reverendissimos in Christo patres & dominos S. R. E. Cardinales, & seipsos, qui non fuerunt, nec sunt tot, nec dignitate, nec numero, constituere quartam partem, aut quintam Concilii generalis. Ex quibus per ipsum Joannem recitatis apparet manifeste, quod tam pauci in numero Regni Angliæ, videlicet viginti quatuor personæ, constituerunt sibi nationem unam, quam vocarunt & vocari fecerunt & faciunt nationem Angliæ, *&c.* Respondetur quod duo directe veritati contraria scribit iste Joannes. Quantum ad primum verissimum est, quod nunquam fuit, est, nec erit intentionis aliquorum dominorum de natione Anglicana, reverendissimos dominos Cardinales ab auctoritate de jure eis competente in Concilio, vel alibi repellere; sed eos cum omni reverentia, eo honore tractare, sicut hactenus factum. Videtur tamen quod domini Cardinales suis vocibus dumtaxat dandis in nationibus suis, quarum sunt suppositi, merito debeant contentari. Quantum ad secundum, sicut jus collegii, vel universitatis in una persona, vel duabus personis residere noscitur; sic in una, vel duabus personis jus integræ nationis in Concilio generali remanere poterit & debebit, quod non solum seipso, se alias innumerabiles personas repræsentant. Et quatenus propter nimiam locorum distantiam, viarumque discrimina, natio Anglicana sicut aliæ nationes, quæ in proximis sunt, respectu ad illam, in tanta copia personarum ad Concilium generale venire de facile non potuerunt; in hoc tamen Concilio præsentes fuerunt & sunt de natione inclyta Anglicana (laudetur Altissimus) decem Episcopi, duo electi, duo protonotarii, septem abbates, & unus prior solemnis Ecclesiæ cathedralis, in theologia sexdecim magistri, in jure canonico & civili undecim doctores, in theologiæ artibus & utroque jure alii graduati viginti quinque, & citra. Et præter istos sunt Ecclesiasticæ personæ, Procuratores prælatorum, & capellaniarum Ecclesiarum cathedralium nationis prædictæ sexaginta, & ultra, & alii inferiores literati ultra numerum centum.

Ex quibus & aliis patet evidenter, quod supplicatio & requisitio dictorum Ambaxiatorum oratorum Regis Franciæ tria membra disjunctim continentes superius recitatæ, tanquam frivolæ, frustratoriæ, minus veræ, ac unionis universalis Ecclesiæ turbativæ de medio tollendæ sunt. Primo quia natio Anglicana, adveniente natione Hispanica, cessare non debet; cum non sit pars Alemaniæ, ut superius dicitur, nec dicta natio Anglicana hucusque divisa fuit a natione Alemaniæ, quia numquam una natio fuerunt. Nam sicut privatio habitum, sic omnis divisio unitatem primam in talibus præsupponit; nec permissum fuit ex certa causa dissimulative, ut prætendunt sic scribentes, quod natio Anglicana esset natio usque ad adventum Hispanorum, saltem permissione alicujus nationis, quia par in parem non habet imperium, nec major in majorem; sed eadem permissione divina, qua aliæ permittuntur fieri & esse nationes, permissum fuit, aut esset natio Anglicana, sicut & alia natio quæcumque exsistens in Concilio: nec ideo fient distinctiones nationum prout isti requirunt, cum sit via ad schismatis nutrimentum; nec concedenda est requisitio tertia, videlicet quod reditur ad jus commune & antiquum, videlicet ad scrutinium secundum numerum, & capita prælatorum. Ad quod deducendum ad effectum, ut a sapientibus creditur, principaliter laborant. Nam considerata mente jurium antiquorum, utilitateque hominum, & temporis præsentis, quibus jura conveniunt, & secundum eorum varietates, variare debent & jura; exemplo Dei, qui nonnulla, quę edidit in veteris testamento, mutavit in novo, melius, utilius & rationalibus est Concilia generalia per nationes, quam per scrutinium dirigi. Generalia enim Concilia diversis modis, ut legitur celebrata fuere, nunc uno, nunc alio. In quibusdam vero Conciliis processum licet fuerit per votorum scrutinium, attento quod jura erant justa, rationabilia, communia & possibilia omnibus: his diebus præsertim rationabile non videtur, quod numerositas unius plagę prelatorum ad modicissimas diœceses & titulos, ut alios superaret in Conciliis, assumptorum, omnes Mundi partes diversos modos videndi & usus habentes, reducerent in Conciliis suę voluntati. Cujus rei, & aliorum consimilium observantia schisma, prout fertur, Græcorum causavit, Ecclesiamque Dei ad statum stabile in quo residet, jam deduxit, ex quibus legis diffinitio destructa foret, & observantia politię. Nihil enim tam firmum est, quam quod omnium consensu statutum est. Aliter leges condere, est fructus in arbore privata radicibus reperire; quia leges instituuntur, cum promulgantur; sed firmantur, cum consensu approbantur urentium. Omnia suis debent concurrere temporibus; quia jura ex causa, loco, tempore & persona consideranda sunt. Quorum modi quando medullitus non indagantur, in erroris labyrinthum nonnulli indicando impinguntur; cum ante judicant, quam intelligunt; ante inculpant, quam iterato lecta perquirunt. Ait enim Hieronymus: *Necesse est ut juxta diversitates locorum, temporum, & hominum, quibus scripta sunt, c diversa argumenta, & origines habeant.* Joannes enim

c Mſ. *diversas causas, argumenta, &c.*

ANNO CHRISTI 1417.

enim evangelista in Apocalypsi sua septem scribens Ecclesiis, in una quaque earum vel specialia reprehendit, vel virtutes probat. Ita Doctor egregius gentium per singulas Ecclesias vulneribus medetur illatis, nec instar imperiti medici uno collyrio oculos omnium vult sanare. Nam sic in Ecclesia agendum est, ut mederi possit hoc tempore vulneribus illatis. Procedere ergo per nationes juxta decretum & usum Concilii magis appropriatur, & videtur via Spiritus Sancti, quam procedere per scrutinium; quæ via scrutinii magis est intricabilis, periculosa & anfractibus involuta. Legitur in libro Numerorum, quod quando Dominus præcepit Moysi, ut mitteret viros de singulis tribubus ad considerandum terram Chanaan, quam Dominus daturus fuerat illis; ille de una quaque tribu unum tantum misit ad considerandum terram illam; non obstante quod plura capita erant in una tribu, quam in alia.

Item, jure canonico in præsentatione plurium patronorum, quæ electio nominatur, voces dabuntur per stirpes, & non per capita, licet plures fuerint de una stirpe, quam de alia. Item, jure civili successio ex inæqualibus partibus æqualiter transit in hæredes. Item, statutis & usibus universitatum quamplurium & civitatum, in arduis decidendis consideratur numerus facultatum, sive artium; & non personarum numerus earumdem. Sic conformiter nationes in Concilio æqualiter considerandæ, & æquale jus habet quælibet natio, licet plura sint supposita in una, quam in alia, cum non seipsos tantum, sed alios innumerabiles repræsentent, prout superius est deductum.

Ex præmissis igitur, & aliis quampluribus scripturis authenticis, clare constat, & constare potuit luculenter, quod natio inclyta Anglicana, alias Britannica, tam ratione pluralitatis sedium episcopalium, ecclesiarumque collegiatarum & parochialium, necnon monasteriorum, prioratuum, & aliorum priorum locorum, quam etiam præeminentiæ, dignitatis, honoris, & amplitudinis regnorum, & aliorum dominiorum, multitudinisque numerosæ cleri, & populi exsistentium in eadem, merito repræsentare debeat, & habere in Concilio generali tantæ auctoritatis vocem, sicut quælibet alia natio; hujusque auctoritatis vocem in quibusdam Conciliis præteritis, in quibus intererat, repræsentavit, prout de jure reppræsentare & habere debuerit, atque debet, sive per nationem, sive alio modo processum fuerit in eisdem; sicut etiam repræsentavit, & habuit, repræsentat & habet in hoc sacro Concilio Constantiensi, & singulis actis, sive gerendis in eodem, ac aliis generalibus futuris Conciliis per Dei gratiam repræsentare, & habere intendit; non obstantibus quibuscumque protestationibus, provocationibus, & appellationibus frivolis & ineptis per Ambaxiatores, & procuratores se dicentes adversarios Franciæ, factis, & interpositis. Propter quod omnes & singuli protestantes, provocantes, & appellantes etiam in impedimentum Concilii, ac eorum adhærentes, & fautores, tanquam turbatores sanctæ unionis sanctæ matris Ecclesia, juxta præsentis Concilii constitutiones & decreta, ac alias legitimas sanctiones, omnino puniri debeant, & maxime in exemplum aliorum: cum ordinem procedendi in Concilio generali datum & observatum de consensu in eodem exsistentium tacito, vel expresso, nullus in Mundo princeps, qui interrumpere poterit, vel mutare, absque nota perturbationis, & impeditionis sanctæ Synodi, ac gestorum, & gerendorum in eadem; cum in hoc casu princeps quisquam nullum omnino habeat aut prætendere poterit quomodolibet interesse.

Et quia pro unione in Ecclesia Dei, ipso favente, facienda, exstirpatione hæresum, & errorum, necnon reformatione Ecclesiæ in capite, & in membris per dictum illustrissimum dominum nostrum Regem, & Ecclesiam Anglicanam, alias Britannicam, solummodo, & non pro aliis missi fumus; protestamur, & ex superabundanti palam & publice in his scriptis, quod propter provocationem, & appellationem, seu protestationes adversariorum, quas notorie inanes & frivolas manifeste reputamus, ac aliqua per dicta, vel dicenda, posita vel proponenda de aut super statu nationis Anglicanæ, alias Britannicæ, seu ejus jure, quod Conciliis generalibus habere debet ex juris possessione, vel quasi, quæ omnia, & singula penes nos indubitata habemus, judicium cum quoquam, & præsertim cum præfatis Ambaxiatoribus principalis adversarii Franciæ, qui nullum in hac parte interesse habet, vel de jure habere potest, nullo modo subire intendimus, nec super iis tanquam notoriis, & manifestis aliqualiter disceptare. Protestamur insuper de addendo, diminuendo, declarando, mutando, corrigendo, interpretando, & emendando in omnibus & singulis præmissis, prout opus fuerit, locis & temporibus opportunis.

ANNO CHRISTI 1417.

SESSIO XXXII.

Ex prima editione.

ANno & indictione quibus supra, die vero Jovis prima mensis Aprilis, Constantiæ in Ecclesia majori in loco sessionis solito prælatis exsistentibus in pluvialibus & cum mitris, fuit generalis hujus sanctæ Synodi Constantiensis sessio celebrata: pro cujus introitu reverendissimus pater dominus Joannes Patriarcha Antiochenus Missam de beata Virgine celebravit. Reverendissimus vero pater dominus Episcopus Ostiensis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis & vicecancellarius, indutus pontificalibus, hujusmodi sessioni præsedit. Ac demum litaniis & orationibus consuetis cum debita solemnitate completis, instantibus promotoribus Concilii, fuit accusata contumacia Petri de Luna per dominum advocatum. Et juxta petitionem ipsius dictus dominus Joannes Episcopus Ostiensis hujusmodi sessioni præsidens, nomine Concilii deputavit reverendissimos patres dominos Odonem de Columna, & Lucidum de Comitibus, diaconos Cardinales tunc in ordine Cardinalium postremos, reverendosque patres Feltrensem & Mersburgensem Episcopos: quibus dedit in mandatis, ut ipsi una cum protonotariis & notariis atque scribis hujus causæ, cum cursore Sedis Apostolicæ, dictum Petrum de Luna ad valvas Ecclesiæ juxta mores antiquos vocarent, & ipsi Synodo vocationem referrent. Qui quidem domini deputati, una cum Jacobo Rhodini & Thoma Poltont protonotariis Apostolicæ Sedis & hujusmodi causæ notariis, ac Francisco de Mediolano Apostolicæ Sedis cursore, locum sessionis exeuntes, accesserunt ad valvas ejusdem Ecclesiæ. Et præfatus Franciscus cursor ipsum Petrum de Luna „ alta voce vocavit sub his verbis: Estne hic dominus Petrus de Luna, Benedictus decimustertius „ in sua obedientia nuncupatus, vel aliquis pro eo „ qui compareat, responsurus, coram sacro Concilio „ in causa schismatis & hæresis contra ipsum mota? Cumque nec ipse, nec aliquis pro eo comparuisset, aut responsum dedisset, dicta vocatione trina vice facta, ipsius Synodi promotores, & una cum eis Benedictus a de Guildelotis de Perusio, cameræ Apostolicæ clericus, nomine hujus sanctæ Synodi super hujusmodi vocatione & non comparitione, & non responsione, petierunt instrumentum & instrumenta.

a Mf. de Gundelutis.

Quibus sic peractis, Cardinalis de Columna unus ex deputatis præmissis, commissionem eis factam a dicto Concilio adimpleviſſe, dictumque Petrum de Luna modo præmisso per cursorem trina vice vocasse, nec ipsum Petrum, vel aliquem pro eo ibidem comparuisse, aut responsum dedisse, dictæ sanctæ Synodo retulit: & deinde Franciscus de Mediolano cursor præfatus de præmissa vocatione fecit relationem. His sic peractis, dominus Ardecinus advocatus prædictus vocationem & relationem hujusmodi petiit inter acta hujusmodi causæ registrari. Et deinceps reproducta bulla citationis, alias contra ipsum Petrum de Luna decreta & exsecuta; dominus Bernardus de Planchea, unus de exsecutoribus dictæ citationis per Concilium deputatis, de his quæ circa sæpe dictæ citationis exsecutionem fecisset, fecit relationem: dicens in effectu, quod ab ipso Concilio receperant ipse & collegæ sui in mandatis, ut Petrum de Luna Benedictum decimumtertium in sua obedientia nuncupatum citarent juxta formam & tenorem litterarum citatoriarum. Quas quidem litteras citatorias jam de novo factas, & in scriptis reproduxit: adjungens, quod nuper vigore illarum lit-

ANNO CHRISTI 1417.

litterarum ipse & egregius vir Lambertus de Stipite suus collega ad castrum Panisco-
læ Dertusensis diœcesis accesserunt, & eumdem dominum Benedictum decimumtertium, a sibi obedientibus sic nominatum, personaliter apprehensum, præsentibus pluribus suis Cardinalibus & aliis prælatis, ac omninum multitudine copiosa, secundum formam & tenorem litterarum citatoriarum ad personam suam citarunt, eosdem de verbo ad verbum in sua præsentia legerunt, ipsasque & contenta in eisdem exsecutioni demandarunt, prout in quodam exsecutionis instrumento publico etiam die relationis alias per eum & suos collegas factæ exhibito, dixit plenius contineri: quod instrumentum iterum facto reproduxit, & de post publice idem exsecutionis instrumentum fuit lectum, & sufficienter per testes recognitum. Quæ omnia præmissa dominus Ardecinus advocatus petiit inter acta registrari, & præfati Petri de Luna sic (ut præmittitur) citati contumaciam accusavit. Ipsumque, quoniam nec in primo termino, qui erat octava die Martii, nec etiam in præsenti termino comparuit, contumacem reputari, & in causa hujusmodi ad ulteriora procedi per ipsam Synodum, instantissime postulavit. Istis successive (ut præmittitur) factis, reverendissimus pater dominus Joannes Episcopus Ostiensis hujusmodi sessionis præsidens fecit legi quoddam decretum per reverendum patrem dominum Stephanum Episcopum Dolensem tenoris sequentis:

Hæc sacrosancta Synodus, auditis & consideratis relatis, propositis, productis & petitis, præfatum Benedictum sic in sua obedientia nuncupatum, legitime citatum, vocatum & exspectatum, non comparentem, & qui in octava Martii, ad quam etiam citatus extiterat, non comparuit, pronunciat, reputat & declarat contumacem: decernitque in ejus contumaciam, ejus absentia Dei repleta præsentia non obstante, fore in causa hujusmodi ulterius etiam usque ad definitivam sententiam inclusive procedendum. Volens autem in eadem causa mature & cum summa gravitate procedere, committit dilectissimis Ecclesiæ filiis Guillelmo tituli sancti Marci presbytero, & Francisco tituli sanctorum Cosmæ & Damiani, sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalibus, atque Joanni electo Patriarchæ Constantinopolitano; necnon venerabilibus fratribus Roberto Saresburiensi, Joanni Lichfeldensi, & Stephano Dolensi, Episcopis, ac dilectis Ecclesiæ filiis Guillermo Pulcrinepotis, Franciæ; Joanni de a Podemitis. Generali ordinis Prædicatorum, in obedientia Petri de Luna, Benedicti decimitertii nuncupati in sua obedientia, magistris in sacra pagina; Michaeli de Nuvers utriusque juris, Arragonum; & Joanni de Ledena, Legum, Navarræ regum illustrium oratoribus; Jacobo electo parmensi, Hermanno de Dvverk, sedis Apostolicæ protonotario, Roberto abbati Cluniacensi, Nicolao VVordis utriusque juris, Petro Nardi, Henrico Fleckel, decretorum, Sedis Apostolicæ capellanis, & auditoribus causarum palatii Apostolici, & Joanni VVellis, decretorum doctoribus; quatenus ipsi vel eorum major pars examinent articulo, quos offerri contigerit, coram dicta Synodo, vel coram dictis commissariis; & eis examinatis, super illis qui ipsis vel eorum majori parti admittendi videbuntur, de quorum articulorum receptione & eorumdem admissione præfata Synodus dictis commissariis, vel eorum majori parti, plenam confert & committit potestatem. Ipsi autem duo ex eis ad minus super articulis prædictis, & aliis offerendis, & eorum veritate & notorietate testes & alia probationum genera recipiant, jurarique faciant, & examinent diligenter: ita quod occupantium conditio melior non existat, neque per aliquorum inchoationem aliorum derogetur potestati; sed duobus aut pluribus negotium hujusmodi examinationis & receptionis testium inchoantibus, ceteri & quilibet duo, sive bini ex illis, etiam seorsum & separatim, ac eodem vel diversis temporibus testes & alia probationum genera etiam super articulis & aliis inchoatis recipere, examinare, ac mandatum hujusmodi valeant exsequi; testiumque attestationes & probationes alias, vel eorum effectum eidem sacræ Synodo fideliter referant; ut exinde eadem sancta Synodus super præmissis procedat, decernat & judicet, prout secundum Deum, justitiam & æquitatem, fuerit faciendum.

a *Mſ.* Podomitis.

Mandat insuper & committit eadem sancta Synodus præfatis commissariis, & duobus, ut præmittitur, ex illis, quatenus ad dies, horas & loca opportuna eumdem Benedictum, sicut præmittitur, nominatum, citant & citari faciant peremptorie publice coram ipsis in locis prædictis, ad videndum etiam recipi, produci, jurare testes & alia probationum genera in causa hujusmodi, quatenus opus erit, cum potestate citandi & cogendi testes præfatos quoscumque, si qui forsan a dicta depositione se subtraxerint.

Protestatur etiam eadem sancta Synodus, quod per quoscumque actus, ordinem seu terminos judiciarios servatos vel servandos in hac causa, formæ processus, quæ de jure servanda est, aut servari sufficit in notariis, renunciare non intendit, neque ad servandum judiciarium ordinem se observare adstringit quovis modo. Qua schedula lecta, reverendissimus pater dominus Ostiensis præsidens, nomine hujus sanctæ Synodis super dicta schedula & contentis in ea respondit per verbum, Placet.

Ex collectione Barberiana, & tribus mſſ. Germanicis.

Fuit celebrata sessio XXXII. cum Missa, & solemnitatibus consuetis.

ANno, & indictione quibus supra, die vero Jovis prima mensis Aprilis, hora octava post mediam noctem, Constantiæ in Ecclesia majori in loco sessionis solitæ, fuit generalis hujus sanctæ Synodi sessio debitis solemnitatibus adhibitis tenta & celebrata. Pro cujus sessionis introitu reverendissimus in Christo pater, dominus Joannes Patriarcha Antiochenus Missam de beata Virgine devote celebravit. Post cujus celebrationem, reverendissimi, reverendique patres, domini S. R. E. Cardinales, Patriarchæ, *&c.* mitras capitibus, *&c.* Reverendissimusque in Christo pater, & dominus, dominus Joannes Episcopus Ostiensis, *&c.* hujusmodi sessioni præsedit. Deinde orationibus, *&c. ut supra*: collationeque per reverendissimum patrem dominum Ragusinum dictæ Ecclesiæ cardinalem, facta, & finita, sæpedictus dominus Ardecinus advocatus, una cum magistris Henrico de Piro, & Joanne de Scribanis, promotoribus & procuratoribus instantibus, instigantibus & requirentibus, dominus Ardecinus advocatus proponens qualiter ipsa sancta Synodus prædicta alias in causa hujusmodi certam citationem contra Petrum de Luna Benedictum XIII. in sua obedientia nuncupatum decreviſſet: qua utique citatione idem dominus Petrus de Luna apprehensus esset, & personaliter coram ipsa sancta Synodo compareret, & alia faceret, prout in dicta bulla citationis latius continetur. Quodque hujusmodi citationis & comparitionis terminus in præsentem caderet diem, quæ est prima mensis Aprilis. Quare hujusmodi exsecutionis in propria persona factæ instrumentum facto & in scriptis, prout superius est apud hujusmodi causæ acta regiſtratum, exhibuit, & produxit.

Et nihilominus dicti domini Petri de Luna non comparentis contumaciam accusavit, ipsumque contumacem reputari, ad duos Cardinales S. R. E. duos Episcopos, duosque Sedis Apostolicæ protonotarios ad vocandum dictum Petrum de Luna juxta Emores antiquos ad valvas Ecclesiarum, una cum dictæ & hujusmodi cautæ notariis, & cursore dictæ sedis, deputari per sanctam Synodum præfatam instanter postulavit.

Qua petitione & requisitione factis, dominus Joannes Episcopus Ostiensis hujusmodi sessioni præsidens, nomine dictæ sanctæ Synodi deputavit reverendissimos in Christo patres & dominus Odonem de Columna, & Lucidum de Comitibus diaconos Cardinales; tunc in ordine Cardinalium postremos, cum dominus Cardinalis Florentinus non erat præsens, reverendosque patres dominos *b* Feltensem & Mersburgensem Episcopos: deditque eis in mandatis, ut ipsi una cum dominis protonotariis, & notariis atque scribis hujus causæ, & dictæ Synodi, & præcone, seu Sedis Apostolicæ cursore, dictum do-

b *Mſ.* Feltrensem.

ANNO CHRISTI 1417.

ANNO CHRISTI 1417.

dominum Petrum de Luna ad valvas Ecclesiæ juxta mores antiquos vocarent, & ipsi sanctæ Synodo vocationem referrent.

Qui quidem domini Cardinales & Episcopi una cum reverendis patribus & dominis Jacobo Rodini, ac Thoma Polton Sedis Apostolicæ protonotariis, & cum præsentis causa notariis, & scribis, ac Francisco de Mediolano Apostolicæ Sedis cursore, locum sessionis solita exiverunt, ad valvas ejusdem majoris Ecclesiæ accedentes, per organum dicti Franciſci cursoris, publice & alta voce trina vice dictum dominum Petrum de Luna vocaverunt, sub his verbis, videlicet: Est hic dominus Petrus de „ Luna Benedictus XIII. in sua obedientia nomina„ tus vel alius pro eo, qui compareat responsu„ rus coram sacro Concilio in causa schismatis, & „ hæresis contra ipsum mota? Cumque ipse Petrus de Luna, nec aliquis pro eo comparuisset, & verbum responsivum dedisset, magistri Henricus de Piro, & Joannes de Scribanis, procuratores prædicti, egregiusque vir dominus Benedictus de Guidoletis de Perusio cameræ Apostolicæ clericus, nominibus hujus sacræ Synodi, & cameræ Apostolicæ prædictarum, super hujusmodi vocatione trina vice facta, non comparitione, & non responsione, a nobis præsentis causæ notariis atque scribis sibi unum, vel plura, publicum, & publica fieri petierunt instrumenta. Præsentibus ibidem, videntibus, & audientibus honorandis & discretis viris magistro Guillelmo *c* Haberti artium, & medicinæ magistro, Simone Northovv in decretis bacallario, Norvicensis diœcesis; Bertrando de Stella clerico Convenarum diœcesis, & aliis testibus fide dignis ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

c Mſ. *Hasberti.*

Quibus sic factis, domini Cardinales, Episcopi, & protonotarii una cum notariis & cursore prædictis, locum sessionis prædictæ reversi introjerunt, & ad loca ipsorum solita se posuerunt. Tunc dominus Cardinalis de Columna de consensu suorum collegarum, ut præfertur, deputatorum, commissionem eis a dicto Concilio factam adimpleviſſe, dictamque Petrum de Luna modo præmisso per cursorem trina vice vocasse, nec ipsum dominum Petrum de Luna, vel aliquem pro eo ibidem comparuisse, aut responsum dedisse huic sacro Concilio duxit referendum. Deinde dictus Franciscus de Mediolano cursor præfatus de præmissa vocatione per eum facta fecit relationem.

His sic peractis, dominus Ardecinus advocatus prædictus istam vocationem & relationem, ut præfertur, factas inter acta hujusmodi causæ & sacri Concilii petiit registrari. Et ad probandum citationem decretam contra dominum Petrum de Luna bullam citationis, sive litteras bullæ plumbeæ ipsius sanctæ Synodi, bullatas, sanas, & integras, ac ad probandum facto & in scriptis repræsentavit, prout superius apud acta hujusmodi causæ est registrata. Ac etiam ad probandum ejusdem citationis exsecutionem egregium virum dominum Bernardum de Plancha, decretorum Doctorem, unum de exsecutoribus dictæ citationis per ipsum Concilium deputatis, similiter exhibuit, & produxit; sibique ut referret, quæ circa hujusmodi citationem exsecutus fuisset, & acta, & facta essent, mandari per dictam sanctam Synodum instanter postulavit. Et tunc dominus Joannes Episcopus Ostiensis S. R. E. Cardinalis, & vicecancellarius, hujusque sessionis præsidens, dicto domino Bernardo de Plancha supradicto, & præsenti, ut de præmissis relationem huic sanctæ Synodo faceret, nomine ejusdem Synodi, mandandum duxit, & mandavit. Si quidem dominus Bernardus de Plancha exsecutor præfatus hujusmodi mandato nomine dictæ sanctæ Synodi in se sponte susceptо, assistentibus sibi honestis viris Emerico de Archiis, & Jacobo de *b* Secretariis connunciis, & coambaxiatoribus suis ad exsequendum citationem prædictam, in ambone publicationis sæpe dicto exsistens, huic retulit sanctæ Synodo in effectu, qualiter dudum ab ipso sacro Concilio receperant ipse & collegæ sui in mandatis, ut dictum dominum Petrum de Luna in sua obedientia Benedictum XIII. nuncupatum citarent juxta formam, & tenorem litterarum citatoriarum, die suæ relationis alias facte productarum, ubi plenius continetur. Quas quidem litteras jam iterum, & de novo, facto, realiter, & in scriptis exhibuit, & produxit, prout superius sunt apud acta præsentis causæ de verbo ad verbum conscriptæ. Adjungens, quod nuper volens mandatis dictæ sanctæ Synodi libenter, ut tenetur, obedire, vigore illarum litterarum ipse & egregius vir Lambertus de Stipite, suus collega ad castrum Panisculæ Dertusensis diœcesis, accesserunt; & ibidem dominum Benedictum XIII. a suis obdientibus nominatum, personaliter apprehensum, præsentibus pluribus suis Cardinalibus, & aliis prælatis, clericis, ac hominum multitudine copiosa, secundum formam & tenorem dictarum litterarum citatoriarum ad personam suam citaverunt, easque de verbo ad verbum in sua præsentia legerunt; ipsasque & contenta in eisdem exsecutioni demandarunt, prout in quodam exsecutionis instrumento publico etiam die relationis alias per eum & suos collegas factæ exhibito dixit plenius contineri; Quodque instrumentum iterum facto & in scriptis exhibuit, & produxit, prout similiter superius exstat apud præsentis causæ acta registratum.

b Mſ. *Cerretanis.*

Hujusmodi relatione finita, reverendissimus in Christo pater & dominus, dominus Joannes Ostiensis Episcopus S. R. E. Cardinalis, & Vicecancellarius, & præsidens præfatus hujusmodi exsecutionis instrumentum de verbo ad verbum per egregium virum dominum Petrum de Lamburga nomine dictæ Synodi jussit legi & publicari. Qui quidem dominus Petrus de Lamburga hujusmodi mandatis acquiescens, ambonem publicationis solitum ascendens, dictum exsecutionis instrumentum de verbo ad verbum, citationem insertam obmittens, cum alias in sessione publica lecta fuisset, publice, alta & intelligibili voce perlegit, & publicavit.

His omnibus sic peractis, præfatus dominus Ardecinus advocatus, instigantibus eum magistris Henrico de Piro & Joanne de Scribanis, procuratoribus & promotoribus prædictis, instrumentum exsecutionis supradictum repetiit: & reproduxit: Et nihilominus super recognitione signorum, & manuum notariorum illius instrumenti discretos viros *c* Theodericum Batensem, litterarum Apostolicarum scriptorem, Joannem de Tempore Apostolica & imperiali auctoritatibus notarios, qui dictum instrumentum confecerunt, & subscripserunt; necnon Fredericum de Arnheim super recognitione signorum, & manuum notariorum instrumenti exsecutionis primæ in Constantiæ civitate facti, exhibuit & produxit, quos tanquam testes super eisdem recipi, ad jurandum admitti, necnon interrogari instanter per ipsam sanctam Synodum postulavit.

c Mſſ. *Didericum Batenſem.*

Qui quidem testes producti, recepti, admissi, jurati, & interrogati recognoverunt, & quilibet recognovit manum & signum suos: Quibus factis, dicto domino Ardecino advocato instante, hujusmodi signa & manus recognitæ fuerunt per ipsum Concilium habitæ pro recognitis. Quæ omnia & singula, scilicet testium productionem, receptionem, & recogitionem idem dominus Ardecinus petiit inter acta registrari.

Et quia idem dominus Petrus de Luna Benedictus XIII. sic in sua obedientia nuncupatus in causa schismatis & hæresis contra ipsum mota prædictus legitime citatus sufficienter & expectatus, nec per se, nec per alium curat comparere; ipsius contumaciam accusavit: ipsumque cum nec in primo termino, scilicet qui erat octava die Martii mensis prædicti, nec etiam in præsenti termino comparuit, contumaciam, reputari, in causaque hujusmodi in ejus contumaciam, ejus absentia divina repleta præsentia, ut ipsi sanctæ Synodo videbitur expedire, & universali Ecclesiæ sanctæ Dei necessarium fuerit & utile, ad ulteriora procedi per ipsam sanctam Synodum instantissime postulavit: requirensque dominos protonotarios & notarios hujus sanctæ Synodi, & præsentis causæ, ut omnia in hujusmodi causa acta & producta ac ordinata, apud acta Concilii, & hujus causæ registrarent.

Successive istis petitionibus & requisitionibus, sic

ANNO CHRISTI 1417.

— — ut præfertur, factis, nulloque pro dicto domino Benedicto Petro de Luna comparente, nec respondente, nec per se ibidem præsente, reverendissimus in Christo pater & dominus, dominus Joannes miserarione divina Episcopus Ostiensis S. R. E. Cardinalis & vicecancellarius, & hujus sessionis præsidens præfatus, quamdam schedulam sive quoddam decretum per reverendum patrem dominum Stephanum Episcopum Dolensem nomine dicti Concilii jussit publicari & legi. Qui quidem dominus Stephanus Episcopus Dolensis mandato hujusmodi se libenter obtemperans, dictam schedulam publice alta, & intelligibili voce de verbo ad verbum perlegit in ambone publicationis consueto, & ad publicationem negotiorum Concilii deputato, cujus schedulæ tenor sequitur, & est talis:

Ut in hac ipsa sessione XXXII. ex prima editione, pag. 604.

Sacrosancta Synodus generalis, auditis, &c,

Ex eadem collectione, & iisdem mss.

Super quibus omnibus & singulis præmissis actis, lectis, publicatis, decretis & ordinatis, dominus Ardecinus advocatus præfatus, instigantibus eum magistris Henrico de Piro & Joanne de Scribanis promotoribus & procuratoribus prædictis, a dominis protonotariis, & dictæ Synodi & præsentis causæ notariis atque scribis sibi fieri & confici unum vel plura, publicum seu publica, instrumentum seu instrumenta, & tot quot sunt necessaria & opportuna. Præsentibus ibidem reverendissimis in Christo patribus & dominis, dominis S. R. E. Cardinalibus; Patriarchis & Episcopis, illustrique principe & domino Friderico Burgravio Nurenbergensi, necnon regum, ducum, principum, Prælatorum, communitatum, universitatum studiorum Ambaxiatoribus, aliisque Christi fidelibus in multitudine copiosa,

Ex collectione Barberiniana, & mss. duobus Germanicis,

Congregatio generalis, post sessionem XXXII. in qua dabatur audientia Ambaxiatoribus Regis Castellæ.

ANno, & indictione similiter, quibus supra, die vero sabbati tertia mensis Aprilis supradicti, loco, & hora supradictis fuit tenta & solemniter celebrata generalis congregatio; ubi fuit data & concessa per sacrum generale Concilium audientia Ambaxiatoribus illustrissimi principis Regis Castellæ & Legionis in Ecclesia Constantiensi, & in loco sessionis mane, hora tertiarum, vel quasi; & solemnitatibus divinorum, propter adhæsionem, quam fecerunt adhuc Petro de Luna, omissis, Concilio per suos prælatos & supposita in modum generalis congregationis convocato & coadunato, de voluntate ipsius Synodi generalis, reverendi patres & venerabiles viri domini Didacus Conchensis, & Joannes Placentinus Episcopi, Ferdinandus Petri de Yala, Martinus Ferdinandi de Corduba, Ferdinandus Martini Canonicus Palatinus, Joannes Ferdinandi de Rupeforti, legum Doctores, Petrus Ferdinandi de la Guardia Archidiaconus de Grado *a* in Ecclesia Ovetensi, frater Ludovicus in sacra pagina professor, Ambaxiatores præfati domini Regis Castellæ, ascenderunt ambonem, super quo ambaxiatæ, & aliæ publicationes fieri solent. Et antequam processissent ad aliquem actum, produxerunt duas litteras credentiæ Regis & reginæ Castellæ & Legionis. Quibus litteris credentialibus per venerabilem virum dominum Petrum de Lamburga, de mandato Concilii lectis, prælibati domini Ambaxiatores per organum reverendi patris domini Didaci Episcopi Conchensis, exposuerunt ambaxiatam eorum per unum sermonem publicum, recommendantes Concilium de diligentia & continuatione Concilii. Deinde recommendantes dominum Regem Castellæ, & ejus matrem, ad honorem & debitum statum Concilii, offerentes se, & eorum regna Concilio prælibato; promittentes insuper eorum producere mandata, dummodo advenerit tempus eorum huic Concilio uniendi. Oblationibus, & sermone factis, reverendissimus in Christo pater & dominus, dominus Joannes Episcopus Ostiensis, & Vicecancellarius Romanæ curiæ, de mandato Concilii respondebat ad exposita atque proposita dictorum dominorum Ambaxiatorum, concludendo, Concilium esse dispositum & congregatum ut fieret unio in Ecclesiam Dei, & propter hoc exspectasset Concilium adventum eorum desiderio magno; desiderans, quod ipsi concurrere debeant cum ipso ad dictam unionem, diu in Ecclesia Dei desideratam, plenarie faciendam; acceptando eosdem Ambaxiatores nomine ipsius Concilii, humiliter & benigne offerendo eis omnem viam justam & rationabilem, ut se uniant; & quod ex dicta unione possit sequi unio perfecta in Ecclesia Dei, diuturnis temporibus a cuncto populo Christiano desiderata, Quibus factis, reverendissimus pater dominus Joannes Episcopus Ostiensis prædictus, nomine totius Concilii, pro hac vice mandavit fieri de prædictis unum, vel plura, publicum, vel publica, instrumenta, ad requisitionem magistri Henrici de Piro promotoris dicti Concilii, per sedis Apostolicæ protonotarios, ac notarios, & scribas Concilii. Præsentibus ibidem reverendissimis patribus S. R. E. Cardinalibus, exceptis ab eisdem dominis Angelo Episcopo Prænestino, Laudensi, Placentino, & Florentino Cardinalibus, illustrissimorumque principum Romanorum, & Ungariæ, ac Croatiæ, Dalmatiæ, Francorum, Angliæ, Navarræ, Cypri, Neapolitanorum, Arragoniæ, Norvvegiæ, Daciæ, Sveciæ, & Poloniæ regum Ambaxiatoribus, ceterorumque principum, prælatorum, universitatum studiorum nunciis & procuratoribus in numero copioso, testibus ad præmissa vocatis.

Die Jovis, vigesimasecunda supradicti mensis Aprilis, domini commissarii præfati Constantiæ in Ecclesia majori in loco sessionis solito, hora tertiarum vel quasi, constituti, de communi eorum consensu onus commissionis ipsis factæ per sacrosanctam Synodum præfatam acceptantes pro observatione terminorum in hujusmodi causa necessariorum, & eorum jurisdictione exercenda, relationi locum sessionis, & horam tertiarum immediate supradictam deputaverunt & assignaverunt. Qui quidem deputatione sic facta, comparuit coram dominis judicibus & comissariis præfatis, adhuc prout ubi supra ad jura reddendum pro tribunali sedentibus, magister Henricus de Piro promotor & procurator prædictus, nomine procuratorio quo supra, dicta commissionem dominis commissariis factam in hac causa repetiit & reproduxit; & nihilominus dictum Petrum de Luna Benedictum XIII. sic in sua obedientia nuncupatum citari mandari, ad recipiendum & dari videndum nonnullas positiones & articulos in hujusmodi causa per audientiam litterarum contradictarum curiæ Romanæ, necnon in valvis Ecclesiæ majoris Constantiensis prædictæ per dominos commissarios præfatos; necnon omnes alios sua communiter vel divisim interesse putantes, debita cum instantiam populavit. Quam quidem citationem domini commissarii prædicti dicto magistro Henrico de Piro promotori & procuratori instanti & petenti decreverunt, atque concesserunt; eamque prout petita exstitit, ad diem sabbati proxime futurum, qua eosdem dominos Commissarios vel majorem partem eorum Constantiæ in Ecclesia majori in loco sessionis solito ad hoc deputato mane hora tertiarum ad jura reddendum pro tribunali sedere contigerit, per audientiam publicam litterarum contradictarum curiæ Romanæ; necnon in valvis seu portis dictæ majoris Ecclesiæ peremptorie fieri voluerunt, atque mandarunt; volentesque & decernentes quod citationibus in valvis in hujusmodi causa exsequendis reverendissimi patris & domini, domini Guillelmi tituli sancti Marci, Cardinalis, & egregii viri domini Michaelis de Navers utriusque juris Doctoris sigillis & aliæ citationes per audientiam prædictam exsequendæ, signeto reverendi patris domini Jacobi electi Pennensis, dictæ audientiæ auditoris & licentiati, & in hac causa cum aliis suis collegis Commissarii, sigillentur & muniantur, ad majorem roboris firmitatem.

Die sabbati vigesimaquarta supradicti mensis Aprilis, discretus vir Jacobus Denono, Sedis Apostolicæ cursor, retulit nobis præsentis causæ notariis atque scribis prædictis, Constantiæ in majori Ecclesia, in loco sessionis solito, paulo ante horam tertiarum, seu hora septima horologii ante meridiem, se

de

a Ms. in Ecclesia Lugens.

ANNO CHRISTI 1417.

de ipſorum commiſſariorum mandato ſuper hoc ſibi ut aſſeruit, facto, & ad ſupradicti magiſtri Henrici de Piro promotoris & procuratoris inſtantiam heri de mane infra Miſſarum ſolemnia, quamdam citationem in papyro ſcriptam, ſigilliſque reverendiſſimi patris domini Guillelmi tituli ſancti Marci Cardinalis, & egregii viri domini Michaelis de Navers prædictorum ſigillatam, valvis Eccleſiæ majoris Conſtantienſis affixiſſe: eamque ibidem debite, ut moris eſt, fuiſſe exſecutum, prout & quemadmodum idem curſor ab eiſdem dominis commiſſariis dixit ſe ſuperius habuiſſe & recepiſſe in mandatis:

Adveniente vero hora tertiarum, ſive horologii ſeptima, pro hora audientiæ præſentis cauſæ deputata, comparuit in judicio coram dominis commiſſariis præfatis Conſtantiæ in Eccleſia majori, & loco ſeſſionis ſolito ad hoc ſpecialiter deputato prædicto, ad jura reddendum pro tribunali ſedentibus, magiſter Henricus de Piro promotor & procurator prædictus, nomine quo ſupra procuratorio: & quaſdam citationes, unam audientiæ pergameni a dictis dominis judicibus commiſſariis emanatam, de eorumque voluntate & mandato in audientia publica litterarum contradictarum Romanæ curiæ poſitam, lectam, & ab intra ſignatam, ſigilloque a tergo, ut moris eſt, ſigillatam, aliaſque inibi debite exſecutam: Aliam vero papyri ſchedulam in valvis majoris Eccleſiæ Conſtantienſis, ut moris eſt, debitæ exſecutioni demandatam facto realiter & in ſcriptis infraſcriptorum tenorum repræſentavit, citatorumque in eis contentorum non comparentium, neque aliquas poſitiones & articulos dari & recipi videre curantium, contumaciam accuſavit: ipſoſque contumaces reputari, & in eorum contumaciam pro validori proceſſu, & ex abundanti eoſdem vocari ad valvas Eccleſiæ, & pro illorum vocatione aliquos de commiſſariis ſupradictis deputari per dominos judices & commiſſarios præfatos debita cum inſtantia poſtulavit. *a* Et tunc domini commiſſarii præfati valentes rite & legitime, ac valide procedere, ad ſupradicti magiſtri Henrici de Piro promotoris inſtantiam venerabiles & circumſpectos viros dominos Henricum Flechel, & petrum Nardi decretorum Doctores ſacri palatii Apoſtolici cauſarum auditores collegas ſuos ad vocandum ſupradictos citatos ad valvas dictæ majoris Eccleſiæ una cum magiſtro Henrico de Piro promotore & nobis notariis ſupradictis, & diſcreto viro *b* Ymbaldo Alo Sedis Apoſtolicæ curſore præſenti, deputaverunt & aſſignarunt.

a Mſſ. *Ex nunc.*

b Mſſ. *Umbaldo*, ubique.

Qui quidem domini Henricus Flechel, & Petrus Nardi ſacri palatii auditores & commiſſarii una cum dicto magiſtro Henrico de Piro promotore, nobiſque dictæ præſentis cauſæ notariis & ſcribis, ac Ymbaldo curſore prædictis, ad valvas dictæ majoris Eccleſiæ Conſtantienſis acceſſerunt; dictoſque citatos per organum dicti Ymbaldi curſoris alta & intelligibili voce trina vice: vocaverunt ſub his „ verbis in effectu: Eſt hic Petrus de Luna Bene„ dictus XIII. in ſua obedientia nuncupatus, vel „ aliquis pro eo? Compareat coram dominis com„ miſſariis Synodi Conſtantienſis, ad recipiendum „ articulos & capitula ad inſtantiam ipſius Synodi „ producendos & producenda, eos & ea ſibi expo„ ni videndum in cauſa & cauſis motis contra eos „ per dictam Synodum. Qua quidem vocatione ſic trina vice facta, dicti domini Henricus Flechel, & Petrus Nardi comiſſarii, & Henricus de Pito promotor, ſuper præmiſſis vocatione & non reſponſione a nobis notariis præſentis cauſæ, atque ſcribis prædictis, ſibi unum vel pluta, publicum vel publica fieri petierunt inſtrumentum & inſtrumenta. Præſentibus ibidem honeſtis magiſtris Stephano Piſoni ſacri palatii Apoſtolici cauſarum notario, & Henrico Hucvatel litterarum ſacræ pœnitentiariæ procuratore, aliiſque notabilibus viris, teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

His namque factis, præfati domini Henricus Flechel & Petrus Nardi, ſacri palatii Apoſtolici cauſarum auditores, & commiſſarii, ad dominos judices & commiſſarios revertentes & reverſi, una cum aliis ſupradictis, ipſe magiſter Henricus Flechel nomine ſuo & nomine collegæ referebat hujuſmodi vocationem per organum curſoris ſupradicti fecit ſe, ut præfatum eſt, nullumque ibi comparuiſſe, nec reſpondiſſe pro præſentibus actui, & termino ſatisfaciendo. Quo facto, magiſter Henricus de Piro promotor dictos citatos non comparentes iterum contumaces reputari petiit, & in eorum contumaciam nonnulas poſitiones & articulos facto realiter & inſcriptis infraſcripti tenoris obtulit, & produxit. Et nihilominus eoſdem poſitiones & articulos ac capitula ad probandum per partem eoſdem producentem in curia & extra admitti per dominos judices & commiſſarios prædictos debita cum inſtantia poſtulavit. Et tunc domini commiſſarii præfati dictos citatos non comparentes, neque hujuſmodi diei termino in aliquo ſatisfacere curantes, licet diutius ſufficienter expectatos, reputaverunt, prout erant, quoad actum & terminum hujuſmodi exigente juſtitia, contumaces: & in eorum contumaciam ſupradictos poſitiones & articulos ad probandum in civitate Conſtantienſi, vel alibi, ubi ſacrum generale Concilium fuerit, in quantum ſint de jure admiſſibiles, admittendos dukerunt & admiſerunt.

Qua quidem admiſſione ſic, ut præfertur, facta, magiſter Henricus de Piro promotor & procurator prædictus adhuc ibidem præſens, & judicialiter comparens, eoſdem citatos ulterius citari mandari ad videndum & audiendum produci teſtes ſuper dictis articulis ſupra admiſſis, & alia probationis genera produci videndum, ac ad dandum interrogatoria, juxta & ſecundum quæ ſuppradicti teſtes producendi interrogari & examinari voluerint, per audientiam publicam litterarum contradictarum Romanæ curiæ, ac ad valvas majoris Eccleſiæ Conſtantienſis ad certum peremptorium terminum competentem per dominos judices & commiſſarios præfatos, debita cum inſtantia poſtulavit. Quam quidem citationem domini commiſſarii præfati dicto magiſtro Henrico de Piro procuratori & promotori inſtanti & petenti decreverunt & conceſſerunt; eamque ad produci, recipi & jurare videndum teſtes ad diem Lunæ proxime futurum, qua eoſdem dominos commiſſarios Conſtantiæ in Eccleſia majori hora tertiarum ad jura in loco ſolito pro tribunali ſedere contigerit, ac etiam ad dicendum & excipiendum in & contra dictos teſtes, & eorum dicta ad eamdem diem; necnon dandum interrogatoria ad diem Lunæ & ſequentem immediate prædictas, ac pro aliis teſtibus in poſterum producendum & inducendum ad receptionem & aliam immediate ſequentem dies, per audientiam publicam litterarum contradictarum Romanæ curiæ, & ad valvas majoris Eccleſiæ ſupradictas peremptorie fieri voluerunt & mandarunt, decreverunt, ordinarunt, & aſſignarunt.

Tenores vero dictarum citationum, ſchedularum, necnon poſitionum & articulorum unde ſupra fit mentio, ſequuntur, & ſunt tales:

MAndant reverendiſſimi in Chriſto patres & domini, domini judices & commiſſarii, per ſacroſanctum generale Conſtantienſe Concilium ad infraſcripta ſpecialiter deputati, in audientia publica litterarum contradictarum Romanæ curiæ citari, & citant dominum Petrum de Luna Benedictum XIII. in ſua obedientia nuncupatum, omneſque alios & ſingulos ſua intereſſe putantes, quatenus die ſabbati proxime futura, hora ſeptima mane compareant in Eccleſia Conſtantienſi, in loco ſeſſionis, quo eoſdem, vel majorem partem ex ipſis dominis judicibus pro tribunali ſedere contigerit; ad videndum dari, & ſibi exponi articulos, ſive capitula, ſuper quibus in cauſa & cauſis hujuſmodi inquiſitionis contra eumdem dominum Petrum Benedictum nuncupatum, idem ſacrum Concilium procedere intendit, & procedit, juxta & ſecundum formam citationis deſuper decretæ & exſecutæ. Alioquin in cauſa & cauſis hujuſmodi ad ulteriora procedetur, dictorum citatorum abſentia, ſeu contumacia in aliquo non obſtante.

Datum Conſtantiæ, *XXII.* die menſis Aprilis, anno a Nativitate Domini *MCCCCXVII.* indictione decima.

ANNO CHRISTI 1417.

Citatio in valvis ad reproducendum articulos.

NOs judices & commissarii per sacrosanctam generalem Synodum Constantiensem ad infrascripta specialiter deputati, peremptorie in valvis Ecclesiæ majoris Constantiensis citari mandamus, & tenore præsentium citamus dominum Petrum de Luna Benedictus XIII. in sua obedientia nuncupatum, omnesque alios & singulos sua conjunctim vel divisim interesse putantes, quatenus die sabbati proxime futura, qua nos, vel majorem partem ex nobis in Ecclesia Constantiensi prædicta in loco sessionis publicæ, mane hora septima ante meridiem ad jura reddendum pro tribunali sedere contigerit, compareant in judicio legitime coram nobis ad videndum dari, & sibi exponi articulos, sive capitula, super quibus in causa & causis contra eumdem dominum Petrum de Luna Benedictum XIII. nuncupatum dicta sancta Synodus procedere intendit, & procedit. Alioquin in causa & causis hujusmodi ulterius prout justum fuerit, procedetur, dictorum citatorum ablentia, seu contumacia in aliquo non obstante. Hanc vero nostram citationem valvis seu portis dictæ Ecclesiæ duximus affigendam, quæ præsentem nostram citationem suo quasi sonoro præconio, & patulo judicio publicabunt; in quibus nostram citationem modo præmisso decernimus publicandam; ne prænominati sic citati de præmissis aliquam ignorantiam prætendere valeant, seu etiam quomolibet allegare; Cum non sit verisimile apud sic citatos remanere incognitum, quod tam patenter, & notorie exstitit publicatum. In cujus rei testimonium præsentem citationis schedulam exinde fieri fecimus, sigillorumque reverendissimi in Christo patris & domini, domini Guillelmi tituli sancti Marci S. R. E. Cardinalis, & egregii utriusque juris doctoris domini Michaelis de Navers fecimus impressionibus communiri.

Datum Constantiæ, die vigesima secunda mensis Aprilis, anno a Nativitate Domini MCCCXVII. indictione decima, Apostolica Sede vacante. Per quemcumque cursorem.

Gumbertus Fabri notarius.
Ginardi notarius.

Articuli contra Petrum de Luna Benedictum XIII. in sua obedientia nuncupatum.

AD multiplices, continuasque querelas, & planctus lamentabiles sanctę fidelium matris Ecclesię, sui fastidium scandalosum, scissuramque pestiferam jam octo pęne lustris inenarrabilibus gemitibus deplorantis; ad validum, vehementemque clamorem populi Christiani, magistri Joannes de Scribanis, & Henricus de Piro, ad prosecutionem causę inquisitionis contra Petrum de Luna Benedictum XIII. in sua obedientia nuncupatum per sanctam generalem Constantiensem Synodum, ministri, & prosecutores prędicti deputati, dicunt & proponunt, & probare intendunt, quatenus probatione opus est, contra dictum Petrum de Luna Benedictum XIII. in sua obedientia nuncupatum, omnes & singulos articulos infrascriptos, quos dant & offerunt coram eadem sancta Synodo, vel deputatis ab illa in causa inquisitionis, ad quam idem Benedictus, sicut præfertur, nuncupatus, coram eadem sancta Synodo citatus exstitit; quos articulos, & eorum quemlibet, atque omnia & singula contenta in illis asserunt esse vera & notoria. Protestantur autem de probando ea solum, quæ ad fines intentos sufficiant, & probatione egebunt, ad probationem superfluam se nullatenus adstringentes.

De tempore quo duravit schisma.

1. Inprimis dicunt, proponunt, & probare intendunt, ut supra, quod præsens schisma pestiferum, seu scissura Ecclesiæ jam duravit triginta octo annis; & amplius, de quibus annis dominus Petrus de Luna pro Papa se gessit viginti duobus annis ultimis, vocatus in sua obedientia Benedictus XIII. & ante suam assumptionem jam sexdecim annis duraverat, ipso exsistente Cardinali in obbedientia Clementis VII. sic in sua obedientia nuncupati, Urbano VI. & Bonifacio IX. & Innocentio VII. & Gregorio XII. in sua obedientia nuncupatis per dicta tempora successive, & ab alia parte contendentibus in papatu: quibus armis Ecclesia Dei fuerat & erat per dictum schisma, seu dictam scissuram Ecclesiæ afflicta, & plurimum fatigata, ipso domino Petro de Luna sciente & vidente: ex quo dictum schisma censetur inveteratum, seu inveterata divisio Ecclesiæ, & scissura. Et hæc notoria sunt atque vera.

Quibus modis potest schisma tolli.

2. Item, quod præfatis temporibus inter Reges & principes, prælatos, doctores, & alios sapientes, etiam in studiis generalibus & in curiis contendentium de papatu sæpe tractatum & consultum fuit, quibus modis possit tolli illud schisma pestiferum, seu Ecclesiæ scissura: & multi per diversos Reges & principes, prælatos & doctores, labores adhibiti, nullaque via plene sedativa schismatis humano ingenio potuit a longis temporibus citra, nec post inveniri de præsenti, per quam possit tolli schisma hujusmodi, & Ecclesia Dei uniri, nisi via cessionis mutuæ, omniumque contendentium de papatu, obstantibus diffi ultatibus pluribus in facto & in jure consistentibus, imminentibus in aliis viis, atque diversitate & divisione regnorum & provinciarum in maximas partes. Et hoc est verum & notorium,

Conclusio dictorum, quod contendentes de papatu de jure tenentur cedere.

3. Item, quod a dictis temporibus fuit deliberatum, visum, & judicatum, & conclusum per dictos doctores, & in studiis generalibus, præsertim Parisiensi, Bononiensi, & aliis, quod attentis difficultatibus prædictis, & divisione, ac scissura Ecclesiæ in maximas partes, quod dictus dominus Petrus de Luna, Benedictus, ut præfertur, nuncupatus, altero cedente, immo omnes contendentes de papatu, pro unione Ecclesiæ, & tollendo tam periculoso, quam scandaloso schismate, cedere suo papatui jure divino & humano tenebantur. Quæ conclusio exstitit approbata, & maxime per notabiliores & famosiores doctores & theologos, & juristas, in Ecclesia Dei pro tempore exsistentes.

Quod via cessionis est facilior.

4. Item, quod attentis difficultatibus prædictis in fato & in jure, ac divisione regnorum & provinciarum in diversas obedientias, diuturnitate schismatis, seu scissuræ Ecclesiæ, fuit visum, deliberatum & conclusum ante annos novem, aut decem, etiam per contendentes de papatu, & suos Cardinales & curias, necnon in studiis generalibus, ac per plures congregationes prælatorum & doctorum, comprobantibus etiam regibus & principibus, & per majorem partem cleri & populi Christiani, quod via cessionis mutuæ omnium contendentium de papatu, erat & est facilior, brevior, utilior, & maxime pacificativa conscientiarum Christi fidelium; immo nulla alia reperta, & quæ posset habere exsecutionem ad tollendum plene schisma prædictum, & Dei Ecclesiam uniendum, nisi mutuæ cessionis prædictæ; & hoc fuit, & est verum, atque notorium.

Quod Petrus exsistens legatus in regno Franciæ viam cessionis approbavit.

5. Item, quod idem Benedictus sic, ut præfertur, nuncupatus, exsistens Cardinalis in obedientia Clementis VII. sic in sua obedientia nuncupati, circa annum Domini MCCCXCI. per eumdem dominum Clementem sic vocatum fuit missus legatus, seu nuncius, ut ita dicatur, Apostolicus ad serenissimum Regem regni Franciæ, in qua legatione, seu nunciatione stetit fere triennio in civitate Parisiensi, & aliis locis dicti regni: quo tempore durant, cum sæpe coram eo tractaretur de via unio-

ANNO CHRISTI 1417.

unionis Ecclesiæ per ipsum, & plures principes, prælatos, & doctores, & sapientes, ipse viam mutuæ cessionis contendentium de papatu pluries laudavit & approbavit: dixitque quod nulla erat alia via, per quam posset uniri Ecclesia Dei, & schisma telli, nisi illa. Et hoc fuit, & est verum, atque notorium,

De fama Petri, quod viam cessionis laudavit.

6. Item, quod ex tunc tanta dicti domini Petri de Luna vocati, ut præfertur, Benedicti XIII. fama invaluit, qualiter bonum unionis dirigeret, viam cessionis intrepide laudaret, hancque constanti animo persuaderet, adeo quod multorum mentibus irrepsit, si dictus Petrus de Luna esset Papa, certe quod voce prædicabat, opere adimpleret. Et sic fuit, & est verum.

De juramento facto in conclavi post obitum Clementis.

7. Item, quod ipse reversus de dicta legatione, & post obitum dicti Clementis, sicut præfertur, nuncupati, cum in civitate Avenionensi in palatio Apostolico, anno Domini millesimo trecentesimo nonagesimoquarto, in mense Septembris, Cardinales illius obedientiæ essent pro electione futuri papæ in conclavi congregati; ipse Petrus de Luna tunc Cardinalis, ceterique Cardinales omnes & singuli, qui erant numero viginti duo, juravit, & juraverunt solemniter tactis sacrosanctis evangeliis, se, & illum quemlibet ex illis in Papam eligendum, si quem ex eis eligere contigerit, prosequi unionem Ecclesiæ, etiam per viam cessionis de papatu: & alias juravit & promisit, & juraverunt & promiserunt illico coram ipsis omnibus publice & notorie secundum formam & tenorem cujusdam scripturæ: cujus tenor sequitur, & est talis:

a MSS. *non omnes & singuli.*

„ *a* Nos autem & singuli S. R. E. Cardinales „ congregati pro electione futura in conclavi, ante altare, in quo Missa communis celebrari consuevit, pro Dei servitio, unitatem Ecclesiæ suæ „ sanctæ, & salute animarum fidelium omnium, „ promittimus & juramus ad sancta Dei evangelia „ per nos corporaliter tacta, quod absque fraude, „ dolo, & machinatione quibuscumque ad unionem „ Ecclesiæ & finem imponendum schismati, proh „ dolor! nunc in Ecclesia vigenti, quantum in nobis erit, laborabimus fideliter & diligenter, & „ per nos quantum ad nos pertinet, seu etiam „ pertinebit: & dabimus pastori nostro, & gregis „ Dominici, ac vicario Christi domino nostro futuro, qui erit pro tempore, auxilium, consilium, „ & favorem, nec ad impediendum, vel differendum præmissa dabimus consilium, vel favorem „ directe, vel indirecte, publice, vel occulte. „ Omnia ista & singula & alias etiam ultra præmissa omnes vias utiles & accommodas ad utilitatem Ecclesiæ, & unionem prædictam ejusdem, sane, veraciter, & sine machinatione, „ seu excusatione, vel dilatione quacumque servabit & procurabit quilibet nostrum, etiamsi „ assumptus fuerit in Apostolatum, etiam usque „ ad cessionem inclusive per ipsum de papatu faciendam; si dominis Cardinalibus qui nunc sunt, „ vel erunt in futurum de iis qui sunt nunc, vel „ majori parti eorumdem in hoc bono Ecclesiæ & „ unitate prædictæ videatur expedire.

De morte Clementis & de electione Petri de Luna, dicti Benedicti.

8. Item, quod supradicto quondam domino Clemente VII. in sua obedientia nuncupato, divina dispositione sublato de medio, reverendissimi Patres domini Cardinales illius obedientiæ in dicto conclavi considerationis intuitum ad persuasiones, assertiones, prædicationem & affectionem saltem dissimulatam dicti domini Petri de Luna tunc Cardinalis, ad unionem sanctæ matris Ecclesiæ, infixerunt; ipsumque hac consideratione, ut vel per viam cessionis schisma tolleret, anno Domini MCCCXCIV. de mense Septembris ejusdem anni, in dicto palatio Avenioni, in eorum Romanum Pontificem elegerunt. Et sic fuit, & est verum, publicum & notorium. ANNO CHRISTI 1417.

9. Item, supradictus Petrus de Luna paulo post hujusmodi electionem, sicut præfertur, factam loco & mense supra proxime specificatis, in præsentia dictorum suorum Cardinalium in palatio papali Avenensi hujusmodi per ipsum solemne præstitum juramentum secundum formam & tenorem schedulæ antescriptæ solemniter renovavit, realiter jurando iterum & approbavit; sicque, ut prædicitur, fuit, & est verum, publicum & notorium, atque de ipsis fuit, & est publica vox & fama.

10. Item, quod postquam fuit coronatus, ex tunc in ante Petrus de Luna antedictus in tantum cessionis viam refugit & abhorrebat, quod *b* plerumque ex dominis suis Cardinalibus cessionis viam persuadentibus graves injurias intulit, & terrores; adeo quod aliqui eorum metu justo fugerunt, aliqui in suis libratis seu domibus manentes, palatium visitare non ausi fuerant? Quodque ipse Petrus de Luna quoslibet viam cessionis persuadentes pro integranda Ecclesia, odio habuit, & suos inimicos reputavit, & persecutus est palam & publice: sicque, ut prædicitur, fuit & est dictum, tentum, creditum & reputatum, diciturque, & tenetur, creditur & reputatur, atque fuit, & est verum, publicum & notorium.

b MSS. *plerisque.*

11. Item, quod serenissimus princeps dominus Carolus Francorum Rex, anno Domini MCCCXCVII. vel circa illum annum, credens supradictum dominum Petrum de Luna Benedictum, ut prefertur, nominatum ad hujusmodi cessionis viam inclinare, & ut ob reverentiam illustrium principum nunciorum, & alios ob dictam viam cessionis amplectendæ magis adhuc inclinaretur, illustres Principes, dominos Bituriæ, Burgundiæ, & Aurelianensium duces, pluresque prælatos, milites nobiles & doctores ad ipsum Petrum de Luna in Avenione residentem, destinavit palam, publice, & notorie.

12. Item, quod antedicti domini duces, & alii Ambaxiatores solemnes pro parte dicti domini Regis Franciæ, ut præfertur destinati, & ejus nomine, anno & loco proxime dictis, præfato domino Petro de Luna humiliter & devote flexis genibus, & proni in terram, post sinceras & debitas recommendationes cum magna devotione supplicaverunt quatenus per viscera misericordiæ Domini nostri Jesu Christi dignaretur Ecclesiæ sanctæ Dei, & ejusdem miseriis, & calamitatibus, & ærumnis compati & misereri, atque viam cessionis offerre, casu quo alius contendens cum eo de papatu similiter cederet, & exinde unicus Christi vicarius assumeretur. Et sic fuit, & est verum, publicum & notorium.

13. Item, quod omnes reverendissimi in Christo patres & domini, qui illum elegerant in papam, Cardinales præter unum, vel saltem eorum major pars, tempore proxime dicto, tantorum principum, nobilium, prælatorum & doctorum devotione compuncti, eidem domino Petro de Luna serioše, & reverenter exposuerunt, quod ipsis & eorum cuilibet pro Ecclesia sancta Dei expedire videbatur: ut ipse dominus Petrus de Luna Benedictus nuncupatus cessionem & renunciationem sui papatus offerret, & unionem Ecclesiæ prosequeretur, per viam cessionis, casu & sub conditione, quibus contendens antedictus suo papatui, quem hinc inde contendentes prætendebant, similiter cedere, & renunciare vellet. Et sic fuit, & est verum, publicum & notorium.

14. Item, quod antedictus dominus Petrus de Luna supplicationibus, precibus & requisitionibus proxime dictis obauditis, & penitus spretis, illas expresse verbis & factis easdem temere in grave damnum & Ecclesiæ Dei scandalum recusavit & contradixit, per jurium incurrendo. Sicque, ut prædicitur, fuit, & est eorum & notorium, publicum & manifestum; atque de præmissis fuit, & est publica voce & fama.

15. Item, quod communis opinio, rumor indubius, reputatio, & publica vox, & fama, fuit, & est,

ANNO CHRISTI 1417.

& eſt, quod ſupradicti domini duces, Cardinales, prælati, nobiles atque Doctores, loco & tempore proxime dictis, præfatum dominum Petrum de Luna etiam in vim præſtiti per ipſum in antedicto conclavi, & extra, juramenti, poſt varias devotas ſupplicationes requiſiverunt, ut præfertur; Quodque ipſe dominus Petrus expreſſe tam verbis, quam factis viam ceſſionis caſu prædicto recuſaverit & contradixerit. Et ſic fuit, & eſt verum.

16. Item, quod præmiſſa, omnia & ſingula fuerunt & ſunt vera, publica & notoria, atque de eis & eorum quolibet fuit & eſt publica vox, & fama.

17. Item, ponunt & probare intendunt promotores antedicti, quod poſt præmiſſa illuſtriſſimi principes domini *a* Francorum Rex, necnon Angliæ, & Caſtellæ Reges ſperantes in Deum, quod ſupradictus dominus Petrus de Luna tantorum principum precibus etiam multiplicatis prompte pacem univerſali Eccleſiæ largiretur; eidem domino Petro *b* de Luna deinde per ſuos ſolemnes legatos, ipſumque rogari, exhortari, & requiri fecerunt, quatenus Eccleſiam ſanctam Dei tantis & afflictam miſeriis vellet conſolari & unire: viamque mutuæ ceſſionis, & renunciationis acceptare & offerre, cum id facilliter facere poterat, attento etiam quod ad id juramento adſtrictus tenebatur. Sicque, ut prædicitur, fuit, & eſt dictum, tentum, creditum, & communiter reputatum, diciturque, & tenetur, & communiter reputatur; atque fuit, & eſt verum, publicum, & notorium, publica vox & fama.

a MSS. *Francorum Rex iterato, necnon*, &c. *b* MSS. *le Luna dixerunt per ſuos*, &c.

18. Item, quod idem dominus Petrus de Luna obſtinatus, & induratus nullatenus flecti potuit, & moveri; quinimmo id facere per expreſſum recuſavit; &, quod deterius eſt, tempore proxime dicto ſupradictam ceſſionis viam, quam toties in juramento approbavit, & quæ a Chriſti fidelibus, maxime principibus, & prælatis, & viris doctis approbata fuit; recuſavit expreſſe, perjurium incurrendo; quin immo illam fecit publice reprobari, dicens ſe credere peccare mortaliter, ſi illam viam ceſſionis offerret, vel faceret. Sicque, ut prædicitur, fuit, & eſt tentum, dictum, aſſertum, creditum & reputatum, diciturque, aſſeritur, creditur & reputatur, atque fuit, & eſt verum, publicum & notorium, publica vox & fama.

19. Item, quod ſereniſſimus principes Venceslaus tunc Romanorum & Bohemiæ Rex, per ſuos ſolemnes legatos, quorum unus erat dominus tunc Epiſcopus Cameracenſis, nunc vero S. R. E. Cardinalis in civitate Avenionenſi, & in quodam publico conſiſtorio, quod tunc ſupradictus Petrus de Luna tenebat, requiri ſolemniter & inſtanter fecit, quatenus viam ſupradictæ ceſſionis amplecteretur; atque per ſuæ ceſſionis modum Eccleſiæ ſanctæ Dei pacem reſtitueret, quemadmodum ad id juramenti vinculo ſe adſtrinxiſſet, & eſſet obligatus. Et ſic fuit, & eſt verum, publicum & notorium.

20. Item, quod ſupradictus dominus Petrus de Luna per hujuſmodi requiſitionum multiplicationem magis exſtitit induratus, dictiſque ejuſdem domini Romanorum Regis legatis bina vice, atque ore proprio, loco & tempore proxime ſpecificatis reſpondit, dictam ceſſionis viam nullatenus acceptare; eamque publice reprobari fecit: ſubjungens, quod ſi renunciaret, ut præfertur, crederet ſe peccare mortaliter. Sicque, ut prædicitur, fuit, & eſt verum, publicum & notorium, ac publica vox & fama.

21. Item, quod poſt hujuſmodi, & multas repetitas magnorum principum & Prælatorum humiles & devotas ſupplicationes, ac etiam requiſitiones ſerioſas, & recuſationes, & denegationes verbo, & facto a dicto domino Benedicto factas, nonnulli principes eidem vocato Benedicto tunc obedientes, videntes per experientiam dictum dominum Petrum de Luna ambitione dominandi cœcatum, & in propriæ animæ ſalutis diſpendium unionem Eccleſiæ ſanctæ Dei fugere, ſe, & regna ſua, & ſubditos ab obedientia dicti Petri de Luna ſubtrahere diſpoſuerunt, ſicut & poſtea ſubtraxerunt, palam, publice, & notorie.

22. Item, & quod poſt requiſitiones & ſupplicationes principum & Cardinalium, atque declarationes factas per Cardinales & recuſationes prædictas, nonnulli principes obedientiæ dicti domini Petri videntes duritiam, & obſtinationem ſuam, & recuſationes proſequendi unionem Eccleſiæ per viam ceſſionis, quam ipſe, ut præfertur, approbaverat & juraverat, proponerent, & publice dicerent eidem domino vocato Benedicto obedientiam in ſuis regnis, & dominiis ſubtrahere, prout & fecerunt ut prædicitur, domini Cardinales ſuæ obedientiæ cupientes & deſiderantes unionem Eccleſiæ providere, ne dicta ſubtractio fieret, eidem domino vocato Benedicto præmiſſa expoſuerunt, & eidem ſupplicaverunt, quatenus pro bono unionis vellet procurare conventionem cum alio contendente cum eo de papatu, & cum eo unionem Eccleſiæ etiam per viam ceſſionis mutuæ, aut alias vias accommodas, nullam viam excludendo: & hoc ſe velle facere ſignificaret Regi Franciæ, & aliis principibus, quibus expediens videretur.

23. Item, quod antedictus dominus Petrus de Luna Benedictus, ut præfertur, nuncupatus, omnia, & ſingula petita & ſupplicata prædicta expreſſe & publice denegavit, dicens etiam de quorumcumque ſubtractione non curare, etiamſi totus Mundus a ſua obedientia ſe ſubtraheret. Sicque, ut prædicitur, fuit, & eſt in civitate Avenionenſi & toto regno Franciæ, & alibi, ubi ipſius domini Petri notitia habetur, communiter tentum, creditum & reputatum, diciturque, tenetur, creditur & reputatur, palam & publice; atque fuit, & eſt verum, publicum & notorium.

24. Item, quod præmiſſa omnia & ſingula fuerunt & ſunt vera, publica & notoria, de eiſque omnibus, & ſingulis fuit & eſt publica vox & fama.

25. Item, proponunt, & probare intendunt proſecutores & miniſtri prædicti, quod dudum anno Domini *MCCCCI.* in menſe Martii, præfatus Petrus de Luna, Benedictus, ut præfertur, nuncupatus, in palatio Apoſtolico Avenionenſi ad inſtantiam ſereniſſimi principis domini Caroli Francorum Regis, atque claræ memoriæ domini Ludovici ducis Aurelianenſis, illuſtris fratris ejuſdem Regis, qui ad eum Petrum dictum Benedictum pro Papa tunc ſe gerentem ſuos legatos, & nuncios propter hoc tranſmiſerunt, promiſit coram pluribus perſonis inſignibus atque publicis notariis, quod altero contendente cum eo de papatu cedente, mortuo, vel ejecto, ipſe Petrus pro Papa ſe gerens renunciaret papatui, ad finem quod eligeretur unus verus paſtor, & vicarius Jeſu Chriſti; nihilque facere, vel procurare per quod unio Eccleſia valeat retardari, vel via mutuæ ceſſionis quomolibet impediri, & renunciavit omnibus proteſtationibus per eum in contrarium factis.

26. Item, ponunt & probare intendunt, quod poſtmodum quondam dominus Bonifacius Papa IX. ſic in ſua obdientia nuncupatus dudum de anno Domini *MCCCIV.* & in menſe Octobris ejuſdem anni, ſicut Domino placuit, fuit in urbe Roma, in qua tunc cum ſua curia reſidebat, vita functus. Et ſic fuit, & eſt verum.

27. Item, quod reverendiſſimi in Chriſto patres & domini, domini Cardinales tunc Romæ, & ſub obdientiæ dicti domini Bonifacii exiſtentes poſt hoc, videlicet de anno & menſe proxime dictis dominum Coſmatum Cardinalem Bononienſem in ſummum Romanum Pontificem elegerunt: qui deinde de menſe Novembris immediate ſequentis exſtitit Romæ coronatus, & Innocentius VII. a ſibi obedientibus nuncupatus: Et ſic fuit, & eſt verum, publicum & notorium.

28. Item, quod dictus dominus Innocentius dum Romæ in conclavi exſtiterat una cum aliis dominis Cardinalibus juravit, vovit & promiſit, quod ſi in Romanum Pontificem eligeretur, & dominus Petrus de Luna, vel forſitan ejus ſucceſſor pro bono pacis & unionis Eccleſiæ ſuo, quem prætendebat, papatui renuntiare vellet, paratus eſſet ſimiliter juri, quod ipſe Innocentius per electionem ad papatum in papatu haberet, vel habiturus eſſet, cedere cum effectu. Et ſic fuit, & eſt verum, publicum, & notorium.

29. Item

ANNO CHRISTI 1417.

29. Item, quod hujusmodi Innocentii votum & promissum per totam Christianitatem, etiam usque ad aures Petri de Luna, atque principum in sua obedientia existentium, devenerunt palam, publice, & notorie.

30. Item, quod deinde supradictus dominus Innocentius antequam hujusmodi mutua cessio de papatu contendentium adimpleretur, de anno Domini MCCCCVI. & de mense Decembris ejusdem anni in urbe Roma diem vitæ suæ clausit extremum, nec tamen cessit dictus dominus Petrus. Et sic fuit; & est verum & notorium.

31. Item, quod mors supradicti Domini Innocentii de mense Decembris anni MCCCCVI. supradicti ad præfati domini Petri de Luna indubitatam notitiam venit, palam, publice & notorie, nec tamen cessit suo prætenso papatui, ut est notorium.

32. Item, quod præmissa omnia, & singula fuerunt & sunt vera, publica, & notoria, atque de eis & eorum quolibet fuit, & est publica vox, & fama,

33. Item, quod post quam idem dominus Petrus de Luna dictus, ut præfertur, Benedictus, toties de unione Ecclesiæ per viam mutuæ cessionis existitit requisitus, ipse fraudulenter procuravit apud aliquos prælatos, & illis mandavit ad suam excusationem & recusationem illius viæ cessionis, quod scriberent, & sibi mitterent schedulas, per quas dissuaderent sibi viam mutuæ cessionis, & ad hoc allegarent nationes quas possent.

34. Item, ponunt & probare intendunt, quod deinde anno Domini MCCCCVI. post vigesimumquartum diem mensis Novembris, & ante vigesimumquartum diem mensis Decembris ejusdem anni, reverendissimus in Christo pater & dominus, dominus Angelus tunc Cardinalis fuit in obedientia dicti domini Innocentii in urbe Roma & in conclavi palatii papalis in Romanum Pontificem ejusdem obedientiæ electus, coronatus & inthronizatus, atque Gregorius XII. appellatus, palam, publice, & notorie.

35. Item, quod dictus dominus Angelus, Gregorius XII. appellatus, adhuc in conclavi, loco & tempore proxime dictis exstitens, sacro dominorum suorum Cardinalium collegio instante, vovit, juravit, & promisit, quod papatui, si eligeretur, in effectum & finem unionis consequendæ, cederet, prout in instrumento, ad quod se referunt, plenius continetur. Et sic fuit, & est verum, publicum & notorium.

36. Item quod postmodum idem dominus Gregorius electus obtulit dictam viam mutuæ cessionis dicto domino Benedicto sic vocato: misitque super hoc eidem domino Benedicto litteras & nuncios: ipseque Benedictus illam viam acceptavit verbo, licet non facto, ut probavit eventus, quia non cessit, & hoc est notorium.

37. Item cum serenissimus Francorum Rex anno Domini MCCCCXVII. mense Junii per suos solemnes legatos, post oblatam renunciationem per dictum Gregorium, unionem Ecclesiæ prosequeretur apud dictum Petrum de Luna dictum Benedictum, & alterum dominum Gregorium; idem Petrus de Luna ad turbandum intentionem dicti domini Regis Franciæ, & ponendum scandalum in suo regno, cum idem dominus *a* dictus Benedictus præsentaret, quod nisi prosequeretur unionem Ecclesiæ per dictam viam cessionis oblatam, fieret sibi in regno Franciæ subtractio obedientiæ, fecit fraudulenter; & in odium dicti Regis qui prosequebatur unionem Ecclesiæ per viam mutuæ cessionis, unam constitutionem, si constitutio dici mereatur, & illam misit ad dictum dominum Regem Franciæ: & eidem præsentari fecit per unam bullam continentem, quod quicumque, etiam reges & principes, aut alii quicumque se, vel regna sua, & dominia ab obedientia seu Romani Pontificis, cujusmodi ipse in dicto regno suo idem dominus Petrus dictus Benedictus habebatur, subtraherent, excommunicationis, & anathematis sententiam incurrerent, essentque ipso facto omni dignitate, etiam regali privati; vassallique, & fideles eorum ab omni homagio & juramento fidelitatis tali subtrahenti præstitis vel debitis liberi & immunes, & plura alia continens, cujus tenor sequitur, & est talis:

a Forte, dicto Benedicto.

ANNO CHRISTI 1417.

Bulla Benedicti XIII.

Benedictus Episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

„ IN dierum successu crescentes malitia, sic videmus Mundum in deteriora jugiter prolabi; „ sic hominum mente assueta depravari nequitia, „ malis passim cumulum superaddi, ut & boni, „ qui alias oderunt virtutis amore delinquere, in„ terdum cum perversis admixti eorum infician„ tur malitia, vel errore. Est igitur compescenda „ præsumptorum audacia, ut saltem pœnæ formi„ dine retrahantur a noxiis; sicque boni sectando „ virtutem meliori effecti non videantur perire „ cum illis. Ad nostrum siquidem auditum fama „ publica notoriante pervenit, quod nonnulli per„ ditionis filii, tam ecclesiastici, quam sæculares, „ dum altiora se petunt, dum præposteris & tur„ batis gradibus citius venturis in magnis & mi„ rabilibus supra se ambulare conantur, illius de„ lusi fallaciis, qui se, ut alios decipiat, in lucis „ Angelum transfigurat, sibi ruinam, inferioribus „ scandalum, solidioribus autem vexationis mate„ riam paraverunt, pro viribus satagentes catho„ licam Ecclesiam iteratis subschimatibus noviter „ lacerando, impedire ejus sacratissimam unionem. „ Nam licet post assumptionem ad apicem summi „ Apostolatus, & etiam ante, dum nos minor sta„ tus haberet, ad exstirpationem hujus horrendi „ schismatis in Dei Ecclesia a triginta fere annis „ (proh dolor!) nunc vigentis, & procurandum „ pacem & unitatem in ipsa Ecclesia tanto accu„ ratius & ardentius, quanto rem ipsam ad nos „ pecularius spectare cognoscimus, debitam, Deo „ ac conscientia testibus, operam adhibuimus, & in„ tendimus indefessis studiis adhibere; & post va„ rios tentatosque labores, & incassum, peccatis „ exigentibus, quandoque deductos, post oblatam „ per nos Angelo Corrario, in Sede Apostolica in„ truso, qui ab adhærentibus sibi in hoc pernicio„ so schismate se facit Gregorium nominari, viam „ renunciationis per nos fiendam pure, libere, & „ simpliciter, prout in litteris nostris Apostolicis „ datis Marsiliæ, pridie Kalendas Februarii, pon„ tificatus nostri anno infrascripto, plenius conti„ netur, ad exsecutionem eorum, quæ pro præ„ missis agenda restant fienda de loco conventio„ nis personalis, nostri scilicet, & dicti Angeli, „ & tempore & numero personarum ab utraque „ parte ad conventionem hujusmodi docendarum, „ & de aliis circumstantiis ad rem hanc pertinen„ tibus inter nos & venerabiles fratres nostros „ S. R. E. Cardinales, cum nunciis dicti Angeli, „ & sui prætensis collegi, illorum scilicet qui „ apud partem suam Cardinales nuncupantur, sic „ facta, & concluſa concordia inferta brevi termi„ no, præstante Domino, exsequenda, prout in „ publicis instrumentis plenius continetur. Tamen „ præfati iniquitatis filii, nos & dictos fratres no„ stros nituntur totis conatibus, modisque exquisi„ tis & illicitis, ac quibuldam fraudibus & fuca„ tis coloribus in hac salubri prosecutione & ex„ secutione dictæ unionis impedire, & sub quo„ dam unionis simulato zelo ecclesiastica vincula „ contemnentes, non absque temeritatis audacia „ stabilem, firmamque Christianæ fidei compagi„ nem rescindere moliuntur; ac se a nostra, & „ Ecclesiæ Romanæ obedientia temere subtraben„ do, a nobis, quod de jure non licet, de facto „ ad defensionem sui erroris appellationes varias „ interponunt. *b* Nos licet aliquamdiu cum pa„ tientia tolerando præmissa dissimulaverimus, ut „ saltem timor Dei, & pœna jam contra tales a „ nobis, & sacris canonibus inflictæ eos ad pœni„ tentiam provocarent, & facerent ad sinum piæ „ matris redire; *c* videmus tamen eos adhuc in „ majoris præsumptionis audaciam prosilire. Qua„ mobrem zelus fidei, & fervor compassionis ani„ marum meritos nos inducunt, ut contra istorum

b Mſ. nos autem, licet.

c Mſ. videmus,

„ au-

ANNO CHRISTI 1417.

„ audaciam quasi publicam pestem per Apostolicæ A
„ prouisionis remedium occuramus. Idcirco habita
„ super iis deliberatione matura, hac constitutio-
„ ne perpetue duratura in omnes & singulos, qui
„ præfatam Ecclesiæ unionem scienter, seu perso-
„ nam nostram, vel personas venerabilium fratrum
„ nostrorum S. R. E. Cardinalium in executione
„ præmissorum per nos oblatorum & concordatorum
„ cum dicto Angelo, & cum suis nunciis impedi-
„ verint, aut turbaverint, vel a nobis, seu succes-
„ soribus nostris Romanis pontificibus canonice in-
„ trantibus appellare præsumpserint, seu a nostra
„ vel ipsorum successorum nostrorum Romanorum
„ Pontificum canonice intrantium obedientia recess-
„ serint, ac se subtraxerint, vel in præmissis sub-
„ tractione, aut appellatione perseveraverint, seu
„ perstiterint; seu eis in præmissis impedimentis,
„ appellationibus, subtractionibus, vel perturbatio- B
„ nibus per se, seu alium, vel alios quavis occa-
„ sione, seu calore quæsito dederint auxilium, con-
„ silium, vel favorem, & qui personaliter asseruc-
„ rint illos qui præmissa committunt, per nostras
„ sententias non ligari, cujuscumque status, gra-
„ dus, dignitatis vel conditionis existant, etiam si
„ cardinalatus, patriarchali, archiepiscopali, Epis-
„ copali, regali, aut quacumque ecclesiastica vel
„ mundana præfulgeant dignitate, ex nunc aucto
„ ritate Apostolica excommunicationis sententiam
„ promulgamus; a qua nullus, præterquam a Ro-
„ mano Pontifice, nisi dumtaxat in mortis pericu-
„ lo, a dicta sententia absolvi contigerit, volumus,
„ & auctoritate prædicta duximus declarandum,
„ quod taliter absolutus, si quam cito commode
„ poterit, post resumptam convalescentiam se coram
„ Apostolica Sede obmiserit præsentare, mandatum C
„ ipsius humiliter recepturus & satisfacturus, prout
„ justitia suadebit, in eamdem excommunicationis
„ sententiam reincidat eo ipso; quam quidem sen-
a In ms. Lipsit si per xxx. „ tentiam superius per nos latam si *a* per viginti
„ dies sustinuerint, animo indurato, si laicus qui-
„ cumque & cujuscumque gradus, status, conditio-
„ nis, vel dignitatis, etiam de superius nominatis,
„ princeps, vel alia secularis persona fuerit, terras,
„ villas, civitates, & castra, & loca quæcumque,
„ quæ obtineret & obtinebit, ecclesiastico supponi-
„ mus interdicto. Si vero universitas fuerit, simili-
„ ter ecclesiastico subjaceat interdicto. Et quia me-
„ rito beneficia plerumque propter ingratitudinem
„ revocantur, supradictos omnes & singulos, ac ex
„ eis tam clericos, quam laicos, seu ipsis super
„ præmissis quomodolibet adhærentes, aut præstan-
„ tes auxilium, consilium, aut favorem, ut præ- D
„ fertur, si per viginti dies dictos, viginti immc-
„ diate sequentes, sententias sustinuerint antedi-
„ ctas, eosdem omnibus privilegiis, indulgentiis,
„ gratiis, & libertatibus, & immunitatibus reali-
„ bus & personalibus, ipsis communiter vel divi-
„ sim sub quacumque forma vel expressione ver-
„ borum ab Apostolica Sede concessis; dictosque
„ clericos omnibus beneficiis ecclesiasticis, dignita-
„ tibus, personatibus, & officiis, cum cura, vel
„ sine cura, etsi archiepiscopalis, patriarchalis aut
„ cardinalatus, vel quævis alia dignitas forsan ex-
„ stiterit, ex nunc Apostolica auctoritate duximus
„ privandas de plenitudine potestatis ipso facto,
„ & de certa scientia privamus, & privatas esse
„ decernimus, prædictorum omnium tam ecclesia-
„ sticorum quam sæcularium, & cujuslibet ipsorum
„ vassallos, & omnes a juramento fidelitatis, & E
„ alia quacumque obligatione, quibus eis tenen-
„ tur, seu tenebuntur quomolibet absolventes;
„ feuda quoque, jura, honores, officia, & alia bo-
„ na immobilia eorumdem, quæ ubilibet a dicta
„ Romana Ecclesia tenentur, confiscamus. Aliis
„ vero juribus, feudis, honoribus & officiis, ac a-
„ liis immobilibus bonis, quæ a quibusvis habent
„ & habebunt Ecclesiis, sint ipso jure privati; sic-
„ que libere ad easdem revertantur Ecclesias,
„ quod de illis earum rectores pro sua valeant dis-
„ ponere voluntate; nec causæ quæcumque ad eo-
„ rum, vel alterius ipsorum, aut alias præmisso-
„ rum audientiam præferant; nec ipsorum valeant
„ sententia, vel processum, etiam instrumenta
„ confecta per illos, & eos qui tabellionatus obti-
„ nebunt officia, nullam habeant roboris firmita-
„ tem. Et insuper omnes & singuli, qui cum præ-
„ dictis, vel eorum aliquo, ipsorum contumacia
„ perdurante, confœderationem, societatem, obli-
„ gationem, seu ligam fecerint, vel ipsos juve-
„ rint, aut dederint auxilium, consilium, vel fa-
„ vorem, directe vel indirecte, publice, vel oc-
„ culte, in rebellione & aliis prædictis, si perso-
„ næ singulares fuerint, etiam episcopali, Archie-
„ piscopali, Patriarchali, Cardinalatu, imperiali,
„ vel regali, seu quavis alia, ut præfertur, ful-
„ geant dignitate ecclesiastica, vel mundana,
„ aut communitas vel collegium fuerit, quibus-
„ cumque privilegiis & gratiis a nobis, vel præ-
„ decessoribus nostris concessis sint ipso facto priva-
„ ti, & nihilominus ecclesiastici subjaceant inter-
„ dicti sententiis; a quibus nullus, præterquam
„ ab eodem Romano Pontifice absolutionem, seu
„ relaxationem possit, nisi dumtaxat in eodem mor-
„ tis articulo ab eadem anathematis, seu excom-
„ municationis sententia, sicut in casibus antedi-
„ ctis exprimitur, obtinere. Prædictas, & quas-
„ vis alias confœderationes, colligationes, & ligas,
„ necnon pactiones, conventiones & obligationes
„ quascumque inter prædictos hujusmodi excessuum
„ patratores, & quasvis alias singulares personas
„ quacumque dignitate fulgentes, seu communita-
„ tes & universitates sub quavis verborum forma
„ factas, & quas in posterum fieri contigerit, etsi
„ fuerint juramentis, promissionibus, & pœnarum
„ adjectionibus, & alia quacumque firmitate valla-
„ tæ, annullamus, cassamus, irritamus; & vacuas
„ viribus nunciamus, ac nullam habere decerni-
„ mus roboris firmitatem; pœnis alias contra ta-
„ les, a nobis & prædecessoribus nostris Romanis
„ Pontificibus editis, & concessis quibuscumque,
„ & qualitercumque, & sub quacumque forma ver-
„ borum, etiamsi de illis & totis eorum tenori-
„ bus de verbo ad verbum specialis & expressa
„ esset mentio facienda, & qualemcumque clausu-
„ lam derogatoriam contineant, quam & quas de
„ certa scientia & plenitudine potestati tenore
„ præsentium revocamus, in quantum posset præ-
„ dictorum effectum suspendere, impedire, vel si-
„ bi in aliquo derogare. *b* Seu si aliquibus a Se- b Mss. Vel si.
„ de prædicta sit indultum, quod excommunicari,
„ suspendi, vel interdici nequeant per litteras A-
„ postolicas non facientes plenam & expressam, ac
„ de verbo ad verbum de indulto prædicto, ac eo-
„ rum personis & locis, nominibus propriis, vel
„ ordinibus, seu dignitatibus mentionem, & aliis
„ contrariis quibuscumque. Nulli ergo, *&c.* no-
„ stræ promulgationis, privationis, confiscationis,
„ annullationis, cassationis, irritationis, nuncia-
„ tionis, & constitutionis ac voluntatis infringere,
„ *&c.* Datum Massiliæ apud sanctum Victorem,
„ XIV. Kalendas Junii, Pontificatus nostri anno
„ decimotertio.

Ex qua constitutione exsecrabili, secundum doctores, aliquos, attentis circumstantiis rerum, & statu Ecclesiæ, ac divisione scandalosa illius, & omnibus circumstantiis & causis seu occasionibus condendæ per eumdem vocatum Benedictum hujusmodi constitutionis, concludi, & referri potest dictam constitutionem esse hæreticalem; illius conditorem Petrum de Luna, deinde Benedictum nuncupatum, fuisse, & esse hæreticum, atque schismaticum.

37. Item, quod facta dicta oblatione per dictum dominum Gregorium, quod Rex Franciæ misit solemnes legatos Patriarcham Alexandrinum, & dominum Cameracensem Episcopum, nunc S. R. E. Cardinales, pluresque alios prælatos, doctores, & cum illis misit etiam universitas Parisiensis legatos ad prosequendum viam cessionis mutuæ apud ambos contendentes, qui hæc fuerunt prosecuti diligenter apud ambos. Et hoc est notorium & verum & super hoc fuit, & est communis vox & fama.

38. Item, quod idem Petrus vocatus Benedictus, ut præfertur, anno Domini MCCCCVI. in Massilia existens iterum solemniter coram pluribus Cardinalibus, & aliis legatis regis Franciæ promisit prosequi unionem Ecclesiæ per viam cessionis præ omnibus aliis viis. Et hoc est verum & notorium.

39.

ANNO CHRISTI 1417.

39. Item, quod non obſtantibus præmiſſis juramentis, promiſſionibus & requiſitionibus, ipſe per fraudes, dolos & machinationes & per diverſas ambaxiatas miſſas ad dictum dominum vocatum Gregorium, ſine conſenſu, & conſilio ſuorum Cardinalium, & per colluſiones inter nuncios factas cum dicto vocato Gregorio, fecit, quod ille receſſit ad unam partem, & ipſe Petrus ad alteram; & ita procuravit, quod dicta ceſſio non fieret; illamque per diverſa, media, & difficultates conveniendi in unum, atque ſecuritatem per eum petitarum evaſit; neque umquam veraciter, diligenter, neque efficaciter illam viam proſecutus fuit, ſed refugit, ut potuit. Et hoc eſt verum & notorium; & ſuper hoc eſt fama communis.

40. Item, dicunt, & probare intendunt dicti proſecutores, & miniſtri, quod idem dominus Petrus, vocatus, ut præfertur, Benedictus, poſtquam diſſolutus fuit tractatus conventionis inter ipſum, & dominum Gregorium, convocato, ut prætendebat, generali Concilio in Perpiniano, ad dictum Perpinianum acceſſit; & convocavit ibidem Concilium quod vocavit generale, in quo plures Cardinales, prælati & doctores comparuerunt.

41. Item, quod in eodem Concilio idem dominus vocatus, ut præfertur, Benedictus, dicto Concilio *a* ſedente expoſuit quædam, quæ dicebat ſe feciſſe pro unione Eccleſiæ conſequenda: petitque *b* a dicto quatenus conſuleretur & deliberaretur, quid ulterius per eum, aut alias, videretur agendum pro eadem unione efficaciter conſequenda.

42. Item, & quod tunc per idem Concilium fuerunt deputati certi prælati, videlicet unus Cardinalis, & alii prælati, & doctores uſque ad numerum viginti octo, vel circa, ad deliberandum ſuper præmiſſis expoſitis, & petitis per eumdem dominum vocatum Benedictum; & tandem ex eis fuerunt electi ſexdecim *c* ad illam ſententiam ſpecialiter conculcandam. Et hoc fecit, & eſt verum & notorium.

43. Item, quod ex illis ſexdecim ſic deputatis, quindecim deliberaverunt & concluſerunt inter ſe, quod pro unione Eccleſiæ dictus dominus Petrus, vocatus, ut prætertur, Benedictus, iret, vel mitteret procuratores irrevocabiles cum plena poteſtate Piſis, ubi aliud Concilium congregabatur pro unione Eccleſiæ ad renunciandum papatui, pure & libere, dicto vocato in ſua obedientia Gregorio cedente, mortuo, vel ejecto, aut illius dicti Gregorii ſucceſſoribus mortuis, vel ejectis. Et de hoc fecerunt unam ſchedulam, & ſcripturam præmiſſa continentem, & eidem domino Benedicto porrigendam, & in Concilio publicandam: in qua ſchedula quindecim concordarunt, & decimus ſextus noluit conſentire.

44. Item, quod dicta ſchedula continens deliberationem prædictam, fuit eidem domino Petro dicto, ut præfertur, Benedicto præſentata, & contenta in illa expoſita. Ipſe autem reſpondit, quod contenta in dicta ſchedula, & deliberationem in dicta ſchedula non faceret; & quod bene ſciebat quod illi deputati ſexdecim non erant concordes. Et cum diceretur ſibi, quod omnes in hoc erant concordes præter unum, dixit, quod ille melius dicebat & ſentiebat quam ceteri. Et finaliter nullo modo voluit illi deliberationi conſentire,

45. Item, & quod poſt præmiſſa, cum idem dominus Benedictus ſciviſſet, quod reverendiſſimus in Chriſto pater dominus Cardinalis de Chalanco fuiſſet unus de illis quindecim, & timeret, quod illa deliberatio publicaretur in Concilio, prohibuit ſibi in virtute obedientiæ, ne in Concilio loqueretur, præſertim de illa materia. Dixit inſuper eidem domino Cardinali, *Vos vultis me ſcandalizare*. Cumque idem dominus Cardinalis reſponderet, *Non volo vos ſcandalizare, ſed dico quæ mihi videntur in Concilio*; Replicavit idem dominus Petrus, dictus Benedictus, *Ego faciam vos poni in tali loco, quod non videbitis ſolem forte de vita veſtra*. Et hoc fuit, & eſt verum, & notorium, & ſuper hoc fuit, & eſt publica vox, & fama.

46. Item, quod idem dominus Petrus, dictus Benedictus, mandavit Archiepiſcopo Tarraconenſi, quod diceret ſex aliis deputatis prædictis, qui erant de illa opinione ſchedulæ prædictæ, quod omnia tacerent, & nihil de ea loquerentur.

Item, quod præmiſſa omnia & ſingula fuerunt & ſunt publica, & notoria; atque de eis & eorum quolibet eſt publica vox, & fama.

47. Item dicunt, & proponunt proſecutores & miniſtri prædicti, quod poſt Piſanum & Perpiniani ita vocata Concilia, idem dominus Petrus, vocatus Benedictus, ut præfertur, fecit aut fieri fecit plures tractatus & ſcripturas, quos & quas approbavit, & veros & Catholicos reputavit, in quibus continentur plures concluſiones erroneæ, & errores contra fidem, & ſacræ ſcripturæ veritatem, qui, & quæ ſequuntur. Primo in tractatu quem fecit, aut fieri fecit, & ab aliis factum approbavit, & ratum habuit, intitulato, *d* De ſubſchiſmate, ponit concluſionem ſequentem; Et ponitur concluſio ſequens: Nulli convenit poteſtati, „ nec divinæ, nec humanæ, quod quid ſit intra „ unum locum, & extra eumdem. Dictam concluſionem pertinaciter aſſeruit & ſuſtinuit, quæ hæretica, & contra ſacram ſcripturam, & divinam potentiam, cum Deus ſit intra & extra eumdem locum. Et hoc eſt notorium.

48. Item, quod dixit, ſcripſit, vel ſcribi fecit idem dominus, vocatus, ut præmittitur, Benedictus, quod ſi iviſſet ad Piſanum Concilium, vel miſiſſet ad illud ad cedendum papatui, ut aliqui ſibi conſuluerant & conſulebant, jam non eſſent claves in Eccleſia, niſi Deus iterum incarnatus fuiſſet, & claves de novo dediſſet. Et hoc eſt notorium.

49. Item, quod in tractatu, quem fecit, ſeu fieri fecit, & factum approbavit, & ratum habuit contra Piſanum Concilium, quod incipit, *Quia nonnulli*, in IV. parte, via tertia, *§. ſubſequenter*, aut alibi in dicto tractatu, dixit & aſſeruit, & pertinaciter ſuſtinuit, quod ſtante dubio hujus ſchiſmatis, aliqui, qui non poſſunt certificari de veritate & juſtitia alterius contendentis de papatu, primo electo obediendo, Papæ Benedicto XIII. ſcilicet ſibi, quoad Deum in conſcientia ſunt & eſſent ſecuri. Et hoc eſt notorium.

50. Item dicunt & proponunt dicti proſecutores & miniſtri, quod idem Petrus, vocatus, ut præfertur, Benedictus, poſt præmiſſum per eum prætenſum Perpinianeum Concilium, dixit & aſſeruit pertinaciter & conſtanter, quod ſi totus Mundus diceret ſibi, quod cederet papatui, & ſibi videretur, quod non ſequeretur inde unio Eccleſiæ; aut videretur ſibi, quod non deberet cedere; ipſe non cederet. Et ſi totus Mundus diceret ſibi, quod non cederet, & ſibi videretur, quod deberet cedere, ipſe cederet per hoc ſuum judicium, immo potius Derrorem, pertinaciter præferendo omni humano, & Eccleſiæ univerſalis judicio, quod manifeſte probat pertinaciam in errore.

51. Item, ponunt & probare intendunt, quod domino Balthaſſare in Joannem Papam XXIII. ſubſequenter aſſumpto, inthronizato, & coronato, & deinde in hac præſenti civitate Conſtantienſi de anno Domini MCCCCXIV. generali Concilio indicto & congregato, ad nonnullos tractatus, pro unione & reformatione univerſalis Eccleſiæ exſtitit proceſſum; & tandem idem dominus Joannes ſuis demeritis & culpis exigentibus, anno Domini MCCCCXV. & in menſe Maii ejuſdem anni, ab omni culmine honoris, atque papalis dignitatis, per ipſum generale Concilium, ſervatis ſervandis, rite & canonice depoſitus fuit & ejectus, palam & publice. Et ſic fuit, & eſt verum, publicum & notorium.

52. Item, quod dictus dominus Balthaſar olim Joannes XXIII. in ſua obedientia nuncupatus ſe indignum tantæ dignitatis recognoſcens, hujuſmodi ejectionem, atque depoſitionem per dictum ſacrum Concilium factas, tanquam juſtas, ſanctas & canonicas laudavit & approbavit, atque in eamdem depoſitionem factam annuit & conſenſit. Et nihilominus poſt hujuſmodi depoſitionem, ad majorem cautelam, etiamſi quid juris ſibi remanſiſſet, pure, & ſimpliciter ceſſit & renunciavit. Et ſic fuit, & eſt verum, publicum & notorium.

53 Item, quod poſt depoſitionem, ejectionem & ad cautelam renunciationem, ſicut præfertur, factas, ſupradictus reverendiſſimus in Chriſto pater dominus Angelus Corrario, olim in ſua obedientia Gregorius XII. nuncupatus fidei zelo ductus, ac lace-

a Mſſ. *Sedem.*

b Mſſ. *a dicto Concilio.*

c Mſſ. *ad illam ſententiam ſpecialiter conculcandam.*

d Mſſ. *De ſchiſmate.*

ANNO CHRISTI 1417.

ratæ Ecclesiæ compatiens, volens, quantum in eo erat, pacem dare Ecclesiæ Dei, nuper anno Domini *MCCCCXV.* supradicto, & in mense Julii ejusdem anni, in præsenti sacro Concilio & in publica sessione per præsens publicum Concilium generale in majori Ecclesia Constantiensi solemniter celebrata, per suos solemnes procuratores, legatos & oratores sufficiens ad id mandatum habentes, papatui suo, quem prætendebat, partemque juri, oneri & honori sibi quomodolibet competentem in eodem, pure & simpliciter cessit solemniter, & renunciavit. Et sic fuit, & est verum, publicum & notorium.

54. Item, quod præmissa omnia & singula fuerunt & sunt vera, publica & notoria, ac de ipsis & eorum quolibet fuit & est publica vox & fama.

55. Item, ponunt & probare intendunt, quod post præmissa & eodem anno proxime dicto, supradictum sacrum Concilium generale Constantiense considerans residuam partem impedimentorum unionis perficiendæ in supradicto domino Petro de Luna consistere, serenissimum & invictissimum principem dominum Sigismundum Romanorum & Ungariæ Regem semper Augustum, una cum nonnullis dominis Archiepiscopis, Episcopis, abbatibus, doctoribus, & prælatis solemnibus legatis ad dictum dominum Petrum de Luna, atque ad conveniendum cum illustrissimo principe Ferdinando tunc Arragonum Rege, & conventione eorumdem Regum, & ad præmissa sibi intimandum, necnon tractandum, rogandum, exhortandum, requirendum dictum Petrum de Luna, quatenus pacem Ecclesiæ dare, atque cedere suo prætenso papatui vellet, misit, & destinavit. Et sic fuit, & est verum, *&c.*

56. Item, quod supradicti domini Romanorum Rex, & Ambaxiatores hujusmodi, legationem & ambaxiatam devote amplectentes, se ad regnum Arragoniæ, & dictum Petrum de Luna anno proxime dicto cum litteris, munimentis, scripturis authenticis, pro præmissorum certificatione fienda transtulerunt, palam, publice, & notorie.

56. Item, quod serenissimus Romanorum & Ungariæ Rex & Ambaxiatores supradicti, una cum illustrissimo principe domino Ferdinando tunc Rege Arragonum, ac nobilibus principibus Armeniaci, & Fuxi comitibus, atque legatis solemnibus illustrissimorum principum dominorum Franciæ, Angliæ, Castellæ, & Navarræ Regum, anno prædicto, in Perpiniano, cum supradicto domino Petro de Luna convenerunt. Et sic fuit, & est verum, publicum & notorium.

58. Item, quod supradicti Romanorum Rex & Ambaxiatores Concilii Constantiensis, atque Regum Franciæ & Angliæ prænominatum dominum Petrum de Luna Benedictum XIII. necnon dominum Regem Arragonum, ceterosque principes & oratores antedictos in Perpiniano, ut præfertur, congregatos de ejectione & depositione, ac ad cautelam renunciatione papatus, quem dictus dominus Balthasar de Cossa, olim Papa Joannes XXIII. necnon per supradictum reverendissimum patrem dominum Angelum Corrario, olim in sua obedientia Gregorium XII. nuncupatum, de cessione sui papatus, quem antea prætendebat, ut præmittitur, facta, per litteras hujusmodi, sub bulla sacri Concilii Constantiensis, nec litteras & sctipturas authenticas, atque publica documenta, & munimenta, etiam manibus propriis dictorum dominorum Joannis, & Gregorii, olim de papatu contendentium, subscriptas, & subscripta in dicto loco Perpiniani rectificatum. Et sic fuit, & est verum, publicum & notorium.

59. Idem, quod dominus Petrus de Luna antedictus omnia & singula hujusmodi scripturas, instrumenta, & munimenta originalia vidit, & tetigit, palpavit, & examinavit, & post hujusmodi originalium visionem, tactum, palpitationem, & examen, atque ipsorum copiam sub manu authentica habitam, dixit se deliberare, & eisdem dominis gratum responsum dare velle; sicque, ut prædicitur, fuit, & est dictum, tentum, creditum, & reputatum, diciturque, tenetur, creditur, & reputatur palam publice atque notorie.

60. Item, quod præfati domini Romanorum Rex, & legati Concilii generalis Constantiensis, atque Regis Franciæ, & Angliæ dictum dominum Benedictum sic, ut præfertur, vocatum cum instantia requisiverunt quatenus attentis præmissis depositione Joannis, ac illius dicti domini Gregorii renunciatione, post quas totum pondus schismatis, seu divisionis Ecclesiæ, & facultas illam uniendi in eo consistebat, vellet dare pacem, & unionem Ecclesiæ per suam cessionem, ad quam præmissis promissionibus, & attentis juramentis suis, & aliis tenebatur jure divino pariter & humano. Et hoc est notorium, & verum.

61. Item, quod cum dictus dominus Petrus de Luna suum responsum super præmissis malitiose & callide differret, atque post multos tractatus cum eodem super cessione fienda habitos cavillasset, & dissimulatione evadere nisus fuisse, ipse Petrus de Luna anno Domini *MCCCCXV.* ante dicto, pluries per antedictos Reges, legatos, comites, prælatos, nuncios, & oratores conjunctim & divisim iterum requisitus, interpellatus, sæpius, & iteratis vicibus fuit; quatenus præmissis attentis vellet per suam renunciationem dare pacem Ecclesiæ Dei, jam fere per quadraginta annos afflictæ, lassæ, & divisæ, quemadmodum tam jure divino, & humano, quam suis propriis repetitis promissionibus, & juramentis per ipsum præstitis, & emissis, & per universum Orbem publicatis ad id teneretur. Sicque, ut prædicitur, est dictum, habitum, tentum, creditum, & reputatum, diciturque, habetur, tenetur, creditur, & reputatur; atque fuit, & est verum, publicum & notorium.

62 Item, quod idem dominus Benedictus, sicut præmittitur, vocatus, dominum Sigismundum Romanorum & Ungariæ Regem, ac legatos hujus sacri Concilii generalis Constantiensis, Regis Franciæ, & Angliæ ex una parte, necnon dominos Regem Arragonum, comites Armeniaci, & Fuxi personaliter præsentes, atque legatos dominorum Regum Castellæ & Navarræ tenuit in tractatibus per spatium duorum mensium, & amplius, nullo tamen eis utili, & efficaci responso dato super renunciatione prædicta, sed per vias obliquas, & dilatorias procedens, ita illos tædio affecit, quod manifeste perceperunt, quod apud illum ad prædictum finem in vanum laborabant: & ita vacui & infecto negotio predicto, dicti Rex Romanorum & legati Concilii hujus, atque Regis Franciæ, & Angliæ recedere coacti sunt, & recesserunt. Et hoc fuit, & est verum, atque notorium.

63. Item, quod serenissimus Arragonum Rex Ferdinandus, & illustres comites Armeniaci, & Fuxi; necnon legati serenissimorum Regum Castellæ & Navarre eidem domino Petro dicto Benedicto etiam obedientes diu apud eumdem institissent, quod vellet pro unione Ecclesiæ consequenda renunciare papatui, quod recusavit, & per vias obliquas, & dilatorias, ac nullius efficaciæ evasit. Tandem ex parte dictorum Regum, comitum, & Ambaxiatorum omnium, & singulorum prædictorum, etiam singulariter ex parte singulorum Regum, & comitum eorumdem, fuit publice & solemniter requisitus de cessione & renunciatione prædicta per eum fienda, secundum formam ejusdem schedulæ sibi exhibitæ, & coram eo lectæ, cujus tenor sequitur, & est talis.

„ Beatissime pater. Cum negotium exstirpationis „ schismatis pestilentis antiquati, & nimium (proh „ dolor) radicati, & assecutionis sanctæ unionis Ec„ clesiæ diutius præstolatæ noviter sit deventum, „ seu deductum in statum, quod ille Angelus de „ Corrario, qui se Gregorium XII. intitulabat, re„ nunciavit, pure, & libere papatui, & cuique „ juri, quod in eo sibi prætendebat competere, „ & habere, & aliqua alia fecit, quantum in eo „ fuit, ad facilitatem & dispositionem prænominatæ „ sacræ unionis habendæ. Etiam ille Balthassar de „ Colla Joannes XXIII. in sua obedientia nuncupatus, „ nihilominus a prætenso papatu, in quo se jus ha„ bere dicebat, realiter fuit ejectus, & eam re„ nunciavit, serenissi nusque princeps Sigismundus „ Romanorum Rex personaliter, necnon quam„ plures alii Reges, & principes Christiani, & „ magna pars Christianitatis per suos solemnes „ oratores & nuncios venerunt ad hanc villam Per„ piniani, petentes instantissime a vestra sanctitate.

„ qua-

ANNO CHRISTI 1417.

quatenus dignaremini renunciare papatui, & omni juri vobis competenti in eo pro dicta unione habenda, allegantes ad id vestram sanctitatem multipliciter teneri. Et propterea ut sanctitas vestra non ignoret præmissa per spatium duorum mensium, vel circa hic moram trahentes, nihil clarum & efficax ab eadem sanctitate, ut asseritur, obtinere volentes, scandalizati, & vacui recesserunt. Verum, beatissime pater, cum gravissima pericula, & scandala permaxime universalia, non solum temporalia, sed etiam spiritualia, quod deterius est sint mora hujusmodi renunciationis per vestram sanctitatem fiendæ, ut ex præmissis, & aliis deprehenditur manifeste; pro tanto Dei servitio & bono præliatæ unionis habendæ, necnon pro tantorum evitatione periculorum, & scandalorum supplicat sanctitatem vestram humiliter & devote humilis filius vestes Ferdinandus Rex Arragonum, & Siciliæ, *&c.* & nihilominus obsecrat per viscera misericordiæ Jesu Christi, & etiam solemniter & reverenter requirit sanctitas vestra, quatenus dignetur dictam renunciationem facere, pure, & libere sine dilationibus, ad quam præmissis attentis, & aliis attendendis tenemini utroque jure, divino & humano, Et hoc est notorium.

Quæ requisitio pro parte domini Regis Arragonum fuit facta per illustrem Principem dominum Alphonsum primogenitum dicti domini Regis Ferdinandi, & Principem Girundæ, nunc vero Arragonum Regem, & per comites Armeniaci, & Fuxi personaliter, & Ambaxiatores, & legatos aliorum Regum prædictorum. Et hoc fuit, & est notorium.

64. Item quod post præmissas requisitiones idem dominus Petrus dictus Benedictus, indignatus ex hoc recessit de Perpiniano cum armatis, & quasi cum uno exercitu ad locum & portum maris Colliberim, ubi cum aliquamdiu stetisset, præfatus dominus Rex Arragonum Ferdinandus iterum misit ad eum suos oratores & legatos solemnes, & etiam cum illis accesserunt legati & procuratores Regum Castellæ, & Navarræ, ac comites Armeniaci, & Fuxi: & iterum per eosdem oratores fuit requisitus de præmissis, & aliis, prout in schedula infrascripta continetur, quæ fuit sibi præsentata, & lecta, cujus tenor talis est.

„ Beatissime pater. Supplicationi, & requisitioni factis & oblatis die nona præsentis mensis vestræ sanctitati sub hæc forma; *Beatissime pater, Cum negotium extirpationis schismatis, &c.* respondit eadem sanctitas, die duodecima dicti mensis sub hac forma: *Ut appareat veritas processus, &c.* Verum, sanctissime pater, urgentibus causis, & motivis in dicta supplicatione & requisitione expressis, via paratur opportunius quam a die orti schismatis usque nunc ad consequendam Ecclesiæ unionem. Nam facta per sanctitatem vestram cessionem, de qua exstitit supplicatum, speratur verisimiliter, quod in Concilio generali universalis Ecclesiæ, quod dante Domino, in brevi congregabitur, providebitur sanctæ matri Ecclesiæ, per eos, ad quos pertineat, de unico & indubitato, ac universali pastore, forte per aliquam de practicis jam apertis, vel per alias, aut aliter; prout in eodem Concilio per eos, ad quos pertinebit, dirigente Spiritu sancto, disponetur, & ordinabitur; cum aliter nequeat in prædictis legitime provideri: exstirparique speratur schisma pestiferum: & sic obviabitur scandalis, & divisionibus ob dictum schisma usque nunc pullulatis, & quæ timentur oriri in posterum, nisi de renunciationis remedio occurratur. Idcirco, beatissime pater, *a* Raymundus de Plano Bononiensis legum, & Petrus Syra, decretorum doctores, Ambaxiatores & procuratores illustrissimi domini Ferdinandi Regis Arragonum, Siciliæ, *&c.* filii vestri devoti cum debita reverentia vestræ sanctitatis videntes per vestram responsionem supplicationi & requisitioni prædictis non fuisse, ut debuit, & congruit necessitati unionis Ecclesiæ, satisfactum, stantes, & perseverantes supplicationi & requisitioni jam factis, cum repetita reverentia, ob Dei servitium & dictum beneficium unionis, & ex causis supradictis, & aliis pluribus vestræ sanctitati notissimis, & etiam toti Mundo; supplicant sanctitati præ-

a MSS. *Raymundus de Ulana, Bonanatus Petri, Ieum; & Petrus Syra (al. Sarra,) &c.*

dictæ, semel, secundo, & tertio, ac sæpe sæpius, ac instanter, & cum geminata instantia, & dictis vicibus, & cum dicta reverentia pariter eandem sanctitatem obsecrant, & requirunt, quatenus exsequatur, & impleat operis *b* perfectum per se, vel suos procuratores ad id plena & itre vocabili potestate suffultos. Alioquin, beatissime pater, si vestra sanctitas suplicata & requisita, quod non creditur, realiter non exiequatur; dicti supplicantes, & requirentes solum Dei servitio *c* imminentes, cui prius obligati exsistunt, & zelo unitatis sanctæ matris Ecclesiæ. & totius reipubliæ omnium Christianorum, & quieti pacificæ eorumdem, cum ejusdem sanctitatis repetita reverentia protestanturde omnijure universalis Ecclesiæ & ipsorum supplicant um & alterius cujus interst & de recurendo ad remedia licita, juridica, & honesta. Ceterum, beatissime pater, quamvis possit Concilium generale Ecclesiæ universalis in hoc casu tantæ necessitatis Ecclesiæ congregari, & in eo possint & valeant convenire omnes tam obedientiæ vestræ, quam obedientiæ olim Joannis, & olim Gregorii, qui alias consueverunt ad Concilium congregari: quarum dictarum obedientiarum olim Gregorii, & Joannis magna pars sit in Constantia congregata, & ab aliquibus curiosis in dubium, revocetur, quamvis dubitandum non sit, an valeant illi dictarum duarum obedientiarum *d* simul de vestra obedientia in Concilio generali Ecclesiæ universalis congregari, pro exstirpando hoc nefando schismate, & unione jam dicta consequenda, & debite providendo de unico & indubitato summo Pontifice universalis Ecclesiæ: ideo ex superabundanti cautella, & ut tollatur omnis dubitationis scrupulus eidem sanctitati supplicant dicti ambaxiatores, & procuratores, quatenus alicui, vel aliquibus personis, de quibus merito confidere debeant dicti dominus Rex, & alii Reges & principes vestræ obedientiæ, *e* totis conatibus prosequuntur, & prosequi intendunt extirpationem dicti schismatis, & consecutionem dictæ unionis, committere dignemini vices vestras, & posse plenum dare convocandi dictum Concilium generale; & auctorizandi, approbandi, & confirmandi per ipsum Concilium peragenda, ac tollendi, irritandi, abolendi, atque cassandi omnes, & singulos processus, sententias qualescumque, ac pœnas factas, latas, decretas, & promulgatas in obedientia dictorum Gregorii, & Joannis, & singulares earumdem occasione, vel ex causa dicti schismatis, & contra maculam, sive notam juris, aut facti, exinde contractam in omnes & singulas personas dictarum suarum obedientiarum, habilitandi, & cum eis dispensandi quantum opportunum sit, aut indigebunt, & providendi, & ordinandi, quod non possit excipi de dictis sententiis aut pœnis contra intervenientes in dicto Concilio, aut contra personas deputandas in dicto Concilio, ane contra eligentes Papam, nec eum qui fuerit in Papam electus; ipsasque personas ad dicta omnia, & singula habilitandi, ac omnia alia & singula faciendi, quæ erunt necessaria, expedientia, seu opportuna circa prædicta, & alia dependentia, incidentia, aut emergentia ex eisdem, & mandare dignemini eidem personæ, sive personis fulcitis dicta potestate, quatenus ex quo vestra sanctitas, recessit ab hac villa, ubi tractatur ad præsens de præparatoriis dictæ unionis, *f* residеant in hac villa, & vadant ubi *f* disponatur per Reges, & Principes, & alios de vestra obedientia hic ratione prædicta congregatos. Et poterit facilius per alium, vel alios vestra potestate suffultos expediri, quam. pater sanctissime, per vos personaliter in ætate *g* & gravitate personæ vestræ, & statu vestræ eximiæ dignitatis. Verumtamen ubi sanctitas vestra nolit id committere, supplicant eidem sanctitati, ipsamque exhortantur, obsecrant, & reverenter requirunt, qualiter illico revertatur ad villam Perpiniani, ubi de dictis præparatoriis in negotio unionis tractatur. Et prædicta omnia & singula, quæ essent. ut præfertur per dictos commissarios fienda, & exsequenda, faciat, & exiequatur; offeruntque se eidem supplicantes, quod per se, & etiam una cum aliis hic ratione prædicta congregatis pro-

b MSS. *proc.*

c MSS. *instantes.*

d MSS. *simul cum illis de utra.*

e MSS. *qui totis.*

f MSS. *deponatur.*

g MSS. *unus in dignitate*

ANNO CHRISTI 1417.

videbunt & provideri facient per eos, ad quos pertineat, de salvo conductu, & securitatibus tam vestræ sanctitatis suo casu, quam etiam casu dictæ personæ, sive personarum: Hæc quidem sunt utilia, opportuna, ac etiam accommoda tractari in negotio dictæ unionis & quietativa conscientiarum omnium, signanter quæ sunt de nostra obedientia; & sic etiam facta fuere per commissarios dicti olim vocati Gregorii, habentes ad id posse legitimum, tempore quo procurator ipsius Gregorii nomine ejusdem renunciavit prætenso juri, quod idem Gregorius in papatu se habere dicebat. Et iterum etiam præmissi sic fieri supplicant, obsecrant, & reverenter requirunt. Alias enim protestantur de omni jure universalis Ecclesiæ, & alterius cujusvis. Et hoc fuit & est notorium.

Cui requisitioni, quantum concernit renunciationem, nihil aliud voluit respondere, nisi quod dicebat se in Perpiniano respondisse. Ad alia nihil nisi frivolum respondit, & ineptum. Et hoc fuit, & est verum, & notorium.

65. Item, & quod paulo post præmissam requisitionem idem dominus dictus Benedictus recessit de Caucoliberi; & per mare ad unum terræ angulum ad castrum munitissimum Paniscolæ se recepit cum suis armatis, ubi adhuc dicitur residere. Et hoc est notarium.

Consequenter ex parte dicti Regis Arragoniæ, fuit idem dominus Petrus in castro prædicto Paniscolæ iterum requisitus, secundum formam scripturæ sibi præsentatæ & lectæ, cujus tenor talis est:

„ Sanctissime & beatissime pater. Pro parte non „ solum serenissimi Regis Arragonum, sed etiam „ illustrissimorum Regum Castellæ, & Navarræ, „ & comitum Armenicis, & Foxi, fuerunt præ„ sentæ vestræ sanctitati sub diversis calendariis „ & partibus in diversis locis, primo in villa Per„ piniani, & alia, & secunda Caucoliberi post „ recessum vestrum a dicta villa Perpiniani duæ „ supplicationes & reverentiales requisitiones; quarum seris, & tenor per ordinem sic se habent, „ *Sanctissime ac beatissime pater. Cum negotiarum exstirpationis schismatis, &c.* a & ad dictas supplicationes, & requisitiones eadem sanctitas respondit sub diversis calendariis in villa & loco antedictis; quarum responsionum series sequitur prout infra: Primæ. *Ut apparet veritas processus, &c.* secundæ: *Cum per ultimam schedulam, &c.* Verum, beatissime pater. Cum responsiones vestræ sanctitatis factæ detegant in aperto cuilibet intuenti, quod eadem sanctitas non renunciavit, nec renunciare curavit papatui; nec practicas & formas electionis futuri Pontificis relinquere vult ordinationi & dispositioni Concilii generalis universalis Ecclesiæ b congregandi, ad quod de jure pertinet dicta electio; quod cum Spiritus Sancti adjutorio disponet & ordinabit de practicis nobis aliisque salubribus & brevioribus circa electionem jam dictam: nec alia adimpleverit vestra sanctitas, quæ in dictis requisitionibus continentur, quod etiam aperte detexit recessus subitus sine causa rationabili, cum reverentia loquendo sanctitatis vestræ. Quia ubi præcesserant fides & guidatica dicti serenissimi Regis Arragonum, & etiam sine guidaticis, ubi dicti domini Regis erat præsentia, & in sua obedientia ejusdem sanctitatis, quæ nunc usque ad tuta defensa, & prout voluit, ibidem cum omnimoda libertate permansit, timere non debuit; immo nec de sinistro aliquo dubitare, nec cum fictis coloribus, semper cum reverentia vestræ sanctitatis loquendo, Veritate victrice omnium prædicante contrarium, rem aliter se habere poterit de industria. Ideo Raymundus Xatinar miles, & Petrus Basseti legum Doctor, consiliarius, Ambaxiatores dicti domini Regis Arragonum, vestræ intimant sanctitati, quod ob non factam renunciationem prædictam, quam eadem sanctitas vestra facere debuit jure divino pariter & humano; & eam offerre nudo verbo non fuit sufficiens; & ob non implementum aliorum, quæ supplicata & requisita fuere, dictos reges & principes licet invitos, cum sciant se reddituros rationem pro Ecclesia, quam a Christo tuendam susceperunt:

a Ex Mss. adde: *Ex secunda, Beatissime Pater supplicatione & requisitione factis, & oblatis, &c.*

b Mss. *breviter congregandi.* 3. Esdr. 4. 41.

ANNO CHRISTI 1417.

quia sive augeatur pax & disciplina Ecclesiæ per dictos principes, sive solvatur, ille ab eis rationem exiget, qui eorum potestati Ecclesiam tradidit committendam, urgenteque zelo fidei, & necessitatis opportunitate perveniendi ad unitatem universalis Ecclesiæ, quæ ab initio producti schismatis usque nunc attingi non potuit: oportebit pro defensione juris dictæ universalis Ecclesiæ pro Dei servitio, & exoneratione suæ conscientiæ, & respectibus aliis, tam in iis, quam in aliis supplicationibus & requisitionibus positis, uti debitis remediis licitis & permissis. Et licet amplius supplicare non sit necessarium, ad uberiorem tamen cautelam, non interdicta facultate utendi suo casu dictis remediis, cum dictis Regibus & principibus visum fuerit, sanctitatis vestræ responsione nullatenus exspectata, immo omni facultate retenta, iterum & iterum, ac quantum possunt geminatis vicibus supplicant & requirunt cum debita reverentia sanctitatis ejusdem, quatenus pro Deo principaliter, & pro beneficio celeriori perveniendi ad unionem sanctæ matris Ecclesiæ, & compatiendo tanto animarum discrimini, & infinitis occurrendo scandalis per effectum operis, bis c supplicatus per Ambaxiatores dictorum regum, & principum, secluſa omni mora adimpleat. d Significantes eidem sanctitati, ut illustrissimus Rex Romanorum & aliæ personæ missæ per congregationem Constantiensem sunt, vel tempore suæ missionis erant in Narbona, & continuo per suos Ambaxiatores tractant seu tractabant in dicta villa cum dicto domino Rege Arragonum, & Ambaxiatoribus aliorum Regum, & principum, pro bono juridico, compendioso, & concordi remedio ad exstirpandum schisma pestiferum, & perveniendum ad beneficium unionis: alias dicti i, Ambaxiatores & procuratores, nominibus suprà-dictis in dictis supplicationibus persistentes, cum debita reverentia ad effectus expressos in dictis prima & secunda supplicationibus, & requisitionibus, & ad omnes & singulos alios e effectus vocatos, seu utiles actus sanctæ unionis jam dictæ, protestantur, quod dicti reges & principes utentur remediis debitis, licitis & præmissis, & turbari naviculam sancti Petri amplius, quantum in eis fuerit, non permittent. Et hoc est notorium.

c Mss. *supplicata.*

d Mss. *unus, supplicantes.*

e Mss. *unus, affectus necessarios.*

Cui requisitioni nihil efficax respondit, sed in sua duritia, & pertinacia non cedendi, & cessionem per vias frauduientas & obliquas semper evasit per quamdam frivolam responsionem sub instrumento publico contentam quod instrumentum volunt prosecutores prædicti sic haberi pro inserto, si & quatenus faciat pro ipsis, & ad probationem præmissorum; & non alias, nec ad alios fines, & effectus. Et hoc est verum, publicum, & notorium.

66. Item, quod præfatus Petrus de Luna potens verbo cessionis Ecclesiam Dei tot annorum curriculis lacessitam unire, id tamen facere renuit, Regum, principum, prælatorum, & legatorum prædictorum monita, exhortationes, & requisitiones contemnens, precibus minime flexus est; quinimmo in præfata sua duritia & pertinacia perseveravit, & perseverat: ipsamque Ecclesiam Dei Christi sponsam vulneribus pestiferi schismatis afflictam deseruit & deserit absque medela, totam universalem Ecclesiam notorie, incorrigibiliter, & pertinaciter scandalizando: sicque, ut prædicitur, fuit & est dictum, tentum, creditum, & reputatum, diciturque, tenetur, & reputatur, & palam, & notorie: & sic fuit & est verum, & notorium.

67. Item, quod post requisitiones, supplicationes, & exhortationes, ut præmittitur. factas eidem Petro de Luna, suamque recusationem, & fraudulentas ac intricatas responsiones, & recessum ad Paniscolam, & iterum requisitionem, & ex parte dicti Regis Arragonum sibi factam, idem Rex Arragonum, qui erat de obedientia dicti Benedicti nuncupati, congregato & habito maturo & magno Concilio prælatorum, procerum, atque doctorum, & sapientum regni sui, decrevit se &

re-

ANNO CHRISTI 1417.

regnum ſuum, atque perſonas illius quaſcumque attentis recuſatione & receſſu, pertinaciæ atque duritia dicti domini Benedicti in non tollendo ſchiſma præſens & Eccleſiam uniendo, quod facere potuiſſet & poterat per ſuam liberam ceſſionem papatus; ab illius dicti Benedicti obedientia recedere & ſubtrahere, receſſitque, & ſubtraxit; & hoc fecit per totum regnum ſuum Arragonum, atque Siciliæ, & alia dominia, publicari & obſervari. Et hoc fuit & eſt verum, & notorium.

68. Item, quod poſt præmiſſam ſubtractionem obedientiæ eidem Petro, dicto Benedicto in dictis regnis & dominiis factam, ſereniſſimus Rex Arragonum modernus eamdem ſubtractionem per patrem ſuum dominum Ferdinandum olim ſereniſſimum Regem, ut præfertur, factam, confirmans & approbans, & obſervans ſe, per ſuos ſolemnes legatos & procuratores, ad hoc poteſtatem habentes, ſe pro ſe, ac regnis & dominiis ſuis cum eadem ſancta Conſtantienſi Synodo univit: & vocatione generali facta ex duabus obedientiis olim Joannis & Gregorii prædictorum, ac Regis Arragonum pro ſe, & regnis ſuis, ac dominiis eſt unum generale Concilium conſtitutum, & procedi voluerunt contra eumdem dominum Benedictum, ad illius canonicam ejectionem. Et hoc eſt verum, & notorium.

69. Item, quod pari forma Rex Navarræ convocato magno Concilio regni ſui, videlicet Epiſcoporum, abbatum, capitulorum, procerum, nobilium, & communitatum, tribus videlicet ſtatibus regni ſui, *a* & meris in regno in rebus arduis decernendis, ex cauſis eiſdem prædictis, ſe regnum ſuum, dictique ſtatus cleri, nobilium, & totius populi, a dicti Benedicti ſic vocati obedientia receſſerunt, & ab illius obedientia ſe ſubtraxerunt. Et eſt verum, & notorium,

a Mſs. *ut eſt meris*

70. Item, quod eadem ſancta Synodus poſt unionem dicti ſereniſſimi Regis Arragonum, etiam vigore conventionum dudum habitarum de anno MCCCCXV. inter ſereniſſimum dominum Sigiſmundum Romanorum Regem, & legatos hujus ſacri Concilii, & legatos ſereniſſimorum Regum Caſtellæ, Arragonum, & Navarræ, ac comitis Fuxi, ex altera parte, & poſtea per eoſdem dominos Reges Arragonum, & Navarræ, & per dictum comitem Fuxi approbatarum, eadem ſancta Synodus unitis legatis dicti domini Regis Arragonum proſequens unionem Eccleſiæ; & conſiderans quod attento quod idem dominus Petrus de Luna vocatus Benedictus toties & tam pertinaciter recuſaverat, & recuſabat cedere; & quod nullam aliam viam videbat, per quam Eccleſia poſſet uniri, quam per dicti Petri vocati Benedicti a ſuo papatu ejectionem, decrevit contra eumdem Benedictum; & ad illius dejectionem prædictam fore procedendum, & contra illum citationem perſonalem decrevit, prout inter hujuſmodi cauſæ acta continetur. Et hoc eſt notorium.

71. Item, ſimiliter illuſtris Comes Fuxi pro ſuis terris & dominiis, in quibus eidem Benedicto obediebatur, a ſua obedientia propter cauſas dictas receſſit, & ſe ab eadem obedientia ſubtraxit. Et hoc eſt notorium.

72. Item, quod conſequenter ſereniſſimus Rex Navarræ & illuſtris Comes Fuxi, cleruſque, proceres, & nobiles dicti regni, comitatus, & dominiorum, ac per ſuos ſolemnes legatos & procuratores ad hoc ſpecialem poteſtatem habentes ſecum eodem Concilio unierunt, & cum aliis qui prius adhærebant unum generale Concilium conſtituerunt: & e converſo, Concilium univit ſe ipſis: & ſic procedi voluerunt contra eumdem dictum Benedictum ad illius canonicam ejectionem. Et hoc eſt notorium.

b Mſſ. *poſt præm. ſaſ.*

73. Item, quod *b* in præmiſſis unionis eidem ſacræ Synodo factas, dicta citatio ad perſonam ejuſdem domini dicti Benedicti, etiam poſt unionem dictorum Regum Navarræ, & comitis Fuxi, clerique, & nobilium, ac populi prædictorum, fuit legitime exſecuta, prout etiam ex productis & relatis coram eodem ſacro Concilio conſtat & apparet. Et hoc eſt notorium.

74. Item, dicunt, & probare intendunt dicti procuratores, proſecutores, & miniſtri, quod idem Petrus vocatus Benedictus, ut præfertur, citatione hujuſmodi intellecta, & audita, ac contra eum exſecuta, & in ſua pertinacia & duritia fovendi ſchiſmatis, & contra unionem Eccleſiæ ſanctæ Dei perſeverans, & intendere eidem unioni Eccleſiæ manifeſte recuſans; dixit, & aſſeruit, tam verbo publice, & notorie, quam in ſcriptis, quod non intendebat, nec intendit præfatum ſacrum generalem Concilium Conſtantienſe, quod vocabat congregationem Conſtantienſem, quod tamen fuit & eſt ex tot obedientiis, tot regnis, & provinciis, ut præfertur, conſtitutum, & canonice convocatum, approbare; nec illius citationem quomodolibet exaudire, aut ei qualemcumque vigorem tribuere: quia, ut dicebat, dicta citatio eſt emanata a notorie nullam poteſtatem habentibus, immo ipſam congregationem, & quacumque facta in ea, vel fienda, ſeu ordinata, vel ordinanda contra ipſum, pronunciavit, & declaravit, quantum in ſe fuit, nulla, & irrita ipſo jure.

75. Item, quod idem dominus Benedictus indignatus de citatione prædicta, & contra ipſum ſacrum Conſtantienſe Concilium proſequens unionem Eccleſiæ tam diuturnis & indefeſſis laboribus, quo ex fervore devotionis ad unionem Eccleſiæ ſuſtinuit annis duobus, menſibus quinque, cum gravibus expenſis, relictis propriis *c* laboribus, & rebus omnibus poſtpoſitis; dixit, aſſeruit, verbo *d* publice, & authentico, quod Eccleſia Dei erat apud eum; & quod exiſtentes in Conſtantia ſunt ſine capitis aſſiſtentia, & velut membra præſciſſa a corpore; quæ ſub clypeo vaſtæ multitudinis, & nomine generalis Synodi Dei Eccleſiam *e* dirumpunt, multiſque modis perturbant. Subjungens falſum teſtimonium, dicens, quod a ſanctis Apoſtolis eſt diffinitum, quod abſque auctoritate Romani Pontificis non valeat generalis Synodus congregari.

c Mſ. uno *laribus.*
d Mſ. *publice.*
Confer ſeſſ. XXV.
e Mſſ. *dirumpunt a*

76. Item, quod hoc ſacrum generale Concilium, auctoritate Romani Pontificis, qui per multos multoque majorem partem Chriſtianorum pro Romano & ſummo Pontifice habebatur notorie, videlicet per Joannem XXIII. ſic in ſua tam ampla, ut dictum eſt, obedientia nuncupatum, & ad proſecutionem ſereniſſimi domini Sigiſmundi Romanorum Regis, & inter Reges omnes ſummi, & præcipui exſtitit convocatum, approbantibus & eidem Concilio obedientibus aliis ſereniſſimis Regibus, & regnis, Franciæ, Angliæ Arragoniæ, Siciliæ, Ungariæ, Navarræ, Poloniæ, Daciæ, Norvegiæ, Sveciæ, Dalmatiæ, Croatiæ, totaque Italia, Gallia, Germania, Anglia, Hibernia, & circumadjacentibus ceteris regionibus atque provinciis.

77. Item, dixit idem Petrus vocatus Benedictus contra dictam citationem, quod ipſe non eſt de crimine, ſeu fautoria ſchiſmatis diffamatus apud bonos & graves; ſed ſui & Eccleſiæ inimici, ſchiſmatici, & hæretici conantur contra veritatem notoriam ipſum de hujuſmodi crimine & illius fautoria diffamare, quod videtur intelligere de iſto ſacro Concilio. Et hoc eſt notorium.

78. Item, dicunt, & proponunt iidem promotores, proſecutores, & miniſtri, quod præmiſſa in proximo articulo contenta, & dictum per dominum Benedictum ſic vocatum referuntur, & intelliguntur per eum, & neceſſario referri debent ad ſacrum Conſtantienſe Concilium; quomodo idem Benedictus ſic vocatus illa dixit & aſſeruit, contra citationem a dicto ſacro Concilio emanatam contra ipſum Benedictum; in qua citatione idem ſacrum Concilium eumdem Petrum vocatum Benedictum aſſerit de ſchiſmate, & illius fautoria diffamatum, ut ex tenore litterarum citationis apparet. Quæ omnia prædicta cedunt in gravem contumeliam & injuriam dicti ſacri Concilii. Et ſic fuit, & eſt verum, publicum & notorium.

79. Item dicunt, & proponunt iidem promotores, & proſecutores, quod idem Petrus vocatus Benedictus contra dictam citationem opponens, dixit & aſſeruit verbo, & in ſcriptis authenticis, quod congregati in Conſtantia (ſic enim vocat illos) non ſunt generalis Synodus, nec univerſalem

Ec-

ANNO CHRISTI 1417.

Eccleſiam repræſentant; aſſerens verbo & in ſcriptis authenticis cauſam per eum prætenſam, & dicens: quia ſunt excomunicati, & omnibus dignitatibus eccleſiaſticis, gradibus, & auctoritatibus, ac juriſdictione privati: & conſequenter quod nullas partes judicis poterant aſſumere, neque poſſunt, neque etiam juriſdictionem aliquam exercere: & præcipue, ut dixit, & aſſeruit ſupra, quod minor in majorem, & permaxime in papam, quem nec juris auctoritas, nec rationis debitum, nec alicujus obligationis neceſſitas ad hoc arctant, actum imperioſum exercere non poſſunt. In quibus aſſertionibus qui & quales errores ſequantur; & quot & quales contineant dictæ aſſertiones, judicet ipſum ſacrum Concilium; præmiſſaque notoria ſunt, & vera.

80. Item, quod ipſa reſponſione dicti Petri vocati Benedicti, & in inſtrumento de illius mandato & voluntate ſuper illa reſponſione confecto, & eidem ſacro Concilio producto, & exhibito, & apud notarios ejuſdem ſacri Concilii & cauſæ exiſtentes, plures alii errores, & contumeliæ, & blaſphemiæ continentur, prout ex illius inſpectione poterit apparere.

81. Item, dicunt, & proponunt, & probare intendunt, quod diviſio Eccleſiæ univerſalis in tam magnas partes adeo firmata eſt, & qualibet pars in ſua credulitate de papatu ita ſolidata, quod etiam attentis promiſſionibus & juramentis factis per dictum dominum Petrum de ceſſione fienda, requiſitionibus ſibi factis, & recuſationibus, cavillationibus, & diffugiis per eum quæſitis, impoſſibile eſt humanitus, aut ſaltem reputatur, & communiter creditur, quod nunquam pars ſibi non obediens, quæ eſt major in decuplo totius populi Chriſtiani, ad illius obedientiam trahi, nec adduci poſſit, etiamſi verum jus haberet; nec hodie, nec a multis jam annis poſſet Eccleſia judicare utrum jus habuerit, vel non; deficientibus neceſſariis ad hoc probationibus facti, & obſtantibus difficultatibus in jure, in tam magnas partes opinionum diviſas, & firmatas; & per conſequens ſchiſma, vel ſciſſura Eccleſiæ tolli non poſſet, neque poteſt, niſi per ſuam ceſſionem, & per conſequens cedere tenetur, & ſi non vult, prout non vult, nec voluit, *d* a ſuo prætenſo papatu amoveri; etiamſi non eſſet ſchiſmaticus, & hæreticus, aut alias criminoſus.

Ex quibus omnibus, & ſingulis propoſitis, & articulatis tam conjunctim, quam diviſim conſtare & apparere poteſt, eumdem Benedictum XIII. ut præfertur, nuncupatum, & ex ſua tam diuturna tarditate, repugnantia, pertinacia, recuſatione uniendi Eccleſiam, fuga, reſponſionibus, conſtitutione, & aſſertionibus, incorrigibilitate, ſcandalo notoriis, ac aliis prædictis; & præſertim cum poſt depoſitionem Joannis olim XXIII. ac ejuſdem domini vocati Gregorii renunciationem, totum pondus ſchiſmatis fuiſſe & eſſe ſupra dictum prædictum Benedictum noſcatur; & in ſua poteſtate fuiſſe & eſſe tollere ſchiſma, & unire Eccleſiam per ſuam ceſſionem, quod facere toties & tam pertinaciter recuſavit, & recuſat; & aliis præmiſſis fuiſſe, & eſſe nutritorem, & fautorem ſchiſmatis inveterati, *e* tanquam gravis & ſcandaloſæ ſciſſure & diviſionis Eccleſiæ jam fere quadraginta annis, pacis & unionis Eccleſiæ turbatorem, & impeditorem, perjurum: ipſamque Eccleſiam ſic diviſam, & quam unire poteſt, in tantum & tam notorium ſcandalum populi Chriſtiani, & ipſius Eccleſiæ, in diviſione, per quam turbatur univerſalis ſtatus Eccleſiæ, & ſcandalizatur: in quibus indurate, incorrigibiliter, & pertinaciter perſeverat. Quare perjurus ſcandalizator univerſalis Eccleſiæ, ſchiſmaticus, & hæreticus incorrigibilis eſt cenſendus, & ab Eccleſia Dei ipſius Dei juſto judicio præciſus, aut ſaltem a ſuo pretenſo papatu amovendus.

Quare petunt proſecutores, & miniſtri præfati per hanc ſanctam Synodum, & ejus diffinitivam ſententiam pronunciari, decerni, & declarari, præfatum dominum Petrum de Luna Benedictum XIII. a nonnullis nominatum, fuiſſe & eſſe perjurum, univerſalis Eccleſiæ ſcandalizatorem, fautorem & nutritorem inveterati ſchiſmatis, ſeu inveteratæ Aſciſſuræ, & *c* unionis Eccleſiæ ſanctæ Dei, incorrigibilem notorium & manifeſtum: & propterea omni titulo, gradu, honore, & dignitate, ſe reddiſſe indignum, & a Deo ejectum, & præciſum, & omni jure eidem in papatu, & ſummo Pontificio, & Romana Eccleſia quomodolibet competenti ipſo jure privatum, & a catholica Eccleſia tanquam membrum aridum, abjectum, & præciſum, necnon per eamdem ſacram Synodum ſententiam, ad omnem cautelam, & etiam de facto, quatenus de facto papatum ſecundum ſe tenet, privari & abjici: eidem inhiberi, ne deinceps pro Papa, vel Romano Pontifice ſe gerat: omneſque Chriſticolas ab ejus obedientia, & omni debito obedientiæ ipſius, & juramentis eidem quomodolibet præſtitis abſolutos fore declarari, & ad cautelam abſolvi; ac omnibus Chriſti fidelibus inhiberi ſub magnis & formidabilibus pœnis, ne eidem ſchiſmatico, & hæretico notorio, incorrigibili, & pertinaci declarato, depoſito, conſilium, auxilium, vel favorem præſtent, aut eidem tanquam ſummo Pontifici obediant, pareant, vel intendant; aut eum quovis modo ſuſtineant, vel receptent; & alias prout de jure, ſalubrique ſtatu ſanctæ Dei Eccleſiæ præfatæ expediens viſum fuerit, pronunciari, decerni, ſeu declarari. Omneſque inhibitiones, proceſſus, ſententias, conſtitutiones, & alia quacumque per eum facta, & factas, quæ poſſent præmiſſis obviare, irritas, inanes declarari, & irritari, revocari, & annullari, ac alias declarari, judicari, pronunciari, decerni, & ſtatui quidquid juris fuerit, atque rationis, ex præmiſſis & ſingulis præmiſſorum.

Proteſtantur autem præfati promotores, proſecutores & miniſtri, de addendo præmiſſis articulis, diminuendo de illis, corrigendo & interpretando in omnibus & ſingulis præmiſſorum, prout eis videtur expedire.

Die Lunæ vigeſima ſexta ſupradicti menſis Aprilis diſcreti viri Theobaldus Stephanus Rufi, VVenceslaus, Clemens Groſſi, Gerardus Sanapeti, *d* Nermetus Ciciteti, & Jacobus Meinardi, Sedis Apoſtolicæ curſores retulerunt, nobis notariis præſentis cauſæ atque ſcribis prædictis, Conſtantiæ in loco ſeſſionis prædictæ, paulo ante horam ſeptimam, vel tertiarum, ſe de ipſorum dominorum judicum, & commiſſariorum mandato ſibi, ut aſſeruerunt, ſuper hoc facto, & ad ſupradicti magiſtri Henrici de Piro promotoris & procuratoris inſtantiam, heri peremptorie citaſſe multos teſtes, videlicet reverendiſſimos reverendoſque in Chriſto patres & dominos, dominos Joannem Epiſcopum Oſtienſem vicecancellarium, Antonium Bononienſem, Simonem Remenſem Presbyteros; Antonium de Chalanco, Petrum Cameracenſem, Franciſcum Venetiarum, Amedeum Salutiarum Diaconos S. R. E. Cardinales, Joannem Conſtantinopolitanum, Joannem Antiochenum, Patriarchas: Stephanus vero Rufi, Guillelmum Bajoceſem, Nicolaum Aquenſem, Bernardum Adurenſem, Xantium Olorenſem, Vitalem Tolonenſem, Epiſcopos: Bertrandum Dignenſem, Jacobum Archiepiſcopum Turonenſem, Joannem Gerſon cancellarium Pariſienſem, Bertrandum de Planca vicarium Burdegalenſem, Joannem de Polio Generalem ordinis Prædicatorum obedientiæ Petri de Luna; Sperantem in Deo juriſperitum de Cardona, Joannem Ferdinandi, Raymundum *e* Ceyſſerreca millitem, & Raymundum Fahelt comitem de Cardona; Venceslaus autem magiſtrum Conradum de Suſato in Theologia profeſſum, Joannem de Opizis decretorum doctorem, Michaelem de Piſis litterarum Apoſtolicarum ſcriptorem; Merinetus quidem, dominos Petrum *f* Canthon Ambaxiatorem illuſtris principis domini ducis Burgundiæ, Michaelem Bolofonis, archidiaconum Narbonenſem; Joannem *g* Gujardi, notarium publicum & litterarum Apoſtolicarum ſcriptorem, Joannem Trich, canonicum Eccleſiæ beatæ Mariæ Trajectenſis; & Clemens Groſſi, dominos Petrum Epiſcopum Olorenſem juniorem, Nicolaum de Vellonia canonicum VVratislavienſem, & clericum Cameræ; Galterum priorem conventus Rhodi, Joannem de Prato litterarum Apoſtolicarum ſcriptorem Rodulphum licentiatum

in

a Adde ex mſſ. *debet & poteſt, propter ſcandalum pro pa e & ſtatu univerſalis Eccleſie a ſuo, &c.*

b Forte *tamque.*

c Forte, *divisionis.*

d Mſſ. *Merricetus Tiricesi.*

e Mſſ. *Ceyſſerera*; & mox *Falchs.*

f Mſ. *Canchon.*

g Mſſ. *Gi nardi.*

ANNO CHRISTI 1417.

in decretis, Matthæum Rodel in theologia profes-
sum, necnon Jacobum Meinardi, Joannem de Fa-
brica legum doctorem, Joannem de Boſco, & Ber-
trandum Epiſcopum Apamiarum perſonaliter appre-
henſos: ut & tanquam teſtes ad jurandum, de per-
hibendo teſtimonium in hujuſmodi cauſa veritati,
ſuper articulis ultimis *a* ſuper hujuſmodi cauſa ob-
latis, ad primam diem juridicam, qua eoſdem do-
minos judices & commiſſarios Conſtantiæ in loco
ſeſſionis ad hoc ſpecialiter electo, ad jura redden-
dum, hora tertiarum, pro tribunali ſedere contí-
gerit; videlicet ad diem præſentem, prout & que-
madmodum iidem curſores ab eiſdem dominis ju-
dicibus & commiſſariis dixerunt, & quilibet eo-
rum dixit ſe ſuperius habuiſſe, & recepiſſe ſpe-
cialiter in mandatis.

a Mſſ. *ſupra in hujuſmodi.*

Subſequenter adveniente hora ſeptima, ſeu ter-
tiarum præſentis diei, diſcretus vir Goffridus *b* B
Durtenſis Sedis Apoſtolicæ præfatæ curſor, retulit
in judicio *c* dominis judicibus & commiſſariis præ-
fatis Conſtantiæ, in loco ſeſſionis ſalito, in Eccle-
ſia majori, ad hoc ſpecialiter electo ad jura red-
dendum pro tribunali ſedentibus, & nobis præſen-
tis cauſæ notariis atque ſcribis prædictis, ſe de ipſo-
rum dominorum judicum & commiſſariorum man-
dato ſibi ſuper hoc, ut aſſeruit, facto, & ad ſupra-
dicti Magiſtri Henrici de Piro promotoris & pro-
curatoris inſtantiam, heri quamdam citationis pa-
pyri ſchedulam, ſigillis reverendiſſimi patris do-
mini Guillelmi Cardinalis ſancti Marci, & Marcelli
de Naversc commiſſariorum, munitam & ſignatam,
valvis, ſeu portis Eccleſiæ majoris Conſtantienſis
publice affixiſſe; eamque inibi debitæ exſecutioni,
ut moris eſt, demandaſſe infra Miſſarum ſolemnia,
prout & quemadmodum idem curſor ab eiſdem do- C
minis judicibus & commiſſariis dixit ſe ſuperius
habuiſſe, & recepiſſe ſpecialiter in mandatis.

b Mſſ. *Dorſten.*
c Mſs. *coram dominis judicibus.*

Poſt cujus quidem curſoris relationem comparuit
judicio coram dominis judicibus & commiſſariis
præfatis, adhuc prout ubi ſupra, ad jura redden-
dum in loco ſuo ſolito & conſueto pro tribunali
ſedentibus, magiſter Henricus de Piro promotor,
& procurator prædictus nomine procuratoris quo
ſupra; & quaſdam citationum, unam videlicet per-
gameni a dominis commiſſariis prædicti emanatam,
de eorumque voluntate & mandato in audientia
publica litterarum contradictarum Romanæ curiæ
poſitam, lectam, & ab intra ſignatam, ſigilloque
& ipſius audientiæ a tergo, ut moris eſt, ſigillatam,
aliaſque debite exiecuta; & aliam papyri
ſchedulam in valvis Eccleſiæ majoris Conſtantienſis
debitæ exſecutioni demandatam, facto, realiter, D
& in ſcriptis infraſcriptorum tenorum repræſen-
tavit, *d* citatorum in eis contentorum non compa-
rentium, neque teſtes in hujuſmodi cauſa *e* pro-
duci, & jurare videre, nec interrogatoria pro eo-
rumdem teſtium producendorum examinatione dare
curantium, contumaciam accuſavit; ipſoſque con-
tumaces reputari, & in eorum contumaciam ad
abundationem cautelam eoſdem citatos ad valvas
Eccleſiæ prædictæ per aliquos dominos ex commiſ-
ſariis prædictis, ut moris eſt, vocari ad actus præ-
ſentes per dominos commiſſarios & judices præfatos,
debita cum inſtantia poſtulavit. Et tunc domini ju-
dices & commiſſarii præfati, ad dicti magiſtri Hen-
rici promotoris inſtantiam, venerabiles viros do-
minos Henricus Flechel, & Petrum Nardi, ſacri
palatii Apoſtolici cauſarum auditores collegas ſuos
ad vocandum dictos citatos ad valvas Eccleſiæ præ- E
dictæ, una cum notariis & curſoribus, ut moris
eſt, & fuit ab antiquo, deputandum duxerunt,
& deputaverunt.

d Mſſ. *citatorumque.*
e Mſſ. *produci, recipi, & jurare.*

Qui quidem domini Henricus Flechel, & Petrus
Nardi deputati, una cum præſentis cauſæ notariis
atque ſcribis prædictis, & diſcreto viro *f* Gaufri-
do Durſtenſi, Sedis Apoſtolicæ curſore, locum au-
dientiæ ſuæ exeuntes ad valvas prædictæ Eccleſiæ
acceſſerunt: ubi per organum dicti Gaufridi curſo-
ris prædictos citatos tribus vicibus vocaverunt in
hunc modum: Eſt hic Petrus de Luna Benedictus
XIII. in ſua obedientia nuncupatus? Compareat hic
coram dominis Commiſſariis Synodi Conſtantienſis,
ad videndum recipi, jurare, & admitti nonnullos
teſtes, ad perhibendum teſtimonium veritati ſu-

f Mſſ. *Gotefrido Dorſten.*

Aper articulis & capitulis per ipſam Synodum datis
necnon ad dandum interrogatoria ad hodie & cras ANNO CHRISTI
per totam diem, & ſic de ſingulis diebus in an-
tea, hora & loco prædictis. Qui quidem trina vo- 1417.
catione, ut præfertur, facta, nemineque compa-
rente, nec reſpondente, præfati domini deputati,
nomine ſuo & collegarum ſuorum a nobis præſen-
tis cauſæ notariis atque ſcribis prædictis, ſuper
præmiſſis fieri petierunt unum, vel plura, publi-
cum, vel publica inſtrumenta. Præſentibus ibidem
honeſtis viris dominis Nicolao *g* Hetzeupletz Ca- *g* Mſſ. *Hu-*
nonico Colonienſi, Henrico Hucvatel & Herman- *zenplatz.*
no Bothen, litterarum ſacræ pœnitentiariæ procu-
ratoribus, teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter,
& rogatis.

Deinde dictis dominis deputatis una cum aliis ſu-
pradictis ad locum audientiæ, & ad collegas ſuos
redeuntibus, ipſe Henricus Flechel, nomine depu-
tatorum, & Gaufridus curſor, dictam vocationem,
ut præmiſſum eſt, factam, neminemque ibi com-
paruiſſe, nec reſpondiſſe, ut præfertur, retulerunt
dominis Commiſſariis præfatis, & retulit quilibet
eorum. Qua quidem relatione facta, magiſter Hen-
ricus de Piro promotor & procurator prædictus,
adhuc præſens, & judicialiter comparens, præfa-
torum citatorum non comparentium iterato contu-
maciam accuſavit, ipſoſque contumaces reputari
petiit, & in eorum contumaciam ſupradictos te-
ſtas omnes, exceptis dominis Petro *h* Canton, & *h* Mſs. *Can-*
Rodulpho licentiatis in decretis præſentes, & com- *chon.*
parentes, ut & tamquam teſtes ad jurandum de
perhibendo teſtimonium in hujuſmodi cauſa veri-
tati ſuper articulis prædictis exhibuit, & produ-
xit; quos recipi, & ad jurandum admitti, necnon
interrogari per dominos judices commiſſarios præ-
fatos debita cum inſtantia poſtulavit. Et tunc do-
mini judices & commiſſarii præfati dictos citatos
non comparentes, neque hujuſmodi termino in a-
liquo ſatisfacere curantes, licet diutius, & uſque
ad horam debitam ſufficienter exſpectatos, reputa-
runt merito, prout erant, exigente juſtitia, con-
tumaces; & in eorum contumaciam ſupradictos te-
ſtes præſentes & comparentes, ut, & tanquam
teſtes ad jurandum de perhibendo teſtimonium in
hujuſmodi cauſa veritati ſuper articulis ſupradictis
admittendos duxerunt. Qui dum admiſſi fuerunt,
ſtatim ad mandatum dictorum commiſſariorum, &
judicum, & in eorum manibus aliqui, ſcilicet præ-
lati tactis pectoralibus propriis, alii non prælati
tactis corporaliter ſacroſanctis Evangeliis, juraver-
unt, & quilibet eorum juravit, ſe velle dicere,
& deponere puram, meram, & omnimodam veri-
tatem, quam ſciverint, & quilibet eorum ſciver-
it, in hujuſmodi cauſa ſuper articulis ſæpefatis
veritatem, prece, pretio, ira, odio, timore, fa-
vore, amore, rancore, & omni mala machinatione
in præmiſſis poſtpoſitis & ſemotis.

Quo facto idem magiſter Henricus de Piro pro-
motor & procurator, adhuc ibidem præſens, & ju-
dicialiter comparens, prædictorum dominorum Petri
i Canthim, & Rodolphi, teſtium citatorum non *i* Mſſ. *Cano-*
comparentium, nec teſtimonium veritati in hac *choux.*
cauſa perhibere curantium, contumaciam accuſa-
vit; ipſoſque contumaces reputari, & in eorum
contumaciam eoſdem moneri mandare ſub pœna
excommunicationis ad idem, per aliquem Sedis
Apoſtolicæ curſorem, ad tertium peremptorium
terminum competentem per dominos judices &
commiſſarios præfatos cum debita inſtantia poſtula-
vit. Et tunc domini commiſſarii præfati dictos do-
minos Petrum, & Rodolphum, non comparentes,
neque hujuſmodi diei termino in aliquo ſatisface-
re curantes, licet diutius & uſque ad horam debi-
tam ſufficienter exſpectatos reputarunt merito,
prout erant, quoad actum, & terminum hujuſmo-
di, exigente juſtitia, contumaces; & in eorum
contumaciam per petitam promotoris inſtantiam,
& petentes decreverunt, atque conceſſerunt, eam-
que prout petita exſtitit ad primam diem juridicam
proxime futuram, qua eoſdem commiſſarios in loco
ſuo ſolito mane hora tertiarum pro tribunali ad jura
reddendum ſedere contigerit, per quecumque Sedis
Apoſtolicæ curſorem, qui ſuper hoc requiſitus fue-
rit, peremptorie fieri voluerunt, atque mandarunt.

Iis ſic,

ANNO CHRISTI 1417.

Iis sic, ut præfertur, peractis, magistro Henrico de Piro promotore & procuratore prædicto instante, & petente, domini judices & commissarii præfati, reverendis patribus & dominis Roberto Episcopo Sarisberiensi, & Hermanno *a* Duvergo Apostolicæ Sedis protonotario collegis suis, ab illustrissimo principe domino Sigismundo Romanorum & Ungariæ, *&c.* reges, reverendisque patribus domini Joanne Archiepiscopo *b* Regensi, & Ottone Bono dictæ Sedis protonotario testibus citandis, ut solitum reciperent juramentum, committendum duxerunt & commiserunt.

a Mss. Dvverch.

b Mss. Rigensi. & Ostobono.

Subsequenter dominis commissariis credentibus, solum præfatis Roberto Episcopo Sarisberiensi, & Hermanno Dvvergh remanentibus, accesserunt locum audientiæ solitum serenissimus princeps dominus rex, & Otto Bonus præfati: & se fore citatos ad perhibendum testimonium veritati in hujusmodi causa per certum Apostolicæ sedis cursorem dixerant, & allegarunt, ideo ad satisfaciendum citationi, & parendum mandatis, ibi venissent, & se commissariis præsentarent. Tunc domini Robertus Episcopus Sarisberiensis, & Hermannus Dvverch præfati juxta commissionem eis suprafactam, a dictis dominis rege, & Ottone Bono ad sancta Dei Evangelia de dicendo in hujusmodi causa veritatem super articulis sæpefatis in hac causa productis solitum receperunt juramentum:

Tenores vero dictarum citationum papyri, & pergameni schedularum, unde supra fit mentio, sequuntur.

MAndant domini judices, & commissarii per sacrosanctam & generalem Synodum Constantiensem ad infrascripta specialiter deputati; citari peremptorie in audientia publica litterarum contradictarum Romanæ curiæ, ut moris est, & citant dominum Petrum de Luna Benedictum XIII. in sua obedientia nuncupatum, omnesque alios & singulos, sua conjunctim vel divisim interesse putantes, quatenus hodie hora septima, vel circa, ante meridiem, qua ipsos dominos judices, vel duos ex eis in Ecclesia Constantiensi in loco sessionis publicæ pro tribunali sedere contingerit, compareant in judicio legitime coram eis ad videndum & audiendum produci, recipi, jurare, & admitti testes super articulis & capitulis productis, & admissis, aliaque probationis genera producendos, & producenda per totam diem hodiernam, ac alios dies, & horas competentes, & opportunas; necnon ad dandum interrogatoria hodie, & cras per totam diem, & successive, pro aliis testibus adducendis, diebus quibus admissi fuerint, & sequentibus, si quæ dare voluerint, pro examinatione testium eorumdem, in causa & causis, in quibus contra eumdem dominum Petrum Benedictum nuncupatum dicta sancta Synodus intendit procedere, & procedit; alioquin in causa & causis hujusmodi ulterius, prout justum fuerit, procedetur, dictorum citatorum absentia seu contumacia in aliquo non obstantibus.

Datum Constantiæ, die XXVI. mensis Aprilis, anno a Nativitate Domini MCCCCXVII. indictione decima.

Citatio in valvis ad idem.

Nos judices & commissarii per sacrosanctam generalem Synodum Constantiensem ad infrascripta specialiter deputati, peremptorie in valvis Ecclesiæ Constantiensis citari mandamus, & tenore præsentium citamus dominum Petrum de Luna Benedictum XIII. in sua obedientia nuncupatum, omnesque alios, & singulos, sua conjunctim vel divisim interesse putantes, quatenus die Lunæ proxime futura, qua nos, vel duo ex nobis in Ecclesia Constantiensi prædicta in loco sessionis publicæ hora septima de mane pro tribunali sedere contigerit, compareant in judicio legitime coram nobis, ad videndum & audiendum produci, recipi, jurare, & admitti testes super articulis & capitulis, productis, exhibitis, & admissis, aliaque probationum genera per illam diem, ac alios dies, & horas competentes, & opportunas; necnon ad dandum interrogatoria dicta die Lunæ, & die sequenti, & successive pro aliis testibus admittendis, diebus quibus admissi fuerint, & sequentibus, si quæ dare, & exhibere voluerint pro examinatione testium eorumdem in causa & causis, in quibus contra eumdem Petrum Benedictum XIII. nuncupatum dicta sancta Synodus Constantiensis procedere intendit, & procedit: alioquin in causa & causis hujusmodi ulterius, prout justum fuerit, procedetur, dictorum citatorum absentia seu contumacia in aliquo non obstantibus. Hanc vero nostram citationem valvis, seu portis dictæ Ecclesiæ duximus affigendam, quæ præsentem nostram citationem suo quasi sonoro præconio, & patulo judicio publicabunt, in quibus nostram citationem modo præmisso decernimus publicandam, ne privati sic citati de præmissis aliquam ignorantiam prætendere valeant, seu etiam quomodolibet allegare. In cujus rei testimonium præsentem citationis schedulam exinde fieri fecimus, sigillorumque reverendiss. in Christo patris & domini, domini Guillelmi tituli sancti Marci S.R.E. Cardinalis, & egregii utriusque juris doctoris domini Michaelis Navers fecimus impressione communiri.

Datum Constantiæ, die *c* vigesima quarta mensis Aprilis, anno a Nativitate Domini MCCCCXVII. indictione decima.

c Al. mss. XXV.

Gumbertus Fabri notarius.
M. Bolosonis notarius,

ANno & indictione, quibus supra, die vero Jovis sexta mensis Maji, constitutus coram dominis judicibus & commissariis præfatis Constantiæ in palatio Episcopali, in aula majori, hora vesperarum, vel quasi, ad infrascripta specialiter congregatis, magister Henricus de Piro promotor & procurator prædictus, nomine procuratorio, quo supra, & nonnullas positiones, & articulos additionales, *d* probationum materiam hujusmodi causæ, scilicet schismatis & hæresis, realiter & in scriptis infrascripti tenoris obtulit & produxit, *e* quos ad probandum in prædicta sancta Syuodo infra quindecim dies proxime, & immediate sequentes admittendos duxerunt & admiserunt.

d Mss. probationes materiarium.

e Lege ex mss. quos ad probandos se ad dictam sanctam Synodum admitti per dominos judices & commissarios præfatos, debita cum instantia postulavit. Et tunc domini judices & commissarii præfati supradictos positiones & articulos additionales ad probandum in pradicta, &c.

Quibus articulis sic admissis, discretus vir Jacobus Meinardi, sedis Apostolicæ cursor, retulit dominis judicibus & commissariis præfatis adhuc prout ubi supra congregatis, & nobis præsentis causæ notariis, atque scribis prædictis, se de ipsorum dominorum judicum & commissariorum mandato sibi super hoc, ut asseruit, facto, & ad supradicti magistri Henrici de Piro promotoris & procuratoris instantiam, hodie mane peremptorie citasse, unum testem, videlicet reverendum in christo patrem & dominum, dominum Episcopum Aurienssem in hospitio suo personaliter reperrum, ut & tanquam testem ad jurandum de perhibendo testimonium, in hujusmodi causa veritati, super articulis tam additionalibus quam principalibus, in hujusmodi causa datis, ad horam vesperarum præsentem, prout & quemadmodum idem cursor ab eisdem dominis judicibus & commissariis præfatis adhuc, prout ubi supra, ad jura reddendum exsistentibus magister Henricus de Piro promotor & procurator prædictus, nomine procuratorio quo supra, & suprafatum testem ad jurandum de perhibendo testimonium veritati, in hujusmodi causa super articulis supradictis exhibuit & produxit: quem recipi, & ad jurandum admitti, necnon interogari & examinari per dominos judices & commissarios præfatos debita cum instantia postulavit.

Quem quidem testem præsentem & comparentem domini judices & commissarii præfati, ut & tanquam testem ad jurandum de perhibendo in hujusmodi causa testimonium veritati super articulis sæpe dictis admittendum duxerunt & admiserunt. Qui dum admissus fuerat, statim ad mandatum dictorum dominorum judicum & commissariorum, & in eorum manibus tactis per eum pectoralibus suis propriis ad sancta Dei evangelia juravit, se velle dicere & deponere puram, meram, & omnimodam, quam sciverit in hujusmodi causa veritatem, super articulis supradictis, preces, pretio, ira, odio, timore, favore, amore, rancore, ac omni

ANNO CHRISTI 1417.

ANNO CHRISTI 1417.

ni mala machinatione, in præmissis postpositis penitus, atque semotis. Cujus quidem testis examen domini judices & commissarii præfati reverendissimo in Christo patri & domino, domino Joanni patriarchæ Antiochæno, & venerabili viro domino Guillelmo Polchri-nepotis eorum collegis commiserunt fideliter faciendum.

Demum magister Henricus de Piro promotor & procurator prædictus adhuc ibidem præsens, & judicialiter comparens, suprafatum dominum Petrum de Luna, omnesque alios sua interesse putantes ulterius citari, mandari, ad producendum, & produci videndum omnia & singula jura, instrumenta, acta, litteras, scripturas, & munimenta, aliaque quæcumque probationum genera, necnon produci, recipi, videndum recipi, & jurare admitti testes tam super dictis positionibus, & articulis additionalibus, quam recognitione signorum, sigillorum, & manuum notariorum, juribus & munimentis productis appositorum, & appensorum per audientiam publicam litterarum contradictarum Apostolicarum, necnon in valvis Ecclesiæ majoris Constantiensis, per dominos judices & commissarios præfatos, debita cum instantia postulavit. Quam quidem citationem domini judices & commissarii præfati prælibato magistro Henrico de Piro promotori instanti & petenti decreverunt, atque concesserunt, eamque prout petita exstitit, ad diem Lunæ proxime futuram, qua eosdem dominos judices & commissarios Constantiæ in loco sessionis solito ad hoc specialiter electo & deputato, mane hora tertiarum ad jura reddendum pro tribunali sedere contigerit, per audientiam litterarum contradictarum, ad valvas seu portas præfatas peremptorie fieri voluerunt, atque mandarunt.

Addunt prosecutores & ministri deputati per sacrum generale Constantiense Concilium in causa inquisitionis motæ contra dominum Petrum de Luna Benedictum XIII. eorum Sacro Concilio articulis dudum per eos datis in dicta causa: dicuntque, & proponunt, & probare intendunt articulos qui sequuntur.

Primo, quod dudum anno Domini MCCCCVIII. cum dictus dominus Petrus, vocatus, ut præmittitur, Benedictus, & Angelus tunc dictus Gregorius XII. pro unione Ecclesiæ, & cessione mutuo facienda debuissent ex eorum promissionibus convenire; ipseque dominus Benedictus fuerit & fuisset, ac esset tunc in Porta-Veneris; dominus vero nuncupatus Gregorius esset & fuisset in Luca, ipsi domini nunquam convenerunt, totque difficultates fecerunt in securitatibus sibi præstandis, quod finaliter de dictis locis recesserunt infecto negotio: & dictus Petrus ex una parte ad Perpinianum se transtulit; ille vero Senas. Et hoc fuit, & est verum, atque notorium.

2. Item quod propter illorum recessum, & discessum domini Cardinales utriusque obdientiæ, seu major pars illorum dimiserunt dictos dominos Benedictum & Gregorium, & se invicem univerunt & tractarunt de modis unionis prosequendæ.

3. Item, quod inter se convenerunt & concordarunt, quod in defectu illorum duorum contendentium de papatu, ipsi domini Cardinales convocarent Concilium generale, prout & quantum in eis fuit, convocarunt ad civitatem Pisarum ad prosequendum & agendum unionem Ecclesiæ.

4. Idem, quod domini Cardinales de obedientia dicti domini vocati Benedicti, eumdem dictum Benedictum, ad dictum sic vocatum Concilium, & ad civitatem Pisarum per suas litteras, & nuncium convocarunt, invitaverunt, & exhortati fuerunt, quatenus ibidem certo tempore compareret ipse, vel per alium, ad prosequendum Ecclesiæ unionem per viam mutuæ cessionis dictorum dominorum contendentium, & alias prout melius fieri posset & deberet; eum protestatione quod si non veniret, ipsi ad hoc procederent, quantum cum Deo possunt, cum dicto Concilio.

5. Item, quod similiter Cardinales de obedientia dicti domini vocati Gregorii eumdem Gregorium convocarunt, invitarunt, & exhortati sunt ad locum & tempus eosdem, & ad præmissa per se, vel alium faciendum.

6. Item, & quod in dicto loco Pisarum tempore constituto convenerunt dicti Cardinales utriusque obedintiæ, seu major pars illorum, convenitque magna multitudo prælatorum & Doctorum, atque personarum Ecclesiasticarum, necnon legatorum Regum & principum utriusque obedientiæ, fuitque ibidem magna congregatio, quam vocarunt Concilium generale utriusque obedientiæ.

7. Item, & quod in dicta congregatione fuerunt multi tractatus habiti, & factæ plures deliberationes pro unione Ecclesiæ consequenda.

8. Item, quod dictus dominus Petrus vocatus, ut præmittitur, Benedictus ad dictam congregationem vocatus, invitatus, & exhortatus venire noluit: immo expresse recusavit, neque ulterius unionem Ecclesiæ prosequi; sed de ipsa quidquam agere omnino neglexit: & dimisit sic Ecclesiam Dei in divisione, & schismate inveterato: quod non caret scrupulo schismaticæ pravitatis, immo schismaticus videtur censendus.

9. Item, quod novissime postquam idem Petrus, dictus, ut præfertur, Benedictus, fuit auctoritate hujus Concilii personaliter citatus in causa præsenti, inter cetera sua responsa dixit & asseruit, verbo & in scriptis pertinaciter, quod verum est, & erat, quod ad effectum unionis consequendæ obtulit, seu promisit se renunciaturum papatui, altero cum ipso de papatu contendente cedente, mortuo, vel ejecto; tamen dicta oblatio, seu promissio, ipsum non adstringit, nec obligat ad cedendum papatui, etiamsi alii contendentes cesserint, aut ejecti fuerint, ubi verisimiliter ex cessione, quæ per ipsum fieret, vera unio non sequeretur Ecclesiæ, quod non caret scrupulo hæreticæ pravitatis; immo hoc sic asserere hæreticum est.

Die Lunæ, decima suprædicti mensis Maji, discretus vir Franciscus de Mediolano, Sedis Apostolicæ cursor retulit dominis judicibus & Commissariis præfatis, Constantiæ in Ecclesia majori, in loco sessionis solito ad jura reddendum in hujusmodi causa specialiter deputato pro tribunali sedentibus, & nobis præsentis causæ notariis atque scribis prædictis, se de ipsorum dominorum judicum & commissariorum mandato sibi super hoc, ut asseruit, facto, & ad suprædicti magistri Henrici de Piro promotoris & procuratoris instantiam die sabbati proxime præterita infra Missarum solemnia quamdam citationem, sigillis reverendissimi in Christo patris & domini, domini Guillelmi sancti Marci Cardinalis. & egregii utriusque juris doctoris domini Michaelis Navers, commissariorum præfatorum, sigillatam, valvis majoris Ecclesiæ Constantiensis publice afixisse, eamque inibi debitæ executioni, ut moris est demandasse, prout & quemadmodum idem cursor ab eisdem dominis judicibus & commissariis dixit se superius habuisse & recepisse specialiter in mandatis. Post cujus quidem cursoris relationem comparuit in judicio coram dominis judicibus & commissariis præfatis, adhuc prout supra, ad jura reddendum in loco solito pro tribunali sedentibus, magister Henricus de Piro promotor & procurator prædictus, nomine quo supra; & quasdam citationes, unam videlicet pergameni a dominis commissariis præfatis emanatam, deque eorum voluntate & mandato in audientia publica prædicta positam, lectam, & ab intra signatam, sigilloque ipsius audientiæ a tergo, ut moris est, sigillatam, aliasque inibi debite executam, & aliam papyri schedulam in valvis seu portis Ecclesiæ majoris Constantiensis debitæ executioni demandatam facto, realiter, & in scriptis infrascriptorum tenorum repræsentavit; citatorumque in eis contentorum non comparentium, neque jura & instrumenta, acta, litteras, scripturas, munimenta, aliaque probationis genera producere, & produci videre, neque testes super recognitione signorum, sigillorumque, & manuum notariorum dictis juribus appositorum, & appensorum produci, recipi, & jurare admitti videre non curantium, *a* contumacia ex abundanti; eosdemque per aliquos de dominis commissariis præfatis ad valvas dictæ Ecclesiæ majoris vocari mandare, seu ad vocationem hujusmodi deputati per dominos judices & commissarios præfatos, debita cum instantia postu-

ANNO CHRISTI 1417.

a Lege ex mss. *contumaciam ac cusavit, ipsosque contumaces reputari, & in eorum contumaciam ex abundanti*, &c.

ANNO CHRISTI 1417.

postulavit. Et tunc domini judices & commissarii A præfati ad vocandum dictos citatos ad valvas suprapræfatis adhuc, prout ubi supra, ad jura reddendum dictas, ad præfati magistri Henrici de Piro promotoris instantiam, venerabiles & circumspectos viros dominos Henricum Flechel, & Petrum Nardi, sacri palatii Apostolici causarum auditores collegas suos deputandos duxerunt & deputarunt.

Qui quidem domini sic deputati una nobiscum præsentis causæ notariis. atque scribis prædictis, ac discreto viro Francisco de Mediolano Sedis Apostolicæ cursore locum audientiæ præsentis causæ exeuntes, ad valvas Ecclesiæ majoris accesserunt; & ibidem per organum dicti Franciſci cursoris supradictos citatos trina vice vocaverunt in hunc, qui „ sequitur modum: Est hic Petrus, de Luna Benedictus „ XIII. in sua obdientia nuncupatus, vel aliquis pro „ eo? Compareat coram dominis commissariis sa- B „ crusanctæ Synodi, ad producendum, & produci „ videndum omnia & singula jura, acta, litteras, „ scripturas, instrumenta, munimenta, aliaque „ probationum genera; necnon videndum produci, „ recipi, jurare, & admitti nonnullos testes super re„ cognitione sigillorum, signorum, & manuum no„ tariorum dictis juribus appositorum & appenso„ rum in causa & causis inquisitionis contra domi„ num Petrum de Luna pendentibus coram eisdem.

Qua quidem vocatione trina, ut prædicitur, facta, nemineque responsum dante, præfati domini deputati, & magister Henricus de Piro promotor, super præmissis a nobis præsentis causæ notariis, atque scribis, sibi unum, vel plura, & tot, quot sufficient sibi fieri, & confici publica instrumenta.

a Mss. Arnbeim. Præsentibus honestis viris Frederico de *a* Ainhon canonico Xantensi, Colonienſis diœceſis, & Henri- C co Hucvatel, & Hermanno Boten, litterarum sacræ pœnitentiariæ procuratoribus, testibus ad præmissa vocatis specialiter, & rogatis.

Deinde dicti domini deputati una cum aliis prædictis ad locum audientiæ, & suos collegas redeuntes, dominus Petrus Nardi auditor, nomine deputatorum, primo; & Franciſcus cursor, præfati, secundo, de præmissa vocatione, & non responsione, ut prætactum est, retulerunt collegis suis, & commissariis, & retulit quilibet eorum. Qua itaque relatione facta, dominus Henricus de Piro promotor & procurator præfatus adhuc ibidem præsens, & judicaliter comparens, dictos citatos non comparentes iterato reputari petiit contumaces; & in eorum contumaciam propositionum & articulo-

b Mss. Supra in hujusmodi rum *b* super hujusmodi causa oblatorum probatio- D ne, quoddam instrumentum certi contractus inter tunc Cardinales factum publicum, per multos & diversos notarios publicos, & manibus propriis multorum dominorum S. R. E. & tunc in illa obedientia omnium, ut prima facie apparuit, subscriptum obtulit, atque dedit, cujus tenor infra de verbo ad verbum est insertus; & etiam quoddam aliud responsionis Petri de Luna, alias Benedicti XIII. a sibi obedientibus nuncupati instrumentum facto & in scriptis produxit, prout supra apud acta præsentis causæ exstitit registratum. Deinde discretus vir Theobaldus Sedis Apostolicæ cursor, retulit in judicio dominis judicibus & commissariis præfatis, ad hoc, prout ubi supra, ad jura reddendum in loco solito & consueto pro tribunali sedentibus, & nobis præsentis causæ notariis, atque scribis prædictis, se, ipsorum dominorum judicum & commis- E sariorum mandato sibi super hoc, ut asseruit, facto, ad supradicti magistri Henrici de Piro promotoris instantiam, statim & incontinenti peremptorie citasse plures testes, videlicet venerabiles viros dominum Barontum de Pistorio, Clementem Bogiarum, Henricum Reiner, Paulum Bitti, Joan-

Al. Ennoyr nem *c* Erimoit clericum Colonienſis diœceſis, & Petrum Margal secretarium Regis Arragonum, ut & tanquam testes ad jurandum de perhibendo testimonium in hujusmodi causa veritati super recognitione sigillorum, signorum, & manuum notariorum, jurium productorum, & producendorum, ad statim, videlicet ad horam tertiarum præsentem, prout & quemadmodum idem cursor ab eisdem dominis judicibus; & commissariis dixit se superius habuisse & recepisse in mandatis specialiter,

Post cujus cursoris relationem comparuit in judicio coram dominis judicibus & Commissariis præfatis adhuc, prout ubi supra, ad jura reddendum in loco suo solito & consueto pro tribunali sedentibus, magister Henricus de Piro promotor prædictus, quo supra nomine: & in similem contumaciam prædictos testes citatos præsentes & comparentes, ut & tanquam testes ad jurandum de perhibendo testimonium in hujusmodi causa veritati, super recognitione sigillorum, signorum, & manuum notariorum, jurium & munimentorum productorum in hac causa, & producendorum, exhibuit & produxit: quos recipi, & ad jurandum admitti, necnon interrogari, & examinari per dominos judices & commissarios præfatos debita cum instantia postulavit. Et tunc domini judices & commissarii præfati dictos citatos non comparentes neque hujusmodi diei termino in aliquo satisfacere curantes, licet diutius & usque ad horam debitam sufficienter exspectatos, reputarunt merito, prout erant quoad actum & terminum hujusmodi, exigente justitia, contumaces, & in eorum contumaciam suprafatos testes præsentes & comparentes, ut & tanquam testes ad jurandum de perhibendo testimonium in hujusmodi causa veritati, super recognitione signorum, sigillorum, & manuum notariorum admittendum duxerunt & admiserunt.

Qui dum admissi fuerunt, statim ad mandatum dictorum dominorum judicum & Commissariorum, & in eorum manibus, tactis per eos & eorum quemlibet scripturis sacrosanctis, corporaliter præstito juramento, ostensis atque visis per eos & eorum quolibet signis & manibus instrumentorum contractus in conclavi factorum, & responsione Petri de Luna supradictorum; & per dominos judices & Commissarios præfatos interrogati, & quilibet interrogatus dixerunt omnes præter Petrum Margal testem prædictum signa, & manus notariorum, ac etiam dominorum Cardinalium primum instrumentum contractus pene agnoscere, & esse illorum quorum esse dicuntur; ipse vero Petrus Margai signum & manum notarii instrumenti responsionis prædicti bene agnoscere, & esse cujus esse dicitur, Dixeruntque etiam notarios fore legales, & ad illos, ut ad tales, communem hominum fieri recursum. Quo facto domini judices & Commissarii præfati, prælibato magistro Henrico de Piro promotore instante, instrumentum contractus in conclavi facti primum pro approbato, signaque & manus notariorum ejusdem pro recognitis habuerunt, & haberi voluerunt. Secundum vero instrumentum responsionis tanquam approbatum per unum testem haberi voluerunt.

Subsequenter idem magister Henricus de Piro promotor & procurator prædictus, nomine procuratorio, quo supra adhuc ibidem præsens, & judicialiter comparens, exponendo dixit, nonnulla acta, instrumenta, & munimenta, litteras, & processus fore & esse penes dictum dominum Petrum Margal, Regis Arragonum secretarium, necnon certum aliud registrum per dominum Petrum de *d* Julhia d Mss. Trilhic dimissum, quæ fuerunt protocollata & authen- bia. ticata alias, quando sereniſſimus princeps Sigismundus Romanorum & Hungariæ Rex, ac dictæ sanctæ Synodi Ambaxiatores & aliorum Regum & principum, fuerunt in Perpiniano apud dominum Petrum de Luna, & in aliis illis partibus, super petitionibus, requisitionibus, responsionibus, & aliis tractatibus hic inde ibidem habitis & factis apud quosdam alios, quæ ad probationem in hujusmodi causa faciendam valde sunt necessaria, & sine quibus timet suam & dictæ sanctæ Synodi intentionem posse frustrari. Quare dictum Petrum Margal, & alios prædictos ad tradendum hujusmodi jura, processus, registra, & instrumenta sub forma authentica, quod eis fides valeat adhiberi, compelli per dominos judices & Commissarios præfatos debita cum instantia postulavit.

Et tunc domini judices & Commissarii præfati prælibato domino Petro Margal præsenti, ut sub pœna excommunicationis omnia & singula jura, instrumenta, registra, processus, & munimenta causa hujusmodi tangentia, & penes eum exsistentia, præfatis dominis Commissariis traderet ad statim,

tim, mandandum duxerunt & mandarunt. Quo namque mandato sic facto, præratus dominus Petrus Margal quemdam processum, sive magnum regiſtrum ſuper requiſitionibus, petitionibus, & reſponſionibus ſupradictis factum, & compoſitum, ad manus dictorum dominorum Commiſſariorum, facto, realiter, & in ſcriptis præſentavit; dicens, & aſſerens dicta acta in ipſo regiſtro conſcripta nondum fore authenticata. Deinde domini judices & Commiſſarii memorati videntes hujuſmodi regiſtrum nondum authenticatum, ſæpefato domino Petro Margal hujuſmodi regiſtrum, & actitata in ipſo authenticari, & ipſum ad diem craſtinum in loco, & hora præſentibus, vel ſimilibus ipſis dominis judicibus repræſentaret, duxerunt mandandum & mandarunt: de quo ipſe dominus Petrus Margal contentus receſſit. Deinde *a* honeſtus vir quemdam alium proceſſum conſcriptum, & authenticatum per manum honeſti viri domini Petri de *b* Julhia, cameræ Apoſtolicæ notarii, facto, realiter, & in ſcriptis obtulit & produxit. Qua productione facta, magiſter Henricus de Piro procurator & promotor prædictus, ſupradictum N. & Joannem de Ermoit teſtes præſentes, ut & tanquam teſtes adjurandum de perhibendo teſtimonium veritati ſuper recognitione ſigni & manus dicti proceſſus, ſcilicet Petri de Julhia exhibuit & produxit: quos recipi, & ad jurandum admitti, necnon interrogari & examinari per dominos judices & Commiſſarios præfatos debita cum inſtantia poſtulavit. Et tunc domini judices & Commiſſarii præfati dictos teſtes præſentes & comparentes, ut & tanquam teſtes ad jurandum de perhibendo teſtimonium veritati in hujuſmodi cauſa ſuper recognitione admittendos duxerunt & admiſerunt. Qui dum admiſſi ſuerunt, ſtatim ad mandatum dictorum Commiſſariorum, & in eorum manibus, tactis per eos & eorum quemlibet ſcripturis ſacroſanctis, ad ſancta Dei Evangelia corporali præſtito juramento, viſis & oſtenſis ſigno & manu ultimi proceſſus, & per dominos judices & Commiſſarios præfatos interrogati, dixerant ſe illa bene cognoſcere, & eſſe dicti Petri de *c* Julhia, ipſumque Petrum fore notarium legalem, & ad eum, ut ad talem, communem hominum fieri recurſum; & tunc dicto magiſtro Henrico de Piro promotore inſtante & petente, domini Commiſſarii memorati hujuſmodi proceſſum ultimum, & ſigna & manus notarii ejuſdem habuerunt pro recognitis. Poſtremo domini judices & Commiſſarii præfati videntes proceſſum per Petrum Margal ſupradictum in hac cauſa productum propter brevitatem temporis non poſſe per eumdem authenticari; quare terminum præfentis dici per totum hodiernum & craſtinum dies, & ad omnes eorumdem dierum horas duxerunt prorogandum. Et nihilominus ſuper hujuſmodi continuatione & prorogatione intimationem in valvis Eccleſiæ majoris Conſtantienſis ad modum citationis in hujuſmodi cauſa fieri conſuetæ & per dominos Commiſſarios decretorum pradictos fieri voluerunt, atque mandarunt. Præſentibus ibidem venerabilibus patribus dominis Cardinali ſancti Marci, aliiſque fide dignis teſtibus, ad præmiſſa vocatis & rogatis.

a MSS. honorabilis.
b MSS. Trilhia.
c MSS. Trilhia.

Tenores vero dictarum citationum, ſchedularum, necnon inſtrumenti contractus publici, unde ſupra fit mentio, ſequuntur, & ſunt tales

MAndant reverendiſſimi patres & domini, domini judices & Commiſſarii per ſacroſanctam generalem Synodum ad infraſcripta deputati, in audientia publica litterarum contradictarum Sedis Apoſtolicæ citari Benedictum XIII. in ſua obedientia nuncupatum, omneſque alios & ſingulos, ſua conjunctim vel diviſim intereſſe putantes; quatenus die Lunæ proxime futura, mane hora ſeptima, compareant coram eis Conſtantiæ in Eccleſia majori, & in loco ſeſſionis, ad producendum quidquid producere voluerint, necnon ad videndum & audiendum produci, recipi, & admitti nonnulla inſtrumenta, documenta & munimenta, aliaque probationum genera; necnon recipi, & jurare teſtes ſuper recognitione ſignorum & ſigillorum, ac manuum notarium *d* eiſdem inſtrumentis: alioquin Aad præmiſſa omnia & ſingula procedetur, dictorum citatorum abſentia ſeu contumacia in aliquo non obſtantibus.

Datum Conſtantiæ, die ſeptima menſis Maji, anno Domini *MCCCCXVII.* indictione decima.

d MSS. in eiſdem.

Citatio in valvis ad idem.

Nos judices & Commiſſarii per ſacroſanctam generalem Synodum Conſtantienſem ad infraſcripta ſpecialiter deputati, peremptorie in valvis Eccleſiæ Conſtantienſis citari mandamus tenore præſentium dominum Petrum de Luna, Benedictum XIII. in ſua obedientia nuncupatum, omneſque alios & ſingulos, ſua conjunctim vel diviſſim intereſſe putantes, quatenus die Lunæ proxime futura in Eccleſia Conſtantienſi prædicta, in loco ſeſſionis publicæ, mane hora ſeptima, compareant in judicio legitime coram nobis, ad producendum quidquid producere voluerint; necnon ad videndum & audiendum produci & admitti nonnulla inſtrumenta, documenta & munimenta, aliaque probationum genera; ac recipi, & jurare teſtes, tam ſuper principali, quam ſuper recognitione ſignorum & ſigillorum, ac manuum notariorum ejuſdem inſtrumentis & munimentis appenſorum & appoſitorum, in cauſa & cauſis pendentibus coram dicta ſancta Synodo & nobis, contra eumdem Petrum de Luna Benedictum XIII. nuncupatum, ac in cauſa & cauſis hujuſmodi ulterius, prout juſtum fuerit, procedendum, dictorum citatorum abſentia, ſeu contumacia, ſi non comparuerint, non obſtantibus. Hanc vero noſtram citationem valvis ſeu portis dictæ Eccleſiæ duximus affigendam, quæ præſentem noſtram citationem ſuo quaſi ſonoro præconio & patulo judicio publicabunt, in quibus noſtram citationem modo præmiſſo decrevimus publicandum, ne prænominati ſic citati de præmiſſis aliquam ignorantiam prætendere valeant, ſeu etiam quomodolibet allegare. In cujus rei teſtimonium præſentem citationis ſchedulam exinde fieri, ſigillorumque reverendiſſimi in Chriſto patris & domini, domini Guillelmi tituli ſancti Marci S. R. E. Cardinalis, & egregii viri utriuſque juris Doctoris domini Michaelis Navers, fecimus impreſſionibus communiri.

Datum Conſtantiæ, die ſexta menſis Maji, anno a Nativitate Domini *MCCCCXVII.* indictione decima.

Cinus de Lombardis
M. Boloſonis
) notarii.

Inſtrumentum contractus in conclavi factum per Henricum de Piro datum.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Amen.

ANno a Nativitate Domini noſtri Jeſu Chriſti *MCCCCXVI.* indictione decimaquarta, die Martis vigeſimatertia menſis Novembris in die ſancti Clementis, Apoſtolica Sede vacante, per obitum felicis recordationis domini Innocentii Papæ ſeptimi, congregati, ad invicem collegialiter coadunati, pro futura electionem ſummi Pontificis celebranda, infraſcripti reverendiſſimi in Chriſto patre & domini, domini Angelus Oſtienſis Florentinus Henricus Tuſculanus Neapolitanus, Antonius Præneſtinus Aquilejenſis Epiſcopi, Angelus tituli ſanctæ Potentianæ Laudenſis, Conradus tituli ſancti Chryſogoni Militenſis, Angelus tituli ſancti Marci Conſtantinopolitanus, Jordanus tituli ſancti Martini in Montibus Urſinis, Joannes tituli ſanctæ Crucis in Jeruſalem Ravennas, & Antonius tituli ſanctæ Praxedis Tudertinenſis presbyteri; Raynaldus ſancti Viti in Macello de Brancaciis, Landulphus ſancti Nicolai in carcere Tulliano Barenſis, Otto ſancti Georgii ad velum aureum de Columna, Petrus ſancti Angeli, & Joannes ſanctorum Coſmæ & Damiani Leodienſis vulgariter nuncupati, diaconi S. R. F. Cardinales, in communi capella ſacri palatii Apoſtolici, Romæ apud ſanctum Petrum, intra conclave conſuetum, quam pro loco ad infraſcripta idoneo elegerunt, ac etiam deputarunt, in præſentia mei Clementis, & aliorum notariorum, & teſtium infraſcriptorum, con-

ANNO CHRISTI 1417.

siderantes Christianæ religionis infamiam, detrimenta, & graves fidelium molestias, ac pericula, quæ eatenus emerserunt, & emergere verisimiliter est cenſendum, nisi salubriori remedio in tempore divina favente clementia, cujus res agitur, occuratur ex pestifero & damnabili schismate, quod tantis (proh dolor!) temporibus in scissura Christianæ fidelitatis, gravissime perduravit, & durat, nec piam provisionem, alias pro ejusdem schimatis remotione per eos factam, effectum aliquem produxisse; ac intendentes ad remedia fortiora non quid juris pro parte eorum justitia suadet, quod jus verisimum est plena veritate fulcitum; sed quid pro integratione & unitate Christianorum ex malitia temporis de facto, etsi non de jure expediat eligentes, & in speculam eorum consideratione extollentes, quanti possit esse discriminis, si dilatio in electione summi Pontificis fiat, temporum malignitate pensata: universaliter singuli, & singulariter universi, unanimiter & concorditer nemine discrepante, ex certa scientia convenerunt, voverunt Deo, & ejus matri Virgini gloriosæ, ac sanctis Apostolis Petro & Paulo, totique cœlesti curiæ juraverunt, ad invicem unus alteri & e converso se obligandi solemniter promiserunt; Quod si quis eorum assumptus erit ad apicem summi Apostolatus, pro interogatione unitatis Christianorum renunciabit, & cedet prætenso juri suo *a* & papatui, sive decedat, dummodo anticardinales effectualiter velint ut cum eodem sacro collegio, & ipsis, consequatur juste canonica electio unici summi Romani Pontificis: Ac etiam promittentes se facturos, omni dolo & fraude, ac maligna interpretatione cessantibus, pro posse. Quod si quis ex dominis absentibus, vel de extra collegium per eos assumatur in Papam, eamdem faciat obligationem, ac quod infra mensem a die suæ inthronizationis *b* intimandum, per suas extensas Apostolicas litteras Regi Romanorum, antipapæ, ejus prætenso collegio, Regi Franciæ, & omnibus aliis Regibus illustribus, principibus, prælatis, & aliis universitatibus & comunitatibus Christianitatis, secundum videre præfatorum dominorum de collegio præmissa omnia indicabit; & ea se offeret impleturum, & paratum ad cessionem modo prædicto, & ad omnem aliam viam rationabilem, per quam præfatum schisma tollatur; & unionis subsequatur integritas in Ecclesia Christianorum. Et quod super omnibus supradictis ultra præmissa suos solemnes distinabit oratores infra tres menses a die inthronizationis prædictæ computandos, illis, quibus de consilio præfatorum dominorum sacri collegii sui videbitur, & ipsis Ambaxiatoribus fideliter imponet, cum consilio eorumdem dominorum, de locis decentibus eligendis ab utraque parte, eisdem potestatem plenariam dabit de loco convenienti, & habili, & decenti: ac etiam promittet similiter, ut præfertur, quod pendente tractatu hujusmodi effectualiter & realiter ex utraque parte, non creabit nec faciet aliquem Cardinalem, nisi causa coæquandi numerum sui sacri collegii cum numero prætensi collegii anticardinalium prædictorum; nisi ex defectu steterit adversæ partis, quod unionis præfatæ conclusio infra annum a fine dictorum trium mensium computandum non fuerit subsecura. Quo casu eidem liceat Cardinales eligere ac creare prout pro statu sanctæ matris Ecclesiæ eidem videbitur convenire. Et hoc de non creando Cardinales, nisi modo prædicto in forma congrua insinuabit antipapæ, & suo prætenso collegio supradictis, ut ipsi similiter sic; necnon quod omnia præmissa inchoata & inchoanda meditabit, prosequetur, & fine debito terminabit. Nihil de contingentibus, necessariis, vel quomodolibet opportunis omittendo, quantum in eo fuerit. Quodque statim post ejus electionem, & ante ipsius publicationem omnia & singula supradicta confirmabit, approbabit uthentico modo; & de novo similem promissionem faciet in omnibus, & per omnia coram dictis dominis de collegio testibus, & notariis; & subscriptionem faciet manu propria *c* instrumentis, prout infra de Cardinalibus continetur; & consimilem hujusmodi ratificationem, approbationem, votum, & promissionem effectualiter faciet in primo consistorio publico, vel generali, quod post coronationem suam ad hæc modo consueto, & congruo tempore celebrabit.

ANNO CHRISTI 1417.

Insuper præfati domini Cardinales voverunt, juraverunt, & ad invicem promisserunt, quod per suas litteras infra mensem a die inthronizationis prædictæ collegialiter intimabunt de electione facta, necnon de voluntate & promissione, quoad unionem prosequendam, & omnia supradicta præfatis dominis, prout & sicut facere tenetur, qui erit electus: ac etiam inchoata mediabunt, prosequentur, & finient, quantum in eis erit; nihil de contingentibus, necessariis, opportunis quomodolibet seu utilibus omittendo. Quæ omnia & singula promiserunt inter se ad invicem & vicissim, ut supra attendere, observare, facere, exsequi, & effectualiter adimplere bona, & sincera fide, omni dolo, & fraude cessantibus. Et sic quilibet ipsorum juravit, corporaliter manu tactis sacrosanctis evangeliis coram eis præsentialiter positis, observare, adimplere, ac exequi, prout superius continetur. Quodque a prædictis promissionibus voto, & obligatione ac juramenti protestatione, & ejus observatione, omnibusque aliis & singulis supradictis, nullus eorum absolutionem petat, seu impetrabit per se, vel alios, & impetratis, & impetrandis utetur, & sibi concessam nullatenus acceptabit, nec data potestate per ipsum alteri faciet se absolvi, seu etiam secum in aliquo dispensari, sed vult perpetuo dicto vinculo remanere obligatus. Et nihilominus ad majorem certitudinem & firmitatem præmissorum, quilibet ex dominis de collegio supradicto teneatur se subscribere manu propria omnibus & singulis instrumentis conficiendis exinde: quorum instrumentorum quilibet ex ipsis dominis de collegio unum vel plura habere valeat pro ejus arbitro voluntatis. Acta in capella prædicta præsentibus venerabilibus & circumspectis viris dominis Francisco de Duce Apostolicæ cameræ clerico, Jacobo de Calvis, & Petro Sacco canonicis basilicæ Principis Apostolorum de urbe; Joannello Caraczolo litterarum Apostolicarum scriptore, Nicolao Blasii Narnienſi, Antonello Surracha, & Joanne Carazolo litterarum sacræ pœnitentiariæ scriptoribus; Laurentio *d* Turnibacca sanctæ Mariæ in Transtiberim, Nicolao de Leonibus sanctorum Cosmæ & Damiani de urbe, Joanne Prento juniore, sanctæ Crucis in Jerusalem, Ecclesiarum, canonicis; Andrea *e* de Cancellariis de Sicilia, Galeato de Ricasolis de Florentia, Lesio domino Gabacii de Mornulis, de Neapoli, domicellis; presbytero Paulo Petri de Famenii, de Roma, Materno clerico Wormienſis diœcesis, Francisco Paulucii clerico Perusino, Petro Surimunt clerico Trajectenſi, & Salvato *f* Lilli cive Romano, testibus ad præmissa specialiter vocatis & rogatis,

Subscriptiones notariorum.

Et ergo Clemens de Boargiis Cumanus, litterarum Apostolicarum scriptor, publicus imperiali auctoritate notarius, quia præmissis omnibus & singulis dum sic, ut præfertur, agerentur & fierent per præfatos reverendissimos dominos Cardinales, una cum supradictis testibus & infrascriptis notariis præsens fui, ideoque hoc præsens publicum instrumentum confeci, publicavi, authenticavi, & in hanc publicam formam redegi, signoque, & nominis meis solitis & consuetis signavi rogatus, & requisitus, in fidem & testimonium omnium, & singulorum præmissorum.

Et ego Barontus Philippi de Pistoria, litterarum Apostolicarum scriptor & abbreviator, ac publicus Apostolica auctoritate notarius, præsens interfui omnibus & singulis supradictis, cum aliis notariis, rogatus tradidi & confeci instrumentum, & me propria manu subscripsi.

Et ego Stephanus *g* Gerli Boni de Prato, dicti sacri collegii clericus, & publicus Apostolica & imperiali auctoritatibus notarius, præsens interfui omnibus & singulis supradictis, cum aliis

a Lege ex mss. *& papatui, pure, libenter, & simpliciter; Et si quando Antipapa qui est, & qui pro tempore fuerit, similiter renunciabit, & cedet prætensis juri suo, & papatui, sive decedet, &c.*

b Al. *numerandum.*

c Mſ. *in instrumentis.*

d Al. mſ. *Turinbacæ.*

e Mſſ. *de Cavalleriis,*

f Al. *Lolli.*

g Mſſ. *Greorii.*

aliis notariis, rogatus tradidi & confeci inſtrumentum, & me propria manu ſubſcripſi.

ANNO CHRISTI 1417. Et ego Garalacus Buc de Eſch, clericus Colonienſis diœceſis, litterarumque Apoſtolicarum ſcriptor, ac publicus Apoſtolica auctoritate notarius, præſens interfui omnibus & ſingulis prædictis, cum aliis notariis, tradidi, & confeci inſtrumentum, & me propria manu ſubſcripſi.

Et ego Joannellus Bramorcius, baſilicæ Principis Apoſtolorum de urbe clericus, capellæ domini Papæ, publicus auctoritate Apoſtolica notarius, præſens interfui omnibus & ſingulis ſupradictis, cum aliis notariis rogatus, tradidi, & confeci inſtrumentum, & me manu propria ſubſcripſi.

Et ego Francus dictus Hosfleger de Buſcoducis, Leodienſis diœceſis, Apoſtolica & imperiali auctoritatibus notarius, præſens interfui omnibus & ſingulis ſupradictis, cum aliis notariis, rogatus tradidi, & confeci inſtrumentum, & me propria manu ſubſcripſi.

Subſcriptiones dominorum Cardinalium.

Ego Angelus, Epiſcopus Oſtienſis, Cardinalis Florentinus, ſicut præfertur, vovi, promiſi, & juravi, & in teſtimonium præmiſſorum me propria manu ſubſcripſi.

Ego Henricus, Epiſcopus Tuſculanus, Cardinalis Neapolitanus, ſicut præfertur, vovi, promiſi, & juravi, & in teſtimonium præmiſſorum me propria manu ſubſcripſi.

Ego Antonius, Epiſcopus Prænestinus, Cardinalis Aquilejenſis, ſicut præfertur, vovi, promiſi, & juravi, & in teſtimonium præmiſſorum me propria manu ſubſcripſi.

Et ego Angelus, tituli ſanctæ Potentiæ presbyter Cardinalis, Laudenſis, ſicut præfertur, vovi, juravi, & promiſi, & in teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum me manu propria ſubſcripſi.

a Pro, Chryſogoni. Ego Conradus, tituli ſancti *a* Griſogoni presbyter Cardinalis Militenſis, ſicut præmittitur, vovi, promiſi & juravi, & in teſtimonium præmiſſorum me manu propria ſubſcripſi.

Ego Angelus, tituli ſancti Marci presbyter Cardinalis Conſtantinopolitanus, ſicut præfertur, vovi, promiſi & juravi, & in teſtimonium præmiſſorum manu propria ſubſcripſi,

Ego Jordanus, tituli ſancti Martini in Montibus presbyter Cardinalis de Urſinis, ſicut præfertur, vovi, promiſi, & juravi, & in teſtimonium præmiſſorum me manu propria ſubſcripſi.

Ego Joannes, tituli ſanctæ Crucis in Jeruſalem presbyter Cardinalis Ravennas, ſicut præfertur vovi, promiſi & juravi, ac in teſtimonium præmiſſorum me manu propria ſubſcripſi.

Ego Antonius, tituli ſanctæ Praxedis presbyter Cardinalis Tudertinus, ſicut præfertur, vovi, promiſi & juravi, & in teſtimonium præmiſſorum me propria manu ſubſcripſi.

Ego Raynaldus, ſancti Viti in Macello diaconus Cardinalis, ſicut præfertur, promiſi, vovi & juravi, ac in teſtimonium præmiſſorum me propria manu ſubſcripſi.

Ego Landolphus, ſancti Nicolai in carcere Tulliano diaconus Cardinalis Barrenſis, ſicut præfertur, promiſi, juravi & vovi, & in teſtimonium præmiſſorum me propria manu ſubſcripſi.

Ego Oddo ſancti Georgii ad velum aureum diaconus Cardinalis, ſicut præfertur, vovi, promiſi & juravi, & in teſtimonium præmiſſorum me propria manu ſubſcripſi.

Ego Petrus, ſancti Angeli in foro Piſcium diaconus Cardinalis ſancti Angeli, ſicut præfertur, vovi, promiſi & juravi, & in teſtimonium præmiſſorum me propria manu ſubſcripſi.

Et ego Joannes, ſanctorum Coſmæ & Damiani diaconus Cardinalis Leodienſis, ſicut præfertur, promiſi, vovi & juravi, & in teſtimonium præmiſſorum me propria manu ſubſcripſi.

Ego Gregorius XII. hodie ultima die Novembris MCCCCVI. aſſumptus in Romanum Pontificem, A omnia ſupradicta, ſicut præmittitur, voveo, promitto & confirmo.

ANNO CHRISTI 1417. Die Martis undecima ſupradicti menſis Maji, diſcretus vir Lancelaus Joannis Sedis Apoſtolicæ curſor, retulit dominis judicibus, & commiſſariis memoratis Conſtantiæ in Eccleſia majori, & loco ſeſſionis ſolito ad hoc concorditer electo, mane hora tertiarum, vel ſeptima, ad jura reddendum pro continuatione termini pro tribunali ſedentibus, & nobis præſentis cauſæ notariis, atque ſcribis prædictis, ſede ipſorum dominorum judicum & commiſſariorum mandato ſibi ſuper hoc, ut aſſeruit, facto, & ad ſupradicti magiſtri Henrici de Piro promotoris & procuratoris inſtantiam, hodie mane quamdam intimationem prorogationis termini heſterni in hujuſmodi cauſa factæ, papyri ſchedulam, ac citationem, ſigillis reverendiſſimi in Chriſto patris domini Guillelmi ſancti Marci S. R. E. Cardinalis, & egregii doctoris Michaelis Navers ſigillatam, valvis ſeu portis Eccleſiæ majoris affixiſſe, eamque ibidem debitæ exſecutioni demandaſſe, prout & quemadmodum idem curſor ab eiſdem dominis judicibus & commiſſariis dixit ſe ſuperius habuiſſe & recepiſſe ſpecialiter in mandatis.

Poſt cujus quidem curſoris relationem comparuit in judicio coram judicibus & commiſſariis præfatis adhuc prout ubi ſupra, ad jura reddendum in loco ſuo ſolito & conſueto pro tribunali ſedentibus magiſter Henricus de Piro promotor & procurator prædictus, nomine procuratorio quo ſupra, ad dictam intimationem prorogationis termini heſterni, & citationis ſchedulam a dominis judicibus emanatam, & de eorum voluntate & mandato in valvis Eccleſiæ majoris prædictæ legitime exſecutam, facto, realiter, & in ſcriptis infraſcripti tenoris repræſentavit, citatorumque in ea contentorum, nec teſtes ulterius ſuper recognitione ſigillorum, ſignorum, & manum notariorum produci, recipi & & jurare, neque jura, litteras, ſcripturas, & munimenta ulterius producere, aut produci videre curantium contumaciam accuſavit, ipſoſque contumaces reputari; & in eorum contumaciam inſtrumentum reſponſionis Petri de Luna Benedicti XIII. in ſua obedientia nuncupati ſupra in hujuſmodi cauſa productum repetiit, & prout eſt ſupra productum, reproduxit.

Deinde venerabilis vir Petrus Margal, ſecretarius Regis Arragonum præfatus, proceſſum per eum heri oſtenſum, tunc non authenticatum, ad manus dictorum dominorum judicum & commiſſariorum facto, realiter, & in ſcriptis tradidit, atque dedit.

Subſequenter magiſter Henricus de Piro, promotor & procurator præfatus, adhuc ibidem præſens, & judicialiter comparens, tam dictum proceſſum per dominum Petrum Margal, quam alium per Petrum *b* Julhia ſubſcriptos, & in hac cauſa productos in quantum pro ſe & pro re ſua facerent reproduxit, qui præſentibus proceſſibus exſiſtunt connexi & alligati: Et nihilominus nonnullos teſtes per eum nominandos, & in hujuſmodi cauſa neceſſario producendos, tam ſuper recognitione, quam tota cauſa citari mandari ad perhibendum teſtimonium veritati, per certum Sedis Apoſtolicæ curſorem, ad certum peremptorium terminum competentem, per dominos judices & commiſſarios præfatos, debita cum inſtantia poſtulavit. Et tunc domini judices & commiſſarii præfati dictos citatos non comparentes, neque hujuſmodi diei termino in aliquo ſatisfacere curantes, licet diutius exſpectatos, reputarunt merito, prout erant, quoad actum & terminum hujuſmodi exigente juſtitia contumaces. Et in eorum contumaciam præfatam citationem prælibato magiſtro Henrico promotori & procuratori inſtanti & petenti decreverunt, atque conceſſerunt; eamque prout petita exſtitit, ad ſtatim, videlicet ad horam cauſarum præſentem, per diſcretum virum Jacobum Meynardi Sedis Apoſtolicæ curſorem præſentem, audientem, & ut aſſeruit intelligentem, peremptorie fieri voluerunt, atque mandarunt. Qui quidem curſor hujuſmodi citationis mandato in ſe ſponte ſuſcepto mox jens, & paulo

b Mſ. Triſtia.

poſt

ANNO CHRISTI 1417.

post rediens, retulit in judicio dominis judicibus & commissariis, adhuc prout ubi supra ad reddendum jura pro tribunali sedentibus, & nobis præsentis causæ notariis, atque scribis prædictis, se de ipsorum dominorum judicum & commissariorum mandato sibi super hoc, ut asseruit, facto, & ad supradicti magistri Henrici de Piro promotoris instantiam, statim & incontinenti peremptorie citasse nonnullos testes: videlicet honestos viros Andream Heyst diœcesis Dertusensis, & Antonium Alboin Viennensis diœcesis clericos, super recognitione signorum & manuum notariorum; necnon dominos fratrem Michaelem *a* Merteri præceptorem domus *b* Maela ordinis Cistercien sis, & militiæ de Calatrava Cæsariæ Augustensis diœcesis, & Petrum *c* Canthen ducis Burgundiæ Ambaxiatores, ut & tanquam testes ad jurandum de perhibendo testimonium veritati in hujusmodi causa, super positionibus & articulis, supra in hujusmodi causa datis, ad horam causarum præsentem, prout & quemadmodum idem cursor ab eisdem dominis commissariis dixit se superius habuisse & recepisse specialiter in mandatis.

a Al. *Mercedi.*
b Al. *Marlæ*
c Al. *Canchon,*

Post cujus quidem cursoris relationem comparuit in judicio coram dominis judicibus & commissariis præfatis, prout ubi supra, &c. pro tribunali sedentibus, magister Henricus de Piro procurator prædictus, & nomine procuratorio quo supra: & in similem contumaciam prædictos testes præsentes & comparentes, ut & tanquam testes ad jurandum de perhibendo testimonium in hujusmodi causa veritati exhibuit & produxit: quos recipi, & ad jurandum admitti, necnon interrogari & examinari per dominos judices & commissarios præfatos debita cum instantia postulavit.

Et tunc domini judices & commissarii præfati dictos citatos iterum reputantes contumaces, justitia exigente in eorum contumaciam supradictos testes, ut & tanquam testes ad jurandum de perhibendo testimonium in hujusmodi causa veritati, admittendos duxerunt & admiserunt. Qui dum admissi fuerunt, statim ad mandatum dictorum dominorum judicum, & commissariorum, & in eorum manibus, tactis per eos & eorum quemlibet scripturis sacrosanctis ad sancta Dei evangelia, ipsi frater Michael præceptor, & Petrus *d* Canthon juraverunt, & quilibet eorum juravit, se velle dicere & deponere puram, meram, & omnimodam, quam sciverint, & quilibet eorum sciverit, in hujusmodi causa veritatem, super articulis supra in hac causa oblatis, prece, pretio, ira, odio, timore, favore, amore, rancore, & omni mala machinatione in præmissis postpositis penitus & semotis. Quorum testium examen domini judices & commissarii præfati duobus ex eis, quibus eis videbitur, reservarunt committendum. Ipsi autem Andreas & Antonius similiter tactis scripturis sacrosanctis ad sancta Dei evangelia corporali præstito juramento, visis per eos primitus signis & manibus notariorum jurium supradictorum, & interrogati per dominos judices & commissarios præfatos, & quillibet interrogatus, dixerunt bene se cognoscere signa & manus Raymundi Petri Margal, & Petri de *e* Julhia notariorum, instrumento responsionis, & registris supradictis apposita & inscripta; ipsosque notarios fore legales, & ad eos, ut ad tales, communem hominum fieri recursum. Quo facto domini judices & commissarii præfati dicto magistro Henrico de Piro promotore instante & petente, hujusmodi instrumentum & registra habuerunt pro approbatis, eorumque signa & manus notariorum pro recognitis.

d Mss. *Canchon,*
e Mss. *Trilhia.*

Postremo domini commissarii præfati videntes eorum auctoritatem, & potestatem in commissione per dictam sanctam Synodum eis traditam & datam non esse forte sufficientem ad dictam testium publicandam: Quare de unanimi consensu omnium eorumdem commissariorum ad omnia *f* malevolentia in futurum obstruenda ora, decreverunt & ordinaverunt die crastina, quæ erit Mercurii duodecima dicti mensis Maji, loco & hora solitis pro publicatione dictorum testium, & attestationum fieri debere sessionem publicam & generalem.

f Mss. *malevolentium*

Tenor vero dictæ intimationis prorogationis termini schedulæ, unde supra fit mentio, sequitur:

NOs judices & commissarii, per sacrosanctam Synodum generalem Constantiensem in hac parte specialiter deputati, in valvis Ecclesiæ Constantiensis domino Petro de Luna Benedicto XIII. in sua obedientia nuncupato, omnibusque aliis & singulis, sua communiter vel divisim interesse putantibus, tenore præsentium intimamus, insinuamus, & notificamus, quod terminum hodiernum, ad quem dictum Petrum de Luna, & ceteros præfatos citari fecimus & citamus, videlicet ad producendum quidquid produci vellent; necnon ad videndum testes tam super principali, quam super recognitione signorum, sigillorum, ac manuum notariorum, eisdem instrumentis & munimentis appositorum & appensorum, in causa & causis pendentibus coram sancta Synodo, & nobis; contra eumdem dominum Petrum de Luna, Benedictum XIII. nuncupatum, ac in causa & causis hujusmodi, prout justum fuerit, procedendum, prout in nostris citatoriis inde confectis latius continetur. Quibusdam ex iis expeditis, ob multiplicationem tunc agendorum continuavimus, & continuamus per præsentes ad diem crastinam, quæ erit duodecima mensis infrascripti, in Ecclesia Constantiensi prædicta, & loco publicæ sessionis mane hora septima ante meridiem. Ad quos etiam diem & horam dominum Petrum de Luna, & alios supradictos peremptorie citamus, ad præmissa perfici videndum, & alias procedendum. Hanc vero nostram citationem, insinuationem, notificationem, & citationis schedulam valvis seu portis dictæ Ecclesiæ duximus affigendam modo præmisso, decrevimus publicari; ne prænominati de præmissis aliquam ignorantiam prætendere valeant, seu etiam quomodolibet allegare. In cujus rei testimonium præsentem schedulam exinde fieri, sigillorumque reverendissimi in Christo patris & domini Guillelmi tituli sancti Marci S. R. E. Cardinalis, & egregii viri juris utriusque doctoris, domini Michaelis Navers, fecimus impressione communiri.

Datum Constantiæ, die decima mensis Maji, anno a Nativitate Domini MCCCCXVII. indictione decima.

SESSIO XXXIII.

Ex prima editione.

ANno & indictione quibus supra, die vero Mercurii XII. *mensis Maji, fuit celebrata sessio generalis in majori Ecclesia Constantiensi. In qua reverendissimus pater dominus Nicolaus Archiepiscopus Gneznensis Missam celebravit. Fuitque præsidens huic sessioni reverendissimus pater dominus Joannes Episcopus Ostiensis, vicecancellarius, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis. Et intererat hujusmodi sessioni serenissimus princeps dominus Sigismundus Romanorum & Hungariæ Rex, indutus vestimenti imperialibus, coronam in capite habens, adstantibus sibi reverendissimis in Christo patribus & dominis, domino Angelo Præneslino, & Jordano Albanensi, Episcopis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus; Illustrissimis principibus Rodulpho Saxoniæ in ense, Ludovico Bavariæ ducibus in pomo, & Fridericus marchione Brandeburgensi in sceptro, & habitibus consuetis sibi servientibus. Demum lectis litaniis una cum aliis devotis orationibus, ut moris est, ascenderunt ambonem deputati & commissarii in causa hæresis, &c. contra Petrum de Luna, in qua reverendissimus pater dominus Guillelmus tituli sancti Marci sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyter Cardinalis fecit relationem. dicens in effectu, quod ipsi commissarii processissent in causa, ad ea quæ eis fuissent commissa: quia primo ipsum Petrum de Luna, Benedictum decimumtertium in sua obedientia nominatum, ad dandum & dari videndum articulos vocassent, & deinde certos articulos per procuratores causæ oblatos recepissent, eosque ad probandum admisissent: testesque octo & triginta, Cardinales Archiepiscopos, Episcopos, prælatos, doctores, & alios super eisdem recepissent, jurareque fecissent, ac eos diligenter examinassent. Insuper dicto Petro de Luna*

ANNO CHRISTI 1417.

na ſic ſufficienter vocato, nonnulla jura per procuratores producta in modum probationis recepiſſent, eaque probari feciſſent, & probata eſſe decreviſſent: & hæc omnia & alia per eos in hac cauſa acta, in actis redigi feciſſent, prout in regiſtro in hac cauſa per eos fieri mandato plenius continentur, offerentes ſe plenius & explicite magis relaturos, quando Synodus duxerit mandandum. Relatione autem hujuſmodi facta, accuſabatur contumacia Petri de Luna, non videntis aperiri dicta teſtium in hujuſmodi cauſa productorum: & in contumacia petebatur iterum in valvis majoris Eccleſiæ vocari, & ad vocandum aliquos deputari. Atque extunc reverendiſſimus pater dominus Joannes Oſtienſis hujuſmodi ſeſſioni præſidens, nomine Synodi deputavit reverendiſſimos patres & dominos, ad vocandum præfatum Petrum de Luna: videlicet Odonem de Comitibus, Cardinales; Viennenſem Archiepiſcopum, Feltrenſe n Tridentinenſem & Lichfeldenſem Epiſcopos, & Antonium Taxal Generalem ordinis ſanctæ Mariæ de Mercede, Thomam a Polten & Jacobum Rhodini, Sedis Apoſtolicæ protonotarios, una cum præſentis cauſæ ſcribis, & Franciſcum de Mediolano ſanctæ Apoſtolicæ Sedis curſorem. Qui deputati vocarunt & citarunt præfatum Benedictum „ per curſorem antedictum, in hunc modum: Et hic „ Petrus de Luna, Benedictus decimustertius in ſua „ obedientia nuncupatus, vel aliquis pro eo, qui com- „ pareat pro eo, ad videndum aperiri dicta teſtium, &c. Deinde dictis deputatis de valvis revertentibus, dominus Lucidus Cardinalis de Comitibus nomine condeputatorum retulit, ipſam vocationem per curſorem antedictum trina vice fuiſſe factam, neminemque ibi comparuiſſe, aut aliquod verbum reſpondiſſe. Quo facto, & iterum petito publicari dicta teſtium, & decerni terminum ad dicendum contra dicta hujuſmodi, reverendus pater & dominus, dominus Stephanus Epiſcopus Doleuſis legebat quamdam decreti papyri ſchedulam tenoris ſubſequentis:

a Mſſ. Polcon.

Decretum de publicatione atteſtationum, & citatione ad contra objicendum.

HÆc ſacroſancta generalis Synodus, Petrum de Luna, Benedictum decimumtertium in ſua obedientia nuncupatum, vocatum legitime & non comparentem, reputat contumacem, & in illius contumatiam teſtes, atteſtationes, & dicta teſtium in præſenti cauſa inquiſitionis mota & pendente contra eumdem Petrum de Luna, Benedictum decimumtertium a nonnullis nuncupatum, productorum & examinatorum, publicat, ac pro publicatis habet; & decernit eidem Petro de Luna Benedicto copiam dictarum atteſtationum, & totius præſentis proceſſus fieri: & aſſignat eidem Petro de Luna, Benedicto (ut præmititur) vocato, terminum peremptorium, ad diem ſabbati proximum, mane hora ſeptima, in præſenti Eccleſia, & loco ſuperiori prope altare ſeſſionis, ad dicendum, objiciendum & proponendum coram commiſſariis nuper ad teſtes recipiendos & examinandos, & cetera per eamdem Synodum deputatis, quidquid dicere, objicere vel proponere voluerit contra teſtes in hac cauſa productos, & eorum dicta; necnon contra inſtrumenta, regiſtra, & alia quæcumque producta, & in tota ipſa cauſa & ſingulis ejus diſcurſibus: & ad hoc ipſum peremptorie citat, præfatiſque commiſſariis & eorum majori parti, ceteriſque etiam minime impeditis, ad audiendum & recipiendum omnia, quidquid dicere, objcere & proponere voluerit, & ſuper illis cognoſcendum, atque omnia & ſingula faciendum, quæ ad cauſam & proceſſum hujuſmodi pertinent & pertinebunt, uſque ad ſententiam definitivam excluſive, ac ſuper eorum dependentibus, emergentibus & connexis, dat eadem ſancta Synodus plenam & liberam poteſtatem. Proteſtatur autem eadem ſancta Synodus, quod per hoc proceſſum, aut aliumquemcumque in futurum fiendum in hujuſmodi cauſa, a forma proceſſus ſuper notoriis, quam ſufficit ſervare de jure, recedere non intendit.

Qua itaque decreti ſchedula lecta, per reverendiſſimum in Chriſto patrem & dominum, dominum Joannem Epiſcopum Oſtienſem, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalem & vicecancellarium, hujuſmodi Aſeſſioni præſidentem, nomine Synodi fuit reſponſum, Placet.

ANNO CHRISTI 1417.

Ex collectione Barberiniana, & Mſſ. duobus Germanicis

Fuit celebrata ſeſſio XXXIII. cum ſolemnitatibus ſolitis, & intererat Rex Romanorum imperialibus habitibus indutus.

DIe Mercurii duodecima menſis Maji, hora octava ante meridiem, Conſtantiæ in Eccleſia majori in loco ſolito fuit dictæ Synodi ſeſſio generalis ſolemniter tenta & celebrata. Pro cujus ſeſſionis introductione reverendus pater dominus Nicolaus Archiepiſcopus Gneſnenſis Miſſam celebravit. Intererat hujuſmodi ſeſſioni ſereniſſimus princeps dominus Sigiſmundus Romanorum & Hungariæ, &c. Rex, veſtimentis imperialibus indutus, coronam in capite habens, adſtantibus ſibi reverendiſſimis in Chriſto patribus & dominis, dominis Angelo Præneſtino, & Jordano Albanenſi Epiſcopis S. R. E. Cardinalibus, illuſtriſſimis principibus Rodulpho Saxoniæ in enſe, Ludovico Bavariæ ducibus in pomo, & Frederico marchione Brandeburſi in ſceptro, in habitibus conſuetis, ſibi ſervientibus. Hac namque Miſſa finita, reverendiſſimi reverendique patres & domini, domini S. R. E. Cardinales præſentes, Archiepiſcopi, &c. mitras capitibus imponentes, &c. Deinde orationibus, litania, evangelio, &c. devotiſſime peractis, domini commiſſarii in hujuſmodi cauſa deputati prædicti ambonem publicationiss ſolitum decretorum & negotiorum hujuſmodi ſanctæ Synodi aſcenderunt: in quo reverendiſſimus pater & dominus, dominus Guillelmus ſancti Marci S. R. E. Cardilis de conſenſu & unanimi voluntate ſuorum collegarum relationem fecit in effectu de præſenti cauſa in hunc modum. Quod ipſi commiſſarii prædicti juxta commiſſionem a ſacroſancta Synodo eis traditam proceſſiſſent ad ea, quæ eis fuiſſent commiſſa; quia primo Petrum de Luna Benedictum XIII. in ſua obedientiæ nuncupatum ad dandum & dari videndum poſitiones & articulos vocaſſent, & vocati feciſſent; denique per promotores & procuratores hujuſmodi cauſæ certis articulis oblatis & datis recipiendis, eoſdem ad probandum admiſiſſent: teſteſque triginta octo tam Cardinales, Patriarchas, Archiepiſcopos, prælatos, doctores, & alios ſuper eiſdem recepiſſent, jurareque feciſſent, ac eos diligenter examinaſſent. Inſuper dicto Petro de Luna ſic ſufficienter vocato, nonnulla jura, videlicet inſtrumenta, & regiſtra coram eis per promotores & procuratores prædictos producta in modum probatianis recepiſſent, ſignaque, & ſubſcriptiones notariorum dictis inſtrumentis, & regiſtris appoſita probari feciſſent, & probata eſſe decreviſſent. Et hæc omnia, aliaque per eos in hac cauſa geſta in actis redigi feciſſent, & ſuper illis regiſtrum fieri per notorios præſentis cauſæ, & ſcribas prædictos confici decreviſſent, quod eſſet apud notarios ſupradictos; & illud regiſtrum iidem domini commiſſarii per eoſdem notarios huic ſanctæ Synodo referant, quemadmodum in ipſo regiſtro plenius continetur. Offerentes ſe plenius explicare magis relaturi, quando ipſis ipſa Synodus duxerit mandandum.

Qua quidem relatione facta, diſcretus vir N. Sedis Apoſtolicæ curſor, retulit huic ſanctæ Synodo, & commiſſariis ſupradictis, adhuc prout ubi ſupra, in loco ſeſſionis, & ſeſſione publica congregatis, & nobis præſentis cauſæ notariis atque ſcribis prædictis, ſe de ipſorum dominorum commiſſariorum mandato ſibi ſuper hoc, ut aſſeruit, facto, & ad ſupradicti magiſtri Henrici de Piro promotoris & procuratoris inſtantiam, heri infra Miſſarum ſolemnia quamdam citationem, ſigillis reverendiſſimi in Chriſto patris & domini Guillelmi, tituli ſancti Marci S. R. E. Cardinalis, & egregii doctoris Michaelis Navers, ſigillatam, Eccleſiæ majoris Conſtantienſis valvis ſeu oſtiis affixiſſe, ipſamque ibidem debitæ exſecutioni demandaſſe, ut moris eſt, prout & quemadmodum idem curſor ab eiſdem dominis commiſſariis dixit ſe ſæpius habuiſſe in mandatis.

Poſt

ANNO CHRISTI 1417.

Post cujus quidem curſoris relationem ſurgentes in ſeſſione prædicta magiſtri Henricus de Piro, & Joannes de Scribanis, promotores & procuratores dictæ ſanctæ Synodi & hujus cauſæ, & quaſdam citationes, unam videlicet pergameni a dictis dominis judicibus & commiſſariis emanatam, de eorumque voluntate & mandato in audientia publica litterarum contradictarum Romanæ curiæ poſitam, lectam, ab intra ſignatam, ſigilloque ipſius audientiæ ad hoc ſpecialiter deputato a tergo, ut moris eſt, ſigillatam, aliaſque inibi debitæ exſecutioni, aliaſque papyri ſchedulas in valvis majoris Eccleſiæ Conſtantienſis exſecutioni debitæ demandatas facto, realiter, & in ſcriptis infraſcripti tenoris repræſentavit; citatorumque in eis contentorum non comparentium, neque dictorum teſtium in hujuſmodi cauſa productorum, & totius regiſtri præſentis cauſæ decerni, neque terminum ad dicendum contra eoſdem ſibi aſſignari videre curantium contumaciam accuſavit: ipſoſque contumaces reputari, & in eorum contumaciam eoſdem in valvis Eccleſiæ majoris vocari, & ad vocandum eoſdem certos deputari & aſſignari per dictam ſanctam Synodum debita cum inſtantia poſtulavit.

Et tunc de mandato reverendiſſimi patris domini Joannis, Epiſcopi Oſtienſis, vicecancellarii S. R. E. Cardinalis, & hujus ſeſſionis præſidentis, nomine hujus ſanctæ Synodi facto, reverendiſſimi reverendique patres domini, domini Otto de Columna, Lucidus de Comitibus S. R. E. Cardinales; Viennenſis Archiepiſcopus; *a* Velhenſis, Tridentinus, Lichveldenſis Epiſcopi; & Antonius *b* Cazal, Generalis ordinis ſanctæ Mariæ de Mercede, Thomas *c* Polten, & Jacobus Rodini Sedis Apoſtolicæ protonarii una nobiſcum præſentis cauſæ notariis & ſcribis, & diſcreto viro Franciſco de Mediolano dictæ Sedis curſore, locum ſeſſionis ſolitum exeuntes, ad valvas dictæ majoris Eccleſiæ acceſſerunt: in quibus valvis exiſtentes, ſupradictos cicatos tribus vicibus per organum dicti Franciſci curſoris vocaverunt in hunc modum: Eſt hic Petrus de Luna, Benedictus XIII. in ſua obedientia nuncupatus, vel aliquis pro eo, qui compareat ad videndum aperiri & publicari teſtium dictam & atteſtationes ſuper articulis examinatorum, & copiam eorumdem, ac aliorum productorum jurium decerni, terminumque ad dicendum contra perſonas, & eorum dicta, ac jura alia producta, commetenter aſſignari in cauſa & cauſis ſchiſmatis & hæreſis contra eumdem dominum Petrum de Luna motis? Hujuſmodi trina vocatione facta, nemine comparente, nec reſpondente, hujuſmodi deputati, & magiſtri Henricus de Piro, & Joannes de Scribanis, promotores & procuratores ſibi ſuper præmiſſis a nobis præſentis cauſæ notariis atque ſcribis, unum vel plura, publicum ſeu publica fieri petierunt inſtrumenta. Præſentibus ibidem diſcretis viris magiſtris Petro *d* Gop, Henrico Hucvatel, litterarum ſacræ pœnitentiariæ procuratoribus, & Michaele de Piſis litterarum Apoſtolicarum ſcriptore, teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogati. Deinde dictis dominis deputatis, una cum aliis ſupradictis ad locum ſeſſionis, & loca eorum ſolita revertentibus, dominus Lucidus Cardinalis de Comitibus prædictus, nomine condeputatorum, & eorum conſenſu, retulit ipſam vocationem per organum dicti Franciſci de Mediolano curſore trina vice, ut præfertur, factam, neminemque ibi comparuiſſe, nec verbum aliquod reſpondiſſe. Quo facto magiſtri Henricus de Piro, & Joannes de Scribanis promotores & procuratores, dictos citatos iterum contumaces reputari, & eorum contumaciam dicta teſtium, ſive atteſtationes in hujuſmodi cauſa examinatorum aperiri & publicari, copiamque eorumdem, necnon jurium aliorum productorum & totius proceſſus hujuſmodi ſibi decerni, terminumque ad dicendum, & excipiendum quidquid dicere, & excipere voluerunt contra perſonas, & eorum dicta producta alia competentia, eiſdem citatis deputari, & aſſignari per dictam ſanctam Synodum debita cum inſtantia poſtularunt. Et tunc reverendus pater dominus Stephanus Epiſcopus Dolenſis de mandato hujus ſanctæ Synodi ſibi ſuper hoc facto ambonem publicationis ſolitum aſcendens, prædictam quamdam decreti papyri ſchedulam publicæ, alta & intelligibili voce, de verbo ad verbum perlegit, cujus tenor inferius eſt inſertus in hæc verba.

ANNO CHRISTI 1417.

a Mſſ. *Velrenſis.*
b Mſſ. *Traxal.*
c Mſſ. *Tolton.*
d Mſſ. *Crop.*

Decretum per dominum Epiſcopum Dolenſem lectum.

HÆc ſacroſancta generalis Synodus, *&c.* Qua itaque decreti ſchedula lecta, per reverendiſſimum in Chriſto patrem & dominum, dominum Joannem Epiſcopum Oſtienſem, & Vicecancellarium S. R. E. Cardinalem, ac hujuſmodi ſeſſioni præſidentem, nomine hujuſmodi ſanctæ Synodi fuit reſponſum, *Placet*.

Ut jam ſupra in hac ſeſſione XXXIII. ex prima editione.

Super quibus omnibus & ſingulis præmiſſis magiſtri Henricus de Piro, & Joannes de Scribanis, promotores prædicti, quo ſupra nomine, a dominis protonotariis, & hujuſmodi cauſæ notariis & ſcribis, ſibi unum, vel plura, & tot, quot fuerint neceſſaria, fieri petierunt publica inſtrumenta. Præſentibus ibidem reverendiſſimis in Chriſto patribus & dominis, dominis Joanne Epiſcopo Oſtienſi, & vicecancellario, Angelo Præneſtino, & Jordano Albanenſi Epiſcopis; Gabriele Senenſi, Franciſco Venetiarum, Almano Piſano, Angelo Veronenſi, Guillelmo ſancti Marci, Thoma Tricaricenſi, Antonio de Chalanco, Simone Remenſi, Ottone de Columna, Lucido de Comitibus, & Petro Fuxi S. R. E. Cardinalibus, ſereniſſimoque, & illuſtribus principibus dominis, dominis Sigiſmundo Romanorum & Ungariæ Rege, Rodolpho Saxoniæ, & Ludovico Bavariæ ducibus, ac Frederico Marchione Brandeburgenſi, necnon Regum, principum, nobilium, prælatorum communitatum, univerſitatum ſtudiorum, ac aliorum Ambaxiatoribus, alliſque Chriſti fidelibus in multitudine copioſa.

Tenores vero dictarum citationum, ſchedularum, unde ſupra fit mentio, ſequuntur tales.

MAndant reverendiſſimi patres, domini judices & Commiſſarii, per ſacrum generale Concilium Conſtantienſe ad infraſcripta deputati, citari peremptorie in audientia publica litterarum contradictarum, & citant Petrum de Luna, Benedictum XIII. in ſua obedientia nuncupatum, & omnes alios ſua intereſſe credentes, quatenus hodie compareant, in Eccleſia Conſtantienſi, in loco publicæ ſeſſionis, mane hora ſeptima, ad videndum & audiendum atteſtationes, & dicta teſtium in cauſa inquiſitionis contra ipſum pendente productorum, aperiri, & publicari; necnon copiam earumdem atteſtationum ſibi decerni, ac etiam terminum ad dicendum contra hujuſmodi teſtium dicta, & perſonas, & cetera munimenta, inſtrumenta, & probationum genera in hac cauſa producta, quidquid verbo, vel in ſcriptis objicere, opponere, & allegare voluerint, præfigi, & aſſignari; alioquin in hac cauſa ad præmiſſa & ulteriora procedetur, prout fuerit rationis; dictorum citatorum contumacia non obſtante. Datum Conſtantiæ, die duodecima menſis Maji; anno a Nativitate Domini *MCCCCXVII.* indictione decima.

Nos judices & commiſſarii per ſacrum generale Conſtantienſe Concilium ad infraſcripta deputati, per hæc in valvis Eccleſiæ Conſtantienſis, citari mandamus publice, & tenore præſentium citamus Petrum de Luna, Benedictum XIII. in ſua obedientia nuncupatum, & omnes & ſingulos ſua intereſſe credentes, quatenus die Mercurii proxime futuro compareant in dicta Eccleſia Conſtantienſi, in loco ſeſſionis, mane hora ſeptima, ad videndum atteſtationes & dicta teſtium in cauſa inquiſitionis contra.... pendente producta, aperiri & publicari: necnon copiam earumdem atteſtationum ſibi decerni; ac etiam terminum ad dicendum contra hujuſmodi dicta teſtium, & perſonas, & cetera munimenta, inſtrumenta & probationum genera in hac cauſa producta, quidquid verbo, vel in ſcriptis dicere, objicere, proponere, vel allegare voluerint, præfigi & aſſignari. Alioquin in hac cauſa ad præmiſ-

e Mſſ. *contra ipſum pendente.*

ANNO CHRISTI 1417.

missa & ulteriora procedetur, prout fuerit rationis, dicti citati contumacia in aliquo non obstante.

Datum die Martis, undecima mensis Maji, anno Nativitate Domini MCCCCXVII. indictione decima.

Fuit vocatus Petrus de Luna in valvis.

DIe vero Sabbati, quinta decima supradicti mensis Maji, comparuit in judicio coram judicibus & commissariis memoratis, Constantiæ, in Ecclesia majori, in loco sessionis solitæ, ad hoc specialiter deputato, mane hora septima, vel tertiarum, ad jura reddendum pro tribunali sedentibus, magister Henricus de Piro promotor & procurator prædictus, nomine procuratorio quo supra, & domini Petri de Luna, Benedicti in sua obedientia nuncupati non comparentis, neque quidquam verbo, vel in scriptis contra personas testium & eorum dicta, ac jura alia, & munimenta supra in hujusmodi causa producta dicere, sive excipere curantis, contumaciam accusavit; ipsumque contumacem reputari, & in ejus contumaciam eumdem in valvis Ecclesiæ, ut moris est, vocari, & ad vocandum eumdem aliquos ex commissariis deputari ad majorem validationem processus per dominos judices & commissarios præfatos, debita cum instantia postulavit.

Et tunc domini judices, & commissarii præfati ad supradicti magistri Henrici de Piro promotoris instantiam ad vocandum in valvis, ut moris est, venerabiles, & circumspectos viros dominos Nicolaum VVordis utriusque juris, & Henricum Flechel decretorum doctores sacri palatii causarum auditores collegas suos deputarunt, & ordinarunt. Qui quidem dominus Nicolaus VVordis, & Henricus Flechel deputati, una cum notariis præsentis causæ, & scribis prædictis, necnon discreto viro Jacobo de Sabaudia, Sedis Apostolicæ cursore, a loco audientiæ & sessionis exeuntes, ad valvas Ecclesiæ majoris accesserunt: ubi dictum Petrum de Luna, per organum præfati Jacobi Cursoris, juxta commissionem eis desuper factam, publice, & alta voce vocaverunt tribus vicibus successive in hunc „ modum: Est hic Benedictus XIII. in sua obedien- „ tia nuncupatus, vel aliquis pro eo, qui com- „ pareat coram dominis commissariis ad dicendum, „ objiciendum, & proponendo quidquid dicere, „ objicere, vel proponere voluerint contra testes „ & eorum dicta alias examinatos, instrumenta, „ registra, jura, acta, actitata, quæcumque alia „ probationum genera in hujusmodi causa produ- „ cta in causa inquisitionis contra dictum Petrum „ de Luna coram eisdem commissariis pendente; „ alioquin contra eum procedetur ulterius, ipsius „ contumacia in aliquo non obstante.

Qua vocatione trina vice facta, nemineque respondente, domini deputati prædicti, ac magister Henricus de Piro promotor, quo supra nomine, super præmissis a nobis præsentis causæ notariis atque scribis prædictis, sibi unum, vel plura, publicum seu publica fieri petierunt instrumenta. Præsentibus ibidem venerabilibus viris dominis Joanne Crevel præposito sancti Ludgerii Monasteriensis, Joanne *a* Scade de Lochen, & Frederico Stanthaymer, sacri palatii Apostolici causarum notariis, testibus ad præmissa vocatis specialiter, & rogatis. Deinde dominis deputatis prædictis, una cum aliis supra nominatis, ad locum audientiæ, & collegas suos revertentes, & reversi, eisdem per organum dicti domini Jacobi cursoris retulerunt vocationem, ut præfertur, in valvis, seu portis Ecclesiæ majoris prædictæ factam, ut moris est, & fuit; neminemque ibi verbum aliquod super præmissis, & præsentis termini observatione pro dicto domino Petro de Luna respondisse.

Relatione hujusmodi facta, Henricus de Piro promotor & procurator prædictus adhuc ibidem præsens, & judicialiter comparens, dicti domini Petri de Luna non comparentis iterato contumacem reputari, & in ejus contumaciam sibi viam excipiendi, sive objiciendi ulterius contra personas testium, & eorum dicta, ac jura, acta, instrumenta, & munimenta supra in hujusmodi causa producta præcludi, per dominos commissarios præfatos debita cum instantia postulavit.

Et tunc domini commissarii præfati dictum dominum Petrum de Luna non comparentem, neque hujusmodi diei termino in aliquo satisfacientem, licet sufficienter exspectatum, reputarunt merito, prout erat, quoad actum & terminum hujusmodi, exigente justitia, contumacem, & in ejus contumaciam matura deliberatione præhabita, visisque dicti Petri de Luna contumaciis, de unanimi consensu interloquendo, verbo dumtaxat pronunciarunt, declararunt, & decreverunt, prælibato domino Petro de Luna, Benedicto XIII. nuncupato, abhinc in antea viam objiciendi, & excipiendi contra personas testium, & eorum dicta productorum in hac causa, juraque, instrumenta, acta, actitata, registra, & alia probationum genera exhibita & producta, fore præcludendam, & præcluserunt. Præsentibus ibidem honestis viris magistris Joanne Crevelt & Frederico Stanthaymer prædictis, & Lodulpho Robring notario cameræ Apostolicæ, testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

Die Veneris, vigesima prima supradicti mensis Maji, reverendissimi, reverendique patres, & domini, ac venerabiles & circumspecti viri, Guilmus tituli sancti Marci Cardinalis, Joannes electus Patriarcha Constantinopolitanus, Robertus Sarisberiensis, Stephanus Dolensis Episcopi, Hermanus Dvverch Sedis Apostolicæ protonotarius, Jacobus electus Pennensis, Michael Navers, Joannes de Lydena, & Petrus Nardi, majorem partem commissariorum prædictorum facientes, suis collegis absentibus, Constantiæ in Ecclesia majori in loco sessionis solito, ad hoc specialiter deputato, mane hora septima, sive tertiarum, ad jura reddendum pro tribunali sedentes, volentes evitare, & aufugere cavilationem, & verba inutilia, quæ forsan facta sunt, seu in posterum fieri possent, & oriri propter brevitatem termini peremptorii domino Petro de Luna Benedicto XIII. in sua obedientia nuncupato, ad dicendum, objiciendum, & proponendum quidquid verbo, vel in scriptis dicere, excipere, & proponere volebat contra jura, acta, litteras, scripturas, instrumenta, registra, & munimenta, necnon personas testium, & eorum dicta in hujusmodi causa super articulis examinatorum, & productorum præfixi, & assignati, & jam elapsi: idcirco ad majorem, & superabundantiorem cautelam, eumdem dominum Petrum de Luna, in sua obedientia Benedictum XIII. nuncupatum, ad idem secundo citari, ad diem Martis proxime futuram, quæ erit vigesima quinta mensis præsentis, qua eosdem dominos commissarios, vel majorem partem ex eis, Constantiæ in Ecclesia majori, in loco sessionis solito, ad hoc specialiter deputato, mane hora septima, pro tribunali sedere contigerit, per evidentiam publicam litterarum contradictarum Romanæ curiæ, necnon in valvis Ecclesiæ majoris prædictæ peremptorie voluerunt atque mandarunt.

Cursor retulit affixisse citationem in valvis Ecclesiæ majoris.

DIE Martis vigesima quinta supradicti mensis Maji discretus vir Jacobus de Sabaudia Sedis Apostolicæ cursor, retulit in judicio reverendissimis reverendisque in Christo patribus, ac venerabilibus & circumspectis viris dominis Guillelmo tituli sancti Marci S. R. E. Cardinali, Joanni Patriarchæ Antiocheno, Joanni electo Patriarchæ Constantinopolitano, Roberto Sarisberiensi, Stephano Dolensi, & Joanni Licfeldensi Episcopis, Michaeli Navers, Joanni de Lydona, Hermanno Dvverch, Henrico Flechel, Petro Nardi, & Joanni Vellis judicibus, & commissariis præfatis, aliis suis collegis in hac parte legitime absentibus, Costantiæ in Ecclesia majori, in loco sessionis ad hoc specialiter deputato, mane hora septima, ad jura reddendum pro tribunali sedentibus, & nobis præsentis causæ notariis atque scribis præscriptis, se de ipsorum dominum judicum & commissariorum mandato sibi super hoc, ut asseruit, facto, & ad supradicti magistri Henrici de Piro promotoris & procuratoris instantiam, die Veneris proxime præterita, quamdam citationem, sigillis re-

a MS. *Scheade de Lochem.*

ANNO CHRISTI 1417.

verendiſſimi patris domini Guillelmi S. R. E. Cardinalis, & Michaelis Navers præfatorum ſigillatam, valvis ſeu portis Eccleſiæ majoris ſupradictę affixiſſe, eamque debitæ exſecutioni, ut moris eſt, demandaſſe, prout & quemadmodum idem curſor ab eiſdem dominis judicibus & commiſſariis dixit ſe ſuperius habuiſſe & recepiſſe ſpecialiter in mandatis.

Poſt cujus quidem curſoris relationem comparuit in judicio coram dominis judicibus & commiſſariis præfatis, adhuc prout ubi ſupra ad jura reddendum in loco ſuo ſolito & conſueto pro tribunali ſedentibus, magiſter Henricus de Piro procurator & promotor prædictus, nomine quo ſupra promotorio, proponens qualiter ſupradicto domino Petro de Luna, Benedicto XIII. in ſua obedientia nuncupato, certus peremptorius terminus ad dicendum & opponendum quidquid in verbo & in ſcriptis dicere & opponere volebat contra regiſtra, acta, litteras, ſcripturas, inſtrumenta, & munimenta, teſtiumque in hujuſmodi cauſa productorum, & examinatorum perſonas & dicta, fuiſſet præfixus, & modo elapſus; in quo termino ſervando contumax, juſtitia exigente, fuiſſet reputatus. Et nihilominus ad majorem cautelam, & ad obſtruendum ora multorum, in hac parte forte obloqui conantium, domini judices & commiſſarii præfati, ſeu major ipſorum pars, eumdem dominum Petrum de Luna, Benedictum XIII. in ſua obedientia nuncupatum, ad conſimilem actum de novo & ſecundo citari mandarunt, & fecerunt ad diem & horam præſentes. Quapropter idem magiſter Henricus de Piro promotor, quo ſupra nomine, quaſdam citationum, xnam videlicet audientiæ pergameni, a præfatis dominis commiſſariis, ſeu eorum majori parte emanatam, de eorumque voluntate & mandato in audientia publica litterarum contradictarum Romanæ curiæ poſitam, lectam, ab intra ſignatam, ſigilloque ipſius audientiæ ad hujuſmodi citationes ſigillandas ſpecialiter deputato a tergo, ut moris eſt, ſigillatam, aliaque inibi debitæ exſecutioni demandata; ac aliam papyri ſchedulam, in valvis majoris Eccleſiæ prædictæ exſecutam, facto, realiter, & in ſcriptis infraſcripti tenoris repræſentavit; citatorumque in eis contentorum non comparentium, neque hujuſmodi termino ſatisfacere curantium contumaciam accuſavit; ipſoſque contumaces reputari, & in eorum contumaciam ulterius in valvis Eccleſiæ prædictæ majoris vocari, ac ad eos vocandum aliquos de commiſſariis, ut moris eſt, deputari per dominos judices & commiſſarios præfatos debita cum inſtantia poſtulavit. Et tunc domini judices & commiſſarii memorati ad vocandum ſupra dictos citatos, ad valvas Eccleſiæ præfatæ, ut moris eſt, venerabiles & circumſpectos viros dominos Henricum Flechel, & Petrum Nardi, ſacri palatii Apoſtolici cauſarum auditores, collegas ſuos, deputandos duxerunt, & deputarunt. Qui quidem domini Henricus Flechel, & Petrus Nardi deputati, onus hujuſmodi vocationis ſponte aſſumentes, locumque ſeſſionis præfatum una cum diſcretis viris Friderico Reſe, & Jacobo de Sabaudia, Sedis Apoſtolicæ curſoribus, nobiſque preſentis cauſæ notariis atque ſcribis prædictis exeuntes, ad valvas Eccleſiæ majoris prædictæ acceſſerunt: ibique ſæpefatos citatos, per organum præfati Jacobi curſoris, tribus vicibus ſucceſſive, publice, alta, & intelligibili voce vocaverunt, & requiſierunt in effectu in hunc modum: Eſt hic Petrus de Luna Benedictus XIII. in ſua obedientia nuncupatus, vel aliquis pro eo qui compareat, in Eccleſia Conſtantienſi in loco ſeſſionis ſolito ad dicendum, & opponendum quidquid verbo, vel in ſcriptis dicere, & opponere voluerit contra nonnulla regiſtra, jura, & munimenta, teſtes, & eorum dicta productos, & examinatos in cauſa inquiſitionis, coram Synodo & judicibus pendente?

Qua vocatione, ut præfertur, facta, nemineque comparente, nec reſpondente, domini deputati ſupradicti a nobis præſentis cauſæ notariis atque ſcribis prædictis ſuper præmiſſis ſibi fieri petierunt unum vel plura, publicum, ſeu publica inſtrumenta, preſentibus ibidem diſcretis viris magiſtris Ulrico Vernheri, Henrico Hucvatel, Joanne de Boſco, ſacræ Apœnitentiariæ litterarum procuratoribus, teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter, & rogatis.

His ſic peractis, domini deputati prædicti, una cum aliis ſupra nominatis, ad locum audientiæ hujuſmodi cauſæ, & ſeſſionis ſolitum revertentes, & reverſi, dominus Petrus Nardi prædictus, ſuo & ipſius collegæ nominibus primo, & deinde præfatus Jacobus de Sabaudia, Sedis Apoſtolicæ curſor, ſecundo hujuſmodi vocationem ad valvas præfatæ Eccleſiæ factam, neminemque comparuiſſe, nec reſpondiſſe, ut præmiſſum eſt, dominis judicibus & Commiſſariis memoratis retulerunt, & retulit quilibet eorum. Quibus quidem relationibus, ut præfertur, factis, magiſter Henricus de Piro promotor prædictus, nomine quo ſupra, dictos citatos iterato contumaces reputari, & in eorum contumaciam ulterius contra eos juxta exigentiam & qualitatem cauſæ procedi, per dominos judices & commiſſarios præfatos, debita cum inſtantia poſtulavit.

Et tunc domini judices & commiſſarii præfati, dictos citatos non comparentes, neque hujuſmodi diei termino in aliquo ſatisfacere curantes, licet diutius, & uſque ad horam debitam ſufficienter exſpectatos, reputarunt merito, prout erant, quoad actum & terminum hujuſmodi, exigente juſtitia, contumaces; & in eorum contumaciam, ad præfati magiſtri Henrici de Piro promotoris inſtantiam, ulterius contra eos juxta exigentiam cauſæ & qualitatem procedendum decreverunt. Præſentibus ibidem reverendiſſimo in Chriſto patre domino, domino Branda S. R. E. Cardinale Placentino vulgariter nuncupato, & providis viris VVillelmo Brilleti, in Romana curia procuratore, Yvone Loyer, ſacrii palatii Apoſtolici cauſarum notario, & Franciſco de Hiſpania, ſervienti armorum palatii Apoſtolici, aliiſque pluribus. Teſtibus fide dignis, ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

Tenores vero dictarum citationum audientiæ pergameni, & in valvis papyri ſchedularum, unde ſupra fit mentio, ſequuntur tales.

MAndant reverendiſſimi patres, domini judices & commiſſarii, per ſacroſanctam & generalem Synodum Conſtantienſem in hac parte ſpecialiter deputati, citari peremptorie in audientia publica litterarum contradictarum, ut moris eſt, & citant ex ſuperabundanti, & ad omnem malitiam convincendam, dominum Petrum de Luna, Benedictum XIII. in ſua obedientia nuncupatum, omneſque alios & ſingulos, ſua conjunctim vel diviſim intereſſe putantes, quatenus die Martis proxime futura, mane hora ſeptima, compareant in Eccleſia Conſtantienſi, in loco publicæ ſeſſionis prope altare ejuſdem ſeſſionis, ad dicendum & excipiendum quidquid verbo, vel in ſcriptis dicere, vel excipere voluerint contra nonnulla munimenta, regiſtra, teſtes & eorum dicta, & atteſtationes in cauſa & cauſis coram dicta Synodo, & eiſdem judicibus, contra ipſum dominum Petrum de Luna pendente productos, & producta, ac ſuper tota cauſa hujuſmodi, & in eadem ulterius, prout viſum fuerit, procedi videndum, dictorum citatorum abſentia ſeu contumacia in aliquo non obſtante.

Datum Conſtantiæ, die vigeſima prima menſis Maji, anno a Nativitate Domini *MCCCCXVII.* indictione decima,

Citatio in valvis ad idem.

Nos judices & commiſſarii, per ſacroſanctam, generalem Synodum Conſtantienſem in hac parte ſpecialiter deputati, in valvis Eccleſiæ Conſtantienſis ex abundanti, & ad omnem malitiam convincendam, peremptorie citari mandamus, & preſentium tenore citamus dominum Petrum de Luna, Benedictum XIII. in ſua obedientia nuncupatum, omneſque alios & ſingulos, ſua interesſe putantes, quatenus die Martis proxime futura, mane hora ſeptima, compareant in dicta Conſtantienſi Eccleſia, in loco publicæ ſeſſionis, ad dicendum, & excipiendum quidquid verbo, vel in ſcriptis dicere, ſeu excipere voluerint contra non-

ANNO CHRISTI 1417.

nonnulla munimenta, registra, testes & eorum attestationes, in causa & causis coram dicta Synodo, & nobis, contra ipsum dominum Petrum pendente productos, & producta, ac super tota causa hujusmodi prædicta, & in eadem ulterius, prout justum fuerit, procedi videndum. Hoc vero nostræ citationis mandatum valvis seu portis dictæ Ecclesiæ duximus affigendum, modoque præmisso decernimus publicandum, ne prænominati sic citati aliquam ignorantiam prætendere valeant, seu etiam quomodolibet allegare. In cujus rei testimonium præsentes nostras litteras exinde fieri, sigillorumque reverendissimi in Christo patris & domini, domini Guillelmi tituli sancti Marci S. R. E. Cardinalis, & egregii viri utriusque juris doctoris domini, domini Michaelis Navers, fecimus impressione communiri.

Datum Constantiæ, die Veneris vigesima prima mensis Maji, anno a nativitate Domini MCCCCXVII. indictione decima. Protestamur nihilominus nos judices & commissarii prælibati, quod per actum hujusmodi a processu notarii recedere non intendimus quovis modo.

a *Gumpertus Fabri*) *notarii.*
Antonius de Casadaval)

a Mss. *Gumpertus Fabri, notarius, Antonius de Casadaval, notarius, pro natione Hispanica.*

DIE Jovis, vigesima septimæ prædicti mensis Maji, Constantiæ, in palatio Episcopali, hora tertiarum, vel quasi, omnes Commissarii, & judices memorati, domino Francisco Cardinale Florentino dumtaxat excepto, pro expeditione causæ præcedentis congregati, venerabilibus & circumspectis viris dominis Michaeli Navers, Petro Nardi, & Joanne VVellis conjunctim collegis suis præsentibus, & sponte acceptantibus examinationem registri, sive processus in causa præsenti habiti, & visitationem, depositionem testium, & reductionem eorumdem ad certum *b* summarie legendum, & explicandum per ipsos commissarios præfatos in publica sessione toti Concilio, committendum duxerunt, & commiserunt, juxta potestatem, & commissionem eis in præsenti causa in publica sessione per dictum sacrum generale Constantiense Concilium attributam.

b Mss. *summarium.*

Anno, & indictione quibus supra, die vero Martis, prima mensis Junii, constitutus Constantiæ in palatio Episcopali, mane hora tertiarum, vel quasi, curam reverendissimo reverendisque patribus ac venerabilibus, & circumspectis viris dominis, dominis Guillelmo Cardinale sancti Marci, Joanne electo Patriarcha Constantinopolitano, Roberto Sarisberiensi, Stephano Dolensi Episcopis, Hermanno Dvverch Sedis Apostolicæ protonotario, Michaele Navers, Jacobo electo Pennensi, abbate Cluniacensi, Guillelmo Pulchrinepotis, Nicolao VVordis, Petro Nardi, & Joanne VVellis commissariis & judicibus præfatis, aliis eorum collegis absentibus, magister Henricus de Piro promotor & procurator prædictus, nomine procuratorio quo supra, factaque relatione primitus per præfatum dominum Michaelem Navers, unum de commissariis prædictis, super toto processu in præsenti causa habito, ac depositionibus testium in eadem præsenti causa examinatorum ipsis commissariis præfatis corrigendo, emendando articulum octuagesimum tertium supra inter articulos datum incipiens, *Item & hoc sacrum Concilium, &c.* tollit in eodem articulo hæc verba, scilicet (*Arragonum, & Navarræ*) & loco illorum in fine ipsius articuli addit hæc verba sequentia, videlicet: *Quodque c sequenter secundum capitula conventa in Narbona inter Reges & principes obedientiæ dicti domini Petri de Luna, Benedicti appellati, fuit per dictam obedientiam convocatum istud Concilium, quatenus ad eos pertinebat; & postea Reges Arragonum, & Navarræ præfato Concilio ex utraque conventione se unierunt, & incorporarunt, unum simul Concilium facientes, & contra. Et sic fuit, & est verum, publicum, & notorium.*

c Mss. *communiter.*

Quo quidem articulo sic, ut præfertur, emendato & correcto, idem magister Henricus de Piro promotor & procurator adhuc præsens dictum articulum, seque & partem suam ad probandum in Romana curia in civitate Constantiæ, ac extra admitti per dominos judices & commissarios præfatos debita cum instantia postulavit. Quem quidem articulum sic correctum & emendatum domini judices & commissarii memorati, instante magistro Henrico de Piro promotore & procuratore ad probandum in Romana curia, & civitate Constantiæ dumtaxat infra decem dies proxime, & immediate sequentes, admittendum duxerunt, & admiserunt; retenta sibi nihilominus potestate plenaria eumdem admittendi extra Romanam curiam, & civitatem Constantiæ, si sibi in posterum visum fuerit expedire.

ANNO CHRISTI 1417.

SESSIO XXXIV.

DIE sabbati quinta mensis Junii, anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimoseptimo, indictione decima, fuit sessio generalis per sanctam Synodum Constantiensem in majori Ecclesia Constantiæ solemniter celebrata: in qua reverendus pater dominus Thomas d *Senonensis Episcopus Missam de tempore celebravit. Præsedit autem reverendissimus dominus Joannes Episcopus Ostiensis Cardinalis & vicecancellarius. Et dictis demum litaniis & orationibus consuetis, cum Evangelio secundum Lucam.* Homo quidem fecit cœnam magnam, *domini commissarii in causa contra Petrum de Luna ascenderunt ambonem: & reverendissimus pater dominus Guillelmus Cardinalis tituli sancti Marci, de suorum collegarum consensu sibi assistentium, pro themate assumens,* Tempus est ut veniat judicium a domo Dei, *&c. quod perpulere deducens, processum per ipsum & suos collegas contra Petrum de Luna, a quibusdam Benedictum decimumtertium nuncupatum, juxta commissionem eis desuper factam, habitum, integre narravit & recitavit, una cum probationibus articulorum simpliciter in hujusmodi causa productis. Et facta dicta relatione, reverendi patres domini Dolensis & Lichfeldensis Episcopi respondendo articulos legerunt: videlicet summam probationum scriptam super quolibet articulo, dicendo post lecturam articuli: Iste articulus de veritate & notorietate probatur per tot testes & tales: declarando dignitates & gradus testium. Et his peractis, reverendus pater & dominus Episcopus Concordiensis legebat quoddam decretum, cujus tenor sequitur:*

Ex prima editione.

d *In prima editione Curiomensis. Nullas mss. habet Senonensis. Nec ullus tuae fuit Thomas Senonensis. Luc. 14.*

1. Petr. 4. 17. *Ubi Vulgata editio habet,* incipiat.

Hæc sacrosancta Synodus, audita relatione processus & probationum & aliorum actorum in causa inquisitionis pendente coram eadem sancta Synodo contra Petrum de Luna, Benedictum decimumtertium a nonnullis nuncupatum, super ferenda sententia & aliis in causa hujusmodi fiendis deliberabit: potestatem autem alias concessam commissariis in dicta causa, præterquam ad citandum eumdem Petrum de Luna ad audiendum sententiam per eamdem Synodum ferendam, non intendit revocare; super qua citatione atque sententia nullam dictos commissarios vult habere potestatem. Super præmissis dominus Joannes Episcopus Ostiensis hujusmodi sessioni præsidens nomine Synodi respondit, Placet.

Ex collectione Barberiniana.

Die sabbati, quinta supradicti mensis Junii, fuit dictæ sacrosanctæ Synodi Constantiensis sessio generalis, Constantiæ, in Ecclesia majori, in loco soliti & consueto, mane hora septima post mediam noctem, tenta, & solemniter celebrata. Pro cujus sessionis introductione reverendus pater dominus Thomas Episcopus e Cirienensis Missam de tempore devote celebravit. Quaquidem Missa sic decantata, reverendissimi, reverendique patres & domini S. R. E. Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, ceterique ad quos pertinuit, mitras capitibus imponentes, se cappis pluvialibus induerunt. Subsequenter litaniis, & orationibus consuetis, cum Evangelio secundum Lucam: *In illo tempore: Dixit Jesus parabolam hanc: Homo quidam fecit cœnam magnam, &c.* cum collectis devote lectis, & peractis; domini commissarii hujusmodi causæ memorati, ambonem publicationis ordinatorum dictæ sanctæ Synodi ascenderunt: in quo existentes, reverendissimus in Christo pater & dominus dominus Guillelmus Cardinalis sancti Marci, de consensu & expressa voluntate suorum collegarum sibi assi-

e Mss. *Cirienensis.*

ANNO CHRISTI 1417.

stentium, pro themate assumens, *Tempus est ut ve-* A *niat judicium de domo Dei, &c.* quod pulcre deducens, processum per ipsum & suos collegas contra Petrum de Luna, a quibusdam Benedictum XIII. nuncupatum, juxta commissionem eis a dicta sancta Synodo desuper factam, habitum integre narravit, & recitavit, una cum probationibus articulorum similiter in hujusmodi causa productorum. Deinde hujusmodi relatione facta, reverendi patres domini Dolensis, & Lichfeldensis Episcopi de mandato dicta sanctæ Synodi, videlicet Episcopus Dolensis articulos in hunc modum, scilicet. *Ad multiplices, &c. In primis, &c.* Et dominus Lechfeldensis respondens, legerunt probationem in hunc modum. *Prima pars, &c.* prout & quemadmodum in quibusdam papyri foliis inferius apud acta præ- B sensis causæ registratis plenius continetur.

His sic peractis, reverendus pater dominus Episcopus Concordiensis, de mandato sacrosanctæ Synodi ambonem prædictum ascendens, quoddam decretum hujus Synodi, publice, alta & intelligibili voce perlegit, cujus tenor inferius apud acta extat registratus. Super quibus omnibus & singulis præmissis, & præsertim super decretoria supra lecta, dominus Joannes Episcopus Ostiensis, S. R. E. Cardinalis, & vicecancellarius, ac hujusmodi sessionis præsidens, nomine dictæ sanctæ Synodi respondit, *Placet*. Deinde magister Henricus de Piro promotor & procurator prædictus, quo supra nomine, sibi super præmissis, a protonotariis & notariis ipsius sanctæ Synodi, unum vel plura, publicum vel publica petiit instrumenta. Præsentibus ibidem reverendissimis patribus, & dominis, dominis Joanne C Ostiensi, Laudensi, de Ursinis, Bononiensi, Senensi, Pisano, Veronensi, Cameracensi, Tricaricensi, Placentino, sancti Marci, Chalanco, Fuxi, Salutiarum, de Brancacciis, de Flisco, de Columna, de Comitibus, S. R. E. Cardinalibus prædictis; & illustribus principibus dominis Friderico marchione Brandeburgensi, & Henrico Bavariæ duce, regumque, ducum, principum, ptælatorum, communitatum, & universitatum Ambaxiatoribus, aliisque Christianis in numero copioso.

SESIO XXXV.

Unio Ambaxiatorum domini Regis Castellæ & Legionis.

DIE Veneris decimaoctava mensis Junii supradicti, sessio generalis in majori Ecclesia Constantiensi fuit solemniter celebrata: cui interfuit serenissimus princeps Sigismundus Romanorum & Hungariæ, &c. Rex, cum insigniis regalibus, & multis principibus & nobilibus sibi adstantibus & sibi servientibus. Et ante istius sessionis officium, sive orationes solitas & consuetas, prælati pluvialibus induti, mitras capitibus imposuerunt. Consequenter reverendi patres & domini, nobiles & strenui viri serenissimi principis domini Joannis Regis Castellæ & Legionis Ambaxiatores, & cum eis Petrus de Lamburga de Polonia, ambonem ascenderunt: ac ipsi Ambaxiatores tria in effectu facere pro præsenti ses- E *sione proposuerunt: videlicet primo Concilium Constantiense convocare: secundo, præsenti congregationi in Constantia se unire: tertio, subjectionem obedientiæ factam in Narbona juxta capitula ibidem concordata approbare. Et deinde Petrus de Lamburga legit quoddam procuratorium Regis Castellæ. Quo lecto, frater Ludovicus de Valle Oleti, unus de Ambaxiatoribus dicti Regis, de consensu suorum coambaxiatorum legit quamdam schedulam convocationis, una cum bulla Concilii convocatoria, domino Regi Castellæ prædicto per Synodum missa, juxta capitula concordata Narbonæ, cujus schedulæ convocationis tenor talis est:*

Schedulam convocationis.

ANNO CHRISTI 1417.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis.

NOS Didacus Conchensis Episcopus, & Ferdinandus Petri de Avala major præfectus Guispuscuæ, serenissimi domini Regis Castellæ consiliarii, Joannes Episcopus Pacensis, Martinus Ferdinandi domicellorum præses, Ferdinandus Martini de 1 Davaben. Segobiensis, Didacus Ferdinandi Palentinensis, Ecclesiarum decani, decretorum Doctores, frater Ludovicus de Valle Oleti ordinis Prædicatorum, in Theologia magister Parisiensis, Joannes Ferdinandi de Rupeflore decretorum Doctor, oratores & procuratores præfati serenissimi domini Joannis Regis Castellæ & Legionis, ac serenissimæ dominæ reginæ Castellæ matris & tutricis ejusdem, regnorumque gubernatricis, 2 & omnium quorum interest, & interesse potest. Ad pacem & unionem sanctæ matris Ecclesiæ puris ac sinceris affectibus anhelantes, volentesque & intendentes adimplere conventionem in Narbona initam inter serenissimum principem & dominum Sigismundum Romanorum & Hungariæ Regem semper Augustum, ac reverendos patres procuratores, nuncios & legatos præsentis congregationis Constantiensis ex una, & oratores ac procuratores serenissimi principis domini Ferdinandi claræ memoriæ Arragonum & Siciliæ Regis, tam suo proprio nomine, quam tutorio & tutoris nomine præfati serenissimi domini Regis Navarræ, necnon illustris principis Joannis comitis Fuxi ex alia patribus, pre- C *sentamus nos in hoc loco coram paternitatibus vestris, offerentes nos ad exsequendam dictam conventionem, ac omnia & singula in ea contenta. Et sumus nunc attendentes, quod in primo capitulo dictæ conventionis continetur, quod convocatio dictarum obedientiarum fiat per prælatos, ceterosque viros ecclesiasticos hujus congregationis per litteras directas ad Reges, principes, prælatos, ac alias personas de obedientia dicti domini Benedicti sic nuncupati. Quod vice versa præfati domini Reges, principes, prælati, & aliæ personæ dictæ obedientiæ domini Benedicti sic nuncupati, debeant vos præfatos dominos prælatos & ceteros de congregatione præsenti per suos Ambaxiatores aut litteras hic in Constantia convocare. Et attento etiam, quod litteræ convocatoriæ pro par-* D *te vestra domino nostro Regi Castellæ jam præsentatæ fuerunt, quas etiam ipse omnibus prælatis & aliis personis, quibus dirigebantur, intimari fecit modo debito, prout per instrumenta inde confecta patebit, cum fuerit opportunum, volumus & nos satisfacere dicto capitulo, cujus tenor quantum ad litteras convocatorias quæ in eis continentur, talis est:*

Ex prima editione.

„ *Miseratione divina Episcopi, Presbyteri & dia-*
„ *coni Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, E-*
„ *piscopi, prælati & ceteri in Constantia provinciæ*
„ *Moguntiensis in Christi nomine congregati, illustri*
„ *principi, prout superius continetur, &c. Qua ad*
„ *finem lecta, idem frater Ludovicus legit, ut se-* *Sessione XXII.*
„ *quitur: Cui quidem capitulo satisfacere volentes,*
„ *convocamus vos omnes prælatos, & ceteros do-*
„ *minos de hac Congregatione, juxta tenorem dicti*
„ *capituli.*

His sic lectis reverendissimus pater dominus Bartholomæus, Archiepiscopus Mediolanensis, 3 ascendens in ambonem, legit in hæc verba:

Schedula acceptationis convocationis.

Nos miseratione divina Episcopi, Presbyteri & diacani Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, prælati, & ceteri hic congregati, dictam convocationem acceptamus, & offerimus nos paratos sine dilatione quacumque ad procedendum ad ulteriora.

Et insuper requirimus vos oratores & procuratores prædictos, quatenus ad unionem faciendam nobiscum pro-

---

1 *Mss.* Davalos. 2 *Hic supplendum ex mss.* hic præsentes & personaliter constituti, nomine præfatorum serenissimorum dominorum Regis & Reginæ Castellæ, & omnium, *&c.*

3 *Mss.* etiam ascendens, de mandato dictæ sanctæ Synodi sibi super hoc facto, publice, alta & intelligibili voce, schedulam acceptationis dictæ convocationis per Ambaxiatores Regis Castellæ prædicti, ut præfertur, factæ, legit in hæc verba:

ANNO CHRISTI 1417.

procedatis juxta tenorem tertii capituli convocationis prædictæ, quæ talis est: Tertio, quod præfatis de obedientia dicti domini Benedicti decimitertii per quosdam, &c. ut superius continentur; cujus tamen totum tenorem legebant. Et expost frater Ludovicus de Valle Oleti I. præfatus, quo ad secundum principale, quamdam unionis schedulam legebat in hæc verba:

Schedula unionis.

Nos oratores & procuratores prætacti, dictis nominibus unimus nos vobis juxta tenorem capituli Narbonensis prædicti, approbantes & laudantes omnia quæ post unionem a Arragonensem contra dominum Benedictum agitata sunt & processa pridem, & eodem modo, ac si per hanc unionem nostram ab hac sancta Synodo nobis interessentibus facta foret. Qua unione facta, præfatus dominus Archiepiscopus Mediolanensis legebat in hunc modum.

a *Mss.* Arragonum.

Schedula acceptationis unionis.

Nos prælati & ceteri congregati ut supra, dictam unionem b nostram acceptamus, profitentes vos vice & nomine præfati serenissimi domini Regis Castellæ per omnia debitis modo & forme ac tempore contentis in dicto capitulo tertio satisfeciſſe, & e converso nos vobis oratoribus & procuratoribus prædictis nominibus juxta tenorem ejusdem capituli unimus.

b *Mss.* vestram.

Quibus sic factis, reverendissimus pater dominus Joannes Episcopus Ostiensis Cardinalis & vicecancellarius nomine totius Synodi respondit per verbum, Placet.

Subsequenter oratores & procuratores illustrissimi domini Infantis Henrici, ac ordinis sacræ militiæ sancti Jacobi de Spata generalis magistri, ambonem ascendentes, omniaque & singula facta & acta per dominos Ambaxiatores & oratores Regis Castellæ prædictos approbantes & laudantes, convocationem fecerunt simili modo, ut ipsius Regis Castellæ Ambaxiatores; & similiter se huic congregationi unierunt, prout super istis convocatione & unione frater Joannes de sancto Jacobo, ordinis Minorum, unus de Ambaxiatoribus prædictis, de suorum coambaxiatorum consensu quamdam papyri schedulam legebat sub hujusmodi tenore.

Schedula convocationis Infantis Henrici.

Nos Vitalis de Soto miles commendator de Caravagua, frater Joannes de sancto Jacobo sacræ paginæ professor, Garsias de c Vergera miles, Joannes Alphonsi, decretorum baccalaureus, procuratores & oratores illustrissimi domini Infantis Henrici, ac ordinis sacræ militiæ sancti Jacobi de Spata generalis magistri, simili modo convocamus vos omnes prælatos & ceteros domines de hac congregatione, juxta tenorem dicti capituli. Deinde idem frater Joannes legit, ut sequitur:

c *Mss.* Vergoia.

Schedula unionis ejusdem.

Nos oratores supradicti, dicto nomine, unimus nos vobis juxta tenorem capituli prædicti. Super quibus omnibus & singulis promotores Concilii petierunt instrumentum & instrumenta: & depost fuit cantatum, Te Deum laudamus. Quo finito, reverendissimus pater dominus Joannes Episcopus Ostiensis Cardinalis ad præsidendum ivit, & officium sessionis solitum solemniter incipiebatur. Et lectis litaniis, aliisque consuetis, præfatus Archiepiscopus Mediolanensis una cum Ambaxiatoribus Regis Castellæ ambonem ascendit, & legit schedulam sequentem, legendo etiam illa capitula concordata Narbonæ, de quibus supra faciebat mentionem, quæ superius inserta fuerunt, ubi agebatur de confirmatione eorum.

Confirmatio capitulorum.

Sacrosancta generalis Constantiensis Synodus in Spiritu Sancto legitime congregata, viso & considerato capitulo secundo ex capitulis Narbonensibus, inter carissimum Ecclesiæ filium Sigismundum Romanorum & Hungariæ Regem illustrem, & dilectos ipsius Ecclesiæ filios, promotores & nuncios dictæ Synodi ex una, & procuratores ac oratores carissimorum dictæ Ecclesiæ filiorum dominorum, Ferdinandi claræ memoriæ Arragonum & Siciliæ Regis, tam suo proprio nomine, quam tutorio & tutoris nomine, Joannis Castellæ & Legionis; necnon oratores Navarræ Regum, & illustrium & dilectorum ejusdem Ecclesiæ filiorum Fuxi & Armoniaci comitum, partibus ex altera, concordatis: cujus quidem secundi capituli tenor sequitur sub his verbis: Secundo, quatenus dictæ conventionis, &c. volens in omnibus observare dictam capitulum, promittit, ratum habet, securat specialiter, confirmat, & noviter firmat, & statuit, & decernit in omnibus & per omnia, prout in dicto capitulo plenius continetur. Viso etiam quarto capitulo incipiente: Quarto, quod per dictum uniendum Concilium, &c. abolet, tollit & irritat quoscumque processus, sententias, decreta, ordinationes, statuta & pœnas, &c. ut in dicto capitulo continetur, usque ubi, & quod statuatur. Item statuit, quod nunquam de cetero ratione vel occasione dicti schismatis aut adhæsionis dicti domini Benedicti, & sui prædecessoris domini Clementis, possit contra dictos dominos Reges, principes, prælatos, & alios de obedientia dicti domini Benedicti quomodolibet procedi in judicio, vel extra, ut in fine dicti capituli continetur. Viso etiam quinto dictorum capitulorum incipiente: Quinto, quod per dictum formandum Concilium, &c. approbat, laudat, firmat, & meliori modo quo fieri potest, plenissime confirmat omnes & singulas concessiones, dispensationes & gratias factas per dominum Benedictum prædictum quibusvis personis suæ obedientiæ de quibusvis dignitatibus, &c. sit in dicto capitulo continetur. Viso etiam undecimo dictorum capitulorum incipiente. Undecimo, quod dictus dominus Rex Romanorum, &c. & attento quod dicitur ibi; & quod in prima sessione, &c. dicta sancta Synodus facit, concedit, statuit & ordinat in omnibus & per omnia, prout in dicto capitulo continetur. Quibus sic lectis & completis, reverendi patres Jacobus Rhodini Sedis Apostolicæ protonotarius, & Joannes litterarum Apostolicarum corrector, tenens librum Evangeliorum a parte dextra; & a parte sinistra dominus Thomas d Polten dictæ Sedis protonotarius, & venerabilis dominus Jacobus e Moresim sacri palatii Apostolici causarum auditor, tenentes libros sanctorum Evangeliorem, accesseruntur ad dominos in hac sessione præsentes, recipientes ab eis juramenta. Et primo serenissimus dominus Sigismundus Romanorum & Hungariæ Rex, consequenter vero & domini Cardinales, Archiepiscopi, Episcopi, ceteriquæ prælati & Ambaxiatores, omnia & singula capitula Narbonæ concordata in omnibus & per omnia observare juraverunt, & quilibet eorum juravit, ac ea, quantum in eis fuit, receperunt.

Supra, sess. xx.

Supra, sess. xx.

Supra, sess. xx.

d *Mss.* Polton. e al. Moresini.

Quibus juramentis sic præstitis, Henricus de Piro promotor, nomine præfati serenissimi principis domini Sigismundi surgens, publice dixit & inquisivit: Si aliquis esset in prædicta sessione, qui haberet mandatum sufficiens illustris principis comitis Armeniaci, quod illud exhiberet. Cancellarius autem studii Parisiensis surgens dixit, Ambaxiatores Christianissimi Regis Francorum certa habuisse scripta, quod dictus dominus comes sequi vellet vestigia prædicti domini Regis. Tunc dictus dominus Henricus nomine quo supra dixit: Ex quo non apparet mandatum sufficiens pro ipso domino comite, nullo modo per juramentum supra per eum præstitum, ad observationem dictorum capitulorum in Narbona concordatorum, quo ad præfatum dominum comitem Armeniaci, vellet arctari, publice & solemniter fuit protestatus.

His

t *In mss.* Ambaxiator, nomine & consensu suorum coambaxiatorum prædictorum, quoad secundum principale agendum, quamdam schedulam unionis publice, alta & intelligibili voce, de verbo ad verbum perlegit sub his verbis:

ANNO CHRISTI 1417.

His autem sic peractis, præfatus Archiepiscopus Mediolanensis legit quamdam papyri schedulam tenoris subsequentis.

„ *Item, domini Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, & alii prælati Ambaxiatores dominorum Regum & Principum, & alii in dicto Concilio existentes, & singulares personæ, & tanquam personæ suffultæ ad hoc sufficienti potestate, jurent, prout sufficienter in dicto undecimo capitulo continetur. Quæ prædicta omnia & singula intelligantur & locum habeant, retento tenore omnium & singulorum capitulorum prædictorum Narbonæ concordatorum; quibus & eorum singulis dicta Synodus stare intendit, nec ab eis vel eorum aliquo in toto vel in parte recedere.*

Ad quæ omnia & singula dominus Episcopus Ostiensis vicecancellarius & hujus sessionis præsidens præfatus, nomine totius Concilii respondit per verbum, Placet.

Subsequenter dominus & frater Ludovicus de Valle Oleti prædictus, existens in ambone, legit schedulam sequentem.

Schedula approbationis capitulorum Narbonæ factæ per oratores Regis Castellæ.

NOs Didacus Conchensis Episcopus, & Ferdinandus Petri de Ayala major præfectus Guipuscuæ, serenissimi domini Regis Castellæ consiliarii, Joannes Episcopus Pacensis, Martinus Ferdinandi domicellorum præses, Ferdinandus Martini de a *Clavales Segobiensis, & Didacus Ferdinandi Palentinensis, Ecclesiarum decani, decretorum doctores, frater Lodovicus de Valle Oleti ordinis prædicatorum in theologia magister Parisiensis, Joannes Ferdinandi de Rupeflore decretorum doctor, oratores & procuratores serenissimi domini Joannis Castellæ Regis & Legionis, ac serenissimæ dominæ Reginæ matris & tutricis ejusdem regnorum gubernatricis, hic præsentes & personaliter constituti, dictis nominibus quibus validius & efficacius possumus, jure videlicet, forma, modo, via, causa melioribus, omnia & singula decreta, statuta, protestationes per sacrosanctam & generalem Synodum Constantiensem nunc facta & edita, & quæ nunc sint seriosius lecta, ipsa habentes pro sufficienter expressis & repetitis solemniter, vice & nomine Regis & Reginæ nostrorum præfatorum omnium regnorum & terrarum suarum acceptamus, approbamus, assentimus, & solemniter affirmamus. Et similiter sicut ipsa sancta Synodus protestata est, quod non* b *velit recedere a capitulis in dicta civitate Narbonensi concordatis, ita & nos dictis nominibus solemniter protestamur. Ad quæ tunc reverendissimus pater & dominus Episcopus Ostiensis, hujus sessionis præsidens, nomine totius Synodi respondit,* Placet. *Et consequenter præfatus Archiepiscopus Mediolanensis legit decretum tenoris infrascripti.*

a *Mſ.* Davalos.

b *mſſ.* intendit

Quod non obstantibus juramentis, licuit ab ejus obedientia recedere.

SAcrosancta generalis Synodus Constantiensis in Spiritu Sancto legitime congregata, pro bono unionis Ecclesiæ sacrosanctæ auctore Deo felicius consummandæ, considerans quod per carissimam Ecclesiæ filiam Catharinam Reginam illustrem, carissimi ipsius Ecclesiæ filii Joannis Regis Castellæ & Legionis matrem atque tutricem, regnorumque & terrarum illius gubernatricem, atque per nonnullos prælatos, barones & notabiles personas regnorum & errarum Regis præfati, requisita & præstita fuerunt juramenta & promissiones de non recedendo ab obedientia domini Petri de Luna, Benedicti decimitertii a nonnullis sic nuncupati, sub certis formis, de quibus in actis & instrumentis inde confectis latius continetur: quæ quidem acta & instrumenta, & alias quascumque probationes prædictorum, præfata Synodus de ipsis plene certificata, vult hic habere pro sufficienter expressis: quodque hujusmodi juramenta & promissiones requisita & præstita fuerunt impedimentum præfatæ unionis, propter quæ & illa nulla & irita esse censentur: statuit, decernit: atque declarat, præfata omnia juramenta, & promissiones, ac omnia & singula inde secuta fuisse & esse cassa, irrita & nulla, nulliusque efficaciæ, roboris vel momenti. Et nihilominus ad cautelam, quatenus de facto processerunt, ea relaxat & cassat, irritat, ac revocat, declarans prefatos (ut præmittitur) jurantes & promittentes ad observantiam prædictorum minime teneri & obligari.

ANNO CHRISTI 1417.

Quo decreto lecto fuit per dictum dominum præsidentem nomine totius Synodi responsum per verbum, Placet. *Et depost præfatus frater Ludovicus legit, ut sequitur.*

Schedula subtractionis obedientiæ confirmationis, per unum de Ambaxiatoribus Regis Castellæ lecta.

NOs Didacus, &c. Ambaxiatores & procuratores præfati, nomine procuratorio quo supra, confirmamus, & etiam approbamus subtractionem obedientiæ dudum factam in Perpiniano domino Papæ Benedicto decimotertio, per felicis memoriæ dominum Ferdinandum Arragonum & Siciliæ Regem, nomine serenissimi Regis Castellæ & Legionis domini nostri, & per suas litteras, sicut in eisdem latius continetur: etiam ex superabundanti cautela eam nomine quo supra de novo facimus, sicut in dictis litteris continetur, & alio meliori & firmiori modo, quo fieri potest & debet: de quo offerimus litteras præfati domini Regis & matris in valida & expedienti forma daturos.

Deinde dominus Petrus de Grado, unus etiam de Ambaxiatoribus Regis Castellæ & Legionis prædicti, quadam schedulam subtractionis obedientiæ c *factam, in vulgari Castellano scriptam, publice legit. Et quia a multis non intelligebatur, præsentibus igitur non est incerta. Deinde frater Lodovicus præfatus solemniter fecit collationem: & facta collatione, pro complemento hujus sessionis reverendissimus pater dominus Joannes Patriarcha Antiochenus Missam de Spiritu Sancto celebravit.*

c *Supple ex mſſ.* per prælatum dominum regem Castellæ factam.

Ex Mſ. Surii.

Præsentibus ibidem reverendissimis in Christo patribus & dominis, dominis Joanne Ostiensi, de Ursinis, Bononiensi, Venetiarum, Senensi, Pisano, Veronensi, Cameracensi, Tricaricensi, Placentinensi, sancti Marci, de Chalanco, de Fuxo, sanctæ Romane Ecclesiæ Cardinalibus, ac illustrissimo Principe domino Sigismundo Romanorum & Hungariæ, &c. Rege præfato, illustribusque principibus & dominis Friderico marchione Brandeburgensi, & Ludovico duce de Burga: necnon Regum, Principum, nobilium, prælatorum, communitatum, universitatum, studiorum Ambaxiatoribus, & aliis Christi fidelibus in multitudine copiosa.

Ex collectione Barberiniana, & mſ. Lipsiensi.

Unio Ambaxiatorum domini Regis Castellæ.

DIe Veneris, decima octava mensis Junii supradicti, fuit Constantiæ, provinciæ Moguntinæ, in Ecclesia majori in loco solito, hora sexta, vel circa post mediam noctem sacre dictę Synodi Constantiensis sessio publica tenta, & debitis solemnitatibus celebrata. Cui sessioni interfuit serenissimus & invictissimus Princeps & dominus, dominus Sigismundus divina clementia Romanorum & Hungariæ Rex Augustus, corona & habitu regali insignitus, multis principibus & nobilibus sibi adstantibus & servientibus: & ante illius sessionis officium, sive ordinationes solitas & consuetas, reverendissimi, reverendique patres, & domini S. R. E. Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, ceterique prælati, ad quos pertinuit, se cappis pluvialibus induentes, mitras capitibus imposuerunt. Quo facto reverendi patres nobiles, & strenui viri serenissimi Pricipis & domini, domini Joannis Dei gratia Castellæ & Legionis Ambaxiatores, in infrascripto procuratorio nominatim expressi, ambonem publicationis decretorum, & ordinatorum sacræ Synodi prædictæ solitum, & cum eis venerabilis vir Petrus de Lamburga de Polonia, in

jure

ANNO CHRISTI 1417.

jure canonico licentiatus, aſcenderunt; ac ipſi procuratores, & Ambaxiatores prædicti tria in effectu facere pro præſenti ſeſſione propoſuerunt: videlicet primo Concilium Conſtantienſe vocare; ſecundo congregationi præſenti in Conſtantia ſe unire; tertio ſubtractionem obedientiæ factam in Narbona juxta capitula ibidem concordata approbare. Primo & ante omnia mandatum ſuæ procurationis oſferentes facto, & realiter, quod dictus dominus Petrus de Lamburga de mandato ſanctæ Synodi hujuſmodi publice, alta & intelligibili voce de verbo ad verbum legit, & publicavit hujuſmodi ſub tenore:

Procuratorium Regis Caſtellæ.

Joannes Dei gratia Rex Caſtellæ & Legionis, univerſis, & ſingulis Chriſti fidelibus per has noſtras præſentes procurationis, commiſſionis, & poteſtatis litteras, notum facimus, quod nos inter ceteras reipublicæ curas, quæ noſtrum animum aſſiduis meditationibus *a* agunt, ad veram pacem, & indubitatam unionem ſacroſanctæ matris Eccleſiæ, noſtrorum progenitorum more, ſupremis affectibus aſpirantes: cum jamdudum ad proſecutionem & in proſecutione pacis & unionis hujuſmodi, veſtut pius & catholicus Eccleſiæ filius, per omnes vias & modos congruos & honeſtos, cum omni mentis ſinceritate, & fidei puritate, Deum ſolum præ oculis gerentes, operam ſolicitam adhibuerimus indefeſſe; nunc tandem in dicta proſecutione tanto vigilantius, & devotius inſiſtentes, quanto ad dictæ unionis affectionem, divina favente clementia, materiæ diſpoſitionem imminere conſpicimus: de legalitate, fide, prudentia, & circumſpectione dilectorum & fidelium naturalium noſtrorum reverendi in Chriſto patris Didaci Conchenſis Epiſcopi, conſiliarii noſtri, nobiliſque & ſtrenuiſſimi militis Ferdinandi, Petri de Ayada, noſtri etiam conſiliarii, & majoris præfecti Guiſpuſtiæ; atque reverendi in Chriſto patris Joannis Pacenſis Epiſcopi, nobiliſque & ſtrenui militis *b* Fernandi, domicellorum noſtrorum præſidis, ac eximie religionis viri fratris *c* Fernandi de Yleſtis ordinis, Minorum, quondam inclytæ memoriæ Regis Joannis avi noſtri confeſſoris, noſtrique conſiliarii, necnon circumſpectæ providentiæ virorum Fernandi Martini de Davalos decretorum doctoris, & Segobienſis Eccleſiæ Palantinæ decani, noſtræque auditoris, & Didaci Fernandi de Valleoleti decretorum doctoris Eccleſiæ Palentinæ decani, religioſique viri fratris Ludovici de Valloleti ordinis Prædicatorum in theologia licentiati, ac Joannis Fernandi de Rupeflore decretorum doctoris, præſentium exhibitorum, pleniſſime fidentes, ipſos omnes ſimul, & eorum quemlibet meliori modo, via, & forma, quibus de jure, & bona æquitate juxta rei hujus exigentiam poſſumus, & debemus, noſtros ſolemnes Ambaxiatores, oratores, nuncios, & procuratores ſufficientes, generales, & ſpeciales facimus, conſtituimus, creamus, ordinamus, pariter & deſtinamus, videlicet ad eundem, proficiſcendum, accedendum, & perveniendum ad civitatem Conſtantiæ provinciæ Moguntinæ, ibidemque & alibi ubicumque ſequentia tractari, agitari, & celebrari contingat, vice, & nomine noſtris, & pro nobis, regniſque & dominiis noſtris, ac nomine omnium & ſingulorum, quorum intereſt vel intereſſe poterit in futurum, una cum ceteris Mundi nationibus, & aliis gentibus, & perſonis cujuſcumque ſtatus, ordinis, præeminentiæ, gradus, dignitatis, & conditionis exiſtant, quorum intereſt vel intereſſe poterit, inibi pro unione ſanctæ matris Eccleſiæ congregatis, vel alibi, ſi contingat, vel expediat, congregandis, conveniendum; eaſque nationes, gentes, & perſonas ad dictum unionis negotium, & alia ſequentia convocandum, ſeque ipſos, nomine, quo ſupra, eiſdem conciliariter, vel alias uniendum, adunandum, & incorporandum, lambem ſchiſmatis exſtirpandum, Eccleſiæ pacem & unionem proſequendum, dandum, procurandum, & aſſequendum; ipſius Eccleſiæ reformationem, tam in capite, quam in membris faciendum, ordinandum, & ſtabiliendum; hæreſes; & orrores eſtirpandum, evellendum, eliminandum, & ab Eccleſia Dei penitus auferendum; & ſuper iis omnibus, & ſingulis eorum cum ceteris ab eis, & in eis, & eorum quolibet dependentibus, incidentibus, emergentibus, & connexis, ac aliis quibuſcumque in præmiſſis, & circa præmiſſa, nos, regna, & dominia noſtra quovis modo tangentibus, & concernentibus, in quantum nos attinet, vel attinere poteſt, tractandum, agendum, procedendum, faciendum, dicendum, petendum, concludendum, conſentiendum, aſſentiendum, diſſentiendum, contradicendum, proteſtandum, juramentum & juramenta quæcumque ſuper iis neceſſaria & opportuna in animam noſtram præſtandum, omnia & ſingula, quæ veri & indubitati Ambaxiatores, oratores, nuncii, & procuratores ſufficientes, generales & ſpeciales, tractare, agere, facere, dicere, petere, concludere, concordare, conſentire, aſſentire, diſſentire, contradicere, proteſtari, jurare poſſent, & deberent, & quæ noſmet facere, dicere, & exercere modis premiſſis poſſemus, & deberemus, ſi preſentes perſonaliter intereſſemus: etiamſi talia ſint, quæ mandatum exigant magis ſpeciale, modis, viis, temporibus, & opportunitatibus, quibus eiſdem noſtris Ambaxiatoribus, vel eorum duabus partibus expedire videbitur faciendum, dicendum, procedendum, & exercendum: Promittentes in verbo regio quidquid per dictos Ambaxiatores, oratores, nuncios, & procuratores noſtros vel duas eorum partes, actum, factum, proceſſum, dictum, geſtum, conſenſum, concordatum, aſſenſum, diſſenſum, contradictum, proteſtatum, juratumve fuerit in præmiſſis & circa præmiſſa, & eorum ſingula, ſive alias quomodolibet procuratum, firmiter, & immobiliter per nos tenere, & obſervare, & per regna, & dominia noſtra teneri & obſervari facere cum effectu. Super quibus omnibus & ſingulis dilectum etiam noſtrum prudentem virum Petrum Ferdinandi de la Guardia, archidiaconum de Grado in Eccleſia Ovetenſi, ſecretarium noſtrum, una cum Ambaxiatoribus, & procuratoribus noſtris traſmittimus; ut per eumdem cuncta in præmiſſis negotiis, & circa ea geſta, & gerenda in formam publicam, & authenticam redigant ad noſtram informationem, & juris tuitione. In cujus rei teſtimonium has noſtras præſentes littetas propriæ manus ſubſcriptione ſereniſſimæ & amantiſſimæ dominæ Reginæ Catherinæ genetricis & nutricis, regnorumque, & dominiorum noſtrorum gubernatricis roboratas ab intra; necnon Archiepiſcopi Toletani Hiſpaniarum primatis & majoris cancellarii Caſtellæ, noſtri conſiliarii, & aliorum baronum, militum, & doctorum noſtrorum, etiam conſiliorum ſubſcriptionibus, ut moris eſt, a tergo munitas, ſigillo noſtro plumbeo impendente ad totius roboris firmitatem fecimus communiri.

Datum apud Vallemoleti, vigeſima quarta die menſis Octobris, anno Domini MCCCCXVI.

Yo la Reyna.

Petrus archidiaconus de Grado.

A tergo hujus procuratorii, ſive earum litterarum ſcriptum erat in hunc modum, qui ſequitur:

Ego Archiepiſcopus Toletanus: yo Condeſtabile. Yo Elmirante. Yo Diego Lopez. Sanxi legum doctor. Yo Joan Roderici. Yo Johan de Velaſco.

Schedula convocationis.

Eſt ſuperius in hac ipſa ſeſſione, ex editione prima, ubi & alia huc pertinentia.

Schedula unionis ejuſdem.

NOs oratores ſupradicti, dicto nomine, nos vobis, juxta tenorem capituli prædicti.

Super quibus omnibus, & ſingulis præmiſſis magiſter Joannes de Scribanis procurator, & promotor prædictus, nomine quo ſupra, ſibi a protonotariis atque notariis & ſcribis hujus ſanctæ Synodi unum, vel plura, publicum, ſeu publica ad futuram rei memoriam petiit fieri inſtrumenta.

Deinde domini Ambaxiatores Regis Caſtellæ præfati ambonem publicaitonis deſcenderunt, & immediate poſt Ambaxiatores Regis Franciæ ſe poſuerunt, & fuit inceptum canticum: *Te Deum laudamus, &c.* & alta voce finitum. Quo finito

reve-

a Mſſ. *ansunt.*

b Mſſ. *Martini Ferdinandi.*

c Mſſ. *Ferdinandi de Gleſis.*

reverendiſſimus in Chriſto pater & dominus, dominus Joannes miſeratione divina Epiſcopus Oſtienſis Cardinalis, & vicecancellarius ad præſidendum ivit ad locum ſolitum, & huic ſeſſioni præſidebat, & officium ſeſſionis ſolemniter incipiebatur. Deinde litaniis, Evangelio, collectis, & orationibus, ac ſolemnitatibus aliis ad officium ſeſſionis requiſitis, ut moris eſt, devotiſſime peractis: item reverendus pater & dominus Archiepiſcopus Mediolanenſis, & Ludovicus de Valleoleti Ambaxiator præfati ſereniſſimi Regis Caſtellæ ſupradicti ſæpe fatum ambonem publicationis aſcenderunt, & de mandato hujus ſanctæ Synodi dominus Archiepiſcopus Mediolanenſis quamdam ſchedulam publice, alta & intelligibi voce legit in hunc qui ſequitur modum.

ANNO CHRISTI 1417.

a Eſt ſupra in hac ipſa ſeſſione, ex prima editione.

Confirmatio capitulorum. a

Quibus, ſic lectis, & complete peractis, reverendi patres Jacobus Rodini Sedis Apoſtolicæ protonotarius, & Joannes litterarum Apoſtolicarum corrector, librum Evangeliorum recipientes, primo ad præfatum ſereniſſimum principem dominum, dominum Sigiſmundum Romanorum & Hungariæ Regem, & deinde ad omnes dominos S. R. E. Cardinales, Archiepiſcopos, Epiſcopos, ceteroſque prælatos, & Ambaxiatores ſingulos ad dexteram; & reverendus pater Thomas Polten etiam dictæ Sedis protonotarius, ac venerabilis vir dominus Jacobus Moreſtini, ſacri palatii Apoſtolici cauſarum auditor, ſimiliter librum Evangeliorum ſacroſanctorum recipientes, ad dominos Cardinales, Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, ceteroſque prælatos, & Ambaxiatores ſingulos a latere ſiniſtro preſentes acceſſerunt: & ab eis, & ab eorum quolibet, tactis per eorum aliquos pectoralibus propriis, & per alios ſacroſanctis Dei Evangeliis, de obſervando omnia, & ſingula capitula in Narbona concordata in omnibus, & per omnia, quantum in eis eſſet, receperunt juramenta. Quibus juramentis ſic, ut præfertur, receptis, magiſter Henricus de Piro nomine dicti invictiſſimi principis & domini, domini Sigiſmundi Romanorum, & Hungariæ Regis præſentis, & id fieri jubentis, ſurrexit, ac publica & expreſſa voce dixit, & inquiſivit ſic in effectu: Si quis eſſet in prædicta ſeſſione, qui haberet mandatum ſufficiens illuſtris principis domini comitis Armeniaci, quod ille ſurgeret, & illud produceret, & exhiberet. Qua inquiſitione ſic facta, dominus cancellarius ſtudii Pariſienſis ſimiliter ſurgens, & publica reſpondit, quod domini Ambaxiatores Chriſtianiſſimi domini Francorum Regis certa habuiſſent ſcripta, quod dictus dominus Comes Armeniaci ſequi vellet veſtigia Chriſtianiſſimi Regis Francorum ſupradicti.

Deinde dominus magiſter Henricus de Piro ſurgens nomine invictiſſimi principis domini Sigiſmundi Romanorum & Hungariæ Regis præſentis, & jubentis, dixit, quod ipſe dominus, &c. Rex præfatus, ex quo non appareret mandatum ſufficiens pro dicto domino comite Armeniaci, nullo modo per juramentum ſupra per eum præſtitum, ad obſervationem capitulorum in Narbona concordatorum præfatorum, quoad prædictum dominum comitem Armeniaci vellet arctari, publice & ſolemniter fuit proteſtatus:

His omnibus completis, dominus Archiepiſcopus Mediolanenſis præfatus adhuc in ambone exſiſtens, de mandato ejuſdem ſanctæ Synodi ſibi facto, publice, alta, & intelligibili voce quamdam papyri ſchedulam de verbo ad verbum perlegit, cujus tenor ſequitur, & eſt talis:

Item, domini Cardinales, Patriarchæ, &c. *ut ſupra.*

SESSIO XXXVI.

Ex prima editione.

Anno a Nativitate Domini milleſimo quadringenteſimo decimoſeptimo, die vero Jovis vigeſimaſecunda menſis Julii, fuit celebrata ſeſſio generalis in majori Eccleſia Conſtantienſi. Pro cujus introductione reverendiſſimus pater Epiſcopus Atrebatenſis Miſſam de Sancto Spiritu celebravit: præſidebatque in eadem ſeſſione dominus reverendiſſimus Epiſcopus Oſtienſis, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis & vicecancellarius. Et lectis litaniis, aliiſque devotis orationibus ſolitis, dominus Antonius Epiſcopus Concordienſis legit quamdam citationem contra Petrum de Luna factam, ad audiendum ſe privari, ſententiam ferri, cujus tenor ſequitur:

ANNO CHRISTI 1417.

Sacroſancta generalis Synodus Conſtantienſis, venerabilibus fratribus Henrico Feltrenſi, Stephano Dolenſi, Joanni Pacenſi, Jacobo b Placentino, & Patricio Cortagenſi, Epiſcopis, ſalutem & omnipotentis Dei benedictionem.

b In aliis mſſ. duobus Plocenſi.

Fruſtra judicium cognoſcendo geritur, niſi quod cognitum eſt, judiciali calculo terminetur. Cum itaque eadem ſancta Synodus de meritis cauſæ inquiſitionis pendentis coram eadem ſancta Synodo contra Petrum de Luna, a quibuſdam Benedictum decimumtertium nuncupatum, plene cognoverit, & in eadem cauſſa ad omnes actus & terminos requiſitos rite & canonice proceſſerit, decernit & mandat eadem ſancta Synodus eumdem Petrum de Luna, Benedictum decimumtertium (ut præmittitur) nuncupatum, citari publice in valvis Eccleſiæ Conſtantienſis alta & intelligibili voce, dum in eadem Eccleſia divina celebrantur officia, & cum affixione præſentium litterarum eiſdem valvis, cum de præſenti audientia litterarum contradictarum minime teneatur: atque citat peremptorie & uno edicto peremptorio pro omnibus, ad diem Lunam vigeſimamſextam hujus menſis Julii, ad comparendum in Eccleſia Conſtantienſi mane, hora qua dicta ſancta Synodus ſedebit, & ſedere conſuevit, ad audiendum jus & definitivam ſententiam per eamdem Synodum proferri eo pronunciari in cauſa prædicta. Quocirca paternitatibus veſtris eadem ſancta Synodus mandat & committit, quatenus vos aut duo veſtrum, vocatis ad hoc aliquibus ex notariis & ſcribis in dicta cauſa deputatis, vel aliis, præſentis citationis litteras in valvis ejuſdem Eccleſiæ per alterum ex dictis notariis, vobis aut duobus veſtrum præſentibus, publice alta voce & intelligibili legi faciatis: ac eumdem Petrum de Luna, Benedictum decimumtertium (ut præmittitur) nuncupatum, in forma præmiſſa citari, litteraſque præſentes eiſdem valvis affigi: ita quod citatio hujuſmodi veniat in publicam vocationem, & eidem ſacræ Synodo tempore ſeſſionis proximæ futuræ de geſtis per vos in præmiſſis faciatis relationem fidelem. Datum Conſtantiæ, præfata Synodo ſedente in dicta Conſtantienſi Eccleſia, XI. Kal. Auguſti, anno Nativitatis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo decimoſeptimo.

Lecta autem præſcripta citatione, idem dominus Antonius adhuc in ambone exſiſtens, de mandato ſanctæ Synodi dixit in effectu. Ne propter feſtum hodier-
„ num, quod tamen in corpore juris minime repe-
„ ritur, aliqui dubitarent præſentem diem feriatam
„ eſſe, in præmiſſis ſupplet defectum, ſi interveniſ-
„ ſet. Super hujuſmodi lectis & propoſitis dominus Oſtienſis hujuſmodi ſeſſionis præſidens nomine Concilii reſpondit per verbum, Placet.

Quibus ſic factis, reverendi patres Stephanus Dolenſis & Henricus Feltrenſis Epiſcopi, una cum notariis præſentis cauſæ, ad tres januas majoris Eccleſiæ Conſtantienſis acceſſerunt, & in ipſarum qualibet ſupradictam citationem infra Miſſarum ſolemnia per Joannem c Gujardi præſentis cauſæ notarium alta voce legi fecerunt, dictumque Petrum de Luna, Benedictum XIII. a quibuſdam nuncupatum, juxta tenorem citationis citarunt & citari fecerunt.

c Mſſ. Ginardi.

Lecta vero hujuſmodi citatione (ut præmittitur) ipſi eamdem citationem per bullam triplicatam in qualibet dictarum portarum unam affigi per eumdem Joannem d Gujardi fecerunt, ſuper quibus lectione & affixione ipſis commiſſarii petierunt fieri inſtrumentum ac inſtrumenta. Deinde venerabilis vir Petrus de Lamburga licentiatus decretorum, in ambone ad hoc ordinato exſiſtens, legit decretum ſequentis tenoris.

d Mſſ. Ginardi.

De-

ANNO CHRISTI 1417.

Decretum caſſationis pœnarum factarum per Petrum de Luna, vigore cujuſdam conſtitutionis pro Ambaxiatoribus Regis Caſtellæ.

Sacroſancta generalis Synodus Conſtantienſis in Spiritu ſancto legitime congregata, univerſalem Eccleſiam repræſentans, ex certis & juſtiſſimis cauſis ad hoc eamdem Synodum moventibus & inducentibus, annullat, irritat atque caſſat, irritaſque, nullas & caſſas eſſe decernit atque declarat, omnes privationes ſive pœnas, aut privationum ſive pœnarum declarationes, per dominum Benedictum decimumtertium in ſua obedientia nuncupatum, a die nona menſis a Novembris anni a Nativitate Domini milleſimi quadrigenteſimi decimiquinti citra factas, promulgatas, fulminatas, ſeu pronunciatas, tam virtute cujuſdam prætenſæ conſtitutionis per eumdem D. Benedictum dudum promulgatæ, ſub data Maſſiliæ apud S. Victorem, 13. Kal. Junii, pontificatus ſui anno 13. quæ incipit: Benedictus Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, ad futuram & perpetuam rei memoriam. In dierum ſucceſſus creſcentes malitia ſic videmus mundum, *&c. Quam ex quacumque alia cauſa, occaſione, colore, aut ratione privationis ſive pœnę, aut declarationis prædictæ fuerint de beneficiis eccleſiaſticis, dignitatibus, feudis, juribus, ſtatibus, honoribus, ſive de quibuſcumque aliis rebus temporalibus ſive ſpiritualibus, & de quibuſcumque perſonis regularibus aut ſæcularibus, regibus ſive principibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & aliis Eccleſiarum prælatis, magiſtris ordinum, communitatibus, congregationibus, collegiis, univerſitatibus, & quibuſcumque allis pe ſonis laicis, ſive eccleſiaſticis, omneſque alios proceſſus excommunicationis aut interdicti, ſive ſuſpenſionis, aut cujuſcumque tenoris ſententias ſuper hujuſmodi privationibus aut pœnis factos ſive factas, promulgatos ſeu promulgatas, & omnia inde vel ob id ſecuta, una cum eadem conſtitutione; & eamdem tanquam contrariam & impeditivam unionis ſanctæ matris Eccleſiæ, ſimili modo irritat atque caſſat, & irritas ſive irrita eſſe decernit atque declarat; etiamſi ſuper præmiſſis vel aliquo præmiſſorum appareant quæcumque litteræ ſive bullæ ſub anteriori data, quæ tamen ante diem prædictum non fuerint plenariæ exſecutioni mandatæ. Et nihilo minus ad cautelam abſolvit, & abſolutos decernit, omnes & ſingulos ſupradictos, & quoſcumque alios, a prædictis ſententiis excommunicationis, ſuſpenſionis & interdicti, ſeu privationis, ſi quas virtute dictæ conſtitutionis, vel alias quovis modo ex ſupradictis cauſis & aliis in prædicta conſtitutione contentis, contraxerint: necnon omnes proceſſus, tam ſuper proprietate, quam poſſeſſione, privationes etiam beneficiorum quæ poſſidebant, & collationes de eiſdem aliis factas, aut excommunicationis, ſuſpenſionis, vel quaſcumque alias ſententias in, ſeu contra venerabiles fratres & dilectos Eccleſiæ filios Didacum Conchenſem Epiſcopum, nobilem virum Ferdinandum Petri de Ayala militem, cariſſimi Eccleſiæ filii Joannis Regis Caſtellæ & Legionis conſiliarios, Joannem Epiſcopum Pacenſem, & Martinum Ferdinandi militem præpoſitum domicellorum dicti Regis Caſtellæ & Legionis, & religioſum virum fratrem Ferdinandum de Yleſtis ordinis Minorum, ejuſdem Regis conſiliarium, Ferdinandum Martini Segobienſis, & Didacum Ferdinandi Palentinenſis, Eccleſiarum decanos & decretorum Doctores, fratrem Ludovicum de Valle Oleti in Theologia magiſtrum Pariſienſem, & Joannem Ferdinandi de Rupeflore decretorum Doctorem, Ambaxiatores & procuratores præfati Regis Caſtellæ, & Petrum Ferdinandi archidiaconum de Grado, in Eccleſia Ovetenſi, ipſius Regis ſecretarium, conſanguineos & familiares eorum, a die prima menſis Aprilis anno Dom. milleſimo quadringenteſimo b decimoquinto citra factos & promulgatos irritat, caſſat, irrita atq; caſſa eſſe denunciat: ſtatuit, & decernit Ambaxiatores prædictos, conſanguineos, necnon eorum familiares, &c. perinde ad ſtatum priſtinum reducendos, ac ſi privationes, collationes, proceſſus & aliæ ſententiæ prædictæ minime fuiſſent latæ, factæ aut promulgatæ; etiam ſi ſuper proceſſibus, privationibus, aut collationibus vel ſententiis prædictis aliquæ litteræ vel bullæ appareant ſub anteriori data, quæ tamen ante diem dictam non fuerint in partibus Apræſentatæ; & plenariæ exſecutioni demandatæ. Eadem quoque ſancta Synodus omnes proviſiones, promotiones & tranſlationes de quibuſcumque Eccleſiis cathedralibus ſive collegiatis, ſeu ad quaſcumque Eccleſias cathedrales ſive collegiatas, & generaliter omnes conceſſiones beneficiorum ſeu dignitatum quarumcumque, etiam per privationem dominorum Cardinalium ſanctæ Romanæ Eccleſiæ per præfatum dominum Benedictum ſic (ut præmittitur) nuncupatum factas, aut morte, ceſſione, vel quovis alio modo vacantium, omneſque & ſingulas conceſſiones, gratias, & diſpenſationes, tam ſuper matrimoniis contrahendis, quam etiam ſuper beneficiis, & quibuſcumque aliis, regibus, principibus aut prælatis, ſeu etiam quibuſcumque aliis perſonis, communitatibus & collegiis, & generaliter omnia alia per eumdem dominum Benedictum ſic nuncupatum, infra limites ſeu dominia aut terras præfati cariſſimi Eccleſiæ filii Joannis Regis Caſtellæ & Legionis ſubjectas aut ſubjecta, uſque ad diem decimamoctavam menſis Junii tunc currentis acta, conceſſa & diſpenſata, quæ per præſens decretum non ſint aut fuerint caſſata, caſſave denunciata; & ſuper quibus bullæ, ſeu quæcumque aliæ litteræ ante diem prædictum non fuerint confectæ, præſentatæ & exſecutæ, pro bono quietis & pacis laudat, approbat & confirmat, atque approbata & laudata eſſe declarat: ita tamen, quod per approbationem ſeu confirmationem prædictas nullum præjudicium fiat cariſſimo Eccleſiæ filio Alphonſo Arragonum Regi illuſtri, nec ipſius Regis matri, uxori aut fratribus, vel familiaribus, ſive conſiliariis alicujus eorum, nec contra eorum aliquem valeat in judicio vel extra præfata confirmatio vel approbatio allegari. Vult etiam eadem ſancta Synodus atque ſtatuit, quod per præmiſſa cariſſimo Eccleſiæ filio Carolo Navarræ Regi, liberiſve ejus, aut magiſtro, Hoſpitali & conventui Rhodi nullum præjudicium generetur: hoc tamen declarato & intellecto, quod ſi ab aliquibus prælaturis, magiſteriis ſeu magiſtratibus, dignitatibus vel beneficiis quibuſcumque durante ſchiſmate fuerint ſeparata, vel alias diſgregatæ aliqua membra, caſtra, villæ, ſeu alia bona, redditus, proventus vel emolumenta ac reſponſiones cameræ, vel alia jura quæcumque, de quibus fuerit aliquibus jam proviſum, vel facta collatio vel infeudatio infra limites, dominia ſeu terras præfati cariſſimi Eccleſiæ filii Regis Caſtellæ ſupradicti conſtituta, quin prædicta ipſius prælaturis & magiſteriis ſeu magiſtratibus, dignitatibus vel beneficiis, ut capiti reſtitui & redintegrari valeant per Concilium antedictum, & in quacumque parte præjudicarctur alicui de Cardinalibus ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, dicta ſancta Synodus providebit, ut melius expedire videbitur. Per præmiſſa autem ſancta Synodus capitulis Narbonenſibus non intendit in aliquo contravenire. Quo decreto lecto dominus præſidens nomine Synodi reſpondit per verbum,* Placet.

a Ita etiam mſſ. Germanici.

Eſt in ſeſſione xxxdi.

b Mſſ. decimoſexto.

Ex Mſ. Surii.

Super quibus omnibus & ſingulis præmiſſis, & eorum quolibet, magiſter Henricus de Piro promotor & procurator nomine quot ſupra, & venerabilis vir dominus Joannes de Rupeflore procuratorio nomine dominis Joannis Regis Caſtellæ & Legionis illuſtris prædicti, ſibi a protonotariis atque ſcribis ipſius ſanctæ Synodi, ad futuram rei memoriam, unum vel plura, & tot quot fuiſſent neceſſaria fieri petierunt, & quilibet eorum petiit publicum ſeu publica inſtrumenta. Præſentibus ibidem reverendiſſimis in Chriſto patribus & dominis, dominis Joanne Oſtienſi, Laudenſi, Hiſpano, de Urſinis, Bononienſi, Venetiarum, Senenſi, Piſano, Veronenſi, Cameracenſi, Tricaricenſi, c Placentino, de Fuxo, de Chalanco, Salutiarum, de Fliſco, de Brancaſiis, de Columna, & Comitibus, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, ac illuſtri principe domino Friderico marchione Brandeburgenſi, necnon Regum, principum, prælatorum, nobilium, communitatum, univerſitatum ſtudiorum & collegiorum Ambaxiatoribus, aliiſque Chriſti fidelibus in multitudine copioſa.

b In mſ. Placentino, ſanſti Marci, Remenſi, de Fuxo, &c.

ANNO CHRISTI 1417.

Ex collectione Barberiniana, & duobus mss. Germanicis.

ANno, & Indictione quibus supra, die vero vigesima secunda mensis Julii fuit dictæ sanctæ Synodi Constantiensis generalis, in loco solito majoris Ecclesiæ Constantiæ, hora sexta post mediam noctem, vel circa, publica sessio tenta, ut moris est, & solemiter celebrata. Pro cujus sessionis introductione reverendus pater dominus Episcopus Atrebatensis Missam de Sancto Sprritu devote celebravit. Qua siquidem Missa finita, reverendissimi, reverendique patres & domini, domini S. R. E. Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, ceterique ad quos pertinuit, mitras capitibus imponentes, se cappis pluvialibus induerunt. Ac reverendissimus in Christo pater dominus Joannes Episcopus Ostiensis Cardinalis, & vicecancellarius, huic sessioni præsedit. Deinde litanii, Evangelio, atque collectis, aliisque orationibus solitis devotissime lectis, & peractis, reverendus in Christo pater & dominus, Antonius Episcopus Concordiensis ambonem publicationis decretorum & ordinatorum hujus sanctæ Synodi solitum ascendit, & in eo de mandato hujus sanctæ Synodi speciali super hoc facto, publice alta & intelligibili voce quamdam citationem contra Petrum de Luna factam, ad videndum se privari, & alia seu videndum, prout in ipsa citatione plenius continetur, publicavit, & perlegit sub his verbis.

Citatio ad audiendam sententiam.

Sacrosancta, & generalis Synodus Constantiensis, &c. *habetur supra in hac sessione.*

Qua quidem citatione sic lecta idem reverendus pater dominus Antonius Concordiensis, adhuc in ambone existens, de mandato dictæ sancta synodi similiter sibi super hoc facto, dixit in effectu, ut propter festum hodiernum, quod tamen in corpore juris minime reperitur, aliqui dubitarent præsentem diem feriatam fore, tunc ipsa sancta Synodus prædicta omnem in præmissis supplet defectum, si interveniisset. Super quibus omnibus lectis & propositis, prædictus reverendissimus in Christo pater & dominus, dominus Joannes Episcopus Ostiensis, S. R. E. Cardinalis, & vicecancellarius, hujusmodi sessioni præsidens præfatus, nomine hujus sanctæ Synodi respondit, *Placet*. De & super quibus omnibus & singulis, & eorum quolibet, magister Henricus de Piro dictæ sanctæ synodi promotor & procurator, nomine quo supra, a protonotariis, notariis, & scribis ejusdem synodi, ad futuram rei memoriam, unum vel plura, publicum seu publica, fieri petiit instrumenta. Præsentibus ibidem reverendissimis reverendisque patribus dominis Joanne Ostiensi Episcopo Laudensi, Jordano de Ursinis, Bononiensi, Venetiarum, Senensi, Pisano, Veronensi, Cameracensi, Tricaricensi, Placentino, Remensi, sancti Marci, de Fuxo, de Chalanco, Salutiarum, de Fliseo, de Brancaciis, de Columna, de Comitibus, S. R. E. Cardinalibus; Antiocheno, & Constantinopolitano Patriarchis: ac illustri principe & domino, domino Frederico marchione Brandeburgensi, aliisque regum, ducum, principum, nobilium, prælatorum, communitatum, universitatum studiorum Ambaxiatoribus, ac Christi fidelibus in numero copioso.

Qua quidem sessione sic peracta, statim reverendi patres & domini, Stephanus Dolensis, & Henricus Feltrensis, Episcopi, mandatum & commissionem de citando prædictum sponte assumentes, una cum præsentis causæ notariis atque scribis prædictis, ad tres januas Ecclesiæ majoris Constantiensis accesserunt, & in ipsarum qualibet prædictam citationem infra Missarum solemnia, per magistrum Joannem Gujardi etiam præsentis causæ notarium & scribam, publice alta & intelligibili voce legi fecerunt, dictumque dominum Petrum de Luna, Benedictum XIII. a quibusdam nominatum, juxta tenorem ipsum citationis citarunt, & citari fecerunt. Deinde ipsa citatione, ut præfertur, lecta, ipsi eamdem citationis bullam triplicatam in qualibet dictarum portarum sive valvarum unam affigi per eumdem magistrum Joannem *a* Gujardi mandarunt, & fecerunt. Super quibus lectione, & affixione, ac aliis præmissis, ipsi domini commissarii, necnon magister Joannes de Scribanis dictæ Synodi promotor, quo supra nomine, sibi fieri petierunt a nobis præsentis causæ notariis & scribis, publicum & publica instrumenta. Præsentibus ibidem honestis viris dominis Bernardo de *b* Phorhea vicario Burdegalensi, Joanne *c* Bursaudi litterarum Apostolicarum scriptore, aliisque pluribus fide dignis testibus, ad præmissa vocatis specialiter, & rogatis.

Subsequenter Missarum solemniis diei præsentis finitis, Nos Joannes *d* de Azal, & Joannes Gujardi præsentis causæ notarii, & scribæ prædicti, in præsentia testium infrascriptorum, hujusmodi citationis bullam sic, ut prefertur, portis supradictis affixam, & extensam, de ipsis portis seu valvis amovimus, & ad nos duximus recipiendum, & recepimus, juxta super hoc nobis factum mandatum, Super quibus exsecutione, amotione, & receptione, præfatus magister Joannes de Scribanis promotor, quo supra nomine, sibi fieri petiit unum, vel plura, publicum seu publica instrumenta. Præsentibus ibidem honestis viris Bernardo de Plancha, vicario domini Episcopi Burdegalensis, & Joanne *e* Brusandi litterarum Apostolicarum scriptore, aliisque quampluribus fide dignis testibus ad præmissa vocatis specialiter, & rogatis,

a Mss. Ginardi.
b Mss. Planchea.
c Mss. Brussandi.
d Mss. de Azel, & mea Ginardi.
e Mss. Brassandi.

SESSIO XXXVII.

Die Lunæ vigesimasexta supradicti mensis Julii: Constantiæ in Ecclesia majori loco solito fuit publica sessio solemniter celebrata, pro cujus introductione reverendissimus pater dominus Guillelmus tituli sancti Marci sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis presbyter Missam de Spiritu sancto devotissime celebravit. Sessioni autem interfuit serenissimus princeps dominus Sigismundus Romanorum & Hungariæ, &c. Rex, cum insigniis regalibus & suis nobilibus in eisdem sibi servientibus. Præsidebatque sessioni hujusmodi pontificalibus insignitus reverendissimus pater dominus Joannes Episcopus Ostiensis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis & vicecancellarius. Lectis deinde litaniis aliisque orationibus consuetis, sermoneque, cujus thema erat, Justum judicium judicate, *per reverendum patrem dominum electum in patriarcham Constantinopolitanum finito, contumacia fuit accusata Petri de Luna non comparentis, neque definitivam sententiam f audientis. Et inde fiebat relatio exsecutionis citationis in ultima sessione decretæ per dominum Henricum Feltrensem Episcopum, unum de commissariis deputatis pro exsecutione citationis hujusmodi. Facta autem relatione, ac iterum contumacia ipsius dicti Petri de Luna accusata, reverendissimi patres domini de Comitibus & de Fuxo Cardinales, per sanctam Synodum ad hoc specialiter deputati, de ejusdem Synodi mandato una cum protonotariis, & præsentis causæ notariis, & Joanne Snepper Sedis Apostolicæ cursore, locum sessionis exeuntes, accesserunt ad valvas Ecclesiæ, & ibidem per organum cursoris prædicti præfatum Petrum de Luna trina voce vocarunt, dicendo: „ Est „ hic Petrus de Luna, ab aliquibus Benedictus de- „ cimustertius nuncupatus, vel aliquis pro eo, qui „ compareat coram sancta Synodo ad audiendum in „ scriptis ferri sententiam definitivam in causa schi- „ smatis & hæresis contra eum mota? Ipse autem nec aliquis pro eo comparuit ibidem, aut respondit, de quo fecerunt relationem. Facta autem relatione hujusmodi, iterato accusabatur contumacia ipsius Petri de Luna, per magistrum Henricum promotorem Concilii, instantissime postulando, ipsum reputari contumacem. Et nunc dominus Stephanus Episcopus Dolensis quoddam decretum, sive quamdam schedulam legit in hæc verba:*

Ex prima editione.

Joan. 7.

f Forte, promulgari audire curantis, ut infra.

„ *Hæc sacrosancta Synodus Petrum de Luna, Be-*
„ *nedictum decimumtertium a nonnullis nuncupatum*
„ *legitime citatum, vocatum, non comparentem, de-*
„ *clarat & reputat contumacem, decernitque in ejus*
„ *absentia Dei repleta præsentia, fore in præsenti*
„ *causa inquisitionis contra eum coram eadem pen-*
„ *dente, per eumdem Synodum ad definitivam sen-*
„ *tentiam procedendum.*

Ista

ANNO CHRISTI 1417.

Ista schedula sic lecta, reverendissimus pater dominus Joannes Episcopus Ostiensis hujusmodi sessionis præsideas, nomine ipsius Synodi per verbum, Placet, *respondit. Et ex tunc reverendissimus pater dominus Guillelmus tituli sancti Marci presbyter Cardinalis quamdam definitivæ sententiæ schedulam legit hujusmodi sub tenore.*

Sententia contra Benedictum Papam decimumtertium in sua obedientia nuncupatum.

Psalm. 16. *Apoc.* 21. *Ibid.* 19. *Levit.* 19. *Psalm.* 10. *Ibid.* 33. *Psalm.* 108.

De vultu ejus hoc judicium prodeat, qui sedet in throno, & ex ejus ore procedit gladius bis acutus; cujus statera justa est, & æqua sunt ponderа; qui venturus est judicare vivos & mortuos Domini nostri Jesu Christi, Amen. Justus est Dominus, & justitius dilexit, æquitatem vidit vultus ejus. Vultus quidem Domini super facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorum. Pereat, *inquit sanctus Propheta*, memoriam illius, qui non est recordatus facere misericordiam, & qui persecutus est hominem inopem & mendicum: *quanto magis pereat illius, qui omnes homines & Ecclesiam universalem persecutus est & perturbavit, Petri de Luna, Benedicti decimitertii a nonnullis nuncupati, memoria? Qui quantum in Ecclesiam Dei & universum populum Christianum peccaverit, schisma & divisionem Ecclesiæ fovens, nutriens atque continuans: quantis, quamque frequentibus, devotis & humilibus Regum, principum, & prælatorum precibus, exhortationibus & requisitionibus caritative juxta doctrinam evangelicam admonitus fuerit, ut pacem daret Ecclesiæ, & illius sanaret vulnera, ac ejus partes divisas in unam compaginem & corpus unum reficeret, quemadmodum ipse juraverat, & diu fuit in sua potestate, quos tamen caritative corripientes nullatenus voluit exaudire: quot sint postmodum testes adhibiti quibus etiam minime exauditis, necesse fuit secundum prædictam Christi evangelicam doctrinam dicere Ecclesiæ: quam quia etiam non audivit, habendus sit tanquam ethnicus & publicanus: capitula in causa inquisitionis fidei & schismatis coram præsenti sancta Synodo generali super præmissis & aliis contra eum edita, ac eorum veritas & notorietas, declarant manifeste. Super quibus rite ac canonice processo, & omnibus rite actis & diligenter inspectis, habitaque super illis deliberatione matura, eadem sancta Synodus generalis universalem Ecclesiam repræsentans, in dicta inquisitionis causa pro tribunali sedens, pronunciat, decernit & declarat per hanc definitivam sententiam in his scriptis, eundem Petrum de Luna, Benedictum decimumtertium (ut præmittitur) nuncupatum, fuisse & esse perjurum, universalis Ecclesiæ scandalizatorem, fautorem & nutritorem inveterati schismatis & inveteratæ scissuræ & divisionis Ecclesiæ sanctæ Dei, pacis & unionis ejusdem Ecclesiæ impeditorem & turbatorem, schismaticum & hæreticum, ac a fide devium, & articuli fidei,* Unam sanctam catholicam Ecclesiam, *violatorem pertinacem, cum scandalo Ecclesiæ Dei incorrigibilem, notorium & manifestum, ac omni titulo, gradu, honore & dignitate se reddidisse indignum, a Deo ejectum & præcisum, & omni jure eidem in papatu, & Romano Pontifici ac Romanæ Ecclesiæ quomodolibet competente, ipso jure privatum & ab Ecclesia catholica tanquam membrum aridum præcisum. Ipsumque Petrum, quatenus de facto papatum secundum se tenet, eadem sancta Synodus papatu & summo ecclesiæ Romanæ pontificio, omnique titulo, gradu, honore, dignitate, beneficiis & efficiis quibuscumque ad omnem cautelam privat, deponit & abjicit, eidemque inhibet, ne deinceps pro Papa aut Romano & summo Pontifice se gerat. Omnesque Christicolas ab ejus obedientia & omni debito obedientiæ ipsius atque juramentis & obligationibus eidem quomodolibet præstitis absolvit, & absolutos esse declarat, ac omnibus & singulis Christi fidelibus inhibet sub pœna fautoriæ schismatis & hæresis atque privationis omnium beneficiorum, dignitatum & honorum Ecclesiasticorum & mundanorum, & aliis pœnis juris, etiam si Episcopalis & patriarchalis, cardinalatus, regalis sit dignitatis, aut imperialis; quibus, si contra hanc inhibitionem fecerint, sint au-*

ANNO CHRISTI 1417.

toritate hujus decreti ac sententiæ ipso facto privati, & alias juris incurrant pœnas; ne eidem Petro de Luna schismatico & hæretico incorrigibili, notorio, declarato & deposito, tanquam Papæ obediant, pareant, vel intendant, aut eum quovis modo contra præmissa sustineant, vel receptent, sibique præstent auxilium, Consilium vel favorem. Declarat insuper & decernit omnes & singulas inhibitiones, omnesque processus & sententias, constitutiones & censuras, & alia quæcumque, per ipsum factos, sactas & facta, quæ possent præmissis obviare, irritos, irritas, irrita atque irritat, revocat & annullat: ceterisque pœnis, quas in præmissis casibus jura statuunt, semper salvis.

Hæc schedula sive sententia lecta, prædictus Stephanus Episcopus Dolensis ex parte ipsius Synodi dixit in effectu: Quamvis in processu causæ hujusmodi nullus posset defectus allegari, tamen sancta Synodus prædicta ad superabundantem cautelam omnes supplet defectus, si qui intervenissent. Ad quæ omnia & singula dominus præsidens nomine totius Concilii respondit, Placet.

Ex collectione Barberiana, & duobus mss. Germanicis.

Die Lunæ vigesima sexta supradicti mensis Julii, Constantiæ in Ecclesia majori, in loco solito, hora horologii sexta, vel circa, post mediam noctem, fuit hujus sanctæ Synodi generalis Constantiensis publica sessio solemniter debita cum devotione tenta & celebrata. Pro cujus introductione fuit per reverendissimum patrem dominum Guillelmum, tituli sancti Marci presbyterum S. R. E. Cardinalem, Missa de Sancto Spiritu devotissime celebrata: ipsique sessioni interfuit serenissimus & invictissimus princeps, dominus Sigismundus divina providentia Romanorum, & Ungariæ, &c. Rex semper augustus, corona & habitu regalis insignitus, servientibus sibi illustribus principibus dominis, Frederico Marchione Brandeburgensi in sceptro, comite de Anhalt in corona, Bartoldo de Ursinis in gladio, Ludovico de Ottingen, De Comitibus in pomo.

Subsequenter Missa successive finita, reverendissimi, reverendique patres & domini, domini S. R. E. Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, ceterique ad quos pertinuit, mitras capitibus imponentes, se vestibus, sive cappis pluvialibus induerunt: reverendissimusque pater dominus Joannes Episcopus Ostiensis S. R. E. prædictæ Cardinalis, & vicecancellarius, pontificalibus insignitus, huic sessioni præsidebat. Deinde litaniis cum collectis, orationibus, & aliis devotionibus consuetis, peractis, sermoneque cujus thema erat, *Justum judicium judicate*, &c. per reverendum patrem dominum Joannem Patriarcham Constantinopolitanum finito: in medio surgens magister Henricus de Piro, promotor & procurator prædictus, quo supra nomine, & domini Petri de Luna Benedicti XIII. a quibusdam nuncupati non comparentis, neque sententiam diffinitivam in hujusmodi causa proferri & promulgare audire curantis, contumaciam accusavit, ipsumque contumacem reputari, relationemque de exsecutione citationis in ultima sessione decretæ fieri mandari per sanctam Synodum suprafatam, instanter postulavit. Et tunc reverendus pater dominus Henricus Feltrensis Episcopus, & alii secum pro exsecutione citationis prædictæ commissarii deputati, ambonem publicationis decretorum & ordinatorum hujus Synodi solitum ascenderunt: præmittentes quomodo ipsi essent ad exsequendam sæpefactam citationem commissarii per ipsam Sanctam Synodum deputati; jam de mandato ejusdem Synodi per organum dicti reverendi patris domini Episcopi Feltrensis, ipsius citationis exsecutionem in scriptis retulerunt: lecta nihilominus primitus ipsa citatione de verbo ad verbum, prout superius apud acta causæ præsentis exstitit registrata, prout in quadam relatione papyri schedula, quam dominus Episcopus Feltrensis, publice, alta & intelligibili voce, de verbo ad verbum perlegit, cujus tenor sequitur in hæc verba.

„ Reverendissimi patres. Reverendus pater & „ dominus Dolensis, & ego Feltrensis, episcopi

ANNO CHRISTI 1417.

„ per veſtras reverendiſſimas paternitates deputati, „ die Jovis proxime præterita, quæ fuit dies vi- „ geſima ſecunda præſentis menſis Julii, poſt decre- „ tum citationis contra dominum Petrum de Luna, „ ad audiendum ſententiam ad hodiernam diem, „ quæ eſt vigeſima ſexta dies dicti menſis in ſeſ- „ ſione publica tunc facta conceſſum, dum eſſent „ incepta divina officia acceſſimus, una cum pluri- „ bus protonotariis, & notariis, ad tres principales „ hujus Eccleſiæ Cathedralis Conſtantienſis valvas, „ & in eis dictæ citationis litteras ſub bulla plum- „ bea hujus ſacri Concilii confectas, per alterum „ de notariis prædictis, alta & intelligibili voce „ legi fecimus: & dictum dominum Petrum de Lu- „ na, juxta & ſecundum dictarum litterarum teno- „ rem, citavimus: & deinde litteras ipſas eiſdem „ valvis affigi, ipſaſque ſic affixas, donec divina „ officia eſſent celebrata, ibidem dimitti fecimus. „ De quibus tam nos, quam Joannes de Scribanis „ promotor hujus ſacri Concilii, petivimus fieri pu- „ blica inſtrumenta, ad perpetuam rei memo- „ riam. Hæc referimus eiſdem reverendiſſimis pa- ternitatibus.

Qua ſchedula, & relatione in ſcriptis lecta, & facta, nos præſentis cauſæ notarii, atque ſcribæ prædicti, hujuſmodi exſecutionem, ſicut prædicitur, fore factam eriam verbo confirmamus, ipſam relationem per omnia approbantes.

His ſic peractis, magiſter Henricus de Piro promotor & procurator prædictus, quo ſupra nomine, iterum dicti domini Petri de Luna, ab aliquibus Benedicti XIII. nuncupati non comparentis, neque ſententiam ferri in hac cauſa audire curantis, contumaciam acculavit; ipſumque contumacem reputari, & in valvis Eccleſiæ præfatæ per certos commiſſarios vocari mandari, ut juris eſt, ad ſupe abundatiorem cautela per ſanctam Synodum præfatam inſtantius poſtulavit.

Ex tunc reverendiſſimi patres & domini, domini de Comitibus & de Fliſco Cardinales, per ſanctam Synodum ad hoc ſpecialiter deputati, de ejuſdem ſanctæ Synodi mandato, una cum protonotariis, & præſentis cauſæ notariis, ac Joannes Sveſſionenſi Sedis Apoſtolicæ curſore, locum ſeſſionis ſolitum prædictum exeuntes, ad valvas Eccleſiæ præfatæ acceſſerunt, & ibidem per organum prælibati Joannis Sveſſionenſis curſoris, publice & alta voce, tribus vicibus ſucceſſive dictum Petrum de Luna, Benedictum XIII. ab aliquibus nuncupa- „ tum, vocarunt, in hæc verba, vel ſaltem in „ effectu ſimilia: Eſt hic Petrus de Luna ab ali- „ quibus Benedictus XIII. nuncupatus, vel ali- „ quis pro eo, qui compareat coram dicta ſancta Sy- „ nodo ad audiendum in ſcriptis ferri ſententiam „ diffinitivam in cauſa ſchiſmatis, & hæreſis con- „ tra ipſum mota? Qua vocatione ſic facta, nullus „ pro dicto domino Petro, nec ipſe, comparuit, „ aut reſponſum dedit.

Super quibus omnibus, & ſingulis præmiſſis tam dicti domini deputati, quam magiſter Joannes de Scribanis promotor, quo ſupra nomine, ſibi petierunt fieri unum vel plura, publicum vel publica inſtrumenta. præſentibus ibidem honeſtis & diſcretis viris magiſtris Eraſmo Angeli de Viterbio litterarum Apoſtolicarum ſcriptore, Joanne Herſevelt ſacræ penitentiariæ procuratore, teſtibus ad præmiſſa vocatis & rogatis.

Deinde domini deputati ſupradicti, una cum aliis ſupradictis ad locum ſeſſionis ſolitum, & eorum loca ſolita & conſueta redeuntes, de ſuprascripta vocatione, ut præfertur, facta, dominus Cardinalis de Fliſco de conſenſu ſui college, publice & alta voce fecit ipſi ſanctæ Synodo relationem. Qua facta, iterum & tertio magiſter Henricus de Piro promotor, & procurator prædictus, quo ſupra nomine, dictum Petrum de Luna, Benedictum XIII. ab aliquibus nuncupatum, contumacem reputari inſtantiſſime poſtulavit. Et tunc dominus Stephanus Epiſcopus Dolenſis præfatus, ſupradictum publicationis ambonem aſcendes, quoddam decretum, ſive quamdam ſchedulam, de mandato ipſius ſanctæ Synodi, publice & alta voce perlegit ſub his verbis:

„ Hæc ſacroſancta Synodus Petrum de Luna Be- „ nedictum XIII. a nonnullis nuncupatum, legiti- „ me citatum, vocatum, non comparentem, de- „ clarat, & reputat contumacem, decernitque in „ ejus abſentia, Dei repleta præſentia, fore in „ præſenti cauſa inquiſitionis contra eum coram „ eadem pendente, per eamdem Synodum ad dif- „ finitivam ſententiam procedendum.

Iſta ſchedula ſic lecta, reverendiſſimus pater & dominus, dominus, Joannes Epiſcopus Oſtienſis S. R. E. Gardinalis, & vicecancellarius, ac hujuſmodi ſeſſionis præſidens præfatus, nomine totius Synodi ſive Concilii reſpondit, *Placet*.

Deinde magiſter Henricus de Piro promotor, nomine quo ſupra, ſententiam diffinitivam in hac cauſa in ſcriptis ferri & pronunciari per ipſam ſanctam Synodum prædictam, debita cum inſtantia poſtulavit. Et tunc reverendiſſimus pater, dominus Guillelmus tituli ſancti Marci presbyter Cardinalis, adhuc in ambone publicationis exſiſtens quamdam diffinitivæ ſententiæ ſchedulam de ſimili mandato ipſius Synodi ipſi ſuper hoc facto, publice alta & intelligibili voce perlegit hujuſmodi ſub tenore:

De vultu ejus hoc judicium prodeat, *&c. Ut ſupra pag.* 1141.

Tum hæc ſequuntur.

Super quibus omnibus & ſingulis præmiſſis, magiſter Henricus de Piro promotor præfatus, quo ſupra nomine, a protonotariis & notariis ſanctæ Synodi, ad futuram rei memoriam, unum vel plura fieri petiit inſtrumenta. Præſentibus ibidem reverendiſſimis in Chriſto patribus S. R. E. Cardinalibus omnibus pro tunc, domino Joanne Dominici Raguſino vulgariter nuncupato dumtaxat excepto, ac illuſtriſſimo & illuſtribus principibus dominis, Sigiſmundo Romanorum, &c. Rege, Frederico Marchione Brandeburgenſi, Bertoldo de Urſinis comite, ac Regum, principum, prælatorum, univerſitatum, communitatum Ambaxiatoribus, aliiſque Chriſti fidelibus in multitudine copioſa.

Tenor vero dictæ ſententiæ ſub bulla Concilii ſequitur, & eſt talis.

SAcroſancta, & generalis Synodus Conſtantienſis, ad futuram rei memoriam. Convenientes in unum Spiritus Sancti gratia legitime congregati, unam ſanctam catholicam & Apoſtolicam profitentes & repræſentantes Eccleſiam. Illam palmam noſtræ profeſſionis eſſe credimus, ſi quod illius paci, & unioni opponitur, reducere vel exſtirpare valeamus. Sane Dominus Jeſus Chriſtus ejuſdem caput Eccleſiæ regnans in cœlis, orbis terrarum imperium non relinquens, ſicut illa una eſt, unus capitis, & ſponſi ſolius indiſſolubilis Jeſu Chriſti, ita inter ejus miniſtros præeſſe voluit unicum ejus vicarium, quem Papam appellamus, qui gereret inter ceteros principatum, beatum Petrum Apoſtolum, & ejus ſucceſſores Romanos Pontifices, ſui operis vicarios, & rectorem. Verum antiqui hoſtis invidia hanc in Eccleſiæ corpore, & in capite, & in membris ferre unionem non valens, etſi alias & pluries per diviſiones & ſchiſmata hanc pro tempore reſciderat unionem: iis tamen noſtris noviſſimis temporibus adeo perniciosius per quadraginta pæne annos hanc ita diviſit Eccleſiam, ut ipſum corpus Eccleſiæ aliquando & diu in duas partes, & duo velut capita, aliquando in tres, & tria, ſi fas eſſet dicere, capita, monſtruoſitate mirabili, ſed profecto miſerabili, deformatum exſtitit & diviſum. Ad cujus horrendi, exitialiſque plus creditu letiferam & abominabilem monſtri deformitatem de pulcritudine corporis Eccleſiæ ſponſæ Chriſti penitus exſtirpandam, opem & auxilia efficaciter præbente cariſſimo Eccleſiæ filio Sigiſmundo Romanorum & Ungariæ, Dalmatiæ, & Croatiæ Rege illuſtri, in hac ſua Conſtantienſi civitate inter cetera, præcipue tamen ad hoc convenientes, ut præfertur, ſublata primum duorum capitum, & obedientiarum ſuarum, Joannis XXIII. & Gregorii XII. in ſuis prædictis obedientiis nuncupatorum, diviſione, & illis membris redactis in unum, cum tertium caput

Pe-

ANNO CHRISTI 1417.

Petrus de Luna Benedictus XIII. in ſua obedientia nuncupatus cum obedientibus ſibi reliquam partem facerent: cupientes omnia membra pariter in unum Eccleſiæ corpus uniri, quod tamen attenta hujus ſchiſmatis ſeu diviſionis diuturnitate quadraginta fere annorum prædicta, ex quibus idem Petrus de Luna, tunc a ſibi obdientibus Benedictus XIII. nuncupatus, viginti duobus annis & amplius, papatum ſecundum ſe & ſibi obedientes tenuit, obſtantibus etiam difficultatibus in jure & contrariis opinionibus partium prædictarum, atque factorum incertitudine, quorum iis temporibus humanitus haberi non poterat certitudo. Inſuper quod aliæ partes, multoque majores eidem non obedientes, nunquam ad illius obedientiam potuiſſent aut poſſent veriſimiliter adduci, perfici non erat in hominum poteſtate, præterquam per ipſius Petri obitum, cujus vitæ terminos Deus ipſe conſtituit, aut illius renunciationem papatui, vel ejuſdem a papatu dejectionem. Idcirco per viam renunciationis ab omnibus Chriſti fidelibus approbatam, ad quam communi fidelium aſſertione, attento ſtatu Eccleſiæ, jam Petrus tenebatur jure divino pariter & humano, præfatam proſequi perficereque prius curavimus unionem. Cum igitur præfatus cariſſimus Eccleſiæ filius & advocatus, Sigiſmundus Romanorum Rex, & plures alii ſolemnes prælati, & doctores ad eumdem Petrum, regeſque & principes ſuæ obedientiæ, ac ad regnum Arragonum fuerint deſtinati, fuitque idem Petrus per eumdem Sigiſmundum Romanorum Regem, qui pro fervore fidei & unionis Eccleſiæ ad partes perſonaliter dignatus eſt accedere, & per prædictos prælatos & doctores, deſtinatos cum eodem, ac per legatos cariſſimorum Eccleſiæ filiorum Regum Franciæ, & Angliæ, necnon perclaræ memoriæ Ferdinandum Arragonum Regem, & per legatos Regum Caſtellæ, & Navarræ illuſtrium, atque dilectos Eccleſiæ filios nobiles viros comites Fuxi, & Armeniaci, de ipſius Petri obedientia tunc exiſtentium, cum omni devotione & caritate rogatus, exhortatus, & requiſitus pluries & iteratis vicibus, præſertim ex parte dicti Arragonum Regis, prout etiam alias, & multoties, ex parte plurium Regum præfatorum fuerat ſolemniter rogatus & requiſitus; quatenus attento quod totum pondus ſchiſmatis ſeu diviſionis Eccleſiæ per ſuam renundiationem papatui, ad quod per præmiſſa, etiam vigore per eum dudum juramenti præſtiti, tenebatur jure divino pariter & humano, & erat in ſua poteſtate, quod facere penitus recuſavit. Ea propter vice rationis ceſſante, cum per præmiſſa, & alia plurima, de ſchiſmate & hæreſi ſuſpectus merito haberetur; oportuit pro unione Eccleſiæ ad viam alteram, ſcilicet ipſius ejectionem, venire. Propter quæ juxta prius Narbonæ concordata inter Romanorum Regem & legatos præfatos ex una, ac prætatorum Regum Caſtellæ, Arragoniæ, & Navarræ, ac comitis Fuxi nuncios & procuratores ex alia partibus celebrata, in hac civitate Conſtantienſi mutua unione illius obedientiæ, & aliarum duarum, formatoque ſic per unionem uno univerſali & indubitato Eccleſiæ ſanctæ generali Concilio, idem Petrus in cauſam inquiſitionis ſchiſmatis, & hæreſis, ac ſuper aliis, per citationem ipſius perſonalem tactus exſtitit coram nobis, in citatione ad perſonam ipſius exſecutioni mandata reſpondens; necnon in nonnullis ſuis ſcripturis & dictis plura temeraria, erronea contra fidem, & Eccleſiæ unitatem, in Eccleſiam Dei injurioſa & contumelioſa inſeruit, & aſſeruit: prout hæc & alia in proceſſu ſuper iis agitato plenius & expreſſius continentur. Ipſoque legitime vocato ſuper præmiſſis, & aliis editis contra ipſum capitulis inquiſitionis, proceſſuque; nihilominus ad uberioris cautelæ ſuffragium, rite & canonice, ſuper illis, quæ etiam ut plurimum notoria exſiſtebant; factaque commiſſione nonnullis venerabilibus fratribus Cardinalibus, Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, abbatibus, magiſtris, & doctoribus, & aliis; ac per eoſdem ſuper ipſis editis capitulis, teſtibus Cardinalibus, Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, abbatibus, magiſtris, & doctoribus, & aliis omni exceptione majoribus rite receptis, juratis, & diligenter examinatis, nonnulliſque inſtrumentis & ſcripturis productis, & per præfatos commiſſarios receptis: quamquam multa contenta in ipſis capitulis notoria, ut præfertur, exſiſterent: eorumque teſtium atteſtationibus publicatis, ipſoque Petro ad dicendum & objiciendum in teſtes & eorum dicta, atque alia probationum genera, quidquid vellet, necnon ad ſingulos cauſæ actus, & noviſſime ad audiendum jus, & diffinitivam ſententiam in cauſa hujuſmodi, legitime vocato ſufficienter expectato, non comparente, & per nos contumace reputato, ſervatis ſervandis, ac omnibus rite actis, habita ſuper proceſſu & cauſa hujuſmodi, proceſſimus in ejus abſentia Dei repleta præſentia, & per nos lata fuit diffinitiva ſententia, in forma ſequenti: De vultu ejus hoc judicium prodeat, &c. *ut ſupra*.

Lecta, & recitata fuit hæc noſtra diffinitiva ſententia per dilectiſſimum Eccleſiæ Dei filium Guillelmum tituli ſancti Marci S. R. E. presbyterum Cardinalem, de mandato noſtro, nobis pro tribunali in Eccleſia Conſtantienſi more ſolito ſedentibus, ſeptimo Kalendas Auguſti, anno a Nativitate Domini MCCCCXVII. Apoſtolica Sede vacante.

Subſcriptio protonotariorum.

Et ego Hermannus Dvverch inter decretorum doctores minimus, & Sedis Apoſtolicæ notarius, quia præmiſſæ ſententiæ per ipſum ſacrum Concilium promulgationi, & aliis præmiſſis, dum ſic, ut præfertur, agerentur, & fierent, una cum aliis infraſcriptis præſens interfui, eaque ſic fieri vidi & audivi: ideo præſentes ſigno & nomine meis ſolitis & conſuetis ſignavi rogatus, & requiſitus, in fidem & teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum.

Et ego Joannes de Tremblejo, decretorum doctor, Sedis Apoſtolicæ notarius, præmiſſis, dum ſic fierent, & agerentur præſens fui; eaque, dum ſic fierent & agerentur, fieri vidi & audivi, & ad præmiſſa rogatus, una cum dominis & collegis meis, me manu propria ſubſcripſi, & ſigillo meo manuali ſignavi in teſtimonium omnium præmiſſorum.

Et ego Jacobus Rodini de Janua, ſanctæ Sedis Apoſtolicæ notarius, una cum aliis dominis & collegis meis per ſacrum Conſtantienſe Concilium deputatis, dum præfata omnia ſic, ut præfertur, fierent & agerentur, præſens interfui, eaque ſic fieri vidi, & audivi. Ideo ſigno meo conſueto ſignavi, & manu propria me ſubſcripſi rogatus & requiſitus, in fidem & teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum.

Et ego Thomas *a* Polten ſupradictæ Sedis Apoſtolicæ notarius Anglicus, præmiſſis omnibus & ſingulis, una cum dominis & collegis meis ſupradictis præſens perſonaliter interfui, eaque ſic fieri vidi, & audivi. Ideo præſentes litteras per alium ſcriptas, ſigno & nomine meis conſuetis ſignavi rogatus & requiſitus, in fidem & teſtimonium omnium præmiſſorum. *Deo gratias.* *a* MSS. *Polcton.*

SESSIO XXXVIII.

Die Mercurii vigeſima octava ſupradicti menſis Julii, Conſtantiæ in Eccleſia majori fuit ſeſſio publica ſolemniter celebrata. Et reverendus pater dominus Nicolaus Aſſiſinatenſis Miſſam de beata Virgine Maria celebravit: reverendus vero pater dominus Joannes Epiſcopus Oſtienſis, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis & vicecancellarius, hujuſmodi ſeſſioni præſedit. Et litaniis & aliis orationibus & ſolemnitatibus ſolitis lectis atque peractis, venerabilis vir dominus Petrus de Lamburga legit quædam decreta tenoris ſubſequentis. *Ex prima editione.*

Decretum irritans pœnas latas contra Ambaxiatores infantis Henrici:

Sacroſancta generalis Synodus Conſtantienſis in Spiritu Sancto legitime congregata, ex certis & juſtiſſimis cauſis eamdem ſanctam Synodum moventibus, *Supra, ſeſſ. XXXVI.*

ANNO CHRISTI 1417.

bus, nuper omnes processus tam super proprieta-te, quam possessione, privationes etiam beneficiorum quæ possidebant, & collationes alias de eisdem factas, aut excommunicationis, vel suspensionis, vel quascumque alias sententias, in, seu contra venerabiles fratres & dilectos Ecclesiæ filios Ambaxiatores & procuratores carissimi Ecclesiæ filii Joannis Regis Castellæ, consanguineos & familiares eorum, a die primo mensis Aprilis anni Domini millesimi quadrigentesimi decimisexti citra factas, aut promulgatas, irritavit & cassavit, irritaque & cassa denunciavit: statuitque & decrevit, Ambaxiatores prædictos, consanguineos, vel familiares ipsorum, perinde ad statum pristinum reducendos, ac si privationes, collationes, processus & aliæ sententiæ prædictæ latæ aut promulgatæ minime fuissent; etiam si super processibus, provisionibus, ac collationibus & sententiis prædictis aliquæ bullæ, sive litteræ apparerent sub anteriori data, quæ tamen ante diem prædictam non fuerant in partibus præsentatæ, & plenariæ executioni demandatæ. Volens itaque eadem sancta Synodus ex similibus causis mota, dilectos Ecclesiæ filios Vitalem de Soto Commendatorem de Caravaqua, & fratrem Joannem de sancto Jacobo ordinis fratrum Minorum, in theologia magistrum, & Garsiam de Vergaja militem ordinis S. Jacobi de Spara, ac Joannem Alphonsi baccalaureum in decretis, Ambaxiatores & procuratores dilecti Ecclesiæ filii illustris Henrici, Infantis Arragoniæ, Siciliæ, &c. ac dicti ordinis sancti Jacobi de Spata magistri, simili favore prosequi, ac eadem, quoad præmissa, prærogativa gaudere; statutum & decretum, irritationes & cassationes prædictas ad præfatos Ambaxiatores prædictorum Infantis Henrici & magistri, & ad consanguineos & familiares ipsorum decernit perinde extendi, ac si in supradicto decreto aut statuto fuissent una cum prædictis Ambaxiatoribus Regis Castellæ ac specialiter a deputati.

a *Mss.* nominati.

Quo facto idem magister Petrus de Lamburga adhuc in loco, seu ambone publicationis prædicto existens, de simili mandato dictæ sanctæ Synodi super hoc facto quoddam aliud decretum alta & intelligibili voce de verbo ad verbum perlegit sub hujusmodi tenore.

Decretum revocationis vocum Ambaxiatoribus Regis Arragonum concessarum.

Sacrosancta generalis Synodus Constantiensis.

Cum nuper in capitulis Narbonæ concordatis inter cetera cautum fuerit, quod non ordinarentur, statuerentur, vel fierent aliqua directe vel indirecte concernentia aut tangentia dominos Reges, principes, prælatos, & alios de obedientia Petri de Luna, olim Benedicti XIII. nuncupati, vel aliquem ipsorum; & posi per hanc Synodum concessum fuerit Ambaxiatoribus & oratoribus carissimi Ecclesiæ filii Regis Arragonum, præsentibus tunc & aliis venturis, etiam per modum conventionis & pacti, quod dicti oratores in natione Hispanica hoc durante Concilio haberent vocem tantæ virtutis & auctoritatis, quantæ essent voces omnium prælatorum & Ecclesiasticarum personarum, regnorum & terrarum dicti Regis, quæ possidet citra & ultra mare, quæ ad generale Concilium sunt assuetæ vocari: cum protestatione tamen hinc inde facta, quod præmissa intelligerentur concessa sine præjudicio dictorum capitulorum, prout in decreto desuper confecto latius continetur. Verum cum Ambaxiatores carissimi Ecclesiæ filii Regis Portugalliæ illustris, publicæ concessioni hujusmodi se opposuerint, & cum de hujusmodi concessione tractaretur, & timeretur, quod advenientibus Ambaxiatoribus carissimi Ecclesiæ filii Regis Castellæ illustris, ipsi verisimiliter de hujusmodi concessione sive decreto turbarentur & conquererentur, prout jam super hoc gravem exposuere querelam; asserentes hujusmodi concessionis observantiam in eorum tendere lesionem: ac sui honoris non modicum præjudicium, & fore contra capitula prædicta concordata: pendenteque hujusmodi tractatu, præfati Ambaxiatores Regis Aragonum sæpius in effectu dixerunt & asseruerunt, quod dictos Ambaxiatores Regis Castellæ rederent contentos, & cum eisdem super hoc bene concordarent, & contra eorum voluntates dictis vocibus uti nollent: propter hoc & rationabiles alias causas, attento etiam quod ex hac quæstione agenda in hac Synodo differri & impediri possent, prout hactenus nonnulla bonum unionis Ecclesiæ concernentia retardata & dilata fuerunt: eademque sancta Synodus volens in omnibus & per omnia eisdem capitulis inhærere, & unumquemque in sua justitia confovere, pro bono pacis & concordiæ partium prædictarum ac nationis Hispanicæ & suppositorum ejusdem, ex certa scientia decernit & declarat, quod Ambaxiatores Regis Arragonum prædictis vocibus prælatorum & aliorum absentium, quod ad Concilium consueverunt evocari, quæ eisdem concessæ fuerunt, extra Hispaniam (ut profertur) uti nullo modo possint, nec debeant in natione Hispanica supradicta: sed quod singulæ Ambaxiatæ regum Castellæ, Aragoniæ, Portugalliæ & Navarræ, habeant & repræsentent in natione prædicta voces omnium prælatorum & aliorum absentium, qui consueverant ad Concilium evocari solum, & regnorum dumtaxat & dominorum suorum quæ habent in Hispanica natione.

Quo lecto decreto, Sperans in Deo, unus de Ambaxiatoribus Regis Arragonum, in medio surgens, dictumque decretum in nationibus non fuisse positum allegans, de nullitate ipsius decreti fuit protestatus; & exposi nationum quatuor præsidentes expresse dixerunt & retulerunt, hujusmodi decretum in nationibus fore lectum, & ipsis nationibus placuisse ut legeretur. Et tunc reverendissimus pater dominus Joannes Episcopus Ostiensis hujusmodi sessionis præsidens, nomine totius Synodi super omnibus præmissis, Placet, *respondit,*

Ex eadem collectione Barberiniana, & Ms. Brunsvic.

Die Mercurii, vigesima octava supradicti mensis Julii, Costantiæ, in majori Ecclesia, in loco solito, hora horologii sexta, vel quasi, ante meridiem, fuit tenta dictæ sanctæ Synodi sessio publica, & solemnissime celebrata. Pro cujus sessionis introductione, reverendus pater dominus Nicolaus Assisinatensis Missam de beata Virgine gloriosa devote celebravit. Et Missa finita reverendissimi, reverendique patres, & domini S. R. E. Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, ceterique, ad quos pertinuit, mitras capitibus imponentes, se cappis pluvialibus induerunt, reverendissimusque in Christo pater & dominus dominus Joannes, *&c.* Episcopus Ostiensis, *&c.* pontificalibus indutus hujusmodi sessioni præsedit. Deinde litaniis, evangelio, *&c.* lectis & peractis, venerabilis vir Petrus de *b* Lamburga ambonem publicationis ascendens de mandato dictæ sanctæ Synodi sibi super hoc facto, quoddam decretum publice, alta, & intelligibili voce, ac de verbo ad verbum perlegit sub his vorbis.

b *Mss. Lymburga.*

Decretum irritans pœnas, *&c.*

Ut supra, in hac sessione.

Adjunguntur commissarii in causa Argentinensi.

Sacrosancta & generalis Synodus Constantiensis pridem constituit, ordinavit, & deputavit certos commissarios, videlicet reverendissimos patres dominos Angelum Veronensem, & Baranda Placentinum S. R. E. Cardinales sic vulgariter nuncupatos; necnon Joannem Patriarcham Constantinopolitanum, Martinum Aprutinum, Joannem Gebennensem, Jacobum Plocensem, Patricium Cortagensem Episcopos, Richardum Derhan sanctæ Sedis Apostolicæ protonotarium, Thomam de *c* Omena, & Nicolaum VVordis sacri palatii Apostolici causarum auditorem, in causa Argentinensi inter dilectum Ecclesiæ filium VVillelmum electum Argentinensem, Fredericum de Buzcantatorem Argentinensem & eorum litis consortes ex una, & Hugelmannum de Vinstegen decanum, Fredericum de Zolre canonicum, & capitulum ejusdem Ecclesiæ, ac Paulinum Barphennicq, Michaelem *d* Melburge magistros civium, consules, & proconsules, ac communitatem civitatis Argentinensis, & eorum ab utraque parte complices, & adhærentes conjunctim & di-

c al. *Amorlia.*

d al. *Melburge.*

ANNO CHRISTI 1417.

& divisim; parte ex altera, de & super captivatione, violentia, dilapidatione, & aliis tunc expressis, tam ex officio, quam alterutrius partis instantia parte ex altera motis; *a* & cœpit, in quibus ad nonnullos actus per eosdem commissarios est processum, prout in commissione eis facta, & processu habito plenius continetur: Eadem sancta Synodus certis ex causis, præfatis judicibus commissariis & deputatis aggregat, & adjungit, deputat, & constituit conjudices dilectos Ecclesiæ filios, Michaelem de Navers utriusque, & Joannem de Lydena legum Doctores, cum potestate resumendi causam, in eo statu, in quo est, & pendet coram ipsis, statum *b* ipsum habentes pro sufficienter expresso: continuandique, procedendi, cognoscendi, decidendi, & audiendi cum prædictis prius datis, & deputatis judicibus, & commissariis, omniaque ulterius faciendi, juxta formam commissionis primis commissariis judicibus & deputatis factæ, ac potestate consimili; ita quod valeant, & roboris firmamentum obtineant facta per majorem partem ex eis, etiam cum potestate in hujusmodi causa quamcumque sententiam interlocutoriam, etiam vim diffinitivæ habentem proferendi, processus necessarios decernendi, declarandi, aggravandi, & reaggravandi, ac invocandi ad hoc, si opus fuerit, auxilium brachii sæcularis; reservato tantummodo sacræ Synodo calculo finalis, & principalis distinctivæ sententiæ in sessione publica super indemnitatis Ecclesiæ Argentinensis, relatione processus prius facta, proferendi.

Subsequenter magister Petrus de Lamburga præfatus, adhuc in ambone publicationum prædicto exsistens, unum vel aliud decretum de mandato consimili ipsi sanctæ Synodi facto sibi publice, alta, *&c.* ad verbum perlegit in hunc modum:

Decretum revocationis vocum, *&c.*

Quo decreto lecto, Sperans-in-Deo unus de Ambaxiatoribus Regis Arragonum prædictis in medio surgens, dictumque decretum in nationibus non fore positum allegans, idem de nullitate ipsius decreti fuit protestatus. Et post reverendi patres, & domini Jacobus Turonensis Gallicanus, abbas monasterii Castridinani Italicæ, Petrus Dettinger Germanicæ, Bernardus de Plancha Anglicanæ nationum præsidentes expresse dixerunt, & retulerunt hujusmodi decretum in nationibus fore lectum, & ipsis nationibus placuisse, ut legeretur: & tunc reverendissimus pater dominus Joannes, *&c.* Episcopus Ostiensis vicecancellarius, & hujusmodi sessionis præsidens, nomine totius Synodi super omnibus præmissis respondit, *Placet*.

Super qua quidem decreti lectione, & aliis præmissis venerabilis, & circumspectus vir dominus Decanus Segobiensis ambaxiator Regis Castellæ nomine ejusdem domini Regis a protonotariis, & notariis hujus sacri Concilii atque scribis prædictis, & dominus Augustinus de Pisis advocatus consistorialis nomine Archiepiscopi Pisani, similiter ad futuram rei memoriam petierunt, & quilibet eorum petiit unum, vel plura, publicum & publica instrumenta.

Deinde magister Henricus de Piro promotor, & procurator prædictus, nomine quo supra, a protonotariis, & notariis præfatis unum, vel plura, *&c.* petiit instrumenta.

Quibus sic peractis idem magister de Lamburga adhuc in loco publicationis, sive ambone prædicto exsistens, quamdam bullam pro domino Episcopo Spoletano, non tamen de mandato Concilii publice, alta, *&c.* perlegit.

Qua lecta similiter pro Concilio non fuit responsum, *Placet*. Et quia de mandato Concilii non fuit lecta, ac etiam non Concilium, sed privatam personam respexit; ideo hic inseri est omissa. Præsentibus ibidem reverendissimis in Christo patribus & dominis Joanne Ostiensi, Laudensi, Hispano, Bononiensi, Venetiarum, Pisano, Veronensi, Tricaricensi, Placentino, sancti Marci, Remensi, Fuxi, de Brancaciis, de Fliseo, de Comitibus, & Florentino S. R. E. Cardinalibus sic vulgariter nuncupatis: Necnon Regum, principum, nobilium, prælatorum, universitatum, collegiorum, Acommunitatum studiorum, & aliorum dominorum spiritualium, & sæcularium Ambaxiatoribus, aliisque Christi fidelibus in multitudine copiosa.

ANNO CHRISTI 1417.

Die Veneris tertia mensis Septembris, in Ecclesia majori in loco solito, mane hora sexta, vel quasi, fuit dictæ sanctæ Synodi *c* sessio publica solemniter celebrata, prout & quemadmodum in processu contra Petrum de Luna:

Protestatio Cardinalium, contra reformationem electioni Pontificis præmittendum: die IX. *Septembris, anno* 1417.

Edidit D. a Schelstrate, ex mss. Romanis.

SAnctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, non volentes per infrascripta vel dicenda reformationem Ecclesiæ impedire quomodolibet vel differre, attendentes de præsenti Romanam Ecclesiam vacare, & apud omnes vacare censeri, cujus diuturna vacatio damnosa plurimum & periculosa exsistit, universumque populum Christianumque futurum summum Pontificem ingentibus desideriis exspectare: se paratos offerunt ad omnia facienda, quæ ipsis pro electione Romani Pontificis, sive de jure scripto, sive ex oblatione modi electionis per eos sacro Concilio facta, aut alias quocumque modo facienda incumbunt. Et dicunt, quod per eos non stat, neque stabit, quominus omnia illa debito tempore faciant. Et illa facerent, si nulla eis fuissent & essent, prout fuerunt & sunt opposita obstacula, propter quæ illa faciendi non habent liberam facultatem, prout de jure habere deberent. Et hæc dicunt & offerunt, ne quid eis negligentiæ vel defectus circa electionem prædictam valeat imputari, aut præjudicium generari. Rogant autem & exhortantur, quod ad reformationem prædictam taliter procedatur, quod prætextu illius negotium electionis non impediatur, aut diu differatur. Et hæc ego procurator dictorum reverendissimorum dominorum Cardinalium, & illorum nomine, vestris paternitatibus & dominationibus intimo, offero, exhortor, & rogo. Et hæc intimarem toti Concilio, si possem illud reperire congregatum.

Protestatio ex parte d trium nationum, ac etiam collegii Cardinalium: Die XI. *Septembris.*

Ex mss. Vaticanis, quos edidit D. a Schelstrate.

AUdite hæc omnes gentes, auribus percipite qui habitatis orbem, & attendat universa fidelium Ecclesia, quæ jam quadraginta annis in deserto schismatis & divisionis inter se sub diversis ducibus velut Ecclesiæ capitibus mansit afflicta: quæ cum in hoc sacro generali Concilio Constantiensi terram promissionis intrasse crederetur, & jam sublata capitum pluralitate monstruosa, membrisque corporis Ecclesiæ jam in unum reductis corpus ipsum Ecclesiæ per unius capitis assumptionem, unici videlicet Pastoris, & Vicarii Jesu Christi, perfecte integrari speret, & sponsam sponsi sui thalamum introire quietis & pacis, oblataque jam & aperta via plana per dominos S. R. E. Cardinales, per quam verus & indubitatus sponsus Ecclesiæ Christi Vicarius haberi poterat; videlicet quod ad eligendum summum Pontificem aliqui de singulis nationibus cum Cardinalibus per sacrum Concilium deputarentur, quorum tamen numerus Cardinalium numerum non excederet, & alias prout in cedula oblata super hoc continentur; ecce jam sponsa lugente differtur, ecce novæ discordiæ, & ab illa via plana deviæ suscitantur. Licet enim illa via per dominos Cardinales omnibus in hoc sacro Concilio nationibus & congregationibus, quæ per nationes fiunt, oblata exstiterit; & tres nationes, Italiæ videlicet, Galliæ, & Hispaniæ, quæ faciunt multo majorem & saniorem partem & Concilii, & ultra dicti domini Cardinales illam acceptaverint; & justam, sanctam, & ad perfectam unionem Ecclesiæ efficacem reputaverint & reputent: ista tamen natio venerabilis

Ger-

1417. Mss. excessis.

a Mss. ipsius.

b Ut supra in hac sessione, pag. 1147.

c In ms. Lipsi. additur, *ideoque hic est omissa.*

d Italica, Gallica, & Hispanica, contra Germanicam.

ANNO CHRISTI 1417.

Germaniæ ſuper hoc ſæpius interpellata reſpondere noluit, imino reſpondere jam tribus menſibus diſtulit. Conſiderantes autem præfati S. R. E. Cardinales, qui præfatam viam obtulerunt, & dictæ tres Italiæ, Galliæ, & Hiſpaniæ nationes; & attendentes Eccleſiam apud omnes vacare & jamdiu vacaviſſe; quamque ſit periculoſa, quamque damnoſa Sedis Apoſtolicæ ac univerſalis Eccleſiæ præſens vacatio; & quod præter communia & nota pericula, atque damna ſpiritualia, tamen majora & periculoſiora his temporibus imminent; renovandi videlicet deterioris & pene inſanabilis ſchiſmatis; cum vulnus iteratum tardius ſanatur, eo maxime quod clerus & populus nonnuliorum regnorum & provinciarum nondum ſolide & clare huic ſacro Concilio adhæſerint; ſed ut communiter fertur, exſpectant fiendæ electionis ſummi Pontificis eventum; ut ſi electus fuerit canonice, illi obediant, alias non. Necnon etiam, quod quorumdam, qui eidem Concilio adhæſerunt, propter rumores diſcordiarum, & quaſi impreſſionum, quas in eodem Concilio fieri audiunt, fides jam de eodem Concilio dicitur vacillare. Ob quæ jam ſcriptum & relatum eſt a pluribus magnatibus, & aliis zelatoribus pacis & unionis Eccleſiæ, in Italia plurimum dubitari, ne in urbe Romana prætextu rumorum & dilationis prædictorum, aliquis pro ſummo Pontifice aſſumatur, cui forſan præmiſſis attentis tota Italia obediret. Attendendo etiam, quod durante vocatione hujuſmodi Urbs Romana, & totum ejuſdem Eccleſiæ patrimonium a tempore depoſitionis & renunciationis olim Joannis XXIII. per tyrannos occupantur. Vos præfatam venerabilem nationem Germaniæ, ſingulaque ejus ſuppoſita pluries & inſtanter exhortati ſunt & requiſiverunt, quatenus attentis prædictis periculis Eccleſiæ ſanctæ Dei, velletis per vos vel deputatos veſtros cum dictis tribus nationibus Italiæ, Galliæ, Hiſpaniæ, & Cardinalibus ſuper modo futuræ electionis, maxime de electoribus, tractare, regere, & convenire; ut ſuper hoc per ſacrum Concilium ordinato ad ſummi Pontificis electionem procederetur tempore opportuno; quod facere, & ſuper hoc reſpondere jam multis diebus diſtuliſtis, & non feciſtis; licet aſſeratis ſine veſtro conſenſu & ordinatione Concilii, ſuper modo, forma, loco, tempore & materia, ad dictam electionem non poſſe procedi, obſtantibus quibuſdam hujus Concilii decretis, quibus nos Hiſpanica natio, etiamſi alias valida exiſterent, non ligamur.

Et quia procedente tempore etiam præfata pericula atque damna ſemper augentur, & noſtris foribus aſſiſtunt, nos deputati ex parte & nomine trium nationum prædictarum, Italiæ, Galliæ, & Hiſpaniæ, atque ſacri dictorum dominorum Cardinalium collegii, & noſtro, ac omnium his adhærere volentium de præſenti vel in futurum, vos nationem prædictam Germaniæ, & veſtra ſingula ſuppoſita exhortamur, & requirimus, iterum ac tertio monemus, exhortantur, requirunt, & monent tres nationes & Cardinales prædicti, per viſcera miſericordiæ Jeſu Chriſti, per aſperſionem ſui pretioſi ſanguinis, cujus pretio hanc ſuam redemit Eccleſiam, quæ jam eſt in tantis periculis conſtituta, velitis per vos, vel deputatos, aut deputandos a vobis, cum aliis nationibus & Cardinalium collegio, vel cum deputatis aut deputandis ab illis de modo fiendæ electionis, & maxime de materia quantum ad electores, celeriter & ſine moræ diſpendio tractare, concurrere, convenire, & concordare ad vitanda prædicta pericula, ut in tanta concordia fiat electio, quod in ea concordet totus populus Chriſtianus.

Proteſtamur autem nomine quo ſupra, & obteſtamus, proteſtantur & obteſtantur tres nationes & Cardinales prædicti Deum Patrem omnipotentem, Filium, & Spiritum Sanctum, omnes ſanctos, ac virtutes cœlorum, invocantes ſuper vos cœlum & terram. Quod ſi deinceps Eccleſiam ipſam ſanctam Dei pro carentia ſummi Pontificis canonice eligendi, ſeu prætextu dilationis & moræ electionis ipſius, ſeu fiendæ ordinationis, modi electionis ejuſdem, aut alias, detrimenta aut damna aliqua vel pericula, in ſpiritualibus vel temporalibus incurrat, nihil eiſdem tribus nationibus, & collegio Cardinalium, aut earum alteri, vel ſuppoſitis ipſorum & ipſarum, ac his conſentientibus valeat imputari; ſed ſuper his ſint & habeantur inſontes: ſed vobis nationi Germaniæ & veſtris ſuppoſitis poſſit & debeat merito imputari. Cum ſi ante dictam proviſionem Eccleſiæ de paſtore, aut ſaltem modi electionis illius, ſuppoſitis hujus Concilii decretis, quibus omnia jura circa electionem ſummi Pontificis edita dicuntur eſſe ſuſpenſa: ex quo ſequeretur Eccleſiam Dei eſſe ſine capite, & ſine lege, & ordinatione electionis ſummi Pontificis; hoc Concilium caſu aliquo diſſolvetur, prout jam multæ cauſæ timentur imminere; Eccleſia in periculo remaneret; quia vix umquam ſummus Pontifex indubitatus poſſet haberi: quia vix congregaretur, indubitatum Concilium deficiente capite, ad quod pertinet convocare.

ANNO CHRISTI 1417.

Proteſtantur etiam de proſecutione legitima ſuper damnis atque detrimentis prædictis, & aliis adverſus illos, per quorum culpam contingerent; præſertim cum ſecundum plurium doctorum juris divini & humani opiniones, talis moroſa dilatio procedendi in negotio electionis Papæ, præſertim ordinationis modi electionis ejuſdem, ſine cauſa rationabili, non caret ſcrupulo ſautoriæ ſchiſmatis, Nullam autem omnino cauſam, immo nec occaſionem habere videtur dicta natio & ejus ſuppoſita, differendi præmiſſa; nec ullam cauſam allegant, niſi quod ante electionem fiat reformatio: quę cauſa nulla eſt; quoniam & fieri reformationem dictę tres nationes & Cardinales volunt & cupiunt, prout jam ad hoc ſuos cum ceteris nationibus deputatos dederunt, qui ad hoc agunt; & illis agentibus poteſt etiam eodem tempore agi de modo electionis ſummi Pontificis, prout eidem nationi ſæpe fuit expoſitum & petitum. Præterea ſi reformatio fienda eſt de deformatis; quæ major eſt & eſſe poteſt in corpore deformitas, quam carere capite, & acephalum eſſe? Illa igitur prior tanquam magis neceſſaria debet eſſe reformatio, quæ corpus ipſum ad caput reformet, & informet; & contrarium aſſerere vel facere, non videtur eſſe ſecurum.

Allegant præterea, quod agere de modo electionis reformationem, eſſet contra decreta Concilii, & capitula Narbonæ concordata. Iſta, ſalva dicentium reverentia, non ſunt in re: nulla enim decreta contradicunt, immo volunt contrariam. In omnibus enim locis, ubi vel Concilium, vel dicta capitula de agendis in iſto Concilio loquuntur, ſemper præponunt unionem: quæ unio non eſſet, nec dici poteſt perfecta, niſi Eccleſia unum caput miniſteriale habeat, cui corpus Eccleſiæ uniatur. Duplex enim ſecundum ſacros Doctores eſt unio Eccleſiæ; una membrorum invicem, quæ jam creditur eſſe facta *a*: altera membrorum ad caput, ut conſtituatur corpus integrum & perfectum: & iſta non eſt facta: igitur & primo loco fienda. Præterea, ſi ex ordine litteræ capitulorum Narbonenſium arguitur, proprium & principale capitulum illorum capitulorum ſuper iſta materia, & quid & qualiter eſſet agendum in iſto Concilio, ponit ordinem, quod agatur de ejectione Petri de Luna, de electione ſummi Pontificis, & de reformatione Eccleſiæ in capite & in membris; & ita electio præponitur. Præterea eadem ratione prius ageretur de reformatione membrorum, quam capitis, quia in eodem ordine ponuntur, quod uſque ad annum, immo ſine ſummo Pontifice numquam eſſet factum, nec poſſe fieri videtur.

a In uno mſ. hic additur: licet dubia per præfata remaneat.

Nec juvare poteſt dilationem, quod dicitur, ſereniſſimum Romanorum Regem, & aliquos Cardinales, & prælatos alios, aut doctores aliarum nationum eidem nationi adhærere; cum ad præfatum ſereniſſimum Romanorum Regem præmiſſa tractare aut differre non pertinet; cujus magis intereſt pro ſuo honore electionem ſummi Pontificis, quæ erit ſumma perfectio unionis, accelerari, quam tardari. Cardinales autem, atque prælati, & alii, ſi qui illi nationi in præfata dilatione adhærere dicuntur, certe non illi nationi, ſed dicto domino regi adhærent, quem in ſuis votis ſequuntur, & illi aſſentiunt, & tamen pauciſſimi ſunt. De Cardinalibus enim ſunt ſolum duo; qui licet in toto præſenti Cardinalium collegio ſunt viginti quatuor, illi duo ſoli a ceteris; & tanto ac tam gravi collegio, in quo

ſunt

ANNO CHRISTI 1417.

sunt tanti patres, se minus honeste, ac magna eorum verecundia segregant: qui si partes tanti collegii esse merentur, videant ne turpes dici possint, quæ suo non congruunt universo. Ceteri vero prælati, & alii de tribus nationibus, qui adhærere dicuntur, non illi nationi adhærent; sed, ut præmittitur, dicto domino Regi, & in rebus Ecclesiasticis & spiritualibus Regem ipsum & ejus vota, relictis prælatis & personis ecclesiasticis, pro suæ voluntatis libito sequuntur, & assentiunt illi. Attento autem modo agendi in isto Concilio per nationes, & quod unusquisque stati in sua natione in ea super propositis dicturus sententiam, singulariter & præsumptuose incedentes se inhoneste a suis segregent nationibus; nec debent alibi ullam vocem vel auctoritatem habere; immo a dictis duabus nationibus, de quibus nec membra nec partes sunt, repelli. Nulla igitur causa subest differendi tractatum super modo futuræ electionis; qui si per prædictam venerabilem nationem ulterius plus debito differatur, protestamur nomine dictarum trium nationum, & collegii Cardinalium, & protestantur eædem nationes & collegium de providendo Ecclesiæ Dei per remedia opportuna, maxime cum præter collegium Cardinalium, ad quod de jure scripto magis pertinet electionis prædictæ materia, dictæ nationes tres, & multo magis cum dicto Cardinalium collegio, multo majorem partem & saniorem hujus sacri Concilii faciunt, & majorem partem universalis Ecclesiæ repræsentant.

Quænam hanc protestationem consecuta sint.

Ex iisdem mss. Vatican.

Ex præmissis congregationibus, lectura, & propositione, Rex & natio Germanica plurimum turbati fuerunt. Credebat enim Rex, quod in illa congregatione, *a* multa multoque duriora fierent, quia credebat quod illæ duæ nationes & Cardinales vellent recedere, & plura alia quæ numquam cogitaverant, facere. Item fuit relatum Regi & nationi Germanicæ, quod in illa scriptura, lectura, & propositione fuerant vocati hæretici & schismatici, de quo nihil erat: quamquam plures dicant, quod cum ille Patriarcha Antiochenus & alii recederent de Ecclesia & congregatione, unus dixit, Recedant hæretici. Ex his multa machinamenta facta sunt; & fuit secrete mandatum, & dictum pluribus Cardinalibus per suos amicos, quod Rex habebat armatum, & disposuerat capere principales cardinales, & alios, & creditur esse verum. Recesserunt autem legati Castellæ & Navarræ, aliquot doctores qui remanserunt; sed nulli ex illis potuerunt transire ultra unum milliare, prohibiti per Regem ultra transire.

a In ms. cod. additur, *& lectura de die sabbati.*

Post plura alia in eisdem gestis sequitur. His diebus magnus terror & turbatio erat in Concilio: fama enim erat communis, & multi scientes de consiliis Regis & adhærentium sibi, dixerunt amicis, quod Rex proponebat, & deliberaverat aliquando capere omnes Cardinales; & postea restrinxit ad Sex; & consequenter posuit octo alios prælatos; & illi erant de notabilioribus, proscripti ut ducerentur ad diversa loca. Sed Cardinales & alii, de quorum etiam proscriptione dicebatur, constantes steterunt, nec obmiserunt loqui & prosequi quæ justa eis videbatur. Causa autem odii Regis in eos dicebatur, quod Rex volebat habere Papam ad voluntatem suam, & illis stantibus non poterat.

Et post alia: Patriarca Antiochenus, Archiepiscopus Mediolanensis, Episcopus Ariensis, & duo Cardinales, Bononiensis, & Senensis, & alii de Gallia & Italia, qui adhærerant Regi, dimiserunt regem & Rex dimisit eos: & sunt reversi ad suas nationes, & obtulerunt Cardinalibus esse cum eis, qui fuerant hostes eorum. Antiochenus autem multum visus est adhærere Cardinalibus: & in congregationibus deputatorum ingerebat se non deputatus nec requisitus; tentavit restitui nationi suæ Gallicanæ: sed nullus audebat proponere in natione, ne contra eum clamaretur.

Rex autem, qui pro concordia Cardinalium credebat velle accelerare materiam electionis, iterum retrocessit, & recepit materiam reformationis,

ANNO CHRISTI 1417.

& semper fuit in Concilio magna controversia. Quatuor enim nationes, Italiæ, Galliæ, Hispaniæ, & Angliæ, quæ ad mandatum Regis Angliæ dimisit in illa materia Regem Romanorum & collegium Cardinalium, insistebant accelerationi electionis; Rex & natio Germaniæ, quod reformatio præcederet. Et tandem dicta natio petivit assecurationem, & cautionem per decretum irritans, quod post electionem Papæ fieret reformatio ante coronationem Papæ & aministrationem aliquam. Postea fuerunt factæ diversæ formæ decreti ad hoc. Tandem fuit dictum, quod Papa electus ligari non potest. Et semper agebatur per deputatos Cardinalium & nationum omnium de concordando articulo reformationis. Sed pauci & vix poterant concordari: una natio volebat uno modo, alia alio: & diu fuit laboratum, & parum actum.

His pendentibus venerunt nova, quod Episcopus Vinctonienſis in Anglia, patruus Regis Angliæ, erat in Ulma, ad duas dietas de Constantia, & quod ibat in Jerusalem; & fuit per Anglicos significatum Cardinalibus; & persuasum, quod multum afficiebatur unioni Ecclesiæ: & quod scriberent sibi, quod veniret Constantiam; quod faceret cum Rege Romanorum quidquid vellet: quod fecerunt. Rex etiam scripsit, & ivit ad illum Episcopus Lichefeldensis, & adduxit eum Constantiam in habitu peregrini cum cruce; & sic intravit, & stetit in Constantia pluribus diebus; & iverunt sibi obviam Rex & tres Cardinales. Tractatum est per Cardinales & deputatos omnium nationum, paucos tamen, cum Rege, per medium illius Vinctonienſis; & finaliter deventum ad hoc, quod, daretur per decretum Concilii in forma infrascripti cautio de fienda reformatione post electionem Papæ, & expedirentur capitula reformationis concordata per omnes nationes, & darentur deputati ad ordinandum modum electionis. Forma autem cautionis & decreti prædictorum talis est:

Sacrosancta, &c. *Ipsum est primum decretum sessionis* XI. *inferius suo loco edendum.*

Protestatio nationis Germanicæ, facta in Concilio contra electionem Papæ, reformationi præmittendum.

Ex ms. Berolinensi.

REverendissimi patres & domini. Multoties ac iteratis vicibus per hos dies ad dandum deputatos tractatus electionis futuri summi Pontificis, præfestine & ordine quodam præpostero, prout quosdam vestros prædecessores similiter acceleraſſe compertum est, vestræ paternitates satis importune, ut videtur, salva in omnibus tanti fastigii reverentia debita & condigna, requisierunt inter ceteras orbis nationes, in religione Christiana & divini cultus, ut sperat, Deo devotam, patientem, & humilem nationem Germanicam, per Dei gratiam non magis impotentem, sed præter imperialem monarchiam, octo regna inclyta, ducatus, marchionatus, & alios principatus, potentatus, & comitatus latissimos & potentissimos, dominiaque & communia proxima, inconfracta viribus, parante Domino, continentem; ex retardata mora multa etiam excogitata pericula, guerrarum, pestis & famis, allegando. Ex quibus quidem de nobis, ut fama referente cognovimus, asserere videntur, eamdem nationem Ecclesiasticæ unionis impeditricem: immo, sicut quorumdam scripta videntur innuere, fautoria hæresis quondam Joannis VVicleff & Joannis Huss maculatam. Quas quidem injurias & calumnias, absque facti veritate inductas, propter bonum pacis & servandæ concordiæ, hactenus magis voluit dicta natio patienter tolerare, quam quod impatienter exsurgens in laboribus propriis de fraterna turbatione & turbatis securitate & quiete vellet per cetera orbi regna notari quovis modo.

Nobis admodum suspectæ fidei, nec digna satis videtur Germanica gravitate, pietate, ac reverentia erga sanctam Sedem.

Non credant paternitates vestræ reverendissimæ, quod ipsa natio suæ famæ præclaræ, quin immo propriæ salutis oblita, non vellet toto conatu unionem & pacem Ecclesiasticam quærere: quæsitam & in-

ANNO CHRISTI 1417.

ventam firmissimis, in quantum posset, fundamentis stabilire. Nec est aut erit assertix, nec umquam intravit ejus mentem hujusmodi hæreseos infectio, ut Ecclesiam sine summo Pontificis debite hierarchizari putet, aut utilem ejus vacationem diutius protelatam. Quam tamen non præsidente Concilio periculosiorem fore putat. Et forsan magis periculosum jam fuisse per biennium, quo hoc sacrum Concilium adversarios plures quam nunc habet & habuit, reges & regna, qui & quæ de Dei gratia cum eodem nunc concurrunt in unitate veræ pacis contra leviora nunc pericula imminentia, eamdem vacationem existimat. Et tamen istius biennalis vacationis tempore non oportuit electionis futuræ tractatui tam ardenter incumbere, dictamque nationem tam importune requirere. Quoniam, ut nunc, magis videbatur necessarium, alia prælia & perfecta unioni utilia præparare. In quibus si dicta natio cum serenissimo Romanorum, Ungariæ, &c. Rege semper Augusto, quid minus debito aut negligenter præ ceteris egerit, judicet is qui pariter omnia novit. Et in eo claræ & pure conscientiæ testimonium absque fallatione poterit invocare.

Et quia plagam schismatis sive divisionis Ecclesiæ præcedens deformatio meruit; ideo pro futuris schismatibus, quæ in electionibus summorum Pontificum oriri timentur, evitandis, omnium agendorum summe necessarium, proxima parte testans, est reformatio capitis & curiæ Papalis: cui & necessario electio futura habet inniti, & ex ea legibus sanctissimis stabiliri. Quam præambulam reformationem summus ille Pontifex in cruce moriens, Ecclesiamque militantem, ex parte vicarii capitis tunc vacantem, dimittens, deformatis omnibus electis Apostolis, antequam cæli clavigero, sed lapsum suum lacrymanti & converso, reliquos, ut creditur, confirmanti, pascendas oves committeret tanquam Papæ, multis argumentis reformatoriis per dies plures exemplo *a* carissimo practicavit, ut mundatum pastorem præficiendum cum ovili præmundaret.

a Forte, clarissimo.

A quo quidem tempore nascentis Ecclesiæ, per ipsum probatissimum Petrum, Apostolorum principem, reliquosque Apostolos, & eorum successores, sanctissimos & devotissimos pastores, non pecuniarum, sed animarum, sic hierarchizata & recta per mille & ducentos annos, immo & quamdiu cœlestia plus quam carnalia sapuerunt, legitur, & majorum traditione comprobatur. In qua summi Pontifices, saluberrima & directiva omnium aliarum Ecclesiarum subditarum, viam conderent, virtutes plantarent, corrigerent vitia, errantes dirigerent, oppressos defenderent pauperes, & singulas deformata reformarent. Pro quibus exsequendis, sicut in eis crevit devota religio, ita temporali subsidio magnificentissimo fuerunt prædotati; nec non Christianorum Imperatorum, Regum, & principum donationibus sufficienter exaltati. Quin & suis finibus contenti, distincta subditarum Ecclesiarum jura nequaquam invadenda, quin immo ea contra adversas potestates defendenda putarunt.

Sed, ut dolentissime refertur, de post a centum quinquaginta fere annis citra, nonnulli summi Pontifices, ipsorumque assessores, cum sua curia Romana, carnalitati dediti, inebriati deliciis, & sic ad deteriora prolapsi, paulative in suo salutari deficientes, cœlestia deserentes, ad pureque spiritualium dispositionem & animarum salutem nullatenus, sed ad ea quæstus & lucri pecuniarum venativa fuerunt, intendentes, aliarum Ecclesiarum jura omnibus ingeniis & cautelis invaserunt: nunc generales, nunc speciales, aut aliis modis excogitatas reservationem Ecclesiarum, monasteriorum, & dignitatum, necnon minorum & majorum ecclesiasticorum beneficiorum, in eversionem sacratissimarum electionum, postulationum, & dispositionum aliarum, fundatissimis juribus multipliciter statutarum, faciendo: Commendis in suppressionem divini cultus, fraudem fundatorum, ac desolationem ac exterminationem piorum locorum, concedendo: collationes omnium beneficiorum ecclesiasticorum, tam majorum, quam minorum, per nimiam multiplicationem & collationem gratiarum exspectativarum, & suarum datarum anticipatarum, antelatarum, cassatarum, renovatarum, & interpositarum, immo interdum pro ignotissimis, licet non omnino pauperibus, sed ignaris aut malæ vitæ, motu proprio signatarum, sibi & suæ curiæ totaliter usurpando: Annatas, sive servitia communia, majora & minora, de Ecclesiis, monasteriis, dignitatibus, officiis & beneficiis, præsertim eo tempore, dum miserandæ vacationis & viduationis instant incommoda, inhumaniter extorquendo: spolia mortuorum, quæ successoribus conservari, aut in pios usus secundum testatoris voluntatem converti deberent, auferendo: omnia sibi judicia in quibuscumque causis, immo & profanis, indifferenter attrahendo: lites per diversas commissiones & cavillationes, cum maximo Ecclesiarum & personarum dispendio protrahendo: in foroque pœnitentiali, quod horrendius est quam simoniacæ pravitatis vitium, ubi non in remedium animarum, sed sub colore appretiandarum chartarum, crimina delinquentium, aut gratiæ dispensationum, præcise secundum qualitatem suam, ut res profanæ, taxantur, abusiones manifeste nefandas committendo: Indulgentias inconsuetas pro pecuniis largiendo: clericos vagos & profugos indifferenter pro pecunia ad sacros ordines admittendo: & demum tantum aurum congregando, ut quidam ex eis suos parentes, fratres, sorores, & consanguineos ditando, etiam usque ad fastigia principatuum terrenorum eos contenderunt exaltare.

Ex quibus, & specialiter propter non continuationem sacrorum Conciliorum reformativorum in præmissis, avaritia, quæ est idolorum servitus, ambitio ecclesiasticarum dignitatum, hæresis, & simonia, & periculosissima schismata, quæ quarumdam diversarum & forsan adversarum nationem Cardinales, affecti carnaliter, inchoaverunt, & inchoata nutriverunt, fastusque & pompæ surrexerunt, & creverunt in clero. Ita ut ex his studia litteratorum & litteratos defecisse, ecclesiarum, monasteriorum, dignitatum & beneficiorum ædificia solemnia corruisse, & immobilia bona inculta permansisse, pretiosaque mobilia distracta, solos pecuniosos, nummularios, quondam expulsos de templo, leves & vagabundos, ignaros, vitiosos, & minus idoneos, spretis viris moribus & corpore gravibus, litteratis, devotis, & sanctis, nedum promotos, sed & in templo Dei, velut ex invictissima successione, prælatos fuisse: sibique de tantis abusibus feciisse licentiam, cernens populus laicalis, velut scandalizatus ex his, ecclesiasticum statum, quem ab olim devoto cultu reverebatur, nunc tanquam amplius riguisset, levipendat, ut & illum apud aliquos magis antichristianum quam Christianum fore putet.

Idcirco, reverendissimi patres, natio prædicta cautelam accipiens ex eventibus præteritorum, quibus etiam in Pisis juratam & promissam de futuro reformationem, etiam post duas electiones nedum impeditam, sed ad pejorem & nefandiorem priori statu dilapsam, tanquam decepta considerat: volensque talium inordinationem antichristianam, & flagitiorum abominabilium, & forsan amplius quam schismatis nunc exterminati, horrendorum & pessimorum morum deformitates, secundum sanam conscientiam & sacros canones nullatenus tolerandas, ex ovili Dominico tanquam infectivam putredinem, antequam Pastor Apostolicus mundatus, sanctus, & justus, & per mundatos, sanctos, & justos eligatur, præmundare, & domum Dei ab inveteratis, fœtidis, mundandis maculis expiare, materiam pro intruducenda forma disponere, & pro sequenda sanitate corporis antidota salutaria præparare: licet diutius per alios impedita, maturius tamen deliberata, desiderat omnes prædictas deformitates taliter auferri ac tolli, ut Ecclesia sancta Dei ad instar illius regiminibus salutaris, quo ipsa ante dictos centum & quinquaginta annos, & secundum sacros canones antiquorum Patrum & sanctorum doctorum, feliciter recta fuerat, in præmissis amplius gubernetur: sublatis statutis seu decretis prædictis in ordinationibus, ac in favorem quoad hęc curię Romanę promulgatis. Adjiciens, foro salubrius & tolerabilius, sacro præsidente Concilio, Romanam pro certo tempore vacare Ecclesiam, quam

quod

ANNO CHRISTI 1417.

quod *illotis manibus*, hoc est, membris capiti vicinioribus, compaginetur ipsum caput, aut cranium etiam contrectetur, & spurcitia manuum coinquinetur, vel unguibus non præcisis vulneretur. Et clarius prius loquendo, expedire videtur omnino, pontificalem Cathedram prius diligenter purgari, & Romanam Ecclesiam decoris moribus illustrari, quam futurum præsulem, etiamsi sanctissimus eligatur, virtutum vestimenta, in istis abusionibus sedendo, commaculare, picem pravæ consuetudinis tangere; aut quo vadat, palpitando in tenebris, ignorare: ut mox Papa electus, sanctis armatus legibus & stipatus agminibus, contra importunas quaslibet instantias valeat se tueri.

Vos reverendissimos patres, sub debito vestræ professionis, pœna & intimationis divini judicii, primo, secundo, & tertio, requirens & exhortans, instanter, instantius, & instantissime, quatenus dictæ nationi Germanicæ in præmissis coaptantes, ad reformationem præmissorum & aliorum Romanæ curiæ inordinatorum, taliter & tam efficaciter cum ea procedere velitis: ut aptatis capitulis effectualibus, omnium prædictorum reformatio in publica sessione concludi, consequenter ad tractatum electionis, qui tunc facilior erit; & ad ipsam electionem, cujus fictionem effugiet spiritus disciplinæ præconceptus, secundum hujus sacri concilii decretum procedi valeat: Et quod exinde unicus, reformatus, summus, & indubitatus Pontifex, consequenter cum sacro Concilio inferiora membra reformaturus, rite præficiatur, & perfecta stabilisque unio subsequatur.

Insuper quoque protestatur hæc dicta natio Germanica coram Deo, tota curia cœlesti, universali Ecclesia, & vobis; quod nisi feceritis præmissa modo & ordine supradictis, quod non per eam, sed per vos stat, stetit, & stabit, quo minus sponsa Christi, sancta mater Ecclesia, suo sponso inconvulsa, aut in stabili unitate, sine schismatum, inordinationum, simoniarum prædictarum, & erroris inclusione solita, purior & immaculata reformetur, & reformata ad perfectam reducatur unitatem.

Intendit & singula præmissa omnibus regibus, prælatis, principibus & universis Christicolis demandare & scribere; & sibi nihilominus de salubri, in quantum cum Deo poterit, cum sibi assistentibus, remedio providere.

Quamvis autem præmissis aliqualiter responsa videantur prætensis quibusdam monitibus, requisitionibus, atque protestationibus, in quadam *a* schedula, quæ incepit, *Audite*, &c. contentis, & nonnullis aliis, per reverendissimos patres die sabbati præterita lectis & propositis: quæ tamen non decuit, nec oportuit ita fieri, sed melius & honestius potuissetis supersedere, saltem donec dictæ, ac aliarum inclytarum, videlicet Hispanicæ & Anglicanæ nationis, venerabiles nuncios, vos pio in hoc studio intercipere cupientes, audissetis: nihilominus dictæ schedulæ, & per vos propositis dicta die sabbati, quantum hæc proposuerunt, dicta natio per singula respondere curabit.

a Paulo infra hanc protestationum edita, pag. 1417.

Ex ms. Romano edidit D. a Schelstrate, ut supra, pag. 1153.

Rex qui pro concordia Cardinalium, credebatur velle accelerare materiam electionis, iterum retrocessit, & recepit materiam reformationis. Et semper fuit in Concilio magna controversia. Quatuor enim nationes, Italiæ, Galliæ, Hispaniæ, & Angliæ, quæ ad mandatum Regis Angliæ dimisit in illa materia Regem Romanorum, & collegium Cardinalium, insistebant accelerationi electionis. Rex & natio Germanica, quod reformatio præcederet.

ANNO CHRISTI 1417.

Congregatio habita inter sessiones XXXVIII. & XXXIX.

In qua dantur commissarii super concordia nationis Hispanicæ facienda.

Ex collectione Barberiniana, & duobus Mss. Germanicis.

ANno & indictione, quibus supra, die vero Jovis vigesima tertia mensis Septembris fuit congregatio generalis Constantiensis in Ecclesia majori, & in loco sessionis, hora tertiarum prædicta pro sessionibus tenendis specialiter deputata. Præsentibus ibidem reverendissimis in Christo patribus, dominis Joanne Episcopo Ostiensi Cardinale Vivariensi, Angelo Episcopo Prænestino Cardinale Laudensi, Petro Hispano, Jordano Episcopo Albanensi Cardinale, Ursino Francisco Venetiarum, Antonio Aquilejensi, Angelo Veronensi, Branda Placentino, VVillelmo sancti Marci, Petro de Fuxis Presbyteris, Amedeo Salutiarum, Oddone de Columna, & Lucido de Comite diaconis Cardinalibus, ceteriscque illustrissimorum principum Romanorum, Franciæ, Angliæ, Castellæ, Arragoniæ, Portugalliæ, Cypri, Neapolitanorum, Daciæ, Sveciæ, Norvegiæ, & Poloniæ, Regum ambaxiatoribus, ceteriscque in multitudine numerosa: ubi sine solemnitate officium Missæ, & litaniarum in sessionibus fieri solitis, de mandato congregationis, sive Synodi, atque Concilii Constantiensis, venerabilis vir dominus Petrus de Polonia, alias de Lamburga, &c. ascendit ambonem Synodi: & ibidem quamdam commissionem in schedula papyrea, cujus tenor inferius est insertus, legebat: in qua schedula, sive commissione committitur judicibus in dicta schedula contentis, ut causam motam sive movendam inter venerabiles viros dominos Ambaxiatores Regis Castellæ ex una parte, & Ambaxiatores Arragonum, de & super pluralitate vocum absentium prælatorum de Trinacriæ & Sardiniæ regnis per dominos Ambaxiatores Regis Arragonum habenda, prout ipsis ambaxiatoribus Arragonum alias in eorum unione plenarie fuit concessum, & committit, prout in dicta commissione continetur. Quæ quidem commissio fuit approbata per Synodum, per organum domini vicecancellarii Episcopi Ostiensis per verbum, *Placet*.

Tenor vero dictæ commissionis sequitur, & est talis.

SAcrosancta generalis Synodus Constantiensis, venerabilibus fratribus Jordano Episcopo Albanensi, Francisco sanctæ Crucis in Jerusalem S. R. E. Cardinalibus, Joanni Lubecensi, Sanctio Oloronensi, Patricio Cortagensi, Petro Olorensi, Joanni Bajocensi Episcopis, dilectis Ecclesiæ filiis, Galpari abbati monasterii sancti Heremi Perusinæ diœcesis, & Thomæ de Berengar sanctæ Sedis Apostolicæ capellano, & sacri palatii Apostolici Cardinali auditori, salutem & Dei omnipotentis benedictionem. Cum venerabili nationi Hispaniæ in eadem Synodo existenti, inter venerabiles fratres Episcopos, & dilectos Ecclesiæ filios nobiles, & Doctores legatos Regis & Reginæ Castellæ, & Legionis, ac Navariæ illustrium & alios de dictis regnis ex una parte; necnon nobiles, doctores, & alios legatos Regum Arragonum, & Siciliæ, ac Portugalliæ illustrium aliosque de dictis regnis in eisdem Synodo, & natione existentes parte ex altera, nonnullæ controversiæ sint exortæ; præsertim super præsidentia in illa natione, & aliis rebus, quæ possent perfectioni unionis Ecclesiæ, ceteriscque in eadem Synodo agendis non modicum impedimentum afferre: ut qui pacem, & concordiam universalis Ecclesiæ quærimus, id in pace, & concordia agere valeamus; vobis committimus, & mandamus, quatenus vos, aut major pars vestrum, vocatis partibus, controversias, & quæstiones præfatas, præsentes & futuras inter easdem partes, usque ad electionem summi Pontificis, sive ad instantiam partium, vel ex officio mero, summariæ, & de plano, sine strepitu, & figu-

ra judicii, oppositione remota judicio vel concordia ter-
ANNO CHRISTI 1417. minetis, æquitatem sequentes potius quam rigorem; vobisque ad omnia, & singula præmissa faciendum, & quæ ad ea necessaria fuerint, & quomodolibet opportuna cum dependentibus, emergentibus, & a connexis concedimus plenitudinem potestatis.

a MSS. annexis.

SESSIO XXXIX.

Ex prima editione.

ANno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimoseptimo, indictione decima, die vero Sabbati, nona mensis Octobris, Constantiæ in Ecclesia majori, in loco solito, fuit tenta & celebrata sessio publica, in qua reverendissimus pater dominus Archiepiscopus Viennensis Missam de Spiritu Sancto celebravit: reverendissimus vero pater & dominus, dominus Joannes Episcopus Ostiensis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis & vicecancellarius, hujusmodi sessioni præsedit. Lectisque litaniis & aliis devotis orationibus legi solitis, cum Evangelio secundum Lucam: Estote misericordes, sicut & Pater vester misericors est: reverendissimus pater dominus Bartholomæus Archiepiscopus Mediolanensis ambonem ascendit, legit & publicavit decreta quæ sequuntur.

De Conciliis generalibus, & provisione erga futura schismata.

Frequens generalium Conciliorum celebratio, agri Dominici cultura est præcipua: quæ vepres, spinas & tribulos hæresum & errorum & schismatum extirpat, excessus corrigit, deformata reformat, & vineam Domini ad frugem uberrimæ fertilitatis adducit. Illorum vero neglectus præmissa disseminat atque fovet: hæc præteritorum temporum recordatio & præsentium consideratio ante oculos nostros ponunt. Eapropter hoc edicto perpetuo sancimus, decernimus & ordinamus, ut amodo Concilia generalia celebrentur: ita quod primum a fine hujus Concilii in quinquennium immediate sequens, secundum vero a fine illius immediate sequentis Concilii in septennium, & deinceps de decennio in decennium perpetuo celebrentur, in locis quæ summus Pontifex per mensem ante finem cujuslibet Concilii, approbante & consentiente Concilio, vel in ejus defectum, ipsum Concilium deputare & assignare teneatur; ut sic per quamdam continuationem semper aut Concilium vigeat, aut per terminipendentiam exspectetur: quem terminum liceat summo Pontifici de fratrum suorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium consilio ob emergentes forte casus abbreviare: sed nullatenus prorogetur. Locum autem pro futuro celebrando Concilio deputatum absque evidenti necessitate non mutet. Sed si forte casus aliquis occurret, quo necessarium videretur, ipsum locum mutari, puta obsidionis, guerrarum, pestis, aut similis, tunc liceat summo Pontifici de prædictorum fratrum suorum, aut duarum partium ipsorum consensu atque subscriptione, alium locum prius deputato loco viciniorem & aptum, sub eadem tamen natione, subrogare: nisi idem vel simile impedimentum per totam istam nationem vigeret, tunc ad aliquem alium viciniorem locum alterius nationis aptum hujusmodi Concilium poterit convocari: ad quem prælati, & alii qui ad Concilium solent convocari, accedere teneantur, ac si a principio locus ille fuisset deputatus. Quam tamen loci mutationem. vel termini abbreviationem per annum ante præfixum terminum teneatur summus Pontifex legitime & solemniter publicare & intimare, ut ad ipsum Concilium celebrandum prædicti possint statuto termino convenire.

Provisio adversus schismata futura.

Si vero (quod absit) in futurum schisma oriri contingeret, ita quod duo vel plures pro summis Pontificibus se gererent, a die qua ipsi duo vel plures insignia Pontificatus publice assumpserint, seu ministrare cœperint, intelligatur ipso jure terminus Concilii tunc fore ultra annum pendens, ad annum proximum abbreviatus. Ad quod omnes prælati & ceteri qui ad Concilium ire tenentur, sub pœnis juris & aliis per Concilium imponendis, absque alia vocatione conveniant; necnon Imperator, ceteriqne Reges & principes vel personaliter vel per solemnes nuncios, tanquam ad commune incendium extinguendum per viscera misericordiæ Domini nostri Jesu Christi exnunc exhortati, concurrant: & quilibet ipsorum pro Romano Pontifice se gerentium, infra mensem a die qua scientiam habere potuit, alium vel alios assumpsisse papatus insignia, vel in papatu administrasse, teneatur sub interminatione maledictionis æternæ & amissione juris, si quod fore sibi quæsitum esset in papatu, quam ipso facto incurrat, & ultra hoc ad quaslibet dignitates active & passive sit inhabilis, Concilium ipsum ad terminum anni prædictum in loco deputato prius indicere & publicare ad celebrandum, & per suas litteras competitori vel competitoribus, ipsum vel ipsos provocando ad causam, & ceteris prælatis ac principibus, quantum in eo fuerit, intimare; nec non termino præfixo sub pœnis prædictis ad Concilii locum personaliter se transferre, nec inde discedere, donec per Concilium causa schismatis plenarie sit finita: hoc adjuncto, quod nullus ipsorum contendentium de papatu in ipso Concilio ut Papa præsideat; quinimmo ut tanto liberius & citius Ecclesia unico & indubitato pastore gaudeat, sint ipsi omnes de papatu contendentes, postquam ipsum Concilium inceptum fuerit, auctoritate hujus Synodi ipso jure ab administratione suspensi: nec eis, aut eorum alteri, donec causa ipsa per Concilium terminata fuerit, quomodolibet a quoquam sub pœna fautoriæ schismatis obediatur. Quod si forte electionem Romani Pontificis per metum (qui caderet in constantem virum) seu impressionem de cetero fieri contingat, ipsum decernimus nullius efficaciæ vel momenti, nec posse per sequentem consensum, etiam metu prædicto cessante, ratificari, vel approbari: non tamen liceat Cardinalibus ad aliam electionem procedere, nisi ille sic electus forte renunciet, vel decedat, donec per generale Concilium de electione illa fuerit judicatum. Et si procedant, nulla sit electio ipso jure: sintque secundo eligentes & electus (si ipse papatui se ingesserit) omni dignitate & statu etiam Cardinalatus & Pontificali ipso jure privati, & inhabiles de cetero ad eosdem, ac etiam ad papalem. Nec etiam in aliquo eidem secundo electo, ut Papæ, sub pœna fautoriæ schismatis obediatur quoquo modo: & eo casu Concilium de electione Papæ provideat illa vice: sed liceat, immo teneantur electores omnes, aut major pars ipsorum, quam cito sine personarum periculo potuerunt, (etiam si periculum omnium bonorum immineat) transferre se ad locum tutum, & metum prædictum allegare coram notariis publicis & notabilibus personis ac multitudine in loco insigni: ita tamen, quod allegantes metum hujusmodi habeant in ipsius metus allegatione exprimere speciem & qualitatem dicti metus, & jurare solemniter, quod metus taliter allegatus sit verus, & credunt se ipsum posse probare, & quod per malitiam seu calumniam, hujusmodi metum non proponunt, nec ultra proximum futurum Concilium ullo modo possit differri allegatio dicti metus. Teneantur insuper postquam se transtulerint, & metum allegaverint, modo prædicto provocare sic electum ad Concilium quod Concilium si ultra annum pendeat a die provocationis hujusmodi, intelligatur ad annum, ut supra, ipso jure terminus breviatus. Et nihilo minus electus ipse sub pœnis prædictis, & Cardinales provocantes sub pœna amissionis Cardinalatus & omnium beneficiorum suorum, quam ipso facto incurrant, infra mensem a die provocationis Concilium ipsum (ut supra dicitur) indicere & publicare, & quam citius poterunt intimare: ac Cardinales ipsi, ceterique electores ad locum Concilii tempore convenienti personaliter se transferre, & usque ad finem causæ exspectare. Teneantur quoque prælati, ceterique ut supra, ad convocationem Cardinalium tantum, si forte sic electus convocare cessaret, accedere: qui sic electus in Concilio ipso non præsideat, quinimmo sit a termino initiandi Concilii ipso jure ab omni administratione papatus suspensus, nec sibi a quodam sub pœna fautoriæ schismatis quomodolibet obediatur. Quod si infra annum ante diem indicti Concilii contingant supradicti casus: videlicet quod plures gerant se pro Papa, vel quod unus per metum vel impressionem eligatur: censeantur ipso jure tam se gerentes pro Papa, quam electus per metum seu impressionem, & Cardinales ad dictum Concilium provocati: teneanturque in ipso Concilio compa-

rere

ANNO CHRISTI 1417.

rere personaliter, causam exponere, & judicium Concilii exspectare. Sed si dictis casibus occurrentibus, contingat forte casus aliquis, quo necessarium sit locum Concilii mutare, ut obsidionis, guerræ aut pestis, vel similis, teneantur nihilo minus tam omnes supradicti, quam omnes prælati, ceterique qui ad Concilium ire tenentur, ad locum proximiorem (ut præmittitur) qui sit habilis ad Concilium, convenire. Possitque major pars prælatorum, qui infra mensem ad locum certum declinaverint, illum sibi & aliis pro loco Concilii deputare. Concilium autem (ut præfertur) convocatum & congregatum, de hujusmodi schismatis causa cognoscens, & in contumacia electorum seu gerentium se pro Papa, vel Cardinalium (si forte venire neglexerint) litem dirimat, atque causam definiat: ac culpabiles in schismate procurando seu nutriendo, vel in administrando seu obediendo, & administrantibus favendo, seu contra interdictum superius eligendo, vel calumnioſe allegando metum, etiam ultra prædictas pœnas, cujuscumque status, gradus aut præeminentiæ exsistant, ecclesiasticæ, vel mundanæ, sic puniat, ut vindictæ rigor luceat ceteris in exemplum. Ut autem metus seu impressionis molestia in electione Papæ eo formidolosius evitetur, quo toti Christianitati lamentabilius eorum incussio seu factio perpetratur: ultra prædicta duximus specialiter statuendum, quod si quis hujusmodi metum vel impressionem aut violentiam electoribus ipsis aut alicui ipsorum in electione Papæ intulerit, seu fecerit, aut fieri procuraverit, vel factum ratum habuerit, aut in hoc consilium dederit vel favorem, faciens scienter receptaverit, vel defensaverit, aut negligens in exsecutione pœnarum inferius comminatarum exstiterit, cujuscumque status, gradus aut præeminentiæ fuerit, etiam si imperiali, regali, Pontificali, vel alia quavis ecclesiastica aut Sæculari præfulgeat dignitate, illas pœnas ipso facto incurrat, quæ in constitutione felicis recordationis Bonifacii Papæ octavi, quæ incipit, Felicis, continentur, illisque effectualiter puniatur. Civitas vero (quod absit) etiam si urbs Romana fuerit, seu alia quævis universitas, quæ talia facienti auxilium vel consilium dederit, aut favorem, vel infra mensem saltem taliter delinquentem (prout tanti facinoris enormitas exegerit & facultas ei adfuerit) non duxerit puniendum, eo ipso ecclesiastico subjaceat interdicto. Et nihilo minus præter dictam urbem Pontificali (ut supra) sit dignitate privatus, non obstantibus privilegiis quibuscumque. Volumus insuper, quod in fine cujuslibet generalis Concilii hoc decretum solemniter publicetur, necnon quandocumque & ubicumque Romani Pontificis electio imminebit facienda, ante ingressum conclavis legatur, & publice intimetur.

Forma de professione Papæ facienda.

Quanto Romanus Pontifex eminentiori inter mortales fungitur potestate, tanto clarioribus ipsum decet fulciri fidei vinculis, & Sacramentorum ecclesiasticorum observandis ritibus illigari. Eapropter, ut in futurum Romanis Pontificibus in suæ creationis primordiis & singulari splendore luceat plena fides, statuimus & ordinamus, quod deinceps quilibet in Romanum Pontificem eligendus, antequam sua electio publicetur, coram suis electoribus publice confessionem & professionem faciat infrascriptas.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus Sancti, Amen.

ANno a Nativitate Domini millesimo, &c. ego N. electus in Papam, omnipotenti Deo, cujus Ecclesiam suo præsidio regendam suscipio, & beato Petro Apostolorum principi corde & ore profiteor, quamdiu in hac fragili vita constitutus fuero, me firmiter credere, & tenere sanctam fidem Catholicam, secundum traditiones Apostolorum, generalium Conciliorum & aliorum sanctorum patrum, maxime autem sanctorum octo Conciliorum universalium, videlicet primi Nicæni, secundi Constantinopolitani, tertii Ephesini, quarti Chalcedonensis, quinti & sexti Constantinopolitanorum, septimi item Nicæni, octavi quoque Constantinopolitani, nec non Lateranensis, Lugdunensis & Viennensis generalium etiam Conciliorum. Et illam fidem usque ad unum apicem immutilatam servare, & usque ad animam & sanguinem confirmare, defensare & prædicare, ritum quoque pariter Sacramentorum ecclesiasticorum Catholicæ Ecclesiæ traditum, omnimode prosequi & observare. Hanc autem professionem & confessionem meam per notarium seriniarium S. R. E. me jubente scriptam, propria manu subscripsi, & tibi omnipotenti Deo pura mente & devota conscientia super tali altari, &c. sinceriter offero in præsentia talium, &c. Datum, &c.

ANNO CHRISTI 1417.

Ne prælati transferantur inviti.

Cum ex prælatorum translationibus Ecclesiæ ipsæ de quibus transferuntur, plerumque gravibus in spiritualibus & temporalibus subjaceant dispendiis & jacturis; prælati quoque nonnumquam jura & libertates Ecclesiarum suarum translationis formidine non adeo solerter ut alias prosequentur; ne ad importunitatem quorumdam, quæ sua & non quæ Jesu Christi quærentium, Romanus Pontifex forsan ut homo facti nescius, in hujusmodi circumveniatur, aut alias leviter inclinetur, præsentibus statuimus & ordinamus, invitorum Episcoporum & superiorum translationes, absque magna & rationabili causa, quæ vocata parte cognita fuerit & decisa de consilio S. R. E. Cardinalium, vel majoris partis eorumdem, & cum subscriptione, de cetero fieri non debere. Inferiores vero, ut abbates, aliique perpetuo beneficiati, inviti absque justa & rationabili causa cognita amoveri seu privari non debeant. Adjicientes, quod in mutationibus abbatum subscriptio Cardinalium interveniat, sicut in Episcopis est præmissum; salvis constitutionibus, consuetudinibus & privilegiis Ecclesiarum; monasteriorum & ordinum quorumcumque.

Philip. 2.

De spoliis & procurationibus.

Cum per papam facta reservatio & exsecutio & perceptio procurationum, ordinariis & aliis inferioribus prælatis debitarum ratione visitationis, necnon & spoliorum decedentium prælatorum, aliorumque clericorum, gravia Ecclesiis, monasteriis & aliis beneficiis, ecclesiasticisque personis afferant detrimenta: præsenti declaramus edicto, rationi fore consentaneum, & reipublicæ accommodum, tales per Papam reservationes, ac per collectores & alios auctoritate Apostolica deputatos sive deputandos, exactiones seu perceptiones de cetero nullo modo fieri seu attentari: quin immo Procurationes hujusmodi quorumcumque prælatorum, Cardinalium etiam, vel ipsius Papæ familiarium, officialium & aliorum quorumvis clericorum, in curia Romana vel extra, ubicumque & quandocumque decedentium, spolia seu bona eorum mortis tempore reperta, plene & libere pertineant illis, & per illos recipiantur, quibus alias, præfatis reservationibus, mandatis & exactionibus cessantibus, competerent & pertinere deberent. Prælatis etiam inferioribus & aliis hujusmodi, spoliorum exactiones præter & contra juris communis formam fieri interdicimus, constitutione felicis record. Bonifacii papæ octavi, quæ incipit. Præsenti, super hoc edita specialiter, in suo robore duratura.

Post hæc autem venerabilis vir magister Petrus de Lamburga legit decretum tenoris subsequentis:

Potestas definiendi possessorium causæ Episcopatus Cumanensis.

SAcrosancta & generalis Synodus Constantiensis universalem Dei Ecclesiam repræsentans, venerabilibus fratribus a Placensi, Pistoriensi, & Vaurenſi Episcopis, quos alias ad audiendum causam causas ac querelas ad nos devolutas seu deductas, & devolvendas seu deducendas, deputavimus, etiam Ecclesiarum cathedralium, usque ad definitivam sententiam exclusive, quam in causis ipsarum Ecclesiarum cathedralium nobis reservavimus: ut causam super possessorio judicio Ecclesiæ Cumanensis, & pertinentibus ad eamdem, inter venerabilem fratrem Antonium Episcopum Cumanensem agentem ex una, & dilectos Ecclesiæ filios canonicos & capitulum, & fratrem Franciscum de b Crinellis ordinis Minorum, procele-

a *Mſ.* Placentinenſi.

b *Mſ.* Cayellis.

ANNO CHRISTI

electo dictæ Ecclesiæ se gerentem defendentes partibus ex altera, quæ coram ipsis pendet indecisa: habentes statum causæ hujusmodi pro sufficienter expresso, ac non valentes diversis occupati negotiis finali decisioni ejusdem intendere finali sententia, vocatis secum aliquibus terminare valeant, plenariam concedimus facultatem. Quibus sic lectis, dominus Jo: Episcopus Ostiensis Cardinalis præsidens nomine totius Concilii respondit per verbum, Placet.

Ex Ms. Surii.

Super quibus omnibus & singulis præmissis & eorum quolibet, magister Joannes de Scribanis promotor & procurator prædictus, nomine quo supra & Xanthes advocatus nomine præfati domini fratris Antonii, petiit a protonotariis & notariis hujus sacri Concilii unum vel plura, publicum aut publica, instrumentum seu instrumenta, præsentibus reverendissimis dominis in Christo patribus sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, Ostiensi, Laudensi, de Ursinis, Bononiensi, Hispano, Episcopis; Venetiarum, Aquilejensi, Senensi, Placentino, Veronensi, Tricaricensi, Pisano, sancti Marci, de Chalanco, Remensi, de Fuxo, presbyteris, de Fliſco, de Brancxasiis, de Columna, & de Comitibus, diaconis Cardinalibus; nec non egregiis viris dominis Augustino de Pisis, Dominico de Ponte, Ardecino de Novario sacri consistorii advocato, & Luca de Fliſco milite Januensi, aliisque dominorum Regum, pricipum ac prælatorum Ambaxiatoribus, & aliis Christi fidelibus in multitudine copiosa.

Ex collectione Barberiniana.

Die vero sabbati nona mensis Octobris Constantiæ in Ecclesia majori in loco solito, hora octava, vel quasi, ante meridiem fuit tenta dictæ sacrosanctæ Synodi sessio publica, & solemnissime celebrata: in qua reverendissimus pater, & dominus dominus Archiepiscopus Viennensis Missam de sancto Spiritu magna cum devotione celebravit: Præsentibus reverendissimis in Christo patribus, dominis Joanne Ostiensi, Laudensi, Ursinensi, Bononiensi, Hispano, Episcopis, Venetiarum, Aquilejensi, Senensi, Placentino, Veronensi, Tricaricensi, Pisano, S. Marci, de Chalanco, Remensi, de Fuxo presbyteris; de Fliſco, de Brancaciis, de Columna, de Comitibus, diaconis Cardinalibus. Hujusmodi Missa finita, reverendissimi, reverendique patres, & domini Cardinales præfati, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, ceterique ad quos pertinuit, mitras capitibus imponentes se pontificalibus induerunt, præfatusque reverendissimus in Christo pater & dominus Joannes Ostiensis Cardinalis, & vicecancellarius hujusmodi sessioni præsedit. Deinde litaniis, & evangelio secundum Lucam, *In illo tempore: Dixit Jesus discipulis suis. Estote misericordes sicut & Pater vester misericors est* & ac aliis orationibus, & solemnitatibus solitis lectis, & peractis, reverendissimus in Christo pater dominus Archiepiscopus Mediolanensis ambonem pubblicationis ascendens de mandato sanctæ Synodi sibi super hoc facto, decreta, quæ sequuntur, publice, alia, &c. ad verbum legit, sub his verbis.

De Conciliis generalibus, &c. *ut supra*, *pag.* 1159.

SESSIO XL.

Ex prima editione.

Die sabbati trigesima supradicti mensis Octobris, fuit celebrata generalis sessio in majori Ecclesia Constantiensi. Pro cujus quidem sessionis introductione reverendissimus pater dominus Jordanus Episcopus Albanensis sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, de Ursinis vulgariter nuncupatus, Missam de Spiritu Sancto celebravit: reverendissimus vero dominus Joannes Episcopus Ostiensis sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis & vicecancellarius, pontificalibus indutus, hujusmodi sessioni præsedit. Lectisque litaniis & aliis orationibus in sessionibus legi solitis, reverendissimus pater dominus Guillelmus tituli sancti Marci presbyter Cardinalis quædam decreta publice legit sub his verbis:

Ex collectione Barberiniana.

ANNO CHRISTI 1417.

Die sabbati trigesima supradicti mensis Octobris, Constantiæ in majori Ecclesia in loco solito hora horologii sexta, vel quasi, ante meridiem, fuit tenta dictæ sacrosanctæ Synodi sessio publica, & solemnissime celebrata. Pro cujus sessionis introductione reverendissimus in Christo pater & dominus, dominus Jordanus miseratione divina Episcopus Albanensis S. R. E. Cardinalis, Missam de Sancto Spiritu devote celebravit, & hujusmodi Missa finita, reverendissimi, reverendique patres & domini, domini S. R. E. Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, &c. ut supra in proxima.

Deinde litaniis cum Evangelio secundum Joannem. *In illo tempore*: Dixit Jesu discipulis suis Si manseritis in me, & verba mea, &c. reverendissimus in Christo pater & dominus dominus Guillelmus tituli sancti Marci presbyter Cardinalis ambonem publicationis solitum ascendens de mandato sanctæ Synodi, &c. quædam decreta publice, alta, & intelligibili voce, ac de verbo ad verbum perlegit sub his verbis:

Reformationes fiendæ, &c. *ut sequitur*.

Ex prima editione.

Reformationes fiendæ per Papam una cum Concilio, antequam Concilium dissolvatur.

Sacrosancta generalis Synodus Constantiensis in Spiritu Sancto legitime congregata, universalem Ecclesiam repræsentans, statuit & decernit, quod futurus Romanus pontifex per Dei gratiam de proximo assumendus, cum hoc sacro Concilio, vel deputandis per singulas nationes debeat reformare Ecclesiam in capite & in membris, & curiam Romanam, secundum æquitatem & bonum regimen Ecclesiæ, antequam hoc Concilium dissolvatur, super materiis articulorum alias per nationes in reformatorio oblatorum, quæ sequuntur.

I. Primo, de numero, qualitate & natione dominorum Cardinalium.
II. Item, de reservationibus Sedis Apostolicæ.
III. Item, de annatis, communibus servitiis & minutis.
IV. Item de collationibus beneficiorum & gratiis exspectativis.
V. Item de confirmationibus electionum.
VI. Item de causis in Romana curia tractandis, vel non.
VII. Item de appellationibus ad Romanam curiam.
VIII. Item de officiis cancellariæ & pœnitentiariæ.
IX. Item, de exemptionibus & incorporationibus tempore schismatis factis.
X. Item, de commendis.
XI. Item, de fructibus medii temporis.
XII. Item, de non alienandis bonis Romanæ Ecclesiæ.
XIII. Item, propter quæ & quomodo Papa possit corrigi & deponi.
XIV. Item, de exstirpatione simoniæ.
XV. Item de dispensationibus.
XVI. Item, de provisione Papæ & Cardinalium.
XVII. Item, de indulgentiis.
XVIII. Item, de decimis.

Hoc adjecto, quod facta per nationes deputatione prædicta, liceat aliis de licentia Papæ libere de propria remeare. *Ex prima Editione.*

Quod procedatur ad electionem Romani Pontificis, absentia Cardinalium Petri de Luna non obstante.

Sacrosancta generalis Synodus Constantiensis, attendens ea quæ jamdudum Narbonæ pro unione Ecclesiæ de admittendis in eadem Synodo Cardinalibus obedientiæ Petri de Luna, olim Benedicti decimitertii in sua obedientia nuncupati, concordata fuerunt, quodque post notoriam ejectionem dicti Petri de Luna, præfati Cardinales dudum secundum eadem concordata ante ejectionem hujusmodi voca-

ti

ANNO CHRISTI 1417.

ti, infra tres menſes & amplius die ejectionis præ-dictæ expectati non venerunt, ſtatuit & decernit fore ad electionem Romani Pontificis juxta decernenda per eamdem Synodum, ejuſdem Synodi auctoritate procedendum, ipſorum abſentia non obſtante: quos, ſi ante conſummatam electionem futuri ſummi Pontificis venerint & eidem Concilio adhæſerint juxta diſpoſitionem juris & decernenda per Concilium, una cum aliis ad electionem prædictam admittendos eſſe declarat.

De modo & forma eligendi Papam.

Ad laudem, gloriam & honorem omnipotentis Dei, & ad pacem & unitatem univerſalis Eccleſiæ ac totius populi Chriſtiani, ut electio futuri Romani & ſummi Pontificis proxime celebranda, firmiori auctoritate & plurium roboretur aſſenſu; & ne attento ſtatu Eccleſiæ ſuper dicta electione, in poſterum ulla retractio, uiuſve ſcrupulus in mentibus hominum reſideat, ſed ex illa ſequatur unio certa, vera, pleniſſima & perfecta fidelium: ſacroſancta Synodus Conſtantienſis, communi utilitate penſata, de ſpeciali & expreſſo conſenſu & voluntate concordi ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium in eadem Synodo perſonaliter exiſtentium, & cellegii eorumdem ac omnium nationum præſentis Concilii, ordinat, ſtatuit & decernit, quod hac vice dumtaxat ad eligendum Romanum & ſummum Pontificem, una cum Cardinalibus ſex prælati, vel aliæ honorabiles perſonæ Eccleſiaſticæ in ſacris ordinibus conſtitutæ, de qualibet natione in eadem Synodo pro tunc exiſtentes, quos ſeu quas quælibet ipſarum nationum pro ſe ad hoc infra decem dies duxerit eligendas, ipſis Cardinalibus adjungantur. Quibus omnibus eadem Synodus eligendi Romanum Pontificem ſecundum formam hic expreſſam (quatenus opus eſt) tribuit poteſtatem: videlicet, quod ille abſque ulla exceptione ab univerſali Eccleſia Romanus Pontifex habeatur, qui a duabus partibus Cardinalium in conclavi exiſtentium, & a cujuslibet nationis duabus partibus eiſdem Cardinalibus adjungendorum, & tunc adjunctorum, electus fuerint & receptus: quodque non valeat electio, nec electus pro ſummo Pontifice habeatur, niſi duæ partes cum Cardinalibus ad eligendum adjungendorum & tunc adjunctorum, conſentiant & conſenſerint in Romanum Pontificem eligendum. Statuit inſuper, ordinat & decernit, quod voto quorumcumque in electione hujuſmodi emittenda ſint nulla, niſi (ut præmittitur) duæ partes Cardinalium, & duæ partes cujuslibet nationis adjungendorum, & tunc adjunctorum prædictorum, præſentialiter ſeu per acceſſionem in unum concurrant. Hoc etiam adjecto, quod prælati & alii cum Cardinalibus ipſis ad electionem hujuſmodi adjungendi, & tunc adjuncti, omnes & ſingulas conſtitutiones Apoſtolicas etiam pœnales circa electionem Romani Pontificis editas, atque conſuetudines obſervari conſuetas, quemadmodum ipſi Cardinales obſervare teneantur, & ad illorum obſervantiam adſtringantur. Teneantur inſuper jurare & jurent dicti electores, & Cardinales, & alii, antequam ad electionem procedant, quod in hujuſmodi electionis negotio attendant, quod eis imminebit (cum de creatione agitur vicarii Jeſu Chriſti, ſucceſſoris beati Petri, univerſalis rectoris Eccleſiæ, gregis Dominici directoris) puris & ſinceris mentibus (& quantum credant publicæ utilitati univerſalis Eccleſiæ proficere omni cujuſcumque nationis perſonæ vel alio inordinato affectu, odio, gratia vel favore abjectis) procedere: ut eorum miniſterio de utili & idoneo & univerſali Eccleſiæ paſtore provideatur. Ordinat inſuper, ſtatuit & decernit eadem ſancta Synodus, quod infra decem dies exnunc continue numerandos, quos decem dies omnibus & ſingulis ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus præſentibus & abſentibus, & ceteris electoribus ſupradictis, attenta Romanæ Eccleſiæ notoria vacatione, ad intrandum conclave in hac civitate Conſtantienſi in majori domo communitatis ejuſdem civitatis ad hoc jam ordinata, præfigit & aſſignat, præfati electores, Cardinales & alii ſupradicti, intrent ipſum conclave ad electionem hujuſmodi celebrandam, ceteraque faciendum, obſervandum & proſequendum, quemadmodum in ceteris, præter præmiſſa

Ade Cardinalibus & aliis in electione Romani Pontificis jura ſtatuunt & decernunt quæ omnia, præmiſſis obſervatis, vult eadem ſancta Synodus in ſuo robore permanere. Hanc autem formam & hunc modum electionis approbat, ordinat, ſtatuit ac decernit pro hac vice: & ad omnem ſcrupulum ſubmovendum eadem ſancta Synodus & ſingulos in eadem Synodo præſentes & venturos, qui eidem Synodo adhærebunt, ad omnes actus legitimos in eadem Synodo agendos active & paſſive (quatenus opus eſt) habilitat & habiles eſſe delarat, ceteris ejuſdem Concilii decretis ſemper ſalvis, ſupplens omnes defectus (ſi qui forſan intervenerint) in præmiſſis: Apoſtolicis etiam & generalibus Conciliis editis, & aliis conſtitutionibus non obſtantibus quibuſcumque. Quibus decretis ſic lectis, dominus Joannes Epiſcopus Oſtienſis Cardinalis hujuſmodi ſeſſionis præſidens, ipſius Synodi nomine reſpondit, Placet.

ANNO CHRISTI 1417.

Ex mſ. Surii.

Super quibus omnibus & ſingulis permiſſis & eorum quolibet, magiſter Henricus de Piro promotor & procurator prædictus, nomine quo ſupra, ſibi a protonotariis, notariis & ſcribis ipſius ſanctæ Synodi ad futuram rei memoriam, unum vel plura, ac tot quot fuerint neceſſaria fieri petiit, publicum ſeu publica; inſtrumentum ſeu inſtrumenta. Præſentibus reverendiſſimis in Chriſto patribus ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, Oſtienſi, Laudenſi, de Urſinis, Bononienſi, Hiſpano, Epiſcopis; Venetiarum, Aquilejenſi, Senenſi, Placentino, Veronenſi, Tricaricenſi, Piſano, ſancti Marci, de Chalanco, Remenſi, de Fuxo; presbyteri; de Fliſco, de Branckaſiis, de Columna & de Comitibus, diaconis Cardinalibus; ac illuſtri principe domino Friderico marchione Brandeburgenſi, ſancti Romani imperii archicamerario, ac magnificis & generoſis dominis Bertholdo de Urſinis, Ludovico de Otingen, & Euthero de Ravaretzburg, comitibus, aliiſque Regum, principum, prælatorum, nobilium, communitatum, univerſitatum, ſtudiorum & collegiorum Ambaziatoribus, aliſque Chriſti fidelibus in multitudine copioſa.

Ex eadem collectione Barberiniana.

Anno & indictione, quibus ſupra, die vero Lunæ octava menſis Novembris, Conſtantiæ in majori Eccleſia in loco ſolito, hora horologii ſeptima, vel quaſi, ante meridiem, fuit tenta dictæ ſacroſanctæ Synodi ſeſſio publica, & ſolemniſſime celebrata. Pro cujus ſeſſio introductione reverendiſſimus in Chriſto pater & dominus D. Guillelmus ſancti Marci S. R. E presbyter Cardinalis Miſſam de Spiritu ſancto, ſereniſſimo & invictiſſimo principe domino Sigiſmundo Romanorum Rege prædicto cum ſuis inſigniis regalibus intereſſente, devote celebravit. Qua Miſſa finita, reverendiſſimus pater dominus Jacobus Epiſcopus Laudenſis ambonem ſolitum aſcendens ſolemniſſimum ſermonem ad Synodum ſanctam fecit, pro cujus introductione ſermonis accepit pro themate. *Eligite meliorem*. Reg. IV. Quod electores Romani Pontificis eligerent bonum Papam, & meliorem, pulcherrime perſuadendos Miſſaque, & ſermone finitis reverendiſſimi, reverendique patres, domini, domini S. R. E. Cardinales, Archiepiſcopi, Epiſcopi, ceterique ad quos pertinuit, mitras, *&c.* ut ſupra in alia. 4. Reg. 10. 3.

Deinde litaniis cum Evangelio ſecundum Joannem: *In illo tempore: Dixit Jeſus diſcipulis ſuis. Si diligitis me, mandata mea ſervate, &c.* ac hymmo *Veni Creator Spiritus*, cum orationibus, & ſolemnitibus conſuetis lectis, & peractis, venerabilis vir dominus Petrus de Lamburga licentiatus in decretis, apud dominum præſidentem ſtans; & de mandato ſupradictæ ſanctæ Synodi ſuper hoc facto, quamdam conſtitutionem felicis recordationis Clementis VI. ſuper modo & forma tenendis ſuper victualibus dominorum Cardinalium pro electione Romani Pontificis in conclavi exiſtentium, alta *&c.* perlegit ſub his verbis: * * *Clemens, &c. ut infra: nam hæc pertinent ad ſeſſionem XLI.*

SES-

ANNO CHRISTI 1417.

SESSIO XLI.

DIE Lunæ octava mensis Novembris, anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimoseptimo, indictione decima, fuit tenta sessio generalis in majori Ecclesia Constantiensi. Pro cujus sessionis introductione reverendissimus pater dominus Guillermus tituli sancti Marci sanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyter Cardinalis, Missam de Spiritu Sancto, serenissimo principe domino Sigismundo Romanorum rege cum insigniis regalibus interveniente, devote celebravit. Et Missa finita, dominus Jacobus Episcopus Laudensis solemnem fecit sermonem ad Synodum, assumens pro themate, Eligite meliorem. Reverendissimus vero pater dominus Joannes Episcopus Ostiensis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, huic sessioni præsedit. Litaniis igitur lectis, aliisque in sessionibus legi solitis, cum Evangelio secundum Joannem, Si diligitis me, mandata mea servate: dominus Petrus de Lamburga licentiatus in decretis, stans in ambone solito, quamdam constitutionem felicis recordationis Clementis Papæ sexti, & alia quæ sequuntur, legit hujusmodi sub tenore:

Constitutio Clementis Papæ sexti super modo & forma tenendis super victualibus Cardinalium in conclavi existentium.

Clemens Episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Licet in constitutione a felicis recordationis Gregorio Papa decimo prædecessore nostro super electione Romani Pontificis edita in Concilio Lugdunensi, inter cetera caveatur expresse, quod si eumdem Pontificem in civitate, in qua cum sua curia residebit, diem claudere contigat extremum, Cardinales in palatio, in quo idem Pontifex habitabat, omnes conveniant, & in eo singuli singulis tantummodo, nisi illi quibus ex patenti necessitate duo permittuntur haberi, contenti serventibus clericis vel laicis (prout elegerint) unum conclave, nullo intermedio pariete vel alio velamine, inhabitent in communi: & quod diebus certis, non facta provisione de pastore, decursis, panis, vinum & aqua tantum eisdem Cardinalibus, donec subsequetur provisio, ministretur; quia tamen, sicut frequenti multorum assertione & in Cardinalatu constitutorum percepimus, nonnulli ex Cardinalibus in observatione constitutionis ipsius gravati alias nimium extiterunt, multi quoque ex ipsis duos in conclavi prædicto habuerunt servientes, non absque scrupulo conscientiæ propter ambiguitatem dictorum verborum, videlicet, Quibus ex patenti necessitate duo permittuntur haberi, in dicta constitutione (ut præmittitur) contentorum: Nos providere super his cupientes, ex his & certis aliis causis rationabilibus, quæ nostrum ad id animum induxerunt, rigorem constitutionis ipsius, & etiam ad fratrum nostrorum supplicationem, in his providimus temperandum: auctoritate Apostolica statuentes, quod Cardinales, postquam conclave hujusmodi, seu clausuram, pro dicta celebranda electione intraverint, singuli duos servientes tantum clericos vel laicos, prout duxerint eligendos, ac etiam singulis præter panem, vinum & aquam in prandio & in cœna dumtaxat unum ferculum seu missum carnium unius speciei tantummodo: aut piscium seu ovorum, cum uno potagio de piscibus vel carnibus principaliter non confectis & decentibus salsamentis habere valeant, ultra carnes salitas, & herbas crudas, ac caseum, fructus sive electuaria: ex quibus tamen nullum specialiter ferculum conficiatur, nisi ad condimentum fieret, vel saporem. Nullus vero eorum de alterius ferculo vesci possit. Liceat etiam eis ex decentia honestatis habere in clausura hujusmodi, cum in lectis causa quiescendi vel dormiendi esse voluerint dumtaxat, intermedia seu velamina simplicium tantummodo cortinarum, prædictis & felicis recordationis Clementis Papæ V. prædecessoris nostri & aliis constitutionibus Apostolicis contrariis, quibus per hoc in aliis derogare nolumus, non obstantibus quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Avenione, octavo Idus Decembris, Pontificatus nostri anno decimo.

Deinde idem dominus Petrus in eodem loco existens, de simili mandato capitula, quæ Cardinales & alii electores Romani Pontificis infra scripta observare, & custodes conclavis jurare facere observari tenentur, alta & intelligibili voce perlegit:

Capitula juranda per electores Romani Pontificis, & custodes conclavis.

Isti sunt, quæ Cardinales & alii electores Romani Pontificis in Concilio generali Constantiensi observare, & custodes jurare & facere observari tenentur, & ad quæ non ultra compelli possint per custodes conclavis.

Primo, quod infra decem dies a die jam latipost Concilium decreti intrent conclave, videlicet hodie Lunæ octava mensis Novembris infra occasum solis.

Secundo, quod quilibet non habeat ultra duos servientes clericos vel laicos, quos duxerit eligendos; & simpliciter permittantur duos habere per constitutionem Clementis sexti, licet in constitutione, Ubi majus, non liceret habere duos, nisi ex patenti necessitate.

Tertio, quod in conclavi simul inhabitent, nullo medio pariete vel alio velamine, nisi quando dormient vel quiescent: & tunc licet habere intermedia seu velamina dumtaxat simplicium cortinarum, quæ cortinæ conceduntur per dictam constitutionem Clementis sexti.

Quarto ita claudatur conclave, reservato aditu ad secretam cameram, quod nullus, postquam inclusi fuerint, intrare valeat vel exire. Nullus ad eosdem electores aditus pateat, vel facultas secrete loquendi aliquid cum eis, nec ipsi aliquos ad se venientes admittant, nisi de consensu omnium aliqui pro his quæ ad electionem pertinent, vocarentur.

Quinto, quod nulli liceat ad ipsos electores nuncium vel scripturam mittere.

Sexto, quod in ipso conclavi competens sit fenestra, per quam electoribus & servitoribus vitæ necessaria ministrentur, per quam tamen nulli patere possit accessus.

Septimo, quod in singulis diebus postquam conclave intraverint, præter panem, vinum & aquam in prandio unum dumtaxat ferculum carnium unius speciei tantum, aut piscium seu ovorum, cum uno potagio de piscibus seu carnibus principaliter non confectis & decentibus salsamentis habere valeant, ultra carnes salitas & herbas crudas ac caseum, fructus seu electuaria: ex quibus tamen nullum specialiter ferculum conficiatur, nisi ad condimentum fieret, vel ad saporem. Et in istis cibis restringitur per Clementem sextum constitutio, Ubi majus, pro tribus primis diebus, quibus nulla ciborum erat limitatio, & pro sequentibus moderatur.

Octavo, quod est de mente constitutionis, Ubi majus, per Clementinam, Ne Romani, quod nullus intrare compellitur conclave, nisi omnes, recusarent, quia tunc cogendi sunt.

Nono, quod volentibus exire permittitur. Sed si omnes exirent, Papa non electo, reintrare compellantur, nisi quos excusat infirmitas. Sed qui sine causa infirmitatis exiverit, amplius non admittitur, nisi omnes (ut præmittitur) exirent.

Decimo, quod exiens pro causa infirmitatis, ac etiam absentes, si supervenerint re integra, videlicet antequam de Papa sit provisum, admittantur in conclavi, in statu in quo erit electionis negotium.

Custodes conclavis jurent, quod præmissa omnia sine fraude & dolo inviolabiliter faciant observari, neque Cardinales & alios electores ultra præmissa coarctabunt, nec permittent, aut aliquatenus sinent per alios coarctari. Item quod eadem die omnes custodes, & maxime qui addentur ultra illos quibus de jure competit, nominatim deputentur per Concilium, & jurent præmissa. Item videtur, quod si dominus Rex est præsens, debeat pro suæ majestatis reverentia, ab eo sedente in sede sua per duos Cardinales recipi juramentum.

No-

ANNO CHRISTI 1418.

Nomina jurandorum.

Fridericus marchio Brandeburgenſis, Guillelmus comes de Hennenberg, a *Philippus magiſter Rhodi,* b *Bronorus de la Scala dominus Veronenſis miles, Joannes Raimundi Floch comes de Cardona, Ferdinandus Petri de Ayala miles de Caſtella, Martinus Ferdinandi miles, Raimundus* c *Ayirmar miles, Bertholdus comes de Urſinis, Guntherus comes de Schvvartzburg, Ludovicus comes de Ottingen, Humbertus de Sabaudia baſtardus miles, Hugo comes de* d *Havvgheberg, Sancius miles, Stanislaus miles, ambaſſiatores regis Poloniæ. Quibus* e *omnibus ſic lectis, venerabilis & egregius vir dominus Petrus* f *Clantiger decretorum doctor, omnibus & ſingulis perſonis ſupradictis præſentibus & intelligentibus, alta voce capitula ſupradicta per eos juranda de verbo ad verbum in Teutonico ſermone ad intellectum expoſuit. Quibus capitulis ſic ad intellectum expoſitis, duo ex reverendiſſimis dominis cardinalibus (prout ordinatum fuerat) ad ſereniſſimum principem dominum Sigiſmundum Romanorum regem, in ſede ſua regia exiſtentem, una cum libro evangeliorum & cruce ſancta acceſſerunt. Ipſeque dominus Sigiſmundus Romanorum rex, tactis cruce & evangelio prædictis, in manibus dictorum dominorum cardinalium prædicta capitula obſervare juravit. Quo juramento præſtito, omnes & ſinguli prædicti ſingulatim ad pedes dicti domini præſidentis acceſſerunt, ibique tactis corporaliter & cruce & evangeliis, in manibus ejuſdem præſidentis (ut præmittitur) dicta capitula firmiter obſervare juraverunt. Deinde reverendus pater dominus Antonius epiſcopus Concordienſis, & Ludovicus de Palude abbas Trenorchienſis pro collegio cardinalium, Pandulfus protonotarius de Albiano pro Italica, Theobaldus archiepiſcopus Biſuntinenſis pro Gallicana, Nicolaus epiſcopus Mersburgenſis pro Germanica, Petrus epiſcopus Olorenſis pro Anglicana, decanus Segobienſis pro Hiſpanica, nationibus; pro cuſtodia conclavis deputati, in manibus, dicti præſidentis tactis cruce & evangeliis prædictis, ut præmittitur, juraverunt. Quibus juramentis ſic, ut præmittitur, præſtitis & receptis, reverendus pater dominus Bartholomæus archiepiſcopus Mediolanenſis legit ſequens decretum ſub his verbis.*

a *Mſſ.* Philibertus.
b *Mſſ.* Brunonus.
c *Mſſ.* Xatinar.
d *Mſſ.* Heiligenberg.
e *Mſſ.* nominibus.
f *Mſſ.* Dettinger.

Decretum de electoribus Romani Pontificis pro hac vice.

Sacroſancta generalis Synodus Conſtantienſis, exſequendo ejuſdem Synodi ordinationem, decretum & ſtatutum nuper edita ſuper modo & forma electionis hac vice Romani Pontificis, ad eligendum eadem vice Romanum Pontificem, adjungit reverendiſſimis in Chriſto patribus ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus, ex eorum voluntate & conſenſu expreſſis, venerabiles Joannem patriarcham Conſtantinopolitanum, Joannem Rigenſem Germanicæ, Guillermum Bituricenſem Gallicanæ, Nicolaum Gneznenſem Germanicæ, Bartholomæum Mediolanenſem Italicæ, Jacobum Turonenſem Gallicanæ, archiepiſcopos; Ricardum Londonienſem, Nicolaum Rathonienſem Anglicanæ: Didacum Conchenſem, Joannem Pacenſem Hiſpanicæ: Joannem Gebennenſem Gallicanæ: Franciſcum g *Melfitenſem, Henricum Feltrenſem Italicæ: Nicolaum Aquenſem Hiſpanicæ: Simonem Tragurienſem Germanicæ: Joannem Lichfeldenſem, Joannem Norvicenſem Anglicanæ, epiſcopos: ac dilectos eccleſiæ filios Jacobum Pennenſem electum Italicæ, Robertum Cluniacenſem Gallicanæ, Thomam ſanctæ Mariæ Eboracenſem Anglicanæ, monaſteriorum abbates; Leonardum generalem ordinis Prædicatorum ſacræ paginæ, Italicæ; Thomam decanum Eboracenſem ſedis Apoſtolicæ notarium, Anglicanæ; Pandulphum de Malateſtis archidiaconum Bononienſem, Italicæ; Walterum Graſſi priorem Rhodi decretorum, Gallicanæ; Philippum de Madalia archidiaconum, pœnitentiarium in eccleſia Barcinonenſi, ſacræ paginæ, Hiſpanicæ; Lambertum de Stipite priorem de Berckenyo, Gundiſalvum Garſiæ archidiaconum de Bruneſta decretorum, Walaſchum Petri utriuſque juris, Hiſpanicæ; Nicolaum de Dinckelſpuel, Conradum de Suſato ſacræ paginæ doctores, Germanicæ, nationum prædictarum, in eodem Synodo exiſtentium & nominatorum, & per eaſdem nationes quemlibet per ſe ad hoc electorum: præfatiſque ſic, ut præmittitur, electis & adjunctis, eligendi cum ipſis cardinalibus, de eorum voluntate & conſenſu expreſſis, Romanum & ſummum Pontificem ſecundum formam ordinationis & decreti premiſſorum, tribuit poteſtatem, ſupplens omnem defectum, ſi quis forſan in electione prædictorum adjunctorum intervenerit. Quo decreto lecto, idem dominus Bartholomeus archiepiſcopus Mediolanenſis continuavit ſub his verbis:*

g *Mſſ.* Melfienſem.

ANNO CHRISTI 1417.

Decretum de non ſpoliando eligendum in Papatu.

Sacroſancta generalis Synodus Conſtantienſis, ad perpetuam rei memoriam.

Omnis ætas ab adoleſcentia ſua prona eſt ad malum, ad id præſertim, ad quod cupiditatis & avaritiæ ſtimulis incitatur. Fiunt autem & factæ ſunt leges, ut earum metu humana refrænetur audacia, tutaque ſit inter improbos innocentia, & refrænetur nocendi facultas. Cum itaque nonnumquam eveniſſe comperimus, quod electo Romano Pontifice, nonnulli ſub prætextu cujuſdam abuſivæ licentiæ, res & bona ſic electi, quaſi culmine divitiarum adepto, falſo prætendentes occupanti concedi; nedum illius ſic electi, immo aliquando nonnullorum, quos electos eſſe mendaciter confingunt, domos, res & bona illorum, necnon & aliquando bona cardinalium aut electorum Romani Pontificis, & aliorum in loco conclavis exiſtentium, etiam violenter invadunt, recipiunt, occupant & tranſportant, lucrifacta exiſtimantes: ex quibus (ſi permitterentur) plura pericula, ſcandala, rapinæ, furta, & nonnumquam homicidia ſequeretur. Nos igitur tam ſceleratæ temeritatis & audaciæ viam præcludere, & hujuſmodi periculis & ſcandalis obviare volentes, præfatum damnantes ſceleratum abuſum, talia fieri hoc edicto prohibemus; ſtatuentes, quod quicumque, cujuſcumque ſtatus aut conditionis exiſtat, contra hoc præſumpſerit attentare, aut ad hoc auxilium, conſilium vel favorem præbere, præter pœnas quas in violentos raptores & occupatores hujuſmodi, jura atque Apoſtolicæ & imperiales conſtitutiones ſtatuunt, eo ipſo excommunicationis ſententiam incurrat; a qua niſi per iſtam ſanctam Synodum aut futurum Romanum Pontificem, præterquam in mortis articulo & ſatisfactione, abſolvi nequeant, & omni officio, beneficio, privilegiis, ac dignitate eccleſiaſtica & mundana, feudiſque & rebus aliis, ſi quæ, aut quas in Romana vel aliis eccleſiis obtinebit, ſit privatus, & inteſtabilis active & paſſive exiſtat: civitas vero quæ in præmiſſis culpabilis fuerit, eccleſiaſtico ſubjaceat interdicto: huic adjicientes ſanctioni, ut domini temporales, rectoreſque & officiales civitatis vel loci, ubi electionem Romani Pontificis contigerit celebrari, illa imminente, præmiſſa fieri ſub gravioribus pœnis publice & realiter prohibeant, & prohibitionem diligenter faciant obſervari, ceteris conſtitutionibus circa talia editis, in ſuo robore duraturis.

Decretum annullationis proteſtationum, conventionum, necnon ſuſpenſionum cauſarum, & audientiæ litium.

Sacroſancta generalis Synodus Conſtantienſis, ut purius, ſincerius & liberius ad electionem Romani Pontificis proxime celebrandam procedatur, omnes & ſingulas proteſtationes, quæ poſſunt puritati, ſinceritati, libertati & efficaciæ electionis hujuſmodi obviare, nec non conventiones; pactiones, promiſſiones, obligationes, juramenta, conclta & intendimenta circa materiam electionis hujuſmodi factas & facta, fiendas & fienda, ex abundanti da-

ANNO CHRISTI 1417.

ti damnat, reprobat, annullat & exsecratur, prout etiam de jure sunt nulla: mandans sub obtestatione divini judicii, & sub excommunicationis pœna, quam in contrarium facientes vult & statuit eo ipso incurrere, & præcipiens, ne quis (si quis forsitan talia fecerit) illis utatur, aut illas, vel illa observet, cum plus Deo placeant talium transgressores, quam observatores: illosque ab illorum vel illarum observatione absolvit & liberat, ac liberos & absolutos esse declarat. Præterea ut ad tam necessarium & salubre electionis negotium attentius procedatur, audientiam, & omne causarum & litium exercitium in eadem sancta Synodo & illius auctoritate constitutam & constitutum, præter audientiam curiæ cameræ Apostolicæ usque ad assumtionem Romani Pontificis inclusive suspendit & prohibet, irritum decernens & inane, quidquid in contrarium fuerit attentatum. Quibus decretis, ac omnibus & singulis (ut premittitur) lectis & peractis, dominus præsidens totius Concilii nomine, per verbum, Placet, respondit. Deinde vero de mandato sacræ Synodi idem reverendissimus dominus præsidens voluit habere decretum de securitate præsentis civitatis Constantiæ, alias statutum & ordinatum, pro lecto & repetito in eadem sessione.

Super quibus omnibus & singulis præmissis magister Henricus de Piro procurator & promotor prædictus, nomine quo supra, sibi a protonotariis, notariis atque scribis ipsius sanctæ Synodi, ad futuram rei memoriam, unum vel plura, ac tot quot fuerint necessaria, fieri petiit publicum seu publica, instrumentum seu instrumenta. Præsentibus ibidem reverendissimis in Christo patribus & dominis, dominus Joanne Ostiensi, Laudensi, Hispano, de Ursinis, Bononiensi, episcopis, Venetiarum, Aquilejensi, Senensi, Pisano, Veronensi, Cameracensi, Tricaricensi, Placentino, de Chalanco, Remensi, de Fuxo, presbyteris; de Branckasiis, de Fliseo, de Comitibus, diaconis sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus, & ceteris prædictis, aliisque regum, principum, prælatorum nobilium, communitatum, universitatum, studiorum & collegiorum ambassiatoribus, aliisque Christi fidelibus in multitudine copiosa.

Introitus conclavis.

Eadem die hora tertia vel quasi post meridiem, reverendissimi, reverendique patres & domini sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales, patriarcha Constantinopolitanus, archiepiscopi, episcopi, abbates, venerabilesque domini priores, decani, archidiaconi, doctores, ceterique electores prædicti, domini communitatis civitatis Constantiensis domum pro conclavi paratam, pro electione Romani Pontificis celebranda, more solito intraverunt.

Electio Papæ.

Die Jovis in festo sancti Martini episcopi, undecima supradicti mensis Novembris, reverendissimi, reverendique patres & domini sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales, patriarcha, archiepiscopi, episcopi, abbates, aliique electores prædicti in conclavis prædicto existentes, reverendissimum in Christo patrem & dominum dominum Odonem de Columna, sancti Georgii ad velum aureum, diaconum cardinalem, de Columna vulgariter nuncupatum, nationis Romanum, concorditer in Romanum Pontificem elegerunt, qui Martinus Papa quintus nominari voluit. Et sic per serenissimum & invictissimum principem dominum Sigismundum Romanorum regem, una cum sancta Synodo, apud prædictam ecclesiam majorem hujus civitatis Constantiensis maximis cum solemnitatibus & lætitia fuit inthronizatus.

Coronatio Papæ.

Pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri, domini Martini divina providentia Papæ quinti anno primo, die Dominica vigesima prima supradicti mensis Novembris, idem sanctissimus dominus noster more solito & in coronationibus Romanorum Pontificum hactenus observari consueto, fuit apud ecclesiam Constantiensem honorifice coronatus, & demum per dominos sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales, patriarchas, archiepiscopos, episcopos, abbates, aliosque prælatos, ambassiatores, & Romanæ curiæ officiales in sacrosancta Synodo, prædicta præsentes, necnon illustrissimum principem dominum Sigismundum Romanorum regem, &c. a dextero; & illustrissimum principem dominum Fridericum marchionem Brandeburgensem, sacri Romani imperii archicamerarium & electorem, a sinistro, lateribus ejusdem domini nostri Papæ per equifrenum in quo sedebat, una cum populosa multitudine processionaliter ab ecclesia Constantiensi prædicta usque ad monasterium sancti Augustini conductus, & per circuitum ad Constantiensem ecclesiam prædictam fuit solemnisime reductus.

ANNO CHRISTI 1417.

SESSIO XLII.

Ex prima editione.

Anno Domini millesimo quadringentesimo decimoseptimo, indictione undecima, die vero Martis, vigesimaoctava mensis Decembris, Pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini, domini Martini divina providentia Papæ quinti anno primo, fuit sessio generalis in ecclesia majori Constantiæ, sanctissimo domino nostro Papa prædicto personaliter præsente ibidem & præsidente. In quam reverendissimus pater dominus Antonius episcopus Concordiensis Missam de sanctis Innocentibus devote celebravit. Qua celebrata, reverendissimus pater dominus Guillelmus tituli sancti Marci sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis, de mandato sanctissimi domini nostri ac sanctæ Synodi prædictorum, in ambone solito, stans, quamdam bullam infrascripti tenoris publice legit.

Ex collectione Barberiniana, & ms. uno Germanico.

Anno Domini MCDXVII. indictione undecima, die vero Martii vigesima octava mensis Decembris, Pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri, domini Martini divina providentia Papæ quinti anno primo, Constantiæ in ecclesia majori in loco solito supradicto, mane hora horologii sexta, vel quasi, fuit congregatio generalis prædictæ sacræ Synodi, sanctissimo domino nostro Papa prædicto personaliter ibidem præsente; in qua reverendus pater dominus Antonius episcopus Concordiensis Missam de sanctis Innocentibus devote celebravit; qua celebrata, reverendissimus in Christo pater dominus, dominus Guillelmus tituli sancti Marci S. R. E. prædictæ presbyter cardinalis de mandato sanctissimi domini nostri, ac Synodi prædicto rum ambonem publicationis decretorum ascendens, quamdam bullam infrascripti tenoris alta & intelligibili voce publice perlegit sub his verbis.

Ex prima editione.

Bulla liberationis factæ domino Imperatori de custodia olim Joannis vigesimitertii Papæ, & traditione domino nostro Papæ factis.

Martinus episcopus servus servorum Dei, carissimo in Christo filio Sigismundo regi Romanorum illustri, salutem & Apostolicam benedictionem

Dudum præsens sacrum generale Concilium Constantiense personam Baltassaris Cossa, olim Joannis Papæ vigesimitertii in sua obedientia nuncupati, post illius a papatu per definitivam sententiam ejusdem Concilii canonicam depositionem, per eamdem sententiam ad standum & morandum in aliquo bono & honesto loco sub custodia a tuta nomine dicti sacri Concilii, quamdiu eidem sacro Concilio pro bono unionis ecclesiæ Dei videretur, condemnavit: quem hucusque fideliter & diligenter tam per te, quam per dilectum filium nobilem virum Ludovicum

a Ms. tuta tua.

ANNO CHRISTI 1417.

cum ducem Bavariæ & comitem Palatinum Rheni, tuo nomine ſub fide & tuta cuſtodia, honeſte & debite, tanquam unionis & pacis zelator & devotus conſervaſti.

Cum autem nuper nos & nonnullos nationum in eodem Concilio exiſtentium deputatos, inſtanter & ſæpe requiſiveris, quatenus perſonam dicti Baltaſſaris prædictam de tua cuſtodia recipere, teque & eumdem ducem de ejuſdem Baltaſſaris prædicta cuſtodia liberare & exonerare vellemus: Nos attendentes, quantis laboribus & ſtudiis pacem & unionem eccleſiæ omnipotentis Dei noſtri fueris proſecutus, ſatiſque eſſe, quod tu onus dictæ cuſtodiæ jam per biennium & pene per ſex menſes laborioſe, quod pro magno habemus beneficio, ſubiiſti; volentes te ac eumdem ducem, ut juſtum eſt, ab omni onere liberare; eodem ſacro approbante Concilio, decernimus & ordinamus, perſonam eamdem dicti Baltaſſaris nobis, aut deputandis a nobis fore tradendam & aſſignandam: decernentes & declarantes, ac volentes, eodem ſacro approbante Concilio, per traditionem & aſſignationem hujuſmodi deputandis a nobis, per te aut dictum ducem, vel alium ſeu alios tuo nomine faciendam, eo ipſo quod illas fieri continget, te & ducem eumdem ab omni onere, debito & obligatione dictæ cuſtodiæ, & alias occaſione illius contractis apud nos & idem ſacrum Concilium ac eccleſiam univerſalem, eſſe ac perpetuo remanere liberos, ſalutos penitus & immunes. Si quis autem hanc paginam decreti, ordinationis, declarationis & voluntatis noſtræ infringere præſumpſerit, aut ei auſu temerario contraire, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Conſtantiæ in Concilio generali, a ſexto Kalendas Januarii, Pontificatus noſtri anno primo.

Mſſ. quinto.

Quo decreto lecto dominus Joannes epiſcopus Oſtienſis, ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis & vicecancellarius, totius Synodi nomine per verbum, Placet, reſpondit.

Super quibus omnibus & ſingulis egregius legum doctor dominus Auguſtinus de Piſis, ſacri conſiſtorii & fiſci domini domini noſtri Papæ advocatus; necnon magiſter Joannes de Scribanis & Henricus de Piro promotores & procuratores dicti ſacri Concilii, nominibus quibus ſupra, ſibi a protonotariis, notariis atque ſcribis dicti domini noſtri Papæ & ſacri Concilii, ad futuram rei memoriam, unum vel plura, ſeu tot quot eſſent neceſſaria, fieri petierunt, & quilibet ipſorum petiit inſtrumentum publicum, ſeu publica inſtrumenta. Præſentibus ibidem reverendiſſimis in Chriſto patribus & dominis Joanne Oſtienſi, Laudenſi, de Urſinis, Venetiarum, Piſano, Veronenſi, Cameracenſi, Tricaricenſi, Placentino, de Chalanco, de Fuxo, de Comitibus, ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus; necnon regum, principum, prælatorum, nobilium, univerſitatum, ſtudiorum, communitatum & collegiorum ambaſſiatoribus & nuntiis, aliiſque Chriſti fidelibus in multitudine copioſa.

Ex. mſ. Brunſuic.

Anno, indictione, & Pontificatu, quibus ſupra, die lunæ, xxiv. menſis Januarii, fuit congregatio generalis facta ad mandatum domini noſtri Papæ prædicti, in eccleſia majori, & loco ſeſſionis prædicto, ad modum conſiſtorii generalis. Præſentibus ibidem prædicto domino noſtro Papa, & ſereniſſimo principe Sigiſmundo, Romanorum & Ungariæ, &c. rege, ſuper confirmatione ipſius domini noſtri regis, & juramenti fidelitatis Romanæ eccleſiæ præſtatione.

Ubi reverendus pater dominus Joannes epiſcopus Curienſi, fecit collationem nomine Imperatoris. Qua facta, dominus noſter Papa mandavit ſedere ad faciem Concilii. Ubi ipſe dominus rex Romanorum venit. Et Papa auctoritate Apoſtolica confirmavit electionem factam de eo, & ſupplevit omnes defectus intervenientes in electione, ſi qui erant commiſſi.

Qua confirmatione facta, ſtatim ipſe dominus rex juravit fidelitatem eccleſiæ Romanæ ſervandam ſuper cruce ſancta: præſentibus ibidem dominis cardinalibus, ambaſſiatoribus regum, Franciæ, Angliæ, Hiſpaniæ, Arragoniæ, Navarræ, Cypri, Apuliæ, Norvvegiæ, Daciæ, Sveciæ, & Poloniæ, aliorumque principum, ſpiritualium & ſæcularium, in numero copioſo, pro teſtibus ad prædicta rogatis.

ANNO CHRISTI 1418.

SESSIO XLIII.

Ex prima editione.

Anno Domini milleſimo quadringenteſimo decimo-octavo, indictione duodecima, die vero Lunæ, vigeſimaprima menſis Martii Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto patris & domini noſtri Martini divina providentia Papæ quinti anno primo, Conſtantiæ in eccleſia majori fuit tenta & celebrata ipſius ſacroſanctæ & univerſalis Synodi Conſtantienſis ſeſſio publica, ſanctiſſimo domino noſtro Papa prædicto præſidente. Pro cujus ſeſſionis introductione reverendiſſimus pater dominus Guillelmus tituli ſancti Marci ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyter cardinalis Miſſam de Spiritu ſancto celebravit. Et juxta ritum ſolitum litaniis & aliis devotis orationibus lectis, idem reverendiſſimus pater dominus Guillelmus cardinalis nonnulla decreta, ſive ſtatuta per dominum noſtrum Papam ac Synodum eoſdem facta, publice perlegit ſub his verbis.

De exemptionibus.

Martinus epiſcopus ſervus ſervorum Dei.

Attendentes, quod a tempore obitus felicis recordationis Gregorii Papæ undecimi prædeceſſoris noſtri, nonnulli Romani Pontifices, aut pro Romanis Pontificibus ſe gerentes, & in ſuis diverſis obedientiis reputati, pro ſua voluntate, aut b *per importunitatem petentium, nonnullas eccleſias, monaſteria, capitula, conventus, prioratus, beneficia, loca & perſonas a juriſdictionibus Ordinariorum tempore dicti Gregorii nullatenus exemptas, vel exempta, de novo a dictorum Ordinariorum juriſdictionibus exemerunt, in grave ipſorum ordinariorum præjudicium: Nos volentes hujuſmodi præjudicio obviare, omnes exemptiones eccleſiarum cathedralium, monaſteriorum, capitulorum, conventuum, prioratuum, beneficiorum, locorum, perſonarum quarumcumque, etiam ſi ex prædictis aliquod monaſterium fuerit exemptum, & poſtea ſubjectum monaſterio diverſi habitus vel coloris, a tempore obitus dicti Gregorii undecimi, per quoſcumque pro Romanis pontificibus ſe gerentes, (etiamſi per nos forſan approbatæ fuerint ex certa ſcientia, vel innovatæ parte non vocata,) de novo factas, quæ tamen ante exemptionem hujuſmodi nulla exemptione gaudebant, ſed ſimpliciter ſubjiciebantur* c *ordinariæ juriſdictioni, nullumque ante illud tempus habuerunt initium; exceptis etiam exemptionibus, quæ uni toti ordini & quæ eccleſiis, monaſteriis, capitulis, conventibus, beneficiis ſive locis, a prædicto tempore ſub modo exemptionis aut conditione fundatis, aut contemplatione novæ fundationis, ſeu Univerſitatibus ſtudiorum generalium, aut collegiis ſcholarium, aut per modum confirmationis, augmenti aut additionis factæ fuerunt, aut conceſſæ; aut ſuper quibus præſentibus & auditis, quorum intererat, auctoritate competente ordinatum fuerit; ſeu in quibus ordinari conſenſerint; (& omnes exemptiones perpetuas per inferiores a Papa factas,) ſacro approbante Concilio revocamus, (etiam ſi ſuper ipſis lis pendeat indeciſa, ipſam penitus extinguentes,) eccleſias, monaſteria, & alia loca prædicta in priſtinam ordinariorum juriſdictionem* d *reducimus. Ceteris autem exemptionibus ante obitum dicti Gregorii habitis vel conceſſis, nullum volumus per hoc præjudicium generari. Inſuper non intendimus exemptiones de cetero facere, niſi cauſa cognita, & vocatis quorum intereſt.*

b *Mſſ. Vindobon.* pro importunitate.

Quæ ſunt incluſa parentheſi, non ſunt in Vindob. mſ.

c *Vindob.* ordinariorum.

Quæ ſunt incluſa parenteſi, non ſunt in Vind.

d *Vind.* reducentes.

ANNO CHRISTI 1418.

De unionibus.

Martinus episcopus servus servorum Dei.

a *Vind.* Circa alias vero uniones, &c.

b *Vind.* interierit. Et quæ sunt inclusa parenthesi, non sunt in *Vind.*

a *Uniones & incorporationes a tempore obitus Gregorii undecimi factas seu concessas, cum certa regula dari non possit, ad querelas eorum, quorum* b *interest, (nisi fuerint impetrantes beneficia sic unita,) si non ex rationabilibus causis & veris factæ fuerint, licet Apostolicæ sedis auctoritas intervenerit, revocabimus justitia mediante.*

De fructibus percipiendis.

Martinus &c.

Fructus & proventus ecclesiarum, monasteriorum, beneficiorum, vacationis tempore obvenientes, juris & consuetudinis vel privilegii dispositioni relinquimus, illosque nobis vel Apostolicæ cameræ prohibemus applicari.

De simonia.

Martinus, &c.

Multæ contra simoniacam pravitatem ab olim factæ sunt constitutiones, quibus morbus ille non potuit competenter exstirpari. Nos volentes de cetero, ut possumus, attentius providere, sacro approbante Concilio declaramus, quod ordinati simoniace, ab executione suorum ordinum sint eo ipso suspensi. Electiones autem, postulationes, confirmationes, & quævis provisiones simoniacæ ecclesiarum, monasteriorum, dignitatum, personarum, officiorum & beneficiorum ecclesiasticorum quorumcumque deinceps factæ, nullæ sint ipso jure, nullumque per illas jus cuiquam acquiratur; nec promoti confirmati, aut provisi faciant fructus suos; sed ad illorum restitutionem, tanquam inique ablata percipientes, teneantur. Statuentes insuper, quod dantes & recipientes ipso facto sententiam excommunicationis incurrant, etiam si pontificali aut cardinalatus præfulgeant dignitate.

De dispensationibus.

Martinus, &c.

Quoniam beneficia propter officia conceduntur, reputamus absurdum, ut qui beneficia obtinent, recusent aut negligant officium exercere. Nos igitur, sacro approbante Concilio, omnes dispensationes a quibuscumque pro Romanis Pontificibus se gerentibus concessas quibuscumque electis, confirmatis, seu provisis ad ecclesias, monasteria, prioratus conventuales, decanatus, archidiaconatus, & alia quæcumque beneficia, quibus certus ordo debitus est vel annexus, ne munus consecrationis episcopi, sive c *benedictionem abbatis, aut ceteros debitos aut annexos ordines suscipiant, præter illas quæ secundum formam constitutionis Bonifacii octavi, quæ incipit, Cum ex eo, factæ sunt, revocamus: statuentes, ut qui de præsenti illos vel illa obtinent, infra sex menses a die publicationis hujusmodi constitutionis nostræ, & qui in posterum obtinebunt, infra terminum juris se faciant consecrari, aut benedici, seu ad alium debitum ordinem promoveri. Alioquin sint ipsis monasteriis, ecclesiis, dignitatibus, personatibus, officiis & beneficiis pro ipso jure privati, & aliis libere conferantur, aut provideatur de illis, ceteris constitutionibus circa hoc editis in suo robore duraturis.*

c *Vind.* benedictiones habentes.

Sexto decret. lib. 1. tit. 6. cap. 34.

De decimis & aliis oneribus ecclesiasticis.

Martinus, &c.

Præcipimus & mandamus, jura quæ prohibent inferioribus a Papa decimas & alia onera ecclesiis & personis ecclesiasticis imponi, districtius observari. Per nos autem nullatenus imponantur generaliter super totum clerum, nisi ex magna & ardua causa & utilitate, universalem ecclesiam concernente, & de Consilio & consensu & subscriptione fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium & prælatorum, quorum Consilium commode haberi poterit. Nec specialiter in aliquo regno vel provincia, inconsultis prælatis ipsius regni vel provinciæ, & ipsis non consentientibus, vel eorum majori parte, & eo casu per personas ecclesiasticas & auctoritate Apostolica dumtaxat leventur.

ANNO CHRISTI 1418.

De vita & honestate clericorum.

Martinus; &c.

Inter ceteros prælatorum & clericorum excessus hoc maxime inolevit, quod spreta ir vestibus forma ecclesiasticæ honestatis, plurimi delectantur esse deformes, & cupiunt laicis conformari, quodque mente gerunt, habitu d *confitentur. Unde præter ceteras quæ circa vestes, tonsuram & habitus clericorum, tam in formis quam in coloribus, atque comam seu capillos, vitamque & honestatem clericorum jura statuunt, & quæ nimium collapsa sunt tam in sæcularibus quam in regularibus, sacro approbante Concilio innovamus, & præcipimus diligentius observari. Illum specialiter abusum, eodem approbante Concilio, decernimus penitus abolendum, quod in quibusdam partibus nonnulli clerici & personæ ecclesiasticæ sæculares & regulares, etiam (quod magis exsecramur) prælati ecclesiarum, manicas ad cubitum pendentes, & longas cum magna sumptuosa superfluitate vestes, etiam fissas retro & in lateribus cum fodraturis ultra oram excedentibus etiam in fissuris deferunt, & cum talibus in ecclesiis cum superpelliciis ac aliis vestibus ad cultum & officium ecclesiasticum ordinatis, etiam intra ecclesias ipsas, in quibus beneficiati existunt, non verentur divinis officiis interesse. Hanc vestium deformitatem in quibuscumque personis ecclesiasticis reprobamus, ac usum talium inhibemus: contrarium autem facientes, ut transgressores canonum puniantur: specialiter statuentes, ut quicumque beneficiatus, aut officium in ecclesia gerens, in habitu hujusmodi divinis officiis præsumpserit interesse, pro qualibet vice a participatione proventuum ecclesiasticorum per mensem noverit se suspensum, fructusque illi fabricæ illius ecclesiæ applicentur.*

d Forte, profitentur.

Martinus, &c.

Decernimus & declaramus, sacro approbante Concilio, per decreta, statuta & ordinata, tam lecta in præsenti sessione, quam concordata cum singulis nationibus ejusdem Concilii, & quæ in nostra cancellaria poni volumus, & litteras in forma publica sub sigillo vicecancellarii volentibus, litteras confici, atque tradi huic sacro Concilio, super articulis contentis in decreto super reformatione fienda, die sabbati trigesima mensis Octobris proxime præteriti promulgata, fuisse & esse jam satisfactum.

Quibus decretis ac statutis sic, ut præmittitur, lectis, reverendissimus pater dominus Joannes episcopus Ostiensis, sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis & vicecancellarius, de voluntate nationum ac ipsius Synodi, & eorum nominibus (ut asseruit) „ respondit in hunc „ modum: De mandato nationum respondeo; quod „ placent nationibus decreta recitata, & cuilibet na- „ tioni placet concordia cum ipsa per dominum no- „ strum facta, & per præmissa fatentur dicto decre- „ to jam esse satisfactum, non intendentes propte- „ rea, quod concordata cum una natione, in aliquo „ alteri nationi afferant præjudicium.

Ex instr. Surii, & Lipsi.

Super quibus omnibus & singulis præmissis, & eorum quolibet, magister Joannes de Scribanis promotor & procurator sacræ Synodi prædictæ, & fiscalis cameræ Apostolicæ, petiit sibi tam domini nostri Papæ quam Synodi prædictorum nominibus a protonotariis, notaris, atque

ANNO CHRISTI 1418.

que ſcribis ejuſdem Synodi fieri unum vel plura, publicum ſeu publica inſtrumenta, ad perpetuam rei memoriam. Præſentibus ibidem reverendiſſimis in Chriſto patribus & dominis, dominis Angelo Laudenſi, Petro Hiſpano, epiſcopis, Antonio Bononienſi, Franciſco Venetiarum, Antonio Aquileienſi, Branda Placentino, Antonio de Chalanco, Thoma Tricaricenſi, Petro de Fuxo, presbyteris, Ludovico de Fliſco, Raynaldo de Branckaſiis; & Lucido de Comitibus, ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus, necnon dominorum regum, principum, & univerſitatum ambaſſiatoribus, aliiſque Chriſti fidelibus in multitudine copioſa.

Ex collectione Barberiniana, & duobus Mſſ. Germanicis.

ANno MCCCCXVIII. & indictione XI. de quibus ſupra, die vero Luna vigeſima prima menſis Martii, Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto patris & domini noſtri, domini Martini divina providentia Papæ quinti anno primo, Conſtantiæ in eccleſia majori in loco ſolito, hora horologii ſexta, vel quaſi, ante meridiem, fuit ſacroſanctæ & univerſalis Synodi Conſtantienſis prædictæ, ſanctiſſimo domino noſtro Papa præſidente, ſolemniter more ſolito, ſeſſio publica celebrata; pro cujus ſeſſionis introductione, reverendiſſimus in Chriſto pater, & dominus, dominus Guillelmus tituli ſancti Marci S. R. E. presbyter Cardinalis Miſſam de ſancto Spiritu devotiſſime celebravit; hujuſmodi quoque Miſſa finita, reverendiſſimi, reverendique patres & dominis S. R. E. cardinales, *&c.* mitras, *&c.* ut in aliis. Reverendiſſimus pater dominus Guillelmus cardinalis prædictus ambonem, *&c.* aſcendit, & de mandato domini noſtri Papæ ac Synodi prædictorum, ſibi ſuper hoc ut aſſeruit facto, nonnulla decreta ſeu ſtatuta per dominum noſtrum Papam, ac Synodum eoſdem facta publice, alta, & intelligibili voce perlegit ſub his verbis.

Ex mſſ. Card. Capranicæ & Vindobonenſi,

I.

De numero, & qualitate dominorum cardinalium, & modo promotionis eorum.

STatuimus, ut deinceps numerus cardinalium S. R. E. adeo ſit moderatus, quod nec ſit gravis eccleſiæ: nec ſuperflua numeroſitate vileſcat; qui de omnibus partibus Chriſtianitatis proportionabiliter; quantum fieri poterit, aſſumantur: ut notitia cauſarum, & negotiorum in eccleſia emergentium facilius haberi poſſit, & æqualitas regionum in honoribus eccleſiaſticis obſervetur: ſic tamen quod numerum 1 XXIII. non excedant, niſi pro honore nationum, quæ cardinales non habent, unus, vel duo, pro ſemel de conſilio, & conſenſu Cardinalium aſſumendi viderentur. Sint autem viri in ſcientia, moribus, & rerum experientia excellentes; doctores in theologia, aut in jure canonico vel civili; præter admodum paucos, qui de ſtirpe regia, aut ducali, aut magni 2 principes oriundi exiſtant, in quibus competens litteratura ſufficiat: non fratres, aut nepotes ex fratre vel ſorore alicujus cardinalis viventis; nec de uno ordine Mendicantium ultra unum; non corpore vitiati, aut alicujus criminis, vel infamiæ nota reſperſi: nec fiat eorum electio per auricularia vota ſolummodo, ſed etiam cum conſilio Cardinalium collegialiter, ſicut in 3 pronunciatione epiſcoporum fieri conſuevit: qui modus etiam obſervetur quando aliqui ex cardinalibus in epiſcopum aſſumetur.

II.

De proviſionibus eccleſiarum, monaſteriorum, prioratuum, dignitatum, & aliorum beneficiorum.

Sanctiſſimus dominus noſter Papa Martinus V. ſuper proviſionibus eccleſiarum, monaſteriorum, & beneficiorum quorumcumque, vult, & intendit; & mandat obſervari, quod exceptis eccleſiis, 4 monaſteriis, & ceteris beneficiis reſervatis in jure, & deſignatis in extravaganti, *Ad regimen*, 5 modificatum, quantum ad numerum 6 officiorum reducendum ad numerum conſuetum. Item quoad 7 capellanos, quod beneficia eorum 8 non reſervata, niſi ſint magiſtri, vel doctores, vel licentiati in theologia, jure canonico vel civili; quorum diſpoſitio ad Papam ſpecialiter pertineat. In eccleſiis & monaſteriis fiant electiones canonicæ. De monaſteriis autem non exemptis, 9 quorum ſervitus ſuam taxationem decimæ vigeſimæ, Italiam & Hiſpanos centum quinquaginta, in Italia vero, & Hiſpaniis ſexaginta librarum Turonenſium parvorum valorem annuum non excedant, fiant confirmationes aut proviſiones per ordinarios ſecundum canonicas ſanctiones. 10 De monaſteriis non excedentibus ſummas prædictas, necnon cathedralibus eccleſiis, electiones ad ſedem Apoſtolicam deferantur: quatenus ad tempus ſtatutum in conſtitutione Nicolai III. quæ incipit; *Cupientes*, 11 præterea exſpectat; quo tranſacto, ſi non fuerint præſentatæ, vel ſi præſentatæ minus canonicæ fuerint, Papa provideat, Si vero canonicæ fuerint, Papa eas confirmet; niſi ex cauſa rationabili & evidenti, & de fratrum conſilio, de digniori & utiliori perſona duxerit providendum: 12 proviſi & confirmati per Papam nihilominus metropolitanum, & aliis præſtent debita juramenta & alia conſueta. De monaſteriis monialium Papa non diſponat, niſi ſint exempta. Ad epiſcopales autem dignitates, 13 ut ſupra, nullus eligatur, niſi doctor, aut licentiatus, cum rigore examinis in theologia, aut jure canonico, vel civili. De ceteris vero dignitatibus, officiis, & beneficiis ſæcularibus, & regularibus ultra reſervationes prædictas duæ partes ſint in diſpoſitione Papæ, & tertia pars remaneat in diſpoſitione Ordinariorum, ita quod duo prima cedent Papæ & tertium Ordinario: ita quod per quamcumque aliam reſervationem, aut prærogativas non minuatur. Item beneficia vacantia per reſignationem ſimplicem, vel ex cauſa permutationis 14 neutri patri computentur. Item nec vult, nec intendit gratias exſpectativas dare, niſi ad unicum beneficium: niſi in Italia, & in Hiſpania, & in aliis partibus, ubi beneficia 15 ſint exilia: neque ad dignitates majores poſt Pontificales in cathedralibus, neque ad principales in collegiatis, neque ad principales in collegiatis, neque ad prioratus conventuales. Dignitates vero majores poſt Pontificales in cathedralibus, & principales in collegiatis, nullis niſi doctoribus, aut bacalauriis formatis in theologia, vel doctoribus, aut licentiatis in jure canonico, vel civili, conferri valeant; nec ad illas quis aſſumatur, niſi forte propter tenuitatem ipſorum infra menſem a die vacationis nullus inveniatur talis, qui 16 illam voluerit acceptare. Ceteris autem litteratis in prærogativis 17 litterarum providebitur. Item quod in parti data gratiarum exſpectativarum ad earum collationem graduatus non graduato præferatur: & 18 in gradibus diœceſanus præferatur non diœceſano.

In ſexto decret. l. 1. tit. 6. cap. 16.

III.

1 Mſ. Vindob. & Victor. *viginti quatuor*. 2 Mſſ. iidem, *principis*. 3 Mſ. Vind. *promotiont*. Victorin. *promotionibus*. 4 Mſ. Vind. *monaſteriis, dignitatibus, & ceteris*. 5 Mſ. Vind. *modificata*. 6 Mſ. Vind. *officialium*. 7 Vind. *capellarios honoris*. 8 Vind. *non ſint reſervata*. 9 Vind. *quorum fructus ſecundum taxam communem decimæ extra Italiam & Hiſpaniam*, &c. 10 Vind. *De monaſteriis vero excedentibus*. 11 Vind. *Papa exſpectet*. 12 Vind. *proviſo quod confirmati & proviſi .... metropolitanis & aliis*, &c. 13 Vind. & ſupra. 14 Vind. *neutra Papæ competunt*.
15 Vind. *ſunt*. 16 Vind. *illa*. 17 Vind. *datarum*. 18 Vind. *in gradibus paribus*.

ANNO CHRISTI 1418.

III.

Decretum.

Multorum temporum experientia docuit, quod dilationes eligendi, aut alias providendi ecclesiis, monasteriis vel aliis dignitatibus, quibus de jure, vel consuetudine per electionem est providendum, quæ a nostris prædecessoribus etiam in generalibus Conciliis statuuntur; tam prætextu vocationis absentium, quam alias, nimirum diuturnas damnationes, vexationes & onera gravia expensarum inducant: quibus providere volentes, sacro approbante concilio statuimus, ut deinceps vacantibus ecclesiis 1, ii, ad quos pertinebat eligere, a die notæ vacationis 2 ab ecclesia; monasterio, sive loco per xx. dies 3 continue absentes exspectent: quibus elapsis, ii qui præsentes fuerint, absque alia vocatione absentium libere ad electionem procedant. 4 Si infra quadraginta dies a die notæ vacationis prædictæ non elegerint, locum habeant statuta super hoc in generali concilio: quæ 5 & alia circa hoc edita volumus in suo robore permanere.

IV.

De annatis rubrica.

Pro sustentatione summi Pontificis, & fratrum suorum S. R. E. cardinalium de ecclesiis, & monasteriis virorum dumtaxat, vacantibus, & vacaturis, solventur pro fructibus primi anni a die vacationis, summæ pecuniarum in libris cameræ Apostolicæ taxatæ, quæ communia servitia nuncupantur. Si quæ vero 6 male taxata sunt, juste 7 taxentur: & provideatur specialiter in gravatis regionibus, secundum qualitatem rerum, temporum & regionum, ne nimium 8 pergraventur: ad quod dabuntur commissarii, qui diligenter inquirant, & 9 taxent. Taxæ autem prædictæ pro media parte 10 infra annum: Et si infra annum bis vacaverit, semel tantum solvetur. Nec debitum hujusmodi in successorem in ecclesia, vel monasterio transeat. De ceteris autem dignitatibus, personatibus, officiis, & beneficiis sæcularibus, & regularibus quibuscumque, quæ auctoritate sedis Apostolicæ conferuntur, vel providebitur in eisdem, præterquam vigore gratiarum exspectativarum, aut causa permutationis, solvetur valor fructuum, primi anni oro media parte infra sex menses a die 11 adeptæ possessionis: & infra alios sex menses pro alia media parte: & debitum hujusmodi in successorem beneficio non transeat.

V.

De causis tractandis in Romana curia, vel extra.

Causæ quæ ad forum ecclesiasticum de jure, vel consuetudine non pertinent, per curiam Romanam non 12 accipientur, de illis cognoscendo in curia vel extra committendo, nisi de consensu partium: 13 qui non ad forum ecclesiasticum, ut præmittitur, pertinent, & de jure sunt per appellationem aut aliter ad Romanam curiam devolutæ, aut de sua natura 14 tractandæ, in ea tractentur. Ceteræ committantur in partibus; nisi forte pro causæ, 15 an personarum qualitate illas tractare in curia expediret, pro justitia consequenda, vel de partium consensu in curia tractarentur. Matrimoniales tamen causæ in prima instantia, præter appellationem, non committantur in curia, nisi 16 in casibus proxime dictis. Item ad refrænandum appellationes frustratorias, quæ ante diffinitivas sententias interponuntur; ordinamus, quod 17 injustæ seu frivolæ appellationes ab interlocutoria, vel gravamine, ultra condemnationem expensarum, damnorum & interesse, in decem 18 florenis, si appellatio interponatur in curia; & in viginti, si de partibus ad curiam parti appellatæ condemnetur. Et quod super eadem 19 interlocutoria, vel gravamine, secundo appellare non liceat, nisi haberent vim diffinitivæ.

VI.

De exemptionibus.

Attendentes quod a tempore obitus felicis recordat. Gregorii Papæ XI. prædecessoris nostri, nonnulli Romani Pontifices, aut pro Romanis Pontificibus se gerentes, & in suis diversis obedientiis reputati, pro sua voluntate, aut pro importunitate petentium, nonnullas ecclesias, monasteria, capitula, conventus, prioratus, beneficia, loca, & personas a jurisdictionibus ordinariorum tempore dicti Gregorii nullatenus exemptas, vel exempta, de novo 20 apud dictorum ordinariorum jurisdictionem exercuerunt, in grave ipsorum ordinariorum præjudicium. Nos volentes hujusmodi præjudicio obviare, omnes exemptiones ecclesiarum, monasteriorum, capitulorum, conventuum, præpositurarum, beneficiorum, locorum, & personarum quarumcumque, etiamsi ex prædictis aliquod monasterium fuerit exemptum, & postea subjectum monasterio diversi habitus, vel coloris, a tempore obitus dicti Gregorii XI. per quoscumque pro Romanis Pontificibus 21 se gerentibus, de novo factas; quæ tamen ante exemptionem hujusmodi nulla exemptione gaudebant, sed simpliciter subjiciebantur 22 ordinariæ jurisdictioni, nullumque ante illud tempus initium habuerunt: etiam exceptis exemptionibus, quæ uni toti ordini, & quæ ecclesiis, monasteriis, capitulis, conventibus, beneficiis, fundatoribus, sive Universitatibus studiorum generalium, aut per modum confirmationis, augmenti, aut additionis, factæ fuerunt aut concessæ: aut super quibus præsentibus & auditis quorum intererat, auctoritate competenti ordinatum fuerit: seu in quibus ordinarii consenserint; sacro approbante Concilio, revocamus: ecclesias, monasteria, & alia prædicta in pristinam 23 ordinariorum jurisdictionem reducentes. Ceteris autem exemptionibus ante obitum 24 dicti Gregorii XI. per eos qui pro summis Pontificibus in eorum obedientiis reputati fuerunt, factas, seu concessas, quæ effectum non sortitæ fuerunt. Item omnes etiam quæ effectum non sortitæ fuerunt de perpetuis vicariis factas; & concessiones omnes juris patronatus, seu præsentandi, factas laicis ecclesiarum seu beneficiorum, quæ non fundaverunt 25 seu dotaverunt. Circa alias vero uniones quæ effectum jam sortitæ fuerunt cum certa regula dari non possit, 26 & querelas eorum, quorum intererat, si non ex rationabilibus causis vel veris factæ fuerint, licet Apostolicæ sedis auctoritas supervenerit, revocabimus justitia mediante, vel aliter secundum juris exigentiam providebimus: 27 (vel si nationibus placet, fiat revocatio pro præsenti.)

VII.

De commendis.

Item, dominus noster Papa 28 ordinavit, quod in posterum monasteria, aut magni prioratus conventuales, habere consueti his temporibus ultra decem religiosos in conventu, & officia claustralia; dignitates majores post Pontificalem in cathedralibus, sive ecclesiis

---

1 Vind. addit, *monasteriis & dignitatibus præditis*. 2 Vind. *in ecclesia*. 3 Vind. *continuos exspectent*. 4 Vind. *Qui si*. 5 Vind. *& alia jura circa*, &c. 6 al. *excessive*. 7 Vind. *retaxentur*. 8 Vind. *pragraventur*. 9 Vind. *retaxent*. 10 Vind. *infra annum a die habita possessionis solventur: & pro media parte alia infra sequentem annum. Et si bis in anno vacaverit*, &c. 11 Vind. *habitæ*. 12 Vind. *recipiantur*. 13 Vind. *qua vero ad forum*, &c. 14 Vind. *in illa tractandæ, tractentur in ea*. 15 Vind. *aut personarum*: al. *&*. 16 Vind. *in causis*. 17 Vind. *injuste seu frivole appellantes*. 18 Vind. *florenos*. 19 Vind. *locutorio*. 20 Vind. *a dictorum ordinariorum jurisdictionibus exemerunt*.

21 Vind. *se gerentes*. 22 Vind. *Ordinariorum*. 23 Vind. non habet *ordinariorum*. 24 Vind. *dicti Gregorii habitis vel concessis, nullum volumus per hoc præjudicium generari. Revocamus etiam omnes uniones & incorporationes a tempore obitus Gregorii XI.* 25 Vind. *nec dotaverunt*. 26 Vind. *ad querelas*, & mox *intererit*. 27 Quæ sunt inclusa parenthesi, non sunt in Vindob. 28 Vind. *ordinat.*

ANNO CHRISTI 1418.

cleſiæ parochiales, nulli prælato 1 etiam cardinali, dentur in commendam: Datæ autem & dati 2 quamquam commendatariis loco illorum 3 de æquivalenti providetur: poſt pacificam poſſeſſionem adeptam 4 illas dimittant. Una etiam eccleſia metropolitana uni cardinali, vel patriarchæ concedi poterit, proviſionem aliam ſufficientem non habenti.

VIII.

De fructibus medii temporis.

Item, ſanctiſſimus dominus noſter Papa fructus & proventus eccleſiarum, monaſteriorum, & beneficiorum vacationis tempore obvenientes 5 (juris & conſuetudinis, vel privilegii diſpoſitioni) relinquit, illoſque ſibi, vel Apoſtolicæ cameræ prohibet applicari.

IX.

De non alienandis, & alienatis rebus eccleſiaſticis.

Volentes 6 eccleſiarum indemnitatibus providere, omnes alienationes rerum immobilium & jurium, necnon conceſſionem vicariatuum, terrarum, civitatum & dominiorum Romanæ eccleſiæ, ultra quinquennium ſine Concilii conſenſu, & ſubſcriptione majoris partis cardinalium illius obedientiæ: necnon omnes alienationes rerum ſimilium aliarum eccleſiaſticarum, monaſteriorum, & aliorum beneficiorum, ſine conſenſu libero rectorum & miniſtrorum eorumdem per quoſcumque pro Romanis Pontificibus ſe gerentes, a tempore felicis recordationis Gregorii XI. prædeceſſoris noſtri, factas & conceſſas, ſacro approbante Concilio penitus revocamus. Alienationes vero per prælatos, rectores 7 & miniſtros de rebus ſimilibus eccleſiarum, vel monaſteriorum, aut aliorum ſuorum beneficiorum, præter aut contra juris formam factas, nullas fuiſſe & eſſe declaramus, & etiam revocamus: res ipſas, aut terras, civitates atque dominia, ad jus & proprietatem eccleſiarum, monaſteriorum & beneficiorum ipſorum reducentes. Volumus etiam, & intendimus, quod regimina terrarum, provinciarum, civitatum & dominiorum eccleſiæ Romanæ, quas pro tempore poſſidebit, nulli niſi Cardinali vel prælato eccleſiaſtico, & ultra quam in iis, quæ requirunt miniſteria laicorum: ſed nec vicariatus terrarum eccleſiæ Romanæ ultra triennium & de cardinalium conſilio concedantur, vel etiam committantur. De ceteris autem alienationibus, ſi qui gravari ſe ſenſerint, querelam exponant apud Apoſtolicam ſedem; per quam, ut fieri poterit, providebitur de remedio competenti.

X.

De ſimoniacis.

9 Multæ per ſimoniacam pravitatem olim ab Joanne factæ ſunt conſtitutiones, quibus morbus ille non potuit exſtirpari. Nos volentes, ut poſſumus, attentius providere, ſacro approbante Concilio, declaramus quod ordinati ſimoniace ab exſecutione ſuorum ordinum ſint eo ipſo ſuſpenſi. Electiones autem, poſtulationes, confirmationes & quæ proviſiones eccleſiarum, monaſteriorum, dignitatum, perſonatuum officiorum & beneficiorum eccleſiaſticorum quorumcumque, ſeu ad illa, nulla ſint ipſo jure, nullumque per illas jus cuiquam acquiratur; nec faciat fructus ſuos; ſed ad illorum reſtitutionem tanquam inique ablatorum, percipientes teneantur. Statuentes inſuper, quod dantes & recipientes ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant, etſi Pontificali aut cardinalatus præfulgeant dignitate. Diſtrictius inhibentes, juxta etiam antiqua ſtatuta canonum, quod pro ordinibus, etiam clericali tonſura, ordinans nihil recipiat, cum ad id ſint fructus eccleſiaſtici deputati. Quodque notarii pro litteris ſuper ordinum prædictorum collatione pro prima clericali tonſura 10 unum, pro quatuor minoribus ordinibus unum, pro quolibet ſacro ordine 11 ſimiliter unum groſſum de camera, quorum decem faciunt florenum de camera, recipiant. Quod ſi contra 12 fecerint, canonicis ſubjaceant inſtitutis.

XI.

De diſpenſationibus.

Quoniam beneficia propter officia conceduntur, reputantes abſurdum, ut qui beneficia obtinent, recuſent aut negligant officium exercere. Nos igitur, ſacro approbante Concilio, omnes diſpenſationes a quibuſcumque pro Romanis Pontificibus ſe gerentibus conceſſas quibuſcumque 13 clericis conſecratis, ſeu proviſis ad eccleſias, monaſteria, prioratus conventuales, diaconatus, archidiaconatus, & alia quæcumque beneficia, quibus certus ordo deditus eſt, vel annexus, aut de illis, ne munus conſecrationis epiſcopi, ſeu benedictionis habens, aut ceteros debitos aut annexos ordines ſuſcipiant; præter 14 illos qui ſecundum formam cap. *Cum ex eo*, factæ ſunt, revocamus: ſtatuentes ut qui de præſenti illas vel illa obtinent, infra ſex menſes a die publicationis hujuſmodi conſtitutionis noſtræ, & quæ in poſterum obtinebunt, infra annum a die poſſeſſionis adeptæ ſe faciant conſecrari aut benedici, ſive ad alium debitum ordinem promoveri; alioquin ſint ipſis eccleſiis, monaſteriis, dignitatibus, perſonatibus, officiis & beneficiis prædictis ipſo jure privati, & aliis libere conferantur, aut provideatur de illis. Ceteris conſtitutionibus circa hoc editis, in ſuo robore duraturis.

XII.

Decretum.

Et quia multi epiſcopi, & eorum ſuperiores, atque abbates, in quibus major debet eſſe ſolicitudo curæ 15 & Pontificalis officii, plerumque extra eccleſias, diœceſes & monaſteria commorantur, propter quod negligitur officium paſtorale: eodem aprobante Concilio, ſtatuimus quod epiſcopi, & ſuperiores hujuſmodi in ſuis eccleſiis & diœceſibus, abbates autem in ſuis monaſteriis perſonaliter reſideant: a quibus ſi ſex menſes 16 continue abfuerint, a perceptione fructuum 17 & proventum per biennium ſint privati: qui fructus & proventus in utroque caſu cathedralibus eccleſiarum, & conventibus monaſteriorum applicentur. Si vero per biennium abfuerint, ipſis eccleſiis, & monaſteriis decernimus eſſe privandos: nullumque eis in aliquo caſuum prædictorum cujuſvis generalis ſtudii, privilegium ſuffragetur, nec illis gaudeant quovis modo.

Ordinat dominus noſter, quod ad eccleſias cathedrales, monaſteria, prioratus conventuales, aut parochia-

---

1 Vind. *etiam cathedrali, dentur*, 2 Vind. *quamprimum commend.* 3 Vind. *de æquitate*, 4 Vind. *illos*. 5 Quæ ſunt incluſa parentheſi, non ſunt in Vind. 6 Vind. non habet *eccleſiarum*. 7 Vind. *aut miniſtros*. 8 Hic inferendus eſt articulus reſpondens decimo tertio ex articulis Reformationis fiendæ per papam decretis ſupra in Seſſione XL. ſcil. *Item, propter quæ & quomodo Papa poſſit corrigi & deponi*. Hunc articulum in Excerptis ex Codice, Capranicenſi non invenit Labbeus; eum tamen Schelſtrate aliquoties notavit in actis p. 71. & 273. reſtituitque; & eſt ex Mſ. Vindobonenſi, ac Gothano: *Non videtur, prout nec viſum fuit in pluribus Nationibus, circa hoc aliquid novum ſtatui, vel decerni*. 9 Vind. *Multa contra ſimoniacam pravitatem ab olim facta ſunt*, &c. 10 Vind. *non ultra unum*. 11 Vind. non habet, *ſimiliter*. 12 Vind. *faciant*. 13 Vind. *electis, confirmatis, ſeu proviſis*. 14. Vind. *illas quæ*. 15 Vindob. *& officii paſtoralis*. 16 Vind. *continuos*. 17 Vind. *& proventuum eorumdem per annum integrum: & ſi per annum abſuerint, ab eorum fructuum & proventuum perceptione per biennium*, &c.

ANNO CHRISTI 1418.

rochiales ecclesias super defectu ætatis ultra triennium nullatenus dispensetur; nisi forte in ecclesiis cathedralibus ex ardua & evidenti causa de Consilio cardinalium, seu majoris partis illorum, videretur aliter dispensandum.

Item, dominus noster in gravibus & arduis casibus sine Consilio cardinalium non intendit dispensare.

Circa beneficia incompatibilia obtinentes, in quibus multi reperiuntur excessus, constitutionem felicis recordationis Joannis XXII. prædecessoris nostri, quæ incipit, *Execrabilis*, salva moderatione in eo quod in ea dicitur de uno curato beneficio cum non curato 1 compatibili, tamen licite retinendis; ad duo etiam curata, dummodo non sint duæ parochiales ecclesiæ, extendimus, sacro approbante Concilio, innovamus, atque contenta in illa secundum illius formam & tenorem de novo statuimus, & ordinamus; contenta in illa volentes diligentius observari.

Extravag. Joan. XXII. tit. 3. cap. 1.

XIII.

De provisione Papæ & cardinalium.

Romano Pontifici & S.R.E. cardinalibus pro illorum sustentatione rebus Romanæ ecclesiæ stantibus, ut sunt, non videtur aliter posse provideri, quam hucusque factum est: scilicet per beneficia, & communia servitia, quæ vacantiæ nuncupantur. Verum circa beneficiorum qualitatem taliter duximus providendum, quod nulli cardinali monasteriorum, prioratus conventualis, ultra numerum x. religiosorum secundum moderna tempora habere consuetus, nulla major dignitas post pontificalem in cathedralibus, aut parochialibus, etiam nullum officium clausirale, nullum xenodochium, hospitale, eleemosynaria, seu leprosaria in titulum vel administrationem conferantur. Et si quæ talia nunc obtinent, quam primum Papa loco illorum de alio æquivalenti providebit, illa dimittere teneantur, sicut superius de commendis est dictum. Proviso, quod nullus cardinalis de proventibus ecclesiasticis non habeat ultra valorem sex millium florenorum.

Statuimus quod singuli cardinales, monasteria, aut prioratus conventuales habentes ultra numerum XII. religiosorum secundum consuetudinem temporum modernorum, habeant in illis vicarium generalem in spiritualibus & temporalibus religiosum. Poterunt tamen iidem cardinales ad regimen temporalium 2 sub dicta vicaria alias personas substituere: & nitentur quantum poterunt per ecclesiasticas personas hoc agere. 3 Constitutus tamen ad regimen hujusmodi dictus vicarius sine consensu cardinalis non valeat removeri. In minoribus autem beneficiis constituant vicarium in spiritualibus: cetera per alias personas, & quantum poterunt, ut præmittitur, per ecclesiasticas hoc faciant. Nulli autem laico monasteria, aut beneficia hujusmodi locent, aut ad firmam, aut 4 arrendamentum dent. Teneantur etiam 5 illi tenere unum religiosum secundum moderna tempora consuetum; & maxime 6 qui erant antequam cardinales, quando illa beneficia, aut monasteria obtinerent: nisi postmodum fructus, & redditus eorum sine culpa cardinalium erunt adeo diminuti, quod ad sustentationem prioris & tot religiosorum non sufficerent. Superiores autem dictorum monasteriorum & prioratuum, quibus jus visitandi competit, illa poterunt visitare, & defectus caritative corrigere, & quæ in illis reparanda viderint, aut 7 relapsa maxime per culpam cardinalium, 8 vel eorum ministrorum, tam in spiritualibus, quam in temporalibus, illa gubernatoribus illorum injungant reparari, secundum facultatem monasteriorum, & beneficiorum hujusmodi: deducto, quantum abbas, & prior, si essent, secundum communem modum pro statu suo expenderent. Quod si in 9 perficiendis iis, quæ in præmissis injuncta fuerint, gubernatores prædicti fuerint negligentes; superiores ipsi tantum sedi Apostolicæ & cardinalium dignitati deferant, quod semel summo Pontifici & cardinalibus ipsis studeant intimare, qui super iis providere curabunt. Quod si non fecerint infra terminum competentem, superiores ipsi sua auctoritate provident, 10 secundum jura facere possunt, si per abbates, & religiosos dicta monasteria, vel prioratus obtinerentur, quocumque privilegio non obstante.

ANNO CHRISTI 1418.

XIV.

De indulgentiis fiat decretum.

Cavebit dominus noster Papa in futurum nimiam indulgentiarum effusionem, ne vilescant; & in præteritum concessas ab obitu Gregorii XI. citra perpetuas; item quæ dicuntur de pœna & culpa, sive de plena remissione, concessas locis; item omnes concessas ad instar alterius indulgentiæ, revocat & annullat.

XV.

De decimis, & aliis oneribus ecclesiasticis.

Præcipimus & mandamus jura, quæ prohibent inferioribus a Papa decimas & alia onera ecclesiis & personis ecclesiasticis imponere, districtius observari. Per nos autem nullatenus imponentur, quod & nostris successoribus indicamus non imponi generaliter super totum clerum, nisi ex magna & ardua causa & utilitate universalem ecclesiam concernente, & de Consilio & consensu ac subscriptione fratrum, & prælatorum, quorum Consilium faciliter haberi poterit: nec specialiter in aliquo regno, vel provincia, inconsultis prælatis illius regni, vel provinciæ,

Ex ms. Parisiensi Bibliothecæ S. Victoris.

Copia certarum Constitutionum, in Concilio generali Constantiensi factarum, quæ fuerunt præsentatæ in curia Parlamenti regii Parisiensis, per dominum Martinum episcopum Atrebatensem, anno Domini MCCCCXVIII. *die* X. *Mensis Junii; sed non acceptatæ per eamdem curiam.*

UNiversis & singulis, Joannes miseratione divina episcopus Hostiensis, S. R. E. cardinalis & vicecancellarius, salutem in Domino, & præsentibus fidem indubiam adhibere. Si juxta laudabilem antiquorum sententiam & providum sapientum Consilium, dignum est ea quæ in majorum consultissima providentia in subjectorum gratiam & commoda geruntur, scripturæ testimonio redigere; dignum est per consequens & rationi consentaneum, ut adeo nota fiat ecclesiæ eorum veritas, quod inde nec desit pacificis opportuna provisio, nec usquequaque perversis sub ignorantia variandi supina facilitas relinquatur. Cum itaque nuper inter sanctissimum in Christo patrem & dominum nostrum, dominum Martinum, divina providentia Papam V. & reverendos patres, prælatos, necnon egregios & circumspectos viros, ambassiatores, procuratores, doctores & magistros, ceterosque, venerabilem nationem Gallicanam in generali Concilio Constantiensi repræsentantes & facientes, nonnulla capitula concordata, & ab utraque parte fponte suscepta; necnon de dicti domini nostri Papæ mandato in libro cancellariæ sanctæ Romanæ ecclesiæ, in quo Romanorum Pontificum constitutiones & ordinationes solent conscribi, ad futuram rei certitudinem, nobis operam dante, prout ad nostrum spectat officium, die XV. mensis Aprilis, Pontifi-

1 Vind. *incompatibili*. 2 Vind. *sub dicto vicario*. 3 Vind. *Constitutus*, & mox *revocare*. 4 Vind. *arradimentum*.
5 Vind. *in illis tenere numerum religiosorum*. 6 Vind. *quot erant, antequam cardinales ipsi illa*, &c.
7 Vind. *collapsa*. 8 Vind. *vel suorum*. 9 Vind. *conficiendis*. 10 Vind. *secundum jura & canonicas sanctiones: procedendo contra gubernatores ipsorum principales, &c. quemadmodum facere possent, si per*, &c.

ANNO CHRISTI 1418.

tificatus domini noſtri Papæ anno primo conſcripta fuerunt; ac demum de ſimili mandato in audientia contradictarum, die ſecunda menſis Maii, anno quo ſupra, lecta & publicata: adjectoque quod ſub noſtrarum litterarum teſtimonio indigens quiſque ſibi teſtimonium ſumere valeat, in toto, vel in ea parte, qua indigeret eorumdem; nos ad reverendi patris in Chriſto domini Martini epiſcopi Atrebatenſis inſtantiam, capitula hujuſmodi, ſicut præfertur, concordata & ſponte ſuſcepta, ex integro ex libro prædicto de verbo ad verbum fideliter tranſcribi & præſentibus annotari fecimus, quorum tenor ſequitur in hunc modum:

I. De numero & qualitate dominorum cardinalium.

Martinus &c. Statuimus, ut deinceps numerus cardinalium S. R. E. adeo ſit moderatus, quod nec ſit gravis eccleſiæ, nec ſuperflua numeroſitate vileſcat. Qui de omnibus partibus Chriſtianitatis proportionaliter, quantum fieri poterit, aſſumentur: ut notitia cauſarum & negotiorum in eccleſia emergentium facilius haberi poſſit, & æqualitas regionum in honoribus eccleſiaſticis obſervetur. Sic tamen quod numerum viginti quatuor non excedat, niſi pro honore nationum, quæ cardinales non habent, unus vel duo pro ſemel de conſilio & aſſenſu cardinalium aſſumendi viderentur. Sint autem viri in ſcientia, moribus, & rerum experientia excellentes, doctores in Theologia, aut in jure canonico, vel civili, præter admodum paucos, qui de ſtirpe regia, vel ducali, aut magni principis oriundi exiſtant, in quibus competens litteratura ſufficiat: non fratres aut nepotes ex fratre vel ſorore alicujus cardinalis viventis: nec de uno Ordine Mendicantium, ultra unum: non corpore vitiati, aut alicujus criminis aut infamiæ nota reſperſi. Nec fiat eorum electio per auricularia vota ſolummodo, ſed etiam cum conſilio cardinalium collegialiter, ſicut in promotionibus epiſcoporum fieri conſuevit. Qui modus etiam obſervetur, quando aliquis ex cardinalibus in epiſcopum aſſumetur: niſi dominus noſter pro utilitate eccleſiæ, & de conſilio majoris partis cardinalium aliter uſque ad duos pro ſemel duntaxat duxerit providendum. Die Lunæ XXI. Martii, anno Domini MCCCCXVIII. in ſeſſione generali ſacri concilii lecta & publicata, per organum domini cardinalis ſancti Marci, in ambone.

II. De proviſione eccleſiarum, monaſteriorum, & reſervationibus ſedis Apoſtolicæ, ac collationibus beneficiorum, & gratiis exſpectativis: necnon de confirmatione electionum.

Sanctiſſimus dominus noſter Papa Martinus V. ſuper proviſionibus eccleſiarum, monaſteriorum, & beneficiorum quorumcumque, utetur reſervationibus juris ſcripti & conſtitutionis, *Exſecrabilis*, & *Ad regimen*, modificatæ ut ſequitur:

„ Ad regimen eccleſiæ generalis quamquam immeriti ſuperna diſpoſitione vocati, gerimus in noſtris „ deſideriis, ut debemus, quod per noſtræ diligentiæ „ ſtudium ad quarumlibet eccleſiarum & monaſterio„ rum regimina, & alia beneficia eccleſiaſtica juxta „ divinum beneplacitum & noſtræ intentionis affectum „ viri aſſumantur idonei, qui proſint & præſint com„ mittendis eis eccleſiis, monaſteriis, & beneficiis præ„ libatis. Præmiſſorum nempe conſideratione inducti, „ & ſuadentibus nobis aliis rationabilibus cauſis non„ nullorum prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pon„ tificum veſtigiis inhærentes, omnes patriarchales, ar„ chiepiſcopales, epiſcopales eccleſias, monaſteria, prio„ ratus, dignitates, perſonatus & officia, necnon cano„ nicatus & præbendas ac eccleſias, ceteraque benefi„ cia eccleſiaſtica, cum cura vel ſine cura, ſæcularia & „ regularia, quæcumque & qualiacumque fuerint, „ etiamſi ad illa perſonæ conſueverint vel debuerint „ per electionem vel quemvis alium modum aſſumi; „ tunc apud ſedem Apoſtolicam quocumque modo va„ cantia, & in poſterum vacatura; necnon per depoſi„ tionem, vel privationem, ſeu translationem, per nos „ ſeu auctoritate noſtra factas, & in antea fiendas, ubi„ libet necnon ad quæ aliqui in concordia vel diſcordia „ electi vel poſtulati fuerint; quorum electio caſſata, „ ſeu poſtulatio repulſa, vel per eos facta renuncia„ tio & admiſſa auctoritate noſtra exſtiterit, ſeu quorum „ electorum vel poſtulatorum, & in antea eligendorum „ vel poſtulandorum electionem caſſari, vel poſtula„ tionem repelli, aut renunciationem admitti per nos „ vel auctoritate noſtra continget, apud ſedem Apo„ ſtolicam, vel alibi ubicumque, & etiam per obitum „ cardinalium ejuſdem Romanæ vel officiorum dictæ „ ſedis, quamdiu ipſa officia actualiter tenebant; vi„ delicet vicecancellarii, camerarii, ſeptem notario„ rum, auditorum litterarum contradictarum, & Apo„ ſtolici palatii cauſarum auditorum, correctorum, „ centum & unius ſcriptorum litterarum Apoſtolicarum, „ & XXIV. pœnitentiariæ præfatæ ſedis, & XXV. abbre„ viatorum ſedis ejuſdem; necnon verorum commen„ ſalium noſtrorum, & aliorum XXV. capellanorum ſedis „ ejuſdem, in pictacio deſcriptorum; & etiam quo„ rumcumque legatorum ſeu collectorum, ac in ter„ ris Romanæ eccleſiæ rectorum, & theſaurariorum, „ aut miſſorum hactenus deputatorum, ſeu deputan„ dorum aut mittendorum, in poſterum vacantia, & „ in antea vacatura; ubicumque dictos legatos vel „ collectores, ſeu rectores aut theſaurarios, antequam „ ad Romanam curiam redierint ſeu venerint, rebus „ eximi contigerit ab humanis: necnon quorumlibet „ pro quibuſcumque negotiis ad Romanam curiam „ venientium, vel etiam recedentium ab eadem, ſi in „ locis a dicta curia ultra duas dietas legales non di„ ſtantibus jam forſan obierint, vel eos in antea tran„ ſire de hac luce contigerit. Ac etiam ſimili modo „ quorumcumque curialium, peregrinationis, infirmi„ tatis aut recreationis ſeu alia quacumque cauſa ad „ quævis loca ſecedentium, ſi antequam ad dictam „ curiam redierint, in locis ultra duas dietas ab ea„ dem curia, ut præmittitur, non remotis, dummo„ do eorum proprium domicilium non exiſtat, jam „ forſan deceſſerint, vel in poſterum eos contigerit „ de medio ſubmoveri, nunc per obitum hujuſmodi „ vacantia & in poſterum vacatura: rurſus monaſteria, „ prioratus, decanatus, dignitates, perſonatus, admi„ niſtrationes, officia, canonicatus, præbendas & ec„ cleſias, ceteraque beneficia eccleſiaſtica, ſæcularia „ & regularia, cum cura vel ſine cura, quæcumque „ & qualiacumque fuerint, etiamſi ad illa perſonæ con„ ſueverint ſeu debuerint per electionem ſeu quemvis „ alium modum aſſumi, quæ promoti per nos vel au„ ctoritate noſtra ad patriarchalium, archiepiſcopalium „ vel epiſcopalium eccleſiarum, necnon monaſterio„ rum regimen obtinebunt tempore promotionum de „ ipſis factarum, nunc quocumque modo vacantia ſeu „ in poſterum vacatura. Necnon etiam quæ per aſſe„ cutionem pacificam quorumcumque prioratuum, per„ ſonatuum, officiorum, canonicatuum, præbendarum „ eccleſiaſticarum ac beneficiorum aliorum, per nos „ ſive auctoritate litterarum noſtrarum immediate col„ latorum, ſeu conferendorum in poſterum; præter„ quam ſi virtute gratiæ exſpectativæ aſſecutio fiat, „ nunc vacantia & in antea vacatura: plena ſuper „ præmiſſis omnibus & ſingulis cum fratribus noſtris „ collatione præhabita, & matura deliberatione ſecu„ ta, ordinationi, diſpoſitioni, ac proviſioni noſtræ „ uſque ad quinquennium, de ipſorum fratrum no„ ſtrorum conſilio, auctoritate Apoſtolica reſervamus. „ Decernentes ex nunc irritum & inane, ſi ſecus ſu„ per præmiſſis & quolibet eorumdem per quoſcum„ que quavis auctoritate ſcienter vel ignoranter con„ tigerit attentari. Non obſtantibus quibuſcumque „ conſtitutionibus, a prædeceſſoribus noſtris Romanis „ Pontificibus editis, quatenus obſiſtere poſſent ſupe„ rius enarratis articulis, vel alicui ſeu aliquibus eo„ rumdem, dicto quinquennio durante. Alias autem „ conſtitutiones & reſervationes contrarias per nos „ factas ſeu in cancellaria ſervari mandatas revocan„ tes. Nulli ergo hominum liceat, &c.

In ceteris vero eccleſiis & abbatiis fient electiones canonicæ. De abbatiis autem, ſedi Apoſtolicæ non immediate ſubjectis, quarum fructus, ſecundum taxationem decimæ, CC. librarum Turonenſium parvorum, in Italia vero & Hiſpania, LX. librarum Turonenſium parvorum valorem annum non

ANNO CHRISTI 1418.

excedunt, fiant confirmationes aut provisiones canonicæ per illos ad quos alias pertinet; nec communia nec minuta pro eis solventur servitia.

De abbatiis vero excedentibus summas prædictas, necnon cathedralibus ecclesiis, electiones ad sedem Apostolicam deferentur, quas ad tempus constitutum in constitutione Nicolai III. quæ incipit, *Cupientes*, Papa expectet. Quo facto, si non fuerint præsentatæ vel si præsentatæ, minus canonicæ fuerint, Papa provideat. Si vero canonicæ fuerint, Papa eas confirmet: nisi ex causa rationabili, & de fratrum consilio aliter duxerit providendum: proviso, quod confirmati & provisi per Papam, nihilominus metropolitanis & aliis præstent debita juramenta, & alia, ad quæ de jure vel consuetudine tenentur.

De ceteris autem beneficiis, salvis reservationibus jam dictis, majoribus dignitatibus post Pontificales in cathedralibus, & principalibus in collegiatis, & prioratibus, decanatibus seu præposituris conventualibus: jure ordinario provideatur per prælatos, & alios provisores inferiores, ad quos alias pertinet, nec computentur in turno seu vice eorum.

De aliis quibuscumque dignitatibus, officiis, & beneficiis medietas sit in dispositione Papæ, alia medietas in dispositione collatorum, patronorum, & constituentium ordinariorum, seu provisorum. Et alternatis vicibus unum cedat Apostolico, & aliud collatori, patrono, aut provisori. Ita quod per quamcumque aliam reservationem, seu affectationem, aut prærogativas, ultra prædictas, vel alias dispositiones Apostolicas, seu gratias exspectativas, non fiat collatori, patrono, vel provisori, præjudicium in dicta medietate.

Ubi autem in his quæ cadunt sub exspectativis non appareret aliquis exspectans, infra mensem legitime acceptans, & provisus, intra tres menses collatorem seu vicarium certificans, a die notæ vacationis in loco beneficii, is ad quem pertinet, conferat seu disponat, dispositioque medio facta tempore valeat, nec ei computetur in sua vice.

Item, beneficia vacantia per resignationem simplicem non cadent sub exspectativis. Et ista, & illa, quæ ex causa permutationis conferentur, neutri parti computentur. Quia circa qualitates graduatorum, nobiliumque, & litteratorum, ad effectum promotionis eorum ad dignitates, honores, & beneficia ecclesiastica, quorum suffragiis indigere noscitur ecclesia, nondum haberi potuit plenaria concordia; dominus noster cum deputandis ad hoc per nationes singulas, quantum fieri commode poterit, providebit.

III. De Annatis.

Sanctissimus dominus noster, pensatis guerrarum cladibus atque variis dispendiis, quibus, proh dolor! regnum Franciæ his temporibus concutitur: pio ei compatiens affectu, non vult nec intendit levari seu percipi ultra medietatem fructuum primi anni, seu communium & minutorum servitiorum, ecclesiarum, seu abbatiarum, quæ in ipso regno, & provincia Delphinatus in posterum vacabunt, usque ad quinquennium: Quam medietatem vult levari atque exsolvi pro media parte infra octo menses, a die habitæ possessionis pacificæ computandos: pro alia vero medietate infra alios octo menses subsequentes. Et idem vult & intendit observari circa jam promotos & assumptos a tempore assumptionis ejusdem. Nec debitum ejusmodi in successorem in ecclesia vel monasterio transeat. Si vero ecclesia vel bis in anno vacaverit, vel pluries; vult & ordinat, quod non solvatur nisi semel commune servitium, sed nec etiam minuta. De ceteris autem dignitatibus, personatibus, & beneficiis, sæcularibus & regularibus quibuscumque, quæ auctoritate sedis Apostolicæ conferentur; præterquam vigore gratiarum exspectativarum, aut causa permutationis, persolvatur taxa fructuum secundum moderationem extravagantis, *Suscepti regiminis*, domini Joannis Papæ XXII. pro medietate infra sex menses, a die possessionis pacificæ computandos, & pro medietate alia infra alios sex menses subsequentes. Et debitum hujusmodi ad successorem in beneficio non transeat. Nec aliquid A solvatur de beneficio, quod valorem XXIV. florenorum non excedit. De monasteriis autem monialium nihil penitus solvatur.

Quæ omnia in præsenti capitulo contenta locum habeant pro tota natione Gallicana: excepta dumtaxat remissione communium & minutorum servitiorum. Debita temporis præteriti remittuntur pro medietate, solventibus aliam medietatem infra sex menses: quæ debita solvantur collectoribus in Galliis; qui tamen non habeant aliquam coercitionem nisi in Galliis, ubi dominus noster disponet.

Item, non intendit dominus noster, nec vult, quod gratiæ exspectativæ se extendant ullo modo ad officia claustralia, quorum fructus quatuor librarum Turonensium parvorum, oneribus supportatis, valorem annuum non excedunt; nec etiam ad hospitalia, xenodochia, eleemosynaria, vel leprosaria. Nec computentur in turno seu vice collatorum seu provisorum B

IV. De causis in Romana curia tractandis vel non.

Causæ quæ ad forum ecclesiasticum de jure vel consuetudine non pertinent, per curiam Romanam non recipientur, de illis cognoscendo in ipsa, vel extra committendo, nisi de consensu partium. Quæ vero ad forum ecclesiasticum, ut præmittitur, pertinent, & de jure sunt per appellationem aut aliter ad Romanam curiam legitime devolutæ, aut de sui natura in illa curia tractandæ, tractentur in illa. Ceteræ committantur in partibus: nisi forte pro causarum aut pro personarum qualitate illas tractare in curia expediret, pro justitia consequenda; vel de partium consensu, in curia tractentur. Matrimoniales tamen causæ in prima instantia, præterquam per appellationem, non committantur in curia, nisi in casibus proxime dictis. C

Item, ad refrænandum fruſtratorias appellationes, quæ ante definitivas sententias interponuntur, ordinamus, quod injuste seu frivole appellans ab interlocutoria, ultra condemnationem expensarum, damnorum interesse in quindecim florenos, si appellatio interponatur in curia; & in viginti florenos, si de partibus ad curiam, parti *a* appellanti condemnetur: & quod super eadem interlocutoria vel gravamine secundo appellare non liceat, nisi haberent vim definitivæ.

a Supra, *appellata.*

V. De Commendis.

Ordinat idem dominus noster, quod in posterum monasteria, aut magni prioratus conventuales, quæ vel qui consueverunt habere octo religiosos in conventu, officia claustralia, dignitates majores post pontificales in cathedralibus, sive ecclesiæ parochiales, nulli prælato etiam cardinali dentur in titulum seu commendam. Nisi propter urgentem necessitatem, ad succurrendum capiti, scilicet ecclesiæ vel monasterii superiori, de membris Papa aliud censeret faciendum. D

Item, de hospitalibus, xenodochiis, & leprosariis. Item, de beneficiis non ascendentibus valorem quinquaginta florenorum, oneribus supportatis. Una autem ecclesia, etiam metropolitana, uni cardinali vel patriarchæ concedi poterit, provisionem aliam non habenti sufficientem. Ubi vero aliqui prælati essent expulsi sine culpa sua a prælaturis suis, vel adeo diminuti, quod non possent commode vivere, tunc Papa eis rationabiliter provideat.

VI. De Indulgentiis.

Circa articulum indulgentiarum, habita deliberatione matura, nihil intendimus circa eas immutare seu ordinare. E

VII. De Dispensationibus.

Ordinat dominus noster, quod ad ecclesias cathedrales, monasteria, priotatus conventuales, aut parochiales ecclesias, super defectu ætatis ultra triennium nullatenus dispensabit, nisi forte in ecclesiis cathedralibus ex ardua & evidenti causa, de consilio cardinalium seu majoris partis illorum, videretur aliter dispensandum.

Item,

ANNO CHRISTI 1418.

Item, dominus noſter in gravibus & arduis cauſis ſine conſilio cardinalium non intendit diſpenſare.

Item, ſanctiſſimus dominus noſter & venerabilis natio Gallicana voluerunt & proteſtati ſunt, quod per ordinationem & obſervantiam omnium & ſingulorum præmiſſorum nullum jus novum alicui eorum quæratur, aut præjudicium aliquod eis vel alteri ipſorum generetur. Ut auctoritate Apoſtolica & ſuprema poteſtate ſemper ſalvis & illibatis remanentibus, ipſa venerabilis natio ſub Apoſtolica proteſtatione & paterno regimine ſanctiſſimi domini noſtri, immunitatibus atque privilegiis ſuis ſalvis, tranquillam agens vitam, liberius Deo poſſit famulari, ſemper parata ad devota obſequia ſanctiſſimi domini noſtri. Et quod tolerentur uſque ad quinquennium proximum dumtaxat. Et cuilibet volenti habere capitula prædicta vel aliquod eorum, in forma authentica, & ſub ſigillo domini Vice cancellarii, dentur taliter, quod fidem facere poſſint in quocumque judicio & extra.

Hæc ita univerſitati veſtræ tenore præſentium firmiter atteſtantes, eaſdem noſtras præſentes litteras in eorum fidem & teſtimonium præfato domino epiſcopo Atrebatenſi conceſſimus, ſigilli noſtri munimine roboratas.

Datum & actum Conſtantiæ, provinciæ Moguntinæ, in domo habitationis noſtræ, die octava menſis Maii, ſub anno a Nativitae Domini MCCCCXVIII. & Pontificatus prædicti. Sign. *a* Bobeunius.

si vel *Lobenius*.

Ex mſ. Cæſareis & Brunſvic.

Martini V. Papæ & Germanicæ nationis concordata in concilio Conſtantienſi.

Præfatio ac teſtimonium Joannis cardinalis & vicecancellarii.

Ex mſ. Cæſareo.

EGo Joannes epiſcopus Oſtienſis, S. R. E. cardinalis & vicecancellarius, infraſcriptas conſtitutiones & ſtatuta tranſvidi in cancellaria, de mandato domini noſtri Martini Papæ V. die xv. menſis Aprilis, Pontificatus dicti domini noſtri Papæ anno primo. Et in libro cancellariæ feci ſcribi de eodem mandato. Et juxta ejuſdem domini noſtri mandatum ſic obſervari mandavi. Et nihil extrahi ea feci & mandavi per notarium ſubſcriptum, & in hanc publicam & authenticam formam redigi, inſerendo ea de verbo ad verbum, prout in quaternis ſeu libris dictæ cancellariæ originaliter conſcripta exſiſtunt. Ut in quocumque judicio & extra, tam in curia Romana, quam extra, fidem plenariam faciant, illiſque ſtari debeat incommutabiliter, ſicut propriis originalibus. Voluit inſuper, mandavit, ſtatuit, & ordinavit idem dominus noſter Papa, quod omnia & ſingula hic ſubſcripta, firmiter & immobiliter obſerventur. In quorum omnium teſtimonium ſigillum meum cum notarii publice infraſcripti ſubſcriptione apponi feci & mandavi.

Alia præfatio, cum ſimili teſtimonio.

Ex mſ. Brunſvic.

Univerſis & ſingulis Joannes, &c. *Ut proxime pro natione Gallicana.* Cum itaque nuper inter ..... venerabilem nationem Germanicam, &c. Nos ad N. inſtantiam, capitula hujuſmodi, &c.

I. De numero & æqualitate cardinalium, & eorum creatione.

Statuimus, ut deinceps, &c. *ut ſupra, uſque ad ea verba*, in epiſcopum aſſumetur.

II. De proviſione eccleſiarum, monaſteriorum, prioratum, dignitatum, & aliorum beneficiorum.

Sanctiſſimus, &c. *ut ſupra, uſque ad ea verba.* Nulli ergo hominum liceat, &c. *Deinde ſequitur:*

In eccleſiis cathedralibus, & etiam in monaſteriis Apoſtolicæ ſedi immediate ſubjectis, fiant electiones canonicæ, quæ ad ſedem Apoſtolicam deferantur. Quas etiam ad tempus conſtitutum in conſtitutione Nicolai III. &c. *uſque ad ea verba*, de jure vel conſuetudine tenentur.

In monaſteriis autem, quæ non ſunt immediate ſubjecta ſedi Apoſtolicæ, necnon in aliis beneficiis regularibus, ſuper quibus pro confirmatione ſeu proviſione non conſuevit haberi recurſus ad ſedem Apoſtolicam, non teneantur venire electi, ſeu illi quibus providendum eſt, ad curiam, ad habendam confirmationem ſeu proviſionem. Nec etiam dicta beneficia regularia cadant in gratiis exſpectativis.

Ubi autem in monaſteriis ad curiam Romanam pro confirmatione venire vel mittere conſueverunt, ibi Papa non aliter confirmet aut provideat, quam ſuperius de eccleſiis cathedralibus eſt expreſſum.

De monaſteriis monialium Papa non diſponet, niſi ſint exempta: & tunc per commiſſionem in partibus.

De ceteris dignitatibus & beneficiis quibuſcumque, ſæcularibus & regularibus, vacaturis ultra reſervationes jam dictas; majoribus dignitatibus poſt pontificales in cathedralibus, & principalibus in collegiatis eccleſiis, exceptis: de quibus jure ordinario providetur per illos inferiores, ad quos alias pertinet: nec computentur in turno ſeu vice eorum.

Idem dominus noſter ordinat, quod per quamcumque aliam reſervationem, gratiam exſpectativam, aut quamvis aliam diſpoſitionem, ſub quacumque verborum forma per eum aut ejus auctoritate factam vel faciendam, non velit, neque volebat, neque intendebat, nec intendit facere aut fieri, quo minus de media parte illarum & illorum, cum vacabunt, alternis vicibus libere diſponatur per illos, ad quos collatio, proviſio, præſentatio, electio aut alia quævis diſpoſitio pertinebit, prout ad ipſos ſpectabit de conſuetudine vel de jure. Ita quod, cum de una dignitate, perſonatu, officio, vel beneficio ex illis, ad electionem, proviſionem, collationem, ſeu quamvis aliam diſpoſitionem alicujus ſpectante, fuerit auctoritate Apoſtolica proviſum, aut alias diſpoſitum, ille ad cujus electionem vel quamvis diſpoſitionem primo loco pertinebat, de alio immediate poſtea vacaturo provideat, aut diſponat, prout ad eum pertinebat. Et ita conſequenter de ſingulis hujuſmodi dignitatibus, perſonatibus, officiis, & beneficiis vacaturis, auctoritate ejuſdem domini noſtri Papæ, & aliorum prædictorum, alternatis vicibus diſponatur. Reſervationibus, aut aliis præmiſſis diſpoſitionibus, auctoritate ejuſdem domini noſtri Papæ factis vel faciendis, non obſtantibus quibuſcumque.

Quoties vero aliquo vacante beneficio, cadente in vice & in gratia exſpectativa, non apparuerit infra tres menſes a die notæ vacationis in loco beneficii, quod aliqui de illo ſecundum prædictas ordinationes fuerit auctoritate Apoſtolica proviſum; Ordinarius vel alius, ad quem illius diſpoſitio pertinebit, de illo libere diſponat, nec ſibi in ſua vice computetur. Beneficia etiam, quæ per ſimplicem renuncitationem aut permutationem vacaverint, *b* neutra Papæ computentur.

b Supra, *neutri parti.*

Sanctiſſimus dominus noſter Papa Martinus V. ad exaltationem fidei catholicæ, & ſpiritualem profectum populi Chriſtiani, de conſenſu ac beneplacito nationis Germanicæ ſtatuit, & ordinavit, ac decrevit, quod deinceps in metropolitanis & cathedralibus eccleſiis nationis Germanicæ ejuſdem, ſexta pars canonicatuum & præbendarum ſit pro doctoribus aut licentiatis in ſacra pagina, vel altero jurium, vel in Theologia baccalaureis formatis, aut magiſtris in medicina, qui per biennium; ſeu magiſtris in artibus, qui per quinquennium poſt magiſterium, in Theologia aut altero jurium ſtuduerunt in ſtudio generali. Sic videlicet, quod ubicumque non fuerit ſaltem ſexta pars canonicorum præbendatorum, in metropolitana vel cathedrali eccleſia, taliter graduatorum, ibi quæcumque deinceps canonicatus & præbendæ vacaverint, quæcumque etiam Apoſtolica vel alia auctoritate, nonniſi taliter graduatis conferantur, quouſque dicta ſexta pars compleatur taliter graduatis: ſi tamen infra menſem, a tempore vacationis hujuſmodi canonicatus & præbendæ numerandum, repertus fuerit taliter graduatus, & alias idoneus, qui per ſe vel per procuratorem voluerit acceptare. Quod poſtmodum continuetur, ut ad minimum dictus numerus ſextæ partis canonicorum, taliter, ut præmittitur, graduatorum, in ipſis metropolitanis & cathedralibus eccleſiis habeatur.

Ubi autem ſoli conſueverunt illuſtres, aut de co-

ANNO CHRISTI 1418.

mitum vel Baronum genere, vel ex utroque genere militares in eanonicos admitti: taliter graduati, qui acceptare voluerint, si taliter nobiles, ut præmittitur, fuerint, in illis ecclesiis, ceteris etiam nobilibus saltem usque ad dictum numerum præferantur.

Item, quod in aliis collegiatis ecclesiis ejusdem nationis, similiter sexta pars canonicatuum & præbendarum deinceps modo præmisso conferatur, sicut præmittitur, graduatis, aut saltem in medicina, aut in artibus, magistris vel licentiatis, aut in Theologia, vel altero jurium baccalaureis examinatis per rigorem, cum limitatione, modo & ordine supradicto.

Item, quod parochiales ecclesiæ habentes communi æstimatione, quæ secundum famam publicam, attendatur, duo millia communicantium, vel plures, deinceps non conferantur, etiam Apostolica vel quacumque alia auctoritate, nisi doctoribus vel licentiatis in sacra pagina, vel jure canonico, vel civili, & baccalaureis in Theologia formatis; si tamen infra mensem, a tempore vacationis numerandum, reperiatur taliter graduatus, qui per se vel per procuratorem voluerit acceptare. Decernendo irritum & inane, si secus in præmissis, tam circa canonicatus & præbendas, quam parochiales ecclesias, vel eorum aliquod, a quoquam, quavis etiam auctoritate Apostolica fuerit acceptatum. Salvis semper laudabilibus consuetudinibus & statutis ecclesiarum, quæ præmissis non adversantur. In contrarium autem facientibus non obstantibus quibuscumque.

Item, quatenus prædicta constitutio, seu ordinatio, pluribus prosit, & humanæ ambitioni frænum imponatur, ordinat, statuit, & decernit idem dominus noster Papa, quod vigore præsentis constitutionis seu ordinationis, nemo graduatorum possit ultra unum ecclesiasticum beneficium adipisci.

Item, vult quod in pari data ad eamdem collationem graduatus non graduato præferatur: prærogativis & diligentia non obstantibus quibuscumque.

Item, quod vicariæ ad certa chori officia in ecclesiis cathedralibus & collegiatis deputatæ, non conferantur etiam Apostolica auctoritate, nisi talibus, qui hujusmodi beneficia cantando, legendo, & alia sciverint & poterint personaliter adimplere.

III. De Annatis.

De ecclesiis & monasteriis virorum dumtaxat, vacantibus & vacaturis, solventur pro fructibus primi anni a die vacationis summæ pecuniarum, in libris cameræ Apostolicæ taxatæ, quæ communia servitia nuncupantur. Si quæ vero, &c. *ut supra tit. iv. de annatis, usque ad finem.*

De beneficiis vero, quæ valorem *xxiv.* florenorum de camera non excedunt, nihil solvatur. Debitis omnibus præteriti temporis, usque ad assumptionem domini nostri, communium servitiorum & annatarum, pro medietate relaxatis, solventibus aliam medietatem infra sex menses a die publicationis.

IV. De causis tractandis in Romana curia, nec ne.

Sanctissimus dominus noster Papa Martinus V. statuit, & ordinat, quod nullæ causæ in Romana curia committantur, nisi quæ de jure & natura causæ in Romana curia tractari debebunt. Et quod causæ quæ ad forum ecclesiasticum de jure vel consuetudine non pertinent, per Romanam curiam, etiam prætextu Cruce signationis laicorum, extra tempus passagii generalis, non recipiantur, de illis cognoscendo in curia, vel extra committendo, nisi de consensu partium. Quæ vero ad forum ecclesiasticum pertinent, & de jure sunt per appellationem aut alias ad Romanam curiam devolutæ, ac de sui natura in eadem tractandæ, tractentur in ea: Ceteræ committantur in partibus. Nisi forsan pro causæ & personarum qualitate, in commissione exprimenda, illas tractare in curia expediret, pro justitia consequenda; vel de partium consensu, in curia tractentur.

V. De Commendis.

ANNO CHRISTI 1418.

Ordinat dominus noster Papa, &c. *ut supra, tit. vii. de commendis.*

VI. De simonia in foro conscientiæ providetur ut sequitur.

Ut autem, considerata malitia aliquorum temporum proxime præteritorum, quibus labes simoniaca tam in ordinibus, quam in beneficiis ecclesiasticis, tunc conferendis & percipiendis, ac religionibus ingrediendis, fuit heu nimium frequentata, læsis in hoc conscientiis, ad puriorem administrationem & perceptionem sacramentorum, salubriter consulatur: omnibus & singulis patriarchis, archiepiscopis, episcopis, abbatibus, abbatissis, ceterisque prælatis, necnon clericis ac personis ecclesiasticis, religiosis ac sæcularibus utriusque sexus, ut quælibet earum infra tres menses post publicationem aut insinuationem præsentium, sibi aut in diœcesi, ubi domicilium habuerit, factam, aliquem in sacra pagina, vel in jure canonico doctorem aut licentiatum vel baccalaureum formatum, ubi talis commode poterit reperiri; vel ubi talis non reperitur, lectorem, seu alias intelligentem sacerdotem, discretum ac bona fama, curatum, vel non curatum, eligere valeat confessorem: qui infra prædictum tempus, quantocius commode fieri poterit, ejus confessione audita, ipsam personam confitentem, a suis peccatis, & a quibuscumque excommunicationum, suspensionum & interdicti, aliisque sententiis, censuris ac pœnis, quas forsan propter simoniam in ordine vel beneficio ecclesiastico, religionis ingressu, aut alias qualitercumque, active vel passive commissum, usque ad tempus publicationis prædictæ dignoscitur incurrisse, in foro conscientiæ dumtaxat absolvere; nec non secum super irregularitate super eo quod hujusmodi sententiis aut earum aliqua ligata forsan Missas vel alia divina officia celebrasse, aut se illis immiscuisse censebitur, usque ad tempus prædictum contracta, ipsaque propter præmissa aut eorum aliquod a suorum ordinis vel officii exsecutione suspensa, quod in illis nihilominus ministrare, illa exercere beneficia adepta, vel statum in quo est retinere, & ad ulteriora promovere possit, in dicto foro valeat dispensare: ac eidem beneficia quæ obtinet, ob hoc forsitan vacantia vel vacatura, si & postquam dimiserit, reconferre, omnemque inhabilitatis, irregularitatis, necnon infamiæ maculam sive notam atque aliam labem, per eum occasione prædicta usque ad tempus prædictum contractam, in eodem foro totaliter abolere; fructus quoque beneficiorum ecclesiasticorum, quos indebite percepit, & quos percipere potuisset, aut quidquid occasione prædicta fuerit refundendum; dummodo persona ipsa, ad refusionem faciendam deducto, ne egeat in statu in quo tunc fuerit, aut alias absque nota vel scandalo sufficiens non fuerit, in dicto foro dimittere, ac eam de his quitare & liberare, tenore præsentium misericorditer indulgemus: Constitutionibus Apostolicis & aliis in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque.

VII. De non vitandis excommunicatis, antequam per judicem fuerint declarati & denunciati.

Insuper ad vitanda scandala & multa pericula, subveniendumque conscientiis timoratis, omnibus Christi fidelibus tenore præsentium misericorditer indulgemus, quod nemo deinceps a communione alicujus in sacramentorum administratione, vel receptione, aut aliis quibuscumque divinis, vel extra; prætextu cujuscumque sententiæ aut censuræ ecclesiasticæ, a jure vel ac homine generaliter promulgatæ, teneatur abstinere, vel aliquem vitare, ac interdictum ecclesiasticum observare. Nisi sententia vel censura hujusmodi fuerit in vel contra personam, collegium, universitatem, ecclesiam, communitatem, aut locum certum, vel certa, a judice publicata vel denunciata specialiter & expresse: Constitutionibus Apostolicis & aliis in contrarium facientibus non obstantibus quibuscum-

ANNO CHRISTI 1418.

cumque: salvo, si quem pro sacrilegio & manuum injectione in clerum, sententiam latam a canone adeo notorie constiterit incidisse, quod factum non possit aliqua tergiversatione celari, nec aliquo juris suffragio excusari. Nam a communione illius, licet denunciatus non fuerit, volumus abstineri, juxta canonicas sanctiones.

VIII. De Dispensationibus,

Ordinat etiam dominus noster, &c. *ut supra, tit. vii. de dispensationibus.*

IX. De provisione Papæ & cardinalium.

Romano Pontifici, &c. *ut supra tit. xiii. de provisione Papæ, &c.*

X. De Indulgentiis.

Cavebit dominus noster Papa in futurum nimiam indulgentiarum effusionem, ne vilescant. Et in præteritum concessas ab obitu Gregorii XI. ad instar alterius indulgentiæ, revocat & annullat.

XI. De horum concordatorum, Papæ Martini V. & nationis Germanicæ, valore.

Item, sanctissimus dominus noster Papa, & inclyta natio Germanorum consenserunt & protestati sunt, quod omnia & singula supradicta durare & tolerari debeant usque ad quinquennium duntaxat, a data præsentium numerandum: Constitutionibus Apostolicis, regulis Cancellariæ factis & fiendis, & aliis in contrarium facientibus, non obstantibus quibuscumque. Quodque per observantiam illorum nullum jus novum Romano Pontifici, aut alicui alteri ecclesiæ vel personæ, acquiratur, seu præjudicium generetur. Sed lapso dicto quinquennio, quælibet ecclesia & persona prædicta liberam facultatem habeat utendi quolibet jure suo, non obstantibus supradictis. Et quod capitula prædicta, & quodlibet eorum, dentur cuilibet ea habere volenti communiter seu divisim, in authentica forma, sub sigillo domini vicecancellarii, cum subscriptione notarii: sic quod fidem faciant exhibita ubicumque. Pro toto autem non solvantur ultra duodecim grossi Turonenses.

Ex ms. Cantabrigiensi.

Martini Papæ V. & nationis Anglicanæ concordata in Constantiensi Concilio conscripta.

UNiversis & singulis Joannes, &c. Cum itaque nuper inter . . . . venerabilem nationem Anglicanam &c. Nos igitur, ad venerabilis viri Roberti de Nevilli, canonici ecclesiæ Eboracensis, parochialis ecclesiæ de Spoffoord Rectoris, instantiam &c. *ut supra pro natione Gallicana, mutatis tantum, ut hic, nominibus.*

I. De numero & natione cardinalium.

In primis quod numerus cardinalium S. R. E. adeo sit moderatus, quod non sit gravis ecclesiæ, nec nimia numerositate vilescat. Qui indifferenter de omnibus regnis & provinciis totius christianitatis, & cum consensu & assensu collegii dominorum cardinalium, vel majoris partis eorum, eligantur & assumantur.

II. De Indulgentiis.

Item, quod cum occasione diversarum indulgentiarum, ac litterarum facultatum a sede Apostolica concessarum, ad absolvendum quoscumque visitantes, sive offerentes in certis locis, & quæsturarum quamplurimarum, quæ in Anglia plus solito nunc abundant: nonnulli peccandi audaciam frequenter assumant, ac contemptis suis propriis curatis, & ecclesiis suis parochialibus dimissis, ad ipsa loca spe indulgentiarum & confessionum accedunt, decimas, oblationes, & debita dictarum ecclesiarum parochialium subtrahunt, seu solvere differunt minus juste: committatur diœcesanis locorum, ad inquirendum super qualitate earum cum potestate suspendendi omnino auctoritate Apostolica illas, quas invenerint scandalosas, & illas denunciandi Papæ, ut illas revocet, &c.

III. De appropriationibus, unionibus, incorporationibus, ecclesiarum, & vicariatuum.

Item. De cetero nullæ fiant appropriationes ecclesiarum parochialium motu proprio: sed committatur episcopis locorum ad inquirendum de veritate suggestionum. Et in eventum, quo per debitam & juridicam notionem constare poterit, quod causæ appropriationum desint, legitime procedatur ad appropriationem, prout fuerit juris illarum ordinariorum. Quæ jam sunt sortitæ effectum, nulla fiat, si ex revocatione sequi possit scandalum. Alias vero committatur, quod inquirant &c. Et quas invenerint fieri merito non debuisse, vocatis tunc ad hoc vocandis, cassent &c.

Item. Omnes uniones, incorporationes, approbationes, & consolidationes vacariarum perpetuarum in ecclesiis parochialibus, ex quibuscumque causis factæ a tempore schismatis, indistincte revocentur; & vicarii perpetui in iisdem per ordinarios locorum hac vice ordinentur & instituantur. Ac in singulis ecclesiis parochialibus sit unus vicarius perpetuus, qui curæ insistat animarum, bene & competenter dotatus, pro hospitalitate ibidem tenenda, & omnibus debitis supportandis: litteris Apostolicis & ordinariorum compositionibus, statutis, & consuetudinibus, ac aliis in contrarium factis, non obstantibus quibuscumque.

IV. De ornatu pontificali inferioribus prælatis non concedendo.

Item, omnia privilegia, citra obitum felicis recordationis Gregorii Papæ XI. concessa prælatis inferioribus, de utendo Pontificalibus, scilicet mitris, sandaliis, & hujusmodi ad dignitatem Pontificalem pertinentibus, revocentur. Quæ vero ante obitum ipsius Gregorii concessa fuerint, in suo robore permaneant & effectu.

V. De Dispensationibus.

Item, licet pluralitas beneficiorum canonibus exosa existat, aut super ea dispensationes jure hoc dictante fieri non debeant, nisi personis nobilibus & viris eximiæ liberalitatis: nunc tamen in curiis dominorum tam spiritualium quam temporalium tales dispensationes irrepserunt: præmissa, seu eis consimilia de cetero non fiant, sed in præmissis servetur concilium generale. Illæ tamen quæ sunt sortitæ effectum, in suo robore permaneant: nisi forte aliquæ fuerint & sint scandalosæ. De quibus fieri mandamus concessionem locorum ordinariis: & ordinarii certificent, & revocentur scandalosæ.

Item, quia modernis temporibus plus solito cum diversis personis, infra regnum & dominia prædicta, beneficia curata obtinentibus, per sedem Apostolicam contra jura communia dispensatum existit, ut per tres, quatuor, quinque, sex & septem annos vel ultra, aut in perpetuum beneficiati prædicti ipsa beneficia possidere & occupare valeant, sic ut ad ordines debitos interim ordinari minime teneantur, in grave scandalum ecclesiæ, &c. omnes dispensationes hujusmodi indistincte revocentur. Et beneficiati hujusmodi ordinationi juris communi in hac parte omnino subdantur. Si tamen beneficiati prædicti sint alias habiles ad hujusmodi ordines suscipiendos.

Item, quia propter dispensationes sedis Apostolicæ, nonnullis personis infra regnum & dominia prædicta, super non residentia, necnon archidiaconis ad visitandum per procuratores, factas, non solum animarum cura negligitur, sed etiam potestas episcopalis per impetrantes dispensationes hujusmodi contemnitur: nullæ dispensationes deinceps fiant absque causa ra-

ANNO CHRISTI 1418.

rationabili & legitima, in litteris dispensationum hujusmodi exprimenda. Concessæ autem absque causa rationabili sive legitima, revocentur: de quibus fiat commissio ordinariis.

Item, omnes litteræ facultatum concessæ religiosis quibuscumque, infra regnum & dominia prædicta, de obtinendo beneficia ecclesiastica, curata vel non curata, quæ non sunt fortitæ effectum, indistincte revocentur. Absineatur de cetero ab hujusmodi litteris facultatum concedendis.

VI. De Anglis ad officia Romanæ curiæ assumendis.

Item, quod aliqui etiam de natione Anglicana, dummodo tamen sint idonei, ad singula officia curiæ Romanæ assumantur una cum aliis de ceteris nationibus indifferenter, &c.

Item, quod super omnibus & singulis præmissis dominus noster summus Pontifex mandet & fieri faciat prædictæ nationi Anglicanæ unam, vel plures, ac tot quot fuerint requisitæ, litteras suas bullatas, in bona forma ac gratis de mandato, ad perpetuam rei memoriam.

Hæc itaque universitati vestræ tenore præsentium firmiter attestantes, easdem nostras litteras præsentes, in horum fidem & testimonium, præfato Roberto Nevilli concessimus, nostri sigilli munimine roboratas. Datum Gebennis, in domo habitationis nostræ, sub anno a Nativitate Domini MCCCCXVIII. indictione XI. die vero XXI. mensis Julii, pontificatus præfati domini nostri Papæ anno primo.

SESSIO XLIV.

Ex prima editione.

ANno, indictione & pontificatu quibus supra, die tertio Martis decimanona mensis Aprilis, Constantiæ in ipsius ecclesia majori, sanctissimo domino nostro Papa Martino præsidente, more solito publica sessio solemniter celebrata fuit, serenissimo principe domino Sigismundo Romanorum, &c. rege, insigniis regalibus induto: pro cujus sessionis introductione reverendissimus pater dominus Nicolaus Assisinatensis Missam de Spiritu sancto celebravit. Et hujusmodi Missa finita, lectisque litaniis, & aliis orationibus legi consuetis, debite peractis, reverendissimus pater dominus Antonius sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis, de Chalanco vulgariter nuncupatus, quoddam decretum sive statutum alta voce legit in hæc verba:

Decretum de loco futuri Concili proxime celebrandi.

Martinus episcopus servus servorum Dei ad futuram rei memoriam.

CUpientes ac volentes decreto hujus generalis Concilii satisfacere, inter alias disponenti, quod omnimodo generalia Concilia celebrentur in loco quem summus Pontifex per mensem ante finem hujus Concilii, approbante & consentiente Concilio, deputare & designare teneatur pro loco dicti proxime futuri Concilii celebrandi supradicti: eodem consentiente & approbante Concilio, civitatem Papiensem tenore præsentium deputamus & etiam assignamus, statuentes & etiam decernentes, quod prælati, & etiam alii qui ad generalia Concilia debent convocari, tempore prædicto civitatem ipsam Papiensem accedere teneantur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ deputationis & etiam assignationis, statuti, decreti & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum & actum Constantiæ, in loco sessionis publicæ, decimotertio Kalendas Maii, Pontificatus nostri anno primo.

Quo decreto lecto, dominus Episcopus Ostiensis cardinalis Vivariensis, nomine totius Synodi respondit, Placet. *Et subsequenter dominus Ardecinus de Novaria, ex parte serenissimi principis Sigismundi Romanorum regis ibidem præsentis, & ejus nomine, idem decretum approbavit & laudavit. Et subsequenter dominus Augustinus de Lante de Pisis legum doctor, sacri consistorii advocatus, nomine domini nostri Papæ dictum locum sive civitatem Papiensem approbavit, laudavit, & ad Concilium hujusmodi celebrandum habilem esse dixit.*

Ex mſ. Surii, & quatuor Germanicis.

Super quibus omnibus & singulis præmissis, domini Ardecinus & Augustinus præfati, nominibus quibus supra, necnon magister Joannes de Scribanis promotor & procurator sacri Concilii prædicti, & ejus nomine, a protonotariis, notariis atque scribis domini domini nostri Papæ, & ipsius sanctæ Synodi, unum vel plura fieri & confici petierunt, & quilibet eorum petiit publica instrumenta, ad perpetuam rei memoriam. Præsentibus ibidem reverendissimis sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalibus, Joanne Ostiensi, Laudensi, Hispano, Bononiensi, Aquilejensi, Senensi, Veronensi, Tricaricensi, de Fuxo, de Comitibus, & Venetiarum, juniore Joanne Constantinopolitano, Joanne Antiocheno patriarcha, ac regum, principum, prælatorum, nobilium, communitatum, universitatum, studiorum & collegiorum ambassiatoribus, ac aliis Christi fidelibus in multitudine copiosa.

Ex mſ. Vindobon. Joannis Fabri episc.

Vigintiquatuor articuli, a patribus Concilii Constantiensis præscripti, ad reducendos ab Hussitica hæresi Bohemos.

1. Ut rex Bohemiæ juret, ecclesiam Romanam, & alias ecclesias suæ ditioni subjectas in suis libertatibus conservare, & confirmare: & non imponat molestias clero & religiosis per VVicleff vel Hussitas introductas.

2. Ut omnes magistri & sacerdotes, qui hæreses & errores dogmatizando vel prædicando in prædicto regno seminaverunt, & ceteros ibidem infecerunt, errores ipsius Joannis VVicleff & Joannis Huss, in hoc sacrosancto Concilio condemnatos, abjurent, & quos prædicaverunt vel dogmatizarunt, revocent; ac ipsam condemnationem doctrinæ & personarum publice in ambone approbent, & justam pronuncient.

3. Ut ii, qui in materia fidei non comparuerunt, nec comparere curaverunt, sed in sententiis forduerunt, abjurent: & contra quos est processum ad annum vel plures, qui censuras non curaverunt potestatem clavium contemnentes, pœna condigna puniantur.

4. Ut ipsi sæculares, qui VVicleffistis & Hussitis adhæserunt, ipsos defenderunt & protexerunt, jurent eis amplius non adhærere, ac eos prosequi, nec eos amplius fovere, & gesta Concilii super condemnatione articulorum Joannis VVicleff & Joannis Huss, approbent & rata habeant. Et idem de condemnatione personarum.

5. Ut sæculares, qui clerum spoliaverunt, ad restituendum compellantur, quia peccatum non dimittitur &c. Et quod obligent se & jurent amplius libertatem ecclesiasticam non impedire.

6. Ut expulsi a beneficiis ad sua beneficia restituantur, & intrusi expellantur & puniantur.

7. Ut profani omnes ac singuli, sive in favore VViclephistarum, sive propter temporalia, puniantur, juxta legitimas sanctiones, ne contemptus clavium approbetur seu approbari videatur.

8. Ut omnes qui causam fidei in curia promoverunt, & extra, ad sua beneficia restituantur, & securitatem habeant in regno permanendi. Quod si facere recusaverint, & cum effectu non fecerint, signum est, quod non intendant reverti; cum illos ad reversionem inducentes, si veri essent pœnitentes tales, fovere deberent, & se erasse & seductos fateri.

9. Ut reliquiæ ablatæ, & alia ecclesiastica, & thesauri Pragenses, restituantur ex integro, & bona alia mobilia, sive reditus ejusdem ecclesiæ, vel aliis ecclesiis ablata vel ablati per regna Bohemiæ & Moraviæ.

10. Ut

ANNO CHRISTI 1418.

10. Ut univerſitas Pragenſis reformetur; & VVi-
clephiſtæ qui eam deſtruxerunt, realiter puniantur &
amoveantur. Quia alias univerſitate non reformata,
& VViclephiſtis atque Huſſitis in ea dominantibus,
illi errores non ceſſabunt.

11. Ut hæreſiarchæ principales, & doctores illius ſectæ, ad curiam & ſedem Apoſtolicam venire compellantur: & ſunt hi: Joannes Jeſſenitz, Jacobellus de Miſna, Simon de Tiſna, Simon de Rokinſano, Chriſtianus de Brochatiz, Joannes cardinalis, Zdenko de Loben præpoſitus omnium ſanctorum, Zdislaus de Sniertitz, & Michael de Czisko.

12. Et omnes ſæculares qui communicaverunt ſub utraque ſpecie, vel alios compulerunt, & præſertim poſt inhibitionem ſacri Concilii, abjurent illam hæreſim, & jurent illam communionem non promovere, ſed pro poſſe impedire.

13. Ut presbyteri vel alii ordinati per dominum Hermannum ſuffraganeum archiepiſcopi Pragenſis, captum per dominum Zenkonem de VVartenberg, cum eis non diſpenſetur, ſed ad ſedem Apoſtolicam remittantur.

14. Ut tractatus Joannis VVicleph, translati in vulgare per Joannem Huſſ & Jacobellum, atque alii per ipſos in vulgare editi, in quibus errores ſuos poſuerunt, omnes & ſinguli reponantur ad manus legati vel ordinarii, ſub pœna excommunicationis, quia illis non ablatis errores non ceſſabunt.

15. Ut tractatus Joannis Hus hæretici, condemnatus in hoc ſacro Concilio, ſub pœna excommunicationis reponatur apud eoſdem.

16. Ut omnes tractatus Jacobelli, ſub compoſitione de utraque ſpecie, & de Antichriſto, in quo Papam vocat Antrichriſtum, reponantur & comburantur. Et ſimiliter tractatus editus per ipſum, De remanentia panis poſt conſecrationem in altari.

17. Ut omnes cantilenæ introductæ in præjudicium ſacri Concilii & virorum catholicorum cujuſcumque ſtatus, qui VVicleffiſtis obſtiterunt & Huſſitis; vel cantilenæ in commendationem Joannis Hus & Hieronymi hæreticorum condemnatorum: prohibeantur in omnibus civitatibus, villis, & oppidis, & quibuſcumque manſionibus decantati, ſub pœna graviſſima.

18. Ut prohibeatur, ne paſſim per clerum ſine miſſione ordinarii prædicetur verbum Dei, & ſine auctoritate plebanorum. Quomodo enim prædicabunt niſi mittantur?

19. Ut ordinarii & alii prælati juriſdictionem habentes, in ſua juriſdictione per quempiam ſæcularem non impediantur, ſub pœna excommunicationis. Si enim illa hæreſis maledicta debet exterminari, oportet quod libere exerceatur contra ſpirituales & ſæculares de hæreſi vel erroribus ſuſpectos, aut de fautoria perſonarum condemnatarum.

20. Ut mandetur omnibus & ſingulis de ſubdita obedientia ſub pœna excommunicationis: quicumque aliquem Huſſitam vel VViclephiſtam, vel ipſorum doctrinam promoverit, vel perſonas cognoverit, & libros ipſos ſuſpectos ſciverit, diœceſano vel ſuis officialibus denunciet, qui contra eos ex officio procedat juxta canonicas ſanctiones.

21. Ut colligatio, quam fecerunt ſæculares cum ſæcularibus & ſpiritualibus, in præjudicium ſacri Concilii, ſedis Apoſtolicæ, ac eccleſiæ Romanæ, in favorem iſtorum hæreticorum condemnatorum, Joannis Hus & Hieronymi, & prædictorum iſtius ſectæ, ſub pœnis graviſſimis diſſolvatur: de qua colligatione per litteras patet evidenter a ſacro Concilio decretas.

22. Ut ritus & cærimoniæ religionis Chriſtianæ circa cultum divinum, imagines veneraciones reliquiarum, obſerventur, & talium tranſgreſſores puniantur.

23. Ut omnes & ſinguli, ſpirituales & ſæculares, qui errores vel hæreſes Joannis Huſſ & Joannis VVicleff, in ſacro hoc Concilio Conſtantienſi condemnatos prædicant, dogmatizant vel defendunt; & perſonas Joannis Hus & Hieronymi catholicas & ſanctas pronunciant vel tenent, & de hoc convicti fuerint, tanquam hæretici relapſi lapſi puniantur ad ignem.

24. Ut omnes ſæculares per Ordinarios moniti & hortati, contra exorbitantias in prædictis, ſub pœna fautoriæ hæreſis, teneantur auxilium præbere & favorem.

ANNO CHRISTI 1418.

Ex Collectione Barberiniana.

ANno, indictione, & Pontificatu, quibus ſupra, die vero Martis decima nona menſis Aprilis, Conſtantiæ in eccleſia majori in loco ſolito, hora ſeptima ante meridiem, fuit ſacroſanctæ & univerſalis Synodi Conſtantienſis prædictæ, ſanctiſſimo domino noſtro Papa Martino ſupradicto præſidente, more ſolito ſolemniter ſeſſio publica celebrata, ſereniſſimo & invictiſſimo principe & domino domino Sigiſmundo Romanorum, *&c.* rege, inſigniis regalibus Romanorum regis induto intereſſente; pro cujus quidem ſeſſionis introductione reverendus in Chriſto pater dominus Nicolaus epiſcopus Aſſiſinatenſis Miſſam de Spiritu Sancto devotiſſime celebravit. Qua quidem Miſſa finita, ac litaniis cum evangelio, &c. per reverendiſſimos reverendoſque patres & dominos S. R. E. cardinales, *&c.* cappis pluvialibus, *&c.* ut ſupra reverendiſſimus in Chriſto pater & dominus, dominus Antonius tituli ſanctæ Cæciliæ S. R. E. presbyter cardinalis de Chalanco vulgariter nuncupatus, de mandato ipſius domini noſtri Papæ, atque Synodi, *&c.* ambonem, *&c.* aſcendens, quoddam decretum ſeu ſtatutum alta, *&c.* perlegit in hæc verba:

Decretum de loco futuri Concilii.

Quo quidem decreto ſic ut præfertur lecto, reverendiſſimus in Chriſto pater & dominus, dominus Joannes miſeratione divina epiſcopus Oſtienſis S. R. E. cardinalis, & vicecancellarius, ſacroſanctæ Synodi prædictæ nomine, ac ejuſdem ſibi ſuper hoc, ut aſſeruit, facto mandato, reſpondit, *Placet*.

Subſequenter egregius doctor legum dominus Ardecinus de Novaria ſacri conſiſtorii advocatus, de mandato ſereniſſimi principis & domini, domini Sigiſmundi Romanorum, *&c.* regis, eidem ſuper hoc ſpecialiter, ut aſſeruit, facto, necnon ipſius nomine præſentis & audientis dixit, quod idem dominus Sigiſmundus illam civitatem Papienſem approbabat, laudabat, & acceptabat; quia habilis & idonea exſiſtit pro futuro Concilio celebrando.

Conſequenter egregius vir dominus Auguſtinus de Lante de Piſis legum doctor, ſacri conſiſtorii atque fiſci advocatus, nomine domini noſtri Papæ dictum locum ſeu civitatem Papienſem approbavit, laudavit, & ad Concilium hujuſmodi celebrandum habilem eſſe dixit. Super quibus omnibus & ſingulis, *&c.*

SESSIO XLV. ET ULTIMA.

De diſſolutione Concilii.

Die Veneris, vigeſimaſecunda menſis ſupradicti Aprilis, fuit celebrata ſeſſio generalis in majori Eccleſia Conſtantienſi, ſanctiſſimo in Chriſto patre & domino, domino noſtro Martino divina providentia Papa quinto in eadem præſidente, ſereniſſimo principe domino Sigiſmundo Romanorum, &c. rege, inſigniis imperialibus induto intereſſente. Pro cujus ſeſſionis introductione reverendiſſimus pater dominus Antonius tituli ſanctæ Suſannæ, ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyter cardinalis, Aquilejenſis vulgariter nuncupatus, Miſſam de Spiritu ſancto devotiſſime celebravit. Qua finita, & litaniis cum ſolitis orationibus finitis & peractis, reverendiſſimus pater dominus * *Umbaldus miſeratione divina tituli ſancti Viti in macello diaconus cardinalis, de mandato ipſius domini noſtri totiuſque ſacri Concilii, prout aſſeruit, alta & intelligibili voce pronunciavit hæc verba, videlicet?*

Ex prima editione.

* Infra pag. 747. Yniba. dus.

Abſolutio Concilii.

Domini, ite in pace. Et reſponſum fuit per aſſtantes: Amen. *Quo facto reverendus pater Joannes de* a *Podimitis epiſcopus Catanenſis, frater ordinis Prædicatorum, ſacræ theologiæ profeſſor, de*

a Podiomytis.

man-

ANNO CHRISTI 1418.

mandato domini noſtri Papæ, & conſenſu ſacri Concilii, ut aſſeruit, ambonem aſcendit. Antequam autem ad talia ſe diverteret, ſeu procederet, ambaſſiatores ſereniſſimi principis Uladislai Poloniæ regis, & illuſtriſſimi principis domini Alexandri, alias VVitoldi magni ducis Lituaniæ, petierunt nomine dictorum dominorum quendam libellum, & in eo contenta cujuſdam fratris Joannis Falkemberg, notorie crudeliſſimos errores & hæreſes (ut dixerunt) continentem, ritc damnatum tanquam hæreticum per deputatos in cauſa fidei, ac etiam per omnes nationes Concilii, ac per collegium cardinalium concluſum (prout dixerunt) conſtare publicis inſtrumentis, in ſeſſione publica per ſacrum Concilium damnari, ſeu publice damnatum pronunciari, antequam præſens concilium diſſolveretur, ſanctiſſimo domino noſtro Papæ præfato humiliter ſupplicarunt: alioquin nomine quo ſupra proteſtabantur de gravaminc & de appellando ad futurum Concilium. Quibus ſic factis ſanctiſſimus dominus noſter Papa dixit reſpondendo ad prædicta, quod omnia & ſingula determinata, concluſa & decreta in materiis fidei per præſens Concilium conciliariter, tenere & inviolabiliter obſervare volebat, & nunquam contraire quoquo modo. Ipſaque ſic conciliariter facta approbat & ratificat, & non aliter, nec alio modo. Et illud idem iterato fecit dici per organum domini Auguſtini de Piſis fiſcalis & ſacri conſiſtorii advocati prædicti, qui nomine Papæ a protonotariis & notariis ad ſcribendum acta Concilii ordinatis & deputatis petiit inſtrumenta publica fieri. Et extunc prælibatus dominus epiſcopus Catanenſis fecit collationem ſolemnem, aſſumendo pro themate hæc verba, videlicet: Vos nunc triſtitiam habetis, iterum autem videbo vos, & gaudebit cor veſtrum. *Qua quidem facta collatione, reverendiſſimus pater dominus Antonius tituli ſanctæ Cæciliæ, ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyter cardinalis, de Chalanco vulgariter nuncupatus, de mandato ipſius domini noſtri Papæ & voluntate concilii (ut aſſeruit) quædam decreta publice legit hujus tenoris.*

Joan. 16.

Martinus epiſcopus ſervus ſervorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Hoc etiam requirente præſente ſacro Concilio, ex certis & rationabilibus ac juſtis cauſis ipſum Concilium abſolvimus, omnibuſque & ſingulis in eo exiſtentibus ad propria remeandi, ipſo approbante Concilio, licentiam impartimur. Item auctoritate Dei omnipotentis & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus, & noſtra, concedimus omnibus & ſingulis, qui in hoc ſacro Concilio & cauſa ipſius interfuerunt, abſolutionem plenariam ſemel in vita: ita quod quilibet de prædictis infra duos menſes poſtquam ad ejus notitiam conceſſio hujuſmodi pervenerit, poſſit dictum beneficium abſolutionis aſſequi in forma: ſimilem conceſſionem facimus in mortis articulo. Et intelligimus tam de dominis, quam de familiaribus eorumdem: ſic tamen, quod a die notitiæ præſentium pro abſolutione in vita jejunent per annum ſexta feria, & pro abſolutione in mortis articulo per alium annum, niſi legitime fuerint impediti, quo caſu habeant alia pietatis opera peragere. Poſt ſecundum vero annum debeant etiam uſque ad finem vitæ feria ſexta jejunare, vel aliqua opera pietatis peragere. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ abſolutionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum.

Datum & actum Conſtantiæ in loco ſeſſionis publicæ dicti Concilii, decimo Kalendas Junii, Pontificatus noſtri anno primo.

Quibus decretis & ſtatutis, & aliis, ut præmittitur, lectis & peractis, reverendiſſimus in Chriſto pater & dominus, dominus Joannes miſeratione divina epiſcopus Oſtienſis, ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis & vicecancellarius, Vivarienſis vulgariter nuncupatus, nomine ſacri Concilii prædicti, ſicut aſ-

ANNO CHRISTI 1418.

ſeruit, reſpondit, Placet. *Et per dominum Auguſtinum de Lante de Piſis, advocatum ſacri conſiſtorii, fiſcique, & prædicti nomine Papæ & Concilii (ut aſſeruit) petitum eſt inſtrumenta publica fieri ad perpetuam rei memoriam a protonotariis ſedis Apoſtolicæ, notariis ac ſcribis dicti ſacri generalis Concilii.*

Et collectione Barberiniana, & mſ. Lipſienſi.

Seſſio de diſſolutione Concilii.

Die Veneris vigeſima ſecunda ſupradicti menſis Aprilis, Conſtantiæ in eccleſia majori in loco ſolito, mane hora ſeptima, fuit ſacroſanctæ & univerſalis Synodi prædictæ, ſanctiſſimo in Chriſto patre & domino, domino Martino divina providentia Papæ quinto præſidente, more ſolito ſolemniter ſeſſio publica celebrata, ſereniſſimo principe domino Sigiſmundo Romanorum, *&c.* rege inſigniis imperialibus induto intereſſente. Pro cujus quidem ſeſſionis introductione reverendiſſimus, *&c.* dominus Antonius S. R. E. tituli ſanctæ Suſannæ presbyter cardinali Aquilegenſis vulgariter nuncupatus, Miſſam de ſancto Spiritu ſolemniter ac devotiſſime celebravit. Quæ finita reverendiſſimis, reverendiſque, *&c.* ſe cappis pluvialibus, *&c.* ut ſupra; reverendiſſimus in Chriſto pater & dominus, dominus Ynibaldus miſeratione divina ſancti Viti in Macello S.R.E. diaconus cardinalis, de mandato domini noſtri Papæ, totiuſque ſacri concilii, & conſenſu, prout aſſeruit, alta & intelligibili voce pronunciavit; hæc videlicet:

Domini, ite in pace. Et reſponſum fuit per adſtantes, *Amen.*

Quo facto, reverendus in Chriſto pater dominus Joannes de *a* Podiomicis epiſcopus Cathanenſis frater ordinis Prædicatorum ſacræ Theologiæ profeſſor, de mandato ipſis domini noſtri Papæ, & conſenſu dicti ſacri Concilii, ut aſſeruit, ambonem publicationis decretorum, & ſtatutorum ſolitum aſcendit.

a Mſ. *Podiomiris..... Cathamenſis.*

Antequam autem ad alia ſe diverteret, ſeu ad actus aliquos procederet, reverendi in Chriſto patres, nobiles, venerabileſque & circumſpecti viri domini, & magiſtri Nicolaus archiepiſcopus Geneznenſis, Jacobus epiſcopus Plocenſis, Petrus *b* Baleſtæ protonotarius Apoſtolicæ ſedis, præpoſitus eccleſiæ Dominæ Mariæ *c* Lauricenſis, Geneznenſis diœceſis; Paulus VVladimiri canonicus, & cuſtos eccleſiæ Cracovienſis, Joannes de *d* Tolliſtabo caſtellanus Caliſienſis, & Zaviſſius Niger de *e* Carboſo capitaneus Surcienſis, milites, oratores, & ambaſſiatores ſereniſſimi principis VVladislai Dei gratia Poloniæ regis, nec non illuſtriſſimi principis domini Alexandri alias VVitoldi Magni ducis Lithuaniæ, per organum venerabilis & circumſpecti viri, domini Gaſparis de Peruſio ad votati ſacri conſiſtorii eidem domino noſtro, & ſacro Concilio, per modum ſupplicationis, & cum inſtantiæ & reverentia, qua decuit, exponi fecerunt nomine dominorum regis & ducis præfatorum, quatenus libellus cujuſdam fratris Joannis Falckembergh notorie crudeliſſimas hæreſes continens, per judices in cauſa fidei a ſacro Conſtantienſi Concilio deputatos, rite, recte, cum omnique debita ſolemnitate, & maturitate, tanquam notorie hæreſes continens, ut hæreticalis damnatus; necnon etiam per omnes nationes ejuſdem Concilii, ac ſacrum collegium reverendiſſimorum patrum dominorum S. R. E. cardinalium, dictum ſacrum Concilium integrantium, & conſtituentium, concluſum, & ordinatum, prout publicis & authenticis ſcripturis, ſive inſtrumentis, per ipſum ibidem exhibitis, & oſtenſi, liquide apparet, quod idem libellus tanquam hæreſes, & alia multa, & quaſi infinita mala, & errores continens, in ſeſſione publica per ſacrum Concilium, cum hæreſibus, & erroribus in eo contentis, & deſcriptis publice damnaretur, ſeu publice damnatus nunciaretur. Et propterea humiliter, & devote ſupplicabant oratores, & ambaſſiatores præfati, prædicto ſanctiſſimo domino noſtro Papæ, quatenus ante diſſolutionem ejuſdem Concilii dictus libellus cum hæreſibus & erroribus in eo contentis, &

b Mſ. *Boleſti.*

c Mſ. *Lacatenſis.*

d Mſ. *Tolliſchore.*

e Mſ. *Sturbaſo.* al. *Carbolo.*

ſcri-

ANNO CHRISTI 1418.

ſcriptis in ipſa ſeſſione publica tanquam hæreticalis, hæreſeſque & errores continens damnaretur, ſeu damnatus nunciaretur: eum ad exſtirpandam hæreſim præfatum Concilium ſacroſanctum eſſe inter cetera principaliter convocatum, & congregatum: alioquin nomine quo ſupra proteſtabantur de gravamine, & de appellando ad futurum Concilium, & de proſequendo appellationem & appellationes, interponendam & interponendas, loco ſive locis, ac diebus, temporibus, & horis, de quibus ipſis dominis regi, ac duci, & eorum oratoribus, & procuratoribus, ac eorum cuilibet viſum fuerit expedire; & multa alia dixit, petiit, & proteſtatus fuit, prout quemadmodum in quadam papyri ſchedula petitionem, proteſtationem & alia per ipſum requiſita continente, quam in ſuis tenebat manibus, plenius continetur: cujus lecturam, & publicationem ipſe nomine, quo ſupra, obtulit facere, aut per alium fieri facere.

Quibus ſic propoſitis, proteſtatis, requiſitis, & oblatis, præfatus ſanctiſſimus dominus noſter Papa, cum nonnulli alii multum dicerent, & tumultum facerent, impoſito omnibus ſilentio, dixit, reſpondendo ad prædicta: „ Quod omnia, & ſingula determinata, „ concluſa, & decreta in materia fidei per præſens ſa- „ crum Concilium generale Conſtantienſe conciliariter, „ tenere & inviolabiliter obſervare volebat, & nun- „ quam contravenire quoquo modo; ipſaque ſic conci- „ liariter facta approbat, & ratificat, & non aliter, „ nec alio modo. „ Et illud idem iterato fecit dici per organum venerabilis & circumſpecti viri domini Auguſtini de Piſis fiſcalis, & ſacri conſiſtorii advocati prædicti: qui de hoc a dominis Apoſtolicæ ſedis protonotariis & notariis, ad conſcribendum acta Concilii ordinatis & deputatis, ac aliis præſentibus, & eorum quolibet, petiit nomine dicti domini Papæ publicum ſeu publica inſtrumenta, per eos & eorum quemlibet conficienda ad futuram rei memoriam,

Et ex poſt venerabilis & circumſpectus vir dominus Paulus Voladimi decretorum doctor, unus de ambaſſiatoribus ipſorum dominorum regis, & ducis, volens proponere, & adimplere, quæ per dictum dominum Gaſparem de Peroſio advocatum miſſa fuerant ſuper libello præfato; ac etiam volens ſchedulam, de qua ſupra fit mentio, legere, & publicare, incepit loqui, & proponere. Et cum vellet legere, & publicare illam ſchedulam præfatam, fuit ſibi per dictum dominum Auguſtinum de Lante de Piſis advocatum, de mandato domini noſtri Papæ, ut idem dominus Auguſtinus aſſeruit, ibidem coram eodem domino noſtro Papa ſtante impoſitum ſilentium ſub pœna excommunicationis. Quo quidem ſilentio impoſito, idem Paulus tacuit; & dictam ſcedulam notariis ad conſcribendum acta ejuſdem Concilii ordinatis & deputatis tradidit, & de omnibus, & ſingulis petiit, & inſtanter dictos dominos protonotarios, & notarios atque ſcribas, & eorum quemlibet requiſivit cum inſertione dictæ ſchedulæ ſibi fieri & confici unum vel plura publica inſtrumenta.

Quibus quidem omnibus & ſingulis, ut præfertur, ſigillatim peractis, præfatus dominus Epiſcopus Cathamenſis fecit collationem ſolemnem, & pro themate collationis hujuſmodi ſumpſit hæc verba, videlicet, *Vos nunc triſtitiam habetis; iterum autem videbo vos, & gaudebit cor veſtrum*, *Joan.* XVI. *cap.* Qua quidem facta collatione reverendiſſimus in Chriſto pater & dominus, dominus Antonius tituli ſanctæ Cæciliæ, presbyter cardinalis de Chalanco vulgariter nuncupatus, de mandato ipſius domini noſtri Papæ, ac de voluntate & conſenſu ſacri Conſtantienſis Concilii generalis, aſcendit ambonem ſupradictum: ibique de ſimili mandato, voluntate, ſeu conſenſu, ut aſſeruit, quædam decreta abſolutionem ſacri Concilii, & licentiam ad propria remeandi cuilibet impertitam, ac indulgentiam plenariam nonnullis in eiſdem decretis contentis ſemel in vita, & etiam in mortis articulo continentia, publice, alta, & intelligibili voce perlegit, & publicavit in hæc verba, videlicet:

Martinus epiſcopus &c. ut ſupra, pag. 745.

Super quibus omnibus & ſingulis præmiſſis dominus Auguſtinus de Lante de Piſis advocatus prædictus, ſanctiſſimi domini noſtri Papæ, necnon, ut aſſeruit, ſacri generalis Concilii Conſtantienſis nominibus, a dominis protonotariis ſedis Apoſtolicæ, necnon notariis, atque ſcribis dicti ſacri Concilii generalis, & eorum quolibet ſibi fieri & confici petiit unum, vel plura, ſeu tot, quot ſibi neceſſaria fuerint publica inſtrumenta ad perpetuam rei memoriam. Præſentibus ibidem reverendiſſimis ac reverendis in Chriſto patribus & dominis, dominis Joanne Oſtienſi, Angelo Laudenſi epiſcopo Prænestino, Antonio Portuenſi epiſcopis, Franciſco tituli ſanctæ crucis in Jeruſalem, Gabriele tituli ſancti Clementis dicto Senenſi, Thoma tituli ſanctorum Joannis & Pauli, Branda tituli ſancti Clementis dicto Placentino, Antonio tituli ſanctæ Cæciliæ de Chalanco nuncupato, Petro de Fuxo presbyteris, Raynaldo de Brancaciis ſancti Viti in Macello, Lucido ſanctæ Mariæ in Coſmedin de Comitibus, & Petro ſanctæ Mariæ in ſchola Græca de Venetiis vulgariter nuncupato, diaconis S. R. E. cardinalibus: Joanne Conſtantinopolitano, & Joanne Antiocheno patriarchis, aliiſque dominorum regum, principum, prælatorum, & ducum, comitum, baronum, univerſitatum, ac ſtudiorum ambaſſiatoribus, nunciis, & procuratoribus, & pluribus aliis Chriſti fidelibus in multitudine copioſa teſtibus ad præmiſſa, *&c.*

Tenor vero ſchedulæ papyri petitionis prædictæ, unde ſuperius fit mentio, de verbo ad verbum ſequitur:

Proteſtatio ambaſſiatorum regis Poloniæ.

NOs humiles oratores ſereniſſimi principis & domini, domini regis Poloniæ, & potentis fratris ejus Alexandri, alias VVitoldi magni ducis Lithuaniæ, cum omni humilitate, & inſtantia, ac qua decet reverentia ſanctitati veſtræ ſupplicamus, quatenus ſanctitas veſtra libellum cujuſdam fratris Joannis de *a* Fallemberg, tanquam hæreticum notorie crudeliſſimum, recte, & cum omni debita ſolemnitate, & maturitate damnatum; necnon etiam per omnes nationes & ſacrum collegium reverendiſſimorum patrum dominorum cardinalium, ſicut patet his publici ſolemnibus inſtrumentis; damnare, ſeu eumdem damnatum publice pronunciare dignetur, & exſtirpando ipſam crudeliſſimam hæreſim, ſe judicio omnium Chriſti fidelium, ſeu omnium Chriſticolarum nationum conformare. De quibus ſupplicatione & requiſitione cum omni humilitate & reverentia factis, nos præfati ſereniſſimis regis, & præpotenti fratris ejus oratores, omnium reverendiſſimorum patrum, & dominorum ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium, necnon ceterorum oratorum ſereniſſimorum regum, & principum; & etiam reverendorum patrum, & dominorum ſanctæ ſedis Apoſtolicæ notariorum ceterorumque prælatorum, aliorumque notabilium virorum & publicorum notariorum, & tabellionum hic exſiſtentium authenticum teſtimonium ſcripto, & verbo, prout melius videbitur, expedire, petimus, & requirimus: ad noſtrum oratorum excuſationem: ne quovis loco & tempore nobis valeat negligentia adſcribi, vel aliquo modo imputari coram Deo, ſanctitate veſtra, ac omnibus ſub Chriſtiano nomine militantibus: dicimus, proponimus, & proteſtamur, quod per nos non ſtetit, quominus principalis intentio, ſeu principale propoſitum hujus ſacri Concilii Conſtantienſi, videlicet hæreſes exſtirpandi, propter quod eſt, Deo auctore, legitime congregatum, debitum ſortiatur effectum: quominus ipſæ hæreſes tam crudeliſſimæ, pro quibus exſtirpandis hoc ſacrum Concilium, quantum in eo fuit, effecit, debite exſtirpentur; & quo minus injuriam deteſtandam Chriſtianæ religioni, & eorum principibus ex ipſo libello, ſeu tractatulo, & ejus protracta condemnatione, illam fuerimus, quantum in nobis eſt, proſecuti. De qua etiam proteſtatione, proſecutione, & requiſitione eorumdem reverendiſſimorum patrum, & dominorum, regum, & principum, oratorum, protonotariorum, prælatorum, aliarumque ſpectabilium perſonarum, & ceterorum publicorum notariorum teſtimonium ſolemniter requirimus, & petimus.

Verum quia attento quod hoc ſacratiſſimum generale *b* Concilium inter cetera pro hæreſum exſtirpatione exſtitit convocatum; ob eam cauſam nos oratores præfati ex dictorum ſereniſſimorum principum piiſſima & devotiſſima ad fidem catholicam intentione, huc profecto libentiſſime venimus, utpote maxima cum avidi-

a Mſ. *Falkenberg*: & mox, *crudeliſſimas continentem hæreſes, per judices Concilii, a ſacro Conſtantienſi Concilio deputatos, rite, recte, &c.*

b Mſ. *Conſtantienſe Concilium.*

ANNO CHRISTI 1418.

tate errorum exſtirpationem expoſcentes, curavimus, ne qua in Dei eccleſia diſformitas remaneret. In qua re, Deo primum, Chriſtianæ religioni, & militanti eccleſiæ, cereris, & dictis ſereniſſimis principibus ſumme certe exiſtimamus placuiſſe. Cum autem ex protractione damnationis præfati libelli, necnon adjutorum ejuſdem, videamus *a* tam adverſum fidem catholicam, quam ad hoc ſacrum Concilium, cujus membra exiſtimus, necnon ſanctitatem veſtram, quam omni devotione, & animorum ſinceritate veneramur, ſcandala evenire; volentes potius Deo, quam homini ſatisfacere, & noſtrum propoſitum, propter quod huc venimus, pro parte dictorum principum adimplere; in conſpectu ſanctitatis veſtræ, & totius celeberrimi hujus cœtus proteſtamur, & *b* indicimus, nihil omiſiſſe, quominus exſtirparentur omnes hæreſes, & errores nunc eccleſiam moleſtantes; potiſſime inſurgentes ex prava intolerabilique dicti Joannis *c* Fallemberg doctrina per omnes judices fidei hujus ſacri Concilii, perque nationes omnes, & reverendiſſimos patres dominos cardinales damnata, ſeu damnari declarata. Et etiam proteſtantes, & inſinuantes, quod cum ad ipſos ſpecialiter pertineat, honoremque ſtatuum ſereniſſimorum principum regis Poloniæ, & ducis *d* VVicoldi etiam defendere, & augere, qualiter ex negligentia intolerabili ſuper præfata libelli in publica ſeſſione condemnatione; attento quod idem Joannes ſpecialiter in opprobrium & confuſionem præfatorum principum, & eorum regnorum talia dogmatizare & prædicare non formidavit; multa, & gravia ſcandala ſequi poterunt tam contra fidem catholicam, quam contra ſtatum principum præfatorum, multis ex odio *e* & revocare eamdem doctrinam licet notorie diabolicam conſoventibus. Quorum ne veſtra ſanctitas, totumque ſacrum Concilium poſſit ex aliqua ignorantia excuſari, hæc de novo ad ejuſdem ſanctitatis veſtræ memoriam reducuntur. Petentibus & requirentibus dictis oratoribus ſuper iis ab omnibus hic adſtantibus unum vel plura confici publica inſtrumenta ad æternam rei memoriam. Necnon attento quod *f* hæc fidem catholicam tangit, & bonum univerſalis eccleſiæ, quæ ſpectat ad generalia Concilia decidere, & terminare: Ideo etiam cum omni debita reverentia & humilitate, in quantum ante diſſolutionem hujus ſacri Concilii debite non provideatur, juxta jam per nationes dicti ſacri Concilii reverendiſſimoſque dominos cardinales, & judices determinata, de appellando ad futurum proxime generale Concilium proteſtamur, *&c.*

Poſtremo vero pro finali concluſione ſacri Conſtantienſis Concilii generalis hujuſmodi ſurrexit egregius doctor legum dominus Ardecinus de Novaria ſacri conſiſtorii advocatus præfatus, qui de mandato, ſeu præcepto ſereniſſimi domini Sigiſmundi Romanorum regis ibidem præſentis eidem ſuper hoc ſpecialiter, ut aſſeruit, facto, primo propoſuit, explicando, quomodo civitas Conſtantiæ præſens concorditer & unanimiter fuerat pro loco generalis Concilii deputata; & explicatis laboribus, viarumque formidabilibus diſcriminibus, ac ſumptuoſis expenſis per eumdem, in quibus conſtitutus erat factis, & habitis, pro deſideratæ ſanctæ matris eccleſiæ unionis proſecutione feliciter jam obtentæ, regratiando nomine regis prælibati reverendiſſimorum dominorum S. R. E. ſacro collegio cardinalium, aliiſque reverendis patribus, patriarchis, archiepiſcopis, epiſcopis, ac prælatis; necnon dominorum regum, principum, ducum, comitum, baronum, ſtudiorum univerſitatum & communitatum ambaſſiatoribus, & nunciis quibuſcumque, de perſeverantia & proſecutione unionis prædictæ bona ſeu fideli; promittenſque nomine præfati domini regis, eumdem in S. R. E. dictique domini noſtri Papæ obedientia fideliter, & perpetuo permanſurum: quam defenſare & proſequi etiam contra quoſcumque inobedientes per eumdem firmiter aſſerebat.

Quibus & aliis per eumdem dominum Ardecinum pulcre inductis, & compendioſe propoſitis, venerabilis & egregius legum doctor dominus Auguſtinus de Lante de Piſis ſacri conſiſtorii, fiſciique advocatus, nomine ſanctiſſimi domini noſtri Papæ, & ſanctæ ſedis Apoſtolicæ, de præmiſſis omnibus & ſingulis, ut præfertur, habitis & peractis, a dominis Apoſtolicæ ſedis protonotariis dictique ſacri generalis Concilii notariis, atque ſcribis, & ipſorum quolibet, unum, vel plura, ſeu tot, quod ſibi neceſſaria fuerint confici & fieri petiit publica inſtrumenta ad perpetuam rei memoriam.

Præſentibus omnibus ſupradictis, &c.

ANNO CHRISTI 1418.

a Mſ. *tam ad veram.*

b Mſ. *indicamus.*

c Mſ. *Fallenberg.*

d Mſ. *VVitoldi.*

e Mſ. *& vaticore.*

f Mſ. *hoc.*

Bulla Martini V. contra errores VVicleff, &c.

Ex prima editione.

ERRORES JOANNIS VVICLEEF DE ANGLIA, & Joannis Hus de Bohemia, damnati in hoc ſacro generali Conſtantienſi Concilio.

Martinus epiſcopus ſervus ſervorum Dei, venerabilibus fratribus archiepiſcopis & epiſcopis, ac Inquiſitoribus hæreticæ pravitatis ubilibet conſtitutis, ad quos litteræ præſentes pervenerint, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

INter cunctas paſtoralis curæ ſolicitudines, quibus premimur inceſſanter, illa potiſſime fortius nos angit, ut hæreticis de finibus Chriſticolarum expulſis, ſuiſque falſis doctrinis & erroribus perverſis penitus, quantum nobis ex alto conceditur, exſtirpatis, orthodoxa & catholica fides integra & illibata permaneat, ac populus Chriſtianus in ejuſdem fidei ſinceritate, quolibet obſcurationis ſemoto velamine, immobilis & inviolatus perſiſtat. Sane dudum plus quam omnibus retroactis temporibus in nonnullis regionibus & dominiis, præſertim in regno Bohemiæ & Marchionatu Moraviæ, ac locis & diſtrictibus illis vicinis, adverſus fidei catholicæ dogmata, & ſanctæ matris eccleſiæ traditiones, non ſolum contra unum, quinimmo contra plura fidei catholicæ dogmata inſurrexerunt quidam hæreſiarchæ, circumcelliones, ſchiſmatici & ſeditioſi, Luciferina ſuperbia & rabie lupina evecti, damoniorum fraudibus illuſi, de vanitate in idipſum (licet forent de diverſis mundi partibus oriundi) convenientes, & caudas colligatas habentes, damnatæ videlicet memoriæ Joannes VVicleff de Anglia, Joannes Hus de Bohemia, & Hieronymus de Praga, qui utinam alios ſecum ad infidelitatis interitum non traxiſſent. Nam ubi hujuſmodi peſtilentes perſonæ perverſa dogmata pertinaciter ſeminabant, in ſuæ doctrinæ peſtiferæ primordio prælati & alii judiciariæ poteſtatis regimina exercentes, tanquam canes muti non valentes latrare, nec ulciſcentes cum Apoſtolo in promptu omnem inobedientiam hæreſiarchas ipſos peſtiferos & doloſos, eorum lupinam rabiem truculentam ſtatim (ut adſtricti fuerant) canonice coercere, eoſque de domo Domini corporaliter ejicere non curarunt, ſed ſacrilegam, falſam, perniciosam ipſorum doctrinam per longas moras negligenter convalere permiſerunt: populorum multitudo, illorum opinionibus falſis decepta, pro veris accepit, quæ diu mendaciter & pernicioſe ac damnabiliter ſeminaverunt, eiſque credendo, a recta fide cecidit turba multa, & errore devio involvitur, proh dolor, paganorum adeo: quod per diverſa illarum, eiſdemque convicinarum partium climata, oves Chriſti catholicas hæreſiarchæ ipſi ſucceſſive infecerunt, & in ſtercore mendaciorum fecerunt putreſcere. Quapropter generalis Conſtantienſis Synodus tantam fidelium & fidei orthodoxæ plagam & ruinam videns, exclamare compulſa eſt cum Auguſtino: Quid faciet eccleſiæ medicina, ſalutem omnium materna caritate conquirens, tanquam inter phreneticas & lethargicos æſtuans? numquid contemnere, numquid deſiſtere vel debet vel poteſt? certe non, ſecundum eumdem; immo utriſque ſit neceſſe eſt moleſta, qua neutris eſt inimica. Nam & moleſtus eſt medicus furenti phrenetico, & pater indiſciplinato filio: ille ligando, iſte cædendo; ſed ambo diligendo. Si autem ne ligant, & eos perire permittant, (inquit Auguſtinus) iſta manſuetudo potius falſa crudelitas eſt. Proinde Synodus præfata ad omnipotentis Dei gloriam, ipſiuſque catholicæ fidei ac chriſtianæ religionis conſervationem, augmentum, & animarum ſalutem & præſervationem, eoſdem Joannem VVi-

2. Cor. 10.

Epiſt. 167. ad Fauſt.

Epiſt. 50. ad Bonif.

ANNO CHRISTI 1418.

Vicleff, & Joannem Hus, & Hieronymum, qui inter cetera de ſacro Euchariſtiæ ſacramento, & aliis ſacramentis eccleſiæ & articulis fidei aliter quam ſancta Romana eccleſia credit, & tenet, & prædicat, & docet, quamplurima temere & damnabiliter credere ac tenere, prædicare atque docere pertinaciter attentabant, velut hæreticos & pertinaces ac obſtinatos jam a communione fidelium ſeparatos, de domo Dei corporaliter ejecit, & ſpiritualiter ejectos declaravit: & alia nonnulla circa præmiſſa utilia & ſalubria ſtatuit & decrevit, per quæ alii qui cauſantibus hæreſiarchis, eorumque falſis doctrinis hujuſmodi ſpiritualiter de domo Dei exierunt, per vias canonicas reducerentur ad ſemitas veritatis. Et quia (ſicut dolenter accepimus) non ſolum in regno Bohemiæ & Marchionatus, dominiis & locis ſupradictis, verum etiam in quibuſdam partibus & provinciis contiguis, ſeu vicinis eiſdem, etiam nonnulli ex ſectatoribus & ſequacibus hæreſum ac errorum hæreſiarcharum prædictorum, timore divino & pudore humano prorſus abjectis, nec de ipſorum, & præſertim Joannis Hus & Hieronymi interitu miſerabili ſumentes converſionis & pœnitentiæ fructum; ſed tanquam in profundum preſſi peccatorum, Dominum Deum blaſphemare non ceſſant, ducentes in irritum nomen ejus: quorum mentes pater mendacii ſic damnabiliter excœcavit, ut prædictos libros, codices & opuſcula hæreſes & errores continentes ſeu continentia, dudum etiam per Synodum præfatam damnatos & damnata, ac ignibus concremanda deputata & concremata, legunt, ſtudent, ac ex eis in ſui & multorum ſimplicium periculum, nedum contra ſtatuta, decreta & ordinata in Synodo ſupradicta, ſed etiam contra canonicas ſanctiones dogmatizare præſumunt, in animarum periculum, ac puritatis fidei denigrationem & ſcandalum plurimorum. Nos igitur attendentes, quod error cui non reſiſtitur, approbari videtur, ac malis & perniciosis erroribus hujuſmodi reſiſtere, ac eos de medio Chriſti fidelium, & præſertim de ſupradictis Bohemiæ & Moraviæ dominiis & diſtrictibus ac confinibus & viciniis eorum, ne amplius & latius ſe extendant, funditus evellere cupientes, diſcretioni veſtræ, ſacro approbante Concilio Conſtantienſi, per Apoſtolica ſcripta committimus & mandamus, quatenus vos archiepiſcopi & epiſcopi ac electi, & quilibet veſtrum per ſe, ſeu alium vel alios, quos graves & idoneas perſonas ſpiritualem juriſdictionem habentes eſſe volumus, omnes & ſingulos cujuſcumque dignitatis, officii, præeminentiæ, ſtatus vel conditionis exiſtant, & quibuſcumque nominibus cenſeantur, qui de præexcelſo, ſalutifero & ſupermirabili ſacramento corporis & ſanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti, vel de baptiſmate, ſeu peccatorum confeſſione, pœnitentiæ pro peccatis injunctione, vel reliquis eccleſiaſticis ſacramentis, ſeu fidei articulis, aliter ſentire aut docere, quam ſacroſancta Romana eccleſia & univerſalis docet, prædicat & obſervat; aut articulos ſeu libros & doctrinas præfatorum hæreſiarcharum Joannis VVicleff, & Joannis Hus, & Hieronymi, per eamdem Conſtantienſem Synodum cum ſuis auctoribus (ut prædicitur) damnatos & damnatas, tenere, credere & dogmatizare, ac vitæ finem ipſorum hæreſiarcharum publice vel occulte pertinaciter quomodolibet laudare vel approbare præſumpſerint, eorumque receptatores, defenſores & fautores quoslibet etiam, contemplatione prædictorum errorum; necnon credentes & adhærentes eiſdem, tanquam hæreticos judicetis, & velut hæreticos ſæculari curiæ relinquatis. Receptatores quoque, fautores & defenſores hujuſmodi peſtiferarum perſonarum, quæ erroribus ipſis crediderint, nec favore aut contemplatione errorum ipſorum, ſed forte carnalis amoris cauſa, vel occaſione alia hujuſmodi perſonas peſtiferas receptaverint, præter pœnas ab utroque jure talibus inflictas, per judices competentes tanta ſeveritate pœnarum in tam enormi ſcelere ultionem accipiant, quod cedat ceteris graſſantibus in exemplum; ut quos Dei timor a malo non revocat, ſaltem coerceat ſeveritas diſciplinæ. Cum reliquis vero hujuſmodi ſecta damnabili quomodolibet infectis, qui poſt competentem monitionem ac frequentem exhortationem, qua pie erga eos, ſpe correctionis & emendationis, ac ad melioris vitæ frugem converſionis, uſum eſt, a prædictis erroribus & ſecta noluerint reſipiſcere, & ad gremium unitatemque ſanctæ matris eccleſiæ, ac fidem catholicam, quæ ſola ſalvare poteſt, ſine qua nulli vere ſalutis ſubſidium contingit, plene recognoſcere & confiteri, juſtitiæ ſeveritas (prout facti popoſcerit qualitas) dulcore miſericordiæ temperetur. Et nihilominus omnes Chriſtianæ & catholicæ fidei profeſſores, imperatorem, reges, duces, principes, marchiones, comites, barones, milites, poteſtates, rectores, conſules, proconſules, ſcabinos, communitates & univerſitates regnorum, provinciarum, civitatum, oppidorum, caſtrorum, villarum, terrarum, aliorumque locorum hujuſmodi, necnon ceteros juriſdictionem temporalem exercentes, juxta juris formam & exigentiam auctoritate Apoſtolica exhortando moneatis & requiratis, ut de regnis, provinciis, civitatibus, oppidis, caſtris, villis, terris & omnibus aliis locis ac dominiis ſupradictis, omnes & ſingulos hæreticos hujuſmodi, ſecundum tenorem Lateranenſis Concilii, quod incipit, Sicut ait, ad inſtar etiam irretitorum crimine uſurarum, quos publice vel manifeſte per facti evidentiam cognoverint eſſe tales, tanquam oves morbidas gregem Domini inficientes expellant, donec & quouſque a nobis, ſeu vobis, vel aliis judicibus eccleſiaſticis, vel inquiſitoribus, fidem & communionem Romanæ eccleſiæ tenentibus, aliud recipiant in mandatis; nec eoſdem in ſuis diſtrictibus prædicare, domicilia tenere, larem fovere, contractus inire, negotiationes & mercantias quaslibet exercere, aut humanitatis ſolatia cum Chriſti fidelibus habere permittant. Et ſi tales hæretici publici ac manifeſti, licet nondum per eccleſiam declarati, in hoc tam gravi crimine deceſſerint, eccleſiaſtica careant ſepultura, nec oblationes fiant aut recipiantur pro eiſdem: bona tamen ipſorum a tempore commiſſi criminis ſecundum canonicas ſanctiones confiſcata non occupentur per illos, ad quos alias pertineret, donec per hujuſmodi judices eccleſiaſticos ſuper hoc poteſtatem habentes ſententia declaratoria ſuper ipſo hæreſis crimine fuerit promulgata. Qui autem de hæreſi per judicem competentem eccleſiaſticum inventi fuerint ſola ſuſpicione notati ſeu ſuſpecti, niſi juxta conſiderationem & exigentiam ſuſpicionis, qualitatemque perſonæ, ad arbitrium judicis hujuſmodi propriam innocentiam congrua devotione monſtraverint, in purgatione eis canonice indicta deficientes, & ſe canonice purgare non valentes, aut pro hujuſmodi purgatione facienda, obſtinatione damnabili jurare renuentes, tanquam hæretici condemnentur. Qui vero dictam innocentiam monſtrare ex quadam negligentia ſeu deſidia, & purgationem hujuſmodi facere omiſerint, anathematis gladio feriantur, & uſque ad ſatisfactionem condignam ab omnibus evitentur; ita quod ſi per annum in excommunicatione hujuſmodi perſtiterint, extunc velut hæretici condemnentur. Si quis vero ſuper aliquo ſæpe dictæ peſtiferæ doctrinæ hæreſiarcharum prædictorum, vel aliquibus articulis dumtaxat ſcandaloſis, temerariis, ſeditioſis, vel piarum aurium offenſivis, culpabilis repertus fuerit, canonice puniatur. Si vero propter ſolam infamiam aut ſuſpicionem dictorum articulorum, vel alicujus ipſorum, quis repertus fuerit ſuſpectus, & in purgatione canonica propter hoc ſibi indicta deficeret, pro convicto habeatur, & tanquam canonice convictus puniatur. Et inſuper felicis recordationis Bonifacii Papæ octavi prædeceſſoris noſtri, quæ incipit, Ut inquiſitionis negotium, renovantes, & etiam exſequentes, univerſas poteſtates & dominos temporales & judices antedictos, quibuſcumque dignitatibus vel officiis ſeu nominibus cenſeantur, exhortando requirimus, & mandamus eiſdem, ut ſicut reputari cupiunt & haberi fideles, ac filii eccleſiæ nuncupari, & in Chriſti nomine gloriari, ita pro defenſione fidei vobis archiepiſcopis, epiſcopis & electis, ac inquiſitoribus hæreticæ pravitatis, & aliis judicibus ſeu perſonis eccleſiaſticis per vos ad hoc (ut præmittitur) deputandis, fidem & communionem ſanctæ matris eccleſiæ tenentibus, pareant & intendant, præbeantque auxilium & favorem, in hæreticorum, necnon credentium, fautorum, receptatorum & defenſorum ipſorum, inveſtigatione, captione, cuſtodia diligenti, cum ab

Joan. 8.

Lateran. Concil. ſub Alexand. 3. cap. 27.

Hebr. 11.

ANNO CHRISTI 1418.

eiſdem fuerint requiſiti, ut præfatas perſonas peſtiferas alios ſecum perdere molientes, in poteſtatem ſeu carcerem per vos archiepiſcopos, epiſcopos, electos & inquiſitores prædictos aut deputandos a vobis, vel ad locum de quo vos vel ipſi mandabitis, infra eorumdem dominorum poteſtatem, rectorum, ſeu judicum diſtrictum ducant, vel duci faciant ſine mora: ubi per viros catholicos a vobis archiepiſcopis vel epiſcopis, electis ſeu inquiſitoribus, ſeu deputandis perſonis hujuſmodi, vel veſtrum aliquo deputato, ſub exacta & diligenti cuſtodia, ne fugiant, ponendo eos, etiam compedibus & manicis ferreis tencant, donec eorum negotium per eccleſiæ judicium terminetur; & quod de hæreſi a judice eccleſiaſtico competenti, qui fidem & communionem dictæ ſanctæ Romanæ eccleſiæ tencat, condemnentur, præfati domini temporales, ſeu rectores, judices, vel eorum officiales, ſeu nuntii, ſibi relictos, recipiant indilate, animadverſione debita puniendos. Verum ne in præjudicium & ſcandalum præfatæ fidei orthodoxæ religionis Chriſtianæ, prætextu ignorantiæ quemquam in hoc circumveniri, aut verſutos homines ſub frivolæ excuſationis velamine in hac materia palliare contingat; & ut de convincendis ſeu cognoſcendis hæreticis, receptatoribus, defenſoribus, fautoribus, credentibus & adhærentibus, necnon de hæreſi ſuſpectis, & aliis hujuſmodi perverſa doctrina quomodolibet maculatis, plenior habeatur in futurum inſtructio, tam ad regnum Bohemiæ & convicinas illi, quam alias quaslibet partes, in quibus ſuperſtitioſa doctrina quomodolibet pullulaverit, articulos infraſcriptos, ſectam dictorum hæreſiarcharum concernentes, pro directione dictæ fidei decernimus tranſmittendos, & etiam deſtinandos, ſuper quibus vobis & aliis omnibus archiepiſcopis, epiſcopis & electis ac commiſſariis & inquiſitoribus in virtute ſanctæ obedientiæ præcipimus & mandamus, ut quilibet earum infra limites & loca ſuę juriſdictionis, necnon regno & marchionatu & locis eis vicinis prędictis, etiam ſi loca ipſa extra juriſdictionem eamdem ultra duas dietas conſiſtant, circa exſtirpationem & correctionem errorum ac hęreſum, & hujuſmodi ſectę peſtiferę, in favorem ipſius fidei orthodoxę diligenter invigilent: & omnes infamatos ſeu ſuſpectos de tam peſtifera labe ſub confeſſati criminis, excommunicationis, ſuſpenſionis, interdicti, aut alia formidabili pœna canonica vel legali, prout, quando & quemadmodum eis videatur expedire, & facti inquireret qualitas, ad ſingulos hujuſmodi articulos per juramentum corporaliter præſtitum, tactis ſacroſanctis evangeliis, ſeu ſanctorum reliquiis, imagine Crucifixi, ſecundum quorumdam locorum obſervantiam, juxta infraſcripta interrogatoria ad quemlibet articulum convenientia, reſpondere compellant. Nos enim contra omnes & ſingulos archiepiſcopos, epiſcopos, & electos, & inquiſitores, qui ſuper exſtirpando ſuum territorium, diſtrictum, ſeu locum, de talibus malis & ſceleratis hominibus, negligentes fuerint, ſeu remiſſe egerint, uſque ad privationem, ſeu depoſitionem Pontificalis dignitatis procedere intendimus, & procedemus, ac procedi faciemus; alioſque illorum ſubſtituemus, qui pravitatem hęreticam poſſint & valeant confundere; & ad alias pœnas contra tales a jure inſtictas, & alios graviores, ſi expediat, infligendas, procedemus, procedique faciemus, juxta juris & facti exigentiam, ac hujuſmodi culpę & criminis fœditatem. Tenores vero eorumdem articulorum, ſeu capitulorum, de quibus ſupra fit mentio, ſequuntur per ordinem in hęc verba.

Supra, ſeſſ. VIII. pag. 119.

Et primo ſequitur tenor articulorum Joannis Wicleff.

1. *Subſtantia panis materialis, & ſimiliter ſubſtantia vini materialis, remanent in ſacramento altaris.*
2. *Accidentia panis non manent ſine ſubjecto in eodem ſacramento.*
3. *Chriſtus non eſt in eodem ſacramento identice & realiter in propria præſentia corporali.*
4. *Si epiſcopus vel ſacerdos exiſtat in peccato mortali, non ordinat, non conſecrat, non conficit, non baptizat.*
5. *Non eſt fundatum in evangelio, quod Chriſtus Miſſam ordinaverit.*
6. *Deus dilet obedire diabolo.*
7. *Si homo fuerit debite contritus, omnis confeſſio exterior eſt ſibi ſuperflua & inutilis.*
8. *Si Papa ſit præſcitus & malus, & per conſequens membrum diaboli, non habet poteſtatem ſuper fideles ſibi ab aliquo datam, niſi forte a Cæſare.*
9. *Poſt Urbanum ſextum non eſt aliquis recipiendus in Papam, ſed vivendum eſt more Græcorum ſub legibus propriis.*
10. *Contra ſcripturam ſacram eſt, quod viri eccleſiaſtici habeant poſſeſſiones.*
11. *Nullus prælatus debet aliquem excommunicare niſi prius ſciat eum excommunicatum a Deo: & qui ſic excommunicat, fit ex hoc hæreticus vel excommunicatus.*
12. *Prælatus excommunicans clericum, qui appellavit ad regem, vel ad Concilium regni, eo ipſo traditor eſt regis & regni.*
13. *Illi qui dimittunt prædicare, ſive audire verbum Dei, propter excommunicationem hominum, ſunt excommunicati, & in Dei judicio traditores Chriſti habebuntur.*
14. *Licet alicui diacono vel preſbytero prædicare verbum Dei, abſque auctoritate ſedis Apoſtolicæ, ſive epiſcopi catholici.*
15. *Nullus eſt dominus civilis, nullus eſt prælatus, nullus eſt epiſcopus, dum eſt in peccato mortali.*
16. *Domini temporales poſſunt ad arbitrium ſuum auferre bona temporalia ab eccleſia, poſſeſſionatis habitualiter delinquentibus, id eſt, ex habitu, non ſolum actu delinquentibus.*
17. *Populares poſſunt ad ſuum arbitrium dominos delinquentes corrigere.*
18. *Decimę ſunt purę eleemoſynę: & poſſunt parochiani, propter peccata ſuorum prelatorum, ad libitum ſuum eas auferre.*
19. *Speciales orationes applicatę uni perſonę per prelatos vel religioſos, non plus proſunt eidem, quam generales, ceteris paribus.*
20. *Conferens eleemoſynam fratribus, eſt excommunicatus eo facto.*
21. *Si aliquis ingreditur religionem privatam qualemcumque, tam poſſeſſionatorum, quam Mendicantium, redditur ineptior & inhabilior ad obſervationem mandatorum Dei.*
22. *Sancti inſtituentes religiones privatas, sic inſtituendo peccaverunt.*
23. *Religioſi viventes in religionibus privatis non ſunt de religione Chriſtiana.*
24. *Fratres tenentur per labores manuum victum acquirere, & non per mendicitatem.*

Prima pars eſt ſcandaloſa & preſumptuoſe aſſerta, pro quanto sic generaliter & indiſtincte loquitur: & ſecunda erronea, pro quanto aſſerit mendicitatem fratribus non licere.

25. *Omnes ſunt ſimoniaci, qui ſe obligant orare pro aliis, eis in temporalibus ſubvenientibus.*
26. *Oratio præſciti nulli valet.*
27. *Omnia de neceſſitate abſoluta eveniunt.*
28. *Confirmatio juvenum, clericorum ordinatio, locorum conſecratio, reſervantur Papæ & epiſcopis propter cupiditatem lucri temporalis & honoris.*
29. *Univerſitates, ſtudia, collegia, graduationes & magiſteria in eiſdem, ſunt vana gentilitate introducta, & tantum proſunt eccleſiæ ſicut diabolus.*
30. *Excommunicatio Papæ vel cujuſcumque prælati non eſt timenda, quia eſt cenſura Antichriſti.*
31. *Peccant fundantes clauſtra; & ingredientes ſunt viri diabolici.*
32. *Ditare clerum, eſt contra regulam Chriſti.*
33. *Silveſter Papa & Conſtantinus Imperator erraverunt eccleſiam dotando.*
34. *Omnes de ordine Mendicantium ſunt hæretici: & dantes eis eleemoſynam ſunt excommunicati.*
35. *Ingredientes religionem, aut aliquem ordinem, eo ipſo inhabiles ſunt ad obſervanda divina præcepta, & per conſequens ad perveniendum ad regnum cælorum, niſi apoſtataverint ab eiſdem.*
36. *Papa cum omnibus clericis ſuis poſſeſſionem habentibus*

ANNO CHRISTI 1418.

tibus ſunt hæretici, eo quod poſſeſſiones habent: & conſentientes eis, omnes videlicet domini ſæculares & ceteri laici.

37. *Eccleſia Romana eſt Synagoga ſatanæ, nec Papa eſt proximus & immediatus vicarius Chriſti & Apoſtolorum.*

38. *Decretales epiſtolæ ſunt apocryphæ, & ſeducunt a fide Chriſti: & clerici ſunt ſtulti, qui ſtudent eas.*

39. *Imperator & domini ſæculares ſunt ſeducti a diabolo, ut eccleſiam dotarent bonis temporalibus.*

40. *Electio Papæ a cardinalibus, a diabolo eſt introducta.*

41. *Non eſt de neceſſitate ſalutis, credere Romanam eccleſiam eſſe ſupremam inter alias eccleſias.*

Error eſt, ſi per Romanam eccleſiam intelligat univerſalem eccleſiam, aut Concilium generale, aut pro quanto negaret primatum ſummi Pontificis ſuper alias B *eccleſias particulares.*

42. *Fatuum eſt credere indulgentiis Papæ & epiſcoporum.*

43. *Juramenta illicita ſunt, quæ fiunt ad corroborandum humanos contractus & commercia civilia.*

44. *Auguſtinus, Benedictus & Bernardus damnati ſunt, niſi pœnituerint de hoc, quod habuerunt poſſeſſiones, & inſtituerunt & intraverunt religiones: & ſic a Papa uſque ad ultimum religioſum, omnes ſunt hæretici.*

45. *Omnes religiones indifferenter introductæ ſunt a diabolo.*

Tenor autem articulorum Joannis Hus ſequitur, & eſt talis.

C

1. *Unica eſt ſancta univerſalis eccleſia, quæ eſt prædeſtinatorum univerſitas. Et infra ſequitur: Univerſalis ſancta eccleſia tantum eſt una, ſicut tantum unus eſt numerus omnium prædeſtinatorum.*

2. *Paulus numquam fuit membrum diaboli, licet fecit quoſdam actus actibus eccleſiæ malignantium conſimiles.*

3. *Præſciti non ſunt patres eccleſiæ, cum nulla pars ejus finaliter excidet ab ea: eo quod prædeſtinationis charitas, quæ ipſam ligat, non excidet.*

4. *Duæ naturæ, divinitas & humanitas, ſunt unus Chriſtus.*

5. *Præſcitus, etſi aliquando eſt in gratia ſecundum præſentem juſtitiam, tamen nunquam eſt pars ſanctæ eccleſiæ: & prædeſtinatus ſemper manet membrum ec-* D *cleſiæ, licet aliquando excidat a gratia adventitia, ſed non a gratia prædeſtinationis.*

6. *Sumendo eccleſiam pro convocatione prædeſtinatorum, ſive fuerint in gratia, ſive non ſecundum præſentem juſtitiam, iſto modo eccleſia eſt articulus fidei.*

7. *Petrus non eſt, nec fuit caput eccleſiæ ſanctæ catholicæ.*

8. *Sacerdotes quomodolibet criminoſe viventes, ſacerdotii polluunt poteſtatem: & ſic, ut filii infideles, ſentiunt infideliter de ſeptem ſacramentis eccleſiæ, de clavibus, officiis, cenſuris, moribus, cærimoniis & ſacris rebus eccleſiæ, veneratione reliquiarum, indulgentiis, & ordinibus.*

9. *Papalis dignitas a Cæſare inolevit, & Papæ perfectio & inſtitutio a Cæſaris potentia emanavit.*

10. *Nullus ſine revelatione aſſereret rationabiliter de* E *ſe vel alio, quod eſſet caput eccleſiæ particularis: nec Romanus Pontifex eſt caput Romanæ eccleſiæ particularis.*

11. *Non oportet credere, quod iſte quicumque eſt Romanus Pontifex, ſit caput cujuſcumque particularis eccleſiæ ſanctæ, niſi Deus eum prædeſtinaverit.*

12. *Nemo gerit vicem Chriſti vel Petri, niſi ſequatur eum in moribus, cum nulla alia ſequela ſit pertinentior, nec aliter recipiat a Deo procuratoriam poteſtatem: quia ad illud officium vicariatus requiritur & morum conformitas, & inſtituentis auctoritas.*

13. *Papa non eſt verus & manifeſtus ſucceſſor Apoſtolorum principis Petri, ſi vivit moribus contrariis Petro: & ſi quærit avaritiam, tunc eſt vicarius Judæ Scarioth. Et pari evidentia cardinales non ſunt veri & manifeſti ſucceſſores collegii aliorum Apoſtolorum Chriſti, niſi vixerint more Apoſtolorum, ſervantes mandata & conſilia Domini noſtri Jeſu Chriſti.*

ANNO CHRISTI 1418.

14. *Doctores ponentes, quod aliquis per cenſuram eccleſiaſticam emendandus, ſi corrigi noluerit, ſæculari judicio eſt tradendus, pro certo ſequuntur in hoc Pontifices, ſcribas & Phariſæos, qui Chriſtum non volentem eis obedire in omnibus dicentes,* Nobis non licet interficere quemquam, *ipſum ſæculari judicio* Joan. 18. *tradiderunt; & quod tales ſint homicidæ graviores quam Pilatus.*

15. *Obedientia eccleſiaſtica eſt obedientia ſecundum adinventionem ſacerdotum eccleſiæ, præter expreſſam auctoritatem ſcripturæ.*

16. *Diviſio immediata humanorum operum eſt, quod ſunt vel virtuoſa, vel vitioſa: quia ſi homo eſt vitioſus, & agit quidquam, tunc agit vitiose: & ſi eſt virtuoſus, & agit quidquam, tunc agit virtuoſe: quia ſicut vitium quod crimen dicitur ſeu mortale peccatum, inficit univerſaliter actus hominis vitioſi; ſic virtus vivificat omnes actus hominis virtuoſi.*

17. *Sacerdotes Chriſti viventes ſecundum legem ejus, & habentes ſcripturæ notitiam, & effectum ad edificandum populum, debent prædicare, non obſtante prætenſa excommunicatione. Et infra: Quod ſi Papa, vel aliquis prælatus mandat ſacerdoti ſic diſpoſito, non prædicare, non debet ſubditus obedire.*

18. *Quilibet prædicantis officium de mandato accipit, qui ad ſacerdotium accedit: & illud mandatum debet exſequi, prætenſa excommunicatione non obſtante.*

19. *Per cenſuras eccleſiaſticas excommunicationis, ſuſpenſionis & interdicti, ad ſui exaltationem clerus populum laicalem ſibi ſuppeditat, avaritiam multiplicat, malitiam protegit, & viam præparat Antichriſto. Signum autem evidens eſt, quod ab Antichriſto tales procedunt cenſuræ, quas vocant in ſuis proceſſibus fulminationes, quibus clerus principaliſſime procedit contra illos qui denudant nequitiam Antichriſti, qui clerum pro ſe maxime uſurpabit.*

20. *Si Papa eſt malus, & præſertim ſi eſt præſcitus, tunc ut Judas Apoſtolus eſt diabolus, fur & filius perditionis, & non eſt caput ſanctæ militantis eccleſiæ, cum nec ſit membrum ejus.*

21. *Gratia prædeſtinationis eſt vinculum, quo corpus eccleſiæ, & quodlibet ejus membrum jungitur Chriſto capiti inſolubiliter.*

22. *Papa vel prælatus malus & præſcitus, eſt æquivoce paſtor, & vere fur & latro.*

23. *Papa non debet dici ſanctiſſimus, etiam ſecundum officium, quia alias rex deberet etiam dici ſanctiſſimus ſecundum officium: & tortores & pregones dicerentur ſancti, immo etiam diabolus deberet dici ſanctus, cum ſit officiarius Dei.*

24. *Si Papa vivat Chriſto contrarie, etiam ſi aſcenderet per ritam & legitimam electionem ſecundum conſtitutionem humanam vulgatam, tamen aliunde aſcenderet quam per Chriſtum, dato etiam quod intraret per electionem a Deo principaliter factam. Nam Judas Scarioth rite & legitime eſt electus a Deo Chriſto Jeſu ad epiſcopatum, & tamen aſcendit aliunde in ovile ovium.*

25. *Condemnatio quadraginta quinque articulorum Joannis Wicleff per doctores facta, eſt irrationabilis & iniqua & male facta, & ficta eſt cauſa per eos allegata: videlicet ex eo, quod nullus eorum ſit catholicus, ſed quilibet eorum aut eſt hæreticus, aut erroneus, aut ſcandaloſus.*

26. *Non eo ipſo quo electores, vel major pars eorum conſenſerit viva voce ſecundum ritus hominum in perſonam aliquam, eo ipſo illa perſona eſt legitime electa, vel eo ipſo eſt verus & manifeſtus ſucceſſor vel vicarius Petri Apoſtoli, vel alterius Apoſtoli in officio eccleſiaſtico: unde ſive electores bene, ſive male elegerint, operibus electi debemus credere. Nam eo ipſo quo quis copioſius operatur meritorie ad profectum*

ANNO CHRISTI 1418.

fectum ecclesiæ, habet a Deo ad hoc copiosius potestatem.

27. *Non est scintilla apparentiæ, quod oporteat esse unum caput in spiritualibus regens ecclesiam, quod semper cum ipsa ecclesia militante conversetur & conservetur.*

28. *Christus sine talibus monstruosis capitibus per suos veraces discipulos sparsos per orbem terrarum melius suam ecclesiam regularet.*

29. *Apostoli & fideles sacerdotes Doministrenue in necessariis ad salutem regularunt ecclesiam, antequam Papæ officium foret introductum: sic facerent, deficiente per summe possibile Papa usque ad diem judicii.*

30. *Nullus est dominus civilis, nullus est prælatus, nullus est episcopus, dum est in peccato mortali.*

Super præmissis autem articulis quilibet de eis suspectus, seu in eorum assertione deprehensus, juxta modum interrogetur infra scriptum.

In primis, utrum cognoverit Joannem Vvicleff de Anglia, Joannem Hus de Bohemia, Hieronymum de Praga, seu aliquem eorum: & unde habuerit eorum notitiam; & utrum cum eis, vel eorum aliquo, dum viverent, conversationem velamicitiam habuerit.

Item, utrum sciens ipsos seu aliquem ipsorum excommunicatos, scienter participaverit cum illis, reputans & dicens talem participationem non esse peccatum.

Item, utrum post mortem eorum pro eisdem seu aliquo eorum oraverit, & publice vel occulte opera pietatis exercuerit, asserens eos fore beatos & salvos.

Item, utrum eos vel aliquem eorum sanctos reputaverit & dixerit, & eis veneraciones velut sanctis exhibuerit.

Item, utrum credat, teneat & asserat, quod quodlibet Concilium generale, & etiam Constantiense universalem ecclesiam repræsentet.

Item, utrum credat, quod illud quod sacrum Concilium Constantiense, universalem ecclesiam repræsentans, approbavit & approbat in favorem fidei & ad salutem animarum, quod hoc est ab universis Christi fidelibus approbandum & tenendum: & quod condemnavit & condemnat esse fidei vel bonis moribus contrarium, hoc ab eisdem esse tenendum pro condemnato, credendum & asserendum.

Item, utrum credat, quod condemnationes Joannis VVicleff, Joannis Hus, & Hieronymi de Praga, factæ de personis eorum, libris & documentis per sacrum generale Constantiense Concilium, fuerint rite & juste factæ, & a quolibet catholico pro talibus tenendæ & firmiter asserendæ.

Item, utrum credat, teneat, asseret Joannem VVicleff de Anglia, Joannem Hus de Bohemia, & Hieronymum de Praga, fuisse hæreticos & pro hæreticis nominandos ac deputandos, & libros & doctrinas eorum fuisse & esse perversos, propter quos & quas, & eorum pertinacias, per sacrum Concilium Constantiense pro hæreticis sunt condemnati.

Item, utrum habeat in sua potestate aliquos tractatus, opuscula, epistolas, vel quæcumque alia scripta in quocumque idiomate per Joannem VVicleff, Joannem Hus, & Hieronymum hæreticos, seu eorum pseudodiscipulos & sequaces editos vel translatos, edita vel translata; quod illos vel illa ordinario loci, vel ejus commissario, seu inquisitori sub juramento presentet.

Quod si apud se scripta hujusmodi se habere non cognoverit, sed alibi, quod juret illa circa suum ordinarium, vel alios supradictos infra certum terminum sibi præfigendum deponere.

Item, utrum sciat aliquem vel aliquos habentes præfatorum tractatus, opuscula, epistolas, vel quæcumque alia scripta in quocumque idiomate composita sive translata, quod illum vel illos detegat vel manifestet pro purificatione fidei, sive exsecutione justitiæ.

Item, specialiter litteratus interrogetur, utrum credat sententiam sacri Constantiensis Concilii super quadragintaquinque Joannis VVicleff, & Joannis Hus triginta articulis superius descriptis latam, fore veram & catholicam: scilicet, quod supradicti quadraginta quinque articuli Joannis VVicleff, & Joannis Hus triginta, non sunt catholici, sed quidam ex eis sunt notorie hæretici, quidam erronei, a alii temerarii & seditiosi, alii piarum aurium offensivi.

a *Mss. addunt*, alii blasphemi, alii periculosi.

Item, utrum credat & asserat, quod in nullo casu sit licitum jurare.

Item, utrum credat, quod ad mandatum judicis juramentum de veritate dicenda, vel quodlibet aliud ad causam opportunum, etiam pro purificatione infamiæ faciendum, sit licitum.

Item, utrum credat, quod perjurium scienter commissum, ex quacumque causa vel occasione, pro conservatione vitæ corporalis propriæ vel alterius, etiam in favorem fidei, sit mortale peccatum.

Item, utrum credat, quod deliberato animo contemnens ritum ecclesiæ, cæremonias exorcismi & catechismi, aquę baptismatis consecratæ, peccet mortaliter.

Item, utrum credat, quod post consecrationem sacerdotis in sacramento altaris sub velamento panis & vini non sit panis materialis & vinum materiale, sed idem per omnia Christus, qui fuit in cruce passus, & sedet ad dexteram Patris.

Item, utrum credat & asserat, quod facta consecratione per sacerdotem, sub sola specie panis tantum, & præter speciem vini, sit vera caro Christi & sanguis & anima & deitas & totus Christus, ac idem corpus absolute & sub una qualibet illarum specierum singulariter.

Item, utrum credat, quod consuetudo communicandi personas laicales sub specie panis tantum, ab ecclesia universali observata, & per sacrum Concilium Constantiæ approbata, sit servanda sic, quod non liceat eam reprobare, aut sine ecclesiæ auctoritate pro libito immutare. Et quod dicentes pertinaciter oppositum præmissorum, tanquam hæretici vel sapientes hæresim, sint arcendi & puniendi.

Item, utrum credat, quod Christianus contemnens susceptionem sacramentorum confirmationis, vel extremæ unctionis, aut solemnizationis matrimonii, peccet mortaliter.

Item, utrum credat, quod Christianus ultra contritionem cordis, habita copia sacerdotis idonei, soli sacerdoti de necessitate salutis confiteri teneatur, & non laico seu laicis quantumcumque bonis & devotis.

Item, utrum credat, quod sacerdos in casibus sibi permissis possit peccatorem confessum & contritum a peccatis absolvere, & sibi pœnitentiam injungere.

Item, utrum credat, quod malus sacerdos cum debita materia & forma, & cum intentione faciendi quod facit ecclesia, vere conficiat, vere absolvat, vere baptizet, & vere conferat alia sacramenta.

Item, utrum credat, quod beatus Petrus fuerit vicarius Christi, habens potestatem ligandi & solvendi super terram.

Item, utrum credat, quod Papa canonice electus, qui pro tempore fuerit, ejus nomine proprio expresso, sit successor beati Petri, habens supremam auctoritatem in ecclesia Dei.

Item, utrum credat, auctoritatem jurisdictionis Papæ, archiepiscopi & episcopi in solvendo & ligando esse majorem auctoritate simplicis sacerdotis, etiam si curam animarum habeat.

Item, utrum credat, quod Papa omnibus Christianis vere contritis & confessis ex causa pia & justa possit concedere indulgentias in remissionem peccatorum, maxime pia loca visitantibus, & ipsis manus suas porrigentibus adjutrices. Et,

Utrum credat, quod ex tali concessione visitantes, ecclesias ipsas & manus adjutrices eis porrigentes, hujusmodi indulgentias consequi possint.

Item, utrum credat, quod singuli episcopi suis subditis secundum limitationem sacrorum canonum, hujusmodi indulgentias concedere possint.

Item, utrum credat & asserat, licitum esse, sanctorum reliquias & imagines a Christifidelibus venerari.

Item, utrum credat religiones ab ecclesia approbatas, a sanctis Patribus rite & rationabiliter introductas.

Item, utrum credat, quod Papa vel alius prælatus propriis nominibus Papæ pro tempore expressis, vel ipsorum vicarii, possint suum subditum ecclesiasticum sive sæcularem propter inobedientiam sive contumaciam excommunicare, ita quod talis pro excommunicato sit habendus.

Item, utrum credat, quod inobedientia sive contumacia excommunicatorum crescente, prælati vel eorum vicarii in spiritualibus habeant potestatem

aggra-

ANNO CHRISTI 1418.

aggravandi & reaggravandi, interdictum ponendi, & brachium saculare invocandi; & quod illis censuris per inferiores sit obediendum.

Item, utrum credat, quod Papa, vel alii prælati, & eorum vicarii in spiritualibus habeant potestatem sacerdotes & laicos inobedientes & contumaces excommunicandi, ab officio, beneficio, ingressu ecclesiæ & administratione ecclesiasticorum sacramentorum suspendendi.

Item, utrum credat, quod liceat personis ecclesiasticis absque peccato hujus mundi habere possessiones & bona temporalia.

Item, utrum credat, quod laicis ipsa ab eis auferre potestate propria non liceat; immo quod sic auferentes, tollentes & invadentes bona ipsa ecclesiastica, sint tanquam sacrilegi puniendi, etiam si male viverent personæ ecclesiasticæ, bona hujusmodi possidentes.

Item, utrum credat, quod hujusmodi ablatio & invasio cuicumque sacerdoti, etiam male viventi, temere vel violenter facta, vel illata, inducat sacrilegium.

Item, utrum credat, quod liceat laicis utriusque sexus, viris scilicet & mulieribus, libere prædicare verbum Dei.

Item, utrum credat, quod singulis sacerdotibus libere liceat prædicare verbum Dei, ubicumque, quandocumque & quibuscumque placuerit, etiam si non sint missi.

Item, utrum credat, quod omnia peccata mortalia, & specialiter manifesta, sint publice corrigenda & exstirpanda.

Volumus insuper, ac statuimus & decernimus, quod si quis per secretam informationem per vos recipiendam, vel alias repertus fuerit infamatus, seu suspectus de quacumque specie hæresis pestiferæ sectæ, vel doctrinæ pestilentium Joannis Wicleff, Joannis Hus & Hieronymi de Praga hæresiarcharum prædictorum; aut de fovendo, receptando, defendendo præfatos damnatos homines, dum viverent in humanis; vel ipsorum perfidos sequaces & pseudodidascalos, aut ipsorum erroribus credendo, pro ipsis defunctis vel aliquo ipsorum post obitum orando, vel inter catholicos nominando & defendendo, vel ipsos ut sanctos colendo, prædicando vel adorando, vel alias circa eos suspecte agendo; citetur per vos seu alterum vestrum, personaliter coram vobis seu altero vestro compariturus, semotis procuratore & advocato, responsurus medio juramento per ipsum sic (ut prædictum est) corporaliter præstito, de plana & mera veritate dicenda super prædictis articulis, seu eorum singulis, vel aliis opportunis, secundum exigentiam casus & occurrentium circumstantiarum ad arbitrium vestrum, & prout vobis seu alteri vestrum videbitur expedire, vel alias contra eosdem ipsorum singulos, (prout præsentibus exprimitur, vel alias) canonice procedatis; necnon præsentes litteras, exclusis articulis & interrogatoriis superius positis atque omissis, in civitatibus, diœcesibus, terris & locis aliis, ubi tute fieri poterit, auctoritate nostra solemniter publicetis & publicari faciatis, omnes & singulos hæreticos hujusmodi, necnon sectatores ipsarum hæresum & errorum utriusque sexus, tenentes & etiam defendentes eosdem, aut hæreticis ipsis quomodo libet publice vel occulte in divinis vel alias participantes, etiam si patriarchali, archiepiscopali, episcopali, regali, reginali, ducali, aut alia quavis ecclesiastica vel mundana præfulgeant dignitate: necnon advocatos & procuratores quoslibet, qui hæreticos hujusmodi aut eorum credentes, sequaces, fautores, defensores & receptatores super crimine hæresis aut credulitatis, sequelæ, fautoriæ, defensionis & receptationis hujusmodi defenderint, excommunicatos singulis diebus Dominicis & festivis in præsentia populi nuntietis, & per alios nunciari faciatis. Et nihilo minus contra eosdem omnes & singulos utriusque sexus, hujusmodi errores tenentes, approbantes, defendentes, dogmatizantes, ac fautores & receptatores & defensores eorumdem, exemptos & non exemptos, & quemlibet ipsorum, cujuscumque dignitatis, status, præeminentiæ, gradus, ordinis vel conditionis (ut præfertur) existant, auctoritate nostra diligenter inquirere studeatis: & eos quos per inquisitionem hujusmodi diffamatos, vel per confessionem eorum seu per facti evidentiam, vel alias, hujusmodi hæresis & erroris labe respersos reperietis, auctoritate prædicta etiam per excommunicationis, suspensionis & interdicti, necnon privationis dignitatum, personatuum & officiorum, aliorumque beneficiorum ecclesiasticorum ac feudorum, quæ a quibuscumque ecclesiis, monasteriis ac aliis locis ecclesiasticis obtinent, ac etiam bonorum & dignitatum sæcularium, ac graduum scientiarum quarumcumque facultatum, & per alias pœnas, sententias & censuras ecclesiasticas, ac vias & modos, quos ad hoc expedire seu opportunos esse videritis etiam per captiones & incarcerationes personarum, & alias pœnas corporales, quibus hæretici puniuntur, seu puniri jubentur aut solent juxta canonicas sanctiones. Similiter & clericos ipsos & ecclesiasticas personas, usque ad degradationem inclusive, si eorum culpa ac pertinacia vel rebellio id exigat aut requirat, corrigatis & puniatis, ac diligenter corrigi & puniri faciatis: necnon contra eosdem, ipsorum, laicorumque bona secundum canonicas sanctiones & legales, contra hæreticos & eorum sequaces editas, quibus eosdem sectatores sive sequaces subjacere decernimus, animose consurgatis juxta modum & formam supradictos. Et qui de præmissis hæresibus vel articulis, vel aliquo præmissorum infamati fuerint, ad arbitrium vestrum se purgare teneantur. Alii vero qui per testes seu propriam confessionem vel alias legitimas probationes convicti fuerint de prædictis hæresibus vel articulis, vel aliquo præmissorum, eosdem articulos & errores solemniter & publice revocare, abjurare, pœnitentiam condignam, etiam ad immurationem (si delictum exegerit) subire cogantur: nec non quod errores & hæreses hujusmodi, cujuscumque generis vel speciei censeantur, de cetero verbo, nutu vel facto non fovebunt, seu alios ad credendum illis verbo vel de facto, publice vel occulte, directe vel indirecte, aut alio quovis modo inducent, sufficientem & idoneam cautionem præstare teneantur. Quod si forsan eosdem articulos solemniter & publice revocare & abjurare, & pœnitentiam condignam, etiam ad immurationem perpetuam vel temporalem juxta vestræ discretionis arbitrium, sine dilatione subire, ac sufficientem cautionem, quod errores & hæreses ipsas de cetero non tenebunt, nec fovebunt, nec alios ad credendum vel verbo vel facto, publice & occulte, directe vel indirecte, vel quovis quæsito colore inducant præstare, seu aliquid præmissorum facere voluerint, ex tunc contra ipsos, juxta qualitatem errorum ac delictorum suorum (etiam si expediat) tanquam contra hæreticos aut heretica labe respersos, auctoritate nostra juxta canonicas & legales sanctiones summarie & simpliciter, ac de plano sine strepitu & figura judicii, & etiam ex officio, appellatione, seu appellationibus quibuscumque cessantibus, procedatis, ac ipsos juxta easdem canonicas traditiones puniatis, etiam si opus fuerit, curiæ sæculari relinquendo: contradictores per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo, invocato ad hoc (si opus fuerit) auxilio ejusdem brachii sæcularis. *Non obstantibus* tam felicis recordationis Bonifacii Papæ octavi prædecessoris nostri, qua cavetur, ne quis extra civitatem & diœcesim suam, nisi in certis exceptis casibus, & in illis ultra unam dietam a fine suæ diœcesis ad judicium evocetur, seu ne judices a sede Apostolica deputati extra civitatem & diœcesim in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedere, sive alii vel aliis vices suas committere, aut aliquos ultra unam dietam a fine diœcesum eorumdem trahere præsumant, & de duabus dietis in Concilio generali, quam aliis quibuscumque constitutionibus Romanorum Pontificum, tam a judicibus delegatis, quam personis ultra certum numerum ad judicium non vocandis, aut aliis editis, quæ possint in hac parte vestræ jurisdictioni aut potestati, ejusque libero exercitio quomodolibet obviare, seu si aliquibus communiter vel divisim ab eadem sit sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari, seu ultra vel extra loca ad judicium evocari non possint, per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi & eorum personis, locis & ordinibus & nominibus propriis mentionem,

ANNO CHRISTI 1418.

ANNO CHRISTI 1418.

nem, & qualibet alia dictæ ſedis indulgentia generali vel ſpeciali, cujuſcumque tenoris exiſtat, per quam præſentibus non expreſſam, vel totaliter non inſertam veſtræ juriſdictionis explicatio in hac parte valcat quomodolibet impediri, & de qua cujuſque toto tenore de verbo ad verbum in veſtris litteris habenda ſit mentio ſpecialis.

Datum Conſtantiæ, octavo Kalendas Martii, Pontificatus noſtri anno primo.

Ex Regeſto authentico variorum Martini V. ejus bulla confirmatoria Actorum contra hæreſes, inquit D. a Schelſtrate, qui primus edidit, pag. 274.

Martinus &c. Ad perpetuam rei memoriam. In eminentis Apoſtolicæ dignitatis ſpecula ſuperni diſpoſitione conſilii conſtituti, inter ſolicitudines alias innumerabiles noſtris humeris incumbentes, aſſidua cura revolvimus, & in votis noſtris gerimus deſideranter, ut fides catholica, quæ Chriſtianæ religionis firmiſſimum eſt fundamentum, noſtris proſperetur temporibus, ac a contagioſis hæreticorum dogmatibus, quibus illam quaſi tenebroſi fumi caligine obſcurare ſatagunt, conſervetur; hæreticaque pravitas de finibus fidelium exſtirpetur; ne innoxii & religione hujuſmodi inſigniti, hujuſmodi dogmatibus, inſtigante etiam ſatore malorum operum, infici valeant & involvi. Sane cum dudum damnatæ memoriæ Joannes Hus de Bohemia, & Hieronymus de Praga hæreſum quondam nefandæ memoriæ Joannis VVicleff de Anglia pertinacis hæretici reprobi ſectatores, puritatem atque ſplendorem ipſius fidei, necnon immaculatam eccleſiam Domini noſtri Jeſu Chriſti ſponſam vulpina calliditate per diverſas doctrinas ſacrilegas, atque errores multifarios partim inferius deſignatos obumbrare, ac regni Bohemiæ, & partium illi vicinarum incolas inficere, eiſque peſtiferum virus inferre per tempus & tempora, nequiter in ſuarum, necnon incolarum prædictorum, ac aliorum animarum periculum, & ſcandalum plurimorum molirentur, Baldaſſar tunc Joannes XXIII. in ſua obedientia, de qua partes illæ fuerant, nuncupatus, volens, prout ſuo incumbebat officio, hujuſmodi doctrinas & errores e mundi limitibus evellere & penitus exſtirpare, habitis primitus & præcedendibus diverſis tam auctoritate Apoſtolica, quam nonnullorum archiepiſcoporum in ſuis Conciliis & locis, inſignibus ſuper iis proceſſibus in Concilio per eum tunc Romæ celebrato, ad ulteriora procedens, libellos, volumina, tractatus, libros, ſive opuſcula ipſius Joannis VVicleff doctrinas & errores hujuſmodi continentes, de quibus infra fit mentio, condemnavit; mandans illos & illa publice concremari: diſtrictius etiam inhibendo, ne quis Chriſti nomine inſignitus, aliquem, vel aliquos, ſeu aliqua ex dictis libellis, voluminibus, tractatibus, & libris ſive opuſculis legere, exponere, docere, vel tenere, aut illis quomodolibet uti vel illos niſi in ipſorum reprobationem allegare publice vel occulte auderet; ac univerſis ipſius Joannis VVicleff tunc defuncti memoriam, quominus de hæreſi damnaretur, defendere volentibus tertium tunc expreſſum terminum aſſignavit; & etiam in generali Conſtantienſi Concilio ad nonnullos alios actus ſuper præmiſſis procedit: ſubſequentes vero, poſtquam ipſe Baldaſſar tunc Joannes XXIII. dictæ obedientiæ præeſſe deſierat, ad audientiam præfati Conſtantienſis Concilii crebris clamoribus deducto, quod ſupradictus Joannes VVicleff diverſos, & inter alios Dialogum, & Trialogum per ipſum nominatos libros, atque opuſcula & volumina compoſuerat; in quibus inter cetera quadraginta quinque damnabiles inſeruerat & dogmatizaverat erroneos articulos, prout Joannes Hus & Hieronymus ſupradicti, nonnullorum potentum, etiam ſequacium dictorum errorum, protectione ſuffulti legerent, & etiam dogmatizarent; ſimplicibus primo bonum vinum ponentes, paulatim fel draconis in calice Babylonis, perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis contra ipſius catholicæ fidei veritatem procaciter inſtillando; ac ignorantes Dei juſtitiam, & propriam gloriam inaniter quærentes ſtatuere: molliendo ſuper oleum ſermones ſuos, quibus tanquam jaculis corda vulnerabant infirmorum, linguas ſuas acuendo, ut immaculatos interimerent in occulto; ex quibus multa ſcandala atque damna & animarum pericula in Bohemiæ ſupradicto & Angliæ regnis ſunt ſecuta: prædictum Conſtantienſe Concilium, quia per diligentem inquiſitionem ſuper hoc de ejus mandato factam, præmiſſa & plura alia reperit fore vera atque notoria; idcirco prædictos per eumdem Baldaſſarem tunc Joannem XXIII. ut præfertur, habitos proceſſus approbando, eoſdem quadraginta quinque articulos, ac Dialogum ac Trialogum prædictos, & quoſcumque alios libros, tractatus & opuſcula, per eumdem Joannem VVicleff conceptos antque factos reprobavit; necnon illos & illa, ac memoriam ipſius Joannis VVicleff damnavit; ipſum fuiſſe & eſſe notorium & pertinacem hæreticum ac in hæreſi deceſſiſſe, nihilominus declarando: nonnullorum quoque temerariam aſſertionem, adſtruere præſumentium Euchariſtiæ ſacramentum ſub utroque ſcilicet panis & vini ſpecie a fidelibus ipſis ſumendum, ſimiliter reprobavit. Et deinde poſtquam nutu Dei, cujus incomprehenſibilia ſunt judicia, Joannes Hus, a etiam a nonnullis murmure gerebantur, aliquorum potentum ſecularium ſalvo conductu ſuffultus perſonaliter venerat, ac Hieronymus præfatus adductus fuerat, ut conſummarentur peccata illorum, ad Conſtantienſe Concilium: ſupradictum utique Concilium ipſum, quia ex fama publica ad eos devenerat, Joannem Hus & Hieronymum prædictos præfatis erroribus eſſe implicatos, ipſos carcerali cuſtodia ſucceſſive mancipari, & ibidem tamdiu teneri fecerat, quouſque ſuper præmiſſis veritas eluceret. Tandem cum de prædictis eſſent ſententialiter convicti, præfatum Conſtantienſe Concilium triginta erroneos articulos dicti Joannis Hus, necnon quemdam libellum per ipſum compoſitum, & per eum De eccleſia *intitulatum, qui etiam inferius deſcribitur, ſimiliter reprobavit: ac eumdem Joannem Hus presbyterum prius caritative monitum, ut errores ipſius prædictos, prout de jure facere tenebatur, ſolemniter & publice abjuraret & revocaret; ipſo tamen in ſua pertinacia damnabiliter perſiſtente, a ſuis ordinibus degradatum, nudatum quoque & privatum omni privilegio clericali, de crimine hæreſis condemnavit; & nihilominus quod ex quovis ſalvo conductu per quemcumque ſæcularem principem conceſſo nullum fidei catholicæ vel juriſdictioni eccleſiaſticæ præjudicium generaretur, declaravit: & ſubſequenter dictum Concilium præfatum Hieronymum laicum, magiſtrum in artibus, in hæreſim errorum ſuorum, quos prius ſimiliter caritative monitis in Concilio ſupradicto publice abjuraverat & revocaverat, prout infra continetur, velut canis ad vomitum reproba temeritate relapſum, etiam de crimine hæreſis condemnavit. Verum quia non ſine diſplicentia grandi nuper ad noſtrum pervenit auditum, quod nonnulli Joannis Hus & Hieronymi prædictorum, quos ſæcularis poteſtas propter eorum demerita & peccata, ignis incendio juſtitia exigente conſumpſit, reprobi ſequaces & aſſecla in profundum malorum deſcendentes, fidelium animas damnabiliter ſauciantes, adhuc prædictas hæreſes ſequi ac dogmatizare, non ſine divini numinis offenſa, & b opprobrium fidei ſupradictæ conantur, in hujuſmodi animarum periculum & ſcandalum plurimorum; & nimis grave exiſteret ad exterminationem pravitatis prædictæ non agere, quod ipſius contagioſa enormitas agendum requirit; ideo ad Dei gloriam & ejuſdem fidei augmentum, prout ex decreto nobis commiſſi officii incumbit, ſectam deteſtabilem, & præmiſſos ipſius exſecrandos errores, ne propagentur ulterius, & corda fidelium corrumpant, exſtirpare, erranteſque hujuſmodi in viam veritatis reducere, ac animas eorum Deo ſua nobis cooperante gratia lucrifacere totis conatibus affectantes; præmiſſa omnia & ſingula, necnon ea quorum tenores inferius deſcribuntur & annotantur, ad publicam notionem cunctorum fidelium præſentium & memoriam futurorum deduci volumus per præſentes, ne quiſquam affectatam ſeu quamvis aliam valeat ignorantiam prætendere, ſeu quælibet allegare; ſed potius certitudinaliter de iis quæ pro exſtirpatione hujuſmodi hæreſum & errorum tam Joannis VVicleff, quam Joannis Hus & Hieronymi prædictorum, hactenus geſta fuerunt, informentur: & in primis ſiquidem ſequuntur*

a Forte, ut jam ... murmura.

b Forte, opprobrio.

Bulla Martini V. contra errores VVicleff, &c.

teno-

ANNO CHRISTI 1418.

tenores litterarum præfati Balthaſſaris tunc Joannis XXIII. ſuper condemnatione librorum & opuſcularum Joannis Wicleff, per eundem Balthaſſarem tunc Joannem XXIII. in Concilio per eum Romæ celebrato facta; quarum videlicet condemnationis hujuſmodi gratioſæ tenor eſt talis:

„ *Joannes epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Ad perpe-*
„ *tuam rei memoriam. In generali Concilio inter omnes*
„ *Apoſtolicæ ſedis inſtantias &c.* a *Nulli ergo omnino*
„ *hominum liceat hanc paginam noſtræ declarationis, de-*
„ *creti, damnationis, reprobationis, juſſionis, inhibitio-*
„ *nis, ſtatuti, monitionis, & aſſignationis, infringere,*
„ *vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc*
„ *attemptare præſumpſerit, indignationem omnipotentis*
„ *Dei, & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus,*
„ *ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud ſanctum*
„ *Petrum, IV. Nonas Februarii, Pontificatus noſtri an-*
„ *no tertio.*

Aliarum vero ſcilicet exſecutoriarum, de quibus ſupra proxime fit mentio, litterarum tenor talis eſt.

„ *Joannes epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Venerabili-*
„ *bus fratribus, univerſis archiepiſcopis, & epiſcopis, ac*
„ *dilectis filiis electis, Abbatibus, Prioribus, præpoſi-*
„ *tis, decanis, archidiaconis, & aliis eccleſiarum &*
„ *monaſteriorum prælatis, ac inquiſitoribus hæreticæ pra-*
„ *vitatis, ad quos præſentes litteræ pervenerint, ſalu-*
„ *tem & Apoſtolicam benedictionem. Nuper in generali*
„ *Concilio, quod adhuc in baſilica principis Apoſtolorum*
„ *de Urbe, pro reformatione & confirmatione proſperi*
„ *ſtatus univerſalis eccleſiæ celebratur, eodem approban-*
„ *te Concilio, quoſdam libellos vel tractatus quondam*
„ *Joannis Wicleff, ſeu per ipſum editos, inſcriptos, &*
„ *intitulatos, damnavimus & reprobavimus, & alia*
„ *fecimus, prout plenius continetur in noſtris inde con-*
„ *fectis litteris, quarum tenor ſequitur in hæc verba:*

Ipſa eſt, quam ſupra diximus editam eſſe tomo VII. a qua propterea hic deſcribenda ſupersedemus.

„ *Joannes epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Ad perpe-*
„ *tuam rei memoriam. In generali Concilio inter omnes*
„ *Apoſtolicæ ſedis inſtantias, &c. Datum Romæ apud*
„ *ſanctum Petrum, IV. Nonas Februarii, Pontificatus*
„ *noſtri anno tertio.*

„ *Cum autem ad noſtrum non ſine diſplicentia grandi*
„ *fide digna relatione pervenerit auditum, quod in non-*
„ *nullis regnis & provinciis plerique clerici & laici eoſ-*
„ *dem libellos & tractatus, ſeu eorum copias aut tranſ-*
„ *ſcripta, tam in latino quam vulgari idiomatibus com-*
„ *poſitos penes ſe retineant, & errores hæreticales dicti*
„ *Joannis Wicleff in eis deſcriptos damnabiliter teneant,*
„ *approbent, & defendant: ipſorumque clericorum ali-*
„ *qui in derogationem catholicæ fidei, & eorum pericu-*
„ *lum animarum in ſermonibus publicis in eccleſiis, qui-*
„ *dam vero ipſorum etiam in ſcholis eos legere atque*
„ *dogmatizare, necnon adſtruere etiam publice non for-*
„ *mident; non attendentes quod ſecundum canonicas ſan-*
„ *ctiones pertinaciter tenentes hæreſes & errores devios*
„ *a fide præfata & a determinatione ſacrorum genera-*
„ *lium Conciliorum, & doctorum per eccleſiam appro-*
„ *batorum, & etiam tenentibus ipſis in præfatis errori-*
„ *bus faventes aut quomodolibet conſentientes, ſeu ipſis*
„ *quomodolibet publice vel occulte participantes, cujuſ-*
„ *cumque ſtatus, gradus, ordinis, vel conditionis fue-*
„ *rint, etiamſi regali vel Pontificali aut alia quavis*
„ *præfulgeant dignitate, ipſo facto ſint excommunica-*
„ *ti, & majori anathemate laqueati, a quo niſi per ſum-*
„ *mum Pontificem, præterquam in mortis articulo, &*
„ *ſuos recognoſcendo errores, & eoſdem publice abjuran-*
„ *do, poſſint abſolvi: Nos, ne per hujuſmodi clericorum*
„ *& laicorum ac eorum hæreſeos labem & geſtus &*
„ *actus deteſtabiles ovile contingat Dominicum in eiſdem*
„ *regnis & provinciis infirmari, infici, vel diſpergi,*
„ *ſed totius populi Chriſtiani illarum partium animarum*
„ *ſaluti totius providere ſuper præmiſſis paſtorali ſollici-*
„ *tudine cupientes; diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcri-*
„ *pta committimus & mandamus, quatenus ab eiſdem re-*
„ *gnis & provinciis, illis videlicet inquibus eccleſiæ &*
„ *veſtræ dignitates exiſtunt, ac in ultimis locis inſignibus,*
„ *ubi commode & tute fieri poterit, vos & quilibet ve-*
„ *ſtrum in ſolidum, per vos vel alium ſeu alios, præſentes*
„ *litteras auctoritate noſtra ſolemniter publicetis & publi-*
„ *care faciatis, ac omnes & ſingulos hujuſmodi errores*
„ *pertinaciter tenentes & defendentes, ſeu ipſis quomo-*
„ *dolibet publice vel occulte participantes, excommuni-*

ANNO CHRISTI 1418.

„ *catos majori anathemate publice nuncietis & nunciare*
„ *faciatis: & contra eoſdem omnes & ſingulos clericos*
„ *& laicos utriuſque ſexus, hujuſmodi errores tenen-*
„ *tes, approbantes, & defendentes, dogmatizantes ſeu*
„ *adſtruentes, ac fautores, receptatores, & defenſores*
„ *eorumdem, ſeu ipſis quomodolibet publice vel occulte*
„ *in divinis vel aliis loco quocumque participantes,*
„ *exemptos, & non exemptos, ac quemlibet ipſorum,*
„ *de quibus vobis conſtiterit, etiam cujuſcumque gra-*
„ *dus, ordinis, ſtatus, ſeu dignitatis vel conditionis ex-*
„ *iſtant, ſuper erroribus ipſis auctoritate noſtra diligen-*
„ *ter inquirere ſtudeatis: & eos, quos per inquiſitionem*
„ *hujuſmodi, aut per confeſſionem eorum, ſeu per facti*
„ *evidentiam, vel alia hujuſmodi hæreſis vel erroris*
„ *labe reſperſos repereritis, auctoritate prædicta, etiam*
„ *per excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti,*
B „ *necnon privationis dignitatum, perſonatuum, officio-*
„ *rum, & beneficiorum, aliorumque eccleſiaſticorum ac*
„ *feudorum, quæ a quibuſcumque eccleſiis ſeu monaſte-*
„ *riis aut aliis locis eccleſiaſticis obtinent, necnon hono-*
„ *rum & dignitatum ſæcularium, & graduum ſcientia-*
„ *rum quarumcumque facultatum, & per alias pœnas,*
„ *ſententias, cenſuras, ac vias, & modos quoſcumque,*
„ *quos ad hoc quomodolibet expedire ſeu opportunos eſſe*
„ *videritis, etiam per captiones & incarcerationes per-*
„ *ſonarum, & alias per pœnas corporales, quibus hære-*
„ *tici puniuntur ſeu puniri ſolent juxta canonicas ſan-*
„ *ctiones, etiam clericos ipſos & eccleſiaſticas perſonas*
„ *uſque ad degradationem inclusive, ſi eorum pertina-*
„ *cia ſeu rebellio id exigat aut requirat, corrigatis &*
„ *corrigi faciatis, & debite ac diligenter puniatis &*
„ *puniri faciatis: ipſoſque ad tradendum & exhiben-*
C „ *dum vobis codices ſive libros eorum, etiam in vulga-*
„ *ri compoſitos, ut præfertur, in quibus dictos libellos*
„ *ſeu tractatus forſan habent infraſcriptos, & abjuran-*
„ *dum perpetue, etiam ſolemniter & publice ipſos erro-*
„ *res per prædictas cenſuras compellatis: & eoſdem li-*
„ *bellos, quos vobis forſan tradi contigerit, etiam in*
„ *deteſtationem tanti criminis in aſpectu populi, clero il-*
„ *lius loci, in quo illud fieri contigerit, per vos ad id*
„ *primitus convocato, etiam comburi publice faciatis:*
„ *& nihilominus univerſis & ſingulis utriuſque ſexus*
„ *hominibus, etiamſi, ut præmittitur, regali vel Pon-*
„ *tificali, aut alia quacumque ſpirituali vel temporali*
„ *præfulgeant dignitate, ubilibet conſtituti, inhibendo,*
„ *ne ipſi aut aliquis ipſorum, dictos errores ſive libel-*
„ *los aut tractatus, per nos, ut præmittitur, damnatos*
„ *& etiam reprobatos, vel contenta in eis, ſeu aliqua*
„ *ipſorum, utpote a catholicis mentibus reſpuenda, te-*
D „ *nere deinceps audeant, vel audeat, ſeu defenſare*
„ *quomodolibet vel docere; & alias contra prædictos*
„ *tam clericos quam laicos & ipſorum laicorum filios,*
„ *de quibus poteſt haberi verisimilis ſuſpicio, contra eos*
„ *ſuper prædictis omnibus juxta formam canonum pro-*
„ *cedere cum omni diligentia ſtudeatis; contradictores*
„ *per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita com-*
„ *peſcendo, invocato ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio*
„ *brachii ſæcularis. Non obſtantibus tam fel. recorda-*
„ *tionis Bonifacii PP. VIII. prædeceſſoris noſtri, qua*
„ *cavetur, ne quis extra civitatem ſuam & diœceſim,*
„ *niſi in certis exceptis caſibus, & in illis ultra unam*
„ *dietam a fine ſuæ diœceſis ad judicium evocetur, ſeu*
„ *ne judices a ſede Apoſtolica deputati extra civitatem*
„ *& diœceſim, in quibus deputati fuerint, contra quoſ-*
„ *cumque procedere, ſive alii vel aliis vices ſuas com-*
E „ *mittere, aut aliquos ultra unam dietam a fine diœ-*
„ *ceſis eorumdem trahere præſumat, & de duabus diæ-*
„ *tis in Concilio generali;* b *quod aliis quibuſcumque* b *Forte,*
„ *conſtitutionibus a prædeceſſoribus noſtris Romanis Pon-* quam.
„ *tificibus, tam de judicibus delegatis, quam perſonis*
„ *ultra certum numerum ad judicium non vocandis, aut*
„ *aliis editis, quæ poſſent in hac parte noſtræ juriſdictio-*
„ *ni aut poteſtati, ejuſque libero exercitio quomodolibet*
„ *obviare: ſeu aliquibus communiter vel diviſim ab*
„ *eadem ſit ſede indultum, quod interdici, ſuſpendi,*
„ *vel excommunicari, aut ultra vel extra certa loca*
„ *ad judicium evocari non poſſint, per litteras Apoſto-*
„ *licas non facientes plenam & expreſſam ac de verbo*
„ *ad verbum, de indulto hujuſmodi & eorum perſonis,*
„ *locis, ordinibus, & nominibus propriis mentionem; &*

ANNO CHRISTI 1418.

„ *qualibet alia dictæ ſedis indulgentia generali vel ſpe-*
„ *ciali cujuſcumque tenoris exiſtat, per quam præſenti-*
„ *bus non expreſſam, vel totaliter non infertam, noſtræ*
„ *jurisdictionis explicatio in hac parte valeat quomodo-*
„ *libet impediri, & de qua cujuſque toto tenore de ver-*
„ *bo ad verbum in noſtris litteris habenda ſit mentio*
„ *ſpecialis. Datum Romæ apud ſanctum Petrum, IV.*
„ *Id. Febr. Pontificatus noſtri anno tertio.*

Sequuntur deinde in bulla Martini V. Decreta quinque Concilii Conſtantienſis, totidem verbis ſuperius edita, quæ ideirco, quoniam ſunt prolixiora, hic prætermittimus. Primum eſt, damnatio XIV. articulorum Vvicleffi, incipitque, *Fidem catholicam*: eſt in ſeſſione VIII. Alterum de communione ſub unica ſpecie; & incipit, *Quia in nonnullis Mundi partibus*: eſt in ſeſſione XIII. Tertium, damnatio eſt XXX. articulorum Joannis Hus; & ſic incipit: *Quia teſte veritate*: eſt in ſeſſione XV. Quartum, de ſalvo conductu hæreticis dato, & incipit, *Præſens ſancta Synodus*. Exſtat in ſeſſione XIX. Quintum denique, condemnatio eſt Hieronymi de Praga, incipitque ſic: *In nomine Domini, amen. Chriſtus Deus* Eſt in ſeſſione XXI. Atque huic decreto ſtatim ſubjungitur:

A *Nos igitur declarationes, decreta, diffinitiones, reprobationes, mandata, inhibitiones, ſtatuta, necnon condemnationes & ſententias ſupraſcripta rata habentes & grata, illaque auctoritate Apoſtolica, ex certa ſcientia, tenore præſentium confirmantes, & præſentis ſcripti patrocinio communientes, ſupplentes quoque omnes defectus, ſi qui forſan propter ſolemnitates juris in procedendo non ſervatas intervenerint in eiſdem. Volumus etiam & eadem auctoritate decernimus, quod declarationes diffinitiones, reprobationes, mandata, inhibitiones, ſtatuta, necnon condemnationes & ſententiæ præinſertæ, plenam vim, plenumque robur, & vigorem per omnia habeant, & ad ea ut ubilibet probanda hæ noſtræ litteræ plene ſufficiant, quandocumque & ubicumque eas ſive in judicio vel alibi exhiberi contigerit, vel oſtendi. Nulli ergo &c. noſtræ approbationis, ratificationis, confirmationis,* B *communitionis, ſuppletionis, voluntatis & conſtitutionis, infringere. Si quis &c. Datum Conſtantiæ, octavo Kal. Martii, anno primo.*

ANNO CHRISTI 1418.

CONFIRMATIO CONSTITUTIONUM

FRIDERICI SECUNDI, ET CAROLINÆ,

Cum multis adjectionibus per Concilium Conſtantienſe in decimanona ſeſſione, quibus libertati eccleſiaſticæ plurimum favetur, & ob id adjiciendam prefato operi conſtituimus, ut ex illa, quantum deferendum ſit eccleſiæ, quiſque agnoſcat.

Ex editione Pariſienſi anni 1506.

a *Forte, in ſpeculam ſe conſiderationis.*

SAcroſancta Synodus Conſtantienſis a *in ſpeculum ſuæ conſiderationis extollens, quam graviſſima diſpendia eccleſiæ, monaſteria, hoſpitalia, xenodochia, & alia pia loca ac perſonæ eccleſiaſticæ ſic tempore guerrarum & lugubris ſchiſmatis, prob dolor! cauſante malitia & ambitione mentium humanarum, ad talia diverſis coloribus, modis & titulis inhiantium improbe, hactenus pertulerint, maxime a tempore felicis recordationis Urbani Papæ ſexti incluſive citra, ac perferant inceſſanter, in talliis, collectis, exactionibus, occupationibus, invaſionibus, detentionibus, diſtractionibus, conceſſionibus, venditionibus, infeudationibus, emphyteoticis & aliis locationibus, donationibus, dimembrationibus, dationibus, permutationibus, & aliis variis & diverſis alienationibus regnorum, provinciarum, comitatuum, dominiorum, territoriorum, diſtrictuum, civitatum, caſtrorum, villarum & aliorum locorum, bonorum, jurium etiam ſpiritualium, ac juriſ-*D *dictionum ad Romanam & eccleſias alias, monaſteria, hoſpitalia, xenodochia, & pia loca, ac perſonas hujuſmodi communiter vel diviſim ſpectantium, aliiſque gravaminibus hactenus a dicto tempore citra, & per ipſum tempus, ſeu ipſo tempore uſque in præſentem diem, præter ſeu contra diſpoſitionem juris ſcripti quomodocumque & qualitercumque impoſitis, illatis, factis ſeu præſumptis, aut attentatis: ac intendens, & cupiens circa reformationem immunitatis eccleſiarum & eccleſiaſticarum perſonarum, ac recuperationem bonorum & jurium ſuorum diligenter intendere; quamvis dudum contra ſæculares poteſtates, necnon conſules civitatum, ac alios, qui eccleſias & viros eccleſiaſticos talliis, collectis & exactionibus aliis aggravare nitebantur, in Lateranenſi Concilio immunitati eccleſiæ proviſum fuit, per quod hujuſmodi præſumptio ſub anathematis diſtrictione prohibita* E *fuit; & illius fautores & tranſgreſſores excommunicationi ſubjacere præcepit hujuſmodi Concilium, donec ſatisfactionem earumdem impenderent competenter; ac etiam conſtitutiones & ſententiæ, quæ a talibus vel de ipſorum mandato forent promulgatæ, ienanes & irritæ haberentur, nullo tempore valituræ. Et ut nullus vano in hoc deciperetur errore, ut infra tempus ſui regiminis hujuſmodi anathema ſuſtineat, quaſi poſt illud non eſſet ad ſatisfactionem debitam compellendus, decretum fuit in eodem Concilio, & ipſum qui ſatisfacere recuſaret, & ſucceſſorem illius, niſi ſatisfaceret infra menſem, manere debere eccleſiaſtica cenſura concluſum, donec ſatisfaceret competenter, cum etiam ſuccedere debeat in onere, qui ſubſtituitur in honore. Et licet etiam in ſacris legibus pro libertate & immunitate eccleſiaſtica, ſive eccleſiarum & eccleſiaſticarum perſonarum, multa ſalubria & favorabilia ſtatuta fuerint, dudum felicis recordationis Honorius Papa tertius attente conſiderans, quod quondam Fridericus ſecundus olim Romanorum Imperator, tunc ſub obedientia & devotione ſanctæ Romanæ eccleſiæ perſiſtentes, ad laudem ejuſdem eccleſiæ & ſacri decus Romani imperii, cupiens, ut expurgatis quorumdam erroribus, & iniquis ſtatutis penitus deſtitutis, de cetero eccleſiæ & eccleſiaſticæ perſonæ plena vigerent quiete, & ſecura libertate gauderent: ac pie & juſte attendens, quod quorumdam perverſorum iniquitas adeo abundaverat, ut non dubitarent contra eccleſiaſticam diſciplinam & ſacros canones ſtatuta ſua confingere adverſus eccleſiaſticas perſonas & eccleſiaſticam libertatem; edictali lege hujuſmodi ſtatuta iniqua irritaverat, & præceperat irritata annunciari, & omnia ſtatuta & conſuetudines * contra civitates loca, poteſtates vel conſules, aut quæcumque aliæ perſonæ contra libertatem eccleſiæ & eccleſiaſticas perſonas hujuſmodi edere aut conſervare tentaverint contra canonicas & imperiales ſanctiones, de ipſorum capitularibus infra duos menſes poſt hujuſmodi legis publicationem penitus aboleri facerent: & ſi de cetero talia attentarent, illa ipſo jure decrevit eſſe nulla, & eos ſua juriſdictione privatos: necnon locum ubi talia deinceps preſumpta fuiſſent, banno mille marcarum auri fiſco imperiali preceperat ſubjacere: poteſtates vero, conſules, ſtatutarii & ſcriptores ſtatutorum prædictorum, necnon conſiliarii locorum ipſorum, qui ſecundum ſtatuta & conſuetudines memoratas judicarent, extunc eſſent ipſo jure infames, quorum ſententias & actus legitimos ſtatuerat aliqualiter non tenere: quodque ſi per annum prefatarum conſtitutionum inventi forent contemptores, bona eorum per totum ſuum imperium mandavit impune ab omnibus occupari, ſalvis nihilominus aliis pœnis contra tales in generali Concilio promulgatis. Et inſuper voluerat tunc idem imperator, quod nulla communitas vel publica perſona ſeu privata collectas ſeu exactiones, angarias vel parangarias, eccleſiis vel aliis piis locis, aut eccleſiaſticis perſonis hujuſmodi imponeret, aut invadere eccleſiaſtica bona preſumeret: quod ſi ſecus faceret, & requiſita ab eccleſia vel imperio hujuſmodi emendare contemneret, tripliciter refunderet, & nihilominus banno imperiali ſubjaceret, quod ſine ſatisfactione nullatenus remitteretur. Statuerat inſuper, quod quecumque communitas, vel perſona per annum in excommunicatione propter libertatem eccleſiæ violatam perſiſteret, ipſo jure banno imperiali ſubjaceret, a quo nullatenus extraheretur, niſi prius ab eccleſia beneficio abſolutionis obtento. Et inſuper ordinaverat, ut nullus eccleſiaſticam perſonam in criminali queſtione vel civili ad judicium ſæculare preſumeret trahere*

* *pro contra, videtur legendum, quæ*

Concil. Later. ſub Innoc. III. cap. 44.

ANNO CHRISTI 1418.

here contra canonicas ſanctiones, & contra conſtitutiones imperiales: quod ſi ſecus faceret, actor a ſuo jure caderet, & judicatum non teneret, & judex foret extunc judicandi auctoritate privatus: quodque judices temporales, qui clericis & perſonis eccleſiaſticis juſtitiam denegare præſumerent, tertio requiſiti, ſuam juriſdictionem amitterent, prout dicta imperiali edictali conſtitutione plenius continetur. Dictuſque Honorius conſtitutionem ipſam de conſilio etiam fratrum ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium, qui tunc erant, auctoritate Apoſtolica approbans & confirmans, ipſam mandavit inviolabiliter obſervari: necnon ſtatutarios & ſcriptores prædictos, excommunicatos eadem auctoritate nunciari.

Et deinde ad evidentiam divæ memoriæ Caroli quarti etiam Romanorum imperatoris ſemper Auguſti deducto, quod nonnullæ ſæculares perſonæ in poteſtatibus & officiis publicis conſtitutæ, videlicet duces, marchiones, comites, & alii domini temporales, necnon conſules civitatum, oppidorum, villarum & locorum rectores, in eorumdem provinciis, Dei timore poſtpoſito, ſtatuta ſingularia & iniquas ordinationes motu proprio & de facto, contra perſonas eccleſiaſticas & eccleſiarum libertates, & harum privilegia, condiderant, illiſque de facto & publice utebantur contra canonicas & legitimas ſanctiones: utpote quod nulla bona temporalia in vim & poteſtatem eccleſiaſticam transferantur, & ne clerici in ſacris conſtituti ad agendum & teſtificandum in civilibus, & maxime in piis cauſis, aliquatenus admitterentur; quodque excommunicati laici & publice denunciati in foro civili minime repellerentur. Et inſuper cum prædicti domini temporales, conſules & rectores per ſæcularem poteſtatem res ac bona clericorum occuparent, arreſtarent, & oblationem Chriſti fidelibus minuerent atque reſtringerent; exactiones & tallias indebitas de bonis & redditibus eccleſiarum exigerent & extorquerent, poſſeſſiones ecoleſiarum & perſonarum earumdem devaſtarent incendiis & rapinis; contractus inter clericos & laicos factos legitimos, ac libros civitatum, caſtrorum, villarum & aliorum locorum prædictorum inſcribere & ſigillare recuſarent; donataque & legata ad fabricas eccleſiarum ſtructuras, contra dictorum & præfatorum voluntatem, & aliorum quorum intererat, contra juſtitiam uſurpare præſumerent, ac in fraudem & odium clericorum de bonis eccleſiæ, rebus clericorum, quæ non cauſa negotiationis, ſed pro eorum propriis uſibus per eorum terras & dominia ducebant, & duci faciebant, teloneum exigere & recipere non verebantur; & confugientes atque currentes ad eccleſias & earum cœmeteria, inde extrahere contra canonicas & imperiales ſanctiones præſumpſerant: idem Carolus Imperator tanquam Chriſtianiſſimus princeps, volens & in præmiſſis providere de remedio ſalutari, etiam de quorumdam principum, ducum, comitum, baronum, fideliumque aliorum conſilio, auctoritate imperiali quæcumque ſtatuta & conſuetudines prædictas, tanquam per canonicas & civiles ſanctiones expreſſe reprobata, caſſavit, irritavit & annullavit, ac caſſa & irrita, nulliuſque roboris eſſe voluit penitus & momenti: præcipiens ſub indignatione banni imperialis univerſis & ſingulis principibus ac dominis temporalibus, conſulibus, poteſtatibus, & aliis in officiis publicis conſtitutis, quatenus extunc ipſorum ſtatuta & ordinationes, ſicut in præjudicium eccleſiaſticæ libertatis edicta fuerant, omnia revocarent & de luce tollerent: quodque ſecundum ea non judicarent amplius, nec ſententias ferrent, aut eiſdem in judicio, vel extra judicium quomodolibet pro & contra eccleſiaſticam libertatem potirentur. Pronunciavitque inſuper & eadem decrevit auctoritate, quod quicumque laicus, cujuſcumque ſtatus, gradus aut conditionis exiſteret, auſu ſacrilego & propria temeritatis audacia ſacerdotem vel clericum ſæcularem vel religioſum diffidaret, proſcriberet, captivaret, ſpoliaret, occideret, mutilaret, aut in carcere detineret, ac hujuſmodi maleficia perpetrantes & facientes ſcienter receptaret, vel eis favorem præſtaret, præter pœnas a ſacris canonibus, imperialibus & legalibus ſanctionibus in tales promulgatas, eo ipſo redderetur infamis, ac omni honore privatus, nec ad placita vel con-

filia nobilium admitteretur quovis modo. Hortans inſuper in Domino & requirens eccleſiaſticos prælatos, in illis partibus, in quibus committerentur talia conſtitutos, ut legem imperialem hujuſmodi per eorum eccleſias & Synodos publicarent, ne tranſgreſſores hujuſmodi per ſimulatam ignorantiam ſuas in hac parte valeant malitias excuſare, prout in edictali lege prædicta plenius continetur. Quia non tantum in provinciis & regnis, quæ Romanum profiterentur imperium, ſed fere modernis temporibus ubique in toto Chriſtiano orbe neglectis hujuſmodi Lateranenſis Concilii conſtitutionibus, imperialibus ac ſacris ſanctionibus quibuſcumque, ab impiorum malitia adverſus eccleſias & clericos nulla reverentia, nullo Dei timore, nulloque animarum interitu penſatis, eorumdem temere audacia crevit inſolenter. Igitur auctoritate Dei omnipotentis prædicta omnia innovat, ſtatuit & confirmat, perpetuiſque futuris temporibus ab omnibus Chriſti fidelibus ubilibet in omnibus & per omnia, juxta ipſarum conſtitutionum tenores, ſub bannis aliiſque pœnis & cenſuris ſupra in eiſdem comprehenſis inviolabiliter obſervandis.

Ceterum in eodem Lateranenſi Concilio ſtatutum & ordinatum fuit, quod epiſcopus ſive ordinarius cum conſenſu ſui cleri, ad relevandas communes utilitates & neceſſitates, ubi laicorum non ſuppetunt facultates, abſque ulla coercitione poſſit eccleſiaſticas perſonas compellere ad aliqua ſubſidia laitis conferenda, prius Romano Pontifice conſulto: & hac ſumpta occaſione, laici in quampluribus partibus, minis vel terroribus, ſeu aliquibus aliis modis aut coloribus diverſis ducunt, ut tallias, collectas, ſubſidia, impoſitiones, vel alia quævis onera, quocumque vocabulo ſeu nomine nuncupentur, eccleſiis vel clericis imponant, aut imponi conſentiant, vel permittant, cum facultate interdum per ipſoſmet laicos aut alios exigendi. Ex quo conſtitutio Lateranenſis, quæ ob pietatem laicorum fuit ordinata, in impietatem & grave damnum & jacturam eccleſiarum & eccleſiaſticarum perſonarum vertitur. Ideo dicta ſancta Synodus hoc perpetuo ſtatuit & ordinat, quod nulla perſona ſæcularis cujuſcumque dignitatis aut ſtatus & conditionis exiſtat, etiam ſi imperiali, regali vel quacumque præfulgeat dignitate, ſub prætextu conſenſus epiſcopi, clero tallias, impoſitiones & onera vel ſubſidia imponat, exigat vel recipiat, niſi prius Romano Pontifice conſulto, ſub pœnis, bannis & cenſuris eiſdem.

Idem per omnia, Romano Pontifice dictas tallias vel collectas imponente, vel imponi mandante, conſenſu epiſcopi vel cleri non accedente; epiſcopi vero, qui contra prædictum Concilium Lateranenſe vel hanc conſtitutionem imponendo vel imponi conſentiendo, vel exigendo conſenſerint, eis ingreſſus eccleſiæ ipſo facto ſit tamdiu interdictus, donec læsis eccleſiis & clericis ac eccleſiaſticis perſonis plenariam fecerint ſatisfactionem. Prælati quoque qui contra ſacrorum canonum diſpoſitionem, & contra conſtitutionem Bonifacii octavi, quæ incipit, Vas electionis, *viſitando, vel caritativum ſubſidium, necnon tallias & collectas imponendo, eccleſiaſticas perſonas quocumque modo gravant, ipſo facto ab omni adminiſtratione temporalium & ſpiritualium (etiam ſi in Pontificali vel alia dignitate exiſtant) ſint privati, aliis quidem pœnis in jure expreſſis in ſuo robore permanſuris.*

Item, conſiderans, quod nonnulli ſummi Pontifices ex captata opportunitate nonnullorum regum, dominorum, comitum, & aliarum quarumvis perſonarum temporalium, aut ad ipſorum benevolentiam captandam, vel alio ſpiritu ducti, conceſſerunt & licentiam dederunt eiſdem tallias, collectas, ſubſidia, impoſitiones, datias, pedagia, aut alia quævis onera hujuſmodi imponendi vel exigendi ab eccleſiis clero vel eccleſiaſticis perſonis in eorumdem dominio vel diſtrictu aut alibi conſtitutis & commorantibus, alias ad tempus, alias ad certam ſummam, ſub diverſis modis, formis vel conditionibus, in confectis litteris Apoſtolicis vel aliis hujuſmodi licentiæ comprehenſis, idcirco omnes & ſingulas conceſſiones & licentias hujuſmodi, etiam ſi de plenitudine poteſtatis Romanorum Pontificum aut Apoſtolicæ ſedis, quovis modo & quibuſdam perſonis ſub quibuſcumque verborum te-

Conc. Later. ſub Alex. III. c. 59. & ſub Innoc. III. cap. 64.

ANNO CHRISTI 1418.

noribus conceſſas, revocat, caſſat, annullat & irritat. Dictiſque dominis, comitibus & aliis, ut ſupra expreſſis, mandat & jubet in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœnis, bannis & cenſuris, necnon in triplum reſtitutionibus ſupra expreſſis, quas incurrent ipſo facto, quod ab inde in antea dictis conceſſionibus, licentiis, aliqua & aliquibus ex ipſis nullo modo per ſe vel alium aut alios, directe vel indirecte, palam, publice vel occulte, imponendo vel exigendo, quoquo modo utantur: quinimmo privilegia, conceſſiones & ſcripturas hujuſmodi ſuper dictis conceſſionibus & licentiis confectas de luce aboleri faciant.

Item, eadem auctoritate ſtatuit, ordinat, decernit & declarat, quod regna, provinciæ, comitatus, dominia, territoria, civitates, diſtrictus, terræ, villæ, caſtra, fortalitia, poſſeſſiones, ædificia, grangiæ & quævis alia bona, res, jura, juriſdictiones, actiones reales & perſonales, ſpirituales & temporales, ac patronatus & pertinentiæ eorumdem, & eccleſiarum cathedralium diœceſes, quæ Romanæ ſeu patriarchalibus, metropolitanis, cathedralibus, abbatialibus & quibusvis aliis collegiatis ſæcularibus vel regularibus eccleſiis, monaſteriis, prioratibus, menſiſque cathedralibus & abbatialibus, capitulis, collegiis ſeu conventibus, hoſpitalibus, xenodochiis, & quibuſvis aliis piis locis, alicui vel aliquibus ex ipſis temeritate vel audacia, dolo, vi vel fraude, quomodocumque & qualitercumque per quaſvis perſonas eccleſiaſticas vel laicales, capitula, collegia, dominos, comitatus & univerſitates, etiam ſi imperiali, regali, cardinalatu, pontificali, vel alia quavis eccleſiaſtica vel laicali præeminentia & dignitate præfulgerent, a tempore felicis recordationis Gregorii XI. incluſive citra (poſt cujus quidem Gregorii deceſſum ſchiſma præſens, prob dolor, in Dei eccleſia ortum habuit) quavis occaſione, ſeu colore quæſito fuerint invaſa, occupata, uſurpata, captata, ſeu detenta, hujuſmodi eccleſiis, monaſteriis, prioratibus, menſiſque cathedralibus & abbatialibus, capitulis, collegiis, ſeu conventibus, hoſpitalibus, & xenodochiis & piis locis, videlicet illi & illis, cujus, quorum vel quarum tempus & in tempore invaſionis, occupationis, uſurpationis, captionis ſeu detentionis hujuſmodi erant & nunc ſunt; dummodo tempore invaſionis, occupationis, uſurpationis, ſeu detentionis prædictæ, vel prius, poſſeſſiones, eccleſias, monaſteria, prioratus, menſas cathedrales & abbatiales, capitula, conventus, hoſpitalia, xenodochia & pia loca, aut per aliquod ex ipſis, coram aliquo de exſecutoribus, ſive conſervatoribus, de quibus infra fit mentio, probetur infra tempus quadrimeſtre a die probationis prædictæ continue currendum; vel ſi fama de dicta poſſeſſione, aut ſecuta invaſione, occupatione, uſurpatione, captione, ſeu detentione hujuſmodi erit in diœceſi eccleſiæ monaſterii, prioratus, menſuram cathedralium, abbatialium, capituli, collegii, conventus, hoſpitalis, xenodochii, vel pii loci hujuſmodi, ſimiliter infra ſimile quadrimeſtre continuandum a die legitimæ citationis, monitionis ſeu requiſitionis perſonaliter factæ; vel ſi poſſeſſoris copia commode haberi, aut bene tute ac legitime citari non poſſit, tunc & eo caſu moneri & requiri valeat per edictum in aliquo loco diœceſis, vel ipſi diœceſi propinquo, ubi invaſor, occupator, uſurpator, captor, ſeu detentor habitare conſueverat, ad habitandum vacua & expedita, plenarie, realiter & cum effectu, omni ceſſante excuſatione & exceptione, reſtituantur, reddantur & redintegrentnr, ac pacifice dimittantur, ſub pœnis, bannis & cenſuris, & ſub aliis ut ſupra, & ſub triplicata reſtitutione, & ſub infamia & occupatione & juris amiſſione ſuperius nominatis: quas negligentes, inobedientes, tranſgreſſores, rebelles, & contrafacientes incurrent ipſo facto, a quibus pœnis & cenſuris & aliis prædictis non poſſint abſolvi, niſi prius factis (ut præfertur) plenis & integris reſtitutionibus. Et nihilo minus ex abundanti cautela ipſa ſancta Synodus ex certa ſcientia prædicta bona, regna, civitates & cetera ut ſupra, illis quibus erant (ut præfertur) reſtituit, reddit & redintegrat per præſentes. Et inſuper liceat prælatis, capitulis, conventibus & rectoribus eccleſiarum, monaſteriorum & locorum hujuſmodi, quorum talia regna, bona, & cetera erant, & nunc ſunt, eorumque ſucceſſoribus, aut eorum procuratoribus & ſyndicis, auctoritate propria, alicujus conſenſu vel licentia minime requiſita, poſſeſſionem illorum intrare, capere aut detinere libere & impune: conſtitutionibus & privilegiis Apoſtolicis & imperialibus, & aliis quarumvis perſonarum, nequaquam obſtantibus. Rurſus, quia contractus celebrari, necnon conceſſiones ſuper regnis, provinciis, civitatibus, caſtris, villis, & aliis bonis ſupra expreſsis, viro non purgato, veriſimiliter ad vexationes redimendas facti vel factæ præſumerentur: eapropter ipſa ſancta Synodus ex certa ſcientia omnes & ſingulas conceſsiones, donationes, venditiones, alienationes, pignorationes, diviſiones, ſeparationes, dimembrationes, diſtractiones, extenuationes, permutationes, obligationes, declarationes, revocationes, infeudationes, reinfeudationes, pacta, proviſiones, promiſsiones, ſententias & alios contractus quoſque, etiam ſi juramentis fuerint convalidatæ & convalidati, etiam per viam aut modum cujuſque contractus, etiam in illis contenta, ſub quacumque verborum conceptione appareant, poſt invaſiones, occupationes, uſurpationes, captiones vel detentiones regnorum, provinciarum, civitatum, & aliorum alicujus vel aliquorum bonorum hujuſmodi, & ante eorumdem bonorum plenariam reſtitutionem, de, in, pro, aut ſuper eiſdem allcui vel aliquibus ex regnis, & aliis bonis hujuſmodi, vel ipſorum aut eorum aliquibus juribus, juriſdictionibus, actionibus & pertinentiis realibus & perſonalibus atque mixti, ſpiritualibus & temporalibus quibuſcumque, quibusvis dominis, dominiis, comitatibus, univerſitatibus, capitulis, collegiis, patriarchalibus, vel aliis eccleſiis quibusvis, ſive eorum menſis, aut aliis perſonis quibuſcumpue eccleſiaſticis vel laicalibus, etiam ſi imperiali, regali, Pontificali, vel alia eccleſiaſtica & temporali præfulgeant dignitate, quavis occaſione, a dicto tempore Gregorii incluſive circa, quomodocumque & qualitercumque factis & conceſsis, faciendis, concedendis per Romanos Pontifices motu proprio ex certa ſcientia de plenitudine poteſtatis, cum omnium defectuum ſupplemento, ac de & cum conſenſu & conſilio S.R.E. cardinaliuu, ſive per modum, aut viam contractuum quorumcumque, vel alias & quavis auctoritate, etiam Apoſtolica, imperiali, regali, legatorum, nunciorum aut vicariorum ſedis Apoſtolicæ, ſive ordinaris, legata vel delegata, etiam ſi factum & conceſſum fuerit per illas perſonas, aut de & cum conſenſu illarum, ad quas in talibus de jure & de conſuetudine facere, concedere & conſentire pertinuerit; nullas & nullos, nulliuſque juris, efficacie, firmitatis, roboris & momenti, atque viribus evacuatos & evacuatas fuiſſe & eſſe decrevit & declaravit. Et nihilominus ex abundanti cautela, ipſas & ipſos revocat, caſſat, abolet, irritat & annullat, ac viribus evacuat: ipſaque regna & provincias, civitates & alia bona cum juribus & omnibus aliis ſupradictis, tenore præſentium illius, quorum vel quarum (ut præfertur) erant & ſunt, reddit, reſtituit & redintegrat. Statuens quoque & præcipiens, decernens & declarans, ipſa omnia & ſingula reddenda, reſtituenda & redintegranda, quibus (ut præfertur) erant & ſunt, vacua & expedita plenarie, realiter & cum effectu, omni ceſſante excuſatione, infra dictum quadrimeſtre, ſub eiſdem pœnis, bannis & cenſuris, & aliis, quas incurrent ipſo facto, & a quibus non poſsint abſolvi, niſi ut ſupra continetur: aliis tamen juris remediis pro prædictis exſecutioni demandandis in ſuo robore permanſuris. Et nihilo minus liceat prælatis & aliis, quorum talia bona (ut præfertur) erant & ſunt, poſſeſſiones intrare, & cetera, ut ſupra continetur.

Item, dicta ſancta Synodus eadem auctoritate ex certa ſcientia decernit & declarat omnes, & ſingulas conceſſiones, donationes, obligationes, venditiones, extenuationes, pignorationes, diviſiones, ſeparationes, dimembrationes, diſtractiones, permutationes, obligationes, declarationes, revocationes, infeudationes, reinfeudationes, ac cenſuum, fructuum, ſeu reſponſionum aliarum, quocumque nomine ſeu vocabulo nuncupentur, extenuationem, extinctionem, pacta, promiſſionem, proviſiones, ſententias & alios contractus quoſcumque, etiamſi juramentis fuerint convalidatæ & convalidati, etiam per viam aut modum cujuſcumque contractus, & in illis contenta, ſub quacumque

ver-

ANNO CHRISTI 1418.

verborum conceptione appareant, quibuſvis patriarchis, primatibus, archiepiſcopis, epiſcopis, eorumque eccleſiis cathedralibus ſive antiquis, ſive poſt dictum ſchiſma erectis, aut eorum menſis, capituliſque, collegiis, comitatibus, ſeu univerſitatibus & perſonis, etiam imperialis, regalis, reginalis, Pontificalis, cardinalatus, aut cujuſvis eccleſiaſticæ vel mundanæ fuerint dignitatis, præeminentiæ, ſtatus vel conditionis, de, in, pro aut ſuper regnis, provinciis, comitatibus, dominiis, territoriis, civitatibus, diſtrictibus, terris, villis, caſtris, fortalitiis, poſſeſſionibus, ædificiis, grangiis, & quibuſvis aliis bonis, rebus ac pertinentiis ſuis, juribuſque, juriſdictionibus & actionibus realibus & perſonalibus utque mixtis, cathedraliumque eccleſiarum diœceſibus, ac patronatuum juribus, & quibuſvis aliis tam ſpiritualibus quam temporalibus ſine aliquo vel aliquibus prædictorum ad Romanam, patriarchales, metropolitanas, cathedrales, abbatiales, & quæſvis alias collegiatas & non collegiatas, regulares & ſæculares eccleſias, monaſteria, prioratus, menſaſque ipſarum eccleſiarum, capitula ſeu conventus eorum, aliquos vel aliquas ex ipſis factas & factos, præter vel contra diſpoſitionem juris ſcripti, a dicto tempore Urbani Papæ VI. incluſive citra, quomodocumque & qualitercumque, uſque in præſentem diem, ſub quibuſvis titulis, juribus, actionibus, cauſis, modis, conditionibus, viis ſive formis, & quavis occaſione, etiam motu proprio, ex certa ſcientia & de plenitudine poteſtatis, ac cum ſuppletione omnium defectuum, etiam de & cum conſilio & conſenſu ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium, ſive per viam aut modum contractuum quorumcumque vel alias & auctoritate quacumque, etiam Apoſtolica, imperiali, regali, reginali, legatorum, nunciorum aut vicariorum ſedis Apoſtolicæ, ſive ordinaria, delegata vel ſubdelegata, vel quacumque alia, quam ſi factum & conceſſum fuerit per illas perſonas, aut de & cum conſenſu illarum, ad quas in talibus de jure & conſuetudine facere, concedere & conſentire pertinuerit; fuiſſe & eſſe ipſo jure nullos & nullas, ac nullius efficaciæ, roboris & momenti, viribuſque evacuatos & evacuatas; & perinde cenſeri & haberi, ſub & cum modificationibus infra ſcriptis, ac ſi facti & factæ non fuiſſent. Conceſſioneſque, donationes, & cetera hujuſmodi, & alias quaſvis, quæ cum detrimento vel læſione eccleſiarum, monaſteriorum, menſarum, capitulorum, conventuum, locorum ſeu perſonarum alicujus vel aliquarum hujuſmodi factæ a dicto tempore Urbani Papæ VI. vitra, ex certa ſcientia & auctoritate prædicta hac edictali conſtitutione, ſub & cum ſupra & infra dictis modificationibus revocat, caſſat, irritat & annullat; & nihilo minus, ad abundantiorem cautelam tollit & penitus viribus evacuat: dictaque regna, loca, territoria, diſtrictus, jura, juriſdictiones, &c. ac bona hujuſmodi ad jus & proprietatem eccleſiarum, monaſteriorum, locorum, menſarum, capitulorum, conventuum & perſonarum hujuſmodi, ad quæ ſeu quas ſpectabant & nunc ſpectant & pertinent, ſub & cum ſupra & infra ſcriptis modificationibus reſtituit, reddit & reincorporat penitus per præſentes. Quorum omnium poſſeſſionem vacuam, liberam, expeditam nihilo minus illi qui talia bona tenuerint & tunc tenebant, debeant ac etiam teneantur infra dictum quadrimeſtre a die probationis vel citationis, monitionis ſeu requiſitionis ut ſupra fiendæ, libere, totaliter & cum effectu vacua & expedita relaxaſſe & dimiſiſſe eccleſiis, menſis, monaſteriis, hoſpitalibus, locis, & aliis perſonis hujuſmodi ad quas ante conceſſiones prædictas ſpectabant & pertinebant, & nunc ſpectant & pertinent, ſeu ſpectare & pertinere poſſunt; ſub pœnis, bannis & cenſuris, & aliis ut ſupra, quas incurrent ipſo facto, & a quibus abſolvi non poſſint, niſi prius ſatisfecerint & reſtituerint, ut ſupra continetur. Et nihilo minus liceat prælatis, capitulis, conventibus ac rectoribus eccleſiarum, monaſteriorum & aliorum locorum hujuſmodi, quorum talia bona fuerunt, & nunc ſunt, eorumque ſucceſſoribus & ſyndicis auctoritate propria, dilcujus conſenſu vel licentia minime requiſitis, cautione tamen prius præſtita, ut inferius denotatur, poſſeſſionem illorum intrare, capere & recipere libere & impune: non obſtantibus conſtitutionibus, privilegiis ſedis Apoſtolicæ ejus auctoritate conceſſis, factis, concedendis & faciendis, ac impetrationibus ſub quacumque verborum expreſſione & tenoribus conceſſis; & etiam ſi de ipſorum tenoribus expediret facere mentionem ſpecialem de verbo ad verbum, in totum vel in partem: quorum & quarum omnium ipſa ſancta Synodus hic pro expreſſis, lectis & inſertis haberi vult & decernit: necnon præſcriptionibus, conſuetudinibus & aliis contrariis & repugnantibus, aut quovis modo huic conſtitutioni de cetero nequaquam obſtantibus quibuſcumque.

Prædicta quoque, quæ de declarationibus ac revocationibus hujuſmodi dicta ſunt, non vindicent ſibi locum in infeudationibus, reinfeudationibus, conceſſionibus & locationibus quibuſvis perpetuis, ſolitis ante dictum tempus domini Gregorii Papæ XI. fieri & dari in feudum, revendum vicariatum, aut emphyteoſim, & regnis, provinciis, civitatibus, terris, caſtris, villis, locis, territoriis, diſtrictibus & aliis bonis ſeu juribus hujuſmodi, aliquo vel aliquibus eorumdem, dummodo utile dominium eorumdem per pacificam tenutam corporalis poſſeſſionis ante hujuſmodi infeudationem, reinfeudationem, conceſſionem, non fuerit cum directo dominio incorporatum & ſolidatum; ac etiam quod canon & cenſus antiquitus ante tempus domini Gregorii Papæ XI. pro illis præſtari & dari ſoliti, conſueti ſeu admiſſi, ſi qui præſtabantur, debite perſolvent. Nec etiam locum habeant in venditionibus bonorum, juſta pretio apparabunt & probabuntur, conventuum & olcorum hujuſmodi, quorum (ut præfertur) erant dumtaxat, verſa eſſe in permutationibus factis, versis in evidentem utilitatem ecclesiarum, monaſteriorum & aliorum hujuſmodi. Nec locum sibi vindicent in conceſſionibus per Romanos Pontifices pro dotatione in totum vel in partem, ac pro alia quavis ſubventione aliquarum ecclesiarum cathedralium & aliarum indigentium quarumcumque civitatum factis de aliquibus ecclesiis inferioribus & bonis earum: dummodo hujuſmodi civitates ab antiquo & ante dictum ſchiſma habuerint famam, titulum & nomen civitatis; & dummodo etiam hujuſmodi conceſſa non fuerint alicujus ecclesiæ cathedralis, ſed ab abbatialibus inferiorum ecclesiarum. Nec etiam sibi ſortientur effectum in venditionibus, & aliis alienationibus bonorum, hoſpitalium, xenodochiorum & aliorum piorum locorum quorumlibet, quæ hoſpitalia, xenodochia, & pia loca, ut ſunt, ad Sancta Sanctorum, ſancti Spiritus in Saxia de Urbe, beatæ Mariæ Novæ de Florentia, de Scala, de Seminis, ac de Miſericordia, de Paradiſo, & ſimilia, pro ſuſtentatione pauperum & hoſpitalitate conſervanda conſueverunt ab antiquo bona eorum vendere, aut taliter alienare, locare, aut uſumfructum concedere ſecundum eorum ſtatuta ſeu laudabiles & antiquas conſuetudines pacifice hactenus obſervatas: privilegiis etiam antiquitus a Romanis Pontificibus quibuſvis religioſorum ordinibus bonorum & rerum hujuſmodi indultis, ac etiam ſuis conſuetudinibus in talibus ab antiquo obſervatis, in ſuo robore permanſuris. Nec etiam in vicariatibus, gubernationibus & miniſtrationibus, ſeu locationibus aut feudis provinciarum, terrarum, caſtrorum, locorum, ſeu bonorum hujuſmodi ad tempus novem annorum, vel ab inde infra dumtaxat duraturis: prædictis tamen modificationibus non ſe ad prædicta invaſa, occupata, uſurpata, capta ſeu (ut præfertur) detenta aliqualiter extendentibus. Ceterum decrevit præfata ſancta Synodus eadem auctoritate, quod quicumque ex juſtis & rationabilibus cauſis probaverit legitime ſe, de, aut ſuper regnis, provinciis, civitatibus, terris, caſtris, locis, vel bonis hujuſmodi, vel eorum aliquo, pro pretiis perſolutis, vel ex cauſa depoſiti, ſive mutui, aut alias ex juſtis cauſis recipere debere a Romana ſeu aliis ecclesiis, monaſteriis, prioratibus, vel locis ipsis, ſeu eorum aliquo, aut ex prælatis, ſeu rectoribus eorumdem, occasione dumtaxat ecclesiarum, hoſpitalium ſeu locorum præfatorum, ad quæ ipſa bona pertinuiſſent vel pertinerent, aliquas florenorum ſeu pecuniarum ſummas, aut res alias; ac illas verſas eſſe in utilitatem evidentem ecclesiarum ſeu monaſteriorum aut locorum hujuſmodi, quod facta coram loci ordinario deductione, aut defalcatione fructuum aut proventuum perceptorum arbitrio dicti ordinarii loci, sive rerum & bono-

ANNO CHRISTI 1418.

bonorum de quibus ageretur, super quo ipsius ordinarii conscientiam oneraverit & onerat; non obstantibus quibuscumque conventionibus, seu pactis initis, vel adjectis, etiam auctoritate Apostolica, vel alia quomodolibet roboratis, ac juramento vallatis, maxime quoad probandum pretia, res vel pecunias, versa esse in evidentem utilitatem, vel quorum talia bona fuissent, seu ut fructus in sortem computare quis minime teneretur, aut quod facerent fructus suos, seu aliis contrariis & aliter disponentibus quovis modo, ecclesia, seu monasterium, hospitale vel locus hujusmodi residuum, quod declaratur ad restituendum illi qui solvisset, aut ejus hæredibus, seu jus vel causam aut titulum suum habentibus, infra annum a die talis declarationis continue computandum, vel ad hujusmodi bona obligata usque ad satisfactionem, ut infra declaratur, ipsis creditoribus restituendum, pro dicto residuo declarato; eo ipso prælatus, capitulum, conventus ac rectores talis ecclesiæ, monasterii, hospitalis vel loci, cujus vel quorum (ut præfertur) ipsa bona erant, sub pœna excommunicationis sint adstricti. Et nihilo minus pro securitate creditorum super satisfactione hujusmodi, nullus ex prælatis & aliis supradictis possit aut debeat per se aut per alium possessionem talium bonorum intrare, capere vel retinere, nisi idonea cautione prius per ipsos præstita coram loci ordinario, ipsius vel ipsorum creditorum, & hujusmodi ordinario recusante, coram loci ordinario debitoris de eo quod ab ecclesiis, monasteriis, hospitalibus, vel locis aliis, seu personis supradictis ratione declarationis hujusmodi tenerentur habere creditores ipsi infra dictum annum persolvendo: bona quoque talibus vendita, pignorata, seu aliter obligata, alienata, vel ut supra concessa, illis usque ad satisfactionem specialiter obligata remaneant & exsistant. Si autem infra dictum annum satisfactio quantitatis declaratæ facta non fuerit, (ut præmittitur) præviis tribus protestationibus, diversis diebus per creditores, seu eorum procuratores factis, prælatis capitulis, conventibus aut rectoribus hujusmodi super dicta satisfactione, saltem infra mensem a die primæ protestationis facienda: tunc lapso dicto mense liceat hujusmodi creditoribus, aut hæredibus, jus vel causam, seu titulum habentibus ab illis, per se vel procuratores suos auctoritate propria possessionem bonorum hujusmodi intrare, capere, ac illa tenere & possidere, fructusque & emolumenta ex illis percipere. Deducendo tamen de sorte ipsius debiti quousque eidem fuerit de quantitate hujusmodi debiti, ut præferitur, declarata integraliter satisfactum: ita tamen proviso circa præmissa & quodlibet prædictorum, quod pro debito Romanæ vel alterius cathedralis vel inferioris ecclesiæ, hospitalis, aut pii loci, prælatus, rector, sive alia persona hujusmodi, nisi solitum pro sua ecclesia, hospitali, & pio loco, in cujus evidentem utilitatem dum taxat probabiliter, ut præfertur, pretium & valorem versum esse fidejubere, vel alias cautionem de debitis declaratis, vel alias minime præstare teneatur; nec hujusmodi bona pro aliis debitis quoquo modo remaneant obligata: nec etiam de ipsis restitutio & redimegratio, ut supra est declaratum, quovis modo valeat nec debeat retardari. Ceterum, quia lex salubris præteritis intendit & futuris casibus providere, decernit ipsa S. Synodus eadem auctoritate, quod de cetero præmissis & infrascriptis nulla feudatio, locatio, donatio, venditio, permutatio, pignoratio, obligatio, sive quævis alienatio, aut declaratio, de aut super regnis, provinciis, civitatibus, terris, castris, locis, juribus ac jurisdictionibus, seu bonis prædictis, aut aliquo eorumdem, auctoritatibus hujusmodi, seu earum aliqua, vel alias sine expressa deliberatione Concilii generalis, vel saltem provincialis, cum evidenti tamen utilitate ecclesiæ, & pii loci hujusmodi fieri possit, vel debeat, quovis colore quæsito, seu jam facta confirmari, extendi vel prorogari, aut de novo concedi quovis modo. Salvo, quod locationes usque ad prædictum tempus novem annorum, vel ab inde infra, & non ultra, tam Apostolica quam ordinaria auctoritate valeant celebrari, cum dicta præstatione tamen census soliti sive rationabilis. Ita tamen, quod fiant cum evidenti utilitate hujusmodi, tam per Romanum Pontificem, quam per prælatos & rectores secundum juris scripti formam, etiam infeudationes, emphyteoticæque concessiones, occupationes & revocationes de bonis feudalibus ac emphyteoticis ante dictum tempus Gregorii XI. infeudari solitis, ad ecclesias, monasteria, hospitalia, vel pia loca hujusmodi quomodolibet devolutis & devolvendis in posterum, cum modificationibus infrascriptis pro censu & canone solitis, aut adauctis ante præfatum tempus Gregorii XI., & non de aliis, aut aliter ullo modo possint etiam fieri concessiones vicariatuum, gubernationum & administrationum, regnorum, provinciarum, civitatum, terrarum, castrorum, locorum præfatæ ecclesiæ Romanæ, quæ ante hujusmodi tempus concedi in vicariatum seu administrationem per Romanam ecclesiam consueverunt per Romanos Pontifices ad tempora novem annorum, & ab inde infra, & non ultra, cum responsionibus, canonibus & censibus consuetis, melioratis seu adauctis ante tempus præfatum: hoc addito, declarato ac reservato, quod vicariis non solventibus eidem Romanæ ecclesiæ censum ac canonem debitum in terminis appositis, vel saltem infra mensem post lapsum terminum, eo ipso absque aliqua declaratione ad censum & canonem duplicatos persolvendos præfatæ Romanæ ecclesiæ teneantur ac adstricti sint. Et si primum & duplicatum censum seu canonem prædictos infra alium mensem sequentem non solverint, ipso facto sententias, banna & pœnas hujusmodi incurrent. Si autem infra semestre a lapsu primi termini præfati solutionem hujusmodi non fecerint de censu & canone, ut præfertur, ipso jure cadant ab omni possessione vicariatus, gubernationis & administrationis hujusmodi, & concessa ad liberam ordinationem Romani Pontificis & Romanæ ecclesiæ præfatæ devolvantur, & devoluta ipso facto intelligantur esse, & sint, cum omni rerum integritate & causa. Et illud idem intelligatur servari, & fiat in & de vicariis, gubernationibus & administrationibus provinciarum, civitatum, terrarum, castrorum & aliorum quorumvis, ecclesiarum, monasteriorum, hospitalium & locorum aliorum prædictorum, & cujuslibet eorumdem. Præmissa quoque extendantur ad solutionem feudorum, bonorum emphyteoticorum, & aliorum locatorum responsiones quovis titulo, tam ad Romanam, quam ad alias ecclesias, monasteria & loca alia suprascripta, communiter vel divisim, prout de censibus & canonibus vicariatuum prædictorum superius continetur. Districtius nihilo minus inhibens, ne qua prorogatio, seu nova concessio vicariatuum, gubernationum seu administrationum hujusmodi de regnis, provinciis, civitatibus, terris, castris & locis dictæ Romanæ ecclesiæ fieri possit aut debeat, nisi de consilio, & assensu Romanorum Pontificum & dominorum collegii sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium, eorum scrutatis votis, vel saltem per duas partes dicti collegii in concordia, & non nisi pro evidenti causa, statu & honore ecclesiæ prefatæ: ita tamen, quod debeant ipsi cardinales in litteris Apostolicis vel contractibus desuper factis, una cum Romano Pontifice propriis manibus se subscribere, adinstar antiquorum privilegiorum Apostolicorum in perpetuum. Et si aliter, secus, seu alio modo in præmissis & infrascriptis omnibus & contentis in præsenti capitulo, vel circa ea facta, seu declarata etiam motu proprio, & de cardinalium consilio seu consensu, seu alias, & Apostolica vel quavis alia auctoritate, non teneant ipso jure, & nullum jus contrahentibus vel recipientibus aliter acquiratur. Et nihilominus vicarii ipsi, gubernatores & administratores, & alii recipientes, quovis nomine nuncupentur, vel titulo, vel modo, etiam si sponte concederentur, vel alias contrarium facientes, ipsos processus, banna, sententias & pœnas ipso facto se noverint incurrisse: concessionibus, constitutionibus, privilegiis Apostolicis, ac aliis quarumcumque personarum, necnon consuetudinibus & aliis quibusvis in contrarium facientibus, nequaquam obstantibus. Hoc sane intellecto, quod modificationes ipsæ suprascriptæ, & ipsarum dliqua, aliis qui tenent & tenuerunt regna, provincias, civitates, terras, castra, sive alia bona, ut in alio infrascripto capitulo continetur. scilicet, invasa, occupata, capta, seu (ut præfertur) detenta, non valeant in aliquo suffragari: quin immo ad plenarie restituendum, reddendum, & ad alia faciendum (ut in eodem capitulo continetur) protinus sint adstricti.

ANNO CHRISTI 1418.

Ex

ANNO CHRISTI 1418.

Ex eodem Concilio Constantiensi, quando solvenda sit, sive deneganda decima.

Cum paterna pietas filiis hominum providere debeat, licet in casu necessitatis urgentis valeat vicissitudo laudabilis, declarat sancta Synodus non licere Romano Pontifici indictiones sive exactiones quascumque super ecclesiam vel ecclesiasticas personas imponere per modum decimæ, vel alio quovis modo. Si vero cum necessitas acciderit Papæ, qua esset eidem debite subveniendum, vocato generali Concilio, secundum quod expediens videbitur & utile, secundum decretum Concilii provideatur eidem.

ANNO CHRISTI 1418.

MODUS OBSERVANDUS IN PUBLICA SESSIONE

Conciliorum generalium, practicatus & observatus in Concilio generali Constantiensi.

Ex prima editione.

PRimo, in loco ubi tenetur sessio, celebrabitur Missa solemnis de Spiritu sancto quocumque tempore per cardinales, vel alium prælatum ad hoc deputatum. Qua Missa durante, omnes prælati suis habitibus consuetis sunt induti, & sedent in loco dictæ sessionis secundum suas dignitates & prærogativas. Prædicta autem Missa finita, omnes prælati in eadem sessione existentes induunt se pluvialibus, & habent mitras albas, solo præsidente vel celebrante in Concilio excepto, qui habet mitram auriphrygiatam & gemmatam ac notabiliter ornatam. Qui quidem præsidens vel celebrans, associatis diacono & subdiacono, ac aliis multis in habitibus ecclesiasticis, sedet in cathedra in medio chori, habens dorsum ad altare, & vultum ad alios prælatos. Prælatis igitur sic indutis & ornatis, cantores cantant antiphonam: Exaudi nos, Domine, quoniam benigna est misericordia tua, secundum multitudinem miserationum tuarum respice nos, Domine. *Versus:* Salvum me fac, Domine, quoniam intraverunt aquæ usque ad animam meam. Gloria Patri & Filio & Spiritui sancto. *Qua antiphona cantata, diaconus clamat alta voce:* Orate. *Quo dicto, omnes prælati flectunt genua, & per aliquod intervallum orant sub silentio secundum devotiones suas. Et postquam in illa oratione per aliquod competens intervallum steterunt, idem diaconus iterum clamat alta voce:* Erigite vos. *Et tunc omnibus prælatis surgentibus & stantibus, ipse præsidens vel celebrans etiam erectus, hanc dicit orationem alta voce:*

Oremus.

Adsumus, Domine sancte Spiritus, adsumus, peccati quidem * immanitate detenti, sed in nomine tuo specialiter aggregati. Veni ad nos, adesto nobiscum, dignare illabi cordibus nostris; doce nos quid agamus, quo gradiamur; ostende quid efficere debeamus, ut te auxiliante, tibi in omnibus complacere valeamus. Esto a salus, suggestor & effector judiciorum nostrorum, qui solus cum Deo Patre & ejus Filio nomen possides gloriosum. Non nos patiaris perturbatores esse justitiæ, qui summe diligis æquitatem: ut siniſtrum nos non ignorantiæ trahat, non favor inflectat, non acceptio muneris vel personæ corrumpat; sed junge nos tibi efficaciter solius tuæ gratiæ dono, ut simus in te unum, & in nullo deviemus a vero: quatenus in nomine tuo collecti, sic in cunctis teneamus cum moderamine pietatis justitiam, ut hic a te in nullo dissentiat sententia nostra, & in futuro pro bene gestis consequamur præmia sempiterna. *Amen.*

* *Immensitate.* " Tomi I. p. 8. legitur, *humanitates* & qq. alia.

a *solus*, mſ.

Prædicta vero oratione finita, cantores Concilii incipiunt antiphonam: Exaudi nos, Domine, quoniam benigna est misericordia tua, secundum multitudinem miserationum tuarum, *&c. ut supra. Qua antiphona cantata, omnes, ut præmissum est, flexis genibus orant. Et facto parvo intervallo, diaconus iterum dicit alta voce:* Erigite vos. *Tunc omnibus erectis, præsidens vel celebrans dicit iterum hanc orationem.*

Oremus.

Mentibus nostris, quæsumus Domine, Spiritum sanctum benignus infunde: quatenus in nomine tuo colleti, sic in cunctis teneamus cum moderamine pietatis justitiam, ut hic a te in nullo dissentiat voluntas nostra: sed semper rationabilia meditantes, quæ tibi sunt placita exsequamur in factis. Per Dominum, *&c.*

Quibus sic peractis, omnes flectant genua, & diaconus & subdiaconus, vel alii duo ad hoc deputati, ante altare stantes, incipiant litaniam, cantoribus & aliis respondentibus. Et quando venitur ad illum locum, Ut domnum Apostolicum; *præsidens vel celebrans, qui cum aliis stabat flexis genibus, surgit: & vertens se ad congregationem, & dando benedictionem, cantando ter dicit:* Ut hanc sanctam Synodum & omnes gradus ecclesiasticos benedicere, regere & conservare digneris: *cantoribus respondentibus qualibet vice prædicta,* Te rogamus, audi nos. *Completa vero litania, præsidens vel celebrans dicit:* Oremus. *Quo dicto, diaconus dicit:* Flectamus genua. *Et subdiaconus dicit:* Levate. *Deinde celebrans dicit hanc orationem:* Da, quæsumus, ecclesiæ tuæ, misericors Deus, ut Spiritu sancto congregata, hostili nullatenus incursione turbetur. Per Dominum, *&c.*

His vero completis, diaconus habens librum super pulpitum inter altare & celebrantem dispositum, accensis duobus cereis circa ipsum pulpitum, incipit evangelium, Vos estis sal terræ: *vel quod ad legendum sibi est ordinatum. Quo evangelio perlecto, celebrans primo facit collationem, exhortando omnes & singulos ad sollicitam meditationem & curam Dei, & super omnibus causis, propter quas sacrosancta Synodus est congregata. Deinde flexis genibus, incipit alta voce hymnum:* Veni creator Spiritus: *quem hymnum cantant alternatim exsistentes in sessione cum cantoribus. Quo hymno solemniter & devote decantato, quo clerici induti superpelliciis & adstantes præsidenti, dicunt versiculum:* Emitte Spiritum tuum, & creabuntur. *Et cantores respondent:* Et renovabis faciem terræ. *Postea celebrans dicit hanc orationem.* *Psal.* 103.

Oremus.

Deus qui corda fidelium sancti Spiritus illustratione docuisti, da nobis in eodem Spiritu recta sapere, & de ejus semper consolatione gaudere. Per Dominum nostrum Jesum Christum filium tuum, qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum, Amen.

Postmodum duo prædicti clerici, vel diaconus, vel subdiaconus, dicunt: Benedicamus Domino. *Et adstantes respondent:* Deo gratias.

His autem omnibus completis, idem præsidens, vel celebrans, & omnes alii prælati sedent, & ponunt mitras in capitibus suis. Et tunc unus prælatorum ad hoc deputatus legit decreta in illa sessione expedienda. Et in eodem ambone cum dicto prælato legente ipsa decreta erant præsidentes nationum tempore Concilii Constantiensis, & respondebat quilibet præsidens, Placet, *pro natione sua. Præsidens vero generalis in dicta sessione respondebat etiam,* Placet, *etiam pro sacro Concilio & collegio generali. Decretis vero perlectis, & responso* Placet, *& dicto,* Te Deum laudamus, *cum oratione de Spiritu sancto, omnes depositis pluvialibus & mitris, resumunt habitus suos consuetos, & recedunt.*

EX

ANNO CHRISTI 1418.

EX PRIMA EDITIONE,

ANNO CHRISTI 1418.

Quæ exhibet exemplar compilationis Actorum Constantiensium jussu Synodi Basileensis confectum.

NOs igitur præinserta gesta ac decreta, ne cujusvis impugnationis jaculis subjaceant tempore procedente, auctoritate universalis ecclesiæ volumus, statuimus ac decernimus & mandamus, quatenus præfatis decretis & gestis superius insertis, in judiciis & extra ubicumque producta exhibitaque fuerint, vel ostensa, in omnibus & per omnia stetur, ac fides plenaria adhibeatur, perinde ac si bulla ejusdem Constantiensis Synodi bullata forent, nec ad illorum probationem aliud adminiculum quomodolibet requiratur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostra voluntatis, statuti, decreti & mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & universalis ecclesiæ se noverit incursurum. Datum Basileæ, pridie Nonas Februarii, anno a Nativitate Domini MCDXLII.

Subscripta gesta & decreta sacri Concilii Constantiensis, a concordatis cum volumine & tenore sub bulla sacri Concilii Basileensis plumbea bullatis, & manibus propriis dictorum dominorum deputatorum subscriptis, facta collatione per me Michaelem Galteri notarium ipsius sacri Concilii Basileensis, redacta in nonaginta octo chartis seu foliis, præsenti in numero hujusmodi computato.

ca Forte, *con-Pordant*. trima edi-io hujus Concilii Constantiensis facta Hagenoæ anno 1100. non ad ipsummet autographum Basiloense exacta est; sed ad exemplar sive apographum Joannis Huoberi, quod ipsum ex altero exemplari Michaelis Galteri exceptum hic dicitur, anno 1490. ad fidem vero asserendam exemplari Huoberi, additum est testimonium notarii Strinbachii.

Ego Joannes Huober ex Inderdorff, quam alias Villam bassam vocant, Brixnensis diœcesis, artium liberalium magister, & sacræ Theologiæ baccalaureus, sessiones & decreta sacrosancti magni & generalis Concilii Constantiensis præscripta, ab exemplari authentico collationato, & bulla plumbea pendente in chordula serici roborato, in uno missionis Spiritus sancti in specie columbæ, in altero vero lateribus horum verborum, Sacrosancta generalis Synodus Basileensis, sculpturas supra in principio depictas continente, & præfata chordula sericea per omnes chartas inferioris marginis transeunte, manu propria descripsi atque consummavi, decimo Kalendas Julii, anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo.

Concordant sessiones & decreta suprascripta sacri generalis Concilii Constantiensis cum exemplari, de pergameno, bulla plumbea sacræ generalis Synodi Basileensis, modo, forma, & notario, quibus supra, bullato, & auscultato, facta una cum præfato magistro Joanne suprascriptorum scriptore collatione diligenti, per me Matthiam Strinbach clericum Eichstetensis diœceseos, publicum sacra Apostolica auctoritate notarium, subscriptum, rogatum, & requisitum, in fidem & testimonium omnium & singulorum præmissorum, redacta in centum viginti tribus foliis, præsenti in numero computato: quod protestor manu & signeto solito meis propriis.

IN

[a] IN CONCILIUM [b] CONSTANTIENSE

[c] œcumenicum, [d] ex parte approbatum, [e] ducentorum quinquaginta episcoporum causa [f] schismatis tollendi celebratum [g] annis domini MCDXIV. MCDXV. MCDXVI. MCDXVII. MCDXVIII.

Notæ Severini Binii.

Quis concilium indixerit.

a *Concilium*.) Hanc synodum a Joanne XXI. vulgo XXIII. inchoatam, atque a Gregorio XII. qui verus & legitimus pontifex erat, approbatam & confirmatam esse, acta concilii manifeste attestantur. Qua occasione autem indicta, & Constantiæ celebrata fuerit, Gobelinus Cosmodromius cap. 90. ætatis sextæ refert his verbis: *Interea Joannes Papa concilium generale in urbe celebrare decrevit, quod Alexander prædecessor ejus in tertio anno post concilium Pisanum supradictum decreverat celebrandum. Sed prælatis non venientibus in copia quam rerum poscebat gravitas, illud concilium non sortiebatur effectum. Cumque ipsis temporibus nonnunquam litteræ apostolicæ, in quibus de Urbano, Bonifacio, Innocentio, Gregorio, Clemente vel Benedicto per tempora schismatis preterita super papatu contendentibus supradictis fuit mentio facienda, statutum fuit, ut nullus eorum in dictis litteris papa simpliciter, sed cum hac determinatione, in sua obedientia, nominaretur.* Et paulo infra de loco & tempore indicti concilii subjungens ait: *Et tunc in mense Decembri concilium in Calendis Novembris deinde proxime venturis indixit: locum tamen concilii non determinavit. Quapropter duos cardinales ad regem Romanorum tunc in Italia moram trahentem, ad concordandum de loco destinavit; qui simul in civitatem Constantiensem consenserunt. Et post hoc papa & rex in Laudensi civitate convenientes, locum eumdem pro concilio generali celebrando approbarunt.* Hæc Gobelinus prædicto loco.

Constantia.

b *Constantiense*.) Sic dictum a Constantia, quæ est urbs Germaniæ sub diœcesi Moguntinensi, sita ad lacum Podamicum, vulgo *Bodensee* dictum, ad Rheni eam partem, qua Helvetios respicit. A Constantio imperatoris Constantini magni patre, vel a Constantio II. Constantini magni filio muris cincta, indeque nomen sumpsisse putatur. *Hæc Hadrianus in suo Theatro urbium.*

Oecumenicum.

e *OEcumenicum*.) Quod propter materiam schismatis tollendi universam ecclesiam concerneulem indictum fuerat, cuique quatuor patriarchæ cum archiepiscopis & episcopis infra recensendis interfuerunt, œcumenicum fuisse concilium nulli dubium esse debet.

An & quo modo fit approbatum.

d *Ex parte approbatum*.) Quoad ea nimirum, quæ ibidem ad fidem pertinentia contra Wicleffum, Huffum, Mathæum Dresdensem & Hieronymum Pragensem decreta & promulgata leguntur, ut dicemus infra sessione 45. & ultima. Quæ vero de auctoritate concilii supra pontificem constituerunt, sententia Florentini & Lateranensis conciliorum plane reprobata sunt.

Inchoatio concilii.

e *Ducentorum quinquaginta episcoporum*.) De numero episcoporum, aliisque nonnullis qui Concilio interfuerunt, ita Cochlæus lib. 2. historiæ Hussitarum: *Anno dom. 1414. inchoatum fuit concilium istud, veniente Constantiam primum Jordano cardinale, Ostiensi episcopo, pridie Idus Augusti. Quem e Bononia secutus Joannes papa XXIII. 5. Calendas Novembris Constantiam magna celebritate ingressus est, in festo Apostolorum Simonis & Judæ, cum cardinalibus novem: ut juxta tenorem bullæ convocationis concilii prima die Novembris sacra synodus auctoritate apostolica inciperet de negotiis fidei & ecclesiæ tractare. Sigismundus rex in vigilia nativitatis Christi Uberlingam veniens cum conjuge sua, per lacum Constantiensem navigio properavit inde ad civitatem, ut interesset missarum solemniis. Sub mediam igitur noctem Constantiam ingressus, primam missam celebrante papa, ipse diaconi habitum indutus, legit evangelium alta voce:* Exiit edictum a Cæsare Augusto. *Nec multo post advenerunt alii quoque principes & prælati, in tanta sane frequentia, ut aliquando triginta millia equorum uno eodemque tempore Constantiæ fuisse tradantur. Adfuerunt namque patriarchæ 4. cardinales 29. archiepiscopi 47. episcopi 160. Et cum his abbatum, præpositorum, priorum, & omnis generis clericorum ingens numerus. Sæcularium præterea principum, comitum, baronum, nobilium, & oratorum maxima multitudo. Unus enim Ludovicus comes Palatinus Rheni, & dux Bavariæ, cum 400. archiepiscopus vero Moguntinus cum 600. equis advenisse legitur. Rex Sigismundus patriæ misertus & cleri catholici in Bohemia, per fratrem Wenceslaum effecit, ut Jo. Hus sub salvo conductu & fide publica ipsius Sigismundi regis Constantiam in Concilium mitteretur. Hus itaque a Concilio citatus (ut ait Albertus Krantz) non detrectavit venire. Non enim arbitrabatur, se suis auditoribus & clientibus satisfacere posse, si judicium recusaret ecclesiæ. Postquam vero Constantiæ coram synodo comparuit, dati sunt ei commissarii a concilio (jam enim propter unionem in ecclesia constituendam papatui renunciaverat Joannes XXIII. publice in ecclesia coram rege ac tota patrum synodo) in sessione sexta, quatuor in theologia magistri, archiepiscopus Ragusinus, pro natione Italica: episcopus * Flebbiensis, pro natione Germanica: magister Ursinus Talvenda, pro natione Gallicana; & magister Guillermus Comes, pro natione Anglicana: ut causam ejus examinarent, & in illa procederent usque ad diffinitivam sententiam inclusive.*

Commissarii a concilio dati in causa Hus.

* Leodiensis

f *Causa schismatis tollendi*.) Ob causam tollendi schismatis hanc synodum præcipue indictam fuisse patet ex actis concilii, atque ex iis quæ ex Gobelino & Cochlæo supra recitavi. Non fuisse hanc synodum ob Hussitarum hæresim principaliter indictam, Cochlæus initio libri 2. historiæ Hussit. his verbis testatur, probat & demonstrat: *Non fuit Concilium Constantiense principaliter ob eam hæresim vel indictum vel celebratum. Hæresis enim illa satis superque confutata & condemnata jam olim fuerat in multis conciliis contra Berengarium celebratis. Deinde in diversis conciliis & Romanorum pontificum decretis, ac sanctorum patrum determinationibus, habitis & promulgatis contra barbaricm & hypocrisim indoctæ fecis & colluviei Waldensium, Leonistarum, Dulcinistarum, Albigensium, &c. Denique ipsius Wicleffi dogmata quamplurima fuerant jam sæpe damnata publice, tum in Anglia per Concilium provinciale, & per determinationem clarissimæ universitatis Oxoniensis, in qua ferunt ducentos sexaginta articulos ejus doctrinæ damnatos fuisse: tum Romæ in Concilio generali sub Joanne papa XXIII. & Parisiis per almam facultatem theologicam, atque etiam Pragæ nominatim quadragintaquinque articuli, & quidem multis modis ac severis eorumdem dogmatum prohibitionibus & publicis interdictis, per almam universitatem Pragensem generaliter uno omnium nationum consensu, per totam nationem Bohemicam specialiter, per facultatem theologicam solemniter atque etiam per regem, per proceres & per senatum in prætorio majoris urbis Pragensis, acriter & cum terribili prohibitionis severitate. Quid ergo opus erat, novum propter antiquitus damnatos & nuper publice præludicatos articulos indicere concilium? maxime, cum Hus & complices sui dicerent contemptim, conciliorum decreta humanas esse constitutiones & traditiones, de quibus dicat salvator Matt. 15.* Quare & vos transgredimini mandata Dei, propter traditiones vestras? *Non fuit igitur præcipua indicendi concilii causa, hæresis & factio Bohemorum, ex Wicleffi doctrina excrta, utpote per tot retro sæcula longe lateque nota ac prædamnata, atque etiam ab ipsimet Bohemis ante paucos annos præludicata publice, tum in scholis, tum in prætorio. Vicit tamen patres Sigismundi Romanorum & Hungariæ regis instantia & persuasio, petentis atque orantis, ut in concilio jam congregati Bohemorum saluti consulerent, si paucos eorum seductores, & hereſiarchas, scripturis & rationibus convictos, in tam celebri doctissimorum hominum conventu, ad revocandos errores, & ad ecclesiæ veritatem pristinam agnoscendam inducerent. Erat enim memor & pietatis paternæ, quæ sic auxerat in Bohemia Dei cultum: & querelarum Suinconis archiepiscopi, qui pro conservanda patriæ religione opem ejus paulo ante imploraverat, Wenceslao fratre per ignaviam cuncta negligente. Ceterum præcipua indicendi concilii causa fuit, gravis ecclesiæ universalis perturbatio, per schisma dedecorosum & abominabile, quod triginta annis pias fidelium mentes male vexaverat, dum cardinalium discordia plures eodem tempore personas in Romanos pontifices eligeret. Eo enim tres dicebantur papa a diversis. Longo sane tempore duraverat schisma, dum alius Romæ, alius Avenione crearetur a cardinalibus papa. Ad quod ab ecclesia tollendum scandalum, cardinales Pisanum indixerunt concilium, ut inter Benedictum XIII. & Gregorium XII. discerneretur, uter eorum verus & legitimus esset Petri successor. Utroque autem contumaciter absente, creatus ab eis fuit Alexander V. quo intra annum defuncto Bononiæ, electus fuit Joannes XXIII. Cui adhæserunt amba fratres VVenceslaus & Sigismundus reges, hic Hungariæ, ille Bohemiæ; uterque insuper regis Romanorum titulum gerens. Quamvis enim VVenceslaus depositus esset per electores, tamen quoad vixit, regem Romanorum & Bohemiæ se scripsit. Pro eo igitur tollendo schismate, Sigismundus Ro-*

Petitio Sigismundi imp.

Schisma grave ac diuturnum.

Vide acta concilii Constant. sess. 6.

Luc. 7.

Ingens celebritas concilii.

Albertus Krantz in Vandal. l. 10. c. 23.

Romanorum & Hungariæ rex, nondum factus imperator, paternæ pietatis æmulator, maximos subiit labores & sumptus itinerum. Ejus enim vei gratia peragravit primo Italiam, deinde Gallias, Hispaniasque & Angliam. In Italia sane a Joanne XXIII. obtinuit, ut concilium indiceret Constantiæ celebrandum, in quo postea effecit, ut rejectis omnibus tribus qui papæ auctoritatem sibi arrogabant, unus legitime in Concilio crearetur papa, Otho cardinalis de Columna, dictus Martinus V. Qua de re sic habet in vita Sigismundi Baptista Egnatius. Illud autem nulla unquam ætas oblivisçatur, quod triennium magnam Europæ partem ipse peragrarit, dum principes Christianos ac pontifices adit, quo schisma Christiano nomini calamitosissimum tolleretur. Nec alterius principis opera magis enituit in vera pietate vindicanda. Unde & ex actis illius concilii facile constat, longe plus fuisse negotii tum patribus tum principibus in tollendo schismate, quam in confutanda Bohemorum hæresi, quæ toties confutata fuerat prius. Quippe inter XLV. sessiones ejus concilii (quod triennio duravit) quinque tantum reperiuntur, in quibus de hæresi illa tractatum fuisse legitur. Etenim in sexta commissa legitur causa Joannis Hus quatuor theologiæ magistris, & citatus Hieronymus de Praga. In octava damnati leguntur articuli Joannis VVicleff jam pridem defuncti. In decimaquinta damnatus & combustus legitur Joannes Hus. In decimanona recitatur revocatio Hieronymi de Praga. In vicesimaprima ejusdem condemnatio. Ceteræ omnes sessiones illius concilii alias pertractaverunt materias.

Actorum synodalium compendiosa relatio.

Qua ratione autem schisma diuturnum ab ecclesia profligatum, Hussitarumque hæreses, crematis auctoribus earum, condemnatæ fuerint, ex actis concilii, aliisve probatis scriptoribus more nostro summatim describam.

Sessio I.

Prima sessio quæ post accessum Joannis papæ ad quintam Novembris indicta, sed propter emergentes causas dilata fuerat, habita est decimasexta Novembris anno 1414. in qua post recitatam bullam convocati concilii, notarii, scribæ, aliique ministri synodales deputati & constituti fuerunt; monitusque ad resignandum & cedendum papatui Joannes, se id facturum ultro spopondit.

Sessio II.

Secunda sessio habita fuit 1415. die Martis tertia Martii, indictione octava ejusdem pontificatus, in qua lectis solemnitatibus quæ in sessionibus observari deberent, Joannes papa jurato promisit se propter bonum pacis pontificatui prompti̇ssime renunciaturum, si idem Gregorius duodecimus & Benedictus decimus tertius antipapa facere non recusarent. Quod cum fecisset, eique imperator magnas gratias egisset, magno omnium gaudio sacer patrum consessus secundus finem accepit.

Sessio III.

Tertia sessio habita fuit vicesimasexta mensis supradicti, in qua Florentinus cardinalis, præmissa quadam adhortatiuncula ad episcopos habita de personis in judicando non accipiendis, juxta deliberationem sanctæ synodi promulgavit, hanc synodum legitime convocatam, & Constantiæ inchoatam usque ad extirpationem schismatis, nequaquam a pontifice dissolvi, vel alio transferri posse aut debere: quodque prælatis citra causam justam a concilio discedere non liceat.

Sessio IV.

Quarta sessione trigesima Martii ejusdem anni habita, declaratur, concilii auctoritatem pontificia superiorem esse; ipsique papæ prohibetur, ne personas hic congregatas transferat vel avocet: simulque annullantur omnes processus & censuræ, quas pontifex concilio adhærentibus intentaverat. Insuper decretum fuit, ut tres judices de qualibet natione eligantur, qui abeuntium causas dijudicent: & ut pro bono pacis facilius obtinendæ nulli cardinales novi creentur. Joannes qui interea Constantia discesserat, per litteras in publico patrum consessu lectas & ad imperatorem directas nunciavit, se nullo metu, sed tantum aeris intemperie coactum Constantia discessisse, factæque promissioni adhuc inhærere.

Sessio V.

Quinta sessio habita fuit die Sabbati sexta Aprilis ejusdem anni, in qua repetitis & approbatis constitutionibus quinque præcedentium sessionum promulgatis, declaratum & approbatum est, Joannem illicite Constantia discessisse, tenerique eumdem sub pœna depositionis adimplere, quod de resignando pontificatu promiserat: quodque recusans Constantiam redire, corporalibus pœnis & vinculis innodari possit ac debeat. Post hæc confirmata est sententia concilii Romani in Joannem Wicleffum ejusque libros & pronunciata. In causa autem Joannis Hus constituti sunt quatuor judices commissarii, qui assumptis secum theologiæ canonumque sacrorum peritissimis viris, dogmata illius discutiant, & processum contra eumdem dirigant, deque singulis actis postea synodum informent. Post hæc rogatu synodi in se recepit rex Sigismundus, quod pontificem in Schaffhausen sub tutela Friderici Austriaci degentem, volentem, nolentem, ad concilium reducere velit.

De adventu Hus, vide Cochlæum

Sessio VI.

Sexta sessio habita fuit præside Joanne Ostiensi episcopo, in qua de mandato concilii episcopus Atrebatensis duos articulos edidit. Et primo quidem decrevit, procuratorium super renunciatione papatus facienda esse bonum pro unione ecclesiæ. Secundo declaravit, prædictum dominum Joannem papam vicesimum tertium teneri dare & facere dictum procuratorium ad cedendum papatui pro bono unionis ecclesiæ, juxta formam schedulæ per ipsum oblatæ: constituitque sancta synodus diversarum nationum legatos, qui taliter a concilio constituti requirant papam, ut veniat ad concilium, afferantque ipsi securitates debitas, quatenus vel ad urbem Constantiæ, vel ad villam Ulmæ, vel ad villam Ravensburg, vel ad civitatem Basileensem accedat, juretque, unum de dictis locis eligere infra duos dies, nec ab eo absque consensu concilii discedere. Insuper quoque decernunt, quod supersederi debeat a processu contra papam, donec habeatur responsio: & si præmissa adimpleverit, cessabitur a citatione. Inhibuit quoque sancta synodus, ne quis ullo modo contra quemcumque in civitate Constantiensi famosos libellos sub pœna carceris conficiat. Mandat ulterius, litteras & missivas informatorias rerum in concilio gestarum omnibus nationibus comunicari. Post hæc recitatæ sunt duæ epistolæ: quarum alteram universitas Parisiensis ad suos legatos; alteram ejusdem academiæ rector ad episcopos Italiæ transmisit. Ad extremum decreta est citatio contra Hieronymum Pragensem. Plura Gobelinus habet.

Septima sessio celebrata fuit anno 1415. die Jovis 2. Maji, in qua Henricus de Piro concilii promotor allegans contumaciam Hieronymi Pragensis citati & non comparentis, contra eum ulteriora decerni petivit & impetravit. Accusata deinceps Joannis papæ fuga & contumaci absentia, eumdem citari, metumque mali alicujus alleganti & prætendenti, salvum conductum concedi obtinuit. Sessio VII.

Octava sessio habita fuit quarta Maji anni ejusdem, in qua post reproductam citationem contra sectarios VVicleffi emanatam, lecta fuit sententia damnationis articulorum quadragintaquinque. VVicleffum hæreticum fuisse, adeoque ossa ejusdem exhumari & ab ecclesiæ sepultura efferri, nec non libros ejusdem comburi debere, publico decreto est definitum. Cumque hac eadem sessione Fridericus dux Austriæ in gratiam Sigismundi regis recipi optaret, rex vero ob juramentum præstitum de illo nunquam in gratiam recipiendo, petitioni illius non acquiesceret, synodali sententia definitum fuit, regem allegato juramento non obligari, eoque non obstante posse ac debere pœnitentem Austriacum in gradum recipere. Qua definitione prævia, rex Sigismundus Friderico Austriaco veniam concessit sub istis conditionibus, ut Joannem papam ad concilium reduceret, se suaque dominia regiæ majestati subjiceret, seque nihil unquam simile deinceps admissurum esse promitteret. Accepit conditiones oblatas, publico instrumento conceptas, & sigillo suo munitas, Fridericus dux Austriæ. Sessio VIII.

Sessione IX. quæ habita fuit decimatertia Maji, procuratores concilii citationis contra Joannem papam factæ executionem reproduxerunt, accusataque ejus contumacia, petierunt commissarios deputari, coram quibus in hac causa testes produci & examinari possent. His peractis, Franciscus cardinalis Florentinus bullam pontificiam recitavit, qua Joannes papa Petrum Cameracensem & Guillelmum sancti Marci presbyteros procuratores constituit. Cumque illi oblatum munus ex parte recusassent, & Henricus de Piro promotor concilii dixisset, in causa hac personali & curiali procuratorem admittendum non esse, tandem mandatum fuit duobus cardinalibus & quinque prælatis, ut eumdem viva voce extra portam urbis citarent. Qua re peracta, lecta est epistola universitatis Parisiensis, qua se concilio commendatam exoptat. Sessio IX.

Sessione X. quæ sub præsidio Joannis patriarchæ Antiocheni celebrata fuit decimaquarta Maji, anno 1415. ad instantiam Henrici de Piro promotoris concilii citationem præcedenti die contra Joannem papam ad suspensionem usque procedi petentis, requisitus est iterum extra portas pontifex Joannes cum suis fautoribus. Cumque facta citationis executione nemo compareret, instante prædicto promotore concilii Henrico declaratus est contumax; examinatisque testibus super simoniæ, sacrilegii, aliisque quæ illi objiciebantur criminibus, communi omnium suffragio lata & publice recitata est contra eum sententia, qua ab omni administratione & functione ecclesiastica suspensus fuit. Sessio X.

Sessione XI. quæ celebrata fuit decimaquinta Maji, anno 1415. promotores concilii plus minus sexaginta crimina articulatim congesta una cum designatione testium desuper examinandorum, contra Joannem papam exhibuerunt. Quos cum decreto synodali Joannes papa ad respondendum sibi insinuatos accepisset, respondit, se neque articulos sibi objectos negare, neque dicta testium impugnare; sed potius se totum synodali judicio & definitivæ sententiæ subjicere: oblatam initio papatus cessionem voluntariam iterum nunc offerre: synodum Constantiæ legitime congregatam errare non posse, libenter profiteri & agnoscere, adeoque plane obtemperaturum sententiæ, qualemcumque patres concilii protulerint & promulgarint; saltem hoc se rogare dixit, ut quam posset fieri primum, copiam latæ sententiæ assequeretur. Sessio XI.

Sessio XII. habita est vicesima nona Maji: in qua reproductis iis quæ Joannes papa deputatis a synodo commissariis super objectis criminibus responderat, ad instantiam promotorum concilii lata est contra eum sententia definitiva, qua ille pontificatu deponitur, omnesque Christi fideles ab ejusdem obedientia absolvuntur. Post latam sententiam constitutum fuit, ne quisquam ex tribus schismaticis pontificibus de novo eligeretur. Sententiam sibi per quosdam a concilio deputatos intimatam Joannes quondam pontifex approbavit, eique realiter & cum effectu cedendo papatui obtemperavit. Sessio XII.

Sessione XIII. anno domini 1415. die Sabbati decimaquinta Junii celebrata, post consuetas preces habitas, promotores concilii allegarunt, reperiri inter sacerdotes Petrum Dresdensem & Jacobellum Misnensem Joannis Hus socios, (ita Cochlæus) qui laicis non jejunis post cœnam eucharistiam sub utra- Sessio XIII.

utraque ſpecie porrectam diſtribuebant, ſimulque contra antiquiſſimam eccleſiæ conſuetudinem publice docebant, cuilibet etiam laico in participatione, ſumptione & communione hujus ſacramenti utramque ſpeciem panis & vini neceſſario diſtribuendam eſſe. Quæ cum eccleſiæ conſtitutionibus & conſuetudinibus repugnarent, eorum petitione ex quatuor nationibus diverſis conſtituti ſunt cognitores judices, qui habita deſuper deliberatione communi voto & ſuffragio patrum concilii, erroneam & hæreticam doctrinam de euchariſtia extra ſacrificium ſub utraque ſpecie neceſſario ſumenda damnaverunt, ſimulque ſacerdotibus omnibus inhibuerunt, ne ſub pœna excommunicationis ulli homini utramque ſpeciem panis & vini communicent.

Seſsio XIV. Seſsione XIV. quæ habita fuit die Jovis quarta Julii Joannes Dominicus cardinalis ſancti Sixti, & Carolus de Malateſtis, a Gregorio XII. ad id conſtituti, auctoritate ejuſdem Gregorii congregatum ob cauſam tollendi ſchiſmatis ſynodalem patrum confeſſum approbarunt. Cumque judicio patrum intellexiſſent, magis expedire, ut Gregorius papatum reſigner prius, quam hac de cauſa Benedictus antipapa follicitetur, pacis conciliandæ gratia, pontificatum quem ille legitima electione acceperat, reſignavit. Reſignatione iſta per ſynodum acceptata, patres concilii cardinales utriuſque obedientiæ univerunt, atque proceſſus iiſdem intentatos, caſſos atque irritos reddiderunt. De electione autem novi pontificis conſtituerunt, ne cardinales citra conſenſum Concilii hac in re aliquid moliantur, neque tamen ultra finem concilii electio differatur. Inſuper etiam declararunt, acta & geſta Gregorii duodecimi rata ſervari debere, utpote qui legitime electus, ſolius pacis gratia pontificatui ultro ceſſit. Et quamquam dignus judicaretur, qui denuo poſt factam reſignationem eligeretur: tamen ad majoris ſchiſmatis periculum evitandum, illud intermittendum eſſe ſunt proteſtati.

Seſsio XV. Seſsione XV. ſexta Julii habita, Joannes Hus de hæreſi accuſatus & convictus, ex carcere in conſeſſum patrum introductus, altoque ſedili, ut ab omnibus videri poſſet, conſtitutus fuit. Cumque ſub pœna excommunicationis & incarcerationis patres concilii ſingulis ſilentium indixiſſent, Henricus de Piro concilii promotor & procurator, Huſſiticam doctrinam articulatim congeſtam producens, petiit, eandem tamquam pravam & hæreticam una cum auctore condemnari, ejuſque libros igni adjudicari & concremari. Qua petitione prævia, poſt longam inquiſitionem damnatis prædictis hæreſibus, combuſtiſque perniciosis codicibus, degradatus eſt auctor hæreſeos, nolenſque reſipiſcere, juſto judicio per rogum & incendium e vivis eſt ſublatus. Circumſtantias rei geſtæ apud acta concilii nequaquam extantes plures deſcribit Cochl. lib. 2. hiſtor. Huſſit.

Seſſio XVI. Seſſio XVI. habita eſt undecima Julii, eaque conſtituti ſunt procuratores, qui Benedictum antipapam requirant, acceptiſque de reſignatione Gregorii duodecimi, & depoſitione Joannis viceſimitertii, inſtrumentis vel eorum copiis, eumdem facilius inducant. Poteſtas citandi eos qui clam ſe a Concilio ſubduxerunt, judicibus deputatis conceditur; & ad inſtantiam Henrici de Piro contra turbatores, prædones & ſpoliatores perſonarum quæ Concilio interfuerant, proceſſus decernuntur.

Seſſ. XVII. Seſſione XVII. die decimaquinta Julii celebrata, rex Sigiſmundus ad regem Arragonum pro inducendo ad reſignandum Benedicto decimotertio antipapa ſchiſmatico profecturus, non niſi plurimis precibus & orationibus Deo commendatus, eſt dimiſſus, ſtatuta pœna excommunicationis in eum, qui pia de cauſa abeuntem impediret. Contra vero quadraginta dierum indulgentiæ conceſſæ ſunt ei, qui pro felici reditu ejuſdem regis ſingulis Dominicis diebus unam orationem dominicam cum ſalutatione angelica ſub proceſſione hac de cauſa etiam celebranda oraret. Angelus de Corario quondam Gregorius duodecimus, non tantum in numerum cardinalium eſt relatus, verum etiam perpetuus legatus a latere in provincia marchiæ Anconitanæ eſt conſtitutus.

Seſſ. XVIII. Seſſione XVIII. decimaſeptima Auguſti, editis quibuſdam Synodalibus conſtitutionibus, quatuor judicibus ſupra nominatis delegata eſt poteſtas judicandi excluſive uſque ad ſententiam definitivam omnes cauſas quæ ad Concilium devolvebantur, quodque corruptores epiſtolarum Synodalium inſtar eorum qui bullas apoſtolicas corruperunt, puniri debeant.

Seſſ. XIX. Seſſio XIX. celebrata eſt viceſimatertia Septembris, in qua Hieronymus de Praga de hæreſi accuſatus & convictus, edita fidei profeſſione hæreſim ſuam abjuravit. Franciſcanis indultum eſt, quod teneantur provinciales approbare, quem fratres communi vel potiore ſuffragio vicarium ſive guardianum ſibi elegerunt. Inſuper declaratum eſt a Synodo, non obligari patres Concilii per ſalvumconductum a ſæculari poteſtate hæreticis conceſſum, eoſque pertinaciter in hæreſi permanentes juſto judicio puniendi poteſtatem habere. Sitne hæreticis ſervanda vel deneganda fides (ut afferunt novatores noſtri temporis) nihil hic eſt definitum. Inquiſitio hæreticorum duobus cardinalibus eſt mandata, ſimulque eſt definitum, eos qui Concilio intereſſent, omnes beneficiorum fructus juſte acquirere.

Vide Molanum & Sanderum.

Seſſio XX. Seſſione XX. die viceſimaprima Novembris celebrata, ad inſtantiam Gregorii Tridentini epiſcopi, contra Fridericum Auſtriæ ducem propter invaſa bona & jura eccleſiæ Tridentinæ decretum & executum eſt monitorium, approbataque ſunt duodecim capita Narbonenſia, quæ ad extirpationem ſchiſmatis Sigiſmundus, legatique Conſtantienſis Concilii, una cum legatis Benedicti decimitertii Narbonæ conſtituerant. Quorum primo ſtatuitur, qua forma Concilium convocari, vel potius de novo intimari debeat. Secundo, quod in eo tantum agendum ſit de ſchiſmate exſtirpando, paceque eccleſiæ ineunda. Tertio, quod ſtatim cum corpore eccleſiæ uniri debeant, qui Benedicto adhæſerunt. Quarto, quod omnes proceſſus Benedicti ſectatoribus & fautoribus intentati annullari debeant. Quinto, ut confirmentur gratiæ per Benedictum quibuſvis perſonis. Sexto, ut cardinales ad electionem novi pontificis tanquam veri & legitimi admittantur. Septimo, officiales Romæ per eumdem Benedictum conſtituti non rejiciantur aut deponantur. Octavo, electio alterius pontificis non aliter quam per Concilium fiat. Nono, utrimque conſtitutum fuit, ut ſi fortaſſe ejuſdem tituli duo cardinales conſtituti eſſent, uterque quoad vixerit honorifice tractetur & habeatur. Decimo, ut Benedicto, ejuſve ſectatoribus ad Concilium venire volentibus, de ſalvo conductu tutoque itinere per regem & ſæculares principes provideatur. Undecimo, ut rex Sigiſmundus, omneſque epiſcopi ea quæ utrimque concordata ſunt, juramento firment. Duodecimo, ne denegentur inſtrumenta pactorum, quiſquis ea habere voluerit. Quæ duodecim pacis & concordiæ ineundæ capitula, dum poſt regem omnes epiſcopi & legati juramento confirmaſſent, finita eſt ſeſſio viceſima.

Seſſ. XXI. Seſſio XXI. quæ habita eſt anno domini 1416. die trigeſima Maji, Hieronymus Pragenſis, poſt recantatam emiſſæ profeſſionis fidei palinodiam, de hæreſi eſt condemnatus: tradituſque poſt ſolitam degradationem poteſtati ſæculari, combuſtus fuit. Qua ratione vero illud acciderit, pluribus idem refert Cochl. lib. 3. hiſtor. Huſſit.

Seſſ. XXII. Seſſione XXII. decimaquinta Octobris celebrata, legati regis Arragonum ad conſeſſum Synodalem intromiſſi, decretoque patrum debite locati, eas quas de convocando juxta initam concordiam Concilio, ſuppreſſo nomine Benedicti antipapæ, ejus fautores epiſcopi ad regem Sigiſmundum ſcripſerant epiſtolas, recitari procurarunt. Quibus ex ambone recitatis, conſtitutione Synodali legatis regis Arragonum, Caſtellæ, Portugalliæ & Navarræ ex gratia & ſingulari dumtaxat privilegio pro hac vice tantum eſt conceſſum, ut habeant ſuffragium tantæ auctoritatis, quantum omnium epiſcoporum ſuarum provinciarum valeret. Poſt hæc impleta ſunt ea quæ in capitulis Narbonenſibus ſupra ſeſſione viceſima relatis concordata fuerant.

Seſſ. XXIII. Seſſione XXIII. anno domini 1416. quinta Novembris celebrata, conſtituti ſunt duodecim judices commiſſarii, qui vel omnes, vel pro majore parte congregati poteſtatem habeant decernendi & dijudicandi, qua ratione contra Petrum de Luna, ſive Benedictum antipapam, uſque ad perfectam ſchiſmatis extirpationem procedatur.

Seſſ. XXIV. Seſſio XXIV. habita eſt viceſima Novembris prædicti anni, eaque per commiſſarios ſupra commemoratos decreta, lecta & approbata eſt citatio contra Petrum de Luna emanata.

Seſſ. XXV. Seſſione XXV. quæ habita eſt decimaquarta Decembris, comes de Fuxo per procuratores ad id conſtitutos, ad Concilii unionem eſt receptus eo modo quo rex Arragoniæ. Eadem ſeſſione adminiſtratio Olomenſis eccleſiæ, quæ per obitum Wenceslai patriarchæ Antiocheni vacabat, decreto Synodali commendata eſt Joanni epiſcopo Lutomuslenſi, uſque ad novi pontificis electionem.

Seſſ. XXVI. Seſſione XXVI. viceſimaquarta Decembris, ad unionem Concilii per ſuos ad hoc deputatos legatos & procuratores receptus eſt rex Navarræ eo modo quo rex Arragonum. Ne vero diverſorum legatorum conſeſſus Concilio aliquid turbatum afferret, optimo conſilio patres conſtituerunt, nullum præjudicium cujuſquam dignitatibus & honoribus præjudicari debere; quomodocumque legati regum ac principum in Concilio præſentes ſederent.

Seſſ. XXVII. Seſſione XXVII. anno domini 1417. die viceſima Februarii celebrata, facta eſt relatio executi monitorii nuper contra Fridericum Auſtriæ ducem, ad inſtantiam Tridentinenſis eccleſiæ contra ipſum emanati: accuſataque ejus contumacia, ad ulteriora eſt proceſſum.

Seſſ. XXVIII. Seſſione XXVIII. tertia die Martii, poſt ulteriores citationes Friderici reproductas, ejuſque contumaciam graviſſime accuſatam, excommunicatus eſt Fridericus dux Auſtriæ, donec jura Tridentinenſis eccleſiæ invaſa, eidem eſſent reſtituta.

Seſſ. XXIX. Seſſione XXIX. octava Martii prædicto anno celebrata, in cauſa contra Petrum de Luna conſtituti ſunt procuratores & notarii. Cumque ſemel atque iterum citatus idem Petrus de Luna non compareret, judicio Synodali contumax eſt declaratus, atque ulteriores contra eum citationes decretæ fuerunt.

Seſſ. XXX. Seſſione XXX. decima Martii habita, nuntii & oratores Concilii, qui fuerant a Concilio deputati, de executione citationis contra Petrum de Luna, quem in caſtro Paniſcolæ in propria perſona convenerant, relationem fecerunt: approbatumque eſt factum regis Arragonum, qui ſe ab obedientia pſeudopontificis Benedicti ſubtraxerat.

Seſſ. XXXI. Seſſione XXXI. Martii trigeſimaprima, ad inſtantiam epiſcopi Aſtenſis eccleſiæ, decretum & ex ambone promulgatum eſt monitorium contra Philippum comitem Virtutum, qui prædictum epiſcopum vi armata, manuque ſacrilega captum carceribus mancipaverat. Bajonenſis eccleſiæ, quæ tem-

pore

pore ſchiſmatis duos epiſcopos, alterum a Joanne viceſimo-tertio, alterum a Benedicto decimotertio conſtitutum habuerat, ſancta Synodus inhibuit, ne in locum defuncti Petri, qui fuerat de obedientia Joannis viceſimitertii, alium per electionem ſufficiat, unique Guillelmo, quem Benedictus decimus tertius nominaverat, deinceps obtemperet.

Seſſ. XXXII. Seſſione XXXII. prima Aprilis poſt accuſatam contumaciam Petri de Luna, noviſſime citatus eſt viva voce pontifex ſchiſmaticus. Cumque nemo ejus nomine compareret, mandata eſt cauſæ diſcuſſio judicibus commiſſariis, qui habita poteſtate eumdem peremptorie citandi, teſteſque examinandi, uſque ad ſententiam contra eum procedant.

Seſſ. XXXIII. Seſſione XXXIII. judices commiſſarii retulerunt, quod prævia citatione debita, articulos quoſdam contra Petrum de Luna oblatos recepiſſent, eoſque probari feciſſent; ſed nemo ejus nomine ad effectum videndi iſta comparuerit. Publicatis itaque teſtium dictis, communicataque illi teſtimoniorum actorumque aliorum copia, terminum contradicendi peremptorium illi præfixerunt.

Seſſ. XXXIV. Seſſione XXXIV. quinta Junii, facta eſt relatio actorum in cauſa Petri de Luna. Quæ vero ſententia in eum ferri ac pronunciari deberet, ſingulorum conſultationi uſque ad ſubſequentem ſeſſionem eſt relictum.

Seſſ. XXXV. Seſſione XXXV. Joannes rex caſtellæ per ſuos legatos ad id ſpeciali mandato conſtitutos, juxta capitula Narbonenſia ſupra recenſita, una cum Concilio unionem & concordiam inivit.

Seſſ. XXXVI. Seſſione XXXVI. die viceſimaſecunda Julii decreta, lecta & promulgata eſt citatio Petri de Luna, ad audiendum ſententiam privationis & depoſitionis auctoritate Concilii proxima ſeſſione promulgandam. Qua peracta; eadem Synodus legatos regis caſtellæ a cenſuris eccleſiaſticis abſolvit, quibus eos Petrus de Luna innodaverat.

Seſſ. XXXVII. Seſſione XXXVII. viceſimaſexta menſis Julii, poſt reproductas binas Petri de Luna citationes, poſtque accuſatam ejuſdem contumaciam, ad petitionem promotoris Concilii lata eſt in eum ſententia definitiva, qua ille pontificatu deponitur, omneſque fideles ab ejuſdem obedientia abſolvuntur.

Seſſ. XXXVIII. Seſſione XXXVIII. abſolutio legatis regis Caſtellæ conceſſa, ad Henricum infantem alioſque nonnullos extenditur: datumque legatis regis Arragoniæ privilegium de ſuffragii ſui auctoritate, quam ſupra commemoravi, iterum revocatur.

Seſſ. XXXIX. Seſſione XXXIX. pro evitandis futuris ſchiſmatibus conſtitutum eſt, ut a fine hujus Concilii quinto anno; poſt illud, A ſeptimo; & deinceps decimo quoque anno generalia Concilia celebrentur: quodque pontifex locum celebrandi Concilii ante finem illius quod habetur, deſignare debeat, eumque citra juſtam cauſam mutare non debeat. Eadem ſeſſione præſcripta eſt certa formula profeſſionis fidei & juramenti, quod recens electus pontifex emittere & profiteri debet.

Seſſ. XL. Seſſione XL. quæ trigeſima Octobris celebrata fuit, conſtitutum fuit, quod futurus pontifex eccleſiam in moribus reformare, numerum cardinalium ſupplere & redintegrare, aliaque præcipue ad reſervationes, annatas, collationes & confirmationes beneficiorum, extirpationem ſimoniæ, diſpenſationes, indulgentias & decimas concernentia corrigere teneatur: quodque non obſtante abſentia cardinalium Petri de Luna, ad electionem novi pontificis procedi debeat.

Seſſ. XLI. Seſſione XLI. quæ habita eſt octava Novembris anno 1417. poſt promulgatam formam a cardinalibus in conclavi exiſtentibus ſuper electione pontificis obſervandam, & Clemente ſexto ante hæc tempora conſtitutam; poſt emiſſa juramenta quæ ejuſdem decreto præſtare tenentur cardinales, una cum triginta aliis e quatuor nationibus ad id deputatis conclave ingreſſi, Martinum V. elegerunt.

Seſſ. XLII. Seſſione XLII. die viceſimaoctava Decembris, lecta & approbata eſt quædam bulla Martini papæ vulgo V. qua Sigiſmundum regem a cuſtodia Balthaſſaris de Coſſa, quondam Joannis viceſimitertii, prout ille petierat, liberare, victumque ad ſe tranſmitti volebat.

Seſſ. XLIII. Seſſione XLIII. anno domini 1418. die viceſimaprima Martii celebrata, Martinus papa conſtitutiones nonnullas edidit, quibus eccleſiam, prout conſtitutum fuerat, in iis quæ ad ſimoniam, diſpenſationes, fructuum & decimarum perceptiones, vitam honeſtatemque clericorum pertinent, emendavit & reformavit.

Seſſ. XLIV. Seſſione XLIV. pro futuri poſt quinquennium (prout ſupra ſtatutum fuit) œcumenici Concilii celebratione, deſignata eſt civitas Papienſis.

Seſſ. XLV. Seſſio XLV. & ultima habita eſt anno domini 1418. die Veneris viceſimaſecunda menſis Aprilis, qua cum pontifex omnia & ſingula decreta Synodalia materiam fidei concernentia approbaſſet, eaque firma fide teneri ac doceri præcepiſſet, omnibus & ſingulis ibidem exiſtentibus ſuffragio totius Concilii, abeundi licentiam conceſſit.

g *Anno domini*.) Quo tempore Synodus inchoata & finita fuerit, prima & ultima ſeſſione patet. Quando autem indicta fuerit, ſupra verbo, *Concilium*, ex Gobelino & Cochlæo prolixius enarravi.

Finis Tomi Viceſimiſeptimi.
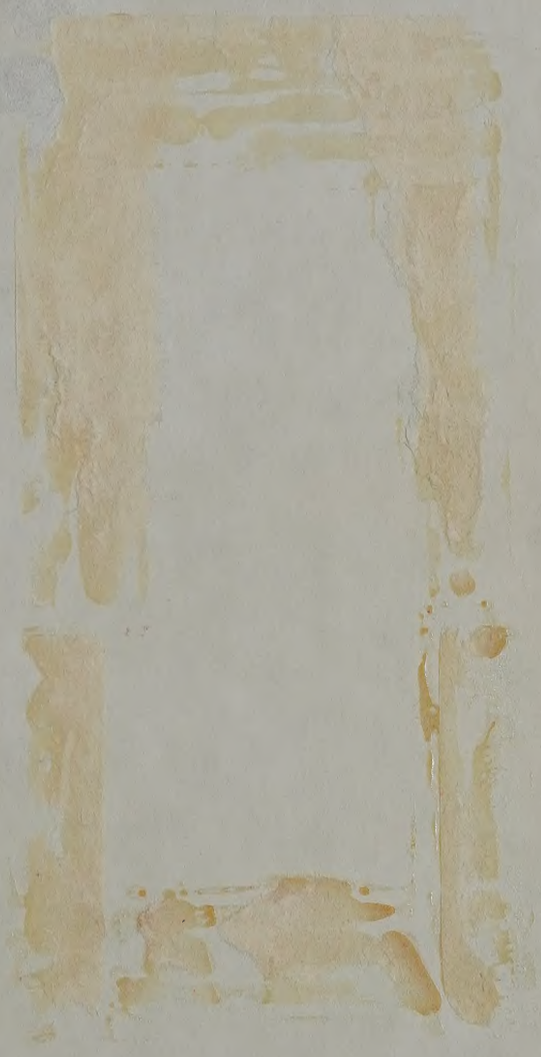
GTU LIBRARY
3 2400 00639 9244